…IMOL.
super
…Infort

6 . 20

Jo. de Jmo. super. ij. Infor.

Commentariorum Juris

Utriusqȝ doctoris eruditissimi domini Joānis Jmolēsis Pars Secunda super Infortiato: complurium Jureconsultorū vigilijs illustrata: Summarijs etiam Legis cuiuslibet fronti adiectis decorata: ac pristino restituta nitori denuo in lucem feliciter prodit.

1 5 3 3

Libreria

Rubrice huius voluminis.

a ¶ De legatis et fideicommissis[a]. Rubrica.

¶ Primo super isto rubro potest instari circa diuisionem: ⁊ circa notabilia. Et an rubrica sit de textu ita quod promittens librum scribere teneatur ipsum scribere. ⁊ est gl. in proemio. vj. super verbo titulis. ⁊ an iusta sit argumentatio ad rubricã. ⁊ qualiter. Et an imperator habeat aliquẽ ordinẽ sacrum. Et an donatio facta per Cõstantinũ tenuerit de quibus dic vt in rubrica de ver. obli. ¶ In gl. rubrice. ibi. i. de legatis. Hec cõtinuatio videtur nimis fieri a remotis contra. l. ij. ş. de sta. bo. Sed põt dici qȏ hic toleratᷣ ex quo sumus in principio libri. ⁊ est gl. sing. in prin. rubrice. de cõdi. fur. Tamen posset aliter continuari. ⁊ sic. q̃ dictum est supra de testamentis ⁊ his sine quibus testamentũ non potest habere effectum. vt patet intuenti a titulo de testamentis vsq; ad titulum de iure codicillorum exclusiue. verũ q̃ erãt alie species vltime voluntatis scilcet codicillus qui potest dici minor vltima voluntas vt no. glo. in ti. j. super rubrica. Ideo successiue de ipsis codicillis erat videndum. ideo fuit posita rubrica precedens. Verum q̃ in testamẽtis ⁊ codicillis relinquũtur legata ⁊ fideicõmissa. iã restabat de illis videre. pro tanto posita fuit ista rubrica. Cy. tñ aliam ponebat continuationẽ que non placet etiam sibi. ¶ In eadem gl. in fi. concludit clarius q̃ quo ad cõmodum diuisionis potest dici facta hec diuisio. arg. l. gaius. j. ti. ij. Et q̃ in legatis ⁊ fideicõmissis possumus cõsiderare tria principaliter: scʒ res legatas. seu res que legantur. Et de istis tractat principaliter hic. ⁊ potissime in. l. apud iulianum. cũ se. Item personas tam relinquentes quã quibus relinquitur. ⁊ a quibus ⁊ de ipsis principaliter tractat. j. ti. j. Item ⁊ considerare verba per que legatur. ideo de significatione ipsorum verborum principaliter tractatur. j. de leg. iij. licet incidenter quod in vno principaliter tractat interdum ⁊ in alio interserat. quod non est absurdum. per id quod habetur in. l. iam dubitari. ş. de here. insti. ⁊ in rubrica. ş. manda. ⁊. ş. de ꝓcura. ⁊c.

Summarium.

1 ☞ Legata quo ad virtualem essentiam sunt fideicommissis exequata.
2 Fideicõmissuʒ vniuersale non extinguitur hereditate repudiata.
3 Actio personalis ad quid detur.
4 Actio hypothecaria an competat pro legato liberationis facto debitori.

Ex omnia. Non potest breuius summari. Vel sic potest dici ſm Bald. Virtus legatorum est attributa fideicommissis. h. d. Sed certe hoc summarium non placet per id quod tãgit Bar. circa intellectum Iac. de are. Vel ſm Ange. Virtus fideicõmissorum attributa
1 est legatis. h. d. vel sic † Legata sunt exequata fideicõmissis quo ad virtualem essentiã:
non quo ad connexam denominationem. h. d. ¶ No. quod interdum vna res exequatur alteri ⁊ de ista executione ⁊ vnione aliqd tangit hic Bar. ⁊ in. l. j. §. si coheredem. j. ad. l. fal. ⁊ sic in. l. j. C. de metropo. li. xj. ⁊ per cano. in. c. j. ne sede vacan. ⁊ in. c. eadem ⁊ temporis equalitas. xj. q. j. An autem ea que exequantur sunt eadem. an vero diuisa dicantur. hic instat Pet. ⁊ dicit quod proprie diuersa. pro quo facit glo. j. l. quod nerua supra depo. vbi dicit nullũ simile esse idem. ⁊ hec videtur veritas. licet alñ contra. posset tamen pro concordia dici quod ante exequationem diuersitas dari debet: sed post exequationem possunt dici quodammodo eedem propter eandem naturam ⁊ virtutem licet remaneat differentia in nomine ⁊c. ¶ In glo. ibi. hoc iure. dic hoc falsum ſm Iaco. de ra. quod imo hoc iure digestorum peti poterant efficaciter fideicommissa. l. si res. de lega. iij. ⁊ insti. in loco. hic allegatis ſm eum hic debuit dicere iure antiquissimo secũdum Dy. quem sequitur Bal. sequitur etiam glo. ⁊ exponit efficaciter id est iure actionis: sed solum officio iudicis. l. pecunie. verbum. §. persecutionis. j. de verborum significatio. Sed Ange. hic videtur velle quod etiam iure actionis poterant peti iure digestorum per. l. si rem. de lega. iij. ⁊ istud etiam videtur voluisse Bar. mihi placet sententia Dy. ⁊ Bal. per. d. l. pecunie. Non obstat dicta. l. si res. quia potest dici quod ibi verbum actio ponitur vt comprehendat persecutioneʒ seu officium iudicis. vt habetur in simili in. l. actionis verbo. j. de actio. ⁊ obliga. ⁊c. ¶ In eadem glossa. ibi tantum relinquunt. dicit ratio differentie esse poterat: quia legata erant magne efficacie iure isto antiquissimo cum possint efficaciter iure actionis peti: cum non erant in fideicommissis ideo nimirum si magis solennem voluntatem requirebant quam fideicommissa. Ratio sequentis differentie esse poterat: quia abhorrebant antiqui quod obligatio que sui natura habebat oriri in vita alicuius inciperet post mortem eius. licet hodie secus. vt habetur. C. vt actiones ab herede ⁊ contra heredem in rubro ⁊ nigro. Ratio differentie in verbo item a legatario potuit esse: q̃ ex quo legatũ nõ poterat relinqui. nec in testamẽto supple vel codicillis testamẽto confirmatis per. l. iij. ş. de testamẽ. tute. videbatur iustũ qȏ non posset obligatio ꝑ ipso legato incipere ab alio q̃ ab herede qui est caput ⁊ sustentaculũ testamenti vt in. §. ante heredes. instit. de lega. ¶ In eadẽ gl. ibi. sol. hec est. dicit hec prima cõis. ⁊ de hac solutione qȏ de iure ffor nedũ legata essent exequata fideicõmissis: sed etiã fideicõmissa legatis. bene facit vltra. l. si res. de leg. iij. alleg. ꝑ Bar. qȏ habetᷣ in. l. que sub cõditione. §. edictũ. ş. de cõdi. insti. ⁊ in. l. si heres ab eo in tex. ⁊ glo. j. ad treb. Et si dicas quid ergo addit Iustinianus. dic qȏ generali⁹ ⁊ vniuersalius ac clarius ꝓuidet quã esset ꝓuisum ꝑ ius ffor. nã in. l. si res. sit solũ equiparatio quo ad partẽ exigendi in. l. ex eo. solũ quo ad hoc vt valeat fideicõmissum particulare hereditate nõ existẽte soluẽdo. sicut nec in legatis. in §. hoc edictũ sit equiparatio quo ad reiectionẽ iurisiurãdi. Nam licet ibi dicatur qȏ vice legatorũ funguntᷣ: nõ aũt per omnia. ꝓut dicit hodie. in. l. j. ⁊. ij. C. cõmunia de leg. ⁊ sic poterit restringi ad casum istũ ⁊ ideo vtilis fuit ꝓuisio Iustiniani. ¶ In ead. glo. ibi fraternizant. dic per simile loquitᷣ. sicut dicimus fraternizare fratres pro cõmunione hereditatis paterne ⁊ cõem patrẽ. ¶ In eadem glo. ibi. ⁊ effectũ. dic hodie etiã trãslationis dominij. facit. l. actio de furtis. ¶ In ea. glo. ibi ⁊ nouũ. dic hanc reprobat q̃ imo remanet diuersitas nominũ que in apostolicis mutari nõ potest. j. eo. l. iiij. Sed Dy. videtᷣ saluare glo. ex eo qȏ lʒ fideicõmissum dicatur proprie quãdo verba hoc sonãt. puta q̃ dicũt fideicõmitto. ⁊ legatũ quando dicitᷣ lego. facit qȏ habetᷣ in simili. in. l. j. C. cõmunia de lega. tamẽ istud qȏ est relictũ per verba fideicõmissi potest etiam dici ⁊ nominari legatũ cum legatum sit donatio quedam in testamẽto relicta. l. legatũ. j. titu. j. qȏ conuenit etiam satis fideicommisso. Item etiaʒ si relinquitur per verba legati. satis potest dici cõmittere in fide. saltem hodie ex quo efficaciter cogitur fidẽ adimplere. ¶ In eadem glo. ibi: quoadusq; dic si loquendi. facit qȏ no. Cy. in. d. l. ij. in secunda oppo. C. eo. ⁊ sic in effectu vult glos. solum quo ad nomen ⁊ quo ad effectũ hodie remaneat differentia inter libertatem fideicommissariam hoc est per fideicõmissuʒ relictam ⁊ libertatem legatariam hoc est simpliciter legataʒ quo casu directe sit liber ⁊ ab ipso testatore oritᷣ libertas. vnde orcinus libertus appellatur. l. iiij. §. eo. j. de fideicom. lib. Sed certe hec cõmuniter reprobatur: q̃ imo etiam quo ad effectum remanet differentia. Sed que sit ratio variant doctores. nam Dy. dicit ex eo q̃ hic sit exequatio in pecuniarijs tantũ ⁊ simi. Sed certe istud esset diuersificare casum. ⁊ non reddere rationem. Unde Pe. dixit qȏ hoc est hodie: quia circuitus non erat inutilis. Ideo per hanc exequationem non tollitur quod Bart. reprehendit. vt patet hic per eum. ideo posuit aliam suam rationeʒ quam etiã sequitur Ang. q̃ etiam ius patronatus qȏ vult inferre in legatariũ non est essentialiter nec causatiue immediate penes testatorẽ: ideo oportet qȏ per me transferat. Sed certe hec ratio nõ videtur clare aperire intellectũ. ideo melior videtur ratio Pet. sane intellecta: videlicet qȏ in his in quibus circuitus nõ erat inutilis attenta mẽte testãtis ⁊ iuris nõ tollitᷣ circuitus nec intelligitᷣ facta exequatio ad finem tollẽdi ipsum circuitũ: q̃ cum ista exequatio fiat vt volũtas testatoris melius ⁊ efficacius sortiatᷣ effectum: non debet intelligi esse factã eo casu in quo potius restringeretᷣ volũtas testatoris. argu. l. legata inutiliter. j. eo. Sed in proposito nõ erat inutilis circuitus ex mẽte testãtis que voluit legatariũ scȏm quem rogat de manumittẽdo debere seruũ manumittere: q̃ per hoc habebit ius patronatus qȏ alᷣs nõ haberet si directo libertatẽ consequeretur qȏ esset cõtra mentẽ testãtis. ⁊ similiter nõ transit dominiũ in fideicõmissariũ hereditatis nõ facta restitutione: q̃ talis circuitus venerat inutilis attẽta mẽte iuris volẽtis posse detrahi quartam trebellianicã secus quãdo erit inutilis quo ad effectũ attẽta mẽte testatoris vt est videre in legato fundi. vel per fideicõmissum serui relicti alteri. Nec obstat ratio Bar. de. l. si seruus titij. j. eo. de qua dicit qȏ possit esse quare posset retinere legatariũ seruum anteq̃ prestaret fideicõmissario si dominium nõ est trãslatũ. ⁊ fecit aliqȏ damnũ. Et eodẽ modo poterit retinere dato qȏ trãseat dominiũ in fideicommissarium ex quo est penes eum per rationem huius l. Item nõ obstat. l. pamp. de serui. per quam dicit qȏ si dominiũ fundi non transibat in fideicommissarium poterit imponere seruitutem quam aliquis non poterat: quia respõderi potest qȏ de iure ex quo fund⁹ simpliciter erat per fideicõmissum relictus nõ poterat attẽta mẽte testatoris imponere si fideicõmissarius cõtradicebat. ⁊ si ex errore fuit passus imponi poterit agi vt restituat libertatẽ. arg. l. qui exceptionẽ. §. si pars. ş. de cõdi. inde. ⁊. l. dissolute. ş. de condi. ex. l. vel salua Pe. quando circumitus erat vtilis ⁊ nullo extrinsecus considerato. Sed opi. Bar. loquitur quando extrinseco considerato potuit esse vtilis ⁊ per hoc patet hodie remanere differẽtiã inter fideicommissariã hereditatem ⁊ directã. ⁊ an remaneat inter fideicõmissariam hereditateʒ ⁊ legatariam. dic qȏ non q̃ legata hereditas importat fideicõmissum vt voluit Bart. in. l. centurio. ante secũdam. q. principalẽ. de vulg. ⁊ pupil. Secus si aliquis diceret: relinquo hereditatem meã tali. vel relin-

a ¶ Materiã huius tituli vide late ex fibulatã per do. Alb. de rosa. hic ⁊ q̃ ibidem dixi ⁊ per Dy. et ibi domin⁹ me⁹ boerij.

quo oĩa bona mea tali:qꝛ tunc importaretur institutio directa.l.
bis verbis.cum ibi not.s.de here.insti.⁊ facit quod no.gl.in aut.
de here.⁊ fal.§.his omnibus.coll.j. ¶ Quid aũt si legatur pars
hereditatis vel bonoꝝ tetigit hic Bart.⁊ plenius in.l.si quis ser-
uum.§.fi.j.de leg.ij.Et adde quod habet.j.e. non amplius. in fi.
gl.⁊ sic est facta equatio in his que sunt eiusdẽ generis seu speciei
2 non in aliis.†Et adde quod si repudiatur hereditas nõ per hoc
extinguitur fideicõmissum vniuersale.l.nã quidẽ.§.si quis cõpul
sus.j.ad treb.secus in singulis.l.eã quã.C.de fideicom. Item in fi
deicõmisso vniuersali.adde quod non dixit Bar.transire domi-
niũ rerum nisi facta restitutione saltem verbali.ex eo qꝛ ille res ex
presse non legãtur sed tacite.quo etiã casu in singulari nõ transit.
l.seruũ filij.⁊ fi.j.eo.tamen istud dictũ non videtur verũ.quare se
quitur quod legato grege vel legato peculio cũ tacite singula ca-
pita gregis videantur legata.⁊ similiter res que sunt in peculio
non trãsiret dominiũ ipso iure.quod est falsum vt pꝫ in.l.si pecu
liũ.j.de pecu.leg.⁊.l.grege.j.e.⁊ ipse idem in hac.l.hoc tenet. Nec
obstat.d.l.seruũ filij.qꝛ ibi loquit̃ qñ tacite subintelligit̃ legatũ ex
quadã ꝯña necessaria.ne al's legatũ sit inutile.vt est videre in ser
uitute vie que intelligitur tacite legata legato vsufructu fundi.se
cus qñ ex vi verboꝝ tacite insurgit legatũ qꝛ tunc transit dñium
in legato particulari.vel qñ est vniuersitas gregis vel peculij. fa-
cit quod idẽ Barto.no.in.l.vxorẽ.§.agriplagã.j.de le.iij.Aduer
te tñ qꝛ licet concedat̃ vendicatio vniuersitatis gregis:qꝛ consistit
in meris corpibus.non tñ conceditur vendicatio vniuersitatis pe
culij lꝫ rerũ corporaliũ sit.Nã illa est vniuersitas etiã iuris.l.ven
dicatio.s.de rei ven. Item adde etiã inquantũ dicit quod si lega-
tũ contineat vtilitatẽ alteri⁹ qꝺ cõpetit actio.illud verũ si conti-
net vtilitatẽ peculiariã.al's secus.l.si cui.de condi.⁊ de.Nam tunc
cõpetit officiũ iudicis.l.filiusfa.§.si vulgarẽ.j.eo.Itẽ adde quod
dñium rei legate nõ trãsit si est legatũ in diẽ etiã certã.vt est casus
sing.in.l.sempronius attalus.j.de vsufru.leg.que reputat̃ singu-
laris.Et no.glo.in.l.si ita sit scriptum.§.j.j.titu.j. Item circa in-
tellectum.l.vxorem.§.agriplagam.adde quod dicã.j.eo.si fideius
sor.⁊.l.meminisse.Et adde etiã qꝺ habetur in.l.apud Julianum
§.idem Julianus.j.eo.vbi patet quid iuris quãdo testator legat
fundum alienũ pro quo habet actionẽ personalẽ. Item adde qꝺ
non est absonũ qꝺ pro officio iudicis cõpetat hypothecaria. de q̃
ipse hic dubitat.nam sicut pro officio iudicis potest accedere fide
iussor.iuxta no.in.l.cũ quis.§.si quis pro eo.j.de solu.Ita non est
absonũ qꝺ accedat hypotheca eadem ratiõe.¶ Ultimo adde cir
ca concursum istarũ actionũ que competunt pro legato scilicet
actio personalis ex testamento. rei vendicatio et hypothecaria.
quõ possit esse cum actio psonalis detur ad dandum.⁊ res sua ne
mini dari possit:cũ dare sit accipientis facere.vt in.§.sic itaqꝫ.in-
stitu.de actio.⁊ res sua nõ dꝫ esse alicui obligata.l. neqꝫ pignus.j.
de reg.iur.de quo per Cy.in.l.preterea.in.iiij.q.C.cõia de leg.Nã
3 licet fuerit opi.illa videtur posse sustineri†quod actio personalis
detur ad tradendũ seu dandũ possessionẽ ⁊ non ad dandum do-
miniũ.argu.l.si rem tradi.j.de ver.oblig.⁊ hic sequitur gl.singu-
laris ſm Bald.⁊ Ange.institu.de legatis.§.sed nostra.et eadem
ratione competit hypothecaria eodem respectu. Uel potest etiaꝫ
dici quod sit electione legatarij an eligat reivendicationem ⁊ illa
semp fingatur competijsse.⁊ cesset personalis ⁊ hypothecaria.ar.
l.cum filius.§.varijs.j.de lega.ij.quod sequitur Ricar.malum et
sentit Barto.j.e.l.si heredis seruus.⁊ similiter si eligat actionem
personalem ex testamento fingatur illã semper competijsse ⁊ hy-
pothecariam ⁊ non rei vendicationem ⁊ satis hoc etiam videtur
tolerabile.ar.dicti.§.cum varijs.iuncta.l.j.cum ibi not.C.de fur-
tis.Tertia autem quam sequitur Cyn.⁊ Barto.quod rei vendi
catio non competat respectu dominij qꝺ competit de iure speciali
fauore vltime voluntatis cõtra regulã.l.traditionibus.C.de pac.
⁊ actio personalis ⁊ hypothecaria respectu dominij quod nõ cõ-
petit de iure cõmuni.argu.l.in bello.§.si seruum.j.de capti.⁊ in.l.
in rebus.C.de iure dot.Certe ista opinio non videtur bona cum
directum dominium transeat in legatarium. et irreuocabiliter
vbi acceptet. vt etiam voluit Cy. in dicta.l.j.⁊ ideo non videtur
quod aliquo modo agi possit ad dandum aliquod dominium ex
quo plenarie est dominus.nec posset aliquem effectũ operari.per
hoc non obstat dicta.l.in rebus.quia ibi trãsiuit vtile dominiuꝫ.
ideo agi potest vt detur directum.hic autem vt dixi transiuit dire
ctum.Item non obstat.§.si quis seruum. qꝛ ibi erat dominus de
iure speciali;sed non irreuocabiliter cum possit antiquus domi-
nus recuperare seruum precio oblato. ideo non mirum si potest
vsucapere sicut si non esset factus dominus.facit quod not. gloss.
4 in.l.sequitur.§.lanã.j.de vsucapio.¶†An autem pro legato libe
rationis facto debitori competat hypothecaria.glo.voluit quod
non.in.l.j.C.cõia de leg.Sed Cy.ibi tenet contrarium per genera
litatem.l.j.§.si debitori.vt in posses.leg.quia ſm eum hoc nõ pro-
bat.Sed certe imo ibi videtur casus per glo.qꝛ sicut pro legato li-
berationis nõ introducitur pignus pretorium propter rõneꝫ ibi
positã.eadẽ ratione nõ debet introduci pignus legale siue hypo-
theca legalis. Et potest etiã dici in eo quod dixi de concursu qꝺ
forte lex fauore testamenti toleret concursum actionis psonalis
⁊ realis eo modo quo toleretur odio furis.⁊ qualiter tolleraretur
talis cõcursus habetur in tex.⁊ glo.in.§.sic itaqꝫ.insti.de actioni-
bus.⁊ in.l.scire debemus.§.si a fure.j.de ver.obli.⁊ ibi etiã tetigi.
⁊ tene mẽti quod hic tetigit Bal.Nam dicit esse cõmunẽ opinio-
nem quod legata ad pias causas debeantur etiã hereditate non
adita.de quo Barto.variauit.vt patet ex his que scripsit in.l.j.C.
de sacrosanctis eccle.⁊ lec.⁊ repe.super quo etiam fuerunt opinio
vt patet ex remissione quam ibi dicit ad Specu. de instru. edi.§.
compendiose.ver.sed pone heres.cum ibi not.per Joan.in addi-
tionibus. Joannes de Jmola.

Sciendũ est. Qui habet ius testandi hꝫ ius fideicommissum relin-
quendi.h.d. ¶ Et nota demũ qꝺ ille habet ius codi-
cillandi qui habet ius testandi.facit quod habetur in
l.diuus.§.j.s.titu.j.¶ In glo.ibi.sed illud non est legatũ. Et ra-
tio diuersitatis quare possit donare causa mortis filiusfamilias
⁊ non testari.dic vt hic per Barto.Et adde ſm Bal. quod dona
tio causa mortis potest considerari quo ad tria scꝫ quo ad sui or-
dinationem:⁊ quo ad sui perfectionem:⁊ quo ad effectum.Quo
ad sui ordinationem magis accedat contractui. ⁊ sic intelligatur
gl.singularis in.l.ij.in pn.de do.preleg. Nam requiritur quod in
terueniat traditio al's stipulatio vel etiam pactum nudũ hodie
vt not.glo.singularis ſm eum in.l. cum pater meuio.j. de lega.ij.
Sed certe consocia est in.l.ij.C.de iure do.impe.⁊.C. de do. dic vt
dixi in.l.cum ex causa. tamen hoc procedat quod hodie donatio
causa mortis perficiatur nudo pacto.per.l.si quis argen.C.de do.
dic vt dixi in.l. ex cã.j. de re iu. Et adde qꝺ ideo dꝫ accedere quo
ad ordinationem magis contractui:qꝛ lꝫ in ordinatione requira
tur numerus quinqꝫ testiũ qui requirũtur ad minus in omni vl-
tima voluntate.l.fi.C.de dona.cau.mor.⁊.l.fi.ad finem.C. de codi
cillis.Tamen quia in contractibus interdũ numerus etiã qnqꝫ
testium requiritur:vt.l.testium.C.de test.⁊ facit quod habetur in
l.fi.in.cum autentica sua.C.si cer.pe.sed nulla est vltima voluntas
que ad sui perfectionẽ requirat quod interueniat traditio stipu-
latio vel pactum.ideo nimirum si propter hoc quo ad sui ordina
tionem dicitur magis accedere cõtractui.facit.l. iter mortis.j.de
dona.cã mortis.quo ad sui ordinationem accedit magis contra
ctui quare non requirit aditionem hereditatis:sed secus in lega
tis.alle.Bal.in.l.cum pater.§.nemo.⁊.§.j.ti.j. Sed certe hoc ibi
tamen non probatur.vnde Ange. hic alle.glo.in.l.filie.C. fa.her.
Sed certe illa loquitur in donatione facta inter viuos filio in po
testate.vnde tu melius allega glo.quam reputo singularem in.l.
post legatum.§.pe.j.de his qui. vt indi. licet tex. ⁊ gl.aliqualiter
facerent ad oppositum.l.fi.C.de dona.cau.mor.de quo ibi plene.
nec reuocatur ſm Ang.per penitentiam si testator sine herede de
cessit per.l.j.j.qui fil.manu.quod ibi no.ſm eũ.Quo ad effectum
accedit vltime voluntati respectu rei ven.que cõpetit vtrobiqꝫ.l.
si mortis.j.de do.cau.mor. ⁊ quo ad ius accrescendi.l.j. ad fi. vbi
casus singularis.C.de cadu.tol.iuncta.l.si mihi ⁊ titio.j.de verb.
oblig.sed non quo ad actionẽ ex testamento vel hypothecariam.
¶ Item no.qꝺ vbi quis rõne etatis prohibetur testari videt̃ etiã
prohiberi donare causa mor.casus est quẽ reputo singularẽ.l.j.§.j.
s.de tutel.⁊ ratio.distra.idẽ si quis prohibeatur ratione defectus
consensus.l.discretis.C.qui test.face.possunt.

Summarium.

1 ☞ Expressio eorum que tacite insunt nil operatur.⁊ nu.2.
3 Filius emancipatus institutus de iure ciuili adire potest.

Hec verba. Expressio conditionis que tacite inhereat si exprimat̃ per eum mo
dũ per quẽ inest:nõ reddit dispositionẽ conditionalẽ
1 h.d.¶†Not. qꝺ expressio eoꝝ que tacite insunt nihil
operat̃:qꝺ intellige si exprimãtur eo modo quo inhereant:al's se-
cus.l.iij.§.si filius.s.de libe.⁊ posthu.de quo hic per Bar.Ray.⁊
Bal.¶ Itẽ not.qꝺ alia est conditio que põt dici non cõditio. fa-
cit qꝺ habetur in.c.multi sacerdotes.xl. dist. nã est conditio quo
ad sui formã non quo ad effectũ imponẽdi transmissionẽ.l.condi
tione.C.de ꝯdi.⁊ demon.sed quo ad impediendã natiuitatẽ obli
gationis tacita conditio suspendit.vt est gl.que reputatur singu-
laris in.l.item q̃ritur.s.de pac.¶ Itẽ no.qꝺ vbi exprimitur p ho
minem conditio iuris potius cẽsetur conditio iuris q̃ hoĩs.ideo
nõ impedit trãsmissionẽ.¶ In gl.secus.in fi.intellige gl.si duob⁹
heredibus institutis inter quos sit seius q legat titio.x.si seius he
res erit:legatũ erit cõditionale.s.pro parte coheredis seij.sed pro
parte ipsius seij non:qꝛ respectu sue partis inerat tacite illa cõdi-
tio.vt pbatur in.d.l.si titio in fi.Sed respectu coheredis non.in-
tellige hoc veꝫ qꝺ legatũ non est cõditionale pro parte seij quãdo
nõ est addita clausula codicillaris: qꝛ vt voluit legato pro parte
ipsius seij inerat ipa cõditio.secus qñ esset apposita clausula co-
dicillaris. tunc etiã pro parte seij redditur legatũ cõditionale:qꝛ
poterat

poterat valere etiã ẜm mentẽ testantis etiã si seius heres non fuis
set.⁊ hoc quãdo dictum fuit simpliciter lego.x.titio.sed si retento
eodẽ themate quãdo duo sunt instituti.⁊ quoꝝ alter est seius. di
cat testator si secus heres erit.volo qđ det.x.titio. qꝛ ipse solus in
tegra.x.debet prestare titio.⁊ non debet prestare nisi sit heres: qꝛ
al's cũ non haberet emolumentũ non posset grauari.l.ab eo.C.de
fideicõ.legatũ predictũ non cẽseretur conditionale.⁊ sic potest in
telligi.l.in cõditionibus.§.j.ff.de condi.⁊ demon.Et forte hoc ꝓ
cederet ẽt si clausula codicillaris sit apposita: qꝛ ex quo ipse seius
personaliter est grauatus videt̃ semp expressata conditio que ta
cite inerat ⁊ non videt̃ reddere legatũ conditionale.⁊ cum hac li
mitatione videt̃ intelligendũ qđ dicit hic bar. circa contrariũ.l.
in conditionibus.§.j. An autẽ per illa verba quisqs mihi heres
erit det titio.x.fieri videt̃ repetitio legatoꝝ ab intestato: glo.est q̃
allegat̃ pro singulari qđ sic in.l.ex duobꝰ.§.j.ff.de vul.⁊ pup. An
2 aũt glo.illud probet.dic vt dixi ibi.¶ †Extra gl.tetigit hic bart.
materiã an expressio eoꝝ que tacite insunt aliquid opetur.⁊ fina
liter se reducit ad duo membra principalia: qꝛ aut exprimitur per
modũ conditionis.aut per modũ principalis dispositionis.Pri
mo casu considera aut exprimitur eodẽ modo quo inest aut nõ.
de quo hic plenius per eum.¶ Adde tertium casum: vt hic Bal.
qꝛ qñqꝫ exprimitur partim eo modo quo inest ⁊ partim eo modo
quo non inest.aut colligi põt in.l.si titio.in fi.ff.qñ di.le.ce.¶ Se
cundo casu principali considera qꝛ aut exprimitur alio modo q̃
iussit.vt colligi põt ex no.C.si pen.aut eo modo quo inest.⁊ hoc ca
su considera aut inerat tacite ⁊ ex necessitate aut p̃ter voluntatem
aut ẜm voluntatẽ qđ prosequere vt hic per eum. ¶ Sed aduerte
qꝛ inquantũ videt̃ velle qđ in.l.talis scriptura.ff.eo.dicatur tacite
inesse preter volũtatem.⁊ sic qñqꝫ testator legat simpliciter. qđ in
telligatur qđ prestetur presenti die.nõ videtur bene dictum.Naꝫ
nõ videtur ratio quare nõ dicatur inesse ẜm voluntatẽ.sic ⁊ in ca
su.l.conficiũtur.de iure codicillorum.qñ pars non facit testm̃.Nã
dicitur quod tacite ex volũtate videntur inuitati veniẽtes ab inte
stato.nam cum illud contingat ex eo qꝛ quis non disponit se non
testari de bonis suis: qđ videat̃ velle ex hoc succedere dispositione
legis inuitãtis veniẽtes ab intestato.Item qñ facit legatũ ⁊ non
apponit diem videtur velle qđ succedat dispositio legis que vult
presenti die p̃stari.l.eũ qui calendis.ff.de ver.obli.Ray.aũt aliter
dixit de hoc membro qñ nõ inest ex necessitate. Nã dicit quod aut
tacite nõ ꝓdeat ⁊ expressum ꝓderit. secus si tacite proderat. vt.l.
si qñ.ff.e.Sed certe illud est modici effectus quia ipse intelligit ta
cite nõ prodesse quãdo tacite inerat vt patet ex his que not.ipe in
l.nõnunq̃.ff.de condi.⁊ demon.vnde forte Bald.in hoc membro
aliter dixit: quod aut inerat tacite ex p̃sumpta ⁊ coniecturata mẽ
te disponentis.⁊ tunc aliquid operet̃.l.talis.ff.eo.⁊ quod no.in.l.
precibus.de tacita vulgari ⁊ expressa aut inest al's ĩmediate ex.l.
dispositione. ⁊ exprimit̃ eo modo quo inest.⁊ tũc dicit qđ expres
sio nõ hꝫ nocere per.l.si arrogator.nisi forte induceret̃ vitiũ for
me.vt.l.actus legitimi.ff.de reg.iur.nisi dicat qđ illa lex debeat in
telligi qñ apponitur cõditio extrinseca ⁊ nõ intrinseca.per.l.mu
to.§.sub conditione.de tu.sed bene potest prodesse expresse alle
gat.l.titia.ff.ad.l.fal.sed certe si bene põderas allegat.ll. loquẽtes
quando de necessitate intrat.⁊ sic plenarie nõ satisfaciat eius do
ctrina.Itẽ etiã ipse videt̃ velle qđ tacita pupillaris veniat imme
diate ex mẽte testãtis.sed certe immediate venit ex.l.dispositione
sicut etiã qđ prestetur legatum incontinenti qñ est purũ.hoc non
videtur verum saltem quia magis ex vi verborũ venit qđ p̃stetur
legatũ incontinenti.quãq̃ subintelligatur a lege ⁊ presumpta mẽ
te testantis tacita pupillaris ⁊ potissime qaando verba pupilla
ris consueuerunt esse contraria verbis vulgaris.Nam in vulgari
consueuit dici si heres nõ erit in pupillari.quia si heres erit.vnde
in hoc mẽbro quando per modũ dispositionis exprimitur potest
satis dici quod exprimit̃.alio modo quã si bene opatur vt dictũ
est: sed si exprimitur eo modo quo inest aut inerat tacite ex necessi
tate aut non inerat ex necessitate. Si inerat ex necessitate: et tunc
respectu ipsius expressi nõ videt̃ operari.sed respectu extrinseci be
ne põt operari ad fauorẽ cuius fauore tacite inerat. Sed si ratio
hoc suaderet.⁊ sic põt intelligi.l.titia.la.ij.ad.l.falcid.ad preiudi
ciũ autem secundũ Bal.hoc nõ operatur.sed hoc verum forte nisi
ratio aliud suadeat per ea que.ff.dicẽtur.Si autem nõ erat ex ne
cessitate: tunc aut aliud non veniebat ex vi verborum disponẽtis
nec necessario tolerabatur ex aliquo facto vel non facto disponẽ
tis: et tunc expressio bene operatur. Exemplum patet in expressa
pupillari et tacita que continetur in vulgari que dixi . non venit
ex vi verborum.nec necessario colligitur ex aliquo facto vel nõ fa
cto.Interdũ inerat tacite ex vi v̄boꝝ vel ex aliq̃ facto vel nõ fctõ
disponẽtis.exemplũ ptꝫ in.l.cõficiũtur. nã inest necessario ex non
fctõ qđ videant̃ inuitati veniẽtes ab intestato.ex q̃.l. eos vocat.⁊
qs testat̃ ⁊ eo mõ si grauaret eos ex hoc fctõ.tacite videret̃ inuita
re eos.arg.d.l.ex eo ad eo.⁊.l.deniqꝫ.§.interdũ.de pecu.leg. Iteꝫ
eoipo qđ qs accepit duos fideiussores ꝓ vno debito: qꝛ ex vi v̄boꝝ
accipiũtur accessorie.Et de natura accessor est qđ regulatur secun
dum principale.ideo dicitur accipi insolidum pro ipso debito.l.
nõ recte.C.de fideius.Unde hoc casu est dicẽdũ qđ aut ex expressio
ne surgit in dubio noua dispositio.⁊ tũc videret̃ qđ operet̃ ꝓpter
nouam dispositionẽ.Exẽplum si testator instituit veniẽtes ab in
testato.nam ꝓpter expressionẽ inuitat̃ a testamẽto.vbi al's venie
bant immediate ex legis dispositione ab intestato.aut non insur
git in dubio noua dispositio: vt qꝛ possunt esse verba expressa cau
sa dubitationis tollende.⁊ tũc si querat̃ respectu ipsius nõ videt̃
operari: vt.l.nõ recte.C.de fideius.sed si queritur respectu alterius
extrinseci.tũc poterit operari si ratio vel mẽs disponẽtis verisimi
liter hoc suadeat: ⁊ sic põt intelligi.l.talis.ff.eo.pro quo bene facit
qđ ibi no.per glo.in verbo presenti die.secus si ratio vel mẽs hoc
nõ suadeat.exẽplũ in.d.l.nõ recte.nam licet ibi exprimat̃ qđ acce
pti in fideiussorẽ teneant̃ insolidũ nõ tñ per hoc intelligit̃ bñficio
de fideiussoribꝰ renũciasse vel alteri bñficio.Ex quo verba necessa
rio hoc nõ importãt.⁊ nemo presumat̃ in dubio velle renunciare
iuri suo.l.iure.ff.de inoffi.testa.⁊ facit qđ no.in.l.j.ff.si quis in ius
voc.nõ ier.ff.eo.Et per hoc põt inferri ad duas questiones hic fa
ctas per Bar.primo ad illã si cõtracta est inter duos societas si iu
sta vel legitima hereditas ad eos ꝑuenerit: ⁊ cõtingat alicui ipsoꝝ
legitimam hereditatẽ ex testamẽto deferri: an ipsa erit cõicanda.
nam Bar.dicit qđ sic: qꝛ scđm eũ expressio hic eiꝰ qđ tacite inerat
scđm voluntatẽ.ideo nihil operat̃.sed certe hec decisio non videt̃
bona per.l.talis.ff.eo.Nã vt.ff.tetigi nõ est dare bonã rationẽ di
uersitatis quare magis in casu.d.l.talis scriptura.ff.e.dicat̃ inesse
preter volũtatem ⁊ nõ scđm voluntatẽ qua in casu.d.l. conficiunt̃
§.j.de iure codi.⁊ qꝛ cõtrahẽtes vident̃ cõsiderasse certũ modũ ex
pressionis per dicta verba.s.ab intestato nõ ex testamẽto: vt ptꝫ ex
l.iiij.§.de illo.ff.pro socio.⁊ qꝛ ex expressione noua dispositio etiã
dicitur ei venire ex testamẽto nõ ab intestato: ⁊ vocat̃ quodãmo
do sic quilibet extraneus institutus.hinc est qđ etiam si esset filius
3 emãcipatus ab intestato nõ poterat adire de iure ciuili. †Tamẽ
si erat institutus poterat adire de iure ciuili: sicut quilibet extra
neus vt le.⁊ no.in.l.si.ff. de intero.actio.Alia fuit questio si arbi
ter in quẽ sub pena fuit compromissum cõdemnauerit partes ad
soluendũ.x.⁊ expressit terminũ dilationis legalis.puta quatuor
mensiũ.an si tunc non soluat̃ infra dictum terminũ poterit mora
purgari.nam videt̃ qđ nõ per.l.celsus.ff.de arbi.cõtrarium tenet
Jac.de ra.⁊ And.de pisis.Bal.qꝛ videt̃ facta expressio eius qđ ta
cite inerat ex necessitate cũ minor terminus dari nõ possit.l.iiij.§.
si quis cõdemnatus.ff.de re iudi.⁊ sic videt̃ qđ nihil operetur ex
pressio.⁊ qđ omnis censeat̃ terminꝰ legalis.vt voluit glos.in.d.§.
si quis.⁊ per hoc etiã qꝛ expressio hoc casu ad fauorẽ debet opera
ri non ad preiudiciũ per.l.titia.ff.ad.l.fal.iũcta.l.si arrogator.⁊ qꝛ
terminus videtur exprimi in fauorem debitoris.vt.l.si ita relictũ
§.pegasus.ff. de leg.ij.⁊ sic non debet torqueri in lesionem. arg.l.
legata inutiliter.ff.eo.⁊ per hoc qđ etiã alleg.qđ not.glos.in.c.j.de
consti.lib.vj.vbi dicit qđ statutũ disponẽs id qđ ius commune cẽ
setur ius cõmune.⁊ sic videt̃ eodem modo qđ ex quo dilatio expri
mit terminũ legalẽ censenda sit legalis dilatio.perinde ac si non
esset expressa.quo casu bene admitteretur purgatio more.l.si cum
dies.§.fi.ff.de arbit.⁊ sic arbiter videt̃ potius minister. ⁊ organũ
legis quã per se disponẽs.ideo actus non denominat̃ ab eo qđ se
quitur in.l.si arrogator.ff.de adop.Sed Pet.⁊ Cy.post eũ quos
sequitur hic Bar.tenent contra.qꝛ si non admittit̃ purgatio mo
re quãdo offenditur solus arbiter: vt qꝛ exprimit terminum aliũ
quam legalem: multo minus debet admitti quãdo offendit̃ arbi
ter ⁊ lex.qđ est quãdo exprimitur terminus legalis.argu.l.duorũ.
ff.de oper.liber.huic tamen rationi respondit Guli.qđ arbiter cẽ
sebatur potius expressisse gratia ammonitionis quã disponendi
vel autorizandi.ar.l.muto.§.si sub conditione.ff.de tute. per hoc
etiã allegabat Bart.qꝛ scđm eum sit expressio eius qđ non inerat
scđm voluntatem.sed potius preter.⁊ ideo debet operari per.l.ta
lis scriptura.ff.eo.hec ratio non videt̃ bona inquantũ qđ dicatur
inesse preter voluntatẽ per id qđ supra dixi. ¶ Itẽ dic qđ dꝫ ope
rari expressio: qꝛ nõ inerat de necessitate cum posset exprimere ter
minum quem vellet: qꝛ sententie arbitri debet stari siue equa siue
iniqua vt in.§.stari.secus dicit in iudicibꝰ.⁊ sic intelligatur glos.
in.§.si quis condemnatus.Sed certe istud nõ videtur bene dictũ
qꝛ arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum.ff.de arbi.scđm Ja
co.de are.⁊ sic non debet posse dici qđ iudex non posset. saltem eo
casu quo iudicis actus esset nullus ipso iure.vt expresse colligi po
test ex his que habent̃ in.l.apud celsum.§.item qꝛ.cum ibi no.per
Bar.de do.excep.vnde sicut sentẽtia iudicis que est aperte cõtra
ius ipso iure nõ valet: ita sñia arbitri.nec inducit etiã aliquã peti
tionẽ pene.secꝰ qñ nõ esset ꝯtra ius: qꝛ si inique ꝓnũciet nihilomi
nus statur metu pene. vt in.§.stari.⁊ sic videt̃ qđ rationes Bart.
⁊ Pe.necessario non concludant.si tamen vis tenere hãc partem
potes dicere qđ lꝫ expressio eius qđ tacite insit ex necessitate nihil
operet̃ respectu eius qđ exprimit̃: tñ respectu extrinseci potest ope
rari.facit.l.talis scriptura.cum ibi no.ff.eo.cum.d.l.titio.⁊ ita po
test esse in casu isto.Nam ex quo arbiter posuit expresse diem per

hoc certificatur pars de termino infra quē dꝫ satisfacere. ⁊ ad hūc
finē videt̄ arbiter expssisse. ⁊ ideo videt̄ qđ nō admittatur purga-
tio more. ⁊ q꞉ lꝫ appositio infra terminū respiciat fauorem debi-
toris. tamen post terminū nō respicit eiꝰ fauorē hinc est qđ statuit
eū in mora. ⁊ ideo debet pena esse cōmissa impurgabiliter. ex quo
est dies ⁊ pena apposita ab hoīe. ⁊ pro ista materia videt̄ casus in
d. l. celsus. indistincte ipsam intelligendo. qđ no. Jo. de Jmo.

Summarium.

1 ☞ Error in nomine proprio non vitiat.
2 Error in nomine appellatiuo vitiat.
3 Aurum non venit vestis appellatione.
4 Nomina propria sunt mutabilia.
5 Qualitas rei inserta idem quod confinium adiecta operatur.
6 Distributiuum ad duo verba relatum quid operetur.

1 SJ quis in fundi. †Error in nomine
proprio dispositio-
nem nō probat ⁊ non vitiat. secus si erraret in appella
tiuo vel in corpore rei. h. d. ¶ No. quod error in nomi
ne proprio non habet vitiare legatum. idem si sit error in prono-
mine cognomine vel agnomine. ⁊ de istis per glo. in. l. si quis in
nomine. C. de testa. ⁊ in. §. si quis in nomine. insti. de lega. vbi bo-
na glo. idem si sit error in confinibus. l. patronus. §. j. ij. ⁊. j. de leg.
iij. ⁊ no. in. l. forma. j. de cēsi. idē si sit error in patria vel parochia.
vt. d. §. j. ⁊. ij. Nec ob. c. significantis. j. de rescrip. de quo Bald. hic
opponit ⁊ non soluit. de quo dic vt per Joā. an. in nouella super
2 tex. quare non constabat ibi de mente. ¶ †No. quod error in no-
mine appellatiuo habet vitiare quod intellige nisi res forte esset
presens. vt est glo. singu. in. l. que extrinsecus. j. de ver. obli. vel nisi
consuetudo loquendi eum excusaret. l. labeo. §. tubero. de sup. leg.
non esset aliqua conformitas ⁊ non omnimoda dissimilitudo. vt
l. librorum. §. quod tamen cassius. j. ti. ij. vel nisi constaret de men
te ex substantia corporis per protestationem preambulam. vt hic
tetigit glo. in verbo vocabula. Item si testator legat massaritias
3 suas vxori non intelligitur legare vestimēta. ¶ †Item no. quod
appellatione vestis non venit aurum ⁊ argentum quod intellige
nisi esset annexum vestimento: vt. j. de auro ⁊ argento. le. l. pedicu
lis. ⁊. l. cum aurum. in fi. ⁊ ibi Barto. hoc expresse tenet eo. titu.
4 ¶ †Item not. quod nomina propria sunt mutabilia. secus in ap-
pellatiuis. an tamen liceat indifferenter mutare proprium. dic vt
habetur in. l. j. C. de muta. nomi. ⁊ in proemio. vj. hoc not. ¶ In
glo. ij. in fine. No. ex hac glo. quod vbi discordat nomen cum con-
finibus vel cum rei qualitate. potius attenduntur cōfines vel rei
qualitas ꝙ nomen proprium de quo in. l. demonstratio. j. de con-
5 di. ⁊ demon. ¶ †Nota secundo ex glo. quod qualitas rei inserta
operatur idem quod appositio confinium. ⁊ per hoc infertur qđ
si quis accusat aliquem de vulnere cōmisso in palatio dominorū
non est necesse quod apponātur confines ipsius palatij. cum pro-
pter qualitatem expressam res satis reddatur esse certa. ⁊ ideo nō
eget alia demonstratione. l. j. in fi. de do. preleg. ⁊. l. cum seruo. cuꝫ
ibi not. s. de cotrahen. emp. ⁊ per hec limitatur. l. libellorum. j. de
accu. ¶ In glo. iij. in fi. Nota secundum Ang. ex ista glo. quod lꝫ
vinea possit ad fundum vel pratum reduci vel ad terram arato-
riam. Tamen censetur in substantia diuersa. ⁊ ideo error habet
vitiare quod not. in gloss. in corpore ibi. l. si fortidianum. Sol. ibi
in legatis. in eadem ibi. si in nomine solu. ibi. in cōtractibus. In
eadem ibi. l. quod no. solu. ibi in herede īstitutis. In eadem ibi. l.
si in nomine. solu. ibi. de testamentis. In eadem ibi. §. pe. solu. ibi
in iudicijs. In eadem ibi. l. in venditionibus. sol. ibi in actu vlti-
mo titio pro obligatorio. In glo. non deberi in fine. sol. ibi loquit̄
quādo verba appellatiua non sunt omnino difformia ex toto. hic
omnino dissimilitudo. ⁊ sic quādo verba possunt quoquo modo
adaptari ad mentem valet dispositio. Et de hoc quando mens
contradicit verbis habemus glo. meliorem de corpore iuris. in. l.
labeo. §. tubero. de sup. le. ¶ In glo. vocabula. ibi. nisi. hec glo. vi-
detur sibiipsi contraria. dum dicit quod non valet legatum si de
nulla sentiam. ⁊ in ver. nisi videtur dicere oppositum. Sed dic qđ
interdum constat de mēte. l. q꞉ testator predixit coram aliquibus
de mulo: quia intēdebat mulum legare. ⁊ ipse legat equum. ⁊ hoc
casu vitiatur legatum: q꞉ per hoc non tollitur error. vt in princi-
pio glo. Sed quando testator dixit protestando. quod cum dicet̄
de mulo. intelligatur quod etiam sustētatur legatum vt ibi quia
propter protestationem preambulam apparet eum non errasse. ⁊
hoc quod dictum est de protestatione intelligitur quando habet
tractum ⁊ respectum ad futurum: sed si fiat simpliciter. vt q꞉ pro-
testatur qđ legando equū intelligit de mulo. tunc si immediate se
quitur dispositio. dico idē. secus si ex interuallo: q꞉ p̄sumitur mu-
tatio volūtatis arg. l. cū in plures. §. locator. s. loc. Sed aduerte
extra etiā qñ interuenit ꝓtestatio. videt̄ esse glo. ꝯtria insti. de ver.
obli. §. j. vbi dꝛ qđ si cōtrahētes agāt inter se. quid velit stipulator.
vt ibi in exemplo. a. ⁊. b. qđ vitiat̄ stipulatio. Breuiter reperio qđ
Pe. vt hic refert Cy. dixit qđ hoc ꝓcedat in vltima voluntate: q꞉
etiā nutu pōt fieri. secus in stipulatione vt ibi. ⁊ per hoc tex. in. l. j.
in prin. C. de rei vxo. acti. Sed certe ſm hoc sequeret̄ qđ etiā si non
procedat protestatio valeat legatū lꝫ sit error in noīe appellatiuo
per. d. l. nutu. dic qđ qñ nutu legatur sineverbis ꝓcedat. d. l. nutu.
Sed qñ interuenerit vna difformitas menti ꝓpter repugnantiā
totum vitiatur. l. vbi. j. de reg. iur. idem vbi facta contraria inter-
ueniunt. ⁊ pro tanto ista litera ꝓcedit. ¶ In glo. homini. ibi. l. j.
hec vera. ¶ In ea. glo. ibi alij. ista est contra tex. ſm Cy. hic: q꞉ lo-
quitur de vocabulo. ⁊ ideo id qđ dꝛ in vsu. nā certe non procedit.
vnde tene secure primā expositionē. ¶ In ea. glo. ibi appellatiua
nō mutātur. sicut al's dꝛ fatuus qui ignorat nomen propriū. l. si.
C. de here. insti. ¶ In ea. glo. in fine. Cy. dicit quod hoc verū quā-
do ista appellatiua adijciuntur cū noīe proprio. cū per. l. qui ha-
bebat. de re iudi. al's vbi adiectiuū stat in vim substātiui: licet nō
dicatur de nomine ꝓprio non vitiat. ideo si leget seruū ⁊c. Sed
si de per se dicit qđ fatuus error videt̄ in eis sicut in alio appellati
uo: sed mihi hoc non placet: q꞉ istud adiectiuum stat sine substan-
tiuo aliquo. licet nomen propriū nō apponat̄. l. j. ⁊. ij. s. de libe. et
posthu. ⁊ ideo si lego seruum qui est niger. si est vnicus seruus va
leat legatum ſm Ange. hic. ar. d. l. j. de lib. ⁊ posthu.
6 Si quis heredes. †Distributiuum relatum ad
duo verba distributiua actuꝫ
secundi sicut diffinit actū primi. ¶ Ex hoc tex. not. qđ si fiat adie-
ctiuū quod ⁊ quicunqꝫ arripuerit vexillū hostiū habeat. x. si duo
quilibet pro parte. Contra hoc tñ facit quod habetur in. l. si fuerit
de re. du. per quā videtur qđ tunc neuter habeat. sed de hoc dicen
dum vt in. l. ar. quisqꝫ. s. de here. insti. ¶ In glo. j. in fine. Nō ob.
tex. l. si pluribus. j. de lega. ij. Sed certe iste tex. videtur simpliciter
cōcordare cum isto. nā ita ibi. sicut hic onus legati ad omnes spe-
ctat heredes: nam hic ponitur onus respectiuum. hic aūt respecti
ue ſm regulā gall'. non obstat. l. qui filiabus. §. j. j. eo. quia ibi di-
stributiuū attribuit actum primi verbi insolidum. hic secus. Itē
ibi de personis honoratis: hic de grauatis.

Summarium.

1 ☞ Jus eligendi in vltimis voluntatibus per vnicam electionē
consumitur.
2 Voluntas vltima non debet esse in pendenti.
3 Meum dici potest quod cum alio commune habeo.
4 Legans fundum cōmunem censetur suam tantum legare partē.

SEruī electione. In vltimis voluntati-
bus electione semel fa-
1 cta non est licitum variare. hoc dicit. ¶ †No. quod per
vnicam electionem consumitur ius eligēdi in vltimis
voluntatibus. in contractibus dic vt. l. qui cum certarum. §. fin. j.
de verbo. oblig. ⁊. l. si quis stipulatus sit stichū. de ver. obli. ¶ In
glo. j. ver. possumus. ibi. l. eum qui certarum. §. fi. subau. ⁊. l. si qs
stipulatus sit stichum. de ver. obli. ¶ In ea. gl. ibi addita. al's nō
valeret electio. l. j. §. j. de cadu. tol. ⁊. l. si tibi homo. §. cuꝫ seruus. j.
eo. ⁊. l. optime allegata in glo. ¶ In eadem glo. ibi volo eligere. ⁊
sic vult quod inducat electionem glo. contraria est in. l. in emen-
tis. C. de contrahen. emp. vbi vult glo. quod verbum volo presen-
tis temporis infinitiui modi inducat dispositionem. secus si futu
rum. ⁊ illam tenet Jac. de are. sed Pe. tenet istam. Respōdeo qđ
non disponat in actibus inter viuos: sed bene in vltimis volūta-
tibus. l. pamphilo. §. propositū. de leg. iij. ⁊ hāc sequitur hic Bal.
⁊ sic in eis est speciale. Bar. hic ⁊ in. l. j. C. de sum. tri. ⁊ fi. catho. sal
uat istam. ⁊ illam tenet. quia verbum volo per se nō habet actum
perfectum: sed cum adiuncto. vt si dico volo talem ⁊c. vt. l. apud
aufidium. de opti. le. Si cū infinitiuo. ⁊ sic explicādum ab alio ꝙ
a proferente. vt si dicat volo talem esse heredem: tunc inducit di-
spositionem. Idem si dicit volo titium gerere negotia mea. est eñ
mandatum. Si vero explicatur a proferente nō disponit si in me
ra eius voluntate non consistat: vt si dicat volo ascendere arborē.
Si vero consistat in mera voluntate proferētis: ⁊ est actus qui de
pendet a futuro: vt est actus legandi vt si dicit volo legare titio. x.
tunc dicit quod disponit: quia habet dependentiam a futuro: et
tunc si precedat deliberatio disponit. vt gl. in. d. l. in ementis. ibi
enim proferebatur verbum volo respondendo ad interrogatio-
nem alterius. ideo presumitur deliberate proferri. idem si respon
deat dato sibi termino ad deliberandum. secus si non deliberat:
quia non disponit vt hic. ⁊ sic si precedit deliberatio disponit per
l. huiusmodi. §. stichum. j. eo. Sed Cy. dicit si datum sit tibi tēpus
ad deliberandum. facit. l. omnes. ad trebel. Item facit. l. de etate
§. qui tacuit. de interro. actio. ⁊ per hoc infertur quod si quis di-
cat volo istam rem pro. x. ⁊ tu dicas habeas: inducitur emptio: q꞉
agens est liberum ⁊ patiens idoneum ad suscipiendum. Et ideo
statim perficitur ſm Bar. hic ⁊ philosophos: quia videtur profer
re deliberate ex quo promiscue profertur: seu in actu promiscuo.
Secus si dicam volo vendere pro futuris: quia tunc non disponit
vt in illa glo. Et forte etiā isto casu inducitur perfectio: quia stat
ratio philosophorum predicta. Tamen quia glo. ⁊ doct. tenent
contrarium

contrarium in hoc vltimo quando dixi pro futuris. potes dicere quod ideo secus in isto quã in primo: quia in primo habuit volũtatem de presenti. In secundo non: sed destinatam in futurum. Idem dicit Bar. in. l. j. de summa trinitate et fide catholica quia verbum vellem. in vltima voluntate disponit per. l. pamphilus. §. proposui. de leg. Sed dic quod ibi etiam alia interuenerant: quia conuocatis amicis sic dixit seu disposuit. Et per hoc apparet fm Ang. sic voluisse disponere. Item quia etiam fuit interrogatus & respondit quod sic. facit quod no. Bar. in. l. gerit. de acquirenda hereditate in. iij. colum. & multum facit ille tex. Nec obstat qd nil operetur illa congregatio amicorum: quia testes debẽt esse rogati in testamento & non in codicillis: vt. l. fi. C. de codicillis. Et ideo videtur quod ille tex. non probat dictum Bar. scilicet quod speciale sit fauore vltime volũtatis: nisi illis concurrẽtibus. ¶ In eadem gl. in fine. ibi sol. vt ibi no. & l. huiusmodi. §. fi. ff. e. quia ibi in contractibus: hic in vltimis voluntatibus. ratio diuersitatis quia in vltimis voluntatibus fit executio & transit dominium. l. apud aufidium. de opti. leg. secus in contractibus. tamen non est generalis ratio vbi non fit statim executio. vt si lego. x. vel certum pondus argenti. tunc quia legatum consistit in genere non transit
2 dominium statim. Ideo melior est ratio: †quia vltima voluntas non sic debet esse in pendenti sicut contractus super communi predio. Iste tex. inducitur ad questionem aliqui sunt deputati ad electionem officialis: & elegerunt & electus non acceptauit an iterũ poterint eligere. de quo hic per Dyn. Raymũ. Bald. & Cy. in. l. fi. C. de contraben. emp. Bal. dicit aut tenuit electio aut nõ. Et querit idem Bal. an sit locus variationi in vltimis voluntatibus nõ vt hic in contractibus dic vt in. l. eum qui certarum. & in. l. si quis stipulatus sit stichum. de verbo. oblig. in iudiciis non variatur. l. cum filius. §. variis. ff. titu. ij. l. quod in herede. §. eligere. de tribu. l. j. de optione lega. & hoc si electio tenet idem si non tenet si facta sit scienter. si ignoranter. tunc si habet eligere iure suo potest iterũ eligere. l. iij. de optio. lega. sed si ex iure alieno non poterat eligere quia semel est functus officio suo. l. iudex. de re iudi. & l. queritur si errauit. de arbi. hanc intellige si vitietur electio ratione forme mandati: quia tunc poterit iterum eligere per. l. quod tamen. de arbi. & hoc fm Ray. facit quod dixi in. d. l. iudex. Item fallit quãdo ex mente cogitatum est de effectu. vt quare Papa mãdat prouideri de beneficio vt per Inno. in. c. in literis. de offi. & de re iud. c. de cetero. Et per hoc infertur in questione proposita quod si electio non tenuit si habuit eligere suo iure iterum poterat eligere: secus si in alieno nisi ratione transgressionis mãdati vitietur. facit quod no. Joan. an. in. c. gratia. de rescrip. in. vj. & in. c. si cõpromissarius. de elec. in. vj. Sed per hoc non videtur clare decidi qd si tenuit electio sed renunciauit: dic vt idem. vt sic distinguatur si habet suo vel alieno per. d. c. si compromissarius. & c. si electio. de elec. in. vj. ¶ Item adde quod si electio est nulla & deprehenditur scientia in eligendo videtur quod non perdat facultatem eligendi si propter defectum forme electio reddatur nulla: licet tunc priuetur. id est veniat priuandus potestate eligendi per. c. cum in cũctis. & c. quia propter. de elec. Secus si esset nulla ratione electionis indigne persone scienter: quia tũc ipso iure priuatur potestate eligendi ea vice. vt. d. c. cum in cunctis. & illa materia loquitur in eligentibus prelatum suum siue rectorem ecclesiasticum. & ideo forte cum in penis non sit fienda extensio. vt in regula iur. cum in penis. lib. vj. non esset trahenda illa pena ad habentes potestatẽ eligendi rectorem temporalem nisi expresse in statutis caueretur. facit quod not. in simili in. c. cum vos. de offi. ordi. vbi patronus laicus scienter presentans indignum non priuatur potestate presentandi iterum: quod tene menti &c.

Labeo ait. Quod est commune intelligitur esse meum quo ad dispositionem partis mee. hoc di-
3 cit. ¶ In tex. ibi labeo ait. supple & male. †Nota quod illud quod est commune potest dici esse meum. & de hoc dic plene per Bart. & vide in. l. illud. ff. de ritu nup. & glo. in. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. Non ob. l. quid si heres. ff. cõmuni diuidũ. quia illud verum quo ad dispositionem partis mee. vel dic quod aut sunt cõmunia pluribus vt vniuersis: & tunc illud quod est commune censetur esse meum. xij. q. ij. qui manumittitur. & l. in tantam. §. vniuersitatis. ff. de rerũ diui. Quãdoque pluribus vt singulis: & tunc respectu partis mee cẽsetur meum. Item respectu totius si est ad illud destinata. fallit in. l. j. de vendi. re. fisca. li. x. Item fallit in. l. stipulatio. §. fi. de oper. no. nunci. sed ibi erat dispositio super toto ad finem vt prodesset aliis. Item fallit in. l. iul. §. celsus. de act. emp. Et Bar. dicit quod in casibus in quibus censetur mea quo ad dispositionem totius. hoc est potius ex quadam fictione iuris quam ex veritate. istud videtur expresse probari per tex. in. d. l. illud de ritu nup.

Cum fundus. Qui legat rem itelligit solũ legare partem quã habet in ea. h. d. ¶ In glo. ibi etiam si post testamentũ incipiat esse suus totus. hoc videtur ff. l. si ex toto. in prin. ff. e. vbi augmentũ factum post rem legatam cedit legato. Sol. fm Dy. ibi loquitur quãdo legauit simplr fundum. hic quando per pronomẽ meũ. quo casu refert ad tẽpus testamẽti. ar. d. l. si ita. sed multomagis ɔtra hoc videtur. l. fundũ nominatim. ff. de leg. ij. põt dici sustinendo Dy. qd ibi loquit quãdo adiicitur in futurũ: quia dixit qui meus erit. & sic respicit tempus mortis. hic respicit in presenti. puta lego fundum meum & ideo re-
4 stringit legatũ. ¶ †Item cõtra hoc facit qd si testator legat fundũ qui est ɔmunis videt legare suã partẽ. l. si domũ. §. fi. & l. meuius. §. pe. ff. titu. j. & sic videt perinde ac si diceretur lego fundũ meum. & ideo videtur directa sol. scdm Bal. qd qñ simplr legat fundũ. videtur legare in effectu ius qd habebat scdm tẽpus mortis. & ideo recipit augmentũ. ex quo nõ posuit verba restrictiua ad tẽpus testamenti. secus quando additur meum vt. d. l. si ita. de aur. & arg. leg. Itẽ quãdo adiicitur meũ aliquãdo recipit augmentũ. vt si ex causa iudicationis altera pars aduenerit. l. iul. §. idez celsus. ff. de actio. emp. scdm Bar. & hoc casu tenet legatarius refundere precium partis adiudicate per dictũ. §. idẽ celsus. al's incipit. l. is qui fundus. Bal. vero dicit quo ad dictũ. §. idẽ celsus. quia ibi loquitur in ɔtractu oneroso. hic in lucratiuo. ideo satis sufficit legatario si habet partẽ & nõ totũ. Potes cõcordare isto modo qd si heres velit qd legatarius habebit totum: tũc habebit refuso sibi precio: vt d. §. idẽ celsus. si heres resistit ex quo sum9 in ti. lucratiuo. & diuersa est ratio in oneroso in quo omne cõmodũ perueniẽs occasione rei debet esse emptoris. adde qd icrementũ per alluuionẽ veniẽs venit in legatũ etiã si sit appositũ pronomẽ meũ scdm Cy. in. l. iij. §. grege. & in. l. se. ff. e. ¶ In ea. glo. ibi secus. Ista glo. cõmuniter reprehendit per. l. si domus. §. fi. ff. eo. Fateor tamẽ qd quando dicit cornelianũ recipit lega. augmẽtum. secus si dixit meum. vt. ff. dixi proxi. & isto modo modo põt saluari glos. &c. sed tũc ob. quia si paria sunt quãdo dicit meũ & cornelianũ. & testator sciuit alienũ. p parte debet estimatio illius partis quã sicut alienã sciuit alienã. l. cũ alienam. C. de lega. sed dic scdm Cy. qd nõ est eadẽ ratio: quia quãdo est totus alienus nõ est ratio quare vna pars debeat magis quã alia: vt. d. l. cum aliena. facit. l. generaliter. ff. de fideius. sec9 quando est pars sua. quare nõ est eadẽ ratio vt hic. vera sol. ad glos. ¶ In ea. glo. ibi stipulatio. §. fi. hic erant verba significatiua per prius ius testãtis. ibi erant indiffinita que equipollebãt olim. hec non est bona ratio. quia idẽ esset si non esset facta adiectio verbi meum. ideo qui dicit qd ibi est eadem ratio omnium partiũ cum totius rei vocetur hic secus: vel dic melius qd ibi vicem aliorum stipulatur. vnde nimirum si super toto stipulatio operatur. hic autẽ simpliciter super re disponebat volẽs propriam dispositionem facere. ideo in dubio refertur ad ius testantis. Salycetus.

Summarium.

1 Conditio proprie tempus futurum respicit.
2 Conditio quando secundum qualitatem euentus diuidatur.
3 Conditio facta dicitur que per relatiuum indicitur.

Stichum qui. Relatiuum substantie iunctum verbo presentis tẽporis inducit demõstrationẽ: sed iunctũ verbo futuri tẽporis inducit cõditionẽ. h. d. Et premitte qd falsa de-
1 monstratio nõ vitiat legatũ si defectus conditionis sit. l. falsa demonstratio. de cõdi. & demõ. ¶ †No. qd cõditio proprie respicit tẽpus futurũ. l. cum ad presens. cum. l. se. ff. si cer. pe. & l. j. de condi. &
2 demon. vbi plene de ista materia. ¶ †Item no. qd vbi euentus cõditionis respicit principaliter ipsam rem de qua est dispositio: vel ipsam dispositionem potest diuidi conditio scdm qualitatem euẽtus. licet al's etiã generaliter cõditio non scindatur. l. cum fund9. ff. de condi. & demon. Et videtur etiam hic scissio ex quadã equitate per tex. in. l. pe. de cõdi. & demon. Et no. bene quia exponitur qui meus erat. i. quatenus meus erat. & sic facit qd illa clausula si non valet vel valebit iure testamenti &c. exponatur. i. quatenus. & sic pro parte possit verificari. Et eo modo si statutum dicit qd mulier non possit contrahere sine consensu duorum consanguineorũ ex parte patris si illos habeat. exponatur. i. quatenus. i. quãtum illos habeat: de quo hic latis probatur. ¶ In glos. magna ibi est qd ad diuersitatẽ partium. vult dicere qd ibi cõditio illa nõ respicit substãtiam institutionis: sed distributionem partium & diuersitatem ipsarum: ita qd institutio censetur pura in substantia: sed est in conditione. pro quota parte debent esse heredes. pro quo facit quia relatiuũ iunctũ futuro reddit conditionale id cui adiicit vt ibi alleg. Bal. l. vter ex fratribus. ff. de condi. insti. ¶ In ea. ibi testamentũ. Ista est mala ratio: quia hic facit conditionẽ. quia hic periret testamentũ in eo in quo disponit: sed hic ideo: quia adiicit substãtie dispositionis in contrario non adiicit substãtie dispositionis. sed distributioni partium. vnde non est congruum dicere qd hic testamentum pereat in totum. ¶ In eadem glo. ibi. l. talē. §. final. dicit qd ibi remanet ius patronat9 vigore cuius satis poterat dici remanere suspsius testantis propter reliquias precedentis dominij. & sic cẽset verificata & nõ defecta. l. pe. & l. fi. C. de questio. ¶ In ea. l. si in diẽ. ibi exprimitur per eum modum per quem in-

3 erat.argu.l.iij.§.eo.¶ In glo.conditio.ibi si tacita.†Nota qđ cō-
ditio indicta p relatiuũ dicitur tacita ⁊ non expressa. facit.l.j. in
fi.de cōdi.⁊ demon.⁊ sic nō impediret transmissionem per.l. que
extrinsecus de cōdi.⁊ demō.Sed ꝯtrium est verum:quia licet sicut
tacita venit ex testamento:⁊ ideo impedit.l.aliquando.eo.titu.⁊
hoc tenuit Barto.in.d.l.conditiones.¶ In glo.extinguitur ibi
§.si rem.ista reprobatur:quia ista distinctio habet locum quando
simpliciter res legatur.secus quando legatur si mea erit. vel que
mea erit:quia tunc vitiatur legatum ex defectu conditionis.Ca-
sus est singularis in.l.scribit.in.fi.de auro ⁊ argento leg.quod te-
ne menti ad limitationem.l.fideicommissa.§.si rem.j.ti.ij.¶ In
fi.glo.dic sm Dy.quod ibi conditio pendebat a voluntate stipu-
tionis ⁊ tacite inerat:⁊ ibi nihil operatur:sed hic erat alia condi
tio que tacite non inerat.vel sm Pe.ibi cōditio respicit executio-
nem.non substantiam obligationis.ideo non censetur conditio
ar.l.ex his.C.quando di.le.ce.hic vero conditio respicit substan-
tiam obligationis.¶ Ex glo.aduerte: quia hic dicitur qđ condi
tio scinditur:quia verum quando respicit rem immediate.⁊ ideꝫ
si respiciat principal'r dispositionē.al's secus.d.l.cũ fundus.⁊ teti
gi.s.de notabilib⁹. vt volo quod valeat iure testamēti.⁊ si nō va-
let vel valebit de iure codicillorum.Item facit ad.q.de cōsangui-
neis si vnus sit tantũ ex parte patris adhibitus alter ex parte ma
tris qꝛ debet intelligi statutũ de quo dixi i notabilibus. ⁊ hic per
Bar.quatenus habeat.⁊ sic debet satisfieri verbis statuti ꝓut pa
tet.l.cum virum.C.de fideicom.¶ Querit hic Dy.pone quod cō-
cedo tibi talem possessionem post mortē nunc alieno partē eius:
an debebitur estimatio totius partis alienate. ⁊ videť qđ non p
ea que no.in.d.l.fideicommissa.§. si rē.⁊ que habentur in.l.liber-
to.in prin.j.de ānu.leg.⁊.l.seia.§.fi.j.de dona.cau.mor.dic ex quo
facta fuit mentio mortis censetur donatio causa mor. p.l. seia.§.
fi.j.de do.p̄le.Ex quo sequiť qđ cũ regulariter donatio cā mortis
sapiat naturam vltime voluntatis.l.marcellus.§.j.j.de do.causa
mor.qđ de ipsa debet iudicari sicut de legato ⁊ fideicommisso. et
debet fieri distinctio an alienetur ex voluntate vel ex necessitate p
dictā.l.fideicōmissa.§.si rem. etiā si dixerit concedo talem posses-
sionem.sed non dixit que mea erit:quia simplicem demonstratio
nem fecit non conditionalem vt hic.⁊ p.l.scribit.§.fi.de aur.⁊ ar.
leg.Nec obstat.l.liberto.quia ibi non alienauit testator sed heres
qui non potuit preiudicare legatario.Non obstat.l.seia.§.fi.quia
ibi in donatione non facta mentione mortis: licet fiet per expres-
sionem infirmitatis.ideo videtur donatio inter viuos secus quā
do fit mentio de morte in donatione.facit qđ no.in.l.fi.C. de pac.
⁊ in.l.que dotis.s.so.ma. Jo.de Jmo.

Summarium.

1 Legatum repudiare potest is ad quem spectat commodum.
2 Dominus an possit hereditatem seruo delatam repudiare.

1 **Legatum seruo.** Non pōt breuius sum
mari.¶†No.quod il
le potest repudiare legatum ad quem spectat cōmodũ
lꝫ recta via non fuerit sibi relictum.¶ In gl.in fi.in.l.
legatũ.⁊ est ratio diuersitatis quare ademptio que fit in testamē
to fit tpe quo legatũ nondũ est quesitũ cum dies legati non cedat
nisi a tempore mortis.l.j.§.cũ igitur.de cadu.tol.ideo non debet
posse adimi ab ipso domino cui non est quesitum : sed repudia-
tio fit post mortem.⁊ eo tempore quo iam cesset dies legati. ideo
nimirum si potest repudiare.Nam licet legatum queratur igno-
ranti:tamen reuocabiliter queritur.l.cum pater.§.surdo.j.ti.j.et
l.si quis ita.de condi.insti.⁊ ibi bona glo.secus quādo dominus
vellet repudiare anteq̄ legatum esset delatum quare relictũ esset
sub conditione:quia tunc non posset ante conditionis euentum.
facit.l.si ita.l.si ita scriptum.§.si sub cōditione.de leg.ij. ¶ In gl.
ibi sol.vt ibi.quia nō potest videri quod repudiet ibi:quia inter-
fuit vt testis.si tñ vellet expresse renunciare posset vt hac.l. ¶ In
ea.glo.in fi.ibi iuris filius:sed quare habet plus iuris filius q̄ ser
uus.dicit qꝛ filius censetur dñs viuente patre rerum paternarũ.l.
in suis.ff.de liber.⁊ posthu.secus in seruo.quod nō placet ei:quia
sm ista tempora quicquid querebat filius querebat patri.de acq.
here.l.placet.ideo ibi dicit quod quo ad casum huius.l. glo. non
bene dicit.⁊ alia est solutio:quia hic loquitur de legato quo casu
siue sit factum seruo siue filiofa. potest repudiare per patrem vel
dñm:⁊ in hoc non est differentia inter filiũ ⁊ seruum : sed in con-
trario loquitur in hereditate delata que non potest repudiari p
patrē sine voluntate filij.nec per filium sine volũtate patris vt ibi
quare illa non potest queri.nec queritur sine volũtate vtriusq̄.l.
si quis mihi bona.§.iussum.de acqui.here.secus in legato qđ que
ritur per mediam.s.per substantiam ipsius filij immediate patri
l.que legata.de reg.iur.Et ideo nimirum si per solum patrē non
2 potest hereditas repudiari . ¶ Sed iuxta hoc est dubium†quid
de hereditate delata seruo an possit dominus repudiare.videtur
qđ non:sicut nec pater delatam filio:⁊ qꝛ in acquirēda hereditate
requiritur etiā voluntas vtriusq̄.s.dñi ⁊ serui.l.cũ ꝓponas.C.de
here.insti.ꝯriũ voluit gl.in.d.l. is q heres. Rō diuersitatis inter
seruũ ⁊ filiũ est qꝛ plus iuris censetur filius habere q̄ seru⁹ in he-
reditate vt hac gl.ex eo qꝛ filius sperat facilius existentiā sui iuris
saltem per mortē patris q̄ seruus speret libertatē quā non sperat
per mortē dñi.⁊ ideo non agitur de preiudicio serui si dñs repu-
diat quare seruus nō habeat spem acquirendi. secus in filio : sed
Bar.in.d.§.fi.tenet contrariũ:qꝛ etiā dñs non potest repudiare.
ar.l.is pōt.de acqui.here.nec ob.l.j.§.per seruũ.qꝛ illa loquitur in
bonoꝝ possessore:nō in hereditate.nā si bono.pos.facilius queriť
pendente conditione institutionis.l.ij.§.si sub conditione.j.de se
cun.tab.secus in aditione hereditatis que nō fit ante purificatio
nē conditionis.d.l.is pōt.⁊ ideo facilius perdiť ⁊ hic ob.qꝛ bono
rũ possessio nō pōt queri sine consensu serui.l.seruo inuito. in p̄n.
ad treb.igiť nec repudiari.Et ideo forte verior opi. quā cōiter se-
quũtur doc.per.d.l.j.§.per seruũ.⁊ per rationes supradictas:⁊ sic
erit casus spālis in quo licet quis non posset solus per se adire.tñ
poterit solus repudiare quare de solo eius preiudicio agere vide
tur.⁊ sic pōt etiā dici qđ.l.is qui pōt.de illo loquiť qui suo iure hꝫ
ptātē adeũdi.nō aũt verificeť in illo cui est p aliũ querenda : ⁊ sic
distinctio hui⁹ gl.pōt saluari p.l.ꝯriā:lꝫ male dixerit quo ad istā.

Summarium.

1 Augmentum accessorium sm rem ipsam iudicatur.
2 Propositũ in ꝓposito idem opatur quod oppositũ in opposito.

Si ex toto. Si rei legate detrahitur legatum
minuitur:si aliquid addať auge-
1 tur.h.d.¶ Not. qđ augmentũ ⁊ diminutio accessorie
veniens ad rem iudicari dꝫ sm ipsam rem principa-
2 lem.l.cũ inter.§.cũ iter.de pa.do.vbi bonus tex.¶†Itē not.illud
vulgatũ qđ idem dꝫ operari propositũ in proposito ⁊c.Et qđ cō-
trariorũ eadē est disciplina.l.⁊ si contra.de vul.⁊ pup.⁊ p Bar.in
l.inter stipulantē.§.sacram.de ver.obli.¶ Extra glo.facit iste tex.
ad questionē Dy.quam Bar.non ponit.Sed Ray. ⁊ Bal. quid
si fuit cōcessa alicui imunitas a collectis: an per hoc intelligatur
esse imunis a collectis que imponũtur ex necessitate tpe guerre.
videť qđ sic per istum tex.⁊ arg. eorũ que habētur in.l. si seruus.
de serui.vrba. p̄di. ⁊ in.l.in oneribus.§.hi qui imunis.j. de vaca.
mu.In contrariũ determinat Dy.p ea que hñr in.l.j.⁊ ibi gl.que
extendit illam.l.ad guerram.C.nemi.li.se.in emp.spe.execra.li.x.
Sed cōtra tex.Ray.per.d.l.si seruus ⁊ quare talis collecta potest
dici supindicta.vt ptꝫ ex his que habētur in.l.j.⁊ in rubrica.C. de
supindicto.li.x.⁊ sibi videtur munus extraordinariuꝫ.ideo debet
competere immunitas virtute dicti priuilegij p ea que hñr in.d.
§.hi qui imunis.⁊.C.de va.mu.pu.l.j. nec obstat.l.j. vt nemini li-
ce.⁊ qꝛ loquiť in casu spāli in emptione specierũ de quibus ibi.et
sic potius facit in contrariũ.ar.l.ius singulare.de legi.Bal.cōcor
dat opi. qꝛ opi. Ray. procedit qñ imponeretur collecta per noīa
respectiua.vt qꝛ imponereť ad duplũ eius qđ al's consueuisset im
poni.secus si per noīa simplicia.puta vt soluantur centũ : qꝛ tunc
procedit opi.Dy.facit qđ habeť i simili in.l. si dictũ.s.de euictio.
sed certe ibi loquiť quo ad aliā materiā.vnde forte de iure opinio
Ray. est verior. ¶ Itē aduerte qꝛ tāgit hic Bal. q d iuris si quis
legauerit fundi dimidiā.an si fundus est augmētatus etiam au-
gmentetur legatũ.de quo p Bar.i.l.serui electione.§.fi.s.eo.bar.
ibi nihil dicit de augmento.sed alio casu loqtur Cy.ibi videť dice
re qđ non placet Bal.⁊ melius vt mihi videť hic: qꝛ sicut qñ sim-
pliciter legatur res recipere pōt augmentũ ita qñ legať pars.pu-
ta dimidia ipsius fundi ꝓportionaliter dꝫ recipere augmentũ.vñ
si fundus erat primo.x.iugerũ ⁊ postea supaddit alia.x.in effectu
vbi dimidia fundi sm tempus testamenti erat in vno modo erit
in.x.⁊ sic cēsebitur augmentata non aũt debebiť totus fundus:qꝛ
hoc esset cōtra mentem testantis . Et hec vidētur vera qñ simpl'r
legauit dimidiam fundi:sed si dixisset lego meā dimidiam fundi:
videtur qđ tunc non reciperet augmentũ p ea que dixit glo.in p̄n.
¶ Item adde qꝛ Cy.hic in addi.volens soluere contrariũ de hac
l.ad no.in.d.§.fi.dicit qđ ideo hoc legatũ recipit augmentum: qꝛ
hoc augmentũ superuenit accessorie.puta per alluuionem. vnde
nimirum si regulariter sm naturā principalis.vnde in regula ac
cessoriũ.in.vj.Sed in contrario obuenit principaliter ex prouisio
ne legatarij acquirentis aliquid ipsi fundo. Sed certe ista sol.di-
uinat ad hunc tex.quinimo videtur aperte cōtra ipm dum dicit
etiam si adiecisset.⁊ supra videtur loqui etiā quando ex facto te-
stantis fit augmentum.⁊ ad idem.l.cum fundus.j.titu.j. ideo te-
ne solu.Bar.quam hic ponit ⁊c.

Summarium.

1 Rei debendi plures possunt in vltima voluntate constitui.
2 Diuisio nō induciť pceptione ptis ab vno ex plurib⁹ reis debēdi.

Si ita scriptus. Alternatiua posita iter
personas grauatas obli
gat vnumquenq̄ insolidum. vnde duo rei debendi.
nec inducitur diuisio perceptione vel petitione ptis.
hoc dicit

1 hoc dicit. ¶ † Not. qḋ in vltima volūtate poſſunt cōſtitui duo rei debēdi. ⁊ not. qualiter cōſtituanť: qꝛ per alternatiuā poſitā inter
2 perſonas grauatas. ¶ † Itē no. qḋ perceptione vel petitiōe partis ab vno ex pluribus reis debendi non inducitur diuiſio. de quo in glo. ⁊ plene in. l. ex duobus. ff. de duo. reis. ¶ In gloſ. velit. ibi vel ſo. vt ibi. cōclude ſcḋm Bal. qḋ ſi cōſtat de mēte teſtātis an velit vtrūqꝫ tenere inſolidū. an vero ꝑ partibꝰ hereditarijs illa eſt ſeruāda p. l. eādem. hic alleg. in dubio dicit qḋ aut aliqui grauantur in diuerſis orationibꝰ. ⁊ videnť grauari inſolidū. facit qḋ habeť ⁊ no. per. Bar. in. l. iij. ff. de duo. reis. Si aūt grauanť in eadē oratione ſi p copulatiuā. videnť tūc grauari ꝑ partibꝰ hereditarijs. cū copula ⁊ diuidat partes. facit qḋ habeť in. l. reos. §. cū in tabulis. ff. de duo. reis. Idē dicas ſi abſolute. i. ſine copula in eadē oratione grauentur. ⁊ tunc punctus ſtet loco copule. l. triplici. de ver. ob. ⁊ qḋ no. in. l. preterea. ff. ad. l. fal. Si aūt ponitur alternatiue. tūc videť inſolidū grauari: vt hic. ⁊ voluit etiā hic gl. ¶ In gl. alterutro. ibi dicit idē qḋ hic. iſta videť cōtra. d. l. ſi creditores vbi videtur qḋ ſi etiā ab vno recipiat partē etiā extra iudiciū ſibi preiudicat: qꝛ non poterit iterum ad ipſum redire. Eſt tamē bona ſo. ad. l. reos. ⁊. l. liberū. ¶ In. e. glo. in fi. Bart. dicit qḋ ſi loquimur in petēte ſi petijt ab omnibꝰ. intelligiť diuidere. qꝛ fecit diuiſionem obligationis ⁊ ꝑiudicat. alias ſi petijt ab vno non preiudicat quia ſupra petijt ab vna tm̄ parte intelligere: non diuidere. Si aūt in recipiēte loquamur. dic qḋ aut recipit partē ꝑ rata ſoluentis. ⁊ tunc videť diuidere niſi habeat beneficium diuiſionis duo rei olim nō habebāt. hodie habēt ſicut fideiuſſores. et hoc ſit ſpeciale fauore vltime volūtatis. hec ſequitur Bar. in. d. l. ſi creditores. hic vero de quo. ff. diceť. ¶ In gloſ. ab alterutro. ibi. l. reos dicit qḋ iſta. l. licet non faciat cōtra id qḋ hic diciť de ſolutiōe vt hic per Barto. tamē Bal. adducit aliā ratiōnē: qꝛ hic videť equi parari iſta obligatio vltime volūtatis contractui. ¶ In ea. glo. ibi vel dic vt ibi glo. variat. vide Bar. aliter hic dicit vt hic p eum cuius ſnīam in effectu ſequiť Bal. in. d. l. ſi creditores. dicens ibi quod ideo aliud in legatis: qꝛ illa regulantur ſcḋm vltimā volūtatē teſtātis: que ratio ceſſat in cōtractibus. Sed certe illa ratio parū cōcludit quare legatarij poſtquā legatū eſt eis legatū. poſſunt legatū repudiare ⁊ i eo paciſci: vt eis placet. ff. de cōdi. inſti. l. ſi quis ita hereditatem. cū ibi not. vnde videť qḋ melior ſit opi. quā hic tenet. nec ſit hec differentia inter legatū ⁊ contractum cū etiā vt ipſe dixit hec eqparātur cōtractibus ⁊ cōcludit qḋ electio nō ꝑiudicat: ſed ꝑiudicat diuiſio. vt etiā no. glo. ff. in. l. liberū. hic alle. in gloſ. Et ſi queriť qñ dicatur diuidere in petēte. ⁊ cōcludit qḋ ſi petijt ab omnibꝰ ꝑ rata nō videť diuidere ſꝫ eligere. l. reos hic alleg. Si aūt petijt partē tanquā partē tangētem illum a quo petiť. tūc inducatur diuiſio niſi hoc faceret ex neceſſitate ꝓpter beneficium diuiſionis cōtinens ius per ea que habentur in. l. ij. ⁊ iij. ff. de duo. re. iuncta. l. inter eos. §. j. ff. de fideiuſ. vel niſi proteſtatus fuit velle ſuū ius ſaluare quā remanere cōtra oēs. l. ſi debitoris. §. j. ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. Si autem loquimur in recipiente ſolutionē. dicit qḋ ſi recipiat ſimpliciter partē nō intelligitur diuidere per hūc tex. ſecus ſi recipiat tanquā partē ſpectantem ad ipſum ſoluentem: qꝛ tunc bene intelligiť diuidere. ⁊ ita intelligatur. d. l. creditores. ſaluo niſi fuerit proteſtatus de iure ſuo cōtra alios. vel niſi ex neceſſitate partez recipiat: vt. ff. in ſimili dixi ⁊c. Intelligo autem vltra ipſum qḋ ſatis diciť recipere partez tanquā partē cōtingentē ſoluētem ſi ſoluens tibi dicat ſoluo tibi iſtud ꝑ perſona mea. vel pro parte mea. vt videť ꝓbari in. d. l. ſi creditores. Tenendo autē opi. litere que poſſit eſſe ratio diuerſitatis inter membra ſua que aliter ꝓſequitur in. l. ex duobus. ff. de duo. re. dic vt ibi dixi. forte tñ de iure in hoc verior eſt opi. Bald. ¶ In ea. glo. in fi. Sed cōtra iſtud qḋ dicit de oneratis. facit qḋ dicit ibidem de datis tutoribus p alternationez. Cy. hic dicit qḋ licet onus erat idem circa diuerſa. Sed nō videť ibi bene dicere cū ibi agatur de tutela ⁊ fauore pupilli. ideo aliter dicit in. l. is q ducenta. §. vtrū. de reb. dub. qḋ tutela pure eſt onus. quare eſt ius atqꝫ poteſtas in capite li. l. j. ff. de tute. ideo licet habeat onus annexum. l. tria onera. ff. de excu. tuto. attendimus potius qḋ principale eſt. facit. l. ſi quis nec cauſam. ff. j. cum ibi no. ſi cer. peta. vel poſſes dicere ꝓut etiam ibi not. per doct. in. d. l. qḋ eſt ſpeciale in oneratis onere tutele fauore pupillorum. ⁊ quia tutela certo iudicio dari debet. ⁊ de materia huius. §. plene in. d. l. pe. ⁊c.

Summarium.

1 Nomina numeralia ſunt copulatiua.
2 Legatum pro parte acceptari ⁊ pro parte repudiari nequit.

Si ita legatum. Si vna pars alternatiue eſt indiuidua altera
1 ſimiliter cenſeť indiuidua. h. d. ¶ † Not. ex tex. qḋ nomina numeralia nō dicātur diſiunctiua ſed copulatiua. de dictione autem alteruter ⁊ alterutra. que ſit differentia. habuiſtis. ff. pri. §. ¶ † No. quod legatum nō pōt pro parte accepta
2 ri ⁊ pro parte repudiari. de quo in. l. neminem. ⁊. l. ſe. ff. tit. j. ¶ In gloſ. lecticarios. ibi facit vim vt octo. quaſi velit dicere qḋ hec dictio octo. que potius inducit cōiunctionē quā diſiunctionē. ſꝫ certe idē eſſet ſi nō eſſet appoſita dictio octo. vt qꝛ teſtator dixit lego ſeruos legatarios meos. aut ꝑ ipſis ſingulis. x. Nam tunc cenſetur legatum in prima parte alternatiue. ⁊ queriť in ſecunda quo ad effectum de quo in litera: probať in. l. ſcire debebus hic alleg. ſecus eſt quando ſingulariter nominať ſcḋm vt ſequitur in gloſ. que in ſequentibus forte nolit hec ſentire: licet aliter hic ſentiat. ¶ In glo. non petere in fi. prima non eſt bona propter. l. in teſtamentis. ff. de reg. iur. Secunda etiam videtur reprobari, per. l. ſi ſtichum. §. ſtipulatio. de ver. obli. cum ibi not. vnde Iaco. de are. dicebat qḋ quando in ſtipulatione annua venit aliquid propter quod tunc cenſetur eſſe vna: vt. d. §. ſtipulatio. ſecus qñ temporale: vt. d. l. ſterilis. in fi. vel potes etiam dicere: vt hic per Bart. qḋ etiaꝫ ponit Bal. ⁊ fuit originaliter opi. Pet. quia ibi coherebat implementum perſone ſtipulātis teleo cenſetur vna. alias ſecus. ¶ In gloſ. fi. vt ibi no. dixit hic Dy. Ray. ⁊ Bal. poſt eum. qḋ variatio circa idem vel circa ea que ratione connexitatis cenſetur idem non admittiť vt hic probatur. Sed circa penitus diuerſa. facit. l. de rebus. ff. rerū amo. ⁊ ibi de hoc plenꝰ per Bart. ¶ Ex glo. inducitur iſte tex. per Bal. poſt Dy. ad queſtionē ſi miles debet habere ab aliqua cōitate vel ab aliquibus ruſticis. x. operas in vinea vel alibi vbi velit: aut pro qualibet opera quinqꝫ qḋ nō poſſit preſtari pars operarum. ⁊ pars pecunie inuito milite.

Id qḋ apud hoſtes. Non ſummať. ¶ Not. qḋ pōt fieri legatum rei conſiſtentis apud hoſtes. ¶ In gloſ. conſiſtere. ibi: alias ſecus. Et pro iſta ſolu. bene facit. l. ab omnibus. §. in teſtamento. ff. eo. vbi dicit poſſe legari ſi aliquo caſu poſſit emi. ⁊ hec ſolutio communiter approbatur: licet aliter dicat in. l. liber homo. hic allegata. Et adde hic not. per Bar. inquantum dicit qḋ poteſt concedi res que ſuperfuit hoſtium ſub conditione ſi peruenit ad manus meas. Nam contra hec videť. l. inter ſtipulantem. §. ſacrā. de ver. obli. vbi quando ꝓpter interdictū cōmerciū rei nō pōt venire in cōtractū. nō poteſt etiam venire ſub conditione. ſed illud dicit quādo nō eſt honeſtū nec fauorabile expectare euentum conditionis: alias ſecus argu. l. generaliter. §. ſi liber homo. ff. de fideicommiſ. liber.

Iulianus nec. Ius optandi non poteſt per filium explicari ſine iuſſu patris. h. d. Et adde quod dicit Bar. in. l. qui in aliena. in prin. ff. de acqui. here. Ex quo colligi pōt ratio huius. l. qꝛ iſta eſt quedā volūtas explicāda per ipſam voluntatem ad quam non obligatur filius ſine patre: vt in voto. vt. l. ſi rem. §. j. ff. de pollicitatio. ¶ Item no. quod electio non poteſt fieri ante aditam hereditatem.

Summarium.

1 Grauari poteſt fideicōmiſſo cōmodum ſentiēs a defuncto.
2 Quartam trebellianicam detrahere pōt qui grauatur vt heres.
3 Fideicommiſſum conditionale perit fideicommiſſario ante cōditionis euentum decedente.
4 Regula cathoniana locum non habet in conditione tacita.
5 Pater quando cogi poſſit filium emancipare.
6 Filiuſfamilias inſtitutus heres nomine remanet ſed nō ſeruus.
7 Filius ⁊ ſeruus quo ad acquiſitionē patri fiendam equiparātur.
8 Monachus poteſt eſſe vſufructuarius.
9 Fideicommiſſarius vniuerſalis actionem ex teſtamēto habet cōtra heredem reſtituere nolentem.
1 Fideicommiſſum ex perſona filij vires capit hereditate aduentitia exiſtente.

Cum filio. Qui capit commoduꝫ per mediā ſubſtātiam alterius ex vltima voluntate pōt onere fideicōmiſſi grauari. ⁊ ſi extraneo relinquitur: tunc ſicut heres trebel. quartam deducet ſꝫ ille per quem acquiritur non videť grauatus vt heres nec quartam deducet. ⁊ fideicōmiſſario mortuo quando deducet fideicōmiſſum cedētis fideicommiſſum remanet penes grauatum. hoc dicit. Et quatuor ſunt partes principales. Nā primo ponit vnū dictū. Secūdo illud declarat: vel illud declarando decidit quoddam dubium. Tertio ponit vnam illationem iuliani. Quarto aliam autoritatem legis. ſecunda ibi: ac tunc. tertia ibi: deniqꝫ. quarta ibi: ideo. Vel ſm Cyn. tres ſunt partes principales. Nam primo loquitur de filio ⁊ ſeruo hereditario ⁊ legato ſimul. Secūdo de filio ⁊ hereditate tantum. Tertio de filio hereditate ⁊ legato. ſecunda ibi: deniqꝫ. tertia ibi: ⁊ ideo. Et ſecundū cū ideo in duobus vltimis non loquitur de ſeruo: quia ipſe non dicitur heres: licet filius ſit. de quo. ff. dicetur. ¶ Item ideo in ſecūdo caſu loquitur de hereditate tantū ꝓpter falcidiam quā detrabit heres ⁊ non legatarius. Et premitte pro euidentia qḋ prima pars ſecundū oēs pōt intelligi etiā in hereditate profectitia hoc eſt relicta contemplatione patris vel domini. ſed de ſecunda et reli-

quis partibus est dubium. Nam Bart. dicit illā solum pcedere in adventitio qñ contemplatione ipsius filij facta est institutio. ⁊ hec sequit hic Ang. Sed forte de iure cōtrariū est verius: vt ista litera indistincte ⁊ generaliter loquit. ⁊. ĩ. tangetur. ⁊ hoc secūdū ista tempora. Quid aūt hodie. tangit Bar. in questionibus. ⁊. ĩ. tāgetur. ¶ Item premitte secūdo qḋ scḋa pars pōt intelligi duobus modis. Primo modo qḋ legatum vel fideicōmissum datū a patre vel dño filio vel seruis insti. ita demū valeat si pater vel dominus vult. ⁊ sic virtus legati vel fideicōmissi pendet a mera eorum volūtate. ⁊ hanc lecturā tenuit precise glo. j. ⁊ gl. antepenultima. in ver. patris. ⁊ scḋm eā lȝ filius emancipeť vel seruus manumittatur non tenebit legatū vel fideicōmissum nisi pater vel dñs voluerit. Secūdo modo legitur ꝙ dictū legatum seu fideicōmissum non pendeat ab eoꝝ voluntate: imo de necessitate seruo manumisso vel filio in potestate sit prestandū. ⁊ hanc tenuit gl. tanꝙ veriorem in ver. ex persona eoꝝ. ⁊ hec secunda subdiuidit in plures: vt patet ex dicta glo. in ver. si persona eoꝝ. ¶ Item premitte qḋ tertia pars in ver. deniqꝫ. legitur simil'r duobus modis. Primo qḋ sit differentia an pater cogeť de restituēdo hereditatē filio quo casu trebellianica non deducit: qꝛ tunc nō vt heres sed vt pater rogare videť. An vero roget de restituēdo extraneo quo casu trebellianica: qꝛ ex psona filij teneť. ⁊ sic vt filius sit heres institutus ⁊ patri querat. ⁊ sic per filiū sit heres pater ⁊ filius per eius substantiā representet. Scḋo modo legiť ꝙ non sit differentia an rogetur de restituēdo filio vel extraneo: sed solū in modo rogādi quia si rogať vt pater non deducet trebellianicā: secus si vt heres sed prima lectura vera: vt hic tangitur in glo. in ver. sed vt pater. ¶ Ultimo pmitte qḋ quarta pars in ver. ⁊ ideo. legiť duobꝰ modis in glo. fi. vt ibi patet. Et tertio modo ſm Jac. de are. ⁊ quarto ſm Bar. de quibus duobus hic per Bar. ¶ In tex. ibi datur i. relinquitur. ⁊ no. qḋ facit in cle. scḋa per gl. de iure patro. ¶ In tex. ibi ex persona filij teneť. subaudi. ⁊ sic vt heres cū filius sit institutus. ⁊ pater ipsius personā representet. ¶ In tex. ibi nō posset. subaudi. ⁊ sic multominus ipse pater si teneť ex persona filij. quia propter vnūquodqꝫ tale ⁊ illud magis. l. qui pareti. ⁊. l. ex diuerso. ſ. sol. matri. ſm Cy. ¶ In tex. ibi cum pater. subaudi restituendo filio instituto. ¶ In tex. ibi rogari videť. subaudi ⁊ sic fideicōmissum sumit vires ex eius persona secundū intellectum Bar. ⁊ intellige pater tanꝙ cōmodum sentiēs ratione patrie potestatis. ¶ In tex. ibi: retenturū. subaudi etiā cum omnibus fructibus: secus si ipse filius superuiueret patri: qꝛ tunc restituerenť etiā sibi fructus per. l. fideicōmissi. §. cum pollidius. de vsu. qḋ nō esset si fuisset rogatus restituere scḋm intellectum Ja. de are. vel dic retenturū: qꝛ non censeť pater vt nondū vixisset ex quo fideicōmissum sumit vires ex persona eius secundū intellectū Bart.

1 ¶ †Item no. ex ista litera qḋ grauari pōt per fideicōmissum qui sentit cōmodum a defuncto etiā per obliquū. ⁊ sic ampliať ⁊ declaratur. l. ab eo. C. de fideicō. ¶ Itē no. qñ sumit vires fideicō. ex persona patris qñ filio īstituto pater grauať. ⁊ similiter in seruo

2 instituto si dñs grauetur. ¶ †Item no. quod ille demū pōt detrahere quartā trebellianicā qui grauaretur vt heres: secus si tanꝙ al's cōmodum sentiens. facit. l. j. ⁊. l. inde neratius. ĩ. ad trebel. et in. l. mulier. §. fi. eo. titulo. ¶ Et nota bene qḋ hoc pcedit siue grauetur vt heres ex persona alterius. ¶ Item nota quod quis sibi ipsi non pōt esse obligatus. facit. l. legatum. §. j. ĩ. e. Nec similiter sibi ipsi detrahere sicut nec sibi ipsi dare. extra de institutiōibus cum ad nostrā. ¶ Item not. illud vulgatum ppter quod vnumquodqꝫ tale ⁊c. facit. l. qui libertatis. §. fi. ſ. de euic. ¶ Item no. ꝙ appellatione falcidie cōtinetur trebel. qñqꝫ autem contineť debita iure nature in aut. vnde si parens. C. de inoffi. testa. Sed pprie significat falcidiā que detrahitur per institutionē de particulari

3 bus relictis. vt no. glo. in. d. aut. ¶ †Itē no. ꝙ fideicōmissum conditionale perit fideicōmissario decedēte ante conditionis euentū. de quo in. l. j. §. finautē. C. de cadu. tol. ¶ In glo. j. ex sua volūtate. in hoc glo. non bene dicit vt tetigi in euidētiali. ⁊ tangitur ĩ. in glo. iij. ¶ In ea. glo. ibi: sed si ante emācipationē. ¶ Itē not. licet pater grauetur de restituendo post mortē suā filio nihilominus intelligitur effectualiter grauatus si non per mortē emācipauit filiū. ⁊ per hoc bene facit. l. mulier. ad trebel. ⁊. l. iij. C. de insti. ⁊ substi. ¶ In glo. ij. ibi vt vsufructus. quasi velit glo. qꝛ secundū ista tempora etiā respectu pprietatis poterat pater grauari. cū etiam illa sibi queriť sicut hodie posset grauari in vsufructu qui queritur sibi per filiū in aduentitijs: non in pprietate cū illa sit filij nisi grauaretur vt legitimus administrator filij. facit. l. etiā. C. de fideicōmis. ⁊. l. peto. §. in rem. ĩ. tit. j. ¶ In glo. eorū. ibi. l. placet. vnde etiam videtur obstare regula catboniana. ex quo ab initio non videtur valere. l. j. de regu. catbo. ⁊ hec opi. respicit secundam lec. ſ. positam que est vera vt dixit glo. ⁊ etiā dixi in euidentialibus. ¶ In ea. glo. ibi: rñdeo hec prima vera secundū. ſȝ videť diuinare. qḋ est refugium miseroꝝ: vt. l. filium quem habentē. C. fami. herc. Tene tamen menti istam primā. maxime in eo quod dixit respondeo: qꝛ si pure esset relictū non procedit hec. l. etiam secundum. ll. nouas secundū quas etiā in aduentitijs solū patri queriť vsusfructus. l. cū oportet. ⁊. l. fin. C. de bo. que lib. de quo. ĩ. tangetur sequēs solutio in ver. vel dic. ¶ Et aduerte qꝛ scḋm istā primā solutionē cessat cōtrarium de regula catboniana que non habet locū in ꝯditionalibus relictis. l. certa. §. j. ĩ. eo. Sed sequēs etiā solutio in ver. vel dic non videtur tollere cōtrarium de regula catboniana. ideo necessario videť intelligenda scḋm primam quando fuit rogatus sub conditione vel in tempus existētie sui iuris. Et ista addit plus ꝙ prima. qḋ etiā interdū pendente conditione poterit agi qñ pater nō vult sibi retinere nec filiū emācipare. nam videť quodāmodo tunc disponere. ideo sicut si aliter dissiparet possit interim cogi. vt in. l. imperator. ad treb. ita poterit hoc casu. ⁊ sic hec secūda pōt saluari. lȝ Bart. reprobet eā dicens scḋm istā fideicōmissum non saluaret vires ex psona patris. Nam imo sumeret intelligēdo qḋ hereditas iam fuit adita iussu pris. lȝ pater postea illā retinere volebat. vt ex se patet. ex quo semel testamentū erat confirmatū per aditionē. ⁊ pro hoc intellectu bene facit qḋ no. Ja. de are. ⁊ per Bar. post eum in. l. cogi. §. si pater. ĩ. ad trebellianū. ¶ In eadem glo. ibi in seruo idem nō dico forte voluit dicere qḋ seruo licet dñs cogetur restituere cū erit liber. lȝ adita fuit hereditas iussu dñi. ⁊ noluit dominus postea retinere nec seruū manumittere ꝙ non dabiť curator hereditati ⁊ hoc forte. ideo qꝛ non de primo ita verisimiliter sperat seruus libertatē. secus in filio qui sperat existentiā sui iuris saltem post mortem patris. facit qḋ no. in. l. legatū. ſ. e. ⁊ in. l. is qui heres. §. fi. ſ. de acqui. here. forte etiam hoc dixit glo. ppter id quod tāgit glo. in ver. sed vt patet. ¶ In ea. gl. ibi: item cogitur pater. hic sumit quidā vt refert Cy. aliā solutionē. sed ista etiā esset intelligenda secundū primā. nec ob. regula catboniana que nō habet locū in fideicōmissis vniuersalibus ⁊ idē glo. in. l. iij. ĩ. de regu. catbo. Sed ipse idem tenuit cōtrariū in. d. l. ij. ⁊ videť verius tenēdo qḋ dies fideicōmissi vniuersalis puri relicti cedat a morte testantis nō ab adita hereditate put etiā ipse hic tenet. ⁊ satis videť pbari in. l. cogi. §. idem metianus. ĩ. ad treb. lȝ glo. senserit cōtrariū ⁊ male in. l. quidam ita. ĩ. ad treb. quam sequebať Dy. sed illa non ob. vt hic tangit Bar. ⁊ facit in fi. ⁊c. ¶ Ex hoc vltimo no. diligē

4 ter †quod regula catboniana nō habet locū etiam in relictis sub tacita conditione. facit qḋ dixi in. l. si domino sticbus. ĩ. eo. et ista vltima magis litere amicať ⁊ licet Oldr. limitet qñ erant adiecta verba que saperent fideicōmissum dilatum in tempus sui iuris vt est videre in. l. vbi pure. ad trebel. tamen Bart. simpliciter tenet glo. qḋ hic loquiť qñ pure filius est institutus. ⁊ pater qui habet cōmodum ab eo. seu p mediā personā eius est sibi de restituendo grauatus. secus qñ pater est institutꝰ. ⁊ sic nō habet cōmoduȝ a filio ⁊ rogať de restituendo ipi filio. quo casu scḋm eū procedat dictū Oldr. per id qḋ habetur in. §. an seruo. insti. de leg. iij. ⁊. ĩ. e. l. a filio. ¶ Sed aduerte: qꝛ forte etiam pōt defendi qḋ si pater est institutus ⁊ simpliciter grauatur de restituēdo filio intelligatur grauatus de restituendo in tps sui iuris per tex. cū glo. in. l. cogitur. §. si pater. ĩ. ad trebel. vbi videtur casus nō cauillādo ⁊ filius ibi poterat agere. vel qꝛ erat factus sui iuris. vel qꝛ pater censebatur dissipare si volebat acquirere vt ibi tetigit Ja. de are. ⁊ Bar. post eum scḋm hoc nō habet obstare dicta. l. vbi pure. qꝛ non debet sumi argumentum a cōtrario sensu: qꝛ resultaret iuri contrarius intellectus contra dictū. §. facit quod habetur in. l. placet. §. patri. C. de cōdi. inser. Item non obstat. §. nā seruo. qꝛ si litera ibi ponderetur nil ibi dicit de patre ⁊ filio: sed solū de domino ⁊ seruo. ⁊ longa videtur differentia inter casum ⁊ casum. cum seruus nō speret libertatē per mortem domini. sed filius speret existētiā sui iuris saltē per mortem patris. ideo qñ optio instituto relinquitur filio verisimilius insurgit presumptio vt intelligatur dilatum relictum in tps existentie sui iuris: quā quando a domino instituto relinquitur libertas. facit qḋ no. tex. ⁊ glo. in. l. legatū. ſ. eo. ⁊. l. is qui heres. §. fi. de acqui. here. ¶ Iteȝ aduerte qꝛ plus dixit hic Cy. post Jac. de ra. quia supposito etiam isto intellectu

5 vltimo glo. †poterit cogi pater emancipare si iussu eius per filiū sit adita hereditas. nā videtur agnouisse iudicium defuncti iubendo adire. ⁊ cōsequēter videť agnouisse quatenus ab eo est relictū. ⁊ tūc relictū nō possit bene valere: nisi emancipetur. vt in cōsequentiā pater grauať emancipare. facit. l. quāuis. C. de fideicō. ⁊ sic in cōsequētiā videť agnoscere volūtatē defuncti ēt in hoc ar. l. ij. de iurisd. om. iudi. ⁊ ideo poterit cogi. facit. l. cui. de cōdi. ⁊ de mon. Sed forte iste intellectus est bonus: qꝛ pater nō videť cogi emancipare qñ nihil sibi remaneret. ⁊ videť esse de mente tex. in dicta. l. si cui. ⁊ expresse voluit glo. in. d. l. cogi. §. si pater. ⁊ hoc casu nil debet remanere penes patrem: cum nec etiam posset aliqd detrahere vt hic dicitur. ergo nec poterit cogi. ⁊ hoc videtur voluisse glo. in. d. §. si pater. que videtur in effectu reprobare hunc intellectum. facit etiam qḋ not. glos. in. d. l. si cui. ibi tamē glos. in ver. restituere. que incipit hec presumptio. videtur voluisse sentire opi. Cy. sed melius videť dicere glos. in. d. §. si pater. nec ob. qḋ dixi circa intellectum. §. si pater. gl. in. l. a filio. ĩ. e. q̄ videť approbare opi.

bare opi.bar.q2 illa gl.nō ꝓbat iure cū nil alleget.niſi.§.a ſeruo. ¶Item videt glo.cōtraria cum tex.in.d.§.ſi pater.z eodē modo poſſet reſponderi ad.l.fideicōmiſſa.§.filio.ſ.de leg.iij.z hāc partē etiā videt tenere glo.in.d.l.ſi cui.de condi.z demon. in preallег. glo.in ver.reſtituerit.ſi tñ velles tenere opi.Old.z Bar.quam ſe quit etiā hic Ang.z pro qua multū videt facere.d.§.ſi filio.z.d.l. vbi pure.poſſes dicere qd licet.d.§.ſi pater.videat ſimplr loqui: tñ debeat limitari z diſtingui per.d.l.vbi pure.z.d.§.ſi filio.quia non eſt abſonū q vna.l.ſimplr loquens limitaret z determinare tur per aliā in materia diſtinguētē.l.non eſt nouū.z.l.z poſterio res.ſ.de legibus.z notatur in aut.offerat.C.de lit.cōteſt.Et ſcdm predicta deberēt etiā limitari glo.preallegate in.d.l.ſi cui.z.d.§. ſi pater.z hec pars tutior propter aut.glo.in.d.l.a filio. ¶In gl. falcidi.in fi.Et facit quod dixi ſuper tex.Et aduerte ſm Ang.qd pater hāc falcidiā retinebit pro ſe ſcdm hec iura ſine dubio.z etiā hodie ſi hereditas fuiſſet profectitia.quia relicta filio contempla tione patris cū plena proprietate etiā hodie ad patrē in talibus pertineat.l.cū oportet.C.de bo.que libe.ſ3 ſi hereditas eſſet aduē titia cum hodie ꝓprietas ſequatur filium z non patrē.vt.d.l.cū oportet.detrahet eā pro filio tanq administrator legitimus filij: cum filius hoc caſu ſit heres nomine z effectu quo ad proprietatē vt.d.l.cū oportet.z ſic habebit ſolū vſumfructū in dicta quarta. ¶In gl.filij.in fi.ſubaudi q inſpecto mero rigore z vnde debet attendi forma verbox ſi ſeruus heres inſtituatur z legat a domi no non dr legari a ſeruo ſed inſpecto effectu ſic cū debeatur ex per ſona ſerui.hinc eſt qd ſaltē de equitate tenebitur liber factus ad relicta legata a dño ſi ipſe liber fact' hereditatē adiuerit. aduer te tñ q2 quo ad ordinem preſtationis ſi immineret ratio falcidie z quedā legata eſſent relicta a ſeruo z quedā a dño p prius debe rēt ſolui legata relicta z ſine detractiōe falcidie ſi hoc fieri poſſit. de reſiduo vero qd ſupererit preſtabūtur relicta a dño de quibus tamen poterit detrahi falcidia.z ſic patet qd ex perſona ſerui ſu munt vires:q2 al's falcidia non detraheret.l.nenſenius.§.ſeruo. ſ.ad.l.falci.vbi caſus ſingularis in quo non fit ɔtributio omniū legatorū ſimul in eodē teſtamento relictox. ¶In gl.nā admiſſa. in fine.z ſic ſentit glo.qd tranſeāt in filium actiones vtiles z tre belliane.contrariū videtur ſentire glo.ſe.inquātum dicit quod filius remanet heres directo:z ſic penes eū remanēt directa iura Nam ſi ſic eſt debent ſibi ſufficere ille directe vt eſt caſus notabi lis in.l.ſi heres inſtitutus.ſ.ad trebel.Bar.tenet hic iſtam gl.§. ſi filio.hic allegato.z reprobat ſequentē q2 ſecundum eum directe actiones querūtur patri per.l.placet.de acqui.here.z per hoc nō ob.l.ſi heres.Ange.hic dicit qd opi.Bar.pōt eſſe vera tenendo opi.quā ſequit ipſe Bar.videlicet qd apud filiū remanet nudū nomē heredis non habēs cōcomitantiam directorū.Sed aliam tenēdo opi.q apud filium remanēt directe de quo dicet.ſ.ſuper glo.ſed vt patet videt etiā dicēdum oppoſitū.Ipſe tñ dicit etiā tunc poſſe teneri idem per.d.§.ſi filio.z reſpōdet ad.d.l.ſi heres qd hic loquitur qñ effectus directarū tranſiuit in partem etiam quo ad exercitium:q2 tunc neceſſe eſt cauſari in filiū vtilis.Sed vbi effectus directarū ab herede in fideicōmiſſariū nō tranſiret ſed ſolū tranſeunt vtiles tunc dicit de plano fatendū q ſi fiat re ſtitutio heredi ſufficient perſone directe que ſunt efficaces per re ſtitutionē nouiter factā z hoc ſecūdum eū vendicabit ſibi locum in hereditate ꝓfectitia.Si aūt eſſet aduentitia q2 tunc fili' rema net heres nomine z effectu non haberet locum queſtio.z q2 fidei cōmiſſum reſpectu proprietatis eſſet nullus.Sed aduerte q2 hic opinio Ang.non videtur bona q2 ſemper quando tranſeūt vti les videt tranſire effectus directarū.facit qd no.in.l.j.C.de act.z ob.per Bar.Item ex quo penes filiū eſſent directe ſ3 inefficaces tñ:q2 vtilis in ſubſidium a iure introducitur ex equitate:vt ple ne le.z no.in.d.l.j.deberet ſufficere filio q directe ſue ſumerēt effi caciam autoritatis trebellianice abſq eo qd introducātur vtiles per no.in tex.z glo.in.d.l.ſi heres.inſti.z idem deciſio huius vi detur pendere ex eo qd dicet ſuper.d.glo.ſed vt patet poſſes etiā dicere:z ibi tanget q iſta ſtant ſimul q filius dicatur heres cum nō habeat aliquas actiones directas vt voluit hic Cy.poſt Jac. de ra.nā aliud eſt hereditas aliud res z iura ipſius hereditatis. l.hereditas.ſ.de reg.iur.z.l.j.z.ij.C.de euic.z ibi melius de quo ſuper.d.glo. ¶In gl.ſed vt pater.ibi.l.qui hominē.§.j.z bene fa cit.l.ſi ſtatu liber a pene.§.ſi filius.de ſta.lib. ¶In ead.glo. ibi z caute tacet.de ſeruo.no.ex glo.duo.primo q principiū huius.l. vſq ad ver.deniq habet locum in filio z ſeruo:ſed ab illo v.vſq in finē.in ſolo filio.Contrarium tñ ſentit gl.in.l.quidam.§.ſi ſer uo.ſ.ad trebel.z illā ſequit hic Bar.z videt verior per verſiculū ac tunc demū.nā cum ibi ponam dictū pariter in filio z ſeruo ex quo poſtea in ver.deniq infert.licet actio fiat ſolum in filio forte gratia breuitatis.z quia facilius contingit filium effici ſui iuris q ſeruū effici liberū non tñ per hoc ſequit qd idē non debeat dici in ſeruo in quo eſt eadē ratio per dictū ver.ac tunc.z facit qd ha
6 betur in.l.j.C.de diuer.reſcrip.†Item no.ex gl.q filiuſfa.inſtitu tus etiā ſcdm hec iura remanet heres nomine:ſeruus nō.z iſtud

cōiter tenebant antiqui z ſequit Dy.z Ray.z etiam Cy.hic z p hac opi.etiā facit q2 non eſt dubium qd plus capacitatis habeat filius ſcdz hec iura q ſeruus qñ filius nō habebat aliquas actio nes ꝓprias quo ad proprietatē quas habebat ſeruus.l.filiuſfa.z l.in factū.ſ.de act.z ob.z.l.ſi longius.§.ſi.cū ibi no.per gloſ.ſ.de iudi.Bar.tñ hic tenet oppoſitū q ſolū nudū nomē ſit in vtroq. z mouet potiſſime:q2 filius acquirit patri directas hoc iure ſicut z ſeruus:vt in.§.alteri.inſti.de inutili ſtip.z.§.ſi quis alij.de ver bo.obli.z declarat duos effectus qui ſequūtur ex hoc nudo noie qui ſurgit eo ipſo qd quis eſt ſcriptus heres.Sed Ang.hic tenet cum glo.dicēs q filius eſt heres noie z habet directas l3 nō habet efficaces:q2 oīs effectus directarū trāſit in patrē.mouetur per.l. cui ſeru'.ſ.ſi quas omiſ.cau.te.z.l.ſi ſeru' cōis ab extero.de acq. here.Item per rationē q2 nomē heredis eſt directū ciuile z a iu re ciuili introductū.l.verbis ciuilibus cū ibi no.ſ.de vul.z pu.et habet etiā nouū effectū iuris etiam ſm Bar.q2 nō pōt fieri retor quitio cōtra ipſum ſeruū ſed eox que iuris ſunt ſerui nō ſunt ca paces.l.que teſtamēto.§.ſeruus.ſ.de teſta.z.l.qd obtinet.ſ.de re iud.Nec ob.ſcdm eū.l.placet.de acqui.here.q2 de ſolo emolumen to dicit vt voluit hic glo.z bene facit l3 non alleget.l.ſi ſtatuliber a pene.§.ſi filius.ſ.de ſta.libe.Itē nō ob.l.qui liberis.§.hec ver ba q2 intelligat qd ibi facit patrē heredē.ſ.quo ad emolumentū. z eodē modo reſpondet ad.l.qui in aliena.§.interdū.de acquir. her.z no.p glo.in.l.que ſub cōditione.de lib.z poſt.Itē nō ob.l. cū quidā.§.ſi ſeruū.ſ.ad treb.q pōt dici ſcdm eū qd ibi dñs nō de trahit trebellianicam ex eo:q2 ſeruus ſit heres:ſed ex eo q2 domi nus intelligitur grauatus vt dñs z heres factus per ſeruū.Not. etiā quod ille dr heres noie apud quem remanent directe vt not. glo.in.l.pro herede.§.pamp.de acqui.here.in glo.magna.z.ſ.ad trebel.l.extitiſſe.§.quia fatetur.vnde dicit q apud filiū remanēt directe que nō ſeparantur ab eo.Sed effectus directarū tranſit in patrē etiam quo ad exercitiū.vel ſecundū eū pōt dici quod nō tranſit effectus illarū directarū ſ3 potius noue directe ex qua cē ſentur de iure in patrē z ille erūt datiue.z ille que remanēt penes filiū l3 ſine effectu ſunt natiue.z hoc in effectu ſecundum eū eſt no men nouū dictū.z bene facit q2 iure non probat nec habet funda mentum niſi ab ipſo.ſeruus vero nō remanet heres directo:ſed ſolū remanet nudū nomen cū hac qualitate:q2 remanet ſcriptus heres:z in pſona eiuſdem debet impleri cōditio.l.qui heredi.de cōdi.z demō.Sed aduerte:quia tenēdo hanc partē melius poſ ſet reſponderi ad id qd dictū eſt de rationibus directis prout vo luit Cy.poſt Ja.de ra.quod filius querat directas actiones here ditarias patri z ipſe nihilominus remaneat heres noie:q2 aliud hereditas z aliud res z iura hereditaria.facit quod habetur in l.j.z.ij.C.de euic.z.l.iuramētū.§.vniuerſitatis.de re.di.z ſic ſtat qd votum heredis cadat in eo:z tamen directa iura hereditatis tranſeant in aliū.z fuit ſubtilis cōſideratio.z hec opi.ſatis eſt ſu
7 ſtentabilis tñ de iure veriorē puto opi.Bart.†Ex eo maxime q2 quo ad acquiſitionē fiendam patri per filium equiparantur re gulariter ſeruus z filius.inſti.per quas perſo.no.acqui.§.j.z.d.l. placet.z ſic in caſibus in quibus non reperitur diuerſitas ſtandū eſt regule:vt voluit gl.in.l.omnis diffinitio.de re iudi.z per hoc bene facit.d.l.qui in aliena.in fi.cum ſimilibus.de leg.nec ob.iſta l.quia imo potius facit ſi bene attendatur id qd habet in ver.ac tunc.ex quo infertur ver.ac deniq.vt.ſ.dixi.z voluit gloſ.in.d.l. quidam.§.ſi ſeruum.Item non ob.d.l.ſi ſeruus.z.l.ſi ſeruus cō munis ab extero.allegate per Ang.quia nihil faciūt ſi bene pon derētur.Item non obſtat ratio Ang.qua fateor quod nudū no mē heredis eſt illud qd cadit in ſeruo z ſimiliter in filio ſcdm hec iura.Et licet reperiat qñq habere plus capacitatis filius tamē in hac materia non reperitur.imo potius oppoſitum.vt.d.l.pla cet.z in.d.§.interdū.Item non ob.effectus iuris qui inſurgunt ex ipſo nudo noie.nam inquātum inſurgit effectus complemēti conditionis dicit eſſe potius effectus facti vt patet ex not.in.d.l. meuia.z.l.qui heredi.de cōdi.z demon.z rerū amo.in.d.l.placet Item inquātum ſurgit alius effectus qd nō fiat detractio iſte ha bent effectū demū ſeruo facto libero.quo caſu non eſt abſonū qd talis effectus ipſe ſit capax.Itē inquātum cōſiderat effectus qui inſurgit in.l.qui hominē.§.quidam.non eſt abſonū quod cadat in ſeruo cū ſeruus poſſit naturaliter obligari.l.ſi id qd.de condi. inde.z ſic eſt eadē ratio ſibi que in filio.Et ex predictis pōt infer ri ad deciſionē duarū queſtionū de quibus hic p Bar.Tu adde qd etiā ſcdm quālibet opi.videt q etiā ſeruus inſtitutus in caſu l.qui liberis.z hec vera ſi reperiat liber tpe mortis pupilli ſicut poſſit ſuccedere ex pupillari per.l.ſi ſolus.§.ſi.de acqui.here.per quā videt confundi opinio oppoſita. ¶Item adde in alia quod etiā ſcdm opi.glo.illius videt.l.ſi paterfa.ſ.de iure inſti.habere locū etiam in filiofa.put etiam tenuit glo.ſingu.in.l.ſi qs filiū.ſ. de acqui.here.z hoc ideo quia in illa.l.attendit potius an acqui ratur emolumentum hereditatis quā ſimpliciter nomē heredis nā cū emolumētum ſcdm oēs per filiū acquirat patri debet illa.l. habere locū etiā in filio.z hoc tenuit Pe.z Cy.poſt eum in.l.iij.

ad fi. de here. insti. ⁊ qđ dixi. §. secundũ vnã opi. filium esse heredẽ
nomine ⁊ nihilominus emolumentum hereditatis acquirit pa-
tri inducitur hic per Cy. ad. q. de vsufructuario ingresso mona-
steriũ vt vsusfructus. l. non extinguat. lʒ monachus nõ possit ha
here proprium: vt in. c. cum ad monasteriũ. extra de sta. regu. ⁊ in
8 aut. ingressi. de sac. san. ec. cum non sit absonum † qđ monachus
remaneat vsufructuarius noie ⁊ cõmoditas transeat in monaste
rium ⁊ sequi videt glos. in aut. excipitur. C. de bo. que libe. ⁊ per
glo. ⁊ doct. in aut. ingressi. ⁊ per canonistas in. c. in presentia. ex-
tra de proba. ¶ In glo. relictis. ibi ⁊ duo singularia. nã cum illa
pluralitatem importent sustinetur qđ adijciatur adiectiuũ plu-
rale ⁊ erit figura grãmaticalis sintesis minor. facit qđ habet in
c. forus. ad fi. extra de ver. sig. secus si esset vnum singulare quod
esset collectiuũ plurium vt est nomẽ capitulũ vel populus. nã tũc
sustinet etiam quod detur ei pluralitas: vt in decre. c. sancte cru-
cis. extra de rescrip. ⁊ ibi per Joan. an. in ver. si citari fecerint. de
quo ibi per Jo. cal. ⁊ hec faciunt ad questio. hic tactã per Dyn. ⁊
Bar. de eo qui donauit alicui vineã ⁊ fundũ fructibus plenã. nã
videt qđ solum debeat habere fructus fundi ⁊ non vinee ex quo
in singulari dixit plenam. contrarium tamen tenuit Dy. ⁊ Bar.
per. l. fructus pendentes. de rei ven. cum similibus. sed hãc deter-
minationem puto verã si fructus erãt pendentes in ipsa vinea.
secus si iam erãt collecti ⁊ sic non erant per. §. vinee. argu. huius
glo. ⁊. l. plautius. de au. ⁊ ar. le. nec ob. l. res. §. vxori. de leg. iij. quã
allegauit Bar. qđ in illa. l. illud cõtingit ꝓper dictionẽ vniuersa
lem omnẽ vltimo loco positam. nã ałs esset secus. d. l. plautius. et
illud etiã ibi no. Bar. ⁊ sic cum hic non adijciat dicta dictio vni-
uersalis erit secus. ⁊ sic ille. §. vxori a cõtrario sensu faceret ad op-
positum. ¶ In glo. pe. ibi ex volũtate ꝓsequitur opi. quã tenuit
prima glo. que non est vera vt patet ex gl. in. ij. expositione in ea.
gl. in fi. ⁊ ratio est qꝛ seruus est capax libertatis. ideo si illa simpli
citer relinquit videtur pure relicta. sed seruus nõ est capax acqui
sitionis bonorũ. ideo si ipso instituto roget dñs ei restituere vide
tur dilatũ tp̃s cũ erit liber secundũ vltimã opi. de qua in glos. iij.
in fi. ¶ In glo. fi. ibi ante restitu. si hereditas erit adita per here-
dem ante mortẽ fideicõmis. glo. reprobat per oẽs: lʒ idem qđ hic
voluerit in. l. filiusfami. ꝟ. eo. ⁊ in. l. a testatore. ꝟ. de condi. ⁊ demõ.
⁊ contra gl. videtur casus in. l. iij. ⁊ in. l. si in personã. C. de fideius.
⁊. l. cogi. §. idẽ metianus. ꝟ. ad treb. nec ob. iura hic alleg. per glo.
qꝛ in his hic decessit fideicõmissarius sine herede: vt ibi not. p gl.
que est huius contrariã. nec ob. ꝙ fideicõmissarius est heres effe-
ctus. l. si filius. §. qđ cum eo. ⁊ sic non deberet trãsmittere sicut nec
9 heres directe; quia non est eadem ratio † cũ etiã fideicõmissarius
vniuersalis habeat actionem ex testamẽto cõtra heredẽ: vt resti-
tuat: vt no. glo. in. l. ⁊ sine scriptura. C. ad trebel. ⁊ in. l. si legat⁹. ff.
ad trebellia. ⁊ vtrobiq; per Bar. quam actionem põt transmitte
re ad suum heredem. que ratio cessat in herede qui habet meram
facultatẽ adeundi. no. tamen glo. inquãtum. ꝟ. subdit qđ licet nõ
transmitteret hereditatẽ saltem transmitteret ius deliberãdi si-
cut ⁊ heres directo per. l. cum antiquioribus. ⁊ facit. l. iij. §. de iure
delibe. nã hic redditur hec glo. singularis. ⁊ alibi nõ reperit ſm
Ang. ⁊ quod dixi de hereditate adita. Idẽ videt si heres fuisset
iussus adire ad instantiam fideicõmissarij per. l. iustam. C. ad tre
bel. ⁊ per no. per glo. in. l. ille a quo. §. si de testamẽto. ꝟ. ad trebel.
Si autem non fuisset adita hereditas. nec heres iussus de adeũ-
do ⁊ interim morietur fideicõmissarius an transmittat ad here-
dem est maius dubium. nam glo. sentit ꝙ nõ in. l. quidam ita. ꝟ.
ad trebel. ⁊. l. ij. de re. ca. in quibus glo. videtur velle qđ dies fidei
commissi vniuersalis cedit ab adita hereditate. ⁊ illas cõiter se-
quũtur antiqui ⁊ sequitur etiam hic Cy. sed Ja. de are. ⁊ Bar. cõ
tra per. d. l. cogi. §. idem metianus. cui tamen forte posset respon
deri qđ ibi heres respectu certe partis adiuerat. ⁊ sic confirmatũ
erat testamẽtum. facit. l. si nemo. de testa. tu. ⁊ sic secus posset dici
si nullo modo adiuisset. tamen pro opi. Bar. facit quia fideicom-
missarius habet officium iudicis vt possit cogere heredem adire
vt no. in. d. l. si sine. ⁊. d. l. ⁊ si legatus. vnde illud debet transmitte-
re ad vnũ heredem per. l. non solum. §. de resti. in integ. que ratio
cessat in herede qui habet simplicem facultatem adeundi. ¶ In
eadem glo. ibi maxime hec violant literam. sequẽs etiam nõ bo-
na: quia ponit diuersitatem in facto ⁊ non in iure ideo tertio le-
gitur ſm Ja. de are. vt ista ratio. in ver. quoniã non veniat ad ca-
sum expressuʒ in litera. sʒ ad casum subauditũ: vt tetigi in textua-
libus. qđ latius ꝓsequitur hic Bar. ⁊ ex intellectu Ja. de are. nõ
ad ampliationem ad. l. in fideicõmissi. §. cum pollidius de vsuris
quia licet loquatur qñ quis grauatur de restituendo filio testato
ris tamen ampliatur etiam ad casum quando quis grauatur de
restituendo filio proprio qđ põt procedere qñ filius erat institu-
tus primo loco vt hic fuit. secus si pater fuisset primo loco institu
tus per no. in. l. iubemus. C. ad trebel. quia tñ iste intellectus ali-
qualiter violat literã. Bar. hic posuit intellectũ ex quo habes qđ
penes nudum ministerium non debet remanere fideicõmissum
alteri pure relictum. Sed fideicommissum sumit vires ex perso-
na executorũ vt hic probat: ałs secus per. l. firmo. §. j. qñ dist. le. ce.
que lex melius facit ꝙ leges alle. per Bar. ⁊ facit etiam qđ habet
in. l. ij. qñ di. le. ce. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. primo inquãtũ
dicit quod hec. l. in seruo olim ⁊ hodie locum habet. nam videre
tur intelligendum dictũ suum qđ secunda pars ⁊ similiter tertia
debet intelligi qñ seruus fuit institutus contemplatione sui non
contemplatione domini sicut in simili dicit de filio. tamẽ hoc pu
to necessarium de iure: vt. ꝟ. dicã vnde adde secũdo inquãtum di-
cit qđ secunda pars huius. l. ⁊ similiter tertia debet intelligi etiã
secundũ ista tempora in hereditate aduentitia hoc est qñ institui
tur contemplatione sui ⁊ non patris: secus in ꝓfectitia: vt quia
contemplatione patris esset institutus. nã tunc scđm eum etiam
secundũ ista tempora procedit hec lex: quia tunc indifferẽter fidei
cõmissum capit vires ex persona patris: ⁊ semper pater erit he-
res: lʒ per mediam personam filij. l. pe. ꝟ. de stipu. seruorũ. ⁊. l. qui
dam cum filiũ. ꝟ. de here. insti. ⁊ ideo tunc semper intelligit roga-
ri pater vt heres ⁊ non vt pater. etiã ideo trebellianicã deducet
nedum aduersus extraneũ: sʒ etiã aduersus filium. nã licet Ang.
sequat hanc opi. tamẽ non videt bona per hunc tex. qui loquitur
indistincte. ar. l. de precio. de publi. ⁊ pro certo videt nimia restri
ctio ⁊ violatio litere. Nec ob. leges allegate per Bar. quia fateor
quod de mente testantis videt fuisse in hereditate profectitia qđ
filius simpliciter institutus debeat restituere patri illã si contin-
gat eũ ipsam adire tempore quo sit sui iuris. ⁊ hoc probant iura
preallegata. sed ista tacita volũtas non debet plus operari quã
expressa. arg. l. cum quis. si cer. peta. sicut ergo si expresse rogasset
posset filius tunc detrahere quartã in dicto casu ipsi patri ita et
nunc. ⁊ sic patet quod debet dici remanere nomẽ heredis in ipso
filio etiã si contingat eum adire dum est in potestate iussu patris
⁊ per consequens lʒ habet nudũ nomẽ heredis in eo scđm hec iu-
ra tñ debet operari effectus quos operat nudum nomẽ heredis
scripti. de quibus hic per Bar. ⁊ imputet sibi testator: qꝛ non in-
stituit ipsum patrẽ si volebat ex toto hereditatẽ ei⁹ esse in omnẽ
casum. non eñ põt facere qñ leges habeãt locum in suo testamen
to. l. nemo põt. ꝟ. eo. Nec ob. qđ no. in. l. fideicommissaria. §. fi. ꝟ. ad
treb. vbi videt velle quod in casu. §. cũ pollidius. nullã detrahat
quartam: quã glo. reputo sing. nam illud potest tolerari: qꝛ testa
tor aliter non potuit commode prouidere filio sed hic testator po
terat commode prouidere patri ipsum instituẽdo Item adde di
ctis Bar. inquãtum dicit quod prima pars huius. l. prout in lite
ra dicit a patre posse fideicommissum relinqui filio in instituto
habet locum etiam hodie quando filius instituitur contẽplatio-
ne patris: ⁊ sic in hereditate profectitia. nam hoc dictum hic plʒ
Ange. quo ad hoc vt valeat fideicommissum. Sed not. qđ videt
dilatum in tp̃s existentie sui iuris sicut olim. Ratio est ſm eũ: qꝛ
licet hereditas sit ꝓfectitia tñ ip̃m fideicommissum nõ ꝓficiscit
a patre: imo a testatore: ⁊ sic late fideicommissum dici debet po-
tius aduenticiũ quã profecticium. ⁊ sic videtur qđ cum hodie in
aduẽticijs filius habeat ꝓprietatem ⁊ pater vsumfructum qđ in
casu predicto pater retinebit sibi vsumfructũ ⁊ filius ꝓprietateʒ
habebit incontinenti. Nec ob. ſm. l. epistola. §. fi. ad trebel. vbi ro
gatus restituere post mortẽ: quia cõcedit id verum vbi viuo ro-
gato descendens nihil possit habere aduenticium. ex quo tale fi-
deicõmissum est relictũ simpliciter in cõtinenti debebit fideicom
missum restitui: vt sic filius habeat ꝓprietatẽ ⁊ pater vsumfru-
ctum. Tu adde qđ dictum Ang. aperte videtur cõtra. d. l. episto
lam. §. fi. nã ibi videt que nõ habet in potestate. i. §. femine. insti.
de adop. erat rogata de restituẽdo ip̃ius filio: vt ibi ptʒ qui erat
etiam sui iuris: vt ibi etiã colligit. vnde videtur qđ dictũ Ange.
nõ procedat. ⁊ potissime: quia cũ videat pater rogat⁹ de restituẽ
do plenã proprietatem ex quo simpliciter rogatur. facit. l. si alij. ꝟ.
de vsufru. le. ⁊ plenam proprietatẽ cũ illa cõtineat etiã in se vsum
fructum non possit filius habere nisi in tp̃s sui iuris: vt sic vni-
formiter intelligatur. ar. l. sicut legatarius. §. fi. ꝟ. de lega. iij. ⁊. l.
iam hoc iure. cum similibus. §. de vulg. ⁊ pupi. ⁊ sic verius videt
10 dictum bar. † Itẽ adde inquãtum dicit qđ vbi hereditas est ad-
uentitia fideicommissum indistincte capit vires ex persona filij.
Nam ſm Ang. illud hodie habet locum quãdo fili⁹ adit. sed si fi
lius repudiaret ⁊ pater adiret quod facere possit hodie vt est ca-
sus singularis. l. fi. §. j. C. de bo. que lib. tunc caperet fideicommis-
sum vires a patre non a filio cum iuris interpretatione pater fin
gatur institutus vt ibi pʒ. ⁊ ideo ſm eũ detraheret trebellianicã
etiam aduersus filium qđ est notãdum. vbi autem filius adiret
vbi olim fideicommissum debebatur a patre vt herede facto per
filium hodie quando est aduenticia hereditas debetur a p̃re vt a
legitimo administratore filij. Vltimo adde inquantum dicit qđ
quando hereditas est aduenticia nõ tenet legatum factum filio
etiam hodie quia nõ respectu proprietatis cum eam habeat nec
respectu vsusfructus qđ ille mortuo patre consolidatur cum pro
prietate. nam ſm Ange. hoc verum in fideicommisso ipsi⁹ here-
ditatis vel fideicõmisso particulari de corpore hereditario. ⁊ si
fideicommissum cõsistat in alio: puta in pecunia vel in aliqua re
patris

patris aut etiam extranei bene tenebit fideicōmissum etiam ho-
die.quia ratione vsusfructus qui patri acquiritur/acquiritur ex
iuris censura concurrente iudicio testatoris potuit pater graua
ri onere fideicommissi:ꝛ illud fideicōmissum diceretur aduenti-
tium non profectitium cum trahit originem a iudicio testatoris
facit.l.j.C.de impo.lu.des. li.x.ꝛ.j.de dona.l.per id quod.ꝛ sicut
impius fideicōmissarij filius habebit proprietatem ꝛ pater reti-
nebit apud se vsumfructum.Tu adde primo quod Bar.vltima
te non simpliciter dixit fideicōmissum nullum. Sed valere ꝛ cō-
moditatem fructuum perceptorum videri relictum in tempus
existentie sui iuris.Item adde secundo:quia limitatio Ang. nō
bene videtur pportionari dicto Bar.qui videtur loqui de fidei-
commisso rei acquisite per fideicōmissum patri. Item adde ter-
tio quod forte etiam non bene dixit Ang.inquantum innuit:qd
tunc statim videatur relictum.nam imo etiam forte videbit dila
tum in tempus sui iuris cum videatur relicta plena proprietas:
ꝛ sic etiam vsusfructus cuius non est capax nisi in tempus sui iu-
ris.facit quod habetur in dicta.l.si legatarius.§.fi.cū se. ꝛ quod
ibi.ꝛ ad predicta facit:qꝛ hoc casu id in quo grauatur pater sub-
rogatur loco eius quod est datū patri.ergo debet sapere eius na-
turam.arg.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.qui satisda. cog.c. eccle-
sia.el.ij.vt lite pendente.

Summarium.

1 ☞ Iuri meo queri dicitur quod iuri accrescendi queritur.
2 Dispositio possibilis a principio impossibilis ex postfacto lega-
tum non vitiat.
3 Capacitas vel incapacitas serui inspici debet in psona domini.
4 Voluntas nouissima est seruanda.

SI mihi et tibi. Si iura plurium consoli
dantur in vnum tantum
potest ille vnus quantum poterint illi duo. hoc dicit.
Et legitur duobus modis in gl.ꝛ quelibet bona.No.
quod vbi in alicuius persona concurrunt plura iura ꝛ diuersa
1 causa pōt eligere ex qua causa velit.ꝛ vna electa cessat alia.† Itē
no.fm Bal.quod illud dicitur queri iuri meo quod querit etiā
iure accrescendi:illud autem quod queritur iure hereditario de-
bet queri iure alieno.¶ Item not.summarium.ꝛ facit quod ha-
betur in.l.tutorem.j.de his qui.vt indi.¶ In glo.legata.ibi par
tim iure accrescēdi.hoc procedit siue legeretur coniunctiue ꝛ ver
bis siue sint coniuncti re tantum quo casu vltimo venit potius
per ius non accrescendi.Si verbis tantum tunc etiam habet lo-
cum ius accrescendi.l.fi.ff.de vsufru.accrescen.¶ In eadem glos.
ibi.nam dicit disiunctum scilicet verbis ꝛ re erant coniuncti et
sicut quilibet vocabitur ad rem solidam ibi in.§.si vero non oēs.
ꝛ sic per ius non decrescēdi.ꝛ sic patet etiam quod quidam sunt
coniuncti re tantum:quidam verbis tantum: quidam rebus et
verbis in vna oratione assignatur res solida vnicuiqꝫ: vt si dico
lego Titio ꝛ Seio fundum semponianum secūdum glo.in.d.l.
fi.ꝛ.l.j.§.fina.de vsufruc.accre.Cy.dicit non bonum exemplū:sed
dicit tales coniunctos verbis.vt in.§.is ita.de cadu.tol. sed non
re propter copulam ꝛ que diuidit in partes.ꝛ sic vocat testator
ad partes.ideo ponit ipse Cy.Si dicit lego titio fundum sempro
nianum ꝛ seio eundem fundum lego.Barto.dicit Cy.non bene
dicere:quia sunt due orationes:quia sunt duo verba principalia
ꝛ sic deficit coniunctio verbalis:licet Baldus teneat cum Cyno
ꝛ Pe.de quo in.l.re coniuncti.j.de lega.iij. Coniuncti re tantū
sunt vt si in diuersis orationibus eadem res legatur:vt in exem-
plo Cy.ꝛ Pe.ff.quia eadem re insolidum vidētur inuitari.Pe.
vero dicebat quod coniunctio realis tantum est quando non po
nebatur copula:vt puta titio fundum sempronianuꝫ lego quasi
copula ꝛ diuidat in partes:quando apponitur:sed non bene di-
cit:quia punctus stat loco copule.l.qui triplici.de verbo.signifi.ꝛ
quod no.in.l.precia rerum.j.ad.l.fal.coniuncti verbis ꝛ disiun-
cti re dicuntur si testator dicit lego titio ꝛ seio fundum pro equis
portionibus:ꝛ in ista habet locum ius accrescēdi.ꝛ quia testator
dat portiones in alijs coniūctis re ꝛ verbis vel re tantum habet
locum ius non decrescendi:vt.d.§.si vero non oēs.de cadu.tol.et
sic dicitur ius accrescendi ius augmenti:sed ius non decrescendi
est ius non diminutum ꝛ quando sunt coniuncti re ꝛ verbis an
veniat cum onere:vide in.d.§.is ita.sed in cōiunctis re tantum
clarum est quod sine onere remanet.¶ In glo.ex meo.in fin.per
ius non decrescendi.s.quando re tantum.¶ In glo.tota.ibi sol-
ue quia pars repudiata deficit vt ibi sed postea venit iure accre-
scendi:vt hic.et sic sunt paria.¶ In glo.si.quasi velit quod si iste
vult habere ex iure non accrescendi ꝛ non ex iure hereditario nō
tenetur ad onus impositum consocio secus si acceptat iure here-
ditario:quia tunc tenetur.Sed si essent cōiuncti verbis tantum:
tunc accrescet cum onere suo:vt.d.§.is ita.Bar.dicit alium effe-
ctum quare cēsetur pignori hereditas obuenire vno casu quam
alio:quia si acceptat ex causa hereditaria in hereditate esset.ꝛ si-
cut tenebitur in bonis hereditatis ꝛ nunꝙ tenetur si repudiat ex
causa hereditaria quare tunc non censetur in bonis hereditatis
ꝛ nunꝙ tenetur oneribus alterius partis.sed quomodo pōt re-
pudiare in preiudiciū creditoris.l.liberto octuaginta.j.de bo.li.
vbi libertus nō repudiat in preiudiciū patroni.dicit Bar.quod
illa.l.intelligit qñ precise repudiat in preiudicium aliorum: ꝛ sic
fraudulēter ꝛ sic non auditur arg.l.in creditori.ff.de euic. sed hic
non in preiudicium aliorū sed potius ad sui cōmodum ꝛ sic nulli
facit iniuriam.c.cum ecclesia vulterana.extra de ele.ꝛ.l.fluminū.
§.fi.de dam.infec.¶ In glo.j.ibi non possit.ibi sunt cause lucra-
tiue.Idem si vna sit lucratiua alia onerosa.l.ex promissione. de
actio.ꝛ obli.Bar.dicit quod imo idem scdm.l.si is qui stichū.de
actio.ꝛ obl.ꝛ no.in.l.qd ꝛ pupillo.ff.de neg.gest.vbi admittitur
cōcursus in lucratiuis si habent originē a diuersis.ꝛ tunc habet
effectum solide exactionis:sed dicit qd non hic secus quare nul-
lus possit solide consequi ipsam rem qñ aliquis habet partem si
vult:ꝛ ideo si reducūtur ad vnū debetur solida res nō estimatio
partis nisi appareat testatorē aliud sensisse:vt si primo fundum
legam titio postea eūdem sempronio insolidū:quia tunc vni de-
beret res alteri estimatio.l.si pluribus.j.eo.quo casu si vnus suc-
cederet alteri possit postea petere preciū si prius habuit rē.¶ In
ea.glo.ibi sed alij.Prima pars est vera:quia pōt habere partem
iure hereditario partē iure legati.Tamē petere in eodē libello.
¶ Extra glo.Bar.dicit qd iste facit contra aduocatos florenti-
nosqui practicant petendo quātitatem de summa maiori quam
teneat libellus si non obijciatur.qꝛ hic non tollatur.l.in.d.l.non
est nouū.ꝛ sic si reus opponit nō procedat.hec aūt practica inter-
dum fit ex causa vt si actor non est securus habere probationem
ꝛ ideo tractat vt sic sciatur non procedat in alio:vt qꝛ dicit peto
centū de summa doc.mihi debitorū tanꝙ partē meā ex tali causa.
Et ad istud dictū bene facit quod no.Tan.in sua cōpendiosa.in
prima.q.ꝛ etiam bene facit tex.in.l.cū quidā.§.fi.ff. de iuris.om.
indi.in fi.glo.ꝛ sic vult glo.quod ius accrescendi in legato nō ha
bet locū inuito secus in hereditate vbi quis decedat pro parte te
status pro parte intestatus:vt.d.§.is ita.que ratio cessat in lega-
tis.sed qñ venit per ius non decrescendi non repudiat: qꝛ censet
totum vnum legatum ꝛ sic vel totū repudietur vel totū acceptet
j.titu.j.l.neminē.¶ Extra glo.inducit ad.q.si facta est cessio ali-
cuius actionis in agēdo actor cessionariꝰ non exprimat nō agat
vtili vel directa de qua per Bar.in.d.l.si duo.j.de solu.ꝛ Dy.hic
licet variauerit ꝛc.

Si quis seruus. Difficultas prestationū que cau
satur ab ingressu angustijs tem
porū vltimā voluntatem nō infringit.h.d.¶ Item no.qd vbi in
testamēto est aliquid qd pōt esse possibile ꝛ impossibile in dubio
2 non vitiat legatum.¶ † Itē not.ꝙ vbi a principio dispositio pōt
esse possibilis:lꝫ ex postfacto reddatur impossibilis non vitiat le
gatum vt hic fm Dy.¶ Item no.ꝙ vbi impossibilitas nō est in
substantia legati sed potius in prestatione vel executioni legati
seu in angustijs temporū non vitiatur legatū.¶ Item no.ꝙ vbi
testator aliquid precipit fieri infra tp̄s infra qd fieri non pōt non
vitiatur dispositio ex eo qꝛ videntur esse duo precepta vnū ꝙ fiat
aliud qd infra tp̄s fiat.ideo lꝫ vitiet secūda pars nō vitiatur pri-
ma.sicut etiā dicit in precepto arbitri precipiente infra tp̄s fieri:
qꝛ duo cēsent precepta.l.celsus.de arbi.ibi tñ loquit in decisorijs
inordinarijs.Idem pbatur in.c.cū dilecti.de do.ꝛ cōtu.fm bal.
tamē posset dici qd.d.l.celsus.ꝛ.d.c.cum dilecti.non continebāt
aliquod impossibile ꝛ sic secus.ꝛ sic non bene faciunt ad propo-
situm.Nam als sequeretur quod si arbiter citaret partem ad diē
feriatā qd citatio teneret ꝛ solū reijceretur illa adiectio ad diem
feriatā qd videt cōtra.l.ij.§.fi.ff.si quis in ius vo.non ie.ꝛ.l. si fe-
riatus.ff.de ferijs.ꝛ quod no.per Inno.in.c.ij.extra de dilatio.ꝛ
de quo plenius tetigi in.l.ff.de condi. insti.ꝛ sic etiā de isto arti-
culo qñ quis citatur vt cōpareat die feriata tangitur in.l.fi.C. de
fer.per Cy.ꝛ alios ꝛ per canonistas in fina.de ferijs.ꝛ dixi plene
in.l.j.§.nunciatio.de ope.no.nuncia.¶ In glo.angustijs. ibi.§.
loca.dic quod ibi loquitur in cōtractibus stricti iuris qui nullo
modo habent naturā bone fidei vbi strictius agitur ideo ibi vi-
tiatur dispositio nec infectiōe.l.fi.§.si inter.de ver.obli. secus in
cōtractibus bone fidei.l.insulā.§.j.ff.loca.§.vitiat. vbi nō vitiat
sed reijcitur.Idem in vltimis volūtatibus que sapiūt naturam
bone fidei.l.in minorū.C.in qui.cau.in integrū resti.Et sic etiam
videt in iudicijs idē qd in stricti iuris vt.d.l.ij.si quis in ius vo.
nō ie.ꝛ etiā dixi inquantum quis citatur ad diē feriatā ꝛc.Et de
hac materia de cōditione impossibili dixi plene in.l.j.ff.de cōdi.
insti.¶ In eadem glo.ibi ꝙ secundum poterāt romā:hanc tenet
Dy.fm Bar.per regulam cato:qꝛ si testator statim decessisset vi-
tiaretur.ergo postea nō confirmat.ideo dicit qd qñ legatum con
tinet impossibile in substantia.ꝛ tunc vitiat vt si dicat aliqd tur-
pe vel impossibile quando continet aliquod impossibile quo ad
executionē.ꝛ nō vitiatur vt hic ad.l.j.j.de his q̄ pe.no. dic quod
qñ testator incipit a precepto impossibili.ꝛ tunc bene valet dixi
in.l.j.de cōdi.insti.ꝛ vbi dixi qd in dubio quia aut adijcitur con-

ditio in personam grauati ⁊ videtur quodāmodo fieri in penā
⁊ relictũ nomine pene: ⁊ tunc non valet si in persona onerati tũc
reijcitur conditio ⁊ tenet legatum. ¶ In ea. glossa ibi inter illa.
Sol. ibi angustia nocet in casu illo ex mora non contrahat cũ ste-
tit per ipsum autorem quominus steterit in iudicio in die statu-
ta. ⁊ ideo non censetur reus in mora. Ultimo dicit Bal. qđ ibi te
stator precipit aliquid fieri infra certũ tp̃s quod heres nõ differt
pretextu iuris deliberandi: ⁊ hoc dicit hic colligi a cõtrario sen-
su: non credo tamen istud dictum verum quia legatum non põt
peti. nisi adita hereditate sicut in simili in. l. fi. §. j. C. de iure deli
be. ⁊ hoc credo verius.

3 **Regula iuris.** †Capacitas vel īcapacitas serui in-
spicitur in persona dñi. h. d. ¶ In
glo. possumus. in fi. Ang. dicit ꝙ nõ habet locũ etiam qñ incapa
citas est ratiõe persone. tñ quia ista regula nõ habet locũ in ciue
romano: secus si perdiderit ciuitatem per. l. si deportatus seruo.
ĩ. tit. ij. Ja. de are. dicit qđ ibi erat capax quo ad nomē lꝫ nõ quo
ad effectũ: q̄ auferebatur sibi ⁊ fisco: vt. d. l. si deportati. ⁊. l. si ser-
uus. aliter dicit ⁊ mihi plus placet videlicet ꝙ si fiat relictũ contē
platione ipsius dñi qđ tunc consideret persona dñi sed si serui cõ
templatione qđ videt in dubio si ipse nominetur nõ dñs. l. cũ ali
quis. C. de iure delibe. quo casu habet locum. d. l. si seruus. ⁊. d. l. si
deportati. ⁊ ratio põt colligi ex. l. pe. de stipu. seruo. ⁊ quādo con-
templatione serui siue reperiatur manumissus seruus. tũc sequi
tur personam serui: vt. d. l. si deportati. ⁊ etiam si miles fuerit alie
natus: quia sequitur eius personam.

4 **In legatis.** †Uolũtas nouissima debet seruari si pre
cedens nõ est eius derogatoria. ⁊ loquit
qñ vltima derogat prioribus nisi priora habeāt clarā derogato-
riā ad sequentia. facit qđ no. in. l. pena nouissima. C. de pac. vbi pa
tet etiā hoc in contractibus ꝓcedere. ⁊ de hac materia in. l. si qs
in principio testamenti. ĩ. de leg. iij. ¶ In gl. legitimis ibi denuo
legare patri. hec sequit Dy. sed alleg. in cõtrariũ. l. legata inutili
ter. ĩ. eo. Sed Pe. ⁊ Bar. dicũt gl. nũ bene dicere: quia que indu
cuntur ad diuisionē non debēt inducere augmētum: vt. d. l. lega-
ta inutiliter. Ang. dicit ꝙ põt intelligi glo. ista qñ in eadē scriptu
ra primo aduenit pure. Secũdo qñ sub cõditione fuit ademptũ
q̄ tunc primo ademptũ non videt. arg. l. si scriptũ. ĩ. eo. Sed opi.
Pe. ⁊ seq. ꝓcedit qñ secunda ademptio cõditionalis est facta in
alia scriptura. mihi videt glo. sustinēdam: quia in legatis cõside-
ratur potius mens quā verba. l. cum virũ. C. de fideius. Si ergo
testator legat pure postea adimit pure: deinde adimit sub condi-
tione presumitur adēpta velle aliqđ operari. l. si qñ. ĩ. eo. sed sic est
qđ potest operari qđ adimat legatum cõditione existente. ergo a
contrario sensu ipso deficiēte videtur remanere legatũ arg. l. iij.
C. de condit. inser. Et sic videtur voluisse penitere ademptionis
pure. ⁊ sic dicendũ istam vltimā cõditionem stare firmā. l. nā ad
ea. de condi. ⁊ demon. nõ ob. d. l. legata. q̄ inducta ad diminutio
nē nõ inducũt augmētum si nõ ꝓcedat ex mente testatoris: vt in
glo. q̄ videt penituisse. arg. d. l. nā ad ea. non ob. d. l. legata. ⁊. l. in
cõtractibus. vt hic per Bal. qui videt transire cũ glo. ¶ In glos.
nouissima ibi. l. qđ traditum ⁊ ista. l. debet intelligi scđm. d. l. quo
tradit. ⁊. l. se. inquātum dicit ꝓmissioni standũ. ¶ In glo. nõ va-
lebit ibi. d. l. si quis. doc. dicunt qđ nõ est necesse ꝙ exprimat testa-
tor aliquid: q̄ qñqꝫ verba tendũt ad impossibile de iure: ⁊ tunc ni
hil operātur. Quādoqꝫ vero non tendũt ad impossibile de iure
sed ad derogandũ volũtati tunc operātur. Nam in cõtrario ſm
Bar. Ja. de are. dicit qñqꝫ ipsa voluntas respicit ademptionem
legatoris: ⁊ tunc loquit. d. l. si quis in prin. ¶ Quandoqꝫ respicit
volũtatem testantis: ⁊ tunc quia testator incipit sibi legem pone-
re. valet secũdum testamentũ postea factũ. Exemplum si dicat ꝙ
non vult posse penitere vel ꝙ non vult valere secũdum. Interdũ
intendit clausula derogatoria ad declarandum volũtatē vt si di
xerit nolo valere aliquod aliud qđ ꝯtingat me facere nisi in eo sit
Aue maria: ⁊ tunc bene operatur. Nam valebit secundũ vbi de
predictis in secũdo specificetur. Et attēde quia Cy. hic querit an
possit fieri testamentũ immutabile: Odof. ꝙ nõ. alij dicunt qđ si
dicatur si ꝯtigerit me mutare ex nũc dono. erit immutabile. Idē
si iurat: sed Jo. an. in regula ꝙ semel. in. vj. tenet qđ valeat secun-
dum testamentũ. Sed tũc testator erit periurus in. d. regula si qs
in prin. Sed aduerte quia glo. põt saluari: q̄ debet inspici mens
testantis. Nam qñ dicit non posse facere aliud vel nolo posse mu
tare mens sua est ꝙ secundũ non valeat nec possit ab eo. s. ꝙ tunc
facit recedere. licet ista verba sint incõueniētia ⁊ non bene posita.
tñ dico qđ isto casu non poterit reuocare nisi primo faciat mētio
nem de prima clausula derogatoria. Nam istud qđ dicunt dic qđ
non põt facere testator an liceat eum penitere licet dicat qđ vult
posse penitere. Ego fateor sed accipe id qđ est interius: ⁊ ad quod
in effectu tendit mens testantis. s. ꝙ velit istud primũ valere ⁊ nõ
secundũ ⁊ ista est sua mens in effectu apponere clausulam dero-
gatoriā ad scđm vnde nunq̄ poterit penitere nisi fecerit mētionē
de dicta clausula. ¶ In glo. ad postea. ibi dic vt ibi patet: q̄ ibi
testator habuit respectũ ad preteritũ: sed cõtra hoc facit tex. iste ⁊
l. talis. š. eo. cũ preteritum trahat ad futurũ: vt hic patet. glo. hic
dicit speciale in donationibus inter virũ ⁊ vxo. Et ideo facilius
restringeret q̄ legatũ. Tu dic ꝙ donatio cõfirmat absqꝫ testamē-
to. glo. e. in. l. filie. C. fa. her. ideo ibi preterita nõ trahũtur ad fu-
turũ. secus in legatis que pendēt ex testamēto. Extra gl. facit iste
tex. ad priuilegiũ cõcessum alicui cõficiendi instrumēta nõ obstā-
te aliqua cõsuetudine vel statuto si postea fit statutũ ꝙ nullus fa-
ciat instrumentũ nisi sit approbatũ videt ꝙ trahet ad presens. ꝑ
l. si ita. de au. ⁊ arg. le. Bar. ⁊ Bal. ꝙ priuilegiũ extenditur ad fu
tura. l. si seruitus. š. de serui. vr. pre. Nõ ob. c. j. de cõsti. in. vj. quia
ibi nõ tollit statutũ: hic secus. Et no. bene hoc dictũ qđ tenet Cy.
etiā in. l. ij. C. que sit lon cõsue. qđ vbi đr nõ obstante cõsuetudine
intelligit sublata preterita ⁊ futura. Et eodē modo si dicatur nõ
obstante statuto intelligũtur sublata statuta nõ solum presentia
⁊ preterita: sed etiam. futura: glo. est cõtra in cle. statutũ. de ele. qđ
solum trahitur ad presentia. Pau. de lea. tenet qđ comprehēdat
consuetudo preterita ⁊ futura ⁊ ita tenui in dicta cle. statutum. ⁊
dixi qualiter glo. potest saluari quod intelligat de preterita non
de futura quod tene menti.

Cum in certis. ¶ In legato gñis nulla
species est in obligatio-
ne. h. d. ¶ No. ꝙ licet legatũ generis nõ ad aptitudi-
nem cõprehendat quālibet speciē. l. meuius. §. duobꝰ.
ĩ. tit. j. cũ actualiter nõ cõprehendat certā speciem sed illa que sol-
uetur fingitur esse in obligatione. ¶ In gl. j. in fi. de hoc videbat
in. l. legato generaliter. ĩ. eo. ⁊ ibi glo. ¶ In gl. fi. ibi ergo nõ erat
legatũ hoc tollitur ſm Dy. quia nullũ simile est idem. l. qđ nerua
š. depo. Sed quid similitudo hic casum in quo satis esset legatũ.
¶ In glo. quare ibi fit equiparatio quo ad quedā de obligatio-
ne ad alternatiuā cum vtrũqꝫ alternatiuoꝝ sit in obligatione. l. si
duo rei. ĩ. de verborum obliga. secus in obligatione generis. vt
hic patet.

Summarium.

1 ☞ Protestatio tam in principio q̄ in fine actus fieri potest.
2 Minimum quod est in legato venire potest.
3 Ademptio legatorum vitiatur ob incertitudinem personarum.

Si ita scriptum. ¶ Siue ademptio pre
cedat siue sequat in ea
dem scriptura perimitur qđ datum erat: ⁊ quādo ver
ba ademptionis sunt ambigua quod exiguꝫ est debet
1 prestari. h. d. ¶ †No. ꝙ non refert an protestatio fiat in principio
actus vel in fi. dũmodo fiat ante totũ consummatũ. nā secus si fie
ret postea: quia nõ posset tollere effectũ actus iam cõsummati vt
no. glo. in. l. j. ĩ. de vsuca. pro emp. ⁊ Bal. hic. ⁊ sic facit qđ non re-
fert an protestatio qđ quis nõ intendit cõsentire in aliquē tanq̄
in iudicem fiat in principio libelli siue in fi. facit qđ habetur in. l.
lecta. in ver. dicebatur. š. si cer. pe. ⁊ qđ cautela est qđ quis simpli-
citer dicat ꝙ non intendit cõsentire in iudicem si addat nisi si et
inquantum de iure teneatur. ⁊ loquitur Jo. an. post Inn. de elec.
cumana. ⁊ dixi in. l. quidam consulebant. de re iudi. Item no. qđ
illud quod adimitur in eadem dispositione fingitur a iure non
2 datum. ¶ †Nota quod in dubio in legato venit quod est mini-
mũ. facit quod habetur de re mili. l. semper. ⁊ de reg. iuris. in ob-
scuris. in. vj. quod tamē intellige saluo eo quod habetur in. l. qui
duos. ĩ. eo. ⁊. l. generaliter. ¶ In gl. ipso iure. ibi ipso iure adimũ
tur. ⁊ si dicas quare ergo hec litera dixit ante impletum testamē
tum. Ex quo vtrobiqꝫ ipso iure adimitur. dic quod quādo ante
completum videtur nec datum nec legatum iuris fictione ꝓpter
instantaneam ademptionem. secus qñ ex interuallo fit in alio te-
stamento. argu. l. lecta. ver. dicebatur. si cer. pe. ¶ In eadem glos.
ibi vt codicillis. hec cõmuniter reprobatur: quia codicillus est so
lennis voluntas quo ad ademptionē legatorum etiam factorũ
in testamento. ⁊ sic etiam tunc tollitur ipso iure. insti. de ademp.
le. in prin. ⁊ no. per glo. in. l. fideicõmissum. C. de fideicom. ⁊ vide
etiam in. l. heredes palam. §. si quis post. š. de testa. ⁊ aliquā etiā
in. l. datum. C. de lega. Nec ob. l. j. hic alleg. quia non loquitur in
codicillis: sed in actu facti. s. quando incidit testamētum vel can-
cellat quo casu inducitur licite ademptio: ideo si fit post testamē-
tum perfectũ solum ope exceptionis legatum tollitur. sic etiā qñ
aliquod legatum tacite adimitur. vt. ĩ. tangit glo. pe. Quid antē
si fiat secundum testamentum non solenne: aut tũc legata in pri-
mo adimentur. Bal. hic dicit quod non per. l. si iure. ĩ. de lega. iij.
Sed certe illud posset procedere quando ademptio surgit tacite
ex eo: quia secundum testamentum habet tollere primum iuxta
l. posthumus. §. si paganus. š. de iniusto testamēto. nam tunc ita
demum videtur adimere si secundum valet: vt. d. l. si iure. secus si
ademptio expresse esset facta de aliquo legato in secundo testamē
to minus solēni. nam tũc saltem per executionē tolleretur ꝑ not.
in. l. milites. §. veterani. de testa. mili. ⁊. l. plane. §. j. ĩ. eodē. ¶ In
glo. exiguum ibi hic in rebus. ⁊ intelligat ꝙ in contrarium erat.

⁊ intellige

⁊ intellige qđ in cõtratio erat ambiguitas in persõnis tm̃. secus si in ꝓpriis rebus: vt ibi notat̃. ⁊ .l. iij. §. si duobus. de adimẽ. lega. Tunc ꝓpter magnã ineptitudinẽ vitiat̃ ademptio vt. d. §. si duobus. ʒ aduerte quare q̃ nimirũ quasi si testator legat titio albo ⁊ titio nigro fundũ cornelianũ ⁊ sic centũ ⁊ postea dicit qđ titio dedi adimo. ⁊ sic est incertitudo solũ in psonis ⁊ nõ in rebus qđ tũc valet ademptio respectu vtriusq̃. Nã imo videt̃ ademptio vitiari sicut vitiat̃ legatũ si legat̃ titio fundũ centũ. ⁊ duo sunt titij equaliter charitate cõiuncti. nec apparet de quo sensit: vt pʒ i. d.
3 l. si fuerit. ¶ †Si eñ vitiat̃ legatũ ꝓpter talem incertitudinẽ psonarũ multo fortius inualidari videt̃ adẽptio cũ illa videat̃ odiosa tanq̃ tendens ad elusionẽ ⁊ legatũ videat̃ fauorabile. arg. l. cũ quidã. š. de libe. ⁊ posthu. ⁊. ff. de reg. iur. ¶ In testamentis glo. non tangit istud cõtrariũ nec doc. ⁊ in eo. iudicio prima facie satis tibi viget ⁊ maxime q̃ sicut intentio dubia non releuat agentem: vt in. c. in presentia. de ꝓba. ita nec exceptio dubia rerũ: vt in tex. in. l. j. §. labeo. de fluminibus. ⁊ no. per Bar. in. l. j. de excep. et probatur in. l. cõstitutionẽ. de elec. ⁊ sic cũ fundata videat̃ intẽtio vtriusq̃ titij ex forma legati. Ex his habes qđ allegat ademptionem ad excludendũ intentionẽ ipsoꝝ non clare ꝓbat intentionẽ suã. videtur qđ debet succumbere. facit optime qđ habet̃ in tex. ⁊ glo. ⁊ no. in cle. literas. de rescrip. ⁊ qđ habetur in. l. cum actũ. de neg. gest. Et per Bar. in. l. non solũ. §. sed nec impubere. de inoffi. testa. vnde mira videt̃ decisio illius. l. si fuerit. põt dici qđ qñ precedit legatũ factũ de fundo vtriq̃ titio si postea testator dicit qđ titio dedi adimo ex quo al's distinxerit vnũ titiũ ab alio. simpliciter postea loquendo de titio ipse ademptus videt̃ de vtroq̃ dicere. l. de precio. cũ si. de publicia. ⁊ q̃ de facili potuisset distinguere in ademptione si voluisset sicut in relatione. ar. l. j. §. si autem ad deficientis. de cadu. tol. que ratio cessat qñ non facit mentionem distincte de aliquo titio. ⁊ simpliciter legat titio fundũ. ideo si nõ est certũ de quo voluerit in effectu vitiet̃ legatum. Cy. vero dicit hic addẽdo ad gl. circa intellectũ. d. l. si fuerit. q̃ ideo aliud in rebus aliud in personis. quia in legatis cõsiderat̃ persone affectio ⁊ nõ rei. ideo res sub re cõprehenditur nõ persona sub persona. Sed certe ista verba modicũ sapiũt nec vident̃ vera: q̃ etiã in rebus cadit affectio. l. si cũ fundus. ff. ti. j. Item si persona sub persona nõ cõprehendit̃. ergo nõ debet valere ademptionẽ in vtraq̃ persona in casu. l. si fuerit. cuius cõtrariũ ibi dr. ¶ In glo. ibi. l. q laterẽ. vbi verba erãt clara cũ haberent litem maximã minorẽ et mediã. vnde secundũ cõsuetudinẽ loquẽdi testatoris intelligunt̃ vera. facit. l. si seruus plurium. in fi. ff. eo. ¶ In ea. glo. ibi operat̃ illud fauore religionis ⁊ legatarij sm̃ Dy. vel dic q̃ illud operat̃ consuetudo loci seu templi. Videtur intellexisse verba argu. l. plenũ. §. equitij. de vsu ⁊ habi. ⁊. l. sed ⁊ si susceperit. §. libertis. de in di. Supposita tamen cõsuetudine attenditur ibi qđ est exiguum ⁊ sic concordat. ¶ In ea. glo. ibi emptor fundi. sol. ibi non apparebat quod est minimũ sm̃ Dy. vel sm̃ Pet. hic in legatis ibi in contractibus. ⁊ vbi agitur de vsu. que censetur lucrum odiosum. facit quod no. in. l. si quis vxori. §. j. ff. de fur. ¶ In ea. gl. ibi. §. idẽ istud contrarium venit ad prima. ⁊ dic qđ ibi non erat emptio tacita per alienationem. ideo ipo iure non adimit. Extra glo. inducitur p Dy. Ang. ⁊ Bal. ad. q. de milite qui habebat duos equos ⁊ legauit vnum fratribus templi vltramarini: ⁊ alterum fratribus predicatoribus ⁊ alter eorum erat melior qui debet habere meliorem. nam videtur q̃ predicatores: nam in primo legato ex quo est dubium videtur venire minimum. ⁊ per consequens reliquus reperiatur legatus fratribus predicatoribus. ar. l. in emp. Alij aliter concludunt qđ cum quilibet illorum legetur actũ de certis debet esse legatarij. l. qui duos. ff. eo. ⁊ quia hoc casu si daretur ambobus possent esse cõtrarij primo nominatus habebit electionem. ar. l. quoties. š. de vsufruc. Nec ob. hic textus: q̃ hec dubitatio surgebat ex vi ademptionis: quo casu remanet exiguum in legatis: sed in casu premisso surgit dubitatio ex aliquo casu datur electio legatario: vt patet in dicta. l. si qui duos. ⁊ que sit ratio ibi dicetur. ⁊ ibi recurre.

Summarium.

1 Voluntas testatoris liquida est scripture preferenda.
2 Summa minor inest maiori.

Si quartam. Minori summe inest maior. ⁊ nõ ecõtrario si plus sit scriptum: quia testator voluerit solum quod voluit in legato venit. Sed si minus est scriptum quod voluerit tunc etiam in toto quod voluit: dummodo liquide pro-
1 betur eius voluntas. hoc dicit. ¶ †Nota quod voluntas testatoris liquida preualet scripture tam circa augmentum quam circa
2 diminutionẽ. †Item quod in maiori summa inest minor. de quo per Barto. in. l. j. §. si stipulati. de verborum obligatio. ⁊ aliquid per glo. in. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. ⁊ ibi tangit glo. quando dicta testium habent se vt plus ⁊ minus. de quo Bald. ⁊ remittit ad notata. sed tu vide plenius per me in. l. inter pares §. j. de re iudi. ¶ In gl. valet ibi. sol. ibi constabat. hanc tenet Dy. Bar. tñ vult qđ debeat hoc casu constare magis liquide de voluntate testatoris q̃ in primo casu: quia minor summa inest maiori ⁊ nõ ecõtra in hoc vltimo casu. ⁊ sic videt̃ error in noĩe appellatiuo Et sic debʒ cõstare per eum modũ: de quo dictum fuit in. d. l. si qs fundi. š. e. lʒ Cy. hic in addi. ⁊ Bal. post eum sentiant qđ sufficiat eodẽ modo constare in hoc vltimo casu q̃ in primo: puta q̃ testator dixerat testibus ante testamentũ. quod intendebat titio legare centũ. nam lʒ postea leget ducenta. presumitur potius errasse q̃ penituisse. arg. l. quoties. §. si tantundẽ. de here. insti. quod intellige quando non ex interuallo sequitur testñ al's videretur penitere. arg. eorum que habentur in. l. cũ plures. §. locator. š. loca. ⁊ dixi in. d. l. si quis in fundi. ⁊ per no. in. l. per recẽsionem. C. de vsufruc. Nec ob. d. l. si quis in fundi. quia ibi erant appellatiua oĩno diuersa puta equus ⁊ mulus. hic non erant omnino diuersa. sed habentia se vt excedentia ⁊ excessa. ideo in istis facilius tolerat̃ error. ⁊ hãc partẽ satis puto fuisse de mẽte gl. ⁊ mihi plus placet.

Si quis vnam. ¶ Nomina collectiua relata ad plures inducunt coniunctionem virtualem ⁊ consequenter ius accrescendi. h. d.

Summarium.

1 Adiectio inutilis legatum non vitiabit.
2 Copula inter personas posita onus diuidit.
3 Distributio tacita virilium partium distributionẽ non inducit.

Si duobus. Qui nõ admittitur ad partem sed admitti speratur in totũ nõ facit partem. h. d. sm̃ intellectũ verũ. Not. sm̃ Bal. qđ ius accrescendi non hʒ locũ in totũ qñ est spes sed requiritur quod deficiat secus in iure non decrescendi. ⁊ hoc est qđ subtiliter no. per glo. sm̃ eum in. l. ij. š. si pars here. pe.

1 **Heres adiecto.** †Inutilis adiectio nõ vitiat legatũ: ⁊ pars hereditatis defecta va-
2 dit cum onere. h. d. ¶ †Not. sm̃ Bal. qđ licet copula posita inter personas diuidit onus. istud est verum vbi vtraq̃ pars potuerit onerari. secus si altera tñ quia tunc illa sola videtur grauari qđ est not. sm̃ eum. ¶ In glo. debet in fi. hãc vltimam tenebat Pet. sed Bar. reprobat quia contra mentẽ contrarij. ideo tene precedẽtem. sed tunc est videre que sit ratio diuersitatis an tñ repudiantem an vero vtrunq̃ grauet. Bar. hic tangit. ⁊. ff. e. l. ciuitatis. §. lucius. ⁊ plenius in. l. que cõditio. de condi. ⁊ demon. Nam rõ est sm̃ eũ q̃ quãdo duo sunt instituti si nominatim vtrũq̃ grauat ex quo oẽs de ipso gradu institutoꝝ grauat videtur totũ ipsum gradum grauare que ratio cessat quando vnũ tantũ nominatim grauat. Sed aduerte quia sm̃ hoc videt̃ qđ lʒ quando vnus ipsorum repudiet ⁊ trãseat ad aliũ cũ onere quare est de eodẽ gradu tñ videret̃ sm̃ hoc qđ si ambo repudiarent transiret hereditas ad substitutũ sine onere tñ transit ad alium gradũ ex quo nominatim fuit iniunctum grauamen sicut ⁊ qñ vnicus est institutus ⁊ nominatim grauatus trãsit ad substitutũ sine onere. l. j. §. id qđ ex substitutione. ff. ad. l. fal. facit. l. j. §. fi. de leg. iij. quia non est dare rõnem diuersitatis quia vno casu grauatur totus gradus institutorum sicut in alio. Item aduerte quia dicta sol. Bar. est contra istũ tex. dum dicit duos coheredibus suis. ⁊ sic presupponit plures fuisse heredes q̃ duos. Et pro tanto videt̃ per hunc tex. qđ etiam si non grauetur totus gradus seu omnes de gradu sed duo tantũ qđ nihilominus ꝓcedit iste tex. vt si portio vnius ipsoꝝ deficiat trãseat ad aliũ consociũ cũ onere: q̃ ex quo simul sunt grauati loco vnius in hoc habẽtur. ar. l. j. §. his ita. ver. hec cause varie. de cadu. tol. Secus si portio deueniat ad alium non simul grauatus. ⁊ sic loquitur. l. celsus hic allegata quod no. quia videtur hic male declarata materia per doc.

Si titio et po. Coniunctio etiam verbalis inducit ius accrescendi. h. d. ¶ Not. sm̃ Bal. qđ coniunctio cadit etiã inter personã que est in rerũ natura ⁊ illam que nõ est sed esse speratur qđ videtur mirũ cũ coniunctio dʒ habere duo extrema. sed dic sm̃ eũ qđ sufficit qđ habeat verbaliter
3 lʒ nõ realiter. †Nota qđ tacita distributio viriliũ partiũ nõ inducit distributionẽ sm̃ glo. ⁊ cõem opinionẽ in pe. ⁊ fi. respõso. secus sm̃ Pe. q̃ intelligit qđ in pe. ⁊ fi. respõso loquatur hec cõditio verbis tñ: sed hic fuit tacita diuisio in vltimo vero expressa vt hic refert Cy. ⁊ tetigi in. l. si mihi ⁊ tibi. š. eo. Et diuide qui dicantur cõiuncti re ⁊ verbis qui re tantũ ⁊ qui verbis tantũ ⁊ qđ inter eos differat. Recurre ad glo. opp. in. l. prima in fine de vsufructu accrescen. vbi plene per Bart. in. l. re coniuncti. de leg. iij. ¶ In gl. Respon. intelligitur vt dixi in notabilibus. ¶ In glo. expressisse ibi aduersis. nam eo ipo quod testator grauat vnum heredem videtur quod in parte sua: ac cum grauat alium videtur grauari in alia parte. ⁊ sic videtur perinde ac si facta esset distinctio partium vt ibi dicit litera. Et adde circa hoc quod not. glo. in. d. l. j. §. fi. ⁊ dicetur in. l. meuio. ff. tit. j.

Summarium.

1 Scriptura vna per aliam declaratur.
2 Verbum presentis temporis quandoqꝫ pro futuro ponitur.
3 Heredi vni potest prelegari.

Qui filiabus. Ad legatum factũ filiabus non videt̃ inuitata postbuma nisi de ipsa facta fuerit mentio in aliqua parte te-
1 stamenti. h. d. ¶ † No. ꝯm bal. quod vna scriptura per aliam declaratur. facit. ĩ. eo. l. si seruus. §. fi. ¶ Item no. arg. quod si quis legat aliquid ecclesiĳs ciuitatis. non intelligitur legasse ecclesiĳs postea constructis. facit quod habetur in cle. literis. de rescript. ¶ In gl. ibi. affectionis. que affectio non pariter cadit circa nondũ natũ de quo nulla est facta mẽtio quemadmodũ circa iam natos. ar. l. nec adiec. ß. pro soc. ⁊ l. si titius. ß. de suis et legi. Et per hoc potest saluari ratio Dy. licet Bar. reprobet. nam licet ratione filiationis videatur semper cadere affectio: tamen nõ est quod non est par affectio in iam natum ⁊ nõ natum. Et hãc opi. videtur sequi Bal. Item ratio Bart. quam fundat per. l. j. ß. ti. j. non videtur bona. Nam per. d. l. videtur potius oppositum probari. nam attenta ratione sua ⁊ eo quod ibi dicit videtur quod ibi deberet ex toto innalidari legatum: nec deberet teneri etiam filius iam natus cuius contrarium hic dicitur. Nam tenetur pro parte sua si legatum est diuiduum. vt ibi patet. ⁊ ideo ibi non tenetur posthumus quia non habuit animum ipsum grauandi. ⁊ illa est rõ illius tex. vt plene declaraui in. l. filio preterito. ß. de iniust. test. Et per hoc patet qd vna ex cõiecturis quã dat hic Bar. qd videat̃ voluisse cõprehendere posthumũ qñ testator erat multũ diues. nõ videtur bona si aliter non fecit mentionẽ de posthumo per istum tex. ⁊ per rationẽ Dy. Nec ob. d. l. pe. que potius facit cõtra vt predixi. Item non ob. l. si quis filie. ĩ. de lega. iĳ. quia ibi tractatur de dote dãda filie nominate in legato. quo casu tũc ꝯm quantitatem dotis seruari dꝫ quod ibi dicitur sed hic tractat̃ de admittenda posthuma non nominata. Itẽ alia coniectura nõ est bona quã dicit. s. qñ instituet extraneos per istã. l. que indistincte loquitur per rationẽ Dyni que semp viget. Nec ob. l. iĳ. C. de inoffi. tes. qꝛ imo potius facit cõtra. ex quo instituit extraneos vt ibi ptꝫ. Itẽ nec ob. l. fi. C. cõia vtriusqꝫ iudi. quia ibi agitur de retinenda dote filie. hic aũt agitur de inuitanda posthuma non noĩata qd facilius impeditur. ar. l. patre. de his qui sunt sui iur. Item alia cõiectura videt̃ bona qñ videtur ⁊ sciebat vxorem pregnantẽ nam si veniret posthuma demũ quando ignorasset nõ esset differentia inter legatũ ⁊ tutelã: cum etiã in tutela non veniret posthuma si ignorabat vxorem pregnãtem. l. si quis ita. §. pe. de testa. tu. forte tñ posset dici quod nulla sit differẽtia inter legatũ ⁊ tutelã ⁊ vtrobiqꝫ debeat distingui an sciuerat vxorem pregnantẽ vel non ⁊ sic hec. l. limitat̃ per. l. si quis ita. ⁊ illa per istã. ar. l. non est nouũ ß. de legi. cõmuniter tamen tenetur qd sit differentia inter legatũ ⁊ tutelam. ¶ Item aduerte qꝛ Barto. dicit literã intelligendam quando erat apposita clausula codicillaris: ex quo nõ erat facta mentio de posthuma. ⁊ sic fuerat preterita. quod no. qꝛ ꝯm hoc videtur sentire tenendo quod ipse. ß. tenuit quod sciuit vxorem pregnantẽ qd veniat posthuma. Nã litera ꝯm hoc necessario intelligitur qd ignorauerit. ⁊ sic vult quod clausula codicillaris operetur etiã in preterente ⁊ ignorante posthumũ. ¶ Sed cõtra tenuit in. l. j. ß. de iure codicil. ⁊ Bal. hic. licet non faciat mentionem videtur etiam hic tenere quod nõ operetur in ignorante ⁊c. ꝓ quo oĩno vide quod dixi in. l. filio preterito. vbi tenui quod in effectu operet̃ etiã in ignorãte. Itẽ dicit posse intelligi qñ filios instituerit quo casu etiã posthumũ instituisse videtur per. l. placet. ß. de libe. ⁊ posthu. qd nõ placet qꝛ qua ratione legando filius non videtur includere posthumũ eadem ratione nec instituendo. Nec ob. d. l. placet. qꝛ ibi loquitur quando instituit proximũ. vnde nimirum si comprehenduntur posthumi. sed hic loquitur quando instituit filiũ quo casu in dubio videt̃ referre se ad iam natos vt hic ptꝫ. ⁊ facit qd habetur in. l. filiũ. ß. de his qui sunt sui vel alie. iur. vñ potes clare intelligere qd loquatur qñ nullũ fuit testm̃. sed codicilli qui non rumpuntur a grauatione posthumi. l. j. ß. titu. j.

Si quis ita. Distributũ attribuens actũ primi verbi insolidum distribuit ⁊ acti secundi. h. d.
2 ¶ † No. qd verbũ presentis qñqꝫ ex mente ponit̃ pro verbo futuri tpis. facit qd habet̃ in. l. verbũ erit. ĩ. de ver. sig. ⁊ dicit hic quod in casu isto inter istas filias nõ est locus iuri accrescẽdi cũ nõ cẽseant̃ coniuncte ex quo quelibet admittitur ad rem separatam. arg. l. huiusmodi. §. quibus. ĩ. eo. secus in casu. l. qui quartã. §. fina. ĩ. e. ¶ In gl. legasse. ibi alia verba supple ꝯm Pe. quia erant generalia apte cõprehendere plures ꝑsonas. sed certe ꝯm Dy. tutum videtur qd vitiaret̃ legatũ ratione incertitudinis p. l. si fuerit. ĩ. de reb. du. ꝑpter hoc Dy. tenebat primã solutionẽ: sed certe non habuit necesse recedere ab hac secunda per illã. l. si fuerit qꝛ ibi loquitur quando testator sensit de certa ꝑsona. vel saltẽ certificanda ex certo euentu. Ideo si postea clare non cõstat de ipsa persona certificata specificata in effectu inualidat̃ legatũ: vt ibi patet. nec ob. l. l. si quis legatũ. §. inter duos. ĩ. ti. j. quod patet ex ibi no. per gl. sꝫ l. si qs titio. in fi. hic allega. loquit̃ qñ testator sensit de incerta persona testificãda per electionẽ heredis. ideo nõ vitiat̃ dispositio. sꝫ potius oẽs admitterẽtur si remanet pro heredẽ quomin⁹ eligat: vt ibi patet. arg. l. iure ciuili. de condi. ⁊ demõ. ⁊ l. hec venditio. de cõtrahẽ. emp. Et per hoc patet qd ꝓcederet̃ ex illa. l. si testator instituto filio legaret certũ quid vni ex nepotibus suis: lꝫ alr̃ senserit Dy. ¶ Extra glo. inducũt tex. istum cũ prima solutione ad q. illã si factũ sit edictũ vel preconiũ quod quicũqꝫ primo intrauerit castrũ inimicoꝝ habeat mille: an si duo simul intrãt vterqꝫ habeat integra mille. nã videret̃ ꝙ sic per istũ tex. hic. lꝫ Dy. cõtra ꝙ habeãt ambo dimidia mille. videt̃ quod. l. si quis in fundi. in fin. ß. e. ⁊ l. si qs titio. ĩ. ti. j. Et hoc tenebat vt hic refert Cy. ex quo premiũ erat diuiduũ. secus si indiuiduum. puta si dictuꝫ esset quod haberet talem vxorẽ. nam tunc locus esset gratificationi. arg. l. generaliter. §. qd ergo. de fideicõ. lib. Econtra quod nullus habeat aliquid per tex. in. l. si fuerit. de re. dub. Et hãc. q. vt hic refert Cy. disputauit Fran. Accur. Cy. videtur residere quod sit locus gratificationi. Ray. residet in opi. Pe. quod non videtur verisimile qd cõitas vltra mille voluerit expẽdere. Bar. in. l. hoc. articulo. ĩ. de heredi. insti. in effectu tenet sententiã Dy. qñ dictum fuit quicũqꝫ vel si quis si dictum fuit. nã tunc de rigore iuris nullus habebit per. l. si fuerit. ĩ. de reb. du. Sed tamen ex mente veniãt ambo ad dictum premiũ arg. §. discipuli. in proemio digestoꝝ. vbi per Jac. de are. ¶ Sed aduerte quare non concipio bene differentiã an dicat quicũqꝫ vel qui. quia ĩdiffinita equipollere videt̃ vniuersali. l. si pluribus. ĩ. de leg. ĳ. ⁊ de elec. c. vt circa. in. vj. vt ibi no. Et probat quare ex mente proferentis si bene ponderetur. ita videt̃ voluisse in effectu vniuersaliter loq in vno casu sicut in alio. Itẽ non video quare ex mente hoc casu magis admittantur isti ad legatum quam in. l. si fuerit. ⁊ maxime attento eo quod ibi dicit̃ quando testator dixerit qui extruxerit monumẽtum habeat decem. quare si simul hoc faciunt neuter habeat. et ideo videtur qd nullus debeat habere per. l. illud. qꝛ conditio debet haberi in forma specifica. vt. l. in cuius. ⁊ l. qui heredi. de condi. ⁊ demon. Et videtur ꝙ scd̃m significatũ verbi primus dicat̃ qui oẽs alios antecedit. vt patet in. d. l. si fuerit. qd non est in casu isto. Et per hoc videtur quod nõ sit locus gratificationi de necessitate nisi hec cõmunitas velit ex propria liberalitate. nam tunc posset facere. l. si quis seruũ. §. si inter. ĩ. ti. j. cum ibi no. Nec obstat. §. quid igit̃. qꝛ in alio casu loquitur. puta loquit̃ in libertate in qua multa sunt specialia. institu. de dona. §. penul. tamen precedens solutio plus placet in ea ꝙ que habẽtur in. d. l. si fuerit. Et hãc partẽ adiuuat etiã cõsuetudo: qꝛ duobus simul currentibus ad brauium. Item currunt si neuter est primus: non obstat hic tex. quia hic conditio verificatur in quolibet: cum actus natiuitatis vnicuiqꝫ cõgruat. Sed actus primi ingressus non verificatur in casu premisso in altero predictorum. ¶ Et hoc faciat proprium significatum verbi quod sumitur in dubio ex ethymologia vocabuli vel termini de verbo. sig. Sed ethymologia vocabuli huius primus est vt dicit Isido. lib. x. Ethymologiarũ quod dicatur primus quasi antecedens seu preeminẽs. sed qñ duo simul ingrediũtur neuter ipsoꝝ põt absolute dici aliĳs preeminens: quia non preeminet cõsocio licet respectu aliorum posterius venientiũ sit preeminens. ⁊ ideo ex proprio significato non debet dici primus. Nec ob. si dicatur ꝙ primus põt dici quem nemo antecedit per id qd habetur in. d. §. discipuli. l. ĳ. §. j. ß. de suis ⁊ le. Et sic videtur qd scd̃m hoc vterqꝫ istoꝝ potest hic dici primus: qꝛ illius nõ ex proprio significato vt patet ex antedictis. Sed potius ex mẽte disponẽtis attenta ꝙ sequeretur alias absurdum si ibi vterqꝫ repelleretur. ⁊ iret hereditas ad magis remotos: q̃ ratio cessat. Nec ob. si dicatur qd interest reipublice dominis duos admitti: vt sic plures inuitẽtur ad intrandum quare respondeo qd si quis bene cõsiderat non inuitabuntur plures ad intrandũ ꝑpter hec. qꝛ etiã si vnus solus deberet habere. quilibet ꝓcurabit primus: vt est videre in plurib⁹ currentibus ad brauium. ⁊ ideo in dubio non est recedendum ex eoꝝ proprio significato. ⁊ presertim in cõditionib⁹ de quib⁹ hic agitur: vt patet ex. l. stichũ qui meus erit. ß. eod. Et ideo cũ verba preconĳ vel edicti fuerint in singulari prolata in vno solo debent verificari. Et qꝛ maxime attento significato dictionis seu termini ethymologie. ⁊ qꝛ de facili dicere potuisset in plurali si voluisset. ergo ⁊c. arg. l. j. §. finautẽ. de cadu. tol.

3 **Si cum** † Uni heredi põt prelegari: ⁊ si adit hereditatẽ consequitur iura priuilegiati si repudiat consequitur totũ tanquã quilibet legatarius. h. d. cũ sequẽ. ¶ Not. ꝯm Bald. qd vbi quis est pro parte heres. ⁊ pro parte legatarius potest repudiare institutionẽ ⁊ acceptare legatũ qd est vtile quãdo hereditas est multũ implicata. ⁊ vult potius legatum vt euitet lites quas execrat̃. l. itẽ si. §. fi. de alie. iud. mu. cã fac. ¶ Item no. qd id relictum a seipso. Et sic no. qd ex postfacto pro illa parte recõciliat̃ ꝑ qua ab initio nõ valuit. l. legati. ĩ. e. Et hocið est: qꝛ censetur legatũ

tur legatuȝ conditionale pro illa parte si repudiet. facit. l. miles.
§. pro parte. ff. titu. j. ideo cessat regula catoniana. l. cetera. ff. eod.
¶ In glo. totũ. ibi: sed cum onere. intellige qđ erat onus aptitu-
dine: sed nõ actu: qꝛ non valebit legatum pro illa parte pro qua
ipse erat heres. alias glo. male diceret. ¶ In ea. gloss. ibi. l. fi. ille
casus est singu. τ loquitur in hereditate fideiussoris qui non fuit
principalis vendens. Unde toleratur contra regulã qđ ipse he-
res agat licet teneatur de euictione: qꝛ ipse non expresse consensit
licet fideiussor sic intercedendo. τ secus esset in herede prime ven
ditionis: vt ibi patet. τ per hoc patet qđ nõ est bonum simile ad
casum. d. §. pro parte. qꝛ agitur de hereditate ipsius heredis prin
cipalis. ¶ In ead. glo. ibi: dic vt ibi: soluluitur multipliciter sed
illa que approbatur pro parte heredis intelligitur conditiona-
lis si non adĳcitur. que conditio licet sit tacita tamen quia ve-
nit ex testamento impedit transmissionem sicut τ alia que in-
ducitur per relatiuum: vt dicit hic Bal. τ dixi in. l. stichum. s. eo.
ideo nimirum si ibi transmittit pro illa parte cum nominatur
pendente conditione. sed licet illa sol. communiter approbetur.
τ Bal. hic sequatur tamen non videtur bona: qꝛ illa conditio si
non adierit videtur verificata in vltimo momento in articulo
mortis: in quo est certum amplius non posse adire: vt est casus
cum glo. in. l. fin. ff. quando dies leg. ce. quam reputo singulareȝ.
Ideo dic melius qđ intelligitur relictum sub conditione si repu-
diauerit. quam rationem certum est non extitisse in vita ex quo
non adiuit nec repudiauit. ¶ In glo. fin. in fi. dic vt ibi. Pe. ve-
ro τ Cy. post eum hic dicit qđ seruus ibi non habet libertatem a
semetipso sed ab hereditate que est domina. Et qđ ibi dicitur a
semetipso dicitur per abnegationem aliorum scilicet qđ non ha-
beat ab alĳs sed tantummodo habet a seipso: quia nõ habet ab
herede nec illius rei habet a se parte coherede. l. legatum. §. j. ff. e.
ex parte. s. de acqui. here. vbi hoc clare probatur τc.

Summarium.

1 Ordinata ad vnum effectum non debent operari cõtrariũ.
2 Prorogatio non est non entis.
3 Repetitio generalis etiam inutilia comprehendit.
4 Copulatiua poni potest pro disiunctiua.

Egata inutiliter. Uerba sui natura
iductiua repetitio-
nis inualida confirmant tam in primo gradu quam
etiam in scđo relicta. ordinata vero ad diminutionẽ
nullum augmentũ producunt. h. d. Et primo loquitur quãdo re-
petuntur legata in primo gradu. ¶ Scđo quãdo fit prorogatio.
¶ Tertio quãdo repetat in scđo. ¶ Scđa ibi: τ diuersi. ¶ Ter-
1 tia ibi: τ in eodem. ¶ † Not. qđ ordinata ad vnum effectum non
debent operari cõtrariũ. ad hoc allegatur scđm Bal. ¶ Not. qđ
ordinata ad vnum effectum ad diminutionem nullum augmen
tum producunt. ¶ Item not. qđ legata inutiliter data a princi-
pio confirmãtur si noua voluntas est ordinata ad confirmandũ:
2 secus si ad diminuendum. ¶ † Item not. qđ non entis seu inuti-
lis vel inualidum non est proprie prorogatio: qꝛ si non valet prin
cipale non valet qđ adiungit scđm Bal. alle. qđ habetur in. l. cum
vnus. de bo. au. indi. pos. Et sic etiam facit qđ si non valet capti-
ua non valet τ recommendatio de quo per Bar. in sua. q. que in
3 cipit lapus. ¶ † Item not. qđ generalis repetitio comprehendit
inutilia sed non generalis prorogatio. qđ no. ¶ In glo. impube-
ri. τ dicit inutiliter. declara vt hic per Bar. Cyn. tamen ponebat
exemplum quãdo erat ab impubere legatũ si perueniret ad pu-
bertatem. Sed cõtra hic est casus in. l. seruo alieno. §. sed ab im-
pubere. ff. eod. ¶ Item non congruit bene huic tex. qui loquitur
quando a prin. legatum esset inutile qđ non est in casu predicto.
Ideo autem sic exponebat Cyn. τ Ray. post eum quia non pote-
rat poni exemplum in defectu solennitatis propter hoc qđ dicit
hic Barto. Item nec videbatur posse poni de incapacitate perso
ne vel rei: qꝛ illa non cessabat ex quo eodem tempore fiebat substi
tutio cum testamento. τ ideo necessario dicebat exemplicari debe
re vt predixi: τ de dicto exemplo Cyn. facit hic festum. Sed certe
text. potest exemplificare in verbis inutilibus saluãdo vt hic per
Barto. Item in capacitate persone vel rei quando ex interual-
lo fieret substitutio pupillaris a testamento quod esse potest. l. pa
tris τ filĳ. s. de vulga. τ pupilla. τ propter id quod dicit hic Bar-
tol. de verbis ineptis dicit hic Bald. quod si prima sentẽtia nul-
la propter verba inepta poterit confirmari per sententiã confir-
matiuam qđ intellige si verba inutilia vel inepta possint separa-
ri ab ipsa substantia prime sententie: alias secus. per. l. j. §. j. que
sen. sine ap. rescin. Item facit secundũ Bal. qđ si prima actio est
4 inepta valet accusatio a parte facta. ¶ † In gloss. decessit ibi: τ
pro vel. not. bene quod non est absonum copulatiuam poni pro
disiunctiua ratione subiecte materie. nam vna dictio quandoqꝫ
expedit potest poni pro alia. l. causas. cum ibi not. de condi. τ de-
mon. Extra glo. adde dictis Barto. primo in qđ. de domino re-
probãte certa capitula vt videatur alia reprobare: qꝛ illud verũ
scđm Bal. qñ oĩa fuerũt examinata. qđ in dubio p̃sumo si sibi fue-
rint ostẽsa. ar. l. tribunus. §. j. de te. mili. secus si non fuissent exa-
minata τ forte non producta. Item adde qđ dixit hic Cy. qđ si te-
stator eȝ dixisset ad id qđ dicit in ver. versum. videlȝ legata que
tali die volui p̃stari volo de p̃senti prestare: qꝛ hoc casu viderent
ꝯfirmari etiã inutilia cuȝ esset tunc ratio quã dixi. s. qđ inducta
ad diminutionẽ non debent operari augmẽtum. sed forte istud
dictum nõ procedit qꝛ si ponderetur litera simpliciter non videt
hoc põderare sed videtur velle qđ ideo non ꝯfirmet: qꝛ verba nõ
sunt apta ad ꝯfirmationẽ sed ad prorogationẽ. τ sic cũ prorogatio
sit generalis τ nõ specifica referat solũ ad vtilia. Que ratio vide
tur etiam sibi vendicare locum in proposito licet testator nõ eget
confirmare sed ammouere dicit generaliter. τ sic illa generalis
ammonitio dȝ referri ad vtilia. arg. huius tex. Et pro hoc etiam
forte non procedit qđ dixit hic Bar. vȝ qđ si nondum prorogas-
set diem sed etiã si voluisset aliqđ p̃stari iure luxurie qđ tunc con
firmant etiam inutilia. ar. l. si tibi pure. ff. tit. ij. cum ibi not. C. de
do. pmis. Nam illa. l. si tibi pure. nihil facit si bene inspiciatur: qꝛ
loquitur in terminis primi rñsi. l. j. Item nec illa. l. ij. qꝛ prestatio
vsurarum dirigebat ad dotem specificã. ideo nimirũ si inducit
p̃sumptionẽ super dote ipsa. Sed hic loquit qñ p̃statio vsuraruȝ
generaliter dirigebat ad legata facta p̃senti die τ nõ specifice in-
utilia. Ideo in dubio ad illa non extẽdit. facit qđ habet in. l. si is
cui. §. flauius. ff. de solu. Et per hanc. l. põt colligi ratio cle. j. de p̄-
ben. que vult qđ cle. ibi posita non augmentat gratiam: tamen
forte illa cle. est contra rigorem iuris ciuilis cum verba cle. nihil
videantur operari qđ non est casu nostro. ideo de rigore iuris vi
detur qđ deberet declarare etiã gratia incurata procedere. Iteȝ
p predictis etiã facit qđ in priuilegĳs τ gratĳs verba nõ debent
esse superflua: vt in. c. si papa. de priui. in. vj. stãdũ tñ est illi cle. fuit
ecõtra ad reprimẽdã petenẽ ambitionẽ. de prebẽ. c. quãuis. li. vj.

In legato. Nõ summat breui⁹. Et no. qđ in dubio vi
dentur partes date equales. facit. l. τ si nõ
sint. ff. pro socio.

Summarium.

1 Legatarius electionẽ habet quãdo legat incertũ de certis.
2 Electio in contractibus est debitoris in dubio.

1 **Qui duos.** † Quando legatur incertũ de cer-
tis electio est legatarĳ. h. d. l. qui
duos q̃ facilis est in glo. legatarĳ. ibi tñ habet hec nõ
est bona p no. in. l. tutor. ff. ti. ij. nec placet etiaȝ so. Dy.
quam posuit Cy. qđ ibi alterũ alternatiuoꝝ erat absens: qꝛ nõ vi
deo per hoc rõnẽ diuersitatis. Nã si legatarius eligat absentem
oportebit eũ expectare vel eum pergrere τ ꝯcludere in hac mate
ria scđm bal. qđ aut loquit in legatis aut in ꝯctib⁹ aut in gratĳs:
aut in beneficĳs. Primo casu aut pro prima declaratione vt qꝛ
aut facta est nominatio nominis proprĳ τ sic legatum est in speȝ
de qua dubitatur τ spectat ad heredem. per. l. si quis plures. ff. eo.
vt ponit ratio. aut est legatuȝ subalternatum. τ in isto distingue
ad quem dirigãtur verba executiua: quia si ad legatarium illius
est electio. l. plane. §. fin. ff. eo. si ad heredem illius erit. si ad nemi-
nem dirigantur sed simpliciter legatur alternatiue electio erit
legatarĳ fauore vltime voluntatis. vt est glo. fin. τ no. ff. titu. j. in
l. lucio. Si in legato generis: tunc considera ad quem verba exe
cutiua dirigantur. Et si ad neminem dirigantur: dic vt in. l. lega
to. ff. eo. No. si legatur incertum de certis τ sic quodammodo ge-
nere subalterno tunc similiter considera ad quem verba executi-
ua dirigãtur. Nam si dicatur accipias tibi vnum de seruis meis
electio erit eius: secus si diceret heres mi da vnũ de seruis meis
titio. si vero legat simpliciter vnum de seruis titio. in dubio est le
2 gatarĳ electio fauore vltime voluntatis: vt hic probatur. † In cõ
tractibus considera ad quem verba executiua dirigantur: alias
in dubio electio erit debitoris vt. l. plurimumqꝫ. §. pen. ff. de iur.
do. τ in hoc discrepat ab vltima volũtate. de quo in. d. j. lucio. p
Bar. ¶ Tertio casu in bñficio τ gratĳs dicit similiter ꝯsiderãda
verba executiua ad quẽ referant. In dubio in eis etiaȝ predicta
fit interp̃tatio vt in legatis. τ erit electio illius cui facta est gra-
tia. al l. Bar. C. de castrẽ. τ mi. l. ij. li. xij. τ. l. j. de obli. vo. τ sic dicit
etiã tenere Guli. in. l. beneficiũ. s. de cõsti. prin. Sed hic forte põt
limitari quando proprio motu concedit: alias forte secus per. c.
si pluribus. de preben. lib. vj. nisi dicas illud speciale in literis ad
tex. Item aduerte quia mirum videtur quod hec interpretatio
est de minimo sicut in. l. si ita scriptum. s. eod. Sed potes dicere
quod hic legatum continebat plures res ex mente testantis apti
tudine licet actu vnam tantum: licet hec ratio fuit statuta quod
fieret electio fauore vltime voluntatis τ competeret legatario:
sed in contrario ex mente testantis legatum erat vnicum aptitu
dine τ actu ideo ibi debetur minimũ. facit. ff. eod. l. apud iulia. §.
seio. Ultimo inducitur per Dy. ad. q. de electo ad duo officia in

cōpatibilia eodē tempore.nā videt̄ qd eius sit electio per istū tex. Contra videt̄ qd in nullo teneat electio per.l.duo sunt titij.de testa.tu.Ray.remittit ad ea que habent̄ in tex.ꝛ glo.s̄.de exc.tu.l.si quis dicens.in prin.de materia per glo.in.l.ciues vbi bona.C.de inco.lib.x.nam ex no.in locis preallē.videt̄ posse cōcludi qd si nō apparet de prioritate qd si sit vocatus ab eodē iudice illius iudicis sit electio.per.d.l.si duos.s̄.a diuersis.Si a diuersis videt̄ qd preferri debeat iudex originis.si alter sit iudex domicilij per l.libert⁹.§.prescriptio.ad munici.ꝛ per no.in.d.l.ciues.qd est verum,nisi iudex domicilij esset maior in.l.cōtra pupillum.§.is qui ad manus.j.de regn.iur.Si autem ambo sunt pares iudices ꝛ ambo iudices domicilij.nā ꝛ in diuersis locis quis potest habere plura domicilia.l.assumptio.j.ad muni.Tunc verum qd attēdi debet qd est minus onerosum.arg.l.si ita scriptum.s̄.eod.Si sunt equa onerosa.videtur recurrendū ad superiorem.secundū gloss.in.d.l.si duos.per.l.duo ex tribus.j.de re iudi.sed certe illa loquitur in pluribus delegatus vnde forte interpretatio fiat pro reo vt in neutro teneatur nisi vnus alteri deferret.l.inter pares.j.de re iudi.

G Rege legato. In legato vniuersali veniunt accessiones sine mora.h.d.Et pro euidentia premitte qd habet̄ in.l.omnes.j.de abigeis.Et adde scdm Bal.qd hoc videtur esse ex natura ipsius iuris vniuersalis per no.in.l.item veniūt.§.vsufruc.s̄.de peti.here.ꝛ per Pe.ꝛ Cy.in.l.fi.C.que res pi.obpos.vbi aliquid de ista materia.Et adde hic qd dicetur.j.eo.l.si quis bonorum ꝛc.

Summarium.

1 ¶ Uniuersitas nō mutat̄ mutatis his q sunt de vniuersitate.
2 Uniuersitas in vno non consistit.
3 Dominium non transit in legatarium ex legato generali partis bonorum.

1 **S I grege.** Qd subrogatur loco alterius sapit illius naturā.h.d.† No.qd vniuersitas nō dicitur mutari licet aliqua corpora mutent̄.
2 facit.l.proponebatur.s̄.de iudi.† Itē no.qd vniuersitas nō videtur esse in vno.de quo in glos.in ver.desisset.in fin. hanc regulam tenet Bal.dicēs qd quedam est vniuersitas facti ꝛ iuris de qua hic.quedam habens iuris intellectum de qua ibi sed aduerte qd forte prima nō est mala per no.in.l.peculium.§.quadrige.ꝛ.l.mortuo.cum ibi no.per Bar.j.tit.j.Nā si desineret in nomine vniuersitatis in casu isto videtur perire principalis pars.contrarium hic dicitur.extra gloss.inducit de vniuersitate excōmunicata an si aliqui sint mortui ꝛ alij postea subrogati an illi censeātur excōicati de quo hic per Bar.ꝛ Dyn.nā Dyn.voluit qd sic si per partes sit facta subrogatio.secus si simul fuissent mortui.l.qd tantum.§.maius.s̄.qui.mod.vsufruc.amit.ꝛ hoc sequitur hic Ray.ꝛ Bal.tenet contra qd est pena personalis ꝛ nō transit ad aliam.ꝛ hoc tene de quo plene licet ipse non alle.in.c.romana.§.vniuersitatem.ꝛ.§.caueant.de sen.excō.ꝛ plus ibi fit questio an talis sententia ipso iure teneat.nam sic fieri non deberet vt ibi patet de quo dic vt ibi per Joā.an.in nouella.ꝛ bene facit qd no.eo.lib.ꝛ eo.tit.si sententia.an autē mortuis omnibus de vniuersitate remaneant priuilegia collegij.Bald.hic tenet qd sic secus si collegium esset dissolutum per superiorem propter delictum ipsorum de collegio.de quo per Innocen.in.c.ij.de ope.no.nun.ꝛ tetigit Barto.in.l.inter stipulantem.§.sacram.de verbo.obligatio.Item adde quod tangit Dyn.de compromisso facto per capitulum an duret aliquibus mortuis ꝛ tenet quod sic per hanc.l.nam Barto.dicit hoc verum quando pro vtilitate capituli esset factum.secus si pro vtilitate singulariū de caplo.per no.in.c.querelam.ne prela.vi.su.ꝛ pro hoc facit quod licet sit factum per capitulum in effectu videtur factum per singulos de capitulo argumen.eius quod habetur in.l.post mortem.s̄.quan.ex facto tu.ꝛc.

Si quis bonorum. In generali legato bonorum non veniunt fructus
3 nisi ex die more.h.d.¶ Itē no.qd ex legato generali partis bonorum non videtur dominium transire recta via in legatarium alias venirent fructus ante moram saltem ex die adite hereditatis:per not.in.l.berennius.s̄.de vsuris.ꝛ hoc tenet hic Barto.ꝛ Cy.sed contrariū tenuit Bar.in.l.non amplius.j.eo.ꝛ ibi dicet̄. Itē no.posse argui ab eo qd plerunq; fit scdm Ja.de are.qui etiā limitat tex.quatenus loquitur de fructibus seminatis ab herede:secus in seminatis a testatore:quia illi sunt partes bonorum.l.fina.§.pe.j.que in frau.cre.Et hoc quando legatum fuerit purum.nam si in diem non venirent fructus interim etiam seminati a testatore.l.mulier.§.si heres.j.ad trebel.ꝛ sequitur hic etiam Bald.Sed forte quod dicit de fructibus procedat quando fructus a testatore seminati erant pendētes tempore adite hereditatis;alias forte secus per not.in.d.l.berennius.de quo etiam aliquid tangetur in.l.seruo legato.in prin.j.eo.d.¶ In glo.restituitur.in fi.licet glo.communiter sequantur doc.maxime Ray.post Dyn.tamen non videtur procedere ad tex.in quo patet quod legatum fuit purum:ꝛ sic videtur non posse considerari affectio legatarij quare magis non relinquit super recta via quā per obliquum:sed quādo in die esset relictum:tunc procedere posset opi.glo.Et adde quod tetigit Cyn.in.l.grege.s̄.eo.qualiter legatum possit habere augmentum.distinguendum est inter legatum speciale generale ꝛ vniuersale:de quo plenius per Barto.in.l.si ita.de au.ꝛ argē.le.Aduerte tamen quia sensit qd vbi legatur species recipiat augmentum si id veniat per modum accessionis:puta alluuione.Item si testator apposuit pronomen meū:secus in alio augmento quod testator adiecisset.Et sic deberet limitari secundum eum quod habetur in.l.serui electione.§.finali.s̄.eo.qd tene menti.Itē aduerte circa legatū species:q2 quādo est augmētū accessorie pueniēs ex ipsa re vt sunt fructus:tūc si res est testatoris ꝛ legatū fuerit purū veniēt ab adita hereditate.l.si tibi homo.§.cū seruus.j.eod.ꝛ tetigi.s̄.Nec ob.qd habet̄ in.l.huic scripture.ad.l.aqui.vbi augmentum veniens ante aditam hereditatem in effectu spectat ad legatarium:quia ibi illa actio concernit rei estimationem.hic de alio augmento agere secundum Pet.sed an hoc procedat dicetur in.l.seruo legato.j.eo.si autem sit aliud augmentū quam prouenies ex ipsa re:dic vt patet ex s̄.dictis.

Summarium.

1 ¶ Jus morte periturum legari potest.
2 Augmentum factum per alluuionem equiparatur ei qd fit facto testatoris.

Q Uod in rerum. Res que non sunt in rerum natura sed esse sperantur,legari possunt.hoc dicit.

1 **Si vsumfructum.** † Jus qd quis habet in re legari videtur etiā si sit morte periturum.h.d.ꝛ facit scdm Bar.ꝛ Bal.qd si quis legat rem emphiteoticam in qua soluitur ius eius morte nō valeat.¶ In glos.inutile.ibi.d.l.vxor.vbi repetit̄ qd.s̄.dictū est.vnde Bart.ꝛ Bald.dicunt vt colligitur ex summario.sed non videtur eorum opi.bona quare cū quilibet in dubio presumatur scire iura presertim vulgata:vt.l.leges.C.de legi.cum ibi no.nisi aliud de circunstantijs appareat.facit qd not.in.l.ij.j.de confes.per Bart.ꝛ l.qd nerua.depositi.videtur qd presumatur scire testator qd ius vsusfructus quod habetur in re extinguatur eius morte.ꝛ sic absonum dicere videtur quod in dubio videatur sentire de illo vsufructu tantum.cum in dubio debeamus interpretari voluntatē testantis vt potius valeat quam pereat.l.fina.j.eodē.l.quoties.de re.du.Ideo videtur qd in dubio debeamus interpretari de nouo vsufructu redimendo per heredem legantis.l.cum alienā.C.de lega.ꝛ pro hac parte videtur casus in.l.sticho.in fine.j.de pec.le.alias de vsufruc.le.nam ibi non valet legatum in vsufruc.qd errauerat credens proprietatē sibi remansisse ex quo mortui erant illi quibus legata erat proprietas.Et sic si quis innuit a contrario quod si sciuit ad se non pertinere proprietatem sed solum vsumfructum qd tunc non valeret legatum.nec ob.iste text.quare potest dici qd hic legando dixit lego vsumfructum quem habeo in tali fundo vt videtur sonare litera.quo casu bene est verisimile qd errauit sec⁹ si simpliciter dicat lego titio vsumfructū talis fundi:per.d.l.sticho.in fine.Item non ob.d.l.vxor patrui.hic alle.q2 non dicit ibi nō valere legatum vsusfructus sed dicit testantē non preiudicasse proprietario.ꝛ not.hic q2 communiter tenetur oppositum.

2 **Si quis post.** Adiectio legati auget legatum ꝛ detractio diminuit.h.d.† No.hic parificari augmentū qd fit per alluuionē augmēto qd fit facto testatoris ꝛ hoc clarum quando in legato non est adiectum pronomen meum tunc videtur differentia:per ea que dixi in.l.si quis.s̄.eo.quia alluuio est latens incrementum ꝛ non bene percipitur:vt in §.per alluuionem.insti.de rer.diui.Item tex.ibi:cum vestra.qui sepe allegatur.¶ In glo.domus.ibi:pariete in medio posito.ꝛ ratio diuersitatis inter domum ꝛ fundum scdm Cy.q2 in domo non bene percipitur commoditas nisi medio pariete interiecto.secus in fundo vt ex se patet.

A Filio. Si filius instituatur heres pōt patri ab eo legari.Sed si iustum addat legatū inutile redditur ꝛ in falcidiam imputatur.h.d.Not.qd legatū inutile computat̄ in falcidiam vt minus detrahitur de alijs.¶ In glo.ibi:de aduentitio peculio.ꝛ in ista hereditate aduentitia delata filio non requiritur hodie iussus scdm Dyn.quia potest aliam adire etiam patre inuito.l.fina.in prin.C.de bono.que lib.ergo multofortius nullo precedente iussu.de quo ibi ꝛ.l.j.C.qui admit.ad bo.pos.Item dicit hic Bal.qd hoc casu si legatur a filio patri tenet legatum quo ad dominij trāslationem.

tionem. Item quo ad naturalem obligationem sed non quo ad ciuilem que non cadit inter patrem et filium in potestate hodie: vt ipse sentit. all. l. frater a fratre. §. de condi. in de. Sed certe hoc vltimum videtur procedere tenendo opi. Bar. qd hodie in aduentitijs possit cadere ciuilis obligatio inter filium et patrem: per. l. iubemus. C. ad treb. et ibi per eum dubito tn an extra casum illi9 l. generaliter pcedat qp in aduentitijs procedat ciuilis obligatio qd ad presens non decido. ¶ In glo. imputabitur. ibi: qn valet. nam pro parte coheredis saltem valet iure legati. ideo illud non imputatur in falcidiā. Et ratio est fm Cy. qz falcidia est portio q̄ debetur iure institutionis et sic ex ipsa vi vni soli dz imputari qd iure institutionis et sic iure hereditario capitur. l. in quarta. ff. ad legem falcidiam.

Summarium.

1 ¶ Heres per interitum legati speciei liberatur.
2 Solui potest aliud pro alio.
3 Detractio que fit per falcidiam an impediat dominium transfire in legatarium.
4 Bona alicuius dicuntur que remanent deducto ere alieno.

Non amplius. In legato intelligit ee illud qd superest deducto onere. h. d. Et facit iste tex. fm Bal. et Ang. qp si forma statuti de legato dz solui gabella. vj. denario. qp liber valoris dicti qd in exemplo glo. est si domus valebat. xx. solū dz debet solui gabella de. x. contra quod facit An. l. veterani. §. j. al. in gloss. et remittit ad nota. ibi: per se sed certe ipse ibi nihil dicit. ideo videtur quod de toto debeat detrahi gabella sicut et de falcidia. ar. eius quod no. Bart. in. l. falcidia non habetur. ff. ad. l. fal. nec potest dici quod datū heredi proficiat isti respectu rei publice que est diuersa persona licet ipsi legatario posset pficere ctra heredē cui dat scdm no. in. l. j. ff. ad. l. falci. et in. l. nēsennius. e. ti. et c.

1 **Si certum.** † Heres liberatur interitu speciei legate nisi mora vel culpa precessisset. h. d. ¶ In gloss. super verb. legatarij. in fine. Bartol. laborat in solutione cōtraria. sed dic quod si agitur de perdendo lucro iam quesito dicitur pati damnum et sic loquitur cōtra secūdū Bal. et Ang. Itē inducitur ad. q. fm Cyn. si ex forma statuti omni anno debeatur certa pecunia fratribus predicatoribus pro pia causa nunquid poterit reuocari statutum. nam videtur qoud non cum debeat tractari de damno propter lucrum quod perderet. sed contrarium tene quia ex quo per viam. l. istud lucrum venit querendū potest per contrariam legem tolli. No. Inno. in. c. in nostra. extra de iureiur. nec quod habetur in. l. quod semel. cum ibi nota. per Bart. in. l. j. ff. arbo. fur. cesa. quia ibi statutum transierat in contractum propter reciprocum factum quod hic non interuenit. ideo secus.

Cum bonorum. Legatariorū partis bonorum pōt heres soluere estimationē vel partes rerum vel vnam rem vel plures prout sibi placebit et cōsentiet legatarius vel iudici videbitur expediri. h. d. Et primo ponitur questio et opinio iuriscōsultorū. scdo determinatio autoritatis. secunda ibi: fm Bar. vel primo thema et questio. secundo opinio sabini que tanqp vltima videtur approbata. quarto retenta opi. proculi consuluit heredi circa solutionem fiendā legatario. secunda ibi: sabini. tertia ibi: proculus. quarta ibi: sed operiet. facit ad predicta quod habetur in. l. si idem cum eodem

2 §. de iurisdi. om. iu. ad fi. l. ¶ † No. ex tex. qd aliud pro alio videt posse solui. de quo in. l. ij. §. j. §. si cer. peta. et hoc per Pe. et Bal. post eum. ¶ In glo. ij. in fi. ille. §. nihil facit: quia ibi loquitur qn quis nō rogatur vt heres. hic aūt rogat vt heres. et si dicas quare non habet locum trebel. dic qp legata fuit pars bonorū et nō hereditatis: per ea que habent plene in. l. si quis seruū. §. fi. cum se. ff. de leg. ij. Nec ob. qd habetur insti. de fideicō. here. §. cuз post sequitur quare ial debet itelligi qd legata sit pars bonorū sub noie hereditatis aliter nō pcederet qd not. in. l. si qs seruū. ¶ In gl. estimationē. ibi. l. multū. et de isto qn fit mētio de bonis: an intelligatur deducto ere alieno. dic plene per Dy. et Barto. in. l. princeps bona. ff. de verborum signifi. et ibi Cyn. plene siue fiat prolatio in vltima voluntate siue in cōtractu siue in priuilegijs. Sz hic insurgit dubium quare in fideicommissariam vniuersalem ante restitutionem nō trāsit dominium rerū: vt. l. instituta. ff. ad treb. Barto. tetigit vnam rationem in. l. j. §. eo. que non fuit bona: vt ibi dixi. Alia posset esse vt heres posset detrahere quartam. hec etiam non bona cum detractio fienda per falcidiam non impediat dominium trāsire in legatarium. l. plautius. et. l. linea. ff. ad l. fal. vnde potes dicere quod ratio est: quia in fideicōmissarium vniuersalem nedum venire debent res: sed etiam iura et actiōes ex quo simul sub eadem detractione veniebant. argumen. l. iam hoc iure. de vulg. et pupil. psertim: qz fideicōmissarius si potuisset vendicare res non curasset petere restitui sibi hereditatē nec implicaretur oneribus hereditarijs. et ideo fuit cōueniens qd demum facta restitutione reali transiret dominiū et iura. hec autē ratio cessat in legatario parti bonorū. ¶ In ea. glo. ibi rerū bonarū dicitur in genere. Ista solu. modicū videt instruere. tamen Cy. declarat eam dicens qd bona dicuntur a beando ex eo quia beant. i. beatos faciunt habentes. l. subsignatum. §. bona. de verbis. Et ideo scdm eū si soluatur estimatio satis pōt dici cōgrue significatio verborū. ideo tolleret. sed certe istud etiā ex toto nō tollit contrariū si dicamus partes rerum esse in legato. Et dicit hic nō decidi. vnde Bal. hic inuestigat quid sit in legato et dicit hic nō decidi sed potes secure dicere qd hic deciditur qz vbi super aliquo ponnnt opi. iuriscōsultorū vltima videt approbata per ea que habent in tex. cum glo. in. l. qui filium. §. sabinus. ff. ad trebel. et. l. si idem cuз eodem. §. de iurisdi. om. iud. sed tunc insurgit dubium an transibit demuз ab adita hereditate. Bar. hic sentit qd sic et videtur tex. in. l. se. in fi. a cōtrario sensū. Sed Barto. met voluit cōtrariū in. l. si quis bonorum. §. eo. Et hoc etiam tenuit Dyn. Dicens qd in legatis partis bonorum sicut in alio legato vniuersali non transibit dominium rerum nisi facta restitutione per illam. l. si quis. et qz si dominiū trāsiret nō deberet posse solui estimatio. nec ob. l. proxi. in fi. quare scdm eos verum quādo quis non rogatur vt heres. et si dicas quare non habet locū trebel. dic qd legata fuit pars bonorum et non hereditatis: per ea que habētur plene per Bar. Cy. et alios in. l. si quis seruū. §. fina. cū seqnē. ff. de leg. ij. nec ob. qd habetur insti. de fideicom. he. §. cum post. sequitur quare ibi debet intelligi qd legata fuit pars bonorū sub nomie hereditatis alias nō procederet qd no. in. l. si quis seruū. ¶ In glo. estimationem. ibi. l. multum. de isto quādo fit mentio de bonis an intelligat deducto ere alieno. dic plene per Dyn. et Barto. in. l. princeps bona. ff. de ver. sig. siue fiat prolatio in vltima voluntate siue in cōtractu siue in priuilegijs. sed hic insurgit dubium quare in fideicommissarium vniuersalē ante restitutionem non transit dominiū rerum vel lex restituta. ff. ad treb. Bar. tetigit vnam rationem in. l. j. §. eo. que non fuit bona. vt ibi dixi alia posset esse vt heres possit detrahere quartam. hec etiam non

3 bona: † cū detractio fienda per falcidiam non impediat dñium transire in legatariū. l. plautius. et. l. linea. ff. ad. l. fal. vnde potes dicere qd ratio est qz in fideicommissarium vniuersalem nedum debentur res sed etiam iura et actiones actiue et passiue. ideo non fuit cōueniens qd ante transiret dominium rerū: qz iura et actiones ex quo simul sub eadem detractione veniebant. argu. l. iam hoc iure. de vul. et pup. presertim qz fideicō. si potuisset vendicare res non curasset petere sibi restitui hereditatem ne implicaretur oneribus hereditarijs. et ideo fuit conueniens qd demum facta restitutione reali vt transiret dominium et iura hec autem ratio accrescat in legatario partis bonorū. ¶ In. eo. glo. ibi: rerum bonorum dicitur in genere. ista sol. modicū videtur instruere. Tamen Cyn. declarat eā dicens qd bona dicuntur a beando ex eo qz beant. i. beatos faciunt habentes. l. subsignatum. §. bona. de ver. signi. et ideo scdm eum si soluatur estimatio satis potest dici congrue qd significatio verbi bonorum ideo tolleret. sed certe istud etiam ex toto non tollit contrarium si dicamus partes rerū esse in legato et dicit hoc non decidi. vnde Bald. hic inuestigat quid sit in legato et dicit hic non decidi. sed tu potes dicere secure qd hic deciditur qz vbi super aliquo ponuntur opi. iurisconsultorū vltima videtur approbata: per ea que habentur in tex. cū glo. in l. qui filiū. §. sabinus. ff. ad treb. et. l. si idem cum eodem. §. de iurisd. om. iud. Sed tūc insurgit dubiū an transibit dominiū ab adita hereditate Bar. hic sentit qd sic et videt tex. in. l. se. in fin. a cōtrario sensu. sed Bar. met voluit cōtrariū in. l. si quis bonorū. §. eo. et hoc etiā tenuit Dy. dicens qz in legato partis bonorum sicut in alio legato vniuersali non transibit dominiū rerū nisi facta restitutione per illam. l. si quis. Et quare si dominiū transiret non deberet posse solui estimatio. nec ob. l. proxi. in fi. quare fm eos verbum vendicare ibi proprie ponit et per hoc etiam qd falcidia debita iure nature que debet ere alieno deducto cū illa sit ex corpore rerum detrahēda. l. sancimus. §. repletionē. C. de inof. test. l. iubemus. C. ad treb. non poterit solutio fieri in estimatione inuito filio. sed potes sustinere opi. Bar. qua transeat dominiū per tex. in. l. se. cum in dubio non sit recedendū a propria significatione verborū. l. non aliter. ff. de leg. iij. Et quare ex quo partes rerū intelliguntur legate debet transire dñium ex quo errāt testatoris. argu. l. a titio. ff. de fur. nec ob. l. si quis bonorū. §. eo. qz imo facit in quātū facit fructus ex dicta aditione hereditatis contra que habent in. l. herennius. §. de vsu. qz illud ideo quia res non sunt precise in obligatione et solutione cū sit in potestate heredis solue re estimationē. ideo ne heredi auferat hec electio non fuit conueniens venire fructus nisi post moram. sed illa. l. herennius. loquitur quādo res legata precise est in obligatione et solutione. Item non est bonum simile de alio legato vniuersali quādo hereditas relinquitur per fideicommissum per id qd dixi super glos. et si di

cam si partes rerū sunt in legato quare pōt solui estimatio. hoc
4 autē dixi hic propter difficultatē† cū bona intelligātur deducto ere alieno. ⁊ forte ne sciatur ad quā quātitatē ascēdit es alienum sed ista responsio nō placet qꝛ si nescit ad quā quātitatē ascendat es alienū nesciret verisimiliter quantā estima. deberet soluere. ⁊ ideo mihi videt qꝺ ratio potuerit esse ex quadā equitate ne heres cogat habere cōmunionē oīm rerū hereditariarū cū legatario attento qꝺ cōsueuit discordiaꝫ parere. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. iij. C. qui. ⁊ quādo quar. pars de. l. ij. lib. x. Pe. autē Bald. ⁊ Ray. post eū videnť velle qꝺ istud sit quādo legať genus nō cōprehensum sub certa specie. arg. l. j. in fi. ff. de au. ⁊ arg. le. sed certe illa. l. modicū facit qꝛ ibi estimatio erat de eadē materia idē qꝛ erat relictū ⁊ erat etiam reducibilis in effectu ad relictū. nam relictū erat ibi certū pondus argenti ⁊ soluebatur pecunia argētea eiusdem valoris ⁊ de iure cōmuni expense fiende pecunie fiebant de publico ⁊ debebat tantū ponderare in forma quantū in materia. facit qꝺ habeť in. l. j. §. de contrahen. emp. ⁊. l. paulus. ff. de sol. per Bar. sed hic estimatio est in pecunia ⁊ de alia materia quā sit res. ideo nihil facit. ⁊ tene menti: qꝛ sentit Bal. post Pe. qꝛ si relinquo alicui. xx. lib. bono. qꝺ istud est genus sub certa specie inclusuꝫ qꝺ non poterit fieri solutio de mutinēsibus licet sint eiusdē valoris ⁊ materie: qꝛ omnes argentei sunt nisi alter se habeat cōsuetudo per ea que habenť per glo. not. in. l. si quis argentum. C. de dona. sed forte si pecunia in loco currit pariformiter hoc non erat verum etiam de iure ex quo est identitas materie ⁊ non interest creditoris per tex. cum glo. in. l. que extrinsecus. ff. de ver. ob. ⁊ in. d. l. paulus. de solu. Item etiam adde qꝛ Bal. hic dicit fieri posse libellum si dicat peto rem si extat ⁊ si non extat estimationem si dicatur debitorem fuisse in mora cum de necessitate tunc deueniendum sit ad estimationem. l. si seruus. §. finali. de verbo. obligationi. text. tamen ibi videtur velle quod etiam absolute possit peti res ex officio iudicis postea fiet exequutio in estimatione.

Si creditori. Si debitor creditori legat ita demū valet si creditoris interest. h. d. cum se. No. arg. scōm Ang. qꝺ si aliquid ex censura statuti debeatur alicui possit creditori legari qꝛ legatum incipit deberi ex alia iuris censura. Sed hoc non credo veruꝫ cum statutum sit pars iuris ciuilis: vt patet ex his que habenť in. l. ius autē. ⁊. l. omnes populi. §. de iust. ⁊ iure. ⁊ iō ex quo erat debitum de iure ciuili non debet valere tale legatum per id qꝺ habetur in. l. aurelius. §. fin. ff. de lib. leg. vbi est casus singu. qꝺ si illud qꝺ legatur erat prius debitū de iure ciuili licet ex act. stricti iuris non per hoc nō valebit licet actio ex testamento habeat instar bone fidei. l. in minorū. C. in qui. cau. in inte. resti. nō est ne. in auten. validetur legatum ex eo qꝺ dicatur adducere hypothecam si prior obligatio illam non habebat. Bar. hic tenuit qꝺ sic. per rationē. l. si debitor. de lib. le. Contrariū tenuit hic Ang. ⁊ est gloss. ordinaria in. §. ex contrario. insti. de lega. ⁊ per hoc facit qꝛ ex iure antiquo ex legato surgebat tacita hypotheca. l. debitoris. ff. de separa. bo. ⁊ regulariter non surgebat ex contractibus. C. in quib. cau. pi. tab. contraha. per totum. tamen hoc non considerabatur. Itē qꝛ si actio ex testamento que est principalis nō oritur. ergo nō debet posse oriri accessoria hypo. que illi accedit. l. fideiussor obligari. §. j. ff. de fideiuss. ⁊ pro intellectu istius text. vide omnino glo. in. l. nemo. in prin. ff. ti. j. ⁊. l. si deportari. §. fi. ff. de leg. iij. ¶ In glo. j. in fi. dixit hic Bal. post Bar. qꝺ hoc debet intelligi quādo expressa sit quātitas. secus si simpliciter dixisset lego qꝺ debeo qꝛ tunc non valet per legē legatarij hic alle. Sed forte potest dici qꝺ illa distinctio an quātitas sit expressa vel nō procedat quādo nullum precedens apparet debitū qꝛ ipso iure non est obligatus sed quādo apparet debitū licet possit exceptione elidi: tamen ad tale debitū videtur se retulisse testator. arg. l. ait pretor. §. j. de re iud. ideo valeat ꝓpter hoc qꝺ hic dicitur non cauillando. In glo. oneraria ibi. ius agentis. sup. scōm Dyn. qꝺ presumitur voluisse ne alias legatū reddatur inutile. ⁊ de isto an actio subrogata sapiat naturā subrogati prosequiť hic Cy. distinguēdo de quo per Bar. in. l. j. §. hec actio. si qs testa. li. esse ius. fue. Et adde etiā qꝺ aliqui dixerunt qꝺ in obligatione pretoria videtur etiam esse vinculum ciuile: quia alias non videatur competere actio per id quod habetur insti. de obli. in prin. sed potes dicere quod ibi proprie non est vinculum ecclesie sed pretorium habens vinculum ciuilis obligationis.

Summarium.

1 ¶ Pecunia dictio/a testatore prolata ad quid referatur.
2 Res mea reuocabiliter potest mihi legari.
3 Titulus habetur in partu qui ⁊ in matre.
4 Legatum factum de nomine debitoris extinguitur vbi debitor a testatore liberatur.
5 Cause due lucratiue pn̄t in obligatione alternatiua concurrere.

Talis scriptura. Scriptura per quā legata pecunia quilibet dies non est adiect⁹ prorogať nō pertinet ad corpora sꝫ solū ad species nec ad legata quilibet dies quoquo modo est adiect⁹. Et prorogať ad legata precedentia ⁊ sequētia ⁊ postea in codicillis relicta. h. d. cū se. Et prio ponit verba testatoris. scōo exponit verbū quas pecunias. tertio verbum quilibet dies nō est adiectus. quarto verbū legatarij. Scōa ibi: ad corpora. Tertia ibi: ⁊ ad ea. Quarta ibi: hanc autē. ¶ Tertia pōt diuidi: qꝛ primo pertinet ad legata pura. scōo dicit nō pertinere ad legata quibus dies apponiť gratia demōstratiōis. Tertio dicit nō pertinere quādo dies apponiť causa multiplicāde obligationis. Quarto dicit nō pertinere qn̄ dies apponiť causa inducēde cōditionis. Scōa ibi: qꝺ si forte. Tertia ibi: qꝺ si in annos. Quarta ibi: sed ⁊ si sub cōditione. ¶ † No. qꝺ verbū pecunia prolatū a
1 testatore nō videť referri ad corpus seu ad species sed ad cōsistentiā pondere numero ⁊ mensura. ¶ † Itē no. qꝺ pecunia cōsigna-
2 ta in sacculo vel in arca nō cōtineť appellatione pecunie. Et adde bonū tex. cū glo. in. l. si creditor. §. de pecu. que dixit nō admitti cōpensatione de tali peunia sicut nec de specie. ¶ † Itē not. qꝺ
3 cōditio appellať dies licet incert⁹ ⁊ sic facit qꝺ statutū loquēs de
4 die trahatur etiā ad cōditionē. ¶ † Itē not. qꝺ expressio eorū que tacite insunt videť operari aliquid qꝺ est ideo scōm Bart. qꝛ inerat tacite ex volūtate presumpta ⁊ sic expressio facit cessare tacitum. l. cū ex filio. §. fi. de vul. ⁊ pu. Sed certe istud nō infert qꝺ per hoc debeat aliquid operari. facit. l. nō recte. §. de fideius. vnde de
5 hoc dic vt dictū fuit in. l. iij. §. eo. ¶ † Itē not. qꝺ verbū preteriti
6 temporis porrigiť ad futura ex mente disponentis. ¶ † Vltimo not. qꝺ clausula in medio posita referť ad precedētia ⁊ sequētia. ¶ In glo. pertineret. ibi: summas. hec nō videť bona: qꝛ idē videtur iportare summa qꝺ pecunia: vt patet ex. d. l. quisquis. inquātum equiparat casuꝫ illū stipulationi empte ⁊ vendite hereditatis in quo poniť verbū pecunia: vt patet ex. l. cum stipularer. ff. de ver. sig. sequētē tenebat Dy. sed nō videť bona per ratiōnē Bart. nisi saluares dicendo qꝺ precedentia magis influūt in sequentia quā ecōtra prout ibi voluit sentire glo. ⁊ facit qꝺ not. in. l. filiuꝫ. ff. quādo di. le. ce. clarior tamen videť solu. Bar. que fuit originalr
7 Pe. ¶ † In glo. cōtineť in. fin. de isto qualiter accipiať in dubio pecunia: dic vt hic per Bar. adde tamen qꝺ ipse videť sentire qꝺ hodie non procedat ista. l. scōm modū: alias scōm cōmunē vsum loquēdi qui videť esse qꝺ appellatione pecunie intelligať de pecunia numerata: sed istud est nimis stringere hanc. l. ⁊ videtur diuinare intelligere qꝺ tēpore huius. l. nō esset de cōmuni vsu loquendi. Similr in dubio intelligere de pecunia numerata: vnde forte est standū interpretationi huius. l. etiā hodie qui istā mediam viā videť assumpsisse ꝓpter diuersas intricationes q̄ habet verbuꝫ pecunie. Itē adde in. q. Dy. quā ipse tāgit de legāte pecuniā que apud campsorem est vt illa detur titio per heredē alias det fundū. Istā decisio sua debet intelligi quādo fuit assignata in sacculo penes depositariū: secus si fuisset deposita ad numerū. l. lucius. ⁊. l. die sponsaliorū. §. j. §. deposi. scōm Bal. ¶ In glo. pure. ibi: exprimendo sed hoc non videť verū sic expresse per id qꝺ hic dixit quādo legauit centū in presentia: sed potes dicere qꝺ dictio pure significat priuatiue ⁊ non positiue hoc est sine admixtione diei vel temporis: sed dictio presentia. hoc est presenti die prestanda significat etiam affirmatiuam ⁊ per cōsequens magis exprimit tempus. ⁊ facit qꝺ not. in. l. fi. ff. de do. exce. ¶ In glo. sup verprorogabit. in fi. sup. ne reddatur inutile scōm eā sm ista tēpora dos deberet solui annua bima trima die ⁊ sic nullum esset cōmodum ex legato. sed si voluisset prestari per annū tunc esset maximum dubiū an cōtraheret ad legatum diei. ⁊ videtur qꝺ sic cum cesset ratio predicta. Tamen tex. l. cū vulgari sonat in cōtrariuꝫ: vnde potes dicere qꝺ satis est qꝺ si referendo clausulā ad certum legatū/legatuꝫ redderetur inutile vel aliquo modo possit reddi inutile qꝛ tunc nō referatur. in hoc tamen cogitandū relinquo. ¶ In ea. glo. ibi: sed quātū ad fructus. istud cōmuniter tenetur licet glo. in. l. sequēs questio. ff. titu. j. dicat aliter. Et forte illa glo. possit defensari qꝛ nō videtur qꝺ possit etiā quo ad fructus trahi retro cū videatur fuisse male fidei possessor qui iure prohibente acceptauit donationeꝫ: vt est tex. in. l. si vxor filio. C. de do. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ iure prohibente non possit male fidei possessor facere fructus suos. l. quid sit. §. fi. cū ibi not. §. de vsur. Et sic videtur qꝺ eodem modo nō deberet trahi retro quo ad fructus propter iuris prohibitionē sicut nec trahitur quo ad dominium iure prohibēte. vnde forte potest dici qꝺ quo ad vtrūqꝫ trahať retro qꝛ in fictione trāslatiua de tēpore ad tēpus sufficit extremū a quo esse habeat in essentia. Extremū ad qꝺ habile in potentia vt est videre in fictione legis cornelie que fingit captū mortuū apud hostes preābula hora captiuitatis. de quo plene p bar. in. l. si is qui pro emp. ff. de vsuc. ⁊ ideo licet dominium non fuerit translatum ab ipso initio hoc erat solū qꝛ ius prohibebat: qꝺ tamē esse potuisset statuere oppositū. vnde sufficit qꝺ potuerit ex iuris dispositione transire

transire

transire dñium videtur autē ius hoc velle qḋ adueniēte cōditione cōfirmetur donatio per mortē donātis qḋ ex tunc censeat̄ res ipsius donatarij. Et retro etiā fingatur prius fuisse sicut etiam si alicui daretur fundus sub cōditione interim nō esset eius dominiū cum possit cōditio suspēdere ipsam positionē. l. absenti. ff. de acqui. pos. ꝛ tamen adueniēte cōditione incipiet esse suū. ꝛ retro fuisse finget. ¶ In ea. glo. ibi: non excedit ratio qꝛ videtur sentire glo. qḋ sicut fictio nō trahitur ad ea que sunt impossibilia ſm naturam: vt not. per gloss. in. l. gallus. §. si eius est. de lib. ꝛ posth. Ita nec ad ea que sunt de iure impossibilia. qḋ tamen intellige saluo eo qḋ. s. dixi. ¶ In ea. gloss. ibi ad eandē qualitatē supple scḋm Dy. ꝛ facilius est addicere qualitatē quā substantiā. l. legata inutiliter. s. eo. ¶ In glo. postea. in fi. ꝛ hoc ex extensione potiꝰ quā ex mente ſm Cy. alle. no. in. l. verbū oportebit. de ver. sig. Et sic ecōtra. de verbo futuri temporis quādo porrigit̄ ad preteritū. sed in hoc posset dici qḋ de proprio significato trahitur ad verbū presens per id qḋ habetur in. l. verbū oportebit. ꝛ per glos. in cle. j. de de cōces. preb. Nā promitto tibi quicquid me tibi dare oportebit si aliquid de presenti debeo verū est dicere qḋ me oportebit dare in futurū. ideo si papa mādat prouideri de vacatura cōprehendat̄ beneficiū vacās tempore dato. Et not. glo. in. d. cle. j. Extra glo. adde dictis Bar. in vlt. q. de executore qꝛ Ang. hic reprobat eū. Nā licet sit hic executio iuris quo ad dñium restat tamen executio facti vt actualiter tradatur ꝛ ideo in illa verificent̄ verba testatoris. Sed forte dictū Bar. possit saluari qꝛ si executor iuris non impediat̄ respectu dñij omnis vtilitas debet esse legatarij: per ea que habent̄ in. l. si tibi homo. §. cū seruus. j. eo. ꝛ. l. habere mus. s. de vsuca. ergo in quādā cōsequentiā trahit ad se qḋ etiā statim debeat fieri executio bōis qꝛ inutile quodāmodo esset expectare tēpus adiectū per testatorē executoribus. ꝛ ideo in consequentiā attrahere debeat dictam executionē. arg. l. ij. cum si. s. de iurisd. om. iudi. Ultimo adde quia tangit hic Dyn. an si primum statutū sit qꝙ bānitū pro derobatiōe stratarū vel falsitatū nō possint rebanniri etiā si pacem habuerint ab offensis. Si postea fit aliud statutū qḋ banniti pro maleficijs rebanniant̄ soluēdo centum si habuerit pacē ab offensis. nā ſm eū cū istud ſm statutū sit generale ꝛ primū speciale nō cōprehendit bannitos pro derobatura vel falsitate. arg. l. generi per speciem. de regu. iur. in. vj. sed Bald. de hoc dubitat qꝛ secūdum non tam videtur generale quā aliud continere cum adijciat de solutione centum. de quibus nil in primo statuto. ꝛ sic videtur quod comprehēdat bannitū pro falsitate vel pro derobatura. argumen. l. si quis in graui. §. quoqꝫ j. ad sill. ꝛ argumen. l. qui marco. j. de ann. le. ꝛ hoc precise sequitur hic Ang. Sed forte dictū Dy. potest saluari: quia si ponderetur primū statutū absolute prohibet bannitū de falsitate vel de robaria rebanniri. ꝛ adiungit etiā si habuerit pacem. ꝛ sic videt̄ primum statutū habere clausulā derogatoriā ad scḋm respectu banniti de falsitate vel de robaria qualitercunqꝫ tractet̄ de eius rebannitione. ergo videtur qḋ scḋm non cōprehendat tales bannitos in dubio. nec ob. §. ei quoqꝫ. qꝛ ibi est speciale fauore publice vtilitatis qḋ seruus ibi consequatur libertatem: vt sic malicia ad iudicē perueniat. hoc autē exosum est talem bannitū pro falsitate debere eximi. ꝛ per hoc non ob. d. l. qui marco. quoniā alio casu penitus diuerso loquitur.

SI quis a filio. Repetita a substituto intelligūtur pure repetita nisi aliud exprimatur. h. d. ¶ Not. qḋ habes in summario qḋ clare procedit quādo ex repetitione legatū redderetur inutile: qꝛ si alia cōditio fuisset appōsita: tūc esset maius dubiū. ꝛ hoc hic non probatur. tamen voluit glos. idem in. l. si cui serui. §. j. j. t. i. j. ꝛ sic in dubio repetitio refertur ad substātiā relicti: nō ad qualitatē. ꝛ sic facit qḋ respondens simpliciter positionibus cōfitendo per verbū credit videat̄ se referre ad substantiā: ꝛ non ad singulas qualitates contentas in positione. de quo per Bart. in. d. l. si cui. qḋ tene menti: qꝛ quotidie occurrit in facto. ¶ In glo. diebus. ibi: nugatio. expone. i. perplexitas. Nā videtur voluisse incompassibilia. videt̄ enim velle inquātū repetit qḋ legata prestentur. ecōtra videtur velle qḋ non prestentur cum velit prestari eisdem diebus quibus debebant prestari per impuberem. qḋ est impossibile cum per impuberē non deberent prestari ex quo deficiebat cōditio scḋm Bal. licet Bar. aliter exposuit. ꝛ sic in effectu talis repetitio nil operatur: sed est potius quedam nugatio. sicuti si aliquis dicat cōsentio saluo iure meo. qḋ in effectu talis consensus nihil operatur in preiudicium cōsentientis. argumen. l. si debitor. hic alleg. ¶ In gloss. super ver. demonstratiuo. ibi: vitiatur. Innuit glossa quod hic legatum sit conditionale. ꝛ vitietur ex defectu conditionis: contrarium voluit Bartolus in. l. si cui legetur. §. j. ad fina. j. eodem. quod an sit verum ibi dicetur.

Summarium.

1 Testatore certū qḋ legāte de quo dubitet̄ cuiꝰ erit īterptatio.
2 Electio differt ab interpretatione.
3 Officium tutoris equiparatur officio fideicommissarij.

1 SI quis plures. † Si testator sensit de certo ꝛ dubium est de quo electio seu interpretatio est heredis ꝛ valet legatū qḋ relinquit̄ parti ciuitatis. h. d. ¶ In glo. j. in fi. hec glo. communiter non tenetur maxime per Pe. ꝛ Bal. qꝛ hic loquitur quādo testator sensit de certo quo casu interpretatio est heredis. de quo senserit declarare. Et ideo poterat etiā de deteriori declarare. cōsequentia loquitur quādo legatū fit in genere. vel quādo legatur incertū de certis. ¶ Et not. qḋ hoc casu ꝓprie loquendo potius dicitur agi de interpretatione quā de electiōe
2 scḋm Bal. ꝛ † differentia est: qꝛ in cōtractibus licet variare in electione: sed nō in interpretatione seu declaratione: vt est glo. sing. in. l. quicquid astringende. de verb. obli. ¶ In gloss. elegerit: ibi: agnoscere. ꝑ hoc alle. Bal. l. ad cognoscēdos. de inge. ꝛ ma. ¶ In ea. glo. ibi: sub cognoscendū subaudi licet altero casu maius vel minus. Pe. vero dicebat qḋ ratio diuersitatis est: qꝛ persona sub persona non comprehenditur. sed res sub re sic. quasi velit dicere quod ex quo persone sunt diuerse posset esse quod fieret declaratio de illa de qua nullo modo sensit testator. ꝛ sic nullatenꝰ seruaretur voluntas defuncti. Sed si fieret declaratio de quo non sensit testator: saltem in parte quo ad effectū seruatur voluntas qꝛ saltem quo ad cōcurrentem estimationem ipsarū rerum in effectu seruatur voluntas testantis. ideo facilius toleratur qḋ heres possit declarare res quā personas. ꝛ fuit subtilis cōsideratio Tamen hec ratio videtur aliqualiter impugnari: per. l. si quis seruū. §. inter duos. j. tit. j. vbi videt̄ heres posse declarare personas si velit quādo agitur de commodo. ꝛ sic ratio gloss. videtur melior. ꝛ per illam videtur posse reprehendi qḋ dixit hic Bal. nā dicebat qḋ si testator dixit. do titium executorem testamēti mei. ꝛ plures sunt titij. qḋ ad heredem spectat declaratio per hunc text.
3 Nam non videt̄ verū cum de officio oneroso agat̄ ꝛ equipararetur officiū tutoris ꝛ fideicōmissarij: vt est gloss. ordi. in. l. ante pe. s. de tute. ꝛ. l. proxē. §. j. j. de fal. ꝛ adde ad materiā huius. l. id qḋ no. Inno. de suc. ab intesta. c. fina. ꝛ quod dixi. in. l. inter stipulantem. §. j. de verb. ob. ¶ Extra glo. adde vlti. q. Bart. qḋ. Bal. hic dixit qḋ attendi debet maior pars per not. in. c. ij. extra de no. ope. nun. ꝛ valebit scḋm eū qḋ faciet maior pars siue sint extrinseci siue intrinseci. sed tu potes dicere qḋ aut pars expellitur propter eorū demerita ꝛ propter eorū delicta. ꝛ tunc resideat totum ius in ipsis remanentibus: per. l. amissione. §. qui deficiunt. s. de ca. di. iuncta. l. sicut. §. fin. s. qḋ cuiusqꝫ vni. no. aut alias propter meram partialitatem. ꝛ tūc attendi debeat maior pars hoc modo: qꝛ penes illam residet potestas conuocandi minorem ad locum tutum: vt voluit Inno. in. d. c. ij. ꝛ glo. ꝛ Joan. and. in. c. bone. de elect. el. j. Et ideo qḋ aliter fieret non censeretur factum legitime nec ab vniuersitate illa: ideo non valet. l. ij. C. de curi. li. xj. ¶ Aduerte tamen qꝛ videtur qḋ vniuersitas nō possit subijcere ciuitatē alicui ad preiudiciū superioris. per ea que habent̄ in. c. dilecti. de ma. ꝛ obe. ꝛ de arb. c. cū tempore. ¶ Ultimo qꝛ Bart. hic in pe. q. videt̄ sentire qḋ quis ciuitatis in casu huius. l. agat. Cyn. tamen videt̄ sentire qḋ agere debeat ciuitas: licet debeat in ornatum ciuitatis cui est relictū per. l. ciuitatis. j. eo. Et forte vtraqꝫ practica potest tolerari. Et adde omnino qḋ not. in. l. omnes populi. in. ij. q. pe. q. prin.

Summarium.

1 Testator legans rem quā iam alteri legauerat non censetur eam adimere.
2 Utile vitiatur per inutile.
3 Delegatus post litis contestationem reuocari potest.
4 Domini eiusdem rei plures esse possunt insolidum.
5 Bona heretici in quot partes ꝛ qualiter debeant partiri.

SI pluribus. Si pluribꝰ eadē res legat̄ cōiuncti faciunt sibi partes per cōcursum. nisi testator voluerit prio adimere vel cuilibet insolidū cōcedere. h. d. cū prin. se. ¶ † No. qḋ in du-
1 bio testator legando alteri rem quā prio legauerat alteri non videtur adimere. de quo in. l. sicut. ꝛ ibi per Bar. j. de adi. lega. ꝛ. l.
2 si fortidianū. ꝛ ibi per Cy. C. de leg. ¶ † Itē no. qḋ vtile videt̄ per inutile vitiari etiā si sit inseparabile ab inutili. qḋ videt̄ cōtra regulam vtile. de reg. iur. in. vj. ꝛ sic per Pe. ꝛ Bar. ¶ In glo. portione. ibi: ꝛ ita ipsi soli. hec glo. male dicit: per id qḋ habet̄ in. l. se. in ver. potestate. ſm Dy. nā si sunt duo cōiuncti re ꝛ verbis ꝛ sunt alij duo ꝛ alius re tantū: fierent tres partes quarum vnam habebunt cōiuncti re ꝛ verbis: aliam scḋam habebit cōiunctus re tantum. ꝛ similiter aliā tertiā habebit alter re tantum coniunctus. ¶ In glo. cōtestātis. ibi: si non ꝛc. de hoc brocar. hic per Barto. cui adde hic in primo membro qñ agitur de preoccupatiōe officij qꝛ si est officium vniforme qḋ non variat̄ ex processu iudicij vt iurisditio iudicis. Nā per litis cōtestationē nō efficitur dñs litis.

3 vnde † põt reuocari delegatus etiã post li. cõte. sine causa. l. indi-
cium. ff. de iudi. & facit qd habet in. l. ante litẽ. & l. post litem. ff. de
procu. tũc procedit dictum Bar. qr sufficit qd quis primo venerit
ad actum per quem exerceat officiũ. secus si sit officium difforme
qd variatur ex precessu iudicij vt officiũ procuratoris. cũ per lit.
cõte. fiat pcurator dñs instantie nec possit reuocari sine causa idõ
tũc ad proccupationẽ requirit act⁹ cõtestationis: vt. l. plurib⁹. ff.
de procu. ¶ Itẽ adde quid iuris si agat de preoccupatiõe fienda
quo ad pignus pretoriũ vel iudiciale. nã recurrendum est ad no.
in. l. cum vnus. per glo. & Bar. de bo. auto. iu. pos. & facit ad mate
riã qd habet in. l. priuilegia. C. de priui. cred. ¶ In ead. gloss. ibi:
nulli debet. scdm hoc non videt posse agi: cũ nemo sine actione ex
periatur: vt. l. si pupillus. §. vel valeamus. ff. de neg. gest. Idõ Bar.
reprobat. sed saluari põt scdm Ang. ob hoc: qr permittitur de fa
cto agi quãdo in cõtestatiõe sperat nasci actio. l. si titius. ff. de ver.
4 ob. ¶ † In ea. glo. ibi: haberẽt actionẽ insolidũ. hoc dicere nõ est
absurdũ: vt patet in duobus reis. ¶ In ea. glo. ibi: qd est impossi
bile. Bal. dicit hoc esse verum in dominio irreuocabili: sed in do
minio reuocabili: seu reuocabilit er quesito dic non est absonum
qd duo sint domini insolidũ. & sic loquitur iste tex. & sequitur hic
Ang. sed mihi non placet: qr de necessitate ante reuocationẽ ha-
bemus considerare tempus tunc instans: quo tempore si dicim⁹
dominum insolidum non possumus dicere alium. l. pompo. §.
si is. ff. de procu. ¶ In ead. gloss. ibi: pro parte cuiq3 quesitum. li-
cet Barto. hoc reprobat: quia tunc non posset ab eo auferri ipso
inuito pars illa tamen potest saluari secundum Old. & Ray. qr
erit pro parte quesitum dominium tamen reuocatur. & sic sub cõ
ditione resolutiua si collegatarius prius cõtestabitur litem. l. iiij.
de serui. & pro parte collegatarij erit quesitum conditionaliter.
& sic sub conditione suspensiua si ipse preueniat collegatarium.
facit ad predicta. l. non alle. & l. sed si quis. ff. de vsufru. & l. si quis
ita hereditatem. de condi. institutio. propter tamen opin. vitan-
das tutius erit practicare prout hic voluit Barto. ¶ Extra glo.
materia preoccupationis inducitur per Dy. Ray. & Bal. ad. q.
de heretico qui origine erat marchianus: & ibi habebat bona: s3
postea transiuit ad ciuitatem Bononie: & ibi stetit per decenniũ
vltra. & ibi etiam habet bona. Si incohata fuit inquisitio cõtra
eum hic in ciuitate Bononie & postea per inquisitionem mar-
chie fuerit inquisitus: tñ in ɔdemnatione puenit inquisitor mar
chie: cum bona veniant confiscanda: vt patet in. c. cum secundu3
de here. lib. vj. quod attendi debeat processus inquisitionis Bo-
noñ. & sic bona veniant applicanda camere Bonoñ. & istud tenẽt
predicti doct. quia agitur de preoccupatione officij iurisditiõis
& sic sufficit primo incohatum processum Bononiensem quod
coadiuuatur & alijs rationibus de quibus hic per eos. Angel.
vero hic dicit quod preoccupatio nihil operatur in casu isto.
per ea que habentur in. c. per hoc. de here. in. vj. vbi videtur qd eo
dem tempore etiã per diuersos iudices põt procedi & inquiri: cũ
debeant cõicare processum & simul ferre sñiam. Et sic cõcordabãt
bene quidam. & ambo processus debent presentari Romano põ-
tifici qui pronũciabit vt sibi videbitur. & si diuisim tulerũt sñiam
erit nulla. si cõmuniter tunc vnu3 erit tẽpus sñie. & vnus videbit
tpis processus propter cõionem. & ideo scdm eum bona existentia
Bononie. applicabuntur camere Bononieñ. alia existentia in
marchia camere illus ciuitatis. Existẽtia vero extra dicta loca
vniuersali camere ecclesie applicabunt: cũ vniuersalis ecclesia sit
offensa. In hoc tamen submittit sñie canonicorũ. & bene facit. nã
de hoc tetigit Joã. an. in. d. c. cum scdm. de here. lib. vj. in nouella
ante glo. vbi recitat opi. Ricar. malũ. & cõtrariũ Joã. cal. & bene
5 facit. qd no. Bar. in. l. j. in vlti. q. C. de sum. tri. & fi. catho. ¶ † Et
aduerte ad vnũ qd de bonis heretici debent fieri tres partes: vt
refert Joã. an. in loco pealle. & patet in cõstitutionibus officij in
quisitoris vna pars venit applicãda officialibus inquirentibus
alia pars seculari iudici illius loci. Tertia pars d3 seruari pro
tuitione & conseruatione officij. ¶ Item aduerte qr. d. c. per hoc
nõ facit ad id qd alle. Ang. qr ibi dicit qd eps loci vbi inquisitor
inquirit põt etiã inquirere: sed debẽt adinuicẽ processum cõica
re. sed non dicit qd inquisitor Bonoñ. debeat cõicare pcessu3 cũ
epo vel cu3 inquisitore marchiano: licet eps marchianus debeat
cõicare cu3 inquisitore marchiano. & adhuc stare dicit dubitatio
predicta. ideo dic vt per Joã. an. in loco pealle.

Summarium.

1 ☞ Legatum non nisi semel debetur.
2 Quantitatis legate idem est iudiciũ vt de specie si vt species le-
getur.
3 Res & eius estimatio debetur si vtrunq3 legetur.
1 Plane si eadẽ. † Si circa idẽ corp⁹ multi
pliciter a testatore legat le-
gatũ non debetur nisi semel. secus si a diuersis testato
ribus. sed circa qualitatem vel genus pluries dabi-
bitur si de voluntate testatoris processit. & si res legata efficitur
mea ex alia causa eatenus valet legatum quatenus pro ea mihi
2 adest. h. d. vsq3 ad. §. si cõiunctim. ¶ † Item no. qd vbi quantitas
legatur vt species de ipsa vt specie est iudicandũ. ¶ Item nota.
pro cõsilio reddito per consultorem qui dixit ita credo esse de iu-
re vt illud importat ac si diceret ita consulo & dico. facit quod ha
betur in. l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbi. scdm Angelũ. ¶ In
glo. j. ibi. idem est. hoc intellige veru3 quando legatur species: s3
quando legaretur quantitas eadem: tunc videretur multiplica-
ri summa ex quo indiuisa vltima voluntate reperiuntur legata
facta: quia in testamento & codicillis: vt probatur in. l. quinqua
ginta. ff. de proba. & no. glo. j. in ver. ostendatur. & plene Bart. in
l. cum certum. ff. de adi. le. secus quando essent plures scripture q̃
loco huius reputarentur vt plura exemplaria: per not. in. l. sem-
pronius proculo. ff. de le. ij. Nam tunc etiam si essent diuerse quã-
titates non induceretur multiplicatio vt ibi patet. & per hoc pa-
tet quod Ange. hic male dixit. inquantum dicit quod si eadem
summa minor repetitur legata. primo intestamento deinde codi
cillis vel econtra quod devnica tantum intelligitur: licet scriptu
re sint diuerse. Quid autem quando apparent duo instrumenta
mutui de quinquaginta. dicit Ang. qd non videtur eadem sum
ma. intelligo quando diuerso tẽpore reperiũtur facta alias eẽnt
potius exẽplaria duo eiusde3 ministri. & sic vnica videretur quã-
titas. facit. l. seiu3. alias vnum. ff. de testa. Si autem quis esset de-
bitor in centu3 ex quo non adijcitur alia causa videtur in dubio
intelligi debere de centum ex causa mutui: per ea que habentur
in tex. & glo. in. l. triticum. ff. de ver. ob. propter dubia tamen vitã
da serua practicam Bar. hic. ¶ In gl. super ver. ostendatur. ibi:
quem variauit: de hoc an licitum sitvariare. dic vt tetigi in. l. si ex
toto. §. fi. ff. eo. & Bar. in. l. si de rebus. ff. re. amo. ¶ In glo. super
ver. emissam. in fi. an agi possit ad precium gl. fuerunt Dñe Bar.
3 hic concordat. sed adde qd tutius est seruare practicam gl. ex quo
Bar. dicit seruari posse: & sic petatur res ad finem vt sequatur
estimationem: vt no. in. §. si res aliena. insti. de leg. ¶ † Extra gl.
adde dictis Bar. inquantum dicit qd si legaturvni res & postea
eidem estimatio qd debeturvtrunq3. licet Dy. d. nam pro Dy. for
titer facit litera ista: inquantumvult qd si testator sepius legauit
eandem speciem licet constet euidentissimis probationibus qd
voluerit multiplicare nõ per hoc multiplicabitur: licet secus sit
quando legatur quantitas. Nam licet certum sit qdvoluerit mul
tiplicare quando legauit speciem videtur qd in effectu tũc videa
tur legasse rem & estimationem ex quo eadem res & estimatio le-
gatur ex quo eadem species seu res sepius prestari non potest: p
id quod habetur in. l. si pluribus. ff. eod. & sicvidetur quod hic sit
casus pro opi. Dy. sed potes sustinere dictum Bart. qd aliud est
quando diuersis personis legatur eadem res: & sunt re coniũcti.
Nam tunc ab ipso initio cuilibet res solida debetur. & solum fit
diminutio per concursum alterius: alias habebit totum ex iure
non decrescendi. l. j. §. si vero non omnes. C. de cadu. tol. ideo ni-
mirum si tunc facilius dispositio testantis sic expresse agat mul-
tiplicare legatum. & velle vtrunq3 insolidum prestare id opere-
tur qd vnus habeat rem & alter estimationem. Sed quãdo legat
eadem species sepius vni ab ipso principio vnica est orta tñ obli
gatio. ideo hic sic non faciliter inducit multiplicatio ex quo scdm
veritatem eadem res eidem sepius prestari non potest nec debet
tũcestimatio ex quo testator de illa non dixit ar. l. j. §. sinautem.
ad deficientẽ. ff. de cadu. tol.

Summarium.

1 ☞ Res si duob⁹ cõiuncti legetur ab initio partes legate cẽsent.
2 Conuentio realis inducitur ex diuersis testamentis.
3 Conditio tacita suspendere potest substantiam obligationis.
Si coniunctim. Cõiũctus in cuius pso
na quoquo modo cõsi
stit legatũ vel sperat ɔsistere facit partem ɔiuncto. h.
1 d. ¶ † Itẽ no. qd ibi cõiunctim legatur res duob⁹ ab
ipso initio videntur partes legate. & hoc pter naturã copule q̃
diuidit in partes. l. reos. §. cũ in tabulis. de duo. reis. & l. cui fun
dus. ad fin. de condi. & demonstr. & sic forte facit sñia Pe. & vltra-
mon. qd si testator dicat lego titio & seio fundum. s. cornelianum.
nõ dicant isti ɔiuncti re & verbis tñ. sicut si expresse dixisset lego
titio & seio fundum pro equis portionibus. l. si ita quis. ff. de he-
re. insti. & l. re coniuncti. ff. tit. ij. Bar. voluit euitare in. d. l. re con
iuncti. & d. l. cui fundum. dicens qd ab initio fiunt partes. s. ex mẽ
te testatoris & nõ ex verbis: sed certe hoc non videtur bene dictũ:
qr illud dicitur venire ex verbis quod ex vi verborum venit: vt
ex eoru3 significato. l. non aliter. de leg. iij. vnde ista responsio nõ
videtur bona: sed forte posset intelligi si velles tenere opi. suam
tex. iste in coniunctoverbis tantum quando legatur duobus ex-
primendo pro equis portionibus. Nam tunc dr cõiuncti legari:
vt patet ex. d. l. re ɔiuncti. Tamen qr etiam coniunctim dr legari
qñ id non exprimitur: vt patet ex. §. si eadem. insti. de lega. & videt
qd iste

qđ iste text. debeat intelligi etiā qñ partes nō exprimunt. ⁊ maxie
qꝛ alias nō haberet dubiū qñ partes fierent ab initio ⁊ sic iste tex.
fortiter facit pro Pe. de quo dicetur in. d. l. re cōiuncti. Exemplū
autē coniunctorū re ⁊ verbis clarū erit scđm omnes si dicat titio
fundū cornelianū. ⁊ seio eundeȝ fundū cornelianū do lego expres-
se vnicuiqȝ res assignat. ⁊ est vnitas rationis facit qđ habet in. l.
ij. ⁊. iij. ff. de duo. re. ¶ Itē not. qđ vbi plures sunt cōiuncti re tan-
2 tum: non ab initio non faciūt partes: sed per cōcursum. ¶ † Iteȝ
no. qđ cōiunctio realis induci etiā ex diuersis testamentis quan
do testamenta non censentur omnino diuersa: vt testamentū pa-
tris ⁊ filij. l. patris ⁊ filij. s. de vulga. ⁊ pupil. ¶ Item inducit etiā
si a diuersis heredibus relinquatur quādo non sunt omnino di-
uersi: vt est in pupillo instituto ⁊ eius substituto. ¶ In gloss. ab
initio in fi. intellige glo. sane: qꝛ idem si disiunctim quo ad hoc vt
vterqȝ legatarius habeat partes si alter cōcurrat ad legatū. si ta
men nō est per omnia idē: qꝛ quādo cōiunctim legat ab ipso ini-
tio fiunt partes: sed qñ disiūctim fiūt per cōcursum: vt dixi in no.
¶ In glo. ꝯcursum. in fi. hec glo. posset ꝓcedere qñ ipse pupillus
repudiaret. sed qñ ipse pupillus adiret: qꝛ tunc legatū deberet ex
persona pupilli nō ex vi repetitionis. l. si fundum sub cōditione.
§. pater. ff. eo. non procederet hec gloss. ¶ Et aduerte qꝛ facta fuit
hec glo. timore cōtrarij: qꝛ nō videbat qđ cōiunctio realis induce
retur quando reliquit in diuersis testamentis ⁊ a diuersis testa-
mentis. l. fi. s. de vsufru. accre. ⁊. l. si sub cōditione. qui. mo. vsufr.
amit. ¶ In glo. super ver. partem, ibi Azo. ⁊ Hug. Bart. hic te-
nuit opi. Ioan. per istū tex. ⁊ per. l. si dño. ff. eo. sed verior videtur
snia Hug. quo ad istū tex. primo per literā sed si. que videt esse cō-
munis litera. ⁊ ex quo est aduersatiua sine copula aduersitatis in
iure ⁊ in facto: vt no. in. l. ij. §. sed ⁊ fortius. s. ne quis eum qui in
ius vo. vi exi. Item qꝛ litera dicit concursu nos partes habere. ⁊
sic innuit qđ ab initio partes non fiunt sed deinde per cōcursum
alterius. Itē qꝛ alias non haberet dubiuȝ: vt dicit Hug. pro ista
parte est tex. expressus in. l. j. §. si vero nō omnis. C. de cadu. tollē.
Et hanc opi. tenet hic Bal. que fuit originaliter opi. Pe. quā se-
quit etiam hic Cyn. ⁊ Ray. Nec ob. iste tex. qꝛ imo facit prout est
dictū. ¶ Item non ob. l. si dñs sticho. ff. eo. qꝛ scđm Ang. ibi lega-
tum vtriusqȝ erat purū: licet legatū optionis nō haberet plenuȝ
effectū: nisi post electioneȝ. quasi velit qđ opi. Bar. procedit quā-
do sit vtriqȝ legatū purum: licet sint re tantū coniuncti. secus quā
do vni sit legatū pure alteri sub cōditione. sed certe hec sol. nō est
bona: qꝛ legatum optionis videtur habere tacitam conditionē.
3 facit. l. iij. ff. qui ⁊ a qui. † Et tacita cōditio videt suspēdere substā
tiam obligationis sicut expressa: vt not. in. l. itē qꝛ. §. de pac. ¶ Itē
⁊ qꝛ quādo vtriqȝ est legatū pure factum: casus est expressus in. d.
§. si vero non omnes. qꝛ ex quo sunt in re coniuncti: primo veniēs
ad solidum admittitur ⁊ alius demum facit sibi partem per con
cursum. vnde potes respondere ad. d. l. si dño. quia ibi habuit re-
spectuȝ ad effectum: qꝛ in effectu vterqȝ poterat habere partē: sed
non debet intelligi qđ prio venienti non debeat assignari totum
qꝛ esset contra casum. d. §. non omnes. Item secus videtur in he-
reditatibus: qꝛ cum ille qui semel esset factus insolidū heres nō
posset desinere pro parte ex facto testātis ipso iure. l. ei qui. ad fi.
de here. insti. ideo ibi dicit in re tantuȝ coniunctis videntur par-
tes ab initio fieri. ⁊ hoc etiam tenuit hic Pe. ⁊ sequitur Bald. ⁊
sequitur Ray. ⁊ sic de iure non videtur procedere opi. glo. in. l. ij.
hic alle. forte tamen propter autoritatem gloss. seruaretur in pra-
ctica. tamen moderamen Barto. ⁊ distinctio illius gloss. bene fa-
cit pro opi. Pe. in legatis.

Summarium.

1 Heredes si grauati sint de prestando corpus hereditarium
quilibet eorum pro hereditaria portione alterius capit.
2 Portio fratris exheredati an accrescat alijs fratribus.
3 Legitima filio debita que sit ⁊ quanta.
4 Ius accrescendi locum non debet inter coniunctos coniunctio-
ne legali.

SI duobus. Heres idemqȝ legatarius ab
initio nō facit partem collega-
tario. secus si collegatarius per mediā personā heres
fuit. ⁊ si a collegatario legatur heredibꝰ heredes ad-
mittunt pro hereditarijs portionibꝰ. h. d. ¶ No. ex ver. vide scđȝ
1 aliū intellectū. qđ † si heredes inuiceȝ grauant prestari corpus he-
reditariū quilibet capit pro hereditaria portiōe alterius: vt hic
2 patet in ver. vide. ¶ Extra inducitur iste text. per Dy. ad. q. † qđ
si tres fuerunt filij quorum alter fuit exheredatus. ⁊ dubitet quo
ta debet esse legitima aliorū. ⁊ per cōsequēs an portio exheredati
accrescat alijs. Nā iste tex. facit qđ sic licet. §. precedēs faciat in cō-
trariū. sȝ Dy. tenuit primā partē per id qđ habet in. §. si legitimo
rum. in aut. de na. li. cu. depu. coll. iiij. quē tamē titulum pauci li-
bri habent. Bart. tñ aliter dixit in. l. pater filiū. s. de inoffi. test. in
repetitione illius. l. Nam dixit dictum Dy. procedere quādo illi
alij duo filij essent vniuersaliter instituti. ⁊ tractaret forte de legi-
tima ⁊ trebellianica qꝛ essent grauati forte de restituendo. secus
scđm eū si fuissent instituti in re certa ex eo qꝛ inter cōiunctos con
iunctione legali non est locus iuri accrescendi in proprietate qñ
non agitur de hereditate. l. ⁊ proculo. ff. ti. j. licet secus in heredita
tibus ne quis pro parte habeat heredē pro parte non. l. si seruus
cōis ab extero. cum ibi not. de acqui. here. isti autē sunt cōiuncti
cōiunctione legali: cum ex legis dispositione ad legitimā vocent.
¶ Item veniūt ad quartā bonorum non hereditatis: vt patet ex
3 his que habent in. d. l. pap. §. quarta. s. de inof. test. † Nam legiti-
ma est tertia bonorū deducto ere alieno. ⁊ sic nō est portio heredi
tatis. facit qđ dictū fuit in. l. non amplius. s. eod. Ideo portio ex-
heredati tunc remanebit penes institutū. Nec ob. qđ habetur in
l. qui repudiātis. de inof. test. qꝛ ibi loquit in querela: per quā re-
scindebat testamentum. ⁊ sic euacuabat portio hereditatis ideo
locus erat iuri accrescendi in ipsa querela. hic in iure agendi ad
supplementū qđ datur ad quotā bonorū nō hereditatis: vt. s. di
ctum est. ⁊ per hoc etiam non ob. si dicat qđ ius agendi ad supple
mentum subrogatur loco querele. ⁊ sic sapere debeat eius natu-
ram: qꝛ non subrogatur ad idem sed ad aliud vt patet ex ꝑdictis.
ideo nimirū si sapiat diuersam naturā. arg. l. cum fundo. §. si fun
dus. s. de iu. do. ⁊ no. per doct. in. l. j. §. hec actio. ff. si quis test. lib.
esse ius. fue. Sed Guli. de cu. simpliciter tenuit opi. Dy. in aut. no
uissima. C. de inof. test. qꝛ exheredatus habet pro mortuo. l. j. §. si
pater. ff. de cōiun. cū emā. libe. Bal. ⁊ Ang. hic recitāt opi. Guli.
⁊ nihil approbāt. Sed ad istud vltimū potest responderi: vt vo-
luit Bar. in. d. l. pater filiū. qđ exheredatus habetur pro mortuo
quo ad se: sed non simpliciter cum tractetur de eius portione cui
accrescere debeat. nam si non esset in rerū natura: tunc non veni-
ret per viam accrescēdi. secus est quādo est in rerū natura: vt. d. l.
qui repudiātis. Tamen forte posset defensari ex alio capite opi.
Dy. primo qꝛ sapere videtur iniquitatem qđ portio vnius exhe-
redati vadat potius ad extraneū institutū quā ad cōfratres qꝛ si
in querela est locus iuri accrescendi. eadem ratione videtur qđ
sit etiam in hoc locus iuri agēdi ad supplemētū qđ eius loco sub-
rogat. Nec ob. qđ inter cōiunctos cōiunctione legali non debet
esse locus iuri accrescendi: qꝛ qua ratione cōcedebatur qđ in que
rela esset locus iuri accrescendi inter tales cōiunctos: cum tamen
ex hoc nullum absurdum sequeretur si non habuisset locū qꝛ nō
requirebatur: alias reperiebatur qđ testator nō semper haberet
heredem. nam tunc ius tolerat etiā qđ ex postfacto quis habeat
heredeȝ pro parte ex testamento. ⁊ pro parte abintestato. l. circa.
de inoffi. testa. Ex quo ergo erat locus iuri accrescendi in querela
nulla ratione necessaria vrgente. ⁊ hoc cōtiingebat solum ꝓpter
talem cōiunctionem sanguinis. ergo eadē ratione dicam in isto
iure agendi ad supplemētū. Scđo inducitur ad. q. si sunt quinqȝ
filij quorum vnus est exheredatus: an legitima erit semis seu di-
midia: an vero tertia. Dy. hic dicit ad. q. dubitabileȝ magis quā
proximā preced. qꝛ hoc casu propter personam exheredati tracta
tur de augenda portione aliorum. Guli. in. d. auten. nouissima
tenuit qđ esset tertia: qꝛ exheredatus habetur pro mortuo: vt di-
xit Bald. hic nihil alle. vbi Barto. in. d. l. pater filium. voluit qđ
esset semis seu dimidia: qꝛ licet exheredatus habeatur pro mor-
tuo quo ad se: non tamen simpliciter: cum habeamus tractare de
portione sua cui accrescat: qđ non esset si omnino non esset in re-
rum natura. ⁊ istud mihi placet. Nunquid autē quinta pars ac-
crescat alijs. patet ex predictis. ¶ Quid autem si quintus filius
esset fratrer minor. tenuit Guli. qđ omnino teneatur pro mortuo
nam videtur iste ciuiliter mortuus ex quo funditus est incapax.
facit qđ no. Barto. in. l. j. s. de testa. ⁊ qđ no. in cle. exiui. de verbo.
signifi. ¶ Quid autem si quintus filius repudiaret partem suaȝ.
tūc dicit qđ accrescit alijs. Tamen scđm Bal. est dubium si dica-
mus habere locum ius accrescendi inter istos tanquā cōiunctos
cōiunctione legali. ⁊ hec sunt vtilia scđm eum ad id qđ quotidie
contingit: qꝛ sepe filie quādo traduntur nuptui renunciant here
ditati paterne ⁊ eorum legitime. Nam potest dubitari ad quem
spectabat portio filie ⁊ aliter non decidit. Sed in hoc an sit locus
iuri accrescendi vel non. tetigi. s. Tamen cum filia recipiat dotē
videtur illud succedere loco sue portionis. nisi forte dicas q dos
non ascendit ad totam ratam sue legitime. Nā tunc in eo qđ esset
vltra procederet. d. q. ¶ Quid auteȝ si statutū dicat qđ filia dota
ta non succedat. cū sint quatuor filij. ⁊ an legitima censebitur di-
midia an vero tertia. Ang. hoc tetigit ⁊ cōcludit qđ propter per
sonā filie seu partē eius impugnabitur portio aliorum. videtur
tamen hoc procedere quando essent tres filij ⁊ filia: qꝛ illi tres fi-
lij habebunt integram tertiam. nā legitima est tertia portio eius
qđ quis haberet abintestato. ⁊ sic cum isti tres totū haberent ab
intestato: erit tertia totius. Sed in casu predicto quādo sunt qua
tuor ⁊ filia: adhuc dicit idem ex quo numerus masculorum non
ascendit ad quintū alle. qđ not. in. l. pap. §. si cōditioni. in ver. vn-
de si quis. ⁊ qđ ibi not. in ver. sextans. de inof. test. ⁊ istud videtur
satis tolerabile: ex quo statutuȝ priuat filiam successione. ⁊ sic nō

potest dici sibi deberi legitima. cum sit portio eius qd quis haberet abintestato. et sic deberetur sibi dos quodammodo tanq es alienum. ¶ Ite inducitur ad q. si filius instituit matrem in aliqua re non facientem legitimam. et instituit extraneum non turpem personam. et preterijt fratres vtrinq coniunctos. tenendo hodie qd legitima ascendentium sit aucta ad tertiam quota erat legitima huius matris. Si ponas duos fuisse fratres. nam videtur qd ex quo fratres sint exclusi sic tertia totius. et ipsorum portio iuri accrescat per. l. qui repudiantis. cu si. preall. et sic tenuit Hug. disputando. Bal. hic dicit se dubitare: qz si essent sex fratres mater abintestato habuisset septimam partem. et modo habebit tertia totius. qd est absurdum. qz sm hec imputabitur testatori cur fecit testamentum. contra. l. posthumus. in prin. ff. de inof. te. qz legitima est tertia eius qd quis hodie haberet abintestato et olim quarta. d. l. papi. §. quarta. et C. de inof. test. l. cum queritur. et sic videtur quod non possit esse tertia totius. et hanc partem tenet hic Ange. Tu adde qd hanc. q. Bar. clarissime posuit i repeti. l. pa
4 ter filium. et idem in effectu tenet contra But. et potissime† qz inter coniunctos coniunctione legali non est locus iuri accrescendi vt. s. tetigi. et qz inter succedentes non est locus iuri accrescendi. l. sed cum patrono. de bo. pos. Sed mater hodie venit ad tertiam. fratres ad quartam tantu. et etiam hodie: qz sm coem opinion est aucta quarta transuersalium. iuxta no. in aut. nouissima et in corpore vnde sumitur. et sic veniunt diverso iure: ergo et c. Sz certe si ponderetur questio non videretur habere magnu dubiu: qz tunc demum tractamus de iure accrescendi quado ius de quo queritur a principio fuit radicatum in persona alicuius: sed illo ex post facto in effectu priuatur. Naz tunc proprie dicitur portio sufficere. Sed vbi ab ipso initio quis non vocatur ad aliquam partem aliquo iure no est tractandum qd portio que nunq fuit alicui attributa alteri debeat accrescere: sed certuz est qd isti fratres in casu predicto nullo modo fuerunt vocati ad aliquid cuz eis non competeret querela ex quo turpis persona non fuit instituta. l. fratres. C. de inof. te. ergo frustra dicitur quod portio ipsorum tanq deficiens accrescit matri. et sic cessat ratio Hu. Et sic stare debemus i regula qd legitima est tertia eius quod quis habiturus erat abintestato. ¶ Ultimo all. iste. §. in ver. vide per Bal. quod si villa emit certum territorium pro domibus edificandis quod ille plus debet habere de territorio q plus soluit p emptione. Nam ex quota oneris presumere debemus quota honoris et emolumeti: vt hic colligit secundu vnu intellectu. potes etiam addere dictis Bar. inquantu limitat hunc. §. sis. et Ang. post eum qd procedat in iure no decrescedi. et sic qn erat coniuncti re tm vel re et verbis. sed secus si fuissent coniuncti verbis tm: qz tunc heres haberet ius retentionis in casu prin. huius. §. per. §. si. ff. e. l. et. l. lucius. in prin. ff. ad treb. Sed ista limitatio non placet per tex. istum qui indistincte loquit. et quia stat ratio hic posita indifferenter. Nam ex quo inutiliter est legatum. et si deficit portio dz spectare ad collegatariu ex quo aliquo mo est coniunctus ex. d. reg. l. re giuncti. ff. de lega. iij. Nec ob. iura all. per Bar. qz ponunt casum omnino diuersum et nihil penitus faciunt: vt patere potest subtiliter intuenti.

Si ita titio. Si in alternatiua referantur verba executiua ad legatariu eius erit electio. h. d. ¶ No. qd vbi alternatiua cadit inter totum et parte que gsistit in spe stat pprie. et tribuit electione legatario. secus qn caderet inter summas: qz tuc minor censet esse in legato. l. si ita relictu. §. si. ff. ti. j. et. l. si ita stipulatus fuero decem aut. xv. de verb. obl. ¶ In glo. sup v. si ita. ibi speciale. hoc veru qn verba executiua no eent relata ad aliqué: vt no. in. l. lucio. ff. titu. j. ¶ Sed aduerte qz videtur qd verbu habere no importet electione ipsi legatario: per ea que habentur in. l. qui concubinam. §. j. ff. de leg. iij. Cogitabis p solutione.

Sed et si quis. Pars fundi dicitur fundus si deme te legantis appareat. h. d.

Si heres. Interitu speciei sine culpa heres liberatur. hoc dicit.

Summarium.

1 ¶ Exceptio obscura habetur pro nulla.
2 Excipere obscure et non excipere paria sunt.
3 Dispositio simplicium non comprehendit mixtum.
4 Qualitates due si simul concurrant vtraq suum effectum habere debet.
5 Dictiones si et cum non differunt.

Iti e textores. Si duob9 diuerse spés participat de vtroq debent siue fuerit excepti q pue no excepti. secus si clare fuerit excepti. h. d. ¶ Et p mo loquitur quando legauit testator et legando excepit obscure. Secundo quando legauit et nihil excepit. Tertio quando legauit et excepit clare. secunda ibi: hec enim. tertia ibi: qd si hoc. ¶ Et premitte qd quidam erat serui textores tantum. quida verne tantum. quidam verne et textores. licet glo. j. aliter hic dicat et
1 non bene scdm doc. ¶ † No. qd exceptio obscura habetur pro nulla. et dicitur obscura scdm Bal. post Jac. de are. quando non po
2 test clare et bene intelligi. facit. l. j. ff. de his qui in test. dele. ¶ † Et ex hoc etiam no. qd paria sunt non excipere vel obscure excipere. facit. l. scire oportet. de excu. tu. et qd habetur in cle. cstitutionuz. de elec. Et sic facit scdm Bal. ctra comunem practicam aduocatoru qui proponut certas exceptiones et postea subijciunt qd omnes alias sibi competetes obijciunt. nam predicta clausula nihil videtur operari ex quo non apparet specifice de qua exceptione sit sensuz. pro quo optime facit. d. l. scire oportet. et sic facit qd post terminu proponendi exceptiones non possit declarari alia vi dicte cle. facit qd no. glo. extra de excep. c. pastoralis. et qd not. Bar. in. l. j. ff. de excep. potest tamen prodesse scdm Bal. et Ang. qz operatur qd non videatur se astrinxisse ad exceptiones propositas. et ideo poterit alias proponere infra terminum. facit qd habetur in. l. licet non alleget in. §. qui autem. insti. de excu. tu. et in. l. propter litem. §. j. ff. de excu. tu. et. l. diuus. de re iud. Et scdm hoc videtur qd si pars ctra testes excipiat qd corrupti falsum dixerunt: licet se videatur astringere tunc ad probandum vtrunq: vt dicit Dyn. tamen hoc verum erit nisi sit additum qd proponit etiam omnes exceptiones alias sibi cpetentes. ¶ Item not. scdm Cy.
3 Dy. et Ang. qd† dispositu de quolibet simplicium per se no comprehendit mixtuz etia in materia fauorabili. de quo remittit ad not. in. l. j. in prin. de verb. ob. Sed certe hic potius probatur oppositum: vt patet ex prin. huius. l. Nec obst. finis: qz ibi exceptio erat clara et habebat voluntatem testatoris certam vt comprehe deretur mixtum. Item facit scdm eu qd si quis legat podere suu exceptis vineis in eo cosistentibus: qd totum erit legatarij si nulle vinee ibi erat: qz exceptio que nil inuenit qd excipiat nihil operatur. l. si quis legauerit. ff. eo. ¶ Extra glo. inducitur per Cyn. et Ray. ad. q. si papa cassauit omnes ordines mendicantium a tanto tempore citra. an intelligatur cassasse qui partim viuit ex mendicitatibus et partiz ex possessionibus. vt est ordo sancte Marie seruorum. vel si cassauit omnes ordines mendicantium exceptis predicatoribus minoribus et heremitanis Augustini. prout tangit hic Cyn. et finaliter cocludunt attendendum qd preponderat an mendicitas an alia pars. arg. l. queritur de sta. ho. Quid autem si pariter se habeant in vtroq nil dicunt. sed forte senserunt comprehendi per hanc. l. Sed contrariu videtur verius: qz cum agatur de actu preiudiciali videtur stricte debere fieri interpretatio: vt sub simplici non comprehendat mixtu. arg. l. vim passaz. §. prescriptione. de adul. Nec ob. iste tex. qz loquitur in legato qd est fauorabile. et de facili ampliatur. l. in testamentis. ff. de regu. iur. ¶ Ite in ordine predicatoru seruorum videtur clarum: qz re vera non sunt mendicantes ex regula. nec ex constitutionibus. Mendicantes aute proprie sunt qui ex regula aut ex constitutionibus mendicant vt est text. in. c. j. de reli. do. lib. vj. et sic proprie non dicuntur mendicantes: licet de facto mendicent: vt not. Joa. an. in
4 d. c. j. ¶ † Ultimo dicit hic Bal. per hunc tex. qd quado due qualitates possunt simul cocurrere vtraq habet suum effectum. et sic facit scdm eu qd si deputatus est aliquis iudex in causis pupillorum. et alius iudex in causis. x. libraru infra qd si erat causa vna x. lib. pupilli qd vterq erit iudex et preoccupationi erit locus: sed forte de iure videtur qd solum iudex deputatus pro causis pupillaribus: qz alia videtur deputatio vt species: alia vt genus. arg. l. seruus. §. si. ff. de leg. iij. pro Bal. tamen facit qd no. Barto. in. l. j. C. de offi. prefect. vrb. vbi dicitur qd si eligitur nouus officialis pro dannis datis: qd non propterea tollitur potestas potestati per illa. l. sed forte illa. l. potius pbat oppositum: qz ibi prefectus vrbis no poterat cognoscere de questione annone ppter speciale deputatione prefecti annone: nisi fuisset extensio illius. l. Adde tamen circa hoc qd idem not. Bart. in extrauag. ad reprimen. in ver. non obstantibus. na in dicto casu non forte se habuit vt genus et species: sed vt excedens et excessa. quo casu habet locu theorica Barto. in dicta extrauag. ad repri.

5 **Nihil differt.** † Inter si et cum non est differetia qn ponunt inter personas. et si quatitas deberet respectu speciei per interitu speciei debitor liberat. h. d. ¶ Ultimo adde dictis Bart. inquatu videt velle indistincte qd qn dictio et: vel cum: ponunt inter res sit differetia in modo coniungendi. Nam hoc dz intelligi qn sunt tales res quaru vna accedit alteri vt peculium seruo vel instrumentum fundo. facit qd habetur in. l. j. et. ij. de pecu. le. et. l. si cui. ff. de fun. instr. Secus si essent res quarum vna non accederet alteri: vt si legatur equus cum libro: qz tunc eade est ratio sicut qn ponit inter personas: vt voluit hic Cyn. et Bald. post eum. facit qd not. in. l. iij. ff. eo. et in. l. iij. C. si penden. app. mors interue. ¶ Item adde circa intellectum prin. l. et maxime. l. seruis vrbanis. §. si. de leg. iij. quod quando omnes serui

serui testantis sunt verne ꝛ omnes similiter textores. ꝛ tunc clarum qꝺ si vni legatur verne. alij textores: sunt cõmunes. facit qꝺ habetur in. d. §. fina. per glo. Aut aliqui sunt verne tãtum. ꝛ alij textores tantum ꝛ non verne. ꝛ hoc casu etiam clarum qꝺ quilibet habet suum sublegatum. Aut omnes sunt verne non tamẽ omnes textores sed aliqui: ꝛ tunc istud nomen verna se habet vt genus ad speciem. alias ad textorẽ cuꝫ in plus se habeat. et ideo ille cui legate sunt verne habebit vernas non textores. cum species detrabat generi: vt. d. §. fi. aut econtra omnes sunt textores sed non omnes verne sed aliqui: ꝛ tunc hoc nomen textores habet se vt genus ad vernas. cum textoruꝫ quidam sunt verne quidam non. ꝛ ille cui legati sunt textores non habebit vernas licet illi sint textores. Aut sunt aliqui verne tantum aliqui textores tantum aliqui verne ꝛ textores: ꝛ tunc iste est proprius casus huius. l. quia videntur esse tres diuerse species. quarum tertia participat de vtraqꝫ. ideo tunc habet locum principium huius text. dicta. l. seruus. §. fina.

Summarium.

1 ☞ Eligere meliorem non potest is ad quem spectat electio.
2 Testatore legante vas argenteum heredis erit electio.
3 Legatarius cui per testatorem relicta est electio an possit eligere meliorem.

Legato generali. In legato gñis electio est legatarij vt mediocrem eligat: sed si testator sensit de certo electio est heredis. h. d. ¶ † No. qꝺ ille ad queꝫ spectat electio
1 non potest eligere meliorem. de quo in glos. ¶ † Item no. qꝺ vbi
2 testator legat vas argenteum videt electio esse heredis ꝛ non legatarij. facit quod no. Bar. Dy. Cy. in. l. si domus. in prin. ff. eo. ꝛ Dy. in. c. in obscuris. de regu. iu. in. vj. vbi plene de materia huiꝰ l. ꝛ qꝺ etiam no. Bart. in. l. iij. ꝛ. iiij. ff. de vi. triti. ꝛ oleo le. ¶ In glo. j. in fi. sed si legatarij est electio quare non potest eligere pessimum ꝛ sibi preiudicare: dicit hic Ange. qꝺ non potest ex vi legati. cum mediocris intelligatur esse legatus per hunc text. sed bene posset eligere si consentiret heres. cum creditori volenti possit solui aliud pro alio. Et ex hoc infert qꝺ si heres nollet soluere pessimum: sed legatarius eliget qꝺ non cõpelleretur ipsum soluere: sed forte posset dici qꝺ in hoc prin. non dicitur ad quẽ spectet electio. ꝛ sic forte sensus litere fuit qꝺ propter electionẽ que competit in legato generis non potest eligi optimus scꝫ per legatarium qñ electio spectat ad eum facit. l. fi. §. j. C. cõmu. de lega. nec potest eligi pessimus. s. quando electio spectat ad heredem. facit qꝺ habetur in. l. si heres generaliter. ff. eo. ꝛ qꝺ no. ff. eo. l. apud iul. §. scio. Et ideo cum in fauorem legatarij sit qꝺ de mediocri intelligatur videt qꝺ ille mediocris intelligatur quem ipse eligit pro mediocri. licet re vera sit peior mediocri: vt in. d. §. si quis agens. insti. de act. ꝛ qꝺ no. per glo. in. l. j. s. de condi. ob cau. ꝛ qꝺ etiam no. in. d. §. scio. ¶ In glo. ij. ibi. §. si domus. Not. bene hanc glos. inquantũ allegat hanc. l. qꝛ sentit vnũ intellectũ in. d. l. si domus qꝺ etiam si testator non senserit de certa domo electio sit heredis qui verisimiliter minimam. facit qꝺ habet. ff. eod. l. apud. §. scio. Alium tamẽ intellectum posuit glo. vt in. d. l. si domus scꝫ qꝺ ibi senserit de certa. que tamen cõmuniter non approbatur. Et que sit ratio inter seruum legatũ ꝛ domum. colligitur ex hac glos. qꝛ quantumcunqꝫ domum habet est vtile: sed non. sic in quolibet seruo. facit qꝺ habetur in. l. si quis. §. j. de edili. edi. Bart. tamen in. d. l. si domus. posuit aliam rationem de qua ibi per eum sed Dy. in. c. in obscuris. videtur sequi hanc glo. facit quod no. glo. in. l. fideiussorem. s. manda. ¶ In ea. glo. ibi: si quis argẽtum. §. ij. hec. l. aliqualiter facit contra: quia ibi quantitas videtur esse in obligatiõe. ꝛ sic videtur res debere reduci ad minimum: per l. minimus. de lega. iij. ꝛ not. in. l. fideiussorem. s. manda. sed dic quod ibi ex iuris dispositione illa quantitas redigitur ad speciem secundum Dy. ideo intelligitur de mediocri: vt in regu. in obscuris. Sed certe cuꝫ ibi loquatur de fundo in quo est vtilitas quemcunqꝫ fundum debitoris habuerit debet intelligi de minimo. Unde potes dicere speciale in casu illo: quia cũ fauetur donationi in vno vt redigantur prestando quantitatem ad speciẽ ꝛ alio grauetur. argu. l. eum qui. s. de iureiurando. ¶ In eadẽ gloss. ibi: in. l. quesita. ista. l. non facit. ideo alle. melius vt hic per Dy. ꝛ Bar. sed hic occurrit dubium an possit legatarius eligere meliorem vel heres peiorem. ꝛ tene secure qꝺ debet eligi mediocris per legatarium. saluo eo quod dixi. s. super gloss. j. quia ratio est: quia satis facit. l. quod in dubio dat electionem legatario contra regulam. l. plerunqꝫ. in fi. de iure do. ideo ipsa. l. que dat electionem legatario limitat talem potestatem: vt hic in princi. huius. l. ꝛ similiter heres non potest eligere pessimum. l. si heres generaliter. ff. eo. ne alias quodammodo faceret legatum inutile. et adde omnino quod nota. gloss. in. l. heres. §. si vt incerto. fa

3 mil. herciscun. ¶ † Quid autem si legatario expresse relinquatur electio per testatorem. an poterit eligere meliorem. gloss. ꝛ doct. communiter tenent quod non. de quo in. l. secunda. de opt. leg. Sed Ruge. voluit contrarium ibi. ꝛ idem sensit gloss. in. l. fina. §. j. C. communia de lega. Et sequitur hic Cy. Potes cõcordare opi. qꝺ si testator habebat seruos in patrimonio procedat opi. Ruge. ex quo testator dedit electionẽ expresse. nam videtur sensisse de verbis suis ꝛ non de alijs facit quod not. s. eo. l. serui electione. ꝛ per glo. ꝛ Bart. Bal. ꝛ Ange. in. l. j. ꝛ. iij. ff. de vi. triti. et oleo le. Nam in dubio non debet recedi a verbis si alia ratio nõ suadeat oppositum: vt not. doct. in. l. non aliter. de lega. iij. Non ob. d. l. ij. quia licet videat parificare optionem etiã expresse datã vel tacite quando legat homo in genere. debet intelligi qñ parificatur in substantia: qꝛ vtrobiqꝫ cõpetit electio. sed non debet intelligi facta parificatio in qualibet qualitate. arg. eorum que dixi in. l. si quis cum filio. in prin. s. eo. ꝛ que habẽtur in. l. si cui serui. §. j. ff. eo. per glo. ꝛ Bar. ꝛ pro hoc quia facilius limitat. l. suam dispositionem quã dispositionẽ hominis. facit qꝺ no. per glos. et doc. in. l. fi. C. qui po. in pig. ha. Si autẽ haberet seruos in patrimonio: quia tũc electio data est nimis vaga. ꝛ per electionẽ posset generari nimis magnum preiudiciuꝫ heredi. ꝛ ideo tunc restringitur vt mediocrem debeat eligere. ꝛ sic possit intelligi opi. glo. ar. eorum que no. per glo. in. d. §. si incerto. Nec ob. predictis l. fi. §. j. C. cõmunia de lega. qꝛ imo potius facit pro. nam ibi ideo debet eligere mediocrẽ: qꝛ non erat pure legata optio legatario: sed legatus seruus quem titius eligeret. ideo qꝛ lex ibi dispensat fauore legati: qꝺ titio non eligente transferatur electio in legatarium contra. l. fi. C. de contrahẽ. emp. ideo in alio grauet legatarium qꝺ debeat eligere meliorẽ. ar. l. eũ qui. s. de iureiurã. ¶ In ea. glo. l. si duo. ꝛ in casu illo potest etiã eligere meliorem. licet expresse non sit data electio: qꝛ non erant nisi duo. alias non posset cadere electio sm Dy. ꝛ Cy. ꝛ sic secus videretur quando essent plures ex quo expresse non esset data electio. ex hoc etiam videt qꝺ si legatur seruus in genere si duo tantũ sunt in patrimonio testantis poterit eligere meliorem. ¶ In ea. glos. in fi. de domo et fundo dicatur. ff. eo. in. l. si domus. Et circa intellectũ. l. si ita scriptum est. s. eo. pondera princi. huius glo. Bar. autẽ dicit hic qꝺ ibi verba fuerunt taliter cõcepta qꝺ non potest transferri electio in legatariũ. Adde qꝛ ibi aptitudine ꝛ actu videt vnum solum esse in legato: vt dixi in. l. qui duos. s. eo. Credo tamẽ qꝺ in casu illius. l. si testator legasset centum. ꝛ postea legasset seruum in genere quod si seruus mediocris cõmuniter non valet centũ. imo multominus. qꝺ in effectu remanebit legatum factum de seruo in genere: quia illud censetur minus respectu alterius legati: vt si testator habet seruos in patrimonio erit electio legatarij. ꝛ poterit eligere mediocrem. ꝛ sic non debebitur minus simpliciter. ¶ In glo. cogitauit. ibi: ex benignitate ꝛc. imo etiam de iure valebit legatum. Nec obst. dicta. l. si duo. quia ibi erat incertitudo personarum. hic autem sola recitudo rerum. ideo facilius sustinetur legatum: quia res sub re. quantum ad effectum cõtinetur non persona sub persona: vt dixi in dicta. l. si quis. ¶ In ea. glo. ibi videtur legatarij. imo est heredis per hunc textum. ꝛ per no. in. l. si quis a filio. §. j.

Summarium.

1 ☞ Actio pro legato inter heredes diuiditur.
2 Legatarij non possunt legatum diuidere.
3 Seruitus quando extinguatur.

1 Legatarius. † Actio pro legato diuiditur inter heredes ideo potest vnus agnoscere alter repudiare: licet defunctus non potuerit. ꝛ non censetur esse legatum si repudietur. h.
2 d. cum. §. se. ¶ † No. qꝺ licet legatarij non possint diuidere legatum. tamen heredes possunt. ratio qꝛ in legatario est vnica obligatio. ideo non potest scindere. l. neminem. ff. ti. j. Sed inter heredes est diuisa per. l. xij. tabularum pro hereditaria portione. l. j. C. si certum peta. ideo tunc heres qui partem suam repudiat nõ dicitur diuidere. imo totum ius suum repudiare pro tanto admittitur. secus si vellet partem partis sue acceptare ꝛ partem re-
3 pudiare: vt dicta. l. neminem. ¶ † Item no. quod ita demum extinguitur seruitus quando quis est dominus irreuocabiliter vtriusqꝫ predij dominantis ꝛ seruientis: secus si reuocabiliter. facit quod habetur in. l. in bello. §. si quis seruum. de capti. ꝛ in l. ex sextante. §. latinus. ff. de exceptione rei iudicate. ꝛ quod dixi in. l. prima. ꝛ in. l. si pluribus. s. eodem. ¶ In gloss. ij. ibi: si res legata sit. est ratio communis: quia non debet variari conditio ex persona heredis: vt possit prestare rem vel partem rei aliam quam potuerit defunctus. quod posset contingere in obligatione indiuidua saltem quo ad solutionem: vt ibi patet: sed quando alia res vel pars non prestatur: tunc non est in-

conueniens qđ immutetur qualitas obligationis: vt possit heres qđ non potuerat defunctus: vt est videre in obligatione omnium respectu diuidui. puta respectu speciei vel quantitatis. facit quod habetur in. l. si stipulatus. §. j. ff. de solu. Et adde quod in casu huius princi. non est locus iuri accrescendi: cum isti heredes sint coniuncti coniunctione legali: vt no. Barto. in. l. re coniuncti. ff. de lega. iij.

Summarium.

Cum seruus. Seruum existentem in fuga aut peregrinantem in longinquo debet heres prosequi suo sumptu. ⁊ debet legatario tradere. hoc dicit cum prin. se. ¶ No. ex isto tex. limitationem ad. l. quod legatur. ff. de iudi. cum ibi not. inquantum ibi dicitur quod sufficit heredi prestare rem legatam legatario in loco vbi relictum est id est existit tempore testamenti. Nam hoc fallit quando in longinquo est absens: vt hic patet. ⁊ hoc ideo ne alias si legatarius cogeretur suo sumptu prosequi legatum quodammodo redderetur inutile. facit quod habetur in. l. proxi. §. idem. ⁊ in. l. si res obligata. ff. eo. ¶ In glos. ij. in fin. ibi: sit in culpa. qualis autem culpa possit esse in alieno. non declarat glo. hic. sed voluit tangere in. l. cum res. §. itaq; cũ seruus. cum se. ff. eo. ⁊ videtur intelligere de culpa more: quia heres erat in mora tradendi rem legatam. vel forte etiam possit considerari culpa in persuasiõe: quia persuasit seruo fugam: vt voluit sentire hic Cy. Bal. ⁊ Ange. sed tunc fortius videtur cadere in dolum. ⁊ sic late sumpto vocabulo in culpa. facit quod not. in. l. qđ nerua. ff. deposi. vel forte etiam esse potuit quod deuenit ad verba iniuriosa cum seruo propter que aufugit. Culpa autem in nõ custodiendo ex quo non erat alienus non videtur posse proprie considerari: licet forte seruus esset talis qui debuisset custodiri. iuxta ea que habentur in. l. si pecuniam. §. pe. de condi. ob cau. Et plus etiam sentit hic Dyn. quod etiam in hereditario ante aditam hereditatem hec culpa custodie non considerabitur: cũ tunc possit dici alienus: vt. ff. tangit glo. sed cõsiderabitur culpa persuasionis. sed forte potest dici quod etiam culpa in custodiẽdo in hereditario possit considerari: cum interim dum deliberat heres adire hereditatem possit habere custodiam rerum hereditariarum. l. aristo. ⁊. l. ait pretor. ff. de iure delibe. ⁊ cum adita hereditate fingatur retro heres fuisse. l. heres quandoq;. ff. de acquir. here. videtur sibi imputandum si non custodiuit seruũ custodiendum. ⁊ hoc voluit sentire etiam hic Ray. Et adde inquantum glo. dixit quod tenetur ad estimationem quãdo est in culpa. quod istud videtur verum si hoc legatario placuerit. Nã alias videtur quod videatur prosequi suo sumptu si legatarius hoc voluerit: vt hic est casus coniuncta glos. ff. in. ij. oppo. Et voluit etiam hic Ange. facit quod habetur in. l. si quis seruum. ff. de lega. ij. ibi tamen glos. in vno male dixit fm Bal. ⁊ Ange. inquantum ibi dicit quod heres non tenetur prosequi: sed prosecutum bene debet adducere suo sumptu: sed melius dixit hec gl. que est magistra in hac materia sua.

1 Fructus. † Heres tenetur post moram etiam de fructibus qui percipi potuerunt ⁊ de interitu ⁊ de omnium causa. hoc dicit vsq; ad. §. si titius. secundum vnum intellectum prout. §. iste non continuatur ad precedentia. ⁊ de dictione autem/hic posita. vide quod no. Bart. in. l. hoc amplius §. de his autem. ff. de dam. infec. ¶ Item not. quod in fructibus percipiendis ad quos tenetur morosus haberi debet considera
2 tio ad personam agentis non conuenti. de quo. ff. dicet. ¶ † Itẽ no. quod licita est argumẽtatio de contractibus ad vltimas voluntates. de quo in. l. seruum filij. §. eum qui chirographum. ff. e.
3 ¶ † Item no. hoc tempore vsuras permissas. hodie autem sunt prohibite: vt no. in aut. ad hec. C. de vsur. Nam si peterentur vt interesse: vt quia forte oportuit ipsum agentem accipere pecuniã sub vsuris propter solutionem sibi denegatam. Nam tunc etiam hodie tales vsure possunt peti etiam de iure communi: vt no. gl. in. l. socium qui in eo. ff. pro socio. ⁊ extra de vsuris. c. conquestus. ¶ Extra gloss. reuocatur hic in dubium de percipiendis fructibus ad quos tenetur conuentus post moram. vel si est possessor male fidei an debeat intelligi quos percipere possit agẽs: an vero quos percipere posset ipse possessor. tex. hic refert se ad agentem. ⁊ in. l. si nauis. §. fina. ff. de rei ven. videtur se referre ad pos
4 sessorem. Pe. ibi tenuit quod † male fidei possessor teneatur a principio de his quos pcipere potuisset scilicet ipse possessor. sed post moram teneatur ad illos quos percipere possit agens. ⁊ sic concordant ista iura. hec solu. non videtur bona: quia illa. l. domũ. videtur loqui in inuasore qui semper dicitur in mora. l. j. §. certissime. de vi ⁊ vi ar. tamen Bar. hic ⁊ in effectu voluit quod si habemus respectum ad singularem perceptionem debemus inspicere quos percipere potuit agens: sed si ad communem: tunc nõ resultat differentia: an intelligatur quos percipere potuit possessor vel petitor ex quo communiter quilibet sic percepisset: sed iste intellectus videtur restringere. l. illaz cum possibile sit quod etiam in domo plus percepisset ipse petitor propter eius maiorem industriam. Et sic videtur qđ cum illa. l. indistincte loquatur indistincte debet intelligi. vnde Bal. ibi dixit quod per illam. l. est additum quod possit etiam petitor petere quos percipere potuisset possessor. dic tamen quod opi. Bart. in. d. l. domum. videtur verior cum fructus videantur venire vt interesse agentis. et sic non videtur haberi respectus ad personam possessoris quando est diuersitas inter eum ⁊ petitorem. Ange. hic simpliciter dixit quod in odium male fidei possessoris est introductum vt electio sit agentis: an velit petere eos qui percipi potuerint per conuentum: an vero per ipsum agẽtem. ⁊ sic poterit eligi quod possessori erit deterius si hoc placeat agenti in eius odium. Bar. in repetitione. l. fructus. ff. de rei ven. dixit quod aut quis conuenitur nõ ratione dominij: ⁊ sic tunc debet intelligi quos percipere posset possessor: vt est videre in conuento petitione hereditatis: vt est casus in. l. veniũt. §. item eos. ⁊. l. sed si lege. §. quod autem. ff. de petitio. here. aut conuenitur ratione dominij: ⁊ tunc secundũ leges antiquas debet haberi respectus ad percipiẽdos per agẽtem: sed hodie est additum per. l. domum. quod possit etiam haberi respectus ad percipiendos per agentem. ⁊ sic vult in effectu quod electio erit hodie agentis. allega. l. quoties. ff. de act. ⁊ obliga. Tu adde quod etiam olim vbi non agebatur ratione dominij videtur quod deberet haberi respectus ad percipiendos per agentem: vt videtur casus in isto. §. prout videtur intelligi in re aliena legata. Nam etiam absq; mora in re testatoris legata tenetur ad fructus perceptos post aditam hereditatem. l. herennius. cum ibi not. ff. de vsur. Et per hoc etiam: quia iste tex. loquitur generaliter. Et sic videtur posse etiam intelligi in re aliena legata. ¶ Item etiam adde quod ipse idem Bar. dixit in. l. j. C. de fructi. ⁊ lit. expen. quod potest distingui an quis sit male fidei possessor ficte: ⁊ tunc habeatur respectus ad percipiẽdos per conuentum aut vere: ⁊ tunc ad perciendos per agẽtem. ¶ Aduerte tamen: quia ad illã. l. domum. potest responderi dum dicit percipere poterat qđ intelligatur scilicet verus possessor. ⁊ sic cõcordaret cum. l. si nauis. Nec ob. quod loquitur de agente in prima persona ⁊ de conuento in tertia. Et sic videtur quod referri debeat ad conuentum. quare: quia hoc non sequitur necessario per ea que habentur in. l. sed de possessore. C. vnde vi. ¶ Itẽ etiã potest dici quod habeatur respectus ad percipiendos per possessorem supple ⁊ quos alias debuisset percipere. Nam si videtur debere suppleri per ea que habentur in. d. l. idem veniũt. §. item eos. coniuncta. d. l. sed si lege. §. quod autem. Tales autem quos recte percipere potuit ⁊ debuit sunt quos recte percipere potuisset petitor: vt. d. l. si nauis. ⁊ per hoc etiam bene facit quod habetur in. d. l. cum hereditas. de peti. here. ¶ Item etiam posset dici qđ veniunt percipiendi quos percipere poterat possessor supple si illos etiam poterat percipere petitor: alias habebitur respectus ad personam petitoris per. d. l. si nauis. §. fi. Nec est absonũ vnam. l. suppleri per alteram. l. non est nouum. ⁊. l. seq. ff. de legi. ⁊ sic videtur de iure siue quis cõueniatur petitione hereditatis siue rei vendicatione debeat haberi ad personam agentis cum videtur venire tanq; interesse ipsius. facit quod nota. in. l. j. §. ex die. de vi ⁊ vi arma. Et ad contraria satis apparet responsio ex
5 predictis. ¶ † Vltimo tangit hic Ange. quando petuntur fructus sit necesse exprimi certam quantitatem de quo remittit hic Bal. ad not. per Cy. in. l. cum postea. C. quis alteri vel sibi. ⁊ per Innocen. in. c. grauis. de restitu. spo. de quo etiam per Barto. in l. j. de eden. ⁊ in. l. fructus. de rei ven. ⁊ per Innocẽ. in. c. tanta. de excessi. prela. ⁊ dixi in. l. si homo. ⁊ in. l. in summa. §. cum sortem. ff. de re iudica.

Si titi⁹. Legari põt res legatarij q̃ p eũdez testatori debet. ⁊ qd in legato ꝯsistat futur⁹ declarabit euẽtuo. ⁊

tus.⁊ si testator legat rem sibi debitam ab alio nomen in legato
cõsistat ⁊ liberatur heres cedendo actionem.hoc dicit vsq3 ad.§.
si quis.Et primo loquitur quando legatur res legatarij debita
testanti.Secundo quando res aliena debita ipsi testanti.secũda
ibi idem iul.Prima in tres.Nam primo loquit quando post te
stamentum fuit res tradita ⁊ preciũ solutũ. Secundo quando
preciũ non erat solutũ:sed res erat tradita.Tertio quando pre
cium erat solutũ ⁊ res non tradita.secũda ibi:sed si nõdum.ter
tia ibi:ideq3.¶†No.qđ res mea potest mihi legari quando nõ
erat irreuocabiliter mea.facit qđ no.in.l.in bello.§. si quis.ff.de
7 capti.¶†Item no.qđ mutatio dominij non videtur extingue
re legatum.⁊ hoc fm Bal.qꝛ non extinguit ex eo qꝛ testator alie
nauerit in aliũ sed potius mutatur per acquisitionẽ factã ipsi
testanti.⁊ ideo non extinguitur legatum sed imo potius fortifi
catur per.l.qđ in rerum.§.j.ff.eo.⁊ sic non ob.l.fideicõmissa.§.si
in rem.ff.titu.ij.¶Item no.qđ vbi legatur res licet aliquo casu
quo ad effectum videat legata liberatio:tñ nõ est per omnia idẽ
ac si a principio esset legata:vt patet in ver.idemq3.iuncta.l.nõ
solum.§.liberatio.ff.de libe.lega.Nam vbi a principio liberatio
legatur extinguitur legatum per exactionem:vt in.d.§.si libera
8 tio.secus quando legatur ipsa res:vt hic patet.¶†Ultimo not.
qđ licet quando legatur res censeatur aliquãdo nomen legatũ:
tamen non est per omnia idem vt patet ex ver.idem iul.iuncta.l.
fideicõmissa.§.si in rem.nam quando legatur nomen si exigitur
deficit legatum:vt in.§.si in rem.⁊ tamẽ secus qñ legat ipsa res:
vt in hoc.§.⁊ per hoc non est mirandum si in casu isto heres tene
tur ad precium prout hic dicit Jac.de are.qꝛ nõ simpliciter fuit
nomen legatum sed res.¶Item no.qđ vbi quis legat rem vide
tur legare nedum ius quod habet in re sed etiam ius quod ha
bet ad rem per actionem personalẽ qđ est notandũ.¶Ultimo
an suo sumptu agere debeat legatarius precio soluto p heredẽ.
dicit hic Ange.qđ sic de quo dicetur in.l.si res obligata.ff.eo.Et
facit quod dictum est.ff.in.l.cum seruus.

Si quis alicui. Si legatum continet merum factũ explicandum per legatarium non
9 transit ad heredem:nisi de herede facta sit mentio.h.d.¶†Not.
argumentum qđ in dubio concessio presumat personalis ⁊ non
realis.de quo per Bar.ff.de ser.lega.l.penul.⁊.l.quia personale.
⁊ ibi tetigi.ff.solu.matri.⁊ per canonistas in.c.cum venissent.ex
tra de institu.⁊.xxv.q.ij.in summa.⁊ sic facit qđ si concedat ca
strum vel res in emphyteosim non transit ad heredes.sed Pet.
hic tenet contrarium:quia erat factum incertum.secus si fuisset
factum certum:puta si testator legasset titio quod ei licitũ esset
incidere quinquaginta currus lignorum de nemore suo Bart.
hic dicit quod si concessio sit ratione vtilis dominij trãsit ad he
redem si ratione officij non:per.l.antepenul.ff.de tute. Et dicit
ex tribus presumi concessionem personalem.primo ex verbis:vt
si dixit concedo quod per te exerceas iurisditionem.argu.l.j.§.
ne autẽ.de cadu.tol.Secundo ex natura rei:vt si relinquit vsum
fructum castri:vt insti.de vsufru.§.finitur.Tertio ex verbis pro
latis:vt quia dixit cũ confidamus de industria tua concedimus
tibi ⁊c.extra de offi.delega.c.vlti.cum ibi no.Adde etiam quod
ponderanda sunt verba an dicat concedo tibi castrum etiam si
adijciat quod exerceas iurisditionem.nam non videtur conces
sio esse personalis per.l.beneficium.ff.de constitu.prin.⁊.ff.de li
be.lega.l.in quarta.cum ibi no.⁊.ff.de transac.l.cum hi.§.si fun
dus.an vero dicat committo tibi vt exerceas iurisditionem quo
niam tunc videtur potius officium committi.l.j.§.cum vrbem
ff.de offi.prefec.vr.¶Et no.bene quod hic videtur casus contra
10 opi.Bart.⁊ cõmunem aliorum † quod stipulatio facti affirma
tiui transit ad heredem.de quo in.l.si sic.de verbo.obliga.et ibi
dixi ⁊ per Bar.⁊ Cy.in.l.veteris.C.de contrahen.⁊ cõmit.stip.
Nam saltem quando est factum incertum non videtur transire
in heredem per hũc tex.coniuncto dicto Pet.¶Item no.quod
vbi legatũ est nomen heredis casus contingens in persona prin
cipalis non nocet heredi.⁊ sic facit fm Bal.quod si quis accipit
rem in emphyteosim pro se ⁊ filijs suis quod nõ posset pater alie
nare rem vel iuri suo renunciare ad preiudicium filiorũ.de quo
in.l.gallus.de libe.⁊ posthu.per Ray.Bal.Barto.et doct.Tu
adde quod esset videndum an tunc videatur stipulari filijs vt fi
lijs an filijs vt heredibus. de quo plene in.l.quod dicitur.ff. de
verbo.obliga.⁊ ibi dixi.Item an ordine successiuo de quo etia3
in.l.gallus.§.j.⁊ ibi dixi.Et si intelligitur ordine successiuo:qꝛ
filij intelliguntur mortis causa capere:an possit pater in tali iu
re preiudicare.de quo in.l.qui rome.§.flauius.de verbo. obliga.
⁊ ibi dixi.¶In ea.glo.ibi non dico seruitus personalis.de hoc
fuerunt opi.de quibus per Cyn.in rubrica.C.de vsufruc.et per
Barto.in.l.mela.§.fina.de ali.lega.potest forte sic dici pro con
cordia quod si in dispositione veniat aliquid indeterminatum
quod potest accipere determinationem secundum necessitatem
pers ne vt in casu huius.§.tunc cẽseatur seruitus personalis:qꝛ
in effectu videbitur seruitus vsus.sed si veniat aliquid determi
natum:puta quod licitum sit omni anno duo poma capere tũc
procedat opi.huius glo.

Heres cogitur. Uectigal vel tributum pro re legata debitum heres prestare te
netur.sed prestatio pro futuro pertinet ad legatariu3.hoc dicit.
11 ¶†No.quod differentia videtur esse inter vectigal tributum et
salarium tamen et quandoq3 ista sunt sinonyma ⁊ diuersifican
tur potius ex diuersitate loquendi prouinciarum de quo in.l.j.
§.ij.ff.de publi.¶No.quod quandoq3 soluitur aliquid reipub.
pro manutentione dotis vel aqueductus.facit quod habetur in
l.j.⁊.ij.C.de aqueduc.lib.x.¶In glo.super verbo preteritum.ibi
cogatur legatario.⁊ est ratio secundũ Cy.Bart.⁊ Bal.quia res
est obligata pro his que hic dicuntur in.l.imperatores.hic alle.
ideo tenetur heres ad ipsam liberam dandam.l.si res obliga
ta.ff.eod.quod tamen dicit intelligendum secundum di.illius.l.
¶In glos.super verbo salarium.ibi agnoscit fructuarius.et si
militer cognoscere debet collectas que postea imponũtur.l.que
ro.ff.de vsufru.le.⁊ ibi per Barto.Et ex hoc no.quod licet colle
cta ponatur pro rebus respectu ipsarum rerum.l.rescripto.cum
ibi no.ff.de mu.⁊ ho.tamẽ quod debeat haberi respectus ad fru
ctus ⁊ redditus rei potius quam ad valorem rei.facit quod ha
betur ⁊ no.in.l.is cui.per Barto.ff.de cess.bo.⁊ sic facit secũdum
Bal.quod legatarius teneatur facere rem legatam poni ad esti
mum suum ⁊ ipsam trahi de estimo testatoris.

12 **Scio ex facto.** † Si legatum est dubium propter pluralitatem nominum rei legate
debetur quod est minus.hoc dicit.¶In glos.super verbo mino
rem.ibi minor intelligatur.pro hoc facit quod no.glo.in.l.pen.
ff.de condi.ob cau.et quia ibi ideo minor intelligatur legatus:
quia heres dicebat de minori.secus si de maiori dixisset:quia ille
tunc intelligeretur legatus per ea que habentur in.l.si quis a fi
lio.§.si plures.ff.eo.Et adde quod dixi in.l.legato.in.j.glo.ff.eo.
¶In eadem glo.ibi.l.gaius.Solu.ibi secũdum Dy.ibi vnicus
tantum erat fundus.licet diuisus fuerit gratia commodioris
culture.hic vero erãt duo.¶In eadem glo.in fine.Sol.ibi erat
incertitudo personarum que magis vitiat cum prius de perso
nis sit querendum.l.quidam referunt.ff.titu.j.⁊.l.si queramus
ff.de testamen.sed hic est incertitudo rerum que non sic habet vi
tiare.⁊ maxime propter id quod dixi in.d.l.si quis a filio.§.j.qꝛ
res sub re quantum ad effectum potest comprehendi:sed nõ per
sona sub persona.

Constat. Si res non est in nostro commercio vel est cũ maxima difficultate non potest legari.⁊ si le
gatur non valet legatum etiam quo ad estimationem:secus si
esset in nostro commercio:sed non legatarij.absq3 tamen suo de
licto:quia tunc debetur estimatio si scientiam incapacitatis le
13 gatarij testator habuerit.hoc dicit cum.l.sequen.¶†Item not.
quod legari potest res aliena de quo plene in.l.cum rem alienã.
C.de lega.¶Item no.quod ex sermonibus prolatis quis presu
mitur furiosus nisi aliud appareat.de quo in.l.quidam in suo.
de conditionibus institutionum.¶Item not.quod illud quod
non potest fieri sine permissu principis censetur impossibile.
14 ¶†Et ex hoc no.quod id qđ vnius solius voluntate permittit
quasi impossibile reputatur fm Bal.⁊ Ange.hic.sed istud vide
tur esse nimis generale:quia istud non probatur nisi quãdo a so
lius principis voluntate dependet.forte tamẽ si ab vnius solius
voluntate domini loci penderet possit dici illud idem cum eadẽ
ratio videat.argu.l.illud.ff.ad.l.aquil.¶In glo.super ver.dif
ficilius.ibi sed non multũ difficilis quando dicatur esse difficilis
⁊ quando nõ multũ potest exemplificari in re minoris.Itẽ etiã
in re dotali.⁊ sic tunc debebitur saltẽ estimatio.licet glo.dicat cõ
trarium in.l.dotalẽ.ff.de testa.mili.sed reprobatur ibi p Bart.
Bal.tamen soluat hic ⁊ ibi quando maritus legat rem dotalẽ.
qđ videtur legare ius qđ habet etiam si sit extincturum morte.l.
vxor.C.de lega.⁊ ideo ibi non debetur etiam estimatio.secus qñ
extraneus legasset.Nec ob.ratio illius tex.que inualidat legatũ
propter prohibitionẽ.l.iul.quia intelligitur inualidare quate
nus.l.iul.inualidat cum ratio restringat ⁊ declaret dicta3.l.adi
gere.§.quamuis.de iure patro.sed.l.iulia.solum prohibet alie
nationem.⁊ sic translationẽ dominij ad preiudicium mulieris
l.lex iul.de fun.do.⁊ no.Bar.in.l.cum lex.ff.de fideius.nõ autem
prohibet cõmercium ad preiudicium alterius per.l.cum vir.ff.
de vsucap.⁊ no.in.d.l.cum lex.ergo dicta.l.dotalem.videtur so
lum inualidare legatum quo ad translationem dominij ad pre
iudicium mulieris.l.lex iulia.de fundo dotali.sed nunquid esti
matio debeatur ex quo commercium est absolute interdictum.
De re autem ecclesie an valeat legatum quo ad estimationem
Barto.hic voluit quod non post Innocen.in.c.filius.de testa.
et idem voluit gloss.xij.questione.ij.in summa.vbi equiparat
rem cesaris et ecclesie.sed Bald.dicit hoc verum in re ecclesie ro
mane que non potest sine licentia pape alienari.secus in re infe
rioris ecclesie que potest permutari.quandocunq3 fiat melior

conditio ecclesie:vt no.C.de sacrosan.eccle.in aut.nec permuta⸗
re.⁊ in.d.c.in summa.xij.q.ij.⁊ ideo debetur estimatio.nec ob.d.
c.filius.quia vt ibi voluit Hosti.non negat quin valeat quo ad
estimationem:sed dicit restituendam ecclesie cuius erat.nec ob.
quod ibi dicitur quod leges seculi aliud non volunt quā cano⸗
nes.qd non esset secundū predicta:quia posset dici qd licet quo
ad predicta non sit differentia:tamen in alio erit differentia:q2
secundū leges vbi legatur res aliena.si tradatur per heredem le
gatario etiam anteꝙ esset redempta legatarius licite percipiat
secundū leges.⁊ si moueatur sibi questio heres debeat redimere
vt.l.cum aliena.C.de leg.secus in hoc scdm cano.quia non debet
legatarius acceptare alienam rem nisi sciat eam redemptā a do
mino.⁊ iste videtur verus intellectus illius.c.de difficultate.po⸗
test etiam poni exemplum per.l.non dubium.§.fi.de lega.iij.⁊ il
lud est planum exemplum.adde dictis Bart.inquantū dicit de
fundo relicto fratribus predicatoribus vt ibi cōstituant mona⸗
sterium.Nam licet modus sit impossibilis propter rationē suā.
⁊ sic non debeat impleri:tamen quia est modus adiectus qui re
spicit certum finem pium debet conuerti modus ille in alium
pium modum possibilem.forte vt edificetur capella in loco eorū
per ea que no.idem Bar.in.l.legatum.ff.de vsufru.leg.Et adde
etiam qd quādo relinquitur res immobilis mendicantibus:li⸗
cet non possint acquirere vt perpetuo teneant:tamen videt qd
teneat.⁊ qd possent acquirere vt vendant ⁊ distribuant in neces
saria per notata per glo.⁊ Joā.an.in.c.j.de relig.domi.in.vj.⁊
per Cy.in.l.deo nobis.ad fi.de epis.⁊ cleri.

Summarium.

1 Legari que possint.
2 Regula cathoniana locū non habet in legatis cōditionalibus.
3 Permissum est quid ratione coniuncti dominij quod nō ratio⸗
ne separati.
4 Meum non est quod commune est.
5 Legatum censetur esse quedam commercij species.
6 Extensio per identitatem rationis licet in dispositione legali.
7 Statutum in vrbe ad alias trahitur ciuitates.
8 Porticus venit appellatione domus.
9 Destinatio non habetur pro facto.
10 Propositum mutare quando quis possit.
11 Heres legatum facto suo non extinguit.
12 Domūcula in rure posita legari potest.
13 Dictio cum/quid importet.

1 **Cetera igitur.** † Omnia possunt legari
que non sunt prohibita et
inter prohibita sunt affixa edibus.Et regula catho⸗
niana pertinet ad pura legata nō ad conditionalia.
2 hoc dicit.¶ † No.precipue qd regula cathoniana nō habet locū
quo ad legata conditionalia.Et rationem huius collige ex no⸗
tatis per glo.in.l.potest quis.ff.de heredi.insti.¶ In glos.super
verbo non posse.in fi.aliqui tamē dicunt forte speciale in casu di⸗
cti.§.⁊ sic in contrarium remanebit regula vt regulariter nō va
leat etiam quo ad estimationē.⁊ secundū hoc posset saluari glo.
iij.l.qui dotem.ff.solu.matri.sed Dy.⁊ Ray.sequuntur glos.que
communiter tenetur:quia in estimatione cessat ratio illius sena
tusconsulti:quia per prestationem illius vtilis non deformatur
aspectus.⁊ quando quis legat ascriptitios qui non possunt se⸗
parari a solo debetur estimatio ex quo possunt cum solo aliena⸗
ri.l.si quis inquilinos.ff.eo.ergo eodem modo in istis iniunctis
licet nō possint separari:tamen ex quo possunt cum ipsa re alie⸗
nari sunt mere que sunt in cōmuni cōmercio debet eodem modo
tenere legatū quo ad estimationē.¶ In glo.super verbo aliena
tam.ibi sed nō placet.vnde dic vt ibi nota.per glos.in.d.l.j.in fi.
quia ibi fuit conditionale.¶ In glo.super verbo cōditionales.
ibi vitiat.alias est non vitiatur.fm Bal.tū prout habetur lite⸗
ra affirmatiua.glo.est falsa q2 imo valet legatū dūmodo tempo
re mortis non sit ipsius legatarij.l.herede.§.si heres.hic allega.
cum no.glo.quodammodo redditur superflua.

Item queritur. Dominus huius domus potest
affixa huic domui transferre in
aliam domum cuius insolidum sit dominus.sed si sit dominus
pro parte non potest facere translationem.hoc dicit.cum sequē.
3 ¶ † Nota quod aliquid permittitur ratione coniuncti dominij
4 quod non permittitur ratione separati fm Bal.¶ † Item nota
quod illud qd est commune non censetur esse meum.de quo in.l.
serui.§.j.ff.eo.¶ Item nota qd detractio vitiatur ⁊ non vitiat.
⁊ sic facit fm Jaco.de are.ad questionem de ingresso monaste⸗
rium retentis bonis vt retentio vitietur ⁊ non vitiet.de quo in
aut.ingressi.C.de sacrosan.eccle.per canoni.in.c.fina.de condi.
appo.⁊ dixi in.l.vbi ita donatur.de dona.causa mortis.¶ In
gloss.super verbo futuris.ibi.§.si quis illicite.ille text.limitat
hanc materiam vt intelligatur quando iniunctum domui fuit
licite iniunctum.secus quando illicite vt ibi.

Sed ⁊ si quis. Affixa domui possunt extrahi ad
vtilitatem reipublice in cuius terri⸗
torio sunt sita:non ad ornatum alterius ciuitatis.h.d.¶ No.qd
habes in summario.Et secus est quando de vno opere publico
velit quis detrahere ⁊ transferre ad aliud opus publicum:quia
5 hoc fieri non potest.l.nemo.C.de operi.publi.¶ † Item not.qd
legatum videtur esse cōmercium.⁊ sic facit ad statutum loquēs
de mercantia vel negotiatione quod habeat locum etiam in le⸗
gato.contrarium tamen videtur vt hic plenius per Bar.¶ Itē
no.quod non est detrahendum honori vnius ciuitatis propter
honorem alterius.Et sic potes notare quod nō debet vnum al⸗
tare discooperiri vt aliud cooperiatur.aut.in fine.C.ad trebel.
¶ Item no.quod licet prohibitum sit portare frumētum extra
territorium intelligatur hoc verum nisi portetur gratia sui vsus.
qd est singulariter no.⁊ videtur etiam quod si per mediam ciui
tatem debeat portari de vna ciuitate ad aliam:quod non obstā
te prohibitione illius medie possit portari.l.si quis posthac.et
ibi per doc.C.de edifi.priua.Ang.autem hic dicit quod ponde⸗
rari hic debent verba statuti ciuitatis medie an prohibeant ex⸗
tractionem frumenti de territorio:quo casu origo extractionis
est intuenda:an vero prohibeat delationem vel portationē quo
casu indifferenter prohibere videtur vbicunqꝫ fuerit extractū.
Sed certe satis puto quod illa verba indiffinita debeant limita
ri ad ea que extrahuntur de ipso territorio originaliter.non de
portatione extracti ab initio de alio loco.nam non videtur in⸗
teresse ipsius ciuitatis:ergo non videtur in dubio de tali intelli⸗
gendum.ar.eorum que habentur in.d.l.si quis posthac.⁊ facit
ad predicta quod habetur in.l.cesar.de publi.¶ In gloss.super
verbo commercio.ibi quodammodo ex negotiatione.hec glos.
potest allegari pro ⁊ contra an legatum sit cōmercium an nego⸗
tiatio.nam prima facie videtur velle quod sic.Sed contrarium
posset allegari:quia dicit quodammodo.que dictio videtur no⸗
tare improprietatem.facit qd habetur in.l.nō videtur.⁊.l.si me
in vacuam.de acqui.posses.tamen veritas est qd proprie non est
cōmercium.⁊ dicitur a con qd est simul ⁊ mercari.facit qd not.
in.l.j.C.de lit.contest.⁊.xxiiij.q.j.pudenda.Sed in legato nō in⸗
teruenit simultaneus actus cum possit queri etiam ignoranti.ff.
titu.j.l.cum pater.§.surdo.Et si dicas quare habet locum in le⸗
gato senatusconsultū.dic qd est eadem ratione ne vrbs deforme⸗
6 tur:vt voluit Bar.¶ † Et ex hoc no.qd in dispositione penali li⸗
cita est extēsio per identitatem rationis:vt colligitur ex isto tex.
iuncta.d.l.senatus.de contrahen.emp.sed posses dicere qd istud
est igitur:quia agitur de fauore publico.ideo facilius fit exten⸗
sio.ar.l.si quis in graui.§.virū.⁊.§.hi quoqꝫ.ff.ad silla.Et quia
etiam secūdū quandā latam significationem videt posse dici ne⸗
gotiatio vel cōmercium:vt voluit hic per glo.⁊ plenius p Bar.
An autem indifferenter ex idētitate rationis in penalibus fiat
extensio.dic vt dixi in.l.si vero.§.de viro.ff.solu.matri.

Senatus. Prohibitio senatus extenditur ad omne
edificium vt ei affixa non detrahantur.se⸗
7 cus in his que non sunt ei affixa.h.d.cum.§.seq.¶ † Nota quod
statutum in vrbe trahitur etiam ad alias ciuitates stante iden⸗
titate rationis.¶ Item not.qd propter debitum publicum non
possunt detrahi adiuncta edibus.⁊ multominus propter priua⸗
tum:licet quandoqꝫ aliter de facto seruetur.Et sic facit qd pro⸗
pter debitum non possit tolli ostium vel aliud adiunctum edi⸗
bus:licet vt dixi quandoqꝫ contrariū seruetur de facto.Et simi⸗
liter propter collectas non solutas vel propter consimilem non
8 possunt discooperiri domus.¶ † Item no.argu.qd appellatio⸗
ne domus contineatur porticus.⁊ sic facit fm Bal.qd si statutū
punit existentem de nocte extra domum sine lumine non intelli⸗
gat punire existentem in porticu.⁊ sic pertransit Bal.et Angel.
hic.Sed certe iste tex.potius facit in oppositum:quia dixit extē⸗
ditur.⁊ sic de proprio significato non comprehēdit.nec videtur
etiam omnino eadem ratio.cum domus sit tutissimum refugiū
vnicuiqꝫ.⁊ non possit quis ibi capi.l.pleriqꝫ.ff.de in ius vocan.
Sed bene possit capi in porticu:quia non dicitur esse in domo.
argu.l.j.§.in flumine.⁊ plene in.l.cornelia.§.domum.cum ibi
no.per Barto.ff.de iniurijs.¶ Item not.quod factum in ostio
videtur posse dici in factum in domo.Sed de hoc dic vt per Bar.
in.l.ij.§.j.ff.de donatio.quia hoc verum quando fit inter partem
que clauditur ab ostio versus domum.¶ Et ex hoc no.an quis
possit capi pro debito existens in ostio.¶ Item not.in ver.sed si
9 separauerit.secundum vnam lectu.† quod destinatio non habe
tur pro facto.et ad hoc sepe allegatur.de quo plene per Barto.
10 secundū aliam lect.prout habetur in ver.si separauerit.¶ † No.
quod vbi separatio est licite facta potest quis mutare proposi⸗
tum:⁊ tunc sibi licebit quod alias non licuisset separatione non
facta.et sic bene facit ad questionem de facto si licitum est emere
frumentum gratia sui vsus:an si quis emat dicta de causa.et
postea eum oporteat recedere.Et sic mutato proposito velit
vendere an possit sine aliqua pena.Et videtur quod sic per pre⸗
dicta.de

dicta. de quo hic latius per Bar. & Ange. post eum. & fuit originaliter dictum Cy. qd si consuetudo est quod bona mobilia mortua vxore spectent ad virum: & immobilia ad heredes vxoris. qd hoc casu si pecunia erat parata ad emptionem prediorum non per hoc minus debebitur ipsi viro: qr nõ attenditur destinatio vt probatur hic in tex.

Sed si ea que. Si legatur res que postea adiungitur edibus per testantem extinguitur legatum: secus si per heredem etiam ignoratem. hoc dicit. cum
11 seq. & prin. seq. ¶†No. qd heres non potest suo facto legatum extinguere. ¶Item nota qd heres nõ euitat penam etiam si detrabat vt legatum soluat. Et sic facit fm Bal. & Ange. quod si statutum prohibet sub pena rem alienari forensi non excusetur heres si ex precepto testatoris alienauerit. & sic dicit fuisse disputatum per But. facit quod habetur in. l. liber homo. ad. l. aquil. ¶No. vltimo quod heres potest ignorare etiam ea que in testamento sunt relicta. de quo in. l. cum heres. ff. de lib. leg. & p Bart. plene in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. ¶Itẽ adde fm Ray. qd. l. qui in alterius. de re iudi. habet locum quãdo heres ignorat ea que sunt extrinsecus extra testamentum. nã tunc presumitur ignorantia iusta. Sed si ignorat ea que sunt in testamento non censetur habere iustam ignorantie causam si erat heres extraneus per no. in lec. preallE. ¶In glo. super verbo extinctum. in fin. sed dic de facto voluntario testatoris hec res desijt quodãmodo extare cum omnino per se non censeatur. ar. l. eum qui edes. ff. de vsucap. Sed ibi non desinebat extare. vel si desinebat non interueniebat factum voluntarium testantis. sed potius ex necessitate rei familiaris vt ibi patet. ¶In glo. super verbo siue scit. in fi. Solue vt ibi. ¶In glos. super verbo estimationẽ. in fi. vel dic qd illa. l. notabiliter limitat hanc materiam: qr illa que non sunt affixa si non possunt detrahi sine destructione edificij vel difformatione non est licitũ tũc detrahere: sed qñ est sine periculo destructionis & deformationis possunt detrahi: tũc talia videntur posse detrahi & legari: vt videt velle singulariter illa. l. & adde etiã qd habet in. l. fideicõmissa. §. si quis illicite. ff. titu. ij.

12 **Marcellus.** †Parua domũcula in rure posita: quia potest destrui potest etiam legari. & censetur esse in mero commercio. hoc dicit secũdum intellectũ Pe. ¶In tex. ibi dictam. i. paruam domũculam. ¶Itẽ no. qd dixi in summario. & per hoc sequitur fm Pe. & Ange. & Bald. qd si domũcula fuisset in ciuitate quantũcunq parua non possit tradi in ruinam. hoc est destrui & portari de loco ad locum. & ideo tunc poterit vir retinere hortos donec sibi satisfiat de expensis: vt no. in. l. in rem. §. fi. ff. de rei ven. In emphyteota autẽ edificante in solo dicit Bal. & Ange. qd si emphyteosis redeat ad ecclesiam culpa emphyteote totum cedit ecclesie: alias haberi debet consideratio impensarum seu meliorameti puta si rediret ad ecclesiam per lineã finitam. facit. l. ij. C. de iure emphy. & sic videt qd si esset parua domũcula in rure poterit tolli sine lesione prioris status vel saltem retineri res donec sibi satisfiat. Unde adde qd diuinatio videtur qd domũcula fuerit in rure cum possit hortus esse in ciuitate: vt docet experiẽtia. ideo forte indistincte procedit tex. iste ex eo quia non dicebatur ciuitas deformari ꝑpter destructionem talis parue domũcule: vt videtur hec. l. interpretari. Tene tamen menti dictum Pet. & prefatorum doctorum. ¶Et predicta etiam faciunt ad questionem de qua hic per Cy. si rector ecclesie locauit in perpetuum fundum vni. & ibi fecit edificium. & mortuo rectore successor aduocat fundum. qd potuit si non fuit facta locatio cum solennitate debita: vt in. c. j. ne prela. vi. suas. cum ibi no. quod tunc poterit vel detrahere edificiũ. iuxta ea que superius sunt dicta. vel saltem retinere: donec sibi satisfiat. Necob. qd edificium cedit solo vt insti. de re. diui. §. qui cũ in aliena. qr illud verum quando non posset capi alia coniectura quam donationis. nam tũc ex toto cedit solo: alias secus per ea que habentur in isto. §. & in. l. si cum aurum. ff. de solu.

Legatum. Non potest breuius summari. ¶In glos. super verbo cum in alieno. in fi. Que sit ratio inter legatarium & heredem. dic fm Pe. quia. l. presumit qd heres nollet se obligari cum iuris presumptione presumat quẽ nolle pecunias suas iactare. l. cum de indebito. ff. de proba. Sed iuris presumptiõe bene presumitur quis velle acquirere. & ideo facilius sustentatur legatum quando apponitur cõditio in persona legatarij quam heredis. & hec faciunt secundũ eum ad materiam. l. admonendi. de iureiuran. vt in dubio non debeat deferri reo qui est verisimiliter tenacior vt non perdat quam actor vt acquirat. de quo plene in. d. l. admonẽdi. Ratio autem diuersitatis an ponatur expresse in voluntate tertij an tacite est scdm Pet. quia. l. considerat formam actus. & non ex consequenti venit. l. j. in fi. ff. de auto. tut. & l. si rogasti. ff. si cer. peta. Que autem sit ratio quare valeat cum dicitur cũ voluerit heres. vel nisi voluerit. colligitur ex no. in. l. centesimis. §. fina. de verbo. obliga. &
13 l. si titio. quando di. le. ced. †Nam dictio cum importat principaliter tempus secundario conditionem. & similiter dictio nisi videtur venire ad resolutionem principaliter: & tunc videtur stare legatum nisi resoluatur. ¶Item no. secundum glo. quod quandoq voluntas ponitur in voluntatem liberam quandoq in nõ liberam. de quo plene in. l. j. ff. titu. j.

Qui ab hostibus. Liber homo in quo qs habet ius pignoris põt sibi ipsi legari. hoc dicit. Et iste casus non est alibi secũdum But. ¶Et no. quod interdum inter legatarium & rem legatam non est differentia. & facit secundũ Bal. quod si dominus castri legat ipsuz castrum vniuersitati ipsius castri quod valet legatum. & quod videatur legare liberationez ab omni vinculo iurisditionis quod haberet in castro.

Summarium.

Eruum filij. Regula cathoniana nõ habet locum eo casu quo impedimentum cessat ex causa que retro trahitur. hoc di-
1 cit. ¶†Not. quod vbi filiusfa. non facit testamentum super castrensi pater occupat omnia iure peculij. de quo in. l. ij. de castren. pecul. ¶In glo. j. ibi testetur. subaudi etiam si patrẽ instituat. & pater ex testamento fit heres: quia tunc spectabit seruus ad patrem ex iure paterno: sed ex iure extrinseco relicti. hoc dicit fm Bal. ¶In eadem gl. ibi ius quod habet. sed certe nullum ius videtur habere in re castrẽsi: vt videtur casus expressus secundũ Jac. de are. Cy. & Ray. hic in. l. iij. C. de castren. pecu. li. xij. ideo non tenet glo. vt hic per Bar. tamen Bal. tenet glo. quã hic sequitur Dy. ex eo: quia ius qd habet scilicet in potentia licet non in actu legare videtur. & bene facit. l. proponebat. de castrẽ. pecu. & quia in isto legato quando legatur aliquid quod est in specie hominis aut legis tacite inest quedam conditio: ideo tũc non ob. regula cathoniana que non porrigitur ad legata conditionalia. l. certum. §. j. ff. eo. & sic dicit hoc esse veruz. Nec videtur hic bona ratio Bar. fm Bald. quod ideo hic cesset cathoniana propter fictionem que retrotrahitur: vt hic voluit Bar. qr scdm Bal. non trahitur retro ante testamentum patris sed ex tempore mortis filij. Sed certe illa ratio non infert contra Bart. quia in fictione translatiua de tẽpore ad tempus considerari possunt duo tẽpora scilicet tempus ex quo fit fictio & tempus ad quod: vt no. plene per Bar. in. l. si is qui pro emptore. de vsuca. Ratio autem Bal. concludit de tempore ex quo nõ de tempore ad qd: quia fingitur etiam ad tempus testamenti paterni: cum semper fingatur esse in peculio profectitio ex quo filius decedit intestatus. & sic censetur pater fuisse dñs tẽpore testamẽti. ¶Item non videt vera opi. Bal. qr vt dicit hic Ange. ob. ratio Bar. cum de tali iure qd est in specie vel in potentia: verisimiliter non debeat intelligi patrem cogitasse: cum sit contra votum paternum premeditari mortem filij ante suam. l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. test. forte bene possit glo. saluari. & opi. Bal. quãdo pater in sanitate fecisset testamentũ tempore grauis infirmitatis filij de qua verisimiliter disperabat: qr tũc cessat ratio Bar. Itẽ posset dici qd sensus huius. l. esset inquantũ dicit qd consistit. hoc est valet legatum si viuo patre filius decedat: scz quantũ ad dominiũ: quia valet in effectu vt dominiũ trãseat in legatariũ: sicut si res propria testatoris fuisset legata: secus si filius decedit post patrẽ: tunc non valet scz quo ad translationẽ dominij: sed valebit tãq legatum rei aliene per. d. l. iij. de castrẽ. pecu. iuncta. l. cum alienã
2 C. de lega. Et hec forte fuit mens huius. l. ¶†Et no. ex hac gloss. fm Ange. qd ille qui legat rem nedum intelligit legare solũ ius qd habet in re vel ad rem prout illud ius est in actu. l. apud iul. §. ius. ff. eo. coniuncta. l. si domus. in fi. ff. eo. Sed etiam videtur legare solum ius qd est in potentia: & tunc si illud ius potentionaliter deducit in actũ viuo testatore ex causa que retrotrahitur cõfirmabitur legatũ alias non qd dicit esse notandum: nec reperiri alibi clari⁹. Et posset forte poni exemplũ quãdo quis legaret rem que fuit sibi promissa sub cõditione. Nam secũdũ hoc videt spes cõditionalis obligationis legari. facit qd habetur in. l. speciE. C. de dona. ¶Ultimo in questiõe de emphyteota quam hic tangit Bar. qr possunt considerari tres casus. Nam aut legauit simpliciter ipsam rem: aut dixit lego titio talẽ rem meã. Et intelligitur casus qñ post legatum testator fuisset adeptus plenã proprietatem. & sic cõfusum est vtile dominium cũ directo. l. si heres

institutus.ĩ.ad trebel.Primo casu videtur qđ heres teneaꝛ con
cedere titio ipsam rem in emphyteosim prout habebat testatoꝛ.
argu.l.quod in rerum.§.j.s.eo.Nam superueniens acquisitio
dominij testatoris non debet facere extingui legatum vt ibi.sed
potius valere.facit.s.eo.l.apud iul.§.si titius ⁊ seius.Et si fuis,
set emphyteosis que finiretur in persona testatoris cēseretur per
omnia eadem ratio que est in.d.l.qđ in rerum.§.j.Secundo ca,
su an debebitur res quo ad plenum dominiuȝ per.l.si ex toto.s.
eo.Tertio casu videtur qđ solum debeat ius emphyteoticū pre,
stari:vt in primo casu propter dictionem meā:propter quā lega
tum non recipit augmentum:vt no.in.l.si serui.§.fi.s.eo.

Si quis. Si quis rem sibi legatam ignorās alij leget si,
ue acceptet siue repudiet valet legatum.h.d.se
cundum intellectum Bar.¶No.summarium.sed contrariū te
net Bar.⁊ Bal.post eum scilicet quando repudiat:quia cum re
pudiando videtur mutare voluntatem cum repudiatio tendat
ad impediendam acquisitionem dominij.⁊ sic communiter de,
bet tendere ad resolutionem legati cum talis repudiatio videaꝛ
quedam alienatio voluntaria:vt est tex.no.in.l.magis.§.fundū
s.de re.eo.⁊ ideo debet extingui legatuȝ per.l.fideicommissa.§.
si rem.ĩ.de lega.iij.⁊ hanc opi.sequitur etiam Ange.que ⁊ mihi
placet per.d.§.fundum.¶Item no.quod ex die adite heredita,
tis non videtur dominium vere spectare ad legatarium sed po,
tius per fictionem propter verbum videtur.quod fictionem im,
portat:vt.l.non videtur.ĩ.de acqui.posses.Sed gloss.hic dicit qđ
verbum videtur importat veritatem.⁊ secundum hoc habes no
tare quod verbum videtur non semper fictionem importat.vel
potes dicere quod sensus litere est qđ quando legatarius agno,
scit legatum videtur retro fuisse ipsius irreuocabiliter.Nam li,
cet ante cognitionem videatur fuisse eius ex die adite heredita,
tis.ĩ.eo.l.si tibi homo.§.cum seruus.tamen est reuocabiliter:vt
patet ex no.per gloss.in.l.si quis hereditatem.s.de conditioni,
bus institutionum.

Si proculus Si sit mutatio legati de materia in
formam vel econtra non extinguitur
legatum nisi appareat testatorem voluisse voluntatem mutare.
3 hoc dicit.¶†No.quod disgressio de materia in formam non vi
tiat legatum nisi appareat de voluntate mutata.An autem in
dubio presumatur mutatio voluntatis.collige ex.l.quesitum.§.
illud fortasse.de lega.iij.qꝛ si materia est facta reducibilis ad for
mam non presumitur mutatio:alias secus.ideo in lana ⁊ vesti,
mento presumitur mutatio ⁊ in alijs casibus hic nota.

Si aree. Si super area legata edificatur per testantem
valet legatum ⁊ edificium cedit solo nisi appa,
reat testatorem voluntatem mutasse.hoc dicit not.¶In glo.su
per verbo legatarij.ibi desinit esse dominus.ideo extinguitur le
gatum si testator postea reedificet cum illa videatur esse alia do,
mus.⁊ ita loquitur.l.si ita.hic allegata.secus si non reedificaret:
quia tunc debetur area tanq̄ pars domus.per.l.si grege.in fi.s.
eo.⁊ sic saluat gloss.scdm Dy.Cy.⁊ Ray.hic licet alij reprobent.
¶In eadem glo.ibi mutauit voluntatem.ista diuinat.ideo dic
quod ibi area aliena fuit legata hic testatoris.⁊ quādo legatur
aliena si ibi edificatur:quia illud non fit ex voluntate testantis:
ideo non debetur legatario totum edificium.sed quando ipse,
met testator edificat cum sciat edificium cedere solo.videꝛ velle
totum ad legatarium pertinere.⁊ circa hoc distingue vt hic ple,
nius per Barto.⁊ Ange.in lectura.

Eum qui chirographum. Qui legat
chirogra,
phum legare videtur nomen heredis descriptum in eo.⁊ ideo
cedende sunt actiones legatario.hoc dicit.¶Not.argu.ex isto
tex.ſm Bal.qđ si statutum disponit quod si non soluatur gabel
la non valet instrumentum quod nudum statutum videatur in,
ualidare ipsam chartulam.sed etiam cōtractum vel obligationē
contentam in ipsa chartula:sed licet ipse sic resideat forte posset
dici oppositum:quia statutuȝ satis videtur operari si inualidat
probationem fiendam per instrumentum:cum difficilior sit pro
batio fienda per testes.facit quod habetur in.l.fi.C.de edendo.
Sed in casu huius.§.legatum.nullam vtilitatem afferret nisi in,
telligatur de substantia debiti.facit qđ not.in.l.postq̄.⁊.l.labeo
4 s.de pac.¶†Item no.qđ vbi legatur nomen solum videtur te,
neri heres ad cedendas actiones.⁊ sic videatur quod nō tenea,
tur ministrare sumptus litis legatario.⁊ hoc tenet hic Ange.et
bene facit.l.si sic.§.j.in fi.ĩ.eo.hoc tamen videtur intelligendum
saluo eo quod habetur in.l.fi.⁊ aut.nūc si heres.C.de litigiosis.
5 ¶†Ultimo nota [a] quod licita est argumentatio de contracti,
a bus ad vltimas voluntates.⁊ ad hoc sepe allegatur.⁊ similiter
econtra de vltima volūtate ad contractus.l.qui de legato.ĩ.eo.
Et conclude ſm Dy.⁊ Ray.quod aut cōstat quod est eadem ra,
tio in vtroq̄ꝫ:⁊ tunc licita est argumentatio de vno ad reliquū:
vt in iuribus preallegatis.aut constat quod est maior ratio in
vltima voluntate quam in contractu:⁊ tunc licita est argumen,

a ¶Ultimo nota.Vide s.in.l.cū seruus.§.fructus.s.de le.⁊ fidei.nu.1.

tatio de contractu ad vltimas voluntates affirmatiue.facit.l.fi.
C.de lega.⁊.l.j.C.cōmunia de lega.Ecōtra autē non est licita ar,
gumentatio affirmatiue cum de maiori ad minus affirmatiue
nō arguatur:vt no.in.c.cum in cunctis.extra de elec.⁊.l.j.seu.ij.
ĩ.de interdic.sed negatiue sic.l.obligationum fere.§.placet.ĩ.de
actio.⁊ obli.Aut constat qđ maior ratio est in contractu quā in
vltima voluntate:⁊ tunc de vltima voluntate ad contractum ar
gui potest affirmatiue sed non negatiue vt.l.pactum in heredē.
s.de pac.⁊.l.quod de bonis.§.fina.iuncta.l.potest.ĩ.ad legē fal.
⁊ quod not.in.l.scire.C.vt in pos.le.⁊.C.de vsufru.l.j.Interdum
est dubium in quo vigeat maior ratio:⁊ tunc dic quod in dubio
maior ratio presumitur in vltimis voluntatibus cum in eis fiat
plenior interpretatio.l.cum in testamentis.ĩ.de re iudica.ideo
qualiter posset tunc argui.patet ex predictis.¶Aduerte tamen
quia certo respectu contractus interdum dicitur potentior scili
cet quia in eo versatur voluntas duorum:vt.l.j.s.de pactis.et
ideo in actu in quo duorum voluntas requiritur plenius ope,
ratur vt ibi notatur.

Si idem seruus. Libertas inutiliter relicta nō
vitiat legatum in eadem volū
6 tate de eodem seruo factum.hoc dicit.¶†Not.qđ licet regulari,
ter preualeat legatum libertatis alteri legato facto de seruo.fal,
lit quando legatum libertatis non valet:vt in casibus hic posi,
tis.¶In glo.super ver.creditore.ibi det decem heredi.No.bene
glo.quia vult quod licet illud qđ datur causa cōditionis implē,
de non defalcetur neq̄ꝫ computetur in falcidiam.l.qđ autē.ĩ.ad
l.fal.tamen debet bene de ipsa satisfieri creditoribus.⁊ hoc clarū
scdm Ange.secundum illa tempora secundū que heres tenebaꝛ
creditoribus vltra vires hereditarias:vt in.l.j.§.j.ĩ.ad trebel.
Sed hodie est magnum dubium si fecit inuentarium.quo casu
non tenetur vltra vires.l.fin.C.de iure delibe.In effectu conclu,
dit qđ si est datum sibi vt heredi debet de illo satisfieri creditori,
bus:secus si vt extraneo.argu.l.ita tamen.§.qui suspectam.ĩ.ad
trebel.sed forte potest dici qđ etiam hodie in dicto casu quando
vt extraneo teneatur de illo ex quo peruenit occasione testamen,
ti:cum inuentarium fuit inductum vt non patiatur damnum.
non autem vt lucraretur:vt patet in.d.l.fin.C.de iure delibe.nec
ob.d.§.qui suspectaȝ.qꝛ loquitur respectu fideicōmissi ⁊ heredis
7 non respectu creditoris.¶In glo.venient.ibi hic expresse.†No.
ex hac solu.ſm Ange.quod alienatio voluntaria inutilis reuo,
cat legatum tacitum sed non expressum:quod est valde not.pro
intellectu.l.fideicōmissa.§.si rem.ĩ.de lega.iij.sed certe hec solu.
non videtur bona:quia cū hec reuocatio procedat etiam in taci
ta ex vi presumpte mutate voluntatis:qꝛ ratio vniformis est etiā
in expresso vtrobiq̄ꝫ ergo idem debet dici.ar.l.illud.ad.l.aquil.
cum simi.vnde Pe.hic dicit qđ vbi fuit actus inter viuos quem
testator voluit statim habere effectum.ideo fortius operatur hic
autē fuit actus vltime voluntatis que pendebat vsq̄ꝫ ad mortem
testantis.Sed certe saltem adueniente morte idem debet opera,
ri.ar.l.plane.s.eo.ideo dixit idem Pet.aliter scilicet qđ ibi sur,
gebat reuocatio tacite in consequentiam alterius actus scilicet
manumissionis:ideo ibi ita demum fit reuocatio si est actus in,
ter viuos:secus si est actus vltime voluntatis vt hic.⁊ pro hoc fa
cit.l.si iure.de leg.iij.⁊ non ob.d.l.plane.qꝛ secundū eum ibi con
stabat qđ fiebat animo adimendi.⁊ hec solu.non placet:quia in
d.l.plane.non dicitur qđ constaret animo adimendi sed animo
transferendi in alium:ideo si translatio non valet non deberet
tenere ademptio cuius contrarium ibi dicitur.Nec ob.d.l.si iu,
re.qꝛ responde vt dixi in dicta.l.plane.ideo potes dicere qđ hic
primo legauit libertatem postea legauit seruum:secus si fuisset
econtra:vt voluit glo.ĩ.eo.l.qui testamentum.hec tamen solutio
videtur contra istum tex.dum dicit ⁊ legatus ⁊ liber esse iussus
attento ordine litere.vnde Bal.hic videtur velle qđ si in eadem
scriptura ista fiant preualet vtile non attento ordine:secus si fie,
ret in diuersa scriptura:quia tunc attēdetur ordo ⁊ vltimum de
rogabit primo etiam si legatum sit inutile.⁊ sic possit intelligi
d.l.iij.§.fi.⁊ hoc etiam in effectu sequitur hic Ange.sed forte tu,
tius est tenere glo.d.l.qui testamēto.quam sequitur Bal.Ange.
⁊ alij.licet de iure pro Bal.faciat hec litera.¶In glo.in ver.pi,
gnori.in fi.⁊ dic plene vt in.d.l.j.Ponderate tn̄ qđ aliud est quā
do testator vult facere seruum sibi necessarium heredē.aliud qn̄
vult legare solum libertatem.de quo hic.

Si statuliberum. Si statuliber legaꝛ in testa,
mēto:interest heredis potius
soluere eum quam estimationem si legatarius hoc consentiat.h.
dicit.¶Not.secundum Bal.quod vbi non debetur euictio vti,
8 lius est rem soluere q̄ estimationem.¶†Item nota quod esti,
matio soluta remanet perpetuo penes eum cui soluitur eo casu
etiam quo si res ipsa fuisset soluta non perpetuo remanet.Et
ratio huius dicti posset esse:quia prestatur estimatio ipsius rei
non simpliciter considerate:sed inquantum est obnoxia oneri.
Et sic extinguitur secundum tempus quo soluitur estimatio
non expectata

non expectata totali estimatione ipsius rei.facit qđ habetur in
l.mortis causa.§.fi.ff.de dona.cau.mor.

Si duos. Qui legat vsumfructū in fundo videtur legare viam per aliū fundū si aliunde aditus
9 haberi non potest.h.d.¶†Item no.qđ vbi tacite aliqđ legatur
non transit ipso iure illius dominiū.facit qđ habetur in.l.scri-
ptor.§.fi.ſ.de rei ven.de quo dictum fuit in.l.j.ſ.eo.⁊ de mate-
ria huius.§.plene per Bar.in.l.j.ff.de ser.leg.¶In glo.non de-
bebit.in fi.Quare autē nō videat̃ hec seruitus cōstituta.tetigit
hic Bar.cui addo qđ forte potest dici qđ si testator legat expresse
seruitutē volendo afficere fundū hereditariū:tunc possit proce-
dere qđ iure seruitus inducat̃ ex quo expresse legat̃ seruitus.sed
vbi vult afficere fundū quē aliī legauit:cū ille censeat̃ esse legata
rij a morte testantis.l.a titio.ff.de fur.videt̃ qđ tunc ipso iure nō
possit inducere seruitutem cum videatur inducere in re aliena
cum desijt esse sua.facit.l.stichus ⁊ seruus meus.ff.de ma.testa.
sed bene potest obligare legatariū actione personali propter cō-
modum qđ sentit ab ipso testatore.¶In glo.aditū.ibi alienas-
se.si intelligas scʒ legatarius plana est:quia nō potuit alienare
quin remaneat actio contra eū.Sed si intelligas qđ defunctus
alienasset:tunc videtur qđ heres debeat redimere dato precio
ipsi emptori qui non tenebatur gratis dictam viam prestare
per.l.in vendendo.ſ.de contrahenda emptione.⁊ quod no.per
Barto.in.l.j.de ser.lega.

Summarium.

1 Legatum conditionale non extinguitur quod a principio
vtile esse censetur.
2 Heres obligatus in genere ad seruum liberatur dans infirmū.
3 Argumentū de cōtractibus ad vltimas voluntates est validū.
4 Promtttens hominem in genere tenetur dominium trāsferre.

1 **Si a substituto.** †Legatum conditionale vtile a principio non
extinguit̃:licet legatarius pendente conditione scien
ter vel ignoranter emerit rem legatam siue postea eā
distraxerit.hoc dicit cum glos.¶In glo.anteq̄.in fi.Hec gloss.
procedit quando emitur res relicta sub conditione.Sed si erat
pure relicta:tūc si emit eam ab extraneo non renunciatur lega-
to.l.plane.§.qđ si rem.ſ.eo.secus si ab ipso herede a quo est reli
cta ſm Dy.de quo per Barto.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de
verb.obli.in duodecima questione.Sed certe videt̃ qđ si res te-
statoris erat legata cum sue rei emptio non teneat.l.sue rei.de
contrahen.emp.Si scienter hoc faciat videatur renūciare lega-
to:ex quo habebat notitiam ipsius legati.ar.l.illud.ſ.de acqui.
here.⁊.l.titius.ſ.qui.mo.pig.vel hypo.sol.secus si ignorasset.
argu.huius.l.a contrario sensu.⁊.l.verum.ſ.de peti.here.alias
ſ.de inoffi.test.⁊ hoc videtur verum:siue emat ab extraneo:siue
ab ipso herede:cum eadē sit ratio vtrobiq̄ʒ.Sʒ si res aliena erat
legata:tunc si emit ab extraneo non videatur renūciare legato
cum necessario hoc non sequitur.⁊ in dubio quis iuri suo non
videatur renunciare.argu.l.cum de indebito.ſ.de proba.Sed
si emeret ab ipso herede sciens legatum sibi factum:tunc videa-
tur renunciare.nam hic verisimiliter non cadit alia coniectura
quam repudiationis ipsius legati ex quo ipse emit.⁊ sic posset
saluari opi.Dy.¶An autem semper sit necesse quod tempore
repudiationis inspiciantur verba testamenti.recurre ad not.
in.l.de his.ſ.de trāsac.⁊ que dixi in.l.qui rome.§.duo fratres.
de verborum obligationibus.

Heres seruum. Si legatum cōsistit in genere heres de euictione tenetur:secus si
consistat in specie.⁊ idem in stipulatione rem tradi.hoc dicit.
2 ¶†No.quod videtur liberari heres obligatus in genere ad ser
uum si det infirmum.Sed intellige hoc verum consentiēte lega
tario cum teneatur dare mediocrem.l.si heres generaliter.ff.eo.
vel forte quando infirmitas erat latens.⁊ ipse hoc ignorauit.⁊
sic non fuit sibi quid imputandū ex quo prima facie mediocris
apparebat.Item no.qđ pro legato generis debetur euictio:nō
pro legato speciei.Ratio diuersitatis est quid significatiuū nō
materiale.⁊ sic non potest proprie recipere qualitates:secus si in
specie:vt Bal.hic.⁊.l.cum incertis.ſ.eo.Item ſm Pe.quia la-
tiorem potestatem habet heres in notorio generis quā in noto
rio speciei.ideo primo casu ad plus obligatur:ergo releuet̃ in
secundo casu.arg.l.eum qui.ſ.de iureiuran.⁊ facit qđ no.in.l.
emptor.in prin.per glo.de acti.emp.⁊.ff.de lega.iij.l.qui concu-
3 binam.§.si heres.¶†Vltimo no.quod licita est argumentatio
de contractibus ad vltimas voluntates.de quo in.l.seruum filij
§.eum qui chirographum.ſ.eo.¶In glo.in verbo legato.in fi-
ne.melius dic quod debet intelligi que de legato scilicet in spe-
cie vel in genere.si dico de vno tantum.⁊ sic referenda sunt sin-
gula singulis vt que sunt dicta de legato serui in genere habeāt
locum in promissione serui in specie.¶In gl.dare.ibi id est tra-
4 dere.Ex hac glo.iuncta cum tex.no.† si quis promittat tradere
hominem in genere tenetur dominium transferre.⁊ taliter qđ
non possit aduocari ab eo secus quādo promisit in specie.quod
singulariter no.Pet.tamen dicit quod glo.destruit tex.vnde di
cit quod si debetur ex causa lucratiua:licet debeat dari sufficit
quod dominium transferatur:licet alias possit aduocari:secus
si ex causa onerosa:vt.l.iul.§.j.de act.emp.vbi videtur qđ si ex
causa lucratiua quis debeat dare tenetur taliter dare quod non
possit aduocare.¶Quid autem si quis promisit simpliciter sti-
chum vel certum fundum:an videatur promittere dare vel tra-
dere.dic quod in dubio videtur promittere dare secundū Bal.
alleg.text.not.in.l.si ita.§.j.ſ.de contrahen.emp.quod intellige
nisi promissio fieret sub certo contractu.de cuius natura erit tra
ditio:vt est cōtractus vēditionis.facit.l.si stipulatus.ſ.de vsur.
⁊ adde quod no.in.l.ij.C.de euic.⁊ in.l.ij.ſ.de iure do.

Summarium.

1 Res relicta in specie debet prestari vbi est tēpore testamenti.
2 Electio est heredis in legato alternatiuo.
3 Paria sunt rem non extare ⁊ esse sed non apparere.

Cum res. Diuiditur in tres partes principales.Primo dicit vbi debeat fie-
ri solutio rei legate.Secūdo quid iuris quando res
legata non apparet.Tertio qualiter estimari debeat
culpa heredis.secunda ibi itaq̄ʒ.tertia ibi culpa.¶Item prima
in duas:quia primo quando legatum est in specie.Secūdo quā-
1 do in genere.secunda ibi si id petatur.¶†No.quod vbi res re-
linquitur in specie debet prestari vbi est tempore testamenti.sed
vbi relinquitur in genere debet prestari in loco in quo de iure
petitur.de quo habes gloss.magistram in.l.quod legatur.ſ.de
iudi.¶In glo.j.ibi si erat pecunia.intellige etiam in specie:vt
voluit sentire glo.parua in ver.legata.⁊ sic quo ad hoc pecunia
legata in specie non iudicatur vt species.secus quo ad alia.l.si
creditor.ſ.de pecul.⁊.l.plane.§.j.ſ.eo.¶In gloss.verisimile.in
fi.⁊ adde quia videtur glo.ibi sentire.⁊ in.l.quod legatur.quod
heres non possit conueniri in domicilio defuncti pro legato.qđ
videtur mirum.⁊ contra.l.heres absens.ſ.de iudi.Sed posses
respondere quod illa.l.heres absens.loquitur in creditoribus
quibus fauetur magis quam legatarijs.l.fina.§.licentia.C.de
iure delibe.¶Item adde quod vbi petitur res relicta in specie
actione personali non potest peti vbi est res secundum glo.quia
personalis actio non sequitur fundum.l.j.§.si heres.ff.ad trebel.
Contrarium tamē tenuit Cy.in addi.in.l.j.C.de fideicom.Sed
tutius est tenere glo.quia iura allegata per eum probant de pre
statione ⁊ non de petitione.¶In glo.petitur ibi vbi res est sup
ple quādo agitur personali.⁊ facit quod no.in.l.quod legatur.
⁊ facit ista glo.ſm Ange.qđ licet quis promisit soluere ⁊ respon
dere vbicunq̄ʒ fuerit inuentus:tamen intelligeretur nisi aliqua
insta causa aliud suadeat ideo non poterit cōuenire in loco su-
specto per.l.de etate.ff.ad trebel.nec in loco per quem nauigaret.
alleg.l.heres absens.ſ.de iudi.sed forte illa.l.non habet locum
quando quis promittit in forma predicta licet aliter sentiat.nā
imputet sibi ex quo sic generaliter promisit cum debuit putare
id quod euenire posset.argu.l.si quis domum.§.j.ſ.loca.¶In
glo.transtulit.in fi.cum hac glo.concor.glo.in.l.cum legatur.in
vlti.glo.licet cōtrarium tenuerit in.iij.glo.Et no.bene quod li
cet quidam dicant quod illa tertia procedat quando ageretur
personali.sed hoc non placet per.l.si in asia.§.j.ſ.deposi.¶In
glo.in ver.restitutione in fine.Solu.illa concor.si bene inspicia-
tur:quia cauet de restituendo sed non de persequendo.⁊ de hac
materia dic vt in.l.siue.ff.deposi.

Sed si stichus. Si legatum est alternatiuum et vnum est presens ⁊ aliud nō appa
ret vel perijt debet dari p̄sentis aut absentis vel mortui estima-
tio.Et si ambo non apparent absq̄ʒ heredis culpa cauendū est
qđ quodcunq̄ʒ illorum in potestatem heredis peruenerit presta-
bitur.aut absentis vel mortui precium.⁊ tenetur heres non solū
de culpa lata ⁊ leui sed etiam de negligentia in custodiendo cō-
missa si principaliter in sui fauorē aditio hereditatis est facta.
Et si res legata perit post morā perit periculo heredis.h.dicit
2 vsq̄ʒ ad finem.¶†Not.quod in legato alternatiuo electio videt̃
esse heredis.de quo dixi in.l.qui duos.ſ.eo.⁊ per glos.in.l.lucio
ſ.titu.j.¶Sed aduerte q2 forte potest saluari vna solu.Dyni de
qua dixi in.d.l.si duo.scilicet quod vbi alterum alternatiuorum
est in longinquo electio est heredis ne si alias esset legatarij pos-
sit heres minus grauari:vt si eligeretur ille qui est in longinquo
cum heres teneret̃ sua opera ⁊ expēsa ipsum perquirere.l.cū fun
dus.ſ.eo.sed qñ alterū alternatiuorū nō esset in longinquo pro-
cedat gloss.in.l.lucio.⁊ pro hoc bene facit.l.heredes.§.si merito
ſ.fami.her.¶Itē no.qđ alternatiua dispositio alternatiuum ⁊
3 copulatiuū parit effectū.¶†Item no.qđ paria sunt rem nō ex-
tare vel nō cōparere:tñ nō per omnia:q2 qñ nō cōparet prestari
debet cautio quādo nō interuenit culpa:sed qñ interuenit culpa

sunt per omnia paria. Et intellige qd heres debet statim dānari qñ eius culpa nō cōparet nisi legatari⁹ cōtentet magis de cautione vt voluit glo. in. l. si quis seruū. ff. ti. j. Et adde etiā qd habetur in. l. si constante. §. si vxor. ff. solu. matri. ¶ In glos. precium. ibi sol. vt ibi. hec vera fm Dy. licet Bar. videat tenere precedentem. Nam si debitoris est electio si culpa sua perit alterum alternatiuorum nō potuerit dare mortui precium vt ibi. secus si sine culpa vt hic. ¶ In glo. cauere. in fi. sed nōne iste ver. item si res. videtur superfluere per ver. itaq; potes dicere qd non. nam veritaq; potest intelligi qñ agitur actione reali: hic quando agitur actione personali vel hypothecaria fm Dy. & Ray. hic. Preterea potest dici qd repetit vt addat qd non est incōueniens. l. si qs prioris. C. de se. nup. & l. iij. §. si quid autē. de vete. iur. enu. ¶ In glos. diligentia ibi. hic dixit Guli. hec verba intellige sane vt hic per Bar. & adde quia melior modus loquēdi videtur suus qͥ ille quo vtitur Ray. & Bal. Nam dicunt ipsi considerandū an ex legato heres percipiat plus emolumenti quā legatarius: an nō. nam certe hoc non videt attēdēdū: sed an illud qd remanet penes heredes sit multo plus qͣ illud qd datur legatario vt voluit Bar. & adde qd dixit Ray. & Bal. qd si querat an executor testamenti teneatur de leui vel leuissima culpa. eodē modo est distinguendū vt hic distinguit de herede. qd est no. & sic debeat attendi an plus remaneret penes executorē quā debeat trāsire ad legatariū vel non. an vero tantundē vel quasi. ¶ In glo. fi. ibi vel non. vel dic qd ibi loquitur qñ agitur actione reali. hic vero qñ agitur actione personali & non ex delicto: sed qñ ageretur actione personali & ex delicto proprie loquit. l. j. §. rectissime. & l. merito. de vi & vi ar. Tamen in effectu videt hoc idem in hac actione personali qd est in illa ex delicto. ¶ In ea. glos. ibi. l. si plures. §. fi. Bal. dicit ad illā. l. posse dici qd ibi loquit qñ agit actione descendēte ex cōtractu celebrato gratia ipsius agētis tantū ideo mitius agit: & presertim cōsiderato qd dominiū rei erat penes agentē. & periculū interitus regulariter sequat dominiū. l. si creditor. & l. nec creditores. C. de pig. act. & hec solu. est valde notanda propter intellectum istius tex. ¶ In ea. glo. ibi. l. fi. §. j. ibi soluitur qd aliud in culposo: aliud in moroso. facit. l. & an in totuz. ff. de impen. vel fm Bal. ibi nondum erat obligatio pura sed veniebat in futurum contrahenda: hic secus. ideo ibi mitius agit. ¶ In ea. glo. ibi dic vt ibi. vel dic fm Bal. qd loquitur in pretoriis: hic in ciuilibus. facit. l. qd si ephesi. de eo qd certo loco. Sed plus placet solu. glos. qd ibi sit speciale propter penam tripli in quam tenetur per no. in. l. j. C. quod met. cau. ¶ In eadem gloss. ibi. l. iul. Sol. vt per glo. in. l. diuortio. ff. de neg. gest.

Summarium.

1 ¶ Dominium rei heredis non transit in legatarium.
2 Factum heredis in obligatione non nocet aliis.

Si heredis. Ex furto serui heredis circa rem legatam perpetrato agere potest legatarius contra heredem. h. d. In glos. j. ibi omnis omniū actio. Hec glo. est valde notāda qd omnis actio potest vocari in factū tñ eam reprobat Bal. hic. q2 non videtur de mente iuris per ea que habent in. l. quoties. de prescrip. ver. & in. l. sancimus. C. de sac. san. eccle. ¶ In eadem gloss.
1 ibi vel dic fm Azo. †No. qd rei heredis legate nō transit dominium in legatariū licet glo. dixerit contrariū & male in. l. ij. C. cōmunia de lega. Pe. tñ videt voluisse qd trāsire possit vtile dominium licet non directum: sicut & videt vtiliter posse delegare rez heredis per. l. vnū ex fa. §. si rem. ff. titu. j. & no. Cy. in. l. si. in verbo questio. C. qui po. in pig. ha. Sed certe vt ibi sentit Cy. ille. §. si rē non reprobat dictū Pet. qd testator possit afficere rem heredis onere reali. & ideo verius videt qd etiā vtile non transeat. ¶ In ea. gl. ibi nō erat adita hereditas. hāc reprobat Bart. per. l. huic scripture. ff. ad. l. aquil. sed forte posset sustineri: q2 ante aditā hereditatem res vere nō est legatarij. vnde actio que tunc querit: queritur hereditati iacēti vt ibi patet. & sic postea heredi. vt etiā ibi dicit: licet postea debet cedere legatario qñq; vt ibi dicitur. Unde in casu in quo actio venit querenda heredi. & sic queretur sibiipsi contra seipsum. ex quo seruus delinquens erat ipsius heredis. merito hoc dici nō potest. & ideo in subsidium recurritur ad actionem in factū. Pet. etiā extra glo. dicit qd hic furtum factum fuit post aditā hereditatē sed ante agnitū legatum. & ideo q2 tunc non erat irreuocabiliter legatarij: vt no. in. l. si quis ita. de cōdi. insti. & ff. eo. l. seruū filij. §. j. ideo tunc sibi non cōpetebat actio furti. secus si agnitū fuisset legatum. & sic intelligitur. l. a titio. & l. si dominiū. cum ibi no. ff. de fur. & hec est notabilis limitatio ad illa iura: tñ videtur contra generalitatē illorum iuriū. ¶ In ea. glo. in fi. subaudi ex presenti vel futura cōtractione nō ex preterita: vt no. in. d. l. si dominium. fm Dy. & Ray. hic. ¶ In glo. de peculio. in fine. Et adde Cy. in. l. j. §. cum seruus. ff. de his qui deie. vel effu. Nam actio ex delicto non datur de peculio nisi quatenus esset locupletatum sed actio ex contractu sic. & intellige quod hic agitur nego. gest. quando habet ratam venditionē: sed quando reprobat agit actione ex delicto. facit. l. j. C. de fur.

2 **Si vnus.** Non potest breuius summari. ¶ †Itē notquod factum heredis non nocet aliis in obligatione descendente ex testamento. hoc dicit. de illa descendente ex cōtractu habes in. l. eadem. §. catho. ff. de verbo. obli. ¶ In glo. super verbo nō sit ibi. §. fi. qua actione teneatur iste occidēs. conclu de quod si seruus erat testatoris & occisio est facta propter aditam hereditatem competit actio. l. aquil. contra ipsum occidentem. l. item mella. §. legis. ff. ad. l. aquil. Sed si nō fuisset seruus testatoris: tunc pro parte occidentis competit actio ex testamento pro alia parte actio de dolo. per ea que habentur in. d. l. arbitrio. §. fi. cum seq. & in. l. mora. ff. de verbo. obli. & idem videt dicendū si occidisset hereditarium ante aditam hereditatem: cū tunc non posset competere aquilia legatario per. l. huic scripture. ff. ad. l. aquil. cum ibi notatis.

Summarium.

1 ¶ Tēpus in genitiuo vel accusatiuo positū debet esse cōpletū.
2 Argumentum de toto ad partem est licitum.
3 Actio quandoq; datur vt tertio soluatur.
4 Fideiussor in causa principali nec testis nec iudex esse potest.

Si cui legetur. Si legatum confertur in tempus certe etatis per genitiuum vel accusatiuum iuncto verbo denotante perfectionem debet illud tempus esse completū: & ex tunc dies iniuncte prestationis incipit currere nisi testator vere
1 vel presumptiue aliud voluerit. hoc dicit. ¶ †Item no. qd quando tempus ponitur in genitiuo vel accusatiuo oportet qd sit cōpletum. ¶ Item no. qd vbi tempus habet certum initium ex dispositione testantis illud inspicimus: alias in dubio incipit a tē-
2 pore testamenti. ¶ †Ultimo no. quod licita est argumentatio de toto ad partem. facit. l. que de tota. de rei vendi. ¶ In gloss. impleuerit. ibi: si ita libertas. & sic non erit ibi speciale fauore libertatis. licet aliqui contra vt Pe. & Dy. hic. & nota bene per illum text. qui non ponderat fauorem libertatis: sed vim verborum. Bar. tamen hoc limitat quando verba referuntur ad oneratū. secus si ad grauatum. l. qui hoc anno. de verbo. obli. Jac. de are. dicit vt hic etiam refert Bal. in. l. qui hoc anno. fiebat mentio de primo anno occurrente. & ideo nisi inspiciatur finis anni superflua esset additio. secus quando fit mentio de secundo tertio vel vlteriore: vt. l. si ita libertas. Et hec solutio non est in se mala. Et aduerte licet doc. cōmuniter distinguant an tempus ponatur in genitiuo an in accusatiuo an in ablatiuo. & an hoc vltimo casu verba referantur ad grauatum: an ad oneratum vt hic per bar. & per eundem in. d. l. qui hoc anno. Tamen de mente iuris videtur esse potius quod inspiciatur vis verborum vt si verificentur in qualibet parte anni tunc non requiratur annum esse completum: secus si non verificarentur: & ideo si dicatur in anno. x. liber esto. vel in annum decimum liber esto. vel cum eris anni decimi liber esto: quia annus decimus dicitur esse in qualibet parte sui: vt. d. l. si ita. videtur quod tunc sufficiat annum esse ceptum. & idē si dicetur in anno. x. dato. vel in annum decimum. vel cum anni decimi erit. Secus quando in plurali fit mentio de tempore. vel apponitur dictio notans perfectionem. cum verba non videantur verificari nisi in tempore completo vt plene dixi in. l. qui hoc anno. & per hoc etiam patet quod non procedit differentia Pe. inter accusatiuū & ablatiuū per illos versus vulgares. In campo curro &c. licet hoc Bal. videatur sequi. & hoc quando vnica prestatio est fienda. quando autem essent plures est materia. l. j. C. quando di. lega. ced. & ff. etiam tangitur. ¶ In ea. gl. in fi. Solu. vt ibi. & l. iiij. §. minorem. ff. de mino. Et adde quia dixit Ja. de are. vt hic refert Bal. in. l. j. ff. de manumis. testa. quod si beneficium finitur ex tempore computatur tempus de momento ad momentum. C. de tempo. appel. auf. hodie. & d. §. minorem. Sed si incipiat ex tempore tunc si cum alterius iniuria vel preiudicio oportet tempus esse completum. l. in omnibus. ff. de diuer. rescri. secus si sine alterius iniuria. ff. de testa. l. qua etate. & hoc in beneficio legis sed in tempore dato a iudice habes glo. in. §. j. insti. de verbo. obliga. & per hoc videtur vltimam diem decimi anni non esse ceptam cuz agatur de preiudicio heredis. & hoc sequitur hic Ange. per tex. in. §. seq. ¶ In eadē glos. ibi ex die sequenti. Sed contrarium sensit hic Barto. per dictā. l. qua etate. & videtur de mente gloss. in dicto. §. minorem. cum simus in fauorabilibus. nec obst. §. sequens. quia satis dicitur completus ex quo deuentū est ad vltimam diem: vt dicta. l. qua etate. Nec ob. quod dicitur de preiudicio heredis: quia id non videtur debere attendi propter dispositionem testantis. iuncta. l. in testamentis. ff. de re iudicata.

Hoc autem. Tempus certe etatis onerati facit conditionem. secus in tēpore simplici. h. d. ¶ In glo. cōpletur. in fi. quia ibi fuit dies adiectus in executione prestationi

ne prestationi & nō substātie legati preābule. de quo hic lati⁹ per Bal. quibus adde primo qḋ si tps certe etatis adiiciat verbo pri ma facie executiuo qḋ tñ re vera stat & in vi dispositiui habet per inde ac si esset adiectū substātie legati. Exemplum si dicit heres mi dato titio. x. cū erit. xiiij. annoꝝ probat in. l. si ita scriptum. de ma. test. Itē adde secūdo dictis bar. inq̄tū dicit qḋ vbi tps cer te etatis grauati adiicit in legato qḋ facit diē & non conditionē per. l. libertis. §. ab heredib⁹. ff. de ali. lega. Nā lʒ cū ipso transeat Bal. & ang. tñ hoc videt cōtra casum multarū. ll. quas allega. hic Bal. licet dicat has cauillare. nam precipue videt cōtra tex. & gl. in. l. si quis a filio. s. eo. vbi aperte litera vult qḋ legatū nō debea tur nisi precedat grauatis ante etatē. Nec videt bona responsio dicere qḋ nō debebit: scʒ interim cū tex. absolute loquit. & sic in distincte dʒ intelligi. arg. l. in fraudē. in fi. de testa. mil. Et q: be ne hoc sciuisset adiicere iurisconsultus si voluisset. ar. l. penul. §. si autē ad deficiētis. C. de cad. tol. & hoc etiā aperte voluit gloss. dum dicit qḋ defectus conditionis vitiabit ibi legatū. & idem ibi Jac. de are. Item nō videt bona rñsio ad. l. fideicommissaria. §. etiam. ff. de fideicommis. libert. inquantū dicit qḋ ibi fuit dictio post. & nō dictio cū. inter que dicit esse differentiā per. l. inter illā. ff. de verb. signi. Nam certe illa lex inter illā. non probat differen tiam esse quo ad effectū faciendi conditionē: sed solū quo ad hoc vt vno casu requiratur maius implementū & perfectius quā in alio. ¶ Itē not. qḋ non videtur bona respōsio ad. l. thais. §. liber tate. de fideicom. liber. que videt velle qḋ ex humanitate fauore libertatis valeat legatū vt apparet ex mēte illius tex. iuncta. l. fi deicommissaria libertas. C. de fideicom. liber. & l. si ita scriptū. ff. de manu. testa. Unde videtur incongruū violare tot leges pro pter illū. §. tantūmodo. vnde ad illū. §. potest dici quod debet in telligi qñ testator voluit facere conditionē: vt dixit Jaco. de are. vt sic iura iuribus concordent. l. j. C. de inoffi. testa. Uel forte me lius potest dici qḋ vbi testator nō simpliciter apposuit tempus certe etatis grauati: sed adiecit etiā quandam conditionem scʒ si legatarius non relinqueret ipsum grauatum ante aditam he reditatem. & ideo cum dicta conditio sit verificata quod legata rius non relinquit eū: licet interim moriatur grauatus: merito debet habere legatū. Tamen q: videt vltra conditionem etiam diē adiecisse. ideo ibi expectat tempus etatis grauatis expressa tum a testante in qua esset: si viueret quo tempore voluit testator verificare conditionem appositam & legatū prestari. secus ergo qñ simpliciter adiicitur tempus certe etatis grauati: quia tunc faceret etiam conditionem ex quo alia conditio non est adiecta cū possibile sit quod moriatur legatarius antequā grauatus per ueniat ad dictā etatem. & sic videtur eadem ratio que est quādo adiicitur tempus etatis tertij. facit. l. heres meus. de condi. & de mon. per quā. l. etiā destruit ratio Bar. Nam si grauat heres da re titio. x. cum ipse heres morietur: cum testator videatur ipsum grauare in puncto mortis. l. qui duos. ff. de ma. test. multo fortius deberet grauare heredē heredis: & sic non deberet facere condi tionem: cuius tñ contrariū est verum: quia si legatarius ante he redem decedit nihil transmittit. vt. d. l. heredes. ¶ Itē adde se cundo inquantū tangit circa fi. presentis. l. an cursus tēporis ap positi incipiat ex tempore testamenti. nam si apponitur tempus respectu certe cause semper debet causa illa incepisse antequā in cipiat cursus secundum Bal. per. l. tali. s. de iure dot. Et hec po test esse ratio vltime. q. Bart. in dicto principio. Item si testator determinauit principium temporis illud debet inspici si hoc fie ri potest: alias inspicietur quamprimum & prout fieri poterit. & sic intelligitur principium huius. l. secundum Bald. ¶ Ultimo adde circa intellectum. l. peñ. C. qñ di. lega. ced. Nam intelligunt quidam illos versus vulgares annua si debes &c. de quib⁹ in. d. l. j. quod sit differentia an legetur vel permittatur annuū in accu satiuo: vt tunc debeatur in principio an vero in ablatiuo. & tunc in fi. anni. & sic intellexit Jo. an. in. c. ij. extra de arbit. Sed certe iste intellectus non est bonus: q: si testator voluisset. x. prestari sin gulo anno. idem esset ac si in singulos annos esset relictum. cum vtrobiq̄ tempus sit adiectum causa multiplicande obligatio nis. & sic est eadem ratio. & per consequens idem ius debet dici. l. j. §. hoc interdictum. infra de fonte. Sed debent intelligi dicti versus vt fiat differentia an vnica prestatio sit fienda: vt tunc in spiciatur finis termini. quod tamen intellige nisi vis verborum aliud importet. vt supra dixi. Secus quando sunt plures causa multiplicande obligationis & que dixi de tempore certe etatis procedant quando imponitur ad inchoationem legati. Si autem quo ad extensionem. recurre ad ea que habentur in lege ambiguitate. C. de vsufruct. Item non obstat his que dixi supra quādo tempus apponitur in persona grauati. quod habetur in lege thais. §. libertatem. infra de fideicommissa. libertat. vbi vi detur fuisse tempus & conditio. & tamen tempus certe etatis vi detur ibi facere conditionē preterq̄ in liberto: quia potest respō deri qḋ in. l. libertis. §. ab heredib⁹. de ali. leg. testator per prius voluit impleri cōditionē ante tempus etatis. & sic principaliter consideraunt ibi conditionem. & secundario tempus. ideo inspi citur tantummodo ipsa conditio argumēto eius qḋ habetur in l. rogasti. & in. l. si qs nec causam. §. si res pigno. s. si cert. peta. Nā attendi debet quod principaliter agitur. & non in consequentiā vt ibi. Sed in. d. §. libertatem. testator principaliter cōsiderauit tempus. secundario conditionem. ideo non mirum si secundum suam naturam tempus etatis facit conditionem: vt in. l. si quis a filio. cum aliis allegatis per Bar. Bal. & Ange. s. eo. Et in esse ctu pondera qḋ voluit per prius conditionem impleri: vt in. d. §. ab heredibus. sed in. §. libertatem voluit impleri post tps etatis & sic per prius cōsiderauit tempus.

Si titio decem. Si legatarius dānetur soluere cre ditori defuncti heres & fideiussor agere possunt nō creditor. h. d. ¶ † No. quod quis potest agere vt tertio soluatur. & sic in libello potest concludi pro tertio quando interest ipsi⁹ agentis. qḋ intellige sm Bald. qñ verba executiua tantūmodo referunt ad tertium. alias secus per ea que habētur in. l. stipulatio ista. §. si qs insulā. de ver. obli. & l. si procurator pre sen. eo. ti. & ideo nō dʒ petere cōdēnari tertio: sed dʒ petere cōdē nari sibi vt det tertio. ¶ † Itē no. arg. qḋ fideiussor nō potest esse nec testis nec iudex in causa principali. de quo in Spe. tit. j. §. sup est. ver. sed nūqd fideiussor. & de teste. §. j. ver. sed qd de fideiussore vbi videtur concludere an principalis sit soluendo vel non. nam quando est soluendo in effectu causa nō videt esse fideiussoris: cū ad eū finaliter nō spectet commodum. arg. l. pe. §. in propria. quā do appel. sit. sed contrarium tenet hic Ange. per istum tex. q: in terest sua potius non soluere quā solutum repetere. & sic verisimi liter est soluendo ratiōe proprij interesse etiā si principalis sit sol uendo. & hoc aperte tenuit Joannes andreas in addi. Spec. in ver. & maxima. super ver. sed nunquid fideiussor. Baldus hic vi detur eligere aliam viam. videlicet si principalis est soluendo et fideiussor non renunciauit collegio seu beneficio ordinis & ex cessionis. & tunc potest esse iudex & testis cum nullum damnum vel preiudicium videatur posse sequi fideiussori ex quo tutus est exceptione. secus si renūciasset. Sed forte veri⁹ est qḋ etiā si nō re nūciauit nō debeat admitti. nam videt esse suspectus: q: licet nō sit soluēdo principalis poterit esse qḋ in futurū efficiet nō soluen do per quē casum etiā accipit fideiussor. insti. de replica. §. fi. & iō nō debet admitti qḋ hic facit: q: si proxeneta nō admittitur inui ta parte: vt in. c. j. per locum a speciali. de testi. in. vj. per no. p doc. in. l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iure fis. multo minus debet admitti iste fideiussor. ¶ In glo. nō valet. ibi vel alius. hec sol. lʒ nō ponderetur per doc. forte nō est mala: q: quando legat alius indubitāter habet plures reos: ideo tunc videtur valere: sʒ quā do idem ipse debitor legat tertio vt det creditori: q: tertius iste non debet precise imo liberetur cedendo actionem contra here des debitoris. l. imperator. ff. tit. j. habetur quodāmodo ac si recta via debitor creditori legasset: quo casu legatum nō valet quando debitum est paruū. l. si creditori. s. e. sequēs tamen sol. cōiter tene tur. ¶ In eadem glo. in fi. No. bene istud vltimū mēbrū gl. tñ re probatur hic per Bar.

Summarium.

1 ¶ Heres fideiussoris soluens ex dispositione testantis a de bitore non repetit.
2 Pactum fieri potest inter absentes in iure tacito.
3 Actio ex testamento ad quid detur.
4 Heres dānatus vendere qualiter liberatur.

1 Si fideiussor. Uitiato expresso nō vitiatur tacitū eque principale. h. d. & ad hoc allegatur. ¶ † No. bene qḋ vbi heres fideius soris soluit ex dispositione testantis nō pōt repetere a debitore. qḋ est valde no. sm Bal. nam facit sm eū qḋ si aliquis mādauit satisfieri oibus qbus debet qḋ si ex fideiussoria causa ali quid debebat tenebit heres soluere & nō poterit repetere a debi tore. Item nō ob. sm eū si dicat qḋ hic spāliter fideiussor legauit suo creditori: sed in. q. proposita generaliter: q: idē debet opera ri gñalis dispositio quo ad genus qḋ specialis quo ad spēs. l. si duo. de admi. tuto. Sʒ cōtra istud facit qḋ in dubio videtur debe re intelligi de eo qui noīe suo xpit: nō tanq̄ fideiussor. arg. l. & ma gis. ff. de fideius. & ideo hoc dictū nō est sine scrupulo. ¶ In gloss. nō poterit. in fi. Sol. vt per glo. in. l. j. s. qui. mo. pig. vel hypo. sol. uitur. & ibi etiā per doc. Et adde dictis Bart. q: nō videtur suffi ciēter rñdere ad. l. si spōsus. §. j. de dona. inter vir. & vxo. cū ibi li beratio possit eque principalr fieri in vtroq̄ reo. Sʒ forte voluit quod ille actus acceptilationis de quo ibi non est sufficiens ad in ducendum liberationē ipso iure correo cui nō est facta: q: si libe ratio talis debet sequi oportet q̄ sequat ex vi acceptilationis: et sic cū illa nō valeat nō pōt sequi etiā respectu correi. Sʒ tunc facit dubiū q: tunc nō inducit liberatio saltē vi taciti pacti ex quo pos set accepto ferens hoc facere. nam videretur qḋ deberet induci
2 per. l. j. §. j. q. mo. pig. vel hypo. sol. † Nec pōt dicere qḋ pactū non

potest fieri inter absentes:qꝛ illud verū in iure expresso.,secus in
tacito.l.ij.⁊.l.si creditorē.cuꝫ ibi notatis.C.de pac.vnde dicit qd
d.l.sponsus.debeat restringi qñ forte fuissent duo correi cōsocij.
Nam si valeret etiā vi taciti pacti prodesset etiā tunc mulieri.l.si
duos.§.de arbi.ideo nullo modo tunc valet.Nec ob.qd tunc va-
leret si fieret expresse ipsi alteri correo nō prohibito:qꝛ responde
per.l.si is qui.j.de liber.lega.⁊ ideo forte illa lex non procederet
si non essent socij.super quo cogitandum relinquo.

Meminisse. Damnatus vēdere intelligit damnatus
vt iusto precio vendat.hoc dicit.¶No.li
mitationem ſm Bal.ad.l.ij.C.de rescin.ven.qꝛ non videt habe-
re locum quādo heres ex pacto testatoris pro certo precio vendi
dit:qꝛ ratio est in promptu:qꝛ residuum precij videt testator velle
legare.¶Extra glo.adde dictis Bart.primo circa intellectum
l.vxorem.§.agri plagam.j.tit.j.Nam licet ibi teneatur opi.Dy.
in questione de qua hic ⁊ ibi per eum.tamen finaliter posset re-
sponderi illi tex.per.l.si is qui.⁊.l.si ex ꝓmissione.j.de act.⁊ ob.
vbi patet qd etiam verbum petere.verificatur in actione psona-
li.⁊ licet pro hoc faciat.l.si heres.⁊ de act.emp.tamē posset respō
deri qd ibi competit actio ex testamento vt tradatur res.⁊ sic vt
fiat qd est consecutiuum contractus emptionis.cum videtur esse
de mente testantis non tamen per hoc sequitur qd competat rei
vendicatio imo potius oppositum:cum actio ex testamento non
datur ad id tanquam principaliter relictum sed tanquam conse
cutiuum contractus emptionis:ideo vtraqꝫ opinio est probabi-
lis in dicta questione.¶Item adde qd supposita sua opi.quod
5 †actio ex testamento detur ad ea que sunt consecutiua ꝯtractus
secundum sui primeuam naturam.⁊ sic ad traditionem rei ⁊ ad
alia que accedunt rei empte quando testator dānauit ipsum he-
redem vendere licet nō cōpetat ad ea que sunt de secūdaria natu
ra ipsius cōtractus puta pro euictione.facit qd no.in aut.sacra-
menta.C.si aduer.vendi.per glo.⁊ in.l.si cum fundum.§.de con-
trahen.emp.videat per hec qd si testator dānat heredē suū locare
certam rem:qd si locauit ⁊ nō prestet patientiā competat actio
etiā ex testamēto cōtra eum.Nam de primeua natura cōtractus
locationis est vt locator impleat ex parte sua.Et dicit implere si
patientiā prestet.l.edem.C.locati.sicut est de implemento vendi-
tionis qd res tradatur.l.iulianus.§.offerri.de act.em.vnde non
agit vēditor nisi prius impleat ex parte sua vt ibi.⁊ similiter ecō-
tra emptor.Nec ob.qd habet in.l.in numerationibus.in si.§.de so
4 lu.† qꝛ fateor qd heres damnatus vendere vel locare liberat ven
dendo vel locando ab obligatione qua tenebat inquantum tene
bat vendere vel locare.⁊ sic intelligit illa.l.sed nō liberat quomi
nus agi possit actione ex testamento ad consecutiuos cōtractus
pro ipsius implemento:vt probatur expresse in.l.si heres.de act.
emp.⁊ per hoc videtur qd male dixerit ⁊ cōsuluerit in.q.de qua
hic per eū quando arbiter dānauit sub pena locari rem:qꝛ si non
prestetur patientia videtur cōmitti pena cū verisimiliter mens
arbitri se extendat ad ea que sunt consecutiua ipsius cōtractus.
Et per hoc etiam bene facit:qꝛ vt dicit hic Ang.qd vbi ex cōtra-
ctu vel laudo quis est obligatus ad actum qui de sui natura ha-
bet effectus successionis ille actus non impletur momento.l.em-
ptorē.C.loca.cum ibi no.sed vbi expeditur momento quo ad ta-
lem sui perfectionem tunc sufficit fecisse licet nō duret.⁊ sic intel-
ligit hanc.l.⁊.d.l.in numerationibus.Nam tunc non potest agi
primitiua si aliter est consultum vt in.q.de qua per Cy.in.l.seruū
C.de pe.de castro tenendo qd ex conuentione inita inter Januē-
ses ⁊ Venetos debeat destrui.Nam si reficeret qd non consulere
tur alia via Januensibus nisi pena compromissi ideo potest pe-
ti pena compromissi.Caue tamen quia videtur sentire qd hic.et
in.l.in numerationibus.ex toto liberetur a primitiua.qd tamen
non videtur verum per.d.l.si heres.de act.emp.Et ad predicta
bene facit qd habetur in.l.sꝫ ⁊ si possessori.in si.pn.§.de iureiu.et
qd ibi no.per Bar.ibi tamē dicit qd qñ iudex cōdēnat aliquem
ad restitutionem rei in reali nō extinguitur officium iudicis no-
bile competens per executionem sentētie:licet semel fuerit res re
stituta:sed contra.tenet ipse in.l.pe.j.de acqui.pos.per id qd ha-
betur in.l.pompo.§.si is.§.de procu.vbi videtur ꝓbari cōiuncta
glo.qd semel facta restitutione ex vi sñie quis liberetur ex obliga
tione descendēte ex sñia.⁊ istud vltimū forte verius per no.in.d.
§.si is.Nec ob.d.l.sed ⁊ si possessori.quia loquit in iuramento iu
diciali qd procedit ex conuentione partiū tale enim parit actio-
nem in factum.de qua ibi:non autem iuramentū necessariuꝫ qd
habet vim probationis:vt ibi no.per Bar.et ideo latius interpre
tat actio descendēs ex iuramēto ꝙ actio descēdēs ex sñia que fert
in inuitū.l.inter stipulātē.§.j.de verb.obli.Forte tñ pro cōcordia
posset dici qd si semel facta restitutione incontinenti res redeat
ad aduersarium:tunc adhuc idem duret officium quasi non cen-
seatur quodāmodo facta restitutio propter actum ꝯtrariū incō-
tinenti subsecutum.secus quando ex interuallo.ar.l.lecta.ver.di
cebam.ff.si cer.pe.⁊ eius qd no.Jo.an.in.c.querēti.extra de offi.
dele.⁊ de elec.c.cum ex eo.⁊ in.c.commissa.lib.vj.

Summarium.

1 Sententia que contra heredem fertur legatarijs non pre-
iudicat.
2 Sententia inique lata in quibus ius faciat contra eum pro quo
lata est.
3 Turpitudinem suam allegare nemini licet.
4 Adiens hereditatem ante vltam necem defuncti quam penam
incurrat.
5 Delictum non debet prodesse delinquenti.

Si seruus plurium. No.qd legatuꝫ
factū seruo com
muni acquiritur pro dominica portione.qd intelligo
qñ nominata nō fuerint nomina propria dñorum.vel
si fuerint nomina proposita appellatiue ſm Cy.per.l.si seruus
cōmunis.j.de stipu.seruo.⁊ facit ſm Bal.qd si aliquid relinqua-
tur dominis vnius castri acquiratur pro rata dominij.

1 **Si heredita.** Sentētia lata ꝯtra heredē nō defendē
tem vel culpabiliter nō appellantē nō
preiudicat legatarijs.⁊ quis non potest suā turpitudinē allega-
re.h.d.¶No.tres casus in quibus sñia lata contra scriptum nō
nocet legatarijs.s.qñ non defendit causam:qꝛ tunc presumit po-
tius propter contumaciam latam sñiam quā propter iniustitiā.
l.qui repudiantis.in si.de inoffi.testa.⁊.l.sed si ideo.de euic.Itē
si sit collusum.facit.l.j.⁊ per totum.j.de collu.dete.Itē si per iniu
riam ipsius heredis sit lata.forte qꝛ iudicem prouocauit contra
se.nā licet als sñia cōsueuerit facere ius nō videtur facere quādo
alterū predictorū interuenit.facit qd habetur in.l.sepe.in gloss.j.
⁊ qd ibi dixi super ea.j.de re iud.¶Item no.qd non est licitum
allegare alicui sentētiam pro se latam esse iniquā.⁊ istud nō repe
ritur alibi ſm Dy.facit qd no.per glo.in.l.stipulatio ista.in pn.
2 j.de ver.ob.¶†Item no.qd sententia inique lata pro aliquo fa-
cit ius contra ipsum pro quo est lata in his que sequuntur ex vi
ipsius sñie seu ex illa habent sequelam.quod est notandum secū-
3 dum Bal.¶†Vlti.no.qd non est licitum alicui allegare turpi-
tudinem suā de quo per Bar.in.l.si curator.§.de iureiu.⁊ per ca-
nonistas in.c.inter dilectos.extra de dona.¶In glo.j.ibi pro le-
gitimo.pondera hanc glo.quia cum legitimus habeat impugna
re testamentum dicendo nullum propter defectum solennitatis.
vel falsum habes hic tex.cum glo.a contrario sensu.qd nedū sen-
tentia lata in querela inofficiosi noceat legatarijs quādo cessant
tria que dixi in tex.sed etiam quando fertur super nullitate testa
menti.⁊ sic nō est vis an sit rescissoria an declaratoria nullitatis.
pro hoc est casus secundum vnam lectu.in.l.si patroni.§.fin.j.ad
trebel.⁊.l.si in fraudem.C.de lega.a cōtrario sensu.⁊.l.fi.C.de pe-
ti.here.licet glos.quandoqꝫ vacillet:vt patet ex no.in.l.j.j.de ex-
cep.rei iudi.⁊ in.l.papinianus.§.si ex causa.de inoffi.testa.vbi
But.tenet contrarium.⁊ similiter in.l.ij.C.de fide instru.de quo
dixi plene in.l.sepe.de re iudi.¶In glo.ij.ibi:contra institutuꝫ.
In hoc aliter loquuntur antiqui vt Dy.⁊ alij post eū aliter bar.
qui melius videtur dicere ⁊ intelligibilius.dubito tamē de vno
dicto eius.nam ibi videtur facere differentiam a sententia ferat
iniuste per iniuriam heredis:an vero per collusionem:vel ipso
non defendente.Nam videtur contra istum tex.hic qui videtur
hos casus equiparare ⁊ ipsos etiā videtur hic equiparare Pe.
⁊ Dy.⁊ sic forte in hoc non bene dicit.¶In glo.in ver.legatarius
ibi ipso iure.hanc tenet Dy.Sed Pe.tenet precedentem:qꝛ nō
nocebit in effectu si appellet.Bar.hic videtur sentire in effectu cū
Dy.contra Pe.saluo eo quod dixi.§.de sententia lata per iniu-
riam.⁊ mihi placet opi.Dy.per hunc tex.dum dicit videtur me-
lius.argumento notatorum in.l.si is qui ducenta.de rebus dub.
in.§.vtrum.quare nō sequitur necessario potest legari:ergo ipso
iure noceat:vt patet in.l.a sententia.hic alle.⁊ in.l.si expressum.
de appel.Et per predicta qd illa verba nisi in causa officiosi ⁊c.
non debuerit addi:quia idem etiam in illa.

Si quis ante. Hereditas transeat ad fiscum cum
4 onere legatoꝝ.h.d.¶†Itē no.ꝙ vi
detur incurrere penā senatuscōsulti adiens hereditatē ante vltā
necem defuncti:licet fecerit haberi questionem de familia hic de
quo fuerunt:vt.l.si ea.C.de his qui.vt indi.Sed forte posset sal-
uari qd non incurrat si habita diligenti non potuit pro tūc repe
rire malefactorem.nam tunc non puniretur si adeat ante vltam
necem:als secus.facit.l.necessarias.§.j.de his quibus vt indig.
¶Item no.qd factum aliquo procurante nō debet sibi prodesse.
alias abesse qd est no.ad multa ſm Cy.⁊ facit ſm Bal.ꝙ si delin
quens procurauit accusari in curia in qua imponat minor pena
pro delicto ad hoc vt euadat maiorem penam.qd talis preuētio
nihil sibi opitulabit.⁊ idē ſm Ange.si ꝓcurat accusari ne inqui-
5 ratur.¶†Item no.qd delictū non debet prodesse delinquenti.
facit.l.relegatorū.in si.de interdi.⁊ rele.¶In glo.j.in si.⁊ melius
in.l.j.C.vbi cau.fisca.¶In glo.super ver.legatorum.in si.⁊ not.
in.§.si vero.insti.eo.titu.

Si numerus.

Si numerus. Legatum obscurum declarat ex cõiecturis hac.l.expressis.et sic pecunia legatur vt species de ipsa vt de specie indicatur.h.d. ¶ In text. ibi:sed mens istud nõ est proprie de coniecturis:vt dicit Bal. nã vbi de illa constat illa debet seruari.l.in conditiõibus.ff.de cõdi. et demon.nec est tunc locus coniecturis:vt.l.continuus.§.cũ ita. ff.de ver.obli.Sed vbi de illa non constat tunc recurritur ad cõiecturas superiores et inferiores.nam sicut ex superioribus coniecturis colligitur mens testatõris:ita ex inferioribus.et iste est intellectus istius text.et de materia huius tex.in regu.inspicimus. in.vj.per Dy.Et secundo pro intellectu tertie glos.recurri dz ad iudicem si est.q.de voluntate defuncti.l.voluntatem.C.de fideicõ.qui habet hoc modo declarare.Naz primo videbit si apparet clare de mente.et illam seruabit:vt.l.ille aut ille.§.j.ff.de leg.iij. Si non apparet tũc recurre ad coniecturas huius.§.per ordinẽ. primo ad primã.et sic successiue ad alias.arg.i.l.cuz pater.§.pe.ff. ti.j.et si illi deficiant debebitur qd est minimum.l.minimis.ff.de le.iij.et.l.si ita scriptum.s.eo.qd intellige saluo eo qd dictum fuit in.l.qui duos.in.l.legata.s.eo.Si autem non apparet qd sit minimum vitiatur legatum ẽm Dy.et Ray.in.l.cum pluribus.ff.de manu.testa. ¶ In glo.fi.ibi:no.septem.imouere nõ sunt nisi sex. qz tertium non est coniectura.Et no.precipue quartam quintaz et sextam coniecturas.qd ex dignitate charitate seu ex affectione legatarij.similiter ex necessitudine seu coniunctione seu parentela augetur legatuz.et pinguius interpreramur pro legatario. qd est no.scdm Bal.facit qd habetur in.l.si lõgius.s.de iudi.et.ff.de re.du.l.si fuerit. ¶ In.e.gl.ibi:vicinitas scripture.dic si procedit scriptura declarans in simili.et alia nõ sequitur.illa debet inspici.et similiter econtra si nõ precedit sed sequitur illa inspicietur: sed si precedat et sequitur:tunc si sunt cõformes clarum vel si sunt difformes tunc scdm Ja.de are.inspicietur precedens: vt hic refert Cy.per.l.si seruus cõis.ff.de stipu.ser.Sed Pet.tenet qd in dubio attendatur minor quantitas.ar.l.si ita.s.eo.Nec ob.d.l.si seruus.qz alio casu loquitur vt ibi patet.

Summarium.

1 Diminutionem non debet operarius que ad augenduz inducta sunt.
2 Repetitio pura intelligitur que a substituto facta esse censetur.
3 Occidens inimicum suum bãnitum post pacem non incurrit penam pacis fracte.
4 Occidens clericum in facinore deprehensum canonem late sententie non incurrit.
5 Fieri non posse et posse fieri sed non commode paria sunt.

Si cui serui. Dictio cum ponitur augmentatiue non taxatiue.hoc dicit
1 ¶ † No.qd inducta ad augẽdũ nõ operat diminutionem. ¶ Item no.qd ista dictio cum auget.et idem in dictione per.l.vrbana.§.fi.ff.de verb.sig.et idem in dictione de.l.j. s.depo.idem in dictione in.l.gallus.§.illo casu.s.de lib.et postb. Idem in dictiõe seu.l.si quis ita.ff.de aur.et arg.le.idem in dictione pro.l.cui eorum.de postu.Idem in coniunctione que.l. ea tamen.de leg.iij.Idem in copula:vt.l.si ita quis.s.de here.inst.Secus in relatiuo quod non auget sed restringit.l.cum certis.ff.de vi.triti.et oleo leg.ẽm Jac.de are.et Ray. ¶ In glo.j.in fi.Sol. ibi est relatiuum quod restringit vt dixi in notabilibus.

2 **Si a filio.** † Repetitio facta a substituto simpliciter intelligitur pura.et relictum ab impubere debetur impubere adeunte ex primis tabulis nisi relictuz sit vltra. vel coniunctus fuerit datus.h.d.cum prin.seq. ¶ In gloss.super ver.pure.ibi:nisi erat talis que vitiat.Sed certe ẽm Dy.illa etiã inspicitur ex quo est expresse repetita.verum est tamen qd vitiat legatum:vt.d.l.si quis a filio.in prin.hic all. ¶ In ea.glo.ibi.l.ff. §.j.ista.l.videtur facere istum.§.qz ibi expresse repetitio videtur repetere cum eisdem qualitatibus.et sic dicit vel cõditionem.saluo.nisi esset talis que vitiaret.hic autez expressa petitio in dubio non repetit conditionem.Sed Pe.et Cy.hic post eum respõdẽt qd hic fuit specifica repetitio:vt qz dixit talem fundum quem reliqui titio ab instituto prestari volo substituto.ibi autem fuit generalis.Et hanc etiam differentiam videtur sequi Bar.in aliquibus lect.in alijs videtur facere differẽtiam an vniuersaliter fiat repetitio.puta omnia que legaui.vel quicquid legaui.et tunc loquitur.d.l.fi.an vero simpliciter vel indiffinite.puta que legaui. vel quicquid legaui.et tunc loquitur hic.Sed certe ista differentia non probatur per.d.l.fi.ff.de fideicõ.li.vbi fuit indiffinita et nõ vniuersalis.Item contra eam facit qz indiffinita videtur eqpollere vniuersali regulariter.et.l.si pluribus.s.e.et de elec.vt circa.li. vj.Et hec faciunt ad questionem respondentem positioni vt videatur confiteri nedum qd principaliter in positione continetur sed etiam alie qualitates;vt est videre in exemplo posito p Bar. quando accusatur quis qd cognouit titiam vxorem seij carnaliter.Conclude qd si fateatur omnia contenta in positione:tũc clarum qd refert se etiam ad qualitates.d.l.fi.ẽm vnuz intellectum Bar.aut confitetur omnia contenta in positiõe vera.et tunc adhuc idem scdm intellectuz Pe.per.d.l.fi.Spe.tamen tenuit hoc casu 2rium in.l.vij.§.xj.in ti.de posi.per.l.cum talem.§.falsam. de condi.et demon.Sed re vera illa.l.modicuz facit:vt ibi patet. nam ibi dz qd falsa demõstratio non habet vitiare legatum.et sic non multũ facit ad ppositũ:aut 2fitet se cognouisse titiam carnaliter.et tũc non videt fateri q sit vxor seij.per hũc tex.ẽm intellectum Pe.et Bar.et Ang.hic aut 2fitet se cognouisse carnaliter dictam titiã.tunc idem videt sentire hic Bar.sed forte hoc casu secus:qz tunc titia non sit demonstrata: nisi per illam qualitatem s.vxorem seij vt videatur tũc se referre ad dictam titiam qualificatam in positione.ergo in dubio videtur se referre ad qualitatẽ in positiõe positã.arg.l.si defensor.§.qui interrogatus. de inter ro.act.Secus forte si dictũ fuisset in positiõe qd cognouit carnaliter Titiã filiã Martini et vxorẽ Seij.nã ex q põt tũc se referre ad aliã quãtitatẽ et demonstrationẽ minus sibi nociuã ad illã in dubio videat se referre.cũ verba dubia in iudicijs interptari debeãt p pferẽtẽ.l.si qs intentiõe.s.de iudi.et hoc casu possit saluari opi.Bar.Tene tũ mẽti pcipue illud dictũ Spe.lz forte nõ bene de iure pbetur. ¶ In gloss.debeatur.ibi:etiã viuẽte ĩpubere. Bar.hic remittit ad.§.si 2iũctũ.all.in glo.Dy.vo.reprobat glo. p no.in.l.ij.si pars here.pet.Nã ex quo prio loco in subsidiũ fuit sibi res relicta ab ipso ĩpubere ipso viuẽte capiat solidã et postea veniẽte casu restitutionis diminueret per 2cursuz.Sed Pe.hic tz glo.nõ ob.no.in.d.l.ij.qz ibi loquit qñ primo legat vni res insolidum postea alteri tũ sub 2ditione.sed hic loquit qñ lz primo legasset vni res tũ postea eandẽ rem sibi copulatiue et alij legat p substitutionẽ.et sic videt per scdaz dispositionẽ in parte recessisse a prima.Ideo isto casu etiã viuẽte impubere solum pars debebitur.et sic videtur posse saluari.gloss.licet Cynnus prosequatur opinionem Dyni.

Si quis duos. Quod reliquit a duobus heredibus perinde est ac si relinqueretur in diuersorũ testamẽtis.h.d. ¶ Item no.qd due cause lucratiue videtur posse habere originem in psonis diuersoz etiã si reducantur postea in effectu ad vnam de quo in.l.seruus legatus.§.j.ff.eod.et in.l.meuius.§.duobus.ff.ti.j.vbi plene de materia.

Si heres. Si heres interimit rem legatam iuste nõ tenetur.secus si iniuste vel alias nõ diligenter
3 se habuerit.h.d.vsq ad fi. ¶ † No.ar.qd occidens inimicũ suum bannitũ post pacem non incurrat penam pacis facte de quo per Bar.in sua.q.que incipit statuto lucane ciuitatis.et in.l.qui ser
4 uum.ff.de ver.ob.et ibi etiam tetigi. ¶ † Item no.qd occidens clericum in facinore deprehensum non incurrat cañ. late sententie de quo in.c.si quis.xvij.q.iiij.Nam tunc nulla iniuria videt fieri ecclesie ex quo clericus merebatur q principalr est passus.facit.l. non solũ.§.quãq.ff.de iniur.de quo in.c.ij.et.iij.extra de sen.excõ. Aduerte tũ qz ẽm canones peccat etiã occidẽs deprehensum vel deprehensaz in adulterio etiã si sit maritus vel pater qui occidat
5 vt in.c.admonẽdi et in.c.inter hec.xxxiij.q.ij. ¶ † Item no.qd paria sunt aliqd non posse fieri vel non cõmode de quo in.l.nepos proculo.ff.de ver.signi.Item no.qd paria sunt occidere vel quem cõpellere vt occidat.Et sic facit ẽm Bal.qd clericus compellens vel inducens aliquẽ ad furtũ faciẽdũ si ex furto illo postea ille suspẽditur clericus sit irregularis.facit qd habet in.c.j.et.ij.de homi. in.vj.et in cle.si furiosus.e.ti.et in.l.nõ solũ.§.si mandato.ff.de iniu. ¶ In glo.et puto ibi vel hic sciebat.hec potest esse bona si tpe testamẽti erat noxius obligatus.sequẽs põt pcedere quãdo postea fuit obligatus:per.l.cum res.§.culpa.s.eo. ¶ In glo.passus. ibi:non sit locus cautioni.et videt hoc intelligenduz qñ domus fuerit heredis.nam si fuisset testatoris ex quo erat legata trãsiue rat dñium in legatariũ ab adita hereditate.et ideo contumacia illius solius heredis non videt nocere legatario saltẽ quo ad scdm decretũ per ea que habentur in.l.quãuis.ff.de dam.infe.Itez no. qd locus fit religiosus sepeliendo ibi mortuũ.et sic erit de cõmercio:vt hic videt velle tex.et facit.§.scire et.§.si religioso.isti.de re. diui.et hoc videt verum de iure ciuili.Sed de iure canonico non fieret locus religiosus:qz hoc fieri non potest facto priuati.Sed opz qd fiat facto epi benedicẽtis territoriũ pro cimiterio:vt not. in.c.pe.de feu.si.cul.lz ibi gloss.2 de sepul.et ibi per Inno.et facit qd no.in.c.pastoralis.vij.q.j.

Summarium.

1 Testator penam pati dicitur si eius dispositio effectum non sortiatur.
2 Relictum non deficit conditione potestatiua deficiente.
3 Clausulam non obstante.quis possit ponere.
4 Testes quot requirantur in his que ad pias causas relinquũtur.
5 Sententia arbitri quando possit emologari.
9 Appellari nõ potest a sententia arbitri in qua pactũ interuenit.
7 Ius canonicum et ciuile in dubio concordari debent.

8 Confectio inventarii quando possit remitti.
9 Clericus pro contractu inito ante clericatum non potest conveniri nisi in foro episcopi.
10 Renunciari non potest iuri inducto ex mero odio.

Turpia legata. Legata facta per verba diffamatoria non valent. h. d. ¶ †Not. qd pena est testati si eius dispositio non sortit effectu. & adde ad materia huius. l. qd dictu fuit in. l. j. §. de codi. insti. ¶ In glo. ij. ibi: sed ibi privando. Et hec est ratio q2 privationi cogrua videnf verba etia importatia specificum maledictu. & sic facit fm Ang. si quis respodendo libello dixerit actore mentiri qd ex hoc inducat cotestatio: cu talia verba cogrua sunt etia negationi. facit fm Ang. qd habef in. l. que oia. §. de pcu. ¶ Ultimo adde dictis bar. q2 cu statutu videat stricte intelligendu per ea que habenf in. l. costitutionib9. ad muni. videf qd statutu loquens de diffamatione deberet verificari demu qn verba plata ab aliquo qui apud bonos & graves est diffamatus. Nam tunc pprie videtur diffamasse. secus tame videf qn no obstate platione verboru per hoc non est apud bonos & graves diffamatus nec habent eum pro diffamato: sed habent eum pro bono & semper nunc eius loquela. & pro hoc facit q2 in penis in dubio mitior interpretatio est fienda vt in reg. in penis. de re. iu. in. vj. nec ob. qd habef in. l. j. C. de lib. cau. fa. q2 ibi. l. punit no corrumpentem diffamatorium libellu non simpliciter diffamatiue. Item no ob. l. diffamari. C. de inge. ma. q2 videf scdm propriam & lata significatione. nam aliud videf esse diffamari aliud diffamandi causa. aliud pferre. qd intellige nisi ex prefatione statuti vel aliis circunstantiis possit colligi alia mens statuti.

Si titio. Defectus conditionis no vitiat legatum. hoc dicit.

2 **Sed si servi.** †Si conditio potestativa deficit per casum non deficit relictum. h. d. ¶ In gl. non stetit. ibi: veniet precium legati. Et ideo cum alio remedio possit huic succurri stamus rigori qd deficiat legatu ex quo deficit codition. que ratio cessat quando non est in alio remedio consultum. Ideo coditio ex equitate habef pro impleta ex quo erat mera potestativa vt plene in. l. testameto. ff. de odi. & demon. & in l. j. C. de insti. & substi. sub codi. fa. & per hoc patet qd si occisor no est soluendo habetur pro impleta ex equitate. ¶ In glo. non stetit. ibi: la secunda. ibi non potest gravari certe idem esset in alia re si legantur sibi. x. si dederit librum suum Martino q2 videtur appreciare libru pro. x. licet plus valeat. facit qd habetur in. l. imperator. ff. titu. j.

Si pars. Nominati per nomina propria pro virili: nominati per appellativa tenetur pro hereditariis portionibus. hoc dicit.

3 **Nemo potest.** Non summatur. †Item no. qd inferior a principe privatus non habet potestatem ponendi illam clausulam non obstante. nec mirum: q2 excepto principe quilibet est sub lege. l. digna vox. C. de legi. et in. c. j. extra de costi. Et no. qd hoc habet locum vbi dicta clausula apponif per inferiore a principe sub iure respiciente solennitate vt hic etia tangif in glo. j. facit. l. cu hi. §. si ptor. §. de trasac. Item procedit fm Bal. si voluit derogari iuri in modo formadi iudicium. exemplu si testator vel partes voluerint qd super executioe legati vel otractus procedaf summarie sine figura iudicij. vel qd possit capi debitor autoritate ppria. vel etia autoritate curie nulla precedete citatione. vel etia pcedete eo casu quo scdm ius fieri no pot. qd no. pter instrumeta in quibus sepe apponif pena qd possit qs personaliter realiter conveniri. na per hoc virtute talis instri non poterit qs capi. & sic psonalr detineri nisi forma iuris cois vel municipalis alr haberet. facit ad pdicta qd hf & no. glo. in. c. vlti. de here. que reputaf singu. in. vj. vbi glo. no. dicit q delegat9 etia de latere. & sic et si sit cardinalis no pot rescribere otra ius nec comittere cam cognoscedā sine figura iudicij eo casu quo de iure taliter no posset cognosci. facit qd le. & not. in. c. si. de offi. archi. & in cle. ne romani. de elec. nec ob. predictis qd dari potest licetia creditori occupadi possessione rei obligate autoritate ppria. l. creditores. ibi plene de materia p Bar. C. de pi. & similiter legatario ptate intradi possessione rei legate: vt est tex. cu gl. que reputaf singu. in. l. titia cu testo. §. j. ff. ti. j. q2 talia respiciut re non aut debitoris psona in qua re licitu est debitori ad libitu voluntatis. l. in re madata. C. mada. sec9 in psona: cu nemo sit dns mebroru suor. §. ad. l. aq. l. liber ho. Et hn facit. l. ob es. cu aut. sua. C. de ac. & ob. & l. si. cu se. ff. de li. ho. exhi. & ff. de odi. & demo. l. titio cetu. §. ij. cu ibi no. p Bar. Ite pcedit dicta regula super meta brevioris actionis psonalis qd intellige vt hic tagit in glo. ij. Ite pcedit si testator aut cotrahentes disponut sup iure fori puta qd heres vel debitor no sit obligat9 vel no possit conveniri nisi in certo loco. na hoc no obstate poterit coveniri in alio idoneo. qd intel-
4 lige de mero rigore tn obstabit exceptio: vt in glo. ij. tagit. ¶ †In glo. ibi: septe testes hoc de iure civili. de iure canonico coiter tenef qd in relictis ad pias causas sufficiat duo: vt in c. relatum. de testa. in aliis sufficiut duo vel tres cu psbytero parochiali in terris eccle. & sic intelligif. c. cu esses. de testa. qd primo improbat cosuetudo de. v. vel. vij. testib9 necessario exigeda rone subnixa sol. statuit sufficere parochianu cu duob9 vel tribus & ideo coiter tenetur qd no sufficeret psentia alterius sacerdotis de quo in Spe. de instru. edi. §. copediose. v. ite qd ius canonicu. & sic patet scdm coem intellectu qd illud. c. corrigat iura civilia in terris ecclesie. nec ob. ratio ibi posita in ore duoru &c. q2 allegat ad impugnadu cosuetudine de qua. §. tn respectu statuti no simplr considerat: q2 voluit oino tres requiri ad minus de quoru numero voluit esse parochianu sacerdote: q2 cu sit iudex animaru parochianorum & sic verisilr meli9 noscat intentione & facta suoru parochianorum qua alius sacerdos. de pe. & re. ois vtriusq. Et sic verisilr pter eius existentia facilius excludef omnis falsitas & maxime etia cu sit persona religiosa & per hoc patet qd non est eade ratio in alio sacerdote. Ite nec videnf sufficere duo loco psbyteri: lz Pet. sentiat otrarium in loco palle. q2 cu simus in materia corruptiua vt est dictum no est nostrum etia excedere per idetitatem ronis vel maioritate: vt no. per glo. & doc. in aut. quas actiones. C. de sacsan. eccle. & probaf etiam per tex. coniuncta glo. in cle. auditor. de rescri. & plene dixi in. l. si vero. §. de viro. §. solu. ma. & q2 no videf cino eade ratio cu sacerdos parochianus sit psona publica: vt dixi & sic iudex animaru. facit. l. j. §. ius publicu. §. de iusti. & iu. nec ob. qd habef in aut. prete. C. vnde vir & vx. cum glo. vbi ex maiori tate rationis videf induci correptio qd tenuerut quida. Na pot dici qd illa glo. contradicit glo. que coiter approbaf in aut. quas actiones. & sic forte non vera. vel melius q2 illa etiam comuniter approbaf in suo casu. Ideo dic qd ibi fit expressio. & secundu vim verboru: vt ibi voluit Cy. qd in corpore dicif si habuerit quatuor liberos aut. & sic etia alios habeat. nam qd nihil est minus est in dispositione. l. pluribus. §. illud. de tribu. & qd valeat ius civile disponens de septem valet q2 potest distinguere ius divinu licet non ex toto tollere vt plene no. in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & plene per Inno. & canonistas in. c. que in ecclesiaru. extra de costi. ¶ In ea. glo. in fi. sol. no tollit directe contrarium. vnde dicit qd quado testator non vult servare leges in testameto interpretatur ius qd voluit valere actu3 eo modo quo possit & sic in effectu interpretaf vt clausula codicillaris. & ideo valet tunc vt codicillus si adest solenitas codicillaris. Et adde dictis Bar. circa ista prima partem: primo q2 pondera diligenter vnum intellectum quem dat hic ad. l. fi. C. de fideicom. vz qd quando testator facit sibi pmitti per herede qd legatario dabit centu q videaf trasire in vim otract9. & sic sufficeret apparere de tali pmissione p duos testes. facit q habef in. l. qui testameto. §. fi. de testa. put enim in effectu stipulari legatario qui representat persona sua in re legata. l. id tps. §. j. de vsuca. Et sic habes tertiu intellectu quem aliis duobus adde qui ponunf in glo. & dictis doc. in. d. l. fi. Ite adde circa intellectu. l. j. de vsufru. q2 so. sua etia videf pfecta. Na scdm ea no debet etia heres posse remittere cautione fructuaria cuius cotrariu est in. l. ij. vt in pos. le. & in. d. l. j. & facit qd habef in. l. pot ff. ad. l. fal. ar. l. covenire. de pac. dota. Sed potes iungere sol. glo. cum illa Bar. simul: q2 testator pot disponere de iure heredis qn per hoc alius non invitaref ad delinquendu. secus qn invitaref. Item secus quado ipsemet heres qui posset totum donare vult ius suum remittere. Ite adde ei qd tagit de renunciatione exceptionis simulationis. na dictu suu procedit qn no est appositum iuramentu & idem qn est interpositu si simpliciter est iuratu non covenire. nam regulaf scdm mente cotrahentiu. ar. l. fi. C. de non nume. pe. & no. per eum in. l. si quis proto. in fi. prin. de fideius. secus videtur si partes iurassent pdicta omnia vera esse & in nullo cotrafacere vel venire: q2 tunc propter iuramētum non videf posse allegari simulatio: vt videtur etiam voluisse Bar. in. d. l. fi. in fi. nisi forte super hoc prius obtineatur absolutio. ar. §. debito res. extra de iureiu. Item adde qd ei dicit de sententia arbitri.
5 † Na inquantu dicit qd sentetia arbitri potest emologari quado est copromissum cum pena si est apposita clausula rato manente copromisso: vt voluit glo. in. l. ij. de arbi. non videtur sine scrupulo q2 solu reperif posse emologari quado est sine pena: vt. l. pe. de arbi. & ratio fuit: q2 tunc in subsidium ne sentetia arbitri ex toto esset elusoria provididit de dicto remedio. que ratio cessat quando est apposita pena lz adiecta sit dicta clausula. Et hoc etia tenuerunt aliqui: vt refert Cy. in. d. l. pe. & Jo. an. in. c. dilecti. extra de ar. Ite adde inquatu dicit qd qn copromissum est sine pena pot appellari infra. x. dies salte si pactu sup hoc fuit no videf bene dictu: q2 snia arbitri ex mero rigore iuris pter eius vtilitatem non parit actione nisi in casibus a iure exprssis. ergo ex consensu partiu non pot ratificari per. l. instar. C. de iure reipu. li. xj. & per Inno. in. c. prudetiam. de offi. dele. de consue. cum cosuetudinis ergo non poterit appellare: vt dicit Bart. Et maxime quia hoc etiam modo suadet ratio. nam pars pot sibi subvenire otradicedo infra. x. dies: vt. l. ne in arbitriu. & l. pe. C. de arbi. ergo non est

opus qd recurratur ad hoc remedium: qr quodamodo est superfluū nec pōt esse vt dixi approbare qd suo fauore nō est nullū sed ppter rigorē iuris. nec ob. l. iij. §. fluminis. ī. rem ra. habe. qr ibi snia erat aliqua in p̄iudiciū pcuratoris. l. licet. cum ibi not. C. de procur. ⁊ erat nulla ad p̄iudiciū dn̄i propter eius fauorē quia mandatū non dederat. ideo nimirū si pōt ratificari ex quo noīe ipsius domini erat gestum iudicium. ⁊ si dominus appellaret a tali sententia videt̄ in effectu velle qd habeatur perinde ac si procurator habuisset mandatū qr alias sibi non esset necesse appellare: ideo nimirū si tunc snia valet ⁊ pōt impugnari per ipsam ap
9 pellationē. ⁊ sic patet qd non ob. †Item qd vbi non est pactū nō pōt a snia arbitri appellari qn̄ nudo pacto est initū compromissum per rōnem glo. in. l. j. C. de arbi. ⁊. l. arbitri. qui satisda. cog. Et hoc etiā tenebat do. Fran. de rampo. Si aūt pactum esset appositū de appellando: idem videtur. nam intelligendum videt̄ qd appellet̄ infra. x. dies a tpe snie. ar. aut. hodie. C. de appel. cum pactum super aliquo iure appositū intelligi debeat ɓm subiectā materiam. l. si vno. in pri. ff. loca. In eo aūt qd dixit Bar. quādo compromissum est cum pena qd valeat pactum de appellando: vt sic in effectu possit reclamari. talis reclamatio habet vim cuiusdam appellationis: per. l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbi. ⁊ concor. hic Bal. ⁊ Ange. Item adde qd licet de iure ciuili a snia arbitri non possit appellari tamen secus videtur de iure canonico: vt no. glo. fi. in. c. iudicibus. ij. q. vj. ⁊ tenet hic hoc Ange. post Bal. non faciens mentionem de eo in. l. si seruus plurium. §. fi. ff. e. ¶ Adde aliā glo. cōsociam in. c. exposita extra de arbi. Et idem videtur velle Host. i. c. ij. extra de arbi. per illud. c. tamen forte. de iur. ille glo. non procedunt cum non videatur iu
7 re probari. †Et in dubio non debemus inducere discordiam inter ius canonicum ⁊ ciuile: per ea que habētur in. c. j. extra de no. oper. nun. nec ob. illud. c. ij. qr ibi ideo corrigitur dictum arbi. qr saperet simoniam. Et sic nutriret peccatum euidenter qd nullo modo potest fieri: per id quod habetur in. c. pe. de consue. etiam si millies vellent partes nō possent tali iuri renunciare. secus ergo videtur in alia materia in qua partes sibi p̄iudicare possunt. ar. l. pactum. ff. de pact. ⁊. l. pe. C. de pac. ⁊ sic videtur regulariter qd. l. diem pferre. ff. stari. ff. de arbi. procedat etiam de iure canonico. Item adde qr dixit Bal. ff. eo. l. seruus. §. fi. quod si compromissum fuit in aliquem tanq̄ arbitrum ⁊ arbitratorem si in pronunciando accumulat vtranq̄ partem quia dixit qd tanq̄ arbiter ⁊ arbitrator pronunciat qd hoc casu potest peti reductio sue sententie propter iniquitatem sicut ⁊ arbitratoris: qr hoc est magis equum. ⁊ ideo in hac mixtura preualere debet. ar. eius qd habetur in. l. si vir. ī. de vsuca. p dote. qd est singu. no. ⁊ alibi nō memini me legisse. hoc dictum tamē fortiter debet limitari nisi eēnt apposita illa verba que communiter apponi consueuerunt. s. ⁊ omni modo via ⁊ forma quibus magis ⁊ melius potest: nam p illa verba videretur se referre ad viam efficaciorem. ⁊ sic ad viā arbitri cum sit illa efficacior cum tunc non possit peti reductio: vt in. §. stari. secus in via arbitratorum: vt in. l. si societatem. §. arbitrorū. ff. pro so. Si aūt nō apparet quā viam elegerit tūc colligi poterit ex ɔiecturis ⁊ ex modo procedendi preambulo quia si processerat vt arbitrator. et sic sine ordine iudicij videt̄ illam viam elegisse. argu. d. §. fi. alias viam arbitri. Ultimo adde istā partē
3 in. q. illa †an possit remitti cōfectio inuētarij p testatē tutori. nam videtur esse de hoc due glo. expresse ɓm Bal. qd possit etiam alij tutori testamētario. l. tutores. C. de admi. tu. ⁊ in. l. iij. §. tutores. ff. de susp. tu ⁊ in effectu hic Bal. ɔsonat cum Bart. ¶ In gl. ij. l. qd si heres. melius diceret legatarius ɓm Ja. de are. qr de legatario loquitur non de herede. posses tn̄ saluare glo. si aliqd heredi esset relictū a legatario iuxta. l. planc. §. duob⁹. ff. eo. cum ibi no. ¶ In glo. potest repelli. videtur ergo qd eodem modo in princ. debeat intelligi qd de equitate seruetur voluntas defuncti ⁊ habeat locum exceptio. ⁊ hoc sequitur hic Bar. dicens qd si testm̄ est minus solēne valet de eqtate quo ad viam exceptionis vt heres ⁊ legatari⁹ si possideat possunt exceptionē tueri ppter talē volūtatem ex qua lʒ sit min⁹ solēnis oritur naturalis obligatio ɓm glo. iuxta no. in. l. cum quis. C. de iu. ⁊ fac. igno. all'. l. militis. §. veteranus. de test. mili. Sed tu adde q̄ quo ad legatarios bene dicit qr in illis minus solēnis voluntas sufficit quo ad ademptionē fiendam saltem ope exceptionis: vt in. l. iij. in fin. ⁊ in. l. ex parte. ī. de adi. le. ita videt̄ sufficere ad ɔferendū cum sit id fauorabilius. ar. l. cum quidā. de li. ⁊ posth. sed in hereditate male videtur dicere cū illa non videat̄ posse adimi etiā quo ad vim exceptionis propter volūtatem minus solennē que non transit ad actum facti. hoc dico propter actum incisiōis de quo in. l. nostram. C. de test. ⁊ pbatur in. l. ex parte. preall'. ⁊ in. l. hac consultissima. §. pe. C. de testa. satis tamen credo qd in foro ɔscientie iuste tenebit hereditatem ille de quo testator sensit etiam in minus solēnitate per id quod voluit Inno. in simili de victo iniuste per sententiam in. c. qd sicut. de elec. ⁊ in. c. plerunq̄. de immu. eccle. sed cum inquietetur altero succūbet ⁊ oportebit eū restituere nec poterit allegare se institutum ex quo in minus solenni voluntate est institutus nec debebit ad probationem aliquam admitti si fateatur se minus solenniter institutum: qr talis probatio quo ad hereditatē reprobatur: vt. l. fi. C. de fideius. Etiam quo ad effectum exceptionis vt. d. l. ex parte. ⁊. d. l. hac consultissima. §. pe. Et si dixisset se institutum in solenni voluntate ⁊ non reperiantur nisi duo vel tres testes probare non sufficit cum talis probatio a iure inualida reputetur quo ad hereditatem vt est dictum quo ad legata. secus respectu exceptionis vt dictum est ⁊ hoc si legata simpliciter sunt relicta sub nomine appellatiuo grauando: sed si nominatim ex quo alius esset heres quam nominatim grauat⁹ videtur quod non debeat prestare legata ex mente testantis: per. l. j. §. fin. ī. tita. ij. ⁊. l. j. id qd ex substitutione. ī. ad. l. fal. nec ob. quod si grauauerit scriptum quē predixerit fortius videatur grauasse alios. ar. l. publius. de condi. ⁊ demon. quia istud non est verum quando nominatim grauat. nam alias relicta nominatim ab institu to semper debent prestari a substituto qd non esset verum. facit. ī. de le. ij. l. qd alicui. ⁊. l. j. §. sinautem ad deficientis. in ratione sui. C. de cadu. tol. ¶ In ea. glo. ibi. §. placet. hic deberet iungi versi. qui est infra ibi. item ad id quod de tempore. vbi signat duo cōtraria contra istud exemplum. ¶ In. eo. glo. ibi volo conueniri. si habes nolo bene stat infra alibi. Si habes volo tunc debet dicere infra ⁊ ipse ibi. Et aduerte qr ad primū intellectū non bene videtur adaptari qd sequitur in versi. vel dic secundo ad secūdū si testator voluerit heredem conueniri vbi habebat domicilium tempore testamenti. ⁊ intellige tantummodo naʒ alias licet velle conueniri in certo loco non prohibetur conueniri in alio sed debet haberi ratio vtilitatis loci iuxta. l. j. ⁊. ij. ff. de eo qd cer. lo. Sed quando voluit tantummodo ibi conueniri si conueniatur in alio in quo alias de iure possit poterit exceptio obijci. ⁊ qr est dilatoria fori debet in principio opponi. l. fi. C. de exce. ⁊ intellige tunc qd non poterit in alio loco conueniri nisi constaret expresse vel ex ɔiecturis qd in fraudē faceret animo fraudādi legatarios qr tunc non debet sibi opitulari. ar. l. in fundo. de rei vendi. ⁊ facit qd habetur in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. q. ex cau. in pos.
6 ea. ¶ In. eo. glo. ibi: factus est clericus. ¶ †Item no. quod clericus non potest cōueniri pro obligatione ɔtracta ante clericatū nisi in foro episcopi quod videtur esse verum nisi fuisset preuētus vel nisi in fraudem fecisset se clericari. l. si quis postea. ff. de iudi. ⁊ qd probatur per Barto. in. l. primo. ī. de pe. ⁊ per Joan. andreā in c. j. extra de obli. ad ratio. vbi plenissime. ¶ In ead. gloss. ibi sacram. vide omnino pro intellectu glo. quod ibi no. per Bar. tn̄ quantū ad ter. glo. non bene dicit quia hic tractatur quando testator agit finiri obligationē iam incohoatā qd non fit in exēplo glo. Et ideo etiam sequens exemplū de expressa conditione non est bonum. Sed tertiū sane intellectū est verū qr hic loquit̄ de cōditione extincta obligationis iam incohoate non de conditione sui suspēsiua: que siue expressa siue tacita impedit interim natiuitatē obligationis. vt no. glo. in. l. itē qr. supra de pact. Et adde oino qd not. Bar. in. l. j. circa naturā aduerbiorum. ī. de cōdi. ⁊ demon. vbi tractat̄ an dictiones quo ad. donec ⁊ quādiu inducāt conditionem suspensiuā vel extinctiuā. de quo etiā in. l. legatum ī. de annu. ⁊ le. ⁊ in. l. eum qui certa. §. qui ita. de ver. ob. Ex quibus etiam apparet an inducant dispositionē an non. ¶ In ea. glo. ī. solu. vt ibi qr ibi tractat̄ de adimēdo legato soluto quo casu per solutionem iam extincta erat obligatio. insti. qui. mo. tol. obli. in prin. hic autem de pronūcianda obligatione ex tempore obligationem legari ante ipsum solutum. ⁊ hec videtur bona solutio: licet Bar. dicat ibi quod agitur de iure reali hic de personali. nam solu. sua non videtur bona qaando legata esset quantitas. Nam si grauatur legatarius de ea danda alteri post tempus tunc non agitur de iure reali cum non obligetur precise ad quantitatē receptā: sed an tantumdē in genere. Extra glo. adde dictis Bar. inquantū tangit an per pactū possit impediri cursus prescriptionis. Nam hic videtur simpliciter terminare quod non: lʒ contrariū tenet Ange. hic dicens Bal. tenere cum Dyn. in prescriptionibus fauorabilibus aut mixtis vel sui natura currentibus: per. l. qd si nolit. §. qd si ita. ⁊. §. sinautē de tempore. de edil'. edic. ⁊ alleg. glo. in aut. quas actiones. de sac. sanc. eccle. vbi dicit qd ecclesie pōt cōcedi priuilegiū qd non currat certi tēporis prescriptio: sed non qd imperpetuū non currat. Item alle. l. ij. cōiuncta glo. de confes. Item. l. j. ⁊. l. si mulier. §. fi. ff. quod met. cau. vbi pretor dicit quod gestum metu nullo tempore ratum habebit. ⁊ tamen non cōcluditur tempus legitimū. l. sicut. ⁊. l. omnes. ⁊ lege si quis emptio. C. de prescript. xxx. anno. ⁊ ideo dicit quod opiñ. Bartoli procedit vbi prescriptio currit seu inducitur solutio odio creditoris negligentis: quia iure mero odioso non videtur posse renunciari lege tametsi. cum ibi not. supra ad macedonia. Nec obstat secundum cum quod prescriptio est ex bono publico introducta: quia illud bonum est inuentum propter vtilitatem principaliter non ipsius reipublice: ideo potest tali bono renunciari: per. l. pactum inter heredem. ff. de pactis. Tu

adde qđ hec responsio non videt̃ bona qꝛ ex quo propter publicā vtilitatē expresse dicitur introducta licet principaliter respiciat vtilitatem priuatorum ⁊ secundario reipublice non deberet precise renunciari: vt patet in falcidia iure isto.l.qđ de bonis.§.j.ad l.fal.iuncto tex.insti.ad.l.fal.in prin.patet etiam in tpe instantie l.properandum.§.j.cum ibi not.C.de iudi. Item patet in pacto super dote vlteriori die reddenda: vt.s̄.de pac.do.l.attilicinus.⁊ l.de die.iuncta.l.j.cum ibi no.ad fi.per glo.⁊ per Bar.solu.mat. Item adde qđ hec opi.quam dicit fuisse Bal.re vera fuit Bart. in.l.j.ff.de vsuc.quam Bal.hic refert.vnde ipse idem Bal.hic finaliter dicit qđ communiter doc.transeunt cum opi.Dy.qđ saltem quo ad effectum possit impediri vt sic licet nō impediretur cursus ipso iure saltem tamen detur replicatio propter pactum per hanc.l.cum glo.Et sic dicit etiam se consuluisse.Et ista pars forte est verior qꝛ licet prescriptio sit inducta ex mero odio tamē exceptioni talis prescriptionis quesite potest renunciari: vt hic etiam voluit sentire Bal.in responsione quam facit ad.l.cum notissimi.§.sed si quis.⁊ pro hoc bene facit.l.emptor.C.de pscri.lon.temp.vbi renunciatur tacite si non obijciatur ante sententiam. facit.l.peremptorias.C.sen.rescin.non pos.licet secus sit in exceptione macedoniani: vt.d.l.legatum.⁊ ratio diuersitatis esse potest qꝛ ratio introductiua exceptionis macedoniani fuit ne filij inducantur ad occidendum parentes viget etiam in renunciatione que fieret.Nam creditores si renunciatio valeret inducerēt filios ad retractandum ex eadem fragilitate qua ducunt ad recipiendam pecuniam mutuo.ar.l.doli exceptio.versi.diuersum.ff.de noua.Sed non est eadem ratio ad impediendum renūciationem exceptionis pscriptionis que est in ipsa inducenda.nam inducitur ad lites finiendas vbi est contentio inter partes.probatur in.l.fi.ff.pro suo.sed vbi partes sunt in concordia non expedit aliter litem.nisi secundum eorum conuentionem de qua constet l.si conuenerit.de re iudi.⁊.l.j.§.⁊ post operis.de oper.no.nun.

10 ¶ †Et ex hoc nota limitationem ad illud dictum vulgatum qđ iuri inducto ex mero odio non potest renunciari.nam illud procedit quando ratio suadet etiam renunciationem nō impediri. ¶ Vlti.adde ei qđ dixi.s̄.quādo quis pronunciat tanq̃ arbiter ⁊ arbitrator.nam idem Bal.in.l.non codicillum.C.de testa.mouet dubium.⁊ primo videtur sentire qđ valeat vt sententia arbitri: vt sic fortius valeat quam possit.arg.l.si domus.de ser.vr.pre.⁊.l.sed si non lex.s̄.de here.insti.finaliter tenet qđ.s̄.dixi.illā partem equiorem asserens.Sed tu adde tertiam opi.qđ forte potest dici talis sentētia nullum effectum operari: qꝛ cum dicte vie sint repugnantes.nam per vnam potest peti reductio per aliam nō. videtur qđ propter repugnationē ⁊ cōtrarietatē totū vitiet̃.ar.l. vbi repugnātia.de reg.iur.⁊.s̄.de cōdi.insti.l.si titius.Nec ob.ll. alleg.per Bar.qꝛ loquit̃ qn̄ vie sunt cōpassibiles ⁊ simul possunt cōcurrere.Nam possunt plures seruitutes in eadem re ꝯcurrere: vt.d.l.si domus.⁊ plura impedimēta ad actum impediendū: vt d.l.⁊ si lex.Et ideo nimirū si remota vna seruitute remanet alia vel vno impedimento si remanet aliud.he autem vie sunt incompassibiles ⁊ contrarie vt est dictum.

Si legati. Stipulatio erronea nō obligat in effectu.h.d.scđm vnam lecturā. vel sic.Stipulatio accessoria limitatur secundum naturā principalis.h.d.secundum aliam. ¶ Not.qđ stipulatio interposita super aliqua materia in dubio limitatur ⁊ regulatur secundum naturam sue materie.ad hoc communiter alle. l.si vno.in prin.s̄.loca.⁊.l.si stipulatus.de v̄.uca. Et adde dictis Bar.qđ Bal.⁊ Ray.hic tenent opi.Pe.⁊ Jaco.de are.sed plus placet Bar.propter rationem suam ⁊c.

Summarium.

1 ☞ Officium iudicis imploratur vt actio legatario debitū soluenti cedatur.

2 Cessio quando fieri possit.

3 Heres in quibus casibus non soluens interpellatus non sit in culpa.

4 Heres actionem mandati cedere tenetur onere ad legatarium spectante.

5 Onus luendi virtute testamenti ad quem spectet.

Si res obligata. Rem legatā cogitur heres reluere in trib⁹ casibus ⁊ illis modis qui hac.l.exprimuntur.h.d. Et primo in quibus casibus tenetur heres luere.Secūdo

1 quomodo cogatur.Secunda ibi: qđ si. ¶ †Item no.qđ officium iudicis potest implorari vt fiat cessio actionis ipsi legatario soluenti debitum pro quo res legata est obligata, facit.l.in fraudē. §.qui pro alio.ff.de iu.fis. ¶ In glo.si nesciat.in fi. Et adde quod voluntas testatoris censetur voluntas heredis: vt no.glo. in.l.si seruus.de cōdi.fur.⁊ facit qđ no. glos.in.d.l.qui exceptionem.§. si pars.de cōdi.inde.Et adde etiam qđ licet in facto regulariter presumatur ignorantia tamen hoc verum nisi factum sit notoriū vel de quo sit fama in loco: vt est glo.que reputat̃ singu.in.l.si tutor.de pericu.tuto.⁊ facit qđ habetur in.c.j.extra de postu.prela. notorium tamen ⁊ famosum in vno loco non presumitur notorium vel famosum in alio.facit qđ no.gloss.ij.q.j.aut̃.si quando. Et adde etiam quando probetur error: vt plene no. Bar.in.l.ij. ff.de cōfes.⁊ de iur.⁊ fac.ig.l.error.⁊ per glo.in.l.de etate.§.qui iusto.de interro.act. ¶ In glo.super ver. obligatum.in fi. De hoc tangit hic Cy.sed plenius dic vt in.l.cum alienā.C.de lega. ¶ In glo.vel potest.in fi.Et tertius casus in effectu est quando nil est superfluum deducto ere alieno.nam tunc qꝛ legatum esset quodammodo inutile si legatarius habeat reluere. ideo vt auferant vtilem debet lui ab herede etiam si testator ignorauerit.⁊ hec est communis sententia: sed Ang.hic fuit in opi.sing.qđ dictio si nō vel nisi.nō reputatur sed simpliciter intelligat̃ vt iacet.⁊ est sens⁹ secundum eum qđ tertius casus si aliquid potest esse superfluum deducto ere alieno.nam tunc heres videtur in culpa non luēdo. ideo tenetur etiam si testator ignorauerit que ratio cessat quādo non potest aliquid esse superfluum secundum eum: qꝛ tunc nō videtur imputandum si non luit.facit.l.que habebat.licet nō allegetur.ff.de le.iij.Sed iste intellectus non placet: qꝛ si imputatur heredi quare non luit: qꝛ legatum potest afferre magnam vtilitatem legatario. multo fortius debet imputari quando nullam quasi vtilitatem haberet afferre: cum in dubio in testamētis debeat fieri plenior interpretatio pro executiōe vltime volūtatis.l.ff testis.ff.de re.iu.Nec ob.d.l.q habebat.qꝛ ponit casum diuersū ⁊ potest multipliciter intelligi vt ibi patet. ¶ In glo.fi.in fi. ⁊ pro hoc bene facit glo.que reputatur sing.in.l.si soror.C.de colla.qꝛ vbi verba referuntur ad iudicem inducunt officium iudicis.de

2 quo plene per Bar.in.l.j.de cōdi.ex le. ¶ †Et no.extra glo.tria tria tempora.primo ante sententiam in hypothecaria: ⁊ clarum qđ tunc poterit fieri cessio secundum eum ante solutionem.⁊ idē qꝛ exceptio que non impugnat sentētiam potest etiam obcij post sententiam.l.cum hi.§.j.ff.de fideius.Tertium est post solutionē ⁊ hoc casu etiā potest cessio fieri: quia videtur facta solutio propter obligationem accessoriam hypothece. ideo solum ope exceptionis tollitur principalis.sicut in simili quando fit per accessoria fideiussionis.l.pap.s̄.māda.⁊ exceptio que habet obstare cedenti non obstat cessionario si non sit eadem ratio.l.fi.C.de iur.do.⁊ dum litera hic dicit eo animo ⁊c.intellige qđ presumitur in casibus de quibus.s̄.eo. ¶ Extra glo.tenet hic contra Bart. inquantum limitat hanc legem non habere locum quādo res fuerit obligata pro debito hereditario.⁊ restringit eam quādo pro debito alieno vel pro debito heredis.Nam hoc vltimo casu non videtur heres in culpa vt heres: qꝛ non tenebatur vt heres: sꝫ vt titius.⁊ multominus est in culpa quando nullo modo est obligatus: vt qꝛ defunctus se non obligauit: sed rem suam consensit obligari pro debito extranei.Nam f̄m Bald.ista opi.destruitur per hunc tex.inquantum dicit legatario cedendas actiones contra heredem: nam hoc fieri possit quando esset debitor extranei. ⁊.l.apud iul.§.heres.respondet qđ ibi obligatio hypothece surgebat ex dispositione legum: ideo non presumitur illius habere notitiā cum dispositio legum sit notoria: vt in.c.vestra.cum ibi no.extra de coha.cler.sed hec obligatio surgit ex facto hominis casuali.⁊ sic probabiliter ignoratur.l.fi.ff.pro suo.⁊ de consti.c.j. in.vj. Et hec etiam fuit responsio Raynu.sed non videtur perfecta vt hic videtur sentire Ang.qꝛ licet presumatur scire rē esse vectigalem: tamen non sequitur qđ debeat presumi sciuisse solutum non esse vectigal per predecessorem suū.⁊ ideo melior videt̃ esse solutio quam voluit Cy.ibi.⁊ sentit hic Ang.qđ ille.§.debet intelligi secundum hanc legem.Item dicit hic Ang.qđ ponderari debet qđ litera non aperit aduersus quem cedantur actiōes ⁊ ideo si quis vellet sustinere Bar.potest dicere qđ ceduntur.sꝫ contra extraneos ad heredes suos pertinere.Nam per hoc videtur innuere in effectu qđ cessio contra heredes fiat contra quos videtur dare consilium.Vnde ipse idem Ang.dicit quod potest esse qđ testator etiam obligauit se pro alio ⁊ similiter rem suam. vnde tunc legatario luenti cedende sunt actiones contra ipsum extraneum heredem debitorem principalem.⁊ contra ipsum heredem obligatū pro fideiussione facta per defunctum pro extraneo nec erit cessio frustratoria cū intersit legatarij habere actionem contra plures.l.iij.in fi.ff.de lib.leg.Sed certe ista responsio etiam non videtur bona: qꝛ effectualiter isto casu luitio spectat ad extraneum ⁊ non effectualiter ad heredem.ar.l.si pro eo.C. mand.⁊.l.lucius.ff.manda.⁊ finaliter concludit idem Ange.qđ vbi res est obligata pro debito proprio ipsius testantis habet locum dispositio huius.l.⁊ intelligit tertium casum: vt.s̄.dixi cum glo.sed vbi est obligata pro debito heredis indistincte nō habet locum ex eo: quia heres rem non luendo videtur esse in dolo nedum in culpa.l.si pro ca.C.manda.sed in precedenti membro demum in culpa quando testator voluit eam lui ab ipso qđ est in tribus casibus hic positis.sed vbi est obligatus pro debito tertij: tunc si ille est idoneus ad soluendum nō habet locum distinctio

huius

huius.l.q2 heres nō videt̃ esse in culpa nō soluendo nā onus videtur spectare ad ipm extraneū cui factū ē seruitiū:vt.d.l.si pro ea.sed si nō est soluendo tūc habet locū distinctio huius.l. ſm eū q2 in tribus casibus hic positis videtur in culpa si nō luat.tū rñdet ad ratiōnē Bal.aliter nec ad.l.qui solidū.§.fi.cum gloss.sua ſ.titu.j.⁊ tu tene secure qđ hec.l.locum h3 in debito hereditario. Nec ob.ratio Bar.primo q2.l.debitores.quā all'.C.de pigno.ſm gloss.ibi non ponit ordinē necessitatis sed consilij.facit.l.distra-
3 ctus.eo.ti.†Preterea pōt dici qđ heres non est in culpa si interpellatus non soluat in casibus in quibus on⁹ luendi spectat ad legatariū.nam ex quo de mente testantis fuit prestari rem talis qualis esset.⁊ solum ius qđ haberet legare non videtur in culpa heres si non fecerit id ad qđ testator voluit eum teneri.vnde puto de mente iuris q̄ si in casu isto heres interpellatus vel nō interpellatus soluat poterit repetere a legatario ex quo onus luendi ad legatarium pertinebat.nam puto saltem qđ actio in factū saltem ex equitate que cōpetit vbi alia actio non competit ⁊ suadet equitas actionē dari.l.sancimus.C.de sac.san.ec.⁊.l.quoties.de prescri.ver.⁊ sic ex quo sit equum legatarium teneri ex quo testator voluit onus luendi ad legatarium pertinere. Equum est qđ heres possit ab eo repetere non tñ puto securū esse dici competere nego.gest.actionē.l.siue pferre.C.de ne.gest.q2 ibi soluebatur vltra q̄ esset obligatus.ideo licet ex necessitate causa liberādi pignus.Sed hic heres soluebat id in quo erat obligatus ⁊ liberabat hypothecā ex natura obligationis accessorie que nō stat sine principali.ideo non pōt dari neg.gest.vt no.in.l.ex facto.ſ.de neg.ge.Nec ob.l.qui solidum.§.j.ſ.ti.j.q2 debet intelligi scđm distinctionem huius.l.Et ex predictis patet qđ qñ onus luendi rem spectat ad legatariū.qđ est regulariter p̄terq̄ in casibus hic positis.⁊ in.l.predia.C.de fideius.Sed si heres soluat interpellatus vel nō interpellatus h3 actionē in factū vt dcm̄ est.Et se non soluisset forte etiam possit agere ex testō ꝯ legatarium si acceptauit legatū vt luat:⁊ sic soluat.arg.l.seruo legato.§.qđ si testator.ſ.eo.⁊ sic forte respectu hui⁹ obligationis soluat heres:q2 liberat ipsum legatariū ab obligatione ex testō. forte non est absonum dicere competere vtilē negotiorū gestorū.ar.l.soluēdo.de nego.gest.⁊.d.l.si proferre.Econtra aūt qñ onus spectat ad heredem tunc clarum qđ legatarius pōt agere cōtra heredē vt luat actione ex testō vt hic etiam videt̃ voluisse Bar.Et si soluat anteq̄ heres luat.videt̃ qđ tunc habeat vtilem negotiorū gestorū:per.d.l.si proferre.⁊ hoc qñ res est obligata pro debito hereditario. Si vō esset obligata pro debito extranei:an tūc habeat locū.l.⁊ videtur qđ sic cum indistincte loquat̃:q2 res d3 dari talis qualis est.
4 l.si a furioso.§.j.†Aduerte tñ q2 vbi onus spectat ad legatariū videt̃ qđ heres teneatur cedere actionē mandati que competebat defuncto ꝯ ipsum extraneum:vt.l.si pro ea.C.māda.⁊.l.lucius.ſ.mand.Nam cum videatur legare ius qđ habet in ipsa re vel pro ipsa.l.apud iul'.§.idē iul'.ſ.eo.⁊ ipse defunctus haberet dñium rei tunc haberet actionem vt ille finaliter releuetur.d.l.si pro ea.⁊.l.lucius.ergo similiter illi legatario ipsam proprietatē ⁊ ipsam mansionem legare videtur.⁊ sic in effectu legatarius h3 recursum aduersus ipsum extraneum per actionem man. cessa. vt sic luat eam extraneus.⁊ si nondum esset cessa si ipse solueret. videtur qđ saltē vtilis neg.gest.cōpeteret contra ipsū extraneū ex quo effectualiter ad ipsum spectabat dictum onus.ar.l.si proferre.Si aūt contra onus spectaret ad heredē legatarius posset agere contra eum ex testamēto vt luat licet etiam ipse heres poterit agere manda.contra extraneū.d.l.si pro ea.Si autem solueret legatarius videtur posse dici competere sibi vtilem nego.gest.ꝯ heredem ⁊ etiam ꝯ extraneū:cum vtiq3 hoc casu liberet:vt patet ex predictis.Et si heres esset ille qui solueret recuperaret actionē mādati ab ipso extraneo.ar.l.si indebitum.ſ.de ꝯdi.inde.⁊ hoc qñ pro debito extranei.Si autem pro debito ipsius heredis tunc est dubiū an iudicet̃ vt de debito hereditario.an vt de debito extranei.Bar.hic vr̃ velle qđ vt de debito extranei:q2 ad illud non tenetur vt heres sed vt extraneus.tñ q2 confunditur actio mandati que cōpetebat defuncto ꝯ ipsum heredem per aditionē hereditatis.l.debitori.C.de pac.non videtur qđ possit tractari de cedēda actione mandati.Et sic si testator voluit legatariū lucre:non videt̃ qđ possit cōpetere contra eum actio ex testamēto:vt.ſ.in simili dictū est qñ pro debito hereditario vt sic heres luat.Et si legatarius solueret competeret vtilis nego. gesto.
5 †Et ex pdictis patet ꝯclusio qđ quando querit̃ solum ad quē spectet onus luendi virtute testamenti an ad heredem an ad legatarium cui legatur res obligata indistincte procedit hec.l.siue fuit obligata p debito hereditario siue heredis siue tertij.l3 q̄ ad alios effect⁹ finaliter inter dictos casus possit esse differentia. Ultimo videt̃ ob huic.l.q2 etiam si testator sciret obligata videt̃ qđ solum intelligat̃ legatū ius qđ habet̃ in.l.qui domum.§.fi.j.eo. Ang.reputat hic ꝯtrium valde difficile.⁊ sol.qđ non intelligit̃ testator legare plus iuris quā habebat.l.quātitatē.sed qualificatiue sic:vt hic intelligēdo de qualitate que cōsistit iure hypothece.Secus in qualitate per quā3 deficit aliqđ ius in seruitute na3 tūc d3 pstari qualis est.l.seruo legato.§.si fundus.ſ.e.Itē secus in qualitate intrinseca bonitatis vel malitie:q2 similr̃ tradi d3 prout.ſ.l.pri.Et ſm pdicta dicit intelligendū.l.quid ergo §.si heres.ſ.eo.quia inquātū imputat̃ ibi heredi q̄ permisit domū possideri ex scđo decreto.intellige qđ ibi heres erat in culpa: q2 intererat potius caueri.Sed certe hec sol.diuersificat casus ⁊ non instruit ideo dic melius vt per Bar.i.l.si domus.§.si de euictione.ſ.e.q2 hic loquit̃ de iure defuncti per qđ res ex toto auocaret̃ sicut ius hypothece.ideo seruari debet qđ hic dicitur.⁊ in.d.l.si domus.in fi.remanebit penes legatariū res respectu iuris qđ habebat testator.nec poterit auocari pretextu iuris deficiētis tale ius.ideo illud solum videtur legare.

1 Sumptum faciens in re que restitutioni subijcitur aio repetendi facere censetur.
2 Expense qualiter probētur.
3 Condictio incerti competit ad repetendas expensas.

Domos. Expense facte in recuperanda re sub conditione legata per heredem repetuntur a legatario inspecto valore rei tpe quo res d3
1 restitui.h.d.†No.qđ faciēs sumptū i re subiecta restitutioni:l3 interī sit sua nō videt̃ facere aio donādi sed poti⁹ repetēdi in casu euenientis restitutionis nō repetet tñ ſm valorem tpis facti edificij ab ipso principio:q2 tūc res erat sua.⁊ sic interī est vsus pendēte cōditione sed ſm valorem edificij tempore quo res d3 restitui.An aūt hoc casu fructus inde percepti per ipsum heredē debeant compensari cum talibus sumptibus.glo.est fin. ſm Bal.quam not.in.l.emptor.ſ.de rei ven.si interim pendente conditione res est ipsius heredis.ideo lucratur fructus.non em̄ trahit retro conditio quo ad fructum:licet contra ⁊male:vt no.
2 in fi.§.sed q2.C.cōia de le.†Qualiter aūt expēse possint probari remittit Bal.ad no.in.l.fi.§.in computatione. C.de iu. de lib. ⁊ C.de dona.l.si quis pro redēptione.tñ illa iura pprie loquuntur qñ expense fuerūt immutate:sed in casu nostro attenditur valor
3 edificij:vt.ſ.dixi:sc3 ſm tps quo d3 fieri restitutio.†Ultio no. quod condictio incerti competit ad repetendū factum retentionis,vt possit quis cōsequi expēsas.⁊ hoc ideo q2 habuit animum aliū obligandi:al's secus.l.in hoc iudicio.fa.hercis.⁊ in.l.si area. de cōdi.inde.In glo.culpa.ibi.l.si vendita.⁊ facit qđ habetur in.l.iij.ſ.de offi.prefe.vigil.⁊ in.l.cu3 duobus.§.damna.ſ.pro socio.Et in istis iuribus dicitur qđ fit plerūq3 culpa inhabitantiū. ⁊ sic cū conductor teneatur de facto suo ⁊ familie sue.facit.l.si fundus.ſ.loca.videtur qđ locatio fundatam habeat intentionem cōtra ipsum conductorē si res locata sit cōbusta nisi ex aduerso probet quod absq3 culpa sua ⁊ suorum euenit incendium.⁊ etiam videtur sentire Bar.in.l.si quis ex argentarijs.§.fin.ſ.de eden.qđ tene menti:q2 sepe de facto cōtingit.In gl.incertū in fi.Ange. hic variat.finaliter inclinat quod etiā si pure esset relicta pcedat quod hic dr̃:q2 cum legatarius habeat rem a defuncto censetur consequenter habere ab eius herede:q2 censetur eadem persona cum eo.⁊ ideo intelligitur aliquid negotij geri inter ipsum heredem ⁊ legatariū.iō cōpetit ista actio ibi in.l.si in area.ille cui soluebatur erat dñs nec habebat dñiū a soluēte vel ab eo qui eadē persona reputaret̃ cum eo.⁊ ideo nulla actio competit cum nulla actio intelligatur geri inter ipsum soluentem ⁊ eum cui soluitur res sua:⁊ potissime ex quo non habuerit animum obligandi.l.in hoc iudicio.communi diui.

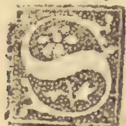
Sumptus. Legit̃ duob⁹ modis in glo. vno modo i expēsa facta a legatario alio mō in expēsa facta ab herede.⁊ q̄libet i se bona. In gl.j.in fi.adde hic eā gl.se.q̄ declarat hic qualr̄ sumptus erant necessarij scđm vnā lec.Et not. qđ faciens impensam in re sibi legata sub cōditione nō videt̃ facere animo donandi saltem vt possit ab eo repeti adueniēte cōditione. Si aūt conditio nō eueniret satis videt̃ remanere ex causa donationis per regulā vulgatā quicqd ⁊c.insti.de re.diui.§.cum in suo. ⁊.§. ex diuerso.In glo.necessaria ibi:ex cōditione.⁊ hec est secūda lec.qđ heres fecerit sumptū.Nam alia fuit qđ legatari⁹ alicuius fortilicij vel castri petat rem legatā adueniēte cōditione nō debet refundere heredi sumpt⁹ factos in custodia.⁊ eodē modo si maritus habuerit in dotē aliqđ fortiliciū vel castru3 solu. mat. non recuperabit sumpt⁹ vxori factos p custodia cū predicti teneant̃ ad custodiā.nam ibi ex natura cōtractus vel quasi vel obligationis preābule per quā restituēs est astrictus venit custodia nō recuperabit tales sumptus;alias sic.qđ tene mēti,scđm eū q2 quotidie inter magnos dños est cōtentio de impēsis custodie cum tractatur de restitutione ciuitatis aut castrorū: an restituens possit illos repetere.qđ patet ex predictis.

Si ancilla. Dictio cū apposita inter psonas seruorū legatorū cōiungit pricipaliter.Itē no.qđ dictio cū.cōiungit principalr̄ sed si po nit̃ ter res distiguit̃ an vna sui natura accedat al

teri vel non. l. si cui. ff. de fun. instru. et l. titia. §. nihil distat. s. eo. et ibi dictum fuit etc.

Summarium.

1 Legatum non valet in voluntate alterius collatum.
2 Voluntas captatoria de iure ciuili non valet ad pias causas.
3 Voluntas an possit esse captatoria ad pias causas.

1 Captatorie. †Legatum qd in alterius volũtate confertur nõ valet. hoc. d. ¶ In tex. ibi: captatorie. i. adulatorie. alij exponũt. i. deceptorie. et vtraq; in se bona: q2 adulat quodammodo testator legando taliter qd non valeat. et quodammodo decipit legatarium. ¶ In glo. ibi: sed in libertate valet. hoc verum quãdo relinquitur in mera voluntate tertij secus si in mera voluntate heredis: quia lex presumit qd nunquam vellet cum de eius preiudicio agatur: q2 per hoc perdet seruum: que ratio cessat in extraneo ideo in voluntatẽ meram heredis poni non potest: sed extranei: vt. d. l. fideicommissa. licet aliud legatum in merã voluntatem tertij poni non possit. l. senatus. §. legatum. et ibi plene de
2 materia. s. eo. †Et per hoc videtur quod de iure ciuili nõ valeat voluntas captatoria ad pias causas quãdo ponitur in mera voluntate heredis equiparando piã causam libertati: vt facit Bar. in. l. prori. in fi. de his que in te. delen. et in iure canonico nõ reperio bene cõtrarium expressum. Nec ob. c. cum tibi. extra de testa. q2 illud. c. habet multos intellectus: vt per glo. et doc. et q2 ibi loquitur quando quis committit voluntatem suam in alium. quo casu sic vniuersaliter dicendo ius interpretatur qd velit eum facere heredẽ et rogare vt distribuat in pias causas. Sed hic loquit quando certum heredem instituit et spẽcifice grauat eum vt aliquid faciat in piam causam si voluerit. et ideo videt qd tunc non possit arctari. et qd legatum censeatur inutile: per. d. l. fideicõmis-
3 sa. ¶ †An autem possit esse voluntas captatoria ad pias causas respectu: videlicet vt quis possit testari cum cõsensu alterius: vt filiusfa. cum cõsensu patris. dic vt in. c. licet. de sepul. in. vj. et l. qui in potestate. s. de testa. et ibi dixi. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. quando quis habet distribuere in pauperes: an debeat eligere pauperes hospitalis existẽtis in loco qui sunt pro ceteris magis pauperes. et videtur qd sic: per. l. si quis ad declinandã. C. de epi. et cle. Ray. hic tenet contrarium quãdo dictum fuit quos vellet: per. l. cum quidam. ff. de leg. ij. et an habens distribuere inter pauperes possit distribuere in religiosos mendicantes pro necessitatibus suis: tenet Jo. an. qd sic in. c. j. in nouella. de testa. in. vj.

Summarium.

1 Dictio propter est exclusiua.
2 Relatiuum quantitatis pro relatiuo numeri ponitur.
3 Do verbum in prima persona prolatum nõ censetur obliquum.
4 Expressio eorum que tacite insunt quando aliqd operetur.
5 Domus particulatim refecta eadem esse censetur.

1 Si ita legatum. Dispositio reddit inutilis si quicquid includit dispositio excludit exceptio. h. d. ¶ †Item not. qd dictio preter: est exclusiua: alias autem includit. l. j. de pi. act. de quo dic vt ibi per Bar. in. l. si eum. §. qui iniuriarum. s. si
2 quis cau. et. ff. ti. ij. l. patronus. §. j. ¶ †Item no. qd relatiuũ quantitatis interdum ponitur pro relatiuo numeri. fm Jaco. de are.
3 ¶ †Ulti. no. qd verbum do prolatum in persona prima non videtur verbum obliquum. secus si in tertia. l. fundi trebatiani. ff. de vsufru. leg. Adde dictis Bar. inquantum restringit literã intelligendo Seio do decem de patrimonio testantis legatos. nam forte etiam sine restrictione procedit litera: q2 si decem habebat in patrimonio videtur legando Titio decem legare illos quos habet in patrimonio: per ea que habentur in. l. legato. s. eo. et in l. j. ij. et iij. de vi. triti. et oleo leg. et ideo ex quo in exceptione intelligit de illis de patrimonio. eodem modo in regula debet intelligi dixisse cum exceptio declaret regulam. l. nam qd. §. fi. ff. de peleg. licet ibi restringat legatum et non annullet: tamen idẽ videt si annullet per hanc. l.

4 Illi si volet. †Expressio eorum que tacite insunt per alium modum quam insunt aliqd operatur. h. d. ¶ In glo. heredem. ibi: secus. sed certe post obligationem cõtractam bene est secus. si ab initio bene est in potestate cuiuslibet: ideo hec nõ est bona: et ideo in. l. fideicommissaria libertas. de fideicom. lib. dic aliud in quantitatibus. aliud in legatis qd intellige quãdo sunt cõtractus qui habent pẽdere a voluntate duorum sicut emptio et similes. nam tunc non est equum quod a voluntate vnius tantum pendeat. secus in contractu ipsius donationis: quia potest pendere a voluntate ipsius donatarij sicut legatum: licet glo. dixerit contrarium et male in. l. titio. §. fina. de verbo. obliga. ¶ In glo. fi. ibi: sed argumentum contra sol. vt ibi et etiam ponitur ratio solutionis vltimo loco posite in gloss. precedenti.

Si domus. Si domus legata particulatim reficitur non extinguitur legatum secus si in totũ
5 destruatur et a testatore reficiatur. h. d. ¶ †Item no. qd quando domus particulatim reficitur censetur eadem domus secus quãdo totaliter fuisset destructa. ¶ Extra glos. tãgit Dy. questiones de quibus. l. si grege. s. eo. de quibus dic vt ibi.

Summarium.

1 Emere et vendere aliquando quis cogitur.
2 Legatum validatur ob causam interesse.

Et si equo. Valet legatum de re emenda vel vẽdẽda iusto precio. h. d. ¶ †No.
1 quod interdum agi potest vt quis cogatur emere vel vẽdere qñ super hoc pcedit aliqua causa obligatoria sufficiens. ¶ Item no. hic de interesse duplici de quo in glo. fi. li-
2 cet prima facie non contineat pecuniarium interesse. ¶ †Et no. qd propter talem causam interesse validatur legatum. Adde dictis Barto. inquantum dicit qualiter constare potest de precio si nullus reperitur emptor. nam poterit constare etiam attẽta quãtitate redditũ et attenta qualitate rei. et attenta seu cõsiderata venditione et pcio similium possessionum similis redditus existentium in loco: vt etiã voluit hic Bal. faciant no. per glo. et doc. in. l. ij. C. de rescin. vendi.

Seruus vni. Traditio rei legate differtur ex causa legitima. h. d. Et facit ad. q. vulgatam quod procurator damnatus de crimine ad mortem non debeat statim decapitari: sed poterit differri ad instantiam domini, donec rationes domini reddiderit. l. j. C. de bo. proscrip.

Si ex pluribus. Nominati per nomina propria vocãtur in viriles. h. d. Et de materia dic vt in. l. turpia. §. fi. s. eo.

Summarium.

1 Dies cedentis legati quo ad acquisitionem in legatis inspicitur.
2 Legatum post mortem alicuius conditionale esse censetur.
3 Legatum datum sub contraria conditione cẽsetur si libertas directo sub conditione detur.
4 Conditio tacita ex testamento proueniens transmissionem impedit.
5 Libertas directa seruo alieno dari non potest.

Si post mortem. Quo ad acqsitiones inspicitur dies legati cedẽtis: sed si occurrit in puncto fauemus ei cui est re-
1 lictum. h. d. ¶ †No. qd quo ad acquisitionẽ in legatis inspicitur dies cedentis legati. de quo in. l. que legata. ff. de re. iu.
2 et de ver. obli. l. si filius. ¶ †Item no. qd legatum post mortẽ alicuius censetur conditionale. de quo in. l. heres meus. ff. de condi. et demon. ¶ Item no. qd inter existentiam sui heredis et mortem non est dare medium. et ad hoc sepius allegatur. de quo in. l. iul. videtur per glo. j. de condi. et demon. per Bar. in. l. fi. s. de condi. insti. et facit. ff. eo. l. nam nec emãcipatus. que videtur aliqualiter facere cõtra: sed dic vt no. in. d. l. iul. et per Bar. in. d. l. fi. ¶ Extra glo. aduerte: q2 aliqui exponunt vt pro et. et quasi in suo tantum hoc est non sit dare medium inter mortem et existentiam sui heredis. Sed certe q2 ista expositio non est necessaria: quia quo ad nudum nomen heredis sine dubio non est dare medium. et istud nomen nondum sufficit ad inualidãdũ libertatem et tabulas pupillares. l. cum qui. §. sed et si quis. de fideicom. li. et l. si filius qui patri. et ibi plene de materia. de vul. et pupil. Sed quo ad hoc an possit filius conueniri a creditoribus hereditarijs bene procedit questio an sit dare mediũ. de quo in. l. necessarijs. de acqui. here. per glo. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. solu. matri. et per Bar. in. d. l. fi. alle. in nota. et tangit hic Bar. q. de puncto. cui adde Inno. et Joan. an. in. c. requisisti. extra de appella. vbi tangit q. quid si iudex excõmunicat partem si appellauerit. vel si appellet: an valeat excommunicatio: cum excommunicatio etiam iniuste liget. xj. q. iij. c. j. nam si intelligitur postq; ille appellauit: non valebit. de sen. excom. c. per tuas. sed si intelligitur facta in pũcto dum preparat se ad appellandum: tunc quia fieret ante appellationem bene valeret.

3 Si pure. †Datio libertatis directa sub cõditione facit videri legatum datũ sub cõtraria cõditiõe: sed si detur in diem omnino extiturã legatum videtur simpliciter re-
4 uocatum. h. d. ¶ †No. qd tacita cõditio proueniẽs ex testamẽto impedit trãsmissionẽ. facit. ff. de cõdi. et demon. l. aliqñ. et l. a testatore. secus qñ extrinsecus obuenit. l. cõditiones que extrinsecus. ff. de condi. et demon. ¶ Item no. qd vbi legatum datur vni pure postea in effectu admittit sub conditione. intelligit sub cõtraria conditione datum legatũ qd primo loco fuerat purũ. ¶ In glo.
5 fi. in fi. ratio huius sol. potuit esse † q2 non videt posse dari libertas directa

tas directa seruo alieno.l.seruo.C.de testa.ma. Eadem ratio videtur quando dz dari fideicōmissaria libertas ab herede:qr non potest heres manumittere seruum alienū:que ratio cessat quādo libertas fideicommissaria debet prestari per ipsum legatarium. ¶Sed aduerte qr cōtra istum tex.⁊ predictā rationē fortiter.facit.l.fi.C.de leg.vbi testator post certū tempus pōt adimere dominium rei legate ⁊ transferre in aliū.ergo videtur qd eodē modo possit auferre huic legatario dominiū dādo libertatē seruo post certū tēpus:sed posses euadere qd hic fuit introductū per illā.l.⁊ scdm illa tpa erat secus:sed scdo obst.fortius.l.cum quo.§.is qui.ff.ad.l.fal.vbi videt qd etiā si post tps directa libertas relinquat non impediat legatū.cuius cōtrariū hic dicit. Potes dicere qd ille tex.tanquā posterior corrigit istū ar.§.de quib9.C.de no.co.cō po.vel dic qd ibi cōstabat de mēte testātis:qr hic volebat interim cōmoditatē serui esse penes legatariū ideo.interim est penes eū. non dico tn qd dominiū sit ppter rationē quā.s.dixi.sz hic loquitur in dubio.quo casu etiā cōmoditas nō erit interim penes legatarium:sed sequit dominiū:aliā rationē nō video. Et mirandū est qd glo.⁊ doc.nō faciūt mentionē de illo tex.nec ob.intellectus glo.qd in.d.l.peculiū.§.fi.dicit idē.⁊ si moriente titio liber esse iussus sit.⁊ sic videt etiam loqui de libertate directa:qr pōt intelligi iussus est.s.per fideicōmissum.l.iulianus.ff.de ma.testa.nō tn ibi litera clare aperitur qd debeat prestari ab ipso legatario.sed glo.sic intellexit gratia cōtrarietatis euitāde. ¶Itē aduerte qd ideo legatū est inutile in vltimo respōso huius.l.qr si seruus superuiueret titio:vr fuisse expediēs qd nūquam fuisset in dnio titij:⁊ qr possibile est qd supuiuet ⁊ ideo etiā nō dz intelligi trāsire dñium ne possit impediri libertas ex quo certū est qd ipso superueniēte liberas hz effectū. Et si premoriatur seruus ex quo dominiū non fuit interim legatarij.multofortius legatum debet esse inutile.

Summarium.

1 ¶Legatum a die mortis non cedit qd seruo legato per eundē testantem fit.
2 Heres legatum per testatorem factum facto suo non extinguet.
3 Agere ex legato quis possit.
4 Species que legatur talis dari debet qualis reperitur.
5 Actio datur pro dubio sed non exactio.

Seruo legato. Seruo proprio pōt quis legare.⁊ dies cedit ab adita
1 hereditate.h.d. ¶†Itē no.qd legatū factū seruo legato per eundē testantē nō cedit a die mortis:sed ab adita hereditate:⁊ hoc est ex presumpta mēte testātis:⁊ ne alsredda tur inutile:de quo in.l.j.§.cū igit.C.de cad.tol. ¶In glo.sup ver. legatū.ibi:per eam heredi futuro:sed an tenebit ille heres futurus restituere legatario:glo.fuerūt cōtrarie:vt hic per Bart.qui tenet glo.l.qd seruus.ff.ti.j.lz glo.in.l.herennius.aliter teneat.s. de vsur.sed forte verior est glos.in.l.herennius.per illū tex.a contrario sensu:⁊ per.d.l.qd seruus.⁊.l.si post mortē.s.eo.que nihil dicūt de restitutione quesitorū hereditate iacēte. Nec obst.l.si tibi homo.§.cum seruus.ff.e.qr ibi loquit de quesitis post aditā hereditatez:⁊ sic potius facit cōtra. ¶Itē nō ob.l.apud iul.§.seruus s.eo.qr dz intelligi de quesitis post aditā hereditatē:⁊ maxime qr ibi etiam loquit de hereditate quesita per seruum que nō potuit queri nisi precedente iussu:⁊ forte intelligit in seruo heredis legato ⁊ herede existēte in mora. ¶Item nō ob.l.huic scripture.ad.l. aquil.qr ibi loquitur de actione que concernit ipsum seruū:⁊ deteriorationē ipsius serui.qd satis est equū cedi.ex quo ipe seruus spectat ad legatariū:sed nos loquimur de alijs extrinsecis quesitis per seruum in quibus nō est eadē ratio ideo non videt illa trahēda ad casum nostrū.⁊ per hoc etiā videt casus in.l.fi.C.de vsu. ⁊ fru.le.inquātum etiā dicit siue in rem agat. Nam aperte innuit non debere inspici tēpus mortis sed tps cōstitutionis vel more vel etiā adite hereditatis:vt ibi supplet glo. Et hoc etiā videtur voluisse Ray.in.l.grege.s.eo. Et hāc partē etiam sequit Cy.post Pe.in.l.fi.C.de vsu.⁊ fru.le.qr.d.l.huic scripture.loquitur scdm eum de actione que datur pro estimatione rei:sed hic agitur de actione que venit ad implendum ipsam rem legatam.

2 **Si seruum.** Alienatio rei sub conditione legate non perimit legatū.h.d. ¶†Nota qd heres per factum suū non pōt extinguere legatū factum a defuncto.ad idē l.cetera.§.fi.⁊.l.dom9.s.eo. ¶In glo.alienauerit.ibi:manumittere nō pōt.⁊ que sit ratio specialitatis.dic vt per glo.in.l.plerūqz ad fi.ff.de re iud. ¶Item aduerte:qr hic loquit quando res esset specialiter legata:sed quando esset sub vniuersitate dic vt in.l.fi. §.fi.ff.titu.j.⁊.l.quidam.§.si quis filiū.⁊ ibi plene per Barto.ff.ad treb. ¶In ea.glo.ibi:sed hodie nec alienaretur:hec communiter reprobatur vt hic plene per Bar. Et adde dictis eius in.q.quando quis pmisit nō alienare rem sub pena ⁊ alienauit rem sub cōditione legatā:nā.q.sua procedit quādo ipse grauat9 pmittit nō alienare sub pena:sed si testator phibuisset alienare sub pena:an tūc interim tenet obligatio alienationis recurrendum esse ad ea que habentur in.l.filiusfami.§.diui.ff.eodem. ¶In glo.a legatario.in fine.hec cōmuniter tenetur ⁊ olim ⁊ hodie:sed adueniente conditione fingitur non facta nisi in casu aut.res que.ibi posite: quia in illis non reuocabitur.

3 **Si testator.** †Ille agere pōt ex legato cuius interest licet ad eum verba nō dirigant.h.d. ¶Nota summarium.⁊ facit ad.q.statutū dictat qd existentibus masculis filia femina nō succedat.videant etiā masculi inuitati.de quo hic per Bar.⁊ in.l.fi.C.ad tertul.⁊.l.ij.§.fi.eo.ti. Et ad id etiā dicitur qd creditores agere non possent. Adde casum singu.in.l.cū ab vno.ff.ti.j.nā fallit in creditore ex causa dotis:vt ibi pz. ¶In glo.nō enim gener.ibi:stipulatio. Nam ibi gener fuit stipulatus ideo ex stipulatione non queritur actio mulieri:cum regulariter alteri per alterū non querat.insti.de inuti.stipu.§.si quis alij.sed in legato queritur ei in effectu cui voluit testator. ¶In ea.glos. ibi:in.l.titio. No.ibi imponunt plures sol.vel dic vltra illos scdz Pet.qd ad literā dum dicit non em' gener ⁊c.debet subaudiri.s. tantū. Et sic cōcordat cum illa:vel dic scdm Bal.qd hic dos fuit promissa ipsi sponso:⁊ sic erat creditor ⁊ habebat actionē pro illa ex contractu:ideo non agit ex legato:sed ibi non erat promissa:⁊ sic aliam actionem non habebat:⁊ sic interest eius qd possit etiā agere ex legato. ¶In ea.glos.ibi alius est ibi casus de intellectu d.l.iij.dic vt dictum fuit in.l.si cui.§.fi.s.eodem.

4 **Si fundus.** †Species legata debet dari talis qualis ipsa est.nisi testator aliud expsserit.h.d. ¶Item nota qd aliud est in qualitate seruitutis fundi.aliud in qualitate obligationis hypothece: vt patet ex isto tex.iuncta.l.si res obligata.s.eo. Et ratio diuersitatis est in promptu qr per hypothecariam posset tota res auocari:sed propter onus seruitutis non auocatur res.facit.l.meuius.§.penultimo.⁊ qd ibi not. infra titulo primo.

Seruus qui. Potest summari vt summata fuit.l. seruus.s.eo. ¶No.qp ex causa differri potest restitutio rei legate etiam pure:et facit ad id quod dictum fuit in dicta.l.seruus.

Si res que. Si dubitatur an res legata existat in rerum natura debet heres cauere de prose-
5 quendo ⁊ restituendo cum inuenerit.hoc dicit. ¶†Nota qd pro dubio potest agi sed nō exigi.nam agetur ad finem cautionis interponende.facit quod habetur in.l.statuliber.⁊.l.seruus si heredi.ff.de statuli.⁊ de materia huius dic vt in.l.cum seruus.s.codē.

Summarium.

1 ¶Species certa si legetur qualis tradenda censeatur.
2 Legatario existente seruo sub conditione dominium est heredis illa pendente.
3 Vsusfructus dicitur pars dominij.

Si seruus titij. Si res in qua vel pro qua ius habeo peruenit ad me sub specie restituendi possum per retentionem serua-
1 re ius meum.hoc dicit. ¶†Item nota qd vbi legatur certa species sufficit tradi talis qualis erat apud defunctum: licet de mero rigore conditio sit meliorata post mortem. ¶In glos.j. in fi.quasi velit qd si esset pure legatū tunc cum rei legate trāseat dominium in legatarium a morte testantis:saltem ficte:licet vere ab adita hereditate.l.a titio.ff.de fur.⁊.l.si tibi homo.§.cum seruus.ff.eodem.iste nūquam reperitur esse in dominio heredis. ideo non esset dubium qd actio que sibi competebat firma rema-
2 neret.d.l.a titio.†sed quando legatarius est seruus sub conditione interim pendente conditione dominiū est heredis.⁊ sic actio videtur extincta cum actio furti noxalis competat contra dominum:⁊ non possit competere sibiipsi contra seipsos.l.apud antiquos.C.de fur.ideo videbatur quodammodo non posse pretendere ad ius pretextu dicti furti. Sed contrarium determinatur: quia licet de mero rigore extinguatur: non tamen quantum ad effectum quo minus possit retinere seruum quousqz sibi satisfaciat.facit.l.fi.§.in computatione.C.de iu.delibe.⁊ si contingeret eum tradere priusqā sibi satisfaciat poterit agere cōdictione incerti vt repetat factum retentionis:per.l.qd si nulla.s.eodem.et l.qui exceptionis.§.si quis.de condi.indebi.⁊ no.bene glo.inquātum dixit vel in diem.quia vult in effectu quod dominium rei legate in diem non transeat ante diem.hec enim translatio dominij est quedam iuris executio que non fit ante diem secundū Baldum alleg.l.sempronius attalus.de vsufruc.leg. Pet.vero intelligebat etiam in seruo pure legato:vt hic refert Cy.quia secundū eum ante cognitionem fiendam per legatarium:licet adita sit hereditas vere est heredis sed est ficte legatarij.pro quo facit licet non alleget.l.seruum filij.supra eodem. Ideo videbatur etiam tunc extincta actio.de quo etiam dixi in.l.si heredi seruo.s.eo.nec absonū scdm eū duos dominos esse diuerso iure:sic etiā quis pōt esse dominus directe ⁊ alter vtiliter:vt.l.si domus.in fi.ff.codem. sed hec opi.non placet per.d.l.si a titio.⁊.d.l.si tibi homo.§.cum

seruus. Nã ab adita hereditate vere est legatarij: licet nõ irreuo-
cabiliter: vt no. in. l. si qs ita hereditatẽ. s. de condi. insti. ⁊. l. cum
pater. §. surdo. j. ti. j. ¶ No. tamẽ hãc opi. Pe. que facit pro opi.
Bal. in. l. si pluribus. s. eo. ¶ In gloss. recipias. in fi. Bar. hic in
effectu limitat istam. l. per. l. si res obligata. qd est valde notabile.
Et ex hac glo. habes declarationẽ ad. §. dñs. Aduerte tamen q
dicit per eum dicta fallere in. l. si fructuarium. de manu. testa. sed
certe non video quomodo ibi sit fallẽtia. nam secundum vnam
literã ibi heres erat fructuarius ⁊ testator ꝓprietarius serui qui
3 reliquit libertatẽ. † Nam cũ vsusfructus cõtineat vicem dñij siue
sit pars eius. l. iiij. s. de vsufru. ⁊ in. §. dñs. hic alleg. merito debet
valere libertas etiã si testator ignorauerit vsumfructũ spectare
ad heredẽ: q in priuã lo ipsum tali vsufructu prout ipse videtur
voluisse facere legãdo libertatẽ seruo non est necessaria sciẽtia: vt
d. §. dñs. ⁊ eodẽ modo scdm aliã lecturã si heres erat ꝓprietari⁹
auferẽdo ꝓprietatem per dationem libertatis nõ erit necessaria
scientia. videt tñ ibi in hoc speciale ꝓpter vsumfructũ quẽ habe-
bat testator qd valeat libertas directo data que alias non vale-
ret quãdo dat seruo ex toto heredi. l. seruo. C. de testa. ma. ¶ In
glo. fi. in fi. Sed certe ille titulus loquit qñ furtũ committit ante
aditã hereditatẽ: hic aũt in fi. loquitur quando post aditã here-
ditatẽ. ideo dic qd dabit directa furti actio contra ipsum tanq
liberum hominem sicut daretur contra alium furtum faciẽtem.

Summarium.

1 Testatore domum legãte de qua in dubio intelligi debeat.
2 Actio datur ex testamento si re legata euicta cautio pro non pre-
stetur.
3 Legatum factum de re heredis an sit validum.
4 Testator an presumatur scire rem alienam.
5 Confitenti fit preceptum ⁊ datur terminus ad soluendum.
6 Tempus qd ad soluenduz datur iudicis arbitrio relinquitur.
7 Contestatio litis non inducitur per confessionem.
8 Solui potest aliud pro alio.
9 Res mea quando mihi legari possit.
10 Dominij appellatione in dubio venit directum.
11 Emphiteota rem emphiteoticam donare potest sed donatariũ
in possessionem mittere sine consensu domini non potest.
12 Emphiteosis ecclesie an possit ad extraneum transire.

Si domus. Legatum incertũ rei qui habet
fines facto hois valet si in patri-
1 monio reperiat: als secus. h. d. ¶ † Itẽ no. qd vbi testa-
tor legat domũ i dubio videt legare de illis quas ha-
bet in patrimonio. ad idem qd habet in. l. iij. ⁊ qd ibi no. p Bar.
j. de vi. triti. ⁊ oleo le. vbi etiam in simili dicitur qd si legant cen-
tum corbes vini vel frumẽti in dubio videtur legatum factũ de
eo qd erat in patrimonio. ⁊ sic heres legatario inuito non pote-
rit dare de alio. ¶ In glo. j. in fi. hec expositio est cõtra text. vnde
ad. d. l. legato. dic vt hic per Cy. Bar. ⁊ per glo. in. d. l. legato. cir-
ca prin. glo. mag. ⁊ ibi etiam tetigi. Nam ibi sensit etiam aliã so-
lu. quam Bar. hic: q ibi loquit in rebus in quibus est quandoq
reperire aliquas quas magis expedit non habere quam habere
l. si quis argentũ. §. j. de dona. ¶ In glo. decisorium. ibi: domus
vel fundus. No. bene qd parificat domum ⁊ fundum. ⁊ sic videt
velle qd in casu huius. l. non sit differentia inter domum ⁊ fun-
dum. Et hanc opi. etiam posuit in. §. gener. hic alle. tamen con-
trariũ tenuit finaliter ibi ⁊ in. l. legato. s. alle. Pe. tenet istã glos.
vt distinguatur similiter in domo ⁊ in fundo: an habeat in patri-
monio an non. Et plus dixit vt hic refert Cy. qd si leget domum
vel fundum non valet etiam si habeat in patrimonio nisi adie-
cerit quod legat de his quos vel quas habet in patrimonio. Sz
istud vltimum non placet: q in dubio videt legare de his quos
habet in patrimonio vt hic innuit litera. ⁊ dixi in no. Bar. tamẽ
hic ⁊ in. l. si ita stipulatus. in. viij. contrario. de verbo. obli. tenet
glo. §. gener. Sed equior videtur opi. cõtraria qd idem sit in fun-
do ⁊ in domo. Nam absonum videtur qd heres possit declarare
aliter fundum quam habuerit in vsu testator. ar. l. domus. §. j. j.
de vsufru. leg. ⁊. l. pe. j. de ali. leg. ⁊ per hoc facit regula. l. quoties.
de ver. obli. vt res potius valeat quam pereat. ¶ In ea. glos. ibi:
vel generibus. supple que habuit fines a natura. vel si facto ho-
minis non pendet a facto grauati: vt est videre in pecunia. l. j. de
contrahen. emp. Et adde dictis Bar. qd si testator legat domũ ⁊
habet plures: vnam in domicilio: aliam extra. videtur in dubio
sentire de illa que est in domicilio fm Bal. ⁊ Ang. hic: per. l. que
conditio. in. §. j. de condi. ⁊ demon. ⁊ si plures sint in domicilio
tunc electio erit heredis: vt hic. Item inducitur per Dy. ad. q. de
eo qui promisit alicui dare fundum qd non valeat si non habeat
fundum in patrimonio. ⁊ sic habeat vnum tantum illud debeat
si plures inspiciatur qualitas persone. ar. l. pe. j. de ali. le. de quo
hic etiam per Dy.

2 De euictione. † Re legata euicta non prestita cau-
tione agitur ex testamento. Sz ante-
quam euincatur officio iudicis cautio postulabitur. h. d. Et pri-
mo format vnam questionem. secũdo premittit vnam regulam.
tertio ex illo infert ad solutionem. secunda ibi: ⁊ regulariter. ter-
tia ibi: ceterum. ¶ No. ex isto tex. bonam regulam ⁊ doctrinam
qd vbicunq euicta re prestita potest agi de euictione: ibi ante eã
prestitaz potest peti vt de euictione caueatur. facit qd habetur in
l. secunda. supra de euictioni. ¶ In glo. j. in fine non enim potest
agi de euictione quando extra iudicium euincitur. l. non tamen.
supra de euictionibus. etiaz si euinceretur per compromissum. l.
si dictum. §. si compromissum. ⁊ ibi not. s. de euic. qd intellige se-
cundũ Bal. nisi compromissum esset de euictione qualitercunq
res euinceretur per ea que habẽtur in. l. cum pena. s. de arbitris.
¶ In glo. ex testamento. in fi. ⁊ per hanc. l. facit. l. iiij. C. depo. et
pondera bene glo. quando dicit non posse implorari officiũ iudi-
cis vt caueatur de euictione quando res est prestita extra iudiciũ
⁊ hoc videtur etiam hic probari in ver. centum. a contrario sen-
su: non tamen negat quin possit agi actione ex testamẽto ad finẽ
vt cautio pstetur. quoniam hoc bene fieri potest: vt. l. iul. §. j. j. de
ver. obli. ⁊. l. etiam. j. de sol. nam firmitas ⁊ effectus principalis. s.
solutionis pendet ex cautione prestanda propter ius cautionis
quod concernit totam rem vnde non extinguitur talis actio nec
consequenter officium ipsius actionis: sed in. l. iiij. C. depo. acces-
sorium dependebat a principali non econtra. ⁊ sic patet hãc glos.
saluari posse; vt hic sensit Ang. licet Dy. ⁊ etiam Bar. reprobent
eam. ¶ Et ex predictis patet qd vbi vellet re soluta extra iudiciũ
solum petere cautionem non potest: q aut peteretur offcio iudi-
cis nobili ⁊ non potest: quia non est casus in quo a iure hoc indu-
catur: aut officio mercenario ⁊ non potest: quia illud est extinctũ
propter solutionem: vt dixit glo. Sed si vellet petere rem ad finẽ
vt cautio prestetur bene potest: vt patet ex predictis. de quo etiã
per Cy. in. l. exhibitionis. C. ad exhi. ¶ In gloss. ibi: ex stipulatu.
ibi. l. nõ solet. sed certe de facili possit euadi ista. l. cũ. si. q hic sim-
pliciter non est petitio rei facta in iudicio que noceret: sed esset re-
ceptio cautionis. nam si non esset aliqua cautio recepta sed solũ
res petita in iudicio ⁊ prestita tunc bene competeret actio ex te-
stamento sicut si extra iudicium esset prestita: imo multofortius
per. l. non solet. hic alle. vnde aliqui tenent opi. Lotadij: alias lo-
tarij qd inducatur nouatio per. §. preterea. insti. qui. mo. tol. obl.
Cy. hic satis dubitat ⁊ tenet cum glo. ⁊ respondet ad. §. preterea
qd istud. qd ideo hic non fiat nouatio ne fiat deterior conditio:
per. d. l. non solet. Sed certe hec responsio parum valet: vt patet
ex predictis. ideo dic melius qd non inducitur nouatio quia hec
cautio prestatur ex necessitate cum possit pars cogi ad ipsaz pre-
standam: vt hic patet. ⁊ venit accessorie ad negotium principale
pro ipsius cautela: ideo non inducitur nouatio. ⁊ secundum hec
iura. l. iij. §. in conuentione. ⁊ qd ibi no. j. de re iudi. ¶ In ea. glo.
ibi: ex qualitate supple rei debite q debetur genus. et vide oĩno
glo. in. l. ex empto. in prin. s. de act. emp. ⁊. l. qui concubinam. §. si
heres. j. de leg. iij. Et qd subijcit de titulo. intellige qd est titulus
lucratiuus ex quo non debetur euictio. l. res donata. de edi. edic.
¶ In ea. glo. ibi. §. sed si rem. de hoc dic plene vt. s. eo. l. si res ob-
ligata. ⁊ intellige qd non potest euinci res propria testantis: sal-
uo nisi fuisset temporaliter sua. l. lege vectigali. s. de pig. Tũc ta-
men non debetur euictio fm Bal. q videretur legasse ius quod
habebat: vt. j. ea. l. §. fi. ⁊. C. de lega. l. vxor. Item intellige qd non
potest euinci nisi per iniuriam que non noceret heredi: vt. l. si per
imprudentiam. de euic. qd intelligit Bar. nisi heres dedisset cau-
sam: q non prestitisset instrumenta legatario pro defensione q
tunc videt fieri iniuria heredi: ideo tunc nocerei heredi: sed ang.
placet dictum sed non exemplum: q tunc iudex non fecisset iniu-
riam iudicando secundum allegata ⁊ probata: ideo ponit exem-
plum quando heres fuit conuentus ante traditionem rei ⁊ quia
fuit communicatus iudici iudex tulit sententiam contra eum.
ideo sibi nocet. facit qd no. in. l. si merces. §. culpe. s. loca. ⁊. l. pe. so-
lu. matri. Sed tu potes saluare exemplum Bar. q ibi est iniuria
in re ipsa ex quo legatarius vere fouebat iustitiam. hinc est qd si
esset appellatum ⁊ in causa appellationis probetur de iure lega-
tarij licet non fuerit probatum in prima causa poterit pronun-
ciare male fuisse iudicatum. l. eos. §. j. C. de app. iuncta. l. per hãc.
C. de tempo. app. facit qd consueuit dici de dolo re ipsa ⁊ de dolo
ex proposito. in. l. finali. C. de resti. in integ. l. ij. C. de rescin. vendi.
3 ¶ † Quid autem si legetur res heredis. glo. hic nõ tangit sed tã-
gitur. j. ea. l. §. fi. Et dic qd tenet legatum sicut de re testatoris. l.
vnum ex familia. §. si rem. j. titu. primo. ¶ In ea. gloss. ibi: primo
casu debetur euictio. dic qd si habet possessionem penes se heres
debebit ipsam tradere: vt no. glo. in. l. cum alienam. hic allega. ⁊
si postea euinceretur tenetur de euictione. si autem non habebit
penes se debebit eam redimere si poterit. Et ex quo semel exbur-
sauerit precium. videtur quod si postea euincatur non teneatur
ar. l. fideicommissa. §. si quis dotem. de lega. tertio. tenebitur ta-
men cedere actionem quam habebit contra actorem fm Cy. in. l.
cum alienã. prealleg. Si aũt non posset emere: q dñs non vellet
vendere

vendere: vel quia nimis excessiuo precio vellet tunc tenetur dare legatario iustũ precium: taliter quod faciat eum accipiẽtis. l. non dubium. §. fi. ĩ. ti. ij. iũcto eo quod habetur in. l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. Nec ob. ei quod dixi. ff. quod si habeat heres penes se possessionẽ debebit tradere et tenebitur de euictione vt hic aperte voluit Bal. et Cy. in. l. cum alienã. et ibi etiã sentit Bar. quod videtur contrarium: quasi tunc debeat dici quod videatur legasse ius quod habet in ea. ĩ. ea. l. §. fi. et sic solũ ius possessionis: cum possessio sit ius quoddã. l. j. in prin. ĩ. de acqui. pos. quia respondet quod aliud est res: aliud rei possessio. l. si duo. in fi. ĩ. vti pos. Unde legãdo rem videtur legare respectu dominij quod in consequentiam attrabit ad se possessionem. l. si quis vi. §. differentia. de acqui. pos. et l. j. de alie. iudi. mu. cau. fac. et ideo legando rem non videtur simpliciter legare tãtummodo quod habet in possessione: et pro tanto si nullus ius habet in dominio vel pro ipso dominio: videtur velle quod heres rem faciat accipientis ex quo sciebat alienam taliter quod ab eo nõ auocetur. l. nõ quocunque. §. j. ĩ. eo. et l. qui concubinam. §. si heres. de leg. iij. et hoc fuit de mente Bal. et Ange. in. l. cum alienam. hic alleg. ¶ Item adde quod dixit hic Ange. quod hoc membrum fallit si legatur ad sepulturam res aliena: quia etiam debet viuere scdm legem dei et non seculi. et sic intelligit glo. in. l. cum alienam. moueri voluit per. c. si liws. de testa. quod loquitur proprie quando legatur res aliena que erat ecclesie: de cuius intellectu dic melius vt dictũ fuit in. l. apud iul. §. fi. ff. eo. et quod no. in. l. si ex toto. in prin. ff. eo. vbi tãgitur quid iuris quando legatur res que est communis cum alio. Item quod dictum est. ff. procedit quando quis est mere legatarius. Sed si esset heres et legatarius an debeatur tunc sibi euictio. pẽdet ex intellectu. l. cum pater. §. euictio. ĩ. tit. j. ¶ In ea. glos. ibi. ij. et. ij. supra glos. dixit de tacente quem appellat hic tertium casum. et debet exponi. i. de cuius scientia vel ignorãtia dubitatur scdm Dy.

4 ¶ † An autem presumitur scire rem alienam vel ignorare: tetigit Cy. et Bal. in. d. l. cum alienam. Et concludit Cyn. quod si peruenit ad testantem ex facto alieno presumitur ignorantia. l. fi. ĩ. pro socio. Si ex facto proprio presumitur scientia per. l. quãquã. ad velleia. Idem Bal. ibi: sed limitat primum dictum nisi fuisset factũ illud alienum discussum sepius per testantem. l. proculo. de prob. Sed certe etiam quãdo per factum proprium obuenit potest esse ignorantia: quia potest credere quod vendens fuerit dominus et probabiliter ex quo ille asserebat se dominum. argu. dicte. l. si pro suo et ideo Cy. ibi in addi. dicit quod tũc presumitur sciuisse alienã quãdo re vera erat aliena et occupauit eam sine aliquo titulo. per. l. fi. C. vnde vi. et hec opi. satis placet. ¶ In eadem glos. ibi: nulle. vel etiam finite exemplifica vt hic per Bar. Sed aduerte quia scdm hoc videtur quod quasi nunquã debeatur cõiuncte persone euictio magis quã extraneo. nam si putauit se dominum ex aliqua causa et ex illa non erat: videtur scdm hoc verisimiliter inductus ad allegandum etiam coniuncte persone preterũ illius cause. et per cõsequens non debebitur euictio. per id quod dicit hic Glo. Si autem appareret causa ex qua putasset se dominum: tunc si apparet quod occupauit tunc illam presumitur alienam sciuisse et sic deberetur euictio etiam extraneo. et per consequens non videtur bene posse practicari quod aliqua sit specialitas in coniuncta persona nisi dicas quod remanet specialitas quando apparet rem fuisse penes testãtem: et eam tenuisse pro sua: nec apparet etiã ex qua causa rem putaret suam. hoc tamen raro contingeret: quia si nõ occupasset verisimiliter putaret esse suam ex causa hereditaria vel alia. vel intelligatur hec glos. quando causa est nulla. et sic titulus nullus: vt in exemplo posito per Bar. quãdo rem emit a pupillo: sed vbi titulus est aliquis sed non transfert dominiũ cum etiam in re aliena possit cadere titulus. l. cum alienam. C. de contraben. emp. hec tamen diuersitas casuum non videtur habere in se magnã rationem. Nam videtur quod eadẽ sit ratio siue putet rem esse suam ex titulo valido siue nullo: quia vtrobique propter illum titulum inducitur ad legandum etiã si non esset. l. sticho. de vsufr. lega. Hec materia satis fuisset clara. sed per illã. l. remanet difficultas propter ea que supra dixi. et propter rationem. l. cum alienam. que videtur pungere et etiã in casu. d. l. sticho. ¶ In ea. glo. ibi cessat euictio et si testator. et si heres nõ habebat rem penes se tunc clarum. Si autẽ habebat penes se possessionem testator debebit heres tradere illam per no. per glos. in. d. l. cum alienam. non tamẽ debebitur euictio ex quo ignorauit alienã et legauit extraneo: vt hic dixit glos. Sed hic occurrit dubium an tenebitur cedere actionem pro euictione si quã habebat defunctus. glo. tenuit quod non in. l. si res. ff. de euic. licet possit si vellet. pro quo facit. l. si is qui. eo. titu. et quod not. in. l. iul. §. j. de verbo. ob. Sed forte posset dici quia testator legando rem videtur legare ius quod habet in re vel pro re. l. apud iul. §. idẽ iul. ff. eodem. Nec ob. l. si is qui. quia ibi damnum redũdaret aduersus heredem qui erat ille qui promiserat. Item non posset cedere contra seipsum que ratio cessat quando extraneus est qui tenetur de euictione. Item non ob. quod habetur in. §. qui fundum. quia ibi ab ipso initio nunquã nata fuit obligatio pro euictione respectu traditionis que fieret adiecto. Hic autem erat iam nata penes defunctum saltem quantum ad potentiã qui postea res legauit. Si tamen velles tenere glo. potes dicere quod in. §. idẽ iul. competebat actio directa pro ipsa re: sed hic non competebat pro re sed pro interesse ratione euictionis. ¶ In ca. glo. in fi. et de hoc etiam per glos. et doc. in. l. aristo. §. fi. ĩ. de dona. et in. l. j. C. de iure delibe. et ad materiam. §. adde quod dictum fuit in. l. quod in rerum. §. fi. ff. eo. et quod dicetur. ĩ. e. l. §. fi. ¶ Item circa. §. euic. põdera vnum intellectum quem posuit hic glo. s. quod ibi loquatur quando error precedentis cause nulle vel finite induxisse presumitur ad legandum. Secũdus intellectus fuit quod ibi sit speciale inter fratres ne creetur inuidia inter fratres vt ibi tãgit glo. Tertius quod ibi erat heres et legatarius non simpliciter legatarius: tamen ideo quia ibi remanet aliud emolumentum et re euicta nõ debetur euictio nisi prout ibi dicitur. Et istum sequitur Cy. in. l. cum alienam. et etiã Barto. in. §. euic. Quartus fuit quod ibi loquitur quando coniuncta persona fuit grauata respectu alterius persone: ideo non vtitur priuilegio vna coniuncta cõtra aliam ex quo sunt in pari causa. argu. l. non solum. §. de illo. ff. de ritu nup. et l. sed et milites. ff. de excusa. tuto. et hunc sensit Bal. in. d. l. cum alienã. et omnes isti intellectus possunt in se esse boni. Nam possunt plures rationes finales concurrere circa eandem. l. liberorum. §. notantur. supra de his qui notan. infa. et in. §. affinitatis. insti. de nup. et sic vna cesset nihilominus si remanet alia remanet legis dispositio: vt not. in. d. §. notantur. Et in casu dicti. §. si non possidebatur per defunctum videtur quod debuerit emi. l. cum alienam. et si erat penes defunctum: et tunc nõ debetur euictio nisi ope exceptionis si alijs etiã heredibus sit prelegatum. de quo ibi latius per Bar.

1 In pecunia. † Confitenti fit preceptum et datur terminus ad soluendũ: et ex causa permittitur vt soluatur estimatio pro specie sine causa. hoc dicit no. cum §. sequen. et sequen. ¶ Nota practicam quod confitenti debet fieri

6 preceptum de soluendo. ¶ † Item no. tempus esse in arbitrio iudicis infra quod debet fieri solutio: tamen communiter seruatur quod dantur decem dies. de quo in. l. si debitori. ff. de iudi. vel forte citra modicum quod datur inducãtur de iure vt hic dicit glos. licet consuetudo aliter obseruet. nec ob. tex. in ver. quod quid est. quia non dicit quod sit in arbitrio iudicis: sed dicit quod pretor debet illud tempus obseruare: et sic interim non permittat debi-

7 torem inquietari. ¶ † Item nota quod per confessionem non videtur induci contestatio litis: quia sic quodammodo cogeretur ad suscipiendum iudicium quod fieri non debet vt hic probatur. et. ff. de procur. l. si reus paratus. de quo etiam in. l. j. C. de lit. contest. Cõmuniter tamen hoc tenetur quando fit non precedẽte libello. sed si fieret eo precedente tunc secus: vt not. glo. in. l. proinde. §. j. ad. l. aquil. et in. §. susceptum. in autẽ. de exhiben. re. col. j. et in. c. dudum. el. ij. extra de elec. vbi bona glo. etiã in. c. ex parte. el. j. extra de verborum significatio. Potes tamen dicere quod vbi constat de mente illa sit seruanda: siue sit libellus oblatus siue non per istum tex.

8 Sed in dubio procedit distinctio predicta. ¶ † Item no. quod iterdum ex causa potest solui aliud pro alio. de quo plene per glos. et doc. in. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. ¶ Itẽ no. quod affectio qualiscunque nõ excusat quẽ a prestatione rei debite nisi sit affectio ratione coniunctionis naturalis cõtingens ipsum dare debentẽ. et sic facit quod nõ excusetur heres a soluẽdis libris legatis licet pretẽdat affectionẽ: quia forte fuerint alicuius famosi doctoris. ¶ In glo. modicũ. ibi: alij dicunt prima forte vera de iure per. l. si debitori. sed scda approbatur per cõsuetudinẽ per quã etiã datur tẽpus. x. dierũ cõiter ex arbitrio iudicis: vt no. in. d. l. si debitori. ¶ In glo. in ver. prestare. ibi sed rei sic. dic tamẽ vt no. in. cõtrario. et meli᷒ in. l. si seruus. ff. mã. ¶ In glo. nõ imputauerit. ibi: secus si in põdere. intellige hoc verum quãdo tale pondus consistit in materia reducibili ad pecuniam: vt ibi patet vt in pondere argenti. de quo ibi loquitur: secus si consistat in alia materia. puta si erat pondus olei vel vini per regulam. l. ij. §. j. si cert. peta. et. l. eum pro quo. C. de solu.

Si fundus. Ei qui habet dñium directum põt legari ab eo qui habet vtile et in dubio videtur quis le-

6 gando rem alienã legare ius quod habet in re. h. d. ¶ † Item no. quia res mea põt mihi legari quãdo deficit aliquod ius in ea. ¶ Itẽ quãdo põt a me auocari aliquo casu vt. l. in bello. §. si quis seruũ. ĩ. de capti.

10 et sic limita. l. res proprias. C. de lega. ¶ † Item nota quod in dubio appellatione dominij intelligitur de directo. ad idẽ quod habetur in l. ij. ff. si ager vecti. ¶ Item not. quod emphiteota videtur posse legare fundum emphiteoticum alteri et eadem ratione donare. ar. l. legatum. ĩ. de leg. ij. de quo. ĩ. tangetur. ¶ In glo. habemus. ibi: id solum videtur legare. supple etiam si sit extincturũ morte. l. quod in rerum. §. j. ff. eod. de quo dic vt ibi. Item intellige quod videtur legare ius quod putat se habere: licet vere non habeat: vt no. Barto. in. l. seruum filij. in prin. cum ibi no. in prin. ff. eo. non tamẽ procedit hec regula in eo qui solũ habet ius prediale. puta seruitutis: quia tunc nõ astringitur legatum ad illud ius: cum seruitus predialis non possit deberi non domino: seu non habẽti predium dominans. l.

menius.§.fundo.ff.ti.j.¶Quid aūt si qs habet tantūmodo ius possessionis.dic vt dictū fuit in.§.de euictione. Si aūt qs habet dñium sed affectū onere obligationis.dic vt in.l.si res obligata.§.eo.⁊.l.si seruus titij.Si aūt habeat ius suū cōmune cū alio tūc si cū herede dic vt in.l.vnū ex familia.§.si rem.ff.titu.j.⁊.§.eod.l.serui electione.§.fi.Si aūt habeat partē in re quo ad proprietatē ⁊ alterā partē habeat obligatā:tunc legando rem simpliciter nō videt legare ius hypothece:lz sit ius reale:sed tantummodo ius dñij qd habet in parte:saluo nisi sciēter totā rē legasset: vt est casus nota.⁊ sing.in.l.iul.in prin.ff.de lega.iij.Et adde etiā casum singularē in.l.q habebat.ff.de leg.iij.vbi patet qd etiā in alio casu videt legare qñ verisimiliter desperabat de luitione vt ibi patet. Item qd dictū est in legatione extēde ad donationē inter viuos ⁊ donādo rem nō videatur donasse nisi ius qd habet:vt extra de dona.c.pastoralis.cū sit eadē ratio que in legato:cū vterqȝ sit titulus lucratiuus.ideo secus in vendēte rē simpliciter: saluo nisi cōtrahēdi forma aut precij paruitas: vel emptoris sciētia aliam presumptionē inducat.⁊ sic debet intelligi.l.q tabernas.§.de contrahē.emp.⁊ in.l.si qs domū.§.j.§.loca.ſm Bal.⁊ Ang.¶Extra gl.adde dictis bar.inquātū dicit emphiteotā ꝑuati nō posse rem donare sine cōsensu dñi.Nam glo.tenuit contrariū in.l.fi.de iure emphi.⁊ illā sequit hic Bal.⁊ cōmuniter doc.vnde etiā sequtur eam Jo.an.in.c.potuit.super glos.iij.extra de loca.Spec.in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.secundo hoc.⁊ ibi etiā per Jo.an.in addi.Nec ob.d.l.fi.inquātū vult qd nō possit sine cōsensu dñi qr loquit in venditore:vt ibi patet expsse.⁊ potissime p id qd ibi dicit qd debet denūciare dño verū preciū.nam illud ꝓprie cadit in emptore:vt.l.fi.C.de predi.curia.⁊ per hoc etiā faciat:qr nō est eadē ratio in vēditione ⁊ donatione.Nā in vēditione respectus habet ad pciū.⁊ ideo cū non intersit emphiteote a quo illud habeat cōueniēs est qd primo regrat dñm:sed donatio fit ꝓpter merītū vel affectionē.l.nec adiecit.§.pro socio.que nō cadunt verisimiliter in donatario ⁊ dño:ideo nō est conueniēs emphiteotam arctari vt pmo donet dño.Nec ob.etiā glo.in.l.j.C.de fun.patri.lib.x.qr si bene ponderet illa glo.in donatione nō facit differētiā inter emphiteotā priuati ⁊ reipubli.sed bene facit in venditione ⁊ sic nō probat id ad qd allegat per Bart.Nec etiā est verisimile in his que dixi in.d.l.fi.Nec ob.ratio Bar.qr lz donatarius emphiteota priuati,non sit obligatus dño:tñ remediū erit qd poterit vendicare rem ab ipso si nō soluat pensio:vt dixi glo.in.d.l.fi.

11 ¶†Item aduertendū:qr lz posset donare sine cōsensu dñi.nō tñ donatariū poterit inducere in possessionem sine consensu dñi:qr debebit consentire soluta sibi quinquagesima estimationis rei:⁊ tūc facit sibi obligari donatariū ⁊ debebit eū dominus mittere in possessionē per literas suas nō per ꝓcuratorē:vt ptz in.d.l.fi.⁊ si recusaret post duos mēses poterit duci per donātē in possessionem:⁊ imputet sibi tunc dñs.⁊ si aliter faceret donans caderet a iure suo:vt patet in.d.l.fi.ad fi.Et sic patet qd plene est cōsultum dño etiā quādo donat:qr lz possit donari sine cōsensu dñi: nō tñ poterit induci in possessionem sine eius cōsensu.⁊ sic solū in venditione in actu ꝯtrahēdi regrat prius dñm requisitū:sed in actu inducendi semp debet regri dñs.⁊ hoc in emphiteota ꝑuati. Sz si esset emphiteota ecclesie Bar.dicit qd nullo modo potest dare vel vendere irrequisita ecclesia:al's cadat a iure suo per.l.ij.C.ne rei domi.vel tēpl.sed cōtrariū tenet hic Bal.qd idē sit qd emphiteota priuati.⁊ hoc etiā tenuit Jo.an.in.d.c.potuit.in glo.iij.et Spe.in loco preallega.Nec ob.d.l.ij.qr ibi alienabat in fraudem in volēdo ecclesiam priuare iure suo.nā alienabat tanqȝ suā.⁊ sic prestaret causam prescribendi cōtra ecclesiā.ideo id fieri non pōt sed hic loqmur qñ alienat saluo iure.⁊ sic tanqȝ emphiteota ecclesie.facit qd habet in.l.j.C.de fun.rei pri.lib.x.⁊ pro hoc intellectu bene facit:qr.d.l.ij.loquit etiā in emphiteota reipublice.⁊ sic patet loquitur in casu de quo dixi.alias enim fuisset donatio licita

12 vt hic patet.¶†Item non ob.si dicatur qd emphiteosis ecclesie debet transire in extraneā personā:vt in.§.emphiteosim.in aut.de non alie.col.ij.per quam etiam rationem Bar.consuluit emphiteotā cadere a iure suo vt refert Bal.in.l.vsufruc.§.solu.ma.qr respondetur primo an possit transire in extraneum vel non recurre ad ea que dixi in.l.etiam.§.solu.ma.⁊ in.l.quod dicitur.ff.de verbo.obli.Secundo posito qd illud esset verum dic qd intelligitur quando per ipsum cui facta fuit concessio non fit alienatio in vita.Nam videtur posse preiudicare iuri querendo ipsis filijs qui mortis causa capiunt per.l.qui rome.§.flauius.⁊ quod ibi no.de ver.obli.Et fuit de mente Spec.in loco precalleg.¶Ultimo Bal.hic saluat glo.in.l.codicillos.§.instituto.ff.ti.j.qd locatio ad magnum tempus non inducat translationem dñij etiam vtilis quando expresse hoc agatur.in dubio autem sit secus.⁊ sic procedat dictum doc.

Si quis legauerit. Exceptio que non reperit nihil importat.¶Extra gloss.inquantū tangitur an vendens fundū fructibus plenū excepto iure coloni possit retinere aliquam partem fructuum si non sit colonus:sed ipsemet col lucrat.nam tenet qd sic si sciebat emptor nullum esse colonum:al's secus per.l.si quis duos.§.si in venditione.alleg.l.posse.§.cōmunia prediorum.iuncta.l.si mercedem.in fine.§.de act.empt.Nam inquantum intelligit.d.§.si in venditione.quādo emptor sciuit videtur diuinare.vnde Ange.videtur illam.l.intelligere simpliciter quia licet ibi non essent sue edes vendite:tamen erant apte nate ad seruitutem:sed in hac.l.impossibile erat esse vineas:cum testator senserit de his que erant tēpore mortis sed tunc non erāt. sed aliter non respondet ad.l.si mercedem.ideo melius forte potest dici quod interdum quis accipiendo ius refert se ad ius persone etiam indeterminate:⁊ tunc habeat locum.l.si mercede.interdum simpliciter excipit aliquod ius.Et tunc loquitur.l.si in venditione.⁊ ideo in.d.q.habetur respectus ad ius persone tertij in effectu:vt in dicta.l.si mercedem.si non reperitur nihil operatur:⁊ per hoc non placet:quod dixit hic Bald.quod aliud est si dicatur saluo iure coloni.aliud salua parte coloni:quia primo casu se refert ad ius. Secundo potius ad effectum. Nam ex quo refert se ad partem persone tertie:vt.d.l.si mercedem.non videtur differentia inter dictos casus:secus si forte dixisset salua parte consueta dari colonis:qr tuncqȝ posset procedere dictum suum.

Summarium.

1 ¶Impersonalitas que verbo executiuo adijcitur dispositionem non vitiat.

2 Uniuersitas vici est approbata sicut ⁊ ciuitatis.

Si heres. Jussus facere vt quis habeat videtur ius dare.h.d.¶In glos.j.in fi.hec est contra textum qui aliam rationem ponderat: vnde aliter dixit glos.in contrario quam sequuntur hic docto.vt sit differentia inter facere ⁊ curare. Sed adde quod forte alia potest notari differentia:quia aliud est quod testator iubet heredem facere qd titius habeat centum:aliud quādo iubet

1 facere vt titio dentur centum ⁊ sic loquitur contrarium.†Nam impersonalitas in verbo executiuo non vitiat dispositionem:vt habetur in.l.stipulatio.§.si quis ita.⁊ ibi per Barto.de verborū obligatio.Et ideo videtur quod possit stare litera in contrario: vt.l.fi.§.j.ff.si certum petatur.absqȝ verbo curare.Nam si promitto tibi.x.dari non dico dare promitto in effectu quod decem tibi dabuntur quod satis videor deducere ad effectum dādo tibi reū locupletem:quia non videor astrinxisse me ad dandum:sed solū quod tibi dabuntur decem.⁊ secundum hoc non esset differentia inter facere ⁊ curare:sed in eo an promittam facere ⁊ curare qd habeas:an vero quod dentur.

2 Uicis legatis. Uicus potest legari sine ciuitatibꝰ.hoc dicit.¶†Nota qd vniuersitas vici est approbata sicut vniuersitas ciuitatis.⁊ que differentia sit inter ciuitatem:villam:castellum:⁊ prouinciā:plene tetigit Barto.in extrauagan.qui sint rebelles.⁊ in.l.ij.de verborum significatio.vbi dicit de ciuitate.⁊ per Innocen.in.c.cum ab ecclesiarū prelatis.de offi.ordina.⁊ facit quod ipse not.in.c.cum ad sedem.de restitutio.spoliato.⁊ per Joan.and.de senten.excom.c.si ciuitas.libro.vj.⁊ de dioces.⁊ de districtu tāgitur in.c.rationem.de elec.⁊ in.c.vbi periculum.de elec.in.vj.de communitate tangitur etiam per Barto.in.l.j.ad municipa.

Summarium.

1 ¶Filius post patrem ad imperium prouocari potest.

2 Euidens esse quid dicatur.

3 Tria dicuntur multa ⁊ tamen multitudinem non faciunt.

4 Legata que ab herede relinquuntur a fideicommissario vniuersali repeti censentur.

Licet imperator. Relicta ab instituto videntur repetita a

1 substituto vulgariter nisi ex cōiecturis appareat.hoc dicit.¶†Nota qd non est absonum quod filius post patrē prouocet ad imperiū intellige per viam electionis canonice:qr in ipso imperio nō est successio iure hereditario:vt in.c.venerabilem.extra de elec.Et qui sint ad quos de iure spectat eligere imperatorē.est glo.singularis que nō est alibi in.c.ad apostoli

2 ce.de re iudi.in.vj.¶†Item nota qr euidēs dicitur esse qd apparet ex coniecturis.super quo vide bonam glos.in.l.si tutor.C.de

3 pig.tuto.¶†Item no.qr multa dicunt tria:nō tamē dicunt facere multitudinē.p id qd habet in aut.referēda.col.iij.sčdm Ange.¶Extra glo.adde dictis Bar.primo qr ratio prime exceptionis fuit quod testator nō videtur in dubio grauare heredem duplici onere.l.titia.§.qui inuita.de leg.ij.Ratio secunde fallentie:qr cessante causa debet cessare ⁊ effectus.l.qd dictū.§.de pac.⁊.l.adigere.§.quāuis.ff.de iure pa.⁊ extra de appel.c.cum cessante.cum si. Et ponit exemplū in sčda fallētia si forte institutus erat mentecaptus ⁊ non substitutus ⁊ legata fuerūt titio.x.singulis annis donec administrauerit negotia instituti.facit.l.scio.ff.de annu.leg.

vel sčdm

vel scdm Ray. pot poni quando ab instituto testator legauit rem heredis. Nam cessat ratio in substituto que ponitur in. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. tit. j. qr si intelligeretur repetitum a substituto oporteret eum redimere. ¶ Item scdm eum pot poni exemplum si institutus erat extraneus & substitutus erat filius vel coiunctus. Sed hoc exemplu non placet: qr si predilexit substitutu in portione delata ipsi coiuncto: & nihilominus grauauit eum multofortius est verisimile qd velit grauare ipsum coniunctu substitutu. ar. l. publius. §. j. de codi. & demo. Ratio tertie fallentie: qr in dubio dispositio no dz censeri iure diuerso. l. iam hoc iure. de vulg. & pup. & ideo ex quo duo sunt substituti simpliciter no videt velle alicui prelegare: & per cosequens no videt velle repetere legatu factu ab instituto. Et adde etia qd prima falletia facit etia ad. q. notata in Spe. de testa. §. j. ver. item pone. tamen decisio eius ptz ex his que hic dixit Barto. & Jo. an. in addi. Spec. super. d. ver.

4 ¶ Item an legata relicta ab herede intelligantur repetita a fideicomissario vniuersali. dic vt in. l. j. §. fin. & l. marcellus. & l. qui quadraginta. ff. ad treb. & l. j. & ij. & fi. C. ad treb. An autez intelligantur repetita a substituto extraneo. dic idē qd in pupillari. ar. l. humanitatis. C. de impu. & alijs substi. An autē intelligant repetita a substituto copendiose: considera an succedat ex vulgari: an ex pupillari: an ex fideicomissaria: & in his quid dicendu: ptz ex supradictis. & ex his que hic dicit Bart. Si vero succeditur ex compēdiosa que fit a milite iure directo impuberibus ex priuilegio militis vel filie femine ex forma statuti: an intelligatur tūc facta repetitio: dubitat hic Ang. & finaliter credit in dubio ipsam factam. per id qd no. glo. in solutione cōtrarij in. l. querebatur. §. fi. de testa. mili. ¶ Et vltimo adde vnu dictu qd statutu vel arbitramentum qd disponit aliquid fieri facta fide de aliquo an sufficiat qualisqualis fides: an vero requiratur tanta que faciat plenam probationē. dicit Ange. qd requiratur tanta que faciat plenam probationem per tex. cum glo. in. c. cupientes. §. qd si per viginti. in ver. fidem. extra de elec. in. vj. Tu adde etiam glos. in clemen. constitutionem. ad fi. de elec. in clemen.

Summarium.

1 Verbum libuerit/meram voluntatem importat.
2 Verba iudicio tuo/ quid importent.
3 Voluntas mera que dicatur.
4 Legatum ratione incertitudinis indifferenter vitiatur si quantitas exprimatur.
5 Causa falsa non plus debet operari quam vera.
6 Demonstratio falsa legatum non vitiat.

SI sic legatum. Valet legatuz si in arbitrium heredis cōmittat & non in ipsius merā volūtatē. h. d. ¶ Itē no. ex tex. hic aliqua verba que importāt arbitriu boni viri. de quibus etiā in. l. fideicomissaria libertas. & in. l. sceuola. & l. thais. §. sororē. ff. de fideicō. liber. Et de tertio etiā plene per Bar. in extraua. ad reprimē. in ver. videbit. & per Joā. de lig. in cle. sepe. de

1 verb. si. vbi in effectu sequitur Bar. in. d. extrauag. ¶ Quid aūt de ver. libuerit. dic qd importat merā voluntatē sicut & verbu volueri. vt in. d. l. fideicommissaria libertas. nam & vis verbi videt hoc importare quasi sit sensus. i. libere voluerit. vbi aūt iungitur verbu libere cum verbo importāte arbitriu significat merā volūtatem. l. vtrū. §. cū quidā. in fi. ff. de reb. dub. ¶ Quid aūt de ver-

2 bo iudicio tuo. Ray. variauit vt hic refert Ange. nam prima vice dixit importare arbitriu boni viri. postea mutauit & dixit qd imo importat voluntatē liberā & absolutā. & hoc vltimuz sequit hic Barto. & Ange. per. l. thais. §. lucius. de fideicom. liber. Sed forte prima opi. de iure verior nisi ex aliquo adiuncto posset aliquid aliud verisimiliter cōprehēdi. Nam iudiciu dicit quasi iurisditio. & ius dicit quasi iustitia: vt in. c. forus. §. iudiciu. & in. §. iudex. & in. c. ius dictu. extra de ver. si. & in. l. ij. §. apposita. ff. si certū pe. & per hoc etiā facit: qr scdm bal. & Ang. qd omnia verba significatiua equi siue iusti iudicij important arbitriu boni viri. Nec ob. d. §. lucius. qr ibi ex alijs verbis platis per testantē deprehendi verisimiliter pot qd voluit ponere in libera volūtate. dixit em ibi heredi in iudicio tuo erit an tales seruos iudices his libertos quos ideo non manumisi: qr alij quos habebat soror mea fuerunt ab ea manumissi. & ipsam postea reliquerūt: & sic mēs testatoris fuit qd voluit posse aliquid sibi per heredē impūgi vel ascribi si quo casu pducat ad libertatē & postea recedat ab eo. hoc aūt esse no pot: nisi intelligat in merā volūtatē heredis collatā potestatem manumittēdi. & ideo videt secus ibi si simpliciter dixisset

3 in iudicio tuo erit an manumittas. facit. §. seio. j. e. l. ¶ Vltimo no. qd illa dicit mera volūtas que est libera & extracta ab omni arbitrio etiā boni viri: & ideo poterit velle etiā iniquu. vt. l. cū quidam. ff. de le. ij. nisi dolo fecerit. vt est tex. no. in. l. creditor. §. lucius ff. manda. Et per hoc dixit Ange. se cōsuluisse de facto qd si statuto cauet qd propter instrumentu guarentigie capiat debitor ad meram volūtatē creditoris qd poterit incipi a captura ostēso instrumēto etiā nulla precedēte citatione per hāc. l. iuncta. l. cū quidam. Nec ob. qd citatio videt esse quedā defensio & no videt posse colligi: vt in cle. pastoralis. de re iud. qr non tollitur hec defensio scdm eum. sed variat potius defendēdi modus: qr reseruant defensiones ex postfacto: qd fieri pot de iure. l. fi. C. de cōpen. & l. ij. cū ibi no. C. de edic. diui adri. tol. & qr defensio pot ex causa tolli. l. si seruus. C. de his qui ad eccl. cofu. & l. j. C. quādo li. sine iud. vindi. ergo multofortius tēperari seu modificari. facit optime glos. singu. in. l. de pupillo. §. meminisse. de ope. noui nu. vbi incipi pot a precepto cū iustificatione si senseris te grauatu. facit qd not. in. c. ex parte. el. j. ff. de verb. si. ¶ Item per hoc dicit se cōsuluisse qd statutum disponens qd non possit appellari nisi a mera diffinitiua qd no habebit locu in interlocutoria que habet vim diffinitiue ex quo non est mere diffinitiua: de quo per eum in. l. stipulationum alie. ff. de verb. obli. ¶ Et ex predictis etiā ptz qd si statutuz dicit qd a mera interlocutoria no possit appellari no videt verificari in interlocutoria habēte vim diffinitiue. ¶ In glo. ij. in fi. de eo aūt qui subijciat se gratie & misericordie alterius videt intelligere Ange. glo. hic alleg. sed melius habet in. c. sane. extra de renun. & ad materiā etiam facit qd no. Bar. in. l. filiussa. ff. de dona. & notabilissime loquit in. d. extrauag. ad reprimen. in verbo videtur. vbi prosequitur de virtute verboru & de eoru effectu: siue importent liberam voluntatem siue arbitriu: tam in vltimis voluntatibus quā in cōtractibus vel iudicijs vel arbitrijs: vel statutis. Et adde quando committitur ad conscientiam alicuius. glo. singu. in. c. statutum. §. assessorem. de rescrip. in. vj. cui consueuit allegari ad contraria in clemen. j. de iure pa. sed vere non est contraria si diligenter inspiciatur. Et adde etiam qd no. Lap. in. c. ij. de iura. calum. in. vj. & in. c. ij. de confes. eo. libro.

Si mihi. Defectus debiti demōstrati per quantitatem non expressam facit deficere substātiam legati & per cōsequēs ipsum legatu. idem si quantitas exprimatur & ipsi debitori: vel tertio relinquat: secus si per debitorē creditori. h. d.

4 ¶ No. qd vbi quātitas no exprimit vitiatur legatu indifferēter ratione incertitudinis. qd intellige regulariter. nam fallit in dote: vt. l. cum post. §. gener. de iur. delib. in casu illius. §. Nam in terminis huius tex. non est differentia inter legatum dotis & alia legata vt hic patet. & C. de fal. causa. l. iij. ¶ Item nota qd vbi quātitas exprimitur est differentia an debitor leget creditori vt tunc valeat etiam si nihil sit debitum. an vero creditor leget debitori vel tertio vt tunc non valeat. Et ratio est qr primo casu falsa demonstratio non facit deficere substantiam seu finalem effectum legati: quia effectus erat in prestationis facto. prestationis quantitas que fieri etiam non potest: sed in alijs duobus casibus falsa demonstratio facit deficere substantiam legati et eius effectum. nam effectus erat qui continebat ius liberationis quando legatur debitori vel ius successionis quando legatur alteri. & sic consistebat in iure: ideo cum tale ius non possit sortiri effectum non subsistente substantia debiti vitiatur legatuz. & hec est vera ratio tex. ¶ Item nota qd illud operari debet causa a principio quod

5 operatur causa que ex postfacto finitur. ¶ Item nota qd plus no debet operari falsa causa quam vera. ¶ Item not. qd dicto casu quo heres tenetur ad cessionē no videtur teneri ad ministrādos sumptus litis vt hic ptz ex taxatiua duntaxat. qd videtur verum nisi forte essent magni: qd modicum aut nihil restaret in legato si soluerētur per legatarium. nam tunc prestabat eos heres. arg. l. si res obligata. supra eodem. & l. cum seruus. §. j. quod sequitur hic Barto. et est limitatio notabilis. Et adde etiam quod habetur

6 in aut. si res. C. de litigi. ¶ Vltimo nota quod falsa demonstratio vel conditio non vitiat legatum: sed falsa causa vel conditio, sic. de quo in glo. ¶ In glo. ij. in fine hec differentia an testamentum sit in prima persona an in tertia: quia no est vis an notarius scribat testamentum in prima vel tertia persona: vt in. c. dudum. extra de conuer. coniug. & ideo licet glos. habuerit bonum intellectum non videtur bene expressisse. ideo dic vt dixi in notabilibus vt hic per Barto. ¶ In glos. demonstratione. ibi: falsa causa non nocet: quia videtur contra mentez huius text qui equiparat causam conditioni. vnde dic melius qd falsa causa extrinseca non vitiat legatum. l. demonstratio. §. at si causa. ff. de conditio. & demonstratio. Sed intrinseca vel finalis coherens legato sic. & sic intelligitur textus & probatur in. l. cum tale. §. legato falsam. in ratione ter. ff. de conditio. & demonstratio. & etiam ibi no. per Bar. ¶ In eadem glos. in fine. Sed quare facit conditionem etiam tunc cum relatiuum iunctum verbo presentis temporis debeat facere demonstrationem. l. stichus. §. qui meus. ff. eo. dic scdm Jac. de aretis: ideo dic qd ratio esse potest vt sensit hic Bald. quia qualitas importata per relatiuum si sit falsa facit deficere substantiam dispositionis: ideo in effectu inducit conditionem. secus quādo no faceret deficere vt in contrario. ¶ In glos. extinguitur. ibi. §. heres. Solu. qd debitu ibi no fuit omnino extinctu: sed in aliā obligationē trāslatum. hic secus. Adde dictis Bar. qd paria viden-

tur esse dicere ɔcedo tibi si qđ iuris habeo in tali re. vel quicqđ iuris habeo in tali re. vt probatur in. l. qđ si in vẽditione. ⁊ in. l. qđ si sic. ff. de heredi. vel actio. vendi. Si autem quis venderet tũc recurre ad. l. si nomen. cum seq. eod. titu. ⁊ dixit Jaco. but. in. l. j. C. de euic. quod vendens quicquid iuris habet in re si nullũ ius habet ⁊ si hoc sciebat tenetur tanquam dolosus. facit qđ habetur in. l. cum hereditate cum. vj. seq. ff. de here. vel actio. ven. Si autẽ fuisset ignorans tenebitur saltem refundere precium si ius nullum habeat qđ Ang. nõ placet per. l. cũ autem. ff. de here. vẽ. sicut nec tenetur refundere qui vẽdidit iactis. l. qui iactũ retis. de act. emp. Et adde qđ no. in Spec. de loca. §. nunc aliqua. ver. lj. ⁊ lib. vj. Et facit ad. q. quam tangit hic Dy.

Summarium.

1 Potestas eligendi in alium singularem trãsit successorem.

2 Libellus procedere dicitur si ago vt tu agas.

SI quis ita. In alternatiua obligationis si legatur qđ debetur cogit heres ad cedendum: sed si legatur vna de rebus alternatiuis cogitur ad agendum. Si autem legatur vtraq; pars diuersis cogitur heres vtriq; insolidum satisfacere. hoc. d. cum seq. Et primo loquitur quando erat electio creditoris qui legauit qđ sibi debetur. Secundo quando erat debitoris. ⁊ creditor legauit vnam de rebus alternatiuis. Tertio quando electio erat creditoris: ⁊ legauit vtranq; rem diuersis. secunda ibi: pro-
1 inde. tertia ibi: qđ quis. † Nota qđ potestas eligendi videtur transire in alium singularem successorem. ⁊ hoc ideo fm Bal. qꝛ coherebat ipsi obligationi tanquam ipsius forme: ideo ad quez trãsit obligatio trãsit cũ sua forma: secus qñ cõpetit vt nudo ministro. l. si. C. de ɔtrahẽ. emp. Et per hoc infert post Ja. de ra. qđ si villa pmisit purgare riuũ meũ in arbitriũ meum: qđ si vendo riuum ⁊ cedo iura contra villam tenebitur purgare ad arbitriũ emptoris. sed forte istud dictum non est verum: qꝛ potestas eligẽdi vel arbitrij non videtur posse transferri in tertiũ viuente ipso stipulatore per id qđ habetur in. l. si stipulatus sum. ⁊ in. l. fin. de ver. obli. ⁊ hic per Bar. nec ob. iste tex. qꝛ mortuus erat iste stipu-
2 lator vt hic tetigit etiam Bar. † Item no. qđ interdum procedit libellus si ago vt tu agas de quo etiam hic aliquid per Bar. ⁊ Ang. ⁊ quando ratio subiecte materie patitur: toleratur iste libellus. In glo. stichũ. ibi: illud ius legare videtur ⁊ dixit hic Bart. ex hoc qđ videt etiã legare ius qđ putat habere: sed certe istud non probaẽ in tex. isto: qꝛ vere ius habet cũ vtrũq; alternatiuorũ sit in obligatione nõ precise sed alternatiue. l. si duo rei. de ver. obli. dictũ tamẽ Bar. in se verum: saluo nisi legaret cõiuncte persone quo casu recurre ad ea que predixi in lege si domus. §. de euictione. In glo. sup verbo incerti. ibi vel propriũ. qlibet in se bona ratio qꝛ vtraq; actio põt competere. facit. l. j. C. cõia de lega.

QVod si quis. In glo. j. ibi scz eligẽdo. Et sic videtur innuere glos. qđ heres cedendo obligationẽ alternatiuam legatario cui est vnum alternatiuorum legatum si electio erat defuncti. ⁊ per consequens heredis videtur eligere illam que illi legatario non erat legata. nam aliter cessio non prodesset ipsi legatario: ergo cum videatur velle cessionem valere. dicitur velle id in consequentiam sine quo cessio legatario non proficeret. ar. l. ij. cum concor. ff. de iur. om. iudi. ⁊ extra de offi. dele. c. preterea. ⁊. c. ex literis. ⁊ bene facit qđ habetur in. l. si is qui stichum. ff. de procura. Unde quando electio est heredis considera tres casus qꝛ aut legatur alicui qđ debetur defuncto ab ipso debitore alternatiua: ⁊ tunc procedit prin. §. si quis ita. qꝛ cedere debet simpliciter legatario actionẽ in quem etiam transibit electio vt ibi patet aut legetur vna res de alternatiuis tãtũmodo vni legatario ⁊ tunc heres debet illi cedere actionem. ⁊ in effectu cedet rẽ legatam qꝛ illam videtur elegisse testator. ar. l. si ania. C. de iure deli. Et si etiam simpliciter cedit videtur in effectu cedere ad speciem legatã ratione pdicta. nõ enim proficeret legatario eligi aliquo modo rem alienam non legatam. Interdum legatur vna de rebus alternatiuis vni ⁊ alia alteri: tunc succedit hec. l. qđ si quis. nam nõ potest dici testatorem aliquam rem de alternatiuis pelegisse ex quo vtrunq; legauit diuersis. ideo remanet electio heredi vt hic voluit glo. ⁊ ipse heres cedendo actionem alteri ipsorũ legatorum videtur eligere rem illi legatam qꝛ alias non proficeret cessio legatario vt est dictum. ⁊ tunc facto heredis liberatur debitor in altera re alternatiue: ideo teneẽ tunc alteri legatario ad prestandam estimationem alterius alternatiuorum: vt. l. qui duos. hic alleg. Sed qñ electio erat debitoris tunc si legatur vna de rebus alternatiuis vni tantũ: tunc procedit verbũ pinde. Nã nõ potest cedere actionẽ tunc heres legatario qꝛ nõ est legatum simplr qđ debeẽ. Itẽ qꝛ cessio possit esse inutilis si debitor soluerit aliã rem nõ legatã: ideo tunc legatario solũ cõpetit actio contra heredẽ vt agaẽ cõtra heredẽ debitorem. Et ex euẽtu apparebit an legatum valeat vel nõ: vt dicit in ver. pinde. Si aũt legaretur hoc casu quando electio est debitoris: vna res de alternatiuis vni ⁊ alia alteri: tũc hoc casu dic simile qđ cõpetit actio cuilibet legatorũ cõtra heredẽ vt agat cõtra heredẽ debitorẽ: ⁊ ex euẽtu apparebit cuius legatũ valeat: vt. l. si titius. scđm verũ intellectum. ff. ti. j. Non enim hoc casu põt fieri cessio alicui ex legatarijs predictis: qꝛ cũ electio est heredis nõ põt dici qđ cedẽdo eligat rẽ legatã illi cui cedit. Itẽ posset sibi iutilis esse cessio si debitor aliã rem solueret: nec est simpliciter legatum sibi qđ debeẽ defuncto: ⁊ sic est per omnia eadez ratio que est quãdo vna res tm̃ vni legaẽ. Et ex his etiam ptz qđ si vni tm̃ simpliciter legaẽ qđ debeẽ defuncto per debitorẽ alternatiuum non est vis an electio sit debitoris an nõ: qꝛ vtrobiq; cedeẽ actio legatario. Sed vbi legaẽ vna res de alternatiuis vni vel vtraq; diuersis tũc bene remanet differẽtia an electio sit debitoris an defuncti. Et adde qđ dixi. ff. quãdo electio erat defuncti ⁊ legat vtrãq; rem diuersis qđ heres vni cedat actionẽ ⁊ alteri prestabit estimationẽ alterius alternatiuorũ: nã forte põt dici qđ prestabit estimationẽ alterius nõ soluti qui legatus erat alteri legatario cui nõ est facta cessio: vel ipsum redimet. Nam incõgruũ videẽ qđ possit liberari dãdo estimationẽ alteri9 rei non legate. Nec ob. tex. iste dum dicit estimationem stichi aut pamphili: qꝛ voluit referre singula singulis. Preterea qꝛ in genere dixerat cedi alteri actionẽ: ⁊ sic sensus est qđ si cessit ei cui legatus est stichus soluet alteri estimationem pamphili: ⁊ similiter si soluit ei cui legatus est pãphilus soluet alteri estimationẽ stichi. facit qđ no. in. l. si negotium. de neg. gest. Et per hoc patet qđ ista lex qđ si quis. nõ potest intelligi quando electio erat debitoris. lz aliqui contra scđm Dyn. In glo. actiones suas. ibi melius dixisset actionem: imo melius dixit actio scđm Cy. per. l. apud iuẽ. ff. eodem. Nec ob. qđ habetur. ff. l. proxi. qꝛ in principio. §. si quis simpliciter fuit legatum qđ debetur: vnde nimirum si tunc ceditur actio in ver. proinde fuit legata altera res de alternatiuis et electio erat debitoris. Unde qꝛ si fuisset facta cessio potuisset esse inutilis debitore soluente aliam rem non legatã: ideo ibi non fit cessio: sed hic cessio non poterit esse inutilis cum electio esset heredis: ⁊ videbitur eligere illam que est legata illi cui cedet: vt plene dixi super glo. precedenti. ⁊ licet hic non fuerit legatum simpliciter quod debetur: tamen cedi potest: ⁊ debetur actio ipsi legatario per ea que dixi in glo. precedenti. Inducitur extra glos. per Cynum qđ si ex forma statuti potest capi debitor pro debito: debebit etiam posse capi ad instantiam cessionarij per id qđ habetur in. §. si quis. ⁊ facit qđ no. Bar. in. l. si postulante. ff. ad treb.

Summarium.

1 Commodum liberationis sentiens grauari potest.

2 Exceptio queritur ignoranti ex vltima voluntate.

SI pecunia. Debitor potest grauari onere fi-
1 deicommissi. hoc dicit. † Nota qđ sentiens commodum liberationis potest grauari. Item nota scđm Bald. limitationem ad. l. iij. C. de noua. Nam secundum eum non habet locum quãdo fit cessio
2 ex vltima voluntate vt hic patet: ⁊ est ratio: quia † queritur exceptio etiam ignoranti ex vltima voluntate: secus in contractu: sed potes euadere hãc. l. quia loquitur quando debitor grauatur de dando. ⁊ sic nimirum si potest se exceptione tueri si conueniatur ab herede. Sed quando legaret id quod debet debitor non dicitur hic quod si conueniatur debitor ab herede extra casus positos in. d. l. iij. possit se exceptione tueri. Tene tñ mẽti dictũ suum.

FIdeicommissum. Nota qđ legatarius non tenetur onere fideicommissi si legatum non agnoscit. Adde dictis Barto. qđ si testator legat certam pecunie quãtitatem fratribus predicatoribus cum hoc qđ faciam certam capellam infra annum a morte testantis: quod si per eos non stetit quominus haberent pecuniam sed per heredem. qđ licet non fecerint capellam infra annum non venient priuandi etiam si testator eos expresse priuauerit in casu in quo infra annum dictam capellam non fecerint: quia ita demum videntur teneri ad faciendum infra annum si habuerint pecuniam vel per eos non remãserit: cum non teneantur ad onus fideicommissi si non habeant legatum vt hic innuitur. facit ad hoc. l. tali. ff. de iure do. ⁊ quod habetur in. l. insulam. §. j. supra loca. ⁊. l. si vero non remunerandi. §. finali. ff. manda. secundum Bal.

SI quis testamento. Qui reliquit decem nõ intelligiẽ reliquisse. xx. h. d. vel sic. Qui reliquit duob9. x. intelligitur legasse. x. tm̃ inter ambos ⁊ nõ cuilibet. x. h. d. Nota qꝫ verbum dena. est verbum multiplicatiuum ⁊ sonat in. xx. ⁊ sic in bis. x. Fallit tamẽ scđm Bal. in materia penali. per id qđ habeẽ in tex. ⁊ glo. in. l. qui testm̃. C. de murilegulis. lib. xj. de quo per Barto. in. l. stipulatio ista. §. cum qui. de ver. obli. ⁊ ibi dixi. Adde dictis Bar. inquantũ dicit qđ si bis fit nominatio de. x. quãdo legatur duob9. sed si vnica est oratio tunc intelligitur

de eisdem

de eisdem.x.secus si sint diuerse orationes per.l.stipulatio ista.§.eum qui.de verbo.obli.Nam Pe.⁊ Cy.post eum hic tenent contrarium scz qd intelligeť de diuersis.x.⁊ hoc in testamẽtis in quibus fit lata interpretatio.l.in testamentis.ĵ.de regu.iur.secus in contractibus in quibus fit interpretatio cõtra stipulantem.⁊ sic loquitur.§.eum qui.Et hec opi.placet per.§.in stipulationibus.qui precedit.§.eum qui.qui videtur ponderare rationem.d.§.⁊ per hoc possit forte etiam attẽtari qd etiã si in casu.d.§.eum qui.fuissent diuerse orationes.ex quo tamẽ idẽ erat stipulator intelligatur de eisdẽ.x.vt sic cõtra eũ fiat interpretatio.arg.l.veteribus.s.de pac.⁊ an.x.⁊.x.faciant.xx.dic vt in.l.si fideiussor.ĵ.de fideius.quia in materia odiosa non fauorabili sic.

Apud iulianum. Propter defectũ facultatũ et propter falcidiã fit diminutio legatorũ pro rata.h.d.¶No.qd legatũ nõ videť defalcandũ nisi per falcidiã.hoc est verũ quãdo fit vltra vires patrimonij.Nam tunc primo fit diminutio pro rata vt reducať ad vires patrimonij postea detrahiť falcidia.Et no.qd lz scdam diminutionẽ non patianť legata pia:tamẽ patiũtur primã.per id qd habetur in.l.si post remissionem.ĵ.ad.l.fal.cum ibi nota.per Barto.

Summarium.

1 ☞ Heres per factum suum facto defuncti non preiudicat.
2 Persona vna potest plures representare.
3 Prouisio hominis quandoqz facit cessare prouisionẽ legis.
4 Potestas eundi per quem modum competere possit.
5 Mens testatoris ex forma legandi potest deprehendi.
6 Conditio non semper impleri debet in forma specifica.
7 Dominium commutabiliter fuisse penes defuncti sufficit.
8 Actio semel nato pro legato non nascitur iterato.
9 Dictio ve pro vel ponitur.
10 Inualidum non potest aliud perimere.

Si fundum. Per legatum heredis nõ aufertur dominiũ legatario defuncti.h.d.¶†Nota qd heres propter factum suum
1 non potest preiudicare facto defuncti.

2 **Si seruo.** Unus ex dominis põt legatuz factũ seruo cõi pro sua parte repudiare.h.d.¶No.qd ratione pluralitatis iuris nõ est absonum qd vna persona representet plures.facit qd habetur in.c.olim.extra de re iudic.⁊ hec põt esse ratio.§.Item est ratio scdm Pe.qr capacitas vel incapacitas serui inspiciť ex persona dñi:⁊ ideo dominorũ persone debent cõsiderari.¶Ultimo no.qd quo ad diuersas personas nõ est prohibitum diuidere legatum:licet secus in vna.l.neminem.ĵ.titulo.j.

Stichum. Existẽte cõditione substitutionis facte legatario legatũ transit in substitutũ.hoc dicit.
3 ¶†Nota scdm vnũ intellectuz qd prouisio hominis facit cessare prouisionẽ legis scdm Bal.de quo in.l.fi.C.de pac.cõuen.⁊ in.l.ij.C.de iure emphi.¶Itẽ no.tex.ad puncta que transmittunť cõsulenda in quibus simpliciter dicitur queriť quid iuris.Nã videnť dicta verba referri ad omne dubiũ qd comprehẽdi põt ex puncto facit qd habeť in.l.qui quadraginta.⁊ in.l.is qui quadraginta.ĵ.ad.l.fal.¶In glo.ptinere.ibi vt ibi non põt tollere.l.introductã pro solẽnitate actus:sed in fauorẽ volũtatis testãtis sic:vt.l.ij.§.j.C.vt in pos.lega.⁊ hec prima solu.qd prouisio testatoris facit cessare prouisionem legis cõmuniter tenetur tamen Pe.nõ tenet istã ideo dicit qd hic loquitur quando manumissio nõ erat in dispositione sed in conditione.l.si quis sub conditione.s.si quis omis.cau.testa.Ideo non habet locũ constitutio:secus si fuisset in dispositione:vt qr iussisset sempronium manumittere infra annum:licet adiecisset.⁊ si non manumiserit lego titio qr scdm eum preualere debet libertas per.l.sed idem seruus.ĵ.de le.ij.sed placet opi.communis qr verũ est qd in dubio preualere debet libertas quando simpliciter legatur seruus ⁊ datur libertas:qr sumus tunc in dubio qd voluerit ꝑualere:ideo in dubio fit interpretatio pro libertate:sed in casu isto clara est voluntas testantis que voluit preualere legatum si libertas infra annum non daretur.ideo nõ est opus interpretatione.l.ille aut ille.§.j.de lega.iij.¶Ultimo inducitur iste.§.per Bal.in ar.ad.q.certum est qd si executor deputatus in testamento nõ exequitur voluntatem defuncti infra annum qd deuoluitur potestas ad episcopum.l.nulli.C.de episco.⁊ cleri.⁊ extra de testa.c.nos quidem.⁊.c.si heredes.Nam hoc videtur verum nisi testator deputauerit certum executorem:⁊ in casu in quo ille non exequitur deputauit alium:nam primo non exequente infra annum poterit exequi secundus ⁊ non episcopus cũ prouisio hominis faciat cessare prouisionẽ legis.Et ex hoc possit sumi cautela scdm eum si prouideretur de pluribus executoribus successiue raro deuolueretur potestas ad episcopum.quod not.

Qui fundum. Qui excepit edificiũ videť in dubio excipere soluz in quo consistit.⁊ pro re legata debet constitui ius eundi sicut testator ibat.h.d.¶In tex.ibi:actum.i.potestatẽ eundi per modum facultatis non per modum seruitutis.sed in cõsequenti casu cõpetit per modũ serui-
4 tutis.¶†No.qr potestas eundi interdum competit per modum mere facultatis:interdũ per modum seruitutis.¶Itẽ no.qr edificium interdũ trahit ad se solũ licet regulariter sit ecõtra in.§.cũ in suo.⁊.§.ex diuerso.insti.de rerũ diui.¶In glo.ipso iure.ibi:si talis voluntas non apparet.subaudi expressa vel tacita.sed tacita videtur esse in casu isto vt hic colligitur.¶In ea.glo.ibi:inter viuos:hec est in se bona:qr in cõtractu inter viuos nedum qd intelligatur constituta sed etiam intelligitur qd hoc debeat constitui nisi hoc legatur.l.in vendendo.s.de cõtrahen.emp.Sed in vltima voluntate licet nõ intelligať ipso iure constituta:qr expresse non legatur:vt in.l.seruum filij.in fi.s.eo.cum ibi no.Sed secus si expresse debeatur.l.si partẽ.§.j.queãd.serui.amit.tamẽ intelligiť actum qd debeat constitui vt hic.de quo plene per Bart.in.l.j.ĵ.de ser.lega.¶In glo.cogitasse.ibi expresse videtur.subaudi scdm Dy.ne plus videatur venire in accessorio quã veniat in principali.ar.l.labeo.s.queãd.ser.amit.¶In eadẽ glo.in fi.glos.sequitur Bar.si legatur arbor ratione fructuum:secus si ratione simplicis materie ad cõburendum vel ad edificandum.¶Quid auem in dubio nõ declarat.Sed potes dicere qd ex qualitate ipsius arboris hoc poterit perpendi:qr si erat arbor fructifera videtur excepisse arborem ratione fructuum:als secus.ar.l.plenũ.§.equitij.s.de vsufruc.⁊ habi.similiter ex qualitate persone presumimus de legato.ergo eodem modo ex qualitate rei legate.Et hec faciunt ad.q.tactã per Dy.de eo qui vendidit fundũ excepto tali arbore ⁊ videatur in dubio etiam excepisse solum de quo per glo.in.l.obligationum fere.§.placet.de act.⁊ obli.vbi ponit duas rationes.⁊ ex predictis videtur hic colligi tertia videlicet qd ex quo solum in dubio intelligitur exceptum qd indistincte pullones nati veniant cum cedãt solo.insti.de rerum diui.§.cum in suo.⁊.§.ex diuerso.sed Pe.videtur hic dicere:vt refert Ray.qd videtur excepisse solum quando arbor manserit:vt sic deficiente principali deficit accessoriũ.arg.d.l.labeo.quemadmo.serui.amit.⁊ sic adhuc remanet:qr oportebit recurrere ad sol.glo.in.d.§.placet.Sed certe illi.l.labeo.potest responderi qd ibi erat tale accessorium quod per se stare non poterit:nec aliquam vtilitatem afferre.hic secus:qr solum siue arbor stare potest.⁊ poterit etiam fieri noua plantatio.⁊ ideo istud dictum Pe.non est sine scrupulo.⁊ debet etiam intelligi quando arbor fuisset fructifera:vt patet ex supradictis.supposita etiam opi.Pe.tunc viderentur iungende solutiones glo.in.d.§.placet.qr si pullones ex trunco nascantur superstite arbore primo si sunt infra terram ⁊ non reperiuntur scilicet tempore quo euellitur arbor non cedent excipienti.secus si erant supra terram iam nati:vt voluit ibi glo.⁊ fuit de mente Bart.⁊ pro eo qd dixi.s.circa.l.labeo.bene facit qd si excepiẽdo arborem vel edificium intelligitur excepisse solum:remansit dominium ipsius soli penes eum quodammodo sine suo facto non debet ab eo abdicari.l.id quod nostrum.de reg.iur.non dicas tacite quodammodo conuentũ ne duret dominiũ ipsa arbore euulsa:sed saltem tũc obstaret exceptio:sed certe scdm eandẽ rationẽ hic si edificiũ caderet perderet solum nec posset ibi reedificari.qd verisimiliter non fuit de mente testantis:nec videť etiam de mente illius tex.⁊ ideo forte de iure verior est tertia opi.que colligiť ex hac glos.⁊ ex hoc tex.qd inducuntur pullones nati in solo illo sicut excipientis arborem eo casu quo excipiens arborez videtur excipere solum.Si vero vis tenere opi.Pe.que prima facie videtur equa potes dicere qd excipiendo arborem videtur excipere solum.Nec ob.ista glos.quia loquitur argumentatiue ⁊ non decisiue.⁊ contrarium videtur decidere glo.in.d.l.obligationum fere.§.placet.Nec ob.iste tex.quia loquitur quando excipitur edificium qd sui natura aptum est esse perpetuum:saltem cum modico iuuamine particularis refectionis:ideo trahat ad se solum.secus in arbore que sui natura apta est ad corruptionem.

Si libertus. Unus ex heredib⁹ in specie hereditaria grauatus de portione sua tantum gra-
5 uatus videtur:⁊ estimatio testatoris nihil operať.h.d.¶†No.qr ex forma legandi deprehenditur mens testatoris quem grauare voluerit.nam videtur testator in dubio grauasse illum de quo in conditione fit mentio:⁊ ad quẽ principaliter vidẽtur dirigi verba conditionis.¶Item no.non attendi estimationem testantis ⁊ sic facit ad.q.quod si testator legat vxori sue vestes ⁊ iocalia que estimat centum.qd si valeant plus ⁊ forte duplum.non poterit heres aliquid diminuere de legato:⁊ sic totum habebit mulier.⁊ similiter si minus valerent non possit mulier plus petere.¶In glos.alius ibi:aliud in quantitate:et idem in specie propria grauati vel aliena eadem ratione.Iaco.tamen de Are.vt hic refert Ray.dicebat hunc textum procedere quando agitur rei vendi.secus si personali ex testamento per.l.si tibi.§.fina.ĵ.eodem.Sed certe ille.§.intelligitur in re propria grauati vel aliena secundum communem opinio.de quo dicetur ibi.

Titio fundum. Liberatio habetur pro solutione etiã quo ad cõditionem implen-

6 dam.h.d.¶†No.qd licet cōditio debeat adimpleri in forma specifica.l.meuius.ꝛ.l.qui heredi.ff.de condi.ꝛ demon. Tamen hoc casu non est necesse impleri in dicta forma.ratio colligit ex summario:sed melior ratio colligitur ex.l.iul.de condi.ꝛ demon. scilicet qz videtur per heredem stari quominus sibi impleatur. facit.l.iuris ciuilis.de condi.ꝛ demon.

Si titius cui. Dominium qd erat apud defunctū transit in legatarium etiam si defun
7 ctus ignorabat.ꝛ possessio apud eum non erat.hoc dicit.¶†No quod sufficit dominium etiam cōmutabiliter fuisset penes defunctum:vt sic tale dominium transeat in legatarium. Et adde quod habetur in.l.sumptam hereditatem.de condi.institu.et qd habetur in.l.liberto octuaginta.ff.de bonis liber. ¶In glos.repudiauerit.in fine.ꝛ secūdum hoc debet subaudiri hic maxime. ꝛ hec opi.communiter tenetur per.l.libero octuaginta.de bo. liber.ꝛ dicta.l.si patrem.§.j.ꝛ eam sequitur Ray.considerans triplex dominium in legato scilicet fictum quod est ante aditā hereditatem. Item verum dominium commutabiliter qd est ante aditionem et post aditam hereditatem. Item incommutabile quod est post agnitionem de quo in.l.si quis ita hereditatem.de condi.institu.ꝛ istud qd erat commutabile licet potuit per defunctum repudiari non tamen poterit per heredem in preiudiciū legatarij cui erat ante ius quesitum.sed Pe. non placet hec opi. quia videtur hec litera violari. ꝛ considerat duplex dominium tantum scilicet fictum quod dicit esse post aditam hereditatem ante cognitionem penes legatarium:sed penes heredem: tunc interim est verum dominium post aditam hereditatem et post agnitionem verum dominium est penes legatarium. Et ideo dicit hic qd heres huius titij debuit posse repudiare sicut poterat defunctus ex quo nondum agnouerat. ꝛ ad dictam.l.si patrem. §.primo.respondet qd ibi defunctus non poterat repudiare.et ideo nec etiam eius heres.hic autē secus.facit quod habetur in l.heres.ff.de vsufru.lega.Sed hec opi.non placet Ray.per.l.j.§. vnusquisqꝫ.ff.de succes.edi.quia iste heres non simpliciter repudiat ius suū:sꝫ etiam alienum ipsius seij cui quesitum videt esse dominium tale quale erat penes defunctum. ¶Item videt hec opi.confundi per.d.l.liberto.cui non respondet Pet. licet non allega.Ray.vnde forte per aliam viam potest sustineri opi.Pe. videlicet qd hic heres in effectu repudiabat ad sui preiudicium: quia per hoc non excludebat seium a toto legato. nam licet per repudiationem ipsius heredis fingatur legatum nunquam fuisse factum ipsi titio. Tamen qz titius legauerat stichum tāquam rem alienam debebit heres prestare estimationē seio legatario vel redimere.l.cum alienam.C.de lega. secus vbi ex toto per repudiationem heredis preiudicaretur iuri titij:qz tunc nō potest ꝛ ita loquitur.l.liberto.ꝛ ex hoc patet qd licet dominiū erat trāslatum in seium legatarium tale quale erat penes defunctum.tamen quia erat dominium commutabile poterit illi preiudicare. et hoc singulariter probat iste text.secundum hunc intellectum. ¶Quid autem si ipse titius testator post factum a se legatum repudiasset:an extinguatur legatum seij. recurre ad.l. seruum filij. §.j.vbi recitaui opi.tamen pro opi. Bar.facit iste intellectus: qz licet repudiatum fingatur nūquam relictum. ꝛ sic remanere debet apud heredem:tamen videt heres grauatus ex eo qz legauerat testator rem velut alienam. ꝛ ad.l.fideicommissa.§. si rē. pōt dici qd ibi erat aliena que nō fingebatur retro.ideo inducit mutationem volūtatis.secus in casu predicto.ꝛ ad.l.ꝛ magis.§.fundo.de re.tuto.tamen potest dici qd alio casu loquitur.ꝛ procedit fauore pupil.ꝛ sic eius iure conseruentur qualiacunqꝫ fuerint.

Si paterfamili. Repetitio facta a substituto impuberū habet locū si legata nō ceperint deberi a substituto impuberis.h.d.Et primo loquitur quādo legatum pure ab impubere repetijt etiam pure a substituto.Secundo quādo legauit pure ab impubere ꝛ repetijt sub conditione a substituto.Tertio quādo econtra.secunda ibi:quare.
8 tertia ibi:econtra.¶†No.qd actio semel nata pro legato nō nascitur iterato eidem contra eundem vel eius heredem. facit qd habetur in.l. qui bis.de ver.obli.¶Item no.qd dispositio min⁹ plena cedit magis plene.facit.l.si quis ita scripserit.de here.institu.ꝛ.l.si qs id qd.supra de rei vendi.¶In glo.non poterit.in fi. ꝛ est etiam ratio que colligitur ex notabilibus qz si semel est nata actio pro legato nō interest legatarij qd contra eundem vel eius heredem.ꝛ per consequens substitutum pupillarem iterato nascatur.d.l.qui bis.¶In glo.legata erit.ibi vt debeatur expressa. subaudi qz non interest vt dixi in glo.precedenti.ꝛ qd subdit de tacita expone tanquam ab herede pupilli.ꝛ sic non est vere ꝛ proprie tacita repetitio.¶In ea.glo.ibi hic sic.dic clarius qd ibi ab eodem legabatur.hic ab alio herede.ideo censetur semper ex interuallo.fieri.ar.l.pe.ꝛ fi.de vsufru.accres.

His verbis. Hec verba vobis vel alteri vestrū intelliguntur si omnes nō supersunt.hoc dicit. ¶Nota scdm Bal.limitationem ad.l.penul.C.de verb. sign.que vult alternatiuam positam inter personas honoratas resolui in coniunctam.Nam illud habet locum scdm eum quando solū ponitur copulatiua:secus.quando ponit copulatiua ꝛ alternatiua
9 qz tunc procedit qd hic dicitur. ¶†Item no.ex tex.cum glos.qd dictio ve ponitur pro vel. ¶In glo.debebitur.in fi.pondera bene glo.que vult rationem tex.ꝛ mentem testantis colligi ex ordine litere ipsius testamenti ꝛ sic non fundat se ex eo qd hic agitur de prouisione.ꝛ per hoc idē videretur si ageretur de onere:puta si testator deputasset tres executores testamenti adijciēdo qd ipsi deberēt vel alter eorum exequi testamentū.nam omnes debebūt exequi si omnes extabunt.saluo eo qd habetur in.c.ij.de testa.in vj.ꝛ sic nō videtur vera opi.Bar.qui hic ꝛ in.l.heredes mei.§.fi. ff.ad trebel.distinguit an agat de prouisione vel honore. Nec ob. c.cum plures.de offi.deleg.in.vj.qz hic loquitur quando dispositio sui natura suspendebatur in certū euentum scꝫ mortis testantis ad quem verba testamenti verisimiliter se referunt cum agat de eo qd sortiri debet effectū post mortem:sed in.d.c.cum plures. dispositio ipsius dantis plures iudices debebat sortiri effectum. ideo si adijciet qd omnes vel alter eorum procedat:videtur velle qd vnus solus possit:qz al's dicta clausula nil operaret. Ang.aūt hic primo trāsiuit cum Bar.postea dixit posse dici ꝛ nō male qd siue copulatiue siue disiunctiue in vltimis volūtatibus sermo fuerit relatus ad plures.tam quo ad commodū quā quo ad onus videantur quo ad vtrunqꝫ pariter inuitati per.l.pe.C.de verbo.signifi.de quo remittit ad.l.heredes mei.§.fin. et ibi nil dicit vltra Barto.nec.d.l.pe.facit ad propositum.vt patet ex his que supra dixi in notabilibus.vnde verius videtur quod supra dixi.

Cum statuliber. Defectus conditionis validat legatum serui.h.d.cum sequen.
10 ¶†Nota qz illud qd est inualidum non habet potestatem aliud perimendi.facit qd habetur de reg.iur.c. impedimentū non prestat.lib.vj.¶Item nota qd vbi relinquitur sub conditione libertas:videtur sub contraria cōditione remanere legatum factum de seruo.facit.ff.de condi.ꝛ demon.l.aliquādo.¶Et no.qd censetur relicta sub conditione quando relinquitur a substituto:qz intelligitur relicta si substitutio habet locum.¶In glo.legatū ibi: inde est qd nō debetur.al's est litera affirmatiua scꝫ inde est quod debetur.ꝛ vtraqꝫ potest saluari scdm Ray.Et si habes negatiuā intellige qd non debetur scilicet legatum:vt in glo.non acceptet: sed si habes affirmatiuam.dic quod debetur.s.libertas.

Summarium.

1 Datum non censetur qd sic datum est qz auelli potest.
2 Res mea reuocabiliter potest mihi legari.
3 Titulus habetur in partu qui ꝛ in matre.
4 Legatum factum de nomine debitoris extinguitur vbi debitor a testatore liberatur.
5 Cause due lucratiue possunt in obligatiōe alternatiua cōcurrere.

Non quocunqꝫ. Si res ex causa lucratiua ad nos peruenerit sub spe recedendi.alia actio ex causa lucratiua competens
1 non perimitur.h.d.¶†No. qz datum non videt qd taliter est datum qd auelli potest.facit.ff.de lega.iij.l. qui concubinam.§.si heres.ꝛ qd habetur in.l.iul.§.j.de condi.ꝛ demon. ꝛ de solu.l.ecclesie.¶In glo.cedente.in fi.vtraqꝫ opi.potest saluari vt hic tangit Bart.ꝛ pro prima multum facit tex.iste in princi. dum ponderat id qd potest cōuenire. Sed pro secūdo facit finis: sed diuerso respectu potest vtraqꝫ saluari vt hic per Barto.

Si ex bonis. Potest summari vt in princi.legis.vel sic.Regula catboniana cessat quando impedimentum non videtur subesse iuris fictione:licet vere sub
2 sit.h.d.¶†Nota qd res que est mea reuocabiliter potest tamen mihi legari.ad hoc qd habetur in.l.in bello.§.si quis seruum.ff. de capti.ꝛ.l.sequitur.§.lana.ff.de vsucap.In quibus ptꝫ qd possum vsucapere rem meā si non erat irreuocabiliter mea:vt qz aliquo iure poterat a me auocari.¶In glo.legata fuit.in fi.no.bene glo.que ampliat.l.cum alienam.etiam ad rem que vere est legatarij:sed potest ab eo auocari.

Fundus. Quatenus ex causa lucratiua ex re ad me peruenit eatenus actio ex alia cā lucratiua pimitur.h.d.¶In glos.habebit.ibi vice seruitutis:sed certe hoc non est necesse dicere scdm Dy.ꝛ videtur cōtra.l.iiij.§.de vsufr. Unde dic melius qd vsusfructus obtinet vicem dominij.i.partē dominij:non autē totius dominij:ideo idem est in eo sicut in alia parte dominij:vt patet ibi in ver.marcellus.

Julianus. Quo titulo peruenit ad me ancilla:dicitur peruenire ꝛ partus.h.d.¶†No.qd in par
3 tu habet titulus qui ꝛ in matre:qd est verū scdm Ange.in concreto.non autē in discreto per no.in.l.vacce.§.de euic.ꝛ.l.ancille.C. de fur.ꝛ in.l.sed si ego.§.partus.§.de public.Et patet etiam ex eo quod hic dicit glo.non agi ad duplam pro ipsa.

Qui gaium

Qui gaium. Si duobus separatim ꝯtra singulos ex duob⁹ reis actio legetur heres cuilibet satisfacere insolidum compelletur. Exactione tamen vnius facta per testatorem vtriusq; perimitur. h. d. ¶ No. ar. qđ qui cessit semel actionem non videtur amplius posse reddere. de quo dic vt hic per Bar. ¶ Item no. qđ vbi liberatur vnus reorū debendi ꝑ
4 acceptilationē ex hoc etiā intelligitur aliter liberat⁹. ¶ † Itē no. qđ vbi testator liberat debitorem extinguitur legatum factū per eum de nomine debitoris. Et adde pro ratione huius. §. qđ habetur in. l. si sic. in. §. fi. s. eo. cum seq. ¶ In glo. p̄staret. in fi. Sol. s̄m Dy. qđ hic heres habebat electionem cōueniendi quē vellet. s. eo. l. quod si quis. petenti, quod volebat ⁊ ideo vnū cōueniēdo vel cedendo actionem contra vnū precludit sibi viā contra alterū. ideo cū per eū factum sit vt actio cōtra aliū nō competat sibi imputeť: vt. j. eo. l. plane. §. si tibi stichus. ⁊. l. qui duos. j. ti. j. sed in cōtrario erat electio debitoris, quid vellet prestare. ⁊ per hoc nō ob. illa. l. inquantum dicit: alias contradicit. j. responso. Sed dic quod hic sponte accepto tulit. ideo videtur reuocare legatuꝫ. ibi vero non poterat recusare recipere solutionē sponte factā. l. fideicōmissa. §. si rem. j. de leg. iij. Ideo cū volūtarie nō censeatur id facere nō extinguitur simpliciter legatum vt ibi dicitur. Extra glo. adde dictis Bart. inquātū tāgit an ille qui cessit possit amplius cedere. nam videtur indistincte dicendū qđ nō: qꝛ per cessionē videť agi quod transeat vtilis. ⁊ ideo cū illa semel sit translata per primaꝫ cessionem nō videť posse fieri secunda cessio: cum etiam ipsemet dicat quod vtilis semel translata in vnum nō possit amplius trāsferrī in altum. Sed si vellet mandare exercitium directorum tūc bene posset vt ipsemet dicit. facit quod habetur in. l. j. C. de acti. et obliga.

Cum mihi. Si vna ex rebus alternatiue debitis ex cā lucratiua efficiatur mea. aliam petere ipo tero. h. d. ¶ No. qđ vbi in obligatiōe alternatiua alterum alternatiuorū afficiť meū facto alteri⁹ quā alternatiuorū: alias debitorum ⁊ nō p̄textu obligationis debitoris remanet obligatio in reliquo. facit. l. si duo rei. j. de verb. obli. In re aūt facta mea extin-
5 guiť obligatio vt ibi. ¶ † Item no. qđ in obligatiōe alternatiua possunt cōcurrere due cause lucratiue. ⁊ hoc ideo qꝛ in effectu nō reperiunť cōcurrere in eadem re. Et adde ad p̄dicta qđ habeť in l. si in emptione. §. pe. s. de cōtrahen. emp. ⁊ de solu. l. stichum.

Titius stichi. In re que nō pōt ad oculuꝫ demōstrari due cause lucratiue possunt simul concurrere. h. d. Et plene de materia in. l. meuius. §. duobus. j. ti. j. ¶ Item adde qđ possit dici qđ ista legata in dubio intelliganť circa diuersas partes. ⁊ ideo nimirū si nō habet locum regula de causis lucratiuis. ⁊ forte hoc fuit de mente glo. ij. hic dum dicit ⁊ totum stichum.

Summarium.

1 Legatum dicitur validum etiam si onus fideicommissi equipolleat oneri per legatum importato.
2 Obligatus alicui aliquid facere illud debet sic facere vt valeat de iure.
3 Electio est heredis in legato generis.

1 **Huiusmodi.** † Licet onus fideicommissi equipolleat oneri seu cōmodo importato per legatū nihilominus legatū valet. h. d. s̄m Ray. vel sic. Si legatur aliquid sub conditione si heredi cauerit se daturum tertio nō est legatū cōditionale: sed potius modale. h. d. ¶ Not. qđ dixi in summario. ⁊ ratio primi summarij esse potest: qꝛ cōmoditatē potest afferre tale legatū. Naꝫ aliquo casu remanere posset penes legatariū forte si deficiat fideicōmissum. facit. l. si quis eum. de condi. ⁊ demon. ⁊ qđ habetur in. l. si quis titiū. j. ti. j. Ratio secūdi summarij esse potest: qꝛ fit expressio eius qđ inest per eū modū per quē inest. l. quib⁹ diebus. §. fi. j. de condi. ⁊ demon. ⁊ ibi per Bar. ⁊ Ang. ¶ In glo. legatum. ibi ⁊ prius petere potest. adde quod dictū glo. nō ꝓbat. l. pe. hic allega. vt hic pꝫ. ⁊. j. sequiť Bar. Nec est gl. vera in casu hui⁹ p̄ici. inq̊ in ꝯditiōe nō diciť de eadē quātitate specifice sed si testator sic diceret. heres mi dato titio centū. si eadē cētuꝫ dederit seio: vel ex ipsis centū qnquaginta dederit seio. vel dato fundo si eūdē fundū dederit seio: qꝛ nō potest impleri cōditio aliquo modo nisi per pri⁹ legatum sortiatur effectum videť in effectu potius fuisse modus quā cōditio. nam discernitur modus a conditione potius ex natura impleměti quā ex alio: vt plene per Bar. in. l. j. j. de condi. ⁊ demon. l. quibus dieb⁹. §. fi. facit. l. in cōditionib⁹. §. j. eo. ti. Ideo impropriatur tunc dictio si. ⁊ exponitur in effectu potius prout ex mente testantis. arg. no. in. l. eas causas. de condi. ⁊ demon. et d. l. in conditionibus. ⁊ hoc voluit gloss. scđm vnā opi. s. de his q̄ sub modo. l. ij. Nec ob. l. inutiliter. §. j. de condi. insti. qꝛ ibi saltem de facto. qꝛ ibi poterat impleri conditio aut emolumentum hic nullo modo vt de se patet. ⁊ hanc opi. in effectu sequebatur dn̄s ⁊ preceptor meus do. Francis. de rampo. in dicta. l. ij. ¶ In ea. glo. ibi: ⁊ ar. j. proxi. respon. ⁊ per hoc facit. l. seruo legato. §. si testator s. eo. tn̄ qꝛ violat literam datur sequens quā diligenter nota pro intellectu. d. §. alteri. Nam ille tex. intelligitur qn̄ quis stipulatur dari alteri: sed quando stipulatur quis dari sibi recipienti ⁊ stipulanti dari sibi nomine alterius bene tenet stipulatio etiam si ille sit extraneus ⁊ etiam si nullum habeat mandatum sic stipulans: qꝛ in hoc censetur negotiorū gest. ⁊ teneť cedere actionē per actionem nego. gesto. vt voluit glo. nō autem transibit actio sine cessione. ideo in practica seruatur qđ permittitur ipsi tabellioni tanq̄ publice persone ⁊ recipiēti noīe omniū quorū interest. quo casu queritur vtilis etiā sine cessione ꝓpter officium publicū tabellionis. per no. in auť. generaliter. C. de epi. ⁊ cleri. ⁊ plene per doc. in. l. iij. j. rem pup. sal. fo. Et hanc glo. dicit Ange. singu. ⁊ meliorem de corpore iuris. sed tu adde quod est etiam alia consocia ⁊ melior ⁊ plenior in. §. alteri. insti. de inuti. stip. quas tene menti
2 pro practica quotidiana. ¶ In ea. gl. ibi. sicut valeat. † Not. quādo quis promittit vel tenetur alicui aliquid facere tenetur tale facere quando sit validum de iure secundum Baldū similiter et tabellio qui conficit instrumentum debet tale conficere secundū formam consuetam qđ sit de iure validū: vt est tex. singu. s̄m eum in. l. fi. ad fi. C. de fide instru.

Si sempronius. Due cause lucratiue ex persona duorum que habentur loco vni⁹ iudicantur, perinde ac si ex testamento vnius procederent. hoc dicit.

Si cui. Debitor generis re oblata perempta liberať ope exceptionis. h. d. ¶ Not. quod dixi in summario.
3 adde quod habetur in. l. qui decem. in prin. j. de solu. ¶ † No. qđ in legato generis electio videtur esse heredis. quod intelligit gl. quando non habet in patrimonio testator. ⁊ hoc ne obstet alijs iuribus de quibus in. l. legato generaliter. s. eo. Et dicit hic Ange. quod est melior tex. pro opi. illius glo. quando reperiatur alibi. nam vt concordetur iste tex. cum alijs videtur necessario gloss. illam tenendā. ⁊ rationē diuersitatis collige ex not. per gloss. in. l. heredes. §. si incerto. s. fami. hercis. ⁊ dixi in. d. l. legato generaliter. s. eo. vbi plene.

Summarium.

1 Plenum non est cui aliquid deest.
2 Tradens rem deliberatam non censetur tradidisse.
3 Emens rem sibi legatam rem habere debet etiā precio nō soluto.
4 Actio ex ipso contractu ad resoluendum datur notitia equitatis resolutionis superueniente.
5 Testator quando dicatur pro dote legare.
6 Conditio virtualem effectum importat aliquando vltra id qđ verbum sonat.
7 Vsusfructus rei hereditarie legatus sine traditione, transit in legatarium.
8 Variare non debet qui ex vltima voluntate electionem habet.
9 Bannitus quo ad incommoda non dicitur ciuitatem perdere.
10 Dominium in legato alternatiuo ante electionem no transit.
11 Conuentio verbalis ius accrescendi non inducit in rebus pror[s]⁹ diuersis.
12 Iudex inter plures discordantes se interponere debet.

Edes quibus. Actio ex testamento durat si res est tradita nō ꝑfecte. h. d. ¶ In tex. ibi legate. subaudi in diem vel sub cōdi-
1 tione scđm Dy. ꝑ no. in. l. papi. s. de serui. ¶ † Not. qđ nō dicitur plenum cui aliquid deest. ¶ Item no. qđ nō censeť tra-
2 ditum quod plene nō est traditū. ¶ † Itē no. qđ tradēs rem deliberatam nō censetur ipsam tradidisse. ideo agi potest actiōe primitiua. qđ est clarum quando actio est bone fidei vel habet instar bone fidei: vt est actio ex testamento. l. in minorum. C. in qui. cau. ⁊ probatur hic iuncto eo quod habetur in. l. eleganter. §. nō soluꝫ s. de dolo. ⁊ per Cy. Bal. ⁊ Ange. in. l. exhibitionis. C. ad exhibē. ⁊ de materia etiā in. l. iij. §. si reddita. s. cōmoda. ¶ In glo. imposite. in fi. intellige qđ sub cōditione vel in diē legate fuerunt edes vt dixi in tex. ⁊ sic ante diē vel cōditionē fuerūt heredis: licet ambe domus: ideo cōfusa fuit seruitus. ⁊ sic secus cēsetur si pure fuissent legate: cū dn̄ium directa via trāseat in legatariū. facit qđ no. in dicta. l. papi. de serui. ⁊. l. a titio. j. de fur. sed Pet. vt hic refert Cy. dicit hanc diuisionē. ideo intelligit literam procedere etiam si pure fuerūt legate. Nam scđm eum etiā post aditā hereditatem ante cognitionē legati verū dn̄ium est penes heredē rei legate: sꝫ fictum apud legatariū post agnitionē est verū dn̄ium penes legatariū. allegat. l. si fundū sub conditione. §. si titius. s. eo. ⁊. l. titius la prima. cū duabus seq. de act. emp. que leges videntur multum bene facere: maxime vltima. ideo nimirum si tunc seruitus fuit confusa. Nec mirandū est etiam qđ dn̄ium eiusdē rei sit duorum insolidū: qꝛ licet nō possit esse eodē iure vt in. §. si duobus vehiculum: tn̄ potest esse diuerso iure. l. j. ⁊. ij. s. si ag. vecti. ⁊. l. j. s. de do. que sub modo. ⁊. l. qui, mortis. ⁊. l. si mortis. de dona. causa mor.

sed cõiter tenetur gl. in. d. l. papi. Nam cõis opinio est qđ vere ab adita hereditate transit dñium in legatariũ ꝛ ficte a morte testatoris. Nam sequuta aditiõe fingitur retro hereditatem fuisse aditam tempore mortis. l. heres quoq̃. ff. de acqui. here. Nec ob. tert. in. §. si titius. qꝛ patet rñsio ex his que ibi dixi. ¶ Item nõ ob. d. l. titius. de act. emp. qꝛ ibi ideo erit heres patronus nõ qꝛ dominium rei legate fuerit penes eum. Sed qꝛ ipse tenetur de euictiõe emptori vt litera ibi dicit. vel forte nõ esset peccatum tenere opi. Pe. per istum tex. ꝛ illum. ꝛ sic dicamus qđ illud dominiũ est reuocabile qđ est penes legatariũ: qꝛ potest repudiare vt nõ inducat effectum veri dominij irreuocabilis. ꝛ pro hac opi. facit. l. si tibi homo. §. cũ seruus. ff. eo. in quãtum fingit legatariũ agnoscentem legatũ fuisse dominũ ex die adite hereditatis. ꝛ sic videt quodãmodo repudiare heredem interim dominum. Sed tutius videtur tenere opi. glo. ꝛ Dy. ꝛ aliorum in. d. l. papi. quã glo. l. legatũ §. si. ff. eo. per. l. a titio. ff. de fur. non cauillando. vbi videtur esse casus contra opi. Pe. nam si opi. Pe. esset vera in casu. d. l. a titio. actio furti orta heredi iacente hereditate propter furtum cõmissum ipsi heredi per seruũ legatariũ heredis debuisset extingui si dominium verũ adita hereditate ante agnationem fuisset heredis. cuius tamẽ ɔtrarium ibi dicitur. ꝛ ideo ibi est casus cõtra eũ nisi, fugiendo dicas qđ illa. l. dꝫ intelligi qñ legatarius agnouit legatum ante agnationẽ. qđ est diuinare ꝛ destruere illũ tex. cũ simpliciter ꝛ indistincte loquatur. opi. tñ Pe. originaliter fuit facta per glo. in. l. si dãnum. §. si creditor. ff. de pecul.

3 **Qui seruum.** †Qui rem legatam sibi emit debet habere rem ꝛ precium non soluere. qđ si soluerit repetere potest remedijs expressis cõpetẽtibus. ꝛ primo loquiť qñ res nõ erat tradita nec preciũ solutũ. scđo quãdo erat solutũ ꝛ res nõ tradita. tertio qñ preciũ erat solutum ꝛ res tradita. secunda ibi: qđ si precium. tertia ibi: qđ si iudicio. ¶ Et pmitte pro euidentia qđ duplex est principalis lec. maxime in vltima parte. ꝛ tangitur in glo. in ver. si actum. ꝛ in glo. magna. vna fuit quod erat actum ibi: sed nõ peractum. ꝛ ẽm ista cessant cõtraria glo. magne. ꝛ ex ea habes vnũ no. qđ plures actiões diuerse ex diuersa causa competentes ad ideꝫ possunt accumulari. quod est verum qñ sunt tales que electione nõ tolluntur: nec sunt cõtrarie vt in exercitio. nec absolutoria lata in vno pareret exceptionẽ rei iudi. in alio. ꝛ ita procedit qđ not. Dy. in regula nullus pluribꝰ. de re iudi. in. vj. vbi assignãter allegat istum tex. ꝛ plene p Bar. in. l. edita. C. de edendo. ¶ Secunda fuit qđ fuerit actuꝫ ꝛ pactũ ꝛ ẽm istam concurrũt cõtraria glo. magne quorũ timore variatur litera vno modo vt tunc loquať quãdo' emit ab herede alia qñ emit ab extraneo. ꝛ scđm istã punctari debet' post verbum ab herede. ¶ Tertia fuit qđ in principio ꝛ fine loquať qñ ab extraneo: sꝫ in medio in ver. qđ si precio. qñ ab herede. prime due tanguntur hic in glo. magna. tertia in. l. fundo. ad legeꝫ fal. sed prima magis est de mente litere. ꝛ cõmuniter tenetur. nam nõ debet diuidi intellectus eiusdẽ. §. qui videť prosequi eandẽ materiã: vt. in. c. maiores extra de baptis. ꝛ ẽm illam primã exponi debet litera hic in fi. vt tangit glo. magna hic. circa fi. ¶ In glo. legatum. ibi vel in diem. No. bene glo. qđ sicut nõ transit dominiũ rei legate sub conditiõe ante euentũ cõditionis in legatarium. ita nec ante diem quando legatũ est in diem. facit. l. semproniꝰ attalus. de vsufruc. leg. ¶ Et ex sequẽti solu. no. qđ licet rei testatoris legate transeat dominiũ in legatarium directa via. l. a titio. ff. de fur. ff. tit. j. l. cum pater. §. surdo. tamen secus est quando legatur res heredi. licet glo. dixerit contrarium ꝛ nõ bene in. l. ij. C. communia de leg. ¶ In glo. ex testamẽto. ibi sed hic erat heredis. vel dic scđm Pe. vt hic refert Cy. qđ in. d. l. si a substituto. §. j. legata fuit res testatoris. ideo sufficit qđ detur talis qualis est. qđ intellige scđm no. in. l. si res obligata. ff. eo. sed hic fuit legata res aliena scienter. quo casu debetur euictio. l. si donatarius. §. euictio. ff. eo. ideo debet fieri legatarij. legatum autem coheredis etiaꝫ si testator ignorat rem heredis: vt l. vnum ex familia. §. si rem. ff. ti. j. ꝛ voluit sentire hic gl. ¶ In ea. glo. ibi nõ dicit. quod de iure hoc communiter reprobatur: qꝛ hic nõ fuit actum sed pactum actione excepto pendebat iudiciũ super illa: ideo potuit accumulari actio ex testamento ex diuersa causa

4 competens. †Item no. ex eo quod sequitur secũdum hanc sol. qđ vbi ex postfacto superuenit notitia alicuiꝰ equitatis propter quam debet resolui contractꝰ datur etiã actio ex ipso contractu ad resoluendũ. facit. l. sed ꝛ celsus. ff. de cõtrahẽ. emp. ¶ In ea. glo. ibi dic plenius hanc tenet Dy. ꝛ cõiter reprobať. ꝛ licet clare nõ respondeat ad contrarium. tamen mens glo. fuit qđ in electione sit legatarij an agat actione ex testamento ex quo sibi abest preciũ: an vero agat actione ex ẽpto. nam si in animo suo destinat non mutare causam emptionis aget ex testamento propter precium quod abest. Si autem destinat habere ex causa legati: tunc agit ex ẽpto quasi res sit sibi euicta. nam potest quis sibi mutare causam possessionis extrinseca causa superueniẽte vel etiam antiqua nouiter ad notitiam perueniente vt hic tetigit Bald. facit. l. nemo. C. de acqui. pos. ꝛ. l. pe. in fi. ff. si pars here. pe. Sed certe hec solutio non videtur tuta: quia in casu dicte legis cui res. nullo modo videtur posse agi ex testamento etiam si velit legatarius. Nam cũ ibi fuerit legata res testatoris sub conditione ꝛ interim empta per legatarium ꝛ postea euenerit conditio eo ipso quod legatũ habet effectum ipso iure absq̃ facto legatarij mutat causam dominij ꝛ habet dominium ex legato nõ ex emptione vt ibi. ꝛ in. l. fundo. allegata in gloss. facit. ff. titu. j. l. cum pater. §. surdo. ideo nõ videť qđ ibi agi possit ex testamento: qꝛ agendo ex testamento agnoscit legatum ꝛ per hoc consequenter habet rẽ ex causa legati ꝛ dñium eius ex dicta causa: ergo frustra peteret ipsam rem legatã quã penes se habet ꝛ ex causa legati ideo tunc agere debet ex empto cũ censeať ipse quasi sibi euicisse vt hic litera innuit. Nec ob. iste tex. qꝛ potest intelligi quando legata fuit res aliena vel heredis. naꝫ etiam tunc si legatarius agnoscat legatuꝫ nõ per hoc solũ mutat sibi causam qꝛ legatuꝫ rei aliene vel heredis de se nõ est aptũ ipso iure transferre dominiũ in legatariũ. nã ꝛ tũc potest agere actiõe ex testamento ex quo rem habet ex alia causa que nõ est extincta. ꝛ ex quo etiam abest sibi precium licet rem ipsam habeat. l. plane §. quod si rem. ff. eo. ti. ꝛ sic hoc casu non videtur qđ possit legatarius agere actione ex testamento ex quo rem hꝫ ex alia cã que nõ est extincta cũ non sequatur euictio ex virtute legati nisi forte heres consentiret mutari causam dominij ꝛ habere ex causa legati. nam tunc forte potest postea agere ex empto sed ante nõ video. ꝛ sic si quis diligenter consideret nec hic nec in. d. l. si cui res. cõcurrent actio ex testamento ꝛ actio ex legato quando res est penes legatarium ꝛ precium solutum: sed quãdo res nõ est penes legatarium ꝛ precium solutũ tunc hñ põt vtraq̃ actio concurrere: vt est hic casus scđm lecturã scđam qñ fuit actũ sꝫ nõ pactũ. vbi võ res testatoris pure fuisset res legata ꝛ empta ab herede per legatariũ ignorantẽ emptio fuisset nulla vt hic tetigit gl. ꝛ sic emptio ex empto non potuisset habere locum ꝛ repeteretur precium cõdictiõe sine causa.

5 **Cum pater.** †Si pater prĩo dotat pmittendo postea legãdo videť pro dote legare. h. d. quid autem econtra si primo legat postea dotat habes in. l. filia. ff. eo. ꝛ. j. dicet. ¶ Adde dictis Bar. circa casum quãdo pater primo legat postea dotat. nã si legat pro dote aut legat spẽm ꝛ illaꝫ postea dat i dotẽ ꝛ hoc clarũ. aut legat speciẽ ꝛ postea dat quãtitatẽ vel aliã speciẽ vel ecõtra. ꝛ tunc vř recessuꝫ a legato p. l. trãslato. §. itẽ ff. de adi. lega. nec est curandũ an plus sit in legato quã in dote vel econtra. ar. l. imperator. §. si cẽtum. v. etem. ff. de leg. ij. ꝛ hoc tꝫ expsse Bal. in. l. filia. ff. eo. Si aũt legat quãtitatẽ ꝛ postea dat vel promittit quãtitatẽ ꝛ tunc si tantũdẽ vel plus clarũ qđ nõ põt petere legatũ. l. filia. ff. eo. sꝫ si meuius puta legauit pro dote cẽtum: sꝫ dat postea quinquaginta tũc est dubiũ an remaneat actio p legato ad alia quinquaginta. nã videreť qđ sic p. l. lucius. la prima. ff. ti. j. ɔtrariũ ibi tꝫ Dy. ex quo legatũ est factũ ob certã causam p. l. libertis quos. in princ. ff. de adi. le. ꝛ p hoc nõ ob. dicta. l. luciꝰ. sed Old. vt ibi refert Bar. tꝫ ɔtrariũ. Ex quo certa quãtitas est expssata in legato: qꝛ nõ dꝫ curari de causa. arg. l. creditor. §. si inter. C. man. ꝛ. l. lucius. ff. de ali. le. ꝛ hoc etiã dicit pcedere si fuit relictuꝫ pro filia maritanda vel pro dote vt est dictũ. ꝛ rñdet ad. l. libertis qđ ibi in secũdo legato erat plus. ꝛ hoc sequiť bar. in. l. luciꝰ. bal. tamẽ in. d. l. filius. refert Bart. velle qđ si relinquiť pro filia maritanda procedit opi. Dy. si pro dote opi. Old. cũ dos possit recipere angumẽtũ: sed ipse tꝫ indistincte Oldra. qꝛ hoc casu nõ est causa extincta sꝫ potius impleta. ꝛ ideo dꝫ potius reuocare legatum ar. l. sed iam facta. ꝛ. l. conditiones q̃ in futurũ. ff. de cõdi. ꝛ demõ. ꝛ qꝛ videtur facere animo compẽsandi. ꝛ sic saltem vsq̃ ad cõcurrentem quãtitatẽ tolleret legatũ. l. si cum dotẽ. §. si pater. ff. solu. ma. ꝛ qꝛ si relictũ esset pro filia maritanda si filia esset maritata sine dote videretur qđ tunc remaneret filia sine dote ꝛ sine legato ꝛ imputaretur filie cui pater prima causa nupserit. ar. l. an in patrem. ff. qđ cũ fal. tu. auto. Sed certe pro opi. Dy. videtur casus in d. l. libertas. in prin. si diligenter aduertatur. nam ibi fuit primo factum legatum pro alimẽtis in testamento. ꝛ similiter in codicillis pro alimento. ꝛ qꝛ fit ob eandẽ causam p scđm videtur recessuꝫ a primo. nec est bona rñsio Oldr. quod ibi in secundo legato fuerit plus q̃ in primo. vel in primo legato cum centum legata. x. mẽses in effectu in anno videbantur legata reperiebantur centũ. xx. cũ. xij. sint menses in anno. Sꝫ in scđo legato erant. vij. menses. ꝛ sic octuaginta quatuor in anno ꝛ vltra hoc etiaꝫ dena. hoc est. xx. quolibet anno. l. si quis testamẽto. cum ibi no. ff. eo. ꝛ sic in effectu cẽtum ꝛ quatuor tantum reperiebantur legata in anno virtute scđi legati: ꝛ cõsequẽter plus in primo. ꝛ tamẽ illud plus ibi peti nõ põt. ꝛ hoc forte etiam fuit de mẽte glo. quam in hoc reputo singu. d. l. pater filie. ff. de iure do. dum querit ibi quid in dubio. et arguit pro ꝛ contra. ꝛ soluit per dictam. l. libertis. Et per hoc etiã nõ ob. ratio Bald. dum dicit quod causa impletur ꝛ nõ finitur. ꝛ sic dꝫ roborare legatũ non extinguere: quia ista ratio non videť esse bona p istũ tex. ꝛ p dictum tex. in. d. l. libertis. Nam ꝛ ibi impletur causa alimentorũ per scđm legatũ que fuit causa primi. ꝛ tamen

tamē qꝛ ob eandē causam specificatam vtrūqꝫ fuit factū per scōm
recedetur a primo. Itē non ob. ꝙ videatur relictum animo com
pensandi: vt. l. si cum dotē. §. si pater. ⁊ sic solū absqꝫ ad cōcurren
tem debeat tolli primū legatū: qꝛ in dicto. §. si pater. fuit econtra.
nam primo p̄cessit dotatio. scdo legatū ⁊ per legatū nō potuit au
ferri ius iam quesitū per dotationē nisi vsqꝫ ad cōcurrētem quā
titatem legati acceptati. facit qd̄ no. Bar. post Dy. in. l. lucius cir
ca contrarium. l. titio. §. qui in vita. ꝟ. ti. j. hic aūt p̄cedebat lega
tum qd̄ in mera voluntate testantis cōsistebat: ⁊ ab illo faciliter
potuit recedi. Item nō ob. qd̄ si filia maritatur sine dote: ⁊ lega
tum erat factū pro ea maritanda. qd̄ ſm opi. Dy. remanebit mu
lier sine dote ⁊ sine legato ⁊ quodāmodo imputabitur patri cuꝫ
prima etate filiam maritauit: qꝛ r̄ndetur qd̄ hoc casu ex quo nil
dedit in dotē nō videtur verisimiliter recessum a legato cū nō sit
verisimile hoc esse ex mente ipsius patris qui ideo videtur legas
se pro ipsa maritanda vt in effectu esset pro dote: vt est casus iun
cta glo. in. l. vxorē. §. testamento. ꝟ. de lega. iij. ⁊. l. tali. §. j. ꝟ. de iure
do. nec est eadem ratio hoc casu in quo nihil traditur vel ꝓmittit
pro dote. Ideo tunc remanebit dictum legatū. Item nō ob. quod
quātitas est exp̄ssata. ⁊ sic nō debet curari de causa vt dixit Old.
qꝛ hoc est cōtra dictam. l. libertis. nec ob. l. lucius. preallegata: qꝛ
est casus omnino diuersus. nam ibi factum fuit legatū ⁊ demon
stratum ex quo poterat solui. ideo si tunc queratur an aliūde po
test fieri solutio procedit qd̄ ibi dicitur. facit qd̄ habetur in. l. qui
dam testō. ꝟ. eo. Item non ob. l. pretor. §. si inter. qꝛ similiter ibi est
casus oīno diuersus. nam si actū esset qd̄ onus alimētandi mulie
rem spectet ad virum cui dos fuit ꝓmissa ⁊ nō soluta: ⁊ pro ipsis
alimentis promisit pater viro certā quātitatem licet forte vir nō
eroget totā cū nil restituit: ⁊ tunc qꝛ si deficeret onus spectaret ad
eum. Ideo cōueniēs est vt spectet etiā ad lucrū. l. fi. ad fi. C. de fur.
⁊ de reg. iur. c. qui sentit onus. in. vj. Et hoc q̄n pater primo legat
exprimendo pro dote. postea dotat ꝓmittendo vel dotando. Si
autem simpliciter primo legat causa nō adiecta: postea dotat dā
do vel ꝓmittendo tunc si spēm legauit ⁊ eandem dedit vel ꝓmi
sit clarū est ꝙ cōfundit̄ vnum cū reliquo. ⁊ videtur facta solutio
legati per dictā. l. lucius. Si aūt primo legat quātitatē postea dat
vel ꝓmittit spēm vel ecōtra. vel primo speciē scdo aliā spēm. ⁊ tūc
vtrūqꝫ habebit. ar. l. qnquaginta. de ꝓba. ⁊. ꝟ. de colla. do. l. si pr̄
pro filia. ſm vnū intellectum. Si vero legat quantitatē postea sil̄r
quātitatē ꝓmittit vel dat. ⁊ hic est casus dubi⁹. nam Bar. hic ⁊
in. l. filia. ꝟ. eo. tenet ꝙ vtrūqꝫ habebit etiā si eādem quātitatē in
genere ꝓmisit vel dederit per. l. qnquaginta. de proba. sed ꝯrium
ipse voluit in. d. l. lucius. ꝟ. ti. j. ⁊ videt̄ casus in. d. l. filia. ꝟ. eo. sim
pliciter intelligendo. ⁊ hanc partem videt̄ hic sentire Bald. post
Old. ⁊ ipsam etiā tenet in. d. l. filia. aliter tn̄ nō r̄ndet ad. d. l. quin
quaginta. Sꝫ potes r̄ndere tenēdo hanc partē qd̄ ibi scda disposi
tio fuit sil̄r vltime volūtatis vt prima. Et si intelligeretur de eadē
quātitate de qua in prima facta est mentio esset penitus inutilis
ideo in dubio de diuersa intelligitur. sed qd̄ dixi loquitur quādo
scda dispositio est inter viuos q̄ de se hꝫ effectū cū possit etiā cuili
bet obligationi accedere ꝓmissio. l. v. §. conuētionales. de verbo.
obli. ⁊ pōt etiā habere effectū executiuū legati ideo nimirū si hoc
casu intelligit̄ de eadē quātitate. ⁊ hoc q̄n est eadē quātitas in ge
nere. facit qd̄ hic dixit gl. in ver. eadē. Sꝫ si esset maior vel minor
in ꝓmissione vel dote quā in legato esset maius dubiū cū tamen
forte idē per p̄alleg. l. lucius. cū ibi no. per Bar. Et intellige qd̄ si
plus fuit in legato residuū poterit peti. ⁊ facit ad p̄dicta qd̄ not.
Bar. in. l. tacitum. de verb. obli. ¶ Scds casus principalis est q̄n
pater primo dotat postea legat ⁊ hec subdiuiditur: qꝛ aut primo
dotat ꝓmittendo. postea legat. aut primo dotat dando. postea le
gat. Si dotat promittendo ⁊ postea legat si legat pro dote: tunc
fit cōpēsatio vsqꝫ ad concurrentē quātitatē. l. a titia. §. qui in vita
ꝟ. ti. j. ⁊ hoc videtur etiā ꝓcedere si ꝓmisisset rem ⁊ postea legaret
quātitatē: qꝛ cessat dispositio. l. imperato. §. si centū. ver. etenim
vero. ꝟ. ti. j. cum nō sit res mulieris que est ꝓmissa in dotē. Si au
tem legat simpliciter nō expressa causa: ⁊ tunc si promisit quātita
tem ⁊ legat spēm vel econtra: vel promisit vnā spēm ⁊ legat aliā
tunc vtrūqꝫ insolidum habet per. l. si filia. ꝟ. de colla. dotis. quam
sic intelligit bar. ⁊ Bal. in. d. l. filia. secus si eandeꝫ speciē legasset.
Sed huic intellectui fortiter ob. l. si cum dotem. §. si pater. ꝟ. solu.
mat. ⁊ qd̄ ibi no. ⁊. C. vn̄ vir ⁊ vxor. aut̄. p̄terea. ī q̄b⁹ dicitur qd̄ de
bitor necessarius vt est pater. l. filius. C. de do. promis. ⁊. l. qui libe
ros. ꝟ. de ri. nup. semper videtur relinquere animo cōpensandi.
nec distinguitur ibi an rem diuersam leget quaꝫ sit debitū. vt pa
tet ibi. istud contrarium nō reperio solutū: sed forte posset dici ꝙ
in. d. §. si pater. loquitur quando actio erat competitura filie post
mortem patris incōtinenti. nā ibi erat solutū matrimoniū ⁊ cō
solidabatur actio in ipsam filiam per morteꝫ patris. que actio nō
erat sublata in casu illo in quo pater sine filie voluntate egerit. et
ideo qꝛ ibi statim mulieri erat cōpetitura actio pro dote ⁊ eodem
tpe etiā pro legato: ideo videtur fieri animo compensandi: secus
in dicto casu. l. si pater pro filia. qꝛ ibi constabat matrimoniuꝫ: ⁊
sic mortuo patre non potuit mulier agere pro dote licet vir posset
agere contra heredes ex promissione. ideo tunc potest dici qd̄ le
gatum quod statim post mortem debebat prestari debeat cōpen
sari ipsi mulieri que nullam pro tunc erat habitura actionem de
dote ex quo constabat matrimoniuꝫ. ⁊ ita posset sustineri hoc di
ctum. si aūt quātitatem promisisset ⁊ quātitatē legaret videt̄ vel
le hic bar. ⁊ similiter bald. in. d. l. filia. quod tūc videatur fieri ani
mo compensandi. ⁊ hoc videtur etiam sentire gl. in v̄si. tantūdem
quando eandem quantitatem in genere legaret. ⁊ forte sensit se
cus si diuersam quātitatem legaret: licet bar. ⁊ bald. sentiat ideꝫ.
Sed certe hec opi. bar. ⁊ bal. videtur contra dictā. l. si pater ꝓ filia
nō cauillando cum indistincte loquatur. nec ob. §. si pater. in. l. si
cum dotem qꝛ alio casu loquitur ⁊ est superius dictum nec ob. l.
titia. §. qui in vita. ꝟ. titu. j. qꝛ ibi expresse legauit pro dote ⁊ loqui
tur etiam in casu dicti. §. si pater. Item nō ob. iste tex. qꝛ imo facit
potius pro a contrario sensu. Nam videtur loqui quando eadeꝫ
centum que promissa erant legauit ⁊ similiter. l. pater pro filia. de
iur. do. ⁊ sic videretur quod hoc casu debeat habere vtrūqꝫ per. d.
l. si pater pro filia. ⁊ presertim quando eandem quātitatem in ge
nere nō reliquit. idem tamen forte etiam si eandem vbi specifice
dixerit que promisi per dictā. l. si pater. ⁊. l. quinquaginta. de pro
ba. licet glo. in hoc vltimo aliter senserit. Si autem primo dotat
dando dotem postea legat tunc si legat simpliciter dotem vel le
gat corpus hereditarium datum in dotem dic vt hic per Barto.
Si autem legat aliam rem quam datam in dote ⁊ legat simplici
ter vtrunqꝫ habebit per. d. l. si pater pro filia. Et idem videtur si
legat simpliciter quātitatem etiam si essent eedem in genere. Naꝫ
cum pater sit extra vinculuꝫ obligationis cum dos est soluta nec
ipsam exigit no videtur fieri animo compensandi vt voluit bal.
d. l. filia. Sed si expresse legaret pro dote tūc esset dubiū. an vtrūqꝫ
posset habere: tamen si diuersam rem legat ex quo pater est extra
vinculum obligationis videtur quod habeat vtrūqꝫ cum ⁊ dos
possit recipere augmentum. facit quod no. bar. in. d. l. lucius. ꝟ. ti.
j. Et per hoc forte idem videretur si legaret centum pro dote licet
centum essent data in dotem. Naꝫ videtur qd̄ vtrūqꝫ habebit ra
tione preallegata. ⁊ hec sufficiant de isto casu nunc: qꝛ quotidianū
est. Quid autem si pater dedit pro filia in dotem mille ⁊ demū so
lutum est matrimonium morte viri: ⁊ successiue promittit secūdo
viro mille si dos nō fuerit exacta ab heredibus primi viri. Et fue
rat data pro filia emancipata vel pro filia in potestate cui pater
stipulatus erat reddi. Et qꝛ ex forma statuti poterat peti: an tunc
habebit actiones cōtra: heredes primi viri ⁊ nihilominus dotē
secundo loco datā: cogitandum relinquo. Quid autē si pater pri⁹
ꝓmisit ꝓ dote filie centū an̄ ꝯctū m̄rimoniū: deinde ex interual
lo ꝓmittit qnquagīta ꝓ dote sil̄r an̄ ꝯtractū m̄rimoniū. nūqd
videat̄ recessuꝫ a prima ꝓmissione in totū. ⁊ vr̄ qd̄ sic si erat filia
in ptāte ꝑ no. in. l. quoties. ꝟ. so. ma. iūcta. d. l. libertis. in prin. et
qd̄ hr̄ i. l. seruū filij. §. cū q chirographū. ꝟ. e. ⁊ hoc ſm hec iura ſꝫ
que pr̄ poterat dissoluere m̄rimoniū sine filia. sꝫ cū de iure cano
nico sine ea nō possit vt tāgit bar. ī. d. l. quoties. ⁊ ibi dixi vr̄ qd̄
scda ꝓmissio veniat poti⁹ ad augmentū. Ex quo non pōt recedi
a prima sine filie volūtate. facit aut̄. sed q̄uis. C. de rei vx. ac. Et
ex hoc etiā q pꝫ d si pr̄ ꝓmisit an̄ m̄rimoniū ꝓ dote cētū postea
ꝯstante m̄rimonio promittit quinquaginta. nam videt̄ quod
veniat ad augmentum ex quo non potest recedi a prima et secū
da vel esset superflua. l. qui bis. ⁊. l. si diuortio. de ver. ob. ⁊ facit ꝙ
no. bar. in. l. triticū. eo. ti

Si ita cui. Cōditio de instr̄is reddendis cōtinet in se etiā liberationē p̄stari. qd̄ vltimū solū suf
6 ficit si instr̄a reddi nō possunt. h. d. ¶ † No. qd̄ cōditio aliquā
do importat virtualē effectū vltra id qd̄ verbū sonat. Item no.
qd̄ redditio instrumēti facta per creditorē debitori non liberat
ip̄o iure. Sed solū ope exceptionis. facit. l. labeo. C. de pac. al's
frustra requireret̄ acceptilatio. ar. d. l. ver. obligari. Itē no. qd̄
vbi cōditio pōt ꝓ pte impleri ꝓ parte nō: debet impleri ſm par
tem ꝓ qua pōt de quo dixi in. l. j. de ꝯdi. insti. ⁊ ibi plene ꝑ Lud.
⁊ Ange. ¶ In glo. cui ibi que nō possunt reddi subaudi vt tūc
sufficiat fieri instrumētum liberationis vel solutionis. ⁊ hoc in
ducit hic bal. ad. q. statuti dicētis qd̄ bānit⁹ a centū libris. ꝟ. cu
ius bannū nō reperit̄ cancellatum pōt impune offendi vt si ban
num nō sit cācellatū sit tn̄ facta solutio de ip̄is centum ⁊ de hoc
apparet instr̄m publicū in archiuo publico qd̄ tūc nō pōt impu
ne occidi: qꝛ satis quo ad effectū vr̄ bannū cancellatū. arg. hui⁹
tex. Nec ob. iste. §. inquātum vult si tabule extent eas reddi: ⁊ sic
vr̄ in ꝓposito qd̄ ex quo potuit cācellari debuerit cancellari. ⁊ ꝑ
cōseq̄ns si nō fuit factū pōt offendi: qꝛ r̄ndeo qd̄ hic loq̄tur in
cōditiōe que dꝫ impleri in forma specifica. l. qui heredi. ⁊. l. me
nius. de condi. ⁊ demon. Sed questio p̄dicta loquitur in disposi
tione legis que poti⁹ videt̄ ꝯsiderasse effectū. ⁊ hec opi. satis vr̄
vera si iuxta bannū facta est mētio de ip̄a solutione al's ꝓbabili
ter erret ex quo bannitū est accensum ⁊ ꝓbabiliter potuerit igno
rare solutionē esse factaꝫ. lꝫ instr̄m sit in archiuo publico videtur

excusandus nisi pbetur de scia p no. in. l. fi. ff. de adul. et p ibi no. per Dy. et bar. Et facit etiā iste tex. qz creditor pōt agi quod faciat instrm de solutiōe. non dico qd sit necesse qd acceptio fiat cui sit solutio. q2 illa tollit omnē obligationez. insti. qui. mo. tol. ob. in prin. de materia in. l. sicut datā. de lib. cā. extra de testi. c. significauit. et c. albe. et p bar. plene. i. l. si finita. §. eleganter. de dā. infe.

Si titio et me. Qui nō admittit ad ptē iure actionis faciat partē si habeat ius retentiōis. In glo. pars ibi in. d. l. pinde. so. qd iste tres leges loquūtur in ɔctu. hic in vltima volūtate. preterea i eis qui admittunt ad ptez nullo modo etiā admittunt iure retētionis. hic secus. vnde etiā in eis si inuitarent iure retentiōis faceret partē. vt no. p glo. et bar. in. d. l. pinde. §. j. et plene. ff. ti. j. l. re cōiuncti. in. j. q. ad §. libert' qui sequit dic qd ibi nullo modo admittit aliquo iure ille qui ɔsensit alienationi phibite. ideo non facit partē. hic admittit saltez iure spāli ibi qui nō admittit repellit de iure cōi et de iure spāli. vñ eius portio nō accrescit collegatario qui admittitur tanq̄ de iure spāli. facit. ff. de ɔdi. et demō. l. mulieri et titio. secus si admittit collegatarius de iure cōi. qz tūc ei accresceret portio alterius qui nullo iure etiā retentionis vel equitatis admitteretur. nā potētius est ius cōe q̄ ius spāle. l. ei' militis. §. militia missus. de testa. mili. et in. §. qz vere verisimile. in aut. de nō alie. col. ij. et sic ille tex. limitat hāc materiam. Extra glo. adde dictis bar. circa quartuz casum inquantū tangit qñ legat alicubi res sua et alteri et tangit de intellectu. l. plane. §. si duob'. ff. e. qñ legatur heredi et alteri. nā videt min' restringere tex. illū inquātū intelligit ipm tantummodo pcedere qñ legat corpus hereditarium qd erat testatoris et fuerūt coniuncta re et verbis vel re tm̄. secus si verbis tm̄. et secus si quātitas vel spēs nō hereditaria. nam hec vr nimia restrictio ad illuz tex. qui gñaliter et indistinte videtur loqui. Nec ob. iste tex. p quem monet: qz hic loquitur vt dixit Dy. qñ ius retentionis est vetustius legato ibi secus: qd sequitur etiā hic bal. et Ray. Et est rō diuersitatis fm Ray. qñ est vetustius legatū vbi verisimiliter vr interuenire error facti. qz testator videt ignorasse rē fuisse vnius ex legatarijs. Sed vbi non est vetustius legatū vt qñ legat heredi et alij ibi cadit solū error iuris: et ideo secus: ar. l. regula. ff. de iur. et fac. igno. Itē pōt esse rō quā colligo etiā ex dictis bar. qz qñ non est vetustius legatū non pōt bene reperiri sup quo fundet ius retentiōis. nā ant vult fundare heres ex titulo hereditario et non pōt cū illa res fuerit specialiter legata. et sic abstracta a titulo vniuersis hereditatis cū species derogat generi. Aut vult se fundare ex iure legati. et etiā non pōt qz illud est nullū. et ideo nimirū si nō facit tunc partem iure retētionis. d. §. si duob'. quē intelligo etiā si quantitas vel corpus nō hereditariū legat. et etiā si verbis tm̄ erāt cōiuncti cū indistincte loquat. et qz stat rō superius dicta que rō cessat quando ius retentiōis est vetustius legato. vt in casu hui'. §. nā tunc reperit a quo possit sumere fomētum ius retentionis. qz a iure dominij qd fuit etiā ante legatū. Itē adde qd in sequendo intel
7 lectū suū malev' dixisse circa intellectū. l. titio. de vsufru. †Nam qñ legatur vsusfructus rei hereditarie transit ipo iure in legatarium sicut et dominiū rei legate sine traditiōe: vt no. in. l. corruptionē. C. de vsufruc. et in. l. si vsusfruct' mihi in bienniū. de vsufru. leg. ¶ Et sic lz proprietas esset heredū tñ quo ad ipm vsumfructū est eadē rō ac si ppietas esset legata. et ideo ibi non deberent heredes testatoris facere partē. cuius ɔtrariū ipse dicit. Sed posset saluari intellect' suus si vsusfruct' rei heredis esset legatus vel etiā aliene si tenem' intellectū suuz circa. §. si duob'. Et ex pdictis etiā videt qd. §. si duob' non pcedat qñ legaretur res ipius heredis nō hereditaria qd fuit etiā de mente Dy. et expsse etiā tenet bar. Vltimo p istū tex. dicit bar. qd vbi quis admittit aliquo iure etiā diuerso impedit ius accrescendi: et per hoc infert qd si filia dotata excludit astatuto ex successione etiam si min' legitima sit datū in dotē qd hoc casu nō accrescit portio sua alijs filijs: qz illa portio etiā si esset in vno matrimonio succedit i locū sue portionis ideo impedit ius accrescendi. facit qd habet. ff. l. prima. et qd no. bar. i. l. pe. ff. de ɔtab. et in. l. liberoꝝ. de ver. sig. et in. l. pater filiū. in repetitione. ff. de inoffi. testa.

8 **Stichum aut.** †Ei qui hz electionē ex vltima voluntate nō licz variare. h. d. ¶ In tex. ibi sticho mortuo sub. añ morā. ¶ No. ar. qd per hec vba volo dare vel volo eligere inducat electio de quo i. l. serui electione. ff. e. ¶ In glo. nō poterit ibi. l. qui certarū. §. j. sub. in quibus admittit variatio. sed dic qd loquit in vltia volūtate nō in actu inter viuos. ¶ Itē in eis non erat efficaciter ius quesitū. facit qd no. in. l. sicut. de. ac. et ob. per gl. et doc. in regula mutare cōsiliū de re. in. p Dy. et p bar. in. l. de reb'. ff. rerum amotarū.

Legatum. Qui est in fuga videt esse i loco de quo recessit. h. d. ¶ Adde dictis bar. in. q. de bānito vel legato qd decisio videret pcedere qñ sponte esset in loco. vt qz erat bannit' et poterat stare extra ciuitatem in quocūq
9 loco volebat †Nam bannit' perdit ciuitatē quo ad cōmoda nō quo ad incōmoda. l. relegatorum. de interdic. et relega. sed si esset relegatus in certum locum in quo haberet stare videtur secus argumen. l. cesar. de publica. Ex quo propria voluntate, non est in loco illo hoc tamen nō pro constanti: sed dic vt in tractatu represaliarum in. vij. q. Item adde quod dixit hic bal. post Pe. et Cy. et similiter Ange. per hunc text. quod si vxor alicuius existens in peregrinatione peperit in aliquo loco: puta Florentie non debet censeri talis filius origine ciuis florentinus. argu. huius text. nec quo ad munera nec quo ad honores. Sed forte cōtrariū est veri' quia istud hic contingit in isto. §. ne ledatur mens testantis ex casu extrinseco preter eius propositum cōtingente. Sed in casu: bal. non leditur mens legis dicentis ratione originis sentire domicilium. l. omes. C. de inco. et vbi do. lib. x. et l. j. ff. ad munici. Et p hoc potest inferri an si animal vnius parochie fugerit ad aliam et ibi peperit cui debeatur decima: nam videtur quod presbytero parochie vnde aufugit vt hic dixit Bald. ne alias ledatur mens legis vel canonis ex casu extrinseco preter propositum etiam ipsius presbyteri contingente. facit quod no. extra de deci. c. cum sint. et c. pastoralis.

Si titio. Si vna ex rebus alternatiue legatis donatur a testatore alia in legato remanet. h. d. et est singularis casus. et forte non reperies alibi. Item no. ex tex. quod licet testator det in vita illud quod heres dādo liberatur nō dissoluit obligationem quando obligatio est alternatiua. secus quando vnum precise esset in obligatione. l. lucius. ff. ti. j. Et facit iste text. secundum bal. quod si testator legat pro dote fundum aut centū quod licet minus dederit in dotem fundum remaneat legatum in centum: sed forte dictum suum non procedit cum vtraq̄ dispositio fuit ob certam et eandem causam. argu. l. libertis. in princi.
10 ff. de ali. leg. ¶ †Adde dictis bar. quod in legato alternatiuo nō transit dominium ante electionem: vt est etiam glo. ordinaria in l. si in rem. ff. de rei ven. et quod no. in. l. j. ff. eo. et. ff. in. §. stichum. et ideo Bal. dixit quod licet dare obligationem personalem alternatiuam: et in ea potest libellari et conclude alternatiue: tamen secus est in rei vendicatione cuz in dominio non est reperire dominium alternatiuum.

11 **Quibus ita.** †Conuentio verbalis non inducit ius accrescendi in rebus prorsus diuersis. hoc dicit.

Si is qui. Si plures tenentes locum vnius pro eadem re proponunt diuersas actiones repellūtur nisi concordent ad quam concordiam possunt compelli iudice innuente et hoc si agant simul: secus si separatim. hoc dicit. ¶ Item no. quod absonuz videtur quod pro eadem re ex eadem causa diuerse actiones que sunt quodāmodo contrarie etiam per plures intententur eodem tempore. et ideo nō debet in eadem instantia
12 procedi super tali libello eodem tempore. ¶ †Item no. quod vbi inter plures est discordia iudex se interponit. de quo per gloss. et Cy. in. l. fi. in prin. C. communia de leg. et ibi etiam per But. et aliquid etiam per glo. in. §. finautem. institu. de satis. tu. et in. l. itineri. de serui. rusti. pre. et in. l. ij. in. fi. ff. qui. mo. vsu. amit. et in predictis locis etiā tangit an et quando sit locus iudicio sortis: de quo hic per Barto. et per canonistas in. c. j. et. ij. extra de sortile. et adde glo. singu. in. l. j. C. vti pos. que dicit quod vbi est dubium super facto nunq̄ recurritur ad iudicium sortis: sed demum recurritur quando factum est certum et ius est dubium et est in pe. glo. mag. circa fi. ¶ In glo. simul. in fi. vel posset dici quod habet locū quādo plures tenentes locum vnius agebant. ibi quādo sunt plures omnino diuersi etiam ex dispositione testantis: tamen plus placet so. gloss. qz stare videtur ratio quam dixi in notabilibus: quia etiam tunc videtur absurdum quod ex eadem causa ad idē agatur etiam per plures eodem tempore diuersis actionibus q̄ sunt tanq̄ contrarie. et hec videtur fuisse ratio tex. non autem illa quā sentit Barto. quia hoc tēderet in preiudicium heredis qz nō concipio preiudicium eius vel interesse cum sine agatur actione personali siue reali nō potest aliquis istorum nisi partem consequi et licet in actione in rem potest iurari in litem sed non actione ex testamento. l. in actionibus. et l. alias. ff. de in li. iuran. tamen qz nō potest iurare nisi pro parte sua non video quod ex hoc etiam generetur preiudicium et forte etiam ratio quam. ff. posui fuit hic de mente Bald.

Summarium.

1 ¶ Res mea quando mihi legari possit.
2 Res aliena mihi obligata mihi legari potest.
3 Estimationem consequutus a grauato singulariter nil cōsequetur e grauato vniuersaliter.
4 Dominium rei legate vere transit ab adita hereditate.
5 Legatarius an sit dominus a tempore mortis testatoris.
6 Heres non potest agere actione personali ex testamēto nisi pro portiōe hereditaria.

Si tibi homo.

SI tibi homo. Si res mea pignorata mi-
bi legetur ab extraneo tene
tur heres pignus liberare.h.d.⁊ nõ est alibi ſm Dyn.
1 ¶ †No.qđ res mea ĩ qua deficit mihi aliquod ius po-
test mihi legari.¶ Item not.formã libellandi in hoc casu:ꝗ de-
bet agi vt res luaẗ.¶ Adde dictis bar.pͥo inquãtũ limitat hũc
tex.procedere qñ testator sciuit alienã.nam videtur qđ ꝓcedit ẽt
si putauit suã:ꝗ si voluit legare etiaȝ in casu in quo perfecte esset
sua eadem ratione videtur legare ius quod habet in ea ⁊ per cõ-
sequens ius pignoris dissoluere.imo multofortius cũ hoc sit val
de minus nec per hoc grauet heres aliquid exbursare.ergo ⁊c.ar
gu.in.l.vnũ ex familia.§.si rem in ratione sui.ĩ.ti.j.Itẽ adde secũ
do inquãtum dicit qđ si legatur a creditore ipsa res obligata et
equiualet res debito videtur etiam debitum legare per.l.singula
rem.l.qui habebat.ĩ.de leg.iij.nam nõ videtur verum vt etiã hic
voluit Ange.ꝗ legatũ potest afferre vtilitatem in vsu pignoris
etiã absqȝ eo qđ intelligat remissuȝ debitũ.facit⁊.l.labeo.l.postq̃
cum ibi not.s.de pac.⁊.l.j.ĩ.de lib.leg.nec ob.d.l.qui habebat. ꝗ
ſm Ang.ibi est casus diuersus:ꝗ ibi creditor legauit omnia que
cumqȝ habebat in patrimonio ⁊ eam in corpore patrimonij rede
gerat rem obligatam:sed certe in dubio videtur ibi redigere eo-
ipso quod nõ est verisimile quod debitor luat vt ibi voluit Ray.
ideo dicas quod ibi non legabat debitori sed alteri. ⁊ legabat vt
dixi omnia que habebat in patrimonio.ideo tunc veniret etiam
res pignorata:de qua non est verisimile quod debitor luat. vt est
2 ibi casus singularis.¶ †Ultimo adde inquãtũ dicit quod si res
aliena obligata mihi legatur quod valet legatum ⁊ debet lui ꝑ
heredem:quod intellige quando testator sciuit vtrũqȝ.s.rem alie
nam ⁊ etiam obligatã:secus si sciuisset rem alienã tantũ. cũ non
sit verisimile qđ voluerit heredẽ duplici onere grauari.l.titia.§.
qui inuita.ĩ.ti.primo.Censetur enim duplex onus.s. redimendi
a vero domino ⁊ luendi a creditore.

3 **Si testamento.** †Qui consequutus est estimatio
nem totius a grauato singulari-
ter nil debet consequi a grauato vniuersaliter.h.d.ſm barto.vel
sic ſm Bal.Persona specialiter grauata nõ intelligiẗ liberari ꝑ
legatum postea ab oĩbus heredibꝰ factuȝ de eadẽ re.legatariꝰ,tñ
vnica solutione debet esse contentus.h.d. ¶ Not.ſm intellectum
Bal.qđ per sequentẽ generalem dispositionem inductam ad gra
uamen personarum nõ videẗ recedi a speciali grauamine facto
prius de certa ꝑsona.⁊ hoc cõtingit ſm eũ potissime:ꝗ in diuer-
sa dispositione fit scđm grauamẽ.⁊ fit ſm eũ q̃ si pro certo debito
creditori ecclesie soluendo papa mandat imponi collectã clericis
alicuius ciuitatis.quod si postea mandat posse imponi clericis
totius prouincie.in electione erit creditoris an faciat grauari cle
ricos ciuitatis.an vero omnes de ꝓuincia ⁊ hoc satis colligitur
hic ſm intellectum suum cui satis videtur applaudere hec litera
potissime in ratione sua bar.tamẽ hic ⁊clarius in.l.meuius.§.eũ
qui.ĩ.ti.j.sensit contrariũ.s.qđ per scđam dispositionem casu isto
sit recessum a prima.sed plꝰ plȝ opi.Bal.ꝗ si intelligeretur esse re
cessum a prima:tũc intelligereẗ qđ primus indebite soluisset qua
tenus soluisset vltra partẽ suã.⁊ sic ipso iure cõpeteret sibi condi
ctio indebiti pro partibus aliorũ solutis.l.ij.⁊.iij.s.de condi.in-
de.ergo talis solutio nõ liberasset coheredes cũ eadẽ solutio non
pariat liberationẽ ⁊ obligationẽ.l.q hoiem.§.fi.de sol.⁊.s.de cõ-
di.inde.l.cũ his.⁊ tñ lr̃a hic innuit ipso iure heredes liberatos
cũ dicit ipso iure vẽdicari ⁊c.Et ꝓ hoc etiã qđ ratio hic posita me
lius adaptaẗ ad intellectũ bald.nã innuit dicta ratio qđ testator
videtur quodãmodo voluisse facere plures reos debendi eiusdeȝ
rei quasi voluerit specialiter grauatum esse obligatum ad ipsam
rem.vt sic ipse solus ad eam poterit cõueniri:⁊ similiter voluerit
posse conueniri omnes heredes ꝓ hereditaria portione.facit.l.si
ex toto.§.j.s.e.tñ ꝗ legata fuit spẽs que nõ recipit multiplicatio
nem cũ bis eadẽ spẽs p̄stari nõ possit eidẽ.l.plane.§.j.s.e.⁊.l.luciꝰ
§.impuberẽ.ĩ.ti.j.in effectu voluit semel legatum ꝑuenire ad lega
tarium.Et ideo solutiõe facta solidi ipso iure tollitur obligatio
quo ad omnes.sicut etiam cõtingit in duobꝰ reis debẽdi.l.ij.et
iij.ĩ.de duo.re.nec est vis qđ primo habeat estimationẽ ex quo nõ
constat quod bis solidum voluerit prestari.alias esset secꝰ.l.quid
ergo.§.j.e.Nec ob.predictis regula generi ꝑ spẽm.cũ si.ꝗ põt di-
ci qđ hic vterqȝ fuit spãlis:lȝ prima directa ad vnũ heredem.alia
ad oẽs.nã hic in vtraqȝ dispõne fuit relicta spẽs eadẽ ⁊ eidẽ.⁊ sic
fuit dispositio specialis.⁊ ideo sicut si pͥo loco spẽs relinquereẗ
ab vno herede viri.⁊ postea alia species ab alio herede eiusdem
eidem nõ recedereẗ per scđam a prima: sed essent vt duo rei obli-
gati p̄dicti heredes.d.l.si ex toto.§.j.cum ibi no.ergo eodem mo
do qñ primo grauatur vnus heres ⁊ postea oẽs in eadẽ specie ei-
dem.nõ debet intelligi recessum a prima vel nõ ꝓcedat in ꝑsonis
grauatis per hunc tex.⁊.d.l.meuius.§.cum qui. Nõ ob.l.titia.§.
pe.ĩ.ti.ꝗ fuit econtra.quia primo fuerũt omnes grauati.⁊postea
vnus vel forte melius ibi ex verbis ꝓlatis in scđa dispositiõe ap-
paret aperte de mente testantis quod voluerit recedere a prima
dispositione.Nec ob.l.legatorum.§.qui plures.ĩ.tit.j.ꝗ ibi licet
scripsit ad omnes codicillos:non dicitur quod omnes grauaue-
rit vt ibi etiam no.¶ In glo.heredibus.ibi.secus si ab alijs spe-
cialiter.dic melius quod in hoc nõ est differentia an pͥo ab vno
herede.⁊ postea ab alio an vero primo ab vno.⁊ postea ab oĩbus
quo ad hoc vt fiat p̄statio vno casu potius quã alio.nisi expresse
constaret de mẽte testantis:ꝗ tunc vtrobiqȝ si prius prestita esset
estimatio posset postea repeti per.d.l.qui res.§.j.sed vbi non con
stat de mente solum videtur multiplicata obligatio quo ad per-
sonas ⁊ videntur quodãmodo duo rei:ideo solutiõe facta etiam
estimationis oẽs alij liberantur.¶ In gl.nõ põt.in fi.Si intelli-
gitur ibi de re nõ hereditaria legata non contradicit.vt hic dicit
bar.sed si in hereditaria exponatur ab oĩbus non querit. Sed si
ab aliquibus tunc facit contra.sed solue quod hic spẽs nõ heredi
taria erat legata:sed certe iste intellectus videtur cõtra istuȝ tex.
dum dicit ipso iure vendicari ⁊c. Et sic innuit qđ res heredita-
ria esset legata alias nullum fuisset dubium quod vendicari non
potuisset etiam non facta solutione estimationis nisi impropries
verbum vendicari quod refertur ad rei vendicationem sui natu
ra:vt.s.l.proxi.⁊.l.huiusmodi.§.fina.sed tunc esset literam viola
re.ideo potes dicere quod etiaȝ si loquitur in specie hereditaria.
⁊ similiter ibi non habetur obstare:quia debet exponi ab omni-
bus nõ querere.i.a nullis:quia videntur omnes liberati propter
solutionem estimationis primo loco factam per ipsum graua-
tum specialiter cum vt dixit ipse sit ex vna parte ⁊ omnes alij ex
alia secundo loco grauati censeantur tanq̃ duo rei.⁊ sic licet mul
tiplicetur obligatio respectu personarum. tamen voluit legata-
rium vnica solutione esse contentum vt ibi:⁊ hoc innuit litera.⁊
per hoc etiam infertur qđ bal.videtur male dixisse inquantũ in-
telligit hunc text.in specie non hereditaria respondendo ad.l.si
fundum sub cõditiõe.§.si libertꝰ.nã videẗ ꝯ istũ tex.non cauillã-
do.ideo melior videtur opi.Ja.de are.qđ vbi testõr grauat vnuȝ
ex heredibꝰ in specie hereditatis: ꝗ grauat illũ simpl'r ad rẽ vr̃
grauare respectu totiꝰ.ar.l.si in rẽ.s.de rei ven. ⁊.l.si quis cũ to
tum.ĩ.de excep.rei iud. ⁊ ideo actiõe personali ex testõ dȝ posse
ꝯuenerit ad totũ ⁊ poterit redimere ꝑtes alioꝝ.ar.l. cũ quasi.§.
si plures.de fideicõ.lib.sȝ rei vendicatio nõ cõpetit nisi ꝓ parte
ipius grauati nõ aũt ꝓ partibus alioꝝ:quia illos nõ grauauit
⁊ sic ab eis noluit auferre dominium. ⁊ sic intelligatur.d.§.si li-
bertas.

4 **Cum seruus.** †Rei legate vere transit dominiũ ab
adita hereditate.⁊ ideo legatario de
bentur ⁊ q̃ post diẽ adite hereditatis rei legate accesserint.h.d.
¶ No. qđ aliqd põt esse in suspenso. de quo i.l. vsufructꝰ.de sti-
pu.ser.⁊ in.l.fi.de sen.pas.nã ſm veritatẽ nõ est ꝓprie hoc ĩ pen
denti attẽta veritate sed inspecto eo qđ venire põt diciẗ esse in
suspenso.¶ In gl. adite.primo inspecta veritate. ⁊ sic vult glo.
qđ dñium rei legate sit legatarij vere ab adita hereditate.sed fi-
cte a tꝑe mortis.Sed hoc vr̃ ꝯ tex.in ver.sed nõ repulerit. vbi li
tera inuenit qđ qñ legatariꝰ agnoscit legatũ fingiẗ retro dñs ex
die adite hereditatis.⁊ sic vr̃ hic casus ꝓ opi.Pe.de qua dixi ĩ
l.hmõi.§.heres.s.e.s.qđ fictũ dñium sit legatarij añ agnitionẽ ⁊
verũ post agnitionẽ.Sed tene glo.per.l.a titio.ĩ.de fur.⁊. l.cuȝ
pater.§.surdo .ĩ.ti.j.⁊ dixi in. d.§.heres. Nec ob. iste text.ꝗ re-
spõdit qđ intelligaẗ seu fingatur fuisse legatarij ex die adite he-
reditatis qñ agnoscit solũ irreuocabiliter ⁊ plenarie. nã añ solũ
reuocabiliter erat dñs. facit.l. si qs ita hereditatẽ. de ꝯdi. insti.
5 ¶ † Item aduerte qđ lȝ cõiter dicaẗ qđ legatarius est ficte dñs
a tꝑe mortis. ⁊ sic videẗ qđ habeat fictũ dñium etiã añ aditã he-
reditatẽ. ⁊ hoc exp̄sse etiã tenet hic bal. lȝ dicat nullã obligatio-
nẽ nec actionẽ oriri nisi adita hereditate ꝑ.l. eã quã.s. de fidei-
cõ.tñ vere ⁊ ꝓprie loquẽdo vr̃ qđ legatariꝰ nullũ dñiuȝ verũ nec
fictũ habeat añ aditã hereditatẽ cũ nullã subsistentiã habeat le-
gatũ añ agnitionẽ.d.l.eã quã.⁊.l.j.§.cũ triplici.C.de cadu.tollẽ.
Sed veritas est qđ ab adita hereditate hȝ dñium vere: ⁊ ꝗ he-
res adeũdo fingitur retro heres ex die mortis.l. heres qñqȝ.de
acqui.her. in ꝯsequẽtiã fingiẗ legatarius dñs ex tꝑe mortis. vñ
sicut dicta fictio.l.heres sumit effectum ex die adite hereditatis
ita ⁊ fictum dñium legatarij.⁊ ꝗ dicta fictio respectu ficti domi-
nij legatarij non sit principaliter fauore legatarij: sed ex ꝯsequẽ-
tia fictionis aditionis nõ operaẗ ad fauorem legatarij in his in
quibꝰ extrema nõ sunt habilia q̃ sunt extrinseca ad ipsa legata.
ideo non operaẗ quo ad acquisitionẽ ꝑ seruũ legatũ iacente he
reditate. ⁊ successiue ꝑ hereditateȝ ipi heredi:vt dixi in.l. seruo
legato.§.j.s.e. lȝ bar. ibi ꝯtra: licet opereẗ quo ad cõcernẽtia rẽ
ipam.l.huic scripture.s.ad.l.aquil.⁊ per hoc non ob.not.in.l.fi.
C.de sentẽ.pas.⁊ in.l.si quis ꝓ emptore.de vsucap. in quibꝰ dici-
tur qđ fictio nõ requirat extrema habilia in accessorijs:quia il-
lud verũ qñ agitur in fauorem eius in cuius fauorẽ principali-
ter fit fictio al's secus vt ptȝ ex predictis.

6 **Si fundus.** Actione ꝑsonali ex testõ non põt cõue-
niri heres: nisi ꝓ hereditaria portione

etiam si insolidum rem possideat.h.d.Adde dictis bar.q nō vi detur qđ tex.iste ꝓbet qđ dñium rei heredis nō transeat in legatarium q hic erant omnes grauati ꝛ nō ipse solus cuius erat.vn de nimirum si pro partibus aliorum nō transit:sed nō negat litera quod pro parte ipsius grauati nō transeat dominium.ꝛ sic licet dictum sit in se verum per no.in.l.papi.de serui.tamē iste tex. nō videtur probare.

Valet legatum. Dicit idem qđ.l.si dom⁹.§.fi.s.eo.¶In text.ibi seruitute.ꝓprie loquit̃ ƀm Dy.cū superficiari⁹ nō simpliciter seruitutē sed dominiū vtile habeat.facit.l.superficiariū.s.de rei vēdi.¶In tex. ibi lucrifaciat.s.per estimationē vtilis dominij ꝛ dicte seruitutis.nam in eadem persona nō concurrit vtile dominiū ꝛ directū l.seruus institutus.j.ad trebel.¶Not.qđ pōt legari dño res sua ratione iuris quod deficit in ea.

Summarium.

1 Sententia vel opinio dura est respuenda.
2 Repudians impugnare non dicitur.
3 Beneficium abstinendi idem ius tribuit filio in potestate quod emancipatis.
4 Filius in potestate ꝛ emancipatus aliquando equiparantur.
5 Existentia suitatis quid operetur.

Filio pater. Seruus vel emācipatus se abstinens cōsequitur legatū in totum:nisi testator aliud voluerit:vel prelegata loco he-
1 reditatis posuerit.h.d.vsq ad.l.quesitū.¶Not.in dubio respuendam esse sniam vel opi.duram.sed vbi verba legis essent clara toleraretur.l.ꝑspexit.qui ꝛ a quib⁹.¶Not.qđ nō di-
2 citur impugnare qui repudiat ƀm bal.¶No.qđ beneficiū abstinendi idem ius tribuit filio in ptāte qđ emancipatis.ideo inter mortē ꝛ obligatoriā immissionem est dare mediū in suo.facit qđ no.glo.in.l.si cum dotē.§.transgrediamur.s.so.ma.Sed quo ad respicientia fauorē filij nō est mediū.l.fi.filius qui patri.ꝛ ibi de hoc.s.de vulg.ꝛ pup.ꝛ de materia per bar.in.l.fi.s.de condi.insti. ꝛ per glo.in.l.iulianus.j.de condi.ꝛ demon.¶In glo.iustus.in fi.ꝛ sic debet hic subaudiri maxime.nā prelegatū intelligitur tacite relictum sub conditione si repudiauerit hereditatem vt tūc habeat totum iure legati per no.in.l.miles.§.j.j.ti.j.ꝛ dictū fuit in.l.qui filiabus.in fi.¶In glo.plane.hec glo.ꝛ sequēs nō ponūt verum intellectum:sed dic vt colligitur ex glo.in ver.volūtatis.ꝛ in ver.diuiserit:q vbi oīa vel maiorē partem diuidit.talia ꝑlegata succedunt loco hereditatis.ideo nō potest repudiare hereditatem ꝛ ipsam habere.¶Ultimo not.equiparari filiū in ptāte:ꝛ
4 sic suum ꝛ filium emancipatū.qđ est verū quo ad consecutionem prelegati.tamē hodie remanet quo ad alia dicta ƀm Ang. Prio quo ad transmissionem:q suus transmittit ad quoscunq.ꝛ sic in extraneos sed non emācipatus.de quo in.l.ventre.de acq.heredi.¶Item q infra quadrienniū rebus in eodem statu pmanētibus suus pōt reuocare ad abstentionē.secus in emancipato.de
5 quo in.l.fi.C.de acqui.here.ꝛ.l.si quis suus.de iure delibe.Tertio q existentia suitatis confirmat tabulas pupillares ꝛ libertates ꝛ dationes tutele ꝛ fideicōmissaria vniuersalia que alias non confirmantur nisi adita hereditate.l.si filius qui patri.de vulg.ꝛ pup.ꝛ.l.si nemo.cum ibi no.de testa.tu.ꝛ.l.cū quasi.§.sed si quis de fideicom.lib.ꝛ.l.ita tamen.§.si pater.ad treb.ꝛ facit etiam iste tex.ƀm bal.qđ filius etiam possit acceptare ꝛ retinere emphiteosim paternam ex contractu paterno inito pro se ꝛ filijs licet repudiet hereditatem paternam nisi constet aliud fuisse de mente contrahentiū:cū talis emphiteosis descendat in filium tacita singulari.s.mortis causa capionis.facit quod no.Bar.de ver.obli.l.si mihi ꝛ titio.ꝛ ideo debet posse separare ab hereditate sicut ꝛ hoc prelegatū.in feudo tū videt̃ sec⁹.vt in.c.j.an agna.vel filius repu.heredi.paternam.de quo etiam per Bar.in.l.iurisiurandi.§.si liberi.j.de ope.liber.

Summarium.

1 Filius institutus potest patri legare.
2 Aduentitiū censetur quod ab auo in nepotem descendit.
3 Medium non reperitur inter mortem ꝛ existentiam heredis necessarij.
4 Legatario non debentur ea que a testatore viuo per seruum legatum queruntur.

Quesitum est. A filio īstituto potest legari patri vel alteri cuicunq in eadem ptāte cōstituto.h.d.¶No.qđ pōt a filio insti-
1 tuto legari patri.de quo plene in.l.filio.s.eo.¶Item no.qđ qui est in ptāte alterius nō habet aliū in ptāte.facit.l.nec mea ꝛ.l.si eueniet.j.de adult.¶In glo.seruū ibi vel dic scđm Jo. hec vera.ꝛ intellige dū dicit qđ nō erat filius heredis.subaudi in potestate.Sed in ptāte pris heredis:ideo nō querebat heredi instituto sed patri heredis.sequēs so.diuinat ꝛ etiam nō bene dicit inquātum dicit qđ si legatarius fuit emācipat⁹ ante aditā hereditatē haberet legatū.nam ex quo a principio esset nullū nō conua-
2 lesceret ipediente regula catboniana.¶No.tamen singulariter ex ipsa quod illud qđ descendit ab auo in nepotem censetur aduēticium ꝛ nō profecticiū respectu patris nepotis.quod est not.dignum.Nec ob.l.dedi dotem.j.de colla.bono.quia ibi loquitur quādo auus dat dotem nepti pro filio:ideo illa dos censetur tunc profecticia:hic autem simpliciter ꝛ extra casum dotis fit relictum nepoti.

Presenti qui. Si dies libertatis ꝛ legati seruo relicti simul cedit vel libertatis prius valet legatū.secus si prius cedit dies legati.h.d.¶In text.ibi pure subau.expresso hoc verbo pure:alias cōditio adiecta libertati in dubiū intelligitur in legato repetita.l.qui concubinam.§.qui in testamento.j.de leg.iij.¶No.qđ vbi dies legati facti seruo a dño cedit tempore seruitutis legatū est nullū.facit.l.seruus.C.de leg.
3 secus si cedit eodē tpe cū libertate vel prius.¶Itē not.qđ inter mortē ꝛ existentiam necessarij heredis nō est dare mediū.Quid autem si esset seruus ꝛ necessarius.dic vt p bar.bal.ꝛ Ang.in.l.fi.s.de condi.insti.¶In gl.j.in fi.hec nō hꝫ in se bonā rōnē diuersitatis.ideo dicendum est qđ vera litera ibi debet esse affirmatiua s.vtile fit ꝛ sic concordabit.¶In glo.aditam.in fi.Not.hāc gloss. que videtur intelligere hunc tex.in necessario ꝛ suo ꝛ non in necessario tantum:cui etiam hodie permittitur abstinere.l.j.ꝛ per totum.C.de ser.necessa.heredi.insti.ꝛ sic hic erit casus quod inter existentiam sui heredis ꝛ mortem nō est dare mediū ꝛ hoc ƀm iura antiqua ante beneficiū abstinendi clarū.postea idem quo ad fauorem filij sed nō quo ad incommoda vel ea que nec fauorē nec incommodum concernunt.ꝛ ideo quo ad istum tex.forte tutius est tenere precedentem expositionem.ꝛ quod loquatur in necessario tantum.¶In glo.efficiet.ibi.vel eo viuo.hec gloss.communiter approbatur.

Duobus. Si seruo legato obuenit libertas relictū sibi debebitur eidem.h.d.¶No.qđ in legato facto seruo inspicitur an tempore cedentis legati sit liber vel nō vt sic videatur an debet cedi.

Seruo. Non summatur iste.§.quem vide ꝛ nota bene.

Cum seruus. Ille cui legat̃ seruus etiā si seruo aliquid legatur potest grauari onere fideicōmissi.¶In tex.ibi deinde idem dicit si prius per ea que habentur in.l.duobus.§.seruos.s.eo.ti.

4 **Si seruus.** Ea q̄ a testatore viuo querūtur per seruū legatum non debent̃ legatario.h.d.Quia hic tangitur de acquisitione que fit viuo testatē.Et de illa que fit post mortē siue fiat ante aditā hereditatē siue post:dic vt in.l.seruo.§.cum post.ꝛ in.l.si tibi hic homo.§.cum seruo.s.eo.ꝛ hoc vbi res testatoris legatur si aliena solū a tempore more haberetur ratio per id qđ habetur in.§.proxi.Itē hoc qñ legatū est purū si legatur seruus sub cōditione an quesita pendente conditione pertineant ad legatarium saltē si sunt quesita post aditam hereditatem.cōmuniter tenetur qđ nō:q conditio nō trahitur retro in legatis per tex.qui reputatur singularis in.l.j.§.serui appellatiōe s.ad fill.Sed contra hoc quod trahatur retro.facit.d.§.cū seru⁹. sed Ang.dicit qđ ibi est quedam conditio intrinseca nō extrinseca:sed fortius obstat.l.potior.seu.l.qui balneū.circa prin.qui po. in pig.ha.Istud contrarium non soluitur per docto.Sed potes dicere quod vbi nō suggerit equitas trahi retro nō trahitur.et ita loquitur.§.serui.q inconueniens esset dicere quod seru⁹ qui interim erat heredis excusetur si nō viuat:tūc ex eo quod postea sequitur conditio.ꝛ eodem modo nō trahitur retro quo ad acqsitiones:vt dixi:q illas nō videtur fuisse mens testantis qui voluit cōmoditatem mediī tpis esse heredis.facit.l.in fideicommissaria.cum ibi no.j.ad treb.secus si equitas suadeat conditionē retro trahi.vt est in casu dicto.l.qui balneum.quando agitur de prioritate hypothece.nam equum est illi subueniri qui prius sibi preuidit de hypotheca pro futuro debito.cui⁹ obligatio non pendebat mere a voluntate credentis sed ex mero euentu.ꝛ hoc dico per notata in.l.j.eo.titulo.

Cum homo. Si legatur hō alien⁹ fruct⁹ ꝛ accessiones veniūt a tpe ↄtestate litis si mora nō pcessit.h.d.ƀm verū intellectū.¶In tex.ibi.vel hereditas. intellige illud qñ seruus esset mortuus post cōtestationē.alias si viueret nō video quare hereditas adeatur.rō cum possit adire iussu legatarij.l.cū proponas.C.de her.insti.nisi forte iā iussu veri dñi adiuisset.ꝛ iā etiā possit intelligi hic.¶In glo.sup ṽ.cōtestātis.ibi ideo hec verba per.l.in mino.C.i qui.cau.ꝛ.d.l.si hs seruo.ꝛ intellige:q hic mora nō precessit:vt dixi in summario.

Summarium.

1 Preciū rei secundum redditiuū quantitatē debet attendi.
2 Liberatur soluendo rem qui ad precium tenetur propter rem.

Consentiens

3 Consentiens venditioni rei sue an possit ad precium agere.
4 Imputari non debet alicui si per eum nõ stat quominus q̃d fiat.
5 Pater potest filio suo codicillari.
6 Filius in legitima' grauari nequit successor tamen eius grauari poterit.

I fundum. Qui consentit alienationi rei sibi a testatore relicte, potest
adhuc precium petere: lꝫ heres soluendo rem se possit
1 liberare. ¶ † No. q̃ȯ preciũ rei considerari debet ꝛ col
ligi ſm quãtitatẽ reddituũ. de quo plene in. l. ij. C. de rescin. ven.
¶ Itẽ no. q̃ȯ p̃ñtia ꝛ cõsensus legatarij in venditione rei relicte
2 nocet sibi in re sed nõ in p̃cio. ¶ † Ultimo no. q̃ȯ, qui tenet̃ ad pre
cium propter rem liberatur soluẽdo rẽ. facit q̃ȯ h̃r in. l. titie texto
res. §. fi. ſ. eo. ¶ In glo. mercat⁹. ibi etiã suã partem improprie lo
quitur in casu isto cui res esset legata ꝛ nõ esset alicuius heredis.
¶ In gloss. p̃pter es. in fi. vñ intellige q̃ȯ re vera nõ erat tale es
alienum q̃ȯ diminueret legatũ ſm Dy. ¶ In glo. restitui debere.
ibi vt nõ perderet fideicõmissum. quasi velit q̃ȯ consensit saluo iu
re suo. ideo sibi nõ preiudicat. ꝛ intellige qñ dixit saluo iure suo
in precio. nam si simpliciter cõsensit saluo iure suo nõ fieret ei⁹ pre
iudicium etiam in re: qꝛ talis cõsensus in effectu h̃r p̃ nõ cõsensu.
ꝛ videtur quedã nugatio: vt dixit glo. in. l. si debitor. §. j. ꝛ. l. sicut
§. nõ videt̃. ſ. qui. mod. pig. vel hypo. sol. facit q̃ȯ no. in. l. si quis a
filio. in prin. ſ. e. ꝛ hãc so. sequit̃ Dy. ꝛ Old. verũ qꝛ diuinat Pet.
aliter dixit. s. q̃ȯ hic nõ p̃iudicat cũ ex cã necessaria imminẽte fuit
cõsensus prestitus. s. p̃pter es alienũ soluẽdũ. ideo ex quo est alia
cõiectura q̃ donatiõis nõ v̓r fieri animo donãdi. facit. j. de adi.
le. l. rem legatã. ꝛ hanc seq̃t̃ hic Ray. ꝛ bald. bar. tñ impugnat: qꝛ
ſm eũ tunc multomagis deberet presumi donatio p. l. si vero non
remunerandi. §. idem papi. ſ. manda. Sed certe ibi alio casu loq
tur. s. qñ donatarius cõsentit ei qui donauit. puta qñ imminet es
alienũ põt capi coniectura vt est dictũ q̃ȯ consentiat vt tali neces
sitati subueniatur. que ratio cessat qñ nulla subest necessitas: iõ
videt̃ posse opi. Pe. defensari. quã etiã Ange. hic tenet: pondera
tñ q̃ȯ si consensit vt venderetur vni heredũ p alios. vñ in hoc ca
su ſm eũ procederet hec opi. sec⁹ si cõsensisset vt vni extraneo ven
deretur ꝛ scd̃m eum in hoc redderetur hec. l. sing. Sed certe ista
differentia an vendita fuerit vni heredum an extraneo nõ videt̃
habere in se bonã rationẽ. ꝛ maxime qꝛ etiã qñ extraneo p̃pter es
alienũ venditur. stat ratio quã. ſ. dixi. bar. vero dedit duas alias
vna q̃ȯ ibi nõ fuit res legata: sꝫ certus redditus: hic secus. Sꝫ hec
nõ placet per no. in. l. iiij. j. de adi. leg. ꝛ. l. cũ hi. §. si cui fundus. ſ.
de trãsac. vñ dedit aliã q̃ȯ ibi loquit̃ qñ legatarij erãt liberti. Sꝫ
certe ratio illius tex. nõ v̓r fundari ex illo. ꝛ v̓r denotare poti⁹ fa
cti accidentiã: hec tñ so. in se est no. bal. ibi sentit aliã. s. q̃ȯ ibi res
que venditur erat p̃hibita alienari ex eadem scriptura. ideo con
sensus ibi p̃iudicat etiam in precio sed illud nõ dicit̃ hic sec⁹. ꝛ hãc
etiam tetigit in. l. j. ꝛ. ij. C. de rei ven. Sed ꝯtra hãc facit: qꝛ qñ pro
hibitio fit fauore personarum que cõsentiunt nihil videtur ope
rari. l. quoties. C. de fideicõ. ꝛ sic restat q̃ȯ forte tutior est solutio
glo. vel illa Pe. Ja. tñ de are. dicebat q̃ȯ hic cõsensit venditiõi fa
cte de re a se non possessa. ibi aũt de re a se possessa: qꝛ primo casu
satis est q̃ȯ liberet ab obligatione qua tenebatur alienans: que
rõ cessat scd̃o casu: sed ista v̓r cõfundi p no. in. l. si cũ seruũ. si certũ
pe. Et aduerte qꝛ ſm p̃dictos intellectus p̃cedit hec. l. quãdo ven
ditur res mea tanq̃ sit vendẽtis me cõsentiẽte. Sed bart. hic sen
sit etiã aliũ intellectũ q̃ȯ hic vendebat̃ res mea p aliũ tãq̃ mea
me ꝯsentiẽte. ꝛ ideo nõ fit mihi preiudiciũ in p̃cio. rõ qꝛ eo ipso
q̃ȯ vendit̃ tanq̃ mea v̓r in dubio vendi nomĩe meo. allegat. l. ab
vno. C. de neg. gest. ꝛ ideo si sum p̃ñs dabit̃ mihi actio mandati.
l. qui patit̃. ſ. mã. Sed si ex post facto cõsentio dabit̃ negotiorũ
gestor. q̃ȯ simpl'r not. ꝛ forte alibi clari⁹ non reperies. Nam ſm
hoc habes q̃ȯ si dico: vendo tibi istã domũ titij ꝛ sic vendo ipsaꝫ
rem tanq̃ titij videor vendere noĩe ip̃ius titij. ꝛ sic etiam re non
prescripta nec perempta poterit habere ratum. facit quod no. in
simili. in. l. quacũqꝫ. ſ. de procura. per glo. ꝛ doc. in. l. sciendũ. §.
tutore. ſ. qui satisda. cogan. in quibus dicitur q̃ȯ si aliquis asse
rens se p̃curatorẽ vel tutorẽ aliquid faciat: lꝫ non dicat se facere
tutorio vel p̃curatorio nomine: tñ in dubio intelligit̃ dicto no
3 mine facere. ¶ † Et ex p̃dictis patet solutio. q. quotidiane. An si
cõsentio venditioni q̃ fit de re mea remanet mihi actio in p̃cio
seu habeã aliq̃ȯ ius ad preciũ. q̃ȯ si ꝯsentio ei q ipsam reꝫ dona
uerat nõ cõpetet. vt. d. §. papi. si erat alius: tũc si esset libert⁹ eius
qui legauerat ꝛ cõsentirẽ heredi adhuc idem: vt in. l. codicillis.
§. j. ſm intellectum Bar. idẽ si non erat libertus. sed res erat pro
hibita alienari in testõ. vt ibi est casus ſm Bal. ¶ Extra istos
casus videt̃ q̃ȯ si imminebat necessitas aliqua alienãdi respectu
alienãtis: tunc remanebit actio in precio: vt hic est casus ſm in
tellectũ Pe. Sed vbi talis necessitas vel cõsimilis cõiectura nõ
adest tunc ſm opi. gl. Dy. Old. ꝛ Ray. ꝛ Pe. p̃iudicium fit mihi
etiã in p̃cio. sed bal. in. d. l. mater. dixit q̃ȯ nõ videt̃ in dubio do
nare saltẽ qñ debeat habere preciũ. Idem etiã hic dicit Archi.
arg. l. cũ de indebito. C. de p̃ba. ꝛ quia si ex postfacto consentit ha
bet actionem ad precium. l. si cum seruũ. C. si cer. pe. ꝛ. d. l. pater. ꝛ
d. l. mater. C. de rei ven. ergo idẽ si a principio nisi ex cõiunctione
personarũ ꝛ ex modicitate precij aliud presumatur. facit. l. vtrũ.
ſ. de dona. inter virum ꝛ vxo. ꝛ hanc partẽ videtur etiã velle hic
Barto. Sed Cyn. videt̃ sequi opinionẽ cõmunẽ in. d. l. mater. in
j. q. per. d. l. codicillis. §. j. ꝛ ad rationẽ Bal. potest responderi q̃ȯ
quando venditur res mea tanq̃ sit vendẽtis si cõsentio tali vendi
tioni nec subsit aliqua coniectura propter quam verisimiliter cõ
sentiam non videtur posse capi alia coniectura quã donationis.
nam in consequentiam consentio q̃ȯ percipiat vendens precium
tanq̃ ex re sua ꝛ per hoc non obstat. l. cum de indebito. Nec ob. q̃ȯ
si ex postfacto consentio datur actio ad precium qꝛ illud verbum
vbi consentio re perempta vel prescripta alias nil imputatur: qꝛ
consentiẽdo fit mihi preiudiciũ in re. ꝛ etiã nõ possum petere pre
cium cũ meo nomine nõ fuit gestum. ergo qñ cõsentio a p̃ricipio
re ipsa extante debet etiam mihi in precio similiter fieri preiudi
cium. Nec ob. quod no. Bal. in. d. l. mater. ꝛ in. l. si eum seruum:
si cer. pe. vbi dicit quod si habeam ratum re extante. lꝫ nõ possum
agere ad precium ex eo: qꝛ per ratihabitionẽ trahatur negotium
ad me quod meo nomine nõ est gestũ: tamen possum agere quasi
gerens negotium ipsius vendentis ipso gesto cũ liberem eum ab
obligatione euictiõis: qꝛ põt responderi q̃ȯ hec opinio nõ est ve
ra. ꝛ videtur contra. d. l. mater. ꝛ. d. l. cum seruũ. ꝛ. l. fi. de neg. gest.
cum simi. que simpliciter dicunt ex ratihabitione nõ posse agi ni
si illa fiat in subsidium re perempta vel prescripta. Item nõ vide
tur ratio vera in se. nã actio de euictiõe nõ oritur ante rem euictã
facit. l. h̃re licere. cũ ibi no. de euic. ꝛ sic nõ põt dici liberari ille qui
nõ est obligat⁹. Sed potius nõ incidit in obligationem. l. decẽ. cũ
si. de ver. ob. ꝛ sic nõ põt dici negotiũ ipso gestu q̃ȯ dicitur esse qñ
quis liberat aliũ. l. si pupilli. §. itẽ q̃rit̃. ꝛ. l. soluẽdo. ſ. de neg. gest.
ꝛ per hoc idem bal. in. d. l. mater. in hoc reprobat bar. ꝛ v̓r q̃ȯ hñ
quantũ ad hoc vt non põt agi ad p̃cium dicta de cã. Sed si vellet
agere ex eo: qꝛ gessit vtiliter negotiũ illius faciendo quodãmodo
nõ possit cõueniri p̃ euictiõe ꝛ deberet agere quatenus possit esti
mari tale cõmodũ talis dubij euentus. facit q̃ȯ no. per glo. ꝛ doc.
in. l. p diuersas. C. mã. forte posset: hoc tñ nõ pono p̃ cõstanti. Et
hec p̃cedũt qñ vendit̃ res mea tanq̃ aliena. si autẽ tanq̃ mea. di
xi. ſ. ꝛ adde ad materiã q̃ȯ no. bar. in. l. que dotis. ſ. so. ma. ꝛ in. l.
cũ quis decedens. in prin. j. de leg. iij.

4 Si titio. Licet mod⁹ deficiat p casum debetur legatũ. h.
d. ¶ † No. q̃ȯ nõ dꝫ imputari alicui si per eũ nõ
stat. de quo in. c. imputari. de re. iu. lib. vj. ꝛ de materia plene in. l.
j. C. de insti. ꝛ substi. sub cõdi. fa. Adde dictis bart. qꝛ põt dici q̃ȯ
hic modus erat potestatiuus. vñ sicut cõditio p̃tãtiua deficiens
nõ facit deficere relictum. l. que sub cõditiõe. §. quoties. de cõdi. in
sti. ita nec modus. sec⁹ qñ esset cõditio nõ p̃tãtiua vel modus non
p̃tãtiuus. ꝛ sic loquitur. l. legatũ. C. de cõdi. inser. scd̃m Pe. ꝛ Cy.
¶ Sed hec opi. nõ v̓r tuta: qꝛ. §. quoties. loquit̃ in mere p̃tãtiua:
nã nõ põt seru⁹ recusare libertatẽ. l. fi. C. de testa. manumis. ꝛ. l. j.
C. de la. li. tol. ꝛ erat seruus p̃prius legatarij. sꝫ hic erat alienus ꝛ
sic iste debebat redimere. ꝛ p ꝯñs pendebat a p̃tãte sua ꝛ alterius
quo casu cõditio deficiẽs p casum facit deficere relictũ: vt no. in. l.
j. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ p̃batur p locũ a spãli. in. l. cũ ita datur. ſm
Pe. j. de condi. ꝛ demon. ideo tutius est tenere q̃ȯ aliud in modo
ꝛ aliud in cõditione: qꝛ facilius impeditur nasci obligatio q̃ tol
latur iam nata. l. patre furioso. de his qui sunt sui vel alie. iur.

Sicuti con. Potest relinqui fideicommissum a succe
dentibus pupillo ab intestato. q̃ȯ tamen
expirabit pubertate ꝛ a successore filij exheredati nõ potest relinq
5 h. d. cum duabus se. ¶ † Item not. q̃ȯ p̄r sicut põt sibi codicillari:
ita ꝛ filio suo. ꝛ nõ reperit̃ alibi scd̃m Dy. ꝛ intellige tex quando
est impubes ĩ p̃tãte. secus si esset emãcipatus. vel etiã esset pubes
quibus casibus nõ potest pater sustinere directo post aditam he
reditatem: vt. C. de mili. testa. l. in testamento. ꝛ per hoc vltimum
limitat hic Ange. l. j. de fideicomis. procedere in pagano: secus in
milite: qꝛ tunc non euanesceret fideicommissum pubertate. intel
lige vsqꝫ ad quantitatem bonorum euentorum pupillo ex succes
sione paterna. nam vltra illam quãtitatem etiam in milite expi
rabit pubertate. ¶ Not. etiam quod non adimere ꝛ relinquere
6 sunt paria. ¶ † Item not. sing. quod licet filius non possit graua
ri in legitima: tamen videtur posse grauari successores sibi ab in
testato vsqꝫ ad pubertatem si erat filius in potestate. de quo per
Cy. in. l. ex tribus. C. de inoffi. testamen. ꝛ per bar. in. l. j. ſ. de vulg.
ꝛ pupilla.

Summarium.

1 Obligatio p̃sonalis bona ꝛ successorẽ sequetur.
2 Legatũ acceptans ad onus fideicommissi tenetur.
3 Libertas nõ dicitur cõmodũ pecuniarium.

Plane qui rogatus. Venditor serui heredis de restituẽdo grauati tenet fideicõmissario si est soluendo alias ꝯ emptorem hꝫ recursus. h. d. ¶ † No. qḋ in
1 subsidiũ obligatio personalis sequit̃ bona ⁊ successorẽ etiã ex cã onerosa. ⁊ hoc etiã pcipue operari põt fauor vltime voluntatis. ¶ In glo. nõ erit. ibi. l. si. in prin. aduerte qꝛ ibi agitur in subsidium cõtra illũ ad quem puenit liberatio ex causa lucratiua: ꝫ hic est plus: qꝛ agit etiam cõtra illũ qui habet ex causa onerosa. ⁊ hoc operetur fauore vltime voluntatis ne pereat.

Si cui stichus. Grauatus dare vnã de rebus alternatiuis relictis tenetur ad il-
2 lam etiam si illam nõ elegerit. h. d. ¶ † No. qḋ vbi quis acceptat legatum tenetur ad onus fideicõmissi etiã si in plus se habeat si per eum stetit quominus illud plus haberet. alias regulariter nõ põt qs in plus grauari ꝙ sentiat cõmodũ. l. iperatori. ꝟ. ti. j.

Qui testamento. Cui est pmissum nõ pecuniariter grauari nõ põt. h. d. cuꝫ l. se. ¶ No. ꝙ nõ oneratus cõmodo pecuniario nõ põt grauari.
3 ¶ † Itẽ no. qḋ libertas vel ius patronat⁹ nõ censetur cõmoduꝫ pecuniariũ. ¶ Itẽ no. ꝑm bal. qḋ infiniti ad finitũ nulla est proportio. nã libertas est inestimabilis ⁊ censetur esse infinita eius estimatio. l. libertas. ꝟ. de reg. iur.

Summarium.

1 ☞ Designatio post perfectionem legati apposita non vitiat legatum.
2 Bona cum legatorum onere ad fiscum dicuntur venire.
3 Obligatus ad speciem certam liberatur ea perempta.
4 Executor testamenti potest vnus ex heredibus deputari.
5 Executor ante conditionis euentum non potest exequi cõditionale legatum.
6 Heres indistincte potest legatario vel executori soluere.
7 Executor an ⁊ qua actione a legatariis conueniri possit.

Quidam testa. Assignatio vnde legatum soluat post legatũ relictum apposita ipsum conditionale nõ facit. h. d.
1 ¶ † No. qḋ dixi in summario qḋ vbi designatio apponitur post perfectũ legatũ nõ reddit legatũ cõditionale. sec⁹ videtur si a principio apponeret. l. si seruus. ꝟ. qui qnqꝫ. ꝟ. eo.

2 **Quoties.** † Bona vadũt ad fiscum cum onere legatorũ. h. d. ¶ In gl. pstant. in fi. procedit gloss. clare si adita fuit hereditas: qꝛ tũc semel legata sumpserũt vires p aditionẽ. l. eam quã. cũ ibi no. C. de fideicom. Sed vbi nõ fuisset adita esset magis dubiũ. p. l. eã quã. tñ idẽ vr̃ dicendum per tex. istũ dũ dicit bona vacãtia. nã tunc proprie videnẽ dici vacantia qñ nõ erat adita hereditas ⁊ hoc tenuit glo. in. l. recusare. ꝟ. si fisco. ꝟ. ad tre. nec ob. d. l. eam quã. qꝛ hic loquit̃ qñ ꝑpter delictũ veniebant bona heredis publicanda. forte qꝛ inciderat in. l. iul. de vi pub. facit qḋ hꝫ in. l. iiij. ad. l. iul. de vi. quo casu si heres nõ adit psumit̃ in fraudẽ fisci hoc fecisse. facit qḋ hꝫ i. l. si sequẽs grad⁹. ⁊ ibi p glo. ⁊ bar. ꝟ. ad fill. sec⁹ qñ bona nõ venirẽt publicãda: qꝛ si tanꝙ vacãtia venirẽt ad fiscũ. vt qꝛ nõ esset adita hereditas nec aliqs velit esse heres nõ debenẽ legata p. d. l. eã quam. ⁊ hoc tenuit hic Pe. facit qḋ hꝫ in. l. iiij. ꝟ. si bona. ꝟ. de fideicõ. li ⁊ intellige tex. qñ publicãtur bona propter delictũ heredis. sec⁹ si propter delictũ defuncti ꝑm Cy. per. l. cũ filius. ꝟ. fi. ꝟ. titu. j. Et ratio diuersitatis ibi patet.

Si tibi seruus. Qui tenetur ad precium rei respectu ipsius rei re pempta liberat̃.
3 ¶ † Not. qḋ vbi quis tenetur ad quãtitatem respectu certe spẽi que etiã põt esse in solutiõe liberat̃ ipsa spẽ perẽpta ante moraꝫ ⁊ p hoc nõ ob. l. incendiũ. C. si cer. pet. qꝛ ibi erat debitor quantitatis simpliciter. Et eodẽmodo nõ ob. qḋ habetur in. l. necessario. de peri. ⁊ cõmo. rei ven. vbi venditor qui tenetur ad preciũ rei nõ liberatur re perempta: qꝛ ibi precium erat in obligatiõe ⁊ solutione ⁊ nihil aliud. ¶ Item not. quod obligatio quãtitatis cõmẽsurata spẽi tollitur interitu rei. quod intellige vt. ꝟ. dixi. ¶ In glo. decesserit. ibi velit dare seruum. facit qḋ habetur in l. si quis stipulatus. x. in mille. ꝟ. de solu. ⁊ quod habetur. ꝟ. eo. l. titie textores. ꝟ. fi.

Si scriptus. Executor testamenti nõ dꝫ añ pecuniã petere ꝙ conditio legati extiterit. h. d.
4 ¶ † Not. qḋ vnus ex heredibus põt deputari executor seu commissarius testamenti. ¶ Itẽ no. qḋ executor videtur posse agere p legato alteri facto. de quo hic tangit bal. distinguens inter executoreꝫ deputatum depositarium ⁊ executorem preceptorem de quo hic ⁊ simplicẽ executorẽ. sed melius dicvtp Barto. in. l. si quis titio. ꝟ. ti. j. ⁊ p glo. ⁊ Cy. in. l. id qḋ pauperibus. ⁊. l. nulli. C.
5 de epi. ⁊ cle. ¶ † Item not. quod executor non põt exequi legatũ cõditionale ante conditionis euentum. ⁊ sic facit quod interim sibi nõ currit tempus anni vel aliud datum a constitutione sy-nodali: ⁊ sic nõ fiet deuolutio ptantis excipiendi ad epm in talibus legatis añ euentũ cõditionis: sed demum si postea sit negligens infra annum. facit extra testi. c. nos quideꝫ. ⁊. c. si heredis.
6 ¶ † Itẽ no. ꝙ heres hꝫ electionẽ an soluat legatario an executori. ⁊ sic vr̃ qḋ heres possit puenire executoreꝫ soluendo legatario. ¶ Itẽ no. qḋ executori satisdari debet de legato prestando adueniẽte cõditiõe. An aũt ecõtra ipe executor debeat cauere heredi vel satisdare de onere adimplẽdo. dic vt p bart. in. l. diuus. si cui
7 plus ꝙ p. l. fal. † Et an executor possit cõueniri ⁊ q̃ actione a legatariis. dic vt p bar. i. l. firmio. ꝟ. fi. ꝟ. qñ di. le. ce. ⁊ per gl. ⁊ Cy. i. d. l. nulli. ⁊. l. id qḋ. ¶ Et no. qḋ ille dr̃ mixt⁹ executor qḋ cũ pcipiat etiã emolumentũ ex testõ. de quo plene p bar. in. d. l. si quis titio.

Cui statuliber. Ille cui datur causa conditionis implende põt onere fideicõmissi grauari. h. d. ¶ No. quod dixi in summario. nec ob. l. si quis sub conditione. ꝟ. si quis omis. cau. testa. qꝛ responde vt ibi per glo.

Summarium.

1 ☞ Onus intrinsecum minuitur legato minuto.
2 Grauari quando quis possit in plus ꝙ a defuncto percipiat.

Si mihi. Fideicõmissum iniunctũ de re legata prestat̃ put accipit̃. ꝫ de illa prestabitur in integrũ. h. d. vel sic ꝑm bald. Onus intrinsecũ minuit̃ si minuitur legatũ. secus in onere extrinse-
1 co. h. d. Et est singularis casus ꝑm Cy. ⁊ Bal. ¶ † No. qḋ licꝫ regulariter non possit quis in plus grauari ꝙ pcipiat a defuncto l. imperator. ꝟ. ti. j. tamen hoc fallit in casu isto: qꝛ imputandũ est legatario quare poti⁹ eligit pamphilũ ꝙ stichũ. ⁊ sic suo facto vr̃ se grauare. facit. l. plane. ꝟ. si cui stich⁹. ꝟ. e. ¶ Ultimo no. quod dixi in summariis. Et adde optimã glos. in. l. facta. ꝟ. si titius. ꝟ. ad trebel. ¶ In glos. candẽ partẽ. ibi in specie indiuisibili. hec glo. nõ bene dicit qḋ idẽ sit in quãtitate per. l. maritũ. ꝟ. libertate. ꝟ. ad. l. fal. Nec ob. l. penales. qꝛ ibi grauauerat de parte restituenda. hic de toto: puta si hic fuit on⁹ alternatiuũ ibi simplex ⁊ dic plene vt. d. l. facta. ꝟ. si titi⁹. ⁊ adde ad materiã qḋ habetur in tex. ⁊ per Bar. in. l. imperator. ꝟ. si centũ. ꝟ. titu. j.

Seruus ab. Res i qua est ius postliminii potest legari. h. d. ¶ In glo. j. in fi. solue vt ibi no. p glo. Et adde qḋ dictũ fuit in. l. id quod apud hostes. ꝟ. eo.

Summarium.

1 ☞ Legatuꝫ speciei explicite nõ derogat legato speciei iplicite.
2 Coniuncti re si plures sint primo veniens ad partem solum admittitur.
3 Tempus quo fit optio actualis debet ĩspici in potestate optãti.
4 Generi per speciem derogari quando verum sit.

Si domino. Ille cui optio est legata potest optare seruum specialiter alte-
1 ri legatum. Hoc dicit. vel sic. ¶ † Legatum speciei explicite seu determinate non derogat legato speciei implicite seu indeterminate imo tales legatarii sibi faciunt partes per concur-
2 sum. h. d. ꝑm bal. ¶ Item no. ex tex. qḋ vbi sunt plures re cõiuncti vr̃ qḋ primo veniẽs solũ admittat̃ ad partẽ. Sed in cõtrariũ est tex. in. l. fi. ꝟ. si vero non oẽs. C. de cadu. tol. ⁊ dixi in. l. plane. ꝟ. si cõiunctim. ꝟ. e. Nec ob. tex. iste dũ dicit partẽ dimidiam fisci ad dũm pertinere qꝛ intelligo si irreuocabiliter: cum pars possit aduocari per rationẽ que sequit̃ i litera. facit qḋ dictum fuit in simili in. l. si tibi. ꝟ. cũ seruum. ꝟ. eo. ⁊ sic totũ interim habebit: ꝫ nõ irreuocabiliter: qꝛ solũ partẽ dimidiã irreuocabiliter habe-
3 bit. ¶ † Itẽ no. qḋ in ptãte optãdi inspicim⁹ tps quo actualiter fit optio. ⁊ sic vr̃ qḋ hoc casu non inspiciatur tps quo cedit dies legati quo ad transmissionẽ. nã legatũ optionis transmittitur ad heredẽ. l. illud aut illud. ꝟ. de optio. lega. ⁊ in. ꝟ. optiõis. institu. de lega. ⁊ sic hoc casu videt̃ fallere regula. l. qui legata. ꝟ. de regu. iur. nisi dicas qḋ ꝑm ista tpa legatũ optionis non trasmittebatur ad heredẽ: ꝫ hodie secus: vt. d. ꝟ. optionis. Nec ob. d. l. illud. qꝛ ibi loqtur in legato alternatiuo in quo vtrũꝙ puruꝫ alternatiuorũ est in dispositione. l. si duo rei. de ver. ob. Sed in legato optiõis cõditionaliter est in legato illud qḋ eligeret̃. l. iij.
4 ꝟ. qui ⁊ a qui. ¶ † Ultimo not. qḋ illud qḋ generi per spẽm derogatur pcedit qñ genus est tale qḋ sub se plura quo ad effectum cõprehendit. l. vxorẽ. ꝟ. felicissimo. de leg. iij. ⁊ in. l. seruo. ꝟ. d e penu leg. sec⁹ qñ ꝫ quo ad vim verborũ cõprehẽdat plura. tamẽ quo ad effectũ exactionis vnũ tñ cõtinet: vt hic patet ⁊ ideo si titio leget seruum in gñe ⁊ seio stichus: cum titius habeat electionẽ ex vi legati generi. vt habet̃ in. l. legato gñaliter. ꝟ. e. poterit etiã eligere stichũ ⁊ cõcurrere cũ seio. ⁊ hoc in his in quib⁹ admittitur cõcursus. sed in beneficiis ecclesiasticis in quib⁹ nõ fit diuisio vt in. c. maiorib⁹. extra de pben. pualet dispositio primo facta siue pcessit generalis siue spãlis: si in scḋa nõ fit mentio de

prima

prima ex quo ambe effectualiter ad vnũ tm̃ beneficiũ reflectũtur: vt est casus in.c.nõ tm̃.el.ij.extra de offi.dele. qui melius facit quã c.j.de côces.preben.lib.vj.qd̃ hic allegaṫ per bal.sec⁹ qñ dispositio generalis etiã plura quo ad effectũ executionis continet: qꝛ tunc etiã in beneficijs generi ꝑ speciẽ derogaṫ.de preben.c.duduṁ.i.vj. ꝛ no.bene hũc tex.qꝛ de facili nõ reperies alibi.ꝛ prima facie quilibet diceret oppositũ. ¶In gl.data ibi.l.cũ ita.§.j.ad istam dic vt ibi no.qꝛ ibi spãliter fauore libertatis.ad.l.si heres.dic qd̃ cõcordat vt ibi ptꝫ. ¶In ea.glo.ibi secus ex interpretatiõe.ꝛ sic ex equitate.ꝛ scd̃m hoc cũ equitas esset etiã scripta ꝑualeret rigori scripto.iuxta not.in.l.j.C.de legi.ꝛ per ꝯñs in effectu hec.l.esset correcta.facit qd̃ no.in.l.coté.§.fi.de pub.tene tñ mẽti hãc sol.ꝭm bal.qd̃ vbi spẽs derogat gñi illud est ex quadã eqtate ꝛ interpretatione cõtra vim verboꝝ. Et vt ptꝫ ex predictis sol.Rog.nõ videtur bona inquantũ inducit correctionẽ hui⁹.l.vñ gl.fi.ꝭ.ponit aliã sol.qd̃ hic erãt tm̃ duo serui in familia.sed hoc diuinat.ideo rñde ad.l.seruo.qd̃ ibi legatũ generis etiã quo ad executionẽ plura cõtineret.hic secus.ꝛ sic erat potius legatũ speciei incerte determinãde ex futuro euẽtu.facit qd̃ no.per glo.ꝛ doc.in.c.j.extra de rescrip.in gl.mag.ad fi. ¶In ea.gl.in fi.hec glo.cõiter reprobatur.qꝛ catboniana hꝫ locũ in cõditionalibus tacitis iuxta no.in.l.j.ꝭ.de reg.catb.ꝛ in.l.si optio.ꝭ.de opt.le. Sed certe meo iudicio hic est casus pro gl.inquantũ dicit qd̃ si seruus manumittiṫ post mortẽ testãtis ꝛ etiã post aditã hereditatẽ qd̃ est plus quod poterit optare.ꝛ sic patet qd̃ nõ facit statim transitũ de persona serui in dñm tpe quo cõsueuit cedere dies legati puri. nec ob.d.l. si optio.qꝛ si bene inspiciaṫ nõ dicit cõtrariũ quo ad hoc.sed alio casu loquiṫ:seu quo ad aliũ effectũ. Et eodẽ mõ nõ ob.d.l.j.de re.catbo.ꝛ hoc puto indubitatũ scd̃m ista tpa scd̃m q̃ legatũ optionis nõ transibat ad heredẽ.sed cũ hodie transeat vt dixi in no.videreṫ qd̃ etiã ꝗraṫ dño per seruũ per.l.q̃ legata. Sed forte non valet hec consequentia in casu isto per id quod habetur in.l.fi.in prin.de verb.obli.ꝛ quia legum correctio est euitanda vt in iuribus preallegatis.

Si mihi. Dispositio heredis nõ tollit dispositionẽ defuncti.h.d.vel sic. Causa principalior ꝛ potẽtior est illa q̃ influit in effectũ.h.d.scd̃m Bal.vel scd̃m eũ qñ causa summaria alias primaria assumat effectũ nihil denominaṫ a causa secũdaria.h.d. ¶In gl.j.in fi.ꝛ illã solu.credo verã.lꝫ aliqui dicãt vt voluit hic Ray. qd̃ ex quo scd̃m nullũ cõmodũ vṙ posse operari qd̃ saltẽ opereṫ hoc casu qd̃ sit idẽ qd̃ in testamẽtis penitus diuersoꝝ.ar.l.meuius.in prin.ꝭ.ti.j. Sꝫ verior vṙ opi.glo.qꝛ hoc casu censeṫ debitor legare creditori.ergo legatũ oĩno nullũ.l.si creditori.ꝭ.eo. Nec ob.l.meuius.si bene ponderetur ex quo ad hoc dicit contrarium.

Si seruo. Qui repudiat ex persona serui põt agnoscere ex sua.h.d. ¶No.qd̃ repudiatio vno iure nõ videṫ repudiatũ aliud qd̃ oriṫ ex alia radice ꝛ sic facit qd̃ si filia facit refutationẽ fratribus de relictis in testõ.nõ videṫ repudiasse relicta in codicillis et facit ad materiã qd̃ habeṫ in.l.si em̃.ꝛ.l.impuberẽ.C.de iur.deli. ꝛ facit.ꝭ.de suc.edi.l.j.§.sed videndũ.ꝛ cõclude in casu isto qd̃ aut repudiat seruũ legatũ seruo ex causa dicti legati.ꝛ hoc clarũ aut simpliciter repudiat stichũ.ꝛ tunc si ignorabat legatũ codicillorum nõ trahiṫ ad illud per.l.mater.de inof.test. Sed si sciebat ex quo simpliciter repudiat.videtur ex omni suo iure repudiare ꝑ ea que habentur in.d.§.sed videndum.

Si ei qui. Qui decedit apud hostes videtur hic fuisse mortuus tempore captiuitatis:ideo legatuꝫ ei factum redditur nullum.hoc dicit.

Summarium.

1 ☞Legatum inualidum censetur quod seruo non iuste manumisso relinquitur.
2 Fieri minus legitime idem est quod non fieri.
3 Seruus manumissus quãdo legatum sibi factũ consequi possit.

Si minor. Legatũ seruo proprio sine libertate vitiaṫ per regulã catbonianã.ꝛ ideo nõ recõualescit ꝑ alienationẽ vel manumissionẽ
1 serui.h.d.vel sic.†Legatũ pure relictũ seruo nõ iuste manumisso non valet nec confirmatur si postea manumittatur.
2 ¶†Not.qd̃ paria sunt aliquid non fieri vel minus legitime fieri facit.ꝭ.de contratab.l.nõ putauit.§.nõ quenis.ꝛ.ꝭ.qui satis.cog.
3 l.quoties. ¶†No.qd̃ vbi relinquitur legatum seruo manumisso in testamẽto per testantem videtur testator velle ita demum euꝫ legatum habere si ex manumissione testõris libertatẽ cõsequaṫ. ¶In glo sine libertate ibi.ꝛ hodie.ꝛ intellige quod correctio fit circa actũ testãdi.ꝛ sic dãdi libertatẽ in vltima volũtate. nã etiã hodie inter viuos nõ possit maior.xiiij. anno. minor.xx. manumittere causa non probata.vt patet in iurib⁹ alleg.in gl.nã mai⁹ est ꝑiudiciũ inter viuos qd̃ tũc minor supuiuat q̃ in vltima volũtate. ¶In.e.gl.in fi.ꝑterea ex quo fuit alienat⁹ ꝑ testõrem vt dixerit gl.pe.vṙ quãtum in ipo fuit etiã illã libertatẽ reuocare ꝛ cõsequẽter legatũ illius pretextu datũ.facit.l.iij.§.fi.ꝭ.de fun. instru.

Summarium.

3 ☞Fidem accõmodare in fraudem quando quis dicatur.ꝛ numeris sequẽtibus.

In tacitis. Tunc videtur quis in fraudem fidem assumere quando non pu
1 blice.sed secrete restituere permittit. h. d. ¶†Nota ex tex.plura que requirũtur vt qs dicaṫ in fraudẽ fidẽ accõmodare.pio qd̃ nõ sit grauat⁹ in testõ vel codicil̃.nã tũc palã esset relictũ nõ tacite.l.nõ intelligiṫ.§.j.de iu.fis.ꝛ sic nõ applicareṫ tũc fisco:vt ibi.ꝛ hoc intellige qñ clare apparet de mente testãtis alr̃s secus.puta si dixisset dabis cui dixi tibi. Naꝫ propter obscuritatẽ pinde est ac si in testõ mẽtio facta nõ esset.l.ita fidei.
2 ꝭ.de iu.fis.ꝛ facit qd̃ hr̃ i.l.lucius.§.j.ꝭ.e.†Scd̃o reqriṫ qd̃ domestica ꝛ sic ꝑuata ꝛ secreta cautiõe vel chirographo se obligauerit ꝛ sic secus vṙ si instrõ publico nã tũc palam videreṫ fieri.ꝛ sic non posset dici i fraudẽ fieri in.d.l.nõ intelligiṫ.§.j.qd̃ itellige nisi eẽt scriptura publica secrete facta:puta corã duob⁹ testib⁹ multũ domesticis ꝛ corã notario multũ amico ꝛ eis forte iniũcto qd̃ secreto teneaṫ vt sepe fit.nã tũc esset eadẽ rõ q̃ ꝛ i priuata.ꝛ hoc tenuit bar.in.d.l.nõ intelligiṫ.§.j.ꝛ idẽ Ang.hic p.l.j.ꝛ.ij.C.de his que
3 ex publi.ra.li.x.†Tertio requiriṫ qd̃ qs accõmodauerit fidẽ de restituẽdo nõ capaci.ꝛ iõ secus si etiã tacite qs accõmodaret fidẽ de restituẽdo capaci:qꝛ tunc valet relictũ nec applicabiṫ fisco. facit qd̃ hr̃ i.d.l.luci⁹.§.j.ꝭ.e.ꝛ plus dixit hic Ja.de are. Ray. Ol. ꝛ Bal.post eos qd̃ nisi predicta interueniãt nõ habet locum aliqua pena Et per hoc inferunt q̃ si nõ interuenit cautio aliq̃ sed forte nuda pollicitatio inter que est differentia.in.d.l.sciendũ.§.edicto.de edil.edic.vel nulla penitus appareat cautio:qd̃ tũc nõ habebit locum aliqua pena.ꝛ sic vṙ sentire qd̃ licet heres accommodasset tacite fidem si tamen se non obligauit cautione priuata vel chirographo nõ habebit locum aliqua pena.ꝛ per consequens non applicabitur fisco tale relictum.qd̃ est singu. no.si est verum.ꝛ magna limitatio in materia. Tamen forte istud dictũ non est verum per text.⁊cum gloss.in.d.l.non intelligitur.§.tacita.cum ibi no.per bar.ꝛ per eundẽ in.l.fi.ꝭ.de his qui.vt indig. vbi glo.ꝛ etiam ipsi videntur velle qd̃ nedum per cautionẽ priuatã recognitã põt ꝓbari de accõmodatione tacite fidei sed etiã per confessionẽ eius qui dr̃ rogatus.ꝛ istud videṫ magis de mẽte iuris. Nam illud de domestica cautione videṫ positũ gratia exẽpli ad demonstrandum modum per quem possit fieri probatio. ꝛ sic non restringit legatum.arg.l.damni infecti.supra de damno infecto.

Summarium.

1 ☞Coherede per testatorem liberato ab onere ceteri ad onus tenentur integrum.
2 Legatum extinguitur si legatarius ante conditionis possibilis existentiam moriatur.
3 Jussus dare aliquid impersonaliter heredi dare debet.
4 Conditio tacita transmissionem non impedit.
5 Conditio si heres non erit:impletur in vita ipsius heredis.
6 Heres de restituendo grauatus debitum sibi detrahere potest.

1 **Ab omnibus.** †Si testator eximit vnum ex heredibus ab onere:ceteri ad onus tenebunṫ in integrũ. No.qd̃ dixi.et adde qd̃ dixi in.l.si quis in fundi.ꝭ.eo.ꝛ.l. qui quarta.§.fi.ꝭ.eod.per que tolli potest contrariũ si dicaṫ qd̃ dictio quisquis est distributiua ꝛ distribuere debet actũ insolidum cuilibet.l.fiñ. C.de impube.ꝛ.d.l.qui quartam.§.fi.ꝛ sic videtur quod si quilibet heres debet centum dare non autem inter omnes vnite centum dare.cuius contrarium hic dicitur.sed hoc ideo est qꝛ verbũ primum cui adijcitur distributiuũ importat tale quid quod nõ potest distribuere insolidum cum vni plures heredes insolidum esse non possunt ita sicut attribuit pro hereditaria portione verbum primũ ita etiam secũdum.sed tunc obst. quia si a princi.isti videbantur grauari pro hereditaria portione ad ipsa centum ergo si erant tres heredes:licet postea eximatur vnus cum a principio videantur grauari quilibet pro tertia deberet similiter remanere quilibet pro tertia grauatus.ꝛ sic ratio hic posita de significatione verboꝝ ꝛ volũtate testantis videṫ poti⁹ facere in oppositum. Sed potes saluare quod ex quo postea eximit vnũ habeṫ pro herede ac si a principio exemisset: vt qꝛ dixisset heredes mei excepto seio dent titio centum.quo casu ex significato verborum mẽs testãtis videṫ velle qd̃ centũ integra denṫ per alios heredes coheredes ipsi⁹ seii. ꝛ ita codẽ mõ qñ ex postfacto eximit ¶In glo.totã ibi solue vt ibi in spẽ hereditaria hic in quãtitate.ꝛ idẽ in spẽ non hereditaria.i.cũ effectu esset redẽptio.ꝛ sic quantitas

in obligatiōe. ¶ In. e. gl. ibi. l. si pupill⁹. ibi non pōt pupill⁹ liberare vnū ex tutorib⁹ ad pīudiciū alterius. Sꝫ hic ī testōre qui pt vnū heredē nō grauare ⁊ aliū sic ad. l. cū ab vno. dic qd̄ illa ꝯcordat vt ibi pꝫ. ¶ Extra gl. inducit ad. q. qd̄ si cōitas castri dꝫ certū qd solucre annuatim. qd̄ si eximit vna villa vel vna psona nō hoc fiat aliq̄ diminutio eius qd̄ debet solui. Sꝫ totū integrū ab alijs soluet. ⁊ sic trāscūt doc. Sꝫ ꝯ istud vr̄ determinare Jo. an. in. c. nō. min⁹. extra de imu. ec. vbi decidit qd̄ si dux comes vl' marchio dꝫ annuatim certū censū recipe ꝑ si eximit vnum illius rata detrahet. facit qd̄ hr̄ in. l. j. ⁊. ij. C. vt null⁹ ex vica. ꝑ alie. vica. deb. tenea. li. xj. potes dicere qd̄ decisio sua est ꝯ hunc tex. de quo ipe nō meminit. ⁊ iō nō vr̄ bona. vel si vis saluare eū potes dicere qd̄ interdū agit̄ de pīudicio illi⁹ ꝯcedētis si fiat diminutio ꝑ rata. ⁊ possit ꝓcedere dictū suū. nā de facili fit interpretatio ꝯ concedente priuilegiū. iuxta no. in. c. cū dilecta. de dona. ⁊. c. olim tibi. de v. si. ⁊. l. beneficiū. de ꝯsti. prin. Exēplū ptꝫ i terminis suis qn̄ ipe dux vel marchio q dedit priuilegiū exemptionis est ille q dꝫ recipe cēsum. Sꝫ vbi ageret de pīudicio tertij. vt quia debebat solui ꝑ salario ptātis vel alia cōsimili cā: tūc q: nō est verisile cōcedēte exemptionē velle pīudicare tertio. facit de offi. dele. super eo. ⁊. C. de emā. li. l. nec auus. tūc nulla fit diminutio. ⁊ ꝑ hoc pōt decidi qd̄ que fuit de facto si papa mādat imponi collectā clero ꝑ satisfaciendo creditori q mutuauerat camere aplice. an si aliqs de clero reperiat exemptus a quibuscūq collectis imponendis quacūq de cā an illi⁹ rata diminuet. ⁊ videt̄ dicēdū qd̄ non ꝑpter pdicta qd̄ tene menti. Et si dicas nōne minus grauabunt alij q in effectu onus suū ⁊ exēptorum portabunt. ⁊ maxime qn̄ plures reperirētur exēpti: q: remediū erit qd̄ illi de clero adeāt papā qd̄ prouideat. Nam reuocatū est priuilegiū quādo nimis tendit ad norā in. c. suggestum. extra de decimis.

2 In testamēto. †Legatario mortuo añ ꝯditiōis possibilis existentiā extinguit legatum. sec⁹ si fuerit ꝯditio impossibilis. ⁊ vbi est ꝑ pte possibilis ꝑ pte impossibilis quatenus ē impossibilis reijcit. h. d. cum gl. ¶ In gl. mille fuerūt. i si. lꝫ gl. sequit̄ hāc solutionē. cōiter tamē glo. aliter dicūt. de quo plene i. l. j. ⁊ ibi dixi de ꝯdi. insti. ¶ In glo. ꝯditio. in fi. No. ex glo. qd̄ lꝫ vnica sit conditio apposita quo ad formā vborum tn̄ ex iuris interptatiōe ⁊ cōiecturata mente testātis habito respectu ad effectū importatū ꝑ ipam cōditionē intelligunt̄ esse due. ⁊ sic de duab⁹ iudicant̄. Et cōclude ꝑ intellectu. §. qd̄ interdū nō extabant tabule nec debitū. ⁊ tunc ex toto cōditio vr̄ impossibilis. ⁊ iō ex toto reijcit̄. ⁊ sic vr̄ intelligi posse hic ī si. Qñq extabant tabule ⁊ debitū. ⁊ tūc reddi debēt tabule ⁊ acceptilatio etiā interponi: vt i. §. si ita. hic alle. Interdū non extāt tabule sꝫ debitum. ⁊ tūc dꝫ acceptilatio iterponi. ¶ Et no. hī qd̄ si ea. nō iterposita legatari⁹ decedat. vr̄ qd̄ legatū non debeat̄. sicut ⁊ qn̄ decedit nō redditis tabulis qn̄ extāt. nā vtrūq in effectu vr̄ eē in ꝯditiōe. vt. d. §. si ita. Aut ecōtra non extabat debitū sed extabāt tabule: q: forte debitū fuerat dissolutum per solutionē. ⁊ tūc sufficit tabulas reddi: sec⁹ forte si solū ꝑ pactum cuꝫ non tollat pactū obligationē ipo iure: sed acceptilatio sic. in si. qui. mo. tol. ob. in prin. ⁊. l. si vnus. §. pact⁹. s̄. de pac. iō etiam tūc deberet acceptilatio interponi ꝑ no. in. d. §. si ita.

Etiā rem. In glo. sup ver. aliqua. ibi fm quosdā h̄ expositio ꝓcederet si tenerem⁹ omni casu rem hostiū posse emi. Sꝫ hoc nō vr̄ tūc verum q: nō pōt emi qn̄ nūq̄ fuit nr̄a. l. liber. hō. cū ibi no. j̄. de ver. ob. saluo nisi forte sub cōditione emeret si ꝑueniret ad manus nostras in. c. abbate. extra de re iud. li. vj. de quo in. d. l. liber homo. ꝑ bar. bal. ⁊ Ang. Et ad de qd̄ dictū fuit in. l. sed qd̄ apud hostes. s̄. eo.

Si titio ita. Si est relictū vni heredi ab heredibus debetur detracta sua portiōe. Si aūt relinquit̄ heredib⁹ ab heredibus inutile est legatum. h. d. Et diuide lrām in tres ptes. vt pꝫ ex gl. ver. si heredi meo. ¶ †No. qd̄ vbi 3
quis impsonaliter iubet dare aliqd: intelligit̄ iussus dare heredi. similr ecōtra. qn̄ nō apparet cui sit iniunctū grauamen intelligitur in dubio iniunctū heredi. l. si seru⁹. §. qui margaritā. j̄. e. ¶ Itē no. qd̄ psona spāliter designata cōputat̄ in numero plurali tam in percipiēdo q̄ in dando. Et sic facit qd̄ si ex forma statuti villa tenet̄ emendare damnū passo si vn⁹ de villa fuerit passus ad emēdationē dāni ipe idē contribuat cū alijs. qd̄ est no. nā pōt inferri ad multa similia: vt hic per doc. ¶ In gl. si titio. al's a titio. ⁊ intellige qd̄ sit totū vnū nomē cōpositū ⁊ casus datiui. facit qd̄ hr̄ in simili in. l. meuius. in prin. j̄. de leg. ij. nō aūt intelligas qd̄ sint duo casus ⁊ sint casus ablatiui: q: non est de mente litere hic fm bal. ⁊ alios. ¶ In gl. deducta. ibi. secus si in specie. hoc falsum: q: imo idem siue sit spēs hereditaria siue nō hereditaria: cum eadē sit rō. Nec ob. §. si duobus. q: casus est oīno diuersus. Nam hic legat̄ ab oībus heredibus vni heredū. ibi autē legatur ab ipo herede sibipi ⁊ alteri. ⁊ qd̄ idē sit censendū in spē. bene facit. l. si fundū sub cōditione. §. si libertus. s̄. e. Et pcipue q: eadem est rō vt dixi. Non ob. l. cum pater. ⁊ alie. ll. q̄ alle gantur in glo. q: in diuersis casibus loquuntur vt in eis patet. ¶ Extra glo. adde dictis bar. inquantū tangit an si data est potestas pluribus eligendi prelatū an possint vnū ex se eligere. Nā de hoc dicendū vt per cano. in. c. cū in iure peritus. extra de elec. ¶ Itē adde in. q. de canonico. q: idem dixit Dy. si in introitu dꝫ canonicus aliquid dare. Sed Bal. hoc nō tenet: q: scdm eū hoc casu prestatio videt̄ precedere canonicatū. Sed potes cōcordare q: si statutū dicit qd̄ canonicus det pro suo introitu canonicis: tunc procedat dictum Dy. Sed si diceret qd̄ nō recipiat̄ aliquis in canonicū nisi dederit tantū canonicis. tunc potest procedere dictum Bal. si recipiendus non esset canonicus: sed propter receptionem deberet cōsequi ius canonicatus. ⁊ sic receptio esset iuris non simplicis facti. facit qd̄ habetur in. c. eam te. de rescript. in. vj. per Joan. andr. ¶ Aduerte tamen: quia talia statuta videntur sapere simoniā: vt in. c. Jacobus. extra de simo. de quo dic vt ibi.

4 Cum quidā. †Conditio tacita seu q̄ tacite inest trāsmissionē nō impedit. h. d. vel sic. Si cōditio implet̄ vltimo vite mmoēto legatū transmittit̄ ad heredē. h. d. ¶ No. qd̄ cōditio adiecta institutioni non videt̄ repetita in legato qd̄ a diuerso gradu relinquitur. puta a substituto. sec⁹ qn̄ ab eodē gradu. puta a coherede. l. fi. j̄. de do. excep. ⁊. l. cū seruus. s̄. de cōdi. insti. ⁊. l. auia. ⁊ ibi per Bar. j̄. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ scdm hoc nō videt̄ ꝓcedere prima expositio gloss. ij. hic posite. facit qd̄ bar. in. d. l. cū seruus. ¶ Itē not. qd̄ sufficit in vltimo momento
5 vite verificari conditionē quo ad effectū transmissionis. ¶ †Itē not. qd̄ hec cōditio si heres non erit. videt̄ impleri in vita ipsius heredis. ⁊ sic videt̄ qd̄ viuens morit̄ ⁊ nō mortuus. l. qui duos. §. j. de ma. testa. Et sic videt̄ qd̄ casus pro glo. scdm Bal. ⁊ Ang. in l. fi. j̄. qn̄ di. leg. ce. Nec obst. tex. ille: q: dictio ⁊: ibi posita dꝫ exponi pro id est. vt ibi tangit glo. vel expone literam dum dicit ante conditionē. s. impletā per repudiationē: q: taliter non implet̄ eo quo ipse nō repudiat. Sed bene implet̄ eo: q: certū est in vltimo vite spiritu eum non posse esse heredē: cum non potest tunc adire cū aditio cōsistat in voluntate declarāda per actū extrinsecum: qd̄ tunc fieri nō pōt. vt ibi patet. facit qd̄ habetur in. l. gerit ⁊. l. pro herede. §. j. s̄. de acqui. heredi. Nec obst. etiā qd̄ habet̄ in. l. miles. §. j. tit. j. cōiuncta glo. quia debet intelligi de conditione si heres nō erit. i. si repudiauerit. vt ibi per Barto. ⁊ dixi in. l. qui filiabus. s̄. eo. Et per hoc patet qd̄ non est vis in ista conditione si heres nō erit: an heres fuerit scriptus pure an sub conditione. lꝫ Bar. aliter loquat̄. Nec ob. d. l. qui filiabus. in fi. q: respōde vt ibi dixi. ¶ In glo. heres secundus. ibi. in scdo testamento script⁹ melius dixisset scdo in testō script⁹. velut coheres. nā si in secūdo testamēto fuisset scriptus secundū testamentū reuocasset primū. ⁊ sic frustra tractaret̄ de cōditione adiecta in primo testamento. hec tn̄ lect. qd̄ loquat̄ in herede nō est bona. ideo tene sequentē q̄ magis conformat̄ litere. facit. l. j. s̄. de vulga. ⁊ pupil. ¶ In gloss. implet̄. ibi cū pēdeat ex institutione si glo. voluit conditionē institutionis repetitā in legato. male diceret: q: cōditio institutionis deficit viuo legatario. ⁊ sic extat conditio substitutionis. s. si institutus heres non erit. ⁊ per consequens si mater non decessit viuo isto cum ⁊ scda glo. melius dixisset qd̄ pendet ab ipsa substitutione. ⁊ ideo lꝫ exprimat̄ cōditio si heres nō erit. qd̄ tacite inerat. q: substitutus aliter heres esse non poterat. ideo non impedit transmissionē. ⁊ ad hoc bene facit. l. heredis. alleg. in glo. ⁊. l. iij. supra eodē. ¶ In ead. gloss. in fine. Solut. quod ibi fuit legatum legatario cum morict heres. ideo legatū est sub cōditione. hic in effectu est legatum a substituto si substitut⁹ erit heres. ideo non est conditionale. l. iij. s̄. eodem.

6 Si socero. Heres restituit fideicōmissum deducto eo qd̄ sibi debet̄. h. d. ¶ †Not. qd̄ heres de restituendo grauatus potest detrahere sibi debitum. quod intellige hodie si fecit inuentarium. facit. l. imponenda. C. ad. l. fal. ⁊. l. fi. §. in computatione. de iure deliberandi.

Legatum erat. Qui legat quod alius sibi debet videtur legare actiones. hoc dicit.

Si in testamento. Oratio imperfecta perficitur ex presumpta voluntate defuncti. hoc dicit.

Si a pluribus. Legatarij pñt conuenire oēs heredes ꝑ hereditaria portione vel illū heredē q factus est executor insolidū. h. d. ¶ In tex. ibi pstare subau. si velit agere contra heredes ꝑ ipsis legatis. ¶ Itē no. qd̄ vn⁹ ex heredib⁹ pōt dari executor testamēti. de quo dic vt dixi. s̄. l. quidā. §. si script⁹. ⁊ de hac materia executorū recurre ad remissiones ibi datas: lꝫ Ang. hic ⁊ in. l. si seruus. §. eum qui. j̄. eo. videat̄ innuere in casu isto debere appellari merum executorem ⁊ nō bene. quia imo censetur mixtus cū cōmodum habeat a defuncto. hinc est qd̄ agere pōt pro legato qd̄ non posset facere merus executor nisi esset ad pias

pias causas.l.lucius.§.meuia.ff.ad treb.⁊ per bar.in.l.si quis titio.ff.tit.j.⁊ dixit hic bal.qd̄ vbi heres soluit mero executori non tenetur ipse merus executor cauere.l.liberto.§.largius.ff.de adi.lega.nisi mutata esset eius conditio:vt ibi:secus quando est mixtus vt hic.de quo in.l.diuus.ff.si cui plusq̄ per.l.fal. ¶ Item dicit qd̄ heres pōt preuenire executorē in soluendo legatario quod intelligit quando legatarius esset certus.Sed si esset incert⁹ declarandum per executorem non soluere ante declarationem factam.facit quod habetnr in.l.post mortem.C.de fideicom.⁊ lege cum pater.§.hereditatem.⁊.§.a filia.ff.tit.j. ¶ In gl.j. ibi semel ab vno.iste tamen vnus proprie non fuit grauatus vt heres sed vt executor.Sed pro dicto glo.bene facit.l.si tibi.§.j.ff.eodem.

Si quis seruum. Seruo legato potest legari et acquirit legatario.h.d. ¶ No. qd̄ quo ad acquisitionē ⁊ transmissionē sufficit acquisitio momētanea.⁊ hoc qñ agitur de acquisitione proprietatis. nam momētanea acquisitio vsusfructus interdum non consideratur.vt.l.si.ad fi.C.de bo.que lib.

Summarium.

1 ¶ Solutio facta seruo de debito domini qñ liberet debitorē.
2 Electio actoris trahit secum actionem rei.
3 Legatum incertum quando valeat.
4 Argumentum de vltima voluntate ad contractum est validum.
5 Dictio insuper/an sit implicatiua an repetitiua.
6 Libertas directa seruo alieno dari nequit.
7 Utile non vitiatur ab inutili.
8 Ratio prefertur dicto.
9 Argumentū de cōtractibus ad vltimas voluntates est validū.
10 Onus quod impersonaliter imponitur heredi imponi cēsetur.
11 Usure de iure canonico prohibent ⁊ de iure ciuili permittūtur.

Si seruus lega. Seruus qui fugit post testamentū debet prosequi per heredem sumptib⁹ legatarij.h.d. ¶ In glo.j. in fi.ratio diuersitatis est:q: heres est obligat⁹ ad prestandum rem vbi est relicta:⁊ ideo si sine culpa heredis ad aliū locum postea accessit non tenet heres nisi legatarius replicet qd̄ sit paratus suo sumptu reduci:vt in simili in.l.ȝ si hereditas.ff. ad exhiben.Sed vbi iam fugerat tempore testamenti censet esse in eodem loco vnde aufugit.l.huiusmodi.§.legato.supra eodeȝ ideo videt tunc testator voluisse quod heres sua impēsa reducat eum ad illum locum.

Si id quod. Due cause lucratiue que habuerint originem in personis diuersoꝝ possunt in
1 eadē re cōcurrere.h.d. ¶ †Not.qd̄ solutio facta seruo de debito dn̄i nō liberat debitorē nisi fiat de consensu domini.qd̄ intellige nisi ex cōtractu serui quesita esset obligatio dn̄o.ff.depos.l.quod seruus. ¶ In glo.actio ibi si sit versum.subaudi aliter quā ex eo qd̄ sit,facta res dn̄i.nā per traditionē factā seruo acquirit dn̄ium dn̄o etiā inuito.l.inuit⁹.ff.de acqui.re.domi.⁊.l.seruus vetāte.ff.de ver.ob.⁊ hoc sequitur Dy.Sed istud videt cōtra mentē hui⁹ litere que vult simplr̄ nō tolli actionē dn̄o.⁊ sic etiā si in rē sit versum.ideo glo.in.§.si res aliena.hic allega.aliter sensit. veȝ qd̄ in casu isto concurrāt iste due cause quo ad effectū estimationis que habent originē in personis diuersoꝝ. lȝ per obliquū reducātur ad vnā cū seruus querat dn̄o.⁊ ideo si res etiā ipsa soluat ex vna remanet nihilomin⁹ actio ex alia.Secus qñ due cause lucratiue originantur in persona vnius lȝ ex testamētis diuersoꝝ: q: tunc distinguit an prius recipiat res vel estimatio.d.§.si res aliena.⁊ ff.eod.l.plane.§.si eandē.ver.sed si duoꝝ.Ex predictis habes qd̄ sicut qñ due cause lucratiue habent originem a principio in psonis oīno diuersis:lȝ postea ex postfacto ex interuallo reducātur ad vnā habēt solidū effectū exactionis ex qualibet.l.si is qui.⁊.l.oēs.ff.de act.⁊ ob.ita etiā qñ habēt originē in personis diuersoꝝ quarū vna per obliquū censetur eadē cū alia.qd̄ est singulariter notandum.⁊ forte non reperietur alibi.

Cum homo. In legato generis electio est debitoris si testator habet res in genere contētas in patrimonio.h.d. ¶ No.quod dixi in summario.⁊ adde quod not.in.l.legato generaliter.ff.eod.⁊ tūc not.qd̄ ad illū debet spectare electio ad quē spectat potestas eligendi qua actione agere
2 velit. ¶ †Et ex hoc not.qd̄ electio actoris trahit secū in consequētiam electionem rei.facit.l.ij.§.sceuola.⁊.§.qui stichum.ff.de eo quod cer.lo. ¶ In glo.legatarij.in fi.Solu.vt ibi not.q: ibi agit de declaratione:hic vero de electione.

3 **Huiusmodi.** Potest legari vni ex duobus qui prius conditionem impleuerit.h.d. ¶ †No. qd̄ valet legatū incertū si veniat certificādū ex futuro euētu. sec⁹ qñ esset oīno incertū.l.sed si fuerit.⁊.l.quidā relegat⁹.⁊.l.legatū.⁊ ibi per bar.ff.de re.du.insti.de leg.§.in certis.

Stichum. Due cause lucratiue nō pñt cōcurrere circa idem:nisi ex altera aliqd absit ex ipsa re vel eius occasione.h.d. ¶ Nota qd̄ lȝ due cause lucratiue passiue habeāt originē in persona diuersoꝝ disponētium:si tñ eadeȝ psona originaliter obligat ⁊ eidē querit nō habēt effectum solide exactionis.qd̄ est singulariter notandū.qd̄ intellige vt tangetur super glo. ¶ Item no.qd̄ vbi quis succedit ei qui non est soluendo nō censetur titulus hereditarius titulus lucratiuus ȝ onerosus.facit.l.si hereditatē.ff.mā. ¶ In glo.ex duob⁹.in fi.vult allegare.l.plane.la prima.So.qd̄ ibi cause lucratiue habuerint originē i psonis diuersoꝝ heredū ⁊ testorē.quo casu dicendū vt ibi.hic autē habuerūt originē in persona eiusdem coheredis:licet testatores essent diuersi.⁊ideo ex quo heres semel fuit obligatus ex causa lucratiua non potest obligari secundo loco eidē pro eadeȝ re ex causa legati:q: secūda obligatio videt in effectu per legatuȝ relinquere qd̄ debetur.⁊ sic non debet valere.l.si creditori.ff.eo.⁊ arg.l.qui bis.ff.de verb.oblig. Mirū tñ videt qñ non precedit cā legati seu stipulatiōis quare nō poterit adijci etiā i casu legati cū sit diuersum a primo p no.in.d.l.qui bis.⁊ in.l.v.§.cōuetionales.de ver.ob.Sȝ forte istud est.q: legatū ad sui validitatē dȝ afferre vtilitatē.d.l.si creditori.Dy.tñ hic vr̄ sentire qd̄ iste tex.itel ligatur fm̄ illū:videlicet qd̄ inutile sit legatum si primo fiat exactio rei ex causa stipulatiōis.secus si fiat exactio estimationis.vel nulla adhuc sit facta exactio.⁊ cū hoc etiā transit hic Ray. nam iste intellectus vr̄ multū literam violare. ¶ Ex predictis secūdū primū intellectū habes qd̄ vbi due cause lucratiue actiue ⁊ passiue habēt originē in psona,vnius ⁊ eiusdē.lȝ autores ipsaꝝ causarū sint diuersi:nō tñ cōcurrunt ad idē quo ad solidum effectum exactionis.imo scd̄a reddit penit⁹ inutilis etiam quo ad ptātem agendi etiā si sit diuersa cā a prima.qd̄ est singulariter no.⁊ forte alibi de facili non reperiet.posset tñ dici qd̄ secūda que oritur hic ex causa legati de qua loquitur ver.finaȝ satis habet effectum ex facto heredis ⁊ ex cōi contractu aditionis dicitur obligari.l.apud iulianum.in fi.qui.ex cau.in pos.ea.

Si ita scriptum. Dictio amplius qñ facit cōparationē actus ad actū nō inducit repetitionē.sed qñ facit comparationē rei ad rem: tūc repetitionē inducit si reperit quid repetat.h.d.cū se. ¶ In tex.ibi inusitatū.subau.qñ vult repetere primū legatū in scd̄o q: nō simpliciter dicitur amplius.sed hoc amplius. ¶ No.qd̄ dictio ampli⁹ si nō adijcitur dictio hoc vel aliud cōsimile solum inducit repeti-
4 tionem actus legandi. ¶ †Itē not. qd̄ licita est argumētatio de vltima volūtate ad contract⁹ de quo in.l.seruū filij.§.cū qui chirographum.ff.eo. ¶ In glo.vltima ibi q: non dicit.vel expone literam vt dixi super eā.⁊ tūc facit pro ⁊ non contra. ¶ In ea.gloss. in fi.sed Ray.quem sequit etiā hic Bal.⁊ Ang.dicit qd̄ si apponit dictio hoc amplius.non est vis an agatur de preiudicio heredis vel legatarij.⁊ sic loquit.l.si ita alleg.in gl.Sed vbi apponit dictio ampli⁹ tñ tūc procedit tertia solutio per.l.si ita.de do.prele.nō eñ debet in dubio intelligi voluisse preiudicare alteri legatario ne videat voluisse discooperire vnū altare vt aliud cooperiat.ar.auc.in fi.C.ad treb.Sed certe in.d.l.qui ita.non simpliciter dixit amplius:sed retulit se ad certā rem:quia dixit amplius quasi alias do rem.ideo perinde est ac si dixisset hoc amplius.vt hic etiā fuit de mente bar.cuius intellectus plus placet. Et licet Ange.hic diceret qd̄ relatiuū quis vel qui est relatiuū substātie.⁊ sic videtur quod inducat repetitionē.non videt bene dicere:q: quando dicit amplius q̄ illo.dictio quā est aduerbiū comparan
5 di vt patet in Donato. ¶ †Quid autē de dictione insuper.an sit implicatiua tñ an vero etiā repetitiua in dispositione hominis vel legis.dicit Ange.fuisse consultum Florentie qd̄ solum sit implicatiua actus.Et ideo si testator dicit vxori mee lego centum cum supra fecisset mentionem de alijs legatis.non videbitur illa legata precedentia repetijsse.Nam videtur eadem ratio que in dictione amplius facit quod habetur in lege quicunq̄.in fine.C.de hereticis.⁊ lege nemini.C.de aduocat.diuerso.indic. et auc.qua in prouincia.cum similibus allega.hic per Ange.C.vbi de cri.agi opor.

6 **Si seruus.** Utile legatum per inutilem libertatis dationem nō vitiat.h.d. ¶ †No.qd̄ libertas directa data seruo alieno nullius est momēti.⁊ sic nō valet etiaȝ iure fideicōmissi.⁊ hoc sequit etiā hic Barto.dicēs hoc regulariter verum.⁊ probat in.l.seruo.C.de testa.ma. ¶ Et ex hoc etiam no.singulariter qd̄ verba directa que a principio non possunt valere iure directo non trahuntur regulariter ad fideicommissuȝ.nam si hoc est in libertate que est multum fauorabilis in.§.fina.institu.de dona.multomagis erit in alia dispositione.⁊ per hoc videtur confundi communis opi.gl.⁊ doc. dicentium quod substitutio compēdiosa facta per verba directa que a principio nō possunt valere iure directo obliquantur.⁊ valet iure fideicōmissi.de quo in.l.verbis ciuilibus.⁊ lege centurio.⁊ ibi plene dixi de vulgari ⁊ pupillari. et in.l.precibus.C.de impub.⁊ alijs sub-
7 stitutionibus. ¶ †Item nota quod vtile non vitiatur ⁊ sic facit quod inutilis adiectio facta in libello seu in contractu non

habeat vitiare partē vtilē vel ſm bal. ¶ In gl. infirmari. ibi sol ne vt ibi. q2 seru⁹ fuit legat⁹ vt manumittat. ⁊ nō poterat ad libertatē pduci q2 videt vt reciproce ꝓpter aliō factū. hic aūt erāt duo legata distincta. vnū libertatis inutilr datū. aliud ipsi⁹ hui. ¶ In ea. gl. ibi sol. vt ibi. ⁊ de hoc plene in. l. q testō. ꝟ. ti. j. ¶ In ea. gl. ibi. §. j. in fi. sol. ibi valuit testm̄ a principio. ꝫ postea inualidetur ꝓpter hereditatē nō aditam. hic a pricipio libertas fuit nulla. ¶ In ea. gl. i fi. Sol. qꝺ ibi non erat oīno nulla obligatio. q2 saltē naturalr obligetur ꝟ legatū libertatis oīno erat inutile.

Qui quinq3. Defectus demōstrationis per quē deficit substātia legati legatū pimit. h. d. ¶ No. qꝺ maiori summe ĩest minor. de quo in. l. j. §. si stipulāti

8 de v. ob. ⁊. l. diē pferre. §. si plures. de arbi. ¶ Itē no. qꝺ pōderari magis ꝺ3 rō ꝙ dictū. Nā etiā receditᷣ a propria significatione vbi ꝑ rōnem vt pꝫ hic in dictiōe vir. iuncta. l. vir ex certis. ꝟ. de indi. ⁊ facit ſm bal. qꝺ si testis dicat. credo qꝺ titius mutuauerit seio. x. q2 vidi qꝺ valeat eius dictū. ⁊ potius attenditᷣ rōꝑ testem assignata ꝙ eius dictū. ꝫ als ꝯsueuit dici qꝺ nō valet dictum testis de credulitate deponētis. de quo in Spe. de teste. §. j. v. item de credulitate. qꝺ singulariter no. q2 limitat no. in. d. v. ⁊ ꝑ doc. in. l. testium. C. de testi. Adde dictis Bar. in. q. de frumento. tex. no. ⁊ qꝺ ibi no. etiā ꝑ Bar. in. l. quedā. ꝟ. de vi. tri. ⁊ ole. leg. ⁊ qꝺ habetᷣ in. l. mella. in fi. ꝟ. de adimen. leg. Item adde q2 dixit Bal. qꝺ si testator legat vxori vestes. videtᷣ qꝺ debeanᷣ ille que sunt tēpore mortis. facit quod habetur. ꝟ. de testa. tu. l. pe. Sed hoc crederem verum qn̄ ille que erant tpe testamenti erant ꝯsumpte. et alie loco eius subrogate. als videreᷣ secus ꝑ ea que plene no. per Bar. in. l. si ita. ꝟ. de aur. ⁊ argen. lega.

Si seruus. Post morā heredis res legata est periculo ei⁹. h. d. Et adde quod habetur. ꝟ. eo. l. si heres generaliter.

9 **Cum quid.** In legatis et fideicōmissis culpa veniet ad similitudinem ꝯctus. h. d. ¶ † No. qꝺ licita est argumētatio[a] de ꝯtribus ad vltimas volūtates. de quo in l. seruū filij. §. eū q chirographū. ꝟ. e. ¶ In gl. tātūmodo. in fi. ⁊ hoc qn̄ agnouit legatū. de quo plene ꝑ Bar. ⁊ Jac. de are. ꝟ. e. l. fideicōmissū. ¶ Extra gl. attēde qꝺ hic habes de qua culpa teneatᷣ legatarius fidei cōmissario. de qua aūt teneatur heres legatarijs vel fideicommissarijs. dic vt dictū fuit in. l. cū res. §. culpa ꝟ. e. De qua aūt teneatᷣ executor legatarijs. tangit hic Bal. ⁊ tetigit Ray. i. d. §. culpa. Et ꝯcludit Bal. qꝺ si erat mixtus executor vt q2 aliqꝺ cōmodū sibi remanebat ex testō. l. si a pluribus. in prin. ⁊. ꝟ. e. ꝫ hic ꝓprie fuerit legatari⁹ facit qꝺ no. Bar. i. l. si qs titio. ꝟ. de le. ij. tūc tenetᷣ ēt de leui. Si aūt est merus executor. q2 nō est legatari⁹ nec hrs. nec aliqꝺ cōmodū sibi remanet ex testō. tūc videtᷣ qꝺ solū teneatᷣ de dolo ⁊ lata ꝑ hūc tex. iuncta. l. qꝺ nerua. ꝟ. depo. Sed in ꝯtrariū facit q2 vr̄ qꝺ teneatᷣ etiā de leuissima si acceptat beneficium ad instar pcuratoris acceptātis mādatum iuxta. l. a pcuratore. C. mā. ⁊ hoc tenuerūt qdā vt refert hic Bal. ꝫ ipe inclinat in primā partē: q2 iura videntᷣ min⁹ astringere merū executorē ꝙ mixtum vt pꝫ ex hꝭ que plene no. ꝑ Dy. ⁊ Bar. in. l. diu⁹. ꝟ. si cui plusꝙ ꝑ. l. fal. ⁊ sic aliud erit in hoc pcuratore. ꝺ quo tn̄ dic vt no. ꝑ Bar. in. l. eū q. §. si epl̄a. ꝟ. de fur. Et dixit hic Ange. merū executorē posse agere ꝯ heredē ad hoc vt qs possit exeq testatoris ꝓpositū. ꝑ. l. quidā. §. si script⁹. ⁊. l. si a pluribus. ꝟ. e. Sed certe in illis nō erat mer⁹ executor. vn̄ an ⁊ qn̄ pōt merus executor agere ꝯ heredem. dic vt ꝑ Bar. in. l. si qs titio. ꝟ. ti. j. ⁊ dixi in. d. §. si scriptus. Itē dixit idē Ang. qꝺ eo casu quo executor pōt agere nō imputatur sibi nisi fuerit in dolo vel lata culpa in qua non diceᷣ esse si erat ipotens ad sumptus litis. l. si procuratorem. §. si ignoraret. ꝟ. man. Sed in eo qꝺ dixi de dolo et lata culpa. recurre ad ea que. ꝟ. dixi.

Qui marga. Licet vba legati referanᷣ ad creditorē: actio tn̄ cōpetit ꝯ heredē cui on⁹ in dubio videtᷣ impositū. h. d. Et de plurib⁹ spēbus lapidis pciosi vide in. l. ⁊ si nō sint. §. pueniam⁹. ꝟ. de aur. ⁊ ar. le. vbi ēt triplicē spēm principalr ponit margaritax gēmax ⁊ lapillox. ⁊ ibi etiā

10 pꝫ differētia. facit. l. fina. ꝟ. de publi. ¶ † No. qꝺ onus impsonaliter ipositū itelligitᷣ in dubio heredi impositū. qꝺ alibi clari⁹ nō repitᷣ ſm Bal. Et no. bn̄ qꝺ si testor dicat titi acceptis centū vel x. dato talē fundū sempronio. nō intelligitᷣ qꝺ debeat accipe illa centū vel. x. ab ipso sempronio cui ꝺ3 dare fundū. ꝫ poti⁹ ab herede. qꝺ est valde no. nā prima facie videtᷣ ꝯtrariū. ¶ No. argumētū qꝺ creditor ad instantiā debitoris possit cogi vt vendat pign⁹ vt sic sibi satisfiat de debito ⁊ residuū restituat. nam vendēdo vt creditor nō fit sibi pjudiciū: q2 nō obligat se ad hoc nisi vt creditorē se doceat. l. j. C. credi. euic. pig. nō debe. ⁊ sic residet hic Ange. forte tn̄ possit dici qꝺ non pōt cogi ipse creditor si non vult. Sed bene tenebit ostendere debitori volenti ipsam vēdere. ⁊ cōmuniter emere volentib⁹. q2 non bene reperitᷣ hoc iure expssum imo reperitur expressum ꝯtrariū. l. qꝺ nō cogatur creditor vendere pignus. vt est casus in. l. quis. ꝟ. de pig. acti. In hoc etiā vult do. Paulus qꝺ possit cogi ipse vēditor. nec videtᷣ etiā equū cum ipse debitor possit hoc facere. facit qꝺ habetᷣ in. l. fin̄. C. de iur. do. impe. ⁊. ꝟ. de pig. ac. l. iiij. seu. v. ¶ In glo. constringatᷣ in fi. ꝫ ibi non fuit hereditas adita. ⁊ sic legata non debenᷣ nisi in casibus specialibus de quibus ibi: hic secus ⁊c.

A viduis. Onus de mutuando alicui iniunctū valet. h. d. ¶ No. qꝺ dixi in summario. Et adde qꝺ habetur in. l. si penā. ꝟ. de ver. ob. ex qua patet que vtilitas resultat ex hoc legato considerato qꝺ legatarius tenetur ad restituendum mutuum. ¶ † No. etiā vsuras permissas de iure ciuili: de iure canonico secus. extra de vsur. c. qui in omnibus. ⁊ per totum. Et an de iure ciuili etiam sint prohibite. dic vt in aut. ad hec. C. de vsuris. 11

Summarium.

1 ¶ Verba ad factum ⁊ ad ius referri possunt.
2 Facultas soluendi aliud pro alio in singularē transit successorē.
3 Fundus an possit peti ad finem vt exactio sequatur.
4 Legati species triplex est.

Si quando quis. Verba debēt intelligi vt aliquid operētur. ad hoc allegatur. ⁊ concord. extra de priuileg. c. si papa. lib. vj. ¶ † No. qꝺ verba possunt referri ad fa-

1 ctum ⁊ ad ius. ⁊ si de hoc cōstat statmus certo. in dubio videtur potius referri ad factū. si referenᷣ ad ius nil operentur. ¶ Item not. ar. ad id qꝺ quotidie fit: q2 dicit iudex admitto inquantum de iure debeo vel cōfirmo si de iure valet. nam nihil videnᷣ dicta verba operari per hunc tex. ⁊ sic trāsit hic Bar. Sed tu adde qꝺ imo moltū operanᷣ: quia qn̄ de iure non debent admittere non teneret admissio: licet faceret iniuriā parti si simpliciter admitteret. ⁊ sic preiudicaret nisi appellareᷣ. facit. l. j. ⁊. ij. cū ibi not. C. de app. tn̄ vbi dicit admitto inquantū de iure debeo. tunc redditur actus conditionalis. ⁊ si de iure non debeat admitti. habetᷣ ipso iure pro nō admisso quasi deficiat cōditio. ⁊ sic etiā non nocebit parti etiā si nō appellauerit. ⁊ hoc fuit etiā de mēte Bar. in. l. ambitiosa, ad fi. de decre. ab or. fa. Sed vbi dixit confirmo si de iure valet satis videtᷣ qꝺ tunc nil operetᷣ confirmatio si actus est validus nisi dicas qꝺ adijciat vinculū sicut ⁊ cōfirmatio facta per papam vel principē in forma cōi de qua in. c. cū accessissent per glo. extra de consti. ⁊ in. c. quia diuersitatē: extra de cōces. preben. ⁊ in c. j. ⁊. ij. extra de confir. vti. vel inuti. ¶ Quid autē si iudex dicat interpono decretū in hac alienatione si de iure valet recurre ad Bar. in. l. cū propter. ꝟ. de leg. prestan. q2 intelligitᷣ si valet. s. interueniente decreto: ꝫ alias sine eo non valeret. ¶ Et adde etiā ad predicta qꝺ no. glo. in. c. cum contingat. ad fi. extra de offi. deleg. ⁊ qꝺ dixi in. l. iudex. ꝟ. de re iudi. vbi dicit glo. qꝺ iudex nō deberet dicere admitto inquantū de iure debeo: sed deberet prius de hoc discutere. tn̄ si hoc fecerit quid iportet: patet ex supradictis. Et ad materiam facit quod not. Bartol. in. l. ait pretor. §. j. de re iudi. ¶ Adde dictis bar. inquantū dicit differentiā esse inter legatum ⁊ donationē que morte confirmatᷣ. nā est etiā alia notabilis differētia secundum Ang. q2 legata non valent nisi adeatur hereditas ex testamento. l. eam quam. cū ibi not. C. de fideicom. saluō nisi essent repetita a venientibus ab intestato. Sed donationes iste morte confirmantur etiam si hereditas non adeatur. vt est glo. in. l. filie eius. C. fa. her. ¶ An autē donatio causa mortis requirat aditionē. tangitur per Bar. in. l. in mortis. ꝟ. de dona. cau. mor. ⁊ plene dixi in. l. si. co. ti. ⁊ est glo. quā reputo singu. qꝺ non requiratᷣ aditio in. l. post legatum. §. pen̄. ꝟ. de his qui. vt indi. ⁊ plene dixi in. d. l. mortis. §. fi.

2 **Heres cuius.** † Facultas soluēdi aliud pro alio trāsit in singularē successorem. h. d. ¶ In glo. vlti. in fi. ⁊ si nollet declarare secundum Ang. accipere quod sibi est deterius propter eius contumaciā. ar. l. de etate. §. qui tacuit. ꝟ. de interrog. act. Et adde ad hāc glo. quod no. glo. in. l. j. in glo. magna. ꝟ. de act. em. Et adde dictis bar. inquantū intelligit hunc tex. quod legatum non fuit alternatiuum sed legatus fuerit fundus. ⁊ si fundum non dederit centum. nam videtur quod in dubio legatum sit iudicandum tanquā relictum in penā per. l. j. §. item si ita. ꝟ. ad. l. falc. ⁊. l. j. de pe. leg. ⁊. l. si penū. infra quando dies leg. ced. ⁊ ideo cum iste tex. videatur loqui in casu dubij nō videtur intellectus suus procedere per dictum. §. item si ita. nisi sustinendo ipsum dicas quod ibi dicitur ⁊ in. d. l. j. de pen̄. lega. quod post legatum transfusum non potest solui fundus nisi vsq3 ad lit. conte. super centum. Sed dic hic econtra dicitᷣ quod si lis contestatur super fundo possunt postea solui centum. nec hoc ibi

3 negatur. ⁊ sic in hoc non contradicit. ¶ † An autem possit peti fundus ad finem vt sequatur exactio gloss. in. d. §. item si ita. ⁊ in d. l. j. de pen̄. leg. voluit quod non. ⁊ idem bar. ibi sed solum poterit peti ⁊ contestari lis super fundo ad finem vt committatᷣ obligatio in centum. Sed certe posset dici quod ex quo contestata est

lis super

[a] Licita est argumentatio de q̄ i. §. si seruus. de leg. j. ꝟ. eo.

lis super fundo poterit sequi snia sup eo si nolit soluere centũ vt hic est tex.cum glo.ꝛ sic lꝫ absolute nõ debeat dãnari in fundo tñ si interrogatus ante sniam velit dare centũ poterit cõdẽnari in ipso fundo vel forte ex quo lis est cõtestata.ꝛ sic inchoata instantia.l.properandũ.§.j.C.de iudi.poterit actor petere qȝ procedat ad condemnatoriã.ꝛ debebit sequi nisi reus offerat se paratum soluere centũ per hunc tex.iuncta aut.qui semel.C.quõ ꝛ qñ iud. ꝛ istud singulariter deciditur hic melius ꝙ alibi scdm istũ intellectũ.Nec obst.si dicatur quod obligatio est transfusa:qꝛ dico qȝ ex quo per contestationẽ cõstituitur heres in mora nõ intelligit trãsfusa ad eius preiudiciũ.ar.l.nõ solet.de reg.iur.secus qñ per interpellationẽ extraiudicialẽ fieret transfusio.¶Itẽ aduerte qꝛ dictũ Bar.põt procedere qñ constaret de mente per.l.vlt.ĵ.de his que pe.no.Sed in dubio vt dixi non videt procedere per.§.
4 item si ita.per quem patet qȝ videtur in dubio esse pena.† vnde Bal.hic dixit qȝ est cõsiderare triplicẽ speciẽ legati.vna est legati alternatiui vt si legat fundus aut centũ.ꝛ hoc modo nõ potest intelligi hic scdm eũ cũ legato alternatiuo alterũ precise peti nõ potest.in.§.si quis agens.insti.de actio.nec transeat dñium ante electionẽ.vt no.in.l.si in rem.š.de rei ven.Cui⁹ contrariũ hic innuitur.Scda species est legati in penã.vt si legauit fundum et si fundũ non dederit centũ.ꝛ hoc casu non põt loqui hic secundũ eũ qꝛ statim post morã transfunditur legatũ fundi in centũ.nec videt fundus esse in petitione.vt no.glo.in.l.j.§.item si ita.ꝛ.d. l.j.de pe.leg.Tertia spẽs qñ aliquid legat ꝛ datur facultas soluendi aliud.Exemplũ si dicit lego fundũ seio.ꝛ promitto qȝ ꝑ illo posset heres soluere centũ.ꝛ hoc modo secundũ eum debet intelligi iste tex.scdm Jac.de arc.Interdũ etiã in vnica oratione dat facultas soluendi aliud pro alio vt in casu.l.si quis stipulat⁹ fuerit.x.in melle.ĵ.de solu.Sed huic intellectui ob.scdm eum.qꝛ videtur qȝ solum vsqꝫ ad cõtestatam litem possit aliud pro alio soluī.d.l.si quis stipulatus.ex quo facultas soluẽdi est ex dispositione hominis.Sed ipse respondet qȝ iste text.non dicit ꝯtrium.iõ debet intelligi fm illum.ꝛ fm hoc gl.ista finalis que innuit ꝯtriũ male dixit.Sed posset saluari qȝ hic loquitur quando est in facultate soluendi ex dispositiõe testatoris que habet vim legis vt hic dixit Bar.ꝛ ad.§.si ita põt dici qȝ ibi loquitur qñ aliquid relinquit in penã tñ omnes isti intellectus videtur hanc literã violare.ideo forte potest attentari quod illud quod dicit qȝ vbi legatur alternatiue vtrunqꝫ sit in obligatiõe ꝓcedat qñ in vtraqꝫ parte alternatiue versat spẽs.facit.š.eo.l.hmõi.§.stichũ. Sꝫ vbi versat primo spẽs postea ꝗtitas videt qȝ tunc intelligat ꝗtitas adiecta ꝑ facultate soluendi potius ꝙ qȝ stet in vim veri legati alternatiui.ꝛ hoc interpretet iste.§.singulariter.qui quo ad hoc nõ est alibi.sup hoc tñ cogitandum relinquo.Nec ob.l.si ex toto. §.fi.š.e.qꝛ ibi electio erat legatarij.hic aũt erat heredis ꝑpter verba executiua relata ad heredẽ:facit qȝ habetur in.l.plane.la prima.š.e.§.si ita.ꝛ in.l.si duos.ꝛ qȝ ibi dixi.š.eo.Preterea ibi etiã nõ videt hic dicere oppositũ eius qȝ ibi dicitur.vnde saltẽ qñ electio est heredis ꝛ precedit legatum speciei.ꝛ sequitur legatũ ꝗtitatis ꝑ alternatiuã videtur inherendum huic.§.vt tunc quantitas videat esse in quãtitate soluendi potius ꝙ in obligatione.ꝛ saltẽ in vltima volũtate in qua multũ ponderat mens testãtis.l. cũ vir.cũ filib⁹.C.de fideicõ.Et si velles tenere qȝ hic esset alternatiuũ legatũ posses dicere qȝ hic agebat hypothecaria ad ipm fundũ ꝑ.l.j.C.cõia de le.Nec ob.qȝ dicit bar.qȝ tũc nõ ꝓcederet finis litere.sꝫ deberet liberari soluẽdo id pro quo est obligatio.l. paulus.ꝗ.mod.pig.sol.qꝛ illud ꝓcedit qñ res pcise esset obligata ꝑ certa quãtitate.sed hic in effectu erat obligata pro ipsa re ꝛ ꝑ centũ:ꝛ qꝛ electio erat rei.ideo si eligit nõ ꝓstare fundũ nõ debet fieri condemnatio nisi in centum vt litera dicit.

Si heres gen. Qui soluit seruum maluꝫ actiõe de dolo tenetur ad eum ratione primeua ad rem legatam.h.d.¶Nota qȝ actio ex testamento sapit naturam actionis bone fidei inquantum potest agi primitiua:vt.š.eo.l.huiusmodi.§.si heres.idem quo ad accessiones.l.in minorum.C.de in inte.resti. secus quo ad iuramentum in litem.l.alias.C.de in lit.iur.¶In glo.fi.ibi dando pro noxa.hanc tꝫ Pet.ꝛ sequitur Ray.ꝛ Bal. dicens quod licet hic sciuerit seruum esse furem non tamen dedit eo animo vt furtum committeret legatario.nec sciuit etiam tempore quo furtum commisit.ideo nõ debet teneri insolidum.ar.l. falcinius.§.quid sit latitare.et.§.quod si aduersus.infra qui.ex cau.in pos.ea.ꝛ per hoc quia vt dominus teneatur insolidum pro delicto serui requiri videtur.quod sciuerit tempore delicti commissi delictum cõmitti.ꝛ non prohibuerit:alias nõ tenetur insolidum.licet seruum suum esse malum sciat.l.ij.in prin.§.si extraneus.š.de noxa.

Etiam si. Unus pro parte recusatum facit legatariũ perdere totũ.h.d.¶Nota qȝ recusatio officij pro parte facit ꝑdere totũ.ꝛ sic facit qȝ si ꝑtãs vel alius recusasset ꝑ parte temporis seruire perdere debeat totũ salariũ.qȝ est notandũ scdm Bal.ꝛ facit pro dicto argu.l.miles ita.§.qꝛ diximus.de milit.testa.¶In glo.toto ibi.l.si duo sol.hic etiã rõne partis presumit totũ.facit l.nensennius.cũ seq.š de excu.tut.vel scdm Pet.sicut non posset diuidere relictũ.ita non potest pro parte se facere indignũ.l.neminẽ.ĵ.tit.j.Sed prima solutio plus placet.qꝛ secũda solutio nõ est vniuersalis.quando plura legata diuersa essent facta tutori.nam secundum illã deberet posse aliqua ex illis acceptare.cuius contrarium hic innuitur.

Summarium.

1 Dominium rei heredis non transit in legatarium.
2 Heres relicta ignorare potest.
3 Legatum contra bonos mores est inualidum.
4 Donatio inter virum ꝛ vxorem non firmatur iuramento.

Si quis inquilinos. Si legat res cuius non est commerciũ separatim ab alia debet estimatio.h.d. ¶No.vnã conditionẽ personarũ ꝗ non sunt ex toto libere.nec ex toto serue de quo insti.de iure perso.ꝛ in rubri.C.de agri.ꝛ censi.lib.xj.ꝛ in.l.pe.eo.ti.¶In glo.volũtarie in fi.cõiter reprobat gl.vt hic per Bar.ꝛ ideo dicit qȝ ibi nullo modo erat cõmerciũ hic lꝫ non esset separatim erat cũ alia re.Sed ꝯ hãc sol. facit qꝛ rei sacre non est alienatio per se.Sed tñ videt cũ vniuersitate.l.ꝛ in modicis.š.de contrahen.emp.ꝛ in.c.ex literis.š.de in re patro.ꝛ tñ si leget nullo modo debet estimatio per.l.apud iul. §.fi.de act.emp.põt dici quod rei sacre etiã de per se considerate nulla est estimatio sicut nec libertatis.ff.de re.iur.l.libertas.Sed hic isti inquilini de per se considerati recipere poterãt estimationem.lꝫ propter iuris prohibitionẽ non possint sine predijs alienari ratione publice vtilitatis ne cultura deserat.facit qȝ habet in.l.ij.C.de agri.ꝛ censi.lib.vj.

1 Cum seruũ. Heres qui alienat rem legatã tenet legatario ad estimationem.h.d.¶Nota hic casum expressum qȝ rei heredis nõ trãsit dñium in legatariũ
2 ꝛ istud meli⁹ hic probat ꝙ in.l.si tibi homo.§.pe.š.e.¶†Itẽ no. qȝ heres põt ignorare relicta.qȝ videt procedere qñ sunt relicta in codicillis.Sed qñ essent in testamẽto vt esset extraneus presumeret scire.l.non est ferendus.š.de transac.ꝛ.l.cum heres.ĵ.de li. leg.ꝛ plene per Barto.in.l.qui rome.§.duo fratres.pro ratione text.inquantũ dicit heredẽ ignorantẽ teneri.dic qȝ hec est ratio qꝛ heres censet habere titulũ lucratiuũ a defuncto propter hereditatem sibi delatam.l.si duo.cũ ibi no.§.de acqui.here.sec⁹ vbi alias quis remaneret in damno si solueret estimationẽ.l.in summa.§.si quis seruum.š.de condi.inde.

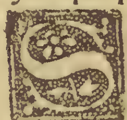
Si ita fuerit. Dictio cũ.est dictio cõiunctiua siue ponatur inter res siue inter personas.h. dicit.¶Not.summariũ.ꝛ adde qȝ dictũ fuit in.l.titie textores. §.nihil.š.eo.ꝛ qȝ habet in.l.si is qui ducenta.§.j.de reb.dubijs. vbi est casus valde notabilis.

3 Si quis scripserit. †Legatũ ꝛ iuramẽtũ cõtra bonos mores nõ tenent.h. d.¶Not.interdũ aliquid prohiberi ꝑ legẽ ꝛ per edictũ ꝑtoris super quo vide qȝ habet in tex.ꝛ glo.in.l.instiõnes contra edicta š.de cõdi.insti.¶Itẽ no.ar.qȝ vbi per statutũ prohibetur actus etiã si interueniat iuramentũ:qȝ videt actus nõ valere nec etiaꝫ iuramentũ.ꝛ ad hoc sepe allegat scdm Bal.de quo per bar.in.l. si quis pro eo.ꝛ in.l.cum lex.ĵ.de fideiusſ.ꝛ per Cano.in.c.cũ contingat.extra de iureiu.vbi etiã per Jo.de ligna.ꝛ plenissime ibi per do.meũ do.Anto.de butr.de quo dicã in.d.l.si quis pro eo. Adde etiã glo.singularem.l.adigere.§.fi.ĵ.de iure ꝑtaro.vbi dicit glo.qȝ lex in remissione iuramenti obtinet vicẽ apostolici.et
4 sic pape.facit qȝ dicet super glo.¶†Et per predicta videt quod donatio facta inter virũ ꝛ vxorẽ non firmet iuramento cũ sit illa per.l.prohibita.ꝛ videat cõtra bonos mores.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.iij.š.de donatio inter virũ ꝛ vxo.ꝛ sic trãsit hic Bald.de quo per bar.in.d.l.si quis pro eo.ad fi.prin.vbi tenet oppositũ.Et hanc credo veriorem.ꝛ sic etiã de facto cõsului vt ibi etiã dicã ꝛ tenet etiã Federi. de senis in suis cõsi.Itẽ per hoc videtur quod si testator iurat testamentũ non reuocare qȝ nõ obligatur cum videatur contra bonos mores cũ tollat sibi liberã potestatẽ testandi.ergo non valet tale iuramentũ vt hic ꝛ in.c.nõ est obligatorium.de regu.iur. lib.vj.ꝛ hoc sequitur Bart.hic.Sed Joan.and.in regula qȝ semel.de reg.iur.in.vj.tenuit testamentũ postea factum valere.sed ipsum testatorẽ esse periuruꝫ quis melius dicat pendet multum ex his que notabiliter tangit hic bal.scꝫ qñ aliqd dicat esse contra bonos mores.nã scdm eum legiste videnẽ velle qȝ dicat contra bonos mores.vbi lex hoc dicit seu repetit etiam si hoc potest fieri ꝛ obseruari sine peccato.sed secundum eum canoniste tunc videntur velle qȝ sit contra bonos mores qñ ex obseruantia consequeretur peccatũ per ea que habentur in.c.quãuis.de pact.in vj.Et scdm istud scdm modicũ videret Joã.and.melius dixisse.

Et adde etiã dictũ Hosti. qui dicit qd illud qd dicit qd iuramẽtum ꝯ leges non valet. intelligi dꝫ ꝯ leges canonicas non de ciuilibus in.c.quẽadmodũ.sup gl. extra de iureiu. ⁊ facit etiã qd no.p Jo.an.post Hosti. in.c.tua.extra de deci. ⁊ fm hoc glo.in d.l.adigere.§.q̃uis.non simpliciter ꝓcederet. ¶ Itẽ an indifferẽter ius canonicum possit ꝓhibere iuramentũ vbi ex obseruãtia non nutriret peccatum potest esse dubium quo ad presens nõ decido.ſꝫ decidet in.d.l. si qs pro eo. Et de materia iuramẽti tetigit etiã.d. Pet. de ancha.in regula ea que fiunt a iudice.de reg.iur.in.vj. ¶ In glo. si.ibi non valet. inepte locuta est gl. q2 imo valet legatũ lꝫ remittat iuramentũ cũ debebit implere ꝯditionẽ sup qua est iterpositũ iuramentũ.fallit in.l.si qs libertatẽ.ſ.a legata. q2 ibi fauore libertatis nõ remittit iuramentũ sed sufficit qd ipe iuret:vt citius ⁊ facilius libertatẽ ꝯsequat fallit et fm gl.in.l. a municipib⁹. Sed certe ibi nõ est ꝓprie fallentia:q2 ibi etiã bñ remittit iuramentũ: ſꝫ sufficit ꝯditionẽ impleri p regẽtes municipiũ.facit.l.municeps.⁊.l. cũ maior.ſ.ad municip. Et ꝯclude qd iterdũ.l. disponit sup iuramẽto anteq̃ sit ꝑstitũ remittẽdo ipꝫ ⁊ ꝓhibẽdo ꝑstari. ⁊ videt tunc qd possit facere etiã.l.ciuilis p no.i.d.l.que sub ꝯditione. alr̃. in gl. ⁊ in hoc põt etiã saluari gl.in.d.l.adigere.§.si. nã ex hoc nullũ videt seq incõueniẽs potissime cũ lex ex iusta cã moueatur.q̃nq̃ disponit sup iuramẽto iã ꝑstito ipꝫ inualidãdo: tũc si obseruãtia nutriet peccatũ:clarũ qd põt:q2 etiã sine illa iuramentũ non ligaret. de iureiu.c.cũ ꝯtingat.cũ ꝯcor. Si vo põt seruari sine interitu salutis eterne tũc si respiciebat principalr̃ ꝑiudiciũ publice vtilitatis. videt qd põt:q2 etiã p suũ iuramentũ nõ dꝫ qs posse iuri publico detrahere.extra de fo.cõpe.c. si diligẽti. ⁊ in primo exẽplo gl. hic posite. Sed si principalr̃ respiceret priuatã vtilitatẽ secũdario publicã:tũc pendet ex his que dixi circa tex.de quo dicetur in.d.l.si quis pro eo.

Summarium.

1 ¶ Alimenta fratribus mendicantibus legari possunt.
2 Conditio legatũ vitians nõ intelligit repetita in dubio.
3 Fieri põt per viã cõditionis qd nõ p viã dispositionis.

SEruo alieno. Alimenta possunt relinq seruo ꝓprio. Itẽ legari potest seruo alieno.h.d.cũ sequẽti. ¶ † No.arg. qd possunt legari alimenta fratribus mẽdicãtibus etiã minoribus: lꝫ al's videant incapaces. Sed Bal. dicit in minorib⁹ non ꝓcedere p tex.in cle.exiui. extra de ỽ. sig. qd intellige qñ esset legatũ annuũ. Sed si forte aliqd esset relictũ ꝓ alimẽtis fratrũ ꝓ certo die:non tñ in ꝑpetuum vel pro certo mense:forte valeret:q2 in illa cle. viderent legata ꝑpetua ꝓhiberi. facit qd not. per glo. ⁊ Jo.an.in.c.j.extra de ex:ce.prela.in.vj.

1 (margin)

Si quis a primo. Ab illo qui substitut⁹ est vulgariter intelliguntur relicta repetita oĩa ab instituto a substituto non pupillariter non debent ex repetitiõe ea que a pupillo deberi cepint.h.d. fm Bar. ¶ In tex.ibi repetierit. subaudi a substituto vulgari fm Bar. ¶ In gl.sup ỽbo.a primo.ibi.l.qd ergo.illa.l. videt satis mirãdum casum ponere. Ideo ꝓ declaratione aduerte qd q̃nq̃ quis relinqt ab instituto centũ.⁊ a substituto vulgari ducenta.et hoc casu non videt loqui.d.l.que videt loqui in pupillariter substituto.⁊ qñ pupillus fuit heres.vnde hoc casu videt recurrendũ ad.l.licet.s.eo. ⁊ sic videt qd tm̃ ducenta debeant relicta a substituto ex quo aliquid fuit relictum a substituto vt ibi patet in versi qd ergo. Si aũt expresse repetat legata ab instituto tunc videt qd trecẽta debeant vt hic videt esse casus in prin.fm vnũ intellectum quẽ videt sequi Bar.s.qd ỽbũ scdo supponat pro substituto vulgariter.facit.l.j.s.de vul.⁊ pu. ¶ Et ex his etiã pꝫ quid si ab instituto relicta essent centum ⁊ a substituto vulgari silr centũ vel forte quinquaginta. Interdum aũt relinquunt ab instituto centũ:⁊ a substituto pupillariter ducẽta tunc si succederet ex tacita vulgari idẽ dicendũ qd dixi.s.in vulgari substituto p.l.qui fundũ.§.qui filios.ſ.ad.l.aqui.⁊ no. Bar.in.l.lꝫ Impator. Si vero succedit ex pupillari vt quia pupillus adiuit hereditatem ⁊ decessit in pupillari etate: tunc proprie loqui videt.d.l. qd ergo. vt tunc in ducentis relictis a substituto intelligant esse centũ relicta ab ipso pupillo q petent ex primis tabulis ⁊ alia centũ ex scdis.⁊ sic ex substitutiõe.quod videt mirũ. Nã ex quo centũ fuerũt pure relicta ab ipo instituto.⁊ sic in vita eius.⁊ postea ducẽta relinquant a substituto ⁊ sic post mortẽ eius videt qd de diuersis ducentis intelligeret.ar.l.quinquaginta.de pba.⁊ quod plene no. Bar.in.l.si centũ.ſ. de ali.le.vnde non video bonam rõnem illius.l ⁊ potissime:q2 satis videt ỽisilr qd testator plura ⁊ maiora relicta voluerit facere filio mortuo q̃ eo viuo. Sed forte ius interpretat qñ relinquit aliquid plus ab ipso substituto qd testator voluerit in effectu grauare substitutum de eo in quo grauauit pupillũ.⁊ silr in illo pluri:ne videant duplici onere afficere heredem pupilli.ar.l.titia.§.que in vita.ſ.ti.j.⁊ ideo satis sit qd in illo pluri teneat. Et ex hoc videret qd si relinquunt ab pupillo centũ ⁊ a substituto solum centũ vel quinquaginta: qd tunc intelliget de diuersa quantitate:q2 cessat ratio supradicta. Et quia verisimile est qd in aliquo plus voluerit grauare substitutum.⁊ hoc quando non repetijsset expresse legata a substituto. Si autem expresse repetit illa videntur modicum operari quo ad relicta a pupillo per not. in.l.si fundum.§.si pater.s.eo.⁊ videretur quod fortius tunc presumi deberet de diuersa quantitate per ea que habetur in prin.huius.§. saltẽ in casibus in quib⁹ dixi.s.de diuersa quantitate.imo videretur quod tunc indifferenter de diuersa deberet intelligi.ar.huius prin.

2 **Si ab impubere.** † In dubio non debet intelligi repetita conditio que legatum habet vitiare.hoc dicit. ¶ Not. a contrario quod simplex repetitio expressa intelligitur repetere etiam conditionem si legatum ex hoc non redderetur inutile.de quo dictum fuit in.l. si cum serui.§.j.s.eodem titulo.

Ineptas. Inepte volũtates defunctorũ nõ sunt seruãde.h.d.no. ¶ Not.ex isto tex. argumentum secundũ Ang.contra illos qui iubent facere monumẽta cũ sculptura sui super equum posita:sicut solent facere milites. Sed forte posset dici qd non esset inepta scdm qualitatẽ persone. ¶ In
3 glo.non valere.in fine.subaudi in cõditiõe apposuit. † Et ex hac glo.singulari no.qd aliquid potest fieri per viã conditionis. qd non potest per viã dispositionis.facit scdm Pe.l.si quis sub cõditione.de condi.insti.iuncta.l.vxorem.§.here.ſ. de leg.iij. Sed in contrarium videt text.in.l.seius ⁊ augerius.ſ.ad.l.falci. Sed respondit Bal.qd ibi fiebat in fraudem legis ⁊ hominis.hic secus. Sed certe hec solutio non videtur perfecta.q2 illa lex videt interpretari qd in dubio videat fieri in fraudem legis.ex quo nõ poterat fieri per viam dispositionis.vnde potes dicere quod interdum aliquid non potest fieri per viam dispositionis ex eo q2 lex non assistit.non tamen resistit nec illud est turpe de se vt prout cere.x.in mari vel similia.⁊ tunc procedit hec gl.secus si esset turpe lege quidam in suo.de condi.insti.et not. Bartol.in lege menius.hic allegata.

Summarium.

1 ¶ Hereditas patris debetur filio.
2 Dictio/vsq̃ ponitur exclusiue.
3 Estimatio rei qualiter probetur.
4 Heres nõ potest per testatorem grauari vt alium heredẽ faciat.
5 Verba directa ad fideicommissum trahi.
6 Patria potestas estimari non potest.
7 Edes destruende non legantur.
8 Legatum seruo factum quando spectet ad eum.
9 Possidere pro domino quis dicatur.
10 Pater potest filio in potestate querere.
11 Prohibitio alienationis simplicis non valet.
12 Liberi qualiter differant a posteris.
13 Alienatio an possit per contractum impediri.
14 Alienatio prohiberi potest per preceptum iudicis.
15 Prohibitio facta filijs an possit ad nepotes trahi.
16 Heres heredis an veniat nomine heredis.
17 Preceptum iudicis nudum an sit validum.
18 Sententia que contra heredem pro creditoribus legatarijs fert preiudicare censetur.
19 Emphiteosis accepta pro se et filijs potest vni tantum relinqui filiorum.
20 Exheredatio filij non preiudicat in bonis auctis.
21 Obligatus ad quantitatem respectu certe speciei liberatur eius interitu.

Filiusfamilias. Filiusfamilias miles a patre libertus a patrono ⁊ quilibet a fisco succedente potest cuilibet ab intestato fideicommissum relinquere.h.d.vsq̃ ad.§.
1 apud marcellum. ¶ † Not.quod licet hereditas patris videatur debita filio facit lege finali.C.de codicil.tamen quatenus est vltra legitimam potest grauari: quia non est proprie debita: sed quasi facit quod habetur in.l. ij.⁊.iij.C. de iur. ⁊ facti ignoran.
2 ¶ † Item nota quod dictio vsq̃ ponitur exclusiue vt hic patet in glossa de quo in lege a caligato.C. de nupt.per Cyn. ⁊ in lege prima per glo.supra de dolo.⁊ per Bartol. in lege patronus.§. primo.de leg.iij.⁊ per Joan.and.⁊ glo.in.c.j.de ordi. ab epi. qui renun.epi.

Apud marcellum. Inquantũ quis oneratur in tantum grauari potest. Et primo ponit thema ⁊ questio.scdo responsio qñ certum est vtrunq̃ fideicõmissum fore delatum in tempus mortis. Tertio quando certũ est fideicommissum fundi delatum fore in tempus mortis ⁊ pecuniariũ non. Quarto quando est dubium vtrũ pecuniarium

cuniariū sit delatum vel nō. Quinto redit ad tertium. ⁊ circa illud determinat vnum dubium. secunda ibi. ⁊ ait. tertia ibi sed si quarta ibi. sed vir. quinta ibi certe. Et scdm hanc diuisionē quā sequitur Bar. ⁊ Ange. non corrigitur. §. marcellus. sed in secundo casu bene dicit. Sed secundū glo. in ver. sed si titiꝰ. vbi est tertia pars loquitur in casu dubij qn erat dubium an fideicōmissum pecuniarium sit delatum. ⁊ in verbo sed vir. ponitur reprehēsio iurisconsulti reprehendentis marcellum: sed non multum curādum. qr vtraqz diuisio tendit ad vnum effectum. ¶ Item no. qd vbi aliquid est soluendum ex fructibus seu propter fructꝰ. in dubio non debet solui ante fructus perceptos. Et sic facit secundū Bal. qd pensio non debeat solui nisi fructibus perceptis in fine anni. de quo dicit in. l. edem. C. loc. ¶ Item nota qd vbi quis tenetur ad soluendū certam quantitatem propter fructus in potestate sua est vel soluere statim quantitatē cautione recepta si contingat minus percipi ex fructibus. vel tradere fundū ad fructꝰ percipiendos vsqz ad quantitatem debitam. ⁊ hoc qn constat de mente disponentis qd voluit in quantitate statim prestari. Sed in dubio non videtur fore mens disponentis qd quantitas que venit prestanda propter fructus prestetur nisi fructibus perceptis vsqz ad valorem dicte quantitatis. Et ex his habes verum intellectum litere. ⁊ de materia dic vt in. l. imperator. §. j. ff. titu. j.

Si quid alicui. Legatum rei cuius est commerciū in cōi lz non sit legatarij valet vt
3 estimatio debeatur. h. d. ¶ †Not. qd non videtur probare dictū testis deponentis super valore rei si dicat remvalere. x. quia ipse sic daret. nā debet adijcere. ⁊ sic cōmuniter solet res talis conditionis ab alijs comparari. de quo in. l. ij. C. de rei ven. per glo. ⁊ doc. ⁊ per Bar. in. l. precia rerum. ad. l. falci. ¶ Alius modus probādi estimationem rei per quantitatem redditūum habetur in. l. si fundum per fideicommissum. s. eod. ¶ Item not. qd si ex forma statuti non allibratus vel nō estimatus nō potest acquirere immobilia. quod si legetur res immobilis sibi valebit legatū saltē quo ad estimationem. ⁊ idem si forensis non potest in loco querere immobilia.

Ut quis. Verba directa trahuntur ad fideicōmissum si iure directo valere non possunt. hoc dicit.
4 ¶ †Not. quod non potest quis grauare heredem suū vt alium faciat heredem. ⁊ hoc qr non debet tolli libera facultas testādi. l. j. C. de sacrosan. eccle. ⁊. l. stipulatio hoc modo concepta. de ver.
5 obli. ⁊ ideo per hoc non astringitur directo talē instituere. ¶ †No. quod verba directa videntur trahi ad fideicommissum ex quo non possunt a princi. valere iure directo. ⁊ sic faciunt per gloss. et doctores in. l. precibus. C. de impu. ⁊ alijs substi. ⁊ in. l. verbis ciuilibus. de vulga. ⁊ pupillari. sed potes dicere quod illud est: qr verbum heres potest etiam intelligi de herede cum effectu. et sic de herede fideicommissario. l. si filius. supra quod cum eo. Et ideo non est absonum quod hic interpretetur de herede fideicōmissario. ⁊ per consequens quando verba omnino repugnant non probat iste tex quod omnino trahatur ad fideicommissum. imo regula videtur in oppositū. l. si seruus legatus. §. si seruus alienus. supra eodem. ⁊ plene in lege centurio. de vulga. et pup.

6 **Secundum.** Non potest quis grauari vt filium suū emācipet. h. d. ¶ †No. qd patria potestas est inestimabilis. Et ex hoc no. qd infiniti ad finitum nulla videtur proportio. facit. l. plane. §. fi. s. eo. ¶ In glo. vulgarē. ibi l. si cui. dic si nihil est relictum. vel non acceptat. non potest cogi nec de iure nec de equitate officio iudicis. Sed vbi aliquid est relictum ⁊ acceptauit pōt cogi de equitate officio iudicis. non de rigore cū in plus quodammodo videatur grauatus propter rationem litere. ⁊ hoc videtur tenendū. lz Iaco. de ra. dixerit quod vbi aliquid relinquitur ⁊ postea grauatur de emancipando nō potest cogi aliquo modo quasi in plus videatur grauatus quaz oneratus. secus quando aliquid relinquitur. ⁊ sub modo vel cōditione grauatur de emancipando: quia tunc officio iudicis cogetur. vt in. l. si cui. Sed certe hec differentia non est bona vt hic tangit Bal. qr non est differentia an sub modo an per viā fideicommissi relinquatur. l. ij. C. de condi. que sub modo. Item quia si potest cogi quando per viam conditionis grauatur multofortius quando per viam fideicommissi.

7 **Edes destruende.** †Non pñt legari edes destruēde. h. d. ¶ In glo. edes ibi scdm quosdā hoc est valde notabile exemplū qr scdm hoc reijcietur conditio tanqꝫ turpis vel contra ius. l. conditiones. s. de condi. insti. ⁊ sic legatarius habebit cētum. Sequens etiā exemplum est notabile qꝫ edes que non possunt subsistere pro se non possunt legari vt destruantur ad hoc vt etiam alie restituantur ⁊ secundū hoc remanebit legatum edium. ⁊ sic legatarius habebit ⁊ non tenebitur destruere.

8 **Si fideicommissum.** †No. qd legatū factuz seruo spectat ad eum si ante diem cedentis legati efficitur liber. Quando autē cedat dies legati facti seruo alieno habetur in. l. j. §. j. C. de caduc. tol. ⁊ in l. si optio. de optio. lega. nā videtur cedere ab adita hereditate. vt in dictis iuribus.

Diui seuerus. Fideicommissum vniuersale nō potest ante conditionem restitui fideicommissario in potestate constituto. vel si sint plures fideicommissarij. Item ante diem heres non cogitur restituere sed cauere. alias patitur immissionem: ⁊ immissio patris vel domini potest prodesse filio vel seruo. h. d. Et primo loquitur in fideicommissario conditionali. Secundo in fideicommissario in diem. Secunda ibi. idem princeps. ¶ Item principium. §. potest intelligi in conditione emancipationis. ⁊ etiam in alia vt tangit gloss. j. ¶ In tex. ibi liberos mitti id est patrem nomine liberorum vel forte potest intelligi pro parte absente. l. si longius. §. fi. s. de iud. ¶ Nota quod vbi euentus conditionis potest mutare formam vel effectum restitutionis non potest ante conditionem fideicommissum restitui ne alius sit fideicommissarius quā voluerit defunctus facit. l. si mulier. ⁊. §. extitisse. supra de iure do. vbi autez non mutaretur forma vel effectus. tunc quid iuris patebit ex his que tanguntur hic in glossa super ver. agentibus. et super ead. ¶ Item not. qd vbi quis non potest satisdare non videtur sufficere si prestat iuratoriam cautionem quando potest consuli per aliud quod succedat loco cautionis: vel dic vt colligitur ex his que habentur in. l. cum non facile. ff. si cui plus quam per. l. fal. ⁊ in aut. generaliter. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de episco. ⁊ cler.
9 ¶ †Item not. ex ter. quis dicatur pro domino possidere. qr ille qui percepit fructus ⁊ de eis disponit pro libito voluntatis. Et ex hoc habes qualiter testis habeat deponere super articulo in quo continetur quod talis possedit talem fundū pro suo ⁊ tanqꝫ suum. ⁊ iste est de melioribus textibus qui sint in iure secundum Ang. de hoc etiam aliquid in tex. ⁊ ibi per Barto. in. l. titia. ff. de
10 solu. ¶ †Ultimo nota casum in quo videtur secundum hec iura posse queri per patrem filio in potestate cuius contrarium communiter tenetur. vt in. l. placet. de acqui. here. Sed Bart. quem sequitur Ange. dicit quod hoc est speciale. ⁊ allegat. l. j. cum duabus seq. ff. vt leg. no. caue. Sed certe si ille leges inspiciantur potius probant oppositum: quia pro tempore pro quo filius est in potestate omnino queritur patri. pro alio tempore non queritur patri per filiū. sed per ipsum filiummet cui pro illo tempore debet cueri vt ibi patet. Nec obst. iste tex. quia ideo dicit filiū per patrem consequi quia fideicommissum erat filio relictum. non tamen respectu acquisitionis fiende filio. ⁊ hoc probat similitudo que fit hic de seruo ⁊ domino. nam certum est quod per dominum non acquiritur seruo. facit quod habetur in. l. cum filio. supra eodem titulo. ¶ In glo. agentibus. in fi. de hoc dic vt per Bartol. cui adde quod aut querimus in fideicommisso vniuersali aut singulari. Sed in singulari distinguitur an tēpus apponatur gratia grauati an onerati an sit dubiū. ⁊ in dubio presumitur fauore grauati. l. si ita relictum. §. pegasus. ff. de legat. ij. et lege. iabolenus. alias incip. eum qui. de adimē. legat. Et primo etiā si fideicommissum esset conditionale ex quo est singulare potest restitui etiam ante conditionem ipsi fideicommissario volenti. quia nil repugnat. quod interim non possit hic grauatus: preiudicare iuri suo cū non tractatur de translatione iurium hereditariorū actiue ⁊ passiue prout fit in fideicōmisso vniuersali. adueniente tamen conditione haberet potius ex cā legati. licet interim habuerit ex causa donationis. facit. l. huiusmodi. §. fi. s. eodem. ⁊. l. cum res. s. de actio. empti. ⁊. ff. ad. l. fal. l. fundo. In fideicōmissario vero vniuersali si est relictum sub die certa: vel etiam incerta que non faciat conditionem. puta post mortem fideicommissarij. satis videtur distinguendum vt in fideicommisso particulari. ⁊ sic poterit volēti fideicōmissario restitui. ⁊ trāsibunt actiones ex trebelliano etiā ante diem. quia nullum sequitur inconueniens. Ex quo oīno facturus est fideicommissarius quē voluit testator ⁊ hic est casus in. l. post mortez. C. de fideicōmis. scdm vnum intellectum. ex quo intelligit de fideicommisso relicto post mortem ipsius fideicōmissarij. Si autem fuit relictum conditionale quod dicitur esse etiam si relinquitur post mortē heredis quia licet sit certum heredem moriturum non est certū qd moriatur ante fideicōmissarium. facit. l. heres meus. ff. de condi. ⁊ demon. tunc ante conditionem non potest restitui fideicommissario etiam volenti ad finem vt transeāt actiones ex trebelliano. ⁊ ita intelligitur hic ⁊ in. l. sz si quādo. ff. ad trebel. qr possibile est qd forte non superuiuet fideicōmissarius tempore cōditionis. ⁊ sic alius fuisset fidecōmissarius qꝫ voluerit defunctus qd esse non debet. l. si mulier. §. extitisse. s. de iur. do. Et hoc etiā maxime pcedit qn euentus conditionis posset mutare formam vel effectum acquisitionis vt contingit in casu isto. nā si fiat restitutio filijs existentibus in ptāte acqrent patri. vt in. l. placet. Sed si eueniente conditione reperiantur sui iuris. tunc si fieret eis restitutio acquirerēt sibi. ⁊ sic propter euentum conditionis posset mutari effectus acquisitionis etiaz dato qd fideicōmissa-

rius superuiuat. Similiter si fiat restitutio omnibus filijs possibile est qđ solū vnus ex eis supererit tpe conditionis cui soli esset fienda restitutio: ⁊ sic si alijs oībus est ante facta reperitur aliter facta quam voluerit testator. Sed bene possunt trāsire actiones tanq̄ ex causa donationis. sicut fit etiā quando venditur hereditas sed iste trāsitus non est eque plenus sicut trāsitus per trebel. vt hic per Bar. satis tamen videtur quod si eueniente conditione reperiatur fideicommissariū superuiuere: ⁊ esset ille quem voluit testator ⁊ sibi acquiri. vt qr lȝ ante cōditionem sit facta restitutio erat tunc sui iuris adueniente conditione confirmabat̄ restitutio facta in effectu per trebel. ¶ Et predicta faciunt ad. q. si testator instituit filiuȝ ⁊ substituit vxorem. ⁊ post mortem vxoris voluit distribui hereditatē in pauperes Christi. nam qđ nō possint distribui in vita vxoris etiam ipsa consentiente: quia possibile erat qđ illi pauperes quibus fit restitutio non superuiuerēt tempore quo vxor moritur. ⁊ hoc tenet hic Bal. ⁊ Bar. in. l. cū pater. §. hereditatem. ⁊. §. a filia. ĵ. de leg. ij. Sed forte contrariuȝ est verius: qr testator hoc casu videtur solum habere respectum ad piam causam distributionis in pauperes: nec verisimiliter magis curauit de pauperibus futuris post mortē vxoris quā de existentibus in vita sed solum videtur apposuisse tempus mortis fauore vxoris: ideo videtur quod ipsa vxor possit suo fauori renunciare. nam semper videtur impleri volūtas defuncti ex quo distributio fit in pauperes: ⁊ ex quo sunt incerti non potest dici quod habuerit affectionem ad aliquos. facit. l. si titius. in fine infra de suis ⁊ legi. secus quādo vult restitui certis personis. circa quas potest versari affectio. nā tunc demum videtur illis restitui si supersint. ⁊ ita loquitur hic. Et per hoc etiam videtur qđ si iussit post mortem vxoris de bonis fieri capellam in certa ecclesia quod videtur etiam viuente vxore ⁊ ipsa consentiente ipsam constitui posse. sicut alias de facto factū fuit in ciuitate ista. ¶ In glo. decesserit in fine no. glo. que sentit quod fideicōmissum vniuersale etiam post existentiam conditionis non transmittitur anteq̄ cognoscatur sicut nec hereditas. de quo dicetur in. l. cum filio. supra eodem.

Cum quis erit. Quo ad conditionis defectū sufficit extare liberos lȝ nō sint heredes. ¶ In glo. extiterit ibi. §. si qs hec prima vera quam sequitur gloss. in. l. ex facto. §. si. ĵ. ad treb. qr in conditionibus inspicimus merū factum. ⁊ plus dixit glo. in. d. l. ex facto. §. si. qđ si esset rogatus restituere per fideicōmissum si decesserit sine herede vel heredibus: qr intelligit̄ sine liberis quos etiaȝ aliqui in vulgari appellant heredes. dicētes non habentes liberos non habere heredes. qđ tunc etiaȝ deficiat conditio si extant liberi exheredati sicut si dixisset: sine liberis qr ex iuris intellectu habetur perinde ac si illud dixisset. vt. d. l. ex facto. §. si. ⁊ hoc sequitur etiā hic bal. quod est not. Et hec faciunt ad. q. an videat̄ ipse rogatus de restituendo etiam rogatus restituere liberis suis qñ extāt. Nam per predicta videretur qđ non. qr id qđ est in conditione non est dispositione. l. si quis sub conditione. si quis omis. cau. test. ⁊. l. ex facto. s̄. de heredi. insti. ⁊ hoc videt̄ etiā sequi glo. sing. que forte non est alibi in. l. lucius. in vltima charta. s̄. de here. insti. ⁊ illaȝ sequitur ibi Bart. Bald. ⁊ Ange. ⁊ etiam Ray. ⁊ Jaco. de are. Sed Old. quem sequitur do. Bar. de Saly. in. l. j. C. de condi. inser. ⁊ etiam Bal. ibi vt quidam dicunt tenuit oppositū per. d. l. lucius. ⁊ qr fauore filiorū videt̄ dicta conditio apposita. sup hoc vidi plura consilia pro ⁊ cōtra. Sed mihi placet prima opi. que videt̄ esse cōis per istum tex. ⁊ per rōnes supradictas. Nec obst. d. l. lucius qr intelligi debet vt ibi dixit glo. qđ videt̄ pretulisse liberos vt possint venire tacite veniendo ab intestato. ar. l. vel singulis. de vul. ⁊ pup. ¶ Itē non ob. qđ causa filiorū videt̄ apposita. qđ lȝ sit fauore filiorū apposita ex quo cōditionaliter apponit̄ videtur solū apposita ad hunc finem vt testator habeat libertateȝ liberis superstitibus ipsis relinquere si vellet. sed nō qđ necessitet ex quo solū in cōditione sunt appositi. Sed vbi non extant liberi nulla remanet sibi libertas ⁊ satis est fauore filiorū pro ipsis extantibus pōt pater eis relinquere. cū ⁊ in dubio sit presumendū qđ sic etiā faciat. l. pater. ⁊. l. nec in ea. ĵ. de adulte. Nec ob. etiā qđ habet̄ in. l. deniq̄. §. interdū. de pec. le. qr ibi grauamen hoc non iungit̄ liberis. sed iniungit̄ patri si decesserit sine liberis facit qđ no. Bar. in. l. centurio. in antepe. col. de vulg. ⁊ pup.

Diui seueri. Prohibitio alienationis facta sine causa ⁊ sine respectu certe persone non valet
11 alias valeret nisi in preiudiciū creditorū. ¶ † Not. qđ prohibitio
simplicis alienationis non valet. Itē quod interdum preceptū
testamentorum non valet. Et sic facit quod nudum preceptum
12 iudicis non valet. de quo hic per Dyn. ⁊ Bartol. ¶ † Item not.
differentiam inter liberos et posteros. de quo in. l. iurisconsultus. §. parentes. infra de gradibus. ¶ In gloss. j. ibi eorum. et est figura anthitesis. ⁊ de multis figuris constructionis tangit̄ per glo. in. c. forus. extra de verborum significa. ¶ In glo. dicere. in fi. ibi non bene apparet solutio ex gloss. sed gloss. forte voluit intellig ere q̄ appet ibi tex. l. qr ibi appet cā propter quā facta fuit prohibitio videlȝ propter minorē industriā alumni. Sed bar. reprobat istam: quia deberet posse suo fauori renunciare: ⁊ det aliam. quia ibi de manu heredis debebat habere centum. ideo potest heres legem adijcere in traditione iuxta voluntatem testantis. secus in specie legata: cum transeat dominium certa via in legatarium: vt. l. a titio. ĵ. de fur. Sed certe hec sua solutio nō videtur perfecta: quia licet speciei transeat dominium: non tamen transit possessio nisi apprehendatur. l. cū heredes. de acqui. pos. que non debet apprehendi sine licentia heredis. l. j. ⁊. ij. quorum leg. ⁊ sic tunc debent posse legem adijcere. ideo forte notabilior est solutio glo. vt tunc quando propter minorem industriā sit prohibitio teneat. nec posset fieri alienatio sicut quādo propter prodigalitateȝ iudex interdicit arguendo de facto iudicis ad factum testatoris. facit. l. seruus hac. l. j. ĵ. de manu. ⁊ quod habetur in. l. pe. de cur. fu. ⁊ de verbo. sig. l. is cui bonis. ¶ In glos. fideicommissarij. ibi. sed propter creditores. hec vera. ⁊ bene facit. ĵ. de fideicom. liber. l. cum fidei. Ubi autem fit propter creditores heredis est ibi casus singularis qđ quia illa alienatio videtur necessaria nō reuocatur in vita heredis quasi ipsa censeatur habere mediante persona suorum creditorum. sed demum post mortem vt ibi. facit quod no. in. l. pro herede. §. si quid tamen. per glo. ⁊ doc. s̄. de acqui. here. secus autem est quando alienatio est voluntaria. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. primo circa intellectum. l. ij. C. de vsuca. pro emp. Nam ex intellectu Bar. habes quod vbi concurrit prohibitio testatoris cum prohibitione legis. fortificatur ⁊ augetur prohibitio legis: adeo quod nō poterit res alienari etiam in casu alias permisso per legem. facit quod no. glo. in. l. si. in glo. j. circa si. de re. alie. nō alie. ⁊ quod no. Inn. in. c. raynaldus. extra de testa. in ver. cederet. Et per hoc videtur quod si legatur res ecclesie per testatorē ⁊ prohibet̄ alienari illa non poterit alienari etiam in casu alias permisso p aut̄. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. xij. q. ij. c. sane excus. de quo in aut̄. de alie. emphi. §. sanctissimas. coll̄. ix. ¶ Item adde circa ītellectum. l. stichus. de manumis. testa. quod ideo quādo testator dicit lego fundum titio ⁊ si alienauerit lego seio. nō impedit̄ translatio dominij: quia testator agit relinquere seio post dominium iam quesitum per cōtractum illi in quem alienauerit titius: quod non potest quantum ad hoc vt dominium transeat in seium: quia licet possit post tempus dominium rei legate donec est apud legatarium ex causa legati in alium transferre. l. si. C. de leg. tamen postquā est translatum dominium rei legate per viam contractus in alium non potest hoc facere: vbi est casus no. nec videtur fuisse meos testatoris impedire dominij translationem per viam contractus ex quo dixit ⁊ sic alienauit ⁊ sic fecit legatum post actum consummatum: secus quando dixit ⁊ si alienabis facit quod not. in simili in. l. si quis stipulatus sit stichum. de ver. obliga. ¶ Aduerte tamen quia vt dixit Bar. quando dixit et si alienauerit. licet non impediatur dominij translatio: tamen valet legatum et debebitur estimatio: sed a quo debebitur esttimatio. Bar. non bene declarat. potes dicere aut expresse refert verba ad primum legatarium: vt quia dicit alienauerit titius volo quod ipse titius teneatur ipsaȝ dare seio et tunc contra ipsum titium agi poterit ad ipsam rem. ⁊ saltem fieret condemnatio in estimatione si res non dabitur. l. non dubium. §. fin. de leg. iij. aut dixit ⁊ si alienauerit volo quod heres meus det eam scio. ⁊ tunc heres est grauatus qui poterit sibi consulere per cautionem recipiendam ab ipso titio de indennitate si contingat rem alienari. ⁊ hoc tempore quo tradetur legatum ipsi titio. l. ij. §. si quis ĵ. de adimen. leg. ⁊ si soluisset legatum cautione non prestita poterit petere vt prestetur cautio. l. quod si nulla. s̄. e. l. ⁊. l. qui exceptionem. §. si pars. de condi. inde. Si autem sit dubium quem grauauerit. videtur quod in dubio heres sit grauatus per. l. si seruus legatus. §. qui margaritam. s̄. eo. ¶ Item adde circa. l. pater. §. quindecim. quod illud quod ibi dicitur quando quis prohibetur alienare partem suaȝ videtur procedere etiam si vni de familia tota res relinquatur. ⁊ ipse prohibeatur alienare extra familiam. nam poterit ipse totam rem alienare vni alteri de familia. ⁊ poterit ille alter extra familiam alienare cum res exiuerit causam prohibitionis. vt est casus singularis ibi melior de corpore iuris arguendo de parte ad totum argumēto. l. que de tota. de rei vendi. ⁊ hoc ideo quia personal̄r cōcipitur prohibitio: qr prohibet̄ ipse legatarius alienare secus si impsonaliter cōciperetur. vt qr ꝓhibet testator simpliciter rē extra familiā alienari. facit. l. peto. §. fratre. ĵ. de leg. ij. ¶ Itē adde dictis Bar. circa questiōes. primo inquātum dicitur qđ si contra prohibitum alienare fert̄ sententia nulla conclusione interueniente. qđ forte illa sñia non nocebit ei in quem res ꝓhibita debebit transferri nisi fuerit citatus per. l. in concedendo. ⁊ melius facit. l. in diē. de aqua plu. arcen. nā hoc dictū non placet Ange. qr ex quo ius defensionis principaliter ptinet ad prohibitum alienare illi q possunt ledi in ꝯsequentiā nō vident̄ de necessitate

necessitate requirendi p.l.si suspecta. de inoffi.test.z.l.cũ heredi tas.ff.ad treb.z.l.sepe.de re iud.z p id qd habetur in.l.j.circa pn. in ver.pẽderet.ff.ad trebel.z in.l.in cognitione.§.ad silleia. Tu adde quod etiã ipse Bar.videtur sensisse hanc opi. Ang.in.d.l. in diem.dum facit differentiã inter actũ extraiudicialem z iudicialem.z alleg.etiam hanc.l. ¶Sed pro prima opinione bene facit glo.singularis in.l.de vnoquoq3.de re iudi. que videtur hoc decidere.Sed pro prima opi.bene facit quod no.Bal.in.l.cum filius in prin.in questione ibi posita per eũ.z.l.decem.ff.de verb. oblig.In quibus videtur concludere qd vbi ex pcessu qui fit pn cipaliter contra aliquem agif vt fiat preiudicium in consequentiam alteri ad vtilitatem priuatã z non ad vtilitatẽ burse fiscalis tunc non nocet talis processus alteri ex tali consequentia nisi fuerit citatus per.l.j.§.fi.cum seq.ff.ad carbo.Sed certe illa.l.hoc no probat:quia ibi iudicium de supposito partu agitabatur primo loco contra matrem que non possidebat bona.nec ex hoc ad eam spectabant sed possidebantur z detinebãtur per illum qui dicebatur submissus.z sic ipse erat ille ad quem principaliter defensio bonorum spectabat z non ad matrem ideo nimirũ si sententia lata contra matrem sibi non citato non nocet.Sed hic ad legatarium prohibitum spectabat dominium rei: z consequenter defensio eius.ideo videtur quod sufficiat ipsum fuisse citatũ. sicut z sufficit citari institutum absq3 eo quod substitutus vocet l.j.§.pe.§.de ven.inspi.z no.Bar.in.d.l.in diem. Ideo videtur quod talis sententia lata contra eum noceat etiam illi in quem debeat deuenire res prohibita:licet non fuerit citatus vt saltem quando sciuit iudicium agitari z nõ comparuit per.l.sepe.de re iudi.z forte etiam ignorauit ex quo tunc de presenti tempore agitabatur iudicium nullum ius habebatur ad instar eius qd dictum est de substituto.z qz etiam sententia lata contra heredẽ anteq3 sit facta restitutio nocet fideicõmissario cui postea fit restitutio licet nõ fuerit citatus.d.l.j.ad trebellia.z.l.si patroni.§. j.eo.tit.z per hoc non ob.d.l.sepe.que videtur loqui quando aliꝰ pretendere posset ius de presenti. Item adde circa eandem primam questionem inquantũ detur remedium per.l.pater.§.quindecim.de lega.iij.z dicit illam alio casu loqui. Nã veritas est qd ibi prohibuit legatarium partem suam alienare extra familiam vt supra etiam tetigi.Secus quando impersonaliter prohibetur res extra familiam alienari.z facit quod.ff.dicetur. ¶Item adde circa tertiam questionem inquantum tangit an per statutum possit prohiberi alienatio.z dicit quod si phibet alienari in nõ subiectum quatenus comprehenderet clericum nõ valeret. nam hoc est hodie decisum vt hic etiã tetigit Ang.per.c.vlti.z ibi per Jo.and.in nouel.de immu.eccle.lib.vj.Jac.tamen de bu.videbatur sentire contrarium vt hic refert Ang.nam sm eum in.l.assiduis.C.qui poti.in pig.habe.z ponit etiam ipse licet non allegetur in aut.cassa.de sac.san.eccle.quod valet statutum quod clerici sint extra protectionem communis: quia sicut ciuitas potest non conferre z ex toto auferre iurisditionẽ potestati suo. ita potest z eam limitatiue conferre vt non possit audire querelas clericorum.Et eodem modo videtur quod potest prohibere subditis suis ne alienent in non subiectum:licet in clericũ. Sed Ang. non placet opi.Bu.quia tale statutum videtur fieri in fraudem ecclesiastice libertatis z ad eam suffocandam z comprimendam. quod non videtur posse fieri per no.in.l.j.§.que onerãde.ff.quare.act.non da.z per Inno.in.c.nouerint.extra de senten.excom. Reperio tamen qd Bald.in.d.aut.cassa.videtur velle sustinere opi.But.z dicit etiã Bart.consuluisse hoc in effectu in quodam consilio quod incipit domini priores.nõ decido pro modo: quia

13 questio pendet de facto. ¶†Item adde inquantum tangit an per contractum aliquo casu possit impediri alienatio.z cõcludit qd sic quando continetur ius in re per.l.si creditor.§.fi.sm literam Pisanam que non est alibi de distrac.pig.nam per hoc sume in practica remediũ contra.l.emptorem.C.loc.cum similibus. que dicunt qd emptor non tenetur stare colono.Nam illud verũ nisi colonus apposuerit pactũ qd non debeat res ipsa in alium alienari.z si contra fiat alienatio sit nulla.Et p obseruantia pmissorum obligentur omnia bona z specialiter ipsa res locuta. nam tunc non poterit trãsferri dominiũ in emptorẽ ad preiudiciũ coloni non consentientis.z ideo non poterit expelli.z sic alias vidi

14 in practica.facit qd no.Bal.in.l.si filio.§.fi.so.ma. ¶†Item adde inquãtũ tãgit an per pceptũ iudicis possit phiberi alienatio. z simplr concludit qd sic.nã videf hoc verũ qñ faceret cũ causa.vt quia ppter pdigalitatẽ prohiberet actionẽ vel alienationem.vl ppter litis pendentiã.vt in.l.is cui bonis.de vb.ob.z in.l.diuus de peti.here.secus videtur qñ ex arrupto phiberet alienationem alicui.arg.huius tex.z eius quod tetigit idem Bar.hic in vlt.q. ¶Item adde inquantũ tangit an prohibita venditione intelligatur etiã donatio prohibita.Nam conclude quod si est eadẽ ratio prohibendi donationẽ illa intelligitur etiam prohibita.Exemplum quando prohibet rem vendi extra familiam.Nam eadem ratio est in donatione ne.s.fit extra familiam. z de hoc est casus

in.l.voluntas a contrario sensu.C.de fideicom.lib.vbi etiam per Cy.Sed si non esset eadem ratio in donatione que in venditione:tunc secus:vt est casus in.l.fi.C.de prediis curia.lib.x.z in.l.fi. coniuncta glo.C.de iure emphi.cõiunctis his que dixi in.l.si domus.§.fi.§.eo.z bene facit.l.sicut.§.venditionis.z.§.sed si permiserit.qui.mo.pi.vel hyp.sol. Et per hoc etiam apparet qd econtra an prohibita donatione intelligatur prohibita venditio. Itẽ similiter dicendum quod aut est eadem ratio prohibendi vtrũq3

15 aut non. ¶Item adde inquantũ tãgit an prohibitio facta filiis trahatur ad nepotes.z concludit quod non per.§.nos igitur.in aut.de rest.fideicom.colt.ix.Nam z hoc tenet hic Ray.z Bald.z alr.vltra predicta:quia appellatione filiorum non videntur contineri nepotes nisi ex quadam interpretatione legis.l.iusta.ff.de ver.sig.z.l.quod si nepotes.ff.de test.tu.que interpretatio non videtur fieri in odiosis.ar.l.cum quidam.de li.z posthu. Odiosum autem esse videtur interdicere liberum arbitrium rei sue.l.pe.de pac.z.C.man.l.in re mandata. ¶Et aduerte quia hoc videtur verum quando prohibitio esset personaliter facta vt quia prohibuit filios alienare.sed simpliciter prohibuit rem alienari. tunc est maius dubium.gl.tamen in.d.§.nos igitur. que in hoc videtur singularis videtur velle qd nunq3 cõprehendantur nepotes nisi fiat mentio expresse de eis.z pro ea videtur casus in.d.aut. in prin.inquantũ narrat formã testamenti cum.d.§.nos igitur. Sed forte potest dici quod aut simpliciter prohibet rem alienari extra familiam filiis existentibus institutis:z tunc comprehendantur etiam nepotes. ex quo prohibitio simpliciter est in re et impersonaliter facta.ar.l.peto.§.fi.ff.tit.j. Interdum autem prohibet rem alienari.z subdit volo eũ deuenire ad nepotes meos. z his deficientibus ad tales sicut fuit in.d.aut. Et tunc licet videatur primo loco impersonaliter facta tamen per sequentia videtur restricta ad filios.ideo tunc nõ cõprehendentur nepotes vt ibi videtur pbari.z ita limitetur z intelligatur dicta gl. Ange. tamen hic simpliciter dicebat qd phibitio facta filio intelligitur facta nepoti si est eadem ratio.alias secus.Sz plus placet quod

16 superius dixi per iura alle. ¶†Item adde inquantum tãgit an prohibitio facta heredi intelligatur etiam facta heredi heredis z videtur cõcludere qd sic per.l.sicut.§.pe.qui.mo.pig.vel hypo. sol.Nam adde qd ille tex.non bene facit ad propositum quia ibi dicitur qd permissio de vendendo facta debitori intelligif etiã facta eius heredi.nam illa permissio est fauorabilis:quia tendit ad conseruandam libertatẽ disponendi de re sua. Et ideo in prohibitione si quis prohiberet legatarium vendere extra familiã esset secus:qz nõ videretur prohibitus eius heres per.l. pater.§. fundum.z.§.quindecim.de le.iij.facit quod dixi.§.de prohibitione facta in filiis. In questione tamen predicta an prohibitio facta heredi trahatur ad heredem heredis. videtur dicendum qd sic cũ heres heredis pmi testatoris dicaf heres.l.fin.C.de here.insti.z videtur expressum a contrario sensu in.l.lucius.in prin.ff.de leg.iij.Ibi tamen dicit Ray.ponderanda esse verba.nam si dixit prohibeo ne titius sit heres alteri.z videtur prohibitio esse personalis.nam appellatum videtur adiici ad demonstrationẽ proprii nominis.arg.l.si seruus cõmunis. de stipu. seruo. ideo tunc non comprehenditur heres heredis. secus si simpliciter prohibeat ne heres alienet.z preceptum non sit nudum. vt probatur l.lucius.§.j.Nec ob.primo membro.l.iuris gentiu3.§.pactorũ.§. de pac.quia ibi in pacto liberatorio quod est fauorabile. ideo 15 exprimatur persona comprehendit etiã heredem eius hic in hac phibitione que cẽsetur odiosa:vt.§.dixi. ¶Item adde inquãtũ tangit in penul.q.an res phibita alienari per testatorem possit vsucapi.z cõcludit qd sic.Nã contrariũ ipse aperte tenet in.l.vbi lex.ff.de vsuca.p illum tex.iuncto.§.disponat. in aut. de nup.col. iiij.z plus etiã ibi dicit qd eo modo quo prohibef translatio dominii quod est in causis spiritualibus de quibus hic p eũ qd tũc etiam prohibef vsucapio:qz vbi traditione facta a domino non transfertur dominiũ non debet transferri etiam vsucapiendi cõdictio per.l.eum qui.de publi.z.l.clauibus.de contrahen.emp.z hec pars videtur verior.Nec ob.l.qui heredi.§.si pars.ff.de cõdi. z demon.qz potest intelligi quando viuo testatore fuit vsucapta vt ibi tangit glo.z licet glo.ibi videaf velle qd etiam potest intelligi quãdo post mortem testantis.tñ illa glo. non videtur procedere qñ res esset prohibita alienari per superius dicta. ¶Item nõ ob.l.fi.§.fi.C.cõia de leg.quia imo potius facit pro.nã ibi aperte dicitur nullum obstaculum prescriptionis posse obiici. ¶Itẽ non ob.l.alienationis seu.l.alienatum.ff.de ver.signi. quia pro-

17 cedit quando non esset prohibita prescriptio vel vsucapio.alias secus per no.in.l.vbi lex. ¶†Ultimo adde inquantum tãgit an preceptum iudicis nudum valeat vel non.nam aliter ipse fuit locutus vel non in.l.pater.§.iulia.ff.de leg.ij.Nam ibi dicit qd si respicit fauorem eius cui fit non valet.secus si alterius.z tunc non dicitur nudũ.Dyn.hic z Ray.z Bald.post eũ dicunt qd si iudex precipit alicui qd iuret obedire mãdatis suis sub pena mille.qd licet ille sit contumax non ligat eũ:cum videatur nudum pceptũ

argu.huius tex.Sed ipse in.l.ius alimentorum.§. vbi pup. edu. debe.dixit secus esse si precipit alicui quod compareat coram eo sub certa pena vel si precipit quod respondeat de veritate sub certa pena si dixerit mendacium.Et idem ibi sequit Bal. & Jac.de bu.in.l.interlocutio.C.cõ.vel epis.& ipsum sequitur Barto.in.l. j.in fi.prin.ff.si quis ius di.non obtem. dixit simpliciter qd propter talia precepta non incurrit quis penam nec potest fieri executio tanq̃ preceptum illud mereatur executionẽ. Sed propter contumaciam bene poterit iudex de nouo imponere illam penã si sibi videatur.& istud etiam satis videtur sequi Inno.in.c.cum in tua.extra qui ma.accu.pos.vbi dicit quod si iudex precipit aliquid parti vt illud faciat sub pena dupli quod non ligat:nisi forte in casu.l.tutor.§.si deponi.de admi.tut.vel nisi fuerit factuȝ cũ cause cognitione.Spec.vero in titu.de contumacia.§.ij.ver. sed pone iudex videtur simpliciter velle quod talia precepta ligent. Sed ipse idem in ti.de senten.§.ij.ver.sed nũquid iudex. videtur aliter dicere: videlicet quod aut iudex suspicabatur verisimiliter de inobedientia:& tũc tale preceptum liget:alias secus.Forte potest sic dici quod cum iudex p̃cipit aliquid fieri sub pena.aut constat quod solum voluit cõminari. alias sumus in dubio: et tunc ex inobedientia non incurrit quis penam: quia in dubio censetur potius comminatio. facit quod no.cano. de precepto facto sub pena excõmunicationis:quia in dubio videtur comminatio. nec ex inobedientia erit excommunicatus:licet possit postea excommunicari.vt in.c.j.extra de sagitta.In contractibus tamen videtur secus:quia si quis promittit aliquid facere sub pena intelligitur virtualiter etiam promissa pena si contrafaciat vt est glo.valde singu.in.l.rescripto.§.si pactum.ff.de pac. Aut cõstat quod iudex voluit tantũmodo cõminari.sed voluit etiam inferre penam.vt quia subiunxit quam penam ipso facto incurras si contrafeceris.vel alias constet. & tunc aut precepit id quod non spectat ad eius officium.& videtur quod non valeat. arg.l. non videtur.§.qui iussa.cum ibi nota.ff.de re iudica.& C.de app.quoniam.& ideo forte non valet si precipit parti quod iuret obedire omnibus mandatis suis sub certa pena quam ipso facto incurrat si contrafecerit.quia nõ videtur ad officium eius spectare tale iuramentum exigere.& ita potest intelligi dictum Hy.licet al's quando excommunicatus absoluitur debeat iurare de parendo mandatis circa causam excõmunicationis. extra de sen.ex. cum desideres.Aut precepit circa illud quod spectat ad eius officiuȝ & tũc aut fuit preceptum super eo super quo emanauit plena cause cognitio.vt quia precipit rem restitui post sentẽtiam que trãsiuit in rem iudicatam. & tunc licet Specu. videatur velle in.d.§. sed nunquid.quod eo casu quo posset iurari in litem possit etiã precipi sub pena . Tamen forte dicendum esset quod aut iudex suspicatur de inobedientia.& tunc potest precipere sub pena. maxime quando potest deferri iuramentum in litem quod intellige dũmodo non excedat metam.l.eos.C. de modo mulc. Nam hec est pena inobedientie de qua proprie ibi loqui videtur. facit qd no.Joan.and.in addi.super.d.ver.sed nunquid.& eo.tit.§.super ver.pe.& in.d.ver.sed pone iudex. alias autem si non suspicetur nec aliqua rationabilis causa ad hoc euȝ mouere possit: videtur quod nõ potest facere tale preceptum ex quo fieret pro futura inobedientia per tex.in.c.romana.§.caueant.de senten.excom.lib. vj.potest autem esse quod quis non erat in mora non restituendi:quia erat emptor qui defendit causam suam propter factum euictionis.l.at qui natura.§.cum me absente.ff. de neg. gest. Et per hoc etiam patere potest quid si precipit alicui quod compareat sub certa pena.vel quod respondeat ad veritatem sub certa pena quam ipso facto incurrat si contrafecerit. nam videtur qd debeat attendi an verisimiliter iudex suspicatus fuerit de inobedientia vel non vel alia rationabilis causa cõmouerit. vt.d.§.caueant hoc tamen semper saluo quod nõ excedat metas.d.l. eos. Et per hoc patet qualiter possit intelligi dictum Bu. & Inn.nã potissime procedunt in casu dubij quando non constat de mente iudicis.Et ad materiam etiam facit quod no.Spe.& Joã.and. in addi.in ti.de iur.om.iu.in fi.ti.¶ Iteȝ adde predictis qd vbi iudex cõminatur penã iuris.vel in casu vbi expresse permittitur a iure:tunc clarũ est tenere preceptũ. ita etiã potest intelligi.l. tutor qui repertoriũ.§.si deponi.& §.sequi.& l.ius alimentoruȝ. vbi pupil.edu.debe.facit quod no.Inno.in.d.c.cũ in tua.¶ Itẽ adde in quantũ dixi post Ray.quod potest iudex precipere alicui vt respondeat veritati sub certa pena. nam respondet ipse ad.l. interlocutio.C.cõ. vel epi. & ad illũ titulũ qd debet intelligi vbi requiritur plena cause cognitio. alias secus. vel sm Bal. in.d.l. alimentor.loquit in his que principaliter in iudicio agunt: nõ in emergentibus. Sed tu dic vt potest colligi ex his que.ff. dixi.

18 ¶ Itẽ potes etiã colligere ex isto tex.qd sñia lata p creditoribus contra heredem faciat preiudiciũ legatarijs. facit.l.j.§. hec vba & cũ dicetur.ff.si cui plus q̃ per.l.fal.& qd no. Bar.in.d.l.in diẽ de aqua plu.ar.qd est notandũ.& videtur ampliare id quod habetur in.l.papi.§.si ex causa.de inoffi.testa.

Cum pater. Ad reuocandum fundũ alienatum contra voluntateȝ defuncti viuo herede admittunt filij eius emãcipati.in potestate vero retẽti eo mortuo si eius heredes non sunt. Item nõ videtur extra familiam alienatum si omnibus inequaliter vel vni tantũ est relictũ.h.d.

19 ¶ † Nota argu.qd si aliquis accepit emphiteosim pro se & suis liberis vel posteris qd pot talem rem vni tantũ filiorũ relinquere: de quo remittit Bal.ad no.per Bar.in.l.iurisiurãdi.§.si liberis.ff.de ope.liber.ibi tamen Bar.circa.fi.in ver.non ob.l.femine.videtur sentire oppositum quasi ius sit quesitum omnibus filijs & nõ potest pater eis preiudicare:potes dicere qd esset cõsiderandũ an voluerit pater acquirere filijs vt filijs aut vt heredib⁹:an vero dubitatur.de quo in.l.si tibi.§.si patris.ff.de pac.& per Bar.in.l.qd dicitur.& ibi plene dixi.de verb.ob. & eo casu quo filijs vt filijs voluit acquirere remanet dubiuȝ.Nam pot esse dubitatio an queratur irreuocabiliter:an vero ita demum si pater aliter non disposuerit.pro quo secundo facit q: quãdo accepit emphiteosim ecclesie pro se & filijs scdm Bar.videtur acquirere vt filijs.& tamen videtur qd potest vendere requisita tamen ecclesia sine consensu filiorum:vt in.c.potuit.extra de loc.ergo videtur qd possit & alio modo disponere sine consensu filiorum.de hoc tãgam in.l.qui rome. §.flauius.ff.de verbo.obli. An autem quãdo accipit pro se & filijs suis & heredibus:an vero heredib⁹:ampliat ad extraneos.an vero restringat vt intelligatur de filijs tantum.& demum si sint heredes:an vero vtrunq̃ faciat.tetigit Bart.in.d.§.si liberi. & dixi in.d.l.quod dicitur.Item an quando quis accipit pro se & heredibus:an intelligatur etiam de extraneis:tetigi in dicta.l.quod dicitur.glos.tamen in.l. ex facto.§.si.ff.ad trebellia.videtur velle qd intelligatur de liberis per illum tex.Sed certe ille tex.nihil facit quia ibi verbum heredes.ideo intelligitur de liberis:quia al's dispositio esset inutilis & non potest habere effectum:sed hic licet intelligatur de extraneis habet tamen effectum per directum do-
20 minium qd semper remanet & ius petendi possessionem. ¶ † Itẽ nota qd exheredatio facta de filio non nocet quo ad bona aucta: quia sic facit quod delictum patris non noceat filio in feudo aucto.de quo in.l.iij.C.de interdic.& rele. ¶ No.quod etiam ex qua persona quis sentit commodum non potest contra factum eius venire.facit.l.vnum ex familia.§.j.ff.titu.j. ¶ Ultimo nota quod prohibitus alienare:videtur prohibitus nedũ alienare inter viuos:sed & in vltima voluntate per viam legati. Et idem videtur per viam institutionis per.l.peto.§.fratre.& ibi plene de hoc.ff.titu.j. ¶ In glos.exheredatos.in fine.sed certe hoc ibi non bene colligitur.ideo dic quod non reuocant totum:sed solum pro rata eorum:& non pro rata instituti.l.vnum ex familia.§.si vno.ff.titu.j. ¶ In glos.emancipasset in fine vt.l.fi.ff. de capi.dimi.sed tamen non habet obstare:quia sufficit qd quis fuerit de familia tempore mortis testatoris vel testamenti.l.si cognatis.ff.de reb.dub.& l. cum ita.§.testamento.ff.titu.j.

Interdum. Per interitum speciei debite pluribus insolidum debitor liberatur ab omnib⁹
21 hoc dicit. ¶ † Nota qd vbi quis tenetur ad quãtitatem respectu speciei liberatur eius interitu:vt hic potest colligi iuncta.l.si pluribus.ff.eodem.& eo quod dicit hic glo. ¶ Item nota qd interdũ plus operatur mors quã satisfactio:vt patet in casu isto.nam per mortem liberatur ab vtroq̃.& tamen per solutionem factam de ipso seruo alteri eorum non liberaretur ab altero: ratio patet ex precedenti notabili.

Et hoc modo. Non summatur. ¶ In tex. ibi vt des.supple.ex.titio. vt sic appareat persona legatarij & quod legetur al's ratione incertitudinis vitiaret.de leg.§.incertis. ¶ Nota quod per quecunq̃ verba appareat de mente testantis qd voluit legare legatum vel fideicommissum sufficit.nam magis attẽdere debemus mentem quã verba.l.cum virum.C.de fideicõmis. ¶ In glo.j.ibi.l.generali.in prin.sed certe illa lex facit contrariũ vnde dic vt ibi no.qd ibi erant verba enunciatiua directa ad oneratum hic verba dirigebantur ad grauamen.

Summarium.

1 ¶ Res quelibet in duodecim vncias diuidi potest.
2 Relinquens differre debet ab eo cui relinquitur.
3 Hereditas vicem defuncti sustinet.

Legatum est. Istud principium non summatur:q: cõtinet diffinitionem legati.& aliam diffinitionem habes.ff. titu.j.l.legatũ.sed in effectu in substantia non differunt. Et ista diffinitio potest in effectu iungi cum illa.

Heredi. Quatenus relinquitur heredi a seipso nõ valet. & accrescit coniuncto.hoc dicit. Et primo ponit dictum in genere.Secũdo infert ad casum in specie.Secunda ibi sic itaq̃. ¶ Nota hic duas regulas vulgatas que colliguntur hic
1 ex principio. ¶ † Item no.q quelibet res sicut hereditas ex diuisione legali

sione legali pot diuidi in .xij. vncias. C. de leg. l. cum questio. cum ibi no. et insti. de here. insti. §. cum hereditas. ¶ In glo. non potest. ibi. §. lucius. et dic quando dixit a seipso intelligetur quod etiam autoritate propria possit accipere pro parte coheredis vt ibi etiam agitur. ¶ In eadem glo. in fi. Sed hec opi. videtur contra hunc tex. et reprobatur etiam in glo. seq. Sed pro facit scdm Ang. quia videtur quod iure retentionis succurratur heredi eidemque legatario in tertia dimidie a se sibiipsi relicta quam in effectu est sexta totius diuidendo fundum in .xij. vncias. facit quod habetur in l. huiusmodi. §. titio. ff. e. et fortius facere videtur. licet Ang. non alleget l. ab omnibus. §. si titio. ff. eo. Ang. non soluit sed cogitandum relinquit. Tu potes soluere pluribus modis. primo si tenemus opi. Bar. de qua per eum in l. huiusmodi. §. si titio. quod hic loquitur quando species testatoris relinquitur. ideo non est locus iuri retentionis vt hic et l. plane. la prima. §. si duobus. ff. e. secus quando legatur species aliena vel quantitas. Et ita etiam sensit gloss. in d. l. huiusmodi. §. si titio vel potest dici secundo quod in d. l. huiusmodi. §. si titio legabatur res ipsius legatarij. hic res testatoris. Et sic ibi ius retentionis erat antiquius legato. vt etiam ibi tetigi. hic secus. Ad. l. ab omnibus. §. si titio. que fortius videtur obstare si non tenetur opi. Bar. in d. §. si titio. Potes respondere altero de duobus modis primo quod in effectu videtur ibi relictus fundus vni heredum si .x. dederit heredibus. nam attento ordine scripture prius dare debebat .x. et postea habere fundum et sic ex mente videtur fuisse conditio attenta forma implementi iuxta id quod plene no. Bar. in l. quibus diebus. §. fi. de condi. et demon. et bene facit. l. statuliber a pene. §. seruus. ff. de statuli. et ff. de condi. et demon. l. qui heredi. §. fi. Sed vbi debet aliquid dare ex pluribus causa conditionis implende non est locus iuri accrescendi. le. pe. ff. de condi. et demon. Ideo nimirum si in d. §. si titio non habet locum accrescendi. vel potest dici secundo quod ex quo quandoque erant ibi heredes vt ibi tangit glo. et vnus fuit iussus dare .x. heredibus. videtur consequenter iussus dare cuilibet pro portione hereditaria. facit quod habetur in l. turpia. §. fi. ff. e. et sic in effectu cum quantitas de se sit diuidua. facit optime. l. si duo. ff. depo. vbi quandoque in obligatione rem restitui versatur quantitas censetur esse quid diuiduum: et sic in effectu videtur grauatus de dando cuilibet quintam partem de .x. et per consequens duo que sunt quesita: et sic in effectu videtur cuilibet diuersam rem legasse ideo non est locus iuri accrescendi per not. in l. huiusmodi. §. quibus. ff. eo. Et per hoc etiam forte posset attentari quod si testator dicit relinquo titio et seio .x. pro equis partibus vt in effectu intelligatur relinquere que sunt omnino separata ab alijs quandoque non habet locum ius accrescendi. secus quando legaret speciem duobus pro equis portionibus: quia tunc quilibet reperitur habere dimidiam pro indiuiso in eadem re. et sic non est omnimodo diuersitas in re legata: et sic non potest intelligi quod habetur in l. si qs ita heredes. ff. de here. insti. et in l. j. ad fi. de vsufructu accrescen. ¶ In glo. triente. ibi relinquo tertiam dic clarius quod ibi appellat trientem quatuor vncias fundi que sunt tertia pars totius fundi diuidendo ipsum in .xij. vncias et sunt in effectu due partes de tribus fundi vt patet intuenti. ¶ In eadem gl. in fi. Sol. ibi loco legatarij alius admittebatur quia fiscus ideo non accrescit vt collegatario. hic secus. Jo. de Imo.

2 **Alienus.** Non summatur. ¶ † Not. quod inter eum a quo relinquitur et eum cui relinquitur debet esse distinctio. facit quod habetur in c. cum ad nostram. extra de insti. hic autem idem erat a quo relinquebatur: et eum cui relinquitur: et quod relinquebat. ideo non valet. facit quod habetur in l. sed et si sub conditione. §. fi. de here. insti. et ibi de hoc: et in l. ex parte. ff. de acq. here. Nec ob. l. ij. C. com. de manumis. quia alio casu loquitur. nam ibi loquitur quando seruus com. is pro vno dominorum legatur sibiipsi seruo. quo casu quid importet dicendum vt ibi. hic autem erat seruus alienus. forte tamen posset dici quod hodie per illam l. videatur dominus rogatus de manumittendo in casu huius. §. per illam l. iuncta. l. cum filio. ff. e. non audeo tamen firmare vt legum correctio euitetur.
3 ¶ † Item no. illud vulgatum quod hereditas sustinet vicem defuncti. facit. l. mortuo. ff. de fideius. ¶ In ea. glo. a se. ibi possit astringi. Sed contrarium hic determinatur per id quod dixi in litera. cum reperiatur idem a quo relinquitur et cui relinquitur: et quod legatur. que ratio cessat in d. l. cum filio.

Fundus. Seruitutes predij legati aditione confuse sunt et restituende. h. d. ¶ Not. quod vbi res non traditur plene prout debet fieri adhuc agetur ex testamento. de quo in l. huiusmodi. §. edes. ff. e. ¶ Item not. quod vbi dominus predij dominantis efficitur dominus predij seruientis vel contra extinguitur seruitus cum res sua nemini seruire possit. ¶ In glo. legatus. in fi. et hec videtur vera opi. licet Pe. et Cy. aliter dixerint vt plene dixi in l. huiusmodi. §. edes. ff. eo. Jo. de Imo.

Si quid. Quod relinquitur in honorem ciuitatis valet. h. d. ¶ Not. quod relictum in alimenta pauperum videtur relictum in honorem ciuitatis. ita colligit hic Bar. Sed Ang. hic dicit quod non probatur hic: quia videtur loqui quando relinquitur ciuitati distribuendum in alimenta pauperum: sed certe hoc satis probatur in l. ciuitatibus. ff. eo. iuncto principio cum fine. Et facit iste tex. scdm Ang. pro relinquentibus vt fiat collegium vt ibi stent pauperes scholares. Nam tunc videtur relinqui ad ornatum ciuitatis. ¶ In glo. sup verbo aliud. in fi. hec secunda vera.

Summarium.

1 ☞ Verba enunciatiua propter se prolata dispositionem inducunt.
2 Creditor dicens debitori se egere pecunia censetur illum interpellare.

1 **ETeo modo.** Ista lex non commode summatur. ¶ † Nota quod verba enunciatiua principaliter propter se prolata inducunt dispositionem: et hoc quando referuntur ad grauatum. secus si ad oneratum. l. generaliter. in prin. ff. de vsuf. leg. Item secus si essent enunciatiua principaliter propter aliud prolata. l. ex his verbis de testa. mili. scdm Cyn. hic. de quo per eum in l. verba. C. de
2 testa. et plene per Bar. in l. ex hac scriptura. de dona. ¶ † Et not. hic arg. quod si creditor dicat debitori: egerem tali pecunia. quod videatur eum interpellare. de quo per Cyn. in l. minorum. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces.

Si seruus. Remissio reddendarum rationum non se extendit ad reliqua. nec ad dolum nec ad peculium. h. d. ¶ Not. ho. tex. ex quo habes quid importat legatum quando testator vetat tutores filiorum reddere rationes. de quo etiam in l. quidam decedens. de admi. tut. Nam solum scrupulosa inquisitio videtur remissa. Et not. que dicatur scrupulosa inquisitio quando petit rem de leui culpa et leuissima. Secus quando de dolo et consequenter de lata que dolo comparatur. l. quod nerua. ff. depositi. dolus etiam esse censetur quando quis non reddit reliqua: vt. l. procuratorem. §. fi. cum seq. ff. man. et adde omnino quod habetur in l. si quis rationes. cum ibi not. per Bar. ff. de lib. le. et quod not. Cy. in l. actione. C. de transac. Et facit iste tex. scdm Bal. quod si concessum sit potestati ne teneatur ad syndicatum velut non posset syndicari: quia debet intelligi quantum ad hoc vt non fiat scrupulosa inquisitio. et sic non teneatur de leui vel leuissima: sed bene tenebitur de dolo et etiam de lata culpa: et sic obseruat consuetudo scdm Ange. etiam si nihil sit concessum. tamen tunc scdm eum de iure et de mero rigore possent syndicari etiam de negligentia et culpa per l. mancipia. C. de ser. fugi. et l. si quis in conscribendo. C. de pac. et in l. iudices. C. de decu. li. x. Facit ad predicta etiam quod habetur in l. hoc edicto. ff. quod quisque iur. Et ad id quod hic dicitur an intelligatur peculium. adde quod habetur in l. j. C. de pecu. eius qui lib. mer.

Summarium.

1 ☞ Prohibitum in fauorem aliquorum eorundem consensu efficitur licitum.
2 Successor singularis colono stare non tenetur.

Nihil proponi. Onus prestandorum reddituum alienationem proprietatis non impedit. h. d. ¶ In glo. ij. ibi possessor fundi. dic quod possessor fundi non potest conueniri actione personali cum illa non sequatur fundum. l. j. §. heres. ff. ad treb. et l. j. §. j. ff. de ben. emp. sed bene posset hypothecaria conueniri que saltem hodie competit pro legato. l. j. C. com. de leg. et facit quod no. in l. lucius. de ali. leg. et l. gaius. §. j. de annu. leg.

1 **Omnibus.** † Quoties est prohibitum consensu eorum in quorum fauorem prohibetur efficitur licitum. h. d. ¶ In gl. futuram. in fi. hanc primam tenuit hic Cy. post Pet. Sed re vera ibi est alius casus. quia ibi erat illius qui consentiebat. hic non erat consentientium: sed erat futura sua si non consensisset. ideo facilius preiudicatur etiam in precio. Sed aduerte circa illam l. quia potest esse dubium qualiter potest peti ibi precium: et qua actione considerato quod in iudicio singulari precium non succedit loco rei. l. mater. C. de rei vendi. gloss. ibi videtur sentire speciale esse in casu illo et idem ibi expressius Bal. et est ideo speciale scdm eum: quia ibi desijt res esse in obligatione. alle. not. in l. labeo. §. sabinus. de verbo. sig. vnde scdm eum id contingit non ex natura obligationis speciei: sed ex accidenti propter concessum de equitate. Sed ista solutio meo iudicio parum instruit: quia videtur concludere quod etiam quando quis vendidit rem meam tanquam suam. Sed si postea consensi re non perempta nec prescripta quod deberem posse agere quod non est preter. Unde potes dicere quod ibi si vendita fuit res tanquam res leverum. vt. d. l. magatarij videtur vendita nomine eius vt ibi etiam tetigi. ideo tunc competeret actio mandati si fuit presens et consentiens. l. qui patitur. ff. manda. Sed si ex postfacto consentiret competeret actio nego. gest. Sed si fuit vendita tanquam res vendentis: non videtur bene tunc que actio possit competere. vnde videtur tunc imputandum consentienti per no. in d. l. mater etiam. si consensit non aio

donandi.per.d.l.mater.quia imputet sibi quare non prouidit sti-
pulando precium.potes dicere quod vel competit actio ex testa-
mento in casu illo que non videtur sublata ipso iure ex quo con
sensit non animo donandi: & si excipiatur de consensu replicabit
de precio nõ soluto.facit quod habetur in.l.iulianus.§.j. de ver.
obli.Uel forte potest dici quod videtur tacitum pactum inesse &
resultare contractus innominatus facio vt des.hoc est consentio
vt des precium: & ita agi potest prescriptis verbis. ar.l. rebus: &
l.ex placito.C.de re.permu.facit quod no.glo.in.l.codicillis.§.j.
ff.ti.j.que forte voluit hoc sentire: & per hoc videtur quod quan-
do mera rei vendicatio cõpetebat si a principio consentitur ven-
ditori acceptante vendente si consentit animo nõ donandi. & cõ
stat vere vel ex coniecturis poterit agi ad preciũ prescriptis ver-
bis.secus quando ex postfacto ex interuallo approbat contrariũ
forte absente vendente vel ipso de hoc non curante:vt.d.l.mater
cum ibi notatis.

Fructus. Legatarius non tenetur stare colono.h.d.
2 ¶†Not.quod successor singularis etiã ex cau
sa lucratiua non tenetur stare colono.quod est notãdum: & am-
pliat.l.emptorem.C.loc.& intellige de colono simplici ad modi-
cum tempus secus si esset colonus ad non modicũ tẽpus: qr cen-
setur habere vtile dominium. facit.l.j.ff. si ager vecti. vel emphi-
te.l.j.§.quod ait.ff. de superfi.fm Cyn. etiam intellige hoc verũ
saluo eo qd dixi in.l.filiusfa.§.demum.ff.eo. ¶Quid aũt si fuis-
set vsusfruc.fundi legatus an possit tũc expellere colonũ.Bal.hic
tenuit quod sic per istum tex.sed tamen nõ bene probat imo pro
bat iuncta.l. arbores.§.fi.ff. de vsufru. qr videtur loqui quando
fundus legatur.¶In gl.aditam.ibi secus. de hoc dic vt dictum
fuit in.l.seruo legato.§.j.ff. eo.ti.& l. si tibi homo.§. cum seruus.
¶In gl.colonus.ibi fuit expulsus: & potuit expelli quando fun
dus fuit legatus:sed quando vsusfructus est maius dubium:qr
tex.hoc casu non loquitur.tamen vt dixi Bal.tenet idem: qr fm
eum legando vsumfructũ nõ videtur reseruare iura coloni: & po
test esse ratio:qr sicut quando simpliciter legat fundum non vi-
detur reseruare ius colono.ita eadem ratione quando simplici-
ter legat vsumfructum: & sic simpliciter legat potestatem perci-
piendi omnes fructus ex quo non excipit ius coloni: & hoc etiam
quia vsusfructus tenet vicem dominij.l.iij.de vsuf.¶In eadem
gl.ibi personalẽ supple ad aliud quã ad rem:qr ad interesse secus
si in rem.l.qui concubinam.§.qui fundũ de leg.iij.& ff.eo.l.apud
iulianum.§.idem iulianus. Jo.de Jmola.

Summarium.

1 Dictio cum coniunctionem importat & non conditionem.
2 Argumentum de verbis legis ad verba testatoris est validum.

1 Si quis lega. †Dictio cum.siue proferatur
a lege siue a testatore inducit
coniunctionẽ & non conditionẽ quãdo apponitur in-
ter personas.h.d.¶Nota qd dixi in summario: & idẽ
dicas si ponitur iter res eadẽ rõne. Si autẽ ponatur inter dispo-
sitionẽ & verbum tũc si adiungitur tempori certo facit idem als
conditionem.facit quod habetur in.l.si cui legetur.ff.eo.ti. & qd
habetur in.l.j.C.in qui.cau.ces.lon.temp.prescrip.& sic exponitur
interdum pro quando:vt quando importat tempus. Interdũ
pro sed quo ad effectum:vt quando importat conditionem.In-
terdum exponitur cum pro quia quando importat causam.facit
quod habetur in.d.l.j.& facit etiam ad materiam quod habetur
in.l.titia.§.nihil distat.ff.eo.¶In gl.admittitur ibi.l.pe. in pn.
sed ibi quando apponitur in conditione que de rigore debet for
maliter impleri vt ibi dicitur. hic autem apponit in dispositiõe
vbi potius inspicitur mens.l.iij.§. conditio. de adimen. leg.& l.
2 cum virum.C.de fideius.¶†Et not.vltimo ex isto tex.quod lici-
tum est arguere de verbis legis ad verba testatoris. facit quod
habetur in.§.disponat.in aut.de nup.coll.iiij.

Summarium.

1 Ciuitati est dedecori si homines sui mendicent.
2 Portio non scripta accrescit cum onere coheredi.
3 Grauari non potest quis in plus quam apud eum remaneat.

Ciuitatibus. Ciuitas petere potest qd re
linquitur in honorem ciui-
tatis.h.d.¶In tex.ibi: forum.i.locũ iudicij:vel rerũ
venaliũ.facit qd habetur in.c.forus.de ver.sig.& extra
de fo.compe.super rub.¶In tex.ibi:theatrum: & dr locus a theo
rando.i.ab inspiciendo dictus.vbi plures possunt stare ad vidẽ
dum sic quod vnus non impediat alium. de quo per gloss. in.§.
vniuersitatis.insti.de re.diui. vbi etiam dicitur quid sit stadiũ.
quia est locus distantie octaue partis vnius miliaris quem Her
cules alias vno anhelitu cucurrisse dicitur vt ibi dicit gloss.et vi
detur proprie fuisse locus ad currendum deputatus iuxta illud
apostoli omnes quidem in stadio currunt: sed vnus accipit bra
uium.¶Item not. multa que dicuntur tendere ad honorem et
1 ornatum ciuitatis. ¶†Item nota quod honor est ciuitatis quod
homines non mendicent & qd habeant vnde se sustentent.& simi
liter qd puelle maritentur.¶Et ex hoc no.scdm Bal.& Ang.hic
qd syndicus ciuitatis poterit agere pro talibus relictis vt soluan
tur in causa deputata:pro hoc etiam dixit Bar.qd si relinquitur
ecclesie fratrũ minorũ:qd poterit syndicus ciuitatis agere.cum vi
deatur etiã ad ornatum ciuitatis spectare etiã ornatus ecclesiarũ
l.j.§.ius publicũ.ff.de iusti.& iu.& vult hic qd possit institui eccle-
sia fratrũ minorũ:licet nõ possint institui fratres minores: & hoc
etiam firmat in primo libro minoricarũ:sed vt dixit ibi Joã.cal.
in quibusdam additionibus forte fuit subtiliter locutus sed nõ
vere: attenta causa relicti et causa prohibitionis incapacitatis
ipsorum fratrum:de quo in.c.exijt.de ver.sig.in.vj.& in cle.exiui.
& maxime in.§.cupientes.eo.titu.¶Et per predicta etiam idem
Barto.dixit qd si relinquitur aliquid fratribus minoribus qui
sunt pauperes & in paupertate fundati:qd eo casu quo valet reli-
ctum poterit syndicus ciuitatis agere determinat tamẽ ipse in li-
bro secundo minoricarum qd non valet relictum annuum eis fa-
ctum per.d.§.cupientes.& §.deniq.& de materia etiam per Joã.
de lig.super dicta cle.exiui.vbi etiã in effectu ponit tractatũ bar.
¶In glo.scenicas.§.ait ptor.facit qd hr in.l.j.C.de spectacu.li.x.

2 Lucius titius. †Portio hereditatis pro non scri-
pta accrescit cum onere coheredi si-
mul grauato cum deficiente.h.d. ¶Nota qd vbi duo simul per
propria nomina.& sic nominatim grauantur:licet portio vnius
deficiat:accrescit cum onere:secus videtur quãdo vnus solus no-
minatim grauatur.l. cum celsus.§.qd alicui.ff.titu.j.de, quo dixi
in.l.si duobus.§.heres.ff.eo. ¶Ultimo nota quod dixi in sum-
mario & secus in portione legati pro nõ scripta.l.j.§.in primo.C.
de cadu.tol.& facit quod no.per glo.& Barto.in.l. que conditio.
ff.de conditio.& demonstratio.

3 Eum cui. †Non potest quis in plus grauari quã apud
eum remaneat deducto onere conditionis.
h.d.¶In tex.ibi:fideicõmissum.f.de decem que debebat prestare
seio.¶In glo.prestare.in fi.q.d.glo.qd hic grauamen reperitur
impositũ ante consecutionem legati:cum fundus non sit pure le-
gatus sed conditionaliter & sic.ccc.non sunt in dispositione sed in
conditione:sed in contrario grauamen iniungebatur post conse
cutionem emolumenti.ideo ibi facilius sumit vires grauamẽ. &
hoc tenebat Old.vt hic refert Cy.Et ex hoc sequitur qd si testator
primo legasset fundum titio deinde grauasset eum dare centum
heredi & .x.seio qd si acceptabit legatum fundi tenebitur ad vtrũq
quasi videatur appreciare ipsum fundum centum.x.licet non va
leat nisi centum:per id quod habetur in.l.imperator.§.j. Sed cõ
trarium hic sentit Dy.qui dicebat quod in.d.l.imperator.legata
erat quantitas & rogatus erat restituere speciem propriam ma-
ioris estimationis:hic econtra legata erat species si:quantitas da
retur: & est ratio secũdum eum:quia qualitas & estimatio rei pro-
prie non potest sibi esse incognita.l.quicquid.C. de resc.ven.& l.j.
§.causa.de edi.edic.sed rei aliene sic forte posset dici pro cõcordia
qd si constat legatarium habuisse notam estimationem rei proce
dat dictũ Old.sed si constat de opposito vel sumus in dubio pro-
cedat dictum Dy.Et adde etiam qd si testator legat fundum ti-
tio si dederit centum heredi:etiam si non appareat interesse lega
tarij & fundus valet centum tantum etiam forte valebit relictum
lz glos.senserit contrarium:qr satis potest dici sua interesse eoipso
quod habet magis affectionem ad eum quã ad centum. argu.eo-
rum que habentur in.l.pe.ff. de cõdi.ob causam. Interest enim sua
habere hanc partem quod potest illum fundum habere etiam in-
uito herede dando ei centum.& forte etiam hoc procederet si mi-
nus valeret.quia forte magis sibi placet ipsum habere quam.c.
fateor tamen qd si legatur fundus valẽs.c.& grauaretur in plus
quã.c.tunc non indistincte teneret grauamen:vt.ff.tetigi.& adde
qd dictum fuit in.l.non amplius.ff.eodem.

Summarium.

1 Creditore debitori succedẽte extinguitur actio pro heredita-
ria portione.
2 Loqui obscure & non loqui paria sunt.
3 Factum contra legem dicitur factum in eius fraudem.

Lucius titius. Si creditor debitori succe
dit extinguitur creditum
solum pro hereditaria portione:nisi probetur testato
rem compensare voluisse.h.d. ¶In tex.ibi: bessem.i.
octo vncias.in.xij.& sic ex tribus partibus duas: vt insti.de he-
1 re.insti.§.hereditas.¶†No.qd vbi creditor succedit debitori ex-
tinguitur actio solum pro hereditaria portione. ¶Item no. ex
tex.iuncta glo.qd si testator instituit plures filios heredes.dein-
de dixit: & si quis eorũ decesserit sine liberis volo hereditatẽ meã
distribui inter pauperes intelligitur.i.partẽ hereditatis illius.fa-
cit.l.heres meus.§.cum ita.ff.ad treb.scdm bal.& Ang.hic. Et ex
hoc habes qd interdũ improprianturaliquando verba ex mẽte te-
stantis

stantis. facit etiam quod tangit hic secunda glo. ¶ In glo. here
ditas. ibi: quatuor uncie. nam ille sunt due partes ex tribus dimi
die hereditatis que ascendit ad. vj. fm divisionem legalē prout
hereditas dividitur in. xij. uncias. sicut ⁊ bes in. viij. uncie sunt
due partes ex tribus de. xij. Sed tunc videtur ob. qd ex quo bes
sem debeat restituere: ⁊ ipse instituit fratrem in dodrantē: ⁊ sic in
viij. uncijs: ⁊ sic in plus in una uncia videt̃ quod nihil possit pe
tere. Sed dic quod ad prestationē. iiij. unciarū de quibus. §. tenē
tur heredes hui⁹ decedentis pro rata hereditatis alias heredita
rie portionis: ⁊ sic tamē frater habeat tres partes ex quatuor he
reditatis decedentis reperitur ipsemet sibimet obligatus in tri
bus uncijs ex dictis quatuor ⁊ non in plus: ⁊ pro illa rata con
funditur actio pro alia autem quarta parte et sic in uncia cohe
res qui est heres pro quarta parte decedentis tenebitur.

In testamento. Si ex verbis testatoris non ap
paret persona cui debet fieri re
stitutio qualis presumptio surgit tacite fidei in fraudem legis
assumpte. h.d. ¶ In tex. ibi: accōmodasset: ut qr domestica cau
tione se obligasset de restituendo non capaci. l. in tacitis. §. e. fm
2 Jac. de are. de quo dic ut ibi dixi. ¶ † No. qd paria sunt nō loqui
vel nō intelligibiliter loqui. ¶ Item no. a contrario sensu quod
ubi palam ⁊ aperte relinquitur non capaci non videtur tunc sur
gere aliqua pena: sed demum quando tacite vel expresse ⁊ nō cla
re. de quo in. l. non intelligitur. §. si quis palam. ff. de iure fisci.
3 ¶ † Item no. quod illud dicitur fieri cōtra legē quod fit in frau
dem legis. l. fraus: ⁊. l. quod contra. de legi. ⁊ ita fidei. ff. de iu. fis. ⁊
c. ult. de re. iur. in. vj. ¶ In glo. iij. ibi hoc presumit̃. an hec p̄sum
ptio sit sufficiēs. dic ut in glo. ult. Et no. fm Bal. quod in dubio
presumitur contra secrete loquentē quod verisimiliter aliquid di
cat quod in publico nō diceret. ¶ In glo. fi. ibi: ut hic dicitur nō
tamen est sufficiēs presumptio ad condemnationē nisi aliud pro
betur fm Jac. de are. ar. l. ab ea parte. §. de proba. ⁊ fm hoc videt̃
intelligenda glo. j. l. licet aliqui allegent pro contraria. ¶ Et ex
gl. ista que singula. est in materia videtur decidi questio de facto
si testator relinquit tribus. ccc. pro quolibet eorū. c. ⁊ rogauit eos
ut de illa pecunia disponerent. prout eis ordinauit in secreto. qd
secretū noluit alium scire. quod licet aliqualis presumptio sit ac
cōmodata tacite fidei in fraudem legis tamen nisi aliud probet
non sufficiat ⁊ poterit legatum peti per legatarios. Qualiter au
tem potest probari accōmodatam tacitā fidem recurre ad ea que
dixi in. l. in tacitis. §. e. ⁊ que no. per Bart. in. l. fi. ff. de his qui. ut
indi. ⁊. l. non intelligitur. §. tacita. ff. de iu. fis. ¶ Et adde etiam
dictis Bar. in quantū dicit quod si testator instituit uxorem ⁊ vo
luit hereditatem suam peruenire ad illos quibus uxori ipsius
videbitur. quod tunc poterit eligere spurium testatorem: quia ex
quo testator non sensit de certa persona non potest dici uxorem
in fraudem fisci consensum accommodasse. nam Ang. concedit
quod non intelligitur ex hoc fraus sʒ negat spurium taliter pos
se percipere hereditatem. arg. l. si is. §. de vul. ⁊ pu. ⁊ C. de heredi.
insti. ⁊. l. nemo. ⁊ per hoc facit licet nō alleget: quia ex quo electio
fit virtute testamenti paterni facta electione censetur habere a pa
tre. l. utrum. §. j. ff. de re. du. ⁊ in. l. unum ex familia. ff. titu. j. A pa
tre autem non potest habere: ut. d. l. si is. ⁊ hoc etiam tenuit ex
presse idem Bar. in. d. l. fi. de his qui. ut indi. nisi forte dicatur qd
ex quo reliquit fideicommissum icerte persone de incertis quod
tunc non valeat fideicommissum. de quo in. l. paulus. ⁊ in. l. qui
dam relegatus. ⁊ plene per Bar. ibidem. ff. de re. du. ⁊ insti. de leg.
§. incertis. ⁊ sic tunc ex quo fideicommissum esset nullum. non di
ceretur habere ex vi testamenti. Ange. tamen ibi sentit quod fi
deicommissum valeat. ⁊ videtur ibi voluisse per illa verba here
ditatem suam erogari in pias causas: per. c. cum tibi. extra de te
sta. unde fm eum non poterit executor eligere spurium testatoris.
Et sic dicit tenere Jac. de are. ⁊ Joan. and. post eum in ti. de in
stru. edi. §. nunc aliqua. ver. sed quid erit in prelato. in additione
que incipit incobatur hic alia questio. in ver. sed ultra predicta
queritur. ¶ Aduerte tamen quia ibi non videtur disputari an
teneat fideicommissum: sed solum an executor possit aliquo casu
eligere spurium testatoris. Opi. tamen Ang. satis videtur equa
per no. in. d. c. cū tibi. Itē videtur quod possit eligere spuriū sal
tem in distributione fienda respectu alimentorū: per no. in. d. c. cū
haberet. de eo qui dux. in matri. ⁊ quod not. Joan. and. in dicta
addi. ⁊ Bart. in. d. l. fi. de his qui. ut indi. ubi etiam satis tractat
de materia huius glo. Et quod dixit de alimentis relinquendis
spurio procedit de iure canonico: de iure ciuili secus: ut in auth. lʒ
C. de na. lib. ⁊ in terris ecclesie videretur seruandū ius canonicū
in terris imperij ius ciuile: per no. per gloss. in. c. ij. de arbi. in. vj.
¶ Item adde quod si dixisset ⁊ volo quod restituas hereditatē
uni de familia mea. clarū esset quod fideicōmissum tūc teneret: qr
relinquitur certe persone de certis. l. si quis titio. §. fi. ff. ti. j.

Si heredes. Nominati nomine p̄prio tenen
tur in viriles: sed nominati per
appellatiua tenentur in hereditarias portiones. h.d.
¶ Item no. ad hoc ut heredes teneātur pro hereditaria portio
ne sufficit qd sint noīatim enumerati. Et ex hoc sequitur qd licet
non sint grauati sub noīe appellatiuo concernēte hereditatē sed
sub alio nomine appellatiuo. tamen tenebūtur pro hereditarijs
portionibus. casus est sing. melior de corpore iuris in. l. lucius. §.
meuia. ff. ad treb. Et licet videatur mirū quando noīatio fit per
appellatiuū nō significans ius hereditariū qd intelligitur se re
ferre ad hereditarias portiones. tamen illud cōtingit ex interpre
tata mēte testātis: per. l. q̄ ut semp interp̄tari qd testator iuxta ra
tā emolumenti videat̃ inferri oībus. arg. l. scdʒ naturā. ff. de re. iu.
nisi imponat grauamen per enūciationē propriorum noīm. facit
quod habetur in. l. nonnunq̄. ⁊. l. quoties. ad trebel.

Si heres. Sicut legata per contratabulas
patroni minuūtur: ita ⁊ perceptio
nes heredis. h.d. ¶ No. qd cōtratabulas patroni nō
rumpit testamentū in totum: licet secus in cōtratab.
liberoꝝ. de quo in. l. j. C. de bo. pos. cōtratab. li. Et que sit pars de
bita patrono habes in. §. sʒ nostra. insti. de suc. li. qr olim erat di
midia. hodie tertia ut sensit hic glo. Et de materia huius. l. ple
ne in. l. plautius. de condi. ⁊ de. ⁊ pro ratione diuersitatis vide. l.
si quis legatum. §. fi. de fal.

Summarium.

1 Institutus beneficio preteriti potest contratabulare testm̄.
2 Fideicōmissum non potest relinqui a legitimo impuberis.
3 Conditio que tacite inest non reddit legatum conditionale.

Ab exhereda. A substituto vel legitimo
exheredati nō potest lega
tū reling. sec⁹ in instituto q bñficio p̄teriti succedit p
cōtratab. h.d. ¶ In tex. ibi: per bonoꝝ possessionem
1 fm tabu. † No. qd bñficio preteriti pōt institutus cōtratabulare
testamentū. an aūt ɔmittatur sibi edictum de sola preteritiōe. an
vero demū si p̄teritus petierit fuerūt glo. cōtrarie ⁊ opi. de qbus
plene in. l. si post mortē. §. fi. de cōtra tab. ⁊ dixi plene in. l. filio pre
terito. §. de iniu. test. ⁊ dixi aliqd in. l. ex duobus. §. fi. cū seq. §. de
vul. ⁊ pup. ¶ In glo. j. in fi. hoc verū quādo ipsi exheredato nil
est relictū. Sʒ si esset relictū si bene posset grauari ipse usqʒ ad vi
res relicti: sʒ nō eius substitutus. qd videtur mirū: ⁊ cōtra id qd
habetur in. l. si fuerit. §. fi. ff. ti. ij. Bar. in. l. qui fundū. §. qui filios
ff. ad. l. fal. subtilizando dixit qd hoc est ideo: qr licet ab herede le
gatarij simplr possit legari nō tamen potest legari a certo herede
futuro legatarij: per. l. si sit. §. fi. de le. iij. ⁊ ita videtur esse hic. nam
relinquēdo a substituto videtur reling a certo herede cū ⁊ alius
possit etiā esse heres ipsi pupillo. Sed certe hec rō nō videtur bo
na: qr fm hoc sequeretur qd etiā si pupillus esset institutus non
possent legata reling a substituto. cuius tū contrariū est verū: ut
pʒ ex his que hñr in. d. §. qui filios. ⁊ hoc etiā. ff. ti. ij. l. fi. §. j. ⁊ ad
2 l. fal. l. in rōne. §. qd vulgo. ⁊. §. si filio. ¶ † Itē etiā sequeret̃ qd a le
gitimo impuberis nō pōt relinqui fideicōmissum qñ nō est exhe
redatus. qd est cōtra istū tex. ⁊. l. plane. la. ij. §. eo. ti. iūctis duab⁹
legibus ibi precedētibus. ideo videtur qd bona ratio dari nō pos
sit sed solū persuasiua qd sit speciale odio patris exheredātis fi
liū. ¶ In gl. patrimonij. ibi: pro besse. melius videret̃ dixisse pro
semisse. ex quo erāt duo filij: ⁊ p̄pter id quod habet̃ in. l. fi. ff. §. fi.
de le. iij. cōiuncta glo. p̄ced. que ponit casum per illā. l. Uel potes
saluare, put voluit hic Dy. qd teneat̃ pro besse: scʒ eius qd rema
net ⁊ perueniet ad filiū: ⁊ sic pro duab⁹ partibus ex tribus. p̄ ter
tia aūt nō: qr illa est legitima hodie: ut in auth. nouissima. C. de in
offi. te. in qua grauari nō pōt. l. qm̄. e. ti. ¶ In. e. glo. ibi: insolidū
de hoc ⁊ qualiter istud procedat. dic ut plene in. l. ⁊ si cōtra. §. de
vul. ⁊ pup. ⁊ ibi plenissime dixi de ista materia tam de relictis ab
ipso pupillo instituto quā de relictis ab eius substituto.

Cum a posthumo. Relicta a posthumo insti
tuto debentur a substituto
3 posthumo nō nato. h.d. ¶ † No qd cōditio q̄ tacite inerat nō red
dit legatū cōditionale: ⁊ ex hoc apparet rō dubitādi ⁊ decidēdi.
¶ Item no. fm unum intellectū quod substitutio pupillaris fa
cta posthumo comprehēdit etiā pupillarē tacitā posthumo non
nato. de quo in. l. pe. §. de ven. inspi. ⁊ in. l. fi.

Summarium.

1 Voluntas testatoris seruari debet in fideicōmissis.
2 Posthumus alienus institui potest.

Heredi posthu. Posthumo alieno pōt
legari ⁊ pōt heres insti
1 tui. h.d. ¶ † No. qd voluntas testatoris seruāda est in
2 fideicōmissis. facit. l. cū virū. C. de fideicō. ¶ † Itē no.
qd fm sniam Galli etiā posthumus alienus pōt institui. qd vide
tur intelligendū qñ erat alienus tpe testamenti. Sed instituebat̃
in casu quo esset futurus suus tpe mortis. nā hoc casu tātū videt̃
hre locū snia Galli: ut in. l. gallus. in p̄n. §. de libe. ⁊ posthu. hodie
tū ⁊ per p̄torē ⁊ per ɔstitutiones imp̄atoꝝ indifferenter posthu

mus alienus potest institui: ⁊ sibi legari. insti. de legatis. §. postbumo. ¶ In glo. voluntas. ibi: consueta interpretatione. Nota bene sm Bal. quod interpretatio que fit in casu occurrente debz esse consueta. ⁊ de illa iudicandum sicut per verba propria dispo nentis apparet. secus videtur sm eum si esset inconsueta quod est valde notandum propter interpretationes quas cōuenit quotidie fieri. Sed hoc verum forte si esset consueta et extranea. arg. eorum que habentur in. l. ab executore. j. de app. secus forte si non esset extranea licet non esset consueta: quia casus ille raro euenisset. nam satis esset quod in simili reperiretur facta. arg. l. nō possunt. ⁊ l. de quibus. cum ibi not. s. de legi. ⁊ l. rem non nouam. cū ibi nota. C. de iudi. ¶ In gloss. fin. ibi iure vetustissimo secus quia illo iure in casu nullo poterat institui. et sic nec etiam in casu galli.

Summarium.

1 ¶ Tutor non potest in vxorem habere eam cuius tutor fuit.
2 Mulier a viro decipi potius quam vir a muliere presumitur.

Si tutor. Qui accipit vxorem illegitime scienter ab ea non capit: sed ei relinquere potest. h. d. ¶ † No. quod interdictū est matrimoniuz inter tutorem ⁊ quondam pupillam. ⁊ hoc de iure ciuili. de iure autem canonico dic vt per canonistas l. c. j. de cognale. ⁊ per Joan. and. in summula quarti libri decretalium. nam cū matrimonium sit res spiritualis. facit quod no. glo. in. §. si. insti. de gradibus. ⁊ in. l. j. C. de incest. nupt. non statur prohibitioni legali: nisi quatenus reperit expresse a canone approbata. ¶ † Item no. qd mulier in dubio presumitur decepta a viro potius q̄ ecōtra. facit. l. j. §. ⁊ huic. C. de rap. ⁊ virg. ¶ In glo. non potest. ibi. l. prefectus. ⁊ ibi per glo. de matetia. ⁊ in. l. cum hic status. §. si. hic alr. ⁊ l. ea que. C. de do. ante nup. ⁊ l. si ex voluntate. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ l. si vxori marit⁹. j. de vsufru. leg. ⁊ l. ij. §. j. j. de his qui vt indi. Bar. hic simpliciter dixit hanc. l. intelligendam quādo mulier ignorat. ⁊ ita sensit glo. in. d. l. vxori maritus. ⁊ d. l. ea que. Et sm hoc non esset differentia inter donationem ⁊ legatū. contrarium tamen sensit glo. in. d. l. prefectus. forte potest dici qd si mulier sciuit nec per legatum nec per donationem capit. Si ignorauit capit per legatuz: vt hic in dubio presumatur ignorantia iuris potius in muliere quā in viro. arg. l. si adulterium cum incestu. j. de adul. ⁊ huius text. ⁊ eorum que no. in. l. fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. Si autem querimus de donatione videtur quod etiam si ignorauerit mulier non potest retinere cum illa fuerit nulla ab ipso initio etiam si vere fuisset vxor que ratio cessat in legato. et sic in hoc potest dici remanere differentiam inter legatum ⁊ donationem. et hoc modo possunt reduci glo. ad concordiam. facit ad materiam quod no. per Cy. in. l. si contra. ⁊ l. incestu. C. de incest. nup.

¶ Veluti. ad de qd hec dictio dicit fictionē cōtra qua non admittit pbatio in cōtrariū. bal. in. l. pe. C. de iter di. ma. inter tuto. ⁊ pup.

¶ De legatis secundo. Rubrica.

¶ Circa rubricam pro declaratione Primo esset videndū quid dicatur pandecta ⁊ quid digestuz. ⁊ vnde dicantur. de quo p glo. in. §. igitur. in proemio institutionum. ¶ Secundo que differentia est inter legatum ⁊ fideicommissum. de quo dic vt. l. j. s. ti. j. et in. l. j. ⁊. ij. C. cōmunia de le. Nā olim multe erant differētie: vt no. in. d. l. j. s. titu. j. hodie sunt parificata: vt. d. l. j. ⁊. ij. C. cōmunia de leg. ¶ Tertio est videndum de continuatione. sed illam collige ex no. in rub. de leg. iij. quia. s. tractatum est de rebus que legari possunt. Restabat tractare de personis quis possit legare ⁊ a quibus. ⁊ de verbis etiam quibus legatum possit fieri. ⁊ ad hoc vltimum adaptari potest. l. j. huius tit. Et adde quod dixi plene circa rubrum in rub. ff. de verbo. oblig.

Summarium.

1 ¶ Legatum sub conditione arbitramenti potest relinqui.
2 Relictum sub declaratione arbitramenti est validum.
3 Arbitrari qualiter debeat.
4 Dictio veluti dupliciter potest capi.
5 Libertas data in liberum arbitrium heredis non valet.
6 Reclamatio ad arbitrium boni viri est quedam species appellationis.

In arbitrium. ¶ Si legatum conditionale confertur in alterius arbitrium suspēditur sicut per quālibet aliam conditionalem. Si vero conditionaliter tunc non suspenditur. d. d. Et diuiditur in duas partes principales prout colligi potest in glo. ex ver. sed cum. Nam primo loquitur quando legatum confertur in arbitrium alterius conditionaliter expressa certa quantitate vel re. ¶ Secundo quando confertur in potestaté alterius non conditionaliter: sed nō expressa certa quātitate vel re. Scōs ibi: sed cum. Prima potest subdiuidi vt hic sensit Bal. Nam primo ponit vnum dictum. Secundo illud probat per quandam similitudinem. Secunda ibi: veluti. Secunda pars etiam potest subdiuidi: quia primo ponit vnum dictum. Secūdo probat illud per rationem specialem. Secunda ibi: cum placeat. ⁊ hoc modo potest iungi diuisio Bal. cum diuisione Barto. Idem si cuicūq; alij secundum Jaco. de are. cum etiam vendicet sibi locum ratio que infra ponitur. ¶ In tex. ibi: neq; mora. i. non est in diem nec etiam est conditionale vt proxi. dixi secunduz Dy. ⁊ sic supple est purum. ¶ In text. ibi: que etiam mora id est que dilatio suspendit legatum vel obligationem in legato relicto ad arbitrium boni viri quasi dicat nulla. ¶ In text. ibi: exprimit. i. tacite quantitatis expressionem inducit secundū Dynum. Nam eoipso quod testator confert in arbitrium alterius videtur declarare illā quātitatem quam bonus vir debet arbitrari: ⁊ que sit ista quantitas subnectit: quia pro viribus patrimonij. facit quod habetur in. l.
1 si filie. infra titulo primo. ¶ † Item no. quod legatum potest relinqui sub conditione arbitramenti sicut sub alia conditione.
2 ¶ † Item not. quod potest relinqui sub declaratione arbitramēti. ⁊ hoc secundo casu legatum non est conditionale neq; in diem sed est purum: licet non sit liquidum ante declarationez. Nam videtur relicta illa quantitas quam bonus vir arbitraretur. Et sic no. quod illud quod postea declaratur per arbitratorez videtur
3 a principio relictum per testatorem. ¶ † Item no. qualiter debet arbitrari: quia vt bonus vir consideratis viribus patrimonij et
4 debitis circūstantijs. ¶ Item nota quod dictio veluti[a] interdū ponitur similitudinarie interdum exemplificatiue vt hic probatur secundum diuersas expositiones. ¶ In glo. secunda sed regulariter quelibet expositio in se bona sed precedēs videtur planior et potissime prima. ¶ In eadem glos. ibi: memini me legasse. et sic innuit quod non cogatur: quia erubescimus cum sine lege loquimur. l. illam. C. de col. ⁊ simili modo loquendi vtitur Innocē. in. c. cum speciali. extra de appel. in illa questione an valeat processus iudicis accusati post recusationem factam. de qua per Bartolum in. l. quia poterat. ad trebel. ⁊ aliquid etiam per. c. si iudex. de appella. in sexto ⁊ per Joannem an. in capitu. cum speciali. et credo quod dixi in. l. quidam consulebat. de re iud. ¶ Sed aduerte circa questionem glos. quia fuerunt opinio. de quibus hic per Bartolum ⁊ dic vt hic per eum cuius dictis adde primo inquātum innuit quod licet hodie indistincte cogatur causatiue: cum olim erat secus per. l. nesennius. de excu. tuto. Nam hoc non videtur bene dictum: quia etiam olim indistincte videbatur relictuz contemplatione officij: ideo priuabatur relicto si non acceptabat l. sed hoc nimium. supra de excu. tuto. Si autem cōstabat expresse quod non contemplatione officij ⁊ quod velit legatum prestari etiam si non acceptet illud. non video quare etiam hodie illo debeat priuari cum testatoris voluntas sit seruanda. l. cum questio. ad finem. C. de lega. ¶ Item adde inquantum dicit quod si acceptauit potest cogi precise. per hoc bene facit. c. finali. extra de testa ⁊ eodem titulo. capitu. tua nos. licet loquantur in officio exequēdi non in officio arbitrandi. Unde Ray. hic tenebat quod etiam si acceptauerit officium arbitrandi non possit cogi. licet Pet. et Barto. hic contra per. l. litigatores. supra de arbit. quia nō debet cogi ex quo non est adiecta pena vt ibi videt probari. ⁊ hanc opinionem tetigit glos. licet ipse non alleget in. l. finali. C. de contrahenda emptio. quam glos. reputo singu. licet Pe. ⁊ Cy. ibi illam non teneant: non respondent tamen ad contraria: sed Bart. hic respondet quod loquatur ibi in arbitrio cuius sententie non paretur: nisi metu pene. l. j. C. de arbi. sed hic loquitur in arbitratore cuius sententie statur si est equa: ⁊ si est iniqua reducetur ad arbitrium boni viri. ⁊ sic non est frustratorium ipsum cogi: que ratio cessat in arbitro. ⁊ hec pars mihi placet. Ex qua etiam potest inferri quod cum hodie sententia arbitri electi sine pena possit habere effectum si emologetur expresse vel tacite. l. cum antea. C. de arbi. videtur quod etiam hodie poterit cogi arbiter etiam assumptus sine pena si officium acceptauit: sed hodie in hoc erit correcta. l. litigatores. cum sit correcta eius ratio: per id quod habetur in. l. prima in tex. ⁊ glo. supra de legi. tu. ⁊ l. adigere. §. quāuis de iu. pa. ⁊ quod dixi in. l. si vero. §. de viro. supra solu. matrimo. ¶ Item adde quia voluit hic Barto. quod quando confertur in arbitrium alterius conditionaliter non possit tūc cogi: etiam si acceptauit: quia secundū eum si posset cogi non deberet censeri esse cōditionale sed solum cogatur quando non conditionaliter cōfertur: sed certe Cy. post Pe. voluit oppositū si diligenter ponderetur in. l. fi. C. de contraben. em. Nam certum est quod in casu illius. l. arbitrium est conditionale: quia loquitur in contractib⁹ ⁊ tamen scōm eum ibi potest cogi si acceptauit. ⁊ hec pars forte verior: quia ratio Bar. nō restringit. nam bene potest remanere conditionale donec arbitretur licet possit cogi scōm intellectum Cy. Secundo poterit esse quod forte non cogetur: vel si coget nō obtemperabit. ⁊ per hoc facit quod not. in. l. eam quam. in gloss. C. de fideicom. vbi licet cogi adire ad instantiam fideicommissarij vniuersalis. tamen fideicommissarius stat in periculo anteq̄ ipse cogatur

ipse cogatur vt ibi patet ꝛ.l.ille a quo.§.ad treb.posset tamen esse dubium an sufficeret preceptum factum vt arbitretur ꝛ videtur quod sic per id quod habetur in.l.non iustā.§.ad treb.Sed forte hoc casu contrarium est verius quia hic factum non est vniforme cum posset aliter ꝛ aliter arbitrari:licet si inique arbitretur redu catur ad arbitrium boni viri ibi autem si obediret precepto vni cum esset factum aditionis.¶In.e.glo.ibi:sed in contractibus Ratio diuersitatis inter contractus et vltimas voluntates est scđm Barto.ꝛ Dy.quia vltime voluntates sunt fauorabiliores l.in testamentis.de reg.iur. Et ratio huius fauoris est: quia testator post mortem non potest sibi prouidere.l.j.C.de sac.san.ecclе.Ratio autem diuersitatis est inter casus quando non arbitratur vel arbitratur sed male:quia in isto secundo casu contractus est purificatus.ideo facilius admittitur. que ratio cessat in primo casu de quo per Bar.in.l.si quis arbitratu.ff.de ver.obli. ꝛ adde quod.§.generaliter.alleg.in gloss.nil facit nisi ille text.iū gatur cum hac.l.Item adde quia gloss.in.d.§.generaliter.ꝛ in.l. in ementis.C.de contrahen.empt.vult quod vbi confertur accidentale contractus in arbitrium tertij recedatur a persona si nō arbitretur.contrarium tenuit Dy.post Pe.in.d.l.in ementis.§. si certa.ff.de contrahen.emp.ꝛ.l.si societatem.cum seq.ș.pro so. Nec ob.l.hec venditio.de contrahen.emp.scilicet quia ibi conferebatur in arbitrium alterius contrahentium non tertij.nam si non arbitratur videtur ipse impedire quo minus conditio impleatur.ideo ad eius preiudicium habetur pro impleta.l.iure ciuili.de condi.ꝛ de.ꝛ per hoc bene facit.l.si quis arbitratu.scđm vnū intellectū.ꝛ quod ibi dixi de ver.obli.que ratio cessat in persona tertij.¶In.e.glo.ibi:debet ergo arbitrari.intellige hanc glo.in secundo casu.l.nam in primo casu debet itelligi quod fuit certa quantitas vel res expssata vt dixi in diuisione.ꝛ tangetur §.cum glo.Ideo non esset necesse cōsiderari vires patrimonij sed potius merita legatarij.vel offenderit testatorē: quia si nō offenderit lȝ debet arbitrari sibi deberi:per.l.cum pater.§.rogo.§.eo. ¶In.e.glo.in fi.lȝ glo.bene dicat in se.tamen latius Bar.prosequitur quēlibet modorum trium casuū tactorum per gl.de quo dic vt hic per eum.cuius dictis adde primo circa primum casum quando relinquitur ad arbitrium legatarij.nam Bar.hic concludit quod si relinquatur aliquid legatario cum ipse voluerit. censetur relictum sibi post mortem suam:per.l.vxorem.§.sceuola §.tit.j.Et sic vult quod non sit necesse quod aliquid declaret.licet secus sit quando relinquitur sub conditione si voluerit: per.l.si ita relictum.§.illi si volet.ș.ti.j.Nam forte hoc dictum non est verū:quia ille.§.sceuola.loquitur in persona heredis grauati.quo casu si stat per eum quominus declaret videtur haberi conditio pro impleta per.l.iure ciuili.de condi.ꝛ de.que ratio cessat quando ponitur in persona legatarij:quia imputandum videtur sibi si conditionem non implet.l.si ita relictum.§.j.ꝛ potissime quādo regulariter non sit differētia inter si ꝛ cum.l.qui promisit.de condi.indeb.cum concor.ꝛ facit quod not.in simili in.l.si quis arbitratu.de ver.ob.ꝛ Cy.etiam in.l.in ementis.de contrahen. emp.ꝛ superius etiam tetigi super ea.glo.ꝛ per hoc etiam videtur quod si cōferatur in arbitrium tertij sub conditione cum volet.quod similiter non intelligatur legatio purificata nisi declaret quod etiam in hoc casu non loquitur.§.sceuola.nec est eadeȝ ratio:vt patet ex supradictis.¶Item adde inquantum dicit qđ moriendo videtur velle quando apposita est conditio cum voluerit.Nam hoc non dicit.§.sceuola.nec etiam videtur verum in se per.l.iiij.ș.loca.vbi volūtas dicitur morte extingui.ꝛ hoc etiā ipse Bar.voluit in.l.centesimis.§.fi.de verb.oblig.Sed bene est verum quod in casu illius.§.sceuola.intelligitur esse relictū post mortem si ante non declaret ipse heres grauatus.† Item adde etiam quod non valet libertas quando confertur in liberum arbitrium heredis sub conditione si voluerit:licet sit secus quando cōfertur in liberū arbitriū extranei:qꝛ tunc bene valet fideicōmissaria libertas.§.de fideicom.li.licet secus in alijs legatis:quia nō possunt conferri in liberum arbitrium tertij:vt.l.captatorias.ș. titu.j.ꝛ ibi etiam tangitur quid de relictis ad pias causas de quibus etiam hic tangitur per Bar.ꝛ per casuȝ in.c.cum tibi.extra de testa.quod.c.est valde ambiguum in suo intellectu:vt patet ex no.ibi per Inno.ꝛ Joan.an.licet cōmuniter allegetur quod velit valere legata ad pias causas etiam si voluntas sit captatoria seu pendens ab alieno arbitrio.ad quod pro modo aliter nō examino.quod tetigi in.d.l.captatorie.Item adde quia ratio diuersitatis inter primum casum ꝛ secundum: ꝛ sic quasi in liberā voluntatem legatarij expresse poni potest legatum per dictionē si.tamen non in liberum arbitrium heredis esse potest:vt hic tāgit Ray.quia legatarius tractat de lucro.vnde nō sumus ita de verisimili certi quod velit acceptare:sed heres tractat de perden do quod verisimile eum nollet facere.l.cum de indebito.de proba.ideo facilius vitiatur in herede.Ratio autem quare potest conferri in arbitrium heredis ꝛ non in liberam voluntatem est patens:quia a prima receditur si male arbitretur: secus in secunda.ideo non valet per.l.sub hac.§.de act.ꝛ obli.ꝛ.l.senatus.§.legatum.ș.tit.j.Sed mirum videtur quod non valeat sub conditione cum voluerit heres.ꝛ tamen valeat relictum sub conditione si voluerit heres vt patet ex his que habentur in.d.l.vxorem §.sceuola.ꝛ.l.fideicōmissaria.§.si fideicōmissum.ꝛ.§.quāq̄.§.ti.j. iuncta.d.l.senatus.§.legatum.potes dicere quod ratio differentie sit per ea que habentur ꝛ no.sing.in.l.si titio.§.quando di.leg. ce.vbi patet quod dictio si principaliter ꝛ expresse no.conditionem:licet tacite in consequentiam tempus:sed dictio cum potest principaliter ꝛ expresse.ꝛ sic secundario conditionem.non succedit tunc regula iuris que dicit expressa nocent que non expressa non nocent.§.de reg.iur.l.expressa nocent.ꝛ.l.nōnunq̄.de condi. ꝛ de.ideo sustentatur legatum sub conditione cum voluerit heres:quia non reperitur relictum expresse in eius libera voluntate sed solum tacite.ideo valet.sicut ꝛ quando relinquitur legatū sub conditione potestatiua pendente a voluntate heredis.facit l.iij.§.eo.per hoc etiam quod habetur in.l.cētesimis.§.fi.ꝛ quod ibi etiam no.Bar.§.de verb.oblig.ꝛ hec videtur vera ratio: licet Ray.aliam rationem assignat.ꝛ se in hoc inuoluit.ꝛ per hoc etiā patet ratio quare legatum potest conferri in liberum arbitrium tertij sub conditione cum voluerit:vt patet ex no.hic in glo.ꝛ.d. l.senatus.§.legatum.¶In glo.super ver.sed cum ibi:scilicet fuit expressa quantitas.nam alias cum satis operaretur arbitrium in purificando legatum remaneret legatum incertum ꝛ sic nullum.l.cum post.§.gener.de in.do.ꝛ hic tangit Bart.nec videtur consequens quod tunc operetur etiam circa declarandam quantitatem:quia satis videtur esse quod operetur in purificatione. facit quod no.in simili per glo.ꝛ doc.in.l.j.in prin.ș.de acq.pos. vbi dicunt qđ satis fatigatur animus in retentione ciuilis absq; eo quod posset retinere naturalem simul cum ciuili.ꝛ hec ratio cessat in secūdo casu huius.l.quia ex quo legatum est purum:tūc arbitrium habet versari circa declarandam quantitatē.Et per hoc infero quod si esset expressata quantitas in secūdo responso. vt qꝛ dixisset lego decem pupille arbitrio tutorū quod intelligeretur dispositū esse conditionale sicut ꝛ in contractibus: qꝛ tunc arbitriū non possit operari circa declarationem quantitatis: ex quo iam est declaratū in eo forte quod operetur circa declarationē purificationis legati.quod no.pro limitatione huius secūde partis quam doc.non tangunt.¶In glo.nec morari.ibi que differtur subau.cum legatum sit certum ante declarationem.ꝛ ideo non exequendum scđm Bald.ꝛ no.bene hoc dictum.quod sentit Bald.quod via executiua non habeat locum in dispositione etiam pura que egeat declaratione.sed Bar.hic terminauit oppositum dicens quod si statuto cauetur instrumenta guarētigionata debere executioni mandari.quod mādabitur etiam executioni instrumentum guarentigionatum idētitatis:per hanc.l.ꝛ ꝛ.l.ij.C.de sen.que si.cer.quanti.Sed potes cōcordare opi.quia aut potest de facili liquidari ꝛ tunc mereatur executionem cum via executiua non requirat proliriorem tractum.l.iij.§.ibidem. ș.ad exhi.ꝛ.l.a diuo pio.§.sed si super rebus.de regu.iur.secus si non posset in breui liquidari.ꝛ ita procedat opi.Baldi:cum via executiua non requirat tractum proliriorem.ꝛ scđm predicta intelligi potest.d.l.ij.Nam licet valeat sententia de qua ibi:non tamen habebit executionem paratam nisi in breui possit liquidari sed alias ordinari actione in factum agendum erit ex ipsa sententia.facit quod habetur per Barto.in.l.intra dies.§.de re iudi. ¶In glo.fi.ibi:quod in dote non requiritur.adde circa hoc qđ dicetur in.l.quidam.§.e.vbi tangetur an ꝛ quando incertitudo vitiat legatum.de quo etiam per Barto.in.l.quidam relegatus §.de re.du.ꝛ per.Cy.in.l.id quod pauperibus.C.de episco.ꝛ cle. ¶In.e.glo.in fi.dic qđ in libero arbitrio ꝛ sic in mera voluntate heredis vel tertij expresse poni potest.ꝛ sic debet intelligi.d.l. vtrum.§.fi.sed in arbitrio non libero sed tanq̄ boni viri quod videtur esse quando simpliciter ponitur in arbitrium bene pōt poni.ꝛ facit quod not.Bar.in.l.si sic.ș.ti.j.ꝛ in extrauag.ad repri.in ver.videbitur.¶Extra glo.adde dictis Bar.inquantum hic dicitur post Inno.quod quando fertur sententia per iudicē tanq̄ per bonum virum:vt quia petita est reductio coram eo qđ non potest appellari.ꝛ alleg.dictum sing.Inno.in extrauag.in c.presenti.de rescrip.Nam Joan.and.in addi.Spe.in ti.de app. §.cum quibus.ver.quod si conuenit.refert hic fuisse publice disputatum.idem per dominum Rusticanum de rustica.quia tūc iudex videtur subrogari loco arbitratoris a cuius sententia nō appellatur.ideo debet tanq̄ subrogatus sapere eius naturam.l.si eum in §.qui iniuriarum.ș.si quis cau.ꝛ quia alias partes possent plus fatigari quod esset de mente eorum.vidi consilia pro ꝛ contra valentissimorum doctorum.audiui do.Pe.de anch.publice disputare hunc articulum.ꝛ finaliter terminauit oppositū quia hoc non est iure cautum.Et quia licitum est vnicuiq; a sententia diffinitiua appellare.facit.l.ꝛ in maioribus.C.de app.ꝛ qꝛ

nõ oĩno subrogat̃ loco arbitratoris. ptz quia coram arbitratore
necessario non offertur libellus: vt not. Innocen. in. c. quintaual
lis. de iureiuran. secus in isto: vt voluit Cy. in. l. fi. C. de contrahẽ.
emp. Inducitur ad. q. vt si alicubi sit delegata iurisditio pluriũ
causarum vt si sit perpetua in vna non intelligitur perpetua in
alia. sed. h. d. verum Cy. quando singu. cause fuerunt delegate. se-
cus si sub nomine vniuersali: vt quia delegauit iurisditionem
Gallicanam. ⁊ cum hac determinatione licet non alleget debet
intelligi gloss. in. c. vndiq3. extra de offi. deleg. vbi de hoc per glo.
⁊ cano. ⁊c. Item arbitrator non habet obseruare solennitatem. l.
fi. de senten. ex peri. reci. secus in isto quia anteq̃ iudex pronun-
ciat: per. d. l. que indistincte loquitur. pro hoc est gloss. ordina. in
c. super his. extra de appella. que vult quod vbi iudex habet ali-
quid arbitrari si male arbitretur potest ab eo appellari. quã glo.
reputo sing. per hoc quod not. gloss. ⁊ Barto. in. l. si qua pena. de
6 verbo. significa. † Pro hoc etiam facit quod reclamatio ad arbi
trium boni viri est quedam species appellationis. l. non distin-
guemus. §. cum quidam. s̃. de arbi. ergo saltem semel debebit pos
se appellari a sententia iudicis aditi super reclamatione. forte ta
men si succumbet reclamans in ipsa appellationis causa nõ po-
terit tunc amplius appellare. cum reclamatio obtinuit vim pri-
me appellationis. ⁊ si postea appellauerit intelligetur bis appel
lasse. ⁊ sic non poterit tertio prouocare: per id quod habetur in. l.
j. C. ne lic. in ea. cau. tertio prouo. Et hec pars mihi plus placet
tãq̃ equior cũ possibile sit etiam iudicem non bene iudicare: vt. l.
j. in prin. j̃. de appella. in dubio debemus stare regule ex quo non
reperimus contrarium. Nec ob. quod pars poterit diutius gra-
uari quia debebat hec imaginari ex quo sciebat posse reductio-
nem peti. An autem possit renunciari reductioni ad arbitrium
boni viri. dic vt per Bart. in. §. arbitrorum. ff. pro so. ⁊ per Joã.
and. in. c. quintauallis. extra de iureiuran. ⁊ per Joan. cal. in sua
dispu. que incipit. duo litigantes. ¶ Ultimo inducitur iste text.
hic per Cy. ad. q. illam vulgatam si offendi titium ⁊ ego promit-
to ei satisfacere ad sui arbitrium alias ad suam voluntatem an
valeat. Nam videtur quod sic per istum tex. ⁊ hoc ipe tenet: quia
non confertur in voluntatem promittentis sed eius cui queri de
bet obligatio. ⁊ sic valet per. l. si ita relictu3. §. illi si volet. s̃. ti. j. de
quo alleg. gloss. in. l. pe. de arbi. ⁊ per Cy. in. l. iij. C. de do. promis.
¶ Sed aduerte: quia forte hoc potest tolerari in casu isto: quia
fit promissio super eo super quo alias extabat obligatio. ideo tũc
promissio faciliter sustinetur per id quod not. in fi. in. l. legitima
s̃. de pact. sed vbi alias nulla esset obligatio preambula. Exem-
plum quia promitto tibi quantum fueris arbitratus nulla obli-
gatione preambula precedente. vel quantum volueris. videtur
quod non valeat: per id quod habetur in. l. quod sepe. §. j. de con
trahen. emp. vbi si vendo rem pro quanto fueris arbitratus non
valet venditio. ⁊ sic eadem ratione non debet valere in proposito
ex quo substantia: id est ipsa quantitas vel res ponitur in arbi-
trium contrahentis. facit quod no. glo. in. l. in ementis. C. de con
trahen. emp. forte secus si conficeretur in persona tertij vt quia
promitto tibi quantum titius fuerit arbitratus: vel quantum ti
tius voluerit. sicut ⁊ etiã valet contractus si vendo tibi rem pro
quanto titius fuerit arbitratus. voluerit. l. fi. C. de contrahen.
emp. Sed dubium est in casu in quo loquitur Cy. in primo loco
an sit differentia dicere promitto tibi satisfacere de offensa ad ar
bitrium tuum. an vero dicat ad voluntatem tuam Cy. dubitat
in. d. l. iij. ⁊ finaliter videtur velle quod non. ⁊ vtrobiq3 intelliga-
tur de voluntate regulata arbitrio boni viri. Idem ibi Bal. per
l. creditor. §. lucius. ff. manda. s3 forte potest dici quod imo sit dif-
ferentia: quia vno casu verba importãt arbitrium boni viri: alio
casu liberam voluntatem: vt patet ex his que habentur in. l. fidei
commissaria libertas. de fideicõmis. li. ⁊ Barto. in. l. si sic. s̃. tit. j.
Nec ob. d. l. lucius. quia fateor qđ intelligitur exclusus dolus: vt
ibi. ideo non poterit in maxima quantitate ledere. arg. l. omnes
§. lucius. j̃. de his que in frau. cre. sed bene poterit ledere aliquan
tulum vltra quam bonus vir arbitraretur. Ad materiam facit
quod habetur in. c. sane. extra de renun. ⁊ c. venientes. Nec ob.
predictis hec. l. quia loquitur in vltimis voluntatibus: non au-
tem in contractibus vt voluit glo. ⁊ patet extra no. in. d. l. in emẽ
tis. C. de contrahen. emp.

Summarium.

1 Nominatio plurium rerum specialis plura efficit legata.
2 Legatum in conditionem consistentem in voluntate alterius
collatum valet.

Quoties. Si plures res noiant̃ in legato plu-
ra sũt legata: secus si sub vno vniuer
sali noie cõprehendãtur. h. d. ¶ Item no. quod reru3
pluriũ nominatio specialis plura efficit legata. gene-
ralis vero nominatio vnum facit legatum. ¶ Item no. argu. se-
cundum Bal. qđ si episcopus absoluit aliquem ab omni senten-
tia excõmunicationis qua tenetur sit vna absolutio. ⁊ que sit vtili
tas sit vnum legatum an plura tangitur in. l. neminem. j̃. eodem.
⁊. l. scire debemus. de verbo. obli. ⁊ per Barto. in. l. de pupillo. §.
si in pluribus. de no. oper. nuncia.
2 **Si ita legetur.** † Ualet legatum etiam si confertur
in conditionẽ que in alterius pote-
state consistit. h. d. Adde dictis Barto. in quantũ all'. l. hec condi-
tio. de condi. ⁊ demon. quod conditio negatiua apposita in per-
sona heredis debet impleri quamprimum potest: illa nil facit: qꝛ
loquit̃ in affirmatiua: ⁊ quandoq3 est apposita in persona ipsius
legatarij: vnde alleg. melius in. l. prima. §. item si ita. infra ad le-
gem falcidiam.

Neminem. Si vna res vel plures legant̃ sub
nomine collectiuo nõ potest vna
acceptari alia non: secus si nominatim relinquantur
nisi illa que repudiatur habeat onus annexum. h. d.
cum duabus sequen. ¶ Item no. qđ legatarius non potest diui-
dere legatum quando est vnicum: secus quando sunt plura: nisi
ratione oneris sint annexa. ¶ Item nota qđ legatum vniuersale
censetur vnum legatum non plura. ¶ Item nota quod in vna re
vel quantitate quandoq3 detrahitur falcidia pro omnibus.

Summarium.

1 Capere ⁊ accipere differunt.
2 Damnatus in metallum est omnino incapax; ⁊ pro non scripto
habetur.

Si titio qui. Qui non capit partem qꝛ indi-
gnus facit partem. h. d. ¶ Itẽ
nota qđ dixi in summario. Et adde qđ habetur in. l.
1 aliud est capere. j̃. de verborum obligatio. † vbi patet
qđ differentia est inter capere ⁊ accipere: nam ille qui accipit ad
commodum fisci dicitur accipere licet nõ capere. i. ad suam volũ
tatem: ⁊ ideo potest intelligi hec. l. ⁊ exemplificari: ⁊ per. l. fi. s̃. ti-
tulo. j. Cy. autem ⁊ Ray. exemplificabãt in spurio ⁊ deportato et
in damnato in metallum. ⁊ ita etiam intelligebat hic Dy. qui di-
cebat hanc legem procedere quãdo propter delictum persone nõ
2 poterat quis capere. ¶ † Sed aduerte qꝛ in damnato in metallũ
male loquitur: qꝛ ille omnino incapax habetur pro non scripto.
l. iij. j̃. de his que pro non scrip. ha. ideo non accipit tunc ad com-
modu3 fisci. Item nec facit partẽ: qꝛ licet possit restitui per princi
pem: hoc est de iure speciali: qđ non debet attendi: vt. l. iiij. §. j. j̃. de
fidei. li. ⁊ per hoc reprobatur opi. Cy. ⁊ Ja. de are. In deportato
vero pendet ab illa. q. an deportatus sit omnino incapax vt non
accipiat etiam ad commodum fisci. de quo in. l. si deportati seruo
j̃. titu. primo. ⁊. l. j. C. de her. insti. De spurio autem videtur qđ nõ
bene dicant. per id qđ not. Barto. in. l. fi. j̃. de his qui. vt indi. ⁊. l.
hereditas. eodem titulo. ⁊. l. non intelligitur. j̃. de iur. fis. nisi sal-
ues in casu. l. j. C. de na. libe. in certo casu qui hic loquitur. ¶ In
glos. prima. ibi: sed illud hodie. ⁊ refert se glos. ad. d. l. si duobus.
proxime alleg. Sed certe hoc procedit secundum vnum intellectũ
ibi positum: non secundum alium qui ibi tangitur qui est verior.
¶ In eadem glos. ibi tanquã virgo: dic corrupta est glo. ⁊ melius
dixisset tanquam nupta: vt patet in. l. titia. infra alleg. ¶ In ea-
dem glo. ibi: quia in re ipsa est impedimentum. hoc est diuersifica
re casum: ⁊ non instruit intellectum: ideo dicit melius secundum
Cy. in addi. quam in. l. huiusmodi. §. si titio. ratio est: quia ibi vo
luntas testatoris fuit vt titius haberet partem: ⁊ ideo cum illam
habere possit ⁊ retinere ex iure dominij quod habet: licet non pos
sit ex iure legati: quod est nullum: ideo ibi facit partem collegata
rio: que ratio cessat quando legatur heredi ⁊ titio res etiam here
ditaria vel non hereditaria: quia statim incipit legatum habere
vires in persona collegatarij. quod est post mortem testantis. nõ
potest dici quod competat heredi potestas retinendi partem qꝛ
non potest retinere iure legati cum sit nullũ: quia a seipso sibiipsi
legari non potest. l. legatum. §. j. supra titu. primo. nec potest etiã
retinere ex alio iure ex quo res non erat sua: ideo tunc accrescit
collegatario: secus si res heredis fuisset sibi legata ⁊ titio: ⁊ sic vi-
detur quod. l. plane. §. si duob⁹. supra titulo primo. procedat indi
stincte dummodo legatur res heredis: licet Barto. in dicto. §. si
titio. aliter dixerit ⁊ non bene vt mihi videtur cum text. in. §. si
duobus. indistincte loquatur. Et de materia dixi in dicto. §. si ti-
tio. ¶ In eadem glos. ibi secundum Roge. dic melius quod hic
saltem accipiebat ad commodum alienum: licet res caperet ad
vsum: ideo facit partem. ¶ In eadem glos. ibi. §. seio. dic melius
vt ibi per glos. quia nil speciale: imo accrescit collegatario vt ibi
no. ¶ In eadem glo. ibi. §. quoniam autem. dic quod ibi spera-
batur admitti: quia nõ repudiauerat ⁊ erat habilis. ¶ In eadẽ
glo. ibi. §. si duobus. sed in illis non admittebatur quis ad partẽ
nec admitti sperabatur ex aliquo iure vel equitate.

Summarium

Summarium.

1 Legatum alternatiuum quo ad quid plura & quo ad quid vnum dicatur.
2 Alternatio quid sit.
3 Corpus certum si legetur id debetur quod ex eo reperitur.
4 Heres cui vult potest gratificare quando competitores sunt per omnia pares.
5 Pluralitas non presumitur in dubio.
6 Vocatus per prius maiorem pro se habet presumptionem quã qui per posterius.
7 Legatarius partis hereditatis oneribus subijcitur.

Si quis seruum. Seruus legatus viuo testatore fugiẽs legatarij sumptibus & periculo reducetur. post mortem vero heres in fuga cõmittens culpam cauens de ipso reducẽdo illud onus subire tenetur proprio periculo & expẽsis. hoc dicit. ¶ In glo. super ver. fugisset. ibi: culpa heredis. intellige hanc glo. qñ fugit post mortem vt patet ex his que tangunt. j. in glo. seq. forte tamen si viuo testatore heres cõmisisset culpã videretur sibi imputandum. & forte posset saluari etiam tunc glos. licet glo. in ver. reducitur. videatur aliter sentire. ¶ In gl. super ver. reducitur ibi non de psequendo hoc est falsum quando post testamentum fugit: quia imo debet cauere de persequendo sumptu tamen legatarij. l. si seruus legatus. s. titu. j. & plene not. in. l. cum seruus. s. titu. j. vbi bona gl. magistra. licet viuo testatore nõ teneatur de culpa: vt sequitur in gl. quod intelligo vt heres cum viuentis non sit hereditas: vt. l. ij. s. de here. ven. sed alias vt qui libet saltem potest teneri de culpa. ¶ In eadem glo. in fi. subau. quia si fuerit adita hereditas. videtur quod tunc habeat locum aquilia. & sic transit hic Barto. sed Ray. dicit hic verius esse circa intellectum illius. §. quod nil faciat ad propositum nostrum. & ponit casum omnino diuersum et forte etiam dictum Barto. non est verum in se. quia non video quare multo fortius nõ possit facere cogi heredem ad cauendum cum potentius ius habeat legatarius. Item videtur quod sit in potestate sua an agat aquilia si fuit culpa commissa in committendo. nam pro commissa in negligendo non datur aquilia. l. si fructus. §. j. s. de vsufruc. An vero velit agere ex testamento & facere eum condemnari vel ad estimationem vel ad cautionem: vt etiam tetigit glos. & hec opi. placet. nam in illo. §. ij. non fit distinctio an sit adita hereditas vel non. Sed an occidatur seruus illius qui est institutus sub cõditione si eum manumiserit viuo testatore: an vero occidatur post mortem.

1 **Si ita legetur.** †Legatum alternatiuum censetur plurale quo ad rerum nominationem sed vnum quo ad rei prestationem. hoc dicit. ¶ In glo. duo legata. ibi dic ergo. hec sol. est expresse contra text. in. l. illud. j. eo. ideo tene primam sol. quam glo. tene in. l. si tibi. & communiter sequuntur docto. ¶ Et aduerte quia Bar. hic vult quod legatum
2 sit alternatiuum. sed Bal. hic post Pe. dicit †quod proprie alternatio est quando fit in eadem oratione vt lego stichum aut. x. sz cum in casu isto fiat in diuersis orationibus nõ dicetur legatum alternatiuum sed potius primũ purum. & secundum sub conditione. de quo consueuit tangi in. l. si quãdo. §. j. s. ti. j. tamen quãtum ad effectum non video magnam vim.

3 **Si quis.** †Si legatur certum corpus illud debetur qd ex illo corpore reperitur. hoc dicit. Adde qd habetur in. l. quedam. s. titu. j. quia ibi ex postfacto demonstrauit in executione legati vnde posset solui. vnde non minuitur legatum primo simpliciter factum. hic autem a principio in substantia legati testator retulit se ad certum corpus. & ad materiã facit quod habetur in. l. cum certus. j. de vi. triti. & oleo leg. & per Bar. in. l. inter stipulantem. §. sacram. j. de verbo. obli.

Si inter duos. Si testator sensit de certo legatario nec apparet de quo heres po-
4 test eligere quem vult. hoc dicit. vel sic fm Bal. †Ubi competitores sunt pares per omnia potest heres cui vult gratificare. hoc dicit. ¶ Item no. quod locus est gratificationi quãdo iura sunt hincinde paria. ¶ In glos. super ver. debet ibi: sed solue vt ibi: quia necessario debet intelligi tunc quod constabat testatorem voluisse vtriqz solui. forte vt duobus reis. vel etiam insolidum. iuxta. l. si pluribus. s. titu. j. tamen planior litera & communior est quod neutri. ¶ In eadem glo. ibi: propter omnimodam incertitudinem. & ratio diuersitatis fm Cyn. est quia vna res sub alia potest contineri saltem respectu estimationis. ideo ibi facilius sustentatur legatum quo ad estimationem. sed nõ sic vt vna persona sub alia continetur. & de hac materia dic vt per Dy. in reg. in obscuris. de regu. iuris in. vj. vbi prosequitur triplicem certitudinem rerum personarum. & maxime mixtam ex ambobus. ¶ In eadem glo. in fin. Sed solue quod ibi etiam est locus gratificationi antequam sit lis contestata cum sint duo rei: vt patet ex. l. si duobus. j. de duobus reis. ¶ Item aduerte: quia in quãtum glo. exponit debet. i. potest. communiter doc. sequuntur tamen Bal. hic dicit quod est literam violare. ideo dicit quod videtur literã posse saluari: quia vterqz ipsorum probasset fuisse de se sensum. nam tunc cogitur de necessitate eligere cum veniat vterqz condemnandus. alleg. l. pe. de peti. here. & l. is a quo. s. de rei ven. & quia etiam heres debet declarare voluntatem defuncti. l. si quis a filio. §. si plures. s. titu. j. Cy. tamen etiam hoc casu videtur tenere glo. quia tunc vna probatio confundat aliam. sed forte verius est dictum Bal. quia probatio est facta cum herede: non autem est facta per vnum legatarium cum alio. & res inter alios acta alijs non nocet: vt. l. j. & ij. qui. res iu. non noc. & C. res inter alios acta per totum. ¶ Item aduerte: qz tangit hic Bar. quando vnus solus comparet & alter nil dicit vel repudiat. & nihilominus dicit Bar. quod non tenetur soluere de necessitate. quod tamen intelligitur si heres probet alium esse titium eius-
5 dem nominis. ¶ Et ex hoc no. bene. quia Bar. voluit †quod in dubio non presumatur pluralitas. & idem voluit Butr. in. l. idẽ pompo. §. fi. s. de rei vendi. Idem etiam Bald. in quodam consilio dum dicit quod ex identitate rationis presumitur identitas substantie vel facti: vt. l. qui habebat. j. de rebus dubijs. & l. qui iurasse. §. si pater. & quod ibi no. s. de iureiu. & l. eum qui. §. si duobus. eo. ti. Et tangit etiam quid si reperiatur Titius martini de tali loco condemnatus pro tali delicto. & duo eiusdem nominis reperiuntur postea capti: an poterit gratificari in executione. & dicit quod non. Nam sicut hic debet admitti ille qui est amicus: ita debet puniri ille vt ita diximus qui est inimicus et offendit. Nam de illo videtur sensum. & si dicatur citatio fuit temeraria & sic non arctat: vt. l. eum quem temere. s. de iudi. dicit quod intelligitur arctasse illum qui deliquerit. nam ille debuit presumere de se sensum esse. & de illo videtur iudex sensisse ad cautelam. tamen dicit practicari quod ille qui captus est & fatetur se illum esse qui deliquit. et illum de quo fuit sensum in citatione & sententia. de qua questione dic per Barto. vt in. l. demonstratio. infra de conditio. & demonstra. & dixi in. l. ij. seu in. l. iij. s. de libe. et posthumis.

Certam. Si in petendo legatarius & sibi substitutus concurrant in dubio est primus legatarius preferendus. hoc dicit. ¶ In tex. ibi: eligere debet. potes expone
6 re. i. potest: per ea que habentur. s. §. prox. ¶ †No. quod magis presumitur pro eo qui vocatur per prius quam de eo qui vocatus est per posterius fm Barto. ¶ In glo. j. in fin. sed hunc intellectum reprobat Jaco. de are. per. l. si legatarius. s. tit. j. vbi non competit fideicommissario actio nisi cedatur per legatarium. ideo intelligit in directo substituto. facit. l. si legata. C. de lega. Sed certe in illo non videtur procedere litera: quia talis substitutus non vocatur nisi conditionaliter in defectum primi: sed defenditur quia dicebat substitutum primo repudiasse: licet ipse primus legatarius hoc neget. & ideo vterqz agebat. Sed certe vt hic dicit Baldus eodem modo possumus saluare dictum glos. substitutus per fideicommissarium dicebat legatarium repudiasse. & per consequens remansisse legatum penes heredem cum suo onere: vt. C. de cadu. tollen. §. pro secundo. & §. in nouissimo. Bart. etiam hic aliter hoc saluat ratione hypothece competentis legatario propter quam habet hypothecam ipse substitutus per fideicommissum nomine ipsius heredis & ius competẽs ipsi legatario cui ipse fit substitutus & sic competat sibi vtilis. Et adde quod quando concurrunt habens vtilem & habens directam saltem hoc casu videtur preferendus habens directam: vt notat glo. in. l. si delegatio. in ver. exigere. C. de nona. Et adde etiam an requiritur discussio bonorum debitoris in hoc casu quod notat Bart. in. l. si conuenerit. in princi. s. de pigno. actio. ¶ Item etiam adde quod intellectus Barto. procedit tenendo quod secũdum hec iura competeret hypotheca pro legato. sed glossa tenuit contrarium in. l. is cui. §. qui prior. infra vt in possessio. leg. precedens tamen dictum videtur verius per. l. creditores. §. fi. j. de sepa. bono.

Si cui certam. Si alicui legatur pars hereditatis intelligitur cum honoribus et
7 oneribus: secus si pars bonorum: quia tunc intelligitur deductis oneribus. hoc dicit. cum se. ¶ †Nota quod legatarius partis hereditatis subijcitur oneribus. secus in legatario partis bonorum quia tunc intelligitur deducto ere alieno. facit. l. subsignatum. §. bona. infra de verborum significatione. ¶ In glos. deducetur. ibi loquitur secundum primam lect. subau. forte. l. se. nam ista verba non possunt adaptari ad istum. §. quia expresse sunt contra ipsum. tamẽ iste intellectus destruit oĩno. l. se. que videtur loqui de iure. ffox. sicut iste. §. ideo tene vltimũ intellectum qui fuit Azo. qz est differentia an legetur quota hereditatis an quota bonoz. Et ratio diuersitatis surgit ex vi vocabuli: quia hereditas in se cõtinet onera ex vi vocabuli: cum sit successio in vniuersum ius defuncti. l. nil aliud. ff. de verb. sig. sed bona vidẽ-

tur intelligi deducto ere alieno: vt in. l. alle. in gl. hoc tn̄ pcedit qn̄ fit mentio de quota bonorum. secus si testator grauaret de oībus bonis quia tunc intelligit etiā non deducto ere alieno. l. cogi. in prin. ad treb. Nam alias quodāmodo esset absurdū qd oia onera remanerēt penes heredē. ⁊ nihil cōmodi. que ratio cessat qn̄ solū pars bonorum legatur. de quo plene hic per Bar. Nec ob. predictis qd habetur in. §. post qd. insti. de fideius. vbi videtur probari qd in legato partis bonorum contineantur onera: quia intelligo quādo legatur pars bonorum sub nomine hereditatis per hunc tex. facit quod no. Bar. circa intellectū tex. ⁊ glo. in. l. cogi. §. j. ff. ad trebel.

Cum fundus. Quod rei legate accedit ad legatarium pertinet. hoc dicit. ¶ Item not. quod ampliatis pro testatore finibus rei legate ampliatur ipsum legatuꝫ. ¶ Item no. quod augmentum sequitur naturam rei principalis. facit. l. inter. §. cum inter. de pac. do. Et de materia huius. l. vide in. l. ser ui electione. §. fi. ⁊. l. si ex toto. in prin. s. tit. j.

Summarium.

1 ☞ Heres qualiter statulibero legare possit.
2 Executoribus ad exequendum datur tempus.
3 Terminus a testatore assignatus in dubio censetur peremptorius.
4 Permissum ad tempus prohibitum censetur post tempus.

1 **Statuliberum.** †Statulibero non pōt heres legare nisi sub cōditione libertatis. vel si moriente herede seruus futurus sit liber. h. d. ¶ Item no. quod spes libertatis legatum pecuniarium: ita in seruo proprio relictum nō cōfirmat. ¶ Item no. qꝫ vbi libertas sub conditione datur seruo ⁊ legatū fit in testamētis diuersorū intelligitur legatum dilatū in aduentum libertatis etiam si in testamento in quo datur legatum sit factum ab illo qui successit primo testatori. quod est no. secus qn̄ daretur in eodem testamento. l. cum seruus. ff. de condi. ⁊ demōstra. ⁊ per hoc habes rationem dubitandi in. l. ista. ¶ In glos. j. ibi. §. si quis. sed ibi fiebat a milite qui intelligitur legādo seruo aliquid dare libertatem. l. titius. §. j. ff. de test. mi. ⁊. C. eo. tit. l. ex his verbis. ¶ In ea. glo. ibi. l. seruos. sed ibi speciale fauore alimentorum. facit quod no. in. l. ex parte. §. j. fa. herc. ¶ In ea. glo. ibi: plautius. sed ibi legabatur seruo cōmuni nō proprio. ideo facilius sustinetur legatum. ¶ In ea. gl. ibi. §. fi. sed ibi seruus erat alteri legatus cui poterat acquirere.

Stichum. Permissum ad tempus post tempus videtur esse prohibitum. ⁊ post electionem sola res videtur esse electa in legato: ⁊ variare non licet. h. d. ¶ †No.
2 quod ei qui potest aliquid facere potest statui tēpus ad exequendum infra qd faciat. Et sic facit qd executoribus possit prefigi tēpus ad exequendum. quo elapso non poterunt postea exequi. qd intellige si statuatur a testatore. Idem videtur si a iudice per id
3 quod no. glo. in. l. j. in prin. in ver. neqꝫ mora. s. eo. titulo. ¶ †Itē no. quod terminus qui assignat a testatore intelligitur esse peremptorius in dubio. Idem etiam dicas in termino admonitionis iudicis infra quem monet presentem: vt est casus singu. in. l. cessante. C. quomodo ⁊ quando iu. ⁊ no. glo. in. c. consuluit. extra de offi. deleg. An autem alius terminus assignatus a iudice intelligatur peremptorius. recurre ad no. plene in. l. fi. s. de fe. per glo. ⁊ doc. ⁊ per Bar. in. l. si finita. §. inl. de dam. infec. ⁊ ibi dixi. ¶ Item no. quod in vltimis voluntatibus nō est licitum variare in cōtractibus. dic vt in. l. eum qui certarum. §. fi. j. de ver. obl.
4 ¶ †Vltimo no. illud vulgatum quod permissum ad tps intelligitur post tempus prohibitum. sicut ⁊ econtra prohibitum ad tēpus intelligitur post tps pmissum. l. imperatores. s. de postu. ¶ In glo. vtrum. ibi: inutile esset. imo non esset inutile: quia nō esset in potestate heredis an debeat. sed quid debeat quod nō est absonum. l. vtrum. §. j. de re. dub. ⁊ per hoc nō ob. l. senatus. §. pe. hic alle. ¶ Item postqꝫ semel elegisset non possit variare: vt in fi. tex. ideo ratio glo. fuit perfunctoria relata ad tex. ¶ In gl. fi. ibi ⁊ est ratio. hec ratio concludit in re testatoris sed nō in re aliena. ideo dic qd ratio diuersitatis est: quia vltime voluntates nō debent esse in pendenti sicut contractus. l. fi. s. cōmunia pre. de quo in. l. huiusmodi. §. fi. s. ti. j. Et cui liceat variare in vltimis voluntatibus aut in iudicijs. dic vt no. in. l. vnum ex familia. in princ.

Summarium.

1 ☞ Pecunia legata quando debeatur.
2 Dies mortis adiectus legato ipsum reddit conditionale.

1 **Si pecunia.** †Pecunia legata debetur etiā si in bonis non est. dūtamen hereditas sit soluendo. hoc dicit. ¶ Attende quia dicit hic Bal. qꝫ si confectum est inuentariū ⁊ hereditas nō est soluendo adhuc hodie procedat ista. l. Sed in contrariū videtur tex. licet non alle. in. l. fi. §. ⁊ si prefatam. C. de iur. deli. vbi nō compellitur heres precise dare pecuniam sed alternatiue rem vel pecuniam. ideo intellige dictum Bal. secundum ibi no. p Bar. quia ibi procedit quando inueniret emptor qui velit emere rem hereditariam tanqꝫ ab herede non conficiente inuentarium: als autem non procederet dictum suum: quia nō cogeretur pecuniā exbursare: sꝫ posset dare alias res hereditarias in solutum. ⁊ ita etiam alias de facto dixi.

2 **Quod ita.** Dies incertus habetur pro conditione. hoc dicit. ¶ †Item no. quod dies mortis heredis adiecta in legato facit legatum conditionale. ¶ In gl. super ver. incerta die suhau. quia ibi purificabatur conditio in morte legatarij. ideo transmittit. facit quod habetur in. l. fin. j. quando dies leg. ce.

Cui duos. Quādo facto heredis debitor liberatur imputatur hered. hoc dicit. ¶ No. quod per cessionem factam vni ex reis debēdi cōtra alium liberatur ipse cui facta cessio. ⁊ in hoc est hec. l. sin. fm Bal. ⁊ alibi clarius non reperitur. facit tamen. j. de lib. le. l. si damnatum. ⁊ multo fortius videtur liberare ipse cōtra quem facta est cessio ab ipso cedente: quod intellige vt plene per Bar. in. l. facta. §. si heres. j. ad treb. ⁊ ibi dixi.

Si is qui. Si idem legatur insolidum duobus vni debetur res: alij estimatio. hoc dicit. ¶ In tex. ibi: separatim. subau. maxime: quia idem si insolidum pluribus. si pluribus. s. tit. j. ¶ In glo. fi. ibi: sol. vt ibi: quia ibi primo legauit vni totum: postea alteri partem quam videtur ademisse a primo legato. l. cum questio. C. de lega. ¶ In ea. glo. ibi: alio casu. qr ibi vni soli legauit.

Si idem. In dubio libertas preualet legato facto de seruo. hoc dicit. ¶ In glo. sup ver. preualebit. ibi: valere non potest. hoc verum si legatum factum de seruo: sꝫ si precederet esset maius dubium de quo dicendum vt in. §. si idem. hic alle. ⁊. j. eo. l. qui testamento. ¶ Et aduerte quia dixit hic Bal. qꝫ euidenter dicetur cōstare de voluntate testantis si in legato facto seruo posteriori sit facta commemoratio legati libertatis. nam tunc videtur idem operari quod clausula non obstante. ⁊ sic facit secūdum eum ad materiam. l. si quis in principio testamenti. j. tit. j. quod vbi scōm testamentū facit sub cōmemoratione primi dicatur habere clausulam derogatoriam si est. ⁊ quando apponitur clausula nō obstante. de quo plene dicam in. l. si qs in principio testamenti. hoc tamen videtur procedere quando commemoratio sit in his que sunt incompassibilia: als videtur secus. hinc est quod si legaui titio fundum licet postea dicam fundum quē titio legaui lego seio non per hoc videtur legatum factum titio reuocatum: sed ambo concurrent. l. si fortidianum. C. de leg. ⁊. l. sicut. cum ibi no. per Bar. j. de transfer. lega.

Seruo alieno. Non eget summario. ¶ Item not. quod sentiens cōmodum ex testamento per mediam personā ex legis dispositione potest grauari per testatorem. de quo in. l. cum filio. s. tit. j.

Si quis. Non pōt pars vtriusqꝫ rei legate prestari: sed solida debet solui. hoc dicit. ¶ Item no. quod solutio non potest fieri in diuersis rebus. de quo plene in. l. in executionibus. ⁊ in. l. ij. §. j. de verbo. obliga.

Si titio. Duo rei credendi per dictionem alternatiuā possunt constitui. ⁊ ille erit potior qui primo litem contestabitur. hoc dicit. ¶ Not. quod nedum per stipulationem sꝫ etiam per vltimā voluntatem possunt constitui duo rei. facit. l. eandem. j. de duo. re. ¶ In glo. ij. ibi: teneatur alteri. hec glo. relata ad text. qui loquitur de duobus reis credendi ex causa lucratiua qui non sunt socij non bene dicit: quia talis non tenetur aliquid communicare conreo: vt probatur in. l. falcidia hoc obseruādum. que in hoc est singu. j. ad. l. fal. secus quādo essent socij vel conrei ex causa lucratiua: vt hic per Bar. Ange. ⁊ alios moderniores. ¶ In eadē glo. in fin. so. hic alternatiue fuit grauatus dare duobus. ibi simpliciter fuit grauatus heredibus. ideo tenetur dare pro parte hereditaria.

Summarium.

1 ☞ Legatum quando remaneat penes legatarium.
2 Minister nudus dupliciter quis dici potest.

1 **Si quis titio.** †Quando fideicommissum deficit legatum remanet penes legatariū nisi sit nudus minister. hoc dicit. ¶ In textu ibi: mortuus. subaudi ante diem legati cedentem: quia alias transmitteret ad heredem. ¶ In glossa ministrum. ibi. §. matri. Et sic sentit glossa quod in illo. §. mater fuerit nuda ministra. Quod doctores reprobant: cum verba dispositiua legati fuerint ibi ad eam relata. Ideo dicunt quod

qd fideicõmissum ibi deficit ꝑpter penitentiã testatoris. hoc casu tamen potest saluari glo. quãdo constaret de mente testantis per istũ tex. vbi patet quod licet ista verba dispositiua sint relata ad legatarium tñ potest esse ꝙ volebat eum esse vt nudum ministrũ intellige qꝛ hoc forte expressit vel qꝛ dixit quod volebat eum aliquod cõmodum penitus habere ex ipso legato. nam tunc habebitur vt nudus minister quo ad hoc vt fideicõmissum etiã deficiẽs per casum non remaneat penes eum: lꝫ remanente fideicõmisso per verba fideicõmissa dispositiua forte cõpeteret actio ad legatum vt possit dare fideicõmissario. sed in dubio fateor quod vbi diriguntur verba dispositiua ad legatariũ ꝙ non censeatur nudus minister. ⁊ ita satis probat hic ⁊ .l. si legatarius. cõiuncta gl. ꝭ. ti. j. ¶ In. e. glo. ibi: nisi relictum sit pro anima. † Et ex predictis patet qd nudus minister potest dici dupliciter. vno modo respectu tituli ⁊ cõmodi: vt qꝛ nõ sunt verba dispositiua relata ad eum. ⁊ sic non est legatarius nec etiam habet cõmodum. alio modo põt dici nudus minister respectu cõmodi: lꝫ non posset dici respectu tituli: vt qꝛ verba dispositiua legati fuerunt ante ipsum relata. quo casu non intelligitur esse in dubio nudus respectu cõmodi qñ saltem potentialiter possit cõmodum ad eum peruenire: vt patet in hac. l. nisi appareat de mente testatoris contraria: vt quia forte dixerat qd volebat eum vt ministrũ tantum eligere vel qꝛ volebat eum aliquod cõmodũ ex relicto habere. Et adde quod habetur in. l. si quis quos. ⁊ .l. codicillis. ꝭ. eo. ¶ In ea. gl. ibi: pro anima. allegatur hec glo. quotidie quod relictũ pro anima dicitur esse relictum ad pias causas. ¶ Sed aduerte qꝛ posset ad oppositum allegari cum ponat alternatiuã inter relictum pro anima ⁊ ad pias causas. que alternatiua cõsueuit poni inter diuersa. l. ille aut ille. ꝭ. de verb. sig. Sed potes saluare cõmunem allegationem inquãtum gl. hic allegata equiparat. ⁊ sic satis videtur velle qd censeatur ad pias causas quãtum ad effectum. et similiter legatum alimẽtoꝝ quando fit pauperi. facit quod habetur in. §. si quis aũt pro redẽptione. ⁊ . §. se. in aut. de ecc. ti. col. ix. ⁊ in. l. cum hi. §. si in annos. ꝭ. de transac. ⁊ limita gl. ꝭm Bal. nisi forte color fuerit captatus: vt qꝛ relinquat consanguineo diuiti pro anima vt est glo. fin. in. l. illud. C. de sa. san. eccle. Et pondera diligẽter qd lꝫ cõiter dicatur qd executor deputatus ad nõ pias causas non possit agere: vt. l. lucius. §. meuia. ꝭ. ad treb. illud est verum de rigore: tñ de equitate põt iudicis officium implorare: per. l. quãtus. ꝭ. de an. le. ⁊ hoc tenet Bar. hic ⁊ in. d. §. meuia. qd sing. est menti tenẽdũ. Et de hac materia quãdo a prin. onus est nullum plene dicetur in. l. codicillis.

Si heres. Negligẽtia eius qui potest eligere vnum ex certis facit oẽs ad legatũ admitti. hoc dicit. ¶ In glo. agendus est. ibi. §. si inter. ibi loquiꝰ qñ testator sensit de certo: hic de incerto. ¶ In ea. glo. ibi. l. si titio. ibi loquitur qñ alternatiua relinquitur pluribus. hicqꝫ incerto de certis. Dy. tñ ⁊ Cy. hic in. d. l. si titio. ⁊ sequiꝰ etiam Ray. dicunt idem vtrobiqꝫ: vt post morã heredis in vtroqꝫ casu cõpetat actio oĩbus. et preueniens alium in testando preferatur si alij erant negligẽtes: al's secus per id quod habetur in. l. cum quidã. §. fi. cum seq. ꝭ. eo. Bar. tamen hic ⁊ in. l. cum quidam. cum se. tenet primum dictũ. quia qñ alternatiue relinquiꝰ secundum eum videntur esse duo rei. sed certe eodẽ modo possemus dicere ꝙ cẽseãtur esse duo rei in casu nostro: cum quilibet admittatur ad petitionẽ. l. cum quidam. ver. vtiqꝫ. ⁊ si bene ponderetur non videꝰ bona ratio diuersitatis inter hunc casum ⁊ illum: qꝛ sicuti ibi debebat eligere vnũ ex duabus nominatis. ita hic vnum ex ipsis libertis. Or tene qd placet. tamen non habeo pro absurdo tenere istam partem. Cy. Dy. ⁊ Ray.

Heredem meum. Potest legari mihi res mea sub cõditione si mea esse desierit. hoc dicit.

Is cui. Per petitionẽ vel solutionẽ vnius ex rebus alternatiue legatis ius eligendi consumitur etiam si eam solam quis legatam putauerit. hoc dicit. ⁊ est sing. l. ꝭm Bal. ¶ Item no. qd post factã executionem ab homine alias a iure non põt error reuocari. quod no. pro limitatione. l. error. C. de iu. ⁊ fac. igno. et sic facit ꝙ mora non possit purgari post executionem factam ab homine vel a lege. de quo plene in. l. si insulã. de verbo. ob. ¶ In glo. fi. subau. quod ibi loquiꝰ in obligatione generis. hic in obligatione alternatiua in qua a principio vtrũqꝫ est in obligatiõe. ⁊ quia ipsius legatarij est electio statim transfertur dominium. ideo non põt aliud petere. pondera diligenter vnum dictũ Bar. hic circa intellectum. l. iij. §. subtilius. de condi. ob cau. quia limitat quod ibi dicitur errorem in dominio impedire translationẽ dominij quando dominium habet transferri ex voluntate tradentis. secus quãdo ex legis dispositiõe: vt hic est casus singula. ¶ Item adde circa cõtrarium. l. si ego. si cer. peta. quia potest solui illam. l. habere locũ quãdo vtraqꝫ causa est obligatoria. secus vbi precedit causa de cuius liberatione agitur: vt voluit gl. l. ibi ⁊ in. l. cum in corpus. ff. de acqui. re. do. ꝭm Ray. vide etiam in. l. si ego. si cer. pe. vel dic ꝭm Bal. ꝙ hoc operatur voluntas testantis qui non errauit ex cuius voluntate habet dominium transferri. l. ante pe. C. de condi. inde. non facit ad. l. istam. quia ibi soluebatur vtrũqꝫ simul: hic autem alterum.

Et proculo. In legato proprietatis coniunctio legalis nõ inducit ius accrescendi. hoc dicit. ¶ In glo. j. ibi: tu dic vera. mirandũ tamen est quod ex quo hic dicuntur isti nõ esse cõiuncti quia in vsufructu non habeat locum ius accrescẽdi: cũ etiam inter non coniunctos in vsufructu non habeat locum ius accrescendi. l. j. in prin. de vsufru. accre. Sed dic quod non sunt cõiuncti coniunctione hominis sed legali que parit ius accrescendi in vsufructu licet non in proprietate ꝭm Ray. ¶ Et aduerte quia litera hic videtur velle quod pro tanto non censentur coniuncti: quia testator iuris intellectu intelligitur legasse cuilibet dominorum partem pro rata quam habet in seruo. intelligo in diuersis orationibus. Nam si expresse legaretur dimidia fundi vni. ⁊ altera dimidia eiusdem fundi in eadem oratione censerentur in verbis coniuncti. l. nemo. in prin. ꝭ. eo. ⁊ ibi dicetur. licet gloss. aliter sentiat in. l. j. §. fi. de vsufru. accre. ⁊ non bene tangitur in. d. l. nemo. facit quod habetur in simili in. l. arbor. ꝭ. communi diui. vbi arbor existens in confinio licet vere sit vna intelligitur iuris intellectu fore diuisa. Et si dicas quare ergo in vsufructu accrescit respon. quia illud est ius personale. ideo inspicitur persona serui que vnica est sicut voluit sentire tex. in. l. j. §. j. de vsufru. accre. Et adde qd habetur in. l. vsufruc. ⁊ in. l. fi. C. de vsufru. ⁊ adde etiã qd no. in. l. seruus communis ab extero. ꝭ. de acqui. here.

Cum quidam. Falsa demonstratio quãtitate expressa legatũ non vitiat. hoc dicit. ¶ Item not. quod verbum reddere interdum adaptatur ad simplicem dationem. ⁊ ponitur pro suo simplici. Et adde quod plene habetur in. l. j. C. de falsa causa.

Lucius titius. Legato facto ⁊ a testatore postea soluto legatario actio legatario denegatur nisi per eum de testatoris mente doceatur. idem de parte soluta. hoc dicit. ⁊ est no. tex. ¶ Item no. quod est quedam militia que potest vendi. ⁊ accipitur hic militia pro certo reddituꝫ de quo per Barto. in. l. j. §. nec castrense. ꝭ. de colla. bo. ¶ Item no. tex. coniuncta glo. ⁊ potissime ex secunda parte quod distinctio. l. si fideicommissaria. §. si rem. ꝭ. titulo primo. non habet locum quando legatur alternatiue res vel eius precium: sed quando simpliciter ipsa res legatur. ideo etiam si ex voluntate alienetur non extinguitur legatũ in primo casu vt hic in fine patet. ¶ In glo. voluisse. ibi illud precium consumpsit. ⁊ sic tunc non videtur posse dici solutum legatum. licet postea det tantam quantitatem aliũde redactam quãtum fuit illud precium. ideo tunc etiam potuit petere legatum: vt voluit glo. no. ⁊ sequitur Barto. tamen forte hec coniectura sola non est sufficiens: quia possibile est quod testator tempore venditionis egebat precio pro aliqua causa in quam illud cõuertit ⁊ postea cõmoditate captata soluit legatario. vnde non debemus presumere in dubio qd heredem voluerit duplici prestatione grauare. arg. l. titia. §. qui in vita. ꝭ. eo. Unde forte vrgentior cõiectura requireretur ad multiplicationẽ legati. Hoc aũt videꝰ equius ⁊ rationabilius. ¶ Extra gl. inducitur tex. ad. q. si pater legauit filie ducenta pro dote. ⁊ postea vnus dedit sibi centum in dotem an possit eo mortuo petere alia centũ ⁊ Dy. tenuit quod nõ: cum relictũ sit factũ ob certam causam. l. libertis quos. ꝭ. de annu. le. quo casu non hꝫ locũ hec. l. sed Old. quem sequiꝰ Bar. ⁊ Bal. tenuit contrarium ⁊ rñdet ad. l. libertis. quod ibi in secũdo legato erat plus. sed hec sol. non placet: qꝛ est cõtra illũ tex. si bene cõsideretur: qꝛ in primo legato erãt. xx. quolibet anno. in scdo vero legato facto in codicillis sunt solũ. xiiij. vt ibi tetigi in. l. huiusmodi. §. cum pater. ꝭ. ti. j. Bal. vero dicebat qd ibi loquiꝰ qñ fit alia dispositio. hic vero fit legati absolutio. Sed certe possumus dicere ꝙ hic satis fit noua dispositio cum detur dos. ⁊ fiat cõtractus dotis respectu viri ⁊ donationis respectu filie. Unde qua ratiõe in illa. l. libertis. videtur recedere a primo legato: qꝛ erat factum ob candẽ causam videtur dicendũ eadem ratione in proposito. ⁊ licet posset dici qd causa dicatur impleri ⁊ nõ finiri: vt dicit Bal. Dy. videtur verior. quam Bart. etiã sequebatur in certo casu. s. quando auctus esset numerus filioꝝ testatoris post testamẽtum quia tunc verisimiliter scdm eum videtur voluntatẽ mutasse. ar. l. si filie. ꝭ. titu. j. Item allegatur qd si mater donauit filie femine quãtum legabit filio masculo quod si postea instituit equaliter masculum ⁊ feminam non possit amplius petere quasi velit instituendo implere ipsam donationem: quia non est verisimile voluisse feminã preferre ipsi masculo. Ray. tenebat cõtrariũ quasi ante oĩa tanꝙ es hereditarium deberet detrahi medietas que

tangit filiam: per. l. hereditaria. de bo. au. indi. pos. & in residuo equalem partem haberet cum masculo. sz opi. Bal. plus placet. Et adde quod no. Bar. j. eo. l. legato.

Lucio titio. In alternatiua legati electio i dubio est legatarij. hoc dicit. ¶ Item no. quod legatum vnicum non potest diuidi. de quo in. l. neminem. §. eo. potest tñ in alternatiua altera pars acceptari. ¶ In glo. j. ibi: secus in contractibus. intelligit glo. in casu dubij: quia est magistra & melior etiam in cõtractibus debet attendi ad quem verba referantur si hoc potest apparere. & tene menti hanc glo. quia est melior de corpore iuris in hac materia. In obligatione autem generis recurre ad no. in l. legato generaliter. §. tit. j.

Summarium.

1 ¶ Indignus potest eligi quando electio committitur in liberam voluntatem tertij.
2 Volo verbum liberam importat voluntatem.
3 Eligens indignum scienter priuatur potestate eligendi.
4 Electio persone infra modicum tempus fieri debet.
5 Relatiuum quis vel faciens conditionem impedit transmissionem.
6 Discussio fit quandoqz rerum & quandoqz personarum.
7 Promittens stare declarationi alterius super offensa non poterit amplius contradicere.

Cum quidam. Si electio persone cõmittatur in liberam voluntatem heredis potest eligere etiã indignum. secus si cõmittatur in arbitrium. & sic eligere differat oẽs vocantur. & ad heredes transmittitur nisi in petendo fuerint negligentes. hoc dicit cum seq. Et diuiditur in quatuor partes principales. Nam primo ponũtur quatuor dicta marcelli. Secũdo reprehensio sceuole circa vltimum dictum. Tertio reprehẽsio vlpiani circa idem in effectu confirmantis reprehensionẽ sceuole. Quarto ponitur quedam limitatio circa predicta. Secunda ibi: sceuola. tertia ibi: videtur enim. quarta ibi: nisi forte. Ibi qui nõ offenderint subau. qui fuerunt electi si aũt nemo eligatur procedit qđ sequitur. Et secundũ hoc non loquitur hic qñ eligitur indignus licet glo. aliter intelligat. sed forte precedens expositio magis est de mente litere. ¶ In ter. ibi: oĩs. s. qui sunt de illis qui possunt eligi. & sic litera plana. ¶ In ter. ibi: nisi forte. in hoc casu potest saluari opi. Marcelli. quia anteqz heres sit in mora censetur legatum conditionale propter naturam relatiui qđ coniunctum verbo futuri temporis inducit cõditionem. l. stichum qui meus erit. §. tit. j. hoc tamen non contingit quando oẽs decesserũt excepto vno etiam ante morã heredis. cum ille tunc habeat necessario eligere. vnde tunc eius respectu censeatur omnino legatum purum: sed vbi heres est iam in mora. tũc omnes heredes admittuntur. & sic censetur legatum purificatũ. ideo tunc quilibet trans
1 mittit: licet Marcellus aliter dixerit. ¶ † Item no. qꝫ vbi electio personarum committatur in liberam voluntatẽ potest eligi etiã
2 indignus. ¶ † Et no. qđ verbum volo importat liberam volũtatem. facit. l. fideicõmissaria libertas. j. de fideic. lib. secus quando electio non cõmittitur in voluntatem: quia tunc indignus non põt eligi. facit. l. cum pater. §. rogasti. vbi bona glos. j. eo. & quod
3 no. Bar. in. l. si sic. §. tit. j. ¶ † Item no. qꝫ vbi eligitur indignus scienter eo casu quo id fieri non põt priuat heres potestate eligẽdi. & admittuntur oẽs qui non sunt indigni: vt hic est casus secũdum vnum intellectum positum & glo. cum quo transeunt doc. licet litera possit aliter intelligi vt tetigi. §. & contra intellectũ glo. & doc. facit qđ no. glo. in. c. cum [illegible] de offi. ordi. vbi glo. vult qđ vbi persona ecclesiastica eligeret indignum scienter priuef potestate eligendi. tñ secus in laico. sed pro glo. ista & doc. facit text. in §. si quis aũt oratorij domũ. in aut. de san. epi. col. ix. per quẽ ter. videtur qꝫ de iure ciuili laicus priuetur potestate eligendi si eligat scienter indignum. & hoc tenet gl. in. d. c. cum vox licet dicat
4 secus de iure canonico. ¶ † Item no. qꝫ vbi datur potestas eligẽdi personam debet infra modicum tps fieri electio. secus qñ daf potestas eligendi rem: qz tunc datur annus. l. fi. §. sed & si quis. C. cõia de leg. Et ratio qz maius periculũ est in electione personarũ propter ius transmissionis qđ interim non fit anteqz heres sit in mora: vt hic patet. limitat tñ Bal. qđ dictũ est pcedere qñ debet eligi vna persona de certis: sed si debent eligi incerti de incertis vt qz iussit restitui pauperibus christi qui eligentur. tũc dicit qđ habebit annum: per id qđ habef in. l. id qđ pauperibus. de epi. & cle. & qz hoc casu non pcedat hec. l. voluit Bar. in. l. cum pater. §. rogo. j. eo. An aũt requiratur interpellatio non reperio tactũ. tñ credo qꝫ ex quo censetur legatũ cõditionale non requiraf per
5 id qđ habetur in. l. j. §. item si ita. j. ad. l. fal. ¶ † Item no. qđ licet relatiuum quis vel qui iunctũ verbo futuri temporis faciat conditionem que dicitur tacita: vt est glo. fin. in. l. stichum qui meus erit. §. ti. j. tñ videtur impedire transmissionem. qđ videf cõtra. l. cõditiones que extrinsecus. de cõdi. & demon. Sed certe illa loqtur qñ extrinsecus venit ex legis dispositione nõ ex ipso testamẽ
6 to: vt ibi no. & in. l. aliquando. j. de condi. & demon. ¶ † Ultimo no. quod sicut interdum fit discussio rerum vt in aut. hoc si debitor. C. de pigno. ita etiam fit discussio personaruz. de quo hic per Bar. & facit quod no. glo. in. c. causam que. extra de do. & contu. ¶ In glo. non offenderint. ibi: eligat indignos. sentit qđ eligens indignum scienter priuetur potestate. de quo dixi in no. quibus adde qđ. §. si oratorij domũ. videtur loqui in relictis ad pias causas. & sic in alijs casibus nõ videtur habere locum cum sit nostrũ extendere penas: vt in. c. in penis. de regu. iu. & per no. per glo. in d. c. cum vox. sed doc. transeunt cum glo. ¶ In ea. glo. ibi. l. cum pater. §. rogo. & pro glo. facit quia licet magis meritus possit eligi: tamen necessario non est eligendus. Nam sufficit quod sit dignus seu non offenderit. per istum ter. & hoc clarum in potestate eligendi data ab homine. secus dicebat. Pe. in potestate data a iure: quia tũc debet eligi idoneior: vt in aut. vt determi. sit nu. cle. col. j. Sed Bal. dicit etiam idem in electiõe data a iure vt teneat electio: licet non eligatur dignior. Nam satis est quod non sit indignus. per hoc tamẽ facit quod habetur in. c. cum inter canonicos. & c. cum nobis olim. extra de elec. fatetur tamen si duo essent electi. idoneior debet preferri. & sic debet intelligi dictũ Pe. Tu adde quod tunc prefertur qui est electus a maiori & saniori parte dummodo sit dignus licet alter sit dignior: per id quod habetur in. c. quia propter. extra de elec. Et adde huic glo. l. lucius titius. j. eodem. ¶ In glo. vtiqz. in fi. hec regula vera quando alij non sunt negligentes. precedens aũt procedit quando alij sunt negligentes: vt colligitur ex. l. seq. Et an quod dixi de negligentia ponderetur etiam in casu. l. si titio aut seio. dixi in. l. si quis titio. §. fi. Bar. tamen & Bal. hic sentiunt quod non. alij tamen cõtra vt ibi dixi. & no. ex glo. quod ius purgandi moram non impedit transmissionem. ¶ In. l. si tamen. in glo. fi. ibi: non admittũtur post. subau. ipso iure. sed per restitutionem in integrum si iusta causa fuissent absentes possunt admitti. facit. §. de here. insti. l. si quis instituatur. in fi. & hoc casu possit saluari opinio Rog. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. inquantum dicit quod si cõstitutione episcopi cauetur quod si executores non faciant executionem in semestri deuoluatur potestas ad episcopum. quod si testator iussit aliquid distribui inter pauperes quos elegerint cõmissarij. qđ etiam post semestre poterunt eligere: licet non actualiter soluere: quia respectu electionis sunt declaratores. Nam forte dictum suum non procedit si constitutio dicit quod si non exequantur voluntatem testantis in semestre. quod deuoluatur ad episcopum potestas. Nam videtur tunc comprehendere indifferenter quomodocũqz sint negligentes in exequenda voluntate defuncti. & ideo cũ testator voluerit duos pauperes eligi & illis dari: non potest negari quando dicantur negligentes in exequẽda voluntate respectu vtriusqz quod ideo tunc videtur succedere constitutio. cuius verba ad dictum casum adaptantur. facit. l. constitutio. de test. mi. & j. de lega. iij. l. non aliter. dictum autem Bar. posset procedere si constitutio dicatur si commissarij sunt negligentes in solutione legatorum deuoluatur potestas post semestre ad episcopum. Et adde etiam quod no. Barto. in. l. talis
7 scriptura. ad finẽ. §. titu. j. & ibi etiam dixi. ¶ † Ultimo inducit Bal. post Pe. hunc ter. quod si quis promisit stare declarationi quam quis voluerit facere de offensa quod tunc non possit contradicere. secus quando promisit facere illud de quo fuerit arbitratus. de quo dixi in. l. j. §. eodem & dicit ponderandum in primo casu. quia si dictum esset quod compromittitur in eum tanquam in arbitratorem. videtur quod adhuc non debet audiri: tamen ipse videtur sentire oppositum. & dicit saltem clarũ quod dolus intelligitur exclusus per. l. creditor. §. lucius. §. manda. Et subdit etiã quod si compromissum fuit tanqz in arbitrum. & nõ sunt opposita verba libere volũtatis quod poterit nihilominus peti reductio. quod dicit esse clarum secundum ius canonicum. secundum quod videtur a sententia arbitri posse appellari. allegat. ij. questione. vj. §. quod a iudicibus. Sed certe illud est satis dubium de iure canonico de quo in. c. exposita. extra de arbi. nec videtur esse verũ quod in re propria quis possit esse arbiter per l. penul. §. de arbi. ideo dic vt dixi. §. l. j.

Si cuius in seruo. Heres non potest retinere vsumfructum in re legata antea sibi debita. hoc dicit. ¶ Item nota quod in legato nõdum venit ius testatoris: sed etiam ius heredis. quod intellige vt in glo. & secus in iure tertij de quo in. l. si domus. §. fi. §. titu. j.

Si illud aut. Legatum alternatiue vel sub diuersis conditionibus relictum est vnum respectu vnius solutionis. hoc dicit. ¶ Item nota quod vnica finalis prestatio legati facit legatum cẽseri vnicum. Et sic no. quod illud censetur esse vnum: cuius finalis effectus est vnicus fm Bal.

Cum

Cum patronus. Priuilegium personale nō transit ad successorem. hoc dicit. ¶ Item no. quod priuilegiū personale non egreditur personam. de quo in. l. ij. §. priuilegium. in. vj. s. solu. ma. l. qꝛ personalis. ꝛ ibi per Bar.

Summarium.

1 ☞ Legata caduca penes heredem cum onere suo remanent.
2 Portio coheredis deficiens cui accrescat.
3 Legatum pro non scriptum differt a portione hereditaria pro non scripta.

1 **Celsus pater.** †Legata caduca remanent apud heredem cum onere suo. hoc dicit. ¶ In gl. viuo. ibi: secus pro nō scripto. pro ratione recurre ad nota. in. l. ij. s. de here. insti. et l. labeo. ff. de dona.

2 **Quod laicus.** †Portio coheredis deficiens accrescit sine onere illi nominatim iniuncto. hoc dicit. ¶ In glo. extitisse. ibi solutio. hic loquitur in non scripto hanc primam tenet Dy. ꝛ pro ipsa videtur casus esse. s. de iure codi. l. quidam referūt. sed Bar. ibi ꝛ in. l. que conditio. ff. de condi. ꝛ demon. fingit contrarium ꝛ dicit quod aliud est quādo heres non est in rerum natura tempore testamenti. quo casu nō loquitur illa. l. Aliud quando viuebat tempore testamenti sed nō tempore codicillorū in quib⁹ grauabatur. sed istud est diuersificare casus. non autē tollere medullitatē illam. l. cum ratio illi⁹ l. ibi posita multo fortius habeat locū qñ heres qui grauabatur in codicillis erat iam mortuus tempore testamēti cū non possit tūc fundari onus in persona que nō est nec fuit in rerū natura tempore testamenti. ideo forte de iure hec sol. prima quam sequitur
3 Dy. est vera: lꝫ Bar. ꝛ doc. † cōiter illā nō teneāt dicētes ꝙ aliud est in pro nō scripto legato ꝙ accrescit sine onere. aliud in portione hereditaria pro nō scripta. de quo etiā tangitur in. l. que ꝯditio. de condi. ꝛ demō. ꝛ in. l. j. §. is ita. C. de cadu. tol. ꝛ ratio diuersitatis inter legatū ꝛ portionē hereditariaꝫ: qꝛ in portione hereditaria est quodāmodo reperire personā fictā ꝛ representatā. ar. l. mortuo. ff. de fideiuſ. que ratio cessat in legato. Item etiam ſm Bal. hereditas cōsueuit habere in se onera. secus regulariter in legato. l. si hereditatē. s. man. ideo facilius transit opus in portione hereditaria. ꝛ pro hac opi. doc. allegatur casus in. d. §. is ita. sed potes respondere tenendo opi. Dy. qd ibi dꝫ restringi ad caducum vel quasi: vt ibi voluit glos. vt euitetur correctio. l. pcipim⁹ C. de app. Et pro hac opi. Dy. alle. l. si duobus. §. heres. s. ti. j. Sꝫ potes dicere qd ibi nō est ꝓprie portio pro nō scripta: qꝛ ibi bene viuebat vterqꝫ grauatus. lꝫ alter eorū non esset heres. nec aliud cōmodū habebat a defuncto. ideo facilius transit onus: vt etiaꝫ hic sentit Bald. Uel scd̄o potest dici qd ibi erant duo simul grauati. ꝛ ex quo erant sic coniūcti in onere portio transit ad alium cū onere suo. per id qd habetur in. d. l. is ita. ꝛ pro hoc facit in simili Bar. hic dicens qd ibi duo etiā nominatim ex heredibus grauantur si portio vnius eorū deficit transit ad aliū cū onere suo. secus qñ essent nominatim grauati etiā amborū portio deficeret qꝛ tunc transit sine onere ad alios per istū tex. ꝛ eodem modo pōt responderi ad. l. ciuitatibus. §. lucius. que similiter allegatur contra Dy. vel dic qd ibi nō loquitur in verbo pro non scripto: qꝛ loquitur per verbū fictionis. dū dicit pro non scripto habendum esse. nam aliud est quid esse aliud haberi pro sic esse. l. mercis. ff. de verb. sig. Et sic ptꝫ opi. Dy. posse sustineri ꝛ forte est verior de iure. tñ cōiter doc. nō distinguūt pro non scriptā portionē hereditariā a caduca vel quasi. sed distinguunt an grauamen fiat nomine appellatiuo vt tunc transeat portio cum onere: an sub nomine proprio. ꝛ tunc aut oēs de gradu nominantur. ꝛ vr grauamē respicere totū gradum. ideo portio vnius deficiens vr accrescere alteri cū onere suo. l. que conditio. de cōdi. ꝛ demō. sed si vnus de gradu accrescere videtur cum suo onere vt hic. sed si forte duo cum essent quatuor: tunc portio illorū duorū accrescet alteri cum onere: cum fuerint in onere ꝯiuncti. d. l. si duobus. §. j. secus forte si amborū portio deficeret cum esset dicta ratio. ꝛ sto cum docto. preter id qd. s. dixi post Dy. ꝛ dic plenius de materia vt dixi in d. l. que conditio. ¶ In ea. glo. ibi: alij distinguunt. hec in severa vt pꝫ ex predictis. lꝫ aliqui reprehendant per. l. lucius. ff. de fideicom. lib. vbi pꝫ qd lꝫ per nomen propriū grauetur vr grauari si sit heres. sed certe lꝫ istud sit verum cum alias qui non haberet cōmodū non posset grauari. l. ab eo. C. de fideicom. nō tñ sequitur qd in transitu fiendo cum onere vel sine nō debeat adhiberi distinctio. imo potius oppositum per istū tex. ꝛ ratio etiā per se pꝫ qꝛ quando grauatur per nomen appellatiuum videtur habere respectū ad ipsum ius hereditarium: ideo ad quēcunqꝫ trāseat transit onus. secus vbi grauat per nomen proprium. ff. ad treb. l. nonnunqꝫ. ꝛ. l. quoties. ¶ In glo. fi. ibi. l. lege. vel dic ſm Pe. qd capit ex iure antiquo. l. xij. tabu. ꝛ abintestato ponendo qd filius erat exheredatus ꝛ alter filius institutus vna cum extraneo ꝛ exheredatus egit querela contra extraneum ꝛ obtinuit si postea filius institutus repudiet partem suam illa accrescet ipsi exheredato abintestato ꝛ non prestabitur legatum nominatim relictū a filio instituto. Et licet intellectum istum sequantur Cy. ꝛ Ray. tamen mihi non placet: qꝛ est magna diuinatio ad literam que videtur loqui in vnico filio tantum. ꝛ qꝛ tunc legatum non deberet prestari etiam si non esset nominatim relictum ex quo deuentum est ad causam intestati. l. papi. §. fi. de inof. testa. ꝛ. l. eā quam C. de fideicommis.

Quidam. Legatum incertum ad viam reficiēdam valet. h. d. ¶ No. quod legatū factum pro via reficienda tenet: nec vitiatur ratione incertitudinis. licet regulariter incertitudo legatum vitiet vt in glossa. ¶ In glossa sufficeret. ibi: fauore relicti. Pet. tamen dicebat quod hoc erat quando ratione adiuncti poterat certificari. Sed certe vt dicit Baldus secundum hoc si relinqueretur pro refectione domus priuati vel pro fabrica valeret. quod non videtur verum: quia hic non est fauor publicus sicut in casu. l. ꝛ quia diceretur satisfactum legato etiam si vnus nummus vel minima pars eius daretur pro refectione vel fabrica. facit quod nota. in. l. si domus. in principio. s. titulo primo ꝛ. ff. de verbo. obligatione. l. ita stipulatus. ideo tene glossam quā etiam sequitur Barto.

Si quis. Si deficit fideicommissum legatum non remanet apud nudum ministrū hoc dicit. ¶ In glossa penulti. ibi: quandoqꝫ not. puta quando non preiudicaretur creditoribus secundū Dynum. ¶ In eadem glossa ibi: hic vt ministro. hec non videtur bona cum verba dispositiua legati fuerint relata ad eum. ideo ad eum communiter dicitur quod hic fuit rogatus statim manumittere in contrario post tempus. ꝛ sic hic erat nudus minister respectu commodi pecuniarij: licet non respectu tituli. ibi autem etiam respectu commodi non erat nudus minister. Sed certe ista solutio videtur diuinare ad istum textum. Nec obstat quod dicitur ibi in fine quod voluit testator ad legatarium pertinere: quia potest intelligi de commodo iuris patro. Nec obstat. l. plane. eodem titulo. per quam videtur tale commodum non debere attendi: quia illud procedit quando ageretur de ipso grauando respectu talis commodi. secus vbi agitur de coniecturanda mente testantis: vt contingit in proposito. Unde vr posse dici qd vel illa lex tanqꝫ posterior corrigit istam. vel illa intelligatur qd legatarius potest vti retentione prout ibi sonat litera. sed non potest agere. ꝛ hoc respectu teneat legatum. ꝛ ita loquitur hic. ꝛ per hoc qd habetur in. l. codicillis. ff. eo. licet Bart. ibi aliter dicat.

Summarium.

1 ☞ Dies legati cedit ab adita hereditate.
2 Serui veniunt rerum appellatione.

Omnia que. Legata simplicia debētur ab adita hereditate. hoc dicit.
1 ¶ † No. quia quo ad prestationem seu solutionem cedit dies legati ab adita hereditate. similiter quo ad obligationem. secus quo ad transmissionem: quia cedit a morte legantis si est purum. de quo plene in. l. j. §. cum igitur. C. de caducis tollendis.

Fundum. Pendente cōditione legati potest res legata cum fructibus vendicari. h. d.

2 **Cum ita.** Appellatione rerum que sunt in loco continentur serui. h. d. ¶ † Nota quod appellatione rerum etiam continentur serui. Et facit ſm Bal. quod si publicentur res alicuius intelligantur publicati serui ꝛ vasalli. Sed de vasallis dic vt plene no. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de damno infecto.

Summarium.

1 ☞ Heres speciem legatam habere non presumitur.
2 Dolum allegans illum probare debet.
3 Legatum familie ad quos primo deueniat.
4 Emphiteosis pro se ꝛ familia accepta ad quos et quo ordine deueniat.
5 Cognati ꝛ coniuncti per lineam femineam veniunt nomine familie.

Cum ita legatū. Non videtur esse in loco id quod dolo legatarij illic est illatum. hoc dicit. Nota textum secundum Cynum contra dominos bononien. quibus testator legat cameram suam. Et illa que in ea erant tempore mortis. quod non veniant illa que essent illata testatore ignorante. Item facit quod si alicui concedatur extrahere bladum

suum sine datio non possit multum bladum emere: vt virtute talis concessionis ipsum extrahat. sed videtur intelligẽdum de eo quod ibi habebat nisi appareret quod etiam in illo dolose esset aduersatus.

Quidam. Morte grauati non extinguitur fideicõmissum. hoc dicit.

Species non. Heres non tenetur ad speciem legatam: nisi ꝓbetur eum illam habere
1 vel dolo illam desiisse possidere. hoc dicit. ¶ †Item no. qḋ heres
2 non presumitur habere speciem legatã nisi ꝓbetur. ¶ †Item no. ꝙ qui dolum allegat illum debet probare. ¶ In glo. dolo. in fi. dic melius de materia vt no. per glo. in. l. si creditor. de pigno. act. ⁊ insti. qui. mo. cõtrahi. obli. §. fi. Nam si apparet rem ad aliquem peruenisse videtur ꝙ debeat probare amissionẽ: q2 illud est causa sue intẽtionis si vult excusari. ⁊ ecõtra si actor replicet de dolo vel culpa illud debet ꝓbare: q2 est eius causa. videtur tñ hic glo. sentire ꝙ isti qui sunt obligati ad custodiam ꝙ tunc generetur presumptio cõtra eos: nisi ostendant se diligentiã suam fecisse. ⁊ dixit hic Bal. ꝙ non videtur excusari rusticus qui portauit coriũ animalis: nisi ꝓbat mortem eius. videtur tñ ꝙ si probetur mors illa sufficiat nisi ex aduerso ꝓbetur dolo vel culpa saltem si non habebat tantũmodo ad custodiendũ sed forte ad collaticiũ. ⁊ ita videtur hic de facto ꝓnunciari per dictã. l. si creditor. ⁊ de materia per Bar. in. l. si quis ex argento. §. fi. s̄. de edẽdo. Et facit etiã ad materiam quod no. gl. in regula qui scandalizauerit. de reg. iur. seu in regula quãuis.

3 **In fideicommisso.** †Ad relictum familie primo vocantur nominati. post eos vocantur qui sunt ꝓrimiores in gradu. h. d. ¶ In glo. nominati sunt ibi sc3 Joãni ⁊ Petro. Hanc expositionẽ reprobat hic. Bar. per. l. legata supellectili. de suppel. lega. per quã videtur ꝙ solũmodo isti expressati debeant venire. ⁊ in nullo casu alij. Sed tu potes saluare qḋ dicta lex legata. non habeat obstare: q2 ibi genus preambulum cõprehendebat simul oẽs species in eo cõtentas sub ipso genere: ⁊ eodẽ tempore. ideo aliq̄ species expressantur cõditione sc3 post expressionẽ generis ille sole veniunt. sed hic genus erat tale ꝙ non inuitabat oẽs personas cõtentas sub genere simul: sed ordine successiuo. ideo tunc licet post genus exprimantur certe persone cõditione sc3: non videntur ille expressate gratia limitationis: sed potius aĩo declarandi qui primo loco debeant inuitari. ex quo genus erat tale ꝙ non inuitabat oẽs simul: sed ordine successiuo. ⁊ ita erat hic casus secũdũ istũ intellectũ. quẽ no. pro limitatione. d. l. legata. ¶ Sequẽs aũt expositio est in se vera. ⁊ illam sequitur hic Bal. sed non placet: quia non habet dubiũ cõtra. l. quod labeo. s̄. de edil. edic. Ideo Bar. hic tertio exemplificat qñ centũ legãtur familie ⁊ Petro ⁊ Joãni: vt tunc nominati primo loco admittantur. ⁊ eis deficien
4 tibus postea ꝓrimiores. ⁊ hec lec. facit fm Bal. ꝙ †si quis recipit empbiteosim pro se ⁊ illis de domo vel de familia sua ꝙ ipse primo loco admittatur. ⁊ postea successiue alij scdm gradus ꝓrimitatis. pro quo etiã facit qḋ legitur ⁊ no. in. l. gallus. §. quidã. s̄. de libe. ⁊ posth. Ipse tñ non videtur sequi istum intellectum: q2 ex quo per copulã essent expressati. videtur ꝙ ipsi inuitentur ad dimidiã ⁊ alij ad aliã dimidiã per. l. si mulieri. ⁊. l. si quis titio. s̄. de vsufruc. accres. ⁊ hoc etiã facit qḋ habetur in. l. iiij. s̄. de stip. seruo. Tu potes saluare expositionẽ Bar. per hunc tex. Non ob. d. l. iiij. q2 ibi dispositio generalis non inuitabat ordine successiuo sed simul. ideo ꝓcedit qḋ ibi dicitur: sed hic generalis dispositio inuitabat ordine successiuo: ideo tũc expressatio videtur fieri ad demonstrandũ qui primo loco debeãt admitti. Item etiam non ob. d. l. si mulieri. q2 ibi non erat aliqua dispositio generalis sub qua comprehenderetur specialis expressata. hic secus. ⁊ sic est casus oĩno diuersus. An aũt al's qñ copula cadit inter personas inter quas cadit affectio ordinata cõiungat simul: an vero ordine successiuo: saltem qñ de necessitate dispositio non habet fieri. recurre ad ea que plene habẽtur in. d. l. quidam ratione. vbi plene per Bar. ⁊ Bal. ⁊ ibi etiã plene dixi. Et ex predictis patet qḋ interdum fit bina ⁊ difformis noĩatio eiusdem: vt q2 nominatur in genere ⁊ in specie que comprehendebatur sub genere. ⁊ isto casu debet distingui: aut genus inuitabat simul oẽs. ⁊ habet locũ quod habetur in. l. legata. prealleg. ⁊ in. l. iiij. de stip. seruo. aut nõ inuitabat simul oẽs sed ordine successiuo. ⁊ tunc ꝓprie locũ habet iste §. cum eius materia. aut est vnica nominatio pluriũ personarũ. ⁊ tunc aut inter illas non cadit affectio ordine charitatis. ⁊ clarum ꝙ simul vocantur ꝓut verba sonant. aut inter illas cadit affectio ordine charitatis. tũc habet locũ materia. l. gallus. §. quidã. de libe. ⁊ posthu. ⁊ per hoc patet: q2 nil habet cõmune illa materia cũ ista. quicquid senserit hic Bal. ¶ In ea. glo. ibi: licet ho
5 die. †No. bene ex glo. ꝙ appellatione familie cõtinentur etiã cognati. ⁊ sic cõiuncti per lineã femininã. ⁊ videtur hoc falsum secũdũ hec tempora per. l. ꝓnũciatio. §. vni. s̄. de verbo. signi. potes dicere ꝙ glo. ꝓcedat ꝙ cognati noĩati erant de cognatione. nã tunc ex presumpta mente defuncti videntur venire etiã cognati. secus qñ nominati fuissent agnati vel relictũ fuisset simpliciter factũ familie vt in contrario. hodie autem bene videtur ꝙ appellatione familie cõtineãtur etiã cognati: cum sit sublata differentia cognationis ⁊ agnationis vt hic dicit glo. qḋ intellige nisi cõmunis vsus loquendi in loco aliter se habeat: q2 tunc illi esset standũ vt hic tetigit Bar. ⁊ verba debent intelligi secundum ipsum cõmunem vsum loquẽdi non attẽto ipso significato verbo℞. l. liberorũ. §. quod tñ cassius. s̄. tit. j. ¶ In ea. glo. ibi planius. ⁊ hoc cõmuniter tenetur per. l. fi. C. de verb. signi. ¶ In glo. morietur. ibi sol. dic melius ꝙ etiã tempus testamenti inspicitur in hoc casu per l. peto. §. fratre. in fi. s̄. eo. ⁊ sic vtrũq3 tẽpus inspicitur vt hic patet iuncto. d. §. fratre. ⁊ per hoc non ob. d. l. si cognatus. sed potius concordat. ¶ In glo. ꝓrime. in fi. Bal. hic tenet cõtrarium imo proferentur ꝓrimiores per hunc tex. pro quo etiã allegat. l. iij. §. si duo. de le. tu. Nec ob. aut. cessante. q2 scdm eum. ibi loquitur qñ vocantur a lege. hic aũt qñ vocãtur ab hoĩe sed forte glo. potest intelligi ⁊ sustineri: q2 de mente tex. videtur esse ꝙ inuitantur eo modo quo inuitarentur ad successionẽ defuncti. ⁊ non ob. d. §. si duo. imo potius facit pro: q2 ibi inuitantur ad tutelã eo modo quo inuitarentur ad successionẽ. ⁊ sic eodẽ modo hic debent inuitari ad legatum quo inuitarentur ad successionẽ. Nec ob. ꝙ in aut. cessante. nõ inspiciatur affectio: q2 hic videtur inspici. ⁊ maior videtur aduersus fratrem quã filiũ fratris: q2 si ponderetur hec litera nõ dicit affectionẽ considerandã magis q̃ dicta aut. sed simpliciter dicit ꝓrimiores vocandos. quo casu debet intelligi vt vocẽtur secundum ordinem successionis: vt patet in simili in. d. l. iij. §. si duo. ff. de legi. tuto.

Summarium.

1 Coheres non tenetur ad legata coheredis existentis non soluendo.
2 Clausula generalis ad specificata est referenda.

1 **Legatorum.** †Non tenetur quis ad legata ex persona coheredis qui nõ est soluendo. hoc dicit facit iste text. quod pro collecta imposita nõ possit vnus heredum grauari pro alio. facit quod habetur in. l. j. C. nul. ex vica. lib. xj. Et intellige literã quod factus fuerit coheres non soluendo post mortem testantis forte culpa sua. nam al's non teneretur ad legata vltra vires hereditarias post mortẽ testantis. nam alias si a principio hereditas non fuisset soluendo non deberẽtur legata. l. in ratione. §. qḋ vulgo. in fi. ad. l. fal.

2 **Qui plures.** Precedentia limitant ⁊ declarãt sequẽtia generalia. hoc dicit. ¶ †Nota quod clausula generalis refertur ad specificata. ¶ In glo. scripserit in fine. indistractum preceptum non tollit precedens specificum. sed ad illud restringitur. ⁊ secundum istum intellectũ verba hec fuerunt indefinita. secus secundum aliquos si fuissent vniuersalia. sed Bal. tenet idem etiam tunc dicendum: quia etiam vniuersalis recipit restrictionem vt non veniant exempti. l. fi. C. si sine cẽ. vel reli. cum ibi no. per glo. ⁊ facit quod no. Jaco. de are. in. l. j. §. item nunciatio. s̄. de operis noui nunciatione. Potes etiam dicere tertio extra glo. quod nullum preceptum fecit testator heredi de prestandis legatis si solum apparet quod scribebat codicillos et dirigebat eos ad heredes prout sonat litera. ⁊ de materia s̄. ea. l. §. penul. ⁊ plenius in. l. melius. §. eum qui. s̄. eo. ¶ In glo. munere. in fi. sed ibi est casus potius econtra: quia ibi pretendũt verba generalia que restringuntur per specialia postea subsecuta. hic econtra precesserunt specialia que determinant sequentia specialia. ⁊ sic vtrobiq3 generalia determinantur per specialia.

Summarium.

1 Verba enunciatiua de futuro dispositionem non inducunt in legato.
2 Onus fideicõmissi incertum est inualidum.
3 Adijcere causam legato commodum afferẽti legatario aliud est ⁊ aliud est adijcere causam prestationi oneris.
4 Verba testatoris quandoq3 impropriãtur ne legatum vitietur.
5 Res ipsa tota in dubio intelligitur nomine rei.
6 Interpretatio fit in dubio vt res potius valeat q̃ pereat.
7 Juri suo non preiudicat qui vt testis adhibetur.
8 Verba enunciatiua vltra ipsorum significationem inducunt dispositionem.
9 Factum a persona representante censetur factum a persona representata.
10 Heres in dubio non censetur duplici onere grauari.
11 Pater in dubio non presumitur dotem multiplicare.
12 Genus ⁊ species quandoq3 inter personas grauatas possunt cadere.
13 Prouisio specialis generali derogare potest.
14 Masculus quare in successione sit preferendus femine.

Legatum

15 Legatum factum ad vitam legatarij ipso mortuo ad quem devenire debeat.

Titia cũ testamento. Uerba enũciatiua de futuro emissa propter aliud: vel etiam enunciatiua de preterito sine expressione rei dispositionem non inducunt. hoc dicit vel sic. Onus iniunctũ respectu alicuius emolumẽti non debetur si illud emolumentum non debeat. h. d. ẜm Bal.
1 ¶ †No. ꝙ verba enũciatiua de futuro non inducũt dispositionẽ in legato. ¶ Item no. quod verba enunciatiua de preterito non
2 inducunt dispositionẽ sine expressione rei. ¶ †Tertio not. quod onus fideicõmissi licet sit incertum est tñ inualidum si legatum propterea relictum sit incertũ ꝛ cõsequẽter inualidum. ꝛ sic not. quod cessante causa finali oneris: cessat ꝛ ipsum onus. ¶ In glo. super verbo speciem. ibi non idẽ in preterito. Bar. hic post Pe. dicit idem etiã tunc: qꝛ hic fuerunt verba enunciatiua principaliter propter aliud emissa: ideo dispositionẽ non inducunt. ſ. ex his verbis. C. de testa. mil. nisi in milite vt ibi: secus qñ principaliter ꝑpter se emittũtur. vt in. l. ex hac. alleg. in glo. Tu potes saluare glo. qꝛ hic essent tunc verba enũciatiua prolata ꝑpter aliud incõmodũ cause. ideo si essent prolata per verba de preterito expressa specie vel quãtitate dispositionem inducerent. per id quod habetur in. l. qui volebat. ẜ. de heredi. insti. ꝛ plene no. per Bar. in. l. ex hac scriptura. ¶ In ea. glo. in fi. sol. ꝙ vbi quãtitas fuerit expressata: ꝛ non fuerunt verba de futuro que hic cessant. ꝛ hec responsio ꝓcedit ad. §. fi. l. cũ tale. Si autem velis opponere de. §. legato falsam. ca. l. per quem videtur ꝙ falsa causa non vitiat legatum. ꝛ sic videretur quod hic non deberet vitiari relictum factũ de libertate serui ꝑpter falsam causam. facit. l. demonstratio. §. quod autem. ſ. de condi. ꝛ demon. Et sic videretur qδ saltem libertas beberet valere lꝫ non valeret legatum mancipiorꝫ. potes dicere qδ hic loquitur qñ prestationi adĳcitur causa huius grauaminis que in dubio presumiẜ finalis vt hic litera innuit. ideo si est falsa vitiat ipsum onus. secus qñ sit legatum afferens cõmodũ in certa causa falsa. hoc est si non erat obligatoria non vitiat legatum lꝫ sit falsa. d. l. demonstratio. §. quod autem. ꝛ. d. §. lega-
3 to falsam. ꝛ no. per Bar. ibi. ꝛ in. l. j. C. de fal. causa. †Et sic patet quod aliud est adĳcere causam legato afferenti cõmodum ipsi legatario. aliud est adĳcere causam prestationi oneris: qꝛ hoc secũdo casu in dubio causa presumiẜ finalis: vt hic est casus no. ꝛ forte hoc voluit glo. seq. ad fi. dũ dicit hic in representatione oneris. ¶ Item aduerte: qꝛ. §. fi. d. l. cum tale. potest adduci contra dictũ glo. in eo quod procedit. ꝛ tunc sol. ꝙ vbi verba erant prolata ad diminuendũ ideo lꝫ sint de preterito quãtitate expressa dispositionem non inducunt. l. legata inutiliter. ẜ. ti. j. secus in terminis glo. si autem velis ꝙ faciat contra tex. tunc solue vt. ẜ. dixi. ¶ In glo. super verbo nec fideicõmissum. ibi: vel hec bona. iuncta cum precedenti. qꝛ si sunt de futuro cum in effectu sint cõditionalia. l. qui ꝓmisit de cõdi. indebi. non disponũt etiam quãtitate expressa. si autem essent de preterito: tunc bene disponerẽt si species vel quãtitas esset expssa: qꝛ lꝫ sint propter aliud emissa sunt emissa ꝑ modum cause vt dixi super glo. precedenti. ¶ In ea. glo. ibi: hec in futuro. sentit qδ secus esset si in ꝑterito quãtitate vel specie nõ expressa. sed in contrariũ hic est casus sc̃dm vnũ intellectũ. ẜ. tactum in glo. ideo potes respondere ad. l. demonstrationẽ quod hic falsa causa adĳcitur representationi oneris. ideo presumitur finalis vt superius tetigi. ꝛ sequitur etiã hic Bal. secus vero qñ adĳcitur in legato afferenti cõmodum vt videre in exemplo. d. l. demonstratio. §. quod autem. ꝛ hoc forte voluit sentire gl. j. in fi. ¶ In ea. glo. ibi: secus. dic melius qδ ibi legatum fuit perfectum quo ad substantiam. lꝫ qualitas oneris non esset expressa. hic autem legatum in substantia erat perfectum.

4 **Lucius titius.** †Uerba testatoris etiam extra propriam significationẽ verborꝫ intelligũtur vt legatum nõ reddatur inutile. hoc dicit. ¶ No. qδ dixi in summario. ꝛ adde glo. singularem ẜm Bal. in. l. ꝛ puto. §. j. ẜ. fami. her. vbi diciẜ quod etiã verba sententia impropriãtur vt potius valeat ꝙ pereat. ¶ Itẽ no. qδ pluribꝰ heredibꝰ istitutis potest cuilibet a seipso legari: secus qñ vnus tm̃ esset institutus. l. le-
5 gatum. §. j. ẜ. ti. j. ¶ †Item no. qδ appellatione rei in dubio itelligitur tota ipsa res. ꝛ sic facit contra glo. in. l. pomponius. §. sed ꝛ his. de procur. ꝛ melius dixit glo. in. l. si in rem. ẜ. de rei vendi.
6 ¶ †No. illud vulgatum ꝙ in dubio interpretatio debeat fieri vt res potius valeat ꝙ pereat. ¶ In glo. non sit impetrandum. ibi directo. quod est expediẽtius. ¶ Item no. bene ex glo. quod illa verba intelliguntur esse directa que sonant qδ quis de manu alterius non accipiat sed de ꝑpria. de quo plene per Bar. in. l. centurio. ad fi. de vulg. ꝛ pupil. ꝛ facit quod no. glo. in. l. eam quã. C. de fideiuss. ꝛ sequẽti expositiõe. quod no. singulariter qδ testator potest dare legatario licentiam apprehendẽdi rem ꝑpria autoritate licet al's non posset. l. j. §. quod autem. ꝛ. §. non autẽ. ſ. quo. le. ¶ Et nota bene quod videtur dare licentiam si dicit quod a se ipso accipiat. ꝛ ꝑ hoc redditur iste. §. singularis. ꝛ alibi melius non habetur.

7 **Lucia titia.** †Qui est adhibitus vt testis nõ preiudicat iuri suo. h. d. ¶ In glo. non esset. ibi sed deinde respondeo. quasi velit qδ erat ignarus sui iuris sibi non preiudicet. l. iuris. ẜ. de inoffi. testa. idem si sciens si interfuit vt testis. secus si animo cõsentiẽdi. ꝛ hec in se est bona sequentem not. reprobat hic Bar. post Pe. ꝛ Cy. qꝛ nõ videtur differentia inter venditionẽ ꝛ obligationẽ rei aliene: qꝛ vtrobiqꝫ non tendit ad preiudiciũ domini. ꝛ vtrobiqꝫ tẽdit ad preiudiciũ venditoris ꝛ obligantis. l. tutor. §. cõtraria. de pig. act. Tu potes saluare glo. qδ imo est longa differentia: qꝛ in venditione rei aliene facta vtroqꝫ cõtrahente ignorante causa ta est publiciana emptori a qua non excluditur si agat cõtra alium quã cõtra dominum licet excipiatur qδ res sit aliena ꝛ fuerit tempore venditionis vt patet in. l. j. ẜ. de publici. sed quando obligatur res aliena etiam si fiat vtroqꝫ ignorante non queritur ius hypothece ei cui obligatur. l. ĳ. ꝛ. l. res aliena. ẜ. de pig. act. ideo si agat hypothecaria excluditur si excipiaẜ ꝛ probetur qδ res est aliena: qꝛ talis exceptio est exclusoria ipso iure intentionis agentis. facit qδ no. in. l. cum seruum quispiam. C. de seruis fugi. Item quãdo venditur res aliena vtroqꝫ ignorante non potest agi anteqñ euincatur: vt. l. si rem. C. de euic. secus quãdo obligatur res aliena: qꝛ potest agi contraria pignoratitia ad interesse: vt. d. l. tutor. §. contraria. ꝛ hoc est ex eo qꝛ nõ est ius hypothece quesitum. ideo videtur remanere distinctio gloss. que tangitur hic. ꝛ in. l. gaius. de pig. act. ꝛ de materia cui presentia cum patientia seu taciturnitate habeat preiudicare. dic vt per Bar. in. l. que dotis. ẜ. solu. ma. ꝛ per Dy. de reg. iur. qui tacet. in. vj. tangit etiã hic Bald. distinguendo an sit simplex patientia: an vero iuncta cum actu: ꝛ si cũ actu an cum actu receptionis precĳ. de quo in. l. quidam. de euic. aut cum actu consensus de quo in. l. si fundum. ẜ. ti. j. ꝛ in. l. codicil. §. j. eo. aut cum actu subscriptionis. ꝛ tunc aut subscribit vt testis: aut alias cum animo approbandi vt hic colligitur. ꝛ dicit etiã simplicem presentiã regulariter non procedere. fallit ratiõe coniunctionis: vt. l. si seruus. de dona. inter virum ꝛ vxo. Secundo ratione dolositatis. l. si sine. C. ad velle. Tertio rõne fauoris fisci vel libertatis. l. ĳ. ꝛ. iĳ. in fi. ſ. ad munici. ꝛ. l. j. ꝛ. ĳ. ꝛ. l. si hypothecas. C. de remi. pi. ꝛ etiã fauore pupilli. l. cum ostendimus. §. fi. de fideiuss. Tu potes etiã addere sc̃dm opi. glo. e. ti. l. gaius. de pig. act. qδ fallit quando actus qui celebratur non possit fieri inuito eo qui est presens ꝛ tacens. facit. l. sepe. §. cum autem. ſ. de re iudi. sed recurre ad plene not. in. d. l. que dotis. in eadem glo. ibi quod in idem recidit. vel dic quod hic legatum fuit conditionale relictum post mortem filiorũ. ꝛ litera debet practicari post verbum post mortem. facit. l. post mortem. C. de fideicõmiss. ꝛ tũc clarum qδ non posset repudiare: quia esset cõditionale ẜm Pe. l. si ita sit scriptum. §. j. ſ. eodem.

8 **Gaius seius.** †Uerba enunciatiua inducunt dispositionem vltra verborum significationem. hoc dicit. secundum intellectum quem sequitur hic Barto. vel sic ẜm Bal. Uerba enũciatiua negatiue prolata respectu possessionis non inducunt dispositionem. hoc dicit secundum eum quod an procedat patebit ex infra dicendis. potest etiam sic summari secũdum eum. vbi non procedit debitum vel obligatio ibi verba enunciatiua negatiua debiti libertatem non pariãt. hoc dicit. ¶ In glo. super verbo ostendere. ibi hic non. hec solutio nõ est bona: quia in effectu hic videtur agi de liberatione que non videtur restringi ratione incertitudinis rei: vt. l. ꝛ vno. §. j. de accepti. sed. ll. allegate per glo. loquuntur vbi agitur de obligatione inducenda. ideo varĳ varia dixerũt vt hic Bal. ꝑsequitur. ſꝫ finaliter ipse tenet quod tãgit glo. precedens quod istud sit quia verba enunciatiua etiam principaliter propter se prolata vltra eorum significationem non inducunt dispositionem. hic autem testator enunciauit quod verum erat scilicet nil esse penes vxorẽ que nihil possidebat de bonis translatis. sed ipse maritus ꝛ penes aliquem dicitur esse illud quod ille possidet. Sed apud eum dicitur etiam esse quod non possidet dummodo detineat: vt in l. penes. ſ. de verbo. significatio. ꝛ sic videtur secũdum hoc Bart. cum glo. facere differentiam inter dictionem penes ꝛ dictionem apud. sed Pe. ꝛ Cy. post eum dicunt quod cõmuniter abutitur his verbis. nec est verisimile de tali subtilitate testatorẽ curasse. ideo aliter intelligunt tex. dicentes quod verba enunciatiua probant donec probetur contrarium: vt. l. j. C. de fal. cau. adiec. ꝛ ibi etiam per Cy. ꝛ aliquid etiam hic in gl. ꝛ ideo licet hic staremus verbis enunciatiuis: verum erat si heredes non probant contrarium verum quia probant contrarium ideo obtinebant nisi ex aduerso mulier doceret de scientia testatoris: vt etiam tetigit gl. precedens. Sed certe iste intellectus non videtur procedere: qꝛ verba enunciatiua in vltima voluntate prolata licet faciant presumptionem non tamen probant: vt in. l. aurelius. §. finali. infra de libera. lega. ꝛ nota gloss. iĳ. in dicta. l. j. Pro isto intellectu

etiā videt̃. ⁊ est etiā contra mentē tex. qui videt̃ velle nullam pro-
bationē incūbere heredibus sed mulieri. forte tñ dictū suū est ve
rum ꝙ non sit differentia inter penes ⁊ apud quo ad ꝓpositū. et
ideo si fuissent res apud mulierem: vt qꝛ fuissent deposite per te-
statorē apud eam lꝫ non essent penes eam cū rei disposite ⁊ com-
modate dominiū retineamus ⁊ possessionē: vt. l. licet. §. rei. ṡ. de
posi. tñ videt̃ ꝙ ex quo tunc mulier potuisset inquietari cum de-
positarius possit rei vendica. conueniri. l. officiū. ṡ. de rei ven. et
verba enunciatiua hic prolata fuerunt ad effectū ne molestaret̃
mulier. ideo credo ꝙ satis operent̃ ex voluntate testantis: secus
credo si non essent penes mulierē nec penes eam erant deposite
sed simpliciter erant translate in pretoriū vxoris. Nam scd̃m tem
pus testamenti mulier non poterat earū noīe inquietari. ⁊ verū
erat dicere ꝙ non erant penes eam nec apud eam ideo tunc di-
cta verba solum veritatem sonāt ⁊ enunciāt non autem inducūt
prelegatū ipsarū rerū pro muliere ex quo pro illis non poterat
molestari. ⁊ ita intelligat̃ iste tex. hic scd̃m doct. Et pro isto facit
qd̓ dixi in vltimo summario: qꝛ ex quo mulier nō poterat cōueni
ri nec molestari non suberat aliqua substātia debiti. ideo verba
negatiua non poterāt aliam liberationē inducere. Bald. tñ hic
dicebat dando aliū intellectū qd̓ hec verba fuerunt enunciatiua
negatiue possessionis. ideo non tollit dñium cum illud nō videa
tur respicere: ⁊ imo rei vēdicatio ex presenti possessione detur. l.
non aliter. §. j. ṡ. de rei ven. ⁊ ꝙ non ꝓficiant hec verba mulieri.
Sed certe iste intellectus non placet: qꝛ lꝫ videant̃ referri ad pos
sessionem referūtur ad finem ne mulier molestetur super eo sup
quo scd̃m tempus testamenti posset molestari. ⁊ ideo si ipsa possi
debat vel etiam detinebat testatore sciente: videtur quod dispo-
nant saltem quo ad exceptionē. per id quod no. glo. in. l. emptor
§. ancilla. ṡ. de rei ven. lꝫ forte posset dici ꝙ etiam quo ad actionē
qꝛ testator ita potest ius reale in alium transferre per vltimā vo-
luntatem sicut potest inducere obligationem. facit. l. fi. C. de leg.
⁊. l. a titio. j̃. de fur. Et cōtra istum intellectū etiā facit quod ha-
betur in simili in. l. qui iurasse. §. si pater. ṡ. de iureiur. per quod
videretur sequendo intellectū Bal. qd̓ heredes haberent ꝓbare
post testamentū possessionē superuenisse vxori. qd̓ non est de mē-
te ipsius litere. Et ex predictis patet qd̓ quedam sunt verba enū
ciatiua propter aliud principaliter emissa. de quibus in prin. l. ⁊
Bal. etiam ibi dixit ꝙ non disponunt in iudiciis. ⁊ ita dixit in-
telligi. ṡ. fami. her. l. qui familie. nisi essent talia ex quibus funda
retur intētio libelli. ⁊ sic intelligit̃ ista. l. cum precium. C. de libe.
cau. sed certe si bene ponderes in. d. l. qui familie. ex ipsis enim ci
tatis surgebat ius libelli: vt patet in. l. j. e. ti. ideo illam. l. melius
declara vt tetigit Barto. in. l. ex hac scriptura. in fi. de dona. In-
terdum sunt enūciatiua principaliter ꝓpter se prolata ⁊ tūc aut
sunt negatiue prolata. ⁊ procedunt que dixi qꝛ non inducunt in
effectu liberationem vbi non procedit substantia debiti. Si aūt
sunt assertiua ⁊ affirmatiua: tunc si obligationis non probāt in
vltima voluntate sunt disponunt nisi doceatur de errore. in con-
tractibus autem est econtra: qꝛ probāt sed nō disponūt. l. publia.
in fi. ṡ. deposi. ⁊. l. j. C. de fal. cau. Idem dicit Bal. si sunt enūciati
ua dominij. facit qd̓ no. in. l. causa falsa. C. de iur. ⁊ fac. igno. Si
autem sunt assertiua possessionis in contractu ꝓbant licet nō di-
sponāt. in vltima autem voluntate videtur qd̓ non probent: nec
etiam disponant: qꝛ non est in potestate testantis possessionē fa-
cti in alium transferre. lꝫ dominiū sic. facit qd̓ no. glo. in. l. cū duo
bus. §. idem respondet. ṡ. pro soc. ¶ Et no. bene predicta pro in-
tellectu eoꝝ que tanguntur in. d. l. j. ⁊ plene de materia in. d. l. ex
hac scriptura. ⁊ ibi dixi. Et adde gl. in. d. l. emptor. §. ancilla. que
videtur dare alium intellectum ad hunc. §. vt verba hic prolata
non disponāt scꝫ quo actionem lꝫ bene quo ad exceptionē. Sed
certe hoc est contra istum tex. qui vult bona remanere cōia. ⁊ per
cōsequens mulierem non posse illa retinere. An autē verba enū
ciatiua prolata per modum cause solū inducant exceptionem. qd̓
videtur velle illa glo. an etiam actionem. dic vt per Bar. in. d. l.
ex hac. ⁊ ibi dixi. ⁊ in. l. si socer. §. lucius. vbi etiam glos. tangit. et
Bar. ṡ. solu. matri.

Si ea condi. Si non stat per legatarium videt̃ im-
pleta cōditio. h. d. ¶ Not. quod dixi in
9 summario. ⁊ de materia in. l. j. C. de insti. ⁊ substi. ¶ † Item no. ꝙ
illud qd̓ fit a persona representante videtur fieri a persona repre
sentata. facit. l. qui filium. de mili. testa. ¶ Item no. argu. imo ca-
sum qd̓ mulier debeat habere relictum sibi per maritum sub cō-
ditione si moretur cum filijs. vel si impediatur morari per tuto-
res ſm Bal.

Qui in vita. Si patet legat filie que in vita dotē exe-
gerat filia debet esse contenta alterutro
nisi plus sit in dote. h. d. ¶ In tex. ibi alius scꝫ dotis. quasi velit
qd̓ si petat tūc dotē q̄ est maior ab ipso marito nō poterit postea
petere legatū a fratre. ⁊ iste ītellectus vr̃ planus. ⁊ postea subdit
casum ecōtra qñ plus est in legato. Si aūt dicas illius scꝫ partis
q̄ excedit legatū. intellige tunc ꝙ erit cōtenta a viro illā partē pe
tendo ⁊ residuā partē petet virtute legati a fratre. Et i[...] intelle
ctus pōt sustineri: lꝫ glos. hic se inuoluat: sed preced[...] lanior.
10 ¶ † No. ꝙ nō est verisimile in dubio testatorē velle heredē dupli
11 ci onere grauare. ¶ † Itē no. ꝙ nō vr̃ pater in dubio velle dotem
multiplicare. de quo etiā in. l. hmōi. §. cū pater. ⁊ ibi plene. ṡ. ti. j.
¶ Itē no. ꝙ in dubio qs vr̃ credere de iure valere illud qd̓ agit.
qd̓ est notādū ſm Bal. ¶ In gl. cōpēsatio. ibi: nō sic hincinde. lꝫ
potius debitū sit respectu viri q̄ est obligatus filie qui hꝫ ēt fra-
trē obligatū ad legatū. Sed potes saluare ſm Bal. ꝙ etiā respe-
ctu patris est obligatio qꝛ tenet̃ cōseruare dotē filie. l. si socius ꝓ
filia. ṡ. pro socio. ⁊ de rei vxo. act. l. j. aut. sed quāuis. ¶ In gl. nō
est verisile. ibi: ab extraneo. subau. testatore nō herede qꝛ tunc gl.
male diceret Nā vbi pater legat siue habeat heredē extraneū siue
suū nō est vis: qꝛ videt̃ legare pro dote vt hic. ⁊. l. si cū dotē. §. si pa
ter. solu. ma. ⁊ vr̃ fuisse de mēte gl. ꝓpter dictionē maxime. scꝫ p
causam positā q̄ implicat. idē in extraneo herede. l. illud. ṡ. ad. l.
aquil. que aūt sit ratio diuersitatis quare pater in dubio videat̃
legare aīo compēsandi. ⁊ nō extraneus tāgit hic Bart. vna est q̄
fuit Ja. de are. qꝛ pater est debitor ex necessitate. ideo facilius vr̃
cōpēsare. arg. l. rem legatā. j̃. de adimē. leg. secus in extraneo. alia
fuit ratio Pe. qꝛ mulier vr̃ ex patre habere causam lucratiuā vel
quasi. cū igitur legatū sit etiā ex causa lucratiua: ideo ne due cau-
se lucratiue cōcurrāt facilius presumit̃ animus cōpēsandi. silr̃ re-
spectu viri nō habet causam lucratiuā in dote. tñ vir illā recipit.
⁊ ideo si vir legat solū legatū est ex causa lucratiua. ideo nō sic vr̃
relinquere aīo cōpēsandi: vt in. §. sciendū. hic alleg. ⁊. j̃. eo. l. credi
torē. Et per ista pōt inferri si statuto cauet̃ ꝙ vir lucret̃ dimidiā
dotis. ⁊ postea vxor legat viro aliqd an videat̃ relinquere aīo cō
pensandi. nā scd̃m rationē Ja. de are. vr̃ ꝙ sic. lꝫ scd̃m rōnē Pe.
videt̃ qd̓ nō: qꝛ vir videt̃ habere causam quasi onerosam in dote
l. ⁊ pro oneribus. C. de iure do. ⁊ sic remanet solū causa legati ex
causa lucratiua. Itē debitū illud hꝫ originē ab actu volūtario qꝛ
a contractu dotis: qꝛ voluntarie fuit vnicus. lꝫ in patre ab ipsa
origine inest necessitas. ideo in eo secus. Et hāc partē tenuit Fe-
de. de scal̃. disputādo. lꝫ Ja. de are. tenuit primā partē quā sequit̃
Bar. in. l. si cum dotē. §. si pater. ṡ. solu. ma. Bar. ibi ⁊ hic nō de-
terminat. potes dicere plene vt dixi in. d. §. si pater. vbi etiam re-
citaui opi. Ange.

Lucius titius. Dispositio specialis nō derogat ge
nerali. ⁊ vba gñalia obscura decla-
12 rantur per precedētia clara. h. d. ¶ † No. ꝙ interdū genus ⁊ spe-
cies cadit inter personas grauatas. l. titia. §. qui marco. al's est. l.
j. de an. lega. ⁊ no. etiam p doc. in. l. cū questio. C. de leg. in illa que
stione qñ legatur fratribus ⁊ priori. qñq3 cadit inter res. ⁊ de hoc
13 in. l. quesitū. §. fi. vbi plene p Bar. j̃. de fun. instru. ¶ † Itē no. qd̓
specialis ꝓuisio derogat gñali. ¶ Itē no. ꝙ verba obscura decla
rantur per p̄cedētia clara. ¶ In glo. onera. in fi. Sol. ꝙ ibi signi
ficatio verboꝝ erat certa: ideo aliquid operat̃: hic nō. nam onus
erat īcertū. ⁊ sicut incertitudo vitiat legatū. l. cū post. §. gener. de
iure do. ita ⁊ oneris. Itē ſm Bal. contingit istud: qꝛ sciētia est de
p̄teritis nō de futuris. l. lꝫ ⁊ si restituat̃. §. fi. de indi. ⁊ ideo cū di-
xeris quē scis nō poterat referri nec ad onera preterita de quib⁹
erat dispositū. ⁊ ideo copula ⁊ venit potius declaratiue q̄ addi-
14 tatiue ex quo verba precedētia sunt obscura ⁊ incerta. ¶ † Ultio
no. ſm Bal. ex isto tex. arg. pro ratione statuti preferētis mascu-
lum femine in successione. Nam ratio esse pōt qꝛ masculus prout
docet experiētia magna sustinet onera respectu femine. ⁊ ꝙ ra-
tio sit ponderāda. alle. glo. in vsibus feudoꝝ. ti. j. vbi glo. dicit ꝙ
ad feminā nō spectat facere pacē de offensa paterna: quia nec ad
ipsam spectat executio iniurie sed potius ad masculum. facit qd̓
dixi in. l. iiij. §. cato. ad fi. j̃. de verbo. obli.

Titia cum. Uerba dispositiua ad quemcunq3 directa
fideicōmissi portionē īducūt ⁊ qui noluit
res ad aliquē pertinere ad tēpus post illud videt̃ ad suū heredē
redire. h. d. ¶ No. j. ꝙ interdū relinqtur res ad vite vsumfructū
15 ⁊ tñ intelligit̃ ꝓprietas legata. de quo hic in glo. ¶ † Itē not. qd̓
vbi aliquid relinquitur ad vitam legatarij videtur testator vo-
luisse ꝙ post mortē legatarij sit heredū suoꝝ. ¶ Itē not. ꝙ inter-
dum testator iubet aliquē non molestari. ⁊ qñ dicat̃ tunc cōtraue
niri. vide qd̓ habet̃ in. l. lucius. §. tres heredes. j̃. ad treb. ⁊. l. non
solū. §. lꝫ ⁊ status. ṡ. de ꝓcur. ⁊ p Bar. in. l. amplius nō peti. j̃. rem
ra. ha. ¶ In glo. fi. in fi. ad. l. q duo. rñde vt no. glo. in. l. si fundū
sub condi. §. qui fundū. ṡ. ti. j. Et no. bñ ex tex. cū glo. qñ fit mētio
de ꝓprietate ⁊ vsufructu potius attēdimus ꝓprietatē. ⁊ sic facit
ad. q. illā vulgatā si testator relinquit vxorē suā dominā ⁊ vsufru
ctuariā omniū bonoꝝ vt possit p̄tēdere sibi legatū dñium omniū
bonoꝝ. Sed certe vt hic dicit Bal. tex. ⁊ glo. loquūtur qñ fit men
tio de vsufructu p modū cause. lꝫ vbi fit eque principalr̃ nō videt̃
loqui tex. nec gl. lꝫ vr̃ habere locū. l. titio fundus. j̃. de vsufru. leg.
⁊ p illā cōiter ātiqui maxime vsq3 ad tpa Bar. vt Dy. Cy. ⁊ Ray.
dixerūt esse in electione mulieris an eligat solā ꝓprietatē an solū
vsumfructū. sed certe vt hic dicit Bal. ⁊ fuit etiā de mente Bar.
illa

illa.l.loquitur quādo proprietas ꝛ vsusfructus referuntur ad certam speciem.sed hic referuntur ad omnia bona.ꝛ non est verisimile qꝺ testator voluerit vxorem habere dominiū omniū bonorum qꝺ relinquitur vniuersali heredi a se instituto.arg.l.nā ad ea.ſ.de cōdi.ꝛ demō.ideo tūc potius intelligit̃ intellexisse de domino respectu cuiusdā preeminentie quā mulier etiā habet viuēte viro.ꝛ cuius respectu dicitur quodammodo,tunc dña.l.j.§.re.amo.ideo videtur qꝺ solū habeat vsumfructū ꝛ preeminētiā predictam.ꝛ hoc de iure.sed de cōsuetudine recurre ad glo.singularem in autē.qꝺ locū.C.si muli.secun.nup.que dicit qꝺ de consuetudine liberis institutis habeat alimenta.sed extraneus institutus habeat vsumfructū.de quo hic plene per Bart.qui querit an dicta consuetudo habeat locuꝫ si relictū sit factum nouerce vel matri testatoris ꝛ non decidit Bal.hic dicit qꝺ sic:quia nō est illud inductuꝫ fauore vxoris sed ex interpretatione significati vocabuli que pariformiter dabet habere locū.Tu adde pro hoc qꝺ illa consuetudo fuit inducta fauore filiorum in vno casu.ideo videt̃ posse extendi ad alium casum in quo est eadem ratio ex quo sumus in materia fauorabili ꝛ stat identitas rationis per.l.illud cum glo.sua.C.de sacrosan.eccle.ꝛ facit qꝺ not.Bar.in.l.si cōstāte.in prin.in ix.q.secunde partis.s.solu.mat.ꝛ qꝺ plene dixi in.l.si vero.§.de viro.eo.ti.¶Querit etiam Bart.ꝛ non soluit quid si mater testatoris fuit instituta ꝛ relictū factum fuit vxori in forma predicta an consuetudo de quo.s.habebit locum sicut ꝛ quādo filii testatoris sunt instituti.Bald.hic non tangit qꝺ est mirādum.potes dicere qꝺ non est extendēda dicta cōsuetudo ad casuꝫ permissum cum sit exorbitans a iure communi per ea que habentur in regula que a iure.de regu.iur.in vj.ꝛ de regula.c.constitutionem.eod.lib.ꝛ.s.de legi.l.ius singulare.ꝛ.l.qꝺ vero.ꝛ potissime qꝛ non videtur per omnia eadem ratio:qꝛ magis est debita hereditas parentum filiis quā econtra.l.scripto.ſ.vnde libe.Et not.qꝺ licet in legato quandoqꝫ dicatur qꝺ relinquit dominam massariam ꝛ vsufructuariā omnium bonorū suorū.illud verbū massariam potius iuxta cōsuetudinem adiicitur quā dicta duo verba domina ꝛ vsufructuaria.

Summarium.

1 ☞Dictum de vno per prius ꝛ de alio per posterius de quo intelligi debeat in dubio.

2 Verba in dubio sunt proprie intelligenda.

Legatis vxori. Ea videntur ad alicuius vsuꝫ parata.que ad eius tantū non cōmunem vsum cum alio sunt parata.h.d.
1 ¶†Nota qꝺ vbicunqꝫ aliquid dicit̃ de vno per prius ꝛ de alio per posterius in dubio verificatur in eo de quo dicitur
2 per prius scḋm Cy.ꝛ Bal.¶†Itē not.qꝺ vbi aliquid pōt sumi in significatiōe propria ꝛ etiam impropria in dubio debet intelligi de propria significatione ſm Ray.ꝛ hoc intelligo qn̄ vtroqꝫ modo pōt valere:alias videtur qꝺ trahatur etiā ad impropriaꝫ significationem ne actio pereat.l.titia.§.lucius.s.eod.ꝛ.l.sed ꝛ si possessori.§.si vir.s.de iureiur.ꝛ ideo forte si tempore testamenti non fuissent aliqui serui parati causa vxoris.sed gratia cōmunis vsus videtur qꝺ tunc illi comprehenderentur ne alias legatū sit inutile.facit qꝺ habetur in.l.seruis vrbanis.§.fin.ſ.tit.j.¶Ultimo facit iste tex.ſm Bald.qꝺ si cōcedatur exemptio alicui nobili pro castris suis non extendatur dicta exemptio ad castra que habet communia cum alio.

Legatum est. Non summat̃.¶In gloss.j.ibi:a traditione.sed certe tunc videtur potius dissolui obligatio:an tunc possit saluari hec glo.dic vt hic per Dy.ꝛ Bar.qui notabiliter loquuntur.ꝛ adde gloss.que reputatur singu.in.l.ſ.ꝛ.iij.in prin.ſ.de do.prele.que dicit qꝺ donatio causa mortis potius accedit ad naturam contractus quā vltime voluntatis.sed illud est ſm Bald.propter eius originē ſm quā accedit ad naturam contractuū:qꝛ non introducitur in esse nisi mediante partis presentia sicut in contractibus.l.inter mortis.ſ.de dona.cau.mor.secus in vltimo voluntate.l.cū pater.§.surdo.ꝛ.§.donationis.ſ.codeꝫ.

Utili testamento. Utile per inutile nō vitiat̃.h.d.¶No.qꝺ dixi in summario.Et de materia in.l.inutile.de reg.iur.in vj.ꝛ per Bar.in.l.grege.§.illud.ſ.de fideicommissis.aduerte tamen qꝺ illa materia non proprie loquit̃ quādo illud qꝺ erat inutile si fuisset vtile poterat concurrere cum vtili sed hic loquitur quādo nō se compatiebant̃.ꝛ sic est diuersa materia per se ab illa de qua aliquid hic per Cy.¶In eadem gloss.ibi:obstat exceptio doli.Bal.alleg.glo.velle cōtrariū in.l.si ideꝫ seruus.s.eo.ꝛ illam dic veriorē:qꝛ non habemus proprie cōsiderare prioritatem vel posterioritatē:cum omnia eodem tempore confirmentur.facit qꝺ no.in.l.j.ꝛ.ij.C.de testa.tu.ꝛ in.l.j.s.de cō fir.tu.Et pro hac parte videtur casus licet ipse non alleget in.l.seruum filij.§.si idem seruus.s.tit.j.Bart.tamen ibi dicit qꝺ ibi ponitur ordo iurisconsulti non testatoris.ꝛ ibi hic stat cum ista glo.quam tenere videtur tutius per iura allegata per eū.ad que etiam Bar.nō respondet.Si tamen vis tenere opi.Bald.potes dicere qꝺ qꝛ in legato libertatis quādo valet lex specialiter induxit qꝺ non tenet̃ ordo:vt.s.eo.l.si idē seruus.ꝛ.ſ.de manu.test.l.si peculiū.in prin.ideo ecōtra quādo valet libertas etiam induxit qꝺ nō curet̃ prioritas.arg.l.eū qui.de iureiur.vt sic sicut grauat legatariū quādo procedit libertas valida:ita etiā quādo faueat legatario ꝛ quādo sequitur legatū libertatis inualidum.ꝛ per hoc patere potest responsio ad iura allegata in glos.que alio casu loquuntur.Et adde quod glo.in.l.si idem seruus.quam allegat Bald.non dicit illud ad quod ipse allegat si bene ponderetur.

Quod seruus. Non summatur.¶No.qꝺ ante aditaꝫ hereditatē dominiū serui legati non est penes legatarium.qꝺ intellige prout habes in.l.si tibi homo.§.cum seruus.s.tit.j.¶In glo.acquirit.ibi:nihil.§.fina.sed certe si ille.§.bene ponderetur.ꝛ similiter iura allegata per glo.potius a contrario probant contra gloss.Unde melius facit.l.huic scripture.§.j.s.ad.l.aquil.Sed Pe.ꝛ Cy.post eum respondent qꝺ ibi non loquit̃ de accessionibus sed de estimatione ipsius serui que bene debet esse penes legatariū sicut ipse seruus.ꝛ hanc partem tenet hic Bal.quia accessiones requirunt perfectum dominium qꝺ nō est in legatario ante aditam hereditatem.vel saltem requirant qꝺ habeat ciuilem possessionem vel naturalem qualificatā vt vsufructuarius saltem tempore perceptionis ipsorum fructuū:vt no.in l.iij.§.ex contrario.s.de acqui.pos.que cessant in legatario ante aditam hereditatē.Et hāc partē sequitur hic Ray.ꝛ Cy.in.l.fi.C.de vsur.ꝛ fruc.leg.ꝛ forte fuit de mente glos.in.l.herennius.s.de vsur.ꝛ forte est de iure verior.licet Barto.hic sequitur gloss.de quo in.l.seruo legato.in prin.per Barto.ꝛ ibi etiam dixi.s.titulo primo.

Si aree legate. Edificatum super area legata cedit legato.hoc dicit.¶Nota qꝺ dixi in summario.ꝛ recurre ad.l.seruū filij.§.si aree.s.titu.j.

Si duobus. Si relinquitur duobus seruis ita habet locum ius accrescēdi sicut si duobus liberis esset relictū.hoc dicit.¶In gloss.legata.ibi:sed de cōiunctis.ꝛ tangit hic Bald.quare non surgat coniunctio quando legatur seruo cōmuni.de quo dixi in.l.ꝛ proculo.dicit quia nemo sibiipsi potest dici ꝑprie coniunctus:cum coniunctio requirat pluralitatem personaruꝫ.ꝛ si habetur respectus ad pluralitatem duorum intelligitur iuris intellectu diuisim plures personas representare.argumen.l.arbor.s.communi diui.

Summarium.

1 ☞Coniunctio verbalis inducitur per vnitatem orationis.

2 Coniunctio verbalis impeditur per rationum diuersitatem.

Nemo fundo. Portio deficiens accrescit coniunctio verbis tantū.
1 ꝛ cōiunctio re tātū pro rata.h.d.¶†No.qꝺ cōiunctio verbalis inducitur per vnitatem orationis etiā absqꝫ aliqua copula.Et ratio qꝛ punctus stat loco copule:vt.l.triplici.ſ.de verb.sig.ꝛ no.glo.in.l.precia rerum.ad legē fal.ꝛ in.l.cū duo
2 bus.§.si in coeunda.s.pro soc.¶†Item not.qꝺ diuersitas rationum impedit coniunctionem verbalem.de quo plene in.l.re coniuncti.ſ.tit.j.¶In glo.j.ibi ꝛ titio ꝛ eundē fundū.dicit hic Dy.ꝛ Pe.qꝺ non debet esse copula prout apparet ex litera.alias titius esset coniunctus re ꝛ verbis.ꝛ sic proficeret meuio qui est tātum re coniunctus per.l.re coniuncti.ſ.tit.j.Istud dictum Pe.ꝛ Dy.videtur intelligendū quādo nō esset verbum aliud repetitū in persona titij.Si autem fuisset repetitū in persona titij prout fuit in litera.tunc videtur qꝺ ex quo essent due orationes non diceretur titius coniunctus verbis per.l.sicut in annos.§.j.vbi videtur casus.s.qui.mo.vsusfru.amit.ꝛ quia vnitas sermonis est illa que inducit coniunctionem verbalem.l.j.§.is ita.C.de cadu.tollen.ꝛ hoc finaliter tenet hic Bar.plus dicens qꝺ non est curādum de expressione copule.ꝛ per hoc quia vt dixi punctus stat loco copule:vt.l.cognitionum.§.fi.vbi etiam glos.ſ.de var.ꝛ extraord.cog.ꝛ ideo dixi qꝺ ad glo.hic dū dixit titio eundem fundū.debet suppleri lego prout habetur in litera:alias male dixisset.¶Et nota bene ex predictis quod si testator dicat lego titio dimidiam fundi corneliani ꝛ seio aliam dimidiam eiusdē fundi ex quo vnicum est verbum erunt predicti coniuncti verbis tm̄.ꝛ ita videtur hic casus.glo.tamen tenuit contrariū in.l.fi.§.fina.s.de vsufru.accres.dicens qꝺ predicti nullatenus sunt coniuncti.Et istud etiam sequitur hic Pe.ꝛ pro hac opi.facit qꝛ licet nō sit bis expressatum verbum:lego tamen necessario videtur subintelligē dum qꝛ hoc vnicum verbū lego non possit scḋm constructionem

grammaticialem omnes casus predictos regere. et sic videtur qd perinde sit ac si esset expressatum bis. facit. l. cum pater. §. cum im perfecta. j. eo. Sed tunc ob. fortiter iste text. unde hec opi. nõ videtur bona nisi exponas qd hec eadem dimidia fuit utriqz legata. et dũ litera dicit partes. exponatur. i. pars. et sic intelligit gloss. in. d. l. j. §. fi. vel nisi dicas ut hic dicit Pe. qd licet seius et meuius non sint aliquo modo coniuncti quãdo diuersa dimidia est legata saltem quãdo non est apposita copula: tamen qz meuius est re coniunctus cum titio ex persona titij seu mediante eo cum quo est re coniunctus. et facit sibi partem per concursum habet etiam ius accrescendi in parte seij. et hunc dicebat esse verum intellectũ postquã octo vicibus legerat hoc. ut refert hic Bald. alle. tamen in argumen. l. si in testamento. et. l. ex postfacto. §. iulianus. s. de vulga. et pupilla. et facit. l. j. in fine. j. de assig. liber. sed ista opi. nõ placet: quia ille qui nullo modo est coniunctus: non debet venire per ius accrescendi. l. j. in prin. s. de usufru. accres. et debet tunc accrescere soli coniuncto ut ibi patet. et in. l. re coniuncti. j. titu. j. Nec ob. leges allegate per Pe. quia loquuntur in aliis casibus valde separatis. et non in materia iuris accrescendi. ideo tutius videtur esse tenere opinio. Barto. que originaliter fuit Old. et sic attẽdamus unitatẽ orationis quo ad verba testatoris. et per hoc patet quod glo. in se minus bene loquitur. ¶ In gloss. accrescit. ibi: cuilibet in virilem: sed imo etiam secundum primum veniet pro rata per istum text. Nec ob. l. cum questio. quia ibi loquitur quando testator prio legat uni totum. scdo partẽ. hic autem ecõtra. quãdo primo duobus partes. et scdo totũ. et est ratio diuersitatis: qz de toto potest eximi pars: sed non ecõtra. ¶ Et ex predictis no. bene istud principiũ: qz forte nõ reperies aliũ melius declarantem. an in casu de quo in litera insit aliquo coniunctio saltem respectu duorum primo nominatorum.

Summarium.

☞ Expense deducuntur a quocunqz dos legetur.

12 Inhabilitas ministri non vitiat actum.

Sine herede. † Si marit⁹ vel alius legat mulieri dotem deducuntur expense: secus si legat quicquid in dotem dedit. h. d. ¶ In gloss. legari. ibi non inter personas. hoc cõiter tene. sed glo. tenuit contra in. l. iij. C. de fal. cau. forte potes concordare opi. qz aut legatur quicquid peruenit in dotem. et tunc siue sit vir siue extraneus non fiet deductio: qz hoc videtur importare significatum verborum ut hic litera sonare videtur. aut vir legat uxori sue dotem. et tunc fiat deductio impensarũ ut hic dicit. aut extraneus: tunc secus. sic loquitur illa glo. Et ratio diuersitatis possit esse: qz vir quodammodo alias oneraret heredem duplici prestatione quarum una insurgeret ratione impense facte alia ratione prestationis dotalis. qd non videtur esse verisimile. l. titia. §. qui in vita. s. eo. que ratio cessat in extraneo cum ipse nullam impensam fecerit: sed vir. ideo in eo legatum amplo modo interpretetur. arg. l. in testamento. j. de reg. iur. Et pro differẽtia verborũ quam tetigit hic gloss. bene facit qd habetur in simili in. l. si prior. s. solu. ma. Et adde etiã qd Bal. hic adde cõtrarium Bardum opponit qd verbũ peruenit debet intelligi cum effectu. pro quo. l. qui concubinam. §. j. s. tit. j. cum aliis allegatis per Bart. respondet qd id cõtingit: qz illa verba se referunt ad initiũ date dotis. sed certe id nõ est soluere: qz nõ declarat quare in cõtrariis etiã referat ad initiũ. Unde tutius videtur qd hoc sit speciale fauore dotis. arg. l. j. §. j. s. solu. ma. et licet hic exprimat de extraneo tamen nõ est absonum etiã ad virum trahere per identitatẽ rationis ex quo agitur de fauore per not. in. l. si cõstante. s. sol. ma. et. l. illud. C. de sacrosan. eccle. ¶ Aduerte tamen qz posset etiã dici quãdo exprimit persona: ut qz dicitur quicquid ad titium per seium peruenit tunc clarũ videtur qd sic se referant ad initium. Or nota que non sunt sine dubitatione.

Cum ei qui. Qui partẽ tantũ capit, ppter se potest solidum capere propter aliũ. h. d. ¶ † No. nõ attendi inhabilitatẽ ministri. et sic facit ad no. in. l. qd quis. C. de procura. an ille qui nõ potest esse procurator possit aliũ substituere virtute mandati. de quo per gloss. in clemen. religiosus. de procura. ubi glo. no. Et adde qd not. glo. in. l. eam quã. C. de fidei commis. et no. in. d. l. qd quis etc.

Si ita relictum. Indefinita equipollet uniuersali. secus in oratione particulari que si dubia est interpretat in minorem partem. h. d. Et habetur hic in tex. tripliciter litera: sed ultima est vera. ¶ In gloss. heredes. in fi. he rationes non sunt bone: ut hic tangit Bar. ideo tene qd non debet esse in litera: nec verbũ quãuis. nec verbum quis. et licet Bal. videat illas tenere: qz scdm eum non videtur licitũ impugnare text. qz potest dici quãdo essemus certi de qualitate litere debemus illi stare. sz ubi essemus dubii: qz vario modo habetur non est absonum qd illam amplectamur que magis est rationabilis.

Pegasus. Relictum in diem debet prestari sine fructibus medij temporis si gratia heredis dies fuit apposita. secus si gratia legatarij. h. d. ¶ Nota qd tempus videt adiectũ fauore legatarij qñ est impubes. et sic nescit se gubernare. alias autem in dubio regulariter videtur adiectum fauore debitoris. l. eum qui. alias incipit iabolenus. j. de annu. leg. et tangit hic Bald. quãdo datur dilatio ad aliquid faciẽdũ. puta uni dierũ an possit ante fieri de quo per Bar. in. l. qui ante calẽdas. j. de ver. obli. et dicit qd ubi fit in fine termini non est necessaria citatio cuz dies interpellet. l. magna. C. de contraben. et commit. stip. et tãgit etiam an possit fieri solutio ante diẽ. de quo per Bart. in. l. stipulatio ista. §. inter certam. de verbo. obli. et. d. l. eum qui.

Si ita scriptum. In alternatiua summarum aut temporũ illud qd est minus venit in obligatione. h. d. ¶ In text. ibi eligendo subaudi si diceremus utrunqz esse in legato qz heres verisimiliter eligeret qd est minus. ¶ Nota quod ubi alternatiua versatur inter ea in quibus non cadit affectio si electio non est creditoris illud quod est minus intelligitur tantummodo esse in obligatione. et ita tenet gl. in. l. si ita stipulatus fuero. x. aut. xv. j. de verb. obli. et eo. titu. l. inter stipulantem. §. ij. Et p hoc patet qd si eliguntur. xx. illud qd est ultra. x. est indebitum. puto tamen qd non posset repeti ex quo iste sciebat formaz legati. sec⁹ forte si putasset illa precise legata. nec ob. s. eo. l. si is cui. qz ibi loqtur in speciebus in quibus utrunqz erat in obligatione. hic sec⁹. et istud sentit hic Cy. qui videtur etiã simpliciter sentire qd quocunqz errore soluantur possint repeti. sed forte quando est error iuris ex quo verba testatoris expresse se ad illam quantitatez habuerunt quo ad tenorem verborum dicitur heres. de materia alternatiue vide per Bar. in. l. si duo rei. de verbo. obli. ubi tangit an utrunqz intelligatur esse in obligatione. Sed si queritur cui⁹ sit electio. recurre ad. l. lucio. s. eod. In penis autem alternatiuis cuius sit electio. Bald. tetigit in. d. l. lucio. et simpliciter tenet qd iudicis. Tu dic melius ut ibi per Bar. et per eundem in. l. j. §. expilatores. j. de effract. dixit tamen Bal. in. d. l. lucio. quod si statutum pro delicto statuit solui. x. aut fustigari. qd tunc non erit electio. iudicis. sed videt pena corporalis esse imposita in subsidiuz pene pecuniarie si ille non sit soluendo: quia sic consueuit esse natura dictarum penarum. l. quicunqz. C. de seruis. fugitiuis. quod tene menti.

Summarium.

1 ☞ Indefinita equipollet uniuersali collectiue.

2 Dictio quilibet est distributiua sed omnis collectiua.

3 Condemnari possunt plures insolidum etiam post sententiam.

4 Indefinita in statutis an possit uniuersali equipollere.

5 Oratio quotuplex sit.

9 Dictio quinos quid significet.

Si pluribus. Indefinita equipollet uniuersali. h. d. Et ad hoc continue allegatur. ¶ † Nota qd indefinita equipollet uniuersali collectiue sed nõ distributiue ut hic per Bart. Et de materia etiam per Dy. in prin. rubrice. de reg. iur. in. vj. et per glo. ordinariam in. c. ut circa. de elec. in. vj. Sed Bar. hic melius loquitur qz aliquis. ¶ † Itez no. qd dictio quilibet est distributiua: sz dictio omnis collectiua. de qua in. l. non distinguem⁹. §. si plures. s. de arbi. et per Bart. in. l. hoc articulo quisquis. s. de heredi. insti. ¶ In glo. j. ibi ut in sententia. † No. ex gloss. qd post sententiã possunt plures insolidum condemnari: qz forte erant insolidum obligati. quod intellige quando erat petitum ipsos insolidum condemnari ut sic sententia sit conformis libello. l. ut fundus. s. communi diui. dicit tamen hic Bar. quod non videt procedere libellus in quo petitur simpliciter aliquos condemnari insolidum licet sint insolidum obligati: nisi adijciatur in libello pro testamenco quod petens seu libellans intendit unica solutione esse contentas. alias non procedetur. mouetur per text. cuz gl. in. l. j. C. de fideicõmis. tu. et idẽ dixit in. l. ij. et. iij. j. de duo. re. sz Bal. hic cz oppositũ dicẽs qd pcedit libell⁹ ẽt sine dicta protestatiõe: qz tacite videt inesse ex natura cause intẽtãte ex quo narrauit ipsos esse plures reos debendi. nihil allegat. sed bene facit quod habetur in. l. legati serui. s. ti. j. et. l. si stipulatus. s. de usufru. cum similib⁹. et in. l. si uno. in prin. s. loca. in quibus patet qd verba in dubio intelligunt scdm subiectã materiã. Nec ob. d. l. j. cũ glo. sua quia habuit respectum ad effectũ exactionis que non potest fieri insolidũ a quolibet. nõ autem a forma petendi seu libellandi. et sic intelligit cum Bal. Et hanc partem puto esse veram de iure. et alias in practica intendebã eam defendere lz non vidissem dictum Bal. hic de quo alias tetigi in. d. l. ij. et. iij. de duo. re. ¶ In eadem glo. ibi equipollet uniuersali. de materia dedi remissiones in

4 nes in notabilibus.†adde quid iuris si indefinita proferatur in statuto an equipolleat vniuersali.nam videretur qd nõ cũ id sit ex interpretatione ⁊ nõ ex ppria significatione.prout hic decidit Pe.⁊ Bart.⁊ probatur in.l.si seruitus.§.fi.ff.de serui.vrba.predio.In statutis autem a propria significatione non receditur.ff.de ver.obli.l.quicquid astringẽde.⁊.l.cõstitutionibus.ff.ad municipa.⁊ per Dy.in.l.j.ff.de verb.sig.Contrariũ tenuit ipse idem Bar.in.l.oẽs populi.in.iij.q.vj.questionis principalis.ne alias statutũ sit elusoriũ.cõtra.l.si quãdo.ff.ti.j.nã alias nemine cõprehenderet.ideo tunc ne reddatur inutile recedit etiam a propria significatiõe:licet ipsum statutũ sit stricti iuris.ar.l.si stipulatus fuero per te non fieri.ff.de ver.obli.subdit tñ in.d.l.omnes populi.in antepe.colũ.qd licet singularis oratio prolata in iure cõi non restringat ad personam singulariter nominatã si faciat ius cõmune.⁊ intelligat persona gratia exempli posita.arg.l.iura nõ in singulares.ff.de legi.tñ secus erat in statuto ppter eius strictam naturã.nam sufficit qd tunc operet in persona expressa.
5 ta.¶†Et no.bene ex predictis qd quedã est oratio vniuersalis quãdo annectitur signũ vniuersale omnis vel nullus vel similia quedã particularis:vt qz adñcitur signum particulare quis vel aliquis.ff.l.proxi.in prin.quedã indefinite quãdo nullũ signum apponitur ⁊ quedam singularis:vt quãdo non exprimit terminus appellatiuus significans nomen proprium.de quo etiã aliquid tetigit Bar.in.l.proxi.

Si ita legetur. Si vni a diuersis heredibus quãtitas legatur in dubio ab vtroqz debebit.h.d.⁊ est bonus casus.¶In ter.ibi sticho.supple forte liberto testatoris.¶No.qd licet eadẽ quãtitas in genere videat legari eidem tñ quando legatur a diuersis heredibus.in dubio
6 videtur intellectũ de diuersa quãtitate.qd est no.¶†Item no. qd verbũ quinos interdũ accipit pro quinqz:lz alias videat qd importet decem.per id qd habet in simili in.l.si quis testamento ff.ti.j.sed illud habet locũ in dubio.secus vbi constat de mente ex coniecturis seu ex circunstantijs.Et adde ad materiã qd not. Bar.in.l.cui centum.ff.de adimen.lega.

Summarium.

1 ¶Masculinum concipit femininum.
2 Dignius trahit ad se minus dignum.
3 Masculinum quot casibus comprehendat femininũ.⁊ nu.seq.

1 **Si ita sit scriptum.** †Masculinũ cõcipit femininum
2 non,econtra.h.d.ad hoc allegatur.¶†Item nota qd magis dignum trahit ad se minus dignum non econtra.facit.c.qd in dubijs.extra de cõsecra.eccle.vel alta.¶In gl. contineatur.in fi.solu.qd hic profertur ab homine femininum. ibi a lege quo casu comprehendit masculinum non vi conceptionis per rationem hic positam in ter.sed vi idẽtitatis rationis. facit quod no.Cy.in.l.quicunqz.C.de ser.fugi.¶In glos.vocabulo.in fi.solu.qd illud operatur diuersitas rationis que suadet vt masculinũ non concipiat femininum.secus vbi est eadem ratio:qz tunc bene comprehendit.⁊ de hac materia per Dy.⁊ bar. in.l.j.ff.de verbo.sig.⁊ per.glo.ordi.in.c.generali.de elec.in.vj.⁊ per Archi.xvij.q.iiij.si quis suadente.⁊ per Cy.in.l.quicunqz.C. de ser.fugi.⁊ per Ja.but.in.l.si quis in tantã.C.vnde vi.⁊ in.l.si quis id qd.ff.de iuris.om.iudi.Potes concludere qd aut profertur a lege cõmuni:aut a statutaria:aut a testatore:aut a contrahente:aut a iudice:aut a superiore in rescriptis:aut priuilegijs.
3 †Primo casu si materia est indifferens masculinum cõprehẽdit femininũ.fallit quãdo diuersitas rationis aliud suaderet vt dixi super fine gloss.vel quando ageretur de odio irrationabili.l. patri.ff.de adul.⁊.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie.alias vero cõprehẽdit siue agitur de fauore siue de odio.⁊ etiam si per verba singulariter importantia proferatur per id qd habetur in.§.quib9. in prima constitutione codicis.vbi autem materia esset differẽs
4 clarum qd non comprehenderet vt tetigit Bar.in.d.l.j.†Secũdo casu conclude qd aut statutũ est secundũ ius vel preter ius.⁊ idem dicendũ qd in.l.cõmuni.cum eadem sit ratio.argu.l.oẽs populi.cum materia sua.de iusti.⁊ iur.hinc est etiam qd tũc habet locum argumentũ a cõtrario sensu:vt no.per Bar.in.l.omnes populi.in.vj.principali.q.cum accessorijs.Si autem sit contra ius cõmune:tunc licet fuerint opi.potes concludere qd si est prolatũ per verba singularitatem denotantia ⁊ non per terminum appellatiuũ seu cõmunem non cõprehendet per.l.si quis titio.cum gl.sua.ff.de testa.tu.sed si est prolatum per appellatiuũ masculinum tunc non cõprehendet:quia tale statutũ ex quo est contra ius stricte est intelligendum:⁊ tunc non comprehẽditur femininum ex proprio significato sed ex interpretatione:vt not. Bart.in.d.l.j.ideo tunc non comprehendet femininũ:vt voluit ibi Dy.⁊ bene licet Cy.cõtra in.l.quicunqz.⁊ non bene.ff.de ser. fugi.⁊ similiter Archi.in loco prealleg.Si autem sit prolatum per signum si quis tunc si adñciatur sibi nomen appellatiuum masculinum vt si quis equus non comprehẽderet eadem ratione.sed si terminus cõis puta homo:tunc fm Bar.comprehenderetur:qz homo ex propria significatione cõprehendit vtrũqz sexũ l.hominis appellatione.ff.de verbo.signi.Sed certe illud videt verum quando simpliciter profertur nomen homo vt ibi.secus videtur quãdo profertur cum adiectiuo masculino:qz tunc adiectiuum determinatũ ad sexum masculinum videt trahere terminum cõmune sequentẽ ad sexũ masculinum cum indeterminatum trahatur ad specificũ.⁊ secundũ illud declaretur.l.titia. §.lucius.ff.eo.cum ibi no.idem videtur dicendũ si simpliciter dicat si quis per.l.j.de verbo.sig.vnde fm Bart.etiam tunc subintelligitur terminus cõmunis.sed certe nõ puto qd comprehẽdat ex propria significatione femininũ:ideo potius tunc ex interpretatiõe p.l.j.§.de eo.ff.de pecu.⁊ sequit But.in.d.l.si quis in tãtã forte tamẽ potest dici qd qñ simpliciter profertur verbũ si quis in statuto etiam exorbitante a iure cõmuni comprehendat femininum si est eadem ratio sicut ⁊ iure cõmuni comprehenderetur non ex eo qz cõprehendat ex proprio significato sed ex vi regule iuris antiqui notate in.d.l.si quis seruo.C.de fur.⁊ hoc modo possit saluari opi.Bar.Nec ob.d.l.j.inquantũ dicit comprehendi.⁊ sic videtur velle qd ex proprio significato cõprehẽdat.qd intellige ex interpretatione.per id qd habetur in.l.liberti.ff.eo.⁊ in dicta.l.j.§.de eo.⁊ in.l.j.§.j.de cõsti.pecu.⁊ similis responsio dat per Bar.ad.l.senatus.de ritu nup.in.l.liberorũ.de verb.sig.in ver.secundo principaliter quero.⁊ facit qd habetur eo.ti.in.l.il
5 la verba.§.pueri.†Tertio casu quando a testatore si tractatur de fauore comprehẽdit:secus si de odio vt hic in glo.quod limita nisi proferatur per nomen proprium:qz tunc non comprehendit femininum etiam in materia fauorabili:vt voluit glo.in.l.si
6 quis titio.Quarto casu quando a contrahẽte.Bart.in.d.l.j. videtur idem velle qd quando a testatore.Cõtrarium tenuit Gul. de suza.⁊ Archi.post eum in loco preallec.per.l.veteribus.cum matria sua.ff.de pac.⁊ aliud sit in testamentis in quibus sit plenior interpretatio per.l.in testamẽtis.ff.de reg.iur.⁊ per hoc videtur qd si recipio fundũ in emphyteosim pro me ⁊ filijs nõ cõprehendantur femine ex quo hoc non est expressum qd est valde notandum.⁊ hoc videtur verius.de ista materia vide etiam per eundem in.c.potuit.de loca.⁊ per Archi.xvij.q.iiij.c.suadente. per Saly.in.l.ij.C.de iure emphy.in.xv.col.⁊ etiam per Bar.in l.liberorũ.de verbo.sig.Quinto casu quando a iudice licet Archi.dicat simpliciter idem qd quãdo a iure cõmuni:qz iudex est minister iuris tñ videtur posse dici qd aut profertur sentẽtiãdo ⁊ quia sententia est strictij iuris.iuxta no.in.l.iul.verum debitorem.de condi.indebi.⁊ in.l.j.C.si plu.vna sen.tunc nõ comprehẽdat.facit qd no.per Cy.in.l.si libertinã.C.de interdic.matri.Si autem profert statuendo:⁊ tunc si est secundũ ius cõe vel preter ius videtur qd comprehendat si est eadem ratio eo casu quo potest statuere.qd quando sit nota.per Bar.in.l.omnes populi.in ilia.q.qui possint facere statuta.Ideo si sit statutũ siue edictum qd nullus vadat de nocte sub tanta pena includet etiam mulier prout no.Cy.in.d.l.quicũqz.Si autem esset contra ius videt qd non valeret per.l.forma.C.de offi.prefec.preto.or.⁊ per not.per Bar.in.d.l.omnes populi.si quo tñ casu valeret videtur idem
7 dicendum quod superius dixi qñ profertur a statuto.¶†Sexto casu quando in rescriptis tunc si per nomen proprium non comprehenditur femininum:qz non trahetur ad aliã personã.extra de rescrip.c.rodulphus.⁊.c.significante.⁊ qd no.in.d.l.si quis titio.secus si profertur nomine appellatiuo.ideo si conceditur rescriptum contra titium et quosdam alios comprehendentur etiam femine in dicta clausula de qua in.c.sedes.extra de rescri.
8 ¶†Ultimo casu licet Archi.dicat qd cõprehenderet per.l.fi.de cõsti.prin.tñ non videtur bene dicere per ter.in.l.j.in fin.de iure immu.⁊ in.l.spadonem.§.libertis.de excu.tuto.Nec ob.d.l.fi.qz non loquitur in priuilegijs que sunt contra ius sed in beneficijs vt ibi etiam no.⁊ per Jo.an.in.c.olim tibi.de verbo.signi.⁊ hec sufficiant de ista materia.¶Et predicta procedunt in dubio. Si autem constaret de mente per quam apparet qd vellet comprehendi vel non cõprehendi.l.lucius.§.quesitum.de lega.iij.An autem econtra femininum comprehendat masculinum.concludo qd non:vt hic patet.Fallit quãdo profertur a iure cõmuni in materia indifferenti vbi sit eadem ratio:quia tũc comprehendit non vi conceptionis sed vi identitatis rationis vt tetigi super glo.ij.⁊ de materia in specie.⁊ de dispu.⁊ allega.§.post hec.ver. vel ibi masculinum.¶Ultimo posset esse dubium an in casu huius principij quelibet filia debet habere centũ:an vero inter omnes habeant centum.Bar.ff.l.proxi.in fi.prin.videtur velle qd quilibet habeat centum:quia illa indefinita filiabus meis equipollet vniuersali.⁊ videtur equipollere vniuersali distributiue cum illud qd importetur per indefinita cuilibet insolidum competat iuxta theoricam Bar.in loco preelleg.⁊ facit.l.qui filiab9 §.j.ff.ti.j.Sed forte contrariũ est verius:quia ex quo potest hec indefinita equipollere vniuersali collectiue ⁊ vniuersali distri-

butine. videtur qd in dubio accipiamus prout minus grauetur heres. argu. l. si ita relictum. in fi. prin. ff. eo. & ff. ti. j. l. apud iulia. §. seio. & j. eo. sempronius. Nec obst. d. l. filiabus. §. j. quia ibi non fuit factum simpliciter legatum per indefinitam. sed sub conditione que verificatur insolidum in qualibet filia. ideo ibi quelibet vocatur insolidum. hic autem fuit factum per indefinitã que in dubio videtur potius equipollere vniuersali collectiue per rationem superius tactam nisi aliud ex circunstantijs appareat arg. l. si seruus plurium. §. fi. j. de lega. Et no. hoc qr non reperio hoc dubium clare tactum per doc.

Summarium.

1 Jus de futuro repudiatione simplici non tollitur.
2 Dominium rei legate ante diem certam nõ trãsit in legatarium.
3 Dictio vbi/iuncta verbo futuri temporis conditionem facit.
4 Verba temporis futuri possunt in preterito verificari.

1 Si sub conditione. †Jus de futuro non tollitur simplici repudiatione. h. d. ¶ In glo. super ver. non possumus. ibi: vt ibi. ratio quia pactum nititur consensu duorum. ideo reputat potius quã repudiatio que vtitur sola voluntate repudiantis. ar. aut. itaq. & in corpore vnde sumitur. C. cõmu. de succes. Et cõclude si queritur an ius futurum possit remitti: qr per pactum potest vt hic tetigit glos. In repudiatione dic aut fit in iudicio. & idem dicendum propter iudiciorũ autoritatem: vt est tex. cum glo. in l. j. de cura. bo. dã. & l. pluriũ. ad fi. ff. de acqui. heredi. Aut fit extra iudiciũ: & tunc si fit preiudiciũ alicui presenti ad cuius cõmodũ tendit renunciatio idem: qr ille censetur consentire. l. qui patitur. ff. manda. Si autem fiat in absente non tenet. & sic loquitur hic. & hec satis fuerunt de mente Cy. hic in addi. ¶ In glos. pertinet. ibi non tamẽ transeat in me
2 dominium. ¶ †No. diligenter ex glos. quod dominium rei legate etiam in diem certã ante diem non transit in legatariũ etiam si sit adita hereditas. & per hoc bene facit. l. sempronius attalus. j. de vsufru. lega. l. autem antepe. §. fina. alleg. in glo. nil facit. Et no. bene qd cum secundũ cõmunem opi. pro legato in diẽ certã cõpetat actio personalis ante diem licet obstet exceptio. l. fi. in fi. ff. quando vsufru. leg. ce. tamen qr ante diem non competet cum effectu non potest repudiari simplici repudiatione. qd est singulariter mẽti tenendũ secundũ hunc intellectũ. Sequens autem intellectus minus habet dubitationis.

Si pater. Cõditio nuptiarum intelligitur de futuris nuptijs nisi testator ignorauerit presentes. h.
3 d. ¶ Nota vltra summarium coniuncta glo. † qd dictio vbi iuncta verbo futuri tẽporis facit cõditionẽ. de quo plene per Bart.
4 in l. j. j. de cõdi. & demon. ¶ †Item no. qd verba futuri temporis verificantur etiã in preterito. & sic facit fm Bar. qd si fiat statutũ qd quicũq ceperit exbannitũ habeat centum. qd si tempore statuti aliquis iam ceperat ignorãtibus statuẽtibus qd debeat habere premiũ si represẽtet bannitũ in fortiã cõmunis: qr hic non est cõditio simpliciter potestatiua: qr videt sufficere qd in tempore statuti fuerit impleta per hũc tex. nisi dicas secundũ eũ qd forte aliud sit in statutis in quibus fit stricta interpretatio. l. constitutionibus. j. ad munici. & plus nõ dicit. pro ista vltima parte facit qd no. bar. in l. omnes populi. in vj. principali. q. vbi decidit qd qñq in statuto reperit verbũ qd potest se habere ad preteritũ & futurũ in dubio debemus interpretari pro futuro cũ de natura statuti sicut & legis sit dare formã futuris negotijs nõ preteritis. l. leges. C. de legi. forte tñ nõ esset absonum tenere primã partem: qr statutũ tale non est cõtra ius sed potius preter ius. & videtur eius mens verificari etiam in presentante bãnitũ post statutũ: licet prius ceperit: ergo etiam ad dictũ casum extendat arguendo de facto testatoris ad factũ legis ex quo est eadem ratio. ar. l. seruus ea. l. j. de manumis. & l. j. C. cõmu. de lega. Et nõ ob. d. l. leges. qr intelligit quando verisimiliter mens statuẽtis non porrigitur ad casum de quo queritur. Or tene qd placet: qr non est sine dubitatione. ¶ In glos. ignorante. ibi emancipata. & intellige fm Bal. qd non eligit maritũ indignum: alias cũ ex hoc intulisset quodãmodo iniuriam patri. l. non tantũ. §. si emancipatus. j. de contratabu. non verificaretur verisimiliter ex mente testantis eius voluntas per implementum talis matrimonij.

Si ita scripsisset. Verba presentis temporis non porriguntur ad debitum in diem vel sub conditione nisi aliud exprimatur. h. d. ¶ Item not. ex ista. l. argumentũ ad tria. Primo qd clausula codicillaris si sit prolata per verba presentis tẽporis: vt qr dicatur si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum. non comprehendat casum in quo ex postfacto testamentũ rumpit forte natiuitate posthumi preteriti. Ideo de cautela est qd dicatur si non valet vel valebit. de quo plene per Bar. in l. j. ff. de iure codicil. & facit qd dicetur. j. eo. l. si ita quis. ¶ Secundo facit hec litera qd si aliquis cedit iura sua seu sibi competẽtia contra aliquẽ qd non cõprehendat in cessione obligatio in diem vel sub conditione. qd est no. fm Bal. & facit quod no. in glo. in l. nam ad ea. j. de condi. & demon. licet ipse non alleget. ¶ Tertio facit hec litera scdm eũ qd si quis mandat in testamento suo per cõmissarios suos restitui vsuras per eũ extortas: qd virtute talis relicti nõ possint restituere vsuras post testamẽtum per testatorem extortas. An autem vsurarius possit facere testamentum. recurre ad text. in c. quãq. de vsur. in vj. & tetigit Bart. in l. filio preterito. ad fi. de iniusto testa.

Summarium.

1 Scripture plures possunt de eodem debito fieri.
2 Exemplar quid sit & quid exemplum.

Sempronius. Si in duabus scripturis principalibus eiusdem testamenti apparent diuerse quantitates legate minor
1 debetur. h. d. ¶ †Nota qd plures scripture possunt fieri de eodem debito. non tamẽ propter hoc debitum multiplicabitur. & sic facit fm Bal. qd licet notarius autẽticauerit pluries idem instrumẽtũ debiti non per hoc inducant plures probationes diuersorũ debitorũ. sed vnica tantũ pbatio eiusdem debiti. & hoc quãdo apparet facta eodẽ tempore & loco: alias secus. l. ne
2 casu. C. de discus. libro. x. cum ibi no. ¶ †Item no. exemplar esse proprium originale. exemplum autem est sumptũ. de quo in l. j. & ij. ff. de fi. instru. Et aduerte quia ista. l. loquitur qñ vtraq scriptura est eque originalis nec apparet que sit magis originalis vel prius facta: secus si apparet que sit magis originalis vt in scriptura protbocolli. Nam si differẽtia sit inter extẽsum manu eiusdem notarij & protbocollũ. recurrẽdũ est potius ad protbocollum & ei standũ fm Bar. hic tu allega pro hoc glo. singula. in §. fi. in aut. de tabellio. colla. v. & sic stabitur tũc protbocollo etiã si plus contineat. & no. quia hec. l. est singu. & non est alibi.

Summarium.

1 Fructus & partus percepti conditione pendente non spectant ad legatarium.
2 Curator bonorum possessionem accipiens ad legata tenetur.

1 Mucinus loca. †Fructus & partus percepti cõditione pendẽte ad legatariũ non pertinent. h. d. ¶ Item no. qd vbi dat res estimata in dotem cẽsetur esse in dote ipsa estimatio non res. de quo in l. si inter virum. C. de iure do. ¶ In gloss. super verbo partus. ibi: & emancipa haberet. no. singularẽ glos. decidentem qd si vir legat vxori rem que data fuit sibi in dotem estimata tali estimatione que faciat emptionem prout in dubio videtur facere: vt no. in l. si inter virum. C. de iure do. qd poterit petere estimationem actione de dote. & nihilominus ipsam rem ex causa legati. & si simpliciter legauit ipsam rem minus habet dubium quã si dixerit qd legat talẽ rem que fuit sibi data in dotem: tamen glo. videtur sentire etiam tunc idem: quia illa verba videntur adiecta gratia demonstrationis & non taxationis. facit. l. nuper. j. titu. j. & hoc intellige nisi constaret qd animo compensandi vellet relinquere. vel qd pro dote fecisset dictum relictũ & sic potest intelligi. l. ij. §. fi. j. de do. prele. que fortiter facit in oppositum vt ibi etiam tangitur per Bar. ¶ In eadẽ glo. ibi: post aditam hereditatẽ. Item no. bene qr sentit glo. qd fructus percepti ante aditã hereditatẽ nõ spectãt ad legatariũ. idẽ voluit glo. in l. herẽnius. de vsur. Contrariũ sentit glo. in l. qd seruus. ff. eo. & ibi dixi. ¶ In ea. glos. in fi. Sol. qd ibi accipiẽdo vsuras videt auxisse legatũ: qr noie filij fenus exercuit. q rõ hic cessat fm Dy.

2 Bonorum posses. † Curator qui bonorũ possessionẽ accepit tenetur soluere legata cautione recepta. h. d. ¶ In glo. data. ibi rñ. vere nõ est glos. variat. nã glo. sentit contrariũ in l. fi. C. de cur. fur. vbi dicit qd est acquisita sed nõ incõmutabiliter. Bar. hic trãsit cũ prima glo. sed in l. j. j. de bo. pos. fu. & infan. delata. trãsit cum glo. d. l. fi. dic tamẽ qd quo ad effectum non est magna vis. ¶ In eadẽ glo. ibi licet nulla questio. Nam dubitat an testamentũ habebit effectum: & per consequens an legata debeantur. Si vero fuerant repetita a venientibus abintestato. l. eam quam. C. de fideicõmis.

Summarium.

1 Area est pars formalis domus.
2 Legatum cuius estimatio debetur ad heredem transmittitur.
3 Extraneum actiuum magis attenditur quam passiuum.
4 Portio hereditatis cum suo onere pro rata accrescit.

Mortuo boue. Id qd superest ex re mihi delata ante moram peremipta mihi debetur. h. d. ¶ In glo. boue. ibi: si ante sec' hoc est falsum per. l. si grege. in fi. ff. titu. j. vbi debetur area: licet domus viuo testatore destruatur. & aliud in boue: qr in domo remanet area que est pars principalis fm Barto. sed in boue est

boue est secus: quia pars principalis in boue est anima sensitiua.
1 vnde dicebat Bar. † qd area est pars formalis domus. Sed aduerte: q2 litera procedit quando morit naturaliter bos: sed si occideretur recurre ad nota. in. l. si sticbus certo die. ff. de verb. ob. per Bar. & Cy. in. l. non moritur. C. de contraben. stipu.

2 **Si titio.** † Legatum cuius estimatio debetur ita ad heredem transmittit sicut & qñ res legata debet. h. d. ¶ In tex. ibi: videtur legata. subau. quando non poterat habere ipsam rem legatã sine delicto tñ sui. & intellige tex. procedere fm glos. etiam si res legatarij sit talis quod absq sui delicto non poterat habere rem legatam.

Labeo refert. Res cuius commerciũ legatarius propter eius delictũ non habet non debetur eius estimatio: secus si legatarius habeat eius commercium: heres non. h. d. ¶ † No. magis attendi extraneum actiuũ
3 quã passiuum fm Bal. Et de materia huius. §. plene in. l. sed & si res. in prin. ff. de lega. j. & in glo. ff. §. prox. & facit etiam quod no. in. l. multum interest. ff. de verbo. oblig. vbi etiam tangitur an sit aliqua differentia inter contractus & vltimas voluntates in materia ista. de quo etiã ibi tetigi. Et per no. in predictis locis ptz tex. in prima parte debere intelligi qñ legatarius propter sui delictum non haberet rei cõmercium vel si propter aliam causam non haberet testator illud ignorare: alias debetur estimatio.

4 **Si testamento.** † Portio hereditatis deficiens accrescit cum onere pro rata. h. d. ¶ Item no. quod dictum est in summario. Et aduerte: q2 forte ratio dubitandi fuit: quia videbatur qd illa que preceperat testator prestari ista essent alterius conditionis ꝙ alia legata: cum iussus necessitatẽ importet. l. j. & qd ibi no. ff. qd iussu. tamen decidirur idem esse qd in alijs quia etiam alia legata necessario sunt prestanda: vt. l. j. & ij. C. cõmu. de le. ¶ In glos. portione. ibi. §. his ita. & pone exemplũ si tres sunt instituti. vnus in. vj. vncijs alius in quatuor: alius in duabus. Nam si deficit portio illius de. vj. accrescit alijs pro rata. & sic in instituto in quatuor accresceret quatuor de illis. vj. & sic habebit octo: sed instituto in duabus accrescerent due. & sic habebit quatuor. & sic tenebit iste qui habet quatuor pro tertia parte legatorũ alius pro alijs duabus. ¶ In ea. glo. ibi: pro nõ scriptis. No. ex glos. qd portio hereditatis pro non scripta trãsit sine onere. Contrarium tamen cõiter tenetur: vt tetigi in. l. celsus. §. quod alicui. ff. eo. vt ibi dictum fuit.

Et heredibus. Heredibus legatarijs et donatarijs causa mortis potest substitui. h. d. ¶ In glo. nõ poterit. ibi: sine stipulatione. cõclude qd ad hoc vt sit donatarius causa mortis ille cui substituit proprie sumpto vocabulo opz qd interueniat ꝑmissio ꝑ stipulationẽ. l. inter mortis. ff. de do. cau. mor. vel etiam per pactũ hodie scdm no. per glo. in. l. cum pater. §. menio. ff. eo. alias nõ erit substitutus donatarius causa mortis. sed potius venit vt ex vltima voluntate. & licet aliqui sentiãt qd substitutio directa in donatione causa mortis dicat esse quãdo fit ꝑ stipulationẽ alias obliquã. tamen verius puto qd dicat esse directa quãdo fit in casum emolumẽti non quesiti alias tunc dicatur obliqua: cum in effectu habeat tũc recipere de manu alterius cũ esset emolumentum quesitũ. ¶ Itẽ attende qd si quis corã. v. testibus dicat se donare decẽ vel fundum causa mortis titio qui sit absens nõ dicetur titius donatarius causa mortis proprio sumpto vocabulo cum illa requirat partiũ presentiã. d. l. inter mortis. sed potius dicet habere ex voluntate vltima & agit vtili ex testamento. iuxta no. in. l. j. C. de do. cã. mor. & ꝑ hoc ptz etiã qd si filiusfami. etiã consentiente patre donat causa mortis absenti. vel facit testamentũ. & dicit qd vult valere etiã iure donationis causa mortis. qd tamen nihil valebit licet pater cõsenserit: q2 non vt donatio propter defectum presentis partis non vt vltima volũtas: quia illa non potest pendere ex alieno arbitrio. l. seruum. §. j. C. qui testa. face. pos. Et hoc tenuit hic Cy. & in. d. l. j. in fi. C. de do. cau. mor. qd est notandũ quia alias vidi de facto. ¶ In eadẽ glo. ibi obligatur domus. hoc verum quando incipit a promissione. secus quando a datione: quia tũc si qua obligatio esset tolleretur. insti. qui. mo. tol. obli. in prin. & de materia in. l. j. ff. de dona. cau. mor. Et per superius dicta patet qd vltima glossella non simpliciter bene dixit: quia videtur qd nõ per obliquum. imo directum possit dici. hic substitutus. cum fuerit substitutus in causa emolumenti non quesiti.

Summarium.

1 ¶ Jus in re legari dicitur si res ipsa legetur.
2 Relatiuum quantitatis conditionem non facit in dubio iunctũ futuri temporis verbo.

Si titius. Si legatur vna ex rebus alternatiue debitis euẽtus solutionis declarabit an legatum valeat. h. d. ¶ † Itẽ no. qd licet lega
1 tur res videt potius legari ius qd quis habet etiã in illa vel etiã pro illa. & sic etiam si sit ius personaliter obligatum. ¶ In glo. ex euentu. ibi prima placet. & hec vera. ¶ In ea. gl. ibi neminem. hãc tene: quia in. §. si rem. ponitur dictio maxime & sic non est vis cui debitum sponte offeratur an non sponte exigat propter naturam implicatiue. facit quod nota. in. l. illud. ff. ad. l. aquil. cum ibi no. in glo.

2 **Cum ita.** † Relatiuum quantitatis iunctum verbo futuri tẽporis in dubio conditionem non facit. h. d. ¶ Item no. qd dixi in summario. & secus esse dicit Bar. in relatiuo substãtie per. l. sticbus qui meus erit. ff. tit. j. argu. no. in. l. ij. ff. de here. insti. sed forte potest dici contrarium. nam videtur etiã idem dicendũ si testator dixerit qd titio heres meus exegerit dato titio. Nam in effectu videtur legare ius quod habet cõtra titium. l. si sit. §. j. ff. ti. j. & ideo alia ratio quã colligat ex summario videtur esse huius text. scdm quã potest sic summari. Relatiuum relatum ad verbum excutiuum futuri temporis iure de presenti non facit conditionem. Et istud videtur etiam fuisse de mente Bal. licet etiã transierit cum dicto Bar. secus qñ refertur omnimode ad ius de futuro. & sic loquuntur contraria.

Summarium.

1 ¶ Verbum potest/est extendit & extendi potest.
2 Emphyteosis non transit ad filium adoptiuum.
3 Fratres minores sunt in communi etiam proprij incapaces.

Si ita quis. Verbum potest/est extẽsiuum: ideo licet sit presentis tẽporis porrigitur ad futura. h. d. ¶ † Nota qd verbũ potest
1 est extensiuum siue referatur ad personam testãtis siue legatarij. & respicit etiã tempus post testamentum. & sic facit fm Bal. qd si testator dicit in clausula codicillari si non valet iure testamẽti valeat prout valere potest. qd operetur etiam si post testamentũ surgat inualidatio testamẽti. & ita dicit tenere Bar. Tu adde qd imo tenetur oppositum in. l. si ita. ff. de aur. & argen. lega. quia verbum potest/est extensiuum respectu eius cui adijcitur in cõditione que per prius debet verificari. & que respicit solum tempus presens. sed adijcitur in dispositiõe. secus si dixisset si non potest valere iure testamenti valeat eo modo quo melius potest: quia tunc procederet dictum Baldi. tene menti predicta. ¶ In glo. j. ibi secundo. hec secunda per se non videtur sufficiẽs per. l. si ita. ff. de auro & argen. lega. & l. si ita scripsisset. ff. eodem si ponas ibi nil in presenti debere. sed bene coadiuuat cum presenti precedenti.

Is cui. Ciuiles filij cõditionem non implent. h. d. ¶ Itẽ
2 no. ex tex. argumentũ † qd si quis accipit emphyteosim pro se & filijs nõ transeat emphyteosis ad filiũ adoptiuũ fm Ray. Item facit secundo qd si emphyteota ingrediatur monasterium non habens filium qd reuertatur emphyteosis ad dominum. Et de hoc an tunc emphyteosis transeat in ecclesiam vide per cano. in. c. in presentia. extra de ꝓba. & ꝑ legistas in auf. ingressi. C. de sac. san. ec. Et facit pro ista parte: q2 ecclesia consueuit esse de psonis que exceptuant vt non transferat in eum. vt ptz ex no. in. c. potuit. de locato. & facit etiã qd habet in. c. j. §. fin. de suc. feu. in vsi. feud. Itẽ facit qd si ingrediat monasterium ille qui est grauatus de restituẽdo hereditatem si decesserit sine liberis. qd non deficiat conditio imo potius existat contrarium. tamen in hoc vltimo est deterioratum & determinatum in auf. nisi rogati C. ad trebel. & in corpore vnde sumitur. Et no. bene: quia hic ciuilitas superuenit facto heredis. sed vbi superuenit facto testatoris videt esse secus per id qd habetur in text. & glos. in. l. si cognatus. ff. de reb. dub. Item facit iste tex. fm Bal. qd si grauatus est quis de restituendo hereditatem si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus qd non sufficiat habere filium naturalem legitimatum. nam licet sit legitimatus nõ tamen est legitime natus. & sic non dicit legitimus & naturalis. facit quod not. glos. in. c. innotuit. extra de elec. & hanc partẽ alias tenui in. l. ex facto. de vul. & pup. licet Ang. disputãdo tenuerit contrariũ in questione que incipit nobilis quidam genere. & Bal. etiam alibi sensit oppositum vt plene in. d. l. ex facto. licet nõ videret istud dictum. & per dominum meum do. Anto. de but. in. c. per venerabilem. qui filij sint legi. vbi tenet cum Ang. sed Saly. in. l. si nõ erro in. l. generaliter. §. fi. C. de insti. & substi. tenet idem quod Bal. hic. Pro parte ista facit: q2 scdm cõem vsum loquẽdi talis appellat legitimatus & non legitimus. verba autem a testatore ꝓlata debẽt intelligi scdm cõem vsum loquẽdi. l. libero. §. quod tamen cassius. de lega. iij. & in. l. cũ de lanionis. §. asinã. de fun. instruc. ¶ In glo. cõsequi in fi. sol. qd ibi ciuiliter factũ representat per omnia eundẽ effectum. Nam cum semel quis fit factus sui iuris per emãcipationem non potest amplius fieri per mortem patris: hic autem nõ representabat eundem effectum: quia bene poterat sequi post actum ciuilem actus naturalis ad effectum de quo queritur. et de materia in. l. gallus. §. & quid si tantũ. de lib. & posthu. Et ad de dictis Bart. inquãtũ dicit qd si quis est grauatus de restituẽ

do hereditatem si decesserit sine liberis ex suo corpore natis. qd si ingrediatur monasterium excluditur substitutus. Nã Cy. hic dicit qd potest defendi contrariũ. & Bal. etiã hic videt tenere cõtrarium dicens cõem opi. esse in contrarium. Adde quia Host. & Jo. an. in c. Raynaldus. super glos. videtur. tenuit substitutũ tunc venire. Idem Jac. de bel. disputando in aut. de san. epis. §. sed hoc presenti. colla. ix. movet quia hec verba testatoris sunt clara. & ideo non egent interpretatione. l. ille aut ille. §. j. ff. titu. j.
3 que ratio cessat qñ simpliciter dictum fuit sine filiis. †Tu potes concludere qd si ingreditur religionem minorum: quia illi sunt omnino incapaces etiã in cõmuni per cle. exivi. §. perinde. & §. cupientes. extra de verbo. signi. tunc veniat substitutus: q2 tunc cessat ratio. d. §. sed hoc presenti. ex quo nullus participium possunt habere in dictis bonis ingredientes religionem predictam & per consequens cessare debet dispositio argu. l. adigere. §. quãvis. de iure patro. & c. cum cessante. extra de appel. & si bene ponderabis cessat etiam tunc ratio Bar. licet Cy. hic dixerit qd fratres minores licet dicantur incapaces: tamen capiunt per privilegia & quasdam constitutiones. & dominium est penes ecclesiã romanam. & ipsi habent usum tantũ. unde etiam de facto tenẽt sicut alii. Sed certe de iure hoc non procedit propter preallegatam cle. quam forte ipse non vidit. & facit qd no. Bart. in simili in. l. j. ff. de testa. & idem puto etiam si simpliciter dixerit sine filiis eadem ratione. & per hoc patet limitatio ad illam aut. nisi. et in corpore unde sumitur. quia non habet locum in ingrediente religionem minorũ. Si autem ingrediatur religionem aliam que sit capax in communi licet nõ in particulari: tunc est maius dubium. tamen potes dicere quod si ponderemus mentem iuris civilis in. d. §. sed hoc presenti. videtur reputare conditionẽ turpem quasi impeditivam vite contemplative & ideo dicit illam invalidam & haberi pro non scripta. Sed si ponderamus mentem iuris canonici quando quis gravatur si decesserit sine filiis videtur velle quod non dicatur decedere sine herede. id est filio. & sic verba verificantur in. c. in presentia. extra de proba. et ideo tunc substitutus excluditur. Et ex hoc potest dici qd de iure canonico vera sit opi. Hostiẽ. & sequaciũ: q2 licet monasteriũ possit haberi loco filii ex se nati. sed iure civili vera sit opinio Bart. et sequacium. & secundũ hoc in terris ecclesie servanda esset opinio Hostien. in terris imperii opi. Bar. per id quod nos. glo. in. c. ij. extra de arbi. in. vj.

Non oportet. Nõ debet de habilitate persone disputari separatim ab alia questione principali. hoc dicit. qd procedit quãdo inhabilitas respicit merita cause. secus si respiceret facultatem agendi. & sic exercitium iudicii. Nam tũc ante omnia deberet queri de habilitate persone per id quod habetur in l. quoniam alexãdrum. C. de adul. & per docto. in. l. si queramus ff. de testa. ¶ Item not. qd sufficere videtur heredem vel legatarium esse capacem secundũ tempus quo defertur hereditas vel legatum. Sed certe in herede dic tria tempora considerãda per l. si alienam. §. in extraneis. ff. de here. insti. per quem tex. iste debet suppleri in legatario autem potest procedere quod dixi per no. in. l. nõ intelligitur. §. quando autem. ff. de iure fis. & in. l. mortis. ff. de dona. causa mor. & l. intercidit. ff. de condi. & demonstra. & de rebus dubiis. l. si cognati. ¶ In glo. j. ibi: sed & tempore aditionis. Dy. reprobat glo. per no. in. d. l. non intelligitur. §. quando autẽ. Sed certe ut dicit Ray. non meruit reprobari: q2 loquitur in persona heredis. ut pz ex glo. in qua bene dicit ƀm no. in d. §. quando autem. loquitur in persona legatarii.

Tam ab uno. Si legatum ab uno herede relictum animo cõpẽsandi cũ debito dotis deficiat ille heres illius debiti onus sustinet. & debitũ qd insolidũ sustinet totum cõputat imponẽda ratione falcidie. h. d. Et est singularis hec. l. & non habetur alibi, scdm intellectũ primũ glo. in ver. putat. ¶ In tex. ibi tantã subaudi quatenus pstat. ¶ Itẽ no. qd licet regulariter nõ possit testator facere qd actio hereditaria cõtra unũ ex heredib9 dirigatur directe & immediate. l. servo legato. §. si testator. ff. ti. j. tamen hoc fallit in actione de dote eius favore. qd est singulare & alibi non reperitur. ¶ In glos. putat. ibi respon. speciale hanc primam tenet Bar. ne litera violetur. ar. l. non aliter. ff. titu. j. sequens autẽ violat literam. Tertia non videtur bona: q2 aut intelligas de actione ex testamento danda mulieri & nõ potest procedere: q2 presupponitur in litera mulierem legatũ repudiasse. & sic non poterit agere ex testamento. Item q2 questio est formata specifice in actione de dote. ideo rñsio indeterminata ad illã debet referri. insti. de inutil. stipu. §. preterea. nisi exponeres literaz dum dicit actio de dote id est ex testamẽto ppter dotẽ qd esset literam violare. Si autẽ intelligas de actione ex testamẽto danda coheredibus cõtra gravatũ est eadẽ solutio cũ precedẽti. que nõ videt bona: q2 non loquit de actione danda coheredibus sed danda mulieri. Quarto pot dici ƀm Cy. in additio. hic et refert etiã Bal. qd ideo hic det huic mulieri actio de dote contra gravatũ: q2 est actio bone fidei & ut heres gravatus censeat penes se habere dotem ex quo testator deputavit eum ad solutionẽ. & etiã heredẽ instituit. ideo sicut qñ res petenda per actionem bone fi. reperit penes unum heredẽ potest ille conveniri. l. iij. §. heres. ff. cõmo. & plene no. in. l. iiij. §. catho. de verbo. obli. ita poterit hoc casu cõveniri. primus tamen intellectus magis placet: cum hic loquatur in dote & non possit negari hunc casum esse exorbitandum. ideo non videtur extendendus. ut in. l. ius singulare. ff. de legi. & de regu. iur. lib. vj. Et ad materiam facit qd no. Cyn. in. l. pro hereditariis. C. de heredi. act. & Bart. in. d. §. catho. ¶ In gl. ex persona sua ibi. detrahit falcidiam tantũ & sic non debet aliis viij. que sunt dos ut sequitur. qd est verũ respectu mulieris que debentur tanq̃ es alienum. sed respectu coheredis qui debebat solvere dimidiã dotis. & sic quatuor que videntur in effectu coheredi prelegata ab ipso coherede detrahet quartaz. ut no. in. l. falcidiam eris alieni. ff. ad. l. falci. & scdm hoc ante omnia solvit dimidiam dotis tanq̃ es alienum ratione sue dimidie. Item solvit aliam dimidiam sed pro illa a coherede petit quartam. et de aliis quatuor legatis similiter habebit quartam. & sic in effectu de. viij. habebit quatuor que sibi supererant soluta parte hereditaria dotis.

Summarium.

1 ¶ Legatum rei vendite valet pro iusta estimatione.
2 Affectionis ratio est in legatis habenda.

1 **Si cui fundus.** †Valet legatum rei vẽdite pro iusta estimatione. hoc dicit. ¶ No. qd ratiõe interesse singularis validatur legatum qd alias non valeret inspecto interesse cõmuni. in gravamine autem imponendo inspicimus valorem circa interesse cõmune. & ita intelligitur. l. civitatibus. §. j.
2 ff. tit. j. ¶ †Item nota rationem affectionis interdum habẽdam de quo in. l. cum servus. ff. manda.

Summarium.

1 ¶ Remedia plura si cõpetant unum potest acceptari & aliud repudiari.
2 Video verbum potest verificari in visione intellectuali.
3 Hereditas iacens defuncti personam representat.

Titio et. Ubi pars legati defertur iure proprio & pars eiusdem iure hereditario potest repudiari ex una causa & ex alia accepta-
1 ri. ¶ †Item no. qd ubi cõpetunt alicui plura remedia etiã ad idem potest unum acceptare & aliud repudiare. facit. l. j.
2 §. quibus. ff. de succes. edi. ¶ †Item no. qd verbum video verificatur etiã in visione intellectuali. unde alibi etiam dicitur quod sensus visus est generalis ad omnes alios. de quo per Cyn. in. l. testium. C. de testi. & per glo. in. c. testes. in questione. ix. ¶ Et predicta faciunt qd si testis dicit qd vidit seium promittere decẽ titio: qd nõ vitietur dictum eius licet proprie id percipiatur per sensum auditus. facit quod not. per cano. in. c. cum causam que inter archiepiscopum. extra de testi. Joan. de Imo.

3 **Si eo herede.** †Hereditas iacens representat personam defuncti non heredis. hoc dicit. ¶ In glos. si. ibi: vel uxor melius dixisset vel veniẽtes ab intestato cũ uxor ultimo loco vocet. l. j. C. unde vir & uxor. Et concludes si nõ habet substitutũ vel coheredem si institutus est omnino incapax: & tunc habetur institutio pro non scripta. ff. de his qui pro non scrip. ha. l. iij. Si autem non capiat ad comodum suum sed potest accipere ad cõmodũ fisci: tunc fiscus veniet. l. deportati servo. ff. titu. primo. Si autem esset capax pro parte. exemplum in. l. j. C. de incest. nup. tũc est dubium an veniant venientes ab intestato pro alia parte intestatus non videt qd tunc accipiat totũ & partem restituat venientibus abintestato. & hec sequitur Cy. in. d. l. j. sed Bart. ibi dicit qd non est forte absonum hoc casu qd quis decedat pro parte testatus & pro parte intestatus ratione cuiusdam impossibilitatis. de quo dic ut ibi.

Quod principi. Relictũ sub nomine dignitatis transit ad successorem in dignitate si dignitatem quis habeat pro se. secus si per consequentiam alterius. hoc dicit. cum se. Et facit iste tex. qd si legatur aliquid episcopo bonoñ. qd trãsit in successorem etiam si decedat anteq̃ cedat dies legati. secus si legaretur vicario episcopi bonoñ. q2 vicarius non habet dignitatem per se sed per quandam cõsequentiam: secus in episcopo & idem in similibus: quod est notandum. Et per hoc habes limitationem ad illud vulgatum quod dicitur qd quãdo aliquid relinquitur sub nomine dignitatis: quod transit in successorem. ¶ In glo. cedit. ibi: vel dic hec vera &c. scdm iura digestorũ cedebat a die mortis: licet nõ scdm tẽpus. l. pap. que supervenit post tempus digestorum. l. item veniunt. §. cum pridie. de peti. here.

facit

facit.l.j.⁊.ij.j.quando dies lega. ced.que lex papi.facit correcta
per ius codicis.¶ In eadem glos.ibi.princeps.si intelligas qđ
fuit relictum sub nomine dignitatis nil est speciale.l.annua.§.a
titia.j.de adimen.leg.sed si sub nomine proprio tũc bene est spe
ciale.¶ In gloss.deficit.hec vera.⁊ responde ad.l.precedentem.
vt colligitur ex summario.

SI cui res. Qui agnoscit partẽ rei legate videt̃
totũ legatũ agnoscere.h.d.¶ Item
no.qđ dixi in summario.⁊ dic vt.s.l.neminem.

SI mihi pure. Potest quis ex persona sua
repudiare.⁊ ex persona serui
agnoscere.hoc dicit.

IUlianus. Si fideicommissum deficit lega
tum remanet penes legatarium
⁊ ad heredem non redit.h.d.¶ In tex.ibi:sub hac cõ
ditione.facit iste text.in fine.in ratione sui.ad id qđ
dixi in.l.si quis quos.s.eo.Et de materia ibi ⁊ in.l.si quis titio
s.eo.¶ In glo.fides.ibi:in fin.solu.qđ ibi fideicõmissum deficit
ex presentia testatoris:hic per casum.ideo secus.

Summarium.

1 Legata solida prestantur portione non grauata accedente
grauate.
2 Legata que ab instituto relinquuntur a substituto debentur.
3 Succedere posse ex tacita testatoris voluntate quis dicatur.

1 **SI Titio et.** †Si portio nõ grauata ac
cedit grauate fit contribu
tio ⁊ legata solida prestantur.hoc dicit.¶ In tex.ibi
recepta scilicet solida non deducta aliqua falcidia.et
hoc per rationem que colligitur ex summario.¶ Item no.qđ li
cet ex singulis rebus ponatur ratio.l.falcidie.j.ad.l.fal.in singu
lis.⁊ sic possit vnus detrahere si est grauatus licet alius non de
trahat:tamen quando portio que non est grauata accedit non
grauate augentur legata.⁊ sic falcidia non detrahatur.⁊ idem
dicit glo.hic econtra tamen reprobatur quia vbi portio graua
ta accedit non grauate detrahitur falcidia de grauata sicut si nõ
accederet.l.j.§.coheredis.cum ibi no.⁊.l.quod si alterutro.j.ad
legem falci.¶ In glos.cẽtum.ibi.l.non iustam.sed certe licet sint
prestanda legata vt in istis iuribus.non tamen dicitur quod pre
stentur solida ex quo portio grauata accedit non grauate.ideo
glos.in hoc male dixit secundum Dy.Nam detrahetur hoc casu
falcidia de legatis relictis a titio sicut si ipse titius adiuisset per
iura preallegata.

Iulianus. Portio deficiẽs accrescit cũ onere in suc
cedentibus abintestato.¶ Itẽ no.qđ ius
accrescendi videtur esse quedam tacita substitutio.⁊ ad hoc sepe
2 allegat̃ iste tex.¶ †Itẽ no.qđ legata relicta ab instituto debent̃
a substituto.de quo in.l.licet Imperatores.j.ti.j.¶ In glo.si.ibi
prima placet.sed forte illa est contra tex.qui aperte vult qđ vnus
solus fuit grauatus.ideo tene secundam.Nec ob.l.si quis.alleg.
in contrariũ per glo.quia loquitur quando quis succedit preter
spem testatoris.vt qr ignorabat eum esse in rerum natura.licet
esset in eodem gradu cum alio veniente.hic autem vterq; scđm
spem testatoris erat successurus.⁊ intellige qđ hic fuit vnus tan
tum grauatus sub nomine appellatiuo.⁊ precessit appellatiuũ.
ar.l.si seruus cõmunis.de stipu.seruo.⁊ eorum que no.in.l.quo
ties.⁊.l.nonnunq̃.ad trebel.secus nominatim per nomen pro
prium tantũ vel etiam qđ vtrunq; precedente proprio:quia tũc
eius proprio transit sine onere ex quo semel nominatim fuit gra
uatus.l.cellus.§.qđ alicui.s.eo.secus si vterq; nominatim esset
grauatus:quia tunc portio vnius transit ad alium simul graua
tum cum onere.l.si duo.§.j.⁊.l.ciuitatibus.§.lucius.s.tit.j.⁊ sic
intelligo dictum Bart.hic.⁊ per hoc patet qđ non est necesse in
telligere tex.qñ vterq; nominatim fuit grauatus.vt intelligebat
Bar.⁊ nõ bene.sed potius debet intelligi qđ vnus solus graua
tus fuit per nomẽ appellatiuum.facit qđ no.glo.in.d.l.nõnũq̃.
⁊ conclude qđ aut ille ad quem transit portio succedit contra de
functi voluntatẽ:⁊ transit sine onere.l.fi.j.titu.j.aut preter aut si
ne voluntate.⁊ idẽ.j.titu.j.l.j.in fi.⁊.l.pe.s.de iure codi.aut secũ
dum voluntatẽ expressam ⁊ tunc transit cũ onere.l.licet impera
tor.s.titu.j.nisi esset nominatim relictũ.l.j.§.id quod in ver.sub
stitutione.ad.l.fal.Aut secundũ tacitam voluntatẽ:⁊ tũc etiam
cum onere accrescit huic qñ sub nomine appellatiuo est iniũctũ
grauamen.Si autẽ nominatim sub proprio.dic vt colligit̃ ex su
3 pradictis.¶ †Et no.quod ex tacita voluntate dicitur venire ille
quando testator scit posse venire ex iure accrescendi.secus quan
do ignorat eum viuere.d.l.pe.vel qñ non est in primo gradu suc
cessionis abintestato.d.l.j.§.fi.j.titu.j.qđ est notandum.Idẽ di
xit glo.singu.que non est alibi si quis est successurus abintestato
solum de iure pretorio.licet sit in primo gradu in.l.j.§.vel maxi
me.j.de colla.bo.sed reprobantur ibi per Bart.facit.l.post emã
cipationem.j.titu.j.⁊ quod.s.dixi.quando transit portio contra
voluntatem testantis ad alium quia transit sine onere intellige
scđm hec iura.hodie secus per aut.ex causa.C.de fil.prete.Et ad
de quod no.in.l.cum pater.§.cum estimaret.j.eo.ti.

Summarium.

1 Grauari potest quis licet non directe honoretur.
2 Fideicommissum quis prestare potest non rogatus.
3 Onus sentire debet qui et emolumentum.

SI alienus. Si per seruũ nõ queritur here
ditas dño.sed sibi manumisso
1 tenet̃ ad onera domino imposita.h.d.¶ †Not.qđ li
cet quis directe nõ honoret̃ sed indirecte tamẽ potest
2 grauari.de quo plene in.l.cum filio.s.titu.j.¶ †Item no.qđ in
terdum etiam non rogatus ex equitate prestat fideicõmissum si
ad eum peruenit cõmodum propter quod fideicommissum fuit
3 iniunctum.¶ †Item not.illud vulgatum qđ qui sentit emolu
mentum sentire debet ⁊ onus.facit.l.fi.C.de fur.⁊.j.de reg.iur.l.
secundum naturã.¶ In glos.non est ibi vtili obligatione natu
rali.Nota bene ex gl.qđ naturalis obligatio distinguitur inter
inutilem ⁊ directam sicut ⁊ ciuilis.Sed contrariũ tenuit Bart.
per.l.si eius.j.ad trebel.⁊ idẽ Bal.quia naturalis obligatio est
de iure naturali qđ non introducit fictionẽ.nã vtilis est per quã
dam fictionẽ.secus est in obligatione ciuili cum ius ciuile bene
fictionẽ introducat.⁊ per hoc glo.saluat istam qr non precise hoc
dicit.sed dixit vt ita dixerim.⁊ sic improprie fuit legata.Nec ob.
l.cũ filio.s.ti.j.qr seruo adeunte iussu domini ideo dicitur domi
nus teneri ad legata ⁊ fideicommissa ex persona serui:qr seruus
est heres nomine.sed non in effectu vt penes ipsum sit aliquod
ius hereditarium actiue vel passiue:cum omnia sint translata in
dominum.l.placet.s.de acquir.here.ideo nõ dicitur tunc seruus
naturaliter teneri.ad quid autem possit heres esse solo nomine.
tangit ibi Barto.Tu potes dicere quod.l.si eius.non probat cõ
tra gloss.nam posset intelligi quod directa naturalis sit penes
grauatum sed sine effectu.sed vtilis est cum effectũ penes eũ cui
facta est restitutio.facit quod habetur in.l.j.§.j.j.ad trebel.Itẽ
non videtur verum qđ de iure gentium non introducatur quan
doq; fictio per.l.postliminij.j.de capti.⁊ expresse tenuit Bart.in
l.si is qui pro emptore.s.de vsu.in prima questione.naturalis au
tem potest dici de iure gentium.l.stichum.§.naturalis.j.de solu.
⁊.l.cum aliquando.§.primo.j.de regu.iur.licet quandoq; etiam
dicatur esse de iure naturali primeuo iuxta no.in.l.si id quod.s.
de condic.indebiti.

SI heres rem. Si per heredẽ res legata
sine dolo consumit̃ lega
tario per in factũ actionẽ succurrit̃.h.d.¶ In glo.cõ
sumitur.ibi solu.vt ibi:qr vtilis que ibi dat̃ est ex eq
tate.⁊ concurrit cũ ista actione in factũ cum sint ex equitate.iu
xta no.in.l.de pecoribus.C.ad.l.aquil.¶ In eadem gloss.ibi.§.
in fundo.ille.§.facit contra.sed solue vt ibi not.

Summarium.

1 Uerba enunciatiua in testamento posita quando probent.
2 Error non presumitur nisi probetur.
3 Manifestum dicitur quod ex coniecturis probatur.
4 Testamentum nuncupatiuum an possit per scripturã probari.

CUm proponebatur. Uerba enũ
ciatiua in
ducunt probationẽ eorũ que in testamẽto sunt gesta
h.d.¶ In text.ibi expressit.potest intelligi scz in scri
ptura scilicet ipsarũ secundarum tabularum.Et hoc secundo ca
su debet probari coniectura per sex testes.ex quo in secundis ta
bulis fiebat.vel forte sufficerent etiam.v.qui sufficerent quo ad
legata ⁊ fideicõmissa per id qđ habetur in.l.fin.s.de iure codicil.
¶ Item aduerte:qr primus intellectus potest subdiuidi.Nã po
test primo intelligi qđ expressit dispositiue faciendo ipsam sub
stitutionem ⁊ asserendo se prius omisisse per errorẽ.⁊ ista nõ ha
bet magnam dubitationẽ licet videat̃ applaudere litere.Secun
do modo potest intelligi qđ expressit scz enũciatiue:qr dixit se fe
cisse substitutionem inter fideicõmissarios:licet per errorem nõ
fuerit scriptum.⁊ ista est magis notabilis ⁊ eam sentit hic glo.j.
1 ¶ †Item not.qđ licet verba enunciatiua in testamento prolata
regulariter nõ probẽt.l.aurelius.§.fi.de li.leg.fallit quãdo sunt
enunciatiua prolata in testamento eorũ que dicuntur gesta per
testatorem vt hic probatur.¶ Item no.ex tex.cum gloss.quod si
testator asserit se errasse in gestis per se in testamento ei creditur
⁊ sic videtur quod eodem modo credatur partibus in gestis per
se si asserant se in aliquo errasse.⁊ non requiratur alia probatio
quod est notandum secundum Bal.⁊ facit ad not.per Bart.in
2 l.si librarius.j.de regu.iuris.¶ †Item nota quod error non pre
3 sumitur nisi probetur.¶ †Item no.quod illud dicitur esse ma
nifestum quod probatur ex coniecturis.l.licet Imperator.s.tit.
j.Et sic facit quod si aliquis est pronunciatus vsurarius ex con

lecturis: licet non sit probatus per directas probationes. tamen dicatur vsurarius manifestus. quod est notandum secundum Bal. alle. in ar. quod habetur in c. vltimo. extra de succes. ab intest. Tu potes etiam allegare quod habetur in c. cum in dioces. extra de vsuris. et de hoc etiam per glos. in c. j. et ij. extra de vsuris. in vj. ¶ In glos. scriptura. ibi: vel ex testantis. sed certe si errore testantis est omissum non videtur quod testes non possint probare. ideo potes intelligere glo. quando testator scripserat testamentum. et errorem in scriptura omisit. sed non in voce. Vel potes intelligere glo. secundum id quod . j. tangit glo. ¶ In eadem glos. ibi probatione. vij. testium. Not. bene quod ad probandam coniecturam requiritur probatio eque plena sicut si probatio fieret directa. et sic videtur quod per tot testes debeat probari iudicium per quot habet probari ipsum factum. et consequenter quod tot requiruntur ad indirectam probationem quot requiruntur ad directam. et quia sumus in materia testamentorum requirantur. vij. in codicillis sufficerent quinque in contractibus autem quia sufficiunt regulariter duo testes in directa probatione. sufficiant etiam et in indiciis et coniecturis. et eodem modo in maleficiis. ¶ Sed aduerte quia videtur quod in testamentis sufficiant duo ad probandum coniecturam. vt videtur textus cum glo. in l. heredes palam. §. sed si notam. s. de testa. Sed dic quod hic loquitur quando agitur de probanda dispositione. ibi quando agitur de ipsa declaranda quod facilius fit. argu. l. adeo. §. cum quis. de acqui. re. do. ¶ Item aduerte quia predicta procedunt quando ex coiectura vel indiciis surgit plena probatio sed vbi per indicium non insurgeret plena probatio. tunc dicas quod si testis deponens deponit directe super facto sufficit vnus testis idoneus. hinc est quod facit indicium ad torturam dictum vnius testis deponentis directe super maleficio. l. iij. cum ibi no. C. ad. l. iul. maie. et per Bar. in l. fin. j. de questio. Si autem directe non deponeret super maleficio: tunc ad probandum indicium requiruntur duo. iuxta no. in l. fi. C. fami. herc. et per Bar. in d. l. fi. de questio. et per hoc patet Bal. hic perfecte non fuisse locutum qui simpliciter dixit tot testes requiri ad probandum coniecturam vel indicium quot requiruntur ad probandum ipsam principalem dispositionem. ¶ In eadem glo. ibi. et postmodum. Innuit glos. quod si facto testamento postmodum hoc non dixisset quod sequitur quod non sufficeret illud quod predixerat coram testibus. licet de illa predictione probaretur quod videtur contra no. per glo. in l. si quis in fundi vocabulo. s. tit. j. et l. quoties §. tantundem. s. de here. insti. Bar. hic dixit quod hec glo. procedit quando predictio respicit substantiam alicuius dispositionis. sed contraria quando respicit aliquid consistens in quantitate et qualitate. quo casu etiam tunc admittatur probatio per duos testes per not. in d. §. sed si notam. in l. heredes palam. Sed forte ista differentia quo ad probandum errorem non procedit quia eadem videtur ratio vtrobique quantum est ad docendum de errore ex quo predixit et postea non fecit. ideo videretur vtrobique dicendum quod satis dicatur constare de errore si constet de tali predictione. dummodo tamen ex interuallo non sit secutum testamentum. alias vtrobique videretur recessisse a predictione. ar. eorum que habentur in l. cum in plures. §. locator horrei. s. loca. et in l. per retentionem C. de vsur. et quod no. Bar. in l. non solum. §. morte. de oper. no. nunci. licet predicta differentia respectu numeri testium quo ad probationem forte posset tolerari: quia maior numerus debet requiri quando de ipsa substantia dispositionis agitur quam quando de quantitate vel qualitate. ¶ Et ex predictis etiam patet quod non videtur fore necessarium illud quod dicit hic glo. vltimo loco de predictione et non ex interuallo secutum sit testamentum.

4 ¶ In glo. quereretur. ibi: alii vt Jo. de bac. q. † an testamentum nuncupatiuum possit probari per scripturam. dic vt plene not. in l. fi. C. de fideius. et in l. j. C. de testamen. et in l. heredes palam. et ibi dixi. s. de testamen. Et adde quod not. in l. ij. C. de bo. pos. se. ta. Et an etiam testamentum in scriptis probetur per scripturam. recurre ad. l. ij. in prin. cum ibi no. s. quemadmodum testa. aper. An autem requiratur testes esse rogatos si deponant super coniectura vltime voluntatis. dicit hic Bal. quod sic si coniectura continet aliquid dispositiuum vel enunciatiuum: cum tale enunciatiuum habeat vim dispositiui. secus si aliquod abnegatiuum cum de non ente non sit fienda probatio. Tangit etiam hic Bal. an error habeat vitiare seu respiciat solennitatem actus seu declarationem voluntatis. Nam primo casu si concernit scripturam et ipsum actum vitiat vtrumque. l. si vnus. C. de testa. Si autem concernat scripturam et non actum vitiaret scripturam sed non actum. Secundo casu vitiat si non apparet coniectura voluntatis alias secus vt hic probatur. Tertio casu non vitiat per l. heredes palam. ver. sed si notam. de testa. Tangit etiam an possit error emendari et concludit quod per ipsas partes potest emendari sicut et hic per ipsummet testatorem. sed per tabellionem error partium non debet emendari. sed ad ipsum spectat scribere quod agunt partes iuxta no. per Inno. in c. quoniam contra falsam. extra de proba. Si autem queritur de errore notarii tunc si vult emendare non mutata substantia potest. l. actorum verba. j. de re iudi. Si vero vult mutare substantiam et tunc aut nondum redegit in publicam scripturam. et potest quia ipse est ad cuius fidem recurritur. l. si quis decurio. de fal. quod intellige dum non mutet substantiam originalis scripture per id quod not. in l. sempronius. s. eo. Si autem iam tradidit in publicam formam: et tunc si error est manifestus: vt quia caret indictione. vel quia discordat indictio cum annis domini: et tunc potest emendare: quia non censetur in effectu tradidisse ex quo sic manifeste imperfectum tradidit. de isto tamen vltimo dic plenius vt per Bar. in l. librarius. de regu. iur. Si autem error non est sic patens: vt quia forte dixerit die. iij. et debuit dicere die. ij. vel errauit in alio et tunc si vult a seipso corrigere non potest quia esset suspectus sicut testator qui variat. l. qui falsa. s. de testi. Si autem vult facere autoritate iudicis: et tunc si facit causa cognita et ad mandatum iudicis excusatur. nec per hoc incurret penam falsi. quod tene menti: quia de facto fuit in ciuitate ista. licet tunc hoc non fuerit bene seruatum. secus si sine cause cognitione iudex faceret per l. interlocutio. C. com. vel epis. et per hoc patet partes debuisse citari quorum interest per l. in cause. §. causa cognita. de mino. de quo per Bart. in d. l. si librarius. qui melius hoc declarat. Et adde vltimo quod non stabitur soli assertioni notarii hoc casu si confiteatur se errasse nisi probetur aliter. vel per confessionem partium vel per testes secundum Bal. de quo per Bar. in loco preallegato. Et de materia etiam per Sul. in l. imperator. s. de statu ho. ¶ Vltimo loco tangit hic Bal. quod si sunt due scripture originales super eodem adinuicem discrepantes. et concludit quod si vna potest trahi ad aliam. Exemplum in l. sempronius. s. eo. tunc seruatur quod ibi habetur. Si autem non possunt trahi: tunc neutri stabitur per id quod habetur in l. scripture. C. de fide instru. quod intellige nisi vna esset magis originalis quam alia: quia tunc staretur magis originali per id quod dixi in d. l. scripture.

Summarium.

1 ¶ Tempus testamenti inspicitur in legato particularis rei.
2 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
3 Legatum serui et legatum libertatis quando valeant.

Peculium lega. Si legatur vniuersitas augmentum et diminutio etiam viuo testatore contingens pertinet ad legatarium. h. d. ¶ † Item no. quod licet in legato rei particularis inspicitur tempus testamenti. l. si ita. j. de au. et ar. leg. tamen secus est in legato vniuersitatis seu rei vniuersalis. ¶ In gloss. j. ibi. l. illud. §. si peculium subaudi: quia si legatur seruo procedit litera plane. Idem si in extraneo si augmentum prouenit in vita. sed si post mortem testantis adhuc idem si ex rebus particularibus prouenit. secus si ex operibus serui quando peculium legatum est extraneo. Idem tamen esset quando legatum esset seruo vt ibi patet. ¶ In glo. officia ibi. l. si cui. caue quia inter officium et ministerium ex vna parte et artificium ex alia sic. et ita colligitur ibi. et in l. ex officio. j. titu. j. Dy.

Quadrige. Si legatur res ex pluribus corporibus consistens perit legatum si extinguatur quod

2 ibi est principale. h. d. ¶ † Item nota quod subrogatum sapit naturam subrogati. facit. l. si eum. §. qui iniuriarum. s. si quis cautio. ¶ In glo. mortuo. ibi: secus si postea. imo dicit idem etiam tunc per istum tex. qui loquitur indistincte nec distinctio glos. probatur per iura in glo. imo potius oppositum: quia voluit quod etiam si viuo testatore contingat diminutio non pereat legatum sed forte gloss. fuit mota secuta errorem quem sequitur in l. mortuo boue. s. eo. Et si dicas quare in contrariis non perit legatum: licet viuo testatore contingat diminutio: et tamen hic sic: dic vt colligitur ex glos. seq. ¶ In glo. demonstrabit ibi desinit vno mortuo. hoc clarum in legato vsusfructus quadrige. nam tale legatum respicit formam rei. ideo illa perempta deficit legatum. probatur in l. quid tamen. §. fina. et l. repeti. §. si. qui. mo. vsusfruc. amit. sed in legato proprietatis in quo principaliter non consideratur forma sed substantia. conclude quod licet pereat forma rei debet attendi an pereat pars principalis vel non. Sed queritur an in residuo remaneat legatum. et ideo licet domus legata pereat debebitur area remanens: quia est pars principalis domus. l. qui res §. aream. j. de solu. et l. grege. in fine. s. tit. j. licet vsusfructus legatus in domo extingueretur. d. l. repeti. §. fi. secus si pars principalis pereat. vt. l. mortuo boue. s. eo. vbi quia perit anima sensitiua que est pars principalis animalis perit legatum etiam in corio etiam si mortuo testatore superueniat mors animalis. et ideo si in casu huius. §. moritur equus qui erat magister quadrige et sic pars principalis peribit legatum in totum. secus si vnus ex aliis periret: quia tunc remanebit legatum in aliis ex quo pars principalis remanet. et sic patet quod prima expositio posita in principio gloss. est vera. licet glo. eam non sequatur. nec etiam Bal. et hoc in legato proprietatis

ꝓprietatis quadrige.ſed in legato vſuſfruct⁹ nõ fieret differentia quis moriatur:qꝛ qcũqȝ ſit ille facit deficere formã quadrige. iõ deficeret legatum.l.quid tamẽ.§.fi.ſ.allega.⁊ ibi p Ang.⁊ Bal.

Titio ſtichus legatus. Si legatum relinq⁹ ab vno ſub ꝯdictione quẽ ex eius perſona dependet ⁊ transferatur ad alium transfertur conditio.h.d.Uel ſic.

3 †Si legatum ſerui ⁊ legatum libertatis non concurrunt in idem tempus valent.h. d.¶In tex. ibi accepit.Aduerte quia poteſt fieri punctus poſt hoc verbum ⁊ qđ ſequitur legatum ⁊c.ſic de reſponſione.⁊ hec eſt prima lec.quam voluit tangere glo.in verbo legatum.alio modo poteſt punctari poſt verbum ⁊ legatum.⁊ tunc reſponſio incipit ibi.⁊ adita hereditate.⁊ ſecundum iſtum intellectum poſt mortem titij fuit libertas relicta ſticho ⁊ legatum pecuniarium.⁊ hic fuit ſecundus intellectus quem tangere volebat gloſ.preallc.in verſic.ſi autem diceres.⁊ hunc etiam ſequi voluit Jacob.de aret.vterqȝ tamen poteſt ſaluari vt patet ex.ĩ.dicendis.¶Item no.ex fine argumẽtum quod ſi aliquis eſt inſtitutus ⁊ grauatus de reſtituẽdo poſt mortem ſuam licet teſtamentum ex cauſa preteritionis vel exheredationis inualidatur.quia tamen fideicommiſſa etiã vniuerſalia conſeruantur per aut.ex cauſa.C.de li.prete. videtur quod fideicommiſſarius non poterit habere niſi poſt mortem ipſius inſtituti.non autem ſtatim.nec etiam inſpicietur mors eius ad quem abinteſtato hereditas perueniet vt hic videtur probari in ſimili.¶In gloſ.legatum ibi.⁊ ita non eſt contra ſubaudi,quia in.l.⁊ ſi poſt mortem.§.ſi ſeruo non loquitur de legato ſerui.ſed de legato facto ſeruo poſt mortem domini.¶Sed aduerte quia huic primo intellectui obſtant duo.primum eſt:quia licet litera dicat quod ab adita hereditate competit legatum:nam imo videtur quod tempore moris per.l.j.§.cum igitur.C.de cadu.tol. Potes reſpondere quod hic ſuppleatur maxime. vel dic quod hic loquitur quo ad verum dominium ipſius legati quod ſoluz ab adita hereditate competit.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.ſ.tit.j.licet quo ad tranſmiſſionem.vel quo ad fictum dominium competat a morte teſtantis.vt.d.§.cuz igitur.⁊.l.a titio.ĩ.de fur.Itẽ non ob.ſecundo:quia videtur quod legatum non valeat ſed ſola libertas.l.cum poſt mortem.§.fin.ſ.titul.j.⁊ hoc contrarium tangit gloſſ.infra.⁊ remittit ad ibi no.vbi dicit quod libertas fuit relicta directo.vel ſi per fideicommiſſum erat preſtanda ab herede.ſed hic erat per fideicommiſſum preſtanda ab ipſo titio legatario.Hoc enim vltimo caſu ſatis videtur cõueniens quod dominium ſerui ſit penes legatarium ex quo ipſe eſt qui habet manumittere.que ratio ceſſat in alijs caſibus.⁊ ſecundum hoc deberet litera ſuppleri dum dicit accipit.ſ.preſtandam ab ipſo titio.⁊ dum.ĩ.dicit liber eſſe iuſſus debet intelligi ſcilicet per fideicommiſſum ab ipſo titio.hec tamen expoſitio multum videtur violare literam ⁊ multum diuinare.Item non videtur bona ratio quare dominium nõ debeat eſſe penes legatarium etiã quando relinquitur libertas directa vel per fideicommiſſum p̃ſtanda ab herede cum teſtator poſſit transferre dominium rei legate de legatario in fideicommiſſarium.⁊ ab ipſo legatario poſt tempus auferre.l.iij.cum ibi no.C.communia de le.⁊.l.vnum ex familia.§.ſed ſi fundum.ĩ.eo.⁊.C.de le.l.fina.Unde poſſes dicere quod illa corrigitur per iſtam vel ſi vis tenere opinio.doctorum ⁊ glo.potes dicere quod de iure iſto poſt tempus nõ poterat auferre dominium a legatario.ideo ne cõtingat libertatem eſſe inutilem que non poteſt dari ſeruo alieno.l.ſeruo alieno.C.de teſt.manumiſ.ideo illud fuit ſtatutum. hec tamen ratio non vendicaret ſibi locum in fideicommiſſaria preſtanda ab herede.quia bene poterat per fideicommiſſuz relinqui libertas ſeruo alieno. ideo tunc non videret̃ talis intellectus bene iuri cõſonus ſed potius ille quando libertas directa relinquitur.¶In eadem gloſ. ibi non valet pecuniarium.Nec ob iſte tex.quia ſm hoc ſolum dicit de libertate:quia reſponſio ſm iſtum intellectum ſecundum incipit ibi.ab adita hereditate.ſed certe cum litera dicat. hec libertas implicat etiam legatum pecuniarium.cum dictio etiam que ponitur pro etiam ſit implicatiua.Item dicere qđ legatum pecuniariũ nõ valet nõ eſt ſoluere contrariũ:qꝛ in contrario non dicitur qđ nõ valeat.imo dicitur oppoſitũ.ſed bene dicit̃ cui acquirat̃.Preterea hec non eſt ratio quare legatũ pecuniariũ nõ dȝ valere cũ ſit relictũ tn tempus libertatis.ĩ.de condi. ⁊ demon.l. cum ſeruus.ideo tenendo ſecundũ intellectum tene ſequentem ſolutionem alie autem nihil valent.

Summarium.

1 Actus quilibet in dubio valere preſumitur.
2 Impoſſibilia multa ſunt credibilia.
3 Debitor non poteſt valide creditori legare.
4 Gens loco ſpeciei habetur certã demõſtrationem habens.
5 Actio ſemel extincta non reuiuiſcit.
9 Pronomen hoc aliquando demonſtrat ad intellectum.
7 Solutio non habet locum vbi nulla eſt obligatio.
8 Homo in genere velut quid imaginabile obligari non poteſt.
9 Dotare tenetur qui ⁊ alere.
10 Pena priuationis impoſita an cenſeatur ipſo iure an vero exceptionis ope.
11 Locus effectus religioſus cenſetur alienatus.

Euius fundum. Debitor partis fundi ſi creditori ſub eadem conditione qua debebat fundum legauit intelligitur aliam partem non illam que debebatur legare.hoc dicit.Et primo ponitur thema ⁊ queſtio.Secundo ſolutio.Tertio reſponſio ad vnam obiectionem que poſſet fieri in contrario.Quarto ad aliam.Secunda ibi:voluntatis.tertia ibi:ſane.quarta ibi:debitor.¶In tex.ibi pars eadem.ſubaudi alia vt patet ex ſequentibus.Et hec eſt plenior expoſitio quã illa quã facit glo.¶In tex.ibi voluntatis.ſubaudi ſi quid ſenſerit teſtator:qꝛ ſi conſtet an ſenſerit de eadem vel alia aliud ſeruabit̃.in dubio autẽ preſumit̃ ſenſiſſe de alia ne legatuȝ ſit inutile.⁊ hoc eſt qđ ſequit̃ ibi:nam incredibile ⁊c.¶In tex.ibi:futurũ eſt.quaſi dicat nullũ ⁊ in dubio debeat intelligi vt aliquod afferat emolumẽtũ vt ſic potius valeat quã ſit inutile. ¶Item nota quod ſi legatur pars alicuius rei.⁊ poſtea heres legat rẽ ipſam videtur legare in effectu aliam partem.ne alias legatũ reddat̃ inutile.⁊ idem ſi heres ſimpliciter legaret partem ipſius rei eadem ratione:qꝛ intel
1 ligit̃ de alia parte.¶†Itẽ no.qđ in dubia preſumendũ eſt quem
2 velle facere actũ talr̃ qđ ſit vtilis ⁊ valeat.⁊ nõ inutilis.¶†Itẽ no.qđ multa ſunt impoſſibilia que tñ ſunt credibilia.l.antique.
3 ſi pars hereditatis petat̃.¶†Itẽ not.qđ ſi debitor legat creditori non valet legatum nec affert aliquod commodum.¶In glo. pars.in fine melius expone vt dixi ſup litera.¶In gloſ.voluntatis.ibi ſerui.potes exponere.i.ſcđm alias predictas expoſitiones ⁊ quelibet in ſe bona.clarius tñ expone vt ſup litera.¶In gloſſ. nã incredibile.in fin.melius dic qđ illa cõcordat:qꝛ ſicut ibi ſcđa ſtipulatio ſup eodẽ non valet:ita hoc legatũ ſcđo loco factũ ſuper eadem parte nõ valet.in dubio tamẽ non preſumit̃ ſenſum de eadem parte:ſed de alia.ideo in dubio iudicat̃ valere.¶In gloſſ. corpus.ibi vel dic.⁊ ſm iſtã in ver.debitor.eſt alia pars de p ſe in qua reſpõdet alteri obiectioni.Et iſtã tenui in diuiſiõe.ſed ſcđm precedentẽ continuat̃ cũ tempore precedenti.⁊ nõ eſt pars per ſe. ¶In glo.plus fit ibi quinto modo ſubau.actionis genere vt qꝛ prima erat temporalis vel pretoria ſcđa perpetua ⁊ ciuilis.⁊ de hoc eſt caſus ſingularis in.§.idenqȝ hic allegato qđ propter tale cõmodũ validat̃ legatũ.Sexto modo dicitur plus ratione acquiſitionis dñij vt ſi debitor ex cõtractu ad ſpeciem cuius habet dominiũ leget illã:nã ex legato transferet̃ dominiũ ipſo iure qđ nõ transferebat̃ per cõtractũ ideo ꝓpter cõmodũ valebit legatũ vt eſt caſus ſingularis in.l.ſi mulier.§.fi.ĩ.ti.j.Septimo modo dicit̃ plus ſcđm Dyn.ratione acceſſionis hypothece que competit pro legato.l.j.⁊.ij.C.cõmunia de leg.vt ipſe no.ĩ.l.ſi cui.§.fi.ſ.ti.j.Sȝ certe vt dicit Bal.hoc non eſt ſufficiens ad validandũ legatum per id qđ habetur in.l.petitor.ĩ.de lib.leg.pro hoc facit etiam qđ habetur in.l.creditoribus.ĩ.de ſepara.bo.vbi etiam ſcđm iura digeſtorum competebat hypotheca pro legato ⁊ tamen nõ per hoc valebit legatum.d.l.ſi creditori.Octauo modo ſecundum Bal. dicitur in alia materia.quandoqȝ plus cautele acceſſione vt in.l. ij.in prin.ſ.ſolu.ma.

Duorum teſtamentis. Due cauſe lucratiue in eiuſdẽ perſona ⁊ in eadẽ ſpecie,que vere põt ad oculũ demonſtrari non poſſunt concurrere eodẽ tempore quo ad effectum ſolide exactionis ⁊ in qua re non conſiſtit obligatio non conſiſtit etiã ſolutio.h.d. Et diuidit̃ in tres partes principales.Nam priõ loquitur de legato generis cõſiſtentis in quotitate adiecta clauſula demonſtrationis.Secundo quãdo non fuit adiecta dicta clauſula.Tertio de legato generis conſiſtentis in ſpeciebus.ſcđa ibi:ſed ſi pars. Tertia ibi nõ idem.prima in duas:qꝛ primo ponitur vnius queſtionis determinatio.Scđo ponit determinationẽ alterius deſcendentis a prima.Secunda ibi nec poſtea.Scđa principalis in tres:qꝛ primo ponitur vnum dictum diuerſum a primo in iure ⁊ in facto.Scđo determinatio vnius deſcendentis ex ipſo dicto. Tertio ratio vtriuſqȝ.ſcđa ibi atqȝ.tertia ibi neqȝ.Tertia principalis ſimiliter in tres:qꝛ primo dictũ diuerſum a precedenti in homine in genere legato.Scđo illud extendit ad ſtipulationem. Tertio aſſignat̃ rõ dicta.Scđa ibi eadẽ.Tertio ibi hoĩs.Et premitte prouidẽtia qđ triplex eſt genus.Primũ qđ recipit in ſuo genere functionẽ.l.ij.§.j.ſ.ſi cer.peta.Scđz qđ conſiſtit in quotitate.l.j.§.pe.cũ ibi not.ſi pars here.pe.⁊.l.deducta.§.nummis. ad treb.Tertium qđ conſiſtit in ſpeciebus ⁊ qđ laici appellant ſpeciem vt homo in genere.l.legato cõtrariã.ſ.ti.j.⁊ facit qđ no. in.d.l.ij.ſi cer.pet.Item premitte qđ quedã eſt cauſa onerosa.vt cauſa emptiõis vel ſimilis.quedã lucratiua vt legati vel donationis.quedam quaſi lucratiua vt noxalis vt probat̃ in.l.apud cel

lum.§.de autoris.z.§.si quis autē.ff.de do.exce.z sic patet qd que dam est causa lucratiua sed non vere lucratiua.exemplū antē po test poni per ea que habentur in.l.plane.§.qd si rem.ad fi.§.s.tit. j.iuncto eo qd habet in.l.ad veterani.j.ff.ad.l.falci.¶Tertio z vlti mo premitte qd due cause onerose in eadem re bene possunt con currere.l.non est nouū.s.de act.em.idem si vna fuerit onerosa.z alia lucratiua.l.expositione.ff.de ac.z ob.sed vbi ambe sunt lucra tiue regulariter non concurrūt vt hic probat z ppter hoc fuit fa ctus iste.§.¶In tex.ibi dñiū.f.certe partis que possit ad oculuz
4 demonstrari.¶†Item not.qd vbi genus habet certam demon strationem habetur loco speciei.facit qd habet in.l.sed si certos.
5 s.tit.j.Item nota illud vulgatū qd † actio semel extincta nō re suscitatur de quo per gloss.in.l.qui res.§.areā.ff.de solu.z hic per Dy.z Bar.Itē not.qd magis ponderat demonstratio que fit a
6 principio quā illa que fit ex postfacto.† Item not.qd pronomen hoc non semper est demonstratiuū rei que possit ad oculū videri: nam interdū demonstrat rem que per intellectū tantū potest vi deri.facit.l.hoc autē.s.de serui.vr.pred.Itē no.qd vbi plures ha bent aliquā rem cōmunem pro indiuiso nullus ipsorum dicitur habere dominiū certe partis que possit ad oculum demonstrari. nam quacunqz parte etiā minima demonstrata in illa socius ha bet suā partē.Itē no.qd legatū hominis in genere continet om nes quantū ad solutionem.Et quid dicat esse in obligatione tā
7 git hic per glo.z plenius per Bar.† Itē no.qd in qua re non cō sistit obligatio non consistit etiā solutio.facit.l.si duo rei.de ver. obli.in glo.posita in fi.z hanc opi.sequunt doc.qz non concurrūt tunc eodem tempore sed diuerso.ideo admittitur tunc cōcursus quo ad effectum solide exactionis vt est casus in.l.estimatio.ff.de verbo.obligatio.z conclude qd due cause lucratiue quo ad origi nem obligationis z actionis bene concurrunt etiam eodem tem pore in eadem persona z re vt hic satis colligitur.Unde dicitur liberationē ex alio testamento cōtingere.z sic innuit qd ex vtraqz causa aderit obligatio.arg.l.manumissiones.de iusti.z iure.sed quo ad effectum solide exactionis regulariter non concurrunt. vt hic z in.l.omnes.de actio.z obliga.fallit in aliquibus casibus primo quia non cōcurrent eodem tempore sed diuerso:vt.d.l.esti matio.fallit secundo quādo primo loco non habetur res vere sed ficte vt quia soluetur estimatio.insti.eodē.§.si res.z.§.se.z.l.pla ne.la.j.§.sed si duorum.cum ibi not.s.titu.j.z hanc limitationez intellige veram soluendo qd due cause lucratiue habent originez ex testamento diuersorū qui loco vnius habentur vt heres z de functus quia tunc etiā si primo estimatio habeatur dissoluetur vtraqz causa.l.huiusmodi.§.si sempronius.cum ibi not.s.titu.j. Tertio fallit quando due cause lucratiue a principio habuerint originem in personis diuersorum quo ad effectum solide exactio nis.nam tunc licet ex postfacto deueniant ad vnam personā tan tum nihilominus tamen concurrent in eadem re quo ad effectū solide exactionis.l.si is qui stichum.ff.de actio.z obliga.secus si a principio non habuisset effectum solide exactionis:quia tūc trās irent fm secūdam naturā primordialem.l.si mihi z tibi.in prin. s.tit.j.Quarto fallit quando primo loco habentur res sed reuo cabiliter.l.non quocunqz.§.j.s.titu.j.z an tunc statim possit agi an debeat expectari tunc reuocetur dicendum vt ibi.Quinto fal lit quādo est res que non est ad oculum demonstrabilis z a prin cipio nō fuit certa demonstratio adiecta.vt hic probatur in ver. si.sed si pars.Sexto fallit quando res est consistens in genere qd recipit functionem in genere suo.l.si quis duos.ff.de solu.Et ad de predictis quia sensit hic Barto.zetiam glo.insti.eod.§.si res. qd in casu.l.si seruus legatus.§.j.due cause lucratiue ibi habeant effectum solide exactionis in persona serui z domini qd mihi nō placet.Nam videtur contra mentem illius tex.qui videtur innue re qd si ex voluntate mea solutio esset facta seruo tolleret vtraqz obligatio qd non deberet esse secūdum eum.Item aduerte quia predicta sunt vera:quia ambe cause essent mere lucratiue sed non mere quatenus etiam lucratiue possunt concurrere per id qd ha betur in.l.plane.§.qd si rem.s.titu.j.iuncta.l.ad veterani.§.j.ad. l.falci.¶In gloss.extinctam in fin.de hoc an actio semel extincta resuscitetur tene regulariter qd non fallit interdum iusta causa suadente vt sensit gloss.in.l.aream hic allegata.sed tunc est dubiū an resuscitetur directa an vtilis super quo dic vt hic per Bartol. cui adde quod.l.deferre.§.fi.ff.de iur.fis.nō probat dictum ei⁹ in quātum dicit quod si actio restituitur a parte iuris ciuilis in du bio est directa si a pretore in dubio vtilis.nam potest dici quod ibi non fuit extincta:quia censebatur non esse soluta pecunia vel res que poterat aduocari per fiscum.z que irreuocabiliter non erat soluta z poterat per fiscum sine testatoris beneficio: licet de iure speciali poterat aduocari.facit.l.etiaz.ff.de sol.vnde melius facit.l.pe.de sen.pas.z adde etiam quia non videtur quod si actio sit sublata de iure ciuili possit pretor restituere directam sed solū vtilem per id quod habetur in.§.quos autem.insti.de bono.pos sessio.zc.In glo.nō putat.in fi.Et aduerte qz quādo a principio non est demonstratio adiecta z sic obligatio est cōtracta ad rem que non potest ad oculum demonstrari z quodāmodo in genere licet postea tempore solutionis soluens vellet adijcere demōstra tionē non pōt immutare naturā primeue obligatiōis ex sua asser tione que etiā nō erat necessaria cum etiā possit simpliciter dice re accipe dimidiā fundi corneliani z non adijcere que meuij fuit licet vere fuerit meuij.Sed quādo a principio demonstratio fuis set adiecta tunc illa regulat z restringit demōstrationem z sequē tem dispositionem:ideo cōmuniter censetur esse legatum speciei z velut de specie certa indicatur:argu.l.sed si certus.s.ti.j.¶In glo.eandem.in fi.vtraqz dispositio in se bona.z in effectu tendit ad idem nec aliquid releuat.suppleri enim quo ad effectū.¶In glo.stipulationis.ibi imposita.Sed certe illud videretur sonare potius in rigorem quā in equitatem nisi dicas supplendo in ipsa habito respectu ad equitatem.z considerato qd nullus certus est in obligatione generis.Et conclude qz vtraqz solutio in se potest sustineri.z sic quando due sint cause lucratiue nō possit solui nec de rigore nec de equitate.secus quando vna tantum.z rationem diuersitatis declara vt latius hic per Bartolū Et aduerte quia in.l.si quis duos.videretur quod possint dici due cause lucrati ue:quia stipulatio fuit contra ad duos homines in genere.Et sic videt qd in quolibet ipsorum sit vna causa lucratiua.ar.l.scire de bemus.de verbo.obli.Contrarium tamen videt esse vt hic sensit glo.Nam aut intelligemus qd sit perinde ac si primo stipuler ho minem in genere:z tunc postea iterato ab eodem homine in ge nere.z tunc scda non valeret.l.qui secundus.ff.de verb.obli.Aut perinde ac si stipuler hominē in genere postea ab eodem aliū ho minē.tunc esset magis dubiū.qz videtur tunc qd essent due cause lucratiue.propter diuersitatem tamē potest dici qd secus sit quā do simpliciter duos homines in genere stipulor:qz censetur vni ca stipulatio.l.si ex toto.§.fina.s.ti.j.z in.d.l.scire debemus.cum ibi not.¶In glo.homines.in fi.hanc vltimā iungit Barto.cuz prima dicens qd quo ad solutionem obligatio generis continet omnes.sed quo ad obligationē nullus certus est in obligatione
8 sed ille finget fuisse qui postea erat solutus.¶ † Sed aduerte qz si nullus certus est in obligatione.nec homo in genere scdm eum qz est quid imaginabile z nō est in quo cōsistat obligatio.quomo do pōt ergo interim agi:qz nō videt cōpetere actio ex quo nō dat obligatio ex qua nascat.vnde ista opi.nō videt bene tollere dubi tationē.Potes dicere qd sicut pmittis mihi vnū de seruis tuis vel vnū de libris tuis vnus de seruis indeterminate est in obliga tione.z ad ipsum agit:ita vnus de seruis qui sunt in mūdo inde terminate in obligatione generis dicet esse in obligatione.z nul lus certus z determinatus.ideo indeterminatus peti pōt.z sup illo etiā acceptilatio interponi.l.z per iusiurandū.ff.de acceptil. ¶Extra glo.adde dictis Bar.in.iij.q.quā hic tangit.vbi cōclu
9 dit† qd eo casu quo quis tenetur aliquam alere tenetur etiam do tare.Et ideo sicut de iure canonico pater tenetur alere filiā spu riā.vt in.c.cū heres.extra de eo qui dux.in ma.quā pol.per adul. ita etiam tenetur dotare.alle.quod not.Cyn.in.l.nō enim.z de admi.tu.Nam videtur quod parificatio non sit bona vt habet in textu z gloss.z ibi per Barto.in.l.vxorem.§.naturalis.iuncta auten.licet.C.de natu.li.in quibus patet qd pater tenetur alere filiam naturalem etiam de iure ciuili.vt in.d.auten.licet.licet nō spuriam vt ibi:tamen non tenetur dotare ipsam filiam natura lem.vt patet in.d.§.iure naturali.coniuncta glo.z sic Bar.videt etiā in hoc sibimetipsi contrarius.Posses dicere qd istud qd hic dicit est verius.Nec ob.d.§.pater.qz potest dici qd ibi probatur patrem non teneri dotare filiā naturalem vt patet in.d.§.pater naturalis.coniuncta glo.z sic Barto.z ideo non acquiritur ibi mulieri:qz pater fuerat sibi stipulatus reddi dotem vt ibi patet. z facit qd not.Cyn.in.l.si.C.de do.promis.Unde secus potest dici si pater ibi simpliciter dotem dedisset per ea que habētur in.d.l. fin.de do.promis.que videtur etiā posse intelligi in patre natura li per superi⁹ dicta.z per no.per Cyn.in.d.l.non omniū.vbi con cludit qd in eo casu vbi fratrer tenet alere sororem tenet ēt dota re.Item adde inquātū inducit istum text.ad.q.de ephiteota vt actio semel extincta non resuscitetur sibi:licet dominus recipiat pensionem pro tempore preterito.Nam potest dici hic secunduz Dyn.z tangit hic Cyn.z Bald.quod per solutionem non factaz per emphiteotam per tempus de quo in.l.ij.de iure emphi.non extinguitur simpliciter ius emphiteote.sed demum si dominus voluerit vt ibi nota.z tangitur etiam in.l.j.§.fina.s.si ager vec. ideo nimirum si domino volente succurritur emphiteote.z ideo si post dictum tempus recipit pensionem preteriti temporis pre iudicat sibi dominus per.l.commissorie.s.de le.commis.qd intel ligit Dyn.z Bar.si scienter recipit.secus si ignoranter per.l.ma ter decedens.s.de inoffic.testa. quod est clarum si est ignoran tia facti. sed si est iuris an illa prodesset domino vt non videa tur renunciare iuri suo.z recurre ad notata in lege clodius.s.de acquiren.here.Tertio adde inquantum inducit materiam hu ius.§.ad illam vulgatā questionem statuti disponentis quod si quis portauerit frumentum cōtra decretum extra territoriū per dat animal

dat animal sup quo portat᷑ ⁊ soluat.⁊.⁊ subdit qd̄ si duo successi-ue super eodē animali portauerint frumentū contra deuetuꝫ.qd̄ solutione facta de animali per vnū liberat᷑ alter a prestādo dictū animal.secus si vnus primo soluat estimationem per id qd̄ babetur in simili in.l.plane.§.sed si duorū.ff.titu.j.Nam videtur qd̄ si primo etiā soluat᷑ estimatio per illū qui erat dominus animalis non tenet᷑ alter ad prestandum animal vel eius estimationeꝫ:qꝛ ponderāda sunt verba statuti que sunt stricte intelligenda.l.con stitutionibus.cū ibi nota.ff.ad municip.⁊ presertim in materia penali vt in regula in penis.de regu.iur.in vj.⁊.l.si de interpreta tione.ff.de penis.ideo cū verba statuti imponāt penā perditiōis animalis videtur solū verificari quādo animal est illius qui id ducit ⁊ super ipso portat frumentū.alius enim qui nō habet dominium non potest illud perdere:cū priuatio presupponat babitum.l.decē.de verbo.oblig.non pōt etiā preiudicare domino qui non consensit.ff.de regu.iur.l.id qd̄ nostrū.⁊.l.sancimus.C.ad.l. iul.repe.Et ideo predicta non videntur cadere in eo qui portat frumentum super animali alieno.Nec ob.l.si quis in tantam.C. vnde vi.per quam videtur quod eo casu quo perdit dominium ali⁹ debeat soluere estimationē:qꝛ illud est ex eo:quia sic fuit expressum in.l.ideo a contrario.secus si ibi non fuisset expressum. arg.l.j.§.eius rei.ff.de offic.eius cui man.est iurisdi. ⁊ sic potius facit pro quam contra.Quarto adde inquātum respondet ad l.quicunqꝫ.C.de ser.fugi.⁊ dicit qd̄ ibi ideo multiplicatur presta tio:qꝛ sic est expressum.Potes melius dicere qd̄ ibi pena fuit in genere imposita.ideo nimirum si recipit multiplicationem.facit qd̄ babetur in.l.si quis duos.ff.de solu.sed hic videtur imposita in specie:qꝛ refert se ad perditionem animalis super quo portatur ipsum frumentū.ideo nimirum si non sic faciliter multiplica

10 tur per.l.locius.§.impuberem.ff.eo.¶†Ultimo adde inquātum tangit an quādo imponit᷑ pena priuatiōis intelligatur ipso iure vel per sententiā.Et cōclude.qd̄ in dubio si imponit᷑ per verba preteriti temporis puta priuatus sit intelligit᷑ ipso iure.Si per verba futuri temporis intelligat᷑ per sententiā nisi adiecta sit aliqua dictio instantanea puta dictio mox vel statim hoc ipso vel similia.⁊ allegat glo.in aut.de incest.nup.§.j.Nam adde aliam gloss. notabilem in decre.quā sit.ad fin.de elec.lib.vj.alias autem glos. faciētes differentiā inter verba preteriti temporis ⁊ futuri omitto tāquā notorias.l.j.C.vnde vi.⁊ in.l.in criminali.C.de iur.om. iudi.⁊.l.iubemus.C.de sacrosan.eccle.

In fundo. Si res legata tradit᷑ nō perfecte actio ex testamento adhuc durat.h.d.¶Iteꝫ no. qd̄ plus censet᷑ valere pars prout est in toto quā quādo est separa

1 ta per se ab ipso toto.facit.l.meuius.§.j.ff.fa.berci.¶†Item no. qd̄ locus dicitur alienari si efficitur religiosus prout fiebat secūdum ista tempora per illationē funeris seu corporis in eo sepulti.l.ij. ff.de reli.do.¶In glo.super ver.ex testamento.ibi:alibi poterat cōmodum inferri.hoc reprobat Jac.de are.qꝛ tunc locus nō fuisset factus religiosus.l.si locus.ff.de religio.⁊ per cōsequens non fuisset alienatus cuius cōtrariū innuit litera.vnde ipse soluit qd̄ in cōtrario,beres consumpsit rem legatā.⁊ qꝛ forte erat res legata quā sepeliuit cū defuncto.hic autem extabat licet deteriorata. sed Bal.impugnat istā:qꝛ paria sunt rem nō extare vel exempta a cōmercio.l.inter stipulantē.§.sacrā.de ver.obli.ideo soluit qd̄ ibi fuit ignorans de legato.hic secus.Posses etiā dicere qd̄ hic intelligat᷑ de actione ex testamento vtili que datur ex equitate.facit qd̄ habetur in.l.si plura.§.fi.ff.de religiosis.⁊ ista cōcurrit cuꝫ actione in factum.per id qd̄ not.gloss.in.l.de pecoribus.C.ad.l. aquili.¶In glos.locū ibi propter potestatē petet᷑ totū.Sed contra hoc facit:qꝛ sola illa pars est effecta religiosa in qua est sepultura.vt est casus in.l.ij.§.celsus.ff.de religio.⁊ sic alie partes perfecte ⁊ integre sunt solute.ergo pro illis debet contingere liberatio propter id quod.ff.tangit gloss.ideo videtur qd̄ solum agetur ad ipsum locum alienatum.⁊ hoc sequitur hic Ray.faciendum tamen qd̄ in parte ipsa alienata estimanda habebitur ratio non simpliciter ad ipsam partem separatam.sed etiam ad ipsum totum.⁊ prout est pars totius.qꝛ dicto respectu censetur plus valere.vt in prin.huius.§.

Summarium.

1 ¶Dispositio generalis que sequitur speciali precedenti derogare censetur.

2 Legans rem legat ius qd̄ habet in ea.

3 Negatio que signo vniuersali postponitur suo vniuersali contrario equipollere censetur.

1 **Cum qui ab.** †Dispositio gñalis sequens derogat spāli precedenti inter personas grauatas.hoc dicit.¶In ter.ibi onera tus.i.grauatus in testō.¶In ter.ibi speciebus iuris id est testamento ⁊ codicillis que sunt diuerse species vltime vo- luntatis a iure introducte.¶In ter.ibi legare.i.iure legati relinquere quo ad effectū.sed loquit᷑ sepius.¶In glo.legato.in fi.

2 Et per hoc etiam facit sm̄ Bal.†qꝛ sicut testator legando rem videtur legare ius quod habet in re.l.serui electione.§.fin.ff.titu.j. ita grauando beredem in specie hereditaria videtur grauare in in re qd̄ habiturus est in illa cum heres ⁊ defunctus censcātur eē eadem persona in aut.de iureiu.a mo.presti.in prin.Nec ob.l.cū quasi.§.si plures.de fideicom.lib.vbi grauatus in specie hereditaria cogitur redimere partes aliorum.per quam.l.quidam reprobant glo.sed male sm̄ Bal.quia illud contingit ex eo qꝛ on⁹ iniunctum in ipsa hereditaria non poterat pro parte diuidi. cū non possit quis esse pro parte seruus pro parte liber. l. duobus. de lib.cau.sed hic erat secus.¶Sed ex glo.potes colligere vnuꝫ intellectū in hoc.§.vt intelligatur in spē hereditaria.⁊ sm̄ hoc legatum factum in codicillis non aggrauat nec alleuiat heredem grauatum in testamento ad eandem spēm eidem legatario. sed bene auget legatum quo ad partes aliorum coheredum.⁊ secūdum istum intellectum potest intelligi litera dum dicit qd̄ heres grauatus in testamento soluit litis estimationem respectu partis ipsum tangentis.⁊ dū litera dicit ab omnibus heredibus dñiuꝫ non querere.exponetur.i.ab aliquibus queretur.qꝛ ab aliis coheredibus.sed non ab omnibus.qꝛ non ab illo qui soluerat estimationem.⁊ hec lec.est satis plana.pōt etiam intelligi qd̄ grauatus in testamento soluit litis estimationem insolidum ipsius rei forte ex eo qꝛ putauit se astrictum ad solidum.licet non esset vel forte qꝛ testator expresse voluit ipsuꝫ solidā rem prestare.⁊ in istis casibus potest dici qd̄ adhuc stet expositio ab omnibus heredibus non querere.i.ab aliquibus querit.qꝛ pro partibus aliorum coheredum non ab omnibus:qꝛ nō pro parte illius qui soluit estimationem.Et si dicas sm̄ hoc legatarius habebit estimationeꝫ etiā in rem.Respondeo hoc non est verū:quia ille qui soluit solidā estimationē reperit᷑ indebite soluisse pro partibus aliorum. ideo repetere poterit cōdictione indebiti.l.ij.ff.de condi.indebi. Et quia dicta solutio parit repetitionem pro partibus aliorū: ideo ille non parit liberationem.l.qui hominem.§.fina.ff.de solu.licet Dy.⁊ Bar.hic videant᷑ velle qd̄ quādo solus insolidum fuisset grauatus expresse p testatorē in testamento qd̄ tunc soluissent debitū.ideo alii tunc non possint inquietari.⁊ debemus ex-

3 ponere ab omnibus nō q̄rere.i.a nullis.†vt sic negatio post posita signo vniuersali equipolleat suo vlī ꝯrio vt dicunt logici:vt.l. legationis.§.in legitimis.ff.de legi.tuto.Sed certe vt dixi nō videtur qd̄ alii sint liberati cū solutio facta respectu partiuꝫ aliorū non pariat liberationē.Posset tū hec expositio saluari si ille qui soluit estimationē content᷑ illā remanere penes legatariuꝫ aīo satisfaciēdi p eis.⁊ legatarius velit etiā retinere.sed dicat se debere habere legatū.quia in duabus vltimis voluntatibus si his est factū.nā nō potuerūt alii inquietari per rationem litere. nec etiā ipse qui soluit p rationē litere.Secundus intellectus principalis est qd̄ intelligat᷑ in specie non hereditaria legati.et tūc clarū si fuit grauatus in testamento intelligitur insolidum grauatus.⁊ ꝑpter relictū in codicillis factū ab oībus heredibus.⁊ grauatur ipse grauatus in testō:qꝛ p codicillos non tenetur insolidū sed solū pro parte hereditaria.⁊ tūc intellige qd̄ soluit estimationē solidā grauatus in testamento.⁊ dum dicit ab omnib⁹ nō querere.pōt exponi.i.a nullis.⁊ pōt itelligi qd̄ ratio sit qꝛ rei nō hereditarie non transit dominiū in legatariū sine traditione.facit quod no.in.l.si heredi seruus.ff.tit.j.⁊ tūc iste intellectus modicam aut nullā habet dubitationē.potest etiam intelligi quod ideo a nullis queritur quia soluit solidū grauatus in testamento cuius vtute erat obligat⁹ solus.ideo p solutionē factā de solida estimatiōe rei legate liberabit᷑ ipse ⁊ ceteri. vt videtur pbari in.l.si tibi homo.§.j.ff.titu.j.Et hunc intellectū sequitur Dyn.et Bar.sed mihi non placet.quia grauatus in testamento soluens solidā estimationē:licet putauerit se solū obligatū:tamen ex quo propter dispositionē codicillarē solū tenebatur pro parte hereditaria pro partibus aliorū soluit indebitū.⁊ sic cū predictis partibus solutio pariat cōdictionē indebiti nō debet parere liberationē.d.l.qui hominē.§.fi.de solu.ideo iste intellectus non videt bonus.nisi salues eum quando grauatus in testamento qui soluit solidā estimationē non vult repetere aliquid.⁊ contentatur etiā pro partib⁹ aliorū remanere penes legatariū animo ipsos liberādi ⁊ similiter legatarius contentat᷑ retinere sed vult legatū duplicatū propter duplicē speciem vltime voluntatis.Nā non potes tunc ad plus aliquid petere.iste tamen intellectus nō multum conuenit litere.intelligendo qd̄ erat soluta ipsa species non hereditaria.Nā tunc non bene videt᷑ tractādū qd̄ nō legatur dominiū legatario propter solutioneꝫ estimationis.sed potius id contingit:quia vt dixi rei hereditarie non trāsit dñiū in legatarium.vnde potest intelligi prosequendo istum intellectum de specie non hereditaria qd̄ solutā estimationem solidā p grauatum in testamento postea fuit redempta species illa ⁊ soluta legatario per omnes heredes putantes se ad hoc obligatos.⁊ tunc dū

litera dicit dominiũ non querere. loquit̃ pretextu ipsius speciei solute. & intellige. s. reuocabiliter. nã ipso iure bene est quesitũ dominiũ legatario. cũ etiã ex causa lucratiua transferat̃ dñiũ vt. l. ij. & per totum. §. de cõdi. inde. & dum litera dicit ab omnibus nõ querere. põt intelligi id est a nullis. & tunc intellige hoc procedere si grauatus in testamento qui soluit estimationẽ vult illã rem remanere penes legatariũ & nil repetere prout superius in simili tetigi. Si aũt vellet repetere estimationẽ pro partibus aliorũ. tunc debes exponere ab omnib⁹ nõ querere: q2 ab aliquibus querit irreuocabiliter sed non ab omnibus: q2 non ab illo qui soluit estimationẽ litis qui poterit repetere partẽ speciei non hereditarie ipsum tangentẽ & per ipsum solutã. Et p hoc habes ẽt declaratum qd tãgit glo. j. in verbo ab omnib⁹. ¶ In glo. ab omnibus. ibi: in verbo aliorũ vr̃ prosequi intellectũ qñ species hereditaria fuit legata. & grauatus in testõ soluit solidã estimationẽ putans se ad solidũ obligatũ. ¶ In eadẽ glos. ibi: sponte fuit solutum innuit qd si sponte nõ fuisset soluta res legata. nõ possit peti ex quo soluta esset estimatio per grauatũ in testamẽto. sed intellige hoc verũ respectu partis tangentis ipsum grauatũ in testamẽto. idẽ dicas pro partibus aliorũ si grauatus in testamẽto qui soluit solidã estimatio. cõtentat̃ nihil repetere etiã pro partib⁹ aliorũ vt sic per hoc etiã coheredes liberent̃. sec⁹ si vellet repetere p partibus aliorũ: q2 tũc legatari⁹ rẽ ipsã nõ solutã posset petere p partib⁹ alior. & si spõte soluet̃ retinebit efficaciter p dictis partib⁹.

Summarium.

1 Heres legatarium tenetur facere possessorem.
2 Ablatiuus actiue capi potest & passiue.
3 Usufructus legari potest municipibus.

Fundo legato. Heres tenetur si fund⁹ tradit̃ diminutus in iure vsusfructus vel pignoratus vel ab alio possessus: secus si alteri seruiãt. & legatũ rei mee non valet ppter seruitutẽ alij debitã. h. d. Et due sunt partes pricipales. Primo loquit̃ qñ legatur res aliena in qua deficit ius vsusfructus. Scdo respõdet cuidã obiectioni. Tertio loquit̃ quãdo res est pignorata vel ab alio possessa qñ legat̃ ius seruitutis. Scda ibi ius. Tertia ibi: quãdo vero. quarta ibi non idem. ¶ In tex. ibi: petẽdus. s. ipse vsusfructus. vt sentit hic glo. & sequit̃ Bar. potest etiã intelligi. s. ipse fundus. vt sentit glo. in. l. cũ ita. §. pe. j. de ver. ob. tamẽ precedens intellectus videt̃ melior propter dictionem aduersatiuã positã. j. in ver. fundo. que videt̃ aduersari in iure & in facto. vnde cũ in ver. in fundo. agat̃ ad ipsum fundũ propter id qd deficit. videt̃ qd hoc principio debeat agi ad id qd deficit. ¶ In tex. ibi: in iure. s. seruitutis personalis. nã est ius vtendi &c. vt. l. j. §. de vsufru. ¶ In text. ibi: non in parte. s. fundi. & intellige quotitatiua. nã bene est pars integralis. vt no. in. l. recte dicimus. §. fi. j. de verb. sig. & plene per Bar. in. l. vsusfruct⁹. j. de verb. ob. ¶ In tex. ibi emolumẽtũ tamẽ rei. subau. q2 quo ad quid habet instar proprietatis. l. iiij. §. de vsufru. ideo poterit peti sicut & pars proprietatis que deficeret. ¶ Itẽ not. qd vsusfructus non est pars fundi scil3 quotitatiua vt dixi sup litera. ¶ Itẽ no. qd vbi deficit id qd principalr̃ venit in dispositione põt illud peti: vt hic p3 in primo responso. vbi vero deficit illud qd venit per quandã consequẽtiã põt ipsa res peti vt quis illud cõsequat̃. vt hic p3 in. ij. rñso. secus vbi deficit illud qd nõ venit principalr̃ nec in cõsequentiã vt hic probat̃ in ver. non idẽ. ßm Bal. ¶ Ultimo not. qd si res mea debeat seruitutẽ fundis legatis si mihi leget̃ non valet legatum & non operat̃ etiã estimationẽ seruitutis: q2 si non tenet principale nec accessoriũ. l. petitor. j. de lib. le. Secus si legata esset liberatio ab ipsa seruitute: q2 tũc legatũ principaliter consisteret in libera-
1 tione seruitutis: ideo teneret. ¶ † Itẽ not. qd heres tenetur facere legatariũ possessorẽ. qd intellige verum nisi legaretur res testatoris que fuisset per aliũ possessa tempore testamenti: & successiue possessa. nam tũc videretur testator legasse ius qd habet. arg. l. si domus. in fi. §. titu. j. & ideo sufficeret heredem cedere actionem legatario nisi magna expensa requireretur in recuperatione rei. & forte tanta qd quasi legatum redderetur inutile. nam tũc forte tenetur heres recuperare. argu. not. in. l. cum heres. §. ti. j. de quo etiã aliquid hic tetigit Barto. ¶ In gloss. ab herede. ibi passiue
2 Not. qd ablatiuus interdũ stat in vi passiua interdũ stat in actiua scdm subiectã materiã vt hic patet in. l. proxima. §. fundũ. cõiuncta gloss. ¶ In eadem gloss. ibi: vsusfructus estimatione. imo dic qd simpliciter petet vsumfructũ quem poterit redimere heres & tradere. fateor autem quod si non tradat condemnabitur in estimationem. & sic potest intelligi gloss. ¶ In gloss. continet. ibi: contingit liberatio. & hoc est falsum vt patet in. l. ita stipulatus. §. j. & in. l. eum qui ita. §. vltimo. j. de verbo. oblig. & ideo hec ratio non est bona. & ratio melior est que colligitur ex text. & quã titigi etiã in notabilib⁹. Nec obstat qd non contigit liberatio in ipsa proprietate soluta: q2 non per hoc sequit̃ qd ipse fundus debeat peti. vt in simili probat̃ in. l. si non sortem. §. fi. §. de cõdic. indebi. ¶ Et aduerte: q2 cõmuniter tenetur hec glo. in quãtum dicit vsumfru. peti & non fundũ. licet cõtrariũ dixerit in. d. l. eũ qui §. peñ. Aduerte tamen q2 posses dicere qd ratio tex. nõ intelligatur vt dixit Bar. sed prout dicebat Jac. de are. q2 scdm eum venit ad tollendum obiectum: q2 non videbatur qd possit agi ad aliquid contra heredem: ex quo id deficiebat qd consistebat in iure per id qd habetur in ver. non idem. tamen contrarium determinatur per rationem litere. ¶ Item aduerte: q2 dixit Bart. hunc tex. procedere quãdo testator legauit fundũ in quo habebat proprietatem & alius vsumfructum: q2 tunc videtur legare solũ ius quod habet in ipsa re. & sic solam proprietatem argu. l. domus. §. finali. §. titulo primo & hoc sequitur hic Bald. sed Dyn. Ray. & cõmuniter alij intelligunt tex. procedere etiam in dicto casu propter rationẽ litere. Et ista pars mihi placet per id qd habetur in l. si aliud. j. de vsufru. le. vbi patet qd si testator primo legat vsumfructum fundi corneliani titio: deinde legat eundem fundũ seio intelligitur legare seio fundum etiam quo ad vsumfructũ quasi verbũ fundũ ex suo proprio significato cõprehendat proprietatẽ & vsumfructũ: vt ibi probat̃: sic ergo eadẽ ratione dicã in casu proposito. Non ob. d. l. si domus. §. fi. q2 loquitur quãdo ius deficiẽs non aufert emolumentũ rei: vt ibi patet: secus est autem in casu proposito. Et credo qd id sit ipsa veritas. ¶ In glo. seruitutib⁹. in fi. Et aduerte q2 longa est differentia an quis promittat tradere vacuã possessionem an vacuam & liberam: q2 hoc vltimo casu etiã debet tradere rẽ liberã a seruitute vt hic prosequitur Bar. Attende tamen ne erres: q2 videtur sentire qd debitor liberetur tradendo vacuam possessionem licet non det liberam: Sed intellige dictum suum respectu stipulationis de duplo. Nam secus est respectu actionis ex empto per. l. quoties. de edi. edic. & per no. in l. penul. §. de serui. Nec ob. l. cum venderet. §. de contrahen. emp. quia responde vt ibi not. in glo. ¶ In glo. istas causas ibi: idem si pro re. & ratio est in hoc casu & precedentibus: q2 est tale ius per qd potest dici ipsa res aduocari ideo nimirũ si redditur legatũ vtile propter ius predictum. que ratio cessat in tertio casu. j. posito. ¶ In eadem glo. ibi extra rem datur quare dicatur seruitus esse ius extra rem. Instat hic Bart. q2 Jac. de are. reprobat glo. dicens: q2 imo est in re per. l. in noxalibus. §. de noxa. & per alia que hic allegat Barto. sed Bar. saluat: quia quatenus est in predio seruiente non est ibi vt quid positiuum sed vt priuatiuũ. ideo dicitur esse extra rem. facit qd dicimus de peccato: q2 nihil est positiue sed priuatiue Barto. dicebat qd quia extraneum actiuum est in predio dominante & passiuũ extra scilicet in predio seruiente. ideo dicitur esse extra rem. & hec fuit subtilis cõsideratio glos. scdm eũ. Sed certe hec ratio non videtur bona: quia eadem ratione quelibet actio posset dici extra. & sic non esset bona differẽtia inter seruitutem & alia iura. potes etiã addere qd not. in. l. j. j. de vsufruc. leg. quia seruitus accedit rei & nõ censetur per se sicut nec via mihi que accedit vesti. l. in rem. §. item quecunq;. §. de rei vendicatio.

5 Ad municipi. † Municipib⁹ põt vsusfructus legari: q2 põt extingui. h. d. domin⁹ Jo. de Imo. iuris vtriusq; doctor excel.

Summarium.

1 Grauatus restituere vni de certis ad eligendũ cogi potest.
2 Electus ex dispositione eligentis ius non querit.
3 Actio non oritur ex laudo.
4 Uoluntatem mutare quandoq; licet.
5 Electio facta ante diem est valida.
6 Legatum non valet vbi debitor legat creditori.
7 Uoluntas an possit in contractibus mutari.
8 Nominatus ab eligente censetur nominatus ab eo qui dat potestatem eligendi.
9 Soluens debitum non impendit beneficium.
10 Paragraphus quis proprie dicatur.
11 Actus ipso iure annullatur si forma debita non seruetur.
12 Heres non debet contra factum defuncti venire.
13 Testator rem sibi debitam legare potest.
14 Eligere censetur quandoq; instituens.
15 Executio particularis in eadem re fieri potest.
16 Electio fieri potest in testamento.
17 Eligens electum de restituendo grauare nequit.
18 Grauatus de restituendo vni de familia illi legare potest.
19 Ablatiuus actiue capi potest.
20 Eligere non cogitur quis ante diem.
21 Legatum de re heredis est validum.
22 Fideicommissum debetur etiam si ex verbis non eliciatur.
23 Maritus vxorem grauare potest.

Unum ex familia. Prosequitur eandem materiã vsq; ad §. rogo. Et diuiditur in quinq; partes principales sicut quinq; sunt principalia dicta. Secunda ibi: sed si de

sed si de falcidia.tertia ibi:s3 si vno.quarta ibi:si duos.quīta ibi: si fundū.Prīa in tres q3 ponit tres q̄stiōes τ earū solutiōes.Secūda ibi:τ ei.tertia ibi τ vtrū.Et breuiter hoc intendit p̄ncipiū. Si qs iussus ē restituere vni ex certis cū morieť sufficit qd eligat τ vsq3 ad mortē pōt variare.h.d.premitte pro euidētia qd habeť
1 in glo.j.¶†No.p̄io q̄ ille qui est grauatus de restituēdo vni ex certis pōt cogi eligere de quo etiā in.l.cū quidā.s̄.eo.Illā si pure est grauat⁹ pōt sibi statui tēpus infra qd eligat vt ibi.Si aūt est grauatus restituere cū morieť tūc poterit cogi cū erit in actu moriēdi per istū tex.τ facit s̄m Bal.q̄ episcopus pōt cogere vsurariū dū est in actu moriēdi ad p̄stādū cautionē.de quo dicēdū vt
2 in.c.quāq̄.de vsu.in.vj.¶†Itē no.qd electus nō q̄rit ius ex dispositiōe eligētis sed ex dispositiōe mādātis eligi.τ sic facit qd de electiōe nō debeat solui gabella s3 poti⁹ de p̄io testamēto si statu
3 tū velit solui gabellā de instrumēto ex quo ius queriť.¶†Item facit qd ex laudo nō oriať actio sed ex cōpromisso s̄m Bal.de q̄ p Bar.in.l.si societatē.§.arbitrorū.s̄.pro socio.Itē facit qd si bona debēt distribui in pauperes eligēdos per cōmissarios qd sufficiat cōmissarios eligere pauperes ne sit necesse qd aliqs eoru3
4 cōferat l3 ad cautelā interdū dicāt se cōferre.¶†Itē no.qd licitū
5 est variare τ mutare volūtatē.de quo diceť sup glo.¶†Itē not. qd pōt preueniri dies in eligēdo.τ tenet electio dūmodo in ea perseuereť vsq3 in diē electiōis fiēde.facit qd diceť in.l.pater.§.a fi
6 lia.j.eo.¶†Itē no.qd vbi debitor legat creditori nō valet legatū qd intellige si nullā affert vtilitatē.l.meuius in fi.p̄ri.s̄.eo.tit. Et idō si minueret falcidiā ex p̄io testamēto debet valere legatū factū mihi p heredē s̄m Cyn.p ea q̄ habenť in.d.l.meuius.in fin. princi.secus qñ nō innuebat falcidiā.τ sic intelligať ter.¶Ingl. muteť.in fi.hec secūda nō bona:cū eadē sit rō in electiōe psone:τ rex.τ p cōsequēs idē ius.l.illud.s̄.ad.l.aqli.cū similibus.Illā ī rebus vna rō est:quia post factā electionē transit dominiū.τ sic fit executio vt no.in.§.stichū.alle.in gl.τ.s̄.eo.l.statuliberū.§.stichū τ hec eadē ratio vendicat sibi locū in persona electa.Alia ratio est quia vltima voluntas non debet esse in pendenti.vt tangitur in.d.l.statuliberū.§.stichūm.que verisimiliter vendicať sibi locū vtrobiq3.ideo tene precedentem quā sequitur Bartol.τ Cy.hic clarius in addi.quia si potestas competit de presenti non potest variari siue in rebus siue in psonis competat.Si autem non cōpetat de presenti sed sit delata in diem.tunc si ante diē fit ita demū valet si pseueret in eadē.Nec ob.l.statuliberum.§.stichu3.s̄. eodem quia ibi cōpetebat de presenti τ limitata erat vsq3 in diē hic autem competebat demum die adueniēte.Nec ob.predictis etiam.l.cum quidam.§.sceuola.s̄.eodem.quia ibi non erat facta electio.vnde potest mora purgari vsq3 ad litem contestatam si tamen fiat certa electio non variabitur p superi⁹ dicta.τ circa hoc generale an liceat mutare τ variare.tangit hic Cynus tria membra:quia aut querimus in contractibus aut in vltimis vo
7 luntatibus aut in iudicijs.†Primo casu aut queritur an liceat variare circa substantiam contractus:τ tunc in cōtractibus nominatis non licet.l.sicut.C.de actio.et obliga.In innominatis idem si res non est integra.secus si res sit integra.l.si pecunia3. in princi.τ ibi plene nota.s̄.de condi.ob cau.Aut queritur an liceat variare circa res.τ tunc aut competebat electio ex facto contrahentium.et recurre ad no.in.l.si quis stipulatus sit stichum. j.de vbo.ob.quia attendi debet forma verborū electionis vt ibi habeť.aut habet electionem ex legis potestate:τ tunc potest variare vsq3 ad sententiam.l.eum qui certarū.§.fin.de verbo.ob.de quo etiā dicendum vt ibi.Secundo casu quando in vltimis voluntatibus.τ tūc aut queritur nunquid licet variare circa substātiam ipsius vltime voluntatis.τ dicendū vt in.l.si quis.in prici. s̄.titu.j.aut circa res legatas.τ dicendum vt.s̄.eo.l.neminē.aut circa electionem τ tunc omissa distinctione inter res τ personas d3 distigui.aut cōpetit de p̄senti τ simpl'r τ non pōt variare.aut vsq3 ad diem.τ tunc idē.d.l.statuliberū.§.stichū.τ tūc aut in diē τ tunc si fit ante potest variari vt hic habeť.Tertio casu aut queritur circa personas iudicum.τ recurre ad.l.j.s̄.de offi.cōsu.τ qd habeť in aut.offerať.C.de lit.contest.aut circa personas conuentas.τ recurre ad.l.is qui se obtulit.s̄.de rei vendica.aut circa res in iudiciū deductas τ recurre ad.l.edita.cū sua mā.C.de eden.τ de materia etiā p Bar.in.l.de rebus.s̄.re.amo.τ p Dyn.in regula qd semel.de re.iu.in.vj.

Si de falcidia. Electus non capit ex testamento eligentis sed eius qui iussit restitui.τ s̄m illud falcidie ratio initur.τ vno electo ceteri excluduntur hoc dicit.Et primo soluit vnam.q.τ ponit duas rationes.Secūdo aliam.q.τ solutionem annectit.Secunda ibi:itaq3.Et prosequitur iste.§.materiam superiorem sicut τ sequentes vsq3 ad.§. rogo.¶In textu ibi:facultas necessaria.dicitur facultas ppter facultatem τ potestatem in dando.sed necessitas est in dando.facit quod not.cano.in.c.primo vt eccle.benefi.vt episcopus beneficia vacantia in sua diocesi necesse habet conferre.sed non est ne
8 cessitas in cui conferendo.¶†Ite3 not.quod nominatus ab eligente intelligitur nominatus a dante potestatem eligendi.τ sic facit quod officialis electus per habentem potestatem a consilio generali ciuitatis intelligať electus ab ipso consilio.facit.l.item eorum.§.si decuriones.s̄.quod cuiuscq3 vniuer.de quo per Bart. in.l.j.s̄.de optio.lega.item facit quod si testator voluit aliqua bona distribui in pias causas declarandas per suos commissarios quod si declarat pro fabrica ecclesie vel alijs similibus:de quibus episcopus non consueuit habere quartam.iuxta.c.fina.extra de testa.non habebit hoc casu sicut τ si causa fuisset expressa per testātem.¶Item facit secundum Cyn.τ Dy.qd si aliqui religiosi habent priuilegium qd possint petere relicta ad pias causas quando declarantur loca vel persone per commissarios ex potestate si
9 bi attributa per testatorem.¶†Item no.quod non dicatur impendere beneficium qui soluit debitum.¶Item nota qd quando datur facultas eligendi vnum ex certis non est necesse attendi in electione maioritatem gradus.τ sic facit quod si data est alicui potestas distribuendi in pauperes eligendos per eum nō est necesse quod eligat pauperiores.quod tene menti.¶Item facit secundum Cyn.quod si aliquid est relictum vni ex clericis alicuius ecclesie eligendi per suos commissarios quod non habeant necesse eligere sacerdotem.sed possint etiam eligere existente3 in
10 minoribus.¶In gloss.ex falcidia in fin.†Not.bene ex glo.quis proprie dicatur.§.quia ille qui diuidit materiam a precedentibus.alias autē non est proprie.§.licet allegetur pro.§.¶In glo. necessario ibi proximiores de familia.cu3 glo.communiter trāseunt doc.excepto Cyno qui ipsam non tenet sed dicit quod omnes veniunt per hunc text.τ per id quod habetur.j.§.rogo.Nec ob.l.cum quidam.quia ibi non dicitur oppositum si bene ponderetur:nec ob.etiam.l.cum ita.§.in fideicommisso.quia ibi simpliciter fuit legatum relictum familie quibusdam nominatis. ideo post nominatos veniunt proximiores.sed hic relictum erat factum vni de familia.quo casu poterit eligi etiā vlterior in gradu vt hic patet.ideo nimiru3 si tunc nulla facta electione veniūt omnes simul.facit quod notat glo.se.τ hec opin.mihi magis placet.licet Barto.transeat cum gloss.Nec ob.etiam quod habetur j.eodem.l.peto.§.fratre.quia ibi loquitur quando res est prohibita alienari extra familiam quo casu si alienetur bene veniunt proximiores vt ibi.sed hic quando est relicta vni de familia que eligetur quo casu sicut potest eligi vlterior in gradu:ita videtur quod simul cum alijs veniat nemine electo.¶In gloss.conditione in fin.τ sic est considerare conditionem generalem.de quo in gloss.est etiam considerare specialem in persona cuiuslibet si ipse eligetur.vnde tale legatum non transmittitur ante purificatam conditionem.s̄.eo.l.cum quidam.

Sed si vno. Si vnus ex certis instituatur τ fundus extraneo legetur ab eo vendicabitur deducta portiōe heredis.hoc dicit.τ due sunt partes sicut duo sunt dicta determinantia duo dubia.Secunda ibi verum.¶In text.
11 ibi compensationem id est retentionem vel computationem. ¶†Item nota ex text.primo quod vbi forma tradita non seruatur redditur actus ipso iure nullus.τ habetur perinde ac si non fuisset factus.¶Item not.etiam quod ille qui non admittitur ad partem facit partem quando non excluditur per meram priuationem sed per quandam computationem seu reputationem. ¶Item nota quod participantes in aliqua portione participare debent de commodo proueniente ex illa ratione secundū Bal.
12 ¶†Item not.quod heres non debet venire contra factum de
13 functi.¶†Item not.quod sicut testator potest legare rem heredis:vt.j.eodem.§.si rem.ita τ rem sibi debitam.¶Ultimo nota quod ius excipiendi transit ad successorem singularem.de quo in.l.etiam.s̄.de iureiu.¶In glo gloss.petetur ibi contra legatarium.τ eadem ratione contra institutum si ipse possidet.τ si contra institutum habeant duplicem actionem scilicet ex testamento τ in rem.sed contra legatarium solū habent actionem in rem. Et ex hoc nota quod dominium fundi est penes istos de familia in casu isto.τ sic etiam penes herede3 pro parte sua.τ per hoc nō videtur bene colligi notabile quod hic legaretur res debita heredi.licet Bald.colligat secundum Bartol.Sed potes saluare Bald.propter actionem personalem ex testamento propter quā potest dici debita.¶In glossa extitisset ibi.videtur enim elegisse. subaudi per id quod habetur.j.§.proximo.τ quia tantū ibi remanet de hereditate qd valet quantitatem fundi hutriani videtur non debere admitti illos de familia.sicut in simili dicitur in §.si fundum.¶In eadem glo.ibi quod ibi est secus q3 per prius recta via dominium transit in legatariu3.τ de legatario in fideicommissarium τ sic saltem aliquo momento fuit penes legatarium qui erat de familia.facit lex si legatarius.infra titulo.j.Et hanc solutionem tenet Dyn.τ Barto.Sed non placet Bald.q3 hic nullo modo transit dominium in legatarium sed in illos de familia vt patet in gloss.precedenti.ideo dicit qd alia ratio est:q3 species derogat generi.l.vxorem.§.felicissimo.j.titulo.j.τ ideo per generalem institutionem heredis non intelligitur testator

dedisse heredi illud quod in specie legat alteri. Et ideo hoc casu per institutionem vnius de familia non potest dici ipse electus in fundo specifice alteri legato. que ratio cessat in. §. sed et si fundum. Et not. quia Dyn. et docto. hic videntur velle qd dominiu solum momento sit penes legatarium quādo grauatur per fidei commissum pure de eadem re alteri restituēda. facit qd not. glo. j. eo. §. sed et si fundum. et C. commu. de le. l. ij. in glo. in ver. rē. Sz forte posset dici qd imo sit penes legatarium donec rem aduocauerit cum sibi competat potestas rem petendi. l. si legatarius. j. j. titu. j. et per consequens per omnem speciem actionis consuetā dari pro legatis. et sic etiam per actionem in rem. iuxta. l. j. C. cōmu. de le. postquā autem rez aduocauerit: qz ex tunc incipit fidei commissarius posse agere contra eum dicetur transire dominiu in fideicommissarium. et sic intelligatur quod habetur in. l. j. ad finem. C. communia de le. ¶ Item ex predictis et ex not. in gloss. precedenti potes colligere qd si testator potest facere etiam de iure isto quod dominium sit penes aliquem ad certum tempus. et post illud ipso iure trāseat in alium. et sic facit ad ea que dixi in. l. peculium. §. fina. s. eod. ¶ In glo. que ratio ibi: nec enim plures legatarij. Item not. qd habentes rem communem non dicuntur inuicem obligati. licet gloss. tamen aliter dixerit in. l. si post diuisionez. C. de iur. et fac. ignorā. que an aliquo modo possit saluari. dic vt ibi per Bar. qui etiā tangit hic an aliquo respectu proprie hic possit dici compensatio.

Si duos. Si plures ex certis instituantur. et pars fundi extraneo relinquatur illa vindicabitur excepta parte que institu. cōpeteret. hoc dicit. ¶ In tex. ibi nō equis

14 subau. maxime: qz idem si est equis scdm Dyn. ¶ † Item not. qd etiam instituendo dicitur quis eligere quādo alias non facit specificam electionem. et sic facit qd grauatus de restituendo hereditatem post mortem suam pauperibus eligendis per eum qd si ipse instituit sibi pauperes heredes intelligat illos eligere. et ita pridie de facto cōsului. et licet diceretur in omnibus aut in alijs suis bonis instituit pauperes nō minus cōprehendant dicta bona: qz illa etiā tunc erant sua: cum heres efficiatur dominus rerū hereditariarum in. l. heres in omnem. §. filio. s. de vulga. et pupil. et qd instituendo dicatur quis eligere. tenet hic Bar. et Bal. hoc tamen limitat Bal. procedere. si vero instituit pauperē. sec9 si diuitē quāqz instituit vt pauperē. et idem si filium suum nil allegat. sed tu potes allegare glo. que reputatur sing. in. l. illud. C. de

15 sacrosan. eccle. ¶ † Item no. qd potest fieri executio particularis in eadem re: licet nō fiat super toto. et sic facit qd si executores debeant distribuere rem certam vel quātitatem in pauperes distribuant dimidiaz tenebit distributio pro illa dimidia licet in alia sint negligentes. Et pro illa alia solum deuoluetur potestas ad episcopum. vt not. in. c. si heredes. extra de testa. An autem arbiter possit per partes pronunciare. recurre ad. l. quid tamen. s. de arbi. In iudice autem recurre ad not. in. l. j. C. si aduer. rem iud.

16 et. l. certa ratione. C. quando prouo. non est neces. ¶ † Item no. qd electio potest fieri in testamento. facit qd habetur in. l. heredes palā. §. j. s. de testa. et per hoc patet qd nō requiritur presentia persone electe. arg. l. cum pater. §. donationis. j. eo. Et facit etiā scdm Bal. qd etiam patronus ecclesiarum possit in testamento eligere rectorem quando vacat ecclesia. Et aduerte qz patronus habet ius presentandi: vt in. c. j. et per totum extra de iure patro. et sic videtur qd debet persona electa actualiter episcopo presentari. Et hoc videtur in simili voluisse Lapus Abb. in clemen. dudum. de sepultu. Nam et hoc videtur secundum eum exigere significatum verbi. Nam presentari videtur qd presentialiter exhibet. ¶ Itez nota qd si testator mandat rem restitui vni de familia potest fieri restitutio duobus vt hic probatur iuncto prin. l. cum ibi nota ibi nota. per glo. Et sic facit qd si testator voluit certam quātitatem dare vni pauperi eligendo per suos commissarios poterūt eligere duos. qd est not. et sequitur hic Bar. et Bald. Et sic patet scdm Bald. qd licitū est aliqualiter recedere a forma data per testatorem dummodo non recedatur a mente. alias secus esset: vt s. §. prori. Nam mens testatoris in hac. l. videtur esse ne fundus exeat de familia. que seruatur etiam si detur duobus et similiter quando vult aliquid dari vni pauperi. habuit respectum vt subueniatur paupertati. quod fit etiam si duobus detur. Quid autem ecōtra si iussit bona sua distribui in pauperes eligendos per suos commissarios. an potuerit vnum solum pauperem eligere videretur quod non. argu. l. vbi numerus. s. de testi. et de regu. iur. c. pluralis. in. vj. In contrarium tamen videtur text. j. prori. §. vbi videtur probari quod si testator mandauit fundum restitui quibus vellet de familia poterit vnum solum eligere. et ita eadem ratione videtur dicendū in casu proposito. et hoc tenet Bar. in. §. sequenti. per illum text. Et quia etiam econtra quando vni debet restitui possunt eligi duo vt hic probatur. oppo. tamē et nō soluit de. l. iij. §. quod si ita. j. de annu. leg. Bald. hic non facta mētione de dicto contrario dicit quod forte dictum Barto. non est indistincte verum. potes dicere quod si ex coniecturis appareat quod verisimiliter voluit vnum solum eligi: tunc non poterat. exemplum si forte relinquerat certam quantitatem pro maritandis domicellis et expresse prohibuerat vltra decem dari pro qualibet. Nam tunc videtur testator verisimiliter predilexisse distributionem in plures fieri potius quā in vnum si postea iussit alia bona sua distribui in pauperes eligendos per suos commissarios. argumen. l. si seruus plurium. §. fina. s. titulo primo. et facit quod habetur eodem titu. l. qui filiabus. Sed vbi nulle apparēt coniecture tunc possit sustinere dictum Bartolis. quia tunc causa finalis et mens testatoris videatur esse ratio paupertatis que videtur impleri etiam si vni soli pauperi distribuatur. sicut etiā in. §. sequenti. mens finalis testatoris videtur esse ne exeat de familia. que etiam seruatur si vni soli relinquatur etiam si dixerit quibus volet. Nec obstat. d. l. iij. §. quod si ita. quia ibi mens testatoris fuit alleuiare heredem diuidendo prestationem in tres terminos et ideo licet dixerit quod vult pensationes prestari in dictis terminis: quos putauerit legatarius non poterit legatari9 arbitrari quod totum statim prestetur vt ibi dicitur: quia non sic seruaretur mens testantis nec alleuiaretur heres per terminos prout voluit testator. Tutius tamē esset in plures facere distributionem ad omne dubium tollendum. et non recedere a formali dispositione testatoris. Et ista questio fuit de facto in ciuitate forliniensi. ¶ In gloss. hereditaria. in fine. potest tamen litera sustineri secundum Bald. quia legatarius in re legata vicem legatarij sustinet. l. ad tempus. §. j. j. de vsucapionibus. ¶ In glos. alteri in fine. Solu. quod primum dictum est regulare. sed cōtrarium est speciale: quia sic ibi fuit expressum ratione illud suadente in illo casu. alias dicendum fuisset oppositum: vt nota. in. d. l. si quis prioris. §. j. et facit quod ibi not. per gloss. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. et. s. de acquiren. heredita. ¶ In gloss. petiuit ibi. graduū dignitate. sentit gloss. quod vbi simul omnes veniūt non attendatur gradus dignitatis: sed demum quando omnes non veniunt. Sed certe non est dare bonam rationem diuersitatis. Unde forte gloss. noluit intelligere quod quando simul veniunt habeatur ratio prioritatis in gradu. Et hoc tenuit etiam gloss. s. eodem. §. si de falcidia. in ver. necessaria. et etiam videtur tenere hic Barto. et Ray. ¶ In contrarium tamen facit quod ibi dixi per quod videtur quod siue veniāt omnes simul siue nō in terminis huius. l. tamen non habeatur ratio prioritatis in gradu in terminis huius. l. Et hoc tenuit etiam gloss. s. eodem. §. si de falcidia. in ver. necessario. Et etiam ibi Cyn. vt ibi tetigi. Sed si vis tenere gloss. et communem opin. quia cum ea communiter transeūt doctores potes dicere quod per ea videtur casus infra eod. l. peto. §. fratre. vbi si testator disponit ne fundus alienetur. sed in familia relinquatur si alienatur veniunt illi de familia seruata gradus distinctione. et tamen ibi sufficiebat vni de familia relinquere: quia non erat relictum familie: sed vt in familia relinqueretur quod satisfiebat vni relinquēdo. Aliud est em̄ relinquere familie aliud, vt in familia relinquatur. facit quod notatur in clementina si dignitatem. in gloss. que incipit de isto. de prebē. vbi aliud est prouidere in ecclesia et aliud ecclesie. et ideo dum litera in. §. si de falcidia. dicit quod veniunt illi de familia si non paretur voluntati debet intelligi omnes qui sunt in pari gradu. et similiter text. in. l. cum quidam. supra eodem. Nam sic et in simili dicitur in dicto. §. fratre. vbi primo dicit quod omnes de familia petiuit. postea dicit quod illud est verum quādo sunt eiusdem gradus. et ita ideo tutius esse videtur tenere cum gloss. et communi opin. intelligendo istam glossaz secundū glossam dicti. §. si de falcidia. in ver. necessaria. ¶ In gloss. compensatione: expone vt supra: quia potest exponi pro computatione seu cōnumeratione: qz computatur seu numeratur persona institutorum ex quo sunt de familia cum alijs de familia. facit qd not. in autē. si qua mulier. C. de sacrosanc. eccle. Potes et̄ dicere qd si testator videretur instituisse istos de familia animo cōpensandi hereditatem suaz cum legato quod debebat ipsi familie restitui. de quo per Bar. in. §. precedenti.

17 **Sed si quidem.** † Eligens non potest electum grauare vt alteri restituat: nisi ei tantundem relinquat. et etiam tunc poterit ab extraneo vendicari si dictum fuit ne exeat de familia. hoc dicit. Et primo ponit vnam q. quam soluit cum limitatione. et limitatio ibi: si quidem. Secūdo soluit aliam. et ex solutione ponit illationem. secunda ibi: qd si talia. et illatio ibi: et ideo. ¶ In text. ibi in expedito fore. supple: quia extraneus habebit fundum secure. nec poterit ab eo aduocari scdm Dyn. quod secus est in casu sequenti. ¶ In text. ibi: intelligi. s. in estimatione. et intellige quādo euincetur. qd quando

18 sit statim declarat. ¶ † Item no. qd grauatus de restituendo vni de familia potest illi legare. et sic videtur legatuz valere. quod est verum quatenus habet vim electionis: quia ex eo inducitur electio. sed non quo ad hoc vt legatarius non dicatur habere tāquā legatum ex testamēto legantis. imo potius dicitur habere ex primo testamento. vt supra in princi. huius. l. ¶ Item nota qd restituendo

tuendo vni de familia si vnum eligit non potest illum grauare nisi tantundem sibi relinquat. Et sic facit quod si bona debent distribui in pauperes eligendos per cõmissarios quod si aliqui pauperes eligantur hac conditione qd postea restituant alteri vel dent certum quid. qd non teneat tale grauamen. quod intelligit Bar. et Bal. esse verum nisi grauaretur de dando aliis pauperibus: quia tunc viderentur executores diuisisse executionem per tempora. et sic debent posse sicut etiã possunt facere executionem per partes. vt. §. proximo. argu. l. nullos ita. ff. de testamen. mili. ¶ Item no. qd vbi rogatur quis restituere fundum vni de familia eo ipso quod illi restituit ammodo fundus liber remanet penes illum de familia adeo qd in extraneum poterit eum alienare. secus est quando expresse testator prohibet ne alienetur extra familiam. ¶ Ité nota qd vbi testator mandat restitui fundum quibus volet de familia sua potest etiã vni soli restituere: quod est notandũ. et facit ad ea que dixi. ff. §. proximo. ¶ In glo.
19 ab extraneo. in fi. ¶ †Not. qd ablatiuus quandoq ponitur actiue. de quo dixi. ff. l. proxi. §. penul. ¶ In glos. efficiat. ibi secundo herede. id est gaio melius dixisset legatario. nam gaius erat legatarius: vt patet ex gloss. j. in ver. heredis eius. ¶ In glo. fore. ibi nullo momento stetit apud heredem: quia recta via transiuerit in legatarium. vt tetigit gloss. in contrario. Sed istud reprobat Bal. ibi. quia in casu illius. §. nullum dominium transiuit in legatarium. imo in illos de familia. vt patet ibi ex glo. in verbo peteretur. Ideo soluit aliter vt ibi dixi. sed si vis saluare solutioné glo. quam sequitur Dy. et Barto. Potes dicere qd licet ibi non transiret vere in legatarium: tamen secũdum mentem testantis debebat transire in ipsum legatarium qui erat de familia. ideo hic secus quam ibi not. et dicatur. Secunda autem solutio infra data in glos. non est bona nec habet in se bonam rationem: licet videatur aliqualiter suadere. Tertiam solutionem tenebat hic Cy. sed nõ placet per rationem glo. quia siue ab herede legetur. siue per fideicõmissum relinquatur recta via transit dominium in legatarium et fideicommissarium: cum vtrobiq competant tres actiones. de quibus in. l. j. et ij. C. communia de lega. ¶ In glo. oneratum. ibi. l. cum aliena. sed tunc fortiter obstat: quia testator legando rem videtur legare ius quod habet in illa etiam si extinguatur post mortem. l. vxor patrui. C. de legatis. Soluit Dy. quod iste Titius testator sciebat et cogitabat rem restitui debere familie. ideo videtur voluisse grauare heredem in estimatione dicto casu eueniente. sed certe ista solutio videtur diuinare. vnde dicebat Ray. quod in contrario simpliciter legauit rem. hic autem legauit in tempus in quo non spectabat ad eum et sciebat ad se non spectare. et postq deueniebat ad vnum de familia. Et hec solutio videtur satis bona. vel dic quod facto heredis tradentis extraneo videtur res euinci. ideo tenet aliter. l. qui duos. ff. eo. ¶ Aduerte tamen quia. l. vxor patrui. proprie loquitur quando quis legat rem in qua habebat vsumfructũ quo casu si legat ille cuius est proprietas non valet quia res sua videtur sibi legari. l. res proprias. C. de legatis. et. l. meuius. §. fundo. in fine. ff. eo. Si autem legasset alteri: tunc si fuisset aliqua causa propter quã verisimiliter putasset rem ad se spectare non videretur velle grauare heredem casu in quo nõ spectat. sic intelligendo. l. sticho. ff. de vsufruc. lega. sed vbi nulla causa subesset propter quam putaret rem ad se pertinere. satis credo qd ex quo scit se solum habere vsumfrucium et legat ipsam rem titio cuius non est proprietas. quod videtur in effectu scienter legare rem alienam. et sic teneret legatum. Et pro hoc do casum in dicta. l. sticho. a sensu cõtrario. et videtur etiam rationabile: quia valde absurdum videtur dicere qd videatur velle relinquere vsumfructum quem sciebat morte sua extingui. Et per predicta patet intellectus dicte. l. si vxor. ¶ Item quia non videtur procedere illud quod cõmuniter dicitur qd vbi quis habet ius in re: legando rem videatur legare solum ius quod habet etiam si morte legantis debeat illud ius perire: licet cõmuniter consueuerit sic dici. sed forte nõ procedit de iure. Et hoc tenendo clara esset solutio ad cõtrarium. Et de materia etiam aliquid in. l. quod in rerum. §. penul. ff. titu. j. et ibi tetigi. ¶ In glo. eius ibi posset. hec tamé vera: quia iste textus debet intelligi quando legatarius decessit sine herede de familia. secus si dimisisset heredem vnum de familia: quia tũc non possit extraneus inquietari viuente illo de familia eadem ratione: quia nec viuente ipso legatario. ¶ Et aduerte quia non cẽsetur hoc fideicommissum alienatio voluntaria. Nam tunc statim venirent omnes de familia. sed censetur potius necessaria: quia nõ est facta voluntarie ab ipso herede heredis. sed potius propter iussum et dispositionem testatoris primi heredis. hoc est ipsius titij. quod est valde notãdum: quia re vera aliquo respectu est voluntaria: quia legatarius non cogeretur acceptare precium sibi relictum loco rei si ipse non vellet. et consequenter non teneretur prestare fideicommissum extraneo. ¶ In glo. super verbo et ideo in fine. doctores transeunt cum gloss. tamen prima videtur magis rationabilis. ¶ In gloss. restitui. ibi ipsi danti. Sed certe videtur quod debeat recipere nomine suo et aliorum per ea que habentur in. §. fratre. et sic in effectu videtur cauere se restituturum familie.

Rogo fundum. Iussus eligere cum morietur potest eligere dũ viuit. et ante nullus admittitur. sed eo non eligente omnes admittuntur. hoc dicit. Et differt hic. §. a materia superiori: quia supra debebat restitui vni ex familia. hic vni ex liberis. sed tamé materia est mul-
20 tum similis. ¶ †Item no. quod non cogitur quis eligere anteq veniant dies electionis. de quo dixi. ff. in principio legis. ¶ Ité no. quod vbi non est facta electio per eum qui debet vni ex certis restituere tunc veniunt omnes. quod est clarum in terminis huius. §. Sed quando debebat restitui vni ex familia qualiter tũc vocentur omnes. dic vt. ff. §. si duos. in glo. super verbo petant. et super ea dixi. ¶ In glo. datum. in fi. vel expone datum. i. relictũ: facit. ff. eo. l. legatum.

Si rem tuam. Si testator legat rem heredis vt suam valet legatũ. hoc dicit. ¶ In textu ibi non cogendum. scilicet quando legatur res aliena ab
21 ignorante. ¶ †Item nota quod non vitiatur relictum rei heredis licet testator potest legare rem debitam heredi. ff. eadé. l. §. si duos. et. §. seq. ¶ Adde dictis Bar. inquantum dicit quod si testator habet rem communem cum herede et legat illam quod tota debetur per hunc. §. quia hoc videtur procedere secundum Bal. quando simpliciter legat rem. secus si simpliciter diceret lego talem rem meam tali: quia tunc simpliciter videtur se referre ad ius quod habet in ipsa re. facit quod habetur in. l. serui electione. §. fina. ff. titu. j. quod not. ¶ In glos. non cogendum. in fi. Solu. vt nota. in qualibet predictarum legum. nam intelliguntur quando scienter legatur res aliena extraneo. ¶ Et nota bene qd vbi legatur res heredis nõ habet locum distinctio. l. cum aliena. C. de lega. per rationem hic positam in litera. et ad hoc sepe allegatur iste. §. et sic distinctio illius. l. habet locum quando legatur res extranei. vnde differunt quo ad valorem legati. legatum rei heredis et legatum rei extranei. licet non differant quo ad translationem dominij: quia in vtroq casu secundum veram opi. transfertur dominium ipso iure. vt not. in. l. si heredi seruus ff. titu. j. et. l. papinia. ff. de serui.

22 **Si omissa.** †Licet verba fideicommissi sint defectiua. tamen debetur si ex mente colligitur. hoc dicit. ¶ In glo. verba. in fi. quelibet expositio in se bona. tamen secundam tenet hic Dy. ex qua habes quod interdum in legatis vel fideicommissis est defectus ex parte verbi. et de hoc proprie loquitur hic. Interdum sunt verba enunciatiua et sic deficiũt dispositiua. et de hoc proprie loquitur. §. sequens. cum. l. seq. Interdum est defectus in verbis dispositiuis respectu psone que grauatur et oneratur. et de hoc proprie loquitur. l. peto. in prin. et facit iste tex. secundũ Bal. qd si propter antiquitatem instrumenti abolita sit indictio: si tamen appareant anni domini probabit instrumẽtum. Nam ex illis colligi consueuit qualis sit indictio: vt no. in. l. j. C. de emé. insti. co. vbi bona glo. Et facit qd no. bart. in. l. si libertus. ff. de regu. iur. Et facit ad materiam qd habẽt cano. in. c. inter dilectos. de fide instru.

Item marcus. Verba enunciatiua futuri euentus ad grauatum directa fideicommissum inducunt. hoc dicit. ¶ In text. ibi: verba scilicet di-
23 spositiua. †No. secundum Bal. qd maritus onerat vxorem. facit l. item legato. ff. titu. j. et similiter recipit confidentiam. Adde qr etiam interdum sumit consilium ab illa sicut imperator ab augusta. vt ex tex. et glo. in. §. hec omnia. in aut. vt iudi. sine quoquo suff. colla. iij. ¶ Item no. ex text. coniuncta gloss. in quo consistat prouidentia et in quo consistat religio in principe. Et no. religionem in legibus versari. Nec mirum quia dicitur sanctio sancta l. j. et ij. l. nam et demõstrationes. ff. de legi. et facit. l. fi. C. de prescri. long. tempo. ¶ In glo. verba. ibi. solue vt ibi quia in. d. l. generali fuerunt verba enũciatiua adulatoria relata ad oneratum que sonabant in blanditiem que nil operantur. hic autem erant relata ad grauatum et sonabant in probabilem fiduciam ob quã non est equum testantem esse deceptum. et facit quod no. gloss. ff. eo. l. peto. et sic patet qd aut sunt verba dispositiua: et tunc clarum qd inducunt dispositioné. Interdũ enunciatiua: et tunc propter aliud principaliter non inducũt dispositionem. l. ex his. C. de testa. mili. et. ff. eo. l. titia. Aut principaliter enũciatiua: et tunc si referunt ad grauatũ disponũt vt hic. secus si ad oneratũ. d. l. generali. ¶ In ea. glo. ibi. §. pe. ibi prima facie non inducitur fideicõmissum. sed quo ad rei veritatem sic: vt ibi no.

Summarium.

1 ¶ Fideicommissum generale non includit ea que quis ab alio herede et non vt ex vltima voluntate capit.

2 Res donata vxori quare in fideicommissum non cadat.
3 Donatio facta filio in potestate non cadit in fideicommissum.

Sequens questio. Hec. l. cōtinuatur cum. §. precedenti. et est de eius materia. et hoc intēdit. † Ea que quis capit alio herede existente non vt ex vltima volūtate in fideicōmissum generale non cadunt. h. d. ¶ In tex. ibi existente. subaudi. et non vt ex vltima voluntate vt cesset obiectio de prelegatis de quibus in. l. cum virum. C. de fideicō. ¶ In glo. bonor. ibi. et sic intellige extra bona. subaudi quo ad destinationem defuncti qui separauit illa ab aliis. l. cū dominus. §. filius. ff. de pec. leg. non autem quo ad dominum per id quod superius tetigit
2 glo. ¶ † Et ex hoc habes vnam rationem quare non cadit in fideicommissum ipsa res donata vxori: quia illud est ex eo: quia quo ad destinationem testatoris fuit separata a bonis suis. Secunda ratio colligitur ex tex. quia talis donatio non recipit effectum nec confirmationē ex testamento. hinc est qd̄ etiam si non adeatur hereditas confirmatur donatio per solam mortē. vt est glo. ordinaria et singularis in. l. si post legatum. §. penul. ff. de his qui. vt indi. et facit quod no. glo. in simili in. l. filie. C. fami. herc. Aliqui tamen vt tangit hic Ray. dicunt qd̄ tertia ratio esse potest: quia testator dixit quodcūqꝫ vxor eius heres instituta cepisset. et sic videt̄ se retulisse ad id qd̄ tanq̄ heres ipsa vxor accepit. et per consequens non comprehendit donationem quā nō accepit vt heres. precedentes sunt tamen magis notabiles et magis cōmunes. ¶ In ea. glos. ibi. trahitur retro. innuit glo. qd̄ donatio inter cōiuges secuta morte donantis trahatur retro quo ad dominium. et idem sensit glo. in. l. sub conditione. ff. de solu. Sed communiter hoc reprobatur propter defectum extranei ad qd̄ ideo dicimus qd̄ solum trahitur retro quo ad fructus. sed non quo ad dominium. vt no. glo. in. l. talis scriptura. ff. titu. j. et ibi dixi. et in. l. ij. C. de inoffi. do. et tetigi etiam in. l. si is qui pro emptione. ff. de vsucap. ¶ Ultimo induci᷑ iste text. contra lect. Azo. in. l. filium quem habentem. C. fami. her. inquantum ponit exemplū
3 in predio donato filio in potestate. nam videtur procedere: † qr talis donatio non cadit in fideicōmissum: vt hic probatur. ergo nec computatur in quartam cum ista videantur parificari per id quod habetur in. l. fideicōmissaria. §. fi. ff. ad treb. Sed posses defendere eum qd̄ hic loquatur in donatione facta vxori: non in illa que fit filiō. Sed hec defensio nō est bona: quia equiparatur l. pe. de dona. inter virum et vxo. ideo dic plene vt. d. l. filiū quem habentem. potes etiam saluare opi. Azo. quia non videtur bona consequentia non cadit in fideicōmissum: ergo non cōputat̄ in quartam. patet instantia per id qd̄ habetur in. l. qui heredi. ff. de condi. et demon. et. ff. ad. l. fal. l. in quarta. in quibus patet qd̄ id quod habetur causa conditionis implende non cadit in fideicommissum. et tamen computatur in quartā. Ad tollendū autē Azo. argumentum sufficit instantiam dare: vt est tex. cum gloss. in. c. sicut vrgeri. j. q. j. licet quādoqꝫ procedat quod computetur in quartam id quod cadit in fideicōmissum. d. l. in fideicōmissaria. §. fin. et sic potest saluari opi. Azo. licet hic Cy. et in. d. l. si filium. teneat contrarium.

Summarium.

1 Uerba dispositiua fideicommissum inducunt.
2 Pater dans aliquid filio pro legitima dare censetur.
3 Ius successoris tandiu durat quandiu ius autoris.
4 Matrem non posse filio tutorem dare qualiter intelligatur.
5 Mediato existente certo non curatur de immediato.
6 Instituens heredem extraneum alienare censetur.
7 Proximior i gradu de restituēdo aliis de familia cauere debet.

Peto lucij. Uerba dispositiua sine precepriua ad grauatum siue oneratum directam fideicommissi portionem inducunt. hoc dicit. Et diuidi᷑ in duas partes: vt patet ex prima glos.
1 secunda ibi: quod ergo. tertia ibi: dicemus. ¶ † Not. quod verba dispositiua inducunt fideicommissum: licet sint defectiua respectu persone legate grauate. ratio quia semper in dubio censetur heres vt hic. et. ff. tit. j. l. si seruus. §. qui margaritam. idem si sint defectiua ex parte persone onerate. Nam in dubio intelligitur de herede instituto si reperiatur institutus. facit. l. ita. ff. de statu libe. et vbi nemo esset institutus intelligitur de venientibus ab
2 intestato vt hic probatur. et est etiam tex. valde notādus. ¶ † Itē no. argu. qd̄ si pater dat aliquid filio pro parte sua intelligatur dare pro legitima. facit. l. etiam. §. pe. ff. de bo. libe. de quo etiam hic per Barto. ¶ In glo. ab his. ibi: in legatario non valet subaudi quia videretur esse adulatoria et in blanditiē sonare. sed in casu sequenti videretur prolata propter probabilem fiduciam quia non est equum testatorem effectualiter diludi. ¶ In eadeꝫ glo. ibi. solue vt ibi. supple: quia ibi fideicommissum erat inutile propter commune onus: nō propter defectum verborum. ¶ In eadem glo. ibi decederet pro parte testatus. hoc non est verum: quia etiam si veniret veniens abintestato fieret sibi restitutio ex testamento: vt hic patet in vltimo respōso. ideo melior est ratio: quia magis videtur esse predilectus coherēs quam veniens ab intestato: secundum Pet. facit autenti. hoc amplius. C. de fideicommissis. Preterea contra rationem gloss. facit. l. circa. ff. de inofficioso testamento. vbi ex postfacto potest quis decedere pro parte intestatus. Sed potes dicere quod illud contingit contra voluntatem testantis: nō secundum voluntatem secundū Ray.

Predium. Res prohibita potest alienari ex causa necessitatis. hoc dicit. et est singularis casus. ¶ Item no. quod magis fauorizatur a iure alienatio necessaria
3 quam voluntaria. ¶ † Item not. quod tandiu durat ius successoris quandiu habet durare ius autoris. facit. l. vectigali. ff. de pigno. ¶ Item nota quod ius tertii conditionale non impedit primum nec secundum decretum. ¶ Item nota quod bona que subiacent restitutioni in certum euentum non prohibentur interim capi ex primo et secūdo decreto. quod est notandum pro declaratione eorum que habentur in. l. fina. C. communia de lega. ¶ In glo. heres. in fine. quelibet expositio in se bona. tamen tertia est magis notabilis et singularis. et illa communiter tenetur. ex qua habes quod alienatio necessaria non reuocabitur etiam post mortem ipsius de quo in litera si relinquat alium qui sit de familia. nam censetur ille quodammodo de familia habere ex quo alius habet propter dissoluendum eius debitum. ¶ Et nota quod hic loquitur in alienatione necessaria quando necessitas causatur ex facto heredis sed si causaretur a facto primi testātis: tunc emptor omnino esset securus per. l. filiusfami. §. diuus. ff. titu. j. et quod dixi in alienatione necessaria idem dicas quando est quasi necessaria propter dispositionem heredis grauātis electum. licet nota sit precise necessitas vt probatur in. l. vnum ex familia. §. quod si talia. ff. eodem. et ibi dixi. quod est valde mirādum et notandum ꝫm Dy. et Ray. ¶ Et ex predictis sumunt aliqui cautelam quod faciunt capi ex primo et secundo decreto per creditores defuncti bona prohibita alienari vt sic non incidant in prohibitionem. facit quod habetur in. l. si pecuniaꝫ. §. itē queri potest. ff. de rebus eo.

Mater. Relicta a tutore videntur relicta a pupillo. et ideo valent. licet tutoris datio non fortiatur effectum. Et primo ponit vnum dictum de matre. Secundo probat illud per simile de patre. Tertio quod dixerat de tutore extēdit ad curatorem. Quarto quod dixerat quando datio tutele ab initio non extenditur ad casum quando deficit ex postfacto. Quinto infert vnam illationem. secunda ibi: nam et si. tertia ibi:
4 quidam. quarta ibi: nec interest. quinta ibi: ac deniqꝫ. ¶ † Item not. quod mater non potest dare tutorem filio. intellige taliter quod teneat datio ipso iure. sed venit confirmandus per iudicē l. ij. ff. de confir. tuto. ¶ Item no. quod fideicommissum relictuꝫ ab administratore censetur relictum ab ipso principali. ¶ Item not. quod in dubio quis presumitur putare valere quod facit.
5 ¶ † Item no. quod vbi mediatus est certus nō curamus de immediato. vt colligitur secundum Ray. et sic facit quod non vitietur iuramentum. licet prestetur super scamno vel lapide. de quo in aut. sacramenta. C. si aduersus vendi. et in corpore vnde sumitur. vbi bona gloss. et facit etiam quod nota. per glo. in clemen. ff. de hereticis. ¶ Item no. quod vbi aliquid fit sub nomine appellatiuo videtur haberi respectus ad personam representatā per ipsum appellatiuum. et sic facit secundum Ray. quod si delegatus citat ad certam diem teneatur comparere coram subdelegato ab eo: quia eius personam representat. ¶ Item facit secundū Bald. quod si dirigitur preceptum vel mandatum ad aliquem tanquam abbatem alicuius loci: quod licet ille non sit verus abbas: tamen mandatum astringat verum abbatem. licet in iudiciis dicat hoc non procedere quia iudicium agitatum cum minus legitimo prelato nō nocet per id quod habetur in. l. si tutor C. in quibus causis in integrum resti. non est necesse. facit ad materiam id quod habetur in. c. quoniam abbas. extra de offi. delegati. et in. c. eam te. extra de rescriptis. ¶ In gloss. non potest ibi tamen sine inquisitione. imo dic quod etiam tunc cum inquisitione licet minori quam quando non instituit: vt no. per gloss. in. l. ij. ff. de confir. tu. secundum Cy. et alios. ¶ In glos. prestabitur. in fine. quelibet in se bona tn̄ vltima magis plana. et ipsam tenuit Dyn. Ex prima tamen nota diligenter quod datio tutoris facta in testamento minus solenni conditio inter liberos nō valet. et ratio esse potest: quia tendit in preiudicium eius qui datur tutor. facit. l. impuberi. ff. de administra. tuto. et. l. cum filius ff. de testamen. mili.

Fratre here. Res alienata extra familiam contra prohibitionem testatoris reuocatur per omnes de familia ordine successiuo. sed primus cauet de restituendo sequentibus. Et si cautio admittitur non condicitur: sed casu

sed casu eueniente res vendicatur. et sufficit quem fuisse in familia tempore testamenti. h. d. Et primo ponitur thema. Secundo circa illud sex per ordinem soluuntur questiones. Et prima. q. est quando veniunt illi de familia. secundo quo ordine. tertio qualiter veniant. quarto qualiter consulatur re tradita cautione non prestita. quinto qualiter consulatur per traditionem ante. sexto an admittantur illi qui fuerant de familia tempore testamenti. licet non sint tempore mortis. Prima questio ibi si non paruit. secunda ibi quid ergo. tertia ibi: nec tamen. quarta ibi qd si cautio. quinta ibi cautionem. sexta ibi si quidam. ¶ In tex. ibi eiusdem generis. i. gradus. Nam omnes sunt de eodē genere. l. agnatione. l. j. §. de proba. ¶ In tex. ibi emācipati. et sic desinit esse de familia per emancipationem. l. pe. §. de capi. dimi. ¶ Item not. quod interdum testatores prohibent alienationē domus extra
6 familiam. et hoc sepe contingit in palatijs et turribus. ¶ †Item no. qd alienare dicitur qui extraneum instituit heredē. et ad hoc sepe allegatur. facit. l. si quis prioris. §. j. C. de incest. nup. Bal. tamen dicit qd istud hic non colligitur ex eo: quia non transit dominium in extraneum heredem. quod patet: quia illi de familia possunt vendicare. §. eo. l. vnum ex familia. §. si viuo. cum ibi no. et. j. eo. l. cum pater. §. libertis. ideo dicit qd dicitur hic contrauētum ex capite. quia in familia non relinquitur nō ex capite alienatiōis prohibite. et hec est subtilis consideratio ſm eum. sed certe ratio sua non vrget: quia etiam quando alienatur inter viuos non transfertur dominium. d. l. cum pater. §. liberis. et quod plene not. in. l. ea lege. C. de condi. ob cau. et tamen satis dicitur alienari vt dicat contra factum. sic ergo et hic satis dicetur alienata siue alienetur inter viuos siue per vltimam voluntatem collatā in extraneū. et sic intelligatur iste tex. et ideo dum litera hic dicit sed domum alienauit. subaudi inter viuos. ¶ Item no. qd quādo contrafit voluntati testatoris omnes de familia admittunt. et no. quod hoc intelligitur quando sunt eiusdem gradus: alias admittitur proximior. et sic facit ad ea que dixi in. l. vnum ex fa-
7 milia. §. si duos. §. eo. ¶ †Item not. qd ille qui est proximior in gradu debet cauere de restituendo alijs de familia. alias repelli tur exceptione. ¶ Item no. qd si cautio non fuerit prestita et res fuerit tradita non potest cautio condici. ¶ Ultimo no. quod sufficit quem fuisse de familia tempore testamenti: licet non sit tempore mortis. Idem econtra per id quod habetur in. l. cum ita. §. in fideicommisso. §. eodem. et in. l. si cognatis. j. de reb. dub. ¶ In glo. extero. ibi. §. quindecim. iste. §. proprie non contradicit solutioni prime questionis. sed solutioni secunde. et vera so. est qd ibi non fuit simplex prohibitio. sed limitata ad portionem vniuscuiusqꝫ. ideo si semel sit pars alienata vni de familia illa pars eximit causam prohibitionis. ideo ille in quem est alienata potest illum etiam in extraneū alienare. quare non est prohibitus alienare nisi partem suam. ¶ In eadem glo. ibi ad legitimum. et intellexit forte glo. quando non fit testamentum. ¶ Glo. tamē valde singularis in. l. pater. §. iulianus. j. ti. j. idem dixit si instituat legitimus. et cum ista glo. transit hic Bar. et pro ea allegat. l. cū pater. §. cum inter. j. eodem. Sed Pe. quem in effectu seqtur hic Bal. tenet oppositum: quia sicut non possit expresse conferre in extraneum. et sic in personam prohibitam: ita non debet posse et tacite. arg. l. cum quid. si certum petatur. Tacite autem dicitur conferre non faciendo testamentum. l. conficiuntur. §. primo. §. de iur. codi. allegat etiam pro hoc. l. codicillis. §. in rem. j. eodē. et quod habetur in. l. si ita quis. §. ea lege. j. de verbo. obliga. Credo quod in practica seruaretur opi. gloss. et bart. Forte tamen verior est de iure opi. Pe. et per rationem suam. Nec ob. §. quindecim. quia nil facit. nam illa nō est ratio illius tex. qꝛ deueniat ad legitimam: sed alia quam. §. dixi. ¶ Item non ob. §. cum inter quia potest dici speciale in casu illo propter rationem ibi tactam in glo. et sic a contrario sensu potius faceret contra. ¶ In ea. glo. ibi. §. fundum. ille. §. ponit casum valde notabilē et singularem p quem patet qd verba que accessorie ponuntur regulariter secundum naturam principalis dispositionis et non ampliant illam. qd est valde notādum. Nam prima facie quis dicet contra id qd ibi deciditur. Et pro predicta decisione facit quod habetur in. l. ex pupillari. §. de vulga. et pupil. et in clem. si dignitatem. extra de preben. vbi est optimus casus. ¶ In eadem gloss. ibi respondeo potest. Ratio est: quia sicut ex solo titulo cōtractus non transfertur dominiū ipso iure. l. traditionibus. C. de pac. ita nec impeditur dominij translatio per solum contractum: que ratio cessat in vltima voluntate. l. a titio. j. de furtis. Et per hoc dixit Bal. qd si esset casus in quo solo titulo transfertur dominium. exemplū in. l. fi. C. de sac. sanc. eccle. tunc etiam eodem fauore posset ex eodem contractu impediri translatio dominij. ¶ Et ex predictis patet quod potentior est prohibitio legis et testatoris q̄ contrahentis. Nec ob. l. fi. C. de re. alie. non alie. vbi equiparantur: quia verum est quo ad interpretationem alienationis: sed non quo ad impediendum translationem dominij. ¶ In ea. glos. in fine. Sol. qd ibi erat prohibitio legis: hic testatoris. et durius agitur cum homine q̄ cum lege. l. celsus. de arbi. vel ibi erat prohibita simpliciter alienatio. ideo nō intelligitur prohibita successio alienationis ex testamēto vel abintestato: qꝛ erat quodammodo necessaria. sed hic erat limitata ad certum genus personarū. Uel secundum Bald. ibi erat prohibitio propter ipsius rei naturam ideo transit cum vniuersitate. l. et in modicis. §. de cōtrahē. emp. hic fauore certarum personarum. et eodem modo potest responderi ad. l. quedam. de acquir. re. dom. et in materia distingue vt hic per Barto. ¶ In glos. cauere. in fin. vtraqꝫ practica in se bona. ¶ In gl. conditio ibi. secus hoc est falsum: vt ibi patet et in. l. si vsusfructus nomine. §. vsufru. queādmo. caue. ideo tene sequētem: quia hic non intererat illius qui restituit: cum ipse esset extraneus vt patet in principio. Uel dic secundum Bal. quod ibi cautio prestabatur ab substantiam debiti. et ad fundandam iustitiam petitionis hic per quandam cōsequentiam et non ad substantiam debiti. Or tene quod placet. ¶ In glossa. cautionem ibi prestatur iudicis officio. subaudi per titulū infra vt le. nomi. caue. ¶ In glossa superfit. ibi. §. penul. per illum. §. patet quod vltimus de familia habet rem libere et potest eam in extraneū trāsferre: quia non est qui reuocet. et no. ex glo. scdm vltimā expositionē qd licet spectet alter esse in eodē gradu nihilominus admittetur superstes ad solidum. facit infra. de ven. in possess. mit. l. vbicunqꝫ. quod est notandum secundum Baldum contra hoc tamen facit quod habetur in. l. si tamen. §. eodem titulo. per quā videtur quod nō possit preoccupari portio ex iusta causa absentis. et hoc forte est verius: et secundum hoc admitteretur ad partem suam interim. vel saltem debet cauere si recipiat totū de dādo partem alteri et sic possit saluari gloss. ¶ In glos. familie. ibi de domo sua. Nota ex tert. coniuncta glo. quod paria sunt prohibere ne res exeat de familia vel de domo sua. facit quod habetur. in. l. j. §. primo. §. ad sill. Idem si dixerit de casato vel de stirpe secundum bal. et Ange. hic. ¶ In eadem glo. ibi de familia tamen est hoc falsum secundum ista tempora per. l. fin. §. de cap. dimi. Sed hodie gl. potest saluari p autē. de heredi. que abintesta. §. nullam. coll. ix. quam gloss. voluit allegare licet corrupte alleget de here. et fal. de quo dixi in. l. cum ita. §. in fideicommisso. supra eodem. Et adde quod notatur in. l. si cognatis. ff. de rebus dubijs.

Summarium.

1 Uasallus feudo renunciare potest.
2 Oneratus vel honoratus in quantitate non potest vltra illam grauari.
3 Grauari non potest quis in plus quam percipiat emolumēti.
4 Precium loco rei succedit in vniuersalibus.
5 Consumi non dicitur id quod in corpore matrimonij continetur.

Imperator autem. Legatarius tenet cedere actionem fideicommissario vel rem si habet. hoc dicit. ¶ Item not. quod penes legatarium grauatum per fideicommissum videtur esse omnis actio competens pro legato et sic facit quod interim ipse sit dominus si species est legata. non autem fideicommissarius. de quo dixi in. l. vnum ex familia. §. sed si vno. supra eodem. Et sic videtur quod demum cum habebit penes se rem legatam transeat dominium in fideicommissa-
1 rium. ¶ †Item not. argumentum quod vasallus vel emphiteota possit feudo renunciare si vult rem reddere. nec tenebitur ad seruitium vel ad pensionem. de quo tangit hic Ray. et Cynus sed dic plene vt per glo. in. c. finali. de capi. corra. in vsibus feudorum. seu in titulo de capita. qui curiam vendi. et per Bartoluꝫ in lege si is qui cum quo. infra de aqua pluuia. arcend. et ibi plene dixi. et per canonistas in capi. que in ecclesiarum. extra de constitutio. ¶ In glo. abstinuit. in fine dic melius facit. l. iulianus. vt supra eodem.

2 **Si certum lega.** †Oneratus in quantitate non potest vltra grauari quam sit illa: et eius vsure si onus consistat in quātitate: secus si in propria specie ipsius onerati. ¶ Item nota quod vbi legatum vel fideicommissum consistit in quantitate non potest amplius grauari legatarius quam percipiat ex re legata et eius accessione. secus quando legatum consistit in specie propria. ratio est quia tunc legatarius videtur rem suam appreciare ad valorem legati: licet re vera plus valeat. facit infra ad legē falcid. sed et si non. seruus. ¶ Item nota quod licet non attendatur emolumentum quod prouenit ex re vel propter rem: vt hic patet iuncta. l. vsura pecunie. infra de verborū significa. et supra titulo. j. l. filiusfamilias. §. apud marcellum. cum non considerat emolumētum quod omnino extrinsecus ex negotiatione potest euenire vt hic probat in verbo nec mutanda. q casus non est alibi scdm Dy. Sed certe sa-

tis concor. l. si heres. ff. ad l. fal. et l. emptor ex hereditate. s. de here. ven. et facit qd habetur in. l. si sic. s. ti. j. ¶ In glo. emolumentu. in fi. So. sm Dy. qd in contrariis interuenit mora. et sic delictum quod habet nocere moroso. de regu. iur. c. mora. lib. vj. hic autem nulla mora interuenerat. vel dic sm Pet. qd istud extrinsecum emolumentum non consideratur quo ad grauamen: vt per hoc quis possit grauari. et ita loquitur hic: sed in fauorem vt possit quis illud percipere bene interdum consideratur vt in cotrariis de quo plene per glo. et doc. in. l. j. C. de sen. que pro eo qd interest proferuntur. ¶ In glo. offerat. ibi si minor. hec. l. et. l. sed et si non seruus proxime alleg. ponunt eundem casum quem ponit tex. in ver. enim. et sic non est diuersa fallentia ab illa que hic ponitur. ¶ In eadem glo. ibi proprie est onus intrinsecum inherens ipsi legato ex natura rei legate que consistebat in iure vniuersali et in continente commoda et incommoda. et facit quod habetur. ff. eo. l. filius. §. primo. ¶ In ea. glo. ibi. §. si cui. ibi legatum fuit alternatiuum et electio erat legatarii. ideo sibi imputatur quare elegit id qd minus valet. idem si legatum sit simplex. sed onus fideicommissi alternatiuum eadem ratione. nam et tunc est quid imputandum legatario si non eligit qd potest. l. si mihi stichus. s. titulo. j. et sic patet qd regulariter quis non potest grauari in plus quam oneretur seu quam percipiat ex re legata et eius accessione. fallit in effectu in quatuor casibus. Primus est quando grauamen consistit in specie propria. Secundus est in. §. mensa. quando grauamen inest ex natura rei legate. Tertius est in illa. l. plane. §. si cui quando legatum est alternatiuum et fideicommissum de altero ipsorum. Quartus est contra in. d. l. si mihi stichus. s. tit. primo. ¶ Ultimo inducit Bal. hunc tex. in argumetum qd damnatus vendere rem in testamento non possit intentare remedium. l. ij. C. de rescin. vendi. vt colligitur hic in ver. enim. et forte potest dici quando damnatur vendere certo precio: quia tunc acceptans legatum sibi factum videtur remanere contentus pro dicto precio vendere. secus videtur si simpliciter esset damnatus vendere re: quia tunc si vendit pro minus iusto precio intantum quod videtur deceptus vltra dimidiam iusti precii. videtur habere locu remedium. d. l. quia tunc non videtur subesse ratio in contrariu ex quo testator non expressit precium.

Cum quidam. Oneratus in quarta non pot grauari in alia quota vltra vires lega
3 ti. hoc dicit. ¶ † Ite no. qd non potest quis in plus grauari qua percipiat ex re et eius emolumento. et si in plus grauatur non valet in eo qd vltra est: sed solum in alio: vt. s. proxi. §. ¶ Et ex hoc no. qd vtile per inutile non vitiatur. de quo in regula vtile de regu. iur. lib. vj.

Cum autem. Precium et res coparata seu empta ex precio succedit loco rei in vniuersa
4 li. hoc dicit cum duabus seq. ¶ † Item not. qd in vniuersalibus precium succedit loco rei. de quo etiam per glo. in. l. si rem et precium. s. de peti. here. et in. l. labeo. ff. de ver. sig. siue agatur actione personali: vt hic probatur. nam agebatur actione ex testamento siue actione reali. d. l. si rem et precium. Nam petitio hereditatis dicitur actio realis: licet habet personales prestationes adiunctas. l. sed et si lege. §. petitio. s. de peti. here. secus est in iudiciis singularibus in quibus non succedit regulariter precium loco rei l. mater. et ibi per Cy. de rei. ven. nisi interdu in subsidiu re empta vt ibi no. et. l. fi. C. de neg. gest. ¶ † Ultimo not. illud vulgatu
5 qd no dicitur consumi id qd in corpore matrimonii continetur. ¶ Et no. qd dicitur retineri emendo aliam rem vel etiam se liberado: ex quo potes notare qd dicitur facere quis sibi capitale soluendo creditoribus prout vulgariter dicitur. ¶ In glo. non videtur. ibi: hoc enim nomine hereditatis. Bar. hic simpliciter dicit idem si nomine proprio per hunc tex. qui loquitur indistincte per. l. idem seruandum. ff. eo. vbi patet qd non potest dici fieri nomine hereditario solutio que fit propriis hereditariis creditoribus. et cum talis pecunia soluta seu tantumdem cadit in fideicomissum. Ray. videtur saluare glo. vt sit differetia in hoc an emat nomine hereditario an suo quia si emit nomine hereditario res empta cadit in fideicommissum: sed si nomine proprio: tunc ipsa res non cadit. et ita intelligatur glo. hic. sed bene precium ipsius rei per id qd habetur in. l. idem seruandum. et hec opi. mihi placet per quam saluatur glo. Et concordari potest opi. Bar. et glo. Et adde dictis Bart. inquantum dicit qd non videtur in bone fidei possessore cadere illa distinctio an suo nomine an noie hereditatis faciat. Nam hoc videtur falsum per tex. cum gloss. in. l. si quid possessor. s. de peti. here. ¶ Item adde secundo quod. l. sed et si lege. §. primo. videtur intelligenda quando pro se et non pro hereditate emit rem vt ibi tangit glo. et etiam hic. nam si pro hereditate tunc nulla venisset in petitione hereditatis. arg. l. item veniut. s. de peti. here. et eius qd habetur in. d. l. si quid possessor. sed quia possessor emit rem pro se: ideo no venit res in petitione hereditatis si non vult dare: sed solum precium ipsius rei: vt ibi dicitur. ¶ Item adde inquatum dicit qd in male fidei possessore est electio agentis viri heredis, an petat rem venditam an vero precium. Nam illud videtur verum regulariter. fallit quado vendidisset rem sterilem et inutilem hereditati ante motam controuersiam: vt est tex. cum glo. in. l. si possessor. §. j. vbi bona glo. s. de peti. heredi. Item videtur si rem non sterilem vedidit sed ex causa necessaria: puta causa satisfaciendi creditoribus: cum alias comode non posset. d. l. item veniunt. §. j. Nam in dictis casibus no videtur posse eligere rem. Item adde inquantu dicit quod si ex pecunia redacta ex venditione rei hereditarie emit aliam re, ipse male fidei possessor qd illa non venit in petitione hereditatis: sz solum precium vel res vendita. nam hoc videtur verum quando pro se emit. et sic noie suo: secus si pro hereditate. quo casu si erat necessaria hereditati illa veniet in petitione hereditatis. d. l. itez veniunt. §. j. et non veniet tunc precium. Si autem non fuisset necessaria tunc esset electio agetis per ea que habentur in. d. l. ite veniunt. prealleg. in tex. et glo. ex qua aperte patet qd est longa differentia interdum an emat pro se. et sic suo nomine an pro hereditate. et sic nomine hereditatis. et sic patet qd Bar. non perfecte dixit in hac materia. ¶ In ea. glo. ibi so. vt ibi subaudi quia ratio legandi apposita in legato demonstrabit non esse de mete disponentis venire in legato qd in alia causam erat conuersum. ¶ In glo. seruandum. in fi. sol. qd ibi factum erat legatum de reliquis que desierant esse aliqua per conuersionem factam in aliam causam. ideo ibi deficit legatum que ratio hic cessat.

Si quod ex par. Partum quis dicitur habere eode titulo quo habet matrem. h. d. ¶ In tex. ibi quanti puerum pone exemplum sm Dy. Ray. si emi matrez pregnantem pro. xij. et postq peperit valet. viij. Nam in effectu videor emisse partum pro quatuor. ideo illa quatuor cosequar in effectu ex causa legati. ¶ Item no. qd ancilla pregnas dicitur carius emi propter partum. ¶ In glo. lucratiua. ibi in partu non est ti. supple separatus et distinctus a re empta. nam potest dici qd habetur titulus in partu scilicet in concreto cum ipsa re. de quo plene in. d. l. si ancille. Et adde etiam qd habetur in. l. lege falcidia placuit. ff. ad legem falcidiam.

Summarium.

1 Prorogatio indistincta refertur ad omnia.
2 Prorogari potest qd diem non habet.

Titio centum. Prorogatio dici legator facta simpliciter refertur etiam ad legatum quod habet in diem. hoc dicit.
1 ¶ † Item no. qd vniuersalis et indistincta prorogatio refertur ad omnia. secus si fuisset limitata. l. talis scriptura. s. ti.
2 j. ¶ † Item no. qd prorogari dicitur etiam quod diem no habet. et sic facit sm Bal. qd si iudex etiam post lapsum terminum dicat prorogo tibi terminum vsq ad. x. dies qd valebit talis prorogatio et habebit terminum. x. dierum qd notandum. ¶ In glos. si. in fi. So. vt no. in. l. talis scriptura. in versi. presenti die. s. titu. j. ¶ Item potes dicere qd non obstat si bene ponderetur. imo potius concordat.

Summarium.

1 Testatorem loqui cum quouis in vltima voluntate non refert.
2 Donatio verbum fideicommissi vim habet simpliciter prolatu.
3 Prelegata non veniunt in substitutione vulgari.

Miles ad sororem. Non refert cu quo quis loquatur qua
1 do verba dispositiue proferuntur. ¶ Item not. qd no refert cum quo testator in vltima voluntate loquatur secundum quem dirigatur intentio. l. cum pater. §. donationis.
2 ff. eo. ¶ † Item no. qd verbum donatio simpliciter prolatum habet vim fideicommissi quando non potest habere vim donationis quod intellige dummodo adsit numerus testium sufficiens ad fideicommissum. et sic facit qd si filiussa. patre consentiente facit testamentum. deinde dicat qd si non valeat iure testameti valeat iure donationis causa mortis alterius vltime volutatis. qd si ille cui relinquit non est presens nil valeat: cum non possit testari vel codicillari etiam parte consentiente. l. qui in potestate. coniuncta. l. ij. s. titu. j. Nec valebit etiam vt donatio cau. mor. ex quo pars non est presens. l. inter mortis. ff. de dona. cau. mor. et p Cy. in. l. j. ad finem. C. de dona. cau. mor. et in. l. seruum. §. fi. C. qui test. face. pos. Item facit iste tex. qd si habens potestatem codicillandi coram quinq testibus dicat dono causa mortis titio decem si titius sit absens: licet non valeat vt donatio causa mortis valebit vt fideicommissum. de quo per Cy. in. d. l. j. et facit qd dixi in. l. vt heredibus. s. eodem.

3 **Pro parte.** † Prelegata non veniunt in substitutione vulgari. hoc dicit. ¶ In tex. ibi partes hereditatis. dic etiam respectu patris hereditarie qua habebat in prelegatis.

in prelegatis. ¶ Item no. quod dixi in summario: et intellige pro parte coheredum pro qua tenuerit prelegato. sed pro parte hereditaria ipsius cui facta fuerunt prelegata pro qua non tenebat cum a seipso sibiipsi non possit relinqui. l. legatum. §. heredi. ff. ti. j. bene veniunt si decedat ante aditam hereditatem. secus si repudiaret. l. sextilia. ff. tit. j. ¶ In gloss. constituerit. ibi sol. vt ibi. Hanc primam videtur sequi hic Bal. sed non est bona: quia secundum illam sequeretur quod si repudiaret hereditatem non haberet integra prelegata. quod esset contra. l. sextilia. ff. tit. j. Secunda etiam sol. glo. non videtur bona: quia conditio si heres non erit videtur verificari in vltimo momento vite in quo non potest declarare an adeat: vt est tex. cum glos. in. l. vlti. ff. quando di. lega. ced. et. l. arboribus. §. cum quidam. ff. ti. j. ideo dum glo. dixit quod videtur inesse conditio si heres non erit. melius dixisset si non repudiauerit. que non verificatur eo viuo. et ideo si decedit hereditate non adita nec repudiata pro portione hereditaria non debentur prelegata. Et si dicas cum conditio illa tacite insit debet impedire transmissionem. l. conditiones que extrinsecus. ff. de condi. et demonst. dic illud verum nisi inesset ex presumpta mente testantis. arg. l. legata. ff. de condi. et demon. vel nisi sit conditio que pendeat a potestate legatarij. ar. l. si ita relictum. §. illi si volet. ff. ti. j. vt est hic casus valde nota. limitans. d. l. conditiones. Secunda autem solutio non est bona: quia ratio legis contrarie non fundatur ex eo quod ibi fuerit suus heres. ¶ In ea. glo. ibi. l. cum questio. melius facit. l. cum responso. et forte gl. est corrupta vitio scriptoris.

Summarium.

1 Testatus pro parte et pro parte intestatus ex postfacto pot quis decedere.
2 Legata diuiduntur diuersis iuribus testamenti.
3 Legatum quandoque affert incommodum.
4 Heres vsumfructum retinere nequit.
5 Demonstratio falsa non nocet legato.
6 Dictio ex denotat causam proximam.
7 Causa impediens in accessorijs potentior est quam in principali.
8 Comparatiui natura que sit.
9 Superior non semper quemlibet electum confirmare debet.
10 Legatum quis perdere non debet si per eum non stet quo minus onus acceptet.

Cum filius. Si testamentum rumpitur pro parte prelegata predicta pro parte non debentur: sicut nec legata facta extraneis. libertates vero prestantur insolidum pro seruitute. aut actio datur insolidum: sed pro parte obstat exceptio nisi partis estimatio offeratur. hoc dicit. Et primo loquitur de legatis diuiduis. Secundo de indiuiduis. secunda ibi: sed libertates. Et illa primo tractat de legato libertatis: secundo de legato seruitutis. secunda ibi quod non erit. ¶ In tex. ibi: filius. subaudi exheredatus a matre vel etiam preteritus: cum preteritio matris habeatur pro exheredatione: vt in. §. mater. insti. de exhereda. libe. et. ff. de inoffi. testa. l. cum filius. ¶ In tex. ibi. varie sunt. subaudi: quia contra vnum obtinuit: quia ille non probabit filium ingratum. et contra alium non obtinuit quia ille probabit eum ingratum. facit. l. liberi. et. l. omnimodo. et quod ibi not. C. de inoffi. testamen. ¶ In text. ibi precio accepto. s. pro parte sua

1 pro qua vicit. † Not. quod ex postfacto potest quis decedere pro parte testatus et pro parte intestatus. licet a principio sit secus. ff. de regu. iuris. l. ius nostrum. ¶ Item not. quod inter diuersos etiam coram vno iudice possunt ferri diuerse sententie etiam su-

2 per eodem: vt hic colligitur. coniuncta gloss. ¶ † Item no. quod diuersis iuribus testamenti diuiduntur legata. Et no. quod interdum diuiditur forma petendi et consequendi. et istud contingit in legatis diuiduis. interdum non diuiditur aliquod predictorum. et hoc contingit in libertate secundum Bal. hoc tamen vltimum non videtur simpliciter verum per ea que tangit hic glo. in ver. placuit. ¶ In glo. prima in fine. Aduerte si esset institutus alter filius cum extraneo non deberet obtinere contra alium filium qui debet habere partem suam sicut ipse exheredatus sed bene contra alium extraneum. et sic possit hic intelligi. facit. l. circa. ff. de inofficioso testamento. Si autem ambo fuissent extranei tunc potest esse quod obtinuit contra vnum et non contra alium quia ille vnus probauit ipsum ingratum et non alius vt. ff. tetigi super litera. ¶ In gloss. tribunalibus ibi probabit. respicit antiqua tempora secundum que filius debebat probare se gratum. sed dic econtra. l. vt liberi. C. de inofficio. testamen. ¶ In glossa. actionem. in fine gloss. sic exposuit. quia querela non est simplex actio. sed appellatur interdum accusatio: vt plene no. in. l. posthumo. ff. de inoffi. testamen. ¶ In glossa placuit. ibi: consulitur tamen cum glossa transit Barto. sed Bal. in notabilibus videtur simpliciter inherere litere quod libertas competat nihilo dato. nam sufficit quod testamentum remaneat validum saltem pro parte vt sic remaneat integra libertas cum non possit quis esse pro parte liber et pro parte seruus. l. duobus. ff. de liber. cau. et tenendo opi. istam potes dicere ad. l. iudicante. quod loquitur in libertate prestanda per fideicommissum que non potest prestari nisi sentiat ille qui dominus est pro parte: ideo tunc oportet redimi illius partem. facit. l. j. C. de ser. commu. ma. sed in libertate directa videtur secus: quia illa ipso iure competit hereditate adita etiam per vnum heredem. l. si nemo. ff. de testa. tu. Nec ob. etiam d. l. duobus. quia non loquitur in casu isto quando ex testamento quis pretendit libertatem. Unde forte de iure verior est opi. Bal. tenendo tamen opi. glo. quam sequitur Bar. vt dixi surgit dubium quis debeat prestare filio estimationem partis sue. glo. in. l. cum duobus. C. de inoffi. testamen. dixit quod debet prestari per seruum. pro qua facit. d. l. duobus. de libe. cau. Sed in contrarium facit. l. cum in graui. cum seq. de iur. codi. Sed si vis tenere gl. potes dicere quod ibi sperabat solum successurum quem grauauerat insolidum enim grauauerat. ideo tunc debet redimere partem ab alio. sed hic non sperabat illum qui vicit filium successurum nisi pro parte. ideo non tenebitur redimere partem a filio qui obtinuit sed seruus cui data est libertas debebit prestari. ¶ In ea. glo. in fin. Nota bene quod licet a principio testamentum valeat si ex postfacto rumpitur ex causa preteritionis vel exheredationis debentur legata per auth. ex causa. Idem dicas si a principio sit nullum ex causa preteritionis vel exheredationis quia auth. ex causa. indistincte confirmat legata sicut olim indistincte legata inualidabantur siue a principio siue ex postfacto inualidaretur testamentum. licet alij aliter dicant vt hic refert Cy. de quo plene per bar. et doc. in. d. auth. ex causa. et in. l. filio preterito. ff. de iniusto testa. vbi plene dixi. et in dictis locis etiam tangitur an in preteritione paterna habeat locum dicta auth. ¶ In gloss. quod non erit. ibi quia predium pro parte liberatum est hoc est falsum quia non potest predium pro parte liberari: cum seruitus sit indiuidua. vt plene no. Bar. in. l. stipulationes non diuiduntur. in. iiij. oppo. ff. de verbo. obli. Nec ob. l. cum pomum. §. fin. et. l. pro parte. §. si. ff. de serui. quia imo potius faciunt pro et contra glo. quia volunt quod integra seruitus retineatur etiam in parte redempta licet glos. aliter sentiat et non bene. vt l. vnus ex socijs. ff. de serui. rusti. predi. ideo veritas est: quia ex quo testamentum est ruptum pro parte censetur nunquam seruitus fuisse. licet alias si testamentum non esset ruptum ipso iure per testamentum esset inducta. l. si partem. §. j. ff. quemadmodum serui. amit. Sed ex quo testamentum est ruptum pro parte fingitur nunquam seruitutem fuisse in fundo que a principio non posset imponi fundo communi per vnum ex dominis. bene tamen competit actio ex testamento ad seruitutem. et quia illa est indiuidua dicitur insolidum competere contra heredem qui obtinuit contra filium. tamen sufficit quod ille prestet estimationem ipsius seruitutis pro parte hereditaria contingente eum: vt hic dicitur in ver. plane. et in ver. sequen. ¶ In eadem glossa ibi: alioquin damnatur ad interesse. glos. hic male dicit. nec hoc dicit litera. ideo dic quod si heres non potest esse in concordia cum filio non damnabitur ad interesse agentis: sed solum ex parte estimationis ipsius seruitutis contingentis eum pro rata. Si autem posset esse in concordia cum filio tunc non condemnabitur ad aliquid nisi legatarius offerat partem estimationis contingentis pro rata ipsius filij. alias repelletur sicut repellitur quando legata est seruitus et imminet falcidia si ipse legatarius non offerat estimationem quam capit ratio falcidie. et iste est verus intellectus litere vt ex illa patet. Pe. tamen dicebat hic quod si testamentum est rescissum pro minori parte electio erit legatarij an velit offerre estimationem pro parte filij: an vero petere quod condemnetur heres in parte ipsum tangente. Si vero econtra sit ruptum pro maiori parte electio erit heredis. si autem sit pro equali parte electio fauore vltime voluntatis erit legatarij. argu. eorum que habentur in. l. lucio. ff. eod. et argu. eorum que habentur in. l. sancimus. §. ne autem. C. de donatio. Sed tu tene quod superius dixi: quia illud est magis de mente litere: vt ex illa apparet. ¶ In eadem glos. ibi agnatione posthumi quando non est factum testamentum. l. qui in graui. cum ibi no. ff. de iure codicil. ideo dic et melius quod in contrario grauauerat vnum solum insolidum enim non grauasset. ideo si postea non succedit insolidum annihilantur legata indiuidua que non possunt ab ipso insolidum prestari nisi sit legatum libertatis. vt. d. l. qui graui. et. l. seq. iuncta. d. l. pe. hic autem grauauit duos et non sperabat vnum solum successurum. Et sic omnino voluit grauare quemlibet pro parte: ideo si vnus remanet heres si legatum est diuiduum prestat pro parte si est indiuiduum prout est seruitus prestat partis estimationem: vt hic dicitur. facit. l. post emancipationem. et quod ibi no. infra titulo primo. et quod not. per Dy. et Barto. in. l. cum pater. §. cum estimaret. ff. eo. titu. ¶ In glo. pro parte. ibi extinguitur seruitus. No. ex glo. quod possibile est ex facto extingui seruitutem pro parte. ideo dixit gloss. precedens. et in. l. vnus

ex socijs.§.de serui.rusti.predi. Sed cōtrarium est verū: vt plene no. Bar.in.l.stipulationes nō diuiduntur.in.iiij.op. quarte.q. prin. Et si dicas cum a principio post mortē testatoris ⁊ aditam hereditatē fuit originata seruitus per.l.si partē.§.j.s.quēadmo. serui.amit. ex quo non potest extingui pro parte quare nō durat insolidū ex quo non extinguitur: licet rumpatur testamētum ex postfacto pro parte. Responderi potest: quia statim cum rumpit̄ fingitur retro ab initio nō valuisse: sicut ergo non possit per vnū ex dominis imponi seruitus predio cōmuni: ita nec ex facto huius testatoris ex quo eius testamentum solum pro parte valet. et ideo seruitus non competit post rupturam: sed solum competit actio contra heredem qui obtinuit contra filium: ⁊ competit ad solidum propter naturā seruitutis que est indiuidua: vt.j. sequit̄ in glo. Quare tamen tunc debeat fieri condemnatio. dixi super glo. precedenti. Et per hoc habes vnum intellectum huius principij hic licet glo. non perfecte declarent nec doc. ¶ Et per predicta patet qđ sequens expositio glo. est melior. ¶ In glo. falcidie. in fi. de hoc dixi.s.in glo.in ver.patrui.⁊ ex illa habes qđ auf. ex causa. nedum habet locum quando rumpitur testamentum totum ex causa preteritionis vel exheredationis: imo etiā si pro parte tantum. vt patet ex glo. predicta relata ad tex.

3 **Lucio.** Legatarius hereditatis debet illius commoda ⁊ incommoda sustinere. h.d. ¶ †Item no. qđ legatum interdum affert etiam incommodum: vt quia hoc habet natura rei legate: quia legata est vniuersitas que habet in se cōmoda ⁊ incommoda. facit.l.proxi.§.mense. regulariter autem legatum affert commodum ⁊ non incommodum vel onus.l.si hereditatis.s.mād. ¶ In glo. onera. ibi vel ipso iure. Innuit glo. qđ legatum hereditatis meuiane censeatur legatum vniuersale. et in ipso trebellianum. ⁊ consequenter qđ facta executione trāseāt actiones ipso iure actiue ⁊ passiue: sed hoc non est verum per.l. cogi.§.sed ⁊ si miles.ver.quāuis.j.ad trebel. Nec ob.l.si quis seruum.§.fi.cum alijs allegatis in glo. quia loquuntur quando testator legat partem hereditatis sue. secus quando legat hereditatem alterius sibi delatam. vt.d.l.cogi. Ideo tene qđ suscipiat onera ista legatarius promittendo creditoribus: vt predixit glo. vel cauendo heredi de conseruando eum indēnem a creditorib⁹ meuiane hereditatis qui habent actionē contra ipsum heredem vel econtra ipse heres debebit cauere de restituendo ipsi legatario quicquid ad eū perueniet occasione meuiane hereditatis.l. ij.§.peruenisse.§.de here. vel act. vendi. ¶ In glo. prestabunt̄. ibi habet vtiles. Pe.⁊ Cy. post eum hic istud reprobant: quia hic est legatum vniuersitatis: ideo non debent transire actiones vtiles nisi facta restitutione.l. facta.⁊.l. restituta.j.ad trebel.⁊ sic sensit Pe. qđ haberet locum trebellianum. sed contrarium est verum: vt dixi super glo. precedenti. ideo tene glo.⁊ cōclude ſm Bal. qđ interdum titulus legati est singularis ⁊ etiam qđ legatur est ius singulare. ⁊ tunc procedit.l.ex legato. alleg. in glo. Interdum titulus est vniuersalis ⁊ ius vniuersale est: vt quando legatur pars hereditatis testantis. ⁊ tunc non transeunt actiones nisi facta restitutione.d.l.facta.⁊.l.restituta.iuncta.l.si quis seruum.§.fi.s.e. ⁊.l.mulier.§.fi.cum ibi no.j.ad treb. Interdum titulus legati est singularis: sed ius vniuersale. Exemplum in casu huius.§.⁊ patet per id qđ habetur in.d.l.cogi.§.sed ⁊ si miles.⁊ tunc equiparatur legato tituli ⁊ iure speciali vt hic est tert. cum glossa valde notabilis melior de corpore iuris ideo tunc transeunt vtiles sine cessione.

4 **Dominus.** †Heres non potest retinere vsumfructū vel partem rei legate. secus in ceteris seruitutibus. h.d. ¶ In glo. tex. ibi: fundum. secus si proprietatē legasset.l.iij.j.de vsufruc.leg.⁊ sic plus importat legare fundū quā proprietatem ipsius rei. facit.l.si alij.cum ibi no.s.de vsufru.leg. ¶ In tex. ibi: sub conditione. hoc casu ante euentum cōditionis fundus fuit heredis.⁊ sic extinctus vsusfructus formalis. tamen idem dicas si pure fundus fuisset relictus per.l.is cuius.s.e. licet tunc non esset vsusfructus extinctus cū recta via dominiū trāseat in legatarium.l.a titio.j.de fur. tamē ratio que.j. ponitur etiam tunc habet locum: ideo ⁊ dispositio. ¶ Item no. ex tex. qꝛ vsusfructus continet emolumentum rei ⁊ habet instar partis dominij. de quo dictum fuit in.l.meuius.§.fundo.s.eo. ¶ Item not. vnā differentiam inter vsumfructum ex vna parte ⁊ seruitutes pdiales ex alia. ¶ No. vltimo qđ licet testator legando rem videtur legare ius qđ habet in re ⁊ non ius tertij.l.si domus.§.fin.s. titu.j. illud verum quādo tertius est extraneus. secus si heres: quia tūc seruatur distinctio huius.§.

Heres meus. Non videtur esse falsum quod iuuat̄ primordio veritatis. h.d. Et primo ponitur thema ⁊ tacita questio. Secundo responsio annexa vna ratione. Tertio aliam rationem annectit. secunda ibi cum iure.
5 tertia ibi nec in totū. ¶ †Nota ex tex. qđ falsa demonstratio non nocet legato. Et not. qđ quedam demonstratio est precise vera. quedam precise falsa. quedam est falsa: sed iuris interpretatione censetur esse vera: quia de vno principio in aliud veritas est trāslata: non autem suffocata. ⁊ de ista patet hic exemplum. ¶ Item nota multum ponderari originem veritatis. ⁊ sic prestat multū argumentum pro iudeis qui habent originem veteris testamenti. Sed certe illa non prodest eis: quia ita demum ponderatur origo ⁊ non mutatio: sed quando ex mutatione non alterat̄ mēs disponentis: vt contingit in casu huius.§. secus quando alterat̄: vt cōtingit in iudeis: quia nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto non intrabit in regnum celorum: vt legitur in euāgelio. ⁊ habetur trāsumptiue in.c. canones. extra de bapt. Et patet etiam per id quod habetur in.l.iij.§.idem scribit.s. de pecu. vbi attenditur mutatio ⁊ non origo quando ex mutatione mutatur
6 ratio vel mens disponentis. ¶ †Item not. quod dictio ex. notet regulariter causam proximā ⁊ immediatam.l.eo tempore.in fi. supra de pecul. tamen aliquādo ex mente disponentis notat etiā causam remotam: vt hic est casus notabilis. ⁊ exponitur tunc propter. facit.l.eas causas. cum ibi no.j.de cōdi.⁊ demon. ¶ In glo. veritatis. ibi.§.fine. Sol. qđ ibi causa que fuit a principio ex postfacto reducta est funditus ad nō causam. ⁊ sic penitus est extincta. hic autem non erat penitus extincta: sed in aliam causam translata. ¶ In ea. glo. ibi.§.codicilli. Solu. qđ ibi origo codicillorum non consideratur tempore quo conduntur: sed tēpore conditi testamenti a quo dependeant. ideo procedit qđ ibi dicitur. ⁊ sic in effectu ibi consideratur origo.l. autem prima.j. allega. nil facit ad propositum.

Seruus pure. Si impeditur libertas tēpore quo cedit dies legati vitiatur legatū. h.
7 dicit. ¶ †Item no. ſm Bal. qđ maior est potentia cause impedientis in accessorijs quā in principali. Sed certe istud notabile pcederet secundum opi. Roge. de qua in glo. sed secundum opi. glo. non procedit. Vel dic melius totum econtra: quia secundum lec. Roge. non procedit. Nam secundum illam pariter operatur in prin. hoc est in libertate ⁊ in accessorio hoc est in legato. Sed secundum lec. glo. bene operatur disparitas. nā in accessorio inducit nullitatem: sed in principali suspensionem. ⁊ sic potentius operatur in accessorio: sed dic qđ illud procedit ꝑpter diuersitatem rationis. Nam legatum factum seruo cui est relicta libertas cedit ab adita hereditate.l.j.§.cum igitur.⁊.§.cum in nouissimo. C. de cadu. tol. ⁊ similiter cedit libertati legatum: vt ibi patet regulariter. Si ergo propter delictum qđ dicitur seruū commisisse suspendatur libertas tempore adite hereditatis reperit̄ legatum pecuniariū factum seruo cedere eo tempore quo est seruus. ideo non valet legatum seruo nec suspenditur aliter valor ipsius legati per id qđ habetur in.l.fi.in fi. C. comma. predio. sed in libertate lȝ cedit regulariter dies ab adita hereditate: tamen cōueniens est qđ suspendatur si inculpatur seruus de delicto. qđ si esset verum impediret libertatem: non tamen ex toto annullat̄ libertas: quia id non est iustum ex quo non sumus certi delictū esse commissum. ⁊ ista est ratio istius tert. secundum intellectum glo. vbi autem impedimentum circa libertatem contingeret nō propter delictum quod asscriberetur ipsi seruo: sed propter aliā causam vt in.l.pe. C. de silleia. tūc posset procedere opi. Roge. qꝛ vtrunq; suspenderetur.

Pater. Qui legat vni ex certis plus videtur omnibus legare ⁊ excessum in illo arbitrio heredis dispone-
8 re. hoc dicit. ¶ Item no. quod de natura comparatiui est relinquere formam positiui in extremo. vnde quotidie dicimus comparatiuus presupponit positiuum. facit.l. vbi autem non apparet.j.de verbo. oblig. ¶ Item no. cautum esse imponere nomina ascendētia in antiquorum natura propter hoc sepe surgit maior dilectio. ¶ Item no. qđ vbi apponuntur verba que possunt notare liberam voluntatem ⁊ etiam arbitrium boni viri in dubio intelligunt̄ importare potius arbitrium boni viri: vt hic est casus singularis secundum Bar. Nam hic dixit plus tribuas qđ poterat intelligi prout volueris. ¶ Item prout fueris arbitrat⁹ ⁊ tamen potius hoc secundo modo intelligitur: vt patet in fine. ¶ In glo. nominis. ibi: dummodo parum. Nota bene qđ dictio plus infertur ad modicū. ⁊ quod si arbitrator legat in parte modica debet stari eius dicto. facit.l.si de meis.§.recepisse. cū ibi no. s.de arbi. ⁊ facit iste tex. cum glo. qđ si vendo rē aliquam pro certo precio ⁊ si plus valet dono qđ per hoc non intelligatur renunciatum.l.ij. C. de rescin. ven. quia dictio plus debet referri ad modicum ⁊ non ad magnum excessum. Et facit etiam quod si testis dicat qđ titius possedit plus.x. annis. quod intelligatur dixisse de decem annis ⁊ de modico vltra. Si autē dicit quod possedit plus nouem annis: an probare dicatur de decem quasi vnus annus sit modicum respectu nouem. Bar. ⁊ Bal. tenent quod non quia in actu probatiuo dictio plus nil operatur: quia probatio debet necessario concludere.l. non ob hoc. C. vnde cogna. de quo in.l. cum furti.s.de in li. iur. per Bar. ⁊ gloss. in.l. ab hostibus.§. sed qđ simpliciter. ⁊ per Bar.s. ex qui. cau. ma. ⁊ in.l.si post tres. vbi per butri. ⁊ Guli.s.si quis cau. ¶ In eadem gloss. ibi: vel nil plus ibi

plus ibi habebit. hanc secundam tenebat And. de pisis: cum di ctio ista plus referatur ad modicum. vt. l. hec adiectio. ff. de verb. signi. et de modico non videtur curandum. l. scio. §. de restitu. in integ. sed Bald. hic dicit quod si inspecta quantitate rei legate et facultatibus defuncti illud plus esset quid non modicum: tunc procedat prima opi. vel procedat ista secunda. dicitur enim quid modicum. vel etiam non modicum habito respectu ad quantitatem nominatam. et habito respectu ad facultates defuncti. per id quod no. gloss. in. c. potuit. ¶ In gloss. et ita patet. ad fin. extra de loca. et in. l. idem questium. §. idem respondit. versicu. sed ipse pamphi. in fi. ff. de fun. instru. Sed Pe. et Cy. tenent in additionibus indistincte primam partem. videlicet quod debeat recurri ad iudicis arbitrium per id quod habetur in. l. j. §. eod. et in. l. fin. C. communia de lega. in quibus patet quod recurritur in vltima voluntate ad alium quando non est arbitrator ille in cuius arbitrium est positum. Nec ob. l. cum quidam. §. eo. quia ibi non erat persona certa. hic autem erat certa persona cui debebat plus dari. ¶ Item non ob. l. triticum. quia ibi loquitur in contractibus in quibus non receditur a persona. l. si quis arbitratu. ff. de verbo. obliga. Preterea ibi erat nimis generalis: vt ibi patet. et facit quod habetur in. l. legato generaliter. §. titu. j. et hec presumitur verior quam etiam effectualiter sequitur hic Ray. et etiam Bartolus.

9 **Non iure.** Ille per quem non stat quominus tutelam suscipiat non priuatur legato. h. d. ¶ † Item not. et tex. quod superior non semper debet confirmare quemlibet electum: sed ita demum si sit idoneus. quod est notandum secundum Bal. propter electionem prelatorum et officialium. Et adde quod de hoc etiam est casus expressus in. c. nihil est. extra de elec. ¶ Item not. argu. secundum Bal. quod non dicatur declinare iurisditionem electus pro quo episcopus vel alius prelatus interuenit declinando iurisditionem citra consensum ipsius clerici. facit quod habetur in aut. statuimus. C. de epi. et cle. et maxi-
10 xime per Bu. et quod habetur. C. eo. l. ab administratione. ¶ † Vltimo no. quod non debet quis perdere legatum si per eum non stat quominus acceptet onus. ¶ In glo. dato. ibi: non instituit. quasi velit quod de iure fuit datus si instituisset. sed certe hoc non est verum: quia etiam tunc de iure non esset datus cum mater non habeat in potestate. licet filius tunc fuisset confirmatus. vt dictum fuit in. d. l. peto. §. matre. §. eod. ¶ In gloss. consentiat. ibi: alii distinguunt. hoc communiter non tenetur: quia in dubio semper videtur relinqui vt sit tutor. l. sed hoc nimium supra de excusatione tutorum.

Qui mutianam. Tenetur faciens contra cautionem mutianam restituere rem cum fructibus. hoc dicit. Et pro euidentia premitte quod habetur in. l. mutiane. de condi. et demonstra. Extra gloss. tangit hic Bald. si testator relinquit vxori aliquam rem quandiu caste vixerit si per biennium vixerit caste. et in tertio anno se maritauit. et sic vidualem vitam non elegit an restituet fructus omnium trium annorum. dicit quod non. sed solum vltimi anni. quia tale legatum censetur annuum. et sic plura legata et in initio cuiuslibet anni cedit. l. si in singulos. ff. de annu. le. et. l. cum in annos. et. l. legatum. eo. titu. Et ideo ex quo non contrafecit pro primis duobus annis retinet fructus: et pro tertio restituet. de quo etiam remittit per glo. et doc. in. l. fi. C. de indic. vidui. tol. Adde quod dictum suum secundum hec iura non procedebat secundum que spernebatur conditio inducens viduitatem: sed potest procedere hodie in vidua: vt in aut. cui relictum. C. de indic. vidui. tollē. ¶ Item adde quia sentit Bald. quod non dicatur mulier caste viuere si transit ad matrimonium. Sed in contrarium videtur textus in l. mulier. in. §. cum proponeretur. ff. ad trebellia. Sed potes dicere quod ibi loquitur in filia. sed in vxore defuncti videtur procedere dictum Baldi quia illa videtur facere iniuriam defuncto transeundo ad secundum matrimonium: vt in. §. sinautem tutela in aut. de nuptiis colla. iiij. de quo dixi in dicto. §. cum proponeretur.

Summarium.

1 ¶ Cumulatio actionum quando admittatur.
2 Actiones varie pro legato censentur competere.
3 Actiones plures ad idem competentes non debent cumulari.

Variis rationibus. Quando sunt plures actiones que electione tolluntur non admittitur accumulatio. hoc dicit. vel sic. † Quando sunt plures actiones competen-
1 tes ad idem et ex eadem causa non admittitur accumulatio. ¶ In tex. ibi non pot sine velit pro vna parte vnam intentare et pro alia aliam siue velit simul accumulare. primam tamen partem respicit prima ratio. et secundam secunda. ¶ † Item no. quod varie actiones competunt pro
2 legato. nam competit actio personalis ex testamento et etiam rei vendicatio quando legatur species testatoris. l. huiusmodi. §. fi. §. tit. j. ¶ Item competit hypothecaria. l. j. et. ff. C. communia de lega. et hoc clarum hodie per illa iura. Sed secundum ista tempora erit dubium de hypothecaria pro legato. in. l. is cui. §. postquam. ff. vt in pos. leg. Sed in contrarium videtur tex. cum glo. in. l. creditoribus. ff. de separa. bo. et illam sequitur Cy. et communiter doc. et quomodo possunt dicte actio-
3 nes concurrere in eadem re. plene dixi in. l. j. §. ti. j. ¶ † Item no. quod non possunt plures actiones ad idem competentes accumulari. Fallit tamen in personali et hypothecaria que est accessoria: vt in §. neque. in auth. de fideiuss. col. j. et no. gloss. in. l. nemo ex his. §. quoties. ff. de re iudi. de quo plene per Dy. in regula nullus pluribus de reg. iur. in. vj. et per Cy. in. l. edita actio. C. de edendo. ¶ Item no. argumentum quod non procedat libellus quando quis dicit dico sniam nullam et si qua est appello: quia accumulat varias et diuersas vias. et sic videtur hoc posse facere. arg. huius. §. quod tenuit Dy. si appellans erat actor in causa principali. secus si reus per l. nemo prohibetur. ff. de except. sed Oldr. tenet etiam in actore procedere: quia in appellatione etiam tacite venit nullitas. l. quedam mulier. §. fa. her. et. l. cornelia pia. ff. de iur. pa. ideo expressio non debet nocere. arg. l. hec verba. §. ti. j. et etiam videtur esse casus in simili in. c. constitutus. extra de resti. in integ. vbi admittitur libellus si dico contractum nullum: et inquantum sit aliquis peto me restitui. et hanc partem sequitur hic Cy. et bar. in. l. si expressum. ff. de appel. vbi plene per eum. ¶ In glo. non pot ibi. et sic habet estimationem. hoc non sequitur necessario: quia ex quo actio ex testamento est personalis et datur ad dandum. insti. de act. §. sic itaque. et. l. vbi autem non apparet. §. fin. de ver. obliga. et sic non sequeretur inconueniens. l. in executionibus. §. pro parte. e. ti. ideo pot dicere melius quod intentus litere est quod sicut legatarius non pot partem acceptare et partem repudiare. l. nemo. §. eo. ita nec potest pro parte petere vna actione et pro parte alia. ¶ In ea. glo. ibi duo sunt heredes sed contra hoc facit. l. iam tamen. §. pe. ff. iudi. sol. Sed dic quod licet possint dari procuratores plures hoc casu tamen de vna actione debebunt conuenire per. l. huiusmodi. §. fi. hic allega. ¶ In ea. glo. ibi hic videtur secus ratio: quia actio est diuersa contra heredes. et si petitur portio tangens vnum heredem petitur totum quod ipse debet: ideo potest per illam partem quam vult agens. Extra glo. adde dictis bar. inquantum dicit quod si dicimus istas actiones concurrere in origine. quod non est ratio quare simul non possint accumulari: nisi quia sic est statutum. potes dicere quod imo est ratio: quia imo quodammodo sunt contrarie etiam in exercitio: quia agens rei vendicatione dicit rem suam. sed agens personali ex testamento videtur agere ad dandum. et sic dicere quodammodo rem non suam. sup quo tamen adde quod no. glo. in. §. nostra. insti. de lega. et quod no. bar. in. j. ad finem. et ibi dixi. §. ti. j. ¶ Item not. et est ratio: quia ex quo competunt ex eadem causa absolutoria lata in vna possit parere exceptionem rei iudicate in alia. ideo non debet admitti accumulatio. l. fundi. et. l. fundi. cum ibi no. ff. de excep. et plene per Bar. ibi et in. l. edita actio. C. de edendo.

Summarium.

1 ¶ Memoria defuncti potest propter crimen damnari.
2 Duellum secundum legem romanam est illicitum.
3 Duellum vt liceat quot in se habere debeat.

Repetendorum. Damnata memoria testatoris repetuntur legata hoc. d. ¶ † Item no. quod interdum etiam post
1 mortem testatoris potest eius memoria damnari propter crimen et qualiter tunc concipiatur sententia est glo. singularis in. §. per contrarium. insti. de heredi. que abintesta. Regulariter autem per mortem extinguitur crimen. l. ex iudiciorum. ff. de accu. et. l. j. et. ff. C. si reus vel accu. mor. fue. ¶ In gloss. fin. in fi.
2 † Not. bene ex glo. quod duellum non est licitum secundum legem romanam aliquo casu. Contrarium tamen videtur sentire glos. in. §. per contrarium. insti. de heredi. que abintest. vt etiam tangit Bald. pro qua facit. d. §. si quis in colluctatione. bal. hic dicit
3 se audiuisse ab imperatore quod quinque requiruntur ad duellum. † Primum est quod ille qui prouocatur sit suspectus vel diffamatus. Secundo quod non possit de eo pro quo petitur duellum vera probatio haberi. Tertio quod prouocans sit par vel maior quia minori seu inferiori non licet ascendere in superiorem. Quarto quod causa sit personalis et non pecuniaria. Quinto quod electa sit via armorum et non via strepitus iudicialis. Tu adde secundum leges digestorum quod in tribus casibus reperitur permissum duellum. Primus est in titu. de pa. tenen. et eius viola. et. §. si quis hominem infra eodem. Secundus in capitulo constitutus. §. si quis alium. Tertius in capitulo constitutionem. §. si miles. et ibi videtus innuere quod pro qualibet causa capitali possit fieri. contrarium tamen ibi tenet glo. de iure lombardorum adduntur alique casus potissime duo per gloss. in. d. §. si quis hominem. que etiam remittit ad summam Roff. beneuentani qui fecit tractatum de pugna et duello quem vidi intitulatum per Bar. sed re vera non fuit tra-

ctatus Bar. nec eius stilus. Item adde quod Jo. de lig. fecit tractatū de bello. et circa finē posuit tractatum de duello: et ibi dicit ex triplici causa quandoque fieri duellum. Nam quandoque fit propter exaggerationem odij quando naturaliter quis inimicatur alteri. quandoque fit gratia virtutis ostendende. quandoque fit ad se expurgandum et pertractat an ex predictis causis vel aliqua causarum possit fieri duellum de iure gentium. Item an de iure ciuili romanorum. Item an de iure diuino. Item an de iure canonico et concludit quod non. et potissime de iure diuino. Et de iure canonico propter illud non tentabis dominū deum tuum etc. Et probatur in. c. j. extra de cle. pug. in duel. et in. c. j. extra de tornea. et in c. monomachia. ij. q. v. Nec ob. §. si quis in colluctatione. quia fatetur quod olim scdm illa tempora erat permissum duellum gratia virtutis: sed hodie est indistincte prohibitum etiā de iure ciuili per id quod habetur in. l. j. C. de gladia. lib. xj. fatetur etiam quod de iure vsus feudorum et de iure lombardorum in certis casibus est permissum quos prosequitur post Roff. tamen pondera quod est indistincte prohibitum de iure diuino et canonico. et sic videtur quod leges alie contrarie non valeant: ideo videtur quod possit defensari de iure recusans duellum etiam si acceptasset. et etiam si esset permissus per legem feudorum vel per. l. lombardorum: et ita alias de facto fuit consultum per recolende memorie Ang. de perusio et do. Fran. de rāpo. et per quāplures alios doc. Et pondera etiā quod secundum leges romanorum non est permissum. et sic nō ligarentur etiā per leges lombardorum vel alia cōsuetudinaria illi qui non essent lombardi. vel qui non essent de loco vbi esset consuetudo. Et de materia plene per Joan. de ligna. in loco preallegato.

Summarium.

1 Fideicommissum potest imponi donationi causa mortis.
2 Donatio causa mortis equiparatur legatis.

Cum pater si debet de hereditate retineri species et pecunia species de tota hereditate deducitur. et pecunia de parte restituentis tantū. hoc dicit. No. quod dictum est in summario et effectum huius litere collige in. l. deducta. §. nūmis. j. ad treb. Item ex alio: quia si de communi filia haberet retinere pecuniā reperirentur in effectu coheredes grauati in illa portione hereditaria. quod grauamen cessat si de parte sua haberet retinere. In glo. j. in fi. et ratio decidendi est quia pecunia bene pōt redigi de portione propria hereditaria: sed non potest esse quando in predio alij coheredes habent partem suam. facit quod habetur in d. l. deducta. §. nūmis. j. ad treb. In glo. ij. in fi. et forte hec quātitas sufficiebat ad quartam. ideo non erat locus detractioni. In glo. pecuniam. ibi: apparet solutio. subaudi sm Dy. quia ibi voluntas erat dubia. ideo interpretaretur quod velit grauare solum pro parte hereditaria. hic erat certa de retentione totius predij. Item ibi grauauit vnum tantum: hic autem circa retentionem predij grauamen est in rem. et sic concernit omnes secundum Bal.

1 Eorum quibus. †Donationis causa mortis potest fideicommissum imponi. et ex ea detrahetur falcidia qua detracta minuitur fideicommissū seu onus intrinsecū. secus in extrinseco. h. d. Et quatuor sunt partes sicut quatuor sunt dicta que patent ex summario. secunda ibi quod si fideicommissum. tertia ibi: si pars. quarta ibi: si tamē. In tex. ibi fideicommissum. i. que donatio que postea cadit in fideicommissum. In tex. ibi. de maiori pecunia. subaudi quā esset pecunia donata vel legata: quia propter illam voluit prestari de toto matrimonio ipsius grauati. non tantū de ipsa re donata vel legata sm Ja. de are. et hec est clarior expositio quā expositio glo.

2 Item no. quatuor que patent ex summario. †Item not. quod donatio causa mortis equiparatur legatis. de quo in. §. j. instit. de dona. et in. l. ij. s. titu. j. In glo. heredes. ibi: respon. fideicommissum. hec prima planior. sequentem tamen dicunt doc. in se veram. Sed certe illud potest procedere si donatio afficiatur in causa caduci. sed si loquamur de vere caduca vt etiam glo. ponit. nō video quod possit bene procedere quia vere caducū non fit nisi post mortem relinquentis vel donantis causa mortis. iuxta id quod habetur in. §. pro secūdo. et in. §. pro nouissimo. C. de cadu. tol. quod non videtur posse considerari in donatario causa mortis: cū donatio per mortem donantis statim fit confirmata. l. j. et. ij. j. de dona. causa mortis. et sic ammodo non potest redire ad heredē donantis sed transibit ad illum ad quem transibunt alia bona donatarij cum onere suo. In gloss. non dubio. ibi necesse habere subire: sed certe istud non est verū: quia licet diminuto relicto principali non diminuatur onus extrinsecum: tamen illud est verum quando relictum principale quod remanet diminutum est sufficiēs ad ipsum onus aliās diminueret ipsum onus: vt est text. in. l. facta. §. si titius. j. ad treb. et ibi bona glo. et facit. l. liberto. §. j. a contrario sensu. j. de annu. leg. et. j. ad. l. fal. et. l. maritum. §. liberto. ideo expone literam melius vt dixi super tex. et an hodie de legato alimentorum possit detrahi falcidia. dic vt in auť. similiter. C. ad. l. fal. quia videtur quod non si legatum sit factum pauperi per illam auť. secus si diuiti per id quod no. glo. in. l. illud. C. de sac. san. ecc. In eadem glo. ibi: quia fallit etc. Aduerte quia tunc non detrahit donatarius ex persona sua: quia illud competit soli heredi: sz ex presumpta mente defuncti: vt dixit gloss. super versi. si pars. de quo plene in. l. penales. §. fi. j. ad. l. fal.

Summarium.

1 Filius vulgo conceptus a matre potest capere.
2 Mulier non potest plus viro relinquere quam vni filiorum.
3 Emolumentum legati potest queri ignoranti.
4 Jus eligendi non perditur per deportationē vel status mutationem.
5 Excommunicatus arbitrator esse potest.
6 Mors ciuilis non semper equiparatur naturali.
7 Fundus dotalis potest alienari soluto matrimonio.
8 Mandatum quando expiret mortē mandantis.
9 Soluens indebitum iuris errore potest repetere.
10 Res subiecta restitutioni potest legari.
11 Euictio non debetur de eo quod vni prelegatur.
12 Diuisio testatoris differt a diuisione partium seu iudicis.
13 Sermo qui simpliciter profertur pro prima vice intelligitur.
14 Pater non presumitur velle filiam remanere indotatam.

1 Mater filijs. Legatario eidēque debitori nō solum competit actio sed etiaz exceptio. h. d. †No. quod filius vulgo cōceptus potest capere a matre et sibi potest relinqui sup quo vide tex. et glos. in. §. nouissime. insti. ad orficia. et in. l. si qua illustris. C. ad orficia. †Item no. quod mulier non potest plus relinquere viro quam filijs ante conceptis quando non erant legitimi. et per hec videtur quod. l. hac edita. C. de incest. nup. que vult non posse plus relinqui viro quam filijs ante conceptis solum habet locum in filijs legitimis. sec⁹ in naturalibus vel spurijs vt hic est casus notabilis sm Bal. et hoc tene menti. In glos. promisit. in fi. et per illum tex. dixit Dy. et sequitur etiā Ray. quod si statuto cauetur quod nobiles debeant cauere sub certa pena de non offendendo populares. et quod dicta cautio intelligatur pro ipsis nobilibus. et pro eorum liberis que non trahatur ad filios spurios: quia tales nō sunt nominandi filij: vt in auten. ex complexu. C. de incest. nup. quod est valde notandum. Nam contra hoc facit: quia statutum videtur loqui per verbum naturale quod videtur comprehendere etiam predictos. facit. l. tutelas. C. de cap. dimi. et quod ibi no. et sic non videtur hoc dictum esse sine dubio: sed pro modo transeo et alibi forte tangam. In glos. partem. ibi vel dic quelibet in se bona. Vel tertio potes dicere quod solum dimidia falcidie erat de omnibus legatis detrahenda: quia residuum habebat heres penes se. In ea. glo. ibi agnouisse videtur. hoc verū nisi stipulatus fuisset sub conditione si voluerit pauper. arg. l. si ita relictum. §. illi si volet. s. titulo primo. et not. in. l. ei cui. alias si cui. infra de donacau. mortis.

3 Muto et surdo. Emolumentum legati queritur ignoranti. h. d. Nota quod dictum est in summario. et sepe allegatur. Et adde bonam glo. in. l. si quis ita hereditatem. s. de condi. insti. Item no. quod ignorās potest grauari quando ipsi ignoranti acquiritur emolumētum.

Hereditatem. Mutatione status nō perditur ius eligendi. et mors ciuilis non facit cōditionem existere: sed naturalis. h. d. †Item not. quod facultas

4 eligendi que videtur consistere in facto non perditur per deportationem seu per mutationem status. et sic facit quod cum excommunicatus equiparetur deportato. vt est glo. notabilis in. §. media. insti. de capi. dimi. quod per excommunicationem non perdat quis potestatem eligendi. et hoc tenent domini de rota in suis decisionibus. conclusiōe. cxcv. alias est. cciij. vbi dicūt quod si quis habet literas ad beneficium cum clausula quod duxerit acceptādum iuxta cle. cum ei quem. extra de conces. preben. quod si postea excommunicetur non per hoc perdet potestatem acceptādi beneficiū etiam

5 tempore excommunicationis. †Item facit iste tex. equiparando excommunicatum deportato quod excommunicatus possit esse arbitrator. de quo plene p Jo. an. in mercurialib⁹. sup regula dolo facis. de reg. iur. in. vj. et aliquid per Bar. in. l. ex facto. §. si q̄s rogat⁹. et ibi dixi. j. ad tre. Itē facit quod p ingressum religionis nō pdaī facultas eligēdi quasi nō pdaī per mutationē status virtuosam: vt hic dixit Bal. Itē facit ille tex. ad hoc lʒ fratres minores non possint esse executores testamentorum. vt in cle. exiui. extra de verbo. signi. tamē saltem possint habere potestatem eligēdi pauperes in quos debet fieri distributio. et per hoc non videtur procedere quod hic tangit Bal. qui dixit quod licet tutela finiatur per deportationem. nil allegat sed probatur in. l. licet. C. in qui. cau. tu. haben. tamen nō finitur commissaria per istum text.

Nam hic

Nam hic non proprie loquitur de potestate exequendi sed de fa-
cultate eligendi inter que est differentia: vt patet ex predictis. Et
quia commissaria ⁊ tutela consueuerunt equiparari: vt no. gloss.
9 in. l. pe. ff. de testa. tute. ⁊ in. l. vxori. §. j. ff. de fal. ¶ † Ultimo not.
quod mors ciuilis non semp equiparatur naturali. vt hic patet.
Nam deportatus habetur ciuiliter pro mortuo. l. j. §. pe. ff. de con-
tratab. ⁊ tamen non dicitur consistere cōditio fideicommissi nisi
per mortem naturalem: vt hic probatur ⁊ in. l. statius. §. pe. ff. de
iur. fis. Et est ratio: quia naturaliter fieri post morteȝ ciuilem nō
fit frustra respectu eius de quo queritur: quia expectabitur illud
tempus. ⁊ sic non operatur per omnia eundem effectum mors ci
uilis queȝ naturalis. ideo expectatur naturalis. alias esset secus
l. deo nobis. ⁊ ibi per Cy. C. de epi. ⁊ cle. ⁊. l. iij. C. de insti. ⁊ substi.
⁊ per hoc patet an fideicommissuȝ relictum post mortem graua-
ti debeat prestari statim cum ipse ingreditur religionem: quia vi
detur quod non per predicta. sed expectetur mors naturalis. qđ
limitat Bart. ⁊ Bal. nisi ingrediatur religionem minorum qui
sunt ex toto incapaces. Nam videtur tunc per omnia operari eū
dem effectum talis mors ciuilis quē operatur naturalis de quo
hic per eum. ⁊ in. l. j. ff. de testamen. Contra istud dictum tamen
facit: quia mors naturalis videtur aliquid posse operari respe-
ctu dilationis. ideo videtur quod debeat expectari. ideo cogita
pro responso. ¶ In glo. non fuit ibi. licet quidam contra. sed nō
bene per. §. si autem. prealleg. Nec ob. l. j. C. de his qui ante ap.
tabu. quia ibi loquitur in successione ab intestato. hic autem lo-
quitur in successione ex testamento ad quam non possunt venire
ex persona sua qui non sunt inuitati. Item nec ex persona paren
tum qui fuerunt conditionaliter inuitati. ⁊ sic pendente condi-
tione non transmiserunt. nec possunt etiaȝ rumpere ex quo ob-
tinens primum gradum fuit institutus. l. gallus. §. in omnibus.
ff. de libe. et posthu. Et no. bene ex glo. quod relictuȝ conditiona-
le non trasmittitur etiam ad ascendentes. licet gl. tenuerit cōtra-
rium in. l. is cui. ff. de actio. ⁊ obliga.

Quod dotale. Qui legat precium rei videtur lega-
re animo compensandi cum re. h. d.
7 ¶ † Item no. qđ licet constante matrimonio non possit alienari
fundus dotalis: tamen videtur posse alienari matrimonio disso
luto ⁊ etiam alienatio ante facta rata habebitur ſm Bal. ¶ Sȝ
aduerte: quia in contrarium videtur tex. in. l. j. in fi. ff. de fun. do-
ta. vbi etiam soluto matrimonio prohibetur alienatio fundi do
talis. potes saluare dictum Bal. quando fieret alienatio non cō
sentiente muliere. tunc procedat contrarium. secus quando mu-
liere consentiente. tunc procedat dictum bal. Uel potes secundo
dicere qđ etiam consentiente muliere non potest fieri deterior cō
ditio dotis nisi iusta causa suadente vt erat hic: quia habebat
aliud tantundem vel plus: vt. ff. patebit cum glo. ⁊ per hoc opti-
me facit quod habetur in. l. licet. ff. de pac. do. ¶ In glo. dedit. in
fi. ⁊ si dicatur quare nō repellitur hic mulier a vendicatione fun-
di etiam si emptor nihil offerat cum videat sufficere qđ accepta-
uerint legatuȝ etiam si minus sit in legato ꝙ in precio fundi per
id qđ habetur in. d. §. si centum. in versicu. cum vero. Respondet
Dy. quod istud est ex eo quia testator voluit qđ vltra legatum ēt
precium ab emptione sibi restitueretur. secus ergo ſm eum si tā-
tummodo legatum fecisset mulieri: quia tunc repelleretur a ven-
ditione fundi dotalis. ex quo acceptasset legatum etiam si minꝰ
valeret ꝙ precium fundi: licet emptor precium nō restitueret. qđ
est notandū ⁊ videtur fuisse de mente huius glo. ⁊ ex hoc habes
duo. Primum est qđ maritus videtur in dubio relinquere ani-
mo compensandi quod poterat procedere ſm iura antiqua: ho-
die secus. l. j. §. sciendum. C. de rei vxo. act. videtur tamen quod
etiā hodie si legat pro dote expresse vel etiam tacite: vt quia vult
prestari mulieri precium rei dotalis: cum precium succedat loco
rei. facit quod nota glossam in. l. labeo. §. item si dominus infra
de ver. sig. qđ tunc etiam videtur relictum animo compensandi.
⁊ ita etiam videtur hic probari ſm vnum intellectum quem seq
tur Bar. summādo. Secundo habes ex dicto glo. ⁊ Dy. qđ si mu
lieri solum legatum fecisset animo compēsandi quod si acceptat
illud legatum fit sibi preiudicium: licet in eo sit minus ꝙ in ꝓcio
fundi. Sed in contrarium est text. in. l. dotale. §. fine supra de fun.
do. nec est bona solut. si dicatur quod ibi mulier fuit instituta:
hic legataria: quia si non preiudicat sibi quando acceptat titulum
honorabilem institutionis. facit. l. filium. §. si legata. ff. de le. prestā
dis. multominus debet sibi preiudicare si acceptat titulum lega-
tum minus honorabilem. Ideo hic debet intelligi quando tan-
tundem erat in legato vel plus ꝙ in precio fundi dotalis alias si
minus esset si legatum non repelleretur quominus pro rata vē-
dicaret fundum dotaleȝ. ⁊ sic est hoc speciale fauore dotis vt mu
lier non preiudicet sibi acceptando legatum. Et per hoc nō ob-
stat. §. si centum. quia ꝓcedet regulariter: sed fallit in casu isto qđ
tene menti: quia doc. non bene declarant. ¶ In glo. cōstet ibi: tertij
dicunt. hoc est valde notabile intelligendo qđ non fuit deceptio
vltra dimidiam iusti precij: vt etiam subdit glo. Nam videbatur
quod nihil operaretur voluntas testatoris que voluit grauare
emptorem in eo quod nullo modo poterat: cuius contrariuȝ de-
terminatur quo ad effectum repellendi mulierem si emptor spon
te vult obtemperare. ⁊ hec tertia procedit quando precium erat
iam solutum venditori: sed vbi non erat solutum potest procede
re prima solutio.

8 **Nemo.** Singularis est ⁊ non est alibi. ⁊ hoc intendit.
† mādatum simplex cuius effectus cōfertur post
mortem reuocatur morte si mandatarius sciuerit. secus si ignora
uerit ⁊ qui soluit contemplatione mandati reuocati scienter vi-
det donare: secꝰ si ignorāter. Et prīo pōit thema ex quo tacita re
sultat q̄stio. Scđo solutio qn̄ mādatariꝰ sciuit mortē mandātis.
Tertio qn̄ ignorauit. scđa ibi cū sciēs. tertia ibi diuersuȝ. ¶ Que
rit quid iuris si post mortem mandantis minus soluat. ⁊ respō-
det vt sequitur in tex. ibi soli. Dy. s. ad vtilitatem heredis mādā-
tis. ⁊ in tex. ibi videretur subau. sed potius ex causa donationis
inter viuos ab ipso meuio. ¶ Not. quod quando mandatur de-
bitori vt alteri soluat cū mandans vult donare causa mortis si
fit solutio post mortem mandantis ita demuȝ liberatur soluens
si ignorauit mortem. secus si sciuit. ⁊ no. tria dicta negatiua in ca
su scientie que patent ex litera. ⁊ duo affirmatiua in casu ignorā
tie. Primum est quod surgit liberatio. secundum quod detrahi
potest falcidia. nam de donatione causa mortis falcidia detrahi
potest. ff. ea. l. §. j. ¶ In glo. donabit ibi hodie sine stipulatione.
Not. bene glo. que allegatur pro singulari quod etiam donatio
causa mortis hodie perficitur nudo pacto sicut donatio inter vi
uos: ⁊ dicunt aliqui hanc glo. non esse alibi. Sed certe glos. alibi
hoc dicit in. l. ij. C. de iure do. ⁊ cum ista glo. transeunt doct. ⁊ po-
tissime Bar. Bal. ⁊ Cy. in. l. j. C. de dona. cau. mor. nec reperio ali
quam descretionē tamen forte de rigore iuris contrarium est ve-
rius quia. l. si quis argentum. §. fi. C. de dona. loquitur de dona-
tione inter viuos. quod maxime patet ex duobus que ibi dicun-
tur. s. quia imponit necessitatem donanti quod non cōtingit in
donatiōe cau. mor. in qua habet locum penitentia. l. non omnis.
ff. si cer. pe. ⁊ quia ibi vult seruari solennitatem insinuationis q̄
non videtur necessaria in donatione causa mor. l. fi. C. de do. cau.
mor. ⁊ ideo cum corrigat solum in donatiōe inter viuos non vi
detur quod sit trahēda ad donationem causa mortis nisi dicas
quod maior ratio sit in donatione causa mortis que est maioris
efficacie ꝙ donatio inter viuos. Et tunc dependet ab illo dubio
an ex maioritate rationis inducatur correctio de quo plene in. l.
si vero. §. de viro. ff. so. ma. Et de materia etiā dixi in. l. cum ex cau
sa. ff. de re iud. ¶ In ea. glo. ibi alioquin. No. bene: quia glo. in se-
quentibus videtur ponere vnam lect. quam reprobat: videlicet
quod hic interuenit simplex mandatum factum debitori vt sol-
uat titio cui mandans volebat donare causa mortis. sed glo. re-
probat istum intellectum: quia tunc reuocaretur mādatum mor
te donantis. ⁊ in casu ignorantie per id quod habetur in. §. recte
⁊ in. §. si adhuc. insti. manda. ⁊. l. mandatum. C. manda. ⁊ per cō-
sequens donatio causa mortis que non fuerat perfecta ſm hec tē
pora sed nudo pacto intra. ⁊ cum glo. transit bar. hic. Sed Bal.
videtur sustinere istam lec. ⁊ idem ipse bal. in. l. ij. ⁊ in. l. hoc iure.
§. sed ⁊ si quis. ff. de dona. pro quo facit iste text. non diuinando.
⁊ responderi potest ad contrarium per id quod tangit glo. circa
finem: quod contrariū loquitur qn̄ mandatum ⁊ eius effectꝰ ↄci
pit i vita ⁊ eiꝰ effectꝰ post mortē: quia tūc pp repugnantiā rationū.
Naȝ ex eo quod concipitur in vita ratio persuadet finiri morte:
⁊ ex eo quia effectus concipitur post mortem ratio persuadet du
rare. ideo tex. iste singularis elegit mediam viam vt distinguat
scientia ab ignorantia: vt sic primo casu finiat. secundo non. ⁊ per
consequens tūc perficietur ipsa donatio si fiat solutio virtute mā
dati. ⁊ hic est casus singularis non diuidendo. vbi autem man-
datum ⁊ eius effectus conferrentur post morteȝ tunc clarum qđ
non finitur morte: vt. ff. tangit glossa. Primus autem intellectus
quem tangit glos. in principio. qđ hic mandans promiserat per
stipulationem mandatario non videtur bonus quo ad istū tex.
quia diuinat. Item nec videtur verus in se: quia tunc donatio
fuisset perfecta. ideo non reuocaretur morte donantis: sed potiꝰ
confirmaretur licet mandatarius hoc sciret. l. j. ⁊. ij. ff. de donat.
cau. mor. Item nec videtur etiam reuocari mādatum in casu sciē
tie. licet Bart. Bal. ⁊ Ange. hic dicāt oppositum ex eo quia ten-
dit ad executionem heredis eius in quo heredes mādātis sunt
obligati per id quod habetur in. l. fundi. §. item si amicus. de ac-
quir. pos. ⁊ in. c. si super gratia. de offi. dele. in. vj. Tertius intel-
lectus tangitur. ff. in glo. in ver. reuocaretur. de quo ibi tangetur.
6 ¶ In glo. dandum. ibi: nisi ponas. † No. quod soluens indebitū
ex errore iuris potest repetere. rō: quia error iuris non nocet quan
do tractatur de damno vitando. l. sed si me presente. §. j. de cōdi.
in debi. ⁊ ſm hāc glo. debet intelligi alia gl. in. l. dispēsationē. ff. de
solu. ¶ In glo. reuocaret. ibi. l. iniquissimā. certe voluit gloss. qđ

hoc sit speciale contra illam regulam. sed Dy. dicit qd hic ppriе id quod prodest est voluntas ipsius donantis cau. mor. qui non reuocauit donationem. ideo illa cõfirmatur eius morte si fiat exe cutio mandati eo casu quo fieri potest vt quando mandatarius est ignorans. Si autem expresse reuocat: tunc clarum qd ignoran tia mandatarii non prodest. facit. l. omnes. ff. si cer. pet. ¶ In ea. glo. ibi vel dic. Hec est tertia lec. in hoc. §. quam Barto. hic re probat. Sed Bal. videtur saluare. Tu potes concludere qd aut mandatum fuit debitori vt promitteret titio cui volebat donare causa mortis. et sic postea in vita mandantis promisit. et tũc man datum esset executioni traditum. et donatio esset quasi perfecta propter obligationem quesitam donatario. ideo tunc non reuo catur morte mandantis etiam in causa scientie. et sic etiam intel ligitur opi. Bar. Aut fuit mandatum debitori vt solueret: et ipse promisit. et tunc quia mandatum non est ex toto impletũ. et pro missio fit occasione mandati videtur fieri inquantum mandatũ duret per id quod habetur in. l. cum quis decedens. §. fi. de lega. iii. ideo licet mandatum reuocetur qd est in casu scientie nõ tene bitur seruare promissionem que habebat tacitam conditionem in se si mandatum non reuocaretur secus si mandatum nõ esset reuocatum: qd esset in casu ignorantie. Et ita procedat opi. Bal. et huius glo. ¶ In gloss. ibi. in fi. quando sciuit. et melius diceret quando nesciuit. ¶ Nec ob. predictis. l. si quis argentum. §. fi. al leg. per Roge. quia loquitur in donatione inter viuos: que non minuit per falcidiam: sed hic in donatione causa mortis. ¶ Ul timo adde dictis Barto. inquantum dixit qd si heres mandan tis vult habere ratam solutionẽ factam in casu sciẽtie per ipsum debitorem. qd tunc poterit se exceptione tueri aduersus donata rium cau. mor. cui defunctus idemqz mandans promiserat per id quod habetur in. l. dispensationem. de solu. et in. l. procurator. §. i. rem ratam haberi. Nam hoc dictum non videtur verũ: quia ex quo recipiens habet ex causa donationis inter viuos a debito re soluente non debet aliquo modo proficere ipsi heredi mandã tis cui durat actio contra debitorem soluentem. Nec ob. iura al legata per Bar. qz in illis recipiens solutionem non habebat ex causa donationis: vt ibi patet. ¶ Et per predicta apparet Bar. in supradictis non bene dixisse.

10 **Cum pater.** Portio deficiens defertur coheredibus et substitutis cum onere suo. h. d. ¶ † Et no. vltra summariũ qd res subiecta restitutioni põt legari et de betur estimatio sed forte non posset redimi per. l. non dubiũ. ff. ti. i. Et sic videt hic casus qd si quis legat rem in qua habet ius qd finitur eius morte valet legatum. facit qd habetur. ff. eo. l. vnum ex familia. §. si fundum. et qd ibi dixi. Nec ob. l. vxor patrui. C. de leg. et ff. titu. i. l. quod in rerum. §. i. quia potes respondere vt dixi in. d. §. i. et in. d. §. sed et si fundũ. ideo diligẽter no. istũ tex. p eo qd ibi dixi: quia. d. ll. possunt intelligi quando per testatorem legat res illi cuius erat proprietas in qua ipse habebat vsumfructum quo casu non valet. l. meuius. §. fundo. ff. eo. vel si legat alteri in telligatur quando erat aliqua causa propter quam testator veri similiter putabat rem esse suã et suorũ heredũ. exemplũ in. l. sti cho. ff. de vsufru. le. alias secus per hunc tex. et p tex. in. d. §. sed et si fundum. et quod ibi dixi. ¶ In glo. super verbo cũ ibi hodie cor rectum imo dicas ẽm Dy. qd non corrigit: qz hic non sunt aliena ta ista predia que erant subiecta restitutioni inuita ipsa filia cui debebant restitui. vnde ad ipsam spectabãt et necesse erat ab ipsa redimi vt prestetur filio cui fuerant legata qd etiaz hodie simili ter procederet ẽm Bal. et Ang.

11 **Euictis prediis.** † In prelegato facto vno debet euictio. secus si pluribus prele getur: quia tunc debetur exceptionis ope. h. d. Et est singularis casus: et non est alibi ẽm Dy. et Bal. ¶ In glo. euictionis ibi quo casu agitur. imo nõ agitur: sed bene potest excipi: vt patet ex tex. et no. etiam in glo. seq. ¶ In eadem glo. ibi speciale ne contraha tur inuidia. Cy. et Ray. et Bar. hoc non tenent. et dicunt idẽ si ex tranei essent instituti vna cum filio: quia eadem videtur ratio ne creetur inuidia inter heredes. vnde dicunt qd. l. cum rem alienã. loquitur in legatis que fiunt non heredi. Sed hic in prelegatis que fiunt vni ex heredibus. vel ipsis heredibus. et magis fauet le gatario quia non habet aliud emolumentũ quã illi cui fit prele gatum qui vltra prelegatum habet emolumentum hereditatis. Sed Ja. de are. quem videtur etiam sequi Bal. videtur dicere se cus quando extranei essent instituti cum filio. nam quãdo sunt instituti cum fratribus. ideo non cõpetit actio in primo casu hu ius. §. qz ipse filius cui est factum prelegatum vult vti priuilegio concesso coniuncte persone per. l. cum aliena. contra aliam con iunctam personam: et sic pariter priuilegiata. ideo non potest per l. sed et milites. ff. de excu. tu. et. l. fi. §. exceptis. C. qui po. in pig. ha. que ratio cessat quando extranei essent instituti cum filio. et forte intellectus iste est verior per hunc text. a sensu contrario. ar. l. i. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. Et secũdum hoc ha bes limitationem ad hunc tex. ¶ Item secundum eum videt qd si testator sciuisset rem alienam qd etiam tunc debetur euictio in primo casu huius. §. vt ibi probari videtur a sensu cõtrario. et per hoc habes secundam limitationem. Tertiam ponit hic Barto. quando testator non possidebat ipsam rem. de quo dic vt hic per eum. ¶ In ea. glo. ibi. l. sancimus. §. i. dic qd ibi est speciale odio querele vt excludatur contra testamentum. ¶ In ea. glo. ibi. l. nõ quocunqz. §. i. dic qd ibi sciebat rem esse alienam. ideo debet eui ctio. Et de materia dic vt plene no. in. d. l. cum rem alienaz. C. de lega. et in. l. si domus. §. i. ff. titu. i. Et adde etiam qd habetur in. l. heres precepto. ff. ad trebel. vbi etiam ponitur alius specialis ca sus in quo debetur euictio. de quo dic vt ibi. ¶ In glos. cum ibi: sed et potest dici. Sed certe hec opi. est contra istum tex. qui solum dicit de exceptione. Nec obstat. l. statuas. ff. de acquirẽ. re. domi. quia illa. l. loquitur quando. l. percipit simpliciter aliquid serua ri. quo casu bene datur actio et exceptio. Sed hic solum quando introducit remedium exceptionis. quo casu non dabitur actio. facit. l. si in aream. ff. de condi. inde. ideo tene sequentem solutio

12 nem. ¶ † Et est ratio diuersitatis inter diuisionem testatoris ex vna parte et diuisionem partium seu iudicis ex alia: quia diuisio testatoris habet vim legati facti in specie: ideo regulariter sufficit prestari rem qualis est. l. si a substituto. §. i. ff. tit. i. sed diuisio par tium habet vim permutationis et sic contractus ideo nimirum si tunc debetur euictio. l. i. ff. de rerum permu. et eodem modo in diuisione iudicis: qz factum iudicis reputatur factum partis. l. si ob causam. C. de euic. Pe. tamẽ dicebat qd iudex debet equaliter diuidere: sed testator potest prout vult et sic etiã inequaliter: ideo in testatore secus: sed certe ratio nõ est bona: quia partes inequa liter possent etiam diuidere si vellent: et tamen debetur euictio.

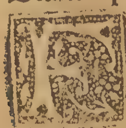
Pater certam. Si testator iubet heredem dotem filie stipulari intelligitur ea ma

13 nente in matrimonio non ea superuiuente. † Et sermo simplici ter prolatus intelligitur pro prima vice. h. d. Et est etiam hic no tabi. casus. ¶ Item no. qd si legatur certa quantitas filie pro do te si frater dotat eam post mortem patris cum minori dote: lz be ne et egregie eam maritauerit: non tamen tollitur actio filie in re siduo qd est notandum ẽm Bal. ¶ Item no. qd non est verisimi le in dubio qd pater velit filiam remanere indotatam: et ideo nõ presumitur in casu. §. qd voluerit filium stipulari dotem sibi red di ad eius commodum filia superuiuẽte post solutum matrimo nium. ¶ No. qd sermo simpliciter prolatus intelligitur pro pri ma vice et sic facit qd pena promissa in contractu locationis non intelligatur repetita si tacite res reconducatur secundum. l. Itez queritur. §. qui impleto. ff. loca. ¶ Nec ob. ille tex. quia loquit in pensione que est de natura ipsius contractus que bene intelligi tur repetita. ¶ Et ad materiam facit qd tenetur in. c. non potest. Et qd etiam ibi no. per glo. et Jo. an. extra de prebẽ. in. vi. ¶ In glo. voluisse ibi: tñ qz falcidiã. hec ratio nõ est bonã: qz exhereda tus ex iusta causa non debet habere legitimam in aut. de heredi. et fal. §. exheredatos. col. i. et in aut. ex causa. C. de lib. prete. ideo cũ filia hic esset exheredata non debebat sibi legitima. nam etiaz de iure antiquo antequam rumperetur testamentum per querelaz exheredatus excludebatur etiam a legitima: ideo Bar. tenet pre cedentem rationem: sed Jaco. de are. quem videtur sequi Bald. illam non tenet: quia tex. hic loquitur in casu dubii: ideo in casu certi non habebit locũ: quia in incertis non certis locus est con iecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obli. ¶ Non respon det tamen ad. l. ii. ff. de pac. dota. Tu potes respondere qd ibi lo quitur quando mulier ipsa dabat dotem quo casu non potest fa cere pactum ad preiudicium dotis si ipsa superuiuat soluto ma trimonio sed hic loqui ꝗuãdo alius dotem dedit quo casu põt ipsam sibi appropriare etiam si sit pater. vt habetur in. l. quoties et. l. auia. et. l. cum a socero. C. de iu. do. et plene no. Bart. in. l. post dotez. in. ii. q. principali. ff. so. ma. ¶ Unde per ibi no. plus placet opi. Ja. de are. ¶ Ultimo inducit istum tex. Cyn. hic in additio ne ad questionem de facto si testator iussit celebrari certas missas in die obitus sui quod sufficit illas semel celebrari. et sic residet. Tu adde quod in contrariuz videtur casus in. l. antepe. cum ibi no. ifra de annu. leg. et hec pars videtur verior cũ ibi no. Nec ob. iste tex. quia hic fauor dotis suadet referri verba ad primam vicẽ ibi autem fauor anime pie cause suadet oppositum. ¶ Sed ad uerte quia Pet. et Barto. post eum videntur tenere idem quod Cyn. hic in dicta. l. antepenul. et pe. Potes dicere quod Cy. non bene dixerit per rationem istius textus in eo quod verba debent intelligi de pria vice scilz de eo qd. ff. dixi. Sz forte posset ciº dictũ saluari p aliã rõnẽ quã tãgit in p̃lo dicto loco de quo ibi dr et c.

A filia pater. Cui committit electio persone cũ mo ritur non potest ante tps cũ effectu eligere. h. d. ¶ Nota ex tex. argumentum: imo casum quod si ali quis grauatur de restituendo aliquid pauperibus quos elege rit cũ morietur qd non põt eligere aliquos ante mortẽ adeo qd si eligantur

eligātur ⁊ non supersint tempore mortis non valebit electio. qđ est valde notandū ſm Bar. ⁊ Bald. qꝛ potest sepe de facto cōtingere. ¶ In glo. electionem ibi aliꝭ vt rog. ⁊ vtraqꝫ pōt saluari: nā hec secūda vera si electus premoritur ante rogatum ⁊ sic nō reperitur superesse tempore quo debet fieri electio: vnde apparet tūc electionē fuisse nullam: ⁊ ideo ibi etiam repetitur cōmodum medij temporis: secus qñ superesset tempore mortis rogati: qꝛ tunc cōfirmatur si non reuocetur: ⁊ sic loquitur prima solutio. forte tamen posset dici qđ etiam in primo casu cōmodum medij tēporis non reuocet ex quo rogatus de cuius solius ꝑiudicio in hoc agebatur voluit electum illud cōmoduȝ habere. arg. l. peñ. C. de pac. iuncta. l. in fideicōmissaria. cum ibi no. ff. ad treb. ¶ In eadē glo. ibi solu. aliud hec prima vera.

Summarium.

Fidei heredum. Manumissi ex cā fideicōmissi continētur appellatione libertorū testatoris. h. d. ¶ Not. qđ manumissis de mādato testatoris habetur perinde ac si ab ipso testatore esset manumissus.

1 **Fidei rue.** † In fideicōmisso relicto per verba gñalia veniunt plegata etiam postea facta. h. d. ¶ No. quod dictum est in summario: ⁊ de materia plene in. l. cum virū. C. de fideicō. ⁊ in. l. marcellus. §. quidā liberis. ff. ad treb. ¶ Item no. ſm Bal. qđ verba que possunt accipi in tēpore preterito et futuro in dubio accipiunt in vtroqꝫ quando est eadem ratio quod
2 est notandū. ¶ † Item no. quod ordo scripture non debet attēdi quando constat de mente dispōnētis. de quo plene per Dy. in. l. nec enim. ff. de solu. ⁊ per Cy. hic in addi. ⁊ plenius per Bar. in. l. ij. §. prius. s. de vulg. ⁊ pup. ⁊ aliquid per canonistas in. c. cum dilecta. extra de rescrip. ¶ In glo. continebūtur ibi in preterito posuit. hoc dicit glo. vt sit aliqua dubitatio. tu potes dicere qđ etiaȝ dubitatio est: quia verbum est ambiguū. ⁊ potest intelligi in preterito ⁊ in futuro: vt tetigi in notabilibus. ¶ In eadem glos. ibi que statim cum sit cedit. hec solutio non est vera: quia ibi loquit in donatione inter virum ⁊ vxorem que nō statim valet: sed confirmatur morte. l. peñ. C. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ideo solue aliter vt not. per glo. in. l. talis scriptura. s. ti. j. vel dic vt colligit ex. l. sequens questio. s. eod. qꝛ bona que sunt separata in vita testantis ab eius bonis ipsius destinatione non cadunt in fideicōmissum. ideo donatio inter viuos etiā si nō valeat in fideicōmissum non cadit vt ibi patet. ¶ In glo. ordo. in fi. sol. qđ hic mens testatoris erat certa ꝑpter verba vniuersalia per eum prolata. ibi autē erāt dubia: ideo pro illa interpretanda recurrimus ad ordinē scripture ex quo potest presumi de testatoris intentione ⁊ de materia remisi plene in notabilibus.

3 **Volo predia.** Filius naturalis in seruitute cōcept⁹ excludit substitutū. h. d. ¶ † Item no. quod appellatione filij cōtinetur etiā filius naturalis tm̄ non solum naturalis ⁊ legitimus: de quo dicā in. l. lucius. §. fi. ff. ti. j. vbi tanget an hoc procedat in priuilegijs et an procedat indistincte si proferatur. l. cōi vel municipali. et quid iuris si proferatur a testatore vel cōtrahente vel a iudice: ⁊ nunquid etiā in dictis casibus idē sit in spurijs bastardis vel incestuosis de quo hic aliquid tangit Cy. in addi. ⁊ Bal. ponēdo. q. Dy. de qua dixi. s. ea. l. §. mater. quam Cy. dicit fuisse de facto pistorij. Et tangit etiam Cyñ. an in priuilegijs contineātur naturales vt si forte sit cōcessum priuilegiuȝ regi quod tēpore interdicti possit facere sibi et suis filijs celebrari. ⁊ dicit quod naturales non continent. glo. dicit esse no. in cle. j. de bapti. quod no. quia est pulchra ⁊ vtilis materia. ⁊ docto. sunt varij.

Curatoris sui. Frustra legat debitū creditori a debitore ⁊ dilatio in tempus non perfecte etatis creditoris fauore presumitur. h. d. ¶ Item not. quod dictum est in summario. ⁊ precipue vltimam partē per quā allegatur. §.
4 ¶ † Itē no. ex tex. cōiuncta glo. ꝙ vbi dilatio datur propter aliquid qđ est nulluȝ dilatio etiam in effectu censetur nulla. ¶ Et sic facit qđ si per iudicem datur dilatio ad aliquid qđ non valet per hoc non suspendit nec conquiescit interim iudicis officiuȝ: ⁊ per hoc limita. l. siue pars. C. de dila. inquantū dicit quod dilatione pendente iudicis officiū conquiescit.

Summarium.

Ab instituto. Relicta ab instituto vident tacite repetita per. l. a substituto sub eadem conditione. h. d. ¶ No. argumentum imo casum ad id quod dixi in. l. peculium. §. si. s. eo. ti. ¶ In glo. instituti. ibi vel dic ꝓprie. hec vera p. l. non aliter. ff. ti. j. ¶ In eadem glo. ibi. l. sub conditione illa. l. loquitur de cōditione institutiōis adiecta: hec de adiecta in legato: ⁊ sic nō facit multum ad propositū. ⁊ sequens solutio magis respicit. l. si cui. la. ij. §. j. ⁊. l. si quis a filio. s. ti. j.

1 **Mense.** Legatum vniuersitatis iuris valet etiā si incommodum contineat. h. d. ¶ † No. quod licet regulariter legatū afferat cōmodū ⁊ non in cōmodū. l. si hereditatem. s. māda. tū fallit interdum ex natura rei legate: vt qꝛ legatur vniuersitas que sui natura continet etiam in se cōmoda. de quo etiā
2 in. l. cum filius. §. lucius. s. eodem. ¶ † Item no. quod legans mēsam suam videtur legare vniuersitatem iuris non autem locū in quo est ipsa mensa. de quo etiam hic in glo. ¶ In glos. mense. ibi l. si quis seruum. §. fin. Sed certe ibi loquitur quando ad legatarium vel fideicōmissarium peruenit tota hereditas sub nomine quote. hic autem peruenit pars hereditatis sub nomine quote. ⁊ sic titulo singulari ideo non posset cōueniri a creditorib⁹: quia personalis actio non sequitur successorem singularē sed vniuersalem. l. j. §. si heres. ff. ad trebel. ¶ In ea. glo. in fi. No. bene quod legando mensam non videtur legare locum vbi est mensa sed vniuersitatem iuris: quod intelligo quando vniuersitas iuris spectabat ad legantē ⁊ etiam ipse locus. Nam si locus spectaret tantum tunc in dubio videretur locū legare: per id quod hic tangit in simili Bar. de apotheca. ⁊ quia tunc verba testatoris legantis mensam suā necessario vidētur referri ad ipsum locuȝ ex quo ille solus est suus. ¶ Et no. diligēter que Bar. hic ponit qñ quis legat hypothecā pannorū vel alterius mercantie.

3 **Pater filie.** Si legat pater filie res quas dedit in dotem filie debet estimatio ipsarū ⁊ etiā eorum que ex illis nata sunt si sunt dotales. Idem si res donate legentur vxori. h. d. ¶ † No. ꝙ quādo legatur mulieri cōstante matrimonio res que fuit per eā data in dotē valet legatū ⁊ sibi debetur estimatio: qꝛ constāte matrimonio maritus est dñs rei dotalis. l. dote. C. de rei ven. l. seruus dotalis. ⁊. l. dotalē. s. solu. mat. ¶ In glo. mācipia. ibi estimata. an hoc procedat tanget in glo. sequēti. ¶ In eadem glo. ibi. filie estimatio. ⁊ sic non fit preiudiciū marito qui est dominus constante matrimonio. l. seruus dotalis ⁊. l. dotalem. s. solu. matri. ¶ In eadem glo. ibi non donauit qui dotauit. vnde mulier videtur habere causam lucratiuam a dotante. vt not. glo. in. l. meuia. §. fina. s. solu. matri. ⁊ probatur in. l. fi. §. si a socero. s. que in frau. credi. ⁊ sic videtur quod multomin⁹ debent concurrere iste cause lucratiue. sed dic ꝙ diuerso tempore cōcurrunt: quia vna. s. legati habet effectū cōstante matrimonio: alia postea eo soluto. ideo possunt cōcurrere p. l. existimo. ff. de verbo. oblig. ⁊ per no. per glo. in. l. meuius. §. duobus. in verbo postea. s. eo. Nec placet solutio Bart. ꝙ possit cōcurrere: qꝛ primo facta est exactio estimationis postea rei. secus ecōtra. iuxta. l. plane. la. j. §. sed si duorum. s. tit. j. quia illa distinctio habet locum in dispositionibus diuersorū non in dispositionibus eiusdem vel diuersorum qui loco eiusdem reputētur. l. huiusmodi. §. si sempronius. ⁊ dixi etiam in. d. §. duobus. ¶ In eandem glo. ibi: in dotē dedisset. hoc procedit qñ candem spem vel quantitatem daret in

dotem. & si legasset ducenta & postea daret cētum. si autem legas- set ducenta & postea daret in dotem fundum non videreẗ in du- bio legare animo compensandi cum legato vt videtur casus esse notabilis in. l. si pater pro filia. ff. de colla. do. de quo per Bart. in l. huiusmodi. §. cum pater. s. titu. j. Mirandum tamen videtur qđ non videatur compēsare cum sit debitor necessarius per not. in. l. si cum dotem. §. si pater. s. solu. matri. Sed potes dicere qđ ibi loquitur quando secundo loco legat post debitum creatum. Nam tunc bene videtur legare animo compensandi: sed quādo primo legat simpliciter non pro dote tunc legatum non est, restri ctum ad aliquam causam. ideo remanet: licet postea ex causa do- tis det fundum. Et per hoc patet qđ illa. l. si pater. nō destruit do ctrinam cōmunem docto. de qua in. d. l. si cum dotem. §. si pater. licet aliqui dicant contrarium. ¶ Sed aduerte q͂ predictis vi- detur obstare q͂ dicta. l. si pater pro filia. videtur loqui etiā quā- do pater primo promisit & postea legauit. & sic videreẗ qđ debe- ret intelligi legatum factum animo compensandi. cuius tamen contrarium ibi dicitur. & voluit etiam Bart. in. l. huiusmodi. §. cum pater. s. titu. j. Sed potes respondere qđ ibi pater promise- rat viro dotem & filie faciebat legatum. vnde non potest dici qđ filie videatur relinquere animo compensandi: q͂ tunc filie nihil debebaẗ sed eius viro. secus quando legatum fieret filie eo tēpore quo competeret sibi actio. & sic loquitur. l. si cum dotem. §. si pa- ter. solu. matri. Et licet ibi filia non habeat actionem immedia- te contra patrem sed contra virum: tamen in consequentiā quā- dam videtur contra patrem habere: quia si exigat virum vir exi get patrem seu eius heredes. ¶ In glo. prestandas ibi dotales. hoc esset verum si mancipia essent inestimata. alias secus. vt pa- tet in. §. itaq;. j. alleg. & in. l. cum post. §. fi. Et ideo ista ratio non videtur bona: cum tex. iste indistincte loquatur. & sic etiam intel- ligitur glo. j. in ver. licet ergo. ¶ In eadem glo. ibi non processe- rant a legāte: sed certe imo processerant: q͂ dimiserat matrem in hereditate vt ibi patet. ideo dicebat Pe. qđ in. d. l. paulus. et in d. l. vxorem. quis fuerat rogatus post tempus restituere. ideo par tus interim perceptus iudicio testatoris spectat ad ipsū graua tum. vt in contrariis: sed hic legatum statim erat prestandum. & nisi valeat in partu nō valeret ex quo matres erant mortue. ideo vt ex toto legatum non pereat valet in partu. arg. l. titio. §. j. s. e. & j. de reb. dub. l. quoties. Et per hoc videtur qđ si matres viue- rent non deberetur partus. & istud tenet hic Cy. secundum quos- dam in additio. & similiter Ray. allegat. l. licinius. s. eo. Sꝫ glo. hic cum qua Bar. transit & etiam Bald. videtur sentire opposi- tum. & pro illa est hic casus si exponamus literam dum dicit. & si matres id est & si pro quāuis. prout videtur debere exponi ꝑpter copulam. iuxta ea que plene no. per Bart. in. l. j. ff. de condi. & de- mon. circa dictionem si. ¶ Item responsio Pe. non videtur bo- na ad. l. paulus respondit. in prin. & ad. §. eiusdem. l. vbi etiaꝫ vi- detur loqui quando fideicommissum est purum. ideo melior vi- detur solutio glo. qđ hic sit speciale per rationem quam. j. tangit glo. in ver. licet ergo. Et si obijciatur de. l. meuio. §. j. s. eo. potes respondere prout Bar. hic tetigit. Dy. tamen vt refert etiā idem Bar. propter dictam. l. meuio. dedit alium intellectum in hoc. §. qđ hic non loquatur de mancipiis datis in dotem: sed de manci- piis donatis ipsi filie in potestate tempore quo ipsa nupsit. que donatio morte cōfirmatur & trahiẗ retro quo ad fructus. vt no. in. l. talis scriptura. supra tit. primo. ideo nimirum si talis partꝰ deberetur. Sed Pe. videtur reprobare opi. Dy. quia non vide- tur posse habere locum fictio cum videatur deficere vnum extre- mum propter defectum ipsius rei donate que mortua est per id qđ habetur in. l. huic scripture. §. j. s. ad legem aquil. & qđ no. in. l. gallus. §. si eius. de lib. & posthu. & l. fi. C. de sen. pas. & plene in. l. si quis peremptorie. ff. de vsuca. ideo dicit qđ potius vi legati ha- bet partus filia quam vi donationis. Sed Barto. & etiam Bal. transit cum Dyn. licet non faciant mentionem de opi. Pe. vnde dicebat Bal. qđ licet non possit donatio trahi retro in re princi- pali: trahetur tamen retro in accessorio qđ superest. & aliter non respondent ad contraria. Potes dicere qđ contraria procedant in his que habent venire necessario in consequentiam ipsius rei principalis. sed hic partus est perceptus per eum cui facta est do- natio ex voluntate donātis. ideo nō absonum qđ in eo trahatur retro donatio ex quo reperitur penes ipsum donatariū. & sic non est necesse qđ omnino veniat in consequentiam confirmationis rei donate: q͂ confirmatio potest cadere etiam in ipso accessorio. & ita intelligatur iste tex. secundum intellectum Dy. ¶ Ulti. dili- genter pondera & tene menti: q͂ Barto. hic concludit qđ si pater habet ius in re legata qđ sit extinctiuū eius morte qđ tunc videẗ legare vt debeatur estimatio. & ita intelligit istuꝫ tex. alias secus esset vt si pater stipulatus fuisset dotem sibi reddi et sic dotē sibi appropriasset. Et no. bene hoc dictum. & idem voluit ille. s. ea. l. §. cum pater. idem in. l. vnum ex familia. §. sed & si fundum. s. eo. vbi etiam Dy. idem videtur velle. contrarium idem videtur vo- luisse in. l. vxor partui. C. de leg. & in. l. qđ in rerum. §. j. s. titulo. j.

Sed hoc videtur verius per id qđ dixi in. d. §. sed & si fundum. & in. l. qđ in rerum. §. j. & per id qđ habetur a sensu contrario in. l. sticho. ff. de vsufru. le. & q͂ in dubio debemus interpretari vt potiꝰ legatum valeat quā pereat. arg. l. quoties. ff. de re. du. & l. titia. s. eo. & l. iiij. §. j. s. de testa. mili. & de his que dixi. s. posse donatio nem trahi retro in accessorio: licet non extet res principalis. vide tur hic casus expressus in ver. nec aliud. intelligendo de cōfirma tione tacita que fit per mortem donantis prout tangit hic glo. in versi. nec alivd.

Hereditatem. Per simplicem diuisionem nō tol- litur ius fideicommissi & non teneẗ
4 quis de periculo rerum vltra quā primo teneretur. h. d. ¶ † Itē no. qđ per simplicem diuisionem non tolliẗ ius fideicommissi. & colligiẗ hoc intelligēdo qđ heredes erāt rogati adinuicem r esti- tuere. si aūt intelligereẗ qđ erant rogati de restituendo extraneo tunc certū est qđ eorū diuisio nō tolleret ius fideicōmissi cōp etēs tertio. ¶ Quid aūt primo casu quādo sunt inuicē rogati si fit di- uisio & ꝑmittunt nō venire cōtra diuisionē an intelligaẗ ius fi- deicōmissi remissum. videẗ casus qđ sic in. l. qui rome. §. duo fra- tres. ff. de ver. obl. nisi dicas qđ ibi fuit male pronūciatū. qđ sequi- tur ibi Bar. de quo dic vt ibi plene dixi.

Filia mea. Qui legat hereditatem sibi quesitam. nō vi- detur legare fructus quos ipse consumpsit hoc dicit. ¶ Item no. qđ dixi in summario. & facit qđ habetur in l. cum filius. §. j. s. eo. ¶ In glo. rem. in fi glo. procedit quā do bo- na haberent queri mediam personam filie: sed hic tex. videtur lo qui quando vxor reliquerat maritū heredē. & sic immediate ha- bebat ab vxore. quo casu nō est dubiū qđ sibi querebat si filia erat exheredata vel instituta in re certa.

5 Dulcissimis. Dictū restringiẗ per rationē. & ex rōne legādi restringiẗ legatū. h. d. ¶ † Item not. qđ ratio restringit dictū. & ad hoc sepe allegaẗ iste tex. ad idē
6 l. si is qui animo. ff. de acq. pos. ¶ Itē no. qđ cōio cōsueuit excitare discordias. & ad hoc etiā sepe allegaẗ. Et facit iste tex. ad. q. quoti dianā si testator habuerit duas vxores. & ex qlibet habuit filios & iussit eos diuidere equaliter bona omnia an teneanẗ omnes etiā cōicare dotes. de qua dic vt hic per Bar. ¶ In glo. versa. ibi: cā separatā. suban. tanq̄ ꝓpriā. Nā secus si tanq̄ hereditatis mr̄ne per id qđ hr̄. s. §. pri. ¶ In ea. glo. in fi. sol. qđ hic istud cōtingit ꝓpter rōnē adiectā in legato q̄ illud restringit. qđ in ꝯrio cessat.

Pater pluribus. Traditio clauiū & assignatio rerum in dubio presumiẗ cau sa custodie si titulus habilis ad trāslationē dn̄ij nō ꝓcedit. hoc. d.
7 ¶ † No. qđ verbū assignare verificaẗ etiā in assignatione facta ex causa custodie. de quo etiā plene per Bar. in. l. si constāte. in. ij. q. vltime ptis. so. ma. nā istud est verū qñ nō ꝓcedit titulus habilis ad trāslationē dn̄ij vt ibi no. de verbo aūt cōcedo habes. s. §. pri. vbi videẗ ꝓbari qđ adapteẗ ad trāslationē dn̄ij. de quo per glo. & Bar. in. l. fi. in prin. ff. de dona. ¶ Ulti. no. ex tex. cōiuncta glos. qđ idē actus scđm diuersaꝫ intētionē agētis diuersos operaẗ effectꝰ. ¶ In glo. causa. in fi. hoc intellige q͂ nō ꝓcedit causa habilis ad trāslationē dn̄ij: al's secus: vt hic tāgit Bar. Pe. tñ dicebat q͂ hic expresse causa custodie erat facta traditio: al's fuisset secus fm eū. Nec ob. tex. in ver. libertū. vbi hoc nō fuit exp̄ssum. & tñ idē dicit: q͂ fm eū illud est: q͂ dicta in precedētibus intelliguntẗ in sequēti- bus repetita. l. titia. §. idē respondit. ff. de ver. ob. Sꝫ tu tene cum glo. & Bar. per leges per ipsum alle. Et ad materiā huiꝰ. §. facit qđ no. glo. in. l. fi. §. itē si ꝑdixerit. s. nau. cau. stab. & per Dy. in. c. j. de reg. iur. lib. vj.

8 Cum imperfecta. † Oratio imperfecta perficiẗ ex ꝓcedēti vl' sequēti si ꝯgrue fieri pōt. h. d. ¶ In tex. ibi: ad cōionē. s. ꝑfecte & imperfecte oratio nis. ¶ No. qđ scriptura impfecta recipit ꝑfectionē ex verisimili- bus & nō ex penitꝰ extraneis. ¶ Itē no. qđ verbū primo loco po- situm intelligitur in sequentibus repetitū si expediat. & similiter ecōtra. & sic facit qđ dies posita in vno instrumēto posito in pro- thocollo notarij intelligaẗ repetita in sequētibus nō habētibus diē. de quo plene per Bar. in. l. si qs ex argētariis. §. si initiū tabu larū. s. de edēdo. ¶ In glo. impfecta. in fi. vtraq; in se bona: tamē scđam no. ꝑ grosso & inepto modo loquētibꝰ vt eorū dispositio sustenteẗ nisi sint v̄ba omnino extranea que nullo modo possint ad eius sensum adaptari. facit fm Bal. qđ no. glos. in. l. quoties. C. fa. hercis.

Filius matrem. Iuramentū testatoris vel here- dis ex dispositione testatoris ꝑ- stitū habet vim repetitionis ab intestato. h. d. & non est alibi fm
9 Bal. ¶ † No. qđ iuramētū v᷑ habere vim clausule codicillaris. & sic inducit etiā repetitionē legatorū ab intestato. & sic facit q͂ etiā si exp̄sse nō exprimaẗ clausula codicillaris: tñ sufficiat de illa taci- te apparere ex mēte testātis. & ꝑ hoc etiā v᷑ qđ sufficiat si testator dicat qđ voluit testm̄ valere oi modo quo melius fieri pōt. & hoc etiā expresse tenuit hic Bal. itē facit q͂ iurm̄ hꝫ vim dc̄e qđ actus

valeat

valeat omni modo quo melius valere põt:qđ est singu.no. Nam per hoc multa interdũ defensabũtur cum vt plurimum in cõtractibus iuramentũ apponitur.facit qđ no.in.l.is qui.ff.de fideius. ¶In glo.iurisiurandi.in fi.vtraqꝫ in se vera.¶In glo. nullo iure.in fi.quasi velit qđ secꝰ si dispositio testatoris ↄtineret cõtrariũ iuri:qꝛ tũc iuramentũ nõ pficeret.l.si quis inquilinos.§.fi.ff.ti.j.

10 **Mando filie.** Uerba que proferunt in modũ cõsilij necessitatẽ nõ importãt.h.d.¶†No. qđ verbũ mãdo interdũ importat cõsiliũ ex mẽte proferẽtis.ꝛ sic verbũ sui natura importãs preceptũ interdũ ex mente pferentis vel ratione subiecte materie nõ ĩportat pceptũ ꝫ cõsiliũ.sic ecõ et ecõtra verbũ ĩportãs cõsiliũ ex mẽte pferẽtis vel ratione subiecte materie interdũ importat pceptũ.xj.q.iij.c.rogo ꝛ moneo.cũ ibi no.ꝛ.xxiij.q.iiij.c.guilisarius.ꝛ facit qđ not.dñs meꝰ.do.Ant.in c.ij.extra de cõsti.vbi etiã tãgit que verba habeãt importare cõsiliũ:que preceptũ.¶In glo.apparuit.ibi.§.pe.qꝛ ibi sunt verba precepti odio alteriꝰ plata hic verba cõsilij fauore filie plata. ¶In ea.glo.in fi.qꝛ ibi prohibuit simpliciter filiam testari antequã haberet liberos facit quod habetur in.l.peto.ff.eodem.

Rogo filia. Si nõ eligit vnus ex certis omnes admittunt qui non sunt indigni.h.d.¶No.qđ rogatus distribuere quãdoqꝫ bona sua in pauperes saltẽ intelligitur rogatꝰ vt post mortẽ restituat:sed de hoc dic vt habes casuz in.l.rogo.ff.quãdo di.le.ce.vbi videt determinari qđ etiã ante debeant restitui si ante petunt:sed potes dicere qđ illa.l.rogo.loquatur quãdo quis grauat simpliciter vt quãdoqꝫ restituat:secus qñ sunt adiecta verba alꝫ futurũ tps importãtia vt hic fuit:qꝛ adiectum fuit put quisqꝫ de te meruerit:nã tũc videt qđ expectari debeat tps mortis:per.l.seruus.vbi videt casus.ff.de ma.te.qđ tene

11 menti:qꝛ doc.nõ declarãt.¶†Itẽ no.qđ ille dicit mereri qui non offendit.ꝛ ad hoc sepe allꝫ scđm Dy.ꝛ Ray.qđ no.pro his que tãgentur cum glo.¶In glo.tua.in fi.hoc dixit glo.vt tollat cõtrarium.l.ab eo.C.de fideicõ.qꝛ nõ honoratꝰ nõ põt grauari.¶In glo.cessante.ibi:admittunt:ꝛ sic vult glo.qđ si eligantur aliqui ex his qui promeruerunt:ꝫ veniant alij qui promeruerunt licet nõ electi:ꝛ cum glo.transeunt doc.Sed mirum videt qđ nõ electi veniant qꝛ si essent electi illi qui nõ offenderunt illud sufficit:nec est necesse qđ eligat illos tantũ qui promeruerunt vt hic patet:ergo videtur qđ in dicto casu sufficiat etiã aliquos ex predictis electos ꝛ per hoc etiã qꝛ nõ facta electiõe nõ fit distinctio inter eos dummodo nõ offenderint.Et ad istũ tex.in ver.eos posset responderi exponẽdo literã dũ dicit si soli pmeruissent.i.nõ offendissent.Nã promereri dicitur qui non offendit vt dixi in no.ꝛ dicit hic Dy.ꝛ Ray.tamẽ in practica seruaret glo.ex quo doc.cum illa trãseunt. ¶Ulti.adde dictis Bar.circa sol.cõtrarij.l.cũ filius.§.pater.ff.eo.nã videt velle qđ si habuisset hic respectuz ad merita respectu persone testatoris qđ nõ facta electione recurret ad iudicẽ p illuz §.secus est in hoc.§.vbi habitꝰ est respectꝰ ad personã heredis rogati:ideo imputet sibi si nõ declarauit:ꝛ sic videt scđm eum qđ si dixisset distribuas liberis tuis put quisqꝫ de me meruerit:qđ nõ procedat iste tex.sed forte cõtrariũ est verius:qꝛ etiaꝫ stat ratio in dicto casu qđ quilibet dicat meritꝰ qui nõ demeruit:ꝛ sic satis saluabuntur verba testantis si omnes tales admittentur: sed in casu.d.§.pater.nõ saluarentur verba testatoris qui plus voluit tribui nepoti:cum solutione tamen Bar.transit Bal.hic.

Donationis. Quãdo sunt verba dispositiua nõ refert cũ quo quis loquat:sed in quem volũtatis intẽtio dirigat.h.d.¶No.tex.in fi.ppter quẽ sepe allꝫ.

12 iste tex.¶†Itẽ no.qđ per verbũ dono interdũ inducit fideicõmissum:de quo dic vt in.l.miles.in prin.ff.eo.Et intellige qđ epła de qua in litera fuit facta in presentia.v.testiũ.p.l.fi.in fi.C.de codi.

Libertis predium. Qui venit contra volũtatẽ defuncti in eo qđ est causa fideicõmissi ab eius petitione repellit.h.d.Et diuiditur in quatuor partes principales.Nam in prima parte omnes alienauerunt vno excepto:ꝫ glo.ij.aliter dicat.Et no.bene secundũ Dy.ꝛ Ray.In scđa oẽs simul nullo excepto.In tertia prio vnus.postea alius.In quarta nullus:sed decessit vltimus extraneo herede relicto.Scđa ibi:alioqn.tertia ibi:ceterũ.quarta ibi:at si nemo. Et hũc tex.reputo sin.ꝛ nõ esse alibi saltẽ in eo qđ habetur hic in

13 versi.ceterũ.ꝛ sequẽti.¶†No.qđ qñ plures simul faciunt vnum actum videtur vnus alteri cõsentire.facit.l.titius.ff.qui.mo.pi.vel hyp.sol.Et sic facit qđ si pater ꝛ filius in potestate simul agãt satis dicatur pater prestare cõsensum filio agenti:quod est no.ad ea que habent in.l.cum non solũ.§.necessitatẽ.C.de bo.que lib.et

14 hoc etiam sequitur hic Bar.¶†Item no.qđ vbi plures simul cõueniunt non põt vnus contra aliũ agere.Et sic facit qđ si plures fecerunt pacem ꝛ simul se offendũt neuter possit cõtra alium agere de pace rupta.facit.l.j.§.cum arietes.ff.si quad.pau.fecis.di.secus videtur si vnus primo offendebat:qꝛ ille põt cõueniri nec tolletur actio offense si ipse postea offendat vt hic videtur probari.ꝛ sic not.qꝫ offensa nõ tollit ius ante qsitũ ꝫ bene impedit de nouo querendũ.pro hoc facit qꝛ multa impediũt fienda que non impediunt iam facta.l.patre.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.¶Ulti.no.qđ vbi deficit psona habilis ad reuocandũ deficit etiã disposi-

15 tio super facta reuocatione.¶†Itẽ potes notare diligẽter qđ liberi possunt dici de familia libertorũ qđ potes notare pro intellectu.§.seq.¶In glos.ne id alienarent.ibi:non fecit expresse cõtra voluntatẽ subau.sed potius contra.l.ideo ex scriptura testatoris se iuuabit ex quo illam non impugnat.facit.l.celsus.ff.de arbitr. ¶In ea.gloss.ibi:ex postfacto.sed certe secundũ Dy.ꝛ Ray.etiã ex postfacto nõ reuocaretur:qꝛ non euenit cõditio fideicõmissi in parte alienantis:ex quo ipse superuixit nec est premortuus.facit quod no.per glo.in.l.j.C.de his qui ante aper.tab.¶Et not.bene ex glo.qđ si alienaretur res subiecta restitutioni in euentũ certe cõditionis interim tenet alienatio si reuocatur demuz postea adueniente cõditione fideicõmissi:non aũt statim est nulla.ꝛ hec est vera opi.etiam hodie ẽm Dy.ꝛ doc.cõmuniter.licet glo.aliter dicat in.l.marcellus.§.res que.ff.ad treb.ꝛ.ff.tit.j.l.seruo legato. §.j.vbi de hoc per Bar.¶In glo.vẽdiderint.in fi.hec glos.male dicit vt dixi in diuisione:qꝛ imo simul.vẽdiderint vsqꝫ ad.§.ceterum.ẽm Dy.¶In voluntatẽ.in fi.hec scđa pars vera.nec obst.l.si fundum.§.per fideicõmissum quia ibi cõsentiebat alienationi rei simpliciter relicte.hic autem cõsentiebat alienationi partis qꝫ in prima alienatione sibi tantũmodo debebatur:ideo facilius sibi preiudicat.de quo in.d.l.si fundũ per fideicõmissuz.per Bart. ꝛ tangetur in.§.si insulã.ff.alle.¶In glo.paruerint.ibi:vt hic innuit.subau.in versi.sed excepto.a cõtrario sensu dum dicit quibꝰ non dedit alienãdi volũtatẽ.ꝛ per hoc etiã facit in arg.ẽm Ray. l.volũtarie.C.de excu.tu.ꝛ.l.fina.C.ne vxor pro ma.ꝛ.ff.de pac.l.si vnus.§.ante omnia.¶In ea.glo.ibi:postqꝫ alienauit supple vel insimul alienatis.ꝛ de his proprie loquitur litera:vt patet ex ea. ¶In ea.gl.ibi:in nullo peccauit.s.quo ad partes alienatas quibus non cõsensit.ꝛ pro hac glo.alleg.Bal.l.si pater.in fi.ff.de ma.vindi.per quã colligi potest qđ aliud est alienare aliud alienanti cõsentire.nã primũ plus importat:vt ibi patet ꝛ ideo minus delinquit qui peccat in secũdo.ꝛ pro tãto non fit sibi tantum preiudiciũ.Unde cõsentiens admittit ad partes postea alienatas sine eius cõsensu:licet secus sit in alienãte prout voluit not.hec gloss. ¶In glo.vẽdiderit.ibi:faciat partẽ.subau.in partibꝰ ante alienatis:nã secus est in postea alienatis:vt patet ex litera ꝛ ex glo.in versi.non facient.

Cum inter. Filius liberte ↄnumerat in familia libertorũ.h.d.vel sic ẽm aliũ intellectũ.Prohibitus alienare prohibet extraneũ instituere sed non legitimuz

16 habere successorẽ.h.d.ẽm Dy.ꝛ Ray.¶†Not.qđ prohibitꝰ alienare extra familiã non intelligit prohibitꝰ alienare in propriũ fi-

17 lium ꝫ vere non sit de familia ẽm Bal.¶†Item no.qđ appellatione libertorũ cõtinent etiam liberte:qꝛ masculinũ cõcipit femininũ.ff.de verb.sig.l.j.ꝛ.l.liberti.¶In glo.patronus.in fin.ꝛ ẽm primã expositionẽ intellige:qđ prediũ erat in effectu relictũ heredi.ꝛ prohibitus alienare.ꝛ in casu quo alienaret deueniret ad familiã libertoꝝ.ꝛ qꝛ cõtrauenit heres:ideo liberti fuerũt admissi: sed ẽm scđam expositionẽ potes intelligere primo loco qđ prediũ libertis fuit relictũ ꝛ prohibitũ quod de familia nõ exeat.¶In glo.filiũ.in fi.sed certe hoc est diuersificare cãm ꝛ non reddere bonam rõnem diuersitatis qđ non sufficit vt notãter dixit glo.in.l. sed ꝛ si lege.§.itẽ si rẽ distraxerit.ff.de peti.here.vñ dicebat Dy.qꝫ ibi in.§.fratre.instituit extraneũ.hic autez legitimũ venientẽ ab intestato.ꝛ hãc sol.etiã sensit gl.in.l.pater.§.iul.agrippa.ff.ti.j.ꝛ sequitur etiam Bar.hic ꝛ Ray.ẽm hoc non esset hic spãle in filio.imo idem esset in alio successore ab intestato.gl.tñ in precedẽtibus videtur voluisse oppositũ per rationẽ assignatã in glo.naz videtur qđ hic sit speciale in filio:qꝛ potuit viuẽte matre in seruitutem reuocari.Pet.hic dicebat qđ filius ꝫ proprie non sit de familia matris.insti.de adop.§.mater.ꝛ.l.pronũciatio.§.fina.ff.de ver.sig.vbi dicitur qđ proprie loquẽdo caput ꝛ finis est sue familie:tñ improprie ꝛ late dici põt de familia matris.et sic intelligit

18 hunc tex.†Potes dicere qđ filij libertorũ satis possunt dici de familia per tex.in.§.preced.in fi.ꝛ hoc videbatur procedere in masculis libertis sed in femina non:cũ illa pprie nõ dicat habere familiã vt superius tetigi:tñ contrariũ hic determinat:qꝛ idẽ etiaz in ipsa liberta:qꝛ saltẽ improprie ꝛ ẽm latã significationẽ filiꝰ potest dici de eius familia.ꝛ idem videt de alijs eius liberis.et ẽm hoc secus erit in alijs veniẽtibus ab intestato qui non essent de liberis:qꝛ tales non admittent si alias nõ fuit de familia libertoꝝ per istuz tex.a sensu cõtrario.iũcto.§.preced.in fi.ꝛ per id qđ dixi post Pet.in.d.l.peto.§.fratre.ꝛ per hoc patet qđ intellectꝰ Dy.ꝛ sequaciũ non pcedit indistincte.forte tñ seruaret in practica propter autoritatẽ glos.in.§.illius.cũ qua cõiter transeunt doc.excepto Pet.ꝛ ẽm vtrunqꝫ intellectũ iste tex.est sing.ꝛ non reperitur alibi.licet doc.non dicãt.ideo tene menti.

Cum estimaret. Si ille quez defunctus putabat ab intestato successurum insoli-

dum. succedit pro parte legata ab eo nominatim relicta pstabū-
tur pro parte libertates nō insolidū. h. d. ¶ In tex. ibi: cōsobri-
nā. cōsobrini dicunt nati ex duabus sororib⁹. de quo in. §. iiij. gra
du. insti. de gradi. ¶ In tex. ibi: possessione. i. bonoꝝ possessione
per vnde cognati: qꝛ isti erāt cognati: cū sint cōiuncti per feminā
nō agnati. facit. l. fi. cū ibi no. C. vnde cogna. ꝛ. ff. de grad. l. iuriscō
sultus. §. j. ¶ Itē no. qd̄ rōni ꝛ eqtati cōgruit vt diminuto emo-
19 lumēto diminuaꝛ ꝛ onus. facit. l. fi. ff. ti. j. ¶ † Itē no. qd̄ fauendū
est libertatibus ne pereāt pro hoc facit qd̄ habeꝛ insti. de dona. §.
fi. ¶ Itē no. qd iuris qñ succedit alius preter spē faciētis vltimā
volūtatē. de quo plene tāgit hic Dy. ꝛ Bar. post eū. cui adde etiā
qd̄ dictū fuit in. l. si titio ꝛ meuio. §. iulian⁹. s. eo. ti. ¶ In gl. ppe-
tuo. in fi. dic qd̄ ibi successit in totū put ibi voluit testatoꝛ licet nō
eodē modo de quo nō curaꝛ. sed hic solū successit in parte non in
totū prout voluit ꝛ putauit testatoꝛ. ¶ In glo. dāni causa. ibi nō
prestaꝛ ab vtroqꝫ. melius dixisset cur nō prestaꝛ pro parte sicut fi-
deicōmissum: qꝛ vt patet ex litera fideicōmissum nō prestatur ab
vtroqꝫ. ¶ In ea. glo. ibi: sol. hic equitas. dic melius qd̄ legata in-
diuidua de rigore ꝛ eqtate a nullo prestanꝛ ne reperiaꝛ insolidū
grauat⁹ qui solū partē habet hereditatis. ꝛ ita procedāt ꝯtraria.
fallit in libertate in qua de equitate eius fauore est speciale vt pre
steꝛ a rogato. ꝛ ita loquiꝛ tex. ꝛ hoc modo pōt saluari solutio gl.
ꝛ loquiꝛ in successoribus ab intestato. in successoribus aūt ex testa
mento dic si alius succedit preter spem prout habetur. s. eo. l. cū
filius. in prin. ꝛ tangit hic Dy. ꝛ Bar.

Pater qui filio. Si fideicōmissum inuicē datum
cōtinet tantūdem in quātitate ꝛ
quotitate nō valet. ꝛ estimatio testatoris nullā necessitatē indu-
cit. h. d. ¶ In tex. ibi: quadrātes. i. cuilibet ipsarū filiarum quar-
tam partē hereditatis: vt insti. de here. insti. §. hereditas. ꝛ. s. de
20 here. insti. l. seruū. §. fi. ¶ † Itē no. ex tex. vltra summariū qꝛ actio
tutele est bone fidei. de quo in. §. actionum. insti. de actioni.

Titio fratri. Si testatoꝛ grauat heredē in eo qd̄ sibi
heredi debebat. ꝛ debitū cū fructib⁹ cō
pēsat fraudē facere nō videꝛ. secus si cū falcidia compēsaret. h. d.
Et due sunt partes principales: qꝛ primo loquiꝛ qñ testatoꝛ vult
debitū a se cōpēsare cū fructibus. Scd̄o qñ vult cū falcidia cōpē-
sare. Scd̄a ibi: plane. Pria in duas: qꝛ pmo poniꝛ thema ex quo
tacite resultat qſtio. Scd̄o rñsio. Tertio rñsionis rō. Scd̄a ibi: cū
ex fructibus. Tertia ibi: qñ. Scd̄a principalis etia subdiuiditur
qꝛ primo poniꝛ thema ex quo tacita resultat qſtio. Scd̄o respon-
sio. Tertio qdā iniqtas ex rñsione resultās. Quarto cōtra illam
iniquitatē puidet. Quinto respondet cuidam tacite obiectioni.
Scd̄a ibi: falcidiā. Tertia ibi: sꝫ iniquitatē. Quarta ibi: pruden
tius. Quinta ibi: nec videꝛ. Scd̄m tñ Bal. posset diuidi in duas
principales: qꝛ primo loquiꝛ qñ nō fuit adiecta cōditio vel mo-
dus. Scd̄o qñ fuit adiecta cōditio vel mod⁹. Scd̄a ibi: plane. ꝑm
eū. Tu potes tertio diuidere vt primo loquaꝛ qñ qs grauaꝛ post
tps restituere quo casu pōt percipere fructus qui forte ascendēt
ad debitū. Sed in scd̄a parte loquiꝛ qñ qs grauaꝛ statim de resti
tuendo. ꝛ sic tūc nō pōt percipere fructus cū debito cōpēsandos:
sed solū pōt tractari de falcidia cōpensanda cū illo. ꝛ scd̄a non li-
mitaꝛ: qꝛ erit in ver. plane. ꝛ pro hoc facit qꝛ viderenꝛ tunc paria
in casu huius. §. grauari institutū pure de restituēda hereditate
seiana ꝛ meuiana. vel grauare eum vt retineat seianam: cum in
effectu vtrobiqꝫ idē videaꝛ resultare effectus. ꝛ videanꝛ esse equi-
pollentia quoꝝ idē est effectus: licet verba sint diuersa. l. si. s. mā
21 da. ¶ † Itē no. ex tex. si testatoꝛ vult debitū cū fructibus medio
tēpore perceptis cōpensari nō videꝛ fraudē cōmittere. secus si ve
lit cum falcidia cōpēsari: qꝛ tūc indirecte videꝛ velle phibere fal
cidiā in fraudē legis. qd̄ directe facere nō poterant iure isto. l. qd̄
de bonis. §. j. ff. ad. l. fal. ꝛ. l. seius ꝛ augerius. eo. ti. C. ad. l. fal. pe.
ꝛ sic cū hodie testatoꝛ possit phibere falcidiā: nō etiā hoc casu. vi
detur hodie cōmittere fraudē: per id qd̄ habeꝛ in aut. sed cum te
statoꝛ. C. ad. l. fal. ꝛ scd̄m hoc ꝯsilium hic datū non videreꝛ hodie
procedere. ꝛ hoc videꝛ sequi Bar. hic forte tñ posset dici qd̄ etiā
hodie pcedat: qꝛ aut. sed cū testatoꝛ. ꝛ in corpore vnde sumiꝛ. lo-
quiꝛ qñ testatoꝛ non ignarus viriū sui patrimonij expresse prohi
bet falcidiā. ꝛ sic extra casum illum videꝛ qd̄ remanemus in iure
22 antiquo. ar. l. precipimus. C. de appel. ¶ † Ultimo no. qd̄ nō dici
tur dolū cōmittere qui nitiꝛ fraudē excludere. ꝛ ad hoc sepe alle-
gaꝛ. ꝛ facit qd̄ habeꝛ in. l. j. §. deniqꝫ. ff. de aqua plu. ar. ¶ In glos.
quātitatem. in fi. sol. qd̄ ibi grauatus in fideicōmisso hereditatis
sibi restituēde. qd̄ est debitū vniuersitatis. ꝛ magis est simile de-
bito quātitatis quā debito speciei. d. l. imperatoꝛ. §. cum quidā.
ideo non potest in plus grauari quam ad eum peruenerit scd̄m
Dy. ꝛ sequitur etiam Bar. Sed contra istud dictum alle. Cy. in
addi. tex. in. l. ita tamen. §. trebelliano. ff. ad treb. vbi videꝛ litera
equiparare fideicōmissum huiusmodi hereditatis fideicōmis
so fundi ꝛ sic speciei ꝛ non soluit. nec etiam Ray. qui illud ponit
Tu potes soluere qd̄ quo ad remedium trebelliani vt nō possit
quis cogi adire hereditatem procedit equiparatio de qua ibi: sꝫ
nō quo ad hoc vt possit quis in plus grauari: per id qd̄ habetur
in. d. l. imperatoꝛ. §. cum quidaꝫ. ꝛ ita procedit dictū Dy. ¶ Sed
aduerte quia tunc surgit dubium quādo percepit pauciores fru
ctus quam sit valoꝛ fideicommissi an tunc poterit illud quod re
stat detrahere tanquam es alienum litera hic non clare aperit:
tamen glo. ista ꝛ Dy. ꝛ etiam glo. prima videtur sentire qd̄ sic: sꝫ
tunc ob. quia tunc videtur quod in residuo debeat falcidia cum
alio compensare vt seruetur voluntas testantis. ar. §. disponat.
in aut. de nup. col. iiij. ꝛ. C. de lega. l. cum questio. in fi. sed potes
dicere qd̄ tunc nō compensabit falcidiam ex quo testatoꝛ hoc nō
dixit. ꝛ quia forte hoc in dubio nō debet dici voluisse ex quo pos
sibile fuit ex fructibus totum debitum percipi licet postea casua
liter non fuerit perceptum. ꝛ per hoc non obst. quod habetur in
§. plane. secūdum diuisionem quam dedi: quia ibi ab ipso initio
certum erat debitum non posse cum alio compensari quā cum
falcidia. ꝛ hoc modo sustineatur dictum doct. ¶ Et ex predictis
patet quod si fructus percepti ex meuiana hereditate ascendunt
ad dimidiam hereditatis seiane compēsabit illos cum dimidia
hereditatis seiane. ꝛ illam restituet sempronio: sed aliam dimi-
diam detrahet vt es alienum. ꝛ nihilominus detrahet falcidiā
meuiane hereditatis quam etiam detrahit quādo fructus ascē-
dunt ad totalem valorem seiane hereditatis. ꝛ hoc videtur esse
de mente glo. ꝛ doc. Tamen posset forte dici qd̄ de iure quando
fructus solum ascendunt ad dimidiam seiane hereditatis quod
pro alia dimidia compensabit sibi falcidiam meuiane heredita-
tis: quia licet testatoꝛ cogitauerit medio tēpore posse percipi tot
fructus qui valerent seianam hereditatem: non minus etiā veri
similiter cogitauit ꝛ potuit cogitare qd̄ poterunt etiā pauciores
percipi. ꝛ ideo indistincte grauando videtur satis voluisse taci-
te falcidiā cū residuo debiti cōpensare. ꝛ ideo videtur quod tūc
cōpenset vt eius voluntas seruet. ꝛ forte hoc de iure veri⁹. ¶ In
glo. compēsationis. ibi: improprie ponitur hoc forte dixit glo. qꝛ
debitum erat extinctum per confusionem ꝛ aditionē hereditatis
l. debitori. C. de pac. de in. do. l. fi. §. in cōputatione. ¶ In ea. glo.
ibi: ne cōputaret. subau. fideicommissum seiane hereditatis sibi
debitū in ratione falcidie imponendū: vt colligit ex. l. si debitoꝛ.
alle. in glo. ¶ In ea. glo. ibi. §. cum ita. melius diceret. §. cuꝫ qui-
dam. et adde ꝑm Old. ꝛ Cy. qd̄ imo si aliud dixisset non esset idē
per. d. l. si debitoꝛ. nō respondet tamen ad. §. cū quidā. sed dic qd̄
ibi grauatus non erat creditoꝛ rogātis: ideo non potest in plus
grauari ꝙ ad eum perueniat: sed hic erat creditoꝛ rogantis quo
casu pōt grauari ex eo qꝛ debitū est iam cōfusum per aditionem.
ideo tunc facilius grauatur saltem vsqꝫ ad quātitatem falcidie.
An aūt vltra possit tunc grauari. tangetur. ff. in glo. in ver. iniq-
tatē. Et no. qꝛ glo. sentit etiā illud qd̄ tetigi post Dy. super gloss.
23 prece. ¶ In glo. retineat. in fi. † Not. bene ex glo. qd̄ dictio ne. fa-
cit modū ꝛ nō cōditionē. cōtrariū voluit glo. in. l. qui absente. §.
j. ff. de acq. pos. Sed tenui istā in casu isto: qꝛ qñ illud qd̄ interpre-
taꝛ per dictionē ne. venit expediendū post emolumentū quesitū:
tunc importat modū: qꝛ proprie est natura modi. iuxta no. plene
in rub. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ in. l. quibus diebus. §. fi. ff. de ꝯdi. ꝛ
demon. ꝛ ita erat hic: qꝛ nō poterat retinere fideicommissum nisi
prius illud haberet penes se. secus vbi id qd̄ imperaꝛ per dictio-
nem ne. debet ante impleri: qꝛ tunc facit cōditionē. l. cū tale. §. j. ꝛ
ibi no. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. Pe. tñ hic retinuit sniam Rog. dicens
qd̄ hic fuit institutus sub cōditione. alꝰs nō potuisset in plus gra
uari ꝙ ad eū peruenit. cuius ꝯtrariū litera innuit. saltē qñ falci-
dia nō ascēdebat ad valorē debiti: sed per modū modi nō posset
quis in plus grauari: vt hic in pn. §. ꝛ in. l. imperatoꝛ. §. j. Nec ob.
l. lucius. §. maritus. ff. ad treb. qꝛ ibi grauabat per modū modi.
Itē nō ob. l. pe. C. ad. l. fal. ꝛ. ff. ad. l. fal. l. sei⁹ ꝛ augerius. vbi in fal-
cidia etiā per modum cōditionis quis non potest grauari quia
respondet qd̄ in cōtrarijs loquiꝛ qñ alias institutus nō poterat
habere hereditatē nisi ex testamento: sed hic poterat habere alꝰs
ab intestato. ideo si pur vult ex testamento sibi imputet: qꝛ debet
implere cōditionē. Sed iste intellectus nō placet hic Bal. quia si
fuisset institutus sub cōditione non posset repudiari hereditas
ex quo cōditio nondū euenisset. cuius ꝯtrariū hic innuit in ver.
prudētius. Item ex quo erat ꝯditio negatiua ꝛ prestabaꝛ cautio
mutiana non debebat impedire conueniri: qꝛ ille non impedit
cōtrauentionē: sꝫ si cōtrauenit facit rē restitui cū fructibus. l. cū
filius. §. qui mutianā. s. eo. cuius ꝯtrariū hic innuit: qꝛ postquā
adiuit vult nō posse ꝯuenire: vt et tāgit. ff. glos. pe. ideo tꝫ qd̄ fuit
mod⁹. ꝛ hoc etiā plꝫ per id qd̄ superi⁹ dixi. nō declarat tñ an pos
sit plus grauari ꝙ sit falcidia: sꝫ de hoc dr̄ in glo. pe. ¶ In gl. fal-
cidiam. ibi: ex bonis meuianis detrahit. Aduerte tñ qꝛ in bonis
meuianis cōputabiꝛ quarta seiane hereditatis si meui⁹ nullos
fruct⁹ pceperat ex ipsa seiana. facit qd̄ no. glo. scd̄a supius. ¶ In
glo. iniqtate. in fi. sꝫ certe imo videꝛ qꝛ etiā si nō sit tñ in falcidia
meuiane hereditatis quātū vꝫ seiana qd̄ ad hoc cogaꝛ parere: vt
voluit glo. pcedēs. ꝛ etiā glo. j. ꝛ istud sequebaꝛ etiā hic Old. Nec
ob. l. lucius. §. maritus. qꝛ ibi nō fuit dictū vt retineret hic secus.
ꝛ secundum

⁊ scđm hoc etiam in vi modi hic grauatur quis in plus quã perci
piat: ⁊ potest esse ratio: qꝛ debitum erat confusum per aditionem
ideo facilius preiudicat̃ ipsi rogato. Sed certe nõ video bonam
rationẽ diuersitatis inter istũ casum. d. §. maritus. qꝛ etiã ibi ex
tinctũ est debitũ seu cõfusum: ⁊ tamẽ in plus nõ grauat̃ quam sit
quãtitas falcidie: ⁊ lʒ expresse nõ dixerit ibi: retineat. tamen satis
dixit tacite eoipso qđ grauauit pure de restituẽdo ipsam dotem:
per id qđ dixi in vltima diuisione: ⁊ ideo videt̃ qđ de iure verioꝛ
sit opi. glo. hic posita in. §. maritus. ⁊ per regulã generalẽ. l. impe
ratoꝛ. §. j. nec ob. iste tex. dum dicit falcidiã cõpensationi sufficere
quãdo valet tantũdem vel plus quã fideicõmissum: vt voluit sen
tire hic glo. lʒ glo. j. ⁊ glo. precedẽs aliter innuãt. Nec ob. ꝑdictis
l. cum patrẽ. C. de iu. do. vbi creditoꝛ nõ videt̃ posse grauari vt cõ
penset falcidiaʒ cum debitoꝛe: qꝛ ibi nõ erat creditoꝛ defuncti sed
titij: ⁊ sic debitũ nõ erat extinctũ per aditionẽ: vt no. Cy. facit qđ
24 no. Bar. in. l. si debitoꝛ. ff. ad. l. fal. Et not. qđ pro dictis faciat. † qꝛ
duo specialia nõ debẽt cõcurrere circa idem. l. j. C. de do. promis.
cũ ibi no. sed hic cõcurrẽt duo specialia circa idem scđm opi. doc.
qꝛ falcidia cõpensaret̃ cum debito: ⁊ sic esset speciale cõtra regulã
que vult qđ falcidia posset detrahi: ⁊ nõ possit ꝓhiberi. l. qđ de bo
nis. ff. ad. l. fal. Itẽ esset speciale qꝛ in plus grauaretur quam esset
penes eum. contra. l. imperatoꝛ. §. j. s. eodem. ⁊ ideo verius videt̃
qđ supra dixi. Oꝛ tene menti: qꝛ doc. non bene declarant.

25 **A te peto.** † Disiũctiua posita inter ꝑsonas inter quas cadit affectio oꝛdinata nõ resoluit̃ in coniun
ctam. h. d. ¶ Itẽ no. bene qđ habetur in summario. ⁊ pondera di
ligẽter qđ lʒ sermo testatoꝛis nõ proferat̃ scđm oꝛdinatã charita
tem: tamẽ disiũcta non resoluit̃ in cõiunctã: nam ex oꝛdinata cha
ritate vxoꝛ maioꝛẽ affectionẽ habere dʒ ad ꝓpinquos suos quã
mariti: ⁊ hoc nõ ob. disiũcta resoluit̃ in cõiunctã. Posses dicere
qđ lʒ vxoꝛ per prius habere debeat affectionẽ ad ꝓpinquos suos
quã mariti: tñ per prius dʒ habere affectionẽ ad ꝓpinquos mari
ti quã ad libertos. facit. l. fi. C. de ver. sig. ideo sufficit qđ in vltima
parte alternatiue sermo fuerit accept⁹ scđm oꝛdinatã charitatẽ:
vt sic etiã per hoc in precedẽtib⁹ attendat̃ oꝛdo scripture. ar. l. ge
neraliter. in prin. C. de insti. ⁊ substi. ⁊. s. de here. insti. l. lucius. Si
autẽ solũ dixisset volo qđ restituas tuis siue meis propinquis. tũc
magis esset dubiũ: an tũc resolueret̃ in coniunctã: an vero atten
datur oꝛdo: nam videret̃ qđ tũc resolui debeat in cõiunctã ex quo
sermo nõ est cõceptus scđm oꝛdinatã charitatẽ. ar. l. pe. C. de ver.
sig. nisi forte dicas qđ satis sit disiunctiuã esse prolatã inter perso
nas inter quas cadit affectio oꝛdinata: vt attendat̃ oꝛdo scriptu
re lʒ nõ sit positus scđm oꝛdinatã charitatẽ: ⁊ hoc videntur velle
doc. qui simpliciter dicũt illud qđ dixi in summario: tamẽ nõ est
sine dubitatione: qꝛ iste tex. nõ precise loquit̃ in dicto casu: vt ptʒ
26 ex predictis: nec omnino est eadẽ ratio. ¶ † Itẽ no. arg. ꝙ si quis
recipit emphiteosim pro se ⁊ filijs intelligat̃. s. oꝛdine successiuo.
de quo in. l. gallus. §. j. s. de li. ⁊ post. ¶ In glo. oꝛdinẽ. ibi. §. fidei
tue. Sol. qđ ibi mẽs testatoꝛis erat certa ꝓpter vniuersalia: ideo
non curat̃ de oꝛdine. hic erat dubia ratione alternationis. l. pre
toꝛ. §. qđ aũt. ff. de iniu. Ideo pro ipsa interpretãda inspicimus oꝛ
dinem litere de quo per Bar. in. l. ij. §. prius aũt. s. de vul. ⁊ pup.
⁊ tetigi in. §. fidei. s. e. l. ¶ In ea. glos. ibi: ⁊ personaruʒ affectione
quasi voluit Rog. qđ si alternatiua ponit̃ inter ꝑsonas iter quas
cadit affectio oꝛdinata: tũc nõ resoluit̃ in cõiunctã sed attẽdit̃ oꝛ
do scripture vt hic ptʒ: aľs aũt resoluat̃ in cõiũctã vt in ꝯtrarijs.

27 **Vicos ciuitati.** † Valet legatũ licet adiecta nõ sit qualitas quam testatoꝛ adiecturũ
se dicit. h. d. ¶ In tex. ibi: vicos. i. villas vel castra: vt. s. ti. j. l. si he
res. §. vicis. ¶ Itẽ no. qđ dispositio de se perfecta non vitiat̃ lʒ ex
post facto nõ sequat̃ id qđ a mera volũtate testatoꝛis depẽdebat.
Et per hoc bene facit. l. pe. C. de insti. ⁊ substi. vbi imperatoꝛ facit
mentionẽ de hoc. §. qui fuit de respõsis papiniani. ¶ Et no. dili
genter illã que loquit̃ etiã quãdo id qđ depẽdebat a volũtate te
statoꝛis habebat reddere substantiã dispositionis conditionalẽ:
qđ est simpliciter notandũ. Nam vbi solũ habebat reddere cõdi
tionalem distributionẽ partiũ ⁊ nõ substantiã dispositionis mi
nus erat dubiũ per. l. ij. cum ibi no. s. de here. insti. ⁊ in. l. stichum
qui meus erit. s. titu. j. per glo. ⁊ Barto. Et propter hoc patet qđ
Bar. ex toto nõ fuit ꝑfecte loquutus in. d. l. stichũ qui meus erit.
Et ex predictis patet qđ relatiuũ quis vel qui iunctũ verbo futu
ri tẽpoꝛis in eo qđ mere pẽdet a volũtate testãtis nõ inducit cõdi
tionẽ: vt. d. l. pe. ratio qꝛ tũc testatoꝛ omittẽdo nõ videtur errasse:
secus quãdo nõ mere pẽdet a volũtate testãtis. ⁊ ita intelligãtur
no. in. l. stichũ qui meus erit. ¶ In glo. preuẽtus. ibi. l. qui cũ plu
res. Nam ibi nõ apparebat ꝑsona cui esset relicta: ideo ratiõe in
certitudinis vitiat̃. l. cũ ex pluribus. de manu. te. ¶ In ea. glo. ibi
l. titia. in prin. dic qđ ibi erãt verba cõditionalia nec erat expressa
species certa: hic aũt erat pura: ⁊ species certa expressa. ¶ In ea.
glo. in fi. dic qđ ibi loquit̃ quãdo ante actũ fit protestatio per quã
apparet si postea fit cõtrarium erroꝛi in substãtia dispositionis:
ideo nõ valet: nam ibi protestatus erat se velle facere institutionẽ
conditionalẽ: ⁊ postea facit puram: ideo nõ valet. ar. l. j. §. si quis
simpliciter. cum ibi not. de verb. obli. sed hec scriptura primo lo
co de se fit perfecta: licet testatoꝛ protestetur se aliquid adiecturũ.
ideo si postea non adijciat non vitiatur. ⁊ procedit hec solu. scđm
vnum intellectũ quem ponit Bar. in. l. quoties. §. tãtumdẽ. s. de
here. insti. de quo an procedat aľs ibi dicet̃: qꝛ nõ videtur esse sine
dubitatione: ipse tamẽ Bar. aliter soluit in. l. pe. C. de insti. ⁊ sub
sti. ⁊ forte melius. ¶ Vlti. alleg. iste tex. qđ sufficiat in libello rem
exprimere sine confinibus: sed in contrarium facit. l. si in rem. s.
de rei vendi. ⁊. ff. de censi. l. foꝛma. Cy. hic tangit ⁊ nõ declarat: po
tes dicere qđ si est res cui⁹ fines sint notoꝛij: nõ est necesse illos ex
primere. argu. huius text. ⁊. l. j. ff. de do. prele. ⁊ quod not. Barto.
in. l. libelloꝛum. ff. de accusa. aľs non procedat saltem si oppona
tur per no. in dictis iuribus: ⁊. l. finali. C. de anna. excep. ⁊ de ma
teria in. l. edita. C. de eden.

Summarium.

1 ☞ Causa iusta litigandi non videtur vbi plus debito petitur.
2 Euictio debetur legata re euicta.
3 Respublica ratione lesionis in integrum reduci potest.
4 Respublica propter moꝛam tenetur ad vsuram.
5 Vsure veniunt in actione ex testamento.
6 Victus victoꝛi condemnatur in expensis.
7 Respublica ⁊ pupillus equiparantur.
8 Iuramentum calumnie non excusat ab expensis.
6 Vltimus de familia non astringitur prohibitione.
10 Fideicõmissarius non potest legati venditionem impedire.

Qui in solidum. Iusta causa in parte nõ tollit moꝛã in alia parte
1 h. d. ¶ † No. qđ vbi petit̃ plus debito nõ videt̃ esse iu
sta causa litigandi et resistendi super toto: sed solum
respectu partis indebite: ⁊ sic videtur qđ quo ad aliã partẽ si illa
esset multo maioꝛ possit cõdemnari in expensis saltem quatenus
restaret facta prius compensatione cum parte indebita: sed in cõ
trariuʒ videtur esse casus in. l. in fideicõmissi. in princi. s. de vsur.
Sed dic primum dictum procedere quando petens obtulit se pa
ratum recipere partem debitam ⁊ cõfessatam vt hic est casus val
de sing. ⁊ sic secus a contrario si non obtulit: qꝛ in dubio nõ vide
tur quis velle recipere particularẽ solu. l. tutoꝛ. §. lucius. de vsur.
Sit ergo in practica cautus petens totum si aduersarius parteʒ
confiteatur vt offerat se paratuʒ illam partem recipere: qꝛ tunc si
illa non offertur reus erit in moꝛa: secus si nihil dicat: qꝛ tunc cen
sebitur reus habere iustam causam litigandi super toto: vt est ca
sus no. ⁊ melioꝛ de coꝛpoꝛe iuris in. d. l. in fideicommissi. ¶ Et no
ta predicta pro limitatione. l. quidam estimauerũt. s. si cert. peta.
¶ Item nota argumen. qđ vbi positio ꝯtinet in parte falsum sit
licitum eam in totum negare: saltem si ponens non offerat se con
tentari de particulari solutione. Et istud tenuit glo. in. c. j. ⁊. ij. de
confes. libꝛo. vj. Contrarium tenuit Barto. in. l. j. §. si quis simpli
citer. infra de verboꝛum obligatio. Posses dicere quod dictum
Bart. debeat limitari quando ponens offert se paratum recipe
re particularem solutionẽ: aľs secus per ea que ipse idem hic not.
Vel potes absolute tenere dictum suum per rationem quam ibi
assignat: ⁊ an licitum sit totam positioneʒ negare ratione partis
false: quo casu loquantur ibi no. aliud sit querere an ratione par
tis indebite petite dicatur quis habere iustam causam litigan
di super toto ita quod nõ sit in moꝛa etiam respectu partis: ⁊ tũc
procedant que superius dixi. ⁊ istud forte verius. Et predicta pro
cedunt ex parte rei. An autem econtra si actoꝛ habuerit iustã cau
sam litigandi in parte excusetur a condemnatione expensarum
super toto. Barto. sentit qđ sic in quodam suo consilio quod inci
pit andriolus. Sed forte illud verum quando pro dimidia eius
quod petitur fouet iustam causam ⁊ pro alia dimidia non: quia
tunc hincinde fit compensatio. ar. l. generaliter. §. his de presenti
bus. C. de re. cre. sed secus videretur si pro tertia parte tantum fo
uet iustam causam ⁊ pro duabus alijs malam: quia tunc solum vi
detur fieri compensatio pro rata: ⁊ per consequens de vna tertia
ad aliam tertiam. ⁊ sic vna tertia in qua non cadat compensatio
videbit̃ condemnandus pro rata expẽsarum illius tertie partis:
per no. in. d. l. generaliter. ⁊ quia cõpensatio nõ videtur posse fie
ri nisi quatenus hincinde est debitum. facit. l. j. ⁊. ij. s. de compen
sa. ¶ In glos. j. in fi. quid autẽ si cõmode non possit diuidi dic vt
habetur. s. eod. l. cum filius. in fi. ⁊. ff. ad. l. fal. l. lege falcidia inter
ueniente. ¶ In glos. passus. ibi: ad vsuras. hoc procedit de iure
isto: sed hodie vsure sunt prohibite. iuxta no. in aut. ad hec. C. de
vsur. vnde hodie posset propter moꝛam teneri ad interesse secun
dum materiam plene no. in. l. j. C. de sen. que pro eo.

Cum post. Legatario debetur estimatio ipsius rei vel partis que ad heredem loco rei peruenit.
h. d. ¶ In tex. ibi: rescindi. s. per restitutionem in integrum. l. res
publica. C. qui. ex cau. ma. ¶ In tex. ibi: heredibus. s. emptoꝛum.
2 ¶ † No. ꝙ euicta re legata debet̃ euictio si aliquid loco ipsius rei

percipitur. nam illud saltem legatario debebit prestari. secus qñ nihil percipitur: quia tunc regulariter non habetur euictio. l. si a substituto. §. fi. ş. titu. j. ⁊ plene no. eo. titu. l. si domus. §. j. ⁊. C. de leg. l. cum alienam. Et per hunc tex. limita ea que habētur in di-
3 ctis locis. ¶ † Item no. qđ respublica potest reduci in integrum ratione lesionis. de quo plene in. l. res publica. C. in qui. cau. ma. ¶ In glo. estimationis. ibi subtiliter perpenditur. subau. attēta qualitate ipsius predij. iuxta plene no. in. l. j. ş. de euic. ¶ In ead. glo. in fi. vel dic qđ in contrario nil percipiebatur loco rei euicte. hic secus secundum Jaco. are. ⁊ Bal. Et per hoc videtur quod si pro re legata euicta debeatur euictio testatoris. qđ saltem illud ius debebit cedi legatario. vel forte ius vtile competet eidem. de quo in. l. si res. ş. de euic. Et per hoc etiam limita no. in. l. cū alienam. ¶ Ulti. inducitur iste tex. per Cy. in ar. ad. q. si ecclesia sancte marie deberet habere oblationes que fiunt in die dominico: ⁊ episcopus illas que fient in die sancte Marie si occurrat festū sancte Marie in die dominico quis debeat illas habere. Nam videtur quod ecclesia sancte Marie per. l. qui habet. ş. de tute. vbi magis inspicitur causa naturalis quam generalis et quam accidentalis. ad idem. l. fi. ad fi. C. de fer. vbi etiam bonus tex. In contrarium etiam facit: quia propter modicam vtilitatem non debet fieri preiudicium maiori. ar. l. per maiorem. de iudi. ⁊ bene facit. l. omnes. C. de fer. ibi: ne occasione momenti ⁊c. multo autē maior oblatio consueuit esse in die festi quam in die dominico. Soluit per istum. §. quod pro rata eius qđ consueuit offerri die dominico spectabit ad ecclesiam: residuum autem spectabit ad episcopum. ⁊ sic dicit de facto fuisse disputatum ⁊ fuisse terminatū in ciuitate Senarum.

4 **Etiam respubli.** Hic est bonus. §. ⁊ hoc intēdit. † Res publica propter moram tenetur ad vsuram ⁊ propter temeritatem ad impēsas litis licet habet regressum contra administratorem. idem in pupillo ⁊ tutoribus. h. d. ¶ Item no. qđ respublica non est priuilegiata quo
5 minus teneatur ad vsuras fideicommissi post moram. ¶ † Item no. qđ in actione ex testamento veniunt vsure post moram lȝ non sit bone fidei: quia non numeratur in. §. actionum. institu. de act. Sed in hoc est priuilegiata vt sapiat naturam bone fidei. l. in mi
6 norum. C. in qui. cau. in inte. resti. non est ne. ¶ † Item not. quod victus victori condemnatur in expensis nisi iusta causa litigādi eum excusat. ⁊ ad hoc sepe alle. iste tex. facit qđ no. Inno. in. c. finē litibus. extra de do. ⁊ contu. posset tamen dici vt tangit hic Cyn. post Pe. qđ iste tex. hoc non probat quia intelligeretur de sumptibus litis quas fecit respublica in soluendo nuncijs ⁊ alijs. facit quod no. glo. in. §. tripli. insti. de act. quas recuperabit ab administratoribus. ⁊ si administratores fecerint de publico non recuperabunt a republica. non autem loquatur de expensis que veniunt ratione victorie qꝛ secundum eum hoc non erat statutum secundum hec iura: sed primo fuit statutū in clericis in. l. omnes in fi. C. de epi. ⁊ cle. postea generaliter in omnibus in. l. properan
7 dum. §. sin autem. C. de iudi. ¶ † Item no. qđ respublica ⁊ pupillus equiparantur. de quo in. l. rem publicam. C. de iu. reipu. lib. xj. ¶ Item no. quod dominus videtur posse condemnari in expensis propter factum administratoris ⁊ in tutore ⁊ similibus. Bar. dicit qđ duplex practica seruari potest vna qđ cōdemnetur ipse pupillus per hunc tex. qui tamen secundū eum liberabitur cedendo actionem contra tutorem. l. fi. C. de admi. tu. alia qđ cōdemnetur ipse tutor per. l. non est ignotum. C. de admi. tuto. sed posses dicere qđ illa. l. loquitur quando tutor calumniosam mouit litem. hic autem quando non mouit calūniose licet alias fuerit in culpa. satis tamen videtur eo casu quo fuit in calumnia qđ etiam pupillus possit condemnari: per. l. j. §. hoc edicto. j. ne vis fi. ei. In procuratore autem videtur qđ si ipse est in calumnia qđ ipse debebat condemnari. facit. d. l. nō est ignotum. vbi aūt alias esset in culpa: vt quia esset procurator generalis ⁊ mouit litē iniustam adhuc videtur idem dicendum: quia in generali mandato non venit in dubio illicitū. l. si procurator. ş. de cōdi. inde. de quo aliquid hic per Bar. ⁊. l. j. §. si procurator. ş. si quis ius di. nō ob. ⁊ adde etiam qđ no. per eum in. l. in illa stipulatione per te non fieri. j. de ver. ob. ¶ Item no. secundum vnum intellectū qđ non solum expense litis debentur ratione calumnie sed etiam ratione temeritatis. facit. l. eum quem temere. ş. de iudi. ⁊. c. calumniā extra de pe. ⁊ sic facit ad. q. an iuramentum calumnie excuset ab
8 expēsis. de quo dicetur post glo. ¶ † Extra glo. inducitur iste tex. vt dixi qꝛ iuramentum calumnie non excuset ab expēsis quia ille veniunt non solum ratione calumnie: sed etiam ratione temeritatis litigatoris. ⁊ licet iuramentum excludat temerariam calūniam: non tamen excludit temerariam litigationem. Et hāc partem etiam sequitur hic Bal. ⁊ Bar. in lecturis. ⁊ Joan. an. in. c. finem litibus. de do. ⁊ contu. ⁊ in. c. calumniam. de pe. ⁊ per hoc etiam videtur tex. in. §. hec autē. insti. de pe. teme. liti. vbi aperte videtur dici qđ loco antique pene est inductū vt hodie prestet iuramentū. ⁊ vt improbus litigator cōdemnet in expēsis. ⁊ sic vide

tur qđ copulatiue vtrunqȝ cōcurrat. ⁊ per hoc etiā qꝛ presumptio que inducit per iuramentū tolli videt per p̄sumptionē que postea surgit ex sentētia. l. nā ⁊ postea. §. si dānetur. ş. de iureiur. ⁊ pro hoc etiā qꝛ scđm leges debet iurari de calūnia. ⁊ sic si diceremus oppositū nunqȝ videret quis condēnādus in expēsis cōtra. l. properandū. §. sin aūt. qđ non videt esse de mente illius tex. qui alias quodāmodo seruiret de mēte glo. sing. que nō est alibi de iure ciuili in. §. oportet. in aut. de iudi. col. vj. tenuit contrariū. ⁊ glo. idē in. c. finē litibus. Idē Bar. in suo cōsilio qđ incipit andriolꝰ. vbi etiā dicit Ja. bu. in recollecta tenuisse glo. licet in lectura scđm eū mutauerit. ⁊ dicit in cōsulēdo non esse recedēdū a glos. que scđm eū pre ceteris melius intellexit. ⁊ cōcludit qđ si expēse veniāt iure actionis: tunc non excuset iuramentū: per id qđ habet in. l. si mulier. §. si rem. J. ti. j. si aūt non veniunt iure actionis: tūc si est iuratum de calūnia nō veniūt nisi eiusdē tēporis calūnia appareat. et hoc modo posset intelligi opi. cōtraria: quia iuramētū excusat a p̄sumpta: nō ab euidēti. faciat qđ habetur in. l. j. C. de aduo. diuer. iu. si aūt non sit p̄stitū iuramentū tunc nō excusat a condēnatione expensarū: nisi scđm eum appareat actorē in toto vel in aliqua parte habuisse probabilē causam litigādi. ⁊ ita intelligatur iste tex. ⁊ qđ iuramentū habeat excusare adducūt: qꝛ nō presumitur quis immemor salutis eterne. l. fi. C. ad iul. repe. adducit etiam qđ habet in. l. j. ş. si mul. vē. no. ⁊. l. iij. §. de illo. ş. de iureiu. posset tamen dici qđ in illis fuit iuramentū veritatis: vt tangit etiam hic Cy. Item adducit qđ etiam sepe habens bonā causaȝ perdit. vel qꝛ subtrahitur sibi probatio. vel propter imperitiā habentis iudicare. vel etiam propter factum procuratoris vel aduocati. ⁊ sic non sequitur necessario qđ licet succūbat habuerit malam causam. facit. l. non ob hoc. C. vnde cog. ⁊ ad. §. hec autem. respondit qđ debet intelligi secundū predicta: vt sic quādo prestet iuramētū excusat ab expēsis. ⁊ qđ subdit improbus litigator ⁊c. loquat quādo nō est expressum alias prestitū iuramētum. vel loquatur quādo apparet de euidēti calūnia. ad. §. si damnet. respōdet qđ non facit scđm primum casum: s̄m secūdū potest dici scđm eum qđ ibi fuit imputandum ei qui nō opposuit exceptionē iuramenti. que ratio hic cessat. Item secundum eū presumptio tollit presumptionē qñ circa idem versatur. l. diuus. de in inte. resti. secus quando non circa idē: vt est in proposito: qꝛ iuramentū tēdit ad inducendā p̄sumptionē qđ sit credendū actorem credidisse se iuste mouisse litem: sed snīa tendit ad ostendēdū an re vera fuerit iusta lis ⁊ sic nō cōcernit presumptionē que surgit ex iuramento. Item dicit qđ licet de iure debeat iurare: tamē iuramentū potest omitti. l. ij. §. sed qꝛ veremur. C. de iu. cal. ⁊ ibi no. ⁊ sic patet quod etiā potest esse qđ iuramēntū non sit prestitū. ⁊ si dicat qđ expense veniunt ratione calumnie ⁊ ratione temeritatis. dicit ipse quod nō videt de mente iuris qđ sit differētia inter dictas expēsas aīr. nō tamen declarat hoc nec facit mentionem de dictis suis in lec. reperio qđ But. tenuit glo. in aut. generaliter. C. de epi. ⁊ cle. nec reperio eum alicubi tenere contra glo. Et ad istud de temeritate aliter respondit: quia dicit qđ non sufficit credere nisi iusta rōne quis ducatur. l. iul. §. ij. ver. differentia. ş. de act. emp. Et ideo secundum eum ille qui iurat se credere mouere iustam litem debet etiam se credere duci iusta ratione. ⁊ ideo presumptio est pro eo qđ non temerarie litigauerit. Et licet succubuerit non sequit necessario oppositum. ⁊ pro hac parte volendo sustinere glo. adduco tex. insti. de pe. teme. liti. circa prin. vbi litera dicit qđ ad refrenandam temeritatem litigantium introductum est iuramētum ⁊ sic videtur qđ non solum iuramentum venit ad eneruandā calumniam sed etiam temeritatē. ⁊ ista pars meo iudicio satis posset defensari: tamen in veritate multum repugnat. d. §. hec autē. ⁊ qꝛ si ex actis nō appet de ꝓbabili causa litigādi vr̄ appere satis de euidēti temeritate. ⁊ iō de iure forte hec ps esset verior: lȝ in practica nō modica esset autoritas glo. attēto marie cōsilio bar.

Predium. Ultimus de familia nō est prediū alienari prohibitus. ⁊ eius petitionē ad heredē ex-
9 traneū trāsmittit. h. d. ¶ † Item no. qđ vltimus de familia non astringit prohibitione. ad idem. l. cum pater. §. libertis. in fi. ş. e.

Si creditor. Qui vocatur ad fideicōmissum predio alienato nō reuocat ab eo qui emit a cre
10 ditore testatoris. h. d. ¶ † Item no. qđ fideicommissarius nō pōt impedire venditionē legati si fiat per creditorem cui erat res obligata ⁊ creditori non sit satisfactum. ¶ In glo. ɔtra emptorē. in fi. Dy. hic restringit hāc. l. ad casus positos in. l. si res obligata. ş. ti. j. in quibus onus luēdi rem obligatā ⁊ legatā spectat ad ipsuȝ heredem. ⁊ hoc sequit etiā hic Bal. sed Bart. hic ⁊ ibi intelligit illā. l. generaliter. etiam extra casus positos in. d. l. si res. quia. d. l. scđm eū nō habet locū qñ res fuit obligata pro debito testatoris vt ipse latius ꝓsequit. nam tunc videt qđ indistincte onus luendi spectet ad heredē. ⁊ videt tunc euinci facto heredis nō luētis. ⁊ sic videt qđ semp teneret. ar. l. qui duos. cum ibi not. ş. eo. Sed tutius puto tenere opi. Dy. per. d. l. si res obligata. que loquitur indistincte. ⁊ sic videt etiā indistincte intelligenda. l. de precio. de publi. ⁊

publi. ⁊ per consequēs etiā in debito hereditario. ⁊ magna videt̄ esse restrictio ⁊ violatio illius litere tenēdo opi. Barto. Nec obst. ratio bar. q2 nō ꝓcedit in casib⁹ in quib⁹ ex mēte testatoris onus luendi non spectat ad heredē qđ est tamē in casib⁹ positis in. d. l. si res. nā tunc nō videt̄ imputandū heredi si nō luit ex quo ex mēte testatoris ad hoc nō tenet̄: de qua latius dixi in. d. l. si res obligata. ¶ Quid autē si non potuit luere eo casu quo onus spectat ad eum. dic qđ tenebit̄ tūc saltē ad estimationē. arg. l. non dubiū. §. fi. j. titu. j. ⁊ hoc sequitur etiam hic Bal. ¶ In glo. iure pignoris. ibi: vel ex lege. subau. ex forma. l. j. C. de iu. do. impe.

Summarium.

1 ¶ Dictio quoq3 est implicatiua.
2 Error iuris non nocet in iure quesito.

De fideicom. Qui per ignorantiā iuris patit̄ aliū vti re sibi debita nō cadit a debito. h. d. ¶ † No. ex text. cū glos. qđ dictio quoq3. est implicatiua. ¶ Itē no. ꝙ qui per errorem assumit ius sibi min⁹ vtile nō preiudicat sibi in iure magis vtili iam quesito etiā si lōgo tpe perseuerauerit in errore. Et facit scđm Bal. in ar. qđ si quis per errorē recipit minorē monetā pūcta nouā cum esset sibi debita antiqua qđ nō faciat sibi preiudiciū etiā si lōgo tpe pceperit. Sed in cōtrariū videt̄ tex. in. c. olim causam. extra de censi. potes dicere qđ nō fit preiudiciū per spaciū lōgi tēporis. sed lōgissimi sic. ⁊ sic per spaciū. xxx. annoꝝ in priuato. ⁊. xl. in ecclesia: vt ibi ⁊ in. c. de quarta. ⁊. c. illud. extra de prescrip. Et adde qđ no. bar. in. l. si is q vsumfructū. §. qui. mo. vsufr. ami.
2 ¶ † Item no. qđ error iuris nō nocet in iure quesito l3 nō sit irreuocabiliter quesitū: vt hic patet iuncto eo qđ leg. ⁊ no. in. l. si quis ita hereditatem. §. de condi. insti. An autē noceat in iure querendo: tangit hic glo. ⁊ plenius in. l. clodius. §. de acqui. here. ¶ In glo. fi. ibi dicitur quasi debita. No. bene quod quarta debita patrono non dicitur vere debita: sed quasi debita. Item qđ error iuris nocet in illa. facit quod not. in. l. ij. ⁊. iij. C. de iu. ⁊ fa. igno. ⁊ cetera dic plene in. d. l. clodius.

Legatum. Legatū in legatariū transit recta via absq3 fctō heredis. h. d. ¶ In tex. ibi factū heredis. subau. sit necessarium in acquisitione dominij fiēda legatario. ¶ Itē no. ꝙ dn̄ium rei legate trāsit in legatariū recta via. ad idē. l. a titio. j. de fur. ¶ In glo. ij. ibi. §. fi. dic qđ hic pure factū est legatū rei testatoris: ibi sub cōditione: ideo ante euentū cōditionis nō trāsit dominiū. ¶ In ea. glo. ibi: papinianus. Sol. eo modo quo precedēs. vel dic quod ibi legatur res heredis: quo casu scđm verā opi. nō transit dominium ante traditionē: vt ibi no. ⁊. §. ti. j. l. si heredi seruus. l3 contrariū notat ⁊ male in. l. ij. C. cōmunia de le. ¶ In ea. glos. ibi. l. si quis ita. dic qđ acquiritur dominiū recta via: vt hic: sed non irreuocabiliter ante agnationē: vt ibi. ¶ In ea. glos. in fi. dic qđ vere transit dominium rei testatoris legate in legatarium ab adita hereditate: sed ficte a morte testatoris: vt ibi plene no.

Summarium.

1 ¶ Legata inualidantur per inualidationem testamenti.
2 Legata ab intestato nō censentur licet sit institutus ab intestato.

Si quis testamēto. Legata relicta a scriptis heredibus a venientib⁹ ab itestato ꝓpter inualiditatē testamēti nō debent̄. h. d. ¶ Itē no. ꝙ inualidato testamēto in-
1 ualidant̄ etiā legata. de quo in. l. pri. §. de his que in te. delē. ⁊. C.
2 de fideicō. l. eā quā. ¶ † Itē no. ꝙ l3 sit istitut⁹ veniēs ab itestato: nō per hoc itelligunt̄ legata ab itestato repetita nisi aliud appareat: vt est hic tex. cōiuncta glo. ⁊ bn̄ facit. j. eo. lucius. §. filiā. ⁊ hoc etiam expresse tenet hic Bal. qđ est notandū. ¶ In glos. j. ibi. l. titia. ⁊ illud ꝓcedebat scđm illa tpa scđm que testamentū p querelā inofficiosi rūpebat̄ sumpto colore demētie: vt ibi pt3: hodie secus q2 rumpit̄ quasi causa inserta nō sit vera adeo qđ etiā sine clausula cōseruant̄ hodie legata p fideicōmissa p aut. ex causa. C. de libe. prete. de quo plene vt ibi. ¶ In glo. fi. ibi: posthum⁹. dic meli⁹ qđ l3 ibi fuerit testamentū ruptū. fuit tū postea ɔfirmatū de iure pretorio: vt ibi pt3. ideo nimirū si ibi legata debent̄: sed hic loquit̄ qn̄ testamentū est ruptū nec est cōfirmatū: ⁊ sic. d. l. posthumus. non facit exceptionē ab isto casu: sed alio loquitur vt pt3 ex predictis. ¶ In ea. glo. ibi: nō pretorie fuit ruptū. imo etiā fuit ruptū de iure pretorio natiuitate posthumi preteriti: per id qđ habet̄ in. l. j. in fi. j. vnde liberi. iūcta. l. fi. C. de lib. prete. vbi pt3 qđ ab intestato pōt peti bonoꝝ possessio vnde liberi. ⁊ sic necessario videt̄ qđ testamentū sit nullū de iure ꝓtorio p regulā. l. aīq3. C. cōia de succes. ⁊. §. de acqui. here. l. q̄diu. ⁊ si dicat̄ qn̄ pōt cōtratabulari. recurre ad ea que plene dixi in. l. si filius q in potestate. §. de li. ⁊ posth. ⁊ in. l. filio pterito. §. de iniu. te. de quo etiā dici cōsueuit in. l. posthumo. C. de cōtratab. l3 bn̄ est verū qđ ex postfacto viuēte testatore fuit testamentū ɔfirmatū de iure ꝓtorio in preall. l. posthum⁹. vt. §. tetigi. ¶ In. e. glo. ibi: vel media: sed qn̄o tūc pn̄t habere veniētes ab itestato: cū p mediā pdat ciuitatē vt est videre in⁹ deportato qui dicit̄ pati mediā capitis diminutionē. isti. de capi. dimi. §. media. ⁊ est expressum qđ nō h3 heredem ab intestato. C. de bo. dāna. l. ij. ⁊ multo min⁹ q passus est maximā q2 ille perdit etiā libertatē vt pt3 in predicto titulo insti. de ca. dimi. Potes saluare glos. qn̄ beneficio principis fuissent isti in integrū restituti iuxta l. j. ⁊. ij. C. de sen. pas. nam tūc pōt ꝓcedere litera. Item pōt ꝓcedere quādo irritatur testamentū per minimā capitis diminutionē vt q2 testator dedit se ad arrogandū in. §. nō tamē. insti. qui. mo. testa. infir. ⁊ vt ibi pt3 etiā si efficiatur sui iuris per emancipationem vel per mortem arrogatoris non recōualidatur testamentū nisi ex aliquibus indicijs appareat de voluntate ipsius testatoris stricte qđ nolit confirmari. de quo dic vt habetur in. l. qui liberis. §. testamento. j. de testa. Et dicit hic Bal. post Dy. qđ hec. l. remanet incorrecta quando rumpitur testamentum ex alia causa quam preteritionis vel exheredationis.

Summarium.

1 ¶ Legatum valet in quo debitor creditori legaret.
2 Legatum valet super toto ratione commodi interusurij.
3 Capacitas domini inspicit̄ vt valeat legatū seruo alieno factum.
4 Argumentum de quid ad quale est inualidum.
5 Legatum ex persona serui consistere dicitur.

Debitor decem. Quando superuenit causa tendēs ad eundē effectū: l3 ea existēte ab initio nō valuisset: non preterea vitiat̄ dispositio. h. d. ¶ In tex. ibi: sub pignore. subaudi maxime: q2 in hoc non est vis. ⁊ eadem est ratio etiam si sine pignore. ¶ In text. ibi: peti possunt: ⁊ sic sequit̄ qđ rationabiliter potius fundus ipse petatur prout testator formaliter legauit: ⁊ eade3 ra-
1 tione debebit peti quātitas prout formaliter est legata. ¶ † No. ꝙ si debitor legauit creditori valet legatū si afferre potest aliqđ
2 emolumentū. ¶ † Item no. qđ ratione commodi interusurij valet legatum super toto: adeo qđ etiā totū est in formali petitione. id est formaliter peti potest prout testator relinquit. ¶ Item nota quod non semper vitiatur dispositio: licet deueniat ad casum a quo incipere non potest: ratio patet ex summario: de quo plene per Barto. in. l. pluribus. §. ⁊ si placeat. ⁊ ibi dixi. j. de verbo. obliga. ¶ In glo. inutile. in fi. primam tenet Dy. q2 etiā de iure isto videbatur esse idem visum: vt habetur in. §. ecōtrario. alt̄. in glo. ⁊ in. l. verbis. j. ad. l. fal. sed si velis saluare glo. potes dicere qđ illa lex tanquā posterior corrigit istam. tamen quia legum correctio debet euitari. doctores transeunt cum prima.

Si primo. Si plures sunt substituti quilibet tenet̄ ad legata relicta ab institutis in quoꝝ locu3 succedunt. hoc dicit. ¶ In text. ibi: dato subaudi ⁊ si primus heres non erit: quartus sit heres. ⁊ si quartus heres non erit quintus sit heres. ¶ In tex. ibi: substitutis de quibus supra suppleui. ¶ In glo. ab vtroq3. ibi: sed non alteri: imo respondet scđm Dy. ⁊ Cy. ex quo dicunt vtrūq3 substitutum teneri cum a quolibet instituto cuilibet de per se esset relictum.

Seruo alieno. Seruo eius qui est capax potest relinqui illud quod eidem seruo liberto facto relinqui posset: licet non eodem modo. hoc dicit. Et primo ponit duo dicta. Secundo respondet cuidam obiectioni. Tertio ex premissis in faciendo ponit vnam regulam iuliani. Quarto contra regulam format duo argumenta contraria ⁊ soluit. Quinto ex predictis infert vnam illationem. Sexto ex predictis concludit ad primum casum. Secūda ibi: cum. N. tertia ibi: ⁊ ideo. quarta ibi: calumniosa. quinta ibi: ex illo. sexta ibi: ita nō mirum. Et dicit dominus Cy. quod iste. §. est difficilis: quia iurisconsultus tāquam logicus voluit aliquantulum sophisticare. ¶ In tex. ibi: ⁊ quādiu seruiat subaudi quod non videtur posse fieri ipso existente libero cum tunc non possit tanquā seruus seruire. l. j. in fi. j. de li. ho. exhi. ¶ In tex. ibi: accipiat. s. scđm regulā iuliani: q2 si legarentur decem quādiu seruiat: illa decem possent etiam legari ⁊ libero facto licet non possent taliter legari: ⁊ sic nō facit contra regulam iuliani: quia habuit respectum ad substantiam legati ⁊ non ad qualitatem legandi. ¶ In text. ibi: domino quasi velit qđ etiam istud non faciat cōtra regulam iuliani: quia dicitur posse legari seruo id qđ posset legari si cōtingeret eum esse liberum: ⁊ sic licet casualiter postea contingat quod non sit liber:
3 hoc non frangit regulam iuliani. ¶ † Item nota qđ ad hoc vt valeat legatum factum seruo alieno inspicitur capacitas domini in genere nō in specie: ideo pōt seruo alieno legari res domini. Nec ob. qđ habetur in. l. si deportati seruo. j. titu. j. q2 respondeo vt ibi no. per Bar. in. l. si seruus eius qui capere. j. de acquiren. heredi.
4 ¶ † Item no. ꝙ arg. de quid ad quale non est validum: nam ibi est fallacia accidētis scđm logicos. ¶ Itē no. ar. ꝙ repelli d3 calū-
5 niosa aduocatio seu allegatio. ¶ † Item no. qđ legatū dicitur cōsistere ex persona serui ⁊ sic pōt dici legatarius sicut ⁊ alius heres

quando heres instituitur: vt. l. qui liberis. §. hec verba. de vul. et pupil. l. cum filio. ff. ti. j. vbi plene de hoc. ¶ In glos. constitit. ibi l. si vsusfructus. §. fi. melius facit qd habetur insti. de leg. §. an seruo. ver. ex diuerso. in fi. ⁊ cum ista glo. transit hic Bar. ⁊ sequẽdo glo. tunc surgit contrarium. de quo glo. statim subijcit. Sz Pe. hic quem sequitur Bal. tenet qd legatum non erit nullum etiam seruo manente in eadem causa: sed debebitur tunc estimatio domino: per. l. si seruus legatus. §. j. ff. titu. j. iuncta. l. meuius. §. duobus. ff. e. Nam illud debet operari dominium a principio existẽs tempore legati quod operatur superueniens ex postfacto. et per id quod habetur in. §. duobus. ⁊ tamen quando seruo fit legatũ ⁊ ex postfacto superuenit dominium domino rei legate nõ inualidatur legatum quo minus debeatur estimatio. d. l. si seruus. §. j. ergo eodem modo quando a principio res legata est in dominio domini ipsius serui. Sed certe iste intellectus nõ est sine dubio propter id qd dixi in. §. duobus. circa intellectũ. d. l. si seruus legatus. ⁊ per glo. bene facit quod habetur in. d. §. an seruo. ver. ex diuerso. in fi. secundum tamen intellectum Pe. ⁊ Bal. cessaret contrarium sequens in glo. ¶ In ea. glo. in fi. d. l. j. de reg. catho. dicitur regulam cathonianam disponere legatum non valeret si testator statim decederet. non valet etiam si postea diu superuixerit etiam si aliqua mutatio contingat. Et sic videtur qd in casu istius. §. quãdo legatur seruo res domini legatum debeat esse nullum etiam si contingat seruum post testamẽtum effici liberũ quia si testator statim decessisset legatum fuisset nullum: vt patet ex eo qd. ff. dixerit glo. istam glo. ibi soluit. quia regula illa habet locum quando defectus est ex parte testantis tantum vel ex parte rei legate tãtum. vel mixta ratione legantis ⁊ legatarij per id quod ibi habetur. ⁊ in. l. cetera. ff. titu. j. ⁊ in. §. an seruo. instit. de lega. secus quando est defectus ex parte legatarij tantum: quia tunc non habet locum illa. l. intercidit. ff. de condi. ⁊ demon. et. l. non intelligitur. §. quãdo autem. cum ibi no. ff. de iure fis. ⁊ ideo secundum glo. non habet locum in proposito casu: qr est defectus ex parte legatarij tãtum. ⁊ hoc sequitur hic Cy. Nam dicit qd hic est defectus ex eo quia persona serui non potest sibi acquirere: sz certe ista solutio non videtur bona: qr imo non videtur defectus ex persona legatarij tantum. nam si consideremus personam serui certum est qd sibi potest legari: quia ⁊ si non sibi: tamen alteri poterit querere ⁊ etiam sibi si erit liber. facit quod habetur in. l. non minus. ff. de here. insti. ⁊. C. de here. insti. l. neqꝫ. Item etiam non est defectus ex parte rei legate tantum: quia illa est in commercio ⁊ legari potest. facit. l. apud iulianum. §. fi. ff. titu. j. sed potius est defectus in ista ratione rei legate ⁊ legatarij scilicet quia legatur res que est domini seruo eius. ⁊ istud etiam videtur hic velle Dy. ⁊ expresse tenuit Bar. in. d. l. ij. de reg. catho. Similiter est defectus mixta ratione legatarij ⁊ rei legate quando alicui legatur res propria. ⁊ hoc casu habet locum regula cathoniana. et l. cetera. §. j. ff. de leg. j. ¶ Item est defectus mixta ratione legãtis ⁊ legatarij quando testator legat seruo proprio. ⁊ hoc etiam casu habeat locum dicta regula. l. seruus. C. de leg. Item est defectus mixta ratione eius a quo relinquitur ⁊ legatarij quando legat seruo heredis. ⁊ hoc etiam casu habet locũ. d. regula. d. §. an seruo. insti. de leg. licet glos. in. d. l. j. videatur velle qd sit defunctus mixta ratione legantis ⁊ legatarij: sed verius est quod dixi vt sit mixta ratione eius a quo relinquitur ⁊ legatarij. Et hoc etiam sequitur Bar. in. d. l. j. Si ergo dicta regula habet locum quãdo est defectus mixta ratione in casibus predictis quare etiam non habet locum in casu isto in quo est defunctus mixta cõsideratione rei legate ⁊ legatarij. ⁊ potissime quia habet locum quando legatur res propria. quo casu est defectus mixta ratione legatarij ⁊ rei legate. Glo. istum passum non declarant. Bar. in. d. l. j. tetigit: sed non perfecte. nam dixit qd quando testator potest prouidere contra defectum: tunc habebat locum dicta regula. secus vbi non potest prouidere cõtra defectum. ⁊ ita loquatur iste tex. nam secundum eum quando legat seruo heredis posset prouidere ipsi seruo relinquendo fideicommissariam libertatem. l. seruo. C. de ma. test. item quando legat rem legatarij posset prouidere legando aliam rem vel estimatio. sed hic non poterat prouidere qd seruus acquiret sibi prout ipse volebat. Sed certe ista responsio non videtur perfecta: quia saltem potuit prouidere cõtra defectum legando estimationem rei vel aliam rem: quia tunc indubitanter valeret legatum sicut ipse dicit quãdo legatur res propria legatarij: ideo si non fecit videtur sibi imputandum. ⁊ sic videatur ⁊ debeat habere locum regula cathoniana. Etiã in casu isto non video bonam rationem diuersitatis quare hoc etiã nõ habeat locum nisi quia sic placuit autori in casu isto disponere: facit. l. non omnium. ff. de legi. ⁊ maxime attenta ratione text. in d. §. an seruo. que etiam vendicat sibi locum in casu isto ⁊ per id qd dixi. ff. quando legatur res propria legatarij: quia non confirmatur legatum: licet postea desinat esse sua. Et hec procedunt tenendo intellectum glo. ff. positum. sed si teneremus intellectum Pe. ⁊ Bal. tunc cessaret ista obiectio: quia in omnem euentum valeret legatum etiam si testator statim morietur. ¶ In glo. denuum. ibi. §. sed si seruo. vel dic qd ille. §. non ob. quia ibi etiã valet legatum ab initio. ⁊ si die cedentis legati reperiatur seruus liber habebit legatum. si autem non reperiatur liber legatũ non habebit. sicut in simili dixit glo. ff. in ver. constitit. Quod autem subdit glo. de. d. l. si vsusfructus. in fi. non facit contra. quia non infert qd ab initio legatum non valeat: licet velit quod ex postfacto possit interdum annullari: vt dixit glo. precalle. ¶ In ea. glo. in fi. quasi voluit Rog. qd legatum factũ seruo alieno valeat nisi obstet defectus rei: vt quia non sit in commercio: vel persone: vt quia seruo heretico legetur mancipatum christianum. Pet. vero dicebat legatum valere dummodo non resistat libertati vel seruituti ⁊ primum dicebat propter id qd habetur in. §. sed si seruo. melius respondet: vt patet ex glo. seq. ⁊ ad. §. sz si seruo. dic vt superius dixi. ¶ In glo. calumniosa. ibi: quãdiu seruiat. subau. tanquam seruus. qd non potest libere congruere: per id qd habetur in. l. j. in fi. ff. de li. ho. exhi. ¶ In ea. glo. in fi. item potest dici qd regula habeat locum quando legatum fit taliter quod potest vendere ad vtilitatẽ serui. quod non est in casu isto posito in hoc ver. cum videatur esse potius relictum contemplatione domini ⁊ ad eius vtilitatem. l. fi. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ eodẽ modo possit intelligi qd habetur in ver. alioquin. ⁊ idem sensit gloss. in versi. accepit. ¶ In glo. fi. in fi. glo. ibi dicit qd ibi ponitur regula. sed hic fallentie a regula. sed certe etiam hic videtur poni regula vt hic patet ex prin. ⁊ in versi. ⁊ ideo dic qd inspicitur capacitas dominij in genere. ⁊ sic loquitur iste tex. non in specie rei legate. ⁊ sic loquitur iste tex. fm Bar. ⁊ Ang. hic.

Latinus lar. Conditio adiecta in fideicõmisso intelligitur repetita in substitutione facta circa idem de eadẽ persona. ¶ In tex. ibi: adierunt. subau. de facto: quia non euenerat conditio substitutionis vulgaris que tacite intelligebatur facta cum ancille essent manumisse: quia cõditio libertatis adiecta in fideicommisso intelligebatur tacite repetita in substitutione. facit. l. cum seruus. ff. de condi. ⁊ demon. ¶ In tex. ibi: datũ. subau. scilicet. nam quod sequitur expositiue venit. ¶ In tex. ibi: ipsam hereditatem. subau. per substitutionem vulgarem. ¶ In tex. ibi vocari. subau. modo ex quo sunt manumisse. ⁊ ideo poterũt adire non obstante priori aditione que fuit inualida: qr tunc euenerat casus substitutionis. ⁊ sic adeundo poterunt vendicare hereditatẽ a patrono pro dimidia per petitionẽ hereditatis. ¶ No. qd quãdo eidem defertur hereditas per fideicommissum ⁊ etiã per substitutionem vulgarem concurrunt iste vie potentialiter sed non actualiter. Nam vnam debet eligere. facit quod habetur in. l. recusare. §. titius. ff. ad treb. Et sic facit ad id quod quotidie fit quando testator dicit quod substituit vulgariter ⁊ per fideicõmissum secundum Bal. sed forte ista verba intelligentur prolata ordine successiuo: vt sic post pupillarem etatem sit fideicommissaria. ar. l. cum pater. §. penul. ff. eodem. de quo per Bar. in. l. centurio. in vltima charta. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊ ibi dixi. ¶ In glo. restitueret. in fi. dic qd non in casu: quia libertas non fuit relicta sed fideicõmissum sub conditione libertatis. facit. l. si quis sub cõditione. ff. si quis omis. cau. testa.

Summarium.

1 ¶ Mora que in antecedenti committitur in consequenti commissa censetur.

2 Liber hoc ipso non efficitur quod mora in prestatione libertatis committitur.

Si quis. Si libertas per fideicommissarium debita retardatur nihilominus ipsa ⁊ pecuniarium debitum debebitur. h. d. ¶ In tex. ibi asscripsit. puta legatum pecuniarium: vt. ff. sequitur. ¶ In tex. ibi: manumitti debere. ⁊ sic statim non erat liber tempore adite hereditatis. ¶ In tex. ibi: ad fideicommissum scilicet pecuniarium. quasi statim non valeat: cum dies eius videat̃ cedere vel a morte testatoris vel ab adita hereditate quo tempore iste est seruus heredis. ⁊ sic videtur relictum seruo testatoris vel heredis: sed contrarium est verum vt sequitur: quia legatum pecuniarium ex morte testantis videtur delatum in tempus libertatis. facit de condi. institu. l. cum seruus. ff. de condi. ⁊ de. l. quia.
1 ¶ † Item no. qd mora commissa in antecedenti intelligitur etiã commissa in cõsequenti. facit. ff. de vi ⁊ vi arma. l. vim facit. ⁊. ff. si
2 quis ali. te. prohi. l. ij. secundum Bal. ¶ † Item no. qd licet mora fiat in prestatione libertatis: non per hoc statim quis efficitur liber: sed requiritur pronunciatio. de qua in glo. fina. ¶ Et aduerte quia in libertate est speciale qd fit mora re ipsa absqꝫ interpellatione eoipso qd potest prestare ⁊ non prestat: vt patet in. l. cum vero. §. apparet. ff. de fideicom. li. ⁊ no. glo. in. l. mora. ad fi. gloss. mag. ff. de vsur.

Creditorem

Creditorem. Si debitor legat creditori in dubio nõ intelligitur animo cõpensandi. h.d. ¶ Itẽ no. qđ dictũ est in summario. Et procedit clare qñ non legat̃ ipsum debitũ sed res obligata. quo casu loquit̃ litera. si aũt esset creditor in decẽ. et decem sibi legarent̃. tunc est maius dubiũ an videatur relinqui aĩo cõpensandi. q̃r hec. l. nõ videtur loqui hoc casu. Pet. hic dixit qđ tunc secus per. l. cũ pater. ff. de iur. do. ⁊ ff. eo. l. titia. §. qui inuita. sed fallit scđm eũ in marito qui nõ videtur relinquere vxori aĩo cõpensandi. ⁊ sic intelligit. l. j. §. sciendũ. C. de rei vxo. act. sed bal. non placet hec opi. q̃r ratio. §. sciendum. videtur esse vniformis etiam in extraneo. nã ibi dicitur qđ ex quo simpliciter relinquit non pro dote seu animo cõpensandi qđ mulier dꝫ habere vtrũq̃ que ratio cõcludit etiã in casu proposito q̃r ex quo testator simpliciter relinquit, ⁊ non dicit pro debito vel animo cõpensandi videtur quod debeat creditor vtrũq̃ habere. Nec ob. l. cum pater. lꝫ ipse nõ respondeat: q̃r ibi non decidit̃ quid in dubio. Item nõ ob. §. qui inuita. q̃r ibi pro dote. ⁊ sic animo compensandi relinquit. Et hec vident̃ procedere in debito volũtario: per. d. §. sciendũ. qui preteritis melius probare videtur. Nam clariorem text. non habemus meo iudicio. In necessario autem creditore videtur secus per not. in aut. preterea. C. vnde vir ⁊ vxor. ⁊. l. si cum dotem. §. si pater. sol. mat. vbi de hoc per Ja. de are. ⁊ Bartol. ⁊ ibi etiã dixi. ⁊ aliquid etiaꝫ in. l. huiusmodi. §. cum pater. ff. ti. j. ⁊ ff. eod. l. cũ pater. §. pater filie. vbi etiã tetigi. ¶ In glo. j. ibi: nõ est opus querere quasi velit qđ etiã si minus valeat q̃ sit debitũ. ex quo tñ relinquit̃ animo cõpensandi si quis acceptat legatum fit sibi preiudicium in toto debito quasi pro illo videat̃ ipsam estimasse per id qđ habet̃ in simili in. §. si certum. hic alleg. Sed contra istã glo. videt̃ tex. cum glo. in. l. ciuitatibus. §. fi. ff. titul. j. vbi patet qđ si legatur alicui fundus qui valet centũ sub conditione si centũ dederit heredi valet legatũ. tñ ex quo nõ valet plus non poterit grauari aliquid alteri dare etiã si acceptauerit legatum Dy. hic videtur sustinere hanc glo. qñ legatum fit animo cõpensandi cum debito. secus qñ alias grauatur vt in contrario. Nec ob. d. §. si centum. q̃r ibi loquitur qñ quis grauatur in re propria alteri prestãda. tñ scđm hoc extendet̃ etiã ad rem alienã qñ fit legatum aĩo cõpensandi. sed forte contrariũ est de iure verius: per ea que habent̃ in. d. l. ciuitatibꝰ. §. fi. ⁊ qđ ibi no. Dy. nam. §. si centum. vt dixi loquitur solum qñ quis grauaret̃ in re propria cuiꝰ quis presumit̃ habere notitiã ⁊ bene noscere eius estimationeꝫ. l. quisquis. ff. de rescin. ven. que ratio cessat in re aliena. prout etiaꝫ tetigit Dy. in. d. §. fi. tene tñ menti glo. cũ qua transit Bar. ⁊ etiã Dy. hic vt dixi.

Summarium.

1 Exclusio que fit in vna parte censetur in alia includere.
1 Nomina debitorum non veniunt in dispositione generali.
3 Diuersitas rei non inducitur ex nominum diuersitate.

1 Gaius seius. In legato generali nõ cõtinet̃ noĩa debitorꝝ. h.d. ¶ † No. qđ exclusio facta in parte intelligit̃ includere in alia parte.
2 ¶ † Itẽ no. qđ in dispositione generali nõ veniunt noĩa debitorꝝ. ratio q̃r illa tanq̃ incorporalia loco nõ circunscribuntur. l. fi. C. de prescrip. lon. temp. ⁊ ff. de iud. l. si fideicõmissuꝫ. §. tractatum. Et sic facit qđ lꝫ ex dispositione iuris caueat̃ generaliter qđ inuecta ⁊ illata sint tacite obligata pro pensione. l. si nõ inducta. C. in quib. cau. pig. taci. contraha. ⁊. l. certi iuris. C. loca. tñ si inducantur instrumenta debitorum illa non erũt tacite obligata. ⁊ hoc sequitur Pet. vt refert Cy. in. d. l. certi iuris. in. v. q. ⁊ etiam Bar. ⁊ Bal. hic ⁊c. ¶ In gl. j. in fi. dic qđ ibi specialiter legatum fuit instrumentum: hic secus. ⁊ dic plene vt per Cyn. in. l. certi iuris. C. loca. ¶ Vlti. per istum tex. dicit Bald. limitari. l. si ita quis heres institutus fuerit excepto fundo. ff. de here. instit. inquantũ vult ab institutione vniuersali rem exceptuari nõ posse. nã procedit qñ nullus est datus coheres: alias secus: vt hic patet. quod est diligenter not. pro limitatione dicte. l. ⁊c.

Titius cum. Diuisio gratia vberioris culture diuersos fundos non facit. hoc dicit. Et est
3 notabilis casus ⁊ sepe allegatꝰ. ¶ † Nota quod ex diuersitate nominum vel agricolentium non inducitur diuersitas rei quando de identitate corporis cõstat. ¶ Item not. quod diuisio gratia culture non censetur vera diuisio. Et sic facit quod licet minor non possit reuocare alium ad diuisionem. lege si pupillorum. supra de reb. eorum. ⁊ not. in lege. ij. C. si aduer. transa. tamẽ possit diuidere gratia vberioris culture. facit qđ not. per glo. et doc. in l. iubemus. C. de sac. san. ecc. ¶ Item facit scđm Cy. qđ si ex cõsuetudine vel statuto loci non possunt vasalli diuidere feudũ. ⁊ si diuidant dimidia acquiratur domino feudi. quod si solũ diuidũt gratia vberioris culture dominus nihil possit vẽdicare. facit qđ habetur in titu. de probi. alie. feu. per Fed. in. l. imperialẽ. §. preterea. in vsibus feudorum.

Summarium.

1 Regula de duabus causis lucratiuis locum nõ habet in legato quantitatis.
2 Tessera legata non potest peti estimatio.
3 Priuilegium finitur eius causa finita.
4 Vsure debentur propter in legatis ⁊ fideicõmissis.
5 Mora quotuplex sit.
6 Priuilegium non est perpetuum.
7 Substitutio tacita quandoq̃ elicitur ex mente testantis vltra expressam.
9 Donatio inofficiosa re, ⁊ consilio in vnũ ex liberis facta vltra legitimam reuocari videtur.
10 Querela inofficiose donatiõis fit ad similitudinẽ ĩofficiosi testi.
11 Imperator vocatur sanctissimus.
12 Donatio inofficiosa in vita patris reuocari potest.

Titia seio. Habet duas lec. vna est fm quã intelligit̃ qđ si sit legata tessera frumẽtaria hoc est frumentũ illiꝰ mẽsure. alia est qđ hic fuit legatum vas cum quo mensurat̃ non ipsa quãtitas. fm primã hoc
1 intẽdit. † In legato quãtitatis nõ hꝫ locũ regula de duabꝰ causis lucratiuis. Vel fm aliã. Qui iubet rem alteri cõparari non videtur rem legare. sed ipsiꝰ estimationẽ. ⁊ ideo ipsa re habita ex causa lucratiua actio non extinguit̃. h.d. Et huic lect. magis applaudet litera. ¶ In tex. ibi: nec possit subau. prima facie vt videtur. vel expone nec possit. i. non expediat nam in rei veritate non videt̃ petere ex eo q̃r habebat: vt tangit gl. in ver. petere. ibi: corpore. i. specie. ¶ No. qđ dictum est in summario fm diuersas lect. An aũt in dubio intelligat̃ de vase an de eo qđ mensuratur. Bar. hic dicit qđ intelligit̃ de vase si legauit tesseram frumentariã vel corbẽ frumẽtariã: secus si dixit lego tesserã frumẽti: vel corbẽ frumẽti. Pe. vero vt hic refert Bal. dixit attendẽdã qualitatẽ legatarij: q̃r si sit legatũ illi qui ꝯsueuit vẽdere frumẽtum videtur qđ intelligat̃ de vase. ar. l. plenũ. §. equitij. ff. de vsu ⁊ ha. secus si fiat alicui pauperi qui non est ꝯsuetus vendere nec tale officiũ exercere. ar. p̃all̃. §. equitij. ⁊. ff. de iudi. l. sed ⁊ si susceperit. §. j. Bal. hic dicit posse iungi hanc opi. cum opi. Bar. q̃r aut relinquit̃ tessera frumẽti aut tessera frumẽtaria. ⁊ hoc scđo casu inspiciat̃ qualitas legatarij. ¶ In glo. j. ibi: emi corbẽ. non habemus in partibus istis tale vas: sed sextarium. ¶ In. e. glo ibi: semper. dic in genere. subau. q̃r si in specie ex quo habuisset in causa lucratiua extingueret̃ legatũ. l. meuius. §. duobus. ff. eo. qđ non cõtingit qñ legatũ est factũ in genere circa finem. ¶ In ea. glo. ibi: alias tm̃ tessera esset in obligatione. ⁊ sic vult glo. qđ aliud sit legare tesseram: aliud iubere ipsam cõparari. Et etiaꝫ tertius casus fm Dy. quando legatur estimatio. l. fundũ cornelianũ. ff. de noua.
2 ¶ † Et aduerte q̃r vult gl. qđ qñ legatur tessera nõ possit peti estimatio aliquo casu etiam si dñs forte nolit vendere vel in modico precio vendere: sed tũc cõdẽnatio bene fiet in estimationẽ. ⁊ hoc etiam tenuit glo. insti. de lega. §. non solũ. sed Bar. tenuit ꝯtrium in. l. plane. §. qđ si rem emissem. ff. ti. j. de quo dic vt ibi ⁊ per hoc facit. l. non dubium. §. fi. ff. ti. j. que equiparat si testator iubet rem redimi vel rem p̃stari ipsi legatario nisi dicas qđ prestari etiam sit factum: per id qđ habetur in. l. si fundũ tradi. de ver. ob. vbi aũt iussit emi factum principal̃r est in obligatione. ⁊ ad illud dꝫ agi nisi in duobus casibus fm Bar. Primus est post mortem legatarij. nam tunc potest agi ad precium: vt in. l. patronus. in prin. ff. titu. j. Scđs qñ legatarius hꝫ ipsam rem per istum tex. Sed Pe. dicebat qđ hoc casu succedit obligatio ad inter esse ⁊ ad estimationẽ post morã. ⁊ etiam si forte nolit dñs vẽdere vel precio immodico. Et si dicat̃ qñ factum est in obligatione ex dispositione testatoris potest cogi quis p̃cise. l. fideicõmissa. §. pe. in fi. ff. ti. j. Fateor si illud vult legatarius. alias poterit agere ad ĩteresse. ⁊ hoc credo verũ adeo qđ ĩ. d. l. patronꝰ etiã in vita legatarij post morã posset agi: vt etiã ibi sentit bar. lꝫ hic aliter loquat̃ sed quãdo heres nõ esset in mora: tunc est magis dubiũ an aliquo casu possit peti estimatio. Nam tex. hic videtur velle qđ sic qñ reperit̃ rem habere ex quo res dꝫ emi. ⁊ sic expẽsis hereditatis. l. his verbis. §. ij. ff. ti. j. ⁊ sic videtur esse quodãmodo in quãtitate. ideo ista. l. ex eq̃tate voluit tunc etiã ante moram posse agi ad p̃cium. ⁊ in hoc reputo hãc. l. esse sing. ⁊ non esse alibi: q̃r de rigore debuisset agi ad factũ qđ est in obligatione. ¶ Et ex p̃dictis patet qđ in casu huius. §. põt agi ad estimationem in duobus casibus. Primus est post morã: per id qđ no. Bar. in. l. patronus. preall̃. ff. ti. j. Scđs qñ legatarius hꝫ rem penes se. nam tunc etiã agi p̃nt ad preciũ lꝫ heres nõ sit in mora. l. nõ dubiũ. §. fi. ff. ti. j. ⁊ isto casu videt̃ ante morã agẽdũ ad factũ cum illud sit in obligatione: per id qđ no. in. l. stipulationes nõ diuidunt̃. de ver. ob. ¶ In. glo. lucratiua. in fi ⁊ ideo dixi de lucratiua: q̃r in illa erat magis dubiũ p̃pter regulã de duobꝰ casibus lucratiuis. de qua in. l. oẽs. ff. de act. ⁊ obli. q̃r fm primã lec. hic erat legatũ in quãtitate seu in genere qđ recipit functionem

in genere suo. ideo tunc non hz locũ regula de duabus causis lucratiuis etiã quo ad effectũ impediendi solutionẽ in ea: re si illa desierit esse eius cui debet: per. l. si qs duos. ff. de sol. ⁊ per no. plene in. §. duobus. Itẽ tenẽdo scdam lec. prime glo. Nõ obst. dicta regula: q2 illa nõ impedit obligationẽ in genere contractã lz qs adipiscatur vnã speciem de contentis sub genere ex causa lucratiua vt. d. §. duob9. ver. nõ idem lz impedit actualiter eandẽ speciẽ ad oculũ demonstrabilẽ. ⁊ hoc solũ ex causa lucratiua: vt ibi patet. Et per hoc patet qd dicta regula non ob. etiã secũde lect. nam illa quatenus extinguit obligationem habet locum qñ legat spe cies certa ⁊ non genus. vel non in genere: vt patet in. d. §. duob9. ¶ In glo. petere. vel dic qd ideo petit preciũ: q2 vult illud petere ⁊ permittitur sibi de equitate ex quo habet rem q̃ debet redimi: licet in genere sit relicta: vt dixi super glo. j. Nec ob. iste tex. q2 debet exponi nec possit. i. nõ expedit. vel nec possit. s. prima facie vt dixi super litera. Et aduerte q2 glo. sequẽs etiã aliter loqui videtur quã loquit hec glo. sed tene qd dixi super glo. j. ¶ In glo. magis ibi: si possit redimere. Not. qd hec glo. in primo dicto videt contradicere precedẽti glo. Pe. vero hic dicebat qd stat electiue ex eo: q2 hoc factũ erat in obligatione ⁊ sic post moram succedit obligatio ad pecuniã. vt. l. stipulationes nõ diuidunt. de verbo. ob. Tu dic qd factum est in obligatione vt dixi super prima glo. tñ certis casibus põt agi ad preciũ. inter quos est vnus positus in litera. ⁊ ideo dicit hic magis legatũ in quantitate q̃ in corpore consistere: q2 heres debet redimere qd intellige suis expensis: vt dixi. s. ⁊ sic debet pecuniã exbursare que magis quodammodo est in obligatione q̃ aliud inspecto qd heres per prius habet illã exbursare. In contractibus autẽ si mandat aliquã rem emi intelligitur expensis mandantis. l. si mandauero. s. mãda. scdm Cy. sed in testamentis secundũ eum fit plenior interpretatio. l. in testamento. ff. de regu. iur. ⁊c.

3 **Usuras.** †Finita causa priuilegij finitur priuilegium. ⁊ ad morã inducendã sufficit vna interpellatio. h. d. ¶ In tex. ibi: mora facta est. supple per interpellationẽ et nõ aliter sic bene sequitur q̃uis. N. ¶ In tex. ibi: pro mora. s. cõi ⁊ regulari. ¶ In tex. ibi: perpetuo. i. vsq3 ad purgationem. ⁊ facit qd
4 habetur in. c. si quisq3. extra de coha. cleri. ⁊ mulie. ¶ †Not. quod propter moram debent vsure in fideicõmissis ⁊ legatis. de quo plene in. l. in minorum. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necesse. ⁊ intellige scdm ista tpa scdm que non erant prohibite vsure: ho-
5 die secus. in aut. ad hec. C. de vsur. ¶ †Itẽ not. etiã qd duplex est mora. quedã regularis ⁊ cõmunis. ⁊ hec fit per interpellationez quedam irregularis ⁊ specialis fauore persone. ⁊ hec fit re ipsa etiã sine interpellatione eo ipso qd habet heres soluere ⁊ nõ soluit. vt est videre fauore vltime volũtatis: vt hic patet. ⁊ not. gl. in l. mora. s. de vsur. ¶ Itẽ not. qd facilius tollitur mora specialis
6 quam cõis. Et ratio est: q2 facilius tolluntur iura specialia quã communia in aut. de non alie. §. q2 vero verisimile. col. ij. ¶ †Itẽ not. qd priuilegiũ non est perpetuũ. qd videt contra regulã decet de reg. iur. in. vj. ¶ Sed potes dicere qd hic erat cõcessum cũ dam no alterius. ibi secus ideo hic magis restringit. vel ibi nõ cessat causa priuilegij. hic sic. de quo ibi per Dy. vel tertio ⁊ meli9 scdm Bal. hic priuilegiũ non erat cõmensuratũ tpi: q2 cõcessum minori etati. ibi aũt fuerat simplr concessum. Et hec no. ad ea que no. per glo. in. l. j. C. in qui. cau. in integ. resti. non est ne. ¶ Itẽ no. qd sufficit semel interpellare vel protestari. ⁊ sic non est necesse adijcere verbũ perẽptorie. Et sic facit ad statutũ dictãs qd instantia pereat sex mensib9 si per actorẽ non steterit. Nam videt sufficere si actor semel interpellauerit iudicẽ vt sniam ferat. ⁊ hoc sequit. hic Bar. Sed Bal. videt velle cõtra: per. l. j. ff. de lib. dimis. ⁊. l. fi. s. de pig. ac. potes defendere Bar. q2. d. l. j. loquit in apostolis dimissorijs: q2 in eis est speciale: q2 sepe ⁊ sepius sunt petẽdi vt ibi. ⁊ in cle. q̃uis rigor. extra de appella. ⁊ sic videt secus in alio casu. ar. l. ius singulare. s. de legi. Nec ob. d. l. fi. §. fi. q2 loquit in creditore qui ex natura cõtractus tenetur de leui culpa. l. si vt certo. §. nunc videndũ. s. cõmo. ideo tenet diligentiam facere. ⁊ sic vltra quã semel instare. Sed iudici principaliter incũbit prouidere ne instãtia pereat. l. properandũ. §. j. C. de iudi. Tutius tñ est pter opi. vitãdas qd sepe ⁊ sepius instet dict9 actor. ¶ Ulti. not. facit iste tex. qd si ex forma statuti vxores bannitorũ perpetuo debeãt stare extra ciuitatẽ non intelligant prohibite mortuis bannitis: q2 tunc finita est causa odij propter quã statutũ fuit factũ ⁊ debet intelligi perpetuo. i. donec duret causa odij per istum tex. iuncto eo quod dixi super litera.

Seia libertis. Fideicõmissum relictũ ab vno ex heredibus qui vltimo decesserit facit videri heredes inuicẽ substitutos. h. d. Et est singu. casus secũdũ Bar. ⁊ alibi forte clarius non habes. ¶ In text. ibi. ff. alias est in litera iam. ⁊ facit ad intellectũ glo. in ver. manumissi. ¶ In text.
7 ibi: duos gradus subau. vnũ tacite alterũ expresse. ¶ †Itẽ no. ex tex. vltra summariũ. qd interdũ vltra substitutionẽ exprssam ius interpretat etiã tacitã ex mẽte testatis qñ verba expresse substitutionis verisilr inferunt etiã tacitã: vt est videre in casu huius. §. Nam nouissimus seu vltimus nõ posset fundũ restituere nisi per prius totus ad ipsum perueniret. ⁊ ista est ratio huius tex. scdm vnũ intellectũ. ¶ In glo. vẽdatis. ibi in fi. sed certe hic litera nõ põderat prohibitionẽ alienatiõis. sed verba illa. s. qui vltim9 ⁊c. vt patet in ver. quero qd etiã in dubio videt põderari. Rñsio indeterminata q̃ in dubio debet referri ad quesitũ. vt isti. de inu. stip. §. preterea. ⁊ facit qd dixi. s. eod. l. cum ab vno. Item vt dixit scdm Dy. hic videt prohibere venditionẽ. ⁊ sic alienationẽ inter viuos. ⁊ per consequens non illã que fieret in vltima volũtate. l. pater. §. fundũ. ff. tit. j. ⁊ sic ratio gloss. nõ inferret ad propositum. Et licet Bal. simpliciter transeat cũ ista ratione: tñ posset reprehendi per ea que habent in. l. volũtas. ⁊ qd ibi no. etiã per Cy. C. de fideicõ. vbi verbũ vendere. cõprehendit etiam donationem. ⁊ etiã alienationẽ per vltimã voluntatẽ: vt ibi tãgit Cy. Et ad. §. fundum. potest responderi qd ibi prohibuit quoad viuet nõ simpliciter. quicquid tñ sit de ista ratione stat saltẽ prima. vnde solue qd in cõtrario loquit in directa substitutione pupillari cuius verba verificantur etiã si non inducat reciproca substitutio. hic vero in substitutione fideicõmissaria cuius verba non verificarẽtur nisi induceret substitutio reciproca: q2 non posset vltim9 fundum totũ restituere si nullũ non haberet sed solũ partem suam. Bal. tñ hic dixit non esse faciendã differentiã inter directã ⁊ obliquam: sed an nouissimo substituat in parte an in toto vt si fiat in parte non intelligat reciproca: alias secus. facit. ff. ad treb. l. eum qui nouissimus. ⁊ sic si is nouissimus grauaret in parte sua non intelligeretur reciproca. similiter si substitueret pupillariter vltimo morienti in tota hereditate testatoris: tunc intelligeret reciproca pupillaris. sec9 si in parte vltimi tñ. ⁊ puto qd bene dicat in se. tñ non per hoc reprobo opi. Dy. q2 indirecta in dubio verba verificant etiã si nõ intelligant reciproca nõ sic in fideicõmissario quando rogatur de ipsa re.

Imperator. Donatio inofficiosa collata in filiũ vel nepotem per aliũ vsq3 ad dimidiam reuocatur. ⁊ est sing. casus scdm iura digestorum secundũ que non habebamus alibi de materia inofficiose donationis quã hic. et
8 in. §. sequẽ. ¶ †Item not. quod donatio inofficiosa re ⁊ consilio facta in vnum ex liberis videt reuocari vltra legitimã. qd qualiter procedat tangit in glo. ⁊ super ea dicam. ¶ In glo. pro dimidia ⁊c. ibi: in qua non fit reuocatio: licet docto. transeant hic cum glo. tamen re vera male dicit: q2 per querelã inofficiosi testamenti regulariter rescinditur testamentum in totum. l. papi. §. fi. s. de inoffi. testa. ⁊ no. glo. in. l. si liqueat. C. de inoffi. do. facit qd not. p glo. ⁊ docto. C. de bo. pos. cõtra tabu. liber. l. j. ¶ In ea. gl. ibi: alij dicunt hec est magis cõformis litere. nã precedẽs videt multũ literã violare que simpliciter dicit reuocari id qd est donatum pro dimidia parte. ⁊ sic videt habere respectũ ad dimidiã totius: an tñ de iure pcedat patebit ex sequentib9. ¶ In ea. gl. ibi: re tantũ hec prima solutio videt contra. d. l. si liqueat. C. de inoffi. do. que videt velle qd etiã qñ donatio est inofficiosa re ⁊ cõsilio qd solu3 fiat reuocatio vsq3 ad legitimã. sequẽs etiã solutio nõ videt bona. q2 est expresse cõtra istum tex. qñ donatio facta est in vnũ ex liberis. ⁊ sic non in extraneũ. ¶ Et per predicta doc. cõiter reprobant istã scdam lec. positã hic in glo. in ver. alij dicunt ⁊ tenẽt primam positã in ver. sed dic. ⁊ cõcludunt qd si donatio venit reuocanda ex presumpta mente donãtis: vt q2 fit ante natiuitatem filiorum propter quos venit reuocãda si facta est in extraneũ reuocatũ in totum. vt in. l. si vnq̃. C. de reuo. dona. Sed si in vnũ ex liberis tunc reuocat vsq3 ad legitimã portionem. l. si totas. C. de inoffi. do. Si vero venit reuocanda cõtra voluntatẽ donãtis per querelã inofficiose donationis. vt q2 facta est post natiuitatem filiorum volentiũ reuocare tunc si facta est in vnum ex filijs reuocatur solũ vsq3 ad legitimã etiã si sit inofficiosa re ⁊ cõsilio per. d. l. si liqueat. Si vero in extraneũ tunc si aliquid est relictũ volenti reuocare aget ad supplementũ ⁊ sic reuocabit solũ vsq3 ad legitimam. argu. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. iuncta. l. fi. C. de inoffi. do. ⁊ not. glo. in. l. j. C. de inoffi. do. licet in hoc variauerit in alia parte eiusdẽ gloss. Si vero nihil est relictum tunc reuocatur vsq3 ad legitimam si est inofficiosa re tantum. si vero re ⁊ consilio tũc reuocatur in totum ⁊ intelligitur secundum eos. l. j. ⁊. ij. ⁊. iij. C. de inoffi. do. Et cum hac conclusione in effectu transit hic Bartol. ⁊ Bald. post eum. Tu adde primo inquantum dicunt quod quãdo aliquid est relictum posse agi ad supplementũ. nam hoc videtur contra tex. cum glo. secundũ vnam expositionem in lege cum donationibus. C. de inoffi. do. vbi videt probari quod agnoscendo relictum tacite videt renunciare iuri quod habet contra inofficiosam donationẽ. potes dicere quod illud procedebat de iure antiquo ante. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. que fuit vna de quinquaginta decisionibus. de quibus in. l. j. C. de emẽda. iustico. hodie secus per. d. l. j. iuncta. l. fi. C. de inoffi. do. ⁊ facit qd not. per glo. magnã in. d. l. j. C. de inoffi. do. ⁊ quod habet in. l. pe. ff. de inoffi. test. ¶ Itẽ adde secundo qd inquantũ dicũt solũ fieri reuocationem

rationem vsq; ad legitimã qñ donatio est facta in vnum ex liberis lz sit inofficiosa re ⁊ cõsilio videt expsse cõtra istũ tex. nõ violando eũ. vbi pz qd fuit facta in vnũ ex liberis. ⁊ tñ dicit reuocari pro dimidia parte id qd est donatum. vnde forte ista pars est verior de iure per istũ tex. Nec ob. d. l. si liqueat. qz ibi non dicit reuocari solũ vsq; ad legitimã sed pro rõne quarte intellige qua est fraudatus reuocabit donatio. intellige scz p dimidia si erant duo liberi prout dicit iste tex. ⁊ sic ille tex. intelligeret ẽm istũ. ⁊ etiã ita exponit ibi glo. ẽm vnũ intellectũ q magis placet ex eo qz minus videtur violari ille tex. sic intelligẽdo qd violaret iste intelligendo eũ ẽm primã lec. hic positã. nam illa si bene ponderet facit magnã violẽtiã litere: nec est mirandum si in plus reuocetur qñ est inofficiosa re ⁊ consilio q̃ qñ re tm̃: qz tunc magis deliquit donans pter fraudẽ ⁊ dolũ. ⁊ ideo maior pena imponet. ar. l. sancimus. C. de pe. ⁊ nõ est dubium qd si nõ emanasset illa. l. si liqueat. tenuissem⁹ lec. scdãm hic positã. ar. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. l. j. §. si is qui nauem. ver. i re igitur dubia. ff. de exerci. actio. Et pro pdictis faciat: qz si pur dicamus qd oporteat violare istũ tex. vel illũ: dz in dubio assumi illa que est min⁹ captiosa ⁊ minus violat literã. arg. l. quoties. ff. de reg. iur. ⁊ sic videt qd tunc minor sit violatio. d. l. si liqueat. q̃ ista hui⁹. §. ⁊ debeamus tenere qd superius est dictũ. ¶ Itẽ adde tertio inqñtũ dicit qd si donatio inofficiosa est facta in extraneũ si re tm̃ est inofficiosa qd reuocat solũ vsq; ad legitimã: nam hoc videt de iure falsum: primo qz patronus cui minus est debita hereditas liberti q̃ liberis hereditas parẽtũ. l. si qs legatũ. §. fi. cũ ibi no. ff. de fal. reuocat in totũ. l. si libertis. §. pe. ⁊ fi. ff. de iure pa. ergo multofortius
10 filius. ¶ †Itẽ scdo qz q̃rela inofficiose donationis est inducta adsimilitudinẽ iofficiosi testamẽti. l. pe. C. de inoffici. do. ⁊ certũ est qd illa rescindit testm̃ in totũ vt superi⁹ est dictũ: ergo ⁊ ista. ¶ Itẽ ⁊ tertio qz si bene põderent oẽs leges tit. C. de inof. do. inqñtũ dicũt reuocari vsq; ad legitimã. loquunt qñ donatio est facta in vnũ ex liberis: ergo a 9trio sensu sec⁹ erit qñ in extraneũ argu. l. j. §. eius rei. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. Nec ob. l. j. C. de inoffi. do. vbi videt parificari qñ donatio fit in extraneũ vel in filiũ: qz ibi vt dicit Bar. nõ declaratur inqñtũ fieri possit reuocatio. Preterea põt dici qd ibi aliquid erat relictũ volenti reuocare vt ibi pz. sec⁹ qñ nil est relictũ per ea que superius dixi post Bar. ⁊ hec opi. de iure videtur verior: lz docto. aliter dicant vt. ff. dixi. ¶ In eadem glo. ibi. l. si totas. dic qd si reuocatio fit ex presumpta volũtate donãtis fit ipso iure. ⁊ sic etiã in vita: vt est tex. ẽm verum intellectũ in. d. l. si totas. ⁊ in. l. si vnq̃. C. de reuo. dona. Si võ venit rẽda per querelã inofficiose donationis contra voluntatem donãtis: tũc nõ reuocat in vita: qz nõ per ipsum donãtẽ cũ tẽdat ad eius piudiciũ. l. si creditoribus. C. de ser. pig. da. manumis. nec etiã per liberos: qz illi non habẽt ius in bonis patris eo viuẽte. l. fi. cum ibi no. per Dy. ⁊ Bar. ff. de libe. agno. lz habeant pmiscuũ vsum rerũ que per patrẽ possident: vt. l. in suis. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ si dicat ẽm hoc eueniet inconueniẽs si forte alter filiox sit pauper ⁊ non possit se alimentari. sed dic ẽm Dy. hic in addi. ⁊ sequit etiã Ray. qd onus alimẽtãdi transiuit in illũ in quẽ trãsierunt bona per donationẽ. ar. l. si qs a liberis §. fi. ff. de lib. agno. ⁊ facit qd no. Cy. in. l. alimenta. ff. de neg. ge. ¶ Itẽ ob. pdictis qd habetur i. §. primo vbi videtur reuocatio fieri etiã in vita donãtis. sed potes dicere ẽm Pe. qd. §. sequens dz intelligi qñ reuocatio fiebat ipso iure ex psumpta voluntate testantis. sed hec solutio videt illã literam violare. vnde dicit qd ibi in effectu nõ fiebat in vita. Sed demũ post mortem donantis cũ legata ⁊ fideicõmissa solũ post mortem testatoris debeantur. ¶ In ea. glo. ibi: qz prime statim valuerũt. ⁊ sic loquitur glo. in donationibus a principio validis. secus ergo si essent tales que morte 9firmarent vt donatio que fit filio in ptãte vel vxori causa mortis. l. añpe. C. de do. inter vi. ⁊ vx. ⁊. l. etiã. C. ad. l. fal. nã tũc idẽ esset in illis qd hic glo. dixit in legatis ⁊ fideicommissis ẽm Dy.

Lucius titius. Is cui donatur inofficiose potest onere fideicõmissi grauari. ⁊ querela põti modum replicatiõis pponi. h. d. ¶ In tex. ibi: sed si. i. q̃uis. ¶ No. qd illud qd põt fieri 9tra volũtatẽ testãtis. multo
1 fortius dz fieri posse ẽm eius volũtatẽ. ¶ †Itẽ no. imperatorem vocari sanctissimũ: qz iuris psumptione talis dignitas sanctũ facit aut inueniat. sicut in simili dicit de papa. xl. di. c. j. ⁊. ij. In vsu tñ istã adiectiuationẽ nõ damus imperatori sed solũ roma-
2 no põtifici. ¶ †Itẽ no. arg. qd donatio inofficiosa possit reuocari in vita patris. de quo dixi. ff. §. primo. sup glo. ¶ In gloss. voluntas. ibi: qd de iure nõ tenet. si ipso iure nõ tenet. glo. bene videt dicere vt est in casu. l. queãdmodũ. alleg. in glo. lz si tenet ipso iure: sed venit rescindẽdũ aliquo remedio: vt videtur esse in casu huius. §. tunc videt mirũ qd possit 9uenire anteq̃ rescindatur per. l. exceptiones. in fi. ff. de excep. Propterea Pe. hic dixit qd reuocatio hic fiebat ipso iure ẽm. l. nonnũq̃. C. de reuo. dona. sed istud est contra tex. ideo potes dicere qd speciale est in casu isto quẽ reputo singularẽ ⁊ non esse alibi qd potest reuocari concurrente dispositione iuris cum sua voluntate in effectu. vel vt dixit Bar. in modũ replicationis. proponeretur querela inofficiose donationis per quam petitur rescindi. qua rescissa filia sic viuet. facit. l. papi. §. si filius. ff. de inoffi. testa. ¶ In ea. gloss. ibi. l. post mortem. Solu. vt ibi not. qz factũ erat confirmatum ex longinquitate temporis: ideo ibi non poterat contrauenire. de quo dic vt ibi plene per doctores.

Summarium.

1 ¶ Detractum non dicitur quod detractum non durat.
2 Minister nudus nullum commodum sentire debet.
3 Legatum pro passagio terre sancte factum alicui an possit statim peti.
4 Solutio de fructibus hereditatis facta ad commodum soluentis non est attendenda.
5 Uxor maritum appellat dominum.
6 Legatarius admittitur ad legatum per quem non stat quo minus impleat modum.
7 Jus accrescendi locum non habet inter heredem ⁊ legatarium.
8 Modus mixtus qui per casum deficit relictu; deficere nõ facit.
9 Impugnans factum heredis ⁊ non testamentum legato non est indignus.
10 Renuncians dilationi in vna parte nõ censet in alia renunciare.
11 Nominatio per nomina appellatiua dispositionem inducere potest.
12 Duplicatio in speciebus non cadit in dubio.
13 Duplicatio facta per legatum in dubio non refertur ad ipsum.
14 Legatum ciuibus factum videtur ciuitati relictum.
15 Clausula codicillaris legata a venientibus ab intestato repetit.
16 Uerba enunciatiua in testamento posita non probant.
17 Uerba generalia in beneficijs odiosus non comprehendunt.
18 Expulsi de domo censentur odiosi in dubio.
19 Naturalis venit filij vocabulo.
20 Natus ex damnato coitu parentem sine venia in ius vocare põt.
21 Naturalis potest in emphiteosim succedere quam pater pro se et filijs accepit.

ucius titius. Legato vniuersitatis cedit qd ex ea deducitur si in eã postea reducat. h. d. ¶ In text. ibi calendarium. i. noia debitox. ¶ †Item not. qd nõ dicit detractum.
1 qd nõ durat detractũ. facit. l. si pro patre. §. versu. ff. de in rẽ verso ⁊ tangit hic Cy. ⁊ etiã Bald. an si pater nomine filie mutuat. intelligatur sibi donare. nam videret qd sic per. l. fi. §. fi. ff. de dona. ⁊. l. si pater. eo. titu. In contrarium facit. l. fi. ff. de pecu. le. sed bal. dicit recurrendũ ad coniecturas que colliguntur ex. l. si filie. ff. de leg. iij. tu dic plene de hac materia vt plene not. per Bar. ⁊ ibi dixi in. l. si pater. ff. de donatio.

2 **At te peto.** †Nudus minister vel executor nullũ cõmodu; dz sentire. h. d. ¶ In tex. cõdendi. i. sepeliendi. facit. l. qui sepulchra. ff. de sepul. viola. ¶ No. argu. quod si certa quantitas pecunie datur ambasiatoribus pro vno mẽse. ⁊ ipsi expediant ambasiatã in minori tpe forte in. xv. diebus quod debeãt reipu. restituere residuũ pecunie. In cõtrarium facit tex. cum glo. ⁊ quod ibi not. Dy. in. l. eos. §. fi. ff. de fal. Pe. hic quem sequitur Ray. dicit qd si salariũ fuit datũ ratione oneris suscepti: tunc debet remanere penes ambasiatores per id qd habet in. l. creditor. §. si nihil. ff. man. secus si rõne expensarũ per istũ text. ⁊ per id quod habet in. l. seio. in prin. ff. de annu. leg. Et adde etiaz qd circa hoc dixi in. l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de ver. obli. vbi Ange. aliquid tetigit. ⁊ ibi plenius dixi. Et dixit hic Dy. post Petr. qd si datur aliquid certũ pro die ipsis ambasiatorib⁹ sicut dicit fieri Florẽtie tempore suo. puta duo aurei: qz tunc videtur dari salarium ratione expensarum Dy. tñ hic ⁊ Bal. simpliciter tenebant per hunc. §. debere restitui residuum. Nec facit Bal. mentionem de dicto Petri vel Cyñ. sed verius videtur esse quod supra dixi. ¶ In glo proficere ibi electus vt minister. sed cõtra hoc facit qz verba dispositiua legati fuerũt in ipsum legata. ergo debet dici legatarius per ea que habent in. l. si quis titio. ff. eodẽ. Bart. hic soluit quod hic causa propter quam legabat non habebat determinatam expensam: qz poterat defunctus sepeliri cum modicis cereis: ⁊ etiã cum pluribus: ideo si non impedit per eum stat. et per consequens sibi debet imputari. ar. ff. de condi. ⁊ demõ. l. iure ciuili. secus secundũ eum qñ onus iniunctum habebat determinatam expensam. l. antepe. §. si inter. ff. manda. hec solu. non placet: qz sicut onus alimentox de quo loquitur. §. si inter. habet limitatam expensam ex circũstantijs. l. pe. ff. de ali. lega. ita ⁊ onus expense funeris. l. at si quis. §. equum. ff. de reli. ⁊ sump. fune. vbi patet qd sepultura debet fieri scõm facultates defuncti ⁊ qualitates persone eius. ⁊ sic non est verum dicere quod hic simpliciter esset in arbitrio facere expensas quas velit per ea que ibi habentur. Ideo forte potest aliter dici qd hic pncipalis dispositio im

portabat nudum ministerium ꝛ ideo lȝ propter illam accessorie fiat alia dispositio regulariter secundū naturam primeue dispositionis. ar. ꝟ. de regu. iur. l. cū principalis. ꝛ de regu. iur. accessoriū in. vj. secus forte esset si primo loco et principaliter legasset. ꝛ. et postea iniunxisset onus sepeliendi: quia tunc videtur quod non procederet iste. §. per ea que habentur in. d. l. si quis titio. ꝛ in. d. lege antepe. §. si inter. ꝛ intelligo quando fecisset expensam congruam ꝛ aliquid remaneret. nam congruam omnino debet fa-
3 cere per. d. l. at si quis. §. equum. ¶ †Ultimo inducit iste tex. per Dy. ad illam vulgatam questionem si aliquis legauit alicui pro passagio sancte terre: an illud statim petere possit prestita cautione de implenda voluntate defuncti. nam videret quod sic: quia videt dispositio modalis seu sub modo in qua sufficit cautionem prestari. l. si quis pro redemptione. C. de dona. ꝛ. l. quibus dieb⁹. §. fi. de condi. ꝛ demon. In contrarium facit qđ habet in. l. nec semel. §. si in habitatione. ꝟ. qñ dies leg. ced. vbi dicitur qđ debeat expectari tēpus in quo passagium terre sancte fiat. ꝛ in hac parte residet hic Dy. ꝛ Bart. ꝛ hanc partē credo verā in his terminis. secus in alijs terminis quos ponebat Ray. ꝛ dicebat etiam fuisse dictum Dyñ. vȝ si testator disposuerit visitare sepulchrum ꝛ qꝛ infirmitate superueniēte nō potuit ipse in testamento reliquit alicui centū pro visitādo sepulchrū loco eius. Nā hoc casu videtur quod dispositio sit sub modo per ea que habētur in. d. l. si qs pro redemptione. ꝛ qđ not. Bar. in. d. l. quibus diebus. §. fi. ꝛ sic sufficiat cauere de modo implendo. cū causa illa possit impleri qñ placuerit legatario. ꝛ non habeat certū ꝛ determinatū tempus facit. l. si tibi. ꝟ. titu. j. que ratio cessat qñ legatū fuit pro passagio terre sancte: qꝛ tunc videt se referre ad tēpus in quo per fideles fiet passagium contra infideles causa acquirendi terram sanctā: quia tunc debet expectari debitum tempus. argu. d. l. nec semel. §. si in habitatione. de quo etiaȝ per Dy. in. d. l. quibus. §. fi. ꝛ per hoc patet concordia inter dicta Ray. ꝛ Barto. qꝛ in diuersis casibus loquuntur.

Que marito. Quando iniungunt onera preterita ꝛ futura intelligitur de preteritis pēdentibus nondū finitis. h. d. notabiliter secundū Bartol. ¶ In tex. ibi dedisset. i. soluisset creditoribus hereditarijs. Not. ex isto tex. argumentū qđ si per statutū dicatur quod in statuto disposita habeant locū in preteritis ꝛ futuris dȝ intelligi de preteritis pendentibus ꝛ nō decisis. de quo plene per But. in. l. omnes populi. de iusti. ꝛ iur. ¶ Item facit qđ si datum est arbitriū potestati super maleficijs. debet intelligi de his que non sunt prescripta.
4 ꝛ sic prescriptione finita. ꝛ hoc etiā sequitur hic Bal. ¶ †Itē no. quod solutio facta de fructibus hereditatis non attendit ad cōmodum soluentis vt per hoc habeat hereditatē obligatā. secus si de propria pecunia solueret. l. quibus diebus. §. j. cū ibi not. ꝟ. de condi. ꝛ demon. ꝛ secundū predicta debet intelligi ꝛ limitari qđ habetur in. l. imperator. §. fi. cum seq. ꝛ. l. cum filius. §. j. ꝟ. eod.
5 titu. ¶ †Ultimo no. qđ vxor appellat virum dominū suum. ꝛ sic econtra vir appellat vxorem dominam in. l. titia. §. qui marco. ꝟ. de annu. lega. ¶ In glo. necnon. in fi. sed tunc obst. tenendo hanc secundā. quia videtur qđ tunc illud qđ fuit solutū per vxorē post mortē viri deberet agnosci per filios. cuius contrarium hic deciditur. sed respon. qđ per hec verba si quid post mortē titij domini mei solui. debent intelligi si aliter ꝙ ex fructibus ipsius hereditatis. ꝛ ita interpretatur. l. ista. nam de solutione facta ex fructibus non presumunt intellexisse vt est hic tex. valde notabilis. facit quod dixi in notabilibus.

6 **Quisquis.** †Legatarius per quem nō stat quominus impleat modū etiā si stat per casuȝ admittitur ad legatū. h. d. ¶ In text. ibi: ferrarie. nō intelligas qđ fuit positus in ciuitate ferrarie. sed quod fuit taberna ferraria id est ad opus ferripedādi equos alias id est causa pediferrādi equos
7 secundū Cy. ¶ †Itē not. qđ inter heredē ꝛ legatariū nō est locus iuri accrescendi. ꝛ ideo pars hereditatis lucij nō spectabit ad pā
8 philum. ¶ †Itē not. qđ modus mixtus deficiēs per casum non facit deficere relictū ad idem. l. si fundū per fideicōmissum. §. iul. ꝟ. titu. j. secus videtur in conditione per not. in. l. in testō. de condi. ꝛ demon. ꝛ in. l. j. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ per Dy. in. c. imputari. de regu. iur. in. vj. ¶ In glo. heredē ibi: quod prodest heredi: sed certe per offensas non reuocatur substitutio licet legatū sit vt patet in. l. iij. §. fi. ꝛ in. l. ex parte. hic alleg. ꝛ sic nō erat necessaria repetitio etiam propter causam predictā. ¶ In ead. gloss. ibi. l. iiij. solue qđ ibi difformis fuit nominatio: ideo aliquid operatur. sed hic fuit vniformis: ideo nil operatur de quo plene ibi. ꝛ in. l. cum questio. §. fi. C. de legi. licet Petr. dicat quod ibi in contractibus qui si sunt plures diuerso tempore sortiuntur effectum. sed in vltimis voluntatibus licet sint plures eodem tempore recipiunt confirmationem scilicet per mortem testantis. ideo non sic inducitur maioritas portionis. sed precedens solutio rationabilior est: quia etiam in contractibus si nominatio esset vniformis nihil videretur operari. ¶ In gloss. admitti. ibi: sed dic secundum

Azo. hanc tenebat Pet. sed non est bona inquantū dixit quod pars quam habebat lucius iure hereditario vadit ad coheredē quia imo vadit ad pamphilum collegatarium. nā in illa in principio non tenuit legatum sed accreuit ipsi collegatario adeo qđ etiā si lucius viueret nō haberet dimidiā: sed solū quartam. ꝛ sic dimidiā dimidie per tex. in. l. legatum. §. j. ꝟ. titul. j. Alia autem pars quam capit a coherede ꝛ in qua tenuit legatum quia effecta est quasi caduca accrescit collegatario. vt in. §. pro secundo. alleg. in glo. ꝛ sic patet quod pamphilus habebat suam dimidiā ꝛ vltra. hoc est dimidia dimidie in qua nō tenuit legatum ꝛ etiā aliam dimidiam in qua tenuit: ꝛ sic in effectu totuȝ ipsum instrumentum. ꝛ hic est verus intellectus. facit quod habetur infra eodem. l. fina. §. seio. ¶ In eadem glo. ibi: alij dicunt hec communiter reprobatur: quia pamphilus fuit coniunctus in legato re et verbis ipsi lucio per. l. titie textores. §. nihil distat. supra titulo. j. ideo preferri debet coheredi: licet esset coniunctus re et verbis in hereditate.

9 **Sempronia.** †Qui factū heredis impugnat non testamentum: non est indignus legato. h. d. ¶ Item no. quod dictum est in summario. ꝛ intellige quando per impugnationē heredis nō impugnat testamentū: alias secus. vt. l. cū tabulis. ꝟ. de his quibus vt indig. ¶ In glo. actionem. ibi: vel in factū hec datur quandoq; ratione qualitatis personarum loco actionis de dolo. l. non debet. ꝟ. de dolo. vel etiam quia placet agenti temperare verba per ea que ibi habent. ꝛ in. l. heredibus. eo. titu. lȝ Cy. dixerit qđ in factū dabat propter lataȝ culpam. ¶ In ea. glo. ibi: hodie ꝛc. sed certe secundū Pet. Cy. et Bal. §. sed hoc peruenit. alleg. in glo. loquitur in administratore qui ratione officij magis astringit. ꝛ ideo magis punitur. ar. l. presbyteri. C. de epis. ꝛ cleri. ꝛ hic secus erit in alijs ꝛ hoc etiam sequitur Ray. sed Bar. transit cum glo. non facta mentione de predictis. ꝛ illa videtur verior per. d. §. vbi etiam vniuersaliter subiungit de alijs. et sic non restringit se ad habentes officium. ¶ Ultimo inducitur iste tex. ad. q. not. per glo. in. l. quicquid. C. arbi. tu. et. l. titia. ad municip. scȝ qñ tutor fecit testatorem sibi relinquere id quod relinquere volebat pupillo: an ex hoc puniat. de quo dic vt ibi per Cyñ. quia ibi punitur si dolose fecit: secus si blando sermone induxit vt potius sibi relinquat. ar. l. si. C. si quis ali. testa. prohi. ꝛ ar. l. preses. C. de serui. vbi patet qđ prima charitas a seipso incipit ꝛc.

Testator. Solutum ab herede plus debito nō cedit ad incommodū alioꝝ legatoꝝ ꝛ solutio aliquorum legatorū facta ante diem non preiudicat heredi vt alia legata ante diem soluere teneat. h. d. scđm vtraq; lec. ¶ In tert. ibi repudiare alias reputare. ꝛ tunc procedit prima lectu. posita in glo. alias repudiare. ꝛ tunc procedit secunda. ¶ Item not. quod preueniens in tēpore in soluēda parte legati non pōt relinquere partis solutionem ꝛ differre post terminū: nec tēpus cū tempore
10 compensare. ¶ †Item not. qđ renuncians dilationi in vna parte non intelligitur renunciare in alia parte.

Lucius titius. Plures cōiuncti admittunt ad viriles portiōes si res prohibet alie-
11 nari extra familiā. h. d. ¶ †Itē not. qđ interdū noīatio per noīa appellatiua etiā inducit dispositionē ac si esset facta nominibus proprijs ex presumpta mente testantis. regulariter est cōtra. l. interdum. supra. de here. insti. ¶ In glo. ad viriles. ibi solutio oēs hec prima cōiter nō tenet: qꝛ est cōtra istū tex. Seqnēs vero tenet per Dy. et Bar. Tertia vero diuinat. Tu posses dicere quarto qđ oēs vocātur ad viriles. hoc est pro quarta parte. nam liberti vocabuntur in vnā quartā liberte in aliam. Itē illi quos manumisit in testamēto. ꝛ sic nō erāt liberti nec liberte tpe testamenti veniāt in aliā quartam ꝛ seia in aliā quartam per id qđ habet in. l. interdū. ꝟ. de here. insti. ꝛ hoc modo possunt dici oēs noīati viriliter vocari: qꝛ sicut sunt quatuor qui vocant scȝ liberti ꝛ liberte ꝛ manumissi in testō ꝛ seia ita fiunt quatuor partes equales. ꝛ per hoc patet qđ nō est bona solutio Pe. ꝛ Cy. q dicūt qđ hic vocantur in viriles pro numero personarū propter demonstrationem factā per relatiuū quos. nam vt patet ex predictis cōcluderet solū quo ad manumissos in testō qui sunt demonstrati per dictum relatiuū. nō quo ad libertos ꝛ libertas existentes tpe testamenti. Item etiā contra Pe. facit ratio quā tangit hic Bar. per l. si pater. ꝟ. de vulg. ꝛ pupillari.

Impuberem. Duplicatio legatoꝝ trahitur ad legata que consistunt in quātitate. nō
12 ad ea que consistunt in specie. h. d. ¶ Item nota qđ duplicatio in dubio nō cadit in speciebus. ꝛ ad hoc sepe allegat iste tex. ꝛ facit ad statuta loquētia de duplicatione penarū in casu quo fiat de nocte vel in platea vel in certo festo. Nam videt qđ si ex primo statuto veniebat imponēda pena abscisionis manus nō inducatur duplicatio quasi preambula pena dicat in speciebus consistere: de quo hic etiā per Bal. qui idē sequitur ꝛ aliquid etiam in. l. vulgaris. ꝟ. de fur. sed cōtra istud facit: qꝛ tunc nō videt esse pena in specie

in specie: ex quo non dixit de dextra vel sinistra: sed in genere. et sic videt qd possit recipere duplicationē. nā etiā in casu hui⁹. §. si servi non essent in specie legati sed in genere. forte duo servi: nō video quare nō possit cadere duplicatio,: lz semel soluti non possint iterū solui ex causa lucratiua ipsi idem inuito legatario per ea que habentur in. l. meuius. §. si duob⁹. s. eo. Et ideo forte dictū Bal. & Bar. nō pcedit in terminis in qbus loqtur. Item facit qd si qs ppter delictū dz stare per decēniū ad cōfinia. & durante pena primi delicti cōmittit scdo simile delictū an debebit tunc scdm decēniū currere post finitum primū. an vo statim tpe sententie late sup scdo delicto. de quo per Bar. in. l. in senatus. §. fi. j. ad turpil. vbi cōcludit qd si statutum dicit qd debeat stare ad cōfinia per decēniū computādū a tpe sententie: qr tunc videt tale decēniū in specie quodammodo imponi nō recipit duplicationē. ideo scdm decēnium incipiet a tpe secunde snie. Si aūt simpliciter diceret stet ad cōfinia ad decennium: tūc incipiet scdz decenniū demū finito primo: qr tunc in genere ponitur qd recipit duplicationē. Adde qd Jo. and. tetigit de qōne in fili in cle. ij. de magist. & plene in. c. cum in cunctis. §. fi. extra de elec. & ibi videtur cōcludere cōtra bar. in vltimo membro quia scdm eū in dubio dz fieri mitior interpretatio in penis. de reg. iur. in penis. in. vj. Et ideo fm eū incipiet statim scdm decēnium a tpe snie secūdo loco late. pro qua decisione bene facit dicta regula in penis. & quod habetur. j. de penis. l. si preses. & l. intepretatione. Et predita pcedūt qñ pena scda nō imponitur respectiue ad primā vt est videre in terminis. s. positis. qñ pro delicto imponitur pena vt stet per decēniū ad cōfinia. & postea durante ipso decēnio cōmittitur aliud delictū simile sed vbi iponeret respectiue vt qr pro delicto cōmisso de die imponit dicta pena. sed si cōmittatur de nocte disponit statutū qd duplicet. tunc forte posset pcedere opi. Bar. quam ipse posuit in. d. l. in senatus. §. fin. per istū tex. et per ea que superius hic dixi. Et sic ptz qd in certo casu pōt sal-
13 uari snia Bar. & nō pdicit opi. Jo. an. ¶ † Itē no. qd duplicatio que fit per legatū in dubio nō videtur referri ad legatū quod etiā peti pōt vt es alienū vt hic pbatur fm vnū intellectū. ¶ Et adde ad pdicta qd no. Bar. in. l. meui⁹. §. duob⁹ in pe. col. s. e. ¶ In glo. sensisse. in fi. & fm istā rōnem etiā si legatū dotis consisteret in quātitate pcederet nihilomin⁹ tex. qd seqtur hic Dy. Ray. & Bal. sed Bar. hoc limitat qñ nō fuisset quātitas expressa sed solū dos relicta. secus fm eum si fuisset expressa quātitas. puta cētum pro dote: qr tunc bene duplicaret cum quātitis possit duplicari. & qr etiā tunc petunt actione ex testamento cū valeat in illis legatuz ppter interusuriuz medij tpis: vt ptz in. l. debitor. in prin. s. eo. ti. sed plus placet opi. Dy. & hui⁹ glo. qr tūc lz possit agi actione ex testamento ad dicta centū: non tñ potest negari qd non est ex toto simplex legatū ex quo debebat mulieri pro dote. ideo non videt verisimiliter talis testator de tali legato duplicando sensisse qd hz mixturam eris alieni sed de alio simplici legato qd talē mixturam nō hz. & iste videt verus intellectus litere. ¶ In glo. non posse. in fi. Aduerte tñ qr litera hic videtur loqui qñ species legate adhuc possidebantur ex causa lucratiua adueniente casu substitutionis. & sic videret a sensu contrario. qd si tunc non possiderent ex causa lucratiua vel vllo modo possiderentur qd tunc iduceret duplicatio. & per hoc facit qr lz eo dē tēpore nō possint cōcurrere due cause lucratiue in eadē specie: tñ secus videtur diuerso tempore. l. existimo. j. de verbo. obli. Ideo tunc forte esset secus per hunc tex. a contrario sensu. ar. l. penul. §. huius rei. s. de offi. eius cui man. est iurisdi. lz glo. et doc. non videantur hoc ponderasse.

Ciuibus meis. Si legatur nomen debitoris heres liberat cedendo actionē. h. d.
14 ¶ † Itē no. ex tex. coniuncta glo. qd si legatur ciuibus ciuitatis. videtur relictū ciuitati & reipublice. de quo in. l. ij. j. de reb. dub. ¶ In glo. prestare. ibi: solutio. preterea a principio legatum fuit factū i quātitate & demōstratū postea vnde poterat solui. & ideo nimirum si heres tenet vt. j. tangel. ¶ In eadē glo. in fi. Sol. fm Dy. qd hic a principio legatū fuit in specie & loco eius aliud factum. ideo censetur scdm etiā esse in specie. & p tāto sufficit actiones cedere. sed in 2rio a principio legatum fuit in quātitate et ex postfacto demonstratum. vnde debet fieri solutio: ideo ibi oino tenet heres. Vel dic fm Jaco. de are. & Ray. quod refert an in ipso actu legandi demonstret vnde debeat fieri solutio. & tunc censetur legatuz in specie: ita hic. facit. l. cum certas. j. de vi. triti. & oleo leg. an vo non fiat in ipso actu legandi. sed postea & tunc remanet legatum in quantitate. & ita loquitur contrariū & hec est notabilis solutio.

Filiam ex asse. Relictū in defectū institutorum videtur relinqui a venientib⁹ ab inte-
15 stato. h. d. ¶ † Itē no. arg. qd clausula codicillaris intelligat repetere legata a venientib⁹ ab intestato etiā si deficiat testm̄ alia ratione quā solennitatis. qd tenuit hic Cy. Nam ibi deficit alia ratione q̄ solēnitatis. hoc clarū per ea que habent in. l. codicillis. §. fi. j. eo. de quo per docto. in auf. ex causa. C. de libe. prete. ¶ Item no. qd verbū pertinere trahit ad fideicōmissum. & idem videtur probari de verbo peruenire in. l. heredibus. §. fi. j. ad trebel. Et sic facit qd si testator dixerit & qñcunqz filius me⁹ decesserit volo qd bona mea perueniāt ad talē vel pertineant. quod intelligatur esse fideicōmissaria. de quo etiam aliquid per Innocē. in. c. raynutius. extra de testa. & per Bar. in. l. centurio. circa fi. de vulg. & pupil. vbi cōcludit dicta verba esse cōia. & sic nō repugnat qd interdū sonet in substitutionē directā pupillarē adueniēte casu eius. facit qd habet in. c. j. extra de testa. in. vj. vbi in dubio debet iudicari directa si fieri potest. ¶ In glo. dimidie. in fi. Bart. hic videt velle qd hec expositio hic fiat fauore legati cum alias ex vi verbor appellatione portionis contineat dimidia. l. nomē filiarū. §. portionis. j. de ver. signi. & sic si leget portio portionis videtur qd leget dimidia illius portionis. sed scdm eū fauore legati latior sit interpretatio. Tu potes dicere qd hoc nō est propter fauorem legati. sed qr testator nō simpliciter legauit portionē partis dimidie: sed dixit portionē meā. ex quib⁹ verbis colligitur qd verba que subiecit dū dixit partis dimidie fundi. debent exponi prout dixit glo. vnde secus putarem si verbū mea non fuisset adiectum per. l. si titius ex parte. ad fi. j. titu. j. Et facit etiam ad predicta qd no. glo. in clemen. j. de foro cōpe. vbi gloss. etiam limitat d. l. nomen filiarum.

Quisquis. Confessio debiti facta a testatore non probat debitum sed fideicōmissi petitionē in-
16 ducit. h. d. ¶ † Itē not. qd verba enūciatiua in testō prolata non vident probare. Et sic videt qd hic sit casu qd cōfessio facta in testamento per testatorē non probet. Contrarium hic tenēt Cy. et Pet. & plenius per Cy. in. l. generaliter. in. iiij. & vj. q. C. de nō nu. pecu. & in. l. j. C. de fal. causa. & secundū eum hic non dicit an probet. nam bene probat debitū subesse. per id quod habet in. d. l. j. & qd dixi in. l. titia. §. gaius. s. eo. sed potest probari contrariū sicut etiā contra aliā confessionē. iuxta ea que habentur. in. l. error. C. de iur. & fac. igno. tñ si legatarius replicet de sciētia testatoris. poterit tunc tanq̄ fideicommissum petere. & sic intelligit hunc text. cum similibus. Sed contrarium videt verius per text. in. l. cum quis. §. codicillis. j. tit. j. vbi patet qd propter iuramentū induci tur probatio. & sic a contrario. secus si non interuenisset iuramentum prout litera ibi sonare videt. ar. l. j. §. eius rei. s. de offic. eius cui man. est iurisdi. & pro hoc bene facit. l. aurelius. §. fi. j. de libe. lega. & pro hac parte videtur casus in. l. certū. §. si quis absente. j. de confes. vbi confessio facta absente parte non valet. & sic nec hic debet valere si facta est in absentia partis. secus si pars fuisset presens: qr tunc bene probaret: sicut & si inter viuos facta fuisset. argu. eorum que habent in. l. qui testō. §. fi. s. de testa. quod sequitur etiā Bar. Nec videt bona responsio Pet. ad. d. §. si quis absente quia respondet qd loquitur in cōfessione iudiciali que non solū habet vim probationis sed etiā inductiuā per id qd habetur. j. ea. l. §. fi. & in. l. j. s. de interrog. act. & in. l. si defensor. §. qui interrogatus. que obligatio non potest induci parte absente non interueniente nuncio vel epistola. Nam & confessio vltime voluntatis habet vim inductiuā sz fideicōmissi. & ideo cum diuersus sit effectus probatiuus ab inductiuo licet nō haberet inducere obligationem tamen saltem deberet probare. ar. l. publia. in fi. supra depo. & quia non debet esse deterioris conditionis confessio iudicialis quā extraiudicialis imo est melioris propter autoritatem iudiciorum. facit quod not. in. l. j. & ij. C. si tu. vel cura. interue. et ideo videtur opi. quod cōfessio facta parte absente & etiam in vltima voluntate non probet. quod etiam sequitur hic Bar. ¶ In gloss. ex debito. in fine solu. quod ibi fuit facta parte presente: hic absente.

17 **Lucius titius.** † Verba generalia in beneficiis restringunt vt odiosos non comprehendant. h. d. scdm Jaco. de are. Vel sic. Offendentibus nō prohibantibus sequens incertū legatum non debebitur. h. d. ¶ Item not. quod in generali dispositione non videntur inuitati odiosi. Et sic facit scdm Bal. quod si datum est arbitriū aliquibus per rem publicam quod in dubio non videtur data licentia componendi cum inimicis vel rebanniendi rebelles. quod est notandū.
18 ¶ † Item not. quod expulsi de domo in dubio viderētur odiosi & sic videtur qd nō sint integri testes. per id quod habetur in auf. si testis. C. de testi. ¶ In glo. docerent ibi: si non fuit offensus. videtur tamen qd in dubio presumatur offensus si expulit eos de domo vt hic litera videtur sonare. & sentit hic Barto. facit quod habet in. l. testamēto cēturio. j. de manu. testa. & j. de annu. lega. l. meuia. si autem non expulisset sed ipsi licentiā petiissent: tunc solus discessus non faceret presumi offensam nisi aliter appareat. & sic intelligatur ista glossa.

Damme et pamphilo. Si heres in suo testamento reliqt id quod testator legauerat debetur ex primo testamento nō ex secundo. & appellatione filior continent naturales in seruitute conce

19 pti. h. d. ¶ †Not. qd appellatione filii continetur naturalis. ¶ Et no. qd istud videtur verū qñ est in seruitute conceptus & in figura matrimonii. per id qd no. glo. insti. de serui. co. in princ. alias est §. illud. sub titulo de gradibus. & no. & per Bar. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebel. Et ideo dixi: in figura matrimonii: qz inter seruū & seruā: vel seruū & liberā. & ecōtra de iure ciuili non cōsistit matrimoniū. l. cū ancillis. cū ibi no. C. de incest. nupt. licet secus de iure canonico. qd in hoc preualet. extra de coiu. seruo. c. j. & ibi no. per gl. insti. de gradi. §. si. vbi glo. dicit quo ad matrimonia preualere ius canonicū. An autē alias naturalis comprehendatur appellatione filii. dic prout habetur in. d. l. ex facto. §. si quis rogatus. & ibi plene tetigi ea de quib⁹ dixi in. l. cū pater. §. volens. ff. eo. istā ibi plene prosequor an cōtineatur in cōtractib⁹ an testamētis: an in lege cōi an in statutis: & an in snīa quibus adde. q. quā etiā ibi tetigi: videlicet si statutū dicat qd pater teneatur soluere cōdemnationem pro filio: an habeat locum in naturali vel spurio. quā etiā tetigit Jo. an. in addi. Spe. in rub. qui fil. sint legi. & ibi cōcludit qd nō tenetur pro spurio sed solū pro simplici naturali nato ex vnica concubina in domo retenta. qz ille proprie est naturalis de quo iura loquuntur. facit qd no. Cy. & Bar. in. l. fi. ff. de concubinis. sed forte etiā vt ibi dixi. & pro tali naturali non tenetur cum statutū sit exorbitans a iure cōi: vt patet. C. ne fil. pro pat. in in rubro & nigro. & sic videtur qd verba debeāt proprie & stricte intelligi. & sic in filio legitimo & naturali. l. filiū diffinim⁹. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & qd not. Bald. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. vbi expresse dicit in statutis contineri solū filiū legitimum & naturalē. facit etiā ad materiā qd ipse not. in. l. j. C. q accu. non

20 pos. in ver. quo ad scōm articulū. †Jtē etiā adde qd inquātū ibi dixi qd natus ex dānato coitu pōt in ius vocare parentē sine venia prout voluit glo. in. l. qz semper. ff. de in ius vo. illa fuit opiñ. Pla. quā cōiter sequuntur doc. lz Azo. teneat contrariū super titu. de in ius vo. in summa. Sed verior videtur opi. gloss. per ea q̄ plene dixi in. d. §. si quis rogat⁹. qz si nō tenetur alere in casu necessitatis videtur qd multomin⁹ talē reuerentiā debeat. cū denegare alimēta sit quodāmodo necare. l. necare. ff. de libe. agno. vel alen. pro hoc etiā qd not. Spe. in ti. de accusato. in prima parte. circa prin. vbi etiā videtur velle qd natus ex dānato coitu interficiēdo parentē nō possit accusari. l. pōpeia. de paricidiis. lz Bar. aliter sentiat in. l. j. ff. de accu. & l. hos accusare. §. oībus. eo. ti. Sed forte dictū Spec. verius per superi⁹ dicta. & per ea q̄ dixi in. d. §. si qs rogat⁹. & ad §. oībus. posset rñderi qd ibi loquitur de naturalib⁹ in seruitute cō

21 ceptis vt ibi patet. ¶ †Jtē no. argumētū ex tex. qd si qs recipit in emphiteosim rem aliquā pro se & filiis qd intelligatur etiam de naturalibus. sed in cōtrariū facit. l. filiū. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. sed Bal. hic post Cy. & Ray. dicit recurrendū ad distictionē que habetur in. d. l. ex facto. §. si qs rogat⁹. & dic vt ibi dixi. ¶ Ultimo not. qd si fili⁹ in suo testamēto mādat solui legata relicta per patrē suum & dat executores nō per hoc fiat preiudicium epo ad quē deuoluta erat potestas per negligentiam executor̄ dator̄ in testamēto patris. & hoc sequitur etiā hic Bal. ¶ Jn glo. fi. ibi quilibet tm̄ naturalis grauatus. Not. bene hanc gloss. que videtur restringere. l. generaliter. §. fi. ad casum qñ naturalis grauatur. de quo dic vt plene dixi in. l. ex facto. §. si quis rogatus.

Summarium.

1 Legatum factum seruo testatoris est inualidum.
2 Legatum quandoq̄ quo ad retentionem est vtile & quo ad actionem inutile.
3 Consentiens alienationi rei sibi legate sibi preiudicat in re.
4 Mutuans decem super aliquo censetur velle illud sibi obligatum esse pro debito.
5 Locatio non venit nomine alienationis.
6 Locare potest etiā ad longissimum tempus qui alienare est prohibitus.
7 Homicidium eius de cuius hereditate agitur non facit vt quis eius successione ab intestato priuetur.
8 Uerba enunciatiua dispositionem non inducunt ad grauatum relata.
9 Clausula codicillaris operatur contra defectum solēnitatis.
10 Jnstitutio ad causam fideicommissi trahitur propter clausulam codicillarem.

Codicillis. Si onus iniunctum legatario est inutile iusta cōsideratione testatoris & fideicommissarii legatuz efficitur inutile quo ad actionē non quo ad retentionē. h. d. Et est singularis

1 casus scōm Bar. ¶ †Jtē not. qd inutiliter legatur seruo testatoris. facit. C. de leg. l. seruus. qd intellige de rigore. sed ex quadā equitate bene dz solui prout habetur in. l. pe. §. illo. C. de seruis neces. he

2 redi. insti. de quo dicendū. vt ibi. ¶ †Jtē not. qd interdū legatū est vtile quo ad retentionē qd non est vtile quo ad actionē. et sic facilius cōceditur exceptio q̄ actio. facit. l. arrianus. ff. de act. & obl. ¶ Jn glo. cōpellatur. in fi. Pet. vero dicebat vt hic refert Cy. qd si est solutū sciēter non repetatur per. l. j. de cōdi. inde. secus si ignorāter etiā errore iuris. sed tuti⁹ est tenere glo. per hūc tex. qui loquitur indistincte. ¶ Jn ea. glo. ibi. l. si quis eum. sed certe illa. l. videtur innuere qd possit etiā peti dum dicit & si a legato non repellatur. ideo Bar. intelligit qd ibi fuit rogatus post tempus manumittere. secus si statim debuisset manumittere. & sic intelligit legē si quos. ff. eo. & in casu illius. l. dicit non seruari distinctionē hui⁹ que loquitur in alio casu. scz qñ mixta consideratione legantis & legatarii fideicommissum est inualidatum. quo casu seruatur distinctio huius principii. & hoc attento eo quod habetur in. l. pe. §. illo. de neces. ser. que ratio cessat in. d. l. si quis quos. Tu potes dicere circa intellectum dictaruz legū prout dixi in. d. l. si qs quos. ¶ Jn eadem glo. ibi: ex postfacto. secus est. hoc verū nisi deficiat ex voluntate testantis per. l. filio. §. mater. ff. de adimen. lega. Et adde quod no. Bar. ff. ti. j. l. pater. §. tusculanus. vbi etiā tangit an fideicommissum ad pias causas possit aliquo casu fieri caducum. Et adde quod Cy. & bal. trāseunt cū ista glo. & Ray. lz bar. in aliquibus ab eis discrepet. vt patet ex supradictis.

Jnsulam. Si liberti cōsentiūt heredi patroni alienāti rem eis relictā presumitur aīo donādi nisi aliter appareat. h. d. ¶ Jn tex. ibi: insulā. i. domū. vt. l. si insulam.

3 infra de verbo. obliga. ¶ †Jtem not. quod cōsentiens alienationi rei legate videtur sibi facere preiudicium in re & in precio nisi aliter protestetur. quod videtur esse contra tex. in. l. si fundū per fideicōmissum. ff. titu. j. sed Cy. dicit illā intelligendā scōm istam. vel scōm Bal. hic loquitur in re prohibita alienari. ideo facilius fit preiudiciū consentienti alienationi. cū faciat cōtra voluntatē testātis. & est notabilis solutio. Uel tertio istud est speciale: quia alienās est heres patroni a quo isti liberti habuerūt beneficiū libertatis & legati. ideo facilius intelliguntur ius suū remittere. ar. l. si vero non remunerādi. §. idem papi. ff. manda. & hanc vltimā sequitur hic Bar. ¶ Jtem not. qd eadem portio fieri dz de subrogato que de eo in cuius locum debet fieri subrogatio. Et sic facit iste tex. quod si sunt plures dñi pro inequalibus portionibus cōcedentes rem in emphiteosim qd debeāt habere laudemium pro rata portionis dominice. facit. l. fi. C. de iure emphi. ¶ Jn glo. in sulam. ibi: quo ad proprietatem & bene facit. l. iiii. ff. de ali. lega. & l. cum hi. §. si vni fundus. ff. de transac. ¶ Jn glo. consequantur. ibi: ex pacto: id est propter pactū actionē nō parit. l. iuris gētium. §. j. ff. de pac. ¶ Jn ea. glo. ibi. vel dic scōm Azo. hoc cōmuniter reprobatur maxime scōm Cy. qz lz in vniuersalibus iudiciis preciū succedat loco rei. l. si rem & preciū. §. fi. ff. de peti. here. tamen secus est in singularibus de quibus hic loquitur. Dicebat tamen hanc solu. posse saluari: qz actio ex testamēto sapit naturā contractus bone fidei. C. in quibus cau. l. in minorum. & ex pacto informatur actio antiqua. l. in bone fidei. C. de pact. ideo hic cōpetat actio ex testamento tanq̄ informata ex pac. Sed certe pactū informat veterem. i. illam que ex contractu descendit. vt patet in. d. l. in bone fidei. & tempore contractus venditionis nō oritur actio ex testamento. imo diu ante est nata. & ideo tutius est tenere precedentē & dic plene vt in. l. si fundū per fideicōmissum. in prin. ff. titulo. j. ¶ Ultimo per hunc tex. dicit bar. quod si legatur libertis vtriusq̄ sexus insula ita quod ex reddituu masculi habeant duplū: femine simplū: qd lz partes inequales veniāt fiēde ex redditu: tñ in proprietate erunt partes equales. & forte istud corrigit: qz hic videtur dici qd si cōsensissent saluo iure suo in precio qd tunc habentur inequaliter nisi expresse dicatur qd inequaliter debeant habere. qd est notandū. Sed tunc ob. qz quatenus habebitur plus de proprietate illa videbitur inutilis ideo talis interpretatio nō videtur fienda. ar. lege antiquitas. C. de vsufruc. nisi forte diceres. sed potius videtur esse interpretandā portionē proprietatis iuxta portionē reddit⁹ nisi forte dicas qd ꝓprietas poterit esse vtilis ipsis libertis masculis. & ita possit saluari opi. Bar.

Jnstituto. Prohibitus vēdere vel obligare non videtur prohibitus locare. h. d. vel sic. Qui obligat nomen cōductoris domus alienari prohibite non videtur

4 alienare vel obligare domū. h. d. ¶ †Nota primo ex text. quod si quis mutuat. x. super libro intelligitur in consequentiā & tacite agere vt liber sit sibi obligat⁹ pro debito. & habetur perinde ac si expresse obligaretur. quod est notandū. facit qd no. glo. in simili. in l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pac. vbi est glo. singu. que vult qd si promitto tibi. x. sub pena centū intelligantur esse promissa nomine

5 pene. ¶ †Jtem not. quod prohibitus vendere: alienare vel obligare nō prohibetur locare. quod est verum si locatio fiat ad modicum tempus. dic vt dicetur super glo. ¶ Jn gloss. filiis suis. in fi. Jtem nota diligēter ex hac glo. quā forte meliorē nō reperies qd vbi testator reliquit rem pluribus & vetat eos rem alienare. eoipso videtur eis vicissim relinquere fideicōmissum si cōtingat alterū eor̄ sine alteri⁹ cōsensu alienare. qd est diligēter notandū: qz §. libertis. in glo. allegat⁹ nō bene hoc ꝓbat: qz ibi alia verba fuerunt adiecta: vt in familia relinqueretur. Et not. qz vidi quedā te

6 stamēta in quib⁹ hoc cōtingit. ¶ Jn gl. nō extitisse in fi. ¶ †No. istam

istã glo. que est singularis. ⁊ non est alibi qđ prohibit⁹ alienare nõ prohibet locare etiã ad longissimũ tps. Sed cõtrariũ tenuit Dy. ⁊ cõiter alij sequunt. qꝛ per locationẽ ad nõ modicũ tps trãsit utile dñium. l. j. §. qđ ait. ĩ. de superficie. ⁊ in. l. j. in fine. s̃. si ager vecti. vel emphi. pe. ⁊ in. l. j. de loc. pub. frumen. ⁊ hoc etiã expresse sequitur Jo. an. in cle. j. ad fi. de reb. eccle. nõ alie. Bald. tñ hic saluat istã glo. qñ expresse fuisset actũ qđ per talẽ locationẽ nullum ius querat in re qđ fieri põt scđm eũ. argu. l. qđ si nolit. §. fiñ. s̃. de edil. edic. ⁊ l. pe. C. de pac. tunc eñi dꝫ dici contrauenire. qꝛ cessare videt ratio doc. sicut etiã qñ vendit fructus taliter qđ non constituatur ius vsusfructus prout hic voluit Barto. qđ qualiter fieri possit habet in. l. si quis ita. in tex. ⁊ glo. s̃. de vsufruc. ¶ Et nota etiã bene dictũ Bar. hic inquantũ dixit qđ in obligatione generali bonorum non veniet in dubio res prohibita alienari per iura per eum allegata.

Matre et. Prohibit⁹ alienare in personas certas prohibetur in eas ab intestato legitimo iure trãsferre. h. d. ¶ In tex. ibi: deteriora. i. mala scđm Ja. de aretio. vel scđm Ray. forte cõcubuerat cũ vxore filij vel eius qđ scđm aliquos grauius homicidio reputat: vt. xxxij. q. vij. qui in omnib⁹.
7 ¶ † Itẽ no. scđm vnã intellectũ qđ ꝑpter homicidiũ eius de cui⁹ hereditate agit nõ priuat qs eius successione ab intestato. sed intelligas qꝛ de rigore iuris succedit. Sed aufert sibi tanq̃ ab indigno. l. cũ ratio. §. fi. ĩ. de bo. dã. Nec ob. l. si ab hostibus. §. j. s̃. solu. mat. qꝛ ibi loquitur in lucro qđ percipit ex pacto. qđ intelligitur habere tacitã conditionẽ. hic in successione que defertur iure sanguinis que nõ recipit mutationẽ. l. ius agnationis. s̃. de pact. secundũ Bal. Et adde qđ no. Bar. in. l. ei q. ĩ. de his qui. vt indig. posses tñ dicere qđ hic frater qui successit nõ fuit ille qui occidit sed alter. Itẽ hic nõ aufert a fisco: qꝛ dꝫ restitui ꝑ fideicõmissum.
8 ¶ † Ultimo no. qđ verba enũciatiua relata ad grauatũ nõ inducunt dispositionẽ. de quo in. l. pe. in prin. s̃. eo. ¶ Item no. qđ prohibitus alienare in certã personã nõ põt etiã ab intestato illi relinquere. Quid aũt si prohibitio nõ respicit certã personam sed certũ gen⁹ personarũ. dic vt dictũ fuit in. l. peto. §. fratre. ⁊ l. cũ pater. §. cũ inter. s̃. eod. ¶ In glo. relinquas. ibi ne res pereat ibi tacite ius subintelligit: qꝛ verba sunt relata ad grauatũ vt notat glo. in. l. peto. in prin. s̃. eo. ⁊ ibi patet ratio. ⁊ in. l. vnũ ex familia §. fi. s̃. eo. ¶ In ea. glo. in fi. q. d. qđ hic nõ sunt verba cõsilij ⁊ non boni cõsilij est qđ fiat in fauorẽ eius cui quis loquitur. sed hic nõ proferebant verba in fauorẽ sororis cui qs loquebat: sed in fauorem filiorum sororis ⁊ in odium fratris.

Lucius titius. Hec verba in testamẽto adiecta qđ valeat omni modo quo melius po-
9 test intelligunt etiã ab intestato. h. d. ¶ † Itẽ not. qđ clausula codicillaris operat cõtra defectũ solẽnitatis. ⁊ hoc est clarum. ⁊ tenet glo. in aut. ex causa. C. de libe. prete. Sed an operet cõtra aliũ defectũ glo. ibi vacillat. tñ tenet qđ sic. per id qđ habet in. l. luci⁹. §. filiã. s̃. eo. ⁊ no. etiã in dicta aut. ex causa. ¶ Itẽ not. qđ tantum videnť operari hec verba volo hoc testamentũ vel hunc actũ pro legitimo haberi quantũ si dicat volo qđ valeat omni modo quo põt vt hic colligit. iuncto maxime summario bar. ¶ Et per hoc etiã no. qđ etiã si in testamẽto nõ ponat expresse clausula codicillaris sed aliud equipollens sufficiet. ⁊ idẽ operabit. ⁊ ideo sufficiet dicere volo qđ valeat hoc testm̃ oĩmodo quo põt. facit qđ no.
10 Bal. in. l. cũ pater. §. filijs matrẽ. s̃. eo. ¶ † Ultimo no. qđ propter clausulã codicillarẽ vel equipollentẽ trahit institutio ad causam fideicõmissi. facit qđ habet. s̃. de testa. mili. l. querebat. ⁊ qđ plene no. in aut. ex causa. ⁊ ex hoc etiã not. qđ verba directa ex vi clausule obliquant ⁊ trahunt ad fideicõmissuꝫ. facit. l. sceuola. ĩ. ad tre. Et no. istũ tex. qꝛ hꝫ bonũ casum quãtũ ad istas clausulas. ¶ In glo. diligentiã. in fi. dic qđ non potest facere qđ valeat vt testm̃ si non interfuerint. vij. testes vt ibi. sed bene valebit vt codicillus si interfuerint. v. ⁊ ita hic. ⁊ hoc per clausulam adiectam. alias secus esset vt tangit glo. sequens.

Summarium.

1 ☞ Uerba ista dedisse/recepisse ⁊ similia in preterito ⁊ futuro capi possunt.
2 Epistola quando fidem faciat.
3 Uerba generalia in testamento apposita ad tempus testamenti debent referri.
4 Fideicommissum vniuersale quo ad transmissionem a morte testatoris cedit.
5 Conditio que in persona vnius apponitur an in alterius persona apposita censeatur.
6 Societas inita in dubio intelligitur pro dimidia.
7 Frater aliquando emere prohibetur ratione cõmunionis ⁊ fraternitatis.
8 Filie per fideicommissum substitui potest in dote.
9 Pluralitas in singularitates resoluitur.
10 Res restitutioni subiecta quando alienari possit.

Testator filium. Uoluntas testatoris a c̃rio sensu sumpta ꝑ tacitã contrariã reuocat. h. d. ¶ In tex ibi: instituit subau. ⁊ etiã adiecit si qd obsignatũ recepisset filius id vice codicillorũ valere: vt. ĩ. ꝑtꝫ. ¶ In tex. ibi: constaret vt qꝛ per. v. testes appareret epistolã scriptã per testatorẽ vel eius voluntate. l. fi. in fi. C. de codicil. ⁊ facit qđ no. in. l. miles ad sororem in prin. s̃. eo. ¶ Itẽ no. ex tex. cõiuncta glo. qđ tacita volũtas facilius reuocat q̃ expressa. ¶ Itẽ no. qđ vbi testator dat formam ⁊ modũ actui fiendo si nõ ꝓcedit ad vlteriora annullando actũ nõ vitiabit actus qui al's de se esset validus lꝫ dicta forma non seruetur. qđ est notãdũ ſm Bal. secus qñ. l. daret formã actui: vt l. non dubium. C. de legi. qđ intellige ⁊ limita prout no. glo. sing. in clemen. j. de iure pa. ⁊ ibi dixi. ⁊ in. l. eum. ĩ. de fideiuſ. vbi exa-
1 minaui materiã illi⁹ glo. ¶ † Itẽ no. qđ ista verba recepisse dedisse ⁊ similia possunt stare in p̃terito ⁊ futuro. super quo vide
2 qđ habetur in. l. qui rome. §. augeri⁹. ĩ. de v̄. obli. ¶ † Itẽ no. q̄ epistola facit fidẽ si constat eam scriptã per mittentẽ vel eius volũtate. facit qđ habetur in. l. si procuratorẽ absentẽ. ⁊ qđ ibi no. ꝑ Guli. Bar. s̃. de ꝓcura. ⁊ in. l. si qua per calũniaꝫ. C. de episco. ⁊ cleri. per Cy. ⁊ per canonistas extra de proba. c. post cessionem. ⁊ per Bar. in. l. lucius. ĩ. de fideiuſ. ¶ In glo. recepisset. ibi: et ſm hoc nõ est contra. quasi velit qđ vbi clausula derogatoria fit expresse ad sequentia reqrat in seq̃tibus de ea expressam fieri mentionẽ: vt. l. si quis in principio testamenti. sed vbi clausula derogatoria nõ fit expresse: sed tacite colligitur a cõtrario sensu illa ꝑ actũ c̃rium sequentẽ tacite tollitur sicut tacite ĩducebatur. vt hic est casus not. ⁊ hoc intellige nisi alia cõiectura esset in oppositũ. vt qꝛ postea misisset epistolã vnã signatã ⁊ aliam nõ signatam. nam tunc valeret signata. per id qđ habet in simili in. l. cõficiuntur. §. fi. s̃. de iure codicil.

3 **Qui indiuisam.** † Uerba generalia debent ad tẽpus testamenti referri. ¶ Item nota qđ dictũ est in summario. ⁊ ad illud sepe allegatur. ¶ In glo. rem. ibi: vel id est hereditatẽ habeat hanc secũdã reprobat Pe. quia hereditas est nomen iuris vel vniuersitatis qđ recipit augmentũ. ⁊ in illo etiã inspicit tps mortis. l. peculiũ. s̃. eod. ⁊ l. lucius. ĩ. de fun. instru. cũ ibi no. ideo tenet primã. Sed an glo. possit saluari patebit ex seq̃tibus. ¶ In gloss. vniuersas. ibi subaudiũt tm̃. ⁊ facit ista glo. ſm. Bar. ad testes quorũ vn⁹ dicit qđ res valet centũ alius centũquinquaginta vt videantur contrarij ⁊ non ꝓbent etiã de cẽtum quasi ad dictũ illi⁹ qui dixit de centũ debeat subaudiri tãtũmodo. ⁊ nõ bene declarat. Tu dic de ista materia an in testib⁹ in maiori summa insit minor prout tetigit idẽ Bal. in. l. diẽ ꝓferre. §. si plures. s̃. de arbi. ⁊ Jo. an. in. c. j. extra de arbi. in. vj. in nouella. ⁊ plenissime dixi in. l. inter pares. §. j. de re iudi. vbi etiã examinaui an ⁊ qñ testes sint singulares: ⁊ an sufficiat qđ sint cõcordes in dicto lꝫ sint singľares in ratione. satis tñ videtur qđ de virtute sermonis ⁊ ꝓprio significato non debet fieri subauditio quã hic facit glo. arg. l. non ob hoc. C. vnde cogna. ¶ In eadem glo. in fi. vult ergo hec glo. qđ si prestet etiã precium augmẽti. qđ tunc possit petere etiã augmẽtũ idẽ voluit glo. ĩ. in verbo vniuersa. que incipit quesita. Sed contrariũ voluit glo. ij. ꝓcedens. ⁊ glo. in verbo vt vniuersa. in ver. quia nunq̃ ceperunt. ⁊ sic glo in hoc. sibi c̃dicunt Bar. hic post Pe. tenet istas vltimas qđ nõ veniat augmentum etiaꝫ si illius preciũ offerat: qꝛ hic fuerunt verba generalia: qꝛ dixit vniuersas res. ⁊ sic nõ sunt noĩa vniuersalia: qꝛ non apposuit nomen significans iuris vniuersitatẽ prout est nomen hereditas peculium patrimonium ⁊ similia. ideo nõ trahunt ad futura vt hic est casus ſm eos lꝫ sec⁹ sit qñ in legato essent apposita nomina vniuersalia. l. peculiũ. s̃. eo. ⁊ l. si grege. s̃. ti. j. Nec ob. tex. iste dum dicit abunde patrimoniũ reliquit. ⁊ sic videt loqui per nomen vniuersale: qꝛ respondit Pe. ⁊ Cy. hic post eũ qđ illa sunt verba iurisconsulti que non debẽt attẽdi sed v̄ba testatoris. Et per hoc etiã tenet primã expositionẽ prime glo. huius. §. reprobata secunda. Bal. hic variauit. Nam primo videt tenere qđ hic veniant etiã futura: qꝛ hic fuerunt v̄ba vniuersalia ꝑpter verbũ patrimoniũ sed postea finaliter videt remanere cum opi. Pe. ⁊ Bar. ¶ Sꝫ aduerte: qꝛ istorũ intellectus videt esse cõtra mentẽ huius litere que referendo respõsionẽ ad precedẽtis prout in dubio fieri dꝫ per id qđ habetur in. §. preterea. insti. de inuti. stipu. ⁊ l. si defensor. §. qui interrogatus. s̃. de interrog. act. videt velle qđ veniant etiam futura si illorũ offertur estimatio. secus si nõ offerat eorũ estimatio. prout non offerebatur: qꝛ solum mille aurei offerebantur. ⁊ sic a cõtraria videtur litera voluisse: secus forte iusta estimatio omniũ offerotur. Nec ob. qđ verba generalia non videntur debere referri ad futurũ: qꝛ istud nõ videtur verum in vltima volũtate. vt est casus in. l. nam quod. §. fi. cũ. l. seq. ĩ. ad treb. in qbus patet qđ si aliqs relinquit omnia bona sua vel vniuersas res suas videtur relinquere fideicõmissum totius hereditatis sue. sed in contractibus forte posset ꝓcedere dictum eorũ

qꝛ si quis donat vel promittit bona sua videt intelligēdū de his que tunc habet. non autē de futuris. ⁊ hoc ne quodammodo per indirectū auferat sibi potestatē testandi. facit qđ habet in. l. cum duobus. §. idē respondet. ff. pro socio. ⁊ quod plene not. per glo. ⁊ doc. in. l. fi. C. de pac. Nec ob. si dicit qđ nedū hic fuerunt verba generalia sed etiā relata ad tempus presens: qꝛ dictū fuit que communes sunt cum illo fratre ⁊c. quia potest dici qđ illa verba ad quandā demonstrationē fuerunt prolata non ad limitationem: per id quod habetur in. l. stichum qui meus erit. ff. titu. j. Et ideo sicut si simpliciter dixisset ꝑpter vniuersas res meas volo quod percipiatis mille venirent futura: vt patet in. d. l. nam qđ. §. fi. cū seq. ⁊ ita etiā in casu isto. ⁊ si bene ponderent dicta Pe. ⁊ Bart. non mouent propter illa verba relata ad tempus presens. que dicunt qñ cōmunes sunt. sed mouent solū. qꝛ dicunt verba fuisse generalia. Et secundū predicta tex. iste probaret oppositū eius ad qđ cōiter allegatur qđ verba generalia non trahunt ad futura: nam scđm predictū intellectū contrariū probatur. fateor tñ qđ hoc procederet in vltimis volūtatib⁹ sed in actu inter viuos posset procedere dictū doc. Et per hoc etiā patet qđ secūda expositio prime glo. potest sustineri: qꝛ hic in effectu sunt verba equipollentia vniuersitati seu nomini vniuersali. sicut patet in. d. l. nam qđ. §. fi. ¶ In glo. patrimoniū. ibi. §. ij. alias. iij. ⁊ melius solu. vt ibi no. per gl. qꝛ certa quantitas debebat dari nō habēdo respectum ad iustū precium vel iustam estimationem. hic secus. ¶ In gloss. oblationē. ibi videt secus subau. qꝛ hic nō iurauit. ideo videtur qđ non stetur nisi appareat illā esse iustā. ⁊ hoc sequunt doct. per

4 iura alleg. in glo. ¶ In glo. lucretij. in fi. † Itē not. ex glo. iuncta. cum tex. scđm vnū intellectū quē. ff. tenui qđ fideicommissum vniuersale cedit a morte testatoris quo ad transmissionē. ⁊ pro hoc tex. in. l. iij. ⁊. l. si in personā. C. de fideicō. lz glo. aliter dicat in. l. cū filio. ad finem. ff. titu. j. sed reprehendit ibi per Dy. ⁊ Bar. ⁊ dic vt ibi plene dixi. ¶ Extra glo. inducit per Pe. ad. q. si testator legauit vxori ornamēta an veniāt futura. ⁊ videtur dicere qđ sicut hic refert Cy. quasi verbū ornamentū sit nomē vniuersale. sed forte contrariū est verū qꝛ nō video quare sit magis vniuersale quā nomē vestis quo casu nō cōprehendunt futura. l. si ita. ff. de aur. ⁊ argen. lega. Tractat etiam si quis promittat bona sua an intelligatur de futuris. ⁊ dicit quod non per hunc tex. sed dic. vt. ff. dixi ⁊ plene in. l. finali per gloss. ⁊ docto. C. de pactis. Si autē quis promitteret certam partem hereditatis sue: tunc clarū quod venirent futura propter nomen vniuersale. de quo etiam per Cyn. in dicta lege finali.

Seio quem. Cōditio apposita in persona vnius: in persona alterius sibi cōiuncti nō intel-

5 ligitur repetita. h. d. notabiliter. ¶ † Itē not. diligēter qđ conditio apposita in persona vni⁹ nō intelligit repetita in persona alterius etiā in eadē oratione coniuncti vt hic probat scđm vnū intellectum. ⁊ ad idē est casus scđm vnū intellectū in. l. iul. paulus. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ ibi etiā per Bar. Pet. tñ placet hoc dictum: imo tenet oppositum qñ sunt in eadē oratione positi per. d. l. iul. secundū aliū intellectū. Et ad istū text. respondet qđ hic expressa fuit cōditio que tacite inerat in persona eius cui adijciebatur. facit. l. legatū. §. j. ⁊. ff. eod. l. miles. §. j. cū ibi not. ⁊. l. fi. ff. titul. j. ideo tunc nihil operat. ⁊ pro tāto nō intelligit repetita in persona collegatarij. facit. l. iij. ff. titu. j. secus est in alia conditione. Et ex hoc habes aliā rationē hui⁹ tex. Bal. posuit aliū intellectū. ⁊ sic tertiam rationē qđ ideo nō intelligit repetita: qꝛ in persona seij esset cōditio ꝑtātiua. sed in persona marcelle esset quodāmodo casualis. ⁊ sic nō esset eiusdē casus ⁊ qualitatis: ideo nō intelligit repetita: qꝛ scđm eū repetitio fit cum eadē qualitate. Tu adde qđ hec opi. fuit originaliter Bar. in. l. seio. §. gaio. ad fi. ff. de fun. instru. ⁊ de materia dic vt dixi in. d. l. iulius. ¶ In gloss. marcelle ibi. §. si ab impubere. ibi repetitio oino sonabat in absurdū. ⁊ sic ille tex. non bene facit pro glo. ⁊ que potuerit esse ratio huius tex. tetigi in notabilibus. ¶ In ea. glo. ibi: expresse ⁊ satis dicit expresse apparere de mente testantis qñ post vtrāq; personā nominatā apponit cōditionē vt ibi fuit. sed hic nō apposuit post nominationem vtriusq; sed post noīationē persone seij. ⁊ anteq̄ nominaret marcellā. sequēs aūt solutio est contra istū text. ¶ In ea. gloss. ibi aliam. subaudi iure collegatarij. cū glo. transit Bart. sed Pe. videtur velle contrarium. quasi faciat seius partem iure retentionis. sed tene cum glo. per. l. in ea allega.

6 **Lucius titius.** Valet fideicōmissum iniunctū de bonis cōicandis. h. d. ¶ † Itē not. qđ in dubio iniungens societatem vel contrahens videt intelligere qđ fiat pro dimidia. facit qđ habet in. l. si nō sint. ff. pro socio. ¶ Item not. qđ interdū quis potest cogi ad cōionem. regulariter contra. de quo in. l. fi. C. communi diui.

Quatuor. Ratione coniunctionis qui nō admittitur vt ipse admitti tanq̄ alius prohibetur. h. d.

7 ¶ † Item nota qđ rationis cōionis ⁊ fraternitatis prohibetur interdum alter frater emere. Et sic facit secundū Bal. ad. q. fratrum simul negotiantiū vt si alter clam aliquid sibi emat illud sibi non proficiat. facit quod habet in. l. actione. §. j. ⁊. ij. ff. pro so. ¶ In glo. cōpetentē. ibi: ar. de tanq̄. s. vt qui non admittitur vt ipse non admittatur etiam tanq̄ alius. sed contrariū videtur dicendū regulariter per no. in. l. non tantum. §. qui duos. alleg. in glo. fallit in aliquibus casibus inter quos iste est vnus propter vinculum fraternitatis ⁊ communionis. alius est in fideiussore propter fidem quam debet. l. j. ⁊ ibi per Cy. C. de do. ¶ In eadē glo. ibi: vt ibi not. qꝛ in contrarijs non emerat rem prelegatam. hic secus. vt voluit glo. in. §. quod pro emptore. Item in contrarijs non erant fratres. ¶ In eo. glo. in fi. subau. quia ibi alij consenserunt. hic non.

Qui fideicommisit. Filia pōt grauari in dote quatenus dos est vltra le-

8 gitimā. h. d. scđm Dy. ⁊ est sing. casus. ¶ † Item not. qđ filie pōt substitui in dote per fideicommissum ⁊ ad hoc sepe allegatur. qđ qualiter intelligat. ff. patebit. ¶ Item not. quod verba non videntur in dubio referri ad primam vicem. qđ videtur contra tex. in in. l. cum pater. §. pater certam. ff. eo. sed potes dicere qđ hoc contingit propter morā filie vel secūdo qđ hoc contingit qꝛ hic debebat stipulari filia moriēte sine liberis. ⁊ sic est verisimile quod qñcunq; sine liberis moriatur voluit testator fratrem venire. ibi aūt debebat simplr stipulari. ideo illa verba magis restringunt tanq̄ magis preiudicialia scđm Dy. ⁊ Bar. Uel tertio secundū Jac. de are. ille tex. debet intelligi secundū istū qꝛ poterit venire etiam in secūdo matrimonio dūmodo decedat sine liberis: sed precedētes so. vident veriores. ¶ In glo. stetit ibi: si non steterit. puta qꝛ purgauit morā. nam hec videt mens glo. per sequētia nō videt loqui qñ nunq̄ fuisset interpellata tñ si purgatio more nō liberat eam satis videret qđ etiā si nō fuisset interpellata haberet locū tex. eadē ratione. ar. l. illud. ad legē aquil. ⁊ scđm hoc ad literā dum dicit si per eā debet suppleri maxime. qđ tene menti: qꝛ litera aliqualiter videtur violari. ¶ Extra glo. allegatur iste tex. vt dixi qđ potest fieri substitui in dote per fideicōmissum qđ intelligit Dy. qñ est vltra legitimam. sed Mar. sill. vt hic refert Bal. t⁹ idē in eo qđ est vltra legitimā. cū dos sit ꝑpriū patrimonium filie. l. iij. §. vtrū. ff. de mino. ⁊ i ea teneat etiā donatio inter patrē ⁊ filiā. l. pompo. philadelphus. ff. fa. her. Et ideo nō dz posse reuocari. l. perfecta. C. de dona. que sub modo. sed cōtra ipsum facit iste tex. sed ipse rñdet qđ debet intelligi qñ filia fuit instituta simul cū fratrib⁹ ⁊ sic fuerat sibi relictū tantūdem ⁊ forte plus quā valeret dos. ideo poterat grauari. l. titia. §. qui inuita. supra eo. ⁊. l. si cum dotē. §. si pater. ff. solu. ma. Sed iste intellect⁹ videt diuinare ad literā. vnde Bal. hic dixit qđ aut actio erat cōis patris ⁊ filie. ⁊ tunc qꝛ per mortē patris cōsolidat in filiā. l. ij. ff. sol. ma. l. j. §. videamus. C. de rei vxo. act. Et sic quodāmodo pōt dici mortis causa capio propter mortē patris. ⁊ tunc procedat opiñ. Dy. si autē filia esset sibi stipulata: tunc procedit opi. Mar. silli. vbi aūt pater esset stipulatus sibi. ⁊ sic appropriasset tunc clarū secundū eū qđ posset grauari tñ finaliter dicit qđ qꝛ iste tex. loquit etiā qñ filia erat stipulata nec appareat qđ aliqd fuerit relictū filie ⁊ potuerit esse qđ fuerit exheredata. ideo dicit quod est verior opi. Dy. Bar. hic si ponderent ei⁹ verba videt tenere cū Marcisille. ⁊ forte dicta opi. verior qñ filia fuit stipulata nisi dicat vt voluit sentire hic Bal. qđ iura voluerūt filiā posse grauari per patrē in ipsa dote in casu in quo moriat sine liberis: lz ipsa viuente nō possit grauari nec etiā ipsa moriēte vsq; ad legitimā per legē qñ in prioribus. ⁊ ita hic erit casus singularis scđm eū non diuinando. An aūt possit substitui vulgariter ⁊ pupillariter in ipsa dote. dic vt dixi in. l. lucius. §. maritus. ff. ad treb. ⁊ ibi etiā tetigi an sibi possit per fideicōmissum substitui: siue essem⁹ in casu quo esset actio propria ipsius filie: siue in casu quo esset cōis patri ⁊ filie: siue in casu quo esset propria ipsius patris.

Filium et filiam. Pluribus post eoꝝ mortem simul rogatis vno mortuo alijs superstitibus statim cōpetit pro illius parte fideicōmissi petitio. h. d. ¶ Itē no. qđ vbi plurib⁹ aliqd relinquitur ⁊ post eoꝝ mortē grauant per fideicōmissum alteri restituere. locus est fideicommisso etiā vno tm̄ mortuo in parte ipsi⁹ mortui qđ est diligenter notandū. Et ad idē est tex. in. l. lucius. §. gaio. ff. ad treb. Et sic facit qđ si duo offerant bona sua alicui ecclesie vel monasterio hoc pacto qđ in vita sua habeāt ⁊ post mortē ipsoꝝ deueniat ad ecclesiam vel monasteriū q̄ altero eoꝝ mortuo portio ei⁹ deueniat ad ecclesiam vel monasteriū. de quo per Cy. C. de impub. ⁊ alijs substi. in. l. pe. ⁊ de materia plene per Bar. in. l. heredes mei. §. cū ita.

9 ⁊ ibi etiā dixi. ff. ad treb. ¶ † Itē no. qđ pluralitas resoluit in singularitates. facit. l. falsa. §. fi. ff. de cōdi. ⁊ demō. ¶ No. quod vbi debitor succedit creditori extinguit actio solū ꝑ ea parte pro qua succedit pro alia vero remanet sibi actio cōtra heredē vt hic probat. ⁊ in. l. si vxor. C. de bo. auto. iu. pos. ⁊ ratio qꝛ pro ea parte pro qua non est heres censet extraneus oino: vt est glo. que reputatur singularis in. l. ij. §. fina. de preto. stipu. ¶ In gloss. coheredi. ibi pro herede

pro besse. id est. vi. ij. vncijs. de. rij. et sic pro duab' partibus ex tribus. l. seruũ. §. hereditas. ff. de here. insti. et insti. de here. insti. §. hereditas et sic patet quod in casu isto quia filius patrone fuit heres pro tertia parte qd pro illa extinguitur actio et iure hereditario venit. et quia coheres fuit heres pro alijs duabus partibus ex tribus. ideo pro illis contra ipsum agit.

Maritus. Justa ignorantia heredis alienationẽ rei que subiacet restitutioni confirmat. h. d. et est singularis et quotidianus casus secundum Bart. nec est alibi secundũ Dy. ¶ In text. ibi: ex asse. i. insolidũ. nam as est nomen totius hereditatis q̃ diuidit' i duodecim vncias ex diuisiõe legali. l. seruũ. §. hereditas. ff. de here. insti. ¶ † Jtẽ no. quod res subiecta restitutioni potest alienari si detur iusta ignorantia in vendente et emente adeo qd ab emptore non poterit auocari: sz solum debebitur precium per rogatum fideicommissarium a cõtrario ergo secus si ambo vel alter eorum fuisset sciens. argu. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. Jtem similiter videtur secus si interuenisset ignorantia supina. facit. l. nec supina. ff. de iu. et fa. igno. fallit tamen in libertate in qua est speciale quod valet etiam si data sit a sciente: vt est tex. in. l. quidam. §. si quis. ff. ad trebel. et tangit hic glo. et etiam ibi. Jtem attende quia iste tex. loquitur quando fideicommissum erat vniuersale. et vna res de contentis sub fideicõmisso alienatur. et sic secus videtur in re specialiter per fideicommissum relicta: quia tunc non videtur quod teneat etiam stante iusta ignorantia: quia iste text. nõ loquitur hoc casu. Et ideo remanemus sub regula que vult quod non possit alienari res subiecta restitutioni. de qua in. l. fina. §. sed quia auaricie. et in aut. res que. C. communia de lega. et bene facit quod no. gloss. in. l. seruum. ff. de manumis. ¶ Et not. bene quod. l. quidam. §. si quis. ff. ad trebel. et quod tangit glo. ff. de libertate videtur habere locum quando erat fideicommissuz vniuersale vt patet ex. d. §. si quis. et ex his que. ff. dixi. et sic secus si seruus specialiter fuisset per fideicõmissum relictus: vt etiã voluit glo. in. d. l. seruum. ff. de manumis. Circa quod tamen adde omnino et limita predicta per id quod habetur in. l. dotale. cum ibi not. per Barto. ff. soluto matri. ¶ Et aduerte etiam quod iste text. etiam hodie remanet incorrectus prout volunt docto. communiter. licet gloss. dubitauerit in. d. l. seruum. sed per. docto. facit: quia non est absonum quod. l. noua distinguatur per antiquam. l. non est nouum. et. l. sed et posteriores. ff. de legi. et bene facit quod habetur in aut. offeratur. C. de lit. contesta. ideo non est absonũ qd aut. res q̃. C. cõia de leg. limitet' p istũ tex. Jo. de imo.

¶ De conditionibus et demonstrationibus. Rubrica.

¶ Jn glo. rubrice: ibi de legatis subaudi et fideicõmissis itersertis etiam aliquibus cõcernentibus ipsa legata et fideicommissa vt ptz in aliqbus titulis prime precedẽtibus. et sic erit bona continuatio. Et presertim cũ hic sit caput libri per id qd no. in rubrica. de cõdi. fur. et qd dixi super rubrica de leg. j. ¶ Et aduerte quia hec glo. hz tres partes principales: quia primo cõtinuat rubricam. secũdo ponit diffinitiones cõditionis et demonstrationis tertio ponit de natura predictorũ. secũda ibi: est aũt. tertia ibi: videndum. et est hec glo. fm Bal. de plenioribus de corpore iuris in materia. ¶ Tu tñ adde bonam glo. in. l. longe. insti. de leg. et qd no. in rubri. C. de fal. cau. et in. l. j. C. de his que sub mo. ¶ Jn glo. ibi legati. si intelligas hoc gratia exempli poni non restringit diffinitionẽ. l. dãni infecti stipulatio ~~partiũ~~. ff. de dã. infec. et ~~pani~~ sic cessabit vna obiectio Bar. et dum subditur suspensio si intelligas quo ad effectũ cessabit alia. et duz subdit cõfirmatio si exponas. l. existẽtia cessabit alia. Bar. tñ reprobata diffinitione glo. simpliciter diffinit qd cõditio est quidã futurus euentus in quẽ dispositio suspendit'. Bal. vo sic diffinit. Conditio est adiectio per quã dispositũ hz in sui esse pẽdentiam existentiã vel defectũ. et hec diffinitio fm eum est generalis ad omnẽ cõditionẽ: siue sit inductiua: siue resolutiua: siue de futuro: siue de p̃terito: siue de presenti referendo singula singulis. Et tene mẽti pcipue qd conditio de p̃senti vel p̃terito improprie dicitur cõditio: vt est gl. ordinaria in. l. hec cõditio. §. j. ff. eo. cũ alijs glo. hic alleg. per Bar. et bene facit. l. si ita stipulatus fuero hanc summã. de verb. oblig. ¶ Jn ea. glo. ibi quo magis legatũ si ponatur gratia exẽpli ~~tolle~~ ~~ligit~~ vnũ cõtrariũ Bar. vt et in p̃cedenti dictũ est. et satis est verisimile hoc fuisse de mente glo. que ideo dixit de legato: quia eram' in materia legatorũ. Bar. tñ impugnat hanc diffinitionem in. l. demõstratio. ff. eo. per alias rationes. Tñ si bene ponderent' non faciunt cõtra glo. quia ibi dictio eque et similis nõ est p̃prie notitia in existentib' seu p̃teritis accidẽtibus. tñ ipse sic diffinit. Demõstratio est quedã ex instantibus seu preteritis rebus notitia quo magis dispositio sit liqda adhibita rei que est in facto nõ in fieri. Bald. vero sic diffinit. Demonstratio est adiectio declarens dispositũ sed melior videtur illa Bar. lz illa glo. forte etiã posset sustineri. ¶ Jn ea. gl. ibi testamẽto. si hoc intelligatur poni gratia exempli cessat vna oppositio Barto. et similiter etiam dũ dicit animi impulsio si intelligatur scilicet respectu effectus cessabit alia alias tamen est in glo. animi passio. et tunc exponitur. i. motus fm Bal. Bar. tamẽ. ff. eo. l. demonstratio. §. j. sic diffinit. Causa est quid p̃teritũ vel instãs quo impellimur vt aliquid disponamus. Uel sic fm Bal. Causa est adiectio quedã motiua disponentis ostendens. ¶ Jn eadem glo. ibi: a legatario. si teneas poni hoc gratia exempli cessat oppositio Bar. de qua in. l. quibus diebus. §. fi. ff. e. Jtem qd subdit glo. petite. si intelligas per viam modi cessabit alia de legatario grauato per fideicõmissuz qui nõ dicitur proprie grauatus in vim modi. C. de his que sub modo. in rubrica. et in. l. j. et. ij. Uel forte glos. habuit respectũ qd licet quo ad verba possit esse differentia an aliquid legetur alicui sub modo. an vero legetur et grauetur per fideicõmissum. tamen quo ad effectum non est differentia saltem hodie. et patet ex his que habentur in. l. j. et. ij. facit quod in simili dicitur de legato et fideicõmisso que differunt quo ad verba sed non quo ad effectum hodie. l. j. ff. de lega. et in. l. j. et. ij. C. cõmunia de leg. et sic potest defensari diffinitio glo. Bar. tamen in. d. l. quibus dieb' §. fi. sic diffinit. Modus est moderatio quedam dispositioni adiecta eum qui oneratur aggrauans in tempus dispositiõis perfecte. Uel sic fm Bal. Modus est adiectio quedã intrinseci vel extrinseci grauaminis emolumẽtũ relicti determinãs vel coartans. Et est duplex modus fm eum scz nudus et cũ causa. Nud' nõ habet efficaciã. l. a titio. ff. e. in prin. sed ille qui cũ causa sit dicitur cũ causa: quia cõtinet alteri' fauorẽ vel id qd pertinet ad autoritatem testatoris. exẽplũ in. l. quint'. §. pompo. de annu. leg. et iste cũ causa etiã duplex quia quidã cõtinet onus itrinsecũ: vt no. in. l. cũ pater. in prin. et. ff. si quis. ff. de leg. ij. facit etiã qd habetur ff. de lega. j. l. si mihi sticus. Jtem intrinsecus duplex. quia quidã translatiuus quidã ecõtrario ad nõ trãsferendũ sed retinendũ: vt patet in. l. cũ pater. §. libertis. ff. de lega. ij. et. l. voluntas. C. de fideicõ. et de materia modi in. d. l. qbus dieb'. §. fi. ff. eo. per Bar. ¶ Jn eadẽ glo. ibi pro impleta habet'. hoc verũ si erat mere potestatiua. puta si seruũ manumiseris cũ nõ possit qs recusare libertatẽ et cõsequenter ciuilitatẽ romanã. l. fi. C. de testa. ma. et. l. j. C. de lati. liber. tol. sz si esset potestatiua in dãdo. puta si dederis x. titio: et de ista est dubium an si deficiat per casum habeat' p impleta. de quo in. l. j. C. de insti. et substi. et per glo. et doct. et plene dicetur in. l. in testõ. ff. eo. ti. ¶ Et not. quod glo. melius fecisset pri' ponere de turpi i honesta vel impossibili. et postea de honesta et possibili subdiuidendo in potestatiuã casualẽ et mixtaz: ¶ Jn ea. glo. ibi taliter si ex pte heredis. hanc opi. cõiter sequũtur glo. sed de hoc dicẽdũ: vt in. l. obtinuit. ff. eo. et plene in. l. j. ff. de condi. insti. et ibi: plene dixi. et p Cy. in. l. j. C. de his que pene no. ¶ Jn ea. glo. ibi vel mixta. hic appellat mixtã que pendet ex potestate eius cui adijcit' cõditio et ex virib' fortune. de qua etiã in. l. si pat er. C. de insti. et substi. et plene in. l. j. l. co. ti. et. ff. e. l. in testamẽto. Sz. ff. dũ dicit in mixta appellat aliter mixtã scz que pẽdet ex potestate eius cui adijcit' et eius in cui' persona dz ipleri. puta si relinquitur mulieri si nupserit titio vt. d. l. j. C. de insti. et substi. ¶ Jn ea. glo. ibi: sed per eũ in cui' fortuitũ. glo. hic cõiter est incorrecta. et dz dicere sed per eũ in cui' persona obtẽperare debuit: vt. l. j. C. de insti. et substi. sub condi. fac. secus si per fortuitum casum. et ita habẽt hic aliqui additionem fm Dy. Et de hac materia in. d. l. in testõ. et per Dyn. de regu. iur. imputari. lib. vj. ¶ Jn ea. glo. ibi tamen nõ vitiatur. hoc verũ regulariter. Fallit qñ falsa demonstratio faceret deficere substãtiã relicti. l. si sic. §. j. et ibi fuit dictũ. ff. de lega. j. et plene dicetur in. l. demonstratio. in prin. ff. eo. ¶ Jtẽ fallit in causa qñ esset finalis. l. cũ tale. §. legato falsam. ff. eo. de quo plene dicetur in. d. l. demonstratio. §. qd aũt. ¶ Jn eadem glo. in fi. et de ipso modo plene in dicta. l. quib' diebus. in fi. per Bar. etc.

Summarium.

1 ¶ Legatorum duplex est species.
2 Conditionum alia tacita est alia expressa.
3 Conditio quot modis fiat.
4 Conditio quandoqz per copulatiuam et interpretatur.

Legata que. Primo ponit vnam diuisionem trimembrem cum exceptione. Secundo ponit vnum dictum de natura primi membri. Tertio ponit exemplum membrorum secundum glossaz. Uel secũdum Bartolum declarat primum membrum intelligi debere de die certa an et quando. Quarto ponitur declaratio exceptionis. secunda ibi: cum dies. tertia ibi: dies autem. quarta ibi: inest autem. ¶ Et istud sit loco summarij et diuisionis. ¶ Jn textu ibi: morturum heredem: quia non
1 fuit certum ipsum moriturum antelegatarium. ¶ † Nota ex textu principaliter duplicem speciem legatorum: quia quedam sunt legata pura. quedam non pura. Eorum autem que nõ sunt

pura. duplex etiã est species: q: quedã sunt sub conditiõe. ⁊ que
dam sub die certo. dies aũt incertus pro conditione habetur vt
2 hic patet. ⁊ l. dies incertus. j. eo. ¶ † Jtem no. ꝙ cõditionũ que-
dam est tacita: quedã expressa. ⁊ de tacita loquitur. §. vltim⁹. vt
patet ex fine. dũ dicit inest aũt ⁊c. Et ex hoc verificari possunt se
cundũ Bal. due glo. vna est in. l. stichũ qui meus erit. de le. j. que
dicit qꝺ cõditio que inducitur per relatiuũ iunctũ verbo futuri
temporis est tacita. de quo etiã ibi tetigi. alia est in. l. item q. s.
de pac. que dicit qꝺ tacita cõditio ita suspẽdit obligationẽ sicut
expressa. Fit aũt tacita cõditio multiplr̃ ẜm eum. nã qñq; fit ne-
cessitate: qñq; ex volũtate: qñq; ex legis subauditiõe: qñq; ex pre
3 sumptione. qñq; ex rei qualitate. ¶ † Primo no. qñ fit conditio
ex necessitate. nam fit duob⁹ modis. Primo ꝓpter naturam rei
vt si lego partũ arethuse vel fructus nascituros. Scꝺo ꝓpter di
spositionẽ iuris. l. iij. s. de lega. j. ⁊ talis tacita nõ impedit trans-
missionẽ. l. cõditiones q̃ extrinsecus. j. e. Scꝺa qñq; fit ex resolu-
tiõe. l. aliqñ. j. eo. ⁊ talis ĩpedit trãsmissionẽ. l. si post mortẽ. §. si
pure. de leg. j. Qñq; fit ex repetitione. ⁊ hoc tripliciter. Primo
qñ conditio potestatiua adiecta in institutione intelligitur re-
petita in substitutione. l. sub cõditione. s. de here. insti. sed certe
hoc procedit scꝺm opi. Pe. de qua ibi per Bart. quã ibi repro-
bat. Scꝺo qñ conditio adiecta in institutione videtur repetita
in legato. l. auia. j. eo. Tertio qñ legata sub conditione ab insti-
tuto tacite intelligunť repetita sub eadẽ cõditione a substituto
l. cũ pater. §. ab instituto. de lega. ij. De tertia specie patet scꝺm
eum in. l. iiij. in fi. cum seq. s. de ann. lega. De quarta in. l. vbi pu
re. j. ad trebel. De quinta hic in fi. sed certe hec quinta satis vide
retur cadere sub prima specie. ¶ Jn glo. j. ibi: per si ⁊ cum. No.
glo. per que verba fiat cõditio. quomodo aũt plurib⁹ alijs mo-
dis fiat conditio prosequendo per omnes partes orationis. et
nunqd etiam sit aliqua differentia inter si et cum: notabiliter
loquitur Bar. ⁊ similiter de dictione nisi. ⁊ de dictione quoad
vel quãdiu. nam in his potissime eleganter est loquutus. ¶ Jn
glo. ibi tertium membrũ. melius dixisset quartũ ẜm Bar. cũ hic
tria membra principalia videantur poni. Ses tu potes salua-
re glo. ⁊ forte voluit quod duo principalia ponerentur: q: quã-
doq; legatum est ꝑsens seu purum. quãdoq; nõ est purũ. ⁊ istud
scꝺm subdiuiditur: q: quãdoq; adijcitur dies cert⁹. quãdoq; cõ
ditio. ⁊ sic si huic membro legati nõ puri aliud membrũ deberet
adijci. ⁊ deberet adijci tertium. ¶ Jn glo. possunt. ibi: cũ gratia
honorati. ⁊ in dubio nisi aliud appareat ex circũstantijs presu-
meretur gratia ipsius grauati: vt no. in. l. eum qui. alias iabo
lenus. s. de annu. leg. ⁊. j. de ver obli. l. eum qui calendis. ¶ Jn
eadem glo. ibi: ⁊ est aliud in conditionali. sed quare non potest
soluere etiam ante conditionem cum conditio in dubio fauore
ipsius grauati videatur adiecta. arg. l. penul. C. de pac. dic qꝺ be
ne posset soluere si vellet. sed tunc non videtur soluere debitum
ex quo conditio nõ venit de ver. sig. l. cedere diẽ. sed potius ex cã
donationis videtur solui. facit quod no. in. §. inter certam. hic
alleg. ⁊ ibi plene de materia. ⁊ per glo. ⁊ doc. ⁊ ibi etiam dixi. et
an soluens simpliciter pendente cõditione possit repetere. ⁊ silr
an quãtitas in genere sit legata sub conditione ⁊ offeratur cõsi-
gneť ⁊ deponať. ⁊ ille nolit recipere pereat interim an ꝓhibit peri
culo legatarij. dixi plene in. d. §. inter certam. q: nõ videtur libe-
ratus debitor. Jtem si putauit se debere potest repetere. si sciuit
non potest interim ⁊ ita intelligatur glo. in. l. qui promisit. sed
si deficiat conditio poterit: q: nõ debet in dubio presumi dona-
tio totaliter vbi alia coniectura potest capi. ⁊ sic possunt reduci
opi. ad concordiam. ¶ Extra gl. adde dictis Bar. in prin. circa
dictionem nisi. ⁊ circa intellectum. l. muto. §. sub conditione. de
tute. nam eius intellectus videtur contra casum. l. iij. §. filius. s.
de libe. ⁊ posthu. vbi licet exheredatio ita demũ habeat effectũ
si hereditas adeatur. l. filiũ. §. sed cum exheredatio. j. de contra-
tabu. ⁊ sic tacite insit effectu: tamẽ si exprimitur in exheredatio-
ne vitiat illã: nec intelligiť eodẽ modo quo inerat. Potes dice-
re qꝺ dictũ suũ ꝓcedat in dispositione fauorabili vt est datio tu
tele. secus in actu odioso vt est exheredatio: vt. d. §. cũ filius. ⁊. l.
cum quidã. eo. ti. ¶ Jtẽ adde inquãtũ dicit qꝺ vbi dictio si adij
citur euentui qui est certus cui sed nõ qñ. qꝺ faciat cõditionem.
Nam adde primo q: hoc verũ est qñ adijcitur in persona graua
ti vel in vltimis volũtatibus. secus si in persona legatarij vel ho
norati. q: nõ facit cõditionẽ saltem quo ad trãsmissionem vt. l. si
cũ heres. j. qñ di. lega. ce. secus in conditionali: vt in gloss. ij. in fi.
An autem interim sit nata obligatio ⁊ actio videretur quod sic.
sicut in contractibus in quibus nõ est differentia in cuius per-
sona apponatur. cũ species obligationis conditionalis ex con-
tractu transeat ad heredem. insti. de verb. obli. §. ex conditiona-
li. ⁊ in illis videtur interim nata obligatio ⁊ actio per. l. si sub
conditione. ⁊ in. l. si cũ moriar. de condi. inde. Nam interim so-
lutum ibi nõ potest repeti. qꝺ deberet posse fieri si omnino esset
indebitum per. l. qui permisit. eo. tit. ¶ Glo. variauerũt vt hic
refert Bar. qui tenet gl. in. l. in oĩbus. de reg. iur. qꝺ nõ sit nata

obligatio nec actio. pro quib⁹ facit. l. j. in rubro ⁊ nigro. C. vt act.
ab here. ⁊ contra hered. inci. Et hanc partem tenẽdo potest dici
qꝺ ex quo debitum est certũ iri quo ad impediendã cõditionem
indebiti. nõ habet vim cõditionis. ⁊ ita voluit Bar. in. l. ita sti-
pulatus. de ver. obli. circa qꝺnes. Sed tamen quo ad potestatem
agendi habeat vim conditionis vt interim nõ sit nata nec obli-
gatio nec actio. Si tamen velles tenere opi. aliam potes dicere
qꝺ. d. l. j. habet locum qñ qs se obligat post mortem. sed si obliga
ret secum morietur nõ videtur ꝓprie loqui. ar. l. qui duos. §. j. de
manu. testa. ⁊ hoc casu proprie loquitur. l. nã si cũ moriar. quan-
do fit ꝓmissio cum morietur stipulator vel etiam ipse ꝓmissor
nisi forte velles dicere eandem esse rationẽ vtroq; casu saltem vt
nõ incipiat obligatio nec actio nisi in articulo mortis in. d. l. nam
si cum moriar. sic nec incipit nisi post mortem. d. l. j. ¶ Jtem ad-
de circa dictionem nisi primo inquãtum hic dicit nõ esse differẽ
tiam an in contractu preponatur dictio nisi an postponať. nam
cõtrariũ ipse aperte voluit in. l. si cũ. §. qui iniuriarum. s. si qs cau.
sed forte quod hic dicit est verius q: magis debet attendi ordo
intellectus q̃ scripture. argu. l. nec est ordo. j. de sol. ⁊ q: hic tan-
git de cõtractibus ⁊ vltimis voluntatibus. adde qd in iudicijs
vt si iudex excõicat titiũ nisi soluerit. x. seio infra quinq; dies. an
facit dictio nisi cõditionem suspensiuã. ⁊ sic resoluatur nisi non
an vero resolutionem. ⁊ conclude quod facit suspensionẽ in vlti
mis voluntatibus: vt est tex. cũ ibi no. per Jnn. in. c. preterea re-
quisisti. extra de appel. ⁊ ex hoc habes qꝺ verba iudicis ĩ dubio
debent interpretari potius ẜm naturã vltime volũtatis quã cõ-
tractum: q: illa interpretatio esset benigna vt est in casu ꝑdicto
vbi agitur de pena. ⁊ facit quod no. Bart. in. l. centesimis. §. fi. j.
4 de verbo. obli. ¶ † Jtem diligenter no. qꝺ dixit hic Barto. circa
copulatiuam ⁊. quod per eam etiam interpretatur cõditio quã
do ponitur inter ea inter que cadit ordo. facit. l. si statulibera. §.
cum statuliber. j. de statulib. ⁊. j. eo. iulianus noster. Nam facit
hoc ad ea que dixi in. l. ab omnibus. §. si titio. s. de lega. j. ⁊ qꝺ te
tigi in. l. legatum. §. j. j. eo. titu. ¶ Jtem adde his que dicit hic
Bart. circa dictionẽ q̃diu vel donec. nam potest esse dubium si
testator leget. x. alicui mulieri quãdiu nubat. an debeat intelli-
gi de decem singulis annis. an vero de vnicis. x. quorũ particu-
lam in singulo anno habere debeat q̃diu nupserit. Nã iuriscon
sulti in hoc fuerũt cõtrarij: tñ vera est opi. qꝺ in dubio intelliga
tur de. x. singulis annis: vt patet ex his que habentur in. l. lega-
tum. s. de annu. lega. ⁊ sic nedũ habebit dictio quãdiu naturam
limitatiuã: sed etiã multiplicatiuã propter virtutem repetitiuã
quam in se continet. ⁊ si dicas quare nõ interpretať potius de
x. diurnis vel nocturnis. dic qꝺ hoc ideo contingit: q: fienda est
interpretatio pro debitore. l. eum qui alias incipit iabolenus. s.
de annu. leg. l. si ita relictum. §. pegasus. cũ ibi no. de leg. ij. Sed
dubiũ esset qd esset in cõtractib⁹. Bar. tetigit in. l. eũ qui ita. §. q
ita. j. de ver. obli. vbi concludit qꝺ si qs ꝓmittit. x. alicui quo ad
viuet si est pauper: q: videtur fieri ad alimẽta ĩtelligereť singu-
lis annis. cũ ista interpretatio ex vi verborũ videať venire ⁊ nõ
ex fauore vltime volũtatis: ergo vtrobiq; idem dicendũ cũ eadẽ
sit ratio. ar. l. a titio. de verbo. obli. de quo plene dixi in. d. §. qui
ita. ¶ Jtem adde inquãtũ dicit ꝙ seruitus personalis potest
ipso iure extingui ex tempore: licet secus in seruitute prediali:
vt not. gloss. in. d. l. iiij. s. de seruitu. Nam ratio diuersitatis est:
q: vsusfruct⁹ tenet vicem dñi: vt. l. iiij. s. de vsufruc. de quo plene
per Bar. in. d. l. iiij. licet. glo. teneat ɔtrium in. l. obligationũ fere.
§. placet. de act. ⁊ obli. ¶ Jtem adde circa intellectum. l. penul.
de excu. tu. qꝺ vltra solutionem hic datã per eum potest dici qꝺ
illud opereť ibi fauore pupilli ne ꝓpter nouam excusationẽ su-
peruenientẽ possit tutor excusari si intelligereť reuocari tutela.
ar. eorũ que habẽtur in simili. l. qui filiũ. §. sabini. j. ad treb. Uel
potes dicere qꝺ ibi dispositio principalis fit super actu sui na-
tura successiuo: q: super datione tutele. secus aũt esset qñ fieret
dispositio principalis super actu qui potest expediri momento
vt quando legantur vel ꝓmittuntur. x. quoad vixerit. cum tunc
actus ille possit de facili repetit. ⁊ magis sit aptus ad repetitio-
nem ⁊ nouam dispositionẽ qꝺ quãdo dispositio versatur super
actu sui natura successiuo: vt est in tutela. ¶ Jtem adde his que
tangit hic Bar. de gerundio: q: plenius ⁊ melius dixit in. l. si
tu ex parte. ff. de acqui. here. ⁊ aliquid tetigit But. in. l. j. C. de
his qui latro. nam in effectu concludit in. d. l. si tu ex parte. qꝺ si
per gerũdiũ importatur aliquis futur⁹ euent⁹ in quẽ dispositio
suspẽditur facit conditionẽ vt ibi ptz. vel solũ inducit quandam
modificationẽ. l. vim facit. de vi ⁊ vi arma. But. vero aliter loq-
tur in. d. l. j. ⁊ in effectu disputat an gerundiũ iudicat dispositio
nem. ⁊ cõcludit qꝺ si nõ reperiať verbũ quod ꝓprie videať respi
cere inducit dispositionem vt ptz in casu. d. l. j. ⁊. ij. ẜm eum. alr̃
esset secus. Et per hoc infert notabiliter qꝺ si accusatur titius qꝺ
fecit insultum contra seium vulnerando qꝺ videť solũ accusatio
facta de insultu ⁊ non de vulnere. sed cõtra ipsum faciat: q: insul
tus videtur cõfundi cum vulnere per. l. illud. in fine. s. ad. l. aquil.

⁊ not.

& no. glo. que reputatur singularis in. l. qui de crimine. C. de ac cu. vnde dictum suũ forte nõ procedit nisi forte salues eum in ca su in quo ex forma statuti maior esset pena pro insultu quã pro vulnere. quo casu nõ confunditur insultus: vt not. Barto. in. l. nunq̃ plura. ff. de priua. delic. arg. l. heres a debitore. §. qd̃ si hic seruus. cum ibi no. ff. de fideiuſ. Et vltimo adde dictis Barto. in quãtũ dicit qd̃ participiũ resoluitur in relatiuũ & verbũ: naz de hoc est gl. ordinaria in clemẽ. j. in vbo si dignitatib⁹. de pbẽ.

Summarium.

1 Conditionum adimplens quando animo satisfaciendi cõditione facere censeatur.
2 Fieri nõ sufficit aliquid fato vel casu in his in quibus intentio & factum ipsum requiritur.

Conditionum. Conditiones casuales possunt viuo testatore impleri. secus si fuerint potestatiue & faciles: qr tunc debent impleri post mortem & sciẽter nõ facto. h. d.

1 ¶ † Item no. qd̃ vbi quis scit conditionem appositam & illam adimplet. in dubio videtur illã adimplere animo satisfaciendi conditioni. & sic facit ẽm Bald. qd̃ si quis est citatus vt compareat ad respondendum positionibus sub certa pena qd̃ si cõparuit coram iudice nec apparet propter qd. qd̃ illud sufficeret: qr presumitur cõparere propter citationẽ preambulã. facit qd̃ not.
2 Archi. in. c. pposuisti. lxxxij. dist. ¶ † Itẽ no. qd̃ nõ sufficit aliqd fieri fato seu fortuna. & sic facit ẽm Cy. qd̃ si equus a fortuna currat ad brauiũ sine ragatio qui ceciderit qd̃ non sufficiat. de quo remittit ad no. per se in. l. gallus. §. si eius. de lib. & posthu. & ibi cõcludit qd̃ ponderanda sunt verba statuti an ponderent factũ ragatij. an vero factũ & vires equi. & nil dicit. in dubio tamen videtur qd̃ videatur ponderare vires equi: cum principaliter propter experiẽtiam virium equi fiat cursus. Et ideo in dubio verba scd̃m subiectam materiam debent intelligi. arg. l. si vno. ff. loca. Et in dubio etiam si apparet consuetudo standũ esset cõsuetudini. ar. l. minime. ff. de legibus. ¶ In gloſſ. ij. ibi. idem qd̃ in dando. hoc verum qñ est potestatiua cõsistens in faciendo & reiterabilis. facit quod habetur in. l. si iam facta. §. j. in ver. promiſcuas. ff. eo. secus si non est reiterabilis. puta si manumiserit seruum. l. que sub conditione. §. quoties. in ver. mortuo. ff. de cõdi. insti. & facit quod not. Bar. in. l. iij. in prin. ff. de adi. lega. ¶ In glo. fi. ibi sed argu. cõtro. solue vt no. in. l. cũ seruus. hic alle. vbi plene per Dy. & Bar. & ad. l. si in duobus. & ad alias leges sequẽtes dic quod nõ ob. quia in diuersis casibus loquũtur vt in eis patet. ¶ Extra gloſſ. adde his que dicit hic Barto. de dispositione legali quod per eundem habetur in. l. cum lex. ff. de legi. et qd̃ ipse idẽ no. in. l. si qs in grauivbi pulchras. q. tãgit. ff. ad ſille.

Obtinuit. Cõditio impossibilis in vltimis volũtatibus habeẽ p nõ adiecta. h. d. ¶ In glo. ascriptas. ibi vt precipio heredi. pondera bene glo. que nõ simpl'r facit differentiaz an apponatur in persona honorati an in persona grauati. ſʒ videtur exigere qd̃ quãdo apponitur in persona grauati dispositio turpis ad hoc vt vitietur dispositio. & sic forte hic in effectu voluit glo. id quod volunt doc. cõiter vt attẽdatur an precedat turpis dispositio. & tunc vitiẽ totũ cum penam nõ mereatur nõ obseruans turpe preceptuʒ secus quãdo nõ pcedit turpis dispositio. ¶ Aduerte tamen qr glo. alibi solũ cõiter faciunt differentiam an apponaẽ in persona grauati an honorati vt. l. j. ff. de cõdi. insti. & C. de his que pe. nomine. l. j. qd̃ sequitur Dyn. in regula nemo potest. & hut. in. d. l. j. & ista etiam forte potest saluari. qr vbi fiebat relictum in penã si inuitabat ad aliquid turpe vel impossibile expresse vel tacite tunc nõ valebat. l. j. ff. de his que pe. not. secus qñ nõ fiebat relictũ in penam: vt ibi. modo qñ apponitur in persona grauati cõditio videtur fieri in penã: vt videtur colligi ex. §. fi. insti. de lega. Sed vbi in persona honorati nõ videẽ fieri in penã. sed potius inuitari ad premium sub conditiõe. facit. l. titio cẽtum. ff. eo. & ideo qñ apponebatur in persona indifferenter reijciebatur cõditio si erat impossibilis vel turpis: vel ad aliquod turpe vel impossibile inuitare: sec⁹ quãdo in psona grauati etiam si nõ precederet aliqua dispositio nam si testator xerit volo quod heres meus si ipse nõ occiderit patrem det titio x. videtur tacite relinquere in penam in casu quo patrem nõ occidat. & ideo licet nõ occiditur & nõ precesserit alia dispositio: qr nõ preceperit patrem occidi. videtur qd̃ vitietur ex toto dispositio. et hodie. licet doc. aliter sentiant. de quo dixi in. d. l. j. de condi. inst. ¶ In ea. glo. in fi. de hoc dic plenius vt ibi: qr etiaz quo ad cõmodũ fideicõmissarij videẽ reijci vt etiã ibi tãgitur. Que autem sit ratio quare in vltimis voluntatibus reijcitur cõditio impossibilis nõ in cõtractibus: vt. l. ĩpossibilis. de ver. oblig. dicit Cy. quod ratio vera est per. l. in testamentis. de regu. iur. nec placet qd̃ sit illa. qr vltima volũtas eqparatur cõtractui bone fidei: cum reyera actio descendens ex testamẽto sit stricti iuris. l. alias. ff. de in lit. iurã. Tu potes saluare qr habet instar bone fidei quo ad multa. l. in minorum. C. in qui. cau. & p no. in. l. insulam. §. j. ff. loc. iuncta. l. si mihi & tibi. §. j. ff. de leg. j. Et adde etiã qr iurisconsultus videtur voluisse reddere rationẽ in. l. nõ solũ. de act. & obli. Sʒ qualiter ratio ibi posita debeat ĩtelligi. plene dixi in. d. l. j. de condi. insti.

Summarium.

1 Emolumentum sentire debet quis pro rata onerit.
2 Conditione ante diem deficiente expectatur dies.

Si his legatum. Sicut scindiẽ pstatio legati ita & implemẽ
1 tũ cõditionis. h. d. ¶ † Itẽ no. qd̃ ẽm ratã oneris dʒ qs sentire emolumentũ. facit. ff. de reg. iur. ẽm naturam. & extra de re. iur. c. q sentit onus. in. vj. & l. si. in fi. C. de furt. ¶ In glo. ibi habebit tertiã de iure isto. videẽ q erat dimidia. & in illa poterat grauari cõiunctis psonis: sed hodie est tertia. & in illa nõ põt grauari etiã cõiunctis psonis. insti. de succeſ. lib. §. si vero testm̃. & §. sed nostra. extraneus vero nullo mõ poterat grauari: vt hic tangiẽ in glo. ¶ In ea. glo. in fi. sed tũc remanet dubium an totũ quod dʒ pstari cã cõditionis implende debeat prestari heredi. & veritas est q nõ. sed solum pro duabus partibus sicut pro duabus solũ teneẽ que remanẽt penes eũ per not. in. l. plantius. ff. eo. & no. glo. in. d. §. sed nostra. & adde omnino quod habetur in tex. & gloſſ. in. l. is qui in potestate. §. fina. ff. de lega. prestan.

2 **Si ita scriptum** † Si conditio deficit añ diem expectatur dies propter dictionem tunc. que temporis extremitatem significat. h. d. ¶ In tex. ibi. quinquẽnio. & vẽ incipere currere a tpe testamenti per id qd̃ habetur in. l. si cui legetur. §. j. ff. de leg. j. ¶ Item no. qd̃ nõ sufficit certum esse conditionem non posse extare ad hoc vt põt peti relictum: sed expectatur tps. facit qd̃ habeẽ in. c. commissa. extra de elec. in. vj. de quo plene in. l. in illa stipulatione si kalendis. et in. l. hoc iure. de verb. obliga. ¶ In glo. fi. ibi si eum. §. j. hec. l. et & sequens videntur facere in oppositum: qr in illius nõ erat dictio tunc. & tñ expectatur dies. solnit Pe. qd̃ hec dispositio non habebat diem in effectu. nã ẽm eum aliud est aliquid debere fieri in kalendis. aliud añ calẽdas. alle. l. si ita libertas. §. fi. de ma. test. sic & hic infra quinquẽnium poterat euenire conditio. & sic nõ censeẽ habere diẽ per. d. l. si ita. in fi. & hãc sequitur etiam hic Ray. Bar. tñ aliter dixit videlicet qd̃ in cõtrarijs erat conditio potestatiua: ideo tunc expectaẽ dies. licet non sit apposita dictio tũc. secus qñ non est potestatiua: qr tunc nõ expectatur dies nisi sit apposita dictio tunc: vt hic ptʒ & hec potest esse bona iuncta cum precedenti. de quo plene in. d. l. hoc iure.

Summarium.

1 Implemẽtũ cõditionis cõtractus vel quasi nõ dicitur.
2 Permitti potest in cõsequentiam quod nõ principaliter.
3 Lex faciliter non impedit quod mere in facto consistet.
4 Suitas non tollitur per conditionem potestatiuam.
5 Solẽnitas iuris non requiritur vbi nemini preiudicatur.

Conditionibus. Pupillus seruus & si iussa. possunt cõdi-
1 tionẽ implere. h. d. ¶ † Itẽ no. qd̃ implementũ conditionis nõ diciẽ cõtractus vel quasi. nã al's non posset fieri per pupillũ sine autoritate tutoris. facit qd̃ habeẽ in. §. tutor. instit. de auto. tu. & qd̃ habeẽ in. l. ex placito. C. de re. permu. ẽm Bal. ¶ Itẽ not. quod vbi ex facto agit minor nõ obligaẽ immediatate. licet per consequentiã quandã & indirecte possit obli-
2 gari. nõ requiriẽ autoritas tutoris. ¶ † Et sic no. qd̃ aliqd permittitur in consequentia qd̃ principaliter nõ permitteretẽ. facit l. j. in fi. ff. de auto. tu. sic facit ad no. per glo. in. l. fi. C. de legi. tu. an minor cõtrahens matrimoniũ sine tutore obligeẽ p dote. de
3 quo per Bar. in. l. si cõstante. in princ. ff. so. ma. ¶ † Itẽ no. qd̃ l. nõ de facili impedit qd̃ mere cõsistit in facto vt est implementũ cõditionis. secus qr habet iuris mixturam vt additio ẽm Cy. fa cit. l. potuit. ff. de iure delib. ¶ † Itẽ no. qd̃ per cõditionẽ potesta-
4 tiuã nõ videẽ tolli suitas. sed hoc videẽ verũ nisi esset conditio que in mera volũtate cõsisteret vt est cõditio si noluerit: vt. l. verba. ff. de condi. insti. & l. iam dubitari. ff. de hered. insti. Et forte etiam põt dici qd̃ licet videaẽ tolli necessitas. nõ tñ videtur tolli suitas: sed poti⁹ suspendi per no. in glo. i. d. l. iam dubitari. & in
5 tex. ¶ † Vltimo no. qd̃ vbi agitur de facto in quo nemini fit preiudiciuʒ nulla requiriẽ iuris solẽnitas: vt hic pbaẽ ẽm Bald. facit bene qd̃ no. in. c. significasti. extra de homici. ¶ In glo. pe. in fi. dic qd̃ cõstat quod implet eo animo vt sit heres: tunc erit heres: secus si constet qd̃ alio animo implet. & idem si sit dubiũ: qr in dubio videẽ fieri animo purificandi per istum text. & hoc nisi esset cõditio si voluerit. qd̃ illa sui natura importat agnitioneʒ vt. l. iam dubitari. hic alle. ¶ In gl. fi. in fi. prima in se bona. se-

eunda videtur mirabilis. nã potius debuisset dicere econtra p id quod habetur in .l. qð seruus. ff. deposi. ⁊ per id qð no. p bar. in .l. eum qui ita. §. qui sibi. de ver. ob. tertiã tenet hic Bal. Sed potes omnes iungere simul sic. q2 aut est institutus pater vel dominus aut filius vel seruus. primo casu si cõditio adiecta in substitutione consistat in faciendo nõ videtur posse impleri aliquo modo per seruũ: sed potius per dominũ vel patrem cuius personam respicit. arg. l. j. §. ne autem. C. de cadu. tol. ⁊ eorũ que habentur in .l. fi. ff. de condi. insti. Si vero conditio consistat in dãdo. tunc nõ potest impleri per seruum vel filium etiam ad finem purificandi sine voluntate patris vel domini: quia sine eorum voluntate non possum dominium transferre .l. seruus. C. de pac. Secundo casu si conditio consistit in dando idem videtur si in faciendo. ⁊ potest impleri sine iussu patris vel domini ad finē purificandi non vt per hoc patri vel domino queratur hereditas: nisi iussu eorum adeatur .l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here.

Summarium.

1 Potestas arbitrandi durat anno vbi committitur tertiõ arbitrio.
2 Iurisditio iudicis non expirat per lapsum instantie triennij.

Mulcta testamento. Quantũ ad pene cõmissionem etiam in vltimis voluntatibus a persona nõ receditur. h. d. ¶ In glo. j. in fi. hec glo. inquãtum vult qð de iure isto nõ possit reliqui nomine pene nõ bñ dicit vt etiã voluit sentire glo. in .l. in testamento. j. eo. de quo etiã hic p bar. ¶ Extra gl. pondera bene qð quo ad pene cõmissionē nõ receditur a persona etiam si subrogetur alia psona ex iuris dispositiõe que habeat representare primã. nam solũ representabit quo ad principalem dispositionem. nõ quo ad penã: vt hic voluit Bar. ⁊ clarius Bald. ⁊ facit ad qões hic tactas per eos. ex quo collige qð practica esset quando fit cõpromissum qð pmittant partes parere preceptis sententie assumpte ⁊ etiã subrogandi loco eius si quo casu contingat ad alium recurri. alias nõ cõmitteretur pena si non obtemperaretur sententie vel pcepto subrogati q2 tamen cõiter renunciatur reductioni ad arbitriũ boni viri.
1 ideo forte hec clausula nõ est in vsu. ¶ † Item adde dictis Bar. inquantũ remittendo ad .l. si quis arbitratu. voluit qð vbi committitur arbitrio tertij ptãs arbitrãdi duret anno per .l. fi. §. j. C. cõmu. de lega. nam Bald. dicit hoc verum in vltima volũtate que non debet diu esse in suspenso .l. fina. §. fina. ff. commu. pred. secus in contractibus per id qð habetur. ⁊ per aut. si tamen. C. de tempo. ap. vbi etiam si plus quasi decies millies quã sit biennium transierit. ⁊ sic videtur ibi casus ẽm eum qð etiã vltra biẽnium imo etiam vltra quadriẽniũ duret potestas arbitrandi. nec intelligatur tempore limitata nisi partes apposuerint terminum vel per iudicem apponatur. ⁊ hoc in arbitratiõe. sec9 tamen dicit in arbitro: q2 scðm eũ eius potestas finitur triennio p l. item si vnus. §. si multo post. cum ibi not. ff. de arbi. adeo scðm eum quod potestas arbitri finitur cũ instantia ⁊ cõtingat hoc ex quodam cõtemptu quẽ partes videntur facere: vt. d. §. si multo
2 post. ẽm eũ † secus tamen est in iurisditiõe iudicis que nõ expirat per lapsum instantie triẽnij. de quo in .l. properandũ. §. fin. C. de iud. Tu adde qð. d. aut. si tñ. nõ videtur bene probare opi. Bal. q2 ibi nõ intẽdit principaliter decidere quãto tempore duret ptãs arbitrãdi. sed dicit qð etiã si duraret multo tpe plusq̃ sit biẽniũ qð possit esse ex expressa cõuẽtiõe partiũ. ar. l. nõ distinguemus. §. de officio. ff. de arb. qð per hoc nõ deserif appellatio. Preterea illa aut. nõ magis loquif de arbitratiõe quã de arbitro. ⁊ sic verus esset suus intellectus. debuisset dicere idem in arbitratore qð etiã in arbitro cũ nõ sit dare certũ tps a iure prefixum infra qð debeat pferre arbitriũ. ⁊ fuit opi. Pla. originaliter per. d. aut. si tñ. vt pз ex no. in .l. litigatores. §. fi. cum .l. se. ⁊. d. §. si multo post. de arbi. ⁊ clari9 in Spe. de arbi. §. differt. ad fi. et ibi etiã per Jo. an. in addi. vbi videtur approbare hanc sniam Pla. p. d. aut. ⁊ q2 iputandũ vr partibus quare nõ apposuerunt tps. q ratio cessat in iudicio. nõ respõdet tñ clare ad. d. §. si multo post. Sed tenendo hãc partẽ forte posset dici qð ibi nõ dr potestatem arbitrij esse finitã: sed dicitur qð nõ debet cogi qñ multo tempore partes steterũt. ⁊ sic nõ negaf quin si vellet posset arbitrari. vñ forte de iure hec opin. verior. p qua satis facit. d. aut. si tamẽ. Si tamen teneremus opi. Accur. in. d. §. si multo post. qð in arbitrio sit dare instantiã que habeat durare infra trienniũ a tpe cõtestate litis corã eo. de quo etiã tetigit spe. ⁊ Joã. an. in loco preal. tunc etiã posset dici qð qñ nõ esset lis cõtestata possit durare etiam vltra triennium. ⁊ sic potest etiã intelligi. d. aut. tamen. in arbitratore nõ bene habemus expressum qð certa instãtia debeat seruari si vt dixi. d. §. si multo loquatur in arbitro ⁊ glo. ibi. Et sic vr qð in vltimis voluntatibus quando recedif a persona nõ durat potestas vltra annum. ita videf quod multo fortius debeat esse in contractibus. ar. l. in testamẽtis. de reg. iur. iuncta .l. seruũ filij. §. eũ qui chirographũ. de leg. ⁊ sic forte defensari potest opi. Bar. nisi forte dicas quod in. d. l. fi. §. j. ideo finitur ibi potestas anno. q2 .l. dispensauerat contra regulas iuris quod a persona recederetur. ideo voluit successiue talẽ specialem prouisionem limitare ad tps. Et ideo secus videretur si quereretur de potestate eius cuius arbitrio primo loco res committitur: q2 tunc nõ videtur qð finiatur anno etiam in vltimis voluntatibus. ⁊ hoc etiã satis de mẽte illius tex. a cõtrario sensu. Et per hoc videf qð cũ in cõtractibus nõ recedatur a psona .l. fi. C. de contrahen. emp. nõ finitur potestas anno cũ etiam vt dixi nõ videatur finiri primo loco in vltimis voluntatibus: ⁊ hoc videtur verius de iure. vt plene dixi in. d. l. si quis arbitratu. Eo autem casu quo in contractibus receditur hoc est quando male arbitratur. vt plene no. in. d. l. si quis arbitratu. cũ tunc recurratur ad iudicem .l. si duo societatem. §. arbitrorum. cũ ibi not. ff. pro so. nõ videtur tunc procedere questio pro ea parte qua conditio est impossibilis ⁊ remouetur ⁊ pro alia firma remanet. ¶ In glo. pe. ibi. ⁊ idem in superiori potestate. subau. q2 nõ dicitur deficere conditio. est tamen differentia inter illam potestatiuam ⁊ aliã de qua in hoc ver. sed seruus. j. eo. quod sequif in gl. ⁊ tangitur etiam in glo. fi.

Summarium.

1 Legatario ⁊ heredibus per cautionē mutianã puidetur.
2 Cautio mutiana nõ requiritur in conditione que in congruũ nõ potest euenire.
3 Cautio mutiana quare in contractibus locum nõ habeat.
4 Libertas semel prestita nullo modo est reuocanda.
5 Cautio mutiana an sufficiat nuda.
6 Cautionem prestans quid promittere debet.
7 Cautio mutiana quibus prestari debeat.

Mutiane cau. In omnibus cõditionib9 que cõsistunt in nõ faciẽdo ⁊ que non possunt impleri ante vltimum vite spiritum sine expectatione tristis euentus cautio de non faciendo habetur pro implemento. ⁊ idem si non sit cui caueaf. hoc dicit. Et diuiditur in quatuor partes: quia primo ponitur prouisio mutij. Secundo prouisionis extensio. Tertio format vnum dubium circa premissa. Quarto format aliud dubium. secunda ibi: nec solum. tertia ibi: vnde. quarta ibi: sed si ex asse.
1 ¶ † Item not. quod per cautionem mutianam prouidetur legatario ⁊ heredibus quibus est ascripta conditio negatiua cuius vera existentia non potest aliquo modo ante vltimum vite spiritum impleri. vel saltem sine expectatione tristis euentus. ¶ Item not. quod ille cui est apposita conditio negatiua debet
2 interpellare aduersarium vt cautionem recipiat. ¶ † Item not. quod in conditione que non potest in congruum euenire non est neccessaria cautio mutiana. ¶ In gloss. j. ibi. l. iij. in principio concludit glossa. quod cautio mutiana non habet locum in contractibus. ⁊ hec est communis opi. licet glossa singularis tenuerit contrarium in lege siue apud acta. C. de transac. quam sequitur Gulielmus in .l. iij. hic allegata et Cyn. in. d. l. siue apud acta. in addi. licet in antiqua teneret oppositum. Sed verior videtur opi. hui9 glo. quia puisio hui9 cautionis fuit introducta a mutio cõtra regulas iuris: vt .l. cedere diẽ. de ver. sig. cũ si. ⁊ ideo tanquã exorbitans nõ est extẽdẽda: vt in regula que a iure. de reg. iur. in. vj. ⁊ .l. ius singularire. ⁊ qð ibi no. ff. de legi. Nec ob. ll. alleg. per Guil. quia in illis vt dixit bar. cautio non habet vim implemẽti vt faciat actionem oriri que al's nõ erat orta. qð est necesse vt tractatur de effectu hui9 cautiõis. ¶ Aduerte tñ. q2 bar. in. d. l. siue apud. licet hic transeat cũ gl. vr tamẽ concordare opi. videlicet qð in cõtractib9 bo. fi. ⁊ eadẽ ratione in transactione super tali cõtractu adhibita habeat locũ cautio mutiana per l. insulã. §. fi. ff. de loca. sed nõ in cõtractib9 stricti iuris. ¶ Item attende q2 circa intellectũ. d. l. insulã. videf variasse. nam in .l. q. bus diebus. §. fi. videtur velle qð procedat etiã in cõtractib9 stricti iuris. Sed in. d. l. siue apud. sentit qð solũ in cõtractib9 bo. fi. imo plus ibi. primo sensit qð etiam in cõtractibus bo. fi. nõ habeat locum indifferẽter: sed solũ in casu. d. §. mihi videf qð de iure etiã in cõtractibus bo. fi. non habeat locum cautio mutiana: q2 hoc nullo iure est cautũ. ⁊ nõ est fienda extẽsio cum sumus in exorbitãtibus. ⁊ nõ est eadẽ ratio in testamẽtis ⁊ in cõtractib9. l. in testamẽtis. j. de reg. iur. Nec ob. d. l. insulã. quia ibi cõuentio erat apposita iuxta cõtractũ bo. fi. quia iuxta contractũ locationis. ⁊ ideo erat vestita ⁊ partebat actionem .l. in bone fidei. C. de pac. verũ quia cõuentio fuerat de dando pecuniã pro refectione balnei. ⁊ sic vt balneũ reficeref petens pecuniã: quia illã debet habere ad finē certi modi implendi. ideo ob. exceptio nisi caueat de modo implendo. sicut etiã in simili in legatis .l. si tibi pure. de lega. iij.

lega.iij.& l.j.& ij.C.de his que sub modo. Sed vbi esset contractus innominatus qui de se est nudus. & etiã ex quo non oritur actio nisi secuto impleměto.l.ex placito.C.de re.permu.tunc nõ videtur quod cautio põt haberi loco impleměti.& ideo si transactio fiat per contractuz innominatum super contractu bo.fi. vt quia quis conueniat nudo pacto non petere vt certum quid detur.nõ videtur qđ possit agere etiam si velit prestare cautioně de nõ petendo nisi aliud esset actuz ex cõuentione partiũ.quod satis secundum Cy.in.d.l.siue apud acta.potest dici actum si nõ est conuentũ nõ petere:sed cõuenit promittere nõ petere vt dentur.&c.facit quod habetur in tex.& glo.in.l.iij.hic alleg.& qđ no. in.l.j.in fi.C.de pac.an autem transactio interposita super contractu bone fidei sit cěsenda bo.fi.nõ habeo pro expedito. & alias forte dicetur. ¶ Item etiam aduerte:qr in.d.l.insulam. modus veniebat implendus ex eo quod petebatur.& ideo potest esse dubium quid si forte ex illo nõ veniebat implědus.an tũc habeat locum iste tex.cum satis videtur instum qđ etiã tunc habeat locum vt succurratur ei contra quem agitur per ipsam cautionez & forte idem etiã si esset contractus stricti iuris.vt voluit Bart. in.d.l.quibus diebus.dũmodo esset cõtractus nominatus qui pareret actionem. Et per hoc etiam potest attentari qđ si transactio fieret per stipulationě vt qr promitto per stipulationě nõ petere vt des.&c.quod forte hoc casu poterit agi ad.&c.si ille promisit.&c.per stipulationě.sed tamen tenebitur cauere de nõ petědo.& hoc casu potest saluari gl.in.d.l.siue apud. ¶ Item qđ dixit glo.s.nisi alia conditio suspendat &c.intellige verum secundum Pe.Cy.donec illa durat.ar.l.si nõ lex eliescentia.s.de heredi.insti.& .§.affinitas.insti.de nup.secus si illa esset purificata nam tunc poterit prestari cautio mutiana propter cõditionem
3 negatiuam sicut si illa sola a principio fuisset. † Que autě sit ratio diuersitatis quare in cõtractibus nõ habet locũ cautio mutiana.variarũt doc.vt patet ex his que scribit hic Ray. & Cyn. Sed illa videtur vera ratio qđ operetur fauor vltime voluntatis.arg.l.in testamentis.de re.iu.nec placet illa quod ideo secus in contractibus:qr species conditionalis obligatiõis transmittitur ad heredem.secus si in vltimis volũtatibus:vt in.§.ex conditionali.insti.de ver.obli.quia hic certum erat conditioně impleri saltem vltimo vite spiritu.facit.l.si.s.de cõdi.insti.& sic certum erat quod trãsmittebat.facit.l.ab omnib⁹.§.pe.& l.si a pluribus.§.j.de leg.j.& j.quando di.leg.ced.l.si cum heres.Nec placet etiam illa quam voluit hic Ray.quia vltime volũtates non debět esse in pendenti sicut contractus.l.fi.s.commu.predi.quia nõ est absonum quod vltima voluntas propter conditioně diu pendeat.vt patet in toto hoc titulo.vt colligitur etiam ex.d.l.fi. & facit etiam quod habetur in.l.vsufruct⁹.de stipul.seruo. ¶ In ea.glo.ibi.fuit a mutio.& fuit quintus mutius sceuola.vt aperte probatur in.§.quod vero.in aut.de nupt.col.iiij. ¶ In glo.ij. ibi.secus in faciendo.hoc verum nisi esset talis affirmatiua que haberet in se implicitam negatiuam que nõ posset impleri ante vltimũ vite spiritũ sine expectatione tristis euentus;per.l. titio fundũ.j.eo.& l.pater seuerinam.§.socius.j.eo.ẽm Cy.a contrario sensu. ¶ In glo.in similibus:ibi:quia durum est.subaudi qr forte talis stichus erat consanguineus secundum Jaco.de are. Sed hoc est diuinare.vnde intelligit Pe.& Cy. post eum qđ est durum:qr est dãnosum respectu cõmodi pecuniarij.sed hoc mihi non placet:qr tũc esset eadẽ ratio in illa cõditiõe si titio equuz nõ dederis si equus esset proprius ipsius legatarij.& tamen contrarium est in illa.vt patet in prin.gloss.Unde potest dici tertio durum:qr expectare mortẽ alicuius domestici de familia videt durum:& hoc sequitur hic bar.& communiter doc.sed dic ad intellectũ illius.§.vt ibi dicetur. ¶ In ea.gl.in fi. pro declaratiõe hui⁹ materie si queritur an & quãdo locũ habeat cautio mutiana.distingue qr aut queritur an habeat locũ in cõtractibus an in vltimis volũtatibus primo casu nõ habet locũ etiam si sit bone fi.& hoc si tractetur de cautiõe mutiana proprie que habet vim implementi.& que facit oriri actioně alias nõ natam. Sed vbi quereretur de cautione que consueuit prestari pro modo implědo ad iuuamẽ actionis iam nate:tunc videtur quod illa locum habeat etiam in cõtractibus stricti iuris per id quod habet in l.quibus diebus.§.fi.cũ ibi no.per Bar.j.eo. Et sic si promittis mihi dare decẽ vt non petam fundũ si per stipulationě promisisti possum petere.& si obijciatur exceptio de modo implendo sufficiet cautionem prestari.& ita potest intelligi glo.in.l.siue apud acta.de transac.secus si nudo pacto promisisti decẽ vt nõ petam fundũ:qr tunc cũ actio nõ sit nata ex pacto nudo nõ sufficiet prestari cautioně vt possint peti decẽ.nec etiam sufficiet accepto ferre vt no.glo.in.l.j.ad finem.C.de pac.& de hoc dixi super gloss.j. ¶ Secũdo casu principali quando in vltimis volũtatibus aut querit in cõditionibus que in faciendo cõsistũt.aut in alijs que non in faciendo cõsistunt.primo casu nõ habet locũ.fallit quando talis esset que habeat in se indiuisam negatiuam que nõ possit ipleri ante vltimũ vite spiritũ sine expectatiõe tristis euẽtus

l.pater.§.socrus.a contrario sensu.& in.l.titio fundũ.j.eo.& tangitur hic in glo.ij.Secundo casu quando consistit in nõ faciendo.& tunc aut est conditio casualis aut est potestatiua. Sed casualis nõ habet locum vt probatur per exempla hui⁹.l.a cõtrario sensu.& l.j.§.siue autẽ.C.de cadu.tol.Si vero est potestatiua & tũc aut est reprobata a iure & reijcitur de medio.& sic non est necessaria cautio.l.cum tale.§.menie.j.eo.Si vero nõ est reprobata a iure.& tunc si apponatur in persona onerati seu grauati nõ habet locũ.l.j.§.item si ita.ad.l.fal.licet Pe.hic variauerit circa intellectum istius.§.nã dicebat qđ ibi loquitur quando incipit a precedente dispositione:hic quãdo a conditione.Sed certe de vtroq; ibi loquitur vt ibi patet vnde postea subdebat qđ ibi loquitur quando fiebat in penam.& hec est in se bona:cum nimis restringat illũ tex.Si autem ponitur in persona onerati:& tũc aut apponit cum alia & nõ habet locum cautio.l.a uia.§.mutiana.j.eo.saluo nisi purificata esset alia cõditio:qr tũc habetur ac si a principio sola cõditio in nõ faciendo fuisset apposita scđm Pe.& Cy.de quo tetigi super glo.j.Si autem est sola & tunc aut potest impleri ante vltimum vite spiritum sine expectatiõe turpis vel tristis euentus:& non habet locum cautio.l.cum tale.in prin.& l.sub hac.j.eo.& tangitur hic in prin.huius glo. Aut nõ potest impleri ante vltimum vite spiritum.vel si potest impleri nõ tamen sine expectatione turpis vel tristis euentus. & tũc habet locum cautio mutiana vt hic probatur.fallit fauore libertatis vbi est statutum quod non sit necesse prestari cautionem:sed sufficit non contrafieri cum primum potest.l.libertas.& ibi no. j.de manu.test.& j.eo.l.titio fundus.Et ex hoc patet que sit ra-
4 tio.d.l.libertas.qr fauore libertatis.† Item potest esse ratio:qr libertas semel prestita nõ potest reuocari:vt in.§.semel.insti.ex qui.cau.ma.nõ po.& licet Bar.impugnet istam quando adijcitur heredi instituto conditio de nõ faciendo: quia tunc habet locum.& tamen semel heres nõ definit esse heres potest responderi qđ licet semel heres de mero rigore nõ desinat potest tamẽ desinere quo ad effectum.l.& si fine.§.sed quod papi.de mino. Sed libertas semel prestita etiam quo ad effectum non reuocatur.Pe.hic tamen aliter hic dicebat circa illam.l. nam distinguebat aut constat testatorem voluisse legatũ fore inutile.& tũc nõ valet.l.vlti.C.de manu.testa.aut constat qđ voluit valere vel etiam dubitatur.& dubitatur quando voluerit impleri. & tunc si est tale relictum quod nõ transmittitur in heredẽ.& sufficit quod nõ contrafaciat quãprimũ potest. vt patet in libertate:& ita intelligit illã.l.libertas.secus si esset tale qđ nõ trãsmittit ad heredem:quia tũc locus est cautioni.Sed iste intellectus nõ placet per id quod hic dicitur quando adijcitur heredi:cum hereditas nõ
5 adita nõ transmittatur.l.j.§.in nouissimo.de cadu.tol. ¶ † An vero hec cautio debeat esse cum fideiussore:an vero sufficiat nuda.tenuit hic Cy.post. Pe.quod debet esse cũ fideiussore.quia verbum cautio prolatum a lege semper itelligitur cum fideiussore.secus si ab hoie nisi adijciatur verbũ idonee de quo plene per eũ in.l.sancimus.de ver.signi.Sed certe qñ profert a lege pretoria procedit dictum Cy. secus si a iure ciuili vt est in casu isto.vt no.per doc.i.d.l.sancim⁹. vnde dicas qđ sufficit nuda sine fideiussore prestari cũ ẽm formã aut. cui relictũ.C. de iud. Interduz etiã exigit fideiussor: vt ibi ptz: nec credo fore specialẽ formam cautionis mutiane in casu illo per no.in corpore vnde sumitur dicta aut. ¶ Quid autem si semel est oblata cautio & heres nolit recipere postea petit eã an debebit prestari. videt qđ sic: qr vltima mora nocet.vt in iuribus vulgarib⁹. In cõtrarium videtur per.l.si.al's pe.C.de cõdi.inser. & per iura dicẽtia varietatez non admitti.Finaliter Cy.hic post Pe.concludit qđ si legatũ traditum est legatario nõ põt ammodo cogi ad cauenduz.arg.l.si qs sub cõditione.si quis omis.cau.testa.Sed si nõdum est prestituz tunc bene poterit heres per exceptioně se tueri nisi prestetur.ar. l.illud.de pericu.& cõmo.rei ven.& l.si in area.de cõdi.inde.Nec obstant primo měbro iura dicentia qđ vltima mora nocet: qr illa ẽm eum noceret qñ mora cõmittit circa id quod est in obligatione deductũ.sed hic illud quod est in conditione nõ est in obli-
6 gatione.d.l.si quis sub conditione. ¶ † Quid autẽ debeat promittere prestans cautionem. concludit hic Cy.post Pe. quod debet promittere restituere rẽ cum fructibus si contra fecerit si est res immobilis.Si autẽ est mobilis si recipit functionem in genere suo debet promittere rem si extabit alias eius estimationem.argumen.l.si tibi vini.s.de vsufru.ea.re.que vsu consu. Tu adde circa hoc quod habetur in dicta autentica cui relictum.& in corpore vnde sumitur.quod cum ibi de vsuris dicitur hodie non videtur procedere per id quod habetur in aut. ad hec. C. de vsur. An autem testator potest remittere hanc cautionem concludit Cyn.post Pe.quod sic.sicut & alia que concernunt vltimam voluntatem.l.scire.C.vt.in posses.legatorum.Nec obstat quod habetur in.l.prima de vsufructus quia ibi loquitur de cautione que prestatur ad vtilitatem heredis. hic autem de ea que prestatur pro voluntate testatoris implenda. Ideo hec

facilius remittitur. Et ex hoc patet que sit vtilitas huius cautionis: quia est quod consequitur quis relictum etiā cōditione non impleta. quod alias esse nō debet. l. qui heredi. §. fina. j. eo.
7 ¶ †Quibus autem prestari debeat hec cautio. concludit Cyn. post Pet. quod prestari debet his ad quos immediate res esse deberent conditione non impleta. non autem his ad quos mediate. vt in. l. cum sub hac. j. eo. ꝺm Oldr. ¶ Quid ante si legatarius nō cōtra facit sed eius heres. concludit Cy. post Pet. qđ si conditio erat personalis: nō curaꝛ de conuentione heredis sicut si realis. sicut dicitur in simili de pacto in. l. iuris gentiū. §. pactorum. š. de pac. aliter tamē non explicat. sed potes exemplificare de personali si non ascenderit capitoliū. de reali si nō petierit debitū. nam videtur esse mens testantis qđ nullo modo debitum exigatur. ¶ Ultimo est dubium quid si contra fiat de facto ꝛ non de iure. Bar. hic vꝫ concludere qđ in dubio non attendaꝛ contrauentio facti. ꝛ qđ vꝫ testator sensisse de iuris effectu per. l. licet. j. vt lega. no. caue. Sed Pe. ꝛ Cy. hic post eum tenuit contrarium dicēs qđ in dubio non debet conueniri nec de iure nec de facto vbi ex conuentione facti pars ledi potest. vt est in casu ver. vnde si vxor. facit qđ no. in. l. vbi pactū. ꝛ. l. si quis maior. C. de transa. secus vbi non lederetur pars ex conuentione facti. l. ea quidem. ꝛ. l. si. C. si mand. ita fue. al. Et istud etiam in effectu sequitur hic Bal. dicens qđ cōditio debet in dubio impleri de iure ꝛ de facto per. l. huiusmodi. §. sicut ita. š. de lega. j. Sed plus placet opi. Bar. per tex. in. l. mulier. de cōdi. insti. vbi est casus non diuidēdo. ꝛ per. d. l. licet. ꝛ p istum tex. non cauillando. nam hoc vꝫ in lr̄a qđ in dubio sufficiat accepto ferre vel cauere. ergo in dubio vꝫ de effectu iuris cogitatū. Nec obstant contraria: qꝛ loquūtur in contractibus vt etiā hic tetigit Bar. in quibus secus. arg. l. in testamētis. j. de regu. iur. Nec ob. etiam. d. l. huiusmodi. qꝛ ibi loquitur in cōditiōe affirmatiua que poterat de facili impleri si penes se habebat tabulas. Sed hic loquitur in cōditione negatiua que non poterat adimpleri ante vltimum vite spiritū. ideo dispensauit hec. l. qđ isto casu sufficeret alterum de duobus vel accepto ferre vel cautionem prestare prout hic litera innuere videtur. forte tamen si magis contentaretur ille contra quem agitur de acceptilatione deberet potius illam facere p d. l. mulier. ¶ In gloss. penul. in fi. innuit qđ in. §. si quis ita. loquitur de cautione mutiana: sed nō est verū ꝑprie loquēdo: vt hic tetigit Bar. nec similiter est ꝑprie cautio mutiana in aut. cōtra rogatos. C. ad trebel.

Summarium.

1 Dictio dum/conditionem importat.
2 Ali simul debent qui ꝛ morari.
3 Continuum dici potest quod interuallum aliquod habet.
4 Possessio continua qualiter probetur.

Si quis ita. Qui tenetur cum aliquo esse non tenetur omni momento
1 cum eo morari. hoc dicit. ¶ †Item not. quod dictio dum. facit conditionem. de quo in. l. qui concubinaꝫ §. vxori. de lega. iij. ꝛ per Barto. š. eo. l. j. ¶ Item not. iuncta gl. j. quod facit conditionem repetitiuam ꝛ inducit annuum legatum. ad hoc quod habetur in. d. §. vxori. ꝛ. l. legatum. j. de annu.
2 lega. ꝛ dixi in. l. j. š. eodem. ¶ †Item not. quod vbi quis debet cum alio morari videtur quod debet taliter morari quod simul alantur. Nec obstat quod habetur in. d. §. vxori. qꝛ ibi fuit dictū dum cum filio meo capue erit quo casu sufficere videtur quod stet in illa ciuitate. hic fuit dictum simpliciter dum cuꝫ filio meo erit. ꝛ hoc sequitur ibi Barto. licet gloss. ibi videatur require-
3 re quod etiam simul morentur nedū in eadem ciuitate. ¶ †Ultimo not. quod aliquid satis potest dici continuum licet interuenerit aliquod interuallum. ꝛ sic facit ad testes dicentes titiū possedisse continuo talem fundum vel talem domum vt non vitietur dictum eorum: licet quis non steterit in domo vel fundo continue per singula momenta temporum. de quo in. l. j. in fin.
4 š. solu. matri. ¶ †Quomodo autem probetur possessio cōtinua ad effectum prescriptionis. videtur quod si testes deponant qđ viderunt vno anno colligere fructus satis sit probatum. argumen. huius tex. ꝛ. l. titia. j. de solu. ¶ Idem dicit Bald. quod si probetur possessio extremorum ꝛ aliquod medium. ꝛ fuit lata sententia gloss. in. c. volumus. xvj. q. iiij. Sed plus videtur quod probatis extremitatibus hoc est quod possedit in principio ꝛ in fine prescriptionis media presumatur per. l. penul. C. de apo. publi. lib. xj. imo plus etiam videtur quod si probetur possedisse in principio prescriptionis: licet aliud nō probetur presumatur etiam continue hodie possedisse nisi aliud ex aduerso probetur cum possessio non retineatur. l. licet. C. de acquiren. pos. ꝛ hoc sequitur Joan. and. in. c. cum ad sedē. super. iij. gloss. extra de rest. spolia. ꝛ etiam Barto. in. l. celsus. ad finem. de vsucapio. ¶ Ultimo adde dictis Bar. inquantū dicit de familiari misso ad domū vt reuertaꝛ qđ censetur esse in officio. nā illud vꝫ verū qñ nō per multum tempus staret ad redeundum. alias secus videreꝛ attento potissime qđ officia cōmuniter sunt semestria. ꝛ sic nō videtur de mente statuentium vel eligentium qđ stet per duos vel tres menses sine familiari vel numero completo cum id possit dici longū tempus habito respectu qđ officiū est semestre. facit quod habetur in. l. si longius. š. de ind. ¶ Itē adde qꝛ per hūc tex. dixit Bal. qđ si comitatiuus soluens certū quid sit habilitatus ad ciuilitatem dūmodo continue habitet in ciuitate. nō tñ per hoc perdat beneficiū: licet metu pretoris ad modicū tempꝰ discesserit animo redeundi.

Summarium.

1 Conditio reiterabilis censetur in dubio reiteranda.
2 Dictio in/conditionem facit.

Solemus. Quando verbū reperitur in preterito ꝛ in futuro in vltimis volū-
1 tatibus semper intelligitur in futuro. h. d. ¶ †Item nota quod vbi apponitur cōditio que potest reiterari: in dubio testator videtur velle ipsam reiterari. nec sufficit qđ
2 possit dici impleta tempore testamenti. ¶ †Item no. ex tex. cuꝫ glo. prima qđ dictio in. facit conditionem quando per eam suspenditur dispositio in futurum euentum. de quo per Bart. in l. j. š. eodem. ¶ In glo. ij. ibi sciebat. quasi dicat secus si ignorasset. nam licet hec conditio sit reiterabilis: tamen qꝛ nō est omnino facilis nec mere potestatiua sufficiet in dubio eam extare. facit quod habetur. š. de libe. ꝛ posthu. l. titia. §. j. Et per hoc apparet ratio huius litere que cum pariter vendicet sibi locum in contractibus si forte quis promittet decem mulieri in tempus liberorum. videtur similiter qđ in contractibus habeat locum hec. l. arg. l. illud. ad legem aquil. cum simi. lꝫ Bart. hic tenuerit contrarium per. l. si inter virum. š. de pac. dota. Sed non bene vt mihi videtur per predicta. Nec ob. dicta. l. quia ibi ponderabatur existētia liberorū ꝺm tempus dissoluti matrimonij. ꝛ sic nō videtur curasse an sint liberi accepti post conuentionem ex ipso matrimonio. non ante. dummodo extent tempore dissoluti matrimonij. hic autem existentia liberorum non fuit coartata ad certum tempus. facit quod habetur in. l. quod vxori. quādo dies leg. ced.

Summarium.

1 Conditio de facili implebilis in dubio impleri debet.
2 Conditio casualis quādo faciat vt dispositio pro pura habeaꝛ.

Hec conditio. Conditio non facilis pōt quādocūq; impleri dūmodo implementum de iure consistat. Et primo loquitur quando debeat impleri. Secūdo quale implemē-
1 tum debeat interuenire. secunda ibi: sed enim. ¶ †Item not. qđ vbi conditio potest de iure verificari: in dubio testator videtur voluisse illam nedum de facto sed etiam de iure impleri. ¶ Itē no. quod in dubio de primis nuptijs videtur testator sensisse dūmodo prime sint legitime alias secus. ¶ In gloss. debeat. in fi. vbi institutio facta de posthumo nō intelligitur de primo. Sed solue vt ibi not. per gloss. quia illud operatur fauor testamenti conseruandi ꝛ odium preteritionis. ¶ In gloss. coniunctiones in fin. So. quod in contrarijs conditio non poterat impleri de iure: ideo sufficit impleri de facto. hic secus. ¶ In glo. benigne. ibi: vel dic. precedens planior. ꝛ illam sequitur Dy. ¶ In ead. glo. ibi: sed de equitate permittuntur. hoc verum in primo casu sed in secundo quando nuptie erant interdicte hoc procedit si ignorabat eas interdictas. alias secus ne sit melioris conditionis delinquens quā nō delinquens. contra. l. non solum. š. de noxa. ꝛ de preben. c. cum qui. in. vj. ꝛ allegatur iste tex. ad illud vulgatum quod non legitime factum habetur pro nō facto. de quo in. l. quoties. qui satisda. cog. ꝛ in. c. ij. extra de transla. prela. Et sic facit quod vbi electio est nulla iterato possit fieri secunda. de quo hic prosequitur Cy. sed dic vt per Bar. in. l. ij. š. de optio. lega. ꝛ in. l. serui electione. in prin. de leg. j. ꝛ p Joā. an. in. c. gratia de rescri. lib. vj.

2 **Si sic lega.** †Conditio casualis si tempore testamenti extiterat testatore ignorāte facit dispositionem haberi ꝑp pura. Idem si sit potestatiua non facilis. secus si esset potestatiua facilis ꝛ reiterabilis. hoc dicit cum sequē. ¶ In text. ibi nesciat. subau. ꝛ sic conditio quaꝫ sufficiat impleri viuo testatore. vt quia sit casualis vel potestatiua non facilis alias omnino requireretur implementum post mortem ꝛ a sciēte vt sequitur. ꝛ probatur in. l. ij. š. eod. ¶ Item not. argumen. quod si papa mandat mihi prouideri de proxima vacatura in certa ecclesia non possit mihi prouideri de ea que vacabat tempore date si papa sciebat illam vacare. alias secus. ꝛ ita videtur limitanda glossa in clementi. cum ei quem. de concessione prebendarum que videtur velle indistincte posse prouideri de tali prebenda. Unde de cautela videtur esse quod impetretur rescriptum

scriptum vt mandetur prouideri de vacante si qua vacat. alias de proximo vacatura.

Summarium.

1 Legatum in vi cause relictum est validum.
2 Causa et pena differunt.
3 Pater filios adequans laudatur.

Si ita legatum. Falsa causa non vitiat legatum. h. d. vel sic. †Relictū in vi cause valet: lz relictū nomine pene aliquo casu non valeret. h. d. Et ex summariis pz rō dubitandi.
2 †Itē no. differentiam inter causam et penā. qz cā videtur respicere preteritū: pena futurū. Et an relictum noie pene valeat. dictū fuit in. l. iij. §. eo. et tangeł in. l. in testō. la. j. ff. eo.
3 †Item no. argu. ſm Bald. quod bene facit pater adequādo filios. et bene videtur etiam facere si propter maleficiū alterius filiorum aliquid soluit: qz tantūdem preleget alteri. facit ad materiam quod habetur in. l. stichus. ff. de pecu. leg. et quod ibi no. per bar. In gl. prima. in fi. cū glo. transit Bar. et an procedat in se dicetur in. d. l. demonstratio. tamen quantū ad istum text. non videtur bene de mente tex. qz videtur litera presupponere qđ re vera maior filius substituerat: sed pater fecerat relictū pp equādam cōditionem filiorum. et dubiū erat qz videbał relictū nomine pene quod remouet hec lex.

Si fundus. Conditio de dando pupillo vel furioso impleł si datur tutori vel curatori pupilli vel adulti. h. d. Itē no. qđ sufficit cōditionē impleri in persona representāte pupillum vel furiosum. put est eius administrator. et hoc intelligitur de equitate. et hoc ita demū si vertał pecunia in rem pupilli vel furiosi. alias secus vt patet in. l. qui heredi. ff. eo. et. l. stichum. §. vsufruc. ff. de solu. Nec obstat qđ soluens tutori debitū pupillo statim liberatur. l. qđ si forte. §. fi. de sol. qz ibi agitur de liberatione vel obligatione que consistit in iure. vt insti. de obliga. in prin. ideo ibi. l. nō sic rigorositatem insperit: sed hic agitur de implemento cōditionis que cōsistit in facto et de rigore formaliter debet impleri. dicta. l. qui heredi. et. l. meuius. ff. eo. ideo satis fuit huic legi disponere qđ de equitate sufficiat in persona tutoris si vertatur in rem pupilli. facit qđ no. in. d. §. vsumfructū. In glo. j. in fi. dic melius qđ ibi debebat dari pupillo ad vtilitatem alterius qui adiecerat eum in stipulatione. ideo sufficit dari pupillo etiam si nō vertatur in rem eius. secus quādo debet dari pupillo ad eius vtilitatem. Et adde dictis Bart. inquātum dicit posse impleri conditionez in persona adulti. qđ illud potissime pcedit: qz adultus habet ptātem administrandi res que seruando seruari nō possunt. vt est glo. que reputał sing. in. l. j. §. fuit questitū. ff. ad trebel. et hoc qñ caret curatore. alias iudicandum esset de eo vt de pupillo. vt in. l. si curatorē habēs. C. de in integ. resti. minorum.

Titius si statuas. Conditio impedita p tertium legitime habetur p impleta. h. d. Itē no. qđ dixi in summario. et de materia plene in. l. in testamēto. la. ij. ff. e. Continua ad summariū. nam hic non poterat haberi recursus contra impedientem cum in potestate esset municipium gratificare vel non gratificare. secus si potuisset haberi recursus contra impedientem. l. inde neratius. §. idem iulianus. ff. ad. l. agl.

Summarium.

1 Copula carnalis non est de essentia matrimonij.
2 Matrimonium an possit ante copulam dissolui.
3 Matrimonium quando presumatur in dubio.
4 Verba an sint de substantia matrimonij.

Qui fuerit. Conditio nuptiarum cum nuptie consensu contrahuntur. h.
1 dicit. †Item not. quod matrimoniū dicitur perfectum etiam absqz interuentu copule. dicitur tamen proprie consummatum quando copula interuenit vnde etiam
2 tunc non potest dissolui etiaz per romanum pontificez. †An autem ante copulam possit dissolui. dic vt plene per canonistas in. c. si ex publico. extra de conuer. coniug. vbi etiam patet quod poterit dissolui per ingressum religionis etiam si altero coniuge inuito ex quo fit ante copulam. et etiam si nulla pape licentia
3 interueniat: qz a iure ipsam intelligetur habere. †Item not. quod in dubio presumitur matrimonium quādo apparet mulierē traductam ad domum tanqz vxorem etiam si forte aliter non constet matrimonium fuisse contractum. presumitur enim in dubio omnia solēniter acta. facit. l. sciendum. de verbo. obli. vbi ex circūstantiis presumuntur verba interuenisse que sunt de
4 substantia stipulationis. †An autem verba sint de substantia matrimonij inter eos qui possunt loqui. dic vt in. c. tue. extra de spon. et per glo. singula. in. l. cum notissimi. in princ. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. Et ad materiam facit quod not. in. c. michael. extra de fil. presbyte. et per doct. in. l. filium. de his qui sunt sui vel alie. iur. et. C. de proba. l. non epistolis. et. l. neqz natales. et quod habetur in. l. seia. ad finem. ff. de dona. inter virum et vxo. Et adde etiam quod licet hec videatur sufficiens presumptio ad presumendum matrimonium quando traducta fuit publice tanqz vxor ad domum. et ideo etiam alie presumptiones sunt sufficientes saltem secundum canones. vt not. in capitulo illud. de presump.

In his que. Non summatur hic tex. Intex. ibi: extra testamentum. vt quia verba erant clara. et pone exemplum per. l. solemus. ff. eod. sed in sequenti responso verba non erant clara. ideo opus est quod adiuuentur probatione tali que sufficiat ad probationem voluntatis iuxta ea que habentur in. l. cū proponebatur. ff. de lega. ij. vel forte est sensus in. ij. respon. quod si vertatur dubiū inter partes an aliquid sit in testamento relictum recurrendum est ad scripturam testamenti. facit. l. de his ff. de transac. Item not. quod interpretatio debet habere precipue duas qualitates: quia debet fieri ex bono et equo. et sic debet esse bona et equa. similiter requiritur tertia quod non sit inconsueta. vt probatur in. l. penul. ff. de lega. j. secundum Bald. et ibi etiam tetigi. facit quod no. p glo. et bar. in. l. ab executiōe. ff. de ap. et quod habetur etiam in. l. volūtas. per gloss. et doct. C. de fideicommis.

Summarium.

1 Demonstratio per quid fieri possit.
2 Causa conditionaliter expressa naturam conditionis assumit.
3 Causa falsa actum non vitiat.
4 Demonstratio falsa relictum non vitiat.
5 Verba in modum cause prolata an inducant actionem et an exceptionem.

Demonstratio. Diuiditur ī duas partes principales. Pmo loquitur de demōstratiōe. Scđo de cā. scđa ibi: qđ autem. Pmo subdiuiditur in tres: qz pmo loquił de demōstratiōe que adijcił rei legate per relatiuū. Scđo de ea q̄ adijcitur p adiectiuū. Tertio de ea que adijcił psone legatarij. secūda ibi: igitur. tertia ibi: nam et si. Secunda principaliter subdiuiditur in duas: qz primo ponit quando causa exprimitur casualiter. Secundo quando conditionaliter. secunda ibi: ac si. et hoc intendit. Falsa demonstratio nō vitiat legatum si de corpore constet. nec similiter falsa causa nisi conditionaliter exprimatur. hoc dicit. Item no. quod illud qđ habet locum in demōstratione: multo fortius in causa. nam magis videtur respicere legatum demōstratio. cū immediate respiciat rem legatā vel per
1 sonam legatarij quam causam. †Item not. qđ demonstratio interdum fit per relatiuum interdum per adiectiuum interdū
2 per noīa et pronomina. †Item not. quod vbi causa exprimił conditionaliter assumit naturam conditionis. An autem econtra conditio habeat vim clausule. remittit Bal. ad. l. titio. cum ibi no. ff. de ver. obli. et ibi tetigi. et. l. si quis cum debitore. de iure
3 iu. ff. de pac. l. si intra. et de condi. indebi. qui promiserit. †Itē no. quod falsa causa regulariter nō vitiat actū. qđ intelligo ſcđm Bal. nisi causa requireretur ad substantiam actus. l. ij. §. circa
4 cū ibi no. de do. excep. †Ultimo not. quod falsa demonstratio non vitiat relictum quando de corpore constat. Si autem nullo modo constaret vitiat per id quod tangit gloss. Si autem non plene sed aliqualiter constaret. remittit Baldus ad. l. in testamento. la. j. ff. eodem de quo etiam hic per Bartolum. Extra gloss. adde dictis Bartoli circa demonstrationem. primo inquantū in distictiōe dicit qđ si falsa demonstratio adijcił generi determinato nō vitiał relicte. nā illud verū nisi falsa demōstratio faceret deficere substantiā legati. de quo dic vt dictum fuit in. l. si sic. §. j. ff. de leg. j. Itē adde inquantum tangit an in rescriptis falsa demōstratio habeat vitiare si cōstet de corpore. et concludere vł qđ nō etiā de iure canonico per no. in. c. significante. extra de rescrip. nam id vł verū qñ falsa demōstratio non respicit diocesim. Si aūt respiciat diocesim olim idē erat. et sic intelligał dictū Inno. sed hodie est secus vt ibi tangit Jo. an. quia hodie multū ponderał diocesis in dādo iudicē. nā aliqñ qs dabitur iudex si reus est diocesis demōstrate qui non dareł si esset alterius diocesis. vt in. c. statutū. §. j. de rescrip. in. vj. Itē adde inquantū tangit an in iudice falsa demōstratio vitiet. nam obscure vł loqui qñ pcessum est ɔtra absentē. et si diligenter pōderetur dicta eius. mens ipius vł fuisse cōsiderare tria mēbra. Nam qñqz constat certū corpus citatū per nuncium sub falsa demonstratione. et constat etiam iudicē de illo corpore sensisse. Interdū cōstat nunciū citasse certū corpus sub falsa demōstratione sed nō cōstat iudicē de illo corpore sensisse. interdum apparet citationē esse factā nō tñ cōstat qđ corpus citauerit nuncius. nec

de quo sentiat iudex. Primo casu dicit processum tenere ex eo plus si constet per cōfessionē partis vel per testes citatum Petrum martini de perusio: quia sic stabat mandatum iudicis. nā si talis Petrus martini erat diffamatus pro maleficio pro quo citabatur. Ex hoc verisimiliter videtur iudex sensisse de tali corpore ar. l. fi. C. de re. eorū. et eorū que habētur in. l. si fuerit. de re. du. Idem etiā vr̄ dicendum scōm eū si ex forma statuti nūcius habebat potestatem citandi sine madato iudicis. nam tūc iudex vr̄ se referre ad illum de quo sensit nuncius. de iure aūt nō potest nuncius citare nisi precedat mandatū de citando. C. de du. re. l. fi. nec credetur nuncio si dicet se de mandato iudicis citasse nisi id appareat. ar. c. cum in iure peritus. extra de offi. dele. et no. Joā. and. in. c. quoniā cōtra falsam. extra de pba. ¶ Et ex his pōt inferri ad secundum casum qñ cōstat iudicem sensisse de eo de quo sensit nunci⁹. vt quia nō erat diffamatus nec erat statutum qō nunci⁹ sine mandato iudicis posset citari nec alia coniectura per quam videatur iudex illo corpore sensisse. et hoc casu talis processus non pjudicat tali. nā quo ad ipsum videtur citatio nulla: cū videatur citatus nō precedente mandato iudicis. ex quo nō apparet iudicem de ipso sensisse. nam ex forma mandati de citando nō videtur posse dici de ipso constare: quia nō concurrūt due qualitates expresse cū nomine proprio et sic citatio consequēter eū nō arctauit. facit qō habetur in. l. hac consultissima. qui testa. fa. pos. et. l. forma. ff. de censi. Et per hoc etiam potest inferri ad tertiū: quia si apparet mandatum factū vt citetur Petrus ioannis de perusio et nūcius referat se prout in commissione habetur et nō appareat aliter quis fuerit citatus: certe nō poterat fieri executio cōtra Petrum martini de perusio si istnō erat diffamatus. et verisimiliter iudex de eo nō senserat. et multomin⁹ quā in casu precedenti cū hic sit maior incertitudo. Et per hoc etiā pōt decidi quid si processum est contra Petrū de perusio. et duo reperiuntur sic vocati. an ambo poterūt puniri an vero neuter qō videretur per. l. duo. de test. tut. an vero loc⁹ esset gratificationi. quod videretur per. l. si quis seruū. §. si inter duos. de le. ij. et ibi de hoc per bal. nā videretur dicendū ex predictis qō si alter predictorū fuerat diffamatus de maleficio de illo intelligatur iudicē sensisse. et contra illū poterit fieri executio. nā sicut qñ agitur de commodo et circūstantijs verisimilibus certificatur dispositio: quia si legatur titio et duo sunt titij quorum alter est consanguineus vel valde amicus: intelligitur de illo sensum. ar. l. si fuerit. §. de reb. du. et no. in. d. §. si inter duos. sic etiam in casu isto in quo agitur de odio. et sic ex circūstantijs verisimilibus verificabitur dispositio. et per hoc nō ob. d. l. duo. quia ibi erat omnimoda icertitudo. Item non ob. d. §. si inter. inquantum permittitur gratificatio quia ibi agitur de cōmodo. hic de magno preiudicio ideo secus p no. in. l. si quis plures. de leg. j. Et plus sensit etiam Bal. in. d. §. si inter. quod possit fieri executio contra illum qui reperitur culpabilis: quia de illo videtur iudex sensisse scōm eum. Sed forte hoc nō est verum si ille nō erat diffamatus sed alter: quia licet animus iudicis versetur verisimiliter circa culpabilem: tamen quia verisimiliter credidit illum culpabilem qui est diffamatus et nō aliū ideo verisimiliter de diffamato iudex poti⁹ creditur intellexisse et pro tanto etiam ex vitalis processus nō videtur posse fieri executio. et hec procedunt quando apparet simpliciter titium de perusio citatum. nec apparet certum corpus per nuncium citatum. Si autem constaret de certo corpore citato per nuncium: tunc videretur quod ille talis in dubio debuisset comparere: ex quo vocabatur titius de Perusio. et sic prima facie verba mandati citatorij verificabuntur in eo. argumen. l. si quis ex aliena. de iudi. et videtur fuisse de mente glo. in. l. eū quē temere. de iudi. licet si cōpareat et nō sit ille de quo iudex senserit sibi refundi debeāt expense: vt ibi ptz. Si aūt nō compareat videretur posse mulctari. per. d. l. si quis ex aliena. tamen potest defendi oppositū si ipse non erat diffamatus sed alius. nā si hoc nō apparet videtur nuncius tunc citasse aliū q̄ eum de quo iudex sensit. et sic nō videtur talis citatio arctasse citatū per. l. fi. C. de requir. re. hoc aūt multo fortius procedit qñ aliqua demonstratio esset falsa: vt quia citaretur Petr⁹ martini de perusio sub noie Petri ioannis de perusio. de quo Petro ioannis habetur mandatum: vt. s. tetigit. De cautela tamē est qō iudex faciat qō ille captus confiteatur qō ipse est idē corpus cōtra qō facta est inquisitio. nam tūc ex quo per confessionē cōstat de corpore videtur sustineri processus per. l. si qs in noie. s. de iudi. Ang. tamē in. l. ij. de lib. et posthu. et ibi etiā tetigi dicit hāc practicā nō sufficere: quia processus videtur nullus ratione incertitudinis per tex. in. l. eū quē temere. cum glo. sua. s. de iudi. et sic cōfessio sequens nō pōt ipsam inualidare. et ideo dicit qō practica est qō cōfiteatur se crimē cōmisisse: quia cōtra confessum sine aliquo ordine iudiciario pōt ferri sentētia etiā capitalis: vt no. dicit Inn. in. c. qualiter et qñ. el. ij. de accusa. et posuit bar. in. l. si cōfessus. de custo. reo. Tu potes iūgere vtrāq; practicā simul qō ipe est illud. et idem corpus cōtra qō est processum. et qō etiā cōfiteatur crimē. et hoc videtur esse satis de mente bal. in. d. §. si inter. vbi cum bal. etiā transit bar. et puto tuti⁹ eius dictū posse sustineri: vt dixi in. l. ij. Ad cautelā tñ serua practicā quā tibi dixi. ¶ Item etiā diligēter pondera qualiter habeas practicare ad ostendēdum vt cōstet de corpore. et similiter ecōtra ad impugnādum qō nō cōstet. Et vlterius ad replicādum et iurandū qō imo cōstet vt plene hic psequitur bar. ¶ Itē adde his que tāgit de causa primo qō cā multis modis dicitur. vt posuit Jo. an. in. c. cum dilecti. extra de accu. Item adde qō si dicat testator: quia dubito ne frater tuus sumpserit tot ex area &c. an erit idem ac si cōditionaliter exprimatur. et hic cōcludit in antiqua lectura qō sic. licet in repetitione non tangit. ex quo apparet animū testatoris fuisse suspensum et nō certū. Et per hoc pōt inferri qō si dicat cū dicatur mihi qō frater tuus sumpserit. nō aūt dicit cū non sumpserit. nā videretur posse dici qō cōditionaliter sit expssa et ita videtur sentire in antiqua lectura. In repetitione tñ simplr̄ trāsit qō dicatur exprimi casualiter et nō cōditionaliter per dictionē cum Et reprobat glo. in. §. longe. insti. de leg. que relata ad tex. sentit idem in dictione cū qō in dictione si. Sed si non refertur ad tex. sed ad leges quas allegat nil pbaret de hoc. ¶ Itē adde qō verbū sumpserit. ideo hic sumitur in pterito et nō in futuro al's ne daretur materia delinquēdi cōtra legē cōuenire. de pac. do. et istud etiā sensit in antiqua lectura. ¶ Itē adde circa id qō demū dicit qō cā dicitur coherere legato vel dispositioni qñ est obligatoria. et per hoc dicit qō in. l. fi. s. de heredi. insti. nō est ibi ppria cā coherens dispositioni. nam forte pōt dici qō imo etiā ibi dicitur coherere: quia ex qualitate cause apparet qō testator faciebat nouā prouisionem loco antique quā putauit deficere. al's aūt possit pcedere dictū bar. ¶ Itē adde dictis bar. circa intellectū. l. fi. nam pōt esse dubiū circa illā. l. quia primo nunq̄ legata ex primo testamento debebantur an legata ex scōo ibi debeantur indistincte. Circa primū bar. videtur variasse. nam hic et in. d. l. fi. videtur sentire qō legata debeantur. et per hoc facit qō primū testamentū videtur remanere validum. ergo omnia in eo contenta debenbuntur. et hoc etiam forte ibi voluit glo. Secundū autem forte nō vz quo ad institutionē sed quo ad legata. et hoc etiā videtur sentire ibi Bal. et licet sit nullū fm eū petentur legata ex illo ac si esset validum. vt etiam voluit Bar. in. l. j. in. ix. q. de iure codicil. ¶ Sed contrarium ipse videtur voluisse in. l. si iure. de leg. iij. Et p hac parte facit tex. in dicta. l. fi. a contrario sensu inquantum ibi dicit solum de legatis ex posteriori testamento. et fm hoc etiam facit. quia mēs testatoris videtur fuisse qō putauerit primū testamentum ex toto defectum etiam quo ad legata pter defectum heredis. l. proxime. de his que in testa. delen. et. l. eam quam. cum ibi no. C. de fideicō. et sic ex quo legata facta in primo nō repetijt in secundo testamento non videtur qō mens eius fuerit illa prestare. et per hoc maxime. quia in dubio nō videtur esse de mente testatoris grauare heredē duplici onere. l. titia. §. qui innita. de lega. ij. Et pro hoc etiam tex. in. d. l. fi. inquantū fingit institutū in primo testamento fore institutum in secundo. et sic videtur q̄ scōm tantum habeat vires. Et ista pars mihi plus placet. precipue pter mentem testātis q̄ verisimiliter vt dixi nō fuit grauare heredē duplici onere. ¶ Circa scōm Bar. etiam variauit. nam in. d. l. fi. videtur velle qō indistincte ibi debeātur legata relicta in secūdo: quia prefatio nō cōcernebat legata. Sed vbi prefatio cōcerneret etiā legata: tūc dicit ibi distinguendū an legata in secūdo essent modica vel nō: hic aūt indistincte vr̄ limitare illam legem qō ita demū pcedat si relicta erāt modica. potes dicere qō si tenem⁹ opinionē qō solum relicta in secūdo debeātur pcedat tex. ille simpliciter. quia nō est ratio vrgēs tūc ad oppositū. et sic indistincte debebit intelligi. l. de pcio. cū si. s. de publi. Si autē teneamus opinionē aliā qō legata etiā in primo debeātur tūc si pfatio cōcerneret nedū institutionē: sed etiam legata in scōo. videtur qō tūc indistinte scōm testamentū vitiaretur etiā quo ad relicta. nam cum prefatio ibi inducat causam finalem etiam quo ad relicta si circa illam etiam est apposita vt ibi voluit gl. et etiā bal. ergo illa ratione finali cessante cessabit etiam ipsa dispositio l. adigere. §. quamuis. j. de iure pa. cum si. Si autem prefatio nō concernit legata sed solum institutionem vt ibi fuit: tūc videtur posse tolerari distinctio an legata in secundo essent modica ita quod verisimiliter illa fecisset nō obstante qō debeantur legata ex primo: vt tunc debeantur sicut et si in codicillis essent relicta. facit quod no. bal. in. d. l. fi. alias aūt secus. vel forte etiam possit defendi quod ex quo testator non apposuit prefationem circa legata: quod illa indifferenter debeantur sicut et si in codicillis reliquisset. nam ex quo mens eius fuisset valere primum si cessaret cā adiecta institutiōi in scōo. et facit legata in scōo nulla adiecta pfatiōi circa illa psumi pōt qō illa voluerit omnino pstari sicut et si i codicillis reliquisset. nā et si voluisset cōtrariū facile erat sibi puidere adijciēdo etiā prefationē legatis. ergo cū non fecerit debebūtur arg. l. j. §. finaūt ad deficiētis. C. de cadu. tol. et h̄ pars forte verior de iure: licet precedens videatur equior: supposita opi. pdicta qō legata primo debeantur. ¶ Itē adde inquantum Bar.

tum Bar. limitat hunc tex. in ver. item fundū. dū dicit valere legatum factum uni fratri: licet falsa causa adiecta fuerit respiciēs aliū fratrem ut hoc habeat locum qn̄ legatum erat paruū vel frater cui legabatur erat in dignitate. vel multū seruiuerat testatori. al's secus. nam videtur diuinatio ad tex. qui loquitur simpliciter & indistincte. Et sic indistincte videtur intelligēdus per. l. de precio. s. de publi. in rem act. & per hoc etiam facit: quia si testator unius donasset fundum uni fratri adiecta causa de qua in litera non dubium qd̄ non reuocaret donatio: licet causa illa esset falsa ex quo non erat obligata. l. damus. de condi. inde. nam tunc immediata causa est liberalitas. ita videt̄ q̄ sit etiā dicendū in legato: cum legatū sit quedā donatio. l. legatū. de lega. ij. & per hoc videt̄ qd̄. l. interpretetur mentē testantis fuisse legatum indistincte deberi nisi cōditionaliter exprimat causam. & licet videat̄ tunc legatum vel donationē fecisse causa equandi filios. l. si ita legatū. s. e. tū presumere videtur. l. q̄ fuerit causa impulsiua potius q̄ finalis ex quo conditionaliter non exprimitur. & ideo forte de iure dictum Bar. non pcedit. licet equitatē magnā continere videatur ne ratione inequalitatis surgat inuidia inter fratres. l. cū oportet. §. j. C. de bo. que lib. & hec intellige vera in dubio nisi aliud ap-
5 pareat de mente testantis. ¶ Item adde circa id qd̄ dicit † q̄ verba plata in modū cause non producunt actionem sed exceptionem per. l. emptor. §. ancilla. de rei ven. nā hoc non videt̄ simpliciter verū: q̄ videt̄ etiam pducere actionē personalē ut voluit idē Bar. in. l. socer. §. lucius. s. sol. ma. & forte etiā pōt defendi q̄ inducant actionē realē. lz Bar. ibi cōtra. de quo plene ibi dixi. ¶ Itē adde his que tangit de falsa causa inserta in sentētia. nā adde qd̄ plene dixi in. l. diuus. de re iudi. & qd̄ no. etiā Bal. in. l. qui testamento. de excu. tu. & quod no. Inno. & Ioā. an. in. c. in presentia. extra de renun. ubi tangit etiā quid iuris qn̄ etiam in sententia apponitur duplex causa quarum una vera alia falsa. de quo dic ut ibi.

Is cui sub cōditione. Cautio mutiana prestari debet his quoꝝ interest. hoc dicit. Adde dictis bar. circa intellectum. l. iiij. §. fi. de cōdi. insti. Nam prima solutio sua videt̄ magis diuinatio. s. q̄ ibi nō essent veniētes ab intestato. Secūda etiā q̄ illud sit in illa cōditione si nō alienauerit: q̄ preceptū de alienando respiciēs fauorē heredis spernitur non videtur perfecta: q̄ ibi nullum est preceptū. Sed institutio facta sub conditione que videt̄ debere impleri omni modo quo potest. l. meuius. & l. qui heredi. j. eo. & l. mulier. §. j. de cōdi. insti. unde forte pōt dici q̄ cautio mutiana solū debeat prestari his ad quos res pertinere pōt ex vi testamenti. secus si ab intestato tantum possit pertinere per illā. l. Nec de iure digestoꝝ reperio legē aliquā que loquat̄ de veniētibus ab intestato. Et licet ista videatur gn̄aliter loqui non est absonū qd̄ restringatur per. d. l. iiij. in fi. hodie tū de iure nouissimo autēticorū est expressum de veniētibus ab itestato: ut in. §. & si prefata. in aut. de nup. col. iiij. & scdm̄ hoc vel oportet dici. d. l. iiij. in fi. fore correctā. vel ut euitet̄ correctio oportet recurri ad solutiones Bar. Sed forte de mente digestoꝝ fuit qd̄. s. dixi. ¶ Item adde an eo casu quo cōtra fit ipso iure deficiat relictū. Bar. tangit in. l. mutiane. in fi. s. e. & ibi videt̄ dicere q̄ si fuit adiecta institutioni q̄ solū quo ad effectū desinit esse heres & solū quo ad sui preiudiciū. & sic intelligit auth. cui relictum. & in corpore unde sumitur. & pro hac parte facit in. d. l. mutiane. in ver. unde si uxor. ubi dr̄ q̄ heres prestita cautione potest adire. & sic cū semel sit factus heres. non videt̄ q̄ ammodo desinat esse heres: nisi quo ad effectū. arg. l. sed & si sine. §. sed papi. de mino. nec etiā debet cōtrauentio sua nocere legatarijs quorum legata sunt iam confirmata per aditionem. ar. l. sancimus. de penis. Sed in relicto videretur q̄ ipso iure trāsferat̄ dn̄ium per id qd̄ habet̄ in. d. aut. cui relictū. ubi expresse dicit rē posse vēdicari.

Summarium.

1 ☞ Voluntas testatoris in testamento contenta regit.
2 Conditio que tacite inest legatum conditionale non facit.
3 Heres verbum de iure pretorio in herede verificatur.
4 Conditio si aliquis heres non erit deficit illo pro parte existente herede.

In conditionibus. Cōditiones debent intelligi se-
cundū testantis voluntatē que dominat̄ in testamētis
1 hoc dicit. ¶ † Item not. q̄ volūtas testatoris est illa q̄ regit & regulat in testamēto contenta. ¶ Itē no. q̄ cōditio cū nupta erit. lz in dubio sufficiat eam impleri in vita testantis. l. hec conditio. s. eo. tū secus est ubi aliter constat de mente testantis.

Hec scriptura. Conditio que tacite inest si exprimatur legatū conditionale non facit nisi testator aliud voluerit. & cōditio de pn̄ti non suspenditur.
2 hoc dicit. ¶ † Item no. q̄ cōditio que tacite inest non facit legatum cōditionale. & sic non impedit transmissionē nisi appareat testatorem aliud velle. & sic no. singulariter q̄ testator pōt facere qd̄ cōditio que sui natura non habet impedire transmissionem illam impediat. ¶ Item nota cōiuncta glo. q̄ cōditio de presenti vel pterito non est ppre conditio. de quo dixi in. l. j. s. eo. ¶ In glo. accipienda. ibi. §. quedam. ille. §. facit cōtra. nisi dicas qd̄ hic erat tantū unus institutus ibi duo. vel si duo erat relictum tū factum ab ipso primo. secus si ab ambobus: q̄ tunc pro parte coheredis esset conditionale. ut ibi. ¶ In gl. oportet. ibi. l. si. Sed certe ille tex. etiā facit contra. sed solue ut ibi: quia procedit in accessorijs que regulantur secundum principale.

Si patronus. Conditio si heres non erit deficit si de iure ptorio admissus fuerit per
3 bonoꝝ possessionem. h. d. ¶ † Not. qd̄ verbum heres verificatur etiā in herede de iure pretorio. Et sic facit qd̄ si institutus in primo gradu admittat̄ de iure pretorio excludat substitutū. de quo per Bar. in. l. j. de vulg. & pupi. & fi. q̄ scdm̄ testamentū in quo qs fit heres de iure pretorio tollat primū. de quo plene dixi in. l. cū in scdo. de iniusto testa. & videt̄ iste tex. bene facere: q̄ hic apponitur in cōditione q̄ formaliter debet impleri. l. meuius. & l. qui heredi. j. eo. ¶ Sed certe posses dicere q̄ modicū aut nil facit: quia hic verba fuerunt relata ad ipsum qui nō poterat esse heres nisi de iure pretorio: quia patronus preteritus nō pōt venire nisi per cōtratabulas de iure pretorio. facit de bo. pos. cōtratabu. l. j. & ij. Et ideo nimirū si intelligitur eo modo quo pōt. ar. l. mulier. §. j. de condi. insti. Et per hoc etiam non ob. qd̄ habetur in. l. j. §. si in perpetuum. s. si ager vecti. vel emphy. pe. ubi in dubio verba intelligūtur in significatione directa & ppria: q̄ illud pcedit quādo hoc fieri pōt. secus quando in casu de quo fit primo talis interpretatio non potest sumi. l. si uno. s. loca.

4 **Si a primo.** † Conditio si aliquis heres non erit deficit illo existente herede etiam pro parte. hoc dicit. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. circa solutionē cōtrarij l. stichum qui meus erit. nam lz verba sua sint notanda. tū nō videntur fuisse necessaria quo ad istum tex. q̄ ex quo relinquitur a primo si secundus heres non erit. necessario videt̄ relinqui si primus heres non erit. tū al's non possit grauari. facit. s. ea. l. §. j. et per consequens illa cōditio si seruus heres non erit. intelligi debet etiā pro parte. & ideo nimirū si ipso existente herede p parte deficit conditio: q̄ talis necessario ex vi verboꝝ fuit mens testātis cum primo existente herede non potest secūdus esse heres nisi pro parte. l. quod contra. §. uni duo. j. de regu. iur. Sed ubi conditio potest impleri insolidum & pro parte an tūc possit scindi. dicendum est q̄ non. ut in. l. qui duobus. & l. plautius. & l. cui fundus. & l. pe. j. eo.

Non dubitamus. Item no. quod conditio turpis in ultimis voluntatibus vitiatur & non vitiat. ¶ Item no. qd̄ dictio plerūq̄ facit regulam. facit qd̄ habetur in. l. nam salutē. de offi. prefec. vigi. qd̄ no. pro intellectu statutorum. ¶ Item no. q̄ regulariter conditio iurisiurandi remittitur. de quo plene in. l. que sub conditione. de condi. institu. ¶ In glo. fi. ibi. l. municipibus. dic q̄ imo ibi non fallit cum etiā ibi nō reijciatur conditio iuramenti. sz bene sufficit regētes municipiū implere id qd̄ importatur per iuramētum. l. si quis libertatem. j. de manumis. test. est speciale fauore libertatis ut citius quis eā consequatur. l. aūt iurisiurādum. non facit ad ppositum: q̄ ibi nō loquitur in iuramēto litis decisiuo qd̄ prestatur a parte parti in iudicio qd̄ non pōt recusari sz debet prestari vel referri. l. manifeste cum ibi no. s. de iureiur. sz hic loquitur in iuramēto quod apponitur in ui conditionis.

Summarium.

1 ☞ Conditio facti que sit.
2 Existentia vera non sufficit in conditione facti.
3 Conditio facti post existentiam acquisitionem impedit.
4 Heres scriptus pro parte clausis tabulis non potest adire.

Multum interest. Ad h' ut possit adiri hereditas requiritur ut conditio adiecta in institutione existat. & eam extitisse heres sciat in conditionibus vero iuris suffi-
1 cit solūmodo q̄ existat. h. d. ¶ † Item no. ex tex. q̄ conditio facti proprie videtur esse que ex facto testantis exprimitur & nō tacite inheret. conditio vero iuris dicit̄ que tacite inest etiā si nō expri-
2 matur. ¶ † Itē no. q̄ in cōditione facti non sufficit vera existentia nisi etiam cū illa cōcurrat opi. ad hoc ut adiri possit hereditas. Sed in conditione iuris sufficit sola veritas in qua tūc legis dispositio fundatur. ¶ Et ex hoc not. q̄ mitius agitur cum lege
3 q̄ cū testatore. facit qd̄ no. in. l. celsus. s. de arbi. ¶ † Item not. qd̄ conditio facti nedum suspendit ante existentiam & essentiam dispositionis: imo etiam post existētiam impedit acquisitionē nisi quis sciat illam impletam. Et ex hoc patet ratio quare secus in conditione iuris: q̄ illa non impedit essentiam vel substantiam

dispositionis: cũ illa pendeat ex testamento. ideo post ipsius existentiam non impedit etiã agnitionẽ lz eius existentia ignoref.
4 ¶ †Ultimo not. ꝙ scriptus heres pro parte secundum ista tempora non poterat adire clausis tabulis. facit quod no. in. l. eum qui. ꝭ. eo. ¶ In glo. ij. in fine. solue vt ibi. illam tamen tenet Dy. quod ibi heres putabat se institutum pure cum esset institutus sub cõditione. ⁊ conditio extiterat. ⁊ sic in nihilo circũscribebatur animus heredis. nec etiam contradicebat aliquid in effectu ex quo cõditio erat purificata. ideo potuit adire. secus si sciuisset se institutum sub cõditione: qꝛ tunc circũscriberef animus eius verisimiliter nisi sciat cõditionẽ purificatã. ideo ante non potest adire: vt hic patet. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. primo inquãtum dicit ꝙ nõ est necesse iudicem scire prerogationẽ. nam illud videtur verum in iudice ordinario. secus in iudice delegato qui scit se habere potestatem limitatam ad limites rescripti. vt extra de offi. deleg. in. c. P. ⁊ H. ⁊ ff. mand. l. diligenter. ⁊ est casus in. l. ij. §. sed si iudex. ꝭ. de iud. ¶ Item adde secundo inquãtum dicit ponderandum id qd̃ est fundamẽtum veritatis. nã bene facit qd̃ no. Inno. in. c. innotuit. extra de eo qui fur. ordi. susce. ⁊ in. c. qm̃ contra falsam. extra de pba. ⁊ quod habetur etiam per gl. ⁊ doc. in. c. cum in iure peritus. extra de offi. delega. Item adde qꝛ hoc etiam facit ad no. per Jo. an. in. c. is qui. de pcu. in. vj. ⁊ p Bart. l. si pupilli. §. item si pcuratori. ꝭ. de nego. gest. videlicet ꝙ id qd̃ faciat aliquis qui re vera est pcurator tãꝗ̃ pcurator anteꝗ̃ sciat se constitutum procuratorẽ non valet. ¶ Item adde his que vltimo tangit circa. c. prudẽtiam. extra de offi. deleg. videlicet quod vbi non sufficiat extare impedimẽtum nisi illud sit notũ. collige nam de hoc fuerunt opi. quia glo. ⁊ Host. ibi sequitur hãc partẽ. sed Inno. ibi contra Jo. an. super regula eum qui certus. de reg. iur. in. vj. concordat opi. dicens opi. Inno. verã qñ est impedimẽtum sine ope exceptionis impediens iurisditionẽ siue exercitiũ siue sit temporale siue perpetuum. secus si solum ope exceptionis impediat. vel si impedimentum incõmoditatis vel voluntatis: quia tunc pcedat alia opi. Bar. per istum tex. ⁊ per id quod habetur in. l. hec autem. §. j. ff. ex qui. cau. in pos. ea. ⁊ ad cõtraria faciliter potest responderi si quis diligenter inspexerit.

Quoties. Fideicõmissum relictum in defectum conditionis que a iure reprobatur nõ debetur. hoc dicit.

Summarium.

1 ☞ Conditio per copulatiuam etiam induci potest.
2 Subrogatus in onere censetur subrogatus in bonore.

Qui duobus. Conditio non debet scindi sz p solido ipleri. hoc dicit.
1 ¶ †Item no. ꝙ per copulatiuam etiã inducitur conditio qñ ex ordine procedit grauamẽ ad quod quis grauari non potest nisi in vi conditionis. facit qd̃ no. Bar. ⁊ ibi dixi in. l. j. ꝭ. eo. ⁊ quod dixi in. l. legatum. §. j. ꝭ. de lega. j. circa intellectum. l. ab oĩbus. §. si titio. eo. titulo.
2 ¶ †Item no. ꝙ subrogatus in onere intelligatur etiam subrogari in honore seu emolumento. ⁊ facit in argu. ſm Ray. ⁊ Bal. ꝙ doctor electus ad legẽ dum ordinarie ⁊ extraordinarie debeat habere duplex salarium ꝑpter duplicem laborẽ. arg. l. seius. ꝭ. de annu. leg. qd̃ videtur intelligendũ qñ diuersi consueuerãt deputari ⁊ diuersa salaria habere. nam tunc in dubio nisi aliud ex forma electionis appareat põt pcedere dictum doctorũ. facit etiam ſm Bal. ꝙ si vicarius exerceat officium vicarij ⁊ alterius iudicis debeat habere duplicatum salarium. qd̃ intellige semper nisi aliud conuenerit. l. j. §. si conuenerit. ff. depo. ¶ In glo. ij. ibi. l. pen. ista potius facit contrarium. sed qd̃ ista debet intelligi secundũ illa qd̃ de rigore non scinditur sed de equitate. ⁊ sic altero mortuo ante morã. de quo plene dic vt ibi.

Summarium.

1 ☞ Conditio in forma specifica impleri debet.
2 Argumentum de vltimis voluntatibus est licitũ ad cõtractus.

Iure ciuili. Si per grauatum impediẽ implementum conditionis habeatur conditio pro impleta tam in vltimis volũtatibus ꝗ̃ in contractibus. h. d.
1 ¶ †Item no. ꝙ licet regulariter cõditio debeat ipleri in forma specifica. vt. l. meuius. ⁊. l. q heredi. in prin. ꝭ. eo. tamen hoc fallit qñ stat per grauatũ vel per eũ in cuius persona debet impleri quominus impleatur. ⁊ tunc ex equitate habetur pro impleta. facit. l. j. ⁊. ij. C. de institu. ⁊ substi. ⁊ quod plene no. ꝭ. eo. l. in testamento. la. ij.
2 ¶ †Item no. ꝙ de vltimis voluntatibus ad cõtractus licita est argumẽtatio. de quo in. l. seruum filij. §. eum qui chirographũ. ꝭ. de leg. j. ⁊ ad intellectum litere dum dicit cuius interest conditionẽ impleri. subau. principaliter ſm Dy. qd̃ declara plene vt tetigit glo. in. l. iure ciui li. ꝭ. de reg. iur. ⁊ an sufficiat offerre ad hoc vt cõditio habeaf pro impleta: an vero etiam requiratur consignatio ⁊ depositio quãdo conditio consisteret in dando recurre ad. l. cum ibi no. per gl. ⁊ Bar. ꝭ. de condi. insti. ¶ In glo. fi. in fi. Sol. ꝙ ibi deficit cõditio per casum: ideo deficit relictum: hic per factum grauati illius in cuius persona debet impleri. ibi secus: cum vnius factum non debeat alteri nocere. ꝭ. de reg. iur. l. non debet.

Summarium.

1 ☞ Diuortium quo iure sit permissum.
2 Uerba generalia sunt ad mentem testantis restringenda.
3 Liberorum nomine qui veniant.

Cum vir. Si inter virum ⁊ vxorem fit mentio de liberis itelligitur de natis ex eis. h. d.
1 ¶ †Item no. ꝙ secũdũ ista iura permissum erat diuortium inter virũ ⁊ vxorem. idem de iure codicis ex certis causis. l. consensu. C. de repu. Sed secus de iure canonico iuxta illud: quos deus coniunxit homo non separet. in. c. ij. extra de transla. prela. ⁊ de diuor. gaudemus. ⁊ preualet in hoc ius canonicũ iuri ciuili per id qd̃ no. singulariter in. l. j. de icest. nup. insti. de grad. §. fi. ⁊ vtrobiꝗ bona glo. ⁊ facit qd̃ not. p glo. in. d. l. cõsensu. ⁊. l. diuortio. ꝭ. de neg. gest.
2 ¶ †Item no. ꝙ verba generalia restringuntur ad verisimilẽ mentẽ testantis.
3 ¶ †Itẽ no. ꝙ verbum liberoꝝ simpliciter prolatũ in dubio intelligitur de liberis pferendis. Et sic facit ſm Bal. ꝙ si quis accipiat rem in emphyteosim pro se ⁊ filijs suis non cõprehendantur filij ex fratre. sed filij ex filio sic. Et sic sentit Bal. ꝙ tunc appellatione filioꝝ cõtineãtur nepotes ex filio. sed Archi. videtur sentire contrariũ in c. si quis suadente. xvij. q. iiij. de quo dicendũ vt ibi ⁊ per Bar. in l. liberorum. ꝭ. de verb. sig. ⁊ tetigi in. l. qd̃ dicitur. de ver. obli. nã pro Archi. multum facit: qꝛ in cõtractibus verba ambigua iterpretantur contra proferentem. l. veteribus. ꝭ. de pac. Et ideo de cautela est ad omne dubium tollendum quod accipiat emphyteosim pro se ⁊ suis liberis. per dictam. l. liberoꝝ vel pro se ⁊ suis descendentibus.

Summarium.

1 ☞ Conditio honesta non remittitur ad remissionem turpis conditionis.
2 Absolutus ab vno vinculo obligationis non censetur absolutus ab alio.
3 Accrescere dicitur id quod non diminuitur.

Hec scriptura. Conditio alternatiua dicitur vna propter vnicum implementum qd̃ fieri sufficit. põt tñ altero duorũ modorum impleri. ⁊ si in conditione est aliqd̃ turpe illud reijcitur. ⁊ aliud est implendũ. h. d.
1 ¶ †Item no. arg. ad. q. si aliquis dat decem titio vt hominem occidat ⁊ Romam vadat. ꝙ si neutrum facit debet posse repetere. nam licet remittatur conditio turpis non tamen videtur remitti alia conditio honesta eundi romam. ⁊ sic videtur qd̃ si nõ vult possit repeti. de quo instat hic Dyn. ⁊ Ray. de hoc dic vt per glo. ⁊ docto. in. l. ij. seu. iij. ꝭ. de condictio. ob tur. cau. vbi videtur concludi quod videatur datum pro vtraꝗ causa. ⁊ sic pro dimidia tantum poterit repeti scilicet propter causam honestam non completã. ⁊ si it esset res indiuidua estimatio partis dimidie debet dari. de quo dicendum vt ibi.
3 ¶ †Item not. qd̃ absolutus a vinculo vno obligationis non intelligitur absolutus ab alio. Et sic facit secundum Bal. qd̃ si dicens contractum vsurarium sit absolutus per episcopum a vinculo iuramenti non per hoc intelligaf absolutus a vinculo obligationis. Et per hoc dicit qd̃ si postea obtineret virtute talis vinculi redderetur nulla absolutio episcopi qꝛ frustratorie intelligif facta. arg. l. fi. ꝭ. de re iu. ⁊. l. sed ⁊ restituta. ꝭ. de iure fisci. Et per hoc non obstat scđm eũ. l. qui res. §. aream. ꝭ. de solu. qꝛ propter posteriorẽ euentũ vt dixi intelligitur frustratorie facta. Sed certe non concipio quo modo hoc dictum possit procedere: quia contractus sit iudicandus vsurarius vel nõ spectat ad cognitionem episcopi cũ videatur articulus spiritualis per id quod no. xj. q. j. c. in summa. ⁊ extra de iureiur. in literis. ⁊ in de. ij. de vsuris. Et sic si semel facta est absolutio a iuramento: eo quia contractus est vsurarius: videf quod hec sententia habeat preiudicare etiam coram iudice seculari: cum ad eũ non spectaret dicta cognitio: facit quod habetur in ca. tuam. extra de ordi. cogni. ⁊ quia etiam id quod exprimitur in sententia per moduz cause habet preiudicare. vt in. c. cum ecclesia sutrina. cum ibi no. ⁊ per Joan. an. post Inno. de causa pos. ⁊ proprie. ⁊ sic non videtur qd̃ postea inter easdem partes potuerit in dubium refricari an contractus fuerit vsurarius. dictum tamen suum potest saluari quãdo iurasset non dicere cõtractum vsurarium. nam tunc si absoluatur a tali iuramento nõ per hoc tamẽ sequitur necessario contractũ esse vsurariũ. sed solum qd̃ habeat licentiam possendi dicere ⁊ docere eum esse vsurarium. facit quod no. Jo. an. in addi. Spe. super rub. de iniurijs.

Cum

3 **Cum eadem.** Ius accrescendi transmittitur ad he
redes.h.d.❡†Item no.ꝙ interdum
dicitur accrescere quod non diminuitur.sed hoc est ex propria si
gnificatione.⁊ per hoc cessat cõtrarium gl.⁊ facit ad no.in.l.ij.s.
si pars heredi.pet.⁊ in.l.plane.§.si cõiunctim.⁊ ibi dixi de leg.j.

Summarium.

☞Certitudo maior in pena reqrit̃ ꝙ̃ in dispositione prĩcipali.
12 Pena non est ex presumptionibus imponenda.
3 Episcopus põt se contra laicũ interponere pro facto sepulture.

In testamento. Si deficit exẽplar de
ficit etiã exemplandũ.
ad hoc allegat̃.❡Itẽ not.ꝙ ex cõiecturis non omni
no indubitatis non est ꝓcedendum ad penã:licet ꝓ
cedatur ad implendũ preceptũ testatoris fauorabile ẜm Baldũ.
1 ❡†Et sic no.ꝙ maior certitudo requiratur in pena ꝙ̃ in princi
2 pali dispositione.❡†Item no.ꝙ ex presumptionibus non est pe
na imponenda.facit.l.absentẽ.j.de penis.❡Item no.ꝙ vbi di
spositio testatoris alteratur in alienam non intelligitur pena re
petita.de quo in.l.multa.s.eod.Et sic facit iste tex.quod si Pe
trus martini de perusio citetur sub nomine Petri Ioãnis non
incidit in penã cõtumacie si nõ compareat.de quo plene dictum
fuit.s.eo.l.demonstratio.❡Itẽ no.ꝙ vbi cũ nomine ꝓprio non
cõcurrũt due demonstrationes non dr̃ cõstare de corpore nisi ex
aliis circũstãtiis aliud ꝓbetur.de quo plene in.d.l.demõstratio.
❡In glo.nullã.ibi.in hoc casu.s.fauore memorie defuncti. facit
qd̃ no.in.l.monumentorũ.C.de relig.⁊ sump.fune.❡In ea.glos.
ibi erat ius antiquum.subaudi ante iura digestorũ.⁊ sic antiqs
simũ quasi secus secundũ iura digestorum.nam iure digestorum
videtur valere:vt hic ⁊ in.l.j.§.item si ita.j.ad.l.fal.⁊ hanc tenet
Dy.⁊ cõmuniter tenetur.Nec ob.l.j.hic allegata. quia loquitur
quando aliqd̃ probrosum vel turpe fieri debebat vt pena euitare
tur.quo casu non valet pena.⁊ sic a contrario secus qñ ꝓbrosum
vel turpe fieri deberet.Sed Pe.tenet precedentẽ solutionem qd̃
etiã secũdum iura digestorũ regulariter non valeat relictũ noĩe
pene.pro quo facit.l.si ita legatũ.s.eo.Sed potes respondere te
nendo cõmunem opinionẽ ꝙ intentio litere istius est qd̃ ibi fuit
causa ⁊ non pena.⁊ ideo non est disputandũ an inualidat̃ tanꝙ̃
relictum noĩe pene.non tñ aliter ibi decidit an relictum noĩe pe
ne valeat an non.⁊ sic de hoc est recurrendũ ad.d.l.j.❡In glos.
3 fi.ibi.pontificali autoritate.†No.bene ex glo.ꝙ ad epm̃ spectat
etiam cõtra laicum se interponere pro facto sepulture.⁊ bene fa
cit.l.hereditas.hic allegata.❡An aũt indifferenter põt se intro
mittere pro executore legatorũ relictorum an testamento ad nõ
pias causas.gl.iuris canonici variauit:qr interdum sensit quod
non.Interdum sensit quod sic.vt patet ex his que habentur per
glo.in.c.tuas.⁊ in.c.si heredes.extra de testa.de quo dic vt ibi ꝑ
Io.an.⁊ eo.ti.c.Ioãnes.ad fi.Et adde etiã qd̃ no.Bart. in.l.ij.
de adimẽ.leg.❡In ea.glo.in fi.Solue ꝙ ibi actus deficit in for
ma ⁊ agitur de obligatione inducẽda.ideo si nõ valet vt agitur
non valet etiã vt põt.hic aũt testamentũ non peccabat in forma.
imo habebat debitas solennitates.lꝫ preceptum testatoris circa
monumentũ non esset omnino certum.ideo cum tendat ad con
seruandam memoriã defuncti suppletur officio iudicis.qd̃ ex vi
verborum testamenti formaliter fieri nõ põt facit quod habetur
in.l.legatum.s.de vsufru.le.⁊ in cle.quia contingit. extra de iu
re dotium.

Filie sue. Conditio de nubẽdo arbitrio alterius
reiicitur ⁊ non nocet si ille qui debet ar
bitrari ante moriatur.hoc dicit Io.de imo.

Titia vxor. Una species loco alterius succedit ex volũ
tate defuncti.h.d.❡Item no.ꝙ illud qd̃
subrogatur loco alterius sapere debet eius naturã.facit.l.si eũ.§.
qui iniuriarũ.s.si quis cau.⁊ qd̃ habetur in.c.ecclesia.el.ij.extra
vt lite pen.❡In gl.fi.ibi.§.si quid post.vbi loquitur qñ de nouo
aliqd facit nouiter disponẽdo.secus si declarãdo vt ibi.⁊ ita etiã
hic.nã factũ testatoris hic tendebat ad declarandũ eius volũta
tem de qua ancilla intellexit.❡In ea.glo.ibi.l.cum seruus.So.
qd̃ ibi certus seruus fuerat legatus.hic autẽ incertum erat lega
tum.cuius declaratio pendebat ex futuro euẽtu.⁊ eodem modo
respondet ad.§.lucius.in fi.glo.alleg.quia ibi certa mãcipia fue
runt obligata.ideo illa in alia obligatione non cadunt.

Summarium.

1 ☞Conditio potestatiua statim cum potest impleri debet.
2 Cogi nemo debet ad conditionem implendam.
3 Citatio sine die facta an sit valida.

1 **Hec conditio.** †Conditio potestatiua faci
lis debet statim impleri cũ
potest.h.d.❡In glo.ij.ibi.concepta in nõ faciendo.
pondera bene gl.quia nõ simpliciter dicit aliud in sti
pulationibus.sed dicit aliud in stipulatione cõcepta in nõ faciẽ
do.Et per hoc remanet dubium quid iuris in stipulatione con
cepta in faciẽdo iuxta terminos legis:puta si ꝓmittis mihi dare
decem per stipulationẽ si capitoliũ ascendero.an tunc demũ pos
sum agere ad.x.si ascendam cũ primũ possum. An vero possum
ascendere quãdocũqꝫ mihi placuerit.hoc vltimũ tenuit hic bar.
⁊ sic videtur etiã intelligere hanc glo.que cũ re vera nõ facit pro
eo vt patet ex predictis.Pe.vero ⁊ Cy.hic post eũ in.l.si plures.
in.v.q.de condi.inser.⁊ Ray.hic tenuit primã partem quod idẽ
sit in contractu qua videat̃ eadẽ ratio.⁊ sic idem ius.arg.l. illud
cum si.ad legem aquil.⁊ hec pars mihi placet:quia si in vltimis
voluntatibus in quibus fit planior interpretatio quam in cõtra
ctibus.l.in testamẽtis.j.de reg.iur.fit stricta interpretatio vt de
beat impleri cõditio cum primũ põt.ergo multofortius debet di
cta interpretatio fieri in cõtractu.arg.l.iure ciuili.s.eo.⁊ qd̃ ha
betur in.l.seruum filij.§.eum qui chirographum.s.de le.j.❡Itẽ
aduerte qr hec.l.loquit̃ cum hec conditio adiicit̃ in persona lega
tarij.secus videretur si adiiceret̃ in persona grauati per.l.nõnũ
ꝙ̃.j.eo.⁊ per hunc tex.a contrario sensu.Nec ob.l.j.§. item si ita.
j.ti.j.qr ibi loquitur in cõditione negatiua non aũt in affirma
tiua.Itẽ secus videret̃ si apponatur in persona tertij. nam tunc
censetur vt casualis.arg.huius tex.a sensu cõtrario.⁊ hoc etiam
expresse tenuit Cyn.in.l.j.in.j.col.de insti.⁊ substi.⁊ facit qd̃ ipse
no.in.d.l.si plures.❡Itẽ est dubiũ an hec.l.ꝓcedat in cõditione
potestatiua in dando.⁊ glo.hic in fi.videt̃ sentire ꝙ sic.⁊ idẽ etiã
Bar.Sed cõtrarium voluit Pe.⁊ Cy.post eũ in.d.l.si plures.in
v.q.nam hec.l.videt̃ loqui in cõditione potestatiua que consistit
in faciendo.⁊ est facilis ⁊ sine sumptu.⁊ sic a cõtrario videt̃ quã
do nõ est facilis vel cũ sumptu. Et ratio etiam diuersitatis esse
põt:qr conuenientius videt̃ ꝙ maius tempus habeat ad delibe
randũ sicut dicimus qñ apponit̃ heredi instituto.vt tetigit glo.
singularis que forte nõ est alibi in.l.si quis instituat̃.s.de here.in
sti.posset dici pro concordia ꝙ si quantitas est minima respectu
emolumẽti legati ⁊ respectu qualitatis persone legatarij põt pro
cedere opi.Bar.cũ tunc per oĩa videat̃ eadẽ ratio.facit qd̃ no.in
simili de locatione facta cũ vno nũmo in.l.si quis cui.j.de acqui.
pos.⁊.l.si quis vsunfructũ.de iure do.al's põt ꝓcedere opi.Pet.
❡Item aduerte qr lꝫ hec.l.loquatur indistincte:tñ videt̃ limitã
da qñ apponit̃ legatario conditio.secus si institutioni heredis
per.l.fi.s.de cõdi.insti.⁊ voluit glo.in.d.l.si quis instituatur.Et
ratio diuersitatis est ẜm Cy.in.d.l.j.C.de insti.⁊ substi.qr in lega
to versatur emolumẽtum:sed in heredem etiã onus.facit.l.si he
reditatem.s.man.ideo maius tempus ad deliberãdum debuit
dari heredi.Et si dicas nõne poterat heres implere cõditionem
ad finẽ purificãdi ⁊ nõ adeũdi per.l.si parẽdi cũ ibi no.s.de con
di.ob cau.fateor tamen qd̃.l.voluit arctare ipsum ad purifican
dum incõtinẽti:qr illud esset frustra si postea deliberaret nõ adi
re.ar.l.aliqñ.s.ad velleia.❡In ea.glo.ibi.sed in herede.intelli
ge gl.secundũ legẽ quam allegat quando licet cõditio adiiciatur
heredi non adiicitur hereditati.al's esset secus:vt.d.l.fi. de cõdi.
2 insti.❡†An autem potest quis cogi implere cõditionem tangit
hic Cy.⁊ Ray.⁊ tãgit etiã Cy.in.d.l.si plures.in.vj.q. Conclude
qd̃ precise non põt cogi per.l.si quis sub conditione.s.si qs omis.
cau.test.sed causatiue sic si non vult perdere legatum.facit.l. mu
tiane.cum ibi no.s.eod.❡An aũt possit mora purgari cõmissa
circa implemẽtum conditionis.tangit hic Ray.sequẽdo Pet.⁊
Cy.in.d.l.si plures.Sed satis placet qd̃ põt purgari ad exceptio
nem non ad actionem consequendam vt hic per Bar.⁊ tetigi in
l.mutiane.s.eo.❡Item adde qd̃ ratio diuersitatis inter casum
qñ apponitur conditio affirmatiua persona heredis grauati ⁊
casum qñ apponitur conditio negatiua in persona ipsius here
dis esse põt:quia qñ apponitur affirmatiua.tunc ex quo non re
spicit factum legatarij nõ est legatario imputandũ si nõ implea
tur quãprimũ potest.ideo sufficit etiã ex interuallo impleri.facit
qd̃ habetur in.l.senatus.§.pe.s.de leg.j.⁊ in.l.j.de leg.ij.⁊.j.eo.l.
nõnunꝙ̃.ideo valebit legatum etiã si ex interuallo impleat̃.Sed
vbi apponitur conditio negatiua:tunc qr illa conditio non põt
vere impleri ante vltimũ vite spiritum si expectatur eius verus
euẽtus valde verisimili differretur legatum.ideo fauore vltime
voluntatis vt citius debeatur fuit statutum quod intelligere
tur impleta si quãprimum põt contra facere nõ cõtra faciat: vt
d.l.j.§.itẽ si ita.⁊.l.si ita stipulatus.§.sabinus.cum ibi no.que ra
tio cessat in affirmatiua quã certũ est ante vltimũ vite spiritum
3 posse impleri.❡†Ultimo inducitur hec.l.per Bal.ꝙ citatio fa
cta sine die valeat vt sic intelligatur qd̃ citatus debeat cõparere
cum primũ põt ⁊ plus non dicit.⁊ hoc cõiter tenent oẽs doc.post
Bal.Sed tu de hoc dic vt plene per Io. an.in.c.cũ parati. extra
de appella.⁊ etiam per Bar.⁊ ibi dixi in.l.liber homo.§.decem.
de verbo.obliga.

Si separatim. Coniũcto re accrescit por
tio sine onere.h.d.❡In
tex.h.d.❡In tex.ibi sub cõditione.puta si decẽ dede
rit heredi.❡Itẽ no.qd̃ dixi in summario.⁊ secus in

cōiuncto vbis vel re ꝛ verbis. l. si quis legata. §. fi. cū ibi no. j. eo. ꝛ ratio diuersitatis colligitur ex. l. j. §. si vero non oēs. C. de cadu. tol. ¶ Item no. ꝙ accrescere dicitur quod nō diminuitur. de quo dixi in. l. hec scriptura. in fi. s. eo.

Summarium.

1 ¶ Casus fortuitus non est alterius factum sed dei iudicium.
2 Voluntas vltima ex alieno non pendet arbitrio.
3 Conditione habita pro impleta an possit agi ex testamento.

In testamento. Si cōditio mixta deficit per casum deficit relictū. secus si per aliū in cuius psonā cōferꝛ fit impedita. h. d. Et primo ponit decisionē. Scdo illā pbat per simile. Scda ibi: nā cū vni. ¶ Item no. qd dixi in summario. Et ratio diuersitatis colligiꝛ ex his que dixi in. l. iure ciuili. s. e. Et facit qd no. Cy. in. l. j. C. de insti. ꝛ substi. qꝛ factū eius in cuius psonaꝫ impleri nō debet mihi nocere: ex quo per me nō stat. p id qd habeꝛ in regula imputari. de reg. iur. in. vj. ꝛ ibi de materia per
1 Dy. ꝛ. ff. de reg. iur. l. nō debet alteri p alterū. † que ratio cessat qñ casus est fortuitus: qꝛ tunc non est alterius factum ꝫ dei iudiciū. ¶ In glo. j. ibi. j. eo. l. illis. Et de hoc dic plene vt ibi diceꝛ quātū ad intellectum. d. l. annua. ꝛ. l. j. C. de le. ¶ In ea. glo. ibi: ascēdero capitolium. lꝫ glo. equipararet istam precedenti si manumisero seruū. non tñ intelligas ꝙ si deficiat per casum contingentem in personā legatarij. vt qꝛ moriaꝛ ante conditionem impletā ꝙ debeat habere relictū ex quo moriꝛ conditione pendente per. l. j. §. finaūt sub conditione. C. de cad. tol. Sed intellige glo. qñ deficeret per casum contingentē viuo legatario. ꝛ superstite post mortem testantis. vt est videre qñ moriꝛ seruus viuo legatario. ꝛ idē si casmate capitolium destrueretꝛ viuo legatario ita ꝙ ascēdi nō possit. facit. l. cū res. §. fi. s. de leg. j. ¶ In ea. glo. ibi. l. quibus diebus. j. rñso. illa. l. videꝛ loqui qñ per tertium nō totaliter impeditur conditio. sed potius differꝛ implementū. ideo ibi debet ipleri cum primū pōt. sed. l. inde neratius. §. idem iul. loquitur quādo totaliter impeditur impleri per tertium. ꝛ qñ impeditur iniuste. si aūt impedireꝛ iuste loquiꝛ. l. si titius. s. eo. ¶ In ea. gl. ibi nisi in casibus lꝫ glo. sic indifferenter loquaꝛ. tñ non videꝛ ponere nisi duos casus speciales. vnum fauore libertatis per. l. cum ita datur. j. eo. aliū fauore alimētoꝝ p ea que habenꝛ in. l. illis libertis. j. eo. ¶ In ea glo. ibi. inter iniusta. intellige iniustā: quia pendet ex viribus fortune. ꝛ ex facto implere debētis. vt est illa si in patriā redieris qñ est in longinquis partibus. vt. l. si pater. hic allegata. non aūt intelligas de mixta ex eo qꝛ pendeat ex potestate implere debētis ꝛ alterius: qꝛ tunc caderet sub membro secundo posito in glo. qñ est potestatiua pendēs ex facto in eo ꝛ alieno facit qd tetigit glo. ꝛ qd dixi super ea in rubrica. ¶ In ea. glo. in fi. de materia huius glo. tangiꝛ per gl. s. eo. in rubrica. ꝛ in. l. j. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ ibi plene per Cy. late distinguētem in materia vltra oēs alios in. viij. oppositione. ꝛ per Dy. in regula iputari. ¶ Item adde ꝙ vltra rationē quā. s. tetigi in casu qñ cōditio pēdet ex facto meo ꝛ alterius an deficiat per casum an per factū eiꝰ in cuius psona debet impleri. Cy. tetigit aliam in. d. l. j. circa que
2 stiones. nā ideo secus secundū eum. † qꝛ vltima volūtas nō debet pendere ex alieno arbitrio. s. de leg. j. l. captatorie. cū si. Sed non est absonū ꝙ pendeat ex fortuna per id qd habeꝛ in. §. hec autē. in aut. de non alie. col. ij. Sed hec ratio non placet: qꝛ nō est absonum qd pendeat ex alieno arbitrio qñ velate poniꝛ. l. nōnunꝙ. ff. eo. ꝛ. d. l. j. cum ibi no. de leg. j. ideo plus placet ratio quā ibi dixi quā ibi ipse sensit in addi. item adde qd si. s. dicta in gl. procedūt in cōditione. secus in modo: qꝛ licet deficiat per casum nō deficit relictū. vt est casus singularis melior de corpore iuris in. l. si fundum per fideicōmissum. §. iulius. al's incipit. l. si titio. §. iulius. s. de leg. ij. Et ratio diuersitatis inter cōditionē ꝛ modū est: qꝛ modus nō impedit natiuitatē obligationis. ꝫ cōditio sic. vt colligitur ex no. in. l. j. ꝛ. ij. C. de cōdi. que sub modo. facilius aūt impeditur querendū ꝙ tollat iam quesitū. l. patre furioso. s. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ. l. titio vsusfructus. j. eo. nec ob. l. titio. §. fi. ver. sed cū ante nuptias. j. eo. qꝛ scdm verum intellectū ibi nō fuit cōditio lꝫ modus lꝫ Dy. aliter dixerit vt ibi tangitur per Bart. ¶ Itē adde circa intellectū. l. inde neratius. §. idem iul. nā videꝛ ibi dici ꝙ si seruus occidiꝛ viuo testatore non competit actio contra occisorē etiam post mortē defuncti ad hereditatē seu estimationē eius ipso dño instituto sub conditione si seruū manumitteret. ꝛ tñ non videꝛ ibi haberi cōditio pro impleta. nā mirandum videꝛ ex quo ipsi instituto nullū remediū cōpetit pro ipsa hereditate debet haberi cōditio pro impleta sicut ꝛ qñ occidiꝛ post mortem testantis ꝛ occidens nō est soluendo. Et sic etiā qñ naturaliter moritur viuo testatore. cum eadē ratio equitatis vtrobiꝗ videatur. Cy. tetigit istud contrarium ꝛ dimittit insolutū in. d. l. j. in. viij. oppositione. forte pōt dici ꝙ lꝫ glo. videatur in. d. §. idem iulia. intelligere qd conditio non habeatur pro impleta qñ occiditur viuo testatore. tñ ille tex. hoc non dicit sed solū negat actionem cōpetere pro precio hereditatis ꝯ occidentē. ꝛ ideo videtur qd tunc conditio debeat haberi pro impleta. cū sit eadē ratio ac si esset naturaliter mortuus. vel si esset occisus post mortē ꝛ occidens nō esset soluendo. ꝛ sic eadē dispositio in dubio debet censeri ex quo illa litera non repugnat. ar. l. illud. cū si. s. ad. l. aquil. et ar. l. j. §. hoc interdicto. j. de fonte. ¶ Item adde qꝛ. d. §. idē inꝛ. loquiꝛ qñ tertius impedit iniuste ꝛ iure non permittēte. Si autē impediret iure permittēte. tunc dixit hic Bar. an impediat directe an vero indirecte. an vero dubiteꝛ per. l. iij. §. j. ꝛ. §. si quis seruum. de statuli. ꝛ dixi ꝙ in dubio videtur facere vt directe impediat per. d. §. si quis seruū. ꝛ. d. §. j. ꝛ hoc etiā sequitur Bal. in. d. l. j. Sed forte potest dici ꝙ ille tex. hoc non pbat. sed potius vult qd aut impedimentū fit circa id qd expresse sonant verba testatoris. ꝛ tunc habeaꝛ pro impleta. aut non fit circa id qd expresse sonant verba. ꝛ tunc secus. vnde si testator reliquit libertatē seruo si capue dederit. x. titio. si heres impedit eū ire capuā: qꝛ fit cōtra id qd surgit ex vi verboꝝ conditionis apposite per testatōem: qꝛ si debet capue debet ire ꝛ tunc statim fit liber. secus si seruus non vult ire. sed vult forte aliquid operari vt lucreꝛ. nā si heres hoc impediat. qꝛ imediate impedit operā que nō surgit ex vi verboꝝ testantis cū pōt implere conditionē etiā ex alio puta ex peculio vel datis per amicū. tunc nō dꝛ impedimentū directo fieri. ideo
3 non cōpetit libertas. ita loquiꝛ. d. §. si quis seruū. ¶ † Itē adde inquātum hic tangit an qñ conditio habeꝛ pro impleta agi possit ex testō. ꝛ videꝛ cōcludere ꝙ sic nisi habeaꝛ pro impleta ex iure spāli per. l. si peculiū. §. cui seruus. de statulib. nā contra eū videꝛ casus qd etiā qñ iure speciali habetur pro impleta agiꝛ ex testamēto. l. stichum. §. pe. de statuli. vnde pōt sic dici ꝙ aut conditio iure impletur. ꝛ tunc non est dubiū ꝙ cōpetat actio ex testō etiā de rigore. Aut cōditio nō est vere impleta ꝫ habetur pro impleta ex iuris dispositione. ꝛ tunc aut habetur pro impleta de iure cōi. quia in in quolibet legato habeꝛ pro impleta non solū in libertate. ꝛ tunc de equitate tm̄ videtur cōpetere actio nō de rigore. ꝛ ita intellexit tex. in. l. ij. C. de institu. ꝛ substi. dum innuit qd extraordinario iure iuuaꝛ tunc legatarius. nā appellaꝛ ibi ius extraordinarium ius interdictū ex equitate contra regularē ordinem quo a verbis non cōsueuit recedi. l. nō aliter. de leg. iij. non aūt intelligo ꝙ appellaꝛ ibi extraordinariū ius officiū iudicis. vel remediū pretoris. ꝛ si solū illud cōpetat put quidā dicere voluerunt. ꝛ tāgit hic Bar. in. d. l. j. nā falsa videꝛ hec opi. per hanc l. ꝛ. l. iure ciuili. s. eo. vbi etiā de iure ciuili non solū pretorio habetur cōditio p impleta. qd intelligo ex equitate tm̄ per. d. l. ij. et competit etiā actio ex testamēto. d. l. si peculiū. §. cui seruus. qñꝗ cōditio habetur pro impleta ex iure speciali put a fauore libertatis, exēplum in. l. cū ita datur. j. eo. ꝛ sic secus de iure cōi in alijs legatis. ꝛ tunc hoc casu est dubiū an actio ex testamento cōpetat. an vero officium iudicis. pter ea que. s. dixi. sed satis puto qd hoc casu competat actio ex testamento per. d. l. stichum. §. pe. Nec ob. d. l. si peculium. §. cui seruus. qꝛ dū dicit litera ꝙ potius ex iure constituto ꝙ ex testamento libertatem cōsequaꝛ. intelligo ꝙ ex testamento. s. iure cōi inspecto qd in alijs non haberet locū vt ibi diciꝛ. ꝛ sic nō negat ibi qñ ex testamēto fit liber lꝫ iure spāli. nam cōparatiuus presupponit positiuū. l. vbi aūt. de verbo. ob. ¶ Itē adde ꝙ si econtra ad id qd hic dꝛ in ver. nam si cū relinquūtur titio centum si seia nolit ei nubere. videretur ꝙ sic per tex. istum si nō stat per titium. Sed cōtrariū videtur ex quo principaliter dictio est apposita in persona seie. ꝛ sic in potestate eius debet esse an velit implere vel nō per. l. cum ab eo. s. de ꝯben. emp. ꝛ hoc tenuit Cy. in. d. l. j. in vlti. col. ¶ Quid aūt in contractu si pmitto seie centū si nupserit titio an debebit habere si non stet per eā sed per titium. Cy. notabiliter dixit ꝙ non: qꝛ aliud in testamēto in quo fit plenior interpretatio. l. in testamentis. de reg. iur. ꝛ quia dos non potest esse sine matrimonio. l. dotis. de iure do. al's secūdum eum sequeretur absurdū ꝙ si pmitto titio centū pro dote seie si ipse titius acceperit seiam in vxorē. ꝙ si seia non vult nubere ꝙ deberet habere centū. quod videꝛ contra. l. dotis. Sed certe hec decisio videtur cōtra. l. iure ciuili. s. eo. vbi etiā in contractibus videꝛ hoc habere locum. Nec ob. ratio Cy. qꝛ potest responderi primo quia hic non fit mētio de dote sed simpliciter pmittūtur centum que ipsa seia potest habere etiā si nō sequatur matrimoniū. ꝛ per hoc etiā non ob. absurdum allegatū per Cy. Preterea etiam ipse loquitur in absurdo qñ dos remaneret penes virū non ꝯcto matrimonio. quod est cōueniens. ar. l. ij. s. so. ma. sed in casu isto remaneret penes mulierē que posset alteri nubere cū illa dote. ꝛ sic non est bona equiparatio. prima tñ rñsio forte melior. ¶ Quid autē si a principio in casu dicti versi. nā cum seia noluisset nubere sed postea vellet an tenebitur titius consentire. Cy. dixit ꝙ sic in. d. l. j. ad fi. qꝛ vltima mora nocet. Sed Bal. ibi tenet oppositū: quia ex quo semel noluit habetur cōditio pro impleta vt hic patet ꝛ secundum eum esset clarū si post denegationē accepisset aliam in vxorem. quo casu etiā si illa moriatur nō videtur ꝙ teneaꝛ consentire cum intelligatur de primis nuptijs vt. l. hec

hec conditio.ff.eo. ¶ Tu potes cōcordare opi. qd̄ si legatarius est consecutus legatum ꝓcedit opi. Bal. Si aūt non esset cōsecutus tunc forte poterit excipi per heredē nisi cōsentiat. facit qd̄ di xi in.l.mutiane.&.l.hec conditio.ff.eo.& qd̄ no.idē Cy.in.l. si plu res.in vltima col.de cōdi.inser. Et adde etiā q si testator relinquit aliquid fratribus predicatoribus si sepeliet apud eos.& cōtingat postea q sit excōicatus & ꝓpter hoc ibi non sepeliatur an habebit legatū.nā Dy.determinauit q sic ex quo non stat p fratres sed ꝓpter impedimentū iuris surgēs ex facto defuncti.l.miles.§.fi.de adul.& no.Bal.in.d.l.j.ad fi. ¶ Ultimo hec materia loquitur qñ vni adijcitur conditio: licet interdum pendeat ex facto alterius sed quādo adijceretur pluribus dic plene vt p Cy. in.d.l.si plures.&.ī.eo.l.pe.&.l.cui fundus.

Summarium.

1 ¶ Error calculi fidē deficere non facit.
2 Error paruus non debet nocere.
3 Factum bono animo censetur bene factum.

1 Quāuis. †Error calculi in reddēda ratione et reliquorꝫ restitutione non facit fidem deficere.h.d. Et est casus singularis. ¶ In text.ibi q̄ reliqua soluere.s.quātum ad effectū cum redditio rationis ad hunc finalem effectū fiat vt reliqua soluant sm Cy. Et secundū hoc bene sequit illud vulgatum qd̄ ponit hic Cy. q vbi duo ꝓpter vnum vtrobiqꝫ tm̄ vnum sm Cy.facit.l. qui liberta-
2 tis si seruus.ff.de euic. ¶ †Item no.q id qd̄ fit bono animo cen-
3 ror non debet nocere. ¶ †Item no.q id qd̄ fit bono animo censetur bene factum & ad hoc allegat per glo.in.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiu.facit qd̄ no.gl.in.c.ij.extra de collu. dete. vbi dicit glo.q deus est remunerator aduerbiorū & nō nominū. Et hec faciunt sm Bal.pro iustificatiōe laudoꝝ. Item q officialis non debet pro quolibet paruo errore syndicari.facit.l.seruus vetitus.& qd̄ ibi dixi.ff.de leg.j. ¶ Item facit q si ex forma statuti cōdemnatus in centū p maleficio si non soluat infra certū terminū amputet ei manus vel pes.q si per errorem calculi minus soluerit nō per hoc incurrat dictam penā.& idē in similibus. qd̄ est notandū. ¶ In glo.erraret.ibi & facit.cōclude sm Pe.& Cy. qd̄ si vterqꝫ sciuit satis dr̄ impleta conditio.arg.l.pe.de cōdi.ide. Idem si vterqꝫ ignorauit vt hic patet.idē si dn̄s sciuit sed seruus ignorauit:q2 imputet sibi dn̄s qui nihil dixit arg.d.l.j. secus aūt econtra si seruus sciebat errari in calculo sed non dominus. per hunc tex.a sensu contrario.

Summarium.

1 ¶ Demonstratio falsa non nocet circa consanguinitatem vel affinitatem.
2 Honor non conditionem sed statum mutare potest.
3 Tabellio factus doctor tabellio esse non desinit.
4 Legatum extinguitur per alienationem rei legale.

1 Falsa demon. Falsa demonstratio non vitiat dispōnē.h.d. ¶ †Item no.q falsa demonstratio etiā circa cōsanguinitatē vel affinitatē nō nocet.qd̄ intellige qñ cōstat testatorē sciuisse demostrationē esse falsam. al's in dubio induceret causam finalē.l.si pater.C.de here.insti.& per Bar.in.l.demonstratio fal sa.ff.eo.dicit tm̄ hic Pe.q in dubio presumet demonstrationem esse verā nisi ꝓbet falsa: q2 in dubio standū est verbis testatoris. facit qd̄ habet in.l.j.ff.de li.agno.§.iur.al's est.l. qd̄ senat9. ¶ In glo.ij.ibi.§.idem.sed dic q ibi fuit causa nō demonstratio.& fuit causa nō obligatoria & sic impulsiua.ideo non nocet.hic aūt fuit demonstratio circa cōsanguinitatē que in dubio inducit causaꝫ finalem vt dixi.& sic patet q inter cām & demonstrationē qñ causa est finalis.& demōstratio est talis que habet inducere causam finalem non est differentia.& idē vbi ex neutra resultat cā finalis. ¶ In ea.glo.ibi.solue vt ibi.dic q vbi vitiatur ratione incertitudinis.vel ibi non est demōstratio sed ꝯditio de futuro q̄ deficit.

2 Sed & si cui. Augmentum dignitatis non vitiat legatum.h.d. ¶ †No.q honor mutat statum sed non cōditionem sm Cy. ¶ Item no.q non mutat cōditionem naturalem. ¶ Itē dicit Bal.de accidētali inseparabili.& per hoc dicit q monachus ꝓmotus ad epātum non desinit esse monachus.& nil allegat.sed bene ꝓbatur per id qd̄ habet.xviij. q.j.c.ij.&.xvi.q.j.de monachis.& ibi tractat an in aliquibus absol uat a regula monachali.& a quibus.& aliquid etiā p modernos
3 in cle.j.extra de elec. ¶ †Item etiā per hoc dicit q tabellio factus doctor non desinit esse tabellio.& sic poterit conficere instrumēta. Sed tu adde circa hoc qd̄ no.per Cy.in.l.quis decurio.C.de fal. & qd̄ habetur in.c.vt inquisitionis.§.ad conscribendas.de here. in.vj.vbi tangit an tabellio factus sacerdos possit cōficere instrumenta.& vltimo inducitur iste tex.ad.q.illam vulgatam de ludo schacoꝝ de eo qui promisit dare schacūmatum cum pedona que postea est facta regina an sufficit.communiter tm̄ tenetur quod non.de quo per Bar.in.l.legatis seruis.§.si ex officio.de lega.iij. & de sena.l.pe.& ratio q2 ꝓpter accidēs dignitatis omnino mutat naturam primeuam cum aliter incedat regina aliter pedona facit.l.j.§.bestias.cum ibi no.ff.de postulando.

4 Si quis. Una pluralitas geminat plures singularitates.h.d. ¶ †Item not.q ꝓpter alienationem rei legate extinguitur legatū.qd̄ est verū si alienatio fuerit volūtaria.l.fideicōmissa.§.si rem.de le.iij. Idē tñ si fuisset necessaria in casu isto ex quo dictū fuit si mei erunt cū moriar vt ꝓbat.in.l. scribit.ad fi.de au.& ar.sm Cy. ¶ In glo.fi.ibi.§.si annua. Sol. sm Ray.q ibi odiosum esset pluralitates resolui in singularitates.hic aūt est fauorabile.ideo hic secus.ar.l.cū quidā.ff.de lib.& posthu.vel sm Bar.illud operat dictio quisqꝫ iuxta no.per eum in.l.hoc articulo quisqꝫ.ff.de here.insti. Sed hec solutio nō multū placet per.d.l.hoc articulo.vnde melius pōt dici q illud operatur indefinita ꝓlatio que equipollet vniuersali.vt plene leg.& no.in.d.§.si annua &.ff.de leg.ij.l.si pluribus.nā dictū fuit indefinite si pecunia sua quaqꝫ die &c.& sic intelligitur.i.oīs pecunia.secus qñ per distributiuū dr̄ in qua pecunia vt ibi patet. ¶ In ca. glo.ibi.l.quāuis.solue q illud cōtigit ꝓpter equalitatē vitandā. vt no.glo.in.d.l.hoc articulo.vel sm Bar.ibi respicit vnicū finalem effectū: q2 hereditas testatoris ideo non resoluit in singularitatem hic aūt respicit plures effectus finales ꝓpter pluralitatem rerū. Et sic moderni cōiter trāseunt cū hac solutione.tñ forte nō est tuta p id qd̄ habet in.l.quidā testō.& ibi de hoc dixi.ff.de vul. & pu.& sic precedens videt tutior. ¶ In eadē glo.ibi.l.cū quidā. Sol.ibi fuit apposita dictio collectiua vterqꝫ.& ideo ex vi verborum non pōt fieri resolutio.facit qd̄ no.in.l.iij.§.hoc aūt interdi ctum a superiore.ī.de iti.actuqꝫ priua.vbi gl.dicit notabiliter q vbicūqꝫ de forma vel essentia actus est pluralitas non pōt resolutio fieri in singularitates. Et idē dicit hic Pe. qñ repugnat natura seu significatum verborū.vt.d.l.cum quidam.

Summarium.

1 ¶ Nominatim fieri dicitur etiam id quod nomine appellatiuo demonstratur.
2 Officium differt ab artificio.
3 Conditio differt a demonstratione.

1 Si nominatim. Demonstratio fit per expressionē qualitatū rei demonstrate.& falsa demonstratio non vitiat relictū.h.d. ¶ †Item no.q noīatim dr̄ fieri siue noīe proprio siue noīe appellatiuo quis demonstret.qd̄ itellige dūmodo per id de certo corpore appareat.al's secus qñ esset appellatiuū pluribus cōueniens.l.j.&.ij.ff.de lib.& posthu.facit qd̄ no.glo. in
2 l.siue a certis personis.ī.de duo.re. ¶ †Item no.differentiā esse inter officiū & artificium.de quo dic vt in tex.& glo.in.l.legata.§. si ex officio.de le.iij. ¶ Itē no.q sufficit quem demōstrari per aliquas qualitates reddētes rē certā etiā si nomē genitoris nō ap-
3 ponatur. ¶ †Itē no.differentiā inter cōditionem & demonstrationē.de quo per Bar.ff.eo.l.demōstratio.in prin. ¶ Et no. etiā qd̄ aliquid dr̄ nominatim expressum lꝫ demonstratio sit falsa. et sic facit q valeat instrumentū in quo apposita sit indictio: licet in ea sit erratum.de quo per Bart.in.l.si librarius.ī.de reg. iur. Et qualiter colligatur indictio vide glo.in.l.j.in fi.C.de iusti.codi.confir.& adde & etiam glo.in.l.generali.C.de tab.lib.x.que ponit substantialia instrumēti. ¶ In glo.plerūqꝫ.ibi.&.l.nōnunqꝫ. vel dic sm Dy.q ad faciendum re certam semper fungitur vice proprij nominis vt ibi.facit quod not.glos.in.l. certum.ff. si certum petatur.

Leuissima. Non summat.& p euidētia.l.premitte quod habetur in.l.qd̄ traditum.&.l.se.ī.eo.&.l.libertatibus.ff.de ma.test. ¶ In text.ibi: durior sit. puta si est conditio forte de eundo ad certum locū distantem forte per.xxx.aut.xl.miliaria.& est conditio si.v.dederit.nā licet hec secūda sui natura videatur leuior: forte tñ seruo est grauior.& facilius pōt implere primā. ¶ No. qd̄ vbi fauore alicuius inspici debet qd̄ est leuissimum: consideratur potius leuitas respectu persone ipsius q̄ rei natura.

Summarium.

1 ¶ Conditione non pendente mere a legatarij potestate sufficit impleri viuo testatore.
2 Dictio in quando inducat conditionem.
3 Administratio officioꝝ incipere debet a kalendis ianuarij.
4 Testator non plus diligit substitutum q̄ institutum.
5 Sonus rudis verborum non est attendendus.

1 Publius meuius. Cōditio casualis pōt impleri etiam viuo testatore.h.d. ¶ †Item no.q vbi cōditio nō pēdet mere a potestate legatarij nec est facilis sufficit eā implere viuo testatore.de quo plene in.l.j.ff.eo. ¶ Item no. tria

que possunt circa dignitatem vel officiũ considerari. s. electio deceptio & administratio. & ex quo alterũ istorum. & an requirant oia interuenire vt quis dicatur consequi dignitatem. dic vt plene per Bar. in. l. ex eo. ff. de test. mili. & l. fi. C. de decu. li. x. q2 regulariter non acquirit sine administratione. nisi in casibus spẽalibus. An aũt ex sola electione queratur ius electo dic vt per Bar. in. l. absente. ff. de dona. & per cano. in. c. cum inter canonicos. extra de elec.
2 ¶ †Item no. q per dictionẽ in/inducit cõditio qñ respicit futurum euentũ & sic facit q si aliquid alicui legetur in honorẽ doctoratus q tale legatũ dicatur cõditionale ex quo tunc non erat doctor.
3 ¶ †No. argu. q administratio officiorum debeat incipere in kalendis ianuarij. ¶ In glo. ianuarijs. ibi: diuersa tpa. quasi velit qd hic scdm tpa ffor ibi scdm tpa codicis. vel forte põt dici qd illud pcedebat in officio aduocatorum reipublice: hic in alijs. & adde qd de iure canonico post acceptationẽ requiritur confirmatio superioris. vt in. c. qm sit. de elec. in. vj. & c. si. & c. trãsmissa. & c. qualiter de elec. in antiquis.

Titia codicillis. Non est verisile q testator plus diligat substitutũ quã primo loco positũ. & non prius põt cõueniri heres qm defunctus poterat. & est singularis casus. ¶ No. q vbi dispositio adijcitur dies & conditio: lz existet cõditio si superest dies remanet etiã diei effectus. Et sic facit fm Cy. q si stante statuto bãnitus põt ipune offendi vel occidi. q si fuerit captus per familiã nihilominus possit offendi q2 adhuc remanet bãnitus. & pro hac parte etiam facit qd habetur per. l. in laqueũ. ff. de acq. re. do. & hãc partẽ ibi tenet Dy. scdm eũ Sed Ja. de are. tenuit cõtrariũ vt ipse hic refert. tñ ipse residet in opi. Dy. Tu adde q Bar. tenuit opi. Ja. de are. in. l. eiusdem §. fin. ff. ad. l. cor. de sica. & illa opi. forte verior p rõnes ibi positas. nã & videtur etiã tunc verisimiliter cessare mens statuti qd fuit
4 factũ cõ ipsos bannitos qui non faciliter capiebantur. ¶ †Itẽ not. qd verisimiliter testator non videtur plus diligere substitutũ qm institutũ. & ad hoc sepissime allegatur. & facit ad no. per Bar. in. l. gal
5 lus. §. etiã. ff. de libe. & posthu. ¶ †Item no. q simpliciter nõ debemus attendere rudem sonum verborum. sz verisimilem mentem testantis. qd est notandũ. ¶ Ultimo Cy. inducit istum tex. ad id qd habetur in. c. lz canõ. de elec. in. vj. an si cõstet pmotũ ad regimẽ ecclesie parochialis adeo etiã iuxta finem anni q non possit promoueri ad sacerdotiũ an intelligatur priuatus beneficio. nã videtur qd nõ per istum tex. ipse tñ determinabat contrariũ: q2 debet promoueri intra annũ. & sic non videtur q censeatur habere diem per. l. si ita libertus. de manu. test. & facit qd dixi in. l. iiij. §. fi. ff. eo. Sed tu adde q ipse non vidit decisionem contrariam in. c. cõmissa. de electi. in. vj. ¶ In glo. fi. in fin. Sol. ibi speciale fauore fisci vt ibi patet. & facit ad materiã quod habetur per doc. in aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. vbi tangitur an & quando priuilegiatus succedens non priuilegiato vtatur suo priuilegio.

Si quis eum. Licet deficiat onus legato iniunctũ nõ deficit legatũ. h. d. ¶ No. q ita demũ volũtas testatoris est seruanda si non sit iuri cõtraria. facit. l. cũ questio. ad fi. C. de leg. ¶ In glo. repellatur. in fi. prima in se verba. sed diuinat. Scda etiã non bona: q2 si phibetur manumissio intelligitur etiã phiberi actus manumissionis preambulus: vt. l. oratio. ff. de spon. Tertia nõ bona: q2 non est dare rationẽ diuersitatis cũmodo si tale impedimentũ qd impediat seruũ a quocũqz manumitti. Quarta est in se vera sed diuinat. Unde quinta colligitur ex glo. seq. q2 hic debebat percipere cõmodũ pecuniariũ: q2 interusuriũ mediĩ tpis cum esset rogatus de manumittendo post tps. vbi vero statim debebat manumitti. & sic nullũ cõmodũ pecuniariũ debebat percipere. cõmodũ aũt iuris patronatus q2 non est pecuniariũ non videtur debere attẽdi. l. plane. la. ij. §. fi. de leg. j. Et hãc solutionem cõiter sequuntur docto. & puto eã in se verã. sed non põt negari qn diuinet. nisi saluãdo dicas eã colligi ex tex. dũ dixit aliqd cõmodũ Sed certe si intelligas de cõmodo iuris patronatus in quo etiã dicta verba possunt verificari cũ hic respectu iuris patronatus nõ sit factũ grauamẽ & sic cessat. d. l. plane. nõ pbabit iste tex. hũc intellectũ. vnde põt dici sexto q nõ repellitur a legato si possideat illud. & ita intelligatur hic. Sed si velit petere non põt. & ita itelligatur. d. l. si qs. & ita voluit glo. in. l. codicillis. in prin. de le. ij. vbi glo. magistra in materia. & ibi etiã per Bar. & pro ipsa etiã facit ibi tex. in fili. & hec mihi videtur verior diuinatio qm aliqua alia: quia mihi plus placet. licet Bar. eam reprobet in. d. l. codicillis. & nititur respondere ad illam. l. codicillis.

Si ita scripsero. Ex testõ debetur qd ibi expresse relinquitur. vel per relationẽ ad aliud. h. d. ¶ Item no. q illud dr cõtineri implicite in scriptura q se refert ad aliũ qd explicite continetur in scriptura ad quã fit relatio. ¶ Item no. q ex scriptura cõfirmante non cõfirmata debet agi. facit. l. posthumo. §. si paganus. de iniust. test. & l. si quis priore. ff. ad tre. ¶ Ultimo inducitur iste tex. ad. q. vulgatã de eo qui dixit in testamẽto velle legata solui que scripsit sua manu in quadã schedula existẽte apud priorem fratrũ predicatorum. & facit ad materiã qd ipse no. in. l. que heredi. ff. de re. du. & l. theopompus. ff. de do. ple. Et adde etiã id qd tãgit de cõparatione literarũ qd pbat hoc casu qd ipse no. in. l. nuda ratio. ff. de dona. vbi cõcludit. l. cõparationes. C. de fi. istru. correctã solum in appodissa que datur a parte parti ad vtilitatẽ ipsius cui datur. nã hodie tunc cõparatio non faciet plenã fidẽ. sed alĩs extra casum illũ bene faciet fidẽ plenam etiam hodie. & sic videretur qd in casu isto etiam faciet hodie plenam fidem.

Summarium.

1 Conditio generaliter ascripta generaliter intelligi debet.
2 Dictum generaliter eodem modo intelligi debet.
3 Dispositio que ad certas personas refertur illas nõ egredietur.
4 Conditio potestatiua que gradui institutorũ adijcitur in gradu substitutorum repeti non censetur.
5 Legatarius triplicem differentiam habet cum herede.
6 Portio pronõscripta in hereditate transit cum suo onere.

Que conditio. Ponit duas regulas quarũ scda est ibi. ac si. & hoc sit loco summe & diuisionis. Nã primo loquitur de cõditione generaliter apposita. Scdo qñ specialiter est ascripta certis personis. Et põt sic summari fm Bal. onus cõditiõis inserte oibus gradibus concernit omnẽ gradum. sed si est inserta oibus personis eiusdem gradus sequẽtem gradũ concernit. vel
1 aliter scdm eũ. Conditio generaliter ascripta debet generaliter intelligi. sed spẽaliter ascripta nõ debet extẽdi seu vlterius pgredi.
2 ¶ †Item not. q generaliter dictũ debet generaliter intelligi. facit. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. prestan. & l. in fraudẽ. §. fi. ff. de test.
3 mili. ¶ †Item no. qd dispositio relata ad certas personas illas nõ egreditur. facit. l. si vnus. §. ante oia. ff. de pac. ¶ In gl. j. in fine. No. bene ex glo. duo. primo qd hic loquitur in primo rñso qñ cõditio respicit genus personarũ. i. generaliter oẽs psonas ad quas refertur hereditas. non aũt qñ respicit genus personarum. hoc est gradum aliquem puta institutorum. Et ex hoc infertur qd si testator facta substitutione & instõne dixisset quicũqz est mihi institutus ita demũ sit heres si titio decem dederit respiciat dicta cõditio solũ institutos. & sic gradũ institutorũ & non gradum substitutorum saltẽ qñ plures erant instituti in primo gradu alĩs si vnus tñ fuisset institutus: q2 dictio distributiua quicũqz non bene videtur verificari. imo forte tunc cõprehenderet etiã substitutus q lato sumpto vocabulo possunt dici instituti. l. in ratione. §. quod
4 vulgo. & §. si filio. ff. ad. l. fal. ¶ †Scdo no. qd cõditio potestatiua adiecta gradui institutorum nõ intelligitur repetita in gradu substitutorum. & sic conditio potestatiua adiecta etiã in institutiõe nõ intelligitur repetita etiã in substitutione. vt hic videtur pbari in secundo responso cõiuncta hac gl. sed cõtrarium videtur tenere in l. j. §. p secundo. C. de cadu. tol. in rñsione ad. l. que sub cõditione. ff. de condi. insti. & illã sequitur ibi Pe. Sed hec videtur verior p hũc tex. & per generalitatẽ. d. l. sub cõditione. Et secũdum hoc aliud sit in hereditatibus. aliud in legatis. nã in legatis põt procedere illa glo. vt cõditio adiecta legatario non intelligatur repetita sibi substituto si est casualis: q2 illa nõ continet onus intelligo implẽdum per ipsum legatariũ. secus si sit potestatiua. puta si. x. dederit titio. secus si esset conditio potestatiua coherens psone. puta si capitoliũ ascenderit: q2 tunc non intelligetur repetita in substituto ipsi legatario. l. j. §. ne aũt. C. de cad. tol. Et ratio diuersitatis inter legata & hereditatem. tangitur per glo. in. d. l. sub cõditione. Uel potes dicere qd hereditas habet in se multa onera. secus in legato. l. si hereditatem. ff. man. ideo in hereditatibus nõ sit faciliter onus cõditionis adiectũ instituto intelligitur repetitũ in substituto sicut in legatis. facit in ar. q2 qui in vno grauatur &c. l. eum qui. ff. de iureiu. ¶ In glo. ij. in fi. & hoc ideo q2 testator hic videtur se referre ad inuitatos per eũ ex testamento: q2 dixit ita sit heres &c. vt in prima glo. ¶ An aũt per illa verba quisqz mihi heres erit det titio. x. videtur legatũ relictũ ab intestato. dic vt not. per glo. & doc. & ibi dixi in. l. ex duobus. ff. de vul. & pu. ¶ In glo. iij. in fi. quasi voluerit qd secus si respiciat certas psonas de gradu & non oẽs eiusdem gradus. facit qd habetur in. l. celsus. §. quod alicui. ff. de le. ij. & qd tangitur in gl. seq. ¶ In glo. gradum. ibi sed & dicunt qd & ibi fuit oppositum. hec põt esse in se bona. & hãc opi. lz glo. hic reprobet. tñ videtur sequi glo. iij. a cõtrario sensu vt tetigi sup ea. fateor tñ qd siue conditio respiciat oẽs personas eiusdem gradus siue certas & non oẽs non est differẽtia inter p non scriptũ & caducũ in hereditatibus p hunc tex. qui loquitur indistincte. & per. l. j. §. his ita. ibi: quocũqz modo &c. C. de cadu. tol. & l. ciuitatibus. §. lucius. nõ cauillãdo tex. ff. de le. j. & e. tit. l. si duobus. §. j. & ibi etiã tetigi. Sed bene remanet differẽtia in hoc: q2 qñ cõditio respicit oẽs personas de gradu videtur respicere totũ gradũ & ideo si portio vnius ex toto gradu deficiat accrescit reliquis de gradu cũ onere suo. sz vbi respicit vnã personã tñ de gradu tũc nõ accrescit reliqs cũ onere per ea q habentur in. l. celsus. §. qd alicui. de

cui.de leg.ij.nam tunc talis videt̃ esse mens testãtis ex quo noĩa-
tim vni certe persone iniũxit onus.arg.l.cũ pretor.s̃.de iudi.ꝫ si
essent tres vel quatuor instituti in primo gradu ꝛ noĩatim graua
ret duos.quid iuris tunc.nõ bene tangit hic Bar.sed satis vide
tur dicendũ ꝙ si portio accrescat alteri ipsoꝝ duoꝝ ex quo simul
in onere sunt cõiuncti.tunc accrescit cũ onere cõsocij.ꝛ sic põt in-
telligi.l.ciuitatibus.§.lucius.ꝛ.d.l.si duobus.§.j.Sed si portio
ipsoꝝ duoꝝ deficeret tunc trãsiret sine onere ad alios etiã eiusdẽ
gradus:quia talis videt̃ fuisse mens testantis ex quo illos solos
duos noĩatim grauauit.arg.d.l.cũ pretor.¶In ea.glo.ibi:re et
verbis.ꝛ ꝫ possit dici in talibus habere locũ ius non decrescẽdi
ꝓpter cõiunctionẽ realem:vt qꝛ sunt simul vniti per coniunctio-
nẽ verbalem:merito accrescit tunc cõiuncto portio deficiẽs cum
onere que ratio cessat qñ sunt cõiuncti re tm̃.ꝛ ita videt̃ posse col
ligi ex mente tex.in.l.j.§.his ita.ꝛ.§.si vero nõ oẽs.C.de cad.tol.
¶In ea.glo.in fi.cõclude si querit̃ an portio deficiẽs accrescit cũ
onere.Aut querit̃ in legatarijs aut in heredibus.si in legatarijs
ꝛ tunc si portio est ꝓ non scripta transit ad collegatariũ vel sub-
stitutũ sine onere per.l.j.§.in primo.C.de cadu.tollẽ.qd̓ intelligo
siue vni tm̃ fuit impositũ onus siue ambobus legatarijs per.d.§.
in primo.nisi forte aliud verba importarent.vt qꝛ dixisset quisqꝫ
habuerit talem fundũ det titio.x.ꝛ duobꝰ reperiatur fundus le-
gatus.ar.eorũ que hic tetigit glo.j.secus forte si legasset duobus
ipsum fundũ ꝛ grauasset postea ambos dare.x.titio:qꝛ tunc vide
tur ꝙ portio ꝓnonscripta deficiẽs accrescat sine onere per.d.§.in
primo.Si vero portio nõ est ꝓnõscripta ꝫ caduca vel quasi: tũc
aut apponit̃ onus in vi modi aut in vi conditionis.Si in vi mo
di trãsit ad collegatariũ ꝛ ad substitutũ cũ onere.d.l.j.§.ꝓ scđo.
ꝛ.§.in nouissimo.Fallit in collegatario qñ re tm̃ fuisset cõiũctus
per.d.l.j.§.si vero oẽs.ꝛ tetigit hic glo.circa fi.Si vero onus fuis
set impositũ in vi cõditionis.ꝛ tunc aut est cõditio casualis ꝛ nõ
videt̃ repetita in substituto ipsi legatario.nec in collegatario ni-
si forte ex vi alicuiꝰ dictiõis repetitiue aliud dicat̃ ꝑ no.in.l.in re
petendis.de leg.iij.Si aũt est potestatiua.tunc illa intelligit̃ repe
tita.ꝛ sic trãsit portio cũ onere tali.in.d.§.pro.secundo.nisi esset
personalis.d.l.j.§.ne autẽ.¶Scđo casu principali qñ in heredi-
bus.ꝛ tunc aut respicit oẽs heredes onus.ꝛ tunc etiã portio pro
nonscripta transit cũ onere siue sit onus cõditionis siue modi.vt
patet in primo rñsio cõiunctio glo.j.aut respicit certas ꝑsonas.
ꝛ tunc aut respicit oẽs eiusdem gradus aut vnã tm̃ ex pluribus
aut duas cũ forte sint tres vel quatuor.primo casu trãsit ad sequẽ
tem gradũ sine onere vt hic in scđo responso.Sed ad alios eius-
dem gradus trãsit cũ onere siue sit onus in vi modi siue in vi cõ-
ditionis etiã si portio sit ꝓnonscripta ꝑ.d.l.j.§.his ita.ibi.quo-
cũqꝫ modo ꝛc.ꝛ intelligo etiã si transiret ad cõiunctũ tm̃ re:qꝛ in
hereditatibus non videt̃ bene cadere illa differẽtia.nã ex quo se
mel qs esset heres insolidum non posset sibi fieri pars per cõcur-
sum:qꝛ non possit desinere esse heres.l.ei q soluẽdo.ad fi.tit.s̃.de
here.insti.q̃ ratio cessat in legatarijs.Dicit tñ hic Bal.ꝙ si vnus
esset institutus pure alter sub cõditione.ꝛ decederet ille alter añ
euentũ conditionis:ꝙ portio sua accresceret coheredi sine dicto
onere ꝑ.l.si quis ita scripserit.s̃.de here.insti.ꝛ põt dicere verum
qꝛ hoc casu cõditio noĩatim certe ꝑsone est adiecta.Scđo casu qñ
respicit vnã ꝑsonã ex pluribus de gradu.tunc transit ad aliquas
etiã eiusdẽ gradus sine onere ꝑ.l.celsus.§.qd̓ alicui.de le.ij.ꝛ hoc
qñ onus est iniunctũ noĩatim puta sub noĩe ꝓprio:vt no.Bar.in
d.§.qd̓ alicui.¶Si aũt esset iniunctũ sub noĩe appellatiuo.puta
ab illo herede quẽ vltimo loco institui lego titio centũ.tũc quia
testator videt̃ magis cõtemplatus portionẽ q̃ personã.videt̃ qd̓
transeat tunc cũ suo onere.per.d.§.qd̓ alicui.a contrario sensu.ꝛ
voluit ibi Bar.Nec ob.l.nominatim.de le.iij.ꝛ qd̓ ibi no.cõiun
cta glo.vbi videt̃ noĩatim relinqui etiã qd̓ sub noĩe appellatiuo
relinquit̃:qꝛ illud verũ quo ad validitatem relicti.non aũt quo
ad oẽs alios effectus al's glo.que ibi dicit ꝙ noĩatim dꝛ relictum
qñ grauat heredẽ simpliciter.non bene dixisse.vt.l.si plures.e.ti.
¶Tertio casu qñ respicit duas ex pluribus.tunc si trãsit ad illũ
qui semel est grauatus accresceret cũ suo onere:ex quo simul fue-
rũt grauati per.d.l.ciuitatibus.§.lucius.ꝛ.l.si duobus.§.j.Sed
si forte amborũ portio deficeret tunc transibit ad alios etiã eius-
dem gradus sine onere.ar.d.§.qd̓ alicui.ꝛ.d.l.cũ pretor.de iudi.
ꝛ hoc satis fuit de mente glo.iij.aliter senserit.Et hoc qñ legatũ
fuit nominatim relictũ.Si aũt fuisset relictũ sub noĩe appellati-
uo:tunc trãsiret ad alios indistincte cũ onere suo per id qd̓ supe
rius dixi in precedẽti mẽbro.ꝛ eo casu quo dixi.s̃.ꝙ portio defi-
ciens transit ad sequentẽ gradũ sine onere intelligo etiam si sit
onus conditionis potestatiue per id qd̓ dixit glo.j.ꝛ dixi sup ea.
5 ¶†Et ex predictis patet ꝙ remanet triplex differentia inter le-
gatarios ꝛ heredes.Prima qd̓ in hereditate non distinguit̃ an
portio sit caduca vel ꝓnonscripta per rationem quã hic tetigit
Bar.qꝛ hereditas est nomen iuris ꝛ cõsequenter representat per
sonam fictione iuris.secus in legatis.Est etiã alia ratio quã po-
nit hic Bal.post Pe.qꝛ legatũ regulariter sui natura non affert
lucrum ꝛ non onus.secus in hereditate.l.si hereditatem.s̃.man.
ideo facilius transit portio legati deficiẽs sine onere q̃ portio he
reditatis.de quo etiã statim tangã.Et adde qd̓ ꝫ legatũ deficiẽs
transeat ad substitutum vel coniunctũ sine onere conditionis ca
sualis.tñ secus videtur qñ transfertur ad aliam personã ex expres
sa dispositione testantis.l.legatum sub conditione.s̃.de adi.leg.
¶Secunda quia in heredibus non distinguitur an re tm̃ sint cõ
iuncti.an vero re ꝛ verbis vel verbis tm̃ ꝫ gl.forte hic in fine vo-
luerit aliter sentire.Sed videt̃ ꝙ non bene per ea que.s̃.dixi.Et
si forte bene ponderet̃ tex.in.§.his ita.ꝛ.§.si vero non oẽs.videt̃
qd̓ solum in legatarijs hoc procedat.¶Tertia est quia in here-
dibus distinguitur an noĩatim relinquatur an non sed in lega-
tarijs nõ fit hec differẽtia.ꝛ ratio põt esse:qꝛ in herede est reperi-
re appellatiuum sonans in ius seu in vniuersitatem iuris.l.he-
reditas.de re.iur.secus in legatario.ꝛ hoc fuit de mente Bar.in
l.sub diuersis.§.j.j̃.eo.Ratio aũt quare in legatis portio ꝓnon-
scripta accrescit sine onere.secus qñ est caduca vel quasi.tãgitur
per glo.in.d.l.j.§.pro secundo.ꝛ.l.ij.s̃.de here.insti.ꝛ.l.ea demũ.
6 §.peñ.j̃.de dona.¶†Et adde etiã ꝙ inquãtum dictum est ꝙ in
hereditate portio ꝓnonscripta transit cum onere fallit ꝺm Bal.
in.l.quidam referunt.s̃.de iure codi.Sed certe non video bonã
rationem fallentie.ꝫ hic ꝛ ibi instet in assignatione rationis.nã
ratio ibi posita concludit indistincte ꝙ vbi tempore quo legatũ
relinquitur non reperitur esse heres in rerum natura.a quo re-
linquitur etiã si sub nomine proprio relinquatur.ꝙ tunc tale re-
lictum non debeat prestari ab illo ad quem transeat portio here
dis grauati.dicta enim ratio habet locũ etiam si ab ipso princi-
pio tp̃e quo fit testamẽtum relinquatur ab herede qui tunc non
est in rerum natura.sed postea nõ est scꝫ tempore codicilloꝝ quo
tempore relinquitur legatũ.ergo vtrobiqꝫ debet dici idem ius.
argu.l.illud.cum similibus.ad.l.aquil.Ideo forte de iure verior
est opinio ꝙ etiam portio hereditatis ꝓnonscripta transeat si-
ne onere per dictã.l.quidã referunt.Et ad.§.his ita in.l.j.C.de
cad.tol.põt responderi vt ibi tangit glo.ꝙ restringatur ad cadu
ca vel quasi.Et ad.l.ciuitatibus.§.lucius.põt dici ꝙ ibi impro-
prie loquitur de pronõscripto vt ibi tetigit Dy.Pro Bar.tñ for
titer facit.l.si duobus.§.j.de leg.j.vbi videtur casus pro eo.Sed
posses dicere ꝙ ibi persona bene erat in rerũ natura sed nõ erat
heres.secus aũt qñ non est in rerum natura tp̃e grauaminis per
d.l.quidã referunt.nisi diceres istam correctã per.d.§.his ita.qd̓
in dubio nõ videtur tutum.cum iuriũ correctio sit euitãda.l.pre
cipimus.C.de ap.Vel potes rñdere ad.d.§.lucius.ꝛ ad dictã.l.si
duobus.§.j.ꝙ portio pronõscripta si transit ad alium qui simul
fuit grauatus.tunc transeat cum onere suo:qꝛ videretur quo ad
illud onus quodãmodo in vnũ corpus reduci:vt.s̃.dixi.secus si
transiret ad alium.ꝛ ita loquitur.l.quidã referunt.vt patet ex fi-
ne.d.l.sed cum ea.que illi debet cõtinuari.ꝛ hoc quando graua-
men esset iniunctum nominatim sub nomine appellatiuo.tunc
videretur qd̓ prima facie ad oẽs transiret cum onere.Tamẽ con
trarium videtur veritas quando portio est pronõscripta ꝛ trãs-
it ad alium qui nõ simul fuit grauatus.vt videtur probari in.d.
l.quidã referunt.Et intellige qñ fuit grauamen sub nomine ap-
pellatiuo.qd̓ non comprehẽdat oẽs heredes.puta quia dixit ab
institutis lego titio centum cum fecisset gradus institutorum et
substitutorum.secus si dixisset quisqꝫ mihi heres erit det titio cẽ
tum.nam tunc transibit ad oẽs cum onere per.d.l.si plures.de le
ga.iij.Nec.ob.d.l.quidam referunt:quia dum dicit ibi circa finẽ
testatorem dixisse quisqꝫ mihi heres erit.debet necessario intelli-
gi qd̓ expressit.s.ex institutis.vt ibi etiam voluit Bar.ne contra-
dicat.d.l.si plures.cum similibus.licet Iaco.de are.aliter dixerit
scilicet quod dicta verba in dubio referũtur ad institutos in pri-
mo gradu.Sed non videtur bene dixisse per.d.l.si plures.¶Ex
predictis patet quod non est differẽtia an si tempore quo relin-
quitur legatum non sit heres qui grauatur.licet fuerit testamen
ti tempore.an vero relinquatur relictum tempore testamenti.et
tunc heres non sit in rerum natura.nam hoc casu secundo mul-
tofortius debet esse idem ius quod in precedenti.cum fortior ra-
tio videatur vt euidenter potest colligi ex.d.l.quidam referunt.
in ver.nimirum.ꝛ sequenti.Et per hoc patet qd̓ responsio Bar.
ibi posita que facit differentiam inter dictos casus.contra men-
tem illius tex.

Cum ita. Si locus loci in testamento non ascribit̃ sub-
intelligitur ciuitas vbi testator domicilium
habuit.hoc dicit.ꝛ non est alibi ꝺm Ang.¶Item no.qd̓ dixi in
summario.Et facit ꝙ si aliqs reliquit ecclesie sue.ꝛ intelligat̃ de
ecclesia parochiali in qua habet domiciliũ.de quo ꝑ Cy.in.l.j.C.
de sa.san.ecle.ꝛ ibi etiam tetigit quid iuris si habet duas eccle-
sias parochiales.

Summarium.

1 ☞ Tempus impedimenti quando detrahatur.
2 Tempus fatale appellationis non currit impedito.

3 Precium rei non venit expensarum nomine.
4 Dictio nisi quid operetur.
5 Verba que ad personas certas referuntur secundum earũ qualitatem intelliguntur.
6 Predicata sunt talia qualia demonstrant eorum subiecta.
7 Assertio falsa testatoris dotem non probat.
8 Cautio de modo implendo cum fideiussione debet esse.

Quibus diebus. Dies impedimẽti nõ cõputatur in termino dũmodo impeditus fecerit quicquid potuerit ad re-
1 mouendũ impedimentũ. h. d. ¶ † No. ꝙ ita demũ tẽpus impedimenti detrahitur si quis facit quod potest pro amouendo. ⁊ sic facit ſm Bal. ꝙ si quis habuerit terminũ ad ꝓducẽdos testes ⁊ fecerit eos citari infra terminũ pluries. ⁊ ipsi non venerunt. qđ sit imputandum ꝓducenti ⁊ noceat sibi lapsus termini nisi appareat qđ fecerit qđ potuit. vt qꝛ instituit ꝙ pignorarentur ⁊ grauarentur iuxta posse suũ. facit qđ habetur in. l. si qñ. C. de testa. ⁊ facit qđ no. Bar. in. l. damni. §. sabinum. ſ. de dam.
2 infec. ¶ † Item facit in argu. ſm Bal. ꝙ tempus fatale appellationis non currat impedito ꝓpter inimicitias capitales saluo nisi per iudicem potuit impetrari tolli impedimẽtum qđ quandoꝗ fieri potest. iuxta no. in. l. denunciamus. C. de his qui ad ec. confu. nã si tunc id faciat videtur volens pati impedimentũ. ar. l. j. C. ne san. bap. re. facit. l. ꝫ si per pretorẽ. qui. ex cau. ma. ¶ Itẽ facit iste tex. qđ iudex debet ꝓhibere vim fieri. ¶ Item facit iste tex. ꝙ iudex debet ꝓhibere vim fieri peregrinantibus. de quo in c. j. extra de cle. peregri. ¶ In glo. ij. in fi. quod dicit glo. de actione iniuriarum potest procedere. vt. l. iniuriarum. §. si quis probibeat. ſ. de iniurijs. Sed qđ dicit de negatoria reprobat hic Bal. quia illa cõpetit ꝓpter ius priuatum. l. j. ⁊. ij. ẜ. si ser. ven. ⁊ sic nõ cõpetit pro via publica. põt tamen secũdum eum iudicis officiũ implorari contra impedientem per ea que habẽtur in. l. illicitas §. ne potentiores. cum ibi not. per Gul. ẜ. de offic. presi. ⁊ melius qđ habetur in. d. c. j. extra de cle. peregri. Interdictum aũt ne qđ in loco publico vel in via publica. videtur habere locum hoc casu si bene ponderentur verba pretoris in. l. j. ⁊. ij. ẜ. ne quid in lo. pu. ⁊ in. l. j. ne quis in via pub. ¶ In glo. conditioni. ibi. §. idem iul. ⁊ sic videtur glo. facere differentiam an factum tertij ex toto impediat conditionem impleri. an vero solum differat. ꝫ Bar. reprehendit glo. per. l. ij. §. fi. ẜ. si quis cau. per quã videtur qđ in hoc casu conditio debeat haberi pro defecta. ex quo infra terminum a testatore statutum non est impleta. ⁊ deberet agi ad interesse contra impediẽtem. ⁊ hec opi. placet si impediens est soluẽdo. Sed vbi non est soluendo tunc ꝓcedat distinctio glo. nam ex quo testator voluit conditionem impleri infra certã diem videt̃ voluisse duo. s. quod impleat ⁊ quod infra diẽ. ar. l. celsus. §. diẽ. ẜ. de arbi. ⁊ ideo si non potest infra diem debeat postea adimpleri cum potest.

3 **Quidam ita.** † Appellatione expensarũ rei preciũ non cõtinetur. h. d. ⁊ non est alibi ſm Cy. ¶ Not. qđ dixi in summario. ⁊ facit ad. q. si testator legauit impensam studij vni filiorꝫ an debeat habere libros precipuos. An vero remaneat precium librorꝫ cõe de qua hic per Bar. ⁊ facit ad materiã qđ habetur in. l. v. C. ad mace. ¶ In glo. puto. ibi §. pe. dic melius ꝙ ibi loquitur de expẽsa que fit circa fructus colligẽdos que semper de ipsis fructibus detrahitur. l. fundus qui. ẜ. fa. her. hic de impensa facta in re ad perpetuam rei vtilitatem.

Quidã titio. Conditio apposita in quacunꝗ parte testamenti reddit legatũ cõditionale.
4 h. d. ¶ † No. ꝙ dictio nisi. videt̃ facere dispositionẽ cõditionalẽ ⁊ suspensiuã. qđ est verũ in vltimis volũtatibus. in cõtractibus dic vt per glo. in. l. ij. ⁊. iij. ẜ. de in diem adiec. ¶ Itẽ no. ꝙ vbi prestationi ⁊ executioni legati adijcitur cõditio per si reddit legatũ cõditionale. idem si per cum qñ adijcitur tempus incertũ vt hic etiã ꝓbatur. attento qđ hic dr̃ de dictione nisi. ⁊ sic etiã intelligit glo. in. l. seius saturninus. ſ. ad treb. secus qñ executioni legati adijcitur tps certe etatis per dictionẽ cũ. l. ex his verbis. C. qñ di. le. ce. ⁊. l. si cui legetur. §. j. vbi plene de materia. ẜ. de le. j. ⁊ ideo in casu d. l. ex his secus videretur si fuisset apposita dictio si. faciat. l. si titio. ſ. qñ di. le. ce. ⁊ qđ no. Bar. in. l. j. circa dictionẽ cum. ẜ. e. tit. ¶ In glo. adiecta ibi. l. ex his. ista facit cõtra labeonẽ. sed respõ. altero de duobus modis vt patet ex notabilibus. ¶ In gl. ne dato: ibi sed ibi in cõtractibus ⁊ ratio diuersitatis ſm Bal. qꝛ contractus statim habent suã essentiã. ideo si postea apponitur conditio executioni in effectu inducit resolutionẽ obligationis iam subsistentis. ⁊ facit sic conditionem resultatiuã. sed vltima voluntas non habet statim effectum. sed demũ per mortem testantis ⁊ secutam cõditionem per. c. cum marthe. de cele. mis. ⁊. l. eam quã. C. de fideiuss. Ideo si conditio adijcitur executioni non reperit quid resoluat pro tanto inducit conditionem suspensiuam non resolutiuam. ¶ Quod aũt in sentẽtia hic Bal. puta ꝙ iudex dicit. ex cõico te infra tale tps. videt̃ equiparari cõtractui per. l. iij. §. idem scribit. ẜ. de pec. Sed cõtrarium tenet qđ snia hoc casu sumere debet efficaciã ex mora. que mora non cõtrahitur ante lapsum diei. ⁊ isto casu dictio nisi inducit conditionẽ suspensiuam non resolutiuam. qđ no. ⁊ facit qđ dixi in. l. j. ẜ. eo. Et adde dictis Bar. circa. l. imperatores. de manu. tes. inquãtuꝫ dicit ꝙ imo est differentia a pncipio an ex postfacto apponatur vt ibi etiã sentit glo. prima. nã in vltima volũtate non videt̃ hoc ꝓcedere. cum illa non sumat effectũ nisi post mortẽ. ⁊ sic videt̃ semper incõtinẽti fieri. Nec ob. d. l. imperatores. qꝛ lꝫ ibi dicatur ꝙ non põt redigi in seruitutẽ non negat quin possit cogi ad seruiendũ nec talis intellectus debet colligi: qꝛ videtur contra. l. meuiã. ⁊. l. libertas. §. ex scriptura. eo. ti. Ray. sequitur quod dicit Bar.

Dominus seruo. Appellatione debiti cõtinet̃ debitũ naturale tñ si aliqđ reperiri non põt. h. d. ¶ No. ꝙ inter dñm ⁊ seruũ lꝫ non posset posset cedere ciuile vinculum: tñ saltem cadit natura. facit. l. si id qđ.
5 ẜ. de cõdi. inde. ¶ † Item no. ꝙ verba relata ad personas certas intelligunt̃ scđm ꝯditionẽ ⁊ qualitatem personarum. facit. l. plenũ
6 §. equitij. ẜ. de vsu ⁊ ha. ⁊ extra de maiori. ⁊ ob. solite. ¶ † Itẽ no. qđ talia sunt predicata qualia subiecta demonstrãt. ad hoc allegari põt ſm Cy. facit qđ hr̃ in. c. dudũ. extra de decimis. ¶ Extra glo. inducitur iste tex. ad questionẽ de eo qui mãdauit in testõ satisfieri ciuibus qui debebãt ab eo habere an debeat satisfieri eis ꝫ quos tutus erat exceptione prescriptionis. de quo hic Bar. cuius dictis adde ſm Bal. primo inquãtum cõcludit ꝙ nõ per. l. si titius. §. flauius. de solu. nã hoc non videt̃ verum si nullũ aliud debitum extabat. ar. l. fundus qui loca. ẜ. de fundo instruc. ⁊ pro hoc etiã iste tex. tenendo qđ prescriptio non tollat obligationem naturalem. de quo in. l. at qui natura. de nego. gest. ⁊ per Bar. in l. fi. ⁊ rem ra. ha. Idem dicit Bal. si extẽt alia debita si prescribẽs fuit in mala fide: qꝛ talis prescriptio non ꝓcedit secũdum ius canonicũ. qđ debet seruari etiam in foro ciuili propter periculũ animarum per no. in. c. fi. extra de prescri. ⁊ in regula possessor. de re. iur. in. vj. ⁊ sic tenet hic Bal. qđ nullo modo ꝓcedat prescriptio etiam contra actionẽ personalem cũ mala fide: licet illa videatur fundari ex mera negligentia. Sed contrarium tenuit Bal. in. l. sequitur. §. si viam. ſ. de vsuc. ⁊ Inno. in. c. cura. extra de iur. patro. ⁊ bene facit quod ipse no. in. c. quia pleriꝗ. extra de imuni. eccle. vbi tenet qđ qñ exceptio introducitur a iure ciuili ad cõseruandum iam quesitũ ꝙ talis dispositio seruanda sit etiã in foro canonico. vnde dic filiumfamilias etiã in foro canonico ⁊ conscietie posse se tueri exceptione macedoniani. sed cum Bal. concordat idem Bar. in. l. oẽs populi. in. iij. q. principali. de iusti. et iu. ⁊ Jo. an. in. c. ij. extra de prescrip. lib. vj. potes dicere ꝙ aut est in mora ipse debitor per interpellationem expressam vel tacitã ex dici lapsu. iuxta. l. magnam. C. de contrahen. ⁊ cõmit. stipu. tũc quia peccare videtur non reddẽdo. In dubio videtur ꝙ prescriptio non procedat. nam contra conscientiã tunc agit retinendo. ergo ⁊c. d. c. fi. extra de prescrip. Sed si non est in mora tũc est magis dubiũ. nã licite videt̃ ⁊ salua conscietia tunc tenere donec interpelletur. ⁊ sic absꝗ peccato ante cursum prescriptionis. et sic videtur prescriptio impleri non interueniente peccato ⁊ nihil acto contra conscientiam. ⁊ sic videtur qđ procedat. tñ quia iniquum videtur ꝙ possit debitor creditori imputare culpã ex qua sensit lucrum. l. cũ in fundo. §. si fundus. de iure do. inique ⁊ non secundum bonã conscientiam ageret debitor si vellet opponere exceptionem. ⁊ ideo videtur ꝙ non potest salua conscientia illã obijcere. ⁊ pro hoc etiã qꝛ late dici potest interim possedisse alienum. ex quo erat debitum restitutioni subiectum. l. si me ⁊ titiũ. si cer. peta. ⁊ facit quod habetur in. c. ex transmissa. extra de decima. verba aũt vbi agitur de periculo animarum etiam late vidẽtur intelligenda per no. per glo. ⁊ Barto. in aut. sacramenta. C. si aduer. ven. ⁊ quod habetur in. c. sepe. extra. de restitu. spolia. ⁊ pro hac parte etiam facit: quia vbi agitur de periculo animarum tutior via est eligenda. in. c. iuuenis. extra de sponsa. ⁊ sic vbi sunt opi. in dubio videtur preeligenda opinio. fauens saluti anime saltem in casu isto in quo communis est opi. quam prediri vt patet ex superius dictis. Et hanc partem videtur tenuisse Jac. bu. in quadam sua disputatione. ⁊ idem etiam Bal. in quadam sua disputatiõe: licet videatur hoc limitare nisi statutum esset factũ ex causa puta contra feneratores. ¶ Nec ob. predictis dictũ Inno. in. c. quia pleriꝗ. qꝛ ibi est iusta causa. s. odium creditoris mutuantis contra preceptum legis filiusfa. que ratio cessat hic. Nõ ob. etiam dictũ eius in. c. cura. qꝛ videtur male loqui. ⁊ ad illud c. est aliter respondendum vt ibi no. ¶ Quid autem si aliquis in testamẽto mandat satisfieri creditoribus suis pro salute anime sue. ⁊ iste forte furatus fuerat aliquã rem titio. An tunc debebit satisfieri de duplo vltra restitutionem rei. Bal. hic dicit qđ non. nam ex quo dixit ꝓ salute anime sue videtur se referre ad forum penitentiale in quo tenetur quis ad restitutionem pene nec tenetur sibi de illa facere conscientiam. vt est glo. xij. questio. ij. frater nitas.

Jo. de Jmola.

Qui dotalẽ.

7 **Qui dotalem.** Falsa demonstratio legatum rei certe nō vitiat.h.d. ¶ † No. qḋ falsa assertio testatoris non ꝓbat dotem. similiter nec matrimoniū ꝑm Bal.facit.l.aurelius.§.fi.de li.leg.ꝛ.l.diuortio. de ver.obli. ꝛ qḋ habetur in.c.super eo.extra de eo qui cog.consan.vxo.sue.et in.c. illud.de presump.

Termilius. Legatum sub mō nō pōt effectualiter peti nisi cautione prestita de modo implendo.h.d. ¶ Itē no.qḋ paria sunt aliqd legari sub modo vel sub cōditione si fuerit satisdatū de modo implendo. facit qḋ dictū fuit
8 in.l.hmōi.in prin.ꝟ.de le.j. ¶ † Itē no. qḋ cautio de modo implēdo non est nuda:sed debet esse cū fideiussione. ¶ Item no.qḋ dictio ad.qñ importat aliquid explicādum per oneratum inducit modū.secus qñ importat aliquid consistens in euentu fortuito qꝛ tunc facit conditionem.l.si vir.ꝟ.eo. ¶ Inducitur iste text.in argumentū per Dy.qḋ si aliquis legat centū pro passagio terre sancte qḋ nō dꝫ habere legatū nisi prius prestet cautionem de modo implendo.ipse tñ finaliter dicit qḋ statim non debet habere: sed demū tempore quo fiet passagium per.l.nec semel.§.si in habitationē.ꝟ.qñ di.lec.ce.Sed ꝑm Ray. cōtrariū videtur tenuisse Dy. in.l.lucius.§.a te peto.de le.ij.vbi videt velle qḋ statim possit peti prestita cautione: ꝛ plus non dicit. ¶ Tu adde quod ibi loquitur in diuerso casu:quia ibi loquitur in eo qui vouerat ad visitādum sepulchrum ꝛ postea legato titio vt vadat pro eo. quo casu non est dubium quod statim debet posse petere legatum prestita cautione ꝑdicta.nā tūc debebit ire cuꝫ primū poterit.Sed hic legabatur pro passagio: ꝛ sic respexit testator tempus quo generaliter fiet passagium contra infideles.ideo secus. ¶ In glo.fi. ibi:ꝫ argumentum contra. Sol. ibi implementum modi respiciebat mere fauorem legatarij.ideo tunc non prestatur cautio.hic secus. ¶ In ea.glo.ibi:aliud aūt in ꝯtractibus. Sed contra hoc videt casus expresse in.l.insulā.§.quidā.ꝟ.loca. ꝛ ꝓpter hoc Pe. indistincte hic reprobat gl.ꝛ respondet ad.l.dedi.qḋ ibi tractat de repetitione fienda in iudicio.nō aūt de cautione. Sed hec solutio non videt ꝑfecta:qꝛ si cautio posset offerri in cōtractibus soluens rem illā nō recepta videt indebite soluere:ꝛ sic videret posse repeti vt cautio prestetur per.l.qui exceptione.§.pars.cū ibi no.de cōdi.inde.vnde alij dixerunt gl.ꝓcedere in contractibus stricti iuris ꝛ aliud esse in contractibus bone fidei.ꝛ hanc sensit etiā glos. in.d.l.dedi.ꝛ istam sequitur hic Bal.ꝛ videt sequi Bar.in.d.l.si ue apud acta.C.de transac.Sed cōtra istam facit qḋ no. per doc. in.l.oībus.ꝟ.de iudi.vbi dicunt.l.illam ꝓcedere in contractibus stricti iuris. vnde alij dixerunt qḋ anteq̄ res sit prestita pōt peti cautio de mō implendo etiā in ꝯtctibus stricti iuris. secus quando res erat iam prestita:ꝛ ita intelligatur.d.l.dedi.ꝛ istam sequit hic Bar.sed non videt tuta propter id qḋ habetur in.d.l. qui exceptione.§.si pars.vnde alia fuit opi.qḋ vbi tutus esset exceptione petens cautionē de modo implendo habet locum cautio.ꝛ sic intelligatur.l.dedi.secus quādo non est tutus exceptione:qꝛ tunc potest peti cautio etiā in contractibus stricti iuris. ꝛ hanc sequit Bar.in.l.dedi.sed Bal.non placet hic ista opi.nō tñ aliter impugnat eam:sed ꝑm Bal.facit quia ibi non ponderatur pro ratione qḋ cōpetat exceptio:sed ex eo quia nihil fuit actum de cautione. Unde potest aliter dici ad illam.l. qḋ ibi contractus incepit ab executione:qꝛ data fuit res ne ad iudicē iret:ꝛ sic nunq̄ potuit peti cautio.ideo imputet sibi dans si non conuenit de cautione prestanda.secus videretur si incepisset ab executione.puta quia promisisset dare rem per stipulationē ne ad iudicē iret nā tunc si petita fuisset res ex stipulatione potuisset ꝑ viā exceptionis peti cautio cū sit iustū ꝛ rōnabile talem cautionem prestari etiam in ꝯtctibus nedū in vltimis voluntatibus vel in contractibus bone fi.ꝛ sic idem ius debet dici.Et per hoc videtur qḋ si soluta fuisset res errore non prestita cautione qḋ potest peti cautio ad finem vt cautio prestetur per.d.l.qui exceptione.§.si pars.ꝛ.l.iul.§.qui fundū de ver.obli.Si aūt nudo pacto fuisset conuentū de dādo rem ne ad iudicem iretur:tunc incidimus in questionē gl.l.si apud acta de qua dixi in.l.mutiane.ꝟ.e.ti. ¶ Extra gl. tāgit hic Bart. materiā modi. Adde dictis eius.primo circa diffinitionē quod dixi sup rubrica.ꝟ.eo.Scḋo adde inquantū dicit qḋ vbi ꝯstat de mente testantis qḋ velit impleri ante emolumentū id qḋ adijcit post dictionē vt.que īportat ꝯditionē.ꝛ all'.l.thays.§.stichus.de fidei com.lib.nā melius ꝓbat in.l.questitū.ꝟ.e.titu. ¶ Item adde circa intellectū.l.cū tale.§.lucius.ꝟ.eo.ꝛ ibi dicet. ¶ Itē adde inquātū dicit circa effectū modi qḋ non impediat transmissionē etiā si relictū sit sub conditione si satisdederit de modo implēdo. nā ꝯtra ipm facit ꝑm Bal.l.demonstratio.in ver.at si.ꝟ.eo. ꝛ non soluit. Sed dic qḋ hic exprimit qḋ tacite inerat. ideo non facit legatum cōditionale.l.iij.de leg.ij.ibi secus. ¶ Itē adde qḋ opi. illa quod aliud sit in ꝯtctibus stricti iuris.aliud in bone fidei.pro qua facit in argumentū.l.quicquid astringēde.de v̄.ob.ꝛ qḋ habetur in.l. cōstitutionibus.ad munici. tenuit etiam hic Dy. vt refert Ray. ꝛ cum illa etiam transit hic Ray.

Legata sub. Legatū cōditionale añ ꝯditionis euētū peti nō pōt.An autē qñ quis hꝫ ius prelegandi rem videat illud ius legare remittit hic Bal.ad.l.seruū filij.cum ibi no.de leg.j.

Summarium.

1 ¶ A Monasterio relictū censetur quod monacho sub mentione monachatus relinquitur.
2 Relictum mihi cēsetur quod mea contēplatione relinquitur.

Filiofamilias. Si relinquit filiofa. sub commemoratiōe patrie
1 ptātis.ꝛ in illud tp̄s cōfertur patris contēplatione relictū videtur.h.d. ¶ † No.arg.ꝑm Bal.qḋ si relinquit aliquid monacho sub cōmemoratione monachatus intelligitur relictū monasterio ꝛ directa via capiet monasteriū.ꝛ all'.l.cū aliquis.C.de iu.deli.Tu adde circa hoc qḋ not.Bar.in.l.j.de vul.ꝛ pup.ꝛ qḋ ibi tetigi.ꝛ qḋ tetigit Jo.an.in.c.in ꝑsentia.extra de ꝓba.ꝛ facit qḋ no.Inn.extra de priuile.c.cū olim.el.ij.vbi equiparat monachū seruo.ꝛ fuit etiam de mente glo. in.l.cū heredes.ꝟ.de acqui.pos.ꝛ posuit Bar.in.l.j.ꝟ.de stipul.seruo. ¶ Et per ꝑdicta etiā dixit hic Bal.quod monasteriū poterit adire hereditatē etiā mortuo monacho ante aliquā aditionē.qḋ signanter not.qꝛ Bar.tenuit ꝯtrium in.d.l.j.Jo.an.hanc opi.quā sequit hic Bal.
2 tenuit in.d.c.in p̄ñtia. ¶ † Ultio no.q̄ illud qḋ alicui mea contēplatione relinquit videtur mihi directo relinqui.facit.l. fideicōmissa.§.plerūq̄ꝫ.ꝛ.§.interdū.de leg.iij. ¶ Extra glos.adde dictis Bart.qꝛ dubiū est valde an qñ aliquid relinquit filiofa.in dubio videatur relictū non contēplatione patris an vero ipsius filij.qḋ multū pendet ex intellectu.l.fi.C.de vsufr.ꝛ facit qḋ not.in.l.cum oportet.in princ.C.de bo.que lib.de quo per Bar.in.l.si filiofa.ꝟ.de do.cau.mor.ꝛ vt tetigi nō placet intellectus eius ad dictā.l.fi. que videtur cōtra mentē illius tex.vbi videt litera velle qḋ in dubio videatur relictū contēplatione filij:nec est verisimile testatorē mentē suam retulisse ad futurū euentum si cōsideramus cuius cōtēplatione reliquerit:sed potius qḋ illā adaptauit ad ea que suberant tp̄e testamenti.Et si dicas in dubio videtur relinquere contēplatione filij:quare ibi vsusfructus remanet penes patrem mortuo filio.dic qḋ ratio clara est si intelligamus illā.l.ante.l.j.de bo.mater.ꝛ.l.cū oportet.C.de bo.que lib.ea que fuerūt noue decisiones.nam ꝑm tempus illius.l.si.quicquid querebat filius querebat patri.ꝛ ideo nimirū si remanebat apud eum iam quesitū vt ibi litera innuit.Sed tunc est mirum quō si premorit pater remaneat penes filiū.dic q̄ illud ꝓcedit ex equitate dispensatiue per.l. illam contra regulas iuris.ꝛ.qꝛ vt dictum est verisimile est vsumfructum relictū contēplatione filij.ꝛ sic est verisimile testatorē voluisse vsumfructū durare in ꝑsona filij:ideo dispensat qḋ de persona patris trāseat in filium hoc casu.Si autē intelligat.d.l.post tēpora.l.j.ꝛ.l.cum oportet.tunc si pater premorit non est mirū si remanet penes filiū:qꝛ ex quo contēplatione filij presumitur relictū ipsum ius erat quesitum ipsi filio:sed cōmoditas patri.facit quod habetur in.l.necessaria.de pericu.ꝛ cōmo.rei ven.ꝛ in aut. excipit.C.de bo.q̄ lib.ꝛ ideo de facili cōmoditas sequit ip̄m ius. Sed tunc est mirū quare premortuo filio remanet penes patreꝫ. in hoc non video rigorē iuris sed solum equitatē illius.l. dispēsationem contra regulas:qꝛ ex quo cōmoditas est iam quesita patri non pereat per mortem ipsius filij.

Summarium.

1 ¶ Onus in vi cōditionis adiectum diminuitur relicto per contratabulas diminuto.
2 Obligatio duplex est in modo.

Plautius rogatus. Si legatū scinditur ꝑ ꝯtabulas vel ꝓpter incapacitatē legatarij scindit.ꝛ onus ei adiectū etiā in vi cōditionis:secus si per falcidiā minuit relictū:qꝛ tunc non minuit onus in vi cōditionis adiectū:sed in vi modi sic.h.d.Et due sunt partes principales:qꝛ primo loquit in onere adiecto in vi cōditionis.Scḋo in adiecto in vi modi.scḋa ibi:neratius.Prima in tres.qꝛ primo loquitur qñ legatū scindit per cōtratabulas.Scḋo qñ per falcidiā.Tertio qñ alio modo.se
1 cunda ibi:diuersum.tertia ibi:itē scinditur. ¶ † Itē no.q̄ vbi diminuitur relictū per cōtratabulas diminuit ꝛ onus in vi conditionis adiectū.ꝛ videtur rō ꝑm Bal.qꝛ per ꝯtratabulas patroni rescindit testm̄ pro parte.et per cōsequens omnia que in ipso testamento continētur pro parte rescindet:cū sit pars testamenti:ꝛ ideo nimirum si rescindet etiam onus in vi cōditionis adiectuꝫ. Idem etiā qñ ꝓpter incapacitatē legatarij rescindit relictū:naꝫ vbi non est emolumentū non dꝫ esse onus.l.ꝑm naturā.ꝟ.de reg. iur.ꝛ sic cum solum pro parte habeat emolumentuꝫ dꝫ pro parte sustinere onus.sed certe hec rō est nimis generalis ꝓpter id quod dicit hic de falcidia:vnde melior v̄r illa q̄ cū fiat diminutio legati ex ꝑsona ipsius legatarij:ꝛ sic ex persona legatarij heres sentiat

emolumentū dʒ etiā pati diminutionē oneris.sec⁹ quādo diminutio fit per falcidiā:ꝛ tunc est rō duplex.Prima qꝛ illa diminutio fit ex persona heredis ꝛ eius fauore. Ideo non dʒ retorqri in eius lesionē vt sic diminuat onus implendū.arg.l.si inder.ſ.de mino.Sed lʒ hanc rationem sequat hic Bar.tñ non videtur generalis qñ onus adiectum in vi conditionis non esset implendum in persona heredis sed tertij.facit.l.si post mortem.§.fin. cum ibi no.j.de cōtratabu.vnde forte Bal.hic aliam assignauit scʒ qꝛ falcidia venit ad diminuendū legatum integrum qd consequenter respicit conditionem integrum.ꝛ sic cū reperiat iam conditionem confirmatā illā non diminuet cum ad hoc non tendat:ꝛ hoc forte fuit de mente iuriscōsulti hic in ver.diuersum.¶Item no. qd vbi onus adijcitur in vi modi:tunc si scinditur legatum etiaʒ per falcidiam scinditur:ꝛ onus non quotatiue nisi esset onus intrinsecum vt tangitur in glo.fi.sed quantitatiue vt sic in plus teneatur quā apud eum remanserit. secus vt dictū est in onere adiecto in vi conditionis.Et ratio diuersitatis duplex est.vna quia per viam conditionis potest quis in plus grauari quā recipiat emolumentum:sed non per viā modi.l.imperator.§. si cētum.ſ.
2 de le.ij.iuncta.l.ciuitatibus.§.fi.de leg.j.¶†Item quia in modo est duplex obligatio quarum vna correlatiue habebat se ad aliā. vnde nimirum si vna diminuta diminuitur etiā alia.l.fi.j. de accepti. que ratio cessat in conditione:qꝛ illud quod est in cōditione non est in obligatione.l. si quis sub conditione. si quis omis. cau.testa.ſm Bal.ꝛ sensit etiam Bar.¶In glo.per pretorē.ibi: nisi cōiunctis.Dy.reprobat gl.qꝛ hoc nullo iure est cautum quod heres teneatur alicui pro parte quā aduocat patronus; sed bene tenebatur patronus olim pro parte quā aduocabat coniunctis personis extraneis.hodie vero nemini tenetur.vt not.in.l.iiij.in prin.ſ.eo.¶In gl.his casibus.in fi.ꝛ sic potest exponi hoc casu ꝛ similibus siue minuatur per falcidiā siue per trebellianicā siue p debitum iure nature.¶In gl.repetetur.ibi:totū dicitur deberi. Sed certe hoc videtur cōtra.l.plautius.ꝛ.l.linea margaritarum j.titu.j.vbi falcidia ipso iure resecat.ꝛ sic facit indebitum quatenus resecat.Ideo Pe.assignat aliam rationem qd diminutio p falcidiam est diminutio consueta.ideo nō sic ponderatur sicut diminutio per cōtratabulas que nō fit cōsueta.arg.l.fistulas.§.frumenta.ſ.de contrahenda emp. Sed certe hec ratio parū videt valere qd etiā est cōsueta diminutio per contratabulas in testatoribus pretereūtib⁹ patronos.qñ posses saluare glo.qd lʒ faciat indebitū ciuiliter nō facit indebitū saltem naturaliter ſm cōem opi.gl.ꝛ citramōtanoꝝ de qbus in.l.cū quis.C.de in.ꝛ fac.igno. ꝛ.l.j.C.ad.l.fal.vel salua eā qd fuit incertus qd falcidia venit ad diminuendū legatū integrū et dixi post Bal.sup litera.ꝛ ibi etiā aliā rōnem.assignaui.¶In gl.ibi ꝛc.sed hoc respicit principiū ꝛ vult assignare differentiā inter onus in vi cōditionis ꝛ inter on⁹ in vi modi.Et adde bonā gl.in.l.facta.§.si titius.j.ad treb. ꝛ qd habet in.l.si mihi stichus.ſ.de le.j.¶In glo.cape.ibi vltra duas vncias.melius diceret vltra vnciā vt dixit gl. in.l.ij.ſ. de re.ca. p not.in.l.ij.C.de natu.li.imo plus ibi reuocat in dubiū gl.an integrā vnciā:an vero solū dimidiā potest habere: ꝛ ponit opi. tñ satis tolerabilis est opinio de vncia p no.in aut.qui.mo.na.effi.sui §.nos aūt colla.vij.¶In glo.fi.ibi:in eadē re vl' eius parte.istud appellatur onus intrinsecum.ideo fit diminutio pro rata quotatiue.Sed quando est extrinsecum non fit quotatiue:sed solū quātitatiue quando id quod remanet non esset sufficiēs ad onus.vt tetigi super litera ꝛ patet ex iuribus allegatis in glo.

Summarium.

1 ¶Implementum conditionis in mero facto consistit.
2 Seruus institutus quo ad implementū conditionis retinet nomen heredis.
3 Conditio impleri debet in eius persona in cuius est formata.
4 Uerba per prius sunt intelligenda potius quā per posterius.
5 Seruus pluriū dominoꝝ representat personam omnium.

ui heredi. Qui iussus est dare seruo causa conditionis implende sub noīe ꝓprio vel sub noīe heredis.dādo dño nō implet ꝯditionē.fallit ī statulibero.Itē iussus dare dño non im
1 plet ꝯdōnē si dat seruo.h.d.¶†Itē not.qd implementū ꝯdōnis cōsistit in mero facto:ꝛ ad hoc sepe allegat.¶Itē not.qd ea q̄ sūt facti non transeunt ad dñm:sed solū illa q̄ sunt iuris.l.placet.de
2 acq.here.ꝛ de stipu.ser.§.cū factū.¶†Itē no. qd seruus institut⁹ retinet nomen heredis q̄ ad implementū ꝯdōnis. de q̄ dictū fuit in.l.cū filio.de le.j.ꝛ p glo.in.d.l.placet.¶Itē not.qd aliud est in statulibero debēte implere ꝯdōnem q̄ꝫ sit in alio legatario qꝛ statuliber pōt in personā dñi instituti implere.secus in alijs:ꝛ rōnē
3 collige in.l.seruus si heredi.j.de statuli.¶†Itē no. qd ꝯditio dʒ impleri in ꝑsona in cuius est formata.¶In gl.sup v̄bo ꝛ ꝯñs.ibi rñ.sic ita subau.nō eñ est hoc incōueniens qñ repetitio fit vt aliquid addat vel diminuat.l.ij.§.si qd aūt.C.de vet.iur.enucle.ꝛ.l. si qs poris.C.de secū.nupt. Sʒ vbi nil adderet vel detraheret hñ esset absurda repetitio tanq̄ inutilis ꝛc.¶In gl.nō dño.ibi: est facta:sed ꝯ hoc facit:qꝛ imo videret iuris.cū dare sit accipientis facere.vt in.§.sic itaqꝫ.insti.de acti.ꝛ.l.vbi aūt.§.fi. de vb. oblig. Sed illud ꝓcedit quādo datio esset in obligatione secus quando in conditione p.l.si quis sub conditione. si quis omis.cau. test.et ita ꝓcedunt glo.de quo plenius hic p Bar.¶Extra glo.fortiter videt obstare huic principio.l.si fundus.ſ.e.vbi iussus cā ꝯdōnis implende dare pupillo vel furioso pōt dare tutori vel curatori.ergo eadē rōne iussus dare seruo debet posse dare dño.Rñ.Cy.ꝛ Ray.post eū qd tutor vel curator representat personā pupilli et furiosi.l.tutorē.ſ.de his qui.vt indi.secus in seruo qui nō per oia representat personam dñi.l.ꝛ si maxime.ſ.de ser.le.Sed certe ista ratio nō videt perfecta:cū regulariter inspicere debeamus personam dñi.l.non ideo minus.C.de here.insti.Item in his que sunt meri facti videt qd formaliter deberent impleri in personā ipius pupilli vel furio si.sicut hic in ꝑsona serui. forte pōt dici qd rō diuersitatis sit fauor ipsius pupilli ꝛ furiosi qꝛ cū sint persone priuilegiate a iure in eis inspici dʒ id qd ipsis est vtili⁹. ꝛ ideo cū propter imbecillitatē ipoꝝ vtile sit qnimo vtilius sit qd soluatur eorum administratoribus.ideo.l.istud tolerauit: sed seruus nō est persona a iure fauorizata.facit.l.qd obtinet.j.de re.iu.ideo in eo l.non recessit a rigore iuris ſm quē formal'r conditio dʒ impleri. Nec ob.qd habet in.l.si is qui in ptāte.§.fi.de le.pstan.p quē.§.videt qd sufficeret implere in psonā dñi:lʒ nō impleatur ī persona serui instituti:qꝛ rñderi pōt qd nisi impleatur in persona eius q in effectu reperit heres haberet onus ꝛ nō emolumentū cōtra regulā qui sentit onus ī.vj.ꝛ.j.de reg.iur.ſm naturā.que ratio hic cessat.nā lʒ impleat in persona serui:nihilominus in ꝯñam habebit dñs emolumentum.cum quicquid querat seruus querat dño suo.l.acquiritur.j.de acqui.re.do.ꝛ.ſ. de acqui. heredi.l. placet.

Cum hereditas. Cōditio det dando heredi dʒ impleri in ipsi⁹ ꝑsona nō fidei cōmissarij. ꝛ datū cā conditionis implende non venit in restōne
4 h.d.¶†Itē no.qd vbi v̄ba possunt intelligi p prius ꝛ posteri⁹ vt' directo ꝛ vtiliter intelligūtur in dubio p prius ꝛ directo.facit qd habet.ſ.in prin.huius.l.ꝛ.l.j.§.qui in perpetuū.si ager vecti. vel emphi.ſm Bal.ꝛ quod habetur in.l.si filius.ſ.quod cum eo.ꝛ.j. ad treb.l.ex asse.¶In gl.restituendum.in fi.ꝛ sic nō sequitur in quartā imputat.ergo superfluū dʒ restitui.ꝛ hoc etiā in simili pʒ in.l.in fideicōmissaria.cū ibi no.j.ad tre.¶In gl.auferendū.ibi solue vt ibi.in pe.sol.quā approbat Dy.ꝛ tāgitur in gl.fi.hui⁹.§. ¶In gl.non restituā.in fi.potes dicere quod aut sponte adiuit ꝛ nil dʒ restituere de dato cā ꝯditionis implende. aut adiuit coactus.ꝛ tūc aut datū fuit a fideicōmissario vniuersali pro ipo fideicōmisso vniuersali.ꝛ tunc nō dʒ restitui p rōnem gl.in.d.l. is cui. ꝛ facit.l.non iustū.cū ibi no.C.ad tre.aut fuit datū a fideicōmisso vniuersali pro alio particulari legato sibi facto vltra fideicommissuʒ vniuersale.ꝛ tūc dʒ sibi restitui.vt pʒ in.d.l.is cui.ꝛ rō ibi no.Aut datū fuit ꝓ alio extraneo.ꝛ tunc sentire videt gl.ſ.in v. offerendū.qd nō dʒ restitui:sʒ ꝯriū videt verius p.d.l.is cui. iuncta rōne ibi no.p glo.videt tñ qd magis dʒ restitui ipsi fideicommissario.ar.l.in quarta.j.tit.j.q̄ꝫ ipsi legatario.Et pro eo qd dixi ſ.videri verius.facit rō.d.l.is cui.si intelligimus qd ibi nō datū cā ꝯdōnis implende ꝓ legato particulari repetitur:qꝛ heres institutus quātū in eo fuit iussus est annihilare legatū.Sed hec rō nō videt bona sic intellecta:qꝛ vbi heres adit lʒ coacte ꝯfirmant oia in testō relicta.l.nā qd.§.si quis cōpulsus.j.ad treb.ꝛ.l. si patroni.§.qui fideicōmissariā.eo.ti.vñ vera rō vr' qd ibi ānihilatur ex toto legatū particulare ex recusatione heredis de adeūdo. naʒ ſm vnā lectu.fuit grauatus in fundo ꝓprio ꝛ teneret grauamen solū ex eo qui post tps debebat restituere totā hereditatē ifra qd tps verisimiliter poterat recipe tantū qd ascenderat ad valorem fundi.mō cū recusat adire cogit adire ꝛ statim restituere: ꝛ sic cū ex hereditate nullū emolumentū sit pcepturus necessario infringit legatū fundi.arg.l.ab eo.C. de fideicō. ꝛ eodē mō ſm aliā lec. sic erat grauatus de parte hereditatis.ꝛ vlterius de fundo hereditatis.nā infringit dictū legatū fundi qñ dicit hereditatē suspectā cū cogat adire ꝛ statim totum restituere.facit.l.j.§.quoties.j. ad tre.ꝛ sic in vniuersitate que restituit reperiet fundus.ꝛ p ꝯñs vim legati amplius hre nō pōt:qꝛ semel meū amplius nō pōt effici meū.l.res ꝓprias.C.de leg.ideo nimirū si ex quo ex toto deficit legatū particulare facto heredis factū fideicōmissarij vniuersalis cōsequenter etiā deficit ꝛ onus vi legati impositū:ꝛ hec fuit ratio illius tex.que ratio cessat qñ legatū fuit factū.tertio : quia nō infringit per recusationē heredis ex quo postea adit licet coacte. vt.d.l.nā qd.§.qui cōpulsus:ꝛ sic ꝓcedat glo.in ver.auferenduʒ. ¶Nec ob.predictis qd heres qui recusat debet omne cōmodum perdere qd sit pcepturus ex testamento.l.nā quod.§.qui compulsus.ꝛ.d.l.si patroni.§.q fideicōmissariū. qꝛ illud intelligitur nisi sit cōmodum pceptionis fructuū qnq̄ꝫ: vt patet ex.l. ita tamen. §.j.ꝛ.§.qui suspectā.j.ad treb.ꝛ nisi sit cōmodū receptum causa conditionis implende vt hic per Bar.¶Extra glo.adde dictis

Bart.

Bar. inquantũ tãgit vltimo loco an psona eius qui adiuit hereditatem: sed restitutus est aduersus aditionẽ debeat impleri conditio: ⁊ si implerẽ an debeat reddere substituto ad quẽ forte postea deuoluitur hereditas iuxta no. in. l. post aditam. C. de impub. ⁊ alijs substi. ⁊. l. ⁊ si fine. §. sed pap. de mino. ⁊ non decedit nam tes dicere quod videtur qd̃ non debeat impleri conditio in eius persona. lʒ ipse sentiat oppositũ ⁊ p hoc facit. l. in cõditiõibus. §. si patronus. ß. e. ⁊. l. is qui in ptãte. §. fi. ɉ. de le. pstandis. nã cũ iste ex iuris intellectu nõ cẽseatur esse heres ex quo restituitur aduersus aditionẽ videt qd̃ non debeat conditio in eius psona impleri p iura prealle. Nec ob. quod no. in. l. si filius qui patri. de vul. et pupil. ⁊ maxime per Bar. q̃ verum est qd̃ remanet heres quo ad ea que non concernunt cõmodum pecuniariũ respiciens ius heredis seu hereditarium. vt puta quo ad libertates dationes tutelarum ⁊ cõfirmationes tabularum pupillarium. Sed hic loquitur quo ad id quod concernit cõmodum pecuniarium sibi applicandum. quod esse non debet. facit. l. ij. ß. de condi. inde.

5 **Si duorum.** Ex pluralitate dñorũm scinditur conditio. h. d. ¶ † Item no. quod seruus cõis plurium dominorum representat personam omniũ. facit. l. ⁊ proculo. de leg. ij. ⁊ quod hic no. in glo.

Si pars. Diminuto legato p vsucapionẽ diminuit conditio. h. d. ¶ In glo. vsucapta. ibi: ⁊ sit alienata. si intelligas ex volũtate tũc reuocatũ esset legatũ. p pte alienata ẽt absq̃ aliq̃ vsucapiõe. l. fideicõmissaria. §. si rẽ. de le. iij. ⁊ sic solũ ex hoc deberet diminui onus: vt no. Bart. in. l. plautius. ß. e. et sic frustra cõsideraret vsucapio. Si aũt intelligas qd̃ fuit alienata ex necessitate rei familiaris: tũc bñ põderãda est vsucapio prout hic lr̃a innuit. ¶ In eadẽ gl. in fi. sed ꝯ istã gl. facit q̃ res subiecta restitutioni in euentũ ꝯditionis nõ videt posse vsucapi. cũ. l. inhibeat alienationem. l. fi. §. pe. ⁊ aut. res que. C. cõia de leg. iuncta. l. vbi lex. ɉ. de vsuca. vnde forte potest dici hanc glo. non procedere in hac parte. nisi salues eam quod contrarium pcedat qñ conditio esset potestatiua. ar. l. qui potest. ɉ. de reg. iur. per rationeʒ huius glo. ⁊ ẜm hoc habes notabilẽ ⁊ singularẽ limitationem ad dictam. l. fi. quam forte de facili alibi non reperies.

Plaũus. Iussus dare heredibus si tẽpore quo dat reperit se heredẽ deducit partẽ suam pro rata. secus si non sit heres sed esse speratur: quia tunc nil deducit. h. d. ¶ Not. quod vbi ex iure prelegati debet vnus heredum dare heredibus causa conditionis implende detrahit partem suã. secus quando pro iure institutionis. Et ratio diuersitatis apparet ex litera. ¶ Item no. arg. ẜm Dyn. ad questionẽ que fuit in ciuitate Ianuensi si cõsuetudo est in ecclesia quod canonicus nouiter electus debeat soluere decem canonicis pro prãdio quod potest detrahere partem suã ⁊ ita fuit determinatuʒ ẜm eũ. quod videtur intelligendũ si ipse nolit interesse in prandio. facit quod dictum fuit in. l. ab oĩbus. §. si titio. de le. j. ¶ Item facit in argumentum ẜm Dy. ⁊ Ray. ⁊ tangit etiã hic Cy. ad questionem de aduocato qui emit certam rem pro. x. cũ pacto quod debeat soluere pciũ de mũ si obtinebit in prima eã quã continget eum agitare. ⁊ postea venditor agat ad preciũ an debebit obtinere ipse venditor nã videtur qd̃ non ex quo aduocatus nondũ obtinuit in aliqua cã in contrarium: q̃ si ferat sentẽtia pro aduocato obtinebit. ergo statim debebit preciũ soluere. ⁊ sic videt res pplexa vt tetigit Hugo in suis indissolutionibus. nam facit iste tex. qd̃ aduocatus debeat obtinere ⁊ successiue soluere precium vt sic intelligatur de prima quam habebit respectu rei de qua agitur. tñ ꝯtrarium videt vez attenta mente partiũ que videntur intellexisse de alia questione.

Iulianus ait si heredi. Dare et remittere pprie nõ est idẽ. h. d. ¶ Itẽ not. qd̃ dixi in summario. Et est ratio ẜm Pe. q̃ dare est accipientis facere. insti. de actio. §. sic itaq̃. ¶ Extra gl. adde dictis Bar. primo inquãtũ vult quod tutori vel administratori cõis non debeat solui cã conditionis implende: ⁊ qd̃ eius impedimentũ non faciat eius cõditionẽ haberi pro impleta. nã videt expresse ꝯ casuʒ in. l. qui filiũ. ɉ. de manu. tes. ⁊. l. cũ pupillus. ɉ. eo. ⁊. ß. de le. ij. l. titia cũ testamẽto. §. si ea. ⁊. ß. e. l. si fundꝰ. ⁊ lʒ gl. in. d. l. si fundus videat dicere qd̃ põt solui dũmõ vertat in rẽ pupilli p. l. stichũ. §. vsumfructũ. de sol. tñ forte illa gl. non bene dicit p dicta iura. ⁊ maxime per. d. l. qui filiũ que apte vult qd̃ si tutor impediat dari habeatur p impleta. vnde forte ad. §. vsumfructum. supplementũ erit maxime. Nec ob. d. l. qui filiũ. ⁊ alie leges preall. Nec videtur mirandum si subaudiatur dictio maxime: quia sic ⁊ alibi subaudit in. l. exigere dotẽ. ß. de iudi. ⁊. l. videmus. ß. de in lit. iurã. ⁊ extra de ap. an sit differendũ. Nec ob. l. neq̃ interdicto. all. ⁊ per Bart. q̃ loquitur quãdo tutor dolũ committit non administrando negotia pupil. al's autem bene potest dolus eius preiudicare pupillo saltem qñ tutor est soluendo. vt plene no. per Bar. in. l. j. §. si procurator. ad st. ß. si quis ius di. non obtẽ. ⁊ bene facit quod no. per glo. ⁊ Bar. ß. si quis omis. cau. tes. l. si dolo. ⁊ p hoc etiã non ob. l. j. §. quando ex fac. tu. vt patet ex no. per Bar. in. d. §. si pcurator. Preterea dici potest qd̃ hic est dolus in acquirẽdo: vnde facilius nocet q̃ impediendo. argu. l. seruus. C. de pac. cum ibi not. ¶ Item adde secundo inquantũ tangit de eo qui iurauit soluere infra certũ terminum: an potest cõpensare. nam casus videtur quod non scd̃m vnum intellectũ in. c. ad nostrã. el. j. extra de iureiu. Et sic in plus se habet in hoc iuramentũ q̃ cõditio propter autoritatẽ iuramenti per. d. c. ad nostram. ⁊ per hanc. l. ⁊ notata in. l. si peculiũ. §. j. de statulibe. ¶ Item adde tertio inquantũ dicit si duo sint condemnati per arbitros. vnus in mille alius in quingẽtis. ⁊ petitur reductio per condẽnatum in maiori summa. An condemnatus in minori incurrat penam cõpromissi ⁊ laudi si scd̃m formam laudi infra certum terminũ debeat fieri solutio. ⁊ non decidit. nã Bal. hic videtur tenere quod non. quasi stet per illum qui est condemnatus in maiori ex quo non soluit ⁊ litem mouet. arg. huius tex. Sed tu potes dicere quod aut condẽnatus in maiori petit reductionẽ fatendo tamen in certa summa se iuste condẽnatum forte in quingẽtis: ⁊ tũc videtur clarũ quod potest obijci cõpensatio et non incurrat penam condẽnatus in minori per hanc. l. imo forte potest plus dici quod cũ hic agitur de pena euitãda q̃ est odiosa ipso iure intelligat facta cõpensatio a lege ad finẽ pene excludende per. l. si ambo. C. de cõpensa. Si aũt forte diceret se ex toto fuisse iniuste condẽnatum ⁊ se debuisse absolui: tunc q̃ sententia potuisset in vno capitulo trãsire in rẽ iud. lʒ nõ trãseat in alio. iuxta no. l. per hãc. C. de ap. ⁊. c. raynutiꝰ. ⁊. c. raynaldus. extra de testa. videtur non posse obijci cõpensatio que non opponit de nõ liquido ad liquidũ. l. fi. C. de cõpensa. Et ideo tutius esset interim parere sentẽtie. si tñ cõtingat petentẽ reductionẽ succũbere: q̃ apparet ex postfacto per eum stetisse quominus alter potuerit soluere forte ex equitate dabitur exceptio cõtra petitionẽ pene. ar. huius ter. ⁊ ita potest saluari opi. Bal. Io. de Imola.

Summarium.

1 ¶ Iussus aliquid dare in dubio heredi dare debet.
2 Accessoria naturã principalis sequuntur.
3 Expressio eius qd̃ tacite inest nihil operatur.

Si in diem. Dies apposita ad implendã cõditionẽ in persona heredis incipit cedere a die adite hereditatis. h. d. ¶ † No. qd̃ iussus aliqd dare in dubio intelligit iussus dare heredi. 1 facit. l. ita liber. ɉ. de statuli. ⁊ qd̃ habetur in. l. si seruꝰ. §. q margaritã. ⁊. l. ab oĩbꝰ. §. si titto. ß. de le. j. ¶ Itẽ not. qd̃ tp̃s adiectũ a testatore in dubio vr̃ incipere a die adite hr̃ditatis ⁊ sic simpliciter videt trãsire hic Bal. qd̃ dicit notandũ pro fideicõmissarijs quibus statuta est dies ad exequendũ vt incipiat demũ ab adita hereditate. i hoc vltimo credo eũ bene dicere: q̃ ptãs executoris videtur sumere vires ex die adite hr̃ditatis sicut ⁊ ptãs tutoris. l. si nemo. ß. de testa. tut. iũcta. l. añpe. cũ gl. sua. ß. de tute. ⁊. l. vxorẽ. §. j. ɉ. de fal. ⁊ facit qd̃ no. Bar. in. l. alia. de ali. le. ¶ Primũ aũt videtur esse verũ qñ est tale qd qd̃ demũ dʒ impleri post mortẽ ⁊ in persona heredis: secus si deberet impleri post mortem ⁊ nõ esset implendũ in persona heredis: q̃ tũc inciperet ex die mortis p id qd̃ habet in. l. ij. cũ ibi no. ß. eo. ⁊ fuit de mente glo. prime hic si põderetur. Si aũt esset aliquid qd̃ sufficit impleri in vita: tũc videt tp̃s incipere ex die testamẽti per id qd̃ habet in. l. si cui legetur. ß. de leg. j. ¶ Et adde etiã omnino tex. in. l. iij. §. si quis heredi. ɉ. de statulibe. per quem etiam ampliatur iste tex.

Seruo ita liber. Si cõditio expressa nihil operat in principali non operat etiaʒ in 2 eo ad qd̃ tacite per repetitionẽ porrigit. h. d. ¶ † Not. qd̃ accesso 3 ria videntur regulari scd̃m naturã principalis. ¶ † No. quod expressio eius quod tacite inest nihil operatur. facit tamẽ quãdoq̃ de quo in. l. iij. ß. de leg. j. ⁊ per Cy. in. l. si arrogato. ß. de adop. Ultimo no. ẜm Pet. quod conditio que non suspendit intelligitur in seq̃nti legato repetita. ¶ In glos. cõditione in fi. vel dic quod exprimitur cõdito que inerat tacite ex necessitate vt libertas haberet effectũ: ⁊ ideo habetur pro non expressa. l. iij. de le. j. ideo nimirũ si intelligit repetita in sequenti legato. Sed tunc ẜm Ray. quia videtur quod legatũ facto proprio debeat vitiari per regulam cathonianã. l. seruus. C. de leg. ⁊. l. j. ß. de reg. catho. soluit qd̃ licet conditio habeat pro non apposita: tamen remanet dies p. l. iij. §. j. ß. eo. ti. Sed forte melius potest dici qd̃ non valebat legatũ factum seruo: quia intelligebat repetita libertas ad finẽ ne legatum pereat. l. auia. ɉ. eo. ⁊ ideo ab initio legatũ subsistit: ⁊ ideo si postea alienetur seruus per hoc reuocetur libertas. non tamen p hoc reuocatur legatũ factũ seruo qd̃ est oĩno separatũ a legato libertatis. ⁊ potest nunc valere etiam sine libertate ex quo seruus est alienatus: ideo remanet legatum factũ seruo. quod etiã a principio fuit validum vt est dictum. ¶ In glo. alienauit. in fi. Ratio diuersitatis: q̃ legatuʒ ⁊ libertas eodem tempore sumunt effectũ

q2 tẽpore mortis ⁊ adite hereditatis: sed tunc reperitur libertas potentior tanq̃ magis fauorizata a iure. l. si idez seruus. ꝟ. de leg. ij. ergo ⁊c. Sed alienatio inter viuos statim sumit effectũ suum: ideo preiudicat libertati. facit qđ no. ꝟ. de fun. do. l. iij. §. fi. ¶ In glo. non esset ibi. quandoq; tñ contra. ⁊ sic vult gl. qđ regulariter expressio eorum que tacite insunt nil operetur. fallit tamẽ quandoq; in casibus in quibus reperitur contrariũ. ⁊ hãc theoricam Dy. sed non multũ instruit. ideo dic vt dictũ fuit in. l. iij. de leg. j. ⁊ aliquid tãgit Bal. ⁊ pro differẽtia quã facit an dicatur q̃diu volunero an q̃diu nõ reuocauero. adde qđ no. Bar. in. l. centesimus §. si. de verbo. obli. ⁊ qđ habẽt canoniste in. c. si delegatus. de offi. dele. in. vj. ¶ Item tene menti solutionẽ ad. l. talis scriptura. de le. j. vltra solutionẽ per Bar. in. d. l. iij. Nã dicit quod in. d. l. talis subintelligitur presenti die quãdo simpliciter legatur ad finẽ purificande dispositionis: sed vbi exprimitur quod legat p̃senti die: tunc exprimitur ad effectũ solutionis fiende: ⁊ sic aliter exprimit̃ q̃ iussit. ¶ Item aduerte: q2 ad. l. si cũ dies. ꝟ. de arbi. nõ respõdet: sed remittit ad no. per Cy. in. l. si arrogator. vbi dicit Cyn. qđ ẽm opi. Ja. de rauen. debet intelligi ibi quando iudex exprimit aliud tempus q̃ legale. nam tunc impedietur purgatio more. ar. l. celsus. ꝟ. de arbi. secus si precise exprimatur tempus legale. arg. l. iij. ꝟ. de le. j. Sed ẽm Pe. etiam si precise exprimatur tempus legale non admittetur purgatio: ⁊ hoc quia propter talem expressionem resultat duplex contemptus iuris ⁊ iudicis qui non resultat quando non fit expressio. ideo nimirum si talis expressio operatur. de quo ⁊ que sit opinio verior dixi in. d. l. iij. ⁊c.

Non putabam. Si dictio per adijcitur implemento tẽporis notat perfectionẽ. h. d. ẽm bal. ¶ No. qđ dixi in summario. ⁊ facit quod habet̃. ꝟ. de ver. si. l. vrbana. §. pernoctare. ¶ Quida aũt si nõ fuisset apposita dictio per ⁊ tetigit bart. in. l. si cui legetur. §. j. ꝟ. de le. j. vbi sentit idem dicendũ. nã verbuz venisset preteritionẽ notat. ⁊ sic videtur qđ debeat cõplesse annũ sextũdecimũ. Sed forte põt dici oppositum qđ licet significet tempus preteritũ verbũ venisset vel verbum venerit: tamen qñ est ingressus sextumdecimũ videtur qđ venerit ad sextum decimũ annũ. vel qđ verum est eũ venisse ad. xvj. annũ. arg. l. si ita fuit libertas. ꝟ. de ma. testa. ⁊ forte fuit de mente Bal. ex summario suo.

Si in annos et. Non sũmatur. ¶ Itez nota. qđ vbi fit mentio de tẽpore in accusatiuo in plurali tp̃s dz esse perfectũ. ¶ In glo. libertas. ibi si dixit ãno decimo. intelligũt quidã vt Cy. Ray. ⁊ Bar. qđ fiat differentia an dictio in iũgatur actõ an abltõ. vt primo casu inspiciatur initiũ tp̃is: sed in scđo finis. Et ratio ẽm eum: quia dictio in. iuncta abltõ notat tantum suitatẽ. iuxta illos versus vulgatos. In cãpo curro ⁊c. sed hoc nõ puto verũ. nam ẽm hoc si sic dixisset in annis decem non requireretur tempus completũ quod non videtur verũ propter pluralẽ locutionem: ⁊ similiter si relinqueret̃ libertas i annũ decimũ qđ non inspiceret̃ principiũ. qđ non videret̃ verum cum stet etiã ratio dicte. l. si ita. ideo intellige qđ fit differẽtia an dicatur in anno decimo sis liber: ⁊ sic in singulari loquẽdo an vero in annos decẽ vel in annis decẽ: ⁊ sic in plurali. de quo plene dixi in. l. si cui leget̃ §. j. de leg. j. ⁊ de ver. obli. qui hoc anno. ¶ In ea. gl. ibi. l. qui hoc anno. Sed cõtra hoc vr̃ tex. in. d. l. si ita. de ma. testa. so. Cy. qđ ibi speciale fauore libertatis. Sed certe hoc est cõtra mentẽ illius litere que nõ ponderat fauorẽ libertatis sed vim verbo℞. ideo põt dicere vt voluit Ja. de are. in. d. l. si cui. §. j. qđ ibi apponitur tp̃s ꝑpter dictionẽ numeralẽ cõprehendentez etiã in se alia tpa ⁊ sic ibi satis differtur etiam in principio decimi anni debeat̃ ꝑpter annos precedentes. secus qñ vnicũ tp̃s apponit̃ sine dictione nũerali importante pluralitatẽ tẽporis. vt qñ promittit hoc anno. nã tunc nisi in fine anni differatur dilatio nõ haberet effectũ. ¶ In eadem gloss. ibi si dicitur annua. ⁊ ratio q2 tunc apponit̃ ad multiplicandum obligationem non ad differendum. Et de materia dic vt plene no. in. d. l. qui hoc anno. ⁊. d. l. si cui.

Summarium.

1 ☞ Consules iurisditionem contentiosam habent.
2 Rationes redditurus libros rationum tradere debet.

Si cui libertas. Iussus reddere rõnem põt petere vt ponantur calculatores q iudicabũt de reliq̃s ⁊ libris rõnũ. h. d. ¶ In tex. ibi ꝯstituet. alias in litera cõstituent in plr̃i ⁊ tunc intellige sc3 ipsi cõsules qui p̃nunciabunt sicut refert. facit. l. arbitro. ꝟ. q satisd. co. alias est ꝯstituet: sc3 ipe arbiter. Et huicvl time ẽm bal. applaudet lr̃a. j. dũ dicit in singulari cuius. ⁊ sic vi-
1 det̃ magis de mente litere. ¶ † Itẽ no. arg. ex litera qđ cõsules habent iurisditionẽ cõtentiosam ad idẽ. l. ij. §. exactis. ꝟ. de ori. iur. ⁊ quod habet̃ in. l. iij. in fi. de arbi. l3 glo. sentiat contrarium. l. j. de
2 offi. ꝯsu. de quo per glo. ⁊ doc. in. l. j. §. si quis. ꝟ. de appel. ¶ † Itẽ no. qđ ille qui tenet̃ reddere rõnes nedũ tenet̃ rõnes assignare et reliqua soluere: sed etiã tenetur libros rationũ tradere quatenus pertinet ad ipsum dñm. ad idem. l. si ita fuerit. §. j. de ma. te. Et sic facit qđ tutor etiam teneatur librum rationum tradere pupillo. facit quod habetur in. l. j. §. officio. de tute. ⁊ ra. distraben.

Sub diuersis. In libertatibus leuissima in legatis nouissima spectatur conditio. hoc dicit.

Heredi et. Cõditio põt impleri in herede heredis non in herede legatarij. h. d. Et h3 tres lecturas vt p3 in gl. ¶ Nota qđ nomẽ heredis est nomẽ appellatiuũ. ⁊ verificat̃ etiã in herede heredis etiã in dispositione cõditionali. facit. l. fi. C. de here. insti. ⁊. l. j. ⁊. ij. cũ ibi no. ꝟ. de peti. heredi. sec⁹ in hoc noĩe legatarij: q2 non censetur appellatiuũ congruẽs heredi eius nã ꝑprie eius heres non dicet̃ legatarius. ideo qui d3 implere in p̃sona legatarij nõ dicet̃ implere si vellet ĩplere in p̃sona heredis eius. facit ad ea q̃ dixi in. l. q̃ conditio. ꝟ. eo. ¶ In gloss. j. in fi. contra istã materiã facit. l. cui fundus. ꝟ. e. vbi videtur qđ etiaz actiue nedũ passiue transeat ptãs implẽdi cõditionẽ ad heredẽ. S3 solue qđ ibi fuit in mora ille in cuius persona debebat ĩpleri cõditio. al's esset secus vt hac glo. ẽm Ray. de quo latius per bar. in. d. l. cui fundus. ⁊ facit qđ dicet̃ in. l. cum ita dat̃. §. fi. ꝟ. e. vbi etiã tangetur de scđa lec. hic posita contra quam Bart. hic instat. ⁊c.

Nonnunquã. Legatũ põt cõferri in alteri⁹ voluntatẽ velatã non explicitã. h. d. ¶ Itẽ nota qđ quedã expressa nocẽt que non exp̃sa non nocent. Et dicit Ja. de ra. qđ non est regula que minus habeat rationis q̃ ista. tamen ẽm veritatem potest ratio colligi ex his que habẽtur in. l. iij. de leg. j. nam differentia est an fiat expressio eo modo quo inest an non. ¶ In glo. ij. ibi: in heredis autem hoc de herede est falsum: vt p3 in. l. fideicõmissaria libertas. de fideicom. liber. ⁊ no. in. l. senatus. §. pe. cum ibi no. hic alleg. ¶ In eadẽ glo. ibi: sol. vt ibi q2 in arbitriũ ⁊ non est liberam voluntatẽ. ¶ In eadẽ gl. ibi. l. vetus. ibi exprimit̃ qđ nõ inerat vt ibi pt3: et eodem mõ nõ procedit qđ. ꝟ. dicetur de casibus speciale mandatũ requirẽtibus. Et ex hoc habes qđ interdũ expressa nocẽt q̃nq3 prosunt q̃nq3 nec nocẽt nec prosunt. S3 Ray. hic ⁊ bal. post eũ dicit qđ si exp̃ssio fit causa dubitatiõis tollẽde nil opatur. l. qui mutuam. §. j. ꝟ. man. Si vero fit causa noui iuris inducendi: tũc si tacitum non proderat. quod est qñ tacitum nõ subintelligebat̃ tũc expressum prodest. l. s3 si adijciat̃. ꝟ. pro so. ⁊. l. vetus. hic allegata. Si ante tacitũ p̃derat: vt q2 tacite inerat ⁊ subĩtelligebat̃ tũc exp̃ssio nocebit ẽm eum. vt sic opetur contrariũ taciti. ⁊ ita loquitur hec. l. ⁊. l. precibus. C. de impu. ⁊ alijs substi. Sed istud vltimũ intelligit bal. qđ expressio nocet taliter qđ reddit actum inutilem si per expressionem ratio vitiandi actũ occurrat. vt patet in hac l. alias non vitiat per no. in. l. si in diem. §. seruo. ꝟ. eo. ti.

Si quis seruũ. Adẽpto onere in vi ꝯditionis apposito nõ vr̃ ademptũ emolumentũ. ¶ No. qđ dixi in sũmario. Et de materia per Cy. in. l. si plures. in vltima. q. C. de cõdi. inser. ¶ In gl. cõpetit ibi. sed hic nõ in vi modi. ⁊ rõ diuersitatis est: q2 qđ est in cõditione nõ est in obligatione. l. si q̃s sub cõditione. ꝟ. si q̃s omis. cau. test. ⁊ sic nõ põt dici qđ ibi sit obligatio respectiua seu correlatiua vt est in mõ vt. l. j. ⁊. ij. C. de his q̃ sub mõ. et ideo sublata vna obligatione correlatiua vr̃ alia sublata. l. si. de acceptil. Et adde dictis Bar. in q̃one quã hic tangit de duobus fratribus institutis ⁊ grauatis inuicẽ si quis eo℞ decesserit sine liberis. nã cõcludit qđ si admittit̃ cõditio ex postfacto vr̃ etiã adimi fideicõmissum ꝑ rõnes suas nã hoc ver̃ videt̃ qñ erãt pariter instituti. quo casu si remaneret fideicõmissuz purũ vicissitudinariũ esset inutile: q2 tantũ haberet vnus dare quantũ recipe. facit. l. cũ pater. §. pater q filia. ꝟ. de lega. ij. Sed vbi essent dispariter instituti esset maius dubiũ. nã videret̃ secus: q2 cessat ratio p̃dicta. Nec ob. l. j. de pac. vbi cõditio appellat̃ fideicommissum q2 illud ꝑcedit ex mẽte disponentis de qua hic constat. Sed in dubio videret̃ secus per hãc. l. tñ adhuc forte põt dici idem ex presumpta mente testantis ẽm quã non est verisimile qđ velit grauare vnuz filio℞ restituere alteri si ꝯtingat illũ hr̃e filios ꝑ id qđ no. in. l. j. C. de dona. cau. mor. vñ in extraneis institutis inequaliter non videretur procedere dictũ suum per ea que habentur in. d. l. j.

Si quis legata. Clausula relata ad legata q̃bus dies non est apposita nõ refertur ad legatũ in tẽpus certe etatis collatũ. h. d. ¶ Inter. ibi trina die. hec verba expone vt in. l. iij. ꝟ. de annu. leg. nam est sensus qđ totum legatũ debet solui in tribus terminis. prima tertia pars in fine primi anni. alia in fine secundi ⁊ alia tertia in fine tertij.

Duobus eadem. Cõditio dandi adiecta pluribus diuiditur inter eos. h. d. ¶ Not. qđ portio deficiens accrescit cũ suo onere: ⁊ hoc q2 venit p ius accrescendi. secus qñ fit per ius non decrescendi: vt q2 essent re tantum cõiuncti. l. si separatim. ꝟ. eo. Si aũt essent re ⁊ verbis propter

pro pter coniunctionē verbalem videtur etiā repetitus modus. vt no. glo. in. l. que conditio. ṡ. eodem. ¶ In glos. j. ibi. l. si plures ꝛ de materia ibi plene per Cy. ꝛ. j. e. l. cui fundus.

Meuius cui fundus. Conditio desi-gnat nudum mi-nisteriū facti ꝛ dʒ impleri in forma specifica. h. d. ¶ Nota qd in impleméto cōditionis non consideraṫ interesse. secus in modo. l. titio centum. j. e. ¶ In glo. j. in fine. ꝛ facit qd not. in. §. incertis. insti. de leg. ꝛ ponit hic Bal. exemplū in spurio testato-ris vel in deportato vel etiā in fratre minore. Sed quod dicit de deportato vel pendet ex his que habētur in. l. j. C. de here. insti. sa-tis tamen pōt tolerari exemplū in casu illius. l. qꝛ lʒ incipiat da-tū non retinet cum fiscus auferat. vt tangiṫ. j. in glo. fi. ꝛ no. in. l. in oībus. de dona. cau. mor. ꝛ sic cum litera dicit in fine capitur. expone. i. accipiṫ. per. l. aliud est capere. j. de ver. sig. nā ex quo vi conditionis relinquitur videtur cessare disputatio de qua in. d. l. j. ¶ Qd aūt dicit de fratre minore non videṫ verū: qꝛ aliquid in necessitatem ipsorum potest relinqui. vt in cle. exiui. §. cupiētes. de verb. sig. ¶ In glo. ij. ibi fauore pupilli. Nota diligenter hanc solutionem: qꝛ facit pro his que dixi in. l. qui heredi. in prin. ṡ. eo. ¶ In eadē glo. ibi nō debet impleri: sed ibi derisoria erat conti-nens turpitudinem. hic secus. ¶ In eadem gl. in fi. sol. vt ibi no. quia ibi fiebat in vi dispositionis. hic in vi cōditionis. Et ex hoc nota qd aliquid potest fieri per viam dispositionis. cui tamen vi detur ob. l. seius ꝛ augerius. cum ibi nota. j. ad legem falc. Sed dic vt dixi in. d. §. fi.

Summarium.

1 ☞ Diuisio facta ex eodem testamento censetur vbi eadem res pluribus legatur.

Cui fundus. Conditio dandi adiecta vni non scinditur secus si pluri-bus adijciatur. h. d. Et primo loquiṫ qñ ꝯditio adijci tur vni. Scdo qñ pluribꝰ. Tertio qñ fuit adiecta vni sed deuenitur ad plures. scda ibi: dissimilis. tertia ibi: in eo vero.

1 ¶ † Not. scdo qd vbi pluribus legaṫ eadē res videṫ ex eo ipso te-stamento facta diuisio. facit. l. plane. §. si coniunctim. de leg. j. Et sic facit qd tales nō dicātur re coniuncti cū sermo testatoris ḃm hoc non videatur cuiqꝫ solidū assignare: ꝛ sine dubio iste tex. ꝛ il le. §. fortiter faciunt contra opi. glo. ꝛ Bar. dicentiū etiā tales re coniunctos nisi adijciatur expresse pro equis portionibus. Bar-tū nititur respōdere ad istum tex. qd diuisio fit potius ex mente quā ex verbis. quod videtur etiam hic sequi Bal. facit. l. noīs et rei. §. verbum ex legibus. j. de ver. sig. Sed de hoc dicendūvt in. l. re coniuncti. ṡ. de leg. iij. ¶ Itē no. qd vbi plures subrogantur lo co vnius pro vna persona reputātur. ¶ † Item no. ḃm vn ū intel lectum qd ius implendi conditionem transit ad heredem qꝛ ille in cuius persona dʒ impleri fuit in mora. de quo hic per Bar. et per Cy. in. l. si plures. de condi. inser. ¶ In glo. fi. ibi. ex noua vo-luntate legatarij. forte voluit qd per cessionē factā per legatariū pluribus deuentū sit ad plures. nā ponit spem legati conditiona lis cedere. facit. l. spē. C. de dona. Itē pōt ꝯditio dandi per alium impleri. l. fi. de ꝯdi. insti. ideo sufficiet qd isti adimpleāt dūmō vi uo legatario nō potuerūt tū p partes iplere. sic nec pōt ipse lega-tarius. sequēs aūt expositio vṙ falsa: cū legatum cōditionale non trāsmittatur sed saluatur qñ heres fuit in mora recipiendi obla-tū sibi cā ꝯditionis implēde. vt hic est casus singularis. Et si di-cas nōne tūc hṙ pro impleta. l. iure ciuili. ṡ. e. ꝛ. l. fi. C. de ꝯdi. inser. ꝛ sic nō dʒ amplius impleri. dic illud ꝑcedere qñ legatarius hʒ penes scipm legatū. secus si sit penes heredē lʒ dñium etiam esset penes legatariū. nā tūc admittiṫ purgatio more ēt ex pte heredis ad exceptionē ꝯsequendā. lʒ nō admittaṫ ad ꝯsequendā actionē. cū hic tracteṫ de eo qd erat in ꝯditione: ꝛ sic nō in obligatione fa cit qd hṙ in. l. thays. §. mora. de fideicō. liber. ꝛ qd dictū fuit in. l. hec ꝯditio. ꝛ. l. in testō. ꝛ. l. mutiane. ṡ. eo. ꝛ est de mente Cy. in. l. si plures. in pe. q̄one. C. de ꝯdi. inser. ꝛ Bar. hic. Et pōderat bñ qd nō curat an dñiū sit translatū vel nō: qꝛ facit ꝯ eum in opi. quā te-nuit in. l. hmōi. §. si titio. ṡ. de leg. j. ꝯ intellectū. l. plane. §. si duobꝰ de quo ēt ibi dixi. Tertio pōt intelligi sed Oldr. ꝛ Cy. ḃm. l. que sub ꝯditione. §. fi. de ꝯdi. insti. qñ relictus fuerit fundus si iurauerit. x. dare heredi. nā remittiṫ ꝯditio iuraméti ꝛ remanet alia de dādo ex iuris dispōne q̄ nō impedit transmissionē vt ibi. ꝛ. l. ꝯdi tiones q̄ extrinsecus. j. eo. ¶ Quarto mō pōt intelligi de substitu tis legatario de quo hic p Bar. q istud reprobat. ¶ In. e. gl. ibi. l. legatariꝰ. Sed ibi nō erat in vi ꝯditionis. ideo p. l. xij. tabularū di uidiṫ: lʒ hic est ꝯditio: ꝛ sic nil est in obligatiōe. vñ nō pōt diuidi. An aūt in vltimis volūtatibꝰ qñ dispō incipit a precedēti dispo-sitione: ꝛ seqṫ ꝯditio trāseat ad heredē ptās implēdi vel ēt qñ in cipit a ꝯditione ꝛ ex impleméto futurus est ille cui aliquid venit applicandum. an similiter tūc potestas implendi trāseat ad here de. n. aliquid tetigit hic bar. ꝛ pleniꝰ. j. e. l. a testatore. ꝛ ibi de hoc dicetur. ꝛ tetigi etiam in. l. si. x. cum peticro. j. de verbo. obliga.

Summarium.

1 ☞ Dictio vt cōditionē inducit.
2 Astutia quandoqꝫ sapientia vocatur.
3 Seruus pro impleméto cōditionis de peculio dare potest.

Quesitum est. Seruꝰ iussus prestare ope-ras pōt p se operari nisi an herede impediaṫ tunc em̄ cōditio hṙ pro impleta. h. d.

1 ¶ † No. ꝙ p dictionē vt ēt inducīṫ cōditio qñ dʒ ꝑcede re implementū. ꝛ sic bñ facit ad no. per Bar. in. l. quibꝰ diebꝰ. §. fi. vt nō simpliciter i modo ꝯsiderādo debeat attēdi dictio vt vel si. sed etiā debeat cōsiderari an debeat ꝑcedere implemētū vel non. ¶ Item no. ꝙ ille qui apponit conditionē videṫ velle illā debere

2 impleri. facit qd habeṫ in. l. si quis locuples. de ma. testa. ¶ † Itē not. ex tex. cū gl. qd calliditas siue astutia interdū appellaṫ sapia. ꝛ facit ad id qd sepe vulgariter dicitur. talis est multū sapiēs qñ est maliciosus ꝛ astutus. sentit tñ glo. qd non est vera sapiētia. nā vt dicit Dy. vere sapiēs neminē vult decipere neqꝫ decipi. alleg. l.

3 j. C. de auripōd. lib. x. ¶ † Itē no. qd seruus ꝑ impleméto ꝯditio-nis pōt dare de peculio si non ꝓhibeṫ ab herede. qd intellige nisi esset legatū peculiū: qꝛ tūc ꝓhibere non posset. l. si peculium. cum ibi not. j. de statu libe. ¶ Itē lʒ ꝓhibeat non tñ nocet seruo vt hic pꝫ. ꝛ. l. iij. §. fi. ṡ. de cōdi. ob. cau. ¶ In glo. j. in fi. caue: qꝛ nō est ne-cesse intelligere ꝙ testator reliqrit libertatē si. v. operas dederit. Sed pōt intelligi ꝙ formaliter disposuerit vt in litera hṙ nā nihi lominus erit conditio ex quo testator voluit precedere implemē-tum: vt in litera dixi fateor tamen ꝙ in effectu perinde est ac si re-liquisset libertatem si operas dedisset.

Si ancille. Cōditio q̄ pōt statu mutato iple-ri dṙ possibilis. h. d. ḃʒ Bal. Et ꝑ-mitte pro euidētia ꝙ inter seruū ꝛ liberū nō est matri-moniū sed potiꝰ contuberniū de iure ciuili. vt hṙ in. l. cum ancillis. C. de incest. nup. secus de iure canonico per. c. j. ꝛ per totū de coniu. ser. ¶ Itē no. qd ex mente ꝓferentis in implemen-to cōditionis etiam habetur respectus ad mutationē status quā do verba non possunt aliter verificari: alias videretur secus per no. in. l. qd seruus. ṡ. de condi. ob cau. ¶ Itē no. ꝙ in cōditione in terdum solū intelligiṫ repetita substātia persone posite in disposi tione ꝛ non persone qualitas. ꝛ hoc ideo qꝛ verba cōditionis ali ter cōmode non possunt intelligi. alias esset secus. l. qui tibi. ꝛ ibi no. per Bar. ṡ. de aur. ꝛ ar. le. ¶ In glo. j. ibi. ꝛ post fiat serua. sub au. ante diē legati cedentē. ꝛ sic anteq̄ nupsit. Sed cōtra hoc for titer facit. l. arist. j. de ma. testa. seu de ma. vin. Sʒ potes dicere qd ibi fiebat mutatio de seruitute ad aliam speciē seruitutis: hic de hereditate ad seruitutē que est maior mutatio.

Intercidit. Legatario mortuo vel libertate priuato pēdēte ꝯditione legatū extinguiṫ secꝰ si sola ciuitate priueṫ. h. d. ꝛ est singularis lex ꝛ forte nō est alibi. ꝛ prīo loquiṫ qñ iteruenit mors naturalis. Secūdo qñ mors ciuilis priuās solum a ciuitate. Ter tio qñ priuat etiam libertate. secunda ibi: quid ergo si non. tertia ibi: non idē. ¶ Itē nota qd in legatis sufficit legatariū esse capa-cem tpe cedentis diei legati. ꝛ sic euenietis conditionis qñ legatū est cōditionale saluo nisi priuatus fuerit libertate: vt ꝓbatur hic singulariter in fine. ¶ Et ex hoc no. limitationē ad illud qd diciṫ qd media tpa nō nocēt in. l. sed in cōditione. §. solemꝰ. de here. in-sti. qꝛ illud verū nisi medio tpe perdita fuerit libertas: qꝛ factꝰ sit seruꝰ pene vt hic ꝓbaṫ melius q̄ alibi in corpore iuris. ꝛ ad id qd dixit de capacitate scdm tempus cedentis legati. bene facit quod habeṫ in. l. non intelligiṫ. j. de iure fis. ꝛ. l. si cognati. j. de reb. dub. qualis autē capacitas ꝛ quo tpe requiratur in herede instituto. dic vt in. l. si alienum. §. in extraneum. de here. inst. ¶ Nota istud vulgatū ꝙ seruitus morti cōparatur. facit. l. seruitutem. ad finem ti. de re iud. ¶ In gl. arbitror. ibi. §. filiū. dic vt clarius qd ibi tpe delate possessionis erat deportatꝰ hic añ diē cedentis legati: ideo non nocet si tpe euenientis conditionis. ꝛ sic cedentis legati tpe reperitur restitutus. ꝛ sic dʒ intelligi hic secus si non reperiretur restitutus: lʒ postea restitueret ḃm Dy. ¶ In eadē glo. ibi vt non possit ei legari. ꝛ sic acqret monasterio. facit qd dictū fuit in. l. si filio. ṡ. eo. ꝛ hoc intelligit Bal. nisi esset de ordine minorū: cū illa regula reddat quē incapacē in cōi ꝛ particulari: lʒ minꝰ large lo-cutus est: qꝛ non reddit quem incapacē pro relicto necessitate im-minente. l. seruus ad custodiam. ꝛ ibi per Bar. ṡ. de adi. leg. ꝛ ple ne per eundem in primo ꝛ scdo libro minoricarum.

Summarium.

1 ☞ Dictio quasi est nota imperfectionis.
2 Dictio vt aliquando pro si ponitur.
3 Positio negatiua facti esse dicitur.

In facto. Ponit vnā distinctionē satis clarā ꝛ nō eget summario. ¶ No. qd late sum-pto vocabulo oīs cōditio que non cōsistit in iure pōt dici

cõditio facti. ꝛ sic etiã cõditio dãdi. nã hoc procedit late sumpto
1 vocabulo. ¶ † Itē no. ex tex. cõiuncta gl. qḋ dictio quasi est nota
2 imperfectionis. ¶ † Itē nota qḋ interdũ dictio vt ponitur ꝑ si. nã
nõ est absonũ vt vna dictio ponat̃ ꝑ alia vbi expedit. l. has cãs ꝛ
3 ibi no. ꝭ. eodē. ¶ † Itē no. ſm Bald. qḋ positio negatiua dr̃ facti
esse. Sed certe hoc est verũ qñ factũ concernit ꝛ non iuris disposi-
tionē. l. ornamentoꝝ. cũ ibi no. de aur. ꝛ arg. leg. ꝛ adde tex. in. c.
j. de cõfess. lib. vj. vbi est expressum qḋ positioni negatiue qñ in fa
cto consistit dꝫ respõderi: lꝫ olim essent dubitationes. ¶ In glo.
ij. in fi. vel pôt dici qḋ hic ponitur principalis diuisio: sed qḋ tan-
gitur in. l. in testõ. est potius subdiuisio q̃ principalis diuisio.

Fiscus. Non summat̃. vel sic ſm Dynum ꝛ Bal. Quo ad effectum idē iudicãdum est de onere in vi cõditio nis quod de onere in vi modi. h. d. ¶ In tex. ibi: onere. subaudi. in vi modi posita ſm Dy. ꝛ intellige qḋ peruenit ad fiscũ legatũ. quia confiscata fuerunt omnia bona iure ipsius legatarij. glo. tñ prima intelligit tex. qñ a principio relinquitur non capaci. Sꝫ intellige illam qñ ex toto nõ erat capax: sꝫ poterat accipere ad commodũ fisci: lꝫ nõ ad suum secus alias esset per no. in. l. iij. ꝟ. de his q̃ ꝓ non scrip. ꝛ in. l. j. §. pe. ꝟ. de his que in testa. delē. vbi bona gl. ꝛ que no. etiam in. l. j. C. de hered. insti. Et secundũ predicta etiã debet intelligi quod no. glo. in. iij. §. legari. insti. de leg. ꝛ facit ad predicta quod habetur in. l. illud est capere. ꝭ. de verbo. significa.

Summarium.

1 Dictio ad/conditionem inducit.
2 Peruenire ad aliquem effectualiter quando quid dicatur.
3 Prohibitũ perpetuo cēsetur qḋ ad tempus ꝓhiberi nõ reperit̃.

Si vir vxori. Relictũ in tp̃s liberoꝝ intelligit̃ de pcreãdis post testm̃ nisi testator aliud expressit. hoc dicit. cum se. ¶ † No. qḋ
1 per dictionē ad/inducit̃ conditio qñ respicit futurum euentũ de quo per Bar. in. l. j. ꝟ. eo. ¶ Itē no. qḋ in dubio nõ videtur testator sensisse de liberis ex alio viro pcreãdis post mortē suã nisi hoc exprimat: ꝛ sic facit ſm Bal. pro marito qui aliqd legauit vxori sue si post certum tempus nupserit post mortem suã.

Cuidã non. Tantũ quis videt̃ capere quãtũ sibi remanet deducto eo qḋ soluit̃ cã conditionis implende. h. d. ¶ † Nota qḋ illud dr̃ effectualiter ad aliquem
2 peruenire qḋ ad eũ peruenit deducto onere: ꝛ sic facit qḋ solũ id dicat̃ esse in redditibꝰ castri vel ciuitatis qḋ supest deducto onere. ¶ Item facit ſm Bal. qḋ si quis donat vltra summam a lege taxatam in. l. sancimꝰ. C. de dona. cũ aliquo onere adiecto quod in effectu ascendit ad valorē quãtitatis vltra summã. qḋ talis donatio non egeat insinuatione. ¶ Itē facit qḋ si solui dꝫ certa gabella. puta. vj. denarij pro libra precio rei vendite quod debet intelligi de precio quod superest deductis sumptibus proxenete et similibus. nisi aliud expresse sit statutum. vel aliter se habeat consuetudo. facit. ꝭ. ad legem falc. in. l. quãtitas. de quo hic per Bar. qui videtur ponderare verba an statutũ velit solui gabellam pro precio quod peruenerit ad venditorem: an vero pro precio quo res fuit vendita an vero simpliciter pro precio rei. ꝛ hoc vltimo casu dicit intelligendum de precio qḋ tamen cum effectu peruenerit. Sed contra ipsum fortiter facit quod habetur in. l. ad veterani. §. j. ꝭ. ad legē fal. vbi falcidia que debet detrahi de legatis. vt. l. j. §. j. ꝭ ti. j. primo detrahitur simpliciter de legato iuxta formã legati: nõ attento eo qḋ effectualiter preuenit: ꝛ pro hoc etiam facit qḋ precium rei dicitur illud pro quo res vēditur. iuxta illud vulgatũ. res tantũ valet quantũ vendi potest. l. precia rerum. ꝭ. ad legem fal. ꝛ istud videtur verius. facit qḋ no. Ang. in simili in. l. nõ amplius. ꝛ quod ibi etiam dixi in prin. ꝟ. de leg. j. ꝛ qḋ not. idem Barto. in. l. fructus. §. solu. ma. vbi dicit qḋ si pro qualibet corbe frumenti recollecti debet solui certa gabella non deducuntur expense. ergo eodem modo hic quãdo de precio cuiuslibet rei dꝫ solui gabella. Nec ob. tex. iste qꝛ quod hic dicitur ꝓcedit vt legatum in dubio potiꝰ valeat q̃ pereat. arg. l. quoties. de re. du. que ratio cessat in casu ꝓposito in quo agitur ad detractionē que propter predicta de toto precio videt̃ fienda. Nec ob. etiam quod habetur in. l. fructus. ꝟ. sol. ma. vbi fructus intelligũtur deductis expēsis: qꝛ illud ꝓcedit qñ in gñe fit mentio de fructibus a iure. vt ibi no. Barto. vnde secus quãdo specifice fit mentio de corbe frumenti vt ibi dixit Bar. ¶ In glo. sup verbo capienti. ibi nisi duas. imo debuit dicere nisi vnam. vt aperte patet in. l. ij. hic alleg. ꝛ no. gl. in. l. ij. ꝟ. de reg. ca. ꝛ dixi in. l. plautius. ꝟ. eo.

Cũ vir vxori. Conditio que inducit viduitatem in omne tempus respectu omnis persone ꝛ omnis loci spernitur a iure. secus si inducit viduitatē respectu certe persone vel certi loci vel tēporis. hoc dicit. cum duabus sequentibus vsq; ad. l. legato. ¶ In tex. ibi: ne nupserit. i. ne nubē do decesserit ſm Dyn. ¶ No. quod vbi testator reliquit aliquid vxori si non decesserit a liberis videtur hoc facere vt ipsa habeat curam filioꝝ: ꝛ vt corrigat ꝛ castiget. facit. l. qui aliena. §. quãq̃.

3 de neg. gest. ¶ † Nota quod aliquid prohibetur perpetuo quod non prohibetur ad tempus. facit. l. in hoc iudicio. §. si conueniat ꝟ. commu. diui.

Summarium.

1 Nubere bonum est sed melius non nubere quã male nubere.
2 Ueritas est omnibus preferenda.

Cum ita. Sũmata est in precedēti. ¶ Not. illud vulgatum quod de vno permittitur de ceteris prohiberi videtur. facit. l. cum pretor. ꝟ. de iudi.
1 Item qui de vno prohibet de ceteris permittere videtur. ¶ † Itē no. qḋ melius est mulieri non nubere q̃ male nubere. ¶ Itē not. illud vulgatum ſm Pet. qḋ melius est esse solum q̃ male sociatũ.
2 ¶ † Item not. veritatem sequendã. facit qḋ habetur in. l. j. ꝟ. de iusti. ꝛ iur. ꝛ lex etiam dicit eã colendã in. l. j. de lati. liber. tol. ¶ Itē no. qḋ interdũ permissum est aliquid ꝓhibere specialiter qḋ non est permissum generaliter. facit qḋ no. in. c. j. de alie. feud. in vsi. feud. ꝛ in. c. si sacerdos. extra de offi. ordi. Et adde ad intellectum huius. l. quod habetur in. l. pe. cũ ibi no. ꝭ. qui ꝛ a quibus. vbi videtur etiam viduitas temporalis prohiberi: sed solue vt ibi.

Summarium.

1 Suspectos dicēs oēs de ciuitate in fraudē dicit̃ hoc facere.
2 Factum in fraudem legis est inualidum.

Hermo. Sũmata est cũ. §. fi. l. lꝫ si hoc. ¶ No. arg. qḋ eo ipo qḋ qs dicit aliquos suspectos in cõsultores vel iudices vr̃ oēs alios dare in
1 cõfidatos: ꝛ similiter ecõtra. ¶ † Itē not. arg. qḋ si qs dat suspectos oēs de ciuitate videat̃ facere in fraudē: si forte commode alibi pars nõ pôt litigare ſm Dy. ꝛ Bar. ¶ Itē no. ex fine arg. pro statutis factis in fauorē reip. qḋ illa sint adiuuanda per interpretationē etiã extensiuã. facit qḋ habet̃ in. l. si quis in graui
2 §. vtrum. ꝟ. ad silleia. ¶ † Ultimo not. qḋ factum in fraudē legis non dꝫ tenere. de quo in. l. fraus. ꝛ. l. contra leges. de legi. ꝛ extra de reg. iur. c. certũ. lib. vj. ꝛ quod dixi de extēsione intellige ſm ea q̃ dixi in. l. si vo. §. de viro. ꝟ. so. ma. ¶ Itē notare potes qḋ vbi alicui interdicit̃ locus vr̃ etiã interdictꝰ actꝰ fiendus in loco ꝛ sic facit ſm bal. qḋ si canonico interdicat̃ interessentia in choro vel capitulo intelligat̃ etiã interdicta electio q̃ ibi hꝫ fieri. facit extra de ꝯsue. c. cũ dilectus. ſm Bal. ¶ Itē facit hec. l. cum precedentibus ſm eũ qḋ lꝫ si fiat legatum alicui si non ingrediatur monasteriuꝫ vel religionē rejciat̃ conditio per id quod habet̃ in. §. lꝫ hoc presenti in aut. de san. epi. colla. ix. tñ si relinquit̃ aliquid alicui si certam religionē puta minoꝝ nõ fuerit ingressus qḋ teneat relictũ ꝛ non spernatur cõditio: cum multe alie sint religiones quas potest ingredi. quod est multum no. ad ea que habentur in. d. §. sed hoc presenti. ꝛ in aut. nisi rogati. C. ad trebellianum.

Legato sub. Morte heredis grauati non extinguit̃ legatũ cõditionale. h. d. ¶ No. qḋ dixi in sũmario ꝛ est rõ ſm Pe. qḋ heres obligat̃ ex quasi ꝯtractu ꝯditiõis. l. apud iul. in fi. qui. ex cau. i pos. ea. ideo dimittit heredē suũ obligatũ secus qñ legatariꝰ decedit pendente conditione qꝛ solũ innitit̃ ex vltima voluntate. ideo nõ transmittit ad heredē. secus in ꝯtractu. vt in. §. ex ꝯditionali insti. de ver. ob. ꝛ redditur ratio diuersitatis ꝑ glo. ibi: ꝛ facit etiã qḋ habet̃ in gl. in. l. si vxor. C. de condi. inser. ꝛ limita hanc. l. nisi esset conditio dãdi in persona heredis: ꝛ legatariꝰ fuisset in mora per id quod habetur in. l. penul. ꝭ. eo. ti.

Summarium.

1 Preiudicãs sibi in vno non cogitur sibi in alio preiudicare.
2 Expresso representato non representatur tacitum.

Heres statuliberũ. Lꝫ libertas repsentet̃ cõditio tñ fideicõmissi dꝫ expectari. h. d. ¶ † No. qḋ qui preiudi-
1 cat sibi in vno nõ conpellit̃ sibi piudicare i alio qḋ nõ est illi cõueniens vel ꝯnexũ. ꝛ ad hoc pôt allegari ſm Bal. ¶ Et ex hoc etiã no. qḋ satis est si fiat alicui gratia in vno lꝫ in alijs nõ
2 fiat. facit. l. tutori. C. de neg. ge. ¶ † Item nota qḋ lꝫ representetur expressum non tñ representatur tacitũ ſm Bal. Sed certe istud notabile non videt̃ hic bñ colligi ꝑpter literã dũ dixit in euentũ cõditiõis fideicõmissi relictũ: ꝛ sic quodãmõ in fideicõmisso fuit adiecta ꝯditio q̃ fuit adiecta in libertate. secꝰ si nõ fuisset adiecta. sed solũ tacite repetita per. l. q filio. §. si quis seruũ. de here. insti. iuncta. l. si seruus cõis. eo. ti. de quo etiã hic ꝑ Bar. ¶ In gl. j. ibi l. fi. Solutio ſm Petrũ qḋ ibi negligentia pariter se habebat ad omnia: ꝛ sic erat abnegatio totius diligentie. Ideo nimirum si in omnibus preiudicat. hic vero fuit diligens in vno: faciendo in illo gratiam. ideo non sequitur quod in alio separato debeat vel videat̃ facere gratiã. vel solue vt colligitur ex nota. per glo. in l. si res. in princip. ꝟ. de aliena. iudi. et ibi per Bartolũ in. l. si seruus. ꝭ. vi bonorum raptorum. ¶ In eadem gloss. ibi. l. duos. sed

solue vt ibi

solue.vt ibi no.i gl.pe.qꝛ cõditio adiecta in instõne intelligébatur repetita in legato.ideo si extitit cõditio institutionis ꝓpter emã cipationé cõsequenter etiam intelligitur extare conditio fideicõ missi seu legati.hic aũt ante euentũ cõditionis facit gratiã in libertate.vnde non sequitur qð per hoc videatur fecisse gratiã in fideicõmisso quod est separatum ab ipsa libertate.

Cum sub hac. Si deficit cõditio pro qua interposita fuit cautio mutiana debetur legatum ei in quem in eum casum fuit translatũ.h.d. ¶No. qð in ista cõditione negatiua si legatarius nõ manumiserit seruum habet locum cautio mutiana.quod videtur mirũ cum põt existere conditio viuo legatario per morté serui.Sed istud est ex eo ẽm aliq̃s: qꝛ seruus forte erat coniunctus sanguine ipsi legatario:ꝛ sic erat triste expectare mortem ipsi legatario.facit.l.cũ tale in prin.ĩ.eo. sed istud est diuinare.vnde Pe.dixit illam nõ expectari:qꝛ dãnosum est expectare talem euentũ ipsi legatario.Sed hec etiam videtur tuta:qꝛ ẽm hoc idé videretur si dictum esset si equũ non dederit alicui ꝓpinquo forte ipsi legatario.qð nõ videtur verũ nec videtur cautum.ideo dic qð triste est expectare morté alicuius de familia vt dictũ fuit in.l.mutiane.s.e. ¶Ité no.ar.ad questioné quãdo eligũtur duo in potestatem alicuius ciuitatis ex ordine:tũ qꝛ primo vnus ꝛ in defectũ ipsius alter:qð licet ꝓmus acceptauerit si tũ mortuus est anteq̃ accepit beneficiũ alter dꝫ hr̃e ipm officium.de quo hic per Dy.ꝛ Ja.de are.ꝛ Bar.qui dixit diligenter verba ponderãda. Et adde quãdo electus fuit secũdus si primus nõ acceptauerit. qð videtur etiã si ꝓmus acceptet si tũ accepto nõ habeat locũ vel effectũ:qꝛ moriaꝛ añ ingressum qð debeat scõs venire:lꝫ bart.contra post predictos.nã verbũ acceptauerit dꝫ intelligi:scꝫ cum effectu.ar.l.j.§.hec aũt verba.s.qð quisqꜫ iur.ꝛ eoꝝ que no.in.l.post aditã.C.de impube.ꝛ ali.substi.ꝛ in.l.j.§.si post aditã.ad tertu.ꝛ in.l.ꝛ si sine.§.sed qð papi.de mino.ꝛ in.l.qð si minoꝛ.§.restitutio.e.titulo.In q̃bus ptꝫ qð si instituto adeũte expiret substitutio.illud verũ vr̃ si cũ effectu adierit.ita qð nõ restituaꝛ aduersus aditioné.facit etiã qð not.in.l.ex ꝯtractu.de re iu.nisi saluando bar.dicas qð aliud est qñ restõ aduersus aditioné cum illa veniat ad rescindendũ aditioné ipam:ꝛ ideo nimirũ si hr̃ pro nõ facta.l.qð si minoꝛ.§.restitutio.s.de mino.nã secus vr̃ si nõ restitueretꝛ aduersus aditioné:lꝫ alias aditio forte nõ sortiteꝛ effectũ: vt qꝛ institutus post aditã hereditaté decederet sine herede.facit.l.si sine herede.s.de admi.tu.nã tũc nõ vr̃ vocari substitutꝰ:qꝛ nullo iure caueꝛ:ꝛ qꝛ vr̃ impediri per.d.l.post aditam. ¶Ité no.qð qñ legatarius legato priuaꝛ in certo casu ꝓpter contrauentioné nõ intelligiꝛ tunc fideicõmissum ab eo relictũ sed potius ab herede.secus qñ non priuaretur.l.codicillis.in prin.de vsufruc.lega.

Summarium.

1 ¶Conditio in dubio est intelligenda de futuro.

Si ita legatũ. Uerbũ quod reperiꝛ in preterito ꝛ futuro.in dubio intelligiꝛ in vltimis volũtatibus in futuro.h.d. ¶1 No.
1 qð ꝯditio in dubio intelligitur de futuro. tũ si ponderetur hec litera non ꝓbat istud absolute nec qð dictũ est in sũmario nã loquitur qñ ꝯditio respicit certam personã ꝛ testatoꝛ sciebat factũ preteritũ.ꝛ sic a ꝯtrario.secus si ignorasset. facit qð dixi in.l.solemus.s.e.Et hec faciũt ad.q.si testatoꝛ religt cuilibet filie sue q̃ vidua fuerit.x.an.ad legatũ admittaꝛ filia q̃ vidua erat tpe testaméti.Bar. simplr̃ dixit qð non in.l. hoc articulo.s. de here. insti.Sed certe dictũ suũ non videꝛ verum.primo si testatoꝛ ignorabat eã viduã q̃nimo etiã non videtur verum si sciebat.si tamé postea tpe mortis testatoris fuerit vidua.ar.l.pe.s.de test.tu.ꝛ ꝓ hoc etiã facit:qꝛ illa verba vidétur verificari etiã in illa q̃ fuit vidua tpe testaméti dũmodo sit vidua tempore mortis.facit quod hr̃ in.l.verbũ erit.ĩ.de ver.sig. ꝛ quod no. glo.in cle.j. de conces. preben.vbi si mãdaꝛ puideri de vacatura cõprehendiꝛ etiã illa q̃ vacabat tpe date dũmodo vacet tempore ꝓuisionis. Nec ob. iste ter.qꝛ hic dispositio erat relata ad certã personã. ideo si testatoꝛ sciebat eã nupsisse nõ vr̃ de illo matrimonio sensisse. Et eodé mõ si specifice reliquisset tali filie sue si vidua fuerit forte nõ sufficeret qð permaneret vidua si vidua erat tpe testamenti:sed requireretꝛ qð denuo fiat vidua ex alio mr̃imonio.ar.huiꝰ ter. Ul' subtiliꝰ cõsiderãdo forte põt dici qð aliud est dicere si nupserit ꝛ aliud si nupta erit.ꝛ silr̃ aliõ é dicere si viduabiꝛ.ꝛ aliud si vidua erit.nã illa cõditio si nupserit vel viduabiꝛ non vr̃ verificari nisi de nouo impleatur qñ testatoꝛ habebat scientiam preteriti alias vt dixi ex iuris interpretatione verificareꝛ cũ nõ sit ꝯditio q̃ faciliter eueniat facit qð no.in.l.ij.s.e.Sed cõditio si nupta erit vel si vidua erit vr̃ verificari etiã in illa q̃ durat in matrimonio vl' etiã viduitate durat per ea que habétur in.d.l.verbũ erit.ꝛ facit qð habeꝛ in.l.fi. C.de indic.vidui.nõ em̃ illa verba si nupta erit.vidétur sonare in nouum matrimonium:lꝫ secus qñ dixit si nupserit. nec similiter illa verba si vidua erit sonant necessario in nouam viduitatem.

Si ita expressum. Cõditio si voluerit legatarius facit ꝯditionale legatũ.h.d. ¶No.ꝓ hac.l.posse explificari illud vulgatũ expressa nocét ꝛc.vt ptꝫ hac.l.iũcta.l.cũ pater §.surdo.s.de leg.ij. ¶Ité facit scðm Bal.Ray.ꝛ Old.qð si testatoꝛ reliquerit vxori sue fundũ si voluerit morari cũ filijs.ꝛ si noluerit reliquit centũ:qð si decedat añq̃ aliq̃d declaret nihil trãsmittat.facit.l.huiusmodi.ĩ.qñ di.leg.ce. ¶In glo.ptinere.ibi:sꝫ hec expressa nocét:quasi velit qð fallit in casu isto in quo expssio eius qð tacite ierat opereꝛ.Sed qꝛ nõ assignat rationé dic qð exprimiꝛ aliter q̃ ierat:nã duplex est acquisitio in legato:vna reuocabilis que fit etiã ignorãti:alia irreuocabilis que nõ fit nisi volẽti.l.si qs ita hereditaté.cũ ibi no.s.de cõdi.istitu.mõ cõditio si voluerit tacite ierat acq̃stioni irreuocabili nõ acq̃stioni reuocabili:sed cũ exprimiꝛ inest etiã acq̃stioni reuocabili:ideo exprimit aliter quã inest.Et iõ aliter operaꝛ expssio:ꝛ hoc fuit de méte glo.in.l.aliq̃ ĩ.eo. ¶Et hoc facit qð qñ legaꝛ alicui aliq̃d si satisdederit de aliquo faciẽdo qð legatũ deberet dici cõditionale:ꝛ nõ trãsmitti ad heredé:qꝛ lꝫ cõditio si satisdederit insit tacite in mõ implẽdo iest in effectu executioni.qð ptꝫ:qꝛ nata est actio añ modũ impletũ:sꝫ qñ exprimiꝛ vr̃ exprimi ad substãtiã legati.facit qð habeꝛ in simili in.l.iij.§.filiꝰ.de lib.ꝛ posth. ¶Sed potes dicere sustinẽdo qð nõ impediat trãsmissioné talis expssio ꝓut voluit Bar.in.d.§.ꝛ videꝛ de méte ter.ibi:inquãtũ parificat legatũ relictũ sub mõ vel sub cõditione si satisdederit de mõ implẽdo:qꝛ ibi illud qð tacite inerat tẽdebat ad quãdã cautelã rei de qua agiꝛ:iõ tunc expressio non operaꝛ:vt ibi est casus sing.ꝛ hũ facit.l.huiusmodi.scðm vnũ intellectũ de le.j.ꝛ qð habeꝛ in.l.muto.§.sub cõditione.s.de tute. lꝫ iste ter.possit etiam aliter intelligi.vt dixi in.l.j.s.eodem.

Quos mater. Cõditio tacite ex testõ proueniẽs impedit diẽ legati cedere quo ad acq̃stioné.h.d. ¶No. q̃ cõditio adiecta in institutione intelligiꝛ repetita in legato: de quo in.l.auia.j.e. ¶In glo.pure.in fi.quasi secꝰ si testatoꝛ expssit hoc vbũ pure:ꝑ ea que habenꝛ.s.de leg.j.l.quesitum.§.j. ¶In glo.fi.ibi.l.heres.solue qð hic ideo qꝛ cõditio adiecta in istitutione intelligiꝛ repetita in legato vt dicit glo.precedens.si eoipso qð extitit cõditio institutionis extitit conditio legati:sed in contrario fecit gratiam de libertate ante euentum conditionis vt ibi sumitur.

Summarium.

1 ¶Modo fauorem legatarij respiciente non tenetur de modo implendo cauere.
2 Causa qñ finalis ꝛ qñ impulsiua dicatur.
3 Modus finalis ꝓsumiꝛ cãm fauorabilé respiciens.
4 Matrimonia debét esse libera.
5 Operas suas imperpetuũ locare nemo potest.
6 Uiri interest dotem habere.
7 Cautio nõ requiriꝛ vbi legatũ in vsum destinatũ conuertitur.
8 Sentẽtia cõtra maritũ lata non nocet mulieri.
9 Mulier qñ dotata dicatur.
10 Sentẽtia absolutoria non operatur idé qð condẽnatoria.
11 Legitima an possit tolli vel minui per statutũ.

Titio centum. Modꝰ respiciés ad vtilitaté legatarij ꝓsumiꝛ impulsiuꝰ.si vero ad vtilitatẽ tertij ꝓsumiꝛ esse finalis.h.d.
1 ¶†No.q̃ vbi modꝰ respicit fauoré legatarij nõ teneꝛ cauere de mõ implẽdo:secꝰ si respicit fauoré alterius.ꝛ ita debet intelligi ꝛ limitari.l.si tibi.de leg.iij.alle.glos.prima ꝓ cõtraria.
2 ¶†Item not.ex ter.doctrinã an ꝛ qñ modus vel causa presumi debeat finalis an vero impulsiua:qꝛ si respicit fauoré legatarij seu eius in qué cõfertur dispositio presumitur impulsiua.facit qð hr̃ per glo.ꝛ doc.in.l.si mulier.C.de iure dotiũ.ꝛ qð hr̃ in.l.iij.§.pe. seu antepe.s.de cõdi.ob cau.secus si respicit fauoré tertij vel piã seu fauorabilé cãm.facit quod habetur in.l.si ego.s.de iure do.de quo etiã in.l.ij.§.fi.ĩ.de donatio.per Dy.ꝛ Bar.ꝛ ibi etiã tetigi. ¶Item not.q̃ non sufficit conditioné in esse deduci nisi etiã perseueret.nam hic solũ testatoꝛ dixerat de emendo.ꝛ tũ cauetur de emẽdo ꝛ nõ de alienãdo.Et sic facit sꝫ Ray.ꝛ ibi bal.q̃ si aliq̃ habebãt guerrã adinuicé ꝛ cõpromiserint in aliquem sub certa pena qui sententiauit eos debere facere pacé q̃ non sufficit eos pacé facere:sꝫ q̃ cõmittaꝛ pena si illa rũpatur postea per alterã partiũ.facit qð hr̃ in.l.inter castellianũ.ẽm vnũ intellectũ cũ ibi not. s.de arbi.ꝛ qð not.Cy.in.l.seruꝰ.C.de penis.ꝛ facit quod dixi in l.si fideiussoꝛ.§.meminisse.s.de leg.j.Ité facit ẽm bal.q̃ si arbiter condẽnauit partem ad rei restitutionem sub pena in ꝯpromisso ꝯtẽta q̃ si pars restituit ꝛ postea violẽter abstulit q̃ icidat in penã ꝓ hac.l.ꝛ predictã.l.inter castellianũ.de quo dic vt.d.§.memi-
3 nisse. ¶†Ité not.qð vbi modꝰ respicit cãm fauorabilé vel piam presumiꝛ finalis.facit.l.si ego.s.de iure do.cũ ibi no.ꝛ quod not. Cy.in.l.gñaliter.C.de epis.ꝛ cleri.Idem si fauoré tertij vt.s.dixi. ¶In gl.j.in fi.Sol.q̃ hic modus respiciebat fauoré legatarij tã-

tum.ideo nõ est necesse prestari cautionē.ibi secus.¶In glo.fratris in fi.Et aduerte:q2 ƒm hoc titio centũ fuerāt relicta vt fundũ emeret alteri:sc3 alũno filio fratris testatoris vel filio fratris legatarij.¶Itē potest intelligi quod iste titius hoc casu sit ille qui prestet cautionem de fundo emendo nõ alienando:q2 illa virtualiter videtur includi sub cautione de emendo.nā si emit pro ipso filio fratris non poterit postea alienare in eius preiudiciũ.l.id quod nostrũ.ſ.de reg.iur.vnde potest itelligi quod cautio de nõ alienando prestetur ab ipso filio fratris:sed tunc ob.q2 non videtur prestanda cũ prohibitio respiciat eius fauorem per id quod habetur hic in prin.ꝛ in.l.filiusfa.§.diuus.ſ.de leg.j.vnde glo.sequens videtur dicere quod hoc ratione affectionis procedit: sed hoc non est tollere contrariũ.vnde Bar.dixit quod hoc contingit:q2 legatum ipso iure non transfertur in ipsum alũnum: sed habet percipere per factũ heredis:ꝛ sic successiue per factũ legatarij:sic poterit petere cautionē. Sed hoc dictũ non placet:q2 licet transiret ipso iure dominiũ rei legate in ipsum legatariũ:tamen restat executio facti que non potest fieri sine volũtate heredis. vt l.j.ꝛ.ij.ſ.quo.le.ꝛ facit quod idem Bar.no.in.l.cui fundus.ſ.eo. vnde potes dicere quod ideo teneat hoc preceptũ respiciēs fauorem persone q2 erat persona miserabilis cũ esset minus idustriosa vt litera dicit.sicut ꝛ alias tenet preceptum de non alienando rem minoris.l.ij.C.de vsucap.pro emp.ꝛ ƒm hoc potest intelligi quod in hoc ver.sed si filio.de eodem titio legatario loquatur.vt sic fuerit filius fratris.Sed hic loquitur quando erat minus industriosus.in principio secus.

4 **Titio centum.** †Matrimonia debent esse libera a pena amissionis damni:nõ a pena amissionis lucri.h.d.¶No.quod interdum cõditio ponitur pro modo vt colligitur hic coniuncta glo.nec mirum q2 modus quo ad effectũ pro conditione habetur q2 si nõ impletur effectualiter non habet relictum.l.j.ꝛ.ij.C.de his que sub modo.¶Item interdum exponitur conditio pro tenore.l.si societatem mecum. ꝛ ibi gloss.ſ.pro soc.ꝛ.l.meuia.de ma.testa.¶Ultimo not.quod habetur in versi.aliud.propter quod sepe allegatur litera.¶In glo.immutari.in fi.Sol.quod ibi lucrum erat quesitũ de publico.vnde illud nõ potest auferre priuatus.hic autem querebatur a priuato.ideo ipse idem priuatus qui dat sub certa lege potest auferre.vel potes dicere quod ibi lucrum erat quesitum:hic autē querendum ex dispositione testantis quam potuit ipse limitare. ¶Extra glo.adde dictis Bar.inquantũ dicit hunc ter.procedere in matrimonio carnali in quo repugnat interuẽtus pecunie. ꝛ secus dicit in matrimonio spirituali vt ingressus religiõis cui repugnat interuentus pecunie propter vitiu3 simonie.vt in.c.nõ satis.extra de simo.nam adde primo quod in.l.ij.C.de insti.ꝛ substi.simpliciter transiuit cum opi.quā hic reprobat.Sed quod hic dicit videtur verius per dictũ.c.non satis.ꝛ per id quod habetur in lege ille autem.supra de heredibꝰ institu.¶Item adde secundo inqnantũ dicit quod si reliquit pro alimẽtis monialibus certum quid si receperint talem in monialem.quod tũc tenet.nam hoc videtur verũ quando monasterium esset pauper ꝛ nõ potest per se prebere alimenta per id quod no.glo.in.d.c.nõ satis.alias de facili fieri posset fraus.facit quod no.in simili per glo.ꝛ doct. in.l.illud.C.de sac.san.eccl.tamen de consilio esset quod testator in testamento rogaret moniales quod acceptarent talem in monacham.ꝛ quod ipse relinqueret aliquid ipsis monialibus simpliciter per id quod not.per doc.in.d.c.non satis. quia tunc per hoc videtur cessare vitium simonie.tamen tunc periculum posset esse si moniales non reciperent illam in monialem: sed non est verisimile.

Titio centum. Conditio vel modus in quē libertas infringitur non seruatur ꝑter
5 ꝙ in libertis.hoc dicit.¶No.argumentũ quod quis non potest locare operas suas in perpetuũ:sed de hoc dic vt per gl.in.l.iij.§.ne tamen.ſ.de vsufruc.ꝛ per glo.ꝛ Cy.in.l.antiquitas.C.de vsufru.¶No.arg.quod nõ possit quis per pactum astringi ad habitandũ in certo loco.quod est verũ nisi intersit eius cũ quo fit pactum:quia tunc tenebitur ad interesse si non seruet.arg.eorũ que habentur in.d.§.ne tamen.ꝛ in.l.qui concubinam.§.vxori.de leg.iij.¶Ultimo nota arg.quod non valeat pactum vel statutũ qđ quis possit incarcerari si non soluat infra terminũ.de quo hic p Dynũ ꝛ Bar.ꝛ etiam aliquid per Bal.Et adde dictis bar.quatenus per statutũ dicit posse fieri.Concor.bal.ꝛ allegat quod habetur in.l.missi opinatores.C.de exactio.tribu.lib.x.sed quatenꝰ dicit per pactũ posse fieri limitat hoc verũ quãdo fit pactum qđ possit detineri per priuatũ:sed vbi fit pactum quod potest detineri per iudicē vel autoritate iudicis dicit secus per id quod habetur in.d.§.missi.ꝛ ita dicit quendam dominum Joan.de monte vbiano consuluisse.facit quod no.Cyn.in.l.j.C.qui bo.ce.poss. Sed forte contrarium est verũ etiam in hoc vltimo:q2 partes nõ possunt renũciare solennitati ordinis iudiciorũ.l.prolatam.cum ibi no.C.de sen.ꝛ.l.j.C.de lit.cõte.ꝛ in.c.de causis.extra de offi.de

leg.ꝛ ideo nõ debent posse facere quod per pactum deueniatur ad capturam nõ seruato ordine iuris.ꝛ per hoc etiam bene facit quod no.Inn.ꝛ Joã.an.i.c.P.ꝛ.G.extra de offi.deleg.vbi concludit partes non posse renunciare quod feratur sententia excõmunicationis in nõ soluentem in termino nõ seruata solẽnitate iuris seu.c.sacro.extra de senten.excommuni.Nec ob.d.l.missi. q2 si bene ponderetur non probat ad id quod allegatur.per hoc videtur quod pacta que sepe apponũtur in instrumentis quod si non fiat solutio in termino possit quis realiter ꝛ personaliter detineri:ꝛ sic detineri vel incarcerari parũ operetur in locis vbi statuta non disponunt talia pacta esse seruanda ꝛ executioni mãdanda.Et sic quod talia pacta non operantur nisi statutum vel consuetudo loci disponat aliud.¶In gloss.vtimur.in fi.ij.communiter tenetur.

Titio genero. Iste.§.diuiditur in.vj.partes principales: q2 primo ponitur cui competit petitio.Secundo cui debeat vel possit fieri solutio.Tertio qđ si matrimonium non contrahitur.Quarto an quando soluitur constante matrimonio debeat aliqua cautio recipi.Quinto qđ si ante matrimoniũ dos soluatur.Sexto quid si maritus a causa ceciderit.scđa ibi:s3 ꝛ si post.tertia ibi:añ nuptias.quarta ibi: sabinꝰ.quinta ibi:s3 cũ ante.sexta ibi:qđ si maritus.Et nõ sũmatur ƒm Bar.propter multiplicitatem dictorum.vel ƒm Bal.potest sic summari.Legatum relictum genero nomine dotis cõfert actionem genero ꝛ mulieri:ꝛ si post diuortium genero soluat ab ignorante liberatur soluens ab vtroq3:ꝛ constante matrimonio potest solui genero muliere inuita.Si vero mulier petit nec velit in dotem conuertere repellitur exceptione ꝛ altero mortuo ante nuptias deficit legatũ.secus si non stat per casum sed per generũ: q2 tunc mulieri debetur.genero aũt obstabit exceptio.Itē cõstante matrimonio gener agit non prestita cautione: sed si ante nuptias agitur est cauendum ꝛ si maritus culpa sui litem perdit. hoc mulieri non officit.h.d.ƒm eum.Et determinat ƒm eum iste §.de petitione ꝛ solutione ꝛ de triplici tempore:sc3 post diuortiũ dum durat matrimoniũ ꝛ ante nuptias.Et de hoc vltimo dupliciter vel spe nuptiarum sublata vel ea stãte.¶Item determinat quãdo sit cauendum ꝛ quando non.Itē de effectu sententie
6 absolutorie late cum altero.¶†Nota ꝙ interest viri habere dotē ꝛ hoc propter onera matrimonij supportãda.l.pro oneribus.C. de iure do.¶Item ꝛ mulieris cum sibi dos debeat reddi soluto matrimonio.facit.l.j.ſ.solu.ma.¶Item not.quod vbi soluitur constante matrimonio nõ potest mulier prohibere: q2 sua nõ interest ex quo conuertitur in causam dotis.ꝛ hoc intellige quãdo nõ est suspicio de dilapidãdo.alias secꝰ esset ƒm Bal.alleg.l.dotē.ſ.so.ma.facit quod habetur in.c.nuper.ꝛ.c.per vestras.extra de dona.inter virum ꝛ vxorē.¶Item no.ƒm vnum intellectum quod vbi deficit causa finalis legati deficit ꝛ legatu3.ꝛ ista est ratio ver.sed cum ante nuptias ƒm Pe.ꝛ Dy.Sed ƒm alium intellectum ratio est:q2 euacuatur relictum factũ sub conditione deficiente cõditione per casum.l.legatum.C.de condi.inser.ꝛ plene
7 ſ.e.l.in testamento.¶†Item not.qđ vbi legatum cõuertitur in vsum destinatũ non est necessaria cautio.ꝛ hec est ratio ver.sabinus.¶Item no.ex versi.sed cũ.ante secundũ vnum intellectum quod legatum pro dote vel nomine dotis censetur relictum sub modo:ꝛ sic est purum.hoc est non conditionale: ꝛ sic potest peti cautione prestita: ꝛ ƒm Pe.si legatur aliquid mulieri pro dote poterit illud petere prestita cautione.Sed ƒm alium intellectu3 exponitur cum pro quando:ꝛ mutatur casus quando constat testatorem voluisse legatum esse purum.nã alias in dubio esset con
8 ditionale:ꝛ hoc sequitur hic Bar.¶†Ultimo no.quod sentẽtia absolutoria lata contra maritum non nocet mulieri si maritus non est soluendo.Sed Ray.dicit subaudiendum maxime propter rationem que infra ponitur que cõcludit etiam ad causam quando esset soluendo:ꝛ per hoc etiã facit ƒm eum: q2 licet censerētur duo rei tamen absolutoria lata contra vnum nõ noceret alteri nisi essent socij.l.si duo.ſ.de arb.Sed de hoc vltimo dic vt p Barto.in.l.ex duobus.in.iiij.q.vbi aliter loquitur.ſ.de duo.re. ¶Item cum diuersam causam videatur vir pretendere ab vxore nõ videtur quod proprie sint duo rei.l.si id quod.ſ.de duo.re. Nec ob.quod habetur in.l.sepe.de re iudi.licet ipse non respondeat nec alleget illam.l.q2 potest dici quod hic mulier ignorauit causam agi.vel forte idem etiam si sciuerit:cum loquatur hic eo casu quo vtriq3 competebat actio vt hic patet.arg.eius quod habetur in.d.l.sepe.§.j.sed ibi loquitur quando vni tantum competebat actio tempore quo agitur ꝛ ille ad quem principaliter spectabat actio permittebat agi.nam quando dos est iam tradita viro sibi cõpetit actio nõ mulieri.vnde si patitur postea mulie
9 ri agere sibi preiudicabit.¶†Ultimo no.arg.pro ꝛ cõtra quod mulier demum dicitur dotata quãdo cõstante matrimonio trahitur vt hic colligitur in ver.cõstante.ꝛ in ver.legati.in prin.de quo etiã hic tangit Bar.¶In glo.debeat.in fi.primã tenet hic Ray.ƒm Bar.Sed iunge primam cum secunda: q2 si constat de mente testãtis

mente testantis illa seruet̃ si sit dubiũ seruetur secunda solutio. ⁊
illam potes intelligere quãdo promissio non fuerit facta ipsi ge-
nero. alias autẽ ex quo esset creditor videretur qđ nõ posset agere
in dubio ex legato per. l. si creditor. de leg. j. ⁊ ita põt intelligi. §. si
testator. vt ibi tetigi. facit qđ habet̃ in. l. cũ pater. s̃. de iur. do. ⁊c.
¶ In glo. super verbo heres. ibi: ignorans forte idẽ si sciẽs si mu-
lier non prohibuit per rationẽ litere. nam conuertet̃ in dotem ⁊
erit vir obligatus mulieri. facit qđ no. in glo. j. de fun. do. nam nõ
videtur desinere esse dos. licet solutũ sit matrimoniũ nisi sit facta
10 restitutio mulieri per ea que habẽtur in. d. l. j. de fun. do. ¶ † Itẽ
potes notare qđ snĩa absolutoria nõ operat̃ idem qđ condemna-
toria cũ solutione. Quod videt̃ cõtra. l. cum totũ. §. plane. j. de ex-
cep. rei iud. sed dic scđm Bal. ꝙ ibi loquit̃ quo ad illas personas
que fuerũt in iudicio. secus quo ad personã tertiã que in iudicio
non fuit. ⁊ ita loquitur hic. nã tali tertio non debet sententia no-
cere. l. j. ⁊. ij. C. res inter alios ac. ¶ Itẽ not. qđ cautio videt̃ posse
p̃stari ꝓ dote mulieri qđ videt̃ cõtra. l. j. ⁊. ij. C. ne fideius. do. dẽ. sꝫ
dic scđm Bal. qđ ibi est regula que fallit in casu isto. Item tenen
do intellectũ Bar. qđ in ver. sed cum ante. mutetur casus potest
dici qđ prestatur de reddẽdo mulieri si matrimoniũ non sequat̃.
sed dicte. ll. loquuntur quãdo sequitur matrimoniũ. dicebat etiã
Bal. qđ supposito qđ hic mutaret̃ casus poterat intelligi qđ mu-
lier egit ⁊ non vir. ⁊ tunc verbũ mulieri non debet construi cum
verbo reddi sed cũ verbo cautio. Et erit sensus qđ si mulier petit
tunc necessaria est cautio mulieri. i. vt mulier prestet cautionẽ pe
cuniã reddi supple ipsi heredi vel ipsi viro sed certe põt intelligi
sequendo istũ intellectũ qđ non mutet̃ casus alias si constaret de
mente testatoris qđ voluerit legatũ esse purum ad vtilitatẽ mu-
lieris non deberet prestare cautionẽ aliquam saltẽ de reddendo
heredi. ⁊ hec notabilia debent post alia notabilia cadere. ¶ In
glo. peti põt. in fine. scđa cõmuniter reprobatur per. l. si extraneꝰ.
de cõdic. ob causam. ⁊. l. si ego. ⁊. l. promittendo. de iure do. Pri-
mam tenebat Dyn. Pe. ⁊ Ray. ⁊ communiter omnes nemine
discrepante vsqꝫ ad tempora Bartolus ⁊ dicebant legatum
hic esse modale. ⁊ quia modus erat causa finalis si deficiebat per
casum deficiebat etiam relictum. Sed istam rationem impu-
gnat hic Bartolꝰ pluribus rationibus. ⁊ precipue per casum in
l. si fundum per fideicõmissum. §. j. s̃. de leg. j. licet Pe. diceret qđ
ibi respiciebat fauorẽ alterius. hic vtriusqꝫ vt hic refert Bal. sed
nõ videt̃ bona solu. qꝛ idẽ esset ibi si modus respiceret fauorẽ duo
rum vt qꝛ legatarius esset grauatus duobꝰ restituere. quare bar.
tenet qđ legatũ sit cõditionale sicut ⁊ stipulatio. Et ad textum in
ver. sed cum ante. qui videt̃ cõtra eum. Rñ. qđ ibi mutatur casus
⁊ loquitur quãdo constabat de mente testantis qđ voluit legatũ
esse purum. ⁊ exponit cũ pro quãdo. facit. l. ij. C. in qui. cau. ces. lõ.
tem. prescri. Sed certe iste intellectus multum videtur literã vio
lare que videt̃ prosequi eandẽ materiam ⁊ eundem casum. ¶ Itẽ
qꝛ secũdum intellectũ suũ debuisset dicere sed cum ante nuptias
purum legatum est. ⁊ nõ dicere qꝛ ante nuptias purum legatum
est. ideo possit tolerari solutio prima glo. saltẽ in terminis. §. s. qñ
constabat sponsalia tempore quo factum erat relictum ⁊ sic pre-
sciebat testator verisimiliter matrimoniũ secuturũ. ideo p̃sumit
l. qđ ex quo simpliciter legat pro dote qđ mens sua fuerit qđ sta-
tim possit peti ex quo constabant sponsalia. ⁊ qđ demũ veniat ad
rescindẽdũ ⁊ resoluendũ legatum si matrimoniũ nõ sequat̃. Et
sic dico qđ legatũ est purum hoc casu. Et resoluendũ in conditio
nis euentũ sicut in simili in. l. secũda. cũ ibi nota. de in diẽ adiect.
Et si dicas ex quo venit resoluendũ in conditionis euentum. er-
go non deberet posse peti interim ex quo sumus in vltimis volũ
tatibus. l. quibus diebus. §. quidam titio. s̃. eo. dico qđ istud fal-
lit in casu isto ex quo ex mente interpretata a iure nõ impeditur
petitio interĩ ex causa quã dixi: qꝛ verisimiliter testator sperauit
matrimoniũ secuturũ. ⁊ sic mens sua non fuit suspensa circa lega
tum quominus interim posset peti imo forte plus posset attenta
ri qđ etiã in casu isto si facta esset promissio pro dote ipsi genero
qđ nata esset interim actio sed veniret resoluenda in cõditionis
euentũ per no. in. l. dotis. §. si. cũ se. s̃. de iure do. nã si datur aliqd
noĩe dotis nõ suspendit̃ transactio dñij vt ibi patet sed venit re-
soluenda in conditionis euentum. ⁊ tamen nõ est dubiũ qđ etiã
dñij trãslatio põt suspendi. l. qui abñti. cũ ibi no. de acqui. pos. Si
ergo in dubio non suspenditur trãslatio dñij. ergo nec in dubio
suspẽditur ꝓmissio. arg. l. fi. C. ad. l. fal. fateor tamẽ qđ in ꝓmissio
ne ante diem agi non põt inuito promittente. ar. l. pecuniã. si cer.
pe. ⁊ videt̃ esse etiã tex. in. l. item qꝛ. s̃. de pac. vbi etiã videt̃ proba
ri qđ interim sit nata actio qꝛ dicit tex. qđ interim male agit̃. non
autẽ dicit nihil agitur. arg. no. in. l. j. in fi. s̃. quãdo di. vsus. leg. ce.
Nec ob. qđ ibi dicit: qꝛ nõ secutis nuptijs ipso iure euanescit pro-
missio. ⁊ sic videt̃ qđ non fuerit nata actio. nam ibi fuisset nata in
cõtractibꝰ cõditio resolutiua non resoluit ipso iure obligationẽ
personalẽ regulariter. l. iiij. cũ ibi no. s̃. de serui. licet secꝰ sit casua-
liter ⁊ qñqꝫ in pacto adiectionis in diẽ in. l. ij. s̃. de in diẽ adiec. ⁊
l. j. cũ ibi no. j. de dona. nã põt dici qđ ibi intelligit̃ ipso iure. s. ex-
ceptionis ꝓpter illud qđ superius dixerat interim male agitur.
⁊ per id qđ habetur in. d. l. dotis. §. si. cũ se. iuncta. l. fi. ad. l. fal. ⁊ si-
milis expositio est in. d. l. si fundum sub condi. §. qui fundũ. s̃. de
leg. j. ⁊ secundũ hoc deberet intelligi. l. stipulationẽ. s̃. de iure do.
que videtur velle qđ secutis nuptijs incipiat actio. qđ intellige
cum effectu glo. tamen in. d. l. item qꝛ tenet interim nullam natã
actionem. sed quicquid sit de stipulatione saltem in legato quan
do fit pro dote iam cõtractis sponsalibus videtur inherẽdũ huic
textui. vbi videt̃ casus non cauillando qđ interim põt peti. ⁊ ra-
tio potest esse quam. s̃. dixi. ⁊ qđ litera dicit in versi. sed cũ ante.
qđ prestari debet cautio de reddendo mulieri. intelligo si steterit
per ipsum generum quo minus sequatur matrimoniũ per id qđ
habetur. s̃. in ver. qđ si nolit. vnde forte etiam deberet prestari de
reddendo heredi si cõtingat matrimoniũ non sequi per mortem
mulieris vel ipsius viri per id qđ habetur in versi. sed cum ante.
⁊ sic debebit intelligi iste tex. vbi autẽ nondum essent contracta
sponsalia possit procedere qđ dixit Bar. scilicet legatũ esse condi
tionale. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. prio inquantũ dicit qđ re
lictũ simpliciter pro dote nõ cõtemplatione certi matrimonij est
cõditionale. nã hoc credo verũ per ea que superius dixi. inquan
tum in patre tamẽ facit differentiã an relinquat cõtemplatione
certi matrimonij an simpliciter. non videt̃ bene dicere. cũ eadem
sit ratio vtrobiqꝫ. si teneremus opi. suã in versi. sed cum ante nu-
ptias. ¶ Item adde inquantũ dicit qđ statutũ loquẽs de mulie-
re dotata videtur verificari etiã si pater dotẽ in testamento relin
quit. Nam licet opin. sua videtur equa. non tamen videt̃ vera de
iure: qꝛ tale statutũ in terminis de qbꝰ per eũ inquãtũ priuat fi-
liam successione patris est correctorium iuris cõmunis. vt patet
in. l. maximum vitium. C. de lib. prete. ⁊ sic stricte ⁊ proprie debet
intelligi iuxta id qđ no. per Dy. in. l. j. j̃. de verb. sig. ⁊ in. l. consti-
tutionibus. j̃. ad municip. ⁊ maxime cũ tale statutum tendat ad
preiudicium alteriꝰ ⁊ ad tollendũ ius alterius ideo videtur qđ
debeat interpretari vt quãtominus fieri põt ledat ius cõmune.
vt extra de consuetu. c. cũ dilectus. ⁊. l. si serui vestri. de noxa. ⁊ qꝛ
in correctorijs non fit extensio de identitate rationis. vt in au-
tem. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. cõstat aũt qđ ꝓprie sum-
pto vocabulo mulier non potest dici dotata quãdo non est cõtra
ctum matrimoniũ. l. fin. C. de do. ante nup. ⁊ bene facit litera hic
in ver. constãte. ⁊ sic improprie ⁊ late tantũ possit dici dotata qñ
non est matrimoniũ. Et ideo sua opi. de iure non videtur vera.
nisi iuuaretur ex cõmuni vsu loquendi qui esset in loco. arg. l. cũ
11 de lanionis. §. asinam. de fun. instru. ¶ † Itẽ adde inquantũ tan-
git an legitima põt tolli vel minui per statutũ. nã omnes sunt in
concordia qđ minui potest. Sed an põt tolli est opi. forte p̃nt cõ-
cordari opi. qđ si tollat̃ nulla causa subsistente tale statutũ nõ va-
leat. cũ videatur irrationabile ⁊ cõtra rationẽ naturalem. l. cum
res. C. de bo. dam. de esse autem legis est qđ sit rationabilis ⁊ ho-
nesta. iiij. di. c. erit autẽ lex. ⁊ prima di. consuetudo. Sed quãdo ali
qua causa rationabili priuat videtur tenere vt quãdo dixit extã-
tibus filijs masculis nõ succedat filia femina. vel extantibꝰ agna-
tis masculis vsqꝫ ad tantũ gradũ. ⁊ precipue quãdo subdit qđ de
beat dotari. videt̃ tamen si non subijciat reseruatũ ius alimento
rum: cum illud nõ sit sublatũ per statutũ: licet diuersum sit a iure
successionis. vt patet in auten. licet. C. de natu. libe. ⁊ cõsequenter
ius petendi se dotare: cũ alias filia cõmode honeste viuere nõ po
test. facit qđ habetur in verbo victus. de verb. sig. ⁊ in auten. sed
si post. xxv. annos. C. de inoffi. test. reputat̃ etiã lex. xij. tab. causam
iustã quãdo mulier patiebat̃ se emãcipari: ⁊ sic poni extra fami-
liã. nã emãcipati nõ vocabant̃ de iure ciuili vt in. §. emancipati.
insti. de here. que abinte. ¶ Itẽ adde inquãtũ dicit qđ si stãte sta-
tuto qđ mulier dotata a patre non potest dicere aliud contra te-
stamentũ paternũ. pater aliquid sibi reliquit pro dote cũ nupse-
rit: qđ non poterit petere ante tempus nuptiarũ. nã Jaco. bu. vi-
detur tenuisse oppositũ in. l. quoniã in prioribus. de inoffi. testa.
Sed potes dicere qđ in alio casu loquit̃. scilicet quãdo statutũ di
cit qđ mulier esse debeat ꝯtenta dote sibi relicta nam tale statutũ
videtur disponere circa substantiã. si forte in substantia relinqui
tur minꝰ quã sit legitima ⁊ nihil disponit̃ de grauamie tẽporis.
⁊ ideo cũ dos succedat loco legitime detrahetur grauamen tẽpo
ris, sicut de iure cõi detraheretur de legitima: quia statutũ dispẽ
sans qñ minus relinquitur in substantia non intelligitur dispen
sasse qñ minus relinquitur in tempore. vt est casus in. l. quoniam
prioribꝰ iuncta. l. omniuo. C. de inoff. test. Sꝫ questio Bar. loqui
tur quãdo verba statuti sunt magis generalia: qꝛ dicunt mulier
dotata non potest aliquid dicere cõtra testm̃ paternum. ⁊ sic nõ
põt conqueri qđ sit grauata in tp̃e. ¶ Vltimo adde his que tan-
git in vltima qõne quando pater aliquid ponit super altari ꝓ fi-
lia que ingredit̃ monasteriũ. nã dicit qđ intelligit̃ pro dote offer
re ⁊ sic dicet̃ dotata. ⁊ per hoc etiã habeat locũ statutũ. de quo. s̃.
circa qđ omnino adde qđ not. per eundem in. l. fi. C. de pac. ⁊ qđ
dixi in. l. stipulatio hoc mõ concepta. de verb. obli. ⁊ adde ẽt qđ
ipse no. in. l. j. §. si parens. j̃. si quis a pa. fuerit manu. vbi ẽt singu-

lariter limitat.l.si quãdo.§.illud.C.de inoffi.testa.nam quando pater donat expresse non computatur in legitimã nisi hoc expres se dicat.secus quãdo simpliciter dat per.l.cum quo.§.si.ad legem falci. Nec ob.his que.s.dixi.q mulier nõ dicitur dotata licet assi gnata ei fuerit dos in testamento per iura allegata.per Bar.nõ enim ob.l.qui pupillam.&.l.non est mirum.de rit.nup.q ibi nõ dicitur qd mulier incipiat esse dotata antequã sit matrimoniũ. sed bene dicit qd si pater in testamento ordinauit qd puella ma ritet tutori vel filio eius qd hoc casu licite poterit tutor accipere ipsam vel filius ꝓpter ordinationẽ paternã.licet alias non pos sit.l.j.& per totũ.C.de interdi.ma. ¶Item nõ ob.glo.in.l.cũ plu res.§.pe.s.de admi.tuto.imo.potius facit contra si bene ponde retur.nam ibi dicit qd si pater assignauit dotem in testamẽto.ex eo q assignauit erit dotãda.& sic aperte innuit qd interi nõ de beat dici dotata. ¶Itẽ nõ ob.l.mulier.§.j.s.de condi.insti.q ibi verba non poterãt verificari de iure & scdm propriũ significatum ideo virificantur eo modo quo possunt.que ratio hic cessat.cum verba dicti statuti possint verificari secundum proprium signi ficatum.facit quod not.in.l.menius.&.l.qui heredi.&.l.hec con ditio.la.j.s.eo.

Summarium.

1 Interpretatio onerosa voto matris fieri non videtur.
2 Dictio si/quot modis capi possit.
3 Heres fideicommissario rationem reddere debet.
6 Testator confectionem inuẽtarij remittere potest.
5 Causa legandi non presumitur finalis in dubio.
6 Conditio impossibilis non vitiat.
7 Verba enunciatiua non disponunt si falsa sunt.

Cum tale. Cõditio negatiua si nõ põt imple ri viuo legatario sine expectatiõe tristis euent⁹ implet prestita cautione mutiana.h.d.
1 ¶†No.qd in dubio non videt fieri interpretatio one rosa voto matris.& de materia plene dictũ fuit in.l.mutiane.s.e. ¶In glo.liberis.in fi.& intelligunt quidã hunc libertũ coniun ctum sanguine ipsi patrono & liberis eius.s certe hoc est nimis restringere hunc tex.qui videt large accipere coniunctionem que surgit ex beneficio libertatis date ipsi liberto cuius vigore etia defert successionẽ patrono.insti.de succes.lib.§.sed nostra.S tũc fortiter ob.l.pater.§.socrus.j.eo.soluunt quidã qd ibi est cõiun ctio ratione affinitatis.hic ratione sanguinis.facit.l.si cõpensan di.cũ ibi not.C.de heredi.institu.Sed hec solutio videtur destrui per id qd dicit de liberto.vnde dicit qd ibi conditio potuit existe re viua muliere per casum diuortij.hic solũ per casu mortis.hec solutio non videt perfecta:q expectare casum diuortij videt esse triste & cõtra naturã matrimonij.l.j.cũ ibi no.s.de ri.nup. ¶Itẽ q litera in fine non se fundat ex hac ratione.sed ex illa q morte viri potest existere conditio.vnde de hoc dic vt ibi dicetur. ¶In glo.sñia.in fine.hec gloss.cõmuniter tenetur ex qua singulariter nota qd hec dictio si a liberis non decesserit.potest verificari etiã si mulier nubat dũmodo liberos non habeat secũ.secũdũ hoc nõ dicit tacite indicere viduitatẽ.qd est singulariter notandũ.licet Bal.videatur sensisse cõtrarium in.l.sed si hoc.s.eod.& no.bene. ¶Et per predicta videt qd si nõ staret per mulierẽ nec per virũ. quo minus liberi secũ morarent qd nihilomin⁹ mulier haberet relictum.arg.l.j.C.de insti.&substi.qd videtur intelligendum ni si forte per seuitiã vel malos mores viri vel mulieris commode morari non possent.arg.l.mevia.s.de annu.le.nã tũcpotius per virum vel mulierem stare videretur.

Titi⁹ heredem. Conditio negatiua que non po test impleri viuo legatario sine expectatione tristis euentus non potest impleri per cautionem mutianam.& dictio ne.si adijciatur actui explicando ante emolu mentum quesitum facit conditionem.alias facit modum.hoc di
2 cit. ¶Not.qd dixi in summario.† Et ex hoc habes qd interdum dictio ne.exponitur pro si non.vt quando importat conditionẽ. Interdum exponitur pro non.vt quando importat modũ.quo modo autem cognoscatur an importet modum vel conditionẽ collige in summario & ex isto tex.qui est melior de corpore iuris. Et ex hoc patet qualiter debeat intelligi gloss.in.l.cum pater.§. titio.s.de lega.ij.&.l.qui absenti.§.j.de acqui.pos.inquantum di cit per dictionem ne induci modum. ¶Item not.ex tex.coniun cta glo.qd verba etiam conditionaliter prolata circa satisdatio nem quam potest remittere testator videntur inducere disposi tionem.& hoc clarius etiam videtur probari in text.& gloss.in.l. licet.j.vt le.no.cane.quod est singulariter notandum:quia alias regulariter verba per modum conditionis prolata non indu cunt dispositionem lege ex facto.la picola.s.de heredibus insti tuendis.& plene not.in.l.ex hac scriptura.j.de do. ¶Item not. qd licet cautio de prestando legata vel fideicommissa aduenien te die videant respicere fauorẽ testatoris vt ei⁹ volũtas executio ni meli⁹ mãdet.tamẽ nõ poterat testator illã remittere antequã emanasset constitutio hoc permittens quasi censetur hoc esse de solennibus testamenti que testator non potest immutare.l.ne mo potest.s.de legatis primo.& ideo cum nihil sit statutum de re missione cautionis quam habet prestare vsufructuarius.nõ mi randum si testator illam remittere non potest. ¶Ex hoc etiam colligere potes rationem diuersitatis inter dictas cautiones.s glo.& doc.satis instent in.l.j.C.de vsufru.& per Bart.in.l.nemo
3 potest.& ibi etiam tetigi. ¶†Item nota quod heres tenetur red dere rationem fideicommissario.& sic facit quod teneatur confi cere inuentarium cu illud sit caput & principium rationum.Et sic facit qd si heres non conficiat inuentarium perdit trebellia
4 nicam.de quo per doct.in aut.sed cum testator.& per Bart.in.l. marcellus.§.cu aũt.j.ad treb. ¶†Item facit iste tex.qd testator põt remittere confectionem inuentarij de quo in.l.fi.C.arbi.tu. &.l.nemo potest.s.de leg.j. ¶Ite no.qd quando alicui remitti tur necessitas reddende rationis videtur remitti qd non teneat de culpose gestis.sed non de dolose.de quo plene in.l.transactiõe C.de transac.& in.l.aurelio.§.gaius.de liber.leg.& adde oĩo qd hr eo.ti.l.si quis rões.& ad hoc vide etiam bonum tex.in.l.ser uus vetitus.s.de leg.j. ¶Jo glo.non interponende.ibi sed et iu re nouo communiter tenetur qd etiã videtur iure nouo cauere. nisi in casu.l.iubemus.C.ad trebe.cũ nõ reperiatur hoc cautũ cõ trariũ arg.l.precipim⁹.C.de appellationibus.

Rescriptũ est. Conditio deficiẽs nõ extinguit que pendens nõ suspendit.h.d. ¶Not. qd illud qd d esse in libera voluntate sicut est matrimoniũ.l.ti tia.de verbo.obli.& extra de spon.c.gẽma.&.c.cum locũ.&.c.ve niẽs.eo.ti.&bene facit quod no.in.l.si mulier.§.dos.s.qd me.cã. & in.c.abbas extra quod me.cau.non debet poni in alterius ar bitrium secus tñ est in dote que in alterius arbitriũ poni potest. l.cum post.§.gener.s.de iure do.& in.l.j.cum ibi no.s.de lega.ij.& qd plenissima libertas debeat esse in matrimonio ꝓbat iste text. dũ dicit ne qd oĩo &c.Et per hoc potest inferri quid iuris si di ctũ esset.si de consilio titij nupserit.sunt eñ tria diuersa vt hic tã git Cy.nam aliud est dicere de consilio.quo casu tenetur cõsiliũ requirere sed non sequi.aliud de ꝯsilio & consensu.quo casu tene tur requirere & sequi.facitqd habetur in.c.cum in veteri.extra de electio.& in.l.titio.&.l.quidam decedens.de admini.tut.& plene per Bar.in.l.j.§.si plures.de exerci.& per Jo.an.in regula null⁹ ex ꝯsilio.& aliud quando dicitur arbitatur talis.qd debet expe ctari quod arbitretur.& si bene arbitratur debet sequi arbitriu si male debet peti reductio.l.fi.cum ibi no.C.de contrahen.emp. nam secundum Cy.videtur qd quando dixit si de consilio titij nupserit non spernatur conditio ex quo nõ habet necesse sequi. Sed Bal.hic post Dy.non facta mentione de Cy.simpliciter te net oppositum.& pro hac parte facit:quia saltem tenebitur requi rere & possent esse interdum impedimenta in requirendo.& sic nõ esset omnimoda libertas & sic videtur quod tunc reijciatur per hunc textum. ¶In glo.inferatur.ibi.l.titiu.in princi.Sol. hic speciale fauore nuptiarum argu.l.j.s.eo. ¶In eadem gloss. in fi.glo.communiter reprobatur maxime per.l.quibus diebus. s.quidam titio.s.eo.& argu.l.auia.§.titio.&.l.heres.§.fi.j.eo.de quo hic latius per Bar.

Meuie si non. Cõditio de nõ nubẽdo si adijciat cũ tpe mortis reijciat vtrũq sed si adij citur cu alio tpe reijcit conditio & remanet tempus.h.d. ¶No. ex tex.coniuncta glo.qd vbi tempus adijcit ad designãdũ imple mentũ ꝯditionis potius ꝙ ad differendũ impleta vel reiecta cõ ditiõe nõ spectat tps.secus quando adijcitur ad differendũ.ꝓsu mit aũt adiectũ ad demonstrandũ implemẽtũ conditiõis qñ est tps qd inerat ꝓm tẽpus implementivt in principio huius.§.alis presumit ad differendũ. ¶In glo.cõfestim.ibi vel ꝓm Hugone hec forte non est mala.& ex ea habes ꝓm Bal.qd in vltimo articu lo mortis non potest cõtrahi matrimonium.quod puto ver qñ est penitus invltimo extremo p id qd no.glo.in.l.fi.cum sua gl.j. qñ di.lega.ce.vbi dictio que consistit in solo animo declarato.sĩ aliquo facto extrinseco.l.pro herede.§.j.de acquiren.heredi.& tñ tunc fieri non potest.vbi vero nõ esset in tanta extremitate.& ha beret sanũ intellectu.licet forte desperaretur de vita in breui.& ĩ breui speraret mors:tunc esset dubiũ an posit cõtrahi matrimo niũ.& est vtile scire ꝓpter filios natos ex concubina qui legitimã tur per ꝯsequens matrimoniũ.de quo per Cyn.in.l.nuper.C.de natu.lib.& per canonistas in.c.tanta qui fi.sint legi.& cõiter tene tur qd sic qd vr mirũ cũ nõ videt habere perfectũ cõsensum saltẽ qñ vir nõ esset ꝯcturus nisi desperaretur de vita nisi dicas illud tolerari fauore filiorum legitimandorum.& q quandoq aliquo casu posset superuenire.

Falsam cãm. Falsa causa non vitiat legatum nisi de alia voluntate testatoris doceat.h.d.
5 ¶†No.qd in dubio cã legandi nõ presumitur finalis.& non cohe ret legato.qñq tamẽ est finalis & cederet legato qd quãdo sit.te tigit bar.in.l.demonstratio.§.quod autem.s.e.Et dicitur scdm Bal.

Bal. cã finalis coherere legato qꝛ simul videreť vnita cũ illo ⁊ ab illo separari non potest commode. ¶ In glo. non coheret in fin. de hoc dic vt per Bart. in. l. demonstratio. §. qđ autem. Cy. tamẽ post Ja. de are. dicit qđ si lex est prolata verbis generalibus si cõstat de mẽte cessante ratione cessat lex. alias secus. vt in. l. prosperit. §. qui ⁊ a quibus. Sed si est lata verbis specialibus extenditur ad casus similes per identitatem rationis. l. non possunt. de legi. de quo etiam per Jaco. de are. in. l. j. ff. sol. ma. ⁊ ibi tetigi. Sꝫ dic melius vt per Bar. in. §. quamuis. hic alleg. vt plene dixi in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri.

6 **Falsam conditionẽ.** †Conditio de futuro q̃ implicat ad preteritũ vel pñs si est impossibilis non vitiat. secus si est possibilis ⁊ deficiat. hoc dicit. ¶ In glo. dixerũt. ibi: ⁊ nõ valet relictum'. subau. dũtamẽ titius fuerit in rerum naturá. ⁊ sic fuerit possibilis. alias secus per. l. si mihi. ff. de heredi. insti. ¶ In glo. ea. in fine. Nota bene qđ vbi cõditio implicat preteritũ ⁊ futurũ potius indicatur de futuro. ⁊ sic facit quod si dicat statutum qđ quicunq̃ fuerit exbãnitus si soluat centum eximatur de banno quod comprehendat bannitos post statutum qđ tenuit Cyn. in. l. cum lex. ff. de legi. sed Oldra. ibi contra. ⁊ idem hic Bald. quia sic intelligendo dareť sic materia delinquendi contra. l. conuenire. de pactis dota. ⁊ qꝛ verbum fuerit cum reperiať in futuro ⁊ in preterito subiunctiui prolatum a lege debet intelligi de futuro: cum de natura legis sit dare formam futuris negotijs. l. leges. C. de legibus. ⁊ extra de cõstitutionibus. c. vltimo. ⁊ bene facit. l. si vir. cum ibi no. ff. eo.

Falsam legati. Licet falsa demonstratio nõ vitiet tamen in seipsa nõ disponit. vel sic. Que adijciuntur ad diminutionem non operantur augmẽtum.

7 ¶†Nota qđ verba enunciatiua falsa non disponunt. tamen verbis alijs dispositiuis non nocent. ¶ Item nota ex secundo summario argu. qđ si inter aliquos dominos fiat treuga ad tempus nõ propter hoc post tempus dicatur esse guerra: cũ treuga veniat ad diminutionem guerre. ⁊ sic transit hic Cyn. Ray. ⁊ Bal. Dy. tamen allegat in contrarium ⁊ non soluit qđ habetur in. §. quoniam in auten. quib. mod. naturales effi. legi. vbi faciens diuortium videtur facere matrimonium. Sed forte potest dici qđ aut non constat guerram precessisse. ⁊ tunc non per hoc dicetur guerram esse post tempus treuge. argu. huius text. aut constat guerram precessisse. ⁊ tunc cum suspensa videatur guerra ad tempus videtur quod cessante suspensione per lapsum temporis remanet guerra. arg. eorũ que habentur in. l. statuliber. §. stichum de lega. ij. ⁊. l. ⁊ puto. §. j. ff. de postu. Uel forte etiam posset dici qđ in dubio ex quo apparet factam treugam que alias effectum non habebat si non precedebat guerra. qđ in dubio presumatur guerrã precessisse. argu. not. in. d. §. quoniam. ¶ Nec ob. tex. iste: quia hic ademptio que fiebat non videtur necessario presupponere legatum factum titio. cum titius hic nõ grauaretur. sed homines vt hic dicit Bar. nam secus scđm eũ si titius fuisset grauatus ad dãdum ipsi Seio. ¶ Item not. argu. qđ per contractũ emphyteoticũ initum tanquã super re ecclesie non probetur ecclesiã proprietariam. ⁊ in hac parte videtur residere hic Dyn. licet alleget pro ⁊ contra. tamen Bal. tenet cõtrariũ per no. in. l. qui in rem. C. loca. ⁊. l. quisquis. C. de dona. ⁊. C. de fi. instru. l. plures apochis. ⁊ quod not. etiã per doc. in. l. cũ falsa. C. de iuris ⁊ fac. igno. ⁊ per hoc etiã bene facit qđ habetur in. l. quis conductionis. C. loca. ¶ Item qꝛ contractus emphiteoticus presupponere videť sui natura ecclesiam proprietariam. l. ij. ⁊. fin. C. de iure emphi. Ergo talia verba in instrumento prolata ad preiudicium partiũ faciũt fidẽ. l. optimam. C. de contraben. ⁊ cõmit. stipu. ¶ Ultimo not. argumentũ qđ si obijcitur contra actorem ipsum esse excõmunicatũ. ⁊ ipse replicet se absolutum: nõ per hoc videatur fateri se excõmunicatum. qđ sequitur hic Cy. ex eo qꝛ excipiens vel replicãs nõ videtur fateri intẽtionem aduersarij de reg. iur. c. exceptionẽ obijciens. in. vj. de quo per Bar. in. l. nõ vtiq̃. ff. de excep. ⁊ in. l. decem. de ver. ob. ⁊ ibi etiam tetigi. ¶ Quid autẽ si non excipiendo vel replicãdo dicat se absolutũ. sed principaliter petat se absolui an videatur fateri se excõmunicatũ. videreť qđ sic nisi petat ad cautelam. de quo per canonistas in. c. per venerabilẽ. extra de elec. ⁊ ibi per Joan. an. in. c. ij. extra de ord. cog. ⁊ in. c. solet de sen. excom. lib. vj. ⁊ aliquid in. c. cũ contingat. extra de offi. deleg. Et ad materiã huius §. adde omnino qđ dixi in. l. centurio. de vulga. ⁊ pupil.

Summarium.

1 Cautio mutiana locũ habet in conditionibus in vltimo vite spiritu implebilibus.

3 Credens bono viro a culpa excusatur.

Titio fundus. Deficiente cõditione pro qua prestita fuit cautio legatum debetur ei in quẽ fuit translatum eũ in casum ⁊ liberatur heres actiones cedẽdo etiam si cautio fuerit defecta. hoc dicit. ¶ In tex. ibi finiuntur. subau. ⁊ post mortẽ legatarij impleri non possunt. ¶ In text. ibi: defecerit. subau. qꝛ ipsi fideiussores facti sunt nõ soluendo. ⁊ per hoc redditur super

1 flua glo. magna scđm Dyn. ⁊ alios. ¶†Nota qđ cautio mutiana locum habet in conditionibus ⁊ que vltimo vite spiritu implentur. de quo. ff. eo. l. mutiane. ¶ Item not. ex text. ibi. ⁊ fundum ei dedit scđm Bald. qđ licet prestita sit cautio mutiana. non tamẽ transfertur dominium in legatarium. sed demum per traditionẽ quod est notandum secundum eum. sed forte potest dici contrarium per id qđ habetur in. l. mutiane. nã prestatio cautionis habetur pro implemẽto vt ibi patet. ⁊ ideo sicut si vere impleta esset conditio statim transiret dominium. l. fi. §. sed qꝛ. C. cõmu. de leg. ergo eodem modo in proposito. Nec ob. iste text. qꝛ potest exponi dedit. i. tradidit. sicut sepe exponitur. ⁊ precipue in. l. si tibi dede

2 rim. infra de donat. ¶†Item nota qđ ei qui nihil de cõtingentibus omittit nihil est imputandum nec aliquid obijci põt. ¶ Itẽ no. qđ ille qui teneť ex eo qꝛ actiones habet liberať illas cedendo. qđ est verũ si nil ei põt imputari: sec⁹ si posset ei iputari culpa. ⁊

3 ita dꝫ intelligi. l. qđ debeť. ff. de pecul. ¶†Ultimo no. ex tex. cõiuncta glo. magna circa finem qđ credẽs bono viro seu illi qui communiter bonus vir reputať excusatur a culpa si aliquid sinistrũ contigat. qđ est notandũ secundum Bartol. ⁊ Bald. ⁊ bene facit l. argentum. ff. commoda. ¶ In gloss. actione in fine. Et pro hoc vltimo bene facit autenti. cui relictũ. C. de indic. vidui. ¶ In glo. actiones. ibi quia indebitum est. hec prima posset saluari si errore iuris ductus soluit legatum. ¶ In ea. glo. ibi: qꝛ nõ cauet. nec potest etiam cauere facto suo ex quo iam contrauenit. ¶ In ea glo. in fine. vel dic planius vt dixi super litera.

Summarium.

1 Conditionem spernens non est melioris conditionis quam implens.

2 Jus dispensatiuum debilius est quã ius commune.

Mulieri ⁊ titio. Qui admittiť ad legatũ de iure speciali cõtra voluntatem defuncti non habet ius accrescendi. hoc. d. ¶ Nota qđ dixi in summario. ⁊ illud sepe allegať

1 hec lex. ¶†Item nota qđ non debet esse melioris cõditionis spernens conditionem quã implens eã. ¶†Item nota qđ ius dispẽ

2 satiuum est debilioris effectus quã ius commune. ⁊ sic facit qđ dispensationes dicunť stricti iuris ⁊ non recipiunt tacitum argumentũ neq̃ sint extẽdẽde. de quo i. c. j. ⁊. ij. de filijs presbyte. in. vj. ⁊ extra de consangui. ⁊ affini. c. qđ dilecto. ⁊. c. qꝛ circa. ¶ In glo. partẽ vsusfructus. in fine. ⁊ in dubio videtur vtriq̃ apponi quãdo post vtranq̃ personam apponitur vt hic fuit. secus quando post vnam tantum. vt in contrario fuit secundũ Dyn. ¶ In glo. proderit. ibi: solutio. ibi: alter tantum ⁊c. que autem sit ratio quare non habet locum ius accrescendi. dicũt quidam: qꝛ mulier venit de iure speciali dispensatiuo contra ius commune qđ est debilius quã ius commune. vt. l. eius militis. §. militia missus. de testa. hec tamen non videtur perfecta per. l. fi. §. j. de leg. prestan. ideo datur hic alia per Bald. scilicet qꝛ inter succedẽtes iure diuerso non habet locum ius accrescendi. l. sed cũ patrono. §. de bon. pos. Sed certe hec etiã nõ est perfecta: qꝛ licet tunc non accrescat ipso iure: tamen accrescit si pars velit agnoscere vt ibi patet. vnde datur tertia quã etiã sensit hic Bar. qđ hoc est ex eo qꝛ admittitur de iure speciali contra voluntatẽ defuncti. ideo nõ debet habere ius accrescendi: qꝛ ius accrescendi est quedã tacita substitutio ex persona defuncti cõiecturata a lege. l. si titio ⁊ meuio. §. iulian⁹. ff. de legatis scđo. ⁊ ideo non debet habere contra volũtatẽ defuncti qui potuit in legatis prohibere ius accrescendi. l. si defuncta. §. j. ⁊. l. si dominus. ff. de vsufruc. accrescen. licet in hereditatibus non potest prohibere. iuxta not. in. l. quoties. §. si duo. de heredi. insti. Et per hoc non obstat dicta. l. filiũ. in fine. qꝛ ibi veniebat de iure speciali scđm voluntatem defuncti ⁊ petebat legatum ab eo: qꝛ etiã secundũ volũtatem defuncti succedebat ex portione reseruata per edictũ. secus si peteret ab illo qui veniret per contratabulas cõtra volũtatem defuncti. l. iij. §. si coniunctim. ⁊. l. filiũ. §. si legata. de leg. prestan. ⁊ not. bene istũ intellectum ad dictum. §. fi. qꝛ Bar. ibi de ipso non facit mentionem. Et adde ad id qđ hic dicit de hereditate qđ licet quis veniat de iure speciali: tamen habet locum ius accrescendi. nam tunc bene facit qđ habetur in. l. si seruus cõmunis ab extero. de acqui. heredita. ⁊. l. cum hereditatẽ. ⁊. l. si minor. eodem titulo. non tamen tunc semper accrescit inuito licet volenti sic. vt patet ex notatis in dictis iuribus. ¶ In eadem glo. ibi: mulier totum. intellige quãdo erant re cõiuncti per id quod dictum fuit in. l. hec scriptura. §. fina. ff. eodem de. leg. j. l. plane. §. si coniunctim.

Dies incertus. Not. qđ dies incert⁹ pro conditione habeť. ⁊ ad hoc sepe allegatur. qđ intellige vt in glo. ¶ In gloss. j. ibi: spes semper trãsit ad heredes. Et ratio diuersita

tis inter contract⁹ ⁊ legata assignatur vt per glo. in. §. ex cōditionali. insti. de verb. obli. ⁊ l. si vxori. C. de cōdi. inser. potes etiā addere qꝛ cōtract⁹ sumit efficaciā ex ꝯsensu duoꝝ. sed legatū ex volūtate testantis ideo cēsetur firmius ius quod descendit ex contractu. ar. no. in. l. j. C. de pac. ⁊ C. communia de succes. aut. itaqꝫ.

Fideicōmissum. Verba i dubio dn̄t intelligi in casu vero ⁊ nō i casu ficto ⁊ ad hoc allegat. ¶ No. ẜm Cyn. qd nō est eadē ratio ficti ⁊ veri. ¶ Item nota qd aliquid includit vel excludit veritas qd nō includit vel excludit fictio. facit qd hr̄ in. l. fi. C. de his qui veniā eta. impe. ⁊ facit iste tex. ad no. in l. si ita qs. §. si cui. ff. de leg. ij. ⁊ per Cy. in aut. nisi rogati. C. ad trebel. ⁊ adde etiā qd no. per Bar. i. l. si cognatis. de re. du. vbi dicit ciuilitatē siue fictionē precedentē ex facto testantis prodesse. sec⁹ qñ res alterius vt hic. ¶ Extra gloss. facit iste tex. ad questionē si testator grauauit filiū si decesserit sine liberis legitimis ⁊ natura lib⁹ an si decedat cū naturalibus legitimatis. ⁊ dicatur deficere cōditio de qua dixi in. l. ex facto. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ in. l. gallus. §. quid si tantū. de liber. ⁊ postb. ⁊ per Ange. in sua disputatione que incipit. Nobilis quidā gñe. ¶ Item facit qd si grauauerit filium si decesserit sine liberis ex suo corpore descendentibus qd si ingreditur monasterium non dicatur deficere conditio. sed contrariuꝫ tenuit bar. post Dy. in. l. si ita qs. §. si cui. ff. de leg. ij. ⁊ idē videtur velle Cy. in aut. post Ri. mal. C. ad trebellianū. Sed contrariū tenuit Host. ⁊ Jo. an. in. c. raynaldus. super glo. sed videt extra de testa. ⁊ idem Ja. de bel. disputādo in aut. de sanc. episcopis. §. ꝫ hoc presenti. ⁊ rn̄det ad illū. §. qd ibi loquitur qñ simpliciter grauauit eum si decesserit sine liberis q casu illa verba tāqꝫ ambigua recipiūt a iure interpretationem. de qua ibi. ꝫ in casu proposito testator expresse dicit si decesserit sine liberis ex suo corpore natis. ⁊ sic cuꝫ mens testatoris sit certa non est recurrenduꝫ ad interpretationem legis. argu. l. arg. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de lega. iij. ⁊ argu. l. continuus. §. cum ita. de ver. ob. potes dicere qd hec opinio Jaco. de bel. ⁊ sequaciū pōt esse vera si in casu. d. §. non deficeret conditio. qꝛ monasterium haberetur loco filij. sed illud non est de mente illius tex. licet glo. ibi hoc sentiat sed potius dr̄ qd tūc qñ ille ingreditur monasteriū cōditio reijcitur ⁊ habetur pro non scripta quasi censeatur turpis ⁊ obuians vite contemplatiue. que ratio multo fortius vendicat sibi locum in casu proposito. ⁊ ideo de iure verior videtur opi. Dy. ⁊ Barto.

Summrium.

1 Cautio mutiana quando locum non habeat.
2 Cōditio adiecta in testamento secunduꝫ mentem testantis est limitanda.
3 Verba que conditionaliter proferuntur circa satisdationē nō pstandam dispositionem inducere videntur.

Qvia que. Cōditio apposita in legato facto eideꝫ intelligitur repetita. h. dicit ¶ In glo. repetitam. in fine dic melius vt ibi nota. in prima solutione ⁊ adde dictis Bar. quod de mēte iuris videtur quod si cōditio adiecta institutioni est necessaria ad valorem legati. quod tūc illa intelligatur repetita. vt quādo eēt libertas data vt hic patet in versi. nam ⁊ cum idem videtur quā do esset necessaria quo ad effectum acquisitionis efficacis vt ptꝫ in principio huius. l. Si autem neutro predictorum modoꝝ esset necessaria tunc si sit insolidum institutus aliquis sub conditione ⁊ eidē postea legatū datum videt q nō debeat intelligi conditio in legato repetita potissime cum legatum dꝫ sumere vires in defectum institutionis. Nec ob. l. cū seruus. de condi. insti. qꝛ inquātum ibi dicit conditionem repetitā videri. intelligo id est ipsam libertatem prout etiam hic intelligit litera. ⁊ hec expositio etiaꝫ videtur de mente huius tex. qꝛ refertse ad rescriptum diui pij. qd videtur in. l. diuus plus. de ma. tes. vbi solum dr̄ de libertate. Nec est absonum quod sic etiam exponatur verbum conditio. nam multis modis sumitur in iure. vt dicit gloss. in. l. si societatem. ff. pro socio. ⁊ hic videtur verus intellectus. l. cum seruus. que videtur voluisse sentire glo. ibi in ver. non extiterit. licet glo. in ver. cōditionē aliter sentiat. ⁊ etiam Bart. ibi nam non video bonam rōnē quare in casu illius legis in legato debeat intelligi repetita conditio extrinseca considerato qd legatum datum fuerit sub cōditione si heres non fuerit que verba sui natura verificantur siue non sit heres. qꝛ non pōt. qꝛ deficiet conditio siue nolit. qꝛ existat. l. iij. C. de heredi. insti. Si aūt pro parte fuisset institutus sub conditiōe. nā tunc si verisimiliter mens testantis fuerit eādem conditionem subintelligi in legato repetitv intelligitur. l. fin. §. fin. de do. excep. alias forte secus. ⁊ ita potest intelligi. lege filium infra quando dies lega. ce. nisi forte ex natura alicuius dictionis repetite aliud dicatur. argu. l. si tibi pure. ⁊ l. in repetendis. de lega. iij.

Mutiana. †Nota qd cōditio mutiana nō hꝫ locū qñ
1 subest impedimentū alterius conditiōis q cōditionis negatiue. qd intellige interim dū durat impedimētū alias secus vt dixi in. l. mutiane. ff. eo. ¶ Itē nota qd qñ sunt duo quorum vnum nocet ⁊ alterum prodest inspicitur qd prodest. de quo per Bar. in. l. iij. §. fi. ff. ad fillei. ⁊ l. nō intelligitur. §. si quis palam. ff. de iure fisci.

Titio si mulier nō. Cōditio si non nupserit in extraneo de restituēdo mulieri rogato spernit. h. d. ¶ Nota qd interdum quis consequit ex persona alteri⁹ qd ex sua non cōsequeret. ¶ Itē nota qd cōditio si non nupserit mulier adiecta in legato facto extraneo nō reijcit nisi legatum esset factum ad vtilitatem mulieris. vt qꝛ legatari⁹ esset grauatus de restituēdo mulieri. ¶ In glo. peccet. ibi vel verius. hec cōiter tenet. ⁊ hoc si titius agnoscit legatum nā tenetur restituere si habet. nam si non habet sufficeret qd cedat actionem l. imperator. ff. de lega. secundo. Si autem non agnouisset peteretur tunc ab herede scōm Pe. ⁊ Cy. facit qd notat Bar. in. l. fideicommissum. ff. de lega. j.

Pater exheredate. Cōditio apposita administratiōi nō suspēdit actio-
2 nem tutele. h. d. ¶ † No. qd cōditio adiecta in testamento limitatur ⁊ restringit scōm mentem testantis ⁊ nō simpliciter, intelligit prout verba sonant. ¶ Item not. quomodocunqꝫ constet de voluntate testantis volentis remittere cautionem de legato prestā-
3 do sufficit ad hoc vt intelligatur remissa. ¶ † Item not. qd verba conditionaliter prolata circa satisdationē non prestandam vidētur inducere dispositionē vt hic videtur esse casus in ver. itaqꝫ exponendo prescribatur id est scribatur. ⁊ dictio per abundet. iuxta id qd habetur in. l. j. in fi. ff. de do. preleg. vel exponendo pscribatur. i. ante scribatur. vt qꝛ preponitur conditio nō petende cautionis de fideicōmisso. facit qd dixi in. l. cū tale. §. titius. ff. e. ⁊ hoc etiam tenuit glo. in. l. licet. ff. vt leg. no. caue. glos. tamen hic aliter exponit verbum prescribatur. vt patet in ea. ¶ Extra glos. adde dictis Bar. inquantū dicit qd etiam si cautio fuerit predicta nō perdit fideicōmissum. nam de hoc est glos. ordinaria in. l. licet. ff. vt leg. no. caue. nam si prestita est scienter imputet sibi prestans. vt. l. j. ff. de condic. inde. si ignorāter poterit repeti. l. qui sine. ff. de cōdic. sine causa. multū tamen facit in contrarium iste a sensu cōtrario cui in dubio videtur etiā standum ex quo non habemus tex. oppositum. arg. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. ⁊ qꝛ magis delinquere videt talis qui peruenit ad virtualem receptionē quā ille qui solūmodo petijt ⁊ non obtinuit. ar. l. papi. §. meminisse. ff. de inoffi. test.

Summarium.

1 Cōditio existēs in dando an possit impleri curatori adulti.
2 Adulto quando solui possit absqꝫ curatoris presentia.
3 Alternatiua vt sit sufficit alienam sui partem veram esse.

Cvm pupillus. Pupillus ⁊ etiaꝫ tutor potest impedire cōditionem impleri. h. d. ¶ No. qd dixi in summario. ⁊ adde qd dixi in. l. iulianus. ⁊ l. si fundus. in prin. ff. eo. ⁊ loquitur hic de conditione que consistit in faciendo vt in glo. j. An autem possit tutor impedire implementū conditionis in dubio
1 dixi in. d. l. iul. ¶ † An autē curatori adulti potest impleri conditio existens in dādo. tex. videt qd non nisi fiat in presentia ipsius adulti in. l. luci⁹. de manu. testa. sed illud videt esse ex eo qꝛ ibi dicit gloss. cōditio qd debebat impleri in persona filij cū esset egressus annos pubertatis. ⁊ sic postquā esset factus maior. xxv. annis ideo autē sine eius volūtate expressa vel tacita nō pōt solui eius curatori. Sed vbi simpliciter cōditio debet impleri in persona filij qui est adultus. videt qd possit solui curatori. arg. l. si fundus. ff. eo. ⁊ d. l. lucius. a contrario sensu. ⁊ hoc etiam ibi voluit gloss.
2 ¶ † An autē ipsi adulto pōt solui absqꝫ presentia curatoris. videtur dicendū qd non. cum equiparet pupillo quādo habet curatorem. l. si curatorem habens. de resti. in inte. secus forte si non haberet. ⁊ sic intelligo qd dixit Bar. in. l. conditionibus pupill⁹. ff. eo. ⁊ qd dixi in. l. cui fundus. ff. eo.

Disiunctio. Ad veritatem disiunctiue sufficit alterā partem verificari. hoc dicit. ¶ Not. qd di-
3 xi in summario. † Ad veritatem autē alternatiue requiritur alteram partem esse veram. l. si heredi plures. ff. de condi. institu. ⁊ l. si is qui ducenta. §. vtruꝫ. ff. de reb. dub.

Summarium.

1 Dies morte legatarij legatum conditionale non facit.
2 Causa mutiana locum habet in vsufructu sub conditione negatiua relicto.
3 Effectum non sortitur id qd per qd lex ipsa fraudaretur.

Heres meus. Dies incertus non aptus suspendere legatū post mortē
1 legatarij nō impedit trāsmissionē. al's sec⁹. ¶ † No. qd dies mortis legatarij nō reddit legatū conditionale. secus

secus quando apponitur dies mortis heredis vel tertĳ. ꝛ ad hoc sepe allegat. Et est ratio primi dicti: quia viuēs mori dicitur. mortuo enim mors non dominat. l. qui duos. §. j. ff. de manumis. test. ꝛ ff. quando di. leg. ced. l. si cum heres. cum ibi no. Et sic euenit cōditio viuo legatario. ideo transmittit. ¶ In glo. j. in fi. de hoc tāgit hic Bar. sed adde qd̄ dixi in l. j. s. eodem.

Qui post. Faciens contra cautionem mutianam tenet ad rem restituendam cum fructibus. hoc dicit. ¶ Nota qualiter prestari debeat cautio mutiana. de quo in l. mutiane. s. eodem. ¶ In glos. in exordio. ibi: tamen tenetur imo tunc videtur qd̄ potest repeti legatum etiam ante contrauentionem quasi indebite solutum nisi scienter indebitum soluisset. l. j. de condictio. inde.

2 **Quamuis.** † Etiā pro vsufructu relicto sub cōditione negatiua habet locum cautio mutiana. hoc. d. ¶ Not. qd̄ in dubio debet fieri interpretatio vt potius legatum valeat quā pereat. facit. l. quoties. de re. du. ꝛ per hoc non ob. l. cū tale. s. meuie. s. eo.

Quod in fraude. Conditio si nupserit remittitur etiā in tertia persona per quā

3 verisimiliter mulier nubere cessaret. h. d. ¶ † Not. qd̄ illud per qd̄ l. in effectu fraudaret nō debet sortiri effectū. facit. l. fraus. ꝛ l. cōtra legem cū ibi no. s. de legi. ꝛ C. de legi. l. nō dubium. ꝛ extra de reg. iur. c. certū est. lib. vj. ꝛ c. cū quid vna via. de reg. iur. eod. lib. ¶ Et no. bene istū ter. quia singularis est coniuncta glo. fina. Et facit ad not. in l. titia. in prin. de verb. ob. facit iste text. quod illud qd̄ prohibet in persona alicuius intelligit etiā esse prohibitū in persona coniuncti quando per hoc verisimiliter fraus potest fieri legi. ¶ An autē impedimentū factū per coniunctū concernēs causam coniuncti intelligat in dubio factū de conscientia ipsius coniuncti. dic vt in c. cōstitutus. el primimo. vbi text. notabilis. ꝛ aliquid in c. petr⁹ diacon⁹. extra de homici. ꝛ in c. quia presulatus. j. q. iiij. in quibus videtur probari qd̄ sit in dubio. nisi aliud ꝓbetur. Et qualiter possit probari contrarium tangitur in dictis iuribus. ꝛ maxime in c. petrus.

Summarium.

1 ¶ Conditio vera debet esse de preterito.
2 Conditio de presenti vel preterito non est proprie conditio.
3 Dictio vna potest exponi pro alia.

Has causas. Licet glo. variet intellectū huius. l. tñ ſm Dy. diuidi pōt in tres partes. quia primo loquitur in cōditione de presenti vel de preterito. Secūdo in modo. Tertio facit differentiam inter conditionem ꝛ modum. Secunda ibi: eas. tertia

1 ibi: ea enim. ꝛ hoc intendit. † Conditio de presenti vel de preterito non est proprie conditio. ꝛ relictū sub modo potest peti oblata cautione. secus in relicto sub conditione qd̄ non potest peti ante cōditionē impletā. h. d. ſm intel. Dy. Et ſcdm ipsuz in prima parte debet haberi litera negatiua. ¶ In ter. ibi: oportet. subau. proprie ſm Dy. ¶ In ter. ibi: que habent morā consumptā. alias est consumptum. ꝛ tunc intellige qd̄ in implemento modi versabat

2 aliquis sumptus. ¶ † No. qd̄ cōditio de presenti vel ꝑterito nō debet proprie appellari conditio: quia nō suspēdit. de quo per glos. in l. in conditionibus. §. j. s. eod. ꝛ in l. ij. s. de here insti. ¶ Itē nota

3 differentiam inter modum ꝛ cōditionem. ¶ † Ultimo not. ex ter. iuncta glo. qd̄ non est absonū vnā dictionem exponi pro alia. quādocunq; expedit. ꝛ ad hoc sepe allegatur.

Summarium.

1 ¶ Matrimonium non contrahitur inter seruam ꝛ seruum.
2 Conditio si rationes tradiderit quando suspendat.
3 Dictio cum/cōditionē in persona alterius adiectam nō repetit.

Tilius paulus. Conditio apposita vni in persona alteri⁹ sibi coniuncti per dictionē cū. de equitate nō intelligit repetita. ¶ † No. qd̄ inter seruū ꝛ seruā ꝓprie nō est ma-

1 trimoniū sed cōtuberniū. ꝛ similiter inter seruū ꝛ liberā. l. cū ancillis. ꝛ ibi no. C. de incest. nup. ꝛ hoc de iure ciuili. sȝ de iure canonico etiā inter predictas pōt esse matrimoniū. vt in c. j. ꝛ per to-

2 tum. de cōiu. seruo. ¶ † Itē no. qd̄ cōditio si rationes tradiderit. non suspendit quādo rationes sunt pares: quia data ꝛ accepta sunt paria. ꝛ sic nihil est in reliquis propter que remanet debitor. facit qd̄ habetur in l. proxima. ¶ Ultimo no. qd̄ cōditio habetur pro impleta quā stat per illū qui obligatus esset ex conditionis imple-

3 mento. ¶ † Itē no. qd̄ dictio cū nō repetit cōditionē in ꝑsona alterius appositā. ¶ In glo. ſcda ibi: soluit. subau. iuriscōsultus. ꝛ adde ter. in l. qui filiū. ff. de manu. test. ¶ In gl. necessitudinē. ibi: vel quasi. forte. hoc dixit: quia isti erant serui. vel quia inter virū ꝛ vxorem nō videtur affinitas. cū sint potius principiū affinitatis. l. sȝ cōpensandi. cū ibi not. de here. insti. ꝛ facit qd̄ habetur in c. non debet. extra de cōsan. ꝛ affi. ¶ In ea. glo. ibi: solutio. hec prima ve-

ra cōmuniter tenet. ¶ In glo. conditio. Not. signanter hāc gloss. que vult qd̄ nō sit speciale fauore libertatis in casu isto conditionem ex equitate intelligi repetitam. Sed cōtrariū hic tenet Bar. non faciens mentionē de hac glo. ꝛ allegat glo. in l. si seruo. de statulib. quā ego non reperio pro dicto suo tamē videt facere. l. si ita sit scriptū. de manu. test. vbi si relinquit seruo libertas ꝛ legatum cum titius erit annorū. xiiij. si moritur ante tempus titius ex iure speciali competit libertas adueniente tempore quo titius esset xiiij. annorū. sed non cōpetit legatū. Sed potes dicere qd̄ ibi conditio fuit adiecta vtriq; legato. scilicet legato libertatis ꝛ pecuniario. hic aūt in persona cōtubernalis nulla conditio fuit adiecta secundū verba. ꝛ sic ex quo saltem de equitate nō intelligitur repetita habebit libertatē ꝛ legatū ꝛ sic vr̄ in dubio stādū huic gl. ¶ Item adde inquantū Bar. facit differentiā inter ex ꝛ cum. respondendo ad. l. si. §. seio. de leg. ij. nā sua differentia videtur contra ter. in l. titie textores. §. nihil. s. de leg. j. ita ter. in. d. l. si seruo. vbi aperte parificat. Nec ob. dictus. §. seio. quia potest responderi vt ibi tangit Ray. qd̄ ibi conditio apposita in persona seij tacite inerat. vt in l. legatum. §. j. de leg. j. ꝛ ideo habetur pro non adiecta. l. iij. de leg. j. vnde nimirū si non intelligitur repetita in persona vxoris per. l. si in diem. §. seruo. s. eod. Et pro intellectu huius glo. bene facit ratio hic posita dum dicit non ad cōiungendū cōditionē ꝛc. forte etiam possit dici qd̄ etiam hic de rigore iste habebat libertatem per rationē litere. Nec ob. litera in ver. qd̄ si cū quia dum dicit accepisse. videtur intelligi prima facie. ꝛ similiter dum subdit de facto videbitur. tamen propter dictam. l. si seruo. ne corrigatur videtur tutius teneri qd̄ de equitate istud fit. Sed certe in effectu etiā corrigeret cum equitas scripta preualeat rigori: vt no. in l. j. C. de legi. facit qd̄ no. glo. in l. cōtra. §. fi. de publi. Ideo forte non est absonum tenere expositionem predictam secunduȝ quā etiam cessaret cōtrariū dicti. §. seio. quia hic ꝛ ibi de rigore non intelligeretur repetita. Et pro expositione supradicta qd̄ intelligi debeat videtur prima facie. bene facit quod habetur in tert. ꝛ gloss. in l. stipulatio ista habere licere. §. j. in prin. coniuncta gloss. de verbo. obli.

Summarium.

1 ¶ Pecuniam debitam in marsupio offerre sufficit.
2 Libros rationum exhibere tenetur qui ad rationes reddendas obligatur.
3 Rationes redditurus a quo incipere ꝛ qualiter ꝓcedere debeat.
4 Pena in transactione apposita quando peti possit.

Cum seruus. Cōditio adiecta libertati videtur repetita in legato. ꝛ cōditio reddendarum rationum est mixta dandi ꝛ faciendi. h. d. ¶ No. secundum Cyn. coniuncta gloss. in verbo non recte. qd̄ vbi duo propter vnum vtrobiq; tantū vnū facit. l. proxi. ꝛ l. quamuis. s. eo. ꝛ de euic. l. qui libertatis. §. seru⁹.

1 ¶ † Item nota argumentum quod sufficiat pecuniam debitam in marsupio offerre vt hic videtur probari coniuncta gloss. ꝛ in auten. vt exac. instan. do. §. fina. col. vij. quod intelligit Barto. ve-

2 rum si prius fuerit facta numeratio. arg. l. j. §. si cista. ¶ † Itē not. qd̄ vbi quis tenet reddere rationes tenetur etiā exhibere libros rationum parti. Et plus sentit Bar. hic qd̄ tenetur etiā eos tradere per hanc. l. ꝛ l. si ita. §. pe. de man. testa. ꝛ sic facit qd̄ tutor vel alius administrator qui tenetur reddere rationem teneatur exhibere libros ꝛ etiā tradere qd̄ est valde notandum. tamen iste tert. loquitur in seruo. ꝛ similiter. d. l. si ita. ꝛ sic nō probant in libro cuius forte non potest interesse qd̄ sint penes se. vt semper potest de iure suo docere. ꝛ sic sufficere videtur qd̄ exhibeat ꝛ copiā facit. ꝛ hoc forte possit tolerari si de propria pecunia libros rationum cōfecisset. facit. l. j. §. pe. s. de eden. Si autē de pecunia dn̄i procedat

3 dictū Bar. ¶ † Itē not. qd̄ ille qui tenet reddere rationes debet incipere a facto demum deuenire ad dationem pecunie quando sunt reliqua. quando autem nō sunt reliqua statim cōpetit libertas vt hic tangit glo. ꝛ sic erit liber. etiā ante aliquam redditā rationem. nec tenebitur postea rationem reddere in libertate directa. facit qd̄ habetur in l. cum testamento. C. de man. testa. Sed in fideicommissaria libertate licet nulla sint reliqua: non autem cōpetit libertas. nec poterit cogi prestari postquā reddiderit rationes. vt dicta. l. cum testamento. ꝛ l. si pure. ff. de fideicommis. lib. ¶ In gloss. super verbo inutile. in fi. tene literam affirmatiuam nam litera negatiua omnino cōfunditur per. l. quesitum. §. j. nec est bona solutio prima hic posita: quia non est dare bonam rationem diuersitatis. Item nec secunda: quia ab initio legatum factum seruo proprio quando cedit dies ante libertatem est nullū impediente regula cathoniana. l. seruus. C. de leg. Nec ob. l. iulianus. ff. eod. quia alio casu loquitur vt ibi patet. vel si bene ponderetur mens eius potius facit pro. nam in l. ista conditio debebat impleri in persona heredis. vt ibi patet hic in ver. inst. ꝛ facit d. l. si ita liber. sed in l. iulianus. conditio debebat impleri in persona extranei vt ibi voluit glos. interlinearis. in verbo dari. ꝛ sic

cōditio ibi poterat impleri ante aditam hereditatem. hic secus. ¶ In glo. non recte. in fin. Ex hac gloss. not. diligenter qd licet sub hac conditione si rationes reddiderit. comprehendatur datio & factum. tamen quia factum est gratia dationis attēditur principaliter ipsa datio. & sic facit ad questionem vulgatam an si promittatur pecunia dari ad certam diem & si non detur promittat debitor infra octo dies postea sequentes presentare ad domū creditoris tot pignora aurea & argentea que ascendant ad quantitatem debitam vel comparere coram iudice & recipere preceptū de soluendo. & si nō fecerit promittat penam dupli an talis pena possit peti cum immediate nō adijciatur dationi quantitatis sed facto. & sic videtur posse peti per id qd no. per glos. in. l. cum allegas. C. de vsufruc. & l. iul. §. idem papi. de actio. emp. Nam in contrarium facit. l. ista. & sic attendi debeat potius ipsa ratio que principaliter versatur in obligatiōe: cum eius gratia sit adiecta obligatio facit. & hoc tenebat hic Dyn. & idem Ray. idem Cyn. hic in addi. dicens qd dñs Thadeus de pepol. qui fuit doctor Bononien. & dominus Bononie vt refert Bald. in. l. filio preterito. de in integ. resti. reprehendebat patrem suū romeum qd talia pacta faciebat apponi. Nā videntur talia pacta fieri in fraudem legis & vsurarum. ¶ Sed contrariū tenuit Bart. in. l. rogasti. §. si tibi. si cer. pe. & ibi idem Bar. & idem tenet but. in. l. sed & si quis. §. fi. si quis cau. mouetur: quia istud factū non est augmentatiuum obligationis. sed tendit ad faciliorem exactionem. ideo tenere debet pena illa adiecta per dictam. l. sed & sic quis. §. fi. secus si tenderet ad augmentū obligationis per id qd no. glo. in. d. l. rogasti Cy. tamen tenet opi. Dy. in. d. l. cū allegas. sed Bal. ibi videtur velle cōcordare opi. vt sic opi. Dy. habeat locū in consueto fenerari cōtra quē de facili degenerat presumptio. argu. l. qui semisses. ff. de vsur. & extra de pig. c. illo vos. alias procedat opi. But. que seruatur hic in Bononia secundum eū. & maxime in personis ignorātibus ius vt rusticis personis & mulieribus per id qd no. glos. in d. l. cum allegas. Tu adde qd ipse idem Butri. etiā sic seipsum limitauit in. d. l. cum allegas. ¶ Itē adde qd Bar. hic tenuit opi. Dy. quādo a principio apponit istud pactū. secus quādo ex postfacto per id qd habetur in. l. titius. de pig. act. & in. l. quamuis. ff. de solu. Sed istam distinctionem Bar. videtur reprobare Bald. in. d. l. cum allegas. quia scdm eum eadem videtur ratio quando ex interuallo per. l. si mulier. ad velleia. Sed tu posses respōdere ad illam. l. qd loquitur in muliere cui ex fragilitate sexus concessum est beneficiū velleianum nec se obligare potest. sed non loquitur in persona non priuilegiata & in qua non videtur omnino eadem ratio an a principio an ex postfacto apponatur pactum cum maiori necessitate ducatur in actu contrahendi quam ex interuallo & hinc est qd licet pactum legis commissorie in pignoribus quādo apponit a principio sit ex toto reprobatū. l. j. & ij. C. de pac. pignorū. tamen secus sit quando ex interuallo: quia tunc valet saltem quo ad exceptionem. d. l. titius. cū ibi not. Et per hoc videt in simili qd non valeret istud pactum ex interuallo quo ad actionem dandam creditori ad ipsam penam. sed solam ad exceptionē parandam si esset soluta. Nec ob. d. l. sed & si quis. §. fina. quia ibi iudicium erat iam incohoatum & promittebatur de iudicio sisti sub pena. vnde propter equalitatem iudiciorum seruandam tenet ibi pena. facit qd no. per glo. & doct. in. l. ij. C. si tu. vel cura. inter. & in l. j. & ij. ff. de cur. bo. dā. Sed nos loquimur quando extra iudiciū sit huiusmodi conuentio iudicio nondum incohoato. & ideo videtur secus. Joan. and. in addi. Spec. in tit. de oblig. & solu. §. ante omnia super ver. sequitur. simpliciter tenet opi. Dy. & dicit eam procedere maxime in consueto fenerari. Et sic innuit idem etiā in non consueto. cum dictio maxime. sit implicatiua. vt notat glosa in lege illud supra ad. l. aqui. & hec pars videtur esse communis & de iure verior. argu. huius text. & quia non potest negari quin hoc verisimiliter sit factum in fraudem legis. & ideo non debet prodesse. arg. l. heres meus. §. fi. cum ibi no. ff. eo. & arg. l. si eū. §. qui iniuriarum. cum simi. ff. si quis cau. & hanc partem etiam sequitur Ang. in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. ob. & ibi etiā dixi. Et ibi etiam tetigi an in foro conscientie potest peti pena. & hoc procedit quādo ab initio apponitur tale pactum. Idem puto de iure canonico si ex interuallo: quia ius canonicum ex toto reprobat vsuras. sed ius ciuile quod non reprobat ex toto vsuras facit quod non valeat quo ad actionem dandam quatenus esset vltra legitimum modū vsurarū. sed quo ad exceptionē. sic tamē vt sentit glo. in. d. l. cū allegas. preualere videtur ius canonicū in hoc. facit qd not. in aut. ad hec. C. de vsur. & in regula possessor. de reg. iur. in vi. ¶ Et predicta tene menti: quia Bart. variauit vt patet ex predictis. & in consulendo & iudicando non credo recedendum a dicta opinione cōmuni per id qd no. Bar. in. l. fi. C. de pedanei iudi. & Joā. an. in. c. j. de cōsti. & e. ti. c. j. & c. ne innitaris. & predicta pcedunt maxie in cōtractu mutui per no. in. d. l. cum allegas.
2 ¶ † Quid autem si in cōtractu transactionis veniat dari & apposita sit pena an potest peti. Jac. but. sequēdo vltramō. tenet qd nō in. l. promissis. C. de transa. Bald. simpliciter tenuit contrariū in d. l. cum allegas. per. d. l. promissis. quasi in transactione sit illud speciale. Sz forte nō est absonū limitare. l. illā prout voluit Bar. per no. in. d. l. cū allegas. et maxime cum gl. etiam velit qd i alijs contractibus vbi versatur dari quantitatem in obligatione nō possit adijci pena. Istud etiam facit si factum sit compromissum & in sententia arbitri veniat dari. an potest peti pena de qua dubitauit But. in. l. commissis. tamen finaliter inclinat qd sic: quia pena adijcitur ipsi facto principaliter quia promittit stare sententie arbitrij. et ipsa datio venit ex accidenti. & ex facto tertij immediate non partium. & apponitur etiam loco contemptu arbitri. l. si quis rem. & l. litigatores. ff. de arbit. et in hanc partem inclinat etiam Bal. in. d. l. cum allegas. Si autem veniret contra sententiam arbitri non ex vi negligentie in non soluendo. sed ex vi confactionis. vt quia impugnaret sententiam excipiendo vel dicēdo de nullitate esset clarum secundum eum qd possit peti pena de quo plenius ibi per eū qui et aliqua notāda ibi ponit circa mām.

Summarium.

1 ¶ Testm̄ in quo filius sub cōditiōe potestatiua istituit est nullū.
2 Probationis nomine venit tantum vera probatio.

1 **Lucius titius.** Filiatio nō pōt plene probari. h. d. ¶ † No. qd testamētū in quo filius est institutus sub cōditione nō potestatiua est ipso iure nullū. qd an hodie pcedat. dic vt i
2 l. si pr. de isti. & substi. ¶ † Itē no. sm Dy. & Bar. qd vbi fit mētio de probatione intelligitur de vera non de presumpta vel ficta vt hic videtur probari. & per hoc etiā quia probatio et presumptio ponunt diuersa i rubrica de pba. & presump. & extra de psump. & in rubrica de proba. Et per hoc etiā qñ cōditio dz impleri in forma specifica in. l. meuius. & l. qui heredi. ff. e. & quod no. glo. i cle. cōstitutionē. ad finē. de elec. vbi similiter dicit qd si lex dicit debere fieri fidē intelligitur de plena. Sed in cōtrariū facit. quia verba intelligi debēt secundū subiectam materiā. l. si vno. ff. loca. ergo cum verbum probare proferat in materia inquantū nō possit haberi vera pbatio sed presumptiua put est in casu isto videt de illa presumptiua presumendū. Nec ob. iste tex. si vis hoc tenere: quia potes respondere qd filius dz institui pure vel sub cōditiōe potestatiua facili: vt. l. suus. §. & puto. ff. de here. instit. sed ista nō esset potestatiua facilis etiam si de tali intelligeretur cum dubius sit euētus litis. l. qd debetur. ff. de pecul. Ideo nimirum si nō tenet testamētū: quia debet institui sub conditione que est in eius potestate et de facili. facit quod no. glo. in. l. j. §. filium. C. quorum bo. ¶ In gl. j. ibi et habet contratabulas. hoc videtur falsum per. l. j. §. si sub ea. ff. de contrata. vbi pendente conditione nō habet nisi sm tabulas. fatetur tamen qd si deficiat cōuerteretur in cōtratabulas. et ita potest saluari hec gl. ¶ In gl. fi. in fi. et de hac probatione adde quod no. Cyn. in. l. si vicinis. C. de nup. et quod habet i. c. officij. extra de peni. & remis. & extra de fil. psbyter. c. michael.

Alijs libertis. Si cōditio mixta pēdēs ex facto legatarij & alterius dēficit p casum non deficit relictum alimentor nisi in fauorē eius i cuius psona deficit fuerit factū relictū. h. d. ¶ In glo. non videtur. ibi hic aūt in potestatiua prout sumit in hac materia cū non pendeat mere a potestate debentis iplere. sed est potius mixta pendens ex facto eius & alterius sicut & illa si decem dederit. & ideo si deficit per casum videtur deficere relictū. ar. l. cū ita. per locum a speciali. ff. e. Ideo forte gl. sequēs dicit hic speciale fauore alimētorum. Et adde dictis Bar. qd sicut inepta est loquutio distinguere an cōditio apponatur gratia legatarij an gratia grauati. & iō de mente huius. l. potius videt esse qd consideremus causaz legandi, ppter quā testator monetur ad legādū: quia si motus fuit pricipalr ppter fauorē filij q volebat libertos morari cuz eo verū vt illi libentius morarētur facit legatū eis alimentorū. et illud dicit legatū factū gratia filij. seu pp cām filij Sed si principaliter velit relinquere alimenta. sed vt habilius participant penes heredē adijcit conditionem si cum ipso morarentur. & aliud videtur factum gratia legatarij. facit. l. iiij. in fi. ff. de ali. & ciba. lega. In dubio presumit hic hec. l. in alimentis legatum factum propter causam legatariorum. & iste videtur verus intellectus huius legis.

Titia heredis. Legatum factuz alicui cū petierit non est conditionale. h. d. ¶ No. qd dixi in summario. & de materia in l. si decē cum petiero. & l. quodcūqz. §. nō solū. ff. de vb. obl. Cyn. vero dicebat qd ideo hic non facit conditionem: quia hic adijciebat ad executionē nō ad substantiam obligatiōis. de quo plenius per Bar. in locis preallegatis. ¶ Itē no. tex. ad verba qcunqz apponūtur in contractibus sine vlla cauillatione &c. facit etiam quod habetur in. l. si mandato titij. in prin. ff. mandati.

Summarium.

1 ¶ Copulatiua & conditionem inducit.

Dies

2 Dies legati pecuniarij seruo manumisso relicti ab adita heredi-
tate cedit.
3 Medium non est dabile inter existentiam necessarij heredis &
mortem testantis.

Ulianus. Seru⁹ alienat⁹ vel manumissus
legatũ nõ consequit̃ nisi impleat
cõditionẽ in cuius euentũ legatũ expresse est collatũ. &
regula cathoniana non impedit legata quorũ dies ce-
dit ab adita hereditate nisi necessarius heres existat. h. d. & sunt
due partes que patent ex summario. scd̃a ibi: etenim. ¶ In text.
imposita nõ sit libertas. tñ bene imposita fuit cõditio. vt patet ex
litera sequẽti. ¶ In tex. ibi: p̃sente die. subau. hoc expresso. nã al's
esset sec⁹. vt patet ex. l. quesitũ. §. j. cũ ibi no. ff. de leg. j. & l. qui cõcu
binã. §. cũ in testamẽto. de leg. iij. ¶ In tex. ibi: sub cõditione que
1 nõ põt impleri tũc ante aditã hereditatẽ. ¶ † No. qd̃ per dictionẽ
copulatiuã & qñ notat ordinẽ inducit̃ conditio. facit. ff. eo. l. quesi
tum. & dixi in. l. j. ff. eo. & per hoc qd̃ dictio ita hic posita nõ est illa
que inducit conditionẽ. licet glos. prima aliter dicat. nã etiã sine
2 illa fuisset cõditio. ¶ † Item not. qd̃ dies legati pecuniarij relicti
seruo manumisso cedit solũ ab adita hereditate. idẽ qñ relinquit̃
3 seruo alteri legato. l. si optio. cũ ibi no. de optio. le. ¶ † Itẽ not. qd̃
inter existentiã necessarij heredis & mortẽ testãtis nõ est dare me
dium. ¶ Quid autẽ de suo & necessario tangit glo. & ẽt Bart. hic
¶ Itẽ pro intelligentia litere cõcludit quãdo relinquit̃ libertas
seruo sub conditione & etiã aliquid sibi relinquit̃. aut illud pure
hoc exp̃sso. & habet locũ ver. cũ vero. Aut relinquit̃ expresse in tp̃s
libertatis vel in tp̃s conditionis euenientis libertati adiecte. &
hʒ locũ prima pars huius legis & ff. e. l. heres. Aut relinquet̃ sim
pliciter. & hʒ locũ. l. qui filio. §. si quis seruũ. ff. de here. insti. ¶ In
glo. dare. ibi: cuidã extraneo. secus si iussus esset dare heredi vel
simpliciter. quo casu intelligeret̃ heredi iussus dare. l. ita liber. j.
de sta. lib. & sic cũ cõditio deberet impleri in persona heredis nõ
posset impleri ante aditã hereditatẽ. l. si in diẽ. ff. e. ideo nõ p̃cede
ret qd̃. j. dicit̃ in ver. etem̃. facit qd̃ dixi in. l. cum seruus. super pri-
ma glo. ¶ In glo. & ita in fi. imo idem & si nõ dixerit ita. l. si pecu-
liuʒ. §. cui seruus. j. de statuliber. & dixi in notabilibus. ¶ In glo.
fi. ibi: idem qd̃ in extraneo. facit. l. nã nec emancipatus. ff. de leg. j.
Sed cõtrariũ tenuit glo. in. l. si in alienũ. §. in extraneis. de here.
insti. concorda qd̃ de iure ciuili non est dare mediũ qñ hereditas
est pure delata. de quo per Bar. in. l. fi. de condi. insti. sed de iure
pretorio sic vt hac glo. ẜm Bar. adde hoc verũ nisi quo ad effect⁹
quos operat̃ suitas non obstante beneficio pretoris. de quib⁹ in
l. filius qui patri. ff. de vulg. & pu. substi. nã in illis idẽ de iure pre-
torio qd̃ de iure ciuili. sed in alijs p̃cedat hec gloss. inter quos est
qd̃ nõ cõfirmant̃ legata pecuniaria particularia p̃ solã existẽtiã
sui heredis. l. j. in fi. j. vt in pos. lega. Ideo hec glo. relata ad tex. q̃
de tali loquit̃ bene dixit. Et adde etiã dictis Bart. circa intelle-
ctũ. l. si seruo. ff. de adi. leg. inquantũ reprobat glo. ibi positã dicẽ
tem qd̃ per alienationẽ factã de seruo cui erat relicta libertas vt
legatum pecuniarium reuocatur vtrũq; nã scd̃m eum sola liber-
tas reuocatur. Potes dicere ẜm Dy. qd̃ nõ ob. l. qui filio. §. si qs
seruũ. ff. de here. insti. Et potes dicere ẜm Dy. & Ray. qd̃ illa glo.
potest saluari quãdo alienatio fuit voluntaria & non necessaria
per. l. fideicommissum. §. si rem. de leg. iij. ¶ Itẽ adde qd̃ nõ ob.
l. si in diem. §. seruo. ff. eo. q2 ibi fuit expressa cõditio que tacite ine
rat. secundum Dy. & Ray. hic secus.

Summarium.

1 Libertas directa fauorabilior est q̃ fideicommissaria.
2 Legatum libertatis fauorabilius est legato pecuniario.
3 Corrigere se incontinenti nemo presumitur.
4 Iura conditionalia non veniunt in publicatione vel omnium
bonorum donatione.

Uod traditum. In libertatib⁹ dire-
ctis leuissima expecta
tur conditio. in fideicõmissis vero & alijs legatis vlti-
mo loco scripta si ex interuallo sit apposita. sed si incõ-
tinẽti legatarij est electio nisi scd̃a sub cõmemoratione prime scri-
bat̃. h. d. cũ duab⁹ seq. ¶ In tex. ibi: subiecta scriptura. i. scriptu-
ra de qua agit̃. ¶ In text. ibi: exceptio est potius facti quã iuris.
1 cũ ante euentũ cõditionis nõ possit agi. ¶ † No. qd̃ fauorabilior
est directa libertas quã fideicõmissaria. facit qd̃ not. per glo. in. l.
fi. C. qui ma. nõ po. nã testator etiã magis videt̃ fauere libertati
directe: cũ illa competat absq; facto heredis ipso iure. secus in fi-
deicõmis. nisi in casib⁹ de quib⁹ in. l. cũ vero. & l. cũ quasi. de fidei-
2 cõmis. lib. ¶ † Itẽ no. qd̃ fauorabili⁹ est legatũ libertatis quã le-
3 gatũ pecuniariũ. facit. j. e. l. cũ ita dat̃. & insti. de dona. §. fi. ¶ † Itẽ
no. qd̃ nõ est verisimile qd̃ incõtinẽti quis se corrigat. & ad hoc se
pe allegat̃ hec. l. ¶ Itẽ no. qd̃ facili⁹ presumit̃ correctio qñ secun-
da dispositio fit sub cõmemoratione prime. ¶ In glo. libertatib⁹
directis. sed in fideicõmissarijs nouissima. Et ratio diuersitatis
q2 fauorabilior est directa libertas vt dixi in notabilib⁹ vt voluit
hic Cy. ¶ In ea. glo. in fi. adde tertium casum qñ nec copulatiue
nec alternatiue sed incõtinenti fuit primo legatũ purum vel sub
vna cõditione postea sub alia. nam tunc in electione est legatarij
quãdo velit seruari vt hic patet. ¶ In glo. ex interuallo. ibi: quã-
do alia diuertit. subaudi que non sunt extranea ad testamentum
per ea que habent̃ in. l. cũ antiquitas. C. de test. & ff. de test. l. here-
des palã. §. fi. & sic sentit ista glo. qd̃ si primo legauit titio funduʒ
cornelianũ pure & postea seio domũ & successiõe leget titio fundũ
cornelianũ sub cõditione. qd̃ q2 fecit istud vltimũ legatũ postquã
diuerteret ad aliud legatũ extraneũ & extranee persone factũ. qd̃
dicetur ex interuallo factũ. Sed forte põt dici satis incõtinẽti fa-
ctum p̃pter modi cum interuallũ temporis & sic appellabit̃ hic
ex interuallo quãdo interuallũ tẽporis interuenit aliquale & nõ
ita breue. vt puta q2 multa alia & diuersa legata fecerit. alias non
video quare sit verisimile qd̃ tunc statim videat̃ se corrigere. facit
qd̃. j. tangit glo. in ver. presens. ¶ In glo. presens. ibi: vel publica
4 ti sunt. † No. bene hanc glo. que allegatur pro singulari qd̃ in pu-
blicatione bonorũ vel in donatione oĩm bonorũ non veniũt iura
cõditionalia. facit qd̃ habetur in. l. si mandauero. §. is cui. ff. mã.
& in. l. eius qui. §. j. a cõtrario sensu. ff. de test. & hoc credo satis ve-
rum quãdo est ius cõditionale ex vi legati conditionalis cũ spes
talis iuris non trãseat in heredẽ. vt in. l. j. §. finautẽ. de cad. tollẽ.
Sed si esset ius conditionale ex cõtractu: q2 spes talis iuris non
transeat in heredẽ. vt in. §. ex conditionali. insti. de verb. ob. vide
tur qd̃ etiã transeat in fiscum qui locum heredis tenet. l. tutores.
C. ad leg. iul. de vi. & l. j. cũ ibi not. C. de bo. que liber. & in. l. vj. j. de
interdic. & releg. & eadẽ ratione forte etiã nõ transibit in donatio-
nem nisi expresse hoc ageret̃. tũc em̃ talis expressio demũ habebit
effectũ si eueniet cõditio viuo legatario. arg. l. traditio. de acqui.
re. do. ¶ In glo. ei. in fi. prima expositio est clara. ex scd̃a no. iũcta
glo. sequẽti qd̃ hic primo leget̃ titio certa res. & deinde leget̃ seio
sub cõmemoratione primi legati. qd̃ nõ intelligit̃ recessum ex to-
to a primo legato facto titio de quo glo. dubitauit in. l. sicut. ff. de
adi. leg. Istud hic sequit̃ Bar. & etiã ibi: licet Dyn. cõtra. Et pro
Dy. multũ facit. d. l. sicut. cũ. l. seq. & nõ ob. iste tex: q2 tenẽda videt̃
prima expositio que magis videt̃ de mente litere. Sed cõtra Dy.
facit. §. si eandẽ. insti. de leg. vnde verior videtur opi. huius glos.
& Bar. nisi forte dicas aliud esse si testator legat prio titio stichũ:
postea dicit stichum quem titio legaui lego seio: vt tunc procedat
opi. Dy. Aliud si dicat eundẽ stichũ lego seio: q2 tunc videtur vel-
le eos concurrere ad eandẽ rem. & ita loquatur dictus. §. si eãdẽ.
non audeo tamen hanc differentiã firmare. q2 nõ videtur ex toto
habere perfectam rationem. Et adde pro limitatione huius ma
terie tex. & glo. in. l. si te solum. ff. de here. insti.

Onditionem. Ponit triplicem condi-
tionẽ que in futurũ cõfer
tur. hoc dicit. ¶ In tex. ibi: infinitum. i. non determi-
natum secundum Cyn. &c.

Summarium.

1 Extraordinario iure fieri dicitur qd̃ fit officio iudicis.
2 Uoluntas testantis non debet circunueniri.
3 Uolens vnum quandoq; duo velle videtur.
4 Libertas fauorabilior est existentia sui iuris.

I cui legatum. Rogatus emancipare
non põt cogi iure actio
nis ʒ officio iudicis. & qui vult antecedens videt̃ vel-
le & consequens sine quo illud antecedẽs ex mente di-
sponẽtis quasi nulli⁹ esset momẽti. h. d. cũ se. Et sunt due partes
1 q̃ patẽt ex summario. Scd̃a ibi: cui rei. ¶ † No. ex tex. cũ gl. ꝙ illd̃
dr̃ fieri extraordinario iure qd̃ fit iudicis officio. & facit ad intel-
lectum. l. j. C. de insti. & substi. de quo dixi in. l. in testamento. ff. e.
2 ¶ † Item no. ꝙ operari debemus ne circunueniat̃ voluntas te-
stantis. ¶ Item not. tria que vident̃ diuersa in facto. vʒ legare
aliquid alicui. & ip̃m p̃ fideicõmissum grauare vt aliq̃d faciat.
vel legare sub modo vt faciat vel sub cõditione si fecerit. licet quã
tum ad effectũ hic videant̃ purificari. facit qd̃ habet̃ in. l. j. & ij. C.
de his q̃ sub modo. & qd̃ no. Bar. in. l. quibus diebus. §. fi. ff. eo. &
3 qd̃ dixi super rubrica circa diffinitionẽ modi. ¶ † Iteʒ no. ꝙ qui
vult vnũ interdum cẽsetur velle duo. & ad hoc allegatur ẜm Dy.
¶ Item nota ꝙ committens moram in preambulo antecedenti
intelligitur committere in consequenti. ¶ In gl. super verbo eos
ibi: secus in vtroq;. Innuit glo. quod de equitate hoc secundo re
sponso teneatur pater sibi relictum restituere filio. sed hoc non
est verum ẜm Dy. quia solum relictum ipsi nepoti tenetur sibi re
stituere. & sic loquitur. §. cui non autẽ relictum sibi debenti emã-
cipare. nam illud debet remanere penes eum. facit quod no. glo.
in. l. cogi. §. si pater. j. ad treb. imo forte plus potest dici quod si
etiam expresse rogaretur de illo restituẽdo forte non teneret gra
uamen cum nil tunc remaneret penes patrem quod posset com-
pensari cum onere emancipationis. Et si dicas cum patria po-
testas sit inextimabilis non videtur aliquo casu posse compensa

ri. facit. l. filiusfamilias. §. secundum vulgarem. ff. de lega. j. Respō deo secundum Cy. qd pater videtur appreciare ipsam pro ipso legato. facit. l. imperator. ff. si centum. de leg. ij. ¶ Et ex predictis videtur q̄ si instituitur filius titij existēs in eius potestate et nil relinquitur ipsi titio. quod si rogetur de emancipando non potest cogi. ex q̄ nil deberet remanere penes eū. facit qd no. gl. i. d. §. si pater. licet glo. aliter loquatur in. l. si pure. ff. de fideicommiss. lib. satis tamen puto quod per hoc videtur grauatus de restituendo in tempus sui iuris. ar. huius ad tex. circa fi. et d. l. quamuis. Et pro eo quod dixi quod non potest cogi pater emancipare quando nil remansurum est penes eum. bene facit iste tex. a sensu contrario qui solum loquitur quando commodum est remansurū. et aperte voluit glo. in. d. l. cogi. §. si pater. ¶ In glo. libertatē. in

4 fi. † Not. ex glo. cū tex. qd fauorabilior est libertas q̄ existentia sui iuris. ¶ In glo. cogendū ibi. §. heres. et rationē diuersitatis ibi not. ¶ In glo. emanciparet. ibi: nam semper cogitur. subau. vno casu sc3 qn̄ relictum est conditionale alio casu precise quādo est modale et agnouit legatum. Et potes etiam dicere similitudinē fieri i hoc qd effectualiter debet habere relictū nisi emācipet. ¶ In glo. restituere. ibi: de portione nepotum. subau. etiā si forte ex vi substitutiōis vulgaris peruenerit ad patrem. vt. ff. l. proxi. Et vnde surgat hec presumptio vide glo. in. l. q̄uis. C. de fideicommiss. ¶ In ea. glo. ibi sed hodie forte secus est. dic de hoc vt plene habetur in. l. cum filio in glo. in ver. eod. ff. de leg. j. ¶ In ea. glo. in fi. hec cōmuniter non tenetur nisi adiecta fuerint aliqua verba p̄ que videatur dilatū in tp̄s existentie sui iuris. ex quo pater fuit ille qui fuit institutus. et ita loquitur. d. l. si pure. Sed vbi filius fuisset institutus posset procedere per. d. l. cum filio. vbi plene de hoc. ¶ Ultimo facit ista. l. secundū Dyn. et Ray. ad. q. si maritus post mortē vxoris dissipat bona. et per cōsequens dotē qd saltem iudicis officio succurratur filijs illius matrimonij. ad idē. l. imperator. ff. ad treb. de quo etiā plene in. l. si constante. ff. solu. matr.

Pater filio. Summata est cum precedēti. vel sic. Qui vult vnu3 videtur et aliud velle cui⁹ causa verisimiliter super illo vno disposuit. h. d. ¶ Not. qd existens in potestate alterius nō potest habere curatorem. quod est verum respectu persone. sed quandocunq3 respectu rerum potest si patri illi non queruntur. l. fi. §. fin. autem. C. de bo. que lib. ¶ In glo. substitutiones ibi non tenet repudiatio. hoc verū si filie repudiassent sole sine iussu paterno: sed cū iussu paterno possunt. vt probatur in. l. is qui heres. §. fi. ff. de acqui. here. et in. l. iulianus. ff. si quis omis. cau. testa. Et secundum hoc est hic casus valde notabilis qd licet pater iure proprio acquirat partem delatam ipsis filiabus. tamen quia primo loco fuit eis delata tenetur ipsis restituere ex presumpta mente testantis rogantis de emancipando. facit qd not. Barto. ff. l. proxi. vbi forte hunc intellectum voluit sentire.

Summarium.

1 ¶ Conditio si decem dederit/non est mere potestatiua quo ad materiam.

2 Heredi heredis dare potest iussus dare heredi.

1 **Cum ita.** Cōditio iusta pendēs ex facto legatarij: et alteri⁹ si deficit per casum deficit relictum fauore libertatis. h. d. ¶ † No. qd ista cōditio si decem dederit. non dicitur mere potestatiua quo ad materiā. l. in testamēto. ff. eo. vt patet ex hac. l. cōiuncta. l. que sub conditione. §. quoties. ff. de here. insti. ¶ Item not. a contrario sensu qd si relinquatur libertas seruo si. x. dederit titio qui sit heres. videtur qd potest impleri cōditio etiam in persona heredis ipsius titij. de quo tangetur. ff. §. fi. ¶ In glo. habuerit. ibi secus. subau. quia tunc non habebit statim libertate3. sed bene poterit habere si contingat ipsum postea habere ipsam pecuniā. vt probatur in. d. l. si peculium. §. cui seruus. ff. de statulibe. et secundum Oldra. et Ray. ¶ In ea. gl. ibi quod magis nocet. hoc ideo quia istud est potentius. et ratio suadet illud magis attendi. alias esset secus. vt not. in lege prima. §. finali per Barto. ad silleianū. et in lege non intelligitur. in principio. §. primo. infra de iure fisci. ¶ In glo. dando. ibi. non vult intellige glo. sane quod tunc consequatur libertatem sed non ex iure constituto specialiter fauore libertatis. sed ex iure communi. vt probatur in dicta lege si peculium. §. cui seruus. et. l. iure ciuili. et. l. in testamento. et ibi dictū fuit. ff. eodem. ¶ In gl. legatarius. in fi. dic clarius secundū Dy. et Ray. quod ibi speciale fauore alimentorum. facit quod habetur in. l. illis libertis. ff. codem.

2 **Ex his verbis.** † Iussus dare heredi causa conditionis implende sub nomine appellatiuo. vel sub noīe appellatiuo et proprio precedenti appellatiuo potest dare heredis heredi. et si null⁹ reperiatur heredis heres cui dari possit deficit relictū fauore libertatis. h. d. ¶ In glo. fitio: in fi. cū glo. transeūt doc. et de materia etiam in. l. sub diuersis. §. j. ff. eod. Mihi videtur qd glo. bene procedat in legato alio quā libertatis. sed in legato libertatis quādo simpliciter exprimitur nomen propriū heredis videtur qd possit tūc consequi libertatem etiam dando heredis heredi per tex. in prin. huius. l. a cōtrario sensu. et per id qd habetur in. l. qui heredi. in prin. iuncta glo. in ver. debeat. ff. eod. et. l. seruus si here. ff. de statulibe. istā speciale videtur in statulibero qd potius ratione dominij attenta quam demonstratione persone debeat fieri implemētum. vt patet in dictis iuribus. ¶ In glo. super verbo dādo. ibi: secus in pecuniario relicto. imo videtur idem. ex quo expressum fuit nomen appellatiuum vel vtrūq3 et precessit appellatiuum. secus si expressum esset nomen propriū tantum. vel nomen proprium et appellatiuum precedente proprio: q3 tūc procedere pōt hec gloss. facit qd no. Bart. in. d. l. sub diuersis. §. j. et sic debet intelligi qd habetur in l. si peculiū. §. qui seruus. de statulib. nā de mente testantis videtur qd vbi apponit appellatiuum pōt etiā implere in persona heredis per hunc tex. per. d. l. sub diuersis. §. j. Nec ob. tex. ille q3 debet intelligi secundum alium intellectum de quo ibi tangit gloss. vt ibi tangitur per Barto.

Legatum sub. Legati trāslatio in dubio intelligitur fieri sub eadē conditione. hoc dicit. ¶ In glos. videtur. ibi: secus in hereditate. Bartol. dicit idem in hereditate. quando non agitur de substitutione sed de trāslatione de quo hic per eū. quod not. diligenter pro intellectu eorum que habentur in. d. l. que sub conditione.

Summarium.

1 ¶ Priuatio habitum presupponit.

2 Priuilegiatior prefertur minus priuilegiato.

1 **Finito vsusfructus.** No. qd dicitur desinere qd nō incepit. hoc dicit. ¶ † No. qd priuatio presupponit habitū ad hoc etiam allegatur. facit. l. manumissiones. ff. de iusti. et iur. et. l. decem. ff. de verb. obli. ¶ In glo. non videtur. in fi. secundū primam solutionem hec. l. esset correcta: q3 equitas scriptura preualet rigori. et propter hoc dicta solutio non videtur tuta. et precipue quia ibi loquitur in casu omnino diuerso: quia ibi iam confirmatum erat testamentum morte testantis. et legatarius erat habilis et superuixerat testanti et nō deficiebat nisi aditio hereditatis. vnde solutio alia ibi posita quod ibi licet non inceperat saltem potuerat incipere. hic secus videtur melior. tamē mirandū est de decisione iurisconsulti quare non fauit libertati. arg. l. cū ita datur. cū si. ff. eo. attento potissime qd mens testātis videtur fuisse qd si titius nō haberet vsumfructū seruus haberet libertatē. et attento eo qd habetur in. l. gallus. §. et quid si tantum de liber. et posth. Sed forte inuisus fuit iuriscōsultus regule qd cōditio debet impleri in forma specifica qn̄ est talis qd sic potuit impleri attento tempore testamenti. facit. l. meuius. et. l. qui heredi. ff. eod. et. l. hec conditio. la. j. ff. eod. tit. mihi tamen non placet hec decisio. et meo iudicio opposita fuisset rationabilior saltem fauore libertatis.

2 **Si serui vsusfructus.** Fauor libertatis fauori nuptiarū prefertur. h. d. ¶ † No. qd vbi cōcurrit priuilegiatus cū priuilegiato prefertur habens potētius priuilegium. facit. l. verum. §. fi. cum se. ff. de mino. de quo ibi et in aut. quas actiones. C. de sacrosan. ecc. pōt etiā esse ratio tex. hic: q3 hic seruus innititur iuri cōmuni. mulier autē iuri priuilegiato. ideo nimirū si fauor libertatis prefertur. ¶ Et adde dictis Bar. q3 licet dubitatiue loquatur in questione quam hic ponit quādo relinquitur legatū mulieri si nupserit arbitrio titij. et si nō nupserit legat illud idē pio loco. qd debeat formaliter conditio adimpleri. alias debeatur pie cause cum videtur hoc tenendum per ea que ipsemet posuit in. l. proxime. §. finali. ff. de his que in testa. delen. vbi equiparat fauorem pie cause fauori libertatis.

Municipibus. Municipes pn̄t iurare p̄ eos qui regūt municipiū. ¶ No. qd illud q̄ faciūt regētes municipiū vniuersitatem vel castrū cēsentur oēs municipes et oēs de vniuersitate vel castro facere. facit. l. municipes. et. l. qd maior. ff. ad municipa. et qui p̄prie dicantur municipes habetur. e. ti. l. j. ¶ In gl. fi. ibi: ter tij dicit. hec cōiter tenetur et approbatur etiā per glo. in cōtrario in. d. l. que sub cōditione. et ibi etiā ratio diuersitatis assignatur inter iuramentū de preterito et de futuro. ¶ S3 aduerte q3 posset dubitari an decuriones qui de iure cōi sunt regentes municipiū vt tāgit. l. municipes. et. l. qd maior. ff. ad municip. et. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. An isti possint cōdere statutū et presertim contra ius videretur qd sic: cū videntur representare totu3 populū. vt sentit glo. in. d. §. refertur. et expresse voluit gl. in rubrica de decre. decurionum. li. x. S3 alibi gl. valde singularis in rubrica. C. que sit long. cōsue. dicit qd cōsiliū populi representat ipsum populū. et sic videretur

retur velle qd̄ soli decuriones cuius loco hodie succedūt decuriones ciuitatis vt priores vel anciani. facit qd̄ not. glo. in. l. sed si ex dolo. ff. de dolo id nō possit ⁊ hoc videtur etiam fuisse de mente Bart. in. l. omnes populi. in secunda questione principali. forte posset dici qd̄ de iure cōmuni procedat glos. super rubrica de decre. decu. q2 de alio consilio vel de aliis consiliariis de iure cōmuni nō est prouisum. sed in locis in quibus ex cōsuetudine vel secūdum formā statutoꝝ specialiter vltra tales est deputatum consilium populi. procedat glo. super rubrica que sit longa cōsuetu. facit quod habetur in. l. obseruare. C. de decur. lib. x.

Mea res. In legatis conditionalibus non habet locum regula cathoniana. h. d.

Conditiones. Nota qd̄ conditio proueniens extra testamētū ex legis dispositione vel rei natura non impedit transmissionem. ⁊ sic quo ad hoc non reddit legatum conditionale. reddit causam quo ad impediēdum natiuitatē actionis. vt est glossa que reputatur singularis in. l. item quia conuentiones. in prin. ff. de pac. ¶ Et adde dictis Bar. inquantum dicit qd̄ si conditio que tacite inest ex legis dispositione non pēdet a potestate heredis vel tertii sed legatarii quod impedit trāsmissionem vt hic voluit Dy. ⁊ Ray. vt. l. miles. §. pro parte. ff. de leg. ii. nam illud est verum quando deficit conditio morte legatarii. alias videtur secus. licet penderet a potestate legatarii per. l. que sub conditione. §. fi. ff. de condi. insti.

Summarium.

1 Allegans contraria non auditur.
2 Reus pluribus potest vti defensionibus.

1 **Titie si nupserit.** † Allegans cōtraria non debet audiri. ad hoc allegatur. Et de materia plene in. l. papi. §. sed nec impuberis. de inoffi. test. ⁊ de reg. iur. c. nullus pluribus. in. vi. ¶ In glos. super verbo nō nupserit. in fi. hec expositio nō fuit necessaria: q2 etiā ista conditio si nō nupserit. spernitur a iure. vt tetigit glo. precedens. qd̄ tn̄ intellige hodie in virgine secundum autē. cui relictū. C. de indic. vidui. tollē. ¶ Ultimo inducitur idē text. per Dy. ad questionē si ille contra quē agit ecclesia dicit rem non esse ecclesie. demum postea vult dicere qd̄ licet sit ecclesie est emphyteotica qd̄ nō debet audiri. nam ⁊ propter mēdacium videt̄ ab eo auferēda possessio per id qd̄ habet̄ in. §. studiū. in aut. de triē. ⁊ semis. coll. iii. ⁊. l. fi. ff. de rei ven. ⁊ facit qd̄ habetur in aut. cōtra qui ꝑpriā. C. de non nume. pecu. ⁊. l. cum de in
2 debito. ff. de ꝓba. Tn̄ in contrariū facit: † q2 reus pōt vti pluribꝰ defensionibus etiā a cōtrariis vt dicta regula nullus pluribus. ⁊. j. de excep. l. nemo. ⁊ q2. d. l. fi. ⁊. d. §. studiū vident̄ loqui in negāte se possidere. ⁊ alia iura priuilegiata vident̄ loq in diuersis casibus. nec vident̄ tollere reo saltē quo minus possit probare rem ipsam esse emphyteoticā. Nec ob. hec. l. quia hic allegabat cōtraria agendo non excipiendo. Dy. tn̄ hic ⁊ Ray. post eū dicunt qd̄ trāsferri debet possessio de reo in actorē per id qd̄ habet̄ in. §. studium. ⁊ in. §. illud. in aut. de trien. ⁊ semis. Ex quibus sumit̄ aut. cōtra qui ꝑpriā. C. de nō nu. pec. ⁊ autē. itē qui prior. C. qui po. in pig. ha. Sed certe dicta aut. cōtra qui propriā. ⁊ similiter. §. studium. hoc nō ꝓbant. sed aut. itē qui prior. ⁊. §. illud bene vident̄ facere. tamē posset dici qd̄ loquunt̄ in alio casu vt ibi patet. ⁊ in penalibus nō videtur fienda extensio per no. per Jo. an. in regula odia ⁊ in regula in penis. de reg. iu. in. vi. super quo esset recurrendum ad ea que plene dixi in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma.

Summarium.

1 Mens in testamentis est preferenda verbis.
2 Oratio pluralis verificari potest in singulari.
3 Mens testantis magis attenditur quam verba in testamentis.
4 Cautio mutiana locum habere potest in cōditione affirmatiua.
5 Dictio quandiu quid operetur.

Pater seuerinam. Non dicitur nolle qui nō pōt velle. h.
1 d. ¶ † No. qd̄ in testamētis potiꝰ debemꝰ attēdere mētē quā verba. facit. l. qui virū. C. de fideicōmis. ¶ In glo. decessit. in fi. Sol. qd̄ ibi loquit̄ in his que sunt de gn̄e ꝓhibitorū. ideo semper intelligunt̄ ꝓhibita nisi expresse cōcedant̄. preterea potest dici qd̄ ibi loquitur in eo in quo cadere poterat volūtas. ¶ Extra gl. adde dictis Bar. inquātū impugnat opi. Ray. dicētis simpliciter in legatis casum volūtatis non comprehēdere casum impotētie. licet secus in hereditatibꝰ. Nam pro Ray. facit. l. titio vsusfructꝰ. ff. eo. ⁊ pro ratione diuersitatis etiā facit qd̄ no. in gl. in. l. si re solū. ff. de here. insti. ⁊. l. si quis instituat̄. e. ti. nisi defensando Bar. dicas qd̄ in. d. l. titio. non ꝓprie agebatur de substitutione. dictum aūt Bar. procedat in substitutionibus.

Ita fideicommisso. Non dicit̄ sine liberis decedere q cū vno decedit
2 h. d. ¶ † No. qd̄ oratio pluralis verificatur etiā in singulari si hoc verisimiliter ex mente disponentis procedat. facit quod habetur in. l. iii. §. negotia. de neg. gest.

Conditionum. Verba possunt vsq ad tēpus stare in ꝓpria significatione. ⁊ post
3 tēpus transire ad impropriā ex mente disponētis. h. d. ¶ † Not. qd̄ in testamētis debet attēdi potius mens quā sonus verboꝝ. facit. l. iii. §. cōditio. de adi. leg. ¶ In glo. non videt̄. ibi. l. in pupillari. Solu. vt ibi no. per Bart. q2 ibi sensus improprius habeat contrarium effectū qd̄ substitutio fideicōmissaria sit onus. ⁊ pupillaris fauor ⁊ prouisio filii. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulg. ⁊ pupil. substi. ⁊. l. ex tribus. de inoffi. test. hic autē sensus improprius tendebat ad eundem effectū cum proprio: quia cum prouisione filii satis etiā potest tolerare opi. Dy. ⁊ Ray. quā hic ponit Bart. illa autem quā hic dat diuersificando conditionem momētaneā a successiua. videt̄ potiꝰ diuersificare casus quā rationē. ⁊ hec ꝓcedunt tenendo cōmunē opi. qd̄ substitutio compendiosa facta per verba directa non obliget̄ post pubertatem si a principio potuit valere iure directo. Sed tenendo opi. Bartolucii de pretis quam refert Jo. an. in. c. si pater. de testa. in nouel. ⁊ Bar. in. l. centurio. qd̄ obiicitur. iste tex. potius faceret pro. ⁊ qualiter tunc respondeatur. ad. l. verbis. ⁊. l. in pupillari. tāgitur in. d. §. si pater. ⁊. d. l. cēturio. de quo etiam ibi plene dixi. ¶ In ea. glo. in fi. Sol. quod imo concor. si bene ponderetur.

Socrus nurui. Si conditio potest impleri in vita legatarii expectatur. nec est lo-
4 cus cautioni mutiane. h. d. ¶ † No. a sensu contrario qd̄ etiam in conditione affirmatiua si habet in se inclusam negatiuam habere potest locū cautio mutiana quando ante mortem legatarii nō potest impleri. de quo in. l. mutiane. ff. e. ti. resolui enim potest dictio si perseuerauerit id est si non discesserit ab ipso viro. facit qd̄ habetur in. l. cum tale. in prin. ff. e. ¶ Ultimo no. qd̄ nō videt̄ tristis expectatio vxori expectare mortem viri ⁊ econtra vt hic videtur probari iuncta. l. cum tale. in prin. ff. eo. de quo in glo. ⁊ super ea. ¶ In glo. morte. ibi. ar. tamen contra. Solu. vt hic per Bar. qui finaliter intelligit tex. quādo vir erat adeo senex respectu mulieris qd̄ non erat triste expectare mortem preambulam viri. et licet hec opi. sit econtra. tamē multū restringit hunc tex. Et opi. Ray. quam ipse hic refert videtur magis inherere litere. sed vt dixi equior est opi. Bart. ⁊c.

5 **Fideicommissa.** † Dictio quādiu. facit conditionem et repetitionē inducit. h. d. ¶ Not. qd̄ dixi in summario. ⁊ facit iste text. qd̄ si aliquid relinquitur vxori quādiu voluerit morari cū filiis. qd̄ licet preterito tēpore voluerit morari qd̄ tamē pro tēpore quo volet debeat habere legatū s̄m Dy. ⁊ Ray. ¶ Et sic no. qd̄ admittitur variatio ⁊ inconstātia. sed hoc ideo est: q2 est tūc diuersa. facit qd̄ not. Dy. ⁊ Bart. in. l. de rebus. ff. re. amo. ⁊. l. si ex toto. §. fi. ff. de le. j. ¶ In glo. resumūt. ibi: fauore libertatis. Adde circa intellectū dicte. l. fi. omnino quod no. Bar. in. l. cui fundus. ff. eo. ⁊ Cy. in. d. l. fi. ⁊. l. si plures. eo. ti. in vlti. colum.

Cum auus. In fideicōmisso vniuersali relicto a filio post mortē eiꝰ subintelligitur cōditio si decesserit sine liberis etiā si alteri filio testatoris sit relictū fideicōmissum. h. d. notabiliter. Et est singularis. l. de iure digestoꝝ. de iure vero codicis sunt solum due leges allegate in glos. loquētes de hac materia. et adde qd̄ hec lex extendit̄ etiā ad legatū particulare. vt in. l. generaliter. §. fi. C. de insti. ¶ Item etiā extendit̄ ad filios naturales tantū. vt patet in. d. §. fi. ¶ Item ad omnē posteritatē. vt in. l. cū acutissimi. ⁊ sic relinquitur qd̄ non habet locū in aliis collateralibus vel aliis extraneis. An autē econtra si descendēs ascendentē instituat habeat locū. Cy. tenuit qd̄ sic. in. d. l. generaliter. §. fi. per. l. nam ⁊ si parentibus. de inoffi. testa. Sed Bar. hic tenet contra. licet de eo nō faciat mentionem per. l. scripto. ff. vnde liberi. ⁊ hec opinio magis placet: quia cessare videtur ratio huius. l. ⁊. l. cum acutissimi. q2 filii qui nascerent̄ ex ascendente non sunt de posteritate testantis. qd̄ ponderat. l. cū acutissimi. que ratio cessat ecōtra. Et adde etiam qd̄ hec. l. videt̄ habere locum etiā in ascēdente per lineam femineā vt voluit glo. licet dubitatiue in. d. l. generaliter. §. j. ⁊ sequitur ibi Cy. ⁊ bene facit tex. ille inquantū loquitur de parente instituēte naturalē tantū quē non habet in potestate. vt insti. de pa. po. ⁊ sic non videtur curari patria potestas sed solum affectio descendentis in ascendentem linee femine. Et adde etiā dictis Bart. inquantū dicit si pater generat filiū si decesserit sine filiis masculis qd̄ femine debebunt dotari. Nam hoc non videt̄ habere dubiū: cū videant̄ succedere abintestato in dimidia hereditatis: cum possint retinere quartam treb. ⁊ legitimam in. c. raynaldus. ⁊. c. raynutiꝰ. extra de test. si tn̄ dimidia hereditatis forte esset consumpta potest procedere dictum Bar. ex equitate per aut. res que. C. cōmu. de lega. Et adde etiā ad predicta quod habetur in. l. j. coniuncta glo. C. de dona. cau. mor.

Si ita legatum. Quādo dies adīcit dispositioni nō cōditioni semper debet expectari. h. d. ¶ No. qd ista conditio si satis nō exegerit verificatur per mortē legatarij si ante exegerat. & aduerte qz innuit hec litera qd hic proprie sit conditio. & vim habeat conditionis. qd dicebat Jac. de are. verum ante constitutionem per quam fuit introductum remitti posse cautionem. nā postea non habet vim conditionis per no. in. l. cū tale. §. titius. & l. auia. §. pater. ff. eo. & j. vt leg. no. caue. l. licet. Sed Ray. dicebant hanc. l. procedere etiā post dictam cōstitutionē et ad contraria respondet qd ibi non erat in vi conditionis facta dispositio. Sed plus placet prima opi. per tex. in. d. §. titius. et. d. §. pater. & illam sequitur glo. in. d. l. licet.

Summarium.

1 ☞ Legatarium capacem esse tempore euenientis conditionis sufficit.
2 Capacitas heredis attenditur secundū tēpus mortis testantis.

Cum qui post. Nō nocet medio tpe ante existentiā cōditionis pdere ciuitatē. h. d. ¶ † No. qd in legatis sufficit legatariū
1 esse capacem tpe aduenientis conditionis. & per cōsequens in spurijs sufficit qd sit capax tēpore mortis. secus tamē in hereditatibus vt hic tangit glos. & in. l. iij. §. qñ autē. j. de iure fis. ¶ In glo. apertū. ibi: ab apertura. hoc scdm tēpora. l. papi. que fuit facta tempore digestorū. Sed ante illam cedebat dies etiā a morte testantis vt hic per Bart. ¶ In glo. conditio. ibi: in hereditate ratio diuersitatis: qz institutio est caput testamēti. vt in §. ante heredis. insti. de legatis. ideo maior capacitas & habilitas
2 in eo requirit. ¶ In ea. glo. ibi. l. si libertati. † No. bene hanc glo. in fideicōmisso. quomodo loquit in quo inspicitur capacitas secundū tēpus mortis testantis. & ideo nimirū si ibi tempore mortis requiritur seruus alienatus vel dñs restitutus si percipitur relictum. Sed quādo remanet deportatus tempore mortis: tunc quia reueniat ad fiscum pendet ex not. in. l. j. C. de here. insti. & l. si seruus eius qui capere. de acquiren. here.

Summarium.

1 ☞ Heres suo facto dispositioni testantis non pōt preiudicare.
2 Seruitus imposita iure potentiori superueniente resoluitur.
3 Libertas semel prestita non est de facili reuocanda.

Si fundum. Alienatio rei legate sub cōditione vel impositio seruitutis irritat adueniente conditione. h. d. ¶ † No. qz heres p
1 suum factum nō potest preiudicare dispositioni testā-
2 tis. ¶ † Item qd seruitus imposita interdum resoluitur ipso iure propter ius potentius superueniēs. ¶ In glo. finietur. ibi nisi
3 in libertate. † Et est ratio quia libertas semel pstita non reuocat vt in. §. semel. institu. qui. & ex qui. cau. ma. non pos. & hac eadem ratione videtur qd non potest facere locum religiosum vt hic litera voluit per id quod habetur in regula qd semel deo dedicatum. j. de reg. iur. in. vj. an tamen heres per suum scilicet factum sepeliendo corpus faciat locum religiosum. scdm canones dic vt per Inno. in. c. pe. extra de sepul. ¶ In ea. glo. ibi: sed hodie contra. seruatur contrarium. vt not. in. l. cum pater. §. libertus. ff. de lega. ij. et illa communiter approbatur fm Ray. & per Barto. in l. seruo legato. §. j. ff. de lega. j.

Summarium.

1 ☞ Cautio mutiana satisdationem requirit.
2 Dictio perinde/omnimodam similitudinem notat.
3 Negatio plus negat quam affirmatio affirmet.

Hoc genus. Conditio legati que nō potest impleri viuo legatario nō impletur prestita cautione mutiana. h. d. ¶ In text. ibi: consequit. subaudi. post mortē titij. scdm intellectum
1 glo. ¶ † No. qd cautio mutiana videt requirere satisdationē. de quo dic vt dictū fuit in. l. mutiane. ff. eo. ¶ No. etiā ex tex. cōiūcta glo. qd vbi aliqua purificant intelligunt purificata quatenus ra
2 tio suadet. † Et ex hoc nota qd dictio perinde. notat omnimodā similitudinem. Bar. tñ in extrauagā. ad reprimendā. in ver. perinde. dicit qd in dubio notat omnimodā similitudinē nisi aliud appareat expresse vel nisi ratio contrarietatis euitande aliud inducat. & idem no. in. l. sacrilegij. ad legem iul. pe. Quod nota pro statutis in quibus hec dictio perinde vel alia dictio similitudinē
3 notans reperit apposita. ¶ In glos. nubēdo. in fi. † No. qd plus importat negatio qz affirmatio etiā circa idem. de quo per glos. & doc. in. c. cū dilectus. extra de cōsue. & patet in exemplo si dicat titius non est bonus artifex. nā verificat etiā in vna specie artificij. Sz si dicat nō est bonus artifex. negat omne artificiū. ¶ Aduerte tñ qz si intelligeres tex. dum dicit legatum consequit scz statim: tunc esset hic casus qd etiā prohibitio referret ad primū matrimonium. communiter tamen doctores transeunt cum glo.

Aliquando. Expressio eorū que tacite insunt nihil operat et tacita cōditio ex testamēto pueniēs impedit trāsmissionē. h. d. ¶ Not. qd legatū purū quo ad verba intelligit quo ad effectū cōditionale. & similiter ecōtra. & ita debet intelligi glo. finalis. ¶ Itē no. qd vbi legatū adimit sub cōditione. fingit legatum relictum sub cōtraria cōditione. ¶ In glo. j. in fi. quasi velit qd censetur purum quo ad transmissionem cum re vera est conditionale quo ad obligationem & petitionem. l. cedere diem. de verbo. sig. ¶ In glo. adierit. ibi: respō. & c. quasi velit qd ibi conditio que exprimitur suspēdit acquisitionem etiam reuocabilē que tacite non suspendebat. & sic exprimitur aliter qz iussit. hic secus. facit quod no. in. l. si quis ita hereditatem. ff. de condi. insti.

Libertis omnibus. Dictio hec amplius non solū est repetitiua legati sed etiam cōditionis preambule. h. d. ¶ Not. qd dixi in summario. Et de materia per Bar. in. l. in repetendis. & in. l. si mihi pure. ff. de leg. ij.

Summarium.

1 ☞ Ablatiui absoluti conditionem inducunt.
2 Verba in dubio conditionem importare potius quam modum sunt interpretanda.
3 Implementum modi transit ad heredem.

A Testatore rogatus. Jus implēdi conditionem nō transit ad heredē vt purificet fideicōmissum. h. d.
1 ¶ † No. qd ablatiui absoluti inducūt cōditionē. & ad hoc sepe allegat & est melior lex de corpore iuris. quo ad istud fa-
2 cit qd habet in. l. euictis. ff. de vsur. ¶ † Itē no. qz vbi verba pñt se habere ad modū & ad cōditionē qd in dubio fieri dz interpretatio vt importēt cōditionē & est singulariter notandū. & forte ali-
3 bi melius nō reperit. ¶ † No. a contrario sensu qz implementum modi transit ad heredem. facit. l. si post diem. §. ñsdem. j. quando di. leg. ce. ¶ In glo. conditio. ibi: non autem attendit verba. imo etiam debent attēdi verba si bene ponderetur illa. l. Et qd dixit glo. ff. vt deberet exponi pro sicut non est verū: quia nō essent impropriãda verba: qz in dubio a verbis non est recedendū. l. nō aliter. ff. de lega. iij. Ideo dic melius qd istud est ex vi ablatiuorū absolutorū qui resoluuntur in conditionem. ¶ In ea. glo. ibi: sic ergo non heredi fideicōmissarij. certe imo non vetat heredi qui representat personam defuncti. & sic prima ratio nō bona. sequēs etiam non bona qz procedit in herede directo non fideicōmissario vniuersali qui habet actionem ex testamento contra heredē qui iam adiuerat. vt patet in tex. isto. & sic illam potest transmittere ad heredem. & si moreret fideicōmissarius interim hereditate nō adita per heredē transmitteret officium iudicis quo poterat cogere heredem adire. de quo dixi in. l. cum filio. ff. de lega. j. super glo. fi. Et tāgit hic Bar. post Dy. Si autē decederet heres hereditate nō adita viuēte fideicōmissario. dic vt per glo. in. l. eā quā. C. de fideicō. & l. non instā. ad trebel. & sic patet qd gl. hic male dixit. ¶ In ea. glo. in fi. soluit hic Ray. post Dy. qd hic loquit de herede illius in cuius persona debebat impleri. ideo illi fieri debet implementū & in cōtractibus & in vltimis voluntatibus l. cum ita datur. §. fi. ff. e. Sed hic de herede debentis implere. qd fieri non potest in vltimis voluntatibus. secus in cōtractibus. vt insti. de ver. ob. §. ex conditionali. & ibi no. per glo. & in. l. si vxorē C. de cōdi. inser. Sed certe hec solutio nō placet: qz in vltimis voluntatibus si exprimitur nomen propriū non potest fieri implementum in persona heredis eius cui debebat impleri. l. cū ita. in prin. ff. eo. Itē etiam in cōtractibus videtur qd heres illius qui debebat implere non possit implere. l. si decem cum petiero. a cōtrario sensu. in fi. & ibi etiam de materia per Bar. vbi etiā dixi de verbo. ob. vnde videt posse dici qd ibi nō fuit expressatum nomē proprium: qz simpliciter fuit dictū si alius attulerit meliorē cōditionem sit res inempta. ideo nimirum si pōt impleri in persona heredis. Vel forte posset dici qd etiam si fuisset expressatuz nomē propriū. illud loquitur in contractibus in quibus possit fieri implementū in persona eius cui debebat impleri sed de herede debentis implere. & lz Bal. ibi dicat idē vtrobiqz per. l. qui rome. §. augerius. e. tit. tñ ille. §. nō probat de herede eius cui debebat impleri. sed de tertio noiato in conditione. vt ibi patet. forte tñ prima solutio est tutior. ¶ Et aduerte qz lz Bar. hic videat dicere qd in. l. si predio. pcedebat dispositio & sequebat cōditio. nō videtur bene dicere: qz ibi super eo sup quo versat cōditio nō precedebat dispositio. sed super alio. Et eodē modo in. l. ij. C. de pac. inter emp. Et si dicas quare ergo ius implēdi cōditionē in dictis legibus trāsit ad heredē. potes respōdere ad dictā. l. si predio. prout ff. dixi. & ad. l. ij. prout plene dixi in. l. si decem cum petiero. vel qd illud est ex eo qz ille in cuius persona debet fieri implementum futurus est obligari vt voluit sentire Bart. Et hec solutio videt posse

posse tolerari in predicta.l.ij.sed non videtur multum bona ad l.si predium.quia ibi erat futurus obligari alteri quam illi cum quo conueniebatur cõuentio. Et adde qd no.idem Bart.in.l.si penu.ff.quãdo di.le.ce. Quandocunq; tñ sic apparet ex predictis qd in casu isto etiam si precederet dispositio. Qd autem precedat hec dispositio quo ad effectum patet ex no.in.l.fideicommissa.§.cum esset.ff.de lega.iij.& adde etiã qd nõ placet differentia Bar. de causa lucratiua & onerosa:q2 hic habebat partem coheredis ex causa onerosa propter centum que dabat.licet illa centum haberet ex causa lucratiua sicut etiã si ex centum mihi donatis emeret fundum nihilominus diceret fundum habere ex causa onerosa per Barto.tamen posset allegari quod habetur in.l.si duo.de acqui.here. Sed non multum facit si bene ponderetur. ¶ Et ex predictis patere potest an & quando ius implendi conditionem in contractibus transeat ad heredem.de quo per Bar.& ibi etiã dixi in.d.l.si decem cum petiero &c.

Si inuitis heredibus.

Si etiã herede inuito si statuliber de peculio dederit pecuniã causa cõditionis implẽde fit liber:licet nũmos non faciat accipientis.h.d. ¶ No.qd sufficit statulibero tradere pecuniam peculiarem pro implemẽto cõditionis etiam si dominiũ non transfert qd est notandum. ¶ In glo.possint.ibi:de equitate vero remoueretur.cum glo.transit Bart.sed non placet:quia pecunia vendicabitur vt species.& heres tenetur ad tantundẽ in genere.ergo non poterit admitti cõpensatio per id quod habetur in text.& glo.in.l.si creditor.§.j.ff.de peculio.

Summarium.

1 Rationes reddere qualiter quis teneatur.
2 Seruus in ratione reddenda potest teneri de leui culpa.

Qui sub conditione.

Iussus reddere rationes debet ostẽdere fideliter facta q̃ ab eo sunt gesta.& sic nihil subtraxisse nec cõtrietatẽ asseruisse nec se expendisse qd non expendit.sufficit tñ ostendere debitores fuisse soluẽdo eo
1 tempore quo cũ illis fuit contractũ.h.d. ¶ † No.qualiter teneatur quis reddere rationes.& facit qd habetur in.l.cum seruus
2 ff.eo. ¶ † Item nota qd seruus videtur teneri de culpa leui in ratione reddenda. Et adde quod habetur in tex.& glo.in.l.qui filium.ad finem.ff.de ma.te.vbi etiam interdum tenetur de leuissima culpa ille qui debet reddere rationem.& sic satisfacere etiã de leuissima culpa ad hoc vt dicatur parere conditioni.illud autem est clarũ qd si pure relinqueretur libertas ex ante gesto etiã de lata vel leui.facit quod habetur in.l.cum testamento.C.de testa.manumis. ¶ Extra glos.adde dictis Bart.inquantum dicit quod non sufficit apparere expensam factam nisi appareat qd allegans ipse se fecisse fecit eam.per.l.excellentia.C.de erro.mil.an no.lib.xij.ibi quibus flagitantibus &c. Nam adde qd contrariũ ipse videtur sensisse in.l.cum seruus.ff.de verbo.obli.per.l.fin.C.de ali.pupil.prestan. Potes concordare qd dictum in.l.cum seruus.habeat locum quando ex circunstantijs subest aliqua verisimilis coniectura propter quam sit presumendũ allegantem expẽsam ipsam fecisse.vt est videre in casu dicte.l.fi.nã ibi apparebat pupillum stetisse & traxisse moram apud tutorem & alimentatũ & non erat alimentatum & nõ erat pupillus propter imbecillitatem etatis habilis ad se alimentandũ. Ideo tunc surgit presumptio qd tutor alimentauerit.secus est in casu dicte.l.excellentia.nam miles potuerat sibi fecisse expensam. Ideo merito ibi debet probare se expendisse.& per hoc videret quo ad propositum qd si reperietur expẽsa facta in domo in qua habitabat ipse seruus vel in possessione quam quotidie sollicitabat qd presumat eũ fecisse talẽ expensam.secus forte vbi reperiretur facta in possessione ad quã nunq̃ accedebat.nã potuisset esse facta per alium animo donandi vel saltem animo repetendi.l.fina.C.de neg.gest.ideo tũc debeat probare se expendisse &c.

Summarium.

1 Conditio indiuidua que pluribus apponitur in omnibus consistere dicitur.
2 Conditio diuidua in persona plurium adiecta diuisionem non recipit.
3 Statuliber rationem reddit vbi iudex voluerit.

Tales conditiones.

Cõditio indiuidua pluribus apposita nõ põt nisi ab omnibus impleri.diuidua vero ex causa diuidit tam ex parte implentiũ quã eorũ
1 in quorũ persona debet impleri.h.d. vsq; ad.§.priscus. ¶ † Not. qd conditio indiuidua apposita pluribus nõ potest cõsistere nisi in omnibus personis.intellige quo ad hoc:q2 nõ potest pro parte impleri.tamen si vnus solidũ facit prodest sibi.nõ tamen satis nisi appareat testatorem aliud voluisse.l.si ita fuerit seruis.ff.de ma.test.licet glo.hic aliter dicat & nõ bene.& de materia huius.l. no.per Cy.vbi in tex.& glo.in.l.si plures.in prima questiõe.C.de
2 cõdi.inser.& per Bar.in.l.cui fundus.ff.eo.ti. ¶ † Itẽ not.qd de rigore conditio diuidua in persona pluriũ adiecta non recipit diuisionem.secus tamen de equitate qd intellige etiam cum moderatione huius.l.qñ in persona pluriũ debet impleri. ¶ In gl.j.ibi:& alijs prodest hoc communiter reprobatur per.l.si ita fuerit seruis.ff.alleg. Iac.tamẽ de are.saluat glos.intelligendo eam vbi cõstaret de mente testantis sed in dubio non procederet per dictam.l.si ita. ¶ In glo.super ver.legatũ.ibi:pro sua parte.hoc verum iure proprio.sed per ius accrescendi habebat partem deficientem ſm Dy.& Ray.per ea que habẽtur in.l.si quis legata.§.fi.ff.eo.& forte hoc procedit in hoc.§.de illo.sed in secundo respõ.huius.l.cum pars deficiens sit sua propria non accrescit sibi sed remanebit penes heredem.

3 ## Priscus.

† Statuliber debet reddere rationẽ vbi iudici fuerit visum.h.d. ¶ No.tex.cũ glo.ad no.p glo.& doc.in.l.item illa.ff.de consti.pecu. ¶ In glo.extimandum ibi:licet non absit causa reipublice Bart.hic transit cum glo.tamen forte de mente litere est contrarium que videtur notare aliquid specialitatis in absente causa reipublice.& sic in alio absente ponere regulam appositã nisi aliud ex persona dicatur.vt q2 patronus sit nobilis & magna persona.vel ex loco vt quia est valde remotus & potest tute iri.alias videtur qd sufficiat statuliberum tunc paratum reddere rationes in aliquo loco congruo ad arbitrium iudicis qui tamẽ vt dixi non debebit arbitrari de nimis remoto quãdo non abest causa reipublice nec qualitas persone patroni aliud suadeat &c.

Cum filius.

Nõ dicit qs posse administrare res suas añ.xxv.annũ.h.d.facit qd habet in.l.fi.C.de his q ve.eta.impe. ¶ Quid iuris si p statutũ loci cõcederet administratio cuilibet maiori.xx.annis.satis credo q testator videat habuisse respectũ ad.l.loci.ar.ei⁹ qd habet in.l.oẽs populi.ff.de insti.& iur.& qd habetur in.l.liberorũ.§.qd tñ cassius.ff.de le.iij. Nec ob.qd glos.hic dicit de impetratione venie:q2 ibi loquitur de speciali priuilegio concedẽdo per principem:non de iure cõi.ideo nõ est ita potẽs.arg.l.eius militis.§.militia missus.de testa.militis.Bar.

¶ Ad legem falcidiam. Rubrica.

¶ In gl.rubrice.ibi:de legatis.subau.& fideicõmissis.& de conditionibus & demonstrationibus.modis & causis que in ipsis inseruntur.vt sic ad proxima etiã fiat cõtinuatio.iuxta.l.ij.de sta.ho.& dic ad legem falcidiam sc3 videndam interpretandam & declarandam accedamus.& sic expone rubricam ſm Dy.& Ia.de are.

Summarium.

1 Modus legis condende qualis.
2 Dictio vsq;/inclusiue capi potest & exclusiue.
3 Statutum an disponat idem quod ius commune.
4 Excommunicatus a papa & ab episcopo si ab altero absoluatur adhuc per alterum tenetur.
5 Expressio eorum que tacite insunt aliquid operatur.
6 Lex inferioris an tollatur per ablationem legis superioris.
7 Extensio de casu ad casum debet restringi quatenus potest habere locum.
8 Dispositum in casu vero an possit trahi ad fictum.
9 Falcidia in quibus legatis locum habere possit.
10 Lex falcidia locũ habet qualitercunq; legata reperiant valida.
11 Falcidia detrahi potest de relicto quod fit deo.
12 Lex falcidia ad que pertinere possit.
13 Legatum relictum nomine pene valet digestorum iure.
14 Falcidia non detrahitur de mortis causa capione.
15 Falcidia quando detrahitur in falcidia quandoq; imputatur.
16 Heres an cõputet sibi in quartã qd pro mortis cã capiõe pcipit.
17 Nouatio non fit per commissionem dispositionis penalis.
18 Seruitutes diuidi non possunt.
19 Legatum opere a legato vsus & vsusfructus differens est.
20 Seruitutes prediales quare sint indiuidue.
21 Debitore suo creditori legante quando valeat legatum.
22 Contributio legatorum non fit vbi portio coheredis non trãsit cum onere legatorum.
23 Contributio locum non habet vbi portio grauata accedit non grauate per ius accrescendi.
24 Contributio locum non habet portione portioni accrescente.
25 Legatum annuum pro primo anno purum est & conditionale sequentibus.
26 Debitum naturale ad fideicommissarium non transit.
27 Impense facte ab herede vt es alienum detrahuntur in funere.
28 Falcidia detrahitur de eo quod ad constructionẽ relinquitur.
29 Expensa funeris differt ab ea que est monumenti.

Ex falcidia. Primo ponit originē ⁊ verba. l. fal. Secundo incipit tractare de particularibus questionib⁹ circa illam. secunda ibi. l. fal. Secunda subdiuiditur: qꝛ primo ponitur origo legis falcidie qm̄ appellatio fuit rogata. Secundo mens ⁊ verba primi capitis legis falcidie. Tertio mens ⁊ verba secundi capitis. secunda ibi: que primo capite. tertia ibi: que secundo capite. ¶ Illa tertia subdiuiditur in quatuor: quia primo confirmatur potestas concessa per primum caput. Secundo limitatur seu coarctatur dicta potestas. Tertio declaratur modus percipiendi legatum. Quarto imponitur heredi necessitas soluendi legata. secunda ibi: cum ita datur. tertia ibi: eis quibus. quarta ibi: is qui. ¶ In text. ibi: iure publico id est seruata solennitate ex iure
1 publico introducta in testamentis. ¶ † No. primo modum legis condende: quia fit propositio in consilio populi. ⁊ rogator dicat quod placet super proposito. ⁊ ex hoc etiam habes formam condendi statutum. de quo per Bar. in. l. omnes populi. facit quod habetur in. l. j. ⁊. ff. s. de legi. ⁊. l. item veniunt. §. pridie. s. de peti. here. ⁊ dicit hic Ange. quod propositio posset etiam fieri per seruum per. l. vniuersas. C. de preci. impera. offe. dicit tamen qd̄ in italia de more est qd̄ prepositus ancianorū vel priorum surgat ⁊ proponat ⁊ a consuetudine non est recedendum. l. non tantum.
2 j. de decu. ⁊. l. ij. C. de decu. lib. x. ¶ † Item no. hic de dictione vsq₃ que hic ponitur inclusiue alibi ponitur exclusiue. vt notat̃ in l. idem. s. de dolo. de quo hic aliquid per Dy. ⁊ Ray. qui concludunt attēdendam mentē disponentis si de illa apparere potest. in dubio si agitur de odio ita qd̄ odium esset si includeret tunc non includit sed excludit. secus si de fauore vt no. glos. in. d. l. idē. ⁊ hoc nisi ex inclusione vel exclusione resultaret iuri absonus intellectus: quia tunc accipi debet intellectus iuri conformis. ar. l. cum pater. C. de condi. inser. de quo per Cy. in. l. a calligato. C. de nup. ⁊ per Bar. in. l. patronus. s. de le. iij. ¶ In glos. j. ibi: a falcidio consule. in decretis dicitur qd̄ fuit tribunus. ij. dist. c. quedā. ¶ In ea. gl. in fi. hanc opi. amplectitur Bar. hic. ⁊ inducitur ad statutum dicens filiā debere esse dote contentam si relinquat̃ sibi certa quantitas pro sua falcidia vt cōprehendat legitimā debitā iure nature. ⁊ allegat glo. in. l. si patronus. de dona. ⁊ est text. expressus. ⁊ ibi de hoc per glo. in aut. vnde ⁊ si parens. ⁊ in corpore vnde sumit̃. de inoffi. testa. ¶ In gl. super verbo dedit. in fi. ⁊ probatur expresse in. l. verbis legis. j. de verbo. sig. ⁊ inducit hic bar. istā glo. pro ⁊ contra an statutū disponens id qd̄ ius cōmune censeatur ius cōe. de quo dicetur post glo. ¶ In gloss. quantē. ibi ex secundo capite. hoc verū quo ad verba expressa. sed quo ad mētem etiā est ex primo capite ex mēte inquantū habet relationem ad secundū. l. asse toto. s. de here. insti. ⁊. l. si ita scripsero. s. titu. j. ¶ In glo. qui eorū. in fi. sed dic qd̄ etiā₃ dicit̃ de habilibus ⁊ ista vniuersalitas ad habiles restringit̃. l. j. cum ibi no. C. de sac. sanc. eccle. ¶ In glo. dare. ibi: proceditur cōiter. ⁊ pro hac facit. l. legatum. s. de lega. ij. ⁊ secundū hoc hic erit inculcatio. simile habet̃ in. l. lecta. si cer. pe. sequens tñ planior est. ¶ In ea. glo. §. legati. s₃ dic qd̄ hic loquitur de habilibus vt. s. in simili dixi. ¶ In ea. gl. in fi. Sed dic fm̄ Dy. qd̄ hic habuit respectum ad quantitatē legandi: non ad qualitatem vel modum. ¶ In gloss. super verbo quarta. in fi. Et bene facit qd̄ not. de his quartis in simili in. l. filium quē habentē. fami. hercis. ⁊ extra de testa. raynutius. in gl. no. qd̄ quartar. ¶ In glo. fraude. ibi: non debetur legatum. hoc verum quando post aditam hereditatem ⁊ apprehensionē propria autoritate accipit legatum secus si consensu heredis vel cum licentia data a testatore. l. titia cum testamento. §. j. s. de lega. ij. ⁊ no. in. d. l. non dubiū. ¶ Extra glo. adde dictis Bart. inquantū tenet cū glo. qd̄ id quod resecatur per falcidiam sit debitū naturale. nā contra ipsum fortiter facit. l. qd̄ de bonis. §. j. iuncta glo. j. e. vbi patet qd̄ pena adijcitur prohibitioni facte vt falcidia nō petat̃ non pōt peti pena. ergo necessario videt̃ qd̄ sic cōtra. l. quatenus legatur vltra q̄ falcidia permittat. ⁊ qd̄. l. ei resistat. alias si esset preter legē. ⁊ simpliciter nō existeret vt dixit Bar. nō deberet impediri petitio pene p no. in. l. pacta que cōtra. C. de pac. et in. l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. ob. nisi sustinēdo quo ad istud dicas qd̄ vbi actus est p̄ter legē ⁊ lex ei nō assistat ratione publice vtilitatis qd̄ tunc nō valeat pena. ⁊ ita loquitur. d. l. qd̄ de bonis secus qñ nō assistit ratione deficiētis alteri⁹ vtilitatis. vt. d. §. alteri. Itē contra Bart. facit: qꝛ certū est legem posse resistere obligationi sicut ⁊ dominio. l. si nō sortē. in prin. de cōdi. inde. cū ergo per verba scdi capitis intelligat̃ resistere ipsi dñio. l. plantius. et l. linea margaritarū. j. e. ⁊. l. pe. C. eo. ergo eadē ratione ⁊ obligatione ex quo possit vt sic vniformiter determinet alleg. l. iam hoc iure. s. de vul. ⁊ pup. substi. ¶ Itē pro hoc facit iste tex. dum dixit ius potestasq₃ esto. dū ita detur ⁊c. nā aperte vult qd̄ nō sit potestas circa quartā partē detrahendā per falcidiā ⁊ sic videt̃ resistere potestati. ⁊ per cōsequens etiā infringere naturalē obligationem. l. cū lex. j. de fideius. ⁊ mandato. nec videtur bonū simile de §. alteri. quia posses dicere qd̄ ibi enūciatiue dicit per verba presentis tēporis. sed hic dispositiue per verba respicientia etiā futurum. facit qd̄ ipse idem not. in. d. l. cum lex. ⁊ qd̄ habetur in. l. non dubium. C. de legi. ⁊ qd̄ respiciant etiam futurum patet dū dicit dum ita detur ⁊c. non ob. l. j. C. ad legē falci. qꝛ potes dicere qd̄ imo potius facit contra: qꝛ nō loquit̃ per verbū veritatis. sed per verbum videt̃ qd̄ est verbum fictionis vt ipse idē not. in. l. ab eo. C. quomodo ⁊ quando iudex. Et sic constat qd̄ vere plus debito soluit. tamen non videtur soluisse iuris fictione plus debito ad finem impediendi repetitionem. Itē non ob. l. error. C. ad legē falci. quia potest dici qd̄ ibi non impeditur repetitio p̄pter vinculum naturalis obligationis. Sed quia heres tractat de lucro consequēdo ex iure rigoroso contra voluntatē testantis. et sic quodāmodo contra equitatem. ideo nocet iuris error per id qd̄ habetur in. l. iuris ignorantia. la prima ⁊ la secunda. ⁊. l. error. s. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ hec opinio meo iudicio est valde sustentabilis. posset etiā ad. d. l. error. preallег. dari alia responsio quā voluit sentire Cy. in. l. j. C. ad. l. fal. s₃ qd̄ ratione pietatis impediat̃ repetitio. l. cum his. §. si mulier. cum ibi no. de cōdic. inde. iuncto eo quod habetur in. §. si vero expressum. in aut. de here. ⁊ fal. coll. j. Nec ob. predictis. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. j. de fideius. ⁊. l. si is cui. §. flauius. de solu. vbi debitū naturale impropie appellatur debitum: qꝛ illud verum quo ad effectū agēdi: vt. j. de verbo. sig. l. debitor. secus quo ad effectum retentionis vel cōpensationis. l. hoc iure. §. si quis seruo. de dona. ⁊. l. etiā. s. de cōpen.
3 ¶ † Item aduerte: quia tangit hic Bart. an statutum disponēs idem quod ius cōmune. de quo per glo. in glo. c. j. de cōsti. in. vj. vbi glo. per multas rationes ꝯcludit simpliciter qd̄ sic. ⁊ fm̄ Jo. de ligna. ⁊ in. c. j. de rescriptis. tangit etiam Joā. de sancto geor. in. d. c. j. de cōsti. ⁊ forte fuit sua opinio originaliter. ⁊ tenet contrarium. Primo per dictum. c. primū quod indistincte loquit̃. ⁊ sic indistincte debet intelligi qd̄ sublato iure cōmuni non tollatur statutum siue disponat idem quod ius siue non. ar. l. de precio. cum simi. de publicia. Secūdo qꝛ sublata vna seruitute alia non tollitur. s. de serui. rusti. predio. l. si seruitus. ⁊ extra de auto. ⁊ vsu pal. c. ex tuarum. ⁊ ibi no. ⁊ de priuileg. pastoralis. ergo qñcunq₃ cōcurrit statutum ⁊ ius cōe. licet tollatur ius cōmune non debet per hoc statutum intelligi sublatum. ¶ Tertio qꝛ vbi circa idem duo vincula concurrunt vno sublato aliud non tollitur C. de lui. pign. l. ij. vbi sublata actione personali per prescriptionem non tollitur hypothecaria. ergo eodem modo in proposito licet tollatur ius commune non debet tolli statutum: qꝛ non videtur eadem causa esse tollendi vtrūq₃. cum. l. communis posset tollere. l. cōmunem etiam nulla mentione facta de illa. non sic videtur de statuto: nisi de illo fiat mentio: vt. d. c. j. hoc etiā confirmatur: qꝛ fortiora sunt duo vincula quā vnum. vt in. c. j. de treu.
4 ⁊ pa. ⁊ in aut. itaq₃. cum ibi no. C. commu. de succes. ¶ † Addunt etiam simile de excōmunicato a papa ⁊ ab episcopo: quia nō tollitur vinculum excōmunicationis episcopi si absoluatur a papa. de sen. excō. pro causa. Quod autem adsit multiplex vinculū in proposito probat ex eo quia obligatio qua quis tenetur ad obseruantiam legis non insurgit propter obiectum circa qd̄ disponit ipsa lex. nec propter formalem dispositionem. sed propter autoritatem condentis. allegat. C. de legibus. l. leges. ⁊ de consti. c. j. ⁊. c. que in ecclesiarum. ⁊ eo. ti. c. vt animar. in. vj. Cum ergo hic sit alia autoritas condentis legem municipalem ⁊ alia condentis legem cōmunem: ergo debet dici vinculū multiplicatiuum. ¶ Ultimo pro hoc adducit qd̄ si quis constituat legem municipalem ⁊ postea tollat illam nō per hoc tolletur ius cōmune licet statutum idē contineret. ⁊ licet id posset prout posset in foro ciuili in loco. iuxta. l. omnes populi. ergo eodem modo econtra tollens legem cōmunem non tollet statutum licet idem disponat.
5 ¶ † Adducit etiam ad predicta: qꝛ expressio eorū que insunt etiā operatur. l. si ita relictum. §. illi si volet. s. de lega. j. ⁊ extra de despon. impu. c. j. cū ibi no. in glo. fi. in. vj. ¶ Ad ratiōes glos. in. d. c. j. rñde ⁊ primo ad id quod dicitur qd̄ dispositio predisponens a iure cōmuni nil debet operari quasi fit expressio ei⁹ qd̄ inerat. respondit q̄ hoc non sequitur: quia imo bene operatur interdū vt. d. §. illi si volet. ⁊ in. d. c. j. Nec ob. quod not. Inno. in. c. j. de rescrip. ⁊ quod habetur etiam in. c. pastoralis. de fide instru. qꝛ ibi erat eadem autoritas vtrobiq₃ videlicet pape condentis ius cōmune ⁊ condentis extrauagātem: hic secus. Item nō ob. qd̄ tenēdo hanc opinionē videt̃ sequi qd̄ inferior posset tollere potestatem pape cōdendo statutum super iure communi: qꝛ respondeo q̄ nō sequitur: qꝛ papa poterit apponere clausulā derogatoriam ad statuta. facit aut. cassa. de sacrosan. ec. ⁊ de elec. qꝛ sepe. Itē nō ob. si dicat̃ qd̄ alias nulla esset correctio iuris: qꝛ ibi tolleret̃ ius cōmune: non tñ tolleret̃ consuetudo: qꝛ fuit illud seruatum: quia respondeo q̄ si mille annis animo obtemperandi legi seruet̃ lex non p̄pterea induceretur cōsuetudo: qꝛ non fit animo inducende cōsuetudinis. qd̄ requirit̃. iuxta no. in. c. vl. de cōsue. ⁊ pro solutione hac que satis est notabilis facit quod not. Bart. in. l. iij. §.

fina. de

6 ff.de suppel.lega. ¶†Item no.obstat ultimo dum dicitur qd si papa tollit suam legem fortius ⁊ illam inferioris:qr respōdet φ hoc non sequitur:quia ideo tollit suam:quia illam scit iuris presumptione.qd secus est in statutaria.vt probatur in.d.c.j.vnde simpliciter reprobat glo.licet recitet duas alias opiniões quas etiam recitat Bart.hic.⁊ quodāmodo videtur voluisse concor. opi.licet non faciat mentionem do.Jo.de lig.nam videf concludere qd censetur esse ius cōmune quo ad effectum reuocationis. de quo loquitur illa glos.Sed alio respectu non censef simpliciter ius cōmune:qr saltem adijcit vinculū.⁊ saltem producit conditionem ex statuto per.l.quoties.ff.de act.⁊ obli.⁊ per alia hic allegata per eū.Do.meus do.Petrus de ancha.in.d.c.j.simpliciter transit ibi cum glo.dicens qd licet sint diuerse autoritates. tamen disposita per illam que est inferioris potestatis est superflua vel solum operatur:quia facit magis timere dispositū. ar.c.quāφ.xxiij.dist.⁊ de here.c.si aduersus.Et sic non inducit vinculū secundū eū φ sit attendendū.Do.meus do.Anto.in.d. c.j.de rescrip.⁊ in.d.c.j.de consti.dicit primo videndū an per statutum disponens id qd ius censeat aliquid addere iuri cōmuni. secundo supposito qd addat an sublato iure cōmuni intelligat sublatum statutum.¶Circa primū dicit qd si statutum emanauit in casu dubio vbi erāt opiniones operatur:quia interpretatur ipsum ius vt voluit glo.in cle.j.⁊ in cle.statutum.de elec.Si vero emanauit in casu certo operatur productionem actionis si materia sit apta.alias operabitur confirmationem.allegat.l.de quibus.cum ibi no.ff.de legi.C.que sit lon.consue.l.vlt.¶Circa secundū cōcludit qd si statutum regulatur ad diuersa ratiōe vel vtilitate:tunc non intelligeretur sublatum.⁊ ita intelligat opinio Jo.de lig.Secus si precise reguletur ab eadē ratione ⁊ vtilitate.ita qd finis boni publici particularis ipsius loci sit idem cū fine aliorum locorū.⁊ hoc casu procedat opi.glo.Forte potest dici qd aut statutum emanauit ante legē:⁊ tunc sine dubio iniecit vinculū qd nō tolletur.licet postea superueniat dispositio iuris cōmunis.ar.eorū que habentur in.§.ex contrario.insti.de leg.⁊ quod habetur in.l.verbis.ff.eo.⁊ bene facit quod no.Cy.in.l.ij. C.que sit longa consue.in tertia questione prime principalis questionis.Si autem precedat.l.tunc aut sequitur statutum qd fit ab illo qui necessario habebit sequi legē vt est videre in.c.statuto episcopi ⁊ aliorū prelatorum qui nō possunt contra ius statuere.vt not.in.c.vlti.extra de offi.archipresby.⁊ in.c.vlti.de here.in.vj. vbi glo.⁊ tunc videtur qd non adijciat vinculum.ar.l.si creditori.de lega.j.⁊ de lega.ij.l.vnum ex familia.§.si de falcidia.Aut emanat statutum ab illo qui posset tollere legem saltem in loco. puta appellatio.iuxta.l.omnes populi.de iusti.⁊ iure.⁊ tūc si cōstaret de mente illa esset seruanda.Nam ex quo posset legem tollere absqꝫ dubio debet posse nouum vinculū adijcere si velit.facit qd habetur in.l.posthumus.§.si paganus.de iniust.test.⁊ qd plene notatur in.l.more.⁊.l.⁊ quia.ff.de iuris.om.iu.¶Sed vbi dubitatur tunc aduerte:qr hic proprie nō videf cadere illud qd no.Bart.in.l.omnes populi.circa fi.⁊ in illa questione qualiter in iudicium statutum deducatur vbi tractat qd remediū oriatur ex statuto.⁊ quod no.Cy.in.d.l.ij.C.que sit lon.consue.in illa questione qualiter consuetudo in iudiciū deducatur.⁊ similiter Joā.an.in.c.vlti.de consue.in eadē questione.Nam illa videtur procedere quādo statutū vel consuetudo emanat super eo super quo non est prouisum de iure cōmuni.Et eodē modo videretur intelligendū.qd tetigit do.meus do.Anto.vnde videretur qd in hoc casu in dubio videaf.l.potius confirmare qd alias est statutū de iure cōi quā de nouo inducere.⁊ per hoc bene facit iste tex.cū glo.dū exposuit dedit.i.datum ꝯfirmauit.Et pro hoc etiā bene facit qd no.Cy.in.d.l.ij.in.d.iij.q.prime.q.prin.⁊ sic nō videtur qd in dubio sit mens inducere nouam actionē.Et ex hoc videf φ si statuto caueaf qd qui alteri donauit rem reliquā tenetur pacifice eā tradere qd non oriet cōdictio ex statuto.sed potius ex.l.si quis argento.Et exponef statutū.i.statuēdo cōfirmauit.l.si quis argento.Et exponef statuim⁹.i.statuēdo cōfirmauimus.licet autē nō videaf tūc pduci noua actio.posset tñ esse dubium an ppter confirmationē adijciaf vinculum ⁊ forte nō videtur esse de mēte nisi vt quodāmodo innouet :alias statutū et illud remoueret ex quo prima puisio de se erat sufficiēs.ar.eorū q hic tetigit glos.in verbo dedit.⁊ que tetigit Cy.d.iij.q.licet hoc habeam pro magis dubio quā precedēs.hoc supposito videf dicendū circa reuocationē qd eo casu quo dixi.s.per statutū inijci vinculū qd hoc casu non intelligat sublato iure cōi.nisi de eo fiat mentio per rationes supra allegatas.⁊ maxime per dictum.c.j.⁊ ita intelligatur opi.Jo.de lig.¶Sed vbi dixi inijci vinculū:tūc isto casu intelligatur statutum esse sublatum.Et ideo pcedit illa glossa inquātū loquif de statuto episcopi ⁊ aliorū prelatorum si fuerit editum post ius cōe.secus si antea per ea que supius sunt dicta.Et ad predicta etiā facit qd habetur in.c.innouam⁹.extra de treu.⁊ pa.¶Et aduerte etiā quia materia que tangif p Bar. in.l.j.vi bo.rap.⁊ per Cy.in.l.q sepulchra.C.de sepul.vio.nō habet cōmune cum ista:quia ibi loquitur quando per statutum inducitur noua pena.an intelligaf sublata pena imposita p.l.hic autem quando.l.statutaria precise disponit idem qd ius cōe ⁊c.

Lex falcidia. Ad testamēta cōfirmata p fictionē legis cornelie pertinet lex falcidia.h.d.

7 ¶†No.qd vbi lex vel statutum in vno casu extēdit ad alium casum semper illa extensio debet restringi quatenus pōt habere locum.Et ideo si ex forma statuti de questione vertente inter consanguineos debet de causa cōpromitti in cōes consanguineos.⁊ alio statuto cauef qd statuta inter consanguineos ad extraneos producanf:non propterea debebit inter extraneos fieri compromissum:qr non possunt adaptari illa verba in cōmunes consanguineos.⁊ hoc voluit Bar.hic fm Ange.licet in aliquibus lectu ris habeaf corrupte.¶Sed aduerte qr forte Bart.voluit qd statutum habebit locū prout potest.⁊ sic debebit fieri cōpromissum in cōmunes amicos sicut etiam hic leges que possunt habere locum quādo habent locum in testamento confirmato per fictionē l.cornelie.Ad hoc bene facit qd habef in.c.indēnitatibus.§.antepenul.⁊ pe.de elec.in.vj.¶Item no.qd dispositū in casu vero videtur hic trahi ad casum fictum.de quo hic tangit Bar.⁊ Ange.post eum.et aliquid infra tangetur in glos.testamenta.in fi.⁊

8 optime etiam probaf in.l.j.ff.de lega.iij.¶†Extra glo.adde dictis Bar.inquantū tangit an dispositum in casu vero trahatur ad fictum nō attenta sua theorica videtur qd semper trahatur. nam licet nō se extendat actiue:tñ passiue extendetur.⁊ nō est curandum dummodo de modo habeamus effectuꝫ.l.mulier.ff.ad trebel.⁊ pro hoc etiam facit qd ipse idē no.in.l.si maritus sit in magistratu.ff.de adul.vbi ipse dicit qd si per statutū disponitur qd aliquis habeatur pro ciue.supposito φ illud sit per fictionē quod quando sit tangitur ibi.⁊ plenius per eundem Bar.in.l. si is qui pro emptore.de vsuca.qd tunc hic ille talis intelligetur habere omnia priuilegia que habent veri ciues dūmodo potuerint concedi per ipsum statuentem.Nam talis videtur esse mens ipsius statuentis qui ex quo simpliciter fingit eum ciuem.⁊ vult haberi pro ciue videf velle qd quo ad omnia habeatur.arg.l.de precio.ff.de publicia.⁊ eius quod no.idem Bart.in.l.sacrilegij. ad.l.iuliam pecu.⁊ in extrauagan.ad reprimendam.in ver.perinde.⁊ per hoc videf qd si statutum vel superior vult perinde haberi ac si aliquis esset de arte qd hoc casu statutū in alijs artificibus habebit locū in isto.⁊ sic alias dicebam de facto in ciuitate ista vnde posset dici qd licet ex vi verborū dispositum in casu vero nō cōprehendat casum fictum.⁊ sic loquaf.l.iij.§.hec verba.ff. de neg.gest.tamen secus videtur ex mente.l.fingentis.vt expresse hic probaf posset tñ latius hic concludi qd aut querif in testamētis vel contractibus aut in rescriptis aut in priuilegijs aut in iure cōmuni.aut in statutis.Si in testamentis vel cōtractibus videtur qd dispositū in casu vero non cōprehendat casum fictū nisi haberet omnino eundē effectum per no.in.l.ex ea parte.§.insulā de verbo.obli.⁊ in.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cleri.vel si constaret qd testator vel contrahēs habuisset respectū etiā ad casum fictū per hunc tex.Si vero nos loquimur in rescriptis:tunc dispositū in casu vero non trahif ad casum fictum:qr illa sunt ambitiosa ⁊ restringenda de rescrip.c.susceptū.lib.vj.Et est ratio huius dicti ⁊ precedentis:qr cum procedat casus verus ⁊ casus fictus ⁊ testator contrahens vel rescribens respiciat casum verū:non videtur voluisse respicere casum fictum.argu.l.cum pretor.de iudi. non in testamētis ⁊ contractibus in casu de quo dixi in quibus fit latior interpretatio quā in rescriptis.facit de reg.iur.in testamentis.⁊ extra de dona.c.cum dilecti.Si vero nos loquimur in priuilegijs idē videf per dictū.c.susceptum.Secus si priuilegiās respicit casum fictum.vt qr cōcedit qd habeat perinde ac si esset in beneficio ⁊ interesset diuinis.Nā tunc habebit distributiōes quotidianas que solū interessentibus diuinis danf:vt in.c.j.de clericis non resi.in sexto.in nouella.⁊ in.c.vltimo de consuetudi. in sexto.¶Si vero loquimur in iure cōmuni tunc ex vi verborū dispositum in casu vero nō cōprehendit casum fictum.d.l.iij.§. hec verba.tamē ex mente legis fingentis trahif dispositum in vero ad ipsum casum fictum vt hic probaf.¶Si vero loquimur in statutis:tunc si sunt scdm iuscōe vel preter ius.idē qd in iure cōmuni.tamē talia recipient extensionem sicut ius cōmune vt not. Bar.in.l.omnes populi.in materia interpretationis statutorū. Si vero esset cōtra ius:tunc statutū in casu vero ex vi verborum nō comprehēdat fictū.⁊ hoc clarum.Itē nec ex mente si fictio precedebat:qr tunc disponendo super vero videf precise veritatē cōtēplatus.argu.l.cū pretor.de iudi.secus forte si fictio post statutuꝫ fuerit inducta per habentē potestatē.nam tūc trahet statutū ad casum fictū saltē qñ per eosdē statuētes vel successores esset inducta fictio.arg.huius tex.Sed si induceref p ius cōmune.esset tūc maius dubiū.⁊ forte tunc nō traheref.argu.dicti.c.susceptū.⁊.l. quicquid astringende.de verbo.obli.cū ibi notatis.Nā satis esse videtur qd lex superueniens limitet dispositionē iuris cōmunis sibi similem.cū in similibus facilior fiat imitatio.arg.no.in.l.fi. C.qui po.in pig.habe.⁊ in.l.rē.§.itē quantūcūqꝫ.ff.de rei vendi.

⁊ insti.de iure natu.§.sed naturalia.⁊.l.si vnus.§.si acceptilatio. cum ibi notatis.s.de pactis.

9 **Ad eos qui.** †Falcidia habet locum in legatis que de iure pretorio tantū debenť in his quorum dies tātū cedit ab adita hereditate.⁊ in his que ex postfacto an debeātur apparet.h.d.¶ In tex.ibi:omissa causa testamēti.subaudi in fraudem legatorum.¶ In text.ibi:non pertinet.scilicet de iure ciuili secundū qđ non adita hereditate ex testamēto non debeanť legata secundū.l.eam quā.C.de fideicom.¶ In tex.ibi: inducitur.scilicet per quandam cōsequentiam fm Cy.¶ In tex. ibi:potestas legis scilicet falcidie que sua virtute tunc defalcabit legata vt tāgit Cy.hic ⁊ no.in.l.fi.C.quando dies leg.ced.¶ In tex.ibi legauit.subaudi valet legatum.Et habet locum falcidia. nec,hoc casu hoc contingit ex dispositione pretoris ⁊c.¶ In text. ibi:apud hostes.subaudi.captus.⁊ postea rediīt ⁊c.¶ In textu ibi:natus est.subaudi.⁊ postea sit natus ⁊c.¶ In tex.ibi:habendi.hoc tamen casu nō est necessarium pretoris edictum fm Jac.

10 de are.†Not.qđ lex falcidia habet locum qualitercūqз legata reperiantur valida.vnde etiam habet locum quando fiunt codicilli abintestato.l.fi.cum ibi no.C.quādo dies leg.ced.¶ In glo. pretoris.ibi licet abintestato succedatur.nam fingit hereditatē ex testamento esse aditam.⁊ sic confirmatur testamentum.ideo debet habere locum falcidia:vt.s.§.proximo.que tamē falcidia ex sua virtute ⁊ potestate operatur.cum nō possit pretor ipso iure rescindere legatum validum de iure ciuili.insti.de bo.pos.§. quos autem.quod facit falcidia:vt.j.eo.l.plautius.¶ In glo.super ver.hostes.ibi.l.illa.§.j.nā qз fingitur semper fuisse in ciuitate ex quo rediīt fingitur fuisse capax.⁊ sic non obstat qđ habetur in.l.si alieno.§.qui in extraneis.de heredi.instituen.fm Dy.nec etiam quod habetur in.l.intercidit.s.titu.j.

11 **Ad municipium.** Non summať iste.§.¶ †No. qđ de relicto etiā deo vel municipibus potest detrahi falcidia.hodie tamē an possit detrahi quando relinquitur in piam causam.dic vt in glos.¶ In gloss. deo.id est principi.vt patet ex.l.hic allegata.¶ In ea.glo.ibi.l.si quis ad declinandā.sed certe illa lex potius facit contra vt dicit Butri.in auť.similiter.C.eo.vt patet ex princi.illius.l.qđ innuit falcidie locū esse in relicto ad pias causas nisi sit ipsa pia causa instituta heres ⁊c.¶ In ea.gloss.ibi:nisi dicas illam melius dixisset istum.§.vt patere potest intuenti.hec tamen prima non bona:qз propter qđ vnumquodqз tale illud multomagis.in auť. multomagis.C.de sacrosan.eccle.⁊ sic multomagis deberet cessare quando relinquitur deo.⁊ propter hoc sequens solutio nō bona.tertia cōmuniter tenetur.Ray.hic ⁊ Butri.in auť.similiter. dixerūt qđ de iure verius est dicere qđ nō corrigit.qз ille.§.finautem scđm eos.loquiť qñ heres fuit in mora.alias esset secus vt hic ⁊.j.eo.l.diuus.⁊ hanc solutionē posuit glo.in.d.l.si quis.sed Bar.hic reprobat:qз quando fuit in mora habet locum.§.precedens.⁊ dictus.§.finautē.Sed certe pōt dici qđ illud habet locū quādo terna monitio interuenit vt ibi patet.⁊ tetigit in.l.marcellus.§.qđ autem.j.ad trebel.tamen pro opi.Bar.⁊ glos.potes adducere qđ ille.§.finantem.loquitur quādo heres nō impleuit voluntatem dicens substātiam relictam non sufficere.qđ potest esse etiam nō detracta falcidia vel etiam ipsa detracta.⁊ si intelligas qđ erat opus indiuiduū.puta cōstructio capelle nō videtur tunc fuisse in mora ex quo nō poterat impleri volūtas defuncti. nā in dicto casu videť posse per episcopū conuerti tale relictū in aliā piā causam.iuxta no.in.l.legatū.de vsufru.leg.per Bar.extra de test.c.nos quidē.⁊.c.si heredis.⁊ sic tūc demū esset in mora qñ esset facta talis deputatio ⁊ non solueret.⁊ similiter posset esse in mora qñ quid diuiduū deberet fieri si nō impleret pro posse.vnde cū ille tex.indistincte loquitur videť etiam comprehēdere casum quando non erat in mora.⁊ qđ esset falcidia in relictis ad pias causas ita cōmuniter practicať.¶ Sed dubiū est de trebel.de quo tāgit hic Cy.dicēs pendere a simili dubio.an sicut testator potest ꝓhibere falcidiā ita ⁊ trebel.sup quo tenet qđ sic.cū glo.in.§.si vero expressum.in auť.de here.⁊ fal.licet glo.tenet.cōtrarium in.l.quāqз.C.eo.Et pro hoc etiā dicit qđ cesset trebellianica in relictis ad pias causas.⁊ multofortius ꝙ in falcidia:cum falcidia sit potētioris nature ꝙ trebellianica.vt patet i.l.in quarta.j.eo.⁊ tamē illa cessat vt dixi in.l.marcellus.§.qđ autem.⁊ ibi etiam per Bart.j.ad trebellianum.

12 **Non solum autem.** †Ad oīa q̄ debēt de substātia testatoris ꝓficisci ꝑ tinet lex falcidia.h.d.¶ In tex.ibi pertinet.subaudi eo casu quo valet legatum rei aliene.qđ quando sit habes in.l.cum aliena.C. de legatis.¶ Not.qз supra posuit questiones circa personas.hic circa res legatas.¶ In glos.ius ibi:non defalcanť.subaudi ipse seruitutes scđm earum estimationem.sic.l.lege falcidia interueniente.j.eo.⁊.s.de lega.ij.l.cum filius ⁊c.

Item si ita legatum. Si legatū saluať ante.ꝙ in aliud trāsfundať lex falcidia locū habet.secus si postea.⁊ qđ mortis causa datur ad euitandā alicuius legati prestationē ad legē falcidiā non pertinet.nec pōt defalcari.Et primo loquiť quando legatū incipit a precedēti dispositione.Secundo qñ a precedenti conditione.secūda ibi:idēqз.Et prima subdiuidiť:qз prima ponit questionē. Secunda opinionē quorundā que non fuit bona.Tertia ponit suam ⁊ bonā.Quarta remouet dubium circa predicta.secunda ibi:quidam.tertia ibi:ego.quarta ibi:⁊ quod dixi.¶ In tex.ibi nec in falcidiam.subaudi detrahendā pro ipsa pena vel per eam alijs legatarijs fm Dy.¶ In tex.ibi:heres.scilicet interpellať fm Dy.¶ In text.ibi:mora facta subaudi.vt qз interpellať elapso cōgruo tēpore non soluit.facit.l.mora.de vsuris.cum ibi no. ⁊ si certum peta.l.quod te.¶ In tex.ibi:imputari posse.subaudi qз non detraheť falcidia de ipsa pena.¶ In tex.ibi:idemqз erit. scilicet qđ penus nullo tempore est in legato ⁊ qđ falcidia nō detrabatur de penore soluto.sicut etiam in superiori casu qñ heres est in mora.⁊ sic fit relatio ad propriā.¶ In tex.ibi:mortis causa capiť.subaudi sumendo mortis causa capionē stricto modo secūdum quē differt a legato.l.mortis causa capiť.j.de dona.cā mor.

13 ¶ †No.etiā qđ scđm tempora digestorū valebat relictum nomine pene.licet glo.qñqз varient.qđ est verū nisi precedens dispositio cōtineret aliquid turpe.vt no.gl.in.l.in testamēto.la prima. s.de condi.⁊ demonstra.licet glo.aliter sentiat.in.l.multa.eo.ti.

14 ¶ †Itē not.qз de mortis causa capione nō videtur posse detrahi falcidia.de quo insti.eodem circa principium.⁊.C.eo.l.si mortis. ⁊.l.penul.⁊.l.qui precio.j.de dona.causa mor.vbi per glo.⁊ bar.

15 ⁊ ibi etiam plene dixi aliquid.etiā hic tangit Dy.⁊ Ray.¶ †Nota qđ interdum diciť imputari in falcidia quādo detrahiť falcidia.⁊ sic fit imputatio vt detrahať.Sed quandoqз diciť imputari vt ipsam submoueat.⁊ sic magis cōmuniter sumať.l.in quarta.j.eo.¶ In glo.posse.ibi:item vt quasi nō habeat.Aduerte si heres retinet penum cū illā habeat iure hereditario.imputat in falcidiā.scз ad effectū ipsam submouēdi pro rata ipsius penoris seu valoris eius.nā ipsam totā imputat in quartā.de decem autem que soluerenť bene posset detrahi falcidia:qз ex quo qđ soluiť noie pene pōt detrahi:vt in.c.Raynald⁹.ad fi.extra de testamentis.⁊ intelligo quando soluit nomine pene ex dispositione testantis.secus si ex dispositione iuris.forte propter cōtumaciam.l.cū pater.§.fi.j.eo.Si autem soluat ipsam penam:tunc si soluat ante moram tunc clarum qđ detrahitur falcidia sicut de ceteris.Si autem post moram non detraheť de ipso penore.licet forte multo plus valeret quā decē.nec illud qđ alias venisset detrahendum si mora non fuisset cōmissa ex quo modo non detrabitur onerabit alios legatarios per notata in auť.similiter.C. eo.vnde hoc casu solum contribuenť decem cum alijs legatis.⁊ de ipsis detraheretur falcidia.¶ In glos.super verbo spacio.in fi.Bar.hic videtur reprehendere glos.Ange.etiā hic dicebat qđ glo.multum restringit istud spacium.Sed ipse dicebat qđ debebat restringi ad spacium decem dierū.arg.l.promissor stichi.de consti.pecu.vel debet referri ad arbitrium iudicātis habita cōsideratione quantitatis legati ⁊ facultatis patrimonij testatoris.arg.l.prime.cōtra fi.C.de iure deliberan.⁊.l.nepos proculo. de verbo.sig.Tu potes dicere qđ etiam incontinenti potest interpellari.licet Bar.aliter sentiat dūmodo interpelleť congruo loco ⁊ tempore.l.si soluturus.de solu.ex quo legatum est purum. Sed tū post interpellationē habere debebit spacium aliqđ breue arbitrio iudicis infra qđ cōmode possit solui:qз nō debet venire cum sacco paratus.l.quod dicimus.de solu.⁊.l.si quis solutionem.vbi bonus textus.s.de vsuris.Et si tunc non soluit dicetur esse in mora.vt probať in.l.si penum.hic allegata.tū habebit facultatem purgandi moram vsqз ad litem contestatā super decem:vt.l.cū fine.allegata in glos.⁊.l.j.de penu lega.Et ad materiam facit qđ no.Bar.in.l.ita stipulatus.de verbo.obliga.circa questiones.in prima questione ⁊c.¶ In glo.nec in falcidia.ibi sз innuet falcidiam.No.bene glo.pro eo qđ dixi super glo.in verbo posse.¶ In eadem glos.in fi.Bar.tenet cum glo.qđ detrahať de mortis causa capione falcidia saluo nisi prestetur ad euitationē alterius legati:qз tūc non detrahiť licet heres non fuerit in mora.lз in hoc vltimo cōtrariū.s.dixerit sed non bū.per ver.idēqз. vbi nō pōt cōsiderari circa idem penū que non erat in dispositione.Sed certe ista nō videť ratio tex.sed alia scз qз falcidia debet detrahi de legatis.sed quādo soluit penum post moram iam cōtractam:qз non cēsetur ammodo esse legata cum facta sit trāsfusio in legatū de decem.ideo nō debet detrahi falcidia de ipso penore.sed de ipsis decem:qз illa sunt modo in legato pene pōt detrahi.vt est textus in dicto.c.Raynaldus.ad fi.Nec obstat predictis.l.penul.C.eo.vbi detrahiť etiam de eo quod est in conditione:qз ibi est speciale quando in fraudem falcidie cōditio fuit adiecta.de quo latius dixi in.l.qui precio.de dona.cau.mor.Et adde etiā circa istū ver.idemqз.qđ no.per glo.⁊ Bar.in.l.ita stipulatus.ver.sabinus.de ver.ob.¶ Et no.qđ hic tractať de mortis

16 cā capiōe detrahať falcidia.†An aūt ipe heres illud qđ pcipit ꝑ mortis

mortis causa capione cōputet sibi in quartā cōcludē qd in quartam treb. sibi imputat per l. in quarta. ff. eo. sed an cōputet in falcidiam est dubiū respectu eius a quo capit. de quo in l. nesennius. in prin. et in l. in quarta. ff. eo. respectu aliorū nō videt imputari. de quo plene in dictis iuribus. ¶ In glo. transfusum ibi: ppter vnā exactionē. et similiter intelligit l. cū fine. ff. quando di. leg. ce. ¶ In ea. glo. ibi. l. obligationum fere. §. fi. illa potius facit ↄtra ƀm Ray. qr anteq̄ sit transfusio facta innuit esse in obligatione. Sed pro ista opi. melius facit. qr legatum penoris videtur adēptum sub conditione. et sic videt sub contraria conditione datū. ergo non debet dici esse in obligatione per l. si penū. ff. q̄n di. leg. ce. iuncta. l. aliqn̄. §. tit. ff. Ray. dixit qd in d. l. aliquando. nō erat certum conditionē extituram viuo legatario. Secus in casu isto vt in d. l. si penum. et facit qd habetur in l. si heres meus. ff. titu. ff. Sed certe licet sit certum conditionē existere viuo legatario. hoc proficit quo ad effectū transmissionis. non quo ad effectum petitionis. vt patet in dicta. l. si heres meus. et per no. per gl. in l. omnibus. de re iudi. vbi bona glo. Bar. dixit qd in casu isto demū videt facta ademptio qn̄ conditio extat per tex. in d. l. si penum. ¶ In ea. glo. ibi: in eo casu. sed certe eodē modo posses dicere in d. l. aliquando. et tn̄ contrarium ibi dicit. posses r̄ndere qd illa. l. aliquando loquit in conditione extrinseca. puta si nauis ex asia venerit vel similiter. sed hec in intrinseca. nam videt ademptū si decem deberi ceperint qr non vult dare penū. ideo hoc casu semper remanet prima dispositio donec verificet conditio adēptionis. ¶ Itē pro opi. istorū facit qr obligatio est mater actionis. l. licet. §. ea obligatio. de procura. et sic videt qd si est obligatio debeat etiam esse actio. et cōsequēter petitio. Sed respondēt Dy. et Ray. q̄ contraria tollunt per id qd habet in simili de obligatione in diē in l. j. in fi. ff. quādo dies leg. ced. Nā licet ibi sit nata obligatio et actio ƀm opi. glo. tamen non potest peti. dicebat temen Dy. q̄ videret qd in obligatione in diem non sit nata etiam naturalis obligatio quando ante diem nō videatur cōsensus partium. sed contrariū finaliter tenet: qr alias solutum ante diem si non esset naturale vinculum posset repeti cōtra. l. in diem. de cōdictio. indebi. Pe. vero vt refert hic Cy. tenebat qd in obligatione in diem non est nata aliqua actio. sed eius opi. posset saluari in die que subintelligitur a lege. l. si tutor reipu. cau. ff. de tute. et ra. distrab. in. §. fi. cū. l. seq. de quo plene per Bar. in l. ita stipulatus. in ij. questione. de verb. obli. ¶ In eadē glo. in fi. et sic prima opi. vera ex qua habes qd legatum penoris non pōt peti licet sit in obligatione. Sed contrarium voluit glo. in l. si duo societatē. pro socio. et in l. obligationum fere. §. fi. hic alle. Sed cōcorda ƀm Oldra. qr est in petitione quo ad effectum faciendū trāsfusionis et quo ad impediendam more purgationem. ita loquuntur glo. contrarie. sed non quo ad effectum exactionis. ita loquatur hec glo. Adde in eo quod dicit de impedienda purgatione more. q̄ non procedit: qr contestatio facta super penu non impedit etiā post contestationē solui penum: qr cōtestatio non impedit quominus soluat id super quo fit cōtestatio. sed bene impedit aliud. et ideo si facta esset contestatio super decem non posset postea solui penus. de quo per Bar. in l. interdū. §. fi. et l. si insula. de verb. obli. Cy. autem hic post Pe. videbat velle qd nullo modo posset peti penus quasi illa petitio esset frustratoria ex quo non posset sequi exactio. et ideo lex non permitteret eam. ar. l. j. ff. de inoffi. testa. sed certe vt patet ex predictis non est omnino frustratoria. ¶ In glo. idemq;. in fi. et possit intelligi ista opi. quando legatū incipit a precedenti cōditione et transiuit tantum tempus q̄ cōmode potuit dare penum. nam tunc videt verificata conditio et censetur quodāmodo heres fuisse in mora. licet secus sit in cōtractibus. vt est casus secundū vnum intellectū in l. ita stipulatus. §. sabinus. de verbo. obli. tn̄ qr ista litera loquit indistincte videtur etiam qd si ante talem moram soluat penū non detrabat falcidiam: qr tunc penus non est legata ex quo incipita precedenti conditione. ideo non detrahet falcidiā sicut nec tunc quādo incepit a precedēte dispositione. et facta est trāsfusio cum eadē sit ratio vtrobiq;.

17 ¶ †Ultimo dixit hic Angel. qd per cōmissionē dispositionis penalis: licet fiat trāsfusio non tamen sit vera nouatio. d. l. obligationum fere. §. fi. sed postq̄ moram purgare nō potest tunc esset vera nouatio. de quo remittit ad no. per se in l. si insulam. de verbo. obli. et plene per Bar. et ibi dixi in l. ita stipulatus. de verbo obli. Et facit iste tex. ad materiam. l. nuda. C. de cōtraben. et cōmit. stipu. de qua hic aliqualiter tāgit Cy. de quo per Bar. plene in dicta. l. ita stipulatus.

Si vsusfructus. Si aliqd diuiduū sit legatū de ipso detrahet falcidia nō de ipsius estimatiōe. secus in indiuiduo vtrūq; tn̄ estimat vt sciat an falcidia locū habeat. Et diuidit ƀm Cy. quia primo ponitur thema ex quo tacita elicitur questio. Secūdo ponit opi. veterū. Tertio ponit opi. Aristoni et extēdit se ad casuz similē de operis. Quarto ↄdicit Aristoni in eo qd dixit de opis. Quinto excipit duos casus. Scda ibi: veteres. tertia ibi: sz Aristo. quarta ibi: sz opis. quinta ibi: imo. ¶ Et no. qd Dy. videt habuisse in ver. sed Aristo. ¶ In tex. ibi: sicut ex operibus. sed alij habent sicut ex corporibus. et tūc in ver. sed operis. poneret nouum casum. ¶ In tex. ibi: potest subaudi per quotas ƀm Jac. de are. ¶ In tex. ibi: sunt subaudi. an falcidia de legato vsusfructus poterit detrahi. et an debebit detrahi de ipso vsufructu vel eius estimatione. et respondetur vt sequitur. ¶ In tex. ibi: putabant. subaudi. ad finē vt de ipsa estimatione fieret detractio et in hoc male dixerunt. et corrigitur eorū opinio per aristonē. ¶ In text. ibi: recessit subaudi. et bene et c. ¶ In tex. ibi sicut ex corporibus hec litera est plana. sed si habes ex operibus vt habuit Dyn. corrigitur hoc per ver. sed operis. ¶ In text. ibi in legato. subaudi. et consequenter vt sciamus quantum sit detrahendū de estimatione non de ipsa opera per rationem que sequitur. ¶ In tex. ibi: intelligi potest subaudi. vt recipiat diuisionē cum sit indiuidua. vt. ff. de verbo. obli. l. stipulationes non diuidunt. ¶ In tex. ibi: imo. dictum est. ff. cum tractetur de falcidia detrahenda non debere estimari vsumfructum. nunc excipit duos casus in quibus estimatur ad finem vt sciat an sit locus falcidie. non autem ad finē vt de estimatiōe falcidia detrahat. ¶ In tex. ibi: in ipsius subaudi. solius legati vsusfructus. ¶ In tex. ibi: reuertendum est subaudi. vt estimet ad finem quem dixi. ff. modo vt de estimatione detrabatur falcidia.

18 ¶ †Not. qd omnes seruitutes excepto vsufructu sunt indiuidue et ad hoc sepe allegat. de quo plene in l. stipulationes nō diuidūtur. de verbo. obli.

19 ¶ †Item no. q̄ legatū opere differt a legato vsus et vsusfructus. Et sic facit qd ille cui legant opere serui non dicat habere ius in seruo sed solum actionē personalē cōtra heredem vt patiat legatarium recipere operas. licet glo. aliter senserit et non bene ƀm Jaco. de are. in l. ij. ff. de oper. seruo. et in l. ij. ff. de vsufruc. lega. ¶ In glo. indiuidue. in fi. sed cū vsus cōnumeratur in vsufructu quare non est diuiduus sicut vsusfructus. cuius contrarium hic innuit. et l. vsus pars. de vsu et habi. Bar. dicit cogitandum in l. stipulationes non diuidunt. iiij. questione prime partis. dic ƀm Ange. qd non continet sub vsufructu vt species seruitutis. sed solū habito respectu quo ad cōmoditatem. et pro hac solutione bene facit licet nō alleget qd no. glos. in l. huic stipulationi. in glo. fine vsu. ff. vsufruc. quemadmodū caue. Ideo autē seruitus vsus est indiuidua: qr non est inducta ob necessitatem persone cui debetur ipse vsus. vnde cum prestatio partis necessario seu necessarie non afferat eandem vtilitatem in parte quantā affert prestatio totius in tota. vt patet ad sensum. Ideo censetur indiuiduus. Et si dicatur quare opera dicatur indiuidua cum videat posse afferre tantam vtilitatē in parte quantā affert prestatio toti⁹ in toto. vt patet in opera ligonizatoria. dic et ex alia ratione censet indiuidua: qr si prestatio partis afferret liberationē in parte prestita et in residua remaneret obligatio operandi quā possit debitor euitare per prestationē interesse deueniret ad incōueniens. l. in executione. §. pro parte. de ver. obli.

20 ¶ †Et ex his etiā apparet quare seruitutes prediales sunt indiuidue: qr ideo sunt qr inducte sunt ob necessitatē duorū prediorum dominantiū. l. pecoris. de serui. rusti. predio. et sic eadē ratio que est in vsu. Jac. vero de are. dicebat qd vsusfructus habet similitudinem cū dn̄io. et est pars dominij. l. iiij. de vsufruc. et sic in iure cōsistit potius quā in facto. et in hoc recipit diuisionē sicut dominium. l. iiij. de vsufru. sed vsus potius consistit in facto cū prestet propter necessitatem persone. ideo censet indiuiduus sicut obligationes facti. vt in l. stipulationes nō diuidunt. sed de hac materia dic plenissime vt ibi. ¶ In glo. vsus. ibi: quo ad quedam similia sunt. et in quibus differant dic vt. l. j. ff. de vsufru. ¶ In gl. debet. in fi. vel dic qd stipulatio operarū quo ad numerū pōt diuidi vt ibi. sed non quo ad alia. ¶ In glo. inquantū. in fi. intelligitur glo. quādo proprietas nō est alteri legata et valet quartaz vel plus. nā tunc de ipso vsufructu et de estimatione eius detrahetur quarta. sec⁹ qn̄ valeret minus q̄ quarta. vel quādo proprietas esset alteri legata. nam tūc fieret detractio de ipso vsufructu quatenus erit expediēs nō de ipsa estimatione. Nec ob. p̄dictis d. l. querebat. qr respōdeo vt in gl. ff. dixit ƀm Ray. hic certū erat vsumfructū rediturum ad proprietatē ibi nō sic erat certū q̄ debitor qui poterat soluere cētum pōt postea soluere trecenta. et licet hec diuersificatio sit in se bona: tamen plus placet solutio gl. Et no. bene ex eo quod dixit glo. formā estimādi vsumfructū. Nam hoc est vtile ƀm Ange. scire in ciuitatibus in qbus viget statutū de soluēda gabella legatorū. nā sepe mariti relinquūt vxoribus vsumfructū omniū bonorum vel rerum particulariū. facit qd habetur in l. omnium. ff. de vsufruc. vbi bona glo.

Si quis creditori. Si debitor legat creditori representationis commodum defalcatur. h. d. ¶ In tex. ibi inutile. subaudi. et sic nō erat tractādum de falcidia.

21 ¶ †No. qd vbi debitor legat suo creditori nō valet legatū nisi vtilitatē afferat pecuniariā propter representationis cōmodū secus forte si aliā vtilitatē pecuniariā afferret: vt. l. si creditori. cum ibi not. ff. de lega. j. et l. si mulier. §. si rem. de lega. iij.

¶ Et aduerte q ubi legatū affert cōmodum propter representationem nō petetur sola representatio. imo agi poterit ad totū legatum actione ex testamēto. l. verbis. ī. eo. ¶ In glo. habebit ibi §. si rem. sed illud est ideo: q nō afferebat cōmodū pecuniariū vt ibi no. ⁊ in. d. l. si deportati. §. fi. vbi bona glo. ⁊c.

Si legatarius. Heres repetit a legatario si habetur vltra quā debeat habere secundum legem fal. h. d. ¶ In glo. res. ibi rei possessio. q. d. quod res ipsa hoc est dominium rei non possit per heredem aduocari: cū illud sit penes legatarium per. l. a titio. ī. de furtis. saltē vsq ad dodrantem: nam in eo qd esset vltra bene posset dominium esse penes heredem. l. plautius. ⁊ l. linea. ī. eo. ⁊c. ¶ In ea. glo. ibi: secus si ante: quia tunc non est debito tempore prestitus cōsensus. ideo habetur pro non prestito. argu. l. quoties. §. qui satisda. cogan. ¶ In glo. errantis. in fi. ¶ No. bene glo. pro limitatione. l. si per errorem. cum similibus. ¶ In glos. actio. ibi condictio indebiti. hoc verum si tradidit tanq esset sua. sed putauit se obligatum. secus si tradidit tāq ex toto esset legatarij: q tūc nō trāstulisset dñium respectu partis que resecaf per falcidiā argu. l. iij. §. subtilius. de condi. ob causam.

Interdum. Quando aliqua legata debenf ex substitutione vel in cōditionis euentū legata primo prestantur cautione recepta. h. d. ¶ In tex. ibi. facta sc̄ legatorū a pupillo. ⁊ legatorū a substituto. facit. ī. eo. l. in ratione. §. qd vulgo. ¶ In tex. ibi: incertum est sc̄ pendente conditione. ⁊ hoc dicit ad differentiā conditionū quas certum est euenire. l. si pupillus. §. qui sub cōditiōe. ī. de nouatio. ¶ In tex. ibi: sine iudice. subaudi. maxime. No. qñ dubitaf de excessu dodrātis ex futuro euentu recurritur ad remedium cautionis.

Id quod ex substitutione. Bona que ad coheredem perueniunt ex substitutione vulgari contribuunf cū bonis que obueniūt ex institutione idē in legatis nisi noīatim sint relicta. ¶ In tex. ibi coheredis. subaudi non grauati. ¶ In tex. ibi: coheredem. subaudi grauatū. ¶ In tex. ibi: proficit. sc̄ ad impediendam falcidiā. ex quo cōmodū sentit ex dispositione obueniēte. ¶ In tert. ibi: is enim heres. sc̄ substitutus. de quo. §. ¶ In tex. ibi: ab eo. scilicet cuius portio fuit grauata. ⁊ dic ab eo scilicet substituto. ⁊ sic hoc casu portio grauata accedit non grauate. ⁊ est econtra ad precedentem casum ⁊c. ¶ In tex. ibi: si omiserit subaudi ille cuius portio est grauata. ¶ In tex. ibi: non augebūtur. subaudi q nec soluetur ꝯm Dy. in casu qui sequif. ¶ In tex. ibi: erit. subaudi q tūc indistincte insolidum soluerenf propterea q fieret contributio bonorum ⁊ legatorū. ⁊ sufficit qd quarta
22 ex ambabus portionib⁹ remaneat. ¶ †No. qd vbi portio coheredis non trāsit cū onere legatorū nō fit cōtributio legatorum sed vbi transit cum onere legatorum tunc fit contributio etiā si portio grauata accedit nō grauate quando accedit ex vulgari. fallit tamen in casu. l. nesennius. §. seruo. ī. eo. quando substitutus erat in potestate instituti. ⁊ institutus repudiauit in fraudē legatorū relictorū a se. vt sic tota hereditas ad eū reuerteref iure potestatis ex substitutione. nā tunc prius sunt soluenda legata ab ipso relicta. deinde relicta a substituto. ⁊ quo ad eundē ratiōe falcidie, solū de relictis a substituto fiet detractio vt ibi patet. facit. l. iulianus. si quis omis. causa testamē. ¶ Quid autē si portio vniatur portioni per ius nō decrescēdi. dicit ange. qd indistincte fit cōtributio per id qd habef in versi. is igif. Si autē obueniat p ius accrescendi vel ex substitutione pupillari. serua qd tangif. ī. §. primo. ¶ In glo. noīatim ibi: vel equipollens. ⁊ equipollens est si per nomen propriū sit grauatus. l. si plures. §. de le. iij. ⁊ hoc a contrario sensu duz dicit. nō quisquis. Hoc tamen limita ⁊ intellige scōm ea que dixi. §. de leg. j. si duobus. §. j. ⁊ l. ciuitatibus §. lucius. ⁊ l. que conditio. de condi. ⁊ demon. Nam videtur qd hoc procedat quādo transit portio ad alium diuersi gradus vel alium non simul grauatū. alias secus per ea que dicta fuerūt in dictis locis. ¶ In ea. glo. ibi repetita a substituto etiam sub eadem conditione. d. §. ab instituto. hic allegato in glo.

23 **Si coheredis.** †Si portio grauata accedit nō grauate p ius accrescēdi nō est loc⁹ cōtributioni. h. d. ¶ No. qd dictū est in summario. secus videf econtra q non grauata accedit grauate: vt. ī. eo. l. qd si alterutro. ⁊ §. §. primo. ⁊ est ratio diuersitatis ꝯm Ray. q qñ nō grauata accedit grauate obuenit lucrū ei cui accrescit. ideo non est absonū si sentiat cōtributionis incōmodū. Sz qñ grauata accedit nō grauate non obuenit aliqd lucrum sed onus ideo nō est incōueniēs qd aliud onus etiā adiiciatur sic sentiat cōtributiōis incōmodū. arg. l. onus. de oñi. pre. ⁊ si dicas quare sit cōtributio indistincte qñ portio vnitur portioni ex substitutione vulgari. ⁊ tñ nō sic indistincte qñ per ius accrescendi. dic ꝯm Ang. q cum vnif ex substitutione vulgari fit vnio ex ordinatiōe testātis ⁊ a substituto intelligunur repetita. Sed quando ex iure accrescendi illud cōtingit preter testatoris propositum ex dispositione iuris ciuilis volentis quod accrescat etiam inuito. l. j. C. quan. nō pe. par. Et ex hoc etiā patet ratio quare fit cōtributio quando vnitur per ius nō decrescendi: q potest dici scōm eū qd portiones ex ordinata dispositione testantis ambe vni fuerunt relicte. vnde nimirū si fit cōtributio. ¶ In glo. super ver. vendicauero. in fi. hec secūda melior. ¶ In glo. iudicasse. ibi: aliquibus cōcedēdo. vel dic vt. ī. dicetur in sequēti glos. qd nō cognitionaliter iudicauit. vt q nō causa cognita vel nō vtraq parte presente. nā tūc talis sententia non facit ius in omnib⁹ causis sed solum in illa vt. l. fi. C. de legi. ¶ In ea. glo. videf idem dicendū. cōtrariū tenuit glos. in. l. qd si alterutro. ī. eo. vbi dicit aliud esse quando portio obuenit ex substitutione vulgari quā qñ obuenit ex iure accrescēdi. ⁊ illa verior ꝯm Dy. vt probaf. §. §. proxi. ⁊ qd dixi. §. vz qñ nō grauata accedit grauate. intellige saluo casu. §. sequentis. ¶ In eadē gl. in fi. lz glos. voluerit distinguere in materia. tñ pleni⁹ tetigi in. d. l. qd si alterutro. ⁊ ꝯcludo qd aut nō grauata accedit grauate. aut ecōtra. ⁊ hoc secundo casu. aut accedit ex iure non decrescēdi aut ex iure accrescēdi. aut ex iure institutionis. ⁊ hoc secūdo casu. aut ex substitutione vulgari expressa vel tacita aut ex pupillari. ⁊ quid iuris satis patet ex supradictis in quolibet predictorum.

24 **Si coheredem.** †Si portio accrescit portiōi post quam legata ceperūt deberi ab vtroq coherede nō est locus ꝯtributioni. h. d. No. qd dictū est in summario. ⁊ secus videf si portio coheredis deuoluta sit ad coheredem aliū iure potestatis vigentis tēpore testamēti. nam tūc fit cōtributio si portio non grauata accedit grauate ⁊ non aliter ꝯm Ange. allegat tex. in. l. si pupillus. §. fi. ī. eo. vbi est casus notabilis scōm eū. ⁊ ratio esse pōt' licet non dicat: q portio tunc euenit ex presumpta mēte testantis per no. in. l. cum filio. §. de leg. j. que ratio cessat quādo ius patrie potestatis deuenit post mortē testantis. ⁊ per hoc videf qd iste. §. locum habeat etiam si ante aditam hereditatē per coheredē ipse coheres fuisset arrogatus. nam etiam tunc non fiet cōtributio vt sentit hic glo. nā videf potius portio accrescere ipsi arrogatori ex negotiatione sua quā ex dispositione testātis. ergo ⁊c. argu. l. si heres. ī. eo. ⁊ hoc tenet hic Ange. qui etiā dixit qd licet docto. cōmuniter dicāt qd si portio vnitur portioni post aditā hereditatē non inducatur ius contributionis respectu falcidie inducēde tamē hoc fallit scōm eū nisi vnio fiat propter accidens ꝑpter qd eneruef agnitio. ⁊ habeaf perinde ac si agnitio facta non fuisset exinde si minor post hereditatem agnitā restituatur in integruz aduersus agnitionē per l. ex cōtractu. ī. de re indi. vel si sit sua portione priuatus: q legatis nō satisfecit infra annū a tēpore monitionis ꝯm aut. hoc amplius. C. de fideicōmis. Sed forte primū est verum. alias procedere pōt: q restitutio est in pristinū statū repositio. l. qd si minor. §. restitutio. de mino. que ratio cessat in secundo. ideo videref sec⁹ ex quo propter cōtumaciā portio illa applicaf alteri ⁊ nō ꝑprie ex iure accrescendi ex quo iam est agnita. arg. hui⁹ tex. ¶ In gl. post aditā. in fi. videtur sentire glo. qd in casu isto debeat fieri distinctio an portio grauata accedat non grauate an ecōtra sicut ⁊ quando obuenit iure accrescendi. Sed cōtrariū tenet hic Ray. q imo indistincte non fit cōtributio. arg. l. si sub cōditione. §. q. mo. vsufr. amit. ⁊ per hoc etiā facit iste tex. q indistincte loquif ⁊ videf etiam satis hic de mente Bar. nec est bona similitudo ad ius accrescēdi: q hic potius ex prouisione ipsius arrogantis fit acquisitio. ¶ In glo. extitisse. ibi: hodie cōtradicit: q hodie non queranf omnia arrogatori ex toto sed solū quo ad vsum fructū sicut in patre legitimo ⁊ naturali. l. cū oportet. C. de bo. que libe. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. inquantum tangit de multiplici modo vnionis. nā de illo etiā tetigit in. l. j. §. de lega. j. ⁊ qd habef etiā per glo. in. c. ⁊ temporis qualitas. xvj. q. j. Et no. bene inquātum dicit hanc materiā procedere tantū in debito ex vltima voluntate. ⁊ adde qd not. per eundē. ī. eo. l. qui fundum. §. fi. ¶ Itē adde qd. l. prouidendū. de decur. lib. x. ⁊ in. l. j. C. vt nullus ex vicarijs. lib. xj. videref velle qd etiā pro futuris debitis vnus pro alio non teneatur. vnde pro suo dicto melius facit dictum Dy. quē ipse allegat in. l. incola. ī. ad municip. Et ad materiam facit qd no. Inno. in. c. pastoralis. extra de priuile. ⁊ Barto. in. d. l. j. C. de metropo. berito. lib. xj. ⁊ no. etiā Bar. in. l. si conuenerit. §. nuda. de pig. ac. vbi etiam tangit post Guli. quando augmentatur regnum vel ꝓuincia: an locus qui superadditur debeat regi ꝯm legem regni vel ꝓuincie. an vero scōm antiquā legē. ¶ Ultimo ex. §. precedēti potes notare qd sententia iuriscōsulti preferf sententie imperatoris. ⁊ que sit ratio tangif cū glo. regulariter contra. l. qui filiū. §. sabinus. ī. ad trebel. ⁊ in. l. emilius. §. de mino.

5 **Si in annos.** †Legatū annuū pro primo anno est purū pro sequētib⁹ cōditionale. ideo in imponēda rōne falcidie: q conditio annorū sequentiū potest existere nō sunt presentia legata prestāda sine cautione ⁊c. ¶ In glo. cōditionalia. in fi. Et que sit ratio diuersitatis dic vt ibi ⁊ in l. stichum. §. stipulatio. ⁊ ibi plene per doc. de verb. obli. ¶ In glo. cautioni. ibi. l. hereditatū. Sed certe illa loquif in alio casu: quia illa

q2 illa in legato vsusfructus vel alimentorū. hic autem in legato annuo. de quo per Bar. in. l. hec conditio. j. eo. ¶ In ea glo. ibi. l. cum titio. sed certe potest dici qd ibi loquitur quando tractat de ratione falcidie habito respectu etiam ad alios legatarios. s3 hic quando solum habetur respectus ad ipsum cui legatum annuū est factum. & etiam tangitur per glo. ibi. & in. l. lex falcidia si interueniat. j. eo. Nec ob. j. e. l. si heres. §. fi. quia speciale est in casu illo vt ibi no. Item non ob. l. penales. §. annua. j. eo. q2 ibi fuit relictum annuum vsq3 ad certum tempus. facit. j. quando di. lega. ce. l. si cum prefinitione. hic quando simpliciter in annos singulos.

Id quod natura. Si hereditati aliquid debet in imponenda ratione falci
26 die spectatur futur⁹ euent⁹. h. d. ¶ † No. qd debitū naturale trāsit ad fideicommissarium ex senatusconsulto trebel. & secundum Ang. de ipsa naturali obligatione nil remanet penes heredem quia ſm eum naturalis obligatio non distinguitur in vtilem & directam per. l. si eius. j. ad trebel. licet gloss. dicat contrarium & nō bene in. l. si alienus. s. de leg. ij. et est ratio ſm eū. q2 obligatio naturalis causatur a iure gentium. l. stichum. §. naturalis. j. de solu. Sed distinctio vtilis & directa est inuenta a iure ciuili. & sic nō cadit in obligatione naturali. sed de hoc dic vt dictum fuit in d. l. si eius. Et adde etiam quod distinctio vtilis & directa videt etiam inuenta a iure gentium. vt est tex. cū glo. in. l. ex hoc iure gentium. s. de iusti. & iure. ¶ In glo. computandum. in fi. & sic videtur qd electio esset heredis. quod istorum fieri debeat. argu. l. plerunq3. ad fi. de iure do. & hoc sequitur hic Ange. sed forte dici posset qd in herendū est tex. vt ex futuro euentu hoc iudicetur. nam verisimiliter non reperiret emptorem ex quo non speratur aliquo tempore posse agi qd secus est in debito conditionali de quo loquitur lege in quantitate. vel quando debitor non est soluendo de quo loquitur. l. cū querebatur. & ideo forte etiam hac de causa non deberet heres onerari cautione: licet quādam equitatem sapiat opi. glo.

Si debitor. In imponenda ratione falcidie computatur id qd heres defuncto debebat. licet confusione obligatio sit extincta. h. d. ¶ In glo. liberetur. in fin. hec vltima opi. vera. ſm Ange. qñ creditor erat cui tm̄ naturaliter debebatur qui successit debitori. nā tunc successio habet vim solutionis quia aliter non posset consequi sibi debitum nisi censeretur sibi solutum ex quo est naturale tm̄ debitū. Sed si debebātur naturaliter & ciuiliter tunc sit vera opi. prima. facit qd habet in. l. venditor ex hereditate. & in. l. ij. §. penul. de here. ven. vbi creditor vendit hereditatem nec deducit quod sibi debebatur petit illud ab emptore. Et hoc etiam fuit de mente Bar. in. l. stichum. §. aditio. j. de solutio. plenius tamen de hoc tetigit an successio habeat vim solutionis in. l. heres a debitore. §. fi. & in. l. si debitori creditor de fideius. q2 vt lucretur heres non habet vim solutionis. d. l. heres. §. fin. ¶ Item sic ex hoc consequeretur damnum si haberet vim solutionis. de fideius. l. vranius. sed si consequeretur damnum si non habet vim solutionis vt statim est dictum de debito naturali. alias si materia est indifferēs tollit obligatio iure confessiōis & solutiōis. vt dicta. l. si debitori. & facit qd no. i. l. si socer. s. so. ma. & qd dictum fuit. j. ad treb. l. deducta. in prin. ¶ In glo. computentur ibi. quod debet naturaliter tantum. hoc expresse sequitur hic Ang. & hic tex. etiam procedat in debito naturali. S3 forte contrarium est verius: q2 damnum est debitori succedenti si successio habeat vi solutionis. ex quo nō poterat ab eo exigi. ergo vr qd successio non habeat vim solutionis per id qd habetur in. l. vranius. de fideiussoribus. Nec obstat qd dixi super glo. preābula. q2 illa loquitur econtra quando creditor tantum naturaliter succedit debitori. nam tūc bene interest creditoris qd habeat vim solutionis successio vt ibi dixi. nec censetur agere de mero lucro per id quod habetur in. l. hoc iure. §. pe. de dona. hic alle. sec⁹ quando ageret de mero lucro. d. l. heres. §. fina. cum ibi notatis per Bartolum.

27 **De impensa.** † Impēsa facta in funus ab herede detrahitur vt es alienum. & pecunia legata ad monumentum defalcatur nisi monumentum sit necessarium hic dicit. Et primo de impensa facta ab herede. Secundo de pecunia alteri legata ad faciendum monumentum. secunda ibi idcirco. Prima in duas: q2 primo ponit dictum sabini. Secundo dictum marcelli. secunda ibi marcellus. ¶ In tex. ibi erogatū sit subaudi voluntarie scdm Dy. ¶ In tex. ibi ad faciendum monumentum. scilicet voluntarie. Nota qd impensa monumenti necessaria ad humandum seu sepeliendum defunctum detrahit vt es alienum in imponenda ratione falcidie. secus quando nō est necessaria. & secundum hoc marcellus non corrigit sabinum.
28 sed declarat & limitat dictū ei⁹. ¶ † Et no. et qd de legato relicto ad constructionem detrahit falcidia. excepto eo qd est necessariū ad cōstructionē necessarij monumēti. subdit tñ hic Angel. qd nō putat hunc. §. locū habere hodie ex eo q2 legatum ad cōstructionē monumenti quātumcunq3 sit magnum reputat legatum ad piā causam saltem eo respectu: q2 pertinet ad ornatū ecclesie. & per cōsequens ciuitatis. vnde non debet detrahi falcidia ſm eum per aut. similiter. C. ad legem falcidiam. Sed contrariū vr verius: q2 non videt ꝓprie respicere piam causam quatenus expenditur vltra necessitatem. sed potius tendit ad vanam gloriam & ad solatium viuorum & memorie defuncti. ideo nō est tutum dicere hūc
29 §. in hoc casu correctū. ¶ † Item no. differentiam inter expensaʒ funeris & monumenti. nam prima videtur necessaria. non sic autem semper secunda. de quo in glo. & forte etiā posset dici qd extructio monumenti semper sit voluntaria q2 possit sepeliri in terra absq3 eo qd aliud monumentū fieret gl. tñ aliter dicit vt patet ex glo. mag. in fi. &c. ¶ In gl. eo nomine. ibi: cum in testamento. sed dic qd ad preiudicium legatariorum non potest plus soluere seu expendere heres. sed in preiudicium sui sic vt ibi. & hoc communiter tenetur. Vel forte pōt hec opi. saluari quando ignominiosum esset defuncto tam paruam expensam facere prout taxauit. nam tunc etiam plus poterit expendi in preiudicium legatariorum. ar. l. ac si quis. §. index. s. de religiosis. ¶ Extra casuʒ istū procedat qd dixi. & forte posset dici qd qñ min⁹ expendit si id fuit ignominiosum memorie defuncti illud nō deducet vt es alienū in sui odiū p ea que habentur in. d. §. index. Et hec procedūt qñ testator taxauit expensam funeris quam facit heres. Si autē nō taxasset tunc deberet expendere quantū esset equū. vt in. §. equū. hic allegato. & si illud expendit deducit vt es alienum. ¶ Quid autem si tertius faceret hanc expensam circa dispositionem testatoris animo recuperandi ab herede. infra tangetur &c. ¶ In ea. gl. ibi: marcellus. q non deducitur. & hanc opinionē videtur tenere glo. vt sic marcellus corrigat sabinuʒ infra dum dicit. & sem per inducitur falcidiā. & in versi. & scdm hoc corrigitur tamen in fine videtur saluare sabinum & similiter infra vt in glo. in versic. passurū. vt sic opinio sabini procedat qñ expensa monumēti erat necessaria. vt q2 alias nō habebat sepulchrū vbi sepeliretur. & hoc sequitur hic Bar. & Ang. ¶ In ea. glo. ibi. l. hereditas. §. j. s3 ibi loquitur an et qñ terti⁹ faciēs expensam possit recipere ab herede. hic an debeat deduci vt es alienum. ¶ In ea. glo. ibi solu. vt ibi. q2 ibi quo ad preiudiciū ipsius heredis pōt plus expēdere &c. ¶ In glo. cōsumptum ibi non plus deducitur. Not. bene q2 sentit glo. q si alicui sit legata pecunia vt simplici ministro si minus impēdit totū residuū refundet heredi qui non peccauit. No aūt habeb: t ipse minister. facit qd no. in. l. qui i aliena. §. libertos. de neg. ge. Et per. h. d. Ang. q si testator deputauit magnā quātitatē pecunie in cōstructionē altaris vel capelle & imposuit onus executori nō heredi. q si minus expēdit residuū nō couertet in aliaʒ piā cām. s3 restituet heredi cui nil tūc iputari pōt. S3 forte cōtrariū vr veri⁹ pserti si equū erat expēdi quātū iussit testator. arg. l. quintus. de annu. leg. & ei⁹ qd habet in. l. hereditas. §. j. de petiti. here. Et forte ēt si aliqd vltra iussit in effectu testator ex quo voluit expēdi in piā cām videt q ex quo in illa nō couertit debeat in aliaʒ cōuerti. ar. legatū. cū ibi notatis. de vsufru. leg. nisi dicas qd testator videat illud plus adiecisse: q2 putauit illud forte expediēs. & iō si nō est expediēs debeat remanere penes heredē ex quo voluntas in finali effectu est adipleta. qd fec⁹ est i. d. l. legatū. ¶ Et aduerte q2 ista glos. sentit q etiā si on⁹ expense sit iniunctū heredi si min⁹ expēdat remaneat residuū penes eū. & hoc credo verū quo ad hoc vt possit plus iputare legatarijs in cōputatiōe falcidie & qñ forte illud min⁹ sufficiebat s3 qualitatē defuncti vr qd adhuc idē qd plus nō pōt imputare ꝑpter eius odiū. imo forte illud minus expēsum nō poterit p id qd dictū fuit. s. l3 forte poterit etiā cogi officio iudicis ad cōuertendū residuū in aliquā piā causaʒ. ar. d. l. qnt⁹. s. de annu. lega. cū hoc nō poterit iputari legatarijs saltē vt dixi qñ taxatio testatoris fuit equa. & ignominiosuʒ fuit minus expēdere. als l3 nō veniret tūc deducendū vt es alienū si cogeret ad illud supfluū: tñ saltē forte poterit defalcari ſm ista tpa per. §. ad municipiū. cū ibi nota. s. eo. ¶ In gloss. sup verbo passuꝫ. ibi vel ſm istos meli⁹ dixisset. & ſm istos: q2 psequit scdā opinionē. ¶ Vltio potes cōcludere in hac materia qd interdū expensa funeris fit p heredē. interdū fit per aliū cui testator aliqd reliquit vt arcam faciat. Interdū fit per tertium animo repetendi. ¶ Prio casu aut testator nō taxauit expēsam & expēdere d3 quantū sit equū. & id vt es alienū deducet. vt in. §. equū l. at si qs. §. de religio. & hoc. §. Sed si plus expendit nō deducet vt es alienū. & sibi imputet q2 solū ad sui preiudiciū potuit hoc facere. l. cum in testamento. de verb. sig. Si minus expēdit illud solū deducet vt es alienū vt ibi. pbat iuncta glo. saluo nisi forte ignominiosum fuisset defunctū cū tā parua expensa sepeliri ar. l. at si qs. §. index. Si aūt fuit taxata per testanteʒ: tūc si taxatio fuit equa dic idem qd supra. si autem taxasset minus vr q redu ci possit ad iustum modū si ignominiosum esset seruare taxationem per. d. §. index. als seruāda sit dispositio testatoris. Si aūt plus taxauit: tunc aduerte l3 gl. variet. q2 posset dici qd illō pl⁹ tenderet ad vanitatem. vt q2 voluit sepeliri cum preciosis vesti-

bus tunc non debet seruari: sed solum qd est equum. ⁊ illud soluz
vt es alienum deducetur. d. §. equum. Si autem non tẽdat ad va
nitatem: vt qꝛ forte voluit plures religiosos interesse sepulture q̄
esset expediens: tunc videtur qd solum vt es alienum deducatur
qd expediens est: residuum veniat defalcãdum secundũ hec iura
hodie tamen forte secus per aut. similiter. C. eo. ¶ Secundo casu
aut legatum est relictum vt mero executori. aut vt legatario. Et
quomodo hoc possit perpendi. collige ex his que no. glo. s. de le-
ga. iij. l. si legatarius. ⁊ plene per Bar. in. l. si quis titio. de leg. ij.
si vt legatario debet seruare qd est equum. ⁊ residuum erit suum
si aliquid superest per notata in. d. l. si quis titio. nisi testator ex-
presse dixisset totam pecuniam debere expendi: qꝛ tunc illã debe-
bit expendere nisi forte illud qd esset plus equo tenderet ad vani
tatem per id qd s. dixi. Sin autem erat merus executor tũc id qd
supererit debet esse heredis. Si tamen taxatio testamentorum
fuit equa vel saltem non tendebat ad vanitatem debet illã serua
re per id qd tetigit hic glo. ⁊ qd habetur in. l. hereditas. §. j. s. de
peti. heredi. ¶ Tertio ⁊ vltimo casu si non erat taxata expensa
si expendit qd est equum illud repetet ab herede per actionẽ fune
rariam ⁊ etiam per actionẽ negotiorũ gestorum. d. l. hereditas.
§. j. Si autem plus expendit illud plus non repetit per id qd ibi
habetur. Si autem minus id soluz repetit saluo nisi ignominio-
sum fuisset cum tam parua expensa sepeliri per ea que habentur
in. d. §. iudex. Si autem erat expensa taxata per defunctum tunc
si erat equa idem qd s. Si autem excedebat probabilem moduz
adhuc videtur qd repetat per. d. l. hereditas. §. j. Sed in contra-
rium videtur casus in. §. equum. potes concordare qd per fune-
rariam solum repetitur quatenus est equum. per actionem autẽ
negotiorum gestoruz repetit totũ vt. d. l. hereditas. §. j. saluo nisi
illud plus tenderet ad varietatem; qꝛ illud non deberet seruari.
⁊ sic in hoc vtiliter nõ gessit negotiũ heredis. ⁊ hoc etiam modo
posset intelligi. §. equum. ⁊ ad id qd dixi de executore bene facit
qd no. in. l. qui in aliena. §. j. de neg. gest. ¶ Quid autẽ si ipse dñs
gerebat negotiũ vt suũ: vt qꝛ se heredem bona fide putabat. dixit
hic Ang. qd sumptum magnum ⁊ paruũ recuperat per doli exce
ptionem si potest. si non potest per actionem negotiorũ gestoruz
qꝛ nõ tenet petitione hereditatis vltra q̄ locupletior sit factus. ⁊
ita intelligebat. d. l. hereditas. §. j. Sed forte si tendebat ad vani-
tatẽ nullo modo repetit. alias poterit repetere. ⁊ itellige qd sub
nomine hereditario fecit impensam. alias nõ videret posse com-
petere neg. gest. per no. in. l. si quis prior. eo. titu. ⁊ in. l. si a patre.
C. de neg. gest. per Cy. circa finẽ legis. ⁊ bene facit qd not. glo. in. l.
que vtiliter. de neg. gest. in fi. vel si vis sustinere Ang. potes dice-
re qd repeteret condictione indebiti. nã nego. gest. nõ posset com
petere ex quo nõ esset vtilis vero heredi. facit. l. qui exceptionẽ. §.
si quis. de condi. inde. Item dixit Ang. qd si heres cõstruat mo-
numentũ ⁊ solũ de eius preiudicio tractat potest expẽdere plus
quã testator dixerit: sed minus nõ debet ne videatur facere cõtra
votum defuncti. per. l. cũ in testamento. p̄alleg. Sed si tractat de
preiudicio creditorũ vel legatariorum non debet plus expẽdere
neq̄ tantũ. sed tantum quantum necessitudo importat conside-
rata qualitate defuncti ⁊ eius qualitatibus per. d. l. at si quis. §.
equum. Sed certe inquantum dixit non posse plus expẽdi in pre
iudicium creditorum vel legatariorum. intellige nisi esset igno-
miniosum defuncto eius taxationem seruari. vt. s. dixi. ¶ Item
inquantum dixit non debere expendi tantum quantum est taxa
tum: sed quantum est necesse bene dixit respectu creditorum: sed
respectu legatariorum non videtur posse seruari taxationez nisi
quatenus vltra necessitatem tenditur ad vanitatem. vt etiaz. s.
dixi videtur tamen qd in illo pluri locus esset falcidie secundum
hec tempora. ⁊ per hoc patet qd in hac materia glo. Bar. ⁊ ang.
non fuerunt perfecte locuti.

Summarium.

1 ☞ Commodum sentire debet qui sensit onus.
2 Legatum reipublice factum iudicatur relictum in triennium.
3 Vsusfructus ciuitati relictus perpetuo non durat.
4 Qualitas dominij noua superueniente causa potest mutari.
5 Testatore rem alienam legante agi potest ad precium actione ex
testamento.

Si heres. Qd heres acquirit ex sua diligẽtia
vel alterius stultitia in bonis nõ cõ
putatur. h. d. ¶ No. qd dixi in summario. ⁊ idẽ dicas
si ex alia causa heres habeat forte ex principis largita
te. ⁊ ita dixit Ang. se cõsuluisse per. l. si arrogator. s. de adop. facit
qd habet in. l. imperator. §. si centum. s. de lega. ij. ⁊. l. venditor ex
hereditate. s. de here. vendi. ⁊. j. ad treb. l. debitor circa fi. sec⁹ di-
cit in eo qui neq̄ lucrum neq̄ dãnum: debet pati qꝛ tunc penas
ex sua prouisione quesitas tenetur refundere. l. vtrum. §. si. cũ. l. se.
de peti. here. qd intellige vt ibi plene not. qꝛ hoc non indistincte
1 procedit vt ibi pz. ¶ † Itẽ no. qd ille dz habere cõmodũ q sentit
onus de re iu. fm naturã. ⁊ extra de reg. iu. q sentit onus. Et idu
citur in ar. qd si pater filio dat pecuniã cũ qua postea fili⁹ feneratur
vsura que pcipit dicat esse aduẽtitia ⁊ non pfectitia: qꝛ magis ex
industria filij videt pcipi q̄ ex substãtia patris. facit. l. vsura pecu
nie. j. de ver. sig. ⁊ hoc tz hic Pe. ⁊ Cy. post eũ: qꝛ prepõderat hoc
casu causa accidẽtalis ipsi naturali. ar. l. querit. de sta. ho. Sed de
hac. q. dic vt per glo. ⁊ doc. in. l. cũ oportet. in prin. de bo. que libe.
¶ Aduerte tñ qꝛ questio põt pcedere fm hec iura fm que vsure
erãt permisse. j. §. primo. sed cũ hodie sint phibite. vt in aut. ad
hec. C. de vsuris. cũ ibi no. indubitãter nõ videat dici profectitiũ
cũ ex delicto quodãmodo querant. facit. l. qd seruus. §. si. de acqr.
pos. ⁊ qd habet in. l. vnus ex socijs. ⁊. l. si id qd. s. pro socio. ⁊. l. qd
enim. eo. ti. ¶ In glo. j. ibi vel vix hec secunda melior.

2 Item si reipublice. Habet duos intellect⁹: vt
patet ex glo. ⁊ scdm primũ
hoc intẽdit. † Quo ad imponendã rõnem legis falcidie legatum
annuũ relictũ reipublice iudicat relictũ in trienniũ. h. d. vel cla-
rius. Paria sunt relinquere sola. xxx. semel tãtum quo ad impo-
nendã rõnem falcidie. ⁊ est singularis casus ⁊ non est alibi. Sed
scdm secũdã hoc intẽdit. Si legatũ annuũ ad certũ determinatũ
tps relinquit totũ venit in consideratione falcidie respectu toti⁹
tpis. h. d. Sz prim⁹ intellectus notabilior est ⁊ magis conformis
litere. ¶ In glo. reipublice ibi. secus est in priuato. ⁊ põt esse rõ:
qꝛ legatũ annuũ factũ priuato nõ debet in perpetuũ: qꝛ pro pmo
anno est purũ p sequẽtibus cõditionale. s. l. prima. §. si in annos
⁊ si decedit ante aduẽtũ cõditiõis nõ trãsmittit. l. j. §. fin. aũt aliqd
sub cõditione. C. de cadu. tol. ⁊. l. iiij. s. de annu. leg. ideo fit estima
tio ⁊ dicet. j. e. in. l. cũ titio. quãtũ vẽdi põt. facit qd dixi in. §. si in
annos. sz qñ legatũ annuũ fit reipublice debet i ppetuũ vt. s. dixit
glo. ideo tũc lex fingit legatã tãtã quãtitatẽ quãta esset illa ex cu-
ius vsuris cõiter pcipi possit quãtitas legata annuatim. ⁊ de vsu
ris triẽtibus hic dixit. forte qꝛ tũc magis frequẽtabant. Et p hoc
vr qd idẽ esset dicẽdũ si relictũ annuũ fuisset factũ eccľie vel tẽplo
qꝛ eadẽ est rõ. ⁊ hoc sequit hic Bar. put hr in aliquib⁹ lecturis. ⁊
expsse in. l. cũ titio. j. e. Sz Ang. hic tenuit cõtrariũ dicẽs hoc esse spe-
ciale fauore reipublice vt tã tenue estimet tale legatum. facit. l. lex
falcidia si iteruenjat. j. e. ⁊ sic in cõtrariũ est ius cõe fm eũ. ar. l. ius sin-
gulare. de le. Sz forte verior est opi. Bar. cũ eadẽ rõ videat vtro-
biq̄: sz dubiũ posset esse hodie cõsiderato q̄ vsure nõ sunt pmisse
in aut. ad hec. C. de vsuris. forte posset dici qd adhuc staret dispo
sitio huius. §. vt cẽseant. xxx. relicta qñ. x. annuatim legãtur: cum
hoc nõ reperiat correctũ arg. l. pcipim⁹. C. de ap. ¶ In ea. glo. ibi
3 vsusfruct⁹. ⁊ põt esse rõ diuersitatis: † qꝛ vsusfruct⁹ relict⁹ ciuitati
nõ durat ppetuo ne pprietas sit inutilis. vñ finit saltẽ spacio cen-
tũ annoꝝ. l. si vsusfruct⁹. s. de vsufru. lega. Et iõ fm Ang. estima-
ri dz quãtũ vz vsusfruct⁹ fm spaciũ cẽtũ annoꝝ. ⁊ sic estimari dz
fm no. in. l. j. sz an vsusfruct⁹. s. e. Sz vbi legatũ annuũ reipublice
factũ est perpetuũ ⁊ sine fine tẽporis: tũc habet cõsideratio de qua
hic: sz q̄ dicit Ang. est estimationẽ fieri fm no. in. §. si vsusfruct⁹.
⁊ p tpe centũ annorũ videt male dicere p hunc tex. ⁊ per. d. l. he-
reditatũ. in fi. pn. ¶ In glo. forti. in fine respon. qd non fm Dy. ⁊
Ray. p. l. penales. §. annua. j. eo. vnde dicebat Ange. qd nulla de-
trahit falcidia: sed hec omnia cũ alijs simul iuncta non excedunt
dodrantem. alias fiet contributio omniũ ⁊ detrahit prout fuit
expediẽs ita q̄ apud heredẽ remaneat quarta p dictũ. §. annua.

Fundo legato. Põt qs sibi causaz dñi mutare no
ua extrinseca cã superueniẽte. h. d.
¶ No. qd illud qd nõ capit iure hereditario nõ venit in cõputatio
4 ne falcidie. ¶ † Itẽ no. qd qualitas dñij põt mutari ex noua cã su
perueniẽte veteri abrogata. facit. l. iij. §. qui fideicõmissariã. de he
redibus institué. forte tñ in casu isto interusuriũ medij tpis cõpu
tabit in hereditate. ar. l. j. §. si qs creditori. s. eo. ti. nisi dicas illud
nõ debere cõsiderari: qꝛ pcipit post mortẽ testãtis. ideo non venit
in cõputationẽ falcidie sicut fruct⁹ post mortẽ testãtis percepti. l.
in quantitate. j. eo. ¶ In glo. intelligit ibi: ex pluribus causis in-
tellige successiuis: sed ex pluribus causis codẽ tẽpore concurrenti
bus bene põt qs fieri dñs. l. in numerationibus. de sol. ⁊ no. in. l.
iij. §. ex plurib⁹. de acqui. pos. ¶ In ea. glo. ibi qd ad preciũ cõpe-
5 tit actio ex testõ. † No. glo. q̃ apte vult qd si testator legat rẽ alienã
qd agi põt actione ex testõ ad preciũ sed alibi videt velle qd agat
ad rẽ in. §. si res aliena. insti. de lega. sz quelibet practica põt salua
ri vt voluit Bar. in. l. plane. §. si rẽ. de leg. j. ¶ In ea. glo. ibi sz ibi
nõ ab herede emi sz ab extraneo. Nota bene pro intellectu illius
§. qui seruum. tamen hec solutio videtur literã illam violare que
videtur prosequi eundem casum. ideo dic plenius vt ibi dictum
fuit super quo satis istat hic Ang. psequẽdo duos casus scilicet
quando legatarius emit ab herede qui erat dominus. Itẽ quã-
do emit ab extraneo qui forte erat dominus: sed nõ est necesse in-
stare: qꝛ esset repetere ea que sunt dicta in. §. qui seruum ⁊c.

Verbis legati. Legatum non vitiatur si
deuenit ad eum casum in
quem nõ potuit incohari si casus superueniens tẽdit
ad eũdem finem. h. d. ¶ No. qd relictum creditori est
inutile

inutile licet obligatio ex solo iure speciali subsistat. nisi aliud cõ modũ in eo versetur. qđ est notandũ scđm Ang. ¶ In gl. irritũ. ibi est ius nouũ. Sʒ certe istud etiã est ius vetus: q2 ius ffo2. ideo primã tenet Dy. nã tertia etiã nõ videtur bona q2 sapit correctio nẽ que in dubio est vitanda ⁊c. ¶ In ea glo. in fi. so. qđ hic casus superueniens tendebat ad eandem finẽ. In contrarijs secus de quo per Dy. in regula factũ legitime. de reg. iur. in. vj. ⁊ p Bar. in. l. pluribus. §. ⁊ si placeat. de verbo. obliga. Cy. vero hic postea dicit qđ si casus superuenit post actum iã cõsummatũ nõ nocet. l. p pte. ff. de serui. Sed si ante tũc si sequeretur absurdũ vel incõueniens si actus nõ vitiat vitiabit vt in 2trijs. secus si nõ sequit aliqđ absurdum vel inconueniens vt hic.

Si vir. Si vir dotis pte lucret vxorẽ ⁊ sepeliat ⁊ eidẽ heres existat, sumpt⁹ sepulture p rata sibi ⁊ hereditati ascribunt in computatiõe falcidie. ¶ No. q̃ impensa sepulture mulieris spectat ad heredeʒ mulieris ⁊ ad dotẽ eius ⁊ si pro certa parte remanet dos penes maritũ p illa rata expensa spectat ad eũ. de quo in. l. celsus. cum legibus sequentibus. ff. de religiosis ⁊c.

Lege falcidia. Si legatur idiuiduũ ⁊ imminet falcidia dʒ estimari ⁊ de eius estimatione falcidia detrahi. h. d. ¶ No. seruitutes indiuiduas. de quo plene in. l. stipulationes non diuiduntur. de verb. obliga. l. j. §. si vsusfructus. ff. eo. ¶ In glos. nisi partis ibi secus est in libertate. naʒ illa est indiuidua. q2 non potest esse quis pro parte liber ⁊ pro parte seruus. facit. l. si pariter ad finem. de lib. cau. ⁊. l. duobus. eo tit. Item ipsa libertas est inestimabilis. l. libertas. j. de reg. iur. ideo nullo non potest detrahi falcidia.

In lege falcidia. Ratio eris alieni in iponẽda falcidia non habetur nisi ad instantiam heredis grauati aliud sol aeret in solidum. h. d. ¶ In glo. solus. ibi. imo tertia. hec vera communiter. ¶ In ea. gl. ibi sʒ expone vt ibi not. ibi est speciale fauo2e dotis qđ agi potest directa via insolidum contra grauatum. vbi alias regulariter agi dʒ cõtra quẽlibet heredẽ p rata p creditorẽ. lʒ coheredes habeãt regressum cõtra coheredeʒ dãnatũ vt in. §. si testator. hic alle. ¶ In ea. gl. in fi. ⁊ hoc satis est clarũ. sʒ dubiũ est an iste coheres qui cõsequit plegatũ liberationis si cõueniat a legatarijs pro legatis ab eo relictis debeat sibi in falcidiã imputari id qđ ex prelegato liberationis cõsequitur. nã videtur qđ nõ per. l. id autẽ. ⁊. l. qđ aũt. j. eo. vbi prelegata non cõputantur in falcidiã. Sed contrarium est verũ fm Ange. q2 p talem liberationeʒ tñ plus ab initio videtur fuisse in sua portione hereditaria. ⁊ sic potius iure hereditario videtur capere q̃ p legati. ideo imputatur in falcidiam. ⁊ hoc etiam voluit Barto. fm eũ: licet corrupte habeatur. Nam etiam videtur fuisse mens testantis vt solus damnatus deducat es alienum. ergo alij non deducent vt hic etiam satis videtur expressum. ⁊ bene facit. l. cuʒ quo. §. fi. j. eo. ⁊c.

Summarium.

1 Ancilla pregnans carius venditur quaʒ non pregnans.
2 Ancilla propter partum carior non dicitur preciosior.

In lege falcidia. Fruct⁹ pẽdẽtes dicuntur pars rei ⁊ rẽ faciũt pciosiorẽ. sec⁹ in partu existẽte in vẽtre. h. d. Et est singularis. l. fm Bar. ¶ In tex. ibi maturi. subau. maxime. q2 idẽ si sati sunt tpe mortis fm glo. de quo dicetur super ea.

1 ¶ No. qđ dictũ est in summario †. Et ex hoc etiã no. qđ lʒ ancilla grauida propter qualitatem pregnantie carius posset vendi. l. si qđ ex pamphila. de leg. ij. tñ ipsa mater non dicitur preciosior. ideo nõ dicit ppter hoc augeri hereditas in cõputatiõe falcidie. ⁊ nõ de partu priusq̃ nascatur. q2 nõ est adhuc al's natũ nõ habet cõsideratio. Et hoc facit fm Ang. ad statutũ flo2etinũ disponẽs p legato rei debere solui gabellã fm rei valoreʒ. qđ si leget vacca pregnãs que cari⁹ vẽdit ppter partũ. q̃ tñ illius qualitatis non est habẽda cõsideratio. sed certe in vacca forte posset dici cõtra q2 fetus eius censetur in fructu. l. incendiũ. ff. de vsuris. sed partus ancille nõ. vñ põt dici partus tanq̃ fructus augere: ex quo nõ est in fructu nec põt p se censeri ex quo nõdũ natus est. Uel forte posset dici vtrobiq3 idẽ ⁊ aliud in fructibus qui iã sunt nati tpe mortis. Ideo lʒ inhereant terre de ipsis põt haberi cõsideratio. sec⁹ aũt in partu ancille vel fetu vacce qui licet sint in vẽtre tpe mortis nõ tñ sunt nati. Et ex hoc põt attẽtari qđ licet fruct⁹ eẽnt sati tpe mortis si tñ nõdũ essent nati forte nõ habet eorũ cõsideratio. lʒ gl. hic senserit 2triũ. ⁊ sic põt subaudiri ad tex. maturi. verbũ maxime. vt sic includat etiã nõ maturos: dũtñ natos vel forte nil deberet subaudiri. nã qñ sunt maturi adeo sunt pximi recollectioni qđ videnť quodãmodo inesse qđ fm tps mortis sint collecti. ideo ex quo sunt nati eo2 habet cõsideratio. al's forte secus cum cesset dicta ratio. doc. tñ cõmuniter trãseũt cũ glo. Sed certe non video bonã rõnẽ diuersitatis inter partũ ⁊ fruct⁹ saltẽ qñ sunt sati ⁊ non nati cũ vtrobiq3 per oĩa videat eẽ eadẽ rõ. imo maior ratio videretur in partu ex quo mulier iam esset pregnans. ¶ In glo. fi. ibi. §. sceuola. ⁊ circa hoc adde omnino vt in. l. ancille. C. de furtis. p gl. ⁊ doc in. l. si ego. §. partus. de peti. heredita. ⁊c. ¶ In eadẽ gloss. ibi. videt emisse ⁊ partũ. Sed certe hoc nõ dicit in. l. si qđ ex pãphila. q̃ videat emisse. nec ex hoc capite agit quasi emerit ipsum partũ. sed ex eo q2 carius videtur emisse matrẽ ppter partũ. ⁊ sic in partu non habet titulus prout ibi no. qđ intellige fm Ange. discretiue. sed in 2creto sic. ff. de euictionib⁹. l. vacce. de quo in. d. l. ancille. ⁊ dicto. §. partus. ¶ † Et aduerte: q2 licet cari⁹

2 ematur ancille propter partum non tamen per hoc dicit preciosior per hunc tex. fm Bar. ⁊ Ange. Sed de hoc videtur mirãdũ nã cuʒ tñ res valeat quantum vendi potest. l. si seruus. de condi. furti. ex quo maiori precio potest vendi propter partum videtur dici qđ debeat esse preciosior sicut fundus propter fructus ⁊ per consequens videtur qđ vtrobiq3 deberet dici idẽ quo ad computationẽ falcidie. vñ forte põt dici vt supius tetigi q̃ aliud in fructibus satis nondum natis: q2 in illis videtur eadem rõ que in partu. licet glo. precedens ⁊ etiã doctores teneant 2triũ. Uel si vis tenere cum glo. potes dicere qđ hec lex habuit respectũ ad cõiter accidẽtia. ar. l. nam ad ea. ff. de legibus. vnde q2 magis cõiter cõtingit q̃ facilius fiat abortus de partu q̃ q̃ ex toto perdant fructus sati vt experiẽtia docet. Ideo voluit habere 2siderationem de partu: nisi esset nat⁹. sec⁹ in fructibus. Hec tñ rõ poti⁹ videt psuasiua quã necessaria attento potissime qđ diminutio patrimonij casualiter 2tigẽs post mortẽ testãtis nõ attẽdit vt augmẽtũ vt ibi ⁊c. ¶ In ea. gl. ibi nihil hic de suo cõmõ qrit. No. hñ hãc solutionẽ ad limitationẽ. l. q in vtero. de sta. homi. Et facit fm Cy. ad ibi not. p vltramõ. veʒ si statuto cauet qđ p quolibet lupo capto p aliquẽ debeat habere decem qđ si capiat lupã pregnantẽ solũ debeat habere vnica decẽ. ¶ Itẽ aduerte q2 dixit hic Ang. qđ interdũ etiam si nõ queratur de commodo partus: tñ habet interdũ pro nato fauore fisci in euersionem fideicommissi. l. ex facto. §. ex facto. j. ad trebellianum. Sed de hoc dic vt ibi dictũ fuit.

Quod supra. Spes pupillaris substõnis nõ cõputat in imponẽda ratiõe falcidie. h. d. ¶ No. qđ legata pecuniaria sunt illa que defalcant. ¶ In glo. puenire. ibi dela a nõ ẽ vt q2 pupillus nõdũ mortuus est. ⁊ hec lectura est plana. q2 de hereditate viuẽtis nõ est tractãdũ. l. ita tñ. §. a pre. j. ad trebelli. ¶ In ea. gl. ibi satis placet. sʒ tũc ob. qđ habet. j. l. prima. §. penul. ⁊ fi. Sʒ solue vt sentit gl. j. in. v. legatũ. ⁊ no. etiã gl. ij. in. d. §. fi. qđ hic in secũdis tabulis nil fuit relictũ. ibi aũt etiã in secũdis fuerũt legata relicta. ⁊ q̃ tãto fit cõtributio. de q̃ pleni⁹ ibi dicet. ¶ Et no. hñ ex ista gl. limitationẽ ad. l. qdã eulogio. in quãtũ vult qđ institut⁹ i paterno si agnoscat pater nã cogat habere pupillarẽ si fuit substitut⁹ pupillo. nã illud pcedit etiã qñ pupillus fuit institut⁹. secus qñ fuit exheredat⁹. ⁊ sic reuera vr loq illa. l. cũ rõ illi⁹. l. vr vniformis. vnde de hoc dic vt dicetur in. d. §. fi. ⁊ sic facit qđ not. Bart. in. l. fi. de acquir. here.

Summarium.

1 Conditio retrotrahitur in legatis.
2 Fictio in re perempta locum habet.
3 Diminutio patrimonij cõtingens facto testãtis nõ nocet heredi.
4 Litigans animũ obtinendi habere presumitur.
5 Peremptum non estimatur qđ si extaret non estimaretur.
6 Falcidia vnica in esse patris ⁊ filij locum habet. ⁊ nu. 10.
7 Heres non est vltra dodrantem grauatus.
8 Diminutio vel augmentum bonorum que apud pupillum contingit legata a substituto relicta nec auget nec minuit.
9 Tempus mortis testantis inspicitur vt falcidia detrahatur.
11 Contributio fit omnium legatorum vt vna falcidia detrahatur.
12 Contributio an debeat in legatis fieri.
13 Augmentum superueniens an possit prodesse legatarijs.
14 Hereditas patris per pupillum adita desinit esse paterna.
15 Filius duas quartas detrahere non potest.
16 Filius legitimã detrahit vt filius ⁊ trebellianicaʒ vt extraneus.
17 Hẽs ñ 2ficiẽs inẽtariũ ad legata tenet ẽt vltra vires hẽditarias.
18 Inuentarium per heredem confectum an prosit fideicommissario vniuersali.
19 Substitutus semper dicitur sub conditione institutus.
20 Legata vires sumunt ex testamento.
12 Stipulatio interposita ad heredes transmittitur.
22 Legata a pupillo in primis tabulis relicta contribui debent.
23 Filio exheredato potest pupillariter substitui.

In ratione. Quicquid per heredem de hereditate retinetur quocũq3 tempore sibi in suam falcidiam imputatur. h. d. ⁊c.

Si seruus. Illud qđ si extaret nõ estimaret hẽdi nõ imputat. al's sec⁹ ẽt si est pemptũ. h. d. ⁊c. in

ter.ibi.decesserit.s.post mortē testātis:qꝛ al's nō haberet dubium ¶ In ter.ibi:qn̄qꝫ.in casu pdicto.¶ In ter.ibi:videbit̄ subau.dꝫ
1 estimari eo casu quo deficit cōditio.¶ †Not.qd in legatis videt̄ retrotrahi cōditio vt hic videt̄ pbari in primo respōso.qd videt̄
2 ꝯtra ea q̄ habent̄ in.l.j.§.serui appellatiōe.ff.ad ff.lleia.¶ †Item no.qd fictio habet locū etiā re pempta.qd vr̄ cōtra no.in.l.necessario.ꝛ.l.qd si pēdēte.de pleu.ꝛ cōmo.rei ven.Bart.in.l.si is qui pro emptore.in.v.principali.q.dixit hoc speciale fauore heredis vt falcidiā cōsequat̄.Sed hic sentit melius fm̄ Ang.vcꝫ qd istud nō est ex vi fictiōis:ſꝫ ex eo qꝛ nō dꝫ estimari res que etiā si extaret nō posset estimari.ff.eo.l.qd si seruus.¶ In glo.videbit̄.ibi.ꝙ nō placet:ꝛ nō bene respectu illoꝝ verboꝝ in cōtrario.ideo ꝛc.Sꝫ dubiū est an per illa verba ſꝫ quāti statu liber fuerit tpe mortis testātis ita qd illud nō obseruet̄ tm̄modo qn̄ deficit cōditio.put voluit hec glo.in pn̄.ſꝫ saluet̄ indistincte.ꝛ forte hoc vltimū est veri⁹ de iure p hūc tex.q vr̄ referēdus ī dubio ad oīa supioꝛa.ar.l.talis scriptura.de leg.j.doc.tn̄ cōiter trāseūt cū glo.ꝛ tenēdo intellectū quē dixi.nō ob.§.si seru⁹.vt statim dicet̄.¶ In ea.glo.ibi si heres dolo.solue qd illud ꝓpter dolū heredis.¶ In ea.glo.in fi.subau. qꝛ cōcordat cū glo.ibi:vel melius vt ibi voluit Dy.ibi loquit̄ qn̄ pure fuit data libertas.ꝛ sic certū erat adita hereditate libertatē competere.Ideo tunc nō estimat̄ aliquo modo:sed libertas erat relicta sub cōditione quā tn̄ non erat certū extare adita hereditate ideo nō fit estimatio vt hic dicit̄.Et sequēdo intellectū glos. attendit̄ hec diminutio contingens post mortē testantis:qꝛ facto testantis procedit.facit.ff.eo.l.cum quidam.secus qn̄ omnino extrinsecum contingit per mortem testantis.l.in quantitate.ff.eod.

Imperator. Quod ab herede auferf ex facto qd trahit originē viuēte testatore nō cōputat̄ in falcidiā.h.d.cū sequēti.¶ Et aduerte:qꝛ pōt dici qd.§.sequēs sit exēplū huius.§.¶ In tex.ibi:ablata est.pōt exēplificari per.§.sequentē.vel qn̄ per cōtratabulas auferf.l.ꝛ si cōtra.de vul.ꝛ pu.ꝛ.l.fi.§.fi.de leg.iij.Nā tunc ex facto testātis ptereuntis videt̄ fieri diminutio.¶ In tex.ibi:succurri debere.s.de equitate.sed de rigore nō:cum animus legātis ꝛc.ratio que sequit̄ fm̄ Dy.venit ad subauditū casum:vel forte pōt dici qd etiā respiciat ratio dictum expressum quasi sit sensus qd animus testantis qui appellauerat ꝛ desiderabat obtinere admittit hanc sniam:qꝛ verisimile est qd grauauit heredē:qꝛ putabat omnia bona ei remanere.ꝛ sic est verisimile qd noluit eū fore grauatū si pars auferf.Ang.vero dicebat suppleri dn̄ dicit deberi.s.de equitate ex quo heres causaꝫ appellationis fuit ꝓsequutus.ꝛ hoc innuit ratio que sequit̄ secūdū
3 eū:sed plus placet qd.s.dixi.¶ †No.qd diminutio patrimonij contingēs facto testātis nō nocet heredi.al's esset secus.l.in quātitate.in prin.ff.eo.fallit tn̄ fm̄ Ang.in.l.eris alieni.ff.eo.Et ratio fallentie scdm̄ eū est fauor publice vtilitatis:vt ibi patet.facit qd habet.ff.eo.l.si seruus.¶ Itē no.formā pronunciādi cōtra appellatum.de quo plene in.l.furti.in prin.de his qui no.infa.ꝛ.l.eos.§.ff.C.de appel.ꝛ plenissime dixi in.l.in summa.ff.de re iudi.¶ Itē no.casum in quo snia cōfirmatoria lata in causa appellatiōis trahit effectū suū retro ex equitate.Et ex hoc no.fm̄ Ang.qd etiam in sentētijs ex equitate locū habet fictio trāslatina de quo p Bar.in.l.si is q.p emptore.ſꝫ nō alleget istū tex.q fm̄ Ang.limitat.d.l.furti.dicētē qd snia cōfirmatoria nō sumit effectū nisi ex tunc cum fert̄ nō aūt retro.pōt tn̄ dici qd hoc nō puenit ex vigore tractiōis retro:sed ex eo qꝛ hec diminutio trahit originē a facto defuncti.
4 ¶ †Ultimo not.ꝙ ille q litigat vt plurimū vr̄ habere animū obtinēdi.ꝛ hoc cōtingit vt plurimū:ſꝫ qn̄ lis moueat̄ ꝓpter concordiā cōsequēdā ꝛc.¶ In glo.imperator.ibi.qn̄ deficit.melius dixisset qn̄ nō deficit.vt pꝫ in.§.sequēti.in.ij.respon.¶ In gl.adempta.ibi.nā si tacite.caue qꝛ relegato nō videnf tacite bona adempta ſꝫ deportato sic.l.deportatoꝝ.cū ibi not.C.de penis.vnde in deportato nō in relegato ꝓcederet qd sequit̄ in gl.ꝛ adde qd no.per doc.in.l.iij.hic alleg.¶ In ea.glo.ibi.sine causa.dicit tn̄ Dy.qd sine cā auferant̄ nisi appellet̄ p no.in.l.relegatoꝝ.hic allegata.
5 **Si seruus.** †Illud peremptū nō estimat̄ qd si extaret nō estimaret̄.h.d.¶ In tex.ibi.manumissus.s.pure.ꝛ in hoc differt a.§.si seruus.ff.eo.vbi fuit data libertas sub cōditione que pendebat tēpore mortis.¶ In ter.ibi.decedat.ꝛ sic anteq̄ cōpetierit libertas:cū illa solū cōpetat ab adita hereditate.l.j.§.in nouissimo.C.de cad.tol.¶ In tex.ibi intelligitur.s.de rigore vel prima facie:cum re vera fuerit seruus tempore mortis testatoris.ꝛ per cōsequens in hereditate.ꝛ ideo videtur qd peremptio postea cōtingēs cedat ad dānū heredis per.l.in quātitate.ff.eo.ꝛ.ff.pri.tn̄ cōtrarium est verū saltē de equitate per rōnem que sequit̄.¶ In tex.ibi estimaret̄.interrogatiue loquit̄.q.d.nullius.ꝛ ideo nō debet dici heredi perisse:sed potius hereditati.ꝛ iste est verus intellectus fm̄ Dy.ſꝫ glo.aliter dicat ꝛ male.ꝛ sic in effectu versiculus sed cuius.corrigit precedēs dictū.vel primū dictū loquit̄ prima facie vel de rigore.scdm̄ inspecta vera cōclusione.vel de eqtate.ꝛ qd ista opi.sit vera pꝫ euidenter ex similitudie q̄ statim assignat̄ in qua dicit̄ hereditati perire ꝛ nō heredi ꝛ pbat etiā.ff.eo.l.eris alieni.¶ No.qd non debet haberi cōsideratio rei hereditarie pempte in cōputatione falcidie qn̄ si vere extaret nulla esset cōsideratio habēda.¶ Itē not.apud nos posse certū aliquē esse ex egritudine moriturū.ꝛ indicat̄ tunc de eo vt de mortuo.facit.l.huic scripture.ff.ad.l.aq.ꝛ p.h.d.ang.qd sequi poterit cōdēnatoria rōne mortis seu vt de mortuo si ī libello accusationis vel inquisitionis fuit deductū qd vuln⁹ erat mortale.ꝛ est verū scdm̄ eū inspecta dispositione cōis per quā lex falcidia de sicarijs.punit vulnerātē animo occidendi per modū ac si occidisset.l.ſꝫ is qui cū telo.C.ad legē corne.de sica.ꝛ.l.j.ff.de sica.sed nō inspecto iure municipali qui requirit verā occisionē vt pro occiso puniat̄.circa qd vide qd no.Barto.in.l.fideiussores magistratuū.ff.de fideius.ꝛ.l.dāni.§.sabini.ff.de dā.infec.an aūt sit certum vel non ex vulnere quē debere mori.debet hoc cōmitti iudicio medicoꝝ quibus est standū velut peritis in arte sua.l.semel.C.de re mili.lib.xij.ꝛ.l.j.§.j.cum ibi not.ff.de ven.inspiciē.¶ In glo.si viueret ibi.respon.qd tanti estimabit̄ ꝛc.ꝛ sic vult glo.qd legatur interrogatiue qd querat ꝛ nō respondeat sed respondere debeat vt glo.tangit.Sꝫ hoc videt̄ ꝯtra mētē lr̄e.potissime attenta silitudine que adducit̄ in ver.nā ꝛ eos.ſꝫ glo.ff.in ver.perisse ꝛ verbo fuerūt.voluit rn̄dere qd dn̄ lr̄a dicit hereditati perisse dꝫ exponi id est heredi.Sꝫ hoc est l'ram violare.ꝛ est exp̄sse ꝯtra tex.in.l.eris alieni.ff.eo.ideo dic meli⁹ vt tetigi super litera que debet intelligi interrogatiue vt sic respondeat.vt plene in litera dixi.
6 **Quod vulgo.** †In testamēto patris ꝛ filij vna sola falcidia locū hꝫ.ꝛ bonoꝝ vtrinsqꝫ et legatoꝝ tā ab impubere ꝙ ab eius substituto pupillari fit cōtributio.ꝛ in detrahēda falcidia tps mortis testatoris inspicitur:ꝛ bonoꝝ augmētū vel diminutio postea cōtingēs nō pdest nec nocet legatarijs.h.d.fm̄ Bar.ꝛ Ang.et diuidit̄ in quatuor partes fm̄ Dy.ꝛ predictos qꝛ primo ponit̄ vulgaris regula.Scdo ponit̄ vnus effectus ipsius regule.Tertio ponit̄ alius effectus.quarto respondet cuidā tacite obiectioni.scda ibi:quāuis.tertia ibi.secūdum qd.quarta ibi:nec ad rē.Uel potes magis cōgrue diuidere qꝛ primo circa vulgarē regulā format̄ vnū quesitum.Scdo tacite illi respondet̄ ponēdo ipsius regule duplicē effectū.tertio rn̄det tacite obiectioni.scda ibi:quāuis.tertia ibi:nec ad rē.Scda pōt subdiuidi.nā pmo ponit vnū effectū.secūda ex illo infert ad aliū effectū.Tertio ponit secūdi effect⁹ exēplū.Scda ibi.fm̄ qd.tertia ibi:qd ergo.Pōt etiā aliter summari vt voluit hic Ray.ꝛ forte melius ꝓpter id qd.ff.dicā.ꝛ sic in tabulis patris ꝛ filij tn̄ in vno testō vna sola falcidia locū habet.ꝛ ideo fieri debet contributio legatoꝝ in vtrisqꝫ tabulis relictoꝝ.ꝛ inspicit̄ in computatione falcidie solū tps mortis patris.vnde diminutio vel augmentum bonoꝝ post mortē patris penes pupillū cōtingēs nō prodest nec
7 nocet legatarijs.h.d.¶ Et premitte fm̄ Cy.pro euidentia †pmo qd ſꝫ fm̄ legē.xij.tabularū daret̄ potestas vnicuiqꝫ testādi ꝛ legādi oīa bona sua ita qd nil remaneret penes heredē:tn̄ supueniēs lex falcidia que vidēs qd testamēta deficiebāt:qꝛ heredes īstituti multoties nō adibāt:qꝛ nil cōmodi sentiebāt.ꝛ per cōsequēs deficiebāt oīa relicta in testamēto ꝓpter hereditatē nō aditā voluit qd heres nō possit grauari vltra dodrātē.l.j.§.ff.capite.s.e.ꝛ insti.e.in prin.¶ Scdo qd ſꝫ falcidia resecet ipso iure:tamen aliqn̄ pōt contingere qd nō haberet quartā.vt quādo fecit primo sibi testamentū.ꝛ reliquit legata vsqꝫ ad dodrantem.deinde a pupillo ꝛ ab ipso substituto pupilli reliquit legata.quo casu nō habet quartam totius hereditatis prout debet.l.j.§.interdum.ff.eod.¶ Tertio qd vna falcidia debet detrahi vbi precedens casus cōtingit.ideo voluit lex qd fieret contributio omnium legatorum.ita vt ab omnibus haberet heres suam quartam.vt in hoc.§.¶ Quarto qd in cōputatione falcidie debēt cōputari bona que fuerūt tēpore mortis etiā si legata sub conditione fuerūt relicta.Et etiam ad dānū heredis.vt.ff.e.l.in quātitate.ꝛ.l.in ratione.et ideo diminutio vel augmentum bonoꝝ post mortē patris contingens nō minuit nec auget legata etiam sub conditione relicta vt dictis legib⁹.¶ Quinto qd legata relicta in pupillari testamēto seu a substituto pupilli videntur sub cōditione relicta in testamento principali seu paterno.ff.eo.l.in duplicibus.¶ Et ex duo-
8 bus vltimis sequitur aliud fm̄ Ray.† qd diminutio vel augmētum bonoꝝ cōtingens apud pupillū non minuit nec auget legata a substituto relicta.vt probat̄ in fine huius.§.ꝛ.d.l.in duplicibus.ꝛ.l.pater.§.fi.ff.eo.ꝛ.ff.de vul.ꝛ pu.l.qui duos.¶ Itē pmitte fm̄ Ang.ꝛ fuit etiam de mente Bar.hic qd scdm̄ hec iura filius in potestate nullum habebat heredem nec poterat habere bona per.l.placet.ff.de acqui.here.ꝛ ideo intelligit qd pupillus de quo hic loquitur erat miles.qd esse pōt fm̄.l.fi.C.de testa.mil.ꝛ habebat bona castrēsia tēpore mortis patris ipsius pupilli ꝛ ideo pōt tractari de contributione bonoꝝ filij cū bonis p̄ris.al's de ipsis tractari nō posset cōsiderato ꝙ nō dꝫ haberi respect⁹ ab bona q̄sita post mortē testātis.vt.d.l.in duplicibus.Sed certe ista videt̄ vna magna diuinatio ad istū tex.ꝛ esset nimis restringere eum.Ideo potes eū intelligere simpliciter prout etiam videtur eum intellexisse

intellexisse Ray. ⁊ videtur etiã de mẽte Cyn. Nã aduertendũ qd hic bene dicit de cõtributione legatorũ relictorũ a pupillo cũ relictis a substituto. l3 nõ dicit de contributione bonorũ. l3 Bar. ⁊ Ang. in summario hoc dicãt sed Ray. in suo suo summario hoc non dixit. Nec ob. litera in versi. quid ergo. dũ dixit pupilli hereditas. ⁊ sic innuit aliã hereditatẽ pupilli aliam patris per quem tex. forte Bar. fuit mot⁹. qꝛ potest responderi quod ideo sic dixit: qꝛ postꝙ fili⁹ adiuit hereditatẽ paternã illa censentur bona filij. ff. de vul. ⁊ pup. l. sed ⁊ si plures. §. filio. non aũt ex eo respectu. qꝛ necessario presupponat pupillũ alia bona habuisse ꝙ paterna. ⁊ hoc etiã satis videtur ꝓbari per. l. in duplicibus vbi dicit qd in testamẽtis duplicibus si queritur de patrimonio illa sola substãtia spectatur ꝙ pater habuit cũ moreret. ⁊ sic nõ dixit quã etiã fili⁹ tũc haberet. ideo nõ habeo ꝓ expedito qd si fili⁹ tpe mortis pr̃is haberet bona aliqua. vt in casu Bar. qꝛ esset miles ꝙ deberet tũc cõtribui. de quo inferi⁹ dicã. ¶ Itẽ pmitte ẽm eũdẽ ꝙ cũ sit cõtributio dictarũ hereditatũ ⁊ relictoꝝ a pupillo ⁊ ab eius substituto qd deest ex vna hereditate supplet ex alia. ⁊ deutraqꝫ hereditate vna sola falcidia est detrahenda. ⁊ hoc scđm ꝓsupponit ꝓcedẽs

9 euidentiale. ⁊ sic an ꝓcedat pẽdet ex eo qd. ff. dixi. ¶ †Ultimo pmitte ẽ3 qd an sit falcidia detrahẽda vel nõ ex dictis hereditatibus facta cõsideratione vtriusqꝫ patrimonij ⁊ oĩm legatorũ non inspicit nisi vnũ tps. s. mortis testantis vt tunc cõsideret an falcidia debuerit detrahi vel non. ⁊ sic sequentia implementa vel decremẽta nõ cõsiderant. qd est no. dignũ ẽm eũ respectu legatorũ relictorum a substituto in quibus videbat ꝯsiderari debere tempus mortis pupilli. qd litera hic remouet. sed an hoc ꝓcedat ex toto pẽdet ex eo qd tetigi circa aliud euidẽtiale. ¶ In tex. ibi. patris ⁊ filij. i. testatoris. q instituit filiũ impubere ⁊ ab eo legata reliquit ⁊ eidẽ pupillariter substitui ⁊ ab ipso substituto ẽt legata reliquit ⁊c. ¶ In tex. ibi. quam potestatem. i. quẽ effectu3. ¶ In tex. ibi vidẽdũ est. subau. ⁊ certe h3 illã potestatẽ ꝙ sequit. quãuis enim ⁊c. ¶ In tex. ibi a pupillo. s3 instituto ⁊c. ¶ In tex. ibi. filius heres extiterit. ⁊ sic obligatus fuit ad legata soluẽda. nã si nõ extitisset heres nõ fuisset obligatus ad legata nec ad debita ⁊ ꝯñs nõ debent legata vt es alienũ. sed vt legata a substituto relicta a quo tacite intelligunt repetita ⁊ ab ipso substituto non a pupillo inciperẽt deberi vt. j. eo. l. q filiũ. Nec ob. ff. de leg. j. l. licet qꝛ ibi eidẽ persone fuit relictũ a substituto ⁊ instituto. dic diuersis. ⁊ hoc qñ nõ extitit heres pupillus. alias nõ esset vis eidẽ vel alteri esset relictũ ab ipso pupillo instituto ⁊ eius substituto ẽm Dyn. hic. ⁊ voluit etiã Bar. in ꝯrio ⁊c. ¶ In tex. ibi debeat. s. qñ no est opus contributione vt qꝛ nulla sunt a substituto legata relicta. vel si est opus nõ expedit detrahi falcidiã qꝛ non excedit dodrantẽ facta ꝯtributione alias non deberent tãꝙ es alienũ nisi eo respectu de quo dicet cũ glo. vñ possent tũc defalcari vt hic innuit. ¶ In tex. ibi data idest relicta. ¶ In tex. ibi. ꝯtributioni. s. oĩum relictoꝝ tã in primis ꝙ in scđis tabulis ⁊ si sit loc⁹ falcidie detrahet quarta. ¶ In tex. ibi. ẽm qd. i. qꝛ fit ꝯtributio ẽm Dy. ⁊ glo. vel. i. qꝛ detrahit vna falcidia ⁊ legata tã in primis ꝙ in secũdis tabulis simul ꝯtribuũt ⁊ sic habent ꝓ simul relictis. ⁊ sic ꝓ ꝯñs inspicit tps mortis testatoris ẽm Ja. de ra. ⁊ Cy. ¶ In tex. ibi retineat. qd põt ꝯtingere eo casu quo diminuit hereditas ẽ3 Dy. ¶ In tex. ibi paterne hereditatis. qd põt contingere eo casu quo sunt aucta penes pupillũ ex pone pater ne hereditatis. i. bonoꝝ ꝙ fuerũt tpe mortis testãtis ẽm Jac. de ra. ¶ In tex. ibi de suo quadrãte ẽt si nil sibi remaneat ⁊ vꝛ etiã qd de suo debeat supplere ex quo diminutio ꝯtingẽs nõ nocet legatarijs ⁊ bene sequit. j. ver. nec ad rẽ ptinet. ¶ In tex. ibi nullo testõ ẽt militis. l. j. §. si is q quadringẽta. j. ad tre. ¶ In tex. ibi prestat. s. noĩe legatorũ vel fideicõmissoꝝ. nã secus ꝓpter credita vt tetigit glo. ¶ In tex. ibi vltra vires subau. qꝛ illud verũ inspectis bonis que erant tpe mortis testãtis. Nã respectu bonoꝝ ꝙ postea extãt diminuta bñ ꝓstat vltra vires. j. e. l. in quãtitate. vñ eodẽ mõ hic non ꝓstantur legata vltra vires ꝗnimo nec vltra dodrante3 inspecto tpe mortis testãtis. S3 ĩspectis bonis post mortẽ diminutis ꝙ diminutio nõ d3 attẽdi ẽm Ray. in tex. ibi si sub ꝯditione subau. si casus pupillaris substõnis euenerit ⁊c. ¶ In tex. ibi intelligantur ⁊ ita cũ videant in vno testõ relicta tps mortis patris inspiciat nõ augmentũ vel diminutio postea ꝯtingẽs. videbit tñ ꝯtra ẽm ang. cũ substitut⁹ fuit grauat⁹ nouis legatis ⁊ sic legata relicta a pño herede nõ videbant repetita ab eo. ff. de le. j. l. l3 imperator cũ ibi no. sed rñdet qd ibi loquit in pupillariter substituto. quo casu extincta persona pupilli q patri extitit heres ad intellectũ substitutionis oĩa reuocant vt. j. §. pri. sed tu solue clarius vt tetigi su

10 perius in v. cũ filius heres extiterit. ¶ †No. qd vna sola falcidia est detrahenda in testõ patris ⁊ filij non aũt vna ex persona pupilli de toto pr̃imonio ⁊ alia ex persona substituti ⁊ dei reliq dodrãte. exẽplũ ẽm Ang. si testor instituit papillũ ⁊ ei pupillariter substituit vel exẽplare ⁊ quadringẽta habeba t in bonis de qb⁹ substitut⁹ vltra cẽtũ ex ꝓsona pupilli ꝙ sunt quarta toti⁹. Itẽ volebat septuagitaqꝫ ex reliqs trecẽtis ꝙ septuagitaqꝫ sunt ꝗrta trecẽtoꝝ. ergo volebat ex presona sua velut heres ipsius pupilli ⁊ sic in effectu centũ septuagintaquinqꝫ volebat certe nõ põt nec d3 ꝓdicta habere s3 d3 esse cõtent⁹ ducentis l3 videbat oppositũ ꝓpter duplicẽ hereditatẽ. Nã ex quo pupill⁹ adiuit desijt esse hereditas patris lege hereditas. de acquiren. re. do. Ex quo pupillus erat mortuus ⁊ substitutus eius hereditatem adiuerat habebamus hereditatem pupillarem. sed licet sit duplex hereditas tamen qꝛ ab vnico testatore capit vim formã ⁊ originẽ vt. j. §. proximo ideo sufficit vna falcidia. ¶ No. qd substitut⁹ d3 legata ꝙ a pupillo ceperit deberi tanꝙ es alienũ de quo in glo. j. eo. §. super

11 verbo debeat ⁊ ibi tangetur. ¶ †Itẽ no. ꝙ omniũ legatoꝝ tã in primis tabulis ꝙ in secũdis sit cõtributio vt sic vna falcidia detrahat. vnde dicebat Ang. ꝙ hoc casu cõtribuuntur legata ⁊ hereditates ⁊ sic hoc casu respecto relicta a pupillo non debebunt vt es alienum ⁊ ponebat exemplum si testator habebat in bonis ducenta ⁊ tempore mortis sue pupillus miles habebat filr alia ducenta ⁊ sic hereditates erant due. ⁊ a pupillo testator legauit ducenta de quibus pro falcidia erant detrahenda quadraginta per ipsum pupillũ ⁊ filr a substituto pupilli legauit ducenta sic si patrimoniũ nõ fuisset diminutũ substitutus ex persona pup. habuisset quadraginta de hereditate paterna ⁊ similiter de hereditate pup. habuisset quinquaginta. Sinautẽ post mortẽ testatoris contingat qd nil de bonis paternis inueniatur qꝛ forte casmate aut alio modo perierunt. ⁊ sic super bonis illis nõ põt haberi recursus tunc cũ dicta diminutio nõ tendat ad dãnũ legatarioꝝ debebit fieri solutio legatorũ relictorũ in tabulis patris de hereditate pupilli ⁊ etiam legatorũ relictorũ similiter a substituto de hereditate pupilli ꝙ omnia simul iuncta deducta falcidia ascendunt ad quãtitatẽ trecentorũ ⁊ sic cũ in hereditate pupilli nõ inueniantur nisi trecẽta quinquaginta que substitutus capere debebat de hereditate pup. non habebit nec filr alia quiquaginta que habere debebat de patris bonis ⁊ secũdũ hoc qd dicit lra in versi. de suo quadrãte ⁊c. intelligebat. s. quẽ substitutus habitur⁹ erat de hereditate paterna ex ꝓsona pupilli si nõ fuisset exhausta casu fortuito vt tetigit gl. j. magna ẽm eũ. vel ĩtelliget de suo quadrante quẽ substitut⁹ habuisset de hereditate pupilli quem hr̃e non põt. qꝛ legata relicta a substituto ꝙ solui nõ pñt de hereditate pupilli suppleri debeant de hereditate paterna locuplete vel propter cãm sup̃ius tactã. Sed certe iste intellectus Ange. ꝓsequtur qd hic debeat intelligi in pupillo milite vt. ff. tetigi ideo planius est intelligere vt voluit gl. j. ¶ Quarto not. ꝙ in rõne falcidie cõputant bona ꝙ fuerunt tpe mortis testõris nec attendit augmẽtũ nec diminutio postea ꝯtigẽs. ¶ Itẽ no. ꝙ relicta a substi

12 tuto vident relicta sub ꝯditiõe pño testõ. ¶ †Circa ꝯtributionẽ an fieri debeat qñ qrit de substituto pupillari potes sic ꝯcludere qꝛ aut pupill⁹ fuit exheredat⁹ aut istitut⁹. Si exheredat⁹ ⁊ tunc aut testõr nõ reliqt legata in scđis tabulis ⁊ tũc nõ h3 locũ ꝯtributio. vt. ff. l. pria. Si aũt reliqt legata ĩ scđis tabulis tũc si substitut⁹ erat ẽt istitut⁹ ĩ pño h3 locũ ꝯtributio ⁊ ꝓcedit. §. si. ea. l. al's si nõ ẽẽt istitut⁹ a substituto pupilli exhr̃dati nõ posset relig. l. exheredati ex. l. plane. el. ij. de le. Si aũt pupillus fuit istitut⁹ conclude aut ipse non adiuit hr̃ditatẽ s3 repudiauit ⁊ tũc nõ fit cõtributio ⁊ hr̃ respectus solũ ad facultates pupilli hoc casu vt est casus singularis q nõ est alibi i. l. si fili⁹ q pr̃i ad finẽ. de vul. ⁊ pu. ⁊ plus vꝛ ibi singulare qd inspiciãtur facultates ẽm tps mortis pupilli nã tpe mortis testãtis bona nõ poterat hr̃e ẽm hec iura p. l. p3 de ac q. here. nisi diuinãdo ĩtelligas ibi ð pupillo milite. S3 diuinatio ẽ ⁊ nõ visile visilis: qꝛ nõ ẽ iuriscõsultũ se restrixisse ad casũ q rarissime ꝯtingit vc3 qd pupillus fiat miles. iõ nõ pl3 tal' intellect⁹ ar. l. nã ad ea. ff. de legib⁹. Si aũt pupillus adiuit tũc aut habuit duos substitutos ⁊ habuit locũ. §. sequẽs. Aut vnu3 substitutũ ⁊ tũc aut pupill⁹ fuit ĩsolidũ substitutus ⁊ h3 locũ cõtributio. ⁊ ꝓprie hoc casu loquit hic. §. Si aũt habuisset coheredẽ q fuisset pupillo substitut⁹ tũc an ⁊ qñ locũ hẽat cõtributio tũc ꝓprie loquit §. ꝯtũ. j. hac ea. l. Ex his p3 dr̃ia hoꝝ. §. Si aũt duob⁹ ĩpuberibus substituat vnus ꝓprie loquitur. j. e. l. pater. §. duobus. ⁊ de materia. j. e. l. q fundũ. §. q filiũ. ⁊. §. fi. ⁊ ibi plenissie p bar. siue tractem⁹ de pño gradu siue ð pño ⁊ scđo. ⁊ siue de substitutiõe pupillari siue vulgari siue de alia spẽ substõnis. Ang. tñ hic dicebat qd in duplici testõ pr̃is ⁊ filij qñ filius se hereditati imiscuit vel etiã nõ immiscuit tñ substitutus vtrauqꝫ hereditate3 hũit fit cõtributio patrimonioꝝ ⁊ legatoꝝ. ⁊ legata que non pñt solui ex vna hereditate supplentur ex alia ac si nature ab initio fuisset vnum patrimoniũ ⁊ vnus testõr. Sed si hec duo patrimonia nõ concurrant ad eundem substitutum vt qꝛ pupillo exheredato sit substitutus ⁊ per aditione3 alterius non sint confirmate tabule pupillares non fit contributio vt. j. §. proximo. Sed de hoc dixi. ff. et facit. l. j. §. si coheredis. ff. eo. ¶ Et subdit etiam hic Angel. qd si in vno testõ sunt multa relicta ad pias causas in pecunia. ⁊ multa ad non pias que simul iuncta excedant vires patrimonij. Exemplũ si testator habebat quadringenta in bonis ⁊ quadringenta legauit ad pias cãs ⁊ cẽtũ ad nõ pias, ꝙ de quol3 legato detrahẽ

da est qnta ps vt reducant intra pr̃imoniũ ⁊ sic in legatis piis re
manebũt trecẽta. xx. in nõ piis octuaginta ⁊ pia soluent integra.
Sed de nõ piis ⁊ sic de illis octuaginta detrahet quarta pro falci
dia per. l. si post missionẽ. j. e. ⁊ ibi de hoc p Bar. ⁊. s. de test. mili.
in. l. si vero cõposita. Nec ob. qd delegatis piis nõ debet detrahi
falcidia. C. eo. aut. sil'r. qr nec hic detrahit. Sz ppter paupertatez
pr̃imonii de quolz p rata fit diminutio qd est bene notandũ pro
declaratiõe ⁊ limitatiõe dicte aut. sil'r videbat tñ prima facie con
trariũ dicẽdũ. s. qd ex quo quadringẽta erãt in bonis de illis in
solidũ debẽt solui legata pia nulla falcidia detracta. Sz ꝯtriũ de
cidit qr ante oĩa debet fieri relatio ad vires pr̃imonii per. ll. palle
13 gatas. ¶ † Scdo pncipal'r si q̃rat an augmẽtũ supueniẽs habeat
pdesse legatariis. potes ꝯcludere qd aut habuit originẽ i vita de
functi ⁊ tũc pdest. s. e. l. in lege falcidia placuit. Aut post mortem
⁊ tũc aut puenit ex re legata ⁊ habet pdesse. j. e. l. qd de bonis. §.
fructus. aut al's extrinsec⁹. ⁊ tũc aut circa bona debitoꝝ heredita
riorũ ⁊ vr̃ pdesse p. l. q̃rebat. j. eo. ⁊ rõ est ppter ius obligationis
qd erat etiã tpe mortis ⁊ tũc prodest legatariis vt. j. e. l. serui qui
apud hostes. ⁊. s. e. l. in pn. aut vere ⁊ scdm fictionẽ obuenit post
mortẽ ⁊ tũc nõ pdest vt in hoc. §. circa diminutionẽ vero an ha
beat nocere legatariis cõclude: quia aut diminutio trahit origi
nẽ a facto in vita defuncti ⁊ tũc habebit nocere vt. s. e. l. §. impera
tor. ⁊. §. cũ quidã. ⁊. §. si seru⁹. Aut cõtingit post mortẽ ex legis di
spositione ppter defuncti defectũ q iniuste exheredauit vel prete
riuit ⁊ tũc etiã nocebat scdm hec tpa. l. fi. §. j. de le. iij. ⁊. s. de vulga.
⁊ pu. ⁊ ñ cõtra hodie dic vt in aut. ex cã. Si aũt aliter contingat
diminutio ⁊ tunc si circa res legatas habet nocere saltẽ respectu
quarte lz nõ respectu quote cũ semp eãdẽ quotã habeat in eo qd
superit. j. e. l. in rõne. §. diligẽter. aut circa alias res hereditarias
cõtingit ⁊ tũc nõ nocet vt hic pz. ¶ Itẽ aduerte qr vt dixi. s. bar.
in fi. huius. §. intelligit hũc tex. in pupillo milite ⁊ sequit ang. vt
s. dixi. sz nimia restrictio ⁊ violatio est vt. s. dixi. Itẽ nõ videtur
ẽt veꝝ in se hoc dcm̃: qr si erat pupill⁹ miles ergo in relictis i sub
stitutione pupillari velut in militis testõ cessabat falcidia vt. C. e.
in testamẽto. ⁊ sic nõ pcederet qd hic dicit de ꝯtributione fienda
vt vna falcidia de oĩbus detrahat. Nec ob. si dicat qd. l. in testõ. lo
cũ hz i testõ facto a milite: qr multo forti⁹ locũ hz i substõne pupil
lari fcã a pupillo milite qr q̃ten⁹ est pũilegiũ pupillo qd cẽseat ab
ipso factũ testm̃ est pinde ac si fecisset q̃ten⁹ aũt est sibi fauor ꝙ cẽ
seat factũ a pr̃e cẽset factũ a pr̃e. l. pap̃. §. sz nec ipuberẽ. s. d iof. te.
⁊ p hac pte bñ facit. l. in duplicib⁹. s. e. vt. s. tetigi. Sz Bar. j. eo.
l. qui fundũ. §. coheres nitit respondere qd intelligat ibi litera
dũ dicit habuerit. s. in bonis suis vel filii. mouet per hunc tex. ⁊ p
l. si filius qui patri. ad finẽ. vbi videt esse casus pro eo de vul. ⁊ pu
pil. Sed certe responsio ad. l. in duplicibus. nõ est bona: qr ibi di
cit qd ea sola substantia spectat quã pater cũ moreret habuit ⁊ sic
loquit de substãtia quã pater habuit. non põt aũt dici qd habue
rit substantiã que pleno iure spectabat ad filiũ militẽ. Sed illam
potius habuit filius ergo responsio non bona. Nec ob. iste tex. qr
nõ facit pro eo si bene ponderet nisi in ver. quid ergo vbi. facit mẽ
14 tionem de hereditate patris ⁊ de hereditate pupilli. ¶ † Sz ad
illũ tex. potest responderi qd hereditas patris postq̃ est adita p
pupillũ desinit esse hereditas paterna ⁊ sic si moritur pupill⁹ di
citur ammodo hereditas pupilli cũ habeat modo nouũ heredẽ.
Nec ob. etiã. d. l. si filius qui patri. qr imo potius facit contra si be
ne ponderet. Nã ibi dicit regulã esse qd sola substãtia quã pater
habuerit tẽpore mortis spectat. Sed fallit in casu illo quãdo pu
pillus repudiauit. quo casu inspicit facultas pupilli. ⁊ intelligo
quã habet tpe mortis pupilli. al's necesse esset diuinare ⁊ restrin
gere ad pupillũ militẽ qd nõ est verisimile nec de mẽte illius. l. vt
s. dixi. ⁊ sic vr̃ qd scdm hec iura mẽs ipsorũ sit qd semp habeat so
lus respectus ad facultates patris quas habuerit tpe mortis sal
uo casu. d. l. si filius qui patri. ¶ Sed circa predicta posset esse du
biũ an testator possit ⁊ videat grauare substitutũ in bonis pup.
si habeat aliqua bona tpe mortis pr̃is vt qr erat miles scdm hec
tpa vel hodie cũ habeat aduẽticia. Et vr̃ dicẽdũ qd nõ cũ relicta
in scdis tabulis cẽseant relicta i scdis sub ꝯdõne ⁊ sic ab ipso pu
pillo ⁊ si eueniat cas⁹ pupillaris vt h pz sz ab ipso pupillo nõ pos
set relinq̃re pr̃ vltra q̃ sibi dederit. l. ab. e. C. de fideicõ. ꝯ nec ab isti
tuto. p hoc ẽt. l. in duplicib⁹ intelligẽdo eã idistĩcte ⁊ sic etiã in pu
pillo milite. Sed in cõtrariũ fortiter facit. d. l. si filius qui patri.
Itẽ qd habet in. l. si fundũ per fideicõmissum. §. fi. cũ. l. se. de leg. j.
vbi no. qd lz filius nõ põt grauari in legitima tñ bñ poterit gra
uari substitutus pupillaris qui cẽset ipsam habere ex prouisione
paterna. Nã potuisset alteri relinquere vel diminuere veniẽtib⁹
ab intestato. posses dicere qd illud dictũ ibi nõ bene pbat: qr ibi
nil dicit de legitima vñ posset intelligi qñ grauaret substitut⁹ de
aliis bonis pterea legitima obuenit ⁊ ibi a pr̃e: sed hic alia bona
nõ pcesserãt a pr̃e. Tñ rõ quã ibi tãgũt doc. ⁊ in. l. j. §. fi. de vul. et
pu. vr̃ stringere qd põt. Idẽ illa. l. si fili⁹ q patri posset adduci ad
ppositũ inquãtũ ibi ponit casus spãlis cõtra regulã. hũc articu
lũ habeo pro dubio lz Bar. ⁊ Ang. p certo videant habere ptem

affirmatiuã: sed posset dici qd si nõ habet bona tpe mortis pr̃is
ipse pupillus nõ videat nec debeat haberi respectus ad bona q̃
posset filius acquirere post mortẽ qñ relinquunt legata a substi
tuto pupillari qr a casu ⁊ a fortuna illa poterit cõtingere. fallit in
casu singulari ⁊ quodãmodo mirabili dicte. l. si filius qui patri. s.
qñ filius nõ adiuit. Nã tunc qr ex facto suo omittit ⁊ perdit here
ditatẽ paternam voluit. l. subuenire legatis factis a substituto. ⁊
forte hoc esse intelligẽdum qñ legata poterãt solui de bonis pr̃
nis si pupillus adiuisset: quia tunc videt imputandũ filio quare
nõ adiit ideo voluit. l. per hoc p̃iudicare dictis legatis. si aũt ha
beret tpe mortis tũc forte posset dici qd in dubio nõ videat habe
re respectũ nisi ad bona ppria ipsius testatoris ar. dicte. l. i dupli
cibus. indistĩncte intelligẽdo sed si expsse cõstaret qd voluisset re
spectu dictoꝝ bonoꝝ grauare forte tenebit grauamẽ p no. in. d. l.
si fundũ per fideicõmissuz. §. fi. ⁊c. ¶ In glo. qd vulgo ibi vel etiã
pone. Hec casus positio nõ differt a p̃cedẽti quo ad iuris disposi
tionẽ sed solũ quo ad hoc qr in p̃cedẽti in psona impuberis cepit
habere locũ falcidia sed in hac in psona substituti fm Ang. adde
qd si dicat esse cõtrouersia an due quarte an vna debeat detrahi
p̃cedẽs videt melior. Nã fm hãc scdaz nõ videt bona rõ colorata
quare duplex debuisset detrahi sed potius videbat qd nulla. Ex
quo pupillus cõsideratis eius legatis nõ erat grauat⁹ vltra do
drãtẽ nec similiter substitutus cõsideratis legatis ab eo. ⁊ sic vi
debat nullã debere detrahi. ar. j. §. pri. fecit qd. j. dicã post Ja. de
ra. ¶ In eadẽ gl. ibi. j. e. l. in duplicibus. nõ plz hec positio casus
Ja. de ra. ⁊ Cy. ⁊ ideo ponũt sic qd testõr instituit filiũ impuberẽ
heredẽ vniuersalẽ ⁊ ab eo legata reliqt vsq3 ad dodrãtẽ. ⁊ deinde
ipsi filio substituit et sic vsq3 ad nouem vncias: deinde ipsi filio
substituit pupillariter titium. ⁊ ab ipso substituto legata reliqt
vsq3 ad duas vncias. deinde adiuit pupillus mortuo testatore. ⁊
post aditam hereditatem decessit ipse pupillus ⁊ adiuit substi
tutus nõdũ solutis legatis aliqbus veniũt legatarii primi testa
mẽti ⁊ scdi ⁊ petũt legata. substitut⁹ vult quartã detrahere toti⁹
assis ⁊ sic defalcare legata: sz legatarii primi testamẽti dicunt hoc
nõ debere fieri: qr testator reliqt vsq3 ad dodrãtẽ ⁊ p ꝯñs remãsit
quarta. Idẽ dicũt legatarii scdi testi qr heres pupilli habet vnaz
vnciã de trib⁹ q̃ superãt ⁊ p ꝯñs plusq̃ quartã triũ vnciarũ que
rebat qd iuris. rñdet iuriscõsult⁹ p̃mittẽdo regulã vulgarẽ qd de
tabulis pr̃is ⁊ filii vna falcidia. dz detrahi cuius regule effectus
prim⁹ est ꝙ q̃uis substitutus necesse habeat p̃stare legata relicta
a pupillo tanq̃ es alienũ tñ cõtribuunt cũ legatis relictis ab eo.
¶ Scds effect⁹ est qr põt cõtigere qd nil remaneat qr q̃uis essent
bona sufficiẽtia tpe mortis tñ post aditã hẽditatẽ a pupillo sunt
diminuta. Itẽ põt cõtingere qd multũ vltra quartã retineat: qr
multũ locuples fuit hereditas pr̃is ⁊ filii. ¶ In fi. respondet taci
te obiectiõi: qr posset qs dicere qd nõ debẽt p̃stari legata vltra vi
res pr̃imonii rñdet qd veꝝ est ab ĩitio cõsiderato tpe mortis: sz ex
quo adiuit p̃stat substitut⁹ prima tanq̃ es alienũ ⁊ legata ab eo
relicta vident sub ꝯditione data in primis tabulis. ⁊ hec positio
scdm eũ bene cõcordat cũ lr̃a. Adde qd si dicam⁹ dubitationem
fuisse an due falcidie an vna debeat detrahi melior vr̃ p̃ma po
sitio gl. ¶ Sz si fuerit dubitatio an nulla falcidia deberet detra
hi tũc pcedere põt hec positio ⁊ positio scda gl. vt. s. tetigi. Et ad
uerte qr si testõr reliqt vltra dodrãtẽ a pupillo si sil'r ẽt reliqt vltra
dodrãtẽ totius hereditatis a substituto. p ꝯñs reliqt vltra vires
pr̃imonii ideo ante oĩa facta cõtributione legatorũ in primis ta
bulis ⁊ scdis reducent intra vires pr̃imonii ⁊ de quolz decidet p
rata p. l. si post missionẽ. j. e. ⁊. s. tetigi. deinde postea detrahet fal
cidia ⁊c. ¶ In ea. glo. in fi. dicit Ang. † qd opinio approbata est 15
vt per filiũ simul nõ possint detrahi due quarte hoc est legitima
⁊ trebellianica. vel legitima ⁊ falcidia debita iure institutiõis sz
diuersis tpib⁹ sic puta si filius est sub cõditione grauatus de resti
tuendo hereditatẽ. Nã primo detrahit legitima quã heres debet
habere sine onere ⁊ tpis dilatione. scdo de residuo aueniẽte con
ditione detrahit trebellianicã ⁊ ita practicat scdm euz. Adde qd
ista questio apud legistas est dubia nã videt qd nõ possint detra
hi due per istũ tex. scdo per. l. pap. §. si quis impuberes. de inoffi.
test. vbi nõ põt detrahere quartã tanq̃ arrogatus. ⁊ aliã alio iu
re sed solũ primã. Tertio per eãdẽ. l. in. §. quarta. vbi vr̃ qd suffi
ciat filio detrahere falcidiam iure substitutionis per debita iure
nature ⁊ qr in singulari vult vnã quartã detrahi ⁊ sic nõ plures.
Et ad idẽ. §. si quis cõditioni ea. l. ¶ Itẽ pro hoc qr illud qd cape
ret ex falcidia iure institutionis vel trebellianica. Istud videret
cõputandũ in debitã iure nature per. l. quoniã nouella. C. de ioff.
test. Sz in ꝯtriũ facit qr vr̃ posse fili⁹ tanq̃ fili⁹ detrahere legitimã.
Itẽ sicut alius extrane⁹ ex quo est institut⁹ detrahere falcidiã vel
trebellianicã. ergo pp duplex ius qd vr̃ ꝯcurrere in psona filii põt
duplex quarta retineri ar. l. tutorẽ. s. de his q. vt indi. ¶ Scdo p
hoc qr vr̃ spãle qñ nõ iplet volũtatẽ defuncti ꝙ solã legitimã de
trahat in aut. hoc ampli⁹. ⁊ in corpe vñ sumit. C. de fideicõmissis.
⁊ sic in cõtrariũ vr̃ ius cõe ar. s. de legib⁹. l. ius singulare. Tertio
p hoc. l. quoties. j. e. vbi in filii fit duplex detractio. Quarto p h. l.

imponenda

imponēda. ꝛ l. irritū. C. e. vbi āte oīa detrahif qḋ debef ꝛ postea detrahif falcidia vel trebellianica. ꝛ sic vr̄ qḋ primo detrahaf legitima cū censeaf filio debita. l. qm̄ in priorib᷑ de inoffi. test. ꝛ de residuo falcidia vel trebel. Super hoc fuerunt opi. vt p3 ex not. in. l. sed vt allegas hic allegata ꝛ. l. quanquā ꝛ ibi p cy. e. tit. ꝛ hic etiā per eūdē. ꝛ per glo. ꝛ canonistas. c. raynuti᷑ extra de test. Nā vna fuit opi. qḋ indistincte non possint detrahi due ꝛ hec fuit in gl. Alia ꝙ indistincte possit detrahi ꝛ hec fuit Mar. tertia fuit qḋ distinguatur an eodem tpe an diuersis veniat detrahenda. Et sic distinguatur an filius sit pure rogatus an vero sub cōditione vel in diē. ꝛ hanc sequitur glo. in. l. pap. §. meminisse de inoffi. test. S3 ꝯ istā vr̄ casus i. l. j. §. pe. ⁊. si cui plus ꝙ p. l. falci. nisi dicas qḋ aliud in patrono ꝛ aliud in filijs quibus est magis debita hereditas patris per. l. si quid legatum. §. fi. ⁊. de fal. contra istam ēt facit fm̄ Dy. q2 qñ fili᷑ grauatur pure magis grauatur ꝙ qñ sub cōditiōe vel in diē ergo magis ei d3 subueniri arg. l. eū qui. de iniur. vñ quarta fuit op. Ricar. mal. qḋ nō distiguaf an pure an sub cōditiōe fuerit grauat᷑: s3 fuerit an īstitut᷑ pure an vo sub cōditione vel in diē. Nā qñ est īstitut᷑ sub conditiōe vel in diē statim detrahitur de legitima dies vel conditio. Sed postea adueniente conditione detrahetur trebellianica. Sed eo casu quo īnstō est pura h3 legitimā pure penes se. ꝛ iterim totā hereditatē ergo nō expedit qḋ detrahat ipam legitimā. Sed ista nō tollit rōnē qḋ illud qḋ detrahef ꝓ legitima debebit cōputari in trebellianica. vnde quinta fuit opi. quā sequif Pe. Ja. de ra. ꝛ Cy. post eos qḋ duplex nō detrahaf iure detractiōis s3 iure ꝯputatiōis sic. nā aliqua sunt q̄ cōputabunf in legitimā ꝛ tñ nō in trebellianicā vt p3 in dote. l. qm̄ nouella. C. de inoffi. test. et. l. pr̄ filiā cū ibi no. ⁊. e. ꝛ C. fa. her. filiū. ꝛ sic dato ꝙ in legitimā cōputaref dos nō tñ cōputabitur in trebellianicam. Item econtra aliqua computātur in trebellianicā que non in legitimā vt fructus percepti medio tpe vt i ꝑsonis alijs ꝙ liberis ꝑmi grad᷑. l. iubemus. C. ad tre. Itē cū hodie legitīa sit tertia q̄ten᷑ pl᷑ ē i legitīa ꝙ i quarta tre. poterit retineri ar. l. j. ⁊. vi bo. rap. Et sic ea que sui natura cōputantur in legitimā ꝛ treb. respectu illoꝝ vnica fiet deductio ꝛ sic sufficiet ad vtranq3. sec᷑ respectu alioꝝ ꝛ in eo qḋ plus erit in vna ꝙ in alia fm̄ istā opi. ꝛ ad. l. tutorē. ꝑallegatā rñdēt isti qḋ ibi loquitur qñ est eadem rō. s3 hic est secus fm̄ eos. q2 illud qḋ detrahetur pro legitima necessario vr̄ cōputandū in treb. vel ecōtra. vel in falcidiā respectu eoꝝ que in vtraq3 cōputanf. Et q2 in extraneo fuit inductū de falcidia ne testm̄ destituaf. s3 qñ fili᷑ detrahit legitimā non ꝑt destitui q2 agnoscit volūtatē pr̄is. facit qḋ not. p d oct. l. ij. ꝛ. iij. C. de ipu. ꝛ alijs substi. ꝛ eodē mō si detrahit falcidiā ꝙ moderni legiste cōiter dicunt qḋ approbata est tertia opi. ꝓ decretalē ray. vt. s. tetigi post ang. Adde qḋ forte de rigore iuris ciuilis. v. opi. forte vior p rōnes supius tactas. Itē adde qḋ l3 p legistas cōiter dicaf approbata tertia opi. tñ vr̄ qḋ imo de equitate canonica sit approbata opi. Mar. qḋ indistīcte possit detrahi legitia ꝛ trebel
16 lianica ꝛ hoc voluit apte gl. in. c. ray. ꝛ ibi Joā. an. †Nā ꝛ illa rō vr̄ approbata q2 legitimā d3 posse detrahere vt fili᷑ ꝛ trebellianicā vt extraneus. ꝛ sic fingi duplici persona vt aperte probaf in. c. ray. de test. ꝛ voluit glo. Jo. an. in loco vbi. s. ꝛ sic licet lex i. d. c. ray. ꝛ. d. c. Ray. revera loquātur qñ fili᷑ fuit grauat᷑ sub cōditione si decesserit sine liberis. ꝛ pp hoc forte legiste moderni dixerūt p hoc solū approbari tertiā opi. tñ rō q̄ ponif in dicto. c. Ray. cōcludit indistincte ēt si fuerit a pr̄e rogat᷑. ꝛ sic in vtroq3 indistincte vr̄ idē dicēdū. Et iō gl. Jo. an. dicit indistīcte opi. mar. approbatā ꝛ plus d᷑ Joā. an. ibi qḋ ex quo de hoc sunt opi. inter legistas ꝛ repif vna opi. approbata de iure canonico illa est seruāda in foro ciuili ꝛ ēt in terris ipeīj p ea q̄ legunf in. c. l3 ex suscepto. de foro cōpe. ꝛ in. c. p venerabilē in. §. rōne. qui. fi. sint le. ꝛ de materia ēt tetigi in. l. coheredi. §. cū filie de vul. ꝛ pupil. ¶Et aduerte q2 eo casu quo dixi posse detrahi duas in effectu ascēdūt ad dimidiā hereditatis vt voluit gl. in dicto. c. ray. ꝛ Jo. an. ibi. Nam fiet cōputatio hoc mō q2 ꝓ legitima q̄ hodie est tertia vt in auf. nouissima. ꝛ in auf. vñ ꝛ si parēs. C. de inoffi. test. primo detrahef ꝛ sic diuidēdo hereditatem in. xij. vncias put d3 diuidi ex legali diuisiōe insti. de heredi. insti. §. hereditas. detrahentur quatuor que sunt tertia pars de. xij. ꝛ de reliqs. viij. q̄ sup sunt detrahetur quarta trebelliāica ꝛ sic duo q̄ sunt quarta de. viij. q̄ duo iūcta cū alijs quatuor detractis ꝓ legitima cōstituūt. vj. ꝛ sic dimidiā de xij. ꝛ p ꝯñs dimidiā toti᷑ hereditatis. facit qḋ no. bar. ⁊. e. l. pater filiā. §. duob᷑. Et adde ēt qḋ not. p eūdē. ⁊. e. l. qḋ de bonis. §. cum au᷑. ꝛ. §. cū fideicōmissu3. et hec no. ꝓ practica predictoꝝ ꝛc. ¶In glossa. debeat in fin. Nā fieret detractio ex vno testamēto tm̄ nō ex vtroq3. ꝯstat aūt ex vtroq3 fieri debere vt hic innuif ꝛ. ⁊. §. priorio. Et iō ang. t3 ꝑmā. Sed certe illa ēt nō vr̄ ꝑfecta q2 omnia legata ꝑnt dici debere solui vt es alienū qñ nō est opus detrahi falcidiā. l. j. C. de bo. auf. iu. pos. iō dicebat dy. qḋ relicta a pupillo soluet vt es alienū ipse substitut᷑ ex ꝑsona ipsi᷑ substituti. S3 ex ꝑsona pupilli. Et iō cū relicta a substituto cēseanf relicta ab ipso pupillo sub conditione si venerit casus pupillaris vt hic patet sicut ipse

pupillus tūc ex sui persona adueniēte casu possit detrahere quartā ita possit substitut᷑ ex ipsi᷑ pupilli ꝑsona l3 tpe vite sue pupill᷑ āteq3 eueniat ꝯditio nō possit detrahere. Et hoc de relictis a pupillo. s3 de relictis a substituto si eēt grauat᷑ ipse ex sua ꝑsona tūc posset ex sua ꝑsōa detrahere. S3 si nō ex sua ꝑsona simpl'r nec sim pl'r ex ꝑ sona pupilli. s3 demū facta ꝯmixtiōe relictoꝝ a se ꝛ pupillo tunc mixtim ex persona pupilli ꝛ sua detrahet vt. ⁊. §. primo. ¶In gl. secundum qḋ ibi sed tu dic iste casus positiones fm̄ ange. licet differant inter se non tamen in aliquo contradicunt. Nā vnaqueq3 se refert. qñ alterū p̄rimoniū fcm̄ est inops. quo casu de illo inope potest contingere nil retineri propter aliud qḋ est opulentum vnde p hoc dicit qḋ si de pauperata est hereditas patris nil de ea retinetur de hereditate pupilli que est confusa cum paterna ꝛ ecōtra si pauperata est hereditas pupilli nil retinetur de ea nomine quadrantis: quia sufficit qḋ potest retineri de paterna locuplete in qua sufficit qḋ reperitur ad quadrantē vtrarūq3 hereditatum potest etiam contingere secundum eum qḋ de neutra quicq3 retinebitur puta si vtraq3 hereditas est de pauperata ꝛ pupillus a principio habuit suā falcidiam. vnde quatenus ad sua legata pupillus tempore mortis erat obligatus. Eaten᷑ erit obligatus substitutus ꝛ sic nedum vltra dodrantem imo vltra vires sui patrimonij. Adde qḋ prosequitur suam opi. quando pupillus erat miles. ꝛ sic habebat bona tēpore mortis patris. Ite3 adde qḋ secūdū primā expōnē gl. v. nec est substitutus ꝛ versi. velut longe loquitur in eodem casu ꝛ tunc dum litera dicit in eodē casu. s. qñ solum depauperata fuit hereditas penes pupillū ꝛ tūc dum litera dicit detineat debet subaudiri vt quādo pupillus habeat quartam hereditatis paterne tempore mortis ꝛ tunc bene sequitur vel etiam vt longe plus habeat. Sed fm̄ scḋam expōne3 gl. in ver. velut longe mutat casu3 qñ hereditas pup. fuit aucta. vtraq3 tñ in se bona. ¶In gloss. super versicu. quid ergo ibi incipit secūdus effectus. imo ponitur effectus secundi effectus vt dixi in diuisiōe. ¶In ea. glo. ibi sed alias dixit hanc sequitur ang. licet dicat precedentem etia3 bonā. Sed certe melior vr̄ precedēs. Nam hec scḋa quodam mō videtur implicare ꝯdictionem. nā si d3 hr̄e quartam vtrorumq3 bonorum non bene videtur dicere qḋ de vtroq3 quadrante substituti ꝛ pupilli aliqd detrahat. Aliqualiter tamen ad hāc opi. Oldr. potest adaptari prima positio glo. ꝛ opi. Jacob. de ra. quam ibi posui. ¶Et aduerte q2 secūdū primā expōnē huius glo. quā puto verā du3 lr̄a dicit non sufficit pupilli hereditas pro legatis expone pro omnibus tam relictis a pupillo ꝙ a substituto cum patris hereditas omnibus sufficeret et ideo nō sufficit hereditas pupilli quia penes eum diminuta esset hereditas. ¶In gloss. nec mirum. ibi cum in hac parte expone in hac parte id est in hac questiōe vel in hoc casu. Et dū subdit iuris expone dispōne iuris. ¶In ea. gl. ibi non valent in testamento militis relicta etiam vltra patrimonium. Hoc verū secundum ista tpa. hodie secus si fecerit inuentarium per. l. fin. §. in computatione ꝛ. §. si prefatam. C. de iure deli. ꝛc. ¶In ea. gl.
ibi si non fiet inuentarium. †No. diligenter ex gl. qḋ heres nō cōficiēs inuētariū tenef ad legata ēt vltra vires hereditarias. ꝛ p hoc tex. i. §. si vo. hic alleg. vbi dicit qḋ ꝯplebit legata. ꝛ in auf. s3 cū testoꝛ. C. e. vbi dicit qḋ soluet solida. ꝛ p hoc ēt. §. sancim᷑. i auf. de heredi. ꝛ fal. vbi dicit ꝙ si nō facit inuētariū ꝑsumif subtraxisse res hr̄ditarias ꝛ sic qḋ tot fuerūt qḋ sufficerēt ad solu. Ray. tñ dicebat ꝙ nō tenebaf vltra vires hereditarias s3 solū ꝑdebat falcidiā. s3 ei᷑ opi. nō est vera p ꝑdicta de q ibi lati᷑ q̄ bar. ¶In ea. gl. ibi solue vt ibi. q2 hoc de legatis a pupillo q̄ ꝯtribuūf cū legatis relictis a substituto. s3 ibi legata relicta a coherede pupilli ꝛ eidē substituto nō ꝯtribuunf cū relictis ab ipo pupillo de quo dicēdū vt ibi. ¶Extra gl. tāgit bar. aliquas notabiles qōnes circa mām inuētarij. Adde ei᷑ dictis pmo circa q̄rtā qōnē inquātū pmo logf de istituto q adiuit ꝛ postea fecit inuētariū ꝛ postea ē restitutus i itegrū an ꝑsit vulgarif substituto tale inuētariū. Nā l3 dubitet tñ illa ps vr̄ va ꝙ nō ꝑsit cū pp restitutionē in integrū habeat ꝑide ac si nō adiuisset ꝛ in ꝯñs3 ac si nō fecisset inuētariū ar. l. qḋ si minor. §. restō de minori. nec ob. l. i itegrū. s. de mio. vbi remanēt salua iteri gesta. q2 illḋ veꝝ q̄ ad ea q̄ ꝯcernūt administrationem
18 ipsi᷑ hereditatis nō fauore īstituti. Scḋo adde iquātū tāgif in vij. q. †An inuētariū ꝯfectū p herede ꝑsit fideicōmissario vl' ꝛ dicit qḋ nō nisi cedaf nā vr̄ ꝙ imo ꝑsit ēt sine cessiōe: q2 ex tali cōfectiōe oriſ q̄dā exceptio ne ꝯueniaf vltra vires hereditarias ꝛ vltra dodrātē a legatarijs ꝛ sic vr̄ qḋ nō sit accessoria cessio. nā l3 eo casu quo tractaf de actiōe q̄sita ex facto heredis sit necessaria cessio vt i legib᷑ allegatis p bar. tñ sec᷑ vr̄ qñ tractaf de exceptiōe p id ꝙ habef i. l. rescriptū. §. fi. cū se. s. de pac. ꝛ p tex. i specificata materia loquēte i. l. sicut. §. j. cū ibi no. p bar. s. q. mo. pig. vl' hypo. solui. ꝛc. hāc partē etiā sequebaf dñs meus domin᷑ Joan. de caniculo ꝛc.

Si filio suo. Si duo sūt eidē pupillo pupillarif substituti quoꝝ vn᷑ vltra dodrātē sue ptis in scḋis tabulis ē grauat᷑ ali᷑ nō s3 ꝯtributiōe fcā legatoꝝ i vtrisq3 tabulis relictoꝝ repif eē grauat᷑ pōt vterq3 falcidiā retinere. ꝑ

mus tñ ex sua psõa. scõus vo ex sua psõa ⁊ psona pupilli sil' iuncta nõ ex psona alteri⁹ pdictoꝝ tm.h.d. ſm ray. ⁊ diuidit̃ i duas ptes pncipales qꝛ prio loqꝛ d subſtõ q ẽ grauat⁹ ex sua psona scõo de eo q est grauat⁹ mixti ex sua psona ⁊ pupilli. scõa ibi qd tñ dicem⁹ pria subdiuidit̃ i quatuor qꝛ prio ponit̃ thema ⁊ qſtio. scõo allegatio pro vna pte vꝫ cõtra subſtitutũ. tertio solutio qſtionis p subſtituto. quarto solutiõis rõ scõa ibi ⁊ facile. tertia ibi ſꝫ verior. quarta vt enim. Scõa pncipalis in. v. qꝛ primo ponit̃ questio. Secũdo allegatio ↄtra subſtitutũ. Tertio allegatio p subſtituto. quarto solutio qſtionis. Quinto determinat vnã qõnẽ circa pdicta scõa ibi atquin. tertia ibi rursus. quarta ibi itaqꝫ. quinta ibi huic cõsequẽs. Dy. vero dicebat qõ in versi. itaqꝫ. ponebat̃ pbatio predictoꝝ. s. qõ vtriqꝫ subſtitutus de legatis a se relictis ⁊ relictis a pupillo detrahat quartã. Sꝫ plus placet qõ est. s. dictũ. vel ſm Jac. de ra. ⁊ Ray. Hec scõa principalis põt subdiuidi: qꝛ primo ponit̃ thema ⁊ qõ. scõo respõsio qõnis. Tertio ponit̃ ipgnatio respõsionis per duas rõnes vel melius loquẽdo ↄtra suã responsionẽ. allegat seu adducit duas rõnes. Quarto cõfirmat suã responsionem. Quinto infert vnã cõclusionẽ. Sexto circa pdicta determinat vnã qõnẽ vel ponit aliã illationẽ. scõa ibi in oĩbus. tertia ibi atqn. quarta ibi rursus. quinta ibi itaqꝫ. sexta ibi huic ↄsequẽs. Adde qõ diuisio Bart. ⁊ Dy. pcedit ſm scõam expõnẽ glo. in v. in oĩbus. s. put ibi lr̃a legit̃ interrogatiue sic nõ respõdet ſꝫ scõm scõam expõnẽ dicte glo. put legit̃ lr̃a plane ⁊ sic rñdet qõni proce dit diuisio Ray. Ja. de ra. ⁊ Cy. Et cõtinuat̃ iste. §. ad pcedentẽ qꝛ. s. loquit̃ qñ vnus sol⁹ est subſtitutus. hic qñ duo ⁊c. ¶ In tex. ibi onerauerit. s. vltra dodrãtẽ portionis sibi cõtingẽtis ſm Dy. alius aũt institutus nõ erat oneratus. ¶ In tex. ibi non haberet subau. si ab eo tm̃ erãt legata relicta que a subſtituto pdicto sunt relicta: qꝛ nõ erat tanq̃ grauamẽ appositũ ipsi subſtituto qõ absorberent vires totius assis ſꝫ solius dimidie in qua erat subſtitut⁹. ¶ In tex. ibi ↄsequẽter priorib⁹. i. sequẽdo pora dicta in pcedẽti. §. ſm q̃ facta cõtributione legatoꝝ ⁊ diuisione vtriusqꝫ pr̃imonĳ si remanet quadrãs vtriusqꝫ pr̃imonĳ nõ est tractandũ de falcidia. ¶ In tex. ibi pr̃imonĳ. s. ↄtribuẽdi vt dictũ fuit in. §. qõ vulgo. ¶ In tex. ibi falcidie locũ qꝛ cõtributione facta toti⁹ pr̃imonĳ legata nõ excedũt dodrãtẽ toti⁹ assis. ¶ In tex. ibi vltra vires portionis. i. vltra dodrantẽ sue portionis seu hereditatis. ¶ In text. ibi alterũ subſtitutũ. s. grauatũ in scõis tabulis vltra dodrãtẽ sue portionis de quo pmisit. ¶ In tex. ibi. Item huic sꝫ subſtituto grauato vt. s. ¶ In tex. ibi extitisset. s. directo ex institutione vnde sicut si fuisset directo institutus in semisse ex q̃ esset grauat⁹ vltra dodrãtẽ sue portionis posset detrahere falcidiã. s. eo. l. in singulis. ita ⁊ nũc. ¶ In tex. ibi opes pr̃is idẽ q̃ fuerunt a pr̃e relicte ſm Cy. vel. j. testm̃ fcm̃ de opibus pr̃is subau. ⁊ filĳ ſm Dy. ⁊ Ray. ⁊ hec scõa expõ vr̃ pcedere. put. j. hr̃ vim ſꝫ prout hr̃ inde posset pcedere pcedẽs. ¶ In tex. vim al's est in lr̃a idẽ ⁊ tũc expõe. i. in testõ pr̃is. Sꝫ si habes vim expone essentiã ⁊ dicit vim ſꝫ simul. quo ad solẽnitatẽ. nã vna solẽnitas sufficit in testõ pr̃is ⁊ filĳ p vtraqꝫ hereditate de quo in glo. ⁊c. ¶ In tex. ibi formaꝫ subau. quo ad ordinẽ nã primo sibi deñ filio dꝫ testari. l. ĳ. §. pri⁹. vul. ⁊ pu. de quo dic vt ibi. ¶ In tex. ibi ⁊ originẽ. s. quo ad vba. ⁊ qꝛ ab eodẽ testõre ⁊ qꝛ si pr̃ vult testari filio opꝫ qõ ẽt sibi testet̃. ⁊ est sensus qõ p pdicta in effectu relicta adiecta subſtituto debẽt perinde haberi ac si relicta essent in primis tabulis. ¶ In tex. ibi subducta psona. i. nõ cõsiderata psona pu. ſm Ja. de ra. ſꝫ glo. al'r exponat. ¶ Itẽ ibi ad intellectũ instõnis subau. ſꝫ facta hic reuocatiõe nõ est dubiũ qõ ex quo isti subſtituti tenẽt locũ institutoꝝ directo ⁊ nõ p mediũ qõ grauat⁹ põt inducere falcidiã ex sua psona. ergo ⁊ iste sit̃ subſtitut⁹ ex sua psona deducet in ver. qd dicemus. ¶ In tex. ibi nõ est oneratus. s. vltra dodrãtẽ sue portionis in scõis tabulis ⁊c. ¶ In tex. ibi vltra dodrãtẽ sit subau. ⁊ ↄsideratis legat' relictis a subſtituto pdicto. ⁊ a pupillo ipsis sit̃ ↄmixtis. ⁊ aduerte qꝛ dictio in oĩb⁹ q̃ seqꝛ pt ↄstrui cũ pcedẽtib⁹ ⁊ fieri pũct⁹ post ipam ⁊ tũc dic i oĩb⁹ legat̃. s. a subſtituto a pupillo. Itẽ põt ↄstrui cũ sequẽtib⁹ ⁊ sit pũct⁹ post vbũ sit ⁊ hũc intellectũ vr̃ seq gl. sup vbo in oĩb⁹ ⁊ hũc itellectũ potes subdiuidere i duos vno mõ q loquat̃ lr̃a plane ⁊ ibi icipiat rñdere ⁊ sic determinabit in oĩb⁹ ⁊ p ẽt ipm falcidiã habituꝝ. q̃si nedũ subſtitut⁹ pcedẽs de quo in pn. §. est deñ hẽbit falcidiã ſꝫ ẽt iste. ¶ Itẽ pt itelligi interrogatiue ⁊ tũc h nõ soluet ſꝫ. j. i v. itaqꝫ ⁊ tũc subau. post vbũ sit. s. an dicem⁹ i oĩb⁹ ⁊ p ẽt ipm falcidiã habiturũ. ¶ In tex. ibi atqn. hic ponit̃ allegatio ↄ subſtitutũ ſm diuisionẽ Dy. ⁊ bar. ſꝫ ſm Ja. de ra. ⁊ Ray. ipugnat rñsionẽ pcedẽtẽ duab⁹ rõnib⁹. vel melius ↄ illã arguit duab⁹ rõnib⁹. ¶ In tex. ibi qrtã hẽat subau. ↄsideratꝫ legatis tm̃mõ relictis a subſtituto in scõis tabulis. ¶ In tex. ibi instituti cõparatio. Nã si fingat̃ institut⁹ directe i semisse in pmis tabulis nõ hr̃et falcidiã ex q̃ nõ esset grauat⁹ vltra dodrãtẽ sue portiõis cõsiderat' legat' ab eo relict'. ¶ In tex. ibi q̃ qõ vulgo. subau. i. §. pcedẽti ⁊ expone vt in glo. ¶ In tex. ibi q nõ est oneratus ſꝫ vltra dodrãtẽ sue portiõis ↄsideratꝫ tm̃mõ relictis a se in scõis tabulis ſꝫ fcã cõtributione legatoꝝ a se cũ relictis pupillo repiat̃ grauat⁹ vltra dodrãtẽ sue portiõis. ¶ In tex. ibi pp ↄfusionẽ. i. p pter cõtributionẽ legatoꝝ relictoꝝ a pupillo ⁊ a se ⁊ sic nõ est ex psona sua tm̃ nec ex psona pupilli: ſꝫ vtriusqꝫ persona simul iũcta falcidiã retinebit hic subſtitut⁹ de q̃ in h v. qd dicem⁹ de q̃. i pn. huius. §. ex sua psona detrahet falcidiã ⁊c. ¶ In tex. ibi. s. pupillo subau. soluẽti legata. ¶ In tex. ibi duob⁹. s. subſtitutis de qb⁹.

19 s. ¶ No. ex lr̃a pmo q ql's subſtitut⁹ dr̃ istitut⁹ sub ↄdõnẽ ⁊ ad h sepe allegat̃ iste tex. ⁊ sic subſtitut⁹ pupillarꝫ hr̃ pinde ac si esset istitut⁹ sub cõditiõne in testõ pr̃is vt hic ⁊. s. §. pri. ⁊. s. de vulg. ⁊ pu. sub. l. coheredi. §. cũ heres. ¶ Itẽ no. qõ ql's istitut⁹ separatim põt vti falcidia in sua pte ⁊ sic in singulis heredibus sepatim imponit̃ rõ falcidie. ⁊ ex his duob⁹ sequit̃ cõclusio prĩe ptis hui⁹. §. qõ si vn⁹ subſtitut⁹ pupilli est grauat⁹ vltra dodrãtẽ sue portiõis

20 alter nõ qõ grauat⁹ possit quartã detrahere. ¶ Itẽ no. qõ ex testamẽto pr̃is sumũt vires oĩa legata tã in pmo q̃ in scõo testõ relicta. ¶ Itẽ no. varietatẽ admittẽdã de quo tãget̃ cũ glo. ⁊ tangit̃ ẽt. s. de pcur. in cause ⁊ p Dy. de reg. iu. c. mutare in. vj. ⁊ p Dy. ⁊

21 Bar. in. l. de rebus. s. re. amo. ¶ Ultimo no. qõ stip'lõnẽ sibi iter positã qs trãsmittat ad heredes suos ⁊ ideo trãsmittit ad subſtitutũ qui heres est pupilli. ⁊ hoc facit ad. q. ſm Ange. de qua per eũ in. l. j. s. de his q̃ in testõ delẽ. ¶ Itẽ anteq̃ descendas ad glo. potes ponere casum p clariori itelligẽtia ſm Ja. de ra. ⁊ Cy. ⁊ p pmo sic in prima pte testõr istituit filiũ ipuberẽ ⁊ cũ haberet q̃draginta i bonis nihil forte ab eo legauit ⁊ idẽ impuberi subſtituit duos. s. pmũ ⁊ scõm ⁊ a pmo legauit. xx. Et sic vltra dodrantẽ sue portiõis. q̃rebat̃ an q̃rtã posset deducere. ⁊ videbat̃ qõ nõ p rõnẽ positã in lr̃a. Sꝫ ↄtrũ determinat ⁊ ei⁹ rõnẽ assignat vt pꝫ ex tex. in scõa pte. ¶ In v. qd tñ ponit aliũ casum ⁊ diuersificat in facto retẽto tñ qõ pmo dictũ est qõ testõr habebat q̃draginta in bonis ⁊ impuberẽ istituit i solidũ ⁊ ab eo legauit. xx. deinde ei subſtituit duos pupillariter. s. primũ ⁊ scõm. ⁊ a pmo legauit. xj. ⁊ sic adhuc supest q̃rta toti⁹ assis sue hereditatis ⁊ sic nõ vr̃ posse dici grauatus scõo legauit alia. x. q ſm eũ dr̃ grauatus cũ habeat ẽt soluere x. de relictis a pupillo ⁊ pmus alia. x. ⁊ postea primus. x. ex sua psona ⁊ deinde scõs alia decẽ ⁊ sic portio sua grauata. Et queritur an põt detrahere. ⁊ ſm diuisionẽ Dy. argue p ⁊ ↄ. ⁊ postea determinat ſm diuisionẽ Ja. statim determiat. Sꝫ ista positio quã sequit̃ Cy. in hac scõa pte nõ pl's qꝛ neuter pdictoꝝ est grauatus ex sua psona. Sꝫ demũ fcã cõtributione vt patere pt intuẽti. Jõ melius põt poni qõ a pupillo solũ. x. fuerũt relicta ⁊ a primo fuerũt relicta. xx. In scõis tabul' ⁊ sic ipse fuit vltra dodrãtẽ sue portiõis grauat⁹ vbi nõ esset grauamẽ si vn⁹ sol⁹ esset subſtitut⁹ ẽt ↄsideratis relictis a pupillo: qꝛ solũ legata essent. xxx. ⁊ remanerẽt. x. q̃ sunt legata de q̃dragita. Itẽ pone qõ a scõo legauit qndecim in scõis tabulis ⁊ sic in effectu iste scõs dꝫ hr̃e dimidiã de q̃draginta ⁊ sic. xx. ⁊ sic nõ est grauat⁹ vltra dodrãtẽ sue portiõis inspectis legatis ab eo relictis in scõis tabulis ſꝫ facta cõtributione dictoꝝ legatoꝝ cũ relictis a pupillo q̃ sunt. x. quoꝝ dimidia tãgit ipsuꝫ scõm ⁊ sic in. v. bene repit̃ grauat⁹ vltra dodrãtẽ qꝛ i. xx. i tota sua portione. ⁊ iste vr̃ verus intellectus lr̃e. ⁊ aduerte qꝛ in casu predicto prim⁹ repit̃ grauat⁹ in. xx. ex sua psona. ⁊ in. v. ex psona pupilli ⁊ sic in. xxv. ⁊ sic in. v. pte vltra vires sue portionis. ⁊ sic. v. pars sue portiõis primo loco decedit vt sic reducant̃ itra vires pr̃imonĳ ⁊ sic ad quãtitatẽ viginti. ⁊ sic postea de talib⁹ vigiti detrahet quartã. facit. l. s. post missionẽ. j. e. ¶ Itẽ aduerte qꝛ Ang. h pmo sũmauit tex. vsqꝫ ad vsi. qd tñ. Scõo illũ vsi. huic ↄñs ⁊ al'r vr̃ intelligere v. qd tñ dicem⁹ q̃. s. sit dictũ. Nã primã ptẽ sic summat si vn⁹ ex plurib⁹ subſtitutꝫ pupillariter in tabulis pupillarib⁹ grauat̃ vltra dodrãtẽ ex sua psona icludere põt falcidiã ẽt quã nõ potuit ipe pupill⁹ nec ẽt potuisset vnic⁹ subſtitut⁹. h.d. ſm eũ. et differt istud principiũ a. §. pcedẽti ſm eũ in trib⁹. primo qꝛ i pcedẽti fuit vn⁹ subſtitut⁹. hic duo. Scõo qꝛ in pcedẽti ſm vnã casus positionẽ habuit locũ falcidia in psona pupilli hic nõ. Tertio qꝛ bõa fuerũt diminuta post mortẽ testãtis hic nõ. Sꝫ in eodẽ statu mãserũt v. aũt qd. tñ sic sũmabat. Si alter ex subſtitutis pupillo non grauat̃ in tabulis pupillarib⁹ vltra dodrãtẽ ⁊ legata a pupillo relicta nõ sunt p ipm soluta p dimidia illoꝝ legatoꝝ ⁊ p legatis a se relictis q̃ ↄtribuunt̃ cũ dicta dimidia nõ verat̃ in solidũ. i. vsqꝫ ad dodrãtẽ dimidie hereditatis pr̃ne ⁊ pupillarꝫ. ⁊ sic de vtraqꝫ hereditate falcidiã detrahat. ⁊ differt iste v. ſm eũ a pn. hui⁹. §. qꝛ s. subſtitut⁹ fuerat grauat⁹ i sua dimidia in testõ pr̃no qõ grauamẽ successiue descẽdit in subſtitutũ. vñ in casu pcedẽti subſtitut⁹ detrahit falcidiã ex sua psona tm̃. hic pmo ex psona pupilli deinde ex psona sua vt sic hẽat q̃rtã toti⁹ dimidie ⁊ iste est ver⁹ itellect⁹ ſm eũ iõ aũt ex psona sua ẽt deducit̃ falcidia qꝛ pp ↄtributionꝫ legatoꝝ iuenit̃ ẽt se grauatũ in hẽditate pupilli ⁊ h voluit gl. ſm eũ dũ dixit q h detrahẽdi forma est i subtilitate nõ in vtilitate et dicit verũ ſm q vtroqꝫ casu detrahat̃ quadrãs hẽditatis pr̃ne ⁊ ẽt pupillarꝫ. sola aũt dr̃ia ↄsistit in h qꝛ vbi subſtitut⁹ est grauat⁹ in tabulis pupillarib⁹ nõ pupill⁹ in testõ pr̃no falcidia capit initiũ ab ipo subſtituto. vbi vo pupill⁹ est grauat⁹ i testõ pr̃no ⁊ subſtitut⁹ nõ vltra dodrãtẽ tñ facta ↄtributiõe legatoꝝ oĩm inuenit̃ grauatus

grauatus vltra dodrantē totius assis detrahit falcidiā primo ex psona pupilli qui fuerat grauat⁹ vltra suā in dodrāte. deinde detrahit ex psona sua ex eo q2 ꝑpter cōtributionē etiā in hereditate pupilli inuenit se grauatū vltra dodrantē ⁊ hunc intellectū etiā ꝓsequit̄ ꝑsertim in versi. itaq3. ſup versi. vt substitut⁹ vbi addit. s. detrahit falcidiā incipiēdo a persona pupilli grauati ⁊ deinde ex sua vt sic habeat quadrātē vtriusq3 hereditatis l3 aliter loquat̄ super ver. itaq3. Nā ibi dicit q ibi ponit̄ determinatio qōnis ꝑ substituto q̄ talis est q substitut⁹ ꝑ parte onerat⁹ vltra dodrātē sue partis detrahit falcidiā p̄io ex psona sua. deinde ex psona pupilli l3 pupill⁹ dū vixerat nō potuerat tractare de falcidia: q2 nō fuit grauat⁹ vltra dodrātē hereditatis p̄ne. S3 puto q errauerit sup ver. itaq3. Itē etiā aduerte q iste su⁹ intellect⁹ nō vr̄ bon⁹ primo q2 lr̄a in hac scōa parte vr̄ loq qñ pupillus nō fuit onerat⁹ ex sua psona vltra dodrantē nec sil̄r substitutus ex sua psona. S3 demū facta cōtributione oīm relictorū a pupillo in primis tabulis ⁊ ab eo in scōis vt. s. dixi. ꝑterea fm eū duplex falcidia detrahet̄ in testamēto patris ⁊ filij qō est cōtra. §. qō vulgo. ⁊ ꝑ hoc nō vr̄ etiam posse bene cōgrue intelligi. §. qō vulgo. nec iste. §. qñ pupill⁹ habebat p̄rimoniū tpe mortis testōris et si esset tale p̄rimoniū in quo haberet locū falcidia nā nec tunc videret̄ sequi q duplex falcidia sit ponēda. Nā finge qō pupill⁹ sit grauat⁹ vltra dodrātē bonorū p̄rnorū. Nā in illis habebit locū vna falcidia ⁊ sil̄r si substitut⁹ pupillaris erit grauat⁹ vltra dodrantē pupillariū sil̄r necessario detrahet aliā falcidiā ex eis ⁊ sic erūt due falcidie et duplex falcidia locū h3 ⁊ sic de mēte hui⁹ text. nō est loq in tali casu vt dixi. s. prime. Tene ergo positionē casus quā. s. posui tanq̄ veriorē ⁊ magis lr̄e cōformē. ¶ In gl. opes p̄ris ibi post sibi ⁊ postea filio. hoc verū qñ fili⁹ exheredat si aūt instituat est dubiū. An hec forma necessario sit seruāda de quo in. l. ij. §. prius. s. alle. ¶ In ea. gl. ibi s3 pro dimidia. Nā pro dimidia legatorū relictor̄ a pupillo solū tenetur ex quo duo sunt sibi pupillo equaliter substituti. ⁊ itelligūt ista verba fm opes ⁊c. Ad ꝓbandū q testm̄ p̄ris ⁊ filij capit vim formā ⁊ originē a testō p̄ris: ⁊ q2 fit cōtributio oīm legatorū sicut si essent in vno testō relicta sic bn̄ ꝓbat̄ q plures substituti pupillo sunt habēdi ꝑ institutis. vt hic p3. vel dic fm eū q lr̄a vult dicere ꝑ hec verba q queādmodū in rōne legis falcidie quātitas bonorū ⁊ distributio legatorū capiūt originē ac si legata data essent in primis tabulis. ita sunt substituti reducēdi ad intellectū substitutionis. ¶ In ea. gl. in fi. nec ob. j. eo. l. p̄r. §. fi. vbi ēt qñ sunt duo fit oīm cōtributio: q2 ibi erāt duo pupilli l3 vn⁹ tm̄ ipsis substitutus. hic aūt duo erāt substituti vni pupillo. ¶ In gl. existat ibi in subtilitate. subau. nō in vtilitate fm dy. Aliq habēt tñ ēt hoc verbū in gl. nā vterq3 detrahit in effectū. S3 vnus ex psona sua tm̄ cōsiderata. alter mixtim ɔsiderata sua psona ⁊ pupilli. ¶ In ea. gl. in fi. sol. q ibi ex varietate resultat cōtrarietas se impediēs: q2 circa eandē personā ⁊ circa eundē: l3 hic nō resultabat ex varietate ɔ̄rietas saltē se impediēs nec sil̄r in. §. l3 nec impuberis. q2 est circa diuersas personas ⁊ est potius varietas q̄ ɔ̄dictio fm Dy.

32 **Quesitum.** Legata relicta a pupillo in p̄mis tabulis ⁊ a coherede sibi substituto in scōis debent ɔtribui: sec⁹ si ab vtroq3 in primis tabulis sint relicta ⁊ in relictis ab eo in diuersis partib⁹ instituto contributio semp fiet. h. d. Et quatuor sunt partes. Nā primo ponit̄ qō. scōo vna determinatio in qua d3 fieri ɔtributio. Tertio alia in q̄ cessat ɔtributio. Quarto ponit vnū casum q p̄dictis videbat̄ silis ⁊ non est fm Bar. vel fm Cy. ⁊ Ray. rn̄det tacite obiectioni q̄ fieri poterat de casu nō simili q silis videbat̄. scōa ibi dixi. tertia ibi sed legata. quarta ibi ⁊ aliā. ¶ Et p̄mitte ad euidentiā fm Cy. p̄io q substitut⁹ vr̄ sub cōditione institut⁹ ⁊ legata ab eo relicta ⁊ vident̄ in p̄io testō relicta sub cōditione vt. s. in. §. qō vulgo in fi. §. ij. q in singulis heredibus separatim est habēda rō legis falcidie. j. eo. l. in singulis. Tertio qō institut⁹ ꝑ parte pure ⁊ ꝑ parte sub ɔditione vt in toto institut⁹ pure. s. de here. insti. l. si qs ita scripsit. Sed hoc intellige qñ nō h3 coherede. vel si h3 demū qñ euenit cōditio vt ibi no. ¶ Itē p̄mitte q due sunt regule vulgares vna est q in tabulis patris ⁊ filij vna falcidia locū habeat ⁊ de hac loquat̄. §. qō vulgo. s. ea. l. alia est q in singulis heredibus rō legis falcidie locū h3 ⁊ de hac loqt̄ hic. j. eo. l. q in singulis. Et differt iste. §. a p̄cedēti: q2 hic pupill⁹ fuit insolidū institut⁹ l3 ꝑ parte ⁊ coheres sibi fuit datus substitut⁹. S3 in p̄cedēti pupill⁹ fuit insolidū institut⁹. Itē aduerte fm Dy. ⁊ Ray. q p̄io loquit̄ qñ a cohr̄de pupilli nil est relictū in primis tabulis. Sed solū in substōne pupillari ⁊ sic in scōis et filio in primis. Scōo qñ nil fuit relictū in scōis tabulis. S3 solū a pupillo in primis ⁊ ab ipō coherede pupilli. ⁊ substituto pup. sil̄r solū in primis. Tertio qñ sunt relicta ab vno ⁊ eodē qui ex varijs partib⁹ fuit istitut⁹. scōa ibi; l3 legata. tertia ibi: ⁊ aliā. ¶ In text. ibi rōnē separandā subau. in. l. in singulis. j. eo. nō eīn loquit̄ de regula vulgari de quo in. §. qō vulgo. ¶ In ter. ibi q̄ p̄r a filio. s. instituto. ¶ In ter. ibi substituto. s. coherede vel nō coherede pupilli: q2 nō est vis quantū ad hoc. ¶ In ter. ibi subjciant̄. i. simul debeant cōmisceri ⁊ cōtribui per regulā. §. qō vulgo. s. e. ⁊ dic q substituto reliquit. s. in scōis tabulis. ¶ In ter. ibi extero. i. extraneo vt in gl. j. a coherede pupilli q erat extraneus. etiā intellige data instōne ipsi⁹ extranei non aūt in scōis tabulis. ¶ In ter. ibi ceteris. s. relictis in primis tabulis a pupillo ⁊ sic ab vtroq3 solū i primis tabulis fuerūt legata data ⁊ intellige qñ portio pupilli grauata defert̄ portioni coheredis eiusdēq3 substituti nō grauate secus esset si nō grauata grauate accederet. j. l. q fundū. §. filiū. versi. q si extranei ⁊. s. eo. l. j. §. si coheredis fm Dy. ¶ In ter. ibi portionē suā habeat. s. integrā ⁊ forte supest sibi multū vltra dodrātē sue portionis. No. tria q̄ patēt ex lr̄a ⁊ cuilibet p3 rō p tria p̄ia euidētialia. ⁊ tria p̄dicta collige etiā ex summario quē ponebat hic ray. ⁊ sic legata relicta a pup. instituto in primis tabulis ⁊ a coherede substituto in scōis debēt cōtribui. relicta vero a pupillo in primis ⁊ a coherede substituto similiter in primis debēt cōtribui si portio grauata ex pupil. exp̄sse defert̄ nō grauate ⁊ legata relicta ab herede in diuersis ptib⁹ instituto debēt cōtribui sicut si semel tm̄ fuisset institut⁹. h. d. fm eū anteq̄ veniā ad glo. q2 gl. examinat scōam partē hoc est ver. l3 legata ⁊ nō primā in versi. dixi ⁊ vr̄ illi p̄ie obstare. l. q fundū. §. q filiū. j. eo. ver. si vero pri⁹. sol. fm Ray. ⁊ Dy. q ibi nulla legata fuerūt relicta i tabulis pupillarib⁹. S3 solū a pupillo ideo nō est de cōtributione tractādū ⁊ iō ibi substitut⁹ siue sit coheres siue nō detrahit falcidiā ex psona pupilli qui fuit grauat⁹ vltra dodrantē ⁊ hoc si adiuit ipse pupillus. ⁊ sic ex ipsi⁹ psona cepit posse detrahi falcidiā ideo ptātē detrahēdi trāsmittet ad substitutū heredē eius sec⁹ si ipe repudiasset: q2 tūc substitut⁹ veniret ex tacita vulgari iō indistincte fieret ɔtributio portionū siue portio grauata accedat nō grauate siue ecōtra q2 tunc perinde est ac si partē habeat pure parte sub cōditione vel pinde ac si ɔditiō aliter sit vocat⁹ insolidū qñ nō esset coheres. Et ꝑ hoc nō ob. l. q si alterutro. q2 ibi loquit̄ qñ portio grauata accedit nō grauate ꝑ ius accrescēdi de quo ibi meli⁹ hoc p̄misso descēdo ad glo. magnā q̄ tāgit scōam partē. In glo. nō oportere ibi. fm hug. hec solutio vera ⁊ cōiter tenet̄ ⁊c. ¶ In ea. glo. ibi nō erat institutus. in hoc bene dixit Jo. l3 nō simpliciter inquātū indistincte dixit nō fieri cōtributionē portionū per. §. coheres. j. alle. ¶ In ea. gl. ibi. §. coheres in prin. ⁊ est rō huius primi casus q2 perinde h̄r ac si ea q̄ in substitutiōe relinquūt ab ipso pupillo in institutiōe sub ɔditione fuissent relicta vt. s. qō vulgo in fi. S3 si ab eo qdam pure quedā sub cōditione relinquūt̄ cōstat oīa cōtribui vt. s. eo. l. j. §. interdū. j. e. l. in quātitate. §. sed ⁊ si legata. ergo nimirū si relicta a pupillo in institutione cōtribuūt̄ cū relictis a substituto in pupillari substitutione fm Dy. ⁊ Ray. l3 an isto casu portio coheredis ⁊ substituti nō grauata in institutione cōtribuet̄. Qō vr̄ dicēdū p. l. coheredi. §. coheres hic allegata ⁊ hoc sequit̄ etiā ray. qō est valde no. Nā videbat̄ qdā perplexitas si eīn cōsideram⁹ relicta legata a pupillo i institutiōe pupillari illa nō vident̄ cōtribui vt hic ⁊ in ver. sed legata. S3 si cōsideram⁹ relicta ab ipso coherede in substōne pupillari bene ɔtribuunt̄: vñ forte potuisset dici q l3 cōtribuerent̄ legata relicta in pupillari substōne cum relictis a pupillo tñ facta dicta ɔtributione portio coheredis ꝑficeret solū legatis relictis i pupillari substōne tñ ɔ̄riū determinat dy. ⁊ ray. vt p3 ex p̄dictis: q2 oībus ꝓdest ex quo dicta legata simul cōmiscētur ⁊ sic in ɔ̄nam legata a pupillo augent̄ ꝑpter legata relicta in pupillari substōne. ¶ In ea. gl. ibi nō fit cōtributio vt p3 hic ⁊ in ver. l3 legata. ⁊ est rō hui⁹ scōi casus: q2 in singulis heredib⁹ separatim tractat̄ rō legator̄ ⁊ legis falcidie. j. eo. l. in singulis l3 vni⁹ heredis portio ex postfacto deuoluat̄ ad aliū iure accrescēdi vel ex pupillari substōne qñ portio grauata accedit nō grauate. l. j. §. si coheredis. ⁊. §. si coheredē cū ibi no. s. eo. ⁊. j. eo. l. q fundū. §. q filiū. ij. rn̄so. S3 aduerte q2 ob. p̄dictis ⁊ vr̄ q etiā in hoc scōo casu cōtributio fieri debeat. Nā si cōstat q si ꝑ parte pure ꝑ parte sub ɔditione institutor oīa a me relicta ɔtribuūt vt i vltimo rn̄so huius. §. l3 vbi ꝑ pte istitutor pure ⁊ ꝑ pte substitutor pupillariter pupillo coheredi. In pte sua videor sub ɔditiōe istitui in dicta pte in q̄ substitut⁹ sum pupillariter. l. coherede. §. coheres. de vul. ⁊ pu. ergo vr̄ q etiā hoc casu debeat fieri cōtributio. S3 rn̄de fm Dy. et Ray. q qñ institutor ꝑ pte pure ꝑ pte sub ɔditiōe verū est ɔtributionē fieri oīm relictor̄. s. a me ⁊ ita loquit̄ ɔ̄riū. S3 hic tractat̄ de cōtributione fiēda legator̄ relictorū etiā ab ipubere in instōne et relictorū a me coherede ipuberis sil̄r i instōne q̄ q2 separati ab initio aduersis heredib⁹ relinquunt̄ ex postfacto nō fit cōmixtio cor̄ l3 vni⁹ portio grauata nō erat. Et alteri⁹ grauata q̄ est pupillar̄ defert̄ cū institut⁹ vti debeat eo iure q̄ vti poterat pupill⁹ in cui⁹ locū ius ⁊ ptē succedit ⁊ pupill⁹ iā ceperat posse detrahere q2 adierat: ergo ⁊ substitut⁹ ex ei⁹ pupilli psona detraheret. d. l. q fundū. §. q filiū. ver. si vero pri⁹. ¶ In ea. gl. ibi fit ɔtributio ⁊ est rō hui⁹ tertij casus: q2 ex q̄ coheres pupilli est ipsi pupillo substitutus habet̄ pinde ac si ipse coheres esset ꝑ parte pure ⁊ ꝑ pte ꝑ q̄ est substitut⁹ pupillariter fuisset institut⁹ sub ɔditione. q̄ casu indistincte fieret ɔtributio in legatis ab eo relictis vt hic i vltia pte. ¶ Vltio ɔ̄ istū ter. in ṽ. l3 legata vr̄ facere fortiter. l. p̄r. §. duob⁹ in. j. rn̄so. j. ē potes dicere p̄io q debeat itelligi ibi qñ portio nō grauata acce

dit grauate. vel qñ est dubiũ vt q2 simul deferunt ideo fit ibi cõtributio. hic qñ grauata accedit nõ grauate. vel serno potes dicere qd hic portiones deferunt diuerso iure vna iure institutiõis alia iure substitutiõis pupillaris ibi at ambe deferunt eodẽ iure s3 substitutionis. Ideo ibi facilius fit cõtributio ⁊ hãc so. voluit ibi glo. ⁊ Bar. Sed pro primo vr casus in. d. l. q fundũ. §. q filiũ vere. eadẽ iũcta glo. ibi cũ eo. qd ẽt ibi pcedit tene qd placet. ⁊ adde qd illud qd d2 qñ nõ grauata accedit grauate h3 ẽt locũ qñ min⁹ grauata accedit magis grauate vt est casus singularis cũ ibi not. per glo. ⁊ Bar. in. l. qui fundũ. §. fi. j. e. ⁊ adde etiã qd l3 dixerim post Ang. in. l. j. §. id qd. s. e. qd vbi portio accedit portioni p ius non decrescẽdi qd fit cõtributio indistincte. tñ Bar. tenuit cõtrarium in. d. l. qui fundũ. §. fi. q2 vbi portio transit ad aliũ per ius nõ decrescẽdi trãsit sine onere. l. j. §. si vero nõ omnes. C. de cad. tol. ⁊ credo q verũ dicat qñ tractat de pprio iure nõ decrescẽdi vt plures erãt cõiuncti re tm̃. S3 ang. appellauit ius nõ decrescẽdi qñ vna portio deferẽ pure alia sub 9dõne. S3 ĩpropriẽ ẽ locut⁹ q2 ibi nõ ẽ pprie ius nõ decrescẽdi nec ius accrescẽdi. l3 vocat ex expssa volũtate testõr. ⁊ poti⁹ late dici pt accresceẽ ex q̃ litate erat substitut⁹.

Si quis exheredato. Relicta ab istituto in primis tabulis ⁊ ab eodẽ substituto i scdis filio exheredato debẽt cõtribui. h. d. et differt

23 iste. §. a pcedẽtib⁹ q2 loquit in filio exheredato. s. istituto. ¶ † No. qd filio etiã exheredato põt pupillariter substitui ⁊ est rõ q2 pupillaris substõ fauore filij vt habeat heredẽ ex testõ de quo in. l. ex trib⁹. s. de inoffi. test. ¶ No. qd a substituto exheredati ita demũ põt relinqui qñ ipse idẽ fuit institutus. al's sec⁹ de quo. j. eo. l. qui fundũ. §. qui filios ⁊c. ¶ In glo. ex pupillari ibi al's nõ valeret: l3 dubiũ est an hoc casu solũ valebãt vsq3 ad vires hereditatis paterne an ẽt vltra vires hereditatis pupillaris nõ reperio hñ hoc tactũ sed vr dicẽdũ qd vsq3 ad vires hereditatis pr̃is q2 limitata cã limitatũ d3 pducere effectũ. l. ita aũt. in pñ. s. de admi. tu. l3 cã pter quã põt relinquere a substituto exheredati est pter pr̃nã sibi delatã vt hic p3 ergo ⁊c. In cõtrariũ vr tex. scdm vnã lec. in. l. si filius q patri. s. de vulg. ⁊ pu. substi. vbi pupillus exheredatus soluit legata in tabulis pupillaribus ẽt si non habeat pr̃nã. Sed illud est speciale in casu illo qñ substitut⁹ repudiauit pr̃nã vt sic graueẽ vt satisfiat de bonis pupillarib⁹. vel forte illa lec. nõ est bona ipsam tñ ibi sequit Bar. vñ ipsam tenẽdo op3 recurri ad pcedentẽ solõnẽ ⁊ sic al'r regulari nõ tenebit. ⁊ p hoc facit q2 fm ista tpa nõ habebat rõ bonox q adqreret pupill⁹ post mortẽ ad 9modũ legatariox. l. in duplicib⁹. j. e. ⁊. s. e. §. qd vulgo. ⁊ hoc ẽt hodie nõ reperit imutatũ. Et dixit hic Ang. qd a substituto exheredati si nõ est institut⁹ in pmis tabulis oĩno legeẽ inutiliter ẽt si p mediã psonã bona pr̃is ad pupillũ exheredatũ pueniãt ⁊ hoc satis p hat p. d. l. q fundũ. §. q filiũ. l3 nõ alleget. Idẽ dicit si istitut⁹ ⁊ substitutus pupillo exheredato pcedat pupillo. ⁊ sic non potuerit de pupillari tractari ⁊ eidẽ istituto ⁊ substituto pupill⁹ succedat. nã ad hoc pupillus exheredatus legata relicta in scdis tabulis non pstabit. l. fi. de le. iij. iũcta gl. l3 qdã in hoc vltimo 9tra ⁊ male ⁊c.

Si debitor. Põt testõr debitorẽ heredẽ instituẽdo grauare vt falcidiã sibi cõpẽset i debito. h. d. ¶ In tex. ibi exceptiõis. pdtes expo nere. i. replicatiõis quã faciũt legatarij 9 heredẽ excipiẽtẽ 9 eos de falcidia pp debitũ suũ qd tanq̃ es alienũ deducere volebat. quo deducto apparebat locũ esse falcidie. ¶ No. ex text. vltra summariũ pmo qd l3 vbi creditor succedit debitori extinguatur debitũ p cõfusionẽ. l. debitori. C. de pac. tñ nõ extinguebaẽ quo ad effectũ quo min⁹ põt ipse creditor heres in rõne falcidie imponẽda tale debitũ tanq̃ es alienũ deducere nisi testõr expsse hoc phibuisset. ad idẽ. C. e. l. iponẽda. ⁊. l. irritũ. h' idẽ est dicẽdũ si fecit inuẽtariũ. l. fi. §. in cõputatione. C. de iure deli. al's si nõ fecerit inuẽtariũ ex toto extingueret ẽt si testõr nil dixisset p id qd habeẽ in aut. l3 cũ testõr. ⁊ in corpe vnde sumit. C. e. ¶ Itẽ no. hic casum in quo testõr põt phibere falcidiã ẽt fm iura digestox regulariter 9 vt. j. e. l. qd de bonis. §. j. ¶ In glo. volũtas ibi speciale est ⁊ est rõ specialitatis: q2 hic de rigore creditũ erat extinctũ per aditionem ideo voluit. l. qd tũc posset falcidia cũ tali debito cõpensari. secus vbi nõ fuisset extinctũ vt q2 esset debitũ tertij nõ testõris. l. pr̃ filiã. j. e. ⁊. l. cũ pr̃. C. de iur do. ⁊ qd ibi d2 p cy. ¶ In ea. gl. ibi. §. qd aũt ⁊ meli⁹ in. l. in testõ. C. e. ¶ In ea. glo. ibi inspecto iure cõi. subau. qd vult falcidiã posse detrahi etiã testatore inuito. l. titio. j. eo. ⁊c.

Si tacitum. Si seru⁹ vel filius accõmodat fidẽ de restituẽdo nõ capaci nõ ob. hoc puaẽ falcidia. h. d. ⁊c. ¶ In tex. ibi seru⁹. s. cũ libertate institutus ⁊ grauat⁹ legatis. ⁊ iter cetera accõmodauit fidẽ de restituẽdo aliqd incapaci. ¶ No. qd accõmodare fidẽ tacite de restituẽdo aliqd nõ capaci nõ censeẽ esse delictum atrox. Ideo excusaẽ seru⁹ ⁊ filius in ptãte al's secus esset de quo in l. liber hõ. s. ad. l. aql. quid aũt fiet de eo qd d3 taliter restitui nõ capaci hr̃ in. l. j. j. de iure fi. q2 d3 cõfiscari vt ibi p3: tñ in casu isto con fiscabiẽ sine piudicio falcidie q̃ remanebit penes heredẽ. al's aũt si nõ fuisset filius vel seruus sed extraneus qui tacite fidẽ accõmodasset nõ posset falcidiã retinere: imo etiã illa cõfiscareẽ. facit. l. in fraudẽ. §. fi. s. de his qui. vt indig. ¶ In glos. patris. ibi. l. diuus. subau. a 9trario sensu. ⁊ melius facit. e. tit. l. impuberẽ. §. j. ⁊c.

Summarium.

1 ¶ Diuortium olim illicitum nunc autem illicitum est.
2 Falcidia nõnunq̃ pro trebellianica ponitur.
3 Testator disponere nequit vt debitum heredi in falcidiam compensetur.
4 Testator falcidiam ex alieno testamento detrahi prohibere põt.
5 Portio obueniẽs abintestato legata super alia portione relicta non auget.

Pater filiam. Que extra cãm testamẽti capiunẽ i falcidiã vel trebellianicã nõ imputanẽ. h. d. ⁊c. ¶ In tex. ibi serta. s. sue partis ⁊ sic p hoc non habebit falcidiã que est q̃rta. ¶ In tex. ibi falcidie. i. trebelliãice cũ fuerit rogata de fideicõmisso vñ vt. s. p3. facit. l. iubemus. C. ad treb. ⁊ qd no. glo. in aut. vnde si parens. C. de ioffi. test. ¶ In ter. ibi repetisset subau. q2 nullo modo

1 petierat fm vnũ intellectũ q est ceteris clarior. ¶ † No. qd fm iura ista licitũ erat diuortiũ inter virum ⁊ vxorẽ. hodie iure codicis nõ est licitũ nisi in certis casibus de quib⁹ in. l. cõsensu. C. de repu. ⁊ hoc de iure ciuili. S3 de iure canonico ⁊ diuino qd preualet in causa m̃rimonij vt no. glo. insti. de gradibus. §. fi. ⁊. l. celebrãndis C. de nup. ⁊ insti. de nup. in pñ. nõ est licitũ diuortiũ: q2 quos de⁹ cõiunxit hõ nõ separet vt in. c. ij. extra de trãsla. pla. ⁊ in. c. gaude

2 mus. extra de diuor. ⁊ no. in. l. diuortio. s. de neg. gest. ¶ † Itẽ no. qd interdũ falcidia ponit p trebellianica sup quo vide glo. i aut. vnde si parẽs. C. de inoffi. testa. ¶ Itẽ no. qd dos nõ d2 esse in pr̃imonio pr̃is l3 poti⁹ mulieris de q̃ in. l. j. in fi. ⁊. l. fi. C. de colla. do.

3 ⁊. l. iij. §. l3 vtrũ. s. de minorib⁹ vbi p glo. ¶ † Ultimo not. qd non põt testõr disponere qd debitũ heredi per tertiũ in falcidiã cõpẽseẽ ad idẽ. l. cũ patrẽ. C. de iure do. sec⁹ qñ est debitũ pprĩũ testãtis vt. s. e. l. si debitor. ¶ In glo. si pr̃ ibi sic qdã. s. ponũt casum. ⁊ hãc lec. sequit glo. in. l. si cũ dotẽ. §. si pr̃. s. so. ma. Sed nõ vr̃ bona nec cõiter teneẽ p id qd sequit in glo. ¶ In ea. glo. ibi pmo casu trãsmittit. hoc vr̃ falsum p. l. si marit⁹. §. si volũtate. s. sol. ma. vbi etiã si lata sit s̃nia nõ impedit cõsolidatio nec ob. §. ⁊ hoc ex rei. q2 d3 intelligi de actione q̃ 9petebat fm antiquissima tpa ante iura digestox vt etia3 tetigit Bar. hic ⁊. l. ij. §. nec cogit. s. so. ma. imo plus vr ibi dici qd actio ex stipulatu indistincte trãsibat ad heredes pr̃is: l3 actio rei vxorie nõ etiã si lis esset cõtestata. Et aduerte q2 iste tex. ⁊ questio glo. pcedũt qñ actio erat cõis pr̃is ⁊ filie vt q2 pater nõ fuerat stipulat⁹ vel si fuerat stipulat⁹ simpl'r dotẽ reddi. ⁊ sic intelligebaẽ stipulat⁹ sibi ⁊ filie facit. l. si cũ dotẽ fm vna3 lec. s. so. ma. ¶ Idẽ si fuerat stipulatus sibi ⁊ filie reddi. nã etiam tunc actio est cõis patris ⁊ filie. l. vxorẽ. §. testõ. s. de lega. iij. ⁊ no. Bar. in. d. l. si cũ dotẽ. in. ij. questione. ⁊ istis casibus morte patris cõsolidaẽ actio in filiã etiã si lis fuerit cõtestata per patrẽ ⁊ de voluntate filie per ea que habenẽ in. d. l. si marito. §. si volũtate. ⁊ in §. videam⁹. C. de rei vxo. act. Si aũt pater stipulatus fuisset reddi tũc appropriasset sibi actionẽ. l. quoties. s. so. ma. ⁊. l. auia. ⁊. l. cũ a socero. C. de iure dotiũ. ⁊ plene p Bar. in. d. l. post dotẽ. in. ij. questione ideo tũc nõ cõsolidareẽ in filiã morte patris nisi in casibus positis in. l. fi. C. cõ. vtri. iud. q. l. est singularis fm Bar. ⁊ Angetñ tũc posset testõr disponere cõpẽsari vt ibi lr̃a vr innuere q̃ vult solũ in casibus ibi positis dotẽ esse precipuã mulieris qñ testator nil disposuit. ⁊ p hoc patet qd hec. l. solũ loquit eo casu quo actio de dote erat cõis pr̃i ⁊ filie ⁊ sic fuerit 9solidata in filiã morte patris. ¶ In ea. glo. in fi. Ang. vr hic dicere hoc verũ nisi in casib⁹ ibi positis. s. qñ extranei essent istituti vel etiã filij qui ex paterna substãtia titulo lucratiuo tãtũdẽ pcepissent. S3 certe hoc dictum suũ nõ vr pcedere in casu huius. l. in quo testõr disposuit qd fiendũ de dote dictũ aũt suũ procederet qñ testator nil de dote disposuisset. quo casu loquit. d. l. vt ex casu eius patet. ⁊ ex pdictis 9cludo qd aut actio de dote erat ppria pr̃is ⁊ in hoc casu nõ loquitur hec. l. nec loqui põt. aut actio erat cõis que cõsolidabaẽ in filiam morte pr̃is ⁊ hoc casu pprie loquit hec. l. ⁊ tũc aut dos erat exacta per patrẽ filia cõsentiẽte ⁊ tũc erat factũ pr̃imoniũ pr̃nũ ⁊ sic nõ haberet locũ hec. l. pter tex. hic. in fi. in rõne sui a 9trario sensu. Aut exegerat filia nõ cõsentiẽte ⁊ adhuc nõ h3 locũ iste tex. per id qd dixit glo. in ver. sed nõ vr. Aut petijt l3 nõ exegit. ⁊ tũc nõ põt habere locũ iste tex. ẽt si lis fuerit 9te. q2 nõ p h' ipedit 9solidatio i filiã p mortẽ pr̃is p. l. si marito. §. si volũtate. ⁊ supi⁹ est dcm̃ ⁊. ex pdictis ẽt no. q istãtia nõ sp trãsit ad heredẽ ẽt si lis sit 9te. regl'r de q p bar. i. l. si cũ hoie3. j. de fideius. ¶ In gl. iure pprio ibi iure institutiõis. imo vr loq de trebellianica cũ tractet de fideicõ. vñ vt p3 ex lr̃a in qua ẽt cõputat qd iure hereditario nõ capit. vt i. l. q̃rta. j. e. ⁊ sil'r vr q deberet dos in illã cõputari: l3 dic qd solũ i illa3 iputanẽ q̃ ex testõ seu occasiõe testi capiunẽ. sec⁹ si extra cãm testi: q2 illa nõ iputanẽ vt h' est cas⁹ ⁊c. ¶ In gl. nõ inueniret ibi ar. hui⁹ l. sic Pe. vt

dos in illam cõputari: sed dic qd solũ in illam imputãtur que ex testõ seu occasiõe testamẽti capiunt: sec⁹ si extra cãm testi: qz illa nõ iputant vt hic est casus 7c. ¶ In gl. nõ iuenires ibi. ar. huius l. sic pe. vt hic refert Cy. dicebat q mulier erat directa dña sed maritus vtiliter ar. l. j. ʒ. si ager vec. vel emp. Sed cõiter tenet q maritus est dñs rei dotalis cõst. mat. de quo in. l. dote. C. de rei vẽdi. 7 in. l. in rebus. C. de iure do. ¶ In ea. glo. ibi. §. sed vtrũ. 7 de cautela est q saltẽ in vno imperiali instituat vt ibi no. ¶ In ea. glos. ibi vel est etiã hoc. hec scda cõiter tenet. 7 rõ diuersitatis qz qñ testator dz extinctũ est debitũ per confusionẽ. qd non cõtingit qñ extraneus dz: ideo plus põt testator qñ ipse debebat. facit qd hr in l. cum patrẽ. C. de iure do. ¶ An aũt precedẽs solutio sit vera patebit ex his q habetur in. l. prima. §. fideicõmissum 7c.

Auia ne. Onus nõ deducẽde falcidie ex alio testõ debite cũ alijs legatis 7 oneribus cõmiscetur. h. d.

4 ¶ † No. q testator põt phibẽre falcidiã detrahendã ex alio testõ lz non possit phibere ex suo. talis tñ phibitio nõ indistincte sortitur forũ: qz tale onus cõtribuit cũ alijs legatis 7 venit ad defalcãdũ. Et idõ si ex. i. testõ legata erãt. xl. 7 imminebat falcidia. x. sic x. pro falcidia poterãt retineri. hic. x. in effectu vident relicta p testatorẽ phibentẽ talẽ falcidiã detrahi. 7 hec sola. x. defalcabunt si expediat. 7 iste est in effectu intent⁹ lre 7c. ¶ In glo. solida. ibi idẽ si dixisset. 7 sic innuit glo. q in casu istius. §. non tz phibitio sicut nec qñ testator phibet detrahi falcidiã de relictis a se sed dic melius q imo tz hic phibitio vt tñ videat in effectu relictũ quantũ poterat defalcari ex primo tñ si pter relicta in testõ auie locusfit falcidie nõ tz dicta phibitio ex toto qñ saltẽ possit de tali relicto qd intelligit scm p dictã phibitionẽ falcidia detrahi vt pz in exẽplo qd posui in notabilibus. 7 hoc modo posset saluari hec gloss. alias autẽ est in glo. secus si dixisset 7 tunc glo. aliud voluisset vz qd in casu huius. §. tenuisset phibitio: sed intellige tunc qd tenet cõmoda ratione quam. ʒ. dixi 7c.

Duobus impuberibus. Si vnus plurib⁹ substitut⁹ vtrique directo succedit cõtributio locũ hz. Sec⁹ si vni directo alteri per cõsequẽtiã. h. d. Et sunt due partes vt pz ex summario. scda ibi q

5 si frater. ¶ † No. qd portio q obuenit ab intestato nõ auget legata relicta super alia portione. 7 sic hoc casu portio nõ grauata accedẽs grauate nõ auget legatũ 7c. ¶ In gl. j. in fine sed ɔ solutionẽ gl. facit qz solũ vr diuersificare casus 7 nõ reddere rõnẽ diuersitatis. qd nõ vr sufficere p no. p gl. in. l. lz si lege. §. si rẽ. de peti. here. vñ potes dicere pmo q hoc dz itelligi qñ portio nõ grauata accedit grauate. Sz in 2o erat cõtra vt ibi not. vel scdo põt dici qd hic simul perierãt impuberes 7 sic non poterat rõ stare an portio grauata accederet nõ grauate an ecõtra. iõ fauorabilior i dubio fit interptatio q magis fauet legatis. ar. de reg. iu. in testis verũ qz iste tex. loqt indistincte 7 vr posse loq qñ cõstat portionẽ grauatã accedere nõ grauate vt qz nõ cõstat pdecessisse pupillũ nõ grauatũ potes sustinere solutionẽ hui⁹ glo. q ideo hic fit cõtributio: qz ex eodẽ iure substitutiõis vtraq portio defert. Sz vna portio defert iure istitutionis alia iure substitutiõis iõ facili⁹ fit ɔtributio. ar. l. in rẽ. §. itẽ qcũq. ʒ. de rei vẽ. hinc est etiã q qñ ex eodẽ iure instõnis plures portiões deferunt indistĩcte fit cõtributio. d. §. qsitũ in fi. eodẽ mõ qñ ex eodẽ iure substõnis plures portiões ɔferunt idistĩcte fiet ɔtributio vt h. ¶ In gl. substitutũ ibi. 7 tũc vltimo tñ. No. q substõ fit duob⁹ modis si ambo decedãt nõ vident inuicẽ reciproce substituti 7 sic eodẽ mõ si ambo substituti grauẽtur post mortẽ eox restituere nõ videbunt inuicẽ substituti qd intellige nisi aliud appareat de mẽte testãtis p. l. titia seio. §. seia libertis. ʒ. de leg. ij. 7 ibi pz exẽplũ qliter de mẽte põt apparere 7c. ¶ In ea. gl. ibi vel dic. pcedẽs vera ad dictã. l. pe. ¶ In ea. gl. ibi lz ibi in fideicõmissaria hãc tenebat Dy. qz in fideicõmissaria fcã duob⁹ si decesserint vr cuiusz eox fides electa: iõ ipsox altero moriẽte in parte eius loc⁹ est substitutioni. l. fi. §. pe. ʒ. de le. ij. 7. j. ad treb. l. luci⁹. §. gaio. ¶ Sed in directa pupillari vr facta copulatiue si ille 7 ille pupillus decesserit in pupillari etate ideo requirit cõcursus copulatiue vt sit locus substituto. l. si heredi plures. ʒ. de cõdi. insti. Sed certe vt dicit old. 7 Ray. eodẽ modo debem⁹ dicere in fideicõmissaria q cẽseret facta copulatiue nisi dicas q fideicõmissaria cõiter fit extraneis: sed pupillaris fit liberis vñ in pupillari verisimile est testatorẽ voluisse suã successionẽ substituto pferre 7 sic pupillũ supstitẽ ar. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. q rõ cessat in fideicõmissaria facta extraneis. Sed vt dicũt Oldr. 7 Ray. fm hoc si fideicõmissaria sit facta liberis erit eadẽ rõ ẽt in ea. Et ideo hec rõ non vr bona. vñ dic in vtraq cõsiderari debere: q aut superest psona q verisimiliter ex mẽte defuncti excludit substitutũ: 7 tunc substitutus non venit in parte pmoriẽtis vt hic. l. pe. C. de impu. 7 alijs substi. alias bene veniet. vt. d. §. peñ. vbi dixi post Bar. 7. d. l. lucius. §. gaio. ¶ In ea. glo. in fi. solutio ibi substitut⁹ fuerat in parte vltimo moriẽtis. Ideo opz q substitut⁹ doceat de morte vltimi cũ id sit cã sue intẽtionis: lz hic satis docet de intentione sua si ambo simul sint mortui qñ substitut⁹ fuit si ambo moreren: qz apparẽt verificata esse verba substitutionis. Ideo si pupillariter fuerit substitut⁹ vltimo moriẽti: qz ex quo mortui sunt qlibet vlterius dici põt. l. qui filius. de reb. dub. et potissime qz in hereditate vltimi testator verisimiliter cogitauit reperire herreditatẽ pdecedẽti. 7 sic verisilr cogitauit substitutũ hre totũ. q rõ cessat qñ p fideicõmissum grauat tmmodo vltimo moriẽti de parte sua restituẽda ideo tũc substitut⁹ succũbit si ambo simul sint mortui nec apparet quis fuit vltimus de quo etiã dixi in. d. l. cũ q 7c.

Summarium.

1 ¶ Falcidia detrahi põt de donatione causa mortis.
2 Juri publico non derogatur priuatorum pacto.
3 Falcidiã detrahere põt de alijs legatis qvnũ integrũ legatũ soluit.
4 Liberi primi gradus in quartã non cõputant sibi fructus.
5 Donatio vxori facta reuocatur muliere ante virũ decedente.
6 Heres quartã 7 fructus debet habere bonorum testatoris.
7 Coheres grauatus falcidiam detrahit de fideicõmisso a coherede relicto.
8 Estimationi testatoris non statur necessario.
9 Legitima 7 eius quota quo iure sit introducta.

Quod de bonis. Cõtra debitorẽ cã mortis liberatum opposita replicatione qs falcidiã ɔsequit. h. d. 7c. ¶ In tert. ibi replicatione. nã agi poterit primitiua pter resecationẽ quã facit. l. fal. de donatione cã mortis. l. si mortis. C. ad. l. fal. 7 si excipiat de remissione seu de pacto replicabit de resecatione q

1 fit p falcidiã. † Et no. q etiã de donatione cã mortis detrahi põt falcidia. ¶ In gl. j. in fi. 7 fm hoc loquit de pacto post mortẽ testãtis per heredẽ errantẽ in facto. vt. j. tãgit glo. in verbo remissum posset ẽt itelligi q fuit factũ p testatorẽ in vita ei⁹ ex cã donatiõis cã mortis. vt sentit dicta gl. in vbo remissũ. ¶ In gl. pacto. in fi. gl. forte pcedit qñ fcã fuisset a testõre: qz effect⁹ talis acceptilationis ex quo facta fuit ex cã donationis cã mortis suspẽdit vsq ad mortẽ testãtis 7 solũ vsq ad dodrantẽ. cõfirmat p. l. j. ʒ. e. lz si p heredẽ fuisset facta acceptilatio: tũc vr q nõ põt agi primitiua: lz debet agi vt se reponat i pstinã obligationẽ vsq ad qtitatẽ falcidie p. l. si qs acce. de ɔdi. ob cãz vel poterit repeti tãta pecũia qta in effectu debet pter falcidiã p. l. si mulier. ʒ. de cõdi. ob cãm 7c.

Frater cum herede. Pactũ factũ in vita defũcti de falcidia nõ petẽda

2 nõ vz. h. d. ¶ † No. q p pactũ priuatox nõ põt iuri publico derogari. ¶ No. q nõ põt etiã p indirectũ iure isto falcidia phiberi. 7 iste tex. fecit qd testator relinquat vxorẽ suã vsufructuariã 7 phibet eã molestari in vsufructu. alias priuat heredẽ. qd si heres petat sibi caueri de vtẽdo 7 fruẽdo arbitrio boni viri non incurrat aliquã penã sub qua talis cautio nõ põt p testatorẽ remitti. l. scire. C. vt in pos. leg. 7. l. j. cũ ibi no. C. de vsufr. 7 sic etiã idẽ esset si expresse phibuisset illã peti. 7 hoc etiã tz hic Ray. Itẽ facit etiã iste tex. cõiũcta. l. põt. j. eo. q lz laudũ postq est latũ emologari possit tñ ante nõ põt. 7 hoc ẽt sentit glo. in. l. pe. C. de arb. de quo p dy. in regula sciẽti. in. vj. 7 in. l. si societatẽ. §. arbitrox. p socio. 7 p cano. in. c. qntauallis. de iureiu. ¶ In gl. refragãdũ ibi. §. fi. Sol. vt ibi no. qz nec ibi derogat solẽnitati iurispublici respectu testamẽti et vz actus ibi tanq codicillus ex quo solẽnitas ad illũ sufficiẽs interuenit. ¶ In glo. denegandũ. ibi: qd dic. No. q sentit glo. q lex resistat dispositioni quatenus sit contra falcidiã. 7 sic videret qd etiã non oriatur naturalis obligatio per. l. si non fortẽ. in prin. de cõdi. inde. Sed de hoc dic vt dixi in. d. l. j. in prin.

3 **Non idcirco.** † Lz vnũ legatũ quis soluerit integrũ nõ phibet de alijs legatis falcidiã detrahere. h. d. ¶ In gl. soluta. ibi: vel refert. hec vera: tñ veritas est etiã q spãle est in. d. l. j. cõcurrẽte fauore alimẽtox 7 vltime voluntatis cum triẽnali pstitutione. ¶ In ea. glo. ibi. l. cum fidẽ. sol. qd ibi cõuentus negabat pecuniã debitã 7 presumptionẽ habebat p se: sed illa psumptio eneruatur ex presumptione efficaciori inducta pter solutionẽ partis debite. hic autem cõstabat esse debitũ quatenus imminebat falcidia. 7 sic casus est diuersus. ¶ In ead. gl. in fi. sol. ibi erat debitũ oĩno lz nõ posset cõpelli debitor ad soluendũ in loco illo: ideo semel facta electione loci preiudicat sibi in omnibus. hic erat indebitũ ratione falcidie 7c.

Quod auus. Qd defunct⁹ dz heredi vt es aliẽnũ deducit nisi testator phibuerit: nec vr phibere si eũ grauat vt bona ppria restituat: vt fruct⁹ percepti iudicio testatoris in debitũ cõputant. h. d. ¶ No. q liberi scdi gradus ɔñr vlteriores creditores instituẽdis possunt institui animo compensandi cũ eo qd debẽt recipere ab ipso instituẽte: secus si deberẽt recipere a tertio. l. pater in prin. ʒ. e. Quid aũt in liberis pmi gradus hr. j. §. pri. ¶ In glos. cõpensabunt. ibi: secus erit in liberis

4 primi grad⁹. † No. bene ex glo. q lz liberi primi gradus nõ cõputẽt sibi fruct⁹ in quartã; tñ sec⁹ est in alijs liberis scdi gradus 7 vlterioris. qd est diligẽter ponderandũ in practica. nã interdũ errãt aduocati vt tãgit hic bar. 7 Ang. ¶ Sz aduerte qz dubiũ est

nũq̃d indistīcte liberi primi grad⁹ habeãt priuilegiũ ꝙ nõ cõputẽt fruct⁹ in quartã ẽt si sint rogati extraneo restituere hereditatẽ post mortẽ suã. nã vꝛ fuisse de mẽte hui⁹ gl. q̃ indistīcte loq̃r ꝙ sic. ⁊ idem videt̃ voluisse glo. in. l. iubemus. C. ad treb. ⁊ in. l. fideicõmissaria. ·j· ad treb. ⁊ idẽ videtur etiã esse de mente Bar. qui simpliciter sequit̃ glo. Sed contrariũ tenuit Cy. in. d. l. iubemus. ad finẽ. dicẽs qd illa. l. loquit̃ qñ filius est rogatus de restituẽdo fratri vel filio suo. nõ aũt ponit casum qñ esset rogatus de restituendo extraneo. ⁊ sic vꝛ qd ad illũ casum nõ debeat extẽdi p id qd dicit̃ ibi in fi. vbi p3 qd extra p̃sonas ⁊ casus que ibi ponunt̃ nõ debet fieri extẽsio. ⁊ istã ptẽ etiã tenebat Ray. ⁊ sequebat̃ dñs meus do. Frã. de rãpo. Saly. vero in. d. l. iubemus. tenuit cũ gl. ex eo q2 illa lex fuit facta fauoꝛe filioꝛũ primi gradus. ⁊ eadem est ratio ⁊ maioꝛ vt habeãt dictũ priuilegiũ qñ sunt rogati extraneis ꝙ qñ sunt rogati fratri vel filio restituere. ergo multofortius habẽt tũc dictũ priuilegiũ. ar. l. illud. ad legẽ aquil. ⁊ in aut. multo magis. de sac. san. eccle. ⁊ extra de electio. cũ in cũctis. in prin. cũ ibi notatis ⁊ in. l. illud cũ glo. sua. C. de sac. san. ec. ⁊ per hoc etiã adducit̃ tex. in. d. l. iubem⁹. inquãtũ in primo ponit casu3 de vnico filio: l3 postea subiũgat casum ẽt qñ testatoꝛ habet plures. ⁊ illũ p̃sequit̃. nõ rñdet alr̃ ad tex. ad finẽ in. d. l. iubem⁹. S3 potes rñdere qd dũ ibi dicit nõ debere extẽdi vltra p̃sonas ibi positas debet intelligi vltra liberos primi grad⁹ ⁊ dũ subdit etiã nõ debere extẽdi extra casus ibi positos põt referri ad duos ibi positos in q̃bus prestari nõ d3 cautio. nã extra illos p̃stabit̃ vt sic referant̃ singula singulis prout fit in. l. si ob negotiũ. cũ glo. sua. C. de neg. gest. Et hec p3 rationabilioꝛ videt̃: licet non sine dubitatione sit. tene quod placet.

Cum fideicommissum. Legit̃ tribus modis in glo. l3 p̃ma
5 ⁊ tertia positio cedũt in eũdẽ effectũ. ⁊ hoc intẽdit ẽm illã. † In liberis primi grad⁹ debitũ cũ falcidia nõ ꝯpẽsat̃ etiã si testatoꝛ hoc exp̃ssit. h. d. vel sic ẽm scdam. Et in liberis p̃mi grad⁹ debitũ cum falcidia cõpẽsat̃. h. d. ℂ In tex. ibi debitũ. subau. esset. ℂ In text. ibi eris alieni. i. fideicõmissi debiti filio. ℂ No. ex scdo qd interdũ filius inuenit se priuatũ sua legitima vt qñ illã cõpensat cũ eo qd ante sibi debebat̃ per testatoꝛẽ. imputet enim sibi cur hereditatẽ ex testõ nõ repudiauit ⁊ agnouit ab intestato. vt sic in fraudẽ paternã repellet̃. l. cũ pater. §. filio. ·s· de leg. ·ij· ⁊ hoc dicit verũ Ang. scdm hec iura ẽm que de legitima nõ detrahebat̃ omne grauamẽ facit. l. papi. §. quarta. ·s· de inoffi. te. S3 cũ hodie detrahat̃ omne grauamẽ de legitima. l. qñ in prioribus. de inoffi. test. vꝛ qd habebit illã sine onere cõpẽsatiõis. ⁊ sic prima lec. esset seruãda hodie indebita iure nature nisi dicas ẽm eũ qd illa. l. qñ. loquit̃ qñ fili⁹ nõ agnouit iudiciũ defuncti simplr̃ put hic fecit. S3 certe de mẽte illius. l. est qd põt iudiciũ defuncti agnoscere volẽtis grauamẽ subduci vt ibi p3. in trebellianica aũt ⁊ falcidia iure instõnis debita posset p̃cedere etiã hodie ẽm lec. quã sequit̃ Dy. hic ⁊ Ray. ⁊ Bar. nã illa vꝛ magis lr̃e cõfoꝛmari. ℂ In glo. cũ fideicõmissum. ibi: in quadrãte toto. subau. finito ⁊ separatim posito ⁊ indebito nõ ꝯpẽsato. ℂ In ea. glo. ibi. vel scdo hãc scdam tenẽt Dy. Ray. et Bar. tanq̃ magis litere cõfoꝛmẽ. tñ vt dixi in notabilibus hodie nõ p̃cederet in legitima debita grauato siue esset de liberis p̃mi gradus. S3 ẽm ista tp̃a etiã in liberis primi grad⁹ poterat p̃cedere. ℂ In ea. glo. ibi fauoꝛe dotis. vel dic qd ibi debebat̃ per tertiũ nõ per testatoꝛẽ vt ibi tetigit glo. ℂ In ea. glo. ibi tertij dicũt. hec lec. nõ videt̃ bona q2 absonũ videt̃ qd quadrans hereditatis materne cõpenset̃ cũ alio quadrante eiusdem hereditatis nullo resultante effectu. l. cum pater. §. pater qui filio. ·s· de lega. ·ij·

Et donationibus. Perceptum ab herede vxoris ex donationibus viri in
5 eam collatis tanq̃ es alienum deducitur. h. d. ℂ † Not. qd donatio facta vxoꝛi reuocat̃ muliere predecedente ante virum. ℂ Itẽ no. qd tenetur restituere quatenus est facta locupletioꝛ.

Fructus prediorum. Qd ex re legata percipitur in falcidiã cõputat̃. ⁊ heres debet habere quartã ⁊ fructus quarte a tpe moꝛtis. h. d. ℂ In tex. ibi. relictos. al's est relictoꝛũ. ⁊ tunc litera est plana ⁊ respicit verbũ fructus. ⁊ tũc intellige. s. tacite p̃cipiendos post cõditionis euentũ nõ ante. facit qd habet̃. ·s· de le. ·ij· l. qd seru⁹. ℂ No. qd fructus percepti ex re legata etiã si percipiant̃ post moꝛtẽ testãtis iudicio testatoꝛis computant̃ heredi in falcidiam etiã debitã iure institutionis. secus quãdo essent fructus ex rebus non legatis percepti. nã tũc distinguit aut essent sati tẽpoꝛe moꝛtis vel nõ
6 ·s· eo. l. in. l. falci. placuit. ℂ † Itẽ no. qd heres debet habere quartã ⁊ fructus quarte bonoꝛ testatoꝛis ex tẽpoꝛe moꝛtis testatoꝛis. ℂ In glo. fruct⁹ ibi. qui sati erãt. imo idẽ dicas etiã si nõ fuissent sati per hũc tex. q loquit̃ indistincte. Nec ob. l. in quãti. ·j· e. ⁊ ·s· e. l. in. l. falc. placuit. q2 loquunt̃ in fructibus qui p̃cipiunt̃ ex rebus nõ legatis. l3 hic percipiebant̃ ex rebus legatis quo casu ad legatarios ex quoꝛũ legatis sunt percepti. clarũ est qd cõputant̃ p hũc tex. Sed an teneatur cõputare quo ad alios legatarios est mai⁹ dubiũ: q2 videret̃ qd nõ p id qd habet̃ in. l. nesenni⁹. ·j· e. tñ ꝯriũ vꝛ

dicẽdũ p. l. q̃ q̃drigẽta. §. fi. ·j· e. vbi de h̃ no. ⁊ ibi ẽt tãget̃. ℂ In gl. relictos. i. fi. h̃ gl. p̃cedit put hꝛ in lr̃a relictos. l3 put hꝛ relictoꝛũ esset supflua. ℂ In glo. accep. in fine. cõiter tamẽ tenet̃ qd ille. §. si cõditioni. fit coꝛrectus. de quo ibi ⁊ in. l. iubemus. C. ad trebel.

7 **Fideicõmissum.** † De fideicõmisso a coherede relicto detrahit̃ falcidia per coheredẽ grauatũ. h. d. ℂ In tex. ibi minuit̃. s. a coherede. ℂ In text. ibi eã pecuniã que remanebit penes matrẽ ex p̃legato. ℂ In tex. ibi. ·s· quartã sue poꝛtionis. i. falcidie detrahẽde de leg. in qua nõ cõputabit̃ dictũ p̃legatum. ℂ No. qd p̃legatũ nõ computat̃ in falcidiã debitã iure institutionis etiã si in pecunia cõsistat. secus in trebellia. ·j· e. l. in. iiij. ℂ In glo. fideicõmis. ibi. l. in quarta. ⁊ sic nõ p̃cederet qd in fine huius. §. dicit̃ tamẽ ab hoc posset defensari: q2 nõ cõputatur in falcidiã legatũ vel fideicõmissum nisi testatoꝛ hoc exp̃sserit. ·j· e. l. qd aũt. in fi. ⁊ vult glo. hic in verbo p̃cipiet Ideo hoc respectu nõ p̃cederet repꝛobatio gl. l3 posset tũc reprobari itellect⁹ de q̃ loq̃r gl. alia rõne. nã tũc nõ p̃cederet qd h̃ i v. ⁊ eã. q2 tunc debuisset oppm̃ dici: ex quo testatoꝛ voluisset de legato suppleri falcidiã. ideo de necessitate tenẽda est prima positio gl.

8 **Quarta.** Estimatio bonoꝛ facta per testatoꝛẽ illam nõ ampliat nec minuit. h. d. ℂ † No. qd estimatio ni testatoꝛis nõ est necessario standũ. qd videt̃ p̃cedere sic etiã iurasset in casu isto ne fraus fiat legi per id qd habet̃ etiã in. l. qd de bonis. §. ·j· ⁊ qd habet̃ in. l. codicillis. ⁊. §. se. de leg. iij. secus vbi cessaret timoꝛ fraudis: q2 tunc staret̃ iuramẽto. d. §. codicillis. et. C. de p̃ba. l. rõnes. ⁊ aut. qd obtinet. nisi illud tẽderet ad p̃iudiciũ p̃dictoꝛũ vt ibi. ℂ Itẽ no. qd si dicat̃ per statutũ non posse legitimã auferri. qd quidã dixerũt ex eo qd succedũt loco alimentoꝛũ nõ poterunt etiã per statutũ minui vt hic videtur p̃bari melius quã alibi ẽm Ang. ⁊ vꝛ sentire Dy. in regula indultũ. de reg. iur.
9 † Cõtrariũ tñ cõiter tenet̃: q2 legitima ⁊ eius quota est introducta ex dispositione iuris ciuilis. hinc est qd olim ⁊ hodie alr̃ debetur. vt in aut. nouissima. C. de ioffi. test. Idẽ poterit tolli ⁊ minui per statutũ. de quo per cano. in. c. Ray. extra de test. ⁊ p Cy. i. l. sancim⁹. C. de nup. ⁊ p bar. i. l. titio cẽtũ. §. titio gño. d̃ ꝯdi. ⁊ demõ. ⁊c. ℂ In gl. fi. ibi hodie ꝯriũ. Aňeli⁹ dic qd iste. §. hodie remanet incoꝛrect⁹: q2 si testatoꝛ estimauit suã substãtiã pl⁹ ꝙ debuit. vꝛ ignarus fuisse sue substãtie. Jd nõ operat̃ etiã hodie p̃hibitio falcidie. vt in aut. l3 cũ testatoꝛ. ⁊ in coꝛpoꝛe vñ sumit̃. C. e.

Summarium.

1 Falcidia de vna re detrahi potest pro alia.
2 Heres in vna re pro omnibus potest falcidiam detrahere quando plures res vni ⁊ eidem persone legantur.

Si ex pluribus. Falcidia non deducta ex vna re vel parte soluta
1 põt deduci ex alia re vel pte eidẽ soluẽda. h. d. ℂ † No. qd falcidia vꝛ posse detrahi de vna re pro alia de quo dic vt plene notat̃ p glo. ⁊ doc. in. l. ij. C. eo. ⁊ aliq̃d etiã hic in glo.
2 ℂ In glo. j. ibi. s. vni persone. † No. ex hac glo. iuncta cũ text. qui aperte vꝛ velle qd qñ plures res legant̃ vni ⁊ eidẽ persone heres possit falcidiã detrahere in vna re pro omnibus. secus qñ legatũ esset diuersis. l. ij. C. e. Sed ꝯtra istud facit: q2 speciale videt̃ in certis casibus qd de legatis factis eidẽ persone possit falcidia in vna re retineri pro alia per. l. si fundus. ⁊. l. plane. ·j· e. ⁊ sic in cõtrariũ videt̃ esse ius cõmune. l. ius singulare. ·s· de legibus. doct. hoc non declarãt. Sed potes dicere p̃ut vꝛ fuisse de mẽte gl. in. l. ij. ·s· e. qd l3 heres simplr̃ nõ poterat retinere iuito legatario si legatarius velit ex alijs rebus falcidiã prestare sed demũ si legatarius ip̃e nõ soluat falcidiã pro alijs ope exceptionis ⁊ retentionis succurreretur heredi vt possit vnã rẽ legatã penes se existentẽ retinere p̃ falcidia etiã alioꝛũ: l3 in casu. d. l. si fundus. ⁊. l. plane. etiã inuito legatario fit detractio in vna re pro alia. ⁊ sic patet qd ille leges nõ cõtradicũt. ℂ In ea. glo. ibi. hic nõ. hec solo põt tolerari quo ad finẽ huius legis: sed respectu princip̃ij non vꝛ posse sustineri nisi plures res eide3 fuissent legate sub nomine collectiuo. vt q2 grex ouiũ fuisset legatus ⁊ aliq̃ue oues ex grege solute. Nã tunc nõ dicitur legatũ integre solutũ cũ cẽseatur tunc esse vnum legatũ vniuersitatis plura sub se cõtinens ⁊ non recipiat diuisionẽ. l. neminem. cum. l. seq. ⁊. l. grege. ·s· de leg. ij. ⁊ hoc casu remanebit ista. l. incoꝛrecta. secus quãdo plures separatim essent relicte: q2 tunc si vna soluitur integre hodie omnia alia deberent solui integraliter: l3 olim esset secus: vt in prin. huius legis scdm vnum intellectũ. ⁊ hoc casu hec. l. esset coꝛrecta. ℂ Et ex predictis patet qd aut soluit̃ pars vni⁹ rei aut vna res. ⁊ hoc scdo casu aut erãt ples res sepati3 relicte aut sub nõie collectiuo. ⁊ q̃d iuris p3 ex supradict̃s.

Summarium.

1 Legata ad pias causas non defalcantur.
2 Falcidia que non detrabitur de pijs an possit alios grauare legatarios.
3 Falcidia quare cesset in pijs causis.

S I post missionē. Legata relicta ĩ militia cū legatis postea relictis ɔtribuūtᷣ quo ad diminutionē ꝑpter defectū p̄rimoniĩ faciēdā nō aūt quo ad dimiutionē ꝑpter fal
1 cidiā ītroductā.h.d. ¶ †No.ꝙ p istū tex.vr̄ ꝙ legata ad pias cās nō defalcentᷣ vt in auē.sil'r.C.eo. Tū si fiāt legata ad pias cās ꝛ nō ad pias taliter ꝙ simul iūcta excedāt vires p̄rimonij.qḋ ante oīa nō soluentᷣ legata ad pias cās.imo reducentᷣ priᵘ oīa ad vires p̄rimonij facta detractiōe ꝑ quarta.Et iō si habēs q̄draginta in bonis legaret quadraginta ad nō pias cās ꝛ cētū ad pias:illa cētū nō p̄stabuntᷣ integra:ſ; qnta pars dīminuetᷣ de eis sicut de aliis: qꝛ testatoꝛ p quintā partē reperitᷣ plᵘ legasse q̄ꝫ habebat in bonis exēplo p̄dicto:cū solū octuaginta p̄stabuntᷣ falcidia non detracta alia distribuentᷣ inter legatarios alios detracta priᵘ qnta parte cuiusl; legati vt sic fiat reductio ad vires p̄rimonij:ꝛ de residuo
2 falcidia detrahetᷣ.qḋ tene mēti ꝑ practica. ¶ †An aūt falcidia q̄ nō detrahitᷣ de p̄ns hēat alios legatarios grauare.vel sic de aliis eadē ꝑ p̄ns detrahatᷣ.gl.determinat ꝙ nō in dicta auē.sil'r.ꝛ ꝑ ea bn̄ facit tex.vbi p; ꝙ falcidia q̄ nō detrahetᷣ ex relictis in testō facto tpe militie nō h; aggrauare relicta ī codicillis.Jo.an.tn̄ multum dubitauit de hoc in Spec.de testamētis.§.in primis.ver.itē
3 qd si duo.ad finē.fer eo qꝛ falcidia cessat in p̄ns causis:nō ꝑpter odiū heredis:ſ; ꝑpter fauorē ipsoꝝ legatoꝝ.ꝛ sic vr̄ ꝙ nō d; hr̄di nocere:ſ; potiᵘ aliis legatariis.S; hec rō tollitᷣ p hūc tex.qꝛ ī relictis factis a milite cessat falcidia rōne p̄uilegij militaris:ꝛ nō pp odiū hr̄dis.ꝛ tn̄ hoc nō h; aggrauare alios legatarios:ideo tene gl.ī.d.auē.sil'r.Jn reductiōe aūt fiēda ad vires p̄rimonij seqꝛ Jo.an.in loco p̄allegato ēt in p̄ns. ¶ Jn gl.j.in fi.aduerte qꝛ oli disti guebatᷣ an codicilli olim essent exp̄sse testō ɔfirmati.l.si qs cū nullū.§.fi.ꝛ.l.aū tabulas.ſ.de iure codi.tn̄ hodie semp in dubio itelligantur tacite cōfirmati.vt notatᷣ in dictis iuribus p̄allegatis.

Summarium.

1 ¶ Filiusfamilias miles non habet heredē ab intestato.
2 Falcidia ab intestato locum habet.
3 Parētes primi gradus fructus in quartā sibi computant.

F Iliusfamilias. Filiusfa.pōt grauare p̄re; ab intestō vt peculiū suū restituat.ꝛ p restōnē efficietᷣ peculiū hereditariū.ꝛ fructᵘ medio tpe percepti p̄ri in falcidiā imputantᷣ.h.d.Et p̄io ponitᷣ thema ꝛ qō.Scdo allegatio ꝑ vna parte.ꝛ remotio obiectiōis q̄ illi parti videbatᷣ obstare.Tertio determinatio qōnis.Quarto cōfirmatio vel ꝓbatio determinatiōis p sīle.Quīto effectᵘ determinatiōis.Scda ibi:dixi.tertia ibi.ſ; nemo.quarta ibi.ꝛ heres.qnta ibi.his ɔn̄s. ¶ Jn tex.ibi militauerat.h.d.vt ostēdat falcidiā locū hr̄e posse. ¶ Jn tex.ibi ius pristinū ɔpetēs p̄ri ante priuilegiū militare:qꝛ oīa q̄ h; filiᵘ occupabat tāq̄ꝫ peculiū ꝓfectitiū.facit.l.ij.de castrē.pecu. ¶ No.ꝙ l; filiusfa.acq̄sierit tpe militie peculiū castrēse ꝛ de illo possit testari tāq̄ꝫ p̄rfa.tn̄ si nō facit testm̄ p̄r occupat iure peculij ēt si in codicillis grauetur de restituēdo illō alteri qḋ est mirādū.S; rō esse pōt:qꝛ p̄r nō vr̄ institutᵘ ex eo qꝛ grauatᵘ fuerit de restituēdo p.l.hr̄ditas.ſ.
1 de here.insti.ꝛ.l.ex facto.la picola.eo.ti. ¶ †Itē no.ꝙ ſm ista tpa filiusfa.miles nō h; herede ab itestato.hodie secᵘ.l.qḋ satis.C.de suis ꝛ legi. ¶ Itē no.ꝙ illud qḋ nō est hr̄ditas iterdū efficitᷣ hereditas p restōnē alteri factā.ꝛ sic mutatione ꝑsone mutatᷣ qualitas
2 p̄rimonij. ¶ †Itē not.ꝙ etiā ab itestato locū h; falcidia. ¶ †Itē
3 no.ꝙ parētes ēt primi gradᵘ cōputāt sibi fructᵘ in q̄rtā vt hic secᵘ esset in liberis primi gradᵘ.vt ī.l.iubemᵘ.C.ad tre.qḋ no.ꝑ decla ratiōe dicte.l.ꝛ ad id qḋ dixi mutatione ꝑsone mutari qualitatē patrimonij.bene facit.l.paulus rn̄det.§.fi.de acqr.here. ¶ Jn gl.legē fal.ibi.ī.senatusc̄sultū trebellianū.vel posses exponere falcidiā.ī.trebellianicā per.l.iubemus.C.ad trebellianum.

S I dignum. Preciu; rei satis dz capi iure hereditario ꝛ ideo in falcidiā cōputatᷣ.h.d. ¶ No.ꝙ.l; in falcidiā nō imputetᷣ qḋ iure hereditario nō capitᷣ.vt.j.eo.l.id aūt.ꝛ.l.qḋ aūt.ꝛ p hoc videat ꝙ p̄ciū qḋ habetᷣ ab emēte in casu lr̄e nō venerat iputandū in falcidiā:qꝛ vere nō est qd hereditariū tn̄ ɔ̄rium est verū: qꝛ preciū succedit loco rei q̄ erat hereditaria:ideo cōputatᷣ in falcidiā sicut ipa res cōputaretᷣ si in hereditate mānsisset:l; alias p̄ciū in iudiciis singularibᵘ nō succedit loco rei regulariter.ſ; in vniuersalibᵘ.l.si rē ꝛ p̄ciū.ſ.de peti.he. ¶ Itē no.ex tex.cōiūcta gl.ꝙ qnq;.ī.qnq; cēsentᷣ esse in legato in qbᵘ valebat plᵘ fundᵘ.ꝛ sic vr̄ ꝙ fundᵘ nō intelligatᷣ legatᵘ.ꝛ p hoc facit ad qōnē statuti ꝓhibētis bona īmobilia alienari in nō subiectū ex titulo iter viuos si heres danetᷣ vēdere fundū forēsi vtrū fieri pōt nō obstāte ꝓhibitiōe.ꝛ facit iste tex.cū glo.ꝙ nō:qꝛ iste fundᵘ nō capitᷣ a defuncto ſ; ab hr̄de cū ip̄m vēdere sit in legato ꝛ nō ip̄e fundᵘ.ꝛ hec qḋ ſm ang.tāgit p dy.ī.l.vxorē.§.agriplagā.ſ.de le.iij.ꝛ p gl.ī.l.in estimatiōe.de peti.here.ꝛ aliter nō determinat.ſ; potes dicere ɔ̄riū esse verū p no.in.d.§.agriplagā.p dy.ꝛ Bar.qꝛ tale statutū est exorbitās: ꝛ sic stricte intelligēdū.l.qcqd astringēde.de ver.ob.ꝛ iō nō ɔ̄hibēdet istū casum ex quo nō mere ex titulo inter viuos fit alienatio.ꝛ potissime tenēdo opi.Dy.qḋ pōt agi ex testō ad ipsa; rē soluto p̄cio.de quo ibi plene.ꝛ facit qḋ hr̄ in.l.p̄f.§.fundū.de le.iij. ¶ Jn gl.j.ibi.ad veterani.§.j.illa tn̄ aliqualiter facit cōtra:ſ; dic vt ibi.

S I a seruo. Legatū inutile falcidiā nō inducit.h.d. ¶ No.ꝙ sicut legatū ab initio inutile nō inducit falcidiā:ita ēt si ex postfacto fiat vtile. ¶ Jn gl.in falcidiā.ibi.l.a filio.meliᵘ facit.l.in rōne.ī p̄nc.ſ.eo.

Summarium.

1 ¶ Pupillus obligatᷣ ex mutuo qḋ sine tutoris autoritate ɔ̄hit.
2 Argumentū est validum de nihilo ad parum.

S I pupillus. Jn cōcursu duarū causarū inspiciᷣ illa q̄ falcidiā minuit:et q̄ repetitionē inhibet.h.d.Et p̄mitte ꝙ illud qḋ recipit heres cā cōditiōis implēde nō cōputatᷣ in falcidiā.l.id aūt.j.eo. ¶ Jn tex.ibi.legatus est subau.sub certa cōditione.
1 ¶ †No.ꝙ ex mutuo ɔ̄cto cū pupillo sine autoritate tutoris obligatur pupillᵘ naturaliter l; nō ciuiliter obligetᷣ qḋ est clarū si nō h; tutorē ꝛ erat pubertati p̄rimᵘ:secᵘ ſm Pet.ꝛ Cy.ꝛ vr̄ seq hic ang.si habuisset tutorē ꝛ sine eo ɔ̄xisset.ar.l.si curatorē habēs.C.de in integ.resti.mi.ſ; gl.ꝛ doc.cōiter tenēt idē isto casu qḋ in p̄cedēti:vt no.in.l.j.ſ.de noua.p gl.ꝛ bar.ꝛ p Cy.in.l.j.C.de inuti.sti. ¶ Jn gl.posset.in fi.No.bn̄ hāc gl.ſm ang.ꝑ limitatione eoꝝ q̄ habent in.l.interdū.ſ.de cōdi.ꝛ demō.nā ꝛ si teneamᵘ medulla; Bar.ibi.s.ꝙ pupillᵘ etiā nō petita restōne possit repetere naturaliter tn̄ debitū solutū.q̄ꝫ gl.hic ꝛ ibi reqrat resti.in integ.tn̄ sal tē limitabitᷣ dicta lect.Bar.qn̄ pupillᵘ soluit naturaliter tn̄ solū gr̄a dissoluēde obligatiōis:secᵘ qn̄ soluit etiā gr̄a ɔditionis implēde q̄ꝫ iplesse apparet ex postfacto dānosum sibi.vt qꝛ repudiauit legatū:nā tūc succurreretᷣ sibi mediāte remedio restōnis.qḋ ē no.ſm eū. ¶ Ultimo facit iste tex.ſm Bar.ꝙ si ex q̄libet ɔ̄ctu ex quo ius acqritᷣ d; solui gabella ꝛ nō de instro solutiōis ꝙ si qs ꝓmisit alteri rē vēdere ꝙ si postea gr̄a dissoluēde obligatiōis vēdat non soluatᷣ gabella:qꝛ l; ex ɔ̄ctu tali vēditionis videatᷣ ius acqri:tn̄ ēt cōcurrit in illa cā solutionis ꝛ dissolutiōis obligatiōis q̄ magis vr̄ pōderāda p id qḋ hr̄ ibi.Sed ang.hic dicit ꝙ de mēte bar.fuit inducere in argumētū nō decidere:qꝛ ſm eū ɔ̄riū vr̄ tenendū.als de facili posset fieri fraus statuto si p̄io fieret ꝓmissio postea venderetᷣ.ꝛ sic dicit seruari. ¶ S; aduerte qꝛ si statutū dicit ꝙ ex ɔ̄ctu ex quo ius acqritᷣ d; solui gabella videretᷣ ꝙ ex ꝓmissione de vendēdo tunc deberet gabella solui:qꝛ ex illa ius acqritᷣ quo obligatᷣ ꝓmittēs:ꝛ sic statutū non fraudaretᷣ si postea alia gabella nō soluatur.S; si dicetᷣ ꝙ ex cōtractu ex quo in re ius acqritᷣ soluatᷣ gabella:tūc posset ꝓcedere dubitatio p̄dicta:tn̄ si qs vellet posset tenere Bart.vbi ex circūstantiis de fraude nō appareret:secus vbi appareret.vt qꝛ ad euitādū gabellā cōiter implenisset dicta practica.facit.l.oēs.§.lucius.de his que in fraudē credi.

Si ego ei seruus. Si vniᵘ iure ptātis vel dn̄ij portio nō grauata accrescit portioni grauate fit cōtributio:secᵘ si ecōuerso. ¶ Jn tex.ibi seruo meo.idest a seruo meo.ſm vnū intellectū. ¶ Jn text.ibi seruus.subau.magni valoris. ¶ Jn text.ibi.mihi.ī.a me ꝛc. ¶ Jn text.ibi ex.x.subau.q̄ nō ascēdunt ad dodrantē mee portiōis.ꝛ sic hoc casu por
2 tio grauata accedit nō grauate. ¶ †No.ꝙ licita est argumētatio de nihilo ad parū.facit qḋ habetᷣ in.c.cū in cūctis.in prin.de ele.per glo. ¶ Jn glo.ex ɔ̄rio.in fi.nā p illā.l.p; ꝙ si seruᵘ institutᵘ nō mutauit statū tpe aditionis legatū ab ipso relictū mihi efficitᷣ nullū:ꝛ ideo nō est tractādū an p falcidiā possit resecari.ꝛ sil'r legatū factū a me hr̄de seruo meo est nullū.vt in.§.an seruo.insti.de leg.iō sil'r nō est tractādū de falcidia q̄ habeat illud resecare.ꝛ iō ista positio nō est bona:iō tene primā.Uel tertio extra gl.pōt dici ſm Dy.qḋ lr̄a in hoc ver.ex ɔ̄rio.velit qḋ si seruo meo sit legatᵘ seruᵘ ꝛ mihi.x.ꝛ imineat falcidia de legato serui nō poterit detrahi de legato de.x.mihi facto:ꝛ est rō qꝛ sunt diuersa legata diuersis ꝑsonis relicta:iō nō pōt ꝑ vna re de alia falcidia retineri.vt.l.ij.C.e.secᵘ ſm eum si mihi seruᵘ ꝛ etiā.x.sint legata.ꝛ sic vni ꝛ eidē personē:nā tūc pōt falcidia de vna re pro alia retineri ex.x.alle.j.eo.l.plane.Sed cōtra primū dictū facit.l.cū quo.§.pe.j.eo.vbi sunt facta diuersa legata diuersis ꝑsonis.ꝛ tamē detrahitᷣ falcidia de vna re pro alia.Rn̄det ꝙ ibi sp̄ale fauore libertatis. ¶ Itē aduerte qꝛ est contra scdm dictū qn̄ vni ꝛ eidē sunt diuersa facta legata.facit qꝛ sp̄ale vr̄ in.d.l.plane.ꝛ.j.eo.si fundᵘ.ꝙ heres inuito legatario pōt de vna pro alia detrahere:ergo in ɔ̄rium vr̄ qḋ ius cōe posset saluare Dy.l; nō possit inuito legatario detrahere de vna pro alia.pōt tn̄ sibi cōsulere per viā retētionis ꝛ exceptionis.l.si ex pluribᵘ.ſ.eo.qḋ facere non poterit qn̄ diuersis ꝑsonis sunt facta legata etiā si ille diuerse ꝑsone candē rep̄sentēt vt hic est casus singularis limitās dictā.l.si ex pluribᵘ.erat eīn hic huᵘ q rep̄ntabat ꝑsonā dn̄i cui ſcm erat aliud legatū:iō videbatᷣ ꝙ p̄t tūc p viā retētiōis succurri sicut succurritᷣ ꝙ vni ꝛ eidē ꝑsone p̄ra legata fcā sūt.

Summarium.

1 ☞ Heredi quid possit in falcidiam imputari.
2 Dominus potest grauari fideicommisso de eo quod relinquitur seruo.
3 Soluendo sibiipsi quis semper dicitur.

NEsennius. Id qđ iure prelegati pcipit in quartā nō iputat nisi respectu eiꝰ a q̄ pcipit. ⁊ qđ ex cā nō detrahit quo ad alios pro detracto hr. h. d. Et primo ponit thema. Scđo duplex q̄stio. Tertio solutio scđe qōnis. Uel fm Bar. vnū dictū cōferēs ad solutionē. quarto soluit pmā qōnē. quinto limitat ⁊ declarat solutionē scđe q̄stionis. Uel fm Bar. soluit primā qōnē. scđa ibi: quero. tertia ibi: rndi. quarta ibi: sed cū. quinta ibi plane. ¶ In tex. ibi iniri possit. subau. vtrū totius qđ coheredibꝰ est p̄standū nō habita rōne eius qđ a coherede dz recipe vt sic legatariis non
1 pficiat. An vero habita rōne vt legatariis pficiat. ¶ † No. qđ lz in falcidiā nō iputet heredi nisi id solū qđ iure hereditario capit l. i quartā. ⁊ l. illđ. j. e. hoc est vez qñ hēs volēs vti falcidia aduersus aliū vult illa vti. nō aduersꝰ eū a quo iure nō hereditario aliqd cōseqt: sz si aduersꝰ eū vult vti bñ iputat. qđ est notādū p limitatiōe ⁊ declaratiōe eoꝝ q̄ hñr in. d. l. in quartā. Nec ob. j. e. l. ad veterani. §. j. vt ibi tāget. ¶ In glo. a coherede. ibi: nec em̄ imputat. hoc verū in falcidia debita iure instōnis. secꝰ esset in treb. l. in q̄rta. j. e. ¶ In ea. glo. ibi: iputat hoc vez in trebellianica: sz in falcidia debita iure instōnis vr ꝙ solū partē hereditariā ⁊ hoc voluit glo. i fi. Sz ɔ̄riū voluit gl. ēt in falcidia. l. id aūt. j. e. ang. hic vr cōcordare gl. qꝛ si debebat pecuniā de manu sua recipere tūc totā cōputet: qꝛ illa p̄t de pte sua tota recolligi. secꝰ in corpe hereditario. Sz vbi deberet recipe de manu heredis tūc pcedat ꝙ solū partē hereditariā cōputet sibi. ⁊ subdit ꝙ vbi pecūia hereditaria legat tāꝙ spēs: vt qꝛ erat i sacculo signata: tūc iudicādū ē de illa vt de spē. l. sz si certos. ff. de leg. j. de quo dic vt dicet in. l. in quarta. j. eo. ¶ Extra gl. adducit iste tex. p bar. ad. q. ꝙ si ex forma statuti nouiter facti mutuās cōi mille debeat habere. v. p cētenario. ⁊ antiquū statutū habeat ꝙ de q̄libet pecunia q̄ soluit a camera pōt detrahi vnꝰ solidus pro libra. ꝙ isto casu de istis. v. ex quo habet ex forma statuti nō debeat detrahi gabella arg. huius text. aliter tñ nō determinat. potes dicere ꝙ imo poterit fieri detractio pp statutū antiquū qđ indistincte loquit. Nec ob. iste tex. qꝛ hic ideo nō detrahit falcidia de legato coheredis: qꝛ loco illius falcidie hz tātundē a coherede. Sed camera loco illiꝰ gabelle nil hz ideo secꝰ.

Seruo herede. Si a seruo isolidū istituto ⁊ a dño fiūt legata pus soluunt legata relicta a suo ꝙ̄ a dño. ⁊ si dñs institutꝰ repudiat ⁊ p seruū substitutū acqrat hēditatē priꝰ legata i istōne relicta soluunt. h. d. ¶ In tex. ibi exercet. subaudi ip̄e dñs ex psona sui. l. cū suo. §. fi. de le. j. ⁊ ex-
2 pone falcidiā retinet ex psona ipsiꝰ sui. ¶ † No. ꝙ dñs p̄t grauari fideicōmisso lz sibi nil sit relictū sz suo suo. et rō est q̄ colligit ex no. plene l. l. cū filio. ff. de le. j. ¶ In gl. exercet. ibi: ⁊ fideicōmissis. h verū fm Dy. ⁊ Ray. qñ legata a suo relicta sunt facta vltra dodrantē. ⁊ silr fideicōmissa a dño relicta. secꝰ fm eos si legata a suo nō excedūt dodrātē: qꝛ tūc illa soluerēt itegra. l. q aūt. ff. si qs omissa cau. test. i p̄n. ⁊ facit qđ no. j. i gl. in v̄bo data. imo plus vr h cāu qñ legata essent facta vsqꝫ ad dodrātē ꝙ illa integre p̄stent ⁊ residuū ꝙ ē falcidia remaneat penes heredē. ⁊ nihil de fideicōmissis p̄stet p dictā. l. q aūt. ⁊ h mō itellige ꝙ exercebit falcidiā ⁊c. ¶ In gl. sup v̄. q̄ ab ipso dño data sunt. ibi: i p̄re. hāc tenebat Andreas de py. vt hic refert Ang. qꝛ lz p̄ri querebat emolumentū: tñ filiꝰ remanet heres. Sz secus est in seruo: qꝛ si adit facit dñm suum directo heredē. l. si cui. ff. si qs omis. cau. test. Sz Bart. reprobat hāc solonē: qꝛ rō q̄ ponit in ɔ̄rio in filio ⁊ p̄re hz silr locū i seruo ⁊ dño ergo idē ius dz dici. l. illud. cū si. ad. l. aql. Preterea sentit ang. ꝙ fm hec iura esset dr̄ia inter seruū ⁊ filiūfa. institutū q̄si filiꝰ remaneat heres noīe sz nō seruꝰ. sed ɔ̄riū determinauit Bar. in. l. cū filio. ff. de leg. j. ¶ In ea. gl. ibi: vel meliꝰ. hec in se vera fm oēs ⁊ mihi placet fm quā. l. ɔ̄ria in effectu intelligit fm istā sequentē q̄ ponit in ɔ̄rio tenet hic Bar. ⁊ Ang. videlicet qđ ibi prius habet rō scꝫ respectu falcidie relictorū a filio vel seruo: sz dic priꝰ hr rō delictoꝝ a p̄re vel dño in instōne q̄ ad solutionē. Sed p̄cedēs plꝰ placet ex eo qꝛ legata relicta in instōne absorbeāt dodrātē ita ꝙ solū remaneat quadrās seu q̄rta alia relicta nedū qđ minuat sz ex toto annihilant. l. qui aūt. i p̄n. ff. si qs omis. cau. test. ⁊ tetigi ēt cum alia gl. ¶ In ea. gl. ibi. vr ꝙ sic. ɔ̄riū huiꝰ determinat gl. fm ang. in. l. iulianꝰ. hic allegata. sz male fm eū: qꝛ lz hereditas repudiet in fraudē legatorū nō pptera debēt legatarii plus cōseq ꝙ̄ si heres hereditatē adiuisset. ⁊ sic vr velle hic Ang. ꝙ gl. determinat qōnē in v̄. isto ibi. ⁊ vr ꝙ sic. Sz certe si bñ pōderet glo. hic loquit allegādo ⁊ i sequēti v̄. ponit solutionē. q̄ solutio i effectu ɔcordat cū gl. d. l. iulianꝰ. ⁊ sic gl. illa bñ dicit. Nec ob. l. duo. §. admonēdi allegata in gl. nec rō ang. qꝛ pcederet qñ legata relicta in instōne excederēt dodrantē. nā tūc nō debēt p̄stari solida si in fraudē fcā est repudiatio sz defalcabunt sicut si ex instōne adiuisset: sz gl. loquit qñ relicta in instōne nō excedūt dodrātē de p se ɔsiderato sz demū mixtis aliis legatis relictis in substōue. q̄ casu priꝰ soluent integra relicta in substōne sicut p̄starent si ex instōne adiuisset heres. ⁊ si nil superit de dodrāte sz solū q̄rta q̄ debet p falcidia alia legata annihilabunt. d. l. q aūt. in p̄n. vbi tex. meliꝰ declarat quā aliꝰ. Sin aūt aliqd supesset de ipo dodrāte illud p rata distribueret inter alios legatarios. ⁊ sic tūc alia legata ex toto nō annihilarent. ⁊ ita debet intelligi determinatio que fit hic in glo. i ver. responde. ¶ Et per p̄dicta etiaꝫ patere pōt quid iuris si testator habeat in bonis quadringēta. ⁊ illa legauit in institutione. ⁊ in substitutione legauit alia centū. Nā facta cōtributione legatorū in institutione que intelligunt repetita ab instituto cū relictis a substituto reperiret quintā partē legasse vltra ꝙ̄ habeat in patrimonio. ⁊ sic quinta ps diminueret de quolibet legato. nec fiat re ductio ad vires p̄rimonii. l. si post missionē. ff. e. ⁊ sic in effectu legata a substituto reducent ad octuaginta ⁊ legata ab istituto ad trecēta. xx. ⁊ in effectu soluent trecēta de illis. ⁊. xx. remanebūt penes heredē que sunt vltra dodrātē. ⁊ similiter alia octuaginta remanebūt penes heredē. ⁊ sic in effectu annihilabunt legata a substituto sz si reliqsset ēt q̄dringēta a substituto: qꝛ repiret plus reliquisse tm̄dē ꝙ̄ hēat i bonis de q̄lz legato dimidia diminueret vt fiat reductio ad vires p̄rimonii. ⁊ sic legata ab istituto reducent ad ducēta. ⁊ silr legata a substituto ad alia ducēta. ⁊ sic legata ab istituto p̄starent isolidū h ē itegralr ipa ducēta: sz relicta a substituto p̄stabunt solū p dimidia vt sic dimidia ducētoꝝ q̄ sūt cētū. ⁊ sūt q̄rta totiꝰ p̄rimonii rēaneat penes heredē. ⁊ sic p h hēs māz plene declaratā. ¶ In ea. gl. ibi minuit. hic pōt pcedere qñ aliqd supest de dodrāte solutꝫ legatis relictis i substōne: sz vbi nil supest tūc nedū diminuant legata relicta i substōne. imo ex toto ānihilāt pp falcidiā q̄ remanet penes heredē. l. q aūt. in prin. hic allegata.

Si debitori. Si liberatio debitori reliquit i rōne falcidie p locupletiōe hr. si aūt nomē debitoris alteri leget an sit soluēdo ispicit. h. d. ¶ In tex. ibi nomē h. subau. si alteri leget. ¶ In tex. ibi: liberat. ⁊ sic cū i totū liberet lz
3 i totū nō sit soluēdo totū cape vr. ¶ † No. ꝙ qs sibiipsi sp dr soluēdo eē: lz q̄ ad aliū secꝰ. Et p h vr ꝙ si testator hēat i bonis trecēta ⁊ nomē debitoris in cētū q nō erat soluēdo si legat trecēta ⁊ legat illi liberationē heres hēbit q̄rtā q̄drigētoꝝ. ⁊ sic centū. ⁊ de ipsis centū dz hr̄e. xxv. i qbꝰ remanebit debitor pp falcidiā. de aliis trecētis etiā detrahet q̄rtā. Si aūt nomē legaret alteri ⁊ nō esset soluēdo in aliq̄ parte: tūc vr qđ solū cēseat hr̄e trecēta i bonis ⁊ sic in quartā trecētorū solū detrahet. ⁊ ista est mēs litere. de quo plene j. e. l. q̄rebat. ⁊ facit iste tex. ꝙ si debitū excedat qngētos aureos. ⁊ ex casu donatiōis liberet debitor: lz nō sit soluēdo: tñ qꝛ sibi cēset eē soluēdo talis liberatio eget isinuatione. facit qđ no. gl. i. l. si qs ob hoc. j. de regu. iur. que glo. est singularis fm Dy. ⁊ Ang.

Summarium.

1 ☞ Falcidia quandoqꝫ detrahitur de vna re pro alia inuito legatario.
2 Modus nouus falcidie detrahende hic ponitur.

SI fundus. Si legatū periret pp falcidiam vna res p alia tūc pōt defalcari. h. d. ¶ In tex. ibi: nec soluēdo fit. subau. ⁊ p h repiātur legata relicta vltra vires p̄rimonii p certa parte ⁊ sic de q̄libet legato vt fiat reductio ad vires p̄rimonii expedit certā ratā detrahi. facit. ff. e. l. si post missionē. si rata detrahēda ō fūdo ⁊ via. ⁊ sic de vtroqꝫ ascēdit ad valorē vie vl plꝰ: tūc pit legatū vie ⁊ nō debet. ⁊ ita dz itelligi iste tex. ¶ In tex. ibi: nō tñ fundū. subau. sz etiā viā. ¶ In tex. ibi: deest. s. p falcidia hñda de vtroqꝫ
1 ¶ In tex. ibi. plus subau. vel tm̄dē pp id qđ hr in prin. ¶ † No. casum i quo ēt inuito legatario detrahit falcidia de vna re pro alia
2 regulr secꝰ. C. e. l. ii. ¶ † Itē no. nouū ⁊ ex̄neū modū detrahēdi falcidiā q tñ nō est sine rōne pp id qđ hic tāgit in glo. magna. ¶ In gl. j. ibi. ⁊ fundꝰ. xxx. subau. ⁊ sic q̄rta ascēdit ad duo cū dimidio: ¶ In ea. gl. ibi. haberet duas ptes. gl. est corrupta fm Ang. vitio scriptoꝝ: qꝛ imo debuit dicere tres ptes ⁊ heres solū i q̄rtā nisi salues gl. ꝙ ɔsiderauit volēdo detrahere falcidiā i fundo de toto legato. cuiꝰ falcidie sūma ascēdebat ad dimidiā totiꝰ fundi quā gl. hic appellat ptes duas. Sz meliꝰ potes dicere: qꝛ glo. hūit respectū ꝙ detrahēdo. x. de. xxx. q̄ valebat fundꝰ heres hēret tertiā ⁊ legatariꝰ duas ptes q̄. x. sūt q̄rta āboꝝ legatoꝝ. ¶ In glo. nō debebit. i fi. p istū tex. cū gl. dicit h Ang. ꝙ vbi hereditas nō est soluendo sz vnū legatū est idiuiduū. ⁊ heres nō pōit eū i iuētario nō pp h dr nō ɔfecisse legitie inētariū: ex q̄ ipso iure nō debet. qđ dicit eē valde notādū p itellectu aut. sz cū testator. ⁊ i corpe vñ sumit. Sz forte p̄t dici oppositū: qꝛ lz legatū sit idiuiduū nō tñ vr ꝙ debeat totalr pire: sz dz reduci ad vires p̄rimonii vna cū aliis hito respectu ad vires p̄rimōii p. l. si post missionē. iūcta. l. i. l. fal. ff. e. nec ob. iste tex. qꝛ ñ dz itelligi simplr ꝙ legatū idiuiduū sit nullū qñ hēditas ē soluēdo: sz dz itelligi in casu quē dixi sup litera in v̄. sz si via

Paulus.

Paulus. De re quã heres subtraxit falcidiã detrahere non põt. ⁊ qd ex re legata pcipitur in quartã imputat̃ si res erat testatoris alias secus. ¶ In tex. ibi ancillarũ. s. hereditariarũ. vt in glo. ⁊ legatarũ alicui. nã secus si non fuissent legate. l. in. l. fal. placuit. §. eo. Itẽ secus si nõ fuissent hereditarie per id qd habetur in fin. huius. l. ¶ In tex. ibi. nõ soluere. s. qꝛ percepti sunt vt ex re ꝓpria ⁊ nõ iure hereditario. ⁊ sic nõ deberet in falcidiã cõputari. ¶ In gl. j. in fi. Et aduerte qꝛ ßm hec iura solũ perdebat heres falcidiã in re subtracta sed hodie perdit in totũ. ⁊ ita tꝫ glo. in. §. sancim⁹. in aut. de here. ⁊ fal. col. j. in verbo nõ forte. ⁊ in. §. si vero nõ fecerit. in verbo lucrari. ⁊ sequit̃ hic Bar. ſꝫ Cy. in aut. sed cũ testator. C. ad. l. fal. tꝫ ꝙ hec. l. nõ est correcta. Ang. hic cõcordat opi. qꝛ dicit ꝙ quo ad beneficiũ detractionis falcidie ꝓcedit gl. in. d. §. sancim⁹. qꝛ non dꝫ illo vti ex quo est illo abusus. sed quo ad hoc vt nõ teneat̃ vltra vires hereditarias tꝫ aliã opi. qꝛ per hoc nõ tribuit̃ beneficiũ: sed redit ad ius antiquũ. l. is q quadringẽta. ff. ad treb. ⁊ qꝛ tex. in. d. §. sancim⁹. in versi. illo solo adiecto. dicit se nil velle addere ad. l. fi. C. de iure delib. de pena sed solũ de forma cõficiẽdi inuẽtariũ. ⁊ p hoc cõcludit ꝙ si heres sciẽter omisit vnã rẽ ponere in inuẽtario ob hoc solũ nõ tenebit̃ vltra vires hereditarias: ſꝫ bene priuabit̃ beneficio falcidie. quod est notãdũ. ⁊ pluries dicit se de facto habuisse. tene mẽti. Et vr̃ intelligere ang. ꝙ non tenebit̃ heres q subtraxit rẽ hereditariã seu omisit ponere i inuẽtario vl̃ tra vires hereditarias ad legata: nã sic erat de iure antiquo. l. j. §. si is q quadringẽta. ff. ti. j. Sꝫ in creditorib⁹ erat secus. vt ibi pꝫ vñ forte ang. voluit sentire ꝯtrium in creditorib⁹. tñ forte de iure põt defendi qd creditorib⁹ nõ teneat̃ vltra vires hereditarias. ſꝫ tenebit̃ ad duplũ rei subtracte cõputandũ sibi: qꝛ sic erat de iure codicis p. l. fi. §. illo. C. de iure deli. q lex in hoc nõ reperit̃ correcta per ius antiquorũ. qꝛ tex. in. d. §. sancim⁹. ⁊. §. hinc nobis. de hered. ⁊ fal. solũ vr̃ priuare heredẽ ptãte detrahẽdi falcidiã. ⁊ ideo quo ad alia remanebit. d. l. fi. incorrecta. Nec ob. qd habetur in eadẽ aut. §. si vero nõ fecerit. qꝛ loquit̃ qñ heres non facit inuẽtariũ. ⁊ sic secus qñ facit ſꝫ omittat vnã rẽ ponere si alias seruet formaꝫ. d. l. fi. pro quo bene facit. d. l. fi. §. ⁊ si prefatã. ĩuẽto. §. illo. vbi pꝫ ꝙ ſꝫ dicatur in. §. ⁊ si prefatã. ꝙ si heres nõ seruauerit dispositionẽ factã de inuẽtario ꝯficiẽdi. tũc tenet̃ insolidũ creditorib⁹. ⁊ tñ in. §. illo dicit qd si facit inuẽtariũ ſꝫ omittit aliquã rẽ ponere ꝙ solũ punitur in duplũ illi⁹ rei. ⁊ sic eodẽ modo vr̃ intelligendũ qd habet̃ in d. §. si vero non fecerit. Nec ob. ei qd. s. dixi heredẽ ex toto priuari falcidia ꝓpter rẽ omissam in inuẽtario. facit qd habet̃ in. d. §. sancimus. in ver. illo solo adiecto. vbi vr̃ dici ꝙ iperator solũ adĳcit ad. d. l. fi. id qd dr̃ de presentia legatarioꝝ in cõfectione inuẽtarĳ. Et sic videt̃ qd ex quo per. d. l. finalẽ. nõ priuabit̃ falcidia ꝓpter omissionẽ vnius rei. ita nec hodie. ⁊ tenuit Cy. in. d. aut. sed cũ testator. qꝛ rñde ꝙ circa formã ꝯfectiõis inuẽtarĳ illud solũ adĳcit: sed quo ad effectũ inuẽtarĳ etiã adĳcit aliud. s. ꝙ si vult posse detrahere falcidiã dꝫ pure seruare legẽ. ⁊ sic nil omittere vel subtrahere. ⁊ pro hoc qd no. gl. in. d. §. si vero nõ fecerit. vbi glo. etiã enumerat aliqua q addunt̃ illi. l. fin. circa materiã inuẽtarĳ. ¶ Et ex ꝑdictis apparẽt tria declarata. Primo an per omissionẽ vni⁹ rei inuẽtario priuet̃ falcidia in oĩbus rebus. Scḋo an ex tali omissione heres teneat̃ legatarĳs insolidũ. Tertio an ex tali omissione teneat̃ creditorib⁹ insolidũ. ¶ In glo. fruct⁹ ibi. qꝛ tũc distinguit̃ suã vel alienã rem legauit: qꝛ cũ illa fiat legatarĳ post diẽ legati cedentẽ fructus ex illa pcepti ad legatariũ pertinẽt. super quo vide qd dictũ fuit in. l. qd seru⁹. s. de leg. ĳ. Si aũt fuit aliena tũc nõ debent̃ fruct⁹ legatario ſꝫ cesserit dies legati nisi heres fuerit in mora ꝓpter interpellationẽ vel ꝯtestationẽ. l. j. vel. ĳ. C. de vsur. ⁊ fructibus leg. vel priuilegio ꝑsone. l. titia. §. vsuras. de leg. ĳ. ¶ Ultimo istum tex. in fi. inducit ange. ad illud dictũ ꝙ rei heredis non transit dominiũ in legatariũ sine traditione. qd etiã tenet glo. in l. si heredi. seruus. s. de le. j. ſꝫ aliqñ glo. aliter dicãt ⁊ non bene. vt patet ex no. in. l. j. ⁊. ĳ. C. commu. de leg.

Aritũ. Si portio non grauata accedit grauate iure ptãtis fit cõtributio. h. d. ¶ In ter. ibi puenit. subau. vltra quadrãtẽ portionis filĳ p l. si pupill⁹. §. si ego cũ ibi no. s. eo. ⁊ dic vt ibi plene dictũ fuit de materia hui⁹ prin. ¶ Et aduerte qꝛ iste tex. olim ꝓcedebat. sed dubiũ est hodie qꝛ portio filĳ nõ accrescit patri quo ad ꝓprietatẽ cũ hodie aduẽtitia non ꝗrant̃ patri quo ad ꝓprietatẽ ſꝫ solũ q ad vsumfr. l. cũ opꝫ. C. de bo. q li. an illa portio vsufruct⁹ minuet falcidiã hodie in casu hui⁹ principĳ ang. hic dubitat. Nã pmo dicit ꝙ nõ minuet falcidiã ſꝫ fruct⁹ bene imputabunt̃ in eã: ſꝫ iure patrio pcipiant̃ postea vr̃ hic recedere dicẽs se in hoc dubitare: qꝛ aliud est imputare in falcidiã ex postfacto. aliud a principio minuere falcidiã ꝓpter portionẽ accrescẽtẽ: qꝛ illa q veniũt ex postfacto nõ minuũt falcidiã nisi iure hereditario pcipiant̃. l. qd aũt. ⁊. l. in quartã. ff. eo. ⁊ sic vr̃ inclinare ꝙ tales fruct⁹ ascẽdãt ad portionẽ quarte debite ipsi marito vr̃ ꝙ tũc debeat ꝓdesse legatarĳs. nã satis est ꝙ ex portione filĳ tñ puenit ad patrẽ vltra quadrantem portionis ipsius filĳ qd sufficiat pro falcidia portionis ipsius patris per id qd habetur in. l. si pupillus. §. quod si ego. s. eo. ⁊ sic videtur ꝙ dictum Ange. non procedat per illum tex.

A liberto cui. Diminuto legato nõ diminuit̃ fideicõmissum a legatario relictũ si legatũ remãsit ad onus sufficiẽs. h. d. ¶ No. ꝙ diminuto legato non diminuit̃ onus extrinsecũ dũmodo legatũ remaneat sufficiẽs ad ipm onus. de quo plene in. l. facta. §. si fili⁹. ff. ad treb. vbi bona gl. ⁊. ff. eo. l. penales. §. fi. ⁊. ff. de leg. ĳ. l. cum pater. §. j. secus aũt si esset onus intrinsecũ per ea que habentur in. d. l. penales. §. fi.

Summarium.

1 Falcidia ipso iure resecat legata.
2 Heres pro quibus rebus habeat interdictũ quorũ legatorum.
3 Dominiũ rei legate est penes heredem pro quarta parte.

1 Ineam. † Falcidia resecat ipso iure legata si tñ legetur indiuiduũ in pecunia dꝫ solui falcidia facta extimatione indiuidui. hoc dicit. ¶ † No. ꝙ heres videt̃ habere interdictũ quorũ legatorum etiã pro rebus que fuerũt penes legatariũ tpe mortis testatoris: ⁊ intellige de vtili interdicto: nam directũ non vr̃ cõpetere
2 per no. in. l. j. §. si mortis. ff. quo lega. ¶ † Itẽ no. ꝙ falcidia resecat legata ⁊ sic dominiũ rei legate pro quarta parte est penes heredẽ
3 ſꝫ alias si nõ haberet locũ falcidia esset penes legatariũ. l. a titio. ff. de fur. Et sic facit qd illud qd resecat̃ per falcidiã non fit debitũ etiam naturaliter nã si esset debitũ naturaliter contra heredẽ vẽdicantẽ posset legatari⁹ excipere de ipsa naturali obligatiõe q im pedit repetitionẽ. l. j. ⁊. ĳ. s. de cõpensa. Et si dicas ꝙ. l. nolit posse obĳci cõpensationẽ de ista naturali ne alias reddat̃ inutilis dispositio falcidie põt dici ꝙ ßm hic dispensat cõtra illã regulã que vult virtute naturalis posse retineri: ⁊ sic vtitur via subsidiaria. cũ tamen posset via ordinaria ꝓuidere prohibẽdo ⁊ resistẽdo illi naturali. l. si non fortẽ. in prin. ibi no. s. de cõdi. indebi. qd esse nõ dꝫ: qꝛ potius debuit per viã ordinariã ꝓuidere ex quo poterat. ar. l. qꝛ rõ. s. de cõdi. insti. ⁊ ideo videt̃ ꝙ poti⁹ intelligat̃ resistere naturali sicut ⁊ resistit etiã dñio. vt sic eadẽ clausula duo respiciens illa determinet equalitate seruata. ar. l. iã hoc iure. s. de vul. ⁊ pu. ⁊ pro hoc facit qd habet̃ insti. ad. l. falc. §. j. vbi expsse vr̃ prohibere ne legetur vltra dodrantẽ. ⁊ sic vr̃ resistere ne cõtra fiat vt in rub. C. ne fide. do. den. in rubro ⁊ nigro cũ ibi no. ⁊ hãc partẽ etiam tenet hic Cy. post Pet. ⁊ de hoc etiã dixi in. l. j. in prin. s. eo. de quo dic vt ibi. ¶ Ultimo no. qd legatũ statue videtur indiuiduum.

Summarium.

1 Cõditio que in fraudẽ legis adĳcit̃ pro non apposita habet̃.
2 Induci non posse per viam cõditionis qd non per viam dispositionis qualiter intelligatur.
3 Iuramentũ cõtractui simulato appositum an sit seruandum.

Eius ⁊ augerius. Si id qd nõ valet per modũ dispositionis apponat̃ per modũ cõditionis reĳcit̃ cõditio ⁊
1 p nõ adiecta habet̃. h. d. ¶ † Not. ꝙ cõditio adiecta in fraudẽ legis habetur pro nõ apposita. ¶ Itẽ no. ꝙ illud qd non põt fieri per viã dispositionis nõ põt etiã induci per viã cõditionis. ⁊ ad hoc sepe allegat̃ iste tex. qd est notandũ: qꝛ ꝓcedit etiaꝫ si non fit turpe id de quo queritur dũmodo rõne publice vtilitatis vel simili ꝓhibeat̃. Et sic facit iste text. ad multa. ⁊ primo qꝛ sicut partes nõ possunt prorogare terminũ instãtie. l. ꝓperandũ. C. de iudi. ⁊ sic nõ possunt pacisci ꝙ qui allegauerit instantiã perẽptã incidat in tantã penã. ¶ Itẽ eodẽ modo sicut spuri⁹ nõ põt instituti etiã hoc dictãte statuto: vt no. Bar. in. l. iĳ. s. de test. ita nõ põt dispositioni etiã p statutũ ꝙ si alicui fuerit obiectũ de incapacitate ꝓpter spurietatẽ oppõens incidat in tãtã penã: ⁊ similiter sicut infamib⁹ est interdicta dignitas ita nõ poterit fieri pactũ ꝙ non possit opponi infamia. ¶ Et per ꝑdicta dicit hic Ang. se de facto cõsuluisse sup quodã laudo lato per ducẽ Ianue inter comitẽ tũc virtutũ ex vna parte ⁊ ligã ex alia ꝙ q partiũ non ꝓrogaret ꝯpromissum ad mẽsem incideret in penã centũ milliũ ducatorũ: nã dixit qd illud laudũ nõ tenebat ⁊ impune poterat illi nõ pareri: qꝛ sicut arbiter non põt laudare vt ꝓrogaret̃ dies cõpromissi vel etiã vt cõpromittat̃ in aliũ. l. si cũ dies. §. si intra. ⁊. l. nõ distinguem⁹. §. quesitũ. ⁊. §. fi. s. de arbi. ita nõ põt hic in modũ ꝯditionis inducere ꝓnunciãdo qd nisi partes cõpromittãt in aliũ aut ꝓrogent diẽ incidãt in penã. ¶ In glos. j. in fi. vel dic ꝙ hic erãt instituti ſꝫ essent extranei: ideo potuit fieri exheredato. l. paterfa. s. de here. insti. ⁊. l. si ceterarũ. §. si eo. s. de test. mi. ¶ In glo. fraudis. ibi. l. si debitor. ⁊ q sit rõ ꝑpalitatis ibi pꝫ. ⁊ filr̃ in. l. qd aũt. ff. statim alle.
2 ¶ † Extra gl. adde dictis Bar. inquãtũ dicit nõ posse induci per viã ꝯditiõis ꝙ nõ põt iduci p viã dispõis ꝓcedit qñ p viã dispõnis nõ põt iduci rõne turpitudinis. vel qꝛ. l. resistit. sec⁹ si. l. nõ assistat. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de v. ob. Scḋo adde inquãtũ dicit nõ posse ꝓrogari instãtiã: qꝛ illud ꝓcedit i instãtia cãe ꝑncipalis

instantia autem cause appellationis potest prorogari per cōpromissum in aut. si tamen. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de tempo. ap. ⁊ de iure canonico etiam per pactū videtur posse prorogari in cle. quādiu. extra de ap. ¶ Tertio adde inquātum dubitat an non potest prorogare instantiam cause principalis sicut propter publicam vtilitatem principaliter an vero secundario. nam videtur tenendum qd̄ solum secundario: q2 principaliter respicit vtilitatem priuatam personarum litigantium ⁊ non principaliter vtilitatem reipublice. facit qd̄ habetur in simili de prohibitione fundi dotalis in. l. lex iulia. ff. de fun. do. iuncta. l. j. in fine ⁊ qd̄ ibi no. per Bar. ff. so. ma. Nō credo tamen qd̄ per iuramentū possit firmari pactum prorogatiuum instantie principalis: quia nō est in potestate partium facere qd̄ leges non habeant locū. l. nemo potest. ff. de le. j. ⁊ ideo sententia que feretur vltra tēpus instantie non obstādi prorogatione partium est iurata erit nulla. Et ideo iudex non tenebitur dictam prorogationem obseruare. ad cuius officium spectat causam infra instantiam finire. l. properādum. §. j. C. de iudi. ⁊ hic tangit Bar. fateor tamen qd̄ propter iuramētum pars non poterit obijcere de peremptione instantie: q2 iuramentum quo ad ipsas partes tenuit ex quo prorogatio non im-
3 peditur principaliter propter publicam vtilitatem. ¶ †Quarto adde inquantum tangit an iuramentum super cōtractu simulato sit seruandum. ⁊ concludit qd̄ de iure ciuili nō liget. vt est glo. notabilis in. l. iij. C. plus valere qd̄ agitur. tamē dicit secus de iure canonico per. c. cum contingat. extra de iureiur. Nam adde q2 attendenda est forma instrumenti: q2 si instrumento partes renūciauerit exceptioni simulationis ⁊ postea iurarunt non contrauenire videtur qd̄ tunc non potest obijci exceptio simulationis: q2 si venirent contra iuramentum. facit qd̄ no. Bart. in. l. fi. C. de non nu. pe. Si autem non sit renunciatum dicte exceptioni tunc considera formam iuramenti: quia si partes iurarunt omnia cōtenta in instrumento vera esse ⁊ in nullo contrafacere vel venire adhuc videtur qd̄ non possit de simulatione obijci: quia si venirent contra iuramentum inquantum est iuratum omnia contenta in instrumento esse vera. Si autem simpliciter iurassent non contrauenire: tunc videretur qd̄ istud iuramentum simplex limitaretur secundum intellectum partiū per id qd̄ habetur in. l. fi. C. de non nu. pecu. vbi bonus tex. ⁊ in. c. quemadmodū. extra de iureiur. ⁊. l. qui iurato. ff. qui satisda. cog. ⁊ sic videtur qd̄ sufficeret non venire contra id qd̄ in veritate est gestum: ⁊ ideo tunc potest obijci de simulatione per id qd̄ habetur in simili in. l. fin. C. de non nu. pe. ¶ Ultimo q2 Bar. hic tangit aliqua de materia iuramenti adde qd̄ latius posuit hanc materiam in. l. si quis pro eo. in prin. ff. de fideiul. ⁊ ibi etiam ad fi. prin. tangit an donatio inter virum ⁊ vxorem firmetur iuramento. ⁊ concludit qd̄ sic prout etiam hic contigit. de quo etiam latius ibi tangetur.

Pater quoq3. ¶ In tex. ibi: dedit. i. religt. ⁊ intellige vltra suam legitimam: q2 illa non defalcatur saltem hodie. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. test. ⁊. l. pap. §. iiij. ff. de inoffi. test. ¶ No. qd̄ legatum factum patri defalcatur sicut etiam factū extraneo. ⁊ sic in hoc pater nō est priuilegiatus. ¶ In glo. j. in fi. secus si fuissent in potestate: q2 tunc testari non valeret. l. si filius qui in potestate. ff. de testamentis.

Jam me tibi. Quod heres vt legatari⁹ habet iure hereditario in falcidiam nō imputatur. h. d. ¶ No. qd̄ si solutum recuperatur post tempus non dicitur possideri eo iure quo primo. ⁊ facit ad. q. de vasallo vel empbiteota qui alienauit domino irrequisito: vt licet recuperet non dicatur tenere eodem iure. Et ideo non euitet penam incursam. de quo in. l. j. §. si rem. ff. deposi. ⁊ in. c. j. quid iur. sit si vasal. post ali. feud. recup. in vsi. feu. ¶ Item no. qd̄ quādo id qd̄ soluitur non debet incōtinenti restitui sed post tempus transfert dominium in recipientē. secus esset si incontinenti deberet restitui. l. qui sic. ff. de sol.

Summarium.

1 Damna post mortem testatoris contingentia cuius cedant incommodo.
2 Fructus qui post mortem testatoris percipiuntur in falcidiā nō computantur.
3 Genus nunquam perit.
4 Debitor liberatur per speciei debite interitum.
5 Datum vt precium in falcidiam imputatur.
6 Senatusconsultum trebellianum cessat testatore hereditatē pro certo precio vendi iubente.
7 Legatum heredi a seipso factum est inualidum.

In ratione legis. Damna post mortē testatoris contingētia sine culpa legatarij computantur heredi ⁊ econtra commoda seu lucra legatarijs non prosunt. h. d. ¶ In tex. ibi: mortes id est post mortem testatoris contingentes. ¶ In tex. ibi. quodcunq3 damnum. s. contingens post mortem testatoris. ¶ In tex. ibi. pereunt. hoc intellige secundum iura ista ⁊ etiā hodie si non fecit inuentarium. secus si fecisset inuentariū: q2 tūc nō deberet esse in damno. l. fi. §. si prefatam. C. de iure deli. ⁊ ideo licet noceret sibi respectu falcidie non tamen noceret vt tenetur vltra quam ad ipsum perueniat ⁊ sic intelligo dictum Barto. de quo etiam aliquid tangitur. j. eo. §. diligenter. ⁊. j. eo. l. in quantitate. ¶ In tex. ibi: acquisite. s. ipsi heredi post mortem testatoris.
1 ¶ †No. qd̄ damna contingentia post mortem testatori absq3 culpa legatariorū ceduntur ad damnū heredis ⁊ econtra lucra post
2 mortem quesita sibi prosunt ⁊ non legatarijs. ¶ †Item nota qd̄ fructus percepti post mortem testatoris non computantur in falcidiam. qd̄ intellige verum regulariter. fallit primo si testator voluisset oppositum per. l. id autem. j. eo. ⁊. j. ad treb. l. in fideicommissaria. Secundo fallit si erant sati tēpore mortis. l. in. l. fal. placuit. ff. eo. de quo dic vt ibi plene dictum fuit. Tertio fallit si sunt percepti ex re legata iudicio testatoris. l. paulus. §. j. ⁊. l. qd̄ de bonis. §. fructus. ff. eo. ⁊ intellige ex re testatoris legata. secus si fuisset heredis nisi essent percepti post moram. d. l. paulus. §. fi. ff. eo. Quarto fallit fm̄ Ang. si incrementa fructuum ⁊ redditiū percipiantur per heredem post mortem testatoris qui erat creditor heredis ex causa peculiari. Nam quatenus liberantur eatenus percepisse iure hereditario videntur. l. cum quo de peculio. j. eo. ⁊ quod dixi de fructibus dic procedere fm̄ Ang. in vsuris perceptis ex pecunia legata vel etiam non legata. de quo in. l. si is qui quadringenta. j. eo. de quo dic vt ibi dicetur. nam ⁊ hodie vsure sunt prohibite per not. in aut. ad hoc. C. de vsur. de pensionibus domorum ⁊ alijs redditibus dicit idem qd̄ de fructibus per ea que habentur in. d. §. fi. ⁊ idem dicit de partu ancille. saluo illo qd̄ habetur in. l. fal. placuit. ff. eo. q2 licet esset in ventre tempore mortis: non tamen auget hereditatem nec computatur in falcidiam vt ibi: saluo nisi quando perciperetur ex re legata. l. paulus. §. j. ff. eo. ¶ Item no. qd̄ quesita per seruos post mortem non augent hereditatem. qd̄ est verum quādo acquiritur ex industria vel dono fortune: sed si ex operibus seruorum quos alij locauerunt pro certa mercede est magis dubium tamen dic idem fm̄ Ang. qd̄. ff. dictum est de fructibus: q2 regulariter non prosunt legatarijs. ¶ In gloss. furti ibi. vel secundum has solues melius. dic vt ibi dicetur.

Uendere autem. Si quis est iussus emere vel vēdere certo precio eatenus computatur in legato quatenus est in re vel precio. hoc. d. ¶ In tex. ibi. iussus. s. heres. ¶ In tex. ibi. quanto pluris istud refertur ad casum quando iussus est vēdere. qd̄ autem subijcit minoris vel refertur ad casum quando iussus est emere pro maiori p̄cio illud qd̄ reuera minoris est precij ⁊ valoris. ¶ In textu. ibi iussit puta iussit vendi rem valentem. xx. pro. x. vel iussit emi pro. xx. rem valentem. x. nam. x. tantummodo intelligenē esse in legato que sunt vltra verum precium. ¶ In tex. ibi: deducitur. scilicet ipsa falcidia: q2 detrahetur de illa portione que est vltra verum precium ⁊ non de vero precio vt patet ex ratione que sequitur. ¶ In gloss. quanto pluris. in fi. no. fm̄ Ang. de emptore animoso. ⁊ secundū eum quandoq3 efficitur animosus propter concurrētiam emptoris. l. licitatio. ff. de publi. quandoq3 q2 res fuit antiquorum quandoq3 propter vicinitatem. l. lex que tutores. C. de admi. tuto. ⁊. l. si in emptione. ff. de mino. ⁊. ff. de leg. ij. l. si cui fundus.

Diligenter. Casus fortuitus non liberat debitorē generis generalissimi sed debitorē speciei sic vel generis subalterni illo genere perempto. h. d. vsq3 ad. §. tā ⁊ si. ¶ Et not. qd̄ hic reassumit illud quod dictum est in prin. l. vt illud limitet ⁊ declaret. ¶ In text. ibi in ea parte. h. d. qd̄ interdum heres detrahit de lega. integram partem vt quando tota hereditas distributa est in legatis. Interdum vero non detrahit totam partem vt quando tota hereditas non est distributa sed aliquid remanet heredi ⁊ tantum qd̄ si solum octauam habeat de leg. reperietur habere integram quartam cum eo qd̄ habet penes se. facit qd̄ habetur in. l. in quantitate. §. fi. j. e. vnde si octaua solū erat detrahenda secundū tempus mortis nō poterit postea plus detrahi propter damna post mortem contingentia in hereditate. ⁊ hic est intellectus litere. ¶ In text. ibi. detrahaē. subaudi quia solum id detrahetur qd̄ erat detrahendum secundum tempus mortis. ⁊ procedunt predicta quando legatum est in genere
3 vt subijcit. ¶ †No. illud vulgatum ad qd̄ sepe allegatur qd̄ gen⁹ perire non potest. facit. l. incendium. C. si cer. pe. qd̄ verum quādo est genus generalissimum. secus si subalternum: q2 tunc potest perire peremptis omnibus speciebus illius generis subalterni. ¶ Item no. qd̄ vbi perit res in specie legata sine culpa heredis liberatur ex toto adeo qd̄ non debetur etiam extimatio ⁊ ad id qd̄ dixi de genere subalterno. bene facit qd̄ habeē in. l. in naue saufel-
4 li. ff. loca. ¶ †Itē no. qd̄ interitu speciei liberatur debitor. de quo plene in. l. qd̄ te. ff. si cer. pe. ¶ In gloss. distinctione ibi. ⁊ tunc est legatarij periculum. suban. ⁊ etiam heredis respectu quarte si tota res perit

res perit si aũt nõ perit ex toto tũc p̃iudiciũ est vtriq; respectu quarte lʒ nõ respectu quote. q2 illa quota q̃ erat pri⁹ detrahẽda de tota re nõ diminuta nõ detrahet de residuo. ⁊ sic si de octaua debebunt detrahi de octauo residui detrahet. ¶ Ultio inducit iste tex. per Cy. hic i addi. ad. q. illã an si qs sit debitor alicui⁹ in certa quãtitate pecunie currẽtis loco. ⁊ illa postea p superiorem sit reprobata ⁊ alia noua fiat. q̄ liberet debitor quasi oẽs spẽs contẽte sub gñe tũc p̃imanẽt. ⁊ ideo vr̃ qd̃ liberet debitor p id qd̃ dr̃ hic in v. incerte. Sʒ ɔ̃riũ cõiter tenet: q2 in casu p̃dicto potius est p̃empta sola forma nõ materia q̃ de se reducibilis est ad formã. ⁊ ideo illa poti⁹ dʒ inspici p. l. q̃situ. §. illud fortasse. s. de le. iij. ⁊ ideo debuit solui de antiqua si reperiat alias ei⁹ extimatio ꝑut hr̃ in. c. olim. ⁊. c. cũ; canonicis. extra de censi. de quo ẽt per doc. ⁊ maxime p Bar. in. l. cũ qd. ad fi. ⁊. l. qd̃ te. s. si cer. pet. Nec ob. iste tex. q2 dʒ itelligi qñ ex toto perit ipsa res vel saltẽ id qd̃ est principale p id qd̃ dixi in. l. mortuo boue. s. d le. ij. hic aũt mã nõ perit q̃ est p̃cipale. ꝑpterea q2 est reducibilis ad formã. d. §. illud fortasse. ⁊ aliquid etiã tãgitur in. l. paulus respõdet. j. de so.

1 **Tam et si ante.** †Licet datũ cã ɔ̃dõnis iplẽde nõ ipute ĩ falcidiã tñ dato al's datũ p̃ciũ in falcidiã iputat. h. d. ¶ In text. ibi. falcidie. s. detrahende de leg. ¶ In tex. ibi. queadmodũ. exẽplificatiue ponit ⁊ non siĩtudinarie fm̃ Dy. ⁊ Bar. ¶ In tex. ibi: ẽet. subau. vt det p̃ciũ ¶ In tex. ibi. ipsi⁹. s. fideicõmissarij. ¶ No. q̄ iductũ i fauorẽ nõ dʒ iduci i odiũ. facit. l. qd̃ fauore. de leg. ⁊. c. qd̃ ob g'ra. de re. iu. l. vj. ⁊ qd̃ hr̃ in. l. legata inutiliter. s. de le. j. ¶ In gl. restituere. ibi p vẽditionẽ. Nec ob. q̄ fm̃ hic v. queadmodũ. supfluet. q2 potes dicere q̄ veniet exẽplificatiue ⁊ nõ siĩtudinarie vt in l'ra. Sʒ tũc ẽt ob. qd̃ hr̃ in tex. iũcta gl. ij. q̃ vr̃ velle q̄ in vi modi sit facta dispositio. Sʒ potes dicere q̄ large sumit modũ vt cõprehẽdat ẽt grauamẽ iũctũ p modũ vẽditiõis. Uel scd̃a p̃ncipal'r posses dicere qd̃ iussit hereditatẽ restitui vel dari ꝑ centũ. ⁊ sic pt̃ dici sub modo p id qd̃ hr̃ in. l. si qs ꝑ redẽptione. C. de dona. ⁊ qd̃ hr̃ per Bar. in. l. quib⁹ dieb⁹. §. fi. s. de condi. ⁊ demõ. Et sic fm̃ hoc v. queadmodũ. veniet siĩtudinarie. nã in effectu si iubet restitui ꝑ centũ. vr̃ velle q̄ vẽdat ꝑ centũ. ⁊ sic est idẽ in effectu ac si iussisset
6 vendi. ¶ †Et no. bñ ex ista gl. qd̃ vbi testator iubet vẽdi p certo precio hereditatẽ. qd̃ tũc cessat senatuscõsultũ trebellianũ. et sic nõ transeũt actiões virtute trebelliani. Item per hoc vr̃ qd̃ institutus nõ poterit cõpelli adire hereditatẽ ex quo cessant remedia trebelliani. ⁊ locũ hʒ titul⁹ de here. vẽdi. C. ⁊ ff. ⁊ p hoc dicit hic ange. qd̃ si institut⁹ adit hereditatẽ fideicõmissario mortuo nõ ꝑpterea expirabit fideicõmissum. sec⁹ dicit qñ est fideicõmissum vl'e in q̃ habeat locũ trebellianũ p. l. ille a quo. §. si testõ. j. ad treb. Sʒ certe hoc dictũ ang. nõ vr̃ ꝑcedere. q2 fideicõmissari⁹ ẽt vl'is trãsmittit ad heredẽ ẽt si moriatur ante aditionẽ factã fm̃ verã opi. l. si in personã. ⁊. l. iij. C. de fideicõmis. lʒ gl. aliter dicat in. l. cũ filio. ad fi. s. de leg. j. ⁊ no. bñ vt ibi no. p Bar. Nec ob. §. si de testamẽto. q2 nõ dixit id ad qd̃ allegat' Ang. sʒ bene dicit qd̃ si nõ adiretur hereditas periret fideicõmissum. ¶ Et ad p̃dicta bene facit qd̃ hr̃ in. l. apud iul'. §. antistia. j. ad treb. ¶ In glo. nõ est. ibi vel dic. hec scd̃a cõiter tenet. Sʒ aduerte q2 nõ videtur de mẽte hui⁹ tex. cui⁹ rõ hic posita in fi. vr̃ hr̃e locũ qñ vterq; poterat grauari. vt q2 vterq; erat istitut⁹. iõ forte posset dici qd̃ considerãda est quãtitas q̃ dari dʒ. ⁊ ẽt valor hereditatis. nã si hereditas multo plus valet. tũc videat dispositio fcã g'ra fideicõmissarij ẽt si vterq; potuisset grauari. facit qd̃ hr̃. s. eo. §. vẽdere. ⁊. l. si dignũ. si aũt valeret tantundẽ vel modic⁹ cẽt excessus: tũc forte posset ꝑcedere ista sol. qd̃ si vterq; põt grauari. q̄ videat g'ratia vtriusq; facta dispositio ex quo pariter respicit cõmodũ vtriusq; facit qd̃ hr̃ in simili in. l. q exceptionẽ. s. de condi. inde. ⁊ in. l. si quis nec eam. §. res pignori. ⁊. l. rogasti. s. si cer. peta.

Cum lex falcidia. Legata q̃ nõ valẽt in cõputationẽ legis falcidie nõ veniũt. h. d. ¶ In tex. ibi: cõtributionẽ. s. legatorũ: q2 oĩa cõmiscen
7 tur sil' vt videant an excedãt dodrãtẽ. ¶ †No. qd̃ nõ valet legatũ factum heredi a seipso nec sil'r si fiat seruo heredis vel testatoris sine libertate. ¶ Itẽ not. qd̃ vbi seruo testatoris relinquit libertas sub cõditiõe ⁊ eidẽ simpl'r relinquit legatũ pecuniariũ valet tale legatũ ⁊ itelligit dilatũ in tp̃s libertatis. ¶ In gl. sup ver. certã. i fi. vel dic q̄. si fuit dies certa sub qua fuit libertas adhuc ꝑcedit litera. q2 legatũ pecuniariũ sil'r relictũ ipsi seruo itelligeret dilatũ in tp̃s libertatis p id qd̃ hr̃ in. l. cũ seru⁹. s. ti. j. vt sic dies libertatis intelligat repetita ẽt in legato pecuniario. vt potius legatũ valeat q̃ pereat. argu. l. quoties. j. de reb. du. Nec ob. §. j. hic allegatus. q2 procedit alias regulariter vbi legatum non redderetur inutile.

Si cui fideicommissum. Fideicõmissarius sic ⁊ legatarius debet restituere si quid plus acceperit quã p. l. falcidiã sit debitũ. ⁊ ꝑpter legata relicta a substituto cauent illi quibus a pupillo facta sunt relicta. h. d. ¶ No. differẽtiã esse inter legata ⁊ fideicõmissa. qd̃ est verũ quo ad vba sed nõ quo ad effectũ vt hic. pʒ ⁊ plene habetur in. l. j. ⁊ ibi dixi. s. de le. j. ⁊. C. cõmu. de leg. ⁊. ff. ¶ Itẽ no. qd̃ vbi dubiũ est, an in futurũ locũ habeat falcidia soluũtur interim pure relicta p̃stita satisdatione. ¶ Et no. causam quare p̃statur satisdatio. licet ea p̃stita competeret repetitio ⁊c.

Summarium.

1 ¶ Actio penalis in heredem est transmissibilis.
2 Actio popularis non est in bonis nostris.
3 Actio iniuriarum lite non contestata in heredem non habet transitum.
4 Actio ab herede ⁊ contra heredem potest incipere.
5 Stipulatio pretoria quam natura habeat.
6 Legatarius ex sua persona falcidiam nõ inducit.

Penales actiones. Actiões transitorie in heredeʒ etiam si a persona heredis incipiunt ex parte actoris augmentum. ⁊ ex parte rei diminutionem inducũt: secus si ab herede vel cõtra heredem nõ trãseunt. h. d. ¶ In tex. ibi. legitime. i. descẽdẽtes a iure ciuili. ¶ In tex. ibi honorarie. i. p̃torie seu descendẽtes ex iure p̃torio. exemplũ ponit gl. ⁊ facit qd̃ hr̃ in. §. p̃torũ q̃s edicta. insti. de iure na. ¶ In tert. ibi. detrahũt scʒ q2 nõ transit cõtra heredem regulariter actio penalis lʒ regulariter det heredi. ¶ In tex. ibi: debeat. nã p̃dicta pereũt perem
1 pta persona. ¶ †No. qd̃ actio penalis regulariter transit ad here
2 dẽ lʒ nõ cõtra heredẽ. ¶ †Itẽ not. qd̃ actio popularis nõ intelligit esse in bonis nostris. quod intellige nisi lis sit cõtestata vt tã
3 gitur in gl. ¶ †Itẽ no. qd̃ actio iniuriarũ nõ trãsit ad heredẽ lite
4 non contestata. ¶ †Iteʒ no. qd̃ actio põt incipere ab herede ⁊ cõtra heredẽ. de quo in. l. j. C. vt actio. ab herede ⁊ cõtra here. ¶ Extra gl. potest dubitari nunqd in instantia transeat contra heredem ante litem conte. ⁊ intelligo quando actio non est ex delicto Cy. in addi. tetigit in. l. pater filiã. in prin. s. e. ⁊ ibi iducit gl. magnã circa fi. qd̃ no. ⁊ dicit q̃stionẽ de facto tp̃e suo fuisse florẽtie. ⁊ tũc pẽdere ⁊ al'r nõ decedit. Tu potes dicere p̃mo qd̃ istãtia vr̃ icipe a ɔ̃testatiõe hr̃ id qd̃ i. l. ꝑperã dũ. §. j. C. de iud. tñ põt dubitari, an acta p̃ambula trãseãt ad hẽdẽ. ⁊ pt̃ dici q̄ i reali. q2 hr̃s nõ ɔ̃uenit vt hr̃s. sʒ vt possessor. l. de eo. §. pe. s. ad. exhibẽ. ⁊. l. si possessor. s. de rei vẽ. q̄ tũc nõ trãsit. dixit tñ Bar. multũ no. i. l. ij. §. fi. j. de p̃to. stip. q̄ si vn⁹ hr̃dũ reperiat solidã rem possidere ex eodẽ libello porrecto ɔ̃ defunctũ ꝑcedet ɔ̃ heredẽ. de q̃ dic vt ibi dictuʒ fuit. In actiõe aũt p̃sonali ex q̃ actor cogit p̃sistere in actiõe ꝑposita. vt in aut. q semel. C. q̃uo ⁊ qñ iud. vr̃ qd̃ talia acta transeant: si tamen respectu actus fiendi omnis citatio esset expedita debebit tamẽ semel citari heres iterato p id qd̃ habetur in. l. edictum s. de iudi. ⁊. l. oratione. in fi. s. de ferijs. ⁊ ad materiam facit qd̃ no. Bar. in. l. si cum hominem. j. de fideius.

Julianus scribit. Stipulatio interposita vni ex heredib⁹ ad alios nõ porrigit. ⁊ si pena cõmittit ex stipulatiõe p̃toria ipse sol⁹ ⁊ nõ alij te
5 nent. h. d. ¶ †No. qd̃ stipulatio p̃toria hʒ hãc naturã q̄ nõ committitur cõtra oẽs sed solũ ɔ̃ eũ qui ɔ̃fecit ⁊ sil'r nõ cõmittit oibus sed solũ illi cui est ɔ̃uentum etiã si indiuiduũ versetur in obligatiõe. ⁊ est sp̃ale pp magnã eq̃tatẽ q̃ exuberat in pretorijs. facit qd̃ hr̃ in. l. qd̃ si ephesi. s. de eo qd̃ cert. lo. ⁊ nõ hr̃ iste tex. alibi gl. tñ de ipso fecit mẽtionẽ in. l. inter coheredes. §. si qs. s. fa. her. ⁊ p Bar. plene in. l. iiij. §. catho. ⁊ marie in. ij. q. de v. ob. ¶ In gl. in terptationis. ibi: alias secus. hec gl. bñ dicit in alijs stipulationibus q̃ p̃torijs. Sʒ in p̃torijs male dicit p hũc tex. q2 ẽt si cõtineãt factũ indiuiduũ. nõ tñ cõmittunt insolidũ ɔ̃ oẽs ex facto vnius vt hic est casus in fi. dũ loquit de stipulatiõe de defendẽdo q̃ sui natura est diuidua. l. cũ ex cã. j. de verb. obli. ⁊ q2 hic dicit vl'iter oẽs. ⁊ g omne dicit nihil excludit. l. a p̃curatore. C. man. Nec ob: predictis. d. l. cũ ex cã. in quãtũ dicit cõmittit ɔ̃ oẽs ex facto vni⁹ q2 ꝯ intelligi in stipulatiõe de duplo cõpetẽte ꝑ alia re q̃ seruo q2 tũc nõ est p̃toria sʒ ciuilis. vt plene no. Bar. in. l. v. in prin. de ver. ob. Sʒ qñ cõpetit ꝑ seruo bñ est p̃toria vt ibi no. p eũ. Uel pt̃ dici fm̃ Ang. ⁊ Bar. hic q̄ in. d. l. cũ ex cã dupla erat pena. iõ ex facto vni⁹ pene cõmittitur ɔ̃ oẽs p. l. ij. §. fi. cũ se. de ver. ob. Sed hic nulla pena fuit adiecta. sed tm̃ agebat de scd̃aria obligatiõe que ɔ̃hit ad interesse ex dispõne legis vt. j. de v. ob. l. stipulationes nõ diuidunt. v. celsus. ⁊ ideo dicũt q̄ in ɔ̃ctibus bone fidei obligatio scd̃aria q̃ cõtrahit rõne doli vel culpe nõ cõmittit nisi ei cui cõtrahit. ⁊ ɔ̃ illũ tm̃ q ɔ̃fecit. Tu adde qd̃ imo idẽ vr̃ in pretoria ẽt sit pena fuerit adiecta p istũ tex. q loquit indistĩcte ⁊ vniuersaliter. ⁊ sic in qualibet p̃toria verificari dʒ. l. si is q ducenta §. vtrum. de re. du. ⁊ idẽ vr̃ Bart. tenere in. §. catho. in. ij. q. ⁊ sic in hoc videt sibi fuisse ɔ̃rius. Et p hac p̃te facit q2 eadẽ est rõ pp equitatẽ q̃ exuberat in qualibet p̃toria. vt. d. l. qd̃ si ephesi. de eo qd̃ cert. lo. ideo ꝑcedẽs solutio ad. l. cũ ex cã. vr̃ melior. ¶ Itẽ aduerte q2 hic glo. non fuit necessaria quo ad primũ casum hui⁹ §.

q2 cōtrariū loquiť qñ vnius fuit stipulatus ⁊ decedit pluribus heredib⁹ relictis. hic aūt loquiť qñ incepit a psona heredis in prio casu hui⁹. §. ¶ In ea. gloss. ibi. ptinet. ⁊ q̄ sit rō diuersitatis plene no. in. §. catho. p gl. ⁊ doc. ⁊ dixi hic Ang. qđ inquātū gl. dicit qđ distinctio diuidui ⁊ indiuidui ptinet ad factū nō ad dationem procedit respectu obligationis premitiue. Tu adde qđ imo respectu obligationis penalis. vt patet ex his que habenť in. §. catho. ⁊. l. v. §. fi. eo. tit.

Annua bina. No. qđ vbi certū est falcidiā immi nere legato facto de certa summa soluenda in certis terminis detrahiť falcidia de qualibet portione. ⁊ de significatione istorū verborū annua bina vide. s. de annu. le. l. iij. ⁊. l. j. §. exactio. C. de rei vxo. ac.

Si titio viginti. Pars legata a legatario eatenus minuiť quaten⁹ sibi minutum est legatū. sec⁹ si in totū rogatus sit restituere vel seruū manumittere. h. d. ¶ Et pmitte p euidētia qđ alias est in lra in pn. triginta. ⁊ hic cōiter habeť. alias est. xx. ⁊. j. v. cū ipse. alias est in litera. xv. als. v. ⁊ qlibet lra potest saluari. ¶ In text. ibi: nō ipu tatur u. suban. q2 nō inducet falcidiā ex sua psona. sed ex psum
6 pta mente testātis vt tāgit gl. ¶ † No. qđ legatarius ex sua persona nō pōt inducere falcidiam s3 ex psumpta mente testantis. ¶ Itē no. qđ libertas est res fauorabilis ⁊ a iure specialia multa eius fauore cōcedunť. ¶ In gl. j. ibi. in. vj. forte hoc dixit gl. q2 penes heredē erat aliqd. ⁊ tñ qđ nō expediebat integrā falcidiā detrahere de legato sed sufficiebat detrahere. vj. si antē integra falcidia fuisset detrahēda. tūc diminutū est legatū in. vij. cū dimidio que sunt quarta de triginta. ¶ In gl. nec ex sua. ibi: qñ nō ē grauatus. melius dixisset qñ sibi nulla est detractio facta. ⁊ facit quod not. in. l. lex. falcidia. §. nunq̄. j. e. ⁊ de materia huius. §. habetur in. l. lex falcidia. §. nunq̄. j. eo. ⁊. j. ad treb. l. j. §. inde neratius. ⁊. l. j. C. cōmu. de leg.

Summarium.

1 Falcidia de vna re pro alia inuito legatario detrahi potest.
2 Fructus ex re legata per heredem perceptus in falcidiam debet imputari.

Si seruus. Legatū libertatis vł serui vt manumittatur nō defalcať nisi cum hic alia res defalcabilis sit legata. legatu3 vero pecunie vt seruus manumittať nō defalcať si p hec manumissio impediť. alias secus. h. d. cū trib⁹ sequentib⁹ vsq3 ad. §. si
1 incertū. ¶ † No. casum specialē in quo inuito legatario detrahitur falcidia de vna re p alia vt hic patet in. l. plane. ⁊ in. l. sed si nō seruus. §. si dol⁹. s. e. ⁊. l. si ex plurib⁹. ⁊. l. si pupill⁹. §. fi. ¶ Itē no. qđ vbi fideicōmissum cōsistit in specie pprie ppria grauati tenet etiā si in plus reperiať grauat⁹ q̄ sit cōmodū vt hic pt3 in l. sed si nō seru⁹. ⁊ in. l. impator. §. si centū. s. de le. ij. ⁊ rō est que tāgitur in litera. q2 p tanto vł appreciasse rem suā qñtū d3 apud ipsum remanere. ¶ Ultimo facit iste tex. ſm Ang. qđ si legať pecunia in cōstructionē pluriū capellarū. ⁊ si nō sufficiat p oib⁹ qđ fieri debeat. S3 tu potes recurre ad ea q̄ habenť maxime p bar. s. de vsufru. leg. legatū. Item faciūt iste leges ſm Ange. qđ si testator legat mille vt cōstruatur capella tante altitudinis pulchritudinis ⁊ latitudinis. qđ si capella nō egeat tāta pecunia etiam obseruata volūtate defuncti qđ residuum qđ remanet apud me nō dicať in piā cām. Et intellige qđ ego sum legatari⁹ vt. l. si qs titio. s. de le. ij. Nā si esse3 nud⁹ minister nil apud me remaneret l. lucius. §. j. s. de leg. ij. Itē faciūt ſm eū qđ si vni relinquunť alimenta amore ⁊ dei ⁊ sic in piā cām intelligo q2 sit paup. p not. p gl. notabilē in. l. illud. C. de sa. san. ec. qđ si extra cām piam relinquatur sibi aliud. puta equus vel fund⁹. qđ de tali legato detrahetur tñ q̄ sufficiat ad falcidiam vtriusq3. qđ est notādū p intellectu auten. similiter. C. e. ¶ In. l. sed ⁊ si nō seru⁹. ¶ In glo. ser num in fi. ⁊ rō hui⁹ intellectus pōt esse q2 nō vł heres tūc appreciasse seruū nisi pro eo pcio quod testator taxauit. que ratio cessat quando testator precium non taxauit.

Si incertū. Si seru⁹ legať vt manumittať in diē vel sub cōditiōe id legatū interim defalcať sed q̄ ad alios legatarios talis seru⁹ exēplo statuliberi extimať. h. d. cū sequēti ſm verū intel. ¶ In tex. ibi: legatari⁹. s. cui legat⁹ est seruus ⁊ rogatus de manumittendo si eueniat conditio vel
2 post tps. ¶ In tex. ibi: placebat. ⁊ sic videť approbare qđ. s. e. dictum est. ¶ † No. qđ fruct⁹ q percipiť ex re legata p heredē d3 imputari in falcidiā. facit qđ hř in. l. qđ de bonis. s. fructus. s. eo. ¶ In gl. mittēda. in fi. ⁊ sic vult hec gl. qđ hec. l. corrigat p iura pria: sed hoc nō est dicendū in dubio p. l. pcipim⁹. C. de app. ideo pōt dicere qđ in. l. seq. loquiť quo ad alios legatarios vt eorū respectu extimetur quantum vēdi pōt talis statuliber vt sic videatur quātū sit in legato: s3 respectu ipsius legati facti de ipso seruo detrahiť falcidia respectu talis legatarii put hic dr. Nec ob. l. in rōne. §. j. ⁊. l. statuliber. j. e. q2 loquiť qñ seruus nō est alteri legatus sed sibi relicta libertas directa. hic aūt qñ erat alteri legatus. ⁊ sic in diuerso casu loquitur ang. aūt hic dicebat qđ hic cōstabit locū hře falcidiā ideo incontinēti defalcať. sed in. l. sequēti erat dubiū. ideo pp dubietatē extimatur s3 pl⁹ placet pcedēs dictū qđ vł etiā sequi Bar. Ray. ⁊ Old. ¶ Et not. ex tex. isto. q2 etiā p3 hec tpa vł dominiū posse ipso iure de psona heredis trāsferri i legatariū post tps. nisi dicas hoc esse speciale fauore libertatis. de quo dixi in. l. vnū ex familia. §. si fundum. siue in. l. peculium. §. fi. s. de leg. ij. Et tangitur in. l. fi. C. de leg.

Statuliber. ¶ In text. ibi vēditoris. s. bonis cōnumeranť. h. d. ¶ Not. quoq3 q̄ patet ex lra. ¶ In gl. familiā. ibi. l. s3 ⁊ si non seru⁹. in fi. Sed aduerte q2 illa. l. vł loqui in alio casu s. qñ seruus erat alteri legatus. ⁊ ei relicta libertas post tps. quo casu interim defalcať legatū serui. Sed hic seruus nō erat alteri legatus sed data sibi libertas sub cōditione. vñ nō poterat interim defalcari. cū dñium serui ex toto interim esset penes heredē tñ pro gl. facit q2 ipsi seruo relicta est libertas. ⁊ sic pōt dici cū interim pcipiť ex operib⁹ suis. s. serui satis ex re legata pcipi. ideo d3 pdesse quo ad falcidiā p id qđ habeť in. l. qđ de bonis. §. fructus. s. e. ⁊. l. q quadringenta. §. fi. j. e. ⁊ q2 tale emolumentū prodest oībus legatariis qñ pcipiť ex re defalcabili. vt p3 in iurib⁹ pallegatis. ⁊ nō pdest tñ modo legatario ex cui⁹ re legata pcipitur. ita vł qđ si nō pōt sibi pdesse: q2 legatū nō est defalcabile saltem prosit aliis vt dixit hic glo. notabiliter. ¶ Et not. qđ in hoc casu si sperať falcidia locū hře adueniēte cōditiōe libertatis interim soluenť legata integra pstita cautiōe. l. in quātitate. §. magna. j. e. ⁊. l. j. §. h vba. cū se. j. ti. sec⁹ aūt qñ hu⁹ legať alteri ⁊ libertas sibi reliquiť post tps: q2 tūc stati3 fit defalcatio p3 ea q̄ hñr i. l. sed ⁊ si nō seruus. §. fi. ¶ Quid aūt si statuliber moriť ante euentū cōditionis. dic put habeť in. l. in ratione. §. j. s. e. q2 si postea extitat cōditio vł nunq̄ fuisse hēdis iō pit legatariis. s3 si deficit vł fuisse sp hēdis. ⁊ iō sp sibi pit ſm itellectū glo. i. d. §. j. de q̄ dic ibi. ¶ Itē aduerte q2 pt dici q̄ statuliber nō auget substantiā defuncti. s. oīno vel pcise. S3 si cōtingat cōdtionē deficere remāet in familia hēdis ⁊ auget hēditatē. si aūt eueniat cōditio tūc detrahiť extimatio ei⁹ de hēditate. ⁊ sic nullo mō auget hēditatē. et ē ēt de mēte bar. h. ¶ In gl. sup verbo vēditoris. ibi. vel dic. h pria ⁊ sequēs i se va. tertia cōiter teneť. Aduerte tñ p intellectu tertie qđ si tūc res tradať ēptori vł iteri trāsferri dñiū p ea q̄ habenť in. l. dotis fructus. §. fi. s. de iure dot. nisi aliud esset actū inter ptes. ⁊ sic vł q̄ hec tertia solō nō pcedat nisi dicas qđ l3 esset in dñio ēptoris. tñ cēseť nō eē ex q̄ nō h3 titulū ēptionis. q2 cōditio non est purificata. ⁊ ita erit casus notabilis hic.

Summarium.

1 Serui supplicio affecti cui perire dicantur.
2 Seruus manifestans coniurationem factam in domini morte meretur libertatem.

Aeris alieni. In cōputatiōe falcidie hř cōsideratio preciū seruoꝝ qb⁹ ē data libertas vt eris alieni ⁊ ēt huoꝝ q supplicio vltimo sunt affecti. ⁊ ēt illoꝝ q p pmio i libertatē eripiūť. h. d. ¶ In tex. ibi pdite. i. detecte. ¶ In tex. ibi ꝯiurationis. forte ꝯ testatorē habite. ¶ No. qđ p istū tex. reprobať gl. q̄ est i. l. in rōne.
1 la pria. §. si seru⁹ el scđo. s. e. dū dicit† q̄ serui q afficiūť supplicio peūt hēdi. q2 imo peūt legatariis vt hic pt3. nisi defēdas ſm ang. gl. debere itelligi de huis affectis vltio supplicio pp dlictū ꝯmissū
2 post mortē testatoris. s3 certe gl. in. d. casu nō loquiť. ¶ † Itē no. q̄ nō solū mereť libertatē huus māifestās mortē: occisores testatoris s3 ēt illi q manifestāt cōiuratiōnē cōspirātiū in mortē ei⁹. q̄ est notādū. ¶ In gl. eoꝝ. ibi. alienoꝝ pt ēt itelligi de hēditariis. q2 illi nō cēsenť eē i hēditate si libertas eis reliquiť. nec ēt defalcātur. facit. l. pap. §. qrta. s. de iof. te. ¶ In gl. fi. ibi. vł soluit hec cōiter teneť. aduerte tñ q2 vł intelligēdū q̄ isti serui erāt alieni. nā si fuisset ppřii ipsi⁹ testatoris. tūc nō eēt expediēs fiscū soluere. ex q̄ d3 repetere ab ipa hereditate i cui⁹ vtilitatē tēdit factū p huo. facit qđ no. gl. in. l. j. C. p q. cau. hui. p pmio libert. acq. Nec ob. huic opi. l. lex cornelia. s. ad silt. vbi p pri⁹ vł solutionē debere fieri per aliū i cui⁹ vtilitatē tēdit tāq̄ p fiscū q2 illa. l. alio casu loquiť ⁊ ad aliū effectū vt ibi p3. ¶ Et ex pdictis p3 q̄ si ē seru⁹ hereditari⁹ nullū pciū soluiť. si āt erat alien⁹ tūc ne differať libertas fisc⁹ prio loco soluiť s3 postea recupat ab hēde i cui⁹ vtilitatē tēdit fcm hui.

Ad veterani. No. q̄ etiā in testamēto militis veterani locū h3 falcidia sec⁹ in testō facto a milite si decedat in militia vel eciā j. annū missionis secus si post annum vt. j. e. l. miles.

Si cui si decem. No. qđ si qd dať heredi cā cōditionis iplēde p legatariū nō cōputať in falcidiā. ⁊ intelligit hic bar. ⁊ ang. hoc verū q̄ ad alios legatarios. secus quo ad ipm legatariū a quo pcipit. l. nesenni⁹ s. eo. Sed forte pōt dici qđ illa lex nō facit ad ppositū: q2 ibi loquitur

quitur qñ legatario cui erat detrahenda falcidia poterat cõsuli ope exceptiõis: qz hẽs habebat aliqd ab eo petere vt ibi pz. Sz hic heres nil habebat peteres ab ipso legatario de quo dicitur in. l. in quarta. ꝭ. eo. qd tene menti. ⁊ ꝑ hac parte videtur hic casus nõ cauillãdo ipsum. ¶ In gl. fi. ibi: vt totũ defalcetur. Not. bene glo. qz videtur tenere qd dixi contra Bar. ⁊ Ang.

Dolo carere. No. dolũ ꝑsumi ex circũstantijs. ¶ In gl. cautiõibus. ibi l. dolũ solue qz illa nõ est cõtra sz potiꝰ ꝯcordat: qz hic dicunt esse ꝑspicue cõiecture ex quo cõtrouersia erat mota ⁊ neglexit recipere cautionẽ. ⁊ sic ꝑsumit dolus ex eo quia omisit facere quod facere tenebatur. similiter ⁊ si quis facit qd facere non debet. l. j. C. ad leg. cornel. de sica.

Serui q. Nõ pt breuiꝰ summari. ¶ Not. qd emolumentũ supueniẽs mortuo testatori ex cã q̃ retro fingit auget hereditatẽ. ⁊ hic tollit contraria.

Falcidia. Qd recipit heres a statulibero de alieno cã cõditiõis iplende nõ computat in falcidiã idẽ si recipiat a libero ꝑ errorez soluẽte. h. d. ¶ In glo. nõ pt. ibi: secꝰ si de seruo. nã tũc si vnicꝰ est heres cõputat ĩ totũ qd sibi dat. si aũt hẽret coheredez tũc quatenꝰ pecunia spectat ad eũ ꝑ portiõe sua hereditariã. clarũ ꝙ cõpetat: sz an tũc cõpetet ꝑ sua pte ẽ dubiũ. nã gl. voluit qd nõ in. l. qd statuliber. ꝭ. de do. cau. mor. Sz ꝯtrã voluit. ꝭ. e. l. id ãt de q̃ ibi dicet. ⁊ in. l. in quarta. ꝭ. e. ⁊ tãgit ꝑ bart. ĩ. d. l. qd statuliber. ¶ In ea. gl. ibi: ⁊ intelligit de suo. caue qz istõ dcm̃ gl. nõ vr̃ ꝓcedere in falcidia sz in trebellianica. de q̃ intelligit. d. l. statuliber. circa fi. ꝭm verũ intel. quem communiter sequũtur doct.

In lege. Si legatũ ẽ ꝯditiõale vl' diẽ. in tãto reputat minꝰ iquãtũ ascẽdit interusuriũ mediĩ tpis. ⁊ legata pura ꝑ cõditionalia nõ differunt: sz soluẽda sunt ꝑstita cautiõe reprobata sñia ꝓculi. h. d. ¶ In tex. ibi: cõputat. subau. vt tãto minꝰ detrahat heres de leg. in cõputatiõe falcidie quãtũ ẽ illd cõmodũ interusuriĩ. Itẽ qz cẽsebit tãto minꝰ eẽ in legato. ⁊ sic si cẽtũ sint relicta ꝑstãda post annũ ⁊ ex illis interi possint ꝑcipi. x. illa. x. cõputabit sibi heres vt tãto minꝰ detrahat ⁊ de residuo soluet ratã suã ille cui legata sunt cẽtũ post ãnũ. ꝑ rata nonaginta: qz illa cẽsent sibi relicta. ⁊. x. minꝰ cẽtũ. vt ẽ tex. in. l. q quadragita. ꝭ. fi. ꝭ. e. Inducit tex. iste ꝑ Ang. post bar. qd si gabella dz solui de ꝯctibꝰ vl' legatis ad rõnẽ. vj. denariorũ ꝑ libra. ꝙ si legatũ vel debitũ est in diẽ tãto minꝰ debeat extimari quo ad solutionẽ gabelle quãtũ facit iterusuriũ mediĩ tpis de quo remittit ad no. in. l. cũ titio ꝭ. e. Sz aduerte qz pt dici ꝙ iste text. ꝑ hoc nõ facit qz hic iterim cõmodũ ꝑcipiebat ꝑ heredẽ q volebat defalcare. sz i casu ꝑdicto res publica q̃ vult detrahere gabellã interi nihil ꝑcipit. Iõ vr̃ ꝙ si vult detrahere in suis terminis in qbus dz fieri solo ꝙtitatis detrahet de tota quãtitate: sz si velit statim detrahere forte posset procedere dictũ ipsorũ. ⁊ de materia huiꝰ. l. tangetur plene in d. l. cum titio. ¶ In glo. fi. in fi. sol. qz ibi loquitur in legato annuo hic in simplici conditionali.

Vel qd per legẽ. Nõ pot cõmo de summari. ¶ No. qd heres ꝑmittens sciẽter soluere legatũ qd poterat defalcare cogitur totũ soluere qz vr̃ agnouisse volũtatẽ defuncti. facit. l. fi. C. e. ¶ In gl. j. in fi. sol. qd ibi cautio fuit prestita ex necessitate imposita per testantem in eius vita ideo nõ preiudicat heredi. hic voluntarie ⁊ sponte post mortem testantis.

Summarium.

1 ☞ Legatum annuũ qualiter attendi debeat in computationem falcidie.

2 Heres solus falcidia vti potest.

Ex falcidia si. Si legatũ annuũ relinq̃tur nõ añ defalcat ꝙ eueniat dies soluẽdi legatũ ꝑ qd falcidia iteruenit. h. d. ¶ In gl. itegre. ibi: solo hec bona ad. l. cũ titio. ꝭ. eo. lz ibi gl. vacillet ⁊ ad. l. hereditatũ. posset dici qd ibi loquit in legato alimẽtorũ ⁊ vsusfructꝰ. hic aũt in legato annuo. Ray. vo h

1 post oldr. ⁊ sil'r Cy. hin additio. † dicũt si q̃rit qual'r debeat cõsiderari legatũ annuũ in cõputatiõe falcidie. Aut q̃rit inter heredem ⁊ alios legatarios. Aut pariter inter ipsum heredẽ ⁊ legatariũ dz cõsiderari ꝑo casu aut q̃rit ꝙtũ extimari debeat durare ⁊ recurrendũ est ad. l. hereditatũ. aut ꝙtũ valeat ⁊ tũc debeat extimari ꝙtũ vẽdi pot. l. cũ titio. Scdo casu dz seruari qd hic d' in hac. l. ⁊ hec ꝓcedũt qñ legatũ annuũ sit ꝑuato. Sz si fieret reipub. recurrẽdũ est ad tex. singularẽ. l. iĩ. ꝭ. fi. ꝭ. e. de hac materia latius dicet in. d. l. cum titio. ꝭ. e. ti. ¶ In ea. glo. ibi ⁊c. sic intelligꝭ. ꝭ. e. l. quod de bonis corrupta est ⁊ debet dicere lege penales.

2 **Nunq̃ legatarius.** Non pot breuiꝰ summari. ¶ † No. ꝙ solꝰ heres ẽ ille q pot vti falcidia nõ legatariꝰ vel fideicõmissariꝰ vniuersalis. Et q̃ sit rõ no. ꝑ gl. in. iĩ. col. in auť. de here. ⁊ falci. qz si ipse nõ adiret nõ valeret testm̃ qd nõ cõtingit si legatarius vel fideicõmissariꝰ nõ acceptet legatũ vel fideicõmissum. ⁊ intellige qd heres detrahit falcidiã si fecit inuẽtariũ nisi testator ꝓhibuisset in auť. sed cũ testator. C. e. vl' nisi subtraxisset rẽ aliquã vt. ꝭ. eo. l. paulꝰ. Si aũt nõ fecit inuẽtariũ nõ detrahit falcidiã in auť. sed cũ testator. ⁊ in. l. ĩ rõne. ꝭ. qd vulgo. ad finẽ ĩ gl. pe. ¶ In gl. sup vbo fideicõmissariꝰ ibi si eis detrahat. ¶ No. bñ ꝙ ꝭm oldr. Cy. ⁊ Ray. hic fideliter recitãt opi. Bal. qz nõ simpliciter dixit qd legatarius possit detrahere falcidiã sed demũ qñ sibi detrahit lz aliter recitet in. l. penales. ꝭ. si titio. tñ cõiter nõ tenetur qz nõ detrahit illã ex sua persona nec ex persona heredis per hunc tex. sz ex presumpta mente defuncti vt dictum fuit in dicto. ꝭ. si titio.

Summarium.

1 ☞ Debitore creditori succedente habetur ratio simpli in computatione falcidie.

2 Heres qualiter inuẽtario cõfecto debitũ sibi deducere dicat.

Cum emptor. Obligatio dupli inter heredẽ ⁊ testatorẽ consistens heredi ⁊ ꝯ heredẽ reseruat in simplũ ad excludẽdam ⁊ inducẽdã falcidiã. h. d. ¶ In tex. ibi deducere. s. ipse emptor q successit vẽditori. ¶ In tex. ibi: cõputare dz subau. qñ ipse vẽditor successit ẽptori. ¶ In text. ibi simplũ ⁊ vr̃ qd duplũ

1 ꝑ id qd seq̃t. ¶ † No. qd vbi debitor succedit creditori vl' ꝯ ĩ cõputatiõe falcidie solũ hr̃ rõ simpli ⁊ nõ dupli. ¶ In gl. simpluz ibi sol. ibi: subau. qz emptor q successit venditori vẽdidit hereditatẽ alteri ⁊ sic vltimꝰ emptor ẽ loco heredis. nõ aũt iste q succedit vẽditori. h aũt remãsit hereditas penes eũ. ¶ In ea. gl. ibi. l. si a me sol. qd h ẽ spãle odio pene. ⁊ ista spãlitas ẽ iducta ex benignitate quadã vt h dr̃. Nã de rigore ĩ iponẽda falcidia debebat posse heres detrahere sibi debitũ vt. l. qd de bõis. ꝭ. qd auꝰ. ⁊. ꝭ. cũ fideicõmissum. ꝭ. e. ⁊. l. irritũ. ⁊. l. ĩ iponẽda. C. e. ⁊ dixit h Ang. qd ista benignitas surgit ex eo qz heres volebat detrahere falcidiã ⁊ nihilominus deducere duplũ ⁊ iõ ex q̃ nõ ꝓuabat fidẽ plenã testatori pp falcidiã quã volebat detrahere facit qd hr̃ in. l. si spõsus. ꝭ. circa. ꝭ. de do. inter vi. ⁊ vxo. voluit sibi. l. fauere in hoc duplici lucro. secꝰ ꝭm eũ si nõ vellet detrahere falcidiã. Sed vult cõcurrere vna cũ alijs creditoribꝰ ⁊ sic detrahere qd sibi debet vt es alienũ. qz tũc poterit ꝭm eũ duplũ sibi debitũ detrahere. ⁊ dt eẽ casum ĩ. l. fi. ꝭ. in cõputatiõe. ꝭ. de iure deli. qñ cõfectũ est inuẽtariũ nõ cauillãdo illũ tex. ⁊ ꝑ illũ tex. ẽt dicit ꝙ si añ aditã hereditatẽ fuisset secuta euictio ⁊ sic q̃sita actio ad duplũ ipsi heredi instituto lz postea adeat si adit cũ bñficio inuẽtariĩ totũ dupluz cõputabit si falcidiã velit detrahere ⁊ sic intelligit glo. ibi positam secus si post aditã hereditatẽ seq̃t euictio qz tunc licet cõficiat inuentariũ solũ simplũ computabit si vult detrahere falcidiam. ⁊ sic intelligit opi. Bart. hic positam inquãtum dixit hãc l. ꝓcedere hodie etiã cõfectio inuẽtario. ⁊ ꝭm istum intel. qz hec l. loquit qñ añ inuẽtũ bñficiũ inuẽtariĩ dz intelligi ꝭm eũ qñ euictio fuit sequuta post aditã hereditatẽ. ⁊ ꝑista sua opi. facit qdã gl. in. l. si ei. ꝭ. j. de euic. Sz certe iste intellectꝰ vr̃ violare istũ tex. q simpliciter loquit. Et pot itelligi etiã qñ euictio erat sequuta añ aditã hereditatẽ ꝓut etiã stricte ꝑma facie vr̃ ⁊ sic indistincte dz itelligi ꝑ. l. de ꝑcio cũ si. de publica. ¶ Itẽ qz etiã stat rõ benignitatis de q̃ in littera vtrobiq̃. Nã satis vr̃ esse qd heres posset deducere simplũ absq̃ eo qd deducat duplũ. ⁊ hoc puto ꝓcedere de iure isto idẽ puto hodie ꝯfecto inuẽtario. Nã sicut oli lex q̃ volebat ꝙ heres posset sibi debitũ deducere ĩ ꝯputatione falcidie determinabit ⁊ limitabit ꝑ istã vt intelligeret respectu simpli nõ respectu dupli vt pz hac. l. iũcta. l. qd de bonis. ꝭ. qd auus et seq̃ti

2 ꝭ. e. ⁊. l. ĩ iponẽda ⁊. l. irritũ. C. e. ita vr̃ ꝙ. l. noua dicẽs simpl'r † ꝙ cõfecto inuẽtario pot heres sibi debitũ deducere vr̃ debere intelligi respectu simpli. ꝑ id qd no. in sil'r in auť. offerat. C. de lit. ꝯte. ⁊. l. nõ est nouũ. ⁊. l. lz ⁊ si posteriores. ꝭ. de legi. ⁊ sic vr̃ qd hec. l. ẽt hodie ꝯfecto inuẽtario ꝓcedat ⁊ ẽt si euictio añ aditã hẽditatẽ fuerit secuta lz Ang. al'r dixerit. ¶ Itẽ aduerte qz inq̃tũ dicit ꝙ hec. l. nõ ꝓcedit si vult omittere falcidiã. Nã magna eẽt vtilitas huiꝰ opi. si esset vera quã potes cõprehẽdere ꝑ h exẽplũ si ponas xl. esse in bõis. x. deberi creditoribꝰ. xx. ꝑ duplo ⁊. xv. forẽt legata. Nã si vult detrahere falcidiã ⁊ hr̃e duplã nõ pt sz solũ simplũ ⁊ sic. x. Et sic si bñ cõsideres tũc legata integra soluent qz remanebũt. v. penes heredẽ q̃ sunt q̃rta de. xx. q̃ restãt deducto ere aliẽo cõputato simplo sola. Si aũt nõ velit vti falcidia sz potiꝰ deducere duplũ tũc nõ soluerent nisi. x. de legatꝭ. Nã alia. v. reprirent vltra vires hereditarias. Sz certe puto ꝙ ẽt si nõ velit detrahẽ falcidiã nõ possit nisi simplũ deducere qz. l. falcidia ꝑo ⁊ añ oia vult ꝯsiderari an legata sint vltra vires. l. j. ꝭ. h vba. ꝭ. ti. j. ⁊ iõ ex quo hec. l. simpliciter ⁊ indistincte dicit ĩ cõputatiõe de here simplũ cõputari ⁊ nõ duplũ nõ poterit duplum aliquo modo cõputare. ⁊ ideo videtur qd legata integra soluent. ⁊ istud puto verius quicquid dixerit hic Ange.

Summarium.

1 ¶Lex falcidia resecat ipso iure legata.

2 Legatum quod fit seruo communi per vnum ex dominis acquiritur in totum alijs.

3 Legatum vie quare dicatur perire.

Plaucius. species defalcāda cōis est hēdis ⁊ legatarij. ⁊ qḋ legat̄ seruo cōi acqri eis quib⁹ pōt.h.d. ¶In tex.ibi legaui subau.q̄rit̄ qualiter debeat detrahi falcidia. ¶In tex.ibi ⁊ q̄ta pars.h.d. qꝛ non semꝑ heres detrahit totā q̄rtā si forte aliqd de q̄drante remanet penes eū vñ interdū dimidiā q̄rte.interdū ēt min⁹ detrahit ḋ lega.l.i quātitate.j.e. ¶In tex.ibi decederet.i. diminueret̄ pp falcidiā. ¶In tex.ibi futurā.qꝛ ꝓ illa parte vr̄ relictū ꝟuo heredis.

1 ¶†No.qḋ lex falcidia[a] resecat ipso iure legata.ad idē.s̄.e.l.linea

a ⁊ h̄ est claꝝ qñ cōsistūt in spē. Sꝫ si i q̄ntitate an tūc diminuat ipo iure respectu obligatiōis naturalis est dubiū vt dixi.d.l.linea.tñ tex.facit qḋ sic in.l.i quātitate.§.fi.j.e.de ciuili aūt obligatiōe cla

2 rū est qḋ resecat iuxta no.i.l.cuꝫ qs.C.de iur.⁊ fac.ig. ¶Itē no.ꝙ legatū factū ꝑ vnū ex dñis ꝟuo cōi acqrit̄ in totū alijs ⁊ sic pꝫ ꝙ i cōiunctis cōiunctiōe legati locus est iuri accrescēdi qñ a ꝑ̄ncipio portio est ꝓ nō scripta.sec⁹ si ex post facto deficeret.l.⁊ ꝓculo.s̄.ḋ le.ij.de q̄ plene ꝑ Bar.in.l.re cōiuncti in peñ.⁊ vlt.col.s̄.de le.iij. ¶In gl.dinus pi⁹ ibi ex cā lucratiua h̄ solutio diuinat ad illuꝫ tex. Ideo alia vr̄ esse melior vcꝫ qḋ si donatio incipit a traditiōe tunc illud donatū seruo cōi per vnū ex socijs in totū ꝑtinet ad cōsociū. Sꝫ si in totū icipi a ꝓmissione tūc qꝛ ꝓmittēs pōt iure restitutiōis sibi cōsulere ꝓ sua parte ideo tūc agit cōsocius solū ꝓ sua rata q̄ rō cessat qñ actualiter donat̄ ⁊ tradit̄ ipsa res. ⁊ hāc solutionē sequit̄ hic Bar. ⁊ in.d.l.re cōiūcti.ad fi. ⁊ etiā Ang. h̄ subdēs sub dubio forte qḋ idē erit in legato.qꝛ si res legata trāseat i legatariū recta via dñiū tūc solū ꝑtinebit ad cōsociū ⁊ ita intelligat̄ iste tex.cū suis cōcor. lꝫ si nō transit vt qꝛ testator legauit pecuniā i gñe tunc idē sicut qñ donatio incipit a ꝓmissione qꝛ tūc heres legātis poterit sibi cōsulere retinēdo partē tangentē ipm. Sed lꝫ motiuū sit subtile tñ vr̄ ꝯ istū tex.q loquit̄ idistincte ⁊ pōt dici qḋ in legatis facili⁹ habeat locū ius accrescēdi q̄ꝫ in cōtractibus vt hic etiā voluit sentire Ray.ꝑ id qḋ habet̄ in.l.si mihi ⁊ titio.j.de v̄.ob. ⁊ ideo nō erit absonū qḋ in legatis habeat locū ius accrescēdi lꝫ in ꝯctib⁹ distinguat̄ vt.s̄.est dictū.imo ēt forte posset dici qḋ in ꝯctib⁹ si incipiat a traditione que fiat seruo cōi nō habeat locū ius accrescēdi ꝑ.l.seruū.§.j.allega.in gl.nō cauillando eā.lꝫ gl. hic ⁊ ibi videat̄ cauillare illū tex. ⁊ qꝛ doc.illā sequūt̄ seruaret̄ in practica tñ forte de iure cōtrariū est verū. Nā lꝫ seru⁹ cōis habeat: tñ qꝛ tenet noīe dñoꝝ cēset̄ etiaꝫ ipse donās penes se habere pro sua parte. Ideo videtur quod deberet etiam tunc posse vti retentione.

Interdū. Ubi legat̄ fund⁹ ⁊ via ad ipꝫ pariter legatū vie extiguit̄ si tm̄ est i falcidia aut pl⁹ quātū

3 valet via.h.d. ¶No.qḋ dixi in sūmario †Et no.rōnē q̄re perit legatū vie qꝛ de iuris rigore vr̄ qḋ nō valeat legatū vie eo casu quo fit qñ falcidia locū hꝫ qꝛ oporteret ꝟuitutē acqri ꝓ ꝑte idiuisa iḋ videret̄ qñ ḋberet idisticte ānihilari.tñ.l. voluit ꝙ i certis casib⁹ annihilaret̄. ⁊ qñ aliḋ fieri nō posses ꝟuaret̄ qḋ dictū fuit i.l.si fūdus.s̄.e. ⁊ tūc voluit illud seruari ne nimis dānificaret̄ legatari⁹.

Non est. Legata inutilia nō veniunt in cōtributiōe falcidie siue sint inutilia a ꝑ̄ncipio siue ex postfacto.h.d.cū seq. ¶In gl.nec interest ibi loquitur quo ad aliā materiā ⁊ quo ad alium effectum in quo ratio sibi suadet aliter fieri considerationem ab initio aliter ex postfacto hec ratio vniformiter suadet vtrobiqꝫ in falcidiam imputari.

Exasse. Legatū inutile ꝓpter incapacitatē legatarij ꝓdest alijs legatarijs.h.d. ¶In gl. gl.filio ibi cū habeat plus quarta posset tñ dici vt hic dixit Dy. ⁊ Ray.qḋ hic nō loquit̄ de quarta q̄ detrahat̄ ꝑ falcidiā sꝫ de debita patrono q̄ est diuidua ꝟm hec tpa insti.de succe.lib.§.sꝫ nostra in qua pōt grauari cōiunctis ꝑsonis sed nō extraneis.l.iiij.§.fi.s̄.de cōdi. ⁊ demon. ⁊.l.cuꝫ patronus s̄.de leg.ij.in qua disponitur qḋ si ex legato extraneorum potest illam habere illā potius habeat ex tali legato quā aliqd detrahat de legato facto filio liberti. ⁊ ideo si in casu huius.l. solum legat filio centum ⁊ extraneo.xx. quia patrono non remaneret dimidia quia deficiunt.xx.illa.xx.detrahet de legato extranei et sic legatum extranei annihilabitur vt patronus habeat itegraꝫ dimidiam ⁊ filius habeat integra cētū. ⁊ iste ē casus hic ꝟm Dy. Si aūt legasset ducēta filio tūc vr̄ qḋ lꝫ teneat grauamē pōt saltē sicut qlibet heres detrahere falcidiā ꝑ id qḋ h̄ dꝛ iūcta.d.l.iiij.§.fi. ¶In ea.gl.ibi de vtroqꝫ. No.diligēter hāc gl.q̄ vult ꝙ si i testō fiāt aliqua legata defalcabilia ⁊ aliqua nō defalcabilia qḋ tunc de defalcabilibus detrahat̄ falcidia pro vtroqꝫ. Et sic facit ꝙ si aliqua relinquitur ad pias cās aliqua ad non pias.falcidia q̄ nō detrahit̄ de pijs detrahat̄ de nō pijs ad idē qḋ not.j.e.l.in testamento. Sꝫ ꝯ̄riū tenuit gl.in aut.sil̄r.C.ad.l.fal. ⁊ illa cōiter tenet̄ ꝑ.l.si post missionē ibi est casus in sili.s̄.e. ⁊ ibi dixi.nec ob.l. plane allegata in gl.qꝛ ibi ⁊ eidē relinq̄bat̄ legatū defalcabile et aliud nō defalcabile: hic qñ diuersis.nec ob.hic glo.qꝛ reprobat̄ cōiter vt hic ēt tāgit Bar.lꝫ ipse videat̄ al̄r loq in.d.aut.sil̄r ⁊ reprobare gl.ibi positā. Sꝫ certe hic melius loquit̄ ⁊ rō quā hic tāgit nō reprobat gl.imo ꝯfirmat illā qꝛ si legatū nō defalcabile detrahit̄ tanq̄ꝫ es alienū.facit qḋ hr̄.s̄.e.l.eris alieni restat qḋ de residuo solū dꝫ hr̄e quartā ⁊ ꝑ ꝯ̄ñs in effectu nō detrahitur de residuo falcidia aliorum nō defalcatorū. Et hec qñ ex dispōne legis cessat falcidia. Si aūt ex dispōne testōris recurre ad ea q̄ hñtur i d.l.si i testō.j.e. ¶In ea.gl.i fi.no.ꝙ lꝫ naturalis sit icapax certe ptis nō tñ aufert̄ vt applicet̄ fisco. ⁊ rō est qꝛ icapax est absqꝫ suo delicto.facit.l.legē.C.de na.lib. Sec⁹ qñ ex suo delicto qs est icapax.l.j.j.de iure fi. ⁊ plene ꝑ Bart.in.l.fi.s̄.de his qui. vt indig. ¶Extra gl.hic vr̄ casus qḋ de iure digestorū sufficiat filio relinquere titulo legati vt valeat testm̄. Nā hic ꝑ̄fon⁹ erat insoliduꝫ institut⁹ ⁊ filio erat factū legatū ⁊ vr̄ ꝑ̄supponere testm̄ fuisse validū. ⁊ hoc tꝫ hic Ange.dicēs qḋ de iure isto sufficiebat filiū hr̄e suā legitimā quo quo relicti titulo vt nō dicat̄ ꝑ̄terit⁹ vt ipse notat in.l.suus de here.insti. Sed in contrarium videtur casus expressus in.l.ita tamē.§.qui rogatus.ad treb.vbi filius dicit̄ preteritus etiam si sibi sit relictū fideicōmissum vniuersale.facit qḋ habetur in.l.inter cetera.s̄.de lib. ⁊ po.hodie est clarū qḋ dꝫ hr̄e iure instōnis vt hr̄ in.§.aliud quoqꝫ capitulū.i aut.vt cū de ap.cogn.col.viij.iuncto.§.ceterum in ea.aut. Nec ob.iste text.qꝛ pōt dici qḋ dꝫ suppleri per alios vt sic intelligat̄ qḋ vltra legatū aliquid reliquit iure instōnis.vel pōt dici qḋ sit speciale i casu isto qñ patronus instituebat̄ cui etiā existentib⁹ liberis liberti debebat̄ dimidia ⁊ sic alias ex̄ casum istū erit secus ⁊ ꝑ locū a speciali hic erit casus in ꝯ̄riū ar.l.ius singulare.s̄.de legi. facit tñ ꝓ opi.ang.quod habetur in.l.papi.§.si quis mortis.s̄.de inoffi. testa. Sed potes dicere qḋ illud additū fuit a cōpositoribus noui iuris. ⁊ sic respiciat ius codicis ꝟm qḋ sufficiebat quoquo relicti titulo.omnino.l.de inoffi.test.vel sit speciale icasu illo qñ testator in vita actualis tribuit legitimam de quo dixi in.l.inter cetera.

Quacūqꝫ. Non summatur.§.istē. ¶No.ꝙ legata iutilia computantur heredi in quartam.

Si propter ea. Nō summatur qꝛ breuis. ¶Not.ꝙ si dubitatur de falcidia pp legata cōditionalia pura interim nō prestantur intelligo sine cautione scd̄m vnū intel. ¶In gl.j.in fi.tene primam per iura allegata in glo. ⁊ reprobata opinione.M.qꝛ siue eidē purū ⁊ conditionale sit factū siue diuersis non curatur. Idem si pura ex primis tabulis debeantur ⁊ cōditionalia ex secundis.l.is cui.s̄.eo.

Pater filiū. Fideicōmissum a defuncto heredibus debitū vt es alienum detrahitur.h.d. ¶In tex.ibi: aliqd pp fundū eis debitum lꝫ gl.aliter dicat. ¶In text.ibi: deducere ⁊ vr̄ qḋ nō per rationē q̄ sequitur. ¶Not.bene licet potuisset defunctus eligere vnū ex heredibus tamen ex quo preelegit cēset̄ omnibus esse debitus ille fundus alias si vnuꝫ prelegisset in fundo vt quia illi ipsum prelegasset ille solus tanq̄ꝫ es alienum deduceretur quia illi soli tunc censeretur debitum.l. vnum ex familia.s̄.de lega.ij.

Cum titio. Legatū annuū pendente dubio extimatur inquantuꝫ vendi pōt dubio vero finito extimatur inquātuꝫ debetur.h.d. ¶In tex.ibi: dena.i.xx.de quo in.l.si qs testamento s̄.de.l.j. ¶In tex.ibi mortuo antequā ineatur ratio legis falcidie. Nam si semel esset inita eo viuo eo modo quo.s̄.in precedenti Rñso vr̄ qḋ amplius nō sit ponenda.l.fundū cornelianū.j.de nouatio. ⁊ qḋ no.ang.in simili.j.l.pxi. Nec ob.l.hereditatē ⁊ qḋ ibi no.j.e.in gl.qꝛ hic fit extimatio quātum vendi pōt. ⁊ semper verū est dicere pro tāto vēdi potuisse tūc pendēte dubio. Sꝫ ibi fit extimatio ac si re vera tm̄ sit in legato quāto ꝑ̄sumit̄ tāto tempore durare. Et ideo si in veritate postea nō durat attēdit̄ veritas vt ibi est gl. ¶In tex.ibi quā qḋ heres ex ea cā debuerit.s.in preteritū ante mortē titij.s.legatarij. ¶In glo.victurus sit.ibi: alij qḋ hic nō poterat hic diuinat iḋ cōiter nō tenet̄.tñ ꝟm Ang. hꝫ magnā equitatē. Et per istā habes qḋ vbi sunt legata pura ⁊ cōditionalia si legatarij puri nō pñt satisdare audiant̄ si petunt extimari legatū cōditionale. facit ꝓ ista solutiōe lꝫ ipse nō alleget qḋ habet̄ in.l.si cōstāte.§.toties.s̄.solu.matr.vbi in simili vr̄ casus.sequēs solutio q̄ est tertia cōiter tenet̄. ¶Que aūt sit rō diuersitatis inter legatuꝫ annuū ⁊ legatū simplex ⁊ conditionale. Bart.dicit cogita. Ang.hic dicit qḋ rō pōt esse qꝛ qñ legatū est mere cōditionale ibi nō est dare speciē aliquā cū oīno sit incertū An ⁊ qñ cōditio sit extitura vel nō. Sꝫ qñ legatū est annuū qḋ durat ad vitā legatarij ibi est dare magnā speciē: qꝛ v̄isimile est

quod

a ¶Lex falcidia. Uide in.l.lineam. nu.j.

qd legatū tāto tempore durabit quātum sm naturā legatarius viuere debet nō habita cōsideratione aduerse fortune.l.iter sti/pulātem.§.sacrā.ff.de ver.obli.Et ideo de facili emptor poterit pro illo inuenire:nō sic in cōditionali.Tu potes etiā addere aliā rationē:q2 in simplici cōditionali sperat tm semel cōditio existere et tunc poterit iniri ratio falcidie.Ideo ne hoc contingat hic l.prouidit,put hic dr.¶In ea.gl.ibi:vel ibi:cum eodem.hec nō est bona quo ad.l.cōtrariā:q2 siue eidē siue diuersis sint facta legata pura et conditionalia h3 locū.l.falcidia.vt dixi in.l.si propterea.ff.eo.sed in legato annuo bñ pcedit hec solutio vt patet ex hac.l.iuncta.l.lex falcidia si interueniat.ff.e.et ibi gl.tenet istā solutionē et que sit rō diuersitatis tāgit Bar.hic circa finē q2 facilius potest consuli heredi contra eundē quā cōtra diuersos.l.si ex pluribus.cum ibi no.ff.e.¶In ea.gl.ibi vel hec fuit sententia pculi imo marcelli.Ideo hec nō bona.¶In ea.glo.ibi:speciale in re publico.et q̄ sit ratio specialitatis nō declaratur p gl. Sed potes dicere qd ibi legatū erat perpetuū vt ibi patet etiā no.per glo.et ideo nō pōt fieri extimatio eo modo quo hic dicitur.Sed hic fuit legatum annuū quod durat ad vitam legatarij.Ideo bene potest fieri extimatio vt hic dicitur.Et secundū hoc videtur quod idem esset dicendum si fiat legatum annuum ecclesie vel alteri pio loco q2 illud etiā est perpetuū et nō pōt cōiter extimari vt hic dicitur.et hoc tangit hic Bar.et Ang.s.qd sit idē in relicto facto reipublice annuo et pro hoc facit qd habet p gl.in.l.illud.C.de sac.san.ecc.Sed tūc insurgit dubiū quare tam extraneus modus fuit inductus de quo habetur in.d.l.iij.§.fi.dic qd ex quo legatū erat perpetuū si fecissemus extimationē sm qd prima facie videretur fienda tale legatum multū extimaretur. Nā si legata essent.xj.annua vr qd saltem extimantur centū:q2 sic quilibet emeret redditum annuū de.x.pro centum: et sic si in hereditate essent ducenta et cētum essent relicta extraneis et.x.annua rei pub.videretur quod deberet extimari centū fuisse relicta rei pub.et sic heres nō haberet quartā et statim posset detrahere quartā de centum relictis extraneis.et similiter quartā de x.quolibet anno soluēdis reipub.qd videbatur bene conueniēs cōsiderato qd ab ipso principio multū vltra quartam est penes heredē.¶Itē q2 legatum erat perpetuum eueniret etiam tunc dubitatio quid fiendum qñ tot anni essent elapsi qd heres non posset soluere quin lederet in sua quarta vel quin prestaret vltra vires hereditarias.Ideo pter hec euitāda.l.elegit viā de qua in.d.l.iij.ff.fi.quod censeatur ter tantum relictum.et si dicas quare nō potius quater vel quinquies tm.Rñsio q2 sic placuit et sic visum fuit legislatori sufficere.et alia ratio nō pōt assignari.l.non oīm.ff.de legi.Aduerte tñ q2 ex quo semel erat facta ratio falcidie sm dictum modū.si penes heredē restabat aliqd vltra falcidiā suā puto qd poterit peti legatū annuū quousq nō ledetur sua falcidia.Sed quāprimū incipiet postea ledi:nō tenebitur amplius prestare:q2 nō pōt grauari in sua falci.l.j.in prin.ff.eo. Et h3 hoc etiā eueniret vnū mirū qd de dicto legato res pub.nō multū habebit.Nā si in bonis erāt ducēta et centū sunt legata extraneis.et.x.annua rei pub.poterit haberi vsq.v.annos et sic habebit quinquaginta.Alia qnquagita sunt heredis pro falcidia. Et tñ si cōsideremus extimationē que prima facie esset fienda cētum viderentur legata rei publi.ex quibus modo solū habebit quinquaginta.Sed hoc tolerauit.l.forte propter euitanda alia inconuenientia et alias intricationes de quibus.ff.dixi.Et p hoc videtur qd si esset legatum ānuū actū titio et suis heredibus q2 tale legatum est perpetuū.l.in annalibus.C.de lega.qd haberet locū practica.l.certe.§.fi.¶In eadem gl.ibi vt sciatur hanc tenet Oldra.et Ray.Sed nō videtur bona per istum tex.ibi in incerto posito:q2 illa vera tūc nō bñ adaptarent vt dicit Bart.hic ideo tene sequentē vt sit aliud in legato vsufructus et alimentorum.Aliud in legato annuo.Et rō est q2 alimenta et vsufructus coherēt psone nec ius p illis ɔpetēs pōt in aliū trāsferri.l.si vsusfructus de iure do.ff.et.l.cū hi.§.cōstat.de transac.q̄ ratio cessat in legato annuo.tertia vero solutio cōiter nō tenet q2 videt violare tex.vñ cōclude qd aut querit in legato simplici conditionali aut in legato annuo.aut i legato alimētorū aut in legato vsufructus.pmo casu h3 locū.l.in lege falcidia nō habet.ff.e.soluo eo qd habet.ff.e.in scda solutiōe.¶Scdo casu aut sit relictū rei publi.vel aliij est perpetuū et dic vt.l.iij.§.fi.ff.e.aut alias sit priuate persone et tunc si sit cū prefinitione certi tpis censet legatū in diē et vnica quātitas diuisa in plures pstatiōes iō ab ipso initio detrahat falcidia et sit rō falcidie sup toto et successiue sit detractio vt dr in.l.penalis.§.annua.ff.eo.facit.l.si cū prefinitiōe.qñ di.le.ce.Si aūt fuit sine prefinitione tpis tūc si habetur ratio inter heredē et ceteros legatarios seruat qd hic dicitur.si autē inter heredē et ipsum legatariū annuū dic vt.l.lex falcidia si interueniat ff.e.tertio et quarto casu.s.in alimētis et vsufructu serua.l.hereditatū.ff.e.Et pdicta inducunt per Bart.hic ad qōnem si sm formā statutorū debeat solui certa gabella de legatis puta.vj.denarij p libra qualiter soluet de legato annuo.Nā videt qd cū statutum concernat quodlibet legatū de per se et sic nō sit expediens hre considerationem aliorū legatorū qd soluere gabella de eo qd primo anno erat soluendū et postea successiue adueniente secundo anno soluet gabella pensionis illius anni et sic successiue de aliis vt habet in.l.falcidia si interueniat.ff.e.et qd dixi.ff.hic vero Ange.dicit se inuenire scripta Bar.imperfecta in hac qōne tā hic quā in.l.in lege falcidia nō habet.ff.e.Ideo dicit sic eē dicendū sm eundē Ang.qd aut legata debent defalcari per heredem et defalcatum solui a fisco per eundem. Aut legatarius debet soluere fisco ipsam gabellam.primo casu de ineunda ipsa ratione defalcationis inter legatarium et heredem dicit patere decisionem ex predictis:q2 si est legatum alimentorū vel vsufructus extimatur de presenti.et de presenti fieret detractio que soluetur fisco per.l.hereditatū.ff.e.Si aūt sit legatū annuū sit detractio singulis annis qbus prestatio est fienda per.l.lex falcidia si interueniat.ff.e.Scdo casu facit differētiā an statutū dicat qd legatarius soluat de legato.An vero dicat qd legatarius certe rei vel summe tm soluat.Nā primo casu dic qd nō tenebit ante soluere q̄ pcipiat legatū.In scdo vero casu dicit qd in dispōne statuti orit vna obligatio fisco pter legatū.alia obligatio orit legatario ex dispōne testantis et ex ipso legato.facit qd est in simili in.l.fideicōmissa.§.interdū.ff.de lega.iij.et hoc casu obligatio q̄ querit fisco est pura sm eū et immediate d3 effectū sortiri cum testm est cōfirmatum per aditionem et ideo legatarius acceptās legatū incontinenti tenebit soluere habita extimatione legati.fallit sm eū si legatū esset conditionale.q2 illud non venit extimandū dicta.l.in lege falcidia nō hr.et concludit dubietatē preditorū consistere qñ debeat solui gabella nō quāta debeat solui.q2 non est dubiū sm eū qd qñ legatū est annuū tanto minus d3 solui quantū capit interusuriū mediij tpis.Sed certe hec distinctio Angeli nō placet primo q2 non est veri similis.nam statuta non disponūt heredes debere detrahere sed potius fiscum ergo et c.ar.l.nā ad ea.de legi. ¶Item non videt in se vera q2 si esset heres haberet detrahere ɔsiderato qd detractio gabelle respicit particulariter quodlibet legatū et non est necesse hre respectū ad alia et deberet solū detrahere quatenus prestat legatū p.l.lex falcidia si interueniat.cū ibi no.ff.e.et si esset legatū alimentorū vel vsufructus.Nā et tot censet vsufructus quot sunt an.l.si vsufructus in bienniū.de vsufruc.le.secus est in falcidia quā heres detrahit.q2 illā detrahit habēdo respectum ad partē totius patrimonij non oportet considerari oīa legata an per illa grauet vltra dodrantē.Itē nō placet differētia quā facit an statutū dicat de legato debere solui an vero dicat qd legatarius certe rei vel summe soluat.Nā etiā nō pōt dici p prie loquendo legatarius certe summe si ei ɔditiōaliter debet p id qd habet in.l.debitor.ff.de ver.sig.et ideo non videt dicta differētia pcedere.Itē et nō vr bñ dictū qd debeat extimari legatū annuū ex quo nō expedit hre cōsiderationē ad alia legata respectu ipsius gabelle imo dixit bar.debebit solui de eo q pstat legatario.

Summarium.

1 Seruus obligat de dominum peculio.
2 Dominus potest prededucere debitū sibi de peculio serui sui.
3 Legatum factum de seruo est validum etiam libertate ei relicta post tempus certum.
4 Falcidia nō detrahitur si testator heredi de ea prouidit in vita.

Cum quo de peculio. Augmētū facultatū hereditarij debitoris qñcūq cōtingēs pdest legatarijs in falcidia de trahenda.h.d.¶Primo thema et questio.Secundo quorundam opinio responsum ad questionem. Tertio sub dubio impugnat dictam opinio.qñ sit diminutio facultatū seu peculij.Quarto ponit quid econtra si superueniat augmentum.Quinto et vltimo circa predicta decidit vnum dubium.scda ibi plerisq tertia ibi ego.quarta ibi aliquis.quita ibi sceuola.¶In tex.ibi inspiciendū et c.quidā habent hic apostillam Dyn.et hec est veritas licet in dubio postea reuocetur s3 Ange.dicit apostillā falsam et cōtra tex.vt.ff.sequitur et patet ex eo qd dixi in summario.reperio tñ qd Ray.hic videt circa diminutionem tenere istā opi.vnde dicit sm Dy.qd augmentum peculij prodest legatarijs et heredi.Sed augmētū facultatis debitoris hereditarij soli heredi pdest:sed hec opinio nō placet:q2 videtur contra mentē litere nec etiam Bart.sequitur vt in summario.¶In tex.ibi dubito.s.an dicta opi.sit vera.Nā videt qd nō per rationē que sequit et in ista videt stare iurisconsultus licet dubitatiue qñ diminutū est peculiū post mortē.¶In tex.ibi quid enim interrogatiue loquitur.q.d.nihil et pōt esse secunda ratio.¶In tex.ibi:factus sit subau.certe nihil et ideo videt qd dicta opi.nō sit vera qñ diminutio nō est facta.qd aūt ecōtra.l.dicēdū patet ex sequētibus.¶In tex.ibi seruus.subau.cū tempore mortis in peculio nil erat.Nunqd tale augmentum spectabit
1 an vero tps mortis.¶†No.qd seruus obligat dñm de peculio.ff.si quis.§.etiam.ff.de pecul.¶No.qd interdū sit rñsio etiam sub

dubio ꝛ nihilominꝰ hꝫ vi decisiõis facit glo.l.l.si dno.§.de arbi. dū dicit sub dubio forte ꝛc. ¶ Jtē no.qd nō semp est eadē disposi tio cõtrarioꝝ de quo per Bart.i.§. sacramēta in.l. iter stipulā tē de v.obl. Nā hꝫ nō attēdit diminutio post mortē supueniēs ꝛ tñ at tēdit augmētū.ꝛ hoc qꝛ nō ē eadē rõ Bar.hic ꝛ ang.qꝛ si debitor est soluendo ꝯm tp̄s mortis extimatio non minꝰ est certa. Jdeo licet decrescat nihil ad propositū. Sed qñ non est soluendo exti matio est incerta ꝛ consideratur ꝯm futurū.l.nesennius.§.fi.s.e. facit qd habetur.s.l.proxima ꝛ intelligit Ang.ipsam.l.inquātū vult augmentum cõsiderari qñ ante augmentum nō est imposi ta ratio legis falcidie alias cū semel esset facta extimatio valoris peculij ꝛ nois debitoris nō pdesset legatarijs nec noceret qd post ea eueniret qñ illa extimatio inuariabilis est ꝛ quasi ex cõtractu

2 debita ar.l.fundū cornelianū de nouatio. ¶ †No.qd dñs habet potestatem prededucendi sibi debitū de peculio serui sui vt sic si bi satisfiat añ alios creditores.l.sed ꝛ si.§.dānū.s.de pecu. ¶ Jn glo.extiti ibi secus si est soluendo.l.ꝯm tp̄s mortis.qꝛ tunc nō at tendit diminutio sequens.l.in rõne.la.ij.in pñ.s.e.ibi debitorū facta priora ꝛc. ¶ Jn ea.glo.ibi nō euētꝰ.s.tendēs ad diminutio nem. Nā tendēs ad augmentū bene attenditur vt patet ex litera ꝛ ex sequentibus ꝛ qd etiā in debitore peculiari nō attēdat dimi nutio superueniens post mortē vꝛ hic fuisse de mente glo.dū di xit ispici quāti pluris fuit tpe mortis vl' adite hereditatis. ¶ Jn ea.gl.ibi extorq̄re subau.ꝛ ideo si diminutio supueniēs post mor tem nō attendit in debitore hereditario multominus vꝛ attēdi in debitore peculiari ꝑpter rõnē.s.tactā per glo. ¶ Et ex predi ctis pꝫ iuriscõsultū ī effectu in versi.ego.lꝫ dubitatiue loquendo reprobare opinionē positā in tex.quādo superuenit diminutio. ¶ Jn glo.incrementū ibi vel hic dic etiā in peculio.potes dicere qd habeā ratio incremēti vsqꝫ ad tempꝰ quo imponit ratio falci die per id qd dixi in tex. ¶ Jn eadē glo.in fi.supple qꝛ inspicitur quanti pluris fuit a tempore mortis vel adite hereditatis.

Js qui in bonis. Si seruꝰ manumittēdus post tp̄s legat vel ēt eidē directo li bertas relinquit.ꝛ interim ꝓprietas aut vsusfructꝰ eiꝰ legat alte ri tñ dicit esse in legato quantum ex operis interim habet: ꝛ de eis detrahit falcidia.h.d. ¶ Jn tex.ibi quarta.ꝛ etiā ipsiꝰ serui per.l.lꝫ ꝛ si nō seruus.s.e.tñ quo ad effectum solū habebit quar

3 tam de eo qd hic dr̄ ꝑpter libertatem seruo relictam. ¶ †No. qd valet legatū factū de seruo lꝫ eidem relinquat libertas post certū tempus.ꝛ hoc satis videtur toleran dum quādo per ipsum lega tarium dꝫ prestari libertas sed si directo relinquit vel etiā presta ri debeat per heredem, videt qd tunc annihilet legatum factū de seruo vt est tex.cū gl.in.l.si post mortem.§.fi.s.de lega.primo. hic autem videt dici expresse contrarium ꝛ videtar etiā expressum ꝙ si dꝫ manumitti per heredem post tp̄s ꝙ nō infringatur legatū in.l.iulianus ait.j.de manu.te. Nō reperio hoc contrariū tactū per glo.nec per doc.potes dicere qd attendi deberet volūtas te stantis vt si voluit annihilari legatū ꝑ libertatē serui annihilet alꝛs secus.tñ qꝛ iste tex.videt loqui in casu dubij ꝛ similiter i.d.l. post mortē.§.fi.ꝛ sil'r.d.l.iulianus.cū de pūcto adinuicē cõtradi cāt vꝛ standū huic legi ꝛ.d.l.iulianus tanꝙ posterioribꝰ ꝑ not. in.§.quibus.C.de no.co.cõpo.ꝛ qꝛ etiam hic vꝛ benignior inter pretatio vt sic potius vtrūqꝫ valeat ꝙ alteꝝ pereat ar.l.quoties de re.du.ꝛ.l.benignius.s.de legi.facit qd no.in.l.pe.§.fi.s.de le. ij.vbi etiā tetigi de materia.ꝛ habes istū tex.pro singulari in vl tima sui parte.nec credo esse alibi quem no.

Stichū tibi. Si legatū dñi non sit defalcabile de le gato serui detrahit falcidia ꝑ vtroqꝫ ꝛ ecõtra.h.d. ¶ Jn text.ibi legasset.q.d.qd de legato de decē reti nebit falcidia vtriusqꝫ legati. ¶ No.qd dixi i summario.lꝫ i ꝯriū facit.qd no.i.l.pupillꝰ.§.fi.ꝯm vnū intellectū.s.e.vbi falcidia de legato serui detrahēda nō detrahit de legato dñi sed dic qd ibi vtrūqꝫ legatū erat defalcabile hic secus.ideo hic est spāle. ¶ Jn glo.eiꝰ in fi. No.bñ ex tex.iūcta glo.ꝯm primā expositionem qd si qs legat seruo alteriꝰ seruū pt illū seruū grauare de manumit tendo illū seruum legatū.qd vꝛ mirum cū seruꝰ non videat pos se dare illā libertatē quā ipse nō habet facit.l.traditio.j.de acq̄ re.do.ꝛ.c.qd aūt.extra de iure patronatus.ꝛ.j.qd.vij.daihertū. Sed forte posset dici qd dominus per hoc videat rogatus cū ei acquiratur interim dominiū serui legati nec vꝛ per seruū posse dari libertatē per rationem pall'.ꝛ qꝛ speciale est in certis perso nis per quas dari possunt inter quas nō numerat seruus.l.nec mulierem.C.de manu.vin.ꝛ.l.j.in fi.C.communia de manu.

4 **Sepius euenit.** †Nō detrahit falcidia si testator heredi de ea ꝓuidit invita.h.d. ¶ No.qd dixi i summario.ꝛ idē vꝛ in debita iure nature.i.l.pa. §.si qs mortis.s.de inof.testa.nec ob.l.si qñ.§.j.C.de inof.testa. vt dicta super glo. ¶ Jn glo.aliud in fi.solue vt ibi no.qꝛ hic qñ ꝯstat qd voluit cõputari in quartā id qd dabat alias esset secus vt ibi. Sed certe hic vꝛ loqui in casu dubij vt pꝫ hic ex.fi.dū dicit videtur heredi ꝛc. Jdeo dic meliꝰ qd hic dedit integrā falcidiā ideo videtur in dubio velle qd datum in facidia computet.ibi vero non dedit integram legitimam.

Cum dotem. Non dꝫ ispici ꝑsona primi legatarij sꝫ fideicõmissarij i quē legatū dꝫ vltimate residere.h.d. No.qd sepe nō attenditur ꝑsona media sed ꝑsona in quē effectus di spositionis vltimate dirigit. ¶ Jtē no.qd siue legetur creditori directo siue per mediam personā nō defalcatur legatum.

Legis falcidie. Potētia detrahēdi fal cidiā nō ꝑscribit lõgo tē pore.h.d. ¶ No.qd dixi in summario ꝛ aduerte qꝛ cā ꝑpter quā post longū tp̄s heres velit detrahere põt esse ꝑpter legatū annuū qd lõgo tēpore durauit vel ꝑpter lega tum conditionale cuius cõditio extitit post longū tp̄s facit.s. e.l.in lege falcidia nō hꝛ.§.j.ꝛ.l.lex falcidia si interueniat.s.eo. ¶ Jtem qꝛ forte ex postfacto post longum tp̄s purificata est con ditio debiti per testatorē facit.l.in quātitate.§.j.j.e. Et in predi ctis exemplis vꝛ qd etiam post longissimū tp̄s potest heres de trahere: qꝛ nō valēti agere nō currit ꝑscripto.l.j.in fin.C.de an na.excep.ideo si añ nō potuisset detrahere nō est qd iputet here di.sed vbi ab ipso initio posset detrahere tūc nō ꝑscriberet con tra talē potentiam spacio longi tp̄is sꝫ spacio longissimi.sic p.l. si quis emptionis.C.de prescrip.xxx.an. Si aūt per viā exceptio nis valet heres se tueri nullo tp̄e prescribit.l.pure in fi.j.de doli exceptio. Et secundum predicta intelligo dictū bar.ꝛ ange.hic.

Beneficio. Heres qui agit vt legatum inter cidat priuatur falcidia idē in eo qui in se tacitā fidem assumpsit de restituendo nō ca paci.h.d. ¶ Jn text.ibi:restituere vt in.j.nō interim §.j.de iu.fisci. ¶ Jn glo.j.ibi cancellando testamentum vel etiā subtrahendo rem legatā vel contendendo rem legatam esse pro priam ꝛ non hereditatis.l.rescriptum ꝛ.l.hereditatum in fin.j. allegata ꝯm Dy. ¶ Ultimo facit iste tex.ꝯm Bar.inquantū ap pellat potestatem detrahendi falcidie beneficium.quod si p sta tutū aduocati sunt exēpti a datijs ꝛ collectis ꝛ debent pdere si acceptēt aliqd beneficiū in communi si in cõi est vnum officium ex quo ille qui preest detrahit vnū solidū ꝑ libra qd si acceptat pdit immunitatē: qꝛ vꝛ acceptare beneficiū. Sed ange.hic dicit cõtra si forte acceptauit bñficiū iudicādi qꝛ tale bñficiū est onꝰ potius ꝙ bñficiū.l.munerū.§.iudicādi de mu.ꝛ ho.lꝫ iudicibus sportule debeant in aut.de iudici.§.nec aūt labor col.vj.ꝛ.l.de iure cū ibi no.ad municip. Et ideo nō debemus attendere acces sorium qd regulat ꝯm naturā principalis vt in regula accessoriū de re iudi.in.vj.põt dici qd ang.bene dicit in suo exēplo sꝫ dictū Bar.procedat qñ tale officium principaliter cõmodū tribuit.

Summarium.

1 Computata in institutione nō computant in substitutiõe.
2 Heres non perdit falcidiam propter moram solam.

Cum pater. Prelegata relicta impuberi nō imputantur in falcidiam pupillariter substituto.h.d. ¶ †No.ꝙ illa q̄ nō cõpu

1 tant in istõne nō cõputant in substõne. ¶ Jn text.ibi impuberi filie.s.cum alio institu.alias legata nō tenerent.

Legato petito. Quod heres plus soluit legata rijs in penā cõtumacie nō nocet alijs legatarijs. ¶ No.qd illud qd ꝑstatur nomine pene legalis nō venit in cõputatione falcidie.si autem esset pena imposita ꝑ testatorē bene habetur ratio vt.c.Ray.ad finē extra de test.ꝛ di xi in.l.j.§.Jtem si ita ad.l.fal.de quo p Jnn.in.d.c.Ray.in gl.q̄

2 incipit.s.tertie. ¶ †Jtē no.qd ꝑpter morā solam heres nō pdit falcidiā vt hic est casus expressus.nā licet hic heres esset in mo ra tamē potest vti falcidia lꝫ non posset imputare illud qd plus soluit ꝑpter contumaciā ꝛ per hoc pꝫ qd gl.nō bene dicit in di cta.l.j.§.itē si ita.dum voluit heredē priuari falcidia propter morā de quo etiam ibi dixi. ¶ Jn glo.petito ibi.§.plane.sed cer te ꝯm Oldr.ꝛ doc.nō loquit ibi de iuramento in litem qd est af fectionis sed veritatis.ꝛ sic tendit ad veram extimationē rei iō primus intellectus positus in principio gl.melior.facit.l.actio in personam.ꝛ.l.actionis.de ac.ꝛ obli.Bar.

Alienus fundus. Si heres propter suā stultitiam plꝰ soluit nō nocet legatarijs.h.d. ¶ Not.qd negligētia vnius nō dꝫ alteri nocere. Jtē no.qd heres grauatꝰ de dando rem alienā tenetur illam redimere pro iusto precio.l. non dubium.§.fi.s.de leg.iij.

In lege falcidia. Jn duobꝰ reis socijs debitum vtriusqꝫ ꝑ parte videt esse actiue ꝛ passiue.in nō socijs vō atten ditur preoccupatio.h.d.ꝛ est singularis.l.ꝛ multum vtilis qꝛ p eā declarātur iura multa in materia duorum reorū.

¶ Jn tex.

¶ In tex. ibi: impedēti esse subau. q2 si ille q̄ successit correo stipulādi exigit debitū ex obligatiōe hereditaria illud augebit hereditatē ⁊ censebit esse in bonis defuncti. Si autem exigeret ex propria obligatione ⁊ nō hereditaria censebit esse ꝓpriū debitū ⁊ nullo modo augebit hereditatem defuncti. l. ex hereditate. j. de duo. re. vbi p3 ꝙ est loc⁹ preoccupationi ⁊ eodē mō in duob⁹ reis ꝓmittendis si correꝰ qui successit correo defuncto ꝯueniat ad solidū ex obligatiōe hereditaria diminuetur hereditas defuncti ꝓpter tale debitū. Si aūt cōueniat ex propria obligatione tunc ꝓpter hoc in nullo diminueret hereditas defuncti. ⁊ iste est intentus litere. ¶ No. distinctionē huius. l. in quātū distinguit an correi sint socij an nō. Et in scdo casu vult attēdi preoccupationem. nā facit ad q̄ōnē illam nunquid si vnus ex reis stipulandi exegit debitum tūc teneat cōicare alteri correo nā hic videtur expressum qd̄ sic si sunt socij secus si nō sunt socij sed correi ex causa lucratiua q2 tunc nil tenenť cōicare: q2 tale debitū preoccupatum ex toto censetur esse suum de quo tangit gl. in. l. frater a fratre de condi. inde. ⁊ in. l. si titio aut seio. s. de leg. ij. Si aūt essent correi ex cā onerosa vt q2 mutuassent pecuniā tūc debent restitui correo pro rata pro qua mutuasset. de quo plene p; Bart. in. l. ex duobus. de duo. re. Item facit q2 si fit pactū de nō petendo cum vno correorū debēdi an ꝓsit alteri vt distinguat an sint socij vel nō ⁊ an sint ex cā lucratiua vel non vt in. l. si rem. si nō sunt socij sed rei stipulādi ex cā lucratiua dic vt in. l. si rē. §. si duo. j. de noua. ⁊. l. si vnus. in prin. s. de pac. ⁊ per Bar. in. l. modestin⁹. de solutio. Itē facit qd̄ si sunt duo rei ꝓmittēdi ex cā lucratiua ⁊ vn⁹ eorū exigat nō teneat creditor cedere actiōes contra aliū de quo per Bar. in. l. modestinus. de solutionibus.

Corpora si qua. In imponenda rōne falcidie corpora hereditaria; extimantur. vt cōiter valēt. h. d. ¶ No. ꝯm vnū intellectū qd̄ nō sequit. res tātū fuit empta ergo tm̄ valet. Nā ex varietate tempoꝝ variant ꝑcia rerū. j. l. pxi. ¶ In glo. fi. ibi: qd̄ alias q̄ncunq; inspicit subau. vt detur actio vbi alias nō daretur. ⁊ ita loquunt iura inferius allegata. non aūt vt fiat maior extimatio ꝙ cōiter valeat. facit qd̄ no. in. l. cum seruus. manda. ⁊. l. pe. de ope. seruo.

Summarium.

1 ¶ Precia rerum secundum communem rerum estimationem capi debent.

2 Precia rerum variantur secundum varietatem temporum et locorum.

3 Valor rei qualiter possit probari.

Precia rerū. Res d3 extimari cōi extimatione nō ex affectione ⁊ q h3 ius adeūdi hēditatē nō dr̄ locupletior ⁊ ex loco ⁊ tpe rerū ꝑcia variant. ⁊ caristia momētanea vel q̄ modico tpe fuit nō inspicitur. h. d. ¶ In tex. ibi dū vēdere pōt. i. dū vēdere pōt patri naturali qui forte in ꝑsenti nō vult emere. ¶ In tex. ibi sed in presentia. s. fienda est extimatio. ¶ In text. ibi non qua. i. per quā. ¶ In tex. ibi venire. i. vendi. s. hereditas vel ipse seru⁹. ¶ In tex. ibi cū adierit subau. pōt cōtingere qd̄ nobis nō queritur vt q2 a nobis est alienatus. ¶ In tex. ibi caritate. i. ca-

1 ristia. ¶ † No. qd̄ precia rerū debēt extimari ꝯm cōem extimationem pro quāto res cōiter extimaret vel venderet ⁊ nō ꝯm particularem affectionem ⁊ ad hoc allegatur. ¶ No. qd̄ nō dicitur qs locupletior l3 habeat ius adeūdi per Bart. in. l. is pōt de acqui.

2 heredi. ¶ † No. qd̄ ꝯm varietatē temporū ⁊ locorū variant ꝑcia ad hoc sepe allegatur. ¶ Ultimo no. nō debere attendi caristiam momētaneā seu q̄ paruo tpe durauit. nec sil'r caristia q̄ raro accidit. ⁊ in hoc iste est melior tex. de corpore iuris. ¶ In gl. funguntur. ibi. s. cōiter. intellige ꝯm Ang. cū suis superossibus ⁊ scbinellis vt ita loquar. etiā intellige in quātū vendi pōt homini scienti cōditionē ipsius rei. allegat glo. quā dicit singularē in. l. mortis causa capimus. §. fi. j. de dona. cā mortis. Et adde etiā ꝯm eū qd̄ habetur in. l. iiij. §. melior aūt cōditio. s. de in diē adiec. vbi p3 ꝙ quatenus res vendi pōt facilius ⁊ cū minori grauamine vendi toris tanto plus dr̄ valere quā si vēderet cū grauamine vt si pōt vendi sine cautiōe euictionis ⁊ sine ꝑstatione fideiussoris. ¶ In glo. ipsum in fi. ⁊ sic vr̄ gl. tenere primā expositionē ⁊ illā sequit ēt Bar. ⁊ in. l. is pōt i. ij. col. s. de acqui. heredi. l3 ang. hic videat tenere tertiā. ¶ In gl. adeat ibi loco copule. Nota bn̄ ex glo. qd̄ vbi oratio est soluta punctus stat loco copule. Et per hoc videt tex. in. l. triplici. j. de verbo. signi. cōcor. gl. in. l. cū duobus alias si duobus. §. si in coeunda. s. ꝓ socio. ⁊ in. l. cognitionū. j. de vari. ⁊ extraor. cog. Itē pōt dici vbicūq; ratio suadet punctū ipsum ha-

3 beri loco copule. ⁊ tene mēti hāc gl. q̄ sepe allegat. ¶ † Extra gl. tangunt hic doc. qualiter ꝓbet valor rei. conclude qd̄ in rebus plures sint modi ꝓbādi. primo p declarationē fiendā p iudicē q poterit ipsam inspicere ⁊ de illi⁹ qualitate se informare p tex. notabilē in. l. fi. C. de iure do. impe. Scdo poterit ꝓbari p relationē peritorum assumptorum p iudicem ad hoc ꝑstito sacramento ab eis q ipsam rem habebunt inspicere ⁊ de ipsa se informare. l. hac edictali. §. his illud. C. de scdis nupt. ⁊ aut. de nō alie. §. qd̄ autē col. ij. Tertio pōt ꝓbari per libram extimi; si sit in loco ⁊ in eo scribantur res ⁊ ipsarū valor vt est no. ꝯm vnam lecturam in. l. fi. C. de predi. naui. li. xj. Quarto pōt ꝓbari p subhastationem si res subhastetur per plures dies ⁊ cōiter certū preciū offeratur. facit qd̄ habetur in aut. hoc ius porrectū. C. de sac. san. eccle. Et attende qd̄ si res sit vēdita cū decreto iudicis ⁊ subhastatiōe vr̄ qd̄ nō habeat locū remediū. l. ij. C. de rescin. vēdi. quasi sit ꝑsumptio iuris ⁊ de iure ꝙ tūc nō interueniat deceptio vt vr̄ esse text. singularis in. l. j. C. de ꝑdi. cur. lib. xj. ⁊ ibi hoc t3 Bart. Sed ꝯtriū ipse idem tenuit in. l. j. C. de ꝑscrip. xxx. an. ⁊ p. l. si quos de rescin. vend. sed Ange. hic dicit qd̄ ibi clare ꝓbata fuit ambitio. Tu potes tenere dictū bar. in. d. l. j. C. de prescrip. xxx. anno. p id qd̄ dixi in l. si quis cum aliter. ad finem. ff. de ver. ob. ⁊ p dictā. l. si quos nō cauillādo eā nec ob. d. l. j. C. de ꝑdi. cur. q2 potes dicere qd̄ ibi h̄ nō dr̄ qd̄ nō possit ꝓbare se deceptū vltra dimidiā sed bn̄ dicit ꝙ si ꝓbauit ex necessitate rei familiaris factā esse vēditionē: et appareat eā factam cum decreto iudicis qd̄ nō pōt vēditor allegare se dolo inductum ad vendēdū nec oppressum per potentiam emptoris. Item pōt rn̄dere alijs duob⁹ modis de quibus tetigi in. d. l. si quis cum aliter. Quinto modo potest fieri ꝓbatio p testes ⁊ ista vr̄ magis difficilis q2 valor rei nō cadit in sensum testis corporeū sed per iudicium intellectus. tn̄ cōmuniter dicitur quod si fiat articulus quod res est tanti redditus ⁊ quod res que sunt tanti redditus site in tali loco communiter tantum valent ⁊ cōiter pro tanto ꝑcio vēduntur poterit testis tūc satis faciliter deponere q2 sic videt pluries de facto fieri. facit qd̄ habet in. l. si fundū p fideicōmissum. s. de lega. j. ⁊. d. l. si quos. ⁊ qd̄ not. glo. in. l. ij. C. de rescin. vendi. ¶ Quid autem si non fiat dicti articuli s3 simpl'r articulet qd̄ res tm̄ v3 nūqd testes poterūt talit deponere ꝙ tūc ꝓbent. Cōclude qd̄ si testis dicit qd̄ res tm̄ valet quia notam h3 conditionem ipsius rei ⁊ tantū daret pro cōmuni extimatiōe ipsi⁹ rei ⁊ habeat alios testes bn̄ ꝓbabunt ar. eorū q̄ habent i. l. nemo est q nesciat. de duo. re. ⁊ no. Bart. i. d. l. ij. C. de rescin. vēdi. ⁊ facit qd̄ no. Cy. ⁊ ēt ipse bar. i. l. j. ad fi. C. de sen. q̄ pro eo qd̄ interest. imo plus vr̄ qd̄ etiā possit adijcere qd̄ credit vel opinat qd̄ quilibet qui haberet notā rem sic etiā cōmuniter tm̄ daret. tex. est cum glo. valde notabilis ꝯm vnam expositionem in. l. j. C. de ꝑdi. nauicu. li. xj. tolerat eī hoc casu tale testimonium de credulitate q2 sumus in his que nō ꝑnt bene percipi sensu corporeo immediate. facit qd̄ hr̄ i. l. j. §. j. cū ibi no. per bar. de ven. in ꝑpi. si aūt testis dicat qd̄ valet tm̄ q2 ipse daret tantū tunc est dubium an probet etiam si haberet plures contestes. nam glo. in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. ⁊ etiā Bar. ibi tenet qd̄ nō q2 videnť testes singulares ⁊ sic nō ꝓbāt vt i. c. cū dilecti. extra de elec. ⁊. l. solā. cum ibi no. C. de testi. ⁊ q2 ēt posset dicere ꝯm suā particularē affectionem ⁊ sic non ꝓbaret per istū tex. in prin. sed Bal. ibi post Nico. de mat. dicit qd̄ aut cōstat qd̄ vult tm̄ dare p cōi extimatiōe aut pro sua particulari affectione. aut sumus in dubio. primis duob⁹ casibus dicit clare quid tenendum. i tertio vr̄ dicere qd̄ testes ꝓbent q2 non presumit qd̄ probent de affectione particulari arg. l. cum de indebito. s. de ꝓbatio. ⁊. l. si seruus. i prin. s. de condi. fur. Sed tutius puto dictū gl. ⁊ Bar. q2 dictū testis d3 necessario cōcludere vt in. c. in presentia. extra de proba. ⁊. l. non hoc. C. vn̄ cogna. ⁊ qd̄ no. Bar. i. l. inter stipulātē. §. j. de ver. ob. ⁊ ideo ex quo nō cōstat an referat se ad cōem extimationē ⁊ qd̄ possibile sit qd̄ referat se ad priuatā affectionē non probabit dictū testis. ⁊ leges allegate per Bar. si bn̄ ponderenť non faciūt contra q2 loquunt quo ad aliū effectū ⁊ in alia materia non quo ad materiā testiū vbi dictum eoꝝ d3 necessario ꝯcludere vt dixi. Ex his potest iferri qd iuris si testis dicit qd̄ valet tm̄ q2 vidit plures velle emere pro tanto precio. nam si aliud non adijcit videt qd̄ non probet vt etiā voluit sentire Bar. in. d. l. ij. s3 Bal. ibi teneat contrarium et hoc q̄n agitur de ꝓbādo valorē rei immobilis. Si aūt sit res mobilis tūc sicut species que non recipiat functionem in gn̄e suo pōt fieri articul⁹ qd̄ res talis ꝯditiōis cōiter tm̄ valet. ⁊ sic tractaret de libro posset articulari qd̄ liber q ē l're cōis ⁊ bn̄ correct⁹ ⁊ ligatus ⁊ miniat⁹ cōiter v3 tm̄ ⁊ sic qlibet hn̄s notā ꝯditionē rei tm̄ daret. ⁊ ipse etiā sic daret si vellet emere. In frumēto autē ⁊ sic in reb⁹ recipientib⁹ functionē in gn̄e suo facilis est probatio quia quotidie percipit quātū vēdit ⁊ sic quātum valet. Aduerte tamē q2 si quis peteret corbē frumēti. ⁊ vellet aduersariū ꝯdēnari quāti plurimi fuerit a tpe mortis d3 articulare qd̄ in tali loco ī quo debebat ꝑstari hoc ꝓpter istū tex. i fi. q2 ex varietate locoꝝ variatur precia. ¶ Itē tali tpe valuit tantum. Itē d3 adijcere ⁊ i campo fori vt tangit hic Bar. ⁊ non restringet se ēt ad vnā diem p istum tex. ⁊ tāgit ēt hic Bart. Et si dicat ꝙ tali die valuit tm̄ adijciat ⁊ añ ⁊ post plures dies vel saltē añ p plures dies. facit qd̄ no. bar. i l. j. ad finē. C. de sen. q̄ p eo qd̄ interest. Et no. diligēter q2 ēt venit preciū qd̄ valuit tpe caristie dūmō caristia nō fuit momentanea q̄ raro ꝯtingat. facit qd̄ habet in. l. fistulas. §. fin. s. de contrahen-

da emp. et qd no. Bar. in. l. sed et si quis. §. quesitu. ff. si qs cautio. vbi patet qd si fit mentio de casu fortuito no intelligitur de oino insolito. Et per hoc vr posse inferri qd no habeat consideratio precij qd fuit tpe caristie q fuit no est diu quo tpe valuit corb. frumeti. vij. vel. viij. libras qr illa caristia rarissime cotingit sed frequentius contingit de tribus libris qd singulariter tene menti. Na vidi peti etiam dictuz precium nec tunc opponebat istud sz puto de iure potuisse opponi per hunc tex. lz doc. no tangut. Adde qr dicit hic Ange. qd nuqua sibi placuit dictu Bar. in. l. ij. C. de rescin. ve. vbi videt velle qd intentans remediuz illius. l. possit probare se deceptum si ad petitione illius iudex mittat extimatores peritos qui referant de rei valore. na dicit Ange. qd ille hz pbare qd tpe venditionis res valebat vltra dimidia precij conuenti. Extimatores aute de presenti no pnt videre nec inspicere istud ergo &c. ar. l. matre. C. de pbatio. et. l. cu actum. ff. de nego. ge. Tu potes saluare dictum bar. qn sunt extimatores periti et antiqui adeo qd possunt habere notitiam de valore fm te pus vendi. alias procedat dictum Ange.

Si in testameto. Si testator vult plenu legatu legatario solui ei tanto plus relinqre q cu sibi p falcidia posset detrahi. h. d. ¶ In gl. stadu est ibi subeut. No. bn hac pma solutione: qr facit qd vbi vnu legatu no e defalcabile et alia sic qd tunc alia legata portet on⁹ huius no defalcabilis idem tenuit gl. in aut. similiter. C. e. et illa est vera p tex. in. l. si post missionem. ff. e. et dixi in. l. lex asse. ideo tene sequete solutionez. ¶ In eadem gl. ibi de legatis ceterou. intellige pro rata qr hr perinde ac si ab initio huic titio legasset. xij. cu dimidio. Et alijs fecisset legata que fecit. ¶ Ultimo inducit Ange. istumtextum pro doctoribus nouis bononiensibus qui no pnt pcipere salarium de publico vltra centu libras qd si de istis centu aliqd sibi retinetur nomine gabelle vel ecclesie sancti petronij qd salte reformatores poterunt obuiare dado sibi tato plus quatum est illud qd venit defalcandum.

Si fundus legatus. Si fundus legatur sub coditione si heredi pecunia soluatur per legatariu fundus totus est in legato quo ad coputatione falcidie. h. d. ¶ In tex. ibi pati. s. ipso iure. sed exceptio doli obstabit fm Bar. et Ang. per. l. nesennius. ff. e. sz tu dic vt dixi in. l. ad veterani. §. j. ff. e. ¶ No. qd in specieb⁹ cadit affectio sed no in quatitatibus. facit. l. numis. ff. de in lite iura. et p hoc patet ratio hui⁹ tex.

Summarium.

1 ☞ Legatum et donatio mortis causa quo ad quid sint equiparanda.
2 Donatio causa mortis non eget confirmari per aditionem hereditatis.

Circa lege falcidia. In legatis coditioalibus et in die tanto minus dicitur esse in legato quatu facit ratio interusurij medij temporis. h. d. Uide practicaz huius tex. in. l. qui quadringenta. §. fi. j. eo. et facit quod habet in l. in lege falcidia no habet. ff. e. nam interusurium coputabit sibi heres in falcidiam vt tanto minus detrahat et pderit oibus legatarijs et residuu qd restabit detrahet pro rata habendo respectum qd minus censeatur esse in legato conditionali de. x. quam sit in alijs legatis puris inquantu est interusurium interim perceptum ex ipso legato.

Sicuti legata. Legata et donatioes ca mortis no debent nisi ere alieno deducto. h. d. ¶ 1 † No. qd eqparat legatum et donatio ca mortis qd est veruz quo ad ea q hic dicunt. na alias in multis differut vt no. insti. de actio. §. j. et dictu fuit i. l. ij. ff. de leg. j. et iter ceteras differetias est 2 vna qua tagit hic Ang. † qr donatio ca mortis no eget confirmatione p aditione hereditatis lz secus sit in legatis. allegat gl. no. in. l. filie. C. fami. her. cu pot melius allegare. l. post legatu. §. j. de his qui. vt indig. na gl. in. d. l. filie. no loquit de donatioe ca mortis sz de facta filio i potestate et subdit etia q si donator decedit sine herede non reuocatur donatio etiam si donator reuocanit p. l. j. g si. ma. ad liber. pue. et facit qd no. Bar. in. l. g rome. §. flauius. de ver. obli. et de hoc plene in. l. j. ff. de lega. j.

Quoties cuida. Tm dicit legatari⁹ cosequi de legato quatu cosequit cum effectu detracta falcidia. h. d. ¶ Not. casum in quo fit duplex detractio et sic facit ad qone illam vulgata q fili⁹ pot duas quartas detrahere de qua plene dixi in. l. in rone. §. qd vulgo. ff. e. ¶ Ultimo inducit iste tex. ad questione q si facta sit donatio q excedat qngentos aureos qd si illa no egeat insinuatioe si tm debeat solui coi p gabella dicte donationis quatu est excessus vltra qngetos aureos et hoc modo limitat. l. scimus. C. de dona. na in effectu no vr facta vltra dicta summam. facit. l. si fundu. ff. e. cu ibi no. et hoc sequitur hic Bar. Sed Ange. dicit hoc verum qn gabella debet solui de ipsa donatioe ex forma statuti. sec⁹ si statutu diceret qd quicuqz receperit doatione teneat soluere pro illa vnu solidu p libra. quia tuc obligatio illa contrahit in genere ad illum solidum et sic no respicit in specie ipsam donatione. Ideo tunc obligatio que fisco acqrit no videt habere coe cu ipsa donatione. Tu potes tenere cum Bar. etia in hoc casu qr pro ipsa donatione soluit gabella. et in effectu tanto min⁹ videt peruenire ad eum quantum est illud quod p illa habet soluere ar. l. quantitas. j. e. et eius quod habetur in. l. ciuitatibus. §. fi. ff. de lega. j.

Summarium.

1 ☞ Legatum alimentorum et vsufructus qualiter differant.
2 Alimenta quo tempore sint soluenda.
3 Dominium rei heredis legate non trasit certa via in legatariu.

Hereditatu. Si alimeta vl vsufruct⁹ fuit legato et tractet de ineuda rone legis falcidie fit detractio fm forma i hac. l. descripta et est singularis. l. nec est alibi. Et aduerte fm Dy. qr interdu legatu osistit in specie vel quatitate et tuc qualr fit de falcadu est certu. l. plurib⁹ et. l. si post missione et. l. plautius. ff. eo. Qnqz legatum est incertum et tunc si est indiuiduum qualiter detrahat falcidia habet. ff. e. in. l. lex falcidia si interueniat. Si aute sit incertu rone dubij futuri euent⁹ tunc si est legatum conditionale habet in. l. lege falcidia non habet. ff. e. Si est annuuz habet in. l. lex falcidia si interueniat. et. l. cu titio. ff. e. Si vero est legatu vsufructus vel alimetou qualiter detrahat falcidia hr in hac. l. ¶ In tex. ibi vsqz ad annu vicesimu. Ista dictio vsqz stat inclusiue qd apparet ex sequeti dictione ab. j. in singulis etatib⁹ repetita q dictio separatione notat vt no. in. l. ratio. §. si per venditore de actio. empti. et p Cy. in. l. a calligato. C. de nup. et p gl. in. c. statutu de preben. in. vj. ¶ Nota quanto tpe quis vniuersaliter viuere presumat: qr scdm diuersitatem etatum aliter et aliter videt presumedum quod videtur procedere quo ad compositione falcidie de qua hic loquit. Na alias videt qd quis presumat viuere vsqz ad. c. annos. l. fi. C. de sac. san. eccle. Et no. gl. in. l. sed si de sua ff. de acquiren. here. et quod etiam tangit glo. in versi. coputatio.
1 ¶ † Ite no. differentia inter legatum alimentou et legatum vsufructus. et que sit ratio differentie tangit hic in glo. in verbo ait. ¶ In glo. j. ibi et ecotra. si minus detrahet et sic inspiciet veritas que ex postfacto declarabit. et est hoc ideo qr hec. l. procedit super presumptioe qua facit. Ideo si postea apparet de veritate illi dz stari. secus est in. l. cu titio. ff. e. qr si extimat legatum annuu quatum vendi pot semper vex est dicere veritatem fuisse tanti vendi posse. Ideo pter causaz postea superueniete non fit alia imutatio vt ibi etia dixi. Et per hanc glo. etia pz qd cautioes reciproce inter heredem et legatariu alimentou debebut interponi pter dubium euetum de quo hic tagit facit. l. j. j. vt le. no. ca. et. ff. e. l. j. §. interdu. Item videret qd deberet haberi ro interusure fm no. in. l. circa. ff. e. et in. l. in quatitate. §. fi. j. e. et. l. qui quadrigeta. §. fi. ¶ In glo. in alimetis ibi vel eo ocor. glo. in verbo ait. sed cotrarium sensit glo. in. l. lex falcidia si interueniat. ff. eo. Sz istas gl. tenuit hic Dy. et Bar. nec ob. l. cu titio. ff. e. cu ibi no. qr illa loquitur in legato annuo qd hn potest vendi. sed hic in legato alimentou vel vsufruct⁹ quod vendi non pot vt ibi dictum fuit. ¶ In gl. a prima etate. ibi q est vsqz ad. xij. intellige de femina et qd sequit de. xiiij. intellige in masculo. et facit. ff. de test. l. qua etate. et. l. si qra mus. Et de materia etatu dic p Cy. g alr loquit q hec glo. in. l. si infanti. C. de iur. deli. et p Joan. an. i pemio. vj. libri. ¶ In gl. ait ibi extimabunt hoc clax si partes sunt i cocordia al's aut e dubiu gl. in. l. si qs argetu. §. si qs donator. C. de dona. vr velle qd sit solo pro toto tpe detracto interusurio per. l. constante. §. quoties. ff. so. ma. Sz certe. l. illa loquit de debito in diem qd certu est omnino deberi. sed est hic legatu coditionale p futuris annis. l. in singulos. ff. de annu. leg. ideo no vr posse habere hic locum consideratio dicti. §. quoties. lz glo. predicta et Bar. hic aliter sentiat qn videretur posse dici q prestabitur de presenti pro eo p quo cessit dies. et de illo detrahet falcidia pro rata si expediat p. l. penales §. annua. ff. e. et etia prestabit cautio si cotingat ipsuz plus recipere q sit licitu per falcidia. Et similiter heres cauebit de prestado in futux per. l. j. et per totum. j. vt le. no. ca. Nec ob. predictis. l. cu
2 titio. qr loquit in legato anno hic i legato alimetou. ¶ † An aut alimenta sint soluéda per singulos annos an vero p meses. glo. hic sentit q per singulos annos sz tex. in. l. fi. ff. de libe. agnos. vr velle q p singulos meses. sed de hoc dic vt ibi p Bar. et in. l. pecunie sortem. ff. de alimen. leg. Et qualiter etiam alimeta preterita petant tagit ipse in. l. libertis. §. j. e. ti. ¶ In ea. gl. in fi. sol. qd hic inspexit ordine naturale qui surgit ex presumptione nature sed ibi respicit accidentia facti contingente turbato ordine nature qua tex. hic no negat posse euenire. ¶ In gl. coputatio ibi. qr presumit &c. Nota bene q quo ad imponenda rationem. l. falci. presumit

sumit qd .j.xxx. annos ciuitas debeat delinqre taliter qd patiat capitis diminutionē vt qz damnet ad ruinā muroꝝ ⁊ ad aratrū: nā per talem sniam dicit ciuitas capite diminui ⁊ perire vsufructus lz iterdū talis snia de facto nō habeat executionē prout fuit tpe imperatoris federici qui sic condēnauit terras tuscie. in aliis aūt casibus hec presumptio nō hz locum per. l. inter stipulantem §. sacrā. de verb. obli. ⁊ l. merito. ff. pro socio. ¶ In ea. gl. in fi. vel dic qd ibi loquit in donatione hic aūt in legato ⁊ nō potest ratio diuersitatis assignari secundū doc. nisi qz sic placuit autori. facit l. nō omni. ff. de legi. forte pōt dici qd illud est quia donās in vita magis est liberalis q̄ ille qui legat cum legatum non sumat effectum rei post mortem. Ideo ipsi donanti magis fauetur.

Si quis ex heredibus. Sicut heres rē hereditariā subtrahendo in ea falcidiā perdit sic negādo rem hereditariā esse si postea de mēdacio conuincat. h. d. ¶ Not. vnā penā mēdacii. aliā habes in aut. contra qui propriā. ⁊ in corpore vnde sumit. C. de non nu. pe. aliā in. l. fi. C. de rei ven. aliā. in aut. Itē possessor. C. qui pot. in pig. ha. aliā in. l. fi. C. de fideicō. aliā in omni causa que crescit per inficiationē de quibus in. l. ea q̄. C. de cōdi. inde. ¶ In gl. propriā
3 ibi a rei vendicatione. † Not. bene ex tex. cū glo. qd rei heredis legate nō trāsit dniūm in legatariū recta via. nec pro ea pōt agere rei vendicatione. Et hec est vera opi. quā tenuit glo. in. l. papi. ff. de seruitu. ⁊ in. l. si heredi seruus. ff. de leg. j. licet glo. sentiat cōtrarium. ⁊ not. bene in. l. j. C. communia de lega.

Usufructu bonorū. Usufructu oīū bonorꝝ legato detrahendū est ante oīa es alienū de vniuerso. hoc dicit. ¶ No. qd dictū est in summario. ⁊ ratio esse potest quia es alienum concernit totū patrimonium non autē singularia bona seu certi loci. l. si fideicommissum. §. tractatuz. ff. de iudi. ⁊ l. j. §. si heres. j. ti. ij. ¶ Itē not. qd heres potest vendere hereditaria bona vt satisfiat creditoribus lz vsusfructus oīm bonorum sit alteri legatus. ⁊ est ratio qz ipse est ille qui tenet creditoribus ⁊ non debent legata nisi soluto prius ere alieno. l. j. §. si heres. ⁊ l. si is qui. xl. j. ti. ij. ⁊ de materia vide quod habetur in. l. fi. ⁊ quod ibi not. per Bar. ff. de vsufru. lega.

5 **Falcidie stipulatio.** Non summatur qz breuis.

Potest heres. Heres pōt piudicare in eo qd sibi debet per legem falcidiā. h. d. ¶ No. qd pōt qs fauori ⁊ iuri pro se introducto renūciare de quo in. l. penul. C. de pac. ¶ Extra gl. tāgit hic Dy. si testator precipit ne heres remittat falcidiā an poterit remittere. ⁊ determinat qd sic per. l. lucius. §. testator. ff. de leg. ij. ⁊ l. filiussa. §. diui. ff. de leg. j. nā tale preceptū mere respicit fauorem heredis merito potest illi renunciare si vult.

Quantitas. Quicquid solui oportet vt patrimonii hereditarii fiat distractio diminuit patrimoniū cuz tractat de imponenda falcidia. h. d. ¶ Not. qd dixi in summario. Et facit qd salaria que soluuntur proxenetis ⁊ alii sumptus vt illi qui fiunt pro gabella soluenda diminuant patrimonium. Ad idem. l. debet. ff. de edil. edic. ⁊ quod habetur in. l. fi. §. in computatione. C. de iur. delibe. ⁊ de hoc omnino quod not. Bar. in. l. sed si hoc. §. j. ff. titu. j. ⁊ in. l. vbi pure. §. fi. j. ad trebellianum.

Summarium.

1 Heres quando legata soluere teneatur.
2 Creditum ⁊ debitum conditionale qualiter differat a legato cōditionali.
3 Detractio duplex quando fieri debeat.

In quātitate. Cū tractat de imponenda falcidia tps mortis inspicit nec considerat diminutio sequens vel incrementū. h. d. ¶ In tex. ibi lz necesse est. hec necessitas est respectu legatarioꝝ quia eis inuitis fit detractio p heredē si vult. ¶ Not. regulā que ponit hic. in prin. ⁊ de ipsa plene dictū fuit in. l. in ratione. la. ij. ff. eo. ¶ In glo. j. in fi. quasi velit glo. qd hic in prin. ponatur regula que q̄nq; fallit. ⁊ que sit ratio fallentiarū dictū fuit in lege cū quo. ff. eo. ⁊ in. d. l. in rōne. la. ij. ¶ In gloss. super verbo aditā. ibi. Item econtra. quia illa. l. loquitur in fructib⁹ seu vsuris perceptis ex re legata. ⁊ ideo bene imputatur in quartam vt voluit glo. precedēs. Sed hic loquit in fructibus perceptis ex rebus hereditariis non legatis. Et ex predictis patet qd hic ponit regula q̄ fallit in certis casibus vt patet hic ⁊ in glo. precedenti ⁊ dixi in. l. in rōne. la. ij. ff. eo. ⁊ dic vt ibi. ¶ In glo. super verbo solida ibi non autem de suo. Expositio istius glo. videt aperte cōtra
1 istum tex. ⁊ ideo dixit Dy. ⁊ sequitur Ray. Bar. ⁊ Ang. † qd si legata a principio sunt intra vires hereditarias scōm tps mortis defuncti ⁊ sunt infra dodrantē qd tunc licet post mortē cōtingat diminutio si legata erāt in genere nihilomin⁹ pstabunt insolidū ⁊ satisfaciat heres etiā de suo per istū text. nō violando eū. Nam aut diminutio superuenit post mortē ante aditā hereditatem ⁊ tunc imputet sibi heres quare ipse adiuit. vt litera hic innuit. in ver. nec ea. Aut diminutio superuenit post aditā hereditatem ⁊ adhuc idem ex quo legata sunt in genere qz debitor generis non liberat interitu speciei. l. incendiū. C. si cer. pet. ¶ Si aūt ab ipso initio legata essent vltra vires hereditatis tunc bene est verū qd heres nō tenet soluere de suo. l. j. §. si is qui. xl. j. titu. ij. ⁊ hec procedunt de iure isto hodie vero si non facit inuentariū clarū est qd tenet ad solida legata vt dicit hic glo. ⁊ patet in aut. sed cū testator. C. ad. l. fal. Si aūt fecerit inuentariū tunc nō tenet vltra vires hereditarias licet legata sint in genere etiā si diminutio contingat post mortem testātis: quia propter beneficium inuentarii succurritur sibi ne patiatur damnum. l. fi. §. ⁊ si prefatam. C. de iure delibe. Et secundum hoc hodie si fiat inuentariū hec. l. est correcta saltem vt non teneatur de suo sed forte non poterit deducere falcidiam si illam non poterat deducere inspectis facultatibus secundū tēpus mortis testatoris licet postea fuerint diminuta. facit qd not. Bar. in. l. in ratione. la. ij. §. diligenter. ff. eo. Et sic ptz qd hodie glo. potest procedere cōfecto inuentario.

Magna dubitatio. Si in hereditate est debitum vel creditum conditionale ⁊ tractatur de imponenda falcidia potest res dupliciter expediri. vel per solidam cautionem pretoriā vel per extimationem crediti ⁊ debiti conditionalis. Sed hec extimatio in legatis conditionalibus locum non habet sed sola cautio interponit de legatis vero in diem certa habetur consideratio velut de puris alias sicut de puris solo interusurio mediī temporis detracto. hoc dicit. ⁊ primo loquitur de credito ⁊ debito conditionali. Secundo de legato conditionali. Tertio de legato in diē. Quarto ex predictis infertur dando consilium ⁊ declarādo quid si nō seruetur. Quinto ponit rem in practica. secūda ibi: Sed ⁊ si legata. tertia ibi in diē. quarta ibi ergo. quinta ibi verbigratia. ¶ In tex. ibi explicari potest hec est secunda practica que subdiuiditur vt statim sequitur. ¶ In textu ibi aut heres reddat. hoc procedit quando facta est computatio ac si conditio debiti conditionalis esset purificata. vel quando esset habita consideratio quod cōditio crediti conditionalis esset purificata. vel quando esset habita consideratio quod conditio crediti conditionalis non existeret nam hoc casu heres est qui habet cauere legatariis. sed vbi fit cōsideratio quod habetur per idem ac si creditum conditionale extiterit vel debitum conditionale defecerit tunc legatarii sunt qui cauent heredi. ¶ In tex. ibi optimum subau. quia tunc cessabūt difficultates de quibus. ff. ¶ In tex. ibi octaua. Subau. quinquaginta que deficiunt sibi ad quartam que quinquaginta sunt octaua pars de quadringentis. ¶ In text. ibi quinta. Subau. quia pro quinta parte vltra vires facultatum videtur reliquisse. ¶ In text. ibi detrahi debet subau. de eo quod remanebit facta detra
2 ctione preambula. ¶ † Not. primo differentiam inter creditum ⁊ debitum conditionale ex vna parte ⁊ legatum conditionale ex altera. Nam primum potest extimari. Secundum autē non facit ff. eodem. l. in falcidia non habetur. Que autem sit ratio diuersitatis. Barto. dixit cogitandum. Ang. hic dixit qd ratio esse pōt qz debita ⁊ credita conditionalia sunt firmiora qz trāseunt in heredes ⁊ contra heredes. vt in. §. ex cōditionali. institu. de ver. obl. secus in legatis conditionalibus vt in. l. j. §. finautē. C. de cad. tol. ⁊ ideo facilius reperiretur emptor pro debito cōditionali q̄ pro legato ergo in legato. l. voluit per cautiones succurri. ¶ Itē no. qd falcidia resecat ipso iure legata. ⁊ not. quod hoc videtur procedere in legatis in quantitate ⁊ in genere relictis. ⁊ sic facit ad ea que dixi in lege plaucius. ⁊ in. l. linea margaritarum. ff. eodez.
3 Item not. † quod interdum fit duplex detractio quādo legata excedunt vires patrimonii. Secūdo fit alia per quam defalcantur legata defalcabilia vt hic patet. ⁊ in. l. si post missionem. j. eod. et dicit hic Ang. quod prima detractio fit etiaz de legatis ad pias causas et etiā de aliis de quibus nō debet detrahi falcidia. ⁊ hoc etiam tenuit in. l. si post missionem preallega. ⁊ idem Jo. and. in additio. Specu. in titu. de testa. ⁊ pro hoc facit quia es alienum respicit vniformiter totum patrimonium. l. si fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. ⁊ l. j. §. si heres. infra titu. secūdo. vbi autē intra vires fiunt preallegata ⁊ aliqua defalcabilia ⁊ aliqua nō illa q̄ non sunt defalcabilia detrahunt vt es alienū. l. eris alieni. ff. eo. ⁊ not. Bar. i. l. ex asse. ff. e. ⁊ lz ibi dicat qd nocet heredi ⁊ legatariis aliis. ⁊ idem dicit in aut. si mulier. C. e. tñ non video quō legatariis aliis noceat quia solum detrahetur quarta de residuo ⁊ ideo nō videtur bene dicere quod videtur clarū q̄n legata sunt iter vires hereditarias quorū aliqua sunt defalcabilia aliqua nō. Si aūt essent vltra vires adhuc non videtur bene dicere: quia p prius adhuc oīa defalcant ne reducantur ad patrimoniū p ea q̄ ff. dixi ⁊ facta reductione ad patrimonium nō defalcabilia deducent velut es alienū ⁊ sic nullo casu videtur bene dixisse inquātū hic dicit qd noceat aliis legatariis ⁊ p predictis hū facit qz nul

lum legatum debetur nisi prius deducto ere alieno. lege. papi. §. quarta. supra de inofficio. testamen. ꝛ lege si is qui quadringenta. infra titulo secundo. Ideo in reductione ad patrimoniū omnia legata videntur esse paris conditionis etiam si alias non essent defalcabilia. ¶ In glo. super verbo vsuris ibi computantur in falcidiā heredi. Glo. male dicit inquantū dicit nō computari qꝛ imo computanꝰ ex quo percipiunꝰ ex re legata. l. quod de bonis. §. fructus. s. eo. ꝛ no. glo. ij. ea. l. ꝛ dixi etiam super glo. tertia ꝛ sic opi. quorundam de qua sequitur in glo. est vera licet glo. hic eam reprobet ꝛ non bene.

Quod autem dicitur. Quicquid capitur testatoris iudicio iure hereditario in falcidiā computatur heredi alias non nisi in falcidiā testator iusserit imputari solum id ergo quod iure hereditario percipitur in quarta falcidie imputatur. h. d. Et hec regula melius probatur hic quā alibi secundum Ang. Quod intellige nisi testator aliud expresse disponat secus est in trebel. qꝛ in ea imputatur omne id quod ex iudicio testatoris percipitur licet non iure hereditario. vt lege in quarta. infra eodem. ¶ In glo. super verbo quod pro sua parte. in fine hec glo. reprobatur per Cynum. ꝛ alios doctores quia est contra textum. ꝛ gloss. est contraria in lege quod statuliberi. supra de donatio. causa mortis. ꝛ in lege nesennius. supra eodem. ꝛ infra eodem lege in quarta. nec obst. lege cum pater. alleg. in glo. quia loquitur in quarta trebellianica de qua etiam loquitur. lex deducta. §. nummis. j. titulo. ij. hic autem loquitur in falcidia aque strictioris nature est vt dixi in notabilibꝰ. Et de ista materia dicetur in. l. in quarta. infra eodem.

In singulis. Ratio legis falcidie in singulis heredibus locum habet ꝛ ideo vnus detrahit illam si est grauatus licet alter nihil detrahat. Et si portio nō grauata accedit grauate prodest legatarijs secus econtra. hoc dicit. cum sequenti. ¶ In glo. super verbo competit in fine. subau. quia ille tex. debet intelligi secundum istum. ¶ In glo. super verbo exhausta. ibi siue nō defecta. ¶ Nota hanc glo. decidentem quod vbi portio euenit ex vulgari substitutione non distinguitur an obueniat non grauata grauate vel econtra. ꝛ hoc cōiter tenetur licet glo. dixerit contrarium in. l. j. §. si id quod ex substitutione. j. eo. ꝛ nota bene ex tex. cum glo. quod interdum portio accrescit portioni per ius accrescendi. ꝛ de isto loquitur iste tex. interdū ex pupillari substitutione interdū ex vulgari ꝛ quid iuris patet ex glo. interdum autem accrescit ex iure potestatis ꝛ tunc dic vt habetur in lege prima. §. si coheredem. ꝛ lege si pupillus. §. finali. cum ibi nota. et lege maritum. in principio. supra eodem. ꝛ de materia etiam per Bartolum infra eodem lege qui fundum. §. finali. ¶ In eadem gloss. ibi ea que a substituto. ꝛ ratio est quia ex quo legata sunt relicta ab ipso substituto pupillari non est mirum si propter partē sibi datam in substitutione pro quo datus fuit coheres pupillo habet proficere legatarijs vt plene dictum fuit in lege in ratione §. penultimo. infra eodem. que ratio cessat quando tractatur de relictis ab ipso pupillo. ¶ In glossa finali ibi non poterat. hec regula communiter tenetur ex qua diligenter not. secundum Angelum quod si sunt duo instituti ꝛ vnus est rogatus de restituendo partem suam alteri alter non. ꝛ grauatus partem suam repudiat que accrescit alteri non grauato. quod nō grauatus habet partem suam primo integram ꝛ deinde partem accrescentem ꝛ habebit quartam trebellianicā nisi intercesserit coactio seu iussus de adeundo vt hic tangit gloss. de quo per Cynum in lege nō instan. hic allegat.

Summarium.

1 Substantia testantis quam habet tempore mortis attendi debet in legatis.
2 Augmentum non attenditur penes pupillum.

In duplicibus. Augmentum vel diminutio bonorum contingens pupillum non auget nec minuit legata relicta a pupillo vel a substituto ꝛ omnium legatorum fit con
1 tributio. hoc dicit. ¶ Nota quod vbi tractatur de legatis relictis in primis ꝛ secundis tabulis considerari debet substantia quam pater habuit tempore mortis. ꝛ sic videtur hic casus apertus quod non consideretur si quid habuit pupillus tēpore mortis testatoris de quo plene dixi in lege in ratione. §. quod vulgo. supra eodem. et tangit hic Barto. circa finem. ꝛ infra eodem lege
2 qui fundum. §. finali. ¶ Item not. quod nō attenditur augmētum penes pupillum. quod intellige saluo casu. ꝛ lege finali. s. de vul. ꝛ pup. de quo dixi in dicto. §. quod vulgo. ¶ Item no. quod relicta a substituto pupillari habētur perinde ac si a pupillo sub conditione relicta fuissent. ¶ In gl. prima in fi. hec vera stricte ꝛ ꝓprie loquēdo sed lato sumpto vocabulo ꝓcedere pōt pria expositio. qꝛ pro ipsa est hic casus si bene cōsiderex. ¶ In glo. ij. in fi. sed certe ille. §. j. loquitur in seruo necessario herede qꝛ institutus fuerat a dn̄o cū libertate ideo subuenit sibi qd̄ potest impetrare separationem bonorum suorum quesitorum post mortem testantis a bonis ipsius testatoris vt ibi pꝫ ꝛ in. l. j. j. de separa. bo. Sed hic loquitꝰ in filio qui habet beneficium abstinēdi vt instit. de here. qua. dif. §. sed his. ꝛ sic in effectu non est necessarius: ꝛ ideo si immiscet se hereditati tenetur satisfacere etiam de proprio creditoribus extraneis sicut extraneus vt. l. necessarius. ꝛ. l. cuꝫ bonis. s. de acqui. heredi. ꝛ ideo secunda expositio videtur melior.

Summarium.

1 Ratio falcidie est i singulis substitutis pupillaribꝰ habēda.
2 Forma est que dat esse rei.
3 Falcidia non detrahitur de legato dotis vxori facto.

Si is qui quadringēta. Vnus ex pluribus substitutis grauatꝰ pōt falcidiā retinere lꝫ aliꝰ nō sit grauatus. h. d. ¶ Not. qd̄ in singulis substitu
1 tis pupillaribꝰ habetꝰ ratio falcidie secꝰ i singulis heredibꝰ pro loco cōstitutis. l. in singulis. s. e. ¶ In gl. sup verbo cētū in fine. Aduerte qꝛ gl. videtꝰ nō bene declarare nam videretur qꝛ ex quo portio titij solū est quātitas ducētorū et ipse debet prestare cētū de relictis a pupillo ꝛ ducēta sunt ab eo relicta videretꝰ quod pro tertia parte vltra vires patrimonij sint facta ꝛ per cōsequēs dꝫ diminui tertia pars de quolibet legato vt reducanꝰ vltra patrimoniū per. l. in quātitate. §. fi. s. e. cuiꝰ cōtrariū hic videtꝰ dici. Sꝫ potes dicere qd̄ centum ex ducentis relictis a pupillo cū iā ceperit a pupillo dberi respectu substituti soluunꝰ quasi es alienū. l. i ratione. §. qd̄ vulgo. s. e. Ideo illa p priꝰ āte oīa integraliter soluūtur. Et sic in effectu remanent pro parte sua solū centū. Et ideo cū ab eo ducenta fuerint relicta. videtur in dubio plus quis reliquisse ꝙ in effectu ipse substitutus haberet. Et ideo diminuenrur dicta legata ducentorū pro dimidia. vt reducantur ad patrimoniū. ꝛ sic in effectu solū de illis ducentis soluet centū detracta tū falcidia ꝛ similiter de centum ex ducētis relictis a pupillo ꝓpter contributionem que fit de legatis relictis a substituto cum relictis a pupillo vt. s. l. proxima ꝛ dicto. §. quod vulgo.

Quedā legata. Legata indiuidua defalcanꝰ prestita parte extimationis. legatum vo vsusfructꝰ defalcatꝰ sicut ꝛ cetera legata diuidua. hoc dicit cū l. se. ¶ In text. ibi vie. Iste sunt seruitutes rusticorū prediorum et vna in plus se habet quā alia vt plene habetur i. l. j. ꝛ. ij. ꝛ in. l. qui cella. §. fi. s. de serui. ru. pre. ¶ In tex. ibi formam. sub. ex cōue
2 tione partiū vel ex dispositione testatoris ꝛ ꝓpria causa. ¶ No. quod forma est illa que dat este rei. nec ante dicitur esse in rerum natura quā forma sit data ꝛ ad hoc sepe allꝰ iste tex. ꝛ. s. ad exhibend. l. iulꝰ. §. sed ꝛ si quis. ¶ In glo. super verbo formam. ibi. §. opus. Sed certe ille. §. potius facit in contrarium ideo dic quod ibi loquitur de opere in forma. Et per consequens stat in noīe facit licet certam formā non habeat. Sed hic loquitur de opere certe forme quod nō dicitur esse in rerum natura nisi formā illā habeat. ¶ In ea. gl. in fi. Solue vt not. glo. in. l. v. §. ope. supra de verb. signi. vel dic vt dixi in proximo cōtrario. quia ibi loquitur de opere vniformi quod stat seu verificatur in nomine facti licet non sit facta consummatio. ¶ In glo. super verbo denūciet. Ibi ꝛ sic soluet totum imo nō debet soluere sed solum debet protestari qd̄ soluat sibi quartā partem extimationis quā si nō soluerit tuebitur se exceptione contra legatariū vt hic litera dicit. de qua exceptione non esset tractādū si ipse heres soluisset. ꝛ id glo. non bene dixit fm̄ Old. ¶ In eadem glo. ibi extimatꝰ. Allꝰ extinguitur. ꝛ melius per. l. si fundus hic allegatā ꝛ. l. plauti. §. fi. s. e. pōt tū alia litera saluari in certo casu de quo habetꝰ i dictis iuribus.

3 **Dos legata extra rōnē.** De legato dotꝭ facto vxori non detrahitꝰ falcidia nec de emptis ꝛ paratis eius cā p maritū pro vxoris sustētatione vsq ad vires dotis. h. d. ¶ In tex. ibi parate essent subaudi si tales res sunt legate ipsi vxori. ¶ No. qd̄ etiaꝫ alia vba erāt legis falcidie ꝙ habenꝰ. s. e. l. j. in prin. vt hic ptꝫ expresse cū tū ibi non fiat mentio de his q hic dicunꝰ. ¶ In glo. super vbo expressum est ibi vsq ad vires dotis id est vsq ad quātitatē fructuū dotis vt voluit glo. in. l. ex anuo hic allegat. Et intellige qn̄ mulier se alit ꝛ sic vir nō sustinet onus alimentandi eam alias aūt non valeret donatio per ea que habenꝰ in dicta. l. ex an nuo ꝛ alijs legibꝰ hic allegat. Et qꝛ onus spectat ad maritū. C. de iure delib. l. ꝓ oneribꝰ id forte. l. voluit qd̄ non possit agi marito inuito quod forte est intelligēdum antequā mulier aliquid consumpsit i alimēta virtute conuētionis. nam alias posset agi forte actione saltē i factū per id qd̄ hꝛn̄. l. inter. §. conuenit. s. de pac. dota. ¶ Vltimo inducitꝰ iste tex. cum glo. ad questionem de vestimentis ꝛ ornamentis emptis ꝛ paratis pro vxore per virū cuiꝰ esse debeāt mortuo viro. Super quo fuerūt opinio. de qbus per Bar. in

Bar.in.l.penul.§.solu.mat.⁊ ibi etiã dixi.Tñ videtur côcludendum vt hic tangit Bar.⁊ etiã Ang.qḋ empta ⁊ parata pro necessitatibus ipsius mulieris ad ipsam substentandã secundũ vires dotis spectãt ad ipsam mulierem per istum tex.cum glo.iuncta.l.ex annuo.superius alleg.Alia aũt pertineat ad heredes viri nisi fuerint mulieri legata.¶Quid aũt de vestimẽtis lugubribus mortuo viro emptis per heredẽ pro ipsa muliere an spectẽt ad onus heredum.Ang.hic dicit qḋ sic secundũ consuetudinez regionis consuetũ est ipsam indui talibus vestimentis.ad quod alleg.l.decreto.C.ex quib.cau.infa.irroge.de quo etiã per Ange.in.l.sed ⁊ si ex re.§.fi.ff.de stipu.ser.⁊ ad materiã facit qḋ no.bar.in.l.j.§.nec castrẽse.ff.de colla.boñ.⁊ ad predicta etiã facit qḋ habetur in.l.si vt certo.§.interdum.ff.commo.

Summarium.

1 ¶Diues ⁊ soluendo sibijpsi semper esse quis presumitur.
2 Nomen debitoris quid tribuat ipsum habenti.

Querebatur. Debitor sibi ipsi in totũ dicitur esse soluẽdo quo ad alios vero tñ estimaẽ quantũ põt exigi ⁊ quantũ residuum põt vendi.h.d.¶Et primo ponit questionẽ. Secũdo quedã euidẽti alia pro solutiõe qõnis.¶Tertio ponit aliã questionẽ qñ nomen debitoris tanũ esset alteri legatũ. Quarto ponit aliã.q.qñ liberatio tantũ est legata debitori.⁊ adducit simile qñ ex donatione cau.mortis liberatio est facta. Quinto redit ad solutionẽ qõnis.scda ibi:dicebã.tertia ibi:quare:quarta ibi:sed cũ debitori.quinta ibi:cũ igiẽ.¶Tertia põt subdiuidi.quia primo loquiẽ qñ debitor in nihilũ est soluẽdo.Scdo qñ in toto et nil vltra est in hereditate.Tertio qñ aliquid vltra sufficiens ad quartã est in hereditate.Quarto qñ solũ in centũ est soluẽdo secunda ibi:vnde.tertia ibi:si vero.quarta ibi qḋ si.¶Ultima põt subdiuidi.qꝛ primo loquiẽ qñ debitor est soluẽdo in totũ. Scdo qñ in centũ tantũ.Tertio qñ in nihil. scda ibi. si vero. tertia ibi. qḋ si nihil.¶In tex.ibi.legauerit.⁊ sic videẽ legasse duplũ eius qḋ habet.Nã videẽ legasse debitori quadringenta ex quo in illis erat debitor.⁊ sic si legauit seio quadringẽta videẽ legasse octingenta ⁊ sic vltra vires patrimonij.Et qꝛ duplũ eius qḋ habet videtur relinquere diminuiẽ quodlibet legatum pro dimidia vt reducãtur legata intra vires patrimonij per id qḋ habetur in.l.in quãtitate.§.fi.⁊.l.si post missionem.ff.eo.⁊ sic habeẽ in effectu perinde ac si debitori legasset liberationẽ in ducẽtis ⁊ seio ducẽta.⁊ per hoc clarius intelliges que infra ponunẽ.⁊ potissime. in ver.cũ igiẽ.¶In tex.ibi dicebã hic nõ rñdet ad questionẽ vt dixi in diuisione.sed.j.in ver.cũ igiẽ.sed potius premittit aliqua pro euidẽtia solutionis fiende.¶In tex.ibi quare.iste ver. põt intelligi qñ nomẽ est alteri legatũ.⁊ non est liberatio relicta debitori. ¶In tex.ibi accepto ferri.i.in trecentis per acceptilationẽ liberari.qꝛ licet debitor cui liberatio relinquiẽ habeat exceptionẽ:tñ põt petere se per acceptilationẽ liberari. vt in.l. si creditores.C. de fideicõ.¶In tex.ibi feranẽ.i.per acceptilationẽ liberentur ex causa donationis causa mortis. ¶In text. ibi acceptilationẽ.i. effectũ liberationis seu liberationẽ surgentẽ ex acceptilatione secundũ Dy.¶In tex.ibi inueniaẽ.s.penes ipsum debitorẽ.¶In tex.ibi refundere.s.heredi pro quarta.¶In tex.ibi cũ igitur hic soluit questionẽ principalẽ.¶In text.ibi heres centũ habeat.qꝛ quinquaginta a debitore in effectu vt dixi a principio intelligiẽ liberatio relicta in ducẽtis ⁊ alia quinquaginta a seio cui in effectu ducẽta tantũ intelligunẽ relicta vt similiter dixi in principio. ¶In tex.ibi:legatarij.i.ipse legatarius.qꝛ nõ erat nisi vnꝰ.s.ipse
1 seius.¶†Glo.qḋ quis sibijpsi semper diciẽ esse diues ⁊ soluendo. facit.ff.eo.l.nesennius.§.fi.⁊ sic facit secundũ Ang.qḋ si ex forma statuti debet solui gabella de eo qḋ alicui requiriẽ ex aliqua dispositione qḋ debebit gabella solui pro toto legato liberationis facto debitori:lȝ in tota quãtitate nõ esset soluẽdo sed solũ in cer-
2 ta parte. ¶†Item not.qḋ ratione nominis debitoris tantũ censetur quis habere in bonis quantũ põt redigi ex venditiõe ipsiꝰ nois.Et si est soluendo intelligiẽ habere quantũ põt ex eo exigi: qḋ intellige deductis expẽsis q̃ occurrerẽt in ipsa vẽditione.vt in l.quãtitas.ff.eo.Et facit qḋ no.glo. magna in.l. per diuersas.C. manda.¶In gl.j.in fi.potes etiã dicere qḋ prosequiẽ certum casum qñ nomẽ debitoris alteri legaẽ ⁊ nõ relinquiẽ liberatio debitori.de quo plene dixi in diuisione.¶In glo.super verbo diues. in fi.dic qḋ ibi agiẽ de debitore liberãdo.qḋ põt fieri etiã si nõ sit soluẽdo.l.nã is.ff.de dolo.¶In gl.super verbo soli.in fi. Iste nõ est intellectꝰ litere imo voluit litera dicere qḋ sibi debitori est liberatio data ex eo qꝛ aliud legatũ in testõ nõ erat factũ ꝑ ipsum legatũ liberationis.Fatẽdũ tñ est qḋ si eẽnt duo rei debẽdi ⁊ vtriqȝ liberatio relinquereẽ.videreẽ in effectu quilȝ ipsoꝝ sentire cõmodũ pro dimidia obligationis.Et istud voluit gl.lȝ re vera a tota obligatione qlibet ipsoꝝ libereẽ.tñ qꝛ est respectu eiusdẽ debiti cẽseẽ in effectu qlȝ ꝑ dimidia sentire cõmodũ.Et scdm hoc q̃rta veniet detrahẽda in effectu de ducẽtis a quolibet coꝝ etiã si eẽnt rei ex cã lucratiua vel etiã onerosa sed equalr̃ spectaret ad vtrũqȝ planũ esset.Si aũt esset causa onerosa ⁊ ad vnũ tm̃ in effectu spectaret debitum esset magis dubiũ.tñ idẽ videẽ dicendum qꝛ sicut defalcabiẽ alteri poterit repetere ab illo ad quẽ in effectu spectat debitũ per id qḋ not.in.l.j.C.de duo.reis.⁊ in ea.l.ff.de duo.reis. ¶In glo.super verbo cõpenset.in fi.Aduerte qꝛ litera videẽ nimis in cõfuso pertrãsisse.⁊ similiter glo.nec doc.declarant.nã videtur qḋ de istis centuȝ quinquaginta q̃ vendunẽ heres habeat tertiã partẽ tanq̃ propriã:qꝛ quinquagita que sunt quarta legati liberatiõis ducentoꝝ alia centũ sunt que debenẽ legatario cui alia centũ fuerũt soluta lȝ defalcata.Et sic videẽ qḋ de eo qḋ reficietur ex vẽditione istorũ centũ quinquaginta de quibus loquiẽ litera in ver.de residuis.heres per prius debeat habere tertiam partem ⁊ de residuo debeat habere quartã ⁊ aliud dare legatario.Et ex hoc patet etiã qualiter fienda erit computatio in casu ver.qḋ si nihil.positi hic in fi.qꝛ in ducentis quinquaginta q̃ tunc restant vendenda heres habet proprie quintã partẽ.s. quinquaginta ideo per prius de eo qḋ redigeẽ ex venditione ipsoꝝ ducentoruȝ quinquaginta habebit quintã partẽ ⁊ de residuo detrahet quartã ⁊ dabiẽ residuũ legatario ⁊ istud credo verũ de iure:licet glo.⁊ doc.hoc nõ declarent.¶Et aduerte qꝛ in ver. de residuis. cõsiderato qḋ in quãtitate centũ quinquaginta q̃ restant in illis heres per prius hȝ quinquaginta que sunt quarta legati liberationis ducentorũ.¶Itẽ debet habere quartã de illis centũ q̃ tangunt legatariũ que sunt.xxv.in effectu iũgendo dicta.xxv.cum dictis quinquaginta debet habere septuagintaquinqȝ que in effectu sunt dimidia de centũ quinquaginta ideo tolerari põt in dicto exẽplo.⁊ in.d.ver.de residuis.qḋ qualiter diuidaẽ inter heredẽ ⁊ legatariũ qḋ redigeẽ ex vẽditione dicti debiti centũ quinquaginta.nõ tñ sic cõtingit in ver. qḋ si nihil.qꝛ ibi de ducẽtis quinquaginta q̃ restãt heres habet quinquaginta que vt dixi sunt quarta legati liberationis.¶Itẽ debet habere quartã ducentoꝝ legatarij.que quarta in effectu est qnquaginta ⁊ sic tota de summa ducentorum quinquaginta debet habere centũ ⁊ legatarius centũ quinquaginta.Et ex hoc sequitur qḋ de eo qḋ redigeẽ ex venditione dicti debiti ducẽtorũ quinquaginta debẽt fieri quinqȝ partes ex quibus duas habebit heres. alias tres habebit legatariꝰ sicut ex dicto debito ducentoꝝ quinquaginta diuidẽdo ipsuȝ in quinqȝ partes.hoc est in qnquies quinquaginta ipse heres habet duas partes ⁊ legatarius tres.vt patet ex predictis.⁊ per hoc habes clare intellectum huius tex.

Summarium.

1 ¶Filiusfamilias patrem vsqȝ ad vires peculij obligat ab eo peculium recipiens.
2 Augmentum superueniens quando prosit.

Si creditor. Si debitor peculiaris scribitur heres in imponẽda rõne falcidie habeẽ cõsideratio quãti plurimi fuit in peculio a
1 tẽpore mortis vel adite hereditatis.h.d.cũ gl.¶†Glo. qḋ filiusfa.cui concediẽ peculiũ per patrẽ obligat patrẽ vsqȝ ad vi-
2 res peculij. de quo in.l.si quis seruum.§.etiã.ff.de pecu.¶†Itez not.qḋ nõ solũ prodest augmentum superueniens qñ substantia obligationis adest secundũ tps mortis.l.nesennius.§.fi.⁊.l. querebatur.ff.eo.Sed etiã qñ substantia obligationis nõ aderat secundum tẽpus mortis si tamen illa obligatio erat accessoria alteri obligationi cuius substantia erat secundum tempus mortis. vt est hic videre de obligatione de peculio q̃ accedit obligationi filij.⁊ per hoc habes rationeȝ dubitandi ⁊ decidendi in.l.¶In glo.j.in fi.Tertia solu.est vera per id quod dixi in notabilibus. ⁊.l.cum questio.ff.eodem.

Reperitur casus. Contingit qñqȝ ius agẽdi incipere ab herede creditoribus.h.d.¶In tex.ibi.legata.s.relicta a pupillo.¶In tex.ibi:non aget subau.qꝛ ꝑpter legata relicta a pupillo tñ nõ erat locus falcidie.sed propter legata relicta ab herede pupilli simul mixta cum legatis relictis a pupillo.facit lege in ratione.§.qud ovulgo.supra eodem.¶Glo.quod dixi in summario.de quo in.l.j.C.vt act.ab here.⁊ contra hered. ¶In glo.super verbo nõ aget.ibi:⁊ ipse agit hoc.intellige si finita esset tutela.alias non posset agi actione tutele durante tutela. vt not.in.d.l.j.licet posset agi contra legatarios si euenisset conditio legatorum propter que opus esset falcidia licet cautio nõ fuisset prestita.l.is cui fideicommissum.ff.eodem.¶In eadem glo. ibi extitit conditio vel propter legata relicta in secundis tabulis que iuncta cum relictis a pupillo inducunt falcidiam. Et sic videtur loqui hec litera.

Summarium.

1 ¶Dos penes quem esse debeat.
2 Filius quando ⁊ quo iudicio dotem vxoris sibi assignari petere debeat.

Si dos socero. Si fili⁹ est insolidū heres totā dotē vxoris sue tāq̄ es alienū deducit. si vero p̄ pte deducit pro rata. h. d. ¶ In tex. ibi. percipiat subau. p̄ alia parte deducet. ꝛ sub. maxime quia etiam si ipsam soluat filio. quia ex hoc dimi nuta est etiam sua portio etiam tunc deducet verū est tñ vt tūc eēt a filio liberat⁹ vt dixit gl. lʒ nō ab vxore. ꝛ ideo dʒ fili⁹ cohēdi ca
1 uere de ꝯseruādo eū indēnē a sua vxore. l. §. j. š. de do. ple. ¶ † No. qđ dos dʒ esse penes quē on⁹ alimētandi vxorē. facit. l. si is q. §. j.
2 š. de iure dotiū. ꝛ. C. de iur do. l. p̄ oneribꝰ. ¶ † Et nota bñ q̄ vbi plures sunt hēdes pōt fili⁹ in iudicio fami. her. petere sibi añ oia assignari dotē vxoris. ꝛ hoc planū qñ cōstat matrimoniū. Si aūt esset dissolutū ꝛ certa ps cedat lucro mariti an pōt petere illā ptē dic, put habeť in. l. ij. C. fami. her. ꝛ i. l. dotē. š. de cast. pecu. ꝛ aliqđ etiā tangit in. l. si cū dotē. §. trāsgrediamur. š. solu. ma.

Summarium.

1 ☞ Prelegata quando veniant restituenda.
2 Detractio quando presumatur fieri contra testantis voluntatē
3 Expressio eorum que tacite insunt quid operetur.

Tria testamento. Prelegata nō ve niūt i restōne qñ quis primo rogat postea p̄legat. ꝛ q quartā detrahit de volūtate defuncti quartā hereditarie partis sibi cō putat i quartā al's hereditariā partē. h. d. ꝛ nō est alibi fm̄ Dy. ꝛ
1 Bar. ¶ † No. qđ vbi primo relinqtur fideicōmissuʒ: postea fit p̄le gatū p̄legata nō veniūt restituēda nec cadūt in fideicōmissum. ¶ Itē no. scđo qđ eo casu quo p̄legata nō veniūt in fideicōmissū an heres debeat totā hereditariā partē p̄legatorum cōputare in quartā an vero solū quartā ipsius portiōis hereditarie. q2 distin guitur an retineat quartā ex volūtate defuncti. ꝛ tūc solū cōputa bit quartā hereditarie portionis an nō. ꝛ tūc totā hereditariaʒ
2 partē cōputabit i quartā. ¶ † Itē not. qđ lex falcidia ꝛ detractio que fit per trebel. fit contra volūtatē testātis nisi appareat aliud de ipsius mēte. ad idē qđ habeť in. c. raynald⁹ ad fi. extra de testa. ¶ Itē no. qđ illud nomē falcidia cōprehēdit etiā quartā trebel. vt hic pʒ cū hec loquať etiā de fideicōmissario vñ de quo detrahi tur treb. l. j. §. j. ti. ij. ad idē facit. l. iubem⁹. C. ad treb. de quo etiā per gl. in auť. vnde si parens. C. de inoffi. test. ¶ Itē etiā plus vi detur q2 detractio que fit p̄ trebel. dicatur etiā fieri per legē falci diaʒ ʒ intellige lato sumpto vocabulo. ꝛ q2 referat senatuscōsul. treb. fideicōmissa vniuersalia sicut. l. falcidia ptIcularia. facit qđ
3 habeť in. l. j. in p̄n. š. e. ꝛ qđ habeť in. l. filiussa. š. e. ¶ † Ultimo no ta qđ expssio ei⁹ qđ tacite inest opať etiā ad fauorē eius p̄ quo il lud tacitū inducebať. ʒ ad ei⁹ p̄iudiciū nō operať saltē qñ de ne cessitate inerat etiā cōtra volūtatē disponētis put erat h̄ facit. l. si arrogator. ꝛ qđ ibi no. š. de adop. de quo etiā p̄ Bar. ꝛ ibi dixi in. l. iiij. š. de leg. j. ¶ In gl. sup verbo integrā. ibi quartā parteʒ subau. hereditarie portionis. ꝛ tūc gl. erit clara ꝛ erit tūc dubiū an alias tres partes ex ipsis quatuor ipsorū legatorum possit reti nere. Et sic dʒ intelligi qđ sequiť in glo. vt ptʒ in glo. p̄cedenti. ta men q2 primo reliquit fideicōmissum ꝛ postea p̄legauit remanet clarū qđ dʒ retinere p̄legata. q2 nō cadunt i fideicōmissum. vt di xi in notabilibus. ¶ In gl. sup verbo debere. ibi si modo ante p̄ legauit. Et ideo cū in tex. isto hoc nō fuerit: q2 imo reliqt fideicō missum ꝛ postea p̄legauit nō hʒ locū distinctio gl. q2 tūc non ve niunt p̄legata in restōne seu in fideicōmissum nisi verba fideicom missi fuissent generalia cōprehendere etiā futurū vt. l. cū virū. C. de fideicō. vbi aūt primo prelegauit postea reliqt fideicōmissum vniuersale p̄cedit tūc distictio gl. q2 si rogauit de restituēda por tione sua veniūt legata in fideicōmissum. Sin aūt rogauit vt resti tueret portionē suā hereditariā tūc p̄legata non cadūt i fideicom missum nisi respectu portiōis hereditarie. l. j fideicōmissaria, §. fi. j. tit. ij. ꝛ. l. si titi⁹. š. de leg. iij. ꝛ plene de materia in. d. l. marcell⁹ §. cū qdā. ꝛ p̄ Cy. in. d. l. cū virū. ¶ In. e. gl. in fi. dic meli⁹ qđ in. d. §. fi. primo legauit postea reliqt fideicōmissum hic ecōtra vt supi⁹ tetigi. Et iđ si in. d. §. fi. heres aliūde haberet quartā forte ex fru ctib⁹ medio tpe p̄ceptis videť qđ tūc hereditaria portio p̄legato rum caderet in fideicōmissum vt ibi innuit litera. sec⁹ aūt esset in casu huius. l. ¶ Et ex p̄dictis ptʒ qđ dispositio huius. l. solū hʒ lo cū qñ p̄legata nō cadūt in fideicōmissum. vbi vero caderent in fi deicōmissum tūc indifferēter fm̄ Ang. portio hereditaria tota i putareť in trebellianica. q2 tunc nō vr̄ testor sauisse p̄legatario ex quo voluit p̄legata restitui. qđ tene mēti. Et p̄ hoc etiā facit q2 ex quo sum⁹ extra terminos huius. l. videť qđ tūc remaneam⁹ i re gula vt sic tota portio hereditaria cōputeť i quartā arg. l. ius sin gulare. š. de legi. ꝛ arg. extra de reg. iur. c. que iure. libro sexto.

Summarium.

1 ☞ Iure hereditario capiť quod precij nomine capiť.
2 Conditio nō debet expectari cuius euentus nil potest operari.
3 Actio ex testamento naturā bone fidei quando habeat.
4 Datio coheredis extranei impedit effectum suitatis.
5 Legatum quando fieri possit a substituto exheredati.
6 Heres nō debet posse in plus grauari quaʒ potuerit defunctus.

1 Qui fundum. † Quod precij noie capiť iu re hereditario capi videť. h. d. ¶ In tex. ibi centū. s. valentē. ¶ In tex. ibi. qnqua ginta. i. pro quinta. ¶ In text. ibi: legasse. subau. quia quatenus plus fundus valebat q̄ soluat legatarius eatenus vi detur in effectu iure legati reliquisse etiaʒ legatario. Et sic cū va leret centū ꝛ in effectu videť reliquisse quinquaginta. ¶ No. qđ vbi testator dānat heredē rem aliquā vēdere eatenus censeť lega tarius cōmodū ex legato sentire quatenus plus valet res quā sit preciū qđ habet pro illa dare. ꝛ ideo de illo emolumēto tm̄ solueť gabella scđm Ang. ex forma statuti debeat solui certa gabella de legato forte. vj. denarij pro libra. dicit tñ ang. qđ si fundus per le gatariū possideat diceť possideri ex causa emptionis ꝛ non ex te stamento: q2 revera in legato est simplex factū vēditionis fundi. nō aūt ipse fundus q recipiť ex cōtractu venditionis. Et per hoc ipse infert qđ si statuto caueť immobilia nō posse inter viuos alie nari in nō subiectū si heres est grauat⁹ vēdere fundū nō subiecto nō poterit vēdere: q2 ex dispositione inter viuos emptor posside ret: lʒ hoc processerit ab ordinatione vltime voluntatis. Et dicit hanc questionē fuisse disputatā per varios doct. de quo per Dy. in. l. vxorē. §. agri plagā. š. de leg. iij. Tu adde qđ Ja. bu. disputa uit istā. q. ꝛ determinauit contrariū: q2 lʒ videať in dicto casu cō currere causa emptionis q̄ est prohibita per statutū: tñ concurrit etiā causa vltime volūtatis q̄ nō est prohibita per statutū. facit. l. pater. §. fundū. š. de leg. iij. Et sufficit alterā causarum adesse vt dispositio sumat effectū ex quo illa de per se esset sufficiens per id qđ habeť in. §. affinitatis. insti. de nup. tūc. pro hoc bene facit qđ no. Dy. ꝛ etiā bar. in. d. §. agri. vbi dicūt soluto precio ante tradi tionem cōpetere rei vendicatiōnē legatario ꝛ emptori qđ ex solo cōtractu emptionis nō esset. l. traditionibus. C. de pact. pro quo etiā facit q2 statutū loquēs in simplici in exorbitātibus nō debet trahi ad casum mixtum. ar. l. vim passam. §. prescriptione. š. de adul. ꝛ qđ no. Bar. in. l. ij. in prin. de ver. ob. ¶ In glo. j. ibi vel ei precedēs sol. cōiter teneť. q2 illud qđ dať sub noīe precij bene cōpu tatur in quartā. secus in dato causa cōditionis implende. doc. te nent hanc secundā sol. ꝛ etiā tetigi. Sed an sit vera tetigi in. l. ad veterani. §. j. š. eo. ꝛ dicetur in. l. in quarta.

Si quis heredem. Heres potest detrahere sibi debitū in imponēda rōne falcidie. secus si est debitum extraneo. h. d.

Si tu ex parte quarta. Conditio cuius euentus vel defe ctus libertates ꝛ legata nō vitiat eorū petitionē non differt. ꝛ
2 oēs partes vni⁹ in legis falcidie rōne cōputanť. h. d. ¶ † Not. qđ frustra expectať cōditio cuius euētus nihil operať. ad idē. l. ali quando. §. fi. š. ad velle. ¶ In gl. super verbo prestabunť. ibi adij ciendo. lʒ glo. fit notabilis in eo qđ sequitur vt ex ea habeas qđ admittať petitio incerte partis qñ incertitudo causatur a facto cōuenti ꝛ nō actoris. ista tñ practica glo. nō est necessaria: q2 cum rei vēdicatio detur cōtra quemlibet detinentē rem. l. officium. š. de rei vendi. sufficiet narrare qđ isti heredes teneāt rem ꝛ petere qđ restituāt. facit. l. qđ de eo. §. pe. cū ibi not. š. ad exhi. ¶ In ea. glo. ibi ex testamēto ad dictā speciem. sed qñ hoc cū actio perso nalis solū cōpetere videať contra heredes pro hereditarijs por tionibus. l. pro hereditarijs. C. de here. vel actio. ven. glo. magna ad fi. dicit hic esse casum mirabilem in quo fallit illa regula, nec aliter assignat rationē specialitatis. Dy. dicit qđ ratio est: q2 cuʒ ista personali cōcurrit rei vēdicatio ꝛ sic actio personalis trahit ab illa vt detur cōtra heredē possessorē insolidū: lʒ nō sit insolidū heres. ar. l. si plures. š. de vi ꝛ vi ar. ꝛ. l. iij. §. heres. š. cōmo. secus esset si nō haberet cōcursum vel cōcomitantiā cū actione reali. vt q2 species nō hereditaria fuisset legata: q2 tunc idē dicendū qđ in legato quātitatis per. l. si tibi homo. §. cū fundus. š. de leg. j. Pe. tñ dicebat vt refert Cy. in. d. l. pro hereditarijs. qđ in. d. l. iij. §. he res. illud est ex eo q2 actio ex testamēto est bone fidei. ideo p̄pter exuberantiā tolerať qđ detur insolidū cōtra possidentē. Et hic intellectus etiā in se est bonus. de quo plene per Bart. in. l. iiij. §.
3 catho. j. de verbo. obliga. in. iij. oppo. ¶ † Et aduerte quod licet actio ex testamento habeat naturam bone fidei quo ad cessiōes. l. in minorum. C. in qui. cau. tñ secus est quo ad alia. l. alias si ex sti pulatu. š. de in lit. iuran. ꝛ. d. §. si fundus. Et predicta dicit Ang. vera quando ante litem cōtesta. ipse testator moriť. nā tunc scđm cū heres conueniť insolidū ʒ damnať pro parte ex quo cōueniť p̄sonali actiōe. Sed si lis fuisset cōtestata p̄ parte: p̄ parte conue nireť ꝛ dānareť p̄ not. p̄ gl. in. l. ij. §. fi. in mag. glo. š. de preto. stip. Tu adde qđ Ang. male videť dicere qñ ante liteʒ cōtesta. moriť. Nā videť qđ si personalis habeat cōcursum cū reali possit conue niri ꝛ damnari insolidū per ea q̄ habenť. in. d. l. si plures. ꝛ. d. §. catho. ¶ In ea. glo. in fi. aliter dicit gl. in. l. si ita scriptum. supra de here.

de here. insti. sz ista meli⁹ dicit ẜm doc. Et adde q̄ p̄ residuo poterit dari curator hereditati iacēti a quo reliqua pars peteī. l. si quis heres instituatur. ff. de cōdi. insti. poterit etiā institut⁹ sub cōditione petere bonoꝝ possessionē. l. ij. §. sub cōditione. ff. de secū. tab. ꝛ ab alio tunc poterit peti reliqua pars.

Qui filiū suum. Si coheres partē coheredis habeat ex substitutione vulgari locus est cōtributiōi. sed si ex pupillari tūc si portio grauata accrescit nō grauate nō est locus cōtributioni. alias secus. h. d. ¶ In tex. ibi: instituerat. expone. vt in glo. vel dic expresse pupillariter quo casu cōtinet etiā tacita vulgaris. l. iam hoc iure. ff. de vulg. ꝛ pu. ¶ No. qd̄ refert multū an portio obueniat iure substitutiōis vulgaris: an vero iure substōnis pupillaris. q2 primo casu indistincte fit confusio seu contributio etiā si portio grauata accedat nō grauate. lz gl. senserit contrariū ꝛ nō bene in. l. j. §. si id quod ex substitutione. ff. eo. ꝛ melius sensit in. l. qd̄ si alterutro. ff. eodē. Sed vbi obuenit ex pupillari, tunc distinguit an portio nō grauata accedat grauate an ecōtra. ¶ Itē no. tex. in ver. sed hoc ita ibi
4 anteq̄ patri heres extiterit ꝛc. q̄ allegat qd̄ †datio coheredis extranei impediat effectū suitatis vt sic fili⁹ nō sit suus heres ipso iure. ꝛ per ꝯñs nō trāsmittit hereditatē ad extraneū. ꝛ similiter qd̄ tūc nō cōfirment tabule pupillares ꝛ hoc ẜm dicit ang. esse verū p. l. apud iul. §. idez iul. ff. ad treb. de quo. dic vt ibi plene dixi. et in. l. si fili⁹ q p̄ri. ff. de vul. ꝛ pu. Primū aūt dicit nō simplr̄ esse verum omni respectu q2 licet tollatur necessitas. non tñ tollitur suitas. facit licet nō alleget qd̄ no. gl. in. l. papinianus. §. quarta. ff. de inoffi. test. non tamen tollerur suitas. ꝛ ideo non impeditur trāsmissio ẜm eū allegat. l. si filius q patri. ff. de vul. ꝛ pup. de quo dic vt ibi ēt dixi. Et de datione substituti vulgaris an tollat existentiam sui heredis. dixi in. l. si filius heres. ff. de libe. ꝛ posthu. Et ad materiā facit qd̄ no. Bart. in. l. si fratris. C. de iure delib. ꝛ in. l. ventre. ff. de acquir. here. Aduerte tñ q2 posses exponere tex. istum qd̄ decesserit anteq̄ extiterit heres patri. s. q2 repudiauit. ꝛ tunc nō faceret ꝯ id qd̄ est supradictum. ¶ Aduerte tamen quia posses dicere qd̄ hic datus fuit substitutus vulgaris vt sensit gl. in ver. substituatur. ꝛ sic facit qd̄ datio substituti vulgaris tollat existentiā sui heredis. de quo in preall. l. si filius heres. Sed si solū intelligas qd̄ fuit datus substitutus pupillaris expresse clarū est qd̄ talis substitutio tollit suitatem. licet contineat in se tacitā vul. l. iuli. incipit. l. si pupillus. ꝛ. l. si filius q se p̄ri. ff. de acqui. he.

Qui filios duos. Si exheredat⁹ succedat fratri ex substōne et sic ex voluntate exp̄ssa valēt legata relicta a substituto exheredati. sz si succedit ex legis p̄tāte non valet. h. d. Diuidit in tres partes. q2 primo pōit vnā qōnē ꝛ eius determinationē. Scđo rñdet cuidā qōni q̄ fieri posset. Tertio format aliā qōnē ꝛ ponit eius rñsionē. scđa ibi. nec huic. tertia ibi diceret aliquis. ¶ In tex. ibi. aut lege. puta ab intestato tāq̄ p̄rimior. ¶ In tex. ibi interpositā. puta si extraneus substitut⁹ filio instituto instituerit postea exheredatū. ¶ Quid aūt si pater seruū filij istitueret an tūc p̄cederet ista lr̄a. dicet. ff. tñ ẜm ista t̄pa nō poterat t̄pe mortis testatoris filius habere seruum p̄priū p. l. pe. ff. de acqr. here. nisi forte fuisset miles iuxta. l. si. C. de
5 test. mili. ¶ †No. duo reqsita vt possit fieri legatū a substituto exheredati. Primū est qd̄ ad ip̄m exheredatū deueniāt facultates paterne ex titulo hereditario. Ideo secus si ex titulo legati. nam honorabilior est titulus hereditatis. l. filiū. §. si legata. ff. de lega. p̄restā. Scđm est q̄ obueniat ex exp̄sso iudicio testatoris. ꝛ sic sec⁹ si alias extrinsec⁹ deueniat facultates paterne ad ip̄m exheredatū. ¶ Itē nota qd̄ a substituto exheredati nō pōt legari etiam si aliqd̄ sit legatū exheredato. qd̄ est mirandū. facit ad id qd̄ habet
8 in. l. fin. C. de lega. ¶ †Ultimo no. q2 nō debet posse plus grauari heres q̄ potuerit defunct⁹. Ad idē extra de reg. iur. c. is q. lib. vj. et. ff. de reg. iu. l. heredē. ¶ In glo. sup v̄bo debere. ibi ẜm Azo. nā ab ip̄o exheredato cui factū est legatū bene posset relinq. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vul. ꝛ pu. Et hec v̄r vera so. ꝛ hoc operet odiuz patris exheredantis filiū. sequētē aūt sol. videt Bar. tenere ꝛ pl⁹ sentire qd̄ si relinquit a substituto exheredati dicat noīati relinq secus si relingtur ab herede exheredati. Et ratio ẜm eū est: quia substitutus posset nō esse heres. vel q2 moriet h̄ditate nō adita. vel q2 repudiaret. ꝛ ideo lati⁹ sit legatū qñ legat ab herede exheredati. sed dictū Bar. nō placet nec consequēter scđa solu. glo. q2 ẜm dictū Bar. ꝛ sol. p̄dicta seq̄ret qd̄ etiā si exheredat⁹ substitutus fuisset alteri filio istituto nō posset ab ipso substituto exheredati relinq. qd̄ est exp̄sse cōtra tex. hic in p̄ri. ideo tene primā solu. glo. Et lz posset esse qd̄ filius mereret exheredari: tñ de se exheredatio odiosa est. l. cū qdā. ff. de libe. ꝛ posthu. ¶ Ultimo posset eē dubiū ad qd̄ ibi d̄r in text. ibi aut p interpositā p̄sonā ꝛc. habeat locū si seru⁹ exheredatus fuerit institut⁹ nā certo ẜm hec iura poterat habere seruū vt tetigi sup lr̄a. ꝛ v̄r dicēdū qd̄ sic p istūtex. sic idistincte loq̄ētē. ar. l. de p̄cio. cū si. ff. de publicia. Itē p id qd̄ h̄r in simili in. l. qui v̄bis. §. hec v̄ba. ff. de vulg. ꝛ pup. In contrariū tñ facit quod habetur in. l. cū filio. ff. de lega. j. ꝛ de leg. ij. l. si alienus. in quib⁹ patet qd̄ d̄ns pōt grauari ex persona serui sui instituti. Et ideo nō videt qd̄ hoc casu intelligat hec litera. nā videt intelligēda qñ ipse exheredat⁹ nō potuisset grauari vt patet ex verbis nā quantū. Et hec pars forte verior nisi diceres speciale esse qd̄ hoc casu nō possit d̄ns grauari ex p̄sona serui. d. l. cū filio. sed p̄cedēs dictū plus plz per prealleg. l. cū filio. Nec ob. iste tex. dū dicit per interpositā personā q2 pōt intelligi in alio casu vt dixi super litera. forte tñ pōt dici qd̄ licet exheredatus possit grauari ex persona serui instituti per. d. l. cū filio. tñ non poterit grauari eius substitutus sicut nō pōt grauari qñ legatū est factū exheredato. lz in illo exheredat⁹ potuerit grauari. vt patet hic in fine ver. nec huic. Nā eadem ratio videtur in casu isto ex quo exheredatus habet titulū institutionis. sed eius seruus.

Coheres pupillo. Si portio minus grauata accrescit magis grauate ex substitutione pupillari loc⁹ est cōtributioni. sec⁹ si succederet ex vulgari. h. d. Et istū casum reputo singularē ꝛ nō est alibi. ꝛ complet ea q̄ h̄r in. l. qd̄ si alterutro. ff. eo. ¶ In tex. ibi prestiterit. s. detracta quarta. q2 totus semis suus erat distribut⁹ per legata. ¶ In tex. ibi exhaustus est. subau. vsq2 ad dodrantē inclusiue ita qd̄ sola quarta ipsi⁹ semissis remaneat. vel forte etiā vltra erat grauatus. nō tñ in toto semisse adeo qd̄ forte remāsit sibi dimidia quarte portionis ipsi⁹ semissis. Unde dicta quarta vel dicta dimidia cedat ad cōmodū legatarioꝝ quib⁹ legata sunt relicta ab herede pupilli. nō autē ad cōmodū ipsi⁹ heredis. Si aūt totus semis pupilli fuisset exhaustus nihil esset de portione pupilli qd̄ posset prodesse legatarijs. ideo hoc casu nō posset loqui litera. ¶ Nota qd̄ qñ portio min⁹ grauata accedit magis grauate est perinde ac si portio nō grauata accederet grauate vt hic probat melius quā alibi. ¶ In gl. super ver. exhaustus. ibi ẜm Azo hec prima expositio est vera ꝛ notabilis. ꝛ scđm illā tex. iste reddit singularis. et inducit qd̄ idē iudicat de portione minus grauata qd̄ iudicat de portione grauata. ¶ In ea. glo. ibi. l. qd̄ si alterutro. dic qd̄ in dictis. ll. ponit casus. s. qñ nō grauata accedit grauate vel econtra: sed hic ponit qñ min⁹ grauata accedit magis grauate. In ea. gl. ibi scđm Hug. hāc tenebat Dy. ꝛ dicebat tacitā vulgarē trahi ad bona impuberis sed sec⁹ in expressa vulgari. vt insti. de vul. subst. in prin. Sed hec cōiter nō tenet per illū tex. q2 semper ex vulgari siue expressa siue tacita succedit patri testatori de quo per bar. in l. j. ꝛ. ij. ff. de vul. ꝛ pu. ¶ Tertia vero sol. que sequit est cōtra text. qui expresse loquit de legatis relictis ab ipso coherede ꝛ a suo instituēte. ideo tene primā sol. ff. positā in glo. ¶ Extra glo. tangit hic Bar. ꝛ plene examinat materiā cōtributionis prosequendo qñ est vnus institut⁹ ꝛ qñ plures. Et qd si portio deueniat ex iure accrescēdi. vel non decrescēdi ex iure dominij vel p̄tātis. vel ex promissione eius cui obuenit vel eius cuius portio obuenit. Et quid etiā si ex substitutiōe vulgari vel pupil. vel exemplaria vel fideicōmissaria vel breuiloqua vel compendiosa. Et in effectu recolligit ea q̄ h̄r in. l. j. §. illud qd̄. ꝛ. §. coheredis ꝛ. §. seq. ꝛ. l. in ratione. §. qd̄ vulgo. cū seq. vsq2 in fi. l. ꝛ. l. pater filiā. §. fi. ꝛ. l. in singulis. ꝛ. l. in duplicib⁹. ꝛ. l. qd̄ si alterutro. ꝛ in hac. l. §. q filios. in fi. dic vt hic plene p eū. Ang. vero hic pertractauit satis prolixe dictā materiā p regulā ꝛ fallētias sed nil dicit vltra bar. ꝛ meo iudicio nō meli⁹ declarat q̄ Bar. ideo in ei⁹ dictis nō insisto. Sed adde dictis Bar. inquantū dicit qd̄ vbi portio accrescit portioni p ius nō decrescēdi qd̄ nō est loc⁹ cōtributiōi quo ad legata quia tūc accrescit sine onere. l. j. §. finautē a deficiēte. C. de ca. tol. ang. videt voluisse oppositū in. l. j. §. si coheredi. ff. eo. ꝛ nō bene nisi salues dictū suū intelligēdo qd̄ appellet ius nō decrescēdi qñ vn⁹ ꝛ idē est institut⁹ sub diuersis portionib⁹ iuxta. l. in rōne. §. quesitū ad fi. ff. eo. ¶ Secūdo adde inquātū Bar. dicit in. vj. q. q̄ si coheres est dat⁹ filio impuberi qd̄ tūc nō fit ꝯtributio legatoꝝ ab ip̄o coherede cū relictis a pupillo ēt si talis coheres sit pupillo substitut⁹ nā hoc v̄r esse verū qñ legata aliq̄ nō sunt relicta ab ip̄o substituto in scđis tabulis ꝛ qñ portio grauata accedit non grauate vt. d. §. q̄sitū. Sec⁹ v̄r si essent aliq̄ relicta ab ip̄o substituto, i scđis tabulis: q2 cū illa habeat cōtribui cū relictis a pupillo. d. l. i rōne §. qd̄ vulgo. ꝛ. §. q̄sitū. possunt augeri p portiōe ipsi⁹ coheredis. l. coheredi. §. coheres. vbi bon⁹ tex. ff. de vulg. ꝛ pup. facit qd̄ dem in. d. §. quesitū. Ideo tunc oīa contribuent. Tertio adde inquantum intelligit. l. in duplicibus. dū dicit debere inspici bona que pater reliquit t̄pe sue mortis. s. in bonis proprijs testatoris vel ēt pupilli. nā videt violare. l. predictā q̄ solū videt loq de bonis paternis. Nec ob. l. in rōne. §. qd̄ vulgo. ff. eod. ꝛ. l. si fili⁹ q patri. ff. de vulg. ꝛ pup. per quas Bar. monet ꝛ sequit etiā ang. q2 potes rñdere vt pene dixi i. d. §. qd̄ vulgo. ꝛ ibi vide. Quarto adde inquātū Bar. tāgit de eo qd̄ obuenit ex substōne compendiosa ꝛ dicit inspiciēdū in quā sp̄em substōnis cōtingat illā verificari. Et sic patere pōt quid in ea dicendū. Nā dictū suū procedit qñ nō esset sp̄es substōnis de per se. vt q2 facta esset a pagano. Sed si esset species de per se vt q2 facta esset a milite tūc nō est dubiū qd dicēdū. Potes dicere qd̄ si dicam⁹ p eā succedi ei cui fit i bonis a testato

re obuentis ⁊ in eis substitutū illius fieri heredem: tunc idē de ea
pōt iudicari qđ de pupillari. Si aūt dixerimꝰ p eā succedi defun
cto tūc idē videret dicendū qđ in vulgari. Sed precedēs pars for
te verior de quo dic vt latiꝰ tetigi in. l. cēturio. ṡ. de vulg. ⁊ pupil.
¶ Quinto adde inquantū Bar. tāgit si factū sit statutū qđ qui
cunq; fuerit allibratus in quingentis libris vel supra qđ teneat
mutuare cōi centū florenos ꝓ emēdo frumēto an si cōsanguineꝰ
qui est allibratus forte in ducentis succedit cōsanguineo allibra
to in trecētis vel quadrigētis an tenebit mutuare vt sic fiat cōtri
butio ⁊ cōmixtio vtriusq; libre ⁊ decidit qđ nō si ante sniam or
dinamentū seu statutū decesserat cōsanguineus ar. l. j. §. si cohere
dem. ṡ. eo. Nā videt dicendū oppositū q: tale statutū semp loqui
tur ⁊ est in viridi obseruātia. l. arrianus. C. de here. ⁊ sic videtur
cōprehendere etiā casus qui conueniunt post statutū nā illud est
propriū de natura ipsius. l. vt respiciat etiā futura. l. leges. C. de
legi. ⁊ ideo cū verū sit dicere qđ iste sit allibratꝰ in quingentis li
bris cōsiderādo eius extimū post statutū siue statutū fuerit factū
ante successionē siue post videt qđ vtrobiq; habeat locū. nā lʒ quo
ad successionē factū fuerit statutū tñ verū est dicere post statutuʒ
qđ si ille est allibratus in quingētis cū ceperit libra sua iūcta esse
cū libra consanguinei per aditionē hereditatis. l. sed ⁊ si plures.
§. filio. ṡ. de vul. ⁊ pup. Nec ob. §. si coherede q: ibi onus erat an
nexum portioni q̄ postea alteri obuenit. sed hic ante successioneʒ
nulla portio ex predictis habebat onus ⁊ ideo nō est absonū qđ
ex quo postea simul iungunt post statutū subijciant oneri statu
ti. Non ob. qđ habet in. l. vbi fideiussor. j. de solu. vbi si aliquis sit
bannitꝰ in quinquaginta ex vna causa nō sit conuentio ⁊ intelli
gatur bannitus in centū q: ibi loquit de materia penali que est
restringēda. vt. j. de penis. l. si preses. ⁊ l. si de interpretatione que
est ratio hic cessat cū agat potius de fauore rei publice vt ei sub
ueniatur. facit qđ habet. ṡ. ad sill. l. iij. §. si ex stipu. ¶ Ultimo ad
de inquantū Bar. tāgit retento dicto statuto an si pater allibra
tus in quingētis decedit relictis pluribꝰ filijs an cogent mutua
re. ⁊ decidit qđ nō. lʒ habeat patrimoniū indiuisum: q: nō plus
pōt vnus stāte patrimonio indiuiso q̄ si esset diuisum. Nā dictū
suū videt procedere qñ statutū fuit factū post successionē. Si aūt
fuisset factū ante tūc videt qđ pater fuisset iam obligatꝰ. Et ideo
tale onus trāsit in heredes pro portione tñ hereditaria. ar. l. pro
hereditarijs. C. de hered. actio. ⁊ eius qđ habet in. l. incola. ṡ. ad
municipa. Et adde etiā quid iuris qñ vna villa vnitur alteri. de
quo per Bar. in. l. j. §. si coheredē. ṡ. eo. vbi tāgit an villa vnita te
neatur ad debita alterius ville. Et videt cōcludere qđ nō quo ad
debita q̄ erāt iam cōtracta tpe vnius. sed quo ad alia sic q̄ postea
contraherent. Inno. tñ in. c. pastoralis. extra de priui. videt velle
qđ si vna ecclesia vnit alteri nō teneatur ecclesia vnita ad debita
alterius ecclesie etiā si cōtrahātur post vnionē nisi contraherent
pro cōi vtilitate. ⁊ sic forte videretur idē dicendū in villis. et sic
attendat an debitū contrahatur propter cōmunem vtilitatē am
borū an vero propter vtilitatē alteriꝰ tm̄. Et si dicas quid opera
bitur vnio. r̄ndeo qđ operabitur quod erunt sub vno rectore vbi
prius nō erāt. ¶ Itē si qui fructus forte superfluerent factis im
pensis necessarijs pro cōsiderando statu ville vel ecclesie vnite ta
les poterūt occupari ad vtilitatē etiam ville cui facta est vnio. vt
voluit Inno. in. d. c. pastoralis. aliter aūt non teneatur ad soluē
da debita ipsius alterius ecclesie vel ville.

Summarium.

1 ☞ Questio perplexa tractatus vocatur.
2 Fieri de equitate dicitur quod fit per exceptionem.
3 Heres quartam cum suis fructibus debet habere a tēpore mor
tis testatoris.
4 Interusurium ex legato conditionali perceptū ad quē spectet.

ui quadringenta.

Si perplexitas cōtingat ex acci
denti preter testatoris propositū scđm testatoris men
tem est dirimēda. h. d. Et due sunt partes principales
secūda ibi quid ergo. ¶ In tex. ibi temperanda erat, vt sic obstet
exceptio in vna dimidia legati ⁊ in alia nō. ¶ In text. ibi quare
hic dat consilium vt non relinquatur sub cōditione predicta sed
potius disponat testator post legata facta prout sequitur. Nam
sic euitabitur perplexitas que alias videtur surgere quādo ap
ponitur dicta cōditio. ¶ In text. ibi: consequi velit. s. quominus
legatarius portet onus aliorū. ¶ Not. quod in commissionibus
que fiunt consultori vt visis actis ⁊ actitatis consulat quid iuris.
Nam importat implicite omnem questionem ex facto descenden
1 tem. ¶ † Item not. quod questio perplexa seu quodammodo in
dissolubilis appellatur tractatus apud dialecticos. de quo etiaʒ
per glo. aliquid in. l. ita stipulatus. j. de verbo. obli. Cōiter tamē
logici appellant talia indissolubilia. ¶ Item not. quod de rigo
re iuris conditio non debet scindi. interdū tñ de equitate scindi
tur. de quo in. l. penul. ṡ. titul. j. ⁊ l. si plures. C. de condi. insertis.
2 ¶ † Itē no. ex tex. coniūcta glo. qđ illud qđ fit ꝑ exceptionē dr fieri

de eqtate ad idē. l. q eqtatis. ṡ. de doli excep. ¶ Ultimo nota ꝙ
si testator dicat certū legatū velle ꝓstari sine aliqua diminutione
videt velle qđ si qua diminutio fiat ex illo cedat ad onus alioꝝ.
¶ Et nota bene qđ qñ cessat falcidia in aliquo legato ex mēte te
stantis nō grauat heres sʒ ceteri legatarij. de quo in. l. si in testa
mēto. ṡ. eo. ¶ Itē potes notare qđ dixi in summario. ⁊ adde secꝰ
si ꝑplexitas insurgeret ꝭm testatoris ꝓpositū. q: tūc vitiat actū
l. si titius. ṡ. de cōdi. insti. ¶ In gl. sup v̈bo oportet. in fi. Sʒ re ve
ra nō est imo cōcordat. sʒ Ang. dicit hic ꝙ nō detrahit falcidia
ꝓpter volūtatē testatoris. ideo grauant alij. secꝰ dicit qñ essent
duo legata quoꝝ vnū nō ē defalcabile sui natura q: est relictum
ad pias causas vni. ⁊ aliud est defalcabile: q: relictū alteri de de
falcabili nō defalcabit relictū ad pias causas vt dicit Ang. in. l.
in testamēto. ṡ. e. de quo dixi in. l. si post missionē ⁊. l. ex asse. ṡ. eo.

Qui ducenta in bonis.

Usure que pēden te cōditiōe ꝑcipiū
tur de quātitate legata i legē falcidiā imputant. ⁊ qđ deest de om
nibꝰ legatis pro rata supplebit. h. d. Et primo ponit thema ⁊ qđ
Scđo recitat opi. quorūdā. Tertio ponit rep̄hēsio opi. predicte
Quarto qōnis solutio. scđa ibi legis. tertia ibi qđ minime. quar
ta ibi. Et quod Bar. iste. §. est de difficiliorībꝰ. §. infortiati. tñ
vt ipse dicit de se satis est clarus in tex. sed glo. reddiderūt eū dif
ficilē Et adde ꝙ opi. Azo. posita in scđa glo. magna i v̈. sʒ tu dic
vsq; ad v̈. ⁊ propterea exclusiue est bona ꝑ itellectu tex. vsq; ad v̈.
qđ minime tenēda est opi. Jo. de qua tāgit in pria glo. mag. ꝭm
Dy. ⁊ Bar. ¶ In tex. ibi reciperet. subau. querit qđ iuris de fal
cidia. ¶ In tex. ibi recipere subau. queritur qualiter sit habēda
ratio legis falcidie ⁊ respōde vt sequit. ¶ In tex. ibi xxv. subau.
inter nos ambos scđm verū intellectū. lʒ quidā dicāt ꝙ ego. xxv.
et tu alia. xxv. cōferre debeamꝰ. Sʒ p̄cedēs expositio v̈ior. ¶ In
tex. ibi quinquaginta q̄ sunt quarta ducētoꝝ dʒ aūt heres nedū
habere quartā sed etiā fructꝰ quarte vt hic innuit. ⁊. ṡ. e. l. q de bo
nis. §. fructꝰ. ¶ In tex. ibi quinq; subau. inter nos ambos scđm
verū intellectū. lʒ aliq dicāt qđ ꝓ mea parte faciāt quinq; ⁊ simi
liter ꝓ tua parte alia quinq;. sed p̄cedens expositio verior. ¶ In
tex. ibi: triginta. subau. iter nos ambos ꝭm verū intellectū lʒ alij
dicāt qđ ista. xxx. sint cōferēda a me ⁊ alia triginta a te. ⁊ sic i effe
ctu sexaginta. sʒ prima expositio v̈ior. ¶ In text. ibi quina dena,
potes exponere. xv. ⁊ qđ sequit ab vtroq; nostrū intellige a quoli
bet nostrū. ⁊ hec est bona i se lʒ aliqual'r violet lr̄am ꝑ id qđ habe
tur in. l. si qs testamēto. ṡ. de lega. j. Unde scđo pōt exponi quina
dena. i. bis quinq;. ⁊ bis decē. ⁊ sic triginta in. d. l. si qs testamēto
Et qđ sequit ab vtroq; nostrū. itellige collectiue nō distributiue
prout in simili no. glo. in. §. ne aūt. circa hoc labor. in aut. de iudi.
colla. vj. Et iste intellectꝰ magis applaudet lr̄e tñ ad eūdē effectū
tendit ad quē tendit p̄cedens expositio q: scđm vtrāq; inter nos
duos nō soluet plus quā quātitas triginta. alij ⁊ tertio exponūt
quina dena. i. bis quinq; ⁊ bis decē. ⁊ sic triginta. Et quod sequit
ab vtroq; nostrū expone. i. a quolibet. vt sic stet distributiue. Sʒ
hec expositio nō videt de mēte lr̄e. ideo tene secūdā vel primā que
ad idē tēdūt sed scđa vt dixi minus ipropriat lr̄am. ¶ In tex. ibi
qđ minime verū est subau. qđ per vtrūq; nostrū equaliter sint cō
ferenda triginta que restant soluenda ⁊ ꝭm hoc nihil corriget de
precedentibꝰ nisi hoc solū inquantū dictū est equaliter debere ꝑ
nos cōferre lʒ alij dicant etiā i alijs fieri correctionē sed nō bene
sequēdo expositionē quā superius feci in tex. ¶ In tex. ibi eādeʒ
quātitatē q: quilibet nostrū cētum accepit. ¶ In tex. ibi vberiꝰ.
subau. q: in quarta parte in qua legatū suū censet esse minꝰ meo
propter interusuriū medio tpe ꝑceptū qđ ascēdit ad quartā ipsiꝰ
legati de centū. ¶ In tex. ibi cōferamus. subau. de quātitate tri
ginta q̄ restāt soluēda heredi ꝭm verū intellectū. ¶ † Nota ꝙ he 3
res nedū dʒ habere quartā sed etiā fructus quarte ex tpe mortis
testatoris ad idē. ṡ. e. l. qđ de bonis. §. fructꝰ. ¶ Itē nota qđ lega
tū i diē vel sub ꝯditiōe cēseret eē tanto minꝰ quātū ē interusuriū
qđ medio tpe ꝑcipit seu cōiter ꝑcipi posset iūcta glo. scđa magna
¶ Itē no. ꝙ interusuriū medio tpe ꝑceptū cōputat heredi in fal
cidiā. ⁊ sic ꝓdest oībus legatarijs ⁊ nō illi soli ex cuius legato est
perceptū. ¶ Iteʒ no. qñ restat aliqd soluendū heredi ꝓ falcidia
qualiter sit fiēda solutio heredi ꝑ legatarios quia fieri dʒ ꝓ ra
ta ipsoꝝ legatorū. Et attendi dʒ nedū an in veritate vnū legatū
sit minus alio sed etiā an censeat esse minus ꝓpter dilationē vel
cōditionē attēto interusurio qđ interim est ꝑceptū vel cōiter ꝑci
pi potuit. ¶ In glo. sup verbo erit. in fi. hec gl. in se bene dicit. sʒ
difficultas est in quo fiat correctio. de quo tangit in sequēti gl. sʒ
ꝭm verū intellectū gl. corrigit h̄ de eo qđ dr in ver. magis. vsq; ad
ver. qđ minime. vbi fit correctio. nisi qnatenꝰ isti voluerit equal'r
per vtrūq; legatariū ꝯferri dʒ qđ heredi restabat soluēdū. ¶ In
gl. sup v̈bo. xxv. ibi. ⁊ tu xxv. imo inter ambos nos vigintiquinq;
erant cōferenda ꝓ residuo quarte ⁊ quinq; ꝓ fructibꝰ quarte vt
tetigit sup lr̄a. Et sic hec glo. nō posuit verū intellectū. ¶ In gl.
super verbo medij. ibi que sunt ducēta. corrupta est vitio scripto
ris ⁊ melius dixisset que sunt quarta ducentoꝝ que heres debet
habere

habere. ¶ In glo. super verbo efficient. ibi inter vtrũq; hec vera vt hic patet in fi. glo. ⁊ etiã ex fine sequẽtis glo. magne. ¶ In ea. glo. ibi dic ergo. hec pars glo. est facta timore cõtrarij. l. in rõne. ⁊ l. in quãtitate. s. eo. per quas videt̃ qd interusuriũ perceptum medio tpe post mortẽ testãtis debeat heres lucrari. cuius cõtrarium hic videt̃ innui. huius timore panuntur due exceptiones. ⁊ scdm primã nõ ob. cõtrariũ: q2 scdm illã nõ dr̃ hic qd tale interusuriũ heres cõputet in quartã. Et q2 dicta expositio videt̃ cõtra tex. inquantũ dicit triginta tantũ conferenda ⁊ etiã inter alios triginta. nõ aũt per quẽlibet ipsoꝝ. ideo hec prima expositio nõ tenetur. Scda vero expositio male videt̃ recitare primã opi. positam in tex. q2 opi. in tex. posita nõ videt̃ voluisse qd quindecim percepta ex interusurio pficiãt soli legatario cõditionali. imo potius vtriq; inquantum innuit qd inter vtrunq; sola triginta erant inferẽda. ideo Jo. male recitauit primã opi. positã in tex. ⁊ similiter male recitat primã expositionẽ positã in glo. hic in ver. dic ergo. vnde meli⁹ recitat̃ prima opi. in glo. seq. ver. tu dic scdm Azo. vsq; ad ver. preterea exclusiue. Quatenus aũt Jo. dixit interusuriũ perceptũ pficere vtriq; legatario bene dixit. sed tunc ob. cõtrariũ. s. formatũ. sed sol. vt tanget̃ in glo. seq. ver. item no. ¶ In ea. glo. ibi. ⁊ secundũ hoc qd dicit suba. in ver. legis falcidie. ¶ In ea. glo. ibi. nõ dico a quo. hoc dixit volẽs defendere expositionẽ. s. factã inquantũ innuit trigintaquinq; conferẽda ex illis. xxxv. quinq; a legatario cõditionali. ¶ In ea. gl. ibi ⁊ scdm hoc suba. q2 dicit a quolibet quindecim cõferenda. vt. s. prime patet ex glo. nec dicit de pluri. ⁊ hec est veritas vt etiã tetigi sup litera. s. qd quinq; tñ inter vtrũq; pro fructibus quarte debebãt cõferri. Item qd solum triginta inter vtrũq; debebant conferri.

4 ¶ †Et not. bene ex hac gl. tres fuisse opi. circa interusuriũ perceptũ ex legato conditionali. vna fuit qd heres illud lucret̃. Et hãc tenuit azo vt patet in glo. seq. circa fi. ⁊. j. in alia glo. in ver. pars ⁊. s. eo. l. in quãtitate. §. in diẽ. in glo. super verbo vsuris. Alia ⁊ secũda fuit qd pficiat ipsi soli legatario conditionali. Tertia fuit qd prosit omnibus legatarijs. Et hec tertia fuit Jo. que cõmuniter approbat̃. q2 pro ipsa est hic tex. nõ violãdo eum. ¶ In gl. sup verbo qd minime. ibi ineptias. s. q2 aliqual'r inepte hec lex videt̃ fuisse loquuta vt patet ex his q̃ tangunt̃ in precedẽti gl. magna circa fi. Et est verũ dictas ineptitudines cõtingere recitãdo opi. primã positã in tex. prout faciebat Jo. in precedenti glo. sed nõ bene recitauit. ⁊ melius recitat Azo. l. ⁊ ideo nõ errauit hec l. sed potius ipsius Jo. circa eius intellectũ. ¶ In ea. glo. ibi lucrari potui. Et sic cõiter quilibet lucrari potuisset. nã de particulari industria nõ est fienda cõsideratio. l. precia rerũ. s. eo. ⁊ facit l. iij. s. eodẽ. ¶ Et not. bene ex hac glo. qd heres non tenebit̃ dare pecuniã legatã interim ad vsuras si tñ dabat perceptũ per eũ qd cõiter per alios percipi potuisset bene cõputabitur in falcidiam. ¶ In eadẽ glo. ibi ꝑ alio cõmodo. quasi velit qd fructus percepti ex re legata sub cõditione pendente cõditione nõ imputent̃ in falcidiã. d. l. in quãtitate. sed secus in cõmodo qd percipit̃ ex pecunia legata sub cõditione. sed hec diuersitas cõiter nõ tenet̃: q2 etiã fructus percepti ex re legata pẽdente cõditione imputant̃ in falcidiã vt probat̃ expresse in. l. qd de bonis. §. fructus. s. e. Et sic idẽ est in fructib⁹ ⁊ vsuris. ⁊ hoc etiã probatur per text. in. l. in quãtitate. §. in diẽ. s. eo. vbi equiparat fruct⁹ ⁊ vsuras. Nec ob. l. in quãtitate. q2 dz intelligi de fructibus perceptis aliunde quã ex re legata. ⁊ eodẽ mõ rñdet ad. l. in rõne. ¶ In ea. glo. ibi itẽ non potest dici. hec glo. tacite voluit ponere aliã solu. ad cõtrariũ. l. in quãtitate. ⁊ l. in rõne. sed qd hic loquat̃ de quarta trebellianica. ideo interim perceptũ cõputet̃ in quartã. sed cõtrariũ loquit̃ in falcidia. Sed hec so. nõ est bona vt dicit glo. q2 revera loquitur in falcidia nõ in trebellianica per rõnẽ glo. Alia sol. ad contrarium tangit̃ in ver. vel tu dic. iũcto ver. preterea scdm quã nõ obstabũt cõtraria imo iste tex. intelligat̃. scdm illũ: q2 heres lucrabitur qd interim percipit. ⁊ hec fuit opi. Azo. vt tãgit glo. hic ⁊ etiã glo. j. sed nõ est bona. q2 cõtra istũ tex. qui expresse videt̃ velle qd solum xxv. restent cõferenda pro residuo quarte. ⁊ quinq; pro fructibus quarte. ideo rñde ad contrariũ vt superius dixi. ¶ In ea. glo. ibi tu dic hec opi. bene recitat primã opi. positã in tex. vsq; ad versi. ⁊ preterea exclusiue ⁊ melius alia glo. mag. s. posita in ver. efficiẽt. ¶ In ea. glo. ibi. ⁊ coꝝ fruct⁹ suba. q2 erant quinq; inter vtrũq; vt patet in fi. hui⁹ glo. lz glo. precedẽs in ver. quinq; aliter dicat ⁊ nõ bene. ¶ In ea. gloss. ibi. sic nec cõputet in falcidiã. hoc male dixit Azo vt superius dixi. ¶ In glo. super verbo partibus. ibi falsum est. Si intelligas qd sit falsum in se gl. nõ bene dicit vt patet ex his q̃ dicta sunt in tex. ⁊ etiã cũ glo. prima magna. Sed forte glo. voluit dicere hoc vltimũ esse falsum tenẽdo opi. quã recitauit Jo. qd. xxxv. debeant cõferri. de qua ad finẽ prime glo. magne. Sed tenẽdo qd vltimate ibi tenet Jo. s. qd solũ. xxx. sint conferenda. hoc vltimũ non est verũ. ⁊ erit falsum. ¶ Et no. qd scdm verũ intellectũ qd prima opi. in tex. posita nõ corrigit̃ nisi in vno s. in collationis modo: q2 dixit in vtrũq; legatariũ equaliter debere cõferri. qd nõ est verũ: q2 imo inequaliter ⁊ scdm modũ qui dr̃ hic in fi. tex. Sed scdm sniam Jo. prima opi. corrigit̃ in duob⁹. s. in collatione. itẽ in collationis modo. nã aliud est conferendũ secundũ primã opi. quã sit secundũ sniam tex. vt patet ex prima gl. magna. ⁊ ver. ⁊ secundũ Joã. Nã. xxv. percepta scdm primã opi. pficiebãt tñ ipsi legatario. qd nõ est scdm sniam Jo. ⁊ scdm opi. Azo. Prima opi. corrigit̃ in duob⁹. s. in collatione ⁊ in collationis modo aliter tñ ꝙ dixerit Jo. q2 scdm eũ prima opi. volebat. xxv. percepta proficere ambobus legatarijs. sed illud corrigit̃ scdm eũ qd nemini prodest sed lucrat̃ heres. In eo aũt qd restat conferendũ scdm oẽs corrigit̃ prima opi. in modo cõferendi: q2 illa volebat equaliter cõferri debere: sed illud corrigit̃ in tex. tu tene qd predixi. s. qd prima opi. in vno solo corrigit̃. s. in modo cõferendi ⁊ nõ in alio. ⁊ voluit prima opiñ. xxv. percepta vtriq; legatario proficere. qd hic nullatenus corrigit̃ vt dictũ est. ¶ In glo. super verbo pars. ibi. sed ex quib⁹. ego decẽ ⁊ octo prestabo gl. hic errauit in cõputo. q2 scdm hoc legatarius purus solueret tres partes ex quatuor nõ autẽ quatuor partes ex. vij. partibus. Ideo dic melius qd illi. xxiiij. denarij pro illis duobus bononinis q restãt primo debet diuidi in. vij. partes. ⁊ sic. xxj. denarios ex qb⁹ quatuor partes. ⁊ sic duodecim soluet legatari⁹ purus. ⁊ residuũ hoc est nouẽ legatarius cõditionalis tres aũt denarij q restãt debent diuidi in. vij. septiones. ⁊ sic in. xxj. septimos ex quibus. xij. soluet legatarius purus ⁊ residuũ legatarius conditionalis. ¶ In ea. glo. ibi sed Azo dicit. Hec opi. nõ est vera. q2 cõtra hunc tex. ideo verior est opiñ. Joan. qui in hoc tenuit oppositum. vt patet ex prima glo. magna.

Summarium.

1 ¶ Legatum alimentorum per heredem defalcari potest.
2 Fauor alimentorum falcidiam cessare non facit.
3 Iudex ex officio suo alimentorum fauore se debet interponere.

1 Diuus seuerus. †Legatũ alimentorum põt defalcari per heredẽ ⁊ si heres pretextu falcidie frustratorie dilata solu-
2 tione legatoꝝ tenet̃ ad vsuras. h. d. ¶ †Not. qd fauor alimẽtorũ de se nõ facit cessare falcidiã. Et intellige scdm Barto. qd qñ alimenta sunt relicta certis personis. sec⁹ si pauperib⁹. l. si quis ad declinandã. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ aut. similiter. C. ad. l. fal. Sz Ang. hic dicit. ⁊ satis credo fuisse de mẽte Bar. idẽ si certis psonis dũmodo pauperes sint. nã tunc pietatis intuitu intelligunt̃ relicta. d. l. si qs ad declinãdã. ⁊ in aut. de eccle. ti. §. si qs aũt pro redẽptione. colla. ix. secus aũt dicit si diuitibus relinquantur alimẽta. q2 tũc nõ dicitur relictũ pium etiã si in testamẽto sint adiecta illa verba amore dei ⁊ pietatis intuitu per illud qd no. gl. in l. illud. C. de sac. san. eccle. q̃ verba dicit Ange. se vidisse in multis testamentis apponi in fraudẽ gabelle que debet solui de multis legatis exceptis legatis ad pias causas ex forma statuti municipalis. ⁊ facit qd habet̃. j. eo. l. marit⁹. §. j. ⁊ qd ibi no. gl. ¶ Itẽ nota qd vbi relinquit̃ pecunia pro alimentis in dubio videtur esse mẽs testatoris qd pro emolumẽto percipiẽdo ex illa pecunia prestetur alimẽta nõ aũt immediate ex illa pecunia legata prestetur.
3 ¶ †Itẽ not. casum in quo iudex ex officio suo interponit fauore alimentoꝝ etiã nemine instãte regulariter cõtra. l. iij. §. hoc aũt iudiciũ. ⁊ ibi plene. §. de dã. infe. ¶ In glo. j. in fi. sed cõtrariũ hic determinat̃. q2 legatũ erat factũ nõ pauperib⁹. alias esset sec⁹ vt dixi in notabilib⁹. ⁊ hoc hodie. Nã scdm ista tpa indifferẽter etiã de legatis ad pias causas detrahebatur falcidia. l. j. §. ad munici piũ. s. eo. ¶ In gl. super verbo hominib⁹. in fi. Sed potes dicere qd licet hodie nõ debeat dari ad vsuras. tñ potuit cõsignari mercatoribus idoneis alicuius artis ad honestã partẽ lucri vt sic ex tali lucro possint sustẽtari isti pueri sicut ex vsuris olim sustentabantur per id qd hñr in simili in. c. per vestras extra de do. inter vi. ⁊ vxo. Et idẽ dicit Bar. obseruandũ in similibus qd est notandum. Et ad idẽ facit quod ipse not. in. l. iij. §. si post. s. de adminĩ. tuto. ⁊ in. l. alio. in prin. s. de adimen. lega.

Si heres cui. Qui repudiat id qd quarta minuit quartã nõ deducit. h. d. ¶ Not. qd sicut qñ heres renũciat falcidie non põt ad illã redire. s. eo. ⁊. C. eod. ⁊ aut. sed cũ testator ita ⁊ qñ renũciat ei qd est dandũ causa cõditionis implẽde ⁊ loco ipsi⁹ falcidie. ¶ Et not. bene quod hic videtur casus quod vbi heres simul repudiat seu recusat dandum causa conditionis implẽde non possit illud amplius habere contra voluntatem legatarij. Et de hoc etiam est casus in lege penultima. C. de condit. inser. et nota bene quia hoc videtur procedere etiam si non sit facta totalis executio legati vt hic expresse patet. ⁊ sic videtur hic casus cõtra opinio. Barto. qui tenuit oppositum in dicta lege finali. qd diligenter not. ¶ In gloss. super versi. non detur ibi dare tamen debet hoc est contra istum textum qui expresse vult in casu isto nõ debere dari ex quo semel iste repudiauit nec est verum quod sequitur in glo. secundũ Ange. quia adiens hereditatem coacte ab ipso fideicõmissario nil dz percipere. l. nar qd. §. qui cõpulsus

ti.ij.Nec obst.l.q heredi.§.j.hic alle.in glo.q ibi loquit in eo qđ
heres coactus accepit a legatario singulari causa cõditionis im-
plende: quia illud non restituit ex trebelliano vt ibi patet.de quo
dic vt ibi plene habetur.

Summarium.

1 Computari in quartam ratione falcidie debitã que dicant.
2 Datum causa conditionis implende non imputatur in quartã debitam ratione falcidie.
3 Portio hereditaria an computari debeat in falcidia.
4 Falcidia seu trebellianica vel legitima debita iure nature quando detrahi possit in vna re.
5 Trebellianica quando in bonis alienatis detrahi possit.
6 Filius potest alienando rem in ea sibi quartam eligere.
7 Episcopatus vel prebenda non imputatur in legitima.
8 Modus deficiens non facit dispositionem deficere.
9 Imputari potest in legitimã id quod nomine falcidie capitur.

IN quartam. In falcidiam imputat id quod iure hereditario ca-
pitur in trebellianicã vero imputatur quicquid quo-
cunq iure ex iudicio defuncti vniformiter capitur.
Id autem quod difformiter capitur hoc est partim iure heredi-
tario partim alio pro parte tantũ hereditaria imputat.h.d.τ di
uiditur in tres partes principales.nã primo loquitur de quarta
iure institutionis.τ sic de falcidia.Secũdo de trebellianica.Ter
tio redit ad primam τ determinat vnã.q.secũda ibi.sed in fidei-
missaria.tertia ibi.si quis vero. In tex.ibi a coherede subau.si
est species hereditaria.secus si pecunia vt sequitur τ probat etiã
j.titu.ij.l.deducta.§.nummis.τ.l.cũ pater.in prin.j.de legat.ij.
In tex.ibi accepta pecunia.s.a coherede vel fideicommissario
alio vel etiã simpliciter quo casu a seipso videtur iussus accipere
l.accep.§.plane.j.eo.imo plus videtur qđ qñ accepta pecunia a
coherede rogatur illi restituere hereditatẽ possit illã a seipso de-
ducere per id qđ habetur in.l.cũ pater.in prin.cõiuncta etiã glo.
posita in.d.l.deducta.§.nummis de quo dic vt in dictis iuribus.
In tex.ibi dat.i.iniungitur.τ qđ dixit implende conditionis
causa.subaudi a legatario secundũ Jac.de are.q sic exponit tex.
ex eo q illud qđ venit prestandũ causa cõditionis implende non
est proprie fideicõmissum.l.si quis sub cõditione.ș.si quis omis.
1 cau.testa. In tex.ibi centũ prediũ subau.valet. †Not.que cõ
putantur in quartã debitã rõne falcidie: q regula est qđ solũ illa
que iure hereditario capiunt. Item no.q̃ computent in quar-
tam trebel.q regula est qđ omnia que capiunt ex iudicio defun-
cti etiã si iure hereditario non capiant computant in illã.fallit
in specie hereditaria que capit a coherede q illa tota nõ compu
tatur in quartã.sed solũ ꝓ illa parte quã iure hereditario capit
2 volens detrahere trebellianicã. †Ultimo no.qđ datum causa
conditionis implẽde nullatenus videt imputandũ in quartam
debitã ratione falcidie.qđ an indifferenter procedat tangetur cũ
glo.pe. Et ex predictis patet qđ hic tractat de duabus quartis
s.de debita ratione falcidie τ de trebellianica.de debita autẽ iu-
re nature que computent in illam tangit hic Bar.τ habetur.in
l.qñ nouella.τ in.l.sancim⁹.§.repletionẽ.ș.de inoffi.testa. In
glo.super verbo conditionis.in fi.τ sic videt velle gloss.qđ ibi sit
casus specialis in quo fallit regula ibi posita de dato causa cõdi-
tionis implẽde.Sed potes dicere qđ ibi loquit qñ datum causa
conditionis implende iure hereditario capiebat.ideo nõ est mi-
rum si tunc computat in quartam pro ea parte pro qua iure he-
reditario capitur per regulam positam hic in princ.l.quatenus
dicit de dato causa conditionis implende.non computando in
falcidiam.τ debet intelligi qñ non iure hereditario capitur.Et
nota bene quia in casu.d.l.id autem solũ pro parte hereditaria
computat vt ibi expresse vult litera:lz glo.ibi aliter dicat τ nõ be
ne vt ibi dictũ fuit.τ per Barto.in.l.qđ statulibe.ș.de dona.cau.
mor. In gloss.super verbo imputatur ibi.vel pecunia subau.
etiã a coherede corpus non hereditariũ vel pecunia etiã heredi-
taria per ea q̃ habent in.l.deducta.§.nummis.j.titu.ij.τ.l.cũ pa
ter.in prin.ș.de lega.iij.secus qñ corpus hereditariũ a coherede
percipiet.τ sic dz intelligi qđ sequit in glo.τ qđ etiã tangit hic in
tex.in ver.pro ea.Et q̃ sit rõ differẽtie inter speciẽ hereditariã et
pecuniã tãgit glo.in ver.a coherede.in fi.τ ibi tanget. In ead.
glo.in fi.Et ideo q primus plus grauat.ideo magis sibi in alio
subuenit per.l.eũ qui.ș.de iureiu.Bar.vero dicebat qđ omnino
surgit ex varietate verboꝝ legũ loquentiũ de detractione trebel-
lianice.nã.l.j.§.j.ș.eo.dicit quod debet heres pro falcidia habe-
re quartã hereditatis et ideo secundũ eũ sequit qđ heres heredi
tario iure.sed tex.in.§.sed q insti.de fideicom.hered.dũ dicit qđ
heres potest detrahere de fideicommissario vniuersali trebellia-
nicam non dixit de quarta hereditatis.sed simpliciter de quarta
τ in illam computent etiam que iure hereditario non capiũtur.
Et si dicatur quare sic diuerso modo loquuntur dicta iura.dicit
qđ possumus recurrere ad rationẽ glo.Sed certe melior videt rõ
glo.q tex.in.d.§.sed q.dicit ꝙ heres dz de fideicõmissario vli
posse detrahere quartã sicut detrahit de relictis ꝑticularib⁹.Et
sic cũ in dubio similitudo dz fieri ad oĩa ꝑ id qđ habet in.l.sacrile
gij.§.fi.ș.ad legẽ iul.pecu.τ ibi per Bar.τ etiã per eũdẽ in extra
uaganti ad reprimẽdã.in ṽsi.qd inde.ideo vr qđ mere ex vi ṽboꝝ
nõ possit sumi ratio Bar.sz potius opposita. In gl.sup ṽbo a
coherede.ibi.ș.e.l.qđ aũt.In hac quarta rõne falcidie gl.breui-
ter se expedit vt ptz ex supra positis in gl.sed Bar.hic latius ꝓse-
quitur declarãdo siue aliqd fuerit datũ in viuos siue in vltima
volũtate.τ hoc casu ꝓsequit siue capiat iure hereditario siue iu-
re legati siue iure ꝑlegati siue cã cõditiõis implẽde siue in vi no-
minis siue in vi ꝑcij.Cui⁹ dictis adde primo in eo qđ dicit de re
licto iure legati ipsi heredi forte a fideicõmissario ꝑticulari.nã
videt qđ tale legatũ quo ad illũ fideicõmissariũ cõputet in quar
tã τ etiã quo ad alios ꝓ ea rata quã detraxisset de fideicõmisso si
factũ nõ fuisset legatũ ꝑ id qđ in simili dr in.l.nẽsẽni⁹.ș.e.lz Ang.
hic i tertia fallẽtia alr loquat q dicit qđ etiã respectu alioꝝ lega
toꝝ cõputat tale legatũ quãtũ ad hũc effectũ vt tãtominus videa-
tur heres grauat⁹ in imponẽda ratione legis falcidie quãtũ ascẽ
dit quãtitas soluta ipsi heredi virtute talis legati per.d.l.nẽsen
nius.Et idẽ sentit etiã sup tex.in ṽ.extra hereditatẽ.sed nõ bene
dicit.q imo solutũ tãtominus censet quãtũ veniebat detrahẽdũ
ab illo q ledit vt ptz in.d.l.nẽsennius. Itẽ adde scđo in quãtũ
Bar.tangit an si recepta pecunia iubet aliqd dare coheredi.an
talis pecunia cõputet in falcidiã.τ ꝯcludit qđ si est pecunia here
ditaria τ iubet illã ꝑcipere a coherede qđ tũc solũ cõputat i quar
tã hereditariã partẽ.sec⁹ si a se recipere iubeat q tũc vr qđ totũ
cõputet in quartã ꝑ.l.deducta.§.nũmis.j.titu.ij.τ.l.cũ pater.in
pri.ș.de leg.ij.Nã vr vtrobiq dicẽdũ qđ solũ hereditaria portio
cõputet per regulã hic positã in prin.q̃ hoc casu nõ reperit vitia-
ta.τ per ꝯñs illi inherendũ per id qđ no.gl.in.l.oĩs diffinitio.ș.
de reg.iur.Nec ob.iura allegata ꝑ Bar.q loquũtur in trebellia
nica vt in eis patet τ nõ in falcidia.Preterea si bene ponderent
dicta iura qđ etiã si pecunia debeat recipi a coherede idẽ sit ac si
a seipso deberet recipere.vt patet ex no.i dictis iurib⁹.τ ꝑsertim
in.d.§.nũmis.Et sic ꝑdicte.ll.nõ ꝓbant intẽtionẽ Bar. Itez
adde de eo qđ dicit de dato causa cõditionis implẽde id qđ dicã
in glo.pe.Nõ omitto etiã vnũ qđ dixit ang.qđ vbi pecunia here-
ditaria legaret vt spẽs qđ tũc de illa sicut đ specie hrditaria esset
iudicandũ ꝑ.l.sz si certos.ș.đ leg.j.Et intelligit qđ.ș.dixi qñ in
genere pecunia hereditaria legat. In eadẽ glo.ibi secũdo ca-
su.hec glo.tractat que cõputent in trebellianica lz nõ ꝑfecte tra-
ctet.vt patebit ex sequẽtib⁹. In eadẽ gl.ibi.nã si pecuniam.no
ta glo.que nõ distinguit inter hereditariã τ nõ hereditariã.τ sic
vtrobiq totã cõputabit ꝓbat i.l.deducta.§.nũmis.j.alleg.τ.l.
cũ pater in prin.de legatis.ij.Et expsse etiã tenuit glo.in.l.nẽsen
nius.ș.eo.τ in.l.filiũ quẽ habẽtẽ.in scđa glo.magna.C.fami.her
cis. Itẽ nõ distinguit an a coherede an ab illo fidecõmissario
vt ꝓbat in iurib⁹ ꝑalleg.Et sic etiã fuit de mẽte gl.hui⁹.τ expsse
no.glo.in.d.l.nẽsennius.τ in.d.l.filiũ quẽ habentẽ.in scđa gl.ma
gna.C.fami.her. Itẽ põdera qđ etiã gl.voluit qđ si pecuniã de
beat accipere a coherede etiã hereditariã totã ꝯputabit in quar
tã.τ secus in corpore hereditario.vt.j.tanget in glo.Sz Angel⁹
hic dicit cõtrariũ videlicet qđ idẽ sit in pecunia hereditaria qđ
in hereditario corpore.τ tenuit gl.i.d.l.nẽsennius.τ.d.§.nũmis
τ.d.l.filiũ quẽ habẽtẽ.Ec ꝯcludit Bar.tenere ꝙ si coheres capit
a coherede pecuniã hereditariã solũ ꝯputet in quartã partẽ sibi
in quartã trebellianicã partẽ hereditariã sicut in corpore heredi
tario alle.gl.in.l.ꝙ statulib.j.de statulib.Credo ꝙ voluerit alle
gare de do.cã mor.Sz si heres visus est manu sua percipere aut
retinere pecuniã hereditariã tũc totã cẽseatur capere iure here-
ditario τ ideo totã cõputabit.τ ita intelligit gl.istã.τ gl.in.l.id
aũt.ș.e.Qđ intelligit verũ nisi heres esset visus ꝑcipere vel dedu
cere pecuniã existentẽ in saculo in arca: q tũc assignat sibi vt spe
cies.ideo de illo dz iudicari sicut de corpore hereditario ꝑ.l.si cre
ditor.§.j.ș.deposi.τ i.l.fi.cũ ibi no.per gl.C.de cõpensa.τ.d.l.nẽ
sennius τ.d.§.nũmis.τ.d.l.filiũ nõ cõtradicit isti imo concordat
si bene põderet. Itez adde scđo qđ Bar.nõ fecit distinctionez
proxime dictã qđ in trebel.imo in illa trãsit cũ hac glo.sed bene
facit dictã distintionẽ i falcidiã vt patet ex dictis. An aũt in
falcida ꝓcedat dicta distinctio dixi superi⁹ τ tene secure ꝙ i tre-
bellianica h distinctio nõ ꝓcedat per no.in.d.§.nũmis.τ.d.l.cũ
pater in prin.τ per hoc patet ꝙ si in illis iurib⁹ hec distinctio nõ
probat τ hoc etiã fuit de mente huius glo.Satis tñ credo ꝓcede
re dictũ Ang.i eo qđ dicit ꝙ pecunia relinquit tanq̃ spẽs nõ he-
reditaria.idẽ esset qđ in pecunia q illã cõputaret totã in quartã
taebellianicã vt expsse dixit glos.q loquit plenius q̃ ista in dicta
l.nẽsennius τ.d.l.filiũ quẽ habentẽ.in scđa gl.magna. In eadẽ
gl.ibi sed in falcidia.In eo qđ sequit videlicet qđ si pecunia per
cipiat ab herede scilicet nõ hereditaria cõputet solũ in falcidiã
id qđ ꝑcipit iure hereditario.cõcor.gl.in.d.l.nẽsenni⁹.Et de h
3 dixi.ș.e.l.falcidiã. †Et aduerte q i trebellianica τ falcidia an
cõputari

cōputari dꝫ tota portio hereditaria: an vero quarta hereditarie partis seruari dꝫ distinctio. l. titie. §. e. ⁊ de ista trebellianica dic latius vt hic per Bar. ¶ Cui adde p̄mo inquantū dicit qḋ datū causa ꝯditionis implende etiā hodie cōputatur in trebellianica in liberis primi gradus licet nō sit ex substantia testatoris: qꝛ ſm eum in hoc reperitur correctū ius antiquū. nā glo. vt etiā ipse tangit in. l. filiū quē habentē. in. ij. glo. mag. circa finē tenuit oppositū per. l. iubemus. C. ad treb. sed Bar. ibi dicit solū fructus nō imputari in quartā. Sed potes saluare gl. qḋ nedū dicat fructus imputari in quartā liberis primi gradus: verū etiam dicit qḋ solus dodrans ex rebus hereditariis restituetur: ⁊ sic quarta pars ex ipsis rebus dꝫ penes ipsos liberos primi gradus remanere: et ideo per illū tex. satis videt̄ glo. predictā posse sustineri ex quo sic indistincte dicit solū dodrantē rex hereditariarū debere restitui arg. l. de pcio. §. de publi. ⁊ qḋ no. gl. ⁊ doc. in simili in aut. ex testō C. de colla. Qḋ aūt datū est causa conditionis implende nō cōputetur in legitimā hodie. tenuit gl. in. l. filium quē habentē. in dcā gl. magna ⁊ etiā i scda. ¶ Itē adde qꝛ bar. voluit restringere istū tex. in ver. pro ea. qū extraneo quis est rogatus restituere partem suā. secus dicit quando coheredi factū est prelegatū de specie hereditaria: qꝛ tūc cōputabit totā speciem illā quo ad eū in quartā trebellianicā per. l. nesennius. §. e. Sed certe hoc videt̄ esse contra mentē huius tex. ⁊ cōtra. l. deducta. §. nūmis. ꝟ. ti. ij. Nec ob. d. l. nesennius. qꝛ dꝫ intelligi qū est corpus nō hereditariū qḋ percipitur a coherede vel pecunia vt etiā voluit gl. in. d. l. nesennius. Et pro hoc facit ratio quā tangit hec gl. in fi. que vniformiter cōcludit respectu coherdis ⁊ extranei. ergo vtrobiqꝫ idē dicendū. arg. l. illud. cū fi. §. ad. l. aql. Illud aūt est certū qḋ in treb. nō computatur qḋ nō capit̄ ex vltima volūtate. sed alias inter viuos ex ti. valido. §. eo. l. pater filiā. §. e. nisi expresse vel tacite esset dictū. l. cū quo. §. fi. §. e. ¶ In ea. glo. in fi. ista rō est friuola ſm ang. post Dy. qꝛ hēre partē iure hereditario ⁊ iure plegati nō sunt ꝯtraria. sicut est possidere vnā rē velut mobilē ⁊ vsucapi triēnio. iō ſm eū rō est: qꝛ lꝫ in pecunia numerata vnusquisqꝫ heredū habeat dimidiā. heres tū qui percepit posset de parte hereditatis sibi ꝯtingēter reficere tantūdē quantū capit pro parte socij. ⁊ illa sic refecta succedit in locū illius partis cū suo genere functionē recipiat. que rō cessat in specie hereditaria. Tu adde qḋ hec rō ang. est bona inter pecuniā ⁊ spēm: ſꝫ nō cōcludit inter corpus nō hereditariū ⁊ corp⁹ hereditariū. iō tūc posset recurri ad rōnem gl. quā etiā sequit̄ Bar. lꝫ nō posset hūi melior repiri. ¶ Quid aūt p eundē hēdē sit detrahenda falcidia ⁊ etiā trebel. vt qꝛ legata particularia sunt relicta ⁊ vltra hoc etiā fideicommissum vl̄e cōsiderato qḋ diuerse nature sunt in treb. ⁊ falcidia. quid tūc fiendū. dic vt hic per Bar. Et adde etiā qḋ ipse no. in. l. marcell⁹. §. qdā. ⁊. §. idē pom. ꝟ. ti. ij. ¶ In gl. sup verbo legatariis. ibi ꝓdest. s. ope exceptiōis doli si legatarius possideat rē legatā: ⁊ sic intelligat̄ hec gl. ⁊ gl. l. qui fundū. in prin. §. eodē. sec⁹ si legatariū nō possidēt rē legatā sed heres: qꝛ tūc nō ꝓdest ēt sibi datū cā cōditiōis iplēde. Et sic pōt intelligi. l. fundus. §. eo. lꝫ glo. hic aliter rūdeat. ⁊ gl. l. ad veterani. §. j. §. eo. et qḋ no. gl. in. l. pe. C. eo. ⁊ cū isto dicto trāsit hic Bar. ⁊ Ang. Sed certe ista opi. videt̄ cōtra hūc tex. qui absolute dicit extra hereditatē haberi tale datū cā ꝯdōnis implēde. ad idē. d. l. fundū ⁊. l. ad veterani. §. j. Nec ob. l. nesennius. §. eo. per quā Bar. ⁊ Ang. mouētur: qꝛ illa loquit̄ in plegatis. ⁊ similiter. l. filio. ꝟ. e. nō aūt loquitur in dato cā cōditionis implēde in quo nō est eadē rō. vt. ꝟ. patebit. ⁊ ideo in eo aliud dicēdū. ar. l. inter stipulātē. §. sacrā. ꝟ. ſꝫ h dissimilia. §. de ꝟ. ob. Nā in prelegatis duplex practica esse potest vna qḋ si heres q vult detrahere falcidiā coheredi ab illo coherede petat prelegata repellat̄ exceptione. ⁊ hoc colligit̄ ex. d. l. filio. Alia est qḋ si velit coheres cōtra coheredē excipiētē de falcidia replicet qḋ nō pōt illā retinere: qꝛ ab ipo eodē est pceptur in plegatis tū quātū sufficit ad falcidiā ⁊ h colligit̄ ex. d. l. nesennius. ⁊ sic pꝫ qḋ ab ipo initio ꝯ ius excipiēdi occasiōe falcidie est itroductū ius replicādi. hinc est qḋ nō vr̄ distīgui an coheres possideat plegatū qḋ alius heres vult defalcare. vel nō. vt colligit̄ ex. d. l. nesennius. ⁊ voluit ēt h Bar. si hū pōderet: ⁊ tū ipe bar. met p illā. l. facit differētiā an legatarius possideat vl̄ nō in dato cā ꝯdōnis implende. ⁊ sic dictū suū nō bene pbat̄ p illā. l. ¶ Preterea in dato cā ꝯdōnis iplēde anteqū sit datū nō est legatū purificatū nec ꝯpetit ptās defalcādi. postq̄ aūt est datū tūc statim purificatū ē legatū ⁊ incipit cōpetere ptās defalcādi cōtra quā nulla replicatio fuit inducta ab ipo initio. nec fuit etiā equū induci ex quo ipe heres nil habebat petere post purificatū legatū nisi suā falcidiā. Et iō iura voluerūt idistincte tale legatū defalcari. q rō cessat in prelegatis vt est dictū. Et adde qḋ lꝫ datū cā ꝯdōnis iplēde nō cōputet̄ in falcidiā regulariter. tū fallit qū dissoluit obligationē naturalē in hereditate inetā. vt. l. si pupill⁹. §. eo. fallit etiā in casu. d. l. id aūt. §. eo. qū dātur nūmi peculiares a statulibero vt ibi dr̄: qꝛ saltim ꝑ hēditaria pte cōputant̄. ¶ In ea. gl. ibi qḋ ibi. intelligūt qdā vt Dy. ⁊ ang. s. in. l. nesennius. ⁊ tūc dic qḋ hic loqt̄ qū legatarius est iussus dare heredi: sed in. l. si fundū. qū vn⁹ hēdū alteri coheredi: sed puto de mēte gl. potius esse qḋ intelligatur ibi. s. in l. si fundus: ⁊ voluit gl. dicere qḋ ibi fuit iussus dare alteri heredi scꝫ a quo nō perceperat legatū. hic aūt fuit iussus dare heredi a q̄ percipiebat legatū. ¶ In glo. fi. ibi: nō considerátis centū corrupta est ⁊ debet dicere pro quinquaginta. ¶ In ea. gl. ibi: q impu tantur. hoc nō declaratur in. §. alio hic alleg. Sed dr̄ qḋ filius dꝫ aliquid hr̄e iure institutionis. vn̄ de hoc dic plenius vt hic p bar. ¶ In ea. glo. ibi. §. cōsideremus. ibi loquitur de debita iure nature que olim erat quarta ⁊ hodie aucta est ad tertiā ſm numerū filioꝝ vt ibi. Et ideo hec nō est diuersa quarta ⁊ tertia superius posita per gl. vel dic melius qḋ. d. §. ꝯsideremus. nō tractat de aliqua quarta sed de certa parte que pōt relinqui filiis naturalibus vt ibi pꝫ. ⁊ in. l. ij. ⁊ aut. ibi posita. C. de natu. lib. De hac materia quartarū etiā tangit glo. in. l. filiū quem habentē. in. ij. gl. magna ad fi. ⁊ extra de test. c. raynutius. ibi not. qḋ quartarum. ¶ Extra glo. circa id quod dictū est de dato causa conditionis implende. Adde qꝛ dubitat hic Ang. in eo qḋ capitur iure hereditario cā ꝯdōnis implēde habeat locū. l. titia. §. eo. vt sic tūc solum quarta illius partis in treb. cōputetur. Et dicit se nō recordari hoc tactū videt̄ tū ſm eū dicēdū qḋ nō imo totū imputet̄ p. l. id aūt. §. e. ⁊. l. qḋ statuliber. ꝟ. de dona. cau. mor. Et hoc putat verum qꝛ testator disponēdo vt cā ꝯdōnis implende aliqd detur videt̄ iussisse illud totū in falcidiā imputare per tex. in. l. deducta. §. nūmis. ꝟ. tit. j. q est pulchra limitatio ſm eū. Nec ob. qḋ quo ad cōputationem falcidie plegata ⁊ ea q capiūtur cā ꝯdōnis implēde iudicātur a pari. vt pꝫ ex his q dixi p eū sup glo. pe. qꝛ rūdet qḋ nō sūt per oīa paria. Tu adde qḋ ille. §. nūmis. loquit̄ in treb. ⁊ qū aliud dꝫ pcipi q̄ spēs hereditaria. vbi aūt est spēs hereditaria vr̄ qḋ solū portio hereditaria cōputet̄. ⁊ tūc seruari debeat illa distinctio. d. l. titia. Et eodē modo videtur dicendū si det̄ pecunia hereditaria peculiaris per statuliberum. nā tūc in falcidia imputat̄ pars hereditaria vt ibi: ⁊ vr̄ etiā qḋ debeat tūc seruari distinctio. l. titia. qꝛ eadē vr̄ etiā in dicto casu cū magis sit fauendū ei qui detrahit ſm voluntatē vt pꝫ ex. d. l. titia. Et vr̄ qḋ dictū Ang. nō procedat nisi salues in eo qḋ est dictū: qꝛ si querit̄ de treb. cōputatur totū datū causa ꝯdōnis implēde si est pecunia lꝫ sit hereditaria per ea q habētur in. d. §. nūmis: ⁊ per ea q dixi. §. in glo. in verbo a coherede. ¶ Itē adde dictis Bar. inquantū tangit qd imputet̄ in trebellianicā vel in falcidiā. nā dicit hic Ang. qḋ vbi aliqua percipiuntur extra causam hereditariā vt p dote vel donatione ꝓpter nuptias nō ꝯputatur. l. pater filiā. §. e. ⁊ etiā superius est tactū. Silr̄ ſm eū nō ꝯputātur in treb. vel falcidiā donationes cā mortis. vel que ab initio sunt inutiles: sed postea morte firmātur: qꝛ talia nō capiūtur vt legata nec iure hereditario sed potius iudicio inter viuos. hinc est qḋ debētur hēditate nō adita ab intestato vel testato. l. filie. C. fa. her. vbi glo no. ⁊ allegat. l. filiū quem hūtem. eo. tit. ¶ Et adde qꝛ imo vidētur talia imputari in treb. vt voluit glo. in. d. l. filiū quē habentē. ⁊ vr̄ etiā qḋ ꝯputētur in falcidiam. nā eo ipso qḋ testator grauauit heredē intantū qḋ locus est falcidie vr̄ qḋ per hoc tacite reuocauerit donationē factā ipsi heredi cū certū sit donatariū cā mortis posse grauari vt. l. vt heredibus. §. de lega. ij. ergo videt̄ in falcidiā ⁊ trebellianicā posse cōputari qcqd dixerit Ang. in legitimā videt̄ qḋ ꝯputetur per ea q hūr in. l. qū nouella. ⁊. l. oīmodo. C. de inoffi. test. Et hoc etiā videt̄ hic Bar.
4 voluisse. ¶ † Itē adde dictis Bar. inquantū tāgit an falcidia trebellianica vel debita iure nature possit detrahi in vna re. Nā inquantū cōcludit vltimo loco qḋ sic de cōsensu partiū vel etiā iudice iminente p. l. pōt. §. de leg. j. nā dictū suū vr̄ verū qū ab vna tū fienda esset detractio ⁊ plura essent illi eidē legata: ſꝫ vbi diuersis psōis nō dēret falcidia detrahēda de legato vni⁹ detrahi de lega
5 to alterius. l. ij. cū ibi not. C. ad legē falc. ¶ † Itē adde ſm Ange. inquantū Bar. dicit qḋ in bonis alienatis pōt detrahi trebellianica ⁊ legitima ⁊ tales res in illa cōputantur: ⁊ sic p hoc vidētur possessores securi vsqꝫ ad quantitatē concurrentē pro ipsa legitima ⁊ trebellianica eo casu quo vtraqꝫ potest detrahi. nā limitat ang. qꝛ si grauatus de restituendo nō vult illa imputare: qꝛ forte vult redimere vel etiā redimit fideicōmissariū do volūt cōputari qḋ audiātur fideicōmissarij ex eo qꝛ nō licuit filio grauato q alienando tacite elegit sibi ipsas res in partē mutare cōsiliū in detrimentū fideicōmissarioꝝ ⁊ ꝯtra eorum heredum ar. l. j. §. si rem. §. deposi. ⁊ ar. c. mutare cōsiliū. de reg. iur. li. vj. Si aūt econtra grauatus vel eius heres ⁊ illi in quos sunt bona alienata volunt vt imputentur in trebellianicā ⁊ legitimā. sed fideicōmissarij nō volunt regulariter ⁊ ideo sunt audiēdi fideicōmissarij nisi in duob⁹ casib⁹. Primus est si isti se inueniant fraudatos re et cōsilio p id qḋ habet̄ in toto tit. ꝟ. de his q in fraud. cred. Scōs est si sunt fraudati re ipa tm̄ vt qꝛ filius grauatus alienauit omnia meliora puta existētia in loco tuto ex qbus tute ⁊ secure possunt pcipi redditus. Que aūt nō sunt alienata subiacēt magnis piculis vt qꝛ sūt cōstituta in loco arenoso vl̄ circa vicinos rixosos ⁊ potētes vt dominū Lippum de ghisilleriis de bononia vel qꝛ sunt i noibus debitorū intellige nō bene exigibilibus aut aliis de causis sunt dete-

riora.allegat nota.in.l.ij.versi.nec cogitur in glo.magna.s. solu.
ma.⁊ qꝛ in illis casibus nõ põt filio legitima assignari:qꝛ non ha
beret illam sine grauamine cõtra.l.qm̃ in priorib⁹.C.de inof.test.
coniũcto tex.no.in aut.de triẽ.⁊ semis.§.j.colla.iij.facit ad predi
cta lꝫ nõ alleget qd̕ habetur in.l.oẽs.§.lucius.ff.de his q̃ in frau.
cred.¶Tu potes addere p̃dictis.primo inquantũ Angel.dixit
grauatũ vel eius heredẽ non esse audiendũ si velit redimere rem
alienatã vel etiã iam redemit inuito fideicõmissario:qꝛ nõ vide
tur bene dicere ex eo qꝛ nullũ interesse põt tunc ꝓtẽdere ipse fi
deicõmissarius nec aliquod detrimentũ:ideo licita videtur mu
tatio volũtatis per id qd̕ habetur in.c.mutare consiliũ.a contra
rio sensu cũ ibi no.per glo.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.si pecuniã.s.de
cõdi.ob cau.nec ob.l.j.§.si rẽ.s.deposi.qꝛ ibi alienatio cadebat in
delictũ:qꝛ in furtũ qd̕ sit etiã consummatũ.⁊ p illud fuerit priua
tus deponẽs sua possessione:ideo ibi nõ est licita penitẽtia.l.qui
morte.s.de fur.Sꝫ hic alienatio non cadebat in delictum:qꝛ dñs
erat grauat⁹ tpe quo alienauit ⁊ etiã tũc possidebat.⁊ sic aduer
sarius nõ fuit possessione aliqua turbat⁹:ideo vr̃ qd̕ ex quo non
põt ꝓtẽdere detrimentũ debeat audiri ip̃e grauat⁹ per ea q̃ no.
6 glo.in.d.c.mutare consiliũ.¶†Itẽ adde scd̕o qd̕ cũ licitũ sit filio
alienãdo aliquã rem in illã eligere quartã.iuxta no.in.l. marcel
lus.§.res q̃.ff.ti.ij.in dubio non presumit̃ dolus nisi appareat.l.j.
§.deniq̃.s.de aqua plu.ar.Tertio adde ꝙ cũ filio nõ sit assignã
da quarta in rebus deteriorib⁹ vt dixit Ang.vltimate.⁊ bene fa
cit tex.i.§.j.in aut.de triẽ.⁊ semis.videt̃ ꝙ lꝫ illa remaneat ex hoc
non posset cõqueri fideicõmissaria.lꝫ Ang.aliter videatur sensis
se.⁊ sic non videt̃ perfecte fuisse locutus.¶Itẽ aduerte qꝛ tractat
hic Ang.post Bar.que ꝯputent̃ in legitimã.⁊ tractat de dato cã
cõditiõis iplẽde.⁊ cõcludit ꝙ nõ vt voluit glo.in.l.filiũ quẽ habẽ
tem.qd̕ intelligit ꝓcedere si illud datũ nõ ꝓuenit ex substãtia te
statoris per.l.scimus.§.repletionẽ.C.de inoffi.test,alias dicit im
putãdũ per dictũ.§.repletionẽ.⁊ eius qd̕ habet̃ in.l.oĩmodo.eo.
ti.⁊.l.illud.C.de colla.maxime ꝓpter excludendã tutelã.l.papi.§.
si cõditioni.s.de inoff.test.Sed forte istud dictũ non ꝓcedit tenẽ
do illud qd̕ dicã statim de eo qd̕ percipit̃ ex substitutione facta le
gatario.Nam ex quo in oẽm euentũ nõ erat ille habiturus ex di
spositione testãtis:sed ex quodã casu aduentitio si legatarius vo
lebat implere conditionẽ.vr̃ ꝙ istud censeatur quid aduentitiũ.
vt videtur sonare tex.in.d.§.repletionẽ.⁊ hoc forte voluit glo.in
d.l.filiũ quẽ habentẽ.q̃ dixit tale datũ non cõputari in legitimã.
¶Quid aũt si tale quid capitur ex vltima volũtate iuris accre
scẽdi vel substitutionis:videt̃ qd̕ non cõputetur in quartã per.d.
§.repletionẽ.ꝙ limitat Bar.sequẽdo glo.ibi positã si substitutio
sit facta legatario;secus si sit facta heredi directo vel per fideicõ
missum.¶Ang.vero hic dicit qd̕ si ex substitutione vel iure ac
crescẽdi nihil obuenit filio nisi forte vsusfructus:vt qꝛ erat proprie
tarius:tunc illud imputatur in quartã.⁊ ita intelligit.§.illũ. Et
pro hoc facit licet Ang.non alleget:qꝛ in fructibus non dꝫ habe
re quartã.d.aut.de triẽ.⁊ semis.⁊.l.iubemus.C.ad treb.secus di
cit si filius ⁊ alij essent collegatarij eiusdẽ rei ipsius testantis:⁊ fi
lius esset eidẽ collegatario vulgariter substitutus vel eo repudiã
te habẽt residuũ per ius accrescẽdi:qꝛ tunc illud imputabitur in
legitimã:qꝛ interuenit iudiciũ testatoris expressum in substitutio
ne ⁊ tacitũ in iure accrescẽdi.l.titio ⁊ meuio.§. iulianus.s.de le.
ij.cõiuncta glo.l.dominus.s.de vsufru.⁊ queadmo. vsufru. quis
vtatur.Sed forte tutius est tenere cum glo.dicti.§.repletionẽ. et
cum Bar.qꝛ licet in predictis interueniat iudiciũ testatoris:tñ in
omnẽ euentũ non erat filius habiturus sed casualiter ex quodã
aduẽtitio casu:⁊ ideo tanq̃ aduentitiũ dꝫ iudicari vt ibi dixi.et
litera hic ⁊ ibi faciat mentionẽ de vsufru. exẽpli gratia posuit vt
ibi ptꝫ.⁊ ideo nõ restringit.d.l.dãni infecti stipulatio.ff.de dã.in
fec.Et precipue qꝛ ratio ibi posita etiã in alijs casibus locũ habet
vt ptꝫ ex supradictis.Deinde tangit hic Ang.an illud qd̕ perci
pitur ex iudicio inter viuos cõputetur in legitimã.⁊ tãgit de do
natio.causa militie in qua cõcludit qd̕ sic per dictam.l.oĩmodo.
in fi.quod ipse limitat si militia est venalis vel transitoria in here
des.vel venalis ⁊ trãsitoria simul per ea que ibi habẽtur. Et exẽ
pla dicit posse poni per ea que no. Bar.in.l.j.§.nec castrẽse. s.de
colla.bo.fallit in militia silẽtiariorũ principis.vt pꝫ in.d.l.oĩmo
7 do.in fi.¶†Et per p̃dicta Ang.infert ꝙ nõ imputabit̃ in legiti
mam ep̃atus vel aliqua p̃hẽda:qꝛ talia non sunt trãsitoria in he
redes neq̃ venalia neq̃ similiter sumptus pro eis adipiscẽdis fa
cti per no.per Cy.in.d.l.omnimodo.⁊.l.scimus.eo.tit.¶In do
natione vero simplici inter viuos cõclude ꝙ hoc ab initio non cõ
putat̃ nisi hoc sit dictũ:secus si ab initio nõ tenuit:lꝫ morte confir
metur vt est casus ẜm lec.Azo.in.l.filiũ quẽ habẽtẽ.Ex quo ang.
infert ꝙ si pater fecit sumpt⁹ pro filio doctorando vel ducẽda vxo
re.vel fecit expẽsam studij vt veniat ad doctoratũ:qd̕ qꝛ donatio
tenuit non cõputabunt̃ dicti sumptus in legitimã nisi esset dictũ.
alleg.l.q̃ pater.s.fa.her.⁊.l.ex parte.§.si fili⁹.⁊.l.si filia.§.nerati⁹.
Idẽ dicit si pater dedit pecuniã ꝓ filio ab hostib⁹ redimẽdo.de q̃
ẽt posuit bar.lꝫ ipse nõ alleget.in.l.sticho ad fi.s.de pec.leg.¶In

condẽnatione vero soluta per partẽ pro delicto filij.dicit ang.qd̕
si pater consensit delicto nõ cõputãtur in legitimã. sicut nec sum
ptus factos pro filio q magistratũ accepit eo cõsentiẽte.l. luci⁹.§.
idẽ respondit.ad municipa.dic plenius vt per Bar.in.d.l.sticho.
¶Quid aũt si pater filia intrante monasteriũ dimisit aliq super
altare.Ang.remittit ad not.p Bar.in.l.j.§.si parẽs.s. si qs a pa.
fue.ma.vbi decidit qd̕ sic:⁊ idẽ Bal.in.l.qm̃ nouella.C. de inoffi.
testa.De feudo vel emphiteosi acqsitis Ang. remittit ad notata
per bar.in.d.§.nec castrense.¶Itẽ tangit hic Ang.post Bar.qd
si pater donauit filio emancipato aliqd vt sibi in legitimã cõpu
taret ⁊ filius decessit viuo patre an filius eius succedens auo sibi
imputabit in quartã Bart.hic dimittit indiscussum:sed ang.di
cit qd̕ cũ donatio ista sit facta sub modo:⁊ modus nõ põt imple
ri ꝓpter casum contingentẽ in persona filij donatarij habetur ꝓ
8 defecto.l.titio centũ.§.titio.ẜm vnum intellectũ.s.ti.j.† Sed hoc
dictũ ang.nõ placet qꝛ mod⁹ quocũq̃ modo deficiat nõ facit defi
cere dispositionẽ per.l.si fundũ per fideicõmissum.s.de leg.j.⁊ de
leg.iij.l.pater.§.tusculanis.Nec ob.dictus.§.titio.qꝛ nõ loquitur
in conditione sed in modo vt ibi plene prosequitur Bar.Et ideo
ratio Ang.nõ videtur bona:⁊ potissime qꝛ cã finalis donatiõis
nõ fuit illa vt imputaretur:sed amor filialis lꝫ voluerit in legiti
mã cõputari si cõtingeret eũ succedere.facit qd̕ habetur in.l.si mu
lier.C.de iure do.⁊ in.l.ij.§.fi.s.de dona.ideo videt̃ q̃stio residere
an necessitas imputãdi legitimã trãseat in heredẽ ꝓut tetigit hic
¶Ulterius tangit hic ang.post Bar.questionẽ difficilẽ an si pa
ter dotauit filiã ⁊ ipsa predecessit an isti nepotes aui moriẽte auo
teneantur dotẽ matris sue in ipsoꝝ legitimã cõputare. In qua
questione reperio tres fuisse opi.vna fuit qd̕ debeãt illã imputa
re etiam si fuerint heredes matris.Et hanc videt̃ hic seq Bar.p
rationes suas que vidẽtur concludere etiã in dicto casu: licet di
cat̃ magis indubitatum quãdo filij nõ haberent dotẽ vt heredes
matris sed ab auo ĩmediate ꝓut contingit ẜm eũ ex vi consuetu
dinis que hꝫ quod extantibus filijs ex filia dos nõ redeat ad pa
trem de quo in.l.dos a patre profecta.C.sol.mat.⁊.l.post dotẽ.s.
sol.ma.Et ratio principalis est qꝛ talis dos censetur profecticia.
qd̕ ptꝫ:qꝛ confertur.l.illã.C.de colla.Et qꝛ in dote videtur proce
dere hec argumentatio confertur.ergo imputatur in legitimã.l.
qm̃ nouella.C.de inoffi.test.Et hãc opi.etiã tenuit Ja.bu.cõsulẽ
do per dictas rõnes.Et qꝛ legitima est tertia pars eius quod qs
habiturus esset ab intestato.l. papi.§. quarta.s. de inoffi. testa.
Et sic sicut in successiõe ab intestato in parte eius reperietur dos
cum debeat conferri.d.l.illam.ergo eodẽ modo in successione cõ
tra testamentũ sibi debebit imputare in legitimam.¶Scd̕a fuit
opi.quod si filij sint heredes patris in dicta dote quod tunc non
cõputentur in legitimã.Et hanc videtur tenuisse Bar.in.l. post
dotẽ in penul.seu vlt.colũ.Et hanc etiam sequitur Jac.de belui.
in quodam suo cõsilio.quia ex quo dos fuit effecta ipsius matris
ex mutatione persone mutauit patrimoniũ.l.paulus respondit
§.fi.s.de acq.here.Et ideo nõ censetur amplius de patrimonio
patris:⁊ per consequens nõ debet imputari in legitimam ipsius
nepotis quo ad successionẽ ipsius aui.nam habent ex quodã ad
uenticio iuris.facit.l.si fuerit.s.de leg. iij. Et ideo non debet im
putari in legitimã.d.l.scimus.§.repletionem.C.de inoffi. testa.⁊
hanc etiã sequitur Bal.in.d.l.qm̃ nouella.⁊ idem Ang.hic ⁊ idẽ
Bal.in.l.illã.C.de colla.dixit tamen ibi eque posse distingui qd̕
aut nepos venit ad successionẽ aui ex persona matris . vt qꝛ con
currit cũ auũculo vel matertera qui alias precedebant eũ in gra
du:⁊ tunc debeat nepos imputare in legitimam sicut imputaret
matri ex cuius persona veniũt.secus dicit Bal. si venirẽt ex pro
pria persona.vt qꝛ cõcurrerent cũ nepote ex alia filia:cum tũc sint
pares in gradu.ideo tũc nõ tenet̃ imputare. Et hãc partẽ tenuit
ipse idẽ Bal.cõsulendo in quodã suo cõsilio.Et hec opi.videtur
mihi satis rõnabilis p quã precedẽtes due deducũtur ad concor
diam . Et ad rõnes in oppositum facilis est responsio vt tangit
Bal.in.l.illã.qꝛ non est bona ꝯña.confertur ergo imputatur in
quartam.vt.d.l.illud.§.j.Nec etiam est bona ꝯña processit ex sub
stantia aui.ergo debet imputari: quia licet a pricipio processerit
a substantia aui tamen postea transiuit in aliud patrimoniũ:scꝫ
ipius filie vt est dictũ.Itẽ lꝫ in successione ab intestato cõferretur
nõ seqtur qd̕ in successione ꝯtra testm̃ imputet̃ in legitimã:qꝛ ista
nõ sunt paria vt voluit tex.in.d.l.illud.§.Et qꝛ vt dicit Bal.col
latio fit certis ꝑsonis cõiunctis.vt.d.l.illã.sed dicta cõputatio fit
respectu cuiuscũq̃ heredis ⁊ extranei. ¶Et per p̃dicta patet qd
iuris si pater dedit dotẽ pro filia ⁊ stipulatus illã sibi reddi nõ ex
tantib⁹ filijs si ꝯtingat filiã premori nõ extantib⁹ filijs. nã cũ tũc
tacite videat̃ actũ qd̕ deueniat ad filios filie tanq̃ eius heredes.
vt tenuit dñs Ja.de bel.disputando.⁊ plene p Bar.in.l.post do
tem.s.solu.ma.facit.l.heblius.s.de pac.do. Et ex p̃dictis ptꝫ qd
iuris.¶Si aũt voluisset qd̕ spectaret dos ad ipsos filios filie nõ
vt heredes tũc vidẽtur qd̕ cũ haberent illã ex iudicio aui deberẽt
eam imputari.⁊ hoc etiã satis videtur esse hic de mẽte Bar.Sed
Ang.hic voluit oppositũ:qꝛ talis donatio facta in nepotẽ ex filia

ex quo

ex quo tenuit a prin. nõ imputabitur ex quo nihil est dictum per l. si quando. §. ꝛ generaliter. C. de inoffi. testa. Sȝ potes dicere qḋ ibi loquitur in donatione simplici: sed nos loquimur in dote in qua videtur secus per dictã. l. qm̃ nouella. ¶ Quid autẽ si auus dotauit nepotẽ qui auo mortuo vult venire ad successionẽ patris sui. vel vult legitimã an sibi debeat imputare talem dotẽ. videtur quod nõ ex quo nõ habuit a patre sed ab auo. Ange. dicit se consuluisse quod si auus dotauit nepotem contẽplatione ipsius nepotis: ꝛ hoc constet manifeste vel per vehementia indicia. qḋ tũc non cõputabit. secus si dotasset contẽplatione filij per. l. dedi dotem. ſ. de colla. bo. iuncta. l. sed si plures. §. in arrogato. ṡ. de vulg. et pupil. Et quia videtur hic dos primo tradita filio: ꝛ demum
9 per filium nepti. l. iij. §. fi. ṡ. de do. inter virũ ꝛ vxo. ¶ † Item tangit hic Ang. an imputetur in legitimã id quod capitur noĩe falcidie. ꝛ dicit qḋ sic. eo casu quo nõ põt filius detrahere duas quartas. alias secus. de quo in. §. si quis aũt nõ in plures. in auth. de heredi. ꝛ falcid. colla. j. ꝛ. l. quãq̃. C. eo. de quo plene tãgit in. l. in ratione. §. quod vulg. super fine prime gl. ṡ. e. ¶ Ultimo tangit hic Bar. an ius agendi ad supplementũ tantũmodo cõpetat contra heredẽ. an vero contra heredem pro rata. ꝛ similiter contra legatarios pro suis ratis. Et finaliter concludit qḋ contra vtrũq; p̄ rata cõpetit per. l. si libertus. §. si libertus. ſ. de bonis liber. Et cũ hac opi. videtur transire hic Ange. remittendo ad eũ. Sed forte opi. cõtraria est verior sȝ quod ab heredibus tantũ sit petendũ supplementũ per tex. §. ceterũ. nõ cauillando eñ in auth. vt cum de ap. cogno. colla. viij. vbi expresse dicit ab heredibus petendũ. Et quia ius agendi ad supplementũ est conditio. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. que est personalis actio. in. §. sic itaq;. instit. de actio. Et sic debet cõpetere contra heredem non contra alios singulares successores. l. j. §. si heres. ſ. tit. ij. Nec ob. dicta. l. si libertus. §. si libertus. quia loquitur secundũ hec tempora secundum que non erat introductum ius agendi ad supplementũ nec in liberis nec in patrono. Et sic competebat contratabulas qḋ est iudiciũ vniuersale respiciens totã substantiã pro rata debita patrono. d. §. si libertus. hodie secus qꝛ deberet agi ad supplumentũ contra heredem per id quod habetur in. §. sȝ nostra. insti. de suc. liber. ꝛ sic hodie eodẽ modo filius aget ad supplementũ contra heredẽ per l. omnimodo. Et pro hoc facit qꝛ p̄ magna parte subuerteretur testamentũ ꝛ voluntas testatoris qꝛ inualidarent legata omnia pro certis ratis. quod non videtur esse de mente iuris. ꝛ p̄sertim d. l. omnimodo. que voluit obuiare ne testamenta subuerterẽtur. ¶ Nec obstat predictis. l. siue patronus. §. j. ſ. de iure pa. vbi videtur quod sm̃ hec tempora competeret ius agendi ad supplementum qꝛ potest dici qḋ illud fuit additũ a compositoribus noui iuris: vt dixit glo. in. l. etiam. §. toties. ſ. de bo. liber. Uel potest dici quod si bene ponderetur illa non dicit posse agi ad supplementũ sed patrono instituto ad vnciam fuisse relictum illud quod erat ad supplendum debitam portionem.

Si miles testamento. Si tpe cõfirmationis actuũ diuersoꝝ diuersis tẽporibus confectoꝝ eadem est habilitas ꝛ potẽtia cause efficiẽtis ambo pariter cõfirmantur vel infirmãtur. secus si nõ sit vniformis. quo casu vnusquisq; actus recipit suũ esse sm̃ cõditionẽ sui tẽporis. h. d. sm̃ Ang. Uel magis ad literã sic. Legata facta a milite tpe militie nõ defalcãtur si decedat in militia vel post missionẽ a militia ſ. annum. h. d. Et facit iste tex. sm̃ Ang. ad diuersa statuta in eodem volumine constituta. qḋ si tẽpore publicationis ꝛ confirmationis eorum vniformis erat potestas statuentiũ vniformiter cõfirmantur quod intellige nisi essent cõtraria: quia tunc staretur vltimo. iuxta notata in. l. ij. C. de testamen. tute. ¶ Nota quod testamentũ factũ a milite ita demũ est priuilegiatũ si sit factũ in militia. ꝛ decedat infra annũ missionis. alias secus.

Summarium.

1 Factum non dicitur quod factum non durat.
2 Uerba indefinita in dubio ad heredem sunt referenda.

Acceptis a meuio. Si heres non grauatur vt heres sed vt alius cõmodũ sentiens falcidiã de tali grauamine
1 non deducet. h. d. ¶ † No. illud vulgatũ qḋ nõ videtur factũ qḋ non durat factum de quo in. l. iij. §. versum. ṡ. de in rem verso. ¶ Itẽ not. qḋ vbi heres nõ grauatur vt heres sed vt alius
2 tanq̃ cõmodum sentiens non detrahit falcidiam. ¶ † Itẽ no. qḋ verba indefinite prolata in dubio referũtur ad heredẽ de quo in l. si seruus. §. qui margaritã. ṡ. de le. j. Et intellige ter. hic in fi. qñ persõa fideicõmissarij cui debebat restitui fuit expssata lȝ nõ fuerit expssata persona a qua debuerit recipere centũ alias fuisset inutile per. l. paulus cui nomen. ṡ. de re. dubi. sm̃ Hy. ꝛ Ray. ¶ In glo. sup verbo remaneat. ibi. l. nec eñ. Ang. hic soluit qḋ hic fuit a principio solutum cũ hac modificatione vt nõ duret etiã acceptum secus quando durat acceptum ex causa superuenienti. ꝛ ita loquitur contrarium. Tu potes dicere quod illa. l. potius cõcordat quod etiam illud quod aduocatur non censetur perfectum nisi quo ad impediẽdam petitionem vsurarum a debitore vt ibi patet in fi. per rationem ibi positam.

Si filio et filia. Prelegata nõ cõputantur i falcidiã nisi quo ad eum a quo percipiũtur. h. d. ¶ No. qḋ prelegata computãtur in quartam respectu eius a quo accipiuntur saltem de equitate de quo. ṡ. e. l. nesennius. quo ad alios autẽ non cõputantur nisi quatenus erat fienda detractio de ipsis prelegatis vt patet in dicta. l. nesennius. ¶ Quid autem de dato causa cõditionis implende tangit glo. ṡ. e. l. in quarta. ꝛ ibi dixi.

Summarium.

1 Maritus res parafernales administrans rationem reddere tenetur.
2 Legatum deficiens ad cõmodũ fideicõmissarij vniuersalis cedit.
3 Reus actori instrumenta edere tenet ad replicationẽ fundãdã.

Maritus vxoris. Quod heres dȝ defuncto cõputatur in quartã. h. d. ¶ † Not. qḋ maritus administrans res para-
1 fernales vxoris tenetur sibi reddere rõnem. qḋ est clarum de ipsa principali sorte sed de ipsis fructibus est dubium de quo aliquid tãgit hic glo. sed plenius Bar. tãgitur etiam per gl. plenius q̃ hic. l. fi. C. de pact. conuẽ. ¶ In glo. j. ibi vt vsuras subextantes sm̃ Ang. nõ autem referas ad cõsumptas in vsum promiscuũ qꝛ ad illas nõ tenetur vt pȝ in. l. fi. C. de pac. cõuen. que sm̃ eũ non dicit qḋ vir lucretur redditus pecuniaꝝ lȝ glo. hic in fi. aliter innuat. Sed dic qḋ redditus cõsumptos in vsum promiscuũ nõ restituit. ipsa aũt parafernalia bene debet conseruare vt ibi pȝ qḋ intelligit nisi essent parafernalia que cõsumerẽtur vsu vt vestimenta ꝛ pãni linei ꝛ strinea que secum portat vxor in domo viri. Nã si illa in vsus promiscuos sunt cõsumpta nõ veniũt restituẽda patri mulieris per. l. si id qḋ. §. si quos. ꝛ. l. si vir vxori. ṡ. de dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ. l. ex annuo. cum. ij. se. e. ti. Et per hoc videtur qḋ si extarent sed deteriorate ratione dicti vsus sufficeret illa restituere qualia essent eadẽ ratione. quod not. qꝛ sepe de facto cõtingit. ¶ Quod autem dictũ est maritum teneri ad fructus pceptos ex parafernalibus si extant. dicit Ang. potissime procedere qñ vxor nõ transtulit dñium in virũ sed solũ ei cõmisit administrationẽ. vbi autem trãslatum esset dñium dicit recurrendũ ad distinctionẽ Bar. sylr. quã posuit hic Bar. Sed certe vtrobiq; videtur dicendũ idẽ per id qḋ habetur in. l. si ego. §. dotis. ṡ. de iure dotiũ. Et qꝛ inter vi. ꝛ vxo. cadit donatio. l. j. ṡ. de dona. iter virũ ꝛ vxo. Nec etiã Bar. facit dictam distinctionẽ ꝛ tene mẽti hunc articulũ qꝛ sepe de facto ɔtingit ꝛ recurre ad notata p Bar. hic. ¶ No. diligenter dictũ Bar. hic inquantũ dicit oliuam esse fructũ industrialẽ per. l. antep. ṡ. de rei ven. nã videret oppositũ: qꝛ sine aliq̃ industria hominis naturaliter nascitur. Sed potes dicere qḋ qꝛ magna versatur industria in habẽda vtilitate finali ad quã deputata est oliua vt est vtilitas olei magna versatur industria hominis. ideo reputatur fructus industrialis de quo consueuit dici in l. fructus. ꝛ. l. si ex diuerso. ṡ. de rei vendi.

Filie quã mater. Qui percipit pecuniã deputatã ad alimẽta dȝ cauere de restituẽdo pecuniã pro rata illius persone in qua finiẽtur alimenta. h. d. ¶ Not. qḋ heres in restõne hereditatis fienda fideicommissario põt deducere pecuniã legatã pro alimẽtis certarũ personaꝝ duntũ caueat fideicõmissario restituere partẽ moriẽtis nã alimenta
2 morte finiũtur. l. fundi. ꝛ. l. cũ hi. §. cõstat. ṡ. de trãsac. ¶ † Et not. bene qḋ legatũ deficiẽs cedit ad cõmodũ fideicõmissarij vniuersalis nõ heredis q contentus dȝ esse quarta sua. ꝛ intellige hũc tex. inquantũ iste heres esset idonea persona alias posset excludi et p officiũ iudicis prouideri vt penes idoneã personã collocetur pecunia. per. l. diuus. ṡ. eo. ¶ In glo. super verbo pro modo in fi. Et hoc clarũ sm̃ hec tempora. Et idẽ hodie si fiat personis nõ pauperibus alias secus in auth. ꝛ sir. C. e. ꝛ dixi in. d. l. diuus seuerus.

Post aditã hereditatẽ. Reus tenetur edere actori istrumẽta ad replicationẽ fundandã ꝛ ad hoc allegat. Uel sic. Si heres implorat beneficium legis falcidie põt legatarius iudicis officiũ implorare vt videantur omnes facultates hereditatis et consequenter instrumenta hereditaria. h. d. in text. ibi legatarijs. sub. quibus non erat solutum. vel forte fuerant legata post terminuȝ relicta. ¶ In tex. ibi nominibus scilicet debitorum factis per testatorem ad vtilitatẽ pupilli: ꝛ forte dicebat heres nomina deteriorata ex culpa testatoris. Et ideo tenetur ad totũ debitum de
3 ductum in cautionem ipsius nominis. ¶ † Not. singulariter sm̃ vnum intellectum qḋ reus tenetur edere instrumenta actori ad replicationẽ fundandã. ad idẽ qḋ habetur in. l. aristo. cũ ibi no. p Bar. ṡ. de iure delib. ꝛ. l. q cõcubinam. §. ij. ꝛ. l. p̄diis. §. titio. ṡ. de le. iij. Ad fundandam tñ intentionẽ actoris nõ tenetur reus ede-

re instrumēta.l.fi.cum ibi no.C.de eden. Alij tamen dicebant qd hic nō exhibebant instrumenta sed vt corpus hereditariū. Alij vero qd ex eo q2 reus vtebatur. Sed certe fm hoc iste tex. modicā vtilitatē preberet ideo tene scdm intentū al's intellectum tanq̄ magis notabilem. Et per hoc potest decidi fm Ang. qd si conuētus sit venditor ab emptore ex eo q2 portio fundi dicatur euicta emptori ⁊ vēditor dicat portionē euictā nō fuisse portionē illius fundi ex eo q2 ille fundus habebat breuiores cōfines. Emptor vero dicat contrarium ⁊ ad hoc ostendendum petat quod vēditor cogatur ostendere instrumētum sue emptionis quā fecit ab alio in quo sunt designati fines fundi venditi. Nam tenebitur venditor illos ostendere per hunc tex. Et de materia plene in. d.l.fi.C. de eden. Et ad materiam huius.§. etiam facit quod habetur in l.fi.cum ibi no.per Bar.ff.de tab.exhi.

Miles si dum. Breuis est ⁊ nō eget summario. ¶ No. qd in testamento facto a pagano locū habet falcidia lʒ moriat postea factus miles. quod intellige nisi tēpore militie confirmaret testamentum q2 tunc censeretur tempore militie esse factū l.si quis priores.ff.ti.ij.⁊.l.j.in prin.⁊.§.ij.ff.de le.iij. ¶ Itē no.qd possibile est falcidiam habere locum in testamento ⁊ non in codicillis sic ⁊ econtra.s.e.l.si miles testamento.

¶ Si cui plus q̄ per legem falcidiam. Rubrica.

¶ Et licet gl.non continuet rubricā potest tamen sic continuari: q2.s. visum est de.l. falcidia. verū q2 interdū non est certū ipsam habere locum sed est dubium an sit locum habitura. Et tūc quid fiendū dubitatur. Et pro tanto ponit hec rubrica q̄ hec declarat.

Summarium.

1 ¶ Dubitatio iniusta non debet attendi.
2 Falcidia vnica in testamento patris ⁊ filij est detrahenda.
3 Practica duplex reperitur vbi de falcidia dubitatur.
4 Falcidia locum habet in donatione causa mortis.
5 Dictio amplius interdum comprehendit totum.
6 Legata non debentur in testamento militis.
7 Tempus datū ad confectionē inuentarij currit etiā minoribus.
8 Heres inuentariū nō conficiens insolidū tenetur creditoribus.
9 Inuentarium facere quis teneatur.
10 Heres an possit conueniri pendente dilatione inuentarij conficiendi.
11 Beneficium inuentarij per quid possit perdi.
12 Trebellianica non perditur per non confectionem inuentarij.
13 Legitima iure nature debita non perditur per non confectionē inuentarij.
14 Tempus datum ad conficiendum inuentarium quando currere incipiat.
15 Legatum in diem plus continet q̄ legatum purum.
16 Cautio de restituendo aliquo casu remittitur.

Si cui plus quā. Primo dicit q̄ si dubitatur an legis falcidie locus sit quod legatarij debent cauere.h.d. Secundo quod non refert in quibus tabulis legata relinquantur siue in primis siue in secundis siue in vtrisq3. h.d. Tertio quod si tutor soluit legata nec cautionem exegit tenetur actiōe tutele pupillo ⁊ eius heredi.h.d.secunda ibi:neq3.tertia ibi:⁊ si nō fuisset: ⁊ hoc sit loco sūme ⁊ diuisiōis vsq3 ad.§. marcell' fm Dy.⁊ Ray. ¶ In tex.ibi legetur id est legatum esse dicatur vt in rubrica nā de hoc erat dubium vt.ff.patet. ¶ In tex.ibi satisdat scilicet cū fideiussore.l.j.ff.q satisda.cog. ¶ In text. ibi cōmitti scilicet si fuerit interposita stipulatio. ¶ In tex.ibi ipsi scilicet pupillo. ¶ In
1 tex.ibi quo casu id est in eo casu quo. ¶ In text.ibi locum scilicet habere. ¶ †Not.primo quod vbi dubitatio est iniusta non videtur attendenda sed demum quando est iusta vt hic in tex.cū glo. ⁊ hoc est vtile scdm Ang.ad multa primo contra iurantem quādo allegat debitorem suspectum ⁊ fugitiuum: quia non debet audiri per iudicem si dubitatio non est iusta et sic limitatur quod habetur in.l.ait pretor.§.si debitorem de his que in frau.cre.⁊ in l.fi.per gloss.docto.C.de ferijs. ¶ Secūdo facit scdm Ang.quod negans procuratorem iniuste per talem negationem non facit rem dubiam vt procur. cogatur satisdare de rato scdm.l.j.C. de procur. ¶ Tertio facit qd si lata est sententia que trāsiuit in rem iudicatam ⁊ petitur cōpromissum q2 negetur illam valere nō allegata iusta causa ⁊ p hoc dicat litē esse dubiā ⁊ debere compromitti ex forma statuti iubentis quem acrtari posse ad cōpromissum super lite dubia. nam videt qd nō debeat audiri cū dubitatio non sit iusta de quo etiā Gloss. valde notabilis ⁊ melior que sit in iure in.l.post rem.ff.de trāsac. ¶ Tu etiā adde glo.⁊ Innoc.in.c. cum venerabilis.extra de censi.⁊ in.c.ex parte extra de verb.sig.et hec pcedunt quando quis dicit se dubitare ⁊ suspicionem ad sui fauorem habere ⁊ ad preiudiciū alienum: sed si ad exclusionē dāni simuletur suspicio audiri debet qs aduersario certāte de lucro. l.j.§.sublata.⁊.l.quia poterat.ff.tit.j. ¶ Ex predictis habes quod
2 non omnis negatio facit rem dubiam. ¶ †Item not.qd in testamento patris ⁊ filij vna sola falcidia locum habet de quo in.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.titu.j.

Marcellus ait qui. Substitutus tenetur in toto eo quod peruenit ad ipsum non in plus vel minus inspecta.l.xij.tabularū licet inspecta falcidia in minus potest teneri ⁊ si est certum falcidiam nō immineat non interponitur cautio. Si vero dubitetur iuste assumetur arbiter coram quo legatarij ⁊ fideicōmissarij sunt vocandi solis vocatis calculus rationis nocebit ⁊ non alijs.h.d. vsq3 ad.§.si legata. ¶ In tex.ibi ineundā id est estimandā ⁊ calculandā quantitatē bonorum ⁊ etiam legatorum vt sic videatur an excedat do-
3 drantē. ¶ †No.quod vbi est dubiū de falcidia potest duplex practica teneri. vna quod assumatur arbiter pro estimāda ⁊ calculāda hereditate ⁊ legatis vt sic videatur an excedat dodrantē. Secundo quod interim prestētur legata prestita satisdatione ⁊ hoc quando dubium est de calculo rationis. ⁊ sic facit secundū Ang. quod vbi est dubiū de calculo rationis assumi debeat arbiter qui habeat calculare vt hic in.§.cum igitur ⁊.l.si residuum.C.de distpig.⁊ coram arbitro debent citari omnes quos tangit ratio calculi ⁊ nocebit tunc vocatis ⁊ non alijs.⁊ per hoc dicit etiam Angel.quod si assumatur mensurator agrorū quando est questio de finibus vel de alia mensura requiri debent partes quibus preiudicatur vt sint presentes mēsurationi. Nam eis vocatis nocebit non alteri. dicit tamen qd facta dicta citatione poterit calculator ⁊ mēsurator ad instantiā partis cuius interest modū mensure et calculi iudici referre etiam parte non citata in tali relatione sicut nūcius potest facere relationē de citatione quam fecit etiam parte non citata vt notat Bart.in.l.theopompus.ff.de dote prelega. ¶ Item no. qd fideicōmissa etiam iure isto assimilant legatis tamen quia hoc non erat generaliter traditum per modum regule in omnibus casibus fuit prouisum hodie per.l.ij.C. cōmunia de leg.de quo plene dixi in.l.j.ff.de lega.j. ¶ In glo.super verbo nec minus.ibi vel dic.vtraq3 in se bona tamen precedentē tenet gloss. ff.de verbo interponēda.sed hanc secundā tenet gloss.ff.de verbo causa cognita. ¶ In gl.super verbo probēt in fi. ¶ Not.bene hāc glo.ex qua Ang.hic dicit sepius habuisse honorem ⁊ lucrum nā sepissime inuenitur in statutis qd cum certi actus celebrantur iudiciales vel extraiudiciales qd ad ipsorum celebrationē debeant citari aliqui qui per statutū nominatim.⁊ nō dicit vltra nā tacite intelligit velle statutū qd ex quo illi debēt requiri quod iste actus illis requisitis habeat illis preiudicare quod nota.

Si legata quedam. Si quedā pure quedā sub cōditione legant vel si dodrās pure quadrās sub cōditione legatur habet locū cautio.h.d. ¶ In tex.ibi locū habet.s.cum dāno heredis. ¶ In text. ibi: idem iul'.ponit casum quando vni ⁊ eidem sit legatum purum ⁊ etiam conditionale sed supra quando diuersis.

Hec stipulatio ideo. Hic declarat quare hec stipulatio interponat ⁊ quid per eā reuocetur: q2 aliquando totū aliquādo pars.⁊ qd dʒ prestari in donationib' causa mortis ⁊ quando in testamētis militum lʒ in eis falcidia locū non habeat.⁊ hec ppter seruos quib' non est relicta libertas.h.d. vsq3 ad.§.interdū. ¶ In tex.ibi voca-
4 re.i.aduocare. ¶ †No.qd in donatione cā mortis habet locū fal-
5 cidia. ¶ †Item no.quod verbū amplius interdū etiam cōprehēdit totū de quo hic in glo. ¶ Item no.quod legata demū debent deducto prius ere alieno subaudi ⁊ funeris impensa.l.j.§.fi.ff.ti.j.⁊ etiam deductis precijs manumissorū ⁊ sic de residuo tantum-
6 modo legata sunt soluenda. ¶ †Item no.qd etiam in testamēto militis non debent legata etiam vltra vires patrimonij: sed demum deducto prius ere alieno ⁊ precijs manumissorū de residuo debet prestari. ¶ In glo.super verbo sufficiant.in fi.No.ex gloss. duo principaliter. primum est qd de iure antiquo heres non tenetur ad legata vltra vires hereditarias vt satis probat hic.ff.ti.j.l.j.§.si is qui.xl.nec ob.l.in quātitate in prin.ff.ti.j.vbi dicit heredē teneri ad solida legata: quia potest exponi deducta falcidia prout ibi exponit glo.⁊ insti.eo.ti.de leg.falci.§.quantitas.vel responde aliter vt ibi dixi scilicet quod ibi loquitur quādo ex postfacto bona fuerunt diminuta post mortem testantis. Et eodem modo responde ad.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.tit.j.hodie vero per ius autenticorum est inductum vt heres teneatur ad integra legata si non fecit inuentarium vt hic tangit gl.⁊ habetur in aut.sed cū testator.C.ad leg.fal.⁊ in.§.si vero non fecerit.in aut.de hered.et ⁊ fal.col.j. Et hec est cōmunis opi.glos.doct.licet Ray.dixerit qd etiā hodie propter inuentariū non cōfectū non tenet heres ad solida legata sed solum priuatur falcidia: sed nō bene per iura prealleg.de quo etiam per Barto.in.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.ti.j.vbi etiam dixi super glo.pe.d.§. Et hoc dicit Ang.esse commune omnibus

ne omnibus testamentis etiam principis ꝛ militũ ꝛ in omnibus succedẽtibus qcunq; sint siue sint clerici siue laici siue milites siue pagani vt sic inuentario nõ confecto non detrahatur falcidia: et quicunq; succedat etiam si sit fiscus miles vel sacerdos non conficiens inuentarium ſm formam a iure traditam teneatur insolidum ad legata. Et pro hoc tex. in. §. fi. in auth. de here. ꝛ fal. ꝛ pro hoc infertur ad plura. primo quod correcta est. l. fi. §. fi. C. de iure delib. que volebat militẽ non conficientem inuentarium habere priuilegium contra illam. l. ꝛ hoc etiam ibi tenet glo. in. d. l. fi. in prin. ꝛ satis probatur per dictum. §. fi. in auth. de here. ꝛ fal. Secũdo dicit per predicta correctaꝫ esse. l. j. §. an bona. ꝛ. l. non possunt ff. de iure fi. vbi dicitur fiscum non teneri ex bonis prouentis ad eum vltra vires ipsorum. Tu adde quod Bar. circa hoc dubitauit ꝛ non decisit in auth. sed cum testator. C. ad. l. fal. §. Sed in. d. l. j. §. an bona firmat expresse quod illa. l. non est correcta. ꝛ per illã l. dicit limitari auth. sed cum testator. ꝛ dictum. §. si vero nõ fecerit. Tu potes dicere quod aut fiscus accepit bona ex titulo hereditario ꝛ tunc videtur quod in effectu dicta iura sint correcta in dicto casu per dictum. §. fi. fateor tamẽ quod cum fiscus sit persona priuilegiata vtatur iure minoris. facit. l. res publica. C. ex qui. cau. ma. qd poterit petere rſtõnem in integrũ aduersus omissionẽ inuẽtarij sicut ꝛ pupill' vt i. §. pupill' in auth. de here. ꝛ fal. aut fiscus occupat bona tanq; vacantia ꝛ tunc videt quod illa. l. remaneat incorrecta quia tunc non adaptantur verba dicti. §. fi. ex quo iure hereditario non capit. Et pro hoc facit quod not. Bar. in rubri. ff. de acqui. here. vbi videtur velle dictã distinctionem. ꝛ pro hoc facit quod not. etiam hic idem Ang. in prima principali questio
7 ne vbi tractat quis teneatur conficere inuentarium. ¶ †Et not. bene ſm predicta quod tempus qd datur ad inuentarij cõfectionẽ currit etiã minoribus licet possint restitui. Ang. allegat glo. quã dicit nõ esse alibi in. l. auxilio. in principio. ff. de mino. Sz certe alia ɔcor. in preallegata. §. pupillus ꝛ etiam alia in auth. si minor. C. de temp. in integrum re. Tertio dicit Ang. per predicta quod videtur correcta. l. in testamento. C. ad. l. fal. que dicit in testamento militis cessare falcidiã que ſm eum habebit locum in testamento clerici q est miles celestis militie. facit quod no. glo. in. l. miles in prin. ff. de re iud. Nam ſm predicta si inuentarium hodie conficiatur non cessabit falcidia etiam in tali testamẽto. hoc tamen dicit videri sibi multum graue qꝛ ſm hoc etiã de relictis ad pias causas confecto inuentario videtur detrahenda falcidia quod est cõtra communẽ obseruantiam. Et propter hoc ſm eum forte Bar. dubitauit in hoc articulo ꝛ non decisit in dicta auth. sed cum testator. Et finaliter videtur Ang. tenere contrarium dicens qd intẽtio dicti. §. vlt. in auth. de here. ꝛ fal. fuit qꝛ voluit statutum in auth. esse cõmune in omnibus testamentis quorũcunq; ꝛ in omnibus heredibus etiam priuilegiatis vt indistincte debeat confici inuentarium ad hoc vt habeat locum beneficium falcidie et vt eo nõ confecto perdatur falcidia ꝛ vt etiaꝫ satisfiat creditoribus ꝛ legatarijs insolidũ nõ autem voluit quod legata que sui natura non essent defalcabilia paterentur falcidiam propter inuentariũ confectum qꝛ ille. §. noluit ampliare potestatem detrahendi falcidiam sed potius coarctare vt sic vbicunq; nullo inuentario confecto olim habebat locũ falcidia ibi hodie cessaret nisi fiat inuentariũ ꝛ teneatur tũc heres ad legata integra que olim poterant defalcari. ꝛ iste est verus intellectus illius. §. ſm Ang. quod dicit satis probari ex litera ipsius maxime coniuncto. §. sancim'. eo. tit. ver. illo solo adiecto. ꝛ põderat dictionem illaꝫ solo. ¶ Tu adde quod ibi solo respectu forme inuentarij qꝛ eius forme nõ additur nisi id quod ibi dicitur: sed respectu aliorum id non dixit qꝛ addũtur etiã alia vt patet ex his que no. per glo. in. d. §. si vero non fecerit: ꝛ etiam per Ja. de bel. ꝛ i. d. §. fi. ꝛ patet etiã per id qd dixi. ff. de milite instituto. Nam id etiã additur iuri ãtiquo ꝛ corrigitur. d. l. fi. §. fi. C. de iure delib. ¶ Itẽ adde predictis qd gl. exp'se firmat opi. qd. d. l. in testamento. sit correcta in. d. §. fi. in auth. de here. ꝛ fal. ꝛ illam ibi sequitur Jac. de belui. ꝛ sequitur Cy. in. d. l. in testamento. ꝛ Ray. in. l. in quartã. ff. ti. j. Ideo non videtur tutum recedere a sententia dicte glo. Et pro ista parte potest adduci quia ius auth. est inductum quod heres militis teneatur ad legata vltra vires hereditarias si nõ fiat inuentariũ qd nõ erat olim vt in. d. §. ꝛ. d. l. j. §. si is qui. xl. ff. titu. j. Ideo non videtur absonuꝫ quod econtra induxerit pro herede quod potest vti falcidia si facit inuentariũ arg. l. eũ qui. ff. de iureiur. Fateor tamen quod de iure posset substentari opi. Ang. per id quod habetur in. §. huic nobis. ꝛ. §. se. in auth. de here. ꝛ falci. vbi videtur litera velle quod de mente illius auth. sit non ampliare potestatem detrahendi falcidiam sed potius restringere ꝛ pro hac parte potest adduci glo. in. d. l. i testamẽto. vbi enumerat aliquos casus in quibus cessat falcidia in quibus est casus. d. l. ꝛ postea dicit quod hodie etiam addũtur alij tres ꝛ sic videt innuere quod remaneant casus qui erãt de iure antiquo. ¶ Itẽ adde quod quicquid sit de. d. l. in testamento. clarũ videtur quod in relictis ad pias causas cessat falcidia etiam confecto inuentario per id qd habetur in auth. sitr. C. ad. l. fal. ꝛ in corpore vnde sumitur. Nam illud auth. est posterius auth. de here. ꝛ fal. ꝛ ideo nõ est verisimile quod per id corrigatur sed potius econtra per id quod habetur in. §. hgbus. in prima cõstitutione. C. ¶ Itẽ quia certum est quod si nõ fiebat inuentariũ nõ detrahebat falcidia nec tunc sunt priuilegiata relicta ad pias causas magis q̃ alia. ergo cũ dicta iura inducãt priuilegiũ i relictis ad pias causas oportet necessario illam intelligi confecto inuentario vt etiam tunc cesset falcidia alias seruiret de vẽto quod non est dicendum. per. l. ij. C. de leg. Et ad dictũ. §. fi. potes respõdere quod ibi loquitur de priuilegio dato ratione persone testatoris vel heredis instituti vt ibi patet non aũt loquitur de priui
8 legio dato fauore ipsius legati. ¶ †Secundo no. principaliter ex glo. quod si heres non facit inuentariũ hodie tenetur insolidum creditoribus sicut ꝛ olim ꝛ hoc clarum in foro iudiciali ꝛ contentioso. Sed dubium est an in foro conscientie heres non conficiẽs inuentariũ tenetur vltra vires hereditarias. Joan. an. post Hostien. tenet quod non in. c. quãq; super glo. que incipit dicebat de vsur. in. vj. Idem Bar. super rubrica de acquiren. here. Idem federicus de senis in suis consilijs sed Ange. limitat hoc verum in herede qui nullum cõmodum habiturus erat ex hereditate. exẽplum ponit in executore qui loco heredis habetur facit. c. cum tibi extra de testamen. ꝛ quod no. Bar. in. l. cẽturio. ff. de vul. ꝛ pu. Et instituto grauato vt bona omnia distribuat inter pauperes. Nam ex quo tunc non debet portare emolumentum non sustinebit etiã onus. all'. no. per Joan. and. in ti. de instru. edi. §. nunc aliqua in addi. que incipit Jac. de are. Idem dicit in casu in quo defunctus vltra vires patrimonij grauari non poterat. Exemplũ in marito ꝛ alijs qui non possunt exigi nisi quatenus facere possunt. Et in vsurario per ea que habẽtur in. c. peccatum de re. iur. in. vj. ꝛ in. c. cum tu. de vsuris. In alijs casibus Ang. dicit quod tenebitur insolidum legatarijs ꝛ creditoribus qꝛ ipsum sic teneri insolidum est inuentum in penam non conficiẽtis inuentariũ de quo in. l. vehementer suspicatur ne malignatus sit vt in auth. de here. ꝛ fal. §. sancimus. pene autem ex contractu vel quasi debite vel etiam ex delicto applicande parti etiam ſm conscientiam possunt retineri sine peccato per id quod habetur i. c. suam. extra de penis de quo in. c. dilecte. extra de arbit. ¶ Tu adde quod verior videtur opi. Joan. an. indistincte ex eo quia hec pena imponitur heredi pro delicto presumpto qꝛ presumit. l. heredem malignatum ꝛ aliquid fraudis commisisse cui presumptioni statur in foro contentioso ꝛ non conscientie qui innititur veritati ꝛ nõ presumptioni vt in. c. a nobis. de sen. excom. ꝛ per hoc non ob. ratio Ang. que procederet quando in casu certi ꝛ non ratione presumptiõis imponeretur pena. ¶ Ultimo hic tractauit Ang. materiã inuentarij ponendo primo quis teneatur conficere inuẽtarium. secundo de forma inuentarij ꝛ de modo ꝛ de ordine ꝛ quomodo deuenitur ad cõfectionẽ inuentarij quibus examinatis postea prosequitur sex vel septem. Primo tractat quotuplex sit beneficium inuentarij. Secundo de pena non cõficientis. Tertio de loco vbi debet confici. Quarto an presentia iudicis sit necessaria in confectione inuentarij. Quinto an solennitates inuentarij possint remitti per ɔsuetudinem vel statutum. Sexto an circũscripta cõsuetudine vel statuto sufficiant duo testes tantũ ad confectionẽ inuentarij. Septimo quo tpe sufficiat vel debeat inuentarium incohari. Octauo de quibus rebus debet fieri de quibus omnib' dic vt hic per eum ꝛ per doc. in. l. fi. C. de iure delib. ꝛ per Joã. an. in spec. in ti. de instru. edi. §. dicto ver. nũc dicamus. Circa primũ
9 quesitum per Ang. adde qꝛ diligenter ponderãdum est† qd solũ heres ex testamento vel ab intestato insolidũ vel pro quota tenet facere inuentariũ: ꝛ sic succedẽtes nõ hereditario iure nõ tenent etiam ſm eum qd no. pro alijs que dixi superius. dicit tamen qd executores testamenti qui tenent vicẽ heredũ similiter nõ vident teneri ad confectionem inuentarij. Sed certe cõtra istud videtur tex. in. l. nulli. C. de episc. ꝛ cle. ꝛ pro hoc facit qd ipse ideꝫ notat in quarta. q. de quo. ff. feci mentioneꝫ. vnde de hoc dic vt not. p Cy. in. l. id qd pauperibus. C. de epis. ꝛ de. ¶ Item adde inquantum Ange. dicit quod si heres facit inuentarium ꝛ demũ restituit hereditatem fideicõmissario beneficium dicti inuẽtarij proderit fideicõmissario vniuersali dũmodo sibi credatur per heredẽ. ar. l. si heres pecuniã ad treb. nã videt qd etiã sine cessione prosit quia ius excipiendi quod causat ex beneficio inuentarij etiam sine cessione transit. l. etiã. ff. de iureiu. ꝛ. l. rescriptum. §. fi. ff. de pac. ꝛ hoc etiã reperio tenere Bal. in auth. sed cum testator. Iteꝫ tenuit in. l. ratiõe. §. quod vulgo. ff. ti. j. per. l. sicut. §. j. ff. qui. mo. pig. vl' hypo. sol. ꝛ tene mẽti glo. in. l. cũ filio. ff. de leg. j. ad fi. quã Ang. dicit nõ esse alibi. q̃ videt velle qd fideicommissarius cum sit heres effectu possit etiam ex psona sua facere inuẽtariũ cũ dicat etiã illũ ex psona sua habere ius deliberãdi de quo dixi in dicto. §. quod vulgo. ¶ Itẽ adde circa id qd tãgit de forma inuẽtarij. Et primo inquã
tum dicit qd heres debet se subscribere propria manu si pot. nam 6
debes intelligere corã testibus eũ cognoscentibus pbat in. l. fi. §. finaũt dubius. C. de iur. delib. ¶ Itẽ adde inquãtũ Ang. dicit

glo.in.§.si vero absunt.in verbo inuentariũ in auc.de here.⁊ fal.
dicere qd' idẽ tabellio dꝫ esse a prin. vsqꝫ ad finẽ inuentarij qd' re
vera glo.ibi querit ⁊ nõ soluit: sed bene tenet ibi Jac. de belui.ꝑ
id qd' habet in.l.j.⁊.ij.C.de spoꝛ. Tertio adde qꝛ ipse tangit inci-
denter an valeat citatio sine termino facta per iudicẽ. Nã Spe.
tenuit qd' sic in ti.de cita.§.sequit.v.quid si nõ prefixerit.vbi dicit
qd' citatus nõ dꝫ cõparere cũ primũ põt. Ang.limitat hoc ꝓcede
re qñ iudex mandat vni vt coram alio iudice cõpareat vel vt cõ-
pareat corã seipso ad contradicendũ actui iam celebrato. vel qñ
generaliter vocat vt veniat ad causam ꝯm notata in auc. qui se-
mel.C.quõ ⁊ qñ iud.⁊.l.post edictum.ff. de iud. de qua citatione
gñaliter an ⁊ quando posset fieri Joan.and.in ti.de cita.v. Jteꝫ
sꝫ in diẽ peremptoꝛij ⁊ dixi in.l.ante calẽdas.ff.de v.obli.Sed vbi
quis vocat vt veniat ad contradicendũ certo actui fiendo: tunc
ꝯm eũ dꝫ statui certus dies ⁊ locus p.l. aut qui aliter.§.j.ff. qd' vi
aut clam.Sed de hoc dic vt dixi in.l.liber homo.§.decẽ.ff.de vb.
obli.Quarto adde inquantũ Ang.vr velle qd' per ꝓclama gñale
citentur cõsanguinei amici ⁊ affines per.l.hoc autẽ.§.si.ex q.cau.
in pos.ea.nã hoc nõ videt necessariũ qꝛ hoc non requirit.l.fi.C. de
iur.deli.nec tex.in auc.de here.⁊ fal.Et qꝛ.d.l. hoc aũt videt ꝓce-
dere qñ contra minoꝛẽ agit vt no.Cy.in.l.cum ꝓponas.C. de bo.
au.iudi.poss. abundans tñ cautela non nocet vnde tutius est illã
fieri.¶Quinto diligenter nota inquantum Ang.tãgit an si ali-
qui fuerint vocati ad confectionẽ inuentarij aliqui nõ.nõ teneat
inuentariũ quo advocatos.Nã Bar.sub dubio forte inclinat qd'
sic in auc.sꝫ cum testatoꝛ.Sꝫ Ang.tenet oppsitũ qꝛ tex.in.§.sanci
mus.ff.alle.dicit omnes legatarios ⁊ fideicõmissarios vocãdos.
Et postea in.§.si vero non fecerit.dicit quod si non fuerit factum
ꝯm dictã figuram qd' heres tenetur solidã legata soluere idẽ dicit
in creditoꝛibus lꝫ de hoc nõ fiat expressa mentio ibi in tex.qꝛ mul
tofoꝛtius ipsi sunt vocandi vt tenuit glo.in.d.auc.sed cũ testatoꝛ.
in ver.creditoꝛibus.⁊ in.l.sancimus.in ver.fideicõmissarij.durũ
ergo videtur recedere a tex. in.d.§.si vero. Et qꝛ si alij fuissent ci-
tati forte venissent ⁊ ꝓbauissent malignitatem fieri ⁊ ideo inter-
est etiã vocatoꝛũ alios fuisse vocatos. ¶Jtem diligenter ponde
ra inquãtũ Ang.dicit qd' si ꝯsummato inuẽtario ad notitiã here
dis peruenit plus foꝛe in hereditate ꝙ sit positũ in inuẽtario qd'
manu eiusdẽ notarij vel alterius corã duobus tñ vel nullo alio
vocato poterit addi qꝛ talis adiectio nõ põt dãnũ afferre sed cõ-
modũ tantũ ⁊ sic nõ requiritur alicuius pꝛesentia nec ob.§.sanci
mus.⁊.§.sinautem dubius.qꝛ loquitur qñ inuentariũ conficitur
non tñ eo cõsummato addit: sed si velit detrahere aliquid quasi
per erroꝛẽ fuisse appositũ non potest nisi vocatis his quoꝝ inter-
est sicut nec tabellio põt suũ erroꝛẽ coꝛrigere nisi parte vocata vt
no.Bart.in.l.si libꝛarius.ff. de reg.iur. ¶Jtem adde inquantũ
Ang.tangit an possint requiri sacerdotes ⁊ pꝛelati vel existentes
in magistratu: ⁊ tenet qd' sic per tex.in.d.§.sancimꝰ ⁊ dicit ꝓcede
re etiã si per iudicẽ laicũ fiat dicta requisitio qꝛ illa requisitio non
sit ad finem vt litigetur nec vt requisiti venire cõpellantur sꝫ tñ
veniant si velint: ⁊ si eoꝛum putauerint interesse: ⁊ sic ad cõmodũ
⁊ non ad incõmodũ ⁊ pꝛo hoc.c.si diligẽti.de fo.competẽ.qd' dili-
genter tene mẽti.nã idẽ vr dicendũ in similibꝰ.Fatetur tñ qd' si de
facili põt haberi copia superioꝛis ipsius pꝛelati qd' iudex laicꝰ co
rã quo debet inuẽtariũ cõfici deberet scribere illi superioꝛi qd' mo
neat illũ p̃latũ qd' si sua putauerit interesse cõpareat coꝛam dicto
iudice ad vidẽdũ cõfectionẽ inuẽtarij.⁊ hec est tutioꝛ via ꝯm ang.
tñ alia ẽt de iure ꝓcedit ꝯm eũ que ẽt dicit qd' sufficiet vnica reqsi
tio etiam si non ponat verbũ pemptoꝛie ex quo iudex non habet
ferre sñiaꝫ sꝫ tñmodo dꝫ actus inuẽtarij explicari.facit qd' notat
Bar.in.l.qui rome.§.coheredes.ff.de ver.obli.⁊ quod etiam ipse
Bar.no.in.l.si finita.§.iul.ff. de dã.infec. Et qd' dixi circa primũ
quesitum vꝫ executoꝛem testamentariũ qui tenet vicem heredis
teneri ad confectionem inuentarij tenuit expꝛesse Spe.in ti.de in
stru.edi.§.nunc vero aliqua.v.sed an tenet inuentariũ conficere.
⁊ hec sufficiãt circa duo pꝛimo pꝛincipalia que ꝓsequitur hic an-
ge.¶Circa pꝛimũ aũt qd' scd'o loco hic pꝛosequit vꝫ quotuplex
sit beneficiũ inuẽtarij pꝛimo diligenter põdera qd' beneficiũ inuẽ
tarij etiã post sñiam in ipsius executione potuit obijci seu allegari
qꝛ sñiam nõ ipugnat sꝫ potiꝰ illã moderat qd' tenuit Spe.in.d.§.
si.v.sed nũquid heres.¶Jtem scd'o adde inquantũ Ang.tangit
an creditoꝛes vel legatarij possint petere ab herede conficiente in-
uentariũ vt illa vẽdat etiã se nõ obligãdo de euictione.⁊ dicit qd'
nõ ꝯpellet heres ne possit postea vexari de facto nec coget etiã illa
in solutũ dare si nõ vult sꝫ poterit bona relinquere lucranda iter
ipos creditoꝛes p.l.fi.§.⁊ si p̃fatã.⁊.§.licentiã.⁊.§.se.C.de iur. de-
lib.⁊.ff.de le.ij.l.impatoꝛ.Et qꝛ heres ꝓpter hereditatẽ est obliga
tus.⁊ sic vr qd' sufficiat qd' ip̃e illã relinquat sicut in dño q noxalr
est obligatꝰ.Nã sufficit qd' relinquat seruũ ꝓ noxa.insti.de noxa.
in p̃n.Si aũt eẽt pecunia de hrditate hñ tenet satisfacere qꝛ illud
sibi nõ esset graue.Nã Cy.post Jac. de are.in.d.§. ⁊ si p̃fatam.te
nuit ꝯrĩũ ⁊ idẽ ibi Bar.Nã dicũt qd' ad instantiã creditoꝝ qbus
debita est pecunia.⁊ silr legatarioꝝ cogetur vẽdere nõ obligando

se pꝛopꝛio nomine sed vẽdendo tanꝙ heres: cum beneficio inuen
tarij ⁊ istud videtur rõnabile qꝛ dictus.§.⁊ si pꝛefatã.cum se.vult
ꝓuidere vt heres sit in dãno vltra vires hereditarias vt patet.ex
tex.⁊ glos.⁊ ideo cum non possit ibi esse in dãno vltra vires here-
ditarias remanemus in regula vt aliud pꝛo alio creditoꝛe inui-
to non soluatur in.l.j.ff.si cer.pet.⁊ tex.ibi expꝛesse dicit qd' debet
satisdare vel vẽdendo vel in solutũ dando.Et sic videtur qd' non
tñ dixit Ang.qd' põt bona relinquere laceranda.Nec ob. si vult
agere noxali: qꝛ illa a pꝛincipio oꝛitur cum illa natura qd' debeat
satisfacere creditoꝛibus lꝫ non dꝫ pati dãnum vltra vires heredi
10 tarias: ⁊ ideo aliud est dicendũ in casu pꝛedicto.¶†Tertio dili
genter pondera inquantũ Ang.tangit an pẽdente dilatione in-
uẽtarij cõficiendi possit heres cõueniri.⁊ dicit regulariter ꝙ non
per.l.fi.§.donec.C.de iure deli.Sed fallit si ꝯueniret simplex pos
sessoꝛ actione reali.¶Jtẽ scd'o fallit si conueniat pꝛo legatis pijs
nõ requirentibꝰ dilationẽ puta alimentoꝝ pauperũ qui interim
possent perire vel per restitutionẽ vsurarũ cũ anima testatoꝛis in
alia vita cruciaret.qd' etiã tenuit Cy.in.d.§.donec.Et pꝛidie vi-
di in pꝛactica hoc dictũ allegari. ¶Tertio fallit ꝯm ang.si inge-
taret sponte alios.l.ij.§.sed si agant.ff.de iudi.quas fallẽtias ple-
nius ꝓsequere vt hic per eũ ⁊ eas tene mẽti pꝛo limitatione dicti
§.donec.¶Quid aũt si in termino citationis legatarioꝛũ credi-
toꝛ heres fecit scribere quasdã res ⁊ in ea scriptura fuerũt appo-
sita hec verba incohatũ fuit hoc inuentariũ per dictum heredem
nec apposita sunt verba perfectũ ⁊ consummatũ.an poterit incõ-
tinenti vexari lꝫ supsit de termino inuentarij.dicit Ang.fuisse de
facto iudicatũ ꝙ sic quasi esset finita causa dilationis.ar.l.a filia.
ff.ti.j.Sed ipse idẽ Ang.tꝫ cõtrariũ.⁊ bene qꝛ ex verbis dicte scri
pture apparet ꝙ heres nõ habuit dictũ inuentariũ pꝛo ꝑfecto et
absoluto ergo non dꝫ dici esse perfectũ argu.l.contractꝰ.C.de fide
11 instr.¶†Jtẽ adde circa scd'm scꝫ qualiter perdat beneficiũ inuẽ-
tarij nã diligẽter tene mẽti ꝙ per nõ cõfectionẽ inuẽtarij non per
ditur beneficiũ.l.cum here.ff.de acqui.here.⁊ adde etiam qd' dixi
de herede subtrahẽte rẽ hereditariã an perdat beneficiũ inuenta
12 rij in.l.paulus.§.f.ff.ti.j.¶†Jtẽ adde inquãtũ Ange.tãgit an ꝑ
non confectionẽ inuẽtarij perdatur trebellianica ⁊ finaliter post
Jac.bel.tenet ꝙ non qꝛ sicut heres respectu coheredis non tenet
facere inuẽtariũ sic nec respectu fideicõmissarij vniuersalis q ha-
betur loco heredis.l.si filius.ff.qd' cum eo.Et hoc etiã tenuit Jo.
an.in addi.spe.in pꝛealle.§.d.sed Salyc.tenuit ꝯrium in auc.sed
cum testatoꝛ.qꝛ in eo videtur etiã eadẽ ratio pꝛesumpte maligni-
tatis ⁊ subtractionis de quo in.§.sancimus.in auc.de here.⁊ fal.
Sed potes defensare pꝛecedentẽ opi.que vr cõis ex eo qꝛ nõ repe
ritur iure bene cautũ trebellianicã perdi per non cõfectionẽ inuẽ
tarij ⁊ ideo remanere debemus in iure antiquo per.l. pꝛecipimꝰ
cum si.C.de app.nec ob.dictus.§.sancimus.qꝛ videtur loqui in
falcidia nõ in trebellianica.Nã ibi dicit quod vult ꝓuidere ex eo
qꝛ heredes per subtractionẽ rerũ hereditariarũ tentabãt induce
re falcidiã que alias non habebat locũ.q̃ rõ adaptat solũ ad fal-
cidiam.Nã in trebellianica est certũ quod solũ ab ipso initio de-
trahenda venit ⁊ sic põt dici ꝙ de ipsa tractet ad hunc effectũ vt
ipsam inducat.⁊ pꝛo hoc etiã qꝛ tex.in.d.§.si vero nõ fecerit.dicit
qd' heres qui non cõfecerit inuentariũ punit qꝛ cõplet legata ⁊ fi-
deicõmissa de suo.q̃ verba ꝓpꝛie non cadũt in fideicõmissario vni
uersali: qꝛ illud semp solui põt de hereditate.¶Jtẽ pꝛo pꝛedicis
faciat: qꝛ non videtur esse tanta p̃sumptio contra heredẽ qui põt
detrahere trebellianicã: cũ ille sciat se habere omnino ius detra-
hendi: secus est qñ tractat de falcidia qꝛ a pꝛincipio non semp sit
heres an potest detrahere falcidiã vt pꝫ in toto hoc ti.Jdeo ma
gis degenerat p̃sumptio contra ipsum ⁊ pꝛo tãto potiꝰ fuit ad ꝓ-
uidendũ in ipsa falcidia.Et hanc partẽ tenebat etiaꝫ dñs meus
dñs Fran.de rãpo.in dicta auc.sed cum testatoꝛ.tene quã vis. Sꝫ
quantũ est in me non recederẽ ab ista quia cõmunis est.Bar.aũt
in dicta auc.sed cũ testatoꝛ. videtur adherere opi.cõtrarie de quo
dixi in.l.j.§.ad municipiũ.ff.ti.j.nec ob.ratio Bal.quã ipse alle-
gat.Nam dicit quod tex.in.d.§.sancimꝰ.vult legatarios ⁊ fideicõ
missarios requiri.qd' videtur etiam intelligendũ de fideicõmissa
rio vniuersali cũ eius magis intersit ꝙ alterius legatarij ⁊ sic per
hoc videtur loqui de trebellianica qꝛ responderi põt ꝙ nõ sequi-
tur argumẽtũ.Nã fateoꝛ ꝙ de foꝛma inuẽtarij est qd' citetur fidei-
cõmissarius vniuersalis sicut creditoꝛ a quo nõ detrahit falcidia.
⁊ sicut fideicõmissarius ad pias causas nõ ꝓpterea ibi sequitur
ꝙ pena ibi posita extendat se ad trebellianicã.⁊ potissime qꝛ ver-
ba non vident ad illam adaptari vt pꝫ ex his que.ff.dixi.⁊ de ma
13 teria etiam per Bar.in.l.marcellus.§.quod autẽ.ff.tit.j.¶†Jteꝫ
adde inquantũ Angel.tangit an per non perfectionẽ inuentarij
perdatur debita iure nature ⁊ tenet quod non per glo.in.d.§.san
cimus.⁊ per.§.si quis autem.eadem auc.⁊ est etiam glo.in.l.fi.C.
de iure delib.⁊ in pꝛealle.auc.sed cũ testatoꝛ.quod limitat ꝓcede-
re quando vult illam detrahere cõtra fideicõmissariũ vniuersalẽ
quasi voluerit ꝙ tũc succedat in locũ trebellianice de qua ꝓxime
est dictũ ꝙ non perditur.Jdem si cõtra legatarios particulares
cum legata

cum legata cõsistant in corporibus hereditariis secus si consistãt in pecunia relicta in genere quia tũc pñatur legitima ex eo quia propter non cõfectionem inuẽtarij tenetur legata ꝛ fideicõmissa cõplere de suo etiã vltra vires hereditarias. ergo multo fortius de legitima. nec placet sibi opi. tenentiũ indistincte qꝺ nõ perdat legitimã qꝛ illa nullum grauamen recepit: ꝛ quatenus fit est nul lũ tale relictũ. l. qm̃ in prioribus. C. de inoffi. test. qꝛ ſm eũ poten tior est defalcatio que fit ipso iure ꝑpter es alienum ꝙ illa que fit ꝑpter legitimam. l. in imponenda ꝛ. l. lꝫ. C. ad. l. fal. ꝛ tñ nõ confe cto inuentario heres cui aliquid debebatur in pecunia nõ dedu cit imo vltra illud dꝫ satisfacere de proprio etiã vltra vires here ditarias legatarijs ꝛ creditoribus. d. §. si vero nõ fecerit. Et ideo cõcludit Ang. qꝺ solũ defalcabit corpora hereditaria vt legitimã capiat: ꝛ sic opi. glo. ꝓcederet solum qñ legata ꝯsisterent in corpo ribus hereditarijs. Tu adde qꝺ si corpora essent perempta culpa heredis ita quod deueniretur ad estimationẽ vel esset legata res aliena que debet reddi. vt. l. non dubiũ. §. fi. ſ. de leg. iij. videt̃ ces sare ratio Ang. Idẽ etiã si extet res hereditaria legata. nã videt̃ qꝺ etiã tunc nõ ꝓcedat opi. Ang. qꝛ stat presumptio etiã in dicto casu quod habuerit quartã quasi subtraxerit pecuniã heredita riã vel alias res valentes legitimam. Et sic videtur qꝺ etiã quo ad legitimã stet ratio in dicto. §. sancimus. Et ideo forte de rigo re iuris indifferenter verior est opi. quod perdatur legitima per nõ cõfectionem inuentarij ex quo ratio dicti. §. sancimus. potest adaptari. ꝛ ex quo appellatione falcidie potest contineri legiti ma iuxta no. in auł. vnde ꝛ si parens. C. de inoffi. test. pro quo fa cit qꝺ plene dixi in. l. si vero. §. de viro. ſ. solu. ma. in materia extẽ sionis tamen in practica nõ esset tutum recedere ab opi. glo. cum illam sequãtur docto. Et quomodo etiam aliqualiter põt euadi rõ Ang. tangunt doc. in. l. fi. §. fi. C. de iure deli. Illa tamen respõ sio doc. de facili posset tolli attenta presumptione iuris de qua in
14 d. §. sancimus. vt patere põt cuilibet recte intuenti. ¶ † Item ad de inquantũ Ang. tangit quãdo incipiat currere tempus ad cõ fectionẽ inuentarij. Et cõcludit qꝺ post aditam hereditatem licet aliqui contra. ꝛ dicit etiã qꝺ non sufficit inuentariũ esse confectũ infra tẽpus positũ in. l. fi. C. de iure deli. nisi etiã fuerit incohoatuꝫ infra. xxx. dies de quibus ibi. Quod vltimũ Joan. and. tenuit in addi. spe. in. d. §. licet Bart. ꝛ alij cõtra quasi sit leuis solẽnitas et nõ vitiet: ꝛ similiter nec omissio signi crucis sed in vtroqꝫ tenet cõ trariũ post Joã. and. ꝛ videt̃ tex. in. d. l. fi. §. ꝛ si prefatam in ꝟ. soli dauerint. ꝛ hoc sequebatur dominus meus dñs Francis. de rã po. ¶ Itẽ adde qꝺ si heres aliquid posuit in inuẽtario per erro rem aliqua nõ ponẽda qꝺ ei subueniendũ est saltẽ ex clausula ge nerali. l. j. in fi. qui. ex cau. ma. Et arguit̃ in cõtrariũ per. l. fi. C. ar bi. tu. per quã finaliter dicit qꝺ si heres posuit propria imputet̃ sibi secus si aliena ꝙ hereditaria putauerit. Et subdit qꝺ propter opi. vitãdas inoleuit cõsuetudo qꝺ fit ꝓtestatio in principio in uentarij per tutorẽ vel etiã heredẽ qꝺ si qua posuerit nõ ponẽda vel omiserit apposita pro non appositis habeant̃ ꝛ non apposi ta pro appositis. que protestatio releuaret ſm Ang. nisi ꝓbet̃ do lus. l. si debitor. §. j. qui. mo. pi. vel hypo. sol. ¶ Nã adde pmo qꝺ hec ꝓtestatio nõ videt̃ releuare tutorẽ qui nõ põt tollere disposi tionẽ. l. fi. C. arbi. tu. facit qꝺ no. i. l. alimẽta. C. de neg. ge. ¶ Octa uo adde qꝺ in. d. l. fi. videt̃ esse speciale fauore pupilli ꝛ ideo in cõ trarium videt̃ esse ius cõe per. l. ius singulare. ſ. de legi. Et ideo vr̃ qꝺ etiã si ꝓpria heres ponat p errorẽ in inuẽtario qꝺ sibi non noceat docto de errore. ¶ Ultimo dicit Ang. heredes debere eẽ cautos qui volũt gaudere bñficio inuẽtarij vt quãdo adeunt vel se immiscẽt semp ꝓtestent̃ se velle ꝯficere inuẽtariũ ꝛ eius benefi cio gaudere alias tanqꝫ certi de viribus hereditarijs vident̃ he reditatẽ agnouisse nec postea cõfectio inuẽtarij sibi ꝓdesse videt̃ d. l. fi. §. cũ igit̃. in ver. nullo indiget inuentario. Quod exponit Ric. malũ. sꝫ qꝺ sibi prosit. C. de iure delib. Et ideo dicit qꝺ con tra allegantem beneficium inuentarij poterit replicari qꝛ debet illo iuuare: qꝛ ante ipsum inchoatũ agnouit hereditatẽ nulla ꝓ testatione premissa de inuẽtario cõficiẽdo ꝛ sic spe certissima vr̃ hereditati se immiscuisse ꝛ p ꝯñs nõ debet gaudere bñficio inuẽ tarij p dictũ. §. cũ igitur. qꝺ dicit Ange. ꝓcedere si vna die fecisset actum per quem inducitur adiectio de quo plene in. l. gerit. ſ. de acq. here. ꝛ in sequẽti die velit inchoare qꝛ nõ poterit qꝺ dicit mẽ ti tenẽdũ ꝛ ex hoc multa posse lucrari. ¶ Tu adde qꝺ forte opi. cõtraria est verior p. d. l. fi. §. j. vbi dicit qꝺ si est certus illã esse he reditatẽ lucrosaꝫ illã põt adire sine inuẽtario. Si est certꝰ illã dã nosam põt repudiare illam nec eget inuẽtario. Si autẽ est dubiꝰ tunc litera dicit qꝺ adeat omnimodo tñ incohoet inuentariũ in fra. xxx. dies. Et sic ponderãda est illa litera ꝙ simpliciter dat po testatẽ adeundi in casu dubij. nec reqrit aliquẽ ꝓtestationẽ sꝫ so lum arctat adeũtẽ ad inchoandũ inuẽtariũ infra. xxx. dies. ergo illud sufficiet vt possit gaudere beneficio inuẽtarij. ex quo ꝟba le gis sic se habẽt a qbꝰ nõ est recedendũ. l. nõ aliter. ſ. de leg. iij. ꝛ. l. j. §. si is q nanẽ. ſ. de exerci. Et p hac parte facit qꝛ vr̃ in dubio illi renũciare ar. l. iij. ſ. de testa. mili. ꝛ. l. sicut. §. non videt̃. ſ. qui. mo.

pi. vel hypo. so. ꝛ. ſ. de ꝓba. l. cũ de indebito. Et ꝑ hoc etiã qꝛ ex nõ confectione inuentarij quis cadit in penam que non dꝫ alicui infligi nisi in casu expressato a iure ꝛ in dubio debemus potius illã excludere extra de re. iur. c. in penis lib. vj. ꝛ ideo opi. sua non videtur bona. ¶ Et hec sufficiant de hac materia inuentarij. reli qua dic vt hic per Ang. in locis. ſ. allegatis per eum.

Interdũ non legis. Si diminutio legatorũ ex alia iuris censura ti metur ꝙ propter legẽ falcidiã illius. l. in cautione mẽtio est habẽ da. h. d. ¶ In glo. ſup ꝟbo legis in fi. No. bene glo. quã reputo sin gularem ꝛ nõ est alibi que iuncta cum tex. vr̃ ꝓbare quod filius institutus heres sub cõditione nõ põt nisi vnã quartã detrahere ꝛ sic solum legitimam suã. Sed contrariũ tenuit gl. in. l. quãꝙ. C. ad. l. fal. ꝛ. l. pap. §. meminisse. ſ. de inoffi. testa. Et sic etiam cõiter obseruat̃ qꝛ detrahit quartã trebellianicã ꝛ legitimã vt est etiam expressum in. c. Raynucius ꝛ. c. Raynaldus. extra de testa. Et hec vera opi. de qua dixi. l. in rõne. §. qꝺ vulgo. ſup fi. prime gl. ſ. ti. j. lꝫ pro hac gl. faciat. l. iubemus. C. ad treb. ꝛ etiã iste tex. Sed ad hũc tex. potes respondere primo dũ litera dicit nõ legis falcidie sup pleatur. s. tantum: ꝛ tũc non facit contra vel sc̃d̃o qꝺ hic loquitur in patrono cui non adeo debetur hereditas liberti sicut heredi tas parentis filio. l. si cui legato. §. fi. ſ. de fal.

Si res ꝙ legata. Si res legata perit sine dolo et culpa legatarij liberatur legata rius a cautione pstita ipso iure sed si eius dolo vel culpa contra exceptionẽ interitus replicabit̃ de dolo vel culpa. h. d. cũ se. ꝛ pñ se. ¶ No. qꝺ lꝫ qs sit debitor quãtitatis respectu certe speciei non simpliciter interitu speciei liberatur vt hic ꝓbatur in. l. ij. iuncta glo. ꝛ in. l. titie textores. §. fi. ſ. de leg. j. ꝛ. l. in naue saufeli. ſ. loca.

Si plures dies. Cũ certũ est legatũ debere defal cari non est prestanda cautio sed
15 fienda est cõputatio. h. d. ¶ † No. qꝺ minus cẽsetur esse in legato in diem ꝙ in legato puro. Jõ minorẽ defalcationẽ patitur. facit qꝺ habetur in. l. si is q. xl. §. fi. ſ. ti. j. ¶ In gl. super ꝟbo estimatio ibi deficiente. si heres deficiẽte glo. est corrupta ꝛ debet dicere exi stente demũ conditione. ¶ In glo. super verbo certũ in fi. Uel dic quod litera stat proprie qꝛ certum erat locum habere falcidiã sed incertum erat pro qua parte qꝛ nondum erat certificatum quan tum censeatur esse in legato in diem.

Quoties futurũ. Si de presenti põt certificari locum esse falcidie non habet locum cautio sed tunc demum quando hoc certum esse nõ potest h. d. ¶ Et primo loquitur quando legatum est factum in diẽ cer tum. quo casu statim fit cõputatio ꝛ non interponatur cautio. se cundo quando legatur sub conditione tantum ꝛ tunc interponi tur cautio. ꝛ expectatur euentus conditionis. tertio quãdo relin quitur sub conditione in diem quo casu statim interponitur cau tio ꝓpter conditionẽ ꝛ si existat conditio ante euentum diei com mittetur stipulatio ꝛ fiet computatio habita ratione interusurij medij temporis. sc̃d̃a ibi nã si cõditio. tertia ibi si aũt. ¶ In text. ibi existat sub. ꝛ pstabitur interim cautio. ¶ In tex. ibi supest: sꝫ post conditionis euentũ qꝛ in eodẽ legato adiecta fuit ꝯditio et dies ꝛ possibile est conditionẽ euenire anteꝙ eueniat dies. vñ tũc etiam expectat̃ euẽtus diei. l. publius. §. j. ſ. de cõdi. ꝛ demon. ꝛ. l. in illa. j. de ver. obli. ¶ In glo. super ꝟbo dies ibi. ſ. §. proxi. Uel dic ꝛ melius vt dixi in diuisiõe ꝛ etiam super litera: qꝛ hic in ver. sin autem. loquitur quando legatum erat simul sub ꝯditione ꝛ in diem ꝛ ideo tunc interim prestatur cautio que cõmittetur si eue niat conditio etiam ante euẽtum diei tamen habebitur interim ratio interusurij medij temporis vt hic litera voluit.

Quãuis autem. Regulariter quilibet legatariꝰ tenet̃ cauere de restituẽdo si plus percepit ꝙ licet p falcidiã. Fallit in legatario alimẽtorũ ꝛ in fisco
16 h. d. vsqꝫ ad. §. si legatarius. ¶ † Not. casum specialem in quo re mittitur cautio sꝫ qñ legata sunt minuta alimenta. Et sic videt̃ qꝺ non sit speciale indistincte quando legatum est minutũ licet aliqui hoc dicere voluerũt. Et alique rationes glo. in verbo qui bus. etiã hoc sentiunt sed requiritur qꝺ sit legatũ minutorũ ali mentorũ ꝛ per hoc etiã videt̃ qꝺ nõ sit speciale simpliciter in le gatario alimẽtoꝝ licet quidã hoc dicere voluerunt. ꝛ sentit gloss. in verbo quibus in vna ratiõe quã ponit. ꝛ etiã Dy. hic dũ expo nit tex. ibi ꝑpterea fauore alimẽtoꝝ sed requiritur qꝺ sint minu ta alimenta legata. Que autẽ dicant̃ minuta. tãget̃ cũ glo. in ver bo minuta. ¶ In glo. ſup verbo minuta. ibi vsqꝫ ad decẽ aureos intellige exclusiue. Et pro ista est hic casus prout habet̃ in litera negatiua nõ eandẽ causam ꝛc. Si intelligamꝰ qꝺ legatũ decẽ au reoꝝ erat factũ cã alimẽtoꝝ. Si aũt intelligeremꝰ qꝺ tale legatũ non fuisset factũ causa alimẽtoꝝ tũc nõ declararet̃ hic ꝙ dicerent̃ minuta alimẽta. vñ tũc arbitrio iudicis relinqueret̃ arg. l. j. in fi. ſ. de iure deli. ꝛ. l. in vẽditiõe. §. j. ſ. de bo. auto. iud. possi. ꝛ. ſ. cõia pd. l. chirographum. Quantũ autẽ ad materiã aut̃. nisi hic alle. dicit Jac. de are. que dicantur cause breuiores standum est cõsue

tudini si de illa appareat alias relinquatur arbitrio iudicis per iura prealleg. Si aut̄ haberes in litera literā affirmatiuā eandē causam ꝛc. tunc oportet intelligi qd̄ legatū .x. aureoꝝ esset factum gratia alimentorum quod in dubio presumeretur si esset factum pauperi. l. cum hi. §. si in annos. ff. de transac. Secus iudici vt hic patet. Et tunc id esset casus qd̄ legatū .x. aureorū cēsetur minutū. Et ideo ꝑpter varietatē literarum arbitrio iudicis relinquitur ar. d. l. j. in fi. ff. de iure deli. ¶ In glo. super verbo quibus ibi vel potes dici. Hec secunda melior q2 magis de mente litere nā precedens videt̄ literam violare. ¶ In eadē glo. ibi vel q2 nō est verisimile. No. q2 glo. hic ꝛ in pcedenti vr̄ innuere qd̄ sit speciale vt nō satisdet̄ pro minutis legatis etiā extra causam alimentoꝝ quod non videt̄ de mente litere que dicit illis remitti quibus alimenta minuta sunt relicta. Et ita etiā cōiter tenetur. ¶ In eadem glo. ibi vel si ponas. Nota bene q2 glo. in sequēti sentit absolute fore speciale fauore alimentoꝝ vt nō satisdetur. Sed vt dixi hoc nō videtur de mēte litere sed demū quādo sunt minuta alimēta. ¶ In ea. glo. ibi si sciēs soluat hoc pōt ꝓcedere quādo certū est falcidiā imminere. si autem esset dubium ꝑpter legata conditionalia nō videretur tunc heres facere sibi preiudiciū soluendo ex quo tunc non poterat detrahere nec poterat etiā cautionē petere per hūc tex. ¶ In ea. glo. ibi etiam sub pena concor. glo. in. d. §. si dubitet̄. in. l. iij. §. fi. ff. de alie. iudi. Sed contrariū videtur velle glo. in. l. fi. infra de pto. stip. ꝛ in. l. ij. §. fi. ff. qui satis. co. Sed potes dicere qd̄ hec gl. cū si. procedit qn̄ quis priuilegiatur cōtra regulam autendatam vt satisdatio prestetur. secus vbi de iure cōmuni quis non teneretur satisdare: ꝛ sic loquātur glo. contrarie. vel dic quod ibi prestabatur satisdatio ideo non est necessario penam adijci. ꝛ sic loquūtur ille glo. que ratio hic cessat de quo plene per Bar. in. d. l. fi. ¶ In ea. glo. in fi. dic regulariter curat̄ de minimis vt in contrario. Fallit fauore alimentorum vt hic.

Si legatarius. Si hereditas euincatur culpa heredis nō cōmittitur cautio. hoc dicit. ¶ Nota vnam speciem cautionis que prestatur quando fit cōtrouersia hereditas de qua ꝓprie loqtur ter. Alia autem est species cautionis que colligitur ex. l. j. in prin. ff. eo.

Itē si ipse qui prestitit. Relicta in pmo testamento nō videntur in scd̄o repetita licet idem sit ascriptus in scd̄o qui ꝛ in primo h. d. Vel sic cautio euicta hereditate legata heredi ꝯmittitur etiā si heres q stipulatus est sibi ipsi hereditatē euicerit iusta cā subsistente. h. d. ¶ In gloss. super verbo euicerit ibi ꝛ ceperit teneri ex scd̄o ꝛ cautus f̄m Ange. debet esse aduocatus de articulādo hāc destinationem animi que nō destinanit habere ex secundo alias succumberet f̄m eū. ¶ In ea. glo. ibi si vendideris illa facit cōtra quatenus dicit nō cōmittit stipulationē de culpa si emptor succedat domino: sed dic quod illa est odiosa q2 de duplo: sed hec fauorabilis q2 de simplo. ¶ In ea. gl. in fi. No. bene f̄m ang. qd̄ regula posita in. l. sub specie hic alle. vcꝫ qd̄ s̄nia nō rescindit̄ ꝑtextu instrumenti nouiter reperti habet locum etiam si de nouo sit repertum instrumentum testamenti quod est notandū dicit t̄n qd̄ si ille qui obtinuit fuit in dolo vt q2 sciebat illud testamentū hoc casu etiaꝫ si sententia esset lata partibus scientibus t̄n deberet executio retractari ꝛ repeti solutum per condictionē sine causa tanq̄ solutū ex causa ista propter dolum ipsius actoris. allegat dictum Inno. in. c. grauis. extra de deposito. ꝛ in. c. q2 plerīqꝫ. de immu. eccle. et quod no. Cy. in. l. j. C. de ꝯdi. ide. ꝛ facit qd̄ habet̄ in. l. si legatari⁹ ꝛ. l. cum a te. ff. de dolo. Et de materia etiā aliqd per Bar. in. l. ꝛ si fine. in prin. ff. rem ra. ha. ꝛ dixi in. l. diuus. ff. de re iudi.

Si legatū fuerit. Cautio si sit omissa per erroreꝫ tēpore solutionis legati agitur condictione incerti vt interponatur. h. d.

Summarium.

1 ¶ Timor vanus non est attendendus.
2 Cautio frustratoria non est interponenda.
3 Circuitus euitari debet.

Hec autem. Cautio de restituēdo legata euicta hereditate nō interponitur
1 nisi iusta causa subsistente. h. d. ¶ † No. qd̄ non debet fieri consideratio vani timoris nec curande sunt mine que verisimiliter sunt elusorie. facit. ff. quod me. causa. l. metum. l. metum. C. eo. ti. Et si de hoc sit dubium recurritur ad arbitrium iudicis vt hic probatur. Et sic facit iste ter. quod non semper potest peti cautio de non offendendo ab illo qui minatus est alium offendere sed demum quando verisimiliter potest iuste timeri. de quo in. l. illicitas. §. ne potentiores. ꝛ per Guil. de. cu. ff. de offi. pre. ꝛ per Barto. in. l. qui bona. §. si quis iusta. ff. de dam. infec. vbi notabiliter loquitur an si quis primo percussit alium propter qd̄ timet ab illo offendi an tunc possit petere cautionem. Et decidit quod sic si verisimiliter potest suspicari de offensa. quod singulariter tene menti. Et ex qualitate persone potest presumi an mine verisimiliter sint habiture effectū. facit. l. j. C. si qs ipera. maledi.

Si duo ex testamento. Si duo ex testamento se heredes esse cōtendant quilibet potest a legatarijs ꝛ creditoribus cōueniri. nec imputatur soluenti si sibi caueri non fecit euicta hereditate legata reddi: quia committi non potest secus si questio sit inter legitimum ꝛ scriptum: quia tunc legata non sunt in omnem euentum prestanda. h. d. vsqꝫ ad fi. ¶ In tex. ibi culpe nomine. Et hoc quādo est questio inter scriptum ꝛ legitimum si ambo pretendant se scriptos procedit qd̄ sequitur. ¶ In tex. ibi soluatur. Et certe dicendum est qd̄ non est cauendum per rationem superius allegatam. ꝛ hoc quando possessor soluit. Si autem petitor soluit suam
2 pecuniam locum habet quod sequitur. ¶ † Not. quod cautio frustratoria non debet interponi de quo in. l. non agendū. §. fi. ff. de procu. ꝛ. l. hec stipu. §. diuus. vt le. no. ca. ¶ In glo. sup v̄bo si duo ibi se esse asserūt. ꝛ ille finaliter erit heres de quo probabit̄ p testatorē sensisse. l. si quis seruū. §. si inter duos. ff. de leg. ij. ꝛ. l. si fuerit. ff. de re. du. ¶ In ea. glo. ibi certū erat de vno: ꝛ sic certū erat testamētū habiturū effectū ideo nō videt̄ qd̄ hoc casu pōt cōuent⁹ exceptione se tueri. sed in casu dicte. l. qui cū herede. nō erat certū in omnē euentū testamentū habiturū effectū ideo poterat tūc se exceptione tueri vel soluere legatū recepta cautione euicta hereditate illud reddi. ꝛ sic erat in electione heredis cōuenti quod predictoꝝ eligeret. l. si testamētū. cū ibi no. ff. de pet. here. hodie vero cogit̄ soluere legatū prestita cautiōe vt hic voluit glos. in fi. ¶ In glo. fi. ibi quandocūqꝫ soluet. i. siue sit mota cōtrouersia siue non q2 hoc casu ista distinctio non fit. sed in casu de quo sequit̄ in glo. quādo legitim⁹ facit questionem scripto. Et not. bene glos. quia optime declarat text.

Hec cautio vtiqꝫ. Legatarius grauatus de restituēdo legato cautionē de qua in prin. huius tituli prestat heredi ꝛ fideicommissarius legatario ipso tamen legatario postulante euitatur circuitus ꝛ nō sibi sed heredi sed per fideicommissarium cautio predicta prestetur. ꝛ interdum etiam ipsi legatario prestabitur si intersit eius illam prestari. h. d. ¶ In tex. ibi deberetur. Nam videtur qd̄ non sufficiat per rationem allegatam in glos. tamen contrarium deciditur q2 quantum ad hoc habetur perinde ac si nullum fideicommissum esset relictum ꝛ hoc est quod sequitur. ¶ In tex. ibi esse. i. haberi perinde ac si nulluꝫ esset fideicommissum. ¶ In tex. ibi preterea.
3 id est vltra cautionem prestitam heredi. ¶ † Nota quod circuit⁹ interdum euitatur de quo in. l. dominus testamēto. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ in clemen. auditor. de rescriptis.

Summarium.

1 ¶ Legatarius pauper de restituendo cautionem prestare non tenetur.
2 Malicie non est indulgengum.
3 Paupertas quandoqꝫ prodest.

Cum non facile. Propter paupertatē remittitur legatario hec cautio qui non potest illam prestare. h. d. Vel sic
1 † legatarius pauper non cogitur prestare cautionem de restituendo id quod vltra constiterit eum recepisse quam sibi liceat per falcidiam si in euersione legati cautio predicta postuletur. h. d. scd̄m Ange. ¶ In tex. ibi ex testamento relicte. i. legati si bi relicti submoueatur. ¶ In ter. ibi auertaris. i. excludaris. ꝛ sic debet esse scriptum sine d. ¶ No. qd̄ dictum est in summario ꝛ ra-
2 tio scd̄m Ang. est † q2 non est indulgendum malitie. l. in fundo. ff. de rei ven. Et q2 heredi pōt aliter ꝓuideri quā per cautionē si de presenti ineat̄ ratio falcidie ꝛ videat̄ vtrū ineatur nec ne. l. j. §. cū dicitur. ff. eo. vbi autē non posset hoc constare propter legata conditionalia tunc dicit relinquendū arbitrio iudicātis. An satisdatio debeat remitti vt sic videat qua mēte dicta cautio postuletur. Et hoc est vtile f̄m Ang. pro fructuario petente vsumfructū qui non pōt prestare cautionem de vtendo arbitrio boni viri de quo per Cy. in. l. vsufructu. C. de vsufruc. ¶ Item est vtile f̄m Ang. in ciuitatibus in quibus vigent statuta quod null⁹ forensis audiatur agendo contra ciuem nisi satisdet de stando iuri in causa reconuentionis ꝛ de reficiendis litibus ꝛ expensis si succubuerit in causa quia non est permittendū reo conuēto hanc exceptionē in fraudem obijcere agenti qui propter paupertatē satisdare nō potest: q2 tunc debet audiri qn̄ iuste hoc postulat vt q2 actor est suspectus. l. sciendum. ff. qui satis. co. ꝛ. l. de creationibus. §. finautē. C. de epi. aud. ꝛ autē. ꝛ generaliter. C. de epi. ꝛ cle. Et hoc dicit notādum quia sepe de facto contingit. Et subdit Ang. q in cautione que non postulatur ab actore sed a reo cōuento q non est dubiuꝫ q propter paupertatē sibi remittit̄ ꝛ statur sue iuratorie cautiōi allegat. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis. co. sed melius facit. l. de die. §. fi. eo. ti. Sed aduerte primo quo ad terminos huius. l. quia f̄m vnū intellectū quē tangit hic glo. ꝑut verbū ideo stat ꝯsecutiue ꝛ non causatiue

non causatiue videtur quod debeat remitti cautio etiam si non petatur in fraudem excludendi agentem si agens non põt illam prestare. Et hoc videtur tenere Dy. ꝛ Cy. in. l. ij. C. de vsur. ꝛ fruc. le. ꝛ. l. si quis ad declinandã. C. de epis. ꝛ cleri. Et hoc credo verũ quando verisimiliter constat ipsum nõ posse prestare. forte tamẽ tunc tenebitur cauere etiam sub pena per id qḋ habetur in. l. iij. §. quãuis. ff. eo. Et debuit etiã iurare se non posse satisdare per id qḋ habetur in simili in autenti. generaliter. C. de epis. ꝛ cle. Et tũc dabitur sibi legatum. Quod intellige ꝓcedere nisi iudex videret eum paratum ad consumendum quia tũc non deberet sibi dari sed potius penes idoneam personam collocari vt interim emolumentum quod inde percipiatur detur legatario arg. c. per nostras. extra de do. inter vi. ꝛ vxo. qḋ habetur in. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis. co. ¶ An aũt alias generaliter vbi quis arctatur a iure vel a statuto satisdare excusetur si non possit si prestet iuratoriam cautionẽ videtur quod sic ꝛ per istum tex. ꝛ dicta aut. generaliter. ꝛ in. l. j. §. oĩs. C. de asser. tol. Contrarium hic sentit Ray. qui opponit de. l. omnibus. ff. de iud. ꝛ soluit ꝙ ibi loquitur quãdo petitur satisdatio ab eo qui alteri debebat. hic quando petitꝛ satisdatio ab eo qui petebat legatum sibi debitum ideo huic magis succurritur. Et sic innuit quod in casu. d. l. in omnibus nõ remittatur satisdatio ꝓpter paupertatem. Sed certe potest dici qḋ etiam legatarius hic est debitor in euentu conditionis si apparebit eum recepisse plus ꝙ̃ debeat. l. j. §. hec verba. ꝛ. l. iij. §. fi. ff. eo. ꝛ sic non videtur bona ratio diuersitatis. pro hoc etiam facit quia l. vel statutum non debet obligare ad impossibile de reg. iur. l. impossibilium. ꝛ extra eo. tit. c. nemo potest lib. vj. Et ideo videtur saluo meliori iudicio qḋ si iudici verisimiliter constat non posse satisdari quod sufficere debeat iuratoria cautio per dictum aut. generaliter. ꝛ alia iura superius allegata. ꝛ presertim videtur sufficere in questione statuti volentis actorẽ debere satisdare de reficiendis expensis quia in effectu tale statutum est conforme iuri cõmuni vt patet in. d. aut. generaliter. Ideo videtur quod in dubio debet distingui ꝛ citari secundum ius cõmune ar. eius quod habetur in. l. ij. C. de noxa. ꝛ in aut. offeratur. C. de lit. cõte. ꝛ. ff. de legi. l. non est nouum. ꝛ. l. se. ꝛ facit quod no. Cy. in. d. l. si quis ad declinandam. Et predicta intellige nisi aliud apparet expresse ex
3 verbis statuti. ¶ † Ultimo potes notare ꝙ paupertas quãdoqꝫ videtur prodesse de quo per Cyn. in. d. l. si quis ad declinandam. ¶ In glo. super verbo cautionem ibi statim inquiritur. Et si nõ posset inquiri forte propter legata conditionalia ꝛ persona legatarij esset suspecta qualiter tunc ꝓuideri possit dixi in notabilibus. In ea. glo. ibi. §. penul. Pe. ꝛ Cy. post eum ibi dicit qḋ hic remitteretur etiam si esset diues quia remittitur propter impossibilitatem non simpliciter propter paupertatem quod tene menti. ¶ In ea. glo. ibi argumẽtum contra. dic quod ibi quis volebat sibi decerni administrationem bonorum alterius. Ideo non auditur sine cautione sed hic volebat sibi prestari quod suo nomine sibi debebatur ꝛ ideo facilius admittitur.

Diuus pius. Merus executor nõ tenetur prestare cautionem cessantiũ partes reddi. hoc dicit. secundũ gl. Uel sic. legatarius non tenetur cautionem cessantium partes reddi nisi testator aliter disposuerit. hoc dicit. secũdum intellectum Bart. Et est notabilis. l. ista in materia executorũ de qua aliquid hic ꝑ Bar. ꝛ per Cy. in. l. id qḋ paupibus. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ plenius per Spe. in ti. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. ¶ No. arg. quod executor non tenetur cauere de fideliter exequẽdo nisi aliud dixerit testator. qḋ vꝫ tenere hic Dy. Ang. post eũ. ¶ In gl. j. in fi. Et de diuersis nominibus ipsorum executorũ notat Spe. in. d. §. nunc aliqua. ¶ In glo. super verbo cessantium ibi fuit electus. Et sic eius fides a testatore approbata. Ideo cũ sit merus executor non tenetur etiam cauere vt hic probatur melius ꝙ̃ alibi ꝛ de triplici cautione tangit hic Bar. pro intellectu glo. ꝛ materie de quo dic vt hic plene per eum. ¶ In ea. glo. ibi iurat. ꝛ sic innuit gloss. qḋ stabitur eius sacramento. quod dicunt doc. verum in minutis legatis. secus in alijs de quo per Cy. in. d. l. id quod pauperibus.

Si heres partem. Non summaꝛ quia breuis est. Nota qḋ debet legatum vel fideicõmissum prestari si prestetꝛ cautio euicta hereditate illud reddi licet questio dicatur mota per fiscum quod intellige vt hic per glo.

Si non in cõtrouersia. Si proprietas. vni ꝛ vsufruct⁹ alteri legatur cautio de vtendo ꝛ fruẽdo arbitrio boni viri ꝛ de restituendo rem vsufructu finito debet prestari ei cui est proprietas relicta pure. Sed si sub conditione tunc prestanda est heredi ꝛ heres debet prestare legatario. hoc dicit. ¶ In glo. j. in fi. prima melior vt hic loquatur de cautione quam prestat vsufructuarius de restituendo finito vsufructu ꝛ de vtendo ꝛ fruendo arbitrio boni viri. nam ad secundam non bene posset adaptari quod hic dicitur in litera.

Incipit titulus Ad senatusconsultũ trebellianũ ꝛ pegasianum. Et est principium libri. xxxvj. digestorum. ꝛ. xij. huius.

Summarium.

Explicito. Primo continuat titulum. Secundo ponit tempus cõfectionis huius senatusconsulti. Tertio ponit eius verba ꝛ sic quid continetur in eius senatusconsulto. Quarto ponit effectum prouisionis. Quinto cui principaliter ꝛ cui secũdario prouidet: quia principaliter scriptis heredibus. secundario fideicommissario presertim quo ad duo. Sexto incipit interpretari ponendo quando locum habeat hoc senatusconsultũ quãtum ad quarte deductionem ꝛ heredis cautionem ꝛ actionum translationem. ꝛ hoc sequitur vsqꝫ ad finem secunda ibi factum est. tertia ibi cum autem. quarta ibi sublata. quinta ibi quanquam. sexta ibi hoc autem. ꝛ hoc fit loco summe. Uel potest sic summari facta restitutione fideicommissi vniuersalis transeunt actiones ꝛ iura in fideicommissarium actiue et passiue. ꝛ heredi ꝛ contra heredem paratur exceptio. hoc dicit vsqꝫ ad. §. sublata. ¶ In text. ibi. viij. calendas id est octaua die existẽte augusto. lege cum bissextus. cum ibi nota. infra de verbo rum significatione. Et plene dixi de idibus calendis ꝛ nonis in l. eum qui calendis. infra de verborum obligationibus. ꝛ per glossam super data. vj. libri decretalium. ¶ In textu ibi reliquũ. id est in posterum. ¶ In tex. ibi defunctorum voluntates hic me
1 lius continuaretur ver. idem est supra positus. ¶ † Nota quod ille ad quẽ spectat vtile ius late sumpto vocabulo potest dici fructuarius stricte cum differt a fructuario vt patet ex nota. in. l. j. supra de vsufructu. ꝛ. l. j. §. si ag. vecti. vel emphi. peta. ¶ Item nota quod instantia iudicij interdum transit de vno in alium de quo aliquid hic per ar. ꝛ per eum etiam in lege si eum hominem. ff. de fideius. ¶ Extra glo. adde dictis Barto. inquantum dicit quod fit translatio instantie per lit. contesta. Nam improprie videtur loqui cum instantia incipiat solum a tempore contestationis. l. properandum. §. primo. C. de iudi. Et sic non potest dici proprie quod instantia de vna persona in aliam transferatur et per hoc etiam patet quando quis suscipit iudicium de defendendo aliũ prestita satisdatione secundum. l. minor. §. quoniam. ꝛ. l. titius. ff. de procura. quod tunc demum dicitur proprie transferri quãdo hoc fit lit. iam conte. Et de multis remedijs trebelliani vide glo. in. l. in testamento. C. ad legem fal.

Sublata est hoc senatus. Per hoc senatusconsultum prouisum est heredi ꝛ etiam fideicõmissario. hoc dicit vsqꝫ
2 ad. §. hoc autem. ¶ † Nota quod vbi. l. dicit actionem nõ dari videtur causari exceptio non autem ipso iure impediri potestas agendi. ¶ Extra glossam adde dictis Barto. inquantũ dicit qḋ vbi in ciuili. l. dicit quem non debere audiri solum causatur exceptio ex quo alias erat materia preambula sufficiens ad actionẽ ꝛ obligationem. secus in criminali quia tunc ipso iure excluditur. ꝛ sic dicit fuisse de mente Jacobi de aretio in sua disputatione per. l. j. §. quod autem pretor ait. ff. de ven. inspi. ꝛ idem tenet Ang. per. l. ait pretor. ff. de iureiur. ꝛ idem tenet Bar. in. l. cũ lex. ff. de fideius. ꝛ ibi assignat rationem diuersitatis quia iudicia criminalia non expediuntur per actiones ꝛ obligationes sꝫ per accusationes ꝛ officium iudicis insti. de publi. iudi. in prin. ꝛ facit quod no. ipse Barto. in. l. fi. ff. de prima. delic. ꝛ. l. fi. de iniurijs.

Nam adde quod iura allegata per eum non videntur hoc proba
re q2 in.d.§.qd aũt.hoc nõ probatur sed solum dicitur quod vbi
in facto criminali lex denegat audiẽtiam non solum intelligitur
denegare in pena sed etiã in prosecutione rei ex quo simpliciter
denegat.itẽ.l.ait pretor potius facit contra.q2 licet ibi dicat post
prestitum iuramentũ non dari actionem contra reum tamẽ in-
3 telligit̃ ope exceptionis.l.sed ⁊ si possessori in prin.eo.ti.¶†Itẽ
ratio Bar.non videtur necessario excludere q2 lȝ officium iudi-
cis non presupponat obligationem nec proprie sit actio tñ succe-
dit loco actionis vt.l.fi.C.de offi.iud.⁊.l.quod si minor.§.fi.ff.de
mino.Et sic videtur quod teneat impetratio nisi obiiciatur exce
ptio facit quod no.Bar.in.l.an eadeȝ.§.actiones.ff.de exceptio.
rei iud.⁊.l.si expressim.ad fi.ff.de appella.¶Preterea videt̃ etiã
qd in ciuili quãdo denegatur audientia ipso iure tollatur facul-
tas vt voluit Iaco.de are.in sua disputatione de qua refert Io.
an.in spe.in tit.de sentẽ.§.iux.super ver.Item cum nulla.vbi cõ-
cludit ꝙ si ex forma statuti bãnitus non debet audiri ꝙ ꝓcessus
cum eo factus erit nullus ipso iure si error fuerit expressus in sen
tentia vt q2 iudex dixit condẽno te bãnitum.Et idẽ si non expri-
matur error si non fuit opposita exceptio vel si fuit opposita fuit
repulsa ex contẽptu iuris.secus si fuit repulsa q2 putauit ipsam
non ꝓbatã vel illum non rite bãnitum vel exemptum a banno.
Nam tunc teneret ꝓcessus.secus in aliis casibus q2 iudicium nõ
põt esse sine personis habilibus substantiantibus iudiciũ ⁊ ideo
sicut alias qñ persona est inhabilis ex sui fauore illud iudicium
est nullũ in eius preiudicium.l.non eo minus.C.de ꝓcu.ita quã-
do inhabilitat̃ persona ex eius odio iudiciũ erit nullum si tẽdat
ad eius fauorem.¶Et si dicas hoc videtur cõtra istum tex.licet
ipse non r̃ndeat.potes dicere ꝙ illud est qñ denegatur audiẽtia
inhabilitando personã quo casu ꝓcedunt predicta.¶Aliud qñ
stante habilitate persone.l.dicit actionem non dari:q2 tunc solũ
causatur exceptio.⁊ sic loquitur hic cum aliis alle.per Barto.Et
adde oĩno q̃ plene dixi in.l.quidã consulebat.ff.de re iudi.in ver.
vltimo tangit hic Bar.per duas vel tres chartas sequentes vel
circa.Et adde etiã qd no.Bar.in.l.non solum.§.quãq̃.ff.de iniu
riis.¶Item adde inquãtum vltimo Bar.concludit quod si ex
forma statuti etiam per extraneũ possit nobis queri actio intelli-
getur de directa ⁊ quo ab ipso principio venit querenda nobis
licet secus quãdo ex postfacto.s.postq̃ alteri est quesitũ.Nã ang.
vtrobiq3 videtur hic dicere vtilẽ solum cõpetere illud tex.cũ glo.
in.c.quãquam.de vsuris.in.vj.⁊ hec opi.forte verior q2 cum iu-
ris rigor repugnet per nõ subiectũ nobis posse queri videtur qd
eo casu quo queritur debeat intelligi de inutili.facit qd habet̃ in
l.quodcũq3.§.ij.ff.de verbo.obli.vbi pater filio existenti sui iuris
solum videtur querere vtilẽ.Et similiter stipulatione notarij so
lum queritur vtilis vt.l.iij.cũ ibi no.ff.rem pu.sal.fo.Et pro hoc
etiam facit q2 in omnibus casibus in quibus alteri per alterum
queritur actio semper queritur sola vtilis nisi querens sit subie-
ctus ratione dominice potestatis vel patrie vt patet ex his q̃ ple
ne no.in.l.stipulatio ista.§.insulã.ff.de ver.ob.⁊ in.§.si quis alij.
insti.de verbo.obli.⁊.l.pe.C.ab exhibẽ.Sed si vis sustinere bar.
posses dicere ꝙ in dictis iuribus ideo intelligitur de vtili quia
hoc exprimitur alias videtur esse secus per tex.vbi videtur esse ca
sus in.l.certi condictio.§.si nũmos.ff.si cer.pet.iuncta.l.absentis
C.eo.ti.in quibus patet ꝙ quia lex simpliciter dicit per alterum
posse nobis queri actionem ex mutuo itelligitur de directa ⁊ nõ
de vtili.⁊ ita intelligit Barto.in.d.§.si nummos.vbi videtur ca-
sus pro sua opi.

Hoc autem senatus Hic incipit exponere verbuȝ heredes positũ
in senatuscõsulto.⁊ hoc prosequitur etiã in duobus.§.se.Et etiã
ßm Bar.vsq3 ad.§.si heres.¶No.quod remedium senatuscõsul-
ti habet locũ in succedentibus ab intestato ⁊ in successione de iu-
4 re pretorio.¶†Item no.ꝙ appellatione heredis videtur etiam
contineri successor de iure pretorio.facit.l.in conditionibus.§.si
patronus ⁊ qd dixi ibi.ff.de condi.⁊ demõ.An autem hoc proce
dit quo ad tollendũ primũ testamentũ per secundum recurre ad
no.in.l.cum in secũdo.⁊ ibi dixi.ff.de iniusto testa.quo ad exclu-
dendum institutũ videtur sufficere ꝙ succedat de iure pretorio.l.
qd si minor.§.sceuola.ff.de mino.¶In glos.sup verbo heredita
tem ibi secus in singulari relicto pro intellectu gl.vide quod no.
glo.in.l.j.ff.de le.j.¶In gl.super verbo põt in fi.⁊ est casus in.l.
pe.C.qui te.fa.po.⁊ dixi in.l.qui in potestate.ff.de testa.nec ob.l.
fi.§.filiis autem.C.de bo.que lib.a contrario sensu.quia esset con
tra.d.l.pe.per quam secundum doc.questio glo.redditur superflua
quãquaȝ facta de casu.l.ar.l.ancille.C.de fur.⁊ facit quod habe
tur in.l.ij.C.de condi.inser.¶In glos.super verbo locum habet.
ibi quo ad alia remedia se.cõ.non vt quarta.hoc hodie videtur
correctum per id quod habetur in.§.pe.⁊ fi.in aut.de here.⁊ fal.
colla.prima vnde videtur quod de testamento militis hodie de-
trahi possit falcidia ⁊ trebellianica.Et hoc sequitur Dy.⁊ Ray.
Sed Ang.hoc reprobat ex eo q2 in omnibus testamentis in qui-
bus cessat falcidia cessat trebellianica allegat.ff.ea.l.§.deniq3.me
lius facit.l.marcellus.§.quod autẽ.⁊ ideo in testamento militis
cessabit vtraq3.non ob.cõtrarium secundum eum q2 respondet
quod ibi non cessat falcidia in testamento militis fauore militis
sed propter delictum heredis qui inuẽtarium non confecit.ideo
illa pena non extenditur ad trebellianicam de quo remittit ad
no.in.l.j.§.j.ff.tit.j.¶Tu adde ꝙ inepte videtur loqui q2 in.d.
§.penul.⁊ fi.non dicitur id quod sentit Ang.sed dicitur quod si
heres facit inuentariũ põt detrahere falcidiã ex cuiuscunq3 testa
mento non attento priuilegio persone vt ibi etiam sentit glo.Et
sic videtur ꝙ de falcidia ⁊ cõsequenter de trebellianica impedit̃
detrahi quando confectum est inuentarium ⁊ hoc etiã videtur se
qui Bar.in.d.l.marcellus.§.qd autẽ.¶Extra glos.adde dictis
Bar.inquantũ tangit an pater possit emãcipare filium ad vnũ
actum tñ.⁊ arguit pro ⁊ contra ⁊ non decidit.⁊ vidi aliquos in
consiliis sententes qd sic per.l.si ab eo.C.de legi.here.⁊.l.cõmu-
nium rerum.C.de naturali.lib.Sed contrarium verũ credo de
iure quia emancipare eum quo ad certum actum ⁊ sic facere qd
censeatur vt paterfa.in illo actu non potest fieri nisi per fictionẽ
ratione contrarietatis vitande.Hinc est ꝙ etiã lex in castrẽsibus
nõ facit eũ sui iuris sed habet̃ loco patrisfa.l.ij.⁊.iij.ad macedo.
⁊.l.j.⁊.ij.ff.de castren.pe.⁊ no.Bar.in.l.si is qui pro emptore.ff.de
vsuc.in tertia questione principali ver.Item queritur circa pre-
dicta.Et sic videtur quod non potest hoc facere cum homo non
potest fictionẽ contra ius inducere nisi iure approbante.facit qd
ipse idem Bar.no.in.d.l.si is qui.in prima.q.circa fi.licet ibi nõ
videatur bene allegare cũ allegat glo.in.l.si quis in fundi voca-
bulo.ff.de leg.j.Nam illa potius videtur facere contra eũ inquã
tum dicit valere relictũ qñ testator premisit protestationem qd si
legabat asinum suum intelligebat de equa.Sed potes dicere qd
illa glo.non est contra ius quia ꝓpter dissimilitudinẽ nominis
appellatiui vitiatur dispositio qñ erratur.Sed in casu predicto
constat testatorem non errasse qñ premisit protestationem.⁊ per
hoc non ob.iura in contrarium allegata q2 ibi legitimatio limi
tationem recipit ex iuris dispositione ⁊ similiter emancipatio.
quia si emancipat cõtracta fiducia retinet ius successionis ex iu-
ris approbatione.hodie tñ semper intelligitur cõtracta fiducia
emancipare vt ibi no.Et pro predictis bene facit.l.quesitũ alias
incipit.l.si tibi.ff.de adop.arguendo de tempore ad res.ar.l.mi-
les ita.§.⁊ quia diximus.de testa.mili.

De illo queritur an. Fideicõmissarius resti-
tuẽdo scdo fideicõmis-
sario transfert actiones in illũ ⁊ in fideicõmissarium patris cui
facta est restitutio solidi transeunt actiones que ipso iure transi-
5 bunt in aliũ existente cõditione.h.d.cum se.¶†No.ꝙ ad instan
tiam vnius ex fideicõmissariis interdũ cogitur heres totã heredi
tatem restituere.¶In glo.super verba actiones.in fi.hec secun-
da diuinat ideo prima cõmuniter tenetur.⁊ ad contrariũ gl.dic
quod in primo casu.l.contrarie non sufficit simplex mora sed re-
quirit̃ mora cũ absentia vt ibi patet.hic autem sufficiet sola mo
ra etiã extraiudicialis ßm Ang.sed in primo casu requirit̃ inter
pellatio extraiudicialis ⁊ ꝙ se absentet scdm eũ.Sed forte istud
vltimũ nõ est verũ.quia ibi dicit ꝙ sufficit si latitat ⁊ se absentat
ipse heres siue ante lit.contesta.siue post.Et sic etiã ex primo mẽ
bro satis videt̃ posse includi interpellatio extraiudicialis imo
plus videt̃ requiri qd cõtumaciter se absentet seu latitet per ea q̃
ibi habent̃.Et pro prima so.hic posita facit ne alias inducat̃ cor
rectio huius tex.arg.§.quibus.in prima cõstitutione.co ⁊ in.l.j.
C.de inoffi.do.⁊ de appel.l.precipimus.¶Et aduerte q2 etiã re
citat hic Ang.dictũ Bar.inepte circa intellectũ.d.l.fina.q2 dicit
Bar.requirere sententiã ferri cõtra heredẽ in primo casu dicte
l.sancimus.§.j.qd non est verũ.¶In glo.super verbo actiones
ibi sed nõ restituere.hoc nõ est verũ scdm Dy.q2 imo poterit co-
gi restituere per.l.ille a quo.in prin.cũ.ij.precedẽtibus.ff.eo.licet
scdm Ange.ante cõditionis existentiam nõ trãseant actiones ex
trebelliano q2 non est facta restitutio sicut testator voluit.l.sed si
ante.ff.eo.Tu adde qd licet nõ transferatur ex trebelliano trans
ferunt tñ ex mẽte ipsi⁹.l.apud iulianũ.§.vtrũ.§.fi.cũ ibi not.per
Barto.¶In glo.super verbo vniuersalem ibi contra cogentẽ.
An autem contra alium fideicommissarium nõ cogentem pos-
set detrahi dic vt patet ex sequenti distinctione:quia in vno solo
casu poterit detrahi.¶In ead.glo.ibi vt pro parte aderat tan-
tum cogi non põt.Et pro hoc qd habet̃ in.l.j.⁊.ij.⁊.l.si sol⁹.ff.de
acqui.here.C.de iure delib.l.quidã eulogio.¶In ea.gloss.ibi.l.
ij.Et de hoc dic vt ibi plene no.⁊ per glo.⁊ plene per Bart.in.l.
plane.§.si cõiunctũ ⁊ ibi dixi.ff.de lega.j.¶Extra glos.tãgit hic
Ang.An habens vtiles actiones ⁊ est primus fideicommissari⁹
si trãsferat in scdm an aliquid remaneat apud eũ de illis vtilib⁹.
Et dicit qd nõ per no.in.l.emptor in glo.fi.C.de necessa.here.⁊
l.ex asse.infra eo.⁊.ff.commo.l.si vt certo.§.si duobus.⁊ hoc ideo
ßm eũ q2 iste vtiles sunt causate a directis quas habebat.ȝ si nũ-
quã fuerũt in rerũ natura directe exemplũ in bonor possessore
de iure

de iure pretorio tūc qꝛ habeat utiles cedēdo illas nō priuabitur ex toto illis utilibus allegat. l. recusare. §. i. ff. eo. ⁊ .s. §. pri. bonorum. Sed de hoc dic ut dicetur in. l. ex asse. ff. eo.

Si filio vel seruo. Siue roget heres sine pater vel dn̄s vel administrator heredis locus est senatuscōsulto. h. d. ¶ In tex. ibi: quod est sub. ut trāsferātur actiones ⁊ .s. filius vel seruus fuit rogatus. hic pater vel dn̄s. qd̄ potuit fieri lʒ pater vel dn̄s nō sit institutus per id qd̄ habetur in. l. cū filio. .s. de leg. i. ¶ In tex. ibi ipsi filio sub. cui voluit testator per patrē hereditatē restitui ⁊ itellige ꝙ restō poterit fieri cū erit sui iuris. ¶ An aūt in dubio videat fideicōmissum dilatum in tp̄s existentie sui iuris qn̄ pater rogat restituere filio suo siue pater siue filius fuerit institutus. Recurre ad not. plene per glo. ⁊ doc. in. d. l. cū filio. Et adde etiā qd̄ no. glo. .s. ea. l. §. i. versi: 6 idem est. ¶ No. ꝙ relictū ab administratore intelligit relictum ab eo cuius est admiīstrator. facit. l. peto. §. mater. .s. de le. i. ¶ Itē no. ꝙ pater sentiēs cōmodum per mediam personā filii pōt fidei commisso grauari de quo plene in. d. l. cum filio. ff. de leg. i.

Quesitum fuit si ipsi. Pupillus non pōt restituere hereditatē tutori eo autore sʒ adultus sic suo curatori qꝛ eius autoritas non est 7 necessaria. h. d. ¶ No. ꝙ nemo pōt autorari sibi in re ꝓpria ⁊ ad suā utilitatē ⁊ hoc principal̄r nā in ɔsequētiam qn̄qꝫ pōt. l. i. in fi. .s. de aut. tuto. ¶ Itē not. ꝙ respectu actus seu rei in quo curatoris autoritas non est necessaria adultus habēs curatorē habet ꝓ non habēte ⁊ ideo tenet ⁊ nō est similis pupillo. ⁊ ita dʒ limitari l. si curatorē habēs. C. de in integrū re. mi. ¶ In gl. sup verbo necessaria nō est ibi. l. restituta. §. pupillus. No. bene hāc glo. cū tex. qꝛ in. d. §. pupillus. ⁊ se. nil dr̄ de adul. cū glo. vr̄ velle ꝙ a ɔ̄trio sensu illius tex. ⁊ per hūc tex. adultus siue habeat curatorē siue non pōt etiā tertio hereditatē restituere ꝑ fideicōmissum qd̄ est notādum. ¶ In ea. glo. ibi sed hoc nō reperit in adulto. No. bn̄ glo. q̄ allegat ꝑ singulari ꝙ pecunia numerat inter res q̄ seruādo seruari nō possunt. nā alias non posset adultus illā alienare qꝛ rite posset etiā cum curatore sine decreto iudicis. l. lex q̄ tutores. C. de admini. tu. Et sic nō deberet plus posse nō habens curatorē q̄̄ si habeat ⁊ cū eo faceret ⁊ dr̄ non posse seruari lʒ prima facie videatur oppositū ex eo qꝛ non affert utilitatē nisi expendat ⁊ etiā qꝛ de facili cōsumit iuris interpretatio qꝛ per solā cōmixtionē cum aliis nūmis ꝓpter difficilē separationē. l. si alieni nūmi. cum ibi no. ff. de solu. ꝓprie tn̄ ƀm Ang. dicūtur res q̄ seruādo seruari nō possunt fructus qui nō possunt cōseruari sed corrumpunt ex tp̄e ⁊ est presumptio ꝙ ultra bienniū nō possint cōseruari licet de facto qn̄qꝫ aliud cōtingat ut est gl. singu. ƀm Ang. in. l. i. C. si aduersus vsuca. Et no. bene qꝛ glo. sentit ꝙ posset dn̄ium pecunie trāsferre adultus siue habeat curatorē siue non. Bar. tn̄ videtur tenere oppositū. s. ꝙ adultus nō transferat dn̄ium pecunie in aliū sine curatore qn̄ habet eū per. d. l. si curatorem. sed pro glo. videt hic casus. Vn̄ potes cōcordare ꝙ opi. glo. ꝓcedat qn̄ agit de liberatione. sed opi. Bar. hʒ locū qn̄ de liberatiōe nō agit. ¶ Aduerte tn̄ qꝛ vr̄ per hūc. §. ꝙ adultus etiā certā speciem possit soluere sine curatore qn̄ de liberatione agit ⁊ sic non esset speciale in pecunia. Nec ob. hoc poterit ꝓbari ꝙ numeretur inter res q̄ seruādo seruari nō possunt. sʒ bene ꝓbabit in aut. nouissime. posita super rubrica. C. de admi. tu. iuncta. l. lex q̄ tutores. eo. tit. vbi tuto. sine decreto tales res q̄ seruando seruari nō possunt nō alienat ⁊ tn̄ secus in pecunia. ¶ In ea. gl. ibi adultus sic. Nec aduersus factionem testamēti pōt restitui ꝑ rōnē hic positā ꝑ Bar. ⁊ qꝛ ƀm ang. tutus est iure cōi cum pōt reuocare. l. si mihi ⁊ tibi. §. in legatis. .s. de leg. i. ⁊ . l. posthumus. §. si paganus. cū si. .s. de inius̄to testa. ¶ In ea. glo. ibi. §. impuberes. Bart. adducit hic aliqua alia similia primo dē. §. itē inuiti cū ibi no. insti. de cura. sed modicū facit qꝛ loquit anteq̄̄ minor habeat administrationē. Itē per. l. videamus in prin. .s. de in lit. iurā. que satis bn̄ agit. sʒ ibi nō principaliter agitur de liberatione ⁊ satis credo ꝙ adultus ibi sine habeat curatorē siue nō possit prestare illud iuramētū: qꝛ perfectiorem discretionē habet q̄̄ pupillus. ¶ Item adducit qd̄ habet in l. lucius. ff. de manumis. testamēto. sed certe ibi non dr̄ indistincte conditionē posse impleri in ꝑsona adulti ut ibi patet. vnde de intellectu illius. l. dic ut dixi in. l. si fundus. ⁊ . l. qui heredi. in princ. .s. de cōdi. ⁊ demō. ¶ Itē adducit qd̄ habet in. l. acta. §. fi. ⁊ . l. contra pupillū. ff. de re iud. sed certe mala est allegatio: qꝛ sn̄ia lata cōtra adultū indefensum siue habeat curatorem siue non est nulla sicut ⁊ lata cōtra pupillū. l. cum ⁊ nos. C. si aduer. rem iudi. potest tn̄ dictū suum saluari ex eo qꝛ adultus pati pōt venditionē sed nō pupillus. l. si minor. C. de bo. aut. iudi. possi. ⁊ no. in. d. l. cū ⁊ nos. Itē adducit. l. certū. §. in pupillo. ff. de confes. sed certe non videt bona allegatio per ea q̄ no. Bart. ibidē. nā quod ibi dr̄ de cōfessione adulti intelligi debet qn̄ nō habet curatorē. nisi dicas ipsum in hoc sibi ipsi fuisse cōtrariū. Et ꝑ intellectu quē hic ponit satis facit tex. ille q indistincte vr̄ loqui in illo actu cōfessiōis. ¶ In ea. glo. ibi: ⁊ ... in casu. hinc sumi pōt secunda sol. ƀm Bar.

¶ In ea. glo. ibi: sit inhabilis. i. nō necessaria sʒ potius res iepta ƀm Ang. sʒ Bar. vr̄ aliter exponere vcʒ ꝙ dicat inhabilis quasi hec restitutio nō pertineat ad administrationē. sed certe nō bene declarat rationē dicti sui. ⁊ maxime qꝛ imo videt de administratione. hinc est ꝙ ad illud se extēdit potestas tutoris. l. restituta. §. fi. ff. eo. Et quare etiā dicatur nō necessaria ⁊ res inepta. nō videt bene posse ratio assignari. maxime attento eo qd̄ dr̄ in. d. §. fi. vn̄ forte de mente glo. fuit ꝙ ideo autoritas curatoris in hac restitutione sit inhabilis subaudi. in casu isto: qꝛ oporteret ꝙ ipse curator in re sua autoraret ad quod est inhabilis: cū id fieri non pōt ut hic dr̄. Et secūdum istam expositionē bene sequitur expositio q̄ fit in versi. si procedas. Et sic tolerareť in casu isto in quo actus ex necessitate fit ꝙ solus adultus expediat ex quo non pōt ipse curator autorari. tn̄ idem videt etiā si extraneo debet restitui ut sentit glo. in prin. ⁊ hoc per rōnē litere que videtur magis generalis. vbi dr̄ ꝙ non est necessaria autoritas curatoris ad restitutionem. ⁊ ratio rōnis esse pōt: qꝛ hic agitur de liberatione. ut. s. tetigit glo. vel qꝛ iste actus habet fieri ex necessitate ut etiā tāgit hic glo. ¶ Sed aduerte qꝛ mirandū videtur quare in casu isto nō potest curator sibi autorari cōsiderato ꝙ vbi palam ⁊ bona fide interponit autoritas. videt posse etiā in re ꝓpria interponi per notata in. l. non estimo. de admi. tuto. ⁊ . l. cum ipse. C. de contrahēda emptione. ⁊ . l. si in emptione. §. fi. .s. de contrahen. emptione. ⁊ no. etiam Bar. in. l. frater a fratre. in ultima charta. vbi etiā tangit qn̄ dicatur palam ⁊ bona fide interponi: qꝛ secūdum eum qn̄ interuenientibus amicis vel attinētibus: seu in eorum presentia vel in presentia iudicis per. l. fi. .s. qd̄ metus causa. ⁊ C. de trāsac. l. cū transactionis. Potes dicere qd̄ qn̄qꝫ agit de mera restitutione facti seu de solutione in mero facto cōsistente. ⁊ tūc pōt ad propriam utilitatē autorari. l. fistulas. §. i. .s. de cōtrahē. emp. ⁊ . l. quoties. §. sicut. de admini. tuto. Nec in hoc est speciale in solutione q̄ fiat ex causa mutui ut patet ex dictis iuribus. lʒ gl. aliter dixerit in. l. singularia. .s. si cer. pe. sed non bene ut ibi per Bar. Aut agitur de restitutione habente mixturam iuris ut est restitutio de qua hic per quam fit etiam translatio iurium. ⁊ tunc in illa non potest sibi autorari ut hic ꝓbatur. Aut agitur de aliquo ex quo solus obligatur administrator. ⁊ tunc videtur qd̄ potest sibi qs autorari dūmodo palam ⁊ bona fide faciat: ut patet in. d. l. nō existimo. ⁊ . d. §. sicut. ⁊ ibi no. per glo. etiam in. d. l. cum ipse. gl. tamē in. d. sicut. ⁊ in. d. l. singularia. videtur dicere speciale hoc in mutuo licet glo. in. d. l. cum ipse. latius intelligat. nihil tamē allegat nisi dictū. §. sicut. qui videtur loqui in mutuo. Interdū est actus ex quo ultro citroqꝫ nascitur obligatio. ⁊ tunc glo. in dictis locis prealleg. ⁊ Bar. videtur velle quod si fiat palam ⁊ bona fide pōt autorari. ¶ Sed in contrarium facit: qꝛ non bene reperitur hoc iure cautum. ⁊ regula est in oppositū ut hic patet. ⁊ . l. i. in fi. .s. de aut. tu. nec ob. d. l. cum ipse. quia loquitur qn̄ a contutore emit. qd̄ sit contutor autoritatem prestitit non ipse. facit. l. consilio. in fine .s. de curatore furioso ⁊ quod habetur in. d. l. non existimo. ⁊ in. l. iii. .s. de aut. tut. Et per hoc etiam facit: quia si in hac restitutione que ex necessitate fit ⁊ tendit ad liberationem nō potest quis sibi autorari. multominus videtur quod pōt quis autorari in actu in quo minor futurus est obligari. facit quod no. in clemen. si vna. de rebus eccle. non alie. ⁊ quod no. Joā. an. in. c. si propter tua debita: super glo. de rescriptis. in. vi. Ideo forte dicta opinio de iure non procedit. Nec ob. predictis ⁊ his que in hoc tex. dicūtur si dicatur quod hic videatur agi de preiudicio minoris si restituet sine curatore: quia poterit esse quod restituat integraliter quarta non deducta ⁊ forte sibi melius retinebat ⁊ melius erat non retinere, propter onera hereditatis: quia potest dici quod si detrahat quartam non fit preiudicium ex vi restitutionis sed ex vi aditionis quam fecit cum curatore. iuxta. l. cum queritur. .s. de administratione tutorum. Item si restituit integraliter quia censetur pleniorem fidem defuncto exhibere. argumento. l. si sponsus. §. penultimo. in fine. .s. de donationibus inter virum et vxorem. potius quam facere sibi preiudicium. ut in simili ibi dicitur in marito restituente vxori. ideo illud non attenditur. Fateor tamen quod posset restitui si esset lesus cum etiam propter lucrum restituatur. l. ⁊ si sine. §. i. ⁊ . l. non tantū. .s. de mino. ¶ In ea. glo. ibi: sed non eius cui fit restitutio quia non simpliciter sibi acquiritur. sed etiam obligatur: quia fit restitutio hereditatis cū suis oneribus. ¶ In eadem glos. ibi: fuit coactus. hec in se vera: sed diuinat. Ideo tene primam solutionem quod hoc operetur fauor liberationis. vel secundam de qua in versiculo ⁊ est in casu quod hoc sit propterea quod actus iste ex necessitate debet fieri. ¶ In eadem glo. ibi. l. cum quedam mulier. Prima pars verior scʒ quod adultus adire potest ex quo curatorem non habet. ut notatur in. l. impuberibus. .s. de acquirēda hereditate. Nec obstat. l. cum quedam mulier. qꝛ loquitur quando habet curatorē quo casu bn̄ pōt ⁊ dʒ adire cū eius autoritate. Sed pupillus cū autoritate tutoris nō posset adire. l. cū i vna. §. fi. hic allegato. Et q̄ sit rō diuersitatis ibi notat. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. qꝛ

inquātum dicit nō posse in re sua autorari. Dixerūt quidā ꝙ ead ē rōne filiusfamilias nō poterit cā mortis donare patri: qꝛ sine cōsensu p̄ris donare nō poterit. l. tā is. §. j. ff. de donationibus cā mortis. Et pater in re sua autoꝛ esse nō pōt. ¶ Angelus hic dicit se cōsuluisse ꝯtrariū ꝑpter tria. Primo qꝛ secundum eum casus est expressus in. l. j. C. de imponē. lu. descrip. lib. x. nō subaudiēdo ad
8 literā qd ibi esset emācipatus. ¶ † Item qꝛ non requiritur in donatione causa mortis autoritas patris. sed sufficit eius cōsensus qꝛ seorsum a donatione interuenit pōt. d. l. tā is. secus in autoritate. l. obligari. §. tutoꝛ. ff. de autoritate tuto. ꝛ. l. si qs mihi bona. §. iussum ꝛ ibi per Bar. ff. de acquirēda hereditate. ꝛ p Inn. in. c. cū ꝯsuetudinis. extra de ꝯsuetudi. ¶ Tertio qꝛ hoc esset in perniciem patris qd sui fauoꝛe est introductū. l. qd fauoꝛe. ff. de legibus. Et p hoc allegat. §. sequētem. sinautē. vbi collegiū restituit hereditatē presidēti collegio. qd ideo est scdm eum qꝛ ipsius presidentis nō requirit̃ autoritas sꝫ sufficit ei᷒ cōsensus. Et p easdem rōnes dixit se cōsuluisse apō tudertū vbi viget statutū qd mulier nō pōt ꝯtrahere seu testari sine ꝯsensu duoꝝ cōsanguineoꝝ. qd sufficiat consensus eoꝝ cū quibus contrahit̃. aut qui instituunt̃ ab ea secus si statutū diceret sine autoritate duoꝝ p dictā. l. primā in fi. de autoritate tuto. ¶ Tu adde qd ꝯ Ang. est gl. ordinaria in. d. l. j. in fine. q̄ cōiter approbat̃. ꝛ eam ibi etiā sequit̃ Bart. pro hoc etiā: qꝛ eadē vr̃ ratio in cōsensu ne alias detur materia ꝙ qs ad vtilitatē ꝑpriā prestet cōsensum. ꝑpterea cōsensus in dicta donatione non simpl'r prestat̃ fauoꝛe p̄ris. sꝫ ꝑpter reintegrādā ꝑsonā filij. iuxta notata in. l. cū non solū. §. necessitatē. C. de bo. q̄ lib. Et sic non est cōueniēs ꝙ integret eā per suū cōsensum ad suā vtilitatē sicut nec integrat̃ ꝑpter autoritatē persone minoris. Nō obstant rōnes Ang. nā nō ob. d. l. j. qꝛ ibi nō disputabatur an valeat donatio vel nō nā ꝛ si non valuisset ꝛ esset morte ꝯfirmata iuxta. l. pe. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. haberet locum qd hic dr̄ qꝛ in titulo de legato hꝫ locum vt ibi patet. Preterea nō esset absonū illam l. limitari per rōnē alterius. l. per id qd no. in. l. de precio. ff. de publicia. ¶ Itē non ob. scđa rō: qꝛ lꝫ illa sit dr̄ia inter autoritatē et cōsensum: non tñ sequit̃ ꝙ sit dr̄ia quo ad ꝑpositū. cū vtrobiqꝫ videat̃ eadē rō. vt. ff. tetigi. ꝛ sic idē ius. l. illud. cū si. ad legē aquiliā. ¶ Item non ob. tertia rō. qꝛ vt dixi. ff. non est verū simpl'r ꝙ in fauoꝛē patris cōsensus exigat̃ imo ad reintegrādā ꝑsonā filij. ꝛ sic ad quādam solēnitatē. ¶ Itē non ob. §. sequēs: qꝛ aliud est collegiū aliud singulares de collegio. l. in tm̄. §. vniuersitatis. ff. de re. diuisi. ꝛ lꝫ aliquis p̄sideat collegio quo ad cōuocationē forte faciendā vel vt primus sit in ordine. vt sic prius habeat dare vocē ꝛ prius intēdere. facit qd hr̄ in. c. ſ. cū ibi no. p Inno. extra de maio. ꝛ obe. tñ illius vt singularis persone de collegio requiritur cōsensus. Et ideo secus esset in alio qui collegio deberet prestare autoritatē vel cōsensum vt pꝫ in capitulo quoꝝ gesto hꝫ consentire eps. facit qd hr̄ in cle. si vna. extra de re. eccle. non alie. Et per hoc etiā vr̄ ꝙ non hn̄ dixerat Ang. in statuto tudertino. ꝛ potissime qꝛ cōsensus cōsanguineoꝝ in ꝯtractu vr̄ requiri potius fauoꝛe mulieris ne ꝑpter sexus fragilitatē decipiat̃. facit. l. j. ff. ad vellei. sed in actu testādi in quo non versat̃ lesio. facit qd dixi. ff. super gl. forte posset tolerari dictum suum cum consensus cōsanguineorum mere eorum fauore videatur requiri.

Si autē collegiū. Collegiū pōt restituere hereditatē ex trebelliano vni de collegio. h. d. ¶ In tex. ibi sinaūt. loquit̃ aduersatiue: qꝛ videbat̃ quodāmō ꝙ in re ꝑpria quis esset autoꝛ. sed est verū vt patet in
9 fi. §. ꝛ facit qd hr̄ in. c. postulastis. de cōcess. ꝑbē. ꝛ. ff. §. pri: ¶ † No. ꝙ videtur dr̄ia esse inter collegiū ꝛ corpus. de quo in. l. j. ff. qd cuiusqꝫ vni. ꝛ facit qd habet̃ in. §. j. xv. dist. ¶ Itē no. ꝙ vniuersitas per suū decretum pōt actū incūbentem expedire. ꝛ sic nō vr̄ necessariū decretū superioris. lꝫ gl. tenuerit ꝯtrariū in. l. nulli. ff. ꝙ cuiusqꝫ vni. sed non hn̄. ꝛ ibi per Bul. ꝛ Barto. in. l. actoꝛ. ff. rem ra. habe. nisi salues glo. qn̄ ageret̄ de alienatione rei que seruando seruari
10 posset. ¶ † Itē no. ꝙ vniuersitas pōt cōtrahere cum vno de ipsa vniuersitate. ¶ Ultimo no. ꝙ vbi vniuersitas per seipsam expedit actum non est necesse quod constituat syndicum.

Si heres percepto. Res q̄ remanet ad heredē extimat̃ cū suis qualitatibus. nec cautio necessario interponet̃. h. d. Et hucusqꝫ tractanit de vno remedio trebelliani. s. trāsferendarum actionū hic de alio remedio detractionis q̄rte. ¶ In tex. ibi multū facit subau. ad hoc vt possit heres predictus cōueniri a creditoribus post re
11 stitutionē. ¶ In tex. ibi: fundū sequit̃. i. possessionē fūdi. ¶ † No. qd obligatio ꝑsonalis nō sequitur rem ꝛ sic nō sequit̃ singularem successorē. ꝛ ad hoc sepe allegat̃. Et sic fm̄ Ang. fatui essent petētes executionē instroꝝ guarētigie ꝯ possessores bonoꝝ obligari. non enī pōt agi ꝯ eos nisi hypothecaria q̄ est actio in rem ꝛ non ꝑsonalis. insti. de actio. §. itē seruiana. ¶ Fallit tñ interdū in subsidium vt patet. ff. pri. Pōt etiā fm̄ Ang. agi ꝯ possessorē rei feudalis vt p̄stet̃ sacrm̄ fidelitatis quasi illa petitio sit in rē per. l. iij. §. fi. cōiuncta gl. ff. vsufr. queādmo. caue. Sed certe hoc ibi nō probat̃. nec dicit gl. sꝫ bn̄ dicit qd successores vl'es dn̄i p̄nt petere a vassallo sibi prestari sacrm̄. qd etiā ꝑbat̃ in. c. si oēs. si de feu. controuer. fue. in vsibus feu. Item no. ꝙ res extimari dꝫ cum suis qualitatibus. ꝛ sic illud vulgatū res tm̄ valet quantū vēdi pōt. debet intelligi homini sciēti conditionē ꝛ qualitates rei. facit qd habetur in tex. ꝛ gl. in. l. mortis. §. fi. ff. de dona. cau. mor. Et pro hoc dixit Ang. ꝙ si vēditoꝛ tradat rē obligatā emptoꝛi nō simpl'r aget ad preciū. sed ad quātum interest rem obligatā non esse ꝛ sic ad quātum ꝑpter hoc minus valeat. allegat no. p Ang. in. l. si cū stipulatus sim mihi aut ꝑculo. §. fi. ff. de verb. obli. Et hoc fm̄ cū de re mobili. res aūt immobilis etiā aliter pōt extimari scdm no. p glo. ꝛ doc. in. l. ij. C. de rei vē. ꝛ. l. ꝑcia rerū. per Bar. ff. ad legē fal. ¶ In gl. sup verbo cautione in fi. No. qd dixi in notabilib᷒ ꝛ no. ꝛ tene menti qd dixit hic Bar. de mente ab implicito ꝛ inuoluto multis debitis nō prestita cautione de euictione. ¶ In glo. sup verbo retento eo. ibi: tenet̃. hoc ideo qꝛ supplet̃ sub noīe quote. qꝛ illud habet vt legatum. facit insti. de fideicom. here. §. sed illud.

Si is qui quadringenta. Heres q hereditatē restituit retēta certa quātitate sub noīe quote tenet̃ legatarijs i eo qd habet vltra quartā. sꝫ a fideicōmissario exigi legata nō p̄nt. h. d. vsqꝫ ad. §. deniqꝫ. ¶ No. ꝙ noīe legatoꝝ nō dꝫ qs in plus obligare ꝙ ad eū pueniat. Et hoc verū scdm hec iura. ꝛ idē voluit Ang. si conficiat̃ inuentariū. alias secus vt in aut. sed cū testatoꝛ. ꝛ in corpoꝛe vn̄ sumit̃. C. ad legem fal. ¶ Item no. ꝙ nō fit cōtributio legatoꝝ cū his qui heres hꝫ sibi deducere. Contrariū vr̄ p no. in l. qui quadringēta. ꝛ. l. marcellus. ff. eo. Et sic videret̃ ꝙ illa quadringenta q̄ sunt totū patrimoniū hereditariū debēt diuidi in quinqꝫ partes. quarū tres habeāt legatarij ꝛ duas heres ar. l. de mēs. §. patronus. ff. de here. insti. ꝛ. d. l. marcellus. ꝛ sic debebit heres habere. clx. ꝛ legatarij. cclx. nō aūt integra. ccc. qd tñ hic remouetur ex eo qꝛ non pōt ꝑprie dici ab herede sibi ipsi legari. facit l. legatū. §. j. ff. de leg. j. ꝛ ideo nō fit cōtributio eius qd percipit heres sub noīe quarte vt hic patet. lꝫ fiat ꝯtributio fideicōmissi vl'is ꝛ legatoꝝ perticularium vt patet in. d. l. marcellus. ¶ In gl. super verbo quadringēta in fi. ꝛ aduerte qꝛ primo dr̄ neminē obligari p legatis plus ꝙ pertineat ad eū etiā si falcidia cesset. ꝛ. h. d. vsqꝫ
12 ad ver. deniqꝫ. ꝛ in ver. sꝫ si quadringēta. ꝛ in v̄. idē iul. ¶ † Scđo dicit ꝙ fideicōmissarius nō retinet quartā ex sua persona nec ex persona heredis nisi in certo casu. ꝛ h. d. in ver. deniqꝫ. ꝛ in ver. inde neratius. Ang. tñ dicit qd in ver. inde neratius. non loquit̃ qn̄ vult fideicōmissarius detrahere de legatis particularibus sꝫ de scđo fideicōmisso vniuersali. ¶ In glo. sup verbo petitionē in fi. iunge simul qꝛ rigoꝛ surgit ex eo qꝛ heres nō dꝫ teneri ad legata qn̄ aliqd tenet sub noīe quarte etiā si sit vltra quartā insti. de fideicōmis. here. §. si qs vna ꝛ se. sed solus fideicōmissari᷒. Sed hoc tēperatur de equitate p rōnē hic positā qn̄ heres reperit̃ habere. ff. quartā. ¶ In gl. super verbo aūt in fi. subau. qꝛ regulariter nō tenetur heres qn̄ sub noīe quarte deducit. Fallit qn̄ reperit̃ habere plus quarta ꝛ portio fideicōmissaria non sufficit ad legata vt hic patet. ¶ In glo. super ver. peruenit. ibi tenet̃ fideicōmissari᷒ vltra hoc verū olim. ꝛ idē hodie si inuētariū non fuerit cōfectū. Potest enim etiā fideicōmissarius facere inuētariū lꝫ heres forte nō fecerit vt hic voluit Dy. ꝛ plene per Bar. in. l. in rōne. §. qd vulgo. ff. ad legē falci. Et ibi etiā tangit̃ an inuētariū confectū p heredē habeat etiā ꝑdesse fideicōmissario. Et si hodie fideicōmissarius cōficiat inuentariū non tenebit̃ creditoribus etiā vltra vires hereditarias. Si aūt nō confecit tenebit̃ nedū creditoribus. sed etiā legatarijs insolidū fm̄ Dy. ꝛ Ang. per id qd habet̃ i aut. sꝫ cū testatoꝛ. ꝛ in corpoꝛe vn̄ sumit̃. ꝛ in. l. fi. C. de iure deli. ¶ Nec ob. si dicat̃ ꝙ. d. l. fi. ꝛ dicta aut. sed cū testatoꝛ. puniunt solū heredem nō cōficientē inuētarium. ꝛ sic cū illa iura non veniāt ad correctionē iuris antiqui disponētis indistincte legata insolidū prestari vt hic patet. ergo nō debet extēdi ad fideicōmissariū cum ex idētitate rationis non debet induci correctio. l. precipimus. in fi. C. de app. ꝛ in aut. quas actiones cū ibi no. C. de sac. san. ec. Quia rñderi pōt vt hic tangit Ang. qd dicta iura potius veniūt ad limitationē iuris antiqui ꝙ ad correctionē. ideo pōt fieri extensio ex idētitate rationis. facit lꝫ non alleg. qd no. Bar. in. l. si constāte in. ix. q. prime partis. ff. so. ma. Et pro hoc etiā qꝛ appellatio heredis cōprehendit etiā fideicōmissarium. l. si filius. ff. qd cum eo. Et sic quodāmodo ex significato verbi videtur contineri ex quo est eadē ratio. facit quod plene dixi in. l. si vero. §. de viro. ff. soluma. ꝛ qd no. Ang. in. l. j. §. hec verba. ff. ti. j. in tractatu inuētarij. ¶ Et pro predictis etiā ꝙ fideicōmissarius vniuersalis gaudeat beneficio. d. l. fi. bene facit qd not. glo. singularis in. l. cū filio. ff. de leg. j. vbi dicit ꝙ gaudet beneficio iuris delib. pro quo facit quod no. glo. in. l. j. ff. de iure delib. in ver. petet. ponderata ratione gl. ergo debet habere beneficium inuētarij quod in locum deliberationis successit vt patet in. d. l. fi. ¶ In glo. super verbo permittitur ibi. l. penales in fi. ꝛ dic vt ibi ꝛ in. d. l. j. C. cōmunia de lega. ꝛ plene. ff. §. proxi.

Deniq; nec ex militis. Licet non detrahat falcidia nõ tñ tenet qs ad legata vltra vires hereditarias. ⁊ fideicõmissarius nõ detrahit quartã nisi liberalitatẽ in eũ exercuerit. h.d. vsq; ad. l. qui
13 quadringẽta. ¶ † No. q fideicõmissarius etiã vlis non põt regulariter restituere quartã. qd est clarũ de relictis a se siue sint legata particularia siue fideicõmissum vle. facit. l. facta. §. sed cum suspecta. ⁊. l. heres ex asse. ff. eo. Idẽ de relictis ab herede vel simplr
14 nisi in casu ibi posito ⁊ alio de quo ibi in glo. ¶ † Itẽ nõ. q secũdum hec tpa testator non poterat ,phibere falcidiã vel trebellianicã. hodie tñ põt ,phibere falcidiã. vt in aut. sed cũ testator. C. ad legẽ fal. Sed de trebellianica est dubiũ de quo dicetur in. l. mar-
15 cellus. §. qd aũt. ff. eo. ¶ † Item no. q in testõ militis cessat falcidia. ⁊ idem vr dicendũ de trebellianica per istum tert. qd tenuit glo. s. eo. l. §. in filij. ⁊ dicet in. d. l. marcellus. in ,pealle. ver. ¶ In glo. super verbo quartã ibi. s3 ibi rñdebis: q2 ibi loquit qñ vult detrahere fideicõmissarius de legatis particularibus relictis ab herede. quo casu põt si heres coactus adiuit. Et idẽ si simplr fuissent relicta. vt. ff. l. prima. Sed si vult detrahere a scdo fideicõmissario: tunc non põt. l3 heres fuerit coactus. l. patroni. §. qui fideicõmissariã. ff. eo. Saluo nisi ipse secundus fideicõmissarius esset idem ipse heres q2 tunc nõ recuperabit cõmodum quarte quod amisit vt patet in. d. §. qui fideicõmissariã. in ver. quid ergo. Et sic aliud vr in secundo fideicõmissario vli q̃ in legatis particularibus qd sequit hic Bar. ¶ Sed forte põt dici q imo nõ est aliđ q2 ipm scdm fideicõmissum est relictũ ab ipso primo fideicõmissario. ideo nimirũ si nõ detrahit etiã si heres coactus adiuit: q2 nec etiã detrahit de legatis particularibus qñ essent a se relicta. l3 heres suspectã dixisset. l. fãcta. §. s3 si cũ suspecta. ff. eo. Si aũt nõ esset secũdus fideicõmissarius sed alius fideicõmissarius. clarũ est qd non detraheret l3 heres coactus adijsset. Et sic ,ppie loquit. l. ex asse. in fi. ff. eo. ¶ Et adde dictis Bar. inquãtum dicit q si heres non detraxit quartã de legatis: q2 non cogitauit vel errauit qd non ,pdest fideicõmissario vli p hunc tex. a sensu 2rio. nã 2 ipsum facit: q2 non vr ipse heres tũc posse repetere. l. error. C. ad legẽ fal. nec etiã legatarius vr totũ posse petere cũ falcidiã ipso iure rese cauerit. l. plautius. ⁊. l. linea margaritarũ. s. ti. ij. ⁊ sic remanebit penes fideicõmissariũ iure retẽtionis. Sed potes rñdere pmo q forte heres poterit repetere a fideicõmissario nõ. ob. l. error. q2 loquitur qñ soluit ei cui legatũ erat debitũ: q2 legatario cui erat relictum ibi soluebat alteri. facit in ar. l. loci corpus. §. pe. s. si serui. ven. ¶ Itẽ põt dici q l3 non possit repetere: tñ legatarius poterit solidum petere p actionẽ personalẽ q2 illa ipso iure nõ resecat l3 realis sit. vt voluit Bar. in. l. j. in prin. ⁊. §. j. s. tit. ij. pro quo bene facit tex. iste scdm istum intellectum. ¶ Et adde qd de relictis ab ipso fideicõmissario vniuersali vr posse detrahere ipse fideicõmissarius in vno casu. s. qñ veniebãt defalcanda per heredẽ penes quẽ aliter remanebat quarta. Nam tunc si heres nõ detraxerit volens facere gratiã fideicõmissario videt q possit detrahere. arg. huius tex. Et forte etiam ex presumpta mente testãtis poterit detrahere eo casu quo legatarius particularis. arg. l. penales. §. fi. s. tit. ij.

Sed si quadringẽta. Heres apud quem remanet dimidia hereditatis sub noĩe quote conuenit ad legata pro rata in eo qd habet vltra quartã. h.d. ¶ In tex. ibi: legauerit. s. simplr ⁊ non ab ipso fideicõmissario vel ab herede. nec tñ nominat. ¶ No. qd dixi in summario. nec ob. qd habet in. §. is. q. s. e. l. vbi. cc. remanẽt apud heredẽ sicut ⁊ hic. ⁊ sic dimidia hereditatis. ⁊ tñ ibi nõ dat actio pro dimidia 2 ipsum heredem. ⁊ pro dimidia 2 fideicõmissariũ. q2 rñdeo q hic habuit sub noĩe quote. ideo tenet pro rata ex quo remanet sibi quarta. ibi aũt habuit sub noĩe quarte. ideo in nihilum tenetur si portio fideicõmissarij sufficeret. sed si non sufficit de equitate datur in residuo quatenus erit vltra quartã.

Idẽ iulianus. Si heres restituit hereditatem detracta certa quãtitate quo ad quar
16 tam tñ sufficit legatario nõ tenet. h.d. ¶ † No. qd in casu hui9. §. heres nõ tenet ad legata. ⁊ est duplex ratio. Primo q2 nil h3 sub noĩe quote. facit qd habet in. §. si qs vna. insti. de fideicõ. hered. ⁊ s. eo. §. is qui. Scdo q2 non h3 vltra quartã. ⁊ sic etiam si sub noĩe quote haberet nõ teneret legatarijs vt etiã hic tãgit gloss. ¶ In glo. fi. ibi nõ sufficit ad legata. ⁊ sic cũ non habeat recursum legatarij aduersus fideicõmissariũ recurrerunt 2 heredẽ. Et per hoc vr qd secus sit in creditoribus qui habẽt recursum contra ipsum fideicõmissariũ. Et sic vr qd non habeat recursum 2 heredem. ⁊ hoc sequit Ang. hic ⁊ in. l. marcellus. in prin. ff. eod. ¶ Sed forte põt defensari oppositũ. q2 finge fideicõmissariũ non esse soluẽdo. q2 fm hoc deterioris 2ditionis essent creditores q̃ legatarij 2. l. fi. §. licentia. C. de iure deli. Preterea quarta quo ad effectum vr deberi solũ cũ quid superest deducto ere alieno. l. si sine scriptura C. ad tre. ¶ Itẽ ipse heres in re retẽta sub noĩe quarte habet loco legatarij. vt. l. si quis vna ⁊ se. hic alle. vñ sicut certa legata nõ debentur qñ nil superest deducto ere alieno. Itẽ etiam nõ vr istud deberi nec p 2ns posse retineri vñ ẽt fideicõmissario existente soluendo non posset retineri. l3 ang. videat aliter sentire. ¶ In ea. glo. ibi antea vero solus heres tenetur. No. bene ex glo. q legata particularia possunt peti ab herede si legatarij preueniãt restitutionem fideicõmissi. l3 glo. senserit contrarium in. l. marcellus in ver. heredis. ⁊ ibi dicam.

Summarium.

1 Quartam ex sua persona nemo detrahere potest nisi directe heres sit institutus.
2 Quarta detrahi potest de legatis particularibus a fideicommissario relictis.
3 Fideicommissum hereditatis quantum valere extimatur.
4 Commodum quarte ad quem debeat spectare.

Si quadringenta. Hec. l. 2sueuit reputari difficilis maxime ,ppter 2rietatẽ quã ipsa vr in se 2tinere. ⁊ q vr cõtradicere. l. marcellus. ff. pri. ⁊. §. fi. ⁊. §. si is q quadringẽta. ⁊. §. inde neratius. l. precedentis. ⁊. l. fi. C. de leg. sed intellectus clarus patebit ex sequẽtibus. ⁊ hoc intendit. Sed legata particularia cõtribuuntur cũ fideicõmisso vniuersali qd extimatur quãtũ superest in hereditate deductis legatis qñ legata sunt relicta simpliciter ab herede non noĩatim. ⁊ fideicõmissari9 vniuersalis nõ tenetur ad legata in plus q̃ teneatur heres. h.d. Et diuiditur in tres partes principales q2 primo ponit thema ⁊ qd. Scdo determinatio qõnis inspecta. l. xij. tabularũ ⁊ voluntate testantis anteq̃ esset iũcta. l. falcidia. Tertio determinatio qõnis post inuẽtionẽ falcidie ⁊ inspecta ipsius ptãte scda. ibi: dicendũ. tertia ibi itaq;. ¶ Scda subdiuit in tres. q2 primo ponit determinatio qõnis. ⁊ iũgi d3 post ver. dicẽdũ est ver. tota. ccc. te dare titio debere. Scdo ponitur quedã rõ qñ restõ fideicõmissi preuenit legatorũ pstationẽ. Tertio ecõtra qñ prestatio legator preuenit restõnẽ fideicõmissi. scda ibi q2 presumptũ. tertia ibi: nam heres. Tertia principalis subdiuiditur in duas q2 primo loquit qualr fiat cõputatio herede adeũte spõte. Scdo qualr adeũte coacte. ⁊ sic soluit. q. in prin. l. posita adeũte spõte. Scda qualr adeũte coacte. ⁊ sic soluit. q. in prin. l. posita. scda ibi: nõ ergo. Et hanc diuisionẽ sequitur Bar. q̃ fuit ẽt de mẽte Ja. de arc. ⁊ Old. ange. vero hic circa primã partẽ principalẽ vr dicere qd primo ponit determinatio qõnis vt est dictum. Scdo ponitur vna rõ qñ restitutio fideicõmissi preuenit legator prestationẽ que d3 sic figurari fm eũ. qd ideo debẽt. ccc. titio legatario dari. q2 ibi presumptũ est a sapientibus qd testator voluerit fideicõmissum hereditatis prestari fideicõmissario cũ onere legator. ⁊ sic vr testator ab ipso fideicommissario. ccc. legasse. Ideo merito ad ipsa integra. ccc. tenetur ipse fideicõmissarius. Tertio ponit scda rõ dicte decisiõis in versi. nã heres. q̃ sic d3 figurari fm eũ qd ideo integra. ccc. sint pstãda p fideicõmissariũ. q2 heres intelligit rogatus vt fideicommissariũ suo loco 2stituat sicut 2stitutus in locũ heredis. sed sicut heres nõ grauat de hereditate restituẽda vel titio legatario. ccc. pstare. ita ⁊ fideicõmissarius in suo loco 2stitutus. Quarto ponit tertia rõ dicte decisionis i v. ⁊ qd heres. qd in effectu hoc intẽdit qd vbi restõ fideicõmissarie hereditatis puenit legator petitionẽ. ⁊ sic legata successiue a fideicõmissario pstant vt ẽ dcm̃ sic ⁊ cũ petitio ⁊ solutio legator pueniũt restõnẽ hereditatis. cũ soluto dicto legato. ccc. heres nihil aliud erat obtẽtur9 nisi cẽtũ. s. si non fuisset rogat9 de restituẽdo hereditatẽ. ergo nũc cũ sit rogat9 de illa restituẽda vr illa cẽtũ tñ rogat9 restituere fideicõmissario q̃ sibi erãt supfutura. S3 mihi vr ex mẽte lre q vnica sit rõ pncipalis q̃ ponit i v. q2 psumptũ. ⁊ i v. nã heres. ponat rõ rõnis. ⁊ iv. q heres. ipsi9 rõnis declaratio. ¶ Itẽ aduerte q2 fm Dy. alr diuidit hec. l. q2 pmo ponit thema ⁊ qd. Scdo determinatio admixta qdã rõne 2siderãdo fideicõmissariũ ex sua psona. Tertio ponit alia rõ ex qua sequit alia determinatio 2siderata psona fideicõmissarij respectu heredis. Quarto 2cludit ex pdictis. scda ibi: dicẽdũ. tertia ibi: nã heres. qrta ibi: itaq;. Et hãc sequit hic Cy. in addi. Sed ray. dixit qd in scda pte ponit determinatio ⁊ duplex rõ 2siderãdo fideicõmissariũ ex psona heredis. ⁊ sic dicit ecõtra ad Dy. Nã fm eũ opi. Dy. vr cõtra mẽtẽ lre. Tertio ponit qdã illatio ⁊ 2clusio 2siderata psona fideicõmissarij ex psona sua ⁊ ex psona heredis. ⁊ sic duplici capite ex qbus sequit determinatio qõnis. scda ibi: dicẽdũ. tertia ibi itaq;. Et l3 ray. potuerit hre bonũ intellectũ quo ad qd, vt patebit ex. ff. dicẽdis. plus tñ placet diuisio bar. quã sequit Ja. de are. ⁊ Old. ⁊ Ang. hic saluo eo qd. s.
1 dixi. ¶ † Et premitte pro euidẽtia fm Cy. qd nullus detrahit ex sua psona quartã nisi heres directe sit istitut9. l. lex falcidia si iter ueniat. §. fi. s. ti. ij. ⁊. l. heres ex asse. ⁊. l. facta. §. s3 cũ suspecta. ff. e. l. pri. §. deniq;. ⁊ se. ⁊ ibi no. ¶ Scdo pmitte q ille demũ lucratur quartã quã pdit heres ex coactione: q2 h3 ius cogendi heredẽ. sed solus fideicõmissari9 vlis ⁊ nõ legatari9 particularis h3 ius cogendi. l. si qs omissa. s. si quis omis. cau. te. ⁊. l. mulier. §. fi. ⁊ l. cogi. ff. e. ergo tale cõmodũ ad solũ fideicõmissariũ d3 spectare.
2 ¶ † Tertio premitte q interdũ relinquunt legata particularia

a fideicõmissario. ꝛ tũc in illis põt detrahi q̃rta. l. facta. §. ſꝫ cũ ſu ſpecta. ī. eo. Interdũ relinquunť ab herede vel ſimplr̃ ꝛ tũc bene põt detrahi. vt hac. l. ꝛ. ī. l. pri. ꝛ no. s. l. pri. §. inde neratius. Itẽ qñqꜭ relinquunť legata ab herede noĩatim. facit. l. celſus. §. qd̃ ali cui. s. de leg. ij. ꝛ. l. j. §. qd̃ ex ſubſtõne. s. ti. ij. Et hoc caſu ꝓprie loq tur. l. marcellus. vt. ī. diceť. Qñqꜭ vero relinquunť ab herede nõ noĩatim ſed ſub noĩe appellatiuo vel ſimplr̃. ꝛ tunc ꝓprie loquiť hec. l. ¶ Itẽ ꝑmitte ꝙ ſm Dy. hic loquiť de quadã quarta baſtar da q̃ non eſt ꝓprie falcidia nec ꝓprie trebellianica ſꝫ partiꝫ ſapit naturã vnius ptim naturã alterius. Sed Cy. hic dicit ꝙ imo hic tractať de duplici quarta. ſ. trebellianica ꝛ falcidia quarũ vtraqꜭ eſt legitima ꝛ ſic nõ baſtarda. Nec abſonũ ꝙ vbi diuerſa iura cõ currũt in pſona vnius. ipſe duplici iure vtiť. l. tutorẽ. s. de his q. vt indig. facit qd̃ no. idẽ Cy. in. l. filiũ quẽ habentẽ. in fi. C. fa. her. Bar. tñ. ī. l. pri. §. idẽ põpo. vř dicere ꝙ eſt vnica q̃rta in qua cõiũ gunť due leges. ſ. falcidia ꝛ trebellianica. vt. l. gallus. §. ille caſus s. de li. ꝛ poſth. Et reſpectu legatoꝝ particulariũ ſortiať naturã falcidie reſpectu fideicõmiſſi vlis ſortiať naturã trebellianice. et hoc vř magis iuri cõſonũ ex quo vnica eſt hereditas. ¶ Ultimo ꝓ intellectu huius. l. ꝛ ſe. huius gl. ꝑmitte qd̃ hec. l. legiť principa liter duobus modis. Primo vt ponat eundẽ caſum quẽ ꝓſequiť l. marcellus. ſ. ꝙ legatũ. ccc. ſimul ab herede noĩatim relictũ. ꝛ ſic ad ſolius heredis onus voluit teſtator ptinere. Et hec fuit lectu. Azo. poſita in glo. magna in ver. vel dic ſecũdo caſu. Et hãc etiã ſequiť glo. parua expoſitiua. ꝛ pſertim gl. iij. in verbo legauit. ꝛ in verbo preſumptũ. ꝛ in verbo debere ꝛ in verbo quo euenit. ꝛ in prima glo. l. marcellus. ꝛ iſtã lec. ſm Ang. tenuit Bar. in ſuis pri mis tpibus timore 9ũ. l. fi. C. eo. lꝫ poſtea mutauerit ꝓpoſitũ. vt ī. diceť. Et hec lec. ſubdiuidiť in tres. vna eſt ꝙ celſus corrigat ſe ipſum. q꞉ in prin. dixit legatariũ pceptur ũ integra. ccc. in fi. dicit eũ pcepturũ ſolũ. ccxxv. ¶ Scđa eſt ꝙ nõ corrigat ſeipm. ſꝫ ꝙ cel ſus duas ſnĩas ſibi 9rias poſuerit dubitãdo ꝛ nihil affirmando quaſi nõ bñ ſciuerit qd eligerit. Et iſte due lec. ponunť in glo. in ver. itaqꜭ. Sed neutra eſt va. prima nõ: q꞉ non eſt veriſiĺe celſum incõtinẽti ſeipſum correxiſſe. vt. l. non ad ea. s. de condi. ꝛ demõ. Scđa etiã non vera: q꞉ non eſt pſumẽdũ celſum qui autẽticus iu riſcõſultus fuiſſe iuris ignarũ. ¶ Tertia lec. eſt ꝙ celſus nõ cor rigat ſeipſum nec etiã dubitando loquať ſꝫ corrigať p marcellũ ꝛ non corrigať in rationibus ſꝫ in deciſione. ꝛ hec poniť in gl. ma gna in ver. vel dic ſcđo caſu. iuncto eo qd̃ predixerat gloſ. vſqꜭ ad verſ. qd̃ aũt dixi. Et hanc lec. non vř glo. improbare. q꞉ in fi. ma gne gl. dicit ꝙ alia eſt planior. Unde nimirum ſm Ang. ſi illam primo loco tenuit Bar. tñ cõiter non teneť. Et maxime q꞉ legum correctio eſt euitãda inquãtum fieri poſſit vt no. in. §. quibus. in prima cõſtitutione Codicis ꝛ in. l. j. C. de inoffi. do. ꝛ. C. de app. l. precipimus. ꝛ extra de elec. c. cũ expediat li. vj. ¶ Itẽ q꞉ ſi nõ cor rigunť rões ergo nec dictũ. cũ rõ ſit q̃ regulat dictũ. l. adigere. §. quãuis de iure pa. ꝛ. l. qd̃ dictũ. s. de pac. ꝛ extra de appel. c. non ceſſante. niſi forte dicas ꝙ ex rationibus non fit illatio ꝓut fieri dꝫ qd̃ tñ non vř de mẽte litere. ¶ Unde ſcđo modo principaliter hec. l. qd̃ non ponat eundẽ caſum quẽ ponit. l. marcellus. imo dif ferat ab eo. Nã hic intelligiť qñ legatũ. ccc. fuit ſimplr̃ relictũ. ſed in. l. marcellus qñ noĩatim ab herede. ꝛ ratio diuerſitatis eſt q꞉ qñ relinquiť noĩatim ab herede tale onus nõ ceſeť onus here ditariũ: q꞉ nõ trãſit ad quẽcũqꜭ ad quẽ trãſit hereditas. vt patet ex. l. celſus. §. qd̃ alicui. ꝛ. l. j. §. qd̃ ex ſubſtitutione. s. allega. ꝛ fuit no. in. l. q̃ conditio. s. de cõdi. ꝛ demõ. ideo tũc fideicõmiſſum he reditatis intelligiť ſimplr̃ nõ deductis legatis. ſed qñ legata re linquunť ſimplr̃. tunc tale onus legatoꝝ cẽſeť onus hereditariũ. q꞉ trãſit ad quẽcũqꜭ ad quẽ trãſit hereditas. Ideo nimiꝝ ſi fidei cõmiſſum vniuerſale extimať in eo qd̃ ſupereſt deducto onere le gatoꝝ vt in hac. l. 9. ꝛ hec. l. cõiter approbať quã tenuit glo. ma gna in. d. §. ꝟ. qd aũt ſi expreſſum. Et etiã ſequiť dñs Ja. de are. ꝛ Old. ꝛ etiã Bar. poſtea fuit ſequutus vt hic tãgit Ang. ꝛ ipſam cõiter ſequunť moder. ¶ In tex. ibi deberes. alias eſt deberet. et ſic trãſit de ſcđa pſona in tertiã vt tãgit glo. magna. alias eſt de beres. ꝛ tũc non fit talis trãſitus. ¶ In tex. ibi dicendũ eſt. hic iũ ge ver. tota trecẽta. vt dixi in diuiſione. ¶ In tex. ibi debere. l. in ſpecta. l. xij. tabularũ. ꝛ volũtate teſtantis. ſed inſpecta poteſtate falcidie aliter eſt dicendũ vt. ī. in ver. itaqꜭ. Dy. vero hic poſt ver bum debere dicebat hoc eſſe verũ nõ habita rõne falcidie q̃ habe ri nõ debet ex perſona fideicõmiſſarij tñ habita rõne falcidie q̃ haberi debet ex perſona heredis legatario debenť ſolũ. ccxxv. et ita loquiť finis. l. ꝛ hoc oſtendiť per rationes ex quibus infertur concluſio ſm Dy. ſed tu tene precedentẽ expoſitionem. ¶ In tex. ibi: id tibi reſtituat. ſ. quantũ. hoc dico q꞉ non precise ſolũ centũ videť rogatus reſtituere ſꝫ integra quadringẽta cũ onere legato rũ. lꝫ in effectu ſolum centũ deberent remanere penes eũ inſpe cta poteſtate legis duodecim tabularũ. facit qd̃ hic tãgit glo. in verbo rogatus. ¶ In tex. ibi: dãnatus. ſubau. ꝛ tibi centũ cõſide rato effectu. ¶ In tex. ibi: ducentũ vigintiquinqꜭ ſubau. q꞉ detra hetur quarta de trecẽtis q̃ ſunt ſeptuagintaquinqꜭ. ꝛ ſic reſtarẽt ſolũ ducẽtũ vigintiquinqꜭ. ¶ In tex. ibi ſeptuagintaquinqꜭ ſub au. q꞉ detraheť quarta de centũ q̃ ſunt vigintiquinqꜭ ꝛ q̃ cũ. lxxv. cõſtituũt centũ. ¶ In tex. ibi: forte ſed tunc ſi ſponte fuiſſent ad dita ſolũ deberenť titio. ccxxv. vt eſt dictũ ergo ꝛ nũc qñ coacte.

3 ¶ † No. ex tex. iſto ꝙ fideicõmiſſum hereditatis extimať tñ vale re in effectu quantũ ſupereſt in hereditate deductis legatis. Ex hoc ideo q꞉ legata fuerunt relicta ſimplr̃ ſic ꝛ onus legatoꝝ erat onus hereditariũ. ſecus qñ eſſent relicta noĩatim ab herede. vt. ī. l. prima. ¶ Itẽ no. ꝙ interdum quis cõſtituiť ꝛ ponitur loco al terius. Et hoc no. ꝓ practica notarioꝝ qui ſepe dicũt in inſtru mẽtis ponẽtes talẽ in locũ ſuũ. Nam hic habes quid importent dicta verba nõ per hoc videnť cedere iura ꝛ trãſeũt vtiles actio nes ꝛ etiã exercitiũ directarũ vt hic etiã voluit Bar. dixit tñ ang. non eſſe intelligendũ ꝙ iura directa remaneant penitus inania penes cedentẽ: niſi interuenerit alterũ de tribus poſitũ in. l. iij. C. de noua. Nec ob. hec. l. q꞉ rñdet ꝙ hic loquiť cũ fit reſtitutio ex ſe natuſcõſulto trebelliano. qd̃ ſtatuit apud reſtituẽtem iura dire cta remanere inania. Et ſic idẽ videť ſenſiſſe Bar. in. l. filiusfami lias. s. de le. j. in. §. diuus. Sed tu potes dicere ꝙ. l. iij. C. de noua. nõ facit ad ꝓpoſitum: q꞉ loquiť qñ conceſſio fit ad cõmodum ce dentis. ſed hic fit ad cõmodum ceſſionarij quo caſu ſola ſcientia ipſius ceſſionis impedit ſolutionẽ. l. ſi. cũ ibi no. s. de trãſac. ꝛ ple

4 ne no. ī. eo. l. facta. §. ſi heres. per Bar. ¶ † Itẽ no. ꝙ ad illũ debet ſpectare cõmodũ quarte qd̃ petit heres ex coactione qui coegit ipſum. nõ aũt ad legatariũ particularẽ qui non habet ius cogẽ di. facit qd̃ dixi in euidentialib⁹. Et facit etiã ſm Ang. ꝙ ius ac creſcendi nõ habet locũ inter heredẽ ꝛ legatariũ: q꞉ inter eos nõ videť eſſe cõiunctio. ¶ Ultimo nota ꝙ fit contributio fideicõmiſ ſi vniuerſalis cum legatis particularibus. lꝫ non fiat cõtributio eorum que heres ſibi percipere eſt ius. vt dixi. s. l. proxima. §. is qui quadringẽta. ꝛ ibi dixi rationem diuerſitatis. ¶ Expedita hac. l. quo ad textualia ꝛ quo ad examinationem gloſſarum. ve nio ad legem marcellus.

Summarium.

1 ¶ Fideicõmiſſum vniuerſale quantum valet extimatur.
2 Cõmodum quarte quod perdit heres ex coactione fideicõmiſſa rio vniuerſali applicatur.
3 Heres retinens quartam ſub nomine quarte non teneť ad one ra hereditaria.
4 Contributio quibus caſibus fiat in legatis. ꝛ nu. ſequen.
9 Alienare nequeunt que reſtitutioni ſubiecta ſunt.
10 Pupillus cui facta eſt ſubſtitutio pupillaris poteſt interim to tum alienare patrimonium.
11 Prelegata quando veniant in fideicõmiſſo vniuerſali.
12 Hereditas ad fiſcum tranſiens trahit ſecum ſua onera.
13 Hereditate priuatur quis per aperturam ſolam tabularum.

Marcellus aũt. Legata particularia con tribuũtur cum fideicõ miſſo vniuerſali quod extimatur quantũ valeat here ditas non deductis legatis ſi ab herede noĩatim ſunt relicta. vt intantum teneatur fideicõmiſſarius ad legata inquã tum tenetur heres ſi ſponte adiuiſſet. h. d. Et primo ponit deter minationẽ queſtiõis qñ heres ſpõte adiuit. Scđo qñ coacte. Ter tio ponit extenſionẽ ſue determinatiõis. ſcđa ibi: qd̃ ſi ſuſpecta. tertia ibi: qd̃ aũt. ¶ In tex. ibi: ſpecie. q̃ fuit ꝓpoſita ſuperiori. l. l. ſm glo. Sꝫ certe hec expoſitio ſequiť lec. Azo. que vult. l. prece dentẽ corrigi per iſtã. qd̃ eſt notãdũ. vt dixi. s. l. prima. Jõ Dyn. dicebat in hac ſpecie. ſ. q̃ ſequiť. ꝛ hec expoſitio cõiter approbať Et ſic hec. l. loquiť in alio caſu quã ibi loquať. Tu potes itellige re in hac ſpecie. ſ. vt qñ teſtator reliquit quadringẽta in bonis ti tio. ꝛ trecẽta legauit ꝛ granauit heredẽ reſtituere ſempronio here ditatẽ. nã i hac ſpẽ loquiť marcell⁹ ſi ad heredis on⁹ teſtator vo luit tũc eẽ legata vt ſequiť in lr̃a. ꝛ ſic loquiť in eadẽ ſpecie ꝛ gñe in q̃ loquiť. l. pcedẽs. Sꝫ diuerſificat ſolũ: q꞉ hec loquiť qñ lega ta fuerãt noĩatim relicta ab herede. ſꝫ. s. l. pri. fuerãt relicta non noĩatim. ſꝫ ſub noĩe appellatiuo vel ſimpliciter. ¶ In tex. ibi tre cẽta: q꞉ illa ſunt q̃ ſupſunt deducta quarta q̃ dꝫ penes heredẽ re manere. ¶ In tex. ibi: q̃ habitur⁹ eẽt. ſ. ꝓ ſua quarta. ¶ In text. ibi: iniquiſſimũ quare aũt ſit iniquiſſimũ litera nõ declarat. Sꝫ dic qd̃ iniqtas inſurgit ex eo q꞉ nõ eſt equũ ꝙ cõmodũ quarte ꝙ pdit hẽs applíceť ei q nõ hꝫ ius cogendi. ſed legatari⁹ particula ris nõ hꝫ ius cogẽdi heredẽ. l. nã ꝙ. §. nõ oĩs. ī. e. ꝛ. l. ſi qs omiſſa. s. ſi qs omiſ. cau. teſta. ergo nõ eſt equũ ꝙ ſibi appliceť ſꝫ poti⁹ fi deicõmiſſario. ¶ In tex. ibi deñ eſt. ſubau. ſm Dy. ꝙ hẽs amit tat q̃rtã ꝛ legatari⁹ tñ habeat ſi heres adiuit coacte quãtũ ſi adi ret ſpõte. Et h̄ ſequiť ẽt Bar. gl. tñ hic poſuit ſolũ ſm. ꝛ ſic nõ pro baret hic pmũ. ꝛ p ꝯſequẽs nõ ſumereť rr̃a ꝙ colligit h̄ bar. ſ. ꝙ in

1 oib⁹ teſtamẽtis ĩ qb⁹ ceſſat falcidia ceſſat ꝛ trebellianica. ¶ † No. ꝙ fideicõmiſſuꝫ vle extimať quãtũ vꝫ hẽditas ẽt nõ deductis le gatis. Et hoc qñ legata ſunt noĩati relicta ad herede. nã tũc on⁹ alimẽtoꝝ nõ cẽſeť on⁹ hereditariũ. q꞉ nõ trãſit ad quẽcunqꜭ ad quem

quē trāsit hereditas.vt.l.celsus.§.qđ alicui.ff.de leg.ij.⁊ dixi.ff.l. pri.secus qñ sunt simpliciter relicta.⁊ sic onus non est hereditariũ nam tunc aliter extimatur fideicōmissum vniuersale.vt pa
2 tet.l.pri.¶ Item nota ꝙ cōmodum quarte qđ perdit heres ex coactione applicatur fideicōmissario vniuersali ⁊ non legatario particulari.Et ratio ponitur in litera quam declara vt dixi super ea.¶ Itē no.secundum vnũ intellectum quod in omnibus testamētis in quibꝰ cessat falcidia cessat trebellianica.¶ In glo. magna ibi ⁊ non ab herede.imo legauit simpliciter:vt.ff.¶ In ea.glo.ibi quod autem dixi hoc principium glo.ꝓsequitur lect. Azo.de qua.ff.in fine glo.Uel dic secūdo casũ scđm aliũ. Tu potes respondere ſm Dy.ꝙ legauit ab herede sed nō nominatim. ⁊ sic ꝓsequitur glo.candem lec.vſqȝ ad ver.vel dic secūdo.⁊ istud magis placet.¶ In ea.glo.ibi:de tertia ad secūdam.subau.si in litera habeas deberet.sed si habeas deberes nullus est transitus vt dixi super tex.trecenta debes.¶ In ead.glo.ibi: preuenit. Et hoc ꝓsequit̄ litera ſm Ang.vſqȝ ad ver.⁊ ꝙ heres Bar.tñ sentit ꝙ ꝓsequit̄ vſqȝ ad ver.nā heres vtrũqȝ tñ posset sustineri. ¶ In ea.glo.ibi cōtra legatarios.Inepte videt̄ loqui glo.qꝛ ꝓprie nō retinet̄ ꝯ legatarios ex quo solum.ccc.erant legata.⁊ .cccc. erant in bonis.Ideo forte Dy.⁊ Ang.post eum supplent ad gl.si totũ qđ habuit defunctus fuisset legatũ.⁊ sic tota.cccc.¶ In ea.glos. ibi verũ hec glo.forte fuit mota ad dicendũ qđ sequit̄ ꝓpter.l.precedentē.⁊ in.§.si is q quadringēta.⁊ in.§.fi.Item vt euitet cōtrarietatem huius.l.de seipsa ad seipsam ꝯ vt dixi nō bene dixit.⁊ reprobat̄ in eo qđ dixit in hoc ver.qꝛ est contra mētē tex.qui expresse concludit ꝙ legatarius sola.ccxxv.⁊ non integra.ccc. habebit. Non ob.d.§.si is q quadringēta.⁊.§.fi.qꝛ pōt dupliciter rñderi. Primo ꝙ ibi heres sponte adiuit ⁊ habuit quartā.ideo fideicōmissarius amplius non detrahit.Sed hic adiuit coacte.⁊ ꝓpter coactionē fuit priuatus cōmodo q̄rte q̄ applicat̄ fideicōmissario. ¶ Uel dic scđo ⁊ melius ꝙ ibi ex voluntate testantis heres habuit quartā.⁊ ideo nō poterat detrahere vlterius de legatis.vñ nimirum si fideicōmissarius non detrahit qꝛ ex sua persona non pōt.vt.ff.l.pri.ver.deniqȝ.Itē nec ex sua persona heredis q nũqȝ potuit illam detrahere ex quo habebat penes se tm̄ ꝙ sufficiebat ad quartā.¶ Item non ob.prin.huius.l.qꝛ loquitur inspecta.l. xij.tab.⁊ volũtates testantis.sed finis loquit̄ inspecta potestate falcidie scđm verũ intellectũ.lꝫ Dy.aliter dicat.vt dixi.ff.l.pri. ¶ In ea.glo.ibi vltimo cōcludit ꝓsequit̄ glo.opi.quā prime tenuit ꝙ integra.ccc.habeat legatarius.qđ non est verũ vt statim dixi.Et volēdo saluare istam conclusionē oporteret tenere qđ.ff. prime dixit glo.in ver.verũ.⁊ scđm illā supplere ⁊ exponere tex. circa fi.Sed qꝛ vt dixi male dixit in.d.ver.verũ consequēter male ponit hic cōclusionē.ideo dic melius ꝙ cōclusio est ꝙ sic si heres sponte adiuisset legatarius nō haberet nisi.ccxxv.ita nec nũc habebit plus qñ heres coacte adiuit.Sed scđm ꝑdicta si bene ponderes fideicōmissarius habebit.lxxv.virtute sui fideicōmissi.Itē xxv.q̄ sunt quarta ipsoꝝ centũ quā perdit heres ꝓpter coactionē item habebit vltra predicta.lxxv.a legatario q̄ sunt quarta trecētoꝝ quā ꝑdit heres ꝓpter coactionē ⁊ applicat̄ fideicōmissario. ⁊ sic in totũ habebit.clxxv.qđ videt̄ mirũ.nā aut cōsiderabimus fideicōmissariũ ex sua persona tm̄ ⁊ sic deberet habere solũ.lxxv. Aut ex persona heredis.⁊ tunc cũ heres solũ centum sit habiturus videt̄ ꝙ fideicōmissarius in effectu solũ centũ deberet habere.Et ꝓpter hoc aliq tenuerũt qđ dixit glo.in ver.verũ vt hic tāgit Ray.lꝫ ipse tenet oppositũ dicens ꝙ fideicōmissarius considerabit̄ ex sua ꝑsona ⁊ etiā ex persona heredis.⁊ sic cũ duplicem personā representet non est absonũ ꝙ duplici iure vtat̄.l.tutorem.ff.de his q.vt indig.Et ideo nimirũ si septuagintaqnqȝ habet ex sua persona.⁊ ex persona heredis.xxv.q̄ sunt quarta de cētum ⁊ sexagintaquinqȝ q̄ sunt quarta trecētoꝝ.Et ꝓpter hoc dixit Ray.in sua diuisione potuisse habere bonũ rñsum. ¶ In ea. glo.ibi:vel dic secūdo.hec lec.Azo.cōiter reprobat̄ vt euitet̄ correctio.Ideo tene qđ.ff.proxime dixit glo.ꝙ alio casu loquit̄.l.marcellus.¶ In ea.glo.ibi planior esset.Nota modum loquendi:qꝛ per hoc non videt̄ impugnari lec.Azo.⁊ facit optime qđ no.Io. an.post Archidiaconũ.⁊ Inn.in.c.j.sup glo.de appellatiōibus lib.vj.tñ vt ibi dixi cōiter non tenetur.¶ Et aduerte quia ex predictis patet soluta aliqua cōtraria.primo inquātum hec.l.q quadringenta.videt̄ sibiipsi contradicere.Primo dicēdum legatarium debere habere integra trecenta.postea solũ deductis.xxv. Nam veritas est ꝙ primo loquit̄ inspecta potestate.l.xij.tabularũ.⁊ voluntate testantis.Secūdo inspecta potestate legis falcidie.lꝫ alij etiam aliter dicāt.vt patet ex supradictis.⁊ maxime ex diuisione quā.ff.posui.¶ Itē patet sol.cōtrarij in.l.q quadringēta.⁊.l.marcellus.inquātum in.l.q quadringēta.fideicōmissum vniuersale extimat̄ deducto onere legatoꝝ.⁊ secus in.l.marcellꝰ. nā veritas est ꝙ in.l.qui quadringēta.legata fuerunt relicta simpliciter.vel ab herede non noīatim.⁊ sic onus legatoꝝ erat hereditatis.sed in.l.marcellus.legata fuerunt noīatim relicta ab herede.⁊ sic onus legatoꝝ non erat onus hereditatis.ideo secus vt

ff.tetigi.¶ Sed aduerte qꝛ in.l.marcellus.videt̄ ꝙ quadringenta debeant diuidi in.vij.partes.⁊ non solũ trecenta.considerato qđ quadringēta erant in bonis.⁊ trecēta erāt legata legatario.⁊ hereditas per fideicōmissum relicta fideicōmissario ⁊ sic in effectu quadringenta cuius contrariũ in litera dr̄.¶ Sed potes dicere ꝙ litera vitauit circuitum.nā ⁊ si ꝑdicto modo fieret diuisio heres haberet de parte fideicōmissarij quartā.⁊ silr̄ de parte legatarij.Et sic centũ in effectu remanerēt inter fideicōmissarium ⁊ legatarium sola trecēta.ideo ab ipso initio.l.dicit deduci centum q̄ sunt quarta quadrigētoꝝ.⁊ residua trecēta diuidi in.vij. partes.ar.l.dñs testō.ff.de condi.⁊ demon.¶ Item ex predictis etiā patet sol.cōtrarij ad.§.si is qui.⁊.§.fi.ff.pri.qꝛ scđm veritatē ibi remanebat quarta penes heredē ex dispositiōe testātis.ideo non erat tractādũ de aliqua detractione falcidie vel trebellianice fienda de legatis vel fideicōmissis.hic aũt in.l.q quadringēta. ⁊.l.marcellus.erat secus.Ange.hic dicebat ꝙ in dictis.§.heres adiuit sponte ⁊ quartā sibi retinuit.⁊ sic de nulla alia quarta habenda fideicōmissarius tractare poterat.qꝛ ex sua ꝑsona falcidiā aut trebellianicā non pōt habere.vt.ff.l.prima.§.deniqȝ.Nec similiter ex ꝑsona heredis cũ ipse illā ideo nō detraxit.lꝫ in hac.l. heres nō detraxit falcidiā:qꝛ nec potuit cũ adiuerit coactus. vñ quarta quā perdidit heres ꝓpter coactionē nō ꝑdest legatarijs sed solũ fideicōmissario cōpellenti.Sed certe etiā hic loquit̄ qñ sponte adiuit.vñ plus placet so.quā.ff.tetigi.¶ Itē non ob. qđ habetur.ff.l.pri.§.inde neratius qꝛ rñdet hic Ange.ꝙ ibi heres adiuit sponte ⁊ nullā quartam detraxit.⁊ sic hereditatē restituit ideo fideicōmissarius dꝫ soluere integra legata saluo nisi heres volēs facere gratiā fideicōmissario de ipsa falcidia restituit hereditatē ipsa non detracta:qꝛ tũc fideicōmissarius ex bñficio talis largitatis habebit falcidiam a legatarijs quā heres habere non poterat.hic autē heres nulla largitate potuit vti cũ fuerit priuatus falcidia ob suā cōtumaciā:qꝛ noluit sponte adire.ideo soli si deicōmissario cōpellēte ꝑdest.nō aũt legatarijs.¶ Sed certe vt ff.dixi hic etiā loquit̄ qñ sponte adiuit.ideo in.d.§.inde neratius innuit a ꝯrio.ꝙ si coactus adiuerit non poterit fideicōmissarius ex sua persona detrahere:cũ tunc nulla gratia pōt dici facta per heredem.⁊ tñ hic dr̄ cōtrarium.⁊ in.l.marcellus.¶ Ideo pōt dici primo ꝙ ibi loquit̄ qñ vult habere a scđo fideicōmissario vniuersali falcidiā.hic qñ a legatarijs particularibus.⁊ hoc sequit̄ Bar.in.d.§.inde neratius.¶ Uel scđo ⁊ melius pōt dici qđ ibi tractat̄ de secundo fideicommisso relicto ab ipso primo fideicommissario.ideo tunc nō habebit trebellianicā sicut nec haberet falcidiā de legatis particularibus ab ipso fideicōmissario relictis: lꝫ heres fuisset coactus adire.l.facta.§.lꝫ si cũ suspecta.ff.e.hic aũt ⁊ in.l.marcellus.loquit̄ de legatis relictis ab herede noīatiꝫ vel simplr̄.Ideo ex persona heredis pōt tunc hr̄e falcidiā.¶ Quare aũt nō fiat cōtributio eius qđ debeat heres percipere cũ alijs legatis ⁊ fideicōmissarijs vl̄i.dixi in.§.si is q quadringēta.¶ Itē nō ob.ēt si dicat̄ ꝙ in hac.l.q quadringēta.legata simplr̄ relicta debeāt cēseri relicta a fideicōmissario p.l.fi.C.e.ti.⁊ sic de illis nō dꝫ fideicōmissariꝰ posse hr̄e quartā ex quo a se ⁊ nō ab herede cēseātur relicta per id qđ habet̄ in.d.l.facta.§.lꝫ si cum suspecta.ff. eo.nā Bar.vt hic refert Ang.huiꝰ timore primo tenuit lec.Azo. qđ hic debeat intelligi ꝙ fuerũt legata relicta ab herede ⁊ nō simpliciter ⁊ postea mutauit ꝑpositũ ⁊ bñ ſm eũ:qꝛ legata simplr̄ relicta intelligunt̄ relicta ab herede ⁊ etiā a fideicōmissario ⁊ sic ab vtroqȝ.⁊ per consequens onus legatoꝝ tunc censet̄ esse hereditarium.Ideo nimirũ si ex persona heredis pōt fideicōmissariꝰ defalcare sicut ⁊ qñ noīatim ab ipso herede sunt relicta ꝑut dr̄ in.l. marcellus.Nec ob.dicta.l.fi.qꝛ pōt rñderi dupliciter.prīo qđ ibi heres fuerit iussus totā hereditatē restituere.ideo a fideicōmissario vident̄ relicta legata.Uel scđo ꝙ ibi dicit legata petēda a fideicommissario lꝫ non dicit qđ videant̄ relicta ab eo.Uel tertio ſm Ang.pōt dici ꝙ lꝫ ibi dicat ꝙ videat̄ a fideicōmissario relictũ non negat quin si immineret ratio falcidie ꝙ non posset defalcare.⁊ ꝙ etiam hoc respectu non censeat̄ relictum ad herede.Scđa tñ solu.plus placet.¶ Ultimo etiam non ob.quod habet̄ in.l.cũ questio.C.de legatis.vbi vr̄ adimi a primo quod secunda dat̄:qꝛ lꝫ glo.ibi dicat ꝙ ibi primo legat̄ totũ.deinde pars q̄ pōt adimi de toto.hic econtra.Scđo totũ qđ non pōt adimi de parte potes dicere qđ vbi vniformis fuit legandi forma.hic secus.qꝛ.cccc: nō sunt quota portio hereditatis sed quāta.facit qđ habet̄ in.l.⁊ si non totā.⁊.l.se.ff.si quis omis.cau.test.⁊.l.qui fundum.§.q filio ff.ti.ij.⁊ qđ no.in.l.item ꝙ sabinꝰ p Bar.ff.de here.insti.¶ Item etiā aduerte qꝛ.d.l.cum qđ.non videt̄ habere locum vbi per noīa quātitatis fiũt legata.⁊ sic sub noīe quāte ⁊ non sub noīe quote: puta si vni legent̄ cētum alteri quinquaginta.ratio quia nisi dicat de eisdem cētum videtur esse diuersa quātitas.facit quod habet̄ in.l.cum centum.ff.de adi.leg.⁊ in.l.quīquaginta.ff.de ꝓba. ⁊ tunc sic quinquaginta non essent pars centum.ideo tũc locũ haberet.l.si in quātitate.§.fi.ff.ti.ij.qꝛ cōsiderandũ esset tunc:qꝛ aut legata cadũt intra ꝑ̄fīmonsi aut nō vt ibi.Si aũt sub noīe quote

Heret legatū.puta si vni leget̄ res postea alteri dimidia vel tertia tunc ꝓprie loquitur.l.cum qđ. ¶ In glo.super verbo legauit.ibi ab herede.non tamen nominatim legauit ab herede secundum vnum intellectum vt tetigi super glo.magna. ¶ In gl. super verbo presumptum in fi.hec glo.τ similiter glo.in verbo debere. sequuntur sententiam Azo.que non est bona vt.s.dixi. ¶ In glo.super verbo itaqꝫ.in fi.dic melius vt dixi in euidentialibus. ¶ Et aduerte quia secundum intellectum saluetur questio in.l.marcellus.τ adaptanda erit litera vt voluit glo.in verbo euenit.tamen vt dixi non ponit verum intellectum. ¶ In gl.j.l.marcellus.dic melius vt dixi in diuisione:quia ꝓsequitur glo.lec.Azo.τ Ugo. ¶ In glo.ij.in fi.vel expone aliter vt dixi super tex. ¶ In glo.super verbo heredis ibi quod semper presumitur intellige glo.sane.s.quod semper presumitur legatum relictum ab herede tanqꝫ ab herede.et sic sub nomine appellatiuo.te per consequens vt trāseat ad quēcunqꝫ cum tali onere ad quem transit hereditas facit.l.si pluribus.s.de leg.ij.τ.l.si plures.de leg.iij.τ sic glo.relata ad tex.nō bene diceret cum tex. loquatur qn̄ noīatim relinquit. Nec obstat predictis.l.fi.C.eo.quia dic vt dixi super glo. magna circa fi. ¶ In eadem glo.ibi:τ non ab herede.ante restitutam hereditatem.Contrarium tenuit glo.super.l.proxi.§.fi.τ illa communiter approbatur.non ob.l.fi.quia debet intelligi quādo fideicommissarius preuenit restitutionem legati in petendo fideicommissum.vel quando simul concurrunt.Secus quando legatarij preueniunt fideicommissario fore tacente.nam tūc cogitur heres soluere legata ex quo nōdum restituta est hereditas. τ ita debet intelligi glo.in.d.§.fi. ¶ In glo.sup verbo ferre ibi.in secūdo fideicōmissario vniuersali qui erat confideicōmissarius τ habebat ius cogēdi sicut iste.ideo nimirum si applicatur sibi cōmodū quarte qđ heres poterat habere.lꝫ ipse nō coegerit sed alius confideicōmissarius.hic autem loquitur de legatarijs particularibus qui non habent ius cogendi ideo in eis nil applicatur de quarta quam heres perdit. ¶ In ea.glo.in fi.solue vt ibi not.qꝛ ibi voluntas inutilis non affert preiudicium legatario.facit de reg.iur.c.non prestat impedimentum.lib.vj. ¶ In gl.super verbo dictum.in fine.No.bene hunc intellectum:quia ipsum sequēdo patet quod hic non colligitur regula quam dicit Bar.hic colligi.s.quod in illis testamentis in quibus cessat falcidia cessat et trebellianica.τ sic non faceret tex.iste pro opi.sua quam tenet qđ in relictis ad pias causas cessat trebellianica. de quo.j. dicetur. ¶ In glo.super verbo militis in fi.quia habet locum trebellianum quo ad alia remedia:non quo ad detractionem quarte.Et hoc etiam cōmuniter tenet̄ vt cesset etiam trebellianica in testamento militis.tamen meo iudicio non reperitur tex.clarus. nā non bene probat tex.si bene inspiciatur secundum intellectū glo. precedentis.Item etiam non ꝓbat tex.s.eo.l.j.§.deniqꝫ.qꝛ ibi loquitur de falcidia.pro hac tamen parte facit:qꝛ per priuilegium concessum militibus videtur reducti milites ad ius primeuum legis.xij.tabularū.vt patet in.l.j.s.de test.mili.iuncta.l.j.in princip.ad legem fal.Et pro hoc etiam posset allegari quod habetur s.de test.mili.l.quod si a milite.vbi dicit quod heres rogatus a milite spōte adiuit hereditatem.τ nihilominus totam restituit. Et sic videtur quod necesse habuerit ipsam totam restituere.nā alꝫ verisimile est quod quartam retinuisset.licet posset dici qđ forte voluit retinere ne implicetur oneribus hereditarijs. Sed primum dictum videtur verius per dictam.l.j.in eo.titu. ¶ Et aduerte quia dixit hic Ang.quod in isto ver.quod autem. eodē modo fiet diuisio trecētorum de quibus in principio huius.l. fit mentio.Sed certe hoc non videtur verum:quia imo videtur qđ ex quo cessat falcidia τ trebellianica tota quadringenta diuidātur in.vij.partes.quarum quatuor habebit fideicommissarius τ tres legatarius.Et sic hoc casu plus habebit legatarius qꝫ habeat in principio huius.l.Sed si dicas quod imo plus videt̄ qđ debeat habere integra trecenta per id quod habetur in.l.j.§.fi.s. eodem.Posset responderi quod hic loquitur quando nominatim ab herede legata fuerūt relicta:ibi quando simpliciter.Sed tunc ob.quia tunc videtur fienda computatio secūdum.l.q quadringenta.Et sic videtur quod dictus.§.fi.fortiter obstet illi.l.q quadringenta nam debet in dicta.l.legatarius habere integra quadringenta.sicut haberet in dicto.§.fi.Sed potes respondere quod quando legata sunt relicta simpliciter τ relinquitur etiam fideicōmissum vniuersale alteri extimatur fideicōmissum in effectu respectu eius quod superest deducto onere legatorum inspecta.l.xij.tabularum τ voluntate testantis secundum quam heres non detrahit falcidiam.Ideo nimirum si in.l.qui quadringenta.ex quo trecenta erant legata censentur esse centum residua in fideicommisso que heres non debebat retinere inspecta voluntate testantis.facit quod habetur in.l.titia.s.ti.ij.Sed in.d.§.fi.heres ex voluntate testantis retinebat centum.ergo de illis centū non poterat dici testantem intellexisse vt illa restitueret fideicōmissario.sed solum de trecentis cum suo onere soluendi ipsa legata.ideo nimirum si ibi integra trecenta a fideicōmissario petantur.τ pro hoc patet ratio.§.sed si quadringenta.quia ibi voluit fideicommissarium esse heredem pro parte dimidia.facit.l.si filius.s.quod cum eo.τ institutum remanere in alia dimidia. ideo nimirum si legata pro rata ab vtroqꝫ petūtur sicut si a principio duos heredes pro dimidia instituisset. ¶ Item per hoc patet intellectus.§.si is qui quadringenta.nam ibi heres ex voluntate testantis retinebat ducenta.vnde non potest dici qđ de illis ducenta restituendis fideicōmissario censuerit testator.sed solū de residuo cum onere suo.Ideo legatarij producentes agent cōtra ipsum fideicommissarium qui tenet locum vniuersalis heredis ex quo nihil sub nomine quote remansit penes heredem facit.§.si quis vna.insti.de fideicommis.here.nec debet in plus cōueniri nomine legatorum qꝫ peruenerit ad eum vt ibi dicitur. Et si dicas quare agit legatarius pro centum contra heredē.potes dicere quia in illis non ꝓprie tenuit legatum factum heredi l.legatum.§.j.s.de leg.j.Et ideo ex quo reperitur habere cētum s.quartam.voluit.l.quod pro illis centum teneretur legatarijs. ¶ Et si dicas nōne ex voluntate testantis retinet illa ducenta et sic videtur quod non debeat alicui teneri.Potes dicere qꝫ mens testatoris est quod teneat ducēta respectu fideicōmissarij.Nam τ potestatem retinendi in ipso fideicōmisso vniuersali adiecit: nō respectu legatariorum.τ sic videretur quod si esset casus in quo non esset locus falcidie.τ portio fideicōmissarij non sufficeret ad legata ageret etiam pro ducentis contra heredē si forte quadringenta fuissent legata.τ sic solum tunc in effectu haberent potestatem retinendi ducenta ad finem soluendi legatarijs.facit quod habetur in.§.proxi.τ quod no.s.in glo.in verbo heredis. ¶ Itē
3 aduerte quia dixit hic Ang.† qꝫ vbi heres retinet quartam sub nomine quarte non tenetur ad onera hereditaria sicut nec legatarius simplex per.l.j.§.si heres.s.eo. ¶ Et hoc vbi portio fideicōmissarij sufficit ad satisfactionem onerum.Si autem nō sufficeret τ forsitan si deicōmissarius non esset soluēdo.vel si esset soluendo non posset conueniri vltra vires hereditarias:vt qꝛ inuētarium confecisset tunc contra heredem posset haberi recursus per creditores hereditarios pro illa quarta insolidum.Et si fecisset inuentarium vsqꝫ ad vires illius quarte ad legata autē nō tenebitur siue habeat eam sub noīe quote siue sub nomine quārte nisi in eo casu quo vires portionis restitute non sufficiant τ fideicommissarius vult grauari non potest.l.j.§.si is qui quadringēta.s.eodem.Contingit autem fideicōmissarium vltra vires grauari non posse.Primo iure isto digestorum quo non erat inuentum inuentarium.vt dicto.§.si is qui. Secundo iure codicis et autenticorum inuētario confecto.facit quod dixi in dicto.§. si is qui.Et adieci etiam in.d.l.j.§.si is qui quadringenta.qđ quando heres de restituēdo tantum grauatus retinet quartam etiā sub nomine quote quod legatarius nullo modo potest conueniri:quia illam debet habere precipuam ante omnia vt dicto.§. si is qui.saluo nisi confecerit inuentarium hodie quia tūc priuatur quarta.τ sic compelluntur legatarij.creditoribus autem bene tenebitur ex quo habet sub nomine quote.Et sic si bene ponderentur verba Ang.videtur sentire a contrario sensu quod vbi fideicommissarius est soluēdo τ potest conueniri vltra vires hereditarias quod tunc contra heredē non posset haberi recursus etiā per creditores quādo retinuit quartam sub nomine quārte.Sed forte istud non est verū per id quod dixi in.d.l.si is qui quadringenta.τ.§.fi.Item eo casu quo heres priuatur quarta ꝓpter inuentarium non confectum non videtur quod legatarij possint agere sicut nec olim poterant quando non erat beneficium inuētarij.nam retentio quarte solum videtur eum obligare creditoribus τ non legatarijs.per notata per glo.in.l.ij.§.fi.s.eodem titulo. ¶ Extra glo.adde dictis Barto.inquātum tangit an in relictis ad pias causas esset trebellianica.nam suam opinionē puto veram si tenemus opinionem cōmunem quod in relictis ad pias causas cessat falcidia per aut.si autem heres.in aut.de eccl. titu.vnde sumitur auten.similiter.C.ad legem falcidiam. nam cum ibi dicat omni falcidia cessante comprehēdit omnem speciē falcidie.τ sic etiam trebellianicam que falcidia appellatur.s.eadem.l.prima.§.inde neratius.τ.l.iubemus.C.ad trebellianum. Et no.glo.in aut.vnde τ si parens.C.de inoffi. testamen. vbi est bona glo.Tex.autem iste non faceret pro Bar.τ alijs suis rationibus potest responderi.nam.§.restituta.non dicit quod omni casu quo falcidia resecat vniuersalia.lꝫ simpliciter dicit quod sicut falcidia resecat particularia: ita trebellianica vniuersalia. ¶ Preterea posito quod illud diceret.non dicit tamen econtra quod omni casu quo cessat falcidia cessat trebellianica. ¶ Item ad.l.si quis ad declinandam.potest dici quod ibi pauperes erāt instituti.vnde nimirum si executores vel episcopus qui tenet locum pauperum non detrahat ipsis pauperibus quartam sicut nec pater non detrahit filio instituto.l.cum filio.s.de le.j. ¶ Ad illum.§.si autem heres.etiam posset dici quod ibi loquit̄ quando heres erat in mora vt dicebat Ray.in.l.j.§.ad municipiū.s. titu.ij.Nec ob.responsio quā dat ibi Bar.dum dicit quod in.§.

precedēti

precedenti dixerat quando fuit in mora: qꝛ non dixerat simpliciter quando erat in mora. sed quando semel ⁊ secundo erat monitus ⁊ neglexerit adimplere. quo casu patitur penam impositam. ¶ Preterea etiam potest dici, qđ ibi heres non soluebat legata: quia dicebat patrimonium non sufficere. sed vbi fateretur sufficere sed diceret se velle detrahere falcidiam non videtur loqui ille tex. Et ideo forte de rigore iuris verior est opi. Joā. an. c. si pater. de test. tu. per illū tex. a sensu cōtrario. Et etiam vt euitetur correctio ⁊ non debet seruari regula quā hic dicit in. §. qđ autē. in dubio ad correctionem legum: quia per subauditiones vel tacitos intellectus non debet induci correctio legū vt dixit glo. valde notabilis in. c. cupiētes ver. qđ si per viginti. de electio. lib. vj. tamen cōmunis est opin. qđ cesset falcidia in relictis ad pias causas per illum. §. sinautem. ⁊ sic etiā seruatur in practica arg. l. minime. š. de legibus. Forte etiā seruaret in practica qđ cessaret trebellianica. d. §. ⁊ marie. qꝛ in dubio preeligenda est opi. que religioni fauet. l. sunt persone. š. de religio. ⁊ pro hac parte cōsuluit etiā dñs meus do. Frā. de rampo. ⁊ etiā sequit hic Ange. Et hanc opi. sequitur etiā Bald. in aut. similiter. C. ad legem fal. ⁊ Spe. in ti. de instr. edi. §. compendiose. versi. sed cū deductio. ⁊ sic etiā indicatū fuit de facto. Et per hoc etiā patere potest an testator possit prohibere trebellianicā. nā videt qđ nō ne inducat correctio ex quo iste tex. non probat regulā Bar. ⁊ hec opi. videt de iure verior. licet cōmunis opi. quā sequit Bar. sit in oppositū. ⁊ per hoc etiam patet an pro non confectione inuentarij perdat trebellianica. nā videt qđ nō ne inducat correctio. Si tamen teneres hic sumi regulam Bar. forte deberet dici oppositū. licet Barto. aliter dicat. nam illa verba in his testamentis in quibus cessat falcidia viderent tunc debere intelligi siue illud sit ex iure testamenti siue extrinsecus per id qđ dixi. š. de suspecta hereditate ⁊ coactiōe propter quā extrinsecus per id quod dixi. š. de suspecta hereditate ⁊ coactiōe propter quam extrinsecus perditur quarta. deberent enim dicta verba intelligi secundum naturam eorum ad que fit relatio. argumē. eorum que habentur in auten. de filijs ante do. instru. na. §. j.

Idem pomponius. Etiā si heres rogat⁹ sit restituere hereditatē deductis legatis sit contributio legatorū ⁊ fideicommissi vniuersalis. h. d. ¶ Not. qđ dixi in summario. ⁊ ratio esse potest: qꝛ ex quo heres rogat deductis legatis restituere hereditatē videt quodāmodo ad onus heredis legata reliquisse ideo videt dicendū idē qđ dictū est in prin. huius. l. attenta mente testantis qui videtur sensisse in fideicōmisso intelligi hereditatem absq; legatis. ¶ Et not. etiā qđ hic detrahit quarta tam de legatis quā fideicommis. ⁊ sic videt qđ nō proprie sit falcidia. nec proprie trebellianica. sed quatenus detrahet de fideicōmisso vniuersali censet trebellianica quatenus de particulari censetur falcidia. de quo hic per bar. ⁊ Ang. ⁊ dixi in. l. qui. cccc. š. eo. in euidentialibus. ¶ In glo. sup verbo ex oībus ibi: ante omnia simul restituet. Et sic vult glo. qđ si testator reliquit legata simpliciter. ⁊ postea grauat heredem vt deductis legatis restituat hereditatē qđ p hoc intelligit data electio heredi an omnia simul restituat an non. sed pro hoc non minus onus legatorū erit hereditarium. hinc est qđ veniet soluēda ab ipso fideicōmissario si ei oīa restituant. Credo tamen qđ cōtributio fieri debeat hoc casu sicut ⁊ quando ad heredis on⁹ testator reliquit legata: qꝛ attenta eius volūtate non videt intellexisse in fideicōmisso hereditatis ipsa legata sicut ⁊ quādo legata reliquit ad onus heredis ex quo grauabat heredē vt legatis deductis restitueret. Et hoc puto fuisse de mente huius tex. qui continuatiue videt se habere ad precedentia presertim prout habet dictio idem. ¶ In ea. glo. in fi. Soluevt ibi patet: qꝛ ibi loquitur de legatis inutilib⁹ que non deducunt sed potius diminuunt falcidiam. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. qꝛ nō videt perfecte declarare omnes casus in hac materia an fideicommissum vniuersale debeat cōtribui cū legatis ideo potes dicere qđ aut legatū ⁊ fideicōmissum vniuersale est purū. aut vtrūq; sub cōditione. aut vtrūq; in diē. Aut vnū sub cōditione ⁊ aliud purū. Aut vnum in diem ⁊ aliud sub conditione. ⁊ intelligo de die certo qui alias equiparatur cōditioni. l. dies incert⁹. š. de cōdi. ⁊ demon. ¶ Prīo casu clarum qđ sit contributio vt hic ⁊ in prin. huius. l. ⁊. š. l. priori. ⁊ sic
4 vtrūq; venit defalcandū. ¶ † Scđo casu aut sunt sub eadē cōditione relicta. ⁊ idem qꝛ sic videt voluisse testator volendo eodem tempore ambo prestari. Aut vnū est relictum sub vna cōditione aliud sub alia. Et tūc iste casus est dubius. tamē videt qđ debeat fieri contributio: qꝛ sicut quādo testator pro parte rerū facit contributionē vt quādo fideicōmissum est partim purū. partim sub cōditione ⁊ legata pura sit contributio. l. ita tamē. §. ex asse. ī. eo. sicut ⁊ qñ pro parte tēporis sit cōtributio. arguendo de re ad tps ar. l. miles ita. §. ⁊ qꝛ diximus. š. de test. mili. Cōstat enī vno tēpore voluisse testatorē vtrunq; simul solui. s. si vtraq; cōditio simul exi-
5 stet. ergo ⁊c. ¶ † Tertio casu ⁊ tūc si eadē est dies in vtroq; clarū qđ fiet contributio ex quo eodē tempore venit prestāda ex mente testantis. Aut legatū est in diē ⁊ fideicōmissum in aliā diē. ⁊ tūc si legatū est in diem breuiorē videt qđ nō fiat contributio ex quo diuerso tempore voluit prestari per id qđ infra dicet quādo legatum est purū ⁊ fideicōmissum cōditionale. licet aliqua sit differētia inter hos casus vt infra tanget. Aut econtra fideicōmissum est in diē breuiorē. ⁊ tūc videret qđ debeat fieri cōtributio: qꝛ in legato in diem nata est obligatio ⁊ actio licet obstet exceptio. ⁊ sic est aliquid qđ possit resecari per falcidiā respectu legatorū tēpore quo resecat fideicōmissum vniuersale. vel forte non fiet contributio ex quo testator voluit diuerso tēpore prestari. ⁊ sic detrahet de solo fideicōmisso qđ primo erit prestādū. per id qđ. ī. dicet qñ
6 fideicōmissū est purū ⁊ legatū sub conditione. ¶ † Quarto casu principali dic aut legatū est purū ⁊ fideicōmissum sub cōditione ⁊ nō fit ɔtributio. vt est casus in. l. marit⁹. §. fi. š. ti. ij. iūcta. l. diu⁹. eo. ti. aut econtra ⁊ tunc videt idē attenta illa ratione: qꝛ testator voluit illa diuersis tēporib⁹ prestari. vnde hoc casu quarta detrahetur de fideicōmisso vniuersali: qꝛ alias nihil remaneret penes heredē ⁊ postea adueniente cōditione legatū integraliter soluet. Aut fideicōmissum est partim purū partim sub cōditione: ⁊ tunc
7 fit cōtributio. l. ita tamen. §. ex asse. ī. eo. ti. ¶ † Quinto casu aut si deicōmissum est purū ⁊ legatū in diē. ⁊ videt qđ fit cōtributio cū in legato in diez sit nata obligatio ⁊ actio. licet obstet exceptio. ⁊ sic est qđ possit resecari. tñ cōtrariū est verius: qꝛ potius videt attendi debere tps prestationis. quo attento voluit prestari diuerso tpe. Et hoc tenebat recolende memorie dñs Ang. dū ipsum interrogassem. Aut ecōtra fideicōmissum est in diē ⁊ legatū purū: ⁊ tunc si attendimus tempus prestationis qđ est diuisum videt qđ nō debeat fieri cōtributio per id qđ est. š. dictum. ¶ † Sexto ⁊
8 vltimo casu aut fideicōmissum est in diē ⁊ legatū sub cōditione. ⁊ videt debere fieri cōtributionē sicut ⁊ qñ sub diuersis conditionibus sit legatū ⁊ fideicōmissum cū videat eadē ratio. Aut ecōtra fideicōmissum est sub cōditione ⁊ legatū in diem. ⁊ tūc si consideras tempus prestationis ⁊ non natiuitatē obligationis videtur idem dicendum quādo proxime sicut ⁊ quādo sub diuersis cōditionibus vtrūq; relinquit: cum cōditio fideicōmissi possit existere ante diē legati. ¶ Et predicta vera quādo oīa legata sunt vniformia. hoc est vel omnia pura. vel oīa in diem vel sub conditiōe. Sed si aliqua essent pura aliqua sub cōditione videtur qđ pura non cōtribuerent cū fideicōmisso cōditionali attenta mente testātis. sed solū sub cōditione fideicōmissi. Nec obstat. §. ex asse. qꝛ ibi fideicōmissum eiusdē hereditatis est pro parte purū ⁊ pro parte conditionale. hic vero sunt diuersa legata diuersarū rerū. Sed si esset legatum eiusdem rei pro parte purū ⁊ pro parte cōditionale. ⁊ tunc videretur cōtribuendum cum ipso fideicommisso vniuersali. arg. dicti. §. ex asse. Et in quātum dixi. š. idem in die qđ in conditione. tenebat etiam idem dominus meus do. Ange. dum ipsum similiter interrogassem.

9 **Res que ab herede** † Subiacentia restitutioni alienari non pñt vsq; ad quartā. h. d. ¶ In gloss. super verbo res que. ibi. l. diuus. Aduerte qꝛ licet non sit in culpa tunc alienando: tamen cōputabit preciū in quartam: sed illud non conuertit pro satisfaciēdo oneribus hereditarijs legatariorum vel creditorum vel similiū forte pro reparatione domus. ¶ In ead. glo. ibi ⁊ similes casus speciales. In his casibus tenebit alienatio ⁊ etiā cōputabit in quartam vt patet in aut. res que. C. communia de lega. ibi: si portio legitima non sufficit. Verū est tamen qđ etiā permittitur alienatio vltra quartā ex causis istis si quarta nō sufficit. qđ est in his casibus speciale. An autē pro redēptione persone rogat⁹ de restituēdo posset alienare vltra quartā. Bart. dubitauit in. d. aut. res q. ⁊ non decidit. videret qđ sic: qꝛ si pōt alienare pro alimētis sm cōmunē opi. de quibus sustentat vita. licet glo. teneat cōtrariū in. d. aut. res que. ergo ⁊ pro redēptione persone ne pereat. ¶ Contrariū tamen tenet hic Ang. ꝓpter dolū eius qui delinquēdo dedit causam perditioni persone. Et sic nō est par ratio alimentorū redemptionis persone ꝓpter delictū secus credit si nulla precedente culpa quis captus ab hostib⁹. qꝛ posset vendere vltra quartā sicut ⁊ pro alimentis. Et adde etiā no. per Bart. in. l. sticho. de pecu. lega. ¶ In ea. glo. ibi illa corrigit. Ange. hic tenet cōtrarium dicēs qđ ille. §. nō corrigit iura antiqua. nō enim corrigit hunc. §. sm eū: qꝛ permittit alienatio vsq; ad quartā ⁊ olim ⁊ hodie. nec corrigit etiā. l. titius. ī. eo. ⁊. l. sed ⁊ si lege. §. qđ autē. š. de peti. heredi. Primo qꝛ loquunt in subiacentibus restitutioni in conditionibus vel diei incerte euentum. Scđo quia loquuntur in rogato restituere quicquid ex hereditate supererit. quo casu iure digestorū alienatio erat permissa. hodie vero illa permissio modificatur per aut. cōtra rogatus. C. ad trebelli. Sed ille. §. sed qꝛ allegatus per glo. loquit de eo qđ subiacet restitutioni pure vel in diem certū. Sed forte glo. melius dicit per iura allegata per eam ⁊ maxime per. l. si heres institutus. Nec ob. qđ habet in. l. seruo legato. §. j. š. de leg. j. qꝛ loquit in fideicōmisso singulari. sed vbi est fideicōmissum vniuersale non videt bene expressum per iura ista

qd ante restitutionem nõ teneat alienatio. Et sic videtur hoc in-
ductum per dictũ. §. sed q̃r vt ibi patet. iuncta glos. que etiã in fi-
deicõmisso vniuersali. Sed si vis sustinere opi. Ange. potes alle
gare pro eo qd habetur in. l. fi. a cõtrario sensu. ff. de lega. ij. Nam
licet ibi loquat̃ in fideicommisso vniuersali non curo sed condi-
tionali. tamen ex quo adueniente conditione a cõtrario sensu si
heres fuisset sciens reuocaretur res interim alienata. ergo mul-
to fortius quando fuisset pura. et hoc forte verius per illum text.
Nec obstat. d. l. si heres institutus. §. j. q̃r quatenus ibi loquit̃ de
alienatione que fit ante restitutã hereditatem debet intelligi qd
solum emanauit de facto et non de iure. qd patet: quia ibi coniun
git etiã casum quãdo seruuʒ hereditarium manumisisset. quo ca-
su absq̃ dubio intelligit de facto per no. per glo. et doc. in. l. quidã
ita. §. si quis filiũ. j. eo. vbi autẽ fideicõmissum est cõditionale: tũc
licet fuerint opin. tamen cõmuniter tenetur qd interim tenet. et
adueniente conditione habetur alienatio pro non facta. Et in
hoc vltimo est ius nouum q̃r non bene iure antiquo erat hoc cau
tum. et hoc tenet glo. in. l. cum pater. §. libertus. ff. de lega. ij. et di-
xi in. l. seruo legato. §. j. ff. de leg. j. Nec est hodie hoc immutatum
per autẽ. res que. licet glo. hic aliter dicat: q̃r verbũ prohibeatur
ibi positũ non est in corpore. sed fuit verbum Guar. qui non ha-
buit potestatem legis condende vt dixit hic Ang. facit qd not. in
simili in autẽ. ex causa. ¶ Preterea potest dici qd debet intelligi
prohibeat̃. s. quo ad effectũ alienationis irretractabilis. prout de
clarãt exceptiones postea posite. facit. l. nã qd liquide. §. fi. ff. de pe
cu. leg. ¶ Aduerte tamen q̃r tenendo qd supra dixi circa intelle-
ctum dicte. l. §. fin. de leg. ij. Posset dici qd etiam de iure antiquo
quantũ ad effectum adueniẽte cõditione fideicõmissi habeatur
alienatio pro nõ facta. et sic. d. l. fin. C. cõia de leg. non inducet ius
nouũ quo ad effectũ. quicquid dixerit hic gloss. Dy. et Ang. post
eum sed solũ clarius expressit et declarauit quã olim esset expres-
sum. facit qd no. in simili in. l. j. ff. de leg. j. ¶ Et per predicta dixit
hic Ang. qd ex quo tenet alienatio interim pendente conditione
si statutũ dicat qd alienans rem si non soluat gabellam perdit eã
et aliquis alienauit rem subiacentem restitutioni in conditionis
euentũ. si soluta nõ egit gabella habeat locũ dicta pena nõ obstã-
te. l. ea quidẽ. C. si man. ita fue. alie. de quo per Bar. in. l. fi. C. com-
munia de leg. ¶ Et adde secundũ Ang. qd cautus debet esse ad-
uocatus petens restitutionẽ rei alienate conditione pendẽte vt
articulet et probet qd heres qui alienauit habuit notitiam testa-
menti. alias hoc nõ docto non reuocaret̃ alienatio. tex. est singu-
laris scdm Dy. in. d. l. fi. ff. de leg. ij. an autem põt heres manumit
tere seruũ subiacentẽ restitutioni. tangit hic ange. et plene in. d. l.
1 quidã ita. §. si quis filiũ. j. eo. ¶ †Et adde etiã qd pupillus cui fa-
cta est substitutio pupillaris interim poterit alienare totum pa-
trimoniũ. nã tabule pupillares sunt testamentũ pupilli. Nã sicut
testator instituẽdo heredẽ nõ adimit sibi potestatẽ alienãdi sua
bona. ita nec pupillo videtur interdicta potestas alienãdi bona
sua. ¶ In eadẽ glo. ibi: prima placet. s. qd subiacentia restitutiõi
sub cõditione interim alienari possint in totũ. et adueniente cõdi
tiõe reuocet̃ quatenus alienatio est vltra quartã et sic infra quar-
tam remanebit firma alienatio. et idẽ si subiacet restitutioni pu-
re q̃r fideicõmissum vniuersale sit purũ. nã tenebit alienatio vsq̃
ad quartã per hũc. §. et hodie. sed nõ vltra per no. in. d. l. fi. §. ʒ q̃r
et. §. finaũt. ¶ Et no. bene singulariter qd tunc in alienatis vltra
quartã nõ est necessaria restitutio etiã verbalis. et sic ipo iure trãs-
eunt actiones in fideicõmissariũ quo ad talẽ rẽ: q̃r heres nil iuris
in illa põt tribuere. et hoc ẽt tenet glo. in. l. placet. j. e. Et ẽm hoc ẽt
bona est opi. pri. in ver. alij. qd tene. ¶ Et aduerte q̃r inquãtum
dicit glo. qd fideicõmissario volẽte cõputat̃ res alienata in quar-
tam dicit ang. hoc pcedere ẽt si hẽs dicat hoc se velle redimere et
nolle q̃ sibi iputet̃ in quartã q̃r cũ ius istud sit acqsitũ fideicõmis
sario si vult non põt heres ex penitẽtia sibi illud auferre. Et hoc
voluit gl. ẽm eũ dũ dixit i odiũ heredis. facit optime. l. j. §. si rẽ. ff.
deposi. Et adde qd etiã ecõtra ipse heres poterit illã rẽ alienatã
sibi imputare in quartã etiã inuito fideicõmissario per hũc tex. et
hoc ẽt fuit de mẽte Bar. saluo nisi in fraudẽ fideicõmissarij facta
fuisset alienatio. arg. l. j. §. deniq̃. ff. de aqua plu. arcẽ. facit qd sta-
tim dicet̃ in glo. seq. et fuit etiã de mente Bar. ¶ In eadem gloss.
ibi. in vna re põt retineri falci. hoc dicit Ang. verũ qñ res est alie
nata per debentẽ defalcare vt hic est casus ẽm qd no. pro eo qd. ff.
dixi ãn possit inuito fideicõmissario. Sed si res est apud grana-
tuʒ tũc dicit qd inuito fideicõmissario nõ poterit detrahere i vna
re per. l. ij. C. ad legẽ fal. et no. in. l. filiũ quẽ habentẽ. C. fami. her. et
l. si legatis. §. pe. j. eo. Et ita cõsulendo decisit collegiũ perusinuʒ
ẽm eũ in hereditate magnifici militis dñi Joãnis de piscina qd
ipse tẽperat vex si p alienationẽ illã nõ est corruptũ p̃rimoniũ te-
statoris. nec etiã est valde dãnosum fideicõmissario. Exemplũ de
primo si heres de qualibet re hereditaria alienauit tertiã vel ẽt
alienauit oĩa meliora. arg. l. ij. C. qñ et quib⁹ quar. pars de. li. x. iũ-
cta. l. summa cũ rõne. ff. de pecul. et. §. j. i aut. de triẽ. et semis. col. iij.
Tu dic plene de materia vt per Bar. in. l. in quarta. ff. ti. ij. Et ad
de secundum Ja. de are. et Cy. qd speciale videtur in filio vt pos-
sit suam legitimam detrahere in qua re vult. l. si creditoris arbi-
trio. supra de distra. pig. vbi in electione creditoris est quam rem
eligat pro satisfactione. ergo idem in filio qui censetur in quarta
creditor sicut et patronus. l. si patronus. ff. de dona. iuncta. l. sicut
legatum. §. fi. de dona. qd est valde no. licet Bar. videatur aliter
sentire in. d. l. in quarta in trebellianica. Tene quod ipse idem
ibi dicit.

11 **Quidam liberis suis.** †Si testator primo legat postea rogat. pre
legata veniunt in fideicommisso vniuersali si hereditatis nõ est
facta mẽtio. h. d. ¶ In gl. sup vbo ex disparib⁹. hoc vũ si prelega-
ta eẽnt paria disparia: ʒ si eẽnt tũc succederẽt loco portiõis here-
ditarie. vt. l. qd ergo cum ibi no. ff. de leg. j. tunc tantum non esset
dictum portionem simpliciter an portionem hereditariam. q̃r
vtrobiq̃ venirent prelegata. ¶ In glo. super verbo hereditariã.
ibi. l. titia. hoc verum nisi essent rogatus vniuersaliter restituere
quicquid ad eum ex hereditate peruenerit per. l. cum virum. C.
de fideicommis. quod. j. tangit glo. ¶ Extra glo. esset hic viden-
dum an prelegata veniant in substitutione fideicommissaria et
iniusta dic vt hic per glo. ¶ Item an veniant in vulgari substitu
tione. de quo in. l. sextilia. que non est alibi secundum Dy. et An-
ge. ff. de lega. iij. ¶ Item a pupillari et an in exemplaria. Item an
in breuiloqua. Et in hac licet Bar. non tangat considerandum
in quam speciem cadit. ¶ Item an veniant in compendiosa. et in
hac etiam considerandum in quam speciem cadit. Et solum re-
manet dubium quando cadit in speciem propriam vt quãdo fit
a milite extraneo. nam tunc est dubium an censeatur de ea vt de
pupillari an vt de vulgari quasi institutus sit heres ad tp̃s et de-
sinat post tempus esse. et substitutus tunc incipiat ar. l. miles ita.
§. et quia de test. mili. Idem Cy. in. l. in testamento. in versicu. sed
adhuc instatur. C. de testa. mili. Sed contrarium videtur voluis-
se Bar. in. l. neq̃ enim. §. deportati. ff. de test. mili. vbi ponit vt se
paratum priuilegium istud quod miles possit substituere extra-
neo post aditam hereditatem ab illo qui potest restituere ad tem
pus et hoc forte verius et magis de mente iuris quod videtur p-
mittere militi vt possit in bonis a se prouentis substituere dire-
cto extraneo post aditam hereditatem sicut et permittitur paga
no substituere pupillo in omnibus bonis. facit quod habetur in
d. l. in testamẽto. Et secundum hoc poterit esse quod censebitur
talis institutus decedere cum duobus testamentis si forte etiam
ipse faciat testamentum. facit quod habetur in simili in. l. si arro
gator. ff. de adop. ¶ An autem eo casu quo prelegata veniunt in
fideicommissuʒ portio quam quis habet in prelegatis iure here-
ditario computari debeat in quartam in totum vel pro parte. re
curre ad tex. qui non est alibi in. l. titia. ff. titu. ij. ¶ Item aduerte
quia hic tangitur an prelegata veniant in restitutione. vnde etiã
esset videndum an veniant in restitutione fideicommissi. Quid
de donatiõe causa mortis de qua est casus singularis in. l. sequẽs
qd. ff. de leg. ij. ¶ Itẽ qd de eo quod capitur causa conditiõis im
plende de quo in. l. qui heredi. §. cum hereditas. ff. de condi. et de-
mon. ¶ Item quid de eo qd capitur per ius decrescendi in quo
videtur qd indistincte veniat cum portio accrescat portioni et nõ
psone. de quo in. l. si totũ. ff. de acquiren. heredita. ¶ Item quid
de eo qd obuenit ex substitutione vulgari in qua Bart. simplici-
ter dicit qd etiam id venit. Sed forte potest dici hoc verum qñ fi-
deicommissuʒ est iniunctum post euentum substitutionis. vel cũ
grauatur institutus de restituendo hereditatem. nam videtur ẽt
etiam intelligi tunc grauatus de eo qd per substitutionem obue
nit. vt. l. talis scriptura. ff. de leg. primo sicut si qs esset pro parte
institutus pure et pro parte sub conditione et rogaret̃ de restituẽ-
do hereditatẽ etiã si rogamen fieret post institutionẽ purã et an-
te cõditionalẽ. facit qd habet̃ in. l. iij. §. filius. ff. de libe. et post. Sʒ
si esset grauatus statim restituere tunc solum tale grauamen ne-
cessario referretur ad partem pure grauatam. ¶ Item esset vidẽ
dum quid de eo quod obuenit ex pupillari. de quo dic vt. j. eo. l.
ita tamen. §. is qui suspectam. per bar. et idem dicas quod habet̃
de exẽplaria. Et ex hoc etiã patet quid est si breuiloqua. ¶ Quid
aũt si obuenit ex alia substitutione fideicommissaria casus est sin
gularis in. l. si titius. coniuncta glo. ff. de leg. iij. vbi videtur qd p
omnia idem sit dicendum quod de prelegatis. quod prima facie
videtur mirum: cum videatur portio hereditaria id quod capi-
tur iure fideicommissi. Sed illud forte ideo quia non habet iure
directo. ¶ Iteʒ esset videndum quid de eo quod obuenit ex com
pendiosa quãdo cadit in propriam speciem in qua quid sit dicẽ-
dum siue assimiles vulgari siue pupillari. patet ex p̃dictis. ¶ Et
nota bene etiam quod tangit hic Bar. quando non apparet de
ordine quo procedit. quid dicenduʒ quia notabiliter loquitur.

Si is qui rogatus. Si hereditas delicto l. ere-
dis sit publicata fideicom-
12 missum debetur a fisco. h. d. ¶ †No. quãdo hereditas transit ad
fiscum transit cum onere suo etiam cum commoditis que hab itu-
rus erat

13 rus erat heres. ¶ † Item not. argumentũ q͛ᵭ a sola apertura tabularũ veniat quis priuandus hereditate quando est facta ante vindictã necem defuncti. ¶ In glo. super verbo aperuerit. in fin. prima cõmuniter tenetur per. l. necessarios. §. non alias hic alle. de quo etiã in. l. in cognitione. ß. ad sillei. ꝛ. l. si ea. hic alle. ¶ In glo. super verbo deffenderit in fi. imo videtur q͛ᵭ etiã in questiõe habenda eadem distinctio sit seruanda per not. in. l. j. §. occisorũ. ß. ad sill. ꝛ de materia per glo. in. d. l. cũ fratrem. ꝛ adde etiam ad materiam q͛ᵭ habetur in. l. j. C. de his qui. vt indig. ꝛ in. l. j. C. vbi causa fisca. in quibus habetur practica materie.

Summarium.

1 Repudiatio an inducatur per hec verba nolo adire.
2 Commodum non debet sentire qui periculum non vult subire.
3 Insertio cause non est necessaria in noui operis nunciatione.
4 Timor vanus quando non sit considerandus.
5 Processus an sit nullus si iudice recusato procedatur vlterius.
6 Filius dicens hereditatem suspectam non perdit legitimam.

Quia poterat. Heres põt cogi adire ꝛ restituere nõ obstãte dignitate heredis instituti ꝛ vtilitate testãtis. nec est curandũ de causa quare recuset. h. d. cũ seq. ¶ In tex. ibi relicta scilicet ex substitutione in qua forte non est repetitum fideicõmissum. facit q͛ᵭ habetur in. l. nõ iustam. C. ad trebel. ꝛ intellige ex legis dispositione abintestato si nõ adiret hereditas. ¶ In tex. ibi
1 fine onere. respicit verbũ volentium q͛ᵭ est supra. ¶ † No. ex text. primo argumentũ pro ꝛ contra q͛ᵭ per hec verba nolo adire inducatur repudiatio. de quo plene in. l. qui se patris. C. vnde lib. ꝛ. ß. de iure deli. ꝛ. l. si quis suus. ꝛ per Bar. in. l. gerit. in secunda col. ß. de acquirẽ. here. ¶ Item no. formã libelli dictandi per fideicõmissarium contra heredem: q͛ꝛ debet petere q͛ᵭ suo periculo
2 adeat ꝛ restituat. ¶ † Item no. q͛ᵭ qui non vult sentire periculũ non debet sentire cõmodum. Et sic facit ad questionem de socio qui cum eius socius nolit sibi consentire in certa mercantia faciẽda ipse dixit q͛ᵭ faceret suo periculo ꝛ socius remansit cõtentus. q͛ᵭ tũc ex lucro perueniente nil debeat percipere. ꝛ ita fuit de facto determinatum scᵭm Dy. ꝛ Ray. facit. §. illud. insti. pro socio.
3 ¶ † Item nota argumentũ q͛ᵭ in nunciatione noui operis nõ sit necessaria insertio cause de quo dic vt in. l. prima in principio. ß. de oper. noui nun. Et similiter quãdo quis petit sibi caueri propter futurũ periculum de quo dic vt in. l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. cõfu. ꝛ in. l. illicitas. §. ne potẽtiores. ꝛ ibi per Gulielmum de cu. ß. de officio presidis. ¶ † Item not. q͛ᵭ habetur consi-
4 deratio vani timoris quãdo quis propter illũ vult se exonerare ꝛ alium non ledit. vnde tunc succedit pro ratione volũtas. alias secus. ꝛ sic debet intelligi. l. vani timoris infra de regulis. iuris. ¶ In glo. super verbo illud ibi: vt addat. Nec est hoc absonũ. l. si quis prioris. C. de secundis nup. ꝛ. l. ij. §. si qui tamen. C. de veteri iure enucle. ¶ In ea. glo. in fi. Concludit q͛ᵭ de iure ciuili delegatus põt recusari. sed non ordinarius. ſʒ potest peti alius associari. vt in autem si vero contigerit. C. de iud. fallit in casu lege prima. C. si qua. predi. po. in qua est speciale quod etiã ordinarius ex toto recusatur. Et concludit quod non est necessaria de iure ciuili in recusatione allegatio cause suspicionis. ꝛ multominus probatio. dicit tamen hic Ang. post Jaco. de are. ꝛ Ja. but. quod recusatio non debet esse temeraria. Nam si esset delegatus de consensu vtriusq͛ʒ partis non tenebit recusatio nisi appareat de causa. Nam tunc propter consensum appareret recusationem temerariam. allegat quod notat Inno. iij. c. cum speciali. in glo. que incipit. Hic habes argumentum. in fi. ꝛ alia glo. in verbo suspectum. extra de appellationibus. facit licet nõ alleget quod habetur in aut. consequenter. C. de sen. ꝛ interlo. omnium iudi. ꝛ sic ibi recusatio est notorie temeraria non valet etiam de iure ciuili secus si notorie est iusta. Idem si est dubia quia sufficit quod allegans iudicem suspectum iuret super hoc. nam stabitur suo sacramento quia per hoc aduersarius non videtur grauari ex eo quia coram alio iudice poterit ius suum cõsequi ſm Ang. Hoc tamẽ quod dicit de sacramento nõ reperio in iure ciuili expressum q͛ᵭ necessario sit prestandum. de iure vero canonico potest recusari etiam ordinarius sed est necessarium allegari causam ꝛ probari siue recusetur ordinarius siue delegatus. ¶ Et qᷓ quo debeat probari quando recusatur ordinarius dic vt in dicto. c. cum speciali. Quando vero delegatus pape vel inferioris dic vt in. c. suspicionis. de offic. deleg. ꝛ co. ti. c. si contra vnum. lib. vj. ¶ † An
5 autem si iudice recusato ꝓcedatur vlterius processus sit nullus si non appellatur. Inno. inclinat ꝙ non in. c. cum speciali. Host. ibi tenet oppositũ quod sequitur hic Bart. ꝛ in. l. j. C. si qua. pdi. po. Sed Ang. hic tenet dictum Inno. preter quam in casu illius. l. si qua ius exemit vocatum ad iudicium a iurisditione vocãtis ꝛ sic habetur perinde ac si non esset originaliter suus iudex. sed extra casum illũ nulla. l. cauetur. q͛ᵭ recusans iudicẽ suspectũ sit exemptus a iurisditione illius. Et ideo tutum est appellare vt sic processus reddatur nullus per. c. nõ solũ. de app. lib. vj. Et sic illa l. j. non habet locũ nisi in suo casu speciali vt dicit Inno. in. c. insinuante extra de offi. dele. scᵭm Angelum. Tu adde q͛ᵭ de mente iuris ciuilis videtur q͛ᵭ processus sit nullus. Nam illud operatur sola recusatio de iure ciuili q͛ᵭ operatur recusatio ꝛ ꝓbatio vna cũ sententia de iure canonico. sed tunc certum est q͛ᵭ desinit oĩno esse iudex vt in. c. iudex. de offi. dele. lib. vj. Sed remanet dubium attẽta dispositiõe iuris canonici super quo recurre ad ea que plene dixi in. l. quidã cõsulebat. ß. de re iudi. Et adde glos. ij. questiõe vj. c. quoties. ¶ In glo. ij. in. l. sed ꝛ quia. in fi. Et sic secus est quãdo bona publicantur propter delictum testantis. facit. l. cũ filius. §. fi. ß. de lega. ij. Si autẽ publicarent͛ propter delictũ heredis dic vt supra eodẽ. l. marcellus. §. pe. ꝛ fi. ¶ In glo. super verbo fecerit in fi. sed illis non obstantibus nihilominus cogit͛ q͛ꝛ sibi non nocet ꝛ alteri prodest. ar. l. in creditore. cũ ibi no. ß. de euic. ¶ Extra glo. adde dictis Bar. inquãtum dicit hic nõ probari q͛ᵭ per hec verba nolo adire inducatur repudiatio ex eo q͛ꝛ põt postea penitere. l. ita tamen. §. si patronus. ĩ. eodẽ. Nã potes dicere q͛ᵭ etiam si miles induceret repudiationẽ posset nihilominus cogi vt probatur expresse in. l. nã q͛ᵭ. §. j. ĩ. eodem. vt etiã hic sentit Ang. licet non alleget. l. predictã. vnde de materia dic vt plene in remissionibus datis in notabilibus. Nam ꝛ per hoc videretur reprobari vnũ suum dictum in hac materia scᵭm vnum intellectum; inquãtum dicit q͛ᵭ si ista verba nolo adire proferant͛ deliberate q͛ᵭ videtur esse quando ad interrogationem alterius proferunt͛ vt ipse not. in. l. gerit. in scᵭa columna. ß. de acqui. here. videtur induci repudiatio. Nam hic videtur casus in oppositũ secundum vnum intellectum nisi diuinando dicas q͛ᵭ non proferebantur ad interrogationẽ aduersarij. Sed tenendo q͛ᵭ posset cogi etiam post repudiationem ista. l. non faceret contra. facit infra eodem.
6 l. recusare in principio. ¶ † Item adde inquantum Bar. dicit q͛ᵭ licet extraneus dicens suspectam hereditatẽ perdat trebellianicam tamen filius nõ perderet legitimam argu. not. in auten. hoc amplius. C. de fideicommissis. dummodo post repudiationẽ peniteat. Nam alias nõ deberet habere si nõ vult esse heres per no. in. l. nam dubitari. supra de here. insti. ꝛ. l. fi. de condi. insti. ꝛ bene facit q͛ᵭ not. per doc. in. l. iij. C. impub. ꝛ ali. substi. Nam Ang. dicit hoc dictum verum in seruo: secus in emancipato qui penitere non potest ad suum cõmodũ postquam repudiauit scᵭm veram opi. de qua in. l. fi. de repu. here. ꝛ. d. l. suus. Sed forte potest defensari contrariũ in emancipato per. l. ita tamen. §. si patronus. infra eodem. Nam si patrono permittitur penitere vt conseruet sibi commodũ portionis sibi debite vt ibi patet ergo molto fortiꝰ debet permitti filio cui magis est debita sua portio quã patrono. l. si quis legatum. §. fi. ĩ. ad le. cor. de fal. Nisi dicas illũ tex. non habere locum quãdo repudiasset expresse vel tacite sed solũ quãdo dicebat suspectã. sed certe diuinare est q͛ꝛ si dicer͛ suspecta post terminum sibi assignatũ vider͛ importare repudiationem. l. sed ꝛ si alio ꝛ ibi per Bar. infra eod. ꝛ dicta. l. gerit. ergo tacite ibi repudiauerat intelligẽdo illũ tex. indistincte. nec ob. no. in. l. fi. C. de repu. here. ꝛ. d. l. si quis suus. q͛ꝛ posset intelligi quãdo ageretur de recuperanda tota hereditate in qua fuisset institutus. sed vbi ageretur de recuperanda legitima tãtum vt est videre in casu dicti §. si patronus tunc videtur secus esse dicendum per dictũ. §. si patronus quem reputo singularem ꝛ forte non esse alibi. ꝛ hec tanquã melior videtur amplectenda arg. l. benignius. supra de legi.

Summarium.

1 Hereditas per epistolam recusari potest.
2 Presentia eius non requiritur contra quem decretum coactionis interponitur.
3 Succedens abintestato ꝛ adire ꝛ restituere compellitur.
4 Remedium ordinarium non excludit extraordinarium.
5 Heres adire si cogatur qualiter coactio fieri dicatur.
6 Institutus sub conditione ante conditionem adiens ꝛ hereditatem restituens nihil agere dicitur.
7 Heres non remanet obligatus actionibus ex trebelliano transseuntibus.

Recusare autem. Ab absente põt recusari aditio ꝛ etiã contra absentem interponi decretũ coactionis. hoc dicit.
1 ¶ † No. q͛ᵭ hereditas potest recusari per epistolã vel per nuncium. ¶ Item not. q͛ᵭ potest iudicis officium implorari vt cogatur heres adire similiter ꝛ restituere siue sit certa volũtas sua siue nõ. Intellige tamen quãdo est incerta q͛ᵭ debebit sibi reseruari beneficium voluntarie aditionis si sponte voluit adire vt
2 hic tãgit Bar. ¶ † Itẽ no. q͛ᵭ in decreto coactionis interponẽde nõ est necessaria p̃ntia eiꝰ cõtra quẽ interponit͛. Et sic facit q͛ᵭ interlocutoria põt ferri parte absente. q͛ᵭ est verũ si esset absens ꝛ cõtumax. Et sic posset ẽt hic intelligi ſm Ang. Sed vbi nõ ꝓcedat

contumacia potest esse dubium. Nam Inno. tenuit absolute qd omnis interlocutoria lata parte absente valet. Sed potest remedio appellationis rescindi vt in c. auditis & in c. querelam extra de procur. Sed Xrium sentit hic Dy. & Cy. apertius qui dicūt qd si sit lata super tali capitulo super quo asserat preiudicium parti qd debeat pars citari alias non valet. facit qd hr in l. a procedente. C. de dila. & in l. nam ita diuus. ff. de adop. & in l. si preses. & l. ea que. C. quomodo & quando iud. secus quando non affert preiudicium vt hic. & l. sed & interpellat. §. j. ff. de arbitr. Et ita fuit de mente gl. ibi & Bar. in l. si procura. ff. de dam. infe. & ibi etiam tetigi. dixi etiam in l. qd iussit. supra de re iud. Et idem tenet hic ang. dicens qd de esse substantiali interlocutorie est qd quis citetur quando parti preiudicium ex ea generatur. allegat dictam l. ea que. facit optime quod habetur in l. de vnoquoq. ff. de re iudi. & extra de maio. & obe. c. inter quatuor. Et ideo qd Dy. sequitur hic Ray. & oldr. ¶ In gl. sup verbo epistolam ibi vel per nunciū. Et fm istam vltimam alternatiua vel haberet sua membra & id staret proprie. Sed fm precedentes stat improprie & exponitur pro & vel pro saltim vt dicit gl. facit qd no. in l. eas causas. ff. de condi. & demon. ¶ In gl. super verbo postulatur. in fi. Posses intelligere dicit Ang. q cogat absentem contumacem tm. & sic nō obstaret contrarium vt p3 ex ibi no. Sed hoc non est de mente glo. nec tertus. ideo dic melius vt tetigi i notabilibus qd huiusmodi snia interlocutoria non afferebat preiudiciū ipsi absenti. Nā pcipiebat iudex qd debeat adire infra certum tempus sponte si vellet alias omnino adire ad vtilitatem fideicommissarij & ei' periculo. ideo nimirū si potest ferri in absentem etiam nō citatum. ¶ In glo. super verbo ad qd. & dic ad qd. s. decretum coactionis interponendum & hoc videtur magis de mente litere. Jac. vero de are. dicebat de decreto transferendarum actionum propter cōtumaciam heredis secūdū. l. pe. C. eo. sed non bene dicitur vt hic per Barto.

3 **Meminisse autem.** †Etiam succedentes ab intestato coguntur adire & restituere. h. d. ¶ In text. ibi legitimi. i. successores iure ciuili. ¶ In ter. ibi honorarij. i. successores de iu. pre. qd honorariū appellatur vt in §. pretorum edicta. insti. de iure natura. ¶ In gl. sup verbo ad filium. ibi l. seruus licet doc. transeant cum gl. non videtur bene dicere qz seruus nō habet beneficiū abstinendi licet su' sic. l. j. & per totum. C. de seruis ne. here. insti. Et sic non est necesse qd cōpellantur se immiscere sed solum qd restituant & ideo meli' videtur qd hic debeat exponi in ceteris. s. liberis in potestate post filium. facit qd habetur in l. qui in aliena. ff. interdum. ff. de acqui. hereditate. ¶ Nā tales cum habeant beneficium abstinendi vt in §. sed & his. insti. de here. qua. & dif. bene poterit cogi se immiscere & successiue restituere. An autē si fideicommissario placeret posset cogere filium in potestate solum ad restituendum & non ad se immiscendum dic vt habetur in tex. & glo. in l. ita tamē §. si pater. infra eodem. vbi videtur notari qd sic cū existētia sui heredis videatur confirmare fideicommissum vniuersale vt ibi licet non confirmet particulare vt. l. j. in fine. ff. vt in pos. le.

Si fisco vacantia. Fiscus cui bona vacantia deferuntur & municipes & collegium coguntur hereditatem adire & restituere ex senatuscōsul. trebel. h. d. ¶ In gl. sup verbo si fisco in fi. Hec secunda est valde notabilis et pro ea bene facit tex. dum dicit vacantia & eam quā. C. de fideicommis. Nam ex quo heres non vindicat necē defuncti presumetur non adire in fraudem fisci ideo non debet nocere fisco. qd tamen intellige quādo veniens ab intestato fuisset negligens secus si diligēs anteq institutus fuisset in negligentia & petijsset statui ad vindicandum terminū vt no. Bar. in l. si sequēs. ff. ad sill. ¶ In glo. super verbo vindicauerit in fi. No. qd vbi hereditas deuoluitur ad alium in pena nō tenetur ille ad quem fit deuolutio ad faciendum id qd primus tenebatur qd est valde notandum. Quod verum videtur quādo erat quid extrinsecum vt est hic vindicare necem defuncti. Secus quādo aufertur ex eo qz non implet voluntatē defuncti vt in aut. hoc amplius. C. de fideicomis. & hec vera qn translatio fit per legem: sed vbi fieret per testantem esset magis dubium. Nam videretur qd debeat intelligi translata cum onere faciendi qd debebat primus facere nisi esset onus personale per id quod habetur in l. legatū. ff. de cōdi. & demon. & l. legatum. de adi. le. Nisi dicas quod ibi loquitur quādo translatio simpliciter fiebat de adimendo & non qn fiebat trāslatio in penā. Sed non video bonam rationem diuersitatis. posses etiam dicere ad intellectum tex. qd hic esset speciale fauore fisci q in multis est priuilegiatus. C. de priuile. fis. l. fi. & per totum.

Titius heres institutus. Ubi alicui cō-
4 media ipsius est electio q ex illis velit vti. h. d. ¶ †No. q remediū ordinariū nō videt excludere extraordinariū qd videt verū quādo pleni' succurrit p extraordinariū alias secus de quo i. l. j cau. se. l. ij. ff. de mino. & l. in prouinciali. §. fi. ff. de oper. no. nū. ¶ Item no. qd quis debet cogi ad faciendū qd sibi nō nocet & alteri prodest. facit qd habet in l. in creditore. ff. de euic. ¶ Itē not. qd est in potestate substituti vulgariter & etiā per fideicōmissum agnoscere ex vulgari vel agnoscere per fideicōmissum. & facit iste text. ad id qd quotidie apponit in testamentis vt qz dicit substituit talē vulgariter pupillariter & per fideicōmissum nō videt qd per predicta verba possit substituens eligere ex qua substitutione velit hereditatē habere qd sequitur hic Bar. & Ang. sed forte pōt dici qd si dicta verba proferant in persona eius cui pōt fieri pupillaris qd intelligatur quelibet in suo casu. Et sic vulgaris in casu in quo nō adeat & pupillaris in casu in quo adeat vel nō adeat & in pupillari etate decedat. & fideicommissaria in casu quo decedat post pubertatē ar. l. cū pater. §. pe. ff. de le. ij. & ff. eo. l. heredes mei. §. fi. & qd etiā tetigi in l. centurio. Si autē esset extraneus & substitueret vulgariter & per fideicōmissum tūc forte posset pcedere qd ipsi dicūt per istū tex. ¶ Et no. etiā qd dixit hic Bar. quādo iunguntur verba sil. qz dicitur si filius meus decesserit talē mihi instituo & substituo. ¶ In glo. super verbo onerata in fi. sentit glo. qd etiā in fraudē legatorū possit omittere & agnoscere ex substitutione legatarij qd non placet Ang. si vere de fraude cōstaret. S3 si nō constat bene presumetur factum in fraudem propter licētiā datam a testatore. allegat notata per se in l. qui autē. §. nō simpliciter. ff. si qs omis. cau. te. Tu adde bonā gloss. in l. j. C. si qs omis. cau. te. & in l. non iustam. C. ad treb. & quod habet in l. j. §. deniq ff. de aqua plu. arcen.

Si quis alio loco. Eo loco & eo tēpore debet hereditas restitui si fieri potest quo testator iussit alias poterit restitui alio loco vel tēpore si fuerit dies certa sed ante diē incertā facta restitutione nō trāsibunt
5 actiōes ex trebelliano. h. d. cū se. vsq ad l. apud iul. ff. eo. ¶ † No. qd vbi heres cogit adire coactio debet fieri taliter qd sit absq aliquo dāno vel detrimēto heredis. ¶ Itē not. qd verba suspensiua sui natura idē operant qd dispositiua quādo proferunt post terminū datū ad declarandū. idem dicit hic Ange. si sermo dirigat ad eū qui certus debet reddi ex responso intellige precedēte iure cōmuni de quo remittit ad notata per se in l. qui se patris & l. gerit. ff. de acqui. here. ¶ In glo. super verbo ei. ibi sed nō ita si ante diē. imo idē si ante diem fiat restitutio si fieri debebat in diē certum. l. cogi. §. cū quidā. ff. eo. vnde tunc ante diē transibunt actiones ex trebelliano si ante fiat restitutio vt ibi patet nec ob. l. sed si ante. ff. eo. qz debet intelligi de die incerta que habetur pro conditione. l. dies incertus. ff. de cōdi. & demō. Et hoc forte voluit glos. in ver. vel dic que deberet hic iūgi. Et hoc sequit hic Dy. & cōiter doc. ¶ Itē aduerte qz ad l. sed si alio. posset dici qd ibi loquit qn aderat causa reipublice ideo ne aduocet ab ipsa causa fauore reipublice nō cogit ire ad locū destinatū per testatorē s3 pōt cogi in loco vbi est causa reipublice qz per talē coactionē que momēto expedit nō aduocat a cā reipublice. l. si legatus. in prin. ff. eo. Fateor tñ qd si qs velit sponte restituere in loco vbi est cōsentiat fideicōmissarius qd transibunt actiones ex trebelliano sicut & qn qs rogatur de restituendo expresse in diem certā si sponte restituit trāsferunt actiones. Nā & hoc casu tacite inest dies a lege infra quā pōt cōmode ire ad locū. l. cōtinuus. §. cum ita. ff. de ver. ob. ¶ Et ex pdictis patet qd iussus de restituēdo in certo loco pōt ille cogi a creditore nisi aliqua iusta causa eū excuset. An autē cōsentiente fideicōmissario pōt in aliquo loco restitui patet ex pdictis. ¶ In gloss. super verbo debere in fi. Sed an habebitur ratio expensarū quas heres domi erat facturus vt sic fideicōmissarius tātomin' teneat dare. & idē posset queri de testib' & iudice delegato quib' debēt ministrari sumptus itineris. vr qd sic per l. sed si hereditatis. §. j. ff. ad exhib. S3 Xtrariū determinat glo. singularis in c. statutū. §. insuper de rescrip. li. vj. nec ob. d. l. s3 si hereditas qz ibi latitabat quis ad vtilitatē suā sed testis & iudex interueniūt ad vtilitatē alienā. Et similiter hic heres ad vtilitatē fideicōmissarij q valde est notādū & sequit hic Ang. ¶ In glo. super verbo adire ibi personaliter. hoc clarum si hoc fuerit expressum quasi tacite subintelligatur per id qd habet in l. fi. ff. de cōdi. insti. facit qd tetigi in l. si sic. ff. de ver. ob. ¶ In glo. sup verbo vespelionis ibi vel qui nō videt. Quelibet potest esse bona. nā secūdū quālibet videtur sonare in turpe nomē tñ primā sequit hugo in verbo video. In glo. super verbo de etate in fi. De dignitate non ponit exemplū in litera. sed potest poni qn esset rogatus in aliqua dignitate pter quā semper indecēs esset cogi ipsum ire de loco ad locū. facit qd habetur in l. ad personas egregias. ff. de iureiuran. ¶ In glo. super verbo liceat ibi fit inde & delegatus. facit qd no. glo. in c. statutū. cū ibi not. de rescrip. li. vj. ¶ Posset etiā poni exemplū qn aer esset corruptus & pestiferus in loco vt est glo. ordinaria cū ter. valde singulari in c. ad supplicationē. extra de renun. facit qd no. glo. in l. j. ff. de bo. pos. ex te. mili. ¶ In ead. glo. in fi. & sic facit qd citatus ad locū non tutū non teneat cōparere & per cōsequēs citatio non arctet eū. facit. l. sciendū. ff. de legationibus. Et hoc sequit Bar. si locus notorie esset non tutus per cle. pastoralis. de re iudi.

iudi. Ang. vero hic remittit ad notata per se in sua questiõe que incipit bononiensis bannitus. Tu potes pro modo dicere qđ si causa est ardua qđ in illa non tenet quis mittere procuratorem si non vult imo etiã nec interdũ potest. facit qđ habet in. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. ⁊ procedat dictũ Bar. ⁊ sic ꝓprie loquit dicta cle. pastoralis. que loquitur in causa capitali. facit qđ no. in. c. querelã. extra de procu. ⁊ in. l. j. ff. de diuer. ⁊ temp. prescrip. ⁊ qđ no. glo. in cle. causam. in prin. de elec. secus si nõ esset tutus etiam procurator qꝛ tũc penitus non arctaretur. pro hoc facit qꝛ ex quo iudici notoriũ est impedimentũ si procedat processus est nullus per ea que habent in. l. quesitũ. j. de re iudi. Si autẽ locus nõ esset tutus cũ hoc non esset notoriũ tunc si cõstat iudicẽ hoc scire tunc dic per oĩa idem vt est proxime dictũ per dictã. l. quesitũ. Si autẽ non constat iudicẽ scire tũc videt qđ citatio in dubio arctet adeo qđ ꝓcessus de mero rigore tenebit tamen dare debebit restitutio in integrũ si nõ potuit cõparere per se nec per procuratorẽ ex quo fuit iuste impeditus per ea que habent in. l. fi. ff. de resti. in inte. ⁊ d. l. quesitũ. Si autẽ potuisset per procuratorẽ cõparere debuisset si causa erat leuis. Si autẽ erat ardua tunc licet excuset a comparendo ⁊ etiã a mittendo ꝓcuratorẽ super plena defensione tamẽ videtur qđ debuit mittere procuratorẽ si potuit ad allegãdũ impedimentũ per ea que habent in. d. c. querelã. ⁊ que habent etiã in. c. ex parte. el primo. extra de ap. Forte tamen si nõ miserit licet teneat processus de rigore tamen poterit restitui sicut ⁊ alias quãdo procedit contra iuste impeditum secũdũ ea que habent in. d. l. fina. de resti. in inte. ⁊ in. d. c. querelam. An autem possit appellari ab assignatione loci non securi. An vero sit necesse qđ prius ꝓponat exceptionẽ de hoc corã iudice si potest per se vel per aliũ multũ dubitauit Joã. an. in. d. c. ex parte. Et fuit opi. inter Inn. ⁊ Host. ⁊ satis videt qđ si cõmode potuit ꝓponere exceptiõem debeat etiã illã probare vt si iudex non admittat debeat appellare: qꝛ appellatio ab interlocutoria cum debeat iustificari ex eisdem actis vt in cle. appellanti. de appellationi. ⁊ plene per Bart. in. l. ij. de ap. re. ⁊. l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. nõ posset bene iustificari secus si non potuisset ꝓponere ex quo in effectu pur nõ reperit grauatus. ⁊. l. vel canon non obligat ad impossibile vt. j. de reg. iur. l. impossibiliũ ⁊ eo. ti. c. nemo põt. in. vj. Ideo puto qđ hoc casu poterit iustificari appellatio ab interlocutoria ex nouiter agitandis ⁊ sic limito cle. appellanti. Et hoc puto esse de mente Joã. an. licet hoc non appareat bene in. d. c. ex parte. Similiter si notoriũ esset locum non esse tutum satis puto qđ statim possit appellari: qꝛ propter notorietatẽ poterit iustificari ex eisdẽ act. ap. Et sic poterũt cõcordari opi. ¶ In glos. super verbo absit ibi puta mutine. non credo hanc glos. veram si alias heres sortiatur ibi domiciliũ sed si ibi sortiat domiciliũ licet abesset causa reipublice posset ꝓcedere glo. per ea que habentur in. l. si legatus. j. eo. non enim videtur de mente iuris qđ in alio loco quã in quo sortiatur forum possit conueniri nisi sustinendo gloss. dicas speciale propter magnũ periculũ ne possit contingere fideicõmissariũ defraudari suo fideicõmisso si forte heres ante aditionẽ decederet. vnde in hoc statuatur speciale sicut statuitur qđ ad instantiam fideicommissarij conditionalis etiã ante euentum conditionis cogitur adire vt. j. eo. l. apud iul. §. vtrum.

Si quis sub conditione.

Summatus est iste. §. cum prece
6 denti. ¶ † No. qđ si institutus sub cõditione ante cõditionẽ adit ⁊ hereditatem restituit nihil agit. ¶ Item no. quod dicta restitutio cõfirmatur si post euentũ conditionis ratificetur. Nã saltem ex tempore ratihabitionis trãseunt actiones. ¶ Itẽ not. qđ illud vulgatum qđ vbi restituitur hereditas aliter quã voluit testator nõ trãseunt actiones ex trebelliano. qđ est verũ quãdo fit restitutio ante conditionem vel diem incertũ qui habetur pro conditione. secus si ante diem certam vt dixi. ff. in. §. si quis. ⁊ dicã. j. eod. l. cogi. §. cũ quidã. ¶ In glo. super verbo nihil agit. ibi sed nõ restituere certe imo potest etiã cogi restituere per. l. apud iul. §. vtruꝫ ⁊. l. ille a quo. cũ ibi not. in prin. j. eo. scđm Ray. ¶ In ea. glos. ibi non valet sub. vt transeãt actiones ex trebelliano. sed bene videt valere ex vi cuiusdã largitatis ⁊ cõditionalis donationis. Et sic potest intelligi. l. post mortem. C. de fideicõ. Intelligendo qđ ibi heres post mortem ipsius heredis fuerit rogatus de restituendo vt tangit ibi glo. j. quo casu fideicõmissum videtur conditionale. nec certũ est conditionem omnino exituram: qꝛ non est certũ heredem mori ante fideicõmissariũ. l. heres meus. ff. de condi. ⁊ demon. Et sic eadem est ratio que in alia conditionali casuali. Si autem fuisset rogatus de restituendo post mortem fideicõmissarij tunc esset dies incerta que non faceret conditionem quã certũ est omnino exiturã licet non quando ⁊ tunc posset procedere qđ
7 sequitur in glo. in ver. si autem. ¶ † Et aduerte quia quãdo trãseunt actiones ex trebelliano heres nõ remanet obligatus in effectu qꝛ competit sibi exceptio. l. j. §. j. ff. eo. secus quãdo ex vi donationis ⁊ ex vi venditionis. l. j. ⁊. ij. ⁊ per totũ. C. de here. ven. transfertur tamen vtrobiqꝫ potestas agendi in ipsum fideicõmissariũ vt ipse agere potest sed non conueniri nisi quãdo ex trebel. ¶ In ea. glos. in fi. qꝛ ibi quãdo incerte ꝑsone debebat fieri. quo casu ita demum valet si persona electa superueniat ⁊ non mutetur volũtas. secus quãdo certe persone vt in. l. post mortem. C. de fideicõ. ¶ Et hec faciunt ad questionem quando heres est rogatus de restituendo pauperibus post mortem suã vt non possit ante mortem suam aliquos eligere ⁊ illis restituere qđ sequit hic Bart. ⁊ ang. ¶ Sed in cõtrariũ facit qꝛ dilatio videtur facta mero fauore heredis cũ distributio respiciat piam causam. ⁊ testatoris intersit quãto citiꝰ fieri potest illã fieri pro salute anime in remediũ peccatorum. xiiij. q. ij. anime defunctorũ. facit qđ dixi in. l. filiussa. §. diuus. ff. de leg. j. Sed si vis sustinere dictã opi. potes dicere qđ hoc non debet attendi sed solum id qđ possibile est personam electam postea non superesse ⁊ sic alteri fieret preiudicium qui deberet tunc eligi sicut in simili quando rogatur de restituendo post mortem suã vni de familia. Nam tũc non videtur testator magis affici ad vnũ quã ad aliũ. Et sic mero fauore heredis videt facta dilatio ⁊ tamen non potest fieri restitutio ante mortẽ. facit qđ dixi in. l. stipulatio ista. §. inter cetera. j. de ver. ob. ¶ In glo. sup verbo ante diẽ in fi. Et sic videt hec glo. intelligere istã. l. in instituto sub conditione vel die incerta. Et sic prosequitur eundem casum quẽ. §. precedens. Sed certe vt dixit hic Cyn. põt intelligi qđ ponat aliũ nouũ casum. s. quãdo fuit institutus pure ⁊ rogatus de restituẽdo sub conditione vel die incerta que habeat vim conditionis. Et hoc etiã satis videt de mente Bar. licet nõ sic clare loquatur. secus si dies fuisset certa per. l. cogi. §. cum quidã. j. eo. ⁊. l. recusare. §. fi. ff. eo. ¶ In glo. super verbo notata. ibi nisi gratia fideicõmissarij. sed certe nõ erat gratia fideicõmissarij in. d. l. post mortem. si intelligas qđ ibi loquatur de die mortis heredis cum reddat fideicõmissuꝫ cõditionale. ideo dic vt dixi. ff. §. pri. Et ad de dictis Bar. circa id qđ dicit de conditione potestatiua si alexãdriã ierit. Nã sua so. nõ videtur perfecta per ea que habent in lege cũ ita datur. ff. de condi. ⁊ demon. Sed potes recurrere ad ea que habentur per Ang. in. l. facta. §. si in danda ⁊. j. si sub cõditione. j. eo. qꝛ si cõditio est potestatiua ad commodũ sui omnino debeat impleri sed si veniat implenda ad commodũ alienũ sicut est fideicõmissum: si faciliter potest impleri debet cogi alias remittitur vt ibi patet ⁊ sic intelligitur hic.

Summarium.

1 ☞ Senatusconsultum trebellianum locum habere dicitur vbi fideicommissum vniuersale in testamento paterno relinquitur.
2 Aditione coacta confirmantur in testamento contenta.
3 Datio coheredis tollit existentiam sui heredis.
4 Datio coheredis extranei non impedit effectum suitatis nec trãsmissionem hereditatis.
5 Substitutio tacita pupillaris nõ continetur in expressa vulgari.
6 Potentia abstinendi an dari censeatur per dationem substituti vulgaris.
7 Adiens coacte non tenetur perinde ac si non adijsset.
8 Procurator qui ad agendum constituitur cum cautione admittitur si de mandato dubitetur.
9 Principis factum de facili trahitur in exemplum.
10 Beneficium nemini debet concedi cum preiudicio tertij.

Apud iulianũ.

Heres non põt cogi adire nisi omnino dãnũ qđ timet sibi resarciatur ⁊ similiter lucrũ vel a pretore remittat. h. d. ¶ No. qđ vbi ex forma legis vel statuti potest cogi quis aliquid facere ad instãtiã alterius ⁊ ipsiꝰ alterius commodũ qđ intelligitur qđ ita demum possit cogi si ex hoc dãnum nõ potest pati vel si sibi resarciatur. ¶ Et sic facit qđ si statutum disponat posse electos in arbitratores cogi ad acceptandũ. nam de iure non possunt. l. iiij. §. tam ⁊ si. ff. de arbit. si tamen acceptant possunt cogi arbitrari vt ibi ⁊ no. per glo. ⁊ doc. in. l. j. ff. de leg. ij. qđ tale statutũ debet intelligi nisi ex acceptatione aliqđ dãnum posset pati vel aliqđ lucrum perdere: qꝛ tunc nõ poterit cogi nisi tale damnum ⁊ lucrum resarciatur. facit qđ habetur in. l. ⁊ licet. ff. de arb. ⁊ qđ habetur in. l. nec quis. cũ concordantijs. C. de eman. lib. qꝛ beneficium alteri concessuꝫ debet intelligi sine alicuius preiudicio. ¶ In glo. super verbo legatũ. in fi. idem si habuisset substitutum vulgarem. facit qđ habetur in. l. si patroni. §. fi. j. eo. ¶ In glo. ij. ibi nisi causatiue. improprie loquitur scđm Bar. ⁊ Ray. qꝛ imo precise fuit coactus. sed vult dicere qđ nõ repudiauit omnino spontanee sed causatiue ne perderet legatũ ideo videbatur qđ posset detrahere quartam. tamen contrariũ est per rationem que sequitur in glo.

Idem iulianus ait.

Legitur duobus modis vno modo qđ loquat de tacita vulgari ad cuius confirmationem requiratur aditio. Et hanc sequitur glo. Dy. ⁊ Ray. Et scđm ipsos hoc intendit. Ad confirmationem tacite vulgaris requiritur aditio ex testamẽto paterno. h. d. Alia lec. est quam sequitur oldr. vt hic refert Cy. ⁊

Ray. & ipsam etiam sequitur Barto. & communiter moderni. s. qd loquatur de pupillari expressa. ad cuius cõfirmationem adeatur hereditas ex paterno. Et secundum istam breuiter hoc intendit propter fideicommissum relictum in secun. tab. cogitur institutus in testamento paterno adire vt pupillares tabule & fideicõmissum per consequens in eis relictum confirmetur. hoc dicit.
1 ¶ †Not. qd nedum quando fideicommissum vniuersale est relictum in testamento paterno habet locum remedium senatuscon. treb. imo & si sit relictum in secun. tab. i. in tab. pupillaribus. Et ex hoc collige rationem dubitandi pro ratione decidendi. bene
2 facit. l. patris & filij. s. de vulga. & pupil. ¶ †Item not. qd per aditionem etiam coactam confirmentur omnia in testamento contenta. facit. l. nam qd. §. si quis compulsus. j. eo. Et ratio est quia
3 coacta voluntas/voluntas est vt. s. in prin. huius. l. ¶ †Item no. qd datio coheredis videtur tollere existentiam sui heredis & ad hoc sepe alle. iste. §. qd patet quia alias si non fuisset sublata confirmate forent absq; alia aditione tabule pupillares. l. filius qui se paterna hereditate. & l. iul. scribit alias incipit. l. si pupillus. s. de acquiren. here. & j. de priui. credi. l. pater. & hoc tenuerunt aliqui simpliciter. Alij dixerunt hoc verum quando est coheres extraneus. secus si de suis per. l. si filius qui se patri. s. de vulg. & pu. Et hoc communiter tenetur de quo plene ibi dixi & aliquid tangetur cum glo. ¶ In gloss. super verbo si duo. ibi extranei. forte gloss. hoc dixit qr sic videtur esse de mente litere. Potuit etiã hoc dixisse quasi voluisset secus esse si fuerit de suis per dictam. l. si filius qui patri. s. de vulga. & pupil. & facit qd no. glo. in. l. quidam eulogio. C. de iure deli. & quod ibi dicetur. ¶ In gloss. super verbo substituti. ibi non tamen fuit adita. hoc ideo dicit qr si pupillus adiuisset partem suam fuisset confirmatum testamentũ & tabule pupillares. l. si seruo. s. de test. tu. ¶ In ead. glo. ibi ex tacita vulgari. prosequitur glo. intentũ quem glo. tenet. j. in verbo substitutione. & in verbo hereditate. quem sequitur Dyn. vt dixi in euidentialibus. ¶ In glo. super verbo adire ibi non in asse. glo. diceret verum si fideicommissum non fuisset relictũ. sed propter fideicommissum vniuersale qd potest relinqui etiã a substituto exheredati ex quo fuit institutus in paterno. l. in ratione. §. fin. s. ti. ij. potest cogi adire paternam etiam si illã repudiauit. & consequenter pupillarem per. l. ita tamen. §. qui suspectam. j. eo. Et facit etiam ad materiam qd not. gloss. in. d. l. quidã eulogio. ¶ In glo. super verbo hereditatem in prin. huius glo. subaudi scilicet patris & tunc bene adaptabuntur verba sequentia glossa.
¶ In ea. glo. ibi. §. defertur. & sic intelligit glo. istum tex. in tacita vulgari comprehensa in pupillari que requirit aditionez ad sui confirmationem sicut & expressa pupillaris vt sic tacitum & accessorium reguletur secundum naturã principalis expressi arg. de regu. iur. c. accessorium lib. vj. sed contrarium tenuit glos. in. l. lex cornel. & l. si pater. s. de vulg. & pupil. & de ven. inspi. l. pe. in prin. & illas sequitur hic Bar. & pro ista parte etiam facit vt non intelligatur hic de tacita vulgari sed de pupillari expressa: qr cuz per tacitam vulgarem succedatur ipsi testatori secũdum veram opi. insti. de vul. sub. in prin. Et no. Barto. in. l. j. & ij. s. de vulg. & pu. ex quo adita esset hereditas ex institutione & sic ex primo gradu propter qd successissent in hereditate paterna frustra videt̃ q ille qui adiuit deberet cogi adire ex substitutione vulgari arg. l. propias. C. de leg. Cuius tamen contrarium hic innuit̃. ¶ Hanc em̃ lec. reprobauit hic Ol. qr scdm̃ euz sequeretur qd si filius esset institutus & datus substitutus pupillaris nõ posset substitutus habere hereditatem pupilli si pupillus decederet hereditate nõ adita quod est contra. l. iul. scribit alias. l. si pupillus. & l. si filius qui se paterna. s. de acquiren. here. & d. l. pater. de priui. credi. & eadẽ ratione dicit idem quando habet coheredem. ideo intellexit hic de pupillari & q pupillus habeat bona aliunde q̃sita ex successione forte materna vel aliunde. ¶ Sed aduerte quia oldra. innuit quod parificentur casus quando pupillus non habet coheredẽ & quando habet & sic sentit quod nullo casuum predictorum tollatur suitas seu eius effectus quod videtur contra hunc text. qui aperte innuit tabulas pupillares cõfirmari per aditionem fiendam per vnum ex heredibus adeuntem ex institutione & ex testamento paterno. Nisi dicas qd hic suspensa erat suitas: qr forte fuerat institut⁹ sub conditione potestatiua ille filius. Sed diuinare est & destruere literam. Nec placet etiam si dicas qd hic effectus existentie fuit sublatus per dationem coheredis extranei ex quo fuit etiam substitutus qr certuz est qd sola substitutio pupillaris non impedit suitatem. d. l. iulia. scribit. & d. l. si filius. Si ergo sola datio heredis nõ impediret nõ debet impedire simul coniuncte ex quo neutrũ haberet operari. l. spadonem. §. qui iura multa. s. de excu. tu. Nec placet si dicas dũ litera dicit cõfirmatis sub. ad cautelã vt satisfiat voluntati fideicõmissarij & vt res esset magis clara & ne in posterũ posset in dubiũ reuocari an filius fuerit suus per not. in simili per glo. & doc. in. l. ita tamen. §. si pater. j. e. iuncta. l. iij. cũ ibi no. C. de pig. qr est literã violare que aperte innuit ante aditionẽ factã per vnum ex heredib⁹ tabulas nullaten⁹ confirmatas. Ideo hec lec. old. nõ videtur perfecta. ¶ Preterea longa videtur differentia an filius solus fuit institutus an vero habeat coheredem. nam tunc vt dicebat Dy. videtur testator per dationem heredis recedere a prouisione legis extraordinaria & recurrere ad remedium ordinarium ideo &c. ar. l. fi. C. de pac. Et propter hoc Ray. hic stabat cum Dy. sed vt dixi nõ placet qr hic loquitur de tacita vulgari. sed debet intelligi de expressa pupillari prout intellexit oldra. que in hoc bene dixit. & ideo non operetur hic existentia qr habebat coheredem extraneum vt tetigi cuz al. j. secus si habuisset coheredem suum per. l. si filius qui patri. s. de vul. & pup. nam tunc non videtur recedere sed confidere de prouisione legis. nec placet ratio Ang. per quam dicit dationem coheredis extranei impedire effectũ suitatis ex eo qr testator videtur dare filio potestatem abstinendi sicut & per dationem substituti vulgaris ar. l. j. §. si proponatur. s. si quis omis. cau. test. Nam hoc videtur falsum. & contra. l. cum hereditate. & l. ex parte. s. de acqui. here. & l. ij. §. fin. s. de vsucap. pro herede. ¶ An autem per dationem substituti vulgaris videantur h̃re potestatem abstinẽdi tetigi in. d. l. si filius qui se patri. & aliquid infra dicetur. Sed
4 tunc vlterius ob. quod habetur in. l. iij. C. de iure deli. †vbi vr̃ casus expressus qd datio co heredis extranei non impediat effectũ suitatis. vnde non impedit trãsmissionem hereditatis que fit ex vigore suitatis s̃m ea que plene habentur in. l. apud hostes. C. de suis & le. & per Bar. in. l. ventre. s. de acqui. here. Sed potest dici qd non impeditur effectus suitatis quo ad ea que veniunt extrinsecus & non immediate ex testamento sed mediate a lege vt est in beneficio trãsmissionis. sed quo ad ea que pendent ex testamento immediate vt confirmatio tabularum pupillarum que non possunt h̃re vires nisi confirmato paterno bene impediatur effectus suitatis. & ita intelligatur hic vt etiam voluit Bar. in. d. l. si filius qui patri. ¶ Et si dicatur si operatur suitas quo ad transmissionem & transmissio fiat ex eo titulo ex quo delata est hereditas & sic ex testamento. ergo videtur operari etiam circa ea que sunt ex testamento propter qd aliqui hanc opi. reprobant. Sed tu potes saluare qd licet operetur trãsmissionem ad heredem pupilli & sic oportet per prius qd reperiatur aliquis esse heres pupilli in quẽ fiat transmissio. Et sic non potest venire ex pupillari ad eandem hereditatẽ pupilli nisi prius tabule pupillares reperiantur cõfirmate. Ipsis autem cõfirmatis adiri poterit ex pupillari hereditas pupilli in qua saltem inuenietur istud ius transmissionis & sic poterit se immiscere hereditati paterne. Nam transmisit illaz ad suum heredem cum beneficio abstinendi prout erat penes se. l. si quis filium. §. j. s. de acqui. here. Et per hoc patet qd nõ est necesse diuinare prout hic diuinat oldra. Bar. & Ang. & communiter moderni qd pupillus habuerit bona aliunde quesita. ¶ Et aduerte qr videtur etiam qd hoc casu sufficeret substitutum adire ex substitutione pupillari ad hoc vt restituat fideicommissario. qr eodem modo est penes heredem pupilli quo erat penes ipsuz. Et sic sicut sufficit in ipso pupillo qd restituat. l. ita tamen. §. si pater. j. e. ita & in eius herede. Nec placet etiam qd ideo hic cogatur vnus ex heredibus adire propter fideicõmissum & qd tabule pupillares ex existentia essent confirmate. qr hoc est contra mentem litere que vult institutum cogi adire ad effectum confirmatiõis pupillarium non tamen ad effectum fideicommissi alias debuisset immediate cogi adire ex substitutione & restituere per dictam l. ita tamen. §. si pater. j. e. Et sic ex predictis patet conclusio quaz communiter etiaz tenent moderni & sequitur etiam Ang. & bal. qd datio coheredis extranei impedit effectũ suitatis quo ad effectum confirmationis tabularum pupillarium. Et idem sentiũt de datione substituti vulgaris sed quo ad effectum transmissionis non impedit datio coheredis sed de substituto vulgari est opi. de qua in. l. si filius qui heres. s. de lib. & posth. ¶ In ea. glos. ibi nisi cogeretur heres adire. Naz tunc qr repudiatio ipsius heredis qui potest cogi non habetur effectum non habetur pro repudiatione. l. post consanguineos. §. fi. j. de suis & legi. s̃m Jacob. de are. Oldr. & Ray. ¶ In eb gl. ibi ex fictione iuris. Et sic est mens gl. qr per ius accrescendi qd prouenit ex prouisione legis. facit qd habetur in. l. si titio & meuio. §. fi. s. de le. ij. ¶ Extra glo. inducit
5 iste tex. †q in expressa pupillari vulgari non contineatur tacita pupillaris. qd videt̃ contra. l. nã hoc iure. s. de vulg. et pup. Sed dic primo qd istud argumentũ colligit solũ tenendo opi. gloss. et Dy. secus si teneatur opi. Oldra. & Bart. ¶ Itẽ tenẽdo opi. Dy. potest responderi vt hic tangit Cy. & Ray. qd istud est ex eo qr pupillaris exp̃ssa nõ valebat pp̃ter nõ aditã hereditatẽ. l. ij. §. adeo. s. de vul. & pu. Secus si valeret vt in cõtrarijs. Vel secũdo potest dici qd bene contineẗ sed non h3 effectũ eo casu quo nõ valet ipa pupillaris expressa qr sicut ipsa pupillaris expresse tũc nõ h3 effectũ ita nec vulgaris tacita in ea contẽta cũ tacitũ videatur sequi de bere naturã expressi & accessoriũ naturã principalis. l. iij. s. de serui. vrb. pred. & de reg. iu. c. accessoriũ li. vj. Et ideo sicut per aditionem coactã cõfirmat̃ pupillaris expressa vt hic & j. eo. l. nã qd. §. si quis compulsus. ita & vulgaris tacita. Sed tenẽdo qd vulgaris tacita nõ

tacita non requirat ad sui cõfirmationem aditionẽ prout tenuit
hic Bal. et glo. in. l. lex cornel. ff. de vulga. et pupil. et in alijs. ff. alle.
Potes respondere ad dictã. l. iij. §. fi. et ad dictã regulã accessoriũ
qđ hic tacitũ est eque principale ad ipsum expressum. ideo vitia-
to eo expresso non per hoc vitiatur tacitum. l. si fideiussor. §. j. cum
ibi no. per Bar. ff. de leg. j. et plene per Bar. in. l. j. et. ij. ff. de vulg. et
6 pupil. Secus quãdo tacitũ est accessoriũ vt dictis. ll. ¶ † Ultimo
qꝛ tetigi. ff. an per dationẽ substituti vulgaris videatur data po-
tentia abstinendi videť esse dubiũ. nam videtur qđ non per text.
cum gloss. insti. de vulg. sub. in prin. ¶ In contrariũ videtur per
no. per glo. in. l. pap. §. quarta. ff. de inof. test. et. ff. de lib et posth. l.
si filius heres cũ ibi no. Posses distinguere inter seruum necessa
rium et alium heredem suum vt etiã tetigi in. l. si filius qui patri.
ad fi. ff. de vul. et pup. Nã in necessario seruo si substitutio est fa-
cta simpliciter vel in casu non potentie nõ videtur data potestas
abstinendi vt in dicto tex. cum glo. insti. de vulg. sub. et. ff. de vul. et
pu. l. põt. Nã ibi in dubio videtur testator elegisse viam per quã
magis sua dispositio sortiatur effectum arg. l. iij. ff. de test. mi. Si
autem substitutio sit facta si heres esse voluerit et sic in casu volũ-
tatis videatur data potentia abstinendi prout sonant verba sub
stitutionis. facit. l. verba. ff. de condi. insti. Si autẽ esset facta sub
conditione si heres non erit est magis dubium: qꝛ videtur qđ cõ
prehendat casum si esse nõ potuerit vel noluerit per. l. iij. C. de he-
re. insti. et sic etiã in casum volũtatis. ¶ In cõtrarium facit qꝛ in
dubio nõ deberet fieri interpretatio vt testator senserit de illa via
per quam melius sola voluntas possit habere effectum. Et sic so-
lum de casu impotentie et pro hoc etiam: qꝛ eadem ratio videtur
siue simpliciter substituat vulgariter seruo necessario siue sub cõ-
ditione si heres non erit qꝛ etiã substitutio simplex vulgaris est
apta nata sui natura comprehendere actum impotentie et casum
voluntatis vt. d. l. iij. Et hec pars videtur verior de iure. Sed in
contrariũ videtur casus in. l. cũ seruus. ff. de condi. insti. presertim
scdm intel. Bar. Sed potes respondere dupliciter. primo qđ ille
intellectus non est verus et dum ibi dicit cõditionem intelligi re-
petitã in legato debet intelligi hoc est de ipsa libertate nõ autem
de conditione adiecta institutioni per hoc qđ habetur in. l. auia.
in prin. et qđ ibi dixi. ff. de condi. et de. Uel secundo si tenes opin.
Bar. ibi qđ intelligatur cõditio adiecta institutioni repetita in
legato. Potes dicere qđ ideo ibi illa verba si heres non erit im-
portant casum voluntatis qꝛ necessario oportet sic intelligi. Nam
ex quo cõditio institutionis intelligitur repetita in legato neces-
sario oportet intelligi si heres non erit postquam conditio exti-
terit. hoc autẽ esse non potest nisi intelligatur data potestas absti
nendi: qꝛ ex quo extitit conditio institutionis et libertatis sequi-
tur qđ tunc debet esse necessarius heres per. l. j. et per totum. C. de
nece. ser. here. insti. Et sic nisi dicta verba si heres non erit intelli-
gantur. i. noluerit nõ possent sortiri effectũ. ¶ In filio autẽ quid
dicendũ tetigi in. l. si filius heres. et. d. l. si filius qui patri. et cũ di-
stinctione quã ibi tetigi videtur transire Bar. in. l. iij. C. de here.
insti. Modo non extendo me vlterius pro nunc.

7 **Utrũ autẽ presenti.** † Coactus adire et resti-
tuere si actiones in fidei
commissarium non trãseunt perinde nõ tenetur ac si non adiuis-
set. h. d. vsq ad. §. si de testamento in. l. ille a quo. vel sic. Procura-
tori simplici fideicommissarij potest hereditas restitui. h. d. prio
Item si vnus solus est institutus et sub conditione de hereditate
restituenda rogatus ante conditionem compellitur adire et resti
tuere et si ante euentum conditionis fideicommissarius moriať
sine herede heredi coacto succurritur ne creditoribus heredita-
rijs teneatur. Sed per creditores hereditarios venditio bonorũ
fiet. secus si iste qui sit rogatus habeat alium coheredem rogatũ
qui sic adiuerit. h. d. scdo et vltimo scdm Ray. ¶ Et aduerte scdm
Cyn. qđ non est proprie. §. in ver. antistia. licet allegetur pro. §. sed
est potius ver. vt patet ex sono litere. ¶ In tex. ibi relicta est. sub-
audi antequã venerit virilis etas et sic antequã dies fideicommis
si cesserit qđ videtur fuisse conditionale. l. si cui. §. j. ff. de leg. j. et. l.
sancimus. C. de nup. ¶ In. l. sed cũ ab herede. q. d. predicta proce-
dunt quãdo vnus solus est institutus insolidum et de restituẽdo
sub conditione grauatus. No. arg. scdm Dy. qđ cessio actionis po
test fieri procuratori. facit. l. j. in fi. et qđ ibi no. per Bar. ff. de ope.
8 no. nun. ¶ † Item not. argumentũ qđ procurator constitutus ad
agendum et solutionem recipiendum admittatur cum cautione
de rato si de mandato dubitetur. Contrariũ tamen tenuit glo. in
l. non solum. §. qui alieno. ff. de procur. de quo dic vt ibi per doc. et
per Cy. in. l. j. C. de procu. et per Bar. in. l. si sine. §. qđ autem. ff. rem
ra. hab. ¶ Ad istum autem tex. nõ potest faciliter responderi qđ
debet intelligi quando non erat dubium de mandato alias au-
tem nõ admitteretur ppter magnum periculum quod posset he-
res incurrere vt patet in. l. quidã. §. j. eo. Et sic hic volebat pstã-
re cautionem non obstante qđ constaret de mandato. Et hoc vo-
luit hic sentire glo. in verbo cautum et sic solum ad cautelam in-
terponebatur. ¶ Item no. arg. qđ si fideicommissarius decedat
et post aditam hereditatem si decedit ante restitutionem fideicõ-
missi sibi facta non transmittat fideicommissum ad ipsius heredẽ
9 de quo dic vt in glo. super verbo decesserit. ¶ † Item no. factum
principis posse trahi in exemplum ad similia de quo in. l. iij. et. l.
fina. ff. de legi. ¶ Item no. qđ vbi decedit fideicommissarius an-
tequã eueniat conditio fideicommissarij proprie loquitur consti
tutio diui pij. que trahitur etiam ad casum quando decessit post
euentum conditionis vel quando fideicommissum erat purum
et decessit fideicõmissarius sine herede ante restitutionem sibi fa-
ctam cũ eadem ratio videatur ergo etc. arg. l. illud. cum fi. ff. ad. l.
aquil. ¶ Item no. qđ remediũ cõstitutionis predicte non habet
locũ quãdo alio remedio potest esse consultũ. facit. l. in cause cum
10 ibi not. ff. de mino. ¶ † Ultimo no. qđ nemini debet etiã si sit pu-
pillus vel alia persona priuilegiata concedi beneficiũ cũ alterius
iniuria. facit qđ habetur in. l. ij. §. merito. ff. ne quid in lo. pu. et qđ
habetur in. l. nec auus in prin. C. de eman. lib. et extra de do. inter
vi. et vx. c. nuper. ¶ In glo. super verbo restituere ibi vel per epi-
stolam recusare. Certe proprie loquendo nõ fit recusatio per nũ-
cium vel per procuratorem sicut nec aditio cum vtrũq consistat
in solo animo. l. auia. C. de iur. deli. et sic potius per factum nun-
cij vel pcuratoris repudiantis declaratur repudiatio que intel-
ligitur fuisse facta ex ipso actu constitutionis procuratoris ad re-
pudiandum. sicut et intelligitur facta aditio ex constitutione pro
curatoris ad adeundum. l. paulus respondit. ff. de acquirẽ. here.
¶ In ea. glo. in fi. Aduerte tamen scdm Ang. qđ ille. §. est singu-
laris. dicit tamen diligenter ponderandam practicam in hac ma
teria prout dicit se habuisse de facto. nam ille cui debebat fieri re
stitutio fideicõmissi vendiderat oĩa iura que in hereditate habe
bat et posuerat emptorẽ in locũ sui vnde dicebať emptorẽ nõ posse
compellere heredẽ ad adeũdũ. nec si adiuit ad restituendũ. nã ta
lis allegatio scdm eũ erat vera si emptor petijsset sibi restitui ad
finem qđ ius fideicommissi et omnis eius effectus initium sume-
ret in persona ipsius emptoris qui erat procurator in rem suam.
et ita loquitur dictus. §. ex asse. Nam ibi fideicommissarius dele-
gauit heredem alteri et heres illi promisit omne id qđ fideicom-
missario debebat. Et sic necessario ius fideicõmissi sumebat ini-
tium in persona eius cui facta est delegatio. Sed si procurator in
rem suã peteret hereditatẽ adiri et eam restitui venditori ad vti-
litatem tamen sui emptoris sicut erat de facto in questione predi
cta tũc bene procedit libellus et procedit restitutio ex quo sumere
debet initiũ restitutio in fideicõmissarij persona. Et ita intelli-
git. l. seruo inuito. §. fi. j. eo. lꝫ alij inter quos sunt Dy. Cy. et Ray.
intelligant illũ. §. qđ hereditas erat iam fideicõmissario restitu-
ta verbo de mandato eius corpora tradebanť procuratori suo in
rem suã. facit. l. si vsufru. cũ ibi no. ff. de noua. et. j. eo. l. restituta. §.
sed cũ voluntate. et. l. quãuis circa fi. et ex hoc patet qđ tutior esset
practica licet ipse non dicat qđ ante omnia fideicommissarius in
staret qđ heres cogeretur et faceret saltem restitutionem verbalem
sibi per dictam. l. seruum in fi. ¶ Aduerte etiã qꝛ non põt fieri re
stitutio venditori ad omnimodã vtilitatẽ emptoris et ad omni-
modũ incõmodũ qꝛ in ipsum emptorẽ nõ trãsibũt actiones ex tre
belliano sed solũ vi venditionis transibunt vtiles actiones acti-
ue sed non passiue. ideo remanebit vendens obligatus nec pote-
rit se exceptione tueri cõtra creditores. tamen deberet emptor eũ
defendere alias tenebitur ad suũ interesse. l. j. et. ij. C. de here. ven.
In glo. super verbo decesserit. ibi et. l. postulante. Et bene facit. l.
iij. et. l. si in personã. C. de fideicõ. et hec opin. cõmuniter approbať
per dicta iura licet glo. senserit contrariũ in. l. cũ filio. ff. de leg. j. et
l. a testatore. de condi. et demon. sed non bene vt etiã plene tangit
Bar. in. d. l. cũ filio. ¶ In ea. glo. ibi non habet heredẽ. Hoc põt
procedere quo ad istũ. §. vtrũ intelligendo qđ fideicommissum erat
purũ. nã alias si haberet heredẽ cogereť heres fideicõmissarij ac-
ceptare restitutionem ex quo heres institutus fuerat coactus per
ipsũ fideicõmissariũ vt est casus in. l. postulante. j. eo. sed quo ad
§. priori. Antistia. qui proprie est ver. licet glo. et doc. sic pertrãseãt
vt patet. j. in glo. in verbo statim. nõ puto hanc diuinationẽ neces
sariã qđ ibi decesserit ante euentũ cõditionis et sic si miles habe-
ret heredem non posset transmittere. l. j. §. fin autẽ sub conditiõe.
C. de cad. tol. nec debet plus operari hoc casu aditio coacte facta
quã si fuisset spontanea. nec etiã debet cõtra volũtatem testantis
effici fideicõmissarius. l. sed et si ante. ff. eo. de voluntate autẽ testã
tis fuisse videtur qđ non habeat fideicõmissum fideicõmissari9
conditionalis nisi conditio euenerit eo viuo. l. j. §. si sub conditio
ne. C. de cad. tol. ¶ In ea. glo. in fi. subau. qꝛ filiusfa. iure isto non
poterat habere heredem. Posset tamen dici secundum Cyn. et
Ray. qđ idẽ si potuisset habere heredem qꝛ ibi fideicommissum
erat relictũ in diem incertam que habetur pro cõditione. l. heres
meus. et. l. dies incertus. ff. de condi. et demon. ideo nimirum si fi-
deicommissarius moriens pendente conditione non transmit-
tit. l. j. §. fin autem sub conditione. C. de cad. tol. ¶ In gloss. super
verbo compellendum in fi. prima videtur diuinare. secũda vide-
tur violare literã. Ideo dic melius scdm Dy. vt no. glo. in. l. cogi. §.

fin. ij. eo. ¶ In glo. super verbo statim. ibi. l. ita tamen. §. a patre. Caue qr so. que infra ponitur per glo. non bene potest adaptari ad istu. §. qr in casu dicti. §. non posset heres cogi adire et restitue re: qr fideicommissum erat relictu in secundis tabulis. et ideo ante mortem pupilli nullo modo cogi posset: qr quodamodo de hereditate viuentis pupilli agere videret similiter et so. glo. no adaptatur ad. l. si patroni. §. j. qr ibi ante euentu coditionis no erat persona que posset cogere qr erat serua et ideo so. glos. adaptatur ad. l. precedente. ¶ In ea. glo. ibi non transeunt actiones scilicet ex trebelliano per id qd habetur. s. ea. l. §. sed si ante. An ante aliter trasibunt videretur dicedu qd sic. et eo modo quo si spote adiuisset et postea restituisset ante coditionis euentu. l. post mortem. C. de fideico. et dixi. s. eo. l. sed et si alia. §. fi. cu se. Uel posset dici qd iste fideicomissari⁹ cui fiet ista restitutio ante coditiois euetu habebit ide ius qd hz institut⁹ sub coditiōe petes bonoꝝ possessione scdm tab. pendente conditione. quo casu interim habet administratione sicut haberet curator datus hereditati. l. ij. §. si sub conditione. et ibi no. per Bar. s. de secun. tab. et in. l. si quis instituat. s. de here. insti. ¶ In ea. gloss. ibi aut coherede relicto. Sed forte non est vis an relinquat heredem ex quo decedit ante coditiois euentu per. l. j. §. sin autem sub coditione. C. de cad. tol. Nisi defensando glo. dicas qd ex quo facta est restitutio licet ante euentu coditionis no transiuerint coditiones ex trebelliano tamen transiuerunt prout alias trasirent si sponte adijsset et restituisset ante coditionem. Et ideo ius tale qd habuit fideicommissarius etia ante conditionis euentum transijsset ad heredem. Sed si teneres qd simplicem administrationem haberet prout ille cui datur secundum tab. pendente coditione que omnino extinguitur deficiente illa no haberet heres fideicommissarij aliqd ius ex quo decessisset ante euentu coditionis fideicommissarius per id qd habetur in simili in. d. l. ij. §. si sub conditione. ¶ In ea. gloss. ibi vel distingue. Hec bona iuncta cu precedenti qd aut institutio est coditionalis et no potest cogi. aut fideicommissum est conditionale et tunc si vt in precedenti so. ¶ In ea. glo. ibi no est locus constitutioni maxime qr fideicommissario alio remedio est cosultum qr non potest dubitari de peremptione fideicomissi si cotingat contra euenire et heredem a quo illud est relictum decedere ante conditionem: qr iam est confirmatu aditione alterius coheredis. l. si nemo. s. de test. tu. ¶ In ea. glos. ibi no attento qd alteri potest accrescere. subaudi vt probatur. j. ead. l. §. iul. ¶ In ea. gloss. ibi sed respon. hoc fit. subaudi quado fideicommissum esset pure relictum. ¶ In gloss. super verbo restituatur. ibi vel in diem. Et sic innuit ante diem no transire actiones licet ante fiat restitutio. qd videt contra. l. cogi. §. cu quidam. j. eo. Sed potest dici scdm Ray. qd in cotrario transibunt actiones scilicet adueniente die. Uel melius in cotrario loquit de die certa. Sz gl. ista debet intelligi de die incerta que habet pro coditione. l. dies incertus. s. de codi. et demo. ¶ Et no. qd constitutio proprie subuenit quado fideicommissarius est coditionalis et decedit ante conditionem post coactione et restitutionem. sed vbi alias heres fuit coactus adire ne pateretur aliqd damnu succurritur sibi ex mente et ex extensione iurisconsulti vt hic in. §. vtru et in fin. huius. l. ¶ In ea. glo. in fi. Et adde qd habetur in. l. iij. in fi. C. de leg. ¶ In glo. super verbo neqz pupillum. ibi alij cotinuat cu proximo. tenet Bart. sed ang. videtur tenere hanc secundam. Aduerte tamen qr videtur sentire duos alios intellectus ex glo. vnus qd hic posset intelligi quado vnus solus fuit institutus pure et rogatus de restituendo cuidam pupillo. Certe si institutus adit non habebit locu constitutio diui pij per rationem hic tactam in secunda expositione. ¶ Item ponit alium intellectu qd possit intelligi qd pupillus fuit solus institutus et de restituendo sub coditione grauatus et sponte adijt. Nam fideicommissarius ante conditionem decedit non erat locus constitutioni diui pij. ex quo sponte adijt per id quo hic tangitur in tertia expositione. Tamen etiam potes addere sextu intellectum qd duo fuerunt heredes instituti et vnus ex eis rogat⁹ de restituedo pupillo sub conditione. Nam certe si alter coheres adiuit hereditatem non poterit etiam pupillus cogere alterum ex quo alio remedio est sibi consultum qr confirmatu est fideicomissum per aditionem alterius coheredis. Et ideo no audietur etiam per restitutionem in integrum in preiudicium ipsius heredis instituti et grauati. Et iste intellectus videtur multum litere conformari meo iudicio. ¶ In glo. super verbo alterius. in fi. Not. bene hanc solu. Et bene facit qd habetur in. l. quoties. C. de preci. imper. offe.

Summarium.

1 Institutus pure potest compelli adire.
2 Exceptio rei interesse non continens in causis summarijs non admittitur.
3 Excipiens cuius non interest non auditur.
4 Exceptio altiorem requirens indaginem in iudicio summario non admittitur.
5 Fideicommissum vniuersale expirat herede ante aditam hereditatem decedente.
6 Causa contradicendi et appellandi quando iusta sit.
7 Par in parem imperium non habet.
8 Judice deficiente est ad principem recurrendum.
9 Unus vicem plurium non sustinet.
10 Patria potestas non curatur in his que sunt publici iuris.
11 Repudians hereditatem ad alienum commodum potest acceptare.
12 Tabule pupillares comprehenduntur appositione ceterorum.
13 Heredem cogere quis possit.
14 Pecunie nomine quid veniat.
15 Fideicommissum particulare non potest trahi ad vniuersale.
16 Quantitas vel res non potest ex iure deduci.
17 Senatusconsultum trebellianum locum habere dicitur quado pars hereditatis relinquitur.
18 Remedium trebelliani locum habet in testamento militis.
19 Miles per fideicommissum potest separare species bonorum.
20 Adire et restituere interim potest ad die certa restituere rogat⁹.
21 Heres adire et restituere cogi potest vno petente fideicommissarium.
22 Fideicommissarius decedens post aditam hereditatem fideicomissum vniuersale transmittit.
23 Seruus communis vicem plurium sustinet.
24 Filius in potestate potest in non castrensibus contra patrem agere.
25 Filius contra patrem agens in castrensibus venia petere debet.
26 Uerba directa non sunt ad fideicommissum trahenda.
27 Finis attendi debet potius qua principium.
28 Heres a quibus adire et restituere cogi possit.

Ille a quo sub. Summata est cu pcedeti. ¶ In tex. ibi nullum damnum sit futurum scilicet ipsi heredi per constitutionez diui pij. ¶ Not. quod istitutus pure potest cogi adire ad instantiam fideicommissarij conditionalis nec poterit pati damnum. ¶ In gl. j. ibi sine continues. subau. qd est fiendum secundum primam expositionem in verbo neqz pupillum. ¶ In ea. glo. ibi cogatur adire et restituere. Not. quia glo. ponit veritatem licet aliter dixerit glo. in. l. sed si alia. §. fi. et. l. j. §. sed et quoties. s. eo. et non bene vt ibi etiam tetigi secundum Dyn. et Ray.

2 Si de testamento. In summarijs causis non admittitur exceptio querei interesse non continet. alias si interst admittitur. sed si requirit altiorem indaginem reseruabitur in alio iudicio. h. d. ¶ In tex. ibi non habuisse quia forte dicatur fuisse seruus. ¶ In tex. ibi de viribus testamenti. vt quia dicatur testamentuz nullum propter preteritionem filij in potestate vel propter defectum solennitatis vel propter aliud vitium secudu. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. ¶ In tex. ibi de sua conditione. s. defuncti vt tangit gl. quia forte dicat fuisse dubi⁹ de statu suo vt. l. de statu. s. de test. vel expone vt in gl. ¶ In tex. ibi non erit audiendus. subaudi. quia sua no interest. Nam si testamentum non valet non tenebit aditio et sic non erit obligatus. ¶ In tex. ibi pretermittenda non erit. subaudi. quia interest eius si fideicommissum non tenet. Nam transirent actiones ex trebelliano et sic remaneret creditoribus hereditarijs obligatus. Ray. vero dicebat qd tunc non interest. quia si fideicommissum non valet remaneret penes eum. l. codicillis in prin. cum ibi no. s. de le. ij. Sed hec ratio non multum placet ex quo ipse heres dicebat hereditatem suspectam et sic non poterat pretendere hoc interesse. Et per hoc etiam non placet ratio quam sensit hic Bar. s. quod ideo interest: quia non debet sibi auferri ius deliberationis et retentionis quarte. Nam ex quo dicebat suspecta no pretendebat verisimiliter hoc interesse et propterea potuisset de facili tolli dando sibi modicum tempus ad deliberandum secundu. l. sz si alio. s. eo. Et ideo placet plus prima ratio quam. s. dixi ¶ In tex. ibi verba. si habes vba dz. j. dicere petenda sed si habes verbis expone. i. ppter vba. et. j. dz dicere petenda. s. cognitionez vt tagit gl. fm Dy. ¶ In tex. ibi et de quatitate subaudi. an sit de quota hereditatis an vero de certa re vel quantitate na hoc scdo casu no deberet cogi. vt. j. e. l. na qd. §. no ois. ¶

3 No. j. qd no dz audiri excipiens si sua non interest et ad hoc sepe all. iste text. facit. l. no solu. s. de app. canonizata. ij. q. vj. An aut omni tpe possit hec exceptio tua no interest opponi. et sic etiam post lit. contesta. posuit Inn. in. c. super his extra de accu. Et ibi videtur concludere quod non possit opponere post lit. contest. quod est singulariter notandum tamen forte illud limitandum nisi per ipsam pateat parti ipso iure non competere per id quod habetur in. l. vbi pactum. C. de transac. ¶

4 Item no. quod exceptio requirens altiore indaginem no admittitur in summario iudicio de quo in. l. iij. et. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. Qd autem operetur reseruatio exceptionis facte p iudice. dicit hic Bar. notabiliter et Ang. post euz qr si reperiat postea vera exceptio detegit retro nullu qd actuz est.

facit qđ habetur in.l.pretor.in prin.⁊.l.qui vias.§.j.ſ.de dā.in-
fec.Et facit ad materiam quod dixi in.l.iudex.ſ.de re iud.⁊.l.ſi
5 quem.ſ.de lega.j.¶†Itē no.qđ ſi heres decedit ante aditā here-
ditatem expirat etiā fideicōmiſſum vniuerſale nedū particulare
qđ intellige regulariter.Fallit in caſibus de quibus hic in glo.⁊
in.l.eam quā.C.de fideicōmiſ.¶In gloſ.ſuper verbo de viribus
ibi q̃ continet exheredationem ſubaudi ſine cauſa legitima ho-
die.Nam alias valeret ſed veniret irritandum per querelam vt
in auẗ.ex cauſa.C.de libe.prete.¶In eadē glo.ibi vel preteritio-
nem ſcʒ emancipati cum cauſa hodie.Nam ſi eſſet preteritio filij
in poteſtate vel emancipati hodie ſine cauſa ipſo iure nō valet te
ſtamentum vt in auẗ.de here.⁊ fal.§.exheredatos.⁊ ibi gl.ſingu-
laris colla.j.¶In eadē.gloſſ.in fi.ratio diuerſitatis eſt q̃ filij in-
tereſt ideo admittiẗ ſed non heredis inſtituti vt dixi ſuper litera
ſecus forte ſi intereſſet vt q̃ heres eſſet de venientibus abinteſta
to de quo hic tangit Bart.Sed hoc forte non eſt ſine ſcrupulo ex
quo dicebat ſuſpectā q̃ non videẗ iſtud intereſſe allegare.¶In
glo.ſuper verbo verba fideicōmiſſi.ibi.l.cum virū.Et adde om-
nino qđ nota.glo.magiſtra in.l.labeo.§.tubero.ſ.de ſup.le.Vel
dic qđ erat queſtio an eſſet fideicōmiſſum vniuerſale ⁊ ſic de quo-
ta hereditatis.An vero particulare ⁊ ſic de certa re vel quātita-
te.l.nam qđ.§.non omnis.⁊.l.cogi.§.j.ĩ.eo.que poterit dirimi ex
verbis teſtamenti.¶In eadē gloſ.ibi.l.ſi is a quo.Et ibi decla-
ratur qñ dicaẗ incontinenti probare:q̃ infra tēpus infra quod
iſta queſtio ſummarie habet expediri de quo ibi p Bart.¶In
ea.glo.in fi.qđ eſt verum in poſſeſſorio adipiſcende ⁊ retinēde.ſe
cus in poſſeſſorio recuperāde cum ſpoliatus ante omnia debeat
reſtitui.l.ſi quis a ſe fundum.C.ad.l.iul.de vi.licet glo.notet con
trarium ⁊ male in hoc vltimo in.l.ſi de vi.ſ.de iudi.¶In glo.ſu
per verbo decedens ibi ſed dic.ſubaudi: q̃ ſi heres decedēs trāſ-
miſit ius deliberādi ſecundū legem cum antiquioribus.C.de iu-
re delibe.vel hereditatem vt in caſu.l.ventre ⁊ alijs ibi no.nō pe
rijt fideicōmiſſum ſed poterit cogi heres heredis alias perit ex
quo heres deceſſit ante aditam hereditatem ſaluo niſi decederet
poſt iuſſum de adeūdo vt.ĩ.tangit gloſ.per.l.nō iuſtā.C.ad treb.
ibi tñ ſm Ja.de are.⁊ Oldra.non proprie tractaẗ de herede here-
dis ſed bene facit qđ habetur in.l.poſt conſanguineos.§.fi.ĩ.de
ſuis ⁊ legi.⁊.l.ſi finita.§.eleganter.⁊.§.ſi iam ruerunt.⁊.l.cū po-
ſtulaſſem.ĩ.de dā.infec.¶Extra glo.adde dictis Bar.primo qđ
ſummando ⁊ idē Ange.hic videtur innuere qđ hec exceptio tua
non intereſt ſolū in ſummarijs iudicijs admittatur.Quod non
credo verum q̃ etiam in ordinarijs debet admitti cum eadeʒ ſit
ratio.ar.l.illud.ſ.ad.l.aquil.Fateor tamē qđ quando obijcitur
in ſecūdarijs erit expediens qđ de ipſa conſtat incōtinenti alias
reſeruabitur in alio iudicio.Et per hoc qđ reſeruetur in alio iu-
dicio vt hic patet bene poteſt colligi qđ etiā in ordinarijs debet
admitti.Et ſic etiam indifferēter allegeẗ text.ſed nō eſt neceſſe in
ordinarijs ſic incontinēti probare ex quo natura iudicij nō eget
celeritate.¶Item adde ſecundo inquantum Bar.dicit qđ ſi he
res pretendat intereſſe quādo obijcitur de viribus teſtamenti ⁊
exemplificat:q̃ dicat ſe ſucceſſurum abinteſtato ſi nō valet teſta-
mentum qđ non videẗ bene dicere ſi heres dicit hereditatem ſu-
ſpectam.nam videẗ ex hoc dicere ſua non intereſſe habere illā he
reditatem ⁊ ſic eſſet tūc ſibi contrarius ⁊ conſequēter nō deberet
audiri.l.ij.§.ſi alius.ſ.quādo appel.ſit.Sed dictum ſuū pōt ſal-
uari ſi nō dicat eā ſuſpectam ſed dicat ſolū ſe non cogendū q̃ he-
reditas ſpectat ad eum abinteſtato.ar.l.ita tamē.§.cogi.ĩ.eo.et
ſic erit vis in forma practicādi.¶Itē adde inquantū ipſe Bar.
dicit qđ ſi ſit queſtio de viribus fideicōmiſſi ⁊ non intereſt here-
dis nō debet audiri.⁊ exemplificat qñ ipſe heres prius repudia-
uerat quaſi tunc perdiderit beneficiū quarte ⁊ onus cōmodi he-
reditarij.Nā nō videtur bene dicere:q̃ dato qđ talia cōmoda p-
didiſſet tñ adhuc videẗ ſua intereſſe q̃ ſi fideicōmiſſum non vale
ret ⁊ adiret coactus remaneret implicitus oneribus heredita-
rijs ſi de iure talis coactio fieri potuit.Et ideo intereſt ſua etiam
tunc diſputari etiā de virtute fideicōmiſſi.Et ſic Bar.in hoc di-
cto ꝓſecutus fuit errorem in quē incidit ponēdo rationē huius
tex.de quo ſuperius dixi.¶Itē adde q̃ ſm Cy.⁊ Ray.mēs hu-
ius tex.eſt qđ ſi eſt queſtio de viribus teſtamēti non differaẗ adi-
tio.Si autē eſt queſtio de viribus fideicommiſſi tūc regulariter
differatur.Fallit qñ timereẗ de morte heredis.⁊ ita loquitur iſte
tex.ſcdm eos.Sʒ certe etiā ſi non timeatur de morte heredis pro-
pter aliqđ inſtans ſi tamē queſtio requirat indaginē prolixiorē
⁊ tractatū q̃ hoc iudiciū eſt ſecundariū tunc etiā non differẗ at-
tento qđ poſſibile eſt ſecundū humanū curſum qđ ſi longa fieret
dilatio interim poſſit decedere.⁊ ſic intelligaẗ tex.iſte.⁊ hoc etiā
ſatis videẗ eſſe de mēte Bar.⁊ Ang.¶Ultimo adde his que.ſ.
dixi qñ iudex ꝓcedit reſeruatis exceptionibus vel ſaluo iure par
tium in eis.Nam hoc procedit in dubio qñ de cōſenſu partiū iu-
dex ſic procedit.Idē ſi nō contradicāt q̃ intelligunẗ tacite cōſen
tire per not.in.l.j.⁊.ij.C.de relatio.Et idem videẗ ſi altera pars
cōtradicat ⁊ non appellet infra tēpus debitū.nam in actu iudi-
ciali non ſufficit cōtradicere niſi appelletur alias tranſit in rem
iudicatam vt notabiliter voluit Inno.in.c.quod ad cōſultatio-
nem.ad fi.extra de re iudi.pro hoc etiam facit ratio:q̃ ſententia
diffinitiua vel interlocutoria iudicis tranſit in rem iudicatam ſi
non appelleẗ.de elec.c.cum dilecti.ad fi.⁊.d.§.quod ad conſulta-
6 tionem.Et facit qđ habeẗ in.l.j.⁊ per totū.C.de re iudi.¶†An
autē ſit ſemper iuſta cauſa cōtradicendi ⁊ appellandi tetigit glo.
ſingularis in.c.cum cōtingat.ad fi.⁊ ibi per Joā.an.ſuper ea.ex-
tra de offi.delega.Et videẗ ibi glo.cōcludere qđ ſi iudex ſimplici
ter procedit ſit iuſta cauſa cōtradicendi ⁊ appellandi ſecus ſi di-
catur ſaluo iure partium vel reſeruatis ipſis actionibus.Sed
Hoſtien.ibi dicit qđ hoc vltimum poteſt procedere ſi preſumtio
malitie ſit contra excipientem.vel ſit dubium an exceptio ſit de
iure admittenda vel non ⁊ requirat prolixiorem tractum.Nam
tunc poterit iudex inuitis partibus procedere facta dicta reſer-
uatione.Et cōſuluit cauſam inſeri in actis ne detur materia ap-
pellandi.Poſtea videtur dicere qđ iſtud procedebat in exceptio
nibus preiudicialibus ⁊ in quibus ordo iuris peruerteretur nō
poſſit id facere per id qđ habetur in.c.exhibita.cū ſi.de iudi.Se-
cus in alijs puta ſi ſit exceptio dilatoria ſolutionis que licet in
prin.obijciatur tamē poſtea veniet probanda.l.exceptionē.C.de
proba.Et ſimiliter ſi dicaẗ reſpondendū eſſe poſitioni vel nō eſſe
vel teſtem admittendū vel non eſſe quia iſta multum penderent
ab officio iudicis.l.vbicūqʒ.ſ.de interro.act.⁊.l.iij.§.j.ſ.de teſti.
⁊ facit quod no.Joan.an.in.c.ex parte.extra de teſti.Et idē ſen-
tit in alijs que non impediūt proceſſum.Jo.an.ibi finaliter cō-
cludit qđ de conſuetudine ſeruatur qđ in poſitionibus ⁊ articu-
lis iudex ſeruat hanc practicam:q̃ admittit ſaluo iure imperti-
nentium ⁊ non admittendorū.Tu potes dicere qđ vbi cōſuetu-
do aliquid circa hoc eſt interpretata illi ſit ſtandum per.l.mini-
me.ſ.de legi.in locis autē in quibus non appareat aliqua cōſue-
tudo ſatis videtur qđ ſi eſt exceptio que obijciatur ad proceſſum
qđ iudex debeat de illa diſcutere parte inſtante ne alias grauen-
tur in procedendo contra formā iuris.facit qđ no.Bar.in.l.ij.ſ.
de appel.reci.ſaluo niſi preſumptio eſſet contra obijcientem vel
requireret prolixiorem tractū ⁊ iudiciū eſſet ſummariū arg.hu-
ius tex.⁊ per id qđ dixi.ſ.poſt Hoſti.in alijs aūt ſatis videẗ qđ
poſſit ſeruari dicta practica q̃ ex ea nō videtur multum ledi pars
ex quo nihilominus habet neceſſe procedere.Et ſic poteſt intelli
gi glo.in.d.c.cum contingat.Et facit etiā qđ dixi.ſ.poſt Hoſtiē.
⁊ tene menti predicta quia quotidiana ſunt.

Tempeſtiuum eſt. Maior minorē cogere po-
teſt non ecōtra.Par vero
in parē non habet imperiū.nec idē in ſeipſum.h.d.Et aduerte
q̃ tractauit iuriſcon.de tribus remedijs trebelliani vcʒ de trāſla
tione actionū ab herede in fideicōmiſſariū.Et qđ heres repellaẗ
exceptione ſi agat.⁊ ſimiliter defendatur exceptione ſi cōueniaẗ.
Et hoc in.l.j.vſqʒ ad.§.ſi heres.ibi tractauit de quarto remedio
ſcʒ detractionis quarte vſqʒ ad.l.q̃ poterat.ibi incipit tractare
de quinto remedio ſcʒ coactionis.Et primo tractauit quis poſ-
ſit cogi vſqʒ ad hunc.§.Hinc ergo tractat per quem quis cogi de-
beat ideo cōtinuando ſeipſum dixit tempeſtiuum eſt.Demū tra
ctat ad cuius inſtantiam debeat quis cogi ⁊ hoc in.l.nam quod
§.non omnis.⁊ illud proſequiẗ vſqʒ ad.l.ex facto.ibi incipit per-
mixtum tractare de predictis.Et proſequitur vſqʒ ad fi.⁊ hoc de
mente Bar.Ray.vero dicebat qđ a.l.quia poterat.huc vſqʒ tra-
ctauerat qs pōt cogi ⁊ qñ.⁊ ad quā inſtātiā.hic aūt p quē.Et pu-
to qđ bñ dicat per ea q̃ habenẗ in.l.ſed ſciendū.cū ſeq.⁊ in.d.l.q̃
poterat.⁊ in.l.apud iul.§.j.⁊.§.vtrū.⁊ ſe.⁊ ſcdm hoc in.§.nō ois.
reaſſumit lati⁹ ad cui⁹ inſtantiā pōt cogi.⁊ p hoc habes quandā
7 gñalē ⁊ vniuerſalē diuiſionē toti⁹ tituli.¶†Not.pmo qđ par in
parē non hʒ imperiū.⁊ ad hoc ſepe allegaẗ.Et ſimiliter qs in ſe-
ipſum.facit.l.pe.ſ.de arbi.⁊.l.nā ingratus.eo.tit.⁊ extra de elec.
c.innotuit.⁊ ſilr nec minor in maiorē vt hic tāgit glo.Qđ vez ni-
ſi ſe ſubijciat iuriſditiōi minoris.l.eſt receptū.ſ.de iur.om.iu.et
8 ij.q.vij.c.nos incōpetēter.¶†Itē no.qđ deficiēte iudice recurrē-
9 dū eſt in ſubſidiū ad pncipē q de iudice puidebit.¶†Et not.qđ
vn⁹ nō pōt ſuſtinere vicē pluriū.de quo in gl.¶In gl.ſup verbo
imperiū.in fi.illa.l.facit ꝯ inquātū ibi dr qđ cōſul apud collegiū
⁊ ēt apud ſeipſum pōt manumittere.Sed dic qđ illud ꝓcedit in
his q̃ ſunt volūtarie iuriſditionis hic in his q̃ ſunt iuriſditionis
cōtentioſe ⁊ gerunẗ in inuitū.facit qđ habeẗ in.l.iij.cū ibi no.⁊ p
gl.⁊ doc.ſ.de adop.⁊.i.c.iij.extra de ꝓba.¶In gl.ſup vbo tripli
ci.i fi.Potes dicere ſm Cy.⁊ Ray.qđ i actib⁹ in qb⁹ ꝯſideraẗ ꝑ-
ſona pncipaliter qs nō pōt gerere vicē pluriū.l.ſi plures.hic alle-
gata.Sʒ vbi cōſideraẗ reſpectu certe qualitatis vel accidētis.vt
qñ eſt in magiſtratu ſeu officio tūc ſi actus ſunt cōpaſſibiles vt eſt
videre in his q̃ ſunt voluntarie iuriſditionis pōt qs gerere vicē
pluriū vt.d.l.iij.ſ.de adop.⁊.l.j.de offi.cōſu.Sec⁹ in incōpaſſibi-
libus vt eſt videre in his q̃ ſunt cōtētioſe iuriſditiōis vt hic ⁊.l.fi.
C.de aſſeſſo.Pōt etiā ſecundū eos dici qđ in.l.ſi plures.illud cō-
tingit propter vnicum debitum.facit qđ no.in dicto.c.ex literis.

Si quis filiusfamilias. Filiusfa. pōt cogere patrē adire. h.
10 d. cum prin. seq. ¶ † No. qđ in his que sunt iuris publici non cu-
ratur patria potestas. quod intellige in his in quibus quis fun-
gitur duplici persona vt hic est in officio magistratus alias bene
curatur vt in actu testandi vt in. l. qui in potestate. iuncta. l. iiij. ff.
de test. Et facit tex. iste fm Dy. quod vbi filiusfami. vult accusare
de crimine publico non requiritur patris consensus. facit. l. in-
ter liberos. §. j. ff. de adulte. licet glo. teneat contrarium in. l. cum
non solum. §. necessitate. C. de bo. que libe. sed non bene secūdum
doc. cōmuniter. Tamen ab hoc tex. posset defendi glo. qꝛ hic fili⁹
poterat vt duplex persona considerari propter qualitatem ma-
gistratus quod non contingit in casu proposito.

Sed ⁊ qui repudiauit. Etiā post repudia-
tionē cogitur quis
adire nisi bona sint vendita. h. d. ¶ In tex. ibi si iuste cause. Pu-
ta si bona non sunt vendita. nam hoc ipso videtur iusta causa vt
11 colligi potest ex sequentibus. ¶ † Not. qđ licet postq̄ quis repu-
diauit hereditatem nō possit amplius acceptare ad suum cōmo-
dum nisi sit de suis. l. fi. C. de repu. here. tamen ad cōmodum alie-
num bene potest adire ⁊ repudiare ⁊ reuocare repudiationē vt
hic patet. ⁊ ita debet limitari. l. sicut. C. de repu. here. ¶ In gl. su-
per verbo repudiauit. ibi suo periculo. subau. ⁊ si bona non sunt
distracta vt dixi in tex. ¶ In glo. super verbo pupillum ibi ⁊ nō
habebat heres substitutū. Sensit qđ vbi bona sunt distracta per
substitutū non concedatur restitutio. Sed contrarium videtur velle
glo. in. l. qđ si minor. §. sceuola. ff. de mino. quādo bona nō essent
maiori precio distracta ex industria substituti: alias secus. Et ita
videtur limitanda hec glo. Et per hoc videtur qđ sequēs sol. nō
sit tuta. tertia vero in ver. vel est causa. non videtur bona fm an-
ge. qꝛ nunq̄ restituitur minor nisi probet se minorē ⁊ lesum. l. nā
⁊ postea. §. si minor. ff. de iureiurā. Ideo tene sequētes expositio-
nes vel primā intelligendo vt. ff. ¶ In ea. glos. in fi. ibi non cōsi-
deratur dictū interesse vicinitatis vel qđ bona vēdita fuerint an-
tiquorum patroni. Sed solue fm Jac. de are. qđ hic cōsideratur ex iu-
sta causa qꝛ erat fideicōmissarius ⁊ minor. ibi autē nō suberat iu-
sta causa reuocādi legitime alienata. Ang. vero soluit qđ ibi lo-
quitur de auxilio iuris cōmunis qđ denegatur patrono nisi do-
lus liberti alienantis interuenerit per quem fuerit eius patri-
monium diminutum. hic autem loquitur de singulari beneficio
qđ minori cōceditur propter simplicem lesionem. Et sic est fauo-
rabilius remediū ideo latius interpretatur. ¶ Posset etiā ter-
tio dici standum contrario ⁊ sic remanerent alie expositiones.

Si quis compulsus. Per aditionē factā co-
acte cōfirmantur legata ⁊
fideicōmissa ⁊ tabule pupillares. h. d. ¶ Not. qđ aditio ēt coacta
cōfirmat omnia in testamēto contēta. ¶ Itē no. de ista dictiōe ⁊c.
qñ extense scribitur quid importet patet ex illis que ipsam sequun-
tur. vbi autē scribitur abbreuiate quid importet recurre ad not.
12 in. l. gallus. §. j. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ † Itē no. qđ appositione ce-
terorū comprehendi videntur tabule pupillares. Et sic facit qđ
confirmentur. facit quod habetur in aut. ex causa. C. de lib. prete.

Qui compulsus hereditatem. Qui cōpul-
sus adijt nō pōt penitēdo habere beneficiū. h. d. ¶ In gl. sup ver-
bo retinere. ibi. §. qđ si fortius. ibi est ex eo qꝛ ibi aditio nō tenuit
qꝛ pēdebat adhuc cōditio institutionis vt ibi nota. Et sic nō po-
tuit adiri nec repudiari. l. is potest. ff. de acq. here. ¶ In ea. glo.
in fi. dic qđ ibi loquitur quo ad deū ⁊ sic iure poli. hic aūt in iure fo-
ri. in quo nō est loc⁹ regulariter penitētie in delictis. l. qui ea mēte
ff. de fur. nec vbi est alteri quesitū ius vt hic patet ⁊ de reg. iu. c. mu-
tare consiliū in. vj. ⁊ facit qđ habetur in. c. super eo. de hereti. eo. li.

Non omnis autem. Rogatus de restituen-
do rem vel quantitatē
non pōt cogi adire ad instantiā talis legatarij vel fideicōmissa-
rij. sec⁹ si rogetur de vniuersitate rerū seu de hereditate vel ei⁹ quo-
ta. h. d. cū. §. se. vsq ad. §. si quis heres. ⁊ adde qđ dixi in. §. tēpesti-
13 uum in. l. ille a quo. ¶ † No. qꝛ ille demū potest heredē cogere cui
in effectu est relicta hereditas vel ei⁹ quota secus si sit relicta res
particularis vel quātitas. ¶ Itē no. qñ dicatur effectualiter relicta
hereditas licet hoc nō sit expressum. Nā in multis casib⁹ vt patet hic
⁊ in. l. cogi. ¶ Itē no. qđ nō tenetur qs se cōmittere fragilitati cau-
tionis vbi magnū immineret periculū. Sic etiā dicit decretalis
qđ nō tenetur qs se cōmittere nec est tutū qđ quis se cōmittat capi-
tali inimico etiā cū literis de saluo cōducto vt in. c. accedēs. el. ij.
extra vt lit. nō conte. ⁊ p hoc videtur qđ qs nō teneatur cōparere corā
iudice capitaliter inimico etiā si cū citatorio mittat saluū condu-
ctum. Nā fragile est remediū talis chartule ⁊ multi repererūt se
deceptos. ¶ Itē no. qđ verbū bona prolatū a testatore intelligitur
latissime etiā cum oneribus. ⁊ hoc ne intercidat in dubio fideicō-
missum herede nō adeūte. secus qñ profertur a cōtrahēte. l. mulier
bona. ff. de iure do. ⁊ no. in. l. princeps bona. ⁊ ibi per glo. ⁊ Bar.

ff. de ver. sig. nā ⁊ in testamētis latior sit interpretatio quā in cō-
tractibus. j. de reg. iur. l. in testamētis. ¶ Itē no. qđ vbi testator
disponit simpliciter de sua familia intelligitur ī dubio de tota sub-
14 stantia. nā multis modis accipitur. l. fi. C. de ver. sig. ¶ † Itē no. qđ
verbū pecunia prolatū a testatore in materia fauorabili cōprehē-
dit omnē substantiā non solū pecuniā numeratā. nam ⁊ late om-
nes res possunt dici pecunia. l. q. iij. c. totū. quicqd habent homi-
nes in terra pecunia vocatur secus qñ materia esset odiosa nā tunc
stricte accipitur. l. sed ⁊ iul. §. mutui. ff. ad mace. Et secus etiā si non
est fauorabilis nec odiosa qꝛ tunc media via eligitur. l. talis scriptu-
ra ⁊ ibi p Bar. ff. de lega. j. ¶ Et no. significatū propriū verbi p-
uenire qꝛ intelligitur deductis onerib⁹. ¶ Et no. qđ in dubio ipro-
15 priatur fauore fideicōmissi. ¶ Itē no. in ver. itē generaliter. † qđ
fideicōmissum particulare nunq̄ trahitur ad vniuersale etiā si de
alio fideicōmisso vniuersali nō sit dispositū. secus si in dispositio-
ne particulari. l. ij. §. se. ex fundo. ff. de re. insti. Et rō diuersitatis
patet qꝛ licet nō reperiatur ali⁹ fideicōmissarius vniuersalis saltē re-
peritur heres vniuersaliter institut⁹. que ratio cessat qñ institutio
est particularis alio nō vniuersaliter instituto: qꝛ tūc ne decedat
pro parte testatus ⁊ p parte intestatus. de re. iur. ius nostrū. In-
stitutio particularis trahit ad se totū. que ratio cessat in fideicō-
missario particulari qꝛ remaneret heres vt dixi. Et ex hoc etiam
no. qđ verbū obliquū vel nō directū adiectū certe rei vel quātita-
ti nunq̄ trahitur ad institutionē vel vniuersitatē. ⁊ ad hoc sepe al-
legatur. Et sic facit qđ verbū relinquo adiectū certe rei vel quāti-
tati nō trahatur ad institutionē etiā si nullus fuerit institut⁹. secus
si adijceretur vniuersitati bonorū. vt qꝛ quis relinqueret bona sua
alteri instituto vt est glos. notabilis etiā singularis in. §. his om-
nibus. in aut. de here. ⁊ fal. coll. j. Et tangitur etiā per Bar. in. l. his
verbis. ff. de here. insti. ⁊ sic etiā no. qđ particulare fideicōmissum
nō recipit incremētū licet nō reperiatur fideicōmissarius vniuersa-
lis. ¶ Itē no. qđ nedū verbū obliquū sed etiā verbū cōe vt est ver-
bum relinquo nō pōt intelligi iure legati vel iure institutionis
adiectū rei particulari vel quātitati nō trahitur ad vniuersitatē li-
cet sec⁹ sit in verbo directo: vt. d. l. j. §. si ex fundo. ⁊ bene facit qđ
habetur in aut. vt cū de ap. cog. §. aliud quoq. iuncto. §. ceterū. col.
viij. vbi patet qđ si certa res relinquitur filio nō sufficit nisi expresse
adijciatur iure institutionis. ¶ Itē not. ex ver. inde queritur. qđ vbi
heres cogatur restituere hereditatē deducto ere alieno vel legatis
cogi potest ex trebelliano adire hereditatē. In potestate tñ sua
est an restituat non deductis legatis vel ere alieno: an vero resti-
tuat eis deductis prestita cautione fideicōmissario de defendēdo
eū aduersus legatarios ⁊ creditores. Et ex hoc patet qđ dicta vba
deductis legatis ⁊ ere alieno de rigore nō operantur quo min⁹ he-
reditas trāseat in fideicōmissariū cum onere legatorū ⁊ eris alie-
ni sed solū quo ad effectū ex equitate pro cōseruāda mēte testātis
tribuūt potestatē heredi quā dixi. ¶ Et ex his etiā nota qđ si in-
stituatur aliquis exceptis iudicijs ⁊ alijs legatis relictis qđ tene-
bit institutio ⁊ censebitur vniuersalis. ⁊ similiter si instituatur quis a
legatarijs que forma fm Ange. multum est in vsu. facit qđ habetur
in. l. ex facto. la grande. ⁊. l. quoties. §. si duo. ff. de here. insti. ⁊ be-
ne dixi scz exceptis iudicijs ⁊ legatis. nā qñq aliqui relinquunt
hoc modo. iudico pro anima mea tātū tali ecclesie. facit qđ habe-
tur de probi. feu. ali. per Fed. in. c. imperialē. §. j. in vsibus feudo-
rum ⁊ in. c. nuper. extra de do. inter vir. ⁊ vxo. ¶ Itē not. qđ vbi
quis rogatur de restituēdo quicqd supererit ex hereditate nō vide-
tur esse locus senatuscōsulto trebel. vnde dicit hic Ange. qđ si sit
grauat⁹ ⁊ nil cōsumpsisset de hereditate ⁊ quartā deducere vellet
ex trebelliano nō possit per hūc tex. ⁊ sic licet habeat potestatē di-
minuendi dūmodo reseruet quartā vt in aut. nisi rogat⁹. C. e. tñ
si diminuitur vel parū nō possit quartam deducere ex trebelliano.
Tu adde qđ glo. in. d. aut. cōtra rogat⁹ videtur velle oppositū nam
videtur velle qđ retinebit dodrantē ⁊ solā quartā restituet. ⁊ hoc
etiā sequitur ibi Bar. Ille. ne alias sua diligētia fuerit sibi nociua.
Sed Pe. ⁊ Cy. ibidē videntur velle qđ restituet totū deducta quar-
ta qꝛ appellatione residui totū cōtinetur. l. ij. C. de here. insti. ⁊ sic
sicut si esset rogat⁹ de toto restituet detracta quarta. ita ⁊ in casu
isto ex quo nihil est consumptū. Et pro hoc etiā facit qđ habetur. ff.
eo. l. sed ⁊ si quis. vbi si aliquis rogatur restituere quicquid sup-
uenerit ex hereditate impropriantur verba fauore fideicōmissi. ff. ⁊
in casu isto. ⁊ sic debet esse locus trebelliano. ⁊ hoc sequitur Bar. in
l. titius rogatus. j. eo. Dicit tñ qđ secus esset si esset rogat⁹ restitue-
re quicqd superit ex hereditate deductis legatis ⁊ oneribus he-
reditatis qꝛ tunc nō esset locus trebelliano ⁊ cēseretur particulare
fideicōmissum. ⁊ sic intelligit tex. istū propter qđ dicit Bar. se con-
suluisse etiā de facto qđ si testator dixerit qñ filius me⁹ decesserit
volo qđ residuū bonorū meorum adiectis iudicijs legatis perueniat
in talem qđ licet decedat filius in pupillari etate nō per hoc erit
substitutio pupillaris qꝛ verbū perueniat qđ est cōmune vt ple-
ne p Bar. in. l. centurio. ad fi. de vulg. ⁊ pup. adiectū certe rei non
trahitur in institutionē directam seu vniuersalē. ff. ea. l. §. ⁊ gene-
raliter. Sed forte hoc dictū non procedet qꝛ verba videntur debere
impropriari

impropriari vt potius valeat actus quam pereat vt.s̃.in ver.sed
⁊ si quis ⁊ ideo videt̃ qd̓ etiam si quis rogetur restituere quicqd
superest ex hereditate deductis iudiciis ⁊ legatis nihilominꝰ ha
bet locum trebellianica.nam paria vident̃ esse quantũ ad trebel
lianicum vt potest cogi heres adire siue rogetur heres adire he-
reditatem siue roget̃ restituere quicqd superit ex hereditate p id
qd̓ habetur in.d.§.sed ⁊ si quis.⁊.l.titius.cum ibi no.per Bart.
j.eo.licet quo ad certum respectum sit differentia inter dictos ca
sus prout habetur in.d.aut.contra rogatus.ergo sicut est locus
trebelliano vt heres possit cogi quando rogatur restituere here-
ditatem deductis legatis vt hic patet.ergo ⁊ eodẽ modo quãdo
dicit quicquid superest ex hereditate deductis legatis ar.d.§.sed
⁊ si quis.versi.nec ignoro in ratione sui.⁊ istud credo verius.Et
pro hoc etiã videtur qd̓ quãdo dicitur residuũ bonorum meorũ
adiectis iudiciis ⁊ legatis qd̓ idẽ sit dicere residuũ bonorũ ⁊ resi-
duum hereditatis per no.in.l.nam qd̓.§.fi.cum.l.se.qd̓ censetur
esse dispositio vniuersalis.⁊ ideo verbum cõmune debet detrahi
ad institutionẽ per no.per glo.in.d.§.his omnibus.in aut.de he
re.⁊ fal.Et sic videt̃ Bar.non bene cõsuluisse in casu de quo loq-
16 tur.¶†Item not.qd̓ ex iure non videtur posse deduci quãtitas
vel res.Et sic cum hereditas sit ius quoddam.l.nihil aliud.j.de
verbo.signi.non videtur ex ipsa quantitas vel corpus posse de-
trahi.⁊ pro hoc facit s̃m Ange.q̃ omnis detractio est partis de
toto aut speciei de genere.sed es alienum non est pars heredita-
tis sicut nec alia res particularis proprie loquẽdo.nã ⁊ aliud est
peculiũ aliud singulares res in peculio existentis.l.v.s̃.de pecu.
le.⁊ facit qd̓ dicitur in simili de dote in.l.qd̓ dicitur.s̃.de impen-
sis.Nec similiter vr̃ pars speciei ideo videbat̃ ĩpossibilis dedu-
ctio.Et ideo si bñ ponderet̃ litera vr̃ etiã de rigore ꝓcedere.hinc
est qd̓ non obstante dicta deductione fideicõmissarius potest cõ-
ueniri vt hic dicitur.Operantur tamẽ dicta verba de equitate ⁊
inspecta mente testantis per id qd̓ dixi.s̃.¶Ultimo in.l.vel om-
nia ⁊ in.l.nec cogi.in ver.sed ⁊ si quis ibi quicquid ad te ⁊c.indu
cit Ang.cõtra Bar.in materia.l.centurio.qd̓ vbi substitutio est
facta per verba cõmunia intra tempora pubertatis iudicet̃ dire
cta.ita demum s̃m Bart.si aliud verbum sit ibi appositum desi-
gnans peruentionem omniũ bonorũ.Nam s̃m Ange.non põt
magis designari quã quãdo relinquit omnia bona sua vel quic-
quid peruenerit ex hereditate ⁊ tamẽ detrahit̃ trebellianica ⁊ sic
est obliqua.Sed certe vt ipse tangit potest etiam intelligi qd̓ ver
ba expressa sunt obliqua.secus quando essent cõmunia per.§.in
his omnibus.in aut.de here.⁊ fal.¶In glos.super verbo bona.
in fi.Sed per predicta non habes intellectũ.ideo dic qd̓ hoc ver-
bum bonorũ profertur a testatore in contractu.ideo strictior sit
interpretatio vt tetigi in notabilibus ⁊ tãgitur in.l.princeps bo
na.j.de verbo.signi.⁊ ibi per glos.⁊ Bar.⁊ aduerte q̃ hic etiam
loquit̃ qñ fit mentio de bonis simpliciter sed si fieret mentio de
parte bonorũ tunc in vltima voluntate intelligeretur deducto
ere alieno.l.hoc amplius.§.j.s̃.de lega.j.secus si fit mentio de par
te hereditatis.l.si quis seruus.§.fi.cum.l.seq.s̃.de lega.ij.que sic
debet intelligi de quo ibi plene per Bar.⁊ est ratio diuersitatis
an relinquant̃ bona simpliciter an pars bonorũ s̃m Cy.⁊ Ray.
q̃ primo casu nullus reperitur qui sustineat nomẽ heredis ⁊ qui
cõsequẽter teneat̃ oneribus hereditatis.ideo vniuersaliter intel-
ligitur pro tota hereditate que ratio cessat qñ aliquo vniuersali
herede instituto legatur postea pars bonorũ.Ratio autẽ diuersi
tatis inter casum quãdo legatur pars bonorũ ⁊ pars heredita-
tis patet ex vi verboꝝ.¶In gl.super verbo ex iure. ibi male di-
xit.Sed certe licet actio que est ius vt insti.de act.§.j.⁊ sic quid
incorporale cõpetens pro re corporali operetur qd̓ illius virtute
quis consequatur rem corporalẽ non tñ proprie loquendo dicit̃
res corporalis trahi ab ipso iure actionis sicut etiã trahetur pe-
cunia de sacculo.vnde quicqd dicat glo.videt̃ qd̓ mens litere sit
qd̓ de rigore nõ possit deductio hec fieri per rationẽ litere ideo il
la nõ obstãte potest conueniri fideicõmissarius.Sed de equitate
inspecta mẽte testantis operat̃ q̃ tribuit potestatẽ heredi vel re-
stituit hereditatem integraliter deductis legatis vt in litera di-
citur prestita cautione fideicõmissario.¶In ea.glo.in fi.subau.
deducto ere alieno vt in precedẽti glo.¶In glo.super verbo de-
fensum ibi sed primum verius.hec nõ est bona q̃ alternatiua.l.
ne dimittat sub incerto debet esse vera in vtraq; parte.Sequens
etiã non videt̃ bona q̃ videtur contra mentem huius text.ideo
potes dicere qd̓ vbi testator expresse rogat heredem deductis le-
gatis ⁊ ere alieno erit in potestate heredis eligere qd̓ velit an re-
stituere integraliter an restituere facta deductione ⁊ cauere.⁊ ita
intelligatur iste tex.⁊ ita fuit de mente glos.in.l.marcellꝰ.in ver.
heredis.⁊ in.§.põpo.⁊ in ver.ex omnibus.sed vbi simpliciter ro
gatur heres restituere hereditatẽ tunc ꝓcedit distinctio quã po-
nit glo.in ver.vel dic per.l.fi.j.eo.⁊ per id qd̓ not.in.l.j.§.fi.s̃.eo.
¶In ea.glos.ibi:ꝓpter sumptus no.ex gl.cautionẽ indẽnitatis
interdum interponi propter sumptus interdum propter officiũ
promptioris ꝓbationis.facit qd̓ habet̃ in simili in.l.si pupillꝰ.j.
de noua.⁊.l.si finita.§.eleganter.j.de dam.infe.¶In ea.glos.ibi
contra heredem a creditoribus.Et sic necesse habet rñdere ⁊ pro
sequi vsq; ad fi.facit.j.eo.l.cum hereditas.ideo mirũ si tunc põt
deducere prestita cautione fideicõmissario ex quo de necessitate
oportet eum spectare sententiam.

Si quis heres institutus. Fideicõmis-
sarii vniuersales possunt cogere heredẽ adire hereditatẽ:siue sit vnꝰ siue plu
res ⁊ siue fideicõmissum sit de solido siue de pte ipsius heredita-
17 tis.h.d.¶†No.qd̓ etiã quãdo pars hereditatis relinquit̃ habet
locum senatuscon.trebellianum.

Sed et si quis non. Ratione hereditatis ꝓ-
prie testatoris locꝰ est tre-
belliano etiã in hereditate aliena secꝰ qñ de hereditate alteriꝰ de
lata defuncto tãtũmodo rogaret̃ heres q̃ tũc cessat trebellianũ
h.d.vsq; ad.§.q̃uis.positũ in.§.se.scd̓m verũ intellectũ.¶No.ꝙ
dixi in summario.Et no.qd̓ hoc casu coget̃ restituere hereditatẽ
seio quã testator videt̃ adiuisse si eã ante adiuerat per hoc qd̓ ro-
gauit heredẽ de ipsa ⁊ de eius parte restituenda.⁊ sic effecta fuit
vnum patrimoniũ cũ aliis rebꝰ defuncti.l.sed ⁊ si plures.§.filio
s̃.de vulg.⁊ pup.iuncta.l.si auia.C.de iure delibe.¶In glos.sup
verbo ad eum.ibi iure fideicommissi.subaudi particularis.

Sed et si miles rogauerit. Eo casu quo
ad institutũ
in certis rebus transferunt̃ iura actiones heres a fideicõmissa-
rio certarũ rerũ poterit cogi adire ⁊ restituere.h.d.s̃m Bar.Sz
certe iste summarius non videtur perfectus qñ in institutũ in re
certa a pagano alio non vniuersaliter instituto transeunt actio-
nes ⁊ iura ⁊ tamẽ si per fideicõmissum certe res relinquerent̃ cẽ-
seretur fideicõmissum particulare q̃ verbũ obliquum adiectum
certe rei non trahit̃ ad vniuersitatem.s̃.ea.l.§.⁊ generaliter.licet
secus in directa.l.j.§.si ex fundo.s̃ de here.insti.Et ideo si vis su
stinere summariũ addi debet dum dicit a fideicõmissario certa-
rum rerũ scz eo casu quo ad ipsum transire debẽt actiones ⁊ iu-
ra.vel sic potest summari.Institutus a milite grauatus restitue-
re patrimoniũ certi loci aut hereditatez titii eidẽ delatã cogitur
adire ⁊ restituere.h.d.s̃m Ange.¶In tex.ibi dabunt̃ scz quãdo
18 ex certa re vniuersali instituit tuta in paganicis.¶†Not.qd̓ in
testamẽto militis habet locum remediũ trebelliani etiã cũ insti-
tutus est grauatus restituere patrimoniũ certi loci licet secus in
pagano.⁊ sic pz qd̓ aut quis est rogatus de restituẽda heredita-
te ipsius rogãtis vel eius quota ⁊ tũc non est differẽtia inter mi-
litem ⁊ paganũ.Aut quis rogatꝰ est restituere quartam ⁊ tunc
nõ habet locũ remediũ trebelliani in pagano vt.s̃.l.ꝑri.§.fi.⁊.l.
cogi.§.⁊ gñaliter.⁊ hic in ver.Et quãuis.Sed in milite bene po
test habere locũ trebellianũ.qd̓ intellige s̃m Ange.qñ miles pa-
trimoniũ certi loci sub nomine vniuersitatis reliquit per fideicõ
missum.Si autẽ detracto vniuersitatis noĩe singularẽ rem relin-
queret non esset locus trebelliano.Et ratio est scd̓m eũ q̃ licet in
stitutio facta in re certa tam in milite ꝙ in pagano trahat̃ ad vni
uersum alio non vniuersaliter instituto tñ in obliqua dispositio
ne particularis nõ trahit̃ ad vniuersitatẽ vt.s̃.ea.l.§.⁊ generali-
ter.¶Aduerte tñ q̃ qd̓ dicit de institutiõe facta ex re certa a mi-
lite videt̃ esse dubium per.l.si miles vnũ ex fundo.s̃.de test.mili.
Sz potes exponere vt ibi no.p glo.verũ q̃ illa expositio videt̃ il-
lam literã violare potest intelligi illa.l.ꝓut iacet.Et ad.l.si certa
rum.eo.ti.p quã glos.mouet̃ põt rñderi qd̓ ibi testator distribue-
rat totũ patrimoniũ suũ per institutiones particulares ideo tũc
trahunt̃ ad vniuersales ar.l.quid ergo.s̃.de lega.j.cũ ibi not.Et
hoc prout habet̃ ibi in litera vltimo loco certarũ.Si autẽ habe-
retur ceterarũ deberet exponi.i.certarũ vt ibi tangit Bar.alias
illo vltimo loco institutꝰ videret̃ vniuersaliter institutus.Et sic
aliud erit qñ non distribuit totũ patrimoniũ suum.d.l.si miles.
Saluo nisi sub noĩe quote esset facta institutio puta in vncia per
l.quãꝙ.cũ ibi no.C.de test.mili.Et p p̃dicta patet quare apostil-
laui literã in verbo dabunt̃.¶Et nota bene p̃dicta ad intellectũ
eoꝝ que habent̃ in.l.j.⁊.ij.C.de test.mili.Et ex p̃dictis etiã pz ꝙ
interdũ miles instituit in certa vniuersitate bonorũ puta in pa-
ganicis interdũ instituit in certis rebꝰ.Et tũc aut distribuit to-
tum patrimoniũ aut nõ.Interdũ vero instituit in quota puta.
vncia lz in residuo nihil dicat ⁊ qd iuris in p̃dictis pz p supradi
19 cta.¶†Ultio no.ꝙ sicut militi est ꝑmissuz separe spẽs bonorũ p
institutionẽ directã ita ⁊ p fideicõmissuz.⁊ sic p dispositionẽ obli
quã.¶In glo.sup ver.restituere ibi ẽt totã.hoc clarũ si salti erat
institutꝰ in italicis vel ꝓuincialibꝰ ⁊ sic in p̃rimonio certi loci.⁊
de illo restituẽdo rogatus lz si fuisset insolidũ institutꝰ seu simpli
citer ⁊ rogatꝰ de restituendo patrimonio certi loci tunc est dubiũ
an nedũ illud patrimoniuz.an vero etiã totã hereditatẽ debeat
restituere ex quo coactus adiit.⁊ glo.ista vr̃ sentire qd̓ sic.Sz an-
ge.hic sentit contrariũ dicẽs qd̓ nõ coget̃ restituere nisi patrimo
niũ dicti loci ⁊ ꝓ residuo habebit̃ hereditas ꝓ non adita quo ad
preiudiciũ adeũtis p.l.apud iul.§.antistia.s̃.eo.Sz tutius puto

tenere glo. per. §. sed quoties in ipsa allegatis. ¶ In eadem glo. ibi secus in pagano. sub. qꝛ non habet locum trebellianũ nisi rogetur heres de restituenda hereditate ipsius rogantis vel eius quota licet aliter de certa vniuersitate rogetur vt patet hic maxime in ver. ⁊ quãuis. Sed in milite satis est qõ de certa vniuersitate rogetur vt hic patet. ¶ In gloss. super verbo potest ibi non transit ad paganũ. sub. quo ad alia in quibus nõ est facta institutio non est intestatus cũ institutio particularis trahatur ad vniuersum. sed in milite contra vt. j. sequit. Et hoc clarum qñ institutio militis est in certa re vniuersali sed quando esset in certa re particulari pendet ex intellectu. l. si miles vnum ⁊. l. si certarũ. hic alle. de quo dixi in notabilibus. ¶ In gloss. super verbo non transeant ibi faciebat quotam. Istud tenebat hic Ray. Nam secundum eum aliud est quando disponit de ea sub nomine quote. aliud quando per nomen specialis enumerationis. Sed certe hec solu. non videtur bene colligi ex dicto. §. sed ⁊ si quis. Ideo dic melius qõ ibi fuit rogatus etiam de quota hereditatis testãtis. vnde nimirum si tunc habet locum etiam trebellianum. Et ideo litera dicit ibi non hereditatis sue partem dũtaxat. sed hic solum erat rogatus de hereditate tertij que obuenerat testanti. ⁊ sic in effectu de certa re videtur rogatus ⁊ de quanta ⁊ non de quota ideo nõ habet locum trebellianum in pagano licet de certa vniuersitate rogetur vt in. §. ⁊ generaliter.

20 **Cum quidam duos.** † Rogatꝰ restituere ad diem certam potest interim cogi adire ⁊ restituere. h. d. ¶ In tex. ibi quasi ex trebelliano. hoc dicit ſm Ange. qꝛ cum restitutio fiat ante diem non trãseunt vere actiones ex trebelliano vt. l. sed si ante. s̃. eo. Sed tu potes dicere quod ibi loquitur de die incerta que habet vim conditionis hic de die certa ideo transeunt actiones actiue ⁊ passiue sicut ⁊ transirent si fideicõmissum esset purum. Et propter hoc litera dixit quasi vnde possit suppleri dum dicit quasi ex trebelliano scꝫ sicut transirent si fideicõmissum esset purum ⁊ sic similitudinem faciet de fideicõmisso in diem certã quando sponte ante restituitur ad fideicõmissum purum. ¶ In glo. super verbo eam ibi propter coactionem. imo idem si spõte restitueret ante diem ex quo dies erat certa vt dixi super tex. Sequens expositio nõ est bona quia contra istum tex. Nec ob. §. imperator. qꝛ ibi non erat persona que posset cogere. ideo ante lapsum temporis non cogerẽ restituere. hic secus. ¶ Et aduerte qꝛ intelligit Ange. alternatiuam hic positã hoc modo: qꝛ quando ante quinquenniũ desideratur vt adeatẽ hereditas sufficit tunc cogi vnum adire vt sic nõ pereat fideicõmissum. l. apud iul. ver. antistia. ⁊ quod ibi not. in fi. magne glo. s̃. eo. Sed vbi elapso quinquennio peteretur hereditas adiri ⁊ restitui qꝛ illud deberet fieri secundum volũtatem testantis ambo possent compelli adire per. l. apud iul. §. j. s̃. eo. qui secundum hoc non erit contra. Sed Ray. videtur hic dicere qõ etiam ante quinquennium in electione erat fideicommissarij vt cogat ambas vel alterum per hunc text. Et ad. l. apud iul. §. j. respondet qõ hic erant inuicem substituti ibi non. Vel ibi ideo quia data fuit electio per testãtẽ dum dixit. siue vtriqꝫ siue alter. Et hec opi. satis placet ex quo dies erat certa ⁊ per hoc non ob. ver. antistia. qui proprie loquitur quando dies erat incerta.

21 **Metianus scribit.** ¶ † Ad petitionẽ vnius ex fideicõmissarijs potest heres cogi adire ⁊ restituere ⁊ ille cui totũ restituitur a fideicõmissario quartã non detrahet. h. d. ¶ In tex. ibi aduersus fideicommissarios. Et hoc ideo qꝛ est sibi socius. facit. l. ex asse. j. eo. Alias est in litera fideicõmissarios ⁊ tunc est sensus qõ non detrahet a fideicõmissarijs quibus ipse cogẽs est rogatus restituere de quo plene dictum fuit in. l. j. §. inde neratius. s̃. eo. ¶ No. qõ quando sunt plures fideicõmissarij si vnus solꝰ desiderat restitui in ipsũ solum transferuntur actiones insolidum. ad idem. j. §. proxi. Et intellige qõ transferuntur actiue ⁊ passiue ⁊ ideo poterit agere cõtra debitores hereditarios insolidũ interim anteq̃ cõsocij petant ab eo. ⁊ similiter poterũt cõueniri a creditoribus insolidũ. Et propter hoc dicit Ange. qõ ipse lucrabitẽ fructus medij tẽporis perceptos ex partibꝰ aliorũ cum interim videatur possidere cum titulo ⁊ bona fide ergo ⁊c. l. certũ. C. de rei ven. ¶ In glo. super verbo petat. ibi quia ipso iure habent. s. ex eo tpe quo petũt sibi restitui. nam insolidũ ius est penes cogentẽ vt dixi in litera.

Idem metianus. Coactio vnius ex fideicommissarijs facit heredẽ pdere quartã in totũ si contẽplatione totius coegit secus si contẽplatione partis proprie. h. d. Et est singularis casus ⁊ forte nõ est alibi.

22 ¶ † No. qõ vbi fideicõmissarius decedit post aditã hereditatẽ licet decedat ante restitutionẽ sibi factã nihilominus transmittit fideicõmissum vniuersale vt hic patet. Nã idẽ debet operari spõtanea aditio qõ coacta. imo multo plus facit. l. nam qõ. §. si quis cõpulsus. s̃. eo. si ergo post aditionẽ coactam transmittitur fideicõmissum per eum qui non coegit ergo multofortius transmittetur post aditionẽ spontaneã licet glo. dixerit contrariũ in. l. cũ filio. s̃. de lega. j. ⁊. l. a testatore. de condi. ⁊ demon. ⁊ non bene per hanc glo. ⁊. l. iij. ⁊ in. l. personã. C. de fideicõmissis. Nec ob. §. vtrũ ⁊. §. antistia. qꝛ respõdet vt ibi dictũ fuit. si autẽ fideicõmissarius decederet ante aditã hereditatẽ remittit Ange. ad. l. ille a quo §. j. s̃. eo. sed certe ibi loquitur quãdo moritẽ heres institutus ante aditã hereditatem viuente fideicõmissario. quãdo autẽ fideicõmissarius moritẽ viuẽte herede ante aditam hereditatẽ dic vt dicetur. j. eo. l. quidam ita. ¶ In gloss. super verbo coegit. ibi in electione heredis. hoc verum si cogens petebat solum partẽ suã sibi restitui. sed vbi petebat totum ex eo qꝛ heres dicebat suspectã tunc est magis dubium. tñ glos. hic ⁊ in. §. quoties sentit idẽ. Et sic quo ad hoc non est differentia inter casus predictos. Et dixit hic Ange. qõ quando non vult restituere totum sed solum partẽ cogentis poterit reliquas partes tenere ⁊ tunc non obstante coactiõe predicta poterit vti beneficio falcidie seu trebellianice detractionis aduersus alios qui nõ cõpulerunt. Sed certe glo. voluit contrariũ in. l. j. §. sed ⁊ quoties. eo casu quo cogens petebat sibi totã restitui. Nam tũc non vtetẽ falcidia aduersus alios licet partes aliorũ retineat. ⁊ ita intelligit tex. istũ. Et pro illa gl. facit hic tex. in ver. recte. Sed pro Ange. facit finis litere in versiculo nam si sola. sed tutius est tenere glo. cũ qua transit Bar. Et litera in fi. declaretur per precedentia. ar. l. si seruus. §. fi. s̃. de lega. j.

Si seruo duorum. Si quis rogatꝰ est restituere seruo pluriũ perinde est

23 ac si esset rogatus restituere pluribus. h. d. ¶ † No. qõ seruus cõmunis sustinet vicem plurium personarum.

Si pater filio quem. Ad petitionẽ filij i potestate põt pater cogi adire ⁊ restituere in non castrẽsi ⁊ etiã in castrensi. ad petitionẽ autẽ serui proprij quis nõ cogitẽ adire sed spõte adiens cogitẽ restituere. h. d. vsqꝫ ad. §. hi qui. Et scdm istũ intellectũ iste. §. si pater etiã in primo rñso loquitẽ de filio in potestate. qõ qualiter possit procedere tangitẽ cũ glo. sed scdm aliũ intellectũ quẽ sequitẽ hic glo. ⁊ Dy. primũ rñsum huiꝰ. §. debet intelligi in filio qui est emãcipatus tpe quo agit. licet tẽpore testamenti fuerit in potestate. ⁊ iste intellectus est planior tñ sibi aliqualiter videtẽ repugnare litera in scdo responso dũ dixit multomagis: qꝛ illud nõ videtẽ bene conuenire ex eo qꝛ potentius est ius cõmune quã ius speciale l. eius militis. §. militia missus. s̃. de test. mi. ⁊ in. §. qꝛ vero verisimile. in aut. de nõ alie. colla. ij. Sed qõ emancipatus admittatẽ contra patreꝫ est de iure cõi ex quo non est in potestate sed qõ filiusfa. ⁊ sic in potestate admittatẽ contra patrẽ in castrẽsi est de iure speciali cõtra. l. lis nulla. s̃. de iudi. ⁊ propter hoc Jac. de are. ⁊ etiã Cy. hic ⁊ tãgit etiã Ray. adherent primo intellectui qui an possit sustineri tangetẽ super glos. ¶ In tex. ibi an filius subaudi postea emãcipatus ſm glo. ⁊ Dy. ⁊ ſm Ja. de are. Cy. ⁊ Bar. ⁊ se

24 quitur etiã hic Ang. intelligitẽ etiã de filio in potestate. ¶ † No. primo secundũ vnũ intellectũ. qõ filius in potestate etiã in nõ castrensibus põt agere contra patrẽ regulariter contra. l. lis nulla s̃. de iudi. ¶ Itẽ not. qõ in castrensibus filiusfa. habetur loco patrisfami. facit quod not. in. d. l. lis nulla. ¶ Item not. qõ filio est quodammodo debitum sequi voluntatem paternam non tamẽ cogitur semper illam sequi si non vult. ¶ Item no. qõ quis non tenetur se committere fragilitati cautionis quando graue periculum sibi potest imminere. ⁊ ad hoc sepe allegantur ⁊. j. eodẽ. l. quesita. §. j. ⁊ bene facit. c. accedens. el secũdo. extra vt lite nõ ꝯte. vbi quis nõ tenetẽ se cõmittere capitali inimico etiã cũ literis de saluo cõducto. ¶ In glo. super verbo a filio. ibi nec repudiare potest subaudi etiã dum filius est in potestate vt probãt iura hic allegata. ¶ In eadẽ glos. ibi. §. si autẽ a patre. hec sol. nõ videtẽ bona: tñ quia iste tex. videtẽ loqui qñ fideicõmissum est purũ ⁊ nõ qñ fuit delatũ in tempus existẽtie sui iuris vt patet ex tenore litere. Et sic cessare videtur. l. vbi pure. tñ etiam qꝛ continuando dicit sed ⁊ si. Et sic videtur innuere qõ etiã. s̃. loquatur de filio in potestate in non castrensi ⁊ postea in castrensi in. d. ver. ⁊ quia tunc litera videretẽ male dicere dum dicit multomagis per id qõ dixi post summarium. Ideo datur secunda solu. qõ loquatẽ de filio in potestate vt sequitur in glo. ¶ Sed huic secundo intellectui multa obstant. Primo. l. vbi pure. cui glo. respõdet vt sequitẽ vsqꝫ ad ver. ⁊ secundũ. Secundo ob. qꝛ filiusfamili. scdm hec tempora nõ habebat proprium. l. placet. s̃. de acqui. here. nititur soluere multipliciter in. d. ver. ⁊ secundũ. ¶ In ea. glo. ibi quomodo secũdũ has. ll. Quasi velit qõ aut. vt li. ma. ⁊ auie. in prin. loquatẽ secũdũ iura noua scdm que filiusfa. possit habere proprium: qꝛ aduentitia quo ad proprietatem ⁊ etiã quo ad vsumfructũ qñ pater recusat vt. l. fi. §. si autem patre recusante. C. de bo. que libe. ¶ In ea. glo. ibi in peculium tantum hec non videtur bona qꝛ filius non potest habere administrationẽ peculij inuito patre. l. quã tuberonis. §. j. s̃. de pecu. ⁊ in. §. fi. nec ob. l. si quis seruum. §. etiã. eo. ti. vbi seruus obligat dominum inuitum de pecu. qꝛ illud verũ qñ concessa fuit sibi administratio peculij nec fuit reuocata alias secus dicta. l. quã tuberonis. ¶ In ea. gl. ibi peruenitẽ ad illud facit

in argumentum

in argumentum.ff.de acqui.here.l.illud.quasi velit dicere qđ ex
quo testator rogauit expresse vel tacite de emancipando qđ de-
beat posse tũc filius cogere patrẽ vt emancipet ⁊ consequẽter vt
adeat ⁊ restituat. Sed hec so.etiã nõ est bona per id qđ sequit̃ in
glo.⁊ qđ habetur hic in ver.sed ⁊ si seruo.vbi nõ potest similiter
seruus cogere dominũ vt manumittat vt adeat ⁊ restituat licet
de predictis fuerit rogatus a testatore. Nã ex quo recusat heredi
tatẽ nihil recepit ab ipso testãte nõ debet posse cogi.l.si cui.de cõ
di.⁊ demon. ¶ Si aũt adiuisset spõte an tũc posset cogi emanci
pare si expresse de hoc fuisset rogatus videret̃ qđ sic per id qđ in
simili dr in verbo sed ⁊ si seruo. Sed forte cõtrariũ posset dici qꝛ
ibi nõ cogit̃ manumittere ⁊ restituere nisi sibi refuso prius p̃cio
serui.l.ita tñ.§.fi.j.eo. Sed precium paterne potestatis cũ sit in-
testabile vt in.§.ſm vulgarẽ alle.in gl.nõ possit sibi refundi.nec
etiã vr̃ debere attẽdi qđ retineat quartã cũ illã retineat cõtra te-
stantis voluntatẽ.l.titia.ff.ti.ij. ¶ In ea.glo.ibi prima ergo plȝ.
sed illi obstat si intelligas fideicõmissum fuisse purũ.qꝛ vr̃ nõ va
luisse per id qđ habet̃ in.l.a filio.cũ ibi no.ff.de le.j.⁊ in.§.an ser-
uo.insti.de leg. Et sic ex postfacto nõ possit cõualescere impediẽ-
te regula cathoniana. Bar.in.l.vbi pure.j.eo.vr̃ dicere qđ regu
la cathoniana non habeat locũ in fideicõmisso vniuersali.qꝛ eiꝰ
dies cedit solũ ab adita hereditate. Et hoc etiã tenuit gloss.ff.de
re.catho.l.antepe.⁊ sic sufficeret qđ ante aditã hereditatẽ iste re-
periret̃ emãcipatus.secus si post p id qđ habet̃ in.l.q̃situ.§.j.ff.de
le.j.⁊.l.si optio.ff.de optio.lega. Sȝ certe ipse idẽ Bart.tenuit cõ
triũ in.d.l.antepe.⁊ in.l.cũ filio.ff.de le.j.vbi tenet qđ dies etiã fi-
deicõmissi vniuersalis cedat a morte testantis vt no.per eũ in vl
tima col.in.d.l.cũ filio de quo tanget̃ in.l.quidã ita in prin.j.eo.
¶ Si aũt intelligas qđ fideicõmissum fuit expresse vel tacite di-
latũ in tp̃s sui iuris.tñ hec lec.esset plana.⁊ solũ obstaret ei.qꝛ li-
tera vr̃ hic velle fideicõmissum simpliciter fuisse purum. Sed qꝛ
vt dixi non vr̃ bene dicere multo magis. Sed ad primum posset
dici qđ non est absonũ iura iura iuribus ꝯcordare.l.j.de inoffi.
do.⁊ sic non est absonũ qđ suppleat̃ prout habetur in.l.vbi pure.
¶ Ad scđm posset dici qđ ideo multo magis habito respectu qđ
filius fuit in potestate tpe testamenti vtrobiꝗ̃. Ja.tñ de aret.te-
nendo qđ loquat̃ in filio in ptãte dicit qđ possit agere vt adeat
sed non vt restituatur. Et in hoc erit hic casus singularis.vel
etiam poterit cogi vt restituat ex quo pater recusat sibi acquiri.
Sed hoc scđm non est tutũ per.l.seruus vetante.j.de verb.obli.
Ideo vltimate dixit Bar.sequendo istum intellectũ qđ poterit
cogi adire ⁊ restituere.qꝛ eo ipso qđ pater recusat adire vr̃ dila-
pidare.⁊ ideo possit cogi per.l.imperator.j.eo. ¶ Sed tunc forti
ter ob.qꝛ.l.imperator vr̃ loqui qñ fideicõmissum fuit dilatũ in tẽ
pus sui iuris.⁊ sic fuit validum.sed vbi est purũ vr̃ fuisse nulluȝ
tenendo qđ dies eius cedat a morte testantis.⁊ sic vr̃ qđ non pos
set cogere patrem ad adeundum tantummodo.licet Ja.de are.
contra vt.ff.dixi. Ang.vr̃ hic sentire qđ licet fuerit purum.tamẽ
intelligatur in dubio dilatũ in tp̃s sui iuris.vt hic etiam tetigit
glo. Sed istud non vr̃ bene dictum ex quo pater fuit institutus.
vt etiam ipse idem post Bar.tenuit in.l.cum filio.ff.de lega.j.li-
cet secus sit quando filiusfami.fuisset institutus ⁊ pater sibi de
restituendo rogatus.quia tunc videtur bene dilatum tacite in
tempus sui iuris per.d.l.cum filio.vt ibi etiam tangit gloss. Et
sic videtur qđ Angel.fuit sibiipsi contrarius.⁊ per consequens
hec opi.non videtur bona nisi teneres vtrobiꝗ̃ idẽ dicendũ per
hunc tex.vt ibi etiam tetigi.sed non videtur bene de mẽte.l.vbi
pure.⁊.l.fideicommissaria.§.filio.ff.de legatis.iij. Et sic patet ex
predictis quod difficultas huiꝰ.§.maxime.stat in hoc an dies fi
deicommissi vniuersalis cedat a morte testãtis.an vero ab adita
hereditate.⁊ per cõsequẽs an in eo habeat locũ regula cathonia-
na. ¶ Item an in dubio quando pater est institutus ⁊ rogatus
de restituendo filio in potestate videat̃ tacite dilatum in tempus
sui iuris.⁊ si in predictis duobus tenemus id quod tenuit Bar.
⁊ etiam Ange.in.l.cum filio. Iste tex.nullo modo poterit intelli
gi in filio in potestate.alias autẽ secus ⁊ hoc secundũ ista tempo-
ra.hodie autẽ in hereditate aduẽtitia non est dubiũ vt tãgit hic
Ang.qđ cũ filio possit queri proprietas.⁊ etiã vsusfructus patre
recusante.l.fin.§.finautem.C.de bo.que libe.qđ in tali casu bene
hodie pcederet iste tex.in filio in potestate. Et sic videtur qđ in-
tellectus Jac.de are.quẽ sequitur Bar.saluari possit si intelliga
mus qđ in dubio intelligatur dilatũ in tempus sui iuris. Nam
tunc sicut si pater dissiparet interim posset cogi:vt.l.imperator
j.eo.ita ⁊ in casu isto in quo censetur dissipare recusando adire.
Si autẽ non intelligatur dilatum:tunc licet teneres qđ dies ce-
dat ab adita hereditate ex quo tamẽ non reperiret̃ filius emanci
patus tempore quo pater dicit suspectam ⁊ repudiat.non vide-
retur posse cogere eũ.sed potiꝰ ex toto annullare fideicõmissum
per.l.si optio.cũ ibi not.de optio.le. ¶ In glos.super verbo obse-
quium.ibi:extra ordinẽ.quasi velit officio iudicis.facit qđ habet̃
in.l.si cui.ff.de condi.⁊ demon.⁊ erit speciale in casu isto vt no.in
25 d.l.lis nulla. ¶ In ea.glo.ibi:petet tñ hic veniam.† No.singula-
riter glo.que videt̃ velle qđ qñ filius agit cõtra patrem in castrẽ
si debet petere veniam. ¶ In glo.super verbo directa.ibi nec tra
26 hitur ad fideicõmissariã.† No.diligẽter qđ regulariter verba di-
recta non trahunt̃ ad fideicõmissum etiã vbi vertit̃ fauor liberta
tis.⁊ sic multo minꝰ vbi fauor libertati nõ vertit̃ debẽt trahi.licet
a pncipio nõ possint valere iure directo.⁊ sic vr̃ destruere theori-
cam doc.⁊ glo.in.l.verbis ciuilibꝰ.⁊.l.cẽturio.ff.de vulg.⁊ pupil.
⁊ tangitur etiam in.l.precibus.C.de impub.⁊ aliis substi.⁊ facit
qđ dicet̃ in.l.ex facto.j.e. ¶ In gl.sup verbo cautiõis.ibi.§.illud.
Iste.§.potius cõcordat ſm Ange.si bene aduertat̃. ¶ In ea.gl.
ibi.l.si id qđ.§.fi.corrupta est.⁊ debet dicere.l.si idẽ cũ eodẽ.§.fi.
¶ In ea.glo.in fi.dic ſm Ray.qđ in contrariis suberat iusta cau
sa.hic secus.vel scđm Jac.de bel. Aut agenti non cõpetit ius pe-
tendi ⁊ non cogitur quis se committere fragilitati cautionis vt
hic alias secus vt in cõtrariis vel melius scđm eum. Si quis vult
sponte se cõmittere potest vt in contrariis.sed si non vult nõ cogi
tur hic:nisi iusta causa subsit.l.ij.§.fi.ff.soluto matrimonio. An-
ge.vero dicebat qđ in dependentibus a mera voluntate nostra
nemo cõpellitur se cõmittere sub incerto vt hic.alias bene potest
compelli vt in contrariis.

Hi qui solidum. Qui nõ põt solidũ per se capere capit vt alii restituat.hoc dicit.
27 ¶ † No.attẽdi finalẽ effectũ potius q̃ principiũ. ¶ In glo.super
verbo qui solidum.ibi:vnciam. Not.bene glo.que dicit de vncia
tantum.sed glo.in.l.plautius.ff.de condi.⁊ demon.dixit de dua
bus vnciis sed non bene vt ibi tetigi. ¶ In ea.glos.in fi.subaudi
qꝛ si ex postfacto efficitur incapax non curatur.secus si a princi-
pio esset omnino incapax tempore testamenti vt dãnatus in me
tallum.l.iij.ff.de his que pro non scri.haben. Si autem non esset
incapax ad suum cõmodum:tunc bene possit cogi accipere vt re-
stituat.l.aliud est capere.ff.de verbo.signi.

Si ego heres institutus. Si vnus solus est heres insti-
tutus ⁊ grauatus de restituẽdo hereditatẽ seruo hereditario cui
libertas relicta est põt ab ipso seruo cogi adire ⁊ restituere siue
sit primus fideicõmissariꝰ siue secũdus.hoc dicit primo. Et q ab
vno herede consequutus est libertatẽ põt aliũ heredẽ cogere adi
28 re ⁊ restituere hereditatẽ sibi relictã.h.d.scđo. ¶ † Not.qđ nedũ
pmus fideicõmissariꝰ põt heredẽ scriptũ cõpellere adire ⁊ sibi re
stituere hereditatem.imo etiam secundus: ⁊ eadem ratione ter-
tius ⁊ vlterius omissis mediis fideicõmissariis possit vltra here-
dẽ scriptũ petere vt adeat ⁊ sibi restituat.facit.l.si patroni.§.qđ si
prior.j.eo. Nec mirum qꝛ ipse nullum põt incõmodum sentire ex
quo periculo istius aditur hereditas: ⁊ qꝛ apud fideicõmissarios
medios nullũ commodũ in effectu erat remansurũ: ⁊ sic eis non
videtur preiudiciũ generari. Et forte etiã põt dici qđ lȝ aliquod
cõmodum deberet remanere vt qꝛ forte post certũ tẽpus primus
fideicõmissarius esset rogatus restituere secundo adhuc idẽ esset
dicendum:qꝛ succurreretur tũc illi fideicõmissario primo per id
quod habet̃ in.§.metianus.⁊.§.sequẽ.ff.e.l.qꝛ posset ab isto scđo
repetere vt sic retineret vsꝗ̃ ad tẽpus. ¶ Itẽ not.qđ interdũ dat̃
hereditas ⁊ libertas ab eodẽ herede.iterdum libertas legatario
⁊ hereditas ab herede.interdum ab vno herede datur libertas
ab alio hereditas.⁊ quid iuris.patet ex tex.isto ⁊ plenius in glo.
⁊ in hoc seruo hereditario.in seruo heredis dic vt.ff.ea.l.§.sed si
seruo. ¶ In glossa super verbo me potest.ibi:heredis seruus
erat.subau.qui non debet cogi manumittere seruum suum ex
quo nullum commodum acceptauit a defuncto. Et sic non est tũc
persona que possit cogere.que ratio cessat in seruo hereditario:
qꝛ ex manumissione talis serui heres nil posset perdere.ideo de-
bet cogi adire ⁊ manumittere.⁊ successiue restituere. ¶ In eadẽ
glo.ibi:a quo libertas est relicta.secus videtur si econtra adiuit
ille a quo hereditas est relicta ex quo nondum adiuit ille a quo
libertas est relicta qꝛ tunc non est persona habilis ad suscipien-
dum hereditatem.⁊ etiam non potest pati periculum in ipsa he
reditate ex quo hereditas adita est per.l.si nemo.ff.de testa.tu.
Si autem neuter ipsorum adiuit non poterit aliquem ipsorũ co
gere:qꝛ non illum a quo relicta est libertas cum propter solam li
bertatem non debeat cogi.l.si quis omissa.ff.si quis omis.cau.te
sta. Nec ille a quo relicta est hereditas cum propter solã heredita
tem nõ debeat cogi:qꝛ nõ est persona habilis ad suscipiendũ re-
stitutionem.l.non est.⁊.l.si patroni.§.imperator.j.eo.

Summarium.

1 ☞ Verbum tertie persone in testamento positum ad ipsum te-
stantem adaptari potest ⁊ ad heredem.
2 Naturalis in seruitute conceptus conditionem fideicommissi
deficere facit.
3 Naturalis an veniat filii appellatione.
4 Femina honestior esse debet ⁊ verecundior masculo.
5 Spurius non est filii appellatione vocandus.
6 Filius proprie is dicitur qui ex nuptiis iustis nascitur.

7 Naturales etiam legitimati succedere non possunt in feudis.
8 Statuta large interpretantur vt absurditas euitetur.
9 Domus quot modis in iure capiatur.
10 Bastardus non dicitur de domo.
11 Naturales ⁊ bastardi non sint nobiles.
12 Spurius vel naturalis an possit accusare de morte patris.
13 Frater naturalis spuri⁹ an possit pro fratre sine mādato agere.
14 Naturalis vel spurius parentem occidens an incurrat penam legis pompeie de paricidis.
15 Frater naturalis vel spurius an possit testificari pro parente.
16 Pater an possit corā duobus inter filios naturales testari.
17 Spurius vel naturalis an comprehendatur sub statuto dictante patrem teneri soluere condemnationem pro maleficio filij.
18 Deportatus dicitur homo nouus.
19 Deportatus matrimonium retinet.
20 Banniti temporis nostri non sunt deportatis equiparandi.
21 Deportatus eligere potest.
22 Seruus pene pro mortuo habetur.
23 Mors ciuilis non est omnino similis naturali.
24 Qualitas verbo iuncta secundum tēpus verbi est intelligenda.
25 Heredis appellatione an veniant tantum liberi.

Ex facto tractatu. Uerba directa que iure directo valere non possunt trahunt ad fideicōmissum. h. d. ſm Bar. ⁊ Ange. ¶ No. qd dixi in summário. ⁊ facit iste tex. p glo. ⁊ doc. in. l. verbis ciuilibus. ⁊. l. centurio. ṡ. de vul. ⁊ pup. Sȝ in contrariū fortiter facit: qr verba directa etiam fauore libertatis regulariter non trahuntur ad fideicōmissum. licet nō possint a principio valere iure directo. ṡ. eo. l. sed ⁊ si seruo. cū ibi no. et sic multominus deberet esse in alijs casibus in qbus iura minus fauent. insti. de dona. §. fi. vnde forte de iure posset defensari ꝯrium vt plene dixi in. l. centurio. ⁊ ad istū tex. potest rn̄deri qd hic loquitur qn̄ testator nullo modo poterat ꝓuidere vt dispositio quā faciebat valebat iure directo ne auferretur libera facultas testandi ar. l. stipulatio hoc mō ꝯcepta. ṡ. de vb. ob. sec⁹ qn̄ testator poterat ꝓuidere vt erat in casu. d. §. sed si seruo. qr poterat redimere seruū ⁊ sic ei libertatē directā dare. ideo ibi nō trahitur ad fideicōmissum de quo pleni⁹ in. d. l. cēturio. Et silr qn̄ dispositio directa fit ī codicillis: qr est dispositio ī qua sui natura nō pōt fieri dispositio directa. ideo tūc obligat̄. vt in. l. sceuola. j. e. secus qn̄ fit dispositio directa ī testō in quo ſm sui naturā dispositio directa fieri potest ⁊ nō obliqua. ⁊ iō tūc vr̄ imputandū testatori si facit dispositionē directā eo casu quo fieri nō pōt ex quo alias vias directas multas
1 hȝ in actu testandi. ¶ In gl. sup verbo sua ibi. s. rogātis. † Nota diligēter qd vbi in testō qd est scriptū in tertia ꝑsona sicut cōiter scribitur ⁊ nō in prima reperitur verbū tertie persone qd pōt adaptari ad personā testātis: ⁊ ad personā heredis in dubio dȝ referri ad personā testātis. qd est verum vbi ratio subiecte materie hoc suadet vt hic patet. Sed vbi rō subiecte materie suaderet intelligi de persona heredis de illa intelligeretur vt. ṡ. l. ꝑxi. §. sed ⁊ si seruo. coniuncta gl. j. Sed vbi materia tertia esset indifferēs tūc est magis dubiū. facit qd habetur in. l. lucius. §. fi. cōiuncta gl. ṡ. de leg. ij. tn̄ Bar. dicit in dubio intelligendū de persona testātis. ⁊ per hoc vr̄ qd si aduocatus vel doctor instituat sibi heredē aduocatū vel doctorē ⁊ roget heredē de restituendis libris cuidā titio. qd in dubio dȝ ītelligi de suis. s. testatoris ⁊ nō heredis. ⁊ hoc expresse tenuit Bar. in. l. cum in testamento. ṡ. de aur. ⁊ argē. leg. facit. infra eodem. l. debitor. ¶ In glossa super verbo institutus. ibi: quia habet locum trebellianum. suban. etiam si de quota hereditatis testantis fuerit rogatus. alias secus ſm verum intellectam per. l. cogi. §. sed ⁊ si miles. ver. ⁊ quamuis. ṡ. e. ⁊ facit quod j. no. glo. in verbo accipiendum.

Si quis rogatus. Filij naturales in seruitute concepti faciunt fideicōmissi conditionem deficere relicti sub conditione si rogatus decesserit sine liberis. alias si non sunt in seruitute concepti ex dignitate et conditiōe persone diuersimode statuetur. hoc dicit. Et sic patet quod primo loquitur de naturalibus conceptis in seruitute: Se
2 cundo de alijs. secunda ibi: mihi autem. ¶ † Nota quod naturalis in seruitute conceptus facit deficere conditione fideicōmissi. qd intellige qn̄ fuit cōceptus in figura matrimonij, alias esset secus vt insti. de serui. cog. in prin. vbi glo. no. alias est sub. §. illud. insti. de gradi. ⁊ in. l. ex libera. C. de suis ⁊ legi. Et hoc etiā cōiter sequunt̄ doc. de alio autē naturali an ⁊ quādo excludat substitutum tangit̄ in glo. ¶ In glos. super verbo ex voluntate. ibi forte nō excludit substitutū. hec prima cōiter tenetur. nec ob. §. equū. ṡ. alle. qr loquit̄ in impēsa funeris que sine dubio debet maior fieri pro existēte in dignitate ꝙ pro alio. Sȝ hic de naturalibus an excludāt substitutū: quo casu nō videt̄ de mēte testantis quando est nobilis vel in dignitate intelligere de naturali: cum talē debeat verisimiliter abhorrere propter honestatē vite. l. si qua illustris. C. ad orfi. ⁊ bene facit. j. q. j. c. vilissimus. Et secundū hoc pōt etiā hic intelligi de dignitate testantis potest etiam similiter intelligi de dignitate instituti. cum eadē sit ratio. Et hoc etiā sensit gl. j. in ver. sed dic ibi ⁊ conditione eius ⁊ etiam rogati. Si autē repugnaret conditio testātis cōditioni heredis. vt qr testans esset nobilis vel in dignitate. sed institutus forte vilis: tūc hoc casū dicit hic Ange. qd hic attenditur potius conditio testātis abhorrentis verisimiliter naturalem sobolem: nō autem cōditio rogati. ar. l. in conditionibus. ṡ. de condi. ⁊ demon. ⁊ hoc verū in dubio. nam si forte testator non abhorreret naturales. sed forte quā plures haberet: tunc esset magis dubiū: tn̄ qr potius qd fieri debet quā qd fit videt̄ inspiciendū. l. sed ⁊ licet. ṡ. de offi. presi. videretur idē dicendū. Et pro hoc videt̄ casus in. l. generaliter. §. fi. C. de institu. vbi testator habebat naturales quos instituerat et grauauerat. ⁊ tn̄ soboles naturalis rogati non facit deficere conditionē fideicōmissi ⁊ de intellectu huius. §. etiā. j. tanget̄. ¶ Et aduerte etiā qr si non esset nobilis nec in dignitate. si tamē esset talis cōditionis qd inducens esset verisimiliter sibi habere naturales attēta eius vita honesta. qd tūc idem videret̄ dicendū. Et hoc etiā hic videtur de mente Bar. ¶ In ea. glo. ibi post mortē testatoris. melius dixisset post mortem rogati: qr non sufficit superuiuere post mortem testantis nisi superuiuat etiā post mortē rogati. ¶ In ea. gl. ibi: sit heres vel nō subaudi dūmodo esse potest. alias secus. vt si esset deportatus vel seruus pene. vel qr haberetur pro mortuo. vt ingressus religionem mendicantiū. vt plene not. in. d. §. cū quis. secus autē si tantūmodo esset preteritus vel exheredatus qr tunc procedit glo. ¶ In ea. glo. ibi: secus si extraneus. Et intelligo extraneus etiā si sit de collateralib⁹ ex quo nō est de descēdentibus vt dixi in. l. cū auus. de cōdi. ⁊ demon. nā illa. l. ⁊ alia hic alleg. in glo. solū loquit̄ qn̄ instituti sunt descēdētes. nā tunc propter votū cōmune parentū ordinatū vt successio ad suos posteros descēdat. l. scripto herede. j. vnde lib. lex subintelligit dictā conditionē. que ratio cessat in alijs. Et hāc partem glo. dicit Dy. nō esse alibi. ¶ Quid autē si descēdēs instituit ascēdentem. puta si filius emancipatus instituat patrē vel matrē et grauauit de restituendo post mortē. an subintelliget̄ dicta cōditio si decesserit sine liberis pater vel mater. Ange. dicit nō recordari hoc tactū ⁊ concludit qd nō subintelliget̄ hec cōditio respectu filiorū qui ex sequenti alio matrimonio nascerentur per qd matrimonium memorie filij quodāmodo infertur iniuria. vt in §. ꝑspeximus. in aut. de non eligē. secundo nu. colla. j. ⁊ in. §. solutum. in aut. de nup. col. iiij. alias forte bene intelligeret̄ scōm eū. ⁊ sic equa lāce disponat̄ de successione descendentiū erga ascendentes qd disponit̄ econtra. ar. l. nam ⁊ si parētibus. ṡ. de inoffi. test. Tu adde qd Cy. tetigit hāc. q. in. l. generaliter. §. cum autē alle. in glo. ⁊ simpliciter tenet subintelligi dictā conditionē per. l. nā ⁊ si. sed Bar. simpliciter tenuit contrarium in. d. l. cum auus. de condi. ⁊ demon. ⁊ sic videret̄ iste opi. posse concordari per opi. Ang. Sed veriorē puto opi. Bar. per rationē quā dixi in. d. l. cū auus. qr liberi ascendentiū quo ad testantem sunt transuersales ⁊ non eius posteritas. ¶ In ea. glos. ibi: sed tunc quando differt hec questio a questione tex. dicit Ray. qr loquit̄ quādo subintelligitur a lege nec exprimitur a testante. ¶ In ea. glo. ibi: ⁊ aliud quādo a lege intelligitur. Cōmuniter hec dānatur: qr cū lex subintelligat ex presumpta mente defuncti per. l. cum auus. ⁊. l. cum acutissimi. idē debet operari tacitū qd expressum. ar. l. cum quid. ṡ. si cer. pe. ⁊ hanc tenebat Ray. ⁊ sequebat̄ etiam recolende memorie dn̄s ⁊ preceptor meus dominus Francis. de rampo. Et ratio diuersitatis esse potest: qr qn̄ subintelligit̄ a. l. illud videt̄ esse de iure speciali contra regulas iuris ex quo talis conditio non fuit expressa. ar. l. cum auus. ṡ. de condi. ⁊ demō. ⁊ qd ibi no. ⁊ in l. eum qui calendis. §. quoties. j. de verbo. obli. ⁊. xxxij. q. viij. c. vlti. ibi in fi. c. que sine cōditione essent sine conditione impleri debent. Sed quādo exprimit̄ a testatore hoc fit ex iure cōmuni. Jus autē speciale debilius est ⁊ per ꝯn̄s facilius restringit̄ arg. l. eius militis. §. militia missus. ṡ. de testa. mi. Itē qr. l. facilius limitat suā dispositionē quā dispositionem hominis vt est tex. cū glos. in l. fi. C. qui po. in pig. habe. ⁊ ad. d. l. cū quid. posset rn̄deri qd tacitum subintelligat̄ procedere de iure cōi. ⁊ secundū regulā iuris cōmunis vt est videre in casu illo. sec⁹ qn̄ de iure speciali vt in casu isto. Et hec opi. forte de iure verior. tn̄ contraria est cōis. scȝ qd vtrobiqȝ idem debeat dici siue exprimat̄ a testatore siue subintelligatur a lege. Et hanc tetigit glo. in. d. l. ⁊ generaliter. §. fina. in prima solu. ¶ Tertia fuit opinio quā etiā glos. ibi tetigit. ⁊ seq̄tur glo. precise in. l. lucius. §. fi. ṡ. de lega. ij. ⁊ etiam Ange. hic nō facta mētione de illa gl. videlicet qd si naturalis fuerit rogatus de restituendo post mortē: tunc procedet. l. illa que hoc casu videtur loqui. ⁊ ei videt̄ precise standū. ⁊ sic non est subaudiendum verbū maxime. dum dicit sine iusta sobole. nā tūc ex quo nō fuit adiecta clausula si decesserit sine liberis. ⁊ naturalis est rogatus. Ista duo simul iuncta operant̄ qd filius naturalis non excludat substitutū. sed solū legitimus ⁊ naturalis. secus qn̄ legitim⁹ fuisset rogatus. Et hec opi. placet Ang. de iure: qr hic videt̄ directe

intellectus

intellectus.d.l.generaliter.§.fi.non violãdo literam nec aliquid subaudiendo.dicit tamen in sententiando non recedendum a cõmuni opi.ar.l.minime.ff.de legi.& bene facit qđ no.Jo.an.in.c.j.de consti.& per Bart.in.l.fina.C.de pena iudi.Sed aduerte q2 contra istum intellectũ facit.q2.d.§.fi.non videtur loqui limitatiue in filio naturali sed ampliatiue:& implicando etiam legitimum.Unde & litera ibi dicit humanitatis intuitu hoc latius & pinguius interpretandum esse credimus.& si quis habens naturalem &c.Et pro hoc etiam si quis habẽs naturalem &c.videtur de mente illius litere implicare etiã idẽ quando legitimum restituere rogasset.preterea.l.fi.C.de natu.li.quam glo.allegat in.d.§.fi.pro dicta opi.potius facit contra:quia ibi non distinguitur an sit naturalis ex legitimo an sit naturalis ex naturali.Preterea multomagis deberet contineri naturalis ex quo facta esset mentio de naturali per testatorem & eum etiam dilexisse vt naturalem.ar.l.qui filiabus.ff.de lega.j.¶In ea.glos.in fi.dic qđ ibi ex equipollentibus resultabat idem effectus ex mente disponentis.hic secus.& quod dicit glo.de filio legitimo tantũ.& sic ciuili.qđ non excludit substitutũ.intellige saluo eo qđ alibi dicetur de rogato ingrediẽte monasterium.in aut.nisi rogatus.C.eo.&.C.de sacrosan.eccle.aut.ingressi.& extra de probatio.c.in presentia.

3 ¶†Et pro conclusione huius materie an appellatione filij contineatur naturalis.dic qđ aut de ipso fit mentio ab homine aut a lege.Primo casu aut de ipso fit mentio a testatore aut a cõtrahente aut a iudice.Si a testatore tunc aut fit mentio in cõditione apposita rogato.puta si decesserit sine liberis vel sine filijs.Aut fit mentio dispositiue & non conditionaliter.si fit mẽtio cõditionaliter recurrendũ est ad istum tex.q2 si est naturalis in seruitute cõceptus in figura matrimonij excludit substitutũ.alias secus scz si nõ sit in figura matrimonij per id qđ habetur in tex.& glos.insti.de seruili cog.in prin.&.l.ex libera.C.de suis & legiti.Si autem sit alius naturalis:tunc si de voluntate testatoris verisimiliter apparet:vt q2 cõditio fuit adiecta in persona eius qui non poterat habere legitimos.puta in persona furiosi qui non potest cõtrahere:& tunc tales comprehendentur.l.heredes.§.fi.ff.eo.Item sm Bar.si sit facta mentio de naturali in aliqua parte testamenti.vt in.l.qui filiabus.§.j.ff.de lega.j.Sed hoc videt cõtra.l.generaliter.§.fi.nisi saluando Bar.dicas eum intellexisse de naturalibus qui haberent facere deficere conditionẽ intellexit vt sic de illis facta esset mentio.Si autẽ de voluntate testatoris nõ apparet per cõiecturas predictas:tunc naturalis excludet substitutum nisi dignitas aut conditio testantis vel instituti repugnet vt hic innui videt.vnde sm Ange.in naturali concepto in seruitute assumenda est regula affirmatiua qđ talis excludat substitutum.Et ratio q2 facilius filius naturalis est secũdũ naturam.& sic cum testator vsus fuerit verbo naturali de ciuili non curatur.l.tutelas.ff.de capi.dimi.¶Fallit primo si testator aliud expressit vt hic.&.ff.de condi.& demon.l.in conditionibus.¶Secundo fallit si verisimile est testatorẽ de naturalibus nullo modo sensisse.vt q2 erat dominus in dignitate positus vel etiam ipse grauatus.Nam apud nobiles & in dignitate positos talis soboles abhorretur & detestatur.l.si qua illustris.C.ad orfic.Et hoc voluit hic litera secundũ eum dixit sed hoc ex dignitate &c.hoc etiam sentit glo.in.d.l.generaliter.§.fi.Item sm Ange.si nõ esset in dignitate cum soboles naturalis esset denigratiua fame ipsius testatoris & generis sui.Exemplum si pater instituat filiã suam & grauet eam de restituendo si decesserit sine liberis.nõ est credendum patrem sensisse de filijs ex reproba fornicatione cõceptis per quã denigraretur fama generis defuncti.allegat.l.isti quidem.ff.qđ me.cau.& bene facit licet non alleget.l.palam.§.in

4 adulterio.ff.de ri.nup.cũ ibi not.†Nã maior honestas requirit in femina quã in masculo.alias si de hac cõiecturata mente nõ appareret naturalis excluderet substitutum.& maxime si in aliqua parte testamẽti facta esset mentio de naturali.ar.l.qui filiabus.&.l.si seruus plurium.§.fi.de lega.j.& de lega.ij.l.cum pater §.rogo.Tu pondera primo qđ Ange.propter implicatiuã maxime.nõ videtur curare an sit facta mentio de naturali an non.Bar.tamẽ cõtra.sed dic vt.ff.dixi.¶Item adde secundo inquãtum Ange.dixit de sobole naturali ex filia grauata qđ nõ excludat substitutũ cum esset denigratiua fame & generis defuncti.Nam Barto.hic videt sensisse contrarium inquantum dixit istũ

5 tex.procedere in naturali.¶†In spurio autẽ dixit qđ in masculo indistincte non includat:q2 tales non sunt nominandi filij.vt in aut.ex cõplexu.& in corpore vnde sumit.C.de incest.nup.Sz in femina recurrendũ esset ad distinctionẽ huius.§.ar.§.qđ vulgo insti.de suc.cog.&.l.si spurius.ff.vnde cog.Sed ipse idẽ Bar.idez qđ ipse idẽ Ange.videt sentire in.l.heredibus.§.fin.ff.eo.Et hoc credo verius per rationẽ Ange.non ob.§.qđ vulgo.&.l.si spuri⁹.q2 loquuntur in successione abintestato.de quo plene dicendũ vt per glo.& doc.in.d.l.si qua illustris.Et per hoc patet qđ nõ omnis naturalis qui succederet abintestato excluderet substitutũ.Et sic facit qđ licet per statutũ disponat qđ naturalis succedat abintestato in totũ non extantibus legitimis qđ non per hoc nõ excludet substitutũ nisi secũdum distinctionẽ huius.§.Barto.tñ sensit cõtrarium in.d.l.heredibus.de quo ibi dicetur.& adde ibi qđ.ff.dicam quãdo in cõtractibus fit mentio de naturali.Et aduerte etiam q2.§.videtur.vt tetigi loquitur de naturali non de spurio.In spurio autem conclude qđ si est talis qui non potest succedere abintestato vt est natus ex damnato coitu vel agit de successione parentis masculi:tunc non excludet substitutũ quia de tali verisimiliter nõ videtur intellectum ex quo nullũ participium potest habere in dictis bonis.Si autẽ est talis qui posset succedere abintestato.vt q2 non est natus ex damnato coitu qui saltem potest accusari criminaliter & agitur de successione ascendentis femine que non est illustris seu in dignitate:tunc si persona rogata esset filia testatoris nõ comprehẽdet per rationẽ.ff.tactam.sed si mulier esset extranea tũc cõprehendetur secũdum distinctionem huius.§.& hoc casu potest saluari opi.Bart.Interdum vero fit mentio dispositiue:& tunc si fit dispositio de presenti:q2 aliquid relinquit filijs suis vel alterius:tunc si nulli sunt legitimi necessario intelligitur de naturalibus.facit.l.fi.ff.de iure deli.Si autem aliqui essent legitimi aliqui naturales:tunc in du

6 bio videretur intelligere de legitimis.ar.d.l.fi.†Et quia proprie filius appellat qui ex iustis nuptijs est natus.l.filiũ diffinimus ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.Si autem post certum tempus dirigatur dispositio in filios.vt q2 post mortem rogat institut⁹ restituere filijs suis:& tunc videt qđ si extent legitimi de illis per prius videatur intellectum.Si autem non extent an tunc etiam intelligatur intellectũ de naturalibus.recurrẽdum est ad distinctionem huius tex.q2 venient naturales in seruitute concepti in figura matrimonij.¶Item & alij naturales de quibus sensit testator vt si rogatus non poterat habere nisi naturales vt q2 erat furiosus.si aliter non apparet de mente testantis:tunc veniret naturalis nisi dignitas aut conditio testãtis vel instituti repugnet.& ita intelligit tex.iste qui secũdum hoc ponet regulã affirmatiuam.& hoc sequit Bar.& etiam Ange.sed glo.in.l.lucius.§.fi.videtur velle qđ in naturalibus in seruitute conceptis ponat hec regula affirmatiua.in alijs negatiua que fallit in certis casibus.& hoc sensit etiam glos.in.d.l.generaliter.§.fi.pro qua facit etiã tex.In hoc tamẽ non est magna vis:q2 semper vtrobiqz resultat idem effectus:q2 naturalis semper excludit substitutũ in casibus de quibus dixi.ff.secundũ vtrãqz opi.Si autẽ profert a cõtrahente.spec.vt hic refert Bal.dixit idem qđ quãdo a testatore.Et hoc etiã sequitur Dy.in.d.l.lucius.§.fin.Et sic videret qđ haberemus cõsiderare simul tres casus:q2 aut fit mentio de filijs in conditione.puta si alicui est res donata hoc acto vt teneat illam reddere si decesserit sine filijs.An vero dispositiue:& tũc aut dispositio fit de presenti an vero respectu futuri.Et per hoc etiã patet quid iuris si aliquis accipit emphyteosiz pro se & suis filijs an intelligatur etiã de naturalibus.Nam videt qđ debeat intelligi in casibus de quibus dictũ est.ff.& qui in effectu in hoc tex.cõprehenduntur de quo hic etiã per Bar.qui limitat istud nõ habere locum in ecclesia propter dignitatẽ concedentis.Et adde quia hoc ipse videt velle qđ pater non potest querere filio naturali hoc casu.Nam ipse videt voluisse hoc contrarium in.l.qđ dicitur.circa fi.ff.de verbo.obli.ex eo q2 quis videt posse etiam extraneo acquirere apponẽdo pactum super re que est sua vel futura est sua per.l.penul.cum si.C.ad exhiben.Sed certe illa.l.loquitur solum quãdo res est ipsius paciscẽtis.nã tunc qñ est sua & remanet sua bene põt alteri pacisci vt ibi.&.l.meuius.&.l.publia.in princi.ff.depo.nec est ibi speciale in matre per.l.debitor.§.fi.ff.eo.& qđ no.Bar.in.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.ff.de verb.obli.Et idem quando desinit esse paciscentis in duobus casibus specialibus.s.in mutuo:& in casu donationis.l.certi condictio.§.& si nummos.ff.si cer.peta.&.l.iij.C.de dona.que sub modo.alias secus.vt no.per Bart.in.d.§.si quis insulam.Sed qđ quis põt pacisci alteri sub re que futura est sua in iure cautum non reperitur.Et si dicas videtur debere acquiri filio naturali propter pactũ concedentis per.d.l.iij.C.de dona.que sub modo.Potes dicere primo qđ hic non est proprie donatio sed concessio in emphyteosim.preterea donãs non est ille qui principaliter agit pacisci de querendo filijs eius cui conceditur.Sed ipse cui fit cõcessio:ideo potius eius personam debemus attendere.argumẽ.l.si quis nec causam.§.primo.cum ibi no.ff.si certum peta.& si dicas dominium & possessio potest alteri queri etiam extraneo.l.j.C.de acquiren.posses.&.C.per quas perso.no.acqui.l.j.Et sic videtur quod poterit queri ipsis naturalibus sicut extraneo.& hanc rationem sensit Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.xvij.potest dici qđ illud verũ qñ precederet mandatũ.alias secus.l.si ego.ff.de nego.gest.Nã tunc nõ querit nisi sequat ratihabitio vt ibi ptz.& secundũ hoc videret qđ nõ esset necessaria cessio actionũ quã Bar.dixit hic necessariã.imo videret sibi acquiri dñium per dictã ratihabitionẽ.Et sic ex predictis videt qđ filio naturali nõ põt obligationẽ querere nisi sicut extraneo & in hoc sensit meli⁹ hic bar.qđ

dicta.l.quod dicitur.Nec obst.quod potest querere filio emanci-
pato vt no.in.d.l.quod dicitur.quia potest dici quod illud con-
tingit propter reliquias precedētis potestatis.facit quod no.in
7 l.pe.⁊ fi.C.de questio.†Et hoc in alio contractu quam feudi.In
feudis autem clarum est quod non succederent naturales tan-
tum etiam legitimati.vt in.c.naturales filij.si de feu.controuer-
sia fue.in vsi.feu.Ideo non excluderent substitutum ex verisimi-
li mente contrahentium qui de illo verisimiliter non cogitaue-
runt ex quo succedere non pōt.⁊ predicta in naturali.In spurio
autem dic vt.s.dixi quando fit mentio de filio a testatore.Si au-
tem profertur a iudice:tunc Cy.hic videtur sibi fuisse cōtrarius
vt hic refert Bart.sed potes eum saluare a cōtrarietate vt quod
dicit in.l.libertinum.C.de interdic.ma.dixit referendo quorun-
dam opi.sed in.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie.loquitur derisiue.
Bart.hic non decidit.pone exemplum si aliquis condemnetur
vsq ad tertiam generationem ad certam penam.Angel.hic te-
net cum Cy.in.d.l.quisquis.quod comprehendantur filij natu-
rales ne plus habeat castitate luxuria.⁊ sic ne plus habeant na-
turales quam legitimi.⁊ quia verbum generatio est verbum na
ture quod adaptatur etiam ad bastardos ⁊ naturales sicut ad
legitimos.ergo predictos comprehendit.ar.l.tutelas.s.de capi.
dimi.Item quia non potest negari quin secundum naturam ta
les filij non sunt de sanguine reprobo:q2 nati de sanguine ipsius
damnati.ergo ⁊c.ergo videtur eadem ratio vt ipsi comprehen-
dantur vt.d.l.quisquis.et hoc etiam videtur voluisse gloss.in.c.
statutum.extra de hereti.in verbo volumus.lib.vj.facit quod.j.
dicetur quando profertur a lege.Et predicta procedunt in natu
rali.idem videtur dicendum etiam in spurio cum multofortius
vigeat in ipso eadem ratio.¶Secundo casu principali quādo
profertur a lege.Iac.de are.⁊ etiam Cy.dicunt idem qđ si est cō-
stitutio iuris naturalis qđ comprehēduntur naturales.l.quicq.
§.parentes.⁊.l.parentes.s.de in ius vo.secus si sit constitutio iu
ris ciuilis.Et per hoc dicunt quod si est concessum priuilegium
regi ⁊ eius filijs quod possint facere coram se celebrari tempore
interdicti quod non cōprehendantur naturales.Tu dic latius
quod aut profertur a lege communi:⁊ tunc aut profertur in ma-
teria penali.aut in alia materia si in materia penali.⁊ agatur
de odio rationabili comprehenditur etiam naturalis.tex.est in
d.l.libertinum.iuncto rubro vt ibi etiam tangit Cy.Si autem
est odium irrationabile vt quando propter delictum vnius al-
ter punitur.Exemplum in.d.l.quisquis.vbi propter delictū pa-
tris punitur etiam filius:⁊ tunc est dubium an comprehēdatur
etiam naturalis nam videtur qđ nō.per no.per Cy.in.d.l.liber-
tinum.In contrarium faciunt no.per eundem in.d.l.quisquis.
⁊ per rationes quas dixi.s.quando profertur a iudice pronun-
ciante.Et hec opi.communiter tenetur.nam illud etiam sequit
ibi Bal.⁊ glo.in.d.c.statutum.¶Sed cōtra dictam determina-
tionem videtur esse glos.in.d.l.quisquis.in verbo nō valeat.que
videtur.l.illam cum dicit de filijs.intelligere solū de filijs in po-
testate.⁊ sic non cōprehendentur emancipati.ergo multominus
naturales qui nunq̄ fuerunt in potestate.insti.de patria po.in
prin.Miror qđ doct.de dicta glo.non faciunt mentionem.Sed
potes dicere quod alia glo.ibi sentit contrarium inquantum di
cit quod illa.l.vendicat sibi locum etiam in matre quam constat
non habere filium in potestate.insti.de adop.§.femine.Et sic vi-
detur velle qđ si mater condemnetur de illo crimine etiam filij te
nebuntur ex illo crimine.quod sequitur ibi etiam Iaco.bu.licet
glo.arguendo sentiat contrarium in.d.c.statutum.Unde potes
dicere quod dicta glo.in verbo nō valeat non bene dicat.nec ob
stat tex.ille per quem glo.mouetur.q2 dicit qđ emācipatio facta
ante crimen commissum ⁊ donatio facta similiter etiam ante di-
ctum crimen ipsi emancipato valet.sed non per hoc sequitur qđ
licet ista stent firma ⁊ alie pene ibi expressate in prima parte nō
possint habere locum in emancipato scilicet quod censeatur in-
famis ⁊ non aspiret ad aliquod officium.⁊ quod non potest etiā
succedere alicui.⁊ predicta in naturali multofortius in spurio in
quo eadem ratio vel maior viget.¶Item predicta quando.l.lo
quitur per verbum nature puta quia loquitur de filio vel per si-
milia verba.secus si loqueretur per verba iuris ciuilis.puta lo-
quendo de agnatis:quia tunc non comprehēderentur spurij per
l.tutelas prealleg.s.de capi.dimi.⁊.l.spurius.⁊.l.hac parte.j.vn-
de cogna.si autem profertur a lege in alia materia quam penali
⁊ tunc aut profertur in materia matrimoniali:⁊ tunc comprehē
dit naturales ⁊ etiam spurios.l.non facile.§.affines.cum ibi no.
j.de gradi.Aut profertur in alia materia:⁊ tunc si fit mētio per
nomen ciuile non est dubium quod non comprehenditur natu-
ralis.d.l.tutelas.si autem fit mentio per verbum nature:⁊ tunc
aut fit mentio in materia exorbitante:⁊ tunc aut est constitutio
iuris naturalis aut iuris positiui.si est iuris naturalis:⁊ tūc vi-
detur qđ comprehendatur naturalis per.d.l.quicq.§.parentes.
Nam ibi tractatur de reuerentia prestanda parentibus quod est
secundum naturam.facit.l.liberto.j.de obse.a liberto pa.prestā.

quod intellige nisi esset natus ex coitu incestuoso.vt est gloss.or-
di.quam omnes sequuntur in.l.quia semper.s.de in ius vocā.⁊
idem videtur in quolibet nato ex damnato coitu qui possit accu
sari criminaliter per.§.si aduersus institu.de nup.per quem mo
uetur dicta glo.⁊ sic cum ille.§.nō loquatur tantum de incestuo-
so verisimile est gl.intellexisse idem in nato ex tali damnato coi-
tu.⁊ hoc etiam sequitur Ia.bu.⁊ pro hoc facit ratio vna:quia ta
les non sunt alendi de iure ciuili vt in aut.licet.in fin.C.de natu.
libe.⁊ in aut.ex complexu.⁊ in corpore vnde sumitur.C.de incest.
nup.licet secus de iure canonico.vt in.c.cum haberet.extra de eo
qui du.in ma.Quod videtur seruandum in terris subiectis ec-
clesie:non in terris subiectis imperio.per no.per glo.in.c.fin.de
arbi.lib.vj.⁊ sic cum de iure ciuili pater potest denegare tali filio
alimenta.quod est quodammodo necare:vt.s.de libe.agno.l.ne
care.ergo eodem modo filius talis poterit denegare alimēta ta-
li patri.ar.eius qđ no.Azo in summa.C.de na.lib.circa fi.⁊ no.
per doc.in.d.l.si qua illustris.⁊ sic si non debet prestare alimenta
sibi multominus reuerentiam in non vocādo in ius sine venia.
⁊ plus videtur sentire Odoffr.in.d.l.parentes.quia illa.l.paren-
tes.solum habeat locum quando quis concepit filium ex vnica
concubina qui proprie ⁊ vere appellatur naturalis ⁊ in tali ha-
bent locum iura loquentia de naturali.vt no.Dy.⁊ Bar.in.l.fi.
s.de concubi.⁊ sic videtur velle quod etiam natus ex concubina
⁊ vbi plures habuisset eodem tempore quod tunc posset vocare
in ius sine venia.quod est valde nota.⁊ pro ipso facit:quia talis
non videtur habere beneficium naturalium vt no.in.d.l.fi.Ta-
men contrarium forte est verius ex quo talis coitus non potest
accusari criminaliter.ar.l.quia semper.s.de in ius voc.Et forte
fuit ibi de mente glos.a contrario sensu inquantum loquitur de
incestuoso.⁊ sic de coitu qui potest criminaliter accusari.¶Si
autem sit constitutio iuris ciuilis:⁊ tunc aut fit mentio in mate-
ria exorbitante a iure cōmuni vel in priuilegijs:⁊ tunc videtur
quod non comprehendatur naturalis.⁊ ideo immunitas cōces-
sa doctori ⁊ eius filijs non trahetur ad naturales.Facit quod ha
betur in.l.medicos.C.de profes.⁊ medi.lib.x.Et pro hoc bene fa-
cit quod.s.dixi post Iac.de are.⁊ Cy.⁊ quod no.in.l.ex libera.C.
de suis ⁊ legi.⁊ etiam videtur tex.cum glo.in clementi.prima de
baptis.⁊ insti.de seruili cogna.in prin.cum gl.sua.Et facit quod
habetur in regula que a iure.de reg.iur.in.vj.⁊.s.de legi.l.quod
vero.⁊.l.ius singulare.si autem non sit materia exorbitans nec
priuilegiata sed iuris cōmunis:tunc videtur quod si referat ad
ascendentem masculum non trahatur ad naturalem.sed in du-
bio intelligitur de legitimo ar.l.filium.s.de his qui sunt sui vel
alie.iur.⁊.l.j.C.de naturalibus liber.iuncta aut.in successiōe.C.
de suis ⁊ legi.Nam licet ius dicat in successione parētum primā
causam esse filiorum.intelligitur de legitimis vt dictis iuribus
adeo qđ nullo modo veniant naturales etiam extantibus legiti
mis.Et hoc casu etiam videtur fuisse expresse prouisū vt voca-
rentur ad certam partem.in aut.licet.⁊ in corpore vnde sumit.
C.de natu.libe.Si autem refertur ad ascendentem feminā:tunc
videtur quod comprehendatur naturalis nisi esset natus ex dā-
nato coitu vel nisi esset illustris per ea que habētur in.d.l.si qua
illustris.Si autem profertur a statuto:tunc si per nomen ciuile
clarum quod non continetur naturalis per.l.tutelas.de capi.di
mi.si autem per nomen naturale.tunc Bald.in.d.l.quisquis.C.
ad.l.iul.maie.⁊ idem ibi Ia.bu.dicit qđ non comprehēdetur na
turalis:quia in statutis debemus accipere verba secundum pro-
priam ⁊ strictam significationem vt no.in.l.j.j.de verbo.sig.⁊.l.
constitutionibus.j.ad munici.⁊.l.quicquid astringende.de ver.
sig.Sed de propria ⁊ stricta significatione videtur comprehendi
legitimus.d.l.filium.s.de his qui sunt sui vel alie.iur.Sed tu po
tes dicere quod aut statutum est preter ius ⁊ tunc videtur idem
dicendum quod quando profertur a lege communi cum eadem
sit ratio.argu.no.in.l.de quibus.s.de legi.⁊ quod not.Bar.in.l.
omnes populi.in illa.q.an in statutis locum habeat argumentū
a contrario sensu.¶Si autem statutum est contra ius:tūc si sta-
tutum est penale ⁊ inducit maiorem penam quam ius commu-
ne.vt quia forte in aliquo casu punit propter delictum patris
etiam filios eo casu quo ius cōmune non punit:⁊ tunc videt qđ
comprehendantur etiam naturales.ne alias sequatur absurdū
8 quod plus habeat castitate luxuria.†Nam etiam in statutis pro
pter absurditatem vitandam non sequimur propriam ⁊ strictā
significationem ar.l.nam absurdum.C.de bo.que libe.⁊ expresse
no.Bar.in.d.l.omnes populi.circa materiam interpretationis
statutorum.l.nō dubium.C.de legi.si autem proferatur in alia
materia in qua nulla sit absurditas non comprehenditur natu-
ralis:⁊ tunc possit procedere dictum Bal.⁊ But.per rationem
ipsorum.Et ex predictis possunt decidi multe questiones in pra
ctica de quibus.j.dicam.⁊ quia tetigi etiam de nomine ciuili et
nomine naturali potest dubitari de multis nominibus an sonēt
in nomen nature an in nomen ciuile vt si statutum dicat quicūq
de tali genere.vel quicunq de tali gente.vel quicunq de tali fa-
milia

milia. vel qcūq de tali domo. vel si dicat nobiles de patrimonio nam si dicat quicunq de genere. videtur quod sit nomen ciuile q2 vr̄ significare agnationē quā cōstat esse nomē ciuile. d. l. tutelas. ꝛ videt̄ ꝓbari i. l. j. iuncta gl. s̄. de ꝓba. Et ꝑ hoc etiā facit q2 naturales nō dicunt̄ sequi gen⁹ sed poti⁹ degenerare. vt est tex. ī l. fi. ad fi. C. d̄ natu. lib. Si aūt dicat de genere: tūc est mai⁹ dubiū ꝑ no. i. d. l. j. de ꝓba. q2 videt̄ notare cognationem quē sonat ī naturalitatē. l. si spuri⁹. ꝛ. l. hac parte. ꝭ. vn̄ cogna. Sȝ in ꝯriū facit. l. ꝓnūciatio. §. familie. ꝛ. §. cōmuni iure. ꝭ. de ver. si. posset forte dici qd̄ ī materia fauorabili ꝛ lata ꝛ īdifferēter cōueniēte etiā naturalibus. hoc dico ꝓpter no. ꝑ gl. insti. de serui. cog. in prin. ꝛ in. d. cle. j. de bap. ꝛ. l. generaliter. §. spuriȷ̄. ꝭ. de decur. ꝛ in qua sit eadē rō sum atur rō late. sed ī materia odiosa stricte ꝑ cognatiōe nisi resultaret aliqd̄ absurdū. ar. l. cū quidā. s̄. d̄ lib. ꝛ post. vel forte et pōt dici qd̄ lȝ verbum gēte. sumat̄ ꝑ cognatione. tn̄ nō videret̄ cōuenire naturali vel spurio saltē respectu lateris paterni. hic est q non succedebat patri ab intestato etiā tanq cognatis deficientibus agnatis de iure ffoꝝ. nec etiā succedebat agnatis patris qnimo nec frater naturalis succedebat alteri fr̄i naturali ex eodem patre etiam tanq cognat⁹. vt est gl. or. ꝛ sing. in. d. l. hac parte. ꝭ. vn̄ cog. lȝ hodie ex cōstitutione imperatoris ab intestato succedere pōt in duab⁹ vnciȷ̄s nō extātibus legitimis. vt in aut. lȝ. ꝛ ī corpore vn̄ sumit̄. C. de na. lib. Et sic ptȝ q hodie tanq cognat⁹ simpliciter nō pōt venire: q2 tūc succederet in totū ex q̄ esset primior ꝛ sublata sit differentia agnationis ꝛ cognationis. in aut. defuncto. ꝛ in aut. cessante. C. ad tertul. Si aūt dicat̄ de familia Bar. in l. tutelas. videt̄ velle q nisi appareat de mēte disponentis vl̄ nisi cōsuetudo aliter īterpretet̄ nō dicat̄ naturalis vel bastardus esse de familia. q2 vr̄ esse nomē iuris ciuilis ꝛ significare agnationem p. d. l. ꝓnunciatio. §. familie. sed ī. d. l. ꝓnūciatio. videt̄ sentire oppositū per illū tex. circa fi. q2 dicit qd̄ illi dicunt̄ de eadē familia q ex eodē sanguine ꝓcesserunt. et sic videt̄ supponere ꝑ termino naturali. ſȝ certe illa. l. nō dicit an naturales cōprehendant̄ vl̄ nō vn̄ ītelligit q ex eodē sanguine ꝓcesserūt legitime. forte posset dici ꝑ cōcordia. vt. s̄. in fili dixi de verbo gente. vt attendat̄ an ꝓferat̄ ī materia fauorabili vl̄ odiosa. ¶ †Si aūt sit mētio de domo 9 tūc Bar. tetigit ī. d. l. ꝓnūciatio. ꝛ pleni⁹ in. d. l. tutelas. ꝛ videt̄ tūc cōcludere qd̄ cū istud verbū dom⁹. multipliciter sumat̄ ī iure q2 interdū ꝑ agnatione. interdum pro habitantibus in eadēȝ domo. al's familia. Interdum pro portātibus eadē arma. ꝛ hoc potius ex cōsuetudine. qnq pro descendentibus de eodē sanguine. q attēdi debeat mēs disponētis. ꝛ sic si de mēte appareat quo ex ꝑdictis modis voluerit sumi. tūc patet quid dicendū an naturalis tunc cōprehendatur. Idem videtur si ſm communē vsum loquendi loci dictū verbū habeat certā aliquā de significationib⁹ ꝑdictis. Sȝ in dubio nō videt̄ clare decidere qd̄ iuris. Ang. hic tangit ꝛ dicit qd̄ fuit qd̄ de facto in ciuitate Perusiȷ̄ ī quodā bastardo de nobilib⁹ de petra mala. Nā emanauerat edictū qd̄ oēs de dicta domo essent bāniti de ciuitate Perusiȷ̄ ꝛ ei⁹ districtu. q

10 capiens aliquē de dicta domo hēret qngētos florenos. †Nā vn⁹ bastardus fuit captus. ꝛ querebat̄ an haberet locū statutū ꝛ an diceret̄ de domo. Et dicit cāȝ fuisse cōmissā cuidā dn̄o Ugolino doctori pusino q decidit qd̄ nō. sed in h' dixit debere stari cōi vsui loquēdi q in regione versat̄. ar. l. cū delaniōis. §. asinā. s̄. de fun. instru. ꝛ. l. librorū. §. q tn̄ cassius. s̄. de le. iȷ̄. Et ſm eum etiā apud iustos al's tuschos. bastardi etiāȝ noiant̄ de domo. Si aūt de cōi vsu loquēdi nō apparet. tūc dom⁹ accipiēda est ſȝ Ang. ꝑ familia ꝛ ꝑ ꝯñs ꝑ agnatione q̄ est nomē iuris ciuilis. l. j. s̄. ad sill'. Cōstat aūt naturales nō h̄re ius agnatiōis. isti. de suc. cog. §. vulgo q̄sitos. ꝛ. d. l. spurios. ꝛ. l. hac parte. ꝭ. vn̄ cog. ꝛ iō non debēt dici de domo. Fallit ſȝ eū si statutū loqueret̄ ꝑ vbū impoꝛtās naturalitatē quādā. Exēplū si diceret q oēs descēdētes ex tali domo ex p̄rimonio intelligo. i. ex latere paterno. q2 tūc cōprehenderent̄ ſȝ eū p. d. l. tutelas. Tu adde q supposito q vbū domo sumeret̄ ꝑ agnatione. necessario videret̄ cōcludendū q lȝ dicat oēs descēdētes de tali domo ex quo dȝ exponi. i. de tali agnatiōe nō cōprehēdent̄ etiā tunc naturales. Et aduerte ēt q2 sensit hic Ang. q vbū familie sumat̄ ꝑ agnatiōe ꝛ sit nomē iuris ciuilis. ſȝ Bar. sensit ꝯriū in. l. ꝓnūciatio. lȝ ī. l. tutelas. hoc videat̄ sequi de quo. s̄. dixi Si aūt statutū diceret quicūq de tali cessata. tūc lȝ non sit ꝓprie verbum inuentū a iure tn̄ q2 videt̄ esse vulgare verbi de domo videt̄ dicendū idē qd̄ in verbo de domo. Si āt dicat quicūq de populis vl̄ de bastardis. nūquid cōprehendat tūc naturales. videt̄ dicendū qd̄ nisi cōsuetudo aliud habeat de iure nō cōprehendātur. q2 nomē tale sonat ī honorē. sed quo ad honores naturales ꝛ bastardi nō sequnt̄ cōditionē patris. vt no. in cle. j. de bap. ꝛ ī sti. de serui. cog. in pri. ergo videt̄ qd̄ nō ꝓprie sibi ꝯueniat. lȝ posset dici natus ex talibus. Et sic pōderāda sunt vba vtrū dicat natiex populis an vero dicat qcūq de populis. Si aūt dicat nobiles de patrimōio puniat̄ in duplū ꝯtra populares ꝓpter delictū tūc voluit Bar. in. d. l. tutelas. q cōprehendant̄ naturales. quasi loquat̄ per vbū natura ſm Bart. in. d. l. tutelas. Sȝ aduerte q2 nō videt̄ bene dicere: q2 ex quo dicit nobiles ex patrimonio loquitur de nobilib⁹ †ſȝ naturales ꝛ bastardi nō p̄nt ꝓprie dici nobiles q2 nō sequnt̄ honores patris. vt dixi. ꝛ per id qd̄ h̄r in. l. fi. ad fi. C. de na. li. ergo ꝛc. Nisi saluādo dicas nobiles de patrimonio exponas. i. de nobili patre nati. vt sic illud verbū ex patrimonio nō superfluat. ar. l. si qñ. s̄. de leg. j. Sed certe dicta verba etiā aliū intellectū p̄nt habere vt velint excludere nobiles factos forte nouiter ex rescripto principis. ꝛ ideo cū in penis minor interpretatio sit fienda. de reg. iur. c. in penis. li. vj. nō vident̄ cōprehēdi naturales ex quo verba necessario nō cōprehendūt. Et per hoc non ob. qd̄ dixi. s̄. circa intellectū. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. q2 ibi loqt̄ de filiȷ̄s q etiā ex vi verboꝝ. cōprehendūt naturalē. Et adde ī. q. s̄. tacta de illis de petra mala qd̄ forte cessante cōsuetudine seu vsu loquēdi nō deberet intelligi de naturali seu bastardo etiā alia ratione. q2 nō videt̄ eadē ratio. Nā cōiter modica reputatio cōsueuit fieri de talibus respectu legitimoꝝ. Et ideo nō sic verisilr̄ videt̄ intellectū de illis. Et per predicta pōt inferri ad multa. prio si statutū sit in ciuitate qd̄ cōiuncti vsq ad quartū gradū si sit qd̄ inter eos possint cogi ad cōpromissum an si naturalis vel spuri⁹ habeat questionē cū fratre an possit cogi ad cōpromissum. Nam cū istud statutū sit exorbitās a iure cōi. facit. l. iȷ̄. §. tam ꝛ fi. s̄. de arbi. ꝛ. C. māda. l. in re māda. ꝛ sic cōstitutio iuris ciuilis non videtur comprehendere naturales vel spurios. Et pro hoc etiam facit: q2 tales nō vident̄ dici cōiuncti. nisi quo ad matrimonium per. l. nō facile. §. affines. ꝭ. de gradi. iuncta gloss. in. l. hac parte. ꝭ. vnde cogna. ꝛ. l. si spurius. eo. ti. vnde tales nō succedūt inuicem. vt. s̄. dixi etiā tanq cognati si aūt diceret si sit questio inter cōsanguineos esset maius dubiū tn̄ idē videt̄ dicendū. q2 cōsanguinei ꝓprie dn̄r q sunt etiā agnati etiā si sunt legitimi ex eodē patre. d. l. is cui⁹. ꝛ. l. post cōsanguineos ī prin. ꝭ. de suis ꝛ legi. Et hoc habeo pro cōstanti. maxime si esset spuri⁹ natus ex dānato coitu qui posset criminaliter accusari per not. ꝑ glo. in. d. l. q2 semp. s̄. de in ius voc. lȝ viderim ꝑ eximios doc. consultū contrariū. Et in hoc magis dubito q2 vbi lex vel statutū loquit̄ per verbū nature videtur qd̄ cōprehēdat naturalē per. l. quicq. §. parentes. ꝛ. l. parētes. s̄. de in ius voc. Et videt̄ eadē ratio in hoc statuto de cōpromisso que in. d. l. quicq. cū tale statutū factū videat̄ ad lites dirimēdas inter cōiunctos quos videt̄ esse incongruū adinuicē litigare. Et ideo dubitauit cōsulere pro hac parte. tn̄ finaliter. d. Pau. de ca. ꝛ ego pro hac parte cōsuluimus. ꝛ precipue in his q̄ alle. q2 in his q̄ tendunt ad cōmodū nō cōprehendit̄ naturalis vt no. in cle. j. de baptis. ꝛ q2 institutus videt̄ quod intelligi debeat de legitimo ꝛ naturali per ea que. s̄. dixi. Idē tn̄ puto de simplici naturali per rationes predictas. ꝛ sic etiā dicūt quidā Dy. cōsuluisse. ꝛ per predicta etiā pōt inferri an ex iniuria facta filio naturali vel spurio acquiratur actio iniuriarum patri sicut sit qñ est in ꝑtāte. l. j. §. j. s̄. de iniur. insti. de iniur. §. patitur. Nā cū ista sit cōstitutio iuris ciuilis ꝛ ēt exorbitās a regulis iuris cōis ꝑ quas cauet̄ qd̄ ex facto alterius regulariter non queritur actio. nam non videtur cōprehendi naturalis. ꝛ hoc esset clarum tenendo qd̄ ex iniuria filiȷ̄ emancipati non queratur actio patri. qd̄ tenuit Cy. in. l. si non cōuicii. in. iiȷ̄. q. C. de iniuriȷ̄s. licet glo. contra insti. de iniur. §. patitur ver. itaq. quā sequitur Dy. ꝛ Bar. in. l. sed ꝛ si vnius. §. filius fa. ꝭ. de iniur. Sed multum facit ꝑ opi. Cy. d. §. patitur. a ꝯrio sensu. quicquid tn̄ sit de emācipato secus credo in naturali ꝑ supradicta. ꝛ indubitatū habeo de spurio saltē nato ex damnato coitu ꝑ glo. in. d. l. q2 semp. ꝛ sic patet qd̄ si ex forma statuti caueat̄ qd̄ si habeat̄ pax ab offenso qd̄ diminuatur certa pars ꝯdēnatiōis qd̄

12 sufficit habere pacē a filio naturali spurio vel offenso. †Et ꝑ pdicta etiā pōt inferri an filius naturalis vel spuri⁹ pōt accusare de morte p̄ris. de quo tetigit Bar. in. l. j. ꝛ. iȷ̄. de accu. ꝛ. l. hos accusare. §. oibus. eo. ti. Nā Bar. ibi cōcludit qd̄ sic: q2 tex. videt̄ loqui ꝑ verbū nature. Sȝ certe si est naturalis in seruitute cōceptus in figura matrimoniȷ̄ forte pōt dicere verū per. l. iȷ̄. ꝭ. de libe. cā. ꝛ ꝑ ea q̄. s̄. dixi. Si aūt esset alius naturalis. tūc est maius dubiū. q2 qd̄ ꝓcedit in femina q̄ contra regulas iuris admittit̄ ad accusandū de morte patris. Et sic cū sit cōstitutio exorbitās non videret̄ cōprehēdi naturalis: tn̄ q2 videt̄ cōstitutio quodāmodo iuris naturalis cū naturalr̄ inclinari debeat filius ad vindicandā offensāȝ paternā sicut ecōtra. l. isti quidē. s̄. qd̄ me. cā. Satis puto qd̄ comprehēdat̄ filia etiā naturalis: si aūt esset spuria ꝛ ēct nata ex dānato coitu q nō posset criminalr̄ accusari. idē puto ꝑ. l. q2 semp. s̄. de in ius vo. Sed si posset criminalr̄ accusari tūc videret̄ qd̄ nō ꝯprehendatur. q2. l. de tali verisimiliter non videtur intellexisse: cum reputet talem non filium ꝛ permittit etiam denegare alimenta. vt in aut. licet ad fi. C. de na. lib. ꝛ in aut. ex complexu. C. de incest. nup. ꝛ. s̄. tetigi. ꝛ bene facit glo. in. d. l. q2 semper. Et sic in hoc nō videt̄ bene dixisse Bar. q2 in ꝗstiōe istius naturalis lȝ lex loquat̄ ꝑ verbū nature nō videtur comprehendi natus ex damnato coitu qui pōt crialr̄ accusari vt est tex. iuncta glo. in. d. l. q2 semp. Si aūt nō esset femina sed masculus. tūc iste de iure cōmuni admittitur ad accusandum saltem tanq quilibet de populo. Et q2 qñ

plures cōcurrunt debet eligi cuius verisimiliter magis interest ⁊
meli⁹ prosequat̄ accusationē. l. si plures. §. de accus. satis puto qḋ
talis etiā spuri⁹ ⁊ natus ex dānato coitu erit preferendus extra
13 neo. ⁊ sic possit saluari opi. Bar. ¶ †Ultimo pōt queri an frater
naturalis spurius admitti debeat ad agendū sine mādato ꝓ fra
tre. de quo per Inn. ⁊ Jo. an. in. c. nonnulli. ad fi. extra de rescri.
Et ibi videt̄ cōcludere qḋ simplex naturalis debeat admitti sed
nō natus ex dānato coitu pet aut. ex cōplexu. Sed forte posset de
fendi oppositū in vtroq;: q2 qḋ quis admittat̄ pro alio sine man
dato est constitutio iuris ciuilis ⁊ exorbitans a regulis iuris. vt
patet in. l. sed ⁊ hec. ṡ. de procu. ⁊ in. l. si pupilli. §. videamus. ṡ. de
neg. gest. ⁊. l. pompo. §. j. ṡ. de procu. ergo in dubio nō debet cōpre
hendi naturalis per ea que. ṡ. dixi. ¶ Itē pro hoc facit q2 non re
putatur coniunctus alteri fratri quo ad successionē. vt not. glo.
in. d. l. hac parte. ergo ⁊c. facit quod no. in. d. c. nōnulli. ⁊ per hoc
etiā videt̄ qḋ naturalis vel spurius non pōt agere pro parente si
ne manda. in practica forte per aut. seruaret̄ opi. Innoc. ⁊ qḋ di
xi naturalē non admitti pro parente intellige in masculo. Nam
pro femina ⁊ sic pro matre vel auia bene admittetur q2 respectu
matris dicit̄ habere proximitatē ⁊ cognationē. d. l. si spurius. et
idē dicas de spurio q nō est natus ex dānato coitu qui possit cri
minaliter accusari. nā talis succedit matri. vt in. §. vulgo. institu.
de suc. cog. ⁊ per hoc videt̄ qḋ frater naturalis admittat̄ ꝓ fratre
naturali qñ essent ex eadē matre: q2 ex latere materno habēt proxi
mitatem ⁊ cognationē. ⁊ per cōsequens cōiunctionē vnde vnus
succederet alteri ab intestato. Et hoc tenuit Guil. de cug. in. l. pa
rentes. ṡ. de in ius voc. ⁊ fuit de mēte glo. in. d. l. hac parte a con
trario sensu inquantū loquit̄ de fratribus naturalib⁹ qui sunt ex
eodē patre tm̄. Nā tales inter se nō dicunt̄ habere proximitatem
aut cognationē vel coniunctionē nisi quo ad matrimonium lege
adoptiuus. §. seruiles. ṡ. de rit. nup. vnde tunc vn⁹ nō succedat al
teri vt dicta glo. l. hac parte. Et qḋ tales etiā non dicant cōiuncti
tenuit Dy. in suo cōsilio qḋ incipit. In xp̄i noie amē diligēter con
siderator vt etiā tāgit Bald. in. l. id qḋ pauperibus. in vlti. col. C.
de epis. ⁊ cle. Nec ob. predictis. l. iij. de lib. cau. q2 videtur loqui de
naturali in seruitute cōcepto in figura matrimonij: q2 a iure mul
tum fauorizatur vt hic patet. ⁊. l. lucius. §. fi. ṡ. de leg. ij. Preterea
ibi etiā loquit̄ in causa libertatis cui a iure multū fauet̄. instit. de
14 dona. §. fi. †Et per predicta pōt etiā inferri an naturalis vel spu
rius occidēs parentē incurrat penā. l. pompeie. de parricidis. Nā
videret̄ qḋ sic. q2 illa. l. loquit̄ per verbū naturale. ⁊ videt̄ quodā
modo cōstitutio iuris naturalis. Sed forte pōt dici contrariū in
spurio nato ex dānato coitu q accusari pōt criminaliter: cū talis
a iure nō reputet̄ filius nec obligatur ad reuerentiā patri nec ad
prestandū alimenta. vt not. in. d. l. q2 semper. ṡ. de in ius voc. ⁊. ṡ.
15 dixi. ¶ †Itē pōt inferri an frater naturalis vel spuri⁹ possit ad
mitti ad testificandū pro parte vel pro parente. Nam potest dici
qḋ pro parente nō admittat̄. q2. l. loquit̄ per verbū nature. ⁊ con
siderat affectionem q̄ reddit testem suspectum q̄ habet locū etiā
in naturali ⁊ spurio. l. parētes. C. de testi. pro fratre autē in causa
criminali nō admittet̄ per ea que habent̄ in. l. lex cornel. ṡ. de in
iur. sed bene admittetur in ciuili sicut legitimi. vt not. glo. in. d. l.
parētes. licet aliqualiter ei de fide detraheret̄. vt voluit Specu. in
16 titu. de teste. §. j. ver. sed nunquid frater. ¶ †Item pōt inferri an
pater inter filios naturales possit testari corā duobus per. l. hac
cōsultissima. §. ex imperfecto. C. de test. Et hoc tenuit Spec. in tit.
de instru. edi. §. compendiose. ver. qd si pater naturalis. Sed ali
qui consuluerūt contrariū vt refert Bald. in. d. l. parentes. per. l.
fi. C. fa. her. q̄ videt̄ solū permittere inter emācipatos ⁊ existētes
in ptāte. Sed tu tene secure cū Spe. q2. §. ex imperfecto habet locū
etiā in matre q̄ non habet in potestate nec habere pōt. vt in. §. fe
mine. insti. de adop. patet q2 ibi loquit̄ de parentib⁹ vtriusq; sex⁹
de spurio aūt est clarum: q2 ille nō est capax ex latere paterno: sed
ex latere matris forte ꝓcederet eo casu quo ab itestato succederet
matri. ¶ Itē pōt inferri qḋ si statutū dicat qḋ filia ⁊ nepotes nō
teneant̄ soluere gabellā de sibi relictis an habebit locū in natura
libus. videt̄ qḋ sic: q2 statutū est fauorabile. facit qḋ habetur in. l.
j. C. de impu. lo. descrip. lib. x. ⁊ sic pertransit Bal. in. d. l. parētes.
¶ Sed forte contrariū est verius q2. d. l. j. de impo. lu. descrip. vi
detur loqui in filijs ⁊ nepotibus quib⁹ est debita hereditas. sed
naturalibus est debita. hinc est qḋ licet aliquo casu ab intestato
admittatur ad aliquā partē non tm̄ admittuntur cōtra volunta
tem vt est tex. cū glo. in. l. j. in prin. seu. §. j. j. de cōtratab. sed posset
saluari aliā opiñ. qñ relictum fieret a matre vel ab alio per id qḋ
habetur in. d. §. vulgo. ¶ Itē potest inferri si statutū dicit qḋ filij
bannitorum non possint stare in ciuitate an comprehendantur
naturales vel spurij. nā videtur qḋ non cū tractetur de materia
odiosa. Et q2 alius pro alio nō debet puniri. sed contrarium vi
detur per ea q. ṡ. circa intellectum. l. quisquis. C. ad legē iuli. ma.
⁊ quod ibi not. Cy. ⁊ in hanc partē videtur etiam inclinare Bal.
in. d. l. parentes. ⁊ adde qḋ Jaco. de bel. ibi dicit quod quo ad re
uerentiam appellatione filij cōprehenditur naturalis sed nō quo
ad commoda ⁊ honores. Guil. de cug. ibi dicit qḋ si est cōstitutio
iuris naturalis cōprehēdit naturalē. secus si ciuilis Cy. in. l. iij. C.
de adul. in addi. dicit qḋ si cōstitutio respicit rationem naturalē
comprehendit naturalē. vt. d. l. parentes. secus si rationē ciuilē. et
videt̄ probare qḋ in dubio appellatione patris vel filij videt̄ debe
re intelligi de legitimo. ⁊ bene facit. l. lex iulia. §. hoc capite. ṡ. de
rit. nup. ⁊. d. l. filiū. ṡ. de his q sunt sui vel alieni iuris. Sed de hoc
dic plenius vt. ṡ. dixi ⁊ adde etiā qḋ bastardus ⁊ naturalis vidē
tur idē importare vt est glo. sing. super rub. de concubi. Que aūt
sit differētia inter spuriū ⁊ bastardū: notū manzerem et incestuo
sum recurre ad not. per glo. ⁊ doc. in. c. cū prodest. §. persone vero
irregularitas extra de renū. Et de multis specieb⁹ filiorū tetigit
Bal. in. d. l. parētes. Et adde etiā qḋ ei qḋ dixi de fratre nō obst.
qḋ amicus magna amicitia videt̄ admittēdus. vt not. Cy. in. l. in
uitus. C. de procu. q2 potes dicere qḋ illud de iure non probat̄. et
cū sumus in exorbitantib⁹ a iure nō debet fieri extensio. vt in. c. q̄
a iure. de reg. iu. in vj. ⁊. l. ius singulare. ṡ. de legi. Nec ob. qḋ eadē
est ratio a fratre legitimo. q2 fortior est ratio sanguinis q̄ agna
tionis. l. ius agnationis. ⁊ qḋ ibi not. ṡ. de pact. Preterea si illud
procederet posset naturalis tūc admitti tanq̄ extrane⁹ si esset ma
17 gna amicitia cōiūctus alteri fratri. ¶ †Quid aūt si statutū dicat
qḋ pater teneat̄ soluere cōdemnationē pro maleficio filij an intel
ligatur etiā de filio naturali vel spurio. Et certe videt̄ dicendū q̄
nō cū sit cōstitutio iuris ciuilis ⁊ exorbitās. Et q2 in statutis que
sunt cōtra ius stricte fit interpretatio. iuxta not. in. l. j. j. de verb.
sig. ⁊ hoc tenuit Guil. de cug. in. d. l. si parētes. ⁊ Bal. in. l. genera
liter. ṡ. fi. C. de insti. ⁊ substi. ⁊ ibi ēt expsse dicit bastardos vel na
turales nō dici de domo nec posse de iure portare eadē arma cuz
illud censeat̄ honor. ⁊ quo ad honores nō sequant̄ conditionē pa
ternā. vt not. glo. in cle. j. de baptis. ⁊ insti. de seruili cog. in princi.
qḋ intellige nisi cōsuetudo aliud haberet in loco. vt tetigi. ṡ. post
ang. An aūt naturalis eo casu quo nō excluderet substitutum si
fuerit legitimatus ab hñte potestatē excludat substitutū. Cōiter
tenet̄ qḋ si dictū fuit si decesserit sine filijs legitimis ⁊ naturalib⁹
tūc excludat. sec⁹ si dixerit sine filijs legitime natis. Et hoc tenuit
Ja. de are. ⁊ Jo. an. in addi. Specu. in tit. de suc. ab inte. circa fi. ⁊
Ang. in sua. q. que incipit. Nobilis quidā genere ⁊ etiā sequitur
Bal. vt tetigi in. l. gallus. §. ⁊ qd si tm̄. ṡ. de lib. ⁊ posth. Et recolē
de memorie dñs ⁊ preceptor meus. d. ant. de but. in. c. per venera
bilē. extra q fil. sint legi. ¶ Sed contrariū tenuit recolēde memo
rie. d. Bar. de saly. in. d. l. generaliter. §. fi. Et illud forte veri⁹ de
iure vt tetigi in. l. ex facto. in prin. ṡ. de vul. ⁊ pu. tū q2 videt̄ posse
fieri legitimatio ad preiudiciū substituti: ⁊ sic tertij. tum q2 cōis
vsus loquēdi nō videt̄ appellare tales legitimatos simplr̄ filios
naturales ⁊ legitimos. sed poti⁹ naturales legitimatos. ergo ⁊c.
ar. l. fi. ṡ. de pac. ⁊. l. cū delanionis. §. asinaz. ṡ. de fun. instru. ⁊. l. li
berox. §. qḋ tū cassi⁹. ṡ. de le. iij. Et hoc sit loco repetitiōis hui⁹. §.

Ex facto tractatū. Filij cōcepti ante deporta
tionē faciūt deficere condi
tionē si decesserint sine liberis. secus si post deportationē fuerint
18 cōcepti. h. d. ¶ †No. qḋ propter casum deportatiōis deportatus
quodāmodo censet̄ nouus homo. ¶ Itē not. qḋ vbi trāseunt ad
fiscū trāseunt cū onere suo. ¶ Itē not. statū grauati de restituēdo
si decesserit sine liberis debere durare vniformiter. ita qḋ graua
tus censeat̄ idē homo ad hoc vt filij ex eo suscepti faciant deficere
conditionē fideicōmissi. Et per hoc dicit Ang. sub dubio forte q̄
filij concepti ex tali grauato post bannū ciuitatis sue nō faciūt pe
rire conditionē fideicōmissi. nā propter bannū videtur effect⁹ ali
ter homo cū perdiderit oīa iura ciuitatis sue si tali bānito est in
dictum bellū qḋ pōt occidi scdm̄ formā statutoꝝ. facit qḋ not. gl.
que reputat̄ singularis in. §. deportati. insti. quib. mo. ius pa. po.
solui. vnde scdm̄ Ja. de are. ⁊ Bar. tales bāniti nō poterūt cōdere
testā scdm̄ formā statuti disponētis vltra ius cōe nec poterūt cape
re hereditates que deferunt̄ solū ex forma statuti. facit qḋ not. in
l. eius q. ṡ. de testa. Tu adde qḋ bar. hic sentit oppositū in eo qḋ
dictū est filios post bannimentū nō facere perire conditionem fi
deicomissi ex eo q2 bannitus oīno nō equiparat̄ deportato: quia
deportat⁹ perdit oīa q̄ sunt iuris ciuilis cōis. sed bannitus ea q̄
sunt iuris ciuilis municipalis ipsius ciuitatis de quo. j. tangetur
⁊ hoc forte verius. ¶ In gl. super verbo suū. ibi etiā si sit in ptāte:
Sed tūc intellige qḋ institut⁹ erat sub cōditione si emāciparet̄ a
patre. l. filij m̄rem. hic all. ⁊ qḋ p̄r postea emācipauit ⁊ tūc fili⁹ he
reditatē adiuit scdm̄ Ang. ¶ In gl. super ver. defecisset. ibi fisco
prosit. Itē etiā sibi prodest ꝑpter ea q̄ habētur in. l. cū ratio. j. de
bo. dam. ¶ In ea. glo. ibi nec ipsi habent. No. bene ex hac glo. iūc
cto tex. quod vbi quis restituitur ⁊ rogatur de restituendo si de
cesserit sine liberis non intelligitur grauatur de restituēdo ipsis
liberis si supersunt. Contrarium tamen tenuit Oldra. ⁊ Bar. de
saly. in. l. j. C. de condi. inser. Sed cum hac glo. communiter trans
eunt doc. ⁊ concor. glo. in. l. lucius. ṡ. de here. insti. Et hec verior:
q2 qḋ est in conditione non est obligatione. l. si quis sub conditio
ne. ṡ. si quis omis. causa test. de quo dixi in. l. filiusfa. §. cum quis.
ṡ. de

supra de lega.j. ¶ In eadem glo.ibi habent pro natis. Sed certe hec ratio non est bona.qr etiam si post deportationē concipiatur nō statim prestat fideicōmissuz post ipsaz deportationē sed demū post mortem naturalem deportati.l.statius.§.cornelio.infra de iure fisci.ꝛ bene facit.§.hereditatem.ꝛ.§.insulam.j.alleg.pro contrariis quibus in hoc est standum. Nec ob.l.j.§.placet.j.de cōtrabu.qr ibi habetur pro mortuo quo ad ea q̄ concernunt cōmodum ipsius deportati.sed quo ad hoc vt fiat restitutio fideicommissi.vt patet.in.d.§.cornelio. Dixit tamen hic ange.quod secus esset si fuisset damnatus in metallum.nam talis habetur pro mortuo quo ad omnia secus in deportato qui non habetur pro mortuo quo ad oēs respectus.l.j.C.de diuor.ꝛ.l.interdicit.ꝫ.de cōdi.ꝛ demon.ꝛ.j.§.proxi.ver.sed si seruus pene. Ideo tunc post damnationem in metallum non expectata morte naturali fiet restitutio fideicommissi.ꝛ idem dicit Ang.si granatus nullo filio concepto professus religionem mendicātium.qr talis in toto habetur pro mortuo quo ad mundum: ideo debet fideicommissum restitui statim non expectata morte sua naturali.facit quod habetur in cle.exiuit.de ver.signi.ꝛ quod not.Bar.in.l.filiusfa.§.cū quis ꝫ.de leg.j.ꝛ qd plene dixi in.l.j.ꝫ.de test. Et adde qd dicet infra §.proximo. ¶ Extra glo.not.singu.qd interdū quis est filius legitimus ꝛ naturalis ꝛ tamen non nascitur in potestate viuo pa-
19 tre.vt in eo qui nascitur post deportationem.† Nam deportatus retinet matrimonium.l.j.C.de diuor.ꝛ sic qui nascitur ex iustis nuptiis.l.filium.ꝫ.de his qui sunt sui vel alie.iur.tamen non est in potestate quia patria potestas est de iure ciuili.l.nam ciuium ꝫ.de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ instit.de pa.po.in prin.ꝛ.§.j. deportati autem sunt priuati iure ciuili.l.quidam.ꝫ.de pe.ꝛ hoc tenet hic Jac.de are. Sed hoc dictum fuit originaliter glo.in.d.l.j.C.de diuor.ꝛ per hoc etiam patet quod filius natus ex bannito est legitimus:quia non perdit nisi iura sue ciuitatis.vt supra tetigi saluo nisi ille esset bannitus pape vel principis:quia perderet etiam ea que sunt iuris communis.in aut.item nulla cōmunitas.C.de episco.ꝛ cle.tamen licet perderet ius ciuile commune si non perderet libertatem retinet matrimonium.d.l.j.de diuor.
20 ꝛ sic tunc filius etiam esset legitim⁹. ¶ † Extra glo.tāgit hic bar. an banniti nostri temporis equiparentur deportatis.ꝛ cōcludit in effectu quod non quia non perdunt iura communia sed municipalia ipsius ciuitatis etiā si sit bannitus eum publicatione bonorum licet glo.que non est alibi in.§.releg ati insti.quib.mo.ius patr.pot.solui. aliter dicat.ꝛ cum hac conclusione etiam transit hic Ange.de quo etiam plenius per Bart.in sua.q.que incipit Statuto lucane ciuitatis. Sed tu adde quia videtur quod etiaz perdat iura communia respectu ciuitatis de qua est bannitus.nā certum est quod statutum municipale loci potest derogare etiaz iuri communi in loco.l.omnes populi.cum materia sua.supra de iusti.ꝛ iur.ergo qua ratione iste bānitus qui effectus est hostis ciuitatis perdit iura municipalia ꝛ iura ciuitatis eadem ratione perdere debet ius commune quo ad illam ciuitatem ex quo ciuitas illa habet potestatez super vtroq; iure.ꝛ dispositio statutaria videtur vniformiter respicere vtrunq; ius ꝛ sic indistincte debet intelligi quod vtrunq; tollat.argu.l.j.§.ꝛ generaliter.supra de leg.prestan.cum simi. Et hanc partem vt reperio tenuit Saly.in.l.j.C.de here.instit. Et ex hoc sequitur quod nedum si de iure speciali statutario deferatur successio excludetur etiaz bannitus ab illa.exemplum si velit masculum ab intestato preferri femine: imo etiā si delata fuerit hereditas de iure communi qr forte fuit scriptus heres in testamento valido de iure cōmuni per aliquez de dicta ciuitate qui ab intestato de iure communi succederet.tamen propter bannum penitus excludetur tanq̄ incapax:secus si in alio instituatur vel vocetur ad successionez de iure communi: quia quo ad alia loca non perdit ius commune.ar.l.extra territorium.ꝫ.de iuris.om.indi.ꝛ hoc casu procedit opi.Jaco.de are. ꝛ Bar.ꝛ hoc quando est talis bannitus cuius bona publicātur. ꝛ qui si capitur debet statim decapitari ꝛ interim potest impune offendi.nam talis proprie censetur hostis ipsius ciuitatis induxisse bellum.facit.l.amissione.§.qui deficiunt.ꝫ.de capi.diminu. secus si bona non essent publicata.quia tunc non perdit oīno oīa iura ex quo retinet bona.vnde tunc non videtur perdere etiam ius commune municipale concernens bona. Item secus si interim non posset impune offendi.quis tunc ex toto non iudicatur hostis et quia tunc sententia videtur cōditionalis ꝛ eius effectū suspendere in euentum conditionis.l.cedere diem.infra de verb. significa.ꝛ.l.j.§.biduum.ꝫ.quando appel.sit. Et hoc etiā sequitur Saly.in.d.l.j.secus si solum bannitur de territorio ꝛ bona publicantur nec dicit quod debeat decapitari si capiatur.et multo fortius si bona non publicentur. Et plus etiam ibi Salyce.dicit quod si quis simpliciter bānitur nisi adiiciatur quod banniatur de territorio solum intelligitur bannitus quo ad honores et dignitates vt sic in dubio fiat mitior interpretatio.ar.legis si pses. ꝛ legis isi de interpretatione.infra de de.quod est singu.not. Et ibi etiā Saly.tangit an si banniat de territorio ꝛ adiiciat qd si capiat debeat decapitari ꝛ iterim īpune offēdi ꝛ nihil dr de publibono.an ex hoc intelligant bōa publicata.ꝛ videt īclinare qd sic ex quo fecit ex toto eū hostē de quo latius dicendum vt ibi per eum.

Si quis rogatus.

Per deportationē non perdit ius eligēdi fideicōmissa-
21 rium.sec⁹ p dānationē in metallū.h.d. ¶ † No.qd deportat⁹ hz potestatē eligendi.ꝛ sic videt habere ptātē arbitrādi. Et sic facit qd cū excōmunicat⁹ equiparet deportato.insti.de capit.di.§.minor.cōiuncta glo.qd excōicat⁹ pōt esse arbitrator.de quo dicet.j. tū vt dixit hic Bar.huic tex.posset rūderi q̄ nō loquat de ptāte arbitrandi sed de libera volūtate eligēdi.hinc est qd posset pferre etiā indignū vt tāgit hic glo.qd nō esset si tractarem⁹ de ptāte arbitrandi.iuxta no.in.l.cū pater.§.rogo.ꝛ.l.cū qdā.ꝫ.de le.ij.ꝛ
22 l.j.e.ti ¶ † Itē no.qd seruus pene habet p mortuo sec⁹ in deportato. ¶ In glo.sup vbo suis.ibi rogari. No.qd verbū tertie psone qd pōt referri ad testantē ꝛ ad heredē videt referri ad heredē in dubio. Sz cōtrariū sensit gl.s.ī prin.hui⁹.l. Sz dic qd hic apparebat de mēte p id qd habet.j.de vb.qd si seruus. ¶ In dubio autē recurre ad ea q̄ dixi in pri.hui⁹.l. ¶ In gl.sup verbo liber factus ibi ɔsistit in facto.quasi velit qd nō est mirū si talē electionē nō pdit ex quo cōsistit in facto ꝛ nō in iure.facit.l.meui⁹.ꝛ.l.q hēdi.ꝫ.de cōdi.ꝛ demō. Et sic facit ter.cū gl.qd ea q̄ sunt facti ēe cōpetāt excōicato.ꝛ p cōsequēs videt qd potest acceptare beneficium ad finē vt cōferat sibi cū erit absolut⁹ cū post gratiā sibi cōcessam cū clausula qd duxerit acceptādū hz formā in cle.cū ei que de conces.preben.forte fuerit excōicatus.ꝛ hoc etiā tenēt domini de rota in suis decisionibus. ¶ In gl.super verbo ante cōcepto.in fi. Uel dic hz Ang.qd lrā pōt stare plane qr in āte cōceptis isti veniunt ad fideicōmissum siue pater fuerit deportat⁹ siue fact⁹ seruus pene ꝛ quo ad hoc nō est dria.secus est in postea cōceptis Sed bene est verū qd in ante cōceptis respectu potestatis elgēdi remanet differētia inter deportatū ꝛ seruū pene.sed vbi nulla fit electio nō ē dria.ꝛ dicit idē Ang.q̄ deportat⁹ nō pōt eligere aū mortē.qr electus posset premori.ꝛ ideo tūc non habet effectū per no.in.l.cū pater.§.hēditatē.ꝛ.§.a filio.ꝫ.de leg.ij. Et p hoc dicit qd rogat⁹ de restituēdo pauperib⁹ post mortē nō pōt i vita eligere pauperes de quo dixi in.l.sed ꝛ si ante.ꝫ.eo. ¶ In gl.sup verbo sed cū decedit in fi. No.sing.istam glo.cū ter.nā facit pro opi. Ang.quam dixi in.§.ex facto.qd licet qñ quis rogat de restituēdo hereditatē post mortē suā si deportetur nō veniat statim restituendū fideicōmissū sed expectari debeat mors naturalis iuxta l.statius.§.cornelio.ꝫ.de iur.fis.tū sec⁹ fit quando quis damnat in metallum.quia tunc cēset mori ex quo fit seru⁹ pene vt voluit hic glo.ꝛ p hac parte etiam facit ter.in.l.interdicit.ꝫ.de condi. ꝛ demon. Itē facit ter.i.§.cornelio a contrario sensu dū dicit qr potuit res querere.nā lz deportat⁹ pōt querere post deportationem ex contractu iuris gētiū.l.si mādauero.§.is cui bona.ꝫ.mā. tū secus est in demnato in metallum qui perdit ea que sunt iuris gentium.l.qui dam sunt serui pene.j.de pe. ¶ Sed aduerte quia hec gl.videt violare ter.qui videt loqui de morte naturali ipsius damnati in metallum sicut ꝛ supra est loquut⁹ ter.de morte naturali deportati. Nā illo tēpore tractari debet de electione nō ante
23 vt dixi super glo.preambula † Et p hoc etiā facit qr mors ciuilis respectu etiā dānati in metallū nō.videt p oia operari eūdē effectum quem mors naturalis ppter dissolutionē q̄ pōt euenire ppter mortem naturalē.ergo non debet operari idē quod in aliis iuxta no.i.l.ex ea parte.§.insulam.j.de vb.obl.ꝛ per Cy.in.l.deo nobis.C.de epis.ꝛ cleri.ꝛ sic videt qd bona ēt dānati i metallū debeant transire in fiscū cū onere fideicōmissi restituendi aduenientē morte naturali.sec⁹ qñ mors ciuilis operaret p oia eundē effectum quē naturalis vt qñ rogat⁹ ingredit religionē mendicātiū qui est incapax etiā in cōi talis hereditatis.facit qd no. Bar.i.l. filiusfa.§.cū quis.ꝫ.de leg.j.ꝛ qd dixi in.l.j.ꝫ.de test.nec ob.l.interdicit.qr quo ad alium effectū fit ibi dria inter deportatū ꝛ seruū pene. Itē nō ob.§.cornelio.a cōtrario sensu.qr non debet sumi cōtrari⁹ sens⁹ ne resultet cōtrariū huic ter.ꝛ rōni quā dixi.ar.l. ij.C.de cōdi.inser. Et hec ps forte de iure verior.qr non reperio ter.i oppo.ꝛ casus videt hic p hac parte nō violādo lrām. Extra glo.adde dictis Bar.inquātū cōcludit q̄ excōicat⁹ pōt esse arbitrator ꝛ idē in.l.si quis arbitratu.j.de ver.ob.nā ang.hic dicit q̄ in crimine heresis si duraret in excōicatione per annū nō posset esse arbitrator.lz aū sic p aut.credētes.C.de hereti. Sed si ex alia cā sit excōicatus aū annū.ꝛ post poterit esse arbitrator.maxime qr arbitramentū cēset quedā trāsactio.vt i aut.si vero cōtigerit. ꝛ incorpe vū su.cū ibi no.C.de iudi.ꝛ sic quidā cōtract⁹ lz excōicato publice etiā pmissū ē ɔhere.vt i.c.si vere.ꝛ ibi p Innoc.extra de sen.ex.ꝛ i.c.veritatē.extra de do.ꝛ cōtu.lz hosti.ibi cōtra.ergo dz posse esse arbitrator.adde q̄ Jo.an.sup reglā dolo facit.de re.iu.in.vj.disputādo tenuit op.p.c.ad pbañ.extra de re.iu.vbi nō valet sñia delegati publice excōicati.ꝛ sic nec codē mō dz valere arbitratoris.ar.c.vno delegatoꝝ.de offi.dele.vbi vr eqparari delegat⁹ ꝛ arbitrator.ꝛ hoc etiā dicit pcedere infra annū etiā in cā

heresis. Nec ob. aut. credētes. q̄ qd ibi dicit ad audientiam eius vna causa deuoluat̄ nō d3 referri ad id quod dixi post annum ne cōtradicat dicta decretalis sed alia q̄ procedūt puta qd sit ifamis & qd priuet̄ officio tabellionatus vel filii. & ad. l. iudei. C. de iude. rūdet qd iudei nō sunt excōicati. ¶ Et aduerte q̄ si loqueremur de arbitro pōt procedere dictū Jo. and. sed si in arbitratore pōt esse dubiū. & maxime attēto eo qd dicit Spe. in ti. de arb. §. fi. ver. sed nunqd amicabilis cōpositio. in vl. col. Et id sequit̄ Bar. in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. vbi dicit qd arbitrator pōt ferre sniam etiā die feriato in honorē dei: q̄ est poti⁹ quedā transactio q̄ tali die fieri pōt. sec⁹ in snia arbitri. l. si feriatis. cū ibi not. ff. de feri. l. fi. C. de fer. Et pro certo tenendo dictū Spec. nō bene video qd pōt hec opi. defensari. Sed si teneres oppo. cōtra Spe. posses dicere qd l3 arbitramentū quo ad partes sit quedā trāsactio tñ respectu arbitratoris quaten⁹ decidit est snia. & ideo cū snia publice excōicari nō valeat nō valeret etiā snia arbitratoris. Tenendo aūt opi. Spe. rñderi pōt ad. c. ad probañ. qd loquit̄ de snia delegati. rñdendo ad. c. vno delegatorū. dic qd equiparat̄ arbiter & delegatus. Vel si velles intelligere de arbitratore potes dicere quod equiparat̄ quo ad id de quo audit nō quo ad oīa vt tetigit Spe. An aūt excōicatus possit cōdere testm̄. dic vt per glo. & Jo. an. in nouella in. c. decernim⁹. de sen. excō. in. vj. & p Inno. de sen. excō. c. cū voluntate. Et adde qd forte etiā supradicta opi. Jo. an. posset dici qd bene teneret cōpromissum factū in arbitratorē excōicatū sed non valeret sententia si eam proferret ante absolutionem.

Si quis aūt susceperit.

Cōditio si decesserit sine liberis itelligit̄ supuenientib⁹ & nō si liberi ante rogatū vel simul cū eo moriant̄ nō faciūt fideicōmissi cōditionē deficere. h. d. Et scdm Dy. vt hic refert Ang. nō est alibi. nō intelligas tñ scdm eū hoc dictū Dy. de primo rñso: q̄ illud h3 cōcordantiā. sed de hac distinctione trimēbri q̄ in litera ponit̄. Et presertim inquantū hic videt̄ dici qd ei qui superuiuentiā allegat incūbat ꝓbatio in casu dubij.

24 ¶ Not. qd qualitas adiūcta verbo d3 adesse scdm tps verbi. facit. l. in delictis. §. si extrane⁹. ff. de nora. Et ideo nimirū si requirit̄ hic filios supesse tpe mortis. q̄ verbū sine filijs adijcit̄ & refert̄ ad vbū decesserit. & sic ad tps mortis. ¶ Itē no. qd ei q allegat aliquē superuixisse incūbit ꝓbatio in casu dubij. Et io caut⁹ d3 esse vt hoc articulet & probet. Et p hoc etiā videt̄ qd sufficiat allegare quē sine filijs decessisse. nec sit necesse qd aliter probet̄. videbat̄ tñ cōtrariū q̄ grauatū sine liberis decessisse est causa & fundamentū intētionis agētis. vnde l3 sit in effectu intētio & allegatio negatiua tñ videbat̄ agēti incūbere on⁹ probādi p ea q̄ hñr in. l. optimā C. de cōtrahē. & cōmit. sti. & l. in illa. & in. l. hoc iure. cū ibi not. per Bar. ff. de ver. ob. & per Inno. & Jo. an. extra de accu. c. sup his. & p glo. & Jo. an. & clari⁹ per Jo. cald. in suis distinctionib⁹ in. c. bone. el. j. extra de elec. Sed rñdet Ang. qd hec negatiua in casu isto probat̄ eoipso qd contrariū nō probat̄ & hoc est inductū fauore fideicommissi ne pereat: qd dicit etiā hic fuisse de mēte glo. Et clarius etiā sensit glo. in. l. q duos. §. cū in bello. ff. de reb. du. Et per hoc idē ang. dicit qd qñ fideicōmissum est relictū sub cōditione si institut⁹ decesserit sine liberis qd fideicōmissari⁹ agēs docēdo de morte īstituti sit rogati & allegādo eū sine liberis decessisse absq3 eo qd probet istā negatiuā debebit obtinere q̄ fauore fideicōmissi conseruādi presumit̄ sine liberis decessisse nisi probet̄ oppositū. Contrariū tñ hic scdm eū fuit iudicatū tpe suo. nō tñ negat qd tute faciet agens faciēdo fieri discussionē per conuicinum instituti defuncti qd nullus filius remāsit. An aūt hec discussio sit necessaria & an dictū eius procedat patebit ex his que dñr. j. cū gl. ¶ In glo. super verbo decessisse. in fi. dic qd in contrarijs testator se retulit ad tps natiuitatis liberoꝝ ideo sufficit illos esse natos licet nō diceret facit. l. cū vxori. j. qñ di. leg. ce. Sed hic se retulit ad tps mortis ipsius grauati vt tetigi in notabilibus: ideo tūc requirit̄ qd supersint & hec est melior ratio q̄ illa quā sensit hic glo. i prin. propter ea q̄ hñr in iuribus hic in contrariū alleg. ¶ In glo. sup verb. eius ibi. s. impuberē. Et hac glo. sume vnā rationē litere qd ideo hic dicit̄ cōditio extitisse q̄ filius erat impubes & sic tanquā debilior presumit̄ predecessisse. ¶ Sed aduerte q̄ ista ratio nō videtur tuta nec distinctio gl. q̄ illa distinctio an fuerit pubes vel impubes nō videt̄ habere locū qñ agit̄ de dispositiōe hois prout hic agit̄ per ea q̄ hñr in. l. qd de pariter. & in. l. sed & illo. cū ibi not. ff. de reb. du. sed solū qñ agit̄ de dispositiōe legis vel de dispositione hominis succedentis in locum dispositionis legis. vt not. per Bar. in. d. l. qd de pariter. Unde secūda fuit ratio quā sensit gl. in l. qui duos. §. cū in bello. ff. de reb. du. qd sit hic spāle fauore fideicōmissi ne pereat. Sed certe hec ratio nō videt̄ bona per dictā. l. sed & in illo. vbi patet qd perit talis substitutio si nō probet agēs intentionē suā. Uñ tertius fuit intellectus qd ideo hic obtineat fideicōmissarius q̄ de iure cōi fundata videt̄ intētio allegantis quē decessisse sine liberis. Nā conditio si decesserit sine filijs intelligitur superuiuentibus. & ei qui allegat superuiuentiā incūbit onus ꝓbandi. Et hāc rōnē & intellectū voluit bar. in. d. §. cū i bello. Sed certe ista ratio nō videt̄ etiā tuta q̄ quē decessisse sine liberis facti est & in facto cōsistit & ideo nō d3 ius presumere ar. l. sciēdum. §. ex qui. can. ma. ex quo ratio aliqua nō stringit ad hoc sed poti⁹ deberet remanere sub regula qd agenti incūbat onus probandi intentionē suā etiā si fundat se ex negatiua per not. in. d. l. in illa. & l. hoc iure. & l. ita stipulatus. in prin. ff. de verb. obl. & not. Inno. in. d. c. super his. & in alijs locis de quibus in notabilibus. Ideo quartus fuit intellectus qd hoc procedat qñ fideicōmissarius possidet. Nā tūc agēs ꝯtra eū fundat se ex superuiuētia ideo d3 illā ꝓbare. Et hāc sensit Bar. in. l. si inter virū. ff. de re. du. Et scdm hoc tex. iste d3 restringi & limitari qñ fideicōmissarius possideret. Sed certe hec videt̄ nimia violatio & restrictio cōtra mētē huius litere que videt̄ simplr̄ loqui etiā fideicōmissario agēte vt dictū fuit in notabilibus vnde quintus fuit intellectus qñ facta fuit discussio & nō apparet filiū superuixisse. Et sic satis dicit̄ esse probata intentio fideicōmissarū. Et hunc intellectū posuit Bal. in. l. in illa ad fi. ff. de ver. ob. vbi etiā dicit qd l3 nuncius nō referat se non reperire ipsum decessisse sine filijs si tamen referat quod nō reperit superuixisse filiū qd istud sufficiet. Et hoc dicit Bald. singulariter ꝓbari in fi. hui⁹. §. vt sic tūc presumat̄ pro ipso rogāte. Et scdm hoc iste tex. d3 restringi qñ excussio fuit facta que etiā scdm hoc erit necessaria. Sed certe iste intellectus videt̄ nimis literā restringere & violare & sic remanet dubius intellectus hui⁹ §. forte potest dici qd intellect⁹ & ratio huius. §. sit talis qd ista cōditio si decesserit sine liberis intelligit̄ superuiuentib⁹ & ideo siue appareat qd predecesserit filii⁹ siue qd simul cū patre perierit q̄ q̄ tūc est verū dicere qd decesserit sine filijs superuenientib⁹ l3 simul perierint. facit qd habet̄ in. d. l. si inter virū. de re. du. & l. in bello. §. q duobus. & l. si marit⁹. eo. ti. Ideo obtinet fideicōmissari⁹ nisi probet̄ filiū superuixisse vnde nō credo sufficere qd simplr̄ alleget̄ rogatū decessisse sine liberis prout sensit Bar. in. §. cū in bello. et Ang. hic. Sed certe est necesse probari casum simultanee mortis vt puta: q̄ in eadē naue existēs perierunt propter naufragiū nauis vel per aliū similē casum de quo in litera. & iste proprie videt̄ intellectus & mēs huius litere. Sed tūc surgit dubiū qd si nō probetur casus simultanee mortis vt q̄ forte vn⁹ mortuus est in vno loco & alius in alio. & sic apparet vtrūq3 mortuū non tñ apparet qs primo: an tūc obtinebit fideicōmissarius. litera hic in fiñ. facit qd sic. Sed forte illa litera est intel. igenda scdm superiora. d. §. cū in bello. & d. l. inter virū. vnde hoc casu videt̄ dicendū qd nō obtineat fideicōmissatius nisi esset in possessione per not. in. d. l. inter virū. vel si facta discussione in vicinia & apud notos nuncius referat saltē nō reperire superuixisse filiū per not. per Bart. in. d. l. in illa. & in. l. hoc iure. ff. de ver. ob. pro hoc vide qd dicā. ff. eo. in. l. q nouissimus. vbi de hoc late dicā. An aūt procedat opi. vt debeat distingui inter dispositionē legis & hois quā sequit̄ bar. in. d. l. q̄ de pariter. nō decido pro modo: q̄ glo. sentiūt contrariū & forti⁹ contrariū qd sit cōtra eas videt̄ esse per. l. sed & in illo. Cui posset rñderi qd deberet intelligi qd illa lex licet indistincte loquat̄ deberet limitari & distingui per alias leges distincte loquētes et sic per. l. q duos. §. fi. & l. cū puberē. & l. seq. Et hāc opi. etiā sequebat̄ Dy. vt tāgit bar. in. d. l. qd de pariter. Et facit pro hac sol. qd not. in aut. offerat̄. C. de lit. cōte. & l. nō est nouū. & l. sed & posteriores. ff. de legi. Et p predicta patet an fuerit bene iudicatū vel nō in eo qd dixi post Ang. in notabilibus. ¶ In glo. super verbo fideicōmissum. ibi ne pereat. Not. q̄ sentit aliā rōnē q̄ gl. precedēs & clarius sensit gloss. in. l. qui duos. §. cū in bello. de quo plene dixi sup glo. prori. ¶ In ea. glo. ibi. §. luci⁹. solue qd illa potius cōcordat. & nō discordat secundum Angelum.

Si quis ita fideicōmissum.

Conditio si sine herede decesserit intelligit̄. i. sine liberis. h. d. Vel sic. cōditio in dubio d3 intelligi vt se habeat ad esse vel nō esse & est singularis casus & forte non est alibi.

25 ¶ No. qd appellatio heredis nō trahit̄ ad quēlibet heredē sed solū ad liberos qd est spāle in casu isto ne alias quodāmodo fideicōmissum redderet̄ inutile vt etiā hic tetigit glo. alias regulr̄ sec⁹. l. heredis. ff. de ver. sig. Et q̄ conditio d3 intelligi vt pōt se habere ad esse ō nō esse. Nā alia non est proprie conditio scdm not. in. l. in cōditionibus. ff. de cōdi. & demon. et in l. cū ad presens. ff. si cert. peta. ¶ An aūt nepos ex filia in casu isto excluderet substitutum. refert hic Ange. Barto. dubitasse & nihil decidere. Et refert Ray. questionem disputasse. sed ipse allegat pro casu quod talis nepos excludat substitutum nisi doceat̄ oppositum. l. j. C. de condi. inser. ¶ Item not. quod auunculus iure isto quia est coniunctus ex latere materno & sic est cognatus & nō agnatus. l. iurisconsultus. §. j. ff. de gradi. non vocabatur iure isto de iure ciuili ad successionem sed solū de iure pretorio per bonorum possessionem. hodie esset secus cum sublata sit differentia sexus. in aut. defuncto. C. ad tertul. & in aut. cessante. C. de leg. here. ¶ In glo. super verbo sine herede ibi cum de filijs videat̄ intellectum. Sed certe istud argumentum non videtur bene hic sumi: quia non videtur eadem ratio nam hic fideicommissum quodāmodo

modo esset inutile nisi intelligatur sine herede.i.sine liberis. vt s.tetigit gl. sed feudū nō esset sine vtilitate lz cōtinue duraret: qz cōtinue dñs haberet vasallū. Et similiter precariū nō esset inutile qz posset qñcunqz reuocari ad nutū cōcedentis.l.precario.j.de preca. Et ideo quidā vt Jac.de are.reprehendūt glo.dicētes qd in casibus istis debet intelligi etiā de heredibus extraneis per.l.heredis.j.de ver.sig.sed Dy.hic et in.l.in cōuentionalib9.de ver.sig.videt tenere gl. in feudo qz in materia feudali appellatio heredis intelligit de liberis.vt in.c.j.de suc.feud.et in.c.j.de ali.feu. de quo etiā per Cy.in.l.liberti liberteqz.C.de oper.lib. Et idē videtur sequi Bar.in.l.gallus.§.etiā.s.de lib.et posth. Et per hoc etiaz inferri potest quid si alicui conceditur in empbiteosim res pro se et heredibus suis an intelligatur etiā de extraneis.nam tene secure qd sic si concedit a priuata psona p.d.l.heredis. et qz cessat rō hui9 tex.qz nō erit inutilis empbiteosis talis cōcessio etiā si sic intelligat propter canonē quē annuatī percipiet dñs iuxta l.ij.C.de iure empb.Sed si concedit ab ecclesia est magis dubiū. Nam cū talis empbiteosis videat solum transire ad liberos.vt in.§.empbiteosim.in aut.de non alie.col.ij.et not.glo.in.l.etiā.s. sol.ma.videret qd ratione subiecte materie verbū heredis intelligat de liberis sicut in feudis. Et hoc tenuit Bar.in.d.§.etiā et in.l.qd dicit.j.de ver.ob.Sed de hoc dic vt plene dixi ibi. ¶ Itē qd dixit glo.de precario intellige de precario prout sumit titulo de precario lz vt.s.tetigi nō videat bene dicere.sed si loquitur de precario in neutro genere sed de precario in feminino est qdā contractus similis cōtractui empbiteotico de quo extra de preca.per totū.et.x.q.ij.precarie. Et sic in illa dicendū vt in contractu empbiteotico facit qd not.glo.in aut.ingressi.C.de sac.sanc. eccle.et in.l.si finita.§.si de vectigalibus.et qd ibi per Barto.s.de dam.infe. ¶ In ea.glo.in fi.No.bene ex glo.qd liberi etiā exheredati faciūt deficere cōditionē. Et hoc communiter tenetur: qz cōditio facti est.et in facto consistit et ideo sufficit eam verificatā in facto per existentiam liberorū ar.l.meuius.et.l.qui heredi.s. de condi.et demon.nisi essent ex toto incapaces de quo plene in l.filiusfa.§.cum quis.hic alle.licet alij aliter dicāt. ¶ Itē no.diligenter ex glo.qd etiā in casu huius.§.sufficit liberos extare lz exheredatos. Et sic licet non sint heredes sed Bart.hic tenuit contrarium quia secundum eum debet intelligi sine herede.i.sine liberis heredibus et hoc propter verbum heredem. Sed glo.procederet quando esset adiecta conditio si decesserit sine liberis. Sed forte tutius est tenere glo.quia de mente huius tert. videt esse quod paria sunt dicere si decesserit sine herede vel si decesserit sine liberis nam et in aliquibus partibus iuxta vulgare dicitur talis non habet heredē quando non habet liberos. Et ideo videt qd vtrobiqz pōt dici idem.et ad materiam facit quod not. idem Bar.in.l.iurisiurandi.§.si liberi.j.de oper.liber.et qd dixi in.l.quod dicitur.j.de verbo.obligationibus.

Summarium.

1 ¶ Fructus non veniunt in restitutione fideicommissarie hereditatis.

2 Hereditas proprie non dicitur post aditam hereditatem.

3 Fructus hereditatis non spectant ad legatarium nisi herede in mora existente.

In fideicommissaria. Diuidit in qtuor partes: qz primo ponit vnū dictū seu vnā regulā. scdo ponit duas exceptiones. tertio ponit aliud dictū. quarto ponit rationē predictorū et presertim regule i principio posite. scda ibi nisi. tertia ibi plane. quarta ibi: quoties. Et breuiter hoc intēdit. Fruct9 percepti nō veniūt in restitutionē: nisi heres fuerit in mora. vel nisi de eis restituēdis quis fuerit specialiter grauatus. ¶ In tex.ibi nō hereditati.sub.secūdū Dy.qz desinit esse per aditionē factā per heredē.l.j.§.veteres.cum ibi not.j.de acqui.pos.et.s.de vul.et pu.l.sed et si plures.§.fi. ¶ In tex.ibi accepto ferunt.i.percipiunt ex ipsis rebus que non sunt hereditas postqz facta est aditio.et sic proprie nō dicunt ex hereditate pcipi
1 nec dicunt esse quid hereditariū. ¶ †Not.ex tex.regulā negatiuam qd in restitutione fideicōmissarie hereditatis nō veniunt fructus nisi in casibus ibi expressis lz computent in quartam de
2 quo hic plene in glo.et.C.eo.l.iubemus. ¶ †Itē not. qd post aditam hereditatē nō dicit proprie hereditas.facit quod not. in.d. l.j.§.veteres. ¶ In glo.j.ibi.l.mulier.§.pe.sed ibi cōputat in dotem quam detrahere posset filia ex presumpta voluntate parentis non obstante quod sit restrictiue grauata et quam alias detraheret tanqz es alienum.si fructus nō sufficerent vt ibi patet. ¶ In ea.glo.ibi negligentia fideicōmissarij.hoc intellige quādo fuit in totali negligentia.secus si fuisset diligens in petenda restitutione verbali licet postea fuisset negligens in petenda reali. Nā per restitutionē verbalē transeunt iura in fideicōmissariū et dñium rerū.l.restituta et.l.facta.j.e. Ad ipsum fideicōmissariū tanqz dñm spectēt fruct9 pcepti sicut et pcepti ex re particulari testatoris per fideicōmissum relicta.l.herēnius.cū ibi no.s.de vsu. ¶ In ea.glo.ibi et tūc sibi cōputat in quartā hoc nō videt placere Ja.de ra.qui dixit nūqz fructus cōputādos in quartā nisi vbi reperiat expssum. Et hoc solū est expssum qñ iudicio testatoris pcipiunt.sed potes gl.saluare primo p istū tertū.in ver.plane.referendo eū ad oīa supiora. ¶ Itē qz satis dr restituere ex quo cōputat sibi in quartā qz alias haberet tantūdem detrahere.facit qd no.j.in.§.fi. Pro cōcordia tū posset dici qd hoc casu pter morā et culpā ipsi9 heredis nō possit imputare in vita fideicōmissario sed detrahet quartā de ipsis reb9. Et sic possit loq opi.Ja.de ra. sed eo volente et nō cōtradicēte sic et ita loquit hec gl. ¶ In eadē gl. ibi.§.pegasus et.s.de vsur.l.i fideicōmis.§.cū pollidi9. ¶ In ea.gl.ibi fallit in liberis primi grad9. No.bene qz inquātū dixit de tertio casu vult glo.qd etiā qñ fuit in mora heres institut9 nō teneat cōputare fructus in quartā si est de liberis primi gradus qd nota pro ampliatione.l.iubemus.secus est tamen in parentibus primi grad9.l.fili9.s.tit.ij. Et ratio diuersitatis pōt colligi ex.l.scripto.j.vnde liberi. ¶ In ea.glo.ibi vt no.in.d.l.iubemus ibi ponūtur multe so.sed illa vera qd hic in quarta trebellianica ibi in quarta debita iure nature. Sz tūc ob.l.scim9.§.repletionē vbi indebita iure nature nō debēt cōputari fruct9 dicit Jac.de are.q in.d.§.repletionē loquit qñ filius nō erat in totū institut9 ideo tūc magis sibi succurrit. sec9 in.d.§.sub cōditione.all.in gl. Sed hec so.nō videt tuta p id qd habet in.d.l.scim9.§.cū aūt.et i l.qm in priorib9. Et iō cōmuniter tenet qd ille.§.sub cōditiōe. est correctus.facit qd no.glo.in.l.filiū quē habētē in scda gl.mag.C. fa.herc. Et p hoc etiā facit qd habet in.d.l.iubem9.dixit tū Jacbu.in.d.l.iubem9 qd in quarta debita iure nature.et silr in trebellianica in quo ad liberos primi grad9 fructus pcepti tpe mortis testatoris cōputabunt in quartā.sec9 in postea pceptis.et ita itelligit dictū.§.repletionē et dictā.l.iubemus. Sz verius vr qd etiā extantes tpe mortis nō cōputent in quartā debitam iure nature nec etiā in trebellianicā liberis primi grad9. qz de mēte dictorum iuriū vr esse qd fauore filij ex reb9 hereditarijs alijs.s.qz fructib9 et nō ex ipsis fructib9 detrahat quarta quasi hoc filio cēseat esse fauorabilius.q rō est vniformis etiā ad fructus extantes tpe mortis testantis ergo etiā i illis sit eadē dispositio. ar.l. illud cū si.s. ad.l.aq.et hoc etiā puto fuisse de mēte huius glo. ¶ In ea.gl. ibi et h de trebellianica quarta. Adde quartū casum quē nō posuit glo.qñ percipiunt fruct9 extra tres casus positos in glo.pu.qñ iacēte hereditate et herede nō existente in mora vel etiā postea et herede nō existente in mora nec fideicōmissario negligēte vt qz erat absens nec iudicio testatorū qz fideicōmissuz erat purū. i hoc casu cōmuniter tenet qd nō veniūt restituēdi nec cōputant i quartā p.l.mulier.§.si heres a cōtrario sensu.et.l.ita tū.§.j.cōiūcta gl. in vbo ante aditā.a cōtrario sensu.j.e.nā in.d.§.j.vident venire pcepti ante aditā hereditatē qz heres dicebat suspectā. et sic erat in mora. Et silr ibi pcepti postea veniunt demū si sit i mora vt ibi ptz.Sed.forte pōt dici contrariū in pceptis iacente hereditate qz ibi nō sunt pcepti p herede lz acqsiti interi hereditati et p pñs effecti res hereditaria sicut de quolz alio qsito p seruū hereditariū vt expsse dicit i.d.l. ita tū.§.j. q se fundat ex rōne pdicta et nō propter coactionē.vl qz diceret suspectā. que rō cessat qñ pcipiuntur post aditā hereditatē per ipsum.Nā tūc cū sit factus dñs et remaneat añ restitutionē saltē vbalē rōne talis iuris facit fruct9 suos nec veniūt restituēdi si nō sit in mora. facit qd habet in fili in materia fructuū in.l.fructus et.l. ex diuerso.s.de rei ven.et qd habet j.e.postulāte.§.sz et in hmōi vbi pēsiones nōdū pcepte lz cesserit dies earū si ex puisione testantis debent nō spectant ad heredez ex quo nō sunt p eū percepte. sec9 si essent pcepte per eū vt ibi pz. vel si ex puisione ipsius heredis debent. Et sic iam ius esset qsitū ex sua puisione vt et ibi etiā ptz. ¶ In ea.glo.ibi et.d.l.sancimus Tene i hac quarta debita iure nature qd hodie nō cōputant fructus in quartā vt.s.tetigi. Et nota etiā glo. que dixit simplr fructus nō cōputandos.et sic videt intelligere etiā de extātibus tempore mortis. ¶ In ea.glo.ibi postea sati nō.hoc ideo qz tales nō fuerūt res hereditarie fm tps mortis et heres falcidiā debitā iure institutiōis dz habere de reb9 hereditarijs q sunt fm tps mortis attētis vbis legis falcidie.licet sec9 sit in quarta trebellianica attētis vbis trebelliani.facit qd habet in.l.in qrta.s.tit.ij. ¶ In ea.gl.ibi vbi aūt pcepit.quasi velit glo.qd si fuerit locuta de reb9 perceptis ex alijs reb9 quā legatis.sed vbi heres pcepit fructus ex re legata tūc pcedat qd sequit. Sz tu dic latius in hoc casu.qz aut pcipiūt ex re legata iudicio testatoris aut alit. Si iudicio testatoris nō veniūt restituēdi tū cōputant i quartā istā debitā iure institutionis. Et sic pprie loquit.l.qd de bonis.§. fruct9.supra titu.ij. Qd videt intelligere Jac.de ra.et Cy.in.l.iubem9.C.e. indifferenter.et sic oīs talis factus cōputet in quartā et quo ad omnes legatarios. Sed glo.in.d.§.fructus videt hoc intelligere qñ fructus erāt sati tpe mortis. Et hoc forte verius. Nā alias cū nō fuissent res hereditarie scdm tps mortis non debent cōputari

in falcidiā per no. in. l. in quātitate. ṡ. ti. ij. ꝛ p id qd̄ proxime dixi si aūt fideicōmissum erat purū ꝛ sic iudicio testatoris fruct⁹ non percipiebanť. Cōsidera qꝛ aut percipiunť iacēte hereditate aut post aditā hereditatē. si hereditate iacente pendet ex illo dubio an veniant restituendi legatario vel fideicōmissario. Nā interiꝫ sunt hereditati quesiti. l. qd̄ seruo. ṡ. de leg. ij. ꝛ si tenemus qd̄ nō veniāt restituēdi de quo plene dixi in. l. seruo legato. §. j. ṡ. de le. j. tunc nō videť qd̄ nō cōputenť in quartā nisi fuissent sati scd̄m tp̄s mortis. si aūt tenem⁹ qd̄ veniāt restituēdi tunc nō debēt cōputari in quartā nisi forte quo ad ipsum fideicōmissariū. ar. l. ne sennius cū ibi no. ṡ. ti. ij. si vero percipiūtur post aditā hereditatem tunc si erat res testatoris qꝛ transit dn̄ium vere ab adita hereditate in legatariū. vt. ṡ. de leg. j. l. si tibi homo. §. cū seru⁹ tunc spectāt ad ipsum legatariū etiā si heres nō fuit in mora vel etiā si fuerit negligēs legatarius qcqd senserit hic gl. facit qd̄ dixi. ṡ. de fideicom. vniuersali qn̄ facta est restitutio verbalis nisi forte esset tāta negligētia qd̄ p̄scriptū esset iuri legatarij vt voluit Cy. in. d. l. fi. Idē si erat res aliena in qua testator habeat titulū ꝛ bonā fidē vt hic etiā voluit Bar. Sed si esset aliena tūc deberet distingui an heres sit in mora vel nō: qꝛ nō spectāt fruct⁹ ad legatariū nisi heres sit in mora per ea q̄ hn̄r in. l. paul⁹ rn̄dit. §. j. ꝛ. ij. ṡ. titu. ij. ꝛ q̄ habenť in. l. j. ꝛ. ij. C. de vsu. ꝛ fruct. leg. Et bene facit quod not. glo. magistra. in. l. in fideicōmissi. in prin. in gl. magis in ver. Itē sciēdū. ṡ. de vsu. ꝛ vt ibi etiā tāgit gl. in precedentib⁹. hec ꝓcedūt in particulari relicto. Sed qn̄ legareť vniuersitas quedā puta equitiū vel armētū tūc vn̄r idifferēter fruct⁹ spectare ad legatariū: qꝛ tales augēt ipsam vniuersitatē. l. equis. ṡ. de vsu. Et adde etiā qd̄ gl. predicta ibi firmat qd̄ fruct⁹ percepti añ aditā hereditatē indifferēter venūt restituendi fideicōmissario vniuersali. ꝛ idē vult glo. se. in hac. l. ꝛ sic videnť he glo. sequi intellectū quē. ṡ. dixi in. d. l. ita tn̄. §. si seruū. lꝫ glo. ibi aliter videať sentire ꝛ etiā Bart. ibi ꝛ Cy. in. d. l. iubem⁹. Et ibi etiā cōcludit glo. in. d. l. in fideicōmissi. qd̄ fructus pēdentes tp̄e restitutionis spectāt ad fideicōmissariū ar. l. fructus pēdentes. ṡ. de rei vē. De perceptis vero post aditā hereditatē cōcludit qd̄ spectāt ad heredē ꝛ nō ad fideicōmissariū si fuerint percepti impēdio ꝛ opera heredis nisi essent ꝑcepti post morā. Sꝫ inquātū innuit qd̄ si nō sunt ꝑcepti impēdio ꝛ opera heredis qd̄ spectēt ad fideicōmissariū ꝓcedere pōt qn̄ essent pēsiones q̄ deberenť ex prouisione defuncti ꝛ nondū essent ꝑcepte lꝫ earū dies cessisset. vt. ṡ. etiā tetigi ꝛ cōcludit etiā glo. ꝓdicta qd̄ fructus percepti ꝑ heredē semper cōputanť in quartā saluo nisi sint percepti ex negligētia nō petētis de quo superius dixi. ¶ In ead. glo. in fine. Et de hac triplici quarta. s. debita iure nature trebellianica ꝛ debita iure institutionis tetigit etiā gl. in. c. Ray. in glo. q̄ incipit. Not. ergo quod quartarū. extra de testa. Et adde qd̄ in quarta debita iure nature an fruct⁹ in illā cōputenť. Jo. an. post abbatē sup glo. pe. tenet id qd̄ tenuit accursius in. l. iubemus. C. eo. sed Bar. sequiť qd̄. §. si cōditioni. sit correct⁹ vt. ṡ. tetigi. ¶ Itē adde inquātū dixit gl. qd̄ in liberis primi gradus nō cōputanť fructus ꝑcepti etiā post morā. Nā in contrariū videť tex. cū glo. in. d. c. Ray. i verbo litis cōtestate. vbi glo. expresse tenet contrariū. Sed Host. dicit posse dici qd̄ ibi non loquiť de fructibus ꝑceptis ab ipso filio ſꝫ de perceptis ab ei⁹ herede. ꝛ sic re vera videť loqui litera illa. aduerte tn̄ qꝛ nō video quō pōt cōprehendi filius in mora qn̄ est rogatus de restituēdo post mortē sed vbi esset rogatus de restituēdo post certū tp̄s bene posset deprehendi tunc in mora ꝛ hoc casu si tractareť de fructib⁹ ꝑceptis ab eo post morā succedūt opi. de quib⁹ dixi qꝛ glo. hic sentit qd̄ nō teneať cōputare. Sed gl. in. d. c. Ray. sentit contrariū. Sed forte tuti⁹ est tenere hāc glo. qꝛ vt dixi post host. ille tex. non loquiť de ꝑceptis ab ipso filio. ¶ In glo. super verbo ferunť ibi. §. ex asse. ibi loquiť qn̄ heres ex eo qd̄ supererat vltra quartā percepit ex iudicio testatoris fruct⁹. nā illos nō lucratur si soluerit legata. ꝛ expediēs esset diminui fideicōmissum vel legata si lucrareť ideo ibi nō lucrať. secus qn̄ non diminuereť nec fideicōmissum nec legata qꝛ tunc lucrať vt hic. ¶ In ea. glo. ibi. §. cum pollidius. iste nō videť casus separat⁹ sed incidit in casum illū qn̄ tacite fuit rogatus de restituēdis fructib⁹ vt quia gratia fideicōmissarij facta fuit dilatio vt ibi ptꝫ ꝛ tetigit gl. j. in prin. huius. l. ¶ In ea. glo. ibi. l. balista. ibi est speciale ꝓpter dictionē geminatā. Nā dixit testator qd̄ quātūcūqꝫ pecunia puenerit ad heredē restitueret ideo ibi fruct⁹ restituunť alias esset sec⁹ l. qd̄ his verbis. ṡ. de leg. iij. ¶ In ea. gloss. ibi ante aditā hereditatē. Not. bene glo. q̄ indifferēter dicit fruct⁹ perceptos ante aditā hereditatē spectare ad fideicōmissariū. ꝛ ita intelligit. l. ita tn̄ §. j. de quo dixi super glo. j. ꝛ cōclude ꝯm ang. qd̄ regula est negatiua qd̄ fruct⁹ ꝑcepti iudicio testōris nō veniūt in restōnē q̄ fallit in casib⁹ ibi positis in glo. fallit primo qn̄ expresse grauať. Itē secūdo qn̄ grauatus rogať vltra vires hereditatis. Nā tunc qcqd deest supplet ex fructib⁹ ꝑceptis etiā testatoris iudicio ex eo qd̄ vltra quadrātē fuit penes heredē. abinde. ṡ. nō restituit sꝫ retinet. ꝛ sic intelligit. l. ita tn̄. §. ex asse. Itē tertio fallit vbi ꝓstatio fideicōmissi fuerit dilata mero fauore fideicōmissarij qꝛ tūc intelligiť heres vt custos ꝛ nō detrahit etiā trebellianicā. vt no. glo. j. proxi. §. in glo. fi. Quarto fallit vbi grauať per dictionē geminatā. vt in. l. balista. ꝛ. ṡ. tetigi. Quito fallit si institut⁹ est grauat⁹ de restituēdo filio suo quicqd ex hereditate ad eū puenit. Et hoc ꝓpter votū parentū anhelantiū vt oīs eoꝝ hereditas ad descēdentes decurrat in. l. cū filio. circa fi. cū ibi not. scd̄m intellectum Jaco. de are. ṡ. de lega. j. secus si institutus esset grauat⁹ de restituendo quicquid ad eū ex hereditate perueniet: qꝛ tunc fructus nō veniunt. l. qd̄ his verbis. ṡ. de leg. iij. Sexto fallit si fruct⁹ sint percepti ante aditā hereditatē. Nā tunc augēt eā ꝛ dꝫ restitui si heres fuit in mora vt hic sensit glo. ꝛ. ṡ. dixi. septimo fallit in fructibus gregis q̄ subroganť in locū pecudū mortuoꝝ. Nā tunc sicut deberēt restitui q̄ sunt mortua ita restituunť hi fruct⁹ q̄ sunt subrogati in locū eoꝝ. l. deducto. §. hereditatē. j. eo. Et hoc dicit Ang. ꝓcedere in fructibus naturalib⁹. Idē in industrialibus ꝛ ciuilib⁹ vt sunt pēsiones ꝛ vecture q̄ percepte sunt ex prouisione testatoris. Et idē si ex prouisione legis secus si non essent percepti qꝛ indistincte deberēt restitui secundū eū licet cessisset dies ꝑceptionis eorū: qꝛ hereditas dꝫ restitui talis qualis reperitur. l. postulāte. §. fi. j. eo. Et hoc videť verum qn̄ ex prouisione testatoris deberenť. secus si ex prouisione heredis. vt ibi.

Si legatum sit heredi Quādo prelegata nō veniūt in fideicōmisso dꝫ intelligi de ea parte q̄ a coherede percipiť nō de ea q̄ iure hereditario retineť. h. d. Vel sic. portio hereditaria prelegati computať in quartā nō id qd̄ capiť a coherede. h. d. scd̄m Dy. ꝛ Ray. Vel sic scd̄m Ang. sub noīe portionis hereditatis nō venit id qd̄ capiť iure prelegati. h. d. Vel etiā sic rogatus restituere hereditatē nō teneť restituere id qd̄ capit iure prelegati sed solū qd̄ iure hereditario capit. h. d. scd̄m Ang. ¶ In gl. super verbo hereditatis in fi. secus si simpl'r dixisset portionē: qꝛ tūc venirent prelegata vt plene not. in. §. quidā hic alleg. Et hoc qn̄ prelegatū precederet grauamē de restituēdo. sed vbi sequereť cōiter teneť qd̄ tūc nō venit in restitutionē. Sed nō clare videť hoc iure probari nisi dicas probari per. §. quidā a cōtrario sensu. ꝛ per id qd̄ in simili habeť in tex. ꝛ glo. in. l. filiū. j. qn̄ dies leg. ce. ¶ In glo. sup verbo cadit ibi si sibi in quartā cōputat. Innuit gl. qd̄ si aliquid superest vltra de portione hereditaria qd̄ dꝫ restitui. Et hoc prima facie etiā sonat ista litera. Sed scd̄m istū intellectum fortiter ob. l. eū qui. §. placet. ṡ. de his qui. vt indig. Bart. ibi de hoc multū dubitauit ꝛ soluit primo qd̄ ibi in penā auferť hereditas. ideo strictior fit itерpretatio. hic trāsit ad fideicōmissariū ex voluntate testantis ideo latior fit interpretatio. Sed hec solu. nō videť bona vt etiā ibi tāgit: qꝛ ibi nō ponderať hec ratio sed alia ibi posita in tex. q̄ est vniuersalis ad vtrunqꝫ casum: qꝛ diuisio iuris que facit prelegatū haberi ex diuerso iure. s. partē iure hereditario ꝛ partē iure p̄legati nō inducit diuisionē volūtatis. Unde finaliter ibi Bart. dicit qꝛ illud est qꝛ erat tacite rogatus de restituēdo nō capaci. Et sic verisil'r mens testātis fuit vt haberet totū prelegatū qꝛ verisimiliter voluisset illū q̄ tacite rogabať habere totā hereditatē si facere potuisset. Et hūc heredē esse loco legatarij sed qꝛ nō potuit fecit eo modo quo potuit. q̄ rō cessat qn̄ rogať restituere capaci: nā volūtas testatoris fuit q̄ haberet heres reꝫ prelegatā licet ius velit propter cōseruandas regulas iuris qd̄ habeat diuerso iure. Et sic inspecta mente testātis qui rogauit solū de hereditate nō venit prelegatū in restitutione vt not. in. l. marcell⁹. §. qdā liberis. ṡ. e. ꝛ. l. cū virū. C. de fideicōmissis. Et ideo videť ex mente testātis qd̄ indifferēter pōt retinere. Fateor tn̄ qd̄ si agať de retinēda quarta cōputabit portionē hereditariā in quarta ꝯm distinctionē. l. titia. ṡ. ti. ij. Et hoc mō cadet in fideicōmissum. Sed vbi nō tractareť de ipsa quarta nō veniet in fideicōmissum. Et hoc apte voluit gl. j. l. cū p̄r. in prin. gl. i vbo habiturā. ṡ. de leg. ij. ꝛ in. d. l. titia. Et est etiā de mēte gloss. in. d. §. quidā liberis. ꝛ in. l. cū virū C. de fideicō. Et hoc puto verius per dictū. §. pe. ꝛ per no. in. d. §. quidam. ꝛ in. d. l. cū virū. Et fuit de mēte Dy. ꝛ Ray. in suo summario hic. Quid aūt fuerit de mēte Ang. nō bene percipiť sed potius videtur cum Bar. transisse hic vt patet ex summarijs. ¶ In ea. gloss. in fi. Hec regula cōiter teneť quā diligēter nota pro intellectu. §. cū pollidi⁹. Et hāc glo. reputo singularē nō esse alibi in eo qd̄ dicit non retineri quartā in casu illius. §. facit qd̄ tetigi in. l. cū filio. ṡ. de leg. j.

Summarium.

1 Mens potius q̄ verba attendi debet.

2 Rationi ꝛ menti legis statute rationabiliter stari debet.

Ubi pure fideicommissum. Fideicōmissum relictū filiofa. ita vt ad eū perueniat vꝫ dilatū in tp̄e existētie sui iuris. h. d. ¶ In glo. sup verbo fiat ibi so. hec prima cōiter teneť. ¶ In ea. glo. in fi. Et facit. ṡ. de le. iij. l. si legatari⁹. §. fi. ꝛ l. fideicōmissa. §. hec verba. ꝛ. §. filio si

si filio.eo.ti. Et per has.ll.dicebat̄ hic Dy.q̄d fideicõmissum relictū a patre filio videt̄ semp dilatū in dubio in tp̄s existētie sui iuris. Sed Oldr.⁊ Ray.hoc nō placet q̄z hic ⁊ in illis iuribus post fideicõmissum fuerūt adiecta aliqua verba per que tacitevi debatur dilatū in tp̄s existētie sui iuris.sec⁹ vbi simpl'r relinqueretur:q̄z tūc nō videt̄ dilatū sed statim relictū per.l.cogi.§.si pater.s̄.eo. ¶ Sed tunc ob.q̄z videret̄ fideicõmissum esse nullū p.l.cū filio.cū ibi no.s̄.de leg.j.⁊ insti.de leg.§.an seruo. Bar.hic dixit q̄d in fideicõmisso vniuersali nō habeat locū regula cathoniana ⁊ sic sufficit q̄d ex postfacto filius reperiat̄ sui iuris. Et similiter scd̄m eū interdū agit durāte patria potestate scd̄m ea que dixi in.d.§.si pater. Cedit eñ dies fideicõmissi vniuersalis secūdū eū ab adita hereditate.sed ipse idē in hoc variauit vt dixi in.d.§.si pater.de quo dicet̄.j.eo.l.quidā ita.⁊ de intellectu dicti.§.si pater.dic vt ibi dictū fuit. Hodie tñ vt hic Ange.dicit certū esset q̄d valeret fideicõmissum cū cesseat̄ hodie hereditas aduētitia.l.cū oportet.⁊.l.fi.C.de bo.q̄ lib. Et hoc vbi instituit̄ ⁊ grauat̄ de restituēdo filio vt etiā sentit gl.j.huius.l.vbi aūt filius instituit̄ ⁊ pater rogat̄ de restituēdo filio tūc l3 nō sint adiecta illa verba ita q̄d ad eū perueniat vel filia tñ intelligit̄ dilatū in tp̄s existentie sui iuris.l.cū filio.cū ibi not.p glo.⁊ Bar.s̄.de leg.j.⁊ ibi etiā dixi.⁊ idē est vbicūq̄ q̄s instituit̄ ⁊ rogatur de restituendo alteri ⁊ sic ille alter grauat̄ successiue de restituēdo eidē instituto.nā vt primo fideicõmissum aliquid operet̄ istud scd̄m fideicõmissū intelligit̄ dilatum post morte3 fideicõmissarij grauati vt est tex.in.l.epistolam.§.fi.j.eodem.

Te ergo rogo luci.

Rogat⁹ hereditatē partiri videt̄ rogat⁹ p̄tē dimidia3
1 hereditatis restituere.h.d.cū glo. ¶ † No.q̄d mēs poti⁹ q̄ verba d3 attēdi.facit.l.cū virū.C.de fideicõmiss.⁊.j.de iure pat.l.adigere.§.quāuis.⁊ plene in.l.nō dubiū.C.de legi. ¶ In glo.super verbo partiaris ibi etiā pro indiuiso dādo partē.sub.dimidiā p id q̄d tetigit.s̄.glo.⁊ differt hec a prima:q̄z prima loquit̄ de partitione actuali diuidēdo ⁊ tradēdo saparatā partē.sed in hac secūda partit̄ cõicando prō indiuiso.⁊ vtraq̄ in se bona. Nā etiā ex postfacto posset fideicõmissari⁹ p̄uocare heredē ad diuisione3 actualē per.l.j.⁊ per totū.s̄.fa.her. ¶ In glo.super verbo s3 sn̄ia ibi.l.iij. Dic q̄d ibi fuit error in noīe appellatiuo. Ideo vitiat̄ dispositio q̄z mens oīno discrepabat a verbis. ¶ In ea.glo.ibi
2 l.prosperit.dic scd̄m Ang.† q̄d rationi ⁊ mēti legis rōnabiliter statute standū est.l.q̄d dictū.s̄.de pac.⁊.l.generaliter.C.de epis.⁊ cle.⁊.j.de iur.pat.l.adigere.§.quāuis. Sed si est irrationabilis mēs legis deseruiendū est verbis ex quo legislator ita statuit ibi. Tu potes dicere clarius q̄d ibi fuerūt verba generalia q̄ nō restringunt̄ ne quis indebite lucrū perdat.secus si indebite ad lucrū admitteret̄.l.vt gradatim.§.⁊ si lege.s̄.de mu.⁊ ho. Et sec⁹ si damnū indebite pateret̄.l.fi.cū ibi no.C.de nora.⁊ facit q̄d no. Bar.in.d.l.adigere.§.quāuis. ¶ In ea.gl.ibi.l.si alij. Solue vt ibi no.scd̄m Rog.qui communiter approbatur.

Qui in distrahendis.

Sumpt⁹ facti p heredē in reb⁹ distrahendis vel ɔseruādis nō repetūt̄ a fideicõmissario s3 iputat̄ heredi.h.d.scd̄m vnū intellectū de quo sup gl. ¶ In text.ibi in distrahēdis puta i p̄renetis vel soluēdi gabellā.facit q̄d not.in.l.j.⁊.ij.s̄.de p̄rene.⁊ in.l.quātitas cū ibi not.p Bar.s̄.ti.ij. ¶ In glo.sup verbo heredi ibi.§.restituta. Et bene facit.l.fili⁹.s̄.q̄d cū eo. Et hec scd̄a in seuera iūcta cū prima. Uel potes dicere scd̄m Ray.q̄d spectāt isti sumptus ad heredē pro sua rata ⁊ sic pro quarta quā retinet.sed pro residuo repetit a fideicõmissario vt in cõtrario.

Sed et si ad tempus.

Relictū ad tēpus liberoru3 verificat̄ si fideicõmissaria vxore p̄gnāte decesserit.h.d. ¶ In gl.sup verbo s3 ⁊ si.in fi. No.bñ diligenter ex gl.in quātū itelligit tex.etiā i fideicõmisso vniuersali q̄ si fideicõmissum vniuersale est purū vel purificatū viuo fideicõmissario l3 decedat ante restõnē sibi factā trāsmittit nihilomin⁹ ad heredem suū hic vero verisil'r nō erat facta restō q̄z erat pregnās. Et sic nō erat certū an nasceret̄. Et hec no.q̄z glo.tenuit cõtrarium in.l.cū filio.s̄.de leg.j.sed nō per hūc tex.iuncta glo.vt ibi etiam dictū fuit.⁊.s̄.eo.l.apud iul.§.vtrū. ¶ In gl.sup verbo legatū.in fi. An aūt sufficiat liberos habere l3 postea moriant̄ dic vt.s̄.eo.l.ex facto.§.si q̄s aūt ⁊ ibi cõcludit Ja.de bel.q̄d aut certū est q̄d testator retulit se ad tp̄s natiuitatis ⁊ non curatur l3 postea moriatur. Aut se retulit ad tp̄s mortis grauati ⁊ illud tp̄s cõsideratur vt.d.§.si quis. Aut est dubiū q̄z verba sunt dubia ⁊ tunc procedit q̄d habetur in.l.antepenul.C.de insti.⁊ substi. Nā videtur quod sufficiat liberos natos per illam legem.

Summarium.

1 Heres restituēs indebite qua actione possit repetere.
2 Licentia de intrando possessionem rei pertinentis ad concedentem ei non preiudicat.

Heres cum debuerat

Q̄d hr̄s indebite restituit recuperat cõdicēdo vel possessiões adhuc vacātes apprehēdēdo ⁊ debitorib⁹ denūciando vt soluāt.h.d. ¶ In tex.ibi repetere.sub.quādo ipse fideicõmissari⁹ occupauit. ¶ In tex.ibi nācisci.sub.q̄n nō occupauerat q̄z solū facta fuerat restitutio vbalis. ¶ In tex.ibi aduersus agentē sub.si ipe
1 cõueniatur possidens res hereditarias. ¶ † No.ex tex.q̄d heres in casu isto pōt repetere.⁊ itelligit Ang.cõdictione sine cā per.l.q̄d si nulla.supra de leg.j.vl' secūdū eū pōt dici q̄ repetet scd̄m notata in.l.iij.§.si legatū.supra tit.j. Sed forte etiā pōt dici q̄d repetat cõditione indebiti scd̄m.l.q exceptionē.§.si pars supra de condi.⁊ demō.⁊ in.l.error.C.ad.l.fal. ¶ Itē no.ex tex.diligenter fm̄
2 Ang.† q̄ licētia data de itrādo tenutā ⁊ possessionē rei ptinētis ad cõcedentē licētiā nō nocet sibi:q̄z autoritate p̄pria pōt illā nāncisci ante quā fuerit nacta p illū si cõcedenti aliq̄d debet impleri q̄d nōdū sit impletū.⁊ sic nō dicet̄ tūc illū aliquo iure spoliari. Et sic facit q̄d si vēditor cõcessit emptori p̄cio nōdū soluto vl' aliter satisfacto licētiā itrādi possessionē rei empte ex eo q̄z credebat preciū solutū p̄curatori suo nō obstāte licētia sua poterit illā re3 retinere ⁊ etiā autoritate p̄pria illā accipere si nōdū emptor erat possessionē adept⁹ q̄d est notādū. ¶ Itē nota q̄d in casu isto pōt heres denūciare debitorib⁹ ne soluant.q̄d intellige etiā si essent debitores ex causa depositi. Nec ob.l.pe.cū aut.sua.C.depo.vbi terti⁹ nō impedit depositū ne restituatur q̄z hic heres nō est p̄prie tertius:sed principalis. Et nota bene denūciare posse debitori p eū cuius interest ne creditori suo soluat.facit.l.fi.s̄.de lege cõmis.tñ denūcians debet denūciatū reddere certū de suo interesse. Et si denūciaret p̄curatorio noīe d3 ostendere instrumētū p̄curationis.l.si q̄s ificiat⁹.s̄.deposi.cõiuncta.l.si fundū.C.de rei v̄e.⁊.l.si hominē.s̄.man. Si tamē creditor vult denūciatū cõseruari indēnē cogitur debitor ei soluere p.d.l.pe.C.deposi.fm̄ Ang. S3 certe illud nō v̄r simpl'r verū vt ibi p3 iūcta aut.ibi posita. Subdit etiā ipse ang.q̄ debitor denūciat⁹ p modū agēdi poterit ipetrare vt denūciatio sibi remittatur p no.p Inno.in.c.sane.el scd̄o.extra de offi.dele. S3 certe Inn.ibi si bene pōderet̄ tenet oppositū q̄z fm̄ eū nō subest equitas quare debeat posse agere cū possit sibi cõsulere per remediū cautionis de indēnitate si cõtingat eum soluere p dictā.l.pe.C.deposi.⁊.s̄.de peti.here.l.placet.

Summarium.

1 Conditionem qualitercunq̄ impleri non refert.
2 Diuortium canonico iure prohibetur hodie.
3 Seruus heredem a quo libertas ⁊ fideicommissaria hereditas relicta est cogere potest.
4 Fructus quando debeant in quartam computari.
5 Mulier nupta dicitur pudice viuere.
6 Trebellianū quando habeat locum.

Mulier que.

In conditionib⁹ que effectū relicti respiciūt nō refert quid ex equipollentibus fiat.h.d. ¶ In tex.ibi nupserat.sub.diuortio facto a primo quod erat licitum secundum hec iura. ¶ In tex.ibi p̄mature.i.nimis cito.q̄z añ mortē p̄ris de q̄ dixerat testatrix. ¶ No.q̄ nō refert q̄d ex eq̄pollētibus fiat.
1 facit.l.fi.s̄.mā. ¶ † Itē no.q̄ nō refert qual'r impleat̄ cõditio vbi testator solū effectū verisil'r cõsiderauit.sec⁹ vbi cõsiderauit verisimiliter solā formā.l.meui⁹.⁊.l.q heredi.s̄.de cōdi.⁊ demon. An aūt hec.l.sit correcta hodie per.l.hac edictali.C.de scd̄is nup.que dicit̄ nō posse plus relinq̄ scd̄o marito q̄ vni ex filijs primi matrimonij.facit q̄d no.fuit in.l.in fideicõmissaria.§.fi.in gl.fi.s̄.eo.et simil'r dicit istos filios etiā hodie nō posse dicere testm̄ nullū tanq̄ preteritos l3 iure instõnis nil sit relictū.q̄z mater hāc formā testandi fecit vt ɔsuleret filijs ergo ⁊c.l.filius matrē.C.de inoffi.testat.⁊.l.multi.s̄.de libe.⁊ postb. S3 de hoc vltimo dic vt ibi dictū
2 fuit ⁊ in.l.cū ex filio in pri.s̄.de vul.⁊ pup. ¶ † Ultimo no.q̄ scd̄3 ista tp̄a p̄missum erat diuortiū hodie secus fm̄ ius canonicū.l.diuortio cū ibi no.s̄.de neg.ge. ¶ In glo.sup verbo trahēdū.in fi.de hoc brocardo tetigit Pe.⁊ Cy.⁊ Ray.post eos i.l.fideicõmis.§.si cui.s̄.de leg.iij.distinguēdo inter ɔditionē intrinsecā ⁊ extrinsecā. Et in intrinseca an sit simplex an qualificata ad certū tēpus. Et hoc vltimo casu dicebant p̄dicti q̄ licet cõditio videat̄ extare tñ remāet qualitas tp̄is ar.l.hoc iure.s̄.de vul.⁊ pu. Et p hoc dicūt q̄ si relinq̄t̄ filio si morte patris fiat sui iuris l3 hec cõditio sit intrinseca ex quo tñ nō est simplex q̄z nō dicit̄ simpl'r si fiet sui iuris s3 est qualificata.q̄z adijcitur morte patris l3 emācipetur fili⁹ expectabit mors. Et sic intelligend⁹ est dict⁹.§.si cui.nec ob.iste tex.scd̄m eos q̄z istud cõtingit q̄ nō expectat̄ mors p̄pter p̄sumptā mētē testātis que odio habebat maritū a quo diuerterat. S3 hec opi.nō placet per.l.si ita.j.q̄n dies le.ce.per quā videtur ide3 dici si mulier nō habuisset odiū ad maritū vt q̄z in mrimonio decederet.nec ob.dict⁹.§.si cui.quia suppleri ⁊ intelligi debet vt ibi tangit glo.⁊ videtur hoc etiā de mēte Bart.⁊ de materia etiā p

cum in .l. gallus. §. et quid si tantum. de libe. et posthumis.

3 **Non est dubitanduz.** †Seruus qui pot. cogere heredē a quo libertas et fideicōmissaria hereditas fuit relicta. h. d. ¶ In text. ibi vendicare qr nondū est adita hereditas. l. j. §. j. C. de cadu. tol. ¶ Not. qd paria sunt aliquid esse in spe proxima infallibili vel esse in re. facit. l. pe. ff. de testa. mili. Et ideo in casu isto reputatur habilis iste cui relicta est hereditas fideicommissaria et libertas ad cogendū heredē. Et de materia dic vt plene no. fuit per glo. in .l. cogi. §. fi. ff. eo. ¶ In gloss. super verbo fuisset. ibi in duobus casibus. ibi licet ab vno sit relicta libertas ab alio hereditas. ibi adiuerat ille a quo fuerit relicta libertas. Ideo lz a diuersis predicta fuerint relicta potest tn̄ heres cogi adire et restituere hereditatem. Secus qn̄ neuter eorū adiuisset. Et ita loquitur princ. glo. de quo plene in .l. cogi. §. fi. ff. eodem.

Si heres post multum. Fructus pcepti negligentia nō petentis non computant in quartā. secus si iudicio testatoris et heres tenetur fideicōmissario vniuersali de dolo et lata culpa tātum. h. d. ¶ †Nota quod fructus demū videntur debere computari in quartā qn̄ percipiuntur ex iudicio testatoris. alias secus a contrario sensu de quo plene dic vt dictū fuit in .l. in fideicommissaria. ff. eo. ¶ Itē not. qd heres teneť fideicōmissario vniuersali solū de dolo et lata culpa de quo in glo. ¶ In glo. super verbo quartā in fi. dixit tn̄ hic Ray. qd licet hic dicať fructus perceptos ex iudicio testātis imputari in quartā hoc debet intelligi si heres velit. Nā alias posset ex rebus hereditariis retinere quartam per .l. ita tn̄. §. ex asse. j. eo. Sed hoc nō videť bene dictū: quia scōm hoc nil esset speciale in liberis primi gradus cū et illi etiaz spōte possint cōputare fructus cōtra .l. iubemus. C. eo. nec ob. dictus. §. ex asse. qr loquiť in casu speciali qn̄ heres reperiebať grauatus vltra vires hereditarias quo casu seruatur qd ibi diciť vt primo consideref an heres habeat quartā et fructus eius. et si aliquid ab ipso principio vltra quartā habuerit cōsiderať an fructus percepti ex eo qd est vltra sint sufficiētes ad onus impositū satisfaciendū ne diminuať legatū vel fideicōmissum. facit qd dictum fuit in .l. in fideicōmissaria. ff. eo. ¶ In gl. super verbo proxima. ibi solue hic coactus. hec prima nō est bona qr cōtra istum tex. in prin. dum dicit deduci quartā quā nō deduceret coactus. Sequēs etiā non bona: qr hic litera videť loqui de vtraqz culpa. Ideo dixit Ja. de ra. qd in cōtrario loquiť in legatario quē non sequunť onera ideo magis grauať hic in herede quem onera sequuntur. facit .l. si hereditatē. supra mā. Sed hec etiā nō videtur bona per .l. cū res. §. culpa. supra de leg. j. q̄ loquiť etiā in herede et dicit eū teneri de culpa leui. lz glo. violet literā Dy. in .l. si legatarius. §. fi. supra de lega. iij. dicebat qd hic loquiť in herede qui retinet quartam ex beneficio legis et non ex dispositione testantis. l. titia. ff. ti. ij. Et ideo censetur gratia fideicōmissarij tantuz celebratus actus. sed in cōntrario legatarius retinebat aliquid ex voluntate defuncti ideo ibi censetur gratia vtriusqz. Et secundum hoc videreť qd si testator hic grauasset de restituēdo hereditatem detracta quarta. quod qr tunc retineret quartā ex voluntate testantis teneref etiā de culpa leui. Et hoc sequiť etiā Ang. Sed Pe. quē sequiť Bar. in .d. l. cū res. et in. §. cū quid. alleg. in glo. sentit oppositū vbi maior pars valde excessiua debet esse penes fideicommissariū censetur actus celebratus gratia eius et sic intelligatur hic quia paria sunt nil retinere vel modicū. Et ideo lz de volūtate testantis retineret quartam non tn̄ tenebitur nisi de lata culpa. et pro hoc faciat hic tex. in prin. §. si heres punctando post verbū quarta ante verbū restituet. secus qn̄ inter cōmodum qd remanet penes heredē et commodū fideicōmissarij non est magnus excessus. quia tunc censebitur gratia vtriusqz. ideo tenebitur tunc etiā de leui. et eodem modo distinguetur in legatario et fideicommissario. Si tn̄ velles tenere opiñ. Dy. responde ad. §. culpa. vt ibi not. glo. ¶ In glo. super verbo non habentur ibi ante diem fideicommissi. Sed certe tunc videretur spectare ad rogatum per .l. paulus hic alleg. vnde dic qd siue ante diez fideicommissi cedentē siue post percipiatur partꝰ ancille spectat ad fideicommissariū. qr auget hereditatē et censebitur quid hereditariū. et in hoc fideicōmisso vniuersali heres tenetur omnia restituere deducta quarta et eius fructibus. nec aliqd lucratur nisi fructus perceptos iudicio testatoris vel negligentia non petentis vel alio casu de quo dictum fuit in .d. l. in fideicōmissaria. Cum igitur partus ancille non sit in fructu. l. in pecudū. et ibi ponitur ratio. ff. de vsu. Ideo indifferenter venit in restitutione fideicommissi vniuersalis. non ob. d. l. paulus. qr loquitur in fideicommisso particulari quo casu si legetur ancilla testatoris et pariat ante diem legati cedentē bene spectat ad heredez qr interim dñium ancille est eius nec venit restituendus. vt .d. l. paulus. et .l. quod seruus. et .l. seruo legato. §. j. ff. de leg. j. Idem si legata esset ancilla post certū tēpus qr licet cedat dies quo ad transmissionē .l. j. §. j. C. de cad. tol. tamē interim dñium est heredis. l. semproniꝰ attalus cum ibi not. ff. de vsufru. legato. si autem post diem legati cedentem et legatum purificatū nascatur ille bene spectaret ad legatariū saltē si nascitur post aditā hereditatē. l. herenius. ff. de vsu. et sic loquiť .d. l. paulus. ¶ Si aūt fuisset ancilla aliena tunc non posset legatarius petere partū nisi esset perceptus post moram. vt patet in .d. l. paulus. §. j. scōo rñso. cū ibi not. Et per hoc patet qd Ang. hic in summario male sensit inquantū voluit qd partus et partuū fructus nō veniunt in restitutionē qr non sunt in fructu sed bene computantur in quartā. Nā imo etiā veniunt in restitutione vt patet ex supradictis. ¶ In glo. super verbo careat ibi de facto fuit impeditus. forte propter impedimentum administrationis aliarū rerum suarū. ar. l. si peculium. §. fi. j. de testa. lib. vel qr dum veniebat ad iudicium ab alio fuit detentus per vim. facit. ff. de condi. et demō. l. quibus diebus. in princ. Vel forte modicum temporis supererat ad prescriptionem complendam quando heres adiuit ita quod commode non potuit ar. l. si fundum. supra de fundo. dot. secundum Ray. et sequitur etiam hic Angelus.

Cum proponeretur. Filia pōt res q̄ subiacent restitutiōi in causam dotis alienare nisi ex fructibus tn̄ perceperit quod ei sufficiat. h. d. ¶ Not. qd lz liberi primi gradus nō cōputent fructus in quartā tū bene cōputant et cōpensant in dotē. Nec est hodie in hoc correctus iste. §. ar. l. precipimus. C. de appel. ¶ †No. qd mu-

5 lier dr pudice et sic caste viuere etiā si nubat. et sic facit ad questionem quotidianā si vir reliqt vxori aliqd donec caste et honeste vixerit qd illa nō perdat legatū lz nubat. Et hoc etiā tenuit hic Bar. per .c. nicena synodus. xxxj. dist. nisi constet testatorē aliud voluisse vel nisi repugnet cōis vsus loquēdi. Et hoc sequitur hic Ray. et Old. Sed ang. hic tenet oppositū in marito relinquēte vxori etiā si de cōi vsu loquēdi nō appareat. Et idē in filio relinquente matri sue. nā per sequens matrimoniū alterius viri videtur cōtristari secundū eū aīa defuncti et etiam fit iniuria filijs primi matrimonij alleg. not. in aut. de nō eli. scōo nub. §. gregoria ver. prosperimus. et facit lz nō alleget qd habeť in .d. aut. §. cū igiť. et. §. optimū. et in aut. de nup. §. soluto. et. §. si aūt tutelā. et §. q̄ vero. ver. nos igitur coll. iiij. et sic nō est verisimile testatorem de tali castitate sensisse per quaz videť sibi inferri iniuria q̄ solet esse occasio adēptionis legatorū. l. iij. in fi. ff. de adi. leg. Sed si tale legatū relinquitur a patre vel ab alio ascendente cuius voto cōgruit mulierē nubere propter pudicitiā cōseruādā et ne alias toti generi per inquinationē vite fiat iniuria de qua verisimiliter est dubitādū propter mulieris iuuentutē. l. si filia. cū aut. sua C. de inoff. test. tūc sit vera opi. Bar. et sequaciū per istū tex. dummodo nubat pari aut maiori et sic tali qd mariti consortium nō sit denigratio fame testātis et generis eius. arg. l. iij. §. si emancipatus. j. de cōtratabu. Et idem dicit si legatū sit relictū mulieri ab extraneo cuius nō interfit eā nubere vel nō nubere. Nā tunc similiter habebit legatū qr matrimoniū in seipso est castū et ab ecclesia approbatū tanquā maximū sacramentū. extra de biga. c. debitū. Et ideo verbū pudicitie est castitatis tūc absolute probatū verificať in eo qui viuit in figura matrimonij per iura pal legata. et. C. de adul. l. castitati. Predicta aūt de patre et alio consorte vel extraneo fallunt secundū eū si mulier cui relictū fuit factum iam habuit duos maritos. nā scōm eū tertiū matrimoniū videť detestabile. et sic nō est verisimile de illo testatorem sensisse quicūqz fuerit testator alleg. in aut. de nup. §. deo aūt amabiles colla. iiij. et propter ordines sacros cōsequendos etiā scōm reprobatur. d. c. debitū. et extra de biga. per totū vt tn̄ omne cesset scrupulū notarij hodie apponūt donec caste vixerit et vitam duxerit vidualē. Adde qd hec opi. Angeli placet per iura que superius allegauit pter id qd dicit de tertio matrimonio qr tertiū et quartum non est magis detestabile quam secunduz. vnde nec octogamus reprobatur in canone. aperiant queso aures obtrectatores mei. xxxj. q. j. Nec ob. §. deo autē. qr illum non reperio. in aut. de nup. sed reperio in aut. de sanc. epi. colla. ix. sed ille nihil ꝓ ang. facit tn̄ posset allegari qd habeť in .c. quomodo virginibus. xxxj. q. j. vbi videtur dici qd primus vir proprie vir appellatur. Sed certe non detestatur ibi plus tertium quaz secundum et facit qd habetur in .d. c. aperiant. ¶ In glo. super verbo quantitatis in fi. Aduerte si intelligas hic dotem non fuisse actualiter datam sed promissam tunc plane procedit quod dicit de detractione. Et tunc intellige dedisse scz promittendo si autem actualiter dedisset tunc intellige quod diminuta apparebat hereditas habito respectu ad tempus mortis. Et dum fideicommissarius peteret eam integram mulier dicebat detrahi debere quantitatem dotis date. ¶ Et adde etiam dictis Bar. inquantum loquitur de fructibus consumptis: an mulier omnino illos habeat cōputare et concludit quod non nisi in euersionem fideicōmissi cōsumpsisset. Nam dictum suum videtur procedere qn̄ cōsumpsit latius vtēdo ita qd nō apparet aliquid extare redactū ex precio ipsorū fructuum alias si extarent censerentur fructus satis extare.

tare ar.l.imperator.§.fi.ff.de le.ij. ideo tūc indifferēter cōpēsaret in dotē. ¶ In glo.sup verbo hoc impensū in fi. Et sic si ponderetur glo.vult qđ filia detrahat quartā ⁊ fruct⁹ quarte ⁊ vltra hoc etiā dotē tū si qs fruct⁹ percipit vltra quartā ⁊ quarte fruct⁹ conpēsabit in dotē. Nā ⁊ ꝭm ista iura fruct⁹ cōputabant in quartā debitā iure nature.l.pap.§.si cōditiōi.ff.de inoffi.testa. Et istud etiā sequit hic Ja.de are.sed hoc nō vꝛ verū per aut.res que.C.cōmunia de leg.ītquātū dicit qđ pōt diminui fideicōmissū ꝓpt dotē si portio legitima nō sufficit.⁊ sic videt qđ primo debeat solui de legitima si illa sufficiat.verū est tū qđ hodie in legitimā nō cōputant fruct⁹ nec etiā in trebellianicā quo ad liberos primi gradus.l.iubem⁹.C.ad treb. Nec ob.l.si debitor.ff.ti.ij.qꝛ ibi loquit in vero debito qđ nō cōpensat cū quarta nisi testator hoc dixerit vt ibi.sed hic dos nō est ꝓprie debita vñ nec dꝛ pater obligat⁹ ꝓprie nec actio cōpetere cōtra eū ad dotē ſꝫ solū officiū iudicis qđ nō presupponit obligationē.l.qui per collusionē.ff.de act.empt. licet gl.sentiat cōtrariū in.l.obligamur.§.lege.ff.de act.⁊ ob. Sꝫ Ang.h opponit qđ cōpetat etiā actio qꝛ videt cōpetere scđm eū condictio ex.l.fi.C.de do.pmis.⁊.l.q liberos.ff.de ritu nup.vñ ꝭm eū illa gl.vꝛ vera nisi dicat qđ ille.ll.nō sunt noue ſꝫ potius antiq ideo nō competit cōdictio ex.l.per id qđ habet in.l.j.ff.de cōd.ex l. Sed tu potes dicere qđ verba i dictis.ll. referunt ad iudicē vt ptꝫ presertim i.d.l.q liberos. Ideo nimirū si orit officiū iudicis nō ꝯdictio ex lege p gl.i.l.si soror.C.de colla.⁊ p no.plene in.d.l.j.

6 **Ut trebelliano locus.** †Trebellianum ita demū locū hꝫ si qs sit rogat⁹ vt heres.h.d. Et p̄io ponit vnū dictū.scđo ex illo infert ad aliud.secūdū ibi deniqꝫ. Et scđm hoc v̄sicu. deniqꝫ. nō ponit exēplificatiue. Nā principiū loquit in herede sed ille ver.in legatario vt etiā voluit glo.vel ꝭm Ray.pōt tolerari qđ ponatur exēplificatiue si forte legatarius cui legata fuit portio hereditatis et rogatus de ea restituēda nō agnouit legatū. Nā tūc remanet penes heredē cū suo onere ⁊ ideo prestabit eā heres eo mō quo legatarius ⁊ sic intelligat iste tex. ¶ In glo.sup verbo retinetur ibi.l.penales.§.fi.solue vt ibi:qꝛ legatari⁹ nō detrahit ex sua psona ſꝫ ex psumpta mente defuncti detrahere poterit si quid forte heres ei detraxerit vt ibi plene no. ¶ In ea.glo.ibi.vbi dicit.⁊ si bona sed ibi loquit qñ oīa bona relinqt quo casu veniūt ēt iura ⁊ actiones vt ibi.hic aūt qñ solū pars bonoꝝ fuit legata.quo casu est secus vt dictū fuit in.l.cogi.ff.e.⁊ no.ēt Bar.i.l.si qs seruū.§.fi.ff.de leg.ij. Nec ob.qđ habet in.§.postq̄ senat⁹.qꝛ inquātū ibi dꝛ q̄ trāseunt actiones dꝫ intelligi qñ relinquit pars bonoꝝ.s.sub nomine hereditatis vel de iure vetustissimo ꝓcedat vt dixit glo.vnde nimirū si legatari⁹ partis bonorū nō pōt cogere heredē sicut nec alius legatari⁹ particularis.l.si qs omissa cā testa. ¶ In ea.glo.ibi an sit cogendus.s.acceptare legatū.⁊ sic nō cogat legatarius acceptare nec pōt detrahere quartā heres aūt bñ posset cogi per ipsum legatariū adire ⁊ restituere. Imo plus videt qđ ēt ille cui est grauatus legatari⁹ poterit cogere heredē nedū prim⁹ fideicōmissari⁹ sed etiā seru⁹ ⁊ tertius pōt cogere heredeꝫ adire ⁊ restituere.l.cogi.§.pe.ff.e.⁊ sic nō est verū q̄ ex toto repudiāte legatario heres sustineat per oīa vices legatarij ⁊ sic non simpliciter ꝓcedit opi.Ray.quā dixi post summariū. ¶ Et ex p̄dictis habes q̄ aliud est qñ legat ps bonorū aliud qñ legat pars hereditatis qꝛ hoc vltimo casu habet pinde ac si rogatus esset heres de parte hereditatis restituēda:qꝛ inter verbū lego ⁊ rogo non est quo ad hoc differētia.⁊ exequata sunt legata fideicōmissis.l.j.ff.de leg.j.⁊.l.j.⁊.ij.C.cōia de le. Dy.tū tenebat oppositū qꝛ ꝭm eū qñ dicit lego ptē hereditatis nō hꝫ locū trebellianica.sec⁹ qñ dicit rogo vt ptē hēditatis restituas vꝫ ēt vt ptē bonoꝝ restituas qꝛ tūc hēbit trebellianicā ⁊ vtrobiqꝫ trāsibūt onera ⁊ istō sequebat h ang.allegat no.p gl.in.l.sub signatū.§.bona.ff.de v̄.sig. Et sic scđꝫ eū lꝫ sint exequata legata fideicōmissis vt tm̄ iportet vnū quātū aliud quātū ad effectū substātie capiēdi qꝛ tm̄ capit ex vno quantum ex reliquo.tamē quo ad alia est secus.⁊ mouet potissime per.l.fi.ff.de vsufru.le.vbi verbū bonorū videt intelligi deducto ere alieno ēt qñ de vniuersis bonis fit dispositio. ¶ Tu adde qđ ipse idē Ange.tenuit contrariū in.l.si legatis.§.j.ff.eo.vbi sequit opi.Pe.⁊ bar.positā in.d.l.si qs seruū.⁊.ff.tetigi.nec ob.d.l.fin.qꝛ nō est verū qđ sit facta dispositio de oībus bonis ſꝫ de pte bonorū vt ibi ptꝫ. Et lꝫ Ang.hic dicat qđ verbū lego est verbum directū:ſꝫ verbū rogo obliquū tū veritas est qđ verbū lego dicitur directū respectu legati nō simplr vt not.bar.in.l.cēturio in scđa principali qōne.vñ etiā dixit hic ang.q̄ lꝫ v̄bū lego possit dicit directū tū si p illō defert portio hereditatis nō ꝓpterea intelligit talis institut⁹ ⁊ sic cēsetur directū quo ad legatariū ſꝫ nō quo ad hoc vt trahat ad institutionē lꝫ sec⁹ in verbo directo instituo vel heres esto.etiā adiecto certe rei.l.j.§.si ex fundo.ff.de here.insti. Et p hoc etiā pꝫ qđ rō quā assignat h ange.post Dy.nō est bona inquātū dicit qđ vbi testator vtit v̄bo directo lego vꝛ disponere de bōis suis sub noie singulari siue leget oīa bona sua siue partē bonoꝝ. Sꝫ vbi vtit v̄bo obliquo videt disponere sub noīe vniuersali. Et idō si testator dicat qđ heres restituat quartā bonorū videt sensisse de quarta hereditatis sec⁹ vbi simplr legauit qꝛ tūc intelligit sensisse de pte bonorū deducto ere alieno. Nā nō est vex qđ v̄bū lego simplr debeat dici directū vt ptꝫ ex supradictis. Preterea verbū directū facilius trahit ad vniuersitatē q̄ verbū obliquū vt ptꝫ in.d.l.j.§.si ex fundo.iūcta.l.cogi.§.⁊ generaliter.ff.eo. Ideo verior videtur opi.qđ sit differentia an leget pars hereditatis an vero ps bonorū ⁊ qđ si legāt bona simpliciter vel oīa bona qđ tūc videat sensum de vniuersitate hereditatis. Et rō diuersitatis est an leget pars bonorū an oīa bona.qꝛ primo casu nō ē absonū bona debere intelligi ꝭm ꝓpriā significationē deducto ere alieno tū penes heredē multa alia bōa remaneāt q̄ rō cessat qñ legant oīa bona:qꝛ si intelligeret deducto ere alieno penes heredē nō remanerent nisi onera qđ esset absurdū.

Summarium.

1 ¶ Emolumentum datur secundum ratam onerum.
2 Limitatio fit pro partibus equalibus vbi nomina propria exprimetur.

Quoties paterfamili. Portiōes apposite i substōne videt repetite in fideicommisso nisi ex onere iniūcto vel expressiōe ꝓpriorū nominū aliqd indu
1 catur.h.d.cū se. ¶ †Not.qđ scđm ratā onerū in dubio videt etiā
2 dari emolumētū.facit extra de re.iu.C.q sentit on⁹.li.vj. ¶ †Itē no.qđ vbi ꝓpria nomina exprimunt videt limitatio facta ꝓ partibus virilib⁹ ⁊ equalibus qꝛ ex quo nō est facta mētio noīs appellatiui nō videt habitus respect⁹ ad portiones hereditarias. Et adde quod dicetur in.l.lucius.§.meuia.ff.e.⁊ qđ dictū fuit ff.de leg.j.l.si heredes nominatim ad fi.ti. ¶ Itē no.qđ sicut partes adiecte in instōne videt repetite in substōne directa vt ptꝫ in cōcor.hic alleg.in gl.ita etiā videt repetita in substōne fideicōmissaria ⁊ obliqua. ¶ In gl.prima in fine. Et de intellectu dicte.l.fi.dic plene vt ibi. ¶ In gl.sup v̄bo noibus ibi ſꝫ p̄cedētib⁹ ꝓprijs. Nā tūc videt appellatiua q̄ sequūtur adiecta ad declaratiōnē ⁊ demōstrationē nominū ꝓpriorū precedentiū vt est casus in.l.si cōis seruus hic alle.qui nō est alibi. ¶ In ea.glo.in fi.⁊ ex illo tex.cū gl.habes qđ interdū dicitur aliquid nominatim fieri qđ fit nomine appellatiuo lꝫ regulariter sit secus vt patet in l.j.§.id qđ ex substitutione supra ti.ij.⁊ de leg.ij.l.celsus.§.qđ alicui.facit qđ no.in.l.fi.C.qđ cum eo.⁊ p Bar.in.l.j.ff.de vulga.et pupilla.in illa questione an vulgaris cōprehēsa in pupillari vel breuiloqua debeat dici tacita vel expressa.

Summarium.

1 ¶ Voluntas testantis attendi debet in fideicōmissis.
2 Dies fideicommissi vniuersalis non cedit ante aditam hereditatem per heredem.
3 Dies fideicommissi puri cedit a morte testantis.
4 Aditio coacta testamentum confirmat.
5 Fideicommissum valet quo dominus seruo restituere rogatur.
6 Libertas relinqui potest ab intestato seruo hereditario restitutioni subiecto.
7 Actus fieri non debet principaliter in damnum alterius.

Quidam ita in testamēto. Trāslatio fideicommissi in dubio intelligitur facta si primo fideicomissaria restitutio facta non fuerit.h.d. ¶ Primo ponitur thema ⁊ questio. Scđo rñsio. Tertio illa responsio in dubium reuocatur. Uel scđm glo.⁊ Ray.tēperatur seu limitatur. Quarto dicta responsio ex toto corrigitur ⁊ noua ponit.scđa ibi respondi.tertia ibi:sed an ea.quarta ibi:marcell⁹. ¶ Uel pōt sic summari ⁊ magis ad literaꝫ. Fideicommisso trāslato si quid humani primo fideicommissario contingat intelligitur translatū siue fideicōmissarius primus decedat ante diem fideicōmissi cedentē siue post anteq̄ fiat restō fideicōmissi nisi de voluntate testatoris expressa aut cōiecturata aliud appareat.h.d.ꝭm Ang. Sed forte melius dixisset nisi de volūtate testatoris aliud appareat ꝓpterea qꝛ reprobat id qđ hic ponit in ver.sed an ea. ¶ In tex.ibi rñdi si puer.pōdera qꝛ nō dixit cū. Et sic nō videtur probari hic quod dies fideicommissi vniuersalis cedat ab adita hereditate. Nam si litera hoc voluisset ex quo presupposuerat puerum decessisse ante aditam hereditatem non debebat loqui per dictionem si que dubietatem importat sed per dictionem cum. ¶ In tex.ibi ad heredem pueri sed nonne semper mater videtur esse heres pueri argu.l.nam ⁊ si parentibus.de inoffi.testamē.dic quod non secundū ista iura. Nam frater consanguineus secundum hec iura excludebat matrem:sed soror cōsanguinea admittebatur cum matre per ea que habentur in.l.ij.§.sed ⁊ si consanguinea.ff.ad tertulia.⁊ institu.cod.titu.§.j.hodie vero serua quod habetur in autentica defuncto.C.ad tertul.

¶ In tex. ibi ex psona matris. forte an fuerit multū dilecta a testatore vel nō. Qd aūt subdit de psona heredis nō video q̃re hoc dixerit: q2 nullo casu penes ipsum heredē fideicōmissuz est remāsurū vt patet ex litera. ꝛ de psona pueri nō bene etiā video quare dixerit. Et ꝑpter hoc forte marcell⁹ aliter dixit vt. ĩ. sequitur.

1 ¶ † No. in fideicōmissis ante oīa attendēdā volūtatē testantis si de illa apparet. facit. l. in cōditionibus. de cōditio. ꝛ demonstra.

¶ In glo. super ṽbo quaqꝫ die vbi peruenerit. Hec prima expositio nō videt̃ multū cōgruere litere: q2 tūc necessario verba illa si qd prius acciderit intelligent̃ ꝙ ꝑuenerit ad illā etatē. ꝛ sic nō cōprehenderet casum qñ ꝑuenerit lꝫ nōdū facta fuerit restitutio qd nō videt̃ de mēte litere. ¶ In ea. glo. ibi vel dies cesserit. hoc videt̃ importare idē qd ꝙ cito poteris ꝛ per cōsequēs etiā videtur haberi pinde ac si simpliciter grauassetde restituēdo q2 dicta verba important quādā admonitionē potius quā cōditionē. l. si decē cū petiero. ff. de ṽ. ob. ꝛ. l. titia. ff. de cōdi. ꝛ demō. Et hāc secundā tenet hic Dy. Sed tūc ob. l. iij. §. j. ver. idē dicēdū. ff. de adi. le. vbi vr̃ dici ꝙ spectet ad heredē pueri qñ decessit post diē fideicōmissi cedentē. lꝫ nōdū facta fuerit restitutio propter morā irregularē que intelligit̃ contracta fauore minoris cuius contrariū dicitur hic in fi. Sꝫ Dy. exponebat literā hic in fi. dū dicit acceperit. s. vere vel interpretatiue vt si cōcordet cū contrario. Sed hec so. videt̃ literā violare que simpl̃r dicit fideicōmissum ad matrē translatū etiā si decesserit post diē fideicōmissi cedentem si puer nō acceperit illud. nā ex quo interꝑtatiue vr̃ accepisse male diceret si nō accepit. Ideo Ja. de are. dicit qd hic dꝫ intelligi in puero. scꝫ maiore. xxv. annis ibi in minore. Et hoc ēt sentit hic bar. Et ꝑ hac so. facit qd habet̃ in. l. pueri. ff. de ver. sig. ꝛ in. c. paulus dicit. ij. q. vij. In quib⁹ patet qd interdū appellat̃ puer sexagenarius ꝛ etiā cētenarius. Sed certe vt dicit hic ang. iꝑpria est locutio. Nā ꝑprie puer videt̃ iportare etatē. xxv. annorū imo etiaꝫ vr̃ notare illū q ad adolescētiā nō ꝑuenit. l. j. §. si pueritiam. ff. de postulā. Unde ang. sustinet Dyn. intelligēdo ꝙ post diē fideicōmissi cedētē nulla mora cōis nec etiā irregularis facta fuit de restituēdo cū primū posset. ꝛ aliqd impedimētū fuit ꝑpter qd restituere nō potuit. Unde nō pōt dici mora cōtracta. Sꝫ certe cuꝫ sufficiat restitutio ṽbalis ad trāslationē actionū ꝛ iuriū. l. restitutio. ĩ. e. nō video qd ipedimētū potuerit interuenire saltē quo min⁹ ṽbalis restitutio fieri nō potuerit. Uñ aliter forte posset dici qd h̃ itelligant̃ si nō iā puer. s. quōdā tpe dispositiōis seu testamēti sed modo nō erat puer sed maior. xxv. annis. similis expositio habet̃ in. l. ij. ṽ. quāꝙ. in fi. ff. de his q. vt indig. ꝛ facit qd habetur i. l. si manumissus in fi. C. de lib. ꝛ eorum lib. ꝛ extra qui cle. vl̃ vouē. c. fi. ¶ In quib⁹ subaudit̃ dictio quōdā. Cy. vero hic dicebat qd hic habuit respectū ad factū restōnis. sed in ꝯtrario ad factū petitionis ideo si ꝑcessit petitio vera vel interꝑtatiua tūc nō fit translatio. Sed certe vt hic dicit Ray. hec solutio est omnino contra. l. contrariū vbi habuit respectū etiā ad factū restitutiōis ptꝫ q2 dixit. Aut si ante restitutā hereditatē decesserit ꝛ verba si ne dubio ibi sunt magis clara ꝙ hic qd facit. ꝙ hic no. in gl. i ṽbo cedat. i fi. Posset etiā litera hic dū dicit. prima quaqꝫ die. intelligi in fi. primi anni post morte testātis ar. l. iij. ff. de an. leg. ꝛ. l. j. §. ex acto. C. de rei vxo. act. q2 cū esset in diē certā tale fideicōmissuꝫ puto ꝙ esset idē ac si fuisset purū ar. l. j. C. de cad. tol. Et aduerte q2 predicta ꝑcedunt ſm Bar. ꝛ Ange. in fideicōmisso vniuersali trāslato sed in fideicōmisso particulari nō attēdit̃ an fideicōmissari⁹ prim⁹ fuerit maior vel minor eo casu quo hereditariū corp⁹ fuerit relictū. cū imediate trāsiuerit dominiū recta via ꝛ sic facta fuit restitutio p. l. ꝛ ita itelligit̃ qd habet̃ in. l. iij. §. j. circa fi. ff. de adi. le. q̃ ratio cessat i fideicōmisso vniuersali q2 i eo nō trāsit ius nisi facta restōne ṽbali. Sꝫ aduerte q2 intellect⁹ vr̃ min⁹ violare et restringere istū. §. nā ibi nō distinguit an corp⁹ hereditariū vl̃ etiā quātitas fuerit relicta quo casu etiā nō trāsit dñium vt not. in. l. ij. C. cōia de le. ꝛ videt̃ expssuꝫ i. l. si legatū. §. j. in eo. ti. de adi. le. vbi expsse loquit̃ de quātitate in genere relicta. ꝛ tñ dicit idem quod dicitur in. §. j. in fi. Unde Bar. in. d. l. si legatū. §. j. videt̃ recessisse ab eo quod hic dixit de spē hereditaria. ꝛ itelligere dictuꝫ §. in fi. simpliciter. sed dicit quā loquit̃ in fideicōmisso singulari qd incepit deberi etiā ante factā restitutionē: q2 nō hꝫ in se onera secus in fideicōmisso vniuersali ar. l. si hereditatem. ff. mōd. Sed certe iste intellectus nō videtur bonus q2 ante aditam hereditatem non incipit deberi legatum etiam particulare. l. j. §. j. cū ibi nota. C. de cadu. tol. post aditam hereditatem incipit deberi etiā vniuersale: quia competit actio ex testamēto ipsi fideicōmissario contra heredē vt no. per glo. in. l. ꝛ si fine. C. ad treb. ꝛ per Bar. ĩ. eo. l. si legatus. ¶ Itē videtur Bar. hic. s. respōdendo ad dictuꝫ §. j. in fi. ꝛ ibi respondendo ad hāc. l. sentire ꝙ quādo testator dicit volo qd restituas hereditatē titio. aut si prius decesseris ꝙ restituas volo ꝙ restituas seio ꝙ tūc ṽba itelligant̃ relata ad hēdē nō ad fideicōmissariū qd nō videt̃ verū q2 tex. ibi equiparat si testator dicit volo qd des talem rem titio aut si prius decesseris ꝙ accipiat volo qd des seio ꝛ casuꝫ istū. si dicit volo qd restituas hereditatē titio. ꝛ si decesseris ꝑusꝙ restituas volo ꝙ restituas seio ꝛ hoc etiā videt̃ ipse bar. voluisse in. d. §. j. in summario ꝛ in diuisione ꝛ in fi. ipsi⁹. §. ꝛ plus etiā sensit qd qñ testator dicit volo qd restituas hereditatē titio ꝛ si decesseris añ eā restitutā vel antequā restituas volo qd restituas eā seio qd tūc itelligant̃ ṽba simpliciter ꝑlatā. ꝛ qd itelligant̃ dubia ꝛ interpretent̃ relata poti⁹ ad fideicōmissariū ꝙ ad heredē qd vr̃ mirū: q2 tūc demū verba vident̃ dubia qñ testator simpl̃r dixit. ꝛ si prius decesseris volo qd restituas seio vt hic fuit. nō aūt qñ adijcit. ꝛ si prius decesseris ꝙ restituas. vel añ eā restitutā nā tūc ṽba sunt certa qd referunt se ad factū restitutiōis. Preterea. hic qñ verba sunt simpl̃r prolata. vt q2 dixit volo qd restituas hereditateꝫ titio. ꝛ si qd ei prius cōtigerit hoc ē si prius decesserit volo qd restituas seio interpretatur fore dictū si prius decesseris ꝙ restituas. ꝛ sic secūdū hoc interpretarentur in dubio verba relata potius ad heredē ꝙ ad legatariū vel fideicōmissariū cuius cōtrariū ibi dicit tex. nisi defendas dictū suuꝫ debere intelligi in fideicōmisso particulari nō aūt vniuersali p istū text. nō tñ ꝑpterea hoc est de mente sua vt ibi patet ex eius verbis. Ideo verius est quod in dicto. §. j. in fi. loquat̃ in alio casu. s. quādo testator dixit heredi volo qd des titio decē. Et si nō dederis volo qd des seio. Et sic ṽba aliter fuerūt ibi cōcepta ꝙ hic ꝛ ꝙ in versiculo idē dicēdū i eodē. §. Et idē videt̃ dicendū si testator dixerit volo qd restituas hereditatē titio. ꝛ si nō restitueris volo qd restituas seio. nā vtrobiqꝫ vr̃ eadē ratio ꝛ per cōsequēs idē ius ar. l. illud. ff. ad legeꝫ aquil. Nā ideo qñ dixit volo qd des titio decē vel funduꝫ q2 in hoc nō facit vim p dictā. l. si legatū. §. j. Et si nō dederis volo qd des seio intelligitur legatū esse translatū demū si titius decedit ante diem legati cedentē: q2 dicta verba si nō dederis interpretari debēt. i. si dare nō potueris qd est qñ decedit ante diē fideicōmissi cedentē vt ibi etiā tangit gloss. Nō aūt intelligūtur. i. si dare volueris ne sit in potestate heredis an legatū titio debeat̃ ꝯtra. l. senat⁹. §. pe. cum ibi no. ff. de leg. j. Nec ob. qd habet̃ in. l. j. ff. de penu le. ꝛ. ĩ. qñ dile. ce. l. si penum: vbi hec ṽba si non dederis exponunt̃. i. dare voluerís q2 ibi fit trāslatio de vna re ad aliā in persona eiusdē legatarij. Et sic nūꝙ reperiet̃ legatarius sine legato. sed hic fit trāslatio eiusdē rei de vna persona ad aliā. Et sic in ꝑtāte esset heredis annihilare ex toto legatū primi legatarij qd esse nō debet per dictū. §. pe. Et sic idē videt̃ dicēdū qñ dixit si nō restituas titio hereditatē volo qd restituas seio. sec⁹ est qñ dicit volo qd des decē titio ꝛ si decesserit antequā accipiat volo ꝙ des seio. Nā tunc nihil repugnat ꝙ sufficiat cōditionē impletā iuxta ṽba testatoris ꝛ ideo cū sit verū dicere verificata esse verba cōditionis si titius decedat etiā post diē legati cedentē antequam acceperit si nō remāsit per heredē. vt q2 nō fuit iterpellat⁹ vere vel interpretatiue Nā tūc esset secus ar. l. iure ciuili. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. ꝛ ꝑbatur in d. §. j. ideo cū tūc ꝯditio sit impleta intelligitur facta trāslatio in seium. ꝛ ea dē rōne idē vr̃ qñ testator dixit. volo ꝙ des. x. titio et si decesserit priusquā des. volo qd des seio. nā tunc similiter dicta verba sunt ṽificata si titius decedit ēt post diē legati cedentē añ dilationē factā titio si per heredē nō stetit q2 interpellat⁹ fuit vere vel ficte. ꝛ sic etiā non erit in ꝑtāte heredis omnino an titio debeat̃: q2 si interpellatus fuerit titio debebitur. Et eadē ratione idē videt̃ dicendū si dixit volo qd restituas hereditatem titio. ꝛ si decesserit priusquā restituas. vel si decesserit ante ipsam restitutā q2 inter hec nō facio differentiā volo qd restituas seio. Nā tūc vident̃ verba verificata si decedit titius post diem fideicōmissi cedentē ante restitutionē sibi factā si nō ꝑcessit interpellatio vera vel ficta vt est casus apertus in. d. l. iij. §. j. ver. idē dicēdū. Si aūt sint ṽba dubia vt q2 testator dicat lego decē titio ꝛ si decesserit lego ipsa seio tūc videtur qd debeat itelligi si decesserit priusquā accipiat vt est tex. cū gl. in. d. l. iij. in prin. vel saltē intelligatur si decesserit priusꝙ fuerint sibi data dicta decē. Nā ista equiparo q2 eadē ratio vt ptꝫ ex supradictis ꝛ de hoc est hic casus. Nā ista verba ambigua si prius decesserit intelligunt̃ ꝙ facta fuerit restitutio. Et ꝑ hoc etiā facit ꝙ qñ testator dicit ꝛ si decesserit lego seio. illa verba sunt indistincte ꝑlata ꝛ possunt intelligi si decesserit. s. ante diē legati cedentē. ꝛ similiter etiā si decesserit post diē legati cēdēte. Sed hoc scdo mō non pñt bene intelligi nisi intelligant̃ si decesserit antequā accipiat vel sibi tradat̃. Nā alias nullo casu post diē legati cedentē nō posset habere effectū translatio necessario oportet intelligi si decesserit priusꝙ accipiat vel sibi tradatur ar. l. ex facto. §. fi. ff. eo. ꝛ. l. si qñ. ff. de leg. j. Et per hoc habes declaratā dictā. l. tertiā in pri. ꝛ. §. j. q̃ subtilis est in suo intellectu ꝛ in cuius intellectu Bar. variauit vt patet ex supradictis

2 ¶ † In gl. super ṽbo adeat̃ in fi. no. bene ex hac gl. iūcta cū tex. q̃ decidit qd dies fideicōmissi vniuersalis nō cedat ante aditā hereditatē per heredē. Et sic videt̃ qd si fideicōmissari⁹ iteri decedat nō trāsmittit̃. Idē voluit glo. in verbo decedat dū dicit ꝙ pēdet fideicōmissuꝫ ante aditā hereditatē. Idē gl. in. l. iij. ff. de re. cato. Idē Bar. in. l. vbi pure. supra eo. Et hāc opi. cōiter tenebāt antiqui ꝛ sequebatur Dy. ꝛ Ray. lꝫ Ja. de are. ꝛ Bar. in. l. cū filio. ff. de leg. j.

de le.j.in vltima col.tenuerūt oppositū. Moneť potissime p tex. in.l.iij.§.j.ff.ō adi.le.vbi eqparat fideicōmissuz vle fideicōmisso particulari. ¶ Itē scđo p.l.cogi.§.idē metian⁹.vbi dicit esse ca-
3 sum.ff.e. ¶ †Itē tertio qz iura videnť indistincte dicere qđ dies fideicōmissi puri vel in diē certā cedit a morte testantis nec distinguit vle a particulari. ¶ Ad istā gl.ꝫ siles rńdet qđ nō bn̄ dicit. ¶ Ad istū tex.rńdet dupľr.primo qz loquiť de cessiōe quo ad petitionē.Sed certe hoc videť cōtra mētē lr̄e dū dicit qđ si decesserit puer postq̄ dies fideicōmissi cessit trāsmittať ad heredē pueri.ꝫ sic loquiť de cessiōe quo ad trāsmissionē.Unde scđo dixit ꝙ hic loquiť de cessione quo ad trāslationē fiendā vel nō fiendam. Sed certe hec rńsio non videtur bona:qz per prius videť loq de cessiōe quo ad trāslationē vt patet hic in ver.postea aūt.ꝫ in cōsequētiā de cessione quo ad translationē.Unū pōt meli⁹ dici tenēdo hanc opi.ꝙ iste tex.hoc nō pbat sed potius facit in cōtrariū per id qđ dixi sup lr̄a qz in quesito psupponit hereditatē nō aditam.ꝫ tn̄ in rńsiōe dicit an dubitatiue.Et ponendo sub dubio si decesserit anteq̄ dies cedat.nō tn̄ dixit cū decesserit anteq̄ dies cedit.Tn̄ ad rōnes Bar.facilis est rńsio.nā ad.d.§.j.pōt rńderi qđ ibi fit eqparatio quo ad id qđ ibi dř vt si post aditā hereditatē decedat fideicōmissarius vel legatari⁹ ante factā traditionē vel restitutionē nō interueniēte mora vera vel interptatiua itelligatur facta trāslatio.nō aūt fit eqparatio quo ad oīa. ¶ Item nō ob.§.idē metianus.qui loqtur qñ post aditionē lꝫ coactā decesserit fideicōmissarius.vnde nimirū si nō trāsmisit sicut si spō-
4 te adita fuisset.Nā ꝫ aditio coacta ita cōfirmat testm̄ sicut spōtanea.l.nā qđ.ꝫ.§.si qs cōpulsus.ff.eo.tit.Itē nō ob.qđ iura videātur idistincte loq:qz nō est absonū qđ restringanť.arg.l.scio.ff.de testi.Et potissime qz vř nō congruū ꝙ fideicōmissari⁹ plus debeat habere quā heres directo qui nō trāsmittit ante aditā hereditatē.Itē forte in practica:qz in iudicando ꝫ ɔsulendo nō de facili discedit a glo.vt dixit Jac.bu.in.l.j.C.q pro sua iurisdi.forte durū esset obtinere cōtra eū.Tamē p opi.bar.pōt allegari ꝙ fideicōmissari⁹ post aditā hereditatē ita trāsmittit fideicōmissum:qz cōpetebat sibi actio ex testō.iō illā tanq̄ ius hereditariū trāsmittit in heredē.ar.l.j.cū ibi no.C.si cert.pe.Que rō cessat in herede q merā facultatē habuit adeūdi.vt voluit Dy.in.l.a testatore.ff.de cōdi.ꝫ demō.ꝫ Bar.in.d.l.cū filio.ꝫ facit qđ no.gl.in l.apud iul.§.vtrū.ff.e.Et sic vř eodē mō ꝙ cū añ aditā hereditatem cōpetat fideicōmissario officiū iudicis ad cogendū heredeꝫ vt no.in.l.nō est.ꝫ.l.si legatus.ff.eo.qz istud officiū succedere vř loco actionis vt in.c.fina.de offi.iud.debeat transmittere ad suū heredem arg.l.nō solū.ff.de resti.in integ.q rō cessat in ipso herede directo q solā facultatē habet adeūdi.Et si dicas officium iudicis qđ cōpetit ex legis dispositiōe vt aliquid fiat videť inferre debilē.vnde nō videť perfecte ius acqri nisi deducať ad actū iudicialē.l.cū postulassem.ff.de dā.infec.ꝫ sic videtur qđ nō debeat trāsmitti si nō est deductū ad iudiciū ar.d.l.pōt dici qđ nō diciť trāsmissionē nō fieri ad heredē si durat eadē cā.imo potius innuitur oppositū.Nā ibi ideo expirat qz expirauit cā officij iudicis per ruinā sequutā.ꝫ sic si duraret timor ruine nō negať qn etiaꝫ heres petere potest per officiū iudicis cautioneꝫ nisi forte dicas qđ illā possit petere non tāquā heres:sed tāquā quilibet q ipsaꝫ possideret cui alr̄s minareť ruinam.ar.l.de eo.§.fi.ff.ad exhib.et posses dicere qđ in.l.nō solū.loquať de alio officio iudicis qđ nitiť maiori eqtate q̄ istud.ꝫ sic remanet iste passus aliqualr̄ ambigu⁹ tamē pter regularē doctrinā ꝙ officiū iudicis trāsmitti debeat ad heredē dicta ratio multū facit pro Bar. ¶ Et per pdicta forte pōt dici qđ de iure verior sit opi. Bar.iquātū iuncto qsito cū responsione ꝫ ponderando si et nō cū innuit aperte qđ dies fideicōmissi vniuersalis potest cedere etiā añ aditā hereditatē.ꝫ quia si legatarius pticularis trāsmittat decedens añ aditam hereditatē qui non habet ius cogēdi heredē:fortius videť qđ trāsmittat fideicōmissarius qui habet ius cogendi.facit.l.si quis omissam.ff.si quis omis.cau.test. ¶ In glo.super verbo cedat.ibi:tunc pendet.potest intelligi si hereditas non sit adita.et tunc videtur sentire glo.id quod alia in verbo adeatur. ¶ Posses etiam intelligere glo.voluisse quod vbi fideicommissum vniuersale est purum vl in diem tunc an cedat a morte testātis quo ad transmissionem pendet ex nota.in.§.antistia. ¶ In ea.gl.in fi.Sic ꝫ in verbis pape dictio prius facit dubium in decretali capitulum sancte crucis.extra de rescriptis.

5 **Si seruo herede.** †Ualet fideicōmissuz p qđ dominus rogať restituere seruo. h.d. ¶ No.qđ lꝫ qs fm̄ vba testantis nō sit onerat⁹:si tn̄ quo ad mētem sit oneratus potest fideicōmisso grauari.de quo plene in l.cū filio.ff.de leg.j. ¶ In gl.super verbo fideicōmissum.ibi.quo ad quartā deducēdā. Et sic innuit gl.ꝙ seruus dicať heres nomine sicut filiussa.fm̄ ista tēpora.lꝫ neuter predictoꝝ fm̄ hec tēpora aliqd sibi acqrere pōt.ff.de acq.here.l.placet.Sed Ja.de arena quem sequiť hic Cy.tenet qđ seruus non est heres etiā noīe.licet secus in filio.ideo reprobat hanc gl. Et sic secūdū cū cū domin⁹ censeatur ex toto heres poterit detrahere etiā trebellianicā.Sed Barto.hic sequitur glo.ꝫ videtur qđ melius.de quo plene dixi in.l.cum filio.ff.de leg.j.

Si quis filium suum. Seruo qui subiacet restitutioni cum vniuersitate pōt libertas in testamēto relinq.ꝫ fideicōmissario estimatio eius debeť.h.d. ¶ In tex.ibi:instituit.suban.filia istituta in re certa.vel etiā exheredata.ita qđ tenebat testamentū. ¶ In tex.ibi ignorasset.hoc casu videbať qđ nō debebat refundere preciū pter ignorantiā.qz nō videbať sibi iputandū si hereditatē reliquerat ex quo ignorabat fideicōmissuꝫ.Cōtrariū tn̄ infra no-
6 tatur p rōnem litere. ¶ †Not.qđ seruo hereditario subiecto restitutioni pōt ab itestato reliq libertas.qđ est verū qñ subiacebat restitutioni cū vniuersitate.alias secus vt diceť cū glo. ꝫ supra. ¶ Itē secus videreť si inter viuos dareť.ꝫ sic erit speciale cōcurrente duplici fauore.s.libertatis ꝫ vltime volūtatis vt tāgeť cū gl. ¶ Itē no.qđ debebit refundi preciū fideicōmissario.ꝫ similiter estimatio hereditatis quesite seruo libero facto. ¶ In gl.super vbo fauore.ibi:vel subaudi hic maxime. pcedens vera. posset tn̄ saluari referendo ipsam ad casum ignorantie.naꝫ illo casu tꝫ etiam alienatio alteri⁹ rei subiecte restitutiōi vniuersali sub cōditione.vt est casus singularis q nō est alibi fm̄ Dy.ꝫ Ange.in l.fi.§.fi.ff.de leg.ij.sec⁹ vero qñ subiaceret restitutioni spāli.ꝫ forte etiā secus si subiaceret vli pure:qz ille tex.hoc casu non loquiť ꝫ nō est trahēdus ad cōsequētiā.arg.l.ius singulare.ꝫ.l.qđ vero ff.de legi. ¶ In eadē ibi:vel ibi inter viuos.pcedens verior quo ad.l.cōtrariā.vt ex ea patet. ¶ In eadē glo.ibi:de alio cōtrario.suban.in secūda sol.vcꝫ qz inter viuos.sed nō est bona:qz tex.ibi dicit nullā libertatē dari posse.ꝫ sic excludit etiā inter viuos.l.si is q ducenta.§.vtrū.ff.de re.du.Ideo dic melius vt per gl.in.l.seruū.ff.de manumis.videlicet ꝙ ibi seru⁹ fuit spāliter p fideicōmissum relictus.Ideo fortius impediť alienatio:tꝫ hic nō spālr sed cū vniuersitate:ideo secus. ¶ In eadē glo.ibi:nō pmittitur ignorare.hec so.nō est bona:qz lꝫ presumať scire ea q̄ sunt in testamento.ꝫ in hoc nō videať pbabilis ignorātia.l.cū heres.ꝫ cū ibi no.ff.de libe.leg.tn̄ bene pōt ignorare relicta in codicillis.l.nō ferend⁹.ff.de trāsac.Ideo dic melius vt no.in.d.l.in summa.§.pe. qz loquiť qñ seru⁹ subiacet restitutioni ex cā indebiti.quo casu nō teneť nisi quaten⁹ esset factus locupletior.l.si nō sorte.§.libertus.ff.de cōdi.ide.ideo nimirū si manumittit ignorāter ꝙ nō teneatur ad pciū cū nō ceseať locupletior.l.plane.la.ij.ff.de lega.j. Sꝫ hic loquiť i herede q multa hꝫ cōmoda a defuncto.ideo fuit cōueniēs vt p ɔseruanda volūtate defuncti teneret saltiꝫ ad estimationē serui ꝫ psertim cū obligatio ex testamēto sit pcise ex volūtate testātis.ꝫ sic nō est eius nature cuius cōdictio indebiti.facit qđ no.i.l.si seruū.§.de illo.ff.de ɔdi.inde.ꝫ in.l.si duo.de acq.here. ¶ In ea.glo.in fi.hāc scđam tenuit glo.in.l.seruū.ff.de manumis.sꝫ nō videť bona vt euiteť correctio.ar.l.pcipim⁹.ff.de appel.Unū tertia fuit so.que originaliter fuit gl.in aut.de resti.ꝫ ea que pa.circa prin.in ver.alienari qđ sit speciale qñ manumittiť i vltima volūtate.qz tunc cōcurrit duplex fauor.s.libertatis ꝫ vltime volūtatis.ꝫ sic loquať hic.qđ etiā hodie nō erit correctū.sec⁹ qñ inter viuos dareť libertas.facit qđ no.gl.circa solu.cōtrarij l.heres.ad hꝫ etiā qđ habeť i simili in.l.cū hi.ff.de trāsa.vbi aliud disponiť in alimētis debitis ex testō.aliud in debitis ex cōtractu inter viuos.Ad idē etiā qđ cōsueuit notari i.l.j.C.de fideicōmis. Et ex predictis patet qđ si seruus subiacēs restitutioni erat heredis sine dubio poterat manumitti.sꝫ si testatoris nō potuit si specialiter erat legatus vel p fideicōmissum relict⁹ etiā sub ɔditione vt no.in.d.l.seruū.sed si erat relict⁹ cū vniuersitate tūc si pure vel in diē idē vt voluit gl.hic in ꝟ.sed ibi pure.ꝫ sic multo forti⁹ res illa tūc nō poterit alienari vt etiā dixi circa itellectū.l.fi.§.fi.ff.ď leg.ij.Si aūt subiacet restitutioni cū vniuersitate sub cōditione nō pōt manumitti inter viuos sed in vltima volūtate sic:licet pciū serui debeatur vt hic patet. ¶ In gl.sup vbo afferat.in fi.dic qđ in dānū alterius principalr̄ nemo actū exercere pōt.l.pculus cū ibi no.ff.de dā.infec.l.j.§.deniq.ꝫ.l.si meo.ff.de aqua plu.ar.ꝫ ita erat hic.qz pricipalr̄ manumissio tēdebat ad dānū fideicōmissarij.lꝫ vbi qs puidet sibi principaliter ad suū cōmodū.tūc licet i cōsequētiā alter dānificetur.tamē id est licitū.ꝫ sic loquiť ɔtrariū et etiā ibi sensit gl.in.d.l.si meo.ꝫ in.§.deniq. ¶ In glo.sup verbo quoq.ibi.ad hāc hereditatē.vel solue fm̄ ang.qđ in his que possunt reduci in primū casum loc⁹ pōt esse pnie ex noua cā.sꝫ seruus hic liber fact⁹ nō poterat reduci ad statū pstinū cū libertas semel pstita nō reuoceť.et ideo de pnia nō videť tractādū. ¶ In ea.gl.in fi.sed q est rō quare isto casu nō excusat.Ang.hic dixit ꝙ rō est:qz hic errauit ille cuius error nō erat pbabilis cū cēseatur eadē persona cū defuncto.vt tetigit glo.circa cōtrariū in.l.in summa. ¶ Sed cōtra hanc rationē facit iste tex.quia codicilli erant clausi ꝫ inserat testator nō aperiri.vnde non videť imputādū si manumisit.ꝫ sic videť qđ nō deberet refundere pciū hereditatis et dicit finaliter Ang.cōtrariū fore difficile ꝫ cogitandū p rńso.

Tu potes dicere qđ ratio alle. per ipsum nō est bona: qȝ cōfunditur per ratiōnē suā. vt etiā tetigi circa contrariū. l. in summa. Et iđ melior est rō φ iđ nō excusat hic ignorātia ne afferat dānū alteri vt dicit litera. nā satis habuit lex φ fauit sibi vt libertas teneret ꝛ sic alienatio serui. iđ voluit in alio ꝑiudicari fideicommissario ꝑpter cōseruandā volūtatē defuncti. qđ no. in simili ꝑ gl. in. l. ꝑcibus. C. de ipu. ꝛ ali. substi. ꝛ qđ dixi circa. d. l. i summa.

Summarium.

1 Ciuitates omnes de iure sunt romano imperio subiecte.
2 Fructus percepti negligentia nō petentis nō sunt restituendi.
3 Fructus qui ante aditam hereditatem percipiuntur in restitutione fideicommissi veniunt.
4 Adiens coacte nullum commodum sentit ex hereditate.
5 Commodum non debet quis reportare ex eo qđ quis ipugnat.
6 Aditio coacta non prodest adeunti.
7 Heres institut⁹ sponte adiens qui substitut⁹ est pupillariter an debeat pupillarem restituere.
8 Existentia sui heredis quid operetur.
9 Filio impuberi exheredato potest pupillariter substitui.
10 Testamētum confirmatur per aditionem vnius coheredum.
11 Heres scriptus qui adiuit non tenetur soluere legata pendente iudicio contratabularum.
12 Fideicommissum vniuersale conseruatur per aut. ex causa.
13 Fideicōmissum extinguit͛ si heres añ aditā hereditatē moriat͛.
14 Actiones actiue ꝛ passiue in fideicommissarium transeunt post restitutam hereditatem.
15 Remedium trebelliani quando locum habere dicatur.
16 Actio datur fideicommissario contra heredem pro rebus inde bite retentis.
17 Preteritus dicitur is cui hereditas per fideicommissum restitui debet.
18 Penitentia quo casu admittatur.
19 Institutus in legitima censetur heres ex quota.
20 Heres qui coacte adit prelegata non habebit.
21 Fideicommissarius vniuersalis tenetur de restituēdo cauere qđ amplius perceperit.
22 Contributio legatorum pure relictorum fit cū fideicōmisso vniuersali conditionali.

Omnibus. Ciuitatib⁹ q̄ nō sunt hostes imperij pōt hereditas ꝑ fideicōmissum relinqui ꝛ restitui. ꝛ agere poterūt ꝑ suos syndicos. h. d. cū se. ¶ In tex. ibi: admittunt͛. s. ad agendū vt dixit gl. ꝛ sic actiue transeunt nedū passiue vt in precedēti. ꝟ. ita tamē. vt eligant actorem vt sequit͛. nā vt dicit Dy. alias denegabitur actio. ꝛ similiter patientur missionē si nō defendant͛. l. 1 j. ꝟ. quibus. ꝛ. ꝟ. fin. ꝟ. quod cuiusq; vniuersita. ¶ † No. qđ omnes ciuitates nō vident͛ esse sub imperio populi romani: sed hoc verum de facto. de iure vero oēs subesse debent. l. de precario. ꝟ. ad legē rho. de iac. ꝛ no. ꝑ glo. ꝛ doc. in. l. j. C. de summa tri. ꝛ in vsi. feu. in tit. de pa. iura. fir. circa prin. vbi bona gl. Alique tamē nō vident͛ subesse de iure vt ille que donate fuerūt ecclesie tenēdo φ donatio valeat. de quo in proemio. C. ꝛ in proemio digesto. ꝛ tetigi in rubrica. ꝟ. de ver. ob. ꝛ facit ēt qđ dixi in. l. infamē. ꝟ. de publi. iudi. ꝛ qđ no. Bar. in. l. hostis. ꝟ. de cap. ¶ In glo. sup verbo actorē. ibi: cū due partes affuerūt. subau. alijs regstitis. l. ij. C. de decurio. lib. x. ꝛ facit. l. plane. j. alleg. ¶ In ea. glo. ibi: de consuetudine subau. vel statuto. ar. l. de quibus. ꝟ. de leg. ꝛ facit qđ no. Inno. in. c. j. de maio. ꝛ obe. Et nota bene gl. in quātū dixit ordinem decurionū posse eligere actorē vel syndicū: qȝ loco eorū hodie succedit cōsiliū ciuitatis vt sunt anciani vel priores. facit qđ no. in. l. si ex dolo. ꝟ. de dolo. ꝛ in rub. C. de decre. decu. lib. x. qđ tales poterunt eligere syndicū vel actorē de iure cōi. qđ est not. Et hoc etiam tenuit hic Ang.

Si seruum hereditarium. Quesita ꝑ seruū post aditā hereditatē ab herede coacto nō veniūt in restitutionem si sunt quesita post negligentiā nō petentis secus in quesitis here2 ditate iacente. h. d. ¶ † No. qđ sicut fructus percepti negligētia nō petentis nō veniunt restituendi q̄ñ heres sponte adiuit. l. mulier. ꝟ. heres. ꝟ. eo. ita etiā q̄ñ coacte. qđ est singulare hic ꝫm ang. ꝛ forte nō est alibi. Et ex hoc etiā sequit͛ aliud singulare ꝫm Ange. qđ heres q fecit morā in adeundo. nō propterea intelligat͛ facere morā in restituēdo si de hoc nō fuit interpellatus qđ est sin3 gulariter no. ¶ † Item no. qđ fructus ꝑcepti ante aditā hereditatem veniunt in restitutione fideicōmissi qđ est verū q̄ñ heres fuit coactus: sȝ vbi nō fuisset coactus esset maius dubiū. de quo dicetur cū glo. ¶ In gl. super verbo esset in fi. hec sol. nō videtur bona qȝ sonat in absurdū qđ in plus teneatur ille cui est hereditas quesita quā ille cui nō est quesita. Ideo dic qđ hic fideicōmissarius perdit hereditatē ex negligentia sui met nō petētis q̄ ratio cessat in contrario. ¶ In glo. sup verbo mora in fi. dic qđ coactus nō debet habere cōmodū nisi sit cōmodū fructuū vel eorū que vice fructuū censeant͛ si percipiant͛ ex negligentia nō petētis ꝛ sic iste. ꝟ. limitat sequentē. ¶ In gl. sup verbo aditā in fi. quasi forte voluerit glo. a contrario qđ secus si fuisset adita sponte: qȝ tunc fructus cederent lucro heredis. ꝛ hoc sequitur Cyn. in. l. iubemus. C. eo. ꝛ per Bart. in. l. in fideicommissaria. ꝟ. eo. qȝ tales fructus percipiuntur extra casus positos per glo. in. l. in fideicōmissaria. ꝛ sic nō percipiuntur iudicio testantis. ꝛ sic nō vident͛ restituendi. ar. d. l. mulier. ꝟ. si heres. ꝛ huius tex. a cōtrario iuncta hac glo. Sed Ang. hic dicit se semp dubitasse de hoc vltimo qȝ fructus percepti ante aditā hereditatē augent illā ꝛ sunt hereditarij seu hereditatis. l. item veniunt. ꝟ. fructus. ꝟ. de peti. hered. Sed grauatus de restituendo hereditatē intelligit͛ grauatus de restituendo q̄cquid hereditatis fuerit. l. in fideicōmissaria. ꝟ. quoties. ꝟ. e. Sed fructus percepti ante aditā hereditatē sunt hereditarij: lȝ nō postea ꝑcepti vt ibi: ideo dixit cogitandū. Tu adde qđ istud vltimū videt͛ tenere gl. in. d. l. in fideicōmissaria. vt ibi etiam tetigi. Et si bene ponderetur hec litera nō videtur se fundare ex coactione. vnde etiā in primo rñso nō attendit͛ coactio. Et ideo forte de iure veri⁹ qđ nō veniant restituendi vt dixi in. d. l. in fideicommissaria.

4 Qui suspectam sibi. † Qui adit coactus nullū cōmodū ex hereditate dȝ cōsequi qđ alias nō esset cōsecutur⁹ si hereditatē nō adiuisset. h. d. Et primo ponit regulā. Secundo illā per exēpla declarat. vel secundū ang. Ex regula negatiua infert ad decisionē vnius questi. s. an ratione coactionis teneatur restituere hereditatem pupillarem de qua nō fuit rogatus. ꝛ ipsum quesitū distinguendo 5 decidit. secūda ibi: ꝛ ideo. ¶ † No. regulam illam vulgatā quod ex eo qđ quis impugnat nō debet cōmodū reportare. qđ intelligitur eatenus quatenus esset habiturus si sua impugnatio non haberet effectū de quo extra de re. iur. c. ex eo. lib. vj. ꝛ in. l. post legatum in prin. de his q. vt indig. ¶ Item not. qđ ita demū cadit in fideicōmissum hereditas pupillaris si heres adiuerit coacte quod intellige q̄ñ nō erat heres de eo restituendo grauatus. naȝ sic intelligitur tex. iste scđm Dy. alias si fuisset grauatus indistincte deberet cogi adire ꝛ restituere. l. apud iul. ꝟ. idem iul. ꝟ. eodē. ¶ Quid aūt si sit dubiū an intelligat͛ in dubio etiā de illa pupillari rogatus seu etiā de eo qđ obuenit etiā ex pupillari substitu6 tione. vt. j. tangetur. ¶ † Itē no. qđ aditio coacta nihil operatur ad cōmodū adeūtis. facit. ꝟ. e. l. qȝ poterat ꝛ. j. eo. l. si patroni. ꝟ. adeo. Fallit ꝫm Ang. in fructibus ꝛ accessionibus alijs que loco fructuum habentur vt. ꝟ. ꝟ. pri. Sed certe illud cōtingit potius ex negligentia nō petētis vt ibi patet. Ad cōmodū vero alteri⁹ bene operaret͛: qȝ confirmat legata ꝛ fideicōmissa ꝛ etiā tabulas pupillares. l. nā qđ. ꝟ. si quis cōpulsus. ꝟ. e. ad incōmodū autem ꝛ detrimētū coacti nō operatur. d. l. qȝ poterat. ꝛ. l. apud iul. in prin. ¶ In glo. super verbo cōmodū ibi vt. ꝟ. ꝟ. pri. Sed illđ est potius ex negligentia nō petentis vt ibi patet. facit. l. mulier. ꝟ. si heres. ꝟ. eo. ¶ Itē aduerte qȝ fortiter videtur obstare. l. qui heredi. ꝟ. j. ꝟ. de condi. ꝛ demon. vbi datū causa conditionis iplende remanet penes heredem scriptum coacte adeūtem. posses dicere quod similiter. ꝛ ibi fallit: sed nō video bonā rationē fallētie. ideo forte melius potest dici qđ ille tex. dȝ intelligi ꝛ limitari secundū distinctionē huius tex. vt sic distinguatur an debuerit sibi dari sub noīe heredis an sub noīe proprio ꝛ hoc scđo casu an habuerit coheredē q adiuerit vel nō. ꝛ h̄ tene mēti ꝑ declaratiōe illius tex. ꝛ adde ad ibi notata: qȝ doc. nō tangunt. ¶ In gl. sup verbo pupillo in fine vel etiam in instituto pōt ꝑcedere vt patet. j. in glo. in verbo a coherede. Secundum tamen istū intellectū hic habes casum qđ aditio etiā coacta confirmat tabulas pupillares factas filio exheredato. nam ꝛ ꝫm Ang. simpliciter existentia suitatis illas confirmat ad cōmodū filij se abstinentis. l. fili⁹ qui se paterna. ꝟ. de acqui. here. ¶ In glo. super verbo coheredē: ibi nisi essem frater impuberis. ꝛ ratio diuersitatis est qȝ licet ꝑ dationē coheredis extranei impediatur existētia suitatis q̄ hȝ cōfirmare tabulas pupillares. l. si filius qui patri. hic allegata. ¶ In ea. gl. ibi: qȝ eam nō inuenio mixtā. subaudi ꝑpter agnitionē factam per pupillū. ꝛ ideo pars mea quā repudiarē iure accrescēdi accrescet portioni agnite per pupillum. ꝛ sic agnoscēdo pupillarem necessario etiā habebo totam paternā ex quo pupill⁹ adiuerat partem suā. facit qđ notatur in. l. quidā eulogio. C. de iure delib. ¶ Extra glo. qȝ tex. hic videtur loqui q̄ñ heres qui fuit coactus postea sponte adiuit pupillarē. Quid esset si nollet adire ipsam pupillarem an posset cogi adire ꝛ restituere. Bart. vt refert hic ang. prima vice dubitauit et dubium indistinctum reliquit. Postea decisit secundum eum qđ compellitur adire pupillarē ꝛ restituere si patrimoniū pupilli nō pōt separi a paterno ar. ꝟ. a patre. j. e. l. secus si sepatio sit possibilis. nā cū deficiāt mēbra senatuscōsulti regrētis φ sit rogat⁹ de restituēda hereditate. l. j. ꝟ. qđ aūt. ꝟ. e. deficiet eius dispositio. ꝛ hoc placet Ang. Sȝ aduerte qȝ bar. hic aliter vř log. nā dicit φ eo casu i quo si spōte adiuisset

adiuisset paternā cogeret habere pupillarē qd̄ q̄n sit habet in.l. quidā eulogio.tūc etiā poterit cogi adire ipsam pupillarē.ꝛ sic nō videtur distinguere an posset separari patrimoniū pupilli a paterno.qd̄ videret esse q̄n pupillus nō agnouit partē suā an vero nō posset separari qd̄ est q̄n agnouit vt hic etiā vr̄ sensisse gl.ī verbo coheredē.Et sic cū indistincte q̄n adiuit ex paterno cogatur acceptare pupillarē vt p3 ī.d.l.quidā eulogio.videt in effectu bar.voluisse qd̄ indistincte possit cogi adire etiā ex pupillari.ꝛ sic videtur ampliare.l.quidā eulogio.vt illa nō solū locū habeat in spōte adeūte ex paterno sed etiā in adeūde coacte.Cōtrariū tñ sensit ang.q̄n separatio patrimonij nō est possibilis.ꝛ hoc forte de iure verius q: ratio illius.l.vr̄ esse qd̄ ex quo quis agnouit iudiciū defuncti adeūdo ex paterno cōueniēs est qd̄ etiā cogatur acceptare pupillarē que ratio cessat in coacto adire ex paterno qui tūc nō videt agnoscere iudiciū defuncti.facit optime qd̄ no.in.§.pri.Et p hoc videret etiā idē dicendū siue separatio p̄rimonij sit possibilis siue nō licet Ang.aliter sentiat.nisi forte sustinēdo Bar.dicas qd̄ in.l.quidā eulogio.illud opatur fauor pupilli vt habeat heredē.facit.l.iul.scribit.al's.l.si pupillus.ff.de acqui.here.q̄ ratio videt habere locū siue heres adeat spōte siue coacte.S3 forte posses dicere qd̄ solus fauor pupilli iūctus cum agnitione facta p heredē.Et p hac parte facit tex.iste a contrario sensu.Attende tñ q: pro intellectu Ange.videt fortiter facere.l.q paternā ſm intellectū quē ibi sequitur bar.ff.de acqui.hereditā.nā videt qd̄ quādo est incerta hereditas pupilli cū paterna:q: adiuit partē suā pupillus.ꝛ pupillo substitutus docet per ius accrescendi vt ibi patet.Jus aūt accrescendi accrescit portio ni.l.si totū.ff.de acq.here.Et sic videt qd̄ etiam si coactus adeat ipse institut⁹ per ius accrescēdi attrahat portio pupillaris.S3 posses dicere qd̄ illa.l.ponit casu3 exorbitantē a regulis iuris in multis q: videtur ius accrescēdi habere etiā post aditā hereditatem vt ibi patet ꝛ qd̄ trahatur etiā ad bona impuberis.Jō videtur stricte intelligenda.ergo nō extendēda ad casum q̄n quis coacte adiuit.ar.l.qd̄ vero.ꝛ.l.ius singulare.ff.de legi.ꝛ de reg.iur.c.q̄ a iure.lib.vj.Preterea ſm aliū intellectū ibi vocatur ex substōne:licet sit speciale qd̄ in casu illo ius substōnis trāsmittit ꝛ sic tūc vr̄ similiter intelligenda in casu suo q̄n sponte adijt.argu.iuriū p̄dictorū.ꝛ.ff.de legi.l.qd̄ nō rōne.

7 ¶ † Jtē aduerte q: q̄n heres institutus sponte adijt q fuerat pupillariter substitut⁹ dubitari pōt an tūc debeat restituere etiam pupillare3.distigue tres casus ſm ang.q: aut grauatur de restituēdo pupillarem expressa3.ꝛ tūc nō est dubiū.aut grauatur tm̄ de paterna.ꝛ hoc cōstat.ꝛ tunc ex quo sponte adiuit nō tenebit restituere vt hic probat a ɔ̄rio sensu.interdū vero dubitat an istitut⁹ grauat⁹ de restituendo ꝛ pupillo exheredato vel coheredi pupillariter substitutus intelligat etiā grauat⁹ de restituēdo pupillarē.Exēplū ī duobus fratrib⁹ institutis quorū vn⁹ est alteri pupillo pupillariter substitutus.ꝛ si substitutus decesserit sine liberis est grauat⁹ de restituēdo.An tūc eo mortuo sine filijs veniat in restōne nō solū hereditas patris:s3 etiā hereditas pupillaris quā habuit.ꝛ hic Ang.concludit qd̄ sic si p verba vniuersalia fuit grauat⁹ p.l.cu3 virū.C.de fideicōmis.Nā etiā tūc veniunt p̄legata de quibus fortius poterat dubitari ſ3 eū.Si vero essent particularia nō egrediētur particularitatē.l.si vn⁹.§.ante oīa.ff.de pac.Si vero erāt idefinita.vt q: dixit ꝛ si dictus fili⁹ decesserit sine filijs bona mea deueniāt in talē.tūc perinde est ſm eū ac si fuisset grauatus de restituendo portionē suā quo casu nō venit quesitū ex pupillari:q: nō fuit portio sua s3 pupilli.allegat.l.q fundū.§.q filios.ff.tit.ij.sed melius facit.l.pater.§.quindecim.ff.de leg.iij.ꝛ qd̄ no.Bar.ī.eo.l.sceuola.ad finē.ꝛ q: nō est verisimile testatorē voluisse hic filiū ſm Ang.vltimo decedentē duplici onere grauare.arg.l.titia.§.qui inuita.ff.de leg.ij.Et hec vera q̄n substō est facta signāter vni:s3 si esset facta oibus.ꝛ post oēs vt q: testator plures instituit filios impuberes ꝛ eos vicissim substituit pupillariter.et deinde eiecit qd̄ si oēs sui filij decesserint sine filijs bona sua volebat deuenire ad pauperes ꝛ oēs filij postea in pupillari etate decedāt excepto vno qui vltimo loco decessit pubes ꝛ sine filijs.an pauperes debeant h̄re ex causa fideicōmissi solā portionē istam istius puberis an vero etiā portionē aliorū impuberū sibi acq̄sitam.Dicit Ang.qd̄ questio est multum dubia ꝛ habuit de facto plures ꝛ noluit ɔ̄sulere.tamē hic finaliter dicit qd̄ q: testator dixit bona sua indefinita videt equipollere vniuersali.facit l3 non alleget.l.si plurib⁹.ff.de leg.ij.Et q: fauore religionis ꝛ pie cause late debent interpretari.allegat de regu.iur.l.in testamentis.sed melius facit.ff.de religio.l.sunt psone.ꝛ extra de testa.c.relatum.Et q: fecit substitutionē oibus ꝛ post oēs.qd̄ etiam tūc pauperes portiones impuberū debebūt habere velut impuberibus substituti eo casu quo sine filijs decedāt.secus vt dixi si substituisset p fideicōmissum vltimo moriēti:q: tunc nō intelligitur p illa v̄ba indefinita grauat⁹ de restituēdo nisi suā portionē.l.marcellus.§.quidā liberis.ff.eo.Jdeo quesita ex pupillari nō veniunt in fideicōmisso.¶ Et eadem q̄stio pōt esse ſm Ange.si sunt tres filij instituti ꝛ inuicē per fideicōmissum grauati si qs eorū decesserit sine liberis:adeo qd̄ honor nō vr̄ p̄cedere grauamē vel ecōtra.Nā si prim⁹ decedat sine filijs intestat⁹ deinde decedat scd̄s cōdito testamēto in quo extraneū heredē instituit:ꝛ tertius frater q̄ supest ex fideicōmisso petat portionē fratris scd̄i mortui.ꝛ dicat sibi debere restitui q̄cqd scd̄s cepit ex hereditate primi fratris ex fideicōmisso an debeat audiri.Et differt hec q̄stio a p̄cedēti ſm Angelū:q: ibi tractat de eo qd̄ q̄rit ex pupillari.hic de eo qd̄ fuit quesitū ex fideicōmisso.Jtē p̄cedēti casu honor precessit grauamē.hic aūt simul ꝛ semel qs inuenit se honoratu3 et grauatū.Hec questio fuit de facto Perusij ſm eū.ꝛ fuit cōmissa consilio domini Ray.qui decisit qd̄ si per v̄ba ḡnalia fuit impositū grauamē tūc portio fratris primi restitui d3 supuiuēti.allegat.ī.e.l.lucius.§.tres heredes.meli⁹ facit dicta.l.cū virū.Sed si premorientes sunt grauati de restituendo portionē suā supuiuēti tūc sec⁹:q: illa nō fuit portio sua:s3 primi f̄ris.dicta.l.pater §.q̄ndecim.ff.de legatis tertio.Et idē si testator grauasset de restituēdo hereditatē.Nā hereditatis appellatio nō ɔ̄tinet legata nec fideicōmissa.ff.de leg.iij.l.si titi⁹.Jdē si sunt v̄ba cōia vel obscura.vt est in themate p̄dicto ſm eū q̄n sunt inuicē substituti per fideicōmissum.l.qui cōcubinā.§.cū ita.ff.de leg.iij.ꝛ hoc etiā suadet fauor liberatiōis p.l.arrian⁹ de act.ꝛ ob.ꝛ q: tanq̄ heredes vident grauati.ꝛ sic de portiōe hēditaria.l.si pl⁹.ff.de vulg.ꝛ pu.ꝛ.l.pāphilo.in p̄n.ff.de le.iij.ꝛ q: cū extiterit cōditio p̄mi fideicōmissi.de scd̄o nō vr̄ q̄sitū ar.l.coheredi.§.q patrē.ff.de vul.ꝛ pu.Et p p̄dicta dicit quē debere esse cautū in ponderādo verba grauaminis:an fiat oibus ꝛ post mortē oīm an vltimo moriēti ꝛ an verba sint vniuersalia vel indefinita.adde q̄ hāc opi.vr̄ tenuisse bar.ī.d.l.sceuola.S3 ɔ̄triū vr̄ hic sentire ꝛ.ī.e.hedes mei §.cū ita in cōtrario.l.titia.ꝛ idē in.l.marcell⁹.§.quidā liberis.Jn quib⁹ locis vr̄ velle q̄ l3 grauet de restituēdo portionē sua3 dūmodo nō dicat de portiōe hereditaria.vel si dicat indefinite bona sua:q: idē est ac si diceret de portiōe et ipse idē no.in.d.§.quidam liberis ad finē qd̄ tūc veniat portio q̄sita ex substōne pupillari vel fideicōmissaria sicut venirēt p̄legata ex quo saltē scd̄s ordinē intellect⁹ grauamē sequit emolumentū.d.§.quidā liberis ꝛ p hoc ēt est casus apert⁹ iuncta gl.in.d.l.si titi⁹.vbi gl.vult cū tex.qd̄ eo casu quo venirēt p̄legata veniat ēt portio hereditatis habita p fideicōmissu3.ꝛ sic eadē rōne idē de habita ex pupillari.ꝛ p hoc q: si veniūt p̄legata d̄ qb⁹ ſ3 ang.vr̄ fortior dubitatio eadē ratiōe venire d3 quesitū ex pupillari substōne vel fideicōmissaria.Nō ob.d.l.pr̄.§.q̄ndeci.q: in alio casu loquit in quo nō est eadē ratio.Nā portio alteri⁹ ibi nō venit ad aliū ex testatoris volūtate hoc disponētis.q: nō grauauit illū vt restitueret alteri.Jdeo nimirū si tūc portio illa in casu isto in q̄ ex exp̄ssa dispōne testātis deuenit ad istū portio alteri⁹.Jtē nō ob.qd̄ nō videt duplici onere grauasse per.§.q inuita q: loquit ī alio casu ꝛ nō h3 locū in n̄ro.vt p3 ī preal.l.marcell⁹.§.quidā liberis.Nā si illa ratio attenderet in materia ista etiā p̄legata non venirēt.iō stam⁹ verbis testantis q̄ ex sui generalitate vident cōprehēdere omnē partem sibi alias signatā per testantē.Et per hoc etiā nō ob.qd̄ dicit de fauore liberationis:q: non d3 attēdi ex presumpta mēte testantis hoc casu vt.d.§.quidā liberis.Similiter nō ob.q̄ tanq̄ heredes sunt grauati:q: similiter hec rō tollit p.d.l.quidā liberis cū ibi no.ꝛ q: ex quo dixit portionē ꝛ nō subiūxit hereditariā nō vr̄ se ad hereditariā portione3 retulisse.vt.d.§.q̄dā liberis.Nō ob.etiā.§.qui patrē in.l.coheredi.q: penit⁹ in diuerso casu loquitur nec ratio ibi posita necessario infert cōtra supradicta.Et per predicta videt qd̄ Bar.non bene dixerit in.d.l.sceuola.nec etiā vera sit opi.Ange.in multis superius tactis vt patet ex supradictis.

Si pater filiū quē. Existētia sui heredis operat cōfirmationē fideicōmissi vniuersalis vt p restōnē trāseāt actiones.h.d.¶ Jn tex.ibi cōpetebāt subau.īspecto iure ciuili p qd̄ erat fili⁹ necessari⁹.ff.de acq.hēr.l.necessari⁹.

8 ¶ † Not.q̄ l3 existētia sui hēdis nō cōfirmet legata vel fideicōmissa p̄ticularia.l.j.ī fi.ff.vt ī pos.leg.nisi sit legatū ipsi⁹ libertatis fauore.l.sciēdū.ff.de manu.te.ꝛ h̄ ideo q: existētia sui hēdis nō opat ad cōmodū alienū.l3 ad cōmodū ipsi⁹ hui⁹ l.fili⁹ q̄ se p̄rna.ꝛ.l.iul̄.ff.de acq.here.tñ operat ɔ̄firmationē fideicōmissi vniuersalis vt h̄ est casus sing.ꝛ rō est q: fili⁹ poterat cogi ad adeūdū hereditatē.Jō nō pōt p̄tēdi īteresse si ex existentia ɔ̄firmet q̄ rō cessat ī fideicōmisso p̄ticulari.ff.si qs omis.cau.testa.l.si qs omissa.ꝛ p hoc etiā infert hic ang.qd̄ si testator voluit filiū posse cōpelli qd̄ tūc existētia nō operabit ɔ̄firmationē fideicōmissi vniuersalis sicut nec legatorū p̄ticulariū eadē rōne.S3 forte pt dici qd̄ testator nō pōt dispōere hēdē nō posse ɔ̄pelli sicut nec poterat phibere trebellianicā.l.j.§.ōniq3.ꝛ.§.ide nerati⁹ cū ibi no.ff.e.ꝛ.l.titia.ff.ti.ij.Et q: h̄ vr̄ iductū ob fauore publicū vt testamēta sortiant effectū.facit.ff.quēad.te.ape.l.vel negare ḡ nō vr̄ posse testator h̄ tollere ar.l.nemo pt.ff.de le.j.ꝛ.ff.de pac.l.ius publicū.¶ Jn gl.sup v̄bo restitui.ibi vū restō inuenit nulla.No.ex gl.qd̄ magnū ē ɔ̄modū h̄re p̄batiōes patas.ꝛ p̄cidere viā aduer

sario excogitandi pbatiões falsas.l.si pupill⁹.ꝛ qđ ibi not.s.de noua. ¶In ea.gl.ibi:vt teneaꝛ creditorib⁹. Et adde qđ no.glo. in.l.si cũ dotem.§.trãsgrediamur.s.so.ma.ꝛ per doct.i.l.necessarijs.s.de acq.here. ¶In ea.gl.in fi.Et ex hoc habes qđ actiões que sunt inutiles penes cedentẽ fiunt vtiles penes cessionarium quando cessat causa inutilitatis in eo.nam penes filium cedentem ideo erant inutiles:quia nolebat habere hereditatem.que ratio cessat in fideicommissario qui illam vult habere.facit.l.fi. C.de iure do.

A patre heres scriptus.

Heres ppter fideicõmissum relictum in secũ.ta.cogitur adire ex primis mortuo pupillo ꝛ confirmatis secun.tab.omnes pupillariter substituti cogentur adire ꝛ restituere.h.d. ¶In tex.ibi.cogetur.subau.ẽm Dy.ex tacita vulgari.l.apud iul.§.idem iul.s.eo.Sed certe vt dixit Ray. nõ potest procedere in casu isto.tñ pupillus esset exheredatus.
9 ¶†No.qđ filio impuberi etiam exheredato põt substitui pupil
10 lariter. ¶†Itẽ no.qđ ad cõfirmationẽ testamenti paterni sufficit vnũ heredem adire. ¶Itẽ no.qđ licet quis posset fideicommissum habere ab illo qui haberet hereditatez partim iure suo partim iure accrescendi.si tñ vult habere directe patrẽ aliam accrescentẽ ab illo cui est relicta potest.facit.d.l.apud iul.§.idẽ iul. ¶In glo.super ṽbo a patre.in fi.forte voluit sentire qđ etiam si esset pater instituti existentia sui heredis cõfirmasset tabulas pupillares.facit.l.filius q se paterna.ꝛ.l.iul.s.de acqui.here. ¶In glo.sup verbo sub cõditione.in fi.subau.qꝛ ponderari dꝫ an tñmodo fideicõmissum sit cõditionale an vero etiã instõ sit conditionalis:qꝛ primo casu cogi põt scđo nõ.ꝛ ideo cũ hic sit nedũ fideicõmissum sed etiã videaꝛ instõ conditionalis:qꝛ substõ facta pupillo est quedã instõ facta sub cõditione si pupillus decesserit in pupillari etate.l.in rõne.§.qđ vulgo.ꝛ.l.si filio.s.ti.ij.ideo nimirum si anteq̃ sit purificata ipsa substõ cogi nõ põt.ꝛ sic pꝫ qđ licet rõ in tex.posita p se sumpta nõ sit sufficiens:tñ qñ adiungiꝛ qđ etiam institutio sit cõditionalis put hic erat bene procedit. ¶In glo.super verbo agit in fi.quasi velit qđ per modũ petende cautionis possit tractari de hereditate viuẽtis.Sꝫ certe quo ad istum tex.nõ procedit:qꝛ nõ posset etiã peti cautio in casu isto per rationẽ litere.nec ob.contraria:qꝛ in illis ppe nõ agiꝛ de hereditate viuentis:sed iam mortui cũ per fideicõmissariã substitutionem succedatur defuncto:nõ aũt rogato.l.coheredi.§.cũ filio.s.de vul.ꝛ pu.Sed per pupillarem succedatur pupillo.nõ aũt testanti.de pu.sub.in pn. ¶Extra glo.dubitaꝛ an hic substitutus pupillo ꝛ grauatus de restituendo pupillarem teneatur etiã restituere paternam qñ coactus adiuit.Ang.hic dicit qđ si nõ vult retinere paternã poterit illã restituere:qꝛ ppter aditionem quaꝫ fecit cõpulsus nõ debet remanere implicitus onerib⁹ hereditarijs nec pati incõmodũ.l.qꝛ poterat.s.e.Sed si nõ vult restituere paternã nõ cogetur ex quo de illo nõ fuit grauat⁹ nec fuit iuncta paterne qꝛ filius fuit exheredatus. ¶Sed tũc ob.fortiter huic vltimo qꝛ ex quo dixit suspectã nullũ cõmoduꝫ debet reportare qđ nõ reportasset si nõ adiuisset.s.e.l.§.qui suspectaꝫ. Sꝫ rñdeꝛ scđꝫ Ang.qđ hic nõ fuit coact⁹ adire pñã pp paternã sed solum propter pupillarẽ oĩno a paterna distinctam.ideo nõ fit iniuria fideicõmissario si illa nõ restituitur.Sꝫ certe Barto. hic sentit oppositum.ꝛ pro eo videtur casus in.§.qui suspectam. Nam ꝛ ibi nõ fuit coactus adire ppter pupillarem sed solũ propter paternã.ꝛ tñ ibi etiam pupillarẽ restituit.ergo eodẽ modo ꝛ econtra.ꝛ sic ratio Ang.nõ videtur bona nisi sustinẽdo eũ diceres qđ pupillaris est sequela paterne.nõ econtra.ar.l.ex pupillari.s.de vulg.ꝛ pu.ideo facilius paterna trahit ad se pupillarẽ quã econtra.Tutius tamen puto esse dictum Bar.

Quoties filius.

Si filius petit cõtratabulas heres institutus nõ põt cõpelli adire ꝛ restituere.h.d.ẽm Bar.ꝛ hꝫ iste.§.duos intellectus principales.Vn⁹ est qđ hic fideicõmissari⁹ volebat heredẽ cogere adire ꝛ restituere.ꝛ ad istũ adaptaꝛ summariũ.Alius est qđ hic institutus sponte adiuit ꝛ solũ fideicõmissarius ipm petebat cogi ad restituendũ hereditatẽ.Et istũ intellectũ sequiꝛ hic Ang.Nã istud tale iudiciũ restitutionis petiꝛ actiõe ex testõ.vt no.C.eo.l. ꝛ si sine scriptura ꝛ sic ordinariũ ꝛ nõ summariũ.l.iudices.C.de iudi.Ideo nimirũ si pendẽtia iudicij cõtratabularũ repellit fideicõmissarium agentẽ vt interim nõ cogaꝛ hereditatẽ restituere.Et iste est verus huius.§.ẽm eũ vsq̃ ad ṽ.marcellus.Et per hoc dicit Ang.hic pbari qđ licet vbi pendebat iudiciũ petitionis hereditatis iure isto:reliqua iudicia particularia silerent.l. si qs libertatem.s.de peti.here.tamen si vnus intentabat fideicõmissariã hereditatis petitionem:ꝛ ex aduerso alius iudiciuꝫ contratabularũ erat totum oppositũ:qꝛ supersederi debebat in fideicõmissaria hereditatis petitione vt hic probatur ẽm eum. Hodie autem iste fideicõmissarius vniuersalis deberet audiri petens restitutionem realẽ hereditatis possesse p scriptũ sibi fieri inquantũ velit scripto heredi cauere de restituẽdo si cõtingat filiũ obtinere in iudicio contratabularũ ẽm fo.mã.l.fi.C.de peti.here.que in hoc corrigit hũc.§.scđm eũ.sꝫ si heres nõ possideret hereditatẽ:qꝛ nõ occupasset eam.ꝛ sic poti⁹ esset vacãs.tunc bene posset contratabulas ipedire ne huic fideicõmissario fiat restitutio:qꝛ interest sua hereditatem illam per neminẽ occupari.ar.no.p Inno.in.c.veniẽs.extra de testi.ꝛ p Bar.in.l.a diuo pio.§.si super reb⁹.s.de re iudi.qđ fuit etiã de mẽte Bar.ẽm ange.lꝫ multũ corrupte ꝛ confuse habeatur in lec.Et ẽm istũ intel
11 põt sic summari.†Pendẽte iudicio ꝫtabularũ heres scriptus q adiuit nõ cogitur soluere legata vel fideicommissa particularia nec restituere etiã hereditatẽ p fideicõmissum.h.d. ¶In gl.sup verbo accepit.in fi.No.bene ex gl.q lꝫ exceptio per quã cõtendiꝛ de viribus testamenti.ꝛ sic regrit altiorẽ indaginẽ nõ iuuet heredem grauatũ de restituẽdo cõtendentẽ se nolle propter hoc adire:tñ si questio talis est mota per tertiũ hec exceptio iuuabit euꝫ vt nõ cogatur adire.Et sic habes quod terti⁹ veniẽs in iudicio faciet exceptionẽ rei efficacem que alias non erat efficax ex sola oppositiõe cõueti.Et simile cõtingit in.l.ideq̃ in.l.ideq̃.§.generaliter.s.mã.ꝛ.l.procurator ad exhibẽdũ.§.j.s.rem ra.ha. ¶Dicit tñ hic ang.qđ licet hec glo.aliter sustineri põt rõne pdicta.tñ hec so.nõ est necessaria ad istũ tex.qꝛ hic nõ petebatur ab herede scripto vt hereditatẽ adiret:qꝛ eã iã adiuerat sꝫ petebaꝛ solũ vt restitueret.qđ iudiciũ est ordinarium.ꝛ ideo opponi potest exceptio requirens altiorẽ indaginẽ.Sed in.l.cõtraria erat solũ questio de hoc vt scriptus adiret seu cogeretur adire q̃ qstio est summaria.ꝛ ideo nõ admittiꝛ in ea exceptio requirens altiorẽ indaginem.Sed aduerte qꝛ tenẽdo so.glo.adhuc fortiter ob.qꝛ licet tertius cõpareat.tñ nõ videtur admittẽda exceptio requirẽs altiorẽ indaginen.ang.hoc non tãgit.Bar.hic videtur concludere quod admitatur ex eo qꝛ fili⁹ offerendo incontinenti se paratum probare de iure suo vel quia erat notorium ius suum.vt qꝛ sñia iam lata erat pro eo.Et hoc satis innuiꝛ in litera si hꝛ in ea verbũ accepit qđ vꝛ tũc significare rem pfectã put hic Ange.tetigit.Sed an iste intellect⁹ pcedat est dubiũ:qꝛ lr̃a hic nõ apit nec dicit qđ fili⁹ esset ille q exceptionẽ obijceret.ꝛ sic vꝛ diuinare.naꝫ ex tenore lr̃e vꝛ qđ poti⁹ heres erat ille q excipiebat.Iõ vꝛ posse dici qđ sol⁹ heres h excipiebat sicut ꝛ in ꝫrio.ideo aũt in ꝫrio nõ audiebaꝛ.qꝛ intererat sua ex eo qđ nondũ filius petierat vel acceperat ꝫtabulas.sꝫ hic interat:qꝛ iam petierat.nã ex quo iudicium erat incohoatũ contra heredẽ veniebat finiendum necessario cum eo.Et ideo iterat sua q̃ nõ cogereꝛ adire ꝛ restituere fideicõmissario ne aliud dãnũ pati posset si cõtingeret sñiam ferri pro filio.ar.l.cũ hereditas.j.eo.Et iste intellect⁹ vꝛ multuꝫ lr̃e conformari.Tñ si vis sustinere intellectũ gloss.potes dicere qđ etiã si filius nõ acceperit ꝫtabulas vꝛ posse cõparere filius vt impediat ne cogaꝛ heres adire ꝛ restituere:qꝛ interest sua ppter qualequale preiudicium qđ sibi fieret.qđ esse nõ debet.Naꝫ vbi speratur qstio moueri ꝫ testamentũ interim silere dꝫ qstio depẽdens ex testõ ne alias si forte p nunciareꝛ pfundante se ex testõ surgat psumptio ꝫ volentem impugnare testm̃.l.si qs libertatẽ cũ ibi no.s.de peti.here.sed ipse heres solus nõ posset hoc obijcere:qꝛ interest sua saltẽ qñ nondũ motũ est iudiciũ ꝫ eũ p volentẽ impugnare testm̃.nam ex quo dicat hereditatẽ suspectã nõ põt sperare se fore ꝫueniẽdũ p volentẽ ipugnare testm̃.cũ ipse nõ sit possessurus hereditatem nec illã possideat.ꝛ ideo nõ dꝫ audiri facit qđ no.gl.in.d.l.si quis libertatẽ in prima casus positiõe.Et ex quo etiã nondũ adiuisset nõ video qđ potuisset intẽtari iudicium aliqđ p filiũ ꝫ eundẽ.Nã licet ante aditã hereditatẽ cõpetat ius ꝫtabulãdi.l.filiũ.§.sꝫ cũ exheredatio.ꝛ.l.illõ.in pri.cũ ibi no.j.dẽ ꝫta.tñ nõ põt dici intẽtari ꝫ heredẽ ex quo nondum adiuisset.sꝫ poti⁹ ꝫ ipsum testm̃.d.l.mirũ.in pn.Et iõ nimirũ si ipse heres contra fideicommissarium petente eũ cogi adire ꝛ restituere non potest dictã exceptionẽ opponere de viribus ipsius testamenti.ꝛ maxime cum emancipatus esset preteritus cum illa nõ esset exclusoria ipso iure intentionis agẽtis:qꝛ nõ reddiꝛ per hoc testm̃ ipso iure nullum vt no.gl.in.§.exheredatos.in aut.de here.ꝛ fal.col.j.ꝛ.j.de ꝫtrata.l.cum emãcipatus.ꝛ.l.si ex duob⁹. Idem tamẽ puto etiã si esset exclusoria ipso iure vt qꝛ diceretur filius in potestate pteritus.nã adhuc verum est dicere qđ nõ interest heredis dictã exceptionem opponere.Nec ob.l.vbi pactũ cũ ibi no.C.de trãsac.vbi videtur semp debere admitti exceptio per quã concluditur ius agenti ipso iure non cõpetere.qꝛ illud videtur procedere quando excipiens haberet vti aliquo cõmodo retentionis:sed hic heres nõ habet vti aliquo cõmodo retentionis:qꝛ dicit eam suspectã.ideo nõ vꝛ dicta exceptio admittenda.est casus in.d.l.ille a quo.§.si de testamento.indistincte intelligendo.Et p hoc patet qualiter glo.posset saluari.Tamẽ propter predicta alius fuit intellectus quẽ dixi post Ange.ꝛ tetigit hic Bar.qꝛ hic iam adiuerat ꝛ petebatur restõ quod erat iudicium ordinariũ ideo tũc admittiꝛ ista exceptio. ¶Sed aduerte qꝛ si fili⁹ nõ accepisset bonoꝝ possessionẽ vꝛ qđ heredis nõ iteresset dictã exceptionẽ obijcere ex q̃ qstio nõ erat adhuc mota ꝫ euꝫ per filium

per filiū. ꝛ sic videret etiā tūc distinguēdū an filius acceperit bonorū possessionē vel nō. Tamē si vis sustinere oppositū qd̄ non sit differentia ꝑut sensit hic bar. ꝛ Ang. potes dicere qd̄ ex quo heres adiuerat sperabat verisimiliter se cōueniendū p filium. ꝛ sic sibi mouendā q̄stionē cōtra testm̄. ideo videt̄ qd̄ etiā tūc possit dictam exceptionem obijcere p. d. l. si quis libertatē cū ibi no. ¶ Itē obstare vr̄. l. fi. C. de pet. her. bar. hic dicit qd̄ ibi loquitur qn̄ agebatur petitiōe hereditatis: hic actione ex testō. Sed certe hec so. nō vr̄ bona. qꝛ ꝛ ibi loquit̄ qn̄ agebatur actiōe ex testō ad legata ꝛ fideicōmissa. ideo forte corrupte fuit scriptū. ꝛ forte voluit aliud dicere vcꝫ qd̄ ibi agebat̄ actiōe ex testō ad legata particularia. hic actiōe ꝑsonali ad fideicōmissum vle. ¶ Sed hec ēt nō vr̄ bona ꝑpter gn̄alitatē illius litere q̄ vr̄ ēt cōprehendere fideicōmissa vlia. sicut in filij ēt dicimus in aut. ex cā. Ideo finalr̄ Bar. dixit qd̄ illa. l. in hoc corrigat istā. saluo nisi intelligat̄ hic qd̄ possessio fuerit vacās: qꝛ tūc remanebit iste. §. incorrect⁹ per no. p Inn̄. in. c. veniēs. el secūdo. extra de testi. ꝛ. s̄. dixi post summariū. Sed lꝫ Ang. etiā hoc sequat̄ tn̄ forte idē est dicendū licet possessio esset vacans: qꝛ heres institutus ꝑpria autoritate pōt apprehēdere possessionē vacātē. l. cum heres. s̄. de acq. here. ꝛ sic cōtradictio filij non vr̄ posse impedire quo minus restituat ipsi fideicōmissario. Nec ob. d. c. veniēs cū ibi no. qꝛ ibi loquitur qn̄ snia erat lata p illo qui ꝑpria autoritate nō poterat apprehēdere possessionē. facit extra de preben. c. eum qui. §. j. lib. vj. ideo ibi facilius impeditur executio. ¶ Et ex predictis pꝫ qd̄ qn̄ heres dicit suspectam nō est vis si sit petita ꝯta. vel nō. qꝛ neutro casu heres audiri dꝫ volēs se tueri ne cogatur adire ꝛ restituere propter dubiū de virib⁹ testi: qꝛ nō interest sua ex quo nihil possessurus est de hereditate. ꝛ sic nō speratur posse eum conueniri p eū qui vult impugnare testamentum. facit quod not. in. d. l. si quis libertatem. in prima glo. sed bene poterit se obijcere filius preteritus cuius interest ne fiat sibi aliquod preiudicium respectu litis mouende contra testamentum. vbi autem heres sponte adiuit ꝛ petitur quod restituat fideicōmissum tūc similiter nō videtur vis an filius acceperit contratabulas vel nō: qꝛ vtrobiq̄ poterit heres se tueri exceptione cū speret se conueniendū ab ipso preterito: lꝫ fortius intersit sua quando iam filius inceperat contratabulare. Et hoc secundum iura ista. hodie vero nō vr̄ quod audiatur heres si fideicōmissarius vult ꝑstare cautionē scd̄m formam. l. fi. C. de pet. here. vt superius est dictum. ¶ In gl. sup ver-

12 bo debet ibi: nisi īstituto †. No. hn̄ qꝛ innuit gl. qd̄ fideicōmissum vle cōseruetur per aut. ex causa. ꝛ hoc communiter tenetur licet Mar. de sil. contra vt hic refert Bald. ¶ In ea. glo. ibi qui dicimus irritandam. dic qd̄ si preteritio vel exheredatio est facta sine causa. tunc testamentum est ipso iure nullum. ꝛ sic institutio funditus nulla: qꝛ testamentum peccat in forma. vt in auf. nō lꝫ C. de liber. ꝑte. ꝛ sic saluetur verbum irritum. Et idem si sit facta cum causa: sed minus legitima. Sed vbi est facta cum causa legitima exheredatio vel etiam ꝑteritio exheredati. tunc testamētū valet. ꝛ p consequēs restitutio: lꝫ venit irritanda. ꝛ ita intelligatur hec glo. Si autem esset ꝑteritio filij in potestate etiam cū causa ipso iure nō valeret ꝑpter defectū forme. l. inter cetera. s̄. de libe. ꝛ posth. ꝛ est gl. or. in. §. exheredatos. i auf. de here. ꝛ fal. col. j. ¶ Aduerte tamē qd̄ lꝫ cōseruent̄ legata ꝛ fideicōmissa ēt vniuersalia illa nō petētur ab herede scripto lꝫ a venietibus ab intestato. vt ꝯplene no. in auf. ex cā. Et ideo nō deberet cogi institutus adire etiam si filius differret eo casu quo testamētum esset nullū sed vbi veniret irritādū posset ꝑcedere gl. q̄ tn̄ qualiter deberet intelligi pēdet ex his que dixi super gl. precedēti. ¶ Ultimo est dubium an sola agnitio contratabularum facta per emancipatum rescindat testamentū. an vero sit necesse qd̄ feratur sententia rescissiua testamēti. Ja. bu. vt hic refert ang. in. l. ij. C. de cōtratat. requirit sniam: sed veritas est in ꝯrariū ꝫm eū: qꝛ sufficit sola agnitio. vt est gl. singularis que nō est alibi in. l. fi. §. j. C. de cur. furio. cum illa tamē satis concordat quo ad mētem glo. in. l. j. s̄. de bo. pos. here. pe. dum dicit hodie nō esse necessariā bonorum possessionem decretalem.

Marcellus ait plane. Legit̄ duob⁹ modis vt pꝫ in gl. ¶ In tex. ibi: fideicommissum. subau. prestandum mortuo herede ꝛc. ꝛ sic qd̄ sequitur nō est causa quare extinguatur fideicommissum sed ponitur casus in quo locum habeat scd̄m Ray. ¶ † No. qd̄ fidei-

13 commissum videtur extingui si heres moriatur ante aditam hereditatem. de quo in. l. ille a quo. §. si de testamēto. s̄. e. ¶ In gl. super verbo marcellus. in fi. Uel dic quod potest continuari ad precedentia: qꝛ si filius acceperat contratabulas dictum erat qd iuris. verum quia poterat dubitari an filius posset compelli accipere bonorum possessionē pro tanto successiue hoc declarauit.

Qui ex trebelliano. Remedia trebellianica habent locū post factā restitutionem. secus anteq̄ restituatur hereditas. hoc dicit. ¶ In tex. ibi sed ꝛ eas quoq̄ actiones. Expone secundum Dy. ꝛ Ray. i. actionum spem si nondum euenit conditio: sed si euenisset con-

14 ditio litera stare potest ꝑpric. ¶ † Not. quod post restitutam hereditatem transeunt actiones actiue ꝛ passiue in fideicommissarium. ¶ In glo. super verbo non est ibi contra legatarios. nota quod si legatarij preueniunt fideicommissarium vniuersalē cogitur heres eis satisfacere. Et hoc communiter tenetur vt voluit gl. in. l. j. §. fi. s̄. e. licet aliter dixerit in. l. marcellus. in prin.

Trebellianū senatuscō. Quādo testator rogat de sua hereditate vel eius parte locū habet trebellianū. secus si de hereditate alterius licet si sponte adiret cogeretur adire ꝛ restituere.

15 h. d. ¶ † No. qd̄ remediuꝫ trebelliani solū habet locū quādo qs rogatur de tota hereditate vel parte restituere hereditatis testātis. ¶ In glo. sup vbo pte. ibi si ptem legauit scilicet bonorū. secus si hereditatis vt. l. mulier. hic alleg. ꝛ ibi dictum fuit. ¶ In glo. super verbo titij. ibi secus. imo idem in casu isto quando testator de suo non rogauit sed tantum de illa in qua fuit tantum institutus. l. cogi. §. sed ꝛ si miles ver. ꝛ quam vis. secus quando de vtraq̄ rogat quis tunc dic vt in. d. §. sed ꝛ si quis. ¶ In glos. super verbo ꝛ quartam in fi. Sed solue qd̄ imo concordat secundum secundam casus positionem ibi positam que communiter approbatur. ¶ Aduerte tamen quia in eo quod dixit gloss. qd̄ si quarta hereditatis meuiane tantum facit quātum hereditas titiana. tunc tenebitur etiam titianā restituere si testator voluit etiam ipsam quartam computari cum dicto onere. Communiter tenetur contrarium quia testator non potest priuare heredem suum trebellianica secundum hec iura. l. titia. s̄. titu. ij. s̄. e. l. j. §. inde neratius. nec ob. l. si debitor. hic alleg. qꝛ illa loquit̄ qn̄ debitor instituit creditorē ꝛ voluit trebellianicā in illo debito compensari quod ius ꝑmisit ꝑpter confusionem debiti que surgit ex aditione que ratio cessat in casu isto: qꝛ testator nō erat debitor heredis instituti. facit. l. pater filiam. in prin. cum ibi no. s̄. titu. ij. Nec ob. etiam. l. pater. §. auia. qꝛ loquitur in casu diuerso. Nam hic rogatur restituere id qd̄ habet de titiana. ibi rogatur ne falcidiā detrahat ex testamento titij. Ad leg. cū pater. §. titio alle. in gl. rn̄de eodē mō vt dixi ad. l. si debitor. Pl⁹ dixit hic Jac. de ra. vt refert Cy. ꝛ Ray. qd̄ etiam si non pcepisset tot fruct⁹ q ascenderent ad valorē titiane qd̄ nihilomin⁹ coeret̄ ipsam restituere qꝛ iputet sibi quare agnoscit iudiciū defuncti p. l. ꝑperator §. si cētū. v. eniuero. s̄. de le. ij. Sꝫ tuti⁹ vr̄ tenere gl. p dictā. l. cū pr̄ §. cū titio. lꝫ Ja. de ra. dicat ꝙ alio casu loqt̄. Sꝫ nō vr̄ bōa rn̄sio. Nec ob. dict⁹. §. si cētū. qꝛ ibi de re ꝑpa erat rogatus cuius vires verisimiliter scire debebat. l. qsquis. C. de rescin. vēdit. hic autē nō erat grauat⁹ de re ꝑpria lꝫ de re aliena sibi relicta cui⁹ vires verisimiliter ignorare poterat ideo non sic fit sibi preiudicium.

16 **Si ex trebelliano.** Fideicōmissario contra heredē dat̄ actio p rebus idebite retētis. h. d. ¶ In tex. ibi retineat. s. sine iusta causa. ¶ No. qd̄ inter fideicōmissariū ꝛ heredē post restitutā hereditatē si remanet pars penes heredē locū hēre pōt iudiciū fami. her. ¶ In gl. sup vbo ei⁹ ibi sec⁹ puto si naturaliter tantū qꝛ tūc sicut defunctus nō potuisset agere ꝯ heredē. ita nec dꝫ posse fideicōmissari⁹ ar. l. traditio. s̄. de acqui. re. do. qꝛ nemo pōt pl⁹ iuris transferre i aliū ꝙ̄ habuerit penes seipsū. ꝛ sic pꝫ qd̄ lꝫ hēs pōt retinere naturale debitū sibi a defuncto vt patet in gl. ꝑri. tamē aliud ꝙ naturaliter debebat hēs defuncto nō poterit ab eo peti. Nā facili⁹ cōcedit̄ retētio ꝙ̄ actio. facit quod habet̄ i. l. j. §. quod ait. s̄. de suppl. cie. ¶ In gl. sup vbo actiōes. ibi hug. dicit. Sꝫ certe ar. hug. procedit respectu directarū nō respectu vtiliū p ea q̄ habent̄ i. l. q̄ res §. areā. h all. ꝛ i. l. ꝛ si fine. §. lꝫ quod pap. s̄. de mino. iō pōt tolerari ēt pria opi. dicūt tn̄ qdā qd̄ ipā vtilis actio tūc erit datiua cuꝫ fuerit cōfusa seu extincta p aditionē. Et istud vr̄ hic sequi Ange hic. lꝫ de hoc dic an actio vtilis semp debeat dici datiua. an vero ēt qn̄q̄ possit dici natiua. recurre ad notata p Bar. i. l. j. s̄. de act. ꝛ ob. ꝛ p eūdē ꝛ alios i. l. j. C. de ac. ꝛ ob. Qd̄ aūt dixit Hug. de cōdictiōe idebiti. ꝛ qd̄ subdit gl. ēt de alijs actionib⁹ pōt ēt tolerari poterit ēt agi ꝫ ang. cōdictiōe triticaria ad possessionē qꝛ illa ꝯpetit ꝑterq̄ respectu pecunie nūerate. l. j. s̄. de ꝯdi. tri. ¶ In gl. sup vbo iudiciū. ibi alij dicūt. ꝑma opi. vr̄ ꝑbari p. l. si ex asse palle. Nā ad ꝟ vt dect̄ directa vr̄ reqri vtrūq̄ ꝟ agētē ꝛ cōuētū ēē cohēdē directo al's vr̄ tūc ꝯpete vtile iter vtrūq̄ vt pꝫ i. d. l. si ex asse.

Qui rogatus est. ¶ Heres cogit̄ adire lꝫ pōt fideicōmissario alio remedio ēē ꝯsultū. h. d. ¶ In tex. ibi ꝙ̄uis fili⁹ al's ē i lr̄a ꝙ̄uis filiussa. Et tūc potes intelligere ꝙ poterat petere bn̄ficio emācipati ꝑteriti cū ipe filiussa. foret īstitut⁹ alias ē i lr̄a simplr̄ ꝙ̄uis fili⁹. ꝛ tūc dic scꝫ emācipat⁹ de q̄. s̄. qui censet̄ preteritus ex quo nihil est relictū iure institutionis. ¶ No. ex tex. ꝑut habet̄ in lr̄a filiussa. qd̄ nō pōt institut⁹ ex bn̄ficio ꝑteriti petere ꝯtrata. inuito emācipato ꝑterito ne peat fideicōmissū ipsi emā cipato relictū. ¶ † Itē no. qd̄ ille

17 cui hēditas p fideicōmissum dꝫ restitui dr̄ ꝑterit⁹ ex q̄ nihil ē relictū iure instōnis. ꝛ sic pꝫ hic esse casum qd̄ de iure digesto ꝛ non

sufficit hr̄e quoquo relicti titulo.¶ In cōtrariū tñ facit.l.papi.
§.si quis mortis.ſ.de inoffi.test.Sed pōt rñderi multipliciter.
p̄rio qd̄ illud fuerit additū a cōpositorib⁹ noui iuris:cū de iure
codi.illud sufficeret.l.oimodo.C.de inoffi.test.facit qd̄ no.in.l.si
nō mortis.ſ.de inoffi.test.¶ Uel scd̄o dz intelligi qd̄ fili⁹ fuerit
exheredatus ⁊ excluditur a q̄rela ex quo hz quartā lz ex cā dona
tionis causa mortis.¶ Tertio illud poterat ꝓcedere qñ actua-
liter tradebat̃ quarta alias sec⁹.de quo plene dixi in.l.inter cete
ra.ſ.de lib.⁊ posth.hodie vero est certū qd̄ dz habere iure īstitu-
tionis vt in.§.aliud quoq̄ capitulū.i aut̃.vt cū de ap.cogno.Et
p̄ hoc apparet gl.nō ꝓcedere in.l.scim⁹.§.cū aūt.C.de inoffi.te.
q̄ dicit qd̄ hodie sufficit qd̄ fili⁹ habeat suā legitimā iure fideicō
missi vl'is:q2 imo nō sufficit ex quo nō censet̃ institutus vt hic pa
tet.Et hoc facit ad ea q̄ no.in.l.suus quoq̄.ſ.de here.isti.vz an
filius institutus sub conditione hodie pōt dicere testm̄ nullum
cū dicatur preteritus cōditione pēdente.nā videt̃ qd̄ nō:q2 vsq̄
ad legitimā dz reijci de medio conditio.⁊ pro residuo expectari
sicut debet expectare qñ fideicommissum vniuersale est sibi reli-
ctum sub cōditione:cū tñ cōstet eū tūc p̄teritū.vt patet in.d.§.cū
aūt.de quo per Bar.⁊ ange.in.d.l.suus.⁊ plene dixi in.l.fi.ſ.de
cōdi.insti.¶ In gl.sup verbo posset.in fi.quasi velit qd̄ nō refe-
rat an cōsequat̃ hereditatē per cōtratabulas an per fideicōmis-
sum.Sed certe pōt interesse:q2 si heres sponte adijsset posset de-
trahere quartam ⁊ sic nō haberet filius integram hereditatē sed
per cōtratab.bene haberet illam integrā.vnde gl.posset procede
re quando coactus adijsset.

Si patronus ex parte.

Patronus pōt co
gi adire ⁊ restitue
re hereditatē poterit tñ quartā retinere si penituerit.h.d.¶ In
tex.ibi:eā.ptem.s.quartā q̄ pmittit̃ spōte adeūti.Et intellige qd̄
patronus fuit grauatus de restituēdo liberis vel parētib⁹ liber
18 ti.alias nō tenuisset grauamē p̄ id qd̄ tangit gl.¶ † Not.casum
in quo admittitur penitentia qd̄ qualiter intelligatur dicet̃ cū
glo.¶ In gl.super verbo mutata.ibi:qd̄ nō placet.Et bñ intelli
gendo qd̄ postq̄ coactus adijt nō pōt penitere p.d.l.si eius in fi.
lz bñ pōt dici esse in alio speciale qd̄ lz patronus repudiasset:tñ
anteq̄ cogat̃ adire poterit penitere ad finē vt̃ habeat quartā p
rationē gl.sec⁹ esset in alio extraneo q2 ex quo semel repudiasset
amplius ad suū cōmodum adire nō pōt.l.sicut.C.de repu.here.
Et per hoc videtur multo fortius admitti penitentia etiā post
rogationē in filio rogato etiā si fuisset emācipat⁹.ar.l.si qs lega
tum.§.fi.j.de fal.licet Ang.aliter dixerit in.l.nā qd̄.§.q cōpuls⁹.
19 ſ.eo.¶ Extra gl.induci t̃ tex.iste pan̄g.† qd̄ institutus in legiti-
ma intelligatur esse heres ex quota qñ instituit̃ in legitima sim-
pliciter.sec⁹ si instituat̃ in aliquo corpe pro sua legitima.vt dixit
gl.in.l.cū a matre.C.de rei ven.Quidā tñ tenuerūt fm̄.l.quisq̄s
§.ad filias.C.ad.l.iul.ma.de quo p Gul.de cu.in.l.si qs i suo.C.
de inoffi.test.sed ipse tenet qd̄ est dictū p hūc tex.vbi patet patro
num in sola legitima institutum cōpelli adire ⁊ restituere.Sed
si legitima nō teneret locū quote sed solū quāte nō habeat locū
senatuscon.l.cogi.§.⁊ generaliter.ſ.eo.¶ Sed aduerte q2 istud
dictū videt̃ contra ea que no.in.l.ex facto.la grande.ſ.de here.
insti.vbi aperte Bar.cōcludit legitimā esse quotam bonoꝝ ⁊
nō quotā hereditatis.Et ad istum tex.posset responderi quod
hic nō fuit dictum instituo te in legitima sed simpl'r fuit dictum
instituo te in legitima hereditatis.⁊ sic verba hic posita dūz di-
cit litera ex parte debita sunt vba iurisconsulti ⁊ non testatoris.
Uel potes dicere qd̄ legitima p̄soni erat dimidia hereditatis.
sed legitima filij erat q̄rta bonoꝝ.nō q̄rta hereditatis cū debea-
tur deducto ere alieno.l.papinianus.§.quarta.ſ.de inoffi.test.
preced ens tamen so.verior.¶ Et aduerte q2 Barto.hic intelle
xit quod patronus dixit hereditatem suspectam nō autem repu
diauit.q2 tunc secundum eum nō posset postea adire.Sed certe
hoc est falsum:q2 etiam postq̄ quis repudiauit potest cogi adi-
re ⁊ restituere vt est expressum in.l.nam quod.§.j.ſ.eo.In eo sa-
tis puto ꝓcedere quod in hoc casu si penitentiam egit antequā
cogeret.quod licet repudiauerit poterit retinere quartam vt
etiam.ſ.tetigi.Nam ⁊ etiam satis videtur repudiare quando
dicit suspectam precedente termino ad deliberandum in.l.sed ⁊
si alio.eo.⁊.j.eo.omnes.

Si perceptis quibusdā.

Per coactionē
perdit quis pre
legata nisi relicta fuerint sub conditione si heres non erit.hoc
dicit secundum Bar.vel sic.Agnoscens hereditatem coacte om
ni commodo priuatur quod habere non poterat si non agno-
uisset sed legata sibi relicta si heres nō erat saluari sibi debēt per
20 fideicommissarium.hoc dicit scd̄m Ang.¶ † Not.arg.ex litera
quod heres coacte adiens nō debeat habere prelegata.Sed in
contrarium facit:q2 illa videntur relicta tacite sub conditione si
heres non erit.l.qui filius.§.j.C.de lega.j.Et istud vltimum vi-
detur tenere Oldra.dicens aliud in perceptionibus:aliud in
prelegatis.Sed Ray.dicit hic idem vtrobiq̄ distinguendum
an habuerit coheredē cui⁹ aditiōe potuerint valere an vero nō
per no.ſ.e.l.§.q suspectā.ang.hic simpl'r dicebat qd̄ si illa p̄lega
ta nō potuisset hr̄e nisi fuisset heres nō retinebit.alias sec⁹ per
d.§.qui suspectā.Forte pōt dici qd̄ pceptiōes indistincte perdet
siue habuerit coheredē siue nō:q2 de mēte testantis vr̄ qd̄ illas
habeat cū agnoscit hereditatē.patet q2 dicit pceptis vel retētis
talibus rebus restituas nō eñ pōt pcipere vel retinere nisi agno
scat.Si vero sunt p̄legata tūc si relinquant̃ sub conditione si he-
res non erit standū est huic tex.Si vero relinquant̃ simpliciter:
tūc illa hr̄e dz ex mente testātis siue adeat siue nō:dūmodo sit co
heres cui⁹ aditione testm̄ cōfirmat̃.ideo vr̄ qd̄ hoc casu nō pdat
talia p̄legata:tñ nō p̄stabit ea solida fideicōmissari⁹.put prestat
qñ expresse fit cōditio si heres nō erit sed partē habebit a fideicō
missario pro rata vz portionis restitute:partē aūt a coherede.
Nā licet subintelligat̃ cōditio si heres nō erit.l.miles ad sororē.
§.p parte cū ibi no.ſ.de le.ij.Illud est in suū fauorē vt potest ha
bere etiā si repudiet:sz nō quin debeat hr̄e etiā si nō repudiet.vt
patet etiā ex ibi no.¶ Et p̄dicta vera nisi talia essent p̄legata q̄
quis nō posset habere nisi hereditatē adiret qd̄ īterdū cōtingit
vt patet in.l.qd ergo cū ibi no.ſ.de le.j.nam tūc indubitāter illa
pderet ꝓpter coactionē ar.d.§.q suspectam ⁊.j.e.l.si patroni.§.
adeo.Itē predicta etiā vera nisi prelegata essent que venirent in
restitutionē fideicōmissi.qd̄ qñ sit pz ex no.in.l.marcellus.§.qui
dam.ſ.e.nā tūc illa indubitanter etiā perderet.¶ Item ēt attē-
de q2 differētiā iter pceptiōes ⁊ p̄legata reprobat hic Cy.⁊ distin
guebat vtrobiq̄ an haberet coheredē vel nō p.d.§.qui suspectā
⁊ ab ipso vt puto Ray.sumpsit suā opi.sed tene qd̄ supra dixi.

Heres ex asse erat.

Heres grauat⁹ vltra vires
hereditarias illud qñ deest
supplet ex fructib⁹ iudicio testatoris pceptis ex eo qd̄ ē vltra q̄r-
tam residuū vero sibi retinet.si aūt fruct⁹ nō sufficiūt oib⁹ fit di-
minutio ꝓ rata.h.d.Et p̄io ponit thema.Scd̄o ōtuor q̄stiōes
ex themate.Tertio ponit̃ rñsio.Quarto cōcludit.scd̄a ibi:q̄ro.
tertia ibi:rñdi.q̄rta ibi:⁊ summa.Et aduerte q2 oib⁹ q̄oib⁹ rñdet̃
p̄terq̄ tertie in ordine cui forte nō rñdet:q2 cōsistit in calculo vz
quātū heres a legatarijs posset petere ex stipulatiōe:sz illi rñdet
tertia gl.magna.¶ In text.ibi data sunt.i.nominatim ab here-
de ꝓpter ea que tāgunt̃ in gl.magna.⁊ qd̄ habet̃.ſ.e.l.qui qua-
dringēta.⁊.l.marcellus.¶ In tex.ibi:an ⁊ ab alijs.hec scd̄a que
stio.¶ In tex.ibi:⁊ quantū hec tertia.¶ In tex.ibi:item quero
hic quarta.¶ In tex.ibi:quātitas sc3 fructuū pceptoꝝ ex eo qd̄
superat penes cōsobrinā vltra quadrantē seu vltra quartam.
¶ In tex.ibi:excedat sc3 dictā dimidiā relictā publio post mor-
tem publij.vel posses etiam subaudire ante dictionē quantitas
dictionem licet.¶ In text.ibi:adiectis fructibus.subau.si adie
ctis fructibus.¶ In text.ibi: minuet.suban.nec etiam excedat.
21 ¶ † No.qd̄ etiā fideicōmissarius vniuersalis tenet̃ cauere de re-
stituendo quod amplius perceperit quā liceret per legem falci-
diam sicut ⁊ legatarij particulares.¶ Itē no.qd̄ heres videtur
posse retinere quartā ex corporib⁹ hereditarijs nec habet neces-
se retinere ex fructibus.qd̄ vr̄ ɔtra.l.in fideicōmissaria.ſ.e.Sed
oldr.dicit esse in potestate heredis an velit retinere ex fructib⁹
vt ibi patet an ex corporibus hereditarijs vt hic sed Bar.hic di-
cit qd̄ iste tex.hoc nō pbat:q2 lz in q̄sito habeat respectū ad cor-
pus hereditariū tñ in responsiōe nō vr̄ habere necessario respe-
ctum.⁊ ideo dicit hoc officio iudicis dirimēdū.ar.l.nō amplius
§.j.cū.l.seq.ſ.de leg.j.Sed certe sua rñsio videt̃ ɔ mentem istius
tex.si bene ponderet̃ dū dicit rñdi qd̄ supra quadrantem ⁊c.Et
sic recte habet respectū ad corpus hereditariū qd̄ remansit vltra
quadrantem.Ideo forte potest aliter dici qd̄ hic sit sp̄ale qd̄ casu
isto in quo heres grauat̃ vt nō lucret̃ fructus pceptos iudicio te-
statoris.sed ex illis debeat supplere legata ⁊ fideicōmissaria reli-
cta vltra vires hereditatis.ideo in alio succurrit̃ sibi vt quartā
ex corpibus hereditarijs pōt retinere.ar.l.eū q.ſ.de iureiu.facit
22 qd̄ dixi in.d.l.i fideicōmissaria.⁊.l.mulier.§.si heres.ſ.e.¶ † Itē
no.qd̄ fit cōtributio legatoꝝ pure relictoꝝ cū fideicōmisso vni-
uersali conditionali.⁊ hoc ideo q2 fideicōmissū vniuersale fuit
pro parte purū ꝓ parte conditionale.secus si ex toto fuisset con
ditionale.l.j.§.placet.ſ.ti.ij.⁊ dixi.ſ.e.l.marcell⁹.§.pompo.Si
autem legata ⁊ fideicōmissū vniuersale relinquuntur pure.cla
rum quod cōtribuunt̃.d.§.pompo.Idē si omnia sub cōditione
eadem.vel alia scd̄m Ange.⁊ quod plene dixi in.d.§.pomp.Et
aduerte q2 hic loquitur qñ legata relinquuntur pure.⁊ portio
hereditatis similiter pure.⁊ alia portio sub conditione vni ⁊ ei-
dem.Nam tunc fit contributio propter partē pure relictā.Sed
dubiū est qd si vni relinquit̃ portio hereditatis pure ⁊ alij alia
portio in cōditiōis euentū ⁊ legata sunt pure relicta:an tūc fiet
cōtributio.Ang.hic dicit qd̄ nō reperit casum determinatū:sz
ipse putat pp̄ diuersitatē fideicōmissarioꝝ in p̄sona cuiuslibet iu
dicari sicut si essent diuersoꝝ testamēta vt.l.hędes mei.§.cū ita.j.
e.⁊ iō h̄ casu fiet cōtributio soli⁹ fideicōmissi pure relicti.nō aūt
ei⁹ partis q̄ sub cōditiōe fm̄ eū.Sz certe nō video q̄re etiā non
debeat

debeat cōtribui pars cōditionalis cum sit illa ꝓpter quā rema-
neat falcidia.nec est dare rationē diuersitatis quare ēt nō debet
cōtribui.ideo debet esse idē ius.ar.l.illud.ff.ad le.aquil. Nec ob.
§.cū ita.qꝛ nihil facit si pōderet bene.⁊ bene facit ad predicta qđ
habet in.l.ĩrōne.§.qđvulgo.⁊.§.si filio.⁊.l.in quātitate.§.pe.ĩ fi.
ff.ti.ij.¶ In glo.super verbo agi poterit.ibi.xxxvij.cū dimidio.
⁊ sic.xij.cū dimidio auferrent a legatarijs quibus quiquaginta
erāt relicta.¶ Et aduerte qꝛ lꝫ pōt fieri cōputatio vt sensit glo.tñ
⁊ alio modo videt potuisse fieri.vt colligit ex.l.in quātitate.§.pla
cet.⁊ fi.ff.ti.ij.Nā cū dando quinquaginta q̃ supererāt vltra qua
drantem fideicōmissario ⁊ dādo etiā quinquaginta percepta ex
fructibus dicte quātitatis habeat fideicōmissarius cētū.⁊ sic de-
ficiant sibi alia centū respectu istius partis cōditionalis. Et ista
non reperiant in hereditate expedit ꝙ fiat reductio ad patrimo
niū ad vires patrimonij.Et ideo pro satisfactione istoꝝ centū q̃
deficiunt tāgere videt legatarios.vt pro octaua parte cōtribuāt.
⁊ pro septē partibus ipse fideicōmissarius ꝓpter rōnē glo.⁊ pro-
pter id qđ habet in.l.qui quadrīgēta.§.fi.⁊.l.in quātitate.ff.ti.ij.
Et sic tangeret legatarios quātitas.xij.cū dimidio q̃ sunt octa-
ua de centū.⁊ sic in effectu recideret in idem cū cōputatione glo.
¶ Item aduerte qꝛ scđm glo.quinquaginta percepta ex fructib⁹
solū prosunt fideicōmissario.Sed cōtrariū tenuit hic Ja. de ra.
qꝛ fructus percepti iudicio testatoris pendente cōditione debēt
ꝓdesse oībus fideicōmissarijs ⁊ legatarijs.d.l.q quadringēta.§.
fi.⁊.l.qđ de bonis.§.fructus.eo.ti.Ideo reprobat glo.dicens qđ
glo.bene diuidit sed male cōputat:qꝛ tales fructus non debēt da
ri fideicōmissario sꝫ cumulari cū alio patrimonio.Et totū patri
moniū sic cumulatū dꝫ diuidi vt dixit hic glo. Et hoc sequit hic
Cy.⁊ Ray.Nec placet Cy.si dicat ꝙ.d.l.q quadringēta.⁊.d.§.fru
ctus.loquātur in falcidia hic in falcidia ⁊ trebellianica vel in ea
q̃ habet mixtā falcidie ⁊ trebellianice:qꝛ vtrobiqꝫ eadē videt ra-
tio.⁊ per cōsequēs idē ius.ĩ.de verbo.obli.l.a titio.⁊ qꝛ equipa-
rata sunt legata fideicōmissis.l.j.⁊.ij.C.cōmunia de lega.Sed te-
ne cū glo.qꝛ ꝯria loquunt qñ relicta sunt vltra patrimoniū ⁊ solū
disputat de falcidia.quo casu fructus percepti iudicio testatoris
ex re legata cōputant in falcidiā ⁊ ꝓsunt oībus nedū illis ex quo
rū re legata percepti sunt qꝛ ex iuris dispōne imediate veniūt cō
putādi in falcidiā.⁊ sic in cōsequētiam oībus ꝓsunt.sꝫ hic loquit
qñ relicta erāt vltra vires hereditatis.quo casu ex dispositiōe te-
stantis vident fructus q supsunt vltra quartā ⁊ quarte fructus
debent distribui vt suppleat relictū qđ est factū vltra vires.vnde
nimirū si primo loco de ipsis fructibus supplet fideicōmissum.⁊
sic etiā videt de mente huius tex.Ideo gl.videt bene dixisse quā
etiā in effectu sequit hic Bar.Et aduerte qꝛ Bar.hic videt senti
re ꝙ fructus percepti ex re legata iudicio testatoris cōputētur in
falcidiā etiā si nō erant sati tpe mortis testātis.Contrariū tñ vo-
luit glo.in.l.qđ de bonis.§.fructus.ff.ti.ij.⁊ tetigit etiā in.l.in fi-
deicōmissaria.ff.eo.Sed hoc videt verius per gñalitatē tex.in.d.
§.fructus ⁊ in.l.qui quadringēta.§.fi.cum ibi no.ff.ti.ij. Et hoc
expresse tenuit Bar.in.d.§.fructus.Et hoc adde ad ea que dixi
in.l.in fideicommissaria.ff.eo.

Qui seruos suos. Habet duas literas vt hic dꝛ in glo.⁊ cōsequēter duas lect.
vna est ꝙ nō habeat in litera suos.⁊ tunc loquit in seruo alieno.
Et scđm illā hoc intēdit.Si seruo alieno relinquit libertas per
fideicōmissum.⁊ hereditas preciū seruoꝝ detrahet vt es alienū.
⁊ de residuo quarta deducet.h.d.Sed hec lec. cōiter reprobatur
l.plane.ff.ti.j.qꝛ vbi seruo relinquit libertas ⁊ vltra libertatē pe-
cuniariū cōmodū detrahet integra falcidia de vtroqꝫ pecunia-
rio cōmodo vt ibi.sed tu potes hāc saluare intelligēdo ꝙ quar-
ta detrahet de tota hereditate per.d.l.plane.lꝫ ēt deduci debeat
preciū serui ꝓut in fili etiā ītelligi debet sequēs lec.Unde alia est
litera ꝙ in tex.habeat suos.⁊ tūc loquit in seruo heredis. Et se-
cundū istā breuiter hoc intēdit.Si heres rogat seruos suos ma-
numittere ⁊ eis hereditatē restituere si adeat hereditatē cogetur
illā restituere deducta quarta ⁊ precio seruoꝝ.h.d.¶ In glo.sup
verbo suos.ibi ⁊ sic nō habet integrā quartā.Sed certe imo ha-
bebit quartā integrā de centū de quibus etiā debet detrahi quar
ta precij serui per.l.plane.ff.ti.ij.⁊ dixi post summariū.⁊ sic in effe
ctu habebit.xx.ꝓ precio seruoꝝ.Item.xxv.que sunt quarta de cē-
tum.⁊ sic totius hereditatis.⁊ per consequēs in effectu habebit
quadragintaquinqꝫ.⁊ hoc modo poterit hec lec.seruari.lꝫ cōiter
reprobet maxime per Bar.⁊ Ang.¶ In ea.glo.ibi:idē de quar
ta.dic imo idem qđ hoc casu etiā habebit quartā integrā de cen
tum per.d.l.plane.¶ In ea.glo.ibi:sed hic heres coactus adījt.
hoc est falsum:qꝛ cogi non poterat vt.ĩ.sequit in glos. ex quo erat
seruus heredis.ff.eo.l.cogi.§.sed si seruo.ideo Dy.dicebat qđ hic
expresse fuerat rogatus restituere hereditatē deducto precio ser-
ui.ideo nimirū si illud poterit deducere ꝓpter voluntatē testan-
tis q̃ ratio cessat in.d.l.imperator.⁊.d.l.sed ⁊ si non seruus.sꝫ cer
te hoc videt diuinare.ideo secundo pōt dici quod qñ nihil plus
est ei relictū ꝓcedat obiectio.Exemplū si lego tibi decē ⁊ grauo
te vt seruum tuū valentem.xx.manumittas si enim agnoscas le-
gatū cogeris manumittere ⁊ sola.x.habebis quia nihil plus est
in relicto lꝫ seruus multo plus valeat.sꝫ vbi in relicto inuenitur
plus vt est in casu huius.§.nam heredi relinquitur tota heredi-
tas in quo est valor serui ⁊ longe vltra.ideo tunc percipit heres
quod sibi tribuit iuris censura.s.quartā ⁊ vltra hoc preciū serui.
Et sic quando hereditas est soluendo nō pōt pati dānum vt di-
xit hic Bar.secus si non esset soluendo:quia tūc posset pati vt in
contrario.Et hanc sol.sequitur etiam hic Ang.sꝫ Cy. hic etiam
tertio soluit quod in contrario manumittere debens aliquid ha
bebat.lꝫ modicum ex iudicio testantis:quia erat rogatus de to-
ta hereditate restituenda ⁊ quarta veniebat detrahenda contra
voluntatem testantis.l.titia.ff.ti.ij.ideo nimirū si tunc debet ha-
bere precium serui.Et secundum hanc so.videretur ꝙ si heredi-
tas non esset soluendo non cogeretur manumittere ne alias repe
riatur grauatus ille qui ex iudicio testatoris nullum cōmodum
debet sentire.Et hec sol.forte verior de iure nisi post aliquod tem
pus esset rogatus restituere:qꝛ tunc saltem infra illud aliqđ com
modum ex iudicio testatoris haberet.⁊ facit.ff.de le.j.l.filiusfa.§.
apud marcellum.¶ In ea.glo.ibi poterit forte cogi ſm Azo. et
bene si dñs est paratus vendere illum seruum.ita quod per adi-
tionem fiendam ad sui instantiam seruus pōt habilitari ad re-
cipiendam restitutionem hereditatis.alias interim nō videtur
debere cogi per.l.si cui pure.in prin.⁊.§.j.ff.eo.licet tunc non per
hoc statim extinguatur fideicommissum vt probatur in.l.deberi
hic allegata.

Summarium.

1 ☞ Fructus percepti iudicio testatoris persone percipienti de-
bent applicari.
2 Heres adire potest ⁊ totum restituere ad instantiam fideicōmis-
sarij vniuersalis respectu certe partis hereditatis.
3 Jura que possint de ossibus nostris radicari.

Coacte heres. Si vnus ex fideicōmissarijs cogit heredem adire et resti-
tuere totum:fructus iudicio testatoris perceptos suo
fideicōmissario non restituit.secus in eo qđ iure accre
scendi lucratur.Item ab eo quarta non detrahit.h.d. ¶ No.qđ
1 dixi in summario.⁊ ratio primi dicti est † quia fructus qui perci
piuntur iudicio testatoris applicari debent persone percipienti
non portioni.l.in fideicommissaria.ff.e.sed portio que deficit nō
applicatur persone per ius accrescendi. ideo sequitur illum ad
quē transit portio.l.si titio.§.j.ff.de vsufru.accre.⁊.l.si totam.ff.
de acqui.here.⁊ per hoc patet ratio secundi dicti cui aduersari vi
debatur ratio primi dicti posita in litera.sed tñ illa non obstan-
te deciditur oppositum per rationem quam posui. Ratio tertij
dicti est qꝛ heres rogatus detrahit falcidiam.sed hic non est he-
res sed fideicommissarius.Item etiam nec fuit rogatus de resti
tuendo ideo non potest detrahere quam non detrahit etiam pri
mus fideicommissarius a secundo quia nō est heres directo licet
sit rogatus:nisi qñ heres directo voluisset facere sibi gratiam.l.j.
2 §.inde neratius.ff.eo.¶ † Item no.quod ad instantiam fideicō-
missarij vniuersalis respectu tñ certe partis tantum hereditatis
pōt heres adire ⁊ totā restituere.de quo plene.ff.e.l.j.§.quoties.
¶ In glo.super verbo sue.in fi.melius dixisset glo.econtra si ha-
beas sibi expone .i.tibi.¶ In glo.fi.ibi:sed socius eodem gradu
preterea ibi loquitur qñ sponte adiuit heres ⁊ non detraxit fa-
ciendo gratiam primo fideicommissario.sed hic coacte adiuit.⁊
de materia dic plene vt dictum fuit in.d.§.inde neratius. ¶ In
ea.glo.ibi detrahit fideicōmissarius qñqꝫ melius dixisset ⁊ fuisset
omittere verbum qñqꝫ qꝛ de relictis ab herede detrahit fideicō-
missarius vniuersalis qñ heres coacte adiuit.l. marcellus.§.j.ff.
eo.Nam cōmodum quarte qđ perdit heres nō debet applicari
legatarijs qui nō habent potestatem cogēdi sed fideicōmissario
vniuersali vt dictū fuit in.d.l.marcellus.§.j.¶ In ea.glo.ibi dic
ipso iure subau.post euētum cōditionis ⁊ ipso fideicōmissario
acceptante relictū sibi fideicōmissum.Nam tunc ipso iure trans-
eunt in eū actiones sine restitutiōe.⁊ sola facti restitutio restabit
per.§.quoties preal.¶ In ea.glo.ibi potestate senatuscōsulti nō
pōt perdere partē.hec pars nō est bona:qꝛ senatuscōsult⁹ est pars
iuris ciuilis.l.ius ciuile.ff.e.Et ideo pōt quē facere desinere esse
heredē.l.in substōne cū ibi no.ff.de vul.⁊ pu.⁊ in aut.hoc ampli⁹
C.de fideicōmis.ideo precedēs ratio melior.Et hec opi.cōiter te-
netur reiecta opi.hug.de qua sequit per ea q̃ no.glo.in.l.j.in glo.
fi.C.vti pos.⁊ in.l.fi.in ṽ.alijs.C.de iure ēphi.⁊ in.l.si qs emptio-
3 nis in verbo actionē.C.prescrip.xxx.an.Et hoc est notādū † qꝛ ex
hoc habes ꝙ lꝫ iura personalia directa non possint ex toto radi-
cari de ossibus nostris.l.quis ergo casus.ff.de pecu. ⁊.l.iiij. cum
ibi no.ff.pro socio.tñ secus est in iuribus vtilibus lꝫ personalib⁹.
qꝛ illa non ex toto pñt transire in aliū sicut ⁊ iura directa realia.
¶ Item faciunt predicta ꝙ.l.iiij.C.de noua.nō habet locū in de-
bitore soluēte primo cessionario post cessionem factā secundo de

quo in. l. facta. §. si heres. ff. eo. ¶ In ea. glo. ibi rñdeo sic. hoc pōt intelligi de iure vniuersali hereditario. idem de iuribus particularibus qd̄ ꝓsequere vt hic tāgit Bar. Cuius dictis adde quod glo. quā allegat in. l. ij. C. de bo. po. he. pe. non videt̄ dicere an iura particularia directa sint penes bonorū possessorē an vero vtilia. sed solum an debeant dici ciuilia an pretoria. Et dicit inspecta origine posse dici ciuilia pretoria extēsione glo. tñ in. l. j. C. vñ legi. forte voluit sentire qd̄ dicit Bar. Et illud sequit̄ ibi Cy. sed cōtrarium voluit glo. ff. de bo. pos. in. l. j. in verbo dñm ⁊ in. l. ij. in verbo vice. Et pro illis glo. facit: q2 cū iura particularia descendant ex iure vniuersali videt̄ ꝙ debeāt sortiri eius naturam ar. extra de reg. iur. c. accessoriū lib. vj. Et ꝑpter hoc forte ipse idem Bar. in. d. l. j. de bo. pos. non distinxit iura particularia ab vlib⁹. sed solum an iura directa essent vacantia vel nō. ⁊ illud forte verius. lȝ videretur posse dici ꝙ semper esset alius qui speraretur posse venire: q2 saltem fiscus nisi dicas qd̄ fiscus vocetur de iure pretorio. facit quod habetur in. l. j. ⁊. ij. C. vnde vir. ⁊ vxo. ⁊ in. l. fi. ff. de succes. edic. super quo cogitandū relinquo. ¶ Item adde in quātum Bar. dicit non esse absonum qd̄ duo sint dñi vtilium iurium diuerso iure. Nam pro hoc bene facit glo. in. l. j. in glo. fi. C. vti pos. vbi dicit ꝙ duo possint habere eandem naturalem insolidum diuerso tñ iure. Et adde etiā ꝙ Ang. hic videtur sentire opi. quam sequitur Bar. in. d. l. j. de bo. pos.

Summarium.

1 ¶ Institutio in re certa in vniuersalem conuertitur.

2 Testator in secundo testamento dicens se velle valere primū deducit institutionem ad fideicommissum.

3 Institutus in re certa habetur loco legatarij.

Si quis priore. Si confirmatum nō pōt confirmari agitur ex confirmante non ex cōfirmato. ⁊ ad hoc allegatur vel sic. Primū testm̄ tollitur per posterius etiā si in posteriori fuit scriptus heres ex re certa tenetur tñ scriptus in secundo restituere hereditatē scriptis in p̄io si testator primū valere voluit

1 nec spāliter cōtrariū in primo testamēto descripserit. h. d. ¶ † Nota diligenter ꝙ institutio ex re certa cōuertitur in vniuersalē etiā quo ad effectū rūpendi primū testamētum solēne in quo erant scripti heredes ex vniuerso. ⁊ hec erat dubitatio legis. vbi aūt testamentū non precessisset non erat tñ dubiū per. l. j. §. si ex fundo

2 ff. de he. insti. ¶ † Item no. ꝙ eo ipso qd̄ testator in secūdo testamento dicit se velle valere primū intelligitur deducere institutionē ad fideicōmissum. ⁊ sic facit ad ea q̄ no. in. l. ex ea scriptura. ff. de test. ⁊ in auc. ex causa. in glo. fi. C. de libe. prete. ¶ In glo. ij. ibi

3 quo ad excludendam querelam. † No. glo. q̄ non est alibi ꝙ institutus in re certa habet̄ loco legatarij alio vniuersaliter instituto preterq̄ ad querelā. Et per hoc videt̄ posse solui contrariū quod glo. dimittit insolutū in. l. quoties. C. de here. insti. Cōiter tñ dicitur hanc glo. nō ꝓcedere q2 scd̄m eam non haberet talis filius institutus in re certa ius accrescēdi repudiāte vl'i instituto: cū inter legatariū ⁊ heredē non habeat locū ius accrescēdi. qd̄ tñ nō videtur verū per no. in. l. j. §. si ex fundo. ff. de her. insti. voluit eñ glo. filium habere iure instōnis legitimā ꝑpter ius accrescendi. ⁊ q2 titulus institutionis heredis honorabilior est q̄ legati. l. v. §. si legata. ff. de leg. prestā. Et hoc tenet hic Ang. ⁊ similiter Cy. q etiā plus dicit ꝙ etiā habet̄ loco heredis quo ad missionē ex edicto. de quo in. l. fi. C. de edi. diui adri. tol. Sed de hac materia dic vt plene dici consueuit in. l. j. §. si ex fundo. ⁊ in. l. ex facto. la grande. vbi plene per Bart. ff. de here. insti. ⁊ per doc. in. l. quoties. C. de here. insti. ⁊ hunc atticulū pro modo nō examino. ¶ In glo. sup verbo teneri. in fi. quasi velit glo. ꝙ non agitur ex secunda sententia lata in causa appellationis: q2 due sentētie nō vident̄ posse super eodē valere. l. j. C. qñ ꝓuo. non est neces. ⁊ hanc rationē sequit̄ etiā hic Bar. Sed certe vt dicit hic Ang. non videt̄ bona: q2 verum est ꝙ due sn̄ie super eodē non tenēt qñ ferunt̄ ex eadem instātia q2 oportet necessario dici secundā latā esse sine instantia cum prima terminauerit instantiā. ideo non posset tunc valere scd̄a. sed qñ instantie sunt diuerse tot possunt ferri sn̄ie quot sunt instātie. l. duobus. cū ibi no. per Bar. ff. de execu. rei iud. ⁊. l. j. C. si plus vna sen. Constat aūt diuersam esse instantiā cause principalis et cause appellationis. lȝ super eadem cā versat̄. l. pe. ff. iud. so. ⁊ in. l. ita demū. cū ibi no. C. de pcu. ⁊. l. ij. §. j. C. de iur. calū. ideo melior est ratio quare agitur ex scd̄a sn̄ia ꝯfirmante ⁊ nō ex prima: quia prima fuit rescissa per appel. l. j. in fi. ff. ad turpil. ¶ In glo. fi. ibi. l. doli. vel dic ꝙ sensus litere est ꝙ hereditas per fideicōmissum debet restitui institutis in p̄io eo ipso ꝙ dixit in scd̄o se velle valere primū. saluo nisi forte adiecerit ꝙ vult valere quo ad institutionē de eo factā. Et istud sequit̄ hic Dy. ⁊ videt̄ multum esse de mente litere. posset etiā intelligi nisi testator adiecisset ꝙ institutus in re certa plus petere non posset: q2 tunc ꝑpter ꝓhibitionē iuris accrescendi. cū causa intestati tāq̄ potētior trahat ad se causam testati particularē. ⁊ iō non esset rescissum primū testamētū quia ex secundo adiri non posset hereditas. qd̄ esset necesse ad rescissionē primi. l. cū in scd̄o. ff. de iniust. rup. ⁊ irri. test. ⁊ plene per Ang. in. l. pe. eo. ti. ⁊ per Bar. in. l. quoties. §. si duo. ff. de here. insti. ⁊ sequit̄ hic Ang. ⁊ idē Bart. licet Ang. dicat eū tenere ꝯtriū.

Summarium.

1 ¶ Legatus pro actu momentario legationis tempore expediēdo conueniri potest.

2 Fideicōmissum vniuersale quod dicatur.

3 Restitutio facta quando valeat.

Si legatus. Etiam tp̄e legationis cogit̄ qs adire ⁊ restituere. hoc. d. ¶ In text. ibi occupat̄. s. q2 facil'r adire pōt. vt in verbo restituat̄. ⁊. ff. eo. l. restituta. ⁊ q2 periculū est in mora si ipse legatus heres institutus ante aditā hereditatē decederet nec periret fideicōmissum. l. ille a quo. §. j. ff. eo. Ideo subuenit̄ ipsi fideicōmissario ratione predicta. facit. l. ij. §. lega. ff. de iud. ¶ † No. qd̄

1 legatus pōt cōueniri pro actu momētaneo expediendo tp̄e legationis. q2 cessat ratio legis ꝓhibentis ipsum cōuenire q2 nō multum occupatur ab officio legationis. ¶ In glo. super verbo iudiciū. in fi. No. ex glo. ꝙ heres cogitur per officiū iudicis adire ⁊ restituere. ⁊ de aditione est clarum: sȝ de restitutione est dubiū: q2 videt̄ ꝙ illa fiat actione ex testō. ar. l. ⁊ si sine scriptura. cū glo. sua C. eo. Sed Bar. illā dixit ꝓcedere qñ sponte adiuit. Si vero coacte ꝓcedat hec glo. ⁊ similiter glo. in. l. nō est in glo. magna fi. ff. eo. sed Ang. tenet indistincte ꝙ ad restitutionē faciendā tenet̄ actione ex testō eo ipso ꝙ adiuit q2 lȝ coacte adiuerit videt̄ quasi contraxisse cū ipso fideicōmissario. l. apud iul'. in fi. qui. ex cau. in pos. ea. ex quo quasi cōtractu orit̄ actio ex test. vt ibi. nā coacta voluntas/volūtas est. l. si mulier. §. pe. ff. qd̄ me. cau. Nec vitiat̄ actus ex cōpulsione: q2 fit inste autoritate legis ⁊ iudice intercedente. facit qd̄ habet̄ in. l. iij. C. de her. inst. Et istam partē puto verā. q2 ꝑ aditionē coactā cōfirmat̄ testm̄ quo ad oīa in eo relicta sicut ⁊ ꝑ spōtaneā aditionē. l. nā qd̄. §. si quis cōpulsus. ff. eo. ⁊ q2 de mente iuris est ꝙ heres coactus teneat̄ onerib⁹ hereditarijs nisi restituat hereditatē vel nisi ex aliquo beneficio sibi succurrat̄. l. apud iul'. §. vtrū. ⁊. §. antistia. ff. eo. Nec ob. l. q2 lȝ dicat heredē dicentē suspectam hereditatē cogi debere per pretorē adire ac restituere non sequitur tñ ꝙ coactio restitutionis fiat ex eodē officio quo fit coactio aditionis. Nā coactio aditionis fit officio nobili. sed coactio restitutionis fit officio mercenario deseruienti actioni ex testamento. facit. l. iiij. cum ibi no. C. depositi.

2 **Si quis bona sua.** † Fideicōmissum vniuersale est si qs rogat̄ restituere bona vl'r vel indefinite. h. d. ¶ No. literam ibi. nam ⁊ meoꝝ ⁊c. ⁊ adde qd̄ dixi in. l. mulier. §. fi. ff. e. Nā ang. hic voluit ꝙ non sit differentia an dicat̄ lego partē bonoꝝ. an vero dicat̄ per fideicōmissum relinquo partē bonoꝝ. ⁊ sic sequit̄ opi. Bar. in. l. si qs seruo. §. fi. ff. de leg. ij. lȝ contrariū tenuerit in. d. l. mulier. §. fi. Et subdit idem Ang. qd̄ verbū mea ⁊ tua absolute ꝓlatū continet etiam actiones vt hic. sȝ vbi ꝓfert̄ respectiue ad certa corpora tunc non intelligit̄ nisi de his quoꝝ dñium habemus. non pro quibus habemus actionē. l. quintus. §. argēto. ff. de aur. ⁊ arg. le. Sed certe ibi non referūtur ꝓprie ad certum corpus sed ad genus subalternum vt ibi ple. no. per Bar.

3 **Si filiofamilias** † Nō valet restitutio facta nisi consentiēte vel ratū habente eo in cuius potestate est ille cui facta est restitutio. h. d. ¶ In tex. ibi: ratū subau. qñ fuit ignorans. nam si a principio fuit inuitus nō possit ratum habere ad sui cōmodum sed incommodum sic. vt. l. dispensatorē. ff. de solu. que al's est contra ẜm Thomā de formaglinis ⁊ Ang. Et iste. §. secundum eum hodie est correctus in filijs per. l. cum non solum. C. de bo. que libe. Sed certe potius limitatur ⁊ declaratur per illam. l.

Multum interest vtrum. Si heres rogatus retinet quartam in re certa vel pecunia non tenetur ad onera hereditatis al's tenetur pro rata. h. d. ¶ In glo. super verbo actiones. ibi. l. j. §. j. corrupta est glo. ⁊ debet dicere. §. pe. ⁊ fin. et ibi plene dixi de materia.

Si princeps heres. Princeps rogatus de restituēdo nō cōsueuit quartam detrahere ⁊ si ei minus quarta sit relictum non cōsueuit petere supplemeneum. hoc dicit.

Si cui pure. Seruus q per aditionē habilitatur ad recipiendū hereditatem pōt cogere heredē adire. secus si per aditionē nō habilitaretur. h. d. ¶ Nota ꝙ paria sunt quē esse habilem de presenti vel de ꝓximo infallibiliter esse futurū habilem. ¶ In glo. prima in fi. subau. q2 in contrarijs etiā institutio erat conditionalis: sed hic solū fideicōmissum. ¶ In gl. super verbo non pōt. ibi venditionē faciendā. Cum hoc transeunt doc. sȝ cōtrarium

trariū puto qꝛ ex quo remanet liber ⁊ restitutio est ibi facta poterit defensare hereditatē. facit. l. post mortē. cū ibi no. C. de fideic. Nec ob. §. antistia. ⁊ l. postulante. qꝛ in illis decessit sine herede fideicōmissarius. ⁊ sic non est qui defendat. facit optime qd no. gl. magna in. d. §. antistia. ¶ Extra glo. inducitur iste text. ad qōnē per Ja. de are. Si statutū dicit ꝙ ante decem dies sui regiminis potestas faciat ꝓpositionē sup certis articulis qd si velit vti articulis ꝓuidētie pōt aūt facere per hūc tex. cū gl. nisi illa dies esset taxata ex certa causa ſm Old. sed Ray. dicit ꝙ si facit ante non facit autoritate statuti sed al's ex sua potestate vt hic probatur ⁊ sequitur etiam hic Cy.

Si sub conditione. Heres cogitur parere cōditioni potestatiue sine eius dāno ⁊ adire. secus si sit cōditio casualis. h. d. ¶ In tex. ibi: dʒ parere ⁊ adire. subaudi si spōte vult si aūt nō vult nō cōpellit. ⁊ ideo tunc fideicōmissarius debebit cōditionē implere si implebilis est per aliū. ⁊ sic nihil obstabit ſm Py. ⁊ Ang. ¶ In glo. super verbo mutationē. ibi. ⁊ hoc si nolit heredem precise cogere. Vel dic vt dixi super litera qd non potest cogi heres precise. ʒ potest si vult parere ⁊ adire. si aūt non vult tunc poterit fideicōmissarius implere quando est per alium implebilis.

Summarium.

1 ☞ Enumerari aliquid in genere vel in specie quādo paria sint.
2 Dictio geminata absqꝫ coherentia substantiui non plus operatur ꝙ dictio simplex.
3 Equitas scripta in iure prefertur rigori.
4 Liberi primi gradus de fructibus vltra legitimā perceptis grauari possunt.

Balista filiūfamilias. Si fideicōmissum relinquit sub noīe geminato ⁊ sub noīe appellatiuo pecunie in restōne veniūt fructus iudicio testatoris percepti. secus si sub noīe simplici dʒ tñ fideicōmissum ex eis suppleri si fuerit diminutū. h. d. cum se. ⁊ vtraqꝫ. l. est singularis ⁊ nō est
1 alibi ſm Bar. ¶ † Not. ꝙ paria sunt aliquid spāliter enumerari vel in genere qñ de ꝓprio significato generis illud spāle includitur. facit. l. si. chorus de leg. iij. ⁊ l. oēs. C. de prescri. xxx. an. de quo in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. ⁊ in. c. si sacerdos. extra de offi. ordi. ⁊ hoc est vtile ad notata. ff. eod. l. restituta. ¶ In glo. prima ibi ꝓpriū nomē testatoris. ⁊ iste intellectus satis potest tolerari. ⁊ tunc verbū trebellianū debet poni in prin. l. Sed glo. sequēs sentit qd trebellianus sit nomē heredis instituti ⁊ ille etiā intellectus poterit tolerari. ⁊ nomē balista forte erat nomē propriū testantis. facit. l. ad recognoscēdos. C. de inge. ⁊ manu. ¶ In glo. sup verbo etiā fructus. ibi duplicatū quātumcūqꝫ. Coniunge istud dictum cū precedenti: qꝛ hec duo simul iuncta videlicet verbū pecunia ⁊ dictio geminata quātumcūqꝫ hoc operātur vt veniāt fructus. ⁊ idem si fuisset verbū res cū sit etiam valde generale. l. j. ff. si cer. pe. secus si nō fuisset dictio geminata licet fuisset verbū pecunie. vt. j. l. pri. ¶ Item secus si fuisset tñ dictio geminata. puta quicquid ex bonis meis peruenerit qꝛ tunc non veniūt fructus. vt. l. quod his verbis. ff. de leg. iij. Et est ratio ſm
2 Ang. † qꝛ lʒ dictio quicquid est geminata: tñ qꝛ non habet coherentiā substantiui. puta quicqd pecunie vel rerū non plus operatur ꝙ verbū simplex. tñ fallit vbi quis grauatus est de restituendo quicquid peruenerit filio ipsius grauati. l. cū filio. §. fi. secūdū intellectū Ja. de are. ff. de le. j. Et ideo si verbū quātacūqꝫ nō esset associatū substātiuo. vt qꝛ testator per verbū neutrū dixisset quātumcūqꝫ ad te de bonis meis peruenerit restituas: qꝛ nō veniūt fructus eadē ratione nisi fuerit grauatus restituere filio suo. d. l. cum filio. vel filio testatoris. l. in fideicōmissi. §. cū pollidius. ff. de vsur. Et istud etiā in effectu sequit hic Bar. qui nitit etiā assignare rōnem diuersitatis an simpliciter dicat quicquid peruenerit. an vero quantacūqꝫ pecunia: qꝛ qñ dicit quicqd peruenerit resoluitur in indefinitā. i. illud qd peruenerit ex quo nō habet substātiuū. Et sic est magis vl'is oratio qñ dictio geminata adiungitur substantiuo. Sed certe hec ratio nō videt bona: qꝛ dictio quicqd videt esse vl'is. l. hoc articulo quisqꝫ cū ibi no. ff. de here. insti. ⁊ l. q liberis. §. hec verba. ff. de vul. ⁊ pu. facit ēt qd habet in. l. si is q ducēta. §. vtrū. ff. de re. du. Ideo videt ꝙ debeat resolui in vl'em ⁊ non in indefinitā. Et sic exponit quicqd. i. omne illud qd peruenit. Preterea casus etiā videt expressus qñ apponit dictio quicquid sine substantiuo ꝙ veniāt fructus. l. in fideicōmissi. §. nonnunqꝫ. ff. de vsur. Bar. in. l. qd his verbis. ff. de leg. iij. dicit ꝙ ibi erat rogatus de restituēdo filio testatoris. ideo veniunt fructus qui alias non venirent vt. d. l. qd his. sed certe hec so. diuinat ⁊ nimis restringit tex. illū qui videt loqui qñ quis etiā rogatur restituere extraneo lʒ. §. cū pollidius qui ibi sequitur loquit in filio testatoris. Et ita videt etiā Bar. intelligere in summario. §. nonnunqꝫ. Unde scdo pōt dici vt sensit glo. in. l. titius rogatus. j. eo. qd ibi loquit qñ rogat restituere qcqd superit ex hereditate. quo casu veniēt fructus vt ibi. secus qñ rogat restituere quicqd peruenerit: qꝛ tūc nō veniūt vt. d. l. qd his verbis. ⁊. j. e. l. heredes mei. Est em̄ aliqua differētia inter dictos casus. vt patet in. d. l. titius cū ibi no. C. e. aut. cōtra roga. Sed certe hec rñsio nō vr etiā tuta. qꝛ si aliqs rogat restituere qd ex hereditate supfuerit nō veniunt fructus. l. deducta. §. pe. j. e. qꝛ tūc oratio est indefinita. secus quādo vl'is vt. d. §. nonnūqꝫ. ergo eodē modo deberet dici in ꝓposito qꝛ deberet esse dr̄ia an dicat qd ad te ex hereditate peruenerit. an vero superfuerit quo ad potestatē diminuendi fideicōmissum vt habet in. d. l. titius. ⁊. d. aut. cōtra rogati. tñ respectu restōnis fructuū fiende vel nō fiēde nō videt posse dari bona rō diuersitatis quare vtrobiqꝫ idē non debuerit dici. nisi forte saluādo dicas qd lex magis voluit fauere heredi q reperit plus grauatus qñ dictū fuit superit ꝙ qñ dictū fuit supfuerit. arg. l. eius qui. ff. de iureiur. tñ qꝛ aliud grauamē cōtingit ex mente testātis ponderatis vbis testatoris nō vr vltra vim verboꝝ debeat succurrere ipsi heredi. Et ideo cū vis vboꝝ videat etiā cōprehēdere fructus qñ dr quicquid. vt. d. §. nōnunqꝫ. videret ꝙ deberēt semp tunc venire. vnde forte glo. in. d. §. nōnunqꝫ. dixit ꝙ ibi debet intelligi ꝙ constabat de mente testantis qui voluerat fructus venire. al's esset secus vt d. l. qd his. Sed certe hec. so. destruit illum tex. q tunc nō haberet dubiū cōtra. l. qd labeo. ff. de carbo. edic. vbi vr loqui de volūtate presumpta ex verbis. ideo gl. etiā aliter ibi dixit vcʒ ꝙ ibi loquit
3 de benignitate ⁊ sic de eqtate. ʒ. l. ⁊ his vbis cū si. de rigore. † Et secundū hoc cū eqtas scripta in iure pferatur rigori. iuxta no. in l. j. C. de leg. ⁊ in. c. fi. de trāsac. ille. §. nōnūqꝫ corrigeret. d. l. qd his cū si. facit qd no. glo. in. l. quotā. §. pe. ⁊ fi. ff. de pub. verū qꝛ iurium correctio est vitāda. l. precipimus. ff. de appel. Hec so. etiā nō videtur tuta. ⁊ sic remanet cōtrarium quodāmō insolutū. ⁊ pro certo meo iudicio rōnabilius fuisset facere differētiā vtrobiqꝫ an dicatur qd ex hereditate puenerit vel qd supfuerit. an vo dicat qcqd peruenerit. vel qcqd supfuerit. tñ vt euitet correctio nō vr ꝙ pōt aliud dici nisi ꝙ aliud sit qñ dr qcqd supfuerit. ⁊ aliud qd quicqd puenerit. Et rō differētie qualisqualis pōt assignari vt. ff. lʒ ex
4 toto non videat pfecta vt. ff. tetigi. ¶ † Ultimo aduerte ꝙ etiā liberi primi gradus pñt grauari de fructibꝰ qui pcipiunt vltra legitimā ⁊ eius fructus. hodie tñ legitimā dʒ habere ex corporibus hereditariis. l. scimus. §. repletionē. C. de inoffi. testa. ¶ Attēde tñ qꝛ dixit Py. in. d. l. qd his verbis. qd i. l. fideicōmissi. §. nōnūqꝫ. testator simpl'r dixit de bonis. ʒ in. d. l. qd his. ⁊ in. l. heredes mei j. eo. adiecerit dictionē meis. nō restringit ad pñtiam. l. si ita. ff. de an. ⁊ ar. leg. ⁊ l. his verbis. ff. de leg. iij. Sed certe lʒ hec sol'. sit colorata ad. d. §. nōnunqꝫ tñ videt ɔfundi per hāc. l. inquātū est apposita dictio meis. ⁊ tñ veniūt fructꝰ. Nec ob. ꝙ fuit apposita dictio geminata: qꝛ illa refert ad dictā dictionē meis. ideo dʒ restringi per eā ⁊ solū opari respectu tēporis ad qd refert. facit. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de nora. Itē nec placet ꝙ aliud sit dicere de hereditate. aliud de bonis. lʒ hoc esset coloratum respectu. l. scribit. que sequit. ⁊. d. §. nōnunqꝫ qꝛ in. l. heredes mei ⁊ in. d. l. qd his adiicitur etiā verbū bonis ⁊ adiicit ampliatiue. Et sic multofortius tunc deberent venire fructus. Cuius tamen contrarium dicitur in dictis legibus.

Scribit celsus. Si patrimonium testatoris est ex cā aliqua diminutū fructus pceptos etiā iudicio testatoris heres nō lucrabit sed ex illis supplebit qd est diminutū. h. d. et nō est alibi. ¶ No. ꝙ vbi diminutio patrimonii fit ex casu fortuito suppleri dʒ ex fructibus pceptis iudicio testatoris vltra qrtā ⁊ quarte fructus. Et sic hoc casu nō lucrat heres ex toto fructꝰ pceptos ex iudicio testatoris etiā de liberis primi gradus esset. secꝰ si patrimoniū non esset diminutū in substātia. lʒ forte extimatio esset variata. l. precia rerū. ff. ti. ij. Ang. tñ hic dicit hoc nō habere locū in liberis pmi gradꝰ p. l. iubemꝰ. C. ad trebel. Sʒ certe meo iudicio illa. l. hoc nō pbat. Et iō vr standū gñalitati huius. l. Si aūt diminuat pmoniū ꝓpter legata relicta: tūc dʒ suppleri ex fructibꝰ p. l. ita tñ. §. ex asse. ff. eo. qd credo pcedere in liberis pmi gradus. cū illi ēt possint grauari in fructibꝰ pceptis vltra quartā ⁊ quarte fructꝰ vt pʒ. ff. l. pr. Et hoc casu vr fieri diminutio ex facto testātis. Si vo fit diminutio ex facto heredis in casu pmisso ꝓpter dotē vel donationē pp nuptias. tūc sitr illud diminutū dʒ suppleri ex fructibus etiā p liberos primi gradus. l. mulier. §. cū ꝓponeret. ff. eo. Si aūt diminuat facto heredis volētis detrahere quartā. sitr illa dʒ suppleri ex fructibus. l. in fideicōmissaria. ff. eo. fallit tñ in liberis primi gradus q quartā debēt habere ex corporibus hereditariis. l. iubemus. C. eo. ⁊ ex predictis not. plures limitationes ad regulam illam dicitur quod heres lucratur fructus perceptos iudicio testatoris.

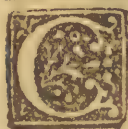
Tam qui nouissimus. Succūdit actor si nō pbat illud quod est cā sue intētionis. ⁊ ad hoc allegat. vel sic. Substitutꝰ in parte nouissime morietis ad nullam partē inuitat si simul plures perierūt. h. d. ¶ In glos. super

verbo constat. ibi totum erat habiturus. subau. q2 absolute fuerat substitutus vltimo morienti. ꝛ testator verisimiliter putauit reperiri in hereditate vltimi hereditatē primi: cū conseruauerit inter eos ius legitimarū hereditatū. l. potest. ꝛ. l. vel singulis. ff. de vulg. ꝛ pu. Et hoc ꝑcedit in pupillari substitutione per quā succedit in totū ipsi pupillo. sed in fideicōmissaria non ꝑcedit ꝑ quā quis grauat solū de parte vltimo morientis: q2 cessat ratio supradicta cū diuersa sit pars alterius ꝑmorientis. Et sic hec pria so. iuncta cū secūda que sequitur est vera. Hy. tñ in. l. iij. hic posita quā Bart. videt reprobare p. l. si fuerit. ff. de reb. du. Sed posses rñdere ad illā q ibi ꝑpter pluralitatē est dubiū quis sit inuitatus ad cōmodū. nā si dico qui primo ascēderit capitoliū habeat decē: si multi simul intrāt neuter admittet: q2 testator de vno solo sensit ꝑpter singularē sermonē de quo mō non pōt cōstare. ideo repellit agens ex quo non cōstat de eius ꝑsona sensum. Interdū vero est certa persona agens ꝛ certū est testatorem de illa sensisse. Sed est dubiū passiue ꝑpter pluralitatē corporis an sit successurus ille de quo testator sensit. Exēplum cū substituit titi⁹ vltimo moriēti. ꝛ tūc si intētio substituētis fuit inuitare substitutū solū ad vnā portionē euacuat substitutio vt hic patet. Si vero fuit intētio vocare ad totū in totū succedit. vt. d. l. qui duos. ꝛ hāc so. tetigi hic Ang. quā etiā posuit Bar. in. d. l. q duos. Attēde tñ qd lȝ hic ang. videat reprobare ex toto tertiā so. tñ Bar. vr illā amplecti in. d. l. q duos. vt sic in pupillari distinguat an mater esset i medio vel nō: q2 si est in medio verisilr testator nō cogitauit in hereditate vltimi reperire hereditatē primi ꝑpter superistētiā mris ex quo ius successionis ab intestato cōseruauerat. Adde q dictū suū scdm hec iura non videt ꝑcedere: q2 hoc iure frater cōsanguineus excludebat matrē. insti. ad tertul. §. j. lȝ soror consanguinea nō excluderet sȝ admittet cū illa vt ibi. Aliū aūt agnatū bene excludebat mater. l. ij. §. si sit agnatus. ff. ad tertu. Sed hodie ꝑ aut. defuncto. C. ad tertu. pōt ꝑcedere dictū suū. Et adde etiā q iste tex. videt ꝑcedere siue dictū fuit partē hereditariā siue portionē suā ex quo testator nō grauauerat ꝑmorientē restituere supstiti. als hñ esset differētia ꝑ ea q dixi in. l. marcellus. §. qdā. ꝛ. l. ita tñ. §. q suspectā. ff. eo. Et ꝑ pdicta dixit hic ang. q si statutū inuitat primo venientē ad brauiū si plures simul veniāt nullus habebit sed iterato recurreret. Et sic dicit seruari: q2 intētio statuentium fuit vt vnus solus haberet ꝛ nō plures. vbi aūt de alia intētione cōstaret facerēt sibi partes ꝑ cōcursum si primū non est multiplicabile. sȝ si cōstaret in genere multiplicabili. vt q2 dicat statutū q primo venerit habeat decē. tunc si plures simul venirēt vnusqsqȝ haberet decem. l. q filiabus. ff. de le. j. ꝛ per Bar. in. l. hoc articulo ff. de here. insti. Et no. bene hoc dictū Ang. q2 hic videt aliter loq q in. d. l. q filiabus. ꝛ q Bar. in. d. l. hoc articulo. Et videt hic remauere in opi. quā vltimate tenuit de iure in. d. l. qui filiabus. ꝛ tenuit Ja. de are. in prima cōstitutione digestoꝝ. Aduerte tñ q2 cōsueuit dubitari qñ plures simul veniūt. ꝛ iterato recurritur an solū admitti debeāt illi qui simul venerūt an etiā oēs aliȷ qui cōcurrerūt. tangit hic Ang. ꝛ concludit q ex quo brauiū ex iusta causa oportet recurri nō fuit ius quesitū alicui ex currētibus: cū non dicat cucurrisse q nō legitime cucurrit. arg. l. quoties. ff. qui satisd. cog. Ideo admittentur oēs qui primo fuerūt admissi. sed non debebūt admitti qui vellent de nouo currere: q2 nō cōparuerunt in termino. ꝛ sic via est eis preclusa. ꝑ. l. mācipioꝝ. ff. de optione legat. Sed forte posset dici contrariū in hoc vltimo propter rationē suā met: q2 non videt alicui ex pdictis ius quesitum. Nec ob. q lapsus sit terminus. q2 adhuc res videt esse integra ex quo nulli est ius quesitū. ideo videt q debuerint admitti per dictā. l. mancipioꝝ. ꝛ per ea que no. per glo. in cle. sepe. in verbo defensionis legitime. extra de ver. sig. vbi lȝ detur terminus ad producendū instrm. admittit tñ quis post terminū si ius aduersarij nō est factū deterius. nisi forte velles dicere q interest istoꝝ qui pmo cucurrerūt alios non admitti. cū ipsi verisilr sint magis fessi q aliȷ qui nō cucurrerūt. In ea. gl. ibi: sȝ alius est casus. et q sit ratio illius casus ibi plene dictū fuit. Ang. tñ hic satis instat volendo declarare qd habet in. l. qd de pariter. ff. de rebus du. sed meo iudicio non perfecte loquit ideo recurre ad ea q dixi in. d. §. si qs. et qd no. Bar. in. d. l. qd de pariter. ꝛ adde q lȝ fecerim differentiā in. d. §. si qs. an simul in vno loco depereāt an vero in diuersis locis. in ter. videt equiparare in. l. qui ex liberis. in prin. ff. de secū. tabu. ꝛ ibi etiam Barto. hoc videtur tenere. sed forte illud debet intelligi scdm ea que dixi in. d. §. si quis. Et hoc adde ad ibi not.

Summarium.

1 Possessio bonorum agnita noie furiosi fideicōmissum vniuersale confirmat.

2 Hereditas furioso delata non potest adire.

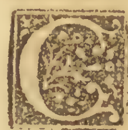
Cum heres. Curator furiosi pōt agnoscere bonorum possessionē ꝛ hereditatem restituere. h. d.
1 Not. q bonorum possessio agnita noie furiosi cōfirmat fideicōmissum vniuersale. ꝛ est in hoc singularis hec. l. fm Ang. Cōfirmat etiam tabulas pupillares ꝛ exemplarias secundum eum. allegat no. in. l. ex facto. ff. de vul. ꝛ pup. facit qd habet in. l. posthumus. ff. de iniust.
2 ru. ꝛ irri. fac. test. Item no. q vbi defertur hereditas furioso non pōt adiri sed peti bo. pos. ꝛ sic est casus in quo etiā hodie est necessaria bono. posses. alius est in. l. qui liberis. §. testō. ff. de secū. ta. alius in eo. titu. in. l. ij. §. si sub conditione. alius in. l. posthumus. ff. de iniust. test. ꝛ alius eo. ti. l. filio. de quo per glo. ꝛ doc. in l. fi. ff. vnde legi. In glo. j. ibi: sed Azo dicit. Bar. super isto passu dubitauit vt hic refert Ang. nec nimirum scdm eum: quia gl. non firmant pedem in hoc pūcto vt hic patet ꝛ in. l. lucius. §. imperator. ff. de leg. ij. ꝛ. l. fi. §. finaūt perpetuus. C. de cura. furio. Sȝ certe imo satis se firmāt in. d. l. fi. ꝛ in. l. j. ff. de bo. pos. de la. fu. ꝛ infan. vbi videtur tenere hanc opi. Azo. dicit tñ quod fingitur nō quesita ipso decedēte in furore. Et istam partem tenet etiam hic Ang. videlicet q bonorum possessio agnita noie furiosi per eius curatorem sit bonoꝝ possessio iuris ꝛ per eum acquiratur dñium hereditatis furioso. pro hoc allegat tex. in. d. l. fi. §. finaūt ipse respuerit. circa fi. l. vbi litera dicit quod si furiosus ad sanam mentem reuertitur ꝛ illam repudiat quod separatur a sua substātia. Et sic innuit quod iam fuit vnita. ar. l. decem. ff. de ver. obli. lȝ nō immutabiliter cum pōt repudiare reductus ad sanam mentem vt ibi. ꝛ eo casu quo repudiat restituet fructus ei ad quem pertinet hereditas. vbi vero in furore decederet non transmittit illā. tñ non credit fructus tunc debere restitui ex quo eos perceperit vt dñs. quod etiam satis patet per hanc. l. fm Ang. videlicet qd sit factus dñs cum restituat hereditatem fideicōmissario ꝛ transeunt actiones. Et subdit qd quia hoc casu non sit spes quod directum dominiū hereditatis vadat ad alium efficitur furiosus dominus bonoꝝ directo. vbi aūt non esset grauatus onere fideicōmissi. ꝛ sic esset aliqua spes q dominiū directum vadat ad aliū eo sȝ mortuo in furore: tunc nō habebit nisi vtile. ꝛ sic intelligit glo. in. l. j. ff. de bo. pos. allegat no. ibi per Bar. Et facit ad materiam qd habetur in. l. si a pupillo. ff. de aut. tu. Tu adde qd. d. §. finaūt ipse respuerit. non facit pro Ang. q2 si bene ponderetur non loquitur in hereditate sed in legatis que acquirūtur etiam ignoranti. l. cum pater. §. surdo. ff. de le. ij. Et transmittunt etiam ab heredem furiosi vt ibi etiā patet. Satis tñ credo qd supra dixi post Azo. Item adde secundo qd qñ decedit in furore videtur venire etiam fructus: q2 fingitur nūq fuisse quesita. vt est tex. cum glo. in. d. l. fi. §. finautem in furore. Et adde etiam quod secunda opi. hic posita non videtur ex toto perfecta. q2 posset mori fideicōmissarius sine herede ante factam restitutionem. lȝ posset dici tunc succurri per. l. apud iulianum. §. antistia. ff. eo. tñ saltem non procederet quando sponte esset petita bo. po. quia tunc nullum esset remedium. si tamen sit facta restitutio fideicōmissario. certum est quod transeunt in eum actiones vt hic probatur.

Summarium.

1 Instantia cum herede incboata ex sola fideicommissi restitutione non transit in fideicommissarium.

2 Heres de restituendo grauatus ante restitutionē agere ꝛ conueniri potest.

3 Administrator pupilli transigere potest.

Cum hereditas. In fideicōmissariū non trāseunt iura qsita per heredem vel contra heredē. ꝛ ideo heredi est de indēnitate cauendum restitutionis tempore. h. d.
In tex. ibi imperpetuum. i. non est indistincte sufficiēs reme-
1 dium. Nota q instantia incboata cum herede non vr trāsire in fideicōmissarium ex sola restitutione fideicōmissi. ꝛ sic videtur qd sit expediens illius ius cedi fideicōmissario. facit qd habetur in. l. inuitari. ꝛ. l. in cause. ff. de pcu. ꝛ per hanc. l. cnosuluit Bald. apud eugubiū vt hic refert Ang. q si heres cessit oīa iura que habet in hereditate tali. ꝛ ante cessionem incboauerat vnā instantiam quod q2 illa est ꝑprie heredis non hereditaria: non transit ꝑprie in cessionariū. Ideo est cōsilium qd cedat omnia iura que habet tanq heres ꝛ occasione hereditatis. Nam tūc poterit prosequi cessionarius eandē instantiam. facit qd habet in. l. non du-
2 bium. C. de legibus. Item nota q heres grauatus de restituedo pōt ante restitutionē agere ꝛ cōueniri ꝛ etiā compromittere. ꝛ in hoc est singularis hec. l. melior de corpore iuris fm Ange. licet satis bene faciat. l. restituta. ante fi. xj. ff. eo. vbi dicit oīa gesta ꝑ heredem ante restitutionē firma manere. Et intellige secundum eum q nedum poterit compromittere in abitrum sed ꝛ in arbitratorē cum interim sit dñs ꝛ habeat plenā administrandi potētiam. ꝛ sic etiā transigere poterit ar. l. preses. C. de trāsac. Fortiter tñ de hoc dubitauit Bar. quia in compromisso videtur esse manifesta lesio. ꝛ per cōsequēs lata culpa de qua tenetur heres fideicōmissario. l. mulier. §. si heres. ff. eo. Et quod sit lata culpa videt probari in. l. minor. xxv. an. §. j. ff. de mino. vnde Bar. dixit cogita pro risso. vt hic dicit Ang. in aliquibus lecturis remittitur ad

ibi

ibi notata. sed ibi nil dicit ex quo appareat rñsio. Ang. hic rñdet qd ibi loquitur in simplici administratione in qua est lata culpa cõpromittere cũ a snia arbitri non appellet. Et ideo vbi posset a sententia arbitri vel arbitratoris appellari nõ esset lata culpa scõm eũ. hic aũt loquitur in dño in quo non censet lata culpa cõpromittere. Sed aduerte qz hec so. non videt perfecta. qz in. d. l. minor. loquitur qñ ipse minor qui est dñs cũ autoritate sui administratoris cõpromittit ꝛ sic etiam loquitur in dño. ideo forte põt dici qd illud ꝓcedit in minore qui ex iuris presumptione non ita diligeter ꝓsequitur causam sicut maior. Ideo in minore non videt esse lata culpa. ita videt itelligere Bar. illũ tex. in prima cõstõne Co. ¶ Item aduerte qz cũ possit peti reductio ad arbitriũ boni viri snia arbitratoris ꝛ sic quodãmodo appellari. facit. l. nõ distinguemus. §. cũ quidã. ff. de arb. ꝛ qd habet in. l. si societatẽ. §. arbitror. ff. pro socio. Ideo videt ꝙ non sit lata culpa etiã in minore cõpromittere tanꝗ in arbitratorem quicquid senserit ang. ꝛ pro hoc facit qz arbitramentũ est quedam trãsactio. ꝛ est tex. cũ glo.
5 in. §. si vero contigerit. in aut. vt diffe. iudi. col. ix. † Administrator aũt pupilli põt transigere. l. preses. C. de trãsac. ergo ꝛc. ¶ In glo. super verbo administrauit in fi. solue vt ibi. ¶ In glo. super verbo caueat in fi. qz ibi obligauit se tanꝗ heres hic ꝓprio noie. sed hec videt nimis violare ꝛ restringere istã literã qz si facit cõpromissum. neqz sup iuribus hereditariis videt posse facere nisi tanꝗ heres. Et similiter si conuenitur pro obligatione hereditaria ꝛ ꝓmittit de iudicio sisti ꝛ iudicatũ soluendo. Ideo dic melius vt sensit ibi Bar. ꝙ ibi est speciale in illa cautione que prestatur pro legato seruando que omnino assumit naturam actionis ex testamento. l. j. §. si sub conditione. j. de secũ. tabu.

Summarium.

1 Dominium ipso iure in fideicõmissarium non põt transferre.
2 Cessio actionis fieri potest procuratori simplici.
3 Succedere verbum ꝛ ad obliquam ꝛ ad directam significationẽ adaptari potest.
4 Petitio bonorum possessionis ꝛ aditio hereditatis equiparant.
5 Tutor pro infante non potest hereditatem vel bonorum possessionem repudiare.

Restituta hereditate. Restõ hereditatis fieri põt verbo vel rem tradendo vel patiẽdo. hoc. d. ¶ In tex. ibi: hac mente que presumit ex ipso ꝙ sciret se obli-
1 gatum. l. ij. cum ibi no. C. de acqui. pos. ¶ † No. ꝙ lz in fideicõmissarium particularem transeat dñium ipso iure. l. a titio. ff. de fur. tamẽ secus est in fideicõmissario vniuersali: qz tunc requiritur restitutio saltim verbalis. Ideo sit cautus fideicõmissarius quod non agat contra possessores vel pro virib' hereditariis nisi prius facta restõne saltem verbali. vel nisi sit de casibus in quibus trãseant actiones in fideicõmissariũ ipso iure sine restitutione ꝙ not.
2 in. l. pe. C. eo. ¶ Itẽ no. ex tex. iuncta glo. in verbo tua. † ꝙ etiam ꝓcuratori simplici põt fieri cessio actionis. de ꝓcuratore in rem suam non est dubium. l. illã. C. de colla. preter ꝙ in casu isto vt hic tangit glo. de quo dixi in. l. apud iul. §. antistia. ff. eo. ¶ In gl. super verbo earũ. ibi. l. possideri in prin. Nec ob. quod ibi notat gl. qd si quis querit possessionem vnius rei nõ querit possessionem alterius quia responde vt hic per Bar. qui sequitur Dy.

Pupillus autem ipse. Pupillus nõ potest restituere hereditatẽ sine tutoris autoritate nec tutor sine illo nisi pupill' esset infans nec pupillo potest restitui sine tutore ꝛ econtra. h. d. ¶ † Not. qd
3 verbum succedere adaptatur ad significationẽ obliquã. verũ est tñ ꝙ adaptatur etiã ad directam de quo in. l. centurio. ad fi. ff. de vulg. ꝛ pu. ¶ Item no. ꝙ solus tutor non põt cedere actiones pupilli. qd intellige sm Ang. nisi esset euidẽs vtilitas. vbi aũt esset dãnosa vel de hoc nõ constat non põt cedere si actio cõpetit ꝓ re quã solus tutor alienare non põt de quo remittit ad no. in. l. nouare. §. j. ff. de noua. Et vt patet ex se. hoc dictum Ang. nõ est simpliciter verum quia indistincte nõ potest cedere si competit pro re quam solus nõ potest alienare nisi cum ea solẽnitate cum qua potest alienare. l. si ad resoluendam. C. de predi. mi. ꝛ no. glo. in. l. j. ꝛ ij. C. de transac. ¶ Et no. diligenter quod hoc procedit etiam si sit cessio que habeat fieri ex necessitate vt hic probatur quod videtur mirum maxime propter no. in. l. j. §. fuit quesitum. ff. e. vbi autem competeret pro alia re tutor põt cedere: nisi appareat qd faciat animo donãdi vt plene no. in. d. l. nouare. §. j. ¶ In glo. super verbo constat in fi. hec secunda videtur verior cum eadem sit
4 ratio vtrobiqz. Et no. bene † quod glo. hic equiparat petitionem bonorum possessionis ꝛ aditionẽ hereditatis vt sic in vtraqz iudex potest supplere defectum tutoris. Sed contrarium tenet in l. impuberi. supra de tuto. ꝛ curato. da. ab his. Et illam videtur hic tenere Ang. vnde dicit quod pupillus solus nunquam hereditatem adibit sine tutore etiam iudice autore. ideo semper debet prouideri de tutore in adeũte hereditate. d. l. impuberi. ꝛ insti. de attili. tut. Et secus dicit in bonorũ possessione: qz si habet tutorem bene põt agnoscere bonorũ possessionẽ iudice autorẽ. d. l. bonorũ. Et similiter tutor agnoscet bonorũ possessionẽ pro pupillo etiã maiore infante. licet secus in hereditate. l. potuit. ff. de iu. delib. Et que sit ratio diuersitatis tangit in. d. l. tutor. hereditatẽ
5 autem nõ agnoscet nisi pro infante vt in prealle. l. potuit. † Nõ potest tamen repudiare tutor bonorũ possessionẽ nec etiam hereditatẽ etiã pro infante vt. l. renitente. C. de iure delib. Et ratio qz repudiãdo alienare videt bona etiã immobilia qd esse nõ debet. l. lex que tutores. C. de admi. tu. Et similiter solus tutor non restituit hereditatem: qz nõ potest cedere actiones solus pro mobilibus competentes. ipsi autẽ tutori soli nõ restituit hereditas nisi in duobus casibus hic positis in glo. ij. ꝛ l. pe. C. eo. ꝛ similiter soli pupillo nõ restituitur qd intelligit ꝓcedere etiã si restitueretur iudice autore. qz fideicõmissarius tenet locũ heredis ꝛ restitutio est de iure ciuili. vnde sicut nõ potest adire hereditatem vt. ff. dixi ita nec restitui per fideicõmissum. ¶ Tu adde qd imo videtur inuicem posse supplere defectũ tutoris etiã in aditione hereditatis ꝛ consequenter in restitutione. Nã casus videtur expressus ꝛ ibi per doc. in. l. si infanti. in fi. C. de iure delib. referendo illud quod ibi dicitur ad omnia superiora. qd in dubio videtur debere fieri. arg. l. talis scriptura. ff. de leg. j. ¶ In glo. super verbo indistincte ibi idem qd in hereditate. Cõmuniter tenetur oppositũ ꝛ sic precedens opi. Et ratio diuersitatis est qz bonorũ possessio cõpetit de iure pretorio. ꝛ in illa inspicitur equitas cũ pretor semper habeat equitatem ante oculos. l. qd si ephesi. ff. de eo qd cer. lo. que ratio cessat in hereditate de iure ciuili que cõmuniter est rigorosa. ꝛ pro hac parte videtur casus in. l. tutor. non cauillando. ¶ In eadem glo. ibi: posset solus infans hoc intellige de possessione iocaliũ in quibus etiã affectus puerorum dirigitur. ꝛ sic intelligit l. donatarum. alle. in glo. alias non videtur infans posse querere possessionem que non queritur sine animo. l. iij. §. in amittenda. ꝛ. l. quemadmodũ. ff. de acqui. pos. que animus querẽdi in infante non videtur cadere in aliis rebus vt not. in. d. l. donatarum.

Octauius senatus. Etiam actiones pretorie trãsferuntur ex trebelliano in fideicõmissariũ per heredem ꝛ etiã per eũ qui in ius heredis succedit ꝛ similiter etiã naturales obligationes. h. d. ¶ No. qd statutũ in actione ciuili extendit etiã ad actionem pretoriam quãdo est eadem ratio. ¶ Aduerte tamen qz. l. j. ff. eo. nõ expressit de actionibus ciuilibus forte iurisconsultus interpretatur senatum intellexisse de ciuilibus qz est remedium iuris ciuilis. ¶ In glo. super verbo possessor. ibi solue vt ibi: quia ibi decessit institutus ante aditam hereditatem vel iussum de adeundo. hic secus. facit. l. non iustam. C. eo.

Nihil interest cui. Non curatur qualis sit persona procuratoris ad negotia. hoc dicit. cum se. ꝛ prin. se. ¶ No. ex tex. vnũ ius quod remanet penes heredem nõ obstante restitutione. facit quod habet in l. si patroni. in prin. j. eo. ꝛ eius quod no. glo. in. l. si operarum. ff. de ope. lib. de quo dicam in. d. l. si patroni. ¶ In glo. super verbo restituta. No. bene glo. hic positam que magistra est ꝛ ponit casus in quibus fideicommissarius non habetur loco heredis.

Summarium.

1 Actio officium iudicis comprehendere potest.
2 Portio portioni accrescit ꝛ ad omnem transit ad quem portio.

Papinianus. Quod iure accrescendi acqritur ad fideicõmissarium pertinet. hoc dicit. ¶ In text. ibi alia actiõe. Expone i. coactione nam verbũ actio est latum vt patet ex no. in aut. hoc ius porrectũ. C. de sacrosan. eccle. Et sic nõ faciet text. iste ꝙ per viam actiõis cogi debeat heres. Bar. tñ exponebat. i. officio iudicis per ea que habent in. l. si legatus. cum ibi no. ff. eo-
1 dem. † Nam large actio cõprehendit etiã officium iudicis. l. actionis verbo. j. de act. ꝛ ob. Sed ang. hic dicit qd põt stare ꝓprie: qz imediate cum heres adiuit lz coacte quasi cõtraxit cũ fideicõmissario. ꝛ ex illo oritur actio ex testamento vt dictũ fuit in. l. si legatus. Sed certe hic non videt loqui de restitutione. vñ de illa subij-
2 ciet in ver. de illo. ¶ † No. ꝙ portio portioni accrescit ꝛ trãsit ad quẽcũqz transit portio. l. si totã. ff. de acqui. here. ¶ In glo. fi. ibi. l. si titio. §. vsumfructũ. Sed dic ꝙ quatenus facit contra loquit in vsufructu qui potius accrescit persone ꝙ rei. ¶ In ea. gl. ibi. l. si solus. in fi. dic qd quatenus facit cõtra qz ibi portio cõditionalis fuit delata existenti in potestate alterius. ꝛ ideo siir lz adita sit pura non tñ accrescet alia sine noua aditione adueniẽte conditione: qz põt esse ꝙ ante aditionẽ seruus erit factus liber ꝛ sic sibi quereret. que ratio hic cessat. ¶ In ea. glo. ibi sed cũ patrono hoc videtur fortiter facere contra. qz dicit ꝙ inter succedẽtes iure diuerso non est locus iuri accrescendi ipso iure. Sed hic videnť isti diuerso iure succedere ergo ꝛc. Sed potes dicere ꝙ ibi vnus succedebat contra voluntatẽ testantis: alter secundum voluntatem

hic autem vterq3 secundum voluntatem succedebat.ideo secus.l. aūt fi.§.alle.modicū facit q2 dicit φ actus morientium non debent esse in pendenti sicut viuorū. Nam secundum hoc facit quod statim debeat accrescere ꝛ sic non pendeat acquisitio ꝛ sic potius facit pro.

Summarium.

1 Heres non recusabit quod defunctus recusare non potuit.
2 Decretum secundum contra latitantem ꝛ verum contumacem interponitur.
3 Actiones restituuntur que ex prouisione defuncti queruntur.
4 Liberi primi gradus fideicommissum non tenentur supplere ex fructibus.
5 Procurator alterius nemo constitui debet inuitus.

Postulante. Ad id ad qđ poterat compelli defunctus poterit compelli heres l3 in verbis legis hoc non exprimatur.h.d. Et est casus notabilis. ¶ No.φ sicut heres cogit ad instā tiam fideicōmissarij adire hereditatē ita econtra cogit fideicommissarius ad instantiā heredis qui adiuit coacte ipsam hereditatem ꝛ pati ipsam restitui sibi. ¶ †Itē no.φ heres nō debet recusare illud qđ defunctus cui successit recusare nō poterat. ¶ In gl. super verbo recusaret.ibi non est absurdum. Intellige si forte heres fideicommissarij malitiose ꝛ contumaciter se absentat vt sic transeant ipso iure actiones sicut econtra cōtingit in.d.l.pe.§.fi. cum sit eadem ratio ar.l.illud.ff.ad.l.aquil.alias aūt non videt transire ipso iure. Et hoc videt de mente huius tex.qui dicit heredem cogendū vt recipiat hereditatē.ꝛ ideo tutius videt semp instare vt cogatur ꝛ potissime:q2 hoc non est bene expressum qđ transeant actiones ipso iure in casu isto l3 sit eadem equitas que est in.d.l.pe. ¶ In ea.glo.ibi solue vt ibi:q2 ibi decessit sine herede ꝛ ideo concordat vt ibi. ¶ Extra gl.inducitur iste tex.ad questionem si statutum dicit qđ debitor potest capi ꝛ carcerari ꝓ debito qđ l3 non faciat mentionē de herede tū heres etiā capi poterit. Et hoc fatetur Ang.de plano ex quo statutū loquit de debitore q2 heres est etiā debitor facit.ff.de ver.sig.l.debitor. Si autē diceret qđ ꝓmissor posset capi tunc dicit idem si ad capturā perueniat iuris ordine arg.huius principij.secus vero si est ꝓmissa a statuto contra forma iuris cōis q2 tunc cū heres non ꝓmiserit sed in iam ꝓmissum successerit non extendet statutū vltra personam de qua loquit velut odiosum ꝛ irrationabile.l.qđ not.ff.de legi.ꝛ.l.si vero.§.de viro.ff.so.ma.ꝛ de pac.l.si vnus.§.ante oīa. Et subdit Ange.se vidisse de facto terminari in ciuitate perusij arduissimā questionē per istū tex. Nam ibi viget statutū φ debitor contra quē fuit interpositū secundū decretū pōt ꝛ debeat cogi precise ad consentiendū ꝛ confirmandū illud qđ virtute dicti statuti fuit cōpulsus heres illius contra quē emanauerat decretum.sed secundū eum forte terminatio fuit iniusta q2 ex iuris ciuilis censura debitor non cogitur approbare potissime si emanasset inique. Tu adde primo φ ex quo statutum loquitur de debitore videtur cōprehendere etiam heredē per id qđ.ff.dixit idem
2 Ang. ¶ †Item q2 scōm decretū consueuit interponi contra latitantē ꝛ sic ꝯ verū cōtumacē.l.fulcinius.§.j.ex qui.cau.in pos.eat. quo casu non potest appellari.l.j.C.quoꝝ ap.non reci.ꝛ sic etiam de iure cogitur approbare cū non pōt contradicere si tū interpositum fuisset secundū decretū ex causa dāni infecti tūc q2 forte potuisset esse absens iusta causa.l.si finita.§.si forte.ff.de dā.infe. nō cogetur de iure approbare vt ibi. ¶ Itē adde secundo φ etiā vbi statutū loquitur de promissore videt trahi ad heredē per regulā istius tex.in ver.cur enim.iuncto ver.rūdi. Et sic videtur esse potius extensio passiua ex vi regule antique que est permissa etiam in statutis ꝛ etiā in penalibus.l.si quis seruo.C.de fur. Imputet enim sibi qui hereditatē adit. Nam tenet imaginari qđ succedit in vniuersum ius defuncti actiue ꝛ passiue.ff.de regu.iur.l.nihil aliud est heredis. ¶ Item adde tertio hoc verū nisi forte fecerit inuētarium q2 tunc non videt posse personaliter grauari per ea que habent in.l.fi.§.in computatione cum ibi no.C.de iure deli. Et sic de facto dicebam in qōne in ciuitate ista bonoñ.in qua est statutum qđ pro executione litere cambij debitor potest detineri.

3 Sed et in huiusmodi. †Actiōes que queruntur ex ꝓuisione defuncti veniunt in restitutionem.h.d. Et primo ponit duas qōnes et opi.querentis. Secundo ponit vnam responsionē contra quam arguit. Tertio determinat. Quarto rūdet vni rūsioni que in contrariū posset fieri.secunda ibi rūdi.tertia ibi sed q2.quarta ibi sed cum hereditas ſm Bar. Uel melius ſm Dy. ꝛ Ray. primo loquitur de stipulatione interposita per defunctum super vsuris ꝛ pensionibus. Secundo de interposita per heredē. secunda ibi sed cum hereditarios. Prima in quatuor.q2 primo thema ꝛ duplex questio.secundo rūdet. Tertio reuocat in dubiū responsionem. Quarta remouet tale dubium.secunda ibi respondi.tertia ibi sane. Quarta ibi sed quia. In secūda principali ponit casum diuersum a precedenti ꝛ eum determinat ꝛ ponit rationē diuersitatis vsq3 in fi. Et ſm Dy.breuiter hoc intendit.actiones cōpetentes pro vsuris ꝛ pensionibus ex stipulationibus interpositis per defunctū transeunt in fideicōmissarium nec remanēt penes heredem secus si cōpetat ex stipulatiōe interposita per heredem quia tunc non transeūt per restitutionē in fideicōmissariū sed remanent penes heredē.h.d. Et premitte ſm Cy.φ in fideicōmissarium transeant actiones pure ꝛ etiā species actionū super obligationibus contractis in diem vel sub conditione.l.ita tū.§.qui ex trebelliano.ff.eo. Itē φ heres oīs fructus quos percepit facit suos siue percipiat iudicio testatoris siue per negligentiā non petentis siue alio modo dūmodo non ex mora non soluentis per.l. ita tū.§.j.ff.eo.ꝛ plene dictum fuit in.l.in fideicōmissaria.ff.eod. ¶ In tex.ibi desidero.s.ego fideicōmissarius. ¶ In tex.ibi prosequar.i.ꝓsequi valeam. ¶ In tex.ibi inter hec.s.iura ꝛ pensiones. ¶ In tex.ibi interest ꝛ sic sicut illa veniunt in restitutione vt.ff.e. l.ita tū.§.si ex trebelliano.ita ꝛ hec iura cōpetentia pro vsuris et pensionibus. ¶ In text.ibi sane hic allegat pro fideicōmissario. ¶ In tex.ibi non intercessit. Et sic videtur idem in istis vsuris ꝛ pensionibus. ¶ In text.ibi sed q2 hic rūdet prime allegationi.ꝛ l3 hic glo.se inuoluat tū secus est vt voluit hic Dy.qđ q2 fideicommissarius nō petit vt heres restituat fructus perceptos ꝛ sic suppleat quodāmodo hereditatē sed petitur φ restituat hereditas qualis nūc est ꝛ in ea sint dicta iura.merito debet audiri. ¶ In tex.ibi recurre.subaudi dato quod nō fuit in mora facit.ff.de ali.le.l.cum vnus.§.j. ¶ In tex.ibi fenerauerit.s.heres. ¶ In tex.ibi quesitū est.s.in prin.§. ¶ No.φ accessiōes quesite ex ꝓuisione defuncti veniūt restituende etiā per liberos primi gradus. Nā filia erat instituta ꝛ grauata vt hic patet ex litera. Et intellige quesite q2 dies earū cesserat non tū erāt exacte ꝛ nihilominus veniūt l3 heres morā non fecerit in restitutione.secus aūt si fuissent percepte ante morā:q2 tunc non restituerent sic nec fructus percepti
4 iudicio testatoris. ¶ †Item no.φ liberi primi gradus nō teneat supplere fideicōmissum ex fructibus vt hic videt ꝓbari in ver. l3 q2.ꝛ sic facit qđ.l.scribit in fi.ff.eo.non habeat locū in liberis primi gradus.ꝛ hoc ibi Bar.ꝛ Ang.ꝛ etiam hic. Sed forte contrarium est verius vt ibi tetigi q2 hic non ꝓprie loquit de suppletione qū fideicōmissum esset diminutū seu hereditas.l3 qū nolebat suppleri vt haberet accessiones quesitas ꝛ perceptas per heredē qđ esse non debet qū sint percepte iudicio testantis sicut etiā contingit in fructibus iudicio testatoris perceptus.facit qđ dixi post Dy.super litera in.d.ver.sed q2. ¶ Item not.φ etiā liberi primi gradus tenētur restituere fructus perceptos mora nō restituētis de quo.ff.eo.l.in fideicōmissaria. ¶ Item no.quid iuris in accessionibus an veniāt in restitutione. Nam si sunt percepte idē dicēdum est quod in fructibus de quibus in.l.in fideicōmissaria. Si vero non sunt percepte sed earū dies cessit ante restitutionē tunc si sunt quesite ex prouisiōe defuncti veniāt restituēde. Si vero ex ꝓuisione heredis nō veniūt restituēde nisi heres fuerit in mora.
5 ¶ †Item no.non esse equum quē cogi ꝓcuratorē alterius si non acceptet. ¶ Item no.de fenerāte suo periculo. Nā facit φ si vnus ex socijs vadit ad mercandū suo periculo cōtra voluntatē alteri⁹ sicut omne periculū est suū ita ꝛ lucrū de quo.ff.eo.l.q2 poterat. ¶ Item no.φ fideicōmissarius tenet locū heredis qđ est verū regulariter facit.ff.eo.l.q2 perinde.§.j. ¶ Ultimo nota ſm Ang.φ iuriconsultus non reputat se scientē sed solum in diminutiuo vt tangit in glo.ꝛ sic parum scientem.facit.ff.de resti.in integ.l.fin. Et sic est arg.scōm eum contra scholares qui incōtinenti reputāt se magistros. ¶ In glo.sup verbo q2 nō in fi. Dic plenius qđ sensus litere est qđ fideicōmissarius non petit vt suppleat fideicōmissum restituēdo fructus perceptos vel alias accessiōes perceptas quasi sine eis intelligat diminuite facta restitutio fideicōmissi l3 peti hereditatē qualis est ꝛ sic cū in ipsa sint actiones cōpetentes pro ipsis accessionibus ex ꝓuisiōe defuncti.ideo nō debet audiri fideicōmissarius facit qđ dixi super litera post Dy. ¶ Et no.hūc tex.cū gl.pro modo loquendi quotidiano cum dicimus vt sic dixerim. Nam sui natura videt importare improprietatē loquēdi.

Ei totam. Qui quartam retinere nō vult cōsultius facit si adit coacte φ si sponte adiret.hoc dicit. ¶ In tex.ibi debet.i.potest. facit quod habetur in.l.iij.C.de pignori. ¶ Nota ſm Angelum licitum esse mendacium vbi alteri perniciosum nō est sed sue salutis preseruatiuum. Sed certe videtur quod nō sit necesse mentiri in hoc casu vt tangit glo.hic in verbo suspectam. in fi.ꝛ de iure canonico ꝛ in foro conscientie non videt esse licitum mentiri etiam pro salute propria secundum id quod habetur in xxij.q.i.c.j.ꝛ.c.queritur cum patriarcha. Et adde etiam gl. in.c. cupientes.in princ.de elec.in.vj.que tangit.an sit licitum per cauillationes se defendere si in principali quis fouet instantiam de quo ibi tetigi. ¶ In glossa fina.in fine. Secunda expositio videtur procedere quando habetur in litera verbumq3 post verbum exposito.

Seius

Seius saturninus. Tẽpus certe etatis dispõni adiectum ex voluntate defuncti ppter qualitatem persone facit diẽ ⁊ non cõditionẽ. ⁊ fideicõmissario mortuo ante restitutionẽ postq̃ dies fideicõmissi cessit fideicõmissum ad heredẽ transmittitur. h. d. Vel sic ẽm Dy. ⁊ Cy. Fideicõmissario mortuo ante diẽ fideicõmissi cedentẽ transmittit̃ fideicõmissi petitio ad heredẽ si fideicõmissarius sit de liberis. h. d. Sʒ certe intellectus iste non videt̃ bonus per tex. hic circa fi. vbi dr̃ si dies fideicõmissi cessit viuo fideicõmissario. ⁊ ex hoc habes duos intellectus hic ⁊ tertiũ in gl. Et sequit̃ Pe. ⁊ Cy. in. l. ex hisverbis. C. qñ dies leg. cedit. Et etiam hic Ray. vcʒ q̄ hic debet intelligi qñ dies certe etatis nõ fuit adiectus substantie dispositiõis sʒ cõditioni. ⁊ secundũ hoc debet intelligi q̄ institutus fuit rogatus de restituẽdo hereditatẽ filio testatoris ⁊ fuit subiunctũ q̄ illã volebat restitui cũ peruenit ad. xvj. annũ. Sed certe iste intellectus videtur literã violare que innuit tp̃s adiectũ substantie dispositionis ideo primus videt̃ verior. ¶ No. casum singularem qui non est alibi in quo tp̃s certe etatis onerati adiectum substãtie dispositionis non facit conditionẽ sed diẽ. Et videt̃ hoc spãle de duobus cõcurrentibus vcʒ qñ est de liberis ille in quẽ dispositio confert̃ qñ dispositio fit de hereditate ascendẽtis. secus videt̃ qñ non esset de liberis vel si fieret de legato. l. si cui leget̃. §. j. s̃. de leg. j. vbi aũt tp̃s certe etatis onerati non adijceret̃ substantie dispositiõi sed prestationi ⁊ executioni tunc certũ est q̄ dispositio est in diẽ l. certũ. C. qñ di. leg. ce. ⁊ l. firmo. §. primo infra qñ dies legati cedat. ⁊ facit qd̕ habet̃ in. l. si decẽ cum petiero. j̃. de ver. obli. Et secundũ predicta intelligo qd̕ tetigit hic ang. dum dixit charitatẽ de qua tetigi in summario. ⁊ ideo in summario debet dici charitatẽ non qualitatẽ non debere attẽdi nisi in casu in quo prouidet̃ ei cui de necessitate debebat relinqui sicut erat hic filius q in nullo erat restitutus sed quodãmõ preteritus. lʒ per fideicõmissum esset relicta hereditas. l. ita tñ. §. qui rogatus. s̃. eod. Nã hoc videtur intelligendũ vt dixi qñ de hereditate fit ꝓuisio non de particulari legato ideo forte non ꝓcederet econtra si filius emancipatus relinqueret patri licet pater sit persona cui de necessitate debeat relinqui ar. l. scripto. j̃. vnde lib. ⁊ q̄r videtur cessare ratio litere hic in fi. posita. Quid aũt si nõ esset tp̃s certe etatis sed aliud incertũ vt q̄r relinquit testator filio centũ pro dote q̃ sibi prestari iussit cũ nuberet an si decedat ante nuptias trãsmittat videretur q̄ sic per. d. l. ex his. Sed cõtrariũ hic tenet Ang. per. l. sed cũ testator. s̃. de ma. testa. ⁊ per notata per Cy. in. d. l. ex his. ⁊ aliud in tp̃e certe etatis de quo in. d. l. q̄r oĩno existeret filia viuente. Sed hic non oĩno existeret q̄r posset esse q̄ nunq̃ nuberet toto tp̃e vite sue. Et hoc etiam satis videt̃ fuisse de mente gl. hic in verbo nisi dies. Adde tñ qd̕ dictum fuit in. l. titio centũ. §. fi. s̃. de cõdi. ⁊ demon. ¶ Item no. appellari qñq; heredẽ fiduciariũ sicut etiã diximus de tutore. facit. s̃. de vsuris. l. in fideicõmissi. §. cũ pollidius vnde videtur qd̕ hoc casu nil debeat retinere de hereditate. facit qd̕ notat glo. in. l. in fideicõmissaria. §. fi. s̃. eo. ¶ In glo. sup verbo certã diẽ in fi. vt si. vt hic cũ cõcordãtijs ⁊ videt̃ intelligere gl. q̄ fideicõmissum fuit primo pure relictũ postea dies certe etatis adiecta prestationi. Sed hoc est diuinare ⁊ violare literã ideo dic melius vt dixi summãdo ⁊ in notabilibus qd̕ lʒ dies certe etatis fuit adiecta dispõni tñ est hic spãle q̄ non facit cõditionẽ duob⁹ cõcurrẽtibus vt. s̃. dixi ⁊ sic habet̃ perinde ac si pure fuisset relictum ⁊ postea dies adiecta prestationi. ⁊ ita posset saluari gloss. ¶ In ea. glo. in fi. Contrariũ no. glo. in. l. si ita scriptus. s̃. de ma. te. ⁊ illam sequitur Pe. ⁊ Cy. post eũ lʒ nõ alleget eũ in. l. his verbis. Et ipsam sequit̃ etiã hic Ang. per. l. filia. §. alũna. j̃. eo. q̄r cõmodũ non debebat remanere penes grauatum vt tetigi in notabilibus. alias secus vt in. d. l. ex his verbis. Bar. in. §. alũna. videtur sequi hanc glo. de quo ibi dicetur.

Si heredi eius. Solutum occasione debiti naturalis restituitur fideicommissario. hoc dicit.

1 **Paulus respondit.** In rebus subtra-
ctis p fideicõmissarium perdit̃ fideicõmissi prestatio. h. d. ¶ No. q̄ dixi in summario. ⁊ intellige q̄ hereditas erat adita ex possessorio apprehẽsa per heredẽ alias nõ priuaret̃ iure suo. imo posset illam retinere si nõ esset locus falcidie ⁊ plene no. in. l. non dubium. C. de leg. ¶ Item dixit hic Ang. q̄ hec. l. nõ haberet locum si fideicõmissarius esset executor testamenti si furto rem subtraxisset per. l. fistulas. §. j. s̃. de contrahen. emp. Nec si testator dedisset licentiã ꝓpria autoritate accipiẽdi tenutã. l. titia cum testamento. §. j. s̃. de leg. j. Nec etiã si legatũ esset in genere vt in pecunia ⁊ ipse subtraxisset rem vnã hereditariã per not. in. l. extat. s̃. qd̕ me. cã. Sed de hoc vltimo dic vt ibi plene not. ¶ Et adde qd̕ dictum est de executore quod ang. non videt̃ bene dicere q̄r tex. in l. fistulas. §. j. non ꝓbat dictũ suum sed potius facit contra. quia dicit q̄ non est licitũ tutori clam sibi satisfacere sed palã ⁊ bona fide. l. non existimo. s̃. de admi. tu. ⁊ l. creditor. §. lucius. s̃. mã. Et ideo videtur q̄ clãdestine per furtũ liceat accipere. Sed si palam ⁊ bona fide hoc faceret pro satisfactione legati iuxta potestatem sibi datam tunc videretur illud posse tolerari per. d. l. fistulas.

Cum hereditas. Qui alias non cogit̃ suscipere iudicium cogitur tunc qñ actiones sunt tp̃e periture. h. d. ¶ Not. Bar. q̄ per litis contestationẽ factã cõtra obligatũ directo perpetuat̃ actio ꝯ obligatum vtiliter vt videt̃ hic ꝓbari ⁊ sequitur hic Bar. sed Ang. hic dicit qd̕ litera potius facit in cõtrarium nã hic permittit̃ in subsidiũ vt perpetuatio fiat. ergo cessante causa necessitatis cessabit dispõ. pro hac tñ opi. facit secundum eum q̄r qñ vnus est obligatus directe alter vtiliter vident̃ quodãmodo duo rei. Et sic interruptio facta contra vnũ videtur cõtra aliũ facta: dũmodo fiat scd̕m formã. l. fi. C. de duo. re. Tu adde circa intellectũ illius. l. qd̕ no. Bar. in. l. cũ quis. §. si quis pro reo. s̃. de solu. ¶ Item adde qd̕ hec. l. satis videt̃ facere pro Bar. inducendo sic. q̄r sicut hic in subsidiũ perpetuat q̄r demũ in subsidium agi põt vt tanget̃ cũ glo. j. ergo vbi agens haberet electionẽ perpetuatio cõtra vnũ perpetuaret ꝯ aliũ cũ sit eadem ratio. ¶ In glo. j. in fi. Conclude pro intellectu gl. ⁊ tex. q̄ si heres adiuit ⁊ restituit non põt agi ꝯ eũ per. l. j. §. j. s̃. eo. fallit qñ fideicõmissarius esset absens ⁊ actio esset tp̃e peritura vt hic ꝓbat̃. Si aũt adiuit sed nondũ restituit: tunc si adiuit coacte dicas idẽ vt voluit glo. hic in tertia expõne. Si aũt adiuit sponte regulariter põt cõueniri ex quo nondũ restituta est hereditas. fallit si esset in ꝓposito restituendi fideicõmissario ⁊ paratus esset statim restituere q̄r tũc non poterit conueniri nisi ppter abñtiã fideicõmissarij ⁊ si actio sit peritura. ¶ Itẽ ĩtellige idẽ si speret̃ moueri questio ꝯ testamẽtum q̄r tunc sĩr iure isto non poterit conueniri nisi ꝓpter abñtiã fideicõmissarij ⁊ sic actio pereat. hodie tñ in hoc vltimo stãdum est. l. fi. C. de peti. here. vt. j̃. tangit glo. ¶ In glo. ĩj. ibi cessat dispositio huius. l. hoc cõiter sequũtur doc. Sed Ray. videt̃ correctio dicit q̄ illa. l. habet locum qñ non est dare aliud remediũ. sed hic est dare aliud remediũ introductũ per hanc. l. agendo cõtra ip̃m heredẽ lʒ fideicõmissarius sit absens ideo remanebit hec. l. incorrecta. ¶ In ea. glo. in fi. no. bene glo. quã Ang. dicit singularẽ q̄ remedia. l. vt perfectius hic alle. non vendicãt sibi locũ contra eũ qui est sine domicilio. Põt quis esse sine domicilio. primo si ciuitas sua passa est aratrũ ex dispositione superioris. scd̕o si casmate perijt de quo in. l. eius qui hic alle. tertio si est vagabũdus q̄r derelicto ꝓprio domicilio vadit vagabũdus per orbẽ. Allegat glos. dicit singularem in. l. iiij. §. j. j̃. de dã. infec. Adde q̄ lʒ iste tertius modus forte sit sufficiens quo ad ea q̃ no. in. l. heres absens. §. j. s̃. de iudi. tñ forte non sufficeret ad excludendũ remediũ. d. l. vt perfectius. ex quo reperiret̃ domiciliũ originis per dictam. l. vt perfectius. ¶ In glo. super verbo suscipere in fi. de hoc dic vt plene per Bar. cuius dictũ in effectu sumit̃ ex no. per glo. in. l. sed ⁊ si restituat̃. §. dies. s̃. de iudi. ¶ In glo. fi. in fi. Sed ibi ꝓpter bonorũ possessionem cõtratabulas que est de iure pretorio impedit̃ petere secundum tabulas que est de iure pretorio sed non impeditur adire qd̕ est de iure ciuili. l. cũ emancipatus ⁊. l. si ex duobus. j̃. de contrata. Et pro predictis facit q̄r sicut vnum ius facilius tollit̃ per aliud sibi simile vt habetur in. §. sed naturalia. insti. de iure na. gen. ⁊ ci. ⁊. l. si vnus. §. sed acceptilatio. cum ibi not. s̃. de pac. ita vnum ius facilius impeditur propter aliud ius sibi simile q̃ dissimile. facit quod habetur in. l. in rem actio. §. item quecunq; s̃. de rei vendi.

Summarium.

1 ☞ Restitutio fit quandoq; ante conditionis euentum.
2 Obligatio nulla potest cadere inter patrem ⁊ filiuʒ in potestate.
3 Alimenta patri a filio prestantur iudicis officio.

Imperator. Pater dissipans fideicommis-
sum cogetur filio in potestate
restituere etiam ante conditionis euentum debebit
1 tamen pater ali si egeat. hoc dicit. ¶ Nota casum spe-
cialem in quo fit restitutio fideicommissi etiam ante euentum cõ
ditionis. Et est singularis hec. l. in casu isto ⁊ alibi clarius nõ ha
betur. ¶ Item nota casum in quo filiusfamilias etiam non mi
les non obstante patria potestate agit sicut miles pro castrẽsi qd̕
2 est singulare. ¶ † Item nota quod inter patrem ⁊ filium in pote
state non potest cadere aliqua obligatio etiam in aduenticijs qd̕
est clarum secundum ista iura. An autem hodie hoc in aduenti-
3 cijs procedat tangitur cum glo. ¶ † Item no. quod alimenta pre
stantur officio iudicis per filium patri de quo. s̃. de libe. agno. et
l. si quis a liberis. ¶ Vltimo nota quod alimenta debent presta
ri ex accessiõibus ⁊ redditibus hereditarijs. Et sic facit quod ali
menta debeant prestari secundum quantitatem redditunm non
autem secundum valorem rei. facit quod habetur in. l. ius alimẽ
torum. s̃. vbi pu. edu. de. ⁊ quod habetur in. l. pe. in prin. s̃. de ali.
le. ⁊ in. l. j. §. si mulier. ⁊ in. l. habitatio. de ven. in pos. mit. Quid

autem si essent possessiones magni valoris vt turres ⁊ palatia modicum fructum afferentia ita quod non sufficiunt ad alimenta an poterit poni manus ad illa vt sic vendantur ⁊ ex reddítu precij alimenta prestētur dicit hic Ang. se consuluisse cum Bal. apud ariminum quod non per. l. qui bonis cessit. de cessi. bo. quã dicit esse singularem. ¶ Adde quod Barto. hoc non expresse tenuit in. d. l. pe. in princi. Item adde quod hoc videtur verũ quãdo debentur alimenta alteri ꝙ illi qui futurus est dominus bonorum. Nam alias posset fieri ⁊ valeret alienatio per dictam. l. j. §. mulier. de ven. in pos. mit. ¶ In glo. super verbo in potestate. ibi non enim cogitur emancipare. Sed erit vtile quia alia que acquirit filius acquiret patri per. l. pe. ff. de acquiren. here. ⁊ non acquiret in casu isto propter voluntatem disponentis qui voluit acquiri filio cum esset sui iuris. ¶ In ead. gl. ibi solue vt ibi. subaudi: quia hoc speciale in casu isto quando pater dilapidat. Et adde etiam quod dictum fuit in. l. cogi. §. si pater. ff. eo. ¶ In ea. glo. in fi. Bar. hic dicit idem de culpa quando dissipat taliter ꝙ non potest esse consultum filio per. l. fi. C. de sen. pas. ⁊ l. ij. §. quod si in patris iuncta glo. ff. so. ma. Sed Ang. hic tenet glo. ⁊ respondet ad dictam. l. fi. quod ibi concedebatur administratio patri bonorũ filij ex gratia quia fuerat de gratia restitutus aduersus sententiam deportationis. Et hoc secundum quod voluit gl. ibi recte intellecta quam dicit singularem puto quod voluit allegare glo. in verbo cuius. ¶ Tu adde quod secũdum hec iura opi. Ang. videtur vera per istum tex. a sensu contrario. Nec ob. glo. in. §. quod si in patris. quia illa nõ videtur bene probari iure saltem secũdum hec tempora. Preterea potest dici quod ibi speciale fauore dotis ar. l. j. eod. titu. Hodie autem satis videtur vera opi. Bar. per. d. l. fi. Nam ratio ibi posita est vniuersalis ideo restringit se ad casum quando est restitutus ergo etiã extra casum illum locum habebit dispositio arg. l. fi. cum ibi no. per glo. ff. de offi. procur. ce. ⁊ l. j. C. que sit lon. consue. ¶ Item non videtur verum quod de gratia restituatur administratio bonorum patri imo est de iure communi. sed bene est verum quando venit in cõsequentia restitutionis in integ. facte aduersus sentẽtiam deportationis. Nam ex quo talis restitutio fit in consequentiam intelligitur restituta patria potestas. Et per hoc successiue de iure cõmuni succedit quod extinguitur tutela ⁊ quod pater habet administrationem. Nec ob. glo. ibi posita: quia hoc non probat sed potius dicit quod est speciale quod pater debeat reddere rationem sicut tutor in casu illo quando remansit sibi administratio tamen forte posset etiam dici quod tex. ille non probat quod dicit glo. sed voluit dicere quod sicut tutor possit administrare bona pupilli ita poterit pater in casu illo. non autem intelligat͂ qđ sicut tutor tenetur reddere rationem ita ⁊ pater. Et pro responsione quam dedi ad dictam. l. fi. bene facit quod no. Bar. in simili. l. neq; enim. §. fi. cum se. ff. de test. mili. Si velles sustinere opi. glo. ⁊ Ang. indistincte pro qua facit hec. l. a contrario sensu. Potes dicere quod. d. l. fi. C. de sen. pas. nil habet cõmune cum hac. l. quia ibi loquitur quando bona erant filij. hic autem quãdo bona erant patris licet subiecta restitutioni fiende filio in conditionis euentum. ⁊ ideo non perdit ius suum pater hoc casu nisi propter fraudem. Si autem alias esset prodigus ⁊ dissiparet nõ perderet: quia non est eadem ratio. ⁊ quia sic innuitur hic a contrario sensu poterit tamen tunc esse remedium vt detur curator patri tanꝙ prodigo ⁊ poterit etiam forte dari filijs si erit maior ꝑ l. is qui. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. ⁊ j. de verbo. obli. l. is cui bonis. Et forte etiam poterit dari coadiutor ad instar prelati vt dixit Ang. ⁊ sic hoc casu non solum alimenta pater percipiet imo totũ cõmodum fructuum spectabit ad eum. secus quando dolose dissipat vt hic patet. ⁊ hoc puto verius. ⁊ sic dictum Bar. potest procedere quo ad bona que sunt filij. ¶ In glo. super verbo non poterant in fi. No. bene quia forte glo. voluit intelligere. l. iubemus in filio emancipato. tamen quia mens videtur restringere. l. illã cõmuniter tenetur quod illa ꝓcedat in filio in potestate ⁊ introducat quod hodie ex causa aduẽticia inter patrem ⁊ olim potest esse obligatio vt aduenticia querantur hodie filio licet diẽ secus ⁊ hoc sensit glo. in aut. vnde ⁊ si parens. C. de inoffi. test. Et secundum hoc videretur quod hodie esset dare in casu isto remedium cautionis ⁊ per consequens cessaret dispositio huius. l. Sed contrarium tenuit hic Bar. ⁊ Ang. quia non tenetur se cõmittere fragilitati cautionis filius ar. l. cogi. §. idem queritur. ff. eo. Sed certe non video quare non cogatur sicut si esset extraneus per. l. si archimedoram. C. vt in pos. leg. Nec ob. §. idem queritur. quia ibi remanet implicitus oneribus hereditarijs ⁊ inuitus nõ obstante cautione quod non est in casu isto in filio qui non solũmodo acquirit interim ipsam hereditatem. Nec ob. etiam. l. qui ita. §. j. j. eo. quia ibi dubium erat de mandato ⁊ sic factũ erat incertum ⁊ dispositio iuris certa vt patet in. d. l. cum archimedoram. Et per hoc videretur quod non haberet hodie locum dispositio huius. l. quia correcta ratione legis videtur dispositio correcta per ea que habentur in. l. j. ff. de leg. tu. coniuncta. gl. cum ibi not. per Bar. ⁊ plene dixi in. l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. dicebat etiã Ang. quod bonum remedium esset quod patri daretur coadiutor sicut prelato vel principi qui nescit gubernare vt in. c. grandi extra de sup. neg. prela. lib. vj. Et hoc si dolus non versatur. nam alias omnino administratio esset interdicenda vt hic. ⁊ l. si superstite. C. de dolo. ⁊ l. quod si forte. §. j. ff. de solu. ¶ In glos. fi. in fin. Prima communiter tenetur per text. dum dicit agenti. Nec ob. §. mobilium hic alleg. quia hic interdicitur administratio propter dolum. ibi autem secus. ¶ Ultimo inducitur hec. l. per Dy. ⁊ Ray. quod si pater dissipat dotem so. ma. possit cogi illam restituere filijs suis licet alias solum filij deberent habere in tempus existentie sui iuris. Et istud videtur etiam sequi Bart. in. l. si cõstante. ff. soluto matrimo. Sed forte potest dici hoc verum quando dolose dissipat in fraudem filiorum alias videtur quod potius sit dandus curator ipsi patri tanquam prodigo per ea que dixi. ff. super glo. in potestate. Uel forte etiam tunc poterit filius obtinere ex quo bona interim sunt sua quo ad proprietatem per id quod habetur in. d. l. fina. de sen. pas. Et ita possit saluari dictum Barto.

Cum heres. Deductio legatorum non intelligitur de legatis inualidis ⁊ dos siue sit prelegata siue nõ deducitur vt debitum siue vt es alienũ. nec impeditur per quarte detractionem. hoc dicit. ¶ Nota quod vbi fit mentio de legatis in dubio intelligitur de validis. facit. l. iij. §. condemnatum. j. de re iudica. ¶ Item nota quod in dubio non videtur relictum factum creditori animo compensandi. facit. l. creditorem. ff. de leg. ij. Quod intellige saluo eo quod habetur in. l. cum dotem. §. si pater. ff. soluto matrimonio. ¶ In glo. j. ibi secundum hoc distingue. Sed certe hec distinctio posset habere locum quando heres simpliciter esset rogatus de restituendo hereditatem. secus quando esset rogatus de restituendo deductis legatis quia tunc licet fideicõmissarius preueniat in petendo restitutionem tamen erit electio heredis an velit deducere legata vel non vt not. glo. in. l. marcellus. §. idem pompo. ff. eo. ⁊ dixi in. §. idem queritur. ff. eod. ¶ In glo. super verbo consequitur ibi olim aliud subaudi de vetustissima iuris prudentia. nam secundum hec iura digestorum erat secus. ¶ In ead. glo. ibi. l. si debitor. vbi patet quod interdum per indirectum priuabatur heres falcidia licet regulariter hoc fieri non posset iure isto.

Summarium.

1 ☞ Heres cogitur adire officio iudicis non iure actionis.
2 Expressum prefertur tacito.

Si res aliena. Heres non cogitur restituere quod ad eum peruenit non vt ad heredem. hoc dicit. ¶ In glo. super verbo legatum. ibi ⁊ sic vitiatur. hoc non est verum ſm Barto. ⁊ Ange. ex quo fuerunt testamenta duorum per. l. plane §. sed si duorum ⁊. §. si duobus. in fi. ff. de lega. j. ideo dicunt quod quia in hereditate titij legatarij non est inuenta res illa non venit in restitutione sed bene inuenta est actio que competebat cõtra heredem testantis ideo illa veniet in restitutionem. Sed forte glo. est verior per hunc tex. ⁊ per rationem huius ⁊ per rationem allega. in glo. ⁊ ipsam etiam sequitur Dy. ⁊ Ray. nec obstat quod habetur in. d. §. si duobus. quia ibi nõ vitiatur quo ad ius retentionis. Nec mirum quia heres fingitur ibi sibi soluisse. facit l. si creditori debitor. de fideius. hic autem remaneret respectu potestatis agendi quod esse non debet. Nec etiam hoc dicitur in cõtrarijs. Nec ob. etiam dictus. §. sed si duorum. quia non est ibi ea. ratio vitiandi legatum que est hic.

Seruus ab altero. Si ab vno debetur hereditas ab alio libertas nõ est locus cautiõi. secus si ab vtroq; vtrũq; debeat͂ siue ab initio siue
1 ex postfacto ꝑ accidẽs. h. d. ¶ † Nota tex. ibi nulle ꝑtoris partes ꝙ coactio vt heres adeat fit officio iudicis non iure actionis. Et sic allegat. glo. istum textũ. j. l. pri. ⁊ silr Dy. de quo dixi in. l. si legatus. ff. e. ¶ Itẽ no. tex. in fi. qꝛ vbi ex diuersitate modi non resultat diuersitas rõnis nõ dꝫ ẽt resultare diuersa dispositio. ¶ In glo. super verbo ab oĩbus. in fi. Uel dic ꝙ litera stat ꝓprie qꝛ si ab oĩbus relinquit͂ libertas lꝫ ab vno tñ hereditas tñ locus erit coactioni: qꝛ libertas cõfirmat͂ per aditionẽ vnius forte tñ ideo dixit ab oĩbus directa: qꝛ libertas directa vr͂ ab oĩbus heredibus relinquit͂. qꝛ nullius factũ expectatur in ipsa tribuẽda. secus in fideicõmissaria nisi forte testator reliquisset libertatẽ directo si vnus ex institutis heres erit: qꝛ tunc expediet illum adire hereditatẽ ex quo tñ directa est libertas censebit͂ ab oĩbus haberi. qꝛ hꝫ ab ipso testante cuius personã oẽs representant. ¶ In glo. super verbo ab eo ibi libertas. Corrupta est ⁊ vult dicere hereditas. ¶ Et no. ex glo. limitationem ad. d. l. quedã. potes etiã dicere secundo qđ
2 ibi nullo mõ fuit data libertas hic vero fuit data ab herede. † Expressum autem facit silere tacitum. l. fi. C. de pac. conuẽ. ¶ In glo. super

super verbo quo iure ibi arg.ꝫ dic ꝙ in ꝯriis ex diuersitate psona
rũ ꝛ casuuꝫ inducebat̃ diuersitas rõnis ideo ibi induciť diuersa
dispõ.hic sec⁹.¶ Et not. ꝙ hec.l. põt allegari ad illõ vulgatũ. Nõ
refert a quo fiat vel quo iure fiat vel quo iure dũmodo fiat de quo
in.l.cũ seruus.š.de ver.obli.ꝛ.l.gallus.§.si eius.de libe.ꝛ posthu.

Non est cogẽdus. Sũmata est cũ prece
dẽti.¶ In gl.sup ver
bo viuo testatore vbi locũ habent sequẽtia.s.ex quo de
ficit legatũ deficiat on⁹ iniũctũ legato.l.j.§.in pmo.C.
de cad.tol. Et lꝫ glo.in.j.so.videat̃ fateri contrariũ ꝛ pro tãto di
cit istũ manumissum in vita tñ in versi.sed hodie sentit ꝙ pronõ
scriptũ si hꝫ annexũ onus libertati remaneret cũ onere lꝫ sec⁹ sit
in alio onere.vbi aũt legatũ non est pnonscriptũ sed in cã caduci
vel vere caducũ tũc remanet penes heredẽ cuꝫ onere suo etiã si sit
aliud on⁹ ꝗ̃ libertatis etiã de iure digestorũ vsqꝫ ad tpa legis pa
pie de quo hic.ꝛ in.d.l.j.§.j.in prin.C.de cad.tol.ꝛ sic cũ hic lega
tarius decessisset post testm̃ viuo testatore nõ mirandũ si remane
bat legatũ penes heredẽ cũ onere:tũ qꝛ non erat pnonscriptũ sed
quasi caducũ:tum qꝛ erat onus libertatis.¶ In ea.glo.ibi dic vt
ibi.s.qꝛ ibi vnicus tm̃ erat heres vnde tũc non poterat cõpetere li
bertas nisi per ipsius aditionẽ ideo tũc non põt cogere ipm adi
re.quo facto confirmabiť legatũ ꝛ successiue coget legatariũ ad p̃
standũ libertatẽ ꝛ demũ institutũ ad restituendũ hereditatẽ. Sꝫ
hic duo erãt heredes ꝛ sic per aditionẽ alterius ꝗ̃ grauati de re
stituẽdo poterat cõfirmari testm̃ vnde si ille alter adiuit cõfirma
tũ est testm̃ quo ad libertatẽ ꝛ quoad fideicõmissuꝫ. Et qꝛ nõ põt
perire fideicõmissum propter non aditionẽ non poterit cogi he
res rogatus tunc ad adeundũ ꝛ restituendũ postꝗ̃ seruus fuerit
cõsecutus libertatẽ a legatario nã interim pendet status ei⁹ vt li
tera hic dicit.ꝛ si dicas ergo eodem modo pendet in casu precedẽ
ti quando vnus solus est heres. Responde qõ tunc est dubium ne
pereat fideicõmissum propter non aditionem ex quo rogatus est
solus heres ideo ibi cogitur adire que ratio cessat in casu isto qñ
rogatus habebat coheredẽ qui adiuit.¶ In ea.glo.in fi. Et ad
l.pap.responde vt ibi dictum fuit.

Summarium.

1 ☞ Argumentũ ab autoritate est validum.
2 Cautio pretoria ad quid interponatur.
3 Defuncti bona non possident.

Titius rogatus. Rogatus restituere
qõ ex hereditate sup
fuerit põt diminuere bona fide.ꝛ in dubio expensa ex
vtroqꝫ patrimonio intelligiť esse facta pro rata.h.d.
ꝛ primo ponit vnum dictũ.scdo illud probat per autoritatẽ. Ter
tio cõmendat illud ꝛ aliam autoritatẽ adducit.quarto ex p̃dictis
infert cautionẽ prestari debere.scda ibi duos.tertia ibi qõ mihi
vr̃.quarta ibi ppter huiusmodi.¶ In tex.ibi rogationes.i.expẽ
sas factas pro quib⁹ rogatus erat obligatus ꝛ nondũ satisfactũ.
¶ In text.ibi eo pertinet.i.cuius cautionis effectus est ꝓm Dyñ.
1 ¶ †No.qõ licitũ est arg.ab autoritate qñ est autoritas principis
2 ꝛ sic legislatoris.¶ †Item not.qõ cautio pretoria nõ interponiť
vt plus peti possit ꝗ̃ de iure debeatur ꝫ solũ qõ sit cautũ in eo qõ
de iure debeť.¶ Itẽ no. ꝙ vbi rõ non p̃ponderat magis pro vna
parte ꝗ̃ pro alia eligimus mediã viaꝫ.facit qõ diceť in glo.¶ In
glo.j.ibi de bonis meis. No.bene gl.dũ dicit meis qꝛ lꝫ istud ver
bum non sit appositũ in ꝯrio tamen sentit idem ac si esset apposi
tũ. Et sic vr̃ destruere opi.Dy.positã in.l.qõ his verbis.š.de leg.
iij.de qua dixi in.l.balista.š.eo. Et attende qꝛ hec glo.põt dupli
citer intelligi.vno modo vt faciat differentiã an dicat̃ quicqd ex
hereditate supfuerit.ꝛ tũc non veniunt fructus an vero dicat̃ qc
quid supererit de bonis ꝛ tũc veniũt.ꝛ hoc vr̃ hic sequi Bar.per
rationẽ.l.in fideicõmissaria.qꝛ fructus non videnť percipi ex he
reditate post mortẽ testãtis ꝛ post aditã hereditatẽ cũ desinat esse
hereditas per aditionẽ vt ibi dictũ fuit sed dicunť esse bona ideo
dicunť percepti ex bonis.¶ Sed aduerte qꝛ iste intellectus nõ vr̃
3 bonus.† Nã ꝛ bona desinũt esse testatoris per eius mortem.l.iij.
§.hec verba.supra de neg.ge. Preterea ꝓm hoc deberẽt venire fru
ctus in.l.heredes mei.j.eo.cũ ibi dicat̃ ex hr̃ditate bonisve meis.
Sed Bar.ibi respõdet qõ ibi dictũ fuit quicqd puenerit quo ca
su magis grauat̃ heres:ideo plus subueniat̃.hic quicqd superit.
quo casu minus grauat̃ vt hic patet. Et hec ratio tangiť in text.
in.§.nõnunꝗ̃. Sed certe si significatũ verbi ex bonis iportat etiã
fructus:ergo indistincte in dubio non esset recedendũ a significa
to.l.non aliter.š.de leg.iij. Et sic etiã in.l.heredes.deberẽt venire
fructus. Unde põt dici ꝙ scds est intellectus huius glos.qõ velit
facere differentiã inter indefinitam ꝛ vniuersalẽ vt sic aliud sit si
dicatur ex hereditate vel quod ex bonis superit an vero quicqd
supererit.ꝛ iste vr̃ intellect⁹ rationabilior vt tetigi in.l.balista.š.
eo. Et ibi dixi:licet ad.§.nõnunꝗ̃. dictum Dy. videret̃ coloratũ
tñ confundiť per dictã.l.balista. Videť tñ qõ lꝫ hec differẽtia fiat
in hoc casu qñ rogatur restituere quod supererit tñ quia rogatur
restituere qõ peruenerit nõ videtur differentia an indefinite dica
tur quod peruenerit an quicquid peruenerit vt ptꝫ in.l.heredes.
Et ratio diuersitatis põt colligi ex.d.§.nonnunquã.ꝛ aduerte qꝛ
tenẽdo differẽtiã qõ aliud sit dicere ex hereditate: aliud ex bonis
fortiter ob.l.item veniũt.§.fructus.š.de peti.heredi.vbi fruct⁹
augẽt hereditatẽ etiã agnitã ꝛ apprehẽsam. Et sic desierit esse he
reditas. Bar.vt hic refert Ang.dixit cogitãdũ pro respõso. Sed
ipse respõdet qõ ibi loquiť in portione hereditatis que est illius
nature vt cõpetat pro omnibus in hereditate inuẽtis ꝛ pro incre
mentis inuentorũ ideo quo ad illã actionẽ augẽt. Tu potes etiã
respõdere put respõdet idẽ bar.in.l.in fideicõmissaria.š.e.¶ In
glo.sup verbo patrimonij ibi.ar.cõtra.dic qõ ibi ratio p̃põdera
bat pro altera parte ideo nõ eligiť media via.hic sec⁹.¶ In glos.
fi.ibi alij dicũt.hanc videť sequi Ange.qñ psona est suspecta. Uel
scdm eum etiã põt dici qõ etiã qñ nõ est suspecta debeat cauere de
nõ diminuẽdo in fraudẽ fideicõmissi:qꝛ alio casu nõ põt cõmitti
vt hic dr. Sed forte posset dici qõ idifferẽter sufficit cautio de resti
tuẽdo cũ illa cõprehẽdat etiã casuꝫ dũ diminutio est facta in frau
dem fideicõmissi vt ptꝫ hic in princi.hui⁹ glo.ꝛ hoc vr̃ satis fuisse
de mẽte huius glo.in fi.ꝛ.l.imperator in ver.nã qꝛ a cõtrario sen
su.š.eo.¶ Extra glo.tangit hic Bar.an quãdo quis est rogatus
restituere qõ superfuerit ex hereditate deductis legatis ꝛ oneri
bus legatarijs an locus sit trebelliano:ꝛ cõcludit qõ nõ. sed forte
cõtrariũ est verius vt dixi in.l.cogi.§. vnde queritur.š.eo.titulo.

Summarium.

1 ☞ Heres post restitutã hereditatẽ nõ debet repelli exceptione.
2 Agens propter ius tertij non repellitur.
3 Emphitheosis an possit in fideicommissarium transire.
4 Patronatus ecclesie non potest in fideicommissarium transire.
5 Effectus cause proxime ꝛ immediate attribui debet.
6 Fideicõmissarius vniuersalis quartã de quib⁹ detrahere possit.
7 Impugnans volũtatẽ defuncti non dꝫ ex illa ꝯmodũ reportare.
8 Factum legitime penam non meretur.
9 Actiones ex trebelliano in fideicommissariũ trãseuntes quando
desinant competere.
10 Conuentus petitione hereditatis lite cum eo contestata ex trebel
liano restituere potest hereditatem.
11 Sẽtẽtia facit ius in causa nullitatis testamẽti sicut in cã querele.

Si patroni filius. Qõ ad heredem ex
tranei vel heredem
heredis nõ trãsit nõ trãsferť in fideicõmissariũ per tre
bellianũ.hoc dicit cũ gl.¶ In tex.ibi nec ei.legiť duo
bus modis vt ptꝫ ex glos.hic assignata cum alijs vsqꝫ ad glos.in
1 ver.ex his causis.¶ †Nota qõ heres nõ debet repelli exceptione
etiam post restitutam hereditatem si ex tali repulsione nullum cõ
modum potest applicari fideicõmissario.¶ In glo.j.ibi.de arti
ficialibus.prosequitur glo.suam opinio. de qua plene in.l.si non
sortẽ.§.libertus.š.de condictio.indebiti.sed aliter loquuntur ibi
docto.vt ibi per Bart.ꝛ per Cy.in.l.liberti.¶ In ea.glos.ibi vel
potest dici. Cum hac secunda transit hic Bar.ꝛ Ange.ex qua ha
bes qõ dixi summãdo sed Ray. hic reprobat istam secundam qꝛ
licet nulla opera transeat ad secundũ heredem quando venit pre
ter voluntatẽ testantis vt heres heredis vel pater ꝛ dñs ꝛ sic vr̃ lo
qui.l.sciẽdũ.hic alle.tñ secus videť qñ scds heres venit ex expressa
dispositione testantis vt est fideicõmissarius. Sed forte tutius est
tenere glo.ppter generalitatẽ dicte.l.sciendũ. que indistincte in
nuit ad scdm heredẽ nõ trãsire petitionẽ.¶ In ea.glo.in fi. Et p
hoc facit qꝛ ius patronat⁹ nõ cẽseť cõmodo pecuniariũ.l.plane el
secundo.§.fi.š.de le.j.¶ Extra glo. tangit hic Bart.an feudũ ve
niat in restitutione fideicommissi. Et tangit etiã incidẽter an ve
niat in petitione hereditatis.¶ Adde quia in hoc scdo videť va
riasse. Nam in.l.iurisiurãdi.§.si liberti.j.de oper.li.precise sequiť
glo.in.l.itẽ videndũ.§.fi.vcꝫ qõ si est filius vel alius ad quẽ transit
põt petere per petitionẽ hereditatis sed hic approbat idẽ esse in
quocunqꝫ etiam ad quem non transeat dummodo ille cõtra quẽ
agitur non habeat ius.sed in.d.l.item videndũ.§ fi.sequẽdo Cy.
indistincte reprobat glo. Sed tutius puto esse tenendũ cũ glos.qꝛ
ratio ibi tacta per eũ necessario nõ cõcludit. Et satis etiã puto p
2 cedere qõ hic dicit p.l.ꝛ nõ tm̃.š.de peti.here.† Nec poterit repel
li agẽs ppter ius tertij scdm.l.cũ seruũ qspiã.C.de ser.fu.cũ ibi no.
qꝛ lꝫ agẽs nõ habeat ius in pprietate rei hꝫ tñ ius aduocandi per
petitionẽ hereditatis ex quo res fuit detenta vel possessa per de
functum vt ptꝫ in.d.l.non tantum.ꝛ potissime cum fuerit obliga
tus ad restituendum domino finito feudo. Et sic interest ipsius
3 heredis rem esse penes eum.¶ †Item tangit hic Bar.de emphi
teosi an transeat in fideicõmissarium ꝛ concludit quod non si est
emphiteosis ecclesie vel priuati:secus si sit emphiteosis republi
ce.¶ Adde primo circa emphiteosim ecclesie qõ tetigi in.l.etiã.š.
š.so.ma.ꝛ qõ plene dixi in.l.qõ diciť.j.de verb.ob.¶ Item adde
scdo qõ si est emphiteosis priuati videť trãsire in fideicõmissariũ.
qꝛ lꝫ illa nõ põt trãsferri in aliũ titulo singulari sine cõsensu dñi.

l.fi.C.de iure emphi.tamen secus videtur in titulo vniuersali cuȝ heres ꝛ defunct⁹ censeant̄ eadē persona ꝛ intelligat̄ accepta pro se ꝛ heredib⁹.l.si pactū.ẜ.de proba.ideo vr̄ ꝙ trāseat in fideicom missariū.arg.l.si filius.ẜ.qd̄ cū eo.Est etiā dubiū de titulo singu lari qn̄ est titulus legati vel donationis de quo per glo.in.d.l.fi.ꝛ
4 dixi in.l.si domus.§.fi.ẜ.de leg.j.¶†Ultimo facit iste text.ꝙ pa tronatus ecclesie non trāsit in fideicōmissariū sicut nec patrona tus libertorū.ꝛ hoc tenuit Bar.in.l.q̄ꝛ perinde.§.j.ẜ.eo.in prin fortiter facit q̄ꝛ ius patronat⁹ ecclesie trāsit ad quecunq̄ꝫ heredes etiam extraneū ꝛ etiā ad heredē heredis vt plene no.in cle.si plu res.de iure patro.ꝛ.xvj.q.vij.c.cōsiderandū.ꝛ per Joā.an.extra de iure pa.c.cū fm̄.ꝛ sic vr̄ diuersa rō in iure patronatus liberto rū ꝛ in iure patronat⁹ ecclesie.Sed forte tutius est tenere cū bar. q̄ꝛ ius sepulchri lꝫ trāseat ad heredē etiam extraneū ꝛ ad heredē heredis.l.familiaria cū.l.seq.ẜ.de reli.tn̄ q̄ꝛ est quid religiosuȝ et non respiciens cōmodū pecuniariū remanet penes heredē.d.l.q̄ꝛ perinde.§.j.ergo idē videt̄ dicendū in hoc iure patronatus eccle sie cū non sit dare rōnem diuersitatis.arg.l.illud cum fi.ẜ.ad leg. aquil.ꝛ hec no.q̄ꝛ non memini me legisse p canonistas hoc tactū.

Imperator titus. Non hꝫ ius cogēdi heredem cui libertas est relicta in dieȝ h.d.¶No.ꝙ vbi nō est psona habilis nec speratur habilitari per aditionem non pōt cogi heres vt adeat.

Qui fideicōmissam. Pōt summari ꝛ diuidi vt hic p bar.vel summa sic fm̄ Dy.ꝛ Ray.si heres adit coactus fideicōmissari⁹ de relictis a se non retinet falcidiā sed de relictis ab herede sic.ꝛ fideicōmis sarius primus siue scōs nō hꝫ ius cogēdi nisi sit habitur⁹ quotaȝ partē hereditatis:q̄ꝛ tunc secus siue sit rogatus restituere extra neo siue heredi.Scōs vero fideicōmissarius solus cogit primo re cusante ꝛ qui adit coactus nullū cōmodū ex volūtate defuncti cō sequitur si pure fuerit rogat⁹ vel sub cōditione ꝛ coact⁹ post cōdi tionem impletā.Si vero fuit coactus cōditione pendēte poterit penitēdo oēm cōmodū sibi debitū retinere.h.d.¶Et diuiditur in septē partes fm̄ eos q̄ꝛ primo determinat vnū casum veȝ vtrū primus fideicōmissari⁹ rogatus de restituēdo scōo herede coacto adire teneat̄ restituere.ꝛ quantū vsq̄ꝫ ibi nec ad rē.ibi scōo rema net duas obiectiones per ordinē vsq̄ꝫ ibi fm̄ q̄.ibi tertio ex p̄mis sis infert ad potestatē cogēdi que non datur primo fideicōmissa rio soli veniēti sine scōo.siue sine fructibus siue cū fructibus fue rit de restituēdo rogatus etiā si libertatē erat accepturus sed scōo datur sine primo ipso primo recusante vsq̄ꝫ ibi qd ergo.ibi quar to declarat ꝛ restringit seu determinat qd̄ dixerat esse verū qn̄ pri mus fideicōmissarius rogatus erat restituere scōo extraneo sec⁹ si ipsi heredi vsq̄ꝫ ibi sed nec illud.ibi q̄nta in qua probat qd̄.ẜ.di xit.vel gratia illius determinat heredē non posse penitere qn̄ est pure restitutus vel si sub cōditione ea purificata fuit coactus:sed si ea pendēte secus vsq̄ꝫ ibi sed nec ignoro.ibi sexto determinat ꝛ declarat p̄missa que dixit de pditione fideicōmissi.vsq̄ꝫ ibi adeo. ibi septimo extēdit qd̄ dictū est de perditione retētionis ꝛ tradit regulā generalē.¶In tex.ibi si ipse scȝ primus fideicōmissarius. ¶In tex.ibi totū subaudi.ꝛ sic nō detracta quarta.¶In tex.ibi prior.s.fideicōmissarius.¶In text.ibi cōsistit.Et sic immediate ex facto adeuntis lꝫ coacte confirmat̄ fideicōmissi non aūt imme diate ex facto ipsi⁹ fideicōmissarij faciētis cogi heredē.¶In tex. ibi cetera dꝫ esse scriptū extēse.ꝛ subaudi fideicōmissa.¶In text. ibi cōueniri quo casu pōt detrahere quartā ex persona heredis.l. marcellus.ẜ.eo.¶In tex.ibi astringi sub.pꝛont est in casu ppositto.ꝛ sic conuenit ex ppria persona ꝛ non heredis ideo nō pōt de trahere.l.facta.§.si cū suspecta.ĩ.eo.¶In tex.ibi cū fructib⁹ sub au.vel etiā sine fructib⁹.¶In tex.ibi necessitatē.suban.q̄ꝛ quan tū ad ipsum primū fideicōmissariū censetur fideicōmissum parti culare lꝫ remaneret fructus ppter qd̄ fideicōmissum particulare non dꝫ cogi heres adire.l.nā qd̄.§.fi.ꝛ.l.cogi.§.ꝛ gn̄aliter.ẜ.eod. ¶In tex.ibi recta via.i.oīmi circuitu sublato fm̄ Dy.¶In tex. trāslatiue.i.facto trāsitu vel saltu.l.j.ĩ.de iure pa.Uel expone fm̄ Ange.i.sine inquisitione ꝛ determinatione q̄ sequitur.prima tn̄ expositio magis placet.¶In text.ibi destituit suban.quantū in eo fuit recusando lꝫ re vera non destituit ppter aditionē coactā. ¶In tex.ibi qd̄ fortius.q.d.predicta vera qn̄ fuit institut⁹ pure ꝛ pure rogatus.sed si sub cōditione pcedit qd̄ sequit̄.Et ideo for te dixit fortius q̄ꝛ maius tp̄s habuit ad deliberandū.Ideoq̄ꝫ ei magis videt̄ imputandū.¶In tex.ibi insequit sub.q̄ꝛ de iure fa cere potest.l.perinde.§.j.ideo non meret̄ penā.arg.l.gracchus.C. de adul.¶In tex.ibi perceptio.i.retentio fm̄ Dy.ꝛ cessabunt cō traria.facit quod dictū fuit in.l.ita tn̄.§.si perceptis.ẜ.eo.¶No. ꝙ vbi heres adit coacte tenet̄ primus fideicōmissarius integrali ter restituere hereditatē scōo nulla etiam quarta detracta.¶Itē no.qd̄ per aditionē etiam coactam omnia in testamēto relicta cō
5 firmantur.¶†Item no.quod effectus attribui debet cause pro xime ꝛ immediate nō aūt remote ꝛ mediate.optime facit quod
6 habetur in.c.de cetero.extra de homici.¶†Item not.ꝙ fideicō missarius vniuersalis potest detrahere quartā ex persona here dis de relictis ab herede vel simpliciter secus de relictis a semet etiam si sit fideicōmissum vniuersale ab eo relictum.¶Item no. ꝙ vbi apud primum fideicōmissarium non est remansura quota portio hereditatis lꝫ aliud cōmodum pecuniariū vel libertatis sit remansurū non tn̄ ad eius solius instantiā dꝫ cogi heres adi re.secus si sit remāsura quota portio hereditatis etiā si sit remāsu ra ex dispositione iuris preter dispositione testātis.¶Item no. qd̄ scōs fideicōmissarius non pōt cogere solus heredē adire nisi primus recusauerit.Et sic patet ꝙ aut primus accepit ꝛ tunc dꝫ agere cōtra heredē deuolūtate scōi vel cedere illi actionē.facit qd̄ no.in.l.fideicōmissum.ẜ.de le.j.Aut ipse repudiat fideicōmissuȝ ꝛ tunc solus scōs aget.Aut ipse nec agnoscit nec recusat ꝛ tūc vi deretur dandū tēpus ad deliberādū per no.in.l.in rōne.§.quod vulgo.ẜ.ti.ij.maxime per Bar.Sed forte cōtrariū dici pōt q̄ꝛ ex quo nullum cōmodum pōt pati ex quo restituere dꝫ fideicōmissa rio scōo qui paratus est recipere vr̄ ꝙ statim debeat vel a se agno scere vel repudiare.Et si recuset cogere heredē vr̄ ꝙ statim aper ta erit via fideicōmissario scōo cogendi heredē.ꝛ sic pōt intelligi hec lr̄a inuersi.ꝙ si prior.vbi dicit qd̄ si prior recusauerit intelligi tur.s.cogere heredē.Et per hoc etiā videtur ꝙ si primus fideicō missarius sit absens.vel eius copia haberi non pōt ꝙ tunc ne pe reat fideicōmissum poterit scōs recta via cogere heredē.Et scōm predicta potest intelligi qd̄ habetur in.l.cogi.§.pe.ẜ.eo.vbi indi stincte videtur velle ꝙ secūdus fideicōmissarius habeat potesta tem cogendi nam debet intelligi scōm determinationē.ẜ.dictaȝ. ¶Item no.necessariū pro intellectu materie non esse facto trāsi tu ad alia pretermittenda.Et sic facit contra doctores qui pter missa declaratione premissorū pro intelligentia tex.ꝛ glo.faciunt
7 transitum ad materiam extrauagantē.¶†Item not.ꝙ qui im pugnat voluntatē defuncti non debet ex illa aliquod cōmodum
8 reportare de quo in.c.ex eo quod.de reg.iur.in.vj.¶†Item not. illud vulgatū ꝙ legitime factum non meretur penā de quo in.l. gracchus.C.de adul.¶Item no.quod heres propter coactioneȝ perdit omne cōmodum quod esset habiturus si hereditateȝ adi uisset.¶Ultimo no.secundū Ang.ex verb.secundum que ꝛc.pra cticam aduocatorū ꝛ pracuratorū excipiētium contra agētes qd̄ nō sunt audiēdi:q̄ꝛ eorū nō interest vllo modo agere.nā hec exce ptio repellit agentē vt hic patet.facit.l.ꝛ ideo.ꝛ.l.sed nec legata rius.ẜ.de cōditione furti.ꝛ.l.ille a quo.§.j.ꝛ qd̄ ibi dictū fuit.ẜ. eo.¶Et subdit idem Ang.aduertendū ꝙ in tex.isto non est pro prie exceptio dolo facis:q̄ꝛ petis qd̄ es restitutur⁹.q̄ꝛ illa non pos set obijci cum non sit restituturus conuēto sed tertio.l.si socer.§. lucius.cum ibi no.ẜ.so.matri.ꝛ ideo cautus debet esse aduocat⁹ in forma proponēdi.quia proponens inepte etiam excipiēdo suc cūberet.l.j.§.labeo.ẜ.de flumi.ꝛ ĩ cle.fi.de app.ꝛ no.Bar.ĩ.l.j.de excep.ꝛ per cano.in cle.constitutionē.extra de deci.¶In gl.sup verbo astringi.in fi.dic vt ibi dictū fuit.¶In glo.sup verbo idi gnus.ibi.l.is cui.Et ex illa iuncta.l.ij.ẜ.de his qui.vt indig.vr̄ ꝙ fideicōmissum hic pro dodrāte deberet applicari fisco per istū tex.ꝛ iura predicta iuncta regula.l.pap.§.meminisse.ẜ.de inoffi. test.Et sic videretur qd̄ heres in ipso dodrante petēdo a primo fideicōmissario repelli posset exceptione a fisco nō ab illo fideicō missario primo a quo est relictuȝ nisi post sn̄iam latā pro fisco per l.his cōsequēter.§.j.iuncta glo.ẜ.fami.her.vel nisi fiscus cōparet ad defensionē cōuēti.arg.l.ideoq̄ꝫ.§.gn̄aliter.ẜ.mād.¶Sed forte dici pōt ꝙ indistincte poterit repelli p fideicōmissariū ꝛ qd̄ debe bit dodrans remanere penes ipsum nō penes fiscū per id qd̄ ha betur in.l.ita tn̄.§.qui suspectā.ẜ.eo.Nam qn̄ est indignus ex eo q̄ꝛ recusauit adire ꝛ fuit coactus.vr̄ qd̄ tūc cōmodum qd̄ habitu rus esset si adiuisset sponte applicet̄ cogenti vt ibi patet.secus qn̄ alia rōne est indignus.vt q̄ꝛ impugnauit testm̄ ꝫtratabulando.ꝛ ita loquant̄ ꝫria.¶In ea.gl.i fi.Solue fm̄ Jac.d bel.qd̄ ibi igno rans sibi aliqd relictū ĩpugnauit testm̄.hic secus.Itē ibi ĩpugna uit ꝫtabulādo hic recusando adire.Tu potes dicere quod ibi im pugnatio nō poterat sortiri effectū de iure:q̄ꝛ erat psonaque nō poterat ꝫtratabulare vt ibi pꝫ.ideo ppter talē impugnationem nō patit̄ penā.facit qd̄ ibi no.Bar.ꝛ qd̄ no.Bar.in.l.ea quidem C.si mā.ita fue.alie.Hic aūt impugnatio sui natura poterat sor tiri effectū de iure.q̄ꝛ destruerec̄ testm̄ per repudiationē de iure si nō coget̄.l.eā quā.C.de fideicōmis.ideo magis punit̄.¶In glos. super verbo cōditione.in fi.No.diligēter qd̄ vbi heres cogit̄ pen dente cōditione siue cogat̄ de facto vt q̄ꝛ cogit̄ pēdēte conditione fideicōmissi ꝫditione existēte pura nō pōt penitētia pacta recupe rare cōmodū falcidie qd̄ est hic singulare ꝛ alibi non reperit cla rius ꝛ ampliat.l.ita tn̄.§.si patronus.ẜ.eo.¶In glos.super ver bo perceptio.in fi.Et sic vr̄ gloss.intelligere de prelegatis:sed tu intellige de illis que non erat habiturus nisi esset heres prout in terdum contingit put patet ex.l.filio.cū.l.se.ꝛ cū ibi no.ẜ.de leg. j.Et sic patet qd̄ quedam sunt prelegata que non potest habere nisi sit heres.ꝛ hoc perdit ppter coactionem vt est dictum.Que dam sunt que demum potest habere si nō sit heres.ꝛ hec et pdit coactione.

coactione. Sed dz sibi refundi per cogentē. l. apud iulianū. in pn. ⁊. l. ita tñ. §. si perceptis. s. eo. Quedā sunt que pōt habere siue sit heres siue non. vt sunt legata simpliciter facta. l. miles. §. pro pte ⁊ qd ibi no. s. de leg. ij. ⁊. l. qui filiab⁹. §. fi. de le. j. Et ista nō perdit ex quo illa non erat habiturus etiā si heres non fuisset. Quādo aūt non sunt prelegata sed iussus est hereditatē restituere aliquo sibi retento vel percepto: ⁊ tunc pprie vr̄ loqui. l. ita tñ. §. si perceptis. Et hec potius videtur dici retentio que non potest fieri nisi quis agnoscat. ideo illam videtur perdere. ⁊ ita videt̄ intelligere Dy. istum tex. de quo plene dixi in. d. §. si perceptis.

Cui titiana hereditas.

Fideicōmissari⁹ potest restituere fideicommissum debitum a defuncto. hoc dicit.

9 **Actiones tēporanee.** †Actiones que transeunt ex trebelliano in fideicōmissarium desinunt cōpetere si fideicōmissum declaratur indebitum nisi etiā euincēs ad id fideicōmissum teneret̄. h. d. Et legitur duobus modis in gl. Primo vt loquat̄ de actionibus hereditarijs que transferūtur per trebellianum. Scd̄o vt loquat̄ de actione que cōpetit ad petendā restitutionē. Et hec secunda fuit opi. Roge. que ponitur in fi. magne glo. ꝫ reprobatur ibi p glo. ⁊ doc. ideo tene primā que subdiuiditur in tres. vt pꝫ in glo. Aliaꝫ extra gl. addit Dy. ꝭm quā iste tex. redditur singularis et non est alibi ⁊ limitat. l. titia. s. de inoff. testa. que vult clausulā codicillarē nihil operari quando rūpitur testamentū per querelā. nam illud procedit saluo nisi querela fuerit intentata per fratrem turpi persona instituta vt hic est casus qui non est alibi ꝭm hūc intellectū. ¶ An aūt clausula codicillaris pōt aliqd operari qñ testamētum rūpitur rōne preteritionis tāgetur cū glo. Et an etiam hodie potest operari quando rūpitur per querelā recurre ad no. in auē. ex causa. ¶ Quintā lec. posuit Bar. in minore petente se restitui qui prius repudiabat. ¶ Sextā posuit hic Ray. in legitimo petente hereditatē a scripto. ⁊ dicentē testm̄ fuisse minus solēne. ⁊ lec. Dy. ⁊ bar. planior pre ceteris videt̄. An tñ etiam alie possint saluari patebit cū gl. ¶ In tex. ibi solent esse subaudi quandoqꝫ vt in casu qui sequitur lꝫ alias consueuerint esse perpetue. ¶ In tex. ibi ptās. expone id est virtus ⁊ effectus euictionis. ¶ In tex. ibi intellectū id est effectū restōnis. ¶ In gl. j. ibi ⁊ pone exemplū hec prima reprobat̄ p Dy. ⁊ Bar. p. l. facta. §. iul. j. eo. vbi etiam si fideicōmissuꝫ relictū ab instituto nō sit repetitū a substituto pfertur fideicōmissarius vl'is vt ibi pꝫ iuncta. l. licet. s. de leg. j. lꝫ bar. aliter sentiat in. l. j. in materia vulgaris. s. de vulg. ⁊ pu. Sed posses saluare ꝭm Ang. intelligēdo qd cōstabat testatorē noluisse institutū posse cogi per fideicōmissarium. ¶ Item qd constabat noluisse repetere fideicōmissum a substituto. nā alias in dubio videretur tacite repetitū vt in. l. lꝫ. s. de le. j. saluo nisi a substituto alteri esset fideicōmissum relictū vt fuit in. §. iul. ⁊ probatur in. d. l. lꝫ. vnde eo casu quo nō apparet an testator voluerit cogi posse institutū: poterit demū substitutus venire qñ fideicōmissarius nō curat cogere vel qñ moritur institutus nō adita hereditate nō precedente aliquo iussu nec infra tēpus deliberandi per id qd hr̄ in. l. non iustā. C. ad treb. ⁊. l. eā quā. C. de fideicōmi. Et quo casū testator reliqt fideicōmissariū vniuersalē ⁊ sic dispōnem iuris videtur illū relinquere ꝭm formā iuris ⁊ sic inuitare substitutū solum in casu quo deficiat fideicōmissum ar. l. iij. s. de test. mi. Sed tūc ob. q: si fuit aperta via substituto vulgari propter repudiationē instituti quē nō voluit posse cogi ergo transierūt actiones in fideicommissariū cū fideicōmissum tunc esset indebitum ex quo non erat repetitum a substituto. Sed rñde qd non trāsiuerūt vere sed prima fronte videbātur trāsijsse. Et sic pōt litera intelligi. ¶ Et ex hac lec. habes duo. primo qd snīa lata inter substitutū ⁊ institutum vulgarē in fauorē substituti nocet fideicōmissario. ¶ †Item

10 qd cōuentus petitiōe hereditatis lite cōte. cū eo restituere pōt hereditatē ex trebelliano. nec est qd imputet̄ eidē. Videbat̄ tñ contrariū cū hereditas esset effecta litigiosa per cōtestationem. l. ij. C. de litigio. Et hoc notabile ēt pōt colligi ex seqntib⁹ lec. ꝭm an. ⁊. Et hoc ēt vr̄ hic sensisse Bar. dum dixit qd poterat fieri restitutio fideicommissi cū qstio de viribus testamēti debeat differri. l. ille a quo. §. j. s. eo. Sꝫ certe ibi loquitur qñ petitur cogi heredem adire quod est iudiciū summarium. sed hic qñ petitur restitui fideicōmissum quod est iudiciū ordinariuꝫ. ideo admitti dꝫ exceptio de viribus testamēti vt est casus ꝭm verum intellectum in. l. ita tñ. §. quoties. s. eodem. Et sic vr̄ qd sit quid imputandū heredi cur restituit hoc casu saltē si restituit sine cautione euicta hereditate fideicommissum restitui per id qd hr̄ in. l. fi. C. de peti. here. ⁊. l. si in fraudē. C. de leg. ⁊ qd hr̄ in. l. penul. de peti. here. Ex quo erat iam iudicium inceptum cōtra eum. facit. l. si is a quo cum. l. se. s. de rei ven. ⁊ quod habet̄ hic in ver. plane a 2rio sensu imo plus videtur qd iure isto poterat heres opponere exceptionem ne fieret piudiciū petitioni hereditatis per. l. si quis libertatem. ⁊. l. si qs testm̄ cum ibi no. s. de peti. here. Et ꝭm hoc videtur qd spōte iste heres restituit fideicommissum. nam nō videtur potuisse cogi per ea q

dicta sunt iure isto: nec etiam hodie nisi prestita cautione de qua in. d. l. fi. de pet. here. facit qd dictum fuit in. l. ita tamē. §. quoties. s. eo. ¶ In ea. glo. ibi eodem gradu. Cum hac sol. transeunt communiter doc. Sed mihi non placet q: procederet quādo nullū est conditū testamentū: sed vbi est cōditū licet sint in eodeꝫ gradu tñ q: dubitat̄ de viribus testamēti ppter preteritionē posthumi nō posset adire vt est casus in. l. ventre. s. de acqui. here. ⁊. l. cum quidam. loquit̄ quādo nullū conditum est testamentū: vnde volēdo saluare Hugo. potes dicere qd de facto adiuit ⁊ similiter de facto restituit. ¶ In ea. glos. ibi de lega. iij. l. ij. Sed huic obiectioni pōt respōderi qd verū est qd a preterito nō pōt legari nec fideicōmitti: sed nominatim: sed in genere sic vt videt̄ esse casus in. l. generaliter. §. ex testamēto. j. de fideicōmis. lib. Nā tūc vr̄ eo modo grauari quo ad hereditatē inuitat̄. Et ideo si adiecta est clausula codicillaris q: tūc virtute illius clausule ita inuitat̄ preterit⁹ in genere sicut alij merito poterit grauari virtute talis clausule. ⁊ ita etiā nota scd̄m verā opin. in. d. l. ij. pro qua etiā est casus singularis in d. §. ex testamēto. Et ita disputando tenuit Ja. belui. vt hic refert Ange. ⁊ per hoc ptꝫ opi. Hugo. posse saluari. Tamē illi vltra predicta obstat q: rupto testamēto agnatione posthumi scd̄m hec iura incontinenti euacuatū erat fideicōmissum. Et sic videt̄ qd non trāsiuerūt actiones ex trebelliano sed respōde qd nō trāsiuerūt vere sed trāsiuerūt supple prima facie. facit qd habet̄ insti. de excep. in pñ. prima glos. vbi similiter subauditur verbum prima facie. ¶ In ea. glo. ibi secus si cōtra institutū. sub. q: ille est qui videt̄ legitimus cōtradictor cū institutio sit caput testamēti vt in. §. ante heredis. insti. de le. Et ex hac opi. Hugo. habes hic expressum qd sicut in sentētia lata in querela cōtra scriptū heredē nocet legatarijs ⁊ fideicōmissarijs si nulla fuit collusio. l. pap. §. fi. s. de inoffi. test. ita ⁊ sentētia lata in causa nullitatis testamēti qd a principio dicit̄ fuisse nullū forte propter preteritionem iam nati vel forte ex post facto esse vacuatū per natiuitatē posthumi ⁊ qd nedū nocet legatarijs particularib⁹ sed etiā nocet fideicōmissario vniuersali qd est mēti perpetuo tenendū scd̄m Ange. ¶ Adde q: istud vltimum est verū qñ restitutio fuit facta post litē cōte. secus si ante q: tunc nō nocet. l. facta. §. si heres. j. eo. Et sic ptꝫ qd snīa lata post litem conte. facta restitutione preiudicat fideicōmissario q: quodāmodo facta est ex re litigiosa. ¶ †Itē singulariter not. qd dictum 11 est sententiā facere ius in causa nullitatis testamēti sicut in causa querele. Nā glo. de hoc dubitauerūt nā sensit oppositū in. l. si veteris. C. de fi. instr. ⁊ ibi expresse illud tꝫ Ja. bu. dubitauit etiā in. l. iij. hic al. Sed hāc opi. quā sequit̄ hic Hug. sub dubio forte firmauit in. d. l. pap. §. si ex causa. de quo plene dixi in. l. sepe sup glo. j. s. de re iud. ¶ In ea. glos. ibi. l. titia. nā vt ibi ptꝫ clausula codicillaris nō operabit̄ rupto testamēto per querelā qd procedebat scd̄m hec tpa scd̄m que captato colore demētie rūpebat̄ testm̄. l. hoc colore. s. de inoff. test. Sed quasi causa inserta nō sit vera in auē. ex causa. in ⁊ corpore vñ sumit̄. C. de li. prete. Ideo vr̄ qd clausula hodie pōt operari tñ respectu fideicōmissi nō est necessaria q: sine illa cōfirmatur p auē. ex causa. sed respectu institutionis an trahat̄ ad fideicōmissum virtute clausule procedit dicta dubitatio an. l. titia hodie sit correcta. Nā videt̄ qd sic per predicta ex quo correcta est ratio per id qd habet̄ in. l. j. in prin. de legi. here. de quo in. d. auē. ex causa. in glo. fi. ⁊ super ea. Dy. tñ hic posuit quartā lec. in fratre preterito vel exheredato turpi psona instituta quo casu scd̄m eū clausula pōt opari ⁊ sic nō hꝫ locū. l. titia. vt hic est casus qui non est alibi scd̄m hāc lec. Sed Ray. reprobat. q: nō videt̄ posse grauari rogatus qui nō est honorat⁹. l. ab eo. C. de fideicommissis. Sed tu potes saluare qd nō pōt in specie sed in genere sic vt dixi. s. de preterito. ⁊ hoc in fratre quo casu nō videt̄ ex colore demētie irritari testamētū. Aliā lec. hic posuit Bar. de qua hic per eū. Sextā posuit Ray. qñ legitim⁹ dicebat testamētū min⁹ solēne. Vel scd̄m istā pōt intelligi qd de facto hereditas fuit adita ⁊ consequenter de facto fideicommissum restitutum si testamentum re vera erat minus solenne. Et ex ista etiam habes qd sententia lata cōtra scriptum in causa nullitatis testamenti facit ius de quo supra dixi.

Aliā fratribus.

Heres dꝫ mitti in possessioneꝫ lꝫ sit de restituēdo grauat⁹ ⁊ alienationes facte p fideicōmissariū confirmant̄ restitutione sequuta. h. d. ¶ No. q: ex iure superuenieñti cōfirmat̄ alienatio precedēs de quo in. l. cū vir. s. de vsuca. ¶ Itē no. argumentū qd fideicōmissarius nō videtur legitimus cōtradictor ad impediendū missionē factam de scripto de quo hic in glo. ⁊ in. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. ¶ In glo. super verbo mitti placuit ibi sed dic cōtra. Nec ob. tex. iste q: debet intelligi scd̄m Ray. ⁊ in. d. l. fi. qd hic isti fratres nō possidebant id qd erat restituēdum per fideicōmissariū sed extranei. Nec ob. litera dum dicit qd interim filij distraxerunt bona insolidum ⁊ pignorarunt ⁊ sic etiam pro parte tangente filium quia vt dicit Old. non sequitur quod per hoc possiderent quia potest quis detrahere rem ab alio possessam ⁊ similiter pignori obligare. Vel possit intelligi q: hic fratres vitiose apprehenderāt possessionē filia forte contradi-

cente. Si aũt sine vitio apprehẽdissent ⁊ incontinẽti fideicõmissarius paratus est de iure suo docere tũc bñ est legitimus ꝯdictor ex quo possidet sine vitio. ⁊ ita dꝫ itelligi gl. in. d. l. fi. ⁊ sensit hic gl. in v. se. Dr̃ aũt sine vitio possidere ẽm ang. forte q2 cepit vivo testatore possidere ⁊ forte eius volũtate facit. l. luci⁹. ff. de le. ij. Uel forte etiã satis dicer̃ sine vitio si apprehẽdit possessionẽ fideicõmissarius anteq̃ fuerit apprehensa p heredẽ p not. in. l. nõ dubiũ. C. de leg. Et qđ dixi fideicõmissariũ incõtinenti ꝓbare de iure suo intellige qñ scriptus intentat iudiciũ possessoriũ qđ est summariuꝫ sui natura secus si petitorium qđ admittit etiã ꝓbationes lꝫ non afferantur incõtinenti: q2 tunc bene esset etiam legitimus ꝯtradictor vt voluit gl. hic in fi. ¶ In gl. fi. ibi. l. filiã. sol. vt ibi no. in vltima gl. magna potes dicere qđ ibi nil fuerat prelegatum a coherede. sed fuerat fundus concessus in peculiũ in quo põt detrahere quartã ex presumpta voluntate defuncti qui in peculium concessit vt ibi nota. ¶ In ea. glo. in fi. solue qđ ibi voluntas interuenit tẽpore incõpetenti ⁊ non durauit. hic aũt durauit ⁊ fuit cõfirmata per restitutionẽ secutã. Preterea ibi fuit simplex voluntas nõ obligatoria. hic autẽ fuit voluntas obligatoria tñ potest quis se obligare rem alienã vendendo ideo facilius ꝑiudicat iuxta no. in l. cum vir. ff. de vsuc. Et similiter si pignorat rem alienã tenetur pignoratitia contraria. l. tutor. §. contrariam. ff. de pigno. actio.

Summarium.

1 Mens plus q̃ verba in fideicommissis est attendenda.
2 Institutus est substituto preferendus.
3 Distributiui et alternatiue natura que sit.
4 Substitutio si fiat cum adiectione nominis collectiui non differunt directa et obliqua.
5 Fideicommissum pluribus relictum vel vni ex eis intelligitur primis deficientibus.
6 Ordo nominationis ordinem designat affectionis.
7 Alternatiua que inter personas ponit in collectiuã resoluitur.

Heredes mei. Grauatus restituere quicquid ad eũ peruenerit non videtur grauatus de fructibus. h. d. ¶ Nota qđ dixi in summario. Et secus videtur si dictum fuit quicqd superfuit. l. in fideicommissi. §. nõnunq̃. de vsuris. de quo dixi in l. balista ⁊ l. titius. ff. eo.

Cum ita fuerit. Fideicõmissum relictũ a duobus cũ expressione nois collectiui debetur etiã in psona vltimi tantũ si cõditio extiterit si nõ supest persona que fideicõmissariũ ex psumpta mẽte defuncti excludat. h. d. ¶ In tex. ibi restituat. Et sic forte instituerat istos filios masculos heredes vles nepti aũt claudie ex filio forte alio predefuncto aliqd reliqrat iure instõnis vt sic valeat testm̃. nisi diceres illã esse neptẽ ex fratre q2 tũc non fuisset necesse aliqd sibi reliq cũ illa nõ sic proprie appellatur neptis. facit qđ no. in. l. si instituta. §. peñ. ff. de inoffi. test. ¶ No. primo qđ in fideicõmissis magis dꝫ inspici mẽs q̃ verba. ¶ Itẽ no. qđ verbũ peruenerit est obliquũ lꝫ supra in pñ. l. est directũ ⁊ sic in vtroq3 significato repitur ⁊ sic potest dici cõe vt plene no. Bar. in. l. cẽturio. ff. de vul. ⁊ pu. substi. lꝫ Inn. in. c. Ray. extra de test. dixerit ipsum omnino esse directũ: sed non bene per predicta. ¶ Item nota hic expressum quod in fideicommissaria restõne venit illud qđ vltimo grauatus cepit ex fideicõmisso qñ testator petit oẽm hereditatẽ ad substitutum ire. Et idẽ dicit hic ang. si simpliciter substituisset. Et ideo si pater instituat filios ⁊ eos vicissim p fideicõmissum grauauit vt vnus alteri hereditatẽ restituat si decesserit sine liberis ⁊ si ãbo decesserint sine liberis substituit certũ hospitale. qđ si ãbo sine filiis decedũt nõ solũ portio vltimi lꝫ etiã primi veniat in fideicõmissariũ. facit qđ dictũ fuit in. l. marcellus. §. quidã liberis. ⁊ l. ita tñ. §. qui suspectã. ff. eo. ¶ In gl. fi. ibi sub cõditione tacita. imo fuit expressa in casu isto vt hic pꝫ; ⁊ nota bñ ex gl. qđ suus vel qui est de liberis ex bñficio. l. j. de his qui añ aper. ta. nõ trãsmittit hereditatẽ nisi pure delatã. nec similiter fideicõmissum cõditionale etiã ad suos descendentes vt ibi voluit glo. lꝫ ꝯtrium senserit in. l. is cui. ff. de ac. ⁊ ob. ¶ In ea. glo. ibi hic fideicõmissaria. hãc tenebat Dy. q2 tũc vr̃ fidẽ cuiuslibet elegisse: sed in pupillari ex quo est corrupta sub nũero pli hr̃ perinde ac si fuisset facta sub duabus ꝯditionibus copulatiue cõceptis. quo casu requirit ꝯcursus vtriusq3. l. si heredi plures. ff. de ꝯdi. insti. Sed certe vt dicit Ray. post oldr. in. l. pater. §. fi. ff. ti. nõ est dare rõnem diuersitatis quare eodẽ modo fideicommissaria cõcepta sub nũero pli ne copulatiue nõ debeat intelligi facta sub cõditionibus copulatiue cõceptis nisi dicar̃ qđ hoc contingat ex eo q2 pupillaris nõ põt fieri nisi liberis ⁊ existẽtibus i potestate ideo ex psumpta mẽte tũc ne testator videar̃ pretulisse alienã successionẽ sue illud cõtingat. Sed certe vt ipse ideꝫ Ray. dicit hec rõ nõ est gñalis q2 fideicõmissaria põt ẽt fieri liberis. vñ ipe dicit posse dici qđ hic loqtur qñ pcedebat substõ facta inter eos vnicuiq3 eorũ. vnde licet postea in secũda substitutione simul iungantur tamen intelligitur separatim facta propter precedentem attento potissime quod in persona primi decedentis secunda substitutio nil operabatur. Sed certe cum non agamus de casu quando ꝑdecedit sed de vltimo decedente. hec ratio necessario generaliter non concludit. Ideo finaliter remittit ad no. in d. l. peñ. ibi gl. ponit aliam solutionẽ qđ ibi loquatur quando fit liberis hic quando fit extraneis. Sed hec est contra istum textũ. ¶ Ideo ibi ponit aliã qđ hic ideo est quia decessit primus pẽdente conditione fideicõmissi. Sed certe lꝫ ex hoc capite non põt venire iste nepos tamen non sequitur quod deberet posse venire ab intestato si substitutio non habet effectũ et sic si non euenit casus substitutionis. ¶ Ideo glo. ponit finaliter illam so. quã hic subiungit quod hic in persona vltimi extitit conditio. Et ista cõmuniter tenetur quia tunc nullus superest qui ex presumpta volũtate defuncti excludat substitutum que ratio cessat quando extat cõditio in persona primi superstite alio. ¶ Et est aduertendũ q2 lꝫ supersit hic nepos qui est in eodem gradu cũ substituto non tñ dꝫ extare persona que ex presumpta mente defuncti excludat substitutũ. Secus esset ẽm Bar. ⁊ Ange. si ex forma statuti nepos excluderet neptem ⁊ sic masculus feminã. Nam tunc intelligitur testator se cõformasse dispositioni statutarie: ⁊ per ꝯñs predilexisse ipꝫ nepotẽ masculum. ideo tunc excluderet substitutum. ¶ Idẽ dicit Ang. si testator non inuitasse substitutum ad vniuersalẽ hereditatẽ sed ad portionem tantũ vltimi decedentis sub illa cõditione si vterq3 decesserit sine filiis: q2 tunc etiam excluderetur substitut⁹ per hunc tex. a cõtrario sensu. ¶ Sed aduerte q2 inquantũ Bart. ⁊ Ange. dicũt substitutũ excludi per sup existentiã istius nepotis masculi stante statuto de quo. ff. forte de iure non procedit: quia sicut in casu isto quãdo est in tali gradu ⁊ sic ab intestato veniret pariter cum ista nepte non intelligitur testator in dubio se cõformare dispositioni iuris cõis. ¶ Item eadem rõne dꝫ dici quãdo per statutũ nepos excluderet neptẽ in totum qđ in dubio non dꝫ intelligi se illi conformare cũ idem debeat dici de toto quo ad totũ quod de parte quo ad partem ar. l. que de tota. ff. de rei vendi. ¶ Item q2 testator videt magis predilexisse neptẽ cũ illam expsse vocauerit ex substitutione ⁊ tamen non vocauit nepotem de quo verisimiliter debuit cogitare saltẽ in casu isto qñ dixit si vterq3 decesserit sine liberis. Et sic fecit mentionem liberoꝝ. Si autem nõ fuisset facta mentio liberoꝝ sed simpliciter dixisset si vterq3 decesserit. tũc licet videatur tacite subintelligi verbũ sine liberis. l. cũ auus. ff. de condi. ⁊ demon. tamen q2 non apparet testatorem de liberis cogitasse forte posset tolerari tunc dictũ Bar. ¶ Et forte etiam plus posset dici quod ⁊ tunc si essemus in iure cõmuni non haberet locũ substõ sed vterq3 ab intestato pariter vocaretur q2 nõ vr̃ verisimile qđ voluerit excludere nepotẽ si de illo cogitasset cũ par affectio esset circa vtrũq3. l. nõ solũ. §. de illo ⁊ §. si puelle. ff. de ritu nup. ¶ Itẽ adde inquantũ ang. dixit esse sec⁹ si substituisset in portiõe vltimi decedẽtis. Nam istud non videt verum q2 in dubio vr̃ qđ contineatur etiam sub nomine portionis portio quã recipit per fideicõmissum ab alio per id qđ no. in. l. marcellus. §. quidã. ⁊ quod ibi dixi ⁊ in. l. ita tamen. §. qui suspectam. ff. eo. iuncta. l. si titius. ff. de leg. iij. Et hoc etiam sensit hic Bar. in responsione ad. l. titia. in vna so. licet aliter sentiat. j. e. l. sceuola. vt plene dixi in. d. §. qui suspectam. ¶ Item aduerte q2 Barto. ⁊ ang. post eum aliter hic recitant opi. Dy. ⁊ rõnem eius quam. ff. fecerim tñ etiã sic intelligendo reprobant eum ⁊ bene. ¶ Item adde qđ alia so. ex gl. ⁊ doc. potest dari ad dictam. l. pe. vꝫ quod ibi substitut⁹ erat extraneus hic autẽ erat de liberis. ideo magis fauetur. Hec tamen so. non placet q2 ratio hic posita vniformiter concludit ẽt si extraneus fuisset substitutus. ¶ Item q2 in. d. l. pe. idem putarẽ si substitutus esset de liberis q2 videretur cõseruasse ius legitimarum hereditatum primo decedenti in pupillari etate ar. l. potest ⁊ l. vel singulis. ff. de vul. ⁊ pup. Et q2 ista est materia dubia qñ fit substitutio pluribus an sit necesse quod cõditio purificetur in persona omniũ vt sit locus substitutioni. an vero habeat locum in cuiuscũq3 psona verificet tãgit hic Ang. plenius q̃ Bar. distinguẽdo p singulas species substitutionis. Et primo in vulgari in qua concludit qđ aut fit per verba simplicia puta quod instituuntur duo quod si heredes non erunt substituitur seius. Interdum fit substitutio copulatiue puta si instituto titio ⁊ seio dicatur: Et si titius ⁊ seius mihi heredes non erunt substituo gaium. quo casu proprie loquitur ẽm eum. l. quamuis. C. de impu. ⁊ ali. substi. Uel si dixit si neq3 titius neq3 seius heres erit quo casu proprie loquitur. l. quidam testamento. ff. de vulga. ⁊ pup. Nam videtur ẽt ibi includi copula vt hic tangit glo. Interdum substituitur cum adiectione nois collectiui puta si vterq3 heres non erit. Interdũ cum adiectione alternatiue vl' distributiue. Exemplũ cum dicit. Et si titius aut seius heres non erat substituo gaium. vel si dicar̃: Et si quis ex predictis heredib⁹ institutis heres nõ erit substituo gaiũ. Primo casu qñ p verba simplicia ꝯcludit Ang. qđ locus est substituto si cõditio existat in persona vni⁹ per. l. penul. ff. de iniusto test. vbi dicit esse casum non violãdo lr̃am nec diuinãdo. lꝫ gl. in. l. peñ. C. de ipu. ⁊ aliis sub. ⁊ i. d. l. pater. §. fi. itelligat illã qđ ibi substitutio

substitutio vulgaris fuit facta singulis institutis non autem sim
pliciter. Et hoc dicit tenendum licet Barto. teneat contrarium.
Subdit tamen qd putat qd etiam sequendo opi. Bar. si testator
prohibuisset ius accrescendi inter coheredes qd potest ex quo de-
dit substitutū qd hoc casu inuitaretur substitutus & non coheres
qr cessat tūc ratio Bar. limitat tñ hanc suam opi. qr fallit ſm eum
si instituti quibus est datus vulgariter substitutus simplr sunt
ambo de liberis: qr tunc non veniret substitutus per rōnem. l. cū
auus. ff. de condi. & demon. & l. cū acutissimi. C. de fideicōmissi. &
per tex. expressum in. l. si is qui ducēta. §. itē si pater. j. de reb. dub.
¶ Adde circa hunc casum qd non videt absurdū intelligere di-
ctam. l. pe. qñ substitutio nō fuit facta simul institutis sed separa-
tim. Nam sic etiam videt sonare litera inquantū dicit diversos
substitutos datos institutis. Et expresse pbat in. l. si posthumus.
la prima ver. nā & cū duobus. ff. de lib. & posthu. vbi ponitur idē
casus qui in. d. l. pe. & sic non est absonū vnam declarari per aliā.
An aūt dictū in se procedat patebit ex. j. sequentibus. ¶ Secun-
do casu qñ fit copulatiue dicit ang. qd nō venit substitutus nisi in
persona vtriusq verificetur conditio. d. l. qūis. & d. l. quidā testō.
Et maxime qñ testator substitutū vulgarem inuitauit plus q ad
assem: qr tunc non esset verisimile eū inuitare voluisse nisi eo casu
quo totū assem hre pōt vt. d. l. quidā testō. Et qd. d. l. quāuis req
rat qd nullus substitutor sit heres vt voluit ibi glo. ſm eum. & in
l. falsa. ff. de condi. & demon. & in. l. hoc articulo. ff. de hered. insti.
licet Pe. & Cy. ibi aliter dicant. ¶ Tu adde circa hūc casum pri-
mo qd. d. l. quāuis. non pbat id ad quod allegatur qr ibi non dr
de vulgari sed dicitur solum qd non cōtinetur pupillaris ppter
imparitatem. nec gl. ibi posita voluit id ad qd allegat Ang. Naz
non vult illā orationē pluralem resolui in singularitates respectu
pupillaris que si resolueretur & intelligeret facta pupillaris vni-
cuiq vulgari que facta esset impuberi intelligeretur pupillaris
l. nā hoc iure. qd non contingit in isto. Nec vult glo. illa. nec aliqd
dicit respectu ipsius vulgaris tantū an resoluatur in singularita
tes. Et eodē modo potes respondere ad alias glo. Preterea gl.
in. l. hoc articulo. potius sentit oppositū in responsione quā facit
ad dictā. l. quāuis. dū ponderat ibi rōnem inequalitatis. Itē. d. l.
quidā testō nō probat id ad qd allegatur. qr dicta litera se fundat
ex eo qr substitutio fuit facta plusquā in asse. Et sic a cōtrario in-
nuit secus quando fit simplr. & sic non videtur bene iure probari
quia qñ substitutio vulgaris fit simpliciter vel copulatiue qd non
veniat substitutus si verificetur conditio in persona vnius vt etiā
tetigi in. d. l. quidā testō. Sed forte pōt dici qd vtroq casu sit dicē
dum idem. Nā etiam qñ fit simpliciter virtualiter videtur ibi cō
prehendi copula. Nā si dr & si pdicti heredes nō erūt subintelligit
scz titius & seius. vnde videt qd non debeat vocari substitutus qr
superest persona que ad partē deficientē potest vocari per ius ac-
crescendi & que verisimiliter ex presumpta mente testantis dz ex-
cludere substitutū vt etiā voluit Bar. Nā cū simus in dubio qua
lis fuerit intētio testatoris an voluerit substitutū admitti an ve-
ro coheredē debemus in dubio interptari qd est verisimilius ar.
not. in. l. semper in stipulationibus. ff. de reg. iur. & extra de re. iur.
c. inspicimus li. vi. & C. de fideicōmis. l. volūtas. cū ibi no. per gl. &
doc. & ff. de le. j. l. si seruus pluriū. §. fi. Sed verisimile est qd mens
testatoris in dubio fuerit vocare eū quem magis predilexit si ille
venire pōt ar. l. publius. §. j. ff. de cōdi. & demon. Sed magis predi
lectus fuit institutus q substitutus vt de se pz & pz in. d. l. publius
2 ergo verisimile est testatorem voluisse illum preferre. † Et p hanc
rōnem puto hāc opi. meliorem. Et ſm hoc ad dictā. l. quidā testō
subaudiendū esset maxime in rōne quam ibi ponit. pro quo facit
qr ibi dixit si neq florus neq sophia heredes erūt & sic fuit oratio
copulatiua negatiue. Nam resoluitur. i. si sophia heres non erit &
florus heres non erit. q verba non videtur verificari nisi quando
neuter est heres etiā de virtute sermonis qd esset secus qñ esset de
copulato extremo vbi dixisset si florus & sophia heredes nō erūt.
Nā de virtute sermonis ista videt verificari altero non existente
herede nā ista florus & sophia sunt heres que est eis opposita est
falsa altero non existente herede ergo relinquitur quod ista tunc
erit vera. florus & sophia nō sunt heredes. nā ex quo termini sup
ponunt pro terminis particularibus seu singularibus & nō com
munibus non est vis an negatio preponatur toti orationi vel nō
facit qd. j. dicam. ¶ Tertio casu quādo fit cum adiectione nomi
nis collectiui videtur multo fortius idem qd in precedenti qr req
ritur qd in persona vtriusq purificetur. l. penul. C. de impu. & ali.
sub. ¶ Quarto casu quando alternatiue vel cum distributiuo suf
ficit quod existat in persona vni⁹ per dictā. l. pe. ff. de iniusto test.
3 ſm intellectū gl. in pe. C. eo. † Et qr natura distributiui & alterna
tiue est qd verificet ēt in vno. l. si is q ducenta. §. vtrū. ff. de rebus
dub. Hoc tñ fallit si substitutus est extraneus et institutus est de
liberis p id qd hr in. §. itē si pater in eo. l. si is qui ducēta. ¶ Et ex
predictis pz ang. voluisse qd de virtute sermonis substō pupilla
ris simplr facta verificat altero nō existēte here. & idē si alternati-
ue vl distributiue. sec⁹ si copulatiue vl cū adiectiōe nois collectiui.

¶ Adde qd bene videtur dicere quando fit simpliciter per id qd
supra dixi. Nam verū est dicere qd nō sunt heredes altero nō exi-
stente herede cū eius opposita sint falsa tamē ex interpretata mē-
te defuncti cōtra vim verborū videtur substitutū non debere ad-
mitti: vt. ff. dixi sequēdo opi. Bar. sicut in simili ecōtra contingit
qd lz scdm rigorē verborū deficiat cōditio tñ ex interpretata men
te testātis substitutus admittit vt hic pz in hoc. §. Qñ aūt ponit
copulatiue & nō de copulato extremo puta qr dicit qd si heres nō
erit vel si neq titius neq seius heres erit tūc videt procedere qd
ex vi verborū requirit vtrūq nō esse heredē sed si esset de copula-
to extremo vt qr dicit. Et si titius & seius heredes non erūt vel in
singulari heres nō erit tūc videt qd illa verificet de virtute sermo
nis altero non existente herede sicut dixi. ff. qñ simpliciter fit nam
eadē ratio est. Et idē qd dixi qñ est de copulato extremo videt qñ
apponit dictio collectiua vtriq nam altero nō existēte herede vi-
detur verificari qd vterq non est heres nam tunc eius opposita
est falsa qr nō est verū qd vterq sit heres. Nec ob. l. pe. C. de impu.
& ali. substi. qr ibi dictio collectiua adiicit orōni affirmatiue pu-
ta si vterq decesserit in pupillari etate ideo tūc reqrit qd vterq
decedat in dicta etate vt verificet. Sed hic adiicit orationi nega-
tiue vt qñ si vterq heres nō erit. Et per hoc ēt pz qd inter ista de
virtute sermonis si ambo decesserint sine filiis. vl si titius & seius
decesserint sine filiis vel si vterq decesserit sine filiis non est dria
qr vtrobiq vr reqri vtrūq decedere sine filiis vt verificet de vir-
tute sermonis lz Bar. hic videat sentire oppositū. Et slr Ange.
Quid aūt sit dicendū ſm interpretationē in vulgari substōne pz
ex supradictis. in fideicōmissaria & pupillari patebit ex infra di-
cēdis. ¶ Circa pupillarē & exēplarē ɔclude q siue sit facta p vba
simplicia siue cū adiectione copulatiue vel nois collectiui nō hz
locū in persona primi decedētis tā ex vi verbor q ex interpretata
mēte testantis q cōcedit primo decedēti superuiuēte succedere. l.
pe. C. de impu. & l. q duos. ff. de re. du. Sed si existat ɔditio in pso
na vltimi poterit habere locum qr tunc non superest persona que
ex verisimili mente testātis excludat substitutū. ar. huius. §. secus
ergo si superesset puta filius mētecapti. ar. l. ex facto. ff. de vulg. et
pu. vel filius etiam pupilli doli capacis iuxta id qd nota. glos. ex.
q. j. c. in summa. Et itellige de filio vltimo decedētis. Nam si esset
solum filius primi decedentis tēpore quo decedit vltimus videre
tur secus per hunc text. & id qd supra dixi. Si autem ambo simul
morerentur veniret substitutus ad hereditatem vtriusq dicta. l.
qui duos. intellige nisi superesset aliquis de liberis predictorum
per id qd proxime dixi. Si autem esset facta per alternatiuam de
proprio significato videtur vocari substitutus sed nō ex interpre-
tata mente testantis ne videatur extraneum sue preponere poste-
ritati per id quod habetur in. d. l. si is qui ducenta. § pater. Si au
tem sigillatim vnicuiq pupillorum facta esset non dubium quod
vnoquoq decedente in pupillari etate haberet locū substitutio:
nam in qualibet specie substitutionis hoc est tenendum qd ex vi
verborum & mente testantis vocatur semper substitutus. d. l. vel
singulis de vul. & pu. An autem. l. pe. C. de impu. procederet si ex-
traneus non esset ibi substitutus sed alter frater maior duob⁹ im
puberibus: posset tunc esse dubium qr tunc cessat ratio. l. cum acu-
tissimi. tamen idem puto cum in dubio videatur testator conser-
uasse ius legitimarum hereditatum inter fratres. arg. dicte. l. po-
test. & l. vel singulis. de vulg. & pu. Et hec de pupillari & exēplari.
¶ Circa fideicōmissariam concludit hic Ange. qd si est simplici-
ter facta vt qr duobus institutis dicat qd si decesserint sine liberis
volo qd restituant hereditatem tali qd tunc regulariter vocatur
substitutus etiā si conditio existat in persona vnius tantū: nam
ad partem illius vocabitur per. l. lucius. §. gaio. ff. eo. & per. l. fi. &
§. filium. ff. de lega. ij. Quod dicit procedere etiam si ad substitutū
voluerit relictum integrum pertinere. Nam nihilominus voca-
bitur ad partem decedentis sine liberis vt est casus in. d. §. filium
vbi vsus est testator verbo vniuersali quicquid: licet Bar. in. d. l.
cum in testamēto. dixerit oppositum vz qd quando pluribus fit
substitutio per verba simplicia & testator inuitauerit substitutum
ad solidum non habeat locum substitutio nisi cum solidū pōt per-
cipere per dictam. l. quidam sed non bene contra dictum. §. filio.
nec obst. d. l. quidam. qr respondet Ange. qd ibi fuerunt duo gra
dus substitutiōis: vnde nō debet inuitari secūdus donec quicquā
existat de primo qr primum ceteris predilexit qr ibi nedum totū
assem & vltimum voluit peruenire imo plus quam assem: & illud
plus significat voluntatem defuncti vt solum vltimo loco debeat
inuitari: & hoc sonat ibi tex. expresse secundum eum. Sed certe vt
ibi dixi nō est verum recte cōsiderando qd ibi plus quā assem di-
stribuerit vnde eundē melius vt ibi tetigi qd ibi loquitur in sub-
stitutione vulgari in qua testator disponēdo de toto videt illud
fecisse vt cōseruet ius accrescēdi eo casu quo dispositio super toto
non pōt sortiri effectū. Que ratio cessat in fideicōmissaria que hz
locū post aditā hereditatē quo casu nō hz locū ius accrescendi vt
in. l. j. in fi. ff. de vsufr. accres. vt ibi pz. ¶ Fallit autem dicta regu
la: inquantū dixi substitutū vocari primo quādo superest aliquis

ex institutis quē verisimile est testatorē voluisse preferri substituto.d.l.pe.fm ang. Adde hoc verū quando instituti essent de liberis vt.d.l.pe.τ idē forte si essent tales quoꝝ vnus alteri potest succedere de iure cōmuni vel municipali vt si testator instituit duos fratres suos τ idē si istituit duos fratres filios cuiusdā extranei. Nā ex vi verboꝝ vt.s.tetigi requiritur in vtrusqꝫ persona verificari conditionē.τ idem videtur dicendū ex interpretata mēte ex quo superstes potest venire ad portionē precedentis. Et hoc etiā satis est hic de mente Bar.τ potissime etiā propter id quod dicit de iure accrescēdi.secus quādo eēnt omnino extranei quoꝝ vnus alteri succedere non pōt.nam primo decedente licet supersit alter non superest persona que verisimiliter ex mēte testantis excludat substitutū.τ ideo tunc vocatur τ sic proprie loquitur.§.gaio.τ.§. filiū. Et per hoc videreť qđ si vir τ vxor fuerunt instituti τ rogati de restituendo post mortē qđ si decedat alter eoꝝ altero superstite qđ forte non veniat substitutus si alter inuitetur ad successionem alterius. Iuxta id qđ habetur in.l.j.C.vnde vir τ vxor.qđ est valde notandū si est verum.hoc tñ non audeo ex toto firmare qꝛ non reperio tactū. Et forte de iure contrariū est verū quia quilibet videtur rogatus de portiōe sua que sibi esset assignata arg.l. ab eo.C.de fideicōmissi. Nec videtur venire in fideicōmisso tunc portio alterius ex quo de illo non est rogatus: τ qꝛ illam non est habiturus ex dispositione defuncti sed potius ex dispositione legis τ ex tacita mēte coheredis decedētis ab intestato.l.cōficiūtur §.j.C.de iur.codi. Ideo non debent venire in fideicōmissum p id qđ dixi in.l.eū qui nouissimus. Et per hoc etiā idem posset dici qñ instituti essent de liberis si nō essent inuicē substituti qꝛ tūc portio vnius deuenit ad aliū ex legis dispōne nō ex dispōne testātis. Ideo nō videtur venire in fideicōmissum per ea que dixi in.d.l. eū qui nouissimus. Et bene facit.l.pater.§.fi.s.tit.ff. facit etiā qđ inferius dicā. Adde qđ satis vr̄ qđ si aliꝗ ꝑ descendētes testatoris sint rogati etiā si essent fratres testantis vr̄ habere locū.l.lucius.§. gaio.j.eo.p que not.in simili Cy.in.l.cū acutissimi.C.de fideicō. τ in.l.gñaliter.§.j.C.de insti.τ substi.sicut eñ non subintelligitur cōditio si decesserit sine liberis vt not.Cy.in locis preallegatis sic nec cōditio si alter supuixerit qui ei succedat eadem rōne. Et in descendentibus etiā qñ non sunt inuicē substituti videreť idem dicēdum qđ in aliis per id qđ.s.dixi qꝛ testator vr̄ voluisse qđ substitutus vocetur si vterqꝫ decedat sine liberis τ sic ad partes amboꝝ: sed si dicamus vnū primo decedere sine liberis superstite altero τ ad illius partē non venire substitutū:sed supstitem ab intestato. τ postea decedit scđs sine liberis poterit substitutus solū partē vltimi petere:τ nō primi quā vltimus nō habuit ex dispōne testantis sed ex legis dispōne ab intestato qđ videtur esse contra mentē testantis q voluit vtroqꝫ decendente sine liberis substitutū totuꝫ hr̄e. Ideo ne hoc contingat vr̄ qđ quādo liberi non sunt inuicem substituti voceť substitutus ad portionē primi decedētis sine liberis. ¶ Fallit scđo fm bar.qñ haberet ius accrescendi etiā post ius quesitū cuilibet eoꝝ cui facta est substō per.l.codicillis in pñ.in ṽ. idē qsiit.s.de vsufructu leg. Sꝫ istud nō placet Ang. p dictū.§.filiū.τ.§.gaio.qui indistincte loquūtur dicēdo substitutū ad partē moriētis vocari ideo nō ob.ṽ.idē quesiit qꝛ rñdet qđ ibi intelligiť fuisse relicta habitatio domoꝝ liberis ita vt ad nouissimū perueniret. τ hoc pꝫ ibi ex dictiōe hoc amplius que est repetitiua conditionū precedentiū.l.si mihi pure.cū se.s.de le.iij. Unde nimirū si quousqꝫ aliquis ex libertis supest excluditur substitutus quē nō inuitauit nisi post mortē omniū. Et hanc rñsionem etiā ibi sensit gl. Et si dicať quare substitutus non venit ad partē proprietatis cū ad partē fuerit inuitatus. Nā fatendū est qđ nō venit ad habitationē per id qđ dixit ang.non rñdet ad hoc ipse ang.neqꝫ tāgit bar.in.d.l.codi.ꝑpter hoc reprobat so.glo.quam hic secutus fuit ang. Sed tu potes sustinere qđ ideo ibi nō venit ad partē ꝓprietatis qꝛ testator voluit plenā proprietatē ad substitutū deuenire qđ pꝫ qꝛ reliquit post mortē oīm. Cū ergo nō potest hr̄e plenam proprietatē propter repetitionē factā per verbū hoc amplius in legato habitatiōis ideo nō admittitur lꝫ aūt.d.l.codicil.nō videatur probare opi.bar.τ maxime etiā qꝛ vbi videť potius agi de iure nō decrescendi ar.l.vsus pars.s.de vsu τ ha.tñ dictū eius videtur rōnabile cū videatur eadē ratio q̄ in vulgari τ per ꝯñs idē dicendū ar.l.a titio.j.de ver.ob. Si aūt substitutio fideicōmissaria est cōcepta cū expressione copule vel adiectione noīs collectiui dicit ang.qđ non hꝫ locū in persona primi moriētis ex quo superest alter institutus.l.pe.C.de impub.τ ali.sub. Adde hoc verū quando ambo instituti sunt de liberis vel sunt tales qđ vnus alteri potest succedere alias vr̄ secus per.§.gaio. Nā est eadē rō siue sit simplr facta siue copulatiue siue cū adiectione nois collectiui cū vtrobiqꝫ ex vi verboꝝ requiratur cōditionē existere in persona vtriusqꝫ ex quo est affirmatiua lꝫ Bar.τ Ang.aliter sentiant τ sic qñ admittitur substitutus in dictis casibus solū est ex interpretatamēte testantis qu… vr̄ esse qđ sicut voluit substitutū hr̄e totū vtroqꝫ moriēte ita τ … partē altero mortuo qñ nō est psonā q̄ verisimiliter ex mēte testātis excludat substitutū qđ qñ esse dicať pꝫ ex supradictis. ¶ Si aūt existat in persona vltimi moriētis sine liberis sufficit ne admittatur substitutus qꝛ nō superest psona q̄ ex ꝑsumpta mēte habeat excludere substitutū τ nō dr̄ superesse etiā si reperiať in pari gradu vt hic dr̄.secus si pferetur forte ex forma statuti vel si substituisset solū in portione vltimi decedētis fm Ang. Sed de istis duabus limitationibus dic vt.s.dixi super glo. Et adde qđ dixi in.l.eum qui nouissimus.s.e. Si aūt esset facta per verba disiunctiua vel distributiua veniet substitutus in cuius quandoqꝫ persona verificetur conditio nisi fortasse instituti essent de liberis τ extraneus substitutꝰ p dictā.l.si is qui ducēta.§.si pater. ¶ Itē
4 aduerte qꝛ dixit Bar.in.d.l.peñ.C.e.† quando substitutio fit cuꝫ adiectione nois collectiui nō est differētia inter directā τ obliquā sed quando fit simpliciter bene est differentia qꝛ fideicōmissaria respicit plures effectus τ resoluitur in singularitates. secus in directa vt in.l.quāuis.C.de impu.τ ali.sub. Nā ibi vulgaris q̄ est directa respicit vnū tantū effectum scꝫ voluntatem testantis. Sꝫ certe dum parificat fideicōmissariā τ directam quando apponiť dictio collectiua pōt procedere si .equatur de directa pupillari vel exemplaria. Sed si de vulgari quia illa concipitur negatiue τ fideicōmissaria affirmatiue longa est differentia ex vi verboꝝ vt patet ex his que superius dixi. Et scđm eius interꝑtationem erit longa differentia qꝛ in vulgari requiretur vtrunqꝫ non esse heredem vt substitutus vocetur sed in fideicōmissaria erit secus quando nō supest persona q̄ inuitetur ex iuris dispositione τ ex ꝑsumpta mente testantis. ¶ Itē qđ dicit qñ simpliciter concipitur esse differentiam inter directam τ fideicōmissariam an hoc procedat fm vim verborum vel interpretationē patet ex supradictis. Non omitto tñ quod sicut vulgaris fm eū dr̄ respicere vnicū effectum qꝛ vnicam hereditatē testantis. Ita etiā pōt dici de fideicōmissario qꝛ per fideicōmissum succeditur defuncto.l.coheredi.§.cum filio.s.de vul.τ pu. Et si haberes respectū ad pluralitatē petitionū vt ex hoc dicať respicere effectus. Eodē modo vr̄ dicendum de vulgari:qꝛ τ ibi est pluralitas portionū. Et sic cōsideratio nō vr̄ bona. Sed dicendū est vt pꝫ ex supradictis. τ hoc de fideicōmissaria. ¶ In cōpendiosa siue cadat in pupillarē siue in vulgarem siue exemplariā siue fideicōmissariā pꝫ ex supradictis.τ si fieret a milite pōdera in hoc an talis substō cōparāda sit vulgari an pupillari de quo tetigi in.l.mar.§.quidā.s.e.τ ex hoc ēt pꝫ nō esse instandū de breuiloqua cū illa nō sit spēs substōnis de per se vt no. in.l.lucius.s.de vul.τ pu. Et lꝫ.s.secutus fuerim opi. Bar.tamē de iure pōt aliter cōcludi. Et primo in vulgari qꝛ si illa est copulatiua negatiua τ non de copulato extremo tūc non ꝓcedat opi. Bar.τ non voceť substitutus nisi in defectū vtriusqꝫ. Nā hoc ēt sonāt verba expressa a quibus in dubio nō est recedendū.l.non alter.s.de le.iij. Nec ob.rō de ꝑdilectione quā.s.tetigi cōfirmando opi.bar.qꝛ pōt dici qđ fuit predilectus in portione sibi delata sed nō in portione delata coheredi.aut est de copulato extremo vl collectiua vel simplex tūc aut substituit sup toto τ tūc adhuc idē p ea que habētur in.d.l.quidā testō.nā talis videť fuisse mens testātis ex quo sup toto disposuit vt ibi.aut simpliciter substituit τ tūc vr̄ qđ veniat substitutus.ar.dic.l.quidā. a cōtrario sensu. Et qꝛ etiā tunc hoc sonant verba a quibus in dubio nō videť recedendū.fallit si essent inuicē substituti. ¶ Item scđo si instituti essent de liberis τ substitutus de extraneis ar.l.cū acutissimi.C.de fideicōmissis.τ.l.si is qui ducēta.§.itē si paterfa.s.de reb.du.secꝰ forte si substitutꝰ esset etiā de liberis ar.l.non solum.§.j.s.de ritu nup. ¶ In pupillari vero τ exemplaria videtur posse dici qđ si euenit casus in quo expirat instō puta per natiuitatē filij vel simili modo.l.ex facto.s.de vul.τ pu.τ plene.e.ti.l.in pupillari. Clarū qđ excludiť substitutus. Si aūt non expirauit τ tūc si cōcepta est simpl'r vel copulatiue vel ēt collectiue si existat cōditio in psona primi non venit substitutus maxime si sit extraneus ar.d.l.cū acutissimi. Ideꝫ tñ videtur si de liberis per.l.vlt.C.de impub.que indistincte loqtur. Et qꝛ etiā videť conseruasse tūc ius legitimarū hereditatum inter fratres τ multo fortius nō venire si illi qbus est facta substitutio essent inuicem substituti. Si vero existat in psona vltimi venit substitutus vt in hoc.§.qꝛ cū testōr voluerit ipm hr̄e in totum cum putauerit in hereditate vltimi repiri hereditatē primi τ sic habuisset totū ex quo substō est directa verisil'r voluit qđ haberet hereditatē vltimi ex quo hr̄e nō potuit hereditatē primi. Si vō fuit alternatiue ꝯcepta vr̄ qđ veniat substitutus si ēt substitutus esset de liberis.secꝰ si extraneus p dictū.§.ita si pr̄sa. Sed forte de iure posset defendi ꝯtrium ēt in extraneo p eundē.§.itē si pr̄sa. Nā ibi ideo substitutus excludiť qꝛ ꝑpter primā dispositionē preambulā factā ante substōnē pꝫ de mēte testātis fuisse qđ si solus masculus nasceret haberet totū. Et sil'r si sola femina. Et p ꝯñs qđ si ambo nascerenť pariter vocenť.l.si ita.s.de libe.τ post. Et ideo p substōnē postea alternatiue factā in forma de q̄ ibi nō est visile testatorē voluisse substitutū vocari nato masculo lꝫ femia nō nascatur vl ecōtra. Sed vbi a pñ.istituit duos filios τ postea alternatiue substitueratvr̄ qđ substitutꝰ tūc voceť altero repudiāte τ hoc sonēt vba cū ad vitātē alr̄natiue sufficit alterā ptē eē verā nec mens testantis hoc

testantis hoc casu videtur repugnare: et videtur esse de mēte tex. in ver. potest aūt. nec ob. qḋ habetur in. l. gnaliter. in pn. C. de insti. et subsit. et. l. lucius ad fi. supra de here. insti. vbi alternatiua resoluitur in copulatiuā: qr illud est ibi ex presumpta mente testātis q̄ facilius presumitur in casu illo qr agitur de auferenda portione delata instituto sed hic nō aufertur portio illi qui agnosceret sed solū portio alterius nō agnoscentis. vel etiā agnoscentis nō veniret ad eū. et per hoc etiā patet quid in vulgari alternatiue concepta. in fideicōmissaria non videtur qḋ si simpliciter vel copulatiue vel cū adiectione collectiui fiat si existat cōditio in persona primi si sunt inuicem substituti non veniāt alias sic etiā si sint de liberis vt videtur probari per hūc tex. a contrario sensu. Et qr tūc vr quilibet de parte sua grauatus et nō de alia q̄ sibi per testatorē non est relicta ar. l. pe. §. fi. s. tit. ij. et s. de le. iij. l. sed si sic. §. fi. et qḋ ibi dixi in. l. eū qui nouissimus. s. e. Et hoc clarū si erant de liberis qui poterāt testari qr inter tales non potest proprie dici ius legitimarū hereditatū conseruatū: qr hereditas censetur potius haberi ab illo decedente ab intestato q̄ a testatore ar. dicte. l. cōficiunt. §. j. Si vero erant de liberis qui nō poterāt testari videret secus ar. l. si fundū per fideicōmissum. §. fi. s. de le. j. alias forte est de iure idem dicendū qḋ in aliis: qr vt dixi quilibet videt rogatus de parte sua et non de alia que non est sibi relicta aliquo casu per testantē et testator voluit substitutū habere totuz vtroq3 mortuo qḋ hic nō esset qr non cadet in fideicōmissum pars primi vltimo decedentis. lz reperiatur in hereditate vltimo decedentis ex quo illā nō habuit ex dispositione defuncti sed potius ex dispositiōe legis. per id qḋ dixi in. d. l. eū qui nouissimus. et in. l. pater filiā. §. fi. s. ad le. falci. Et si dicatur hoc verū si post pupillarē etatem moriatur sed si infra videtur qḋ non censeatur alter habere partem primi a testatore per dictā. l. si fundū per fideicōmissum. §. fi. Et sic videtur qḋ veniat in fideicōmissum. pōt responderi qḋ non videtur posse venire qr iste vltimus censeretur noīatim grauatus et non potuit noīatim grauari de tali hereditate per id quod habetur i. d. l. si sic. §. fi. et bene facit. d. l. pater. §. fi. s. ti. ij. Et per hoc etiā facit qr testator verisimiliter nō debuit putare in portione vltimi debere reperiri portionē pmi ita qḋ veniret substitutus ad illā ex eo qr veniret ad partem vltimi cū vltimus solū de sua parte sit rogatus et nō intelligatur de illa que nō obuenit ex dispōne testantis que ratio cessat in vulgari et exemplaria cū illa sit directa vt sui natura trahat ad se totū qḋ reperitur in hereditate vltimi. et per 9ns in fideicōmissaria cessat ratio que tangitur in. d. l. penul. C. de impu. Et hoc quando non fuerunt inuicē substituti. Si vero esset alternatiue 9cepta videtur dicendū vt. s. dixi de pupillari qr eadē est rō. Etiā si esset casus in quo in fideicōmissaria esset locus iuri accrescendi. Idē videtur dicendū qḋ etiā in vulgari in qua habet locum ius accrescendi cum sit eadem ratio.

5 **Peto de te vxor charissima.** †Fideicōmissuz relictū pluribus vel vni ex eis intelligit primis deficiētibus. et iter personas inter quas est affectio ordinata ordo scripture inspicit. h. d. ¶ In tex. ibi factā videri subaudi vt si extiterint filij tpe mortis oibus debeatur: et si aliq illis solis nō aūt poterit vnū ex filijs preeligere qr citra filios nō dedit electionē. secus tū est in nepotibus et cognatis qr vnū ex nepotibus poterit peligere deficientibus filijs: et silr vnū ex cognatis deficientibus nepotibus qr circa eos dedit potestatē eligendi. Et hoc etiam est qḋ sequitur in litera.

6 ¶ †Nota qḋ ordo noīationis designat ordinem affectionis et bm ordinē proximitatis presumit pdilectio. Et bm hoc potes notare illud vulgatū plus stringit interula q̄ tunica. facit de le. ij. l. cū ita §. in fideicōmisso. ¶ Itē no. qḋ vbi in fideicōmissis fiunt plures gradus seruari dz ordo vt priores posterioribus preferantur. Et ex hoc no. ordinē scripture debere seruari de quo p Dy. in. l. nec em̄ j. de so. et per Bar. in. l. ij. §. prius. s. de vul. et pu. et p canonistas extra de rescrip. c. cū dilecta. ¶ †Itē no. qḋ alternatiua posita inter

7 personas nō resoluitur in collectiuā: et hoc ideo qr ponitur inter personas inter quas cadit affectio als esset secus. l. penul. C. de v. si. et no. in. in. l. cū pater. §. penul. s. de leg. ij. et pulchre in. l. is q ducenta. §. vtrū. s. de re. dub. ¶ In gl. fi. in fi. vel dic melius qḋ etiam expresse pōt poni voluntate heredis cui debeat sed nō an debeat vt est text. in. l. vtrū. §. j. s. de re. du. Et adde ad qōnē quā tāgit hic Bar. quod dixi. s. de le. j. si fundū sub conditione. §. his verbis.

Summarium.

1 ¶ Actio q̄ per aditionē 9fundit ex trebelliano nō reintegrat.
2 Successio vim solutionis non habet.
3 Officium non est actio.
4 Heres de restituendo grauatus post mortem non tenetur de fructibus soluere creditoribus.
5 Compensate fit gn̄is ad genus et quantitatis ad quantitatem.
6 Partus ancillarum et fetus pecorum qui loco demortuorum ponuntur in fructu vel partu non numerantur.
7 Fructus q testatoris iudicio percipiūtur in quartā computantur.

Educta quarta. Dubium ab herede per aditionem consusum in actione ex testamēto deuoluitur. h. d. ¶ In tex. ibi confusa scz per aditionem non ex trebelliano ideo

1 punctari debet post verbum confusa. ¶ †Nota qḋ actio confusa per aditionem non reintegratur ex trebelliano. ¶ Item no. qḋ si creditor succedit debitori quātumcunq3 illa successio nō sit apud eum remansura vt qr oporteat eum ex trebelliano restituere tamē confunditur actio per successionē. et per hoc ampliātur omnes. ll. dicentes extingui actionem quando creditor debitori succedit de

2 quo. C. de pac. l. debitori. qḋ tene mēti. ¶ †Itē no. q successio non habet vim solutionis ad finē vt qs lucret. facit qḋ no. in. l. si socer. s. so. ma. et. l. heres a debitore. §. fi. cū ibi no. per Bar. s. de fideius. Nam si habet loco solutionis: tūc censerent vsure preteriti temporis solute ipsi heredi et sic per eū pcepte: et sic dz lucrari per. §. qui post tēpus. j. e. l. et. s. e. l. postulāte. §. fi. cuius contrariū hic dicitur Et ratio ptz ex supradictis. Sed Ange. hic dicebat qḋ ratio erat qr omnes tales vsure preteriti temporis debent vt sors et ideo veniunt restituende detracta quarta sicut de sorte. secus si non deberentur vt sors sed vt actiones ciuiles: qr tunc si nō essent percepte restituerentur integre. si nil esset perceptum non restituerētur per dictum. §. qui post. sed certe per hoc non habes quare potius debeatur vt sors hoc casu quā alio. ideo ratio quam dixi videt melior. ¶ Vltimo no. qḋ illud qḋ est in officio nō est in obligatione.

3 l. quintus. s. de an. leg. et. l. qui per collusionem. s. de ac. emp. †Et sic facit qḋ officium non sit actio qḋ est verum stricte sumpto vocabulo. l. actiōis verbo. j. de act. et obl. de quo isti. de actio. in prin.

Cum hereditas. Exigere a quibusdam non facit heredem teneri de periculo aliorum. h. d. ¶ Nota qḋ dixi in summario et intellige nisi heres fuerit in lata culpa vt hic tāgit glo. ¶ In glo. super verbo a quibusdam in fine dic qḋ ibi loquit in tutore qui tenet ex officio omnia gerere et tūc etiam de leui culpa sed hic loquitur de herede qui nō tenetur nisi de lata vt. s. tetigit glo.

Qui post tempus. Obuentiones post mortem ex iudicio testatoris obueniētes si per heredem exacte nō fuerint veniūt in fideicōmissum als secus. h. d. Et est glo. et summariū. l. postulāte. §. sed et in huiusmodi. s. eo. ¶ In tex. ibi creditoris cessit subaudi post mortē qr si cessisset in vita tūc vt sors veniret in restitutionē. ¶ In tex. ibi gessit sub. qr ante gestionez est obligat creditoribus hereditarijs. ¶ In tex. ibi medij tēporis. s. post solutionem sortis et ante restitutionē hereditatis factam fideicōmissario. ¶ No. q sicut fructus percepti iudicio testatoris spectant ad heredē ita etiā obuētiones ciuiles quādo sunt pcepte per heredē iudicio testatoris: secus si nō essent percepte. Et idē videret in fructibus qui nō essent pcepti eadem ratione: et hoc sequit hic Ang. dicit tū qḋ satis dicerent percepti qn̄ essent, a solo separati lz nō essent in horreo recōditi. ar. ei qḋ habetur in. l. herenius. s. de vsu. et in. l. si fur decesserit. s. de vsufr. et. l. si

4 vsufructuarius messem. cū ibi no. s. qui. mo. vsufr. amit. ¶ †Item no. q heres rogatus de restituēdo post mortē non tenet de fructibus soluere debitoribus. si tū soluerit motu pprio vel coactus nihil per hoc poterit de hereditate retinere. ¶ Et ex hoc no. cautelā p herede rogato post tps vt interim nō soluat de fructibus creditoribus hereditarijs. Et no. qḋ si soluit fenus ex fructibus nihil poterit retinere: sed si solueret sortem bene videt posse id qḋ pro sorte soluit retinere. ¶ In glo. super verbo querele ibi aliud est in patre. imo idē videt qḋ nec hic soluit vsuras ex fructibus nisi dicas qḋ fideicōmissarius possit cogi ad soluendū vsuras ex fructibus: sz pater nō ex fructibus aduenticiorum. Et hoc forte voluit glos. ¶ In glos. super verbo coactus in fine prima melior vt patet ex not. in. d. l. cum hereditas.

Nummis acceptis. Diuiditur in duas partes principales: qr primo loquitur quando est rogatus de restituendo extraneo: secundo quando coheredi. secunda ibi qḋ tunc quoq3. Illa secunda subdiuiditur quia primo loquitur quando rogatur restituere coheredi recepta certa quantitate pecunie. Secundo quādo recepta certa specie hereditaria. Tertio ratio diuersitatis assignatur inter casus predictos. Quarto annectitur decisio dubij. secunda ibi diuersa. Tertia ibi quippe. quarta ibi cum autē. Et glo. prima hic ponit casum: et vltima ponit summarium intellectuz scdm Ray. ¶ Itē aduerte qr prima pars principalis et similiter prima secunde potest intelligi qḋ quis rogatus fuerit restituere hereditatem accepta certa pecunia de bursa fideicōmissarij: et hoc sequit glos. prima potest intelligi secundo qḋ rogatus fuit restituere hereditatem simpliciter accepta certa quantitate pecunie. Et hoc sensit glo. in verbo rogatus. Sed tunc obstat litera ibi tanquā si ex bonis. potes respondere dupliciter primo qḋ id sit veritatis expressiuum et non similitudinarum. Vel scdo potest dici qḋ notet etiaz tunc similitudinē: et sit sensus qḋ paria sint heredem grauare de restituēdo hereditatem simpliciter accepta certa quātitate pecu-

nie: & grauare de restituendo retēta certa quātitate ex bonis hereditariis. ¶ Item aduerte quod ver. diuersa causa legitur duob⁹ modis: vno modo quādo quis est rogatus de restituēdo coheredi & hoc sequitur glo. Tamen tūc fortiter ob. l. nesennius ad fi. ff. ti. ij. vnde non video qualiter pōt sustinere. Nisi dicas q2 hic loq̄tur de rigore ibi de equitate. Alio modo legitur ꝑpter dictam. l. nesennius. qd̄ loquatur quando quis est rogatus de restituendo extraneo percepta certa specie hereditaria in qua coheres habebat suā portionē & tunc non obstabit contrariū dicte. l. nesennius & hoc sequit̃ hic Ja. de are. & Bar. & eodē modo variari pōt vercū aūt. dupl'r. vno modo quādo quis rogatus est restituere coheredi. Alio mō quādo extraneo. primū sequit̃ glo. ſm Jac. de are. sed ſm intellectum Jaco. intellige qd̄ predia erant maioris pcii q̄ sit portio hereditatis. s. quarta quā debebat retinere rogatus sed ſm glo. intelligitur de totali portione. ¶ Itē aduerte q2 in illo. ꝟ. cū aūt ſm. glo. variat̃ casus dupl'r. vno modo in glo. j. mag. Alio modo in glo. sup verbo cū aūt. Sed primus intellectus planior est nec alius videtur in se habere bonā rationē. & in summa hoc intendit. Rogatus de restituēdo hereditatem accepta certa quātitate pecunie illā totā computat in falcidiā secus si certo corpore hereditario retento sit rogatus restituere: q2 non computat pro parte que ab herede percipitur. h. d. ¶ Et premitte duo p̄mo qd̄ que percipiūtur ab herede iudicio testōris cōputātur in quar

5 tam. l. in quartā. ff. tit. ij. ¶ †Itē qd̄ quātitatis ad quātitatē & generis ad genus fit cōpensatio. facit. l. j. cū ibi no. ff. si pars hered. pe. sed nō speciei ad quantitatē. l. fi. ff. de cōpensatio. ¶ In glo. super verbo portio ibi solue vt ibi: sc3 in vltima glo. magna. ¶ In gl. super verbo cū aūt. ibi vncia detracta. quasi velit ſm Oldr. qd̄ cū vncia sit duodecima hereditatis qd̄ mistis prediis habebat iste duodecimā & sic si predia valebūt. xv. vncia detracta sequitur qd̄ valebāt. xvj. & quarta parte vnius vncie cōsiderata ipsa vncia seu duodecima. ¶ In ea. glo. ibi fiat cōpensatio. Sed certe nulla videtur ratio quare hec cōpensatio fieri debeat inuita altera pte & maxime si rogatus vult habere integra predia & restituere illi partē suā cū in diuersis rebus nō debeat fieri ista cōpensatio nō suadēte alia rōne. Ideo melior est intellectus prime gloss. tū q2 illi ob. l. nesennius. pōt intelligi vt dixi qd̄ hic loquitur qn̄ fuit rogatus restituere extraneo & qd̄ intelligat̃ qd̄ predia plus valebāt q̄ portio sc3 quarta hereditatis: & tūc expone literā dū dicit cōcurrentē pecuniā cōpēsari. i. qn̄ rogatus est de restituendo certā pecuniā illa tota in falcidiā ꝯputatur. & qd̄ dicit in supflua ꝑdior intellige. i. in eo qd̄ habet̃ a coherede q2 ꝑ illa pte nō cōputat in falcidiā s3 solū pro parte quā h3 iure hereditario: & sic est sensus qd̄ in supfluo prediorꝫ hoc est eius qd̄ nō capit̃ iure hereditario interuenit falcidia hoc est detrahetur fideicōmissario inquātū ad falcidiā deest. & aduerte q2 iste intellect⁹ ꝓcedit intelligēdo qd̄. l. nesennius habeat locū etiā qn̄ spēs hereditaria ꝑlegat̃ qd̄ sequit̃ ibi Bart. & in l. in quarta. ff. ad. l. fal. & etiā hic post Ja. de are. S3 gl. hic & in. d. l. nesennius. tenet oppositū & istud forte est verius ꝑ istū tex. Nam magna diuinatio & violatio vr̄ esse intelligere qd̄ in ver. diuersa cā. loquat̃ qn̄ qs rogatus est de restituēdo extraneo tūc videt̃ ꝓsequi eundē casum quē ꝓsequit̃ ver. qd̄ tūc. Et sic cōueniēs vr̄ qd̄ iste tex. distincte & specifice loquens distinguat dictā. l. nesennius indistincte loquentē ar. eius qd̄ hr̄ in. l. nā᷑ posteriores. ff. de legi. & aut̃. offeratur. C. de lit. ꝯte. Et istud etiā sequit̃ hic Ang. dicens qd̄. l. nesennius. h3 locū qn̄ illud qd̄ quis capit a coherede totū capit iure suo vt q2 forte fuit iussus dare de sua pecunia: sed qn̄ illud qd̄ capit heres grauatus capit duplici iure partim iure hereditario & partim iure ꝑlegati. tūc solū id qd̄ capit̃ iure hereditario cōputatur in falcidiā. Intelligo etiā respectu ipsius heredis a quo capitur per hūc tex. Et ratio diuersitatis inter spēm hereditariā & sic qn̄ capit̃ duplici iure & qn̄ capit̃ vno tangit̃ per glo. in. d. l. in quartā. ff. ad le. fal. Et pondera q2 Ang. sentit hic indistincte loquēdo qd̄ etiā si pecuniā hereditariā a coherede pcipere deberet qd̄ q2 illā haberet duplici iure qd̄ tūc quatenus caperet a coherede nō cōputaret in falcidiā. hoc tamen non videtur verū qn̄ tractaretur de trebellianica per id qd̄ tāgit glo. in. d. l. nesenni⁹. & in l. in quartā. Sed qn̄ tractaretur de falcidia est dubium de quo ꝑ Bar. in. d. l. in quartam.

6 **Hereditatem post.** †Partus ancillarū & fet⁹ pecorꝫ q ponūtur loco demortuorū nō sunt in fructu vel in partu. h. d. ¶ In gl. sup v̄bo retinebit ibi natus post morā. Sed certe hec so. diuinat ad hūc tex. ideo potes intelligere simpliciter & ideo nō retinebit partū quia nō censetur esse in redditu: & omnia voluit restitui pōt ea q̄ essent in redditu secus simpliciter fuisset rogatus de restituēdo hereditatem post mortem suam: q2 tunc partus ancillarum percepti ante diem fideicōmissi cedentem non restitueret sed retineret. l. paul⁹ respondet. ꝟ. j. ff. ti. ij. secus si fuissent percepti partus etiam negligentia non petentis. & ita intelligitur. l. mulier. ꝟ. si heres. versic. preterea. & ibi tetigit. ff. e. ti. ¶ In ea. glo. ibi contineri appellatione redditus. Certe imo hic potius colligitur oppositum vt etiam voluit hic Bar. summando. Sed glo. posset procedere si intelligeremus tex. post moram prout glo. intellexit: sed diuinare est. & hic intellectus multum applaudet litere: & videtur de mente Bart. in summario tamen quia multum videtur obstare. l. paulus hic alleg. pro contrario que videtur loqui etiam quando quis rogatur restituere hereditatem deductis redditibus & sic in eodem casu quo iste. ꝟ. vnde contrarium decidere videtur & tutius melius videtur esse transire cum so. glo.

1 **Ante diem fideicōmissi.** †Fructus percepti iudicio testatoris computantur in quartam. secus in his qui percipi potuissent a diligentissimo patrefa. h. d. ¶ In tex. ibi videbuntur. & sic non tenebitur illas computare in quartam que forte fuissent maioris vtilitatis q̄ fructus percepti ex rebus non distractis. ¶ In tex. ibi vsus. i. fructus perceptus propter vsum. ¶ In text. ibi casus subaudi contingens dolo vel culpa lata ipsius heredis. ¶ In glo. super verbo non cogatur in fi. sub. q2 tenebitur ad precium per ipsum perceptum.

Quod ex hereditate. Rogatus restituere qd̄ ex hereditate superfuerit nō tenetur ad fructus nec ad reluendū res bona fide pignoratas. h. d. ¶ Quid aūt si esset dictū qd̄ ex hereditate supererit restituas cū morieris. an venirēt fructus videtur qd̄ sic per. l. in fideicōmissi. ꝟ. nōnunq̄. ff. de vsuris. Et hoc videtur sequi Bart. in. l. heredes mei. ff. e. secus si fuisset dictum quicquid ex hereditate superfuisset. Etiam ipse ibi sentit qd̄ & tunc non veniēt fructus. Et sic aliud erit dicere qd̄ ex hereditate superfuerit vel quicquid ex hereditate supererit q2 vtrobiqꝫ non venient fructus. & aliud qd̄ ex bonis supererit q2 vtrobiqꝫ venient ſm eū. ¶ Et pro hac pte facit q2 indefinita testatoris videtur equipollere vniuersali. l. si pluribus cum ibi no. ff. de leg. ij. sed certe vniuersalis nō semper equipollet indefinite quo ad augendū legatū per. l. iul. ff. de leg. iij. & ꝑ Dy. in Rubrica de re. iur. in. vj. & per glo. in. c. vt circa. de elec. lib. vj. & ideo in. ꝟ. nōnunq̄ in. d. l. in fideicōmissi. est vniuersalis qcqd ideo videt̃ ibi augeri fideicōmissum ad fructus: & sec⁹ esset si fuisset indefinita. vnde pro hoc etiā videtur qd̄ si dictu3 esset quicqd ex hereditate supererit veniant etiā fructus ꝑpter orationem vniuersalem. Nā licet Bar. in. d. l. heredes. in prin. faciat differentiā inter verbū hereditatem & verbū bonis tū q2 vt ibi dixi bona non dicuntur proprie testatoris post mortē eius ideo nō videtur quod ratio diuersitatis assignata per Bar. sit bona. Si aūt rogetur de restituendo qd̄ ex hereditate vel bonis peruenerit. vel quicqd ex hereditate vel bonis peruenerit certe non veniēt fructus vt di. l. heredes mei. Et ratio diuersitatis inter casum qn̄ dixit supererit & casum qn̄ dixit peruenerit tangitur in tex. in dicto. ꝟ. nōnunq̄. & in. d. l. heredes. & l. balista. & l. titius.

Summarium.

1 ¶ Actio per confusionē extinguitur quando creditor succedit debitori.
2 Actio personalis propter merum rigorem tollitur.
3 Obligatio naturalis in hypothecaria reperitur.
4 Filius matri actionem non querit.
5 Heres non restituit id quod non vt heres capit.

Debitor sub pignore. Aditio q̄ fit coacte naturalem obligationē nō perimit. Itē dn̄ium rei pignorate qd̄ peruenit ad creditorē reuocabiliter nō ꝑimit hypothecariam. h. d. Et diuiditur in duas partes principales. Nam p̄mo loquitur quādo creditor institutus a debitore adiuit coacte scdo quando nōdum adiuit an aliquo remedio possit tūc sibi consuli. scda ibi re aūt integra. ¶ Item prima subdiuiditur: q2 primo ponit thema & questionem. scdo responsionē ex qua sequtur decisio respectu personalis obligationis. tertio reuocat in dubiū de hypothecaria. Et primo quādo ipse creditor possidet rem pignoratā. scdo quando fideicōmissarius. scda ibi respōdi. tertia ibi sed fideicōmissum. & scda huius tertie ibi sed & si. ¶ In tex. ibi obligatione sc3 ꝑsonalis sed de pignore & de hypothecaria est dubium ideo sequitur videamus &c. ¶ In tex. ibi pignoratitia subaudi qd̄ videtur ea ratione que sequitur. sed tamen illa nō ob. ex quo verū est dicere pecuniā non esse solutam & sic non est nata pignoratitia que non cōpetit nisi quando est solutum vel satisfactū de hebito. l. si rem. ꝟ. omnes. ff. de pig. acti. ¶ In tex. ibi quod eueniret subaudi q2 posset agi propter rem retentā si non esset obligata: quia esset minus restitutum. quod intellige si etiam ille qui successisset non esset creditor nam licet nō esset obligata tamen ꝑ retentionem rerum hereditarium posset heres idemqꝫ creditor de sibi debito satisfacere. l. cum hereditas. ꝟ. si ex fideicōmisso. ff. e.

1 ¶ †Not. quod quando creditor succedit debitori extinguit̃ actio per confusionem quod est verum quando sponte adn̄t. sed si coactē remanet saltem naturalis ex quo non fuit spōtanea aditio vt hic est casus singularis qui non est alibi. ¶ Item no. qd̄ hypothecaria non

caria nõ tollit quãdo dominiũ peruenit ad creditorẽ reuocabiliter. Et sic est hic casus notabilis. Et ita intelligit glo. in. l. sextan
2 te. §. latinus. ff. de exce. rei iu. ¶ † Itẽ no. qđ vbi ꝑpter merũ rigorem tollit actio personalis non tamen tollit hypothecaria vt hic etiã est casus singularis scḋm doc. ⁊ in. l. intelligere. C. de lui. pig. ¶ Itẽ not. qđ hypothecaria nõ tollit nisi quãdo est solutũ vel satisfactũ creditori. ¶ Ultimo no. qđ magis debet subueniri ei qui certat de dãno quã ei qui certat de lucro. ¶ In glos. super verbo neq; pignoraticia ibi extincta: q: illa creditori nõ debitori vel eiꝰ heredi cõpetit. Et sic inepte videt glo. fuisse locuta. ¶ In glo. super verbo exceptionẽ. ibi q: ꝑpter hunc casũ. Et ratio fallẽtie est q: hic tollit principalis obligatio ex rigore ⁊ nõ ex equitate ⁊ ita durat hypothecaria vel ex eo q: hic adiuit coacte. ⁊ sic remãsit naturalis cui põt accedere hypothecaria. ¶ In eadẽ gl. in fi. ꝑpterea ibi est eadẽ equitas tollẽdo accessoriã. ¶ In gloss. super verbo naturalis. ibi vbi dicit naturali obligatione sublata. sed respõde qđ illud dixit allegãdo. ⁊ ad sequẽs cõtrariũ hic q: nõ habeat cõfusio per oĩa loca solutiõis. presertim qñ quis coacte adiuit ideo tunc remanet naturalis. ⁊ hoc modo põt saluari hec prima solu. Potes etiã dicere qđ id qđ dicit qđ cõfusio q̃ fit per aditionẽ habet loco cõfusionis. ⁊ ex quadã fictione ⁊ ex equitate que nõ haberet locũ qñ resultaret dãnũ adeũti q: tũc hoc nõ suadet equitas. ⁊ ita põt intelligi hic. ⁊ est de mẽte bar. in. l. heres a debitore. §. fi. ff. de fideiuſ. Et hoc clarũ ꝭm ista tpa etiã si nõ fecit inuẽtariũ hodie ita demũ hoc ꝓcederet si inuẽtariũ legitime conficeret ꝑpter id qđ habetur in. l. fi. §. in cõputatiõe. C. de iur. delib. ⁊ per hoc patet qđ hec lex ꝓcedit vt semp remaneat hypothecaria siue coacte siue spõte adierit. ⁊ hoc etiã volunt illi qui dicũt qđ hic durat hypothecaria ex eo q: principalis tollit de rigore nõ ex equitate fortẽ tũ posset tolerari dictũ Bar. vt quãdo coacte adiuit duret naturalis obligatio que alias non duraret ⁊ nihilominus duraret hypothecaria ex quo vt dixi ex rigore tolleret principalis obligatio nõ ex equitate. ¶ Et not. qđ Jac. de ra. tenebat scḋam sol. hic positam vt hic tetigit Cyn. ⁊ Ray. Sed Ja. de are. tenebat id qđ ponit glo. in. l. ex sextante. §. latinꝰ. ff. de exceptio. rei iudi. s. qđ hic duret hypothecaria q: dñiũ reuocabile perueniebat ad creditorem. ray. tenebat cũ Jaco. de are. ⁊ nihilominus tenebat primam sol. hic positam. Et subdebat quod tenendo vltimam hic positã quod potius daretur a lege actio in casu isto sicut datur contra fideiussorem in. l. stichum. §. j. ff. de solu. ¶ In eadem gloss. ibi. er
3 go ibi naturalis obligatio. † Et sic sentit gloss. quod in hypothecaria sit dare naturalem obligationem. Sed hoc cõmuniter reprobatur quia est actio in rem que nõ presupponit obligationẽ de quo hic per Bart. qui nititur saluare glo. scḋm latã significationem scḋʒ quã etiã potest dici obligatũ illũ qui tenet reali vel officio iudicis. Et qđ in hypothecaria non sit dare obligationẽ proprie expresse tenuit glo. singularis in. §. heres. insti. de ob. que ex quasi ⁊c. ⁊ adde dictis Bart. qđ licet sentiat qđ sola naturalis non sufficeret ad agendũ illud esset verũ qñ a principio sola fuisset. secus si ex postfacto reperitur sola per. l. si is qđ duobus. §. pactus. ff. de pac. ¶ Item aduerte qđ tertia sol. hic posita potest tolerari ⁊ põt etiam dici qđ ibi resuscitetur vtilis personalis p no. in. l. ita tamen. §. si ex trebelliano. ff. eo. ¶ In glo. super verbo cõtra voluntatem. in fi. No. ex hac glo. ꝭm Ange. quod testator qui grauat heredem de restituendo hereditatem potest disponere vt heres non possit compelli adire inuitus. facit. j. eo. l. facta. §. si sub conditione. ver. plus enim. Et est casus scḋm vnã lec. ff. eo. l. si patroni. §. fi. ¶ Item no. qđ hec licentia non videtur concessa si fuerit institutus per hec verba si voluerit esse heres qđ est valde notandum ꝭm Ange. ¶ In glo. super verbo vtrũq; ibi impune fit. Istud cõtingit quando voluntas defuncti non esset legitima vt in. ll. hic alleg. Item quãdo ex aliquibus circunstantijs posset cõprehendi de mente testãtis cõtra id qđ prima facie videt voluisse. Et ita cõtingit hic ex quo per fideicõmissum grauauit. Naʒ videtur ex hoc voluisse eum posse cogi si fideicõmissarijs placeret licet prelegando prima facie aliud innuisset.

Ea que dotem dabat. Ascendentibus ex linea materna nõ queritur actio per descẽdentẽ ⁊ qđ quis habet ex erronea sñia in restitutionẽ non venit. h. d. ¶ In tex. ibi pars redderet forte dimidia ar. l. nomen filiarũ. §. j. ff. de ver. signi. ⁊ alia dimidia debebat reddi heredibus mulieris vt pʒ ex sequẽtibus. ¶ In tex. ibi adiudicauerat. Et sic mater ex adiudicatiõe habebit dimidiã aliã dimidiam dimidie iure hereditario. Et sic cũ solꝰ deberet habere dimidiã totius iure hereditario reperit habere quartã partẽ vltra quã debuerit cũ habuerit dimidiam ⁊ dimidiã alteriꝰ di
4 midie. ¶ † No. ⁊ ad hoc sepe allegat qđ filius non põt q̃rere actionem matri. ⁊ eadẽ rõne idẽ videt ecõtra. nec ob. l. publia. ff. depo. q: ibi querit scḋm verũ intellectũ eo casu quo q̃reret extraneꝰ de quo etiã in. l. filia. j. de sol. secus tñ est in emãcipato cui pater querit vtilẽ licet nõ sit in ptãte. l. vt iusiurã. §. si liberi. de ope. lib. ⁊ est id ꝑpter religãs ꝓcedẽtis contractꝰ ar. l. vni. §. pe. ff. de q̃stio. eadem ratione videt qđ ecõtra filius emancipatus querat vtilẽ patri de quo per Cy. in. l. ij. C. de cõtrahẽ. stip. ⁊ per Bar. in. l. qđ dici
5 tur. j. de ver. ob. ¶ † Itẽ no. qđ illud qđ heres percipit non quasi heres. sed ex alio capite nõ venit in restitutionẽ. ¶ In glos. super verbo adiudicauerat ibi. §. filia. alias est. §. cum pro se filia. ¶ In ea. glo. in fi. ⁊ pro hac scḋa facit qđ dicit de actiõe de cõstituta pecque de facili parit actionẽ q: versatur super debito. l. j. ff. de cõsti. pecu. scḋm Ray. ¶ In glo. super verbo pro parte. in fi. ⁊ sic patet in effectu qđ fideicommissarius habet dimidiam cum nec mater iure hereditario habeat dimidiã. verũ q: habuit quartam partẽ vltra de parte coheredis occasione ipsius pacti ⁊ de illa nihil tenebit restituere. ¶ In glo. fi. in fi. No. bene ex hac glos. ꝭm Ange. qđ licet sñia super indebito faciat ius inter partes eo casu quo ad eos faciat debitũ. l. cũ putarem. ff. fa. her. adeo qđ solutũ nõ poterit repeti tãq̃ indebitũ tamẽ repeti poterit cõdictione sine causa vbicũq; ꝓbari põt qđ vincẽs fuerit in dolo forte aliquid falso allegãdo ꝑpter qđ vicit qđ est notandũ scḋm ang. ꝑpter practicã de quo licet ipse nõ alleget habet per Bar. in. l. si fine. in prin. j. rera. ha. ⁊ per Cy. in. l. j. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ plene dixi in. l. imperatores. j. de re iudi. Cyn. tamen hic dicebat qđ etiã repetitio fiebat ex alio capite quia sñia fuit nulla q: lata ex falsa causa expresse in sñia. ideo poterit repeti indistincte per id qđ habet in. l. qui testamento. ff. de excu. tu. Sʒ Ray. hic dicit qđ ibi erat falsa causa in facto ⁊ in iure hic in iure tantum ideo secus scḋm eũ de quo remittit ad notata in. d. l. qui testamento. Sed forte dictũ Cyn. verius videtur per ea que habent in. l. ij. C. quãdo prouo. non est ne. ⁊ facit qđ dixi in. l. qui rome. §. duo fratres. j. de verb. oblig.

Patronus ex. Restitutione facta fideicõmissi inualidi nõ transeunt actiões ex trebelliano. h. d. ¶ In gl. j. ibi dimidia. ⁊ in illa poterit grauari liberis ⁊ parentibꝰ sed non extraneis. l. cũ patronus. ff. de leg. ij. vnde intellige qđ hic fuit grauatꝰ de restituẽdo extraneo. ¶ In glo. fi. ibi secus si iuris. imo idem si per errorẽ iuris q: fideicõmissum erat hic fundus indubitatũ. l. si patronus. j. de dona. nec ob. l. error. hic alle. q: ibi nõ erat illud omnino indebitũ qđ resecabat per falcidiã vt in. l. j. C. ad. l. fal. ideo solutũ per errorẽ nõ repetit. sed hic erat omnino indebitum quatenus grauabatur pars patroni per dictam. l. si patronus.

Paulus respondit. Siue quota hereditatis sit in fideicõmisso siue in solutiõe locꝰ est trebelliano. h. d. ¶ In tex. ibi videri. s. prima facie scḋm Dy. ⁊ Cy. ¶ In text. ibi sic accipiendũ. s. inspecta mẽte ⁊ equitate. ¶ In glo. super verbo sensisse in fi. scḋam ⁊ vltimã tenent hic doct. reiecta prima. Et addũt etiã qꝫ põt dici iđ locũ esse trebelliano q: quota saltẽ est in solutione vt tetigi summando. facit. l. quidã. §. j. ff. de lega. j. ⁊. l. si vero. §. fi. ff. solu. ma. ⁊ sic videt velle qđ in electione sit grauati an restituat quãtitatẽ valentẽ vnciam an ipsam vnciã. ⁊ ꝭm hoc vident qđ si eligat soluere quãtitatem nõ sit locus trebelliano arg. l. facta. §. j. j. eo. secus si eligat soluere vnciã. arg. dicte. l. facta. §. j. ¶ Et no. diligenter hunc tex cõiuncta glo. hac in scḋa so. Nã per hoc dicit hic Ang. qđ si testator dicit filio hec verba ꝑpter nimiã festinantiã testamenti te nõ scripsi heredẽ sed volo qđ tibi detur legitima vel tanta hereditatis quota qđ per hec verba non importat institutio sed potius fideicõmissuʒ. Et ideo cũ filius reperiat tũc se preteritũ poterit testamentum dicere nullũ ⁊ cõtratabulare. l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. eo. qđ dicit menti tenendũ ⁊ alibi non meminisse se legisse.

Summarium.

1 Dos loco eris alieni habetur.
2 Dos non cadit in fideicommissum.
3 Mater filiam dotare non tenetur.
4 Dilatio finitur sua causa finita.

A filia mater petijt. Dos data vel promissa per patreʒ
1 filie in fideicõmissum nõ cadit. h. d. ¶ † No. qđ dos habetur loco eris alieni. ⁊ adde qđ no. in. l. iij. §. sed vtrũ.
2 ff. de mino. ¶ † Itẽ no. qđ dos non cadit in fideicõmissum. ⁊ sic facit qđ pater nõ põt filiã in dote per fideicõmissum substituere. sed certe hic fuit fideicõmissum generale nõ speciale. ideo hic vt tangetur. j. eo. l. lucius. §. maritus. ¶ In gloss. super verbo datũ. ibi responde nõ idem Bar. vt refert hic Ange. limitat nisi filia sit inops q: tũc mater eius pro ea dotãda poterit diminuere fideicommissum sicut pro dote propria: q: sicut mater tenet alere filiã inopem que nõ habet aliũde vnde se alat ita ⁊ eã dotare. Et ita dicit scḋm eũ de fratre vt diminuere possit fideicõmissum pro dote sororis inopis etiã ex eodẽ patre nõ nate vt in auten. res que. C. cõmunia de le. Sed ang. nõ placet hoc dictũ q: nõ est eadẽ ratio alimentorũ ⁊ dotis qđ apparet ex eo q: frater sororem etiam ex eodem patre natũ non tenetur dotare nisi in casu paupertatis vt no. gloss. in. l. non omni. C. de admi. tu. Et sic pʒ qđ fratri vterino

R

non incumbet etiam in casu necessitatis dotare sororem vterinã
3 ¶ † Item secundum eum in matre est generale statutum qđ non teneatur dotare filiam qđ in alimentis non est ita generaliter statutum, nec mirum q2 naturalis stimulus inducit parentes ad alendum. ¶ Item filius tenetur alere matrem ꝛ tamen non tenetur ipsam dotare nec vnq̃ pro ipsa dotanda poterit diminuere. l. cũ pręs. §. fi. ff. de admi. tu. Et de hac equiparatione dotis ꝛ alimentorum tetigit bart. ff. de le. iij. l. in vxorem. §. pater naturalis. ꝛ in l. fi. de his qui vt indig. qđ an procedat dixi in ti. ff. so. ma. ¶ In glo. super verbo eris alieni ibi. §. fi. Solue secundũ Ja. de belui. qđ illud pro quo quis est obligatus nõ vere abest vt ibi sed interpretatiue sic vt hic. Uel dic qđ hic est eadem ratio siue sit aliquid datum siue promissum: sed in illo casu est secus propter interusurium de quo ibi.

Alũno certam. Si dilatio apponitur gratia fideicommissarij cessante causa dila-
4 tiõis cessat dilatio. h. d. ¶ † No. qđ finita causa dilationis finitur dilatio. Et hoc no. pro declaratione. l. siue pars. C. de dilatio. ¶ Extra gl. vr̃ fortiter obstare. l. ex verbis his. C. quãdo di. le. ce. Bar. soluit qđ ibi fauore legati grauate fuit apposita dilatio hic fauore honorate. Sed certe hec so. non videtur bona per no. in. l. pater. §. curatoris. ff. de leg. ij. vbi quãdo apponitur tempus certe etatis in executione infra qđ nõ haberet legitimã administrationem videtur apponi gratia honorati. ergo videtur qđ in. d. l. ex his fuit gratia honorate. Nisi diuinando dicas qđ ibi ex aliquibus circunstantijs constabat fauore grauati appositam illam dilationem. Sed hoc est diuinare, ꝛ destruere illum text. Sed melius vr̃ dicere qđ ibi legatum debebat esse penes heredẽ hic penes nudũ ministrũ vt etiam hic tangit. Aduerte tamen qđ in. l. firmio. §. j. ff. quando di. le. ce. intelligit istum tex. qñ sempronius precise poterat percipere vsuras quas debebat restituere ꝛ non vltra alias spectaretur tempus per dictã. l. firmio. §. j. sed ɔtrariũ vr̃ voluisse in. l. liberto. §. fi. ff. de an. le. ꝛ illud vr̃ verius per hunc tex. indistincte loquentem. Nec ob. d. l. firmio. §. j. q2 intelligam illã scðm hũc. §. cũ iste tex. non repugnet nã licet non dicat immediate posse agi contra depositarium tamen dicit posse agi cõtra heredem vt cedat actionem contra eum. ꝛ intelligo statim per hunc textũ. Nec ob. litera in. d. l. firmio. §. j. in ver. cum autem q2 ibi non dicit statim agi nõ posse propter illa verba eamq̃ alunno meo post etatem suprascriptã curabis reddere. licet glo. videatur ibi velle cõtrarium sed dicit fideicommissum non posse peti propter dicta verba a depositario seu ab executore seu ab heredibus testatoris. si autem velles tenere gl. ibi positam que sentit statim agi nõ posse tunc posset procedere limitatio bart. ad istum tex. que tunc vr̃ necessaria. Nec ob. tunc di. l. liber. §. fin. cum ibi no. q2 põt dici qđ loquitur ibi quãdo moritur ipse executor hic quãdo legatarius. põt etiã aliter rñderi vt ibi no. idẽ Bart. ꝛ ex hoc p3 gl. in. l. seius saturnin9. bene dixisse l3 gl. aliter dixerit. in. l. si ita scriptũ. de manu. test. licet eam sequatur Pe. reprobata gl. l. seius saturnin9. de quo per Cy. in di. l. ex his.

Summarium.

1 Dominium quandoq̃ queritur sine traditione.
2 Actio que in locũ alterius subrogatur eius naturã sapere dicitur.
3 Cedens suo facto non preiudicat cessionario.
4 Periculum nominis eius contra quem fit cessio ad quẽ spectet.
5 Confessio cedentis an possit cessionario nocere.
6 Actiones non transeunt pro restituto indebite respectu quote.
7 Heres de restituendo grauatus emolumenta percepta restituere tenetur.
8 Conditio turpis vel impossibilis de iure pretorio remittitur.
9 Aditio inducitur per verba volo heres esse.
10 Heres directus falcidiam detrahere potest.
11 Conditio qualiter differat a modo.
12 Tacitum plus operatur q̃ expressum.
13 Fideicommissarius est substituto vulgari preferendus.
14 Mens semper verbis est preferenda.

Facta in fideicõmissarium. Per restitutionẽ verbalẽ transeũt oĩa iura in fideicõ-
1 missarium. h. d. ¶ † Nota casum in quo acquirit dñium sine traditiõe regulariter cõtra. l. traditiõibus. C. de pac. possessio vero q2 illa est facti nõ acquirit sine apprehẽsiõe. vt in. l. cũ heredes. ff. de acq. pos. qđ ꝓcedit etiã si esset heres de suis q2 beneficiũ suitatis nõ operat in acqsitione possessionis sine apphensiõe l3 aliqui ɔtra. ꝛ nõ bene vt no. in. l. cũ miles. ff. ex q. ca. ma. facit qđ no. glo. in. l. cũ duob9. §. idẽ respondit. ff. ꝓ socio vbi gl. notabiliter dicit qđ licet in multis casibus acquiratur dominiũ sine apprehensione rei tamẽ nõ reperit qđ possessio acquirat sine apprehensiõe.

Si is qui hereditatem. Si fideicõmissum deducitur in stipulationẽ ꝛ restituit transeũt actiones ꝑ trebellianũ sec9 si litis esti-
2 matio sit secuta. h. d. ¶ † No. qđ actio subrogata in locũ alterius sapit ei9 naturã de quo per glo. ꝛ doc. in. l. certi cõdictio. in princ. ff. si cer. pe. ꝛ per Bar. in. l. j. §. j. ff. si quis test. lib. esse ius. fu. ¶ Itẽ no. qđ nõ curat quo iure actũ sit qđ restitutio fiat dũmodo heres grauatus fideicõmissario restituat: q2 semper trãseũt actiones ex trebelliano. secus qñ non restituit hereditatẽ sed soluit pciũ illi9 q2 tũc remanẽt actiones hereditarie efficaces actiue ꝛ passiue penes ipsum heredẽ. Et sic nõ censet ex toto fideicõmissari9 habere hereditatẽ respectu ipsarũ actionũ sed vt põt cõuenire petitione hereditatis ex quo preciũ percepit sic. l. si rẽ ꝛ preciũ. ff. de peti. heredi. ſm Ang. ¶ In glo. super verbo trãsferri. ibi officio iudicis No. bene qđ heres compellendus est officio iudicis hereditatem adire ꝛ restituere de quo dic vt dictum fuit. in. l. si legatus.

Si heres scriptus. Sententia vel renunciatio post restõnẽ ꝓcedẽs fideicõ-
3 missario nõ preiudicat. h. d. ¶ † Not. qđ factũ cedentis nõ vr̃ posse nocere cessionario ꝛ ad hoc sepe allegat. An aũt hoc hoc semper ꝓcedat siue in sñia siue in trãsactiõe vel pacto cõfessione vel solutione tangit hic Bar. plene de quo etiã per Dy. hic aliquid ꝛ per Cy. ꝛ Ray. ꝛ per Dy. in. l. seruũ filij. §. j. ff. de le. j. C. de noua. ꝛ per gl. i. l. si cũ ẽptore de pac. ꝛ. l. fi. ff. de trãsacti. ꝛ vtrobiq̃ ꝑ Ja. bu. ꝛ ꝑ Guido. de suza. i. l. si actor. supra de ꝓcura. ꝛ i spec. de cessi. actio. §. j. ver. sed nunquid sola cõfessio ꝛ ibi per Joã. an. in addi. ꝛ per alber. gale. in tit. de ꝓcura. in rẽ suã ver. sed nunquid. ¶ In gloss. super verbo vict9. in fi. Omnes possunt esse in se bone. ¶ In glo. super verbo durare ibi hic post. ratio diuersitatis est q2 vbi lis cõtestat ante restitutionem afficit res vitio litigiosi. l. ij. C. de litigio. Ideo habet nocere fideicõmissario per. l. fina. C. de litigio. ¶ Extra gloss. adde dictis Barto. inquãtũ cõcludit post Jaco. de are. ꝛ Oldr. qđ vbi cessio fit ad cõmodũ cedẽtis requirit qđ interueniat alterũ de tribus positis in. l. iij. C. de noua. vt factum ipsius cedentis nõ põt nocere cessionario. vbi vero ad solũ cõmodum cessionarij sufficiat sola scĩa eius contra quẽ facta est cessio. scðm Ang. sequeretur ex hoc qđ si fieret cessio ex causa donatiõis qđ q2 omne qđ exigeret pertineret ad ɔmodũ cessionarij sufficiat sola scĩa. qđ ang. nõ putat verũ per gñalitatẽ text. in di. l. iij. qđ ſm eũ loquit indistincte siue cessio fiat ex causa onerosa siue lucratiua. Et ideo ipse intelligit Jac. de are. aliud voluisse v3 qđ vbicunq̃ cessio fit hac forma qđ in ortu directarũ astringit ad cedendum. Exẽplũ in herede grauato vt hic patet. Et exemplũ in procuratore procuratorio nomine stipulante tunc sufficit sola scĩa. ꝛ ita intelligat glo. in. l. fi. C. de trãsac. Ratio ſm eũ est q2 vbi fit ex necessitate apud cedentẽ remanet incõtinenti ius directo penit9 inefficax. l. j. §. quãq̃. ff. eo. Et sic intelligat. l. si procurator meus. ff. de procura. licet glo. ſm eũ aliud videat sensisse. in. l. x. ꝓcuratore in rem suã dato. ff. de ꝓcura. Sed ipse Ang. restringit eam ad casum quo fit cessio de volũtate vt nõ fit cõtra predicta. vbi vero cessio fit ex volũtate tũc iura directa sunt efficacia apud cedente3 quousq̃ interueniat alterũ de dictis tribus positis in. d. l. iij. Nec ob. d. l. fi. ff. de trãsa. que parificat venditorẽ heredi: q2 illa parificatio est bona presupposita ignorantia debitoris. sed presupposita scĩa nõ. nã in debitore hereditario sufficit simplex scĩa quãdo hereditas est per fideicõmissum restituta sed nõ quãdo est vẽdita. Tu adde primo qđ nõ est verũ dictã. l. iij. de noua. loqui quãdo fit cessio ex causa lucratiua vt patet ex illa. l. iuncta. l. si cõuenerit. la secũda. ff. de pig. actio. ¶ Itẽ licet reperiat qđ facta restitutione fideicõmissario iura remaneant inefficacia penes herede3 nõ tamen sic reperitur in ꝓcuratore ideo non videt bona parificatio. ¶ Itẽ videt violare dictã. l. fi. que videt parificare similiter fideicõmissariũ emptori licet solutio quã ponit hic Ang. ad illã. l. fi. fuerit originaliter Jac. but. in. d. l. fi. Et ideo videt qđ iuri cõsona sit distinctio Jac. de are. ꝛ Bar. Sed difficultas vt mihi videt consistit in videndo quãdo dicat facta cessio ad cõmodũ cedẽtis ꝛ quãdo ad cõmodũ cessionarij. Nã videret qđ etiã in. d. l. iij. possit dici facta etiã ad cõmodũ cessionarij cũ in effectu videt datum nomẽ insolutũ ꝛ sic põt cõparari emp. arg. l. si in solutũ. C. de actio. ꝛ obli. ꝛ qđ habet in. l. libera. C. de sen. ꝛ iũcto eo qđ habet
4 in. l. pupilli. §. soror. ff. de sol. † vbi dicit qđ periculũ nominis contra quẽ facta est cessio spectat ad creditore ꝛ sic ad cessionariũ cui datũ est in solutũ. potes dicere qđ tunc dicatur facta ad cõmodũ cessionarij quãdo fit etiã ad eius periculum secus quando fit cessio sub periculo cedentis. l. si mandato meo. ad si. ff. man. licet cõmodum sentiat etiam tunc cedens: q2 debet cõsequi liberatione3 saltem facta exactione nã hoc nõ curatur. Et similiter si cessio nõ est facta sub periculo cedentis licet cõmodũ sentiat ipse cedens vt q2 liberetur propter nomen datum in solutũ. vel recipiat preciũ vt q2 vendiderit nõ attendetur istud Et hoc fuit de mente Jaco. de are. vt refert Cy. in. l. fi. C. de procur. Cy. in. l. fi. C. de procur. Et sic rectius loquendo solum debet distingui an fiat cessio periculo cedentis an vero cessionarij. Et ita videtur loqui Jac. de aret. in di. l. fina. Sed tũc fortiter ob. q2 tunc videtur qđ in. d. l. iij. C. de noua. deberet dici facta periculo cessionarij per id qđ habetur in l. pupilli.

l.pupilli.§.socer.ff.de solutio. Sed potest responderi quod in.d.l.iij.potest dici qd constabat de mente partium qd fieret cessio periculo cedētis.ꝛ hoc innuit ibi litera que in scda parte aduersatiue dicit periculum nois spectare ad eum cui facta est delegatio. ¶Uel forte pōt subtiliter dici qd ibi nomē nō fuit datū in solutū sꝫ fuerūt simpliciter mādate actiones vt ex pecunia que exigeretur possit exigens sibi satisfacere.ꝛ sic solū trāsiuit exercitiū directarum vt ibi voluit Jac.bu.qui dixit hoc casu differentiā esse inter cedere ꝛ mandare qꝛ quādo ceditur transit vtilis sed quādo mādatur transit exercitiū directe. Et sic videtur fuisse simpliciter procurator ad exigendū.ideo tūc non spectabat ad eum periculum inopie nominis debitoris. ¶Ex predictis etiā pōt inferri an.d.l.iij.C.de noua.habeat locū quādo facta esset cessio.nam videretur qd non a contrario sensu.sed contrariū ibi tenuit glo.licet quidā contra. Et scdm hoc pōt dici qd aliud est quādo datur nomen in solutū ꝛ ceditur actio. Et aliū quando creditori ceditur actio contra debitorem cedentis solutionis causa hoc est vt satisfiat ei cui fit cessio. Nā tunc hoc vltimo casu periculū nominis nō spectabit ad cessionariū sed ad cedētē.vt ibi est casus singularis iuncta
5 glo. ¶†Itē adde dictis Bar.inquātum tangit de cōfessione an cōfessio cedētis habeat nocere cessionario.nam vna fuit opi.simpliciter qd sic quā sequitur Guid.de suza.vt refert Joā.an.in addi.Spec.in ti.de cessio.actio.§.j.super ver.sed nunquid sola confessio.alia fuit ecōtra qd simpliciter nō noceat per.l.si partem.§.fi.ff.quemad.serui.amit. Et hāc sequitur Jac.bu.vt refert Spec.in dicto versi.sed nunquid. ¶Tertia fuit Uberti de eugubio.ꝛ Alber.Gal.in sua margarita vt refert spe.in.d.versi.sꝫ nūquid.ꝛ Joā.an.ibi vt distinguatur an cessionarius habeat regressum aduersus cedentem vel non vt primo casu preiudicet:secundo nō. ¶Quarta fuit opi.Dy.hic. Nam licet in.l.seruū filijs.§.j.de leg.j.tenuerit simpliciter opi.secundam.s.qd non preiudicet.tamen hic sub dubio forte tenet qd nō preiudicat nisi in casibus positis in.l.iij.C.de noua. Et hoc sequitur hic Cyn.ꝛ Ray.ꝛ idem Cyn.in.d.l.iij. ¶Quinta fuit opi.Jac.de are.quā sequitur hic Bart.vt distinguatur an cessio fiat ad periculū ꝛ commodū cedētis vt tunc procedat opi.Dy.proxime posita. An vero ad commodum cessionarij.ꝛ tunc non preiudicet post scientiam eius cui facta est cessio.sed ante sic per.l.fin.C.de transac. ¶Sexta fuit opi.Joan.an.in dicta addi.qui dixit qd cōfessio extraiudicialis nō preiudicat cessionario cum nec illa regulariter preiudicet cedenti iuxta no.in.l.j.C.de confes.ꝛ in.c.fi.extra de confes. Sed si sit in iudicio tunc preiudicat si cessionarius habeat regressum cum effectu aduersus cedentem.ꝛ ita intelligitur opi.Guid.de suza.alias secus ꝛ sic loquatur opi.Ubertꝰ de eugubio. Hoc enim sapit equitatē scdm eum. ¶Quid enim si post factā solutionem que modo probari nō potest facta sit cessio. Certe satis conueniens videtur qd potest probari per cōfessionem iudicialeꝫ ipsius cedentis ex quo cessionarius per hanc cōfessionem nō patietur damnū in effectu si habeat regressum aduersus cedentem qui sit soluendo.secus si non esset soluendo vel forte nō haberet regressum ne alias detur via colludēdi ad preiudiciū cessionarij. Et scdm hoc videtur sentire Joā.an.qꝫ cōfessio iudicialis cedentis preiudicet cessionario etiam si fiat post litem cōtest.ꝛ sic postquā interuenit alterum de tribus positis in.d.l.iij.C.de noua.nam talis cōfessio ipsius cedētis vel fiet virtute iuramenti de calūnia respondendo positionibus qd fit post lit.cōte.l.ij.§.j.C.de iura.calū.ꝛ in.c.j.extra de lit.conte.vel fiet per modū testificandi qd similiter fit demū lit.contest.extra vt lite nō cōte.per totū. Bar.tamen sentit oppositū hic ꝛ in.l.si actor malit.ff.de procur.vbi videtur velle quod demum si a principio ante lit.cōte.petat quis cedentem in iudicio interuenire potius quā ipsum cessionariū audietur postea autem nō audietur ar.l.pomp.§.ratihabitionis.ff.de procur.ꝛ idem sensit in.l.solutionem vel iudiciū.ff.de solu. Et plus dixit in.d.l.si actor qd demum hoc pōt dicere conuentus quando allegat personam cedentis legaliorem secus si dicat eā melius noscere veritatē. Sꝫ cōtrariū ipse idē Bar.tenuit ꝛ videtur qd melius valet qd vtrobiqꝫ sit idem vt in.d.l.solutionē.pro quo bene facit.l.fi.cū ibi nota.C.de procur.ꝛ ibi etiam Cy.post Jac.etiā post lit.conte.preiudicet cessionario quādo cessio fit periculo cedētis. Potes dicere qd si sit extra iudiciū ante scientiā quā habebat ille contra quē est facta cessio tūc preiudicet cessionario arg.l.fi.ff.de trāsac.videtur tamen qd cessionario saltem succurratur per actionē de dolo contra cedentem quasi dolose sit versatus cedendo actionem que nō competebat propter solutionem ꝛ hoc si cessio erat facta ex causa donationis alias si forte ex causa emptionis videretur competere actio ex empto.facit qd habetur in.l.iij.C.de inuti.stip.ꝛ.l.eleganter.§.non solum.ff.de dolo. Si vero fiat post scientiam habitam de cessione per eum cōtra quem facta est cessio tunc non noceat ex quo sic extraiudicialiter emanauit sicut in simili dicimus de confessione tutoris que tunc non preiudicat pupillo secus quādo emanat in iudicio per modum iurisditionis contentiose.l.certum.§.sed ante ipsos.cum ibi notat.per Bart.ff.de confessis.

Et hoc clarum quando cessio fieret ad commodum ꝛ periculum cessionarij per dictam.l.fi.a contrario sensu. Sed si fieret ad periculum ꝛ commodum cedentis tunc videntur secus si nō interuenisset aliqd de tribus positis in.l.iij.C.de noua. Et hoc casu procedat snia Bar. Si vero fiat in iudicio ꝛ post lit.cōte.tunc est dubium an preiudicet vt patet ex predictis tamen satis rationabilis videtur opi.Joā.an.per rationem quam.s.tetigi. Et sic siue fiat ad commodū ꝛ periculum cedentis siue cessionarij videtur qd preiudicet si cessionarius est habiturus cum effectu regressuꝫ aduersus cedētem alias secus. Et ratio etiā pro hoc facit qꝛ quādo habiturus est regressum quodāmodo videtur esse quātū ad effectum sub periculo ipsius cedentis arg.l.j.§.in propria.ff.quādo appel.sit. Et sic dicas licet diceretur facta ad periculum cedentis tamen ex quo interuenit contestatio ꝛ sic alterū de tribus positis in.d.l.iij.non deberet factū cedentis nocere cessionario. Potest responderi qd illa.l.loquitur ꝛ intelligi debet de facto recipiende solutionis quā non potest recipere ad preiudicium cessionarij postquā alterum de dictis tribus interuenit vel de facto cōfessionis extraiudicialis nō autem de facto cōfessionis iudicialis que fit ad veritatis indaginem arg.d.l.fi.ff.de procura.vbi videtur casus inquātum ibi innuitur qd cōuentus potest petere qd cedens veniat ad iurandum de calumnia tanquā legalior vel melius informatus.ꝛ consequenter ad respondendum positionibus cum ille fiant virtute iuramenti ad calumniam vt plene nota.in.l.ij.§.qd obseruari.C.de iur.calum. Nec ob.predictis.l.pompo.§.ratihabitionis.ff.de procur.qꝛ interdū conuentus vult qd in tota lite debeat cedens potius interuenire quā cessionarius. Et sic hoc debet a principio peti arg.d.§.ratihabitionis ꝛ ita intelligatur dictum Barto.in.d.l.si actor malit. ¶Interdum vero non petit qd in tota lite interueniat sed solum qd iuret de calumnia vel respondeat positionibus vel qd testificetur super certo articulo. Et tunc potest etiam hoc petere post litem contestatā tempore quo debet iurare de calumnia vel tempore quo debeant fieri probationes per dictam.l.fi.de procur. Et vt dicit Joā.an.in dicta addi.non est absonum qd ad instantiā conuenti cogatur cedens testificari licet inconueniens videretur qd ad instantiam cessionarij.facit optime licet nō alleget ipse qd not.Inno.in.c.nō sine extra de arbi. Et ex predictis patere pōt an ille contra quem facta est cessio potest repellere cedentem ex eo qꝛ cessit iura. Nam Barto.hic post Jac.de are.distinguit qd possit si est facta ad commodū ꝛ periculum cessionarij alias nō nisi interuenerit alterum de tribus positis in.l.iij.C.de noua. Sed contra istud secundum membrum instatur ꝛ videtur aperte casus in.l.si conuenerit.la secunda.ff.de pig.ac. Sed potest dicere qd licet illa.l.indistincte videatur loqui tamen debet distingui ꝛ limitari per dictam.l.iij.arg.l.nam ꝛ posteriores.ff.de legi.

6 **Si quis maiorem.** †Pro eo qd indebite restituitur respectu quote non transeunt actiones secus si respectu rei certe.h.d. ¶In glo.super verbo transferri actiones ibi si in iure non hoc videtur falsum secundum Ang.qꝛ imo idem si in iure.nam ex quo testator expresse voluit rem certam vel summam retinere pro illa prestanda heres non est obligatus ciuiliter vel naturaliter ergo quocunqꝫ errore solutum potest velut indebitū repeti per not.in.l.j.ff.de condictio.indebi.

Si heres ante restitutam. Qd pendēte dilatiōe per hereditarium seruum acquiritur in restitutione nō venit sicut nec alij fructus iudicio testatoris percepti.h.d. ¶In ter.ibi fatendum.hoc procedit quādo ex negligentia non petentia interim heres iussit seruum adire etiam si coactus heres adiuisset ex quo non esset in mora restituendi.l.ita tamen.§.j.ꝛ non est alibi
2 scdm Ang.ff.eo.tit. ¶†Not.qd vbi heres rogatur de restituēdo hereditatem cum implemento tenetur restituere emolumēta percepta nisi contemplatione sui tantū sint percepta. ¶In gloss.super verbo institutum.in fin.nam tūc etiam debet attendi an esset tantummodo natus seruo an tantummodo heredi talis relinquens de quo dic vt ibi.

Rescripto diui anto. Licet fideicōmissarius pecuniā quā debet daretardius soluat ad vsuras nō tenetur qꝛ nec fructꝰ recuperat.h.d. Et primo loquitur quādo aliqd debet dari in vi nominis vel saltē est dubium an in vi modi vel conditionis secūdo quādo expsse in vi conditionis debet dari.secunda ibi idē iuris est. ¶Not.qd dixi in summario ꝛ ex diuisione patet differētia inter principiū ꝛ versi.idē. ¶An antē illa verba acceptis a titio centū restituas ei hereditatē importent modum vel conditionē dic vt in.l.a testatore.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ in.l.fideicōmissa.§.cum esset.ff.de leg.iij.ꝛ.ff.tit.ij.l.in ratione.§.tam ꝛ si.

Si sub conditione. Cōditioni potestatiue honeste ꝛ facili trāsitorie heres rogatus de hereditate restituenda ad instātiā fideicōmissa.

rũ cogitur parere. In honesta vero difficili vel perpetua ei remittitur. hoc dicit cum se. ꝛ primo loquitur de instituto sub conditione potestatiua honesta facili ꝛ transitoria. scḋo de instituto sub conditione turpi inhonesta ꝛ difficili. scḋa ibi si vero turpis. Et hec scḋa potest subdiuidi in duas. qꝛ primo ponit quid iuris de equitate pretoria. scḋo quid de rigore iuris ciuilis. secũda ibi plus enim. ¶ In tex. ibi visum est scilicet de equitate de rigore tñ secus videtur vt sequitur. In glo. super verbo impedimentũ ibi ꝛ tunc cogitur implere. hoc procedit ſm vnam opi. de qua. ff. §. proxi. Sed certe verior est opi. qḋ tunc non cogitur vt ptꝫ ibi ex text. qꝛ licet nomen sit honestũ tñ reputatur difficilis ex quo est perpetua ꝛ non momentanea vt si ascenderis capitolium. ¶ In glo. super verbo remitti. ibi vt non impleatur id est non pōt cogi implere. non autem intelligas qḋ pōt esse heres vt aliqḋ commodum sentiat si ipse non implet. nam licet remittatur ad commodum fideicommissarij qñ est difficilis non tñ remittitur ad commodum heredis. l. cum heres. §. j. de sta. lib. ¶ In glo. super verbo plus enim. in fi. prima mihi multum placet sed Bar. sequitur hanc vltimam que sine dubio est vera in se.

Si danda pecunia. Summatus est cum precedenti. vel sic. Conditio dandi pecuniam ascripta heredi grauato debet impleri debet tñ fideicommissarius pro eo offerre pecuniam. sed si cōditio remittitur iure pretorio sufficit edictum ad acquisitionem eius ꝛ poterit tunc hereditas ea non impleta ex senatusconsulto restitui. Remittitur autē per pretorem conditio turpis nominis ferendi ꝛ etiam honesti cum sit perpetua ꝛ consequenter ex hoc censeatur difficilis. h. d. Et primo loquitur qñ habet difficultatem qꝛ patrimonium diminuitur in dando. scḋo loquitur de conditione turpi. tertio de conditione que habet difficultatem. qꝛ est perpetua ꝛ non transitoria. scḋa ibi: qḋ si cōditio. tertia ibi si vero. ¶ † No. qḋ vbi conditio est turpis vel impossibilis videtur remitti de iure pretorio. Et hoc dicunt quidam semper esse verum ſm hoc satis probaretur qḋ scḋm testamentum validũ de iure pretorio tantum tollat precedens validũ vtroqꝫ iure vi aperte probatur per hunc tex. iuncta. l. cum in scḋo. ad fi. ff. de iniusto rupto ꝛ irri. tes. vbi de hoc plene dixi. Sed certe vt dicit Bar. non semper remittitur quelibet conditio turpis vel impossibilis de iure pretorio imo etiam de iure ciuili vt probatur. ff. de condi. insti. l. conditiones contra edicta coniuncta glo. Unde dicebat hic Ang. conditionem impossibilem remitti de iure ciuili sed conditio inhonesta seu turpis remittitur de iure vt conditio inhonesti nominis ferendi vel iurisiurandi. Et vbi remittitur de iure ciuili adiri pt de iure ciuili. sed vbi de iure pretorio necessaria est bonorum possessio in hoc casu. etiam hodie de alijs casibus dictum fuit in. l. heres furiosi. ff. eo. De hoc que conditio remittitur a iure pretorio vel ciuili dic plene vt no. in. d. l. conditiones. ¶ In glo. super verbo iubendus ibi qḋ velit esse heres. No. bene ex glo. ſm Oldr. qḋ protestatio idem operatur ac si vere intercessisset actus sup quo fit protestatio ex quo subest aliqḋ impedimentum a iure approbatum. facit. l. j. C. de his qui per metum iud. non appella. ꝛ in. c. si iustus metus extra de appella. ꝛ in. l. de pupillo. §. sed quid ipsi

9 pretori. ff. de oper. no. nuncia. ¶ † Item no. ex hac gloss. quod per hec verba volo esse heres inducitur aditio secus si diceret volo adire per nota. in. l. serui electione. ff. de lega. j. ꝛ in. l. qui se patris C. vnde libe. Et eodem modo per hec verba volo adire nō induceretur repudiatio nisi forte sint plata de libertate vel indeliberate post cursum triũ mensium ſm Ang. de quo plene per Bart. in. l. gerit. ff. de acqui. here. et per Ang. in repetitione. in. l. q se patris ¶ In glo. sup verbo conditio. ibi quia currit ꝛc. Nota ethymologiam huius nominis accursius. ꝛ nota glossatorem hic se commendare. Et hoc an sit licitum aliquo casu se commendare recurre ad notata per Joannem andrea super data li. vj. in mercurialibus. In glo. super verba fere in fi. prima communiter tenetur qꝛ difficultatem videtur importare ex quo non est transitoria sed perpetua.

Si cum suspecta. Si heres adiuit coacte fideicōmissarius detrahit falcidiam

10 de relictis ab herede non de relictis a se. hoc dicit. ¶ † Not. quod ille demum detrahit falcidiam qui est heres directo. secꝰ si fit heres per obliquum vt est fideicōmissarius. Et hoc intellige ex persona sua sed ex persona heredis de relictis ab ipso herede bene potest interdum vt hic patet. ¶ In glo. super verbo legatarios. in fi. vbi nō refert quo iure aliquid fiat sed solue vt ibi dictũ fuit. qꝛ illud verum nisi ex diuersitate personarum ꝛ casuum resultet rationis diuersitas.

Si titius rogatus. Quatenus defalcat primo fideicommissario eatenus defalcat ipse suo legatario. h. d. ¶ No. qḋ licet onus sit extrinsecum tñ diminuitur quando per diminutionē factā legatario nō remanet tm̃ ius in legato qḋ possit integraliter onus solui alias esset secus vt glo. hic tāgit. ¶ In glo. sup verbo certā pecuniā ibi si mihi stichus. Dy. dicit hāc distinctionē pcedere quādo ex postfacto fit diminutio. sꝫ si a principio tūc semp diminuto legato diminuit onus. l. ab omnibus. §. si titio. ff. de leg. j. ꝛ. l. si heredi. §. si pars. ꝛ. §. fi. de coditio. ꝛ demon. Et sic pater ſm eũ qḋ aut a principio diminuit legatũ. ꝛ pcedit qꝫ statim dixi. Aut ex postfacto Et tunc aut onus est appositũ in vi conditionis aut in vi modi. Et si in vi cōditionis: aut diminuit per falcidiā aut alio modo. Et si in vi modi aut est onus intrinsecũ aut extrinsecũ. Si est extrinsecum aut est minus quā ei remaneat de relicto vel tātũdem aut maius vt patet ex glo. Et que sit ratio differentie an minuat per falcidiā an alio modo dic vt dicta. l. plautiꝰ. Et ibi plenius

11 de hac materia. vbi etiā dictũ fuit an dictũ Dy. pcedat. ¶ † Que autē si ratio differētie inter modũ ꝛ cōditionē dicit Ray. qḋ ratio est qꝛ conditio cōsistit in facto. l. meuius. ꝛ. l. qui heredi. ff. de cōdi. ꝛ demon. Sed in modo versatur iuris ministeriũ. l. j. ꝛ. ij. C. de his que sub modo. Ideo facilius diuiditur.

Si quis bonorum. Si institutus passus est labi tp̄s agnoscende bonorũ possessionis fideicōmissario succurritur vt tp̄s predictũ restituat ꝛ heres agnoscere ꝛ restituere cogatur. hoc dicit. ¶ No. qḋ etiam bonorũ possessor ꝛ sic successor de iure pretorio potest grauari de hereditate restituēda ꝛ locus erit trebelliano. facit. l. j. §. bonorũ. ff. codē. ¶ Itē no. qḋ infra certũ tempus debet peti bono. posses. nam datur annus liberis ꝛ parentibus: extraneis centũ dies. l. j. §. largius. ff. de suc. edi. ¶ Itē no. admitti nō fauorabile ppter

12 fauorabile. ¶ † Itē no. qḋ plus videt operari tacitum quā expressum. Naꝫ expressa renũciatio non nocet fideicōmissario. l. nā qḋ. §. j. ff. eo. ꝛ tamen tacita que fit per lapsum temporis sibi nocet nisi petatur restitutio. Et ratio diuersitatis est ſm Cyn. ꝛ Ray. qꝛ per expressam repudiationē plus contemnitur ius testatoris quā per tacitā. ideo magis succurritur. facit qḋ habetur in simili in l. si quis stipulatus fuerit decē in melle ꝛ in. l. vero pcuratori. ff. de solutio. ꝛ qḋ no. in. c. delictũ. de reg. iur. in. vj. ꝛ per doc. in. l. iubemus nullā. C. de sacrosan. eccle. ibi patet qḋ delictũ administratoris in negligendo magis preiudicat quā in faciēdo. ¶ In glo. super verbo si quis vt emancipatus vel cognatus hoc pcedit ſm hec tempora. hodie etiā emācipatus succedit de iure ciuili. l. meminimus. C. de legi. heredi. Et similiter cognatus cũ sublata sit differentia agnationis ꝛ cognationis aut. cessante. ꝛ aut. post fratres. C. de legi. heredi. Et inducitur iste tex. ad questionem si statuto cauetur qḋ testamēta debeant poni in memorialibus infra certũ tempus alias viribus vacuent qḋ licet heres negligat hoc fideicommissario nō nocebit imo restituet tp̄s ad instantiā fideicommissarij vt sic pōt poni ꝛ sic heres adire ꝛ restituere. ꝛ sic per trāsit hic Bar. ꝛ Ang. Sed forte hoc est limitandũ quādo fideicōmissarius nō fuit negligens. Nam etiā ad eius instantiā cum ipsius interesset debuisset opponi. Ideo si hoc potuisset facere ꝛ non fecit videtur sibi imputandũ. Nec ob. iste tex. qꝛ loquitur in tempore statuto ipsi heredi qui habet petere bonorum possessionem nō autē fideicōmissario. ꝛ ideo tũc fideicommissarius non videtur esse in neglentia. preterea gloss. hic interlinearis in verbo aut. exponit aut pro ꝛ. Et sic videtur intelligere tert. qḋ heres neglexit petere ꝛ qḋ vltra hoc copulatiue interuenit qḋ fideicommissarius fuit impeditus. ꝛ minus posset adire pretorem ꝛ petere qḋ heres cogeretur bonorũ possessionē petere ꝛ restituere. Et sic innuit glo. iuncta cum tex. qḋ si fideicōmissarius fuisset negligens in petendo institutũ cogi petere bonorũ possessionē sibi noceret. Et hoc videtur satis rationabile cũ restitutio in integrũ nō debeat dari nisi ex iusta causa ꝛ nō debeat dari negligentibꝰ. l. nō enim. ff. ex quib. cau. ma.

13 **Julianus ait.** † Fideicōmissariꝰ prefert substituto vulgari. h. d. ſm primaꝫ ꝛ tertiā lec. Uel sic vbi quis est substitutus vulgariter ꝛ per fideicōmissuꝫ potest cogere institutũ adire. h. d. ſm scḋam lec. hāc. iste tex. cōcordabit cũ. l. recusare. §. titiũ. ff. eo. lꝫ Dy. dicat illũ. §. nō esse alibi. sed potiꝰ saluare qḋ nō ita clare. ¶ In ter. ibi substitutꝰ subaudi ipsi titio rogatus sic restituere meuio scḋm primā lec. alꝰs tñ est in lr̃a substituto vt tangit in glo. ¶ In glo. j. ibi ꝛ tũc fecit. C. e. l. nō instā. sꝫ certe ſm Ang. illa potiꝰ videt facere ꝯ. qꝛ ibi ppter duo vꝫ preferri fideicōmissariꝰ. primo qꝛ institutꝰ repudiauerat in fraudē fideicōmissa. scḋo qꝛ fideicōmissum a substituto vulgari itel ligebat tacite repetitũ. ꝛ sic a cōtrario vbi nō fuisset tacita repetitio nec fraus videbat substitutũ vulgarē pferri qḋ sensit ibi glo. ſm eũ. credo qḋ vult allegare glo. in verbo coacta adire circa fi. lꝫ Pe. ꝛ Cy. ibi cōtra ſm eũ. Sed quātũ artinet ad hũc casum dicit Ang. qḋ illa. l. nō facit. p nec cōtra. qꝛ ibi fuit vnꝰ fideicōmissariꝰ tm̃. sed ſm istũ primũ casum fuerũt duo scilicet vnꝰ primi instituti ꝛ scḋs vulgariter substituti sed certe licet fuerint duo tñ stare vꝫ ratio dicte glo. in v̄. coacta sicut ꝛ qñ est vnꝰ tm̃ scꝫ qꝛ dando substitutũ vulgarē videt dedisse licentiā repudiā di. ꝛ p tanto nō vꝫ hec bona ratio qꝫqḋ dicat Ang. Unde dicut dicā circa tertiũ intellectũ. ꝛ no. bene qꝛ tenēdo hũc primũ intellectũ est hic casus cōtra primā

tra primā lec.in.l.si patroni.§.j.§.eod.nā ex quo substitutus erat grauatus respectu alterius persone nō poterat dici fideicommissum relictū ab instituto tacite repetitum a substituto vt hic dicit Ray.ꝛ probatur in.l.licet imperator.§.de leg.j.ꝛ tamen hic prefertur fideicōmissarius substituto vulgari cuius cōtrariū ibi innuitur.Ange.tamen saluat illā lec.vt ibi dixi.In ea.gloss.ibi.vel dic meuiū.hec tertia lec.videtur dubia scōm Ang.nā ei videtꝛ cōtradicere prealle.l.nō iustā.vbi videtur dici fideicōmissariū preferri ꝑpter duo de quibꝰ dixi circa primā lec.licet Pe.ꝛ Cy.ibi cōtra sed ipse dicit qȝ iste.§.debet limitari ꝑm illā.l.si tenemus illā glos.ꝛ sic debet intelligi quādo interuenit fraus ꝛ sic fideicōmissum fuit tacite repetitū alias secus.ꝛ subdit posse dici qȝ vbi nō est tacite repetitū nec fraus iteruenit ita qȝ hec duo cōcurrāt tūc prefertꝛ substitutus vulgaris fideicōmissario.sed vbi fideicōmissum saltē tacite est repetitū tunc propter vitandū circuitū siue cōmissa sit fraus siue nō preferatur fideicōmissarius substituto vulgari.ꝛ ita intelligatur hic qȝ dicit perpetuo menti tenendum. ¶Sed tu adde qȝ verior videtꝛ opi.Pe.ꝛ Cy.per hūc tex.nō cauillādo ꝛ maxime attento qȝ in prima positione gloss.hic posite non est fideicōmissum repetitū a substituto vt.§.dixi ꝛ tamē prefertur hic fideicōmissarius.nec ob.ratio glo.in dicta.l.nō iustam scilicet qȝ dando substitutū vulgarē videtꝛ dedisse licentiam repudiandi:qꝛ illud est verū vbi nō reliquisset fideicōmissum vniuersale ab ipso instituto.ꝛ ita loquūtur iura ibi allegata in glos. sed vbi reliquit fideicōmissum vniuersale ab ipso instituto tunc non videtꝛ testator dedisse licentiā repudiādi:qꝛ presumitur scire qȝ.l.vult fideicōmissariū posse cogere institutū.ꝛ sic videtur velle demum dare substitutū in casu in quo fideicōmissarius nō cogat:qꝛ forte nolit vel qꝛ forte nō possit vt qꝛ institutus decessit hereditate non adita nō precedente aliquo iussu de adeūdo ꝛ transacto tempore.l.cum antiquioribus.C.de iure delib.facit qȝ dixi in dicta.l.si patroni.§.si.

Admonendi. Ad petitionē vnius serui fideicōmissarij cogitur institutus adire ꝛ restituere hereditatē:etiā eius qui soluendo non erat.h.d. ¶In tex.ibi pōt.Et hoc ꝓcedit de rigore ꝛ inspectis verbis tantūmodo legis eliescentie.secus de equitate ꝛ inspecta mēte ꝛ sentētia eiusdē
4 legis vt sequitꝛ.¶†Not.qȝ magis debet attēdi mens quā verba etiā in dispositione.l.nō dubiū.C.de legi.ꝛ in.c.vltimo de reg.iuris in.vj.Et per hūc tex.sub dubio tamē forte dixit glo.in.l.si nō lex eliescētia.§.de here.institu.qȝ sicut seruus institutꝰ directo cū libertate est heres necessarius velit nolit ita ꝛ substitutus per fideicommissum cum libertate ipsum fideicommissum acceptare cogitur inuitus qȝ est notandum.

Summarium.

1 ☞Obligatio naturalis non diuiditur in vtilem ꝛ directam.
2 Obligatio naturali cedi potest.
3 Jus apprehendendi potest quandoqꝫ cedi.
4 Pupillus soluens debitum naturaliter non potest illud repetere sine remedio restitutionis.
5 Fideicommissarius vniuersalis vniuersale fideicommissum non agnitum potest transmittere.

Si eius pupilli. Obligatiōes naturales totaliter trāseūt in fideicommissariū ideo respectu heredis debitū naturale respectu defuncti totaliter dicitꝛ indebitū propter factam restitutionē.h.d. ¶In tex.ibi pupilli scilicet quodā ꝑpter id qȝ.j.dicit de restitutione.facit qȝ habetꝛ in.l.ij.§.de his qui.vt indig.Uel intellige vt voluit gloss.quod fideicommissum fuit relictū per patrem a substituto pupillari.¶†No.qȝ obligatio na-
1 turalis non distinguitꝛ in vtilem ꝛ directam qꝛ si distingueretur remaneret aliquid apud heredem qȝ litera hic negat scōm Bar.ꝛ Angel.Sed certe imo non negat sed simpliciter dicit naturalem translatam vnde posset intelligi scilicet vtilem.facit qȝ dice-
2 tur cum glo.¶†Item no.qȝ cedi potest obligatio naturalis vt hic cū concor.similiꝛ ꝛ officiū iudicis.l.si minoris actū.§.de admi-
3 tu.¶†Itē cedi pōt ius ingrediēdi fundū seu apprehēdendi tenutā ꝓpria autoritate.l.j.in fi.ꝛ ibi Bar.§.de op.no.nū.Similꝛ videtꝛ cedi posse priuilegiū qȝ est trāsmissibile ad heredes ꝑm Ang.allega.l.iij.C.de iure fis.lib.x.hū facit licet nō alleget qȝ habetꝛ in.l.ex pluribꝰ.§.de admini.tu.ꝛ qȝ no.per doc.in.l.j.C.de priui.dotis.
4 ¶†Ultimo no.qȝ pupillꝰ soluēs debitū naturalꝛ tm̄ nō vꝛ illud posse repetere sine remedio restitutiōis de quo in glo.ꝛ plene in l.interdū.§.de cōdic.inde.¶In glo.sup vbo nō ob.aliud.in fi.ꝛ sic sentit gl.qȝ qn̄ est naturalis obligatio tm̄ nullomō remaneat hec obligatio penes heredē post factā restōnē lȝ secꝰ in naturali ꝛ ciuili obligatiōe simul iūcta.Sȝ tūc instāte rōne diuersitatis dixit hic Cy.ꝛ Ray.post Pe.qȝ hoc iō esse pōt qꝛ naturalis est debilior iō facilꝰ totaliter trāseat sicut ꝛ dicimꝰ de vtili q̄ per cessionem totalꝛ trāseat.alꝛs trāsfertꝛ qn̄ erat sola penes cedētem si erat datiua nō natiua vt dictū fuit in.l.ex asse.cū gl.fi.§.e.ꝛ ꝑm istū intellectū hic esset casus iūcta gl.qȝ naturalis nō distinguitꝛ in directā ꝛ vtilē vt hic voluit bar.ꝛ Ang.Uel pōt dici ꝑm ꝑdictos Cy.ꝛ Ray.qȝ ēt ciuilis ꝛ naturalis totaliter trāsferuntur.sed hoc nō placet eis per.l.si heres institutꝰ.§.eo.Uñ tertio dicūt qꝛ pōt dici qȝ siue sit naturalis ꝛ ciuilis siue naturalis tm̄ vtraqꝫ remaneat directa penes heredē sȝ sine effectu ex quo facta est restō ꝛ sic possit etiā intelligi iste tex.scōm hoc vtilis tm̄ trāsferet in fideicommissariū ꝛ sic nō ꝓbaret iste tex.ad id ad qȝ allegatꝛ qȝ naturalis nō distinguatꝛ in naturalē ꝛ vtilē nec ob.ꝑdictis.l.iij.C.de noua.qꝛ respōdent ꝑdicti qȝ ibi loquitꝛ in cessione singulari hic in vniuersali.Tu potes etiā respōdere aliter vt colligi pōt ex his q̄ dixi in.l.facta.§.si hēs.§.e.¶In gl.sup v.mihi ibi cū nec naturalꝛ tenebatꝛ no.qꝛ sentit naturalē ex toto trāslatā per restōnē de quo dixi.§.cū alia glo.posses tū intelligere qȝ nō tenebatꝛ naturaliter i.cū effectu ꝑpter ea que.§.dixi.sed hāc opi.tenuit bar.in.l.interdū.cōtra quā fortiter facit iste tex.Sed illā tenēdo posset respōderi dū litera hic dicit qȝ nō repetitꝛ.s.de rigore sed de equitate fauore pupilli bene repetit ipso iure.ꝛ sic posset intelligi.l.interdū. Tutius tamen est tenere opi.glo.per hunc tex.¶In ea.gloss.in fi.ꝛ facit etiam qȝ no.in.l.j.supra de noua.

Si necessarij. Etiā necessarij heredes coguntꝛ adire ꝛ restituere ꝛ heres heredis decedētis ante restōnē cogitꝛ restituere ꝛ quatenꝰ heres est trāsibunt actiones.h.d.cū se.¶In text.ibi sed si plures.sub.ꝙ duo.¶In tex.ibi cū ei cui alꝛs deficit dictio ei tūc dȝ exponi cui id est alicui
5 vt in glo.¶†No.ex.§.si quis qȝ licet heres nō trāsmittat hereditatē nō aditam tamen fideicōmissarius vniuersalis trāsmittit fideicōmissum vniuersale etiā nō agnitū licet glo.tenuerit contrariū in.l.cū filio.§.de leg.j.ꝛ no.dictum fuit in.l.apud iul.§.vtrū.ꝛ.§.antistia.ꝛ.l.cogi.§.idem metianus.vbi est glo.cōtraria.§.eo. Nec ob.d.l.cū filio.qꝛ ibi fideicōmissum fuit cōditionale qȝ non trāsmittitꝛ.l.j.§.finautē.C.de cad.tollen.ꝛ pro hoc etiā facit scōm Dy.ꝛ Ray.qꝛ heres adeūdo videtꝛ quasi cōtrahere cū legatarijs ꝛ fideicōmissarijs.l.apud iul.in fin.§.ex qui.cau.in pos.eatur.Et cōtra eū cōpetit actio ex testamēto.ideo nimirū si transmittit.facit.l.in depositi.§.deposi.ꝛ hoc qn̄ fideicōmissarius decedit post aditā hereditatem.si vero decedit ante sentiūt idem:qꝛ competebat officiū iudicis cōtra heredem.qȝ succedebat loco actionis.l.ille a quo.§.j.§.eo.iō trāsmittit.que ratio cessat in herede.de quo plene dixi in.l.quidā.in prin.§.eo.¶In glo.super verbo necessarij.ibi.s.filij.isti ꝑprie dicuntꝛ sui ꝛ necessarij.vt insti.de here.qualita.ꝛ diffe.§.sui ꝛ necessarij.ꝛ in.l.j.ꝛ in rubrica.C.de neces.ser.here.insti.¶In glo.super verbo poterit ibi.l.ille a quo.§.j.ꝛ plenius in.l.eam quā.in glo.C.de fideicom.

Si patronus. Patronus pōt grauari liberis defuncti liberti etiā in debita portiōe.hoc dicit.¶In glo.j.in fine.hodie est tertia ꝛ nō potest grauari in illa etiam liberis.insti.de successi.liber.§.sed nostra.ꝛ no.in.l.iij.in prin.§.de condi.ꝛ demon.Et adde qȝ dictum fuit in.l.ita tamen.§.si patronus.§.eod.

Summarium.

1 ☞Jussus domini precedere debet in acquisitione hereditatis fienda per aditionem serui.
2 Aditio hereditatis est actus solennis in solo animo consistens.
3 Cautio mutiana cui prestari debeat.
4 Executio sententie que transiuit in rem iudicatam non reuocatꝛ ob iniquitatem ab errore iudicantis causatam.
5 Sentētia contra presentem lata nunquā dicitur ipso iure nulla.
6 Actio de dolo datur quādoqꝫ ad recuperanda dāna ꝛ interesse.
7 Infans tutore autore potest hereditatem adire.
8 Mutus nihil intelligens penitus est infanti equiparandus.
9 Creditum verbum generale est.

Seruo inuito. Hereditatis restitutio fit seruo domino volente vel ratū habente vel etiam ipsi domino:licet in hereditate debeat precedere iussus ꝛ sequi aditio serui.ꝛ in bonorum possessione serui voluntas requiratur.hoc dicit.Et primo ponit differentiam inter aditionem hereditatis ex vna parte ꝛ restitutionem trebellianicam ꝛ bono.pos.ex alia.Secundo ponit differentiam inter traditionem hereditatis ꝛ bon.pos.ex vna parte ꝛ restitutionē trebellianicā ex alia.scōa ibi:nec in ead.
1 re.¶No.qȝ in acquisitione hereditatis fienda per aditionē serui oportet precedere iussum domini.secus in acquisitione bonorum possessionis vel fiēda ex restitutione trebellianica:quia tūc sufficit ratihabitionem ex postfacto interuenire.ꝛ que sit ratio diuersitatis tangitur hic per Barto.ꝛ in.l.qui aliena.in prin.§.de acquiren.here.ꝛ per glo.ꝛ doc.in.l.j.C.qui admit.ad bonorū possessio.¶Item no.qȝ licet restitutio hereditatis debeat fieri seruo ex dispositione testantis.tamen fieri potest domino etiam sine consensu serui ꝛ sibi acquiritur.secus quando hereditas ꝛ

bonorum possessio delata est seruo. Et que sit ratio diuersitatis tangitur hic per Bar. in glo. super verbo similis ibi: hic tamen
2 sufficit ratihabitio. † Et ratio diuersitatis est qꝛ aditio hereditatis est actus magis solennis: cũ in solo animo consistat. l. si auia. C. de iure deliber. secus in bonorũ possessione que nõ acquirit̃ solo aĩo. imo oportet qḋ petat̃ ꝛ decernat̃ ſm hec iura. vel saltẽ hodie agnoscat̃ corã iudice. l. fi. C. qui admit. ad bon. pos. Et similiter in restitutiõe trebellianica nõ sufficit solus animus sed oportet qḋ interueniat factum restituentis. ideo maior solennitas requiritur in aditione. ꝛ hoc fuit de mente gloss. in. d. l. j. C. qui admit. ad bon. pos. Sed Bar. hic ꝛ in. l. qui in aliena. ff. de acqui. here. fundat rationez suã: qꝛ aditio hereditatis obligat ex simplici volũtate sicut votũ. ꝛ est de iure ciuili sicut ꝛ patria potestas. l. nã ꝛ ciuiũ. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. de quo plenius hic per eũ. ꝛ in. d. l. qui in aliena. ¶ Sed aduerte qꝛ hec ratio nõ videtur bona. primo qꝛ si obligat sicut votũ in voto nõ requiritur iussuz precedere in filiofa. vel seruo. l. si quis rem. §. voto. ff. de pollicita. vbi dicit sufficere qḋ de autoritate dñi vel patris fiat. Unde si exponimus autoritate. i. cõsensu. clarũ qḋ nõ est necesse qḋ precedat per ea que no. idem Bar. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. hic alleg. ꝛ in. l. finautẽ. de aqua plu. arcen. ꝛ per Inn. extra de cõsue. c. cũ cõsuetudinis. Si autẽ intelligimus ꝓprie: tũc sufficit qḋ interueniat ex postfacto dummodo incõtinenti. l. obligari. §. tutor. ff. de auto. tuto. ꝛ no. Bar. in. d. §. iussum. Preterea per aditionem nõ agitur principaliter vt quis obligetur sed vt acquirat̃. licet in cõsequẽtiã propter onera annexa obliget̃. vt patet ex his que no. glo. in. l. si infanti. C. de iure delib. circa cõtrariũ. l. fi. in prin. ff. de verb. obli. ꝛ ideo non videt̃ bona equiparatio. ꝛ licet alius filius vel seruus acquirat dño etiã inuito. l. seruus vetante. de ver. obli. Istud est verũ quãdo acquisitio affert merũ cõmodũ. secus quãdo habet mixturam oneris: vt est acquisitio hereditatis. facit. l. si hereditatẽ. ff. man. nã tunc nõ acquirit dño inuito. vt hic patet. Unde posset ita dici qḋ ratio est quare debeat precedere iussus in aditione hereditatis: qꝛ in illa requiritur animus eius cui debet acquiri ꝛ non animus alterius. ꝛ si postea ille alter haberet ratũ quereretur hereditas ex parte ratihabitiõis: qꝛ tunc apparet qḋ vult acquirere: nõ autẽ validare actũ preambulũ qui fuit ex toto nullus. nam actum omnino nullum non validat ratihabitio. vt eleganter dixit Inn. in. d. c. cũ cõsuetudinis. ꝛ de offi. dele. c. prudentiã. in prin. ideo quãdo delata est hereditas filiofami. non requiratur duplex voluntas. s. ipsius filij cui est delata. ꝛ patris cui debet acquiri. ideo necessario oportet qḋ precedat voluntas patris ex quo fili⁹ sibi querere nõ põt alias si ipse solus adeat actus erit oĩno nullus ex quo sibi querere nõ põt nec quereret ẽt patri cuius animus nõ interuenit. ideo ratihabitio nõ põt interuenire que nõ põt validare actũ oĩno nullũ. que ratio cessat in bono. pos. ꝛ similiter in restitutione trebellianica. nã nõ acquirunt̃ solo animo. sed oportet qḋ interueniat petitio bonorũ possessionis vel agnitio hodie corã iudice ꝛ nihil repugnat qḋ noĩe meo alius nõ põt petere. vel corã iudice cõparere noĩe meo ꝛ agnoscere. ꝛ per cõsequens põt postea consequi ratihabitio cũ actus precedẽs non sit funditus nullus. imo debeat posse fieri iure permittente sicut posset etiã per ꝓcuratorẽ cũ ratihabitio equiparetur mandato. l. fi. C. ad mace. sed aditio hereditatis non põt fieri per procuratorẽ. l. paulus respondit. ff. de acqui. here. ꝛ eadẽ ratione põt fieri restitutio alicui nomie meo sicut ꝛ solutio. ideo nimirũ si ibi põt interuenire ratihabitio. nã ꝛ procuratori fieri possit. l. qui ita. §. j. ff. eo. Et sic eadẽ ratione debet posse ratihabitio interuenire que mãdato equiparatur. ¶ In ea. glo. ibi in acquisitiõe inter viuos. illud est ex eo qꝛ affert commodũ. Unde idem etiam in acquisitione ex vltima volũtate quãdo affert merũ cõmodum vt in legato. vt sequit̃ in glo. secus quãdo habet admixtũ onus vt in acquisitione hereditatis. ¶ In glos. super verbo necessarius. ibi nõ est opus serui cõsensu: qꝛ hic agit̃ de iure quesito. s. actiõis ex testamento cõtra institutũ vt restituat. ideo facit trãsitũ de persona serui in dñm sine eius cõsensu. sed ius adeũdi vel agnoscendi bonorũ possessionẽ est ius querendi qḋ non põt facere trãsitũ de persona serui in dominũ sine consensu ipsius. vel censet̃ quãꝗ esset contra. l. precia rerũ. ff. tit. ij. ꝛ sic implicaret contradictionez vt de se patet. de quo hic plenius per Bart. Raynerius vero hic dicebat qḋ fideicommissarius poterit repudiare per dictam. l. legatum. ff. de leg. j. secus in hereditate ꝛ bono. pos. l. j. §. per seruũ. ff. de successo. edic. ideo poterit fideicommis. etiã agnosci per solũ dominum ꝛ sic etiam ratio qꝛ hereditas vel bonorum possessio venit querenda facto serui. sed fideicommissum venit querendũ facto heredis restituentis. sed ista ratio Ray. non multũ instruit propter dubium de bonorũ possessione que possit repudiari per dominum. de quo in. d. §. per seruum. ideo melior videtur ratio quam supra dixi.

Si testator. Heres rogatus restituere sub conditione que remittitur a iure vel que per cautionem mutianã impletur cogitur adire ꝛ restituere. hoc dicit.

3 ¶ † Not. cui debet prestari cautio mutiana: qꝛ illi cui⁹ interest. de quo in. l. is cui. ꝛ. l. mutiane. ff. de condi. ꝛ demõ. ꝛ plene eo. ti. in. l. mutiane. ¶ In gl. super verbo interest ibi cõditionẽ existere. melius videret̃ dixisse conditionẽ non existere. nã prestari dꝫ illis q vocarent̃ conditione nõ impleta vt hic dicit Dy. ꝛ probat̃ in. l. is cui. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ. nisi salues gl. qḋ in genere interest heredis impleri volũtatẽ defuncti. facit qḋ habet̃ in. l. si tibi. ff. de leg. iij. ꝛ qḋ no. per Bar. in. l. huiusmodi. in prin. ff. de le. j. ꝛ ſm hoc vr̃ qḋ debeat cauere heredi ad quẽ spectaret ꝯditione nõ impleta. Uel põt dici vt voluit Ang. qḋ ex quo heres adiuit coacte ꝛ sic nullũ cõmodũ debet sentire cauebat̃ veniẽtibus ab intestato ſm Ja. de are. facit qḋ habetur. ff. eo. l. ita tamen. §. qui suspectam.

4 **Cum pretor.** Sentẽtie licet iniuste parẽdũ est ꝓpter eius autoritatẽ. h. d. ¶ † Not. qḋ executio sentẽtie que trãsiuit in rem iudicatã nõ retractat̃ pretextu iniquitatis que dꝛ causata a solo iudicantis errore vel gratia. ratio est qꝛ nõ debẽt pretorũ decreta esse elusoria. l. si pretor. in princi. ff. de iudi. ꝛ. l. fi. §. pe. C. de bo. que li. ꝛ de elec. c. cõmissa. li. vj. cum si. ¶ In glo. super verbo per errorẽ ibi iuris. intellige hoc verũ qñ error iuris nõ fuit expressus in sñia alias ipso iure esset nulla. l. ij. C. qñ prouo. non est neces. ¶ In ea. glo. ibi. l. ij. in prin. Dic qḋ in cõtrarijs fuit error partiũ in prorogatione iurisditionis. iõ non prorogatur. sed hic constabat de iurisditione ꝛ errauit iudex in sententiando. ꝛ ideo sñia de mero rigore erat aliqua si error iuris non est expressus in ea ꝛ transit in rem iudicatam si nõ appelletur ab ea. d. l. ij. qñ prouocare non est necesse. ¶ In glo. sup verbo ambitiose. in fi. de hoc etiam in. d. l. venales vbi per glo. ꝛ Jabutri. ꝛ plene dixi in. l. diuus. ff. de re iudi. ¶ In glo. super verbo autoritate ibi maxime vbi per gratiam. Aduerte qꝛ cum hec dictio maxime de sui natura sit implicatiua vt no. glo. in. l. illud. ff. ad legem aquil. innuit glo. qḋ idem etiam si non per gratiã sed per errorem lata sit sententia vt scilicet vtroꝗ casu teneat nihilominus detur restitutio vtrobiꝗ ꝛ quando interuenit error. facit potissime ſm Ange. l. si fundus. §. si plures. allega. in glo. Quando vero ambitio facit. l. diuus. ff. de re indicata. ꝛ. l. si pretor. §. marcellus alleg. in glo. ꝛ no. bene qꝛ glo. allegando illum. §. marcellus. videtur velle qḋ ibi sententia non sit ipso iure nulla: sed necessaria sit restitutio. glo. vero ibi tenet oppositum. s. qḋ ibi sit ipso iure nulla. Bart. hic vr̃ reprobare istam gloss. dicens qḋ nec error nec ambitio iudicantis reddit sñiam nullam. nec etiam improbet restitutionẽ qñ imputari põt victo cur non appellauit ꝛ si nõ credidit posse appellare errauit in iure qḋ est lata culpa. l. liberorum. §. notãter. cũ ibi no. ff. de his qui not. infa. ꝛ ideo nõ hꝫ locũ restitutio q̃ ꝯcedit̃ solũ ex iusta cã. l. j. ff. ex qui. cau. ma. vnde dicit nõ attẽdẽdũ an per errorẽ sit lata sñia sed solũ an sit lata ꝑ falsas allegationes seu probationes. ꝛ tũc si sit lata cõtra absentẽ sit locus restõni in integrũ. ꝛ sic dicit debere intelligi hãc glo. s. qñ cuz gratia vel errore. Interuenit etiã qḋ sñia fuit lata per falsas allegationes seu probationes cõtra presentẽ. si vero esset lata contra absentẽ ex falsis allegationibus ꝛ probationibus tũc esset nulla ipso iure ꝛ sic intelligat̃ tex. cũ glo. in. d. §. marcellus. ꝛ idẽ etiã tenet in. l. diuus. ff. de re iudi. ¶ Tu adde qḋ Cy. ꝛ Ray. post Old. in. l. qui testõ. ff. de excu. tu. ꝛ. l. si is apud quẽ. ff. de acqui. here. dicũt qḋ si sñia sit lata ex falsa cã in iure ꝛ in facto ꝛ sit expressa in sñia: tunc est ipso iure nulla vt in. d. l. qui testõ. Si vero esset falsa in iure tñ: tũc esset secus vt in. d. l. debitor. §. fi. ff. eo. sed Cy. ibi tenet oppositũ ꝛ illud credo vt ibi dixi per. l. ij. C. qñ prouo. non est neces. Si aũt sit falsa in facto tñ: tũc si est lata nõ facta ꝓbatione tenet nec dat̃ restitutio sed debuit appellari. Si aũt sit lata facta probatione tũc qꝛ necessario ꝓbatio fuit falsa: dicit Old. qḋ tenebit sed dabit̃ restitutio per. l. si ptor. §. marcellus. Sed Ray. in. d. l. qui testõ. dicit hoc ꝓcedere qñ lata est cõtra presentẽ. Si vero cõtra absentẽ tunc esset nulla. ꝛ sic in hoc cõcordat cũ Bart. ¶ Itẽ dicit hoc procedere qñ interuenit dolus presentis. si aũt nõ interuenit dicit qḋ sñia esset aliqua ꝛ nõ dare t̃ restitutio. Exẽplũ ponit si successi ei in cuius hereditate reperi instrumentum mutui pro quo re vera fuerat satisfactũ defuncto. sed ego ignorabã. nã si ego ago virtute talis instrumẽti mutui ꝛ obtineo ꝛ nõ appellat̃ sñia trãsibit in rẽ iudicatã nec competit restitutio lꝫ postea pars aduersa velit allegare solutionẽ fuisse factã. ꝛ idẽ etiã sequit̃ Cy. Sed aduerte qꝛ hoc casu nõ proprie fert̃ sñia per falsam ꝓbationem cũ re vera fuerat ꝓut instrumentũ sonat. lꝫ in rei veritate esset inefficax si solutio facta fuerat. Unde hoc casu quid tenendũ recurre ad ea que dixi in. l. imperatores. ff. de re iu. de quo etiam per Cy. in. l. j. C. de cõdi. inde. Et qḋ dixi qñ falsa causa est in facto expressa dicas idẽ qñ fert̃ ex falsa cã nõ expressa. Et sic pꝫ qḋ prefati doc. oẽs vñr concordare qḋ qñ sñia est lata per gratiã nõ interueniẽte falsa ꝓbatione nõ det̃ restitutio sed imputandũ sit parti cur nõ appellat. sed glo. hic voluit oppositũ. ꝛ idẽ in. l. j. C. de pena iu. ꝛ licet in. d. l. venales qñ prouo. non est neces. ꝛ idẽ in. l. venales. C. qñ prouo. non est neces. ꝛ in. d. l. j. nõ loquat̃ qñ per errorẽ: sed solum qñ per gratiã hic videatur loqui vtroꝗ casuum propter implicatiuã. tñ posset dici qḋ

dicit qd hec dictio maxime non staret implicatiue sed potius limitatiue vel superabundaret sicut in simili in.l.fi.C.de testa.manu. ⁊ sic cõcordaret cũ illis.⁊ pro hac parte facit ratio qꝛ si corrupte la pecunia interueniẽte in iudice facit sententiã ipso iure nullam ita videt istum ⁊ equum qd si interuenit corruptela per preces in ipso iudice qd debet aliquid operari vt sic licet nõ reddatur sñia nulla:tamen saltẽ detur restitutio. Nec ob. qd imputandũ videt parti si nõ appellauit:qꝛ nõ est absonũ ꝙ cõcurrat remediũ appellandi cũ beneficio restitutionis in integrũ aduersus sñiam cum illud sit plenius.vt expresse ꝓbatur in.l.fi.cũ ibi no.C.si aduer.rẽ iud.⁊ in.l.j.⁊.ij.C.si sepius in integ.rest.pe.dictũ tamen glo.non dicitur plene iure ꝓbari:qꝛ.§.marcellus.loquitur quãdo interuenit falsa probatio. Itẽ.l.j.in fi.⁊.l.sed ⁊ si per pretorẽ.§.fi.nõ probant dictũ glo.sed solũ generaliter ꝓbant qd vbi subest iusta causa dari debet restitutio. Itẽ.l.si fundus.§.si pluris.etiã non ꝓbat vt patet ex ibi no.per glo.⁊ Bar.⁊ ideo videt qd glo.de iure nõ ꝓcedat vt etiam tetigi plene in.l.diuus.hic alleg.tamen volẽdo ipsam sustinere multũ facit pro ea ratio quã tetigi:qꝛ corruptela iudicis aliquid debet adĳcere in fauorem partis lese.⁊ sic videt qd sit iusta causa saltem concedendi restitutionẽ ar.d.l.j.in fi.ff.ex quibus causis maio.

5 ¶ † Itẽ adde qꝛ dicit hic Ang.circa primũ membrũ quãdo sñia fertur contra presentẽ siue feratur per falsas allegationes siue per falsas attestationes testib⁹ corruptis ꝑcio vel prece.vel etiã non corruptis siue per falsa instrumẽta siue per falsum iuramentũ delatũ parti per iudicem.nunquã sñia est ipso iure nulla.intelligo quãdo nõ interuenit corruptela iudicis per pecuniã per predicta sed semper est necessaria restitutio si victus vult per sñiam absolui.vt probat ex coniunctione duarũ legũ.cõiuncta gloss.videlicet.l.diuus.ff.de re iudica.⁊.l.qui agentis.ff.de exceptionib⁹.⁊ cõiuncta glo.in.l.si ex falsis.C.de trãsactio.que in iuramento loquit.licet quidã dicãt qd ibi est lata per falsa instrumenta vel per falsos testes corruptos pecunia indifferenter sñia sit nulla.qd est falsuʒ scdm Ang.vt est casus in dicta.l.diuus iuncta.l.penul.C.si ex fal.instrumen.⁊ intellige quãdo iudex fuit secutus dicta testiũ vel instrumẽta.vt dicta.l.penul.⁊.l.diuus.⁊ extra de re iudica.c.cũ.J.⁊.A. Si autẽ sentẽtia esset lata per falsum iuramentũ delatũ a parte parti nõ esset locus tractationi per.l.naʒ ⁊ postea.in principio.ff.de iureiurã.⁊ no.in dicta.l.si ex falsis. Fallit autẽ regula supra dicta fauore minoris etatis cum tutor vel curator false se excusauit quoniã tũc sñia est nulla licet lata contra presentẽ.l.j.⁊.ij.C.si ex fal.alleg. ¶ Scdo fallit quãdo sñia est lata pro libertate cõcurrente dolo procuratoris vel aduocati victi:qꝛ tũc sñia nõ retractat cũ põt haberi recursus per actionẽ de dolo cõtra ꝓcuratorẽ colludentẽper.l.si dolo.ff.de dolo. Et subdit hic ang.no.qꝛ lʒ remediũ restitutiõis sit paratũ aduersus dictã sententiã iuxta redulã.ff.traditã.tñ etiã circa tale remediũ poterit victo succurri qꝛ si victus erat agens poterit de nouo incohare instantiã.

6 ⁊ si opponatur exceptio rei iudi.replicabit de dolo. † Itẽ per actionẽ de dolo recuperare poterit dãna ⁊ interesse per.l.cũ a te.ff.de dolo.⁊.l.elegãter.§.pe.eo.ti.⁊ si reus fuisset victus per dolũ agentis poterit tẽpore executionis sñie excipere de dolo sa victoria ⁊ agere de dolo ad interesse.vt est dictũ. Nec ob.si dicat qd beneficiũ restitutionis nõ cõcurrit cũ remedio ordinario.nec similiter accusatio de dolo:qꝛ respõdet Ang.qd remediũ restitutiõis est plenius remedio ordinario appellãdi.facit qd.ff.dixi.ideo nõ excluditur per no.plene in.l.in prouinciali.ff.de oper.no.nũ. Preterea accusatio de dolo nõ cõcurrit cũ ea:qꝛ nõ dat nisi ad dãnũ ⁊ interesse vt dictũ est. ¶ Itẽ non ob.qd excipit vel replicat de dolo:qꝛ exceptio vel replicatio non proponit nisi ad exclusionẽ aduersarĳ.sed beneficiũ restitutionis attendit vt petens absoluat a sñia lata contra eum.facit qd not.Bar.in.d.l.diuus.⁊.d.l.qui agnitis.de quo etiã plene dixi in.d.l.diuus. ¶ Circa scdm membrũ quãdo fert sñia cõtra absentẽ glo.videt variare circa intellectũ.§.marcellus vt patet ex supradictis ⁊ Inn.ẽt multũ laborauit in intellectu eius in.c.cũ in iure peritus.extra de offi.dele.vbi inter cetera dicit qd exceptio nullitatis sñie causata a tali falsitate nunquã impedit executionẽ quãdo executio petitur corã inferiori iudice subdito iudici iudicanti.⁊ ita limitat.§.marcell⁹.sed an hoc dictũ Inn.ꝓcedat recurre ad ea que dixi in.l.a diuo pio.in prin.ff.de re iudi. Ang.hic autẽ dicit qd vbi fertur sñia per falsas allegationes cõtra absentẽ ex cã volũtaria tũc necessaria est restitutio sicut ⁊ quãdo fert cõtra presentẽ ⁊ ita intelligit hãc glo.⁊ dictũ.§.marcellus.dũ dicit querelã admittendã.⁊ sic vr loqui de querela per modũ agendi ⁊ per viã restitutionis.sed vbi fuit lata cõtra absentẽ ex causa necessaria ⁊ ꝓbabili puta grauis infirmitatis vel reipublice tunc sñia sic est ipso iure nulla.⁊ sic intelligit ver.paulus in eo.l.si pretor alle.in glo.intelligendo qd prosequat idẽ thema de quo in.§.marcellus.⁊ hoc patet fm eũ ibi dũ dicit iudicati executio nõ fit.s.cũ agitur mandati. ¶ Itẽ non debet exequi.s.cũ petit executio officio iudicis licet gl.in.d.ver.paulus nõ intelligat qd prosequat idẽ thema sed solũ ponat nouũ casum quãdo fertur sñia cõtra absentẽ ex causa probabili ⁊ necessaria ⁊ non per falsas allegationes.in quo casu dicit necessariã restitutionẽ que cõceditur ad totã causam.sed vbi fuerit absens ex probabili causa tantũ petet se restitui solũ ad appellanduʒ scdm ang. ¶ Tu adde circa intellectũ dicti.§.marcellus.id qd dixi in l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.obli.⁊.d.l.a diuo pio.in prin.⁊.d.l.diuus. ¶ An autẽ quãdo fert sñia per falsas allegationes cõtra presentẽ participata fraude cũ aduocato vel ꝓcuratore victi vtrũ hoc casu sit nulla de quo per glo.⁊ Cyn.in.l.j.C.de aduo.diuer.iudi. Ang.cõcludit hic qd nõ:etiã si sit lata contra minorẽ.casus est scdm eũ in.l.minor autẽ magistrat⁹.§.j.ff.de mino. Sed solum restitutio habebit locũ sed de hoc dic vt plenissime in.d.l.diuus.vbi fuit prosecutus de multiplici specie corruptele siue sit iudicis siue testis siue ꝓcuratoris siue aduocati siue arbitri siue arbitratoris ⁊ hoc in sñia diffinitiua.nã decretũ ex falsa cã redditur nullũ ipso iure.l.j.§.hec verba.ff.ne vis fi.ei.⁊.l.cũ vero.§.subuentũ.ff.de fideicõmisſ.liber.⁊ de tu.⁊ cu.da.ab his.l.seie egresse. Et adde singulare dictũ Inn.in.c.quoniã cõtra falsam.ad fi.extra de ꝓba.vbi dicit qd si iudex dicat qꝛ agnoui per A.⁊ per B.probatũ titiũ debere seio.x.ideo ipsum cõdemno qd valebit sñia ⁊ trãsibit in rem iudicataʒ si nõ appelletur licet per A.⁊ per B.probatũ sit oppositũ. Sed hoc dictũ an procedat dicvt dixi in dicto.§.duo fratres.⁊ adde etiam qd notat idem Inn.in.c.in presentia.extra de renun.

Si pupillo. Pupillo cũ autoritate tutoris vel soli tutori si est infans põt restitui hereditas ⁊ mutus nihil intelligens equiparat infanti.h.d. ¶ In tex.ibi nõ magis ea res impedit aliqualiter extranea videt hic similitudo sed forte voluit litera qd sicut defectus loquele supplet in muto per extrinseca signa vʒ que nutu facit vel per scripturã sic defect⁹ loquele infantis supplet per tutorem vt sic soli tutori fiat restitutio quãdo pupillus fari nõ põt. ¶ In tex.ibi sit futurus.s.prima facie nã scdm veritatẽ est secus vt.ff.in ver.ſʒ ⁊ infanti. ¶ In text.ibi per ꝓcuratorẽ.alias est per curatorẽ.nam muto succurrit per procuratorẽ vt in.l.cui eorũ.ff.de postul.alias per curatorẽ ⁊ tũc exponi põt.s.per curatorẽ. Uel potes intelligere qd loquat de procuratore constituto ab eius curatore tamẽ ipse mutus ex quo nihil intelligit nõ põt cõstituere.

7 ¶ † No.qd infãs potest adire hereditatẽ tutore autore. Ita videtur hic ꝓbari in ver.si aũt heres.iuncto ver.ſʒ ⁊ infanti.⁊ hoc tenet Ja.de ra.de quo gl.dubitauit in.l.si pupillus.ff.de ac.here.ſʒ forte põt dici qd si fari põt hoc ꝓcedat alias solus tutor adibit.facit qd no.Bar.i.l.j.§.j.ff.de acq.pos.

8 ¶ † Itẽ no.qd mutus qui nihil intelligit equiparat infanti. Si autẽ intelligit dixit Bar.in prin.ff.de ver.obli.qd equiparat pupillo per hunc tex. Sed Ang.hic dixit qd tũc ex quo intelligi poterit oĩa nutu expedire exceptis hĳs q̃ sermonẽ requirũt per.l.mutũ.ff.de acqui.here.⁊.l.vbi nõ vocẽ.de reg.iur.dic dictũ Ange.verũ quãdo esset maior.xxv.annis.sed si esset pubes cui datus esset curator tũc põt procedere dictũ Bar.⁊ ita loquit tex.hic in ver.si quidem ibi in muto pubere.⁊ hoc etiã fuit de mente Bar.in.d.l.mutum.⁊.l.fi.ff.de bon.pos.fu.⁊ infan.dela.

Si singule. Qui ad petitionẽ fideicõmissarĳ alĳ res singulas restituit hereditatẽ restituere vr fideicõmissario.h.d. ¶ In glo.sup vbo increditũ ibi cõmodabã vel locabã.

9 † Est eñ vbũ creditũ verbũ gñale qũ qs sequit fidẽ alteri⁹.l.j.⁊.ij.ff.si cer.pe. ¶ In ea.glo.in fi.dic fm Dy.vt no.ff.l.proxi.§.j.⁊ lʒ Bar.⁊ Ray.dicãt qd ibi nulla dat solutio tñ põt satis sustineri qd dẽt vt hic voluit etiã Ang.⁊ Ray.videt quodãmodo sibi hoc appropriare nã verũ est ꝓcuratori in rem suã nõ põt fieri restõ hẽditatis q̃si ipse sit fideicõmissari⁹ ⁊ sic quasi ex psona ipsius ꝓcuratoris capiat initiũ ius resultans ex fideicõmissaria restõne:qꝛ nõ est in ptãte fideicõmissarĳ qd alĳ restituẽdo quã voluit testator trãseãt actiões per trebellianũ.ſʒ bñ põt fieri restitutio ꝓcuratori in rẽ suã de voluntate fideicõmissarĳ vt sic censeat facta ipsi fideicõmissario.⁊ p cõsequẽs initiũ sumat ab ipo p fcm ꝓcuratoris in rẽ suã noĩe ipsius fideicõmissarĳ recipiẽtis licet in cõsequẽtiã resultat ad vtilitatẽ ipsi⁹ ꝓcuratoris sicut in simili cõtingit in ꝓcuratore in rẽ suã intẽtãte directas noĩe dñi iuxta no.in.l.que stipendia.C.de ꝓcu.⁊.l.si duo.ff.de solu.⁊ hoc mõ intelligo so.in qua Bar.hic persistit qui ẽt dat alias so.quarũ aliquas tetigit Ray.⁊ facit qd dixi in.l.apud iul.§.vtrum.ff.eo.

Summarium.

1 ¶ Heres adire non cogitur procuratore petente de cuius mandato dubitatur.

2 Actio que per procuratoreʒ ipsi procuratori non queritur domino directa via queri dicitur.

3 Bona defuncti que fuisse censeantur.

Qui ita. Institut⁹ cũ alio si ille ali⁹ heres erit ⁊ de restituẽdo grauat⁹ vti põt falcidia si adit spõte licet coheres adiuerit coacte.h.d. ¶ No.qd institutio facta de aliquo si heres erit habet locum etiam si ille alius inuitus cogatur adire ⁊ sic no.qd coacta volun

tas/voluntas est.de qua etiam hic in glo.

1 **Etiam.** †Heres non cogitur adire hereditatẽ ad petitionẽ procuratoris de cuius mãdato dubitat̃ sꝫ si spõte adiuit cogit̃ restituere.h.d.⁊ tene scđm diuisionẽ prime gloss. ¶In ter.ibi si non euidẽs põt exponi si ꝯtraria volũtas esset ⁊c. facit.l.pompo.§.fi.ff.de procu.Nam contra voluntatem non admittentur etiam cũ cautione de rato vt ibi.vel potest exponi si nõ euidens volũtas.i.euidẽter non cõstet de volũtate:q2 tũc cessaret ⁊ scđm hec posset sufficere generale mandatũ.Uel potest exponi si non euidẽs volũtas.i.si non specialis volũtas esset de qua constat nã tunc cessabit cautio ⁊ debebit admitti.Et ẽm istũ vltimũ intellectũ est hic casus in quo requirit̃ speciale mandatũ.Et hoc q2 agit̃ de magno periculo ⁊ sic vr̃ intelligere Bar.in.l.filiusfa.ff.de dona.⁊ glo.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.§.de acqui.here. in ver.debere. ¶In ter.ibi nõ magna captio est supple si dicatur ipsum debere admitti cũ cautione nã ex quo spõte adiuit iam implicitus est oneribus hereditariis. ¶In ter.ibi si non mandauerit.s.ipse fideicõmissarius.Not.qđ vbi magnũ periculũ imminet si dubitat̃ de mãdato procuratoris non cõpellit̃ conuetus se committere fragilitati cautionis imo qđ plus est vr̃ requiri speciale mãdatũ per ea que dixi super ter. ¶Itẽ no.ex ter.coniuncta glo.
2 in verbo euidens †qđ vbicunq3 actio non põt queri per procuratorem ipsi procuratori querit̃ domino directa via.⁊ sic facit qđ si ꝓcurator stipulat̃ vsumfructũ noĩe domini directa via queratur domino.q2 nõ posset facere transitum de persona procuratoris ꝑ cessionem in personam domini.⁊.h.d.Ray.nõ reperiri alibi ẽm Ang.satis tñ põt dici qđ cõcordat qđ habet̃ in.c.fi.de procu.li.vj. vbi si procurator ꝯtrahit matrimoniũ noĩe domini mulier immediate efficitur vxor domini recta via. ¶Itẽ no.qđ vbi quis petit ꝓcuratorio nomine alterius vt sibi soluat̃ si dubitat de mãdato dꝫ admitti cũ cautione sicut ⁊ qñ procurator vult admitti simpliciter ad agendum ẽm.l.j.C.de procu.vt hic vr̃ casus in versi.qđ si sponte.lꝫ glo.tenuerit contrariũ in.l.non solũ.§.qui alieno.ff.de procu.de quo per Cy.in.d.l.j.⁊ per Bar.in.l.vero ꝓcuratori.⁊.l.si sine.ff.rem ra.hab. ¶In glo.super verbo euidẽs ibi quasi ipse procurator sit.No.hec verba ex quibus põt colligi sol.quam tetigi.ff.l.proxi.§.fi.⁊ in.l.apud iul.§.vtrũ. ¶In ea.glo.ibi queri nõ potest.No.bene hanc sol.q2 singularis est ⁊ ex ea pꝫ limitatio ad ea que habent̃ in.l.possessio.§.⁊ si possessio.§.de acqui.pos.⁊ tetigi in notabilibus.

Si dãnum. ¶Actiones que nõ fuerũt in bonis tpe mortis defuncti per trebellianũ nõ trans-
3 eunt.h.d. ¶†No.diligenter qđ illud dr̃ esse ex bonis defuncti qđ fuit ẽm tempus mortis ⁊ sic est expressum qđ fructus q̃ percipiuntur post mortẽ non dicant̃ esse ex bonis defuncti sicut nec ex hereditate.l.in fideicommissaria.in prin.ff.eo.⁊ sic vr̃ hic casus cõtra differentiã quã facit Bar.ff.eo.l.heredes mei in princ.⁊ in.l.titi⁹ ff.eo.vbi facit differentiã an dicat̃ ex hereditate peruenerit an qđ ex bonis vt primo casu nõ veniant fructus scđo sic.de quo etiã ibi dixi ⁊ in.l.balista. ¶In glo.j.ibi huic scripture.sed certe posset dici qđ distinctio gl.procedat vbi quis est debitor simpliciter speciei.secus vbi vniuersitatis.q2 tũc ex natura vniuersalis iudicij tenet̃ oĩa restituere vt in.l.venditor ex hereditate.ff.de her.vel act.ven.⁊ sic alias putaui dicendũ.Sed nunc reperi Cyn.⁊ Ray. indistincte tenentes qđ heres nõ tenetur cedere.nam dicunt aliud est in legatario que fingit̃ a tpe mortis dominus.l.a titio.ff.de fur.ideo si extat seruus vulneratus ante aditã hereditatem q2 tũc põt cadere fictio sibi debet fieri cessio.sed hic loquit̃ in fideicõmissario vniuersali qui demũ efficit̃ dominus facta restõne.l.facta.ff.eo.nec reperit̃ iure cautũ qđ fingat̃ retro ideo vr̃ qđ non debeat cedere si non fuit in mora adeundi vr̃ etiam probari in simili in.l.facta.§.si heres.ff.eo.⁊ hoc videtur verius.

Si legatus. Exceptio coherẽs persone heredis non transit in fideicommissariũ.⁊ fideicõmissarius conueniri potest vbi habet domicilium vel vbi est maior
4 pars hereditatis.h.d. ¶†No.ꝙ legatus existens in legatione potest cõpelli adire de quo in.l.si legatus.ff.eo.⁊ ibi etiam patet an cogatur restituere.

Summarium.

1 ¶Interdictum fraudatoriũ nõ incurrit̃ ꝑ aditionem coactã.
2 Fideicommissarius restitutionem acceptare cogitur quandoq3.
3 Heres nõ potest fideicõmissario restituere plus ꝙ possit capere.

Si postulante. Qui cogit heredẽ adire cogit̃ actiões hẽditarias
1 pati. †Itẽ ꝑ aditionẽ coactã vel ꝑ repudiationẽ factã a suo ꝙ ab extraneo nõ icidit qs i iterdictũ fraudatoriũ.h.d. ¶In ter.ibi pr̃is sub.mortui cui fili⁹ extitit heres spõte adeũdo ⁊ sic i hoc mutat casum. ¶Not.ꝙ qs nõ pt nõ acqrere in fraudẽ creditorũ nec ex hoc habet locũ interdictũ fraudatoriũ hoc est interdictũ de his que in fraudẽ creditorũ.nã istud interdictum non est diuersum ab illo in casu isto licet in casu.l.pupilli.in princi.ff.de sol.põt dici qđ debeat ab illo vt ibi tetigit Bart. ¶In glo.super verbo accepissem.ibi nam ⁊ accipere cogor.⁊ sic patet qđ est duplex remedium vnum q2 potest agi perinde ac sit
2 facta restitutio.facit qđ.ff.tãgit hec glo.in fin. ¶†Item est aliud remediũ q2 cogi poterit fideicommissarius acceptare restitutionem. ¶In glo.super verbo periculum.ibi paulia.naꝫ de istis reuocatorijs dic plene vt not.per gloss.⁊ doc.in.l.j.⁊.ij.C.si quid in frau.pa.Et tene qđ quo ad casum huius.l.interdictum fraudatorium ponitur pro speciali interdicto de his que in frau.cre.sed quo ad terminos.l.pupilli.hic alle.est speciale interdictũ de per se vt ibi tangit Barto.⁊ etiam hic.

3 **Si donationis.** †Non potest per heredem restitui fideicommissario plus quã possit capere.hoc dicit.Et dubiũ faciebat scđm Oldra.q2 heres perdit commodum quarte in penã contumacie ipsius volentis adire ⁊ applicatur fideicommissario.⁊ sic videtur quod fideicommissarius illam haberet potius ab herede quã a testatore ⁊ ideo posset retinere argu.l.si id qđ ex bonis.ff.de vulg.⁊ pu.Sed contrarium hic determinatur quia nihilominus censetur habere a testatore qui de toto rogauit.l.si sponsus.§.si quis rogauerit.ff.de dona.inter virum ⁊ vxorem.⁊.l.debitorẽ.de his que in frau.credi.

Summarium.

1 ¶Fideicommissarius vniuersalis habetur loco heredis.
2 Fideicommissum est legato equiparandum.
3 Scientia potius quã ignorantia quandoq3 presumitur.

Si heres. Fideicõmissum vniuersale vꝫ hereditate etiã non existẽte soluẽdo.sec⁹ in fideicommisso singulari.h.d.Et ratio diuersitatis est q2 per vniuersale fideicõmissum creditores nõ possunt fraudari q2 in eũ transeũt actiones actiue ⁊ passiue.que ratio cessat in fideicõmisso particulari si valeret.facit.l.si vniuerse.
1 C.de leg. ¶†Item not.qđ fideicommissarius vniuersalis habet̃ loco heredis.facit.l.si filius.ff.qđ cum eo. ¶Item no.qđ licet sit certũ hereditatem nõ esse soluendo forte ꝑpter multa debita hereditaria tamen heres rogatus de restituendo propter ea euitat quin cõpellatur adire hereditatẽ ⁊ restituere.Uidebatur cõtra ex eo qđ non videbatur interesse fideicõmissarij talem hereditatem habere.sed contrariũ est q2 satis censetur esse soluendo quo ad ipsum fideicommissariũ ex quo sibi placet.facit qđ habetur in l.si heres institutus ⁊.l.querebat̃.ff.ti.ij.⁊.l.pe.ff.de cõdic.ob cau. ⁊ in.§.preterea si quis generaliter.insti.de actio.Dicit tñ Bart. in.l.ij.ff.eo.qđ si heres grauatus est debito creditor hereditari⁹ solus potens occupare pro eo qđ sibi debetur hereditatẽ tũc non compellitur adire per.l.successores.C.ad.l.fal.quasi intersit ipsi⁹ heredis tunc non compelli.Et hoc etiam sequitur hic Ange.sed certe nõ video hoc interesse cũ ipsius intersit potius habere quẽ conueniat.facit qđ habetur in.l.apud iul.§.vtrũ.ff.eo.Nec ob.d. l.successores.q2 videtur intelligenda in legatis ⁊ fideicommissis
2 particularibus secus in vniuersali per hanc.l. ¶†Ultimo nota hic equiparari fideicommissum legato.ad idem etiam qđ habetur in.l.que sub conditione.ff.de con.insti.§.hoc edictum.econtra autem est clarum qđ equiparantur.l.j.⁊ ibi dixi.ff.de lega.j.

Si totã. Qui in restitutione quartam non detrahit nõ presumitur errasse nisi probetur.h.d. ¶†No.ca-
3 sum in quo presumitur potius scientia quam ignorantia licet regulariter sit contra.l.verius.ff.de proba.⁊ ratio tangitur hic in glo.⁊ etiã hic per Bar.Ang.vero hic dicebat errorem facti posse probari si restitui tibi totam hereditatem excepta certa domo quam retinui pro quarta te consentiente nã si constat postea hãc domum hereditariam non esse apparet qđ erraui q2 restitui totam ⁊ ideo detraxi quartam.

De euictione. Heres institutus non cauet de euictione sed sibi a fideicommissario debet caueri de his que ab ipso herede sunt distracta.h.d.Et intellige hoc vltimum quando heres distraxit bona fide scđm Angel.Nã ante restitutionẽ scđm euꝫ licitũ est sibi distrahere.sed hoc intelligo quãdo essent alique res tempore perriture vel quando alias pro causa necessaria hereditatis fieret alienatio vel fieret vsq3 ad quartam per ea que habentur in.l.marcellus.§.res que.⁊.l.cum hereditas ex fideicommisso.⁊.l.mulier.§.si heres.ff.eo.⁊ facit.ꝙ habetur in.l.proxi.Et dubium poterat esse in prima parte.l.q2 videbatur qđ ipse heres deberet cauere cũ fideicommissarius videbatur ab ipso habere causam restitutionis quam facit ipse heres ⁊ sic heres videbatur ipsius autor ⁊ per consequens qđ deberet cauere.sed contrarium est verum q2 ipse fideicommissarius habet causam lucratiuam. facit qđ habetur in.l.ij.C.de euic.⁊ quando restituit coactus tunc etiam fortius non debet cauere ex quo nõ est spontaneus autor.

¶In

¶ In glo. fi. ibi sit refusum. subaudi vel alias conuersum in vtilitatem hereditatis. facit. l. imperator. §. fi. ff. de lega. ij.

Summarium.

1 ¶ Utiles et directe in eodem subiecto non possunt esse.
2 Actio legis aquilie cui dicatur competere.
3 Heres ante restitutam hereditatem rem hereditariam alienare potest.
4 Negligentia heredis est fideicommissario nociua.

Si heres institutus. In eum qui habet directas non
1 trãseunt vtiles. h. d. ¶ † Not. qd vtiles et directe in eodẽ subiecto nõ se cõpatiunt. et rõ est qr vtilis est ex eqtate q̃ cessat ex quo cõpetũt directe et p hoc videt qd si emphyteota succedat vero dño vel al'r ab eo acqrit directũ dñiũ qd tũc statim pdit vtile cũ sufficiat sibi directũ qd est notãdũ fm Ang. Dixit tñ Guli. de cug. vt ipse hic refert in. l. sz et si possessori. §. itẽ si iurauero. ff. de iureiurã. qd si dñs directo iurauit se dñm dũ ageret cõtra possessorẽ qd habebit directã actionẽ ꝯ quẽlibet et etiã vtilem causatã ex iuramẽto ꝯ illũ ꝯ quẽ iurauit et rõ põt esse: qr hoc casu nõ cessat equitas circa illã vtilẽ cũ illa afferat maiorẽ vtilitatẽ q̃ directa. nã illa cõpetit docto solũ de iuramẽto ꝯ ipsum ꝯ quẽ iurauit cõtra aliũ nõ: qr res inter alios acta et. l. si vn⁹. §. ante oia ff. de pac. sz in directa esset expediẽs plene probari. ¶ In glo. sup verbo directe ibi primũ vr veri⁹ hoc est cõtra tex. q dicit sufficere directã et sic vult qd nõ trãseãt vtiles. Ideo veritas est qd ipso iure sine restitutiõe reassumunt directe vires et p ꝯñs nõ est necesse qd trãseãt vtiles nec videt etiã quo ad intellectũ iuris necessaria replicatio sed solũ de facto si forte de facto excipiat. facit qd habetur in. l. j. §. sed et quoties. et. §. de illo et qd ibi no. ff. eo. et in. l. pe. C. eo. Nam ex quo tẽpus hic est appositũ. videt esse in mora fideicõmissarius non restituendo. l. magnã. C. de cõtrahẽ. stip. ideo cõsolidantur actiones directe per ea que habentur in. d. §. de illo.

Si heres antequam. Pro damno dato ab herede añ restitutionem, tenet actione ex testamẽto post restitutionẽ vero actione. l. aqlie. h. d. ¶ In tex. ibi vlla ciuilis atio. s. acqui. que cõpeteret ꝯ extraneũ sed bene cõpetit ciuilis ex testamẽto vt. j. ptz q̃ cõtra ex
2 traneũ nõ cõpeteret. ¶ † No. ex tex. qd licet actio. l. aquilie nõ cõpetat nisi dño. l. itẽ mela. §. lege. ff. ad. l. aqui. tñ cõpetit etiã habẽ
3 ti vtile dñium cõtra habentẽ directũ inefficax. ¶ † Itẽ no. qd hic videt apte qd heres põt ante restitutã hereditatẽ alienare rẽ hereditariã etiã per alienationẽ que sui natura est irreuocabilis vt p manumissionẽ vt hic videt expressum. Sed in cõtrariũ facit: qr ex quo res subiacet restitutioni nõ debet posse alienari. l. cũ pr. §. libertis. ff. de leg. ij. et. l. fi. §. fi. a cõtrario sensu eo. ti. et. l. fi. §. sed qr. et aut. ibi posita. C. cõia de lega. Ang. hic intelligit qd potuit alienare vsqz ad quartã p ea que habent in. l. marcellus. §. res q̃. s. e. posset etiã dici qd hic manumisit. sz de facto p ea q̃ dixi. i. d. §. res que. ¶ In alia autẽ alienatiõe posset dici qd interim teneret sed reuocaret facta restitutiõe de quo plene dic vt dixi in. d. §. res q̃.

4 Si temporalis. † Negligẽtia heredis nocet fideicõmissario. h. d. No. qd nõ iterrũpere pscriptionẽ nõ cẽset lata culpa. Qd intelligit Ang. pcedere vbi heres fuerit in magna negligẽtia vt qr multũ habuit de tpe nã tũc talis negligẽtia dissoluta dolo eqparat et imputat heredi. l. mulier. §. sed et si. ff. eo. sed forte hoc nõ pcedit qr hic loquit qñ pscriptio nõdũ erat ꝯpleta iõ iputet sibi fideicõmissari⁹ q passus est illã cõpleri. vbi aũt fuisset cõpleta tũc posset forte pcedere distinctio Ang. vt cõsideret an tñ tps habuerit qd possit cẽseri i lata culpa et p hoc ẽt ptz qd nõ ob. l. facta. §. pe. s. e. qr ibi prescriptio fuit cõpleta anteq̃ fieret restitutio. hic nõ lz Bart. etiã aliter soluat et ponit exemplum in hoc. §. per. l. cum ser. ff. de edi. edic.

Omnes. Heres nõ obstãte tpe ad deliberandũ cogit statim adire sz nõ restituere et ex effectu deliberatiõis appetit an poterit quartã deducere. h. d. ¶ No. q vbi post tps datũ ad deliberãdũ heres dicit sibi expedire hereditatẽ vel qd vult eã adire vel illã habere qd p hoc vr adire de quo plene in. l. gerit. ff. de acqui. heredi. ¶ Et no. casum in quo licet heres adeat coacte tñ põt quartam retinere. et plene habet in. l. si patroni. §. qui fideicõmissariã. ff. eo. et facit etiam. l. ita tamen. §. si patronus. ff. eodem.

Heres pcepto. Si heredi restituẽdi hereditatẽ fundus retẽtus euicit actio ei de euictiõe dat. h. d. ¶ In glo. fi. ibi p rata onerose hoc nõ est verũ qr hic heres ex quo retinet certã rẽ nõ tenet ad onera. l. si legat⁹. §. multũ. ff. eo. iõ põt dici vt dicit hic Ray. qd hic loquit qñ agit ꝯtra fideicõmissariũ de euictione q hz causam ab herede in ꝯrio sec⁹ et lz Bart. nõ approbet istã sed poti⁹ dicat volo qd hoc sit qr istud plegatũ succedit loco debiti ex dispõne legis: qr loco quãta dabat in cõtrario sec⁹ tñ hec sol. nõ videt de mẽte huius litere q̃ innuit etiã ex mente testãtis hoc casu deberi euictionem et tamen certum est quartam etiã contra voluntatẽ testatoris deduci. l. titia. ff. tit. ij. et opi. Ray. vr melior.

Summarium.

1 ¶ Obligationes que per trebellianum transire dicantur.
2 Hypothecaria non ceditur cessa personali actione.
3 Acceptilatio fieri potest cum pacto quod ad fideiussorem non porrigatur.

Si heres. Actiones que competũt heredi ex sua prouisione siue sint principales siue accessorie non transferunt facta restitutione p trebellianũ sed noua cessione est opus. h. d. ¶ In tex. ibi aduersus ipsa pignora sub. nec etiam pro ipso mutuo scdm verũ intellectũ. ¶ In tex. ibi remanebit sub. qr in casu sequẽti obligatio pignoris accedit obligationi hereditarie qd nõ est in casu precedẽti. ¶ In tex. ibi ex fideicõmisso. i. restitutione facta p fideicõ
1 missum virtute trebelliani. ¶ † No. istũ tex. qui est melior de corpore iuris qd nõ solũ obligatiões pncipales q̃ querunt post mortem defuncti nõ trãseũt p trebellianũ. facit. l. qui ita. §. si dãnũ. ff. eo. sed ẽt accessorie fideiussorũ vel pignor etiã si accedãt obliga
2 tioni hereditarie. ¶ † Itẽ no. argumẽtũ qd cessa psonali actione nõ intelligit cessa hypothecaria qd apparet: qr facta restitutione hereditatis p quã in effectu fit cessio personaliũ nõ trãseũt iura hypothecarũ de quo dic vt hic p Bar. et Ange. qr regulariter cõtrariũ est verũ p. l. si insolutũ cũ se. C. de act. et ob. fallit in casu isto et. l. emptori. ff. de here. ven. forte põt dici qd aliud est qñ cedit si cedatur psonalis distincta est ab hypothecaria vt tũc nõ intelligatur cessa hypothecaria ex quo illa nõ cedit ar. l. marit⁹. C. de pcura. et. l. cũ ptor. ff. de iudi. Aliud est qñ nomẽ debitoris dat insolutum vel vẽdit et tũc transeat vtilis psonalis et etiã hypothecaria quasi nomen debitoris in se cõtineat ius actionis psonalis et etiã accessoriũ hypothece. ¶ In glo. super verbo pignora ibi trãsit p restitutionẽ. hoc simpliciter reprobat Ange. cũ tales actiões nõ fuerint in hereditate tpe mortis et sic non possunt dici hereditarie qcqd dicat glo. ideo nõ debeat trãsire p restitutionẽ ex trebelliano p. l. q ita. §. si dãnũ. et. l. postulãte. §. fi. ff. eo. Nec ob. l. item veniũt. hic alle. qr in illo tractatu nõ respicit qualis quãta fuerit hereditas tpe mortis defuncti sed qualis et quãta sit cũ possessor ad eã restituẽdã dãnat. ¶ Itẽ non ob. scdm eũ. l. ij. C. p quas pso. vbi scdm eũ hypothecaria p alterũ acquirit licet nõ acqrit actio primitiua: qr dicit casum diuersum. et fatet qd si heres noie fideicõmissarij acqsiuisset hypothecariã qd acqreret fideicõmissario ex ꝯtractu sed nõ qd ius hypothece in fideicõmissariũ trãsiret a trebelliano. ¶ Tu adde primo qd glo. põt saluari: qr lz nõ hñ dicat inquãtũ dicit trãsire actiones p trebellianũ. tñ põt saluari si querat an sint cedẽde: qr qñ noie hereditario mutuauit cedi debent vt voluit sentire hic Bar. vel etiã põt dici qd ex quo noie hereditario mutuauit censet in effectu noie fideicõmissarij mutuasse. ideo facta restitutiõe querit ipsi fideicõmissario ipso iure sine cessione nõ virtute treb. qr solũ cõcernit actiones hereditarias. sz ex vi regule spãlis in mutuo q̃ habet qd alteri sine successione p alterũ queri põt. l. certi cõdictio. §. si nũmos. ff. si cer. pe. et facit qd dixi. s. post Ange. et qd plene habet in. l. singularia. eo. ti. ¶ Itẽ ad de qd. l. ij. C. p quas pso. no. acq. nõ dicit id ad qd allegat Ang. sz dicit demũ illi acqri hypothecariã cui acqrit pmitiua et eodẽ modo sine cessiõe. vñ illa. l. vr obstare huic. l. in ver. sed aliqua dubitatio. vbi qrit pmitiua sine cessione virtute restõnis sz nõ hypothecaria. Sed põt rñderi qd illa. l. loquit vbi ab initio. sz tpe ꝯctus querit vtilis sine cessione vt tũc qrat ẽt hypothecaria. sz hic a pncipio nõ fuit qsita pricipalis fideicõmissario imo defuncto ideo nõ facit ad ppositũ vel intellige qd hic non trãsit virtute treb. sed hodie forte ex vi illi⁹. l. trãsiret. ¶ In glo. sup vbo admitteret ibi so. verũ est. hec prima vera et cõiter tenet sequẽs nõ bona qr cõtra istũ tex. tertia similiter nõ est bona qr eadẽ ratio videt in fideiussore et pignore qñ vtrũq̃ querit post mortẽ defuncti: qr tũc neutrum põt dici qd hereditariũ ideo non põt trãsire p trebellianũ nec ratiões diuersitatis allegate p glo. sunt bone. nã prima ratio reprobat p Dy. per. l. sine herede. ff. de admi. tu. et. l. stichũ. in pn. ff. de sol. vbi ptz qd põt remanere ẽt fideiussoria sine principali ex postfacto sicut et hypothecaria. ¶ Itẽ scda ratio nõ procedit quãdo esset talis res pignorata ex qua nulla pcipiet vtilitas nec heres haberet debitũ chirographariũ. nã nihilomin⁹ stat dispositio istius tex. q indistincte loquit. ¶ Itẽ tertia ratio nõ est bona qr lz pignora nõ fuerint defuncto debita tñ sunt accessoria ad obligationẽ defuncti sicut et obligatio fideiussoria. ideo debet regulari scdm eius naturã vt. j. de reg. iur. c. cũ principalis. Preterea ex quo fideiussoria esset quesita post mortẽ defuncti nõ hypothecaria iõ nõ dz trãsire p trebellianũ vt est dictũ. iõ tene primã solu. Et aduerte qd dicit hic Ang. p id qd tãgit hic glo. in v. alij dicũt qd aliud i fideiussore dñ dicit qd i fideiussore nõ inuenit posse colligi doctrinã qd vbi extinguit fundit⁹ primitiua non põt durare accessoria. et p hoc infert qd cũ p acceptilationẽ extinguat fundit⁹

obligatio sicut per verã solutionẽ non poterit accepto ferri principaliter cũ peccato qd acceptilatio illa nõ prosit fideiussori licet secus in peccato de non petendo qd põt fieri debitori vt nõ porrigatur ad fideiussorẽ. l. vbi hoc actũ. ff. de pac. q2 per pactũ non extinguit fundit⁹ obligatio q2 remanet ciuilis licet elisa p exceptionem. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. ❡ Tu adde qd imo acceptilatio vr etiã posse fieri cũ pacto qd non porrigat ad fideiussorẽ et habebit in effectu vim pacti per. l. 7 p iusiurandũ. §. si legatorũ. cũ ibi no. p glo. 7 Bart. ff. de accepti. ❡ Item respectu hypothece nõ videt bene colligi notabile qd colligit Ange. tñ de illa dicendũ vt in. l. intelligere. C. de lui. pig. ❡ In ea. glos. ibi vel verius. hoc cõiter approbat nam si ibi fuisset verus heres quereret exceptio fideicõmissario ex facto heredis sine cessione facta restitutiõe: q2 eo casu quo alteri actio debet cedi in eo casu si agat de exceptione trãsit sine cessione. l. rescriptũ. §. fi. cum ibi no. ff. de pac. coniuncta l. possessio. §. 7 si possessio. ff. de acqui. pos. 7 sic patet quod actio facilius queritur alteri per alterum exceptio quam actio.

Cum ex trebelliano. Seruitutes extincte p aditionẽ reintegrande sunt cum ex trebelliano restituit hereditas. h. d. ❡ No. qd vbi qs efficitur dñs predij seruientis 7 predij dominãtis licet nõ efficiat irreuocabiliter tamen extinguitur seruitus.

Summarium.

1 Annus ceptus pro cõpleto habetur in muneribus subeũdis.
2 Cause ex argumentis decidi possunt.
3 Paupertas quandoq3 prodest.

Qui filium. Qui iubet aliquem non facere testamentũ videt rogare de hereditate restituẽda veniẽtibus abintestato. h. d. ❡ In tex. ibi deberi sc3 si decesserit anteq3 haberet liberos. ❡ No. qd dixi in summario 7 idem dicebat Ange. etiã si coheredem haberet quasi videatur ille inuitatus p fideicõmissum. sed hoc non putat si ille heres extraneus qui nõ erat successurus abintestato. nam tũc etiam si filia obseruasset preceptũ testantis nõ veniret. ideo non potest dici eius fauore dicta verba apposita sed solum fauore venientium abintestato.

1 **Sabinus.** Fauore filij annus ceptus habet pro cõpleto. h. d. ❡ No. qd quo ad subeũda munera publica annus ceptus habet pro cõpleto 7 hoc fauore reipublice vt plures habiles reperiant. s3 quo ad hoc vt quis cẽseat a muneribus nõ habetur pro cõpleto 7 hoc similiter est fauore reipublice vt plures habiles reperiant 7 sic qñq3 idem fauor diuersis respectibus cõtraria operat facit qd no. glo. in. c. si duo. de procu-
2 ra. in. vj. ❡ Itẽ no. causam posse ex argumẽtis decidi. facit. l. nõ possunt. ff. de legi. itẽ qd licita est argumẽtatio de verbis legis ad verba testãtis. facit. l. j. C. cõmunia de lega. 7. l. fi. C. de fideius. 7. ff.
3 de manumis. l. seruus hac. l. ❡ Itẽ no. qd paupertas qñq3 pdest de quo in. l. si quis ad declinandã. C. de epis. 7 cleri. ❡ In glo. sup verbo 7 alia. ibi 7 vltime allegat hec glo. cũ tex. pro dictis Inno. vt qñ ambigue loquit stetur vltime. 7 istud etiã expresse t3 Bal. in auf. C. de colla. 7 originaliter fuit dictũ Hostiẽ. in. c. j. de priui. Quod verũ videt nisi ex alijs circũstãtijs appareat ipsum aliam opi. voluisse approbare vt sepe facit. nã plures dicit nos dicim⁹ postea tñ dicit alij tñ aliter dicũt 7 ponit aliã opinionem vel plures. nam tũc nõ intelliget vltima approbata. ❡ In ea. glos. ibi et rationes plures p hoc facit. l. fi. C. de edic. di. adr. tol. ❡ In eadẽ glo. in fi. ibi tangit an 7 qñ tẽpus ceptũ habeat pro cõpleto. tamẽ aduerte q2 p hoc nõ vident soluta cõtraria prima vnde expedit aliter rñdere. nã. l. ex his loquit in filio sicut hic 7 tñ ibi vult annũ debere esse cõpletũ. potes dicere primo qd ibi nõ cõcurrebat egestas hic sec⁹. 7 scdm hoc non esset simpliciter fauore filij spãle s3 esset fauor filij ɔiunctus cũ paupertate. ❡ Vel scdo põt dici qd ibi loquit in herede filie 7 ideo sec⁹ esset in ipsa filia si viueret p hunc tex. 7 hoc tenebat ibi recolẽde memorie dñs meus dñs Frã. de rãpo. 7 ibi etiã plus dicebat qd iste tex. nõ pcederet si dictũ fuisset in plurali cũ ad annos vigĩti puenisset. mouet p istũ tex. 7 in. v. imperator dũ dicit 7 verbis testamẽti ad annũ. xx. quasi a ɔtrario. secus si in plurali esset dictũ. 7 per hoc etiã facit q2 de virtute vocabuli dicim⁹ qd annus. xx. est eo ipso qd est inceptus. facit. l. si ita ff. de manu. test. sed nõ possumus dicere anni. xx. sunt nisi qñ sunt cõpleti. 7 si dicas ex quo dictũ fuit cũ ad annũ. xx. puenerit p dictionẽ p que notat pfectionẽ. l. vrbana familia. §. pernoctare. ff. de verbo. signi. dicta verba vident importare annum debere esse cõpletũ vt est expressum in. l. non putabã. ff. de cõdi. 7 demon. potes dicere qd euidentius patet ex voluntate testantis qd voluit annũ esse cõpletum cũ dixit in plurali. ideo rogatur etiã annũ esse completum in filio. sed qñ dixit in singulari tũc licet appositũ sit verbum puenerit tñ in filio sit speciale qd sufficiat annũ esse ceptũ. Secus in extraneo vt. d. l. non putabam. ❡ Vel potes dicere tertio qd hic filius fuerat exheredatus 7 agebat de fideicõmisso hereditatis paterne. ideo magis fauet filio. Sed. l. ex his agebat de particulari legato cui nõ sic fauet iuxta id qd no. Bar. in. l. si cui. §. j. ff. de lega. j. Et p hoc etiã pt3 rñsio ad. l. non putabã. hic alleg. ad. l. si cui. posses dicere qd nõ loquitur in filio. vel si intelligat in filio prout ibi etiã intelligit Bar. Potes dicere qd inquantũ ibi dicit qd ex die cõpleti anni. xiiij. cedit dies. intelligant cõplete vere vel ficte nã fauore filij ceptus habet pro cõpleto vt hic vel potest dici qd ibi loquit in particulari legato p id qd in simili. ff. dixi ad l. ex his. necob. huic. §. qd habet in. l. seius. ff. eo. per quã videt qd etiã si annus nõ esset ceptus fideicommissum deberet transmitti ad heredes filij q2 responde qd hoc ideo q2 testator expresse disposuit quid fiendum si decederet anteq3 perueniret ad. xx. annum. ❡ Ultimo diligẽter no. istum tex. q2 limitat. l. cũ auus. ff. de ɔdi. 7 demon. 7. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. inquantũ ibi dicitur qd subintelligit cõditio sine liberis. nã id procedit qñ filius ipse rogatur alteri restituere. sed vbi alias rogat de restituendo si ipse filius decesserit tũc nõ subintelligit cõditio sine liberis vt hic aperte probat ex quo in fideicõmisso venit id qd nõ erat datum filio.

Summarium.

1 Onus minuit eaten⁹ quatenus rogato de honore minuit.
2 Peruenire verbum dicitur obliquum.

1 **Epistolam.** Defectus cause de futuro facit dispositionẽ deficere. hoc dicit. ❡ Not. qd quatenus rogato minuit de honore quẽ testator putabat ipsum habiturũ eatenus minuit de onere. ❡ In glo. j. ibi fecit epistolã. Intellige corã quinq3 testib⁹ alias nõ valuisset. l. fi. §. fi. C. de codi. ❡ In ea. glo. ibi sed corneli⁹ tenet ad alias duas imo solũ ad vnã fm Jac. de are. 7 Old. ex eo q2 portio matris pro dimidia accreuit portioni sempronij 7 sic solum remãsit sibi dimidia portionis materne. vnde sicut si remansisset tota teneretur ad duas vncias ita modo ex quo remanet dimidia tenebitur ad dimidiã duarũ vnciarum 7 sic ad vnã. 7 hoc est qd voluit dicere litera in fi. pro rata portionis maternarũ rerũ licet glo. in sequẽti expositione aliter dicat 7 scdm hoc etiã male dixit glo. ff. in verbo pro rata 7 in verbo maternarũ. ❡ In gl. sup verbo mee. ibi que erat quarta pars. Errauit glo. fm Oldr. 7 Ray. q2 imo erat tertia cũ essent tres equaliter instituti 7 eodẽ modo errauit glo. sequens in verbo sempronij.

Mulier. In dubio qñ quis cogit restituere ei a quo accepit est intelligendũ post mortẽ suam. h. d. 7 ratio patet q2 si fideicõmissum statim deberet redderet inutile. per. l. q.
2 sic. ff. de solu. ❡ Not. qd verbũ peruenire est verbũ obliquum. ad idẽ. l. heredes mei. ff. eo. 7. l. si pater. §. fi. ff. de fideicõ. li. in contrarium facit fm Oldr. qd habet in. l. cũ quis. §. seia. ff. de le. ij. Ray. remittit ad notata per Dy. in. l. lucius. §. filiam. ff. de leg. ij. 7 subdit qd si alia restitutio non precederet 7 testator diceret volo bona mea peruenire ad titium qd ad hoc induceretur institutio et traheretur ad directam. l. quoniam indignum. C. de testamẽ. facit quod no. Petrus 7 Cy. in. l. j. C. de pac. 7 Cy. in. l. j. C. de pac. inter emp. Tu adde qd potest dici verbum cõmune vt plene notat Bart. in. l. centurio. ad fi. de vulga. 7 pupil. 7 facit quod dixi in. l. heredes mei. ff. eodem. §. j.

Summarium.

1 Substitutio directa ad fideicommissum de eqtate trahitur.
2 Honoratus quilibet potest per fideicommissum grauari.

Scevola. Substitutio directa facta in codicillis trahit ad fideicõmissum etiam si frater est in medio. h. d. ❡ In tex. ibi ex asse 7 sic innuit qd alium fratrẽ exheredabat. de quo. ff. subijciet alias
1 non valuisset testamentũ. ❡ Not. qd substitutio directa siue sit vulgaris siue pupillaris siue reciproca facta in codicillis trahit ad fideicommissum de equitate. Et sic not. quod vbi substitutio non potest valere iure directo propter defectum solennitatis trahitur ad fideicommissum de quo in. l. verbis ciuilibus. 7. l. centurio. 7 ibi plene dixi. de vulga. 7 pupilla. 7 limita fm Angel. istud quando testator sciebat se facere codicillos. si autem putasset se testari nullo iure valuisset substitutio per id quod not. glo. insti. de vul. substi. in prin. 7. l. j. in fi. glo. magne. 7. l. ij. §. j. in ver. eundem ff. de iure codi. ❡ In gloss. super verbo substituti. ibi que pupillo erant substituti hec videtur vera expositio. tamen Bar. intellexit qd loquatur de ipsis fratribus inuicem substitutis. sed certe hoc non videtur bene de mente litere que presupposuit impuberem filium ex asse 7 sic insolidum institutum 7 per consequens necessario alium fratrem exheredatum vt dixi sup litera. Adde dictis Bar. quia inquantum dicit quod si esset rogatus de restituendo portionem suam vt quia forte tribus filijs institutis dixisset testator 7 si quis eorum decesserit sine liberis restituat portionem suam superstitibus quod tunc secundo decedente sine liberis non veniet tertius ad portionem quam habuit secũdus de parte primi per. l. pater filium. §. quindecim. ff. de legatis. iij. secus si verba essent simplicia vel generalia nam idem tenuit Angel. in lege ita tamen.

tamen.§.qui suspectam.ff.eo.Sed contrariũ credo verius p.l.si titius.cõiũcta glo.ff.de lega.iij.vt plene dixi in.d.§.qui suspectã. et ibi etiam respondi ad dictum.§.quindecim.et de materia etiã tetigi in.l.marcellus.§.quidã liberis.ff.e.¶Item adde quod dixit hic Ange.sequendo intellectũ Bart.in hoc ver.ideo substitutio reciproca de mero rigore non intelligebatur fideicõmissaria propter disparitatẽ personarũ ideo continebat solam vulgarẽ per l.iam hoc iure.C.de vulga.et pup.et ideo ex sola benignitate tra-
2 bitur ad fideicõmissum.Sed certe hoc dictum est falsum:† quia per fideicõmissuz potest quilibet grauari qui est honoratus.l.ab eo.C.de fideicom.et sic ratio disparitatis personarũ quo ad fideicommissarium nihil habet facere cum cuilibet onerato potest fieri ideo dic melius quod licet substitutio reciproca cõprehendat substitutiones directas tamẽ nõ cõprehenderet fideicõmissarias sui natura vt no.in.l.si plures.ff.de vulga.et pup.et l.lucius.eo.titu. et l.secũda.de impu.et alijs sub.¶Ultimo adde inquantũ Bart. dicit quod ideo hic fit ista interpretatio etiam contra fratrẽ quia substitutio a prin.nõ potuit valere secus quãdo a principio pot valere et agitur de ea trahenda ad aliũ casum quia tunc nõ trahitur cõtra matrem vel fratrẽ per.l.fi.C.de insti.et substi.et per no.p glos. in.l.precibus.in glo.fi.nam potes dicere quod melior est ratio quia dictis personis fauetur vbi nõ constat quod testator voluerit eos excludere.sed vbi constat quod voluit eos excludere vt est in casu proposito faciendo pupillarẽ expressam tunc non fauetur vt patet etiã ex notatis in.l.lucius.ff.de vulga.et pup.vbi patet quod ex eo quia breuiloqua ex vi verborũ comprehendit pupillarem licet in genere excludat matrem.¶Item adde quod in genere dixit hic Ange. circa intellectum.l.si fundum per fideicõmissum.§.fi.cum.l.se.ff. de lega.j.quod illa loquitur quando pupillo sunt substituti venientes abintestato.vnde tunc quia per fideicõmissum non grauabatur pupillus sed ipsi venientes abintestato qui et non adiecto grauamine nec facta substitutione erãt successuri abintestato.sed si substituti fuissent extranei.et sic non successuri abintestato fideicommissum fuisset ipso iure nullum vsque ad legitimam in qua pupillus grauari non potest.l.ex tribus.coniuncta gloss.et d.Cy.C.de inoffi.testa.sed tu dic idem etiã quando substituti sunt extranei cum illi totũ habeant ex dispositione testantis.ideo possunt grauari etiam in legitima filij.licet filius grauari non possit quia illam habere debet ex iuris dispositione et hoc expresse etiã tenuit Dy.et Bar.in.l.j.§.fi.ff.de vulg.et pupil.Preterea in.d.l.si fundũ §.fi.non fuit facta substitutio aliqua sed fuerunt grauati venientes abintestato ipsi pupillo vt ibi patet.fateor tñ quod idẽ esset si ibi fuissent substituti pupillo ipsi venientes abintestato.

Summarium.

1 Qualitas verbo iuncta secũdum tẽpus verbi adesse debet.
2 Naturales veniunt filiorum appellatione.

Heredibus. Conditio de educẽdis liberis non requirit liberos mortis tẽ-
1 pore superesse.h.d.¶†No.quod sufficit qualitatẽ adiunctam verbo adesse scdm tps verbi de quo in.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa.et hoc tollit contrariũ.l.ex facto.§.si quis autem.ff.eo.quia ibi respiciebat tempus mortis.

Titius nepotes. Cõditio adiecta instituto si decesserit sine filijs trãsfertur ad filios quos institutus pot habere.h.d.¶In tex.ibi parte.i.acquisite.¶In tex.ibi:satis tñ factum est scz ex presumpta mẽte testã-
2 tis.¶†No.quod appellatione filiorũ continentur etiam naturales si alios grauatus habere non potest et excludunt substitutũ.de quo plene in.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.eo.¶In glo.super verbo siue liberis.ibi non esset faciẽda restitutio.alias tamẽ esset faciẽda.et hec est melior litera scdm Ray.¶In eadem glo.ibi heres nõ fuit.et sic videretur expirare fideicommissum ex quo heres decessit hereditate nõ adita.l.ille a quo.§.j.ff.eo.Saluo nisi forte fuisset curator furiosi ad instantiam fideicõmissarij coactus vt in.l. cum heres instituta furiosa.ff.eo.¶In ea.glo.ibi nisi dicas.hec vera vt patet ex.d.l.fi.§.j.¶In glo.fi.ibi.§.nouissime.facit quod si statuto cauetur naturalem succedere sicut legitimum quod naturalis excludit substitutũ.an autem tale statutum valeat recurre ad ea que habentur in.l.iij.et ibi plene tetigi.ff.de testa.tamen quantum ad hanc legem glossa non videtur bene dicere quia testator videtur verisimiliter quãdo substituit filie per fideicommissum si decesserit sine liberis intelligere de naturalibus ex filia que posset habere legitimos et naturales:quia per tales naturales dehonestaretur fama defuncti et generis sui.cum maior honestas requiratur in muliere quã in viro vt no.in.l.palam.§.que in adulterio.ff.de ritu nup.ideo tene sequentem.et tertia etiam est bona et ambe in effectu volunt quod vbi ex presumpta mente testantis verisimiliter colligi potest ipsum voluisse naturalem excludere substitutum tunc excludit et dicte coniecture ac presumptiones colliguntur ex duabus sequẽtibus rationibus et de materia dictum fuit in.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.eo.

Summarium.

1 Executor nudus agere non potest.
2 Controuersia dicitur siue de iure siue de facto siue in iudicio siue extra moueatur.
3 Abbas monachum habere permittens an peccet.
4 Spes fideicommissi conditionalis non transmittitur.
5 Soror fratris appellatione continetur.
6 Heres fundum a testatore pignoratum emere nõ potest in fideicommissarij preiudicium.
7 Pluralitas resolui potest in singularitates suas.
8 Matrimoniũ inter filios duorum fratrũ de iure ciuili est licitũ.
9 Disiunctio potius attenditur quam coniunctio.
10 Onus intrinsecum diminuitur emolumento diminuto.
11 Legatum sub modo relictum restringi non videtur.
12 Prohibita alienari non veniunt in fideicommisso vniuersali.
13 Debitũ prelegatũ creditori non venit in fideicõmisso vniuersali.
14 Filia in dote non potest per fideicommissum grauari.
15 Instantia nõ hereditaria ad fideicommissarium per restitutionem non transit.

Lucius titius. Possunt aliqui grauari de bonis cõmunicandis. hoc dicit.Et facit ad questionem si testator mandat filijs quod diuidat bona equaliter de qua per Dy.in l.cũ pater.§.dulcissimis.ff.de le.ij.et l.quintus.ff.de an.le.¶Itẽ non ob.huic.l.j.ea.l.§.filiam.quia ibi non precepit vt communicarent hic secus.

Meuia. Nudi executores testamenti in his que non sunt ad pias causas actionem contra heredes nõ ha-
1 bent.h.d.Et sepe allegatur.¶†Not.quod nudus executor non potest agere de quo plene per Bar.in.l.si quis titio.in prin.ff.de lega.ij.et per Cy.in.l.id quod pauperibus.et l.nulli.C.de epis.et cle.et Alber.galli.in sua margarita.in ti.de cura.bo.ver.sed nunquid fideicõmissarius.Et quid iuris si sit data potestas vendẽdi ipsi fideicõmissario an poterit ante lit.contest.procuratorẽ constituere habetur per Alber.in eo.ti.ver.item nunquid.¶Item an poterit de sibi debito satisfacere habetur eo.tit.ver.pe.scdm Ray.et facit etiã ad materiam quod notat Bar.in.l.alio.ff.de ali.le.dicit tñ hic Bart.et Ange.post eum quod licet nudus executor regulariter nõ possit agere tamen poterit iudicis officium implorare quod est valde notãdum per.l.quintus.ff.de an.le.¶In glo.super verbo si licuisset.in fi.et adde bonũ tex.in.l.in copulandis.C.de nup. ¶In glo.super verbo peruenerit.in fi.No.diligenter hanc glo. cum tex.que videtur velle quod idem sit siue dicatur cum peruenerit ad annos.xxv.siue cum peruenerit ad annũ.xxv.sed forte contrarium est verius vt dixi in.l.qui filium.§.sabinus.ff.eo.¶In glo.super verbo nõ posse.ibi aliquod commodum.et videtur quod satis dicatur habere cõmodum quando verba legati sunt directa ad eum ita quod prius dominium in eum debet transire licet postea debeat trãsire in alium cum ipse est grauatus vt est casus in.l.si quis titio.ff.de lega.ij.iuncta.l.ij.cum ibi nota.C.cõmunia de lega.et hoc voluit gl.notabilis in.l.si legatarius.hic alle.et plene per Bar.in.d.l.si quis titio.

Tres heredes. Portio in qua institutus est seruo cui per fideicõmissum est relicta libertas debetur ei iure directo non per fideicõmissum.et quod iure fideicõmissi percipitur venit in fideicõmissum per generalia verba relictum.h.d.¶In text.ibi a seio fuerit consecutus si stichus manumissus adiuit solũ de facto possidebatur hec vncia per seiũ. ¶In tex.ibi institutus est supple quod videbatur quia in casu in quo de vncia fieret controuersia videbatur factũ fideicõmissum et tñ quia fuit dictum de ipsa vncia vt rediret ad fratrem et frater postea absolute et generaliter fuit rogatus ideo totum restituit vt sequi-
2 tur.¶†No.de isto verbo controuersia nam videtur verificari siue fiat de iure siue de facto in iudicio vel extra et ad hoc sepe allegatur de quo in.l.si fidem.ff.de transac.et plene per Barto.in.l. amplius.j.rem ratam habe.¶In glos.super verbo mouerit.ibi l.si quis maior.ista facit prout ibi patet quia non implẽdo promissa,etiam extraiudicialiter dicitur venire cõtra transactio.sed lex amplius.ff.allega.bene facit contra sed ibi promissum fuit amplius non petere.hic controuersiam non mouere de quo plene per Bar.ibi et de verbo molestare tetigit Cy.in.l.iij.C.de do.que sub modo.vel sentit idem esse quod de verbo controuersiam nõ mouere.¶In glo.super verbo omni.in fi.hanc vltimam opi.tenuit hic quasi hec conditio censeatur turpis cum monachus nihil potest habere propriũ et sic debet reijci.l.obtinuit.ff.de condi.
3 et demon.¶†Sed huic opi.fortiter ob.scdm Ange.quia licet abbas permittat monachũ habere non videtur peccare.nam videtur posse pertransire conniuentibus oculis.ar.l.iiij.j.de manumis.et monachus habendo detentationem non videtur facere contra substantiam monachatus:quia licet fruatur bonis bona enim essent monasterij.secus dicit si tale relictum fieret fratri de ordi-

ne minorum qui non est capax etiã talis detentationis vt in cle. exiuit. de verbo. signi. ¶ Adde quod Bart. videtur hoc idẽ sensisse in. l. si alienum seruũ. in prin. ff. de here. insti. ⁊ in auť. excipiť C. de bo. que libe. ⁊ in auť. ingressi. C. de sac. san. eccle. ⁊ in questione sua que incipit quedam donauit vel reliquit monacho. licet ipse hic dicat qđ decisioni sue non ob. notata in. d. l. si alienũ. si bene inspiciatur. forte voluit dicere qđ decisio hic posita intelligať secundũ rigorem. ibi de equitate. vel forte voluit dicere qđ ibi dispositio omnino vitiaretur ⁊ sic monacho nihil queretur si talis interpretatio nõ fieret de qua ibi ideo fauore monachi fit illa interpretatio. hic vero fauore monachi non teneat hec adiectio. ¶ Et aduerte qȝ forte hec pars quam hic tenet est verior in casu isto: qȝ licet monachus potest aliquid retinere cõniuentibus oculis abbatis tamen astringere abbatẽ metu pene vt cogatur pati videtur turpe: qȝ quodã modo per indirectum inducitur monachus ad habendũ proprium. facit quod dictum fuit in. l. titio cẽtum. §. j. ff. de condi. ⁊ demon. Ray. tamẽ hic transibat cũ gloss. ⁊ similiter Cyn. in. l. iij. C. de do. que sub modo. ⁊ similiter Dy. hic qui allegabat etiam pro glo. qđ habetur de filio in auť. excipiť. ⁊ in corpore vnde sumitur. Dicebat tamen ex toto non esse bonum simile qȝ filius potest habere proprietatem. l. cũ oportet. C. de bo. que libe. quod non est in monacho. ¶ Et aduerte qȝ fortiter videtur obstare opi. Bar. quam hic ponit id qđ ipse no. in. l. ille antem institutiones. ff. de heredi. insti. ⁊ in. l. titio centum. §. j. ff. de condi. ⁊ demon. Ubi dicit dispositionem ex toto vitiari quando conditio adiecta in se non est turpis sed per relationem ad dispositionem propter que prima facie posset dari alia opi. vltra predicta vcȝ qđ ex toto dispositio nõ valeret. si tñ vis tenere opi. quã hic tenet potes dicere qđ in contrariis conditio de se nõ erit turpis vt patet presertim in illo exemplo qñ relinquuntur centũ monialibus si receperint titiam in monialem. nam recipere titiã in monialem de se non est turpe sed hec conditio de se videť turpis. nam hic erat in effectu conditio si non molestauerit monachũ in possessione fundi. turpe enim in se esse videtur arctare abbatẽ vt non possit molestare monachũ in detentione rei quam tenet monachus qui non potest sibi aliquid appropriare vt in. c. cũ ad monasterium. extra de sta. mo.

Pater puerum. Portio deficiẽs accrescit ꝑ portionib⁹ hereditariis. h. d. ¶ No. qđ partes adiecte in substitutione directa intelligunť repetite in substitutione fideicõmissaria sic ⁊ adiecte in institutiõe in dubio intelligunť repetita in substitutione. l. j. C. de impube. ⁊ aliis sub.

4 ¶ † Itẽ not. qđ spes fideicõmissi conditionalis non transmittiť.

Meuia. Relictũ fratribus sub nomine appellatiuo fratrum distribuendum est pro portionibus hereditariis ⁊ non viriliter. h. d. ⁊ est singularis. §. ⁊ forte non est alibi. ¶ No. qđ omnia nomina appellatiua etiã non significatiua hereditatis seu quote hereditatis sunt huius potentie ⁊ effectus qđ in dubio faciunt fieri distributionẽ pro partibus hereditariis ⁊ non pro virilibus ⁊ scđm hoc sola nominatio facta per propria nomina inducit distributionẽ in viriles. facit. ff. eo. l. quoties. ⁊. l.

5 nonnunquã ⁊ in eo qđ dixi. ff. est tex. iste singularis. ¶ † Item no. qđ appellatione fratris continetur soror. facit qđ habeť in. l. j. ff. eo. ¶ Ultimo no. qđ partes adiecte in institutiõe directa intelligũtur repetite in substitutione vulgari. l. j. C. de impu. ⁊ ali. sub. ⁊ eodem modo partes adiecte in substitutione vulgari intelligunť repetite in substitutione fideicommissaria: vt. ff. proxi. §.

Titia ex asse. Si fundus a testatore pignorat⁹ interueniente dolo vel lata culpa heredis alienatur ⁊ ex alienatione fideicõmissarius damnũ sentiens tenetur heres ad restitutionẽ dãni fideicõmissario. h. d. ¶ In text. ibi claudius affirmãs. scȝ. ff. dicta assignat rationẽ que sequitur.

6 ¶ In tex. ibi subest enim scȝ ratio. ¶ † No. qđ heres nõ pȏt emere vel mandare alteri qđ emat fundum a testatore pignoratũ in preiudicium fideicõmissarii. facit. l. j. C. de dolo. ⁊. l. fin. §. quatuor. ff. de lega. ij. per quã. l. videť qđ teneať heres restituere in casu isto dimidiam istius fundi fideicõmissario cui debebat medietas hereditatis restitui refusa dimidia debiti que debebatur creditori. videtur etiã qđ potest agi contra eũ vt prestet interesse ipsi fideicõmissario per tex. istum. ¶ In glo. super verbo teneatur. ibi nisi fuerit in culpa supple lata per ea que habenť in. l. mulier. §. ȝ em. hic allegata. vel forte tenebiť etiã de leui hoc casu ex quo solũ pro dimidia erat grauatus ⁊ sic gratia vtriusqȝ testamẽtum videtur factũ. l. si vt certo. §. nunc videndũ. ff. cõmo. ⁊ qđ no. Bar. in. d. §. sed enim. ⁊ in. l. cũ res. §. culpa. ff. de lega. j. ¶ In glo. super verbo fuerit. ibi quãto valuerit vltra debitum. satis tñ videť qđ liberať soluendo dimidiã fundi refusa sibi dimidia debiti argu. l. si fideiussor. ff. de doli excep. ⁊. l. fi. §. quatuor. ff. de lega. ij.

Gaio seio. Fideicõmissum relictum post mortẽ pluriũ debetur statim vno eorũ mortuo pro parte

7 ipsius morientis. h. d. ⁊ sepe allegatur. ¶ † Not. qđ oratio pluralis resoluitur in suas singularitates de quo in. l. falsa. §. fi. ff. de cõditio. ⁊ demon. ¶ Item not. argumentum qđ si maritus ⁊ vxor offerunt se ecclesie eo pacto qđ post mortem eorũ bona deueniãt ad ecclesiam. qđ vno eorũ mortuo ipsius pars debebit venire ad ecclesiam. ¶ Item facit qđ si duo acceperint rem in feudum vel in emphyteosim qđ vno eorum mortuo sine liberis redeat illius pars ad dominũ. Sed de hoc vltimo dic vt per Bar. in. l. si mihi ⁊ titio. ff. de verbo. obli. ⁊ qđ dixi de emphyteosi intellige quãdo accepta fuit pro se ⁊ filiis. Nã si accepta fuisset pro se ⁊ heredibus suis a priuata persona trãsiret etiã ad extraneã personã si autem ab ecclesia est dubiũ de quo dixi in. l. etiam. ff. solu. ma. ⁊ plene in l. qđ dicitur. ff. de verbo. obli. ⁊ facit ad materiam qđ no. Cy. in. l. pe. C. de impube. ⁊ in. l. j. C. quando non pe. par. Et aduerte etiã quia Bar. restrinxit hunc. §. in. l. quidam testamento. ff. de vulg. ⁊ pupil. qȝ secundũ eum non procederet quando grauamen fuisset vniuersale. sed Angel. ibi illud reprobat de quo etiam plene dictum fuit in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. eo.

Filiam suam. ¶ Uerba enũciatiua rememoratiua alicuius modi precedẽtis restringuntur secundũ illũ ⁊ nullã aliam dispositionem inducũt ⁊ si mulier grauat heredem vt restituat bona ipsius mulieris etiã res dotalis ⁊ actiones pro ipsis cõpetentes in fideicõmissarium veniunt hoc dicit. ¶ No. qđ verba enunciatiua prolata principaliter propter aliud per modum cause quando sunt rememoratiua modi precedentis non disponunt vltra modũ illũ. alias autem esset secus vt. l. qui volebat. ff. de here. insti. ⁊. l. si socer. §. lucius. cum ibi no. ff. solu. ma. qđ nota pro limitatione dictorum iuriũ fm Oldr.

8 ¶ † Item not. qđ de iure ciuili est licitũ matrimoniũ inter filios duorum fratrum facit insti. de nup. §. duorũ autem. secus de iure canonico qđ preualet extra. de consangui. ⁊ affini. c. non debet. et qđ no. per glo. in. l. j. C. de secundis nup. ¶ Item not. qđ licet mulier grauata de restituẽdo non teneatur restituere bona sua dotalia. ff. eo. l. §. maritus. tamẽ secus est qñ ipsa rogat heredem suum qđ nedum in fideicõmisso veniũt alia bona imo ⁊ dotalia. ¶ In glo. super meo. in fi. hoc intellige nisi papa dispenset prout qñqȝ facit ex causa vt inter illustres ꝑsonas vt reges ⁊ alios principes facit qđ not. in. c. qđ dilectio. de consan. ⁊ affini. licet fm Ange. sepe etiam inter vilissimos dispensetur moderno tẽpore. ¶ In gl. super verbo meam. ibi non tñ hoc expressit. ⁊ sic non intellexit de cõmunione propria ⁊ stricta sed de quadã lata per eũ modum de quo. ff. tetigit glo. ¶ In ea. glos. ibi. l. si donatio. dic qđ verba fuerunt enũciatiua principaliter propter se prolata ideo dispositionem inducũt vt. l. ex hac scriptura. ⁊ ibi plene no. ff. de dona. ȝ hic principaliter ꝑpter aliud ⁊ licet essent prolata per modum cause ⁊ sic videreť qđ deberent disponere per. l. qui volebat. ff. de here. insti. tñ non disponunt qȝ fuerunt prolata sub commemoratione certi modi ad quem restringuntur secundum Oldra.

Que habebat. Paria sunt ab initio per partes relinquere vel relictũ a prin. simpliciter modificare per partes. h. d. ¶ In tex. ibi decesserit. s. filio exheredato vel in certa re instituto ⁊ extraneo vniuersali herede instituto. ¶ Not. qđ dixi in summario. ⁊ facit ad questionem quod si vnus pro diuersis maleficiis vna sentẽtia condẽnať in cẽtũ quinquaginta ita qđ pro vno maleficio soluat nonaginta pro alio sexaginta qđ perinde sit ac si a principio singule quãtitates essent singulariter expresse ⁊ sic facit qđ si statutum disponat qđ cõdemnatus pro maleficio vltra centum possit impune offendi qđ non dicať iste condẽnatus vltra centũ nec sint summe coacernãde ad hunc fi. facit quod no. per glo. ⁊ doc. in. l. vbi fideiussor. ff. de solu.

9 qđ est notandum. ¶ † Item not. quod si coniuncti in vna oratione in diuersa postea disiungantur attendiť disiunctio ⁊ nõ cõiunctio primitiua ⁊ impediť ius accrescendi. ⁊ hoc bene probat iste tex. fm Ange. ⁊ istũ tex. vt ipse hic refert allegat Bal. in. l. si quis heres instituať in vltima charta. ff. de here. insti. qđ ius accrescendi in legatis ⁊ fideicõmissis pȏt prohiberi per testatorẽ. de quo in glo. in. l. defuncta. §. dominus. ff. de vsufru. ⁊ habeť etiã ꝑ Ange. in. l. pe. ff. de iniusto rup. ⁊ irri. testa. Ultimo no. qđ vltima scriptura restringit precedentem de quo in glo.

Heres institutus. Fideicommissarius de restituendo grauatus tantũ detrahit a suo fideicõmissario quantũ sibi est detractũ per heredeȝ

10 h. d. ¶ † No. qđ diminuto emolumento diminuiť ⁊ onus intrinsecum pro rata de quo plene in. l. facta. §. si titius. ff. eod. ⁊. l. plautius. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ sic videť qđ in casu huius. §. quartam partẽ solũ eius qđ sibi est datum debebit restituere statim non autem quartã partẽ totius hereditatis. ¶ In glos. super verbo cepisset ibi qȝ posset dici si onus esset extrinsecũ melius dixisset intrinsecũ vt patet ex nota. in. §. si titius. alle. in glo. ⁊ ita erat hic qȝ onus intrinsecũ quicqd glo. subdat fm Dy. scđm ea que habẽtur in. l. cum pater. §. eorũ. ff. de lega. ij. ⁊ in. d. §. si titius. ⁊ hoc etiã in effectu voluit glo. in ver. sed etiam in hoc.

Heredum. Si dilatio adiiciť solũ fideicõmissarii fauore fructus interim percepti ꝑ grauatũ debent

bent restitui.h.d. ¶ In tex.ibi an ex eo die supple tm̄. ¶ In text. ibi cum serui legati in plurali loquitur ꝛ innuit plures fuisse legatos tamē.s.posuit de vno solo ꝛ sic videt̄ qḋ istud plurale debet exponi per singulare.vel forte vltra illum de quo est facta.s. mentio legauit alium. ¶ In tex.ibi venirent.i.venditi fuerūt ab heredibus. ¶ No.text.pro illo vulgari dum dicitur ego dabo tibi tantū de paupertate mea nam in effectum exponitur.i.de modicitate quam habeo quia paupertas est verbū priuatiuum ꝛ sic
11 non videtur aliquid ex ea posse poni. ¶ † Item no.qḋ legatū relictum sub modo non videtur restringi ꝛ ideo si non relinquitur fundus ad alimenta sed aliquid sumpsit ad alimenta totū erit legatarij.facit.l.fi.§.si inter.s.man.imo plus videtur qḋ hoc casu intelligatur ꝑprietas legata per.l.species.s.de au.ꝛ arg.le.ꝛ.s. de alimen.lega.l.iiij.ꝛ ibi plene per Bar. ¶ In glo.super verbo tutorem ibi non quo ad proprietatē.Ray.hic tenet contrarium per.l.species.s.alle.ꝛ dicit hic venditionem fuisse de facto factā ꝛ non de iure per.l.fi.§.sed qꝛ.C.cōmunia de leg. ¶ In glo.super verbo restituenda.ibi facta fuit fauore alūni ꝛ sic censentur heredes in hoc fuisse nudi ministri.vt notabiliter dicit glo.in.d.l.in fideicōmissaria.§.fi.ꝛ predicta faciunt ſm Dy.qḋ penes executores seu fideicōmissarios testamēti nihil debet remanere.allegat etiam qḋ habetur in.l.pater.§.tusculanus.s.de lega.iij.facit etiā ſm Ray.qḋ habetur in.l.ex mandato.s.man.ꝛ.l.si quis negotia s.de nego.gest.ꝛ.l.qui proprio.§.vt in ceterum.cum simi.ꝛ.C.de epis.ꝛ cleri.l.nulli.ꝛ.l.si quis ad declinandum.

12 **Pluribus.** † Prohibita alienari non veniūt in fideicōmisso vniuersali.h.d. ¶ In tex.ibi ortini.alias ortiuus.i.directe manumissus ꝛ superfuit glo.in verbo ortalicij ꝛ sic succedit glos.super verbo cum libertis. ¶ No.qḋ licet exceptio confirmet regulam in non exceptis.l.quesitum.§.idē respondit.s.de fun.instruc.ꝛ per glos.in.l.in his.s.de legi.ꝛ per Dy.de reg.iur.in rubrica lib.vj.ꝛ etiā per glo.in.l.j.ff.de reg.iur. tamen non ampliat regulam vt cōprehendat ea que alias nō cōprehenderet vt hic est casus singularis ſm glo.ꝛ bene facit ad idē l.generali.§.vxori.s.de vsufru.leg. ¶ In glos.super verbo legata ibi id est prelegata predicta.si intelligit glo.qḋ voluntas testatoris appareat vt voluerit predia venire in fideicommisso ex eo qḋ excepit prelegata de.xx.male videretur dicere qḋ illud potius faceret qꝛ excipiendo de vno secus videt̄ velle in alijs ar.l.cū pater s.de iudi.vnde dic qḋ mens testatoris colligit̄ ex eo qꝛ prohibuerat alienari ꝛ voluerit deuenire in superuinētem ꝛ sic specialis prouisio erat facta super istis predijs ideo non cadunt postea in dispositionem seu fideicōmissum generale:qꝛ species derogat generi.l.vxorem.§.felicissimo.s.de lega.iij.ꝛ ex hoc surgit qḋ etiā si nulla fuisset facta exceptio de qua in litera non cadebāt in fideicōmisso vniuersali.Et ideo etiam per exceptionem de qua in litera non cadunt qꝛ exceptio vt dixi non ampliat regulā licet cōfirmet in alijs que continentur sub regula.

Maritus. Dos prelegata non cadit in fideicōmissum nisi specialiter sit dictū ꝛ quarta ad dotem
13 sufficiat.h.d. ¶ † No.qḋ in fideicōmisso vniuersali nō venit debitum prelegatū creditori in rogato de restituēdo.qḋ intelligo qñ de ipso debito vere cōstat aliter quā per testamētū alias esset sec⁹ vt est text.valde notabilis in.l.qui vxori.s.de aur.ꝛ ar.le. ¶ Itē no.casum specialem in quo de iure isto testator in effectu poterit prohibere falcidiā.licet regulariter secus de quo in.l.si debitor s.titu.ij. ¶ Itē no.argumentū ſm Dy.ꝛ Ray.quod eo casu quo possunt deduci due quarte per filiū.qḋ quando sit no.in.l.quāq̄ C.ad.l.falci.ꝛ in.c.Raynaldus extra de testi.ꝛ.l.pap.§.meminisse.s.de inoffi.testa.qḋ potest testator disponere qḋ id quod venit detrahendum per trebellianicam computetur in legitimā.nam si potest facere qḋ cōputetur in verum debitum vt hic patet multofortius in legitima que est quasi debita iuxta id qḋ no.p Dy.ꝛ Bar.in.l.fi.s.de libe.agno.ꝛ hoc poterat procedere etiā secundū hec iura.hodie autem tenendo qḋ potest trebellianicam prohibere de quo dixi in.l.marcellus.§.qḋ autem.s.eo.posset tunc ex-
14 presse prohibere ipsam trebellianicam. ¶ † Item nota argumentum qḋ filia nō pōt grauari in dote p fideicōmissum p patrem nisi sibi tātūdem relinquatur vel tātū habeat ī legitima de quo hic per Bar.ꝛ Cy.ꝛ in.l.j.§.videamus.C.de rei vxo.actio.ꝛ tetigit per Bar.ꝛ Cy.ꝛ in.l.j.§.videamus.C.de rei vxo.actio.ꝛ tetigit etiam Dy.in.l.a filia.s.eo.ꝛ in.l.fi.§.filie.s.de leg.ij.Et cōclude qḋ si queritur an filie possit substitui in dote qꝛ aut.queritur an potest substitui vulgariter aut an pupillariter aut an p fideicōmissū.primo casu Dy.ꝛ Bar.simpliciter dicūt qḋ sic:qꝛ imputet sibi filia si non agnoscit voluntatem paternā.Tu adde qḋ hoc dictū videtur ꝑcedere quādo testator instituit filiā in certa parte p dote ꝛ ei vulgariter substituit.nā tunc nō posset etiā velle aliquid pro legitima ꝛ residuū repudiare.sed oportet qḋ vel totum agnoscat vel totū repudiet vt no.p doc.in.l.ij.seu tertia.C.de impub.ꝛ al.sub.ꝛ facit.l.iā dubitari.s.de here.insti.si aūt aliquid esset sibi legatum ꝑ dote ꝛ deinde esset instituta in certa parte.et datus sibi substitutus vulgaris non veniret dos in substitutione vulgari sicut nec alia prelegata vt in.l.sextilis.s.de leg.iij.ꝛ.l.qui filiabus.s.de leg.j.Si aūt dos fuisset inter viuos data multominus veniret in substitutione vulgari ī qua venit solū qḋ iure hereditario capitur vt hic sentit Bart. ¶ Secundo casu dicit Dy. qḋ non ꝑcedit qḋ quia pupilla non pōt cōtrahere matrimoniū ꝛ sic non potest habere dotē.Sed posses dicere qḋ ꝑcederet questio in pupilla cuius malitia supplet etatem ad contrahēdū matrimonium iuxta.c.de illis.extra de despon.impube.ꝛ.c.nobis. eo.ti.ꝛ tūc dic qḋ veniret in substitutione pupillari cū ꝛ illa veniat etiā legitima iuxta no.in.l.ex tribus.C.de inoffi.test.rūperetur tamē ipsa substitutio p natiuitatē filij in pupillari etate iuxta no.p Bar.in.l.in pupillari.s.de vulg.ꝛ pup. ¶ Tertio casu cōcludit Bar.post alios simpliciter qḋ si dos precise ascendet ad quātitatē legitime nō pōt grauari sed si excedit legitimā tūc quatenus excedit pōt grauari p dictā.l.fi.§.filie.de lega.ij.Tu adde qḋ ista decisio videtur ꝑcedere quādo in testamēto assignatur ꝫ si fuisset inter viuos assignata ꝛ actio filie acquisita foret qꝛ emācipata tunc nō posset grauari etiā in eo qḋ est supra legitimā.nā ꝫ dos cōputatur in legitima ad finē vt excludatur q̄rela.l.quoniā nouella.C.de inoffi.test.tamē nō seq̄tur qḋ in eo qḋ superest nō cēseatur ꝓpriū patrimoniū ipsius filie.l.iij.§.sed vtrum.s.de mino.ꝛ ideo videtur qḋ nō posset etiā in illo residuo grauari nisi aliud tātūdē sibi relinquatur ar.l.titia.§.q inuita.s.de leg.ij. ꝛ.l.si cū dotē.§.si pater.s.sol.ma.ꝛ bene facit qḋ no.idē Bar.i.d. §.filie.vbi hoc videtur sentire.Si aūt actio nō eat q̄sita ipsi filie tunc est magis dubium tamē satis videtur quod si actio erat cōmunis patri ꝛ filie cōsiderato quod tunc actio per mortē patris consolidatur in filiam.l.ij.§.j.s.so.ma.videtur quod etiam tunc non potest grauari nisi tantundem sibi relinquatur.ar.d.l.titia §.qui inuita.ꝛ.d.§.si pater.ꝛ.l.si titie cum morietur.s.de vsufr. leg.Si autem pater esset stipulatus sibi doteꝫ ꝛ sic appropriasset sibi actionem iuxta id quod habetur in.l.quoties.s.so.ma.ꝛ.l. auia.C.de iure do.tūc penderet ex illo dubio an hoc casu p mortem patris consolidetur actio in filiaꝫ de quo per Bar.in.l.post dotem.s.sol ma.ꝛ per glo.in.d.§.videamus.Ponderandū etiā esset tunc an pater possit diminuere ipsam doteꝫ ad preiudiciū filie per aut.sed quamuis.C.de rei vxo.act.de quo ibi ꝛ i.d.l.post dotem.nam si non posset videretur quod non posset grauare nisi tantundem relinqueret quia censeretur debita ipsi filie ar.d.§. que inuita.ne ob.predictis dictus.§.filie.quia potest dici qḋ ille.§.debet intelligi secundum predicta.quando pater filie tantūdem reliquisset per ea que habentur in dicto.§.qui inuita.ꝛ.d.§. si pater.

Rogatus. Instantia cepta cum herede facta restitutione durat contra ipsum ꝛ heredem eius h.d. ¶ In tex.ibi vēdidit ꝛ forte aliquod vltra debitum superfuit qḋ debitori venit reddendum contraria pignoratitia actione ꝛ sic bene sequitur in litera quod fuit conuentus heres pi-
15 gnoratitio iudicio. ¶ † Not.quod instantia que non est hereditaria non transit ad fideicōmissarium per restitutionem.secus si fuisset hereditaria.l.j.s.codem.de quo plene in.l.si eum hominem.ff.de fideiusso. ¶ In glos.super verbo executionem.ibi sed hic heres quasi forte voluerit quod licet recta via non fiat executio contra fideicōmissarium vt hic dicitur tñ quo ad effectū censebitur fieri ꝛ sic intelligatur illa.l.in iudicio hic alle.Uel dic qḋ ibi loquitur in iudicio reali cuius instantia transit in singularē successorem.hic in iudicio personali de quo plene per Bar.in.l. si eum hominem.ff.de fideiusso.

Heres eius. Non rescinditur trāsactio licet transigens fuerit deceptus vltra dimidiā iusti precij.hoc dicit scōm Dy.iste tex.cui secundum eum nō reperitur cōsocius.Uel sic ſm Barto.Res de nouo reperte non restitute debent restitui nisi prima restitutio per viam transactionis fuerit celebrata.hoc dicit. ¶ In gloss.j.ibi non per hoc fuit deceptus vltra dimidiam.Pondera diligenter verba glo.que videtur velle quod licet reperiantur instrumenta ostendentia lesionem vltra duplum attenta veritate non tamen sequitur necessario quod in trāsactione dicatur fuisse deceptio vltra dimidiam:quia in illa debet considerari dubius euentus litis.Et sic forte voluit quod estimatio debeat referri ad dubium euentum litis vt si ille estimaretur vltra duplum vltra dimidiam tūc habet locum.d.l.ij.etiam in transactione alias secus.ꝛ istum intellectum sequitur Jac.de ra.in.d.l.ij.ꝛ Ray.Bar.ꝛ Ang.hic.Et pro ista opi.Bar.bene videtur facere gloss.in.l.per diuersas.in glos.mag.C.man.ꝛ secundū hoc videt̄ qḋ petens reductionē ad arbitrium boni viri contra arbitramentum latū cum illud censeatur quedam trāsactio.vt no.per glos.in.§.si vero cōtigerit.in aut.vt diffe.iudi.col.ix.Caut⁹ debet esse in articulādo si asserat se enormiter lesum vt semper se referat ad valorē ꝛ estimationē dubij euentus litis.de quo etiā per Bar.in.l.si societatē.§.arbitrorū.s.pro socio.Sed Dy.videtur aliter intellexisse hanc gloss. videlicet qḋ voluerit speciale esse in trāsactiōe quasi in illa nullo

modo habeat locum remedium. d. l. ij. ⁊ sequunẽ cõmuniter omnes antiqui vt patet ex his que habentur per glo. ⁊ Joã. an. in. c. pe. extra de emp. ⁊ ven. ⁊ in Spec. de emp. ⁊ ven. §. nunc vidẽdũ restat ver. quid de transactione. hãc partem etiam sequitur Bal. in. l. ij. C. de rescin. ven. in. viij. op. dicens sententiã istam cõmunẽ doctorum esse veriorem. ⁊ sententiam Barto. esse erroneã ⁊ quãdam trussam ⁊ secundum eũ mouetur ipse Bal. post doc. primo per istum tex. qui simpliciter ⁊ indistincte videtur innuere qđ si interuenisset transactio nullum daretur remediũ. Secundo per l. j. C. de plus pe. Nam videtur speciale in ipsa trãsactione odio litium per id quod ibi habetur. Tertio qꝛ sententia ⁊ transactio equiparantur. l. post rem. ff. de re iudi. sed sententia nullo modo retractatur pretextu cuiuscũqꝫ lesionis. facit. l. perẽptorias. C. senten. re. non pos. ⁊. C. de re iudica. l. sub specie. ergo nec transactio. Quarto qꝛ in actu liberatorio non videẽ habere locũ dictum remedium per. l. sub pretextu specierũ. C. de transac. ⁊ per hoc Bal. concludit opi. doct. in transactione veriorem dũmodo excludaẽ consilium fraudis facit. l. in summa ⁊ qđ ibi no. s. de condi. inde. In quasi autem transactione ⁊ sic in arbitramento idem dicit: quia secundũ eum ibi arbitrator debet habere respectum ad veram estimationem. nec in eo habetur respectus ad litem cum coram eo non dicatur esse iudicium neqꝫ lis neqꝫ res litigiosa vt no. Inno. in. c. quintauallis. extra de iureiuran. Preterea arbitrator potest assumi super precio declarando. quo casu etiã non potest tractari de dubio litis. facit qđ habetur in. l. fi. C. de cõtrahen. emp. ⁊ hanc partem etiam secutus fuit Salyce. in. d. l. ij. sed certe potest defensari opi. Bar. pro qua bene facit glo. in. d. l. per diuersas. licet posset respõderi qđ glos. ibi non habuit respectum ad dubium litis euentum. sed ad expensas ⁊ labores qui contingunt in lite. pro ipso etiam bene facit hec glo. intellecta vt. s. ⁊ qꝛ satis videtur esse equum qđ si tanta deceptio reperiaẽ qđ debeat subueniri parti lese ar. d. l. ij. nec ob. iste tex. qꝛ potest intelligi ⁊ limitari vt voluit glo. hic secundũ primum intellectum. ¶ Itẽ nõ ob. d. l. j. C. de plus peti. qꝛ similiter potest intelligi ⁊ limitari secundum istũ tex. cum glos. ⁊ eodem modo potest respõderi ad. d. l. sub pretextu specierum. non ob. etiam qđ sententia ⁊ transactio equiparantur: qꝛ illud potest esse verum quando esset eadem ratio. sed hic non videtur adesse nam post sententiam competit remedium appellandi ideo si pars non appellat imputet sibi ar. l. ab eo. C. quomodo ⁊ qñ iudex. sed post transactionem aliud remedium non competeret. ¶ Item non ob. qđ in arbitratore nõ dicatur esse lis qꝛ licet illud sit verum quo ad hoc vt non sit necesse procedi ordine iudiciario. tamen non potest negari quin assumatur super decidendo dubio litis qđ est vel esse potest vel speratur inter partes. facit qđ not. Bar. in. l. j. §. post operis. ff. de op. no. nun. ⁊ in. d. §. arbitrorum. ¶ Item non obst. quod assumitur interdum super precio declarando quia fateor ⁊ tunc debebit haberi respectus ad verum precium. sed tunc non sequitur quod in aliis casibus quando assumitur in effectu super decidẽdo dubio litis existentis vel sperare inter partes non debeat tunc haberi respectus ad tale dubium litis. facit qđ habetur in. l. mortis causa. §. fi. cum ibi no. per glo. ⁊ doc. ff. de dona. causa mor. ⁊ in. l. j. §. si heres ver. iuli. s. eo. licet hec opi. Barto. sit equa ⁊ potest sustentari vt. s. tamen forte difficile erit practicare quia non de facili forte non reperiẽtur testes qui bene sciant tale litis dubium estimare. nam oporteret eos esse valde peritos ⁊ forte de mte glos. magne fuit opi. Dy. pro qua sine dubio fortiter facit generaliter iste tex. Pro ista opi. Dy. etiam bene facit scđm dominũ flori. l. superstite. C. de dolo ⁊. l. qđ si ferente. ff. de dolo. de quo per eum in. d. l. si superstite. ⁊ in. l. iij. §. j. s. de transac.

Si pupillus. Etiam post restitutionem fideicõmissario factã potest fideicõmissarius fideicõmissum dimittere propter partem coheredis que incipit de nouo vacare. h. d. ¶ In tex. ibi aut omnimodo sub. post verbum aut si neutrum predictorum facere velit infra tempus a iudice statutum omnimodo bona ⁊c. sm Ja. de are. ⁊ Cy. ⁊ tunc dic vendenda scꝫ per creditores scđm eos licet glos. dicat a fideicõmissario. quelibet expositio potest esse bona ⁊ saluari vt hic tetigit Bart. ¶ In text. ibi pupillo scꝫ in integrum restituẽdo aduersus abstentionẽ vt adeat. ¶ In tex. ibi non possunt sub. quia forte non expedit: quia es alienum non absorbet ex toto omnia bona sua. ¶ In tex. ibi actiones scilicet totius hereditatis. ¶ In tex. ibi suscipere sub. ⁊ nihil seruare sm Jac. de are. vel dimittere ⁊ sic si quid plus est seruare pupillo prout sequitur. quasi secundum eum est in electione fideicõmissarii an totum agnoscat an vero totum repudiet propter partem pupilli vacãtem. Aduerte qꝛ interdum duo sunt scripti heredes directo ⁊ vnus suam partem agnoscit deinde alius repudiet et tunc proprie loquitur. l. cum hereditate. s. de acquirẽ. here. interdum autem ambo agnouerũt sed vnus postea se abstinet per beneficium restitutionis in integrum ⁊ tũc proprie loquitur. l. si minor. s. de acqui. here. Interdum vnus instituitur heres insolidũ ⁊ grauatur de restituẽdo partem hereditatis per fideicõmissum ⁊ ille institutus adiit sponte ⁊ restituit partem de qua est rogatus. ⁊ deinde postea se abstinet per beneficiũ restitutionis in integrum ⁊ tunc habet locũ hec. l. ex quo fideicõmissarius necessario habet inniti iuri heredis vt confirmaretur fideicõmissum. ideo tunc deferẽ sibi electio vt aut portionem vacantẽ nouiter agnoscat. aut a tota hereditate discedat. aut bona vendat ⁊ superfluũ reseruet minori si contingat eum restitui aduersus abstẽtionem ⁊ hunc intellectũ sensit glos. secundũ quã iste tertius casus videẽ esse medius inter duos primos quia nõ agnoscit simpliciter nec decedit a toto sed agnoscit vt vendat. sed secundũ intellectũ Ja. de are. tertius casus in litera positus habet locũ qñ infra tps a iudice statutũ nõ vult agnoscere totũ. nã tũc daẽ licẽtia creditoribꝰ vt vendãt bona. Sed cõtra istũ intellectũ facit qꝛ qñ ad instantiã creditoris prefigiẽ tẽpus ad cognoscendum hereditatẽ licet non agnoscit infra tps habeẽ pro agnoscẽte. licet secꝰ qñ ad instantiã substituti vt no. in. l. quãdiu. la. iij. s. de acq. here. ⁊ in. l. fi. §. sed qꝛ C. de iure deli. Et potes dicere illud verũ qñ creditores hoc nolũt cũ in eorũ fauore id sit statutũ sed inductũ ar. l. qđ fauore. C. de legi. ¶ In glos. sup v̄bo extitit restituere debuit ⁊ sic vult gl. qđ nõ posset restituere vt ptꝫ ⁊c. ex seqñtibus ⁊ ideo nõ videẽ hñ colligit hic Ange. vcꝫ qđ existẽtia sui heredis cõfirmat per fideicommissum vniuersale imo potius oppositũ. Sed tñ veritas est qđ imo cõfirmat ⁊ qđ possit restituere per ea que habenẽ in. l. ita tñ §. si pater. s. eo. ¶ In ea. glo. ibi. Vel dic secũdo hec magis plana ⁊ cõiter teneẽ. ¶ In ea. glo. ibi vel dic qđ fuerat rogatus. hãc sequtur glo. in ver. parẽti ⁊ in ver. si quid. ⁊ est planior. ¶ In glos. sup verbo vẽdẽda ibi a fideicõmissario sed tũc ob. l. qđ si minor. §. sceuola. s. de mino. ideo Jac. de are. reprobat glo. ⁊ intelligit vendẽda scꝫ a creditoribꝰ ⁊ exponit literã vt dixi sup ea. nam qñ creditores vendũt satis est qđ habeant sibi debitũ ideo si aliquid superest non debet eorũ lucro cedere. que ratio cessat in fideicõmissario. sed Bar. post Guli. de cug. saluat hanc glo. in. d. §. sceuola. qñ sine magna industria substituti vel fideicõmissarii aliquid superest. nã tũc ad illud admittiẽ pupillus seu minor beneficio restitutiõis. secꝰ qñ aliquid superest cũ magna industria: qꝛ forte cõiter alius nesciuisset se extricare quin posuisset de suo ⁊ sic loquaẽ cõtrariũ: qꝛ tũc nõ audiaẽ minor. ar. l. iij. s. ti. ij. Plus dixit ibi Guli. ⁊ Cy. hic ⁊ Ray. post eũ qđ qñ aliqd supest ex grosso labore substituti vel fideicõmissarii ⁊ nõ ex magna industria qꝛ tũc licet minor audiaẽ tñ deberet satisfieri ipsi fideicõmissario vel substituto de labore ⁊ similiter refundi si aliqd expendisset per. l. si pecuniã. s. de cõdi. ob causam. ⁊. l. diligẽter. s. man. Sꝫ qđ ipsi dicũt satisfaciẽdũ de labore nõ videẽ verũ cũ ꝓpriũ negotiũ gessisse videaẽ ipse fideicõmissarius vel substitutꝰ ⁊ sic nihil videẽ ob hoc sibi restituendũ. arg. l. deducta. §. qui post. circa fi. s. e. Sꝫ qđ dictũ est de expẽsa posset ꝓcedere ꝑ ea que habenẽ in. l. vbi pure. §. fi. s. e. Nõ ob. d. l. si pecuniã. ⁊. l. diligenter. qꝛ loquunẽ in alio casu qñ quis gerit negotiũ alterius. Preterea etiã nõ dicunt satisfieri debere de labore sed de impensis. ¶ Tertio vltra doc. potest dici qđ ille §. sceuola. habeat locũ in substituto qui nõ vocaẽ ꝓpter aditionẽ instituti imo potiꝰ ꝓpter repudiationẽ vt. l. post aditã. C. de impube. ⁊ aliis substi. sed hic loquiẽ in fideicõmissario cuius fideicõmissum cõfirmaẽ per aditionẽ heredis. ⁊ ideo sibi minꝰ subueniẽ aduersus ipsuꝫ heredẽ si sit minor. facit qđ tãgũt doc. hic in simili circa contrariũ. l. si minor. s. de acqr. here. ¶ Vel quarto potest dici qđ hic loquiẽ qñ fideicõmissariꝰ nõ simpl'r agnouit portionẽ pupilli sed accepit bona vt venderet ideo debet tũc supfluũ seruare pupillo. sed in cõtrario substitutꝰ simpliciter agnouit. facit qđ dixi in notabilibus. ⁊ isto casu qñ sic accipit bona videreẽ qđ tacite intelligaẽ renũciare ipsi hereditati ꝑ id qđ hic habeẽ in ver. sꝫ si insolidũ nisi exponas dũ dicit insolidũ bona. s. partis pupilli. ⁊ dum subdit omnimodo actiones. s. dicte partis. vel forte põt intelligi tertius casus hic in litera positus sm. l. cũ here. s. de acqrẽ. here. qñ creditores sunt contenti non conuenire fideicõmissariũ vltra vires hereditarias pro portione obueniente sed solum cõuenire eum respectu portionis primo agnite. Nam tũc vel debet cedere portionẽ vacãtẽ creditoribus que de mero rigore sibi accrescit vt no. in. d. l. cũ hereditate. ⁊ tunc ipsemet vendet vel poterit ipsemet fideicõmissarius vendere ⁊ creditoribus satisfacere ⁊ qꝛ tunc nõ sustinet periculum respectu illius portionis ⁊ vice creditoris quodãmodo vendi debet indistincte. Et tũc illud qđ superest pupillo seruari si contingat eum restitui. Et sic hec. l. declararet etiam ⁊ suppleret. l. cũ hereditate. ⁊ in ver. si insolidũ loqueretur de parte pupilli. ¶ In glo. super verbo denegande ibi põt dimittere supple cum ius accrescẽdi accrescit inuito. l. j. C. quãdo non pet. par. ⁊. l. j. §. is ita. C. de cad. tol. ¶ In ea. gl. in fi. sed tunc ob. l. si minor. eo. ti. sed dic qđ ibi loquitur quãdo duo principaliter fuerũt heredes directo ⁊ sic ius vnius non pendet ab alio. hic qñ vnus directo alius per fideicõmissum qđ fideicõmissum pendet ⁊ cõfirmaẽ ex aditione directa instituti ideo magis arctatur iste fideicommissarius quam ibi arctetur coheres.

Summarium.

Summarium.

1 Obligatio confunditur per aditionem hereditatis credito-
re debitori succedente.
2 Dolus in dubio non presumitur.

Matrem. Venditio facta causa interuertedi fi-
deicommissuz imputat heredi in eo
qd sibi defunctus debebat. h. d. ¶ In tex. ibi consum-
pserunt. sonat in malã partem fm Ange. & sic innuit
qd dolose. sed verbum consummare secundũ eum sonat in bonã
partem. allegat: q in passione dictum fuit per redemptorem no-
strum. cõsummatũ est. pro ista expositione bene facit quod habe-
1 tur in. l. titius. ff. eo. ¶ † No. qd per aditionem hereditatis cõfun
ditur obligatio quando creditor debitori succedit de quo in. l. de
bitori. C. de pac. qd est verum de rigore. sed quo ad effectũ nõ sem
per confunditur vt patet in herede conficiente inuentarium in
l. fi. §. in computatione. C. de iure delibe. & in herede qui est per fi
deicommissum grauatus si de dolo non versetur. l. imponẽda. C.
ad. l. falci. hoc tamẽ secundum videtur etiam intelligendum ho-
die quando inuentarinm cõfecit alias secus per nota. in. d. l. im-
ponenda. ¶ In glo. fin. in fi. primam dicunt doc. cõmuniter verã
de iure nouo quia non videtur dolo facere consumendo dodrã-
tem cum id suo iure liceat. l. nullus videtur. ff. de regu. iur. sed se-
cunda potest procedere iure isto. Sed aduerte quia forte etiã ho-
die quamuis sit licitum consumere dodrantem tamen illud de-
bebit intelligi nisi hoc principaliter faciat in pernitiem fideicõ-
missarij. nam tunc forte etiam hodie non licebit per id quod no.
in. l. j. §. deniq;. ff. de aqua plu. arcẽ. & l. fluminum. §. fi. ff. de dã. in-
2 fec. † Fateor tamen qd in dubio nõ presumetur dolus vt no. in di
ctis iuribus. & arg. l. merito. ff. pro socio. ¶ Itẽ etiam aduerte q
quando vltra dodrantem hodie consumit siue faciat dolose siue
non. illud sibi imputatur. C. ad treb. aut. contra rogatus. ¶ Itẽ
aduerte quia secundum hec iura videntur cõmuniter velle doc.
qd solum distinguatur an consumptio fiat causa interuertẽdi fi-
deicommissum vel non etiam si fiat infra dodrantem. Sed forte
de mente huius gloss. fuit qd secundũ hec iura distinguatur an
aliquid consumatur causa interuertendi fideicommissum & tũc
indistincte hoc imputetur aut consumit non tamen causa inter-
uertendi fideicõmissum. Et tũc aut consumitur non voluptatis
causa & tunc nõ imputet aut voluptatis causa & sic ex causa lasci-
uie & tunc aut consumit multa & etiam sibi imputetur. & diceba-
tur potissime multa consumere quando vltra dodrantem pauca
consumpsit & tunc non imputetur & hec opi. est multum equa. ta-
men vt dixi cõmuniter solum distinguitur an causa interuerten-
di fiat consumptio vel non.

Summarium.

1 Locutio pluralis que ad vnum referri non potest ad plura
est referenda.
2 Processus factus lite non contestata valet in cã appellationis.
3 Soror venit fratris nomine.
4 Sententia ferri potest in causa appellationis parte absente.

Tilius phebus. Fideicommissuz limi
tatur secundum natu
ram precedentis substitutionis nisi ex volũtate defun
cti aliud presumatur vel propter naturam sermonis
vel propter alias cõiecturas. h. d. Et primo ponitur equalis in-
stitutio trium filiorum quorũ duo scilicet phebus & heraclia pro-
creati fuerunt ex prima vxore. tertius scilicet policrates ex secun-
da & ille erat pupillus. Secundo ponitur fideicõmissum ab ipso
pupillo relictum retracto quodã predio. Tertio ponitur quedã
substitutio reciproca vulgariter facta inter pmos fratres. Quar
to substitutio pupillaris facta dicto pupillo. Quinto fideicõmis
sum relictũ a prioribus fratribus si aliquis eorũ decesserit sine li
beris. Sexto petitio pupilli cõtra fideicommissum petebat eo qd
soror sua decesserit sine filijs & sententia lata pro eo. Septimo ap
pellatio adiecta sententia interiecta per fratrem pupilli & eius
sententie cõfirmatio. Octauo ipsius confirmationis ratio. secun
da ibi petiit. tertia ibi & inuicem. quarta ibi policrati. quinta ibi
deinde. sexta ibi policrates. septima ibi appellatione. octaua ibi
q ei. ¶ Et no. qd in illa octaua vsq; in fi. prosequit rationem cõ
firmationis secundũ primum intellectũ glos. in verbo substitue-
rat. Sed scdm secundum ponit rationem vsq; ibi atq; vbi oppo-
nit contra policratrem pro phebo. Deinde respondet in ver. sed
& voluntas. & hoc videtur sequi litera. ¶ In text. ibi petierat sc;
pro parte dimidia quam dicebat ad se spectare quasi soror intel-
ligatur rogata per fideicommissum vtriq; restituere suam partẽ.
1 ¶ † No. qd qñ pluralis locutio nõ potest cõmode referri ad vnũ
refertur ad plura. Et sic in dubio verba sunt intelligenda vt sal-
uetur ratio recti sermonis. facit. l. plautius. ff. de aur. & ar. le. & l.
2 item veniunt. §. aptãda. ff. de peti. here. ¶ † Item no. qd in causa
appellationis procedi potest lit. non contest. qd est verum altera
parte absente. l. fin. §. illud. C. de tempo. ap. secus qñ vtraq; pars
est presens fm Cy. & Ray. per. l. j. C. ne li. in vna eadẽq; causa ter-
3 puo. de quo etiam in. c. Ray. extra de test. ¶ † Item no. qd appel
latione fratris cõtinetur soror de quo in. l. tres fratres. ff. de pac.
¶ Item no. ex fi. prout habetur lucrati pro vsu loquẽdi aliquorũ
locorum in quibus solum pars nominis profertur prout cõtin-
git in partibus tuscie potissime in ciuitate senarũ nam vt pluri-
mum solũ ponunt partem vltimã nominis facit. l. liberorũ. §. pe.
4 ff. de lega. iij. & l. cũ filius. §. lucio. ff. de leg. ij. ¶ † Ultimo etiã põt
notari qd sentẽtia in causa appellationis potest fieri etiã altera
parte absente de quo in. d. §. illud. & in aut. qui semel. C. quomo-
do & qñ iudex. ¶ In glo. super verbo substituerat ibi q fuit vul-
garis. hãc vltimã videtur sequi hic Ray. in effectu. nam dicit qd
hic precesserat specialiter substitutio directa inter istos fratres
postea facta fuit fideicõmissaria que est diuerse speciei & ideo vna
non derogat alteri. facit qd no. Dy. in. c. generi per speciẽ. de reg.
iur. in. vj. Sed in. l. coheredi. §. cũ patrem vtraq; substitutio fuit
directa ideo facilius ibi per speciale derogat generali. Sed ɔtra
istum intellectum. facit. l. lucius. §. pater puerum. ff. eo. ideo me-
lius videtur dicendũ vt hic sensit Bar. qd ex substitutione illa re
ciproca presumerent & predicti inuicem in fideicõmissaria nisi de
voluntate testatoris aliter appareret prout hic apparet propter
verba prolata que salua ratione recti sermonis non possunt re-
stringi solum ad primos & propter exceptionem etiam factam de
bonis maternis & sic voluit verisimiliter etiam venire illum qui
esset ex diuersa matre. ¶ Et ex hoc etiã potes notare qd exceptio
declarat regulam & sic allegat hic Dy. & Ray. facit. l. nam qd liq-
de. §. fi. ff. de penu lega. non tamen ampliat illam vt dixi. ff. eo. l.
lucius. §. pluribus. ¶ Extra glo. tene menti questionem Barto.
quam hic ponit & presertim quãdo imbreuiate reperitur scriptũ
verbum superstites. vt puta per vnum tz tagliado ita qd potest
ibi legi superstitem in singulari &c. superstites in plurali & in du-
bio interpretatur in superstitem in singulari ex quo testator pre-
dilexit masculos in casu sue questionis cum instituerit masculos
vniuersaliter & filiam in re certa. & sic licet dixerit si quis eorũ de-
cesserit sine liberis portio sua deueniat in superstitem videtur in
tellexisse de ipso alio confratre masculo. & hoc puto verum quan
do dixit si quis filiorum meorũ masculorum decesserit &c. Sed si
dixisset simpliciter & si quis predictorũ decesserit sine liberis por-
tio deueniat in superstitem tunc satis videretur qd si portio pri-
mi masculi deficiat supstite alio ille debeat habere ex quo fuerũt
coniũcti in hereditate. ar. l. coheredi. §. qui discretas. & §. qui fra
trem. ff. de vulga. & pup. Secus forte si decederet alter seruus sine
liberis tunc satis videtur quod filia vocetur. nam si econtra ipsa
decessisset eius portio deuenisset ad fratres &c.

No. istud di
ctum & com
menda me-
morie.

¶ Explicit solennis lectura excellentissimi vtriusq; iuris docto-
ris domini Joannis de Imola super Secunda Infortiati cum
additionibus: Summarijs: numeris: ac Repertorio in vnũ vo-
lumen coacto omnia notatu digna demonstrante.

Joannes Moylin al's de Cambray Lugdunensis. Typogra-
phus excudebat.

Registrum.

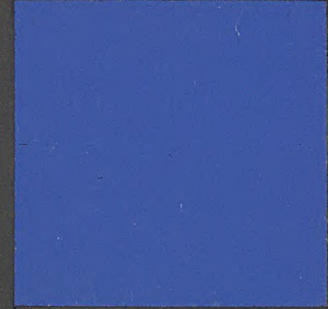
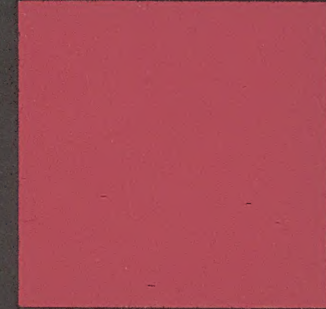
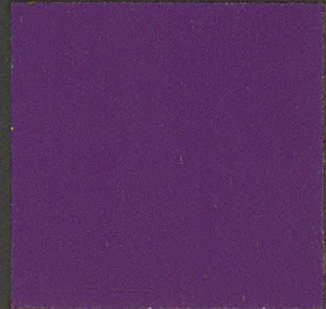
A B C D E F G H I K L M N O P Q R.
Omnes sunt quaterniones.

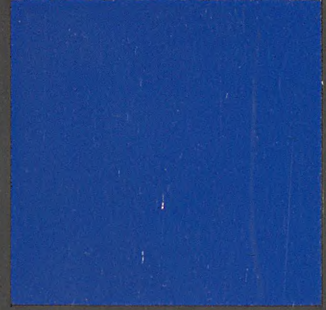
colorchecker CLASSIC

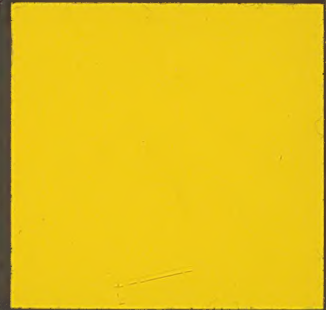
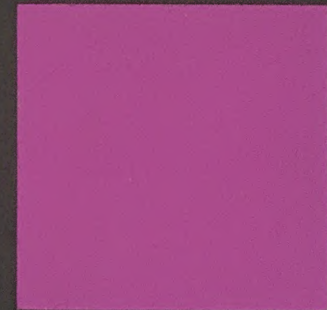

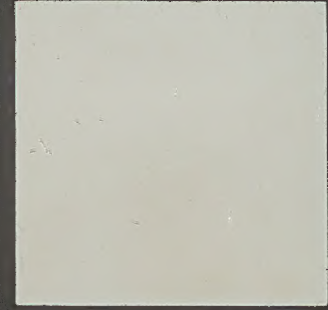
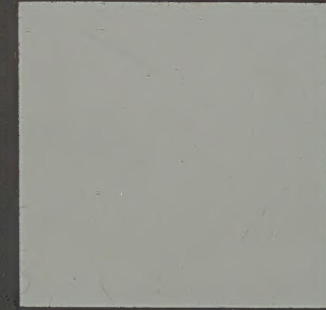
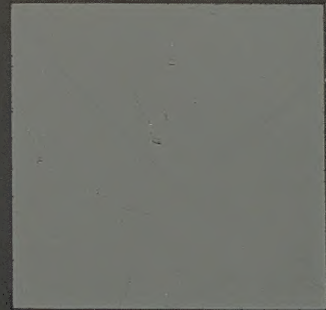

calibrite

mm